[illegible] 142
[illegible] 68

Q. 28
C. 7

PAVLI DE CASTRO
PRIMA SVPER INFORTIATO.

Habetur hoc in volumine Prima pars Commentariorum Pauli de Castro iurisconsulti celeberrimi: in Infortiatum: elegantissimis iuris vtriusqꝫ doctoris famosissimi Francisci de Curte: plurimiqꝫ aliorꝫ Additionibus ⁊ Apostillis: Summarijs itē Hieronymi de Marliano Mediolanensis aucta ⁊ illustrata. Nunc demum accuratissime ⁊ castigata ⁊ typis excusa: nihil eorū que in alijs habentur editiōibus pretermisso. Indice postremo: qui omnia que notatu digna videbantur: et que sparsim Paulus noster toto opere complexus est: serie alphabetica copiose continet: in multo meliorem q̃ꝫ hactenus ordinem redacto.

de la libreria

M·D·XXVII·

CASA PROFESSA

Tabula Rubricarum huius voluminis.

¶ Finis.

¶ Eximij viri ac iuris tam pō tificij q̄ cesarei Doctoris acutissimi domini Pauli de castro Commētaria preclarissima in Primam Infortiati partem. Cum apostillis clarissimoꝝ iuris interpretum domini Francisci Curtij: ⁊ dn̄i Nicolai Superantij Patricij Veneti. Sūmarijs Hieronymi de Marliano Mediolanēsis minime pretermissis: feliciter exordiuntur.

¶ Soluto matrimonio: ⁊ quemadmodum dos petatur. Rubrica.

1 ¶ Ante contractum matrimonium nō dicitur esse dos. sed eo contracto sic et licet postea dissoluatur non desinit esse dos quousq̄ sit recuperata.

2 Statutum q̄ mulier habens liberos nō possit testari nisi de quarta parte sue dotis: ⁊ reliquas tres teneatur reseruare liberis habet etiam locum in vidua.

3 Matrimonium de iure diuino ⁊ canonico sola morte naturali alterius coniugum dissoluitur. nec posset papa illud dissoluere si consummata esset copula carnalis.

4 Dos q̄ repetatur per actionez ex stipulatu fictam que datur loco actionis de dote que dicebatur rei vxorie.

5 Dotis diffinitio remissiue ⁊ an sit ius vniuersale. ⁊ nu. 6.

9 In dote qualiter formetur libellus.

1 ¶ † Circa istam rubricam opponitur quia si matrimoniū est solutum non dicitur dos que sine matrimonio[a] esse non pōt. vt in. l. iij. ff. de iur. dot. ⁊ l. fina. C. de dona. ante nup. ergo male dicit dos petatur. Sol. si matrimonium nunq̄ fuisset cōtractum non posset dici dos vt in contrarijs sed postq̄ semel fuit contractum. ⁊ sic incipit dici dos licet dissoluatur non desinit esse dos[b] quousq̄ sit recuperata vt probatur in. l. etiam. ff. de fun. do. ⁊ etiam in. l. j. in fi. vbi dicitur predium dotale etiā matri. sol. postq̄ autem esset recuperata desineret esse dos et integraretur cum alijs facultatib⁹ eius. vt probatur in. l. fi. C. cōmunia vtri. indi. † Et istud facit ad questionem quam vidi de facto. dicit statutū senense q̄ mulier habens liberos non possit testari nisi de quarta parte sue dotis reliquas tres teneatur reseruare liberis. queritur vtrum istud statutum habeat locū in vidua. quidam dicebant q̄ non. quia non poterat dici dos postq̄ erat solutum matri. et sic videtur loqui solum quando testatur diu ante matri. contrarium est verius. quoniā adhuc dicitur dos maxime si non fuit recuperata quinimo etiam si recuperata. et sic desierit esse adhuc videtur habere locū mens statuti quasi videat loqui de dote que de presenti vel olim fuit. quia sic est cōmunis vsus loquendi. et ita determināt Bal. expresse. C. vnde vir ⁊ vxor. l. j. circa fi. ¶ Item adhuc oppo. de. l. dotem. ff. de iure doti. vbi matrimonium erat solutum: ⁊ tamē dos non repetitur. so. intellige hic soluto ⁊ nō integrato alias secus vt ibi. Item intellige de matri. vero. s. vel putatiuo. tunc tamē non datur actio de dote. sed condictio ob cau. que est priuilegiata sicut actio de dote vt. j. eo. si cum dotem. §. fi. † dissoluitur autē matri. morte naturali vel etiā ciuili ⁊ etiā diuortio de iure ciuili vt. ff. de diuor. l. j. et semper habet locū iste ti. fin gl. mag. ru. circa fi. sed hoc non est verum quando dissoluitur captiuitate mariti q̄ speratur reintegrari fictione postliminij ideo interim non repetitur. vt. C. eo. l. si quidem. de iure autem diuino ⁊ cano. sola morte naturali alterius cōiugum dissoluitur. vt no. gl. in. l. diuortio. ff. de neg. gest. per autoritatem diuine scripture dicenti. Quos deus coniunxit[c] homo non separet. xxxiij. q. ij. c. quos deus. nec posset[d] papa dissoluere si cōsummata esset copula carnalis: secus si solo ꝯsensu ⁊ per verba de presenti. vt in. c. ex publico. ⁊ ibi no. de conuer. coniug. ⁊ que sit ratio. dic q̄ ibi in glo. q̄ deus ⁊ non homo separat quando diuini amoris intuitu ex consensu vtriusq̄ cōiugis matrimonia dissoluūtur. c. scripsit. xxvij. q. ij. c. deinde. xxvj. di. c. ebron. xiij. q. ij. xxxiiij. q. ij. quos deus. xxxiij. q. j. ⁊ ij. c. cum per bellicam. ¶ † Repetebatur autem dos hoc iure per actionē de dote. vt. j. eo. sed si ideo circa fin. que dicebatur rei vxorie que hodie sublata est et loco eius datur actio ex stipulatu ficta. vt. C. de rei vxo. ac. l. vnica. §. ⁊ vt plenius. Cetera dic super ista rub. vt habetur hic per glo. que tria facit. primo enim expedit duo que concernunt istam solam rub. seu titulū vsq̄ ibi. tertio que rit alia duo que concernunt totum volumen vsq̄ ibi. quarto ⁊ vltimo. Tertio alia duo que similiter concernūt hanc rub. † ⁊ Bar. hic ponit diffinitionem dotis quam quidam reprehendunt sed non bene. † Dicit tamē vnum quod non placet q̄ in dote admittitur libellus incertus ⁊ incerta sententia. puta peto dotem mihi restitui. q̄ dicit q̄ dos est quoddā ius vniuersale. sicut peculium ⁊ hereditas vt habetur. in. l. quod dicitur. j. de impēsis. quod patet q̄ ex fructibus augetur collectis ante contractū matri. vt. l. dotis fructus. ff. de iure do. et eadē actio que competit pro fundo dato in dotem competit etiā pro fructibus sicut in petitione hereditatis. vt in. l. itē veniunt. §. fructus. ⁊ ibi no. ff. de petitio. here. Ex quo patet q̄ est ius vniuersale q̄ res singularis non augeretur ex fructibus. ⁊ alia est rei vendicatio competens pro fundo. alia competens pro fructibus: vt no. in. d. §. fructus per glo. igitur sicut in peti. here. admittitur libellus incertus ⁊ etiam sentētia ⁊ potest fieri declaratio postea executio ita in dote. Istud videtur contra tex. in l. fi. C. de sen. que sine cert. quanti. sed ipse conatur respondere: 6 sed violenter ⁊ non bene. † vnde dico q̄ debet mulier vel eius heres specificare in libello q̄ petit. s. rem vel quātitatem traditam in dotē cum hoc possit de facili facere ⁊ quantū ad fruct⁹ bene fateor q̄ cum non possit de facili admitteretur libellus incertus dicendo peto fundum traditum in dotem cum fructibus perceptis ante contractum ma. vel post ipsum solutū nec sufficeret dicere peto dotem mihi restitui. ad quod facit qd̄ habetur in. l. j. §. si quis argentum. ff. de po. nec est bona comparatio de dote ad here. quia hereditas. potest consistere etiā sine illo corpore vel re q̄ dicit̄ successio in vniuersum ius qd̄ defunctus habebat etiam si nihil habebat quia saltem representatur eius persona. vt in. l. hereditas de ver. sig. ⁊ licet omnes res hereditarie essent perempte non esset perempta hereditas nec dicta representatio. non sic in dote que requirit aliquā rem corporalem vel incorporalem dari ⁊ ipsis peremptis perimeretur dos: vt etiam colligitur ex. d. l. qd̄ dicitur infra de impensis.

1 ¶ Dos est priuilegiata non solum fauore mulierū sed etiā fauore publico: qui vertitur in liberis procreandis.

2 Quando arguitur de aliqua lege loquente in materia dotis: si alia specialis responsio non occurrit: non incongrue potest responderi speciale est in dote.

3 Dictio etiam q̄ sit implicatiua.

Plures rationes concernētes fauorem mulieris propter fragilitatem sexus: ⁊ onera matrimonij remis.

Dos etiam si mulier est sterilis est priuilegiata.

4 Fauor priuatus mulierum cum dicatur principalis: ⁊ publicus secūdarius: potest mulier cū viro renūciare fauori dotis secus si fauor publicus esset principalis.

5 In causa dotis proceditur in terminis abbreuiatis: ⁊ tēpore etiam feriato ob necessitates hominum sicut in causa alimentorum et numero. 7.

6 Plura priuilegia dotis: ⁊ q̄ sint illa que trāseunt in successorem scilicet q̄ fuerint sedecim ante iustinianū et quatuordecī post et numero. 7.

7 Donatio ꝓpter nuptias in quibus sit preuilegiata sicut dos.

8 Confessio mariti de dote recepta quando preiudicet eius creditoribus in prelatione.

1 Dotis cau sa. ¶ † Dos est priuilegiata non solum fauore mulierum sed etiam fauore publico qui vertitur in liberis ꝓcreandis. h. d. Diuide i tres partes vt in gl. j. ¶ In text. ibi precipua idest 2 priuilegiata † ⁊ sic no. argumentum q̄ quando arguitur tibi de aliqua lege loquente in materia dotis si alia specialis respōsio nō occurrit nō incongrue potes respōdere speciale est in dote sicut et multa alia specialia sunt: de q̄bus infra subijciam. ¶ In tex. ibi nam reipublice. q. d. non solum mulierum sed etiam reipub. interest vt ponatur et pro etiam. Et hoc vult glo. ⁊ si concurrit vtilitas priuata cum publica. 3 nā † dictio etiam[e] est implicatiua: vt no. in. l. conuenticulam. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ l. iurisgentiū. §. quinimmo. ff. de pac. ratio autem concernēs fauorem pub. ponitur hic in tex. ⁊ facit. l. in bello. §. medio. j. de cap. ibi publica nuptiarū vtilitas ⁊c. sed plures alie rationes concernentes fauorem mulieris propter fragilitatem sexus ⁊ onera matrimonij ponuntur in. l. assiduis. C. qui po. in pi. ha. ex quo sequit̄ q̄ licet cessaret ratio publice vtilitatis vt q̄ mulier esset sterilis vel esset maior quinquagenaria que regulariter non solet esse apta ad pariendum. vt. l. si maior. C. de legi. habetur nihilominus dos esset priuilegiata q̄ remanent rationes concernentes fragilitatem sexus. Nam

[a] ¶ Dos que sine matrimonio esse. adde Sali. in. l. j. in prin. C. de vsuc. pro do.

[b] ¶ Dos. adde Bal. ro. ⁊ eundē Pau. de ca. in. l. j. C. vnde vir et vxor. Et Alexā. de imo. in cōsi. lv. col. iij. circa me. in. j. vo. ⁊ vide eundē Alex. in cōsi. cj. in. iij. vol. ⁊ adde eūdē Pau. de ca. in. l. fi. C. qn̄ actio de pecu. qui ponit eandē. q. de vidua sicut hic et idē dicit vide ibi per te. Frā. curt.

[c] ¶ Quos de⁹ coniungit adde. c. sūt qui dicunt. xxvij. q. ij. ⁊ c. ad limita beati petri. xxx. q. j.

[d] ¶ Nec posset papa dissoluere. adde gl. ⁊ Ant. d bu. in. c. j. de transla. prela. Pet. de anca. in repe. c. canonum. de consti.

[e] ¶ Dictio. etiā ⁊ q̄ dictio etiā sit implicatiua Adde tex. ⁊ ibi Bart. in l. quodcūq̄ et in super iter. §. officiū. ff. de aqua plu. ar. l. j. ⁊ ibi Bar. C. et per procu. cau. restit. in integ. agi pos. per Card. in cle. j. de test. in cle. iij. de proc. in cle. j. de seque. pos. et fru. in cle. j. §. fin. de sup. negli. prela. ⁊ in. cle. j. §. fin. de in. ⁊ ibi etiā extendit q̄ implicet adde Bart. in l. suus quoq̄. ff. de here. insti. ⁊ per Frā. de are. in ꝯsi. xxvij. col. fi. Frā. cur.

quando plures rationes assignant si deficiat vna τ remaneat altera remanet dispositio. vt no. in l. liberorū. §. notantur. de insa. ¶ † Et no. q̄ fauor priuatus mulierū dicit̄ principalis: sed publicus dicit̄ secundarius ideo mulier cum iuramēto po test renūciare fauori dotis vt in c. cum cōtingat de iureiurā. quod non esset vbi fauor publicus esset principalis: vt in c. si diligēti. de fo. cōpe. ¶ † In glo. in ver. causa in fi. vbi vt citius forte expediatur no. hanc glo. per quam quidā dicunt q̄ instā tia super dote finitur minori spacio triennio: sed hoc nō est ve rum quia nō esset fauor dotis sed potius odium. Itē in l. pro- perādum excipiuntur dumtaxat cause fiscales. Alij dicūt per hāc glos. q̄ in causa dotis procedat̄ summarie τ de plano[a] sine strepitu τ figura iudicij: quod etiā non est verū q̄ lis in ea cō- testatur: vt. j. eo. si cum dotē. §. eo autē tempore. ergo τ datur li bellus vt in auth. offeratur. aliquando tamē hoc est verū. s. quā do agitur in curia ecclesiastica principaliter ad separationem thori propter adulteriū τ ad lucrum dotis secūdario per cle. dispendiosam de iudi. dū dicit q̄ in causa matrimo. τ dependē tium ab eo proceditur summarie τ de plano. Intelligitur er- go glo. q̄ in causa dotis proceditur terminis abbreuiatis τ tē pore etiā feriato ob necessitates hominū sicut in causa alimen torum: vt. l. ij. §. de feri. τ. ff. de re iu. l. ij. τ hoc in fauorē mulieris q̄ dos[b] succedit loco alimentorum vnde ipsa debeat ali. vt. j. eo. si cum dotem. §. sin autē in seuissimo τ pertinet etiā ad iudi- cem ecclesiasticū[c] tanq̄ causa respiciēs ad miserabilē personā. s. viduam vt no. Inno. in c. de prudentia de dote post diuortiū restitu. debes autē scire q̄ omnes iste expositiones sunt bone excepta qua dicit̄ causa dotis. idest. mat. q̄ nō intendit hic tra- ctare de priuilegijs matri. sed dotis. † Sūt autē plura[d] priui legia vt no. in sequēti glo. Et quedā dantur actioni de dote vt priuilegium tacite hypothecę. vt in. l. j. §. τ plenius de re. vxo. actio. C. Quedam dantur ipsi doti. i. rei dotali q̄ nō possit alie nari vt eo. §. τ cum lex. Quedā dantur cōtractui dotis vt priui legium de ficta stipu. τ q̄ sit contractus bo. fi. vt in eo. §. τ vt ple nius. Quedam dantur mulieri propter dotē vt q̄ preferatur alijs creditoribus: τ oīa precedētia priuilegia transeūt ad que cunq̄ transit actio de dote titulo singulari vel vniuersali. vt. l. priuilegia de reg. iur. sed illud qđ datur mulieri est personale τ nō transit ad heredē: vt in. l. vnica. C. de priui. do. qđ intellige etiā ad filios si loquimur de priuilegio qđ habet in actione p̄ sonali vt. l. dabimus. de priui. credi. sed illud qđ habet in taci- ta hypotheca vt preferatur anterioribus tēpore transit ad fi- lios eiusdē matri. nō extraneos vel alterius: vt in. d. l. assiduis. maritus autē nō habet priuilegiū prelatiōis in dote petēda li cet multa alia priuilegia habeat vt dicā in glo. se. Extraneus autē qui dedisset dotē τ fuisset pactus vel stipulatus nullū ha beret priuilegiū vt no. in. l. proxi. in prin. pater autē qui dedis set dotē pro filia bene habet priuilegia sicut filia. vt no. glo. or- di. insti. de actio. §. fuerat in fi. gl. magne. τ forte hoc voluit sen- tire glo. huius. l. dum dicit q̄ loquitur de dote profecticia. sed doc. aliter distinguūt in patre qđ dic vt per Dy. τ Bar. j. ea. l. post dotē in vlti. col. ¶ In glo. se. que tangit priuilegia dotis vi dda sunt tria. Primū est quot sint specialitates dotiū seu spālia. glo. enumerat qđā τ dicit q̄ enumerare oīa est difficile. ego reperio. xvj. ante iustinianū τ. xij. post. quorū quedam con cernunt maritū tantum in dote promissa exigenda. Quedam mulierē tantū in dote data restituēda. Quedam vero sunt cō- munia q̄ competunt vtriq̄. Primū est τ istud concernit mari tum tantū q̄ ex nudo pacto[e] promissionis dotis oritur actio vt in. l. exactionē. C. de dotis promis. hoc intellige si promissio cōtinet aliquid certū alias secus ne duo specialia cōcurrāt eo. ti. l. j. τ ibi no. τ istud nō videtur hodie habere locū cum finga- tur tacita stipulatio vt. l. vnica. C. de rei vxo. act. τ sic nō potest dici nuda promissio nisi dicamus per illam legem nō esse cor- rectā. l. ad exactionē: sed aliquid additū ar. in. l. quoties. j. de act. τ obli. τ tunc erit vtilitas quia si actum fuerit ex vna τ succu buit actor non prohibetur agere ex altera nisi succubuerit ex causa concernēte vtrāq̄. vt. l. si actor. de iureiurā. Scōm est q̄ valet promissio dotis sine certa quantitate vel re. vt. l. iij. C. de dotis promis. τ censet̄ promissa f̄m facultates bonorū τ arbi- trio boni viri inspecta etiā qualitate personarū. vt. l. quero cū l. seq. §. de iure do. τ hoc etiā cōcernit maritum tantū. qđ tamē est verū si interuenit stip. secus si nuda tantū conuentio ne duo specialia concurrāt vt in. d. l. j. C. de do. promis. hodie tamē cū fingat̄ stipu. videt̄ procedere indistincte: vel dic secus quoniā ad huc due singularitates concurrerēt q̄ fingatur stipulatio τ de re incerta. Cy. autē dixit non esse speciale in dote q̄ idem in alijs vbi incertitudo esset τ posset certificari per relationem ad aliud, put est in dote q̄ per relationē ad personas τ bona. Bar. tenet glo. q̄ dic vt hic per eū. Tertium est q̄ pōt quanti- tas incerta cōmitti in arbitriū promissoris τ censetur cōmissa arbitrio boni viri vt. d. l. iij. C. de do. p̄mis. regulariter secus. vt. l. qđ sepe. §. j. cū ibi no. de contrahen. emp. vbi quātitas pre- cij non potest cōmitti in arbitriū emptoris. Quartū est q̄ illo non arbitrante recedat̄ a persona[f] τ recurritur ad arbitrium boni viri: ne maritus habeat vxorem indotatā: vt etiā no. d. l. iij. regulariter secus q̄ arbitratore non arbitrante nō recedi- tur: sed redditur p̄missio nulla vt. l. si quis arbitratu de verb. obli. licet eo arbitrāte: sed male recedatur. l. si societatē. §. arbi- trorū. §. pro socio. Quintū est q̄ fingitur promissa etiā vbi ve- re promissa nō fuerit in duobus casibus singularibus quorū vnus ponitur in. l. ij. C. de do. promis. quando mulier promisit vsuras. q̄ ex hoc probatur promissio sortis licet aliter de illa non constet τ sufficit illam allegare. sicut in simili in. l. cum de in rem verso. §. de vsuris: τ nō est alibi illa. l. cū glo. Alius po- nitur in. l. iiij. eo. ti. si maritus cōfitetur se recepisse quod nō re- cepit: nā nō solum datur sibi exceptio non numerate dotis: vt C. de do. cau. in rubro τ nigro: immo etiā petere pōt: vt detur tanq̄ ex hoc fuerit promissum qđ est singulare. regulariter se- cus: q̄ si cōfiteor me recepisse decē mutuo lʒ habebā exceptio- nem infra tēpus nō tamē agere possum vt mutuē: τ hoc etiaʒ cōcernit maritū solū. Sextū speciale est τ istud cōmune vtriq̄ q̄ si aliter ipsorū decipiatur re ipsa in cōstitutione vel restitu- tione dotis etiam si sit maior. xxv. τ sine dolo alterius habet re stitutionē in integrū. vt. §. de iure do. l. iur. sucursum. §. fi. τ. l. si res. §. j. τ. j. eo. si cum dotē. §. si mulier. Septimum est τ istud est commune vtriq̄ in ambiguis interpretatio fit pro dote vt in l. in ambiguis: de reg. iur. Octauum est τ istud concernit mulie rem tantū q̄ in actione de dote etiā p̄sonali mere habet priui- legia prelationis: vt. l. dabimus. de priui. credi. Nonum est q̄ res dotalis non potest alienari per. l. iul. de fun. do. qui tamen loquitur de re immobili tantū. vt. ff. de fun. do. per totum: τ lo- quitur in alienatione voluntaria non necessaria τ in particu- lari non vniuersali que fit per transmissionē ad heredē eo. tit. l. j. τ istud cōcernit vtranq̄: nam nec maritus etiam consentiē te vxore: nec econuerso vxor cōsentiente viro potest alienare: vt probatur in. l. fi. §. de iure do. licet Ja. de are. dixerit contra- rium hoc secūdo casu. per. l. si prediū. C. eo. tit. de iure do. cuius opinio cōmuniter reprobatur vt ibi no. per. Cy. Decimum est q̄ filiafa. est capax dotis τ dominij etiā iure veteri: vt. l. pomp. philadelfus. §. fa. her. regulariter secus erat: q̄ quicquid que- rebat filius querebat patri. l. placet. de acqui. here. Undecimū q̄ ascēdens etiam ex linea materna potest eam stipulari descē denti quantū ad hoc vt querat sibi vtilē act. vt. j. eo. ti. l. gaius. C. de pac. con. regulariter secus. l. debitor. §. fi. ad trebel. Duo decimo est q̄ filiafa. etiam hoc iure florum in dote aduentitia τ profectitia tamē donata per patrem habebat heredem: vt. l. post dotem. j. eo. f̄m vnam lec. τ. l. auus. de iure do. τ. l. inter soce rum. §. cum inter de pact. do. f̄m intel. Jac. de bel. quem etiam tenet Bar. in. d. l. post dotem. intellige ab intestato. quia testari non poterat etiam de dote. vt no. Bal. C. de here act. l. ij. τ in. l. senium. C. qui. testa. fa. po. regulariter secus quia hoc iure filia fa. non habebat heredē ab intestato etiā proprios filios τ etiā in aduēticijs: lʒ pater omnia occupabat iure peculij τ iure pa trio vt in. l. ij. de castren. pecu. Tertiumdecimū est in casu. l. cū is. §. si mulier. de condi. inde. quem declara. vt ibi dixi. Quar- tumdecimū est quia so. mat. τ pendente dilatione legali cauen- dum est mulieri cum fideiussore de restituendo adueniente tem pore etiam nulla causa de nouo superueniente: vt. j. e. si cōstan- te. §. quotiēs. regulariter secus. quia debitor in diē non cauet nisi ex causa suspitionis de nouo superueniēte vt in. l. omnib⁹. §. de insti. τ. l. si creditores. de priui. credi. Quintumdecimū est quia maritus restituēdo vxori cōstante ma. ex causa nō expres- sa in iure nō liberatur τ si vxor cōsumat potest ipsum cōuenire ac si nō soluisset etiā si sit maior. xxv. f̄m verā opi. vt. C. si dos cōstan. ma. l. vnica. τ no. l. proxi. in prin. j. in fi. prime gl. regula- riter secus q̄ debitor in diem certum soluendo ante diem libe ratur siue sit salua pecu. siue non. vt. l. stip. ista. §. inter certā de ver. obl. Sextumdecimū est q̄ maritus debitor si nō timet dā- num etiā inuitus delegatur alteri per vxorem. vt. §. j. in. l. p̄xi. in prin. §. nā si acōtrario sensu τ ibi no. in. glo. magna post mediū ibi. itē no. regulariter secus vt C. de dona. l. fi. τ ibi no. ¶ † Sūt et alia priuilegia attributa per Justinianū. s. q̄ fingitur inter uenisse stipulatio tam ex parte viri q̄ vxoris. vt. l. vnica. de rei vxo. act. Scōo q̄ actio ex stipulatu datur ad incerta regulari- ter vt. l. si quis certū si cer. pe. Tertiū est q̄ talis actio ex stipu latu est bone fidei regulariter secus f̄m. l. quicquid astringēde de ver. ob. Quartum est q̄ tacitam hypothecam hʒ qđ olim non erat in. d. l. vnica. Quintum est q̄ talis hypotheca etiā ta- cita prefertur priori tacite lʒ nō expresse τ hoc fuit introductū per. l. assiduis

---

a ¶ Sūmarie τ de plano adde doct. in cle. sepe. de ver. signifi.

b ¶ Dos succedit Adde Ang. i. l. cū nō solutū in. §. filij a aut. C. de ho. q̄ li- be. Adde tū q̄ nō vʒ argumentū de dote ad alimenta ita no. Ange. i. l. a filia in princ. §. ad trebel. Bal. in. l. q filiū. vbi. pu. edu. debeat τ tenet hic Alex. de im. in q̄. vij. col. fi. in. ij. vo. Frā. curt.

c ¶ Ecclesiasticum Adde ꝺ hoc τ dic vt p Ant. de bu. in c. clerici de iudi. Pan. in. c. ecclia scte Marie colū. vij. in pri. de cōsti. Bal. in ꝯtractib⁹ in fi. de nō nu. pec. Bal. in. c. j. col. x. q feu. da. pos. τ i. l. j. C. de do. promis. τ p Car. in cle. ij. ℣. xxx. q̄ro. de iu. ad de tū qđ q̄n agit̄ ad dotem spatim sine aliqua dispu tatione matrimo- nij tūc ōr mere se- cularis ita pe. de anch. i. q̄. suo. xxi. ici. p̄ sosone co. fi. cui adde Fe. de se. in ꝯsili. cxxxvj. Et aduerte q̄ id qđ dicit hic Pau. de ca. de vidua de p̄- cedēr i vidua pau pe vel oppssa ar. c. significantib⁹ τ ibi no. de off. dele. τ. c. sup q̄busdā. §. cum aut. τ. c. ex te nore: τ qđ in Ab. de ℣. sig. Sed q̄n τ q̄bus casib⁹ possit vidua laicū corāʒ ecc̄iastico trahe- re. vide p Ab. i. d. c. significātib⁹. τ. i c. lʒ ex suscepto de fo. cōpe. curt.

d ¶ Sūt autē plu- ra p̄uilegia adde Jo. cāpegiū i tra cta. de dote.

e ¶ Ex nudo pacto p̄missionis. adde Barba. ꝯsi. xvij. i cipiēte: deū inno- centē in p̄ma col. in. iij. vol.

per.l.assiduis.C.q po.in pig.ha.nõ autẽ per illam.l.de rei vxo. act.Sextum est qꝛ hodie per.l.iubemus .C.de iu.do. dominiũ rerũ dotaliũ qđ cõstante ma.erat viri.vt.l.doce ancillã.C.de rei ven.ipso iure reuertitur ad mulierẽ etiam sine noua traditiõe qđ olim nõ erat:vt patet in.l.iij.C.de iure do.⁊ quod ibi no.per Bar.⁊ etiã regulariter est contrariũ preterꝗ in pacto legis cõmis.⁊ adiec.in diem iuxta no.in.l.j.de dona. Septimũ est casus l.fi.C.de iure do.in pri.qꝛ valet donatio facta per extraneũ causa dotis sine insinuatione tam quo ad virum ꝗ quo ad mulierem etiã si transcendat legitimã summã. Octauũ est qꝛ mulier potest intercedere ꝓ dote promissa ⁊ nõ iuuatur velleia. Nonũ est qꝛ valet fideiussio dicto casu etiam sine stipu.regulariter secꝰ l.blanditus. de fideiuss. hec duo habentur in.l.fi. C.ad velleia. Decimum est qꝛ res subiecta restitutioni ex causa dotis potest alienari vt in autẽ.res que.C.cõmu.de lega. Undecimum qꝛ nõ opponitur cõpensatio etiã liquidi ad liquidum vt.l.j.§.sileat. cum seq.de rei vxo.act. Duodecimum est qꝛ pater habens etiã bona aduentitia filie simpliciter dotando censetur dotasse de bonis suis non de bonis filie vt.l.fin.C.de do.promiss.secus in alia impensa quam pater fecisset pro filio vel filia habentibus bona aduentitia.vt in.l.fi.ſ.de peti.here. Tertiũdecimũ est qꝛ in instantia super dote proceditur terminis abbreuiatis ⁊ summatim ⁊ tempore feriato non tamen pretermisso iuris ordine vt dixi in glo.precedenti in fi. Quartumdecimũ ⁊ vltimum quia de iure canonico hodie in fauorẽ mulieris causa dotis est de foro canonico etiam cõtra laicum vt etiã ibi dixi.tu ergo diligẽs lector habitis pmissis poteris alia inuestigare ⁊ cũ cõcurrent studẽdo addere poteris. ¶ Sed an donatio propter nuptias sit priuilegiata sicut dos dic ꝙ in quibusdã non. vt patet in.d.l.fi.§.j.de iure dotiũ. vbi requiritur insinuatio lȝ secus in dote.habet tamen priuilegiũ hypotece.vt in.l.vbi adhuc post prin.eodẽ titulo sed non prefertur alijs vt in.d.l.assiduis.⁊ ibi no.per Cy.C.qui po.in pig.ha.

8 † Item postea quãdo probatur dos vere data per instrumentũ quod continet factam numerationem in presentia notarij ⁊ testium. Quid autẽ si nõ ita dicat sed solum maritus confitetur habuisse ⁊ recepisse:prout cõmuniter per totũ mũdum obseruatur vna glo.parua in.l.assiduis super ver.data sentit ꝙ nõ habeat priuilegiũ potissime prelationis. Bar.tenet oppositum si trãsactũ est tempus exceptionis non nu.dotis.ita dicit vbiqȝ seruari. tu dic plenius ꝙ dictum

a Bar.[a] procedit in quatuor casibus. Primus si alij creditores non pbarent credita sua nisi per confessionem sicut nec mulier dotem.nam in pari causa fauendum esset doti per.l.in ambiguis de reg.iur..⁊ hoc tenet hic Ange.de perusio. Alius si alij creditores cõtraxissent cum marito post cõfessionẽ factã de dote recepta.qꝛ tunc cum sit effectꝰ ex sua cõfessiõe nõ potest contrahere cum alijs nisi cũ dicta affectiõe ⁊ hoc p.l. si superatꝰ.§.fi.ſ.de pig.⁊ qđ no.in.l.pses.C.eo.ti.de pig. Tertius est si contraxissent prius non tamen habebãt expressam hypothecã et cõfessio de dote recepta fuit facta ante cõtractum matri.qꝛ nõ presumitur facta in fraudẽ credi.⁊ hoc tenet.Cy.in autẽ.sed iaȝ necesse in.iiij.q. de do.ante nup. Quartus est quãdo fuisset facta costante matri.tamẽ precessisset promissio mulieris de dote danda.nam ⁊ tunc nõ presumitur facta in fraudem.nec habet locum excep.non nu.do.vt est in.l.in cõtractibus.§.j. C.de non nu.pe.⁊ no.per glo.in.l.fi.C.de do.cau.⁊ expresse in addi. Spe. de do.in.vi.⁊ vxo. super rubri.opi. procederet in duobus casibus. Primus.Si creditor cõtraxisset ante cõfessionem dotis et haberet expressam hypothecã ⁊ pbaret debitũ aliter ꝗ per cõfessionem nam tunc etiã dos vere data succũberet priori hypothece expsse.vt no.i.d.l.assiduis fortius cõfessata. Alius est si cõfessio dotis esset facta cõstante matri.nõ precedẽte pmissione mulieris qꝛ tunc presumitur facta in fraudẽ creditorum nec posset eis in aliquo preiudicare si cõtraxissent per prius etiã si nõ habuissent aliquã hypothecam vnde prius eis esset soluẽdum ⁊ si aliquid superesset soluendũ esset mulieri qꝛ nõ nisi cõfitenti noceret talis confessio ⁊ etiã eius heredi nõ fisco ad quẽ deuenissent bona mariti vt.l.si quis post hac.C.de bo.prescrip.

2 ☞ Dos licet detur vt perpetuo sit penes maritum.tamen soluto matrimonio restituitur.

3 Antequam matrimonium soluatur nõ debet dos restitui.nisi in casibus in quibus fit congregatio propter paupertatẽ mariti nec tunc est pprie restitutio.

4 Dos debet restitui mulieri que dedit non alteri. vide tamen numero.10.

Si maritus timet aliquod incomodum nõ cogitur promittere vel se obligare de restituendo dotem alteri ꝗ mulieri ⁊ sic non potest inuitus delegari ⁊ nu.11.

5 Si nihil sibi nocet compellitur alteri se obligare. et ꝙ maritus probabit incõmodum.

6 Restitutio dotis soluto matrimonio quantum ad immobilia fieri debet statim sed quantũ ad mobilia infra annũ ⁊ dicitur dilatio legalis concessa miserationis gratia. ⁊ quid si mulier expresse stipulata sit dotem sibi restitui ⁊ nu.14.et.15.

Quod ea dilatione pendente.cõpellatur maritus vel eius heres satisdare cum fideiussoribus de soluendo adueniente die ⁊ quid si extraneus dedi dotem et nu.11.

7 Pactum lucrãde dotis qñ habeat locum ⁊ tũc si extant liberi ex vxore predefuncta ⁊ maritus transeat ad alia vota:teneẽ eã dotem reseruare filijs illius matrimonij ex quo lucratus est.⁊ quid si statutũ dicat ꝙ vir lucretur dotem vxoris premortue.

8 Si vir esset pauper ⁊ mulier decessisset intestata qualiter lucretur quartam partem dotis vel hereditatis.

9 Restitutio dotis facta constante matri.qñ liberet soluetem.

10 Si dos non erat soluta marito sed promissa potest maritus cõsentire cõstante matrimonio ꝙ soluatur vxori ⁊ liberatur promissor socer qui recepit dotem si emancipet filium ⁊ iussu mulieris dotem filio restituat liberatur a muliere.

11 Extraneus qui primo simpliciter promisit dotẽ pro muliere si postea cum soluit vult pacisci vel stipulari sibi reddi:non teneẽ maritus sibi promittere sed soli mulieri.⁊ sufficit simplex cautio sine fideiussore.

12 Extraneus etiã cui dos venit restituenda nõ habet priuilegiũ seu priuilegia que habet mulier secus in patre qui dedit dotẽ pro filia.

13 Sicut maritus vel eius heres habet dilationẽ annualem quãdo dos est restituenda mulieri vel eius heredi:ita ⁊ quãdo extraneo qui dotem dedit ⁊ stipulatus est sibi reddi.

14 Debitor in diem quãdo teneẽ interim satisdare cũ fideiussoribus de soluẽdo adueniẽte die ⁊ qñ sufficiat iuratoria cautio.

15 Dos si prelegaẽ videẽ sublata dilatio legalis ⁊ valet plegatũ.

16 Si es debitor meus ⁊ nõ habeo instrumentũ:sed testes vel non negas possum implorare iudicis officiũ nobile vt compellaris facere instrm cũ pmissione vt habeam probationẽ paratam.

Soluto matrimonio.

1 † Dos restitui debet soluto mat. mulieri que ipsam dedit vel eius heredi non alteri nec cõpellitur maritus se obligare ad restituendum alteri si aliquod in commodum ex hoc habeat suspectum.h.d.vsqȝ ad.§.quod si partis.et sic loquitur hic de muliere sui iuris que dedit dotem. Et primo loquitur de restitutione. Secũdo de promissione.secũda ibi:nec cogitur.

2 † Not. primo ꝙ licet dos detur vt perpetuo sit penes maritum vt.ſ. de iure do.l.j. nichilominus solu.ma.restituitur.⁊ sic preter intentionem que fuit a principio et dicit glo.in.l. precedenti ꝙ istud est speciale in dote.tu dic cõtra.nam et hoc contingit aẽs ꝙ preter id quod agitur tacita obligatio resultat.l.is qui in.fi. ſ.cõmo.⁊ quod dicitur in.l.j.debet intelligi vt perpetuo sit sclȝ durãte matri.nã alibi dicitur quousqȝ vixerit in.l.j.ſ. p socio.

3 ¶ Item not. a contrario sensu ꝙ anteꝗ matri .soluatur non debet dos restitui nã nec actio de dote nascitur cõstãte matri. quod dic vt plene per bar.in.l.si cõstante.§.j.j.e.nisi in casibus in quibus fit cõsignatio propter paupertatem viri ⁊ tunc nõ est proprie restitutio vt.j.eod.si constante et ppter hoc consuluit Bar.in consilio quod incipit.queritur vtrũ quod si creditores cõstante mat.se inuestiunt de bonis mariti nõ potest vxor pro dote sua eos impedire nisi prius faciat pronũciari locum esse cõsignationi dotis.quia maritus vergit ad inopiã cum prius habeat ius petendi dotem ergo nec excipiendi vel impediẽdi postꝗ autem hoc fecisset posset creditores impedire quia dos debet seruire oneribꝰ matri.nec audireẽ creditores offerẽtes sibi dotem ⁊ volentes auocare bona vt singulariter no.Cy.in.l. cum tibi.C.qui po.in pig.ha.sed so.mat.bene audirentur si haberet hypothecã licet posteriorem vt.C.de dist.pig.l.ij.vel.iij. cum si.tene menti quia quottidianũ est hoc.

4 ¶ † Tertio notãdum ꝙ debet restitui mulieri que dedit non alteri et ista tria notabilia expediuneẽ in glossa pma . Quarto nota ꝙ si maritꝰ timet aliquod incõmodum non cogitur promittere vel se obligare de restituendo dotem alteri ꝗ mulieri.et sic inuitus non potest alteri delegari.⁊ istud notabile prosequitur gl.ij.magna vsqȝ ad.ver.item not.ꝙ si nihil nocet.

5 ¶ † Quinto ⁊ vltimo no. a contrario sensu ꝙ si nihil sibi nocet bene compellitur alteri se obligare ⁊ istud est speciale in dote ꝙ debitor inuitus alteri delegatur si non timet incõmodum.regulariter secus:vt in.l.j. C.de dona.et.l.nec creditoris ⁊ dixi in.l.precedenti. Est et alius casus similis in quo debitor inuitus delegatur in debitore operarum vt.l.si non sortem.§.libertus circa fi.ſ.de cõdi.inde.⁊ dico ꝙ ipse maritus habet necesse allegare ⁊ probare incõmodũ quod pretendit vt colligitur in tex.alleg.tanꝗ sine causa recu-

a ¶ Dictum bart. Adde ꝙ cuȝ bar. trãsit simpliciter idem pau.de cast. in.l.si marito.j.e. ti.⁊ vide p imo.et alex. in.l.si ita.§. grisogonꝰ col.ix. i prin.j.de verb. ob.et adde ꝙ qñ dos fuisset cõfessata p virũ ignobilem seu senẽ respectu vxoris iuuenis seu nobilis ꝙ talis confessio hȝ piuilegiũ plaṫiõis ita bal.in.l. si volũtarie .C.de dotis pmis.⁊ ange.in ꝯsi.clxxx.in cip. premitto ad euidentiã col.fin. Fran.curt

sans possit cōpelli.ecōuersovero nō reperitur ꝙ creditor inui-
tus cogaꝛ recipere vnū debitorē ꝓ alior nouare suā obligatio
nem:vt.l.si mādato meo.in fi.prin.§.mā.et no.per doc.in.l.j.C.
vbi in rē act.⁊.l.liberto.§.fi.de neg.gest.lꝫ glos.ibi sentiat con-
trariū.⁊ q̄ sit ratio diuersitatis vide per Bal.in.l.ij.C.de colla.
⁊ istud vltimū notabile gl.ꝓsequiꝛ ab illo v̄.item no.vsq₃ in fi.
6 ¶†In gl.j.magna in p̄n.ibi hodie immobilia ⁊c. Innuit ista
glo.ꝙ olim siue essent mobilia siue immobilia fiebat restitutio
annua bima trima die.hoc expressius tenet glos.j̄.eo.diuortio.
§.interdum.contrarium est verius ſm Dy.ꝙ imo statim sicut
hodie restituebantur immobilia.l.cū in fundo.§.si fundus.de
iure do.⁊ no.de prescrip.xxx.ann.l.cum notissimi.§.istud.et sic
nihil mutatur in immobilibus: sed quantū ad mobilia tantū:
q₂ olim annua bima trima die.i.infra trienniū. hodie v̄o infra
annū:vt in.§.exactio.⁊ dicitur dilatio legalis concessa misera-
tionis gratia sicut tēpus quadrimestre qđ datur iudi.de cuius
natura dic.vt.l.cū militi.§.cū intra.de cōpen.⁊ plene ꝑ Bar.in
l.ita stipulatus.de ver.oblig.qua dilatione pēdente cōpellitur
maritus vel eius heres satisdare cū fideiussoribus de soluēdo
adueniente die:vt.j̄.eo.si constante.§.quoties.etiā si alia causa
de nouo nō superueniat:sicut etiā satisdatur ꝓ legatis ⁊ etiam
fideicōmis.in diē vel sub cōditione factis per ti.vt leg.no.caue.
7 ¶†In glo.ibi:item fallit si pactū est lucrande dotis: ⁊ quādo
locū habet istud pactuꝫ.dic vt plene no.per glo.in.l.j.ff.de do.
prele.⁊.l.si cōuenerit.de pac.dota.⁊ aduertēdum ꝙ habet locū
etiam si extant liberi ex muliere predefuncta: vt not.probaꝛ in
l.j.C.si dos cōstan.matri.nisi fuisset dictum si decesserit sine li-
beris.⁊ idem dico in statuto disponente ꝙ vir lucretur dotem
vxoris premortue.nā nisi dicat sine liberis lucrabitur etiā libe
ris existentibꝰ qđ est singulare:q₂ illud lucrum veniet diuiden
dum inter oēs heredes pro hereditarijs portionibus ꝙ si non
lucraretur esset filiorū dumtaxat si tamen transiuisset ad alia
vota teneretur reseruare filijs illius matri.ex quo lucratus est
8 vt.l.ij.C.de secū.nup.¶†In glo.ibi : item fallit si aliud potest
obijci.adde quartū casum fallentie notabilē si vir esset pauper
⁊ mulier decessisset intestata.nam lucrabitur dotem vir etiam
de iure cōi ⁊ sine aliquo pacto vel statuto : sicut si matrimoniū
esset sine dote ⁊ vxor predefuncta esset locuples lucrareꝛ quar-
tam partē hereditatis per aut.preterea.C.vñ vir ⁊ vxor.ita sin
gulariter sentit gl.⁊ Cy.C.de iur.do.l.licet.sed Bal.in illa aut.
preterea.dicit ꝙ non lucrabitur totam dotem sed quartā eius
9 sicut quartā partē hereditatis.¶†In fi.glos.ibi:vir non libe-
ratur.⁊ no.istam glo.que firmat vnam opi.ꝯtra Ja.de are.qui
tenuit ꝙ si vir restituat dotē constante matrimonio etiā extra
casus qui ponuntur in.l.q̄uis.cum.l.seq.j̄.eo.⁊.l.mutus.§.ma
nente.de iu.do.liberetur.nā de illis non est dubiū q₂ debitor in
diem soluendo ante diem liberatur.l.post mortē.C.de fide.nec
ob.l.vnica.C.si do.constan.ma.q₂ ibi nō dicitur ꝙ non libereꝛ
sed qđ quatenus continet donationē potest reuocari.cōis opi.
est in contrariū.⁊ hoc firmat ista glos.⁊ est speciale vt dixi in.l.
precedēti. ⁊ hoc etiā probatur in.l.si cū dotem.§.j.j̄.eo.dū dicit
non perditure.⁊ sic innuit ꝙ si perditur restituta est ⁊ si perdita
est nō est liberatus.sed si nō esset perdita saltē ope exceptionis
esset liberatus.l.apud cal.§.si quis pupillo. de do.exprobatur
etiā hec opi.in.l.fi.§.de iure do.que vult ꝙ nō liberetur:nisi sit
conuersa in vtilitatē mulieris:licet autē nō posset restitui con
stante matrimonio vt libereꝛ potest tamen fieri permutatio de
re ad rem ⁊ valebit si est vtile mulieri:vt in.d.l.fi.⁊ in.d.l.si con
stante.de iu.do.vel de re in pecuniā vel ecōuerso:vt.l.si ex lapi
dicinis.eo.ti.cū concor.aliqñ tamē reperio posse dotē restitui ⁊
liberaꝛ.s.si facta erat donatio ꝓpter nuptias equalis doti ⁊ re-
stitueretur donatio:nā posset etiā dos restitui : vt.l.si cōstante.
10 §.sed si econuerso.⁊ ibi ꝑ Cy.C.de do.ante nupt.†Item si dos
nō erat soluta marito sed ꝓmissa potest maritus cōsentire con
stante matrimonio ꝙ soluatur vxori ⁊ liberaꝛ promissor:vt col
ligitur ex.l.huiusmodi.§.cū pater.in fi.de leg.j.alias frustrato
rium esset consiliū illius legis.Item si socer qui recepit dotem
emancipet filiū ⁊ iussu mulieris dotē filio restituat liberatur a
muliere:vt.§.de iu.do.l.sane.in fi.cū.l.precedēti. ⁊ ita ibi tenet
Bart.expresse quē casum no.q₂ quotidianus qñ filij habentes
vxorem nō possunt pacifice stare cū patre.¶Gl.seq.diuiditur
in duas partes:vt dixi in.iiij.⁊.v.no.⁊ secunda pars ibi incipit
item no.⁊ prima pars que concernit quartum notabile potest
subdiuidi in duas:q₂ primo legit tex.in ver.nec cogitur duobꝰ
modis vsq₃ ibi item dic stipulanti.Secūdo ex glo.colliguntur
quatuor oppositiones cōtra ea que dixerat ⁊ quilibet illorum
modoꝝ subdiuiditur in duas. Primo vt loquaꝛ in muliere q̄
dedit dotē.Scđo vt loquaꝛ in extraneo dāte dotē. queriꝛ ergo
de intellectu litere qñ petebat ista mulier ꝙ maritꝰ obligaret
se de dando alteri.glo.dicit: ꝙ potest intelligi duobus modis.

Primo ꝙ hoc petebat constante matrimonio vel ipso adhuc
nō contracto tp̄e quo dotē sibi soluebat.Iste intellectus nō vi
detur bonus:q₂ tunc cōpellitur maritus saltē causatiue si vult
sibi dotem solui ꝓmittere alteri,etiā si timeat incōmodum.al's
mulier nō soluet.sed text.simpl'r dicit:ꝙ non cogitur:ergo nec
precise nec causatiue.glo.ista circa fin.videꝛ fateri ꝙ causatiue
cōpellitur qđ nō placet.q₂ contra tex.ideo cū procedat id quod
dicit glo.intelligitur ꝙ p̄cesserat ꝓmissio dotis dāde ⁊ tūc cum
soluebat ex ꝓmissione precedēti petebat hoc a marito:certe nō
cōpelliꝛ maritus p̄cise nec accusatiue:⁊ poterit cōpellere vxorē
ad soluendum inuitā. bene tamen teneꝛ ꝓmittere ipsi mulieri
indistincte. potest etiā intelligi ꝙ mulier postq̄ soluerat dotē
ex interuallo etiā si nulla ꝓmissio precesserat.⁊ adhuc procedit
qđ hic diciꝛ ꝙ nec precise nec accusatiue cōpellaꝛ hoc tñ verū si
ꝯctū erat matrimoniū:al's etiā si p̄cessisset ꝓmissio dotis dāde
vel etiā datio posset maritū cōpellere causatiue : q₂ nisi ꝓmit-
tat vt ipsa vult non nubet.⁊ ꝑ ꝯñs nō teneꝛ ex sua ꝓmissione q̄
habet conditionē tacitā si nupsero: vt.l.si stipu.⁊.l.tali stipula.
de iure do.⁊ si soluit poterit repetere tanq̄ causa nō secuta : vt
l.ꝙ seruus.de cōdi.ob cau.maritus ergo ne hoc fiat causatiue
11 cōpellitur facere qđ vult mulieri.†Quidā aūt dicunt ꝙ etiam
si extraneus det dotem pro muliere.⁊ vult pacisci vel stipulari
sibi reddi nō tenetur maritus sibi ꝓmittere sed soli mulieri qđ
glo.reprobat ⁊ bene q₂ cōtra.§.accedit.posset tamen ꝓcedere si
primo promisisset simpl'r ⁊ postea cū solueret hoc vellet.nā ius
fuit acquisitum mulieri ex sola promissiōe vt in illo.§.accedit.
vnde nō cōpelliꝛ maritus extraneo ꝓmittere:q₂ si illi solueret
a muliere seu vxore non liberaretur.⁊ ſm istū intellectū loquiꝛ
hic de simplici cautiōe sine fideiussore q̄ est fienda ipsi mulieri
nō alteri si timet incōmodū.Scđo modo intelligiꝛ ꝙ hoc pete
bat solu.ma.pēdente dilatione legali.⁊ sic satisdationē cū fide-
iussore:de qua loquiꝛ.l.si cōstante.§.quoties.j̄.eo.⁊ dicit ꝙ illa
est prestāda mulieri que dedit dotē: ⁊ si mulier vellet ꝙ presta-
retur alteri nō tenetur maritus hoc facere si timet incōmodū.
⁊ ista est bona in se.Quid aūt si extraneus dedit dotē ⁊ pactus
est eam sibi restitui ⁊ sic fienda est sibi restitutio ⁊ nō mulieri an
solu.ma.pēdente dilatiōe legali possit petere illā satisdationē.
dicit hic glo.no.qđ nō per istū tex.ſm vnū intellectū si difficile
est marito repire fideiussores q₂ actio sibi ꝯpetēs esset stricti iu
ris ⁊ sic non hꝫ beneficiū.l.in oībus.de iudi.§.que loquitur in
12 actionibꝰ bo.fi.sed cōpetet mulieri si est bo.fi.¶†Ex ista gloss.
collige tria singul'r.Primo ꝙ extraneus etiā cui dos venit re-
stituenda non hꝫ priuilegiū seu priuilegia que hꝫ mulier:sicut
enī non hꝫ hic ꝙ actio sua sit bo.fi.ita nec alia multominus vt
tacita hypotheca vel prelatione q₂ illa tendunt in preiudicium
alterius.⁊ ad hoc allegatur ista gl.⁊ est cōis opi.secus in patre
13 qui dotem dedit pro filia : vt dixi in.l.prece.¶†Secūdo colli-
gitur ex gl.ꝙ si maritus vel eius heres habuit dilationem an-
nalem qñ dos est restituenda mulieri vel eius heredi. ita et qñ
extraneo qui dotē dedit ⁊ stipulatus est videbaꝛ contrarium:
q₂ cū nō habeat priuilegia dotis non videbitur grauādus in
dilatione legali cū stipulatus fuerit simpl'r.secus in muliere q̄
habet priuilegia:q₂ cū in vno honoretur in alio grauaretur:sꝫ
illa glos.vult contrariū qđ est singulare.⁊ hoc etiā cōiter teneꝛ.
14 ¶†Tertio colligiꝛ ex gl.sol.ad dubiū qđ fit in.l.in omnibꝰ.§.
de iudi.an illa.l.habeat locum in debitoribus ex ꝯctu stricti iu-
ris cū loquaꝛ in bo.fi.⁊ glo.aliqñ tenēt ꝙ sic. aliqñ tenēt ꝙ nō.
ista glo.relata ad tex.videtur distinguere ꝙ si non pōt prestare
fideiussorē nō habeat locū.al's secus.breuiter dic ꝙ indistincte
locū habet in stricti iuris vt est casus in.l.si creditores.de priui.
credi.vt teneaꝛ satisdare si potest vel si nō potest q₂ si nō reperit
fideiussores poneꝛ in carceribus:q₂ satisdatio de qua loquitur
illa.l.prestaꝛ ex causa superueniente de nouo cū sic suspiceꝛ de
fuga vel qua depauperatus est.vñ vel ipsa est i culpa in primo
casu vel non est conueniens ꝙ creditor fraudetur in secūdo sꝫ
quādo satisdatio est prestanda non ex causa de nouo superue-
niente:sed ex dispositione legali vel aliquo priuilegio vt in vlti
mis voluntatibus : vt in tit.vt lega.no.caue.⁊ in.d.§.quoties.
tunc ⁊ si nō potest prestare fideiussores q₂ nō reperiuntur.rele-
uatur ⁊ staꝛ iuratorie cautio.cū hypo.bonoꝝ suorū: vt in.l.j.§.
q satisd.cog.⁊ cō.nō facile.si cui plusq̄ per le.fal.Sentit autem
ista glos.vnū.ꝙ nō est verū.ꝙ satisdatio de qua loquiꝛ.§.quo-
ties.eadem sit cū illa de qua loquiꝛ.l.in omnibus.qđ est falsum
vt patet ex predictis. nec hic loquiꝛ de isto incōmodo qđ dicit
gl.ꝙ non reperit fideiussores q₂ istud esset incōmodū de p̄nti.
⁊ tex.loquitur de incōmodo qđ hic timet in futurū:ideo exem-
plificat vt in alijs exemplis glo.que sunt notabilia.hic nō sunt
alia ⁊c.Adde vnum contra scđm notabile qđ ex glo.collegi.qđ
esset notabile si esset verū.nam dicit Bart.in.l.si diuortio.ante
finem.de ver.obli.ꝙ etiam si mulier stipuletur expresse dotem

sibi restitui non patiet dilationē legalē quia illa dilatio habet locum in tacita stip. vt in. §. ex actio. non in expressa tanq̄ inutilis cōtinens illud idem quod tacita alias nō valeret expres-
15 sa per. l. qui is idem eo. tit. † ꝛ in simili videmus si prelegatur dos videtur sublata dilatio legalis et valet prelegatum propter cōmodū representationis: vt in. l. j. de dote ple. Idem ergo videtur in extraneo dante dotē et stipulante vel paciscente sibi reddi cuius cōtrarium supra dixi ita cōiter tenere doc. certe istud esset destruere practicā totius mundi q2 cōiter fiunt instrumenta cū ꝑmissionibus expressis: ꝛ tñ videmus seruari dilationē legalē dico ergo ꝙ talis ꝑmissio censetur facta de eo quod debet maritus ꝛ nō vltra vt est casus. §. e. si prior. nā sicut non cōtinet plus re vt ibi ita nec plus tēpore debet cōtinere: ꝛ ipse idē Bar. hic in fi. dicit ꝙ tales ꝑmissiones sunt fiende taliter qd̄ maritus nō teneatur vltra q̄ nō teneretur si expresse non ꝑmisisset: ꝛ aliud est qñ dos prelegatur fauore vltime volūtatis nec est inutilis ꝑmissio: q2. l. qui bis idem: loquitur qñ precedebat alia stip. expressa ꝛ vera nos loquimur qñ tacita ficta vnde vera ꝑfertur: ꝛ si a prin. date dotis fiat non nascitur actio ex stipulatu tacita vt expresse no. gl. ꝛ Cy. in. §. accedit in. ij. q. q2
a prouisio hominis[a] facit cessare prouisionem legalē: vt in. l. fi. ꝛ ibi no. C. de pac. cōuen. ꝛ. l. cū ex filio de vulga. ꝛ pup. Si aūt ex interuallo tollitur iure nouationis. ar. in. l. auia. C. de iure doti. tamē censet facta de eadē quantitate ꝛ tēpore: vt. d. l. si prior. §. e. ꝛ habet ꝑuilegia hypothece sicut tacita quia nō fit animo sibi preiudicādi sed ꝑuidēdi q2 melior est prouisio expressa q̄ tacita: ꝛ sic nō ob. l. aliam. de noua. vbi in obligatione nouante nō intelliguntur repetita priuilegia prime q2 cum ibi precederet vera obligatio ꝛ expressa potius videt nouare aīo sibi pre
16 iudicādi q̄ plenius ꝑuidēdi. ¶ † Ultimo no. gl. in fi. que semper allegatur ꝙ si es debitor meus nō tamē habeo instrumentum publicū: vel q2 nō fuit cōfectū vel q2 fuit perditū habeo, tamē testes vel illud nō negas possum implorare iudicis officiū nobile vt cōpellaris facere istrumentū cū ꝑmissione vt habeā probationē paratā: qd̄ etiā voluit gl. in. l. cyrographis de admi. tut. ꝛ. l. pupillus. de noua. ꝛ de hoc vide plene per Bar. in. l. iij. §. nunc de esse3. de libe. lega. plenius in. l. si finita. §. elegāter de dam. infec. Tractatur et hic ille articulus quare petō a te ꝙ facias id qd̄ mihi prodest ꝛ tibi non nocet an compellaris indistincte. ꝛ iste tex. facit ꝙ sic: et in. l. creditore. §. de euic. tamen nō est verum vnde distingue vt hic per Bar. post alios.

2 ¶ Qualiter fiat communio actionis de dote profectitia inter patrem ꝛ filiam.
Licet substantia actionis sit vtriusq̄ ꝛ patris ꝛ filie exercitiū tamē est solius patris nisi pater sit turpis ꝑsona vel sit absens quia tūc pertinet ad filiam dūmodo sit honesta et nō suspecta.
3 Communio huius actionis durat quousq̄ filia est in potestate postea consolidatur in ipsam filiam: ꝛ ratio quare filia habeat istam communionem. ꝛ nu. 6.
Si filia moriatur anteq̄ efficiatur sui iuris consolidatur in solum patrem: etiam si filia reliquit proprios filios. licet tunc de consuetudine remaneat penes virum propter liberos.
4 Casus in quo iure veteri ffoꝝ filiafa. habebat proprietatem in aduenticijs idem etiam in profectitijs per patrem donatis.
5 Si pater dat dotem pro filia emancipata etiam iure isto actio non erat communis sed solius filie.
6 Licet dominium rei dotalis sit mariti ipsa tamen dos que est diuersa a re dotali cum sit quoddam ius vniuersale dicitur esse ipsius mulieris etiā ɔ̄stāte mr̄imonio q̄ deseruit oneribus eius.
7 Filia ꝙ hodie de iure canonico possit recōciliare matrimoniū sine voluntate patris: nec ꝑ hoc ꝑdat ius cōionis i hac actione.
8 Si pater stipulatus sit sibi soli dotem reddi tunc actio non erit communis sed solius patris nec fiet cōsolidatio in filiam licet efficiatur sui iuris.
9 Maritus soluēdo dotē p̄ri qñ nō sit liberat a filia vel vxore sua.

1 Quod si in patris. † Hic incipit tractare de vna materia que est principalior subtilior et vtilior q̄ sit in isto titulo. s. de cōione actionis de dote ꝑfectitia que est inter patrē ꝛ filiam et prosequitur vsq̄ ad legem de diuisione. de qua etiam tractatur in. l. si cum dotem. §. e. vsq̄ ad. §. sin autem: et in. l. post dotē. §. e. vsq̄ ad. §. sin autem. ꝛ in. l. post dotē: vbi Bar. vtilissime ipsam explicat. Alia materia principalis ꝛ difficilis est illa de qua tractatur in. l. de diuisione. cum. l. se. quasi per totam. l. diuortio. §. de diuisione fructuū vltimi anni quo matrimoniū soluitur fienda inter maritum ꝛ vxorē vel coꝝ heredes ꝛ hoc est quod dicit iste. §. Actio de dote ꝑfectitia quousq̄ filia est in potestate ɔ̄munis est patris ꝛ filie. nec potest solus pater ipsam in iudiciū deducere sine voluntate filie tacita vel expressa nec etiam sibi soli stipulari et ideo nec maritum inuitū alteri dele-

gare: ꝛ si contra fiat non liberatur maritus a filia quominus a cū erit sui iuris conueniri iterum possit ꝛ ecōtra sola filia non potest preiudicare patri sed sibi soli sicut excludatur ab agēdo cū erit sui iuris: sed durante patria potestate non excluditur a consentiendo patri ꝑpter factū suum. h. d. vsq̄ ad. §. voluntate: ꝛ sic primo tractatur an solus pater possit preiudicare filie vsq̄ ad versi. item si voluntate. Scdo ecōuerso. Et prima pars subdiuiditur quia p̄mo premittit tria vsq̄ ibi: ei ergo. Secundo determinat questionem de qua q̄rtiur vsq̄ ibi certū. Tertio ex determinatiōe infert ad vnū ꝛ pone casū. Quod pater
b postq̄ dedit dotē pro filia[b] vel promisit ex interuallo volebat ꝙ maritus promitteret eam alteri restituere. ꝛ maritus nō pretendebat aliquod de illis incommodis de quibus per glo. in prin. huius. l. querebatur an possit compelli promittere: ꝛ videbatur ꝙ sic. vt ibi a cōtrario sensu. s3 certe ibi loquitur i muliere sui iuris q̄ dedit dotem pro se tm̄ iubendo ꝙ alteri ꝑmittatur sibi soli preiudicat qd̄ facere potest: nos loquimur in patre qui dedit dotem ꝑ filia existente in potestate quo casu actio de dote cōis est patri ꝛ filie: vnde cum ius cōionis sit acquisitū filie nō potest pater solus agere ꝛ dotem exigere sine voluntate filie nec sibi soli stipulari ex interuallo vt in se solum transferat Ex quo sequitur ꝙ nec maritū inuitū alteri delegare pōt vt liberetur a se ꝛ a se ꝛ a filia ideo maritus nō compellitur: quia si promitteret altere iussu solius patris liberaretur a patre non a filia. ꝛ sufficit ꝙ pretendat hoc incōmodum licet aliud nō pretendat. ꝛ si cōtra faciat poterit conueniri a filia cum erit effecta suis iuris morte patris vel emancipatione: etiā si illi alteri soluisset. h. d. in effectu ista prima pars. Loquitur ergo hic qñ pater post datā dotem vel promissam ex interuallo hoc petebat a marito. ꝛ sic post ius communionis acquisitum filie. Si autē tēpore quo ꝑmittebat vel tēpore quo dabat non precedente promissione: ꝛ sic ante ius acquisitū filie bene compelleretur maritus causatiue: q2 pater possit sibi stipulalari ꝛ impedit ius cōmunionis acquiri filie: vt. §. eo. quatenus et. l. cum dos in prin. s. de pac. dota. Eodem ergo modo ꝛ maritum compellere alteri promittere saltē causatiue: nec poterit dubitare maritus de filia cui nunq̄ incepit obligari: sic ergo patet ꝙ etiā principiū huius legis debet dicto modo intelligi vt bona sit aduersario
2 que hic ponit. ¶ † In tex. ibi ipsius ꝛ filie dos est. qualiter autem sit ista cōmunio. dic vt no. §. e. l. nō solū. ꝛ est admirabile ꝙ vna ꝛ eadem substātia actionis sit penes duas personas insolidum. quia non sunt due sed vna. vt no. in. v. sequēti: in gl. mag. cū videamus cōtrariū i dñio qd̄ licet sit ius icorporale nō pōt esse penes plures insolidū vt. l. si vt certo. §. si duobus vehiculum. §. cōmo. licet aūt substātia actionis sit vtriusq̄ exercitiū tñ est solius patris. vt patet in. l. filiusfa. §. sed etiā si filia. §. de pacu. ꝛ. §. eo. si cu3 dotē. §. eo autē tpe nisi pater sit turpis persona vel sit absens q2 tūc pertinet ad filia3. vt. §. sed etiam si filia dūmodo sit honesta et non suspecta: vt in dicto. §. eo autem tem-
3 pore. † durat autem hec communio quousq̄ filia est in potestate. sed si efficiatur sui iuris morte patris vel emācipatione dissoluitur et consolidatur in solam filiam et apud patrē vel eius heredes nihil remanet vt. §. eo. si socer in princi. et dicto. §. eo autem tempore. et de re. vxo. actio. §. videamus. et econtra si filia moriatur antequam efficiatur sui iuris cōsolidatur in solū patrem et filia etiam ad proprios filios tanq̄ ad heredes nō transmittit iure isto talem dotem cuius actio est communis secundum veram opinionem. not. in. l. dos a patre. C. eo. titu. licet de consuetudine remaneat penes virum propter liberos: vt ibi not. vnde non habent vt heredes sed ex consuetudine qd̄
4 est magni effectus. vt not. in. d. l. post dotem. §. eodem. ¶ † In glo. j. in prin. ibi aut. ꝑ locum. ꝛ. §. e. caius seius. vbi est expressum ꝛ sic est casus in quo iure veteri ffoꝝ filiusfamilias habebat proprietatē in aduētitijs. certe etiā in ꝑfectitijs ꝑ partem donatiōis: vt si pater dotē ꝑfectitiā stipulabat filie vel ꝛ sibi in vnum casum quo casu censet stipulari filie i alterū ꝛ etiā donare: vt. §. e. si cū dotē in prin. nā filia etiā hoc iure proprietatē habebat etiam heredes ab intestato. vt not. in. d. l. si cū dotē. et in l. inter socerum. §. cum inter. s. de pac. dot. secundū Jac. de bel. et etiam not. Bart. in. l. post dotem. §. eo. in quarta questione.
¶ Circa. fi. glo. ibi vel Jo. diceret hodie melius diceret etiam
5 olim. et ita debet stare alias non haberet sensum. † Et hec verba qd̄ si pater dat dotem pro filia emancipata etiam iure isto actio non erat ɔ̄munis sed solius filie. quod patet. q2 si dedisset pro filia in potestate. Et sic incepisset esse cōmunis ꝛ cā postea emanciparet: dissolueretur communio ꝛ consolidaretur in solam filiam: vt in. d. l. si socer. §. e. et in. §. eo. autem tempore. fortius a principio impeditur cōtrahi sm̄ Dy. ꝛ omnes. ꝛ aduertendum ꝙ eo casu quo non est communis sed solius filie. vt in b aduentitia et quando est emancipata. multofortius procedit

¶ Prouisio hominis. adō ꝛ itellige hoc verū in ꝑuisiōe ordinaria secus i extraordinaria gl. est sing. i. l. ij. in glo. ma. i. v. itē qd si. C. d̄ iur. emphy. io. d̄ imo. i. l. si cū dotē co. v. §. e. ꝛ ꝑ Alex. de imo. in cōsi. c. i. iiij. pte d̄ cui[9] veritate vide i. l. si ex̄neus d̄ ɔdi. ob. cau. hāc limitationem tenet et Bar. i. l. et h3. §. cū gs. §. de ꝑca. ꝛ i. d. l. si cū dotē. i p̄in. §. eo. vbi al'r itelligit Intellige et verū nisi ꝑuisio legis esset de iure cōi vt ꝑ Bar. in d. l. fi. d̄ pa. ɔue. ꝛ in. l. i. §. vñ q̄ritur col. fi. de pu. et hoc itellige verū nisi prouisio hois eet posita ad nouādū ꝑuisionē leg3 q2 tūc hñ tolleret ꝑuisio leg3 cōis Ita cy. in. d. l. ij. ꝛ ibi Sali. i col. xij. et est tex. ꝛ ibi glo. ꝛ doc. i. l. iiij. §. si ex ɔuētiōe. §. de re. iu. Itē adō ꝙ ꝑuisio hois tollit ꝑuisionē leg3 qñ vtraq3 ꝑuisio eēt ɔ̄nalis vl' spālis. sec[9] si vna esset pīguior altera q2 tūc nō tolleret ita Bar. in l. i. §. vñ q̄rit. §. d̄ pub. Itē nō tollitur prouisio legis ꝑ ꝑuisione3 hois qñ vtraq3 ꝑuisio ꝑcederet ex diuerso fonte ita Bal. i. l. certi iur3 i fi. C. loc. itē si tollit ꝑuisio legis nata. s3 nascitura ita bal i. d. l. fi. C. d̄ pac. cōuē. et ad hanc magnā vide aliqd p Bald. in. l. vbi adhuc. C. de iure do. Ang. d̄ are. §. itē seruiana. isti. d̄ actio. ꝛ qñ ꝑ ꝑuisionem hois statuti vide Bal. in. l. fi. C. de repu. here. q tenet ꝙ nō de quo p ipm in. d. l. vbi adhuc Frā. cur.
¶ Pater postq̄ dedit dote3 ꝑ

filia adde an pater teneat dotare filiã iã nuptã vide per Bar. in l. obligamur. i pn. ff. de actio. & obli. & p alex. de imo. in cõsi. vij. co. pe. ṽ. nõ obstãt allegata in cõtrariũ & co. se. i. ij. volu. & p eũdẽ Alex. i cõsi. xxxiij. col. j. in aij. vo. curt.

quod hic dicitur q maritus ad instantiã solius patris non tenetur alteri pmittere nec inuitus potest delegari. ¶ In gl. se. ibi ideo actio de dote. hoc dicit. gl. q2 dos videt mariti nõ autẽ patris & filie. vt. l. doce ancillam. C. de rei vẽ. et plene no. in. l. in rebus. C. de iure do. vel dic q tex. stat proprie. 6 † Nã licet dominium rei dotalis sit mariti vt ibi ipsa tamen dos que est diuersa a re dotali cũ sit quoddam ius velle dicitur esse ipsius mulieris etiam cõstante matrimonio que deseruit oneribus eius vt s. de iure doti. l. Quis. ¶ In gl. ibi ne sepius etiaʒ cogatur dotare. Hec ratio non videtur bona. quia si filia exigeret & consumeret non cogeretur pater iteruʒ dotare eã. vt no. j. eo. l. cũ dotem. §. j. vnde & alia ratio redditur per iurisconsultum. quare pater habeat cõmunionẽ in. l. iure succursum. in prin. s. de iure dot. ratio vero quia filia cõmunionem habeat. est ne pater vilis persona exigat & consumat sine volũtate filie. & sic filia in secũdo matrimonio remaneat indotata. facit quod no. in aut. de equali. do. §. his ɔsequens & C. de rei vxo. act. aut. sed q̃nis.

7 ¶ † In gl. sequẽ. super ver. ibi de nuptijs. l. si vt proponis. illa potius contradicit q actio sit solius patris. Sed dicas q ibi filia perdidit ius cõionis propter eius delictum quia recõciliauit matrimonium sine voluntate patris quod facere nõ poterat hoc iure. sed hodie sic de iure canonico. vt no. i. l. paulus. s. de stat. homi. 8 ¶ † In glo. ibi pater sit stipulatus incontinentia [a] supple sibi solui. Nam tunc actio non est communis sed solius patris. ita vult ista glo. & bene ex quo sequitur q in filia effecta sui iuris non consolidatur actio. quia consolidatio fit ratione communionis que hic cessat. & ita plene disputando tenuit. Cy. licet quidam dixerunt cõtrarium per plures rationes. C. de rei vxo. act. §. videamus. vꝫ Bar. j. e. post dotem. in. ij. q. qui etiaʒ allegat pro casu. l. j. §. j. de col. bo. vbi dicitur q tũc non est locus collationi dotis cũ ad filiam nõ pertineat actio. qui autẽ dicebant cõtrarium volebant q actio esset communis sicut est cõmunis actio ex stipulatu tacita. Sed aliud est in in prouisione legali aliud in propria que pdesse debet solum prouidenti et diligenti. ¶ Quid autem sit iure codicis vel de iure autenti. Bar. vltra. Cy. inuestigauit in preallegata. l. post dotem. & aliqua vtilia et pulchra dixit. Intellige autẽ hãc gl. vt dixi qñ fuit stipulatus sibi soli. Si autẽ simpliciter dotẽ reddi tunc videret stipulatus sibi & filie. & actio esset cõmunis vt est casus singularis sm vnã lecturam in. d. l. post dotem. Idẽ si expresse sibi & filie copulatiue. vel sibi aut filie alternatiue quia ponitur p copulatiua hoc casu. vt singulariter no. Bar. i. l. vxorẽ §. testã. el. ij. de leg. iij. 9 ¶ † In vltima gl. in fin. intellige determinationem. gl. qñ maritus non legitime soluit soli patri vt quia erat turpis persona & filia cõtradixit expresse. Si autem legitime q2 nõ erat turpis vel si erat filia nõ cõtradixit cũ esset psens & posset cõtradicere: vt. j. §. voluntatẽ. tunc maritus esset liberatus. & ex pauptate pris postea supueniẽte nõ reincideret i obligationem. arg. in. l. vero procuratori. j. de solu. ll. tamẽ allegate per gl. nõ multũ faciunt. Nam in subsidiũ bene recurritur ad illum qui lucrum senserit: vt. l. fi. alleg. in gl. Sed hic maritus nõ tractat de lucro sed de damno vitando: decisio tamen glo. communiter tenetur: quia equa et propter culpam mariti.

2 Filia si commisit adulteriuʒ propter quod maritus habet lucrari dotem: non lucrabitur in preiudicium patris. et qualiter & quando lucrabitur si filia efficitur sui iuris.

3 Si nõ fiat aliqua declaratio super dote sed solum super adulterio commisso per vxorem & separatione tori. talis sententia habebit executionẽ in dote ad cõmodũ viri si vxor efficit sui iuris

Si maritus durante matrimonio nihil peteret: tũc eo mortuo heres hoc petere non posset.

4 Quid si vxor premortua fuit: an possit maritus postea agere ad lucrum dotis. si prius non egerit. remis.

Si filia renuntiauit iuri hypothece quod habet in bonis mariti hoc non nocebit patri.

5 Factum filie nocet ipsi filie effecte sui iuris vt agere non possit.

Filius si viuente patre liberet debitores paternos & postea succedat patri an confirmabitur liberatio.

6 Licet filia facto suo sit exclusa a iure agendi non tamẽ est exclusa a consentiendo patri agenti. & quid hoc prosit.

7 Factum vnius socij quando noceat alteri.

8 Pater an possit agere adiuncta persona filie & si agat qualiter teneatur eam defendere in causa reconuentionis.

Item si voluntate. † Nota pmo q factuʒ filie nõ nocet patri in actione de dote p hũc. §. dicũt doc. † q si filia cõmisit adulteriũ ppter qđ [b] maritus habet lucrari dotẽ nõ lucrabitur in piudiciũ patris licet gl. dixit cõtrariũ in. l. si dotẽ. C. de iure doti. et. l. consensu. de repu. quia eadem est ratio in delicto [c] filie vt nõ noceat patri que est in alio facto filie quod non cadit in delictum: maritus ergo constante matrimonio accusabit vxorẽ in curia ecclesiastica de adulterio ad separationem tori: et petit declarari ipsum debere dotem lucrari eo casu quo dos esset reuersura ad filiam si adulteriuʒ non commisisset: puta si efficiatur sui iuris morte patris vel emãcipatione et ita fiat declaratio Sed si contingat contrarium quod filia nondũ effecta sui iuris moriatur in matrimonio viuente patre tenebitur maritus restituere patri 3 † & forte etiam si non fiat aliqua declaratio super dote sed dumtaxat super adulterio et separatione tori talis sententia habebit executionem in dote ad commodum viri in primo casu prout in simili habetur in. l. conditione ad fille. &. l. j. C. vbi. cau. fis. & vtrobiq per doc. Sed si maritus durante matrimonio nihil peteret. tũc eo mortuo heres hoc etiam petere non posset. vt. j. de re ind. §. j. i fi. 4 † Quid aũt ecõtra si vxor pmortua fuit an possit maritus postea agere ad lucrũ dotis si prius nõ egerit. dic vt in. l. fi. C. de adulte. p Cy. Dicunt ẽt doc. per hunc tex. q si filia renũtiauit iuri hypothece qđ habebat i bonis mariti sm. l. iubem9. C. ad velle. & ẽt hoc nõ nocebit pri. Itẽ no. i fi. q factum filie bñ nocet ipsi filie effecte sui iuris. vt agere nõ possit. Et istud facit q si filius viuente patre liberet debitores paternos & postea succedat patri. Confirmabitur liberatio et nõ poterit venire in cõtrariũ. q2 i actione de dote filia habebat ius de pñti qđ potuit remittere in sui piudiciũ. Sʒ cõtra debitores paternos viuo patre nullũ ius hẽbat sed sperat ius habere p successionẽ. vñ nõ valuit a principio. nec ex postfacto videt recõualescere. De ista qõne habetur per Dy. & Bar. in. l. filius. j. de solu. & in. l. cũ dñs. §. si filius. j. de pecu. leg. & ibi allegãt istũ tex. & l. et heredi. §. si filia. s. de pac. q idem dicit qđ iste. ¶ Sed opponitur fortiter q factuʒ istius filie etiã sibi soli nõ noceat per l. de die cum. l. seq. & se. s. de. pac. dot. vbi mulier non potest facere pactum per quod efficiatur deterior cõditio dotis. Glo. i. l. cum dos. eo. tit. in penul. gl. Videtur intelligere illam legẽ que quasi ponit eundem casum cũ isto q soluto matrimonio ista filia fecerit hanc delegationem vel pactum. quia si cõstãte matrimonio nõ valeret: & istud est substãtiale. & no. in. d. l. & here. §. si filia. 5 ¶ † Ultimo no. in ver. sed vtrum q licet filia facto suo sit exclusa a iure agendi vt in fi. no. tamen est exclusa a cõsentiẽdo patri agenti. Et ita intelligit hic glo. magna. in prin. Sʒ qđ prodest hoc. ponamus enim q non vult cõsentire. sed expresse contradicit & habet causam cõtradicendi hoc non obstãte maritus soluit patri. Certe non poterit filia maritũ conuenire: vt in fi. huius. §. Quid ergo prodest sibi q non pdiderit ius cõsentiendi. gl. et doc. hoc non declarant potest dici q istud procederet: si maritus alteri delegatus per filiam illi soluisset. & postea conuentus a patre iterum solui patri contradicente filia. & tũc non habeat locuʒ prouisio de qua hic. Si autem non soluerat illi et tunc soluit patri contradicente filia & causam contradicẽdi habente non liberetur a filia quin possit ab ea conueniri. Et istud prodest non perdidisse ius consentiendi. ¶ † In glos. 6 magna ibi nec enim sunt socij. Istud non expediebat dicere. nam etiam si essent vere socij factum vnius alteri non noceret in quesitis tollendis multominus q̃ si non essent socij vt. l. si vn9 in prin. s. de pac. & nos tractamus de iure quesito auferendo bene tamẽ est verũ q nocet in acquirendis: vt. l. si duo si quis cau. & quia factum vnius facit committi penaʒ contra socios si agit nomine societatis. quia etiam socij agere videntur cum agatur ad omnium commodum ideo cõtra omnes pena committitur vt. l. si duo. s. de arbit. ¶ In glo. ibi. de pac. do. cum dos. §. si vero istud est valde difficile contrarium. nam iste tex. in ṽ. sed vtrũ vult † q pater possit agere adiuncta persona filie licet ipsa filia per se agere non possit vt in fi. sed iste tex. vult contrarium quia dicit q patri nõ nocet factum filie nisi agat adiuncta persona filie. & sic vult q agere nõ possit cum filia sed solus. glo. hic. et ibi multis modis soluit. doc. dicũt q agere adiuncta persona filie potest intelligi duobus modis. Primo in nomine suo et filie. tunc non potest agere postq̃ filia per se agere non potest: quia nec per alium & ita intelligitur contrarium. Secundo qđ agat suo nomine tantum filia tamen consentiente & tunc bene poterit & iste est casus hic. Sed certe etiaʒ hoc casu videtur agere nomine filie ad eius vtilitatem: vnde ista verba non videntur habere saporem potest ergo dici q solutio ibi posita per glo. in vltima parte sit vera cum non noceat factum filie quantum ad hoc vt pater repellatur ab agendo bene nocet quantum ad aliud q2 si agat adiuncta persona filie tenebitur eam defendere i causaʒ reconuentionis si forte filia promisisset penam marito si ab aliquo molestaretur per. l. iij. §. fi. j. re. amo.

2 Tacens quando videatur consentire.

Furiosus nõ habetur pro consentiente: quando si esset sane mẽtis posset contradicere.

3 Statutum si dicat aliqueʒ actuʒ debere fieri de voluntate talis an sufficit

a ¶ Incontinẽti. Adde Cyn. i. l. i bone. C. d pa. l. j. C. vnde vi. Bar. i. l. idẽ est i. §. cuʒ igitur. ff. de vi et vi arma.

b ¶ Propter qđ. Adde aut. vt liceat matri & aui. i. §. q2 no. & i aut. sed nouo iure. C. de adult.

c ¶ In delicto filie. adde an ex delicto filij pr teneat aliqd assignare filio inuito vide p Bal. i. l. si quis in i quũ. i. §. filius c fa. & q gsq iur.

an sufficit eius presentia licet non contradicat.

4 Si aliquis litigat meo nomine.me sciente ⁊ patiēte an videar consentire ⁊ mandatum dare vt sentētia lata contra eum mihi noceat.

5 Si aliquis dixit do tibi istum in fideiussorem illo presente ⁊ tacente non obligatur nisi hoc fieret in iudicio ⁊ esset cōfecta scriptura in actis.

6 Licet pater agere possit consentiente filia expresse vel tacite tamen filia non potest agere nisi patre expresse consentiente.

Quod poterit pater istum consensum exprimere etiā per nuntium vel epistolam ⁊ extra iudicium.

7 Quando isto iure acquisita filiafa.remaneat apud eum.

Qꝺ in eis oībus non poterat tamē filius agere nisi patre expsse consentiente vel nisi ipso absente:vel existenti turpi persona.

8 Pater agens filia absente quando non admittatur etiam cuʒ cautione de rato.

9 Quando requiritur verus consensus tunc furiosus et absens equiparantur ⁊ quid si sufficit non contradicere.

10 Ratio quare si pater agit de dote filia absente.cauet de rato sʒ non si agit actione iniuriarum pro iniuria facta filio.

§. 1 Voluntatē. †Filia sane mentis si est presens ⁊ non contradicit patri agēti habeť pro cōsentiente. Idem si nō poterat contradicere.qꝛ nō erat sane mētis sec⁹ si ideo quia erat absens ⁊ ignorās.nā tunc nō habeť pro cōsentiente nec etiā ꝓ dissentiēte ⁊ ideo pater admittiť cum cautione rati.h.d. In primo ⁊ secundo casu non cauet de rato.vt no.glo.ĩ.eo.si cum dotem.C.si soluto.postꝙ habetur pro consentiēte fictione iuris.qꝛ vbi constat de mandato vel voluntate illa cautio non prestatur. vt in.l.ne satisdatio.rem ra.habe. Item in vltimo casu si appareret de expresso dissensu filie absentis et haberet iustā causaʒ contradicēdi nō admittereť pater etiā cū cautione rati vt.l.pōpo.§.fi.de procu.seruať ergo media via quādo nō cōstat ꝙ cōsentiat vel dissentiat ⁊ est absens vel ignorans. Et recollegi declarando casus hic positos.⁊ etiā glo.quādo pater agit de dote tres sunt casus nā interdū filia consentit expresse. Interdū expresse cōtradicit. Interdū nec cōsentit nec contradicit. Primo casu cōstat sine dubio ꝙ pater admittitur etiam si filia haberet iustā causam cōtradicendi qꝛ censeť ei renūtiare.qꝺ tamen intelligo si renuntiare pōt.secus si non posset vt qꝛ extet minor. xxv.annis. Item intelligo qñ cōsentit sponte.secus si ob nimiā reuerentiā paternam:vt.l.j.§.qui onerande quarū re.act.non da.sed circa hoc versabitur iudicis officiū.vt.ĩ.eo.si cū dotē.§.eo aūt tēpore.ad postulationē mariti cōuenti ⁊ volētis patrem repellere ab agendo.itē etiā si non opponat publicā vtilitatem que versať in dotib⁹ poterit de facto supplere per illū.§.eo.aūt tēpore.ibi ideoqꝫ officiū iudicis ⁊c.⁊ plene per no.ĩ.l.iiij.§.hoc iudiciū.de dā.infec. Scđo casu qñ expresse cōtradicit si nō habetur pro cōtradicēte:vt.ĩ.eo.dotē.⁊ hic in prima glo.in princ. Si aūt allegaret ⁊ ꝓbaret repellitur pater ⁊ exercitiū cōpeteret filie:vt.l.filiusfa.§.sed etiā si filia.š.de pecu.si tñ esset honesta ⁊ nō suspecta alias secus vt in.d.§.eo autē tēpore in fi.prouidebit ergo tunc iudex ꝙ dos ponať in tuto loco:vt.d.l.si cum dotem.§.sin aūt in seuissimo.ṽ.sin vero.

2 † Tertio casu quando nō cōtradicit nec expresse consentit:tūc aut nō poterat consentire vel cōtradicere qꝛ non erat sane mētis ⁊ tunc habeť ꝓ cōsentiēte:vt hic in secūdo casu nisi maritus assumat in se onus probādi ⁊ probet ꝙ pater sit turpis persona ⁊ sic si filia esset sane mētis haberet iustā causam contradicendi:nā nunc nō habeť pro cōsentiente.ita intelligit glos.istum tex.super.ṽ.credet ⁊ bene ⁊ notabiliter ⁊ ꝓbatur in.l.qꝛ ad certum.š.loca.vbi furiosus nō habetur pro cōsentiente qñ si esset sane mentis posset cōtradicere vt est hic.sʒ si nō apparet iusta cā cōtradicēdi nō posset cōtradicere si esset sane mētis. Ideo habeť pro cōsentiente ꝓpter exercitium actionis.quod lex dat ipsi patri nec sibi auferť nisi duobus concurrentibus ꝙ filia contradicat expresse ⁊ habeat causam cōtradicēdi. Si aūt filia erat sane mentis tunc aut potuit contradicere.⁊ non cōtradixit.qꝛ erat presens in iudicio vel in ciuitate ⁊ sciebat patrem agere:vel modicū distabat et tunc habetur pro consentiente:vt in primo casu huius.§.quod intelligo etiam si iusta causa contradicendi suberat ⁊ in hoc differt iste casus a precedēti qñ nō poterat cōtradicere ꝓpter furorē ⁊ hoc satis colligiť hic in tex.⁊ gl.qꝛ sola cōtradictio non sufficit nisi adsit cōtradicēdi causa. Si ergo nō contradicat expresse vt aliqua sit differentia inter tacentē ⁊ expresse contradicentē quā intendit facere ista litera.⁊ non esset bona si non subesset causa cōtradicendi. Dicendum est qꝺ dixi.nec ob.l.qui vas.§.vetare de furtis.ĩ.vbi in his que tendūt in preiudiciū tacēs nō habeť pro consentiente qꝛ illud qñ alius facit actum non iure suo:sed hic pater agit iure suo ⁊ actione sibi competente:vñ exercitiuʒ datum a iure sibi non tollitur nisi filia expresse cōtradicat. Aut filia non poterat expresse contradicere quia ignorabat patrem agere cum non esset presens in iudicio tunc nō habetur pro cōsentiente:vt hic in tertio casu. Sed qualiter tunc procederet. Respondeo aut erat in eadē ciuitate vel parum distabat.⁊ tunc est cōsilium ꝙ sibi denuntieť vt veniat ad consentiendū si pōt ⁊ si non venerit habebitur pro consentiente sicut si esset presens: ista practica colligitur ex gl.penul.hic posita super.ṽ.exigim⁹. ⁊ tunc habebit pater cauere de rato.si autem longe distat ita ꝙ non de facili sibi pōt denuntiari tunc seruāda est practica quaʒ ponit litera ꝙ pater caueat de rato si vult admitti.nec obstat.l. non solam.§.si pater.š.de procur.vbi pater non cauet de rato. qꝛ ibi quando agit pro iniuria facta filio quo casu siue intentet actionem competentē sibi siue cōpetentē filio scđm veram opinionē non cauet.licet eius procurator caueat vt habetur hic in glo.fi.secus qñ agit pro dote. Ratio diuersitatis quia iniuriam factā filio potest pater remittere sed non sic actionem de dote in preiudiciū filie.qñ aūt pater ageret tanꝙ legitimus administrator in bonis aduentitijs.per.l.j.C.de bo.ma.nō haberet necesse cauere.vt.l.in fi.C.de admi.tuto.

3 ¶ †Ultimo Bal.⁊ Ang. inducunt primū casum huius.§.si statutū dicat aliquem actuʒ debere fieri de voluntate talis ꝙ sufficiat eius presentia [a] ⁊ non contradictio que inductio nō est bona.qꝛ ꝓprie loquēdo nō contradicere nō est velle vel nolle.sʒ quoddā mediū.vt no.in.l.j.§. scientiā.de tributis ⁊ statutum debet ꝓprie intelligi.nec obstat hic qꝛ alia ratio subest quā supra dixi.

4 † Itē inducūt ꝙ si aliqs litigat meo nomine sciēte ⁊ patiēte videor cōsentire ⁊ mandatū dare ⁊ sic sentētia lata ꝯtra eū nocebit mihi qꝺ tenuit Inno.in c.ex parte decani.de rescrip.cōtrariū tenuit in.c.ꝙuis.de re iudi.⁊ Bar.expressit licet nō alleget Inno.in.l.pe.ĩ.de re iudica. Bal.ponit istum articulum in.l.licet in fi.C.de procu.distinguēdo an agat vel cōueniatur. Primo casu videor mandare:quia possum prohibere. Scđo non quia me inuitū potest defendere. l.solutionē vel iudiciū.ĩ.de solu. Sed certe iste articulus requireret altiorē indaginē sed nō pertinet ad ꝓpositū.

5 ¶ †Ultimo inducūt ꝙ si aliquis dixit do tibi istum in fideiussorē illo presente ⁊ tacente obligať perinde ac si ꝑ stipulationē promitteret: certe hoc nō est verū qꝛ obligať per stipulationē vt.l.blādit⁹.de fideius.nisi in iudicio hoc fieret ⁊ esset ꝯfecta scriptura in actis. ĩ.de fideius.tu.l.cū ostēdim⁹.§.fi.

6 † Itē no.ꝙ lʒ pater agere possit cōsentiente filia expresse vel tacite vt hic econtra.tñ filia non potest agere nisi patre expresse cōsentiēte.vt no.ĩ.eo.si cū doteʒ.§.j.in glo.⁊ ita intelligiť auť.qꝺ locum.C.de col.duʒ dicit.vel si pater filie cōsentit agēti intelligi.s.expresse.⁊ quod no.glo.in.l. si longius.§.si filius.š.de iudi.⁊ poterit pater istum consensum exprimere etiā per nuntiū vel epistolā ⁊ extra iudiciū.vt no.ĩ.l. cū non solū.§.necessitatē.C.de bo.que liber.

7 † Itē scias ꝙ sicut est speciale in actione de dote ꝙ isto iure acquiritur filiefa.⁊ remanet apud eā licet regulariter secus qꝛ quesita per filiumfa.nō remanēt apud eū sed acquiriť patri.vt no.in.l.placet.de acqui.here.ita est speciale in quibusdā alijs actionib⁹ que habētur in l.filiusfa.⁊ in.l.factum.de actio.⁊ obli. In oībus tñ pater habebat exercitiū ⁊ filius non poterat agere nisi patre expresse consentiente vel nisi ipso absente vel existenti turpi persona sicut in actione de dote:vt.d.l.si longius.§.si filius.⁊ ibi no.ꝑ glo.magistrā.

8 † Item dico ꝙ qñ pater agit absente filia si cōstaret ꝙ pater esset turpis persona etiam filia non contradicente expresse nō admittereť pater etiā cum cautione de rato sicut qñ filia est furiosa:vt hic no.in glo.ij.qꝛ quādo cōstat de cōtraria volūtate cautio non sufficit:vt.š.dixi.⁊ hic censetur cōstare presumptio iuris qꝛ quādo est turpis persona nisi sit presens ⁊ tacens ⁊ contradicere possit habeť pro dissentiente vt etiam colligitur ex.§. eo aūt tēpore.pōt ergo iudex supplere pro absente sicut pro furiosa.ar.in.l.ampliorē.C.de appel.

9 ¶ † In glos.que incipit non ergo ibi.l.ij.§.furiosos.dic ꝙ quando requiritur verus consensus tunc furiosus ⁊ absens [b] equiparantur ita loquuntur contraria allegata in gl.⁊ omnes.ll.que hoc dicunt ꝙ furiosus habetur pro absente. Ubi vero non requiriť verus consensus:sed sufficit non contradicere:tunc nō equiparātur qꝛ furiosus habetur pro non cōtradicente.⁊ per consequens pro non consentiente.vt hic sed absens nō nisi caueať de ratihabitione ipsius vt in tertio casu. ¶ In glos.fin.ibi vel dic ꝙ si esset filij nomine

10 hec vera vt patet in.l.cōtraria. † Sed que est ratio diuersitatis ꝙ si pater agit de dote filia absente cauet de rato vt hic.⁊.d.l.nō solum.§.de dote.de procur.sed si agit actione iniuriarum pro iniuria facta filio nō cauet de rato siue intentet actionē cōpetentem sibi siue filio competentē:vt in.§.si pater qui statim sequiť post illum.§.si de dote.quod etiam hic tenet glos.⁊ bene glo.tñ hic nō respondet:sʒ dic fm Pe.qꝛ actionē iniuriarū tam cōpetentem sibi ꝙ filio pater remittere potest ꝓpter eius odium.l.si

a ¶ Presentia.adde in ꝓposito qꝺ dicit idē pau.de ca.in ꝯsi.suo.ccxiiij.ĩcip.ad primū quesitū breuiter dicēduʒ vř vbi dicit ꝙ si notari⁹ dicat in instro. Actū ꝑsentib⁹ talib⁹ ꝙ ex vi sermonis importat eos fuisse intelligētes. Et adde ꝙ dominus signo.de homode.in cōsil.cxcij. dicit ꝙ si curator sit pñs actui q fit ꝑ minorē ꝙ talis ꝑsentia hř ꝓ ꝯsensu. Adde tñ ꝙ ĩ teste ꝑsentia necessario nō arguit intelligētiā vt hic ꝑ moder. quib⁹ adde alexā.de imo.in ꝯsi.v.colū.iiij.ṽ. vř igiť in consi. lxxiij.co.j.in pn. ⁊ ĩ ꝯsi.lxxiiij.col. ij.circa medi.ĩ.j. vol.alex.in cōsi. clxxxiij.col.ij.in ij.vol.⁊ in consi. xx.in.iiij.li.j.col. Fran.Cur.

b ¶ Furiosus et absens.adde an equipareť mortuo vide bal.ĩ.l. humanitatis in viij.co.C.de ipu.⁊ alijs substi. Et ꝙ furiosus equiparetur absenti. adde bar.in.l.ij.§.furiosus.ĩ.de iure codi.bar.in l.ij.§.dari autē. š.de ꝓcur.⁊ bal. in.l.furiosum.in fi.C.qui testa.facere possunt.frā.cur.

ynus.§.filio.ff.de iniur.vnde ideo nō cauet quia cautio nō posset remitti:vt.s.de pcur.non cogendū.§.fi.licet pcura.patris bene caueat:vt.l.si fine.§.fi.rē ra.ha.quia ipse nō potest actionem remittere.sed actionem de dote pater remittere nō potest in preiudicium filie:vt in.§.precedenti.ideo cauet.

2 ¶ Quando fit solutio alteri qui est particeps eiusdem obligationis.si conuertatur in vtilitatem alterius siue directo siue per obliquum.ipso iure liberatur ab altero ⁊ quid si non est particeps eiusdem obligationis.

3 Coniuncta persona licet possit agere sine mandato cauēdo tamen de rato:non tamen potest solutionem recipere etiam si de rato velit cauere.

4 Licet aliud sit exigere ⁊ quid importet istud verbū ⁊ aliud sit solutionē recipere.qꝛ primū fit a coacto ſm a sponte soluente tamen ille qui habet mandatū ad exigēdū poterit recipere solutionē a sponte soluente.

5 Adiectus ad solutionem recipiendam non potest agere.
Procurator ad agendum non potest solutionē recipere quia aliud est agere ⁊ aliud exigere.
Habens mandatum ad exigendum potest petere executionē.

6 Actio de dote est cōmunis inter patrem ⁊ filiam eo modo quo inter plures legatarios coniunctos re tantum:est communis actio ex testamento pro eadem re.
In singularem successorem nō transit actio directa licet possit transire vtilis per cessionem.

7 Alter ex duobus reis credendi qualiter possit agere sine consensu alterius cauendo vt hic ⁊ alteri preiudicare non sic pater sine voluntate filie vel econuerso.

1 Non solum. †In dote que cōmunis est patris ⁊ filie solutio spōtanea facta vni sine consensu alterius non liberat soluentem ab altero nisi pecunia sit conuersa in vtilitatem alterius directo vel per indirectū.h.d.cum.l.seqͣ. ¶ In tex.ibi nec alterius nisi solutio facta fuisset patri non existenti turpi persona ⁊ sic filia non habente causam contradicendi:nā soluens esset liberatus.⁊ licet pater postea efficeretur pauper ⁊ sic filiam non posset in secundo matri.dotare non reincideret maritus in obligationem.et sic esset effecta deterior conditio filie:vt dixi.s.l.proxi.§.ꝙ si in patris.in glos.que incipit morte.Item nisi fuisset facta solutio soli filie ex causa tamen a iure permissa:vt.ff.eo.ꝙuis.⁊ si cum dotem.§.j.in fi.quia pater cogeretur iterum dotare.⁊ sic effecta esset eius conditio deterior.debet ergo hoc intelligi quando soluit patri filia contradicēte expresse vel tacite ⁊ habente causam contradicendi secundū ea que dicta sunt in.§.precedenti.vel quando filie non ex causa a iure permissa. ¶ In.l.seq.in fin.ibi doli mali exceptio.dic ꝙ loquitur de exceptione intentionis.nā ipso iure liberatur a filia postꝗ in eius vtilitatem dos soluta patri fuit cōuersa sicut ecōuerso.vt.l.precedenti.in fi.Aliqui dicunt contrarium.quia in.l.pcedenti recta via cōuersa fuit in vtilitatem patris qꝛ filia patri restituit hic per indirectū quia pater nō restituit filie sed tradidit p ea scdo viro.ar.in.l.opera de doli excep. †Doct.tenent contrariū quando fit solutio alteri qui est particeps eiusdem obligationis si cōuertatur in vtilitatē alterius siue directo siue per obliquū ipso iure liberetur ab altero ita loquitur hic ⁊ facit.l.solutum.§.solutam.de pig.act.Sed quādo non est particeps eiusdem obli.tunc bene est verum ꝙ distinguitur an directo ⁊ liberatur ipso iure an per obliquum.⁊ tunc per exceptionē in.d.l.si opera.†Et alle.isti tex.primo ꝙ licet cōiuncta persona [a] possit agere p cōiuncta sine mādato cauēdo tamen de rato:vt.l.sꝫ ⁊ hec.in prin.de procu.⁊.l.exigendi.C.eo.ti.nō tamen pōt solutionē recipere[b] etiā si de rato velit cauere.nā nulla est maior cōiunctio ꝙ̄ inter patrē ⁊ filiā.⁊ tñ hic patet ꝙ pater non pōt recipere solutionē sine volūtate filie etiā de eo qd cōmuniter vtriꝗ debetur:multomin⁹ si filie tñ nec econuerso.ad hoc etiā allegatur.l.ij.ff.vt leg.no.ca.ratio est in prōptu.nā ideo potest cōiuncta persona agere pro cōiuncta qꝛ hoc nō potest tendere in preiudiciū illi⁹:si eñ obtinebit sentētia illi ratū habēti proderit.si aūt sit lata sentētia contra eā si nollet ratum habere nō nocebit:vt.l.iij.§.sed si forte.ff.iudi.sed solutio posset alteri preiudicare si pecuniā consumeret †Allegatur etiā iste tex.in prin.qd cū aliud sit exigere aliud solutiones recipere:qꝛ primū fit a coacto:scdm a sponte soluēte vt hic in gl.j.ꝙ ille qui habet mādatū ad exigendū nō poterit recipere solutionē a spōte soluente:⁊ hoc videtur tenuisse.spe.in ti.de pcu.contrariū tamen cōmuniter tenent doc.per.l.nō abstulit.C.de nouā.⁊ de solu.l.indultū qꝛ a dño censet habere mandatū.s.vt agat ⁊ sententiā obtineat ⁊ etiā vt executionē fieri faciat:quia hoc importat verbum exigere:⁊ si dedi mandatū ad recipiendū a coacte soluente censetur eadē ratione dedisse a sponte soluente:de hoc vide bar.

[a] ¶ Coniūcta persona.ad gl.⁊ ibi bar.i.l.si qs apō ri.§.j.ff.de in.sol uē.⁊ tu intellige hoc verū nisi in requirentib⁹ speciale mādatū.l.qui hominē.§.si generi.ff.de solu.tenet bal.i.l.j.C.quibus res ind.nō nocet cy.⁊ do cto.in.l.exigēdi.C.de pcu.ita preceptor me⁹ dñs sozi.in cōsi.cxx.col.ij.§.postremo.⁊ ɔsil.cxxxi.co.ij.§.circa secūdam.⁊ col.seq.§.postremo.⁊ i cōsi.ccliiij.colū.ij.ver.ij.ratio.Frā.Cur.

[b] ¶ Solutionem recipe.adde tex.⁊ ibi do.in.l.qui aliena.§.quāꝗ.ff.eo.ti.gl.⁊ bar.i l.vero pcurato ri.ff.de so.bal.i.l.fili⁹.C.de pac.et i.l.tutori.in fi.C.de neg.ges.⁊ per alexā.de imo.in cōsi.xxxvij.co.j.in.iiij.volu.Frā.Cur.

5 in.l.hoc iure.de solu.⁊ eo.ti.l.si quis seruo. ¶ †In gl.ibi nō tamen est ita:sed quare nō respondeo:quia adiectus ad solutionem venit nomine stipulantis:⁊ ad eius vtilitatē ⁊ ex ei⁹ tacito mandato:eatenus ergo potest quatenus mandatum habet:sed ipse habet mandatū ad recipiendum solutionem non autem ad agendū merito potest primū ⁊ non secundū:sicut ecōuerso procurator constitutus ad agendū potest agere:quia ad hoc habet mandatū.sed nō potest solutionē recipere qm̄ ad hoc mandatum non habet:vt.l.hoc iure.ff.de so.⁊ statim sequitur in glos.⁊ ille qui haberet mandatū ad vtrūꝗ puta ad exigendum posset vtrūꝗ facere:sed in patre ⁊ filia non est ita qꝛ quilibet eorū venit iure suo ⁊ ex actione sibi competente nō ratione mandati qd habeat ab altero:tamen ne alteri fiat preiudiciū non pōt alter agere sine altero:⁊ eadem ratio vertitur in recipienda solutione:⁊ ista est ratio huius.l.quod sequitur in glo.⁊ econtra exigit expone.i.agit ⁊ ita loquitur.l.quam glos.allegat alias male loqueretur glos.Aliud eñ est agere aliud exigere qui enim habet mandatum ad primum potest peruenire vsꝗ ad sententiā:sed non potest petere eius executionē:vt.l.si procu.meus.de procu.sed qui habet mandatū ad exigendū potest executionē petere. ¶ In glo.seq.in princ.ibi dic que idest cuius actio.ista expositionō est necessaria per id quod dixi.s.l.pxi.§.ꝙ si in patris.in gl.ij.que incipit idest actio de dote vbi glo.sensit eandem oppositionem quam hic. ¶ In glo.ibi ⁊ pater exercet suam partē filie.ex hoc apparet ꝙ ista non est bona similitudo:quia quādo plures heredes vni⁹ creditoris inter quos actio est diuisa nullus eorum potest deducere in iudiciū nisi partē suam.preterea nō est verum ꝙ sit cōmunis p diuiso.immo cuilibet eorū competit insolidū alias sequeref ꝙ quando fit consolidatio in personam alterius:dimidia que erat apud vnū transiret de persona illius in alterū quod esse non debet.vt.ff.sequitur in glo.j.§.scdm hoc. ¶ In glo.ibi vt duobus reis stipulandi:sed nec ista est bona quia in duobus reis stipulandi due sunt obligationes ⁊ due actiones in personā cuiuslibet de per se.vt.l.ea.in fi.ff.de duo.re.⁊ no.eo.ti.l.iij.per glos.in fi.sed hic est vna tantum ob.et actio.vt dicit glo.s.l.proxi.§.itē si voluntate.super §.amissam.ante fi.dicunt ergo doc.ꝙ est cōmunis eo modo quo est communis actio inter plures heredes illius qui stipulatus esset seruitutem indiuiduā.nam transmittit actionē personalem ad quēlibet heredē insolidum ⁊ tamē nō est nisi vnica:vt.l.ij.ff.de vbo.obli.Sed difficile est considerare quō potest hoc contingere in actione de dote que cōpetit pro diuidua.nā ratione indiuiduitatis hoc toleratur ꝙ vna ⁊ eadē actio possit esse penes plures insolidū:sed quando competit pro re diuidua difficile est sustinere.

6 †Unde posset dici ꝙ actio de dote est cōmunis eo modo quo inter plures legatarios cōiūctos re tm̄ est cōis actio ex testamento pro eadē re.nam attēta voluntate testatoris quilibet habet rem insolidū.⁊ sic actionē insolidū:sed faciūt sibi partes per cōcursum ⁊ altero istorū repudiāte alter habet totū per ius non decrescendi.vt.C.de cad.tol.§.finautē disiunctim.⁊ ita hic ⁊ ista erit consolidatio que fit de vno in alterū:quia mortuo patre vel emancipata filia ius qd habebat pater nō trāsit ad filiā:sed extinguitur nec transmittitur ad heredes:⁊ ius filie incepit assumere vigorē tanꝗ nō impeditū ex iure patris:⁊ hoc est qd statim gl.voluit ꝙ nō ambulet actio de persona vni⁹ in alterū.nam hoc nō reperitur nisi in personā vniuersalis successoris:vt in.l.adhuc.§.si opera.de vsufruc.lega.In singularem autē non transit actio directa:licet possit transire vtilis per cessionem.l.quis ergo casus.de pecu.

7 ¶ †In glo.ibi sed ſm hoc quare cauet de rato.q.d.ꝙ ille cauet de rato qui agit noīe alteri⁹ ⁊ actione cōpetente alteri:sed pater agit noīe suo ⁊ actione sibi cōpetēte:sed certe etiā talis reperitur interdū cauere de rato:vt.l.non solū.§.j.de procu.Sed tenēdo ꝙ sit cōmunis eo modo quo inter duos reos stipulandi videtur cōtrariū:qꝛ alter ipsorū cum agit nō tenef cauere de ratihabitione alteri⁹:vt.ff.sequif in glo.que est no.⁊ sing.forte vix reperitur alibi.⁊ doc.ipsam allegant in materia duorū reorū dicit tamen bar.ꝙ bene tenetur cauere de defendēdo aduersus alterū:vt est casus no.in.l.fideicōmissa.§.plerūꝗ.de leg.iij.Solue ergo:vt in glo.qꝛ alter ex duobus reis credēdi potest agere sine consensu alterius.⁊ preoccupare sibi debitū ⁊ illi preiudicare:vt.l.ij.in fi.de duo.re.non sic pater sine volūtate filie vel ecōuerso per rationes.de quibus no.in.§.ꝙ si in patris:⁊ fauore dotis ne cōsumatur:⁊ mulier remaneat indotata:ex quibus patet ꝙ similitudo quam facit glo.non est bona de pluribus reis credendi:quia multe sunt diuersitates.

2 ¶ Non sufficit fuisse contractum matrimoniū ⁊ incepisse sustinere onera:dotem fuisse promissam ad hoc vt maritus lucretur fructus nisi etiam dos sit tradita.vel fundus factus sit dotalis.⁊ ex tunc computatur annus.⁊ quid si mulier fuit in mora tradendi.⁊ nu.4.⁊.7.⁊.13.

Non dicitur

Non dicitur prediũ dotale nec trãsfertur dñium anteꝙ sit traditum: etiã si mulier oĩa bona in dotem dederit.
Ex societate oĩum bonoꝝ transfert dñium sine traditione.

4 Ex titulo inter viuos: regulariter non transfertur dominium sine traditione.

5 Maritus ꝙ ꝑ illa rata tpis lucretur fructus qua fundus durauit dotalis non qua sustinuit onera matrimonij ⁊ quare et qualiter fiat ista diuisio fructuum. ⁊ nu. 6.

6 Fructus percepti ex fundo tradito anteꝙ matrimoniũ sit contractum non pertinent ad virum sed augent dotem.

7 Si in fundo percipiuntur fructus vno tantum mense anni illi fructus non dicuntur fructus tm̃ mensis: sed totius anni quo fundus colitur.

8 Actio cõpetens marito pro dote danda est bonefidei sicut illa que cõpetit mulieri pro restituenda ⁊ sic facit venire fructus a tempore more. ⁊ nu. 9.

9 Quid si cõpetat contra extraneum vel competat extraneo qui dedit dotem.

10 Mora irregularis q̃ cõtrahit re ipsa ex eo qꝛ implet ꝫctus ex altera parte facit morosum teneri de fructibꝰ perceptis nõ aũt de nõ perceptis etiã si percipi potuerũt exceptis duobꝰ casibꝰ: secus in vera mora que cõtrahitur ꝑ interpellationẽ veram qꝛ facit teneri de perceptis ⁊ percipiendis.

11 Si mulier percepit fructus nõ est in mora si obtulit fundũ marito ⁊ ille recusauit recipere: ⁊ si fuisset eam purgasset: ⁊ quid si non obtulit ⁊ maritus sustineat onera ⁊ quid in extraneo qui promisit dotem.

12 Contractus innominatus aliquãdo habet similitudinẽ cũ nominato ⁊ tunc facit venire vsuras sicut veniũt in illo.

13 Fructus dotis si multũ valent ⁊ maritus parũ expẽdit: lucrat oẽs fructus ⁊ qd si matrimoniũ vere nõ interuenisset ⁊ qd si vir fecit ĩpẽsas nõ necessarias an eas deducet de fructibꝰ. ⁊ nu. 14.

14 Matrimoniũ ꝫctum cũ puella impubere ꝑ verba de presenti resoluit in vba de futuro nisi secuta sit copula carnalis. ⁊ nu. 13.

15 Que dicunt in viro ⁊ vxore nõ habẽt locũ in sponso ⁊ spõsa.
Statutum ꝙ vir lucretur dotem vxoris premortue non habet locũ in sponsa lꝫ dotẽ tradiderit nisi sit desponsata per verba de presenti qꝛ tunc vere est vxor.

16 Statutum ꝙ filia femina nupta nõ succedat existẽte masculo: nõ habet locũ in desponsata ꝑ verba de futuro secus si statutũ diceret ꝙ filia dotata nõ succedat cum masculo.

1 **De diuisione.** † Hic icipit tractare de diuisione fructuũ vltimi anni quo matrimoniũ soluit. nã ꝑ rata qua durauit matrimoniũ pertinẽt ad virũ ꝑ alia ad vxorẽ: ⁊ eodẽ modo si matrimoniũ durauit minꝰ anno: vt. j. eo. fructus. ⁊. l. diuortio. ⁊ vtroꝙ modo põt poni casus ꝫm glo. j. ⁊ tractat de ista materia vsꝙ ad. l. si ab hostibꝰ. et est secũda principalis materia huius tit. difficilis. ⁊. h. d. Vltimꝰ annus incipit a die traditionis fundi dotalis si matrimoniũ precessit: sꝫ si precessit traditio incipit a die matrimo. ꝫcti. h. d. cũ. l. seq. et pone casum ꝙ mulier nupsit in calendis Januarij ⁊ tradidit postea fundũ in dotẽ in calẽdis Junij. ⁊ ma. durauit. x. an. ⁊ postea in. xj. an. solutũ est in calendi Julij. si iste. xj. annus incipiat in calendis Januarij in quibus ma. fuit contractũ reperiuntur trãsiuisse de isto. xj. sex menses. ⁊ sic de fructibꝰ recollectis in mẽse Junij maritus habebit dimidiam ⁊ alterã dimidiã restituet vxori: an ita erit ⁊ respondetur ꝙ non: qꝛ postꝙ nuptie precesserũt non incepit fundus esse dotalis: nisi a tpe quo fuit traditus: qꝛ tũc transiuit dñium in maritum: ⁊ extunc incepit lucrari fructus eius: qꝛ nõ lucratur nisi de fundo dotali. debet ego haberi consideratio ad tẽpus quo fundus fuit traditus: sed traditus fuit in calendis Junij. et postea fuit solutũ in calendis Junij. vñ si incipiat annus in calendis Junij quibꝰ fuit traditus nõ reperitur transiuisse de hoc. xj. anno. nisi vnus mensis: ergo ꝑ vno tantũ mense. ⁊ sic ꝑ duodecima parte anni lucrabitur vir. ⁊. xj. partes alias restituet vxori qd est mirabile: lꝫ sustinuerit onera per sex mẽses a calendis Januarij: vsꝙ ad calendas Junij: sꝫ hoc contingit qꝛ si nõ fuisset traditus nullos fructus fuisset lucratus: vnde non lucratur nisi pro rata tpis quo durauit fundus dotalis ⁊ hoc nõ est nisi per mensem: sed si traditus fuisset ante matrimoniũ contractũ tunc statim cõtracto matrimonio incepisset esse dotalis: ⁊ lucrari fructꝰ eius ⁊ nõ ante: qꝛ prius non est dotalis: ⁊ fructus inde percepti augent dotẽ: ideo inspiceretur tẽpus quo matrimoniũ fuit cõtractum: vt extunc incipiat iste. xj. annus. lucretur ergo tunc dimidiã si fuit cõtractũ in calendis Januarij solutũ et in calendis Julij. h. d. cũ. l. seq. Et eodem modo fiẽda esset cõputatio si durasset minus anno: qꝛ fuisset contractũ in calendis Januarij: ⁊ solutũ in calendis Julij ꝓxime sequentibꝰ: vt in scda lec. glo. ¶ In tex. ibi: traditi mariti fundi supple an in die dotis constituere idest ꝓmisse: vt. j. sequitur in tex. an a die quo incipit sustinere onera matrimonij: vt habetur in gl. si enim omnia ista eodem tempore interuenissent nõ esset dubium ꝙ tunc fieret cõputatio: sed quia diuersis temporibus possunt interuenire remanet dubium ex quo tempore computetur annus. ⁊ istud deducitur in hac lege

2 nota. ⁊ singulari ꝙ ex die quo omnia interuenerunt: † vnde nõ sufficit fuisse contractũ matrimoniũ ⁊ incepisse sustinere onera ⁊ dotem fuisse promissam ad hoc vt fructus lucretur maritus nisi etiam dos sit tradita: vt habetur hic in glo. j. ⁊ probatur in isto tex. igitur in precedentibus supradictis sicut incipit lucrari ex die traditionis: ita extunc computatur annus vt eatenus lucraretur quatenus extunc trãsiuit de tempore: licet plus sustinuerit onera matrimonij: vt in casu quem posui. ¶ In tex. circa fin. ibi: traditum possessione supple vel muliere existente in mora tradendi. vt in glo. fin. nam extũc habetur pro tradita ad damnum mulieris morose vt teneatur ad fructus perceptos acsi maritus percepisset.

3 † ⁊ no. hic ꝙ non dicitur prediũ dotale anteꝙ sit traditum: quia nec prius est ipsius mariti qd est verum etiã si mulier omnia bona in dotem dederit: vt not. glo. singularis que ad hoc semper alleg. in. l. j. ꝫ. pro dote. super ver. vniuerso. nec obst. l. j. ꝫ. pro socio. vbi ex societate omnium bonorum transfertur dominium sine traditione: quia speciale

4 est in contractu societatis omnium bonorum. † regulariter autem ex titulo inter viuos siue sit super re singulari siue super vniuersitate omnium bonorum non transfertur dominiũ sine traditione ꝫm illam glo. notabilem. Item no. ꝙ maritus non lucratur fructus anteꝙ fundus efficiatur dotalis: qꝛ nõ est dominus fundi: ergo nec fructuũ siue cohereãt fundo siue perceptipti per vxorẽ non ergo potest lucrari si nõ efficitur dominus.

[margin: Dñiũ sine traditiõe in societate oĩm bonoꝝ.]

5 ¶ † Tertio no. ꝙ pro illa rata temporis lucratur qua fundus durauit dotalis: non quia sustineat onera matrimonij: nã ponendo casum: vt. ꝫ. dixi. si matrimoniũ fuit contractum in calendis Januarij ⁊ fundus traditus in calẽdis Junij ⁊ messes fuerunt per virũ percepte: licet ipse sit effectus dñs messium: quia percepte sunt de fundo suo nõ tamen retinet nisi pro. xij. parte si matrimonium soluatur in calendis Junij: qꝛ fundus non fuit dotalis nisi per mensem: licet sustinuerit onera per sex menses. ista videtur vna magna iniquitas ⁊ vix scio hanc legẽ ab iniquitate defensare: licet em̃ satis sit rationabile ꝙ non lucretur anteꝙ tradatur fundus per rationem quã. ꝫ. dixi postꝙ tamen est traditus ⁊ fructus per maritum sunt recollecti ⁊ effectus est dñs omnium per id quod. ꝫ. dixi que equitas est ista ꝙ non retineat nisi pro rata cum fundus fuit dotalis: nulla enim absurditas videretur resultare si dicamus ꝙ retineat dimidiã sicut pro dimidia anni sustinuit onera. fortifico hoc. ponamus ꝙ matrimonium non fuit solutum in calendis Junij: sed durauit per integrum annum ⁊ solutum est in calẽdis Januarij: fundus tamen non fuit dotalis: nisi per sex menses a calendis Junij: vsꝙ ad calendas Januarij: dicemus ne ꝙ maritus nõ lucretur nisi dimidiam: qꝛ pro dimidia anni durauit totalis. nam potius videtur ꝙ integros lucretur cũ integro anno matrimonium durauerit per id qd habetur. j. eo. diuortio. ꝫ. interdum. ver. interdũ retinebit. vbi habetur ꝙ maritus integros fructus retinet quãdo integris annis matrimonium durauit. et qd hic habetur in gl. l. post principiũ. ibi dũ dicit. ⁊ hoc vsꝙ ad vltimũ annum matrimonij ⁊ si contrarium dicatur. sequeretur adhuc maior absurditas pone matrimonium contractũ in calendis Julij: ⁊ dotem promissam: ⁊ extunc maritus incepit sustinere onera: postea in calendis Junij sequentis traditus fuit fundus: postea in calẽdis Julij solutum est matrimonium: ⁊ sic durauit integro anno ꝑ integrum annum sustinuit maritus onera: fundus tamẽ non fuit dotalis nisi vltimo mẽse anni nõ lucrabitur ꝫm hoc nisi. xij. partem fructuũ qd videtur contra omnẽ rationem ⁊ equitatem naturalẽ nec reperi aliquẽ de docto. antiquis vel Modernis q mihi declarauit ⁊ adhuc sum dubius. tamen iste tex. cum glos. ita vult ⁊ oportet nos sustinere inuitis dentibus: vnde dic vt dicam super secunda glo. magna. ¶ In glo. j. ibi: est autem. iste ver. vsꝙ ad ver. qui vltimis non fuit de glo. ista sed fuit additus. nam repetit idem qd supra dixerat: licet per alia verba ⁊ fuit Azo. ad literã vt refert gl. in. l. dotis fructus. in fi. ꝫ. de iure do. continua ergo cum eo quod statim. ꝫ. dixerat in. ꝫ. in domum ⁊c. ver. qui vltimis annis ⁊c. qui statim sequitur ⁊ vide etiam hic bonam gloss. ⁊ pleniorem quã ibi not. Cyn. C. de rei vxo. actio. ꝫ. cũꝙ. ¶ In alia glo. magna que incipit nuptijs. recita istam glo. per duas opi. quarum vna ponitur in princi. vsꝙ ibi preterea. alia ante finẽ. ibi sed videtur. ⁊ per duas opi. quarum vna colligitur in ver. preterea. ⁊ concernit. l. seq. alia in ver. imputari enim. ⁊ concernit istam legẽ. ¶ Oppo. ergo contra hanc legem de. l. seq. quia

[margin: ¶ Vltimꝰ annꝰ incipit. Adde a quo tpe incipit currere annus: vide ꝑ Hosti. in sum. ti. de rescri. j. ꝫ. ꝙ cui preiudicet. ꝟ. ꝫ a quo tpe.]

hic inspicitur tēpus traditionis non matrimonij contracti: sed in l. sequēti econuerso tempus matrimonij ⁊ non traditionis. Solū. diuersitas casuum tollit contrarium. nam hic primo fuit contractū matrimoniū ⁊ postea secuta est traditio ibi econuer-

6 so † ⁊ ideo fructus percepti ex fundo tradito anteꝙ̄ matrimonium esset contractum non pertinent ad virum in totū vel pro parte sed augent dotē ⁊ veniunt integraliter restituēndi vxori. cum igitur non sint diuidēdi non est tractandū de ipsis: sed illi qui percipiūtur post contractum matrimoniū veniunt diuidēdi si percepti sunt intra annum non integrū. ideo consideratur tēpus matrimonij. ¶ In glosa ibi preterea glo. hic voluit querere an lucretur fructus ex predio tradito ante contractuʒ matrimoniū ⁊ respōdet: q2 non est prediū dotale: licet sit quasi dotale supple ad glo. ⁊ maritus non lucratur nisi fructus dotis: vt. l. dotis fructus. in prin. de iure doti. ⁊. l. pro oneribus. C. eo. non autem dicunt iura ꝙ lucretur fructus predij destinati ad dotem quale est istud. dos em̄ non est in esse producta quousqꝫ predium dotale sit effectū: ergo non est tractandū de lucro fructuum. ¶ In glo. ibi imputari enim debet glo. hic voluit querere de ratione huius. l. quare ponendo casum vt posuit maritus postꝙ̄ contractū est matrimonium ⁊ sustinet onera non lucratur fructus predij promissi in dotem anteꝙ̄ sibi tradatur et respondet ꝙ hoc cōtingit propter eius negligentiā que potest sibi imputari per vxorem quare non petijt sibi tradi: sed ratio non videtur bona: q2 vxor nō videtur ꝙ possit imputare negligentiā viro de qua ipsa lucrum sentit: vt. l. cū in fundo post pri. ſ. de iure do. So. pōt dici ꝙ immo possit: q2 ex quo vir non petijt ipsa non habebat necesse tradere cū regulariter debitor nō habeat necesse tradere anteꝙ̄ ab eo petatur. l. si dotem cum petiero. de ver. obli. ⁊ sic ipsa mulier sustinuit onus culture ⁊ maritus illud onus recusasse videtur ideo nec commodo gaudeat

a pro illo tēpore. ⁊ in hoc potest fundari tantus rigor [a] quantus est hic contra equitatē de quā. ſ. dixi qd̄ etiam ostendo in simili ponamus ꝙ fuisset promissus fundus ex quo dietim perciperetur commodū puta domus: maritus neglexit petere per sex menses postea petijt ⁊ habuit deinde lapso mēse a die quo habuit solutū est matrimoniū: constat ꝙ iste maritus non gaudet nisi illa cōmoditate quā habuit infra mensem postꝙ̄ domū recepit nec potest conqueri ꝙ non habeat pro illo tempore cum sustinuerit onera matri. sed habuit ipsa vxor ⁊ sic nō venit diuidēdū cū marito. vt. ſ. eo. diuortio. ſ. itē si messes. v. itē si messes. ⁊. v. apparet † igitur. eodem ergo modo in fundo ex quo per-

7 cipiūtur fructus vno tm̄ mense anni puta messes. nā illi fructus nō dicūtur fructus illius tantū mēsis sed totius anni quo fundus colitur: vt. ſ. eo. diuortio. ſ. non solum. hic igitur maritus non habet ius querele si non lucratur pro mensibus preteritis quibus fuit negligēs sicut non haberet si nō lucraretur cōmodum domus nec video per alium modum posse melius declarari hunc articulū. ¶ In glo. ibi cū actio sit bo. fi. collige ex ista glo. duo notabilia. Primo limitationē ad istum tex. dum dicitur ꝙ inspicit̄ tempus quo fundus fuit traditus q2 hoc debet restringi ⁊ limitari quādo mulier nō fuit in mora tradēdi alias

8 inspiceretur tempus more ⁊ est magna limitatio. ¶ † Secūdo ꝙ actio cōpetens marito pro dote danda est bo. fi. sicut illa que competit mulieri pro restituenda: ⁊ ideo facit venire fructus a tēpore more. vt in. l. videam⁹. ſ. ex causa. de vsu. sicut ⁊ vsuras. l. mora. ſ. de vsur. Si autem esset stricti iuris non faceret venire fructus a tempore more: sed a tempore litis contest. vt. l. cū fundus. in prin. si cer. pe. ⁊ hoc volunt dicere glo. Jac. de are. tenuit ꝙ illa que cōpetit marito non sit bo. fi. sed solū illa que mulieri: q2 illa surrogatur loco actionis rei vxorie. que olim erat bo. fi. ⁊ illa non competebat nisi mulieri. illa vero que competit viro surrogatur loco alterius actionis ex stipulatu de quo olim de illa nō erat bo. fi. Pet. Cy. ⁊ Bar. tenent opi. huius glos. per. ſ. fuerat. insti. de act. licet Ja. alleget ꝓ se. sed facit contra: quia ibi indistincte dicit de actione ex stipulatu introducta per Justinianū ꝙ est bo. fi. ⁊ illa competit tam viro ꝙ̄ vxori. Item quia esset absurdum ꝙ ex vna parte actio esset bo. fi. ex altera stricti iuris. ſm̄ Bar. ⁊ si istam rationē attendimus videtur ꝙ tunc sit bo. fi. quando cōpetit contra mulierē que dotē promisit cuʒ illa

9 que cōpetit mulieri sit bo. fi. † Si vero cōpeteret cōtra extraneū videt̄ ꝙ sit stricti iuris: q2 cōpetēs extraneo qui dedit dotem et fuit stipulatus ⁊ est stricti iuris: vt no. ſ. eo. l. ij. in princ. ⁊ videt̄ probari subtiliter colligendo. in. l. fin. ſ. preterea. C. de iure dot. vbi extrane⁹ cōstituit̄ in mora quo ad actiones vel per li. cōte. vt ibi colligit̄. ante fi. cum de cōte. facit mentionē vel per lapsum biennij qui succedat loco cōtestationis si cōtestatio non est facta qd̄ est singulare: sʒ si esset bo. fi. cōtestatio nō esset necessaria sed sufficeret interpellatio. ⁊ lapsus biennij operatur id qd̄ operatur interpellatio: ⁊ tamen ibi dicitur ꝙ operatur id qd̄ operatur cōtestatio: ⁊ sic dat intelligere ꝙ sit stricti iuris in quibus cōtestatio est necessaria: vt faciat venire fructus: vt dicit. l. cum

10 fundus. tene menti: q2 male tangūtur per doc. ista. ¶ † In glos. ibi: sed videtur. gl. hic opponit ꝙ non sit imputādū viro quare non petijt postꝙ̄ sustinuit onera matri. sed potius vxori quare non tradidit: quia cum vir impleat sibi contractū ex parte sua vxor cōstituitur in mora re ipsa vt teneatur ad fruct⁹ absqꝫ alia interpellatione sicut venditor soluto sibi pretio vel econuerso emptor tradita re vēdita: vt. l. curabat. C. de actio emp. ⁊ respōdet duob⁹ modis. i. ꝙ istud ꝓcederet si mulier percepisset fructus sed potest poni ꝙ non percepit. vult dicere glo. subtiliter ⁊ tene mēti ꝙ ista mora irregularis que contrahitur re ipsa ex eo quia contractus impletur ex altera parte facit morosum teneri de fructibus perceptis non autem de non perceptis etiā si percipi potuerunt: secus in vera mora que contrahitur per interpellationē verā: quia facit teneri de perceptis ⁊ percipiendis. l. apud iulianum. ſ. j. ⁊ pro ista glo. ⁊ isto intellectu bene facit glo. que est in. l. sed ⁊ si reipub. ſ. j. ſ. de vsu. que vult ꝙ mora que cōtrahitur re ipsa in quibusdam casibus ibi not. per glos. dicitur irregularis ⁊ non facit quem teneri de vsuris: quia nō sunt percepte per morosum in vno casu: ⁊ adde aliū in illo. ſ. preterea. l.

11 fi. C. de iur. do. † vel pone ꝙ mulier percepit fructus: tamen q2 obtulit fundum marito ⁊ ille recusauit recipere non est mulier in mora. immo si fuisset eam purgasset. Si autem nō obtulisset glo. fatetur de pleno ꝙ fuit in mora eoipso ꝙ marit⁹ sustinuisset onera ma. ⁊ tenetur ad fructus perceptos etiam ante traditionē ⁊ non haberet locum iste tex. quod est singulare. Quidam vero impugnant dicentes ꝙ non constituitur in mora mulier propter hoc solum ꝙ maritus sustineat onera mat. nisi interueniat interpellatio vel cōtestatio vel lapsus biennij. per illam. l. fi. ſ. preterea. Dy. cuius dictū bar. sibi appropriat ⁊ de ipso nō facit mentionem. dicit ꝙ ille. ſ. loquit̄ in extraneo qui promisit dotē pro muliere ⁊ in illo fatetur id quod isti dicunt: quia maritus sustinendo onera non implet illi extraneo aliquem contractum: sed implet ipsi mulieri que de hoc sentit cōmodum: ideo nō constituit̄ in mora nisi per contestationē vel lapsum biennij nec de interpellatione ibi aliquid dicitur quod pondera. ⁊ istud idem sequitur hic Bar. mulier vero bene constituitur in mora. quidam moderni tenent cōtrariū quia ille. ſ. loquitur generaliter sed certe gl. ibi. super. v. si quis exponit scilicet extraneus. Item dicūt ꝙ allegatio de. l. curabit. nihil facit ad propositū: quia ibi loquit̄ quando vnicus est contractus ex vtraqꝫ parte. hic sunt duo scilicet cōtractus ma. ⁊ iste est celebrat⁹ cum vxore ⁊ contractus dotis etiā si sit celebratus cum eadē. tamen est diuersus. ideo licet impleatur vnus non cōstituitur in mora in altero. Sed certe licet sint duo tamen habita relatione vnius ad alterum resultat vnus contractus innominatus. contraxi tecū matri. vt mihi des dotem: si ergo impleo ex parte mea cōstituo

12 te in mora saltē in hoc cōtractu innominato qui est vnicus † et si dicat̄ cōtract⁹ innominatus est stricti iuris ⁊ non facit venire fructus ex sola mora: sed requirit̄ litis cōte. Respondeo verū est

b regulariter. tamen aliquādo contract⁹ innominat⁹ [b] habet similitudinē cum nominato: ⁊ facit venire vsuras sicut veniūt in illo vt est tex. cum glo. in. l. titius. ſ. de pres. ver. sed hic iste contract⁹ innominatus componitur duobus nominatis ⁊ bone fi. ⁊ iuregen. s. ma. ⁊ do. vt. l. eas. de capi. dimi. ⁊ ideo reputatur bone fi. propter mixturam sicut in simili. in. l. aristo. de do. iuncta. d. l. fi. cum sua glo. de pre. ver. ⁊ isto modo saluo istam glo. que cōmuniter tenetur ⁊ est notabilis. ¶ In glo. se. in. fin. ibi hec equitas seruatur bono. quasi diceret de rigore iuris non lucretur: quia quando plura requiruntur ad aliquid si vnū deficiat illud consequitur. l. cum hi. ſ. si pretor. ſ. de transa. ⁊. l. fulcinius. ſ. cū hoc aliquantulum. post prin. l. ⁊ ibi no. per glo. ſ. qui. ex cau. in pos.

13 eatur. ⁊ no. in. l. non aliter. ſ. de adop. † Sed ad hoc vt maritus lucretur fructus dotis requiruntur tria scilicet ꝙ matrimoniū sit contractum ⁊ ꝙ subeat onera: ⁊ ꝙ dos sit tradita: vt no. in. l. precedenti. in glo. et in. l. dotis fructus. de iur. do. C. hic autem deficit primū: licet adsint secundum ⁊ tertium. ergo ⁊c. de equitate tamen dicit Azo ipsum lucrari ꝓpter onera que sustinuit: sed certe nec de equitate videtur hoc verū. Quid enim si fruct⁹ multū valent ⁊ tamen parū expendit. nō videtur equū ꝙ lucret̄ oēs. ac si matri. vere interuenisset: sed soluʒ quatenus expendit per. l. insulam. ſ. j. ſ. e. vbi de hoc satis bene colligitur potissime si puella vel eius tutor dederunt dotē qui nō potuerūt sibi preiudicare ideo dando fructus vltra ꝙ̄ maritus subeat expensas. Dic ergo ꝙ si dicta puella erat ꝓxima pubertati ⁊ malitia suppleat etatem. ar. l. si alterius. C. si mi. se ma. dixe. quia citius pubescit vna ꝙ̄ altera: ⁊ secuta est copula carnalis effecta est vere vxor: licet non habeat etatem perfectam: vt patet in. c. j. de despō. impube. libro. vj. et ideo tunc etiam de rigore lucraretur omnes fructus

---

a ¶ Tant⁹ rigor. adde ꝙ equitas prefertur rigori vt in. l. ꝙ si ephebi. ff. de eo ꝙ cer. lo. ⁊ Cy. in. l. j. in fi. C. de legi. ⁊ in c. fi. de transac.

b ¶ Cōtract⁹ innominat⁹. adde ꝙ̄ sunt cōtract⁹ innominati. vide per ange. in. l. naturalis. ff. de prescrip. ver.

omnes fructus etiam si transcenderent expensam: quia ita est
14 regulariter in vero marito: vt.l.pro oneribus.C.de iur.do.†si
vero nõ est secuta copula carnalis nec malitia supplet etatem
ita q̃ nõ est effecta vera vxor etiam si cõtraxerit per verba de
presenti quia iuris interpretatione resoluitur in verba de fu-
turo: vt in.d.c.j.⁊ tunc aut ipse errauit in facto: q2 credebat esse
etatis legitime ⁊ potuit cõtingere si contraxit cum ea in absen
tia per procuratorẽ ⁊ quia illa forte remãserat sine patre ⁊ ma-
tre.maritus cum esset absens fecit eam duci ad domũ suam ⁊
alimentari prout ponitur in tex.s.de ritu.nup.l.iiij.⁊ tunc di-
co q̃ ipse lucratur fructus dotis nõ tanq̃ maritus: sed tanq̃
bonefidei possessor et est longa differẽtia q2 hoc casu si extarẽt
vel essent cõsumpti sed factus esset locupletior tenetur eos re-
stituere.secus si sunt cõsumpti ⁊ nõ est effectus locupletior: q2
lucratur pro cultura ⁊ cura.vt insti.de re.di.§.si quis a nõ dño
⁊ plene per doc.in.l.certum.C.de rei ven.⁊.eo.ti.s.l.ex diuerso.
Sed maritus lucratur etiã si extent vel sit effectus locupletior.
Si vero sciebat illum nõ esse etatis legitime tunc nõ lucratur
aliquid: sed quatenus in ea necessario impẽdit potest de fructi
bus retinere: ⁊ sic põt intelligi.l.insulã.§.j.j.eo.naz etiã malefi
dei possessor necessarias impensas deducit: vt in.l.domũ.in fi.
C.de rei ven.Si autem fecisset expensas nõ necessarias: vt ali-
quas vestes preciosas vel iocalia nõ deduceret de fructibus: s3
posset illas retinere tales quales sunt iuxta ea que habent̃ in si
mili in.l.in fundo.de rei vẽ.⁊ predicta procedũt siue matri.po
stea nõ sit secutum: q2 mortua sit ante nubiles annos.quo casu
magis est clarum.per.l.videamus.in prin.s.de vsu.Siue sit se
15 cutum q2 pro tẽpore quo nõ fuit lucratus augeret dotem†Ex
quibus apparet q̃ ea que dicuntur in viro ⁊ vxore nõ vendi-
cat sibi locum in sponso ⁊ sponsa.qui licet vir lucretur fructus
rei date per vxorem in dotem.sponsus tamen non lucratur rei
date per sponsam ⁊ ex hoc arguitur ad.q.statuti dicẽtis q̃ vir
lucretur dotẽ vxoris premortue cum nõ habeat locum in spõ-
sa: licet sponsa dotẽ tradiderit. est etiã de hoc casus in.l. an in
partem.in fi.j.q̃ fal.tu.aut.bene tamen lucratur si desponsata
est per verba de presenti: licet enim cõi vsu loquendi dicatur
sponsa anteq̃ ducatur ad domum mariti. vere tamẽ est vxor:
vt.l.nuptias.de re.iur.⁊ sic locum habet statutũ.⁊ dicit Bal.C.
de epis.⁊ cle.l.deo nobis.q̃ de hoc est casus in illa.l. si bene in-
spiciatur.de hoc tangit Bar.in.l.nihil.j.re.amo. ⁊ tetigit anno
16 preterito in.l.si donamus in fi.s.de cõdi.ob cau. ¶†Induci-
a tur etiam si statutum dicat q̃ filia[a] femina nupta nõ succedat
existente masculo q̃ si desponsata est per verba de futuro nõ ex
cludatur a succedendo: licet cõmuni vsu loquendi dicatur nu-
pta.⁊ ita determinat.Cy.in.l.nõ sine.C.de bo.que libe. q2 vere
nupta non est: sed destinata ad nubendum. Si autem diceret
statutum q̃ filia dotata nõ succedat cũ masculo. tunc videt̃ q̃
etiam si nõ sit desponsata per verba de presenti vel de futuro si
tamen pater in testamento aliquid sibi reliquit pro dote sua
posset dici dotata: quia actum dotandi in eam exercuit ⁊ sic ex-
cludatur a successione ⁊ per consequens licet sibi non sit reli-
ctum iure institutionis nõ possit tanq̃ preterita dicere nullũ
ita elegãter colligitur ex no.per Bar.in.l.titio centum.§.titio
genero.de cõdi.⁊ demon.⁊ alleg.l.nõ est matri. de ritu nup. et
⁊ quasdam alias que multũ benefaciunt ad propositum.

2 ☞ Illa impẽsa dicitur fieri gratia fructuum. que ipsorũ que
rendorum: colligendorũ: vel conseruandorum gratia fit. ⁊ de-
ducitur de fructibus quãdocunq̃ per illũ qui ea facit ⁊ veniũt
fructus alteri restituendi in totũ vel pro parte.⁊ quid si nõ ha-
bet restituere.
Si maritus nullos fructus recepit q̃ talẽ impensam perdat.
3 Quid si impensa nõ sit facta gratia querendorũ fructuum: sed
gratia rei.⁊ ad perpetuam vtilitatem.
4 Expensa que venit deducẽda de fructibus deducitur indistin
cte etiam per possessorẽ malefidei qui habet necesse restituere
rem cum fructibus.
5 In petitione hereditatis si bonefi.possessor fecit expẽsas in fru
ctibus vnius fundi: ⁊ de illo nihil recolligit põt deducere eas
de fructibus alterius fundi secus in malefi.pos.
In iudicio particulari reiuendica.nõ põt bonefi.pos.expẽsam
quã fecit in fructibus vnius anni deducere de fructib⁹ alteri⁹.
6 Si maritus recepit in dotẽ fundũ vbi erat aliqd fortilitiũ ⁊ fe
cit impensam in custodiendo nõ dicitur facta causa fructuũ sed
rei nisi talis custodia esset necessaria pro fructibus recolligen
dis ⁊ conseruandis.
7 Si recollecte fuerint centũ corbes frumenti ⁊ ex forma statu-
ti debet aliquid solui pro gabella pro singula corbe vel debe-
ret solui quarta pars fisco de oĩbus que recolligunt̃ an prius
deducatur impensa ⁊ quid in decimis.
Verbum fructus quando intelligatur deducta impensa.
8 Si fuit celebratus cõtractus cũ colono partiario vt colat fun
dum ⁊ habeat dimidiã fructuũ intelligit̃ q̃ colat suis impen-
sis nõ deducẽdis de fructibus. Quid in cõtractu societatis si
vnus ponat pecuniã ⁊ alter operam.
9 Dictio mox nõ semper intelligit̃ ni eodẽ instanti sed põt impor
tare interuallum temporis.
10 Si vir plus impẽdisset in cultura vltimi anni q̃ mulier in cul
tura primi an habeatur cõsideratio huius pluris.
11 Fructus vltimi anni quos maritus coluit succedũt loco fru-
ctuum primi anni quos coluit vxor.
13 Quid si vltimo anno nihil est recollectũ ⁊ quid si etiã in pri⁹.

1 **Fructus.** ¶De fructibus diuidẽdis in
ter maritũ ⁊ vxorem debẽt ante
omnia deduci impẽse facte ipsorum fructuũ gratia
siue per vxorem siue per maritũ siue per vtrunq̃ et
siue durauerit matri.minus anno siue pluribus annis: ⁊ resi-
duum debet diuidi.h.d.Primo loquitur quando durauit mi
nus anno vsq̃ ibi ⁊ ita est Secũdo quando pluribus annis et
postea solutum est in anno nõ integro. Itẽ prima pars loquit̃
de expensa facta per vxorem vsq̃ ibi: sed si maritus postea de
2 facta per maritum eodem anno.¶†In glo.ij.super.ver.impẽ
sa in prin.ibi sed que gratia fructuum fiat ⁊ dicitur gratia fru
ctuum fieri illa que ipsorum querendorũ colligendorũ vel con
seruandorum gratia fit: vt.l.si a patre.§.fi.de pe.here.⁊.j.eo.di
uortio.§.impendia.in prin. ⁊ ista impensa deducitur indistin-
cte de fructibus quandocunq̃ per illum qui ea facit ⁊ veniunt
fructus alteri restituendi in totum vel pro parte vt hic. Si au
tem nõ habet restituere tunc nõ est necesse q̃ deducat: sed cum
fructibus compensat: vt hic habetur in alia glo.ma. que inci-
pit.Berta.in fi.⁊ si nullos fructus recepit talem impẽsam per-
deret nec repeteret maritus ab vxore sicut ⁊ si multos fructus
3 recepisset et paucam impensam fecisset omnes lucraretur † si
autem impẽsa nõ sit facta gratia querendorũ fructuum: s3 gra
tia rei ⁊ ad perpetuaz vtilitatẽ tũc proprie loquẽdo nõ deduci
tur de fructibus sed potest repeti ab ipsa muliere ⁊ facta diui
sione fructuum de portione cõtingente mulierem sola deduci
posset ⁊ residuũ a muliere peti vt.j.eo.diuortio.§. impendia.
ver.plene.nõ autem deducitur ante diuisionem. q2 sic deduce-
retur etiam de portione mariti ideo primum sibi vtilius est. ⁊
ita voluit gl.dũ dixit nõ qualibet ita enim debet exponi ⁊ intel
4 ligi ⁊ quod subditur in glo.nullus enim casus ⁊c.† vult dicere
q̃ expensa que venit deducenda de fructibus deducitur indi-
stincte etiam per possessorem malefidei qui habet necesse resti
tuere rem cum fructibus ⁊ hoc voluit tex.no.quẽ glo.alleg.s.
5 fami her.l.fundus qui † In hoc plus habet bonefidei pos. q2
in peti.here.si facit expensas in fructibus vnius fundi ⁊ de illo
nihil recolligit potest deducere de fructibus alterius fundi
ne remaneat in dãno propter bonã fidem. ⁊ iste est casus in.l.
q̃ si sumptus.de peti.here.nõ sic in malefi.pos. In iudicio aũt
particulari rei ven.q2 tot sunt rei vẽdicationes quot res etiam
bonefi.pos.expensam quã fecisset in fructibus vnius anni non
posset deducere de fructibus alterius.hec habẽtur ex his que
6 plene notat Bar.in.l.ex diuerso.in prin.s.de rei ven.†Sed po
namus q̃ maritus recepit in dotem fundũ vbi erat quoddam
fortilitium ipse fecit impẽsam in custodiendo: querit̃ an illa im
pensa possit dici facta causa fructuum: vt sic deducatur de fru
ctibus diuidendis ante omnia an gratia rei.Bar.no.in.l.cum
quereret̃.in fi. de leg.iij. videtur q̃ gratia rei nõ fructuum per
illum tex.quẽ dicit esse mirabilẽ ad hoc istud posset procedere
nisi talis custodia esset necessaria pro fructibus recolligẽdis ⁊
conseruandis: quia nõ solum impensa que fit in colendo dici-
tur causa fructuũ: sed etiã illa que fit in cõseruando ⁊ custodiẽ
do: vt.s.dixi ⁊ posito q̃ nõ diceretur causa fructuũ: tamen q2
non pertinet ad perpetuã vtilitatẽ rei sed tẽporalẽ videtur q̃
debeat cõpẽsari cũ vsu fortilicij quẽ ipẽ maritus habuerit ⁊ nõ
possit repeti: vt.j.de impẽ.l.iij.§.nec generaliter ¶ In glo.ibi
⁊ hoc inspecto exitu vere tamẽ est fructus. Si ergo recollecte
fuerũt centũ corbes frumẽti verũ est dicere q̃ oẽs fructus sunt
recollecti: licet veniãt deducẽda viginti p expẽsa. Et ex hoc se
quitur† q̃ si ex forma statuti deberet aliquid soluere p gabel-
la p singula corbe vel deberet solui quarta pars fisco de oĩbus
que recolligũtur q̃ soluetur de oĩbus centũ corbibus nõ facta
deductione impensarũ.hoc patet in decimis i.c.tua nos.extra
de deci.nec ob hoc q2.hic marit⁹ d3 lucrari fructus pp̃ter one
ra matri.si nõ deduceret impẽsam quã fecit posset cõtingere q̃
nihil lucraretur si portio remãsura sibi nõ trãscẽdit impẽsam.
ideo primo iducit ⁊ postea diuidũtur.⁊ hec est ratio quare hoc
casu verbum fructus prolatũ a lege intelligitur deducta impẽ
sa.Sed in casu proposito de statuto nõ sic: licet sit a lege platũ:
quia statutum non tendit vt aliquid ille lucretur: sed potius

a ¶Quod filia femina nupta.Ad de Bar.i.l. si qs filiũ.C.de inoff. testa.Bar.in.l.si quis vel si qua. C.ad tert.Bart. in.l. si defunct⁹. C.de legi.here.

ad ipsum onerādum gabella vel decima aut quarta.nec distin guo hic:licet Bart.distinguat an habeat respectum ad certam mensuram vel non:sed solū que fuit ratio ꝛ intentio statuti vel legis.cum aūt profertur ab homine puta a testatore vel contra hente tunc aut refertur ad fructus extantes vt lego vendo vel dono fructus pendentes in tali fundo ꝛ intelligitur nulla facta deductione impensarum:sed prout recolligūtur.vt.l.quoties. §.si colono.et ibi plene probatur.ṡ.de vsufruc. Aut ad fructus non pendentes sed qui postea efficientur pendentes et nascentur:et intelligitur deducenda impensa. per glo. notabilem que est in.l.si quis argentum. circa principi.C.de donatio. in glos.

8 magna.†Fallit in ꝯtractu celebrato cū colono partiario videlicet vt colat fundum ꝛ habeat dimidiā fructuum: nā intelligitꝛ ꝙ colat suis impēsis:ꝛ sic nō debet ante omnia deducere. et ita interpretatur cōsuetudo.ſm Ja.de are.vt refert Cyn.C.pro so. l.j.in fi.per.l.cū duobus.§.si coeunda.ṡ.pro so.licet regulariter in contractu societatis si ego ponā pecuniam ꝛ tu operā: debet intelligi ꝙ ponas operam tuā cōmunibus impēsis. ea.l.§.quidam sagrariā.ꝛ per Cy.in.d.l.j.in fi.tene menti quia quotidiana sunt.

9 ¶†In glos.que incipit:puta ibi mox vero. nota ergo ꝙ dictio mox:[a] nō semp intelligitꝛ eodē instāti:sed potest importare internallū tēporis:q̄r hic exponitꝛ mox.i.post lapsum vniꝰ mensis ſm glo.q̄ glo.ponit casum.ꝛ adde qđ dixi.ṡ.si cer. peta. l.j.vnde inducitur ꝙ si testes examinati dicunt ꝙ testator dixit. titiū instituo.mox titiuz substituo: videtur a prima institutione recessisse tanꝙ sit nouū testamentū ex interuallo factū.doc. determinant cōtrarium de primo significato ꝛ sic erunt cōcordes vt intelligatur eodem instāti ꝛ sine interuallo.et facit qđ not. in auť.de incest.nup.in prin. ¶In glo.que incip.Berta.in fi. ibi. sed quidā.tene precedentē ꝙ neuter deducat:ſꝫ inuicem fiat cōpensatio:q̄r maritus habuit fructus integros primi anni et tñ nullā impensam fecit:sed mulier.nec illos cū muliere diuisit.ergo iustū est ꝙ mulier habeat integros fructus huius vltimi an

10 ni:ꝫ ipsa nullā impensam fecerit sed vir:†sed si vir plus impēdisset in cultura huius vltimi anni q̄ mulier in cultura pmi qđ erit.puto ꝙ nō habeatꝛ ꝯsideratio huius sicut nec ecōuerso esset habēda et posset esse ꝙ plures fructus habuisset pmo anno vir de cultura vxoris q̄ ecōuerso de cultura viri in vltimo anno:ꝫ quidā impugnēt gl.sed nescio quid velint dicere. ¶In vltima glo.in fine.ibi:sed dic de vltimis hoc est necessarium dicere in fine huius.l.ꝛ oēs hoc tenēt.Tamē ꝯtra tex.ꝛ glo. fortiter op. de alia glos.q̄ cōmuniter tenetꝛ.ĵ.eo.l.diuortio.§.impēdia.in fi. vltime glo.q̄ vult ꝙ impēsio facta in fructibus vnius anni non deducitꝛ de fructibus alterius anni:ſꝫ facta de fructibus vnius anni possit deduci de fructibus alijs eiusdē possessionis ꝛ eiusdē anni vt si recolligeretꝛ messis ꝛ vindemia ꝛ fuerint facte expēse in messe ꝛ nihil fuit recollectū:nā pōt de vindemia:vt.ĵ.eod.si fundus.§.fi.vbi est tex.not.doc.hanc cōtrarietatē glo.non bene declarāt ꝛ quidā reprehēdunt hanc glos.per illā et male:q̄r iste

11 tex.non potest aliter intelligi† dic ergo ꝙ fructus vltimi anni quos maritus coluit: succedūt loco fructuū primi āni quos coluit vxor vt ipsa vxor possit deducere de ipsis vltimis expēsam quā nō potuit deducere de pmis qui nō fuerunt diuisi.ne remaneat in damno ꝛ maritus in lucro indebito. ꝛ ꝫ debeat lucrari fructus:debet tñ ꝛ impensam culture facere si vxor q̄ fecit et nō deducit de primis q̄r nō potuit: nō posset etiā deducere de vltimis maritus lucraretꝛ fructus pmi anni:ꝛ tñ non sentiret onus impensarū qđ esset iniustū ſꝫ fructus vltimi anni quo maritus coluit nō succedūt loco fructuū alterius anni quo idem maritꝰ coluit.vt si in illo nihil recolligit possit deducere de vltimis qui veniunt diuidendi:et hoc vult glo. cōtraria.ꝛ ex hoc non resultat inconueniens de quo. ṡ. et cōuenientius est ꝙ maritus illā impensam perdat q̄ ꝙ deducat de vltimis:q̄r si multos fructꝰ percepisset ꝛ modicam impensam fecisset omnes lucraretur et

12 ista est veritas male tacta per doct.† Quid aūt si vltimo anno nihil est recollectum et sic nō habet vxor vnde deducat:quia de primis non potuit nec de istis vltimis potest: q̄r nulli sunt.respondeo ſm Jaco.de are.habeat damnum cum succedant loco priorum:sed si primo anno nulli fuissent recollecti mulier perdidisset impensam: non ergo si nunc perdidit coequātur.

2 ☞ Si aliquis inciperet habere vsumfructum in kalendis octobris ꝛ finiretur in kalendis februarij fructus per eū percepti sunt illis insolidum.quare nō sic in marito circa fructus rei dotalis si soluatur matrimonium.

3 Si locatio nō fuit facta per maritum nihil habet de fructibus perceptis extra annū quo soluitur matrimonium.

4 Si ipsa mulier locauit anteꝙ traderet dotem ꝛ recepit pensionem pro toto tempore:et sic maritus nihil recepit in anno quo durauit matrimonium.ꝙ debeat habere de fructibus anni sequentis si dissoluatur.

5 Matrimonio soluto morte viri si mulier nō habet vnde se alat debet ali ab heredibus viri.ꝛ propter hoc onus etiā fructus rerum dotalium debent ad heredes mariti pertinere.ꝛ quid si nō alimentatur.et nu.6.

Quod tunc si dos cōsistit in rebus mobilibus ꝙ veniat alenda ab eis qui habent annum.

Quid in alio creditore in diem.

6 Soluto matrimonio morte viri si mulier non petijt se alimentari.ꝙ lapso anno non possit petere alimenta temporis preteriti nisi petijsset ꝛ heredes fuissent in mora.ꝛ quid pro tempore futuro quousꝙ dos restituat ur.

7 Statutum ꝙ mulieri debeātur quinꝙ pro centenario pro alimentis quousꝙ dos restituatur an possit mulier cum bona cōscientia illud petere.

8 Uidua quando non habet vnde se alimentet etiam si nullam dotem habuit vel etiam si dotem ab heredibꝰ recuperauit etiā si forte perempta est potest petere se alimentari si heredes mariti possunt.

Quod censeatur esse in eodem matrimonio quousꝙ stat in viduitate.

9 Quando mulier petit alimenta infra annum:debet stare in domo cum heredibus viri si potest honeste ꝛ commode.

Quid si ei vel cuicunꝙ alij essent relicta alimenta in testamento ꝙ non cogatur cum eis stare.

10 Quando recepit alimenta in domo heredum tenetur eis operari de omni opere quod scit facere vt filare texere et suere et similia secus si relicta sunt in testamento . et ad que seruitia teneatur.

Si non posset stare in domo cum eis debent ministrari alimenta extra domū deducta estimatione operarum.

11 Singularis successor quādo succedit ex necessitate tenetur stare colono secus si ex voluntate.

12 Quando per maritum nulli fructus potuerunt percipi infra annum matrimonij non ratione sterilitatis sed alia ratione ꝙ debeat habere de fructibus sequentis.

1 **Diuortio.** ¶†Maritus lucratur de fructibus anni integri non pro rata que durauit locatio facta per eum ꝛ si recepit fundum plenū fructibus ꝛ ipsis recollectis locauit fundum pro fructibus anni sequentis debent diuidi tam fructus percepti q̄ etiam portio pensionis pro rata qua durat locatio vt de vtrisꝙ maritꝰ habeat pro rata qua durauit matri.ꝛ residuum sit vxo.Sed si recepit fundum vacuum ꝛ ipsum locauit pro fructibus anni sequentis tota pensio venit diuidenda:licet parum durauerit locatio pro rata de qua.ṡ.siue vnus tantum fructus recolligatur ex fundo siue duplex fructus: puta messis ꝛ vindemia.Fructus vero recollecti per vxorem anteꝙ funduz traderet non veniunt diuidendi:sed sunt ipsius dumtaxat.hoc dicit.in effectu.vsꝙ ad.§.ob donatiōes.Et diuide prin.in duas partes.nam primo loquitur quando recepit vineam plenā fructibus vsꝙ ibi econtrario scilicet in Kalendis octob.Secundo quando vacuam scilicet in kalendis nouembris in quibus fuit contractum matri.ꝛ prima pars subdiuiditur in tres.nam primo ponit duo dicta ꝙ fructus percepti per maritum veniunt diuidendi ex quo ma.durauit minus anno.quia fuit solutum in kalendis februa.ꝛ sic durauit quattuor tantū mensibus qui faciunt tertiam partem anni.ꝛ ꝙ maritus debet habere tertiā partē sicut ma.durauit tertia parte anni vsꝙ ibi nec enim. Secundo remouet quandam opi.falsam quorūdam antiquorum qui dixerunt fructus perceptos per maritum non esse diuidendos:sed cedere insolidum lucro eius postꝙ erant percepti licet parum durauerit matri.ꝛ forte isti mouebantur: quia sic

2 videmꝰ in vsufructuario†nā si aliquis inciperet habere vsumfructum in kalen.octob.ꝛ finiretur in kalen.februarij fructus per eum percepti insolidum essent eius vt habetur in.l.defuncta.ṡ.de vsufru.tamen iuriscon.hic reprobat istam opin.tanꝙ iniquam:quia sequeretur si matrimoniū durasset octo diebus ꝛ infra illos octo dies recollegisset vindemiam omnes fructus essent mariti:licet tā parū sustinuisset onera quod esset iniquū ꝛ hoc vsꝙ ibi:itaꝙ.nec obst.quod dixi de vsufru.licet hoc non tangatur hic in glo.quia vsufru.non lucratur fructus ratione alicuius oneris quod sustineat:sed ratione iuris quod habet. sufficit ergo ꝙ tempore quo percipit ius habet:sed maritus lucratur ratione oneris matri.non ratione iuris quod habeat.nā si lucraretur ratione iuris cum ipse sit dominus fundi tempore quo recepit omnes lucraretur.et tamen videmus contrarium ꝙ restituit pro parte:licet efficiatur dominus omnium: vt patet.ṡ.l.proxi.ver.nam si mulier.ꝛ.ĵ.ea.l.§.interdum in fi.et hoc voluit gl.dicta.l.defuncta dum dicit aliud esse in viro ꝛ allegat istam.l.Tertio ꝛ vltimo id quod dixerat in prin.ꝙ venit fienda

diuisio

[a] ¶Dictio mox. Adde bart.in.l.j.ff.si cer. pet.et in.l.tutores.C.de admi.tu.

diuisio deducit in practicam declarando quid est illud quod diuidatur. quia diuiduntur fructus percepti ꝛ etiam pensio pro rata:quia durauit locatio.durauerat enim tribus mensibus et sic quarta parte anni licet matri.durauerit quatuor mensibus. ꝛ illa quarta pars pensionis venit in contributionem vna cum fructibus ꝛ de vtrisqꝫ maritus habet tertiam ꝛ relique due tertie pertinẽt ad vxorem ꝛ etiam pensio pro tribus partibus que non veniunt in cõtributione.Et aduerte ꝙ tota difficultas huius.l.consistit in ista quarta parte pensionis que venit in contributionem quare veniat cum non debeatur pro fructibus presentis anni quo mat.soluitur quod incepit in kalẽdis octobris et finitur in sequentibus kalendis: sed debetur pro fructibus percipiendis in sequenti mense octobris.qui est extra annum matri.ꝛ sic in anno sequenti.nam in anno sequenti non videtur sufficere ꝙ maritus habeat tertiam vindemie percepte in primo mense octobris vsqꝫ eo ꝙ aliquid habeat de pensione fructuum percipiendorum in sequenti mense octobris:quia nõ debet habere partem de fructibus duorum annorum: sed vnius tantum † et si locatio non fuisset facta per maritum sine dubio nihil haberet de fructibus sequẽtis mensis octobris quia percepti sunt extra annum quo soluitur matri.vt not.glos.j.§.item si messes.ver.apparet.super versi.venire que incipit secus.in fi. dum dicit finito autem vltimo anno ꝛc.quam glos.not.pro intelligentia istorum tex.ꝛ super hoc laborat glos.mag.que incipit id est tres aurei ad declarandum quare hoc sit:cetera enim que dicunt in omnibus istis tex.essent de se satis plana ꝛ fundata in viua ratione sed istud de ista quarta parte videtur mere voluntarium ꝛ non fundatum in aliqua diuidendi ratione:licet assignẽtur alique persuasiue in glos.Item secunda pars similiter subdiuiditur in tres quia primo loquitur quando vnicus tantum fructus percipiebatur ex fundo : scilicet vindemia vsqꝫ ibi:item si messes:secundo quando duplex fructus:scilicet messis ꝛ vindemia vsqꝫ ibi apparet:tertio ex his que dixerat in primo dicto huius secunde partis infert ad vnum quod est nonum. Et aduertendum ꝙ in prima parte huius.l.durauerit mat.per quatuor menses vt ponitur in tex.in ver.econtrario vsqꝫ adver. item si messes ponitur altero de duobus modis vel ꝙ durauit quinqꝫ mensibus.vel ꝙ durauit sex mensibus.¶In glo.super versi.statim.ꝛ non est vis quantum ad decisionem iuris. ¶In ver.autem.item si messes ponitur casus ꝙ durauit nouem mensibus.in.j.glos.illius versi.ꝛ vsqꝫ ad illum ver.glos.j.huius ꝙ durauit.l.ponit casum:sed in illo versi.glo.que sunt ibi ponunt casum tribus modis.Prima enim glo.illius versi.ponit casum ꝙ ipse maritus locauit tam pro messe ꝙ pro vindemia ꝛ vltima glo.super ver.vindemie ponit ꝙ locauit pro messe tantum ꝙ pro vindemia . ꝛ non est vis quantum ad decisionem iuris.† Sed secunda glos.super ver.vindemie ponit ꝙ ipsa mulier locauit anteqꝫ traderet in dotem ꝛ recepit pensionem pro toto tempore ꝛ sic maritus nihil recepit in anno quo durauit matri.ꝛ vult glos.ꝙ iste text.velit dicere ꝙ debeat habere de fructibus anni sequentis quod est singulare.et magna declaratio et limitatio tex.qui loquuntur de hac materia ꝙ si vir non percepit nec percipere potuit de fructibus anni ꝙ soluitur matri.non quia nõ sunt nati sed alia ratione debeat habere partem de fruc.anni sequentis regulariter secus:vt not.in ver.apparet in glos.super versi.venire in fin.ꝛ.s.dixi.¶In glos.j.que ponit casum ibi certum est autem fruct.debere diuidi:sed certe hoc erat dubium in hac.l.quia quidam dicebant contrarium ꝙ postqꝫ erant percepti per maritum non debebant diuidi:sed insolidum cedebant eius lucro ꝛ sic tota vindemia percepta:ꝛ quia tribus mensibus durauerat locatio etiam pro tribus mensibus videtur pensio percepta.et sic dicebant ꝙ cedebat lucro mariti et forte mouebãtur propter id quod dixi de vsufruc.tamen ista opin.reprobatur hic inversic.neqꝫ enim per deductionem ad absurdum:vsqꝫ ad ver.ita ꝙ.ꝛ etiam patet in.l.precedenti vbi mat.durauit vno tantum mense scilicet octobris et maritus percepit integram vindemiam.ꝛ dicitur ibi ꝙ venit diuidenda ꝛ ipse habebit.xij. tantum partem.reiecta ergo illa opi.iurisc on.hic in princi.dicit istos fru.diuidendos.¶In glo.ibi quantum dicas hic durasse:sed certe fatua fuisset hec questio quia clarum est ꝙ durauit iiij.mensibus sed locatio tribus ergo erat.q.pro quota portione maritus locaretur an pro portione qua durauit mat.an qua durauit locatio.ꝛ respondet ꝙ pro illa qua durauit mat.¶In glos.ibi ꝛ sic vindemiam totam preambulam ꝛ partem mercedis ꝛc.certe hoc non sequebatur posito ꝙ tempus locationis inspiceretur.nam potius esset dicendum ꝙ de vindemia precedenti nihil lucraretur maritus si dicamus ꝙ matri . dicat incepisse ꝛ durasse a tempore locationis.Dic ergo ꝙ ratio quare videbatur ꝙ vindemia percepta erat solius viri ꝛ etiam quarta pars pensionis est:qꝛ erat percepta per ipsum virũ:sed ista ratio non est bona:quia per quecũqꝫ percipiantur fructus vltimi anni siue per virum siue per vxorẽ cui fuisset restitutus fundus plenus:fructus veniunt diuidendi:vt.j.ea.l.§.interdum.¶In glo.ibi tertiam partem vindemie ꝛ mercedis supple non totius mercedis.sed quarte partis eius dumtaxat.hoc casu quãdo vir perceperat integram vindemiã sed secus in secundo casu quãdo nihil ꝛ sic patet ꝙ ista glo.non per omnia bene locuta est in positione casus.licet bonum habuerit intellectum quantum ad decisionẽ.sed non percepit dubia.iurisc on.¶† In gl.ij.q̃ incipit.idẽ si morte ibi in casu cõtra videtur scilicet ꝙ fructus vltimi anni non veniant diuidendi sed sint heredum mariti scilicet quando morte mariti solutum est mat.ꝛ mulier venit alenda ab eis qui habent annum cum dos consistat in rebus mobilib⁹.vt C.de rei vxo.ac.§.exactio.¶Nam opi.glo.est quã oẽs sequũtur ꝙ interim si mulier non habet vnde se alat debeat ali ab heredibus viri.vult ergo ista.glo.ꝙ ꝑpter hoc onus etiã fruct⁹ rerũ dotaliũ debeant ad heredes mariti pertinere ꝛ istud forte non reperies alibi ꝙ in hac glo.Sed aduertendũ ad primũ dictũ ꝙ mulier debeat ali infra dilationẽ legalem si omnes cõcesserunt. tum quia hoc non reperitur iure cautũ.qꝛ dilatio debet ꝑdesse heredibus viri quibus a.l.datur vt patet.j.eo.si constãte.§.quoties.sed hic esset onerosa.tum quia debitor in diem non tenetur alere interim creditorem.Sed his omnib⁹ non obstantib⁹ op. glo.cõmuniter tenetur.ꝛ est speciale in debitore dotis.quia destinata est ꝛ ad onera alimentorũ mulieris.vt.j.eo.si cum dotem. §.finautem in fenissimo.Et aduertendum quia si solueretur ma. morte mulieris heredes eius nõ haberent hoc priuilegium.vt deberẽt alimentari interim a viro.quia istud concernit dumtaxat personam mulieris.ar.C.de priui.do.l.vnica.ideo glos.hic non sine ministerio dixit si superstes mulier sit alenda ꝛc.Item inquantum dicit si non habet vnde se alat etiam bene dicit nam hoc est regulare in eo cui debentur alimenta ex dispositione legis.vt ita demum possit ea petere si non habet vnde se alat.melius dixisset officio iudicis pone enim ꝙ deberet ex statuto obligante.vt per Bartol.in.l.libe.quos.§.j.ꝓ.de libe.agno.et in.l.si quis a liberis.post prin.ibi.sed si filius ꝛc.secus si deberetur ex dispositione vltime voluntatis.quia possunt relinqui etiam diuiti.vt in to.ti.ꝓ.de ali.ꝛ cib.le.† ꝛ per istam glo.dico ꝙ si mulier infra annum non petijt se alimẽtari ꝙ lapso anno nõ põt petere alimenta tẽporis preteriti postqꝫ aliunde alimentata est nisi petijsset ꝛ heredes fuissent in mora ꝛ ꝑpter hoc oportuisset mulierem recipere pecuniã mutuo ꝛ se alimẽtare.tunc ratione more tenerẽtur.tene mẽti qꝛ quotidianũ est ꝛ millies videbis de facto. Circa tertiũ dũ gl.dicit ꝙ heredes viri ꝑpter onus alimentorũ lucrẽtur fruct⁹anni.istud videt destruere multos tex.ꝛ specialiter videt cõtra.§.nõ solũ.j.ea.l.vbi in dote erant animalia reddentia fructũ.ꝛ isto tẽpore in talib⁹ maritus vel eius heres habebat dilationẽ legalem annua bima trima die cuius loco succedit hodie annus.ꝛ tamen ibi dicitur ꝙ fructus vltimi anni veniunt diuidendi ꝛ pro rata qua durauit mat.sunt viri.pro alia restituuntur vxori.pro hoc etiã facit.§.fructibus.C.de rei vxo. acti.vbi habetur ꝙ oẽs fructus percepti post solutum ma.restituũtur vxori.Cy.in.§.exactio.multum se inuoluit ꝛ Bar.ꝓ.eo.si constante.§.quoties.Breuiter ille.§.fructibus.non ob.quia loquitur de fructib⁹ rerũ immobiliũ in quib⁹.nõ habet locum dilatio nec etiã onus alimẽtãdi ꝛ per cõsequẽs nec lucrũ viri.Itẽ ad.§.non solum.potest dari clara respõsio quod debet intelligi eo casu quo mulier petijt vel petere non potuerit se alimentari ꝛ tunc fructus diuidunt sed qñdo alimentat remanent omnes apud virũ per istã glo.Et aduertendũ qꝛ duplex est annus scilicet ille infra quẽ soluit ma.Itẽ ille qui post mat.solutũ dat a lege. ꝛ põt esse ꝙ primo nõ supererãt nisi duo mẽses.vt qꝛ cõtractum fuit in kalẽ.Januarij.ꝛ solutũ in kalẽ.nouẽb.iam perceptis fructib⁹a marito de quib⁹sexta pars veniret restituẽda mulieri ꝓm istas.ll.sed si petijt se alimentari nõ restitueret.Itẽ de anno sequẽti qui dat a.l.supsunt.x.mẽses vltra illos duos infra quos etiam heredes mariti recolligent alios fructus vsqꝫ ad kalẽdas nouẽb.proxime sequentis ꝛ illos etiã habebũt ipsi heredes ꝓm hanc glo.quod videtur absurdum si forte multo plus ascendũt ꝙ sint onera alimentorũ.Bart.autem in.§.quoties videt velle ꝙ nullos lucretur.sed omnes quos haberet restituere si nõ sustineret onera alimẽtorum restitueret finito tamen anno et ꝑpter hoc cõmodũ dilationis qd̃ habet qꝛ interim vtitur fruc.debeat sustinere onus alimẽ.Nam ꝛ si fructus nõ perciperet:qꝛ dos cõsisteret in pecunia propter commodũ dilationis dũtaxat sustinet onus alimentorũ.Sed dñs ang.tenet hic ꝙ qñ ex dote percipiũtur fruct⁹ eaten⁹ lucretur de fructib⁹ quatenus in vxorem exponit pro alimẽtis vt sic potius de suo alimẽtetur ꝛ residuum eidem restituat ꝛ hoc placet.ar.j.eo.l.insulam.§.j.finito autem anno si heredes icepissent ministrare alimẽta posset mulier pe-

tere ꝙ persisterent quousqꝫ dos ei restituatur: quia non debent heredes esse melioris conditionis finita dilatione legali postꝙ incipiunt esse in mora ꝙ̄ ea nondum finita: sed si non cepissent ministrare alimenta non posset vxor petere ea sibi decerni cum possit petere ipsam dotem sicut videmus ꝙ qui potest petere sortem non potest petere vsuras futuri temporis: vt.l.j.ꝛ ibi ple ne nota. C.de sen. que sine cer. quan. Sed si peteret dotem ꝛ here des essent in mora restituendi non posset mulier petere vsuram ratione more ſm Innocen.in.c.salubriter.de vsuris.ꝛ Barto. ĵ.eo.insulam.§.vsuras.nec etiam alimenta ratione more: quia saperent vsuram sed posset petere interesse si probaret ꝙ si pecuniam habuisset emisset predia ex quibus fructus percepisset per ea que no.in.l.socium qui in eo.in princi.s.pro socio.vel si posuisset ad licitam mercantiam: vt in.c.per nostras.de don. 7 inter virum ꝛ vxorem.† In aliquibus tamen locis sunt statuta ꝙ mulieri debeantur quinqꝫ pro centenario pro alimentis ita credo ꝙ sit bonum: sed est dubium an cuꝫ bona conscientia possit mulier illud petere cum statutum vel lex non possit permittere aliquid vltra sortem.ꝛ puto ꝙ si nō habebat vnde se aliūde nutriat ꝙ possit illud licite petere fauore alimentoruꝫ alias secus.ꝛ istud habui de facto ꝛ frequentissime contingit. Bartol. autem videtur hic tenere ꝙ quādo heredes mariti prestant alimenta infra annuꝫ omnes fructus dotis interim perceptos lucrentur etiam si excedant onus alimentorum. sicut lucraretur maritus si viueret cuius loco heredes succedunt.ꝛ quia onus esset maius vel etiam nullos fructus perciperent: vt quia dos consisteret in pecunia tenerentur alimentare.ꝛ ſm hoc videtur illud quod ipse idem no.in.l.constante.§.quoties.ĵ.eo.ne igitur sibi contrarietur debebit intelligi quando mulier non fecit se alimentari.et tunc heredes non habēt nisi commodum vsus et finito anno restituent fructus. Sed precedens opi.videtur melior.nam maritus lucratur fructus siue sustineat onera ma.siue per eum non stet quominus sustineat nimirū si lucratur omnes etiaꝫ si excedant.sed heredes eius non lucrantur nisi sustineant onus alimentorū etiā si per eos non stet ſm ea que.s.dixi.lucrātur igitur eatenus quatenus sustinent vt sic limitata causa limitatū producat effectū ar.l.ita antē.in prin.ꝛ.§.j.ĵ.de admi.tuto. 8 Dyn.autem formauit hoc dubium ꝛ nō soluit.† Item scias ꝙ quādo vidua non habet vnde se alimentet etiā si nullam dotem habuit vel etiam si dotē ab heredibus recuperauit etiaꝫ si forte perēpta est potest petere se alimētari si heredes mariti possunt. qꝛ censeṫ esse in eodē ma.quousqꝫ stat in viduitate.ꝛ hoc voluit 9 Ricar.malū.notabiliter.vt no. Cy.in.l.fi.C.de bo.mater.† Notandum etiā ꝙ quando mulier petit alimenta infra annū debet stare in domo cum heredibus viri si potest honeste vt.quia sunt filij eius ꝛ ipsi hoc petunt.quia sic facilius erit eis alimentare. secꝰ si essent extranei qui possent ius pudicitie insidiari. Et ideꝫ si essent filij tamen cum eis commode stare non potest: quia habent vxores.cuꝫ quibus pacifice viuere non potest.ꝛ hoc voluit spe.in ti.qui fi.sint legi.ꝛ tunc ministranda sunt alimenta extra domum. Hoc verum quando petit ex mera dispositione legali. si autem fuissent sibi relicta alimenta a viro nisi dixisset expresse in domo cum heredibus non cogeretur cum eis stare etiam si commode posset.ꝛ ideꝫ in quocūqꝫ cui alimenta essent relicta in testamento vt est casus.ſm vnā lec.in.l.iiij.in fi.de ali.ꝛ ciba. 10 lega. ¶ † Ultimo scias ꝙ quando recipit alimenta in domo heredum tenetur eis operari de omni opere quod scit facere vt puta filare suere texere ꝛ similia.vt est gl.no.in.l.sicut.ĵ.de ope.lib. Et si propter causas de quibꝰ.s.non posset stare in domo cum eis debent ministrare alimenta extra domum deducta estimatione operarum. Sed si peteret alimenta in testamento relicta etiam si reliquit eam in domo cum heredibus nō tenetur tales operas prestare imo potest filare suere texere pro se ꝛ expensis heredū. tamen tenetur ad coequalia seruitia sicut alij de domo puta facere coquinā: parare mensam.aptare lectos ꝛ similia.qꝛ non debet stare tanꝙ corpus mortuū.verba sunt. Bal.notabilia.in.l.j.C.de leg.ꝛ ita intelligit ipse.quod not. Bart.in.l.gaio. de ali.ꝛ ci.leg.ꝛ hoc aliquantulum tangit. Sed breuiter gl.ma. que incipit tres tota laborat super hoc quod dicitur de quarta portione mercedis ꝙ venit in cōtributiōe ꝛ format quinqꝫ questiones. Prima vsqꝫ ibi.sed quare pro primo mense. Secunda vsqꝫ ibi: item cur tota. Tertia vsqꝫ ibi.itē an sine cessione. Quarta vsqꝫ ibi: item siue dicas. Quinta vsqꝫ in fi.glo.ꝛ super tertiaꝫ plus insistit ꝛ finaliter tenet opinio. Azo.positam. in ver. Azo. ꝛ Roge. Tu autem vt clarius pateat gl.procede per alium modum. Naꝫ primo quero quare tota vindemia diuiditur et venit in contributionem gl.hic circa prin.ꝛ etiam ibi respondeo quia totus ille perceptꝰ vult ꝙ imo tota contribuitur: quia tota illa percepta est per virum.hoc non placet.quia fructus anni non integri diuidūtur siue sint percepti per virum.vt.s.l.proxi.siue

percipiantur per vxorem cum fundus plenus fuit restitutus.ĵ. ea.l.§.interdum in princi. Dic ergo quod ideo tota vindemia contribuiṫ ꝛ diuiditur quia percepta est infra annum quo ma. dissoluitur. ¶ Secundo quero quare cōtribuitur etiam quarta pars mercedis.respō.in hoc bene est bona illatio.quod ideo contribuitur quia censetur percepta per maritū cui erat debita pro illa quarta parte anni que transierat.ꝛ propter hoc fingitur pcepta per eū. Si aūt nō locasset tūc de vindemia futura nihil cōtribueretur.quia nihil esset debitum marito preterea ꝛ idem dicit Bart.no.si locasset non ad nummos sed ad partem fructuum qn̄ haberet in se cōditionem si fructus nascātur.l.in terdum de ver.obli.ꝛ ante cōditionis euentum nihil dicitur sibi deberi.l.cedere diem.de ver.signi. ¶ Sed quando ad nummos deberet pure.licet habeat diē.s.in fi.temporis. Et per hoc etiam sequitur ꝙ si locatio non durasset nisi vno mense quia locasset in kalēdis Januarij ꝛ in fi.eiusdem mensis esset so.ꝙ nō contribueretur nisi pro.xij.parte. ¶ Tertio quero quid si maritus statim cum vineā recepit in kalēdis octobris ipsam locauit pro anno futuro ꝛ sic durauit locatio quatuor mensibus sicut et matrimoniū.gl.hic in pri.dū dicit aliud si prius locasset innuit ꝙ cōtribueretur pro tertia parte.ꝯtrariū puto qꝛ ista locatio fit ꝑ cultura anni sequentis ꝛ sic nō incipit nisi vacuata vinea ꝛ in illud tempus cēsetur collata. ¶ Quarto queritur quare nō cōtribuitur tota pēsio sicut cōtribuiṫ totus fructꝰ seu vindemie vt sic habeat tertiam totius pēsionis sicut habet tertiam totius vindemie.hoc enim videṫ debere dici ꝑ.§.ecōtrario vbi casus.vel si nō vis fateri ꝙ lucratur tertiā totius quare nō saltem quartā totius cū pro illo tēpore quo durauit locatio durauerit etiam ma.gl.omissa responsione ad hanc secūdam.in.iij. gl.respondet ad primā ꝙ non contribuitur tota pensio.qꝛ non censetur tota percepta sicut est percepta tota vindemia.sed vt dixi vindemia non contribuitur quia sit percepta per virū sed pensio bene contribuitur quatenus fingitur percepta per virū licet nō fingitur nisi pro rata qua durauit locatio. Sed contra quia etiam pro tempore sequenti censetur percepta cum maritus habebat pro illo tempore actionem ꝛ qui actionem habet rem habere videtur vt.l.qui actioneꝫ de re.iu.gl.ad hoc respōdet tribus modis ꝛ nulla est bona quia si ille responsiones procederent etiā ꝑ quarta parte nō cōtribuitur cū etiā in illa locū haberent nec etiā in.§.ex cōtrario.cuius tn̄ ꝯtrarium ibi dr̄.nā ibi 11 vigerent eedē rōnes.† No.tn̄ vnū ad qd̄ semp alle.ista gloss.ꝙ singularis successor qn̄ succedit ex necessitate tenetur stare colono.secus qn̄ ex volūtate: vt.l.emptori.§.loca.ꝛ sic limitat illam l.per qd̄ plures qōnes soluuntur.qd̄ dic vt no.ĵ.eod.si filio.§.fi. per Bar. Jo.igiṫ non videns rōnem diuersitatis quare cōtribuatur tota videmia ꝛ nō tota pēsio fateṫ ꝙ etiā tota pēsio ꝯtribuitur: vt in.§.ex cōtrario.nec ob.iste tex.q dicit de quarta parte qꝛ verū est ꝙ quarta pars tantū cōtribuiṫ re.i.de p̄senti: sꝫ reliquetres partes.s.nouē cōtribuunṫ spe.i.cū effectualiter debebuntur.puta finito tp̄e locationis. Sed cōtra istā opi. Jo.vt intelligas aliqua verba obscura que hic ponuntur in gl. ¶ Opp. ꝙ non sit possibile ꝙ contribuantur nouem que restant etiā spe sed dumtaxat octo quod sic ostenditur.illi tantum fructus veniunt diuidēdi qui percipiuntur: infra annū quo matri.soluiṫ si quidvero percipitur extra illum annū nonvenit in diuisione sed ad mulierez insolidum pertinet.hoc vult gl.in ver.apparet sup ṽ.venire.in fi.dū dicit finito in vltimo anno pcepti restituūtur que est notabilis ꝛ vera modo si locatio fuit facta ꝑ.xij.aureis.cuilibet mensi. De anno locationis attribuitur vnus aureus trāsierūt aūt de anno locationis tres mēses restāt nouē et nonē aurei vltimꝰ mēsis āni locationis erit mēsis Octobris sequentis cū fuerit facta in kalendis nouemb. Ille ergo nonꝰ aureus qui attribuitur illi vltimo mensi videtur percipi extra annum ma.quoniā annus ma.finitur in kalendis octob.ꝛ sic ille mēsis octob.licet sit de āno locationis nō est de anno ma.ergo ille nonus aureus non venit in contributionem.male ergo dixit Jo.ꝙ tria contribuuntur re.nouē spe.debuisset enim dicere octo spe. Jo.hoc fateṫ dicens ꝙ cōtribuunṫ nouē vno mēse detracto qd̄ est dicere.i.octo.nā tantum vꝫ dicere octo ꝙ̄tum nouem vno detracto si enim contribueretur etiā ille nonꝰ opꝫ facere ꝙ ille nonus mensis esset de āno ma.ꝛ sic faceremꝰ annū. de.xiij.mensibus ne igitur hoc fiat dicenduꝫ est vt dixi. Uel dic vt dixit. Joan.ꝙ integra nouem nullo dempto contribuuntur quia ille nonus aureus non attribuetur mēsi octob.scilicet qui est extra annum matri.sed attribuetur partim quatuor mensibus de octo qui restant de anno matri.ꝛ partim alijs quatuor mensibus eiusdē anni.restāt eīm octo mēses quos diuide in bis quatuor.ꝛ p̄mis quatuor attribue.iiij.aureos cū dimidio alijs ꝙ̄tuor alios ꝙ̄tuor aureos cū dimidio ꝛ sic nō erit annꝰ.de.xiij. mēsibus.hoc voluit Jo.ꝑ obscura verba. Breuiter ista fuit vna fantasia.

fantasia.⁊ est contra istum tex.qui vult ꝙ quarta tantum pars pensionis contribuatur.Dic ergo vt dicit Azo ꝙ ideo nõ contribuitur plus:quia percepit integros fructꝰ vnius anni. vnde vix potest tolerari ꝙ aliquid contribuatur de hac pensione anni:si nõ locasset nihil haberet:sed hoc statuitur hic propter diligentiam quam habuit maritus in locãdo:⁊ quia impleuit contractum patiendo pro tempore quo durauit matrimoniũ. eo vero finito non implet ipse:sed mulier.Ideo mulieri integra debetur.secus si nullos fru.maritus accepisset:vt in.§.ecõ

12 uerso.quia tota cõtribueretur.¶†Sed quero hic extra glos. quid si ma.durasset toto anno.⁊ sic esset finitũ in kalẽdis octobris sequentis certe maritus lucrabitur totam vindemiã preteritã.⁊ de pensione vindemie percipiende in octobri sequenti habebit vndecim partes:quia pro.xj.mensibus impleuit contractũ patiendo ⁊.xij.pertinebit ad vxorẽ quod videtur mirabile:quia sic habebit quasi integros fructus duorũ annorum: ⁊ tamen non sustinuit onera nisi pro vno. Sed respondeo ꝙ imo censentur fructꝰ vnius anni quasi sit vberior alijs annis propter industriã mariti vt habetur in fi.huius gl.licet enim respectu culture sint anni diuersi tamen respectu matrimonij dicitur vnus annus a kalendis quibus fuit contractũ vsqꝫ ad sequẽtes kalẽdas eiusdẽ mensis.ex quo sequitur vnũ mirabile si in kalẽdis octobris recepit vineã plenam ⁊ percepit vindemiam postea in anno sequẽti vue citius maturate sunt ⁊ in sequẽti mense septem.nulla industria vel malitia habita:sed ſm cõmunẽ cursum recepit aliam vindemiã.⁊ in kalẽdis octo.solutuꝫ est matri. ⁊ sic anno integro durauit.⁊ infra eundẽ annũ duplicẽ recollegit vindemiã scꝫ primo mense ⁊ vltimo ambas lucrifaciet insolidũ quasi sint fructꝰ vnius anni.⁊ ita sentit Ja. de are.p id qđ no.in ista glo.in fi.qđ no.q꜠ subtile est ⁊ ecõuerso si tardius maturẽt vt si mulier pcepta vindemia in mẽse septẽb. traderet vineã vacuã ⁊ in sequẽti anno vue nõ essent mature in mẽse septẽbris.imo oporteret differre vindemiam ad mensem octobris:⁊ in kalẽ.octob.soluerẽt matri.iste vir nullos fructus reperitur recipere infra annũ mat.qd ergo lucrabit̃ videt̃ ꝙ de nihilo.per illã glo.sup ver.venire dic cõtra isto casu per aliã glo.que est in.§.itẽ si messes.super ver.sequãtur. in fi.q̃ vult ꝙ qñ per maritum nulli fructus potuerũt percipi infra annũ mariti.nõ ratione sterilitatis sed alia rõne debeat habere de fru.sequentis.ſm ꝙ bar.illã glo.diligenter no.lucrabitur ergo totam vindemiã sequentẽ.tene menti.cetera dic: vt in glo.⁊ per Bar.sed plenius q̃ ipse ⁊ clarius declaraui.

2 ☞ Donatio facta per maritum vxori cõstante matrimonio si secuta est traditio confirmatur morte mariti ⁊ quid si fiat diuortium vel vt hodie separatio thori propter adulterium mulieris.⁊ vide numero.4.

3 Aliud est dos ⁊ aliud est res dotalis.
Compensatio quid sit.

4 Mulier ꝙ possit obijcere compensationẽ vel retentionẽ viro agenti contra eam:de eo quod vir sibi debet.
An vir possit obijcere vxori repetenti.

5 Compẽsatio potest obijci de vno genere ad aliud genus:sicut de pecunia ad pecuniam ⁊ quid si aliud genus est diuersum.

6 Pro fructibus debitis qui desierunt extare quãdo debeatur quantitas ⁊ quando pretium eorum ⁊ quando possint condici ipsi vel estimatio.

1 **Ob donationes.** ¶†De parte fructũ restituẽda vxori põt obijci cõpensatio ad res donatas vel amotas p vxorẽ restituẽdas viro.h.d.

2 †Et premitte id qđ habet̃ in glo.j.qđ est si maritus donauit vxori constante matrimonio certum est ꝙ non valet donatio:sed morte donantis confirmat̃ si premoriatur:sed si fiat diuortium censetur reuocari: ⁊ sic morte non confirmat̃.l.cum hic statꝰ.§.si diuor.de do.inter vir.⁊ vxo.Intelligo tamẽ hoc verum si stat diuortiũ mala gratia idest ex indignatione.secus si bona in concordia ſm Dy.hic vt.j.de an.⁊ ar.leg.l.iij.in fi.⁊ ideo hodie cum non possit fieri diuortium:sed bene potest fieri separatio thori propter adulteriuꝫ mulieris.⁊ illa non fit nisi ex mala gratia donationis facte per virum vxori eoipso censetur reuocata ⁊ nõ confirmatur postea viro premoriente etiã si fuerit processum ad traditionẽ si enim nõ fuisset ad hoc processum clarũ esset ꝙ non confirmaretur etiam donãte premortuo.vt in.l.papi.de dona.inter virum ⁊ vxorẽ.sufficit etiam ficta traditio iuxta ea que habentur.⁊ no.per glos.⁊ doc.in.l.ij. C.de dote cau.nõ nu.¶ In tex.ibi ex his fructibus idest parte fructuum que venit restituenda vxo.ex donatione. ¶ In tex. ibi qui post diuortium percepti sunt.idem si constante matri. si tamen veniunt restituendi:vt quia sunt percepti vltimo anno quo solutum est matrimoniũ ſm ea que dicta sunt.s.¶ In glo.que incipit hoc est contra.ibi nõ sunt dos licet actione de dote petatur. Istud ꝙ dicit glos.potest intelligi duobus modis.

3 †Primo q꜠ dos est quedã vniuersitas iuris:sꝫ fructꝰ sunt res corporales.⁊ sic aliud est dos aliud res dotalis sicut aliud hereditas ⁊ aliud rẽs hereditaria.vt dixi.s.e.l.j.⁊ ita intelligit bar.istã glo.sed lex allegata pro contraria loquit̃ de ipsis rebꝰ dotalibus ꝙ nõ possunt retineri ꝑpter res donatas vel amotas non aũt de ipsa vniuersitate iuris in qua non cadit retẽtio. Secũdo modo intelligitur ꝙ fructus rerum dotaliũ percepti soluto matrimonio nec sunt dos nec res dotalis q꜠ non cõuertuntur in dotẽ q꜠ nõ est matrimonium nec speratur esse.secus in perceptis ante matrimoniũ contractum qđ sperabatur contrahi.vt.s.eo.si ante.⁊ isto modo intelligit Bal.sed nõ placet q꜠ anteq̃ fiat restitutio remanet adhuc nomen dotis ⁊ vniuersitas iuris.vt dixi.s.eo.j.responso.ergo põt recipere augmentum sicut ante matrimoniũ contractum.vt in.l.fi.de fun.instr. ⁊ instru.lega.⁊ ideo dico ꝙ sunt res dotales ⁊ augent dotem sicut percepti ante.Tertio modo intelligunt quidam ꝙ fructꝰ non sunt dos idest nõ sunt res principaliter in dotem date sed accessiones earum vnde non habent illud priuilegium quod habent res principaliter date in dotem vt non possint teneri. Et iste intellectus est in se notabilis.tñ glo.alibi dat aliã solutionẽ ꝙ mulieri repetẽti bene põt obijci cõpensatio tam olim vt hic ⁊.j.eo.rei iudicate.§.j.sed non retentio vt in.l.contraria que non loquitur de cõpensatione sed de retentione.dicit̃ autẽ compensatio quãdo hincinde debetur quantitas.⁊ ita intelligit̃ hic vt in se.contrario glos.sed retentio qñ hincinde species vel ex vna parte species ex altera quantitas ⁊ istam solutionem ponit glos.in.l.contraria ⁊ in.d.l.rei iudicate.§.j.j.eo.lꝫ glo.in l.j.s.eo.in secũda glos.ante fi.videat̃ hanc reprobare dũ dicit item compensatio non opp.sed reprehendit̃ per Jac.de are.q꜠

4 l.quã gl.alle.hoc nõ probat ⁊ hic ꝑbat̃ cõtrariũ.†collige ergo ex predictis ꝙ aut querimus an mulier possit obijcere compẽsationẽ vel retentionem viro agenti contra eã de eo qđ vir sibi debet ⁊ dicendum est ꝙ sic:q꜠ vir non reperitur in hoc priuilegiatus:ita potest intelligi tex.hic ſm vnum intellectũ quẽ ponit Bal.aut econtra an vir possit obijcere vxori repetenti:⁊ tũc aut querimꝰ an possit obijcere cõpensationẽ quod est quando hincinde debetur quantitas ⁊ dicendum est ꝙ sic vt hic ⁊.j.eo. rei iudicate.§.j.ſm intellectum glos.⁊ doc.nec isti tex.reperiuntur in hoc correcti.aut queritur an possit obijcere retentioneꝫ. vt quia vir nõ est obli.ad quantitatẽ sed ad speciem.⁊ tunc aut mulier repetit ipsas res principaliter datas in dotẽ ⁊ nunc potest hodie maritꝰ obijcere retentionẽ licet olim possit in actione rei vxo.de rebus donatis vel amotis.vt in.l.j.§.sed nec ob res.C.de rei vxo.act.hic allegata in glos.pro contraria.aut repetit fructus vel partẽ eorum ⁊ tunc secus vt hic ſm alium intellectum quẽ supra tetigi quasi nõ habeant idẽ priuilegiũ qđ est notandum.¶ In glos.ibi solutio hic res amote ⁊ donate. ⁊ etiam fructus desierũt esse.Intellige tamen ꝙ fuerunt conuersi in vtilitatẽ mariti:secus si essent perempti sine eius culpa ⁊ nõ conuersi in vtilitatẽ q꜠ esset liberatus si non fuit in mora.l.si ex leg.causa de ver.ob.Et idem ecõuerso in muliere quantum ad res donatas q꜠ reuocata donatione non tenetur vltra q̃ sit locupletior vt.j.eo.l.pe.§.j.secus quãtũ ad res amotas q꜠ in illis censetur esse in mora cum teneat̃ ex maleficio.⁊ sic nõ liberatur interitu.vt.l.j.C.qđ me.cau.¶ Sed op.cõtra gl.ꝙ nõ requirat̃ vt fructꝰ desierit esse.nam etiã si sint in rerũ natura videt̃ ꝙ possit obijci cõpensatio q꜠ non solum de quãtitate ad quãtitatem obijcitur sꝫ etiã de genere ad genꝰ vt si mihi debes decẽ corbes frumẽti in genere ⁊ ego tibi alias decẽ.vt no.in.l.neqꝫ.C.de cõpensat.Sol.hic isti fructus nõ debebantur vt genus sed vt species q꜠ certi ⁊ determinati fructus fuerant percepti vltimo an-

5 no.arg.in.l.si ceteros nũmos.j.de leg.j.†Vel dic ꝙ de vno ge-

a nere ad aliud genus similiter bene potest obijci compensatio [a] sicut de pecunia ad pecuniã ita loquitur contrariũ:⁊ probatur in.l.j.⁊.l.titia amite.de au.⁊ argẽ.leg.vbi põt obijci de pecunia argẽtea ad massaꝫ argẽti quoniã habẽt similitudinẽ:sꝫ de vno genere ad aliud diuersum vt si debeo decẽ corbes frumenti vel decẽ aureos.tu vero decẽ corbes vini licet valeãt tantundẽ nõ obijcit̃ compensatio:ita intelligit bart.istã glo.qđ est notandũ. licet gl.hoc nõ probet vt dixi.q꜠ hec debebant̃ vt species tñ no.

6 dictũ suũ.¶†Itẽ adhuc op.dum dicit glos.ꝙ si fructus desierunt extare debetur quãtitas.Nam imo videtur ꝙ debeantur ipsi fructus ⁊ ipsi fructꝰ possunt peti.vt.C.de com.ex lege.l.mala fide.So.⁊ tene menti perpetuo interdum quis recepit fructꝰ ex re aliena licite vt maritus etiam pro ea parte quam tenetur restituere:vel creditor habens rem obligatã.⁊ tunc si fructꝰ cõsumit in suã vtilitatem conuertẽdo desinunt ipsi fructus esse in obligatione.⁊ incipit deberi quantitas.ita loquit̃ ista glos.no. ⁊ habet̃ in.l.j.⁊.ij.C.de pig.ac.⁊ ad hoc bñ facit.j.ea.l.§.si fun-

a ¶ Cõpensatio. adde in quibus casibꝰ fit vel non fit cõpẽsatio vide cy.in.l.fi.C.đ compensa.⁊ glo. in.c.suborta.de re iud.

dum ibi:sed si vi tempestatis ceciderunt dici oportet pretiū ea
rū ⁊c.qd̄ ibi no.in gl.⁊ istud est vtilissimū qꝛ succedit obli.ad il
lam estimationem q̄ tūc tp̄is erat cū fuerūt cōsumpti.⁊ illa tm̄
pōt peti.lꝫ postea crescat.l.hoīem.§.manda.cū petat̄ iure ob-
ligationis.iuxta not.in.l.vinū.si cer.pe.⁊ silr̄ si decresceret esti
matio hoc non attenderet̄.⁊ ita dicit hic Bar.singu.interdum
recipit iniuste.⁊ tunc non desinūt deberi lꝫ sint consumpti.vn
de possunt adhuc ipsi fructus condici.vt in.d.l.mala fide.pos
set etiam condici estimatio per.l.in re furtiua.ff.de cond.furti
ua.vbi in oblig.rem restitui ex causa iniusta re perempta suc-
cedit obligatio ad estimationem licet etiā ipsa res possit peti.
vt eo.ti.l.iiij.⁊ ideo videat actor quid sibi est vtilius.Nā si ho-
die plus valent fructus petat fructus.⁊ qꝛ nō pn̄t restitui con
demnabit̄ ad estimationem que est hodie.Si aūt minus valēt
petat estimationē q̄ erat tempore consumptionis.hec vera qn̄
a principio receperunt deberi fructus vt spēs.si aūt vt quanti
tas vt si mutuaui tibi decem corbes frumenti quo casu obliga
ris ad tm̄dem in quantitate lꝫ licite percipias ⁊ consumas nō
succedit obligatio ad quātitatem.imo remanes obligatus ad
tantumdē.in genere.ita no.Bar.⁊ ibi oīno vide in.l.eum qui
j.de his quib.vt indig.

2 ☞ Quod ex eodē fundo recolligitur ī anno duplex fructus
diuersus.s.messis ⁊ vindemia habent̄ ꝓ vno fructus vnius an
ni:secus si idem fructus.

3 Quid si recollecto frumēto statim colūt terrā ⁊ semināt miliū
aut lupinos ⁊ recolligunt de mense septēbris.

4 Quid si vno anno seminaretur frumentum alio ordeū:in ter-
tio quiesceret.Si prelatus locauit fructus sue prelature ad de
cennium vel aliud tp̄s qd̄ conductori nō debeat̄ illud qd̄ ꝯsue
uit dari prelato in eius aduentu.

1 **Quod in anno.** †Qd̄ dicitur in anno vt pro
rata qua durauit matri.vir
lucretur pro altera restituat vxori locum sibi vendicat in seme
mestre quando bis in anno recolligit̄ idem fructus in eodē lo
co ⁊ bis terra colitur: vt ꝓ rata semestris qua durauit matri.
vir habeat pro altera vero vxor.⁊ idem in pluribus annis qn̄
vnicus tm̄ fructus in eis recolligeretur vt plures anni habeā
tur pro vno sicut vnus habetur pro pluribus in casu precedē
ti.h.d.vsqꝫ ad.§.non solum.¶ In glo.j.in prin.ibi ꝓ tota ha-
beat vir sicut pro alia mulier supple de fructibus illius seme-
stris nonduꝫ incohoati nihil habebit vir.sicut non haberet de
fructibus anni sequentis.vt no.ff.e.l.§.item si messis. ver.ap-
2 paret.in vltima gl.ibi.finito aūt vltimo anno ⁊c.¶ †In glos.
ibi.sed vr̄ nō nisi annū inspici.subaudi lꝫ duplex fructus in eo
dem anno recolligatur.⁊ sic non fiat diuisio per semestria sed
per annum.vt.j.l.proxi.in fi.⁊ tene primam solu.glo.ꝙ ibi re-
colligit̄ duplex fructus diuersus:tamen non idem.s.messis et
vindemia vnde habentur ꝓ vno fructu vnius anni qꝛ ꝓ quo-
libet eoꝝ semel tm̄ colitur terra eodem anno ⁊ non bis.hic ve
ro quando idem fructus recolligitur bis vt frumentum:vt est
insula candie vel in terra laboris vel bis ordeum.nam bis co
3 litur terra in eodem anno ad similem fructum.¶ †In gl.ibi.
in secundis milium vt est in comitatu Florentie vbi recollecto
frumento statim colunt terram ⁊ seminant milium aut selegā
aut lupinos:⁊ recolligūt de mense septēbris.Gl.ista videt̄ vel
le ꝙ fiat diuisio per semestria ⁊ quodlibet semestre habeatur ꝓ
vno anno quasi vnus annus sit fertilior altero.⁊ si hoc esset ve
rum sequeretur ꝙ si matrimonium esset contractum in Kalē
dis ianuarij ⁊ in Kalendis iulij solutum percepto frumento
totum frumentum esset viri:⁊ de milio quod postea seminare
tur nullam partem haberet.sed esset vxoris:⁊ si solueret̄ in ka
lendis augusti vt qꝛ durasset per vnum mensem de sequenti se
mestri haberet sextam parteꝫ milij.Breuiter dicas contrariū
quod ambo isti fructus reputantur fructus vnius anni post-
q̄ non sunt similes.arg.j.l.proxi.in fi.qꝛ principaliter colitur
terra pro frumento.lꝫ ex accidenti seminetur milium.et ideo
tam frumentū q̄ miliuꝫ venit diuidendū.⁊ pro rata anni quo
durauit matrimonium habebit vir pro alia vxor.⁊ eodeꝫ mo
do si seminaret̄ terra semel tm̄ in duobus annis vt fit Bono-
nie qꝛ vno anno quiescit in alio seminatur:duo anni habebun
tur pro vno ⁊ inspiciet̄ quota parte biennij durauit matrimo
4 nium non quota parte anni.†Et idem si vno anno seminaret̄
frumētū alio ordeum in tertio quiesceret:vt in partibꝰ roma-
nis qꝛ triennium haberet̄ ꝓ vno anno quātum ad duplicē fru
ctum ⁊ inspiceret̄ quota parte triennij durasset ſm Bar.Vlti
mo iste ver.item inducitur ſm Pe.si prelatus locauit fructus
sue prelature ad decennium vel aliud tp̄s vtrū conductori de-
beat̄ illud quod consueuit dari prelato in eius aduentu.et fa-
cit iste tex.quod sic.contrarium dicit Oldra.fuisse determina-
tum quasi iste non sit in fructu.qꝛ reiterat̄.vt.j.eo.l.i.§.si vir.et

a ¶ Quid in clerico bn̄ficiato.ad de gl.i.c.gn̄ali.de elec.li.vj.do.i.c. qꝛ sepe.eo.tit.

qꝛ potius cōtemplatione persone censet̄ dari.vt no.j.eo.si ve
ro.§.item quicquid.

2 ☞ Fructus qui vno tempore recipiuntur ex aliqua re: siue
mobili siue immobili dicuntur fructus totius totius tempo-
ris quo curantur.

3 Soluto matrimonio qn̄ restitutio rerū mobilium dotis esset
prompta non deberet vir vel eius heredes habere dilationē
anni sicut in re immobili nisi aliquam vtilitatem pretenderēt
in retinēdo illas.

4 Usucapio cepta cum titulo contra me absente cā reip.⁊ cōple
ta me postea reuerso ⁊ tacente non possunt postea petere resti.
in integ.vt hic nisi restabat modicum tp̄s infra quod cōmode
agere non potui.

5 Clericus beneficiatus si perceptis fructibus moriatur nondū
completo anno an eius heres teneatur restituere successori ꝓ
rata sicut heres mariti an non sicut nec heres vsufructuarij re
missiue.

1 **Non solum.** †Fructus rerum mobiliuꝫ diuidū
tur sicut fructus rerū immobilium
h.d.¶ In tex.ibi.nam ⁊ hic respondet tacite obiectioni.Nam
si hoc mēse maritus percipit fetus ouium vel lanam videt̄ ꝙ
sint eius insolidum ⁊ non hꝫ diuidere:qꝛ dicūtur fructus istiꝰ
2 mensis ⁊ hoc mense durabat matrimonium.†Sed respondet̄
non esse verū qd̄ dicant̄ fructus istius tm̄ mensis.imo totius
temporis quo curantur:⁊ idem in fructu predij:vt licet recol-
ligatur vno mense tn̄ dicatur fructus totius anni quo colitur
si ergo non durauit matrimonium toto anno nō debet lucra-
ri integros fructus.Si vero essent tales fructus qui percipiū
tur dietim vt habitatio domus procedat opi.illorum qui dice
bant fructus perceptos ꝑ maritum pertinere ad eum ⁊ nō de
bere diuidi.quam opi.iurisconsul.reprobat in princi.huius.l.in
fructibus rei immobilis hic reprobat ī fructibus rei mobilis
sed potest saluari vt dixi.¶ Contra istum text.opponitur qd̄
non veniant restituendi cum maritus vel eius heres etiā hoc
tempore haberent dilationem legalē qn̄ dos consistebat in re-
bus mobilibus ergo commodū medij temporis debet ad ipm
pertinere.vt.j.e.si constante.§.quoties.Bar.dicit ꝙ contrariū
est difficile.certe non est qꝛ hoc iure non habebat dilationē an
nua bima trima die nisi quando consistebat in pondere nume
ro vel mensura vt dicit tex.expresse.in.§.cum autem.C.de rei
vxo.acti.hodie vero bene habet dilationem an etiam in casu
huius.§.⁊ in.§.exactio.qui generaliter loquitur qn̄ consistat ī
rebus mobilibus.ideo tunc bene esset difficile contrarium: sꝫ
dic quod illa dilatio que conceditur miserationis gratia: ne
vrgeatur ad soluendum: ⁊ precipitet̄ non facit ipsum lucrari
fructus vel pensionem vt est tex.expressus in illo.§.exactio.v.
fructibus.⁊ versi.similiqꝫ modo.sed solum dat ei commodita-
tem vsus.vt non teneatur eas restituere nisi finito anno de isto
interusurio debet intelligi.§.quoties.⁊ hoc nisi mulier petijs-
set se alimētari:tunc quid iuris sit.dic vt dixi in prin.huius.l.
3 †Quidam tamē dicunt ꝙ qn̄ restitutio rerum immobilium
esset prompta ⁊ expedita non deberet habere dilationeꝫ anni
sicut nec in re immobili cū sit eadē rō vt no.ibi.Cyn.quā opi.
puto verā si maritus vel eius heres nullam vtilitatē pretēde-
ret in retinēdo illas res qꝛ nullū afferūt cōmodum. al's secus.
arg.d.§.quoties.qꝛ saltem gaudebit vsu si ex hoc pretēdit com
4 modū.⁊ ista est veritas in hoc articulo.¶ †In gl.sup. verb.ꝑ-
cipiunt̄ ibi ꝓ sn̄ia Bal.q tenuit ꝙ si me absente causa reipub.
incepisti possidere cum ti.⁊ vsucapere rem meā ꝑ triennium.
postea me reuerso compleuisti vsucapionē me tacente ꝙ pos-
sum petere restitutionē in integ.ex ti.ex quib.cau.ma.qꝛ ista le
sio nō cōtingit mihi hoc tertio anno dūtaxat quo fui presens:
sed coniunctis alijs duobus qbus fui absens ꝓ hoc facit iste
tex.vbi fructus vno mense recollecti non attribuunt̄ illi soli:
sed etiā tp̄e preterito.Martinus vero tenuit cōtrariū ꝙ nō re
stituatur qꝛ fuit in potestate mea ꝙ vsucapio non cōpleret̄ cuꝫ
potuerim agere ⁊ vsucapionē interpellare.secus si nō restabat
nisi modicū tp̄s infra qd̄ cōmode agere nō potuit qm̄ illud ha
betur ꝓ tp̄e absentie vt.l.ab hostibus.§.sed qd̄ simpliciter .ff.
5 ex qb.cau.ma.Et ista opi.cōiter tenet̄.¶ †Ultimo ad id qd̄ di
a cit gl.fi.de vsufructuario q̄rit̄ qd in clerico bn̄ficiato[a] si perce-
ptis fructibus moriat̄ nondū cōpleto anno.an eius heres te-
netur restituere successori ꝓ rata sicut heres mariti an nō sicut
nec heres fructuarij.vide gl.ord.in.l.j.C.de anno.ciui.lib.xj.⁊
qd̄ no.in.l.defuncta.ff.de vsufru.

2 ☞ Emphytheota vel feudatarius nō pōt excidere arbores
de fundo emphyteotico si non sunt cedue vel germinales.
Quid in colono.qd si al's loco illarū restituat.

3 Qd̄ p̄dicti possint de talibus arboribus assumere ramos sine
lesione ⁊ deterioratione in vsum vinee ꝓ palis ⁊ similibus.

Arbores

4 Arbores vi ventorum euulsas ex fundo dotali an maritus possit in vsum suum assumere. et nu. 6.
Si sunt vetustate corrupte pōt eas excidere dūmodo alias earum loco subroget.
Pretium succedit loco rei in vniuersalibus.
5 Maritus lz sit dñs rei dotalis qz tñ hz necesse restituere soluto matri. censet nō dñs et si thesaurū in ea re inueniat perinde est ac si reperijsset in re aliena.
6 Actio. l. aquilie q detur marito cōtra dantem damnum in re dotali.

1 **Si fundum.** †Maritus pōt cedere arbores ex fundo dotali qñ sunt cedue vel germinales qz sunt in fructu. et idē in eis q in alijs fructib' als secus. Et si ecōtra facit tenet ad interesse et restituūt vxori arbores vel ipsorum ptiū. Itē thesaur' a inuentus in fundo dotali p eū nō est fruct' sz tanq inuētus in re vxoris: mediū ptinet ad inuētorē et altera pars ad vxorē. h. d. ¶ In text. ibi marit' tenebit supple ad interesse et vltra hoc etiā ad restitutionē arborū vel pretij ipsarum. qz nō sunt in fructu vt statim sequit. Et per
2 istū tex. dicit Dy. †q emphyteota b vel feudatarius nō pōt excidere arbores de fundo emphyteotico dico si nō sunt cedue: vel germinales. et multominus colonus. Sz vr q imo possit dūmō alias loco illarum substituat vt. j. de iure fisci. l. in fraudē. §. j. a cōtrario sensu. et hoc quidā dicūt sed nō puto verū nisi forte arbores sint vetuste. ita q melius et vtilius sit eas excidere et nouas substituere ita intelligo istū tex. colonus aūt q colit ad modicū tps indistincte non pōt sed dz conseruare fundum in eodem statu. vt. l. si merces. §. conductor. et l. si colonus. arb. fu. fece. et §. culpe.
3 †Sed pōt tñ tam maritus q predicti de talib' arboribus assumere ramos sine lesione et deterioratione ipsuz vinee pro palis et fimi. vt. l. ex sylua. cum. l. seq. supra de vsufr.
4 ¶ †In tex. ibi pretium restituendū mulieri. q. d. non tenet tūc ad interesse: qz sine suo facto et culpa ceciderunt sz nō facit eas suas postq non erant in fructu. et ideo augent dotem et dz earum pretium restituere qñ intelliges qñ consumpsit eas in vsum suum vel dolo eius deficiunt extare. als teneret vt in glo. et sic no. pretium succedere loco rei nec mirum: qz loquimur in dote que est quid vniuersale et in vniuersalibus est hoc regulare. vt. l. si rem et pretium. de peti. here. secus in particularibus regulariter. l. venditor ex hereditate. de here. vel act. ven. pōt tñ hoc casu maritus ex talibus arboribus vi vētorum euulsis assumere in vsum suum et euellere si necesse hz non aliter vt. l. arboribus. ff. de vsufruc. nec tenet aliter alias nouas substituere vt l. arbores. eo. ti. sed si sunt vetustate corrupte pōt eas excidere dūmō alias eorum loco surroget. et tunc excisas faciat suas. vt in l. agri. ff. de vsufru. ¶ In fi. §. ibi. sed pars eius dimidia restitueret. s. vxori. et altera remanebit penes eum nō tanq penes virum sed tanq penes inuētorē in re aliena. vt instit. de re. di.
5 §. thesauros. et sic non tanq fructus. ¶ †No. ergo hic q lz maritus sit dñs rei dotalis: qz tñ hz necesse restituere solu. matri. censet non dñs et pinde est ac si reperisset in re aliena: secus si nō haberet necesse restituere et sic esset perfecte dñs qz tūc thesaurum in ea inuentū non restitueret sed insolidū efficeretur suus et hoc voluit in effectu gl. fi. ¶ In glo. super ver. tenebitur ibi: vel. l. aqui. hoc reprobāt doc. qz. l. aquilia datur dño. vt. l. item nulla. §. l. ad. l. aqui. et si alius excideret maritus illā actionem contra ipsum haberet. ergo si ipse excidit nō tenetur illa actione vxori. argu. in. l. apud antiquos. C. de fur. tene ergo primaz q datur actio de dote nec ob. §. si maritus. allegatus in glo. qz ibi mulier dedit dānum in rebus mariti nō dotalibus. hic cōtra maritus in re dotali. et sic in propria fm Dynum et Barto.
6 ¶ †In gl. ibi. hoc referas istum ver. ad id qd dicitur hic in vs. sed si vi tempestatis per hoc qd. ff. dixi nō aduer. si minus. vbi gl. est signata qz qñ fuit in culpa excidendo nihil pōt retinere: sed solum qñ vi ventorum.

2 Dñs non dñs de voluntate dñi euulsit lapides in fundo illius vel facit impensam cā enucleandi et postea dñs nō pmittit quibus actionibus tūc sibi contra dñm succurratur.
3 Si notarius reliquit vsumfructū oīm bonorum suorum vxori sue q vxor debeat habere cōmodū ptocollorum defuncti.
Qd liceat fodere venas cotareas seu lapides sub fundis alienis sine lesione superficiei.
4 Quod vnus nō possit in lapidicina fundi alterius lapides fodere sine illius voluntate.

1 **Si vir.** †Si vir in fundo dotali lapidicinas inuenit i quibus lapides renascunt vr fuisse fundū fructuosiorē et meliorē et ideo lapides inde euulsi tanq fructus ad ipsum pertinent et expensa facta in reperiendo lapidicinā restituit nec lapides cedant eius lucro. qz non dicunt in fructu. hoc dicit fm intellectuz gl. Et diuidit in tres partes qz primo c loquit qñ lapides c renascuntur vsq ibi impensa. Secundo qñ non renascuntur vsq ibi nisi talis. Tertio ibi nisi redit ad primum nisi casu quādo nascuntur. Nam in prima parte dixerat duo. s. q fundus efficit fructuosior et q lapis inde euulsus efficitur mariti tanq fructus. in hac tertia pte dicit tertiū q expēsa facta sibi restituitur. intellige scilicet in reperiendo lapicidinam: sed illa que fieret in excidendo lapides non restitueretur sibi: qz dicitur fieri gratia fructus querēdi. et non cōcernit vtilitatem fundi. sed ipsius viri. vt. j. ea. l. §. impēdia. In secūda aūt parte quādo non renascitur. dicūtur duo q impensa sibi nō restituitur. et q lapis nō est in fructu ex quo resultāt alia duo q fundus nō efficit fructuosior nec melior et q lapis nō efficitur mariti. sed venit restituendus sicut. ff. pximo. §. quinimo videtur effici fundus deterior. et sic teneat maritus ad interesse. vt ff. proxi. §. ver. si minus. ¶ In tex. ibi marmoreas inuenit. sub audi in quibus lapides renascuntur. vt. j. ver. nisi talis. ¶ In tex. ibi et impensa mutat casum scdm glo. et loquit quādo nō renascuntur vsq ibi nisi talis. Sed ista diuisio non videtur congruere litere nec iste intellectus. nā iste ver. videtur continuari cum tex. precedēti. et in eo. casu loqui. Ideo potest dici q totus §. loquatur quando ex lapidicina fundus efficitur fructuosior quia olus de fructu capitur q si non esset inuēta. Sed istud potest cōtingere duobus modis. Primo q lapides ibi non renascātur et tunc loquitur vsq ibi nisi talis. Secundo quādo renascūtur. Primū potest cōtingere si fuit inuenta in loco qui forte propter sterilitatem eius non colebatur nec seminabatur: et sic nullam vtilitatem reddebat et isto casu. qz efficitur fructuosior licet lapis qui effodit non sit in fructu tamen efficitur mariti. sed impensa facta in acquirendo sibi non restituitur si autē renascitur lapis dicitur esse in fructu et impensa sibi restituitur. et ista diuisio et intellectus videt magis de intellectu litere. et pro ipso facit. l. finalis. ff. de fundo dota. quādo autē fundus nō efficeret fructuosior. sed deterior. vt qz in loco in quo fundus colebatur reddebat fructum et tunc iste casus nō ponitur hic. sed est dicēdum q maritus tenebitur ad interesse et lapides nō faciet suos vt. ff. proxi. §. ver. si minus sed opponit q ista distictio nō sit adhibēda renascatur lapis vel nō. vt. j. l. proxi. si fundus et c. alias est. §. solu. vt ibi no. j. in glo. et ibi distinguam in hac materia. ¶ In glo. que incipit impensa. in fi. dic q leges allegate in
2 glo. loquūtur† quādo nō dñs de volūtate dñi euulsit lapides in fundo illius vel facit impēsam causa enucleādi et postea dñs non permittit tunc succurrit sibi cōtra dominū actionibus de quibus in glo. Sed hic maritus erat dominus et sine volūtate mulieris facit lapicidinā. vnde distinguendū est aut fecit fundum fructuosiorē. et si vxor non pmittit habet cōtra eam actionem iniuriarū. l. qui pendētem. de act. emp. et sic cessaret de dolo. Aut nō fecit fundū fructuosiorē. et tūc vxor habet iustā causam cōtradicēdi et nulla actione tenet.
3 ¶ †Vltimo Bar. dicit se cōsuluisse per istū tex. cum quidam notarius reliquisset vsumfruc. omniū bonorū suorū vxori sue et queritur an deberet habere cōmodū protocollorū ipsius defuncti. et dixi q non: qz tale cōmodum nō reiterat. nam postq instrumentū semel est publicatum de protocollo d amplius nō publicat nisi ex magna et insta causa vt. l. si qs ex argētarijs. §. fi. ff. de edē. et illa que nō reiterant et nō renascunt nō dicūt esse in fructu vt hic et. ff. pxi. §. sz certe male videt ɔsuluisse. nā ad vsufructuariū nō solū ptinēt cōmoda que sunt in fructu imo etiā alia lz non reiterant nec renascuntur. vt in. l. vsufructu legato. ff. de vsufru. circa prin. tit.
4 vbi videtur casus contra ipm. ¶ †Itē induco e istuz tex. ad qstionē quā habui hic de partib' pergami. nā ibi sunt mōtes in quibus sunt certe vene subterranee in quibus fodiūt cotes que portant quasi per vniuersum orbē de quibus habetur in. l. cotem. de pub. et in. l. cesar. et iste vene sunt sub predijs quarūdam priuatarum psonarum. mō qdā foderūt sub predijs quorūdā in vna vena p aliqd tps illi q habēt predia supra illas venas impediebāt eos dicētes illas venas eē ipsorum quorum sunt predia supiora et q illi nō poterāt fodere sine ipsorum licētia et voluntate p quo facit qz sicut illorum est qcqd est supra vsq ad celū. vt. l. altius. cū ibi no. C. de seruit. et aqua. ita videt q sit ipsorum quicqd est inferius vsq ad pfundū. nā et eis lz fodere quantum volunt inferius et auferre etiā cōmodum quod ad vicinum trāsit ex suo dūmodo non tangat de fundo vicini. l. pfluminum. in fi. et l. procul'. cum ibi no. de dam. infec. pro hoc etiā allegat iste tex. qz lapidicina est illius fundi in quo reperit: et sic est vxoris non mariti: nec potest alius in lapidicina fundi alterius lapides fodere sine illius voluntate vt. l. venditor. §. si constat. si serui. vendi. In contrarium videtur text. cum glo. C. de metallarijs. l. cuncti. et l. quosdam. lib. xj. quod liceat fodere tales venas lapideas sub fundis alienis sine lesione fundorum superiorū prout erat hic et ad. l. venditor. respondetur quod loquitur in lapidicinis que

a ¶ Thesaur' inuētus. adde qd de thesauro inuēto in fundo ecclesie vide gl. i. c. si qd inuenisti. xxiij. q. v. et i. l. nō intelligit. in. §. si i locis de iure fisci.

b ¶ Emphytheota. adde bar. i. l. i fraudē. ff. de iure fis. Cy. et doc. i l. ij. C. de iur. emphy. doc. i aut. q cunq. C. de sacr. sanc. ec.

c ¶ Qñ lapides renascunt. addō an cedētes lapides d lapidicina existēte in possessione alicuius pua ti an dz dare decimā fisco et decimā dño possess. vide i. l. cūcti. C. de meta. lib. x.

d ¶ Protocollo. adde doc. in. l. cū p. tabellio. de fid instru.

e ¶ Itē induco. ad de tu et vide cōsiliū pauli circa h in ɔsi. cccxxvij. incip. libellus isto rū agētiū in nouis. duplicatū in eodē vo. ɔs. ccccl xj. et adde q sup eadez cā iterato cōsuluit paulus met i ɔs. xxiij. in d. vol. nouorum. in cip. ɔsiliū fundamentū pfati dñi vicarij: et aliud ɔsi. eiusdē pau. i dicta materia in re ɔtraria vide i dicto vo. ɔsi. nouorum ɔsi. vj. inci. in cā mo. et aliud i ɔsi. iij. incip. in cā q vertit coraz dño ptāte pergami i. d. volu. frā. urtius.

repetuntur in ſuperficie fundi.⁊ ex eis fundus leditur in ſupfi cie nec in eis fodiuntur lapides precioſi q portenť p diuerſas partes mundi ⁊ reperiunť tales lapidicine in pluribus locis: nos loqmur in venis cotareis que fodiunť ſub terra ſine leſio ne ſuperficiei:⁊ vbi fodiunť lapides magis pretioſi qui ĩ pau cis locis reperiunť:⁊ ideo ꝓpter publicam vtilitatē vř cõcedi cuilibet vt poſſit inuenire ⁊ fodere qꝛ hoc fit cū magna impē ſa ⁊ labore nec poteſt a dñis ſuperioribus prohiberi ſi non re cipiunt leſionem.⁊ ita voluit gl.in.d.l.ſi quis tene menti.nam idem eſt de talibus venis cotareis quod de venis metallorū quas ſub fundis alienis licet perquirere nec obſtat iſte tex.in fi.dū dicit vel argenti fodine qꝛ intelligā ſm predicta.

2 ☞ Qñ matrimoniū diſſoluiť nõ pceptis fructibus a mari to lʒ maritus debeat habere partē fructuū:nõ tñ põt retinere fundum quouſqꝫ fructus recolligat niſi de ꝓximo fructus eſ ſent recolligendi.

Quid ſi vxor non poſſet vel nollet cauere de reſtituẽdo partē fructuum tangentem marito.

3 Cautio de dando vel reſtituẽdo qñ intelligatur cum fideiuſſo ribus ⁊ qñ ſufficiat ꝙ quis ſe obliget ꝑ inſtrumẽtum publicū ſine fideiuſſore.

4 Qñ quis teneť dare fideiuſſores ſaltē teneť ſe obligare cũ hy poteca bonoꝝ ſuoꝝ ⁊ etiam cum pena.

5 Qñ ex diſpoſitione legis vel ſtatuti teneť qs dare fideiuſſores ſi tñ apparet manifeſte idoneus ⁊ ſoluendo nec eſt ſuſpicio qð deſinat eſſe videť releuandus a fideiuſſoribus.

6 Soluto matrimonio ꝙ maritus non habeat dilationē legalē anni in mobilibꝰ niſi conſiſtant in põdere numero vel mẽſura

1 **Interdum.** †Si fundus reſtituiť vxori pẽdenti bus fructibꝰ caueť viro a muliere de reſtituendo partē ipſam tangentē.ſi vero fructibus perceptis: anno completo nihil reſtituit de fructibus nec a muliere caue tur:ſed ſi anno[a] nõ cõpleto fit reſtitutio fructuum pro rata ⁊ di cta in marito extenduť ad ſocerum ⁊ ad heredē eius matri mo.ſoluto.h.d.ſm Dy.⁊ ponit hic practicā iſtius materie de qua in prin.legis. ¶ †No.ex primo caſu ꝙ qñ matrimonium 2 diſſoluitur non perceptis fructibus a marito: lʒ maritus de beat habere partem fructuum non tñ poteſt retinere fundum quouſqꝫ fructus recolligat.⁊ qm̃ dʒ ipſum reſtituere recepta cautione a muliere hoc eſt verū ſm gl.niſi de ꝓximo fructus eſſent recolligendi:qꝛ tunc poſſet retinere quouſqꝫ recolligat qð no.⁊ tene mẽti.ſimiliter ſi vxor non poſſet cauere vel nollet arg.C.de ſecun.nup.hac editali.§.nobilium.allegata in gloſ. ¶ †In gl.j.ibi.j.eo.ſi conſtante.§.quoties.Sol.ſm Dy.inter 3 dum lex imponit onus cauendi ei qui alʼs erat obligatus ⁊ in telligitur imponere de cauendo cum fideiuſ.alʼs nullius eſſet vtilitatis dicta cautio[b].ita loquitur.§.quatenus.⁊.l.in oĩbus ſ.de re iud.⁊.l.ſi creditores.ſ.de priui.credi.⁊ totus titulus vt lega.no.caue.Interdū ei q nõ erat alʼs obligatus ⁊ tunc ſuffi cit ꝙ ſe obliget per inſtrumẽtū publicū abſqꝫ eo qð det fideiuſ ſores:qꝛ ſatis operatur hec cautio:⁊ ita loquiť queſtio gl.mu lier eñ non erat obligata ad iſtos fructus reſtituendos mari rito pro rata vnde ſatis eſt ꝙ ſe obliget.Fallit ſi nõ eſſet ſoluē do ⁊ eſſet ſuſpecta qꝛ tunc deberet dare fideiuſſores.argu.in.l. diuus.de peti.here.⁊ in.l.pe.eo.ti.⁊.l.fideiuſſor.§.fi.ff. qui ſa tiſda.cog.Itē fallit qñ lex diceret ꝙ caueat idonee vel ſufficiē ter.nam talia verba important ꝙ cum fideiuſſore vt in.l.ſi ma rito titij.§.fi.ſ.man.⁊.l.ſi debi.de iudi.nec ſufficeret hypoteca licet ibi glo.ſentiat contrarium.qꝛ creditor non eſſet ſecurus: item fallit qñ lex iniungens tale onꝰ eſſet lex pretoria.l.ꝑtoria de pre.ſtip.Quando aũt hoc verbum profertur a teſtatore in telligiť de nuda cautione ſine fideiuſſore vel pignore.vt.l.ſan cimus.C.de verbo.ſigni.cetera dic vt ibi notatur per Cy.⁊ no 4 tandum ꝙ †quando tenetur dare fideiuſſores ſaltem tenetur ſe obligare cum hypoteca bonoꝝ ſuorum.vt in.l.ſi filio.vt leg. no.caue.⁊ etiam cum pena vt no.per gl.in.l.niſi.§.quamuis.ſi cui plus q̃.per.l.falci.⁊.l.ij.§.ſi dubitetur.ſ.de iudi.⁊ adde ꝙ 5 qñ †ex diſpoſitione legis vel ſtatuti tenetur quis dare fideiuſ ſores.ſi tamen apparet manifeſte idoneꝰ ⁊ ſoluendo nec eſt ſu ſpicio ꝙ deſinit eſſe videtur releuandus a fideiuſſoribus ꝑ id qð nota.in.l.de creationibus.C.de epiſ.audi.in text.⁊ gl.⁊ per Bar.in.l.quicūqꝫ.C.de fundis patri.lib.xi. ¶ In gl.que inci pit annua iſta glo.fuit male ſignata qꝛ debuit ſignari ſup pri mo caſu ⁊ fuit ſignata ſuper vltimo.⁊ dicit vnum qð per oẽs reprobatur ꝙ iſto tempore maritus habebat dilationē legalē in re mobili.contrarium eſt verū per.l.cum in fundo.§.ſi fun dus.de iure do.⁊ ptʒ in.§.exactio.dñ dicit ꝙ cõe fuerat vtriuſ 6 qꝫ actionis ⁊c.†ſcʒ ꝙ res immobiles ſtatim reſtituerenť.⁊ ita tʒ gl.in.l.ij.de do.preleg.quinimo etiam in rebꝰ mobilibus nõ videbitur habere dilationē niſi conſiſterēt in pondere nume ro vel menſura vt in.§.cum aũt.C.de rei vxo.actio.

a ¶ Sʒ ſi anno.ad de qñ annꝰ ceptꝰ habeť ꝓ ꝯpleto.⁊ qñ nõ.vide i.c. ſubdiaconꝰ.lxx vij.diſ.i.j.gloſ.⁊ gl.in.c.cū in cun ctis.de elec.

b ¶ Verbū cautio qñõ itelligať.ad de circa ꝑdicta eũdē pau.de ca. i.l.ſancimꝰ.C.de v.ſig.⁊ ibi alex. de imo.i.l.ꝑtore de po.ſtip.⁊ vide doc.⁊ ibi ēt dixi ſ.q ſatiſ.cog.ad de tñ in ꝓpoſito ꝙ ſi eſſemꝰ in ali qua materia inq̃ aliq̃ cautio nõ re greret lʒ dicať ꝙ ꝑſtať idonea cau tio vel ſufficiēs: tũc rõne ſubiete materie q̃ cautio nē nõ regrebat: ĩtelligiť ſine fide iuſſoribꝰ vel pi gnoribus ita ſo lẽniter Anto.de but.in.c.fi.de re ſti.ſpo.quem re fert ⁊ ſeqť.d.ale xā.i ꝯſ.ſuo.xxv. col.v.in.iiij.vo. Fran.cur.

c ¶ Nã etiã malefi. poſſeſ.adð doct. in reg.malefid. poſſeſſor.ð reg. iur.lib.vj.

2 ☞ Impenſe facte in curando ſeruum dotalē ſi ſunt parue cẽ ſentur potius facte cã fructuum:⁊ ad preſentem vtilitatem rei ⁊ non repetuntur ſed ſi magne tunc cenſentur facte cauſa ꝑpe tue vtilitatis ⁊ repetuntur.

3 Miſſus in poſſeſſionem bonoꝝ ſi facit impẽſam etiã circa cul turã fundi facit tanq̃ in re aliena.⁊ ſi nõ recolligit fructus vel ſi recolligit ⁊ reſtituit non facta deductione ꝙ habeat actionē in factum vt hic.

4 Quid in malefidei poſſeſſore ⁊ ꝙ nõ habeat ius agendi ſed ſo lam retentionem ⁊ qd in marito.⁊ nu.3.

Qui ſi nõ fecit impenſam ſed agrū coluit ꝓprijs manibus.

Quid ſi impendit circa vtilitatem rei: ⁊ ſi in perpetuam vti litatem quam actionem habeat maritus pro tali impenſa: et quid in marito putatiuo an compenſet cum fructibꝰ.⁊ nu.5.

5 Cõmodatario vel depoſitario ſeu creditori pro impenſa facta in re datur actio contraria cõmodati vel depoſiti.

1 **Impendia.** †Impẽſe facte ꝑ maritū gratia fru ctuū nõ repetunť ab vxore:ſed cũ fru ctibus compenſantur facte vero cauſe perpetue vtilitatis rei bene repetuntur.h.d.vſqꝫ in finem.ratio primi dicti eſt qꝛ non concernunt vtilitatem mulieris vel etiam rei dotalis perpe tuam ſed mariti tm̃ vel preſentis temporis.⁊ ſic licet cõcernãt vtilitatem rei reputantur concernere ſolam vtilitatē fructuū ſed in ſecundo caſu concernunt ſolam vtilitatē mulieris. Pri mum dictum ꝙ impenſe cauſa fructuum compenſenť cū fru ctibus procedit quando fructus non ſunt cum vxore diuiden di ſed cedunt lucro viri:alʼs ante diuiſionem de fructibus de ducuntur:vt.ſ.eo.l.fructus.Item procedit quando fructꝰ re colliguntur.alʼs recompenſantur nec deducuntur nec reputã tur ab vxore ſed maritus eos perdit nec põt deducere de fru ctibus anni ſequentis vt hic no.in glo.que incipit nec in fine. nec etiam de fructibus alterius rei dotalis.vt no.j.l.pxi.§.fi. qð ergo hic dicitur fructus totius anni retinēt.dʒ exponi vel retinere põt ſi fructus ſunt ⁊ ſicut ſi tũc ſunt vberes fructꝰ nihil reſtituit: ita ſi nulli nihil repetit de ipenſis.Itē ⁊ tertio dʒ in telligi ſine dubio quando non concernunt ipſos fructus:non autem vtilitatem rei preſentem vel perpetuam vt facte in arã do vel ſerendo.nam etiam ſi facte non eſſent fundus non effi ceretur deterior:⁊ iſto caſu ſiue ſint magne ſiue parue cenſenť facte cauſa fructuum:ſi autem concernant vtilitatem rei puta facta in tutela edificij.nam niſi tectū aptaretur nec poſſet ha 2 bitari ⁊ etiam domus deſtrueretur.†Item in curando ſeruū dotalem nam niſi hoc fieret poſſet mori nec fructus ex eo poſ ſet percipi:iſto caſu eſt diſtinguendum aut expenſe ſunt pue:⁊ cenſentur potius facte cauſa fructuum ⁊ ad preſentem vtilita tem rei ⁊ non repetuntur.⁊ iſto modo debet intelligi.Aut ma gne:⁊ tunc cenſentur facte potius facte cauſa perpetue vtilita tis.⁊ ideo repetuntur:vt.j.de impen.l.ij.⁊.l.iij.§.nos generali ter.⁊ quod no.in.l.in rebus.§.poſſunt.ſ.commodati.Secun dum autem dictum quod facte cauſa perpetue vtilitatis repe tantur ab vxore procedit ſi non extant fructus cum ea diuidē di.vel ſi extant portio ipſa contingens non ſufficit ad impen ſam.alʼs poſſet illa portio retineri vel cū ea compenſari.vt.ſ. ea.l.§.ob donationes.non autem deducũtur de fructibus an te diuiſionem.quia ſic deducerent etiam de portione tangēte maritum quod eſſe non debet quantumcũqꝫ ex illa impẽſa cõ ſequatur vtilitatem vt in exemplis hic poſitis in tex.quia po tius attenditur quod principaliter fit quam ex eo ſequitur ſe cundario.vt hic patet.⁊ quod no.in.l.ſi quis nec cau.ſ.ſi certū 3 petatur. ¶ †In glo que incipit non petantur.in fine ibi ⁊ ideo recuperat expenſas contra iſtam gl.oppo.nam etiam[c] malefi dei poſſeſſor non lucrať fructus ⁊ tamen expenſas factas gra tia fructuum non recuperat per viam agendi.licet recuperet ꝑ viam excipiendi vt in.l.ſi a domino in fi.ſ.de peti here.⁊.l.ſi in area.in fi.de condi.indebi.Sol.creditor miſſus in poſſeſſionē bonoꝝ ſi facit impenſam etiam circa culturam fundi facit tan q̃ in re aliena ⁊ ſic habet animum obligandi ſibi dominū ideo ſi non recolligantur fructus vel recolligãtur ⁊ eos reſtituit nõ facta deductione habet actionem in factum ex illo edicto.de 4 quo in.l.pretor.de bo.auto.indi.poſ.†Sʒ malefidei poſſeſſor impedit tanq̃ in re ſua.⁊ ſic non habet animum aliquē ſibi ob ligandi.ideo licet poſſit etiã ipſe tales impenſas factas gratia fructuum de ipſis fructibus retinere per.l.fundus fami.herc. ⁊ per.d.l.ſi a domino.in fi.ſi tamen fructus non percepit vel ꝑ cepit ⁊ reſtituit non facta retentione non habet ius agendi:vt in contrario.Maritus autem quia fructus lucratur ſimiliter non habet ius agendi ſed retinendi.⁊ ſufficit quod poſſit lu crari ſi fructus naſcantur.⁊ vide ad id quod dixi de malefidei poſſeſſore.quod nota.Bald.in.l.ſi quis ſciens.C.de rei vendi.

qui dicit

q. dicit notabiliter q etiã si expensam nõ fecit in q̃rẽdis fructibus: sed agrũ coluit proprijs manibus. põt de fructibus retinere pretium operarũ lz oẽs tex. de hoc loquantur qñ fecit impensam: sed eadem ratio equitatis vertitur qđ est notandum ꝛ quotidianũ: dicit etiã q licet fructus nõ sint recollecti sz sint pendentes ꝛ ab eo fundus vendicet non cogitur restituere nisi refusis sibi impensis vel pretio operarũ lz tex. de hoc loquẽtes loquantur qñ fructus erant percepti. tene menti. Si autẽ impendit circa vtilitatem rei distinguit an sit impensa necessaria vel vtilis aut voluntaria. ꝑ prima hz retentionẽ pro alijs non: vt in. l. domum. eo. ti. ¶ In gl. que incipit nec in fi. ibi sed alijs contra: hec vera ſm omnes. nec ob. l. fructus. in fi. cũ gl. ff. eo. vbi fructus vltimi anni succedunt loco fructuũ primi anni: vt ex eis possint deduci expense facte in primo anno. nã solue vt ibi dixi q2 casus sunt diuersi. s. iste quem hic ponit gl. ab illo qui ponit ibi in tex. ꝛ gl. ¶ In gl. que incipit mandati vel nego. gesto. dic mandati quando de volũtate mulieris fecit expensam ad perpetuam vtilitatẽ sed neg. gest. qñ ipsa ignorãte põt etiam dici q detur marito actio contraria de dote. glo. est no. ff. tit. j. ꝛ omnino † sicut datur cõmodatario ꝛ depositario vl creditori actio cõtraria commodati vel depositi ꝑ expensa facta in re vt in. l. in commodato. §. j. cõmo. cũ si. ¶ In gl. ea. ibi. l. insulam. §. fructus supple in verbo sumptus. per quẽ ptz q si maritus putatiuus fecit impensam necessariam causa ꝑpetue vtilitatis si sunt tot fructus deductis oneribus que sustinuit q sufficiant ad sumptus debent cum illis cõpẽsari ꝛ residuum potest peti sed iste tex. vult q non compensent cum fructibus quos vir debet lucrari sed repetantur ab vxore. Solu. notabilis ſm gl. ibi matrimonium non tenebat: ꝛ sic maritus putatiuus non lucrabit fructus tanq̃ maritus: tanq̃ bonefidei possessor vt dixi in prin. huius. l. ꝛ istud est regulariter i bonefidei possessore vt lucret fructus si tñ impensam fecit dz cũ fructibus eam cõpensare ꝛ sic non lucrat simpliciter. tex. est in l. sumptus. ff. de rei ven. hic tenebat matrimoniũ ꝛ sic lucrabit tanq̃ maritus vnde etiã si sunt fructus vltra onera[a] matrimonij si tñ cedũt lucro mariti nec sunt diuidendi nõ dz cũ illis cõpensare sed repetere a muliere ꝛ ita debet intelligi iste tex. ſm q gl. videt bene intelligere licet obscure loquatur sed venirẽt diuidendi: fateor q cum portione restituẽda mulieri posset cõpensare. tene menti.

2 ¶ Dans vel concedens mihi aliquã rem videtur in dubio illam concedere ad illum vsum ad quẽ ipse concedens vtebatur tempore quo concessit ꝛ quid si ex postfacto aliquid nouũ facere volo.
3 Fundus potest concedi in emphyteosim reseruato vsufructu vel vtilitate arborum vel certe arboris.
4 Commodum lapidicinarũ existentium in fundo dotali qñ non pertineat ad maritum.

1 **Si fundus.** † Cõmodũ lapidicinarũ existentiũ in fundo tpe quo traditur in dotẽ pertinet ad maritũ nisi cõtrariũ actũ sit. h. d. ſm Cy. ¶ In tex. ibi. q2 palam sit nota. ſm Dy. † q si aliquis dat mihi vel concedit aliquã rem in dubio videtur illam concedere ad illum vsum ad quem ipse cõcedẽs vtebatur tempore quo concessit. sed si ex postfacto aliquid nouum facere volo distingue vt in glo. ¶ In fi. tex. ibi. nisi cõtraria. no. ſm Bald. arg. † q possum tibi concedere fundũ in emphyteosim vel fundum reseruato mihi vsufructu vel vtilitate arborum vel certe arboris: sicut hic potest vxor reseruare sibi commodum lapidicine: ad hoc vide quod not. gl. in. l. obligationum fere. §. placet. de acti. ꝛ obli. dubium facit q2 si transfero in te dominium soli in necessariam consequentiam venit: etiam dominium arborum solo coherentium. sed verũ est de dominio. sed vsus vel vtilitas earum põt ꝑ cõcedẽtẽ reseruari

4 ¶ † Et distingue hic: aut mulier tradidit fundum in dotem: cum lapidibus excisis de lapidicina ꝛ illi lapides nõ sunt mariti sed sunt dotis. ita potest intelligi lex si ex lapidicinis. ff. de iure dotium. Aut lapides fuerunt excisi per maritum: et tunc aut in lapidicina lapides renascebantur ꝛ dicuntur esse in fructu. ꝛ sic ad ipsum pertinet siue lapidicina erat tẽpore quo fuit traditus siue postea fiat per maritum per legem precedẽtẽ. in §. si vir. versi. nisi. aut non renascebantur ꝛ tunc aut lapidicina erat tempore traditionis. ꝛ idem vt hac. l. non tamen lucrat tãquam fructum: q2 tunc lapides non sunt in fructu sed ex tacita voluntate tradentis vt hic: aut fuit inuenta per virum ꝛ tũc aut ex ea fundus est effectus deterior ꝛ minus fructuosus ꝛ vir eos non lucratur sed tenetur ad interesse: aut fuit effectus fructuosior: ꝛ tunc vir eos lucratur. non tamen recuperat impensam factam in repetendo lapidicinam. vt in. d. §. si vir ſm diuisionem quam ibi feci.

2 ¶ Expensa facta circa fructus vnius fundi qñ non deducat de fructibus alterius fundi ꝛ quid de eodem fundo in diuersis annis. ꝛ nu. j.

1 **Quod in sementem.** † Expensa facta in vno fructu si illenõ respondet deduci põt de alio fructu eiusdẽ rei ꝛ eiusdem anni. h. d. Et dicit Bal. q iste tex. non est alibi ſm suũ. d. Jo. paiarensem de senis qui fuit optimus textualis: vt ab ipso Bal. audiui. nã ꝑ hunc tex. colligitur q de fructibus alterius anni non deducitur: ꝛ sic est hic casus de questione quam format gl. in. §. impendia. que incipit nec enim. † Item etiam est casus q expẽsa facta circa fructus vnius fundi non deducit de fructibus alterius fundi. nam hic ambo fructus erant eiusdem fundi ꝛ qđ iuris est de diuersis annis. est etiam de diuersis rebus ſm doc. Contra hoc tñ facit tex. in. l. qđ si sumptus. ff. de peti. here. vbi in vniuersali iudicio expense facte circa fructus vnius rei pñt deduci de fructibus aliarũ: sed dos est quid vniuersale.[b] vnde posset dici contrarium eius quod dicunt doct. vel dic quod ibi loquitur in bonefidei possessore qui expendit tanq̃ in re propria ne bona fides sibi noceat. Sz maritus licet sit dñs sciebat tñ hũc casum euenire posse q matrimoniũ solueretur ꝛ q fructus vltimi anni venirent diuidendi vnde sibi imputet expendendo in vna re cũ non possit retinere de fructibus alteri⁹ rei: ꝛ isto mõ posset saluari dictũ do. al's nõ video qualiter defendetur ab illa. l. q si sumptus quam ipsi nõ allegant. In particularibus aũt clarũ est q facta in fructibus vnius rei etiam per bonefidei posses. nõ deducunt de fructibus alterius rei ſm qđ dicit Bar. in. l. in fundo. ff. de rei ven.

2 ¶ Mora actoris seu creditoris quem effectum habeat. ꝛ numero. 7.
Quid de mora rei. remis. nu. j.
3 Verbũ dos interdum sumitur pro re dotali.
Dictio taxatiua dũtaxat nõ excludit aliud simile.
4 Debitor nõ cõpellitur esse ꝑcurator vel negotiorũ gestor creditoris vt curã habeat de re debita quando obtulit: ꝛ creditor noluit recipere.
5 Mora creditoris sicut non debet esse nociua debitori: ita nec lucrosa ꝛ quid in mora debitoris.
6 Species debita si perempta est post morã debitoris ꝛ eodem mõ fuisset peritura penes creditorem: an debitor remaneat liberatus.
7 Deputatus ad custodiã castri ꝑ certo tpe si ipso elapso requirat dñm q recipiat castrũ suum: ꝛ ille negligat ꝛ postea perdatur non tenetur nisi de dolo vel lata culpa ꝛ quid si dñs nõ fuisset in mora.
8 Ad constituẽdum creditorem in mora ꝛ liberandũ debitorẽ a culpa sufficit sola oblatio cum ipsa re debita ꝛ an requirat numeratio ꝛ quid si debetur spẽs. ꝛ nu. 9.
9 Qui tenetur dare fideiussorẽ non sufficit q verbo offerat se paratum dare sed requiritur q ipsum ducat secum: ꝛ q ille etiã consentiat obligari.
Oblatio verbalis impedit venditionẽ pignoris ꝛ facit eam retractari.
10 Ad hoc vt debitor liberetur ab obligatione qua tenetur sufficit sola oblatio in iudicio sed extra iudicium requiritur consignatio ꝛ depositio.
Consignare est includere ꝛ sigillare.
11 Equus vel aliud aĩal nõ põt consignari sed deponi.
Fundus nec consignari nec deponi potest sed debet fieri sequestratio.
12 Dies tacita interpellat sicut expressa.
Lapsus tpis dati a lege miserationis gratia an interpellat sicut tempus appositum a contrahentibus.
Mora creditoris dicitur culpa non dolus ꝛ qñ mora dicat dolus. ꝛ nume. 13.
13 Dolus presumptus quid sit ꝛ qđ dicatur culpa latior non tñ dicatur maleficium.
14 Statutũ puniens cõdemnatum de maleficio vel bannitum vt possit impune offendi an habeat locum in eo qui bannitus est propter contumaciam.
15 Non factum interdum sumitur pro facto.
Delictum cõmissum in faciendo putatur maius q̃ cõmissum in non faciendo.
In contractibus in quibus quis tenetur de leui culpa tñ non de leuissima si tamen leuissima cõmittatur in faciendo de illa tenetur sicut de leui.

1 **Si mora.** † Mora mulieris in nõ recipiendo fundum dotalem facit maritũ teneri de dolo tñ ꝛ de fructibus per eum ꝑceptis. h. d. ſm Bar. ꝛ est lex singularis ꝛ famosa: nam de mora rei plene habe

[a] ¶ Ultra onera matrimonij. adde doct. in rub. ff. sponsa.

[b] ¶ Uniuersale. et q dos sit vniuersale. adde Ang. in 2si. suo. lxxxi. Fran. cur.

tur per glo.in.l.mora.§.de vsur.que ponit plures effectus eius ⁊ per doct.in.l.minor.C.in quib.cau.in integ.resti.nõ est neces.

2 sed † de mora actoris seu creditoris quem effectum habeat: nõ habetur alibi melius ꝙ hic.⁊ ista lex principaliter ad hoc allegatur q: liberat reũ a culpa ex qua tenebatur ex natura cõtractus nõ aũt a dolo nec etiã facti: vt: debet esse in lucro. Et pmitte ꝙ vir constante matrimonio tenetur non solum de dolo ⁊ lata culpa sed etiã de leui cõmissa circa rem dotalem ex qua res ipsa efficeretur deterior.vt.j.eo.l.etiam.in.§.licet.⁊.§.de in.dotium.l.in rebus.sed si res non efficeretur deterior sed cõmitteretur circa fructus.q: non coleret fundum aptũ ad sementem: propter quod fundus non deterioratur non tenetur maritus: q: ista culpa non nocet mulieri: sed ipsi soli marito.soluto vero matrimonio anteꝙ fundus restituatur: vel mulier sit in mora recipiendi etiã si cõmittatur circa culturã tenetur: q: nocet mulieri cum tales fructus sint sibi restituendi.vt.C.de re vxor.act.§.fructib⁹.modo ista lex vult hoc ꝙ si soluto matrimonio maritus offerat vxori fundum ⁊ ipsa nolit recipere.⁊ sic sit in mora talis mora liberat maritũ a tali culpa siue cõmittatur circa rem ipsam ⁊ sic efficiatur ex ea deterior: puta q: erat vnica qua non culta desiccatur: ⁊ sic deterioratur mulier nec reddit fructũ ⁊ sic deterioratur etiã vir.si aliquid ex eis haberet retinere. q: non est conueniens ꝙ facto: idest negligentia mulieris marit⁹ cogatur colere fundum perpetuo. Si tñ hoc faceret studiose et dolose cum de leui posset colere tenereť: ⁊ etiã si coluit: ⁊ fruct⁹ percepit similiter tenetur restituere q: sicut non debet versari ĩ damno ex mora mulieris ita nec in lucro.h.d.ista.l.singularis

3 ¶ † In tex.ibi dotem.i.agrum dotalem.vt.j.sequitur.⁊ sic no. quod interdum istud verbum dos sumitur pro re dotali vt.§.d iure dotium.l.si sponsa.⁊.l.seq.⁊.j.de colla.do.l.dedit dotem.licet aliud sit dos aliud res dotalis: vt dixi super rubrica. ¶ In tex.ibi dolum malum[a] duntaxat supple ⁊ etiam latam culpã que equiparatur dolo.vt hic in glo.super verbo culpa.⁊ sic nota ꝙ dictio taxatiua[b] duntaxat non excludit aliud simile quãdo similitudo inducitur per aliam.l.iũcta.l.quod neutra.§.de po.simile no.in.l.ob es.C.de predi.mino.nam tunc fit extensio ad illum casum non per nos sed p legem. Si aũt similitudo nõ esset inducta a iure scripto sed induceretur per hominem p idẽtitatem rationis tunc aut illa lex que loquitur per verba taxatiua: induceret dispositionẽ fauorabilem ⁊ idem vt.C.de sacrosan.ec.illud.in fi.aut odiosam.⁊ tunc non fiat extensio vt in.l.ij.C.de pat.qui fi.distra.⁊ de hoc vide per Bar.j.eo.tit.si constante.in.j.q.in prin.q.ix. ¶ In tex.ibi nõ etiã culpam supple leuẽ. de leuissima enĩ non est dubium: q: de illa non tenetur ex natura contractus cum sit celebratus gratia vtriusq3.l.si vt certo.§.j.§.cõmo.vnde non expedit ꝙ ab ea liberetur propter moram mulieris sed de leui bene tenebitur vt.§.dixi.

4 ¶ † In textu.ibi: agrũ eius.per istud verbum eius dixit hic Ang.ꝙ etiam iure isto dominium rei dotalis ipso iure reuertebatur ad mulierez: etiam restitutione non facta.sed Bar.hic contra.⁊ melius per l.j.in fi.de fundo dot.vbi transmittiť ad heredẽ viri.⁊ per.l.iij.C.de iure do.vbi heres mariti potest seruũ totalem manumittere quod non esset si dominium esset ad mulierem reuersum. Nec ob.iste tex.q: est eius spe infallibili non re sicut in fine.not.in.l.diuortio.§.si fundum.in fi.§.eo. Et no.rationem huius vʃ. ꝙ debitor non compellitur esse procurator vel gestor negotiorum creditoris vt habeat curam de re debita quando obtulit ⁊ creditor noluit recipere.facit.j.ad treb.l.postulante.circa fi. et C.de erro.mili.anno.l.nulli.lib.xij. Sed anteꝙ creditorem constitueret in mora: secus quia debet habere curam ⁊ diligentiaz al's tenetur vt.l.qõ sepe.§.si res.de contraben.emp.⁊.l.si seruus post prin.de ver.ob.⁊.l.videamus.post prin.§.de vsur.vbi dicitur ꝙ non debet maritus fundum negligere solu.matri.sed colere: al's tenetur etiam de fruc.percipiendis: ⁊ loquitur quãdo mulier fuit in mora hic secus.

5 ¶ † Ultimo no.in fi.ꝙ sicut mora creditoris non debet esse nociua debitori ita nec lucrosa: sic econuerso debitoris mora nec nociua nec lucrosa debet esse creditori: vt not per gl.in.l.ij.§.de eo quod certo loco.⁊ istud facit

6 ad illam.q.† quando species debita perempta est post moram debitoris quo casu dicit lex debitorem teneri: vt.l.qõ te.si certũ pe.an debeat distingui esset eodem modo peritura penes creditorem vel non.⁊ facit ꝙ sic: q: nisi sic distinguatur creditor erit in lucro si eodem modo fuisset peritura penes cuz posito ꝙ debitor non fuisset in mora.de hoc dicit vt dixi in.d.l. quod te.et

7 per istã.l.dicit Dy.† ꝙ si aliquis sit deputatus ad custodiam castri pro certo tempore ⁊ ipso lapso requirat dominum qõ recipiat castrum suum ⁊ ille negligat ⁊ postea castrum perdatur propter malam custodiam non tenetur nisi cedat in dolũ vel latam culpam: sed si dominus non fuisset in mora tenetur etiam in culpa leuissima si recepit mercedem.vt.l.qui mercedem.§.locа.nec potest dici ꝙ locauerit operas suas per.l.item queritur.§.qui impleto.eo.titu.q: apparet de eius contraria voluntate: per requisitionem[c] predictam. ¶ Nunc extra glos.oppono qõ mora creditoris non liberet debitorem a culpa etiam leuissima vt.l.qui decem.in prin.j.de solu.Sol.ibi loquitur in debitore quantitatis qui tenetur etiam de casu vt.l.incendium.si cer.pe.C.si ergo obtulit ⁊ creditor recipere noluit ⁊ postea pecunia oblata pereat casu sine aliqua culpa eius liberatur ope exceptionis ⁊ satis est ꝙ mora creditoris ipsum liberet a casu si autem pereat interueniente aliqua culpa sua tenebitur etiã si leuissima ita intelligit ibi Bar.⁊ sic teneretur ad speciem: ⁊ esset contractus in quo veniret leuissima culpa liberaretur a leuissima non a leui: vt in fin.not.de estimatione rei.in.l.si vt certo.§.nunc videndũ.circa fi.§.cõmo. Et de pacto quo quis recipit ĩ se periculũ.vt in.l.sed ⁊ si quis.§.questitum.§.si quis cautio.si aũt veniat leuis tñ liberatur a leui.⁊ iste est casus huius.l.⁊ si non veniret nisi dolus ⁊ lata culpa vt in deposito nõ liberaretur ab eis: vt in hac.l.⁊ sic nihil ꝓdesset debitori mora creditoris. Quidam autem dicunt ꝙ illa non est ratio.l.qui decem.sed est quia non tenetur ad quãtitatem si quãtitas oblata pereat nõ dicitur perẽpta res debita.ideo de rigore non liberatur: sed liberatur de equitate que equitas non habet locum: si aliqua eius culpa interueniat ⁊ videtur velle ꝙ si esset cõtractus in quo non veniret casus sed culpa leuissima liberaretur non solum a leuissima sed a leui.per hanc.l.certe imo videtur ꝙ subsit equitas etiam si interueniat eius culpa cum ipse creditor fuerit in mora. et sic in culpa vt hic in glo.ij.⁊ culpa cum culpa cõpensať: vt in eadẽ glo.ideo tene ꝙ prius dixi. ¶ Sed oppo.scdo.nam s̃m hoc mora ipsius creditoris est illa que liberat debitorem ab ista culpa commissa in negligendo.sed ꝯtra ꝙ etiam si creditor non sit in mora nõ tenetur debitor de culpa cõmissa in negligendo rem debitã: vt.l.venditor.ver.queãdmodum.§.de here.vel act.ven. vbi venditor hereditatis non tenetur si neglexit post venditionem colere fundum hereditarium licet si coluisset ⁊ fructus percepisset ad emptorem pertinent: vt in.l.fructus.C.de act.emp. Dicit Bar.ꝙ hic loquitur in debitore qui tenebať ad rem restituendã que aliquãdo fuerat creditoris. Idcirco si creditor nõ esset in mora nõ deberet fundum negligere: alias teneretur de fructibus nõ perceptis: vt est casus in.l.videamus.post prin.§.de vsu.secus si creditrix fuit in mora.vt hic cõtrarium loqtur in illo qui tenebať ad ea que nunꝙ fuerãt creditoris.vnde ille potest negligere etiam si creditor non sit in mora. Sed ꝯtra ꝙ nec ille possit.vt.l.si seruum.post prin.de verbo.oblig.Sol.si negligentia committatur circa ipsam rem ita quod propter eã res pereat bene tenetur debitor.vt in.d.l.si seruum.sed si circa fructus quia non colatur fundus non tamen pereat vel deterioretur non teneť debitor.vt.d.l.vẽditor.ver.queãdmodũ.nã Bar. in.d.l.si seruũ mihi vř ꝙ ipse nõ bñ põderauit ver.queãdmodũ nam ibi dicitur ꝙ venditor potest negligere nisi negligentia cadat in culpam.et istud verbum Bartol.non ponderauit. vnde intellige quod si neglexit culpa leuissima non teneatur q: illa non venit in contractu emptoris sed si culpa leui quia venditor anteꝙ emptor sit in mora tenetur omnem custodiam ⁊ diligentiã habere circa rem venditam.vt.d.l.si ea res.de act.empti.et.l.quod sepe.§.si res.de contraben.emptio. Et ideo teneo indistincte quod siue teneatur ad rem que aliquando fuit creditoris siue non. Item committatur negligentia circa ipsam rem siue circa fructus teneatur si talis negligẽtia cadat in illam culpam que venit ex natura contractus.si ergo vult liberari a tali culpa constituat creditorem in mora: et tunc non cogetur amplius esse suus procurator vel factor.vt hic in ver. vel factor.

8 ¶ † In glos.j.ibi sed si queras ipsa liberetur ipso iure ⁊c. Concludo ex hac glo.plenius quam ipsa loquatur quod quantum ad constituendum mulierem vel alium creditorem in mora non requiritur consignatio et depositio: etiaz si sit talis res debita que possit consignari et deponi licet quidam dixerunt contrarium vt refert glos.in prin.sed sufficit sola oblatio. Aduertendum tamen ꝙ non debet esse verbalis tñ sed cum ipsa re debita quam debet secum habere.vt no.in.l.pretor.§.si quis paratus.j.de no.ope.nun.

9 † vnde qui tenetur dare fideiussorem non sufficit quod verbo offerat se paratum dare sed requiritur qõ ipsum ducat[d] secum: ⁊ quod ille etiam consentiat obligari.al's non constituit creditorem in mora. talis tamen oblatio verbalis tñ aliquando habet aliquem effectum: vt impediat venditionem pignoris ⁊ facit eam retractari.§.de rescin.ven.l.fundus qui lucij titij.⁊.l.si residuum.C.de distrac.pigno.⁊ an sufficit portare pecuniam in follo seu marsupio: ⁊ offerre absq3 eo quod numeret.dic quod non si creditor petat eam numerari.secus si simpliciter recuset recipere.de hoc vide per Bart.in.l.cũ seruus.j.de condi.⁊ demon. In alio tamen est differẽtia inter pecuniam

a ¶ Dolũ malũ. de dolo bono est text.in.l.j.§.non fuit.§.de dolo.⁊ dicit Gemi.in.c. nos in quẽꝙ.ij. q.j.ꝙ si saracenã sectã seqť vt illã cognoscat.⁊ cognitã cõfundat: non peccat.

b ¶ Taxatiua. de hac vide p lud. ro.ꝯsi.xciij.vbi dicit ꝙ habens mãdatũ ad pecunias duntaxat mutuo accipiendas põt se obligare ad vsuras: si ex ꝯsuetudine ita obligant qui mutuo accipiũt.

c ¶ Requisitionẽ.d. Alex.trãsit cum Bart.⁊ idẽ facit d.Jas.q dicit qõ non põt castellanus petere salariũ ex q̃ nõ recõduxit: sed petet actione ne.gest. ⁊ de itellectu.§. q impleto. vide Alexã.ꝯsil.xvj. iiij.lib.

d ¶ Ducat. Adde ꝙ idẽ dicit alex. de imo.in ꝯs.xc. col.fin.v.si.in.j. vo.⁊ lu.de ro.in ꝯsi.clxiij.in fi.vide tñ an ⁊ qñ oblatio vbalis sufficiat ad liberandum a mora pulchre p.d.frãci.de are.in suo elegãti cõsil.nu.cxliij. col.pe.ver.ad vltimũ dubiũ.frãcisc.cur.

pecuniam debitam ⁊ spem: quia primo casu mora creditoris li
berat debitorem a casu nõ a culpa: vt.l.qui decẽ.de solu. Secũ
do casu etiam a culpa vel leui vel leuissima ſm ea que.s.dixi.

10 †Aut queritur an sit necessaria consignatio ⁊ depositio quãtũ
ad effectũ vt debitor liberetur ab obligatione qua tenet ⁊ tũc
non est materia huius.l.licet gl.ipsam ingrediat. Ista em̃ lex
loquitur solũ de liberatione a culpa qua tenetur ex natura cõ
tractus nõ ab obligatione principali in illa ergo dic ꝙ si vult
liberari incõtinenti ⁊ ipso iure necessaria est cõsignatio ⁊ depo
sitio si offert extra iudicium.⁊ est talis res in qua cadat ꝯsigna
tio: vt sunt res mobiles ⁊ inanimate: quia cõsignare est inclu-
dere ⁊ sigillare: vt in.l.fi.s.de.l.commis.⁊ tũc liberatur ipso iu-
re vt in.l.obsignatione.C.de solu. Si vero fiat in iudicio suffi-
cit sola oblatio vt liberetur ipse ⁊ etiam pignus: vt in.l.si rem
§.fi.de pig.act. Item si sit res que nõ possit cõsignari vt fund⁹
vel res mobiles animate quia mouerent tunc non requiritur
cõsignatio.sed sola oblatio cũ dispositione sufficit ⁊ habet eun
dem effectum quẽ habet cõsignatio vbi potest fieri: vt no.in.l.

11 acceptam.C.de vsur.† et no.glo.que semper allegat ꝙ equus
vel aliud animal nõ potest cõsignari.de hoc in aut.dos data.
C.de dona.ante nupt.põt tamẽ deponi.vt in.l.i.§. que deposi-
tis.s.depositi ideo saltim depositio requirit sed fundus nec cõ
signari nec deponi potest: ideo videtur sufficere sola oblatio.
Vel dic ꝙ debet fieri sequestratio ſm quosdã. Si autẽ nõ vult
liberari incõtinenti vel secuto interitu rei oblate indistīcte nõ
requirit cõsignatio ⁊ depositio sed sufficit sola oblatio.in alio
tamen est differẽtia quid debeat quia si debetur quantitas vel
genus secuta peremptione liberatur debitor ope exceptionis
si autẽ species ipso iure.l.qui decẽ.de solu. ¶ In glo.ibi obla-
tione autẽ ⁊c.supple adde glo.non solum ꝙ̃tum ad cõstituen-
dum mulierem in mora: et ꝙ̃tum ad liberandũ maritum a cul
pa que venit ex natura cõtractus vt in hoc tex.imo etiã ꝙ̃tum
ad effectum de quo sequitur glo.scilicet vt maritus nõ incidat
in moram vel si incidit vt eam purget.nam in sua obligatione
inest tempus tacitum scilicet anni si cõstat nos in rebus mobi
libus cuius lapsus cõstitueret maritũ in mora ſm glo. ne igi-
tur cõstituatur offerat ante lapsum temporis.⁊ si ꝯstitutus est
per lapsum ⁊ vult eam purgare offerat: ⁊ tũc liberabit a mora
⁊ ab effectibus eius puta a casu ⁊ leuissima culpa in quibus te
netur ratione more licet si teneret ex natura cõtractus liberat
solum a casu: vt.s.dicit.p.l.qui decem ⁊ cõstituet mulierem in
mora: ⁊ sic habebit duplicem effectũ: vt.l.illud.s.de peri.et cõ-
mo.rei ven.⁊ no.in.l.si seruũ.§. loquit.de ver.obli.hoc vul.gl.

12 in effectu.ex qua no.† ꝙ dies tacita interpellat sicut expressa:
vt in.l.ij.C.de iure emphy. Item ꝙ lapsus temporis dati a.l.
miserationis gratia similiter interpellat sicut tẽpus appositũ
a cõtrahẽtibus: vt.l.mag.de cõtrahen.stipu.nam Bar.in.l.ita
stipu.de verb.obli.dicit ꝙ annus qui datur marito vel heredi
eius datur miserationis gratia sicut quadrimestre qȯ datur
iudicatis.⁊ subdit ꝙ tale tempus nõ habet effectus quos ha-
bet tempus appositum ab homine ⁊ ponit plura exempla.sed
de hoc non facit mentionẽ an interpellet.ista glo.expresse vult
ꝙ sic.⁊ idem in.l.promissor.§.j.de cõsti.pecu. mihi tamẽ videt
cõtrarium: vt ibi tetigi. quia istud tempus non datur debitori
vt saluatur: tunc enim bene interpellaret: ⁊ ita datur tempus
appositum a cõtrahentibus: sed datur ne precipitet vel cogat

a soluere ideo videt ꝙ reqratur interpellatio[a] no. tamen istam
glo. ¶ In seq.glo.super verb.dolum in prin.ibi culpe mulie-
ris ⁊c. No.istam glo.ꝙ mora creditoris dicitur culpa non autẽ
dolus: et idem in mora cuiuscũq creditoris. nã ad recipiendũ
rem debitam nõ est obligatus lȝ recipere debeat: vnde dicta
mora sibi soli nocet: et ideo non dicitur dolus sed mora debito

13 ris quia cõmittitur circa idẽ ad quod ipse est obligatus.† nam
hoc est regulare quandocũq quis non facit illud ad quod fa-
ciendum tenet vt.l.dolus.s.man.et.l.si procuratorem.§.fi. qui
dolus presumptus dicitur culpa latior: vt in.l.quod nerua.s.
deposi.non tamen dicitur maleficium vt ex eo possit quis cri-
minaliter puniri: quia non tendit ad decipiendum alium: sed
quando dolus committitur in faciendo et tendit ad deceptio
nem alterius: et sic est verus dolus dicitur maleficium et si nõ
cadit in aliud nomen speciale saltem cadit in nomen criminis
stellionatus et sic punitur extra ordinem.vt in titu.de cri.stel.⁊
parit actionem de dolo vt in toto titulo de dolo. Aliquando
etiam mora commissa in non faciendo dicitur dolus verus.et
etiam dicitur maleficium et potest puniri extraordinem.s.quã
do cadit in nomen cõtumacie puta in non parendo iudici vel
alteri superiori: vt in.l.non potest dolo carere de regu.iur.iun

14 cta.l.j.si quis ius dicenti non obtẽp.† An autem statutum pu
niẽs condẽnatũ de maleficio vel bannitũ vt possit impune of-

b fendi habeat locũ in eo q bãnitus est ꝓpter cõtumaciã[b] postꝙ̃
est maleficium vt etiam sentit glo.in.l.si filius la.j.in glo.ij.s.
de interro.act.vide per Bar.in.l.omne delictum.§. cõtumacia

15 de re.mili.⁊ per Cyn.in.l.j.de cri.stel. ¶ † In glos. que incipit:
non factum no.tria ex ista gl.s.ꝙ interdũ non factũ sumit pro
facto.concor.j.de re.du.si is.q.ducẽta.§.vtrũ. Item ꝙ delictũ
cõmissum in faciendo putatur maius ꝙ̃ cõmissum in nõ faciẽ
do.de hoc etiã no.in.l.ij.j.ad sille.i gl.⁊.C.de libe.⁊ eo.fil.l.ij.et
ibi per Bal.in.l. iniuriarũ.§.si quis de oneri.j.de iiu. Tertio
videtur sentire ista gl.multum no.ꝙ in contractibus in quib⁹
quis tenetur de leui tm̃ non de leuissima: si tñ leuissima ꝯmitta
tur faciendo de illa tenet sicut de leui.qȯ ꝓpetuo tene menti.

2 ☞ Filia qñ est emancipata nullo casu actio de dote potest re-
dire ad patrem.

1 **Si ab hostibus.** † Actio de dote ꝓ
fectitia cõsolidat
in patrẽ si filia fingat decessisse in eius ptãte lȝ reue
ra nõ esset in patris ptãte tpe quo decessit.h.d. Pre
mitte id qȯ habet in.l.ij.§.ꝙ si in patris.s.eo.ꝙ actio de dote
ꝓfectitia est cõis quousq filia est in patris ptãte: ⁊ tunc si filia
precedat actio consolidat in patrẽ.sed si p̃cedat pater vel filia
exeat patriã ptãtẽ aliter ꝙ̃ p mortem vt per emãcipationẽ vel
per dignitatem consolidat in filiã: vt.C.de rei vxo.act.§.videa
mus.hic filia exiuerat per captiuitatem qꝛ cũ esset in ptãte ho
stiũ non poterat esse in patris ptãte.si ergo mortua sit apȯ ho
stes videbat in patrẽ nõ cõsolidari quasi tũc actio nõ esset cõis
sed cõtrariũ est qꝛ fingit mortua prima hora captiuitatis ⁊ tũc
erat in patris ptãte.⁊ qꝛ lȝ exiuerat p captiuitatẽ nõ tñ fuit effe
cta sui iuris: ⁊ id qȯ.s.dixi ꝓcedit qñ efficit sui iuris. hoc vult
iste tex.cum gl. ¶ Pro declaratione gl.ij.oppo.ꝙ ista dos et
eius actio non reuertatur ad patrem postꝙ̃ filia nõ erat in pa
tris ptãte tpe quo mortua fuit: qꝛ p consequens non erat actio
cõis.vt l.ij.§.j.s.eo.⁊ consolidatio fit ratione cõionis propter
hoc quidam dixerunt ꝙ hic non reuertitur ratione consolida-
tionis sed rõne stipulationis: qꝛ fuit stipulat⁹ sibi soli reddi vł
ratione successionis. Iste sol.possent procedere si fuisset effecta
sui iuris ante captiuitatẽ. Puta per emancipationẽ vel digni
tatem. Sed hic non fuit effecta sui iuris: licet exiuerit patriam
potestatem vt dixi.ideo iste solutiones non sunt necessarie sed
est dicendum ꝙ iure cõsolidationis etiam si non fuit pater sti-
pu.nec etiã iure successionis qꝛ in dote profectitia non donata
filie nõ habebat nec etiam hodie habet filiafa. heredem etiam
proprios filios imo reuertit ad patrem ſm veram opinionem
no.in.l.dos a patre.C.eo.titu.qꝛ sufficit ꝙ fingat mortua in pa

2 tris potestate.† Quidam vero antiqui quos glos.reprobauit
in.d.§.ꝙ si in patris.tenuerunt ꝙ actio esset cõmunis etiã quã
do dos fuit data pro filia emãcipata per.l.ꝓfectitia.§.fi.de iur.
do.vbi dicitur ꝙ est profectitia.et pro eis allegãt istum text. et
hoc voluit dicere glo.in p̃n. Et audiui quosdã modernos doc.
papienses hanc opinionẽ tenere per istum tex.⁊ per.l. pater.s.
de euic.allegata in glo.vbi dicunt esse casum.sed miror multũ:
qꝛ iste text.nihil facit ſm ea que.s.dixi.et illã.l.si pater.de dire-
cto dicit cõtrariũ ꝙ quãdo filia est emãcipata nullo casu actio
de dote potest redire ad patrem.⁊ ꝓbatur.j.eo.si cum dotem.§.
eo autem tempore.post prin.ibi dum dicit vel etiã emancipata
sit ⁊c.et.l.socer.in fi.prin. Et sic istud erat etiã iure isto licet ipsi
dicant ꝙ hoc fuit inuentum de iure.C. per.§.videamus quod
omnino est falsum vt ex dictis iuribus patet.

2 ☞ Si aliquos interfecit illum cui poterat succedere heredi-
tas confiscatur non autem deuoluitur ad alium sequentem
in gradu.

Quid in marito interficiẽte vxorem qui ex forma statuti lucra
turus erat dotẽ vxore p̃moriente an eam pdat ⁊ quid si marito
licuit occidere: ⁊ quid de donatione ꝓpter nuptias.⁊ nu.5.

3 Si non adhibetur medicus an imputetur marito.
Si vulneratus nõ adhibuit medicum cũ posset non presumit
mortuus ex eo ꝙ vulnus esset mortale: sed qꝛ non fuit curatũ ⁊
sic vulnerãs nõ debet decapitari sed puniri de vulnere.

4 Si maritus expulit vxorem.vel se absentauit: de alimẽtis sibi
non ꝓuidit et mortua est mulier marito nõ sustinẽte onera ma
trimonij: sui culpa non debet lucrari dotẽ ex forma statuti.

5 Quod legitime factum est penam non meretur.

6 Mulier interficiens virum perdit dotem ⁊ dicitur sic pati dã-
num sed quando maritus perdit dotem quia interfecit vxorẽ
dicitur perdere lucrum.

1 **Si vir.** † Maritus qui vxorem interfecit pdit lucrum
dotis.h.d. ¶ In tex.ibi heredibus vxoris con
tra istum text.opponitur ꝙ non restituatur heredibus vxoris
sed debeat cõfiscari si vxore non interfecta vir erat lucraturus
vt.j.de his qui.vt indig.l.ei qui. Sol.ibi alius interfecit mulie-
rem: ⁊ sic incepit esse locus lucro mariti ⁊ incepit ibi incumbe-

[a] ¶ Interpellatio. an iterpellatio reqratur i solutione dotis et an seclusa interpellatione quis cõstituat in mora.vide per Lu. roma.sing.suis. fo.xiij.

[b] ¶ Contumaciã. an cõtumacia sit delictũ.vide Jo. de ana . consilio lxxxiiij.

re onus vindicandi necem vxoris.si ergo non vindicat efficit indignus post lucrū sibi acquisitū.ideo confiscat hic vero ipsemet interfecit ⁊ sic nunq̄ incepit esse locus lucro vnde aufert si bi:sed diceretur auferri heredi mulieris si cōfiscaret ⁊ hoc nō esset iustū ꝙ propter delictū mariti heres mulieris perderet: ſm Jac.de are.† 2 Sed cōtra ꝙ idem sit si ipsemet interfecit per l.cum rō.in fi.de bo.dan.vbi si aliquis interfecit illū cui poterat succedere hereditas confiscat:nō autē deuoluit ad aliū sequentem in gradu.Dicit hic Bar.ꝙ est speciale in lucris nuptialibus.sed.j.de his quib.vt indig.l.fi.circa fi.ꝙ hic loquit ī lucro quod marit⁹ erat habiturus ex pacto facto cū vxore:ibi in hereditate quam quis erat habiturus ab intestato ex dispositione legis ſm hoc si ibi fuisset habiturus ex testō esset idē ꝙ hic quod non placet q2 ille tex.loquitur generaliter.Bar.aūt videtur habuisse hanc consideratione ꝙ qn̄ quis erat habiturus ex dispositione facta cum interfecto talis dispositio censetur habere in se conditionē tacitā.s.si merebit ⁊ non erit indignus.arg.in.l.lucius.§.lucius titius dāmā.de leg.ij.q2 nō est verisimile ꝙ quis per pactū vel testamentum vellet interfecto rem suum debere lucrari:sed qn̄ lucraturus est ex dispositione legali talis dispositio non h3 in se illam conditionē sed censet esse pura.⁊ sic defert hereditatē etiam indigno.sed q2 nō est iustum ꝙ apud eu3 remaneat aufert fisco.Mihi videtur ꝙ alia melior solutio possit dari.Nam hic si confiscaretur dos fieret iniuria ⁊ damnu3 heredi mulieris ad quem dos fuisset reuersura si mulier in matrimonio non predecessisset:sed vir.pactū em̄ vel statutum de dote lucranda locum h3 vxore predecedēte non aliter.vt.l.ij.de pac.dota.⁊ si non fuisset interfecta forte superuixisset:⁊ in dubio odio mariti interficiētis presumitur hoc.ne igitur heres mulieris ledat non confiscat sed ad eu3 reuertit.ibi vero loquitur in hereditate delata ab intestato: vel ex testō interfectoris:ad quem etiam si non interfecisset fuisset delata vel q2 erat institutus:vel q2 precedebat in gradu: ⁊ sic alios excludebat.si ergo confiscatur nulli alteri fit preiudiciū vel iniuria nisi sibi.⁊ ista est solennis solutio per quā determinatur si ex forma statuti vir erat lucraturus ꝙ habeat locum iste tex.sed ſm id qd̄ dicit Bar.in.d.l.fi.de his qui.vt indig.nō haberet locum q2 erat lucraturus ex dispositione ⁊ ideo deberet confiscari qd̄ non est verum:imo reuertitur ad heredē mulieris.tene menti[a] q2 hoc est substantiale.

> a ¶Tene menti. adde vt p Alex. ⁊ Jas.hic.

¶In glos.j.ibi.in ea curanda non adhibuit.† 3 No.istam gl.que semper allegat.Innuit em̄ quod si nō adhibetur medicus presumitur ꝓpter hoc mortua:⁊ quod si fuisset adhibitus mortua non fuisset:⁊ propter hoc dicit Bal.no.ꝙ si vulneratus non adhibuit medicu3 cum posset non presumitur mortuus:ex eo quod vulnus esset mortale sed quia non fuit curatum ⁊ sic vulneratus non deberet decapitari sed puniri de vulnere.tene mēti:q2 singulare est ⁊ cōiter approbat:q2 tendit in fauorabiliorē[b] partem.Intellige tn̄ istā glo.ſm Bart.qn̄ potuit maritus adhibere q2 erat copia medicoꝝ supple ⁊ ipse abundabat in facultatibus:ita qd̄ expensa non erat sibi difficilis:al's non esset sibi imputandu3 per.l.idemq3.s̄.pro socio.heres ergo mulieris qui vult maritum excludere a lucro debet articulare ⁊ probare ꝙ potuit medicum de facili adhibere quod presumitur si erat ciuitas insignis.ar.in.c.statutum.de rescript.lib.vj.⁊.j.de excu.tuto.sed ⁊ reprobari.§.amplius.Adde aliā limitationē quod procedit si ꝓpter hoc quod medicus nō fuit adhibitus mortua est quod sumitur in dubio.secus si constaret de contrario ꝙ in omnem euentum fuisset mortua pone exemplū si erat infirmata de peste vbi non valent medici nec medicine ⁊ taliter ꝙ ſm cōmunē cursum moriebantur.arg.pro hoc.j.de impen.l.⁊ in totu3.ibi: dū dicit nō factarū.ita ob id res male gesta est ⁊c.

> b ¶Fauorabiliorē.add̄ cepo.ɔs lxij.⁊ ibi multa vide⁊ an si medicus vl' plures dicūt ꝙ vuln⁹ fuit mortale ⁊ alij ꝙ nō ⁊ vulneratus erat infirm⁹: an p̄sumat mortu⁹ ex vulnere.⁊ qd si nō obediat medico.

¶† 4 Nota ex ista gl.arg.si maritus expulit vxorem vel se absentauit ⁊ de alimentis sibi non prouidit ⁊ mortua est mulier marito non sustinente onera matrimonij sui culpa qd̄ non debeat lucrari dotem ex forma statuti.⁊ habui istū casum[c] de facto florentie vbi ista dicebam per istum tex.cum glo.⁊ per.l.necare.j.de liberis agno.quam glo.allegat ⁊ postea reperi Bal.hoc determinantem in aut.dos data.C.de dona.ante nup.⁊ hoc est quotidianum:ideo tene menti.

> c ¶Istū casu3.ad de eūdē ɔsil.ccclxxxv.⁊ etia3 cōsuluit Bal.cōsi.cccxxviij.⁊ vide Abb.ɔsi.lxxxv.

¶In glo.ibi volebat lucrari ex dispositione legis.no.istam gl.contra id quod dicit Bart.in.d.l.fi.de his quib.vt indi.ꝙ ista lex procedit siue erat lucraturus ex pacto siue ex dispositione legali.Item sine vlla culpa vxoris interueniente vt hic in tex.s̄.posito siue interueniente vt hic:hoc tamen vltimum est verum † 5 qn̄ marito non licuit occidere: vt glo.dicit.si ergo licuisset ex forma statuti vel cōsuetudinis tūc secus ſm Barto.quia quod legitime factum est penam nō meretur.vt.l.graccus.C.de adul.Bald.contra quod postq̄ elegit se vindicare proprijs manibus supra personam eius non debet aliam vindictam exposcere in bonis per.l.interdu3.§.qui furem.j.de fur.qui optime facit.sed Ange.contra q2 saluo honore suo non poterat facere quominus se vindicaret.Sed certe posito ꝙ ita sit debet sibi hoc sufficere.⁊ ideo opinio Baldi videtur humanior.¶†In vltima glo.ibi non lucretur donationem propter nuptias.ex pacto hoc reprobant quidam: q2 hoc iure non erat adinuenta donatio propter nuptias s3 fuit inuenta iure.C.vnde iste tex.non potest de ipsa loqui.ponūt ergo ipsi casum in fi.huius.§.quod mulier interficiens virū perdit dotem:q2 eius dolo matrimonium dissoluitur.⁊ hoc est verum in se per.l.consensu.C.de repu.non tamen ista pena similis est precedenti.q2 supra perdit lucrum interficiens vxorem: hic patitur damnum interficiens maritum.

2 ☞ Si mulier dedit in dotem rem ꝓpriam mariti: an contra mulierem repetentem videt marito exceptio ꝓprij dn̄ij:⁊ qd si ageret rei vendicatione.⁊ nu.4.

3 Si ecclesia vel minor rem alienam quā bona fide possidēt vēdidit non seruata solennitate qualiter possit possessionē cōdicere:nec potest sibi referri questio dn̄ij.

4 In mutuo habet locum exceptio proprij dominij:et quid si cōsumpta sit pecunia vel staret per recipientem quominus consumeret.

5 Qn̄ agitur rei vendicatione cōtra spoliatorem sufficit probare spoliationem ad ꝓbationem dominij.

6 Si res aliena detur in dotem ⁊ repetatur a muliere ⁊ cōcurrat dn̄s rei quis preferatur.

1 Si alienam rem.† Vxori repetenti dotem nō pōt obijci exceptio quod res data in dotem nō erat sua sed cuiusdam tertij.imo etiam tunc restituenda est vna cum fructibus.hoc dicit.Et procedit ista lex etiam si appareat rem non esse mulieris.vel per confessionem suam: vel q2 maritus aut eius heres volunt hoc probare.Nam hoc casu nō excludit intentionem agentis ipso iure quia potuit dare rem alienam sicut ⁊ vendere vel donare in preiudicium sui nō domini.† 2 Si autem exciperetur de proprio dominio: quod esset ipsius viri tunc audiretur quia non potuisset eam dare in dotem sicut nec vendere vel donare rem ipsi domino:vt.l.rei sue.de contrahenda emptione.tamen etiam si tunc vxor non ageret actione de dote ad rem.sed condictione triticaria ad possessionem quam transtulit vel vtili condictione ex.l.si quis cōductionis.C.loca.bene deberet audiri ſm Barto.argu.in.l.indebiti.§.sed si nummi.cum ibi nota.de condi.indeb.qui dicit per hoc se consuluisse † 3 quod si ecclesia vel minor rem alienā qua3 bona fide possidebat vendidit non seruata solennitate pōt cōdicere possessionem condictione triticaria vel ex canone vel ex l.C.de sacrosanc.eccle.aut.qui res iam dictas.⁊ non potest sibi referri questio quod non sit domina vel dominus etiam si re⁹ vellet hoc probare postq̄ habet causam ab illis ⁊ non agitur ad rem actione ex contractu.sed agitur condictione que oritur extra id quod agitur ⁊ allegat de hoc casum in.l.magis puto.§.j.j̄.de rebus eorum.tene menti.si autem requireretur translatio dominij.† 4 vt in mutuo quod nō potest fieri de pecunia aliena tunc etiam si excipiatur de dominio tertij auditur excipiēs si paratus est probare:al's presumitur fuisse ipsius tradentis: vt idem Barto.no.in.l.si a fundo.s̄.si certum peta.sed etiā tūc non posset obijci si consumpta esset pecunia.⁊ sic reconciliatu3 mutuū vel non esset cōsumpta ⁊ ageret ad condicendū possessionem:vt.d.§.sed si vnum.vel si staret per recipientem quominus consumeret nulla iusta causa subsistente sed malitiose: vt no.in.d.l.si a furioso.⁊.l.nam ⁊ si vir.Item scias quod si maritus teneret rem istam legitimo tempore ipsam vsucaperet vel prescriberet titulo pro dote ad commodum tamen ipsius mulieris:vt.l.si alienam.de do.cau.mort.⁊ in.d.§.sed si nūmi.In glo.ij.ibi.secus si rei vendicatione.s.asserendo se dominam: et petendo ita declarari quod potest facere hodie per.l.in reb⁹.et C.de iure do.quiā dominium reuertitur ipso iure.secus olim: vt no.s̄.eodem si mora.per docto.tunc ergo quia non agit vt mulier nec tanq̄ contra habentem causam ab ea sed tanq̄ contra quemlibet possessorem necesse habet probare dominiū in quo se fundat.⁊ idem no.in.l.nam ⁊ si fur.s̄.commodati hoc intelligo verum quando in libello non facit mentionem ꝙ dedit eam in dotem.si aūt fecit ⁊ nihilominus asserat se dominam ⁊ petat hoc declarari videtur sufficere ad probationē dominij: quod ostendat instrumentum dationis in dotem q2 non pōt contradicere cum eum receperit tanq̄ a domina:vt no.in.l.cū res.C.de ꝓba.⁊ idē videt si non fecit mētionē tn̄ ad ꝓbandum dn̄ium ostēdit instrm̄ dationis in dotē sed qn̄ ipsum nō ostēdit ꝓcedit gl.ista:q2 necesse h3 ꝓbare dominiū ꝑ alios modos ita ipsam intelligo.ꝑ quo vide qd̄ dixi in.d.l.nā ⁊ si fur.s̄.cōmo. 5 Et ꝑ hoc facit.q2 † qn̄ agit rei vēdi.ɔ̄ spoliatorē sufficit ꝓbare spoliationem

spoliationē ad probationē dñij nec alia probatio requirit̃ p.l. si quis emptionis.§.sed hoc super illis.C.de prescrip.xxx.ann. sed hic cēset̃ maritus spoliare si apparet q̄ eā a muliere ⁊ eā restituere recusat.l.colonus.de vi ⁊ vi ar.l.cū fundū.⁊.l.si qs con-
a ditionis.C.loca.⁊ isto mō pūt saluariᵃ opiniones cōtrarie que
6 hic ponunt̃ in gl. ¶ †In gl.fi.rñdeo preferr̃ dñs: hoc intellige qñ dñs agit sicut ipsa mulier.secus si non agit sed protestat̃ marito q̄ nō restituat mulieri: vt.C.depo.si.l.fi.⁊ aut̃.ibi posita.itē intellige gl.qñ dñs venit ad agendū anteq̄ mulier obtinuerit sniam cōtra maritū.si aūt veniat post nō d3 impedire executionem snie: vt.l.is a quo.ff.de rex ven.⁊ de peti.here.l.pe. Et ideo si mulier primo ad sniam peruenit q̄ dñs l3 dñs incepisset agere prius: ⁊ tūc fit executio prestita cautione.vt dictis legibus. Item d3 intelligi glo.nisi mulier agendo contra dñm possessorem obtineret rōne alicuius iuris realis qd haberet. vt. in.l. j.§.qui in perpetuum.ff.si ager vecti.tunc em̄ fortius obtinebit cōtra tertiū dño cōcurrente: al's extra illos casus ꝓcedit id qd dicit gl.per.l.bona fides.ff.depo.

2 ¶ Maritus ne conueniat̃ in dotem vltra q̄ facere pōt: non d3 probare se esse pauperem.
3 Beneficium quot modis sumatur.
4 Beneficium seu priuilegium personale quando ad heredes extendatur et quid si concedatur rei que non moritur vel dignitati vel ciuitati seu vniuersitati vel actioni seu cause vel ꝯctui.
5 Cōcessa per principē nō redac.in corpore iuris si cōtinent beneficiū videntur large interpretanda: ⁊ cēsent̃ realia nō personalia si congrue hoc fieri pōt.
6 Priuilegiū concessum persone extendit̃ ad filios vel vxorē viuente eo cui concessum est si sunt tales qui possunt participare de priuilegio.
An extendatur ad aduersarium eius cui conceditur si concessio est iniqua.
An concessum ciuitati extendatur ad comitatenses.
An concessum castro extendatur ad villam sibi subditam.
An concessum districtualibus extendatur ad clericos.
7 Concessio facta a priuato an intelligat̃ psonalis vel realis.
8 Aduocati ⁊ clerici q̄ gaudeant hoc priuilegio ne cōdēnētur vltra quam facere possint.⁊ qualiter intelligatur illud ne maritꝰ conueniatur vltra q̄ facere possit.
9 Si cōstante matrimonio agit̃ actione de dote ad consignationē dotis ꝓpter paupertatem mariti nō gaudet maritus priuilegio huius.l.⁊ quid si agatur alia actione.
10 Fideiussor quando possit opponere exceptionem ex propria persona.
Quid in defensore.
11 Heres ⁊ fideiussor qualiter ⁊ quando dicantur conueniri alieno nomine.

1 **Maritum.** †Usq̄ ad.l.si mulier.tractat de vna materia.⁊.h.d. Maritus h3 priuilegiū ne cōueniat̃ ad dotē vltra q̄ facere possit qd priuilegiū ad heredē eiꝰ nō extēdit̃ sed eius defensor hoc bene pōt eo vti nec pōt ei p pactū renuntiari.h.d.vsq̄ ad.l. rei iudicate. ¶ In tex.ibi condemnari.⁊ sic ista exceptio cōcernit condemnationem ⁊ ipsam moderat̃ si opponat̃ ante condēnationem factam ⁊ facit ne cōdēnetur vltra q̄ facere possit. Si
b aūt non oppo.ante sed post in executiōe moderaturᵇ executionē l3 condemnatio sit facta insolidū: vt.ff.eo.ex diuerso.§.fi.obligatio vero non moderatur q2 insolidum est obligati: ⁊ insolidum potest agi.vt in.l.penul.ff.qd cum eo.⁊ no.Bart.in.l.si dubitetur.§.fi.de fideius.dicit autem Dynus in consilio.xj. quod
2 incipit arma leoneo.†quod maritus debet ꝓbare se esse pauperem ⁊ nonsufficientem ad solidam restitutione3 al's nō gaudet hoc beneficio seu istud non est verum quia ista est mere negatiua que non pōt cōgrue probari sufficit ergo q̄ dicat se nō
c habere in bonis nisi talem rem ⁊ talemᶜ ⁊ qui asserit contrariū d3 hoc probare per glo.no.que est in.l.cum lege.ff.de probati.
3 ¶ †In tex.ibi q2 tale beneficium.istud verbum beneficiū ponitur large pro priuile. Nam debes scire quod est generale verbum ⁊ comprehendit quicquid gratis ⁊ liberaliter concedit̃: et dicitur bona actio seu factio gaudium tribuēs.vt no.Arch.in c.gratia.de rescrip.⁊ est tex.in.c.j.quibus cau.feu.amitta.⁊ isto modo sumitur in.l.si seruus.circa fi.ff.de ser.expor.dum dicit q̄ hominem beneficio affici interest nostra ratione cognatiōis: quam inuicem habemus.vt in.l.veluti.ff.de iusti.⁊ iure.cōprehendit autem plures species.s.beneficium ecclesiasticum quod qualiter differat a prebenda: dic vt ibi per eundem. Item feudum quod dicitur beneficium vt in.c.beneficium.si de feud.fue. contro.⁊ que fuerit prima causa benefi.amit.in rubro ⁊ nigro. Comprehendit etiam priuilegium quod est contra ius ⁊ dicit̃ lex priuata ⁊ ius singulare.vt in.l.ius singulare.de legi. Item rescriptum qd est ꝯm ius: ⁊ ad iuris obseruatiam vt.C.de diuersis rescrip.per totū.⁊ no.in.c.j.de rescrip. Itē cōprehendit bñficiū principis qd nō est ꝯ ius nec ꝯm ius.sed preter ius.vt si princeps cocedit bona fiscalia ⁊ illud est ꝓprie beneficiū.vt.l.si quādo.C.de bo.vac.quod est largissime interpretandum.vt.l.bñficium.de consti.prin.⁊ in.c.dilectus.de dona. Comprehendit et ius defalcandi vel detrahendi de aliquo vt in.l.beneficio.ad.l. fal.⁊ vide quod ibi no.per Bar.qui inducit hoc ad questionem
4 de facto. ¶ †Et no.hic regulam q̄ beneficium seu priuilegiu3 personale ad heredes non extenditur.concordat.l.j.in fi.de cōsti.prin.⁊.l.j.§.permittitur.de aqua quoti.⁊ esti.quod est veru3 qñ conceditur persone que moritur: si vero rei que nō morit̃ cēsetur reale ⁊ ad alios trāsmittit̃: vt si cōcedat̃ ciuitati vl' vniuersitati.vt.l.forma.§.q̄q̄.de cēsi.idem si rebꝰ vel dignitati vt.l.iij. §.rebus.eo.ti.⁊.d.§.permittit̃.idem si actioni vel cause vel contractui vt in priuilegijs dotalibus quorum quedam cōcedunt̃ predictis.vt dixi.ff.eo.l.j.nam extenduntur ad omnes ad quos illa actio vel contractus pertinet ex successione vniuersali: vel singulari vt ibi dixi.⁊ probatur in.l.in omnibus causis.la.iij.⁊ in.l.priuilegiū.ff.de reg.iur. Quando autē tunc persone distinguitur an inducat exceptionem dilatoriam.⁊ ad heredes non extenditur vt hic.an peremptoriā.⁊ tunc secus.vt in.l.nō solu3 ff.de in integ.resti.ꝯm Bar.certe aliqñ non inducit exceptionē: sed prelationē: vt est illud quod conceditur mulieri in actione personali.⁊ illud etiam non extenditur ad heredes.vt.l.j.C.de priui.do.etiam suum.sed illud quod datur in actione reali extēditur ad heredem suum.i.filium.C.qui po.in pig.habeā.l.assiduis.§.exceptis.ad hoc i priuilegio quod cōceditur a.l.scripta ⁊ circa ea que habuerunt originē in persona defuncti puta circa actionem que incepit in illius persona actiue vel passiue. Si vero circa id quod nō incipit in persona defuncti idistincte nō transit vt patet in herede minoris qui non habet priuilegium minoris in contractibus celebratis per se non per minorem.vt
5 l.ea que a patre.C.de resti.mili.†In concessis vero per principem non reductis in corpore iuris si quidem continent bñficiū
d videntur large interpretanda ⁊ censeri realiaᵈ non personalia per iura.ff.allegata ꝯm quosdam quod puto verū si cōgrue fieri potest: vt si princeps concedit certa bona fiscalia nam nō creditur concessisse q̄tum ad vsumfructum tm̄.q2 sic non trāsirēt ad heredem.sed q̄tum ad proprietatem ⁊ dñium vt fiat larga interpretatio.sed si ista interpretatio non cadit vt si concedit q̄ possit quis ducere aquam de flumine publico seu castello presumitur concessio personalis ⁊ tū beneficium dicitur.tex.est in
6 d.l.j.§.permittit̃.de aqua quoti.⁊ esti.†An autem priuilegiu3 concessum persone extendatur ad filios vel vxoremᵉ viuente eo cui concessum est. Dic q̄ sic si sunt tales qui possunt participare de priuilegio vt.C.de iniu.l.fin.⁊ ibi per Cyn.in.l.j.⁊.ij.C.de episc.⁊ cle. ¶ Item an extendatur ad aduersarium eius cui conceditur.si erat concessio iniqua dic vt in.l.j.C.de fru.⁊ lit.expensis. Item an concessum ciuitati extendatur ad comitatēses dic vt no.Bar.in.l.ij.ff.de ver.sign. Jaco.de bel.in aut̃.quib.mod. na.effi.sui.§.si vero.⁊ Jo.and.in.c.si ciuitas.de sentē.excō.lib. vi.⁊ vide bonam gl.in.l.restituende.C.de aduo.diuer.iudi. Et an concessum castro extendatur ad villam sibi subditam. vide Bar.in.l.si finita.§.ex hoc edicto.ff.de dam.infec. ¶ Et an ꝯces-
f sum districtualibus extendatur ad clericosᶠ dic per Jo.and.in
7 c.fi.de offi.leg.al's de leg.lib.vj.in nouella. ¶ †Quid aute3 in cōcessione facta a priuato an intelligit̃ personalis vel realis vide quod no.Bar.in.l.pater.ff.de ser.leg.⁊.l.penul.seu antep.de serui.rusti.predi.⁊.l.si sub vna.§.fi.de verb.ob.⁊ adde.l.cū precario.in fin.de preca. ¶ Et predicta vera nisi fiat mentio de heredibus in priuilegio.al's extenderetur ad omnes in infinitu3 etiam extraneos.vt.l.sciendum.de verbo.signi.nisi concedatur super eo quod non transit nisi ad filios.quia intelligeretur de filijs.vt in vsibus feudorum.de ali.feud.§.⁊ si clientulus.⁊ per Barto.in.l.gallus.§.etiam.de libe.⁊ posthu. Si autem conce-
g datur alicui ex suis posterisᵍ seu liberis.tunc si tendit ꝯtra publicam vtilitatem vt est concessio immunitatis intelligitur de masculis ⁊ descendentibus ex masculis. vt.l.prima.ff.de iure immunita.alias etiam de feminis ⁊ descendentibus ex eis. vt l.j.§.liberorum.de verbo.signifi. ¶ In tex.ibi.alia est causa defensoris quia defensor non implorat hoc beneficium ad cōmodum suum sed ad commodum mariti quem defendit: sed he-
8 res ad commodum suum. ¶ †In glo.j.ibi habita consideratione egeat.idest ne fame moriatur ⁊ cogatur mendicare.si tamen esset artifex.et de arte viuere posset: nihil deduceretur de facultate vt no.glos.singu.ff.codē.si maritus in id quod facere potest ⁊c.et idem nota.glossa.in.l.si quis argentum.C.de do.§. sin autem.sed in contrarium facit glossa que est in.l.miles.ff.de re iudicata que dicit quod aduocati ⁊ clerici gaudēt hoc priui

a ¶ Saluari.dñs alex.hic dicit qd dicta pau.nō putat va q2 ꝯ doct. Bart.i.l.legata. ff.de adi.legat.et spec.i ti.de loca. §.nūc aliq̄.vsic. lxij.⁊.clxviij. vꝯ tū q̄ possit saluari opi.pau.de ca. ꝯcurrētibus his etia3 de qbꝰ p/ro.ꝯsil.cxxvij.

b ¶ Moderat̃.ad de ancha.ꝯsi.vj. eundē paul.con. si.xlv.

c ¶ Talē ⁊ talērē. ⁊ de hoc p ludo. ro.ꝯsi.cclv.

d ¶ Realia.i dubiū an priuilegiū sit indicandū reale vel psonale vide p Abb.ꝯs.xxxv. p ancb.ꝯsil.ccc xxiij.p Feder.de senis.ꝯsi.xcj.

e ¶ Vel vxorē.vide pare.ꝯs.xxxj. ⁊ an priuilegiū cōcessum vni extēdat̃ ad eos q sūt in eius seruitio. p Old.ꝯsi.xj.

f ¶ Clericos.adde lud.ro. ꝯsi.xvj.⁊ singu.suis.fo.xj. Old.cōsi.xcvj.et ibi an clerici veniāt appellatiōe populi.

g ¶ Posteris.qui veniāt appellatione posterorū. vide p Anto.de but.ꝯsi.j.

legio ne condẽnẽt vltra ꝙ facere possit quã not. sed intellige de aduocato q de arte aduocationis nõ põt cõmode viuere et de clerico habẽte beneficiũ de quo viuere possit. ¶ In gl. ibi quãcũqȝ actionẽ intellige personalẽ nõ realẽ: vt. l. nesennius. §. si fundum. ĩ. de re iu. qñ tñ declarat per Bar. ĩ. eo. si filio. itez intellige descendẽtem ex ɔtu quasi secus si ex delicto: vt. ĩ. de re iu. l. si rerũ amo. in hoc tñ est differentia inter actionẽ de do te ⁊ aliã actionẽ. qꝛ in prima etiã si conueniatur solu. mat. gau

9 det hoc priuilegio. ¶ †Si aũt eo cõstante propter eius paup tatẽ agatur ad consignationẽ dotis per. l. si constante. ĩ. eo. non gaudet hoc priuilegio. qꝛ consignatur dos vt deseruiat oneri bus matrimonij. ⁊ sic ipse vir cum vxore inde alatur vt not. in d. l. si constante. p Bar. si aũt agaꝛ alia actione ⁊ tunc si cõstãte matrimonio gaudet. l. sicut. de re iudi. sed si eo soluto tunc aut illa actio non surrogaꝛ loco actionis de dote: qꝛ competit ad aliud diuersum. ⁊ non gaudet ẽm gl. hic. sed glo. in. l. diuortio de neg. gest. quã tenent docto. distinguit melius. aut illa actio fuit in esse producta constante matrimonio ⁊ gaudet. aut pdu citur post: ⁊ tũc secus. si võ surrogaꝛ loco actionis de dote tũc aut ex contractu etiã celebrato post solutum matrimonium: ⁊ gaudet. vt. l. qð si marit⁹. de cõsti. pecu. Aut surrogaꝛ ex culpa mariti. ⁊ tũc secus. vt. l. diuortio. ẽm Dy. ⁊ Bart. cuius in effe

10 ctu fuerunt verba predicta. ¶ †In. l. alia cã super prima glos. ibi. vel etiã fideiussori. istud nõ põt pcedere in casu isto qꝛ ma ritus nõ põt dare fideiussorẽ de dote restituẽda vel conseruan da: vt in tit. C. de fideiuss. ⁊ plene p Bar. de hoc. ĩ. eo. si constãte. §. quoties. sed procedit in alijs qui habẽt hoc priuilegiũ sicut maritus: vt donator vel socius vel miles vt in legibus allega tis in gl. nã fideiussor eius nõ poterit eo vti sicut nec heres qꝛ vteretur ad suum cõmodum. sed cõtra qꝛ nisi possit vti nõ pde rit etiã prin. qꝛ fideiussor qui solidum soluit solidũ repetet: qꝛ donator vel socius non hꝫ hoc priuilegium respectu fideiuss. ſꝫ dumtaxat respectu donatarij vel socij ⁊ sic p indirectũ auferꝛ socio. Sol. fideiussor cõuẽtus ad solidũ dꝫ denũtiare donata rio vel socio pro quo fideiussit vt veniat ad iudiciũ ⁊ ipsum in se suscipiat tanqȝ pcurator in rem suam. ⁊ si hoc faciet poterit opponere exceptionẽ ex propria persona. vt. l. idẽqȝ. §. genera liter. s̃. manda. ⁊. l. procurator ad exhibendũ. §. ĩ. rem ra. hab. si nõ vult hoc facere imputet sibi si fideiussor solidũ exigat ab eo: sed si fideiussor cũ non posset nõ denuntiauit nõ poterit so lidũ exigere. ⁊ ita no. in. l. verũ. s̃. p so. per Bar. facit. l. sed fide

11 iussor. s̃. man. ¶ †In gl. ibi. de infami. l. furti. §. si quis alieno. vbi habeꝛ ꝙ etiã heres vel fideiussor dicunꝛ conueniri alieno nomine. ⁊ gl. s̃. dixit cõtrarium ꝙ suo nomine. Sol. dicuntur conueniri alieno nomine qꝛ principa. obligatio sumpsit origi nẽ in persona defuncti lꝫ deriuata sit ad heredẽ ⁊ residet in per sona principalis lꝫ fideiussor de illa participet: sed alio respe ctu dicuntur conueniri suo nomine qñ ex obligatione in eoꝝ persona residente. ⁊ ita intelligitur gl. s̃. sed defensor conueniꝛ ex obliga. residente in sua persona sed in personam eius quez defendit ⁊ ad illius tñ commodum exceptione vtitur: sed he redes vel fideiussor ad proprium.

2 ☞ Non valet pactũ vt liceat creditori ppria autoritate debi torem suum capere.
Debitor dicitur cliens ⁊ quodãmodo seruus creditoris.

3 Non valet pactũ vt debitor nõ possit cedere bonis.

4 De iure communi potest debitor carcerari si debitũ est liqdũ per sententiam vel confessionem partis ⁊ facultates eius non sufficiant.
Qð valeat statutũ vt debitor possit carcerari aliter ꝙ de iure cõmuni concedatur. nu. 3.

5 An hoc casu debitor captus possit cedendo bonis liberari a carceribus sicut posset si captus esset de iure cõmuni.
Marit⁹ si vult gaudere hoc priuilegio ꝙ debeat cauere de sol uendo solidum cum venerit ad pinguiorem fortunam.

Alia causa.

1 **Eleganter.** †In. §. elegãter. in fi. gl. ibi. l. ꝙ si nulla. istã opi. seqꝛ Dy nus qꝛ etiã si fiat cõstãte matri. cõferꝛ in tp̃s quo solutũ erit: qꝛ tunc tñ põt repeti dos ⁊ tñ non valet vt hic: ergo nec si fiat eo soluto qꝛ semp censeꝛ fieri: tunc ex quo in illud tp̃s conferꝛ. arg. in. l. in tp̃s. de here. insti. Guil. de cu. tꝫ seqũtẽ opi. contra riã in. l. diuortio. ff. de neg gest. per illã. l. vbi dicit esse casuz cõ tra rõnẽ Dy. rñde vt hic per Bar. ¶ Ultimo allegatur iste te

2 xtus per Dy. †ꝙ nõ valeat pactũ vt liceat creditori ppria au toritate debitorẽ suum capere. lꝫ p. l. hoc possit concedi ex cau sa vt. l. ait pretor. §. si debitorem. s̃. que in frau. credi. ⁊. l. quesitũ de pigno. ⁊ ibi no. qꝛ nõ oĩa que possunt fieri p. l. possunt fieri per pactũ lꝫ econuerso q̃ fieri nõ possunt p. l. nec pactũ. vt not. in. l. nõ impossibile. s̃. de pac. ⁊ per gl. C. de decu. li. x. sup rubri. lꝫ illa faciat contra primũ dictũ. sed per doct. non teneꝛ. iste tñ tex. parum videꝛ facere ad hanc. q. qꝛ hic pactuz erat ɔ̃ bonos mores. s. ɔ̃ reuerentiã quã vxor debebat habere a marito. vt in fi. sed creditor non tenetur exhibere reuerentiã suo debitori ſꝫ potius econuerso qꝛ debitor dicꝛ cliens ⁊ quodãmodo seru⁹ creditoris: vt no. ĩ. de leg. iij. l. fideicõmissa. §. si rẽ. in gl. que in cipit. s. rõnabiliter. ⁊. C. de noua. l. iij. in ver. clientis. ſꝫ melius facit pro ista. q. l. non est singulis. de regu. iu. qꝛ põt esse cã rixe tumultus ⁊ vulnerũ. ideo non dꝫ concedi vt ibi. allegaꝛ etiam

3 ꝙ †non valeat pactũ vt debitor nõ possit bonis cedere: [a] qꝛ vi detur se obligare ad carceres quasi hoc sit cõtra bonos mores de hac. q. vide plene p Cy. ⁊ Bal. C. qui bo. ce. pos. l. ĩ. An autẽ valeat statutũ ꝙ possit debitor carcerari aliter ꝙ de iure com muni cõcedaꝛ. Dy. tenuit ꝙ nõ. Bar. contra per plures ratio

4 nes. ĩ. de condi. ⁊ demon. l. titio centũ. §. ij. †de iure eñ cõmuni põt duobus cõcurrentib⁹ carcerari ꝙ debitũ sit liqdũ p sentẽ tiã vel confessionẽ. vt. l. ĩ. qui bo. ce. pos. ⁊ ꝙ facultates eius nõ sufficiant: ⁊ al's nõ valeret captura per gl. singu. que est in. l. iiij. §. tutores. ĩ. de suspec. tut. ⁊ plene per Bar. in. l. cũ ex eo. ad. l. iu pecu. sed statuta terrarũ disponũt ꝙ instrumẽta guarentigia ta mittantur executioni sicut sententia diffinitiua etiam p ca pturam persone ⁊ non relaxetur quousqȝ soluerit quãtumcũ qȝ sit diues. ⁊ de talibus statutis intelligenda est questio Dy.

5 ⁊ Bar. ¶ †An autem dicto casu debitor captus possit cedẽdo bonis liberari a carceribus sicut posset si captus esset de iure cõi. vt. in. d. l. ĩ. qui bo. cede. pos. Bald. ibi tenet ꝙ sic qꝛ statuta sunt intelligenda ẽm ius commune per glo. que est. C. de iure deliberan. l. fi. §. in computatione. sed Florentie vidi seruari cõ

b trariũ ⁊ trufantur[b] de hoc. ¶ Ultimo scias ꝙ maritus si vult gaudere hoc priuilegio debet cauere de soluendo insolidũ cũ venerit ad pinguiorem fortunam: vt. C. de rei vxo. acti. §. cum autem. circa finem.

1 ☞ Quod tempus inspiciatur quatenus maritus facere potest.

1 **Rei iudicate.** †Quasi dicat non tẽpus post nec tempus ante. ſꝫ aduerte qꝛ fateor ꝙ si tempore sñie facere poterat: ⁊ sic fuit cõdemnatus insolidum licet postea desinat facere posse: non vtetur hoc priuilegio in executione senten tie ⁊ isto modo intelligo istud principium: secus si tũc poterat facere lꝫ fuerit cõdẽnatus insolidũ per errorem: vt. ĩ. eo. ex di uerso. §. fi. sed si post sñiam inciperet facere posse lꝫ tp̃e sñie nõ poterit. dic ꝙ in executione nõ gaudebit hoc beneficio: qm̃ est

c temporale quousqȝ veniat ad pinguiorem [c] fortunã ⁊ sic post fa ctam execut. inciperet facere posse. iterum fieret executio in eo quod deficit: vt in. l. ĩ. §. cum autẽ statim allegato: fortius si an te factã executionem incipiat facere posse. tempus autẽ prece dens non inspicitur si prius facere potuit: ⁊ tp̃e sñie nõ potest

2 vel econuerso sed tempus sñie. ¶ †Gl. tñ que est hic videꝛ vel le ꝙ etiã tempus litis contestate inspiciatur per. l. litis. s̃. de ne go. gest. sed Bar. reprobat ⁊ dicit ꝙ ibi posse facere erat causa actionis dande. ideo inspicitur tempus litis contestate hic ve ro condemnationis moderande vel non moderande. ideo in spicitur tempus condemnationis.

2 ☞ Propter adulterium vxoris ad quid ⁊ qualiter maritus agere possit ⁊ qñ mulier perdat dotem. ⁊ nu. 4.

3 Quid si matrimonium erat putatiuum.
Si maritus non accusauit vxorem ciuiliter de adulterio in ei⁹ vita nõ põt heres eius accusare. nec vxori dotem repetenti de adulterio obijcere.

4 Si maritus vxorem inuentam in adulterio interfecit vbi hoc licebat ex forma statuti nõ lucraꝛ dotẽ sicut nec si criminaliter accusasset.
Si vasallus commisit feloniam contra dominum ⁊ dominus in eius vita non est conquestus heres eius conqueri non põt: nec feudum auferre.
Heredi mulieris an possit obijci crimẽ adulterij si marit⁹ ad huc viuit.

1 **Heredi mariti.** †Ad heredẽ mariti nõ trãs mittiꝛ bñficiũ ne cõdẽneꝛ vl tra ꝙ facere possit. nec etiã ius vindicandi malos mores vxo

2 ris ad effectũ lucrãde dotis. h. d. ¶ †In gl. ĩ. i fi. ibi prima plꝫ. ⁊ sic tenet ista gl. ꝙ etiã hodie cõpensatio fieri põt de eo qð de bet maritus vel eius heres occasione dotis ad id qð mulier vel eius heres dũmodo hincinde debeatur quãtitas siue pro principal'r data in dotẽ siue p fructib⁹. vt. s̃. eo. diuortio. §. ob donationem. idem tenet gl. in. §. taceat qð etiã doc. sequuntur. s. Cy. ⁊ Barto. ⁊ sic non corrigitur iste. §. per. §. taceat. qꝛ hic lo quitur de compensatione ibi de retentione que fit de specie ad speciem

---

a ¶ Bonis cedere. ð hoc late p do mi. de rota. deci. cccccl xvij. de re iud. in antiqs. et ibi qd si est iura tum.

b ¶ Trufanꝛ. dñs alex. dicit ꝙ sibi plꝫ dictũ Ange. hic ⁊ in. l. nemo carcerẽ. de exac. tribu. li. x.

c ¶ Pinguiorem ſꝫ an stãte sta tuto qð debitor fugitiu⁹ veniẽs ad piguiorẽ for tunã teneaꝛ sol uere nõ obstãte quacũqȝ ɔ̃uetio ne an si postqȝ p uenit ad piguio rẽ fortunã faciat ɔ̃uẽtionẽ an illa valeat. vide p ro ma. ɔ̃si. ccccliij.

speciem vel specie ad quantitatem. contrarium tñ tenuit glo. in. l. s. eo. circa fi. ibi. Itẽ nõ obijcit̃ compẽsatio. ⁊c. dixi in illo

2 §. ob do. ¶ † In gl. vltima in fi. ibi sed hodie non potest reijci supple etiam p maritũ cuius contrariũ hic innuit̃. sed certe h̃ esset verũ in moribus non ledentibus pudorem matrimonij: ꝑpter quos iure isto poterat dos retineri hodie non vt ibi ꝫ si ledũt puta ꝑpter adulteriũ nõ loq̃t ille tex. imo ẽt hodie põt dos retineri. vt in. c. plerũq;. de dote post diuor. resti. ⁊ sic non corrigitur. l. consensu. C. de repud. nisi in hoc q2 de iure ciuili propter adulterium poterat ex toto separari matrimoniũ. et vir lucrabatur dotẽ ⁊ poterat aliã vxorẽ recipere vt. d. l. cõsensu. hodie nõ sepat̃ matrimoniũ p illã autoritatem quos deus coniunxit homo nõ separet. xxxiij. q. ij. c. quos deus. sed separatur torus. i. cohabitatio mediante iudice[a] ecclesiastico: q2 non

a est licitũ viro mulierẽ ꝑpria autoritate a se abijcere sed dꝫ eaꝫ accusare corã iudice ecclesiastico ad separationeꝫ tori ⁊ lucrũ dotis: vt in illo. c. plerũq;. Et aduerte diligenter q2 istud est verum si maritus eam nõ accusauit criminaliter ad penã legalẽ vt detrudat̃ in monasteriũ sed solum ciuiliter ad separationẽ tori ⁊ lucrũ dotis quo casu non hꝫ necesse subscribere ad penam talionis. vt in. c. tue. de procu. Si aũt accusasset criminaliter quo casu habet necesse se subscribere vt ibi tunc nõ posset postea accusare ciuiliter ad lucrum dotis: imo detruderet̃ in monasterium vna cum dote diuidendo tñ eã vt habetur in aut̃. sed hodie. C. de adul. ⁊ ita ibi tenet gl. ⁊ in. d. l. consensu. in tertia solu. ad contrarium de dicta aut̃. qđ etiã tenet Cynus. ⁊ istud est singulare. regulariter em̃ finita accusatione criminali nõ prohibetur quis ciuiliter agere licet ea pendente secus: vt in. l. interdum. de publ. iudi. ⁊. C. qñ ciui. acti. l. j. ⁊ ꝑpter hoc Bar. videt̃ errasse in. l. miles. §. si socer. de adul. vbi dicit q̃ maritus nõ lucratur dotem nisi accuset vxorem de adulterio ⁊ se inscribat. Nam ex hoc qđ dicit se inscribat ptꝫ q̃ loquit̃ de accusatione criminali: sed certe tunc non lucraret̃ vt dictũ est ꝫ bene est verum q̃ non lucratur nisi accuset ciuiliter in curia ec

3 clesiastica. ¶ † Sed qd si matrimoniũ nõ tenebat ꝫ putabat̃ tenere: quidam dicunt q̃ tunc mulier nõ perdit dotem: q2 non dicitur cõmittere adulterium. alij contra. hoc tangitur p glo. in. d. l. consensu. ⁊ in. d. c. plerumq;. dic vt ibi. Si ergo maritus non accusauit ciuiliter in eius vita. heres eius nõ potest accusare nec vxori dotem repetenti de adulterio obijcere: ⁊ iste est casus no. hic quod videtur esse verum si maritus sciuit adul-

b terium[b] cõmissum ⁊ habuit tp̃s accusandi al's secus vt no. Cynus. C. de reuo. dona. l. j. in fi. arg. l. in confirmando. ⁊. l. vtilitatem. de con. tu. ⁊. C. de inof. testa. l. iij. alij cõtra. qđ verius videtur cum sit accusatio tendens ad meraꝫ vindictã sicut actio iniuriarũ: ideo nõ transmittit̃ ad heredẽ ante lit. contes. etiã per ignorantẽ: vt. l. j. de pri. delic. ⁊. l. cum emancipati. §. si emancipatus filius. de col. bo. Et istud qđ dixi. s. in ver. ⁊ aduerte. facit optime p opi. Bal. quam recitaui. s. eo. l. ab hostibus. §. fin. q̃

4 si † maritus vxorẽ inuẽtã in adulterio interfecit vbi licebat interficere ex forma statuti non lucretur dotem. q2 ista licẽtia succedit loco accusationis criminalis. vt. C. qñ licet vnicuiq; se fine iudi. vin. l. j. sed si accusasset criminaliter nõ lucraret̃. ¶ Vltimo facit iste tex. q̃ si vasallus cõmisit feloniam contra dñm: ⁊ dñs in eius vita non est conquestus heres eius conqueri nõ possit nec feudũ auferre. de hoc est gl. in. l. omnimodo. C. de inoffi. testa. ⁊ in vsi. feu. que sit pri. cau. benefi. amit. §. porro. ⁊ per Cyn. in. d. l. j. C. de reuo. dona. An aũt heredi mulieris possit obijci crimen adulterij si maritus adhuc viuit. sed non vxor. vide in. l. fi. C. de adulte.

2 ☞ Constante matrimonio põt esse iudiciũ inter maritum ⁊ vxorẽ ex cã dotis ⁊ an etiam ex alia causa.

3 Mulier q̃ possit contrahere societatem conuentionalem.
Vxor an possit renuntiare bñficio ne cõueniat̃ ex ꝑmissione dotis vltra q̃ facere possit.

4 Quod vxor cum marito sit vna caro.
Qui efficitur compater vnius efficitur etiam alterius.

5 Maritus lꝫ sit emancipatus q̃ socer etiã habeatur loco parẽtis quo ad vxorem.

6 Vxor habens patrem non exit patriã potestatem propter matrimoniũ ⁊ licet transeat in potestatem viri sunt tamẽ potestates diuerse ⁊ qualiter differant: ⁊ qñ teneatur potius parere vni q̃ alteri.

7 Mulier nupta in alia ciuitate desinit eẽ ciuis ⁊ habere domicilium in ꝑpria ciuitate in his que concernũt obsequia matrimonij non quo ad onera realia imposita a propria ciuitate.
Statutũ q̃ forensis nõ possit acquirere immobilia non hꝫ locum in alibi nupta.

8 Pater vxoris qñ non habeat beneficium ne conueniatur vltra q̃ facere possit.

9 Affinitas in quibus dissoluatur per mortem vxoris. In quibus non.

10 Statutũ q̃ cause inter affines cõpromittantur non hꝫ locũ inter generum ⁊ socerum mortua vxore.
Pactũ vel statutũ de lucranda dote locum hꝫ etiã in dote nõ soluta constante matrimonio.

1 **Socero.** † Pater mariti habet beneficiũ ne condẽnetur vltra q̃ facere possit sicut ipse maritus ⁊ similiter pater vxoris etiam ipsa vxor si conueniatur ex promissione dotis. h. d. cũ. l. seq. ⁊ prin. se. vsq; ad. §. fi. ¶ In textu ibi cũ quo nur⁹ de dote agit: q2 ipse recepit dotẽ vnde ipse tenet̃ non maritus nisi sit heres eius vt. j. e. si cum dotẽ. §. trans-

2 grediamur. ¶ † In. l. ex diuerso ibi item si mulier ex promissione conueniatur. ⁊ sic no. q̃ cõstante matrimonio potest esse iudicium inter maritũ ⁊ vxorem ex causa dotis certe etiã ex alia causa. vt. l. non tñ. j. de regu. iur. ¶ In tex. ibi sicuti cum socia fuerit supple ex aliquo ɔtractu societatis. Nam ⁊ inter socios locum habet istud beneficium. Et sic nota fm̃ Bald. q̃ mulier potest contrahere societatem conuentionalem de qua habet̃

3 in tit. s. pro socio. ¶ † No. etiam q̃ istud beneficium sicut conceditur viro vel patri eius contra vxorẽ ratione reuerentie quẽ vxor eius debet habere. vt. l. alia causa. §. eleganter. in fi. s. co. ita econuerso. lꝫ ipsi vxori non debeat reuerentiã. ⁊ sic videtur q̃ vxor possit renuntiare huic beneficio quasi non sit cõtra bonos mores postq̃ non est contra reuerentiã sibi debitam. ar. illius. §. eleganter. a contrario sensu. ⁊ qđ ibi no. in gl. in cõtrario. l. si conuenerit. de re iudi. nam alij qui habent hoc priuilegium alio respectu q̃ reuerentie renuntiare pñt. certe ego dubito de hoc ⁊ non affirmo. doc. tñ non tangũt ⁊ humanius est dicere contrariũ ꝑpter societatem cõis vite: vt. l. j. j. rex amot.

4 quasi contineat inhumanitatẽ. ¶ † In gl. j. ibi q2 cuꝫ vna caro vxor sit cũ marito. iuxta illud erũt duo in carne vna. Matth. c. xix. c. gaudemus. de diuor. Marci. c. x. c. debitũ. de biga. ⁊. c. j de coniug. lepro. ⁊ ideo dicunt canoniste q̃ cõicant̃ sibi actiones. ⁊ ille qui efficitur compater vnius efficitur etiam alteri⁹.

5 ¶ † In glo. ibi. cum maritus sit in potestate soceri. innuit ista glo. q̃ si maritus esset emancipatus socer nõ haberet̃ loco parẽtis quo ad vxorem quod nõ est verum. nã nihilominus pater est mariti. q2 p emãcipationẽ nõ soluitur paternitas: q̃ est de iure naturali lꝫ soluatur patria potestas q̃ est de iure ciuili

6 ergo ⁊ quo ad vxorẽ loco parentis dꝫ haberi. ¶ † In gl. ibi vere. tñ no. istã gl. q̃ vxor habẽs patrẽ nõ exit patriã ptãtem ꝑpter matrimoniũ[c] vt in. l. quã gl. allegat. ⁊. C. de col. l. filie lꝫ. ⁊

c l. pater. j. de adul. lꝫ transeat in potestatem viri sunt em̃ potestates diuerse. nam potestas viri est quo ad ea que concernũt obsequia matrimonij: ⁊ q̃tum ad illa potius debet obedire patri: potestas aũt patris est quantum ad ea que sunt de iure ciuili. vt insti. de pa. pote. ⁊ in illis dꝫ potius obedire patri. Et p hoc allego qđ no. Barto. in. l. fi. §. idem rescripserunt. j. ad mu-

7 nicipa. † de muliere que nupsit in alia ciuitate: q2 desinit esse ciuis ⁊ habere domicilium in propria ciuitate vt ibi. ⁊. l. cũ quedam puella. de iuris. om iudi. nam hoc est verum in his q̃ concernunt obsequia matrimonij nõ in alijs: ⁊ ideo si propria patria imponeret onus ꝑsonale propter quod cogeretur se sub-

d trahere a seruitio viri non cogitur obedire[d] secus si reale. vt. l. j. C. de mul. ⁊ in quo loco. lib. xj. ¶ Et si statutũ diceret q̃ forensis non possit acquire immobilia talis mulier alibi nupta nõ debet dici forensis: ⁊ sic põt acquirere q2 per hoc non abstrahi-

8 tur a seruitio viri: ⁊ sic nõ desinit esse ciuis. ¶ † Super. l. ex diuerso. in gl. j. ibi. sed eo soluto subdistinguit̃. pater ergo viri ẽt si conueniatur soluto matrimonio ad restitutionem dotis habet hoc beneficium. vt. s. in. §. socero. nam ⁊ prius cõueniri nõ potest. sed pater mulieris ita demum hꝫ si conuenitur constante matrimonio. Est etiã alia differentia quia pater mariti habet hoc bñficiũ etiã si conueniat̃ alia actione q̃ de dote sicut et ipse maritus: vt in. l. ⁊ nõ tñ. cum seq. de re iud. sed pater vxoris nõ nisi cũ conueniatur ad dotẽ ꝑmissam qđ est not. soluto aũt matrimonio si pater vxoris conueniat̃ hꝫ hoc priuilegiuꝫ vt in. l. sicut. cũ. l. seq. j. de re iu. nisi dolo induxisset generũ ad cõtrahendũ matrimoniũ cũ filia sub spe magne dotis ꝑmisse. cũ sciret seipsam soluere nõ posse vt est casus sing. in. l. pe. s. de iure do. ista tñ rõ vendicat sibi locum etiã si cõueniatur mrĩmonio constante: cũ nec tũc debeat habere bñficiũ tñ ille tex. innuit cõtrariũ. Iac. de are. dixit nõ esse fiendã differentiã si cõueniatur cõstãte matrimo. vel eo soluto: sed an fuerit in dolo vel nõ: certe hoc est expresse ɔ̃ tex. dictarũ legũ: ideo melius videt̃ dicendum q̃ si fuit in dolo indistincte nõ gaudeat si nõ fuit gaudeat si cõueniatur cõstãte matrimo. secus si eo soluto: vt. l. sicut ⁊ ita intelligitur illa. l. pe. de iure do. licet prima facie sonet in

9 ɔ̃riũ q̃ dolus nõ noceat nisi cum cõuenit̃ matrimonio soluto †

a ¶ Iudice ecclesiastico. dicit lu. ro. sin. suis. fol. xxx. q̃ p adulterio ẽ triplex pena vna sepationis tori: scđa detrusiõis in monasteriuꝫ. tertia icisio pannor ⁊ capillorũ. ⁊ has oẽs imponere põt iudex ecclesiasticus iurib⁹ ibi allegatꝫ p eũ: reprobata opi. Io. an. in. c. fi. de fo. ɔpetẽ. in nouella.

b ¶ Sciuit adulteriũ. in hoc satis post doc. addidi hic in aposti. ad Bar. i characteribus de tortis.

c ¶ Propter mrĩmoniũ. an vxor sit in ptãte viri vl' patris ⁊ an acquirat viro vel patri. vide p alexan. ɔsil. cxxxiij. iiij. lib.

d ¶ Obedire. adđ eũdẽ pau. de ca. ɔsi. cxcv. in pmo impressis q2 alia sunt confuse impressa.

Est autē ratio quare soluto matrimonio nō gaudet qꝛ soluta est affinitas ſm gl. ꝛ ꝯsequens amor ꝛ dilectio: vt not. in d. l. sicut que rō videt̃ ꝓbari in d. l. pe. dum dicit affinitate durante. ſʒ Jac. de are. rephendit qꝛ non dissoluit̃ affinitas p mortē vxoris: vt insti. de nup. §. affinitatis. sed certe verū est quantū ad impedimētum matrimonij qꝛ vir nō pōt contrahere cum alia cōsanguinea vxoris predefuncte vsqꝫ ad quartum gradū inclusiue vt in c. nō dꝫ. de consan. ꝛ affi. ſʒ q̄tū ad alios effect⁹ iuris: aut qs vult admitti tanq̄ affinis ad aliqđ beneficiū: qđ tendit in preiudiciū alterius ꝛ non dꝫ admitti qꝛ censet̃ dissoluta affinitas. ita dꝫ intelligi illa gl. no. nam preiudicium est viro q pater vxoris nō cōueniat̃ vltra q̄ facere possit aut tale beneficiū nō tēdit in preiudiciū alterius ꝛ pōt admitti tanq̄ affinis. vt in l. fi. C. de ver. sig. vbi casus† ideo si statutum dicit qđ cause inter affines compromittant̃ ꝛ vertit̃ qđ inter generū et socerū mortua vxore nō dꝫ^a cōpromitti altero recusante quia hic tendit in preiudiciū alterius q non cogit̃ de iure cōpromittere vt no. in l. furti. §. q iustū. de infami. ideo non debent reputari affines quantum ad hoc. ita no. Bal. in d. l. fi. C. de vb. sig. ¶ Ultimo nota in eo quod sequitur in glossa. quod pactum vel statutum de lucranda dote locum habet etiam in dote nō soluta matri. constante. vide quod no. Bart. in l. iubemus. C. de sacrosanc. eccle.

> a ¶ Nō dꝫ. adđ eūdē pau. ꝯsilio. lxxxi. vbi in facto ꝯsuluit.

Ex diuerso.

2 ☞ Judex an censeatur expresse exceptionē reprobasse si ꝓnuntiet totam quantitatem deberi: licet non dicat non obstā te tali exceptione.

Maritus si deferat iuramētum vxori vel eius heredi ꝛ iurat sibi deberi centum qđ non possit postea maritus opponere beneficiū de quo in hac lege.

3 Exceptio inuentarij potest opponi post sniām.

> b ¶ Totā q̄titatē iudex ꝓcedendo ad vlteriora vt̃ tacite reijcere exceptiōes si super ea est cognitū et si nō appellet̃ nō pōt amplius ea deduci de quo ꝑ ro. cō. cccc xij.

Ex diuerso. Si in iudicio. 1 †Exceptio q̄ nō ipugnat sniam pōt post sniam opponi. h. d. ad hoc allegat̃ ꝛ etiā. l. nesenni⁹. §. fi. ſ. de re iud. vide qđ no. in l. j. C. de iur. ꝛ fac. igno. ¶ In tex. ibi ex ignorantia iuris lapsus. ꝛ sic pꝫ q loquit̃ qn̄ fuit opposita hec exceptio sed iudex eam noluit admittere: vel si examinauit expresse eā non reprobauit: si aūt non fuisset opposita iudex non diceret̃ ex ignorantia condemnasse si aūt expresse exceptionē reprobasset dicendo non obstāte tali exceptione non posset post sniam que transiuisset in rem iudicatam talis exceptio proponi per l. quod in diem. §. si rōnē ſ. de compen. ꝛ l. si autem. §. fi. de neg. gest. ꝛ C. de fide instru. l. fi. ꝛ si ex fal. instru. l. j. ſm Dy. 2 †Et videtur dicendū q expresse censeat̃ reprobasse si pronuntiet totam quantitatem^b deberi: licet non dicat non obstante tali exceptione qꝛ intelligitur cū effectu. s. illa non obstante per tex. cum glo. no. in l. eum qui. §. si mulier. ſ. de iureiur. Uel dic melius quod ibi loquitur in iuramento. fateor eñ q si maritus defert iura. vxori vel eius heredi ꝛ ille iurat centū sibi deberi nō pōt maritus postea hoc beneficium opponere qꝛ fit interpretatio in fauorem iurantis vt intelligatur. s. cum effectu non sic in verbis iudicis que nō ita intelliguntur in preiudicium alterius per id quod in si. nota. Inno. in c. qm̄ frequēter. vt lite non contest. ꝛ Bar. in l. ij. C. vbi in rem actio. 3 †Et allegatur iste tex. qđ exceptio inuentarij pōt opponi post sniam:^c qꝛ ipsam non impugnat. vide de hoc in addi. Spe. de instru. edi. §. fi. in fi. tñ non videtur verum qđ non impugnet: qꝛ qui confecit inuentarium nō obligat̃ vltra vires hereditatis: si ergo est condemnatus insolidū ꝛ postea dicat se non teneri qꝛ confecit inuentarium iam impugnat sententiam in qua condēnat̃ tanq̄ debeat non sic in hoc beneficio q nō liberat ab obligatione. sed dic verū esse q nō tenet̃ inspecta dispositione iuris sed inspecta mente defuncti sic ꝛ quo ad iustū respectū intelligit̃ condemnatio iudicis ꝛ sic non venit ꝯ sniam ꝛ pro hac opi. videtur casus in l. pe. ſ. de confes. subtiliter intelligendo. ¶ In glo. ibi. non expresso errore in snia ꝛ diceret̃ error expressus si diceret marito non cōpetere beneficiū ne condemnet̃ vltra q̄ facere possit: loquendo generaliter de quolibet marito: ꝛ sic pronuntiaret de iure constitutionis: vt l. j. §. item cū contra sacras. ſ. que senten. sine appel. rescin. sed si loqueretur specialiter de hoc marito q sibi non competat in hoc casu non diceret̃ error iuris expressus: qꝛ est dare casū in quo sibi nō cōpetit. vt. ſ. j. l. pxi. §. licet. ꝛ ad talē casum verba iudicis debent referri. ¶ In vltima glo. ibi. l. qui exceptionem. sed illa loquitur in exceptione perpetua: ista verō est dubia et non inducit repetitionem soluti qꝛ nō tangit obligationē: vt l. nam ꝛ si maritus. de condi. inde. ꝛ sic gl. non loquitur bñ ſm Dy. nam indistincte non repetit. ꝛ gl. hic distinguit. soluat ante sententiam vel post.

> c ¶ Post sniam, adde ancha. cōs. vj. eūdē pau. cōsi. cxliij. vbi đ exceptiōe meliorametorū p an. cōsi. cxxxij.

> d ¶ In tertiā. de hoc articulo in quo tot sentētie quot capita. vide late hic i apo. no. ad Bar. i caracterib⁹ de tortis.

2 ☞ Priuilegiū personale: an transmittatur ad extraneos heredes.

3 Emphyteosis ecclesiastica transmittit̃ ad liberos ꝛ descēdētes masculos ꝛ feminas. ꝛ an etiā ad extraneos. ꝛ nu. 4.

4 Si alicui ꝯcedat̃ pro se ꝛ suis heredib⁹ illud verbū heredibus sumitur ꝓ liberis ꝛ quid in priuato. Quid in feudis.

5 Priuilegium de quo hic licet transeat ad filios primi gradus non tamē extēditur ad nepotes et vlteriores.

Etiam. 1 †Hoc beneficium transmittit̃ ad liberos eiusdē matrimonij. h. d. tex. cū glo. 2 †Quero an idē sit in alijs priuilegijs psonalibus vt licet nō transmittat̃ ad heredes extraneos trāsmittatur tamē ad filios. doc. cōiter tenēt q nō: ꝛ q sic spāle in priuilegio quod datur rōne matrimonij: vt hic. ꝛ in. §. exceptis. secus in alijs p. l. nō solū. §. si pupille. ſ. de ritu. nup. ꝛ reprobauit glos. que est in l. ex plurib⁹ de admi. tuto. tene menti. Itē quid si sunt nati ex alio matrimonio glos. hic tenet idē cōtrariū no. p gl. in l. si cū ꝓcuratore. ſ. de re iudi. ꝛ l. verū in prin. ſ. pro soc. ꝛ ille cōiter tenet̃. ¶ Et no. glo. que tenet q ꝑuilegiū ꝑlationis etiā in actione psonali trāsmittat̃ ad filios Bar. tñ in l. j. ſ. eo. videt̃ tenere cōtrariū p. l. j. C. de priui. dot. qui loquitur indistincte ꝛ. §. exceptis videt̃ intelligere in priuilegio quod 3 cōpetit in actio. reali. ¶ †Ultimo glos. que semp allegat̃ dicit vnū verbū notabile ꝛ idem in emphyteosi ecclesiastica vt trāsmittat̃ ad liberos tantū. nō autē ad extraneos heredes per. §. emphyteosim. in aut. de nō alie. p quā etiā videt̃ q nō ad omnes liberos sed vsqꝫ ad tertiā generationē ꝛ non vltra. Idē q glo. videt̃ tenere spe. in tit. de loca. §. nūc vero aliqua. ver. cētesimodecimotertio. Sed in cōtrariū facit quod idem no. eo. §. v. vij. vbi tenet q potest cōcedi ppetuū. ꝛ sic trāseat ad extraneos heredes: qꝛ filij nō possunt in ppetuū esse. ꝛ pro hoc aut. perpetua. ꝛ aut̃. si quas. C. de sacrosanct. eccle. sed istud pōt intelligi quantū ad ꝑpetuitatem tēporis: qꝛ si liberi ppetuo durarent ppetuo durabit emphyteosis non q̄tum ad qualitatē successorum vt veniāt heredes extranei. vt ingt Bal. in illa aut̃. si qͣs ꝛ de hoc articulo dic vt ibi not. per eum. ¶ Patet ergo ex ista glo. q si ecclesia cōcedat rem in emphyteosim alicui intelligit̃ cōcedere pro illo ꝛ suis descēdentibus masculis ꝛ feminis nō 4 pro extraneis heredib⁹ † ꝛ si cōcederet ꝓ se et suis heredibus illud verbū heredibus sumeret̃ ꝓ liberis sicut in feudis: vt in c. j. §. ꝛ si clientulus. de alie. feu. secus in priuato cōcedente rem suam in emphyteosim qꝛ videt̃ cōcedere pro recipiēte ꝛ ꝓ eius heredibus quantūcunqꝫ extraneis ꝛ hoc vult spec. in d. ver. cētesimodecimotertio. Sed quidā dicunt q idē in ecclesia qꝛ hodie potest cōcedere in emphyteosim ppetuā: vt in aut̃. de alie. ꝛ emphy. §. licētiam. per quē dicunt corrigi. §. emphyteosim. in aut̃. de non alie. quā glo. allegat ꝛ istud qđ corrigat expresse dicit Bar. in aut̃. ꝑpetua. C. de sac. san. eccl. Alij dicunt q ille. §. emphy. loqtur in ecclesia cōstātinopolitana veritas est q loqtur in qualibet ecclesia ꝛ pio loco si bene inspiciat̃ et vult duo scꝫ q nō possit ꝯcedere in extraneos heredes: sed descendētes tantū: ꝛ q nō in omnes sed vsqꝫ in tertiā^d generationē: postea p aut̃. de alie. ꝛ emphy. §. j. col. ix. cōfirmat̃ ille. §. in ecclesia constantinopolitana ꝛ alijs sibi subditis: sed in alijs ecclesijs statuit̃ in. §. licētia. q possit cōcedere ppetuo ego intelligā respectu tēporis. ꝛ sic corrigat̃ ille. §. inquantū dicit q nō possit cōcedere vltra tertiā generationē: nō inq̄tū dicit q nō possit cōcedere in extraneos heredes sed in descendētes tantū ꝛ istud videt̃ de mēte Jo. an. in c. ꝓsentia. de ꝓba. ꝛ sic ista gl. bene loquitur licet quidā ipsam reprehēdant ꝛ dicāt se cōtrariū ꝯsuluisse. Hoc verū nisi in dicta ecclesia sit ꝯsuetudo de cōcedēdo etiā in extraneos heredes: qꝛ illa seruabit̃. ꝛ ita intelligo qđ no. Bal. in aut̃. si quas ruinas. ꝓ gl. q̄ est in l. de qbus. cū l. seq. ſ. de leg. que dicit esse seruandā ꝯsuetudinē vigentē in reb⁹ ecclesiasticis alienādis. ꝛ est notabilis illa glo. qꝛ illa dicit̃ cōsuetudo que inducitur a populo vt ibi: sed ista nō inducit̃ a populo sed a clericis in sua ecclesia: ꝛ tamē illa glos. vult q seruet̃. Itē scias qꝛ Bal. in aut̃. defuncto. in prin. C. ad tertul. videt̃ velle q licet eccle. possit ꝯcedere in ppetuū. idest quousqꝫ supsunt descēdētes si vult expsse hoc dicat: si tñ simpl'r cōcedat vel dicat ꝓ se vel dicat pro illo ꝛ suis heredibus ꝛ descendētib⁹ nō videt̃ cōcedere ppetuo. sed solū vsqꝫ ad tertiā generationē p illū. §. emphyteosim. in autē. de non alie. ꝛ idē videt̃ dicere in feudo ecclesiastico sic cōcesso. ꝛ qdam adherētes dictis suis ita cōsuluerunt. Sed idem Bal. in l. in psonā. C. de fidei cō. circa fi. tenet cōtrariū q imo videtur ꝯcedere perpetuo. i. quousqꝫ durant descendētes postq̄ potest ita cōcedere ꝛ significatio verborum hoc importat et ista pars est vera: nec voluit cōsilijs illorum subscribere et in feudis est tex. expressus qui loquit̃ generaliter in quolibet feudo quod intelligitur cōcessum vsqꝫ in infinitū quousqꝫ durant

durant descendentes in vsu feu. qui feu. da. pos. §. hoc quoqꝫ no tantū. ⁊ istud teneas. predicta ꝓcedūt qñ cōcedit in emphyteo sim nō res consueta aliter cōcedi ⁊ sic est de mēsa ecclesie quo ca su requirit cōsensus capituli vel cōuentus ⁊ etiā supioris. ⁊ re quirit ꝙ expediat ecclesie ⁊ qñ dicat expedire. dic vt no. in Spe cu. de loca. §. nūc vero. v. vij. ⁊ tunc qualiter debeat fieri conces sio ⁊ cum quanta diminutione mercedis dic vt in aut. perpetua ⁊ in aut. si quas ruinas. sed si sit res alś consueta concedi i em phyteosim ⁊ sit reuersa ad ecclesiam ꝓpter canonē nō solutum vel alia ratione tunc poterit iterum cōcedi ꝑ solū prelatum ⁊ si ne alia cā [a] subsistente eo modo quo alś fuit concessa qꝛ ista nō dicitur alienatio ex quo semel exiuit de mensa vt in. c. ij. de feu. do in. j. q. ¶ †Ultimo. d. Ang. dicit hic vnum verbū notabi. qđ lꝫ priuilegiū de quo hic transeat ad filios primi gradus: quia sunt de eodem matrimonio cuius contēplatione concedit pri uilegium. nō tñ extēditur ad nepotes ⁊ vlteriores qꝛ nō sunt ð eodē matrimonio: ⁊ istud tene menti. ꝑ quo facit tex. dum dicit filios. nā appellatione filioꝝ de ꝓprio significato nō veniūt ne potes iuxta ea q̄ plene habent in. l. liberoꝝ. de ver. signi. facit ēt qđ. s. dixi qꝛ regulariter priuilegia personalia nō transeūt etiā ad filios heredes post mortem patris nisi qñ conceditur occa sione matrimonij vnde nati sunt. vt. l. non soluꝫ. §. si pupille. de ritu nup. tene menti.

2 ¶ Debitor qđ dissipauit eius bona an ꝑdat beneficiū ceden di bonis.

3 Quid si nō dissipauit: sed tp̄e quo cōtraxiterat pauper ⁊ scie bat se non posse soluere.

1 **Licet.** †In duob[9] casibus ꝑdit maritus priuilegiū: ne cōdemnet vltra ꝙ̄ facere possit. l. si bona sua dissi pauit dolose in necē ⁊ fraudem mulieris. Item si dolose dissipa uit vel interire fecit res dotales ꝓpter culpā vero cōmissam in rebus proprijs vel dotalibus hoc priuilegiū non perdit. h. d. vsqꝫ in fine. ⁊ primo loquit qñ in rebus ꝓprijs cōmisit vlqꝫ ad ver. offilius. postea qñ in rebus dotalibus. ⁊ recollige breuiter ꝙ duplex est differentia an dolus cōmittat per maritū in suis proprijs rebus an in rebus dotalibus. Prima est quia primo casu dolus non facit ipsum teneri mulieri de interitu reꝝ sua rum sed facit ipsum perdere beneficium ne conueniatur vltra ꝙ̄ facere possit. sed in secundo casu perdit beneficium ⁊ vltra h̄ etiam tenetur de interitu rerum dotalium. Secūda est qꝛ i pri mo casu ita demum facit perdere beneficium si apparet ꝙ fuit commissus in necem ⁊ preiudicium mulieris ꝙ poterit proba ri per testes q audiuerunt ipsum dicentē ꝙ ideo dissipabat bo na sua vt mulier nō rehaberet dotem per gl. no. que est in. l. ful cinius. §. quid sit latitare. ex quib. cau. in pos. mitta. ⁊ in. l. apud celsum. in prin. de doli excep. quas oīno vide. Sed in secundo casu perdit priuilegium indistincte etiam si non cōmisit dolum respectu mulieris sed cuiuscunqꝫ alterius. si autē nō cōmisit do lum sed culpam: tunc si in rebus proprijs nec tenet mulieri de interitu vel deterioratione ipsarum nec etiaꝫ perdit priuilegiū vt in prima parte huius. §. In secundo vero casu bene tenetur mulieri si fuit culpa leuis que venit in hoc cōtractu qui celebra tur gratia vtriusqꝫ non aūt leuissima. ¶ Sed hic queritur an ta lis culpa faciet ipsum perdere beneficium glo. hic tenuit quod sic. contrarium videt sentire in l. verum. §. tpš. ꝑ soc. ⁊ illā vide tur doc. approbare. pro prima tamē facit tex. hic in fi. dum dicit dolus malus ⁊ culpa a contrario sensu. Si vō maritus nec fuit in dolo nec in culpa leui: ⁊ tñ res dotales perdite sunt nec ꝑdit beneficium nec tenetur mulieri nisi ad cedendā actionē si quam hꝫ puta furti vel. l. aquilie vt in fi. huius. §. ⁊ hec est conclusio.

2 ¶ †Quero quid in alijs debitoribus non habētibus hoc pri uilegiū sed aliud puta ꝙ possint cedere bonis si dissipant eorū bona an perdant illud priuilegiū. de hoc vide bonum tex. cum gl. in fi. j. q̄ in fraudē credi. vbi distinguit an dissipent taliter ꝙ bona non reperiant: vt qꝛ sunt mobilia ⁊ tunc perdunt ⁊ si iam cessissent bonis: ⁊ sic in postea accquisitis haberent priuilegiuꝫ de quo hic illud perderet qꝛ exigeretur ab eis solidum vsqꝫ ad sacculum ⁊ peram: vt ibi dicit gl. notabiliter ⁊ possent incarce rari ⁊ in carceribus mori: secus si bona appareant: vt qꝛ sint i mobilia: qꝛ dꝫ agi contra possessores actione pauliana ad reuo candum alienationē factā in fraudē ⁊ fraudator posset cedere bonis: ⁊ hoc tenet Dy. insti. de acti. §. item si quis in fraudem. ⁊ no. Bar. s. co. l. alia cā. §. eleganter. in fin. ¶ †Item quid si non

3 dissipauit sed tempore quo contraxit erat paup ⁊ sciebat se nō posse soluere. Bar. in. d. §. eleganter. in fi. videtur dicere ꝙ per dat beneficiū cessionis: ⁊ etiā istud tu intelligas sane quādo in duxit creditorem ad contrahendum secum asserendo se habe re idoneas facultates per. l. si. que est sing. s. de iure do. secus si non induxit creditorē per dolum qꝛ imputet sibi creditor ꝙ nō

b inuestigauit[b] de facultatibus: vt in. l. qui cum alio. de reg. iur. et ita puto Bar. intellexisse. ⁊ no. ꝙ qñ in precedenti casu induxit creditorem. puto ꝙ possit personaliter propter suspicionem de fuga lꝫ alia causa de nouo non superueniat: secus si creditorem non induxisset vt cōiter dicunt docto. quod nō potest capi tūc nec cogi ad satisdandum vel se curandum creditoreꝫ nisi causa de nouo superueniat ꝑ. l. in oīm. s. de iudi. ⁊. l. si creditores. de priui. credi. qꝛ est imputandum creditori quare cū illo cōtraxit vt. j. vt in pos. leg. l. si is a quo in fi. cū. l. seq. ⁊ de ꝺā. infec. l. q bo na. §. de illo. nisi habuisset iustā cām credēdi ipꝫ esse sufficientē ⁊ de nouo peruenit ad eius notitiam ipsum non esse: vt. l. in cō firmando. s. de confir. tut. ⁊ adde quod not. Barto. in. l. meuia. de ann. lega.

2 ¶ Exceptio superueniens reo lite contestata inducit absolu tionem.

Quid econtra si superueniat ius actori post lit. contestationeꝫ.

3 Si pater vel extraneus consentiat in reintegratione matrimo nij censet consentire in reintegratione dotis.

4 Si mortuo primo viro reintegrauit matrimonium cum alio: non constituta aliqua dote censetur eandem dotem quam de derat in primo dedisse in secundo. fallit in extraneo si iam recu perat dotem.

5 Statutū ꝙ si mulier nupserit nulla dote cōstituta cēseatur oīa bona sua in dotē dedisse. habebit locū etiam si mulier secundo nubat nulla dote constituta vt censeatur dedisse oīa bona sua i dotem quā dederat in primo matrimonio.

1 **Si mulier.** †Si lite pendente pereat ius agentis vel actio iudicium ex tinguitur. h. dicit. Et loquitur hic quando perijt in totum. Si aūt periret pro parte extingueretur pro illa parte vt. j. co. si constante. §. fi. ⁊ effectus huius est quia reus debet absolui ab instantia iudicij que absolutio est interlocuto ria. vt nota. in. l. si serui. vendi. que quidem absolutio potest fie ri etiam iudicio finito. vt. C. de iudicijs ꝑ. operandum. §. ⁊ si qui dem: nō autem absoluitur diffinitiue a petitione actoris: quia illa non potest ferri nisi iudicio subsistente. Et effectus predicto rum est quia ex causa de nouo superueniente poterit hic agi. ¶ In textu ibi diuertit. ⁊ sic nata est sibi actio de dote: ⁊ super ea iudicium inchoauit. ¶ In textu ibi: reintegrato matrimo nio scilicet cum eodem propter quod eandem doteꝫ videtur in sequenti matrimonio repetijsse ⁊ dedisse. vt. l. dotem. s. de iure dotium. ⁊ per consequens actio sibi nata extinguitur: ergo ⁊ iu

2 dicium super ea fundatum. ¶ †Nota ergo ꝙ hic exceptio sup ueniens reo lite contestata inducit absolutionem sic. s. ad exhi. l. tigni. §. fi. ⁊. l. fi. j. rex amo. ⁊ de iure do. l. diuus seuerus. ⁊ de cō di. fur. l. si seruus. sm̄ Dy. Sed ius superueniens actori post li tis contesta. non inducit condemnationem: imo noua interpel latione opus est: vt in. l. non potest videri. s. de iudi. ¶ In glo. ibi vel ei cum patri in hoc quod dicit patri non bene loquitur: qꝛ si sibi ⁊ patri esset idem ⁊ quando est restituenda extraneo: qꝛ sine consensu patris non censeretur reintegrata in seq̄ti ma trimonio vt in. l. si vt proponis. C. de nup. s. alleg. in glos. sicut nec sine consensu extranei vt infra sequitur in glo. ⁊ tñ ista glo.

3 facit differentiam an sit restituenda patri vel extraneo. †Si ta men pater vel extraneus cōsentiat in reintegratione matrimo nij censetur consentire in reintegratione dotis. vt. l. cum marit[9]

4 §. j. de pact. dot. ¶ †Sed quero hic loquitur quando reintegra uit matrimonium cum eodem: quid sit cuꝫ alio mortuo primo viro non constituta aliqua dote in sequenti matrimonio an cē seatur eandem dotem quam dederat in primo dedisse in secun

c do.[c] Cyn. determinat ꝙ sic in aut. sed quamuis. j. iij. q. C. de rei vxo. actio. ⁊ idem Barto. in. q. disputata que incipit. quedā mu lier habens largum patrimonium. ⁊ plus dicit Cyn. quod etiā pater vel extraneus qui dederat dotem in primo consentiendo in secundo matrimonio censetur eandem dotem repetijsse ego puto hoc verum in patre indistincte: quia sibi incūbit hoc on[9]: vt in illa aut. sed quamuis. In extraneo vero si non recupera uerat dotem ab heredibus primi viri. puto idem per dictū Cy ni ⁊ sic tenebitur cedere actionem quā habebat a secundo viro Sed si recuperauerat cum sibi non incumbat onus ampli[9] do tandi: non video quare consentiendo in secundo matrimonio

5 censeatur de nouo dotasse: et ista est veritas. †Sed habui que stionem de facto dicit statutum huius ciuitatis qđ si mulier nu pserit nulla dote constituta censeatur omnia bona sua in dotē dedisse. quedam mulier mortuo primo viro cui dederat dotem nupsit secundo nulla facta constitutione dotis an sit locus sta tuto vt censeatur dedisse omnia bona: an sua duntaxat dotem quam dederat in primo: ego consului ꝑ secunda parte: qꝛ non pōt dici nulla dos constituta ex quo per dispositionē legis fin gitur eandē dotē dedisse in sequenti matrimonio. non eñ dicit statutū nulla dote expsse constituta: ⁊ tunc eñ prima pars esset

a ¶ Sine alia cau sa. adde cald. ɔs. iiij. de sen. ⁊ cōsi. vij. de loca.

b ¶ Inuestigauit dicta pau. hic se quitur alex. i. d. §. eleganter.

c ¶ In scđo. in hoc casu cōsuluit idē pau. ɔs. cclxxxij. sꝫ an pr̄ dotē ex actā a pmo viro teneat illaꝫ dare filie volēti mona sterium ingredi vi de pAu. ro. sing. suis. fol. xiiij.

verior. sꝫ dicit cõstituta. qđ põt intelligi expresse vł tacite vere vel ficte. nec ob. si dicaꝫ statutũ dicit cõstituta qđ est verbũ preteriti tpis: ꝛ tpe quo nupsit non erat constituta sed constituitur tunc iuris presum. qꝛ illud preteritũ ponitꝛ ꝓ pñti ꝛ est sensus si mulier nubat nõ constituẽdo vel nõ constituẽs aliquam dotẽ ꝛc. constat enĩ ꝙ si tempore quo contrahit cõstituat expresse cessat statutum. ꝛ tñ non erat constituta per prius: ꝛ ita fuit iudicatum licet quidam consuluerunt contrarium.

2 ☞ Si aliquis redimat aliquẽ a carceribus vel soluat condẽnationẽ ꝓ eo quã si nõ soluisset fuisset sibi amputata manꝰ vel pes cogitur ille ratum habere.

a ¶ Casus. sꝫ an h lex habeat locũ ĩ dote ꝓmissa dãda: vt illã possit maritꝰ remitterꝛ ꝛ vĩ ꝙ sic qꝛ promittere ꝛ soluerꝛ idẽ sunt. l. fin. ad l. fal. de h est gl. sing. ẽm Cyn. et Bal. i. l. si ꝯstãte ĩ vbo firmas. C. de dona. añ nu. seqꝛ ro. fin. suis.

1 Quamuis. †Hic ponũtꝛ aliqui casusᵃ cũ seq. l. satis notabiles in quibꝰ dos cõstante matrimo. põt restitui mulieri ꝛ liberatur maritus: ꝛ quidã alij ponunꝛ in. l. mutus. §. manente. ꝭ. de iure do. Et loquunꝛ isti casus qñ maritus restituit mulieri ꝛ mulier in aliquã istarũ causarum expendat: vel quãdo ipsemet maritus expendit in aliquã de istis causis consentiente muliere vel non cõtradicente qꝛ tenetur ratã habere vt ptꝫ in fi. secus si ea contradicente. C. de neg. gest. l. fi. sic ergo nota ar. 2 †ꝙ si aliquis redimat aliquẽ a carceribus vel soluat cõdemnationẽ pro eo. quã si non soluisset fuisset sibi amputata manus vel pes cogitur ille ratum habere. nec põt dicere potius voluissem stare in carceribus vel qđ amputaretꝛ manus: vt no. Bar. in. l. stichus. de pe. leg. ꝛ vltra hoc etiã consuluit qđ si extãt bona sua lꝫ ipse condemnatus nõ curet soluere. sꝫ potius velit sibi amputari manũ dꝫ iudex ex officio accipere de bonis suis p. l. cum duobꝰ. §. idẽ respondit. ꝭ. ꝓ so.

b ¶ Ordinaria. adde gl. mag. i. l. ij. de iu. emphy. Bal. i. l. j. §. ide ꝗ rit. j. ꝺ pub. bal. in. l. certi. C. loca.

c ¶ Post doté. vid ibi in apostil. et hic ad Alex.

2 ☞ Prouisio facta in vno casu ad alium nõ extenditur.
Casus omissus habetur pro omisso.
Casus omissus remanet in dispõne iuris cõis.
3 Qui prouidet sibi in vnũ casum censeꝛ in alio renuntiasse ꝓuisioni legali.
4 Per ꝓuisionẽ hoĩs plenã in vno casu censeꝛ recessum a prouisione legali semiplena in duobus casibus.
5 Qđ valeat donatio inter patrẽ ꝛ filiã existentẽ in potestate hoc tñ casu speciale est ꝛ ꝙ filia sit capax actiõis fauore dotis ꝛ qs erit effectus.
6 Tacita donatio põt fieri etiã absenti ꝛ ignorãti cũ fiat ex dispositione legali q̃ representat illũ presentem.
7 An pater qui fuit stipulatus in casum mortis agere possit in casum diuortij.
8 Si pater dans dotem stipuletur sibi reddi in vnum casum soluti matrimonij an in alio casu non erit cõis.
9 Pactũ de restituẽdo vel lucrãdo dotẽ si dissoluaꝛ matrimoniũ sine liberis qualiter distinguaꝛ ꝛ qualiter videaꝛ paciscẽs donasse ipsis liberis.
10 Statutũ ꝙ muliere predecedẽte sine liberis vir lucreꝛ dotem ꝛ decedat cũ liberis poterit mater de dote testari etiã in personas extraneas dũmodo relinquat filijs legitimam.
11 Quid si statutum dicat ꝙ vir lucretur dotẽ vxoris premortue sine liberis ꝛ si cũ liberis succedant in dote.
12 Quid si dicat ꝙ liberi lucrentur vel habeant.

1 Si cum dotem. ¶ †Si pater vł extraneus dãs dotẽ stipuleꝛ sibi reddi in vnum casum soluti matrimonij censeꝛ in aliũ casum mulieri donasse ꝛ ideo i illũ casum solius mulieris est actio. h. d. notabi. ꝛ est famosa ista lex in sui prin. ꝛ etiã subtilis ꝛ vtilis recipit difficilia contraria tam in gl. ꝙ extra gl. precipue inꝗtum loquiꝛ de patre. nãꝫ inquantũ loquitur de extraneo plene ꝓcedit. qꝛ extraneus si nõ stipulatur vel pacisciꝛ sibi reddi censeꝛ indistincte mulieri donare ꝛ illius solius est actio. C. de rei vxo. acti. §. accedit. Si ergo pacisciꝛ in vnũ casum: in illo tñ agit. in alio agit mulier sicut ageret si nullo mõ fuisset pactus. 2 †ꝛ tunc sequunꝛ tria notabilia ad q̃ tex. iste semp allegaꝛ. s. ꝙ ꝓuisio facta in vno casu: ad aliũ nõ extẽdiꝛ. Itẽ ꝙ casus omissus habeꝛ ꝓ omisso. ꝛ vide de hoc plura exẽpla in. c. susceptũ. de rescrip. lib. vj. i nouel. ¶ Itẽ ꝙ casus omissus remanet in dispositiõe iuris cõis. nã qñ extraneus dotat dispositio iuris cõis est ꝙ si nõ pacisciꝛ sibi reddi mulieris est actio. vt in. d. §. accedit. Hoc tñ not. limitat Bal. in. l. maritus. C. de pcu. ꝙ casus omissus tũc remanet in dispositione iuris cõis qñ illud ius cõe disponit cõiter pro oibus: secus si in priuilegiũ quarumdã ꝑsonarũ p illã. l. maritus. ꝛ p. l. fi. cũ ibi no. C. de pac. cõuẽ. Inꝗtũ aũt loquiꝛ de patre tunc scõm ꝛ tertiũ notabile nõ colligitur hic. imo cõtrariũ qꝛ casus omissus non habetur ꝓ omisso: imo censeꝛ dispositũ in eo cõtrarium eius qđ dispositũ est in expresso qꝛ si pater nõ fuisset stipulatus actio esset cõmunis inter ipsum ꝛ filiam. Si stipulatur in vnum tñ casum: puta diuortij. Aliꝰ casus. s. mortis nõ habeꝛ ꝓ omisso nec remanet in dispositione iuris cõis: qꝛ sic esset in illo actio cõis patris ꝛ filie ꝛ tñ non est verũ scõm intellectũ: sed est solius filie: qꝛ si censetur tacite actũ lꝫ quidaꝫ dixerunt cõtrariũ ꝙ imo est cõis quã opi. gl. reprobat in fi. iꝫ primũ notabile bene colligiꝛ etiã hoc casu qꝛ prouisio facta in vno casu non extendiꝛ ad aliũ. 3 ¶ †Et etiã colligiꝛ aliud ꝙ q ꝓuidet sibi in vnum casum censeꝛ in alio renuntiasse prouisioni legali. ꝛ hoc qꝛ prouisio patris fuit plena in vno casu sed ꝓuisio legalis erat semiplena in duobus casibꝰ qꝛ faciebat actionem cause cõem: sed ꝓuisio patris facit eã suam tñ. 4 †Sic ergo no. ꝙ p ꝓuisionẽ hoĩs plenã in vno casu censeꝛ recessum a ꝓuisione legali semiplena in duobus casibus. Est tñ hoc speciale in dote fauore dotis ꝛ propter paternam affectionẽ qua inducit presumptionem donationis. regulariter aũt p ꝓuisionẽ hoĩs factã in vno casu non recedaꝛ a ꝓuisione legali facta in b alio ẽm doc. maxime qñ est ordinariaᵇ ꝓuisio: iuxta no. in. d. l. 5 fi. de pac. conuẽ. ꝛ. l. ij. de iur. emphy. †Est spãle hoc casu qđ valeat donatio inter patrẽ ꝛ filiã existentẽ in potestate: ꝛ ꝙ filia sit capax actionis fauore dotis: vt. l. põponius phyladelphꝰ. ꝭ. fami. her. ꝛ idẽ si alio mõ videꝛ pater donasse vt si fuit stipulatus soli filie heredi vel passus est ipsam filiã solã stipulari solius filie erit actio ex presumpta donatione patris: ꝛ effectus huius erit: qꝛ filia in tali dote donata etiã hoc iure habebit he c redes ꝓprios filios. vt. j. e. post dotẽᶜ ẽm lec. Dy. ꝛ qđ ibi notat Bar. in. iiij. q. ꝛ ꝓbatur in. l. auus. ꝭ. de iu. do. dicit aũt Bal. in l. ij. C. de here. act. ꝙ isto iure nõ poterãt dici ꝓprij heredes. lꝫ anormali. qñ heredes succedũt in iure vniuersali. sed isti succedebant in certis rebus. s. dotalibus ꝛ in iure dotis in quo non representabaꝛ persona defuncte. Hodie vero cũ filiusfa. possit heredẽ habere in quibuscunꝙ bonis quoꝝ sit capax. vt in. l. fi. C. ad tertu. ꝛ in aut. de here. ab intesta. dicunꝛ veri heredes. et sic requiritur eoꝝ additio. alˢ non transmitterent ad suos heredes: sed olim non requirebaꝛ aditio qꝛ succedebant titu. singulari. ꝛ sic transmittebant etiã ignorantes que vba sunt pulchra ꝛ subtilia sed do. Ang. tꝫ hic ꝙ filiafa. in tali dote donata non habebat heredẽ sed pater occupabat iure peculij. qꝛ videmus ꝙ in castrensi peculio nõ habebat heredẽ hoc iure. sꝫ pater occupabat exclusis filijs ipsius filij eiusdẽꝙ nepotibus vt in. ij. l. de castren. pecu. multominus in dote in qua minus iuris habebat. nã nõ poterat in ea testari qꝛ non habebatur pro matrefa. cum hoc iure nõ caueaꝛ sed in castrensi sic. qꝛ pro patrefa. habebaꝛ. vt in. l. ij. ꝭ. ad ma. tene cõem opi. qꝛ multa sunt specialia in dote q̃ non erãt in castrensi peculio. Vltimo scias ꝙ Bar. videꝛ limitare hanc. l. ꝭ. eo. si constante. in. ij. q. in prin. q. v. vt habeat locũ qñ filia fuit ꝑsens tpe quo pater fuit stipulatus. si aũt absens non posset presumi donationẽ factã in eã: ipsa non consentiente ꝛ nullo ꝓ ea recipiente p ea que notã. in d l. illud. C. de sac. sanc. ec. per gl. que limitatio non est bona. ᵈqꝛ 6 tacita †donatio põt fieri etiam absenti ꝛ ignoranti cum fiat ex dispositione legali que representat illum presentem per id qđ legitur ꝛ no. in. l. ij. ꝛ. l. si creditor. C. de pac. ꝛ ptꝫ in extraneo dãte dotẽ pro muliere etiam absente. qꝛ acquiritur ex tacita donatione. vt in. d. §. accedit. ¶ In glo. mag. qꝛ vtilis est ꝛ multa conculcat. debes scire ꝙ ex ea pñt colligi. viij. oppositiones. Prima de. l. si filia. ꝭ. de diuor. ꝛ illa. l. obstat in duobus. Prio 7 qꝛ vult ꝙ † pater q fuit stipulatus in casum mortis agere possit etiam in casu diuortij ꝛ ad istud solue vt in glo. qꝛ ibi diuor. fuit factum fraudulenter vnde non nocet patri. Secundo obstat qꝛ ibi innuit ꝙ si non esset cõmissa fraus in casu diuortij: remaneret dos penes maritum. ꝛ ista lex vult contrarium qđ filia agat. ꝛ ad hoc rñde ꝙ ibi ita fuit expresse actum ꝙ maritꝰ lucraretur alˢ procederet qđ hic habet. ꝛ istud est de mente docto. ẽm vnũ intellectũ. vel dic vt. j. dicã. in ꝫrio. d. l. inter socer. §. inter. ꝭ. de pac. do. Secundum contrariũ est de. l. quoties. j. e. qꝛ hic innuit ꝙ pater possit sibi soli appropriare actionẽ de dote. ibi dꝛ contrariũ ꝙ non põt nisi incõtinẽti cum dat vel ꝓmittit. Sol. intellige istã ẽm illã. Tertiũ cõtrariũ est de. l. auia. C. de iure do. vbi pater nõ põt sibi appropriare per simplex pactũ sed p stip. tñ. ꝛ hic innuit ꝫrũ in ver pepigerit. Sol. ꝓut illud verbũ referꝛ ad extraneos proprie stat. qꝛ ille etiã p. pactũ põt vt in. §. accedit. sed ꝓut referꝛ ad patrẽ intellige pepigerit s. per stipulationem. qꝛ omnis stipulatio est pactum lꝫ nõ ecõuerso. vt. l. j. §. fin. ꝭ. de pac. Que aũt sit ratio diuersitatis dic vt ibi. ꝛ dicã in. l. quis. j. eo. ꝛ hoc contrarium sensit glo. j. que voluit ꝙ lꝫ pater ꝛ extraneus coniunganꝛ hic in narratiõe facti in solutione tñ loquaꝛ de solo extraneo sed non placet vnde tene precedentẽ. Quarta oppositio est de. l. si extraneus. de cõdi. ob can. vbi ille q ꝓuidit sibi in vno casu agit etiẽ in alio ĩ quo non prouidit. glo. remittit ad ibi no. tu solue vt in gl. precedenti ꝙ ibi nõ agit ex ꝓuisione facta in vno casu. illa enĩ nõ extẽditur ad

d ¶ Nõ est bona. ꝫ bart. tꝫ saly. ĩ repe. huiꝰ. l. Imo. rapha. cu. in. l. si ꝯstãte. ꝛ. d. Alex. hic. lꝫ ro. dicat ꝙ si vera esset ꝑdicta opi. cõcurrerent tres spãlitates ꝫ. l. j. C. de do. promis.

tur ad aliū ⁊ sic non agitur ex stipulatione vel pacto sꝫ ꝯdictio ne ob cām q̄ oritur extra id qđ agit̄. Sed certe adhuc remanet cōtrariū q2 nō deberet posse agere ipse extraneus sed mulier in casu misso vt hic. Sol. ibi dedit dotē ꝓ muliere nuptura ⁊ stipu latus est sibi reddi si matr. cōtrahat̄ ⁊ postea dissoluat̄ si nō con trahit̄ non presumit̄ voluisse donare mulieri q2 non vertit̄ fa uor matri. ⁊ dotis. Ideo repetit extraneus. hic vero matri. fuit contractū vnde presumit̄ aīo donādi in casu omisso fauore do tis ⁊ matri. ⁊ ista sol. ꝓbatur in. l. si ego in prin. de iur. do. Quin ta oppo. est de. l. deo nobis. C. de epis. ⁊ cle. lꝫ glo. non alleget ꝓ contraria vbi pactū de lucrando conceptū in casu mortis mu lieris extendit̄ ad aliū casum. s. si ingrediatur monasteriū. So. ibi casus omissus erat similis expresso q2 mors ciuilis resultās ex ingressu monasterij equiparatur naturali hic non erat simi lis. Contra istud gl. opponit de. l. ex ea pte. ꝟ. fi. de verb. obl. vbi deportatio que dicit̄ mors ciuilis nō equiparat̄ naturali. lꝫ ali bi videat̄ dici cōtrariū in. l. actione. ꝟ. publicatione. ff. ꝓ so. sed solue extra glo. ꝙ mors ciuilis resultās ex ingressu monasterij equiparat̄ naturali[a]: qm̄ hꝫ eosdē effectus q2 ingressus perdit velle ⁊ nolle sed illa que resultat ex deportatione nō semꝑ q2 nō ꝑdit velle nec libertatem. ideo exparat̄ ꝗ̄tum ad actus ciuiles. non ꝗ̄tum ad naturales. de hoc brocardo dic vt in. d. l. ea parte ꝟ. fi. ⁊ l. cū pater. ꝟ. hereditatē. de leg. ij. Sexta oppo. est de. l. cō modissime. de lib. ⁊ posth. quā gl. allegat ꝓ concordantia. sꝫ ob stat q2 ibi casus omissus habetur ꝓ omisso ⁊ remanet in dispo sitione iuris cōis. hic secus inꝗ̄tum loquitur in patre. q2 nō re manet actio cōis. solue vt in vltimo contrario. Septimo opp. de. l. fi. C. de posth. here. insti. vbi prouisio facta in vno casu exte ditur ad aliū gl. remittit ad ibi nota. dic ꝙ ibi verba erant du bia ⁊ poterant cōprehendere vtrumqꝫ casum hic vnum tantū. Octauo ⁊ vltimo opponit̄ de tali ratione. naꝫ hic interuenit nu meratio ⁊ etiam stipulatio in vnum casum. l. cauetur ꝙ inuti lis stipulatio non impendit actionē oriri ex numeratione. l. cer. condi. ꝟ. qm̄. ff. si certum pe. sed ista stipulatio erat inutilis ꝗ̄tū ad aliuꝫ casum. ergo in illo orietur actio ex numeratione q̄ erit cōmunis patri ⁊ filie. dicit glo. ꝙ imo non oritur q2 non fuit de mente numerantis ꝙ pareret actionem q2 videtur facta causa īplende stipulationis. quo casu siue fiat ante siue post nullam actionem ꝓducit. sed sola stipulatio. l. cū ea. ff. j. de nouati. ¶ Si

8 autem querit̄ quare † non est cōmunis in alio casu: dicit glo. q2 pater videtur illi casui renuntiasse. sed ista nō videtur bona q2 inducta ad vnum effectum non debent operari cōtrarium. l. le gata inutiliter. de leg. j. sed pater stipulando voluit sibi ꝓuide re: ergo non censet̄ sibi voluisse preiudicare in alio casu: sed re manere saltem in prouisione legali vt actio sit cōmunis: ꝑpter hoc quidam intelligunt istum tex. in filia emancipata. ⁊ tūc nō obstat contrarium sed non placet q2 tunc pater diceretur extra neus: vt. C. de rei vxo. ac. ꝟ. extraneum. ⁊ sic frustra ponerentur hic vt diuersi. alij fatentur de plano ꝙ actio est cōmunis. sꝫ nō placet gl. nec docto. q2 cum extraneo actio non sit cōmunis sꝫ so lius mulieris in casu omisso: idem debet esse in patre vt vna de terminatio que ponitur hic in fi. tex. determinans duo determi nabilia. s. patrem ⁊ extraneuꝫ ipsa pariter determinet. l. iā hoc iure. de vulg. ⁊ pup. Ad contrarium ergo responde qđ est spāle hic propter duo: vt. s. dixi. s. ꝑpter fauorem dotis ⁊ paternā af fectionē vt videatur renūtiasse alteri casui ⁊ filie donasse: q2 de ascendente in descendentē faciliter donatio presumitur vt. l. pu blia. ff. deposi. ⁊ per Bar. j. eo. que dotis. ¶ Ultimo ex gl. oppo nitur fortiter ꝙ in casu omisso non agat mulier sed cedat dos lucro mariti: vt. l. inter socerum. ꝟ. cum inter. de pac. dota. ⁊ ex pressius probat̄ in. ꝟ. j. eiusdem. l. vbi filia filie non hꝫ vt heres matris illam dotem q2 tunc non haberet ibi insolidum sed ꝓ parte cum in hereditate materna habeat ibi coheredem sed hꝫ vt heres patris sui insolidū cui insolidū successerat probatur ēt in. l. si filia. ff. de diuor. allegata in prin. gl. ꝓ ꝯria. Dy. videt̄ fateri contrarium nec respondet ad istum tex. Jaco. de bel. dis putando intellexit illam. l. inter socerum. ꝟ. cum inter: ꝙ ibi vir retineat dotem pro filijs tāqꝫ heredibus sue matris: non ex eo quod cesserit lucro ipsius viri: ⁊ sic erit ibi casus ꝓm eum quod hoc iure filiafami. habeat heredem in hac dote. ⁊ ista est cōmu nis opi. quam sequitur Bart. sed ad. ꝟ. j. eiusdem. l. nec reperio responsum nec per docto. allegatur Bal. in. l. ij. C. de here. acti. dicit aliqua verba satis subtilia: sed adhuc nec clare nec plene.

9 Unde aduerte † ꝙ interdum mulier q̄ nubit apponit hoc pactū ꝙ dos restituatur sibi si matrimonium dissoluatur sine liberis Interdum hoc pactum apponitur per patrem vel extraneū dā tem dotem. Interdum ipse maritus paciscitur de lucrando si soluatur matrimoniuꝫ sine liberis. Primo casu mulier que pa cta est sibi restitui si soluat̄ matrimonium sine liberis censetur voluisse in casu quo soluatur cum liberis donasse ipsis liberis: quibus afficitur non marito. ⁊ sic nō poterit mulier in dicto ca su testari in preiudicium liberoꝝ nec aliquid eis auferre q2 do natio pfecta nō pōt reuocari. l. aristo. de dona. si tñ matrimoniū soluerēt̄ morte mariti existentibus liberis pactū illud non ha beret locū. vt. l. si conuenerit. ff. de pac. do. ⁊ l. ꝗuis. C. eo. ti. Se cundo casu si pater vel extraneus paciscit̄ dotem restitui mulie ri si matrimonium dissoluat̄ sine liberis non pōt dici ꝙ videat̄ voluisse eidē restitui si decesserit cum liberis q2 dispositio restri cta ad vnum casum excludit casum contrariū. de colla. do. l. pa ter nubenti. ideo tunc videt̄ actum ꝙ cedat lucro viri sic pōt in telligi ille. ꝟ. j. et etiā. l. si filia. ff. de diuor. Sꝫ si stipulatus est vel pactus restitui sibi in. d. casu censet̄ voluisse ꝙ si decedat cum li beris dos sit ipsius mulieris ⁊ in ea succedēt liberi vt eius here des. ⁊ ita loquit̄. ꝟ. cum inter ꝓm intellectū Jac. de bel. Si vero maritus pactus est de lucrando dotem si soluatur matrimoniū sine liberis: ⁊ sic est casus contrarius ad precedentes: q2 in illis pactum est de restituendo dotem in hoc pactū est de retinendo ⁊ de lucrando isto casu si decedat mulier cum liberis nō censet̄ dos donata nec marito nec mulieri nec liberis: sed remanet iste casus in dispositione iuris cōmunis: ⁊ ideo reuertitur ad patrē si erat ꝓfectitia. ⁊ hoc ꝓbat̄ in illa. l. difficili. ff. de pac. dota. l. be blius maritus. quam Jac. de bel. allegat ꝓ se. Sed facit in con trarium q2 ibi filia filie non hꝫ illam doteꝫ vt heres sue matris sed ex priuilegio sibi facto ab auo materno si bene inspicias ca

10 sum. † Idē in statuto disponente ꝙ mulier predecedente sine li beris vir lucretur dotem. nam si decedat cum liberis iste casus remanet in dispositione iuris cōmunis quia non censetur statu tum velle attribuere liberis. ⁊ sic mater poterit de dote testari: etiam in personas extraneas dummodo relinquat filijs legiti

11 mam per illam. l. beblius. ¶ † Sed pone dicit statutum florenti num ꝙ vir lucretur dotem vxoris premortue sine liberis si au tem cum liberis succedant in dote ipsi liberi mulier decedens in matrimonio cum liberis fratrem suum heredē instituit vni uersaliter ⁊ filijs reliquit legitimam. queritur an poterit hoc fa cere. ego habui questionem de facto florentie ⁊ magni docto. q erant ibi dubitabant quia statutum dicebat ꝙ liberi succede rent: quasi mater non potuerit eis auferre aliquid de dote q2 vi dent̄ habere ex dispositione statuti. argumen. in. l. si arrogator. sed an impuberi. ff. de adoptionibus. Ego consului contrariū in fauorem cuiusdam scholaris ciuis qui erat institutus a so rore q2 statutum dicit ꝙ liberi succedant: quod esset intelligen dū scilicet iure hereditario ex testamento si instituantur. vel ab intestato si non fecerit testamentum: non autem contra volun tatem mulieris. q2 satis habuit statutum ꝙ eam voluit grauare vt referat sibi testamenti factionem[b] ⁊ hoc potest importare

12 vbū succedant. † secus si dixisset ꝙ liberi lucrentur vel habeāt ⁊ illud consilium fuit subscriptum a docto. hic existentibus ⁊ ēt Bono. Senis ⁊ Perusij. ⁊ sic ille obtinuit sine litigio. ⁊ ꝑpter hoc factum fuit statutū nouum Florentie ꝙ mulier nō possit ī aliquo testari de dote si moritur in matrimonio cum liberis. sꝫ ꝙ ipsi habeant.

[a] ¶ Exparat̄ natu rali. vide Oldr. ꝯsi. clxxxiij. ⁊ an cha. ꝯs. cclxxiiij.

[b] ¶ Testamēti fa ctionē. no. ꝓ op. d. Jas. in. l. ex fa cto. de vulg. ⁊ pu pi. quā ibi corro borauit ī apostil. adde Alex. dūte nuit ꝯ Paul. de ca. q ibi tꝫ ꝙ nō valeat statutū ꝙ mulier nō possit testari sine pñtia mariti q2 hic vr velle ꝙ valeat.

2 ☞ Qui soluit pupillo sine tutoris autoritate ⁊ pecunia est sal ua ꝙ liberetur ope exceptionis.

3 Cause q̄ sunt iuste vt possit dos restitui cōstante matrimonio: ⁊ liberet̄ maritus sunt etiā iuste vt possit soluere maritus filie sine voluntate patris ⁊ liberetur a patre.

4 Debitor q soluit creditori qui verisimiliter erat cōsumpturus in aliquem certum ⁊ determinatum malum vsum non liberat̄ secus si in incertum.

5 Licet filia non cōtradicendo censeat̄ patri consentire: nō sic ecō uerso q2 requiritur expressus consensus patris vt filia possit age re ⁊ qn̄ possit agere sine voluntate patris.

6 Si pater hꝫ regressum contra maritum qui male soluit ⁊ ma ritus est soluēdo tenebit̄ iterū dotare in secundo matrimonio: ⁊ quid si non haberet regressum.

7 Si pater assignauit filio legitimam in eius vita ꝙ facere pōt ex iusta causa ⁊ postea filius eam perdat sui culpa non tenetur postea in testamento iterū ei relinquere ⁊ valebit testamentum ipso preterito.

Qđ aūt tenebitur ipsum alimentare in eius vita.

1 **Si post.** ¶ † Si maritus restituat dotem sine volun tate patris que postea ꝑ filiaꝫ perdat̄ si tpe restitutionis erat verisimiliter ꝑditura pōt a patre conueniri: a quo est liberatus: sꝫ si nō erat verisimiliter perditura distin guit̄ an soluerit sibi sine aliqua iusta cā ⁊ idē aut ex cā a iure ꝑ missa ⁊ tūc secus vt nō possit cōueniri a patre nec a muliere vel eius herede: quia legitime soluit ⁊ casus superueniēs sibi noce re non dꝫ. h. d. in effectu ⁊ sic intelligo totū. ꝟ. qn̄ filia q̄ dotē re cepit ipsam perdidit ⁊ cōsumpsit: nam tunc distinguit̄ aut tpe quo recepit erat verisimiliter perditura ⁊ maritus hoc sciebat

⁊ tunc loquitur vsq; ibi ceterū vt indistincte non liberet marit⁹ etiā si soluit ex legitima causa a iure permissa: aut nō erat verisimiliter perditura: ⁊ tunc distinguit an ex iusta causa vel nō in ver. ceterū. vsq; in fi. Si aūt pecunia non erat consumpta et pater poterat eam a filia recuperare pro libito voluntatis: licet maritus non sit liberatus ipso iure si soluit sine iusta causa vel si illa erat verisimiliter perditura: liberat tamen ope exce-
2 ptionis † sicut ille qui soluit pupillo sine tutoris autoritate ⁊ pecunia est salua: vt. l. in pupillo. de sol. ⁊ l. nō oīs. §. si pupill⁹. si cer. pe. ⁊ iste casus non ponitur in hoc. §. ¶ In tex. ibi si perditure subaudi ⁊ maritus sciebat q erat verisimiliter perdi-
3 tura. ⁊ sic est quid sibi imputetur. ¶ † In tex. ibi. ex iustis causis. no. hic iuncta glo. q ille cause q̄ sunt iuste vt possit dos restitui cōstante matrimonio ⁊ liberetur maritus: vt. s. l. pxi. cū l. prece. sunt etiā iuste vt possit soluere maritus filie sine voluntate patris ⁊ liberetur a patre: qd est not. Colligit etiā Ange.
4 bic vnū notabile † q debitor qui soluit creditori verisimiliter perdituro [a] non obliget illum: vt. l. si quis cum sciret. j. p emp. sed nō video vnde colligitur istud no. imo potius videtur hic dici contrariū in prima parte. §. q quando verisimiliter perditure indistincte nō liberet a patre etiā si soluat ex iusta causa: sed forte intellexi q bene liberetur a filia: tamen hic non dicitur: vnde videtur distinguendū in liberatione sicut in obligatione: an erat consumpturus in aliquē certū ⁊ determinatū malum vsum: ⁊ non liberatur sicut nec ipsum obligat: aut non incertum: ⁊ tunc secus: vt ibi no. licet ergo creditor me⁹ sit vn⁹ lusor vel iocator sibi soluendo sed si esset in actu ludendi nō li-
5 beraret per ea q̄ ibi no. ¶ † In glo. j. ibi licet secus contra no. istam glo. que semper allegatur q licet filia non cōtradicendo censeatur patri cōsentire: nec sic econuerso: imo requirit expssus consensus patris vt filia agere possit. q2 exercitiū actionis est ipsius patris ⁊ probatur hoc in aut. q locu3. C. de colla. ibi dum dicit vel si pater ei cōsentit agēti: ⁊ hoc in profectitia. In aduenticia vero solum potest agere filia sine aliquo consensu patris expresso vel tacito: imo etiam contra voluntatē q2 pater nullum ius habet in ea etiā vsusfructus cum debeat deseruire alimentis eius. ⁊ sic non est legitim⁹ administrator vt no. in aut. excipit. C. de bo. que libe. ⁊ l. iij. §. pe. s. cōmo. Aliquādo etiā in dote profectitia potest filia agere sine voluntate patris. s. quādo pater abest: vt. j. eo. l. §. si patri. vel etiā si esset turpis persona. vt. l. filiussa. §. sed ⁊ filia. allegata in gl. vel qn̄ dos esset magna ⁊ esset picul q vir vergeret ad inopiā. vt i. d. au
6 ten. qd locū. ¶ † In gl. que incipit pt3 in fi. dic q si pater h3 regressum cōtra maritum qui male soluit. ⁊ maritus est soluendo tenebit iterū dotare in secūdo matrimonio. q2 ex hoc non grauat. Si aūt nō h3 regressum. q2 bene soluit vel nō est soluēdo tunc distingue. aut filia perdidit dotem sui culpa ⁊ defectu ⁊ non tenebitur pater iterū dotare: aut sine sui culpa: ⁊ tūc se-
7 cus ſm doct. † Et istud facit ad questionē si pater assignauit filio legitimā in eius vita qd facere pōt ex iusta cā: vt. l. cū quo. §. fi. ⁊ ibi no. j. ad. l. fal. ⁊ postea filius eam perdat sui culpa. nō teneatur postea in testamēto iterum ei relinquere. ⁊ sic valebit testamentū ipso preterito. dicit tn̄ Bal. in aut. si captiui. C. de episc. ⁊ cleri. circa fi. qd bene tenebit ipsum alimentare in ei⁹ vita ſm Oldr. q hoc t3 p. l. libertus qui operat. j. de ope. liberto. vbi licet patronus perdiderit iuspatronatus q̄tum ad succedendum. nō tn̄ quantum ad reuerentiā nec quantum ad alimenta quo minus liberet teneatur ipsum alere indigentem. ¶ In gl. sed in fi. dic melius q qn̄ soluit nō pditure siquidē sine iusta cā tunc si postea pdatur perinde est ac si perditure esset solutum ⁊ nō liberat: ⁊ ita pōt pcedere qd dicit gl. nā est qd imputet marito soluenti sine iusta causa debebat em̄ hunc casum ɔsiderare q poterat pdere siue perdatur sui culpa siue si ne culpa. Si aūt soluit ex iusta causa tunc qualitercūq; pdat nō est q sibi imputet: q2 qd legitime factū est penam non meret. l. graccus de adult. ⁊ facit. l. si vt certo. §. si de me. s. cōmo. ⁊ in. l. quā gl. allegat. s. de exercito. l. j. §. vnde queritur ſm Dy. ⁊ alios.

2 ☞ Debitor meus si dedit mihi expromissorem aliquem cāpsorē aīo nouandi q infra paucos dies fefellit an mihi det recursus contra debitorem.

3 Si constante matrimonio non pōt dos restitui: vt maritus liberet: ita nō pōt alius debitor delegari aīo nouādi vt marit⁹ liberet: ⁊ ille remaneat obligatus.

1 **Si mulier.** † Si mulier accipit ignoranter debitorē inopem aīo nouādi nō fit nouatio. h. d. notabilr. ⁊ sic remanet maritus obligat⁹ prima actione ⁊ obligatione. ⁊ est speciale in dote sicut ⁊ alibi in. l. si mulier. in §. si dos. s. qd metus cā. vbi contractus dotis factus per metū non valet ipso iure regulariter secus. ¶ In gl. j. circa prin. ibi solutio hic est fauor. doc. dicunt q ille. §. abesset. loquitur in eo qui scienter recepit promissorē non idoneū. hic aūt d3 intelligi qn̄ ignorāter. certe fateor q si mulier recepit ipm sciēter nulla spālitas est in ea. q2 fit nouatio ⁊ sibi nō succurritur contra maritū: q2 scienti ⁊ volenti dolus non infert. ⁊ hoc pbatur in l. pmittēdo. §. si a debitore. s. de iure do. l3 ille. §. loquatur in casu conuerso qn̄ maritus recepit ab vxore: s3 certe in hoc pariter pulegiat. ar. l. l. iure succursu3. §. fi. ⁊ l. si res. §. j. eo. tit. s. de iure do. ⁊ hoc qn̄ sciebat factū ⁊ etiā ius. s. q non tenebatur ipsum recipere. si aūt ignorabat ipsum non esse idoneū: tūc solu. gl. est bona q2 in dote est hoc spāle qd non fit nouatio ipso iure. ⁊ sic agit actione prima: vt hic: in alijs secus: q2 fit nouatio mero iure etiā si creditor sit deceptus dolo debitoris q2 talis dolus nō reddit liberationē nullā qn̄ fit p acceptilatione3 que est stricti iuris. vt in. l. sub pretextu. C. de transac. la prima eodem modo quādo fit per delegationē ⁊ nouationē: ⁊ sic non pōt agi actione prima: s3 si debitor fuit in dolo asserendo illū esse idoneū vel etiam sciebat. ⁊ malitiose non certificauit creditorē ⁊ sic dolo versatus est: vt. l. j. de act. emp. tūc succurrit ɔ eū p actionē de dolo: ⁊ tunc h3 locū qd sequitur in gl. in ver item oppo. si aūt debitor nō fuit in dolo. q2 ignorabat ipsu3 nō esse idoneū nec asseruit ipsum esse: ⁊ sic creditor est deceptus re ipa cessat actio de dolo: sed si debitor lucratus est liberationem ex hac lesione. vt q2 dedit expromissore3 qui nō erat debitor eius succurret contra ipm p actionē in factū. ar. l. l. fi. s. de eo p quē factū est vbi in subsidiū recurrit ɔ eū qui lucratus est. si aūt nō fuit lucratus q2 delegauit suū debitorē qui nō erat soluendo: et sic liberatus est debitor suus a se ⁊ ipse a suo creditore vnde non dicitur lucratus. arg. in. l. ciuitatibus. in fi. de leg. j. tunc videtur q dānum sit sui creditoris: licet ignoranter receperit q2 in pari causa potior est cōditio rei: ⁊ vterq; certat de dāno vitādo. ⁊ ita pōt saluari glo. que est in. l. iij. j. de fideiusso. que intelligit illū tex. etiā quādo ignorans recepit dū ibi subaudit maxime licet illa gl. reprehendat per Dy. sed reprehensio potest esse bona quādo debitor delegans fuit in dolo vel in lucro [b]: ⁊ ita intelligit glos. que est in. l. si quis stipulatus. §. fi. de ver. obli. al's pcedat illa gl. que videtur pbari per illū. §. abesse. qui loqtur indistīcte. Et pro hac distinctione bene facit. l. fi. si in emptione. §. item si emptio. de cōtraben. emp. vbi distinguit an vterq; sciuerit an vterq; ignora
2 uerit vel alter tan: ū. † Et ex pdictis respōdet ad q̄stionē quam format hic Ang. de debitore meo qui dedit mihi expromissorem animo nouādi aliquē campsorē qui infra paucos dies fefellit an mihi detur recursus cōtra debitorē: ⁊ breuiter licet ipse nō explicet: dic q aut fuit in dolo: quia sciebat: ⁊ datur regressus p actionē de dolo: aut ignorabat: ⁊ tunc aut ille cāpsor sibi nō tenebat in aliquo ⁊ datur regressus p actionē in factū: aut sibi tenebat. ⁊ tunc secus: ⁊ dānum erit meum: tene menti: quia [c] quotidianū est. ¶ Ultimo no. ſm eundē Ang. in fi. eius-
3 dem glo. † q sicut cōstante matrimonio nō potest dos restitui vt maritus liberet: ita non pōt alius debitor delegari animo nouādi vt maritus liberet ⁊ ille remaneat obligatus ⁊ est ista glo. peregrina ſm eū: certe nimirū quia non pōt dari fideiussor pro dote restituenda: vt. C. ne fideius. dotiū den. ⁊ eadem ratio est in expromissore animo nouandi.

2 ☞ Debitor ex causa necessaria idest ex dispositione legali q̄ ipsum inuitū obligat: videtur in dubio reliquere animo compensandi cum tali debito secus quando ex causa voluntaria vt ex contractu vel quasi.

3 Si pater exegit dotem sine voluntate filie et postea ei minus relinquat et expresse quod deberet esse contenta legato ⁊ maritum non molestare tunc acceptando videtur acceptasse cum sua causa.

4 Si vir debet lucrari dotē ex forma statuti et mulier sibi facit aliquod legatū: censet fecisse animo cōpensandi vt si vir lucrū acceptet teneat dotē restituere si equiualet lucro statuti.

5 Quid in patre qui tenetur dare legitimam filio si ei relinquat legatum an computetur in legitimam.

6 Pater si non reliquit filie nisi legitimā an ipsa poterit agere cōtra maritū ad dotē quā restituit patri sine volūtate filie.

De legitia filij reijcit oē grauamē ⁊ an dos ɔputet i legitimā.

1 **Si pater filias.** † Licet pater exegerit dotē sine volūtate filie: si tn̄ postea tn̄ ei relinquat iure hrditario vel legati q̄tū erat illa dos nō poterit marit⁹ a filia molestari. h. d. notabiliter. Et semp allegatur q2 censet relictum animo compensandi cum hoc debi-
2 to necessario. † Et ad hoc allegatur quod ille qui est debitor ex causa necessaria idest ex dispositione legali que ipsum inuitū obligat vt est pater qui obligatur dotare filiam videtur in dubio relinquere animo cōpēsandi cum tali debito: secus quādo ex causa volun-

---

[a] ¶ Perdituro. S3 an ille q mutuat minori: vt soluat q pro ludo mutuo accepit possit repetere ⁊ an dicat mutuasse i malum vsum vide p frācis. de are. ɔs. gl. ⁊ d hac materia vide Jo. and. in addi. ad spec. in ti. de obl. Jo. de imo. in e. cle. extra de vita ⁊ ho. cle. ⁊ in. c. cū cōtigat. de iureiu. et ibi qd si interuenit iuramētū.

[b] ¶ Vel lucro do. Alex. ex toto nō sequit opi. pau. de ca. hic de quo vide latius per ipsum.

[c] ¶ Quia. Adde Bar. in. l. j. s. de cōdi. ex lege.

ex causa voluntaria: vt ex cōtractu vel quasi q a principio sunt voluntatis. vt in.l.sicut.C.de act.τ obli.nā tūc in dubio nō videtur relinquere aīo cōpensandi cum tali debito nisi dicat expresse.vt.j.de leg.ij.l.creditorē.τ.C.de rei vxo.act.§.sciendum. ¶ In tex.ibi filia absente supple τ cām contradicendi habēte τ sic maritus nō fuit liberatus a filia τ potest ab ea cōueniri.τ ipse agere pōt contra patrem condi.inde.vt.j.de solu.qui hominem.§.si gener.Si aūt non haberet causam contradicendi bene soluisset patri τ esset liberatus.vt.j.eo.l.dotem.τ non haberet locum iste.§. ¶ In tex.ibi egerit supple τ exegerit. ¶ In tex.ibi omissa sit de rato satisdatio.idē si fuisset prestita si tñ filia nō habuerit ratū qz eadez est ratio. ¶ In tex.ibi siue patri heres extiterit dicit Dy.s.insolidū.si aūt p parte tunc pro illa tantum parte denegatur actio: vt.j.eo.si socer.§.fi.τ.C.de neg.gest.si ab eo.hoc videtur sentire glo.in.l.pater filiā.j.ad.fal.l.sz mihi videtur q Dy.male dicat q etiam sit instituta ex minima parte: si tamen illa pars deducta legitima tantū valet q̄tū erat dos repellat in totum: qz censetur relicta aīo cōpensandi. nam si hoc est qñ fuit relictū iure legati vel fideicōmissi: vt sequtur. Idem dz esse qñ iure hereditario.leges aūt allegate p Dy. loquunt qñ creditor successit debitori.τ queriť pro quota parte confundatur actio: sed hic pater non erat debitor istius filie ppter hoc q dotez exegerat: sed erat debitor ipse maritus: vt patet ex illa.l.q hominē.§.si gener.vnde nihil faciunt illa iura ¶ In tex.ibi acceperit intellige.s.cū effectu qz adiuit hereditatem vel legatum acceptauit: secus si repudiasset.tunc eñ nō noceret filie quominus posset agere cōtra maritū.vt.l.cū ab vno

3 j.de leg.ij. ¶ † In tex.ibi quātum dotis esset idē si minus.si tñ expresse dixit q deberet esse contēta legato τ maritum nō mo

a lestare.nam acceptando vr̄ acceptasse[a] cum sua cā p illam.l.cū ab vno.per.c.officij.extra de test. ¶ In tex.ibi lucro quo quis cedit idem est dicere q istud legatū sit remāsurū penes eam qz non fuit rogata alij restituere: al's secus qz non videreť ipm habuisse.arg.j.de regu.iur.l.non videtur qsq̄ ƀm Dy.et tūc expositio vltime glo.non est necessaria hic. ¶ In gl.in verbo tātum accepit. Quero que sit ratio q mulier hic non possit agere contra maritum.lz sibi sit factū relictum a patre.glo.mag.assignat hic duas rationes.τ aliā assignat glo.in.l.pater.j.ad.l.falci. Prima qz ex qua persona lucrum sentit eius factum prestare dz.j.de reg.iur.l.ex qua persona τ doct.videnť istam approbare sed nō placet.qz ibi loquiť in vno τ eodē negotio: vt pz ex exēplis positis p glo.in institore.qz sicut ab ipso lucror.ita debeo ex facto suo teneri ratione eiusdē officij.nos loquimur in negotijs diuersis.nam si rem meam vendidisses sine mea voluntate τ postea mihi legatum faceres vel donationem nihilo minus possem retractare venditionem licet ex tua persona sentiam lucrum. Secūda ratio que ponitur in ver.est et alia qz pater censetur reliquisse aīo cōpensandi.τ ista est bona qz probatur ex tex.in versi.compensandmu. ¶ Sed contra istam oppo. extra gl.qz cōpensatio est de debito vnius ad debitū alterius. sed hic pater non erat debitor mulieris sed ipse maritus.vt.s. dixi. Sol.imo erat saltē p indirectū.qz si mulier aget ꝯ maritū maritus aget cōtra patrem cōdi.inde.vt in.§.si gener.s.allegato.τ sic censeť agere cōtra ipsum patrem certe etiam directo.qz pater postq̄ exegit dotem reincidit in ob.legalē vt teneať filiā iterum dotare in secundo matrimonio.vt in aut.Quis de rei vxo.act.Et pro hoc debito legali τ necessario videtur relinquere animo cōpensandi. ¶ Item adhuc oppo.extra glo.de eo q not.in.l.filie legatorū.C.de leg.τ.j.de leg.j.l.huiusmodi.§.cū pater qñ pr̄ primo dotat postea legat.qz nō semper videť legare animo cōpensandi.vt ibi not.Sol.ibi pater dotauerat filiā et sic debitum necessarium exsoluerat τ erat ab ipso liberatus. tene ergo tunc distinctionem ibi positam p doct.si autē nondū soluerat τ recuperauerat vel soluerat τ recuperauerat vt hic cēseť reliquisse indistincte animo cōpensandi quia debitum ne-

4 cessarium subsistebat † et istud inducitur ad questionē.si vir debet lucrari dotem ex forma statuti cum istud sit lucrum necessariū pueniens citra voluntatē mulieris si mulier sibi facit aliqd legatum censeať fecisse animo cōpensandi cum illo lucro et sic si lucruz acceptat tenetur dotē restituere si equiualet lucro statuti.et videť de hoc casus.in si.aut.preterea.C.vnde vir τ vxor

5 † sic pater q teneť dare legitimam filio censetur reliquisse aīo

b cōpensandi[b] cū legitima ideo legatum in legitima computať. vt.l.omnino.C.de inoffi.testa.Bal.in ista aut.recitat opi. Alberti de scalis qui tenuit cōtrarium.τ Ange.hic distinguit pro concordia.sed quia distinctio sua nō placet. tene primam opi. que cōiter approbatur.qz casus est in.d.aut.et ad rationes eorum de facili respondetur. Tertia ratio ponitur per glos.in.l. pater.eo casu quo filie fuit relictum iure hereditario.nam ipse tenetur cōdictione indebiti tanq̄ heres patris.vt in.d.§.si ge

ner repellitur si agat tamen filia p illam exceptionē de qua in l.vindicationem.§.de euic.τ ista esset bona si esset instituta insolidū.si autē pro parte nō repelletur ex ista ratione nisi p illa parte.τ tñ si illa equalet doti repellitur in totum ppter scōam

6 rationē. ¶ † Vltimo qro.pone q pater non reliqt filie nisi legitimā.an poterit agere cōtra maritum ad dotē quā restituit patri sine voluntate filie.videť q sic.qz non diciť lucrata ex tali relicto cū legitima esset sibi debita.vt in.l.si.C.de codicil.τ sic cessat prima ratio glo.nec teneť cōpensare cum dote etiā si fuerit hoc expresse dictū.qz legitima dz relinq sine onere. vt in.l.qm̄ in priorib⁹.eo.ti.et sic cessat secūda ratio.τ qz legitima diciť deducto ere alieno.τ sic filius cui relinquiť non tenetur ad onera matrimonij.vt.l.papinianus.§.qm̄ aūt quarta. de inof.testa. et sic cessat tertia ratio.τ p hoc tex.in.l.pater.ad.l.falci. vbi videť esse casus.lz ibi loquatur in trebellianica.vbi dicitur q habebit eam τ etiam dotem poterit petere.lz pater dixerit q con pensaret.τ hoc etiā vult gl.hic in prin.in cōtrariū videť.qz dos in legitimam cōputatur.vt in.l.qm̄ nouella.C.de inoffi.testa.τ sic videť posse dari legitima cum hoc onere q cū dote compensetur. Breuiter primam partem puto veriorem.τ ad hanc rationē respōdeo q si pater nō relinquat integrā legitimā. bene est verum q dos in legitimā cōputať q̄tum ad hoc vt olim excludereť a querela τ hodie a iure agendi ad supplementum qz hoc tendit in fauorē testamenti.sed si relinquat integrā legitimam cū onere vt cōpenset cū dote quā poterat a marito repetere: tale onus non valet: τ sic habebit legitimaz τ etiam repetet dotem per illam.l.pater.etiam si maritus eā soluerat patri et sic ab heredibus patris est repetēda p gl.que est hic que ita intelligit istam.l.pater.vt loquatur etiam qñ pater exegerat ƀm primā lecturā ibi positā in glo.quā ista gl.videtur approbare. vt ibi no.Bar.sed ibi eaz reprobat.τ ponit secūdā q ibi nō exegerat τ illam tz gl.τ etiam doc.tñ q̄ tum ad ppositum eadem est ratio.qz non agitur de fauore testamenti ne expugnetur tenementi.quia hoc est subtile τ vtile.

2 ☞ Statutum q mulier vel minor non possit agere sine consensu duorum consanguineorum.τ illi sunt absentes vel presentes sed inhabiles q non teneatur mulier cauere de ratihabitione illorum.et nu.3.
An loco illorum debeat subrogari iudicis autoritas.

3 Si statutū diceret de duob⁹ cōsanguineis τ esset nisi vn⁹ q ille vnus sufficeret.τ q tale statutū debeat intelligi de pximiorib⁹ τ de masculis τ habentib⁹ pfectum intellectum.

4 Relegatus licet non sit habilis ad agendū qz non pōt stare in ciuitate tñ est habilis ad consentiendum filie agenti non tamē potest agere p procuratorem.
An possit cedere τ cessionarius agere vt nō possit ei obijci exceptio relegationis vel banni.seu excōicationis.

5 Patre absente qñ non admittatur filia ad agēdū de dote etiā prestita cautione rati.

1 **Si patri.** † Patre absente admittitur filia ad agēdū de dote prestita cautione rati.h.d. In tex.ibi esse non liceat idē si licet.tñ est absens τ de proximo nō speratur redire.nam etiā tunc exercitiū actionis de dote redit ad filiā.vt.l.filiussa.§.sed τ filia.s.de procu.dūmodo caueat de rato vt hic.τ in hoc ille.§.suppletur. ¶ In tex.ibi vt caueat.sic econtra qñ pater agit absente filia: vt.s.eo.l.ij.§.voluntatem ideo aūt prestať hec cautio qz pater habet cōsentire filie ratione iuris qd ipse pater habet in actione de dote.τ ppter pprium interesse ex eo q filia agat noīe patris sed suo pprio nec actione residente in patre sed in propria psona.τ hoc voluit gl. que est hic.si aūt reqrať consensus alicuius nō ratione interesse ipsius.sed ad reintegrandā psonā agentis.vt in casu.l.cū non

2 solum.§.necessitate.de bo.que libe. † vt si statutū diceret q mulier vel minor nō possit agere sine cōsensu duorum consanguineor.τ illi essent absentes nō teneret mulier cauere de ratihabitione illorum.imo posset agere sine illor consensu ex quo absunt τ cōsentire non possunt: qz statutum dz intelligi si sunt presentes τ de facili possunt consentire.ar.ad hoc.j.de cap.in bello.§.medio.τ de ritu nup.si ita.Et idem si essent presentes τ inhabiles.puta furiosi vel minores.vt not.Bal.C.qui admit.l.j. in fi.dicit tamen idem Bal.no.in.l.transactionē.C.de transac. in fi.q loco absentium debet subrogari iudicis autoritas si statutū diceret q nō possit ꝯtrahere sine illorū ꝯsensu sed in.l.cū senten.C.de senten.videtur tenere q nulla fienda est surrogatio.qz postq̄ absunt perinde est ac si nō essent τ statutum dz sic intelligi.arg.in.l.iiij.§.toties.de dam.infe. † τ si diceret de duobus τ non esset nisi vn⁹ sufficeret ille vnus ƀm Bal.in.d.l.j.C. vnde vir τ vxor.ad quod vide oīno qd no.Bar.in.l.stichum q meus erit.de lega.j.et in.l.si tertius.in princi.de aqua plu.arcen.quod quando sunt inhabiles non est locus statuto τ quod

C

Contra tenet Alex. [illegible] 4m. nū. 153.

a ¶ Acceptasse do. Alexan.dicit q pau.h̄ īaduertēter locut⁹ est qz filia acceptādo legatū ꝯtinēs minus dote nō sibi p̄iudicat p.l.dotale.§.fi.s.ō fundo dot.nec.c.cū officij fac̄ ad materiam vbi autē pater iussit illaz tacitā τ contētā dicit q sibi placet opi.pau.

b ¶ Aio cōpēsandi vide bal.ꝯs.lxiiij.i fi.iij.li. vbi ponit de opi. Fede.de scalis.τ vide p Fulgo.cōsi. lxxxi.

a ¶ Defectuosi. dic tũ ꝙ si testator ꝓhibeat rẽ alienari sine requisitiõe cõsortum ⁊ cõsilio ↄiũctoꝝ ꝙ si femina interueniat vz alienatio vt voluit Ange. ↄsil. cxcj. an autẽ stãte ꝓdicto statuto si nõ possit haberi nisi vnº ↄiũctus sit satisfactuz statuto: ⁊ qd si nõ sint de ꝓximioribº. vide ꝑ eũdẽ Ang. cõsili. clxx.

b ¶ Stricte ꝙ in cã dotis lis ↄtestet voluit Lud. ro. consi. clxxiiij.

c ¶ Ob reuerẽtiã. De hoc late per eundem pau. cõsili. lxxiiij.

d ¶ Ex interuallo. adde eũdẽ pau. ↄsi. liiij. ⁊ vid. Ludo. ro. consi. l. et consi. liiij.

no. Bal. in. l. fi. C. de ver. sig. q tenent ꝙ statutum debet intelligi de proximioribus ⁊ masculis ⁊ non feminis ⁊ de habẽtibus ꝑfectum intellectum: qñ requiritur ad supplendũ defectũ mulieris vel minoris: ergo non debent esse defectuosi.[a] tene menti.

4 ¶ † Et no. hic ſm Dy. iuncta gl. j. ꝙ lz relegatus non sit habilis ad agendũ: qꝛ non põt stare in ciuitate tñ est habilis ad cõsentiendum filie agẽti: alˢ frustra caueretur de rato: nõ tñ põt agere ꝑ procuratorẽ: qꝛ qui ꝓhibet pro se prohibetur per aliũ l. ij. §. j. de admi. re. ad ciui. perti. Sed an possit cedere ⁊ cessionarius agere ⁊ non possit sibi obijci exceptio relegationis vel banni vel excõicationis. Dyn. tenuit hic ꝙ non possit agere. ⁊ tales exceptiones q̃ obstant cedenti obstent etiam cessionario In contrarium qꝛ sunt ꝑsonales ⁊ non obstarent heredi cedẽtis. ar. s. eo. qꝛ tale ergo nec cessionario. ar. j. de admini. tut. l. ex pluribus. a cõtrario sensu. de ista q̃stione vide ꝑ Bar. in. l. apud celsum. §. si cam legitima. de excep. ⁊ in. c. j. de iure patro. lib. vj. per gl. in nouel. et in addi. Spe. et de cessio. actio. §. j.

5 ¶ † Oppo. ꝙ filia non admittatur cũ cautione rati patre absente. ꝑ. l. pomp. §. fi. s. de procu. quidã dicũt hoc esse verũ si pater ꝑ nuntium vel epistolã expresse ↄdiceret: alias ꝓcedit qð hic dꝛ. glo. reprehendit: qꝛ ibi loquit in eo qui agit noĩe actionis: ⁊ actione residente in ꝑsonam illius. vnde si apparet de illius ↄtraria voluntate non admittitur etiã cũ cautione rati posito ꝙ sit cõiuncta ꝑsona que põt agere sine mãdato. non tñ contra volũtatem coniuncte ꝑsone. hic vero filia agit suo nomine ⁊ actione residente in ꝑsona sua. vñ contradictio patris nõ põt eam impedire: qꝛ ex quo pater est absens exercitiũ actionis est ipsius filie qð pater sibi auferre non põt in absentia. doc. distinguũt. aut pater habebat cãm contradicẽdi: qꝛ filia erat leuis vel turpis persona: ⁊ procedit prima opi. vt. j. proxi. §. in fi. aut nõ habebat: qꝛ filia erat honesta: ⁊ procedit secũda opi. ista distinctio est bona. si pater dumtaxat contradicit et procuratorez ad agẽdum non mittit. si autem mitteret ⁊ esset casus in quo deberet audiri: qꝛ non est bannitus vel relegatus tunc sicut ipse si esset presens preferretur filie etiã si filia esse honesta: qꝛ exercitium est patris. ita ⁊ eius ꝓcurator prefert: vt. j. ea. l. §. si soluto. ibi de hoc probatur in simili: ⁊ tũc põt ꝓcedere prima opi. quã gl. reprobat nisi ipse pater esset turpis ꝑsona: qꝛ tunc sicut non audiret ipse si esset presens sed filia: vt. j. proxi. §. ⁊. l. filiusfa. §. sed ⁊ si filia. de procur. ita nec eius procurator.

2 ¶ In actione de dote contestat lis. ⁊ sic non est causa summaria. licet termini in ea abbreuientur.

Actio de dote ꝙ etiam isto iure consolidabat in filiam ꝑ emãcipationem.

3 Facilius qs in absentia contradicit alteri q̃ ipso presente.

Filia vel vxor si absente p̃re vel marito ↄsensit cõtractui facto ꝑ patrẽ vel maritũ nõ cẽset cõsensisse ob reuerentiã paternam vel maritalẽ ⁊ sic nõ rescindit officio iudicis sicut si eo presente

4 Licet pater qui agit sit turpis persona: ⁊ hoc cõstet iudici si tamen filia expresse consentit ⁊ in consensu perseuerat vsq₃ ad cõtestationem inclusiue admittitur pater si filia poterat sibi preiudicare consentiendo.

5 Qñcũq₃ lex vel statutũ requirit aliquẽ cõsentire alicui agenti: debet intelligi ꝙ consentiat tempore litis conte.

6 Post prestitũ ↄsensum ꝙ non liceat variare nec dissentire.

Consensus an trahatur retro.

7 Quid si adhibetur cõsensus ante litis contestationem ⁊ ab eo non recedatur.

Si pater consentit filio vt agere possit ꝑ instrumẽtũ publicuz añq̃ incipiat agere vel ꝑ nuntiũ aut epistolã. an hoc sufficiat: si tẽpore litis contest. non est presens ⁊ consentiens.

8 Qñ per legem vel statutũ requiritur consensus alicuius certo tempore: si prestatur intempestiue ante tempus habetur pro non prestito ⁊ potest ab illo recedi: secus si non requiritur certo ⁊ determinato tempore.

9 Quatuor q̃ impediunt mutationem voluntatis.

Filia dicitur mutare voluntatem tacite eoipso ꝙ est emancipata post prestitam voluntatem.

10 Casus in qbus iudex põt supplere de facto suũ officiũ interponendo: etiam non requisitus in causa priuate persone.

11 Si statutum dicat ꝙ mulier vel minor non possit agere sine cõsensu duorum cõsanguineorum ⁊ consanguinei requisiti nolũt consentire: ꝙ poterit agere si nullam causam allegant: ⁊ an debeant alij vlteriores adhiberi si sunt: et quid si illi allegant aliquam causam.

Eo autem tempore. ¶ Quia tex. istius §. est aliquãtulũ intricatus; tamen est vtilis ⁊ multum declarat hanc materiam ⁊ ponit practicã. diuide ipsum in duas partes. † Quia primo loquitur qñ iudici cõstabat ꝙ pater q agebat erat turpis ꝑsona: ⁊ verisimiliter erat cõsumpturus vsq₃ ibi. sed si latitat. Scðo qñ hoc non constabat iudici: ⁊ quelibet para cõtinet tres casus Nam in prima parte aut filia cõsentit patri expresse: ⁊ ꝑseuerat vsq₃ ad lit. conte. inclusiue ⁊ admittitur pater nec iudex ex officio põt ipsum repellere. Aut cõsensit tñ non ꝑseuerat imo mutauit voluntatẽ ante lit. conte. ⁊ tunc iudex dz patrẽ repellere. ⁊ isti duo colligunt vsq₃ ibi. nec non. ⁊ ex hoc secũdo apparet ꝙ hoc debet intelligi qñ constabat patrem turpẽ esse personã et sic filia habebat cãm ↄtradicendi. alˢ mutatio volũtatis non noceret vt in fi. huius. §. ⁊. j. eo. dotẽ. ⁊ ita patet ex quadã apostilla Dy. sup vᵇo. sic. mutauit. q dicit ⁊ causam mutandi habuit. Tertius casus est qñ nõ consensit expresse nec ↄtradicit. ⁊ tunc iudex ex officio suo postq̃ constat sibi patrẽ esse turpem ꝑsonã dz supplere de facto ⁊ ꝓuidere indẽnitati patris ⁊ filie. ⁊ qualiter hoc fiat tangit gl. que incip. querela. In secũda pate qñ nõ constabat iudici patrem esse turpem ꝑsonã. ponit casus ꝙ filia erat absens. ⁊ presupponit practica que ponitur ꝑ glo. in. l. ij. §. fi. in gl. pe. s. eo. ꝙ debeat filia requiri vt veniat ad cõsentiendũ vel cõtradicẽdum. ⁊ practica locum habet vt ibi dixi qñ de facili põt hoc fieri. qꝛ non multũ distat alias ipsa non requisita deberet admitti pater cũ cautione rati vt in illo. §. fi. presupposito ergo ꝙ requirat distinguũtur tres casus. Aut filia latitat. quia non permittit se reperiri ⁊ admittetur pater intelligo etiam sine cautione rati. qꝛ filia pro consentiente habet ex quo requisita non cõtradicit. ⁊ idẽ si fuit reperta ⁊ contradixit. Secundus casus est qñ fuit repta ⁊ contradixit expresse ꝑ nuntiũ ⁊ iudex reperit ꝙ habebat causam cõtradicendi qꝛ pater erat turpis ꝑsona. sed ipsa filia ꝑ verecũdiã nõ audebat venire ⁊ cõtradicere patri presenti. ⁊ tũc pater nõ admittet. aut iudex reperit ipsam nõ habere cãm cõtradicendi. qꝛ pater erat honesta ꝑsona cui filia habebat necesse ↄsentire filia non erat leuis vel etiam non erat turpis. ⁊ ita supple ad tex. qꝛ sufficit ꝙ pater sit honesta ꝑsona vt sibi soli cõpetat exercitium etiam si filia sit honesta. ⁊ tũc patrẽ admitte tñ audita ↄradictione filie.

2 b. d. in effectu intricate. ¶ † In tex. ibi quos lis cõtestat. no. ergo ꝙ in actione de dote cõtestatur lis. ⁊ sic non est causa summaria lz termini in ea abbreuient. vt no. in. l. j. s. eo. in gl. statutum ergo ꝙ ꝓcedatur in cã summarie. ⁊ de plano est ↄtra ius

b cause. ideo stricte[b] est interpretãdũ ſm Ang. ¶ In tex. ibi. vel etiã emancipate. no. hic expressum ꝙ etiã isto iure ꝑ emancipa tionẽ actio de dote cõsolidabat in eam sic. j. eo. si socer. nõ ergo

3 fuit hoc introductũ ꝑ. l. j. §. videamus. C. de rei vxo. act. ¶ † In tex. ibi verecũde ⁊c. no. ſm Bal. ꝙ facilius qs in absentia ↄtradicit alteri ꝙ ipso presente. vnde facit ꝙ si filia vel vxor absente patre vel marito consensit cõtractui facto ꝑ patrẽ vel marituz

c nõ censeat ↄsensisse ob reuerentiã[c] paternã vel maritalez. ⁊ sic non rescindat officio iudicis. secus si eo presente. l. j. §. q onerã de. qua. re. act. non da. ⁊ no. in. l. interpositas. C. de trãsac. quod tamen intellige ⁊ limita vt ibi no. ꝑ Bar. in. §. que onerãde. Ex

4 primo casu huius. §. no. tria. ¶ † Primo ꝙ licet pater sit turpis ꝑsona ⁊ hoc cõstet iudici: si tñ filia expresse cõsentit ⁊ in cõsensu ꝑseuerat vsq₃ ad cõtestationẽ inclusiue pater admittitur nec iudex habet se vlterius intromittere: hoc intelligo verum si filia poterat sibi preiudicare ↄsentiendo: qꝛ erat maior. xxv. ⁊ perfecti sensus alias deberet iudex supplere: vt. j. versi. ideoq₃.

5 ¶ † Secũdo no. ⁊ ad hoc semp allegatur ꝙ qñcũq₃ lex vel statutum reqrit aliquẽ consentire alicui agẽti dz intelligi ꝙ cõsentiat tpe lit. contest. qꝛ tunc inchoatur iudiciũ ⁊ legitimat ex cõsensu. ⁊ loquit hic qñ debebat consentire ratione preiudicij et interesse qð pretẽdebat idẽ si non pretẽdebat: sed debebat ↄsentire ad reintegrandã ⁊ legitimandã ꝑsonam agẽtis. vt in casu l. cũ non solũ. §. necessitatẽ. C. de bo. que lib. ⁊ ibi no. vel si diceret statutũ ꝙ nõ posset minor vel mulier agere sine cõsensu cõ

6 sanguineoꝝ. ¶ † Sed querit ꝙ si tũc ↄsentit postea vult dissentire. respõdeo nõ audit. qꝛ legitimatũ est iudiciũ totũ postq̃ legitimatũ est prin. ⁊ ius est q̃situm ei cui ↄsensum non est. vñ nõ licet variare. vt in glo. j. Item qd si in cõtestationẽ nõ cõsensit. sed cõsentire videt. respõdeo si habebat ↄsentire ratione sui interesse põt ⁊ retrotrahit ↄsensus. l. si. ff. ad mace. l. licet. s. de iudi. ⁊ sic erit in casu huius. §. Si aũt non ratione sui interesse. lz ad legitimandũ ⁊ reintegrandũ ꝑsonam agentis. vt in casu. §. necessitatẽ. ⁊ in casu statuti. de quo. s. tunc talis cõsensus nihil operatur qꝛ talis cõtestatio habetur ꝓ nõ facta non adhibito cõsensu nec trahitur retro. ⁊ ita plene disputando videt tenere Bal. C. qui admi. ad bo. pos. l. j. in pe. ⁊ vlti. q. qñ etiam videtur sentire Cy. ⁊ Bar. in. §. necessitatẽ. in. iiij. q. ⁊ cum ista distinctione intelligo id quod no. Bar. in. l. si quis mihi bona. §. iussum. de acqui. here. vbi dicit ꝙ qñ requiritur consensus ex forma legis vel statuti põt adhiberi ante vel post incontinenti vel ex in

d tervallo[d] nã est verum qñ ratione preiudicij vel interesse illius q habet

qui habet consentire. non quādo ratione solennitatis iudicij.
7 ¶†Tertio no. ꝙ si adhibetur consensus ante lit. contest. si ab eo non receditur sed in eo perseuerat sufficit. licet tempore ꝯtestationis non sit presens vel consentiens vt hic colligit̄ in princi. ¶Et per hoc terminatur questio q̄ formatur in. §. necessitatem. si pater consentit filio vt agere possit ꝑ instrumentum publicum anteꝙ̄ incipiat agere vel per nuntiū aut epistolā vtrū hoc sufficiat si tp̄e lit. conte. non est presens ⁊ cōsentiens. ⁊ Cy. ſm Pe. tenet hic ꝙ sic in tertia questione. ⁊ Bal. in aut. causa q̄ fit cum monacho. in fi. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ videtur ꝓbari hic subtiliter intelligendo in ver. ſm hoc. in verbo mutauerit a ꝯtrario sensu ⁊ vr̄ casus in. l. honores. in fi. ĵ. de decu. Istud tñ non videtur esse verum qñ cōsensus reqritur nō ratione interesse illius q hʒ cōsentire: sed ad integrandā personā: q2 tūc talis cōsensus vr̄ reqri tanꝙ̄ forma actus ſm Bal. in. d. l. j. C. qui admi. ad bo. pos. ⁊ forma dʒ adhiberi tempore actus celebrati non ante vel post: sicut videmus in autoritate tatoris que non pōt adhiberi ante actum sed in ipso actu: vt. l. obligari. §. tutor. ĵ. de auto. tut. breuiter dic ꝙ lʒ dicto casu non possit adhiberi post ſm Bal. in loco prealleg. tñ ante bene pōt: q2 cessat ratio illa ꝙ cōtestatio sit nulla non adhibito consensu. ⁊ aliud est in cōsensu: aliud in autoritate verborū ſm ea q̄ no. Bar. in. d. §. iussum. ⁊ Inno. in. c. dudū. de re. eccle. non alie. ⁊ ad illud qđ dixi nō sufficeret si adhibeatur post. facit bonus tex. in. l. qd ergo. in princ. s̄. de infami. a quod no. glos. in. l. licet. in fi. gl. de iudi. s̄. eo. in. c. prudentiā. de off. delega. ⁊. C. de iur. fi. l. instar. li. x. ¶†Ex scđo
8 casu no. ꝙ qñ ꝑ. l. vel ꝑ statutum reqritur cōsensus alicui⁹ certo tp̄e si prestatur intempestiue añ tēpus habet̄ ꝓ non prestito ⁊ pōt ab illo recedi: q2 res dr̄ integra ⁊ nullū ius dicitur acquisitum alteri parti facit. l. j. §. qđ ait. ĵ. quo. leg. cū allegatis. in gl. j. vsqꝫ ad v̄. nec ob. secus si nō reqritur certo ⁊ determinato tp̄e nā tunc sufficit semel voluisse. vt. l. j. de aqua plu. ar. ⁊ hʒ locuʒ regula quod semel placuit amplius displicere non pōt. ⁊ alia regula mutare cōsiliū. de reg. iur. ⁊ alia ꝙ reprobat̄ incōstātia
9 vt. l. nūꝙ̄. de col. bo. ¶†Et dic ꝙ quatuor sunt q̄ impediūt mutationē voluntatis. s. si ex volūtate prestita semel est alteri obligatus. vt. l. sicut. C. de act. ⁊ obl. Itē si est alterius q̄situm. vt. s̄. de pac. l. fi. Itē si non est res integra: vt. l. post litē. s̄. de procur. Itē si voluntas traxit secū executionem: vt. l. apud aufidium. de optio. leg. alleg. in gl. j. pro contraria. ¶No. etiam ex secundo casu ꝙ filia dicitur mutare voluntatem tacite eoipso ꝙ est emancipata post prestitā voluntatē. ita intelligit Dy. istū text. nam consentiendo patri vr̄ consentire rebus sic se habentibus ⁊ stante cōione actionis inter se ⁊ patrē: sed secuta emācipatione dissoluit̄ communio. ergo desinit cōsensus. ar. in. l. cū quis. in prin. ĵ. de so. Sed ꝯ ꝙ non cēseatur mutare voluntatē rōne emancipationis. vt. l. eum qui sibi. de verb. obli. q2 mutauit statutū in melius. so. voluntas patris erga filiū nō censet̄ ex hoc mutata ne mutatio facta in melius noceat filio vt ibi: sed volūtas filij erga patrem bñ censet̄ mutata vt talis mutatio status in melius filio prosit. casus est hic. sed ponamus ꝙ pater liteʒ erat cōtestatus ⁊ postea filiam emācipauit: vr̄ ꝙ nō noceat patri sicut nec expressa mutatio volūtatis facta post litem conte. vt. s̄. dixi contrarium dic ꝙ etiam si per sniam latā ꝓprie ante tñ dotē exactam emācipet̄ filia consolidat̄ actio in filiā ⁊ pater repellitur ab agendo: vt est casus singularis. ĵ. e. si marito. §. si
10 voluntate. ¶†Ex tertio casu vero in ver. necnon casum in quo iudex pōt supplere de facto suum officiū interponēdo etiā non
a reqsitus in causa priuate ꝑsone. ⁊ hoc ꝓpter fauorem dotis[a] sic etiā ꝓpter publicā vtilitatē. l. quos ꝓhibet. de postu. ⁊ in fauoreʒ miserabilis persone. vt. l. illicitas. §. ne tenuis. de offi. presi. ⁊ per Cy. in. l. mulierē. C. si mancipiū ita. vene. ne. prosti. ⁊ in cā vsurarū: vt in. c. ad audientiā. de iureiu. ꝑ Inno. regulariter secus. l. iiij. §. hoc videmus. ĵ. de dā. infec. Intelligo aūt istū text. qñ mulier q̄ nō contradicebat nec cōsentiebat erat absens vel erat furiosa ⁊ sic nō poterat ꝯdicere. si aūt erat presens ⁊ cōtradicere poterat ⁊ erat maior. xxv. an. ⁊ nō timebat reuerētiā paternā: tūc tacēdo vr̄ consentire: nec iudex posset se intromittere: sicut nec in primo casu. l. vt dixi. in. l. ij. §. volūtatē. s̄. e. ꝑ illū
11 tex. ⁊ distingue plene vt ibi dixi circa istā materiā. ¶†Ultimo allega. iste tex. ad qōnem: si statutum dicat ꝙ mulier vel minor nō possit agere sine ꝯsensu duorū cōsanguineoꝝ: ⁊ ꝯsanguinei requisiti nolunt ꝯsentire an agere poterit: ⁊ videt̄ ꝙ nō per id qđ no. glo. in. §. necessitatē. in cōtrarium allega. tex. hic in ꝟ. sed si latitat vbi filia latitās ne ꝯsentiat habet̄ pro cōsentiente ſm Cy. in illo. §. necessitatē. breuiter si nullā causam allegāt quare nolūt cōsentire: vera est illa secūda pars ꝑ istū text. ⁊ arg. optimū in. l. si legatario. §. fi. de fideicō. liber. ⁊. l. nō tantū. §. sine iusta. ⁊. l. nec īfantes. §. j. ex qbus apparet paria esse aliquē abesse
b vel adesse ⁊ sine cā[b] consentire recusare: q2 se facit alienum iure consentiendi. Si aūt allegat aliquā causam tunc dʒ illa causa examinari: ⁊ si est iusta ⁊ vera non poterit agere: al's secus ſm Bar. hic ꝑ istum text. in ver. quid em̄. ⁊ ver. si is qñ non allegat iustam causam dicit Bal. in. l. vidue. C. de nup. ꝙ debent adhiberi alij consanguinei vlteriores si sunt.

2 ☞Coniuges debēt inuicē participare ipsorum infortunia si possunt tolerari salua conuersatione.
Fortuna ⁊ dignitas supuenientes marito prodest vxori.
3 Si cōcessa est alicui immunitas a muneribus ꝑsonalibus propter infirmitatē de qua non erat spes salutis licet postea sanet̄ an finiatur immunitas.
4 Qualiter cognoscatur fatuus.
Quod olim erat iusta causa faciendi diuortiū si vxor non procreabat liberos ⁊ ꝙ hac de causa non possit hodie maritus petere separationem tori.
5 Ualet matrimoniū etiam contractū in mortis articulo: lʒ non sit aliqua spes prolis procreande.

Si maritus. †Si alter ex ꝯiugibus incidit in furorē non pōt ipse mittere libellū repudij sed alter sic. non tñ dʒ nisi furor ille sit intolerabilis: et si contrafacit tanꝙ̄ sine cā faciens diuortium punitur vt ꝑdat donationē ante nuptias vel dotē. h. d. vsqꝫ ad. §. sinaūt in seuis-
2 simo. ¶†In tex. ibi qđ em̄ no. istū tex. ꝙ cōiuges debēt inuicē participare ipsorum infortunia si possunt tolerari salua ꝯuersatione: sic econtra fortuna ⁊ dignitas superueniens marito ꝓdest vxori: vt. C. de nup. l. fi. ⁊ aut. de consul. §. hoc itaqꝫ. Et dixit Ja. de are. per istū tex. ꝙ si maritus sine aliqua sui culpa peruenit ad paupertatē non pōt mulier agere virtute. l. si cōstante. ĵ. eo. ⁊. l. vbi adhuc. C. de iure do. sed cōiter tenetur cōtrariū: quia agitur vt dos salua sit: ⁊ hic intelligit̄ ꝙ debet participare salua dote. de hoc vide in addi. Spec. de do. inter vir. ⁊ vxo. §. format̄. ¶In tex. ibi debebit reintegrari matri. si res est integra ⁊ pōt reintegrari ⁊ si non reintegretur an vr̄ esse in culpa. Barto. videt̄ hic sentire ꝙ non: q2 sufficit ꝙ tp̄e diuortij nulla spes erat salutis. ⁊ sic legitime factum est. vnde ex superuenienti nō
3 rescinditur qđ factum est. ¶†Et ꝓpter hoc determinat ipse si cōcessa est alicui immunitas a munerib⁹ personalibus ꝓpter infirmitatē de qua nō erat spes salutis: lʒ postea sanetur nō fi-
c nietur[c] immunitas. pro hoc facit quod ipse idē no. ĵ. eo. si ꝯstāte in fi. sue repetitionis ⁊ quod not. per glo. in. l. j. C. in qui. cau. in integ. resti. non est neces. In cōtrariū facit: q2 cōperta veritate error cedit veritati. vt in. c. veritate. viij. dist. qđ habetur in c. fraternitatis. extra de frigidis. breuiter mihi videt̄ dicenduʒ ꝙ aut immunitas fuit cōcessa ꝓpter aliquā causam q̄ erat vera tp̄e concessionis. postea tñ desinit esse vera. si tūc non finitur immunitas. ⁊ hʒ locū regula illa ꝙ decet priuilegiū esse mansurum. ⁊ ita loquunt̄ allegata primo loco si bñ inspiciātur. Aut conceditur ꝓpter aliquā causam q̄ putatur vera cōi estimatione. tñ ex postfacto apparet ꝙ nō vera erat. ⁊ tunc finiatur īmunitas tanꝙ̄ cōcedētes fuerint decepti. ⁊ ita loquuntur allegata
4 ꝓ secūda parte. ⁊ ita est veritas. ¶†Ultimo no. glo. super ver. ferēdus. qualiter cognoscatur fatu⁹. s. qñ proijcit lapides sunt ⁊ alia signa de qbus habetur in. l. ob que vitia. de edil. edic. et no. in. l. quidā in suo. ĵ. de condi. inde. ¶In text. ibi. vel q2 liberos nō habebat no. ꝙ ista erat iusta cā olim faciendi diuortiū ꝙ vxor non procreabat liberos. Narrat valerius ꝙ quidam ciuis romanus fuit primus q inuenit diuortiū propter hāc causam et reprehendit ipsum q2 concordia maritalis preferenda erat cupidini liberorū. tene mēti. Sed an hodie si vxor non procreat liberos possit maritus petere separationē tori dic ꝙ non
5 q2 etiā sunt alia bona matrimonij q̄ possunt subesse† hinc ē ꝙ valet matrimoniū etiā contractū in mortis articulo. lʒ nō subsit aliqua spes prolis ꝓcreande. vt no. in regula iuris. in. c. sine culpa. de reg. iur. li. vj. ⁊ in. c. tanta. q fil. sint legi. ⁊ per Bal. in. l. eam quam. C. de fideius. in. xiij. col.

2 ☞In causa pia possunt cognati implorare iudicis officiuʒ propter eorum interesse. ratione sanguinis nec habebunt cauere de rato.
Alimentorū appellatione nō continentur medicine.
Qui tenet̄ alimēta prestare ex dispositione legali tenet̄ ad medicinas. ⁊ qd si ex dispositione testatoris.
3 Quid in iudicibus quibus magistratus tenentur prestare alimenta si infirmantur.
Appellatione alimentorū continentur etiam vestimēta ⁊ quid appellatione cibariorum.
Cum alimēta sint prestāda ex dote. ⁊ ſm ei⁹ quantitatē. ꝙ sicut bona mariti sunt obligata ꝓ restitutione dotis ⁊ ita pro alimētis non prestitis.
4 Si vxor ꝓmisit dotem ⁊ non soluit eam integrā non tenet̄ maritus sibi ad alimēta secus si dos non esset promissa.

a ¶Fauorē dotis. q2 cā pia ⁊ in causis pijs iudex supplet ꝙ causa dotis sit piaꝫ bar. in. l. si ego. §. j. s̄. de iure do. ⁊ tex. in. l. cuʒ his. §. si mulier. ⁊ ibi bal. in ver. pietatis. s̄. eo. titu.

b ¶Et sine causa. Adde Abb. ꝯsi. lxv. ij. li. vbi cōsuluit in facto.

c ¶Finiet̄. ad hoc voluit Joan. de ana. consilio. cv. Bal. ꝯsi. cj. j. lib.

1 **Si autem in sevis.** †Maritus tenet alere uxorem furiosam: et si dotem dissipat sequestrabitur.h.d.usque ad.§.si soluto.in prin.§. ibi calliditate non vult.quia si faceret diuortium necesse haberet restituere dotem.quia mulier non est in culpa:sed etiam ipse non sit et ipse non vult dotem restituere nec etiam curat de uxore ut sequitur.¶In tex.ibi:vel cogatur adire competentem iudicem supple et implorare eius officium.nam ad ista que sequuntur non compe

2 tit actio.†Et no.quod in causa pia possunt cognati implorare iudicis officium propter eorum interesse ratione sanguinis:facit.l.j. cum seq.de li.cau.nec habebunt cauere de rato:quia agunt nomine proprio:non nomine cognati:facit quod no.in.l.non tantum.ff.de appel.

a ¶Alimentorum.qd veniat appellatione alimentorum vide per Albe.consi.lxiij.qd aut appellatione cibi per Old.consi.xj.

¶In tex.ibi.et medicine eius succurrere.allegatur iste tex.quod appellatione alimentorum[a] non continentur medicine:quia ponuntur hic diuersa.Item quod ille qui tenetur alimenta prestare ex dispositione legali tenetur ad medicinas.si autem ex dispositione testatoris quia sint legata alimenta.dic ut no.per Bar.in.l.legatis.ff.de ali

3 men.lega.†Et qd in iudicibus qui magistratus tenentur presta re alimenta si infirmantur.dic breuiter quod imo non tenentur ad alimenta sed ad cibaria que minus important.nam appellatione alimentorum continentur etiam vestimenta.l.verbo victus.de verb.sig.non sic appellatione cibariorum:ut.ff.de alimen.et ciba.lega.l.diarijs.Et distingue an sint parue vel magne.arg.in.l.in rebus.§.possunt.s.commoda.Allegatur etiam iste tex.quod cum alimenta sint prestanda ex dote et secundum eius quantitatem quod sicut bona mariti sunt obligata pro restitutione dotis:ita et pro alimentis[b] non prestitis sicut bona que non sunt obligata pro sorte.sunt etiam obligata pro vsuris:ut.l.lucius.ff.qui po.in pig.habe.et.l.per retentionem.et.l.pignoribus.et ibi no.Cy.de vsur.secundum Ja.de are.quem sequitur Bar.Alij dixerunt contrarium:quia non reperitur iure cautum ut no.in addi.spe.de do.iter vir.et vxo.§.formatis ego habui istam q.de facto et obtinui pro prima parte per tres sententias conformes.

b ¶Pro alimentis. Adde eundem consil.viij.Abb.consi.xliij.vsus fi.Ludo.roma.consil.cccclliij.

4 ¶†Ultimo scias quod si vxor promisit dotem et non soluit integram non teneretur maritus sibi ad alimenta:ut no.in aut.de non elig.secun.nub.§.penul.et per Cy.in.l.quod in vxorem.C.de neg.gest.et per

c Bal.C.ad velle.i.l.si.q vr dicere quod maritus possit eam expellere[c] dicto casu:sed si dos non esset promissa teneretur maritus eam alere p.l.quod si nulla.s.de releg.et hic in gl.que inci.maxime.Cetera circa istum articulum vide per Cy.in.d.l.quod in vxorem.

c ¶Expellere.An hoc sit verum.vide per Ludo.ro.consi.cccxvij.per Ab.consi.lxxxv.

2 ¶Sicut pater prefertur filie in agendo de dote.ita et eius curator.et eo modo eius procurator.

Casus in quibus filia potest agere et habet exercitium actionis.

3 Quando filie datur exercitium actionis de dote debet cauere de ratihabitione patri.et quando potest habere ratum pater furiosus et quid si pater est turpis persona quod non sit necessaria cautio rati.

4 Licet pater quando agit absente filia teneatur cauere de rato.tamen quando filia est furiosa non caueat de rato.

1 **Si soluto.** †Si pater est furiosus et habet curatorem agit curator cum voluntate filie.sed si non

2 habet agit filia cum cautione de rato.h.d.†Flo.quod sicut pater prefertur filie in agendo de dote ita et eius curator:et eo modo eius procurator.ut.l.filiusfa.§.sed et filia.s.de procu.¶Item no.casum in quo filia potest agere et habet exercitium actionis.s.si pater est furiosus.Idem si abest:ut.s.ea.l.§.si patri.et non apparet eius curator vel procu.Idem si pater est turpis persona:ut in

3 d.§.sed et filia.¶†Item no.quod quando filie datur exercitium actionis de dote debet cauere de ratihabitione.patri sed quando potest ratum habere pater furiosus.respondeo non ipse:sed eius curator qui postea creabitur puto tamen quod quando pater est turpis persona non sit necesse cauere de rato:quia etiam si contradicat admittitur filia:ut in.d.§.sed et filia.et.s.in.§.eo autem tempore.in gl.super ver.filie.in secunda exceptione duas dicit vel in subsidium

d ¶Exercere.Adde Lud.ro.sing.suis.fo.xviij.

4 filie actione seruata.¶†Ultimo no.glo.que est hic ad intellectum.l.ij.§.voluntatem.s.eo.quod licet pater quando agit absente filia teneatur cauere de rato ut ibi:quando tamen filia est furiosa non cauet de rato.et istam gl.ibi alleg.

2 ¶Soluens alteri de mandato serui fugitiui cum quo contraxerat quare non liberetur a domino.

Quid in adiecto ad solutionem.

Plures casus in quibus quod quis potest per se non potest per alium si alteri hoc mandaret.

Statutum si permittit quod vulneratus possit propria autoritate vindictam sumere vsque ad moderatam percussionem non tamen poterit illud per alium exercere odio vindicte.

3 An sit fundata intentio creditorum agentium contra filium tanquam heredem patris nisi doceat vel alleget se abstinuisse vel abstinere.

4 Quando pater mariti recepit dotem qualiter ipse pater teneatur.et qualiter filius.

5 Quid si soluta fuit filio de mandato vel iussu patris.

6 Si fuit soluta filio sine voluntate patris an pater tunc in tali do te habeat vsumfructum tanquam legitimus administrator.

7 Ubi sunt onera matrimonij ibi debent esse fructus dotis.

8 Si pater mariti sustineat onera matrimonij et nurus moriatur viuente filio quis lucrabitur dotem an pater an filius stante statuto de dote lucranda.et an veniat communicanda cum fratribus mariti.

Quid si secunda vel tertia die mulier esset mortua.

9 Quando dos fuit soluta filio sine iussu patris.et sic pater non tenebitur si nihil erat in peculio:an pater possit compelli ad se obligandum pro restitutione dotis.

An pater teneatur dare donationem propter nuptias pro filio masculo sicut dotem pro femina.

10 Quando pater recepit dotem:et filius vult ab eo recedere.an possit petere quod pater tradat sibi dotem.

1 **Transgrediamur.** †Dos repetitur a marito si erat sui iuris:et fuit soluta sibi vel alteri de mandato suo hoc primo.sed si erat in alterius potestate repetitur a patre eius in tribus casibus.s.si fuit illi soluta vel marito de voluntate illius:et tunc insolidum vel sine voluntate et tunc quatenus est in peculio.hoc secundo.sed ab ipso marito in primo casu non repetitur nisi quatenus est heres patris sui.hoc tertio et vltimo.et sic innuit quod in secundo et tertio casu quando fuisset soluta ipsi marito de voluntate patris vel etiam sine.posset etiam repeti ab ipso marito etiam si non esset heres patris sui:quod est verum:quia ipse contraxit.et si.fa.isto iure poterat obligari et conueniri ex omni contractu suo preterquam ex mutuo et voto.l.filiusfa.de act.et obliga.Et primo loquitur quando maritus erat sui iuris vsque ibi:sed si filius.Secundo quando erat in potestate sui patris.et ista secunda subdiuiditur:quia primo declarat an posset repeti a patre suo.et ponit tres casus in quibus potest repeti.Primus quando fuit soluta patri suo:et tunc repetitur a patre actione de dote.Secundus quando ipsi marito eidemque filio de voluntate patris:tunc repetitur a patre actione quod iussu:et insolidum vtroque casu.Tertius quando sine voluntate et tunc repetitur actione de peculio quatenus est in peculio profectitio vsque ibi:si autem socero.Secundo declarat an possit repeti ab ipso marito eiusdemque filio in dictis casibus:et dicit quod in primo casu quando fuit soluta ipsi patri non nisi quatenus heres eius est et sic ergo innuit et in secundo et tertio quando ipsi filio de voluntate patris vel sine potest repeti etiam ab ipso filio:et dic quod ipse filius tunc principalis debitor.pater est vero accessorius:quia ex contractu celebrato cum filio conuenitur actione quod iussu vel de in rem verso.aut de peculio ut in.l.cum filius.de verbo.obli.

2 ¶†In glo.ij.que incipit quia nihil ibi fallit.ff.de solu.fugitiuus ubi.habetur quod licet soluens seruo fugitiuo cum quo contraxerat liberetur a domino:si tamen soluit alteri de mandato ipsius fugitiui liberatur a domino.sed dic quod ibi penes fugitiuum erat sola facultas recipiendi solutionem non autem ius obli.quam facultatem cum facti sit:et in facto consistat per alium exercere potest.quod no.Et idem videtur in adiecto ad solutionem.ut licet recipiendo solutionem liberet soluentem a principali debitore.non sic si alteri soluat de mandato suo et in procuratore constituto ad recipiendam solutionem quasi in hoc sit electa industria persone et non possit alteri mandari.ut in.l.pe.§.j.s.de diuer.tempo.prescrip.quod plene no.in.l.si procuratorem.§.j.s.mandati sed quando penes te est ius obli.sicut soluendo tibi liberor a te.ita et soluendo alteri de mandato tuo ut in concor.alleg.in prin.glo.et similiter eo casu quo tibi soluendo te obligo similiter et soluendo alteri de tuo mandato te obligo ut hic.¶In ea.gl.ibi de thesau.l.j.§.in alienis.ibi nec volentibus dic quod speciale est propter culturam agrorum ne deseratur.quod dominus per seipsum possit querere thesaurum in fundo suo.non tamen potest alteri mandare quod querat quia multi reperirentur cupiditate thesauri qui derelinquerent culturam.¶In glo.ibi.l.cum fundum.§.quesitum.dic quod etiam ibi est speciale quod licet quis possit resistere violentie per se ipsum:non tamen per alium:vnde facit quod licet pater possit aliquando filiam in adulterio repertam interficere per seipsum.non tamen hoc alteri mandare.et ad hoc solet allegari ille tex.et similiter si statutum permittit quod vulneratus vel verberatus possit propria autoritate vindictam sumere vsque ad moderatam percussionem

d ut est Flo.non tamen poterit illud per alium exercere[d] odio vindicte et ne peius contingat.arg.in.l.non est singulis.de reg.iur.et adde quod not.Dy.in regula potest.de reg.iur.lib.vj.et quod no.in.l.ij.de admini.re.ad ciui.perti.¶In glo.que incip.distingue tamen in fi.in dubio videtur actum ut vterque obligetur secundum

3 Ja.de are.et Bar.ar.l.in ambiguis.de reg.iur.¶†In vltima glos.que incip.hoc autem ista gl.semper allegatur.nam quidam dixerunt quod intentio creditorum agentium contra filium tanquam contra heredem patris est fundata eo ipso quod probant ipsum esse filium absque eo quod probant illum se immiscuisse hereditati paterne.Primo per illam autoritatem apostoli si filius ergo heres.Secundo quia ante beneficium abstinendi concessum a pretore sine

tore sine dubio fundata erat intentio creditorum. quia erat ne
cessarius heres noie ⁊ effectu. idem ergo debet esse post benefi
cium ꝯcessum a pretore ꝙ possit abstinere nisi ipse doceat vel
alleget se abstinuisse vel abstinere: ⁊ sic velle vti beneficio pre-
toris: nam etiam hodie est heres ipso iure: nec desinit lꝫ absti-
neat. Aliqd ergo plus dꝫ esse anteꝙ abstineat vt sufficiat cre-
ditoribus sola filiatio. Ista tñ gl. vult cõtrariũ ⁊ bene ẜm om-
nes: qꝛ illud beneficium abstinẽdi redigit ipsum ad instar emã
cipati: vt. l. nam nec emancipatus: de leg. j. ⁊ sic vt cõtra emãci-
patum non est fundata intentio nisi probet ꝙ adiuerit. ita nec
contra filium in ptãte nisi probet ꝙ se immiscuerit vt est casus
in. l. quã allegat gl. qñ beneficiũ pretoris liberat ipsum ipso iu
re absq; eo ꝙ aliter vtat eo: non dico ꝙ ipso iure non sit heres
vt. l. j. §. q sunt in potestate. ĵ. siqs omis. cau. test. qꝛ pretor hoc fa
cere non põt: vt insti. de pos. §. quos aũt. sed quod habet p non
herede in effectu: ⁊ hoc bene potuit facere pretor. ⁊ de hoc arti.
plene no. in. l. necessarijs. de acq. here. Nunc reassumendo tres
4 casus q ponũtur in ver. sed si filius. dic ꝙ in primo casu † qñ pa
ter mariti recipit dotẽ: ipse solus tenetur tanꝙ principalis de
bitor filius aũt nõ: qꝛ ex cõtractu celebrato cũ patre non tenet
filius nisi sit heres eius: vt in fi. §. Adde alium casum qñ here-
des patris restituissent filio nõ heredi cautione ab eo de defen
dendo non recepta ⁊ essent ipsi non soluendo. nã in subsidium
mulier hꝫ regressum ꝯ filium eundẽq; maritũ. lꝫ cũ eo contra
xerit: ⁊ lꝫ iste non sit heres patris cũ quo cõtraxerit: vt. ĵ. de do
te preleg. l. pater dotẽ. in fi. Itẽ si de volũtate mulieris pater re
stituisset filio qui voluit se a patre separari liberatus esset pa-
ter a muliere: ⁊ ipse filius teneret: ita determinat Bar. in. l. sa-
ne. in fi. cum. l. seq. s̃. de iur. do. ⁊ tetigi in. l. ij. s̃. eo. in prin. Item
si pater recepisset noie filij. ⁊ illo mandante vel ratũ habẽte nõ
tenet pater sed ipse filius: qꝛ vr̃ pater accepisse tanꝙ minister
sicut in primo casu huius. §. qñ alius extraneus recepit de vo
luntate mariti. In dubio aũt pater videtur recepisse suo noie
⁊ aĩo se obligandi: lꝫ quidã dicãt hodie cõtrariũ debere esse cũ
filius possit sibi acqrere videat recepisse administratorio noie
⁊ sic ꝙ nõ teneat: qđ nõ placet: qꝛ vitanda est correctio huiꝰ. §.

5 ¶ † Circa secũdum casum qñ soluta fuit filio de mandato vel
iussu patris pater tenetur qđ iussu vt dixi. filius autẽ tenetur
actione de dote. ¶ Sed quero quid si filius erat emancipatus.
Spe. in ti. de do. inter vir. ⁊ vxo. §. formatis. ꝟ. sed pone filiꝰ. di
stinguit. sed eius distinctio non placet. ideo dic adhuc patrẽ te
neri: non tñ actione quod iussu: qꝛ illa nõ dat nisi qñ est in ptã-
te sed actione mandati p tex. cum gl. in. l. ij. in fi. s̃. qđ iussu. Sꝫ
qualiter possunt esse duo obligati pro dote: vnus pricipaliter
alter mandatario noie. C. ne fideiussor. dot. dent. Rñdeo fallit
in tam coniunctis psonis in qbus non hꝫ locũ ille titu. qꝛ pa-
ter põt se obligare p filio: ⁊ econtra ⁊ frater pro fratre qꝛ cessat
causa pfidie: vt in. l. fi. C. de do. cau. mor. ⁊ no. Bar. ĵ. eo si constã
6 te. in prin. §. quoties. ¶ † Circa vltimũ casum qñ fuit soluta fi-
lio sine voluntate patris. queritur an pater tũc in tali dote ha
beat vsumfruc. tanꝙ legitimus administrator. Barto. tangit
istũ passum in. l. cõtra. §. j. ĵ. re. amo. ⁊ distinguit suo modo. Tu
dic ꝙ si sustinet onera mariti habebit fructus non tanꝙ legiti
7 mus administrator. sed ex illa regula † ꝙ vbi sunt onera matri
monij: ibi debent esse fructus dotis. l. j. de iu. do. ⁊. l. filiussa. et
l. filia. hoc amplius. fami. herc. si sustinet secus p eandẽ regu
lã: nam tanꝙ legitimus administrator debet habere in rebus
8 aduentitijs nõ subiectis alteri oneri. ¶ † Itẽ dubitatur an di
cto casu si nurus moriat viuente filio statutũ sit de dote lucran
da quis eã lucrabit: an pater: an ipse filius. Nam primo casu di
uideret postea inter heredes. Scđo nõ. sed esset precipuũ ipsiꝰ
filij. vt. s̃. de bo. que lib. l. j. ⁊. ij. tanꝙ lucrũ nuptiale. Dyn. for-
mat istam questionẽ hic. ⁊ determinat ꝙ si nurus moriatur vi-
uente patre mariti lucretur ipse pater si posterius mortem lu-
cretur ipse filius. ⁊ idem tenet Cy. in. l. ij. C. fami. her. Bar. in. l.
dotem. de castrẽ. pecu. vbi videtur esse de hoc glo. que tꝫ hãc di
stinctionẽ iure isto: sed hodie cum lucra nuptialia querãtur fi-
lio tanꝙ aduentitia. vt. d. l. j. ⁊. ij. dicit ipsum filiuꝫ lucrari ⁊ nõ
teneri cõicare cum fratribus. Sed in tractatu de duobus fra-
tribus tenet ꝙ si pater sustinebat onera matri. ipse pater lucre
tur alias filius quã distinctionẽ Bald. reprobare videt in. l. ij.
fami. her. q. hoc lucrum cõmensuratur oneri. quid eñ si secun
da vel tertia die mortua esset mulier. ⁊ sic pater nulla onera su
stinuisset. Breuiter dicas ꝙ aut veniebat lucranda rõne adul-
terij commissi per mulierem. ⁊ tũc dic ꝙ cedit lucro mariti cui
principaliter fit iniuria. de hoc est casus. ĵ. eo. l. lucius. nã si que
reretur sibi patri posset pater hanc iniuriam remittere. cuius
contrariuꝫ ibi habet. si aũt ex pacto vel statuto. tunc dic ꝙ aut
statutum vel pactuꝫ dicit ꝙ vir lucret. ⁊ indistincte lucrabitur
ipse vir non pater. qꝛ in statuto non comprehendit si autẽ loq-
retur simpliciter ita ꝙ possit etiam pater cõprehendi tunc ser-
ua distinctionem nota. p Bart. in. d. l. dotem. reprobata distin-
9 ctione quã ponit in illo tractatu p rationẽ Bal. ¶ † Vltimo q̃
ritur an dicto casu qñ fuit soluta filio sine iussu patris. ⁊ sic pa
ter nõ tenebitur si nihil erat in peculio. vtrum pater possit cõ-
pelli ad se obligandũ p restitutione dot. Bar. hic tenet ꝙ sic. qꝛ
pater tenet dare donationẽ ppter nuptias p filio masculo si-
cut dotẽ p femina. vt. l. fin. C. de do. promis. que donatio non sit
nisi pro securitate dotis. aut ergo in illo loco erat cõsueta talis
donatio equalis doti ⁊ non expedit ꝙ aliter se obliget si facta
fuit aut nõ erat cõsueta. ⁊ tũc loco talis donationis dꝫ se obli-
gare ⁊ etiaꝫ bona sua. ⁊ puto ꝙ hoc dꝫ fieri ad instantiam filij
sui cui cõpetit hoc ius petendi ⁊ implorandi iudicis officiũ vt
l. qui liberos. de ritu nup. non aũt nurus cui nõ cõpetit ⁊ plus
dicit Bar. notabiliter ꝙ eoipso ꝙ consentit matrimonio filij
censetur ad hoc se obligasse per. l. filiussami. ĵ. de tutelis. post-
ꝙ cogitur se obligare. secus qñ consentit in actu in quo nõ co
gitur se obligare pro filio. qꝛ tunc ꝯsentiẽdo non obligatur. vt
l. lucius caium. ĵ. de admi. tuto. Quidã vero moderni dicũt ꝙ
non credunt patrẽ teneri ad se obligãdũ pro filio qꝛ videmus
ꝙ non cogitur in officijs publicis. vt. l. ij. ad munici. sed ista nõ
est bona ratio. qꝛ pater cogitur dare donationẽ p filio. sed non
sic procurare officiũ pub. ⁊ nõ ppendunt de hoc qui sic dicunt
ego autem habui talem casum de facto ꝙ filius cuiusdã men-
a te capti[a] recepit dotem ⁊ pater nõ potuit se ⁊ bona sua obliga-
re. postea fefellit. mulier volebat ire ꝯtra possessores bonoruꝫ
patris dicebat ꝙ nõ poterat. qꝛ non receperat nec se vel bona
sua obligauerat. ego dicebam contrariũ ꝙ si fuisset sane men-
tis poterat compelli ad se ⁊ bona sua obligandum si nõ est fa-
ctum hoc cõtingit. qꝛ fieri nõ potuit vnde pro facto habetur ex
dispositione legis. ar. in. l. si finita. §. eleganter. de dam. infec. et
10 l. ij. s̃. de euic. qꝛ nõ dꝫ nocere mulieri casus patris. † Põt etiã
queri circa primũ casum qñ pater recepit dotẽ si filius vult et
offert se paratum sustinere onera. sed filius nõ põt pacifice ha
bitare cũ patre quid iuris. Bal. mouet hanc questionem in. l.
ij. famil. her. ⁊ dicit ꝙ si filius est emancipatus pater compellit
quasi videat sibi data licentia eoipso vt possit p se stare al's se-
cus. tene menti qꝛ quotidianum est si tamen filius haberet iu-
stam causam. puta propter nouercã vel similem putarem ꝙ iu
dex deberet super hoc prouidere ẜm suum arbitrium.

a ¶ Mente capti. De hoc vide eiꝰ ꝯsi. lxxviij. ⁊ vid etiam eius cõsil. xiiij. sꝫ. d. Alex. dicit ꝙ sũme errauit ita consu-lendo.

2 ☞ Mulier ĩ dote data p matrimonio putatiuo prefert alijs creditoribꝰ peculiaribꝰ. ⁊ res empte ex tali pecunia quasi dotali efficiũtur quasi dotales. ⁊ que alia priuilegia habeat.

3 Si statutuꝫ dicat ꝙ instrumenta dotalia mittant executioni sicut sñia diffinitiua locũ habebit etiam in quasi dote.

Priuilegium nunꝙ debet sic intelligi vt operetur cõtra significatum verbi seu vocabuli.

4 In rebus datis pro ista quasi dote vel emptis de pecunia data pro ea prefertur mulier ipsi domino quasi ille res non sint de peculio.

5 Si aliquis vendidit merces suas alicui mercatori. ⁊ anteꝙ ille solueret fefellit ipse emptor qñ venditor preferatur alijs creditoribus in rebus venditis.

b ¶ Quasi dotales Adde vt p alex. ꝯsi. iiij. iiij. lib. p Lud. ro. ꝯsil. ccj.

1 **Si mulier.** † Si dos fuerit data pro matrimonio
putatiuo cõpetit condictio ob cau. ad
ipsam repetendam in qua mulier habet priuilegium sicut in
actione de dote. ⁊ priuilegium patris vel dñi circa actionẽ de
peculio vt ante omnia deducatur qđ eis debet prefert priuile-
gio mulieris. ⁊ põt talis dos putatiua retineri pro impẽsis in
2 ea factis. h. d. cum. l. seq. † No. duo priuilegia que habet mulier
in ista quasi dote prefertur alijs creditoribꝰ peculiaribꝰ. aliud
ponitur in fi. ꝙ res empte ex tali pecunia quasi dotali efficiũ-
b tur quasi dotales[b] sicut emptio ex tali pecunia quasi dotali. et
sic possunt vendicari. quod est singula. ẜm Bar. facit. l. vir vxo
ri. de dona. inter vir. ⁊ vxo. l. pculus. de iure do. hoc videt verũ
si emantur eo noie. al's secus. l. ex pecunia. C. de iure doti. Alia
priuilegia tãgũtur hic in glo. que incipit. nam dabit scꝫ ꝙ ha-
bebit tacitam hypothecã. Itẽ ꝙ in ea habebit ius prelationis
sicut in vera dote. vt in. l. assiduis. C. qui po. ĩ pig. hab. ⁊ hoc te
net ibi Cy. in. vij. q. ⁊ etiam glos. Barto. in. l. ij. ĵ. de priuile. cre-
di. adde quintum ꝙ predium quasi dotale nõ poterit alienari
vt in. l. iiij. de fundo dota. predicta procedunt quando impedi-
mentum matrimonij proueniebat ex parte viri vt hic. si autẽ
mulieris. qꝛ ipsa erat serua ⁊ decepit virum. quidam dicunt et
puto ꝙ bene ꝙ non mereatur priuilegia cuꝫ potius mereatur
puniri. vt. l. aditio. s̃. de ritu nup. vbi datur actio de dolo si erat
c liberta et decepit vnde non meretur premium.[c] vt. l. si heredi-
taria. s̃. de nego. gest. dico etiam ꝙ in primo casu quando defe-
ctus non proueniebat a muliere licet mulier habeat priuile-
gia in quasi dote maritus non habet vnde nõ lucretur dotem

c ¶ Premiũ. Dicit alex. optimũ esse arg. in. l. pe. §. fi. ꝙ fal. tuto.

ex pacto vel statuto de lucrando: licet ipse fuerit deceptus. casus est singularis in. d. l. a diuo. de ritu nup. etiã ex causa adulterij: qr non dicitur committi adulterium et non erat mater: ⁊ hoc tenet glo. in. l. consensu. de repu. ⁊ not. in. c. plerũq;. de dona. inter vir. ⁊ vxo. per glo. Patet etiam quod dixi maritũ putatiuũ non habere priuilegiũ. j. e. l. insulã. §. fructus. vbi nõ lucratur fructus talis dotis tanq̃ maritus: sed tanq̃ bonefidei pos. ⁊ effectus est magnus: vt dixi. s̃. e. diuortio. §. impediat. in glo. que incipit: mandati. que glo. etiam illud sentit in fi. ⁊ ideo potest dici si queratur de alijs priuilegijs dot. de quibus dixi in. l. j. an habeant locum in ista quasi dote: quia hic non habetur nisi de quatuor seu quinq;: vt. s̃. dixi. ꝙ aut concernunt maritum ⁊ non habent locũ: aut vxorem ⁊ habẽt locũ quatenus tendunt ad faciliorem exactionẽ. fallit in priuilegio ꝙ nõ possit retineri dos ob impensas. vt. C. de rei vxo. acti. §. sed nec. qr istud non habet locum in hac quasi dote: vt in. l. seq. in tex. ⁊ gl. per Bar. lз male possit assignari ratio diuersitatis: ſз oportet nos stare autoritati glo. in re dubia si non sunt reprobate: licet autem putatiuum matrimonium sit priuilegium sicut verum q̃tum ad exactionem quasi dotis. in alijs tamen non est priuilegiatum. vt. j. re. amo. si concubinã. et ibi no. per Bar. ¶ †Et dicit Bal. in. l. j. in fi. de condi. ob cau. si statutũ ꝙ dicat instrumenta dotalia executioni mittantur sicut sententia diffinitiua locum habebit etiam in quasi dot. per istum tex. quod est notandum.[a] Item not. ꝙ priuilegiũ nunq̃ debet sic intelligi vt operetur contra significatum verbi seu vocabuli. nam peculiuз dicitur deducto eo quod debetur domino suisq;. vt. l. sed si damnum. §. j. s̃. de pecu. et pri. mulieris in hac quasi dote non operatur vt dñs nõ possit ante omnia deducere qđ sibi debetur de peculio: qr esset cõtra proprium significatũ. †Item no. ꝙ in rebus datis pro ista quasi dote vel emptis de pecunia data pro ea bene prefertur mulier ipsi domino quasi ille res non sint de peculio per ea que no. s̃. §. proxi. in glo. que incipit quandoq;.

¶ †Et istud inducitur per Bald. ⁊ Ang. †si aliquis vendidit merces suas alicui mercatori: et anteq̃ illi solueret pretium fefellit ipse emptor: et sic bona eius capiuntur per creditores ꝙ si reperiantur res vendite debeat preferri[b] ipse venditor omnibus alijs creditoribus. ⁊ idem si mutuauit pecuniaз ⁊ possit probari res aliquas de illa pecunia fuisse emptas que reperiũtur extare. sed in contrarium videtur tex. in. l. procuratoris. §. si plures. de trib. dic vt ibi dixi. Quod si mercator ille ifra paucos dies fefellit ꝓcedat dictum Bal. ⁊ Ang. quasi videatur decepisse venditorem ⁊ fecisse sibi fieri fidem de pretio argu. in. l. iij. s̃. de pig. acti. al's secus vt in illo. §. si plures. qr videtur transiuisse in creditũ. ⁊ istud seruatur florentie sine dubio etiam indistincte prout ego vidi obseruari ⁊ imputet sibi qui contraxit qr omnia distribuuntur per solidum ⁊ libram inter creditores ⁊ sic dictat statutum. ¶ In gl. que incipit. nam dabitur condictio ob causam opponitur ꝙ non condictio ob causam: sed sine causa quia causa ob quam fuit datum: erat impossibilis. vt l. j. de cõdi. sine cau. dicit Dy. ꝙ quando est impossibilis in genere est ⁊ etiam in specie: vt si do tibi vt digito celum tãgas ꝓcedit cõtrarium: si aũt in genere est possibilis licet in specie nõ sit vt si mulier libera traditur seruo pro matrimonio nam inspecto matrimonio in genere causa est possibilis si ille esset liber homo: sed si considerato matrimonio in specie quãtum ad illum est impossibilis: ideo tunc datur non solũ sine causa imo ob cau. vt probatur in. l. iij. §. si liber homo. s̃. de condi. ob cau. ¶ In glo. ibi vel etiam tacitam hypothecam. sed istud posset ꝓcedere in alijs terminis q̃ huius. §. sed hic nõ. qr seruus habens peculium. licet possit obligare dominum actione personali de peculio. non tamen potest ipsas res peculiares obligare nisi habeat speciale mandatum vel generale cum libera. vt l. dominum. ⁊ ibi no. s̃. quod iussu. ⁊. l. si cõuenerit. in fi. de pig. actio. cum. l. seq.

[a] ¶ Notandũ. ideo qr correctorium iurꝫ cõis quo cõsiderato non habent executionẽ paratam instrumẽta sustineri tñ põt ẽm Alex. qr sumꝰ in materia fauorabili dotis ideo põt fieri extẽsio. vt. j. l. si cõstante.

[b] ¶ Preferri. de hoc p Ludo. ro. consi. xl. in fi.

[c] ¶ Consignat. iõ dixit idẽ Paul. cõsi. cclxxxv. male egisse mulierẽ in casu huius. l. ad restitutionẽз dotis.

2 ¶ Qualiter cõstãte matrimonio maritus possit cõueniri ad restitutionem dotis ꝓpter pauptatem. ⁊ de quanta paupertate intelligatur. ⁊ qđ in donatione ꝓpter nuptias. ⁊ quid in rebus parapheꝛnalibꝰ. ⁊ an mulier habeat priuilegiũ prioritatis in hypothe. bonorum mariti. ⁊ nu. 4.

3 Quod ista exactio dotis nõ sit omnino exactio qr consignatur ⁊ deponitur. vt fructus eius deseruiãt oneribus matrimonij ⁊ an mulier possit de ea tunc facere quicquid vult.

4 Si mulier est filiafamilias pro qua pater dedit dotem. quãdo ipsa possit petere hanc consignationem dotis sine volũtate patris. ⁊ nume. 9.

5 Si mulier agit hypothecaria pro rebus mariti qr maritus incepit male vti substantia sua non poterit mulier conseq nisi tãtum quãtum sufficit pro dote. ⁊ illud sequestrabitur. ⁊ residuũ tenetur remittere creditoribus.

6 Si tunc creditores mariti offerãt dotẽ mulieri. tenet mulier illas res eis relaxare si fructus dotis sufficiant ad alendum familiam alias debebit sequestrari de bonis mariti tantũ quod sufficiat ad alimenta.

7 Quod dicitur de marito vergente ad inopiã vt possit cõueniri ad consignationem dotis habet etiam locum in socero.

8 Quando duo sunt obligati insolidum ad restitutionem dotis et vnus ipsorum vergit ad inopiam alter non: qualiter petat ista consignatio.

9 Quando pater dedit dotem pro filia et sic actio erat communis. ꝙ ipse pater possit petere hanc consignationem sine volũtate filie. et quid si pater fuisset stipulatus sibi reddi. ⁊ numero 10. et nume. 11.

10 Quod non fiet restitutio ipsi patri sed consignet et deponatur ad commodum matrimonij.
Per hanc consignationem non aufertur filie ius consolidationis.

11 Si mulier stipulata est dotem sibi reddi soluto matri. ꝙ nõ censeatur renuntiasse casui huius legis quominus possit etiã cõstante matrimonio.

12 Qñ extraneus dedit dotem pro muliere ⁊ pactus est sibi reddi sol. mat. non põt cõstante matrimonio petere hanc cõsignationem fieri propter paupertateз ⁊ an possit petere sibi caueri de dote restituenda soluto matrimonio.

13 Quod isto casu possit ipsa mulier petere hanc cõsignationẽ implorando iudicis officium ex equitate.

14 Qñ alius cũ marito se obligat ad restitutionem dotis. ⁊ cõfitetur eam se recepisse non hз locum titulus ne fideius. do. dentur secus si non confitetur se recepisse.
Quid in coniunctis personis.

1 **SI constante.** †Si maritus peruenit ad tantam paupertatẽ ꝙ deductis debitis non superest tantum de bonis suis ꝙ sufficiat ad restitutionem dotis potest mulier etiam constãte matrimonio dotem exigere per actionẽ ꝑsonalẽ de dote. h. d. ⁊ est famosum principium huius legis. et Bar. ipsum repetijt in iuuentute sua anteq̃ scriberet in iure ciuili in ciuitate Pisarum vbi legebat ⁊ noluit in senectute aliquid de ipsa immutare vt apparet posteris a quanta perfectione ipse incepit. vt dicit Grego. in dialogo de sancto benedicto sed intelligentibus bene apparet ꝙ iuueniliter in multis fuit locutus ⁊ contrarium in q̃pluribus ipse dixit in alijs locis. lз plura bona ipse dicat. ⁊ in ista materia habemus paucos text. s. istum. ⁊. l. vbi adhuc. C. de iur. do. ⁊ in aut. de equa. do. §. illud tamen multe insurgunt questiones circa istã materiã et gl. hic formauit quinq; quarũ tres. s. prima ⁊ scda ⁊ vltima cõcernũt ꝑsonas eorum a qbus fit repetitio alie due ꝑsonas repetentiũ Sed in. l. vbi format. xx. Bar. vero format quadraginta quarũ decem respiciunt ꝑsonas illorũ a qbus repetitur alie decẽ ꝑsonas illorũ q repetunt. alie decem formã repetendi ⁊ etiam modum alie. x. repetitionis effectum ⁊ satis sunt clare ⁊ faciles bene intuenti. ego aũt in istam in istisquinq; que tanguntur hic ꝑ glo. qr superfluum esset insistere in alijs etiã plene examinatis ⁊ ꝑ eum ⁊ alios. Et loquitur ista lex in actione personali de dote per quã põt repeti dumtaxat ipsa dos. ⁊ constante matrimonio. regulariter secus. vt. l. ij. j. eo. sed per. l. vbi adhuc addũtur quatuor.

2 †Prima est qr non expedit ꝙ maritꝰ puenerit ad tantã paupertatẽ ꝙ de debitis oĩbꝰ ⁊ alimentis pro se eius bona nõ sufficiant ad restitutionem dotis. sed sufficit si ad paupertatem puenit vt ibi habet. ⁊ hoc non põt cõtingere etiã si bona ista sufficiant ad satisfaciendũ creditoribꝰ ⁊ etiã doti. tñ nõ remanet tm̃ ꝙ sufficiat sibi ad vitam inspecta conditione ꝑsone sue. Aliud est qr põt agere non solũ actione ꝑsonali pro dote vt hic. sed hypothecaria pro rebus mariti cõtra quoscũq; possessores. ⁊ ipsos possidet aduersus eos se tueri exceptione. Tertium est qr non solum pro dote ⁊ eius securitate vt hic. sed etiã pro donatione ꝓpter nuptias quam sperabat posse lucrari et etiã ꝑ rebꝰ parapheꝛnalibꝰ donatis marito. pro q̃ donatione ⁊ rebus certa bona mariti sunt tacite obligata sicut pro dote. vt est ibi tex. not. ⁊ singularis. Quartum est quia in ista hypothecaria habet priuilegium prioritatis sicut qñ agit soluto matrimonio de quo poterat esse dubiũ qñ agendo constante matrimonio agit ex quodam priuilegio contra regulam. vnde videbatur sufficere ꝙ agere possit. ⁊ tũc contrariũ est. vt ibi pꝫ nisi sint creditores habẽtes expressaз hypothecã ⁊ anteriorẽ tpe.

3 †Quintum ⁊ vltimũ addit ꝑ illã. l. ꝙ ista exactio dotis non est omnino exactio. qr non ponitur in manibus mulieris pro libito voluntatis. imo consignatur[c] ⁊ deponitur vt fructus eiꝰ deseruiant oneribꝰ matrimonij nõ solũ mulieris ⁊ etiã viri sed ⁊ totius familie. nec põt mulier aliqđ alienari de rebus cõsignatis. sed ꝑ

tis:sed per istã legẽ videbatur ꝙ esset dotalis exactio ⁊ ꝙ traderetur ipsi mulieri vt faceret quicqd vellet: vt colligitur in ṽ. exactionẽ.⁊ illa ꝓuisio fuit magis equa ⁊ rõnabilis. Postea ꝑ 4 aut.de equa.do.§.illud additur aliud ꝙ lꝫ maritus nõ ꝑuenerit ad pauptatẽ:imo etiã sit adhuc diues:qꝛ solutis oĩbus debitis ⁊ dote supest sibi tantũ de quo potest honeste viuere.si tñ incipit vti male substãtia sua:qꝛ effectus est lusoꝛ vel iocatoꝛ vel incipit facere impensas maioꝛes q̃ suppetant facultates:puta ratificare ꝑ mare cũ esset inexpertus ⁊ ꝑdere ꝑsistebat in suo ꝓposito:⁊ sic est timoꝛ ꝙ nõ ꝑueniat ad pauptatẽ ꝓuidetur mulieri vt possit petere ꝯsignationẽ dotis ꝑ illã aut.additur etiã quid iuris.si mulier erat filiafa.ꝓ qua pater dederat dotẽ:An ipsa mulier possit petere hanc cõsignationẽ sine voluntate patris:⁊ distinguitur ibi an erat dos magna an parua:⁊ tunc secus quod intellige patre pꝛesente:al's etiam pꝛo parua posset agere:vt in.l.filiusfami.§.sed ⁊ filia.de ꝓcu. Item intellige qñ pater erat idoneus ad dotandũ in secũdo matrimonio si dos ꝑderetur:alias posset etiam ꝓ parua per ea que no.per glo.s̃. eo.l.ij.§.ꝙ si in patris.que incipit moꝛtẽ ibi sed pone ⁊c. ⁊ hoc etiã tꝫ Bar.hic. ¶ Oppo.cõtra text. Pꝛimo ꝙ etiã si maritus non peruenit ad pauptatẽ nec male incipit vti sua substãtia:nihilominus dos possit peti sequestrari.s̃.e.si cum aũt.§. sinaũt. in seuissimo.ver.si vero dotẽ.Solu.verũ est qñ maritus dissipat res dotales ⁊ eas male tractat.si aũt non illas sed suas locum habent ista iura vt olim non posset nisi quando peruenit ad extremam pauptatem de qua hic.sed iure.C.vel autenticorum.dic.vt.s̃.dixi. 5 ¶ † Itẽ adhuc op.⁊ ista oppositio cõcernit l.vbi adhuc.inquantũ dicit ꝙ põt agi hypothecaria ꝓ rebus mariti:nã oĩa bona mariti sunt obligata ꝓ dote: ergo si bona mariti valẽt.xl.⁊ dos ascẽdebat ad.x.tm̃ certe poterit agere mulier ꝓ oĩbus bonis:qꝛ ista est natura hypothecarie ꝙ ꝑ eã adnocent oĩa bona hypothecata q̃tũcũqꝫ plus valeant q̃ sit debitum.vt.l.q̃diu.C.de distrac.pig.nec poterũt creditoꝛes offerre dotẽ mulieri cũ matri.adhuc ꝯsistat vt no.Cy.⁊ Ja.de are. in.l.cum tibi.C.qui po.in pig.ha.si creditoꝛes remanebũt fraudati.qꝛ statim ꝙ maritus incipiet male vti substãtia sua q̃tũcũqꝫ sit diues ⁊ soluendo mulier poterit reducere ad manus suas omnia bona eius vt ponantur in seq̃stro ⁊ creditoꝛes mariti remanebunt delusi.So.doc.dicũt in ista materia ꝙ lꝫ hypothecaria qñ intẽtatur de iure cõi sit illius nature de qua.s̃. In casu tñ isto qꝛ intentetur de iure speciali nõ poterit mulier ꝑ hypothecariã cõseq nisi tm̃ q̃tum sufficit pꝛo dote ⁊ illud seq̃strabitur residuum teneť remittere creditoꝛibus.qnimo quicquid dicat Cy.in.l.cum tibi.Bal.⁊ Ang.⁊ in aut.ꝙ locũ. C.de 6 col.tenet † ꝙ etiã ꝓ rebus q̃ remanent apud vxoꝛẽ vsqꝫ ad quãtitatem dotis si creditoꝛes offerant sibi dotẽ tenetur mulier illas res eis relaxare:qꝛ si maritus offerat hoc idẽ facere teneretur. Idem ergo si faciunt creditoꝛes habẽntes causam a marito quia possunt vti facultate compentente marito:vt.l. cui.C. de non nu.pe.quod mihi videtur verius q̃ id quod no.Cy.qui fundat se in illa.l.ad quã poterit responderi de facili dꝫ em̃ sufficere mulieri ꝙ habeat dotẽ suã. Hoc tñ verũ si fructus dotis sufficiant ad alendum familiaꝫ.al's debebit sequestrari de bonis mariti tantũ ꝙ sufficiat ad alimenta cum ad ipsa teneatur 7 vt in.l.si cum dotem.§.sinaũt in seuissimo. † In pꝛima questione gl.fecit dubiũ:quia ista.l.videtur contra dispositionem iuris communis vt possit agi de dote constante matrimonio: vt in.l.ij.s̃.eo.idem cũ loquatur in marito ad inopiam vergente nõ vř habere locũ in socero:vt.j.e.si vo.§.de viro.licet in eo.sit ea.ratio ꝑ ea que no.in aut.quas actiones. C.de sac.san.ec.gl. tñ determinat cõtrariũ ⁊ ad istas rationes non respõdet.Bar. vero vtitur multis verbis.Tu dic bꝛeuius ꝙ imo nõ est contra ius cõe.nam.l.ij.in pꝛin.cũ si.loquuntur de dotali exactione dotis.ꝑ quam dos poniť in manibus mulieris vt faciat qcqd vult.illa em̃ nõ põt fieri matri.cõstante.nos vero nõ loquimur in totali:sed in ea ꝑ quã non poniť in manibus mulieris sed seq̃strať:vt in.l.vbi adhuc circa fi.⁊ in hoc nõ habemus aliquã.l.dicentẽ ꝙ nõ põt fieri.sꝫ bene habemus istas dicẽtes cõtrariũ ꝙ põt fieri ꝓpter paupertatẽ viri.vel cũ vergit ad inopiã.cũ igiť ꝓuisio sit pia ⁊ vtilis debet fieri extensio de persona ad ꝑsonam vel de casu ad casum similẽ etiã si esset apposita dictio taxatiua.vt in.l.illud.circa fi.cum ibi no.C.de sac. sanc. ec. 8 ¶ † Circa secũdã questionẽ gl.cũ duoa sunt obligati insoliduꝫ a ad restitutionẽ dotis ⁊ alter ipsoꝛũ ṽgit ad inopiã alter nõ.gl. tꝫ hic ꝙ isto iure nõ poterat peti ista cõsignatio nec etiã iure.C. sed hodie per aut.de equa.do.secus.Cy.in.l.vbi adhuc tꝫ ꝙ indistincte poterat peti:qꝛ intereat mulieris habere plures debitoꝛes.vt in.l.iiij.in fi.de lib.leg.Bar.hic dicit ꝙ q̃tum ad illuꝫ q incepit depauperari vel male vti sua substãtia sine dubio potest peti:sed si q̃riť an possit peti in bonis alterius q nõ incipit male vti.tũc tenet in effectu ꝙ in duobus casibꝰ possit.s.si erat socius: qꝛ factum vnius socij nocet alteri:vt in.l. si duo . si qs cau. Item si nõ erant socij:tñ erãt duo rei debẽdi:qꝛ pauptas vnius alteri nocet qđ ptꝫ.qꝛ facit illũ ꝑdere beneficiũ diuisionis.iste rationes nõ placẽt qꝛ verũ est ꝙ factũ vniꝰ ex socijs nocet alteri in acquirẽdis nõ in acq̃sitis perdẽdis.vt in.l.si vnus. in pꝛin.de pactis.⁊ idem Bar.hoc tꝫ in materia duoꝝ reoꝛum nos non tractamus de acq̃rendis. Itẽ factũ vnius ex reis debendi.i.paupertas bene impedit alteri acquiri beneficiũ diuisionis.sed id qđ cõpetit de iure cõi nõ aufert qꝛ hoc difficiliꝰ fit vt.l.patre furioso.de his qui sunt sui vel alie.iur.puto dicẽdũ in hoc articulo reiectis dictis ꝑ doct.ꝙ si ꝑueniat ad pauptatẽ vel incipiat vti male sustãtia sua ille qui subijt onera mřimonij peti possit ista cõsignatio in bonis eius:⁊ sic illa nõ sufficerent etiã in bonis alterius.qm̃ fit pꝛopter duo.s.vt mulier cuꝫ sua familia alatur.⁊ vt sit secura de dote.⁊ nisi hoc fieret fraudaretur alter ipsoꝛũ.Si aũt alter q non sustinet onera matrimonij deuenit.ad pauptatẽ.ille vero q sustinet.nã tunc esset remediũ haꝝ legũ.qꝛ mulier nõ fraudať aliquo istoꝝ nec dꝫ cõsiderari ꝙ etiã ipse poterit ad pauptatẽ deuenire.qꝛ hoc nõ pꝛesumitur ⁊ casum aduersamqꝫ foꝛtunã cõsiderare nõ debemus.l. inter stipu.§.sacrã.de ver.ob. ¶ Circa tertiã questionẽ glo.qñ pater dedit dotẽ pꝛo filia.⁊ sic actio erat cõis occurrunt duo videnda. 9 ¶ † Pꝛimũ est an ipsa filia possit petere hãc cõsignationẽ sine voluntate patris.nã si matrimoniũ esset solutũ constat ꝙ nõ vt in pluribꝰ.ll.huius tituli.sꝫ hic vertitur periculũ paupertatis.⁊ istud dubiũ gl.non tangit sed hodie expediť in aut. de equali.do.§.illud posita.C.de col.aut.quod locum.ꝙ si dos erat magna põt etiã patre inuito.⁊ nõ existente turpi ꝑsona.⁊ iste est casus in quo actio de dote ꝓfectitia ⁊ eius exercitiũ cõpetit filie sine volũtate patris.secus si dos erat parua.tñ Bar. tenet hic ꝙ etiam si erat parua si tñ pater nõ erat sufficiens ad iteꝝ ipsam dotandam in secundo matrimonio adhuc possit ꝑ id quod no.gl.in.l.ij.§.quod si in patris.que incipit moꝛte.s̃.e. etiam sine patris voluntate:⁊ lꝫ pater non sit turpis persona. ¶ Secundum dubiũ est an ipse pater hoc possit ⁊ hic determinat ista.gl.ꝙ hoc põt ꝓpter suũ interesse ne dos ꝑdatur.Cum habeat necesse eam dotare in secũdo matrimonio. Bar.addit 10 hic duo ⁊ bene † ꝙ nõ fieret restitutio ipsi patri nec ad eius manus perueniet sed cõsignabitur ⁊ deponetur ad cõmoduꝫ ma a trimonij. Item ꝙ ꝑ hanc consignationẽ nõ auferetur filie ius cõsolidationis:qꝛ si efficieť sui iuris ante solutũ matrimoniuꝫ vel etiam post ante dotẽ exactã ꝑ patrem cõsolidabitur actio in filiam.vt.j.eo.l.marito.§.si voluntate.secus si post perfectã exactionẽ factã a patre efficereť sui iuris:vt.C.eo.l.fin.dicit tamen Bart.hic alia tria:⁊ not.bene ꝙ pater non poterit petere hanc cõsignationẽ sine volũtate filie quod nõ placet qꝛ hoc nõ tendit in pꝛeiudicium filie:sed ad suã vtilitatem vnde semper pꝛesumitur consentire etiam si cõtradicat ⁊ pater sit turpis persona qꝛ dos nõ habet peruenire ad eius manus.vnde interest filie ꝙ alius possit ꝓ ea hoc petere:pꝛeterea si filia potest sine voluntate patris:vt.s̃.dixi.idẽ dꝫ esse ecõuerso. Itẽ dicit aliud qđ si pater fuisset stipulatus sibi reddi solu.ma.non posset petere ipso cõstante hanc consignationem fieri:qꝛ videretur huic casui renuntiasse.vt.s̃.eo.si cum dotẽ.in pꝛin.quod nõ placet: qꝛ ibi loquitur quando renuntiatio tendit ad commodũ filie: hic tenderet ad damnũ.qꝛ ista consignatio fit ad filie cõmoduꝫ 11 pꝛeterea ipsemet dicit † ꝙ si mulier stipulata est dotem sibi reddi so.ma.non censeť renuntiasse huic casui quominꝰ possit etiã constante matrimonio ⁊ sic sibijpsi contrariatur in paucis verbis.⁊ non perpendit.tertio dicit aliud quod repꝛobaui.s̃.eo.si cum dotem. in pꝛin.ꝙ illa.l.pꝛocedit quando filia fuit pꝛesens tempoꝛe quo pater fuit stipulatus sibi reddi in vnũ casum al's non induceretur donatio in personam eius quod est falsum.vt 12 ibi dixi.vnde bene patet qđ iuueniliter locus est hic. ¶ † Circa quartaꝫ.q.qñ extraneus dedit dotem pꝛo muliere ⁊ pactus est sibi reddi soluto matri.gl.ponit pꝛo constanti ꝙ constante matri.non possit petere hanc cõsignationem fieri ꝓpter paupertatem.⁊ in hoc differt extraneus a patre quoniã extraneus nõ tenetur illam dotare in secũdo matri.videtur tamen ꝙ possit petere sibi caueri de dote restituenda.so.mat.ex causa superueniente de nouo per.l.in oĩbus.s̃.de iudi.siue dicamus ꝙ actio sibi cõpetẽs sit bonefi.vt Bar.videtur tenere siue stricti iuris vt no.glo.⁊ idẽ Bar.tenet in.l.ij.s̃.e.qꝛ remediũ illius.l.locum 13 etiaꝫ habet in stricti iuris.vt.l.creditoꝛes.de pꝛiui.cre. † sed dubium est an ipsa mulier possit petere hanc consignationem fieri:⁊ facit dubium:quia si matrimonium esset solutum mulier ista non haberet actionem ad dotem repetendam: sed ipse extraneus qui pactus est vel stipulatus sibi reddi .ergo nec ipso cõstante quoniam in casu huius.l.eo constante intentat illam

a ¶ Cuꝫ duo. In hac questõe vno vergente ad inopiam an possit agi ꝯtra alium vide ꝑ Lud.ro. ꝯs.cccclxij.vbi dicit se Bar.hic repꝛobasse.⁊ dicit do. Alexã.ꝙ in q̃tũ Paul.hic dicit ꝙ si ille qui nõ sustinet onera matrimonij: est effectus iops cessat hoc remedium ꝙ hoc suũ dictum est cõtra cõem sñiam ⁊ ꝯ §.illud.

actionē quā posset intentare ipso soluto gl. hic determinat contrariū ne fame pereat ⁊ remaneat indotata nō tñ declarat quā actionē habebit. nec etiam doc. ego puto ꝙ solum poterit im-

14 plorare iudicis officium ex equitate. ¶ †Ultimo no. si. glo. qñ alius cum marito se obligat ad restitutionē dotis ⁊ cōfitet eaꝫ se recepisse nō hꝫ locū tit. ne fideiussor. doti. den. C. imo ille obligatur per. l. fi. de dot. cau. non numera. C. secus si non confiteretur se recepisse: lꝫ principaliter se obligaret vna cum vno. Fallit etiam in coniunctis personis. vt in. l. ea. l. ꝫm alium intellectum: vt no. ī. ea. l. §. quoties. per Bart. ⁊ ita de facto seruatur. cetera vide hic per Bar.

2 ¶ Contra hereditateꝫ iacentem non pōt agi nec etiam ipsa dicitur posse agere.
Quid si creditor facit dari curatorē hereditati nu. 3.

3 Licet possit qs mitti in possessionem bonorꝫ hereditariorū si diu incertū est qs erit heres non tñ per hoc dicitur agere.
Licet non possit agi contra hereditatē iacentem tñ pōt incipere obligatio et actio contra eam.

4 Qñ impedimentuꝫ agendi subest ab ipso principio orte actionis non incipit currere prescriptio.
Nulla prescriptio incipit currere contra hereditateꝫ iacentem nec hereditas iacens incipit contra aliquē prescribere sed incepta bene completur per eam vel contra eam. ⁊ in quibus casibus hoc fallat. remis.

5 Prescriptio qñ non currat non valenti agere.

a ¶ Currere. De hoc p eūdē pau. consi. lxxvj. ⁊ cō. 1 si. clxxx.

Si ex heredato.

†Si soluitur matrimoniū mortuo illo q tenetur ad restitutionē dotis. ⁊ iacente eius hereditate non potest agi de dote nisi hereditate adita. h. d. ꝫm primā lec. glo. in qua glo. dicit tria. Primo ꝙ ista dos fuit soluta socero. Nam si fuisset soluta filio non ꝓcederet tex. dum dicit ꝙ nō pōt agi ante aditā hereditatē soceri. nam tūc filius teneretur ex sua ꝑsona. ⁊ sic posset conueniri posito ꝙ non sit heres patris sui. Item dicit glo. ꝙ matrimoniū fuit solutū. hoc ideo dicit qꝛ nihil dicit de paupertate viri. et regulariter non poterat peti dos matrimonio constante nisi ratione paupertatis. vt in prin. l. Item gl. ponit qd fuit solutum post mortem patris. als falsum esset quod dicit in tex. ꝙ exactio incipit post aditā hereditatē. quia si fuit solutum viuente patre incepisset agi posse contra patrem. et sic incepisset currere prescriptio que postea non interrūperet cuius contrariū vult gl. ¶ In tex. ibi agat. i. agere velit. ¶ Ex prima

2 lectu. gl. no. duo. s. †ꝙ contra hereditatem iacētem non potest agi. facit. l. iiij. §. toties. de dā. infec. sed nec hereditas iacens dicit agere posse. vt. ī. de diuer. ⁊ temp. prescri. l. si seruus hereditarius. Ratio est qꝛ iudiciū exigit veras ꝑsonas que possunt litē dare ⁊ eidem respondere. sed hereditas est persona ficta

3 in qua ista non cadūt. qꝛ loqui non pōt† bene tñ pōt quis mitti in possessionē bonorū hereditariorꝫ si diu incertū est qs erit heres. vt. l. si diu. ī. ex quib. cau. in pos. ea nō tñ per hoc dicitur agere. sed ideo mittitur qꝛ agere nō pōt ꝓpter defectū ex parte hereditatis nā tunc dicitur qs agere posse qñ pōt peruenire ad contestationē litis ⁊ ad diffinitiuā sniam qd hic non est. potest etiam creditor facere dari curatorē hereditati. vt in titu. de cura. bo. dā. ⁊ tunc dicitur posse agere contra ipsum non cōtra hereditatē et peruenire ad diffinitiuā sniaꝫ. Itē licet nō possit agi ꝫ hereditatē iacentē bene tñ pōt incipere obligatio ⁊ actio cōtra eā. si cōditio obligationis existat ipso iacente. vt. l. nouati. ī. de nouatio. vnde hic ꝫm primā lec. lꝫ mulier non possit agere hereditas tñ iacēs incepit obligari ⁊ actio cōtra ipsam ince

4 pit cōpetere lꝫ nō potuerit in iudiciū deduci. ¶ †Scdo not. ex gl. quod qñ impedimentū agendi subest ab ipso principio orte

a actionis non incipit currere[a] prescriptio. qꝛ non valenti agere ⁊c. l. j. in fi. C. de an. exce. vnde nulla prescriptio incipit currere cōtra hereditatē iacentē nec hereditas iacēs incipit cōtra aliquem prescribere vt hic. ⁊. l. ea que. §. fi. ⁊ ibi no. C. de tem. in integ. resti. sed postꝙ currere incepit in persona defuncti bene cōpletur p hereditatem iacentē vel cōtra eā. vt ibi no. ⁊. l. ceptam de vsuc. qꝛ postꝙ prescrip. iam incepit currere⁊ ex supuenienti impedimento nō incepit dormire nec impedit eius cursus. licet ꝯcedatur in inte. resti. vt. l. ei qui. ꝫ. de mino. ⁊ in. l. si aduer. vsuca. ⁊ ibi no. ⁊ per Bar. in. l. naturaliter. de vsu. fallit in qbus dā casibus in qbus impeditur cursus et sic dormire incipit: vt in. l. fi. §. donec. C. de iure delib. et vide qd ibi dixi: sed facit dubium in isto. §. ꝯtra gl. qꝛ. s. mulier iacente hereditate soceri potuit se facere mitti in possessionē ex primo decreto. ⁊ sic interrūpit prescriptionē. l. cū notissimi. §. illud cū. §. seq. C. de prescrip. xxx. vel. gl. an. vel etiam facere dari curatorē ⁊ puenire ad diffinitiuam sniam ꝙ cōtra ipsam currat prescrip. cuius cōtrariū gl. dicit qꝛ q potest facere vt agere possit censetur posse agere: vt in regula iuris q pōt. sed ad primum dic ꝙ licet faciendo se

b ¶ Satisdare. de hoc p lud. ro. ꝯs. ccccxxxix. vbi dicit ꝙ dbitor qui petit qnquennales inducias qui nō pōt satisdare nō pōt etiā afferre iuratoriā cautionē sed dꝫ prestare penaleꝫ. vt tꝫ Bart. in. l. iij. de preto. stipu.

mitti in possessionē possit interrūpere prescriptionē non tñ sibi imputat quare hoc nō fecit qꝛ nō pōt ad diffinitiuā peruenire. sed ad secundū dic ꝙ lꝫ possit petere curatorē dari nō est certus ꝙ iudex det nec ad ipsuꝫ ꝑtinet dare sed ad iudicē. ideo ad hoc non pōt sibi imputare quare hoc nō fecit lꝫ in ꝯtrarium faciat. l. iij. §. quid ergo. ī. de cōtrario iud. tu. qꝛ debuit saltem ex-

5 periri. ar. ibi ⁊ videtur istud difficile ꝯtrium cōtra gl. †Itē aliud adhuc. qꝛ tūc est verū ꝙ nō valēti agere nō currit prescriptio. hoc verū qñ subest impedimētū iuris vt cōtingit qñ persona agentis est inhabilis. ita loquitur. l. j. in fi. C. de an. excep. ⁊ tūc adhibetur illa distinctio a principio an ex postfacto. Si aūt sit impedimentū facti vt qñ est habilis ad agendū. tñ ex parte cōuenti vel tpis aut loci subest impedimentū tunc prescriptio indistincte currit. licet qs restituat in integrū ꝫm Pet. ⁊ Cy. qui tradunt hanc doctrinā in. l. quoties. de preci. impe. offe. per. l. et attilicinus. de serui. rust. predio. ⁊. l. sed ⁊ si per pretorē. in prin. §. sꝫ si ferie. ex qui. cau. ma. ⁊ quasi p totū illū ti. Sed hic mulier erat habilis et ex parte debitoris erat impedimentum: qꝛ hereditas iacebat. ergo debet currere. sed cōpetit in integrū restitutio. Pōt dici ꝙ istud est ideo qꝛ sicut contra hereditatem iacentem non currit ipso iure. ita nec hereditas iacens incipiat prescribere vt nō sit melioris cōditionis in prescribēdo cōtra aliū ꝙ alius cōtra ipsam. breuiter ista lectura sic sustētata bona est ⁊ vtilis propter iam dicta. tñ nō placet quo ad istum tex. qui facit vim in eo ꝙ filius erat exheredatus. naꝫ si ponimus ꝙ dos fuit soluta socero. ⁊ sic filius non tenebit ex ꝑpria persona nisi sit heres patris. vt in. §. transgrediamur. in fi. etiaꝫ si fuisset institutus locum habere quod hic dicitur: ⁊ sic frustra dixisset de exheredatione filij quod nō est dicendū. arg. in. l. iij. §. non frustra. de iureiu. ideo Rogeri⁹ posuit casum ꝙ fuit soluta ipsi filio: ⁊ ꝙ matrimoniū constabat cum hic non dicat ꝙ fuit solutum ⁊ ꝙ mulier volebat agere ratione pauptatis ꝫm materiā de qua in prin. huius. l. Gl. reprehendit: qꝛ frustra fieret mētio de aditione hereditatis. Tu dic ꝙ nō frustra: qꝛ debet poni ꝙ mulier pretēdebat pauptatē filij ratione exheredationis: qꝛ dederat sibi dotē sub spe bonorū paternorū: ⁊ nunc ꝓpter exheredationem deficiebat illa spes. sed certe non dicit defecisse nisi adita hereditate p quā aditionē exheredatio cōfirmatur: vt. l. filium. §. sed cum exheredatio. de bono. posses. contratabu. Et istam lectu. approbāt docto.

2 ¶ Habēs dilationē a lege miserationis gratia si vult ea vti dꝫ satisdare cū fideiussore de soluēdo adueniēte termino. Idē si habet a principe vel a testatore vel a iudice.

3 Habens necesse satisdare cum fideiussore si non pōt qꝛ non reperit: quando non releuetur a satisdatione: sed compellat statim soluere.

4 Qñ pertineat ad maritū interusurium medij temporis dotis restituende. ⁊ qualiter intelligatur. ⁊ nu. 1.
Qui non facit quod debet cum possit non potest gaudere beneficio legali.

5 Sicut ille q soluit lite pendente absoluitur ab obseruatione iudicij ita q satisdat de soluendo adueniente termino.

6 Qui aliqd dixit in iudicio ex quo altera pars pretēdit aliquam vtilitatem: non pōt postea penitere inuita altera parte.

7 Titulus ne fideiussores dotium dentur: an habeat locum quādo prestatur fideiussor de dote restituenda constante matrimonio sicut eo soluto.

8 Si prestatur talis fideiussor cū iuramento: an validetur.

Quoties.

1 †Si marit⁹ nō pōt satisdare de dote restituēda in termino legali cōdēnatur ad restituēdā statim deducto interusurio medij tpis. Si vero satisd. non vult cū possit nihil deducit: si aūt satisdat: nō cōpellitur ante terminū ⁊ mulier que petijt maritū condēnari ad restituendū statim deducto interusurio si maritus est paratus. hoc facere non pōt voluntatē mutare ⁊ se dicere poti⁹ velle ter

2 minum expectare ꝙ deductionē pati. h. d. no. §. ¶ †No. j. ⁊ ad hoc semp allegat ꝙ ille qui habet dilationē a. l. miserationis

b gratia si vult ea vti debet satisdare[b] cū fideiussore de soluendo adueniente termino. Idē si habet a principe. vt. C. de preci. impe. l. vniuersa. Idem si a testatore vt in tit. vt. leg. no. ca. Idē videtur si a iudice: vt in. l. si debitori. ꝫ. de iudi. ⁊. ī. ea. l. §. pe. in fi.

3 ¶ †Not. ij. ꝙ ille q habet necesse satisdare cū fideiussore si non pōt qꝛ nō reperit fideiussorē nō remittit sibi satisdatio imo cōpellitur soluere statim vt hic patet: licet facta deductione. sed contra de his que no. in. l. j. ꝫ. q satis. cog. in gl. ⁊ in. l. cū non facile. ī. si cui plusꝙ per. l. fal. ⁊. l. nisi. §. ꝙuis. eo. titu. per quā vr ꝙ nunc sufficiat nuda cautio. so. hic poterat prouideri taliter ꝙ vtriqꝫ parti remanebat cōsultū. nec aliqua pars grauabit nā maritus habet necesse oīno restituere. vnde nō granat nisi restituat deducto commodo medij tpis nec mulier vr grauari ex quo per

quo per restitutionẽ que fit statim remanet secura ⁊ ipsa ,nõ pe tit satisdare ,ppter aliud.ad qđ optime facit.j.eo.seruus dota lis.in fi.⁊.l.ex bis q̃ in frau.cre.in fi.in rõne sui.sed si esset casus in quo taliter nõ possit ,puideri ,pcederẽt ꝯria dũmodo credi tor nõ stet in periculo pdendi al's debet sibi ,puideri.vt vel res deponatur de qua est questio.l.si fideiussor. in fi.qui satisd.co. vel psona capiatur tanq̃ suspecta ⁊ detineatur quousq̃ satis det p illũ tex.⁊ per.l.ait pretor.§.si debitorem.que in frau.cre.

4 ⁊ ita practicatur.†Tertio no.ꝙ ad maritũ pertinet interusu

a rium[a] medij tpis quod qualiter intelligatur dic vt dixi.s.e.di uortio.§.non solum.Quarto no.ꝙ q non facit qđ debet cũ pos sit nõ põt gaudere bñficio legali q2 frustra petit debitum q qđ

5 debet non impẽdit.vt in regula iuris frustra.lib.vj. †Quinto no.in ver.iudicis.ꝙ sicut ille q soluit lite pendente absoluitur ab obseruatione iudicij:vt insti.de ppe.⁊ tempo. actio.§.fi.ita qui satisdat de soluendo adueniẽte termino.⁊ vide Bar.in.l.ex ceptionem.C.de pba.q vr̃ dicere ꝙ debet etiã condemnari ad soluendum adueniente tpe.⁊ sic ista absolutio prodest interim

6 fiet ergo vtraq̃ absolutio ⁊ cõdẽnatio.¶†Ultimo not.in fine coniuncta gl.ꝙ ille qui aliqđ dixit in iudicio ex quo altera ps

b pretendit aliquã vtilitatẽ non põt postea penitere[b] inuita al tera parte:facit.l.si qs libellos.C.de appel.⁊ qđ no.glo.in.l.ru ra.C.de omni agro.deser.li.xi.vbi dicit ꝙ desideriũ apud acta publicatum corrigi non põt.adde qđ no.l.qui familie.s.fami. hercis.et qđ no.in.l.cum preces.C.de lib.cau.¶In gl.ibi q2 in diciũ est bonefidei.tu dic ꝙ ista nõ est ratio sed est q2.l. grauat mulierem in dilatione quam concedit marito preter eius vo luntatem.vnde in alio ipsam releuat vt debeat sibi satisdari: qñ vero debitor habet dilationẽ ab ipso creditore tũc creditor nõ grauat postq̃ sic voluit.¶Et ideo si queritur an possit sibi satisdari distinguitur ẜm aliquas gl.an esset cõtractus bonefi dei vel stricti iuris:vt.l.in omnibus.de iudi.sed ẜm alias glo. ⁊ veriores nõ est adhibẽda ista distinctio.sed solũ an cã de no uo superueniat:⁊ tunc est satisdandũ:q2 de illa creditor nõ cogi tauit an non superueniat.Et tũc secus siue sit bonefidei siue stri cti iuris.vt.d.l.omnibus.⁊.l.si creditores.de priuile.cre.et ideo glo.que supra dicit ꝙ maritus hic habebat dilationẽ ex pacto cõtrahentiũ debet intelligi qñ cõcordabat cũ dilatione legali: al's seruanda est lex in oĩbus.nam hic nõ curatur an cã de no

7 uo superueniat vel nõ.¶†In fi.gl.no.istã glo.que tenet ꝙ titu lus ne fideiussores do.den.locũ habeat cũ prestatur fideiussor de dote restituẽda vt nõ valeat constante matrimonio licet va leat eo solutovt hic:sed in illo titu.glo.videtur tenere ꝙ loqua tur qñ prestatur de dote conseruanda ⁊ illa tʒ Dy. Bal.⁊ An ge.sed Bar.hic p plures rationes tenet istã gl.⁊ istud vidi cõi ter approbari ⁊ practicari nisi sit statutũ in contrarium vt est

8 Flo.Sed habui casum de facto.¶†Quid si prestatur talis fide iussio cum iuramento an validetur.Bar.tenet ꝙ non in.l.siqs pro eo.j.de fideiusso.q2 qñ prohibitio.l.est in personam si pro hibitus facit cõtra peccat mortaliter:⁊ sic nõ potest seruare iu ramentũ sine peccato.ergo ⁊c.vt in.c.cum contingat. de iureiu ran.contrarium cõsului in ciuitate lucana. Primo q2 ista ra tio nõ est bona:et per doc.modernos cõiter reprobatur: q2 qñ

c prohibitio sit fauore prohibiti[c] non peccat mortaliter ne facta eius in fauorẽ redundet in odium ⁊ posito ꝙ esset bona tñ hic non dirigitur in psonam fideiussoris vt prohibeatur interce dere.sed in psonã mariti.vt non det.ipse ergo maritus pecca ret ⁊ nõ fideiussor faciendo contra.l.preceptũ nec obstat ꝙ etiã mulier peccare videtur recipiẽdo:q2 si maritus est prohibitus dare ergo ⁊ ipsa recipere.vt.l.fi.in fi.⁊ ibi no.C.de indi.q2 istud non hʒ impedire obligationẽ:vt patet in vsurario qui recipit iuramentum de vsuris sibi prestandis.licet enim peccet quia tñ iurans soluere non peccat tenetur iuramentũ seruare. vt in c.debitores.de iureiu.tũc esset malũ qñ ipse iurans peccaret si iuramentũ seruaret.¶In gl.fi.quero de intellectu vltimi ver siculi.quare si mulier vult dimittere dotem penes maritũ quo vsq̃ duret dilatio legalis cõpellitur eã recipere deducto inter usurio medij tpis si maritus hoc vult.qdam dicũt ꝙ ideo quia fuit introductũ hoc fauore vtriusq̃.nam in quantũ debet fieri solutio statim si nõ prestat satisdatio est introductũ fauore mu lieris.sed inquantum deducitur interusuriũ est introductũ fa uore mariti.si ergo mulier non vult vti suo fauore maritus nõ prohibetur vti suo illa inuita.hec ratio nõ placet.q2 verum est ꝙ in fauorem mariti est introductũ vt deducatur interusuriũ medij tpis:tñ istud est verum si statim mulier vult vti suo.s.ꝙ residuũ prestetur.⁊ sic sub conditione si ergo mulier nõ vult vti cessat conditio sub qua maritus põt deductionẽ facere.⁊ ideo gl.dicit esse intelligendum istum tex.qñ mulier iam petijt ma ritum condemnari ad restituẽdam dotem facta deductione in terusurij.⁊ ita cõdẽnatus est.vnde ius est acquisitũ marito ꝙ mulier sibi auferre non põt penitendo.al's non cogeretur mu lier recipere si vellet expectare dilationẽ.certe videt ꝙ etiam si non sit cõdemnatus:sed solum mulier petijt ipsum cõdẽnari facta deductione sit acqsitũ ius marito vt mulier amplius va riare non possit si maritus est paratus p iura.s.alleg. ¶Sed op.de.l.si tibi mandauero.in prin.s.man.dic melius q̃ glo.ꝙ ibi debitor nõ tenebat satisdare ⁊ creditor volebat agere ante diem vt condẽnetur ad soluendum facta deductione interusu rij medij temporis.certe non compellitur debitor si vult vti di latione:vt ibi:sed quando cõpellit satisdare ⁊ non potest tũc be ne compellitur.vt hic.

1 **Si vir.** †Nota hic tria specialia. Primũ est q2 hic est vnus casus in quo res dotalis mobilis potest alienari de volũtate vxoris:sed etiã sine volũtate.vt.j.e. dota lem fauore libertatis regulariter nõ põt sine volũtate vxoris. vt.l.si ex lapidicinis.s.de iur.do.res aũt immobilis etiã cũ vo luntate.vt.C.de rei vxo.acti.§.⁊ cũ lex. Aliud est speciale:q2 p mittitur donatio inter virũ ⁊ vxo.s.de iure pa.serui dotalis ma numittendi p virũ vt remaneat penes virũ.⁊ hoc ideo q2 nõ ef ficitur locupletior ẜm Bal.in.l.naturalis.circa fin.de prescrip. verb.Tertiũ est q2 hic prestatur cautio de hereditate viuentis restituenda cũ peruenerit ad manus ,pmittentis cõtra.l.fi.C. de pac.Sed solue vt in glos.ꝙ hoc ꝯtingit ratione contractus preambuli seu obligationis.

2 ☞ Omnis diligentia bona est seuicia vero mala.

3 Qualiter maritus teneatur de leui culpa etiaʒ si committatur in non faciendo.

1 **Si maritus.** †In bono sufficit maritũ esse talẽ in rebus dotalib⁹ qualis est in suis sed malo non.h.d.ẜm gl.⁊ Bar.Uel aliter de culpa cõmissa in faciendo in rebus dotalibus tenet maritus.etiã si talẽ culpaʒ consueuit in ,pprijs exercere.secus de culpa consistente in non faciendo.h.d.ẜm quandã opi. quam gl.videtur reprobare:tñ videt vera p ver.q̃uis.ibi dum dicit nec plus possit si bene in spiciatur.⁊ sic primo loquit de cõmissa in faciendo vsq̃ adver. q̃uis scđo de cõmissa in non faciendo. ¶In tex.ibi ꝯstat eum teneri hoc noĩe.nam isto casu qñ talem seuiciam nõ exercebat in ,pprijs cadit in dolũ presumptum.ar.s.depositi.l.ꝙ nerua. sed in casu sequenti qñ eandẽ seuiciã exercebat in ,pprijs. tunc cadit in culpã ⁊ maritus tenet nõ solũ de dolo vero seu presum pto sed etiã de culpa leui:vt.s.eo.l.etiã.§.j.maxime qñ cõsistit. in faciendo:⁊ sic est maior q̃ in non faciendo.vt.s.eođ.si mora. ¶In tex.ibi hoc iudicio coercendã:videbatur contrariũ hoc casu qm̃ parcẽdũ sit vitio naturali.q2 si pater exercet seuiciam in ,pprios seruos hoc prouenit ex natura hoĩs:q2 naturaliter iracundus:⁊ sic videtur parcẽdũ naturali vitio:vt.s.si qs.cau. l.ij.§.si mulier.cũ ibi no.per gl.Tamen cõtrarium est verius. vt hic:q2 de ,pprijs facere põt quicquid vult:⁊ licet si male fa ciat sit reprehẽdendus:non tñ est cui teneri possit.ideo nõ coer cetur.i.nõ tenet de tali culpa.sed in alienis subest persona cui põt teneri.ideo si actus est culpabilis non solum culpatur sed etiam coercetur.vt in fi.⁊ dicũtur alieni.s.spe:non re:q2 ꝯstan te matri.sunt mariti.vt.l.doce ancillam.C.de rei vẽ.¶In tex. ibi q̃uis eñ respondet tacite obiectioni que potest fieri contra secũdum casum qñ exercet eandem seuiciam in proprijs. nam videtur ꝙ non teneatur.q2 mulier non põt exigere a viro ma iorem diligentiam in dotalib⁹ q̃ exerceat in proprijs. Sed iu

d risconsultus respondet argumentũ non valere[d] q2 fit de eo qđ

2 est bonum ad id quod est maluʒ†nam oĩs diligentia bona est. nos loquimur de seuicia q̃ est mala ⁊ hoc ẜm gl. vel aliter nos loquimur de culpa que committitur in faciendo.puta in seuiẽ do de illa eñ tenetur.licet eam exerceat in proprijs.tu arguis de illa que committitur in non faciendo.nam si adhibet in do talibus illam diligentiã quam in proprijs sufficit et amplius non tenetur.lʒ in proprijs non adhibeat diligentiam quã qui libet pater diligens familias deberet exercere. tñ hoc ab ipso non est exigendum.postq̃ adhibet talem qualem in suis.⁊ hoc sonat litera.et sic videtur hic probari opin.antiquorum quam glo.reprobat.sed mihi videtur vera.licet docto.teneant gloss. minor enim est culpa in non faciendo q̃ in faciendo.ideo in pri ma parcitur vitio naturali.in secundo non. ¶In prima gl.in fi.ibi sed si cui.§.quoniã.⁊.l.locũ.§.j.sicut in magistro. vt.s.lo cati.l.item querit.§.item scripsit.⁊ ad.l.aquil.sed si quacũq̃.§.

3 fi.ẜm Dy.⁊c.¶†In gl.mag.in fi.ibi sed tutius est ista sequũ tur doc.q2 maritus tenetur de leui culpa etiã si cõmittatur in non faciendo.vt.s.eo.etiã.§.j.sed certe dici potest ꝙ aut talem culpã quã cõmittit in dotalibus nõ cõmittit in ,pprijs.et tunc teneatur de omni culpa etiaʒ leuissima.q2 omnis culpa cadit tunc in dolũ presumptũ.si enim erat in proprijs diligẽtissimus debet etiam esse in dotalibus.nec aliud facere põt salua bona

a ¶Interusuriũ. dicit lud.ro. hic addẽdũ ꝙ rõ lu cri cessantis nõ hʒ locũ in pisca tore venatore vel aucupatore ita dicit eius singu. fo.xviij.

b ¶Penitere. fa cit qđ voluit In no.in.c.ex cõq̃ stione.de restitu. spo.vbi dicit ꝙ rescriptũ sit cõe p p̃sentationem adeo ꝙ re⁹ põt illo vti inuito p̃ sentante qđ itel ligit ro. post de cretã citationeʒ ei⁹ cõsil.cccxliij. Fran.de are.cõ sili.xxxiij.

c ¶Prohibiti. hanc rõnẽ dicit d.Alex.non esse verã ⁊ cõtra.d.l. ij.⁊ i hoc arti. vi de eũdẽ pau.ꝯsi. clxix.cũ duobus sequentib⁹.

d ¶Nõ valere.sed si res datur arbi trio negligentis res suas excusat in alienis vt vo luit Bar.in.l.j.j. de solu.Lud.ro. ro.sing.suis.

fide.vt in gl.precedenti.Si autem non apparet ꝙ talem exerceat in proprijs:qꝛ forte ꝓprios seruos non hꝫ vel alio mõ non põt constare:tunc tenetur de dolo lata culpa ꝛ leui siue consistat in faciẽdo siue in nõ faciendo.ꝛ ita loquitur cõtrariũ de.l.etiã.§.j.ſ.eod.Si vero apparet ꝙ in ꝓprijs eandẽ culpã exercebat tunc aut cõsistebat in faciẽdo.ꝛ de illa tenetur vt hic aut in non faciendo:ꝛ tunc aut erat magna:qꝛ non faciebat id qđ cõiter oẽs faciunt.ꝛ sic cadebat in culpã latã.ꝛ tũc idẽ aut erat parua.ꝛ sic cadebat in culpã leuẽ.qꝛ multi sic faciebãt:lꝫ nõ diligentes.ꝛ tunc ꝓcedat opinio istoꝝ vt non teneaꝛ.sed parcẽdũ sit vitio naturali ꝑ istũ tex.q hoc ꝓbat si bene inspiciatur ꝛ est satis equũ ꝛ piũ.non eñ dꝫ exigi ab eo plusꝙ ꝛ sibi tribuat postꝙ talis est in proprijs:tene menti:qꝛ hoc est substantiale ꝛ ꝛ pulchrum si bene consideretur.

1 ❡ In obligatione rem restitui sicut re pempta succedit obligatio ad estimationẽ qualiter etiam ita sit:si nõ est perempta: sed nõ apparet nec reperitur.

2 Qui hꝫ dilationẽ a iudice quod debeat cauere.

3 Mulier non põt cõmodare rem viri sine viri licentia aľs tenetur ad estimationẽ nisi vir sciat ꝛ taceat:vel nisi sit modici pretij ꝛ commissa gubernationi vxoris.

4 Mulier an possit facere eleemosynã de bonis viri sine eius licentia.

Si vxor. †Ei q teneꝛ ad rẽ restituẽdã si nõ hꝫ facultatẽ restituendi suo dolo nõ daꝛ sibi terminus ad ipsam recuperandã sed statim condẽnatur ad estimationem ac si res non esset in rerũ natura ꝛ locus est compensationi.si vero ꝓpter sui culpã datur sibi terminus ad ipsam recuperandã nec ante lapsuꝫ termini condemnatur.dꝫ tñ prestare cautionem.h.d.Et no.singulariter istũ casum.❡ In tex.ibi statim.q.d.nulla prestita sibi dilatione ad repetendũ eam pin-

2 de ac si res nõ esset in rerũ natura.lꝫ reuera sit:ꝛ sic not.†ꝙ in obli.rem restitui sicut re pempta succedit obli.ad estimationẽ: vt in.l.re furtiua.de con.fur.ita est si non est perempta.sed non

a apparet nec reperitur.[a] tunc tñ distinguitur an desinat habere facultatẽ dolo suo.ꝛ statiꝫ succedit vt hic.an eius culpa.ꝛ nõ statim.sed lapso termino ꝛ dilatione sibi data ad ipsaꝫ reperiẽdam.vt seqtur.si aũt ꝯstaret cãm esse pemptã.puta seruus est mortuus.tũc siue ꝑ dolũ siue per culpã non esset alia dilatio dãda.sed statim obligatio succederet.ꝛ hoc sentit gl.j.❡ In text. ibi cautionẽ prebẽti.ſ.de inueniendo rem ꝛ restituẽdo si repiat

3 Dy.ꝛ sic not.†ꝙ q hꝫ dilationẽ a iudice dꝫ cauere et tex.in.l.si debitori.de iud.dicit ꝙ idonee.ꝛ sic inuit ꝙ cũ fideiussore sicut ſ.ea.l.§.quoties.item videtur hic casus ꝙ mulier nõ possit cõmodare rem viri sine viri licentia.aľs teneatur ad estimationẽ si perdatur.gl.tñ super ver.prohibuit.dicit ꝙ vir censetur cõcedere eoipso ꝙ non prohibet.qđ est verũ si scit et tacet. si autẽ ignorat tũc est distinguendũ an sit res modici pretij ꝛ cõmissa gubernationi vxoris.ꝛ idẽ vt pars massaritie.aut magni pre-

4 tij.ꝛ tũc secus.et ita sentiunt doc.†an autẽ mulier possit facere eleemosynã de bonis viri sine ei⁹ licẽtia.vide per Bar.in.l.j.j.re.amo.❡ In glo.q̃ incipit.dꝫ aũt ibi Hugo.dicit venire simplũ tantũ.hec vera ſm doc.qꝛ cũ actio penalis non fuerit nata a principio qꝛ matrimoniũ durabat.vt.d.l.ij.ſ.allegata.nõ nascitur ex postfacto ipso soluto.argu.j.de fur.l.serui ꝛ filij.circa prin.ꝛ facit.l.insulã infra bienniũ.j.de verb.ob.❡ In fi.glo.ibi sed certe hic casus non est ibi.dic ꝙ si hincinde debetur quantitas tam olim ꝙ̃ hodie locus est cõpẽsationi.vt no.ſ.eo.rei iudi.§.j.ꝛ.l.diuortio.§.ob donationes.

1 ❡ Qñ confiscantur bona alicuius censentur etiam confiscata iura ꝛ actiones quas habet.

2 Appellatiõe bonoꝝ ꝯtineñ actiones actiue ꝛ qđ de passiuis.

3 Quod mulier possit committere violentiam.

Statutum:puniens violentiam cũ armis vel sine videtur includere etiam factam a muliere.

Dos ꝙ cõstante matrimonio:nõ publiceꝛ nisi in qnqꝫ casib⁹

4 In rei vẽdicatione qualiter feratur sñia si reus possidet ꝓ parte tantum:ꝛ quid si petijt centũ deberenꝛ nisi quinquaginta.

5 Instãtia incboata cum defuncto vel cũ eo cuius bona confiscãtur an transeat in fiscum.

Si bona. †Si bona vxoris cõfisceñ pro parte vel insolidũ eaten⁹ desinit sibi cõpetere actio de dote qꝛ transit in fiscum.ꝛ pro illa parte iudiciũ inchoatum desinit ꝛ extinguitur ꝛ sufficit sñiam ferri sup altera parte que non venit in cõfiscatione.h.d.notabiliter ꝛ semper allegaꝛ propter aliqua q̃ nõ ita bene sunt alibi.❡ In tex.ibi reliquẽ partes dotis exactio pro altera vero parte cõfiscata trãsit actio in

2 fiscum.ꝛ sic no.†ꝙ qñ confiscantur bona alicuius censeñ etiã confiscata iura ꝛ actiones quas habet.et sic appellatione bonorum continentur actiones actiue vnde qui vendit vel donat bona sua vel obligat censetur etiã obligare actiones quas hꝫ licet in tacita obligatione bonoꝝ.glo.videatur dicere cõtrarium q̃ nõ est alibi in.l.heredẽ.C.de here.acti.sed illa gl.nõ tenetur.qꝛ idem est in tacita ꝙ in expressa.Idem in acti.passiua ꝙ si bona alicuius confiscanꝛ actiones cõpetẽtes cõtra illũ incipiãt cõpetere cõtra fiscũ:vt.j.eo.si marito.in princ.sed si trãsirent in aliũ ex cõtractu intelligerentur deducto ere alieno. et sic non transirenꝛ actiones passiue:vt.l.mulier bona.ſ.de iur.do.quid aũt si ex vltima voluntate dic.vt.l.si seruũ.§.j.in fi.de leg.ij.ꝛ vide qđ no.Bar.i.l.iij.§.si ex causa.de iure fis.ꝛ.l.j.ꝛ.ij.j.de bo.pos.seu in.l.iij.ꝛ.l.subsignatũ.§.bona.de ver.sig.nec obstat hic quod bona dotalia nõ possunt alienari:qꝛ ista est alienatio necessaria.ꝛ gl.ponit hic exemplũ ꝙ fuit mulier cõdẽna-

3 ta.l.iul.de vi priua.†Ex quo exẽplo no.ſm Bal.ꝙ mulier põt cõmittere violentiã.ꝛ ideo statutũ puniẽs violentiaꝫ cũ armis

b vel sine armis videꝛ includere etiã facta a muliere.[b] ꝛ ista glo. dꝫ intelligi qñ fuit condemnata.solu.ma.si aũt ipso constante non publicaretur dos nisi in quinqꝫ casibus sed remaneret penes virũ.vt.l.qnqꝫ legibus:cum.l.seq.j.de de bo.dã.lꝫ alia bona essent confiscata.❡ In textu ibi sufficit arbitriũ iudicis ad partis condemnationẽ faciendã.q.d.absqꝫ eo ꝙ de alia parte q̃ transiuit in fiscũ aliquã mentionẽ faciat:ꝛ ita intelligit Barto.Sed cõtra qꝛ si mulier petijt totam dotẽ ꝛ lite pendente dimidia pars bonoꝝ suoꝝ fuit cõfiscata videtur ꝙ debeat virũ condẽnare in dimidia ꝛ in altera dimidia ipsuꝫ absoluere aľs non valeat sñia per ea que no.in.l.j.C.si aduer.rem iudi.ꝛ in.l.apud celsum.§.itẽ quare si cum eo.per gl.j.de doli excep. dicit Bar.notabiliter ꝙ ibi qñ iudiciũ tenebat sup tota quantitate ideo debet sup tota pronunciari vel in totum condẽnando vel in totũ absoluendo vel partim condẽnando ꝛ partim absoluendo aľs nõ valet si in parte tantum feratur:vt.l. hoc iudicium. ſ.fa.her.Sed hic lꝫ iudiciũ valuerit a prin.tñ ex postfacto fuit extinctũ pro parte qua transiuit in fiscũ actio:qꝛ si lite pendente desinat ius actoris iudiciũ extinguiꝛ:vt hic est casus in fi.et sic sufficit ferri sententiam sup parte in qua iudiciuꝫ durabat ꝛ ꝑ hoc dicit se con suluisse cum fuisset actum rei vendi.ad totã rẽ ꝛ postea apparuit ꝙ reus non possidebat nisi dimidiam qđ sufficiebat condẽnationem fieri in illa dimidia absqꝫ eo quod de altera aliquid dicatur.qꝛ iudiciũ pro altera parte quam nõ

4 possidebat non tenebat†cum in rei vendi.requirãtur duo extrema.ſ.dñium.ex parte agentis.et possessio ex parte cõuenti. vt in.l.vnica.C.de alie.iudi.sed ista determinatio non videtur fuisse bona:qꝛ posito quod nõ fuisset ex parte conuenti nihilominus tꝫ iudiciũ si erat dominiũ ex parte agentis vt possit fieri declaratio de tali dñio.licet reus absoluatur qꝛ nõ possidet: ꝛ talis declaratio sortietur effectum si postea reus incipiat possidere:vt est tex.cum glo.que nõ est alibi in.l.si a te.§.j.j.de ex-

c cep.rei iudi.Solu.saluando[c] dictum Barto.põt dici quod iudex quãtum ad dominiũ dꝫ ferre sñiam super toto ꝛ declarare re ad actorẽ pertinere in totũ vel pro parte ꝛ pro altera nõ:aľs non valeat postꝙ iudiciũ in totum tenet quo ad dñium sed ꝙ̃tum ad condemnationem possit condemnare reum pro parte ꝛ de altera parte nullã mentionẽ facere prout Bar.dixit. Primum tñ procedit si actoꝛ petijt se declarari dominũ.sed cõmuniter hoc nõ practicatur.sed petitur reũ condemnari ad restituendũ qđ etiã procedit de iure vt not.Bar.in.l.ex diuerso.§.j.de rei vẽ.ſ.❡ Quid aũt si petij centũ cuꝫ non deberenꝛ mihi nisi quinquaginta dicit.Bar.ꝙ super tota summa tenet iudicium.vt.l.cũ putarẽ.ſ.fa.her.ꝛ ideo sup tota pronuntiandum est.ꝛ contra quem facit iste tex.sed ꝙ loquitur qñ actoꝛ a prin.hꝫ ius tota summa.sed lite pendente desinit habere.et tunc iudiciũ soluitur.qñ fuit fundatũ super iure vero.ꝛ nunc res peruenit de vero debito ad non verũ.ꝛ sic variata est causa agentis ꝛ casus ad quẽ peruenit tendit ad contrarium effectum ad quẽ tendebat sua intentio.sed Bar.loquitur qñ a principio habebat ius in parte ꝛ in pte nõ.vñ in parte in q̃ nõ habebat ius fuit fundatum iudicium sup iure non vero:sed pretenso:nec in illo contingit aliqua nouatio.ideo dꝫ sup toto ferri sñia qꝛ potuit incboari iudiciũ non solũ super vero iure:sed etiam super pretenso ꝛ non vero sed si fuit incboatum super vero ꝛ postea desinat esse verum iudiciũ extinguitur qꝛ casus ad quem deuenit tendit ad contrarium eius ad quod actoꝛ tẽdebat.tene mẽti quia hoc est subtile ꝛ non declaratum per scribentes.Nec obstat.l.si rem.§.fin.de pig.actio.vbi fit nouatio lite pẽdẽte. ꝛ tamen iudicium non extinguitur: quia ibi fit de non iure ad ius oriẽs ex causa de preterito.vnde non infirmatur iudicium sed roboratur quia hoc tendit ad idem cum intentione agẽtis.argu.in.l.verbis.j.ad.l. fal.et qđ ibi not.nos loquimur econuerso quando fit mutatio de iure ad non ius ad quod facit quod subtiliter habetur et dota.in.l.iulia.qui satisda. cogun.et.l. si ante accep.

---

a ❡ Nec reperitur. Adde idẽ esse si reperitur sꝫ nisi cum magna difficultate haberi põt.l.naturalẽ ĩ princ.de acq.re. dot.l.multa. de ꝯdi.ꝛ demõ.ita voluit Cyn.in.l.mater.C.đ rei vẽdic.ꝛ ibi Bal.in pe.col.

b ❡ A muliere.an statutũ loquẽs ĩ masculino genere cõprehẽdat femininũ.vide late p.d.Jas.in.l.si id qđ.ſ.de iu.om.iu.Alex.cõs.lxviij.

c ❡ Saluãdo.Dicit.d.Alex.indistincte Bar.non bñ locutũ.ꝑ tex.singu.in.l.si a te.§.j.j.de exce.ſm vnã lect.ꝛ ꝑ alia hic ꝑ ipm alleg. Sed qđ si petaꝛ medietas fundi ꝓ diuiso ꝛ ꝓbetur medietas ꝓ diuiso an actoꝛ obtineat.fed.cõs.clix.consuluit reum absol.

5 ante accep.iud.sol. ¶ †In fin.tex.ibi expirabit iudicium. imo videtur ꝙ nō expiret sed transeat in fiscum sicut transit in heredē.l.si eū hoīem.de fideiuss. Dicunt qdam ꝙ fiscus non est heres.vt no.in.l.inter eos.in fi.de fideiusso.sed respōsio nō est bona qꝛ saltem est vniuersalis successoꝛ.⁊ hoc sufficit vt in eū debeat transire instantia.vt.l.tam ex cōtractibus.ṡ.de iudi.propter hoc dicit Bar.ꝙ ideo non transit qꝛ fiscus hꝫ proprios iudices puta procuratorem cesaris.l.j.C.de iurisd.om. iud.⁊ vbi cause fisca.per totum.vnde non habet litigare coram eodeꝫ iudice.que oppositio non videtur bona.nam etiam clericus hꝫ ꝓprium iudicem.s.ecclesiasticū.⁊ tñ si succedat vni ex litigantibus transit in ipsum instantia vt corā eodē iudice debeat litigare puta seculari ꝭm communem opi.vt p.l.heres absens.in prin.ṡ.de iud.Sol.fiscus hꝫ ꝓprios iudices tā in agendo q̄ in cōueniendo:sed clericus habet cū conuenitur vt debeat conueniri corā ecclesiastico.nō cū agit ꝯtra laicū.qꝛ debet agere corā seculari:vt in.c.si qs contra clericū.de fo.cōpe.ista tñ responsio nō multū satisfacit:ideo videtur dicendū ꝙ hic loquitur qñ fiscus succedit alteri p cōfiscationē:qꝛ tunc dicitur magis successoꝛ bonorum q̄ persone:si autem succederet iure hereditario trāsiret in ipsum actiue ⁊ passiue instātia:qꝛ tenetur vti eodem iure quo defunctus.l.aufertur.§.fiscus.de iure fis.⁊hoc tꝫ Bal. ⁊ Ange.qui dicunt per hoc ꝙ si bona alicuius condemnati reseruentur filijs per aut.bona dānatorum.C.de bon is proscri. cū ipsi sint potius successores bonoꝝ q̄ ꝑsone non transit in eos substantia incohoata cū defuncto qd est singulare licet in cōtrariū facit illa.l.tam in cōtractibus vbi pater est successoꝛ bonorum ⁊ non persone.⁊ tamen in ipsum transit instantia: cogita pro responsione.[a]

2 ☞ Quod petit ex persona filij lꝫ non debeat occasione reruꝫ peculiariū sed ex alia causa tñ in peculio computatur.

1 **Si filio.** †In peculio filij dicitur eē quicqd ex ꝑsona filij pater petere pōt.ideo si illud petit potest sibi obijci compensatio de eo ꝙ filius dꝫ vsq̄ ad cōcurrentem quantitatem.h.d.:fa cit.l.facere posse.j.eo.Et pone casum ꝙ data erant trecēta filio fa.sine iussu patris ⁊ in peculio filij non erant nisi centum: pater tenetur vsq̄ ad vires peculij.mulier egit sol.ma.contra patrē ⁊ ꝯsecuta est centū per actionē de peculio postea pater vult agere cōtra eā ex persona filij propter impensas factas per filium in rebus dotalibus vel res donatas p filiū seu amotas filio.nam actio quesita filio ex istis causis statim fuit acqsita patri.⁊ vult agere ad centū mulier obijcit cōpensationem de dotequ restat adhuc habere ducenta vt cōpensentur centum. nā adhuc restabit qd vxori debeatur vcꝫ alia centuꝫ pater recusat cōpensare dicens se non teneri nisi de peculio ad dotem.⁊ ipse conuentus de peculio soluit q̄tum erat in se.vñ sicut nec poterat in plus cōueniri.ita nō pōt sibi compensatio obijci:qꝛ qui cōpensationē obijcit petere vr:vt.ṡ.qui po.in pig.ha.l.iiij.seu ij.contrarium tñ determinatur ꝙ licet agendo non potuerit plus consequi hec mulier ex quo tñ agitur ex persona filij potest plus consequi excipiendo:qꝛ totū illud quod petitur ex persona filij in peculio cōputat. ¶ †Et no.ꝙ istud qd petit ex persona filij nō debebat ex occasiōe rerū peculiariū sed ex alia cā ⁊ tñ in peculio cōputant. Itē loquit qñ debet ab ipsa muliere qd si ab extraneo debebatur patri ex ꝑsona filij non occasione rerū peculiariū.adhuc videt idem dicendū vt illud censeat esse in peculio ⁊ pater in tantum plus tenetur liberabitur tñ actio cedendo:vt.ṡ.de peculio.l.qd debetur. ¶ In glo.fi.ibi.sed hodie huius cōpensatio est prohibita ⁊c.tu dic contra. qꝛ non est cōpensatio sed retentio est hodie prohibita.vt dixi.ṡ.e. rei iudi.§.j.⁊ posito etiā ꝙ cōpensatio esset prohibita hoc ꝓcederet si ipsa mulier ageret ad dotem.vt maritus non possit eam sibi obijcere.sed hic loqtur econtra qñ maritus agebat.vnde nō ꝓhibetur mulier sibi obijcere.lꝫ eī sit priuilegiata in hoc.vt sibi non possit obijci.non sic econuerso ꝭm Bar.⁊ bene.⁊ hoc tetigi in.l.diuortio.§.ob donationes.ṡ.eo.

2 ☞ Alienationis appellatione ꝙ contineatur vsucapio vel prescriptio.

3 Sicut maritus non pōt rem dotalē alienare contrahendo ita nec patiendo eam prescribi:si prescriptio incipit ab eo.

1 **Maritum.** †Marit⁹ cū restituit dotē tenet cauere de dolo ⁊ culpa.⁊ si dolo fecit q̄minus restituere possit iuratur ꝯtra ipsum in litē.h.d. ¶ In tex. ibi cauere apppareat.i.si i futurū apparebūt res deteriorate dolo vel culpa mariti.qd de presenti appere nō pōt.refundet maritus interesse deteriorationis.si eī nō ita caueret posset obijci mulieri ꝙ recipiendo res deterioratas videt remisisse interesse.tñ istud non esset verum nisi recepisset scienter ꝭm ea q̄ habentur ⁊ no.in.l.iiij.§.si reddita.ṡ.cōmo.⁊.l.in hac de triti.⁊.l. qui sibi.de solu.ad maiorem ergo cautelam ⁊ ad tollendū dubium mulier pōt petere anteq̄ incipiat sibi caueri vt hic:⁊ erit cautio sine fideiussione:vt.C.de verb.sig.l.sancimus.nō eī est ꝓpter aliquā dilationē legalē q̄ sibi concedatur. ¶ In tex.ibi quāti mulier in litē iurauerit.⁊ sic poterit iurare in plus q̄ valeant cōi estimatione si habeat affectionem in plus:nam si condemnaretur solū in vera estimatione sequeretur absurdum ꝙ esset in potestate viri fraudare mulieres rebus suis soluendi sibi ad estimationē earū.⁊ hoc est quod sequitur ne igitur hoc fiat in penam eius cū dolo non restituit vel dolo desijt posse restituere.iuratur contra eum in litem ad hoc.j.de furt.l.ei qui.[a]

2 ¶ †In gl.j.in fi.ibi.⁊ sic sunt amisse. Jaco.de are. reprehendit hanc gl.qꝛ res dotales non possunt alienari ⁊ appellatiōe alienationis cōtinetur vsucapio vel prescriptio.vt.l.alienationis. j.de verbo.signi.et sic seruitutes debite fundo dotali per negligentiā viri nō possunt perdi:quia sic vir alienaret.⁊ pro isto dicto suo videtur gl.ordinaria.l.iij.§.pe.j.de reb⁹ eo.⁊ quod habetur in.l.si fundū.de fun.dota.vbi si vsucapio erat incepta cōtra mulierē in fundo dato in dotē bene potest cōpleri cōtra virum.sed si non erat inchoata non potest contra virum inchoari. Bar.tñ non allegando dicta iura tenet istā glo.dicens ꝙ licet vir nō possit alienare contrahēdo pōt tñ alienare negligēdo per ea que no.in.l.longe.de diuer.⁊ temp.prescript. Nam et prelatus nō pōt alienare rem ecclesiasticā.⁊ tñ si negligit eā petere currit cōtra ecclesiā qꝛ prescriptio plus nocet negligentia q̄ cōtractus:vt in.c.cū venerabilis.de exce.iuncta.l.iubemus. de sac.san.eccle.ego puto dictum Bar.ver in casu huius glo. s.in seruitute debita fundo dotali:qꝛ si permittit eam perdi ex negligentia nō dicit alienasse rem dotalē ⁊ prohibitio.l.iulie. est super fundo dotali:licet dicatur alienasse ius rei dotalis: ⁊ dic ista gl.melius dicit[b] q̄ illa que est in.l.iij.§.pe.j.de reb⁹eo.

3 †Sed in ipsa re dotali dico ꝙ sicut non pōt eā alienare contrahendo ita nec patiendo eam prescribi si prescriptio incipit ab eo per id quod habetur in.d.l.si fundum. in tex.⁊ glos.ij. ⁊.d.l. alienationis.de verbo.significa.

2 ☞ Serui dotales si sunt in fuga sine dolo ⁊ culpa mariti:tūc maritus solū cauet de restituendo ipsos si ad eius manus peruenient.⁊ qd si dolo vel culpa mariti.

1 **Si post.** †Deterioratio ꝯtingēs post moraꝫ mariti ad ipsum ptinet. Item si culpa ei⁹ serui dotales sunt in fuga cogitur cauere de ꝑsequendo eos ⁊ de restituēdo cū fuerit cōsecut⁹.h.d. Interim ergo dabitur terminus ⁊ nō cogetur ad soluendū estimationē. Si autē dolo eius tunc nullus terminus daretur imo cogeretur statiꝫ ad estimationē soluere:vt.ṡ.l.proxi.§.pe. ¶ In glo.j.ibi alij dicunt.tu dic de hoc vt dixi in.l.ꝙ te.si cer.pe.vt distinguatur in deterioratione sicut i peremp. Aut cōstabat ꝙ eodē modo fuissent deteriores effecte penes mulierem etiaꝫ si maritus nō fuisset in mora.⁊ tñ tenebit tūc maritus de deterioratiōe.aut cōstabat ꝯtriū ⁊ tūc tenetur.aut erat dubiū presumitur ꝙ nō fuissent eodē modo deteriores future.l.si plures.⁊.l.si in asia.ṡ.depo.⁊.l.cū reis.in fi. ṡ.de leg.j.l.lꝫ in actione reali in dubio aliud sit dicendū.l.itē si verberat.§.fi.de re.ven.cū ibi plene no.sed Bar.vr velle ꝙ etiā qñ ꝯstabat ꝙ res fuisset eodē modo peritura vel deterioꝛ futura nihilominus morosus teneatur.qꝛ morosus et fur equiparant.l.inter stipulantē.§.pe.de ver.ob.⁊ fur sine dubio tenetur ⁊ de interitu ⁊ de deterioratione etiā si eodē modo cōtigisset penes dñm:vt.l.j.§.deiecisse:de vi ⁊ vi ar.⁊.l.j.qd met.cā.C. ¶ In gl.se.ibi aliogn ꝯtra qꝛ tūc cauet solū de restituēdo si ad eius manus peruenient nō aūt de ꝑsequēdo ꝭm Dy. †Et sic collige tres casus:aut sunt in fuga dolo mariti ⁊ iste casus nō ponitur hic.nec tunc est cauendū sed est ꝯdēnandus ad soluendū estimationem statim:vt.ṡ.l.proxi.§.pe.aut ei⁹ culpa.⁊ tunc datur sibi terminus ad ipsos persequendū prestita cautione de ꝑsequendo ⁊ restituendo cum fuerit eos adeptus vt ibi ⁊ hic:⁊ si in termino nō recuperabit tunc cogetur estimationē soluere vt ibi.⁊ ita debet hic suppleri:⁊ sic in duobus supplet iste tex.s.in eo qd dixi de termino assignando et de estimatione soluenda lapso termino si non recuperauit ne culpa eius remaneat impunita. Si vero sine dolo et culpa tunc solum cauet de restituēdo ipsos si ad eius manus puenient nec assignatur terminus ad ipsos ꝑsequendos et posito ꝙ nunq̄ eos recuperauerit nūq̄ cogetur estimationem soluere.sicut non cogeretur si essent mortui sine dolo ⁊ culpa sua.

2 ☞ Locatio facta ad quinquenniū non dicitur facta ad magnum tempus.⁊ qñ fit ad magnū tempus ꝙ colonus habeat vtile dominium in re.

3 An fructuarius teneatur cōductori si expellatur.

Successoꝛ necessarius tenetur stare colono.et quid in emptore vel donatario.

---

[a] ¶ Responsione. d.alex.dicit ꝙ ex melioꝛib⁹ respōsionibus colligi potest responsio Bar.cū respōsione Jo.de imo.i d.l.si cū hoiem. vt per eum.

[b] ¶ Melius dicit. d.Alex.dicit ꝙ hec so.est ex tex. i.d.l.si fundū iūcta.l.neq̄.ṡ.de fund.dota vnde ipse seqtur opi. Ja.de are.limitando vt hic per ipsum.

4 Successor in qbus casibus nõ possit conductorem expellere.
5 Ex locatione facta per maritum non datur actio vxori etiã pro tempore post solutum matrimonium pro quo ptinet pensio ad vxorem ₇ an sine cessione.

1 **Si vir.** †Mulier tenet stare locationi facte per virum ideo cauet viro de interesse si ɔtrafacit. item pẽsio post solutũ matrimoniũ ptinet ad eã. ideo vir cauet sibi de restituendo si eam pceperit. h. d. ¶In tex. ibi in quinquenniũ no. ẽm Bal. ₇ Ang. †ꝙ locatio facta ad quinquenniũ non dicitur facta ad magnũ tps. voluit dicere ꝙ si esset magnuз tps colonus habet vtile dñium in re. vt. l. j. §. qui in perpetuum. ff. si ager vecti. ₇ sic posset expelli p mulierem cuius cõtrarium hic innuitur si bene inspiciatur ꝙ põt expelli.[a] ₇ ex ista expulsione maritus tenebitur cõductori ad interesse: et mulier tenebit marito cui cauit de non molestando vel expellendo nimirum naз non dicitur ad magnũ tps nisi qñ fit ad decẽnium vel vltra: vt l. si fideicõ. §. aristo. q ₇ a qbus. ₇ no. j. de leg. ij. codicil. §. instituto. ₇ in cle. j. de reb. ec. nõ alie. ¶In tex. ibi quasi caueri supple s. nõ expellet colonũ. ₇ si nõ cõtrafaciet ₇ colonus agat ad interesse cõtra maritũ refundet sibi quicqd ei p interesse soluerit p tempore quo fundo non poterit vti ₇ hoc est quod sequitur videbatur contrarium ꝙ mulier non teneretur hanc cautionem prestare: qꝛ videbatur imputandũ marito si locauit ad maius tps ꝙ duraturum sit matri. hunc enĩ casum euenire posse pspicere debuit. s. ꝙ matrimoniũ soluatur ante lapsuз tps locationis. ar. ff. locati. l. si quis domũ. §. j. Sed certe maritus hoc fecit bonafide nec habebat considerare ꝙ matrimoniũ deberet dissolui. Et ideo mitius est agenduз cũ eo pter societatem cõis vide que fuit inter ipsum ₇ mulierem. vt. j. rerũ amo. l. j. ꝙ cum fructuario qui locasset ad maius tps ꝙ vsusfructus eius durauerit: vnde proprietarius tali fructuario non haberet cauere.

3 †An aũt ipse fructuarius teneat cõductori si expellatur. dic vt d. l. si quis domum. §. j. ₇ ideo si ex aliqua piectura posset apparere ꝙ maritus nõ fecisset hoc bonafide. qꝛ cũ esset inter eos ratiociniũ de faciendo diuortium vel cum vir esset infirmus[b] et dubitaret mori locauit ad tps: dicerem vxorem non teneri ad prestandum cautionem marito vel heredi eius ad hoc. j. eo. filie in ratione sui. Sed dubiũ est an ista vxor poterit cõpellere conductorẽ: iste tex. non aperit ₇ tñ cõmuniter allegatur ꝙ successor necessarius tenetur stare colono ₇ hoc dixit gl. no. in. l. diuortio. in prin. in magna gl. circa mediũ. ff. eo. ꝙ mulier grauatur in hoc. secus in voluntario successore. vt. l. emptorem. C. locati. Et aduerte qꝛ istud est hic ex parte viri vel heredis eius ꝙ habet necesse restituere. sed venditor vel donator nõ hз necesse vẽdere vel donare: tñ si bene ɔsideretur ista ratio nõ videtur multũ efficax vel vrgens. imo potius vr̃ dicendum cõtrarium ꝙ si mulier ab inuito extorquet rem suam nõ teneatur factum eius approbare vltra tps quo vir administrationem habuit. Quando aũt emit vel ex donatione accipit magis subest ratio ꝙ non debeat improbare factũ illius cui nihil est imputandum cũ sciret se esse dñm ₇ se non teneri alicui vendere vel donare si locauit ad quantũcũqꝫ magnum tps: sed marito videtur imputandũ qui sciebat matrimo. aliquando dissoluẽdũ ₇ se teneri ad restituendũ. Breuiter ergo dico hic esse casum si bene inspiciatur ꝙ mulier poterit colonum vel inquilinum expellere de iure: qꝛ si hoc non posset tũc expellendo de facto nõ haberet colonus regressum ɔtra locatorem ad interesse sed solum ad remissionẽ mercedis. l. si fundus. queз. ff. locati. sed iste tex. vult cõtrariũ ꝙ possit agere ad interesse. ₇ ꝙ vir illud recuperaret postea a muliere que cauit. ₇ sic tenetur mulier stare colono ꝙtũ ad ipsum virum. non aũt quãtũ ad ipsum colonũ. Et ratio quare stare tenetur ꝙtum ad ipsum virum est illa quam ff. dixi propter bonã fidẽ viri ₇ societatẽ cõis vite. ¶Sed emptor vel donatarius non tenent stare nec ꝙtũ ad colonũ. qꝛ possunt eũ expellere nec quantũ ad venditorẽ vel donatorem: qꝛ si expellunt ₇ ille habeat regressum contra venditorẽ vel donatorẽ ad interesse non tenebit emptor vel donatari[c] sibi refundere. ₇ ita intelligitur. d. l. emptorem. nisi a principio fuisset hoc actum. ideo caute facit venditor vel donator si tempore venditionis hoc paciscatur vt. l. si merces. §. j. ff. loca. sed si tunc nõ facit postea non poterit compellere ẽmptorem vel donatarium sed maritus cum restituit potest petere sibi caueri. vt hic. ₇ posito ꝙ non petijsset mulier si non vult sibi teneri non debet expellere alias sibi tenebitur acsi promisisset contrario iudicio dotis iuxta id quod no. in. l. ₇ omnino. j. de impen. alias non esset differentia inter istum casum ₇ illũ. de quo in. l.

4 emptorẽ. cum tñ gl. ₇ doc. differentiã faciãt †aliqñ aũt successor tenetur stare nõ solũ quantũ ad eũ cui succedit. sed etiam quãtum ad colonum cũ nõ possit eum expellere. Primo quando successor vniuersalis vt heres: qꝛ tenetur ex persona defuncti.

a ¶Qd põt expelli. Intelligit de alex. cũ vir fuit ĩ culpa locãdo vltra annũ. sз cum nõ locauit vltra annũ cogit̃ precise vxor stare locationi.

b ¶Infirmus. facit qd consuluit anch. ɔs. cccxxxi. p. l. filie. hic alle. ꝙ emãcipatio facta p patrẽ de filia grauiter ĩfirmata q̃ ĩfantẽ filiã habebat vt faceret testamẽtũ ₇ patrẽ ĩstitueret in vniuerso ₇ infantẽ in modico ꝙ talis emancipatio nõ teneat in fraudẽ eoruз q successuri erãt infanti.

c ¶Obligata. specialiter. qꝛ tunc nõ poterit alienari fundus in preiudiciũ ɔductionis p tex. i. l. creditor. §. fin. ff. de distracti. pig. imol. i. l. si ita qs §. ea. l. j. de verb. obli. quẽ sequit̃. d. alex. hic quem latius vide.

₇ sic ipse locator nõ posset conductorem expellere ita vt heres eius. Item qñ habet ius in re siue vtilis dominij. siue etiaз hypothece per. l. j. §. quod ait. de superficiebus. ₇ ibi no. per Bar. et ideo cum hodie in instrumẽtis locator se obliget ad seruanduз oĩa ₇c. ₇ obliget se ad bona sua vt moris est. ₇ sic res locata est

c obligata[c] pro interesse nõ poterit expelli colonus vel inquilinus per emptorẽ qꝛ poterit retinere loco pignoris nisi forte emptor offerret sibi omne interesse. ₇ ita limito dictũ Bar. qꝛ creditor hypothecario põt offerri ab eo q hз similiter hypothecã lз posteriorem in tempore: vt. l. cum secundus. de distract. pig. fortius ab eo qui habet dñium. Est ₇ tertius casus in eo q habet causam a fisco qui locauit fauore fisci ne teneatur conductori ad interesse. vt. l. ff. j. de iur. fis. Est ₇ quartus qñ quis nõ successit in plenũ ius: vt. l. in ven. de bo. auto. iudi. pos. Cetera vide hic per Bar. qui ponit vnã longã distinctionem an successor teneatur stare colono q̃ p predicta remanet expedita p magna

5 parte. ₇ melius ꝙtũ ad hunc tex. †Est etiam hic casus de eo qd no. gl. in. l. diuortio. ꝙ ex locatione facta per maritum non datur actio vxori etiam p tpe post solutuз matrimoniũ pro quo pertinet pensio ad vxorem sine cessione qd patet qꝛ cauet maritus de restituendo sibi si exigat. ergo ipse potest exigere non vxor: dico tamen ꝙ si exigere non vult liberat̃ cedendo actionẽ per. l. quod debetur. ff. de procura. et econtra si vellet exigere et vxor vellet sibi cedi compelleretur cedere per. l. idemqꝫ. §. si cui ff. man. si autem concordant locum habet qd hic dicitur vt ipse exigat et caueat vxori.

2 ¶Vltima mora nocet.

Pax si est facta inter duos de se inuicẽ non offendẽdo. ₇ vnus eorum primo offendat ꝙ alter postea offendens non teneatur sed primus.

3 Unica interpellatio quando sufficiat ad constituendum debitorem in mora.

1 **Semel mora.** ¶†Obligatio debitoris purgat morã suam ₇ tollit oẽm ei[9] effectũ. h. d. Et allegatur ꝙ vltima mora nocet. vt. ff. de pericu. ₇ commo. rei vend. l. illud. §. fi.

2 ¶†Et alleg. Bal. istũ tex. ad questionẽ de duobus q fecerũt inuicẽ pacẽ ₇ promiserunt sub pena se inuicem non offendere. vnus eorum primo offendit alterum postea alter offendit illũ quis eorum teneatur ad penem: ₇ videtur ꝙ iste secũdus quasi vltima offensa noceat. contrariũ est verius ꝙ imo primus tenetur qui pacem rupit secundus non: qꝛ nõ dicitur rumpere preterꝙ sibi fuit rupta. ₇ ita videt̃ no. Bar. in. l. cum pater. §. libertis. in fi. de lega. ij. ₇ adde quod ipse idem no. in. l. qui fide. ff. de transac. ₇ Jo. an. ponit istam questionẽ in addi. Spe. super rubri. de treug. ₇ pa. ₇ adde quod ideз no. in regula frustra. de re. iur.

3 ¶†In prima glo. dic ꝙ voluit opponere contra tex. dum dicit semel. nam innuit ꝙ sufficiat vna interpellatio ad constituendum debitorem in mora. sed contra ꝙ non sufficiat imo requiritur ꝙ cũ instãtia perseueret creditor. vt. l. mora. in fi. princi. ff. de vsur. Gl. intelligit ꝙ hic perseuerauit ₇ cum instãtia tñ fingitur non perseuerasse postꝙ maritus obtulit ₇ ipsa recusauit recipere sine iusta causa. Tu dic meli[9] ꝙ imo sufficit vnica interpellatio: dummodo appareat ꝙ eam fecerit aĩo constituendi debitorem in mora puta coraз testibus vel notario nisi ab ea postea recesserit expresse vel tacite dando sibi terminum ad soluendum. vel cũ debitor ipsum rogaret vt differret tacuit ₇ dissimulauit. ₇ istis duobus casibus intelligitur quod habetur in. d. l. mora. vt ibi patet in parua glos. et ita not. et colligit ex. l. titia. §. vsuras. de lega. ij. ₇. l. qui rome. §. seia coheredes. ₇ ₇ ibi no. per Bar. de verbo. oblig. ₇. l. titie. §. de illo. de actio. et obliga. per Barto. in. d. l. de pupil. §. si quis ipsi pretori. de no. oper. nuntia. ¶In glo. sequenti ibi sine dolo et culpa mariti. inquantum dicit sine dolo bene loquitur non inquantum dicit sine culpa quia postꝙ mulier est in mora recipiendi. maritus non tenetur nisi de dolo et lata culpa non de leui. vt. ff. c. si mora. quod dic vt ibi.

2 ¶Statutũ ꝙ frater non possit pro debito capi facere fratrẽ nõ cõprehendit heredem fratris. secus si diceret ꝙ pro debito contracto cum fratre non possit quis capi.

3 Si data fuit licentia creditori vt propria autoritate possit ingredi possessionẽ rei debite vel pignorate. ꝙ poterit vti hac licentia. non solũ cõtra debitorẽ q eam dedit. sed etiam contra heredes eius.

1 **Si post.** ¶†Maritus ₇ etiã pr̃ ei[9] possunt vti priuilegio ne exigantur vltra ꝙ facere possunt nõ solũ ɔ mulierẽ: sed etiã ɔ heredeз eius etiã extraneum hoc dicit.

2 ¶†Et inducitur per Bald. si statutum dicat ꝙ frater non possit pro debito capi facere fratrem qd frater debitor vtetur isto priuilegio etiam contra heredem

tra heredem fratris.vel dic cōtrarium.nam priuilegiū de quo hic conceditur marito per verba infrascripta respectu vxoris. vt patet.s.eo.maritū.vbi dicitur ꝙ maritus non potest condē nari vltra ꝙ̄ facere possit.nec ibi dicitur ad instātiā vxoris vel heredis eius.ꝛ sic comprehendit omnem personam que dotez repeteret tā mulierem ꝙ̄ quēlibet eius successorem.arg. l.si ser uum.§.non dixit.j.de acqui.here.ꝛ.l.hec verba.j.de adult. sed a in casu nostro verba statuti sunt in personam[a] fratris credito⸗ ris ꝙ nō possit capi facere fratrē.vn̄ non cōprehenditur heres fratris.ar.j.eo.si marito.§.j.in fi.secus si diceret statutū ꝙ pro debito contracto cum fratre non possit qs capi.ꝛ tunc bn̄ face⸗ 3 ret iste tex.iuncta.l.maritum.s.eo.¶†Facit etiam iste tex. ꝙ si data fuit licentia creditori vt propria autoritate possit ingredi possessionem rei debite vel pignorate ꝙ poterit vti hac licētia non solum contra debitorem qui eam dedit:imo ꝛ contra he⸗ redem eius.Ratio dubitandi est quia videbatˀ hic cōtrarium vt sicut maritus non transmittit hoc priuilegiuz ad suos here des extraneos:vt.j.eo.l.qr personale.ita nō possit vti cōtra ex traneos heredes mulieris.maxime qr conceditur sibi propter reuerentiā quā mulier hz marito:vt.s.eo.alia causa.§.elegan⸗ ter.sed heres extraneus mulieris hanc reuerentiam non dz:ta men ad primum respondetur ꝙ non est bona cōparatio de he rede mariti ad heredē mulieris non em̄ dz effici conditio ma⸗ riti deterior ex eo ꝙ mulier decessit relicto extraneo herede:qr ex persona heredum debitoris cōditio creditoris mutari non debet.vt in.l.ij.de verbo.signifi.Et ad secundam respondetˀ ꝙ ius mulieris est affectū propter reuerentiam quā debebat ma rito ꝛ cum illa affectione transit ad heredē eius ne sit melioris cōditionis ꝙ̄ ipsa mulier:p hoc patet declaratio gl.¶In glo. que incipit:cum hoc ibi pars maior:dicas clarius:aut loqui⸗ mur de priuilegio cōpetente mulieri contra maritum an trāsmittatur ad heredes mulieris et distinguitur an sint heredes extranei vel descedentes ex ea.vt.s.eo.l.etiam in princip.ꝛ in §.exceptis.allegato in glo.Aut querimus de priuilegio com⸗ petente viro contra mulierem.ꝛ tunc aut querimus an trans⸗ mtttatur ad heredem viri ꝛ dic vt.s.eo.l.maritum cum.l.seq. aut queritur an maritus possitvti eo contra heredes mulieris et loquitur hic.

2 ☞Fideiussor q pmisit emptori de euictione cū venditor non teneatur sibi nisi sequatˀ euictio.ꝛ ipse habeat soluere emptori non pōt petere se extrahi de fideiussione.lz in ea steterit p qn⸗ quennium ꝛ quid si esset obligatus pure.

1 **Facere posse.** ¶†In bonis mariti cō⸗ putatur id qd ab vxore si bi debetur.secus si adhuc non debetˀ sed deberi pōt. hoc dicit notabiliter.Et pone casum ꝙ in dote erāt centum ꝛ maritus non habebat in bonis nisi centum que sibi erant necessaria ad vitam.ꝛ sic mulier ab ipso illa non poterat extorquere per.l.maritū.s.eo.maritus soluerat de mādato mu lieris cuidam centum pro qbus habebat actionem mandanti ad repetendum.repetit ista centuz a muliere.mulier obijcit cō pensationem de eo quod sibi debetur pro dote maritus repli⸗ cat ꝙ non potest obijci.qr non tenetur vltra ꝙ̄ facere possit. et ipse non pōt facere nisi centum que habet.ꝛ illa sunt sibi neces⸗ saria ad vitā.certe imo poterit obijci:qr etiam dicitur posse fa cere quatenus ab vxore petere pōt.ꝛ sic in ducentis.Sed pone ꝙ adhuc nō soluerat pro muliere.sed erat obligatus pro mu⸗ liere cuidā sub conditione certe adhuc non potest illa petere a muliere:qr nondum soluit.ideo non cōputātur in patrimonio viri nec de illis poterit mulier compensationem obijcere.hoc intēdit.Quid ergo si maritus nihil habebat nisi istam actionē cōtra mulierem ad centum que soluerat pro ipsa adhuc videtˀ posse dici per hanc.l.ꝙ si dicta centū petat mulier possit ipsam repellere.licet si haberet penes se non posset mulier sibi aufer re quia quedam honeste retinentur per maritū que non hone⸗ ste petuntur:vt.j.de varijs cog.l.proinde.quod puto verum p hanc singularem.l.Item quid si maritus nondum soluit alte ri pro muliere tamen erat alteri obligatus pure pro ea.puta ꝙ possit petere a muliere se liberari ab illo seu illi soluendo non remaneret sibi tātum ꝙ ad vitā sibi sufficeret.alias priuilegiū 2 sibi non prodesset.¶†Ro.ho.l.allegatur iste tex.in fi.ꝙ fideius sor qui promisit emptori de euictione cū venditor nō teneatur sibi nisi sequatur euictio ꝛ ipse habeat soluere emptori nō pos sit petere se extrahi de fideiussione.lz in ea steterit per qnquē⸗ b nium.secus quādo esset obligatus pure[b] ita ꝙ ab eo posset exi gi.tūnc si steterit per quinquennium potest petere se liberari ꝛ de fideiussione extrahi.vt.l.si pro ea.C.mand.ꝛ.j.mandati.l.lu cius.ꝛ ibi no.

2 ☞Pater dotat filiā ex necessitate etiam si est emancipata. Filia hodie pōt cōtrahere matrimoniū sine ꝯsensu patris.

Differentia inter patrem ꝛ extraneum in communione actio⸗ nis de dote.ꝛ nu.1.ꝛ.2.

4 Qn̄ pater stipulatur incontinēti ꝙ ipsius solus sit actio de do te licet filia efficiatur sui iuris morte patris vel emancipatio⸗ ne non consolidatur in ipsam.

1 **Quoties.** ¶†Pater potest a principio cū dotē dat vel pmittit pro filia per stipulationē sibi soli actionez appropriare etiā filia inuita:sed ex postfacto non sine eius ꝯsensu nisi ma trimoniū adhuc non esset contractū:qr tunc qn̄cūqꝫ anteꝙ̄ cō trahatur hoc pōt.extraneus vero pōt dūtaxat a principio cuz dotem dat vel pmittit ꝛ non solū p stipulationē:sed etiam per pactum quo casu si maritus restitueret dotē mulieri non libe⸗ raretur ab extraneo.h.d.tota.l.Et sic primo loqtur de parte vs ꝙ ibi siquis:postea de extraneo.Prima qr pater non pōt sibi soli appropriare nisi p stipulationē:vt hic colligitur in versi.sti puletur sed extraneus etiam per simplex pactum vt in.§.si qs. in ver.cōuenit.ꝛ.C.de iu.dot.l.auia.ꝛ ibi gl.ponit plures que⸗ stiones quere hic.sz melior ratio q̄ reddatur colligitur ex tex. illius.l.qr patri puidet.l.ipsa vt etiam sine quacūqꝫ stipulatio ne vel pacto actio sit cōis inter ipsum ꝛ filiam.noluit ergo.l.ꝙ ab ista sua pmissione recedatˀ p simplex pactum cū fiat quedaz nouatio id est translatio de actione legali in actionē cōuentio⸗ nalē ideo reqrit stipulationē per quā inducitur nouatio.nō sic inducitur p simplex pactū.l.itē illa.s.ff.de cōsti.pecu.sed extra neo.l.non prouidet.qr si nō pacisceretˀ nullaz haberet cōionem in actione de dote.sed esset solius mulieris.vt in.§.accedit.ꝛsic non fit nouatio per puisionem suā sufficit ergo pactū inconti 2 nenti appositū vt oriatˀ actio prescrip.ver.vt ibi habetur. †Et idē in patre qn̄ filia erat emancipata:qr tunc non hz cōionē.et sic putatˀ extraneus.ꝛ ideo non est bona illa ratio quā quidam faciūt ꝙ pater dotet filiā ex necessitate:sed non extraneus.naz etiā si filia sit emācipata pater ex necessitate ipsam dotat.vt in l.fi.C.de dot.promis.ꝛ tamen tunc non reqritˀ stipulatio:sz suffi cit simplex pactū:vt in.§.extraneū.Secūda differētia qr pater dicitur incontinenti stipulari siue stipuletˀ cū dotē tradit sibi p missio non precessit siue cū pmisit qn̄ interuenit promissio:vt l.ex morte.C.de pac.conuen.nec sufficeret tunc stipulari postea cum tradit:qr traditio fit tunc ex necessitate promissionis pre⸗ ambule vnde non diceretur incontinenti.Itē etiā dicitur incō tinēti etiam si post traditionē vel pmissionē.si tamē matrimo niū non erat adhuc contractū:vt hic in ver.plane:sed extraneꝰ non dicitˀ incontinenti pacisci nisi cū dotē tradit vel pmittit.se cus si post:etiam si matrimoniū nō esset contractū.non em̄ pos set in preiudicium mulieris cui quesitum est ius.ratio diuersita tis:quia pater pōt impedire iure isto ne matrimoniū ꝯtrahatˀ qd cōtrahi nō poterat sine ipsius consensu.l.si vt proponis.C. de nup.vnde non videbatˀ ius questū mulieri:lz pro ea dedis⸗ set vel promisisset dotē:qr nō queritur ius nisi matrimoniū cō trahatur:vt.l.si extraneus.de ꝯdi.ob cau.ꝛ in potestate patris est ne contrahatur:sed nō sic in ptāte extranei ne mulier ꝯhat. imo ipso inuito pōt cōtrahere ꝛ ꝯtrahēdo cōditio retrotrahitˀ 3 vt.s.que res pig.oblig.pos.l.fi.ꝛ.l.j.qui po.in pig.ha. †Hodie de iure canonico idē in patre.cū filia possit contrahere sine eiꝰ consensu:vt no.in.l.paulus.s.de sta.ho.Tertia ꝛ vltima diffe rentia est qr si pater nec stipulatur nec paciscitur.nihilominus hz cōionem de dote in act.sed extraneus non.sed est soliꝰ mulie ris.vt in.§.accedit.C.de rei vxo.act.¶In gl.j.ibi tempore tra ditionis qn̄ pmissio nō processit alio tpe promissionis.vt.s.di xi per.d.l.ex morte.ꝛ not.in.§.accedit.¶In gl.se.ibi maritus contradicebat dic ꝛ mouebatˀ maritus ex eo qr constāte matri. nō est nata actio de dote.ergo qcqd fit ipso cōstante censetˀ fa⸗ ctū incontinenti anteꝙ̄ ius sit acqsitū filie qr non pōt dici actio acquisita filie si nōdū est nata.Sed respōdetur ꝙ lz sit nata.tn̄ certum est in oēm euentū ipsam nasci debere postꝙ̄ contractū est matrimoniū ꝛ ipsam deberi acqri mulieri.si tūc vixerit. er⸗ go istā spē infallibilē nō sibi poterit pr̄ auferre.nō sic qn̄ matri. nondū erat cōtractū qr si non contrahatur nunꝙ̄ nascetˀ actio de dote:sed condictio ob cām in qua filia nullā habebit cōionē non ergo hz spem infallibilē sicut in casu precedenti.¶In gl. se.ibi dicitˀ mulieri q̄ri nisi secuto matri.ista ratio vēdicaret si bi locū etiā qn̄ extraneꝰ dedit vel pmisit dotē p muliere nōdū nupta.ꝛ tn̄ ipse nō posset postea stipulari vel pacisci sine volū tate illius:lz secus in patre vt in isto ver.plane.vbi gl.est signa ta.dic ergo rōnē.vt.s.dixi.qr nō est acqsita filie ꝛ pr̄ pōt impe dire ne acqratˀ nō sic in extraneo.ꝛ ita supple ad gl.¶Vltimo cōtra istā.l.opponitˀ de.l.post dotē.j.eo.vbi pater etiam ex in⸗ teruallo stipu.breuiter istud cōtrariū reddit illā.l.diffi.ꝛ pro⸗ mitatˀ ista:dic vt ibi.†Patet etiā p hanc.l.ꝙ pater stipulatˀ in⸗

a ¶In psonā.Adde ꝙ Imo.ro.et d.alex. idē tenēt ꝛ vide in.l. si cuz dotē.§.si patri.ꝛ fran.de are. con sil.xvj.

b ¶Pure.Adde Jo.an. in addi. spe.inti.de iudi. §.specialia in ad di.inci.Jo.de p nosco.p Lu. ro. p cano.in.c.fi.de fideius. p Cyn.ꝛ Bal.in.l.certuz. C.fami.her.

continenti cū ipsius solius sit actio vt hic patet. in princ. lз filia efficiatur sui iuris morte patris vel emancipatione non ɔsolidat in ipsam: qꝛ cōsolidatio ꝓcedit ratione cōionis. est eñ quodā modo quodā ius accrescēdi. vel nō decrescēdi lз quidā antiqui tenuerint ɔtrarium vt plene disputādo ponit Cy. C. de re. vxo. §. videamus. ⁊ Bar. in. d. l. post dotē. in. ij. q.

1 **Nupta.** ¶ †Non summaꝛ. rō dubitādi in hoc prin. poterat eē qꝛ postq̄ est nupta nō indigebat dote vt possit nubere. ideo videbatur φ a primo viro nō posset eā repetere vel erat ratio dubitandi. qꝛ actio de dote nō oritur constante matrimonio: sed verum est qd̄ nō oritur contra illū maritum cum quo matrimonium ɔstat. sed contra alium sic: ⁊ dicunt doc. φ actio erit priuilegiata in casu huius. l. licet hic cesset publica vtilitas. cū matrimonium ɔtrahatur postq̄ iam contractum est. nā etiā sunt alie rationes q̄ non cessant vt dixi. in. l. j. §. eo.

2 ☞ Qñ possit culpa imputari marito. quare nō exegit ab eo q promisit dotē. vt teneatur ad restitutionē ac si exegisset.

3 Mulier isto iure non habebat heredem in dote profectitia a patre donata.

1 **Quoties.** †Si ille qui ꝓmisit ꝓ muliere dotē ante q̄ soluat mulier succedat liberandus est a ꝓmissione ⁊ ad nihil aliud tenetur maritus etiā si fuit negligens in exigendo: qꝛ ille non pōt sibi imputare hāc negligētiā tanq̄ heres mulieris: lз ipsa mulier potuisset cū ipse ex ea lucrum senserit. h. d. tex. cū gl. Ratio dubitādi erat hic: qꝛ postq̄ maritus fuit in culpa exigendi a ꝓmissore tenebaꝛ mulieri ac si exegisset: vt. l. si extraneus. §. de iur. do. ⁊ hoc etiam innuitur hic etiā si ꝓmissor fuit pater mulieris quod est notandū vñ eodem modo videbatur φ teneatur soluere huic ꝓmissori tanq̄ heredi mulieriis. sed ɔtrium est ꝓ rationem quā. §. dixi ⁊ habeꝛ in gl. fi. vnde sufficit φ ipsum liberet. ⁊ idē econuerso si mulier successisset illi ꝓmissori. p. l. promittendo. §. fi. §. de iu. do. ⁊ per 2 aliam rationē que hic ponitur † tñ vr̄ non esse verum id quod innuitur hic φ si ꝓmissor erat pater mulieris possit marito imputari culpa quare nō ab eo exegit: sed nec etiā si erat extraneꝰ qui promisit aīo donandi: sed solum qñ erat debitor mulieris. a vt est casus no. in. d. l. si extraneus. Quidam fatenturᵃ ⁊ dicunt non debere hic colligi argumentū a contrario sensu. breuiter istud est destruere tex. vnde dico φ si ꝓmissor erat idoneus. ⁊ sic quocūq̄ incōmodo eius poterat maritus ab eo exigere debet sibi imputari quare nō exegit ⁊ tenebiꝛ ad restitutionē dotis ac si exegisset etiā si erat pater mulieris vel extraneus q ꝓmisit aīo donandi. ar. huius litere. Si aūt nō sine incōmodo soluere poterat: lз soluere posset ⁊ qꝛ nō fuit coactus soluere. post ea effectus est non soluendo tunc hз locum distinctio illius. l. notabilis vt mulier non possit imputare marito quare nō exigat a patre vel ab extraneo qui donabat: sed bene imputaꝛ quare non exiget ab extraneo. qui tanq̄ debitor promittebat. Si aūt ipsamet mulier ꝓmisisset indistincte non posset imputare quare a se nō exigit cū exigit cum ex hac negligētia ipsa lucrū senserit: vt in. l. cū in fundo. §. j. de iu. do. Sed nec etiā ipse promissor si successit mulieri pōt iputare indistincte marito vt hic patet ꝓ eandē rationē ⁊ adde qd̄ dicam. j. l. pri. §. j. Hic est vna 3 gl. sup ver. decesserit q̄ semp allegaꝛ † φ mulier isto iure nō habebat heredē in dote ꝓfectitia. intellige sane. s. nō donata ꝓ patrem sed ɔsolidabiꝛ actio in patrē ⁊ ad ipsum reuertebaꝛ etiā existentibꝰ liberis: vt. l. dos a patre. C. eo. ti. ꝫm verā lec. seu intellectum. lз de cōsuetudine seruetur ɔtrarium. sed si erat a patre donata: secus vt dixi. §. eo. si cū dotem. in prin.

2 ☞ Bonis ɔfiscatis si cōparet mulier vel alius creditor cū instrumento nō debent mulier vel alter creditor cōpelli ad dandum libellū. ⁊ ad ꝓcedendū ordinarie corā iudice fiscali: sз summarie dз eis solui per executores visis iuribus eorum.

3 A quocūq̄ possidente bona debitoris possunt bona auocari ꝓ instrumētū in quo ɔtinetur sola confessio debitoris: si renuntiatum est exceptioni nō numerate pecunie vel transiuit tēpus talis exceptionis proponende.

4 Ille in quem transeūt bona alicuius quando non teneatur creditoribus illius.

5 In fiscum an transeant actiones conditionales passiue.

1 **Si marito.** ¶ †Actio de dote datur contra fiscum in quem transiuerunt bona mariti ꝓ cōfiscationē. h. d. facit. l. tutoris. C. ad. l. iul. de vi. ⁊ l. marcellus. §. fi. j. ad treb. ⁊ l. si qs post hac. C. de bo. proscrip. circa prin. per quam videꝛ debere limitari hanc. l. quādo vxor probat de vera numeratione dotis secus si instrumentum dotale continet dūtaxat confessionē mariti de dote recepta vel dic φ etiam tunc datur actio contra fiscum si fuit renuntiatū exceptioni nō numerate dotis vel erat transactum tēpus proponendi exceptionē non numerate pecunie: vt ibi no. ꝓ quosdam antiquos doc. ⁊ bene qꝛ fiscus non debet esse in hoc melioris cōditionis q̄ ipse maritus. l. auferꝛ. §. fiscus. de iure fisci. ⁊ eod. ti. l. fiscus sed maritus cōpelleretur soluere dictis casibus. Item ꝓ illū tex. in ver. statim. Bar. no. 2 in. l. res. §. res q̄. j. de iur. fis. dicit † φ bonis cōfiscatis si cōparet mulier vel alius creditor cū instrumento non dз mulier vel alter creditor cōpelli ad dandum libellū ⁊ ad procedendum ordinarie corā iudice fiscali imo summarie debet eis solui per executores bonorum vt sunt officiales camere visis iuribus eorū sine alio iudicio ⁊ sine sñia diffinitiua quod perpetuo tene mē b ti. quod est valde singulareᵇ ⁊ pulchrum dictum. Ad primum dictum etiam vide quod idē Bart. not. in. l. assiduis. C. qui po. 3 in pig. ha. † vbi idē dicit de quocūq̄ tertio possidente bona debitoris. vt ab eo possunt auocari bona per instrumentū in quo cōtineatur sola confessio debitoris si renuntiatū est exceptioni non numerate pecunie vel transiuit tēpus talis exceptionis ꝓ 4 ponende. ¶ Op. extra glo. † φ ille in quem transeunt bona alicuius nō teneaꝛ creditoribus eius: vt. l. mulier bona. §. de iur. do. Sol. verū est qñ transeunt ex cōtractu. nam si debitor meus vendit vel donat bona sua. vel debitrix dat ea in dotē non est in sua potestate se a me liberare. l. ij. de here. vel act. ven. ⁊ l. pacto successorum. C. de pac. ideo tunc bona dicūtur deducto ere alieno. ⁊ ipē remanet mihi obligatus. secus qñ trāseunt ex dispositione legali: qꝛ lex hñ pōt eum liberare ⁊ transferre obligationē meā in aliū: ⁊ hoc contingit qñ transeunt ꝓ confiscationē vt. l. si debitori. §. de fideiusso. ⁊ sic ipse non pōt cōueniri tanq̄ c exēptus ab obligatione. vt hic no. in gl. fi. sed ipse fiscusᶜ si aūt transeant ex vltima voluntate. tunc distinguitur an testator reliquerit oīa bona sua vel legauerit. ⁊ tunc transeunt cū onere debitorum. qꝛ ille reputatur fideicōmissarius vniuersalis. licet nō reliquerit ꝓpter modū hereditatis: vt. l. nā φ in fi. cū. l. se. j. ad tre. Si aūt reliquit partē bonoꝝ etiā quotā. tūc non trāseunt nec putatur fideicō. vniuersalis. lз secꝰ si reliquisset partē hereditatis. ⁊ sic heres remanebit obligatus. ⁊ ipē solus poterit cōueniri a creditoribꝰ nō ille cui pars bonorū fuerit relicta l. si seruum. §. fi. cū. l. seq. j. de leg. ij. Et adde quod no. Bar. in. l. 5 iij. §. cū ex cā. j. de iur. fis. ⁊. j. de bo. pos. l. iij. in princi. ¶ †Item op. qꝛ in fiscum non transeūt actiones ɔditionales passiue. vt est tex. no. in. l. quoties. in fi. j. de noua. lз actio de dote vr̄ cōditionalis. si matri. dissoluatur. Sol. hic erat matri. iam dissolutum ⁊ sic erat nata contra maritū. Uel dic φ constabat tñ ideo transit: qꝛ conditio est omnino extitura. al's secus vt in contrario. lз eñ fiscus in obligationibus iam natis ⁊ contractis loco heredis habeatur vt hic cū cōcordantijs. nō sic in obligationibus contrahendis: lз causa de preterito vt ibi no. ꝑ Bar. qd̄ est singulare. nisi in oēm euentum sint ɔtrahende. arg. hic. Uel dic φ statim cum bona ɔfiscantur actio de dote nascitur quasi tunc incipiat depauperari. vt. §. eo. si constante. in prin. sicut ergo transit illa que per prius erat nata. ita ⁊ illa que tunc nasciꝛ secus si non erat nata nec tunc nascitur. sed pendet eius natiuitas. d. l. quatenus. in fi. ⁊ ista plus placet q̄ precedens. qꝛ si esset statutum vel pactum de dote lucranda nō esset vera precedēs φ in omnem euentū esset nascitura actiones autem actiue indistincte transeunt in fiscum: vt. §. eo. si constante. §. fi. ⁊ eodem modo per contractum vel ꝓ aliū modum vt ibi dixi. et. l. princeps bona. de verbo. signifi.

2 ☞ Pactum vel statutum de dote lucranda habet etiam locum in dote non soluta si cōtractum est matrimonium per verba de presenti.

3 Quid si statutū diceret φ vir lucretur dotem datam.

1 **Si pater.** †Dotem pacto remissam non pōt pater petere: ⁊ pactū personale psonā nō egreditur. h. d. ⁊ primo loquitur qñ ipse pr̄ repetebat dotē a marito integrā quam ipse ꝓmiserat: sed nō soluerat nisi pro parte: ⁊ ꝓ altera parte fuit sibi remissa per pactū: nā in illa parte nō auditur. vsq̄ ibi φ si mortuo. Secundo loquitur quādo mortuo patre ipse maritus agebat contra heredes patris dicens eis non prodesse pactum factum patri tanq̄ psonale et dicit eum audiendum ⁊ istud potest intelligi duobus modis scilicet qd̄ agebat constante matrimonio et ista est bona ⁊ clara vel eo soluto. ⁊ tunc dic φ fecerat pactum de dote lucranda. alias repellitur per exceptionem dolo facis. et ita sentit glo. super ver. ce- 2 pit in fi. † et tunc no. φ tale pactum vendicat sibi locum etiam in dote non soluta. sic. §. de condi. ob cau. l. si soluturus. in fi. ⁊ l. iul. de iure do. ⁊ not. j. eo. si socer. §. lucius. hoc si maritus incepit sustinere onera matri. quia vxorem duxit. Idem videtur si non duxit. si tamen contractum est matrimonium per verba de presenti per. l. deo nobis. et ibi est casus ꝫm Bald. ibidem. C. de epis. et cle. licet non sic lucretur fructus dotis. l. de diuisione.

§. eo. cum

---

a ¶ Quidā fatenꝛ. vt Rapha. cu. et añ eū idē tenuit ray. Dy. ⁊ Alex. hoc putat veriꝰ.

b ¶ Singulare. Adde Salic. i. l. si post hac. ang. ⁊ Alex. hic.

c ¶ Ipse fiscꝰ. Adde Lud. ro. sing. suis ⁊ hic q tз φ obligatiōes passiue etiā cōditionales transeunt in fiscū qꝛ est successor vniuersalis de quo ꝓ bal. in. l. fi. C. de ɔtra hen. empti.

§.eo.cum ibi no.Et adde quod no.Bar.in.l.nihil.ƒ.rerũ amo. licet do.Bart.de sali.vt alias vidi tenuerit contrarium p plures rationes q̃ prima facie demulcent aures:sed contra ipsum p plures vidi cõsultum.⁊ ego etiam consului si statutum dicat

3 ꝙ vir lucretur dotem vxori.q2 non põt negari quin sit vxor⁊ si autem dicat ꝙ lucretur doté datam quid iuris sit vide p Bar. in.l.iubemus.§.sane.C.de sac.san.ec.¶In tex.ibi ⁊ soluto matri.egerit.sup.ad duceta quorũ cẽtũ soluerat ⁊ alia cẽtum p pactum remissa dicebat ꝙ finguntᷣ soluta:sed ꝯtrarium est q2 illa non intelligunṫ esse dotis.⁊ sic nõ possunt repeti:vt statim seqtur.¶Sȝ cõtra extra gl.de.l.pe.§.si vir.ƒ.e.Sol.dicit ibi Bar.

a ꝙ hic fuerũt remissa[a] p pactum.qd̃ non hȝ vim solutionis ibi p acceptilationẽ que vim solutionis habet.Uel aliter⁊ melius ipse pater cui fuerũt remissa non põt ea petere siue p pactũ siue p acceptilationẽ:q2 inique peteret cum penes se hȝ.ar. in.l. ꝓmittendo. in fi.§.de iu.do.¶Sed si queriṫ an ipsa filia si fuit in ipsam actio cõsolidata petere possit pinde ac si fuissent ipsi marito soluta tunc ꝓcedit ista distinctio Bar.q2 si maritus liberauit promissorẽ p acceptilationẽ indistincte põt repetere: q2 vim solutionis hȝ siue erat pater siue extraneus:⁊ siue ꝓmiserat extraneus aĩo donandi:siue nõ hȝ locũ.l.si extraneus.de iu.do.que loquitur qñ ꝓmissor non soluit nec fingitur soluisse ⁊ iste est casus singularis in illo.§.si vir.si autẽ liberauit p pactum vel nullo modo liberauit.sed neglexit petere: tunc distingue tres casus.aut cõstat ꝙ ille promissor erat idoneus ⁊ sine incõmodo potuisset soluere.⁊ tũc maritus tenetur quasi culpa sua nõ exegerit:vt.§.l.proxi.§.j.⁊.l.cũ dos.§.de pac. ꝯuẽ. Aut cõstat ꝙ nullo modo poterat soluere:⁊ tũc si recepit promissionem scienter idem ⁊ sibi imputet:vt.l.promittendo.§.si a debitore.de iur.aut ignoranter:et tunc non est quid sibi imputetur quare non exegit qd̃ exigere nõ potuit:nec etiã si per pactum remisit.qm̃ inanẽ actionẽ remisit.l.ꝗuis.§.marcellus.§.ad vel lei.aut poterat soluere.sed nõ sine incõmodo:⁊ tũc serua distinctionem.l.si extraneus.ꝙ si ꝓmissor erat pater mulieris nõ potest mulier imputare marito quare ipsum nõ coegit ad soluendum.Idẽ si erat extraneus ⁊ ꝓmisit aĩo donandi secus si erat debitor mulieris ⁊ tanꝙ̃ debitor ꝓmisit:sed si ipsamet mulier ꝓmisit indistincte non põt imputare.ita intelligo.l.illã ⁊ adde qd̃ dixi in.l.prece.¶In fi.tex.ibi ista quoqꝫ pecunia in dotem eius erit hoc est dicere ꝙ maritus poterit eã petere nõ obstãte pacto quasi pactũ fuerit ꝑsonale:q2 promisit ab ipso patre nõ petere.q.d.ꝙ ab herede hñ voluit posse petere speciale tñ est hic fauore dotis.vt tũc pactũ presumatur ꝑsonale regulariter secus etiam cum paciscor a te nõ petere.vt.l.iurisgentium.§. pactorum.§.de pac.⁊.l.pactum.§.de proba.quod dic vt plene per Bar.in.l.si sic.ƒ.de verb.obli.

2 ☞Casus in quo actio ambulat de vna ꝑsona in alteram.⁊ ꝙ regulariter sit secus.

Filia etiam si efficiatur sui iuris soluto matrimonio locum hȝ consolidatio si nondũ dos erat soluta.

3 Postꝙ̃ filia ꝯsensit patri agẽti vel procuratorẽ cõstituẽti an teneatur etiam ꝯsentire heredibus patris vt agere possint.

4 Cum pater teneatur dotare filiam an etiam eius heredes extranei teneantur.

1 **Si voluntate.** †Si filia efficiaṫ sui iuris ante ꝙ̃ dos sit per patrẽ exacta etiã si pater fuerat litẽ contestatus sup actione de dote.⁊ sñiam ꝓ se obtinuerat nihilominus in filiaȝ consolidatur actio de dote vna cũ actiõe iudicati.h.d.iste.§.singularissimus ⁊ nescio ipm alibi.ratio est.q2 per talem sñiam non nouatur actio dotis vt tollatur.imo remanet in suis terminis:vt not.in.l.duobus.de excep.rei iud.⁊ in.l.j.C.de iudi.⁊ ideo sequiṫ suã naturam:⁊ in ei⁹ consequẽtiam etiã ipsa actio iudicati:lȝ sit ꝓpria ipsius patris q2 ipse solus egit ⁊ sibi soli fuit acq̃sita.nihilominus trãsit in filiam tanꝙ̃ accessoria postꝙ̃ actio de dote que est principalis in ipsam solam cõsolidatur qd̃ est mirabile.alˢ seq̃retur incõueniẽs ꝙ vterqꝫ possit maritũ ꝯuenire ⁊ exigere.s.filia actione de dote.⁊ pater actione iudicati.qd̃ esset incõueniẽs. Si autem filia efficiatur sui iuris post dotẽ exactã p patrẽ cũ actio de dote sit sublata nõ est tractandũ de consolidatione imo vnitur dos cũ patrimonio patris ⁊ trãsmittiṫ ad oẽs heredes ei⁹.l.fi.

2 C.cõia vtri.iu.⁊ no.ƒ.eo.insulã.in princi.†Est ergo hic casus in quo actio ambulat de vna ꝑsona in alteram hoc ꝯtingit ratione accessionis.regulariter secus:vt no.§.eo.nõ solũ.Itẽ patet ex isto tex.ꝙ etiã si filia efficiatur sui iuris so.ma.locũ habet cõsolidatio si nondũ dos erat exacta.⁊ p hoc Bar.in.l.post dotẽ. ƒ.eo.determinat vnũ contra Dy.¶In glos.que incipit secus in iudicio operarũ.ratio diuersitatis est ꝭm Dy.quia viuente patre patrono filius in stipulatione operarum nullum ius habet nec aliquam cõmunionẽ.ideo si pater obtinuit ꝓ se sñiam ⁊ postea decedat institutis extraneis heredib⁹ trãsmittit actionem iudicati ad eos filijs exclusis.sed hic filia habebat cõionẽ in actione de dote.ideo secus:⁊ idem in stipulatione operaruȝ si non esset adhuc lata sententia pro parte. vt.ƒ.sequitur in gl.

3 ¶†In glo.ibi.l.sicut.§.si debitori.per quã videtur ꝙ postꝙ̃ filia consensit patri agenti vel procuratorẽ constituẽti vt hic dicitur in tex.teneatur etiam consentire heredibus patris vt agere possint cuius contrarium hic dicitur in fi.gl.non soluit sed

4 Dy.dicit†ꝙ ibi erat eadẽ ratio in herede q̃ in defuncto hic nõ q2 pater tenetur dotare filiam.sed heredes eius extranei non. doc.reprobant hoc vltimum:⁊ ipse idem Dy.tenuit cõtrariuȝ ꝙ etiam heredes extranei teneantur.ƒ.eo.insulam.in prin.cuȝ in ipsos transeunt bona q̃ sunt huic oneri annexa sicut ⁊ oneri alimẽntorũ:vt.ƒ.de lib.agno.l.si quis a liberis.§. idẽ rescriptum:vbi hoc bene probatur:⁊ quod no.Cy.in.l. alimenta.in fi.C.de neg.gest.soluere ergo contrarium ꝭm Bar.ꝙ.§.si debitori.loquitur qñ quis consensit alteri ex mera voluntate.vnde extenditur ad heredes illius:hic vero ex necessitate q2 nõ habebat causam contradicendi.vnde nõ extenditur quia primo casu fauorabilior est extensio ꝙ̃ secũdo.plus enim prouidetur ei qui ex necessitate facit actum:ꝙ̃ ei qui ex voluntate:vt.l.si fideiussor.§.si necessaria.qui satisd.cog.⁊ quod no.in.l. procurator qui pro euic.§.de procurato.

2 ☞Si pater q dotẽ recepit decessit relicto filio:⁊ plurib⁹ alijs heredib⁹ cõstante matrimonio.põt filius ante patrẽ recipere dotem.⁊ coheredes cogũtur p iudiciũ fa.her.sibi ꝯsignare prestita cautione de defendendo ipsos aduersus mulierem.

3 Qñ vnus fuit institutus pure alter sub conditione:an institutus pure possit ꝯueniri insolidũ a creditorib⁹ hereditarijs vel ipse debitores hereditarios insolidum conuenire.

1 **Cum patri.** †Quatenus de dote restitutũ est mulieri p coheredes viri nõ põt mulier

2 a viro repetere nec vir a coheredibus eius.h.d.†Premitte ꝙ si pater q dotem recepit decessit relicto filio cũ plurib⁹ alijs heredibus constante matrimonio põt filius ante patrem recipere dotẽ cũ habeat sustinere onera matrimonij.⁊ coheredes coguntur per iudicium fa.her.sibi ꝯsignare prestita cautione de defendendo ipsos aduersus mulierem:q2 tenenṫ oẽs ex persona patris.⁊ solu.matri.ipse solus maritus habebat necesse restituere.mulieri:vt.l.si filius.§.hoc amplius.vt.l.si maritus fa. her.Dicitur ergo hic ꝙ si matrimonium erat solutũ ⁊ coheredes restituerunt mulieri ꝓ ipsorum portionibus nec maritus ab eis poterit petere.nec ipsa a marito quatenus recepit sed te

3 nebitur solum pro parte sua qua est heres.¶†In tex.ibi pro sua portione.hic videtur casus de questione quam format glo. in.l.ij.§.si pars here.pet.qñvnus fuit institutus pure alter sub conditione an institut⁹ pure possit ꝯueniri insolidũ a creditoribus hereditarijs vel ipse debitores hereditarios insolidum ꝯuenire.⁊ hic videtur expressum ꝙ non.sed solum pro portione sua.Quantũ vero ad portionem alterius dicitur hereditas iacere ⁊ prouidetur creditoribus vt faciant dari curatorẽ vel mittantur in possessionem:vt.l.si diuo.quibus ex cau.in poss. ea.⁊.l.si quis instituatur cuȝ ibi no.ƒ.de here.insti.⁊ de cur.bo. dan.per totum de hac questione per Bar.in.l.plane.§.si cõiuncti.de leg.j.Quero hic erat solutuȝ matrimonium:quid si cõstabat.Respondeo coheredes isti soluendo mulieri sine voluntate mariti non essent a marito liberati:q2 non erat soluẽda illi sed ipsi marito qui sustinebat onera matrimonij:vt.§.dixi.ergo ⁊c.arg.§.eo.l.quoties.in fi.⁊.l.qui hominem.§.si nullo.ƒ.de soluti.Et hoc innuit gloss.parua super ver.soluerit iuncta alia super ver.habet.

2 ☞Dos ꝙ dicaṫ esse quedam vniuersitas iuris ⁊ ꝙ recipiat augmentum ex fructibus tam ꝑceptis ante matrimonium ꝙ̃ post ipsum solutum.

3 Partus ancillarum ꝙ nõ sint in fructu.

4 An admittatur libellus in quo mulier petat fructus si nõ specificat ꝙ̃titatem.

1 **Si fundum.** †Fructus ꝑcepti soluto matrimonio p virum augent dotẽ ⁊ actione de dote possunt peti etiã si dos erat restituta.h.d. Est ergo hic tex.cõtra id quod dixit Bal.in.l.a diuortio.§. ob donationes. §.eo.ꝙ licet fructus ꝑcepti ante matrimoniuȝ contractum dotem augeant.quia speratur matri.vt.§.eo.si ante.secus in per

2 ceptis eo soluto quod est contra istum tex.¶†Item est hic casus pro eo quod no.Barto.sup rub.huius tituli ꝙ dos dicitur esse quedam vniuersitas iuris quod patet quia recepit augmẽtum ex fructibus vt eadem ratio que datur pro rebus principaliter datis in dotem competat etiam pro fructibus ante matrimonium vel post ipsum solutum ꝑceptis nõ sic in singularibus iudicijs.alia enim est rei vẽdicatio que datur pro re prin-

a ¶Remissa.facit ꝭm Ange.ꝙ ille q teneṫ fenerato ri noĩe vsurarũ puta ad cẽtum si soluat qnquaginta ⁊ ab alijs a feneratore libereṫ p acceptilationẽ ꝙ si deinde velit repetere vsuras iuxta. c. debitores.đ iureiu. poterit repetere ni si.l.ve soluta.q2 acceptilatio non opaṫ ideȝ qd̃ vera solutio vt habeṫ p bar.in.l.si acceptilatũ.§.j. ƒ.de acce.⁊ p Ludo.ro.ꝯsi.xxij.

cipali. alia que datur pro fructibus eius. vt no. per gl. in. l. item veniunt. §. fructus. ff. de peti. here. ꝛ sic res singularis nõ recepit augmentũ ex fructibus: qꝛ tunc eadem actio que datur pro re extenderet ad fructus. ¶ † In tex. ibi si partum ancillaruz qui partus nõ sunt in fructu. ꝛ sic sunt restituendi mulieri etiaz si sint percepti constante matrimonio. ꝛ infra integrũ annum. ꝛ idem in legatis ꝛ hereditatibus aduenientibus seruo dotali contemplatione mulieris sed in his q̃ sunt in fructu distinguitur an intra annũ integrũ ꝛ nõ veniũt restituẽdi. an in ãno nõ integro. ꝛ tunc pro rata q̃ nõ durauit matrimonium siue sint ꝑcepti per maritum siue per vxorem. Si quis aũt vellet defendere opinionẽ Bal. posset respondere ad istũ tex. quod intelligit quando fructus fuerunt percepti ꝑ maritũ matrimonio cõstãte. sed certe quoties veniunt restituendi perinde est acsi essent percepti eo soluto. q̃n attribuunt cuilibet mensi pro rata. l. diuortio. §. non solum. ff. eo. ꝛ qd̃ etiam intelligaꝛ q̃n so. ma. percepit ꝓbatur in fi. in cõparatione quam facit de legatis ꝛ hereditatibus obuenientibus post factum diuortium. ¶ Op. contra istũ tex. de. l. iiij. C. depositi. Sol. ibi accessiones veniebãt iudicis officio mercenario hic iure actionis. Item videtur ꝙ nõ debeãt peti ipsi fructus sed ipsa res vt fructus consequatur. vt. l. iul. §. j. de verbo. obl. Solu. ibi fuit res perfecte soluta vel in totũ soluta. lz deficeret quoddã ius cautionis hic dos fuit soluta pro altera parte. ideo ꝓ illa est actio extincta ꝛ durat dumtaxat ꝓ altera. l. si stipulatus. ff. de sol. ¶ † Ultimo queritur an admittatur libellus in quo mulier petat fructus si nõ specificat quantitatem. dic ꝙ quando petit rem principalez vna cũ fructibus inde perceptis. procedit in accessorijs admittiꝛ libellus incertus.[a] sed ex postfacto certificanda est q̃titas: et ita determinat Cy. in. l. cũ propria. C. si quis alteri vel si. ꝛ Inno. in. c. inter dilectos. de dona. ꝛ de spon. cum ad sedez. bene facit. l. in emptione in prin. de contraben. emp. vbi incertitudo non vitiat in accessorijs. sed si peteret dumtaxat fructus vt in casu huius. l. videtur secus nisi iuret se nõ posse specificare iuxta ea que habenꝛ in. l. j. §. si qs argentũ. ff. de po. ꝛ ita põt intelligi quod no. Cy. ꝛ Bal. ꝛ Ricar. mal. in. l. j. C. si secũdo nup. mulier.

[a] ¶ Incertus. vide barb. i. c. significantibus de libel. ob. ꝛ moder. in. c. grauis. de resti. spo. ꝛ in. c. certificari. de sep. ꝑ Cy. in. l. certum. C. de rei vẽ. Bal. in. l. ij. de pe. he. Alex. ꝯsi. xxij. j. li. ꝛ ꝯsi. xcij. ij. li.

2 ☞ Per hec ṽba ꝓmitto qd̃ debeo an videar reseruasse dilatoriam ꝛ quid de peremptoria. ꝛ nu. 1.

3 Si debitor in diem delegatus alteri promittat ꝑ ista verba ꝓmitto quod tali debeo censeꝛ promisisse sub eadem die.

4 Bonum est argumentum de tẽpe ad quantitatem.

Si delato iuramento per maritum iurat mulier cẽtum sibi deberi: an maritus poterit vti exceptione ne conueniatur vltra q̃ facere possit.

5 Quid in testatore q tutus erat aliqua exceptione si legauit suo creditori an censeatur exceptionem remisisse.

1 Si prior. † Maritus vtitur excep. ne conueniatur vltra q̃ facere possit etiam contra eum cui delegatus est per mulierem ex causa onerosa. h. d. ꝛ gl. intelligit quando promittit per ista verba promitto tibi id quod debeo mulieri. quia illud verbum debet intelligi. s. cum effectu ꝛ sic. i. quatenus debeo cũ effectu. si autem promisisset expressa certa quantitate tunc esset distinguendum. aut sciebat[b] excep. sibi cõpetere ꝛ videtur ei renuntiasse. vt. l. si qs delegauerit. ff. de noua. aut ignorabat ꝛ tũc secus ꝛ hoc q̃n fuit delegatus alteri ex causa onerosa si autem ex causa lucratiua videtur ꝙ indistincte contra eum possit vti excep. qua poterat vti contra delegantem. quod dic vt plenissime no. in. l. doli. ff. de noua. per Dy. et Bar. In casu autẽ huius l. non est distinguendũ an sciuerit excep. sibi cõpetere vel ignorauit quoniam verba promissionis de proprio significatu nõ plus important ꝛ ista glo. est singularis. ꝛ semper allegatur. facit. l. meuio. §. a me. ff. de leg. ij. vbi plene probatur in tex. et glo. ¶ In glo. ibi cum secundus maritus sit mulieris creditor. supple ex causa non lucratiua. sed onerosa ꝓpter onera matrimonij vt in. l. ex promissione. ff. de acti. ꝛ obli. ¶ † Et not. ꝙ ista gl. limitat totam illã materiam de qua habetur in. l. doli. ff. de noua. quidam tamen dicũt ꝙ hic loquiꝛ de excep. dilatoria q̃ debitum non perimit. si autem haberet peremptoriam non esset adhibenda distinctio gl. sed non placet si ꝑ hec verba ꝓmitto quod debeo censeꝛ sibi reseruasse dilatoriã: etiã si ꝓmittat sciẽter fortius ꝑemptoriam qꝛ facilius perditur prima q̃ secunda vt. ff. de condi. inde. l. si in diem. cũ. l. seq. ¶ † Et per istam glos. dicit Bar. † ꝙ si debitor in diem delegatus alteri promittat ꝑ ista verba promitto ꝙ tali debeo censetur promisisse sub eadẽ die. vt ipse no. in. l. stichũ. in fi. ff. de noua. ꝛ. l. qui sic. de ver. obli. secus si expressa certa q̃titate qꝛ bona est argumentatio de tẽpore ad q̃titatem vt sicut ille qui debet minus q̃titate per hec verba promitto qd̃ debeo censeꝛ tanto minus promittere ita q debet minus tempore puta in diem. ¶ Quid aũt si delato sibi

[b] ¶ Sciebat. Adde ꝙ voluit ro. cõsi. lxxxvij.

iuramẽto ꝑ maritũ iurat sibi centũ deberi gl. hic. ꝛ in. l. cum q. §. si mulier. de iureiur. tenet ꝙ illa verba intelligantur cũ effectu ꝛ sic maritus non possit vti illa exceptione. tu dic melius vt ibi notaui. aut erat de hoc q̃stio qꝛ maritus opposuerat illã exceptionem ꝛ verum dicit gl. aut non erat de hoc q̃stio inter partes: sed solum an centum essent data in dotẽ ꝛ tunc illam exceptionem maritus non ꝑdit qꝛ iuramẽtum necessariũ restringitur ad id de quo erat q̃stio inter partes: sicut ꝛ transactio. vt. l. de cetera. C. de transactionibus. ¶ † Quid aũt in testatore qui tutus erat aliqua exceptione si legauit creditori suo quod debet Bar. in. l. si creditori. de leg. j. in prin. vꝛ sentire ꝙ debeat adhiberi distinctio huius glos. Tu dic ergo ꝙ etiam si dixit lego quod debeo si sciebat sibi exceptionem competere censeꝛ illaz remisisse: vt legatum valeat: qꝛ fauorabilior fit interpretatio in legatis quam in contractibus. l. in test. de reg. iur. secus si ignorabat excep. sibi competere. arg. in. l. j. C. de fal. cau. adiec. lega. ¶ In fi. glo. ibi quid aũt si post hanc promissionẽ fiat non soluendo glo. hic non declarat quid iuris. sed dic ꝓm Dy. ꝙ cum ipse per prius esset obligatꝰ mulieri aduersus quã habuisset exceptionem si alteri non ꝓmisisset ꝙ etiam nunc ex paupertate superueniente habebit aduersus eũ cui delegatus est: secus si non fuisset mulieri obligatus per. l. qui libertinus. §. sed si creditori. ff. de ope. lib. vbi videtur text. singularis in ista materia. q̃n quis est alteri delegatus ꝛ postea superuenit aliquid ꝙ induceret exceptionem aduersus delegantem an inducat etiam aduersus eum cui facta est delegatio.

2 ☞ Casus in quo additio hereditatis hꝫ vim solutionis.

3 Successio regulariter ad dãnũ succedẽtis nõ hꝫ vim solutionis. nec etiã vt lucretur licet hñ habeat quantam ad hoc vt ius suum conseruet aduersus alios.

4 Si mulier q̃ dotis noĩe certã pecuniã ꝓmisit ꝛ quosdam adhibuit q̃ stipulati sint partẽ dotis distracto matrimonio eis solui. ꝛ ea nulla data dote obijt marito herede relicto ꝙ hodie si maritus conficeret inuẽtariũ ꝙ ꝓderit sibi ꝯ tales stipulatores quantum ad hoc: vt non teneaꝛ cũ illo debito compensare ipsam hereditatẽ: nec videatur eam recepisse.

An mulier possit maritum liberare a tali ꝓmissione ꝛ nu. 5.

5 Mulierum genus auarissimum est.

Tres casus in qbus presumitur animus donandi.

6 Si frater meus me ꝯsentiente vxori sue donauit rem meã presumitur animus donandi etiam quantum ad me.

Si expendo circa personam consanguinei descendẽtis expẽsa est pia vt alimentorũ. secus si circa res. ꝛ nu. 10.

Idem in alijs qui loco descendentium habentur.

7 Quod expenditur ad faciendum aliquã artem discere assimilatur expense alimentorum.

8 Si solui tibi aliquid tanq̃ debituz cum nullo modo esset debitum ꝛ ego sciebam presumitur animus donandi. secus si suberat debitum. licet id quod solui debitum non erat. sed solui vt liberarem me ad debito.

9 Si tradidi tibi centũ an presumatur donasse vel deposuisse. Promittens per pactum nuduz nulla cã expressa nõ presumitur donare velle. sed si per stipulationem bene presumitur animus donandi: si alia ratio non potest subesse.

10 Quid in expẽdente ꝓ alio non coniuncto ꝙ non presumatur animus donandi.

Quid in eo qui est stipulatus vel pactus rem suam restitui alteri. vel id ꝙ sibi debetur.

11 Quid in eo qui emit alieno noĩe de sua pecunia.

12 Quid in eo qui consentit rem suam vel in qua ius habet alteri vendi vel alienari.

1 De dotis. † Adhibitus ad stipulanduz dotem animo donãdi potest eam a marito repetere licet maritus a vxore adhibente nunq̃ recepit: si tamen sibi successit etiã in hereditate dãnosa vel que soluendo non erat. h. d. ꝓm omnẽ lect. tam glo. q̃ Bar. Ratio est qꝛ ficte fingitur eã recipere adeũdo hereditatẽ illius qꝛ debet eam cõpẽsare cũ dote ad quã illa sibi tenebaꝛ. ꝛ hoc vult iste tex. in effectu ꝛc. ¶ In tex. ibi distracto matrimonio sibi solui hoc dꝫ ĩtelligi eo casu quo matrimoniũ soluatur morte mulieris non si morte viri sicut nec valeret pactum ꝙ vir in hunc casum lucrareꝛ ꝛ si mulier remaneret indotata. vt in. l. ij. ff. de pac. cõuen. ꝛ ita ꝓbaꝛ in. l. cũ pater. §. pater certã. ff. de leg. ij. ꝛ hoc q̃n fuerunt adhibiti aĩo donãdi: sed si tã q̃ ꝓcuratores mulieris tũc qꝛ habẽt eidẽ mulieri restituere ꝛ sic cessat ꝑdicta rõ censenꝛ in oẽm casum soluti matrimonij adhibiti. ¶ In tex. ibi intelligenꝛ secũ cõpensasse. † No. ergo hic casum in quo aditio hereditatis hꝫ vim solutiõis etiã quãtũ ad ꝯmodũ adeũtis. Sed ꝯ de. l. vrani⁹. ff. de fideius. So. speciale est hic q̃n heres succedit illi ꝯtra quẽ seu cuius heredes habebant

necesse actiones

necesse actiones cedere: quia cũ succedendo perdat facultatem cedendo quoniam actio que veniebat cedenda extinguitur iure confusionis cũ talis successio vel aditio vim solutionis habeat etiam ad dãnum eius vt teneatur cum effectu soluere creditori suo. licet non teneretur si nõ successisset quia saltem posset cedere actiones contra alios heredes que potuissent effici vtiles contra eos. licet cõtra defunctum fuerint inutiles quia illi tenentur etiam vltra vires hereditarias creditoribus hereditarijs vt sequitur. et actio illa cedenda erat hereditaria. sed succedendo sibi perdat facultatem cedendi facto suo. ideo videtur sibijpsi soluisse† regulariter autem successio ad damnũ succedentis non habet vim solutionis. vt. d. l. vrannius. nec etiam vt lucretur. vt. l. si heres a debitore. in fi. eo. titu. licet bene habeat quantum ad hoc vt ius suum cõseruet aduersus alios. vt l. si ei cui. §. fi. ff. de euic. ⁊ adde quod no. Bar. in. d. l. vrannius super hoc articulo. ¶ In tex. ibi qn etiam certis creditorib⁹ teneatur. innuit ergo ꝙ isti adhibiti ad stipulãdum sint creditores hereditarij istius mulieris. quod non est verum quia non fuerunt stipulati a muliere sed a marito nec conueniunt maritum tanꝙ heredem. sed ex propria promissione. tamen vult dicere ꝙ licet ita sit nihilominus idẽ iuris est in istis ꝙ in alijs creditoribus hereditarijs. quia sicut ipsa hereditas licet nõ sit soluendo. tamen reputatur esse soluendo ꝗ̃tum ad hoc vt heres teneatur creditoribus hereditarijs insolidum. ita ⁊ quantum ad istos vt eis teneatur cũ effectu ac si esset soluẽdo licet si illi nõ successisset non teneretur sed liberaretur cedendo actionem contra alios heredes quia nõ possent isti adhibiti animo donandi imputare marito quare dotem a muliere nõ exigit a tertio qui animo donandi promisit dotẽ pro muliere. vt in. l. si extraneus. ff. de iure do. Sic ergo no. ꝙ istud debitum licet nõ sit hereditariũ mere tamen potest dici partim hereditariũ partim nõ: quia successio hereditaria fortificat hoc debitũ magis ꝙ prius esset. † Et ex hoc sequitur aliud ꝙ hodie si maritus cõficeret inuẽtarium sicut illud prodesset sibi quantũ ad creditores hereditarios mulieris vt eis nõ teneretur vltra vires hereditatis ita ⁊ proderit sibi contra istos stipulatores licet non sint hereditarij mere quantum ad hoc vt non teneatur cũ illo debito cõpensare ipsam hereditatem nec videatur eã recepisse vere vel ficte. ⁊ hoc sentit hic glo. super ver. ceteris quã Bal. subtiliter ita declarat. ⁊ est singulare ⁊ pulchrũ. ¶ Oppo. igl. j. duobus modis ꝙ isti stipulatores non possunt conuenire maritum: quia censentur adhibiti tanꝙ ꝓcuratores mulieris nõ animo donandi. vt patet in. l. mulier bona. §. fi. de iure do. vbi habeẽ ꝙ mulier hoc nõ obstãte potest maritũ liberare ab illa promissione qđ non esset si animo donandi adhibuisset. q᷑ perfecta donatio nõ reuocatur. oportet ergo dicere ꝙ illud sit ideo q᷑ cẽseanẽ adhibiti vt ꝓcuratores ⁊ sic ad cõmodum mulieris. vnde põt mulier illã actionẽ tollere ꝫ nõ cõpetat sibi ꝫ suo ꝓcuratori. vt est ibi ĩ tex. no. ⁊ etiã hr̃i ĩ tex. ⁊ gl. i. l. apõ celsum. §. mãdaui. de do. excep. tenentur ergo actione mandati restituere mulieri vel heredibus eius quicquid exigẽt a marito: sicut adiectus in stipulatione ad solutionẽ. vt. l. iul. §. j. de verb. obli. Si ergo agunt contra maritum tanꝙ maritum ⁊ ex eius promissione poterit maritus eos repellere tanꝙ heres ꝑ exceptionem dolo facitis petere ꝙ mihi per actionẽ mandati tanꝙ heredi eius estis restituturi ⁊ sic debet fieri cõpensatio vni⁹ actionis ad alteram propter hoc glo. dicit hanc. l. debere intelligere quãdo cõstabat ꝙ mulier istos adhibuit animo donãdi. alias nõ procedetur sed haberet locũ contrarium quia in dubio non presumitur adhibuisse aĩo donandi per illum tex. ⁊ per rationem. † ꝙ mulierũ genus auarissimũ est ⁊ in eis nõ presumitur animus donãdi etiã vbi alias in masculo ꝓ̃sumeretur: vt no. ĩ l. si ergo. ff. ad velle. quinimo etiam non in masculo regulariter presumitur animus donãdi per regulã que ponitur in. l. cũ de indebito. de proba. ꝙ nemo ꝓ̃sumitur iactare suas pecunias: fallit dicit glo. in tribus casibus in quibus presumitur anim⁹ donãdi. ⁊ glo. in. l. si vero nõ remunerandi. §. idem pap. ff. mã. ponit plures alios. d. l. si ego. ad velleia. Alibi habemus regulã ꝙ vbi nõ potest subesse alia causa ꝙ̃ donationis presumitur donatio: vt no. in. l. ij. §. circa. de do. excep. ⁊ probatur in. l. si diuortio. de verb. obli. l. cãpanus. de oper. liberto. secus si posset subesse alia causa vt. l. si cũ aurum. de solu. ⁊ sic ista regula videtur cõtraria ei qđ dicit glo. dũ dat pro regula ꝙ animus donãdi nõ presumitur nisi in certis casibus. ⁊ ista regula vult ꝙ presumitur vbi alia ꝓ̃sumptio cessat. Bar. nititur declarare istam materiã ⁊ vadit ꝑ casus particulares. ⁊ nõ multum bene declarat ꝗ̃tum tñ ad istã glo. dicit eã nõ bene dicere nec ꝗ̃tũ ad intellectũ huius. l. ꝙ hic cõstabat de animo donãdi hoc est diuinare ꝗ̃tũ ad exceptiões quas ponit. Unde ad primũ ipse dicit ꝙ si est aliquis adhibitus ad stipulandũ totã dotẽ ⁊ in oẽm casum tũc nõ videtur adhibitus animo donãdi sed tanꝙ ꝓcurator ⁊ isto modo potest ꝓcedere dictũ glo. q᷑ tũc põt subesse alia rõ. s. honestatis. q᷑ mulier ꝓpter honestatẽ noluit in instrumẽto noiari. Si aũt sit adhibit⁹ ad stipulãdũ partẽ dotis vel etiã totã non tamen in omnẽ casum tunc cessat ratio ꝑdicta. q᷑ saltẽ in alia parte ⁊ in alio casu voluit nominari. ⁊ ideo q᷑ nõ potest subesse alia ꝓ̃sumptio ꝙ donatiõis cẽsetur adhibuisse animo donãdi. ⁊ iste est casus hic qñ adhibuit ad partẽ dotis. ⁊ in. l. cũ maritus. §. fi. de pac. do. qñ adhibuit in vnũ tantũ casum. Breuiter iste intellectus. Barto. ad hãc. l. nõ videtur bonus nec securus. sed securior est intellectus gl. j. ꝑ. l. ij. C. de iu. do. vbi fuit adhibitus ad stipulandũ partẽ dot. ⁊ tamẽ innuit ꝙ sit necesse cõstare de animo donãdi ad hoc vt videatur adhibitus donãdi animo. Scđo per. l. idẽꝗ. §. si cui ver. ⁊ ita pap. ff. mã. vbi cõcurrebãt due fortes rationes quarũ quelibet ꝺm opi. glo. videtur sufficere ad presumẽdũ animũ donãdi vꝫ ratio sanguinis: q᷑ fuit adhibita mater. Itẽ ratio vicissim facte donationis. q᷑ eadem mater dotẽ dederat: ⁊ sic donauerat. et ex postfacto fuit adhibita. ⁊ tamen ambe iste rõnes nõ faciũt videri eã adhibitã animo donãdi sed potius ꝙ tanꝙ ꝓcuratrix. ⁊ ideo tenetur filie actione mandati. multo ergo minus qñ subest ista sola ratio ꝙ adhibitus ad stipulandũ partẽ tantũ que ratio nõ reperitur in tex. vel gl. expssa ꝙ faciat ꝓ̃sumi animũ donãdi. Tertio q᷑ ratio Bar. satis videẽ fragilis. s. honestatis. nõ eñ est inhonestum mulieribus ascribi in instrumẽtis dotalib⁹ imo honestissimũ cũ sit earũ propriũ patrimoniũ: vt. l. iij. §. sed vtrũ in fi. de mino. vnde si etiã adhibuisset ad stipulandũ totã dotem nõ est verisimile ꝙ hoc faceret ad euitandũ inhonestatẽ. ⁊ sic presumeretur animus donãdi sicut quãdo ad stipulandũ partem. Dico ergo ꝙ siue ad stipulandũ totã siue partẽ: itẽ siue in oẽm casum siue in alterũ tantum nõ presumitur adhibitus animo donãdi in dubio. nisi de hoc cõstet. ⁊ hoc vltimo casu debet intelligi hec. l. ⁊. l. cũ marit⁹. §. fi. de pac. do. ⁊ hoc tã ꝓpter rõnes gl. q᷑ in dubio. si alia ratio potuit subesse nõ solum mulier: sed nec masculus presumitur habuisse animũ donãdi[a] sed in casu isto ipsa adhibitio est iusta causa presumẽdi cõtrariũ nã idem importat ꝙ mandatũ. nõ eñ põt alius stipulari qđ mihi debetur nisi mãdato meo vt mihi auferat actionẽ: vt. l. stichũ. i fi. de noua. natura vero mãdati est vt fiat ad cõmodum mandantis id eñ qđ fieret ad cõmodũ mãdatarij nõ diceretur fieri de mãdato sed de cõsilio: vt in. l. ij. in fi. ff. mã. siue ergo dicaẽ in instrumẽto ꝙ fuit stipulat⁹ de mãdato mulieris siue de volũtate ei⁹ q̃ idẽ importat ꝙ mãdatũ. cũ actio esset solius mulieris: iuxta no. per Bar. j. e. l. post dotẽ: dicetur adhibitus tanꝙ procurator ad cõmodum adhibẽtis vt illi teneatur restituere si exigat etiã si talis adhibitus sit de descendentibus adhibẽtis. vt. l. cũ quis decedẽs. §. nuptura. de le. iij. q᷑ fortior est natura mãdati ad faciendũ presumi ipsum adhibitũ tanꝙ procuratorẽ ꝙ̃ ratio sanguinis vel vicissim facte donationis ad faciendũ presumi animo donãdi: ⁊ istud videtur esse de mente tex. loquentiũ in ista materia quia faciũt vim in mãdato si bene inspiciant et istud nõ ponderauerunt doc. qđ videtur summe necessarium. Quantũ vero ad exceptiones positas per gl. Bar. contra quẽlibet earũ pugnat. nã prima nõ est vera ꝙ ratio solius temporis faciat presumi animũ donãdi vt si ꝑ. x. vel. xx. an. tacerẽ qđ debitũ a te nõ peterẽ non propterea videor tibi donare nisi lapsum sit tm̃ tẽpus ꝙ sufficiat ad prescribendũ actioni quã habeo cõtra te: vt. l. libertis. §. j. ⁊ est ibi no de ali. leg. Fallit in debito odioso vt vsurario. l. q semisses. de vsur. ⁊. l. cũ post. in prin. de iu. do. sed si cũ ratione temporis cõcurreret ⁊ ratio sanguinis ⁊ etiã sepius reuisa ratio cũ taciturnitate ex his tribus bene presumereẽ donatio ⁊ iste est casus in. l. quã allegat glo. ff. de proba. l. ꝓcula. ⁊ altero deficiẽte secus. ⁊ ita gl. sing. i. d. l. libertus. §. j. Item impugnat secũdã exceptionẽ quia nõ est verũ ꝙ sola ratio sanguinis faciet presumi animũ donãdi. nec hoc dicit. l. si seruus de do. inter vi. sed bene probat ꝙ facit ꝓ̃sumi cõsensum quo cõsensu presumitur animus donandi. ꝺm eum. dicit tamen ꝙ in ascẽdente erga descendentem bene presumitur animus donãdi per. l. publia. in prin. ⁊ quod ibi not. ff. depo. et per. l. donatiões. ff. de do. sed certe primũ dictũ videtur nugatorium. quia paria sunt dicere ꝙ ratio sanguinis facit presumi cõsensum ex quo cõsensu presumitur animus donandi qui alias nõ presumeretur. ⁊ dicere ꝙ ratio sanguinis facit presumi animũ donandi. cõstat enim ꝙ donatio requirit cõsensum. Item scđm dictũ non videẽ verũ[b]. per illũ. §. nuptura. ff. alle. vbi fuit adhibitus descẽdens. ⁊ tñ non presumitur adhibitus animo donãdi. ⁊ Do. Cy. circa hoc satis musauit tñ. l. ij. §. non de iu. do. qui videẽ esse in eadẽ opi. cũ Bar. ⁊ tñ ad illũ. §. nõ vidit bonũ respõsum. Tu ergo dic ꝙ ille q est adhibitus ad stipulandũ id qđ debeẽ adhibẽti indistincte etiã si sit descendens

D

[a] ¶ Donãdi ꝯtra Bar. tenẽt Rapha. imo. Lud. Ro. vt late hic ꝑ Ale. ꝫ dic ꝙ op. Bar. sequiẽ pet. de ancha. consi. xxij. vbi etiã dicit ꝙ cũ adhibiti ad stipulãduꝫ stipulanẽ pro se et eorũ heredib⁹ ꝙ videnẽ adhibiti vt donatarij.

[b] ¶ Nõ videẽ. de hoc dic vt ꝑ Bartol. i. l. si pri. §. de dona. ⁊ ĩ tractatu de duob⁹ fratrib⁹ i fi. vbi aliomõ loquitur ⁊ q̃ ad ibi dicta sequtur. Alex. eũ hic cum limitatione ⁊c.

nõ videtur adhibitus aĩo donãdi ꝓpter naturã mãdati.vt.s. dixi.ꝛ iste casus in.§.nuptura.sed ĩ alio casu si querit̃ an ratio sanguinis faciat ꝓsumi animũ donãdi.dic ꝙ aut nõ est descen- 6 dẽs.ꝛ tũc facit ꝓsumi in hoc casu.†puta si frater meꝰ me cõsentiente vxori sue donauit rẽ meã q̃ñ etiã cõsanguinei cõsueuerũt donare vxoribꝰ cõsanguineoꝝ.ꝛ iste est casus in lege si seruus.de do.inter vi.ꝛ statim valet donatio in personã vxoris vt ibi patet si aũt nõ cõsentio rem meã donari ꝫ expẽdo circa cõsanguineũ:tũc est distinguẽdũ.aut circa ꝑsonã ꝛ expẽsa est pia vt alimẽtoꝝ.ꝛ ꝑsumit̃ animus donãdi erga descẽdẽtes.aut circa res ꝛ tũc secus.vt.l.alimẽta.C.de neg.ge.Idem in alijs q̃ loco descẽddẽtiũ habẽtur in.l.si paterno.e.ti.ꝛ.l.ex duobꝰ in fi.s. 7 eo.ti.ꝛ qđ habet̃ in.l.cũ pater.s.fa.her.†ꝛ id qđ de alimẽtis dixi procedit etiã in eo qđ expendit̃ ad faciendũ ipsum artẽ discere vt ibi in tex.ꝛ gl.quia assimilatur expẽse alimentoꝝ cũ de arte viuãt homines.Circa tertiã exceptionẽ.Bar.dicit ꝙ procedit circa eandẽ rem vt si patior te vendere rem quã mihi donasti vt videar pati animo donãdi.secus circa aliã rem.ꝛ ita limitat.§.idem pap.allegatũ in glo.Breuiter adhuc per preposita nõ remanet bene iste articulus declaratus.vnde oporteret discurrere per singulares casus quia ꝼm diuersitatẽ eorũ ꝛ etiam 8 rationẽ diuersificatur ius†vnde primo querendũ esset quid in soluente vel tradente.Secũdo quid ĩ ꝑmittente.Tertio quid in stipulãte vel paciscente pro alio.Quarto quid ĩ emẽte.Quinto quid in cõsentiente aliquid fieri super re sua vel in qua habet ius.Bar.tangit aliquos ex istis.in primo quẽ ipse nõ tãgit dic si solui tibi aliquid tãq̃ debitũ cũ nullo modo esset debitũ.et ego sciebam presumitur animꝰ donãdi:vt.l.cuius per errorem.de regu.iur.qꝛ cessat alia ratio.sed si suberat debitũ id ꝙ tamen solui debitũ non erat sed soluivt liberarem me a debito non presumitur animus donãdi:vt.l.si cum aurum.de solu.et 9 l.elegãter.§.qui reprobos.s.de pig.ac.†Si autẽ non solui tanq̃ debitum sed reperitur ꝙ tibi tradidi centũ an presumar donasse vel deposuisse vel mutuasse.dic vt no.in.l.cum quid.in fi.gl.si cer.pe.In secũdo casu quãdo promisi nulla alia causa expressa.tunc aut per pactũ nudum.ꝛ non videor promisisse animo donandi:ne due singularitates resultent.s.animus donandi ꝛ ꝙ ex pacto nascatur actio qđ esset si presumeretur nouatio ꝛ.l.si quis argentũ.C.de donatio.ꝛ ita no.in.l.iurisgen.§.quinimo.s.de pac.per doc.Si vero per stipulationem tunc quia nõ est nisi vna specialitas bene presumitur animus donãdi si alia ratio nõ potest subesse:vt.l.si diuortiũ de ver.obli.et ita loquit̃ 10 qđ no.in.l.ij.§.circa de do.excep.†Circa tertium scilicet in expendente pro alio siquidẽ ille non est coniunctus non presumitur animus donandi.sed si est coniunctus presumitur si expensa est circa personã ꝛ est pia ꝛ ille sit descendens vel loco descendentis habeatur.vt.s.dixi.Circa quartum in eo qui stipulatꝰ est vel pactus rem suam restitui alteri vel id qđ sibi debet̃ etiã tunc presumitur animus donandi erga descendentem vt.l.publia.s.deposi.ꝛ.l.donationes in cõcubinam.§.pe.cum glo.de dona.in alijs non ꝛ ita limito dictũ Barto.dũ loquitur de descẽdẽtibus vt sit verum solum quando quis paciscitur rẽ suã 11 vel ꝙ sibi debetur descendenti restitui.†Circa vero illum qui emit alieno nomine de sua pecunia an videtur donare voluisse pecuniã si ille est extraneus clarũ est ꝙ non vt in toto ti.de a nego.gest.etiã si secus instrumentum[a] cantaret in personam illius.vt.l.j.ꝛ.ij.C.si quis alteri vel sibi.dominium tamen illi acquiritur si de mãdato ementis illi tradatur aut tibi sed potest petere pecuniã.siuero sit de descẽdẽtibus videtur ꝙ siue sit in potestate siue nõ:si sunt res pertinẽtes ad militiam armatam vel legalẽ vt libri si pater emat nomine filij ꝛ sibi tradat presu- b mantur donati[b] ꝛ sic in diuisione bonorum habeat eos precipuos vt in.d.l.que pater.in tex.ꝛ glo.s.fami.her.ꝛ.C.eo.l.filie. cuius illa tamen videtur probare idẽ in alijs rebus non pertinentibus ad militiã.ꝛ ita videtur sentire Bar.Secus si nõ tradidisset.dic vt ibi no.ꝑ eũ.ꝛ in.l.j.§.sed nec castrense de col.bo. 12 †Circa vero illũ qui consentit rem suam vel in qua ius habet alteri vendi vel alienari.notãdũ ꝙ aut in illa re habebã aliqđ ius infra dominiũ puta hypothece vel fructus ꝛ videor illi iuri renũtiasse.vt.l.sicut.§.si volũtate.qui.mo.pig.vel hypo.sol.ꝛ.l. apud celsum.§.questitũ.de do.except.sed si habebã dominium c tunc siquidem directũ[c] ꝛ tu habebis vtile.tunc si consentio tibi vendẽti nõ videor remisisse directum dominium sed licentiam dedisse transferendi vtile ꝙ sine licentia mea transferre nõ poteras licet Bal.videtur dixisse cõtrarium in.l.ꝛ desinit.j.eo.vt ibi dixi.Si autẽ habebã plenum dominium directũ ꝛ tu nullum.et tũc aut cõsentio tibi ꝙ dones ꝛ videor cõsentire animo d donãdi.non enim mihi restat petitio ad pretium[d] ꝙ non recipis facit.l.fi.C.si aduer.dona.si autẽ ꝙ vendas an restat mihi petitio ad pretium.ꝛ sic non animo donandi.Bart.plene tãgit

a ¶Instr̃m cãtaret.adde vt per Pet.de ancha.cõs.cxxxvj.

b ¶Dõati.ð hoc late ꝑ Alex.ꝯsil.xliiij.j.lib.ꝑ Lu.Ro.ꝯs.cclxviij.

c ¶Directũ dñiũ vide Bal.i.l.do talẽ.j.e.cy.i.l.fi.C.de iure ẽphy.

d ¶Ad ptiũ adde Ludo.Ro.cõsi.lxxxvij.in pnc.ꝛ hic dicit Alexã.ꝙ cõis est opi.ꝙ in precio sibi nõ preiudicat.

hic in.l.si fundũ ꝑ fideicõmissum.j.de leg.ij.ꝛ dic vt ibi.¶Ultimo op.pro declaratione gl.in ver.si vero probatur.qꝛ posito ꝙ intellectus glo.sit verus in hac.l.ꝙ hic constabat de aĩo donãdi.adhuc videtur istos adhibitos non posse agere: quia talis donatio presumitur ĩ dubio causa mortis ꝛ sic potest reuocari:vt in.§.nuptura.s.alleg.Sol.fateor ꝛ ita põt intelligi hic ꝼm glo.ꝙ presumatur donatio causa mortis.tamẽ nõ cẽsetur reuocata ꝓpter hoc solũ ꝙ maritus fuit institutus ab ista vxore.sed si fuisset institutus alius ꝛ illi marito fuisset legata liberatio bene cẽsetur donatio reuoca.ꝛ ita loquit̃.§.nuptura.Breuiter nõ est verum ꝙ in dubio presumatur donatio causa mortis.nisi sit collata post mortem.vt in.l.seia.de dona.cau.mor.et ita no.per glo.in fin.C.de dona.cau.mor.ꝛ in.l.fi.C.de pac.Nec ob.l.cũ maritꝰ.§.fi.de pac.dota.vbi fuit facta mẽtio mortis.et tñ fuit donatio inter viuos.qꝛ debet intelligi prout glos.ibi intelligit ꝙ cõstabat de animo donãdi inter viuos: prout etiam habetur in.l.vbi ita donatur.de dona.causa mortis.de ceteris que hic restarent.vide hic Bart.qui nõ ita perfecte nec clare locutus fuit.hic non sunt alia.

2 ¶Quid sit preiudicialis actio.

3 Si quis fatetur se emancipatum.an fundata sit intẽtio patris.ꝙ sit eius filius.

4 In iudicio incohato inter te ꝛ me admittitur tertiꝰ pro suo interesse.

Si non interest sua an admittatur ad allegãdum aliquid pro me contra te.

5 Si pater habet necesse probare filiam:que hoc negat esse natã ex vxore sua constante matrimonio vt ꝓbetur patria potestas et sic necesse sit probare matrimonium poterit hoc fieri corã iudice seculari.

6 Causa matrimonialis ciuilis remittitur ad curiã ecclesiasticã sed in criminali si procedatur contra aliquem de adulterio et expediat probare matrimonium non remittitur.

7 In causa vsuraria quando fiat remissio.

8 Quãdo fit remissio ad curiã ecclesiasticã nõ potest iudex secularis assignare terminũ iudici ecclesiastico infra quẽ habeat terminare causam.licet possit assignare partibus infra quẽ se representent coram ecclesiastico.

Quod interim debeat secularis supersedere in principali.

1 **Litia.**†Pendente iudicio inter patrẽ ꝛ filiã super filiatiõe ꝛ patria potestate nõ admittitur pater ad agendũ cõtra maritũ pro restitutiõe dotis.sed est supersedendũ quousq̃ illud iudicium sit terminatum pro patre.nec etiam post admittitur filia cõtradicẽte nisi causam cõtradictionis nõ habet.h.d.ista.l.singularis ꝼm intellectũ glo.que intelligũt ꝙ hic erat duplex iudiciũ.primũ ꝙ incohatũ erat ꝑ patrẽ cõtra filiã q̃ erat in quasi possessiõe sui iuris ꝛ petebat declarari ipã eẽ ĩ sua ptãte itẽtãdo iudicis officiũ vel etiã actionẽ in rẽ ꝑiudicialẽ q̃ remedia dãtur cõtra filiã quando per aliũ nõ detinẽtur sed ipsi faciunt patri controuersiam asserentes se non esse filios vel nõ esse in potestate illius vt plene not.in.l.j.§.per hãc.s.de rei ven.in gl.

2 †ꝛ tale iudicium qđ est super statu persone dicitur preiudiciale.vt insti.de act.§.preiudiciales.quia non patitur alia iudicia moueri per alterũ illoꝝ.puta per patrem tanq̃ patrẽ ꝛ habẽtem filiã in potestate vel ecõtra per filiã tanq̃ sui iuris quod tamen limita vt statim dicam.ne per hec iudicia fiat preiudiciũ ibi.ꝛ sic illud preiudicat istis ne moueãtur.ne ista mota et terminata preiudicẽt illi ꝛ nunc intelligis quid est dicere preiudicialis actio.Pendente autem hoc iudicio per patrem incohato cõtra filiã idẽ pater volebat aliud incohare corã eodem iudice vel diuerso contra maritũ ad restitutionẽ dotis qꝛ ipse dotẽ dederat pro illa muliere ꝛ sic dicebat actionẽ esse cõmunẽ.ꝛ sibi cõpetere exercitũ.cõparuit mulier dicẽs ipm nõ esse audiẽdũ.qꝛ nõ erat filia illius.vel de filiatione nihil dicebat ꝫ ꝙ nõ erat in illiꝰ ptãte:ꝫ erat sui iuris:ꝛ ꝙ sup hoc pẽdebat iudiciũ inter ipã ꝛ dictũ agere volẽtẽ.vñ petebat ipm nõ audiri quousq̃ illud iudiciũ sit terminatũ qꝛ si admitteret̃ vt pr̃ ꝛ habens eã ĩ potestate ꝛ ferretur ꝓ eo sentẽtia fieret quale quale preiudiciũ in primo iudicio incohato.qꝛ ꝑsumeret̃ esse filia ꝛ ĩ potestate illius.dr ergo hic ꝙ hec ꝯdictio mulieris admittit̃ ꝛ gl.intelligit ꝙ ideo qꝛ erat ĩ quasi possessiõe sui iuris.ꝛ si esset verũ qđ ipã asserit ꝛ lꝫ ille dotẽ dederit actio nõ esset illiꝰ sed mulieris. erãt ergo partes iudicis in ꝓnũtiando illũ non debere audiri obstãte pẽdẽtia alterius iudicij ꝑiudicialis.quousq̃ ipe pater in illo iudicio probauerit illã esse in sua ptãte.supple ꝛ ita pronũtiatũ fuerit.nã ex sola ꝓbatiõe sine sñia pater nõ cõsequeretur ius vt no.gl.notabilis ĩ.l.sed ꝛ si possessori.§.fi.s.de iureiu. Sed certe etiã post illud iudiciũ finitũ pro patre non admittit̃ pater in hoc secũdo.nisi probet filiam sibi cõsentire supple vel

cõsentire

cõsentire debere q2 causam cõtradicẽdi nõ habeat hic est casus ẽm intellectũ glo.7c.in.j.glo. Bar.aũt istã lecturã glo.dicit nõ cõuenire litere:q2 si motũ esset iudicium primo iudiciale super statu nõ deberet in alio iudicio procedi.vt i.l.ordinata.de lib. cau.certe fateor.7 hoc est qd voluit dicere iste text.vt dixi ponẽ do casum vnde nõ video quare Bar.reprehendat sed forte intellexit tex.ꝙ iste iudex corã quo pater agere volebat de dote non debeat ipsum admittere nisi probet se illã habere in potestate qd facere non deberet si primum iudicium pẽdebat sed debebat expectare finem illius 7 non assignare terminum patri ad hoc probandum. Sed ego intelligo sic.vt saluemus lecturam glo.imo ꝙ iste iudex debet patrem repellere quousqȝ in primo iudicio probauerit se patrem:7 illam habere in potestate:supple 7 lata sit sententia pro patre super illo:7 tunc probat idem qd dicit † Bar.si autem illa filia fateretur illũ esse patrem suum:sed diceret se emancipatam fundata esset intentio patris:quia non presumeretur emãcipatio nisi probetur:vt.s. de proba.si filius.7.l.ab ea parte.§.fi.nec sibi ꝓdesset quasi possessio sui iuris:quoniam haberet contra se iuris presumptionem[a] quia nõ fuit nata sui iuris sed in patria potestate sicut in eo qui est in quasi possessione seruitutis realis quia nõ releuatur per hoc ab onere probandi cum res presumatur libera eo quia semel fuit libera:vt.l.alterius.C.de seruitu.7 no.per glos. no.in.l.sicuti.§.si queratur.si serui.vendi.7 plene de hoc articulo in.l.si prius.j.de ope.no.nun.solum enim prodesset hec quasi possessio sui iuris:quia pater compellitur esse actor et ad iudicium procurare filiam:vt.l.liberis.§.fi.de liberali causa:7 q2 facit filiam admitti ad contradicendũ.ne pater admittatur ad agendum anteꝙ primum iudiciũ sit terminatũ:7 si esset dubiũ an pater esset in quasi possessione patrie potestatis vel ecõtra filia in quasi possessione sui iuris 7 sic esset dubiũ quis deberet ad iudiciũ prouocare et libellum dare summatim deberet discuti 7 terminari vt est casus no.in.d.l.liberis.§.fi.7 per Inno. in.c.cũ venisset.de institutionibus.nã melior est conditio rei ꝙ actoris.hec tamen terminatio nõ faceret preiudicium in causa postea agitãda.in qua requirũtur probationes pleniores ẽm Inno.ibidẽ 7.l.si qs a liberis.§.siue parens. de lib.agno.7 aduertẽdũ est ad istã lec.nã intelligo ꝙ pater q non erat in quasi possessiõe patrie potestatis nõ admittatur contra maritũ nisi periculum sit in mora 7 mulier negligat cõtra maritum agere tũc bene admitteretur.vt in.l.ordinata.de lib.cau.7 facit.l.bonefidei.s.de pe.heredi.sed ipsa filia que erat in quasi pos.sui iuris bene veniet admittẽda indistincte ẽm glo.hic.hoc ꝓbatur. d.l.ordinata.in.§.j.ꝑ rationẽ ibi positã lȝ nõ sic in peti.heredi. vbi nõ admittitur possessor ad mouẽdũ particulare iudiciũ illo pẽdẽte nisi periculũ sit in mora.vt in.d.l.si bonefidei.de peti. here.Et ꝑdicta qñ volũt agere contra extraneos si aũt inter se tũc alter ꝯtra alterũ admittit vsqȝ ad sñiam exclusiue quousqȝ pendeat iudiciũ super statu vt in.d.l.ordinata hic de pria lectura glossar.Scdo modo legit ꝙ erat vnicũ tñ iudiciũ ꝙ iste pater mouebat ꝯtra maritũ tanꝙ pater 7 habẽs filiã in potestate 7 asserens se dotẽ soluisse.cõparuit mulier 7 negabat se eẽ filiã illius.nõ tamen negabat illum dotẽ dedisse.7 sic dicebat sibi actionẽ cõpetere nõ illi per.§.accedit.dicit tex.eam audiendam 7 nõ patrem nisi probet se illam habere in potestate.7 ista est magis plana.dicit autem glo.ꝙ probat eoipso ꝙ probat illam esse natã de legitimo matrimonio 7 ex vxore sua.vt.l.filiũ. de his qui sunt sui vel alie.iuris ex quo apparet tex.intelligendum quãdo negabat se filiam illius alias intentio patris esset fundata.vt.s.dixi.Et istam lec.singulariter declarat Bar.melius ꝙ hic in.l.si perlusorio.§.sed si agere.j.de appel.qd procedit si filia ante lit.conte. per patrem comparet ad impediendũ ipsum agere asserens illi non cõpetere actionẽ sed sibi. Si autem post lit.contest.tunc aut ignorauit illũ agere 7 similiter admittitur ad impediendũ ipsum vlterius procedere. Aut sciuit 7 nõ admittitur ad ipsum impediendũ.sed bene potest sibi assistere.que verba declarant istam.l.multũ singulariter.7 etiam ea que no.Inno.in.c.cum sup.de redi.iu. ¶ † Et no.ex ista lec. ꝙ in iudi.incohoato inter te 7 me admittitur tertius pro suo interesse.quid autẽ si nõ interest sua an admittatur ad allegãdum aliquid ꝓ me cõtra te.Spe.tenuit notabiliter ꝙ nõ.de rescrip. presentat.§.rõne forme.v.sed pone tu es.sed ꝯ facit.l.ij.in.fi.C. de neg.ge.dicit ibi Bar.ꝙ est ibi speciale vel dic ꝙ ibi itererat rõne illi⁹ cõsanguinitatis q̃ erat inter ipm 7 me tene mẽti perpetuo. ¶ † Quero cũ pater hȝ necesse probare illã esse natam ex sua vxore con stãte matrimonio si ipsa hoc negat ad hoc vt probetur paternitas 7 patria potestas.vt ibi dr in glo. 7 ꝑ ꝯñs sit necesse ꝓbare matri.inter se et vxorem suaȝ. alias probatio non concluderet.an hoc poterit fieri coram iudice seculari. Et breuiter de iure ciuili clarũ est ꝙ sic quia qui est iudex de principali est etiã de incidẽti.licet illud incidẽs sit tale de quo principaliter nõ possit ipe esse iudex.vt.l.quoties.C.de iudiciis.7.l. j.de ordi.iudi.Sed de iure canonico quia causa matrimonialis est ecclesiastica non secularis. hodie cum matri.iudicentur ẽm iura cano.nõ ciuilia.iste articulus si incidit in curia seculari debet remitti ad curiam ecclesiasticam[b] expediendus. vt in c.tuã.de ordi.cogni.7 in.c.causam q̃.qui filii sint legi.qd etiã in C.vr̃ ꝓbari in.l.oĩ nouatione.C.de sac.sanc.ec.7 ibi tãgitur per Bar.hic 7 ibi dicit hoc esse verũ qñ esset q̃stio facti secus si iur. puta an inter tales potuerit esse matri.7 idẽ dicit in causa vsurarum 7 semper allegatur dictum eius. tamẽ fuit originaliter cano.in dictis iuribus.7 Bal.aliter loquitur in.l.quotiens.C. de iudi. † Dicit breuiter ꝙ aut loquemur in cã matrimoniali. aut in causa vsuraria. Primo casu aut incidit ĩ causa criminali.vt si ꝯ aliquẽ ꝓceditur de adulterio.7 sic expedit ꝓbare matrimoniũ.alias non diceretur adulterium 7 iste articulus non remittitur ad curiam ecclesiasticam que de causa criminali maxime sanguinis nõ habet se impedire: et hoc tenet Bal.in.d.l. quoties. Aut incidit in causa ciuili. vt si aliquis petit heredi. tanꝙ filius 7 negetur esse filius legitimus vel in casu huius.l. tũc siue sit questio facti siue iuris debet remitti ad curiã ecclesiasticã.vt in dictis capitulis que loquuntur etiam cũ erat questio facti q2 nõ pertinet ad iudicẽ secularẽ ꝓnũtiare sup matrimonio siue agat de matrimonio cõtrahẽdo siue separãdo.et semel florẽtie in causa multũ ardua irritauimus ꝓcessum iudicis secularis q receperat hoc sup ꝓbatiões. † In causa do vsuraria si est q̃stio iuris.s.an talis cõtractus sit vsurarius vel nõ sine dubio debet fieri remissio.q2 hoc ꝑ iura canonica melius expeditur ꝙ per ciuilia.cum prima considerẽt periculũ anime ideo subtilius inuestigãt.si aũt est questio facti q2 clarum est ꝙ erat vsurarius sed dubitat ꝗtum quis soluerit pro vsuris vel an soluerit tũc est in ei⁹ electione vel agere in curia ecclesiastica 7 hoc cõmuniter frequẽtãt.7 no. ĩ cle.dispẽdiosam. de iudi.vel agere in seculari condi.inde.vt.l.si non sortem.in prin.de cõdi. inde. ¶ † Et no.ꝙ quando fit remissio ad curiam ecclesiasticam nõ potest iudex secularis assignare terminum iudici ecclesiastico infra quem habeat terminare causam licet possit assignare partibus infra quem se representent coram ecclesiastico.vt no. Bar.in.l.si preses.C.de appel.7 interim debet secularis supersedere in principali alias non valet quod agit vt not. Fede.de senis in consi.xcj.7.xciij.Federi.non ponit hoc sed Bar.in.l.ij. ff.de re iudi.

[a] ¶ Iuris p̃sumptionẽ.facit ꝙ voluit Fede.ꝯsi. ccxv.ꝙ filio agẽti si opat de p̃ria ptãte 7 ꝑ ꝯñs de ei⁹ ꝯsensu regsito ĩ iudicio. 7 fili⁹ neget se in patria ptãte ꝙ dȝ ꝓbare se nõ eẽ ĩ ptãte p̃ris maxime cũ constabat de matrimonio legitimo.

[b] ¶ Curiã eccl'iasticã.adde hic q̃ posui hoc loco in apostillis ad Bar.7 ad Alex. imo.

L. Iberta.

† Nõ summatur. du.erat q2 liberta sȝ potest repetere ex quo diuertit bona gratia hic non est aliud.

☞ Priuilegiat⁹ vtitur suo priuilegio contra aliũ priuilegiatum.

Si procurator vel negotiorum gestor alicuius vel tutor sit condẽnatus ad mortem ꝙ debeat differri executio: quousqȝ reddiderit rationem administrationis.

Debitor soluendo fisco in quem transiuerunt bona creditoris liberatur.

Quid si non trãsiuerunt 7 fuit debitor cõpulsus soluere fisco.

L. Si maritus.

† Marit⁹ vtitur suo priuilegio etiã ꝯtra fiscũ q suc cessit mulieri.h.d.sicut cõtra quẽlibet alium extraneum heredem vt.s.eo.l.si post. licet fiscus nõ sit ꝓprie heres sed successor bonorum:vt.l.quoties. in fi.cũ ibi not. j.de noua.7.l.inter eos.§.fi.de fideiussoribus. No.† ꝙ priuilegiatus[c] vtitur suo priuilegio contra alium priuilegiatum de hoc vide per Cy.in aut.quas actiones.C.de sac.sanc.eccle.7 vide quod habetur in.l.verum.§.fi.cũ.l.se.s.de mino. Item not. rationem que ponitur hic in fi.per quam videtur † ꝙ si procurator vel negotiorum gestor alicuius vel tutor sit condemnat⁹ ad mortem debeat differri executio quousqȝ reddiderit rationem administrationis ne in perniciẽ domini puniatur.de hoc in.l.j.C.de bo.proscrip. ¶ † Nota etiã ꝙ debitor soluẽdo fisco in quem transiuerunt bona creditoris liberatur. Quid autem si nõ transiuerunt 7 fuit compulsus debitor soluere fisco vt cõtingit in debitoribus exititiorum an liberentur ab eis vt sic si postea redeant ad ciuitatem non possint ab eis conueniri[d] dic vt no.per Dy.7 Bart.in.l.creditor.j.de sol.7.l.paulo callimacho.§.fi.de leg.iij.

☞ Contradictio alicuius in his q̃ dependẽt mere ex ei⁹ voluntate attẽditur etiã sine aliqua ei⁹ causa sed in his que nõ depẽdẽt ex eius volũtate requiritur iusta causa contradicendi.

Quid de renitentibus electionibus.

Quid de illis qui eligũtur ad aliquod officiũ publicũ.7 ꝙ electus ad dignitatẽ ecclesiasticam nõ cõpellatur acceptare.7 qd si electus sit ad aliud officium ecclesiasticum.

[c] ¶ Priuilegiat⁹ qualiter hoc ꝓcedat vide ꝑ Lu do. Roma.cõsil. cclxix.

[d] ¶ Cõueniri.vide Pe.de ãcha. cõsi.lxxiiij.

1 **Dotem.** †Filia cẽsetur cõsentire patri quando non habet causam ɔdicẽdi.h.d. Et glo.intelligit etiam si expresse ɔtradicat.⁊ sic tũc nõ refert taceat vel cõtradicat seu ignorat.lꝫ eo casu quo est absens ⁊ ignorãs debeat pater cauere de rato ⁊ sic nec pro cõsentiente habeṫ qꝛ nõ caueṫ de rato nec ꝑ dissentiente vt l.ij.§.fi.s̃.eo.sed qñ hꝫ causam ɔtradicẽdi bene refert an expsse cõtradicat vel nõ ⁊ hoc scđo casu.an sit p̃sens ⁊ potest cõtradicere.an sit absens vel ɔdicere non ꝑpõt vt ibi plene dixi ⁊.s̃. 2 eo.§.eo autẽ tẽpore.¶†In gl.ibi al's sit pro ratione volũtas. dic ꝙ in his ꝗ depẽdẽt mere ex volũtate cõtradicentis puta si agitur de ipso obligãdo de nouo ad qđ nõ ɔpelliṫ:vt.l.sicut.C. de act.⁊ ob.⁊ tũc auditur eius cõtradictio etiã sine aliqua eius causa qꝛ sufficit pro rõne volũtas vt.l.qꝛ poterat ad treb.vel si vis aliquid noui facere in re mea me cõtradicẽte etiã nulla causa assignata debeo audiri.vt.j.l.de ope.no.nũ.qꝛ nõ cogor pati.sed in his ꝗ nõ depẽdẽt ex volũtate mea requiriṫ iusta causa cõtradicẽdi.alias contradictio repelliṫ vt hic: qꝛ patri cõpetit exercitiũ actionis de dote per.l.⁊ filia cõpelliṫ sibi cõsentire nisi causam cõtradicẽdi habeat.nõ ergo sufficit cõtradictio sine cause assignatione.nec tũc nisi ꝓbeṫ causa vera.videṫ tñ ꝙ tũc sufficiat nisi pater ꝓbet illã causam nõ esse verã vt ꝓbando se nõ esse turpẽ ꝑsonã sed bonevite.vt.s̃.e.titia.ibi.sed etiã cõsentire sibi ⁊c.qđ quidã dicũt.Sed gl.fi.ibi sentit cõtrariũ ꝑ hãc.l. Posset tñ saluari si aliqua presumptio esset pro ea ꝑ filiã assignata. 3 ¶†In fi.glo.ibi cõtra renitẽtes electionib⁹.Istud põt intelligi tribus modis ẜm Bald.Primo de electione facta de alio per vniuersitatẽ aliquibus de vniuersitate cõtradicẽtibus qđ intellige.si sint facta per maiorẽ partẽ vt tũc alij nõ audiantur nisi causam ɔtradicẽdi[a] habeãt puta ꝙ electus sit indign⁹. Si autẽ esset facta per minorẽ partẽ tunc esset ipso iure nulla: in.c.auditis.de elec.⁊ sic audireṫ cõtradictio alioꝝ sine alia causa.Scđo potest intelligi de illis qui fuerũt p̃sentes ⁊ nõ cõtradixerũt vt tũc postea nõ audiaṫ sed tũc etiã si iustã causam pretenderẽt puta ꝙ esset indignus nõ deberẽt audiri. vt.j.de accu.l.honoris.§.fi.qꝛ vidẽtur ɔsentire tacẽdo.facit.l.j.C.de rela. sint ergo cauti qui volũt cõtradicere ꝙ statim ꝙ videnṫ indignũ eligi ɔtradicãt ꝙ nõ eligaṫ qꝛ indign⁹. ⁊ tũc postea audiẽ4tur corã superiori ad impediẽdũ ɔfirmationẽ al's secus.†Tertio potest intelligi de illis q eligunṫ ad aliqđ officiũ publicuꝫ vt nõ possit sine iusta causa renitere ꝙ cõfertur in inuitũ. vt.l. munerũ.§.iudicãdi.⁊.§.defensores de mu.⁊ hono.⁊ idem si hꝫ iustã causam debẽt cõtradicere ⁊ appellare alias nõ audiunṫ. vt.l.hi qui.C.de appel.de hoc vide per Bar.j.de dona.l.absenti.⁊ hoc in officijs secularib⁹.Quid autẽ de electo ad dignitatẽ eccl.certe nõ cõpellitur acceptare:vt in.c.cũ sit ibi.nec solent cũ ibi notatis de appel.Quid autẽ si ad aliud officiũ ecclesiasticũ vt si elegerit syndicũ in capitulo.vide qđ not.in.c.j.de his que fiunt a ma.par.ca.per Inno.

a ¶Cõtradicẽdi. de hoc vide per Ludo. Ro. ɔsil. ccclxvj.Ab.cõsi. xlj.

b ¶Notandũ ad de.vt ꝑ cal.ɔsi.j. de spon.

2 ☞Si mulier diuertit sine causa ⁊ perdidit dotẽ qualiter videatur postea talis iniuria remissa.vt recuperet dotem.
Casus in quo iniuria facta filio non potest remitti a patre licet regulariter secus.

3 Dos quã quis lucraṫ ex diuortio mulieris:nõ cõmunicaṫ cum fratribus.⁊ quid si eam lucratur ex forma pacti vel statuti.
Quãdo ex facto defuncti non datur actio vel exceptio contra heredem.tunc heres potest venire contra factum defuncti.

4 Si spõsalia cõtrahãtur per patrẽ nomine filij ipso presente et tacente censetur filius patri consentire.
Quid si alius ꝙ̃ pater ɔhat spõsalia ꝓ aliquo p̃sente ⁊ tacẽte.

5 Sponsalibus potest renuntiari.⁊ quid perdat renuntians.

6 Culpa mulieris probatur eoipso ꝙ non apparet causa quare mulier diuertit.si ipsa libellũ repudij misit.⁊ si maritus eã repudiauit propter adulteriũ iudicio ecclesiastico ꝙ tunc lucreṫ dotẽ.⁊ quid si propria autoritate repudiauit.

7 Quid conuenitur vt heres alterius potest opponere exceptionem ex sua persona que sibi competit non vt heredi.

1 **Lucius.** †Sponsalia cõtracta per patrẽ nomine filij cum illa ꝗ sine cã a filia diuerterat nõ tollũt filio ius lucrandi dotẽ ex primo diuortio si in talib⁹ spõsalib⁹ nõ cõsensit etiã si dos 2 fuit soluta patri ⁊ etiã si p̃ris sit heres.h.d.ista.l.singl'aris.†Et p̃mitte ꝙ si mulier diuertit sine cã ꝑdit dotẽ. vt in.l.si cõsensu. C.de repud.sed si maritus reintegrat matrimoniũ cum eãdem dotẽ recuperat quia videtur iniuriã remisisse.argu.in.l.si vxor §.fi.j.de adulte.Idem si postea cõtraheret spõsalia cũ eadẽ nã hoc ipso videtur iniuriam remittere quasi eã recõciliauerit sibi in casu autẽ huius.l.nõ ipse maritus cõtraxit sponsalia cũ illa que diuerterat.sed pater eius nomine filij ipso ignorante que tñ sponsalia nõ fuerũt sortita effectũ que eis nõ obstãtib⁹ alteri nupsit postea maritus idẽq; filius successit patri qui dotem receperat ⁊ vxor ab eo tanꝙ̃ ab herede dotẽ repetebat qui opponebat de diuortio:primo sine causa vxor replicabat ꝙ illa iniuria cẽsetur remissa per patrẽ qui postea cõtraxit spõsalia.nã pater potest remittere iniuriã factã filio.Item ip̃e pater receperat dotẽ ⁊ sic lucro ei⁹ videbaṫ cedere.vnde potuit huic lucro renũtiare.Item iste maritus successerat patri.vnde tenebatur factũ eius ratũ habere.His non obstãtibus determinatur cõtrarium ⁊ sic absoluetur maritus a petitione mulieris.
3 ¶†Nec obstat prima ratio qꝛ fallit in hac iniuria cõmissa a tã cõiuncta ꝑsona qꝛ reputatur maior:vt pater eã remittere non possit licet regulariter secus:vt.l.sed si vnius.§.si filia.j.de iu. iur.Nec etiã obstat scđa ratio:qꝛ imo cedit lucro viri ꝓpter iniuriã sibi factã.licet viuẽte patre hoc cõtingat qđ est singulare. qꝛ sic patet ꝙ nõ cõicaṫ cũ fratrib⁹. Si autẽ ex forma pacti vel statuti quid iuris sit.dic vt dixi in.§.trãsgrediamur.¶Nec obstat tertia ratio qꝛ ꝓcederet qñ ex facto defuncti dareṫ actio vel exceptio cõtra heredẽ alias heres põt venire ɔtra factũ defuncti ita dicit hec glo.sing.ꝗ semꝑ allegaṫ.nã per cõtractũ spõsalioꝝ nõ fuit pater obligatus illi mulieri taliter ꝙ ex hoc dareṫ mulieri actio vel exceptio cõtra patrẽ.⁊ hoc tene mẽti perpetuo:qꝛ semꝑ allegaṫ ista glo.ad hoc de quo vide ꝑ Bar.in.l.cũ vir.j.de vsucap.⁊ vide bonũ tex.cũ gl.in.l.an vitiũ.§.ex facto.j. de diuer.⁊ tẽpo.p̃scrip.⁊c.¶In tex.ibi titio repudiũ misit supple sine aliqua iusta causa.¶†In tex.ibi absente filio supple ⁊ ignorãte.Si autẽ ipso presente ⁊ tacẽte cẽsetur patri cõsentire sicut ⁊ filia si ipsa presente ⁊ tacẽte pater cõtrahit pro ipsa spõsalia:vt.s̃.de spon.l.sed que patris.⁊ ibi notatur ꝑ glos.lꝫ glo. que est hic dicat aliud in filia.vt ibi.aliud in filio vt hic qđ nõ est verũ:vt habetur in.c.primo ante fi.de despon.impube.lib. vj.vbi approbatur id qđ habeṫ per gl.in.d.l.sed qua patris.qꝛ ibi nõ fit differẽtia inter filiũ ⁊ filiã:sed an ipsis presentib⁹ tacẽtibus ⁊ ignorãtibus cõtrahãtur.Quid autẽ si alius ꝙ̃ pater cõtrahat spõsalia pro aliquo p̃sente ⁊ tacẽte.quidã dixerũt idẽ cõtrariũ.sed ibi no.ꝑ Joan.an.in nouella ꝙ est speciale in patre vt videatur sibi filius cõsentire si nõ contradicit.Bal.autem hic notabiliter dicit ꝙ etiã si iste fili⁹ fuisset p̃sens ⁊ tacẽs hoc casu nõ videreṫ cõsentire qꝛ agitur de perdẽdo lucrũ pecuniariũ ex hoc ɔsensu quasi per ipsum remiserit iniuriam. secus si de hoc nõ ageret.⁊ ita loquũtur allegata superius qđ est notãdum.[b] ¶†In tex.ibi repudiũ sponsalibus misit ex hoc repu5dio nõ debuit puniri ẜm Bar.qꝛ sponsalibus põt renũtiari vt in.l.j.C.de sponsali.⁊.c.quẽadmodũ.de iureiur.nec ꝓpter hoc fuit ista punita.sed propter primũ repudiũ factuꝫ de matri.vt patet.j.dũ dicit culpa mulieris matrimonium dissolutum.sed certe si renuntiat sponsalibus sine iusta causa videtur etiã debere puniri.vt.l.fi.C.de spon.Sol.verũ est ꝙ̃tum ad hoc vt ꝑdat arrham vt ibi.nõ vt incidat in aliã penã puta promissam. vt.l.titia.de verb.obli.vel vt perdat dotẽ quã dederat qꝛ debemus esse cõtenti penis a.l.statutis.l.si ita stipul.e.tit.⁊ hoc tene menti.nam si iste filius consensisset istis sponsalibus ⁊ sic remisisset primã iniuriam nõ posset retinere dotem propter hoc ꝙ sine causa renũtiauit sponsalibus.qꝛ iniuria semel remissa amplius nõ reuiuiscit.vt.l.si vn⁹.§.pactus.s̃.de pac. 6 ¶†In text. ibi ⁊ probetur culpa mulieris.ꝙ probatur eoipso ꝙ nõ apparet causa quare mulier diuertit si ipsa libellũ repudij misit idẽ si maritus eam repudiauit propter adulterium nõ tamen propria autoritate a se repulit.seu reiecit:sed iudicio ecclesie: vt in c.significasti.de diuor.tũc eñ lucratur dotem.vt in.c.plerunq; de dona.inter vi.⁊ vxo.nisi eam recõciliauerit:vt ibi. sed si propria autoritate secus ⁊ mulier esset restituẽda ad quasi possessionem matrimonij tanꝙ̃ de facto spoliata.nec audiretur maritus ante restitutionẽ:qꝛ spoliatus ante oĩa ⁊c.vt in.c.ex con7questione.cũ plurib⁹ alijs.de rest.spo. ¶†In fi. text.ibi etiã si vt heres no.ẜm Bar.ꝙ ille qui cõuenitur vt heres alteri⁹ potest opponere exce.ex sua ꝑsona ꝗ sibi cõpetit nõ vt heredi.nã de ista iniuria nõ obijcit mulier tanꝙ̃ heres sed tanꝙ̃ maritus ⁊ hoc qꝛ agitur de suo interesse.sic ⁊ procurator in rem suã qui agitat causam nomine alterius ꝓpter suum tñ interesse potest obijcere exceptionem ex sua persona.vt.l.idẽq;.§.generaliter. supra mãdati.⁊.l.procurator ad exhibendũ.§.j.rem ratã haberi secus in ꝓcuratore simplici qui non pretendit interesse vt dixi in simili.s̃.eo.titia.

2 ☞Nõ a pronũtiatione facta in casu huius legis que est iterlocutoria possit de iure canonico appellari ⁊ vide.nu.9.

3 Si non appellatur:an istud grauamẽ possit tolli per appellationem interpositam a diffinitiua.
Accusatio adulterij criminaliter intentata.per virũ ad publicam vindictã non tollitur ab vxore per replicationẽ lenocinij.

4 Nõ tũc faciet virũ de lenocinio puniri etiã si probetur incidenter per modũ

ter per modum replicationis.

5 Exceptio doli quando tollatur replicatione doli.

6 Similiter nõ replicat de lenocinio. sed de alio adulterio mariti cõmisso cũ alia muliere ꝙ possit ipsum repellere a lucro dotis. licet mulier nõ possit ipsum accusare nec ipse dicitur violasse torũ mulieris qꝛ mulier non habet torum.

7 Quid si maritus cõmisit simplicem fornicationem cum nõ nupta. ꝙ adhuc non possit accusare vxorem de adulterio ad finẽ lucrandi dotem.

8 In criminibus sufficit ferre sententiã declaratoriam. et habet vim absolutionis vel condẽnationis. ⁊ quid in ciuili causa.

1 Viro Atqꝫ vxore. †Exceptio adulterij tollitur replicatione lenocinij et econuerso tum agitur ciuiliter de dote vel donatione propter nuptias lucranda. h. d. Et pone casum ſm secundã lec. glo. que est clara. Et probatur. ĩ. eo. cum mulier. la prima ꝙ soluto matri. mulier repetebat dotem vir excipiebat ꝙ eam perdiderat ⁊ lucro eius cesserat propter adulterium: mulier replicabat ꝙ huic adulterio vir dedit causam cõmittẽdo lenociniũ iudex pronuntiauit vtrũqꝫ ipsorum deliquisse: ⁊ sic super incidenti. s. super exceptione ⁊ super replicatione non super principali. s. super dote vel actione de dote: dicitur hic ꝙ ista pronuntiatio habet hunc effectum: vt maritus non debeat lucrari ex delicto vxoris cui ipse dedit causam quia est. l. iulia. i. de pudicitia vel castitate seruanda que punit adulteria ⁊ est. l. iulia. de adulte. vt in. l. castitatis. C. de adulte. non debet vir se vendicare contra mulierem postq̃ eandem. l. cõtempsit: imo paria delicta mutua compensatione tolluntur ⁊ sic super principali ꝓnuntiabitur pro muliere ⁊ condemnabitur vir ad restitutionẽ dotis: ac si exceptio adulterij non fuisset opposita cum fuerit ꝑ replicationem sublata. hoc dicit. Hodie deberet hoc fieri corã iudice ecclesiastico etiam si ageretur coram seculari ad repetitionem dotis per mulierem expulsam a viro ex eo quia nõ sustinet onera matrimonij. et vir obijceret de adulterio deberet articulus remitti ad ecclesiasticam curiam per ea que dixi. s. eo. titia. nec posset opponi per heredem[a] viri: vt. s. eo. rei iudicate. §. j. in fi. Et an contra heredẽ mulieris dic vt ibi. Sed ob. huic lecture. quia non debuit pronuntiari super incidenti sed super principali. s. super actione de dote intentata condemnando maritum ad restitutionem dotis non obstante exceptione adulterij: vt. l. j. C. de ordi. iu. So. fateor ꝙ ita potuit et debuit 2 fieri. tamen si contra factum est valet pronuntiatio. †Casus est hic. tene mẽti. quia ad hoc semper allegatur ⁊ potest appellari ab ista pronuntiatione qꝛ non est diffinitiua sed interlocutoria hoc est regulare quoties pronuntiatur super aliquo articulo incidẽti inter principium ⁊ finẽ cause principalis vt no. per gl. 3 in cle. j. de seque. posses. ⁊ fruct. ⁊ hoc de iure canonico. †⁊ si non appellatur an istud grauamen possit tolli per appellationẽ interpositam a diffinitiua. an autẽ transeat adeo in rem iudicatã ꝙ tolli non possit. dic vt habetur in. c. fi. de appel. li. vj. Secundo obstat quia exceptio adulterij nõ videtur tolli replicatione lenocinij. vt i. l. ij. §. si publico. ĩ. de adul. So. ibi loquitur de accusatione adulterij criminaliter intẽtata per virum ad publicã vindictã ab illa em̃ nõ põt vxor repellere virũ postq̃ nomẽ eius receptũ est inter reos per exceptionẽ lenocinij ⁊ ita loqui4 tur cõtrariũ †licet faciat virũ de lenocinio puniri etiã si probetur incidẽter per modũ replicationis qđ est notãdũ licet regulariter secus qꝛ sine accusatore nõ debet delinquens puniri de iure ciuili regulariter. l. reũ. §. si qs accusatore de mune. ⁊ ho. ⁊ hic nõ accusat. sed cõtra eum excipitur. sed hoc cõtingit qꝛ ista crimina se inuicẽ cõtingũt: vt in. c. j. extra de excep. cũ ibi no. ante vero q̃ nomẽ mulieris sit receptũ inter reos bene admittit hec excep. ad repellendũ maritũ ab accusatione. vt. ĩ. eo. cũ mulier. la prima in fi. hic vero loquit quãdo mulier agebat ciuiliter maritus ciuiliter excipiebat de adulterio ad finem lucrãdi dotẽ nõ puniendo mulierẽ pena publica a qua exceptione po5 test repelli per replicationẽ lenocinij indistincte. †Tertio obstat quia excep. doli nõ tollitur replicatione doli. vt. l. apud celsum. §. marcellus. de doli excep. Solu. verũ est qñ ille qui agit ⁊ cõtra quẽ excipit certat de lucro captãdo ⁊ excipiens de damno[b] vitãdo ne agẽs ex suo dolo lucretur. secus ecõtra qđ agẽs certat de dãno vitãdo vt erat hic qꝛ mulier dederat dotẽ ⁊ certabat ne ipsam ꝑderet. maritus autẽ excipiens certabat de lucro captãdo vnde tũc excep. doli tol. replicatione doli per eandẽ ratione: ne dolosus ex suo dolo lucretur. ⁊ adde qđ no. in. d. l. cũ mulier. ĩ. e. per Bar. vt per Inno. qui videt aliter loqui in 6 c. intelleximus. de adul. †Circa istã lec. queritur quid si mulier nõ replicat de lenocinio sꝫ de alio adulterio mariti cõmisso cũ alia muliere an possit ipsuꝫ repellere a lucro dotis. dicas ꝙ sic qꝛ pudicitiã quã ipse nõ seruauit nõ debet a muliere exposcere. vt. l. si vxor. §. si iudex. ĩ. de adulte. ⁊ ita determinat glos. C. de adul. l. j. ⁊ est casus. ⁊ probatur in. c. intelleximus. de adul. ⁊ i. c. significasti. de diuor. vbi maritus qui cõmisit adulteriũ cũ alia nõ potest vxorem suã expellere propter adulteriũ. ergo nec eã a se separare ⁊ dotẽ lucrari. ¶ Notandum tamen ꝙ mulier nõ potest ipsum accusare tanq̃ matrimoniũ suũ violauerit: qꝛ nõ dicitur per hoc ipsum violasse licet violauerit matri. alteri⁹ de quo ipsa mulier accusare non potest qꝛ sua nõ interest. ⁊ est iste casus in. l. j. C. de adul. non em̃ dicit violasse torũ mulieris qꝛ mulier non habet torũ. licet econuerso mulier bene violet to7 rũ mariti. vt ibi no. in. l. cũ. eo. ti. per glo. ¶ †Quid aũt si cõmisit maritus simplicẽ fornicationẽ cũ nõ nupta an possit accusare vxorẽ de adulterio ad finẽ lucrãdi dotẽ: adhuc videt dicẽdũ ꝙ nõ per regulã que ponit in. d. l. si vxor. §. iudex. ĩ. de adulte. ⁊ ita videtur de mẽte textuũ. xxxij. q. vj. per totum. ⁊ istud posset multos tãgere.[c] Alia lec. glo. s. prima ⁊ hic maritus repetebat ab vxore dona. propter nup. ⁊ vxor excipiebat de lenocinio: et sic dicebat se debere lucrari ⁊ maritus de adulterio replicabat nõ videtur bona: qꝛ dona. ꝑpter nup. nõ traditur mulieri sꝫ remanet apud virũ vt patet ex notatis in aut. dos data. C. de dona. ante nuptias. Unde ab vxore nõ repetitur ⁊ qꝛ iure isto nõ erat cognita talis donatio: ⁊ qꝛ posito ꝙ eẽt tradita mulieri nõ videtur ꝙ maritus possit replicare de adulterio cui ipẽ casum dedit. ar. eius qđ in simili no. de errore meo cui causam dedisti cũ non possis ipsum mihi imputare: vt no. in. l. quesitum. cum ibi no. in glo. s. qñ ac. de pec. est annalis. Et sic videt ꝙ mulier sit absoluẽda ꝑpter lenociniũ non obstante replicatione mariti: nisi dicamus ꝙ non debuit credere marito in tãto crimine: ⁊ ista forte fuit intentio glo. Unde posset ꝓcedere hic si mulier principaliter ageret cõtra virum propter lenociniũ et peteret declarari se debere lucrari donationẽ propter nup. Nam si probaret ꝙ maritus voluit ipsam inducere ad delinquendũ tamẽ ipsa nõ promisit se induci pronũtiabitur pro ea ar. in. l. si quis seruo. C. de furtis. sed si ꝓmisit se induci secus qꝛ credere non debuit: ⁊ sic maritus audiet excipiẽs de adulterio. ¶ In gl. j. ibi ⁊ dote quã vxor repetebat a viro nõ itelligas ꝙ vterqꝫ ageret sed alter tantũ vt dixi ponẽdo casum. Sed Bar. dicit posse poni casum ꝙ vterqꝫ agebat ⁊ sic erat cõuentio ⁊ recõuentio puta[a] agebat maritus ciuiliter de crimine dicendo vxorem cõmisisse adulteriũ et petendo declarari se debere dotẽ lucrari. ⁊ in hoc differt a precedenti lectura. vbi ipa mulier petebat dotem sibi restitui. ⁊ maritus excipiebat de adulterio. hic autẽ principaliter agebat ⁊ petebat dotẽ sibi appropriari. econtra mulier recõueniebat virũ ciuiliter. dicẽdo illum cõmisisse lenocinium ⁊ se debere lucrari donat. ꝑpter nup. ⁊ sic erat cõtentio ⁊ recõuentio sup ipo crimine ciuiliter intẽtatio. i. nõ ad penã publicã sed priuatã iudex ꝓnũtiauit vtrũqꝫ deliquisse. dr hic ꝙ effect⁹ huius ꝓnũtiationis est qꝛ alter ab altero cẽsetur esse absolutus diffinitiue. i. vxor a petitiõe viri ⁊ vir a petitiõe vxoris nec expectat alia diffinitiua snia. Sꝫ ↄ qꝛ snia debet cõtinere ↄdẽnationẽ vel absolutionẽ. vt. C. de sentẽtijs. l. cũ sententia. Solu. supple 8 vel equipollẽs: ⁊ ista est hmõi ſm eũ. †Et sic no. ꝙ in criminib⁹ sufficit ferre sentẽtiã declaratoriã ⁊ habet vim absolutiõis vel condẽnationis sic etiã in mere ciuili causa. vt. l. qui tñ ꝙ si arbiter. s. de arbi. Nã hic principaliter deducebat in iudiciũ ipsum crimẽ per modũ agẽdi ideo sufficit declaratio sup crimine. sed in lectura quã posui deducebatur icidẽter per modũ exceptionis vel replicatiõis. Ideo licet facta sit declaratio sup eo tñ expectat ⁊ fertur diffinitiua sup actione principaliter in iudiciũ deducta. ¶ Itẽ adhuc opponit ꝙ imo dicta declaratio habeat vim cõdẽnationis vt alter alteri cẽseat cõdẽnatus ⁊ sic ꝙ vir lucretur dotẽ. ⁊ vxor donationẽ ꝑpter nuptias: qꝛ crimen aperte fuit deductũ principaliter agẽdo nõ excipiẽdo. ⁊ natura actionis tẽdit ad cõdẽnationẽ nõ ad repulsionẽ aduersarij. secus in[b] exceptione q̃ tẽdit ad repellẽdũ aduersariũ nõ ad ipm cõdẽnãdũ: vt. l. lucius. s. de infami. ⁊ i. c. cũ dilect⁹. de ordi. cog. So. ſm Bal. q subtiliter loquit hoc cõtingit hic. qꝛ ista crimina et etiã cõuẽtio ⁊ recõuẽtio se inuicẽ perimũt. ⁊ ideo id qđ fuit deductũ per vnũ per viã agẽdi ⁊ sic ad finẽ cõdẽnãdi cẽsetur etiã deductũ per viã excipiendi ad finẽ repellẽdi aduersariũ. ⁊ ideo lenociniũ deductũ per vxorẽ per viã agẽdi operat: vt vir a sua petitione repellat ac si p viã excipiẽdi fuisset deductũ. ⁊ sic ecõuerso adulteriũ per virũ deductũ per viã agẽdi cẽsetur deductum etiã per viã excipiendi: vt vxor a sua petitione repellat. ⁊ sic alter a petitione alterius absoluit attenta natura exceptionis et etiã qꝛ paria delicta mutua cõpensatione tollũtur: nõ autẽ censetur alter alteri cõdẽnatus vt sic vir lucret dotẽ ⁊ vxor donat. propter nuptias. licet natura actionis ad hoc tendat ⁊ istud est valde pulchrũ et subtile licet Bal. nõ ita declaret sed succincte 9 breuiter loquit. †Et cõclude ex ista lec. Bart. ꝙ qñ vterqꝫ agit

a ¶ Heredẽ. Adde per eundem Paulum consi. cxxviij.

b ¶ De dãno. adde per eundẽ cõsi. cccxvj.

c ¶ Multos tangere. vide per gemi. xxxiiij. q. iiij.

de crimine pricipaliter ciuiliter sentētia declaratoria ꝙ vterqꝫ deliquerit censetur diffinitiua: et habetur perinde ac si alter a petitione alterius esset diffinite absolutus. ¶ In gl. ibi in pari turpitudine vel diuersorum criminum vel eiusdem. dic diuersorum quando mulier replicat de alio adulterio cōmisso ꝑ virum cū vxore alterius nam dicitur reuersum ab isto de quo vir obijcit vxori: qꝛ non dedit ei causam sed eisdem dicitur quādo obijcit de lenocinio quia cum dederit huic causam reputatur idem cum se inuicem contingant: ⁊ sic satis probat ista glo. id qꝺ supra dixi. licet clarius ponat in. d. l. j. C. de adul. ⁊ habetur in. c. intelleximus. extra. eo. tit. de adul. licet de iure ciuli leges videantur loqui dūtaxat de exceptione lenocinij vt illa impediat maritum dotem lucrari.

2 ☞ Si aliquis accusat te. ⁊ dicit se hoc facere dē volūtate mea quis dicatur accusator an ego vel ipse.

Non potest quis per procuratorem accusare.

3 Qñ pater stipulatꝰ est dotem sibi soli restitui actio est ipsius solius: ⁊ filia perdit ius cōe. ⁊ etiā cōsolidationis ⁊ qd si filia ꝯdiceret expresse. ⁊ haberet cām ꝯdicēdi. ⁊ pretēderet interesse.

4 Dos profectitia non donata redit ad patrem: etiam si filia decesserit cum liberis.

5 In dote aduētitia actio est soliꝰ filie ⁊ ī ea hꝫ heredes liberos.

6 Si fui stipulatus sub conditione id qꝺ mihi debetur pure animo donandi non possum interim agere ex pura.

1 **Post dotem.** † Lex ista legitur quinqꝫ modis in gl. propter vnū contrariū qꝺ formatur ad finem eius de. l. quoties. §. ceterū. s. eo. ⁊ doc. addunt alios tres modos ⁊ propter hoc redditur satis obscura intellectu sui. De lecturis gl. tertia gl. est vera ⁊ notabilis reiectis alijs. De lec. vero doc. sexta lec. q̄ fuit Dy. est etiā bona ⁊ notabilis ⁊ etiā octaua ⁊ vltima lectu. ⁊ sic tres sunt lec. bone ⁊ notabiles sm tertiam lec. gl. 2 h. d. ¶ † Si pater ex interuallo voluntate fuit stipulatus simpliciter dotē dari seu restitui non expressa persona cui censetur stipulatus cōmuniter tam sibi ꝙ̄ filie. ⁊ si actio ex stipulatu est cōis sicut actio prima si stipulatus non fuisset. ⁊ ideo mortua filia sine liberis cōsolidatur in patrē. ⁊ ei agenti nulla obstat exceptio sed viuēte filia cū actio sit cōis si agat sine filie voluntate repellitur exceptione. h. d. Addit ergo ista. l. vnum sm hanc lec. qꝺ hucusqꝫ nō habuimꝰ in hoc ti. ꝙ stipulando simpliciter cēsetur stipulatus sibi ⁊ filie. ⁊ actio ex ista stipulatione expressa est cōis sicut actio prima. ⁊ huius est ratio qꝛ stipulatio interposita super aliquo contractu vel actione ꝓcedente intelligitur sm naturā illiꝰ. vt. l. stipulatꝰ. s. de vsur. ⁊. j. de lega. j. l. si legati serui nomine. vt ibi no. in gl. ⁊ vt leg. no. caue. l. j. §. si qs sub cōditione. vbi est bonus tex. ⁊ ideo sicut actio prima cōsolidat̄ de vno in alterū ita ⁊ ista vt hic patet ī primo casu vbi cōsolidatur in patrē ⁊ eodē mō dicā ꝙ consolidaretur in filiā si efficeretur sui iuris. ponit aūt ista. l. duos casus primus quando filia postea mortua sine liberis ⁊ tunc dicit patri agenti ex stipulatione nullam exceptionē obstare ⁊ iste casus nō habet dubium. posset tamen obijci inꝙ̄tū hic dicitur ꝙ filie voluntate fuit stipulatus qꝛ videt̄ ꝙ potuerit etiam sine. vt. d. l. quoties. in prin. s. eo. propter hoc glo. intelligit lꝫ tex. nō ponat ꝙ fuit stipulatus ex interuallo. ideo requirebat̄ volūtas filie. vt in. §. certū. e. l. secus si a prin. Procedit autem iste primus casus qualitercunqꝫ fuit stipulatus siue sibi soli siue sibi ⁊ filie siue simpliciter quod idez est sm tertiā lectu. siue sibi aut filie iuxta not. in. l. vxorem in. §. testamēto. de leg. iij. per Bartol. nā tūc est idē. primo tñ casu est actio soliꝰ patris. sed ī alijs est cōis ⁊ exercitiū est soliꝰ patris. Siue etiā fuit stipulatus ipsi filie vł a iure presumatur sm lec. Dy. Et sic actio erat solius filie. nā etiā tūc filia mortua sine liberis locū hꝫ qꝺ hic dicitur. qꝛ pater poterit agere tanꝙ̄ heres filij. qꝛ in dote donata habebat heredem nō solum proprios filios vt hic innuitur a ꝯtrario sensu dū dicit sine liberis decesserit. q. d. si cū liberis ipsi essent heredes. qꝺ esset verum si actio erat ꝓpria ipsiꝰ filie sm lec. Dy. ⁊ si nō sūt liberi ipsi pater erit heres. ⁊ sic erat casus specialis in quo filiafa. habebat heredez in dote regulariter secus. vide tñ circa hoc qꝺ no. Bal. C. de here. act. l. ij. sed in primo casu nō venit vt heres sed ex ꝓpria ꝑsona qꝛ actio erat ꝓpria. in alijs vero vbi erat cōis venit iure consolidationis. Secūdus casus est si filia adhuc viuit ⁊ matrimoniū est solutū diuortio. tūc dicitur ꝙ pater agēs remouetur exceptione qꝺ pōt ītelligi dupliciter. s. si filia cōtradicat expresse ⁊ causam cōtradicēdi habeat. ⁊ tūc remouet̄ cū effectu. scdo ꝙ nō cōtradicat expresse sed est absens ⁊ ignorās vel est furiosa. ⁊ tūc remouet̄ quousqꝫ caueat filiā ratā habiturā iuxta ea q̄ habent̄ in. l. ij. §. volūtatē. s. e. ⁊ istas duas suppletiones ponit gl. in fi. prime lec. ibi dū dicit nisi caueat ⁊c. si aūt esset pñs ⁊ tacēs nō repelleretur qꝛ videretur cōsentire. Nec ob. ei qꝺ primo dixi ꝙ semel cōsensit patri stipulāti. nā nō propterea videtur cōsensisse ꝙ agat sine ea. forte enim cū aget mutauit cōditionem effecta turpis persona vnde cōsensus ille nō ꝑiudicat filie quia sunt actꝰ diuersi. mō iste casus recipit cōtrarium de. l. quoties. ver. ceterū. nā ibi patet ꝙ si volūtate filie stipulatus est ex interuallo fit filie ꝑiudiciū qꝛ perdit cōmunionē et actio prima; tollitur iure nouationis. vt ī. l. auia. C. de iure do. ⁊ soli patri cōpetit actio ex stipulatione ergo pōt agere etiā filia viuēte ⁊ cōtradicēte multo fortius ignorāte qꝛ nō requirit̄ eius volūtas nisi qñ est cōis ⁊ hic nō est. istud cōtrariū voluit formare gl. j. vt patet ex fi. ipsius. licet illā. l. nō alleget: ⁊ propter hoc legit̄ quinqꝫ modis ad ostēdendū diuersitatē casus inter illā ⁊ istā. tene tertiā lec. ꝙ ibi fuit stipulatꝰ sibi soli hic simpliciter dotē dare vel restitui qꝛ in tex. non dꝛ cui vnde intelligam prout litera iacet. ⁊ tūc responsio est clara qꝛ ibi actio nō erat cōmunis sed ꝓpria patris hic secus. ¶ † Contra istā lec. oppo. ꝙ stipulādo simpliciter videatur stipulatus sibi soli: qꝛ in stipulatione nō subintelligitur alia persona ꝙ̄ stipulantis. j. de ver. ob. l. ita stipulatus. §. chrysogonꝰ. Gl. nō bene soluit. dic ꝙ alia persona cui stipulator nō posset stipulari nō subītelligit̄ vt ibi quia vitiaret stipulationē. sed illa cui potest stipulari bene subintelligit̄ si stipulatur super eo qꝺ est cōmune inter ipsum stipulantē ⁊ illam 3 ⁊ iste est casus hic sm istā lect. ¶ † Sed adhuc oppo. extra glo. ꝙ iure isto si pater stipulatur filie vel filio quem habet in potestate cēsetur stipulatus sibi patri. vt. l. eū qui. §. qui sibi de ver. ob. So. verū est in his que nō poterāt acquiri ipsi filio sed dos ⁊ eius actio poterāt acquiri ⁊ apud eā remanere nec reacquirebantur patri. vt in. l. pomp. s. fami. herci. acquiritur ergo hic actio vtriqꝫ sed cōtra adhuc de. l. cū dos. circa medium. de pac. do. vbi videt̄ dici. ꝙ etiā dotē nō pōt pater filie stipulari. Sol. si stipulatur ex interuallo sine volūtate filie videtur procedere qꝺ ibi dicit̄ qꝛ sicut nō potest preiudicare filie stipulādo sibijpsi patri sine illius volūtate ita nec prodesse sed si stipulatur cum eius volūtate sicut pōt preiudicare ita ⁊ prodesse ⁊ ideo hic nō sine mysterio dicitur ꝙ fuit stipulatus volūtate filie. nā si actio acquiritur vtriqꝫ videbitur ꝙ voluntas filie non requireretur in hac tertia lectu. gl. sed responde vt di. hoc tamē per nullum 4 doc. tangitur ⁊ satis est dubium. ¶ † Ultimo op. cōtra istā lect. ꝙ imo soli filie acquiratur stipulando simpliciter fauore dotis ⁊ matrimonij. vt. j. e. l. caius. ⁊ quod ibi dixi. So. ibi loquitur in extraneo q nō hꝫ mulierē ī ꝑtāte quo casu si dedit dotē pro ea actio erit solius mulieris si nō fuisset stipulatus vel pactus. ergo stipulatꝰ est vel pactꝰ simpliciter intelligit̄ stipulatio sm naturā prime actiōis. vt cōpetat actio soli mulieri de equitate vt ibi. hic vero habebat in ꝑtāte. ⁊ si nō fuisset stipulatꝰ actio erat cōmunis. ⁊ eodē modo actio descēdēs ex stipulatione. sic patet ꝙ ista lec. optime sustētatur. ⁊ est singu. Bart. tamen dicit eam sibi nō placere quātū ad hāc. l. lꝫ in se sit bona. qꝛ ista lex loquitur quādo fuit stipulatus sibi: certe hoc nō dicit tex. ideo nō est bona reprehēsio: sed solū dicit dotem dari ⁊ nō dicit cui do. sm qꝺ dicit Bar. ꝙ ponit casum dicit ꝙ fuit stipulatꝰ simpliciter. ⁊ in hoc concordat cum precedēti. Tamen dicit ꝙ censetur stipulatꝰ soli filie ⁊ illius solius est actio. pro quo facit. d. l. caius. j. eo. ⁊ qꝺ ibi dixi. ⁊ tunc in primo casu huius. l. qñ filia est mortua dū tex. dicit ꝙ patri agēti nō obstat exceptio debet intelligi ꝙ agat tanꝙ̄ heres filie nō iure suo. qꝛ nō potuit in eū cōsolidari cū nō esset cōmunis. ⁊ ita sentit Dy. ⁊ tunc erit hic casus ꝙ in dote profectitia donata filie per patrē iure isto filia habebat heredem nō solū ꝓprios filios sed etiā patrē ab intestato. ad hoc. s. e. si cū dotē in prin. ⁊. l. inter socerū. §. cū inter. de pac. do. secus si non esset donata. vt no. s. e. nupta. §. j. in glo. ⁊. j. l. si filie. Ex testamēto vero nō poterat habere heredē. qꝛ etiā de dote nō poterat testari. vt no. Bal. in. l. seniū. C. qui testa. fa. pos. ⁊ in. d. l. ij. de here. acti. Cōtra istā lec. Dy. opponit̄ prio de tertia lec. ꝓcedētis q̄ contrariat̄ huic qꝛ ibi dꝛ ꝙ est cōis. sed Dy. vult ꝙ sit solius ipsius filie. dicit Bart. ꝙ lec. Dy. procedit si pater fuit stipulatus de mādato filie. et ita dicit instr̄m. vel si dicat ꝙ de voluntate filie scꝫ precedente qꝛ requisiuit patrē vt stipularet̄ quo casu volūtas idem operatur ꝙ mandatū. sed tertia lec. debet ītelligi ꝙ filia nō mādauit nec patrē reqsiuit sed potius ecōuerso pater eā reqsiuit ⁊ fecit eā cōsentire ex postfacto quo casu volūtas nō operat̄ idem ꝙ mandatū. sed quid ad rūbum. Respōsio licet nō declaret ꝑ eā que dixi in. l. que dotis. qꝛ natura mādati est. vt actus fiat ad cōmodū mādātis videt̄ ergo tūc pater stipulatus ꝓcuratorio nomine filij ⁊ ad ipsius tantū cōmodū ⁊ sic videt̄ sibi donasse. Et hoc videt̄ ꝙ etiā si fuit stipulatus sibi si tñ dixit ꝙ de mādato filie videbit̄ stipulatus ꝓcuratorio noīe ⁊ acquirit̄ sibi actio directa. filie vero vtilis sine successione lꝫ regulariter secus qꝛ ꝓcuratori acquirit̄ ⁊ tenet̄ cedere. l. possessio. §. si pos. de acqui. pos. Quid autē si nō apparet de

mandato

mandato nec ꝙ voluntas precesserit.sed solum ꝙ pater volū-tate filie fuit stipulatus.Barto.non declarat ego dicā locū ha bere tertiam lect.postq̄ fuit stipulatus super re cōmuniter ad ambos pertinēte.⁊ sic erit actio cōmunis.⁊ tradit Bal.hic no-tabilem theoricā.si queritur an actus factus voluntate mea di catur factus de meo mandato an simpliciter de mea voluntate que potest esse sine mandato ꝙ aut actus ille ptinet ad me dū taxat ⁊ videtur factus de meo mandato:aut ad alium ⁊ tūc se-cus si importat potius consilium.vt.l.ij.in fi.mandati.aut per tinebit ad vtrūq; ⁊ inspicitur an voluntas precesserit an fuerit secuta.Tu adde tertium casum an dubitetur qd dic vt.s.dixi. ¶Et ex predictis arguit ad questionem quam dixit se vidis-se examinari et nullum sciuisse aliquid boni dicere.†Si ali-quis accusat te ⁊ dicit se hoc facere de voluntate mea quis dica tur accusator an ego vel ipse certe ipse non meminit quia fuit questio Jaco.but.quam refert Joan.an.in addi. Specu.in ti. de accusa.in prima parte Specu.sup rubrica ⁊ latius ꝙ faciat Bartol. quia statutum Bonon̄.dicit ꝙ de iniuria facta alteri seu maleficio non possit alius accusare sine voluntate offensi. pone ergo ꝙ fui offensus ⁊ tu accusas ⁊ dicis te accusare de vo lūtate mea solum.hic Bart.omittit quis dicatur accusator:ꝑm theoricam Bar.videtur ꝙ ego quoniā istud negotium princi-paliter ad me pertinet.quia ego sum offensus ⁊ sic videris ac-cusare procuratorio nomine meo tamen ipsi determināt con-trarium q̄ꝛ vitiaretur accusatio cū non possit quis procurato-rem accusare.[a] ⁊ ideo tu videris accusator ⁊ si nō probas tu pu niris de calumnia ⁊ non ego in hoc est vtilis ista inuestigatio. theorica vero Barto.procedit in actu qui potest geri per pro-curatorem.tenendo ergo istam lec.Dy.non obstat cōtrariū.d. l.quoties.quia ibi actio erat solius patris hic solius filie. Itē ꝑm istam lec.tex.in fi.dum dicit ꝙ viuente filia pater submoue tur exceptione debet intelligi indistincte etiā si aliam causam contradicēdi non habeat ⁊ etiam si pater velit cauere de rato. illa enim locū habent quando actio cōmunis erat non quādo solius filie.†Octaua lec.que est etiā bona ⁊ notabilis in se est vt intelligat̄ tex.quādo fuit stipulatus sibi soli.quo casu actio est ipsius solius.⁊ filia perdit ius cōmune ⁊ etiā consolidatio-nis ⁊ solus pater potest agere nec habet necesse cauere de rato ⁊ hoc totū colligitur ex illa.l.quoties.si tamen filia cōtradice-ret expresse ⁊ causam contradicēdi haberet ⁊ pretēderet inter-esse.q̄ꝛ si solueretur patri eam dissiparet ⁊ nō posset eā dotare in sequēti matrimonio ꝙ adhuc filia admittatur ad cōtradicē dū ⁊ repellendū patrē ab agendo his cōcurrētibus ⁊ ita potest intelligi hec.l.in fi.ꝑm istū intellectū qui est satis equus. tamē cōtinet diuinationē cum oportet subaudire ad tex.omnia ista. tamen istud tenetur per doc.qd est notandū ⁊ singulare. Cete re lectu.que ponunt̄ in glo.nō sunt bone.vt dicā super eis apo stillādo glo.¶†Circa tertiū casum qui colligit̄ ex tex.a cōtra-rio sensu op.ꝙ etiā si filia decessit cū liberis adhuc patri agen-ti nō obstat exceptio cuius cōtrariū hic innuitur.quia ꝑm verā opi.dos profectitia nō donata redit ad patrē etiā si filia deces-sit cū liberis:vt.l.dos a patre.cū ibi no.C.eo.Sol.Mar.hic nō fatetur.imo dicit eā remanere penes maritū pro quo optime facit ista litera a cōtrario sensu sed alia opi.cōmuniter tenet̄. ⁊ ad istū tex.respondet dupliciter.†Primo subaudiat̄ maxime. q̄ꝛ idem si cū liberis.si ponim⁹ q loquatur in dote profectitia. vel dic ꝙ potest loqui in aduētitia ⁊ tūc stat proprie quia in il-la actio est solius filie etiā iure isto.vt.j.e.caius. ⁊ sic in ea habe bat heredes liberos[b] ⁊ si liberi nō extabāt per partē ⁊ hoc colli ligitur ex glo.hic positis ⁊ tūc patri stipulando simpliciter cē-seretur stipulatus ipsi filie cui⁹ solius erat actio.vt.s.dixi. Su per prima lect.glo.l.ibi patri siue filie agenti obstat exceptio.et tūc non obstat cōtrariū de.l.quoties.q̄ꝛ ibi fuit stipulatus sub vnica cōditione tm̄.s.si matrimoniū dissoluatur.⁊ illa cōditio extitit hic vero sub triplici cōditione si fieret diuortiū.⁊ si post-ea mulier decesserat.⁊ sine liberis decederet ⁊ nō extiterat nisi prima ī fi.huius.l.quia filia viuebat.Sed ista lectura nō est bo na primo q̄ꝛ tex.dicit si cōditio ⁊c.sic innuit ꝙ vnica tm̄ condi-tio fuit apposita.qd autē postea subditur in text.⁊ postea ⁊c.nō fuit appositū in cōditione preterea stipulatio nō esset cōmissa ipso iure ex quo alie due cōditiones nō extitissent. vt in.l.cede re diē.de verb.signi.iūcta.l.si heredi plures de cōdi.insti. vnde nō obstaret exceptio cū nulla cōpeteret tenet actio cuius con-trariū dicitur in fi.nisi intelligar de exceptione intentionis vel dic ꝙ ipse volebat agere actiōe pria q̄ nō erat adhuc sublata p stipulationē cuius cōditiones nondū extiterāt. vnde bene dat̄ exceptio q̄ꝛ cōpetebat actio mero iure.Sed cōtra q̄ꝛ licet nō es-set extincta sperabatur extingui si ꝯditiones extitissent.ergo nō poterat ī iudiciū deduci.vt.l.pecuniā.si cer.pe.dicit Bart.vnū bonū verbū ꝙ actio que speratur tolli per nouationem bene potest deduci in iudiciū de volūtate illius ad cuius cōmodum speratur nouari.licet hic speratur nouari ad cōmodū patris ⁊ ipsemet pater agebat.Ego nescio quid velit dicere: nā hoc nō potest deducere ex effectu:vt patet ex tex.⁊ etiā dixi in.l.iul.de cōdi.inde.†ꝙ si fui stipulatus sub cōditione id qd mihi debebi tur pure animo donādi non possum interim agere ex pura.q̄ꝛ videt̄ actū ꝙ nō agā quousq; extat conditio ad hoc vt si existat sequēs stipulatio habeat quid nouet.Sed Bar.hic videt̄ senti re cōtrarium.⁊ puto ꝙ nō bene no.tamen dictū suū in eo qd.s. dixi ad limitationē.l.pecuniam.si cer.pe.Super secūda lec.ibi primo ⁊ secundo casu replicatur in quātū dicit primo ista glos. est corrupta q̄ꝛ in primo casu hui⁹.l.non obijcitur exceptio nec est necessaria replicatio.debet ergo dicere hoc secūdo casu ꝑm Bart.tunc ergo non obstat.l.quoties.quia licet pater repellit̄ ab agendo filia viuente ⁊ nō consentiente vt hic.quia tn̄ fuit sti pulatus sibi soli contra exceptionem potest replicare per.l.cō trariam.Ista lec.nō est vera.nam aut ipse intētat actionē pri-mā ⁊ tunc postq̄ extiterat cōditio sub qua stipulatio facta fuit ipso iure repellitur.quia illa est sublata iure nouationis.vnde nō habet locum exceptio vbi nulla est actio et per cōsequēs nō posset iuuari replicatione que datur ad coadiuuandū actionē que erat in rerū natura.licet inefficax per exceptionē esset:vt.l. sub pretextu la prima.§.de transact.Aut intentat actionem ex stipulatu.⁊ tunc nulla potest obijci exceptio postq̄ conditio ex titerat ⁊ filia consenserat stipulanti.ergo non est necessaria re-plicatio.¶No.tamen ex ista glo.dū dicit inspecto tenore actio-nis ex stipulatu.nam innuit ꝙ iure veteri dabatur actio ex sti pulatu legalis.sed hoc non est verum quia hoc est introductū per iustinianum sola ergo actio de dote vel rei vxoria dabatur vt no.C.de rei vxo.actio.per doc.in.l.j.

Si pater. †Etiā pro dote soluta matrimo-nio dissoluto cōpetit actio de do-te.h.d.¶In tex.ibi ignorans:quid si sciebat matri. solutū.Respondetur si actio de dote erat solius pa-tris:vt quia erat solutum morte filie videtur donasse:vt nullo modo poterit repetere.l.cuius per errorē.de reg.iur. sed si erat ipsius filie:vt quia erat emancipata vel erat cōmunis q̄ꝛ in po testate nō potuit donare in preiudicium filie: vt.s.eo.l.ij.§.ꝙ si in patris.ideo videtur dicendū idem ꝙ hic vel potest dici ꝙ non ipse repetet.sed filia:quia scienter soluendo videtur se ex-clusisse ⁊ q̄tum in eo fuit videtur donasse arg.in.d.l.ij.§.item si voluntate. ¶In tex.ibi no.per indebiti condi.videbatur cō trarium.quia postq̄ matri.erat solutum pater erat tutus ex-ceptione dolo facis.vt.j.eo.si socer.§.lucius.cum maritus esset eidem patri restiturus si filia non habebat causam cōtradi-cendi.vt.s.eo.dotem.⁊ ista exceptio est perpetua ⁊ reputat̄ fa-uorabilis postq̄ nō est cōtra dispositionem iuris cōmunis.vt no.in.l.qui se debere.de condi.ob cau.⁊ sic inducit condi.inde. vt.l.qui excep.de cōdi.inde.⁊ qd ibi dixi. sed hoc ideo cōtingit hic ꝑpter fauorē dotis ⁊ fauorabilior est actio de dote ꝙ cōdi. indebi.ne fiat preiudiciū filie propter morā patris.si daret con di.illā inde esset propria ipsius patris.⁊ in illa nō haberet filia cōmunionē ⁊ hoc contingeret propter morā patris. q̄ꝛ si soluis set ante solutū matrimoniū ꝯpeteret actio de dote que esset cō munis ⁊ ideo extra istū casum secus est vbi cessant rationes ꝑ-dicte.⁊ ista loquitur contrariū formatū in glo.de leg.si quis do mum.§.imperator.⁊.locati.

2 ¶In fiscum nō transeunt illa que post mortem cōfiscati de-uentura sunt ad filios vt filios non vt ad heredes et quid de feudo vel emphyteosi.

3 Dos postq̄ est exacta ꝑ patrē nō est tractandū de cōsolidatiōe fienda in filiā q̄ꝛ actio de dote extincta est.⁊ sic resoluta cōio.et qualiter transmittatur tunc ad heredes patris.

4 Si auus dedit dotem pro nepte.per eius mortem cōsolidatur actio in neptem.licet viuat eius pater.

1 In insulam. †Mora ciuilis patris cō-tingēs ante dotis exactio-nē cōstāte matrimonio vel eo soluto facit actionē de dote in solā filiā cōsolidari.h.d.notabiliter. Et pri-mo loquit̄ q̄ꝛ cōstāte matri.pater deportatus est vsq; ibi post. Scdo q̄ꝛ eo soluto ⁊ sic vnū dictū ꝑ aliud nō est supfluū.et hoc voluit glo.j. ¶In text.ibi actio dotis ad filiā pertinet:q̄ꝛ per deportatione patris filia efficit̄ sui iuris cū patria potestas sit de iure ciuili:vt.s.de his qui sunt sui vel alie.iur.l.ij.cū se.⁊ de portatus perdit ea que iuris ciuilis sunt cū ꝑdat ciuitatē sicut ergo q̄ꝛ efficitur sui iuris ꝑ mortē naturalē patris vel ꝑ eman cipationē consolidatur actio in eā ita ⁊ tūc.¶†Sed contra ꝙ imo ius qd habebat pater in hac actione trāseat ī fiscū.s.eo.l. si cōstante.§.fi.⁊ sic erit cōis inter fiscum ⁊ filiam.So.notabili ter ꝑm Bal.in fiscum nō transeunt illa que post mortē cōfiscati

Margin notes:

[a] ¶Accusare nisi haberet mandatum ⁊ in mādato esset dies ⁊ tēpus cōmissi delicti et ea q̄ requirūtur ad hoc vt cōstituēs oblige tur vt voluit Lu do.Ro.ꝯsi.lx.in popularib⁹ aūt quis per aliūnō accusat.l.licet.s. de procur.⁊ in.l. pe.§.ad crimen de pub.iudi.

[b] ¶Heredes liberos adde eundē Paulum consi. cclxviij.in secundo impressis vbi ponit quid si filia facit donationem de dote quā fuit stipulata sibi reddi an talis donatio ꝑ-iudicet filijs filie quid autē in scdo matrimonio ē aucta dos ⁊ decedat mulier filijs suppletionis ex primo an illud plus reuertatur ad patrē vel filios. vide bal.ꝯsi.cclxxxix. j.lib. ⁊ in pdicta materia vide eūdem Pau.cōsi. cclxvij.et ancb. consi.cccl.

a ¶ Vel emphy- a teosis. de hoc la te p Alex. consi. xxiiij. j. lib. ⁊ consil. lxxxviij. iij. lib.

deuentura sunt ad filios vt filios: non vt ad heredes imo ad eosdem filios deuoluũtur acsi pater naturaliter esset mortuus hoc probatur hic notabiliter: ⁊ ideo in fiscum non transit feu- dũ vel emphyteosis[a] que post mortẽ confiscati deuentura sunt in filios vt filios: vt ꝓbatur per hãc. l. ⁊ hoc etiam tangit Bal. in. l. j. C. de bo. lib. ⁊ Bartolus in. l. finita. §. si de vectigalib⁹. de dam. infect. reprobãdo Specu. in titu. de feu. §. quoniam. de. xl. vbi videtur tenere ꝙ transeat in fiscũ quousqȝ cõfiscatus natu raliter viuit: sed eo mortuo reuerteret̃ ad liberos vel ad agna- tos et pro ipso optime facit. l. statius. §. cornelio. de iure fis. ⁊. l. peto. §. prediũ. de lega. ij. ⁊ quod not. glo. in aut. ingressi: cir- ca fi. C. de sacrosan. ec. vbi dicit ꝙ transit in monasterium qđ in greditur feudatarius vel emphyteota quousqȝ naturaliter vi uat breuiter licet illa ꝓcedãt in his que ad alios deuẽtura sunt per mortẽ confiscati ex dispositione testatoris: quo casu loqui- tur. §. cornelio. ⁊. §. prediũ. non sic in feudo vel emphyteosi: q̃ ex liberalitate concedentis proueniunt et potius habentur a genero q̃ ab ip̃o cõfiscato per. l. ij. ꝗ. de interdi. ⁊ rele. ⁊ hoc pro- batur expresse in. c. si vasallus culpam. si de feu. fue. controuer. ⁊ in. c. j. si vasal. feu. pri. per que capitula Bart. reprehendit spe cula. ⁊ est casus in. c. felicis. circa mediũ. de penis. vbi dicit bo- na cõfiscanda seu feuda ad dñm reuerti: ⁊ hoc quãdo crimẽ nõ contingit dominum feudi quo casu si habet filios ad agnatos deuoluitur feudũ ad ipsos: vt in iuribus. s. allegatis: si nõ ha- bet reuertitur ad dñm: vt. d. c. felicis. si autẽ concernit dominũ indistincte ad ipsum deuoluitur: vt in. c. j. §. denicȝ que fuit pri ma causa bene. amit. ille tamen tex. videtur velle ꝙ delictũ pa- tris etiam nõ cõmissum contra dominũ licet non faciat feudũ cõfiscari nocet tamen filijs feudatarij ⁊ deuoluitur feudum ad agnatos si erat antiquũ qȝ plus potest nocere filijs q̃ agnatis

b ¶ Post guerrã vide ange. consi. cclxxxiiij.

3 tene mẽti qȝ quotidiana sunt ista. ¶ † In vltima glos. ibi. nam tunc secus esset. not. istam glos. que semper allegatur ꝙ postq̃ dos fuit exacta per patrem non est tractandum de cõsolidatio ne fiẽda in filiam qm̃ actio de dote extincta est. ⁊ sic resoluta cõ- munio. vñ nõ põt amplius cõsolidari sed efficit̃ vnũ patrimo niũ cum paterno. ⁊ si trãsmittitur ad oẽs heredes patris nisi in casu propter inequalitatẽ vitandã. si alia filia fuisset dotẽ lu crata vt est casus singularis i. l. fi. C. cõia. vtri. iu. ⁊ ꝓbatur ista glo. in. l. ij. C. de bo. q̃ lib. Intellige istã glo. in vera exactione se cus in ficta. vt si pr̃ successit marito lȝ successio vim solutionis

4 habeat. vt. ꝗ. e. si socer in pñ. ¶ † Vltimo scias ꝙ si auus dedit dotẽ pro nepte per eius mortẽ cõsolidatur actio in neptẽ licet viuat eius pater idemqȝ filius. vt. s. de iur. doti. l. auus.

2 ☞ Si aliqui ex testib⁹ dicũt ante guerrã ⁊ aliqui post guer- rã. reducunt̃ ad concordiã. vt primi intelligant̃ ante guerrã. s. fi nitam. secundi post guerram scilicet incohatam.

1 **Fructus.** † Maritus putatiuus nõ lucrat̃ fruct⁹ do tis tãq̃ marit⁹ tamẽ de ipsis retinet qua- tenus i vxorẽ putatiuã vel in p̃dia dotalia necessarios sumpt⁹ vel vtiliter impẽdit. h. d. ¶ In text. ibi ante causam liberalem idẽ si ip̃a causa pẽdẽte: qȝ tenet̃ eã interim alere sm̃ Ja. de are. Vel expone añ cãm liberalẽ. s. finitã: ⁊ sic duob⁹ modis possunt

2 ista verba intelligi. † vñ inducit̃ ad. q. de testib⁹ quoꝝ aliqui di

b cũt añ guerrã. ⁊ aliqui post guerrã[b] vt reducant̃ ad cõcordiã. qȝ primi intelligant̃ ante guerrã. s. finitã. secũdi post guerrã. s. incohatã. argu. in. c. cũ extra. de testi. ⁊ no. in. l. ij. §. creditum. si cer. peta. ¶ In tex. ibi assumptos. idest consumptos. Quid autẽ in illis qui nõ sunt cõsumpti in necessarias impẽsas mulieris vel predij dotalis an debeãt restitui dño hui⁹ serue. Barto. hic videt̃ sentire ꝙ non. nec obstat ꝙ bonefidei possessor facit fru- ctus suos. vt. l. q fit. §. q alieno. de vsur. et eos lucrat̃ vt insti. de re. diui. §. si qs a nõ dño. qȝ illud in eo qui simpliciter est bonefi dei qȝ possidet rem tanq̃ suã omni respectu. sed hic nõ sic. quia licet credat se dñm tñ scit se teneri ad restituẽdũ solu. matri. sed glo. q̃ est hic sup̃ ṽsi. cõpẽsatis vr̃ velle cõtrariũ ꝙ eos lucretur nõ tanq̃ maritus sed tanq̃ bonefidei possessor. ⁊ hoc placet si erãt cõsumpti. ⁊ ex eis nõ erat effectus locupletior. qȝ vt dicim⁹ in bo. fi. possessione alias tenere(t) restituere p cõdi. sine causa vt plene no. in certũ. C. de rei ven. secus si esset verũ matrimoniũ: qȝ tũc lucraretur etiã vltra q̃ sustineat onera matri. ⁊ etiam si extãt vel sit effect⁹ locupletior hec est vna dr̃ia inter maritũ pu tatiuum ⁊ verũ. Alia est qȝ verus maritus nõ tenetur expẽsas necessarias quas facit ad vtilitatẽ fundi dotalis perpetuã cõ- pẽsare cũ fructib⁹ etiã si quos habet vltra q̃ sint onera matri- monij. imo põt illas repetere ⁊ fruct⁹ lucrari. vt. s. eo. diuortio §. impẽdia. ver. plane. sed iste putatiuus maritus tenet̃ tales i pẽsas cõpensare cũ fructibus etiã quos restituere nõ tenet̃ pu ta cõsumpto ⁊ ex quibus effectus non est locupletior. ⁊ si expẽ- se excedunt illud tm̃ potest repetere in quo excedũt. ⁊ hoc vult ver. sumptus vero qui statim sequit̃ ⁊ etiã glos. sensit hoc in. §.

c ¶ §. pe. dicit ro ma. consi. ccccxvij. vbi de hac mate ria consului ꝙ nũ q̃ potuit inueni re hanc glo.

impendia ⁊ sic matrimonium putatiuum quantũ ad commo dũ mariti nõ habet illa priuilegia que habet verum: vt hic pa- tet licet secus quoad cõmodũ mulieris possit dotẽ putatiuam repetere: vt. s. eo. si cũ dotẽ. §. fi. qđ dic vt ibi et ex istis remanet iste. §. declaratus ⁊ vtilis.

2 ☞ Quando marito promittitur dos si sibi nõ soluatur inte- graliter nõ tenetur maritus onera matrimonij subire. sed po test vxorem repellere ⁊ ad domum patris remittere.

3 Si maritus recepit vxorem sine promissione dotis non potest eam repellere sed tenetur eã alere sicut si dotem habuisset. Dos si consistit in pecunia ⁊ pro ea fuerunt data pignora. tunc fructus pignorum lucratur vir: nec tenetur eos in sortem com putare et si non fuerant data pignora an possit petere vsuras promissas ⁊ nu. 4.

4 Quod regulariter secus sit in alio creditore vt non lucret̃ fru- ctus pignorum.

5 Soluto matrimonio si mulier repetẽs dotẽ passa est morã ab heredib⁹ viri vel etiã heredes mulieris ab ip̃o viro an possint propter hanc morã aliquid petere. nomine vsurarum.

1 **Vsuras.** † maritus qui nõ sustinuit onera matrimo- nij nõ põt petere vsuras dotis ꝓmisse ⁊ nõ tradite. h. d. sed si sustinuit: vsure cũ vsuris cõpẽsantur: hoc etiã dicit. Casus. Pater promiserat ducẽta in dotem ⁊ centum tan tũ soluit et stipulatus est vsuras pro tempore quo maritus tar dauerit restituere soluto matrimonio: ⁊ ecõuerso maritus sti- pulatus est vsuras aliorum centum pro tempore quo pater tar dauerat soluere vtercȝ tardauit ⁊ soluto matrimonio pater re petit centum cum vsuris ⁊ maritus vult cum vsuris compẽsa re vsuras in qua dicit patrem incidisse: ⁊ certe potest si sustinuit onera matrimonij. Si autẽ non sustinuit pater non potest vsu

2 ras petere: ⁊ sic non est locus compensationi. ¶ † Sed contra quia quãdo marito promittitur dos si sibi nõ soluitur integra liter non tenetur onera matrimonij subire imo potest vxorem repellere: ⁊ ad domuȝ patris remittere vt est glossa singularis

c in aut. de nõ eli. secũdo nub. §. penul. ⁊ no. Bal. C. ad velle. l. fi. ⁊ Cy. in. l. ꝙ in vxorẽ. C. de neg. gest. So. verũ est ꝙ nõ tenet̃ ali mẽta prestare vt in dictis iuribus tamen nõ potest propterea vsuras petere postq̃ alimẽta nõ prestitit: ⁊ iste est casus hic qȝ nõ debet vtrũqȝ habere scȝ ꝙ sit exoneratus ⁊ habeat vsuras

3 tanq̃ sit oneratus. † Si autẽ recepit vxorẽ sine promissione do- tis tunc non potest eam repellere sed tenetur eam alere sicut si dotem habuisset et imputet sibi quare recepit ⁊ iste est casus in l. fi. C. de diuor. ⁊ in aut. de nup. §. si quis enim. ⁊ facit. s. de reli gi. l. ꝙ si nulla. Si aũt sustinuit onera matrimonij tunc de iure ciuili põt petere vsuras vt hic de iure canonico videt̃ idẽ p. c.

4 salubriter extra de vsur. † Tu aduerte. si dos cõsistebat in pe- cunia ⁊ pro ea fuerunt data pignora tũc fructus pignorum lu- cratur vir nec tenetur in sortem cõputare: vt ibi licet regulari ter secus in creditore qui non sustinet onera: vt in. l. j. ⁊. ij. C. de pigno. acti. alias essent vsure si ageretur ꝙ nõ computaret in sortem ⁊ non valeret pactũ. vt in. c. illo vos. de pigno. sed si nõ fuerũt data pignora aut querim⁹ an possit petere vsuras pro- missas puta tãtum pro centenario. ⁊ dicendum ꝙ non: quia pe teret vsuras. Aut querim⁹ an possit petere quatenus impen- dit in vxore. ⁊c. dicẽdũ ꝙ sic qȝ petit vt interesse damni emergẽ tis non lucri cessantis per ea que notantur in. l. socium qui in eo. s. pro soc. et istud potest transcendere vsuras ⁊ etiam potest esse minus q̃ vsure consuete ⁊ imputet sibi pater qui dotẽ non soluit nã presumptio est contra morosum ⁊ pro marito ꝙ si do tem habuisset tantum ex ea licite lucratus fuisset ꝙ sufficeret ad sustinẽdum onera ⁊ ita reduco ad concor. multa dicta cano-

5 nistarum in hac materia in dicto capitulo salubriter. † Ecõtra vero dicunt doctores ꝙ si soluto matrimonio mulier est passa moram ab heredibus viri vel etiam heredes mulieris ab ipso viro nõ possunt propter hanc moram aliquid petere nomine vsurarum quia non subest hic eadem ratio. vt notãt canoniste in dicto capitulo tamen per statuta terrarum cõmuniter pro- uidetur de hoc tetigi. s. eodem. l. diuortio. in principio. ⁊ ideo si mulier esset missa in tenuatam bonorũ mariti non lucraretur fructus sm̃ ꝙ cõmuniter videntur tenere doctores. Bal. tamẽ tenuit contrarium in aut. ei qui. C. de bo. auto. iu. pos. ver. q̃ro si mulier. ⁊ reputat valde extraneum dicere in contrarium di- cens ꝙ est maior ratio in ea q̃ in marito.

2 Fingitur potius iurgium q̃ diuortium quãdo mulier reuersa est incontinenti.

Si inter primum matrimonium seu diuortium: ⁊ recõciliatio nem interuenit aliud matrimoniũ cũ tertio. an auferatur ius quesitum ad dotis repetitionem.

3 Si duo fecerũt inuicem pacẽ. et promiserunt se non offendere sub certa pena fisco applicanda postea alter alterũ offendit et sic pena

sic pena est cōmissa:deinde pacem iterato faciunt: ꝛ remittunt omnem penam ꝙ non preiudicent fisco.

1 **Ad virum.** †Reconciliatio matrimonij non nocet extraneo cui quesitū erat ius ad repetitionē dotis ex solutione iam facta.h.d.¶ In tex.ibi:ex stipulatione.sup.vel pacto:vt.s.eo.l.si cū dotē.in princi.ꝛ.C.de rei vxo.actio.§.accedit.¶ In tex.absolutio continet̄ videbat̄ contra p l.si mulier.s.eo.quasi fingatur hoc matrimonium nunꝙ fuisse dissolutum ex quo fuit reintegratum : ꝛ sic illi extraneo nunꝙ fuisse ius quesitum ad dotis repetitionē: vt.l.plerisq̄.s.de ritu nup.sed ad.l.si mulier.respōde ꝙ loquitur qñ ipsa mulier dotē dedit ꝛ fuit sibi stipulata:tunc em̄ censet̄ eandē dotē in sequēti matrimonio repetijsse ꝛ potuit hoc facere: iō iudiciū dissoluit̄ ꝛ maritus absoluitur.hic qsi extraneus cui non potuit mulier preiudicare sine suo consensu.secus si consensisset: vt.s.de pac.

2 do.l.cū maritus.§.j.ad scdm rñdetur ꝙ loquit̄ †qñ incōtinenti reuersa est quo casu fingitur potius iurgium ꝙ diuortiū. et sic etiā si extraneus dedisset dotem ꝛ fuisset pactus vel stipulatus nō videretur sibi aliquod ius quesitū ad repetitionē secus quando ex interuallo vt hic.¶ Sed quid si inter primū matri. ꝛ reconciliationem istam interuenit aliud matrimo.cū tertio. respōdeo:tūc etiā si ipsa mulier se dotauerat ꝛ fuerat stipulata nec dotē exegerat videt̄ ꝙ sibi nō auferat̄ ius quesitū ad dotis repetitionē per.d.l.plerisq̄.vbi hoc colligitur.tñ istud videtur verum si dederat dotem in scdo matrimonio:ꝛ tunc eandē dotem cēseat̄ dedisse in hoc tertio recōciliato:vt dixi in.d.l.si mulier:al's censetur primā dotē nō coacta in hoc tertio repetijsse: vt.l.dotē.s.de iur.dot.¶ Et allegat Bal.istum tex.ad.q.si duo fecerunt inuicem pacem ꝛ promiserunt se nō offendere sub certa pena fisco applicanda postea alter alterum offendit ꝛ sic pena est cōmissa:deinde pacem iterato faciunt ꝛ remittunt omnē penam ꝙ non noceat fisco cui erat quesitū ius.hoc tamen dicit esse verum si notarius fuit stipulatus noīe fisci.al's posito ꝙ ex stipulatione partis fuisset acquisitū ius fisco.per id qd̄ habet̄ in.l.j.in fi.de iure fisci.bene poterit pars auferre per id qd̄ not. Bart.in.l.qui rome.§.flauius hermes.j.de ver.obli.ꝛ per.l.ij. s.de seruis expor.Tamen istud nō videtur:q2 ius tibi quesitū ex meo contractu vel stipulatione seu pacto tibi auferre non possum:vt.l.j.§.ij.de stip.ser.ꝛ qd̄ no.in.l.certi cōdictio.§.si nūmos.s.si cer.pe.ꝛ qd̄ ibi no.per doc.Nam si mutuo tuo nomine nō possum ex interuallo stipulare mihi ꝛ auferre tibi ius quesitum ex numeratione.ꝛ istud dictum Barto.in.§.flauius.reprehenditur ꝛ contrariū no.in addi.Specu.de instru.edit.§.nunc vero aliqua.in addi.que incipit per superiora.Nec obst.ille.§. ꝛ.l.ij.de serui.expor.q2 loquuntur in seruo cui non erat perfecte ius quesitum ex contractu domini.

2 Maritus qñ vtit̄ hoc priuilegio in eo qd̄ sibi relinquendū est p vita nō debet attendi prior dignitas eius ꝗ fuerat anteꝙ veniret ad paupertatē sed relinquitur iudicis arbitrio.

3 Debitor meus ex cōtractu vel quasi mecū celebrato nō potest me inuito liberari: volēdo mihi cedere actionē cōtra debitorē suū:ꝛ ipsum dare insolutū secus si tenet̄ mihi propter hoc solū ꝙ habet contra alium actionem.

4 Quādo quis habet priuilegium ne cōueniatur vltra ꝙ facere possit:si habet artē de qua possit viuere licet nihil aliud habet in bonis non potest vti illo priuilegio.

1 **Si maritus.** †Maritus non tenet̄ cedere actionem mulieri cōtra suū debitorē si nihil aliud habet qd̄ sibi advitā sufficiat.h.d.ꝛ gl.ponit plures expositiones sed oēs tendunt ad hūc finē.¶ In tex.ibi:ad dotis quātitatē supple sufficientē.tamen si cederet actionē nihil remaneret marito de quo possit viuere q2 nihil aliud habeat nō tenet̄ mandare.i.cedere actionē cōtra illū.ꝛ hoc est qd̄ sequit̄ nec mādare ꝛc.ꝛ idē videt̄ si cōtra ipsam mulierē maritus habebat aliquā actionē vt non teneat̄ eam liberare ꝛ cōpensare cū dote.si illud erat necessariū ad vitam mariti s3 possit petere. An autē hoc sit verum dic vt dixi.s.eo.l.facere posse.nam aliud videtur in muliere ꝙ extraneo debitore.dicit autē hic Ja.de are.quē sequit̄ Bar.ꝙ si mulier similiter nō habebat aliqd : vñ viueret nō potest maritus cōtra eam vti hoc priuilegio:q2 tunc cōcurreret priuilegiatus cum priuilegiato eodē priuilegio: ideo prefertur mulier que tractat de damno vitando cum dotem dederit tam in agendo ꝙ in defendendo:q2 omnis charitas incipit a seipso:vt.l.pses.

2 C.de serui.ꝛ aqua.ꝛ ibi no.† Dicunt etiam doctores ꝙ quādo maritus vtitur hoc priuilegio in eo qd̄ sibi relinquēdum est p vita nō debet attendi prior dignitas eius que fuerat anteꝙ veniret ad paupertatē: vt si tūc tenebat plures famulos ꝛ equos vt debeat sibi tantum dimitti ꝙ possit eosdem tenere s3 attenditur status patris:q2 debet de minori contentari ꝛ totum hoc

3 relinquat̄ iudicis arbitrio.facit.l.j.C.de nup.cū si.¶ †Dicunt etiā doct.si debes mihi centum ꝙ non potes me inuito liberari volēdo cedere mihi actionē cōtra debitorē tuū ꝛ ipsum dare in solutū.ista tamē.l.nihil facit ad hoc q2 mulier bene volebat hoc.nos loquimur qñ creditor recusabat.dic ergo ꝙ aut tenebaris mihi ꝑpter hoc solū ꝙ habebas cōtra aliū actionē.ꝛ tūc liberaris ipsam cedendo:vt.l.qd̄ debet̄.s.de pecu.facit.j.l.ꝑxi. §.j.v.rñde.aut teneris ex contractu vel quasi mecū celebrato:ꝛ tunc secus:vt.l.nam ꝛ seruius.§.fi.de neg.ge.iuncta.l.ij.§.creditum.s.si cer.pe.nisi aliquid in bonis nō habeas:vt in.l.cum

4 em̄.tamē cū aut̄.ibi posita.C.de sol.¶ †Ultimo no.gl.ꝗ est hic ꝛ reputat̄ singularis ꝙ qñ qs habet priuilegiū ne cōueniatur vltra ꝙ facere possit si habet artē de qua possit viuere l3 nihil aliud h3 in bonis nō potest vti illo priuilegio.de hoc etiā in gl. C.de dona.l.si qs argen.§.j.ꝛ tetigi.s.eo.l.maritum.

2 Successio an habeat vim solutionis.
Ficta solutio aliquando tollit ius consolidationis.

3 Inter patrē ꝛ filiū vel filiā in ꝑtāte non potest esse iudiciū iure actionis s3 potest filius implorare officiū iudicis ꝯ patrem.

4 Pater cōpellit̄ dotare filiā nō iure actionis : s3 officio iudicis nobili qd̄ transit contra heredes patris:ꝛ quid si fuit maritata sine dote:ꝛ an tunc possit succedere vna cū alijs filijs stante statuto ꝙ nō succedat stantibus masculis.

1 **Si socer.** †Licet socer succedat genero non tamē filia ꝑdit ius cōsolidationis imo facta sui iuris agere poterit cōtra heredes patris sui vel etiā cōtra ipsum patrem tanꝙ heredem mariti.h.d.istud prin.valde singulare.Et ratio dubitandi erat q2 postꝙ dos exacta est p patrem a viro cessat ius cōsolidationis:vt no.s.eo.insulam.in prin.per glo.sed ista successio videt̄ habere vim exactionis cum aditio hereditatis habet vim solutionis:vt.l.stichū.§.aditio.de solu.ꝛ.l.si debitori.de fideius.sed certe aliud in vera exactione:aliud in ficta : vt dixi in.d.l.insulam.ꝛ que sit ratio tangit̄ in gloss.j.ꝛ ibi p doc.¶ In tex.ibi:cū herede eius.s.patris nō tanꝙ cū herede pris cui pater fuit heres heredis ꝛc.vt.l.fi.C.de here.insti.nam si alius fuisset heres mariti ꝙ pater posset illa mulier effecta sui iuris per mortē patris agere cōtra illum heredē: q2 actio esset in eam cōsolidata: eodē modo poterit agere contra heredē patris vt hic: q2 pater fuit heres mariti:ꝛ eodē modo posset agere cōtra ipsum prēm si per emancipationē esset effecta sui iuris nō tanꝙ ꝯtra patrē sed tanꝙ cōtra heredē mariti:vt.j.sequitur inv.ergo.intelligo ergo istum tex.qñ filia fuit exheredata a patre suo ꝛ alius fuit institutus:vt.j.ꝑxi.§.quousq̄ vō est in eiusdē patris potestate agere nō potest ꝯtra eū etiā tanꝙ ꝯtra heredē:q2 nō est adhuc in ipsam actio consolidata:ꝛ sic ius eligēdi ꝛ exercitiū actionis ꝑtinet adhuc ad patrē:vñ sicut viuēte marito vel alio instituto ipse solus pater agere posset ita ꝛ nūc potest retinere aduersus filiā bene tñ posset implorare officiū iudicis vt ipsam dotet in sequēti matrimo.etiā tanꝙ cōtra patrē : vt.l.q liberos.de ritu

2 nup.ꝛ hic in gl.fi.nō iure actiōis qd̄ no.¶ †In gl.j.in fi.ibi nō quātū ad alias supple ꝗ nō sunt accessorij s3 eque principales vt est filia.nā habent̄ vt duo rei credēdi:quoꝝ quilibet est principalis:vt in glo.seq.ꝛ ideo l3 alter solum succedat debitori nō extinguit̄ actio quo ad alterū:ꝛ sic nō habet vim solutionis:q2 si haberet extingueret̄ quo ad vtrūq̄.ꝛ.h.d.l.maritus.quā gl. allegat ꝛ ista est intentio glo.Sed Bar.dicit ꝙ successio habet vim solutionis ꝙtum ad hoc vt succedens non patiat̄ dānum non autem ꝙtum ad hoc vt lucret̄ cum alterius iactura : vt.l. heres a debitore.§.fi.de fideius.sed hic lucraretur cū iactura filie:q2 extingueretur ius consolidationis si vim solutionis haberet.Alij dicunt ꝙ ideo nō habet vim solutionis hic: q2 istud debitū nō erat certitudinarium ipsius patris dūtaxat cū filia haberet cōmunionē in actione ꝛ penderet ex futuro euentu:an ante exactionem dotis filia efficiat̄ sui iuris:quo casu censebit̄ filie ꝛ nō patris:vel econuerso filia moriatur ante exactionem viuente patre:quo casu fingitur semp fuisse ipsius patris successio:ergo contingens pēdente hoc dubio vim solutionis nō habet in preiudiciū filie.ꝛ hoc satis placet : sed ad idem tendit cū precedenti si bene inspiciat̄ ꝛ potius declarat.Sed an semp sit verū ꝙ ficta solutio nō tollat ius cōsolidationis.dic ꝙ non: pone in terminis pater qui ꝑmiserat dotem eā non soluerat. ꝛ tamen maritus ꝑmiserat sibi restituere dotem quā recipiet: postea solutū est matrimoniū si pater liberat maritum ab hac promissione p acceptilationē ꝗ vim solutionis habet:perinde est acsi ipse pater soluisset marito : ꝛ deinde marit⁹ restituisset patri:vt.l.iij.§.fi.de do.iter vi:ꝛ vx. ꝛ ista esset ficta exactio siue restitutio ꝛ tolleret̄ ius ꝯsolidatiōis s3 in casu hui⁹.l.in successione ista nō fingunt̄ interuenisse dicte numeratiōes. ꝛ no.hoc q2 subtile est ꝛ puto verissimū: vt ēt tāgā.j.ꝑxi.§.¶ In gl.seq.

ibi videntur esse duo rei stipulandi. hoc tamē nō est verū: vt dixi s. eo. l. non solū. tamē in hoc qd̄ hic dr̄ idē est in eis ꝙ in duobus reis stipulandi. ꝛ ita intellige gl. in illis eni sunt plures obligationes ꝛ plures actiones: sed inter patrē ꝛ filiam vnica tm̄ que cuilibet cōpetit insolidum. Item quilibet illorū habet exercitium ꝛ sine altero agere potest sed hic solus pater ꝛ non sine voluntate filie tacita vel expressa. ¶ In gl. seq. ibi. §. videamus. nō ergo hic fuit introductum per illum. §. cum idem esset iure isto: vt hic. ꝛ. s. eo. si cum dotē. §. eo autē tpe. si ergo actio q̄ erat cōis per emancipationē efficit̄ solius filie: vt hic. fortius cū dat̄ dos ꝓ filia emancipata. si pater non fuit sibi stipulatus vel pactus erat solius filie etiā hoc iure. l3 dos dicatur profectitia: vt l. profectitia. in fi. de iure doti. ꝛ ita no. ꝛ ibi dixi. s. eo. l. ij. §. ꝙ si in patris. in. j. glo. nec est verū. id qd̄ dicit glo. in fi. ꝙ hic ambulet actio de psona patris in filiam. nam ius qd̄ habebat pater in filiā nō transit: imo extinguitur ꝛ ius filie fortificatur tanꝙ remoto obstaculo: vt dixi in. l. non solum. sicut videmus in iure non decrescendi. C. de cadu. tollē. §. si autē disiunctim. ¶ † In glo. fi. ibi officio iudicis. No. duo ex hac glo. primo limitationē ad. l. lis nulla. s. de iudi. vbi dicit̄ ꝙ inter patrē et filium[a] vel filiam in potestate non potest esse iudiciū. nam hoc est verū iure actionis: sed bene potest filius implorare iudicis officiū cōtra patrē ꝛ in hoc poterit esse iudicium. facit. l. penulti. §. illo. C. de ne. ser. ¶ † Scd̄o no. ex glos. declarationē ad. l. q liberos. de ri. nup. ꝛ ad. l. fi. C. de do. promis. in quibus habet̄ ꝙ pater cōpellitur ꝛ tenet̄ dotare filiā q2 intelligitur non vt ad hoc cōpetat actio sed iudicis officium nobile. l3 gl. in. l. obligamus. §. lege. j. de act. ꝛ obli. videt̄ tenere cōtrariū ꝙ pater obliget̄: ꝛ sic iure actionis cōpellit̄. cōiter illa glo. reprobat̄ ꝛ tenet̄ ista cū fi. ꝙ nō sit obligatus ciuiliter vel naturaliter nec cōpetat actio licet sit astrictus ꝛ possit cōpelli. Sed cuius effectus est ista inuestigatio: quidā dicunt ꝛ videt̄ hoc sentire hic Bal. ꝙ istud officium iudicis est psonale ꝛ nō transit contra heredes patris: secus si esset obligatio. ꝛ actio hoc etiā voluit Dy. s. e. si marito. §. si voluntate. sed in. l. in insulam. in princi. sentit contrarium q2 dicit ꝙ fiscus qui successit patri tenebitur filiam dotare. ꝛ hanc partem sequit̄ Bar. vt not. per eum. s. eo. post dotem. nam ꝛ officiū iudicis cōpetens ꝓ alimentis transit contra heredem: vt. j. de libe. agno. si quis a liberis. §. item rescriptum. ꝛ no. per Cyn. in l. alimenta. in fi. de nego. gestis. Hec vera in filia non maritata. ¶ S3 quid si fuit maritata sine dote per patrem an possit implorare hoc iudicis officium contra patrem vt eam dotet[b] his diebus habui consulere. nam Guil. de cu. in. l. cum his. §. si mulier. de condi. inde. quē etiam sequitur Bar. in. d. l. obligamur. §. lege. determinat ꝙ non postꝙ est maritata: q2 ideo cōpellit̄ dotare vt maritetur. ꝛ ista causa iam est impleta ꝛ allegat̄ quasi pro casu. l. fin. C. de diuor. ꝛ in aut. de nupt. §. si quis igitur. ꝛ. §. seq. sed illi text. nihil faciunt bene probant ꝙ maritus qui eam recepit sine dote non potest dotem petere nec eam de domo expellere. nos querimus an ipsa filia cui nihil est quid imputetur cū se intromittat de his que facit pater nubens ꝛ vt plurimum ignorat: vnde valde iniquum est ꝙ remaneat fraudata ꝛ posito ꝙ ipsorū opinio esset vera qd̄ non: puto procedere de iure cōmuni scd̄m qd̄ licet non habeat dotem potest succedere vna cum alijs filijs: sed stante statuto ꝙ nō succedat ꝙ debeat dotari clarissimum videtur ꝛ equissimum ne careat vtroꝗ ꝙ dotanda sit: q2 statutum eam excludens propter dotem videt̄ velle ꝙ omnino eam habeat: vt no. glo. j. proxi. §. ꝛ ita cōsului maxime: q2 statutum disponat ꝙ masculi essent obligati. ꝛ etiā bona hereditaria ad dotandum ꝛ sic nō officio iudicis petitur sed cōdictione ex statuto que fortior ꝛ potentior est: iuxta nota. in. l. cum postulassem. de dā. infec. vbi qui tenetur iudicis officio non constituitur in mora per interpellationē extraiudicialem. sed per litis cōtest. secus in eo qui tenet̄ iure obligationis. vt no. in. l. qui rome. §. coheredes. de verb. obli. in parua glos. ꝛ Bar. in. l. si ex legati causa. eo. titu.

> a ¶ Patrē ꝛ filiū. dic verū de iure ciuili s3 de iure canonico ex qua cūꝗ cā potest eē iudiciū inter patrē ꝛ filiū gl. habes. xxiij. q. iij. si ecclia. ꝛ gl. ij. q. j. querit̄. et in. c. fi. de iud. in. vj.

> b ¶ Eā dotet. vid eūdē ɔs. ccxxxv. Abb. cōsi. xj. ꝛ ꝑ eundem Paul. cōsi. cxxxj.

2 ¶ Valet pactū in preiudicium mariti ne dotē sibi ꝓmissam petat: ꝛ quando non valeat.

3 An possit fieri pactum quo maritus renuntiet lucro dotis qd̄ habiturus est ex pacto vel statuto soluto matrimonio.

4 An valeat pactum ꝙ maritus non lucretur fructus dotis.

5 Etiam si filia efficiatur sui iuris post matrimoniū solutū ante dotem exactam consolidat̄ in ipsam actio: sicut si eo cōstāte.

Consolidatur actio in filiam nō solum in dote iam soluta marito: sed etiam in ea que nunꝗ fuit soluta.

6 Quādo agens nō est restituturus ei contra quē agit: licet alteri sic non potest obijci exceptio dolo facis ꝛc. nisi ille alter sit restituturus ei cōtra quē agitur: ꝛ quādo possit obijci.

7 Soluto mr̄imonio an filia possit exigere dotē a marito q non exegit eā a patre: ꝛ sic an imputet̄ marito si nō exegit. ꝛ nu. 9.

> c ¶ Dedit cām. vide Lud. ro. singula. suis vbi dicit ꝙ quelibet venalis concordia est ꝓhibita inter coniuges.

8 Quādo aliquis excluditur ab aliquo emolumento cōtemplatione alterius cōmodi videt̄ actum vt illud cōmodū habeat. Statutū ꝙ stante masculo femina nō succedat: s3 debeat stare contenta dote: l3 nō mandet eā dotari expresse vr̄ disponere vt dotetur ꝛ conditione ex statuto potest agi vt dotetur.

9 Uerba enuntiatiua testatoris emissa per modum cause dispositionem inducunt.

1 **Lucius.** † Exceptio dolo facis nō potest opponi agēti qn̄ restituturus est alteri ꝙ ei contra quē agit sed quoties est restituturus ei bene potest opponi. h. d. in effectu iste. §. valde pulcher ꝛ subtilis. Et de prima parte sumarij habet̄ vsꝗ ad v. fi. ibi. s3 ꝛ si ex parte ibi de scd̄a parte: q2 qn̄ filia fuit instituta ꝓ parte a patre suo maritus pōt cōuenire dūtaxat coheredes q2 h3 restituere mulieri s3 ipsam mulierem nō potest ꝓ parte qua est heres q2 h3 restituere sibiipsi. ꝛ primo ponit̄ thema ꝛ qd̄ vsꝗ ibi respondi. scd̄o anteꝙ respōdeat ponit vnū ad euidentiā vsꝗ ibi: nec vllam. l3 doc. videant̄ dicere ꝙ in illo ver. respondi. ponit̄ responsio ad quesitū sed nō est verum si bene inspiciatur. Tertio in ver. nec vllā. ponit̄ responsio ad quesitū vsꝗ ibi: alioquin. Quarto ꝓbat respōsionē ꝑ deductionē ad absurdū vsꝗ ibi: s3 ꝛ si. Quinto ꝛ vltimo determinat nouū casum seu dubiū circa predicta. ¶ In tex. ibi: postea culpa mariti. quid si culpa mulieris. ¶ Respōdeo si erat sui iuris tēpore quo diuertit ꝛ sic actio erat in eā consolidata multomagis poterit agere maritus cōtra heredes soceri qm̄ agit nō vt restituat mulieri que culpa sua cecidit a petitione dotis: sed vt sibi retineat ꝛ sic nō obstat sibi exceptio dolo facis cū nō sit restituturus. Si autē mulier non erat sui iuris: tūc eius culpa sibi soli nocet vt cadat a iure dotis nō patri suo. ar. s. eo. l. ij. §. si voluntatem. ꝛ ibi tetigi s̄m Dy. et no. in. l. cōsensu. C. de repu. ꝛ de iur. do. l. si dotē. per doc. l3 glo. ibi sentiat cōtrariū: vn̄ cū actio cōsolidetur in patrē ꝑpter culpam filie poterit obijcere exceptionē dolo facis q2 est restituturus eidem: vt. l. dolo. j. de doli except. ꝛ colligit̄ hic in fi. ¶ Itē quero tex. iste loquit̄ qn̄ pater erat mortuus qd si viuebat an maritus possit agere cōtra eum vt restituat mulieri. Rn̄deo non in terminis huius. §. vbi fecerat pactū de non agendo patre viuo sed si hoc pactū nō fecisset tunc nō erat dissolutum posset agere vt sibi retineret quousꝗ duraret: sed si erat dissolutum tunc aut filia erat in patris potestate: ꝛ tunc non poterit agere cū dos veniat restituenda ipsi patri ꝛ sic habet exceptionē dolo facis nisi forte sit turpis psona: q2 tūc sicut sibi non est restituenda ita si non soluit ab eo est extorquenda vt restituatur filie que est probe vite: vt. s. eo. l. dotem. ꝛ. l. filiusfamilias. l. sed ꝛ filia. de procu. si autē filia esset sui iuris per emancipationem: ꝛ sic in eam esset actio consolidata posset agere maritus vt ei restituat contra patrem siue contra heredes eius nec obstat exceptio dolo facis: cum nō sit restituturus ipsi patri: vt hic in ver. nec vllam. Quid autē si agere nō vult: sed solum cedere actionem contra eum filia non consentiente: an possit filia imputare sibi quare nō egit contra patrē ꝛ non exigit vt sibi restituat dicam super gl. et patet ex his que dixi. s. eo. l. nupta. §. j. et. l. si marito. §. j. † Et no. ex isto. §. plura. 2 Primo ex verbo precedenti ꝙ valet pactum ad preiudicium mariti ne dotem sibi promissam petat ꝛ loquitur quando fuit promissa a socero idem si a muliere: vt in. l. iulia. s. de iur. doti. videtur autē hoc pacisci cum promittit restituere dotem si sibi soluatur. nā hec verba hoc important vt videat̄ actū ne agat: sed spōte tantū tenetur soluere promissor. casus est singularis in. l. ꝙ reddenda. s. de pac. dota. Tamē predicta vident̄ vera si tale pactū expressum vel tacitū fiat matrimonio cōtracto iam secus si ante de hoc valet tex. cū gl. in. l. si pater. §. ij. e. ti. de pac. do. vel dic ꝙ etiā si eo cōstāte si tamē fit statim cū fit ꝓmissio de dote soluēda valet nec dr̄ cōtinere donationē s3 minus marito acquiri licet nō valeret ꝓmissio de dando dotē cū mulier moriretur: vt in. l. int̄. qd̄ dic vt ibi secus si post ꝓmissionē factā fiat ex interuallo quia donationē continet que prohibita est inter cōiuges. ꝛ ita intelligitur tex. cū glo. in. d. l. si pater. §. ij. ꝛ ꝑ ista distinctione facit qd̄ habetur in. l. si autē dominicā. s. de pact. 3 † Sed an possit fieri pactū quo maritus renuntiet lucro dotis qd̄ habiturus est ex pacto vel statu. solu. matrimo. dic ꝙ si mulier dedit huic causam:[c] q2 recessit a viro ꝛ volebat redire nisi hoc pactū fieret nō valet. casus est in. l. si liberis. in prin. de pac. dota. als videtur valere q2 cōfertur in tempus solu. matrimo. quo donatio non est prohibita. arg. ibi a cōtrario sensu. ꝛ. l. in tēpus. de heredi. insti. Item an valeat pactum ꝙ maritus non lucretur fructus dotis dic vt colligitur ex. d. l. si liberis. §. queris. alias est principium legis ꝛ est. l. iiij. eo. ti. vbi distinguitur an cōstante matrimonio ꝛ nō valet: an ante ipsum contractum ꝛ si de parte fructuum valet: vt. d. §. queris. si de omnibus non valet nisi in casu: vt habet̄ i. d. l. iiij. ecōtra si mulier paciscit̄ ad

preiudicium

preiudicium sui dic vt.l.de die.cum.l.seq.eo.ti.ꝛ.l.ꝛ heredi.§.si
4 filia.s.de pac.¶†Secũdo no.ex hoc.§.ꝙ etiã si filia efficiatur
sui iuris post matrimoniũ solutũ añ dotẽ exactã consolidat̃ in
ipsam actio sicut si eo cõstãte qñ etiã ꝓbat̃ in prin.hui⁹.l.ꝛ.s.e.
si marito.§.si volũtate.nã hic pr̃ mortuus est post diuortiũ fa-
ctũ ꝛ ex hoc filia effecta fuit sui iuris ꝛ in ipsam fuit actio cõso-
5 lidata.¶†Tertio no.ꝛ istud est bene singulare ꝛ in hoc ti.non
habet̃ alibi ꝙ consolidat̃ actio in filiã nõ solũ in dote iã soluta
marito:sꝫ etiã in ea q̃ nunꝗ̃ fuit soluta.videbat̃ ꝯtrium qꝛ si nõ
soluta ꝑ ipa repetẽda nõ cõpetit actio quõ ergo in filiã potuit
cõsolidari id qđ nõ est: sꝫ respõdeo pr̃i ꝓmisit ꝛ nõ soluit actio
nõ cõpetit qꝛ frustra petit qđ intus hꝫ: sed filie sic:qꝛ promissio
quã maritus recepit a pr̃e loco solutionis hr̃ ꝛ ꝓpter illã actio
dat̃ mulieri cõtra maritũ:lꝫ nõ daret̃ patri vel heredib⁹ eius:
vt.s.e.nupta.§.j.Aduerte tñ ad vnũ ꝛ no.qꝛ pater anteꝗ̃ filia
sit effecta sui iuris : si matrimoniũ esset dissolutũ posset impe-
dire hãc cõsolidationẽ faciẽdo se liberari a viro ꝑ acceptilatio-
nem:qua liberatiõe haberet vim duplicis solutionis:qꝛ finget̃
ipse soluisse viro:ꝛ vir postea restituisse sibi:quo casu ꝓpter exa
ctionẽ factã ꝑ patrẽ tolleret̃:vt no.in.l.insulã.in ṗn.s.eo.ꝛ dixi
in prin.huius.l.Sꝫ si matrimoniũ nõ esset solutũ secus qꝛ tunc
nõ esset locus restitutioni dotis:ideo acceptilatio ꝓdicta habe
ret vim prime solutionis.s.facte ꝑ patrẽ viro nõ ecõuerso qꝛ nõ
fieri debebat. vñ tunc magis fortificaret̃ ius filie:vt dixi in.l.si
marito.§.j.s.eo.ꝑ.l.pe.§.si vir.s.eo.ti.Nec posset obijcere mari
to quare nõ exegit vere a pr̃e ꝛ dicere ꝙ censeat̃ exegisse ꝓpter
6 acceptilationẽ predictã.¶†Ultimo no.duas regulas.Unam
negatiuã ꝛ vnã affirmatiuã:negatiuã qñ agẽs nõ est restitutur⁹
ei cõtra quẽ agit lꝫ sit restituturus alteri nõ põt obijci exceptio
a dolo facis.[a] de qua hr̃ in.l.dolo.de doli except.ꝛ ista colligunt̃
in ṽ.nec vlla.q semp ad hoc allegat̃.hoc tñ verũ nisi ille cui re-
stituturus est sit restituturus ei cõtra quẽ agit̃:vt in.l.si dona-
turus.in fi.s.de ꝯdi.ob cau.Scđa est regula affirmatiua ꝙ qñ
est restituturus eidem cõtra quẽ agit hñ obstat exceptio. ꝛ ista
colligit̃ in fine inquãtũ innuit ꝙ muliere instituta ꝑ parte non
põt peti tanꝗ̃ ab herede patris:sꝫ tñ a coheredib⁹ qꝛ esset sibi
restituendũ vt filie.ꝛ pꝫ in.d.l.dolo.ista regula ꝓcedit in petito
rijs in possessorijs autẽ secus ſm doct.i.qñ agit̃ de possessione
tm̃:vt.l.j.§.redigunt̃.quor̃ le.Itẽ ꝓcedit qñ erat restiturus in-
cõtinẽti:si autẽ ex interuallo tũc aut ideo qꝛ habuit dilationẽ a
testatore vel a ꝯtrahẽtib⁹ ꝛ nõ põt sibi obijci hec exceptio:vt in
l.si.§.j.vt le.no.caue.Aut ideo qꝛ habebat dilationẽ legalẽ mi
serationis grã:ꝛ tũc aut petebat ꝛ hñ potest sibi obijci hec exce
ptio vt hic in fi.nã isto iure nõ tenebit̃ restituere nisi annua bi-
ma trima die:ꝛ lꝫ vir si haberet nõ posset cogi soluere ante diẽ
l.si cõstãte.§.quoties.s.eo.si tñ hꝫ nõ potest agere vt cõsequat̃
cõmodũ illius dilationis imo põt sibi obijci hec exceptio: vt hic
colligit̃ in fi.subtilr̃ si bene cõsideret̃: fortior eñ est ꝛ potentior
dilatio testatoris ꝗ̃ legalis miserationis grã : vt.l.si cũ militi.
§.cũ inter.de cõpen.ideo prima inducit ius agendi vt eius cõ-
modo gaudeat:scđa nõ.lꝫ inducat ius retinendi: aut repetit:ꝛ
tũc exceptio illa sibi nõ obijcit̃:vt in.l.j.C.si dos cõstã.ma.sicut
ꝛ alibi magis ꝓuidetur repetẽti ꝗ̃ de nouo petẽti:vt.s.de ꝯdi.
inde.cũ is.§.j.ꝛ ibi no.in gl.et.l.interdũ.qꝛ repetens quodãmo
do agit de spoliatione cui exceptio nõ obijcit̃.hoc voluit Bar.
alij dicũt hoc non esse verũ.nã ꝛ qui tenet̃ in diem certũ si per
errorẽ soluit nõ repetit:vt.l.in diẽ.de ꝯdi.inde.ꝛ plene no.in.l.
cũ quis.de iur.ꝛ fac.igno.ꝛ sic pꝫ ꝙ repetenti obijcit̃ exceptio
dolo facis licet nõ obijciat̃ petẽti eo casu quo habebat dilatio-
nem a testatore vel a cõtrahentibus:vt in.d.l.si.§.j.vt le.no.ca.
minus est ergo priuilegiatus repetẽs:quã petens imputet sibi
quare soluit hoc placet magis ꝗ̃ dictũ Bar.Nec ob.illa.l.vni-
ca.si dos ꝯstan.ma.qꝛ reuera ibi nõ hẽbat dilationẽ legalẽ tm̃:
imo dilationẽ hoĩs qꝛ mr̃imoniũ cõstabat quo durãte videbat̃
actũ ne maritus teneret̃ soluere si ergo soluit hꝫ vim donatio-
nis q̃ ꝓhibita est inter cõiuges ideo repetit vt ibi.secus si non
esset ꝓhibita:vt.d.l.in diẽ.qꝛ min⁹ ꝓuideret̃ repetẽti ꝗ̃ petenti
7 hoc casu cũ exceptio tpalis nõ faciat debitũ.¶†In glo.q̃ inci-
pit imo.ꝑ eius declaratione opp.cõtra tex.in ṽ.rñdi vbi dr̃ ꝙ
iste maritus tenet̃ huic mulieri restituere dotẽ exactã.Innuit
ergo ꝙ teneat̃ exigere ꝛ sibi restituere et sic si nõ exegit põt sibi
imputari quare nõ exegit:ꝛ ideo exigẽti exceptio nõ põt oppo
ni:vt in ṽ.seq.Cõtra qđ nõ teneat̃ exigere nec sibi possit obijci
quare nõ exegit a patre:vt.l.si extraneus.de iur.do.s.gl.soluit
duob⁹ modis.Primo ꝙ hoc cõtingit ex eo ꝙ iste pater exhere
dauit filiã contẽplatione huius dotis.ꝛ sic vr̃ voluisse ꝙ eã ha
beat ꝛ ꝓpter hanc voluntatẽ imputat̃ marito qđ al's nõ impu
taretur.Ista solutio nihil cõcludit ad ꝯtrium nec est bona in se
primũ pꝫ qꝛ licet per hoc videat̃ voluisse ꝓuidere filie vt dotẽ
habeat non sequit̃ tamen ꝙ marito sit imputandũ id qđ alias
imputãdũ nõ esset nec pater posset ꝯtrium facere.Scđm pꝫ qꝛ
innuit secus esse si nõ esset exheredata: ꝛ tñ ꝯtriũ pꝫ in fi.huius.
§.vbi fuit instituta ꝑ parte.ꝛ tñ idem est ꝗ̃tum ad partes cohe
8 redũ.¶†No.tñ ex ista solutione duo singulr̃ ad que allegatur
ista gl.Primo ꝙ qñ aliqs excludit̃ ab aliquo emolumento cõ-
templatione alterius cõmodi vr̃ actum vt illud cõmodum ha-
beat.ideo si statutũ disponat ꝙ stãte masculo femina nõ succe-
dat:sꝫ dꝫ stare cõtenta dote:lꝫ nõ mandet eã dotari expresse vr̃
disponere vt dotetur ꝛ cõditione ex statuto põt agi vt dotet̃:qꝛ
excludit̃ ab hereditate ꝓpter dotẽ.arg.huius gl.singu.ꝛ ꝓbat̃
in.l.emptor.§.si.s.de reiven.ꝛ tetigi in prin.huius.l.sup gl.si.ꝛ
9 que sit vtilitas huius.¶†Itẽ allegat̃ ꝙ verba enuntiatiua te
b statoris emissa ꝑ modũ cause[b] dispositionẽ inducũt nõ eñ te-
stator hic dotẽ legauit:qꝛ esset dispositio: licet qꝛ dotẽ habebat
exheredauit ꝛ censet̃ ꝑ dotẽ legare.ꝛ vltra etiã vult ista gl.ꝙ in-
ducat dispositionẽ ꝗ̃tum ad effectũ agẽdi. sꝫ gl.in.d.l.emptor.
§.si.vult ꝙ solum ꝗ̃tum ad effectũ excipiendi ꝑ.l.si.§.j.de doli
excep.Doc.cõcordant ꝙ inducũt ius agendi actione psonali.ꝛ
ita intelligunt istã glo.nõ actione reali qꝛ continet tacitũ lega-
tum ex quo tacito nõ transfertur dñium:vt.l.seruũ filij.§.si.de
leg.j.ꝛ hec est cõis snĩa doc.Alij dicũt ꝙ etiã inducunt actionẽ
realem:qꝛ ꝛ qñ ꝓferuntur principalr̃ ꝓpter se non est dubiũ ꝙ
inducunt actionẽ realẽ:vt.l.ex hac scriptura.de dona.ꝛ tamen
etiã tũc cõtinẽt tacitũ legatũ.nã aliud est dicere lego : aliud est
dicere legaui.nec obstat.l.seruũ filij.§.si.qꝛ ibi nõ colligebatur
intentio testatoris ex ṽbis ab eo ꝓlatis:sꝫ ex interpretatione le
gali.vide ꝑ Bar.in.d.l.ex hac scriptura.qꝛ doc.cõiter trãseunt
cũ precedenti.Scđa so.glo.est ꝙ hic non imputatur quare nõ
exegit a patre lꝫ quare nũc nõ exegit ab heredibus patris. ista
innuit ꝙ si pater viueret ꝛ filia esset emãcipata nõ possit impu
tari marito q̃re nõ exegit a pr̃e qđ nõ placet si erat idoneus : ꝛ
sine incõmodo soluere poterat:vt dixi.s.eo.nupta.§.j.Potest
ergo dici ꝙ istud contrariũ non meruit signari: qꝛ iste tex.ma-
gis probat ꝙ nõ sit imputãdũ marito : qꝛ dicit ꝙ tenetur dotẽ
exactã soluere vl' actionẽ cedere.si ergo vult cedere liberat̃.ꝛ ita
innuit gl.ꝛ sic nõ imputatur quare nõ exegit : vel nõ exegit:qꝛ
tũc liberaretur cedendo:sed an hoc sit verum dic vt dixi in.d.l.
nupta.ꝛ.l.sequẽ.§.j.ꝙ si erat idoneus ꝛ sine incõmodo poterat
soluere imputat̃ marito quare nõ exegit ab eo:nec tunc libera-
ret̃ actionẽ cedẽdo ꝯ patrẽ. Si aũt nõ sine incõmodo nõ impu
taret̃ ꝛ liberaret̃ actionẽ cedẽdo.In heredib⁹ vo ei⁹ ẽt si cũ icõ-
modo soluere poterãt ĩputat̃ quare nõ exegit:sꝫ si nullomodo
nõ ĩputat̃ liberaret̃ actionẽ cedẽdo. ꝛ ſm istã distinctionẽ ĩtelli
ge hũc tex.dũ dicit exactã dotẽ referat̃ ad casum quo tenet̃ exi-
gere ꝛ nõ liberat̃ actionẽ cedẽdo.ꝛ dũ dicit aut actiões ei pstare
referat̃ ad casum ꝯtrium ex qb⁹ apparet cuius sit electio huius
alternatiue.Pe.ꝙ mulieris hal.dicit ꝙ mariti.tũ dic neutri⁹:
sꝫ alterũ in vno casu cõpetere:alterũ in altero vt pꝫ ex ꝓdictis.

2 ☞Quod de iure ffor.actio de dote aduentitia erat solius fi-
lie non patris.
3 Ille q dat dotẽ ꝓ muliere lꝫ eã nõ habeat in sua ptãte põt stipu
lãdo illi acqrere ei vtilẽ actionẽ ex ipsa stipulatiõe sicut ei acq-
reretur ex sola numeratione:si nulla interuenisset stipulatio.
4 Qđ idẽ sit in quolibet alio extraneo dotante mulierẽ.
5 Si stipulatio est cõcepta alternatiue in personã stipulãtis aut
mulieris : ꝛ sic ignorat̃ de intẽtione stipulãtis cui potius velit
obligationẽ ꝛ actionẽ acquiri sit interpretatio ꝑ muliere.

1 Caius.†Ex stipulatiõe vel pacto extranei do
tãtis acqrit̃ actio mulieri etiã si sit al-
ternatiue ꝯcepta in psonã mulieris vel ipsius stipu
lãtis ꝛ psona ipsius stipulãtis ꝑ nõ adiecta hr̃ ꝛ hoc
de equitate fauore dotis ꝛ nuptiarũ: lꝫ de rigore deberet actio
acqri ipsi stipulãti ꝛ psona mulieris cẽseri adiecta ad solonem
recipiẽdã.h.d.ista est singularissima.l.sicut alia.q̃ sit in toto tit.
Et primo ponit̃ thema ꝛ qđ vsꝗ̃ ibi rñdi.Scđo ponit̃ rñsio de
rigore vsꝗ̃ ibi sꝫ ꝓmittẽdi.Tertio ponit̃ rñsio de eqtate fauore
2 dotis.¶†Nota ex ista.l.tria q̃ sunt spãlia in dote ꝛ singularia.
Primũ est ꝙ iure isto ffor.actio de dote aduẽtitia erat solius
filie nõ pr̃is.nã hic erat aduẽtitia qꝛ data ꝑ auũ maternũ.ꝛ ista
neptis hẽbat patrẽ in cui⁹ ptãte erat:vt pꝫ ex tex.ꝛ non querit̃
an acqrit̃ patri suo imo psupponit̃ ꝙ nõ:ꝛ dr̃ ꝙ acquirit̃ vtilis
actio ipsi nepti ꝛ erat speciale qꝛ regulr̃ oĩa aduẽtitia isto iure
acqrebant̃ pr̃i.hoc aũt ꝓbat̃ in.l.ij.§.ꝙ si in pr̃is. a ꝯrio sensu.
ꝛ ibi ꝑ gl.j.hodie clarũ est hoc:vt in aut.§.ꝙ locũ.C.de colla.ꝛ põt
filia agere etiã pr̃e nõ ꝯsentiente : vt hic ꝛ ibi. pꝫ qcqd dicat̃ in
alijs aduẽtitijs : vt.l.cũ nõ solũ.§.necessitatẽ.C.de bo.q̃ li.Sũt
ẽt qdã alie actiões q̃ iure isto acqrebant̃ filiofa.ꝛ penes eũ resi
debãt in.l.filiusfa.ꝛ.l.in factũ.de act.ꝛ ob.ꝛ no.i.l.si lõgius.§.si
filius.de iu.regulr̃ ꝯ:vt.l.plꝫ.de acq.he.cũ si.ꝛ nõ ẽ melior tex.
ꝗ̃ iste de dote aduẽtitia iure ffor.quẽ allegaui i.d.§.ꝙ si i pr̃is

a ¶Dolo facis. vide eundẽ cõsi lio.ccxcv.

b ¶Modũ cause. ṽba enũtiatiua qñ inducant dispositionẽ. vide per eundẽ consi lio.clxxxviij.per Alex.cõsi.xvj.

3 ¶ † Secūdū est ille qui dat dotem ꝑ muliere licet eam nō habeat in sua potestate potest stipulando sibi acquirere ei vtilem actionē ex ipsa stipulatione sicut ei acqreretur directa ex sola numeratione: si nulla interuenisset stipulatio: vt. C. de rei vxo. ac. §. accedit. ⁊ si queraꝛ quare ex numeratione acquiritur directa ⁊ ex stipulatione vtilis. Respōdetur qꝛ facilius acquiritur ex numeratione que est actus naturalis ꝙ ex stipulatione que est actus ciuilis: vt. l. ea que ciuiliter. de acquir. re. do. ⁊ patet in 4 l. certi condictio. §. si nummos. ⁊ §. qm̄. si cer. pe. † Et aduertendum qꝛ tex. in fi. dicit maxime propter affectionē personarum ⁊ sic innuit idē esse in quolibet alio extraneo dotante mulierē: a qđ alibi non ita bene reperitur vt possit mulieri stipulari.[a] est autē vtile mulieri habere actionē ex illa stipulatione qꝛ facilius poteri probare per instrumentū. ⁊ hoc forte voluit gl. fi. ad qđ 5 facit qđ no. in. l. si pupillo. ꝟ. de sol. in glo. ¶ † Tertiū singulare est qꝛ etiam stipulatio sit concepta alternatiue in personam stipulantis aut mulieris: ⁊ sic ignoratur de intentione stipulātis cui potius voluit obligationē ⁊ actionē acquiri: fit interpretatio per mulierē vt censeatur voluisse illi acquiri ⁊ nō sibi. nam inquātū loquitur de equitate in fi. dicit acquiri vtilem ipsi mulieri de heredibus aūt istius aui nihil dicit. Et ego dico ꝙ sibi nec vtilis nec directa acquiritur nec etiā sibi potest solui quia quodlibet istorū casuum esset cōtra fauorē dotis qui est vt soli mulieri acquiratur ⁊ sibi soli possit solui. tex. hic cōsiderat hūc fauorē. ¶ Sꝫ opp. qꝛ qn̄ stipulatio cōcipitur in persona duorū alternatiue quorū cuilibet potest acquiri isto iure fforum. erat nulla propter incertitudinē: vt. ꝟ. de stipu. ser. l. proinde. Hodie valet ⁊ alternatiua ponitur pro coniuncta. ⁊ cuilibet acquiriꝛ pro dimidia: vt in. l. cum quidam. C. de ver. sig. Sed hic huic stipulatori poterat acqri de rigore. ⁊ huic nepti de equitate: ergo stipulatio erat nulla iure isto. Solu. cōtrariū procedit in alijs casibus. nam in casu isto fauore dotis. Item ꝓcedit qn̄ vniformiter vtriqꝫ. hic non sic: qꝛ vni de rigore alteri de equitate que preualet. sed queritur quid si in stipulatione non fuit expressa aliqua persona: sed stipulatus fuit dotem reddi simpl'r. Bart. notabiliter dicit idem ꝙ hic. ⁊ intentio sua est ꝙ vbicunqꝫ nō apparet de intētione stipulantis cui potius voluit acquiri: vel qꝛ stipulatus est alternatiue: que alternatio facit rem dubiam: vel non expressa persona fauore dotis videatur voluisse acquiri mulieri. ⁊ ideo dicit se cōsuluisse in casu de facto quotidie cōtingenti vt plurimū instrumenta dotalia concipiuntur qꝛ maritus ꝓmittit solu. matrimonio ei cui de iure debet restitui vt actio cōpetat soli mulieri si extraneus dedit dotē: qꝛ sic cōpeteret si nulla interuenisset stipulatio. ⁊ talis stipulatio intelligiꝛ ꝺm dispositionē iuris. Idem si stipulatus sibi aut cui de iure reddi debet multofortius si soli mulieri. secus si sibi soli: vel sibi ⁊ mulieri: qꝛ hoc casu cōstat de intentione. vnde hoc vltimo casu acquiretur vtriqꝫ pro parte: vt. l. reos. §. cum in tabulis. de duo. re. hec est intentio sua. Quidam dicūt contra in primo casu qn̄ stipulatus est nō expressa aliqua psona ꝙ vꝛ stipulat⁹ sibi nō mulieri: vt in. §. accedit. et. l. stipulatio ista. §. si quis ita. de ver. obli. sed ille. §. accedit. facit de directo contra eos: qꝛ ibi dꝛ ꝙ sibi acquiriꝛ si fuit stipulatus vel pactus in sua persona: ergo si imperator secus. ¶ Ad. §. si quis ita. respondeꝛ ꝙ ꝓcedit regulariter vt qn̄ concepta est stipulatio impersonaliter ex parte stipulātis subintelligiꝛ psona ipsius. Fallit hoc fauore dotis ꝺm intellectum Bart. qui est verissimus. ⁊ probatur per istum tex. si subtiliter cōsidereꝛ: qꝛ ratio est: qꝛ de intentione stipulantis non constabat. ¶ In text. queritur qn̄ persona istius neptis fuit preposita quid si postposita. Moderni doc. tenēt ꝙ non habeat locū ista. l. ar. hic in fi. qđ falsum reputo. nam si eo casu quo cōsideramus rigorē iuris nō attenditur ordo verborum: imo iuris dispositio qđ ptꝫ qꝛ de rigore iuris acquiritur obligatio heredib⁹ istius aui: licet eius persona fuerit postposita ⁊ persona neptis cēsetur apposita ad solutionē: lꝫ fuerit in stipulatione preposita: vt habetur hic in ver. respōdi. ⁊ in ver. sed dicendum. iuncto prin. l. ibi dos omnis seie vxori vel seio caio ⁊c. eodem modo dico ꝙ eo casu quo consideremus equitatem: puta fauore dotis nō dꝫ attendi ordo verborꝫ: sꝫ cui fauor dotis exigit vt acquiratur vn̄ cū exigat vt acquiratur mulieri etiam si fuit postposita acquiriꝛ sibi vtilis lꝫ text. loquatur qn̄ 6 fuit preposita. ¶ † Tertio queriꝛ hic matrimoniū fuit solutū diuortio: vn̄ erat fauor dotis vt acquiraꝛ mulieri vt possit scđo nubere: qđ si morte mulieris quidā dicunt cōtrariū: qꝛ tūc nō subest ille fauor est falsum: puto sicut em̄ hoc casu acquireretur actio mulieri si nulla interuenisset stipulatio ⁊ eā trāsmitteret ad suos heredes vt in. §. accedit. ita ⁊ hic qꝛ stipulatio ista regulatur ꝺm iuris dispositionē vt acquiraꝛ ei cui acquireretur ea nō interueniente: nō dico ꝙ ideo acquiraꝛ ex stipulatione: qꝛ etiā si stipulatio nō interuenisset acquireretur. lꝫ glo. pe. hoc dicat qꝛ ista ratio cōfunditur p. l. certi cōdictio. §. qm̄. si cer. pe. ratio est ergo quare acquiriꝛ fauore dotis: tn̄ hꝫ verū est ꝺm ꝙ acqritur 7 actio ex sola numeratiōe. ¶ † Quarto queriꝛ qđ si pater dedit dotē pro filia ⁊ stipulatus est alternatiue sibi aut filie. rn̄deo nō hꝫ locū ista. l. vt soli filie acquiraꝛ: qꝛ si nō fuisset stipulatus nō acquireretur soli filie sed vtriqꝫ. ⁊ ideo etiam vtriqꝫ etiā hoc casu acquiritur vt intelligaꝛ ꝺm dispositionē iuris. ita determinat 8 Bar. no. in. l. vxorē. §. testamēto. de le. iij. ¶ † Quinto quero qđ si pr̄ fuit stipulatus soli filie: reperio fuisse disputatū p Ricar. malū. seu de crema antiquū doc. ꝙ soli patri acquiraꝛ obligatio si filia erat in sua ptāte nec posset filie solui quasi psona sua sit apposita ad obligationem ⁊ pater videꝛ stipulatus sibiṗsi p l. eū qui. §. qui sibi. ver. sed si soli. de ver. ob. Ideo determinauit ꝙ si solu. ma. filia ingrediatur monasteriū: heredes viri soluētes monasterio nō sunt liberati a patre per illū. §. que determinatio falsa est: qꝛ ille. §. loquitur extra casum dotis vt pater stipulādo suo filio quē hꝫ in potestate videaꝛ stipulatus sibiṗsi. ⁊ ibi acquiriꝛ obligatio: nec filio possit solui: sꝫ qn̄ stipulaꝛ dotē ipsi filie: cū ipsa etiā iure isto esset capax talis obligationis: vt l. pōpo. fami. herci. acquiriꝛ ipsi filie obligatio etiā directa. ⁊ vꝛ pater sibi dotem donasse ⁊ sic eā transmittit ad suos heredes ⁊ hoc patet in tacita stipulatione. ꝟ. eo. si cū dotē. in prin. ⁊. l. inter socerū. §. cū inter. de pact. dota. fortius in expressa. ⁊ etiā ptꝫ ex no. per Bar. in. l. post dotē. in. iiij. q. ꝟ. eo. sunt ⁊ alia duo notabilia q̄ nō sunt specialia in dote ꝙ qn̄ stipulatio cōcipiꝛ alternatiue in psonā stipulantis vel alterius: lꝫ psona stipulātis fuerit postposita: tn̄ de rigore sibi acqriꝛ obligatio: ⁊ psona alterius censeꝛ apposita ad solutionē. ¶ Contra hoc opponiꝛ de. d. l. eū qui. §. qui sibi. vbi persona postposita censeꝛ apposita ad solutionē. Sol. ibi: qn̄ fuit postposita psona extranei: cui stipulator non poterit stipulari: secus qn̄ psona ipsius stipulatoris. ⁊ hoc voluit glo. ij. que incipit: imo. non ergo inspicitur ordo verborꝫ sed iuris dispositio: qꝛ verba cōtrahentiū sunt adaptanda ad dispositionē iuris: vt. l. hoc nisi. ⁊ ibi no. in glos. ꝟ. de iur. do. ⁊. l. curatores. in fi. de admi. re. ad ciui. perti. ¶ Adhuc op. ꝙ huic nepti de rigore nō possit solui postꝙ fuit eius psona in stipulatione preposita: qꝛ per hoc vꝛ apposita ad obligationē non ad solutionē: vt. d. §. qui sibi. ꝟ. ꝙ si soli filio. Sol. ibi: soli filio fuit stipulatus pater: hic filie aut sibi. Item ibi filius erat in ptāte vn̄ stipulādo filio censeꝛ stipulatus sibiṗsi hic nō erat in potestate stipulātis: vnde nō potest videri stipulatus sibiṗsi. ⁊ de rigore iuris nō valet in personā neptis: sed de equitate valet nō solū vt sibi possit solui: sed etiā vt sibi queraꝛ vtilis actio. ⁊ hoc 9 vult glo. sequēs sup ver. soluit. ¶ † Ultimo no. in ꝟ. respōdi. ꝙ regulariter ascendens p lineā maternā nō potest stipulari descendenti vt aliquā obligationē sibi acquirat directā vel vtilē: vt est. C. de pac. do. l. pactū. nec ecōuerso descendens ipsi ascendenti: vt. l. debitor. §. si. ꝟ. ad trebell. ¶ Nec ob. primo. l. publia. ꝟ. deposi. qꝛ ibi ex pacto matris nō acquiriꝛ filie qꝛ mater: sꝫ qꝛ paciscebatur super re sua que durabat sua. vn̄ idē in quolibet extraneo: vt ibi no. ⁊. l. pe. C. ad exhiben. Fallit tamē hoc fauore dotis: vt hic qꝛ idē esset in quolibet extraneo: ascendens vero p lineam paternā bene potest stipulari descēdenti: etiā si nō sit in eius ptāte: puta in emācipato vel etiā post mortē ipsius stipulantis ⁊ acquirit illi vtilem actionē vt. l. quodcunqꝫ. §. j. de ver. obliga. et. l. qđ dicitur. ⁊ ibi not. dico etiā ꝙ in casu huius legis ille qui dat dotē pro muliere nō solū potest stipulari vel pacisci reddi illi mulieri: sed etiā filijs aut nepotibus ex ea: ⁊ acquiritur illi vtilis actio sicut si stipularetur ipsi mulieri quasi representetur eadem psona. l. pater. C. de pac. do. que est singularis[b] b ad hoc. lꝫ loquaꝛ in patre dante dotē pro filia tamē filij filie nō sunt in eius potestate ⁊ ipse dicitur ascēdens ex linea materna ⁊ nihilominus potest acquirere descendenti non solū mulieri pro qua data est dos imo ⁊ liberis eius qđ est valde singulare. vnde eadem ratio est in quocunqꝫ extraneo. tene menti: qꝛ ista quotidiana sunt ⁊ vtilia.

2 ¶ Si aliquis acceptat beneficium: ⁊ acceptatio est inutilis ꝙ per hoc videaꝛ renūtiare priori beneficio qđ cū illo retinere nō poterat: nisi per ignorantiā illud acceptauerit.

1 **Ui dotem.** † Acceptans legatū inutile relictū animo compēsandi debitum nō repelliꝛ a petitione. h. d. Si autem non acceptasset nō haberet dubiū ista lex: qꝛ etiā si legatum valeret nō repelleretur a petitione debiti: vt colligiꝛ ex. l. cū ab vno. de leg. ij. qꝛ nō cogiꝛ acceptare ⁊ debitor nō pōt sibi facere preiudiciū legādo vnū pro altero. Idē intellige qn̄ acceptauit ignoranter p errorē iuris vel facti qꝛ tractat de dāno vitando ad qđ. ꝟ. de inoffi. testa. nihil. §. si cum filio. ⁊. l. mater decedens. si autē scienter adhuc Bal. videꝛ idem dicere. sed in contrariū facit illa. l. mater a ꝯtrario sensu. vbi habeꝛ ꝙ eligēs viā incōpetentē

---

a ¶ Stipulari. dicit Imo. in. c. dudum. de cōuer. ziug. ꝙ hic tex. est melior de iure ad probandū ꝙ vba instrumēti possunt cōcipi in tertia psona ⁊ que requirāꝛ ad hoc vt extrane⁹ mulieri possit stipulari. vide per Bal. in. l. si genero. C. de iu. do. p Ang. i. l. pactū. C. de pact. cōuē. Bar. in. l. stipulatio ista. §. si stipuler. de ꝟ. obli. in. viij. fallen.

b ¶ Singularis. hoc non plꝫ do. Alex. rōnib⁹ de quib⁹ hic p eū. ideo trāsit cum cōi snīa doc.

a incōpetentē^a per errorē nō preiudicat sibi incompetenti ergo secus si ex certa scientia ꝛ hoc facit si aliquis acceptat beneficiū ꝛ acceptatio est inutilis an ꝑ hoc videatur renuntiare priori beneficio qđ cum illo retinere non poterat ꝛ certe si per ignorantiā clarum est qđ non: sed si ex certa scientia^b videtur secus per c.eum qui.de preben.li.vj.

b

2 ¶ Nepotum appellatione an cōprehēdantur nepotes ex fratre an solum nepotes ex filio.

3 Fratris appellatione an contineat̄ patruelis an solū carnalis. Patrui appellatione an cōtineatur patruus magnus.

1 In dotali. †Appellatione liberorū continent̄ nepotes.h.d. Et hoc est verū etiā de ꝓprio significato ideo etiā si proferatur hoc verbū in materia odiosa vel restringibili veniunt nepotes ſʒ appellatione filiorū nō cōtinentur nepotes de proprio significato sed ex extentione ꝛ interpretatione: vt.l.liberorum.ꝛ.l.ista.de ver.sig. ideo in materia restringibili vel odiosa nō cōprehenduntur.† Sed an appellatione nepotū cōprehenduntur nepotes ex fratre an solū nepotes ex filio. Dy.ꝯsuluit pro hac secūda parte qꝛ non reperitur de iure ciuili ꝙ filij fratris dicant̄ nepotes licet sic appellentur cōmuni vsu^c loquēdi. Nec obst.l.si instituta.§.j.ſ.de inoffic.testa. qꝛ ibi refertur illud verbū ad auum non ad fratrē.glo.tamē in.l.ij.C.de succes.edi. videt̄ appellare tales nepotes ꝛ etiā tex.in vsi.feu.qui.mo.feu.amit.§.itē si fratris.c.j.de schisma.li.vj.et de penis.c.felicis.§.ceterū.ꝛ in cle.j.de baptis.ꝛ no.in.c.fundamenta.de elec.in nouella.li.vj.ꝛ Bald.tangit in illa.l.ij. ¶ Mihi videtur dicendū ꝙ si illud verbū nepotibus iungatur cū verbo filijs vt si aliqs recepit pro se ꝛ suis filijs ꝛ nepotibus intelligitur de nepotibꝰ nascituris ex filijs: nō ex fratre: qꝛ propter verbū adiunctū declaratur significatum.ar.in.l.seruum filij.§.fi.de leg.j.si autem proferatur per se tunc aut a lege vel statuto ꝛ videtur intelligi ſm propriū significatū de descendentibꝰ ex filijs si antē ab homine tūc si subiecta materia nō conuenit nisi descendentibꝰ vt in feudis.idem alias intelligetur late ſm cōem vsum loquēdi si materia nō est odiosa vel nō est restringibilis.† Itē an appellatione fratris contineatur patruelis an solūmodo carnalis: vide in.l.lucius.§.quesitū.de leg.iij.ꝑ Bart.ꝛ an appellatione patrui cōtineatur patruus magnus vide in.l.j.C.de succe.edi.

c

3

2 ¶ Exceptio turpitudinis tollit̄ replicatione turpitudinis. Exceptio doli tollitur replicatione doli ꝛ quando non.

3 Statuto disponente ꝙ bānitus possit impugne offendi ꝛ vnꝰ bānitus offendat aliū bānitum qui postea agat vel accuset an tunc exceptio banni tollatur replicatione banni.

4 Quid si statutum dicat ꝙ bannitus non audiatur nec agendo nec defendendo.

5 Statuto stante ꝙ nō valeat cōtractus de quo non fuit soluta gabella.ꝛ tu vēdidisti mihi aliquā rem: ꝛ tradidisti ꝛ per neutrum nostrū fuit soluta gabella si agis cōtra me repetis rem: qꝛ cōtractus nō valuit qꝛ nō solui gabellā an admittar ad excipiendum: ꝙ nec per te fuit soluta.

6 Maritus per viam exceptionis adulterij potest consequi lucrum dotis si replicatio lenocinij nō fuisset opposita ꝛ qualiter hodie possit hoc fieri.

7 Lenocinium cōmittitur inducendo vxorē ad delinquendum vel in approbādo adulteriū cōmissum sine inductione sua.

8 Mens legis habetur pro lege.

9 Mens legis colligitur ex ratione assignata per legem.

1 Cum mulier. †Exceptio adulterij tollitur replicatione lenocinij hoc primo. et idē in accusatione adulterij criminali vt tollat̄ exceptio lenocinij.h.d. Sed hoc scđm intelligit̄ ſm gl. qñ exceptio lenocinij op. ante nomē mulieris accusare receptum inter reos.i.anteꝙ respōdeat accusationi.ꝛ sic ante litis cōtest.secus si post qꝛ est exceptio dilatoria: q̄ sicut in ciuilibus nō potest opponi post lit.cōtesta.vt.l.ita demū.C.de procu.ita nec in criminali: vt.j.de adul.si maritus.§.prescriptiones.iuncta.l.ij.§.si publico.eo.ti.alij aliter intelligunt nomen recipi inter reos^d qđ dic vt no.ꝑ Bar.in.l.is q reus.de publi.iudi.ꝛ gl.hic laborāt in positione casus ꝛ de prima parte.l. dic vt.ſ.eo.l.viro.vbi ponit̄ casus per hāc legē.† No.ex prima parte quatuor. Primo ꝙ exceptio turpitudinis tollitur replicatione turpitudinis. Sʒ cōtra de leg.ij.ſ.de cōdi.ob tur.cau. vbi in pari causa turpitudinis potior est cōditio rei.ꝛ hic maritus erat reus: ergo cōtra ipm nō dʒ admitti replicatio vt repellat̄ ꝛ mulier obtineat. Sol. ꝯrium ꝓcedit qñ actor fundat se in turpitudinē ad agendum: sed hic mulier nō fundabat se in turpitudine ſʒ in hoc ꝙ dotem dederat ꝛ matrimoniū erat solutū. Secūdo no.ꝙ exceptio doli tollit̄ replicatione doli. Sed cōtra.d.l.apud celsum.§.marcellus.de doli excep. Sol. vt dixi ſ.eo.l.viro.qꝛ ille ꝓcedit qñ agens tractat de lucro captādo: ſʒ hic mulier tractabat de dāno vitando.i.de recuperādo dotem: quā dederat ſm Ja.de are.ꝛ Bar. Sed cōtra qđ etiā cū tractat de lucro captādo.vt.l.fi.C.si mi.se ma.dix.vbi minor petens se restitui etiā ad lucrū si sibi obijciatur exceptio doli: qꝛ se maiorem asseruit potest replicare de dolo rei q eū induxit ad hoc. So.ibi replicatio doli perimit in totum exceptionē doli: qꝛ si reus induxit minorē per dolum ad asserendū se maiorem non dicitur minor dolū cōmisisse: sed.§.marcellus.loquitur quādo non perimit. et sic vterqꝫ dolū cōmisit hec sunt que traduntur per doc.hic. † Et ex istis arguunt ad questiones quotidianas. Prima si statutum dicat ꝙ bannitus possit impune offendi.ꝛ ego bānitus offendi te bannitū. tu agis cōtra me vel accusas: ego excipio tu es bannitus.ꝛ sic potuisti impune offendi nec debes admitti ad agendū vel accusandū ex forma statuti dicentis bannitum non admitti ad agēdum. tu replicas ꝙ etiā ego sum bānitus: ꝛ sic debeo admitti ad excipiendū. determinauit Ja.de are.disputando cōtrariū ꝙ tua replicatio nō admittat̄ nec per eam tollitur mea exceptio: qꝛ statutū repellit bannitū a molestando alium non a defendendo se. tu autē me molestas ꝛ ego me defendo. Sed contra istam determinationē facit primo: qꝛ si ego sum bannitus perdo ea que sunt iuris municipalis illius ciuitatis sicut deportatus ea que sunt iuris ciuilis romanorū.iuxta no.per eundē Jaco.in.l.ex pacto.§.ex facto.j.ad trebel.ergo nō possum me iuuare ex statuto ciuitatis dicentis ꝙ bannitus possit impune offendi ꝛ ꝙ non audiatur agendo vel accusando. Sol.imo possum qꝛ hoc non conceditur in mei fauorem sed in fauorē publicum vt banniti timore huius obediant reipu.ꝛ exeant de banno.sicut dicimus in excōmunicato qꝛ excōicatio est medicinalis: vt repellat̄ excōicatus ab agēdo vt hoc timore obediat mādatis ecclesie: vt in.c.j.de sentē.excōi.lib.vj.iuncta.l.j.C.vt ne.li.sine iudi.se vin.fauore ergo publico permittitur mihi exceptionē obijcere nō mei fauore. ¶ Item adhuc obijcitur de regula quā.ſ.posui.qꝛ quando replicans certat de lucro non admittitur contra excipientem de dolo: sed hic ego certo de lucro.s.de impunitate consequenda. Sol.ſm Barto.pulchre ꝛ notabiliter illud quod supradictum est procedit qñ exceptio ꝛ replicatio opponerentur ad merita cause: ſʒ hic opponūtur ad personā. nā tu me accusando vel contra me agēdo facis me citari vt ad iudicium veniam.ꝛ hoc ipso videris approbare ꝑsonā vt possim cōparere ꝛ me defendere: ideo cōtra me cōparentem ꝛ contra meā personā nō potes obijcere replicationem banni: si ego contra te de banno excepi: qꝛ tu ꝓuocando me ad iudicium personam meā approbasti: ſʒ ego nō tuā.ꝛ hec habentur ex nota. per Inno.singulariter in.c.cū inter.de excep.† Sed ponamus ꝙ statutum dicat ꝙ bannitus nō audiatur nec agendo nec defendendo:^e tunc videtur ꝙ nō possum contra te agētem de bāno excipere: ꝛ sic poteris cōtra exceptionem meā replicare de banno meo. Barto.tamen dicit tale statutū non valere per qđ tollitur defensio que est de iure naturali: vt in clemē.pastoralis.de re iudica.ꝛ hoc in defensione necessaria vt est illa quam facit ille qui specialiter ꝓuocatus est ad iudicia: secus nō specialiter sed generaliter: vt si fiat bannimentū ꝙ qui voluerit se opponere tali actui cōpareat infra talē terminum. nam ille qui cōparet ſʒ veniat ad defendendū dicit̄ tñ reus voluntarius: qꝛ nō fuit special'r ad iudiciū ꝓuocatus: vnde habetur potius ꝑ agente ꝙ̄ pro defendente et denegatur sibi hec defensio sicut ꝛ actio per no.per Inno.in.d.l.cū inter. ¶ †Inducitur etiā ad qōnem si statutum dicat ꝙ nō valeat ꝯtractus de quo nō fuit soluta gabella ꝛ tu vēdidisti mihi aliquā rē: tradidisti ꝛ ꝑ neutrū nostrū fuit gabella soluta postea tu agis contra me ꝛ repetis rem: quia contractus nō valuit propter nō solutā gabellam per me ꝛ ego excipio ꝙ nec per te fuit soluta an admittar.^f vide hic per Bart.ꝛ de istis et alijs si. questionibus circa bānitos: vide plures alias questiones que formantur per Jaco.de are.vt refert Jo.andr.in addi.Spe.in titu.de sententijs.per Bartol.in.l.j.de here.insti. ¶ †No.iij.ex hac prima parte ſm Baldū: ꝙ maritus per viam exceptionis adulterij potest consequi lucrum dotis si replicatio lenocinij non fuisset opposita.ex hoc apparet non esse verum id qđ not. Barto.in.l.miles.§.j.de adulte.ꝛ etiam gl.sensit in.l.consensu.C.de repu.ꝛ etiam Specu.in titu.de donat̄.inter virū ꝛ vxo.ꝙ maritus hʒ necesse accusare mulierē criminaliter: ꝛ se inscribere ꝛ ꝓbare ad hoc vt dotē lucretur. nam exceptio non est accusatio nec ex ea mulier punitur criminaliter. Hodie tamen nō video qualiter per viā exceptionis hoc possit fieri: qꝛ dos non repellitur cōstante matrimonio: sed eo soluto qđ nō potest contingere nisi per mortem: ꝛ tūc si nō fuit in vita maritus de hoc cōquestus heres eius cōqueri nō potest. vt.l.rei iudi.§.j.ſ.eo. sed si morte mulieris esset solutum.dic vt.l.fi.C.de adulte.forte

a ¶ Incōpetētē. Adde ꝑ Ludo.ro.ꝯsi.ccccxlvj.

b ¶ Ex certa sciētia. Adde vt per Lu.ro.ꝯs.ccclvj.

c ¶ Cōi vsu. vide per Alexā.cōsi.xlj.ꝑ Fede.de se.cōsi.xxxvj.

d ¶ Inter reos. vide Bal.i.l.negāda.ꝛ in.l.j.C.q accu.nō pos.ꝛ i.l.Quis.C.si pē.ap.mors iterue. gl.in.l.si maritꝰ.§.prescriptiōes.de adul.Bar.in l.ij.ꝑ illū text.C.vt ne.pri.titu.

e ¶ Nec defendendo. vide Lu.ro.cōsi.cccxiiij.

f ¶ Admittar. vide ꝑ Frā.de are.cōsi.cxxix.ꝛ cxxviij.per Pe.de ancha.ꝯsi.cxcij.

tamen posset procedere si vir expulisset vxorem vel sibi non administraret necessaria ⁊ mulier repeteret dotem quia maritus nō sustinet onera matrimonij vt dixi in.l.viro ⁊ tūc remitteret ad curiam ecclesiasticā[a] iste articulus accusatio autē ciuilis bene est necessaria in ecclīastica curia: vt in.c.tue.de.pcu. ⁊ si accusaret ciuiliter in curia seculari videtur ꝙ tunc non debet dotē lucrari sed debet detrudi in monasterio vna cū substantia sua. et hoc tenuit glos.in aut.hodie.C.de adult.quam videtur tenere Cy. Potest etiam dici ꝙ potest accusari ad criminalē vt ibi non quantum ad alia bona sua non tamen per hoc preiudicat marito quin possit etiam postea accusare ciuiliter ad lucrū dotis sibi applicādum vt.l.interdum.de pub.iud.iuncta.l.vnica. quādo ciuilis actio.C.⁊ aut.sed hodie.C.de adult.⁊ sic reducētur ad cōcordiam multi tex.qui videntur cōtrariari in corpore vnde sumuntur ille aut.⁊ nō in eisdem per glo.et doc.in.d.l. consensu. 7 ¶ †Ultimo no.ex hac prima parte ꝙ lenociniū cōmittitur inducendo vxorem ad delinquendum.vt hic in verbo corrumpit et etiam in approbando adulterium cōmissum sine inductione sua quod est si dānatam de adulterio ducat in vxorem vel ipsam post ea adulterantē scienter retineat vt in.l.j.§. 8 lenociniū.ff.de adul.⁊.C.eo.ti.⁊.l.ij.⁊.l.castitati. ¶ †Ex vltima parte nota vnum ad quod semper allegat ꝙ mens.l. habetur pro lege hoc est dicere ꝙ licet vba deficiāt.l.si tamē adest mens que colligitur ex ratione eius perinde est acsi verba non deficerent ⁊ ita intelligit qḋ no.Dy.in.c.fi.de regu.iur.⁊ dicit Bart. in.l.curatoris.C.de neg.ge.⁊.l.pretor de ope.no.nun.⁊ in.l.j.in prin.vti pos.ꝙ oritur actio directa vbi adest mēs legis licet deficient verba sicut si verba adessent vt.l.nominis ⁊ rei.§.verbū ex legibus de verbo.sig.⁊ vide omnino quod idem not.in.l.nō 9 dubium.C.de leg.†colligitur autem mēs ex ratione assignata per.l.arg.in.l.cum pater.§.dulcissimis de lega.ij.

[a] ¶ Ecclesiasticā. Adde Fede.ↄsi. cclxxvj.⁊ ꝙ maritus accusans mulierē habeat necesse se inscribere ad penā talionis voluit Ancha.ↄsi.cccciix.

2 ☞ Quandocūꝗ trado tibi instrumētū debitoris mei ex aliquo titulo habili ad translationem dominij vt ex venditione vel donatione vel ex titulo dotis videor tibi actionem cedere. Quid si sine tali titulo.

5 Maritus cuius expēsis debet exigere nomē debitoris sibi datum in dotem an proprijs an mulieris.

Si reperiuntur instrumēta debitoris mei penes te non tamē apparet ꝙ ea tibi tradidi hoc nō sufficit ad plenam probationem vt videaris cōstitutus a me.pcurator sed facit aliqualem presumptionem vt admittaris cum cautione rati.

Si penes te reperitur instrumētū in quo cōstitui titium.pcuratorem ad agendū ↄtra seium ⁊ seius negat te esse illū titiū ꝙ presumaris esse ille eoipso ꝙ habes penes te instrumētum.

4 Recipiens nomen debitoris an teneatur de periculo.

1 **Neuia marito.** †Non imputatur marito si nō exegit nomē debitoris sibi datum in dotem si exigere non potuit sine sui culpa. hoc dicit. ¶ In text.ibi: rūdi potuisse.scilicet de iure: quia mādata videbantur sibi actiones vt sequitur: nō autem de facto propter illius paupertatē vel aliam causam et ita intelligitur quod supra dixit quia nec potuit et 2 etiam qḋ infra sequitur exigere pecuniā non potuit ⁊c. ¶ †In tex.ibi mandate sunt.i.videntur eoipso quod traditum est instrumentum quod no.qꝛ quandocūꝗ trado tibi instrumētum debitoris mei ex aliquo titulo habili ad trāslationē dn̄ij: puta ex vēditione vel donatiōe: vel ex titulo dotis videor tibi actionem cedere: vt est hic casus ⁊ sic habes actionē vtilē tuo noīe ⁊ etiam exercitium directe nomine meo vt.l.qui stipendia.C.de procura.cum ibi no. Quid autem si sine tali titulo. Respondeo aliquādo videtur quis constituere simplicem procuratorē ad agendum illum cui tradidit ⁊ sic habebit excercitium directū non autem vtile suo nomine vt in casu.l.fi.C.de pac.conuen.j. de admi.tut.l.si tutor siue curator: vel si ille consueuerat exercere operas suas in talibus vt si erat.pcurator alicuius curie.argu.in.l.plenum.§.equitij.de vsu ⁊ habi. Aliquādo videor dūtaxat deposuisse: vt si eram affuturus et dimisi penes quēdam amicum vel mercatorem: quia non est verisimile ꝙ voluerim sibi cedere actiones vel eum procuratorem ad hoc cōstituere cū se in talibus non exerceat. Aliquando videor debitum remittere: vt si tradam ipsi debitori: vt.l.labeo.§.de pac.⁊ facit.l.j.C. 3 de dona.secundum Bald. ¶ †Sed quero cuius expensis maritus debet exigere ab isto debitore an proprijs an mulieris: de hoc vide per gl.⁊ Bar.j.de impen.l.j.vbi distinguit ad quē ipsorum pertineret periculum. ¶ Item quero quid si non apparet quod tradidi tamen reperiuntur instrumenta debitoris mei penes te: tu dicis te fuisse constitutum procuratorem a me: ⁊ aliter non ostendis de procura. an hoc ipso presumaris con- b stitutus[b] procurator.dic quod non quātum ad hoc vt sufficiat hec presumptio ad plenam probationem: vt est casus in.c. corā.de offi.deleg.⁊ per Cy.in.l.maritus.C.de procu.in prima oppositione. facit tn̄ aliqualē presumptionē vt sic admittaris cū cautione rati sine qua presumptione non admitteris: vt no. Barto.in.l.iij.§.due cause.j.ad carbo.iuncta.l.j.C.de procura. ¶ Item quero qd si penes te reperit instrumentū quo ego cōstituto titiū.pcuratorē ad agendū contra seium tu dicis te esse illum titiū.seius negat an tenearis.pbare an autē presumaris eoipso ꝙ habes penes te instrumētū. Cy.ſm Pet.determinat pro hac scḋa parte in.l.si qua p calūniam.in fi.C.de epis.⁊ cleri. Hoc limita per ea que no.Barto.in.l.si quis seruum.§.si inter duos.⁊ de leg.ij.qꝛ si cōstituerē.pcuratorē titiū seij de tali ciuitate ⁊ reus.pbaret ꝙ essent duo quoꝝ quilibet vocatur titius ei deberes.pbare te esse illū: de quo ego sensi.posset tamē dici ꝙ hic probet eoipso ꝙ penes se est instrumentū. ⁊ dictū Bart. loquit qn̄ deficerēt oēs coniecture tunc redderetur res dubia. 4 ¶ †Ultimo text.pcedit qn̄ simpliciter fuit nomē datū in dotē ⁊ tūc nō curo esse nō soluēdo a principio vel efficeretur ex post facto anteꝗ potuisset ipsum cōuenire: nec etiā curo an sciuerit an ignorauerit ipsum esse nō soluendo: qꝛ videt actū ꝙ exigat ⁊ qḋ pecunia exacta in dotē conuertatur.si ergo non est exacta nō est in dotem conuersa: sed si fuisset datum nomen estimatū vel in solutum: qꝛ mulier promisisset dare centum in dotem: et postea in solutum dedisset nomen debitoris: tunc esset distinguendum an esset effectus non soluēdo postꝗ fuit receptum: ⁊ tunc periculum est ipsius mariti etiam si sine eius culpa hoc contingat: vt.l.si pupilli.§.j.de solu. Aut erat tēpore receptionis: ⁊ tunc aut ipse sciebat: ⁊ idem aut ignorabat: ⁊ tunc est periculum mulieris si fuisset nomē debitoris delegatū: vt in.l.permittendo.§.si a debitore.de iure do.licet in alio scꝫ qui nomen debitoris emisset nō esset distinguēdū an sciuerit an ignoraue rit: vt.l.si nomen.de here.vel act.vendi.nā speciale est in causa dotis: vt siue maritus siue mulier decipiatur in recipiendo nomen non idoneum subueniatur sibi: vt.§.eo.si cum dotem.§.j. ⁊.l.iure succursum.§.fi.de iure dot. Nec obstat predictis qḋ no. per gl.in.l.si quis stipulatus sit stichū aut pamphilū.§.j.§.de verbo.obli.⁊ per doc.in.l.iij.de fideiuſ.qui videtur distinguere simpliciter inter illum qui sciēter recipit promissorem nō idoneum vel ignoranter.⁊ ego.§.dixi non esse distinguendum nisi in marito vel vxore per.l.si nomē.de here.vel act.ven.nā aliud est in eo qui nomen debitoris vel ipsum recepit estimatum vel in solutum ⁊ idem. ⁊ tunc.pcedit qḋ ibi dixi qꝛ regulariter ad emptorē pertinet periculum ⁊ sic non distinguit nisi in marito vel vxore. aliud in eo cui promisi dare fideiussorem vel expromissorē quo casu loquunt in contrariū allegata ꝙ etiā in alio distinguat qꝛ querit tūc an seruauerim promissa vel nō. Bart. tn̄ videt hic velle ꝙ si maritus recepit non estimatū indistincte pertineat ad ipsum periculū: secus qn̄ recepit delegationē nominis: vt.d.l.permittendo.§.si a debitore.sed ego nō video rationē diuersitatis presupposito priuilegio: de quo in.d.l.iure succursum.§.fi.⁊.l.si ea res.⁊.§.j.de iure dotiū.

[b] ¶ Cōstitutus. de hoc vide late Ludo.ro.consi. ccccxlvj.

2 ☞ Qui exceptione potest repelli dicitur teneri et obligatus esse ad non agendum.

Statutum ꝙ mulier non possit se obligare sine certa solennitate poterit tamen debitorem suū liberare sine illa solennitate nisi liberatio cōtineat.pmissionē q̄ fieret p pactū de nō petēdo.

3 Mulier hodie nō potest renuntiare iuri hypothece qḋ habet in bonis mariti cū videatur se obligare pro viro nisi supersint alia bona sufficientia ad dotem.

3 Si agit hypothecaria cōtra emptorem excipientem de renuntiatione hypothece ⁊ ꝙ sint alia bona sufficientia ad dotem ꝙ teneatur mulier.pbare ꝙ renuntiatio non valuit qꝛ illa essent vltima bona.

5 An in casu huius legis possit vir vti duplici remedio.s.excipere contra mulierē: ⁊ agere cōtra heredes patris de euictione.

6 Licet pater teneatur filiā dotare tamen filia dicitur habere in dote causam lucratiuā ab eo ⁊ an requiratur insinuatio respectu filie sicut in donatione.

7 Dolus illius a quo habeo causam lucratiuam nocet mihi si volo agere.

1 **Fundus.** †Si fundus in dotē datus euincatur non debet estimatio mulieri.h.d.Et loquit qn̄ fuit datus a patre idē si ab extraneo cū sit eadē ratio: qꝛ dolus illius a quo mulier hꝫ causam lucratiuā dꝫ mulieri nocere: vt hic in fi.idē ⁊ fortius si ipsamet mulier dedisset: qꝛ fortius nocere dꝫ sibi dolus proprius. Itē loquit qn̄ fuit datus estimatus fortius inestimatus: vt apparebit ex his que dicā.j.super tex. ¶ In text.ibi: ait enim.scꝫ mulier ⁊ est allegatio mulieris ſm 2 Dy. ¶ †In tex.ibi: propterea se non teneri.gloss.exponit.i.se non debere exceptione repelli.⁊ sic not.ſm Jaco.de are.ꝙ qui exceptione potest repelli dicitur teneri ⁊ obligatus esse ad non agendum

agendū.s.solutione naturali.vnde ex pacto de non petēdo oritur naturalis obligatio:vt plene nota.ī.l.si vnus.§.pactus.š.de pac.Idē videt̃ qualitercūq; quis repelli pōt ex dispositiōe legali ar.hic Unde inducitur ad.q.statuti dicētis q mulier nō possit se obligare sine certa solennitate:vt etiam non possit debitorem suum liberare[a] sine illa.Sed in contrarium q ex liberatiōe nulla nascatur obligatio.facit.l.si pater.§.j.de do. Sed pro Ja de are.⁊ p eo quod primo dixi facit qđ no.in.l.vbi pactum.C.de trāsac.post pri.super ver.vinculis.⁊ Bal.ibi ⁊ in.l.iubemus.C.ad velle.dicit q nisi liberatio cōtineat promissionem:vt est illa que fit per pactū de non petendo nō obligatur liberans naturaliter ideo si liberat per acceptilationē vel renūtiauit iuri suo vel aliomodo repellitur ab agendo non dicitur obligatus naturaliter ꝓprie loquendo.et sic statutū vel pactū non vendicat sibi locum de ista.q.vide per Bar.in.d.§.pactus ne peteret.Inducitur etiam per Ja.de are.† q licet de iure veteri mulier possit renuntiare[b] iuri hypothece qđ habet in bonis mariti vt.d.l.iubemus.⁊.l.etiam.C.ad velle.quia tamē hodie de iure aut.nō potest mulier se obligare pro viro:⁊ si cōtra facit obligatio est ipso iure nulla nec indiget exceptione velle.vt ī aut.si mulier eo.ti.⁊ renūtiādo videtur se obligare ad nō agēdū ar.hic q talis renūtiatio hodie nō valet quasi videatur se obligasse pro viro si in ꝯtractu celebrato per virum renūtiat ⁊ sic ille.ll.erant correcte:ipse tamē hoc nō tenet suppliciter sed ita demū si alia bona mariti nō supersunt sufficiētia ad dotem vt in aut.siue a me eo.titu.que licet loquatur in donatione ꝓpter.nup.vt non possit aliter alienari locum habeat etiam in rebus alijs hypothecatis pro dote qđ est singulare ⁊ hoc communiter approbatur per omnes ⁊ vbiq; seruatur licet ille tex.de hoc nō loquatur vnde dicimus cū queritur an valeat renūtiatio hypothece q si sunt vltima bona nō valet alias secus ⁊ hoc propter dictum.Ja.de are.per illam aut.et sic secūdū eundem.Ja.ista renuntiatio non est proprie obligatio pro viro.q2 tunc indistincte nō teneret.Aduerte tamē quia sufficit q tempore renuntiationis superessent totalia bona que sufficerent ad dotez.licet postea desināt esse per.c.peruenit.extra de emp.et ven.⁊ habui hoc de facto.† Item ponamus q mulier agit hypotecaria contra emptorem bonorum ille excipit de renunciatione hypotece mulier replicat q non valuit quia illa erāt vltima bona.emptor negat et dicit q erant alia sufficientia et sic valuit cui incūbit onus probādi an mulieri q alia nō essent vel emptori q alia essent.habui etiā hoc de facto ⁊ videtur hic secundū verius per.l.cum lege.cum ibi no.š.de proba.contrarium dixi q2 ibi loquitur quādo negans est reus hic vero mulier negās est actrix.⁊ sic debet ꝓbare negatiuā ī qua se fundat iuxta no.in.l.hoc iure de ṽ.ob.cū intentio rei sit fundata ex renuntiatione sua.preterea.l.cū.lege cū sua gl.loquit̃ qñ negās dicit hodie nō subesse alia bona.sz ista mulier nō dicit fuisse in preteritū.s.tēpore renūtiationis hypothece.⁊ sic sunt casus diuersi.In tex.ibi q pater eius dotē ꝓ se dedit.ꝓ ista allegatiōe mulieris optime facere vr̃.q2 si pr̃ pmo vēdidisset fundū marito et pretiū recepisset.deinde idē ptiū in dotē dedissent iste maritus videt̃ teneri mulieri ad restitutionē pretij.q2 illđ fuit datum in dotē ⁊ nō fuit euictū. Idē ergo videtur ī casu isto cū dedit fundū estimatum q2 videt̃ vendidisse:⁊ pretiū maritus soluisse patri:et postea pater idē ptiū sibi in dotē tradidisse. arg.in.l.iij.§.fi.de do.inter vi.⁊ vxo.Sed respondet̃ q etiā ī pcedēti casu adhuc idē posset dici:q fundo euicto pr̃ tenet̃ de euictione huic marito ⁊ ꝯ maritus sibi actione de dote:⁊ ideo si pr̃ uiueret et ageret ad dotē posset repelli exceptione ꝯpensationis eodē modo ⁊ filia mortuo pr̃e cui debet obstare eadē exceptio que ⁊ patri obstabat a quo cām lucratiuā hēbat vt ī fi.Lui⁹.§.intelligo tamē istum tex.maritus denūtiauit patri vel heredibus eius questionē euictionis motā ⁊ requisiuit vt venirēt ad defendēdū al's cū pater de euictione nō teneat̃ cessat ratio pdicta q2 nō posset patri agenti obijci cōpensatio.ergo nec filie et ideo dicit tex.sine dolo ⁊ culpa ei⁹ viri nā nisi nō denūtiauit culpa eius videtur euictū q forte cōparuisset ⁊ aliqua ostendisset ꝓpter que euictū nō esset.¶ In fi.tex ibi cū dolus patris fuit autē dolus in dando in dotez prediū obligatū alteri tanq̄ nō obligatū sicut si dedisset prediū alienū tanq̄ proprium:vt.l.et hec distinctio.§.j.š.loca.¶ † In gl.que īcipit.sz cū ibi quomodo excipit ista pōt intelligi duobus modis.pmo vt velit formare cōtrariū.s.q iste vir nō pōt vti duplici remedio.s.excipere ꝯ mulierez et agere ꝯtra heredes patris de euictione sed debeat esset altero ꝯtent⁹ vt.l.rescriptū.§.si pacto.š.de pac.⁊.l.apđ cel.§.lheo.de do.excep.⁊ tūc procedit solu.quā glo.statim ponit q2 hic nō dr̃ q vtat̃ vtroq; remedio licet dicat̃ q possit excipere ꝯ mulierē:⁊ si hoc faciat nō poterit agere de euictione sed si prius agat nō poterit postea excipere. In pmo autē casu quādo excipit licet nō possit agere ꝯtra heredes patris tenebit̃ tñ muliere cedere actionē ꝯ eos.ita dicit glo.sz in hoc gl.repħendit̃ q2 hic erat matrimoniū solutū vnde nō interest sua de euictione agere cū habeat restituere dotem ergo nec agere potest nec actionē cedere q2 desinit sibi cōpetere ⁊ desinit interesse lz durāte matrimonio ꝓpter suū interesse agere poterit:pterea si nō esset fundus euict⁹ ⁊ ipsum restituisset mulieri:⁊ deinde a muliere euinceretur nō posset mulier agere de euictione contra patrē vel heredes eius qñ habet causam lucratiuam vbi vero agitur si de euictione nō fuit promissum:vel non fuit inceptū a promissione vt plene no.in.l.aristo.de donationibus.ergo nec marit⁹ agere nō potest ad cōmodū mulieris ꝑm oēs doct.nec actionē cedere si tamē constāte matrimonio egisset et estimationē fuisset cōsecutus illa fuissent in dotē cōuersa ⁊ venirent restituēda mulieri.vt.l.quotiēs.⁊.l.non solum.š.de iure doti.Alio modo potest intelligi glo.q debeat excipere cuz de euict.agere potuerit cōtra patrē ⁊ estimationē cōsequi.⁊ tūc so.que sequit̃ in gl.nihil facit ad ꝓpositū.sed responde q non pōt sibi imputari quare nō egit de euictione cōtra patrem nec etiā cōtra extraneū dotantē ex liberalitate vt.l.si extraneus.š.de iure dot.Sed quid si incepit a pmissione.q2 pater vel extraneus.primo promisit fundum.⁊ postea tradidit videt̃ secus.q2 tunc etiā habēs causam lucratiuā potest agere de euictione.vt no.in.d.l.aristo.⁊ in.l.ij.C.de euic.⁊ sic cessabūt rationes.š.allegare.tamē adhuc idē dico.primo q2 ista pmissio nō fuit facta mulieri q̃ causaz hz lucratiuā sed ipsi viro.scđo q2 mulieri alio modo est prouisum nā tanq̄ dotē nō habuit vel nō habeat potest petere se dotari in se.matri.iudicis officio.¶ † In gl.se.ibi cū habeat causam lucratiuā.No.duo ex hac glo.Primo q licet pater teneat̃ filiā dotare tñ filia dicit̃ habere in dote causaz lucratiuā ab eo q2 sibi nihil affuit ⁊ per eā adest ⁊ hoc etiā ꝓbat̃ in.l.fi.C.de dot.pmis.vbi habet̃ q pater dr̃ vti liberalitate qñ filiā dotat probatur etiā in.l.fi.in prin.C.de iure do.vbi requiritur insinuatio respectu filie sicut in donatione.nō tamen est vsquequaq; donatio q2 illa est q̃ fit nulla cogēte necessitate.l.hoc iure.j.de do.q hic nō est.hoc etiā ꝓbat̃ ī.l.fi.§.j.j.q̃ ī frau.cre.vbi est tex.fin.q marit⁹ nō dr̃ habere causam onerosam in dote.vt.l.ex pmissione.j.de act.⁊ obli.⁊.C.de īpo.lucra.descri.l.j.¶ Ultimo no.† q dolus illi⁹ a quo habeo causam lucratiuā nocet mihi q est verū si volo agere:vt.l.apud celsum.§.siqs autem.⁊.§.de autoris.de doli except.secus si exciperet vt in.l.an vitium.in prin.⁊ ibi no.per glo.de diuer.⁊ tempo.prescri.

2 ☞ Si actū fuit q res date in dotē estimate restituātur licet tali estimatione q̃ emptionē nō facit:possunt tñ alienari de voluntate mulieris ⁊ quid de rebus mobilibus.⁊ nu.3.⁊.4.

3 Si sunt mobiles ⁊ marit⁹ eas alienauit sine ꝯsensu mulieris.licet non extarent in rerū natura dolo ⁊ culpa viri si alias non desijssent proinde tenebitur maritus.ac si extarent.⁊ si extarēt que remedia competant mulieri.

4 Si fundus fuit datus in dotem estimatus.⁊ fuit actum q reddatur dumtaxat estimatio non est dotalis.⁊ poterit sine cōsensu mulieris alienari.

5 Quid si fuit actum quod restituatur dumtaxat fundus.

6 Quid si fuit actum q restituatur res vel estimatio.

1 **S Iestimatis.** † Si actū fuit q res date in dotē estimate restituant̃ si extabūt restituēde veniūt etiā si fuerint alienate per maritū dūmodo sint in rerū natura ⁊ sine ꝯsensu mulieris alienate fuerint.h.d.no.ratio dubitādi erat hic q2 videbant̃ non extare res alienate postq̄ nō erant penes maritū:⁊ sic videbatur habere locū secūda pars pacti de qua ibi qui vero non extarēt estimatio earū:⁊ sic liberaretur maritus prestādo estimationē de qua fuit actū:sed cōtrariū est q2 illa verba debent intelligi qñ non extarent in rerū natura.hic aūt extāt licet nō penes maritū ⁊ ideo locū habet prima pars pacti vt ipse debeat restitui.debebit ergo marit⁹ redimere eas si potest ⁊ si non pōt nō liberatur prestādo estimationē de qua fuit actū si forte hodie plus valent sed tenebitur ad estimationē q̃ est hodie nisi forte diligētia emptoris plus valerēt.quinimo videtur q cōtra maritum non restituentē possit in litem iurari etiā si summa ope nixus redimere nō potuerit q2 dolo desijt possidere:cū sine voluntate mulieris vendiderit ⁊ sciret se teneri ad ipsas restituēdas per.l.si possessor.§.fi.de pe.he.⁊ per.l.si fundus.§.in vendicatione.š.de pig.si autē voluntate mulieris fuissent alienate esset ī arbitrio viri restituere estimationē vel ipsas res si posset eas redimere.⁊ hic est casus in.l.fi.š.de pac.do.per quā ista.l.declarat̃.primo in eo q dixi.secūdo q2 ista loquit̃ in reb⁹ mobilib⁹ q patet:q2 īmobiles nō possunt desinere extare:illa vero loquit̃ de īmobilib⁹:† ⁊ vult q si fuerūt date estimate lz tali estimatione q̃ emptionē nō facit:tamē

a ¶ Liberare.de hoc late per lu.ro.cōsi.cccxciiij.vbi an mulier possit liberare maritū a paraphernalib⁹ stāte pdicto statuto.

b ¶ Renūtiare.vide lud.ro.ꝯsi.lxxxvij.⁊ quid si ꝯfessa sit superesse alia bona vide per eūdē ꝯsi.clxxxvj.

si.

possunt alienari de volũtate mulieris qd est singulare ꝛ etiam gloss. hoc tenet hic. secus si nullo modo fuerunt estimate: vt in toto ti. de fun. do. in. l. j. §. sed cum lex. C. de rei vxo. ac. Item loquitur illa lex quãdo fuit actum ꝙ ipsa res in omnẽ casum restituatur ꝛ sic estimatio nullo modo emptionẽ faciebat: hic vero fuit actum qd restituantur ipse res si extabunt. al's estimatio ꝛ sic partim faciebat emptionem partim non: quia nisi non extabunt emptionẽ faciebãt si extabunt secus. 3 † Item scias ꝙ licet extarent in rerum natura si tamẽ non apparent nec reperiuntur non extare: vt. s. eo. si constante. §. pe. tamen dico qd si cõtingat dolo ꝛ culpa viri: quia alienauit ꝛ propter hoc non reperiuntur vel alio modo propter alienationẽ desierunt extare que alias non desijssent. perinde tenebitur maritus acsi extarent. arg. in l. pecuniam. §. fin. s. de condi. ob cau. ¶ In glo. magna ibi: hec estimatio pro nulla habetur: qr fuit actum vt eadem res restitueretur ꝛ sic nõ faciebant emptionem. ideo nõ desinit res esse dotalis: vt in. l. quã glos. allegat. ꝛ ista est inuentio gl. Quidam reprehendunt glo. licet eã cõmuniter doc. sequãtur: qr licet estimatio nõ faciat emptionẽ facit tamẽ maritũ teneri de periculo: vt. j. eo. l. pe. §. mancipia. ergo res nõ est dotalis qr de periculo rei dotalis contingente sine culpa mariti non tenetur maritus: vt colligitur. s. e. l. etiam. §. j. Breuiter dictum istorũ non est verum. nam ex quo eadem res est restituenda sequitur ꝙ est dotalis. preterea ista estimatio non facit maritũ teneri de periculo cõtingente sine aliqua eius culpa: vt est text. cũ gl. fi. in. l. si inter. C. de iure do. licet ipsi pro se allegent. sed non bene viderunt: est verum tamen ꝙ estimatio facit ipsum teneri de leuissima culpa cũ sine ipsa non teneretur nisi de leui. vt in. l. etiam. §. j. s. eo. ꝛ teneri de leuissima dicitur teneri de periculo ꝛ propter hoc habet cõmodum de quo illa. l. pe. §. mancipia. si autem nõ esset dotalis teneretur de omni periculo etiã contingente sine aliqua eius culpa: vt cõtingit quãdo estimatio facit emptionẽ. ꝛ ista est veritas. ¶ In glo. ibi: vel dic hoc casu posse vendi. cõsensu mulieris. hec cõmuniter tenetur qr est casus in. d. l. si. quã glo. alleg. tamen quãtum ad hanc legem nõ expediebat hic cõtrariũ formare: qr loquitur in rebus mobilibus cũ dicat si extabunt vel nõ extabũt: qr immobiles nõ desinunt extare in illis: ergo mobilibus cessat prohibitio. l. iulie. de fun. do. vnde etiã si sint date inestimate possunt vendi etiã sine voluntate mulieris cũ maritus sit dñs in alio tamen est differentia nã ante. l. iubemus. C. de iure do. valebat alienatio ꝛ mulier nõ poterat solum. vẽdicare ab emptore: qr nõ trãsferebatur in ipsam dñium ipso iure poterat ergo agere ɔtra maritũ vt restitueret res vel estimationẽ q̃ est hodie si plus valet vel iurabitur contra eum in litẽ si autẽ consensisset alienationi solũ posset petere estimationem q̃ erat tpe alienationis. i. pretiũ perceptum qr fuisset in dotem conuersum. et iste est casus in. l. si ex lapidicinis. de iure do. post. l. vero iubemus. C. de iure do. cum trãsferatur dñium ipso iure si mulier non cõsensit habet duplex remediũ. s. vt vendicet ab emptore vel vt agat contra maritũ modo quo supra. Si autẽ consensit. dic vt. s. dixi. nec tunc posset ab emptore vendicare. hodie vero per aut. sine a me. C. ad vell. ꝛ in corpore vñ sumitur etiã si consenserit alienationi nisi post bienniũ pseueret ꝛ alie res supersint ex quibus possit sibi satisfieri nõ valet alienatio. ꝛ sic posset ab emptore vendicare vt ibi ſm vnã lec. quã ponit glo. Et predicta i rebus mobilibus q̃ seruãdo seruari possunt. in alijs nõ est dubiũ qr vr actum vt possint alienari: vt. l. res in dotẽ. s. de iur. do. 4 † In rebus autẽ immobilibus inestimatis clarũ est ꝙ nõ pñt alienari: vt. s. dixi in. l. j. Sz si sunt estimate si qdẽ tali estimatiõe q̃ faciat emptionẽ ꝛ pñt alienari al's secus. Si aũt fundus fuit datus estimatus tũc aut fuit actũ ꝙ restituatur dũtaxat estimatio ꝛ nõ est dotalis: qr estimatio facit emptionẽ: ideo põt alienari ẽt sine cõsensu mulieris ꝛ hoc in dubio presumitur: vt. C. de iure do. l. quoties. 5 † Aut fuit actum ꝙ restituatur dũtaxat fundus ꝛ tũc estimatio nõ facit quominus fundus adhuc sit dotalis: vt. s. de fun. do. l. ꝙ si fundus. facit tñ vt possit alienari cum cõsensu mulieris nõ sine: vt. l. si. s. de pac. do. ꝛ etiã faciat venire leuissimã culpã per ea q̃ no. p gl. ꝛ doc. in. l. si vt certo. §. nũc videndũ. in fi. s. cõmo. nõ autẽ casum circũscripta oĩ culpa vt no. 6 in. l. si inter virũ. C. de iure do. in vlt. glo. † Aut fuit actũ ꝙ restituatur res vel estimatio ꝛ tũc partim facit emptionẽ parti nõ vt. s. dixi. ꝛ isto casu aut fuit actũ ꝙ restituatur res p prius. s. si extat: ꝛ estimatio p posterius. s. si nõ extat: ꝛ tũc idẽ p oĩa ꝙ in casu pcedẽti: vt possit alienari volũtate mulieris nõ sine vt i isto tex. cũ gl. Aut nõ p prius vnũ q̃ alterũ: vt si fuit actũ ꝙ restituatur res vel estimatio alternatiue: ꝛ tũc aut fuit data electio mulieri. ꝛ idẽ aut viro qd in dubio psumitur: vt. l. plerũqꝫ. in fi. de iu. do. ꝛ tũc poterit alienari ẽt sine volũtate mulieris: qr alienãdo vr eligere estimationẽ: ꝛ illa cẽsetur esse in dote dũtaxat ꝛ hoc pbatur in. d. l. ꝙ si fundus. s. de fun. do. nõ nego tñ quin possit fundũ redimere ꝛ

a ¶ Presumitur, vide p Lud. ro. ɔs. cccxciiij. et an in dubio estimatio faciat emptionẽ vide p Are. ɔsil. lxxxiiij.

ipsum restituere si vult: vt in. d. l. si. s. de pac. do. nõ sunt alia.

2 ¶ Si fuit actum ꝙ res date in dotem estimate restituantur ꝛ dimisse sint penes vxorem ad eius vsum: tunc maritus vel eius heres non tenetur de deterioratione contingente circa omnem eius culpam.

3 Quid si in dotem dentur res que pondere numero vel mensura consistunt.

1 **Estimate.** † No. istã legẽ ſm Bar. qr quotidie contingit de facto in mulieribus rusticanis que remanent vidue: ꝛ remanẽt sibi vestes facte a primo marito vel iocalia: nubunt secũdo marito ꝛ tradunt istas vestes vel iocalia estimata. maritus autẽ dimittit illas res apud vxorẽ ad eius vsum que efficiuntur deteriores an solu. matri. maritus. vel eius heres liberetur restituendo easdem res. casus est hic ꝙ non: licet ab ipsa muliere fuerint deteriorate. et intelligo qñ estimatio facit emptionem qd in dubio presumitur.[a] 2 † Si autẽ fuisset actum ꝙ res restituantur tunc maritus vel eius heres de tali deterioratione contingente circa oẽm culpã eius teneretur. secus si eius culpa esset leuissima: vt dixi in. l. precedenti. ꝛ tunc tenetur ad estimationẽ de qua fuit actũ: alias liberatur restituendo easdẽ res per id qd no. in. l. si inter virũ. in fi. C. de iure do. si autẽ fuit actum ꝙ restituatur res vel estimatio: tunc periculum peremptionis rerũ pertinet ad maritum: etiã si citra omnẽ culpam pereant. ꝛ sic tenebitur ad estimationẽ sz periculum deteriorationis non. si sine eius culpa. ꝛ sic liberatur restituendo res tales quales sunt. tex. est de hoc notabilis in. l. plerũqꝫ. in fi. cũ. l. seq. s. de iure do. tene menti. 3 † Et hic est vna gl. mirabilis q̃ dicit ꝙ estimatio interdũ fit ab hoĩe interdum censetur facta a iure. s. qñ dantur res q̃ põdere numero vel mẽsura cõsistũt: certe si hoc esset verũ maritus nõ obligaretur ad tantũdẽ in eodẽ genere: sz ad estimationẽ que tunc erat. ꝛ tñ. l. cauetur ɔtrarium: vt in. l. quã gl. allegat. s. de iure do. l. res in dotẽ. vñ ista glo. no. videtur vera. no. tamẽ ipsam. nam possent esse aliqua coniecture ꝙ videantur date estimate. ꝛ tunc procederet glo.

Maritus. Non summatur.

1 ¶ Filiusfamilias qui recepit dotem sine iussu patris: licet teneatur insolidũ nec sit sui iuris habet tamen cõtra vxorẽ priuilegiũ: ne cõdemnetur vltra q̃ facere possit.

2 Quid in alijs contractibus quã dotis.

3 Filius dicitur posse facere quatenus habet in peculio profectitio: lz proprietas illius nõ sit sua sed patris: ꝛ multofortius in castrensi. ꝛ quid in aduẽtitio.

4 Si nullũ peculiũ hz cõdemnatur insolidũ ꝛ si nõ potest soluere: vel quatenus nõ potest incarcerabitur: ꝛ ad carceres euitandos potest cedere bonis.

Quod tunc non possit fieri executio cõtra patrem in legitima ipsius filij nisi statutũ disponeret cõtrarium: ꝛ tunc an sententia lata, contra filiũ per contumaciã preiudicet patri vt fiat executio ſm formam statuti.

In criminalibus publicatis bonis filijfamilias non publicatur peculium profectitium.

5 Illud qd dicitur hic ꝙ filius potest facere quatenus est in peculio. si pater est inops ꝛ non posset alimenta filio prestare ꝙ intelligatur vt fiat deductio de peculio qd ad vitam filij est necessarium. ꝛ nu. 6.

6 Non refert an pecunia vel res data in dotem sit in ipso peculio vel non vt non condemnetur filius nisi quatenus est in peculio vel vltra quã facere possit.

7 Quãdo conuenitur ipse filius de peculio non deducitur id qd debetur patri quia cõuenitur actione ciuili de dote: nõ pretoria de peculio secus qñ conuenitur ipse pater.

1 **Si filio.** † Si filiusfamilias recepit dotẽ sine iussu patris ipse obligatur mero iure insolidum pater vero de peculio ipse tamen ppter priuilegium maritale: non cõdemnatur vltra q̃ facere possit. ꝛ dicitur posse facere quatenus est periculo etiã nõ deducto qd debetur patri qñ ipse cõuenitur cũ aũt cõuenitur pater actione de peculio bene deducit ante oĩa qd sibi debetur. hoc dicit notabilis lex. Et primo ponuntur duo dicta. vnũ in filio. alterum in patre vsqꝫ ibi nec interest. Secundo ponuntur tria in filio dumtaxat. vsqꝫ ibi: at quin. Tertio ponuntur alia duo. vnum in patre: aliud in filio. ¶ 2 † No. plura primo in ver. sed quatenus. ꝙ lz iste filius teneatur insolidũ: qr tamẽ nõ debet esse deterioris conditionis q̃ si esset sui iuris. ꝛ si sui iuris esset haberet cõtra vxorẽ priuilegium ne cõdẽnetur vltra q̃ facere possit qd sic nunc habebit. Regulariter autẽ oĩs filiusfami. ex ɔtractu suo quousqꝫ est in patria potestate obligatur ꝛ condẽnatur insolidũ: vt. l. si dubitetur. de fideius. lz postq̃ effectus est sui iuris ex contractu

ex cõtractu prius celebrato non condẽnet nisi quatenus facere põt. vt in tit. s. qd cũ eo. Sed hic etiã durante patria potestate habet istud priuilegiũ tanq maritus. & idẽ videt vbicũq cõue nitur ex tali cã ex qua solet cõpetere tale priuilegium. vt. l. seq.

3 ¶ †Secũdo no. singu. q dicit posse facere quatenus habet in peculio pfectitio: lz pprietas illius non sit sua sed patris: vt in l. certum. C. famil. herci. sed q ipse habet administrationẽ pecu lij non reputat ppriũ matrimoniũ eius. vt. l. iij. §. sed vtrũ. in fi. de mino. & in illo fit executio snie late ɔtra eũ. casus est singu laris hic multofortius fieret in peculio castrẽsi vel quasi in quo habet pprietatẽ. vt not. p glos. in. l. si condẽnatus. s. de noxa. in aduẽtitio vero glo. etiã ibi tãgit. sed vide plenius p Bar. q sub tiliter declarat in. l. si finita. §. si de vectigalib. in vlt. col. de dã. infec. & si nullum peculium haberet tũc in casu huius. l. & si. vbi

4 habet hoc priuilegiũ nõ condẽnaret in aliquo. †sed vbi nõ ha bet condẽnat insolidũ & si nõ põt soluere vel quatenus nõ põt incarcerabit: & ad carceres euitãdos põt cedere bonis. vt. l. cũ & filij. C. q bo. ced. pos. lz glo. in. d. §. sed vtrũ. in fi. dicat q tũc oz differri executio postq nihil hz: sed illa glos. cõiter reprobat p doct. q saltẽ fit executio in psonã suã: sed an possit fieri contra patrẽ saltẽ in legitima ipsius filij. not. in. d. c. ij. de delic. pue. in nouella. & in Spec. de sentẽ. §. qualiter. Guil. de cu. tenuit q nõ in. l. si qua pena. s. de his q sunt sui vel alie. iur. q legitima non est debita filio viuẽte patre. vt in. l. j. §. si quis impuberi. de col la. bo. & hec vera nisi statutũ disponeret cõtrariũ: et tũc an snia lata cõtra filiũ p ɔtumaciã preiudicet patri vt fiat executio fm

a formã statuti. vide p Bar. in. l. cũ filius.[a] de vb. obli. Itẽ pdicta in ciuilibus in criminalibus vero publicatis bonis filijfa. non publicatur peculiũ pfectiuũ. vt in. l. ij. seu. iij. de bo. proscrip. C.

5 ¶ †No. q hic dicit posse facere quatenus est in peculio. & sic to tum peculiũ sibi auferet: nec fit deductio eius qd sibi ad vitã est necessariũ cũ habeat patrẽ q tenet sibi ad alimenta ergo &c. vt not. s. e. si maritus: & iõ si pater esset inops: & nõ possit alimẽta

6 prestare deberet de peculio deduci. ¶ †Quarto not. in ver. nec interest q non refert an pecunia vel res data in dotẽ sit in ipso peculio vel non. Istud põt intelligi duobus modis. s. qd con dẽnat filius quatenus est in peculio etiã si in eo non sit pecu nia in dotẽ data. Scdo vt velit dicere q etiã si sit illa pecunia in dicto peculio seu res in dotẽ data nihilominus nõ condẽna tur vltra quã facere possit & isto modo videt intelligere doct. & ideo allegat Dy. istum text. pro casu q si mulier dedit fundũ in dotẽ & matrimonio sol. nõ reperit maritus habere nisi illũ fundũ & sibi est necessarius ad vitã qd nõ debet sibi auferri. nec obst. s. eo. si cũ dotẽ. §. fi. cũ. l. seq. q non erat verũ matrimoniũ fm Bal. vel dic q ibi loquit in exceptione p quã ius mulieris absorbebat: hic secus q si puenit ad pinguiorẽ fortunã nõ vtit priuilegio. Item nõ obstat. l. nesennius. §. si fundũ. j. de re iudi. quia ibi pcesserat ad traditionẽ ille qui habebat illud benefi cium: & sic cũ esset facta executio iam erat extinctũ. vñ lz postea ad eundẽ redeat non recuperat beneficiũ. & idẽ esset hoc casu si maritus restitueret fundũ: & postea ad eundẽ maritũ reuerte retur fm Bal. qui dicit pro hoc facere qd lz p. l. in rebus. C. de iur. do. retransferat dñium ipso iure in mulierẽ nõ retransfert possessio q esset facta executio & non haberet locũ illud priui legiũ cuius cõtrarium hic determinat Dy. sed si maritus con stituisset se noie vxoris possidere solu. ma. secus: & tũc nõ habe ret locũ opi. Dy. & per istũ modũ dicit posse fieri vt euadamus diuersitatem opi. q Guil. de cu. tenet cõtrarium eius qd tenet Dy. sed Bart. videt sequi Dy. qñ mulier agit vt mulier secus vt si quilibet alius qd dic vt hic p ipsum: & secũdo casu loquit

7 ille. §. si fundũ. ¶ †Ultimo no. q qñ conuenit ipse filius de pe culio nõ deducit id qd debet patri: q cõuenit actione ciuili de dote nõ pretoria de peculio: secus qñ conuenit ipse pater. Nũc q ista inuestigatio sit inutilis glos. nitit ostendere: q si mulier incipiet agere contra filiũ & facit ipsum condẽnari pater aufe ret sibi peculiũ & tũc nõ poterit fieri executio cõtra filiũ: sed ne cesse habebit agere de peculio cõtra patrem pater deducet qd sibi debet glo. respõdet notabiliter dic vt in ea. ¶ In glos. que incipit insolidũ. tenet ergo ista glo. q snia lata cõtra filiũ si pa ter ademit peculiũ mittet executioni cõtra patrẽ in ipso pecu lio: in hoc tñ deteriorat cõditio mulieris: q si nõ ademisset fie ret executio ɔtra ipsum filiũ in peculio: & sic nõ deduceret id qd debet patri: sed nũc fiet executio cõtra ipsum patrẽ & ideo po terit deducere qd sibi debet: nõ solũ ergo deducit pater qñ cõ tra eum actum fuit de peculio & cõdẽnat: sed etiã si fuit actum cõtra filium & executio fit cõtra patrẽ: & sic nõ in actione de pe culio: sed in alia q fuit cõtra filiũ intentata: & hoc est notabile. Ex hoc sequit q pater habet loco fideiussoris de iudicato sol uendo cõtra quẽ fit executio snie late contra principalẽ absq alio nouo pcessu: secus in fideiussore cõtractus: vt plene no. in l. j. iudi. sol. per Bar. in. l. fi. C. de vsur. rei iudi. pbat aũt hec gl. per. l. iij. §. sed si filius. de pecul. vbi dicit q contra eũ dat actio in factũ: & ad hoc semper allegat ista glo. sed quare habet pro fideiussore iudicij. Respondeo q in ipsum descendit oĩs obli gatio q in iudiciũ cõtrahit cõtra filiũ. quotidie enim nascit de nouo obligatio contra patrẽ de peculio ex singulis actib non sic in fideiussore cõtractus in quẽ obligatio que cõtrahitur in iudicio nõ descendit fm Bal. qui dicit hoc esse subtile. Unũ tñ videt sentire glo. qd nõ est verũ. s. q actio iudicati habeat pa ratam executionẽ: certe imo requirit libellus in ea & ordo iudi ciarius. vt not. in Spe. de execu. sen. §. restat. in prin. sed execu tio petit iudicis officio sicut ergo actio iudicati descẽdit in pa trem de peculio ita & officium iudicis executiuum.

Maritus. Non summatur.

2 ☞ Licet marito auferat res dotalis soluto matrimonio: tñ remanet obligat ex pmissione quã fecit occasione illius rei.

a Si ille qui emit gabellã fecit aliquas pmissiones quibusdam contẽplatione illius gabelle que postea sibi auferat: an tñ po terit conueniri ex suis promissionibus.

3 Obligans se cõtemplatione alicuius emolumẽti quod sperat in futurũ: si illud nõ consequitur quando teneatur.

1 **Cum mulier.** †Quando dos restituit cauẽdũ est marito p mu lierẽ de conseruando ipsum indẽnem ab obligatio ne qua tenet occasione rei dotalis. h. d. Sic econtra interdum cauet p maritũ vxori: vt. l. si filio. §. maritũ. s. eo. No.

2 hic fm Jac. de are. & Bal. † q lz marito auferat res dotalis so. ma. nihilominus remanet obligatus ex promissione quã fecit occasione illius rei. ¶ Unde est argumentũ si ille qui emit ga bellã fecit aliquas pmissiones quibusdã contẽplatione illius

b gabelle & postea gabella sibi auferat.[b] nihilominus põt cõue niri ex suis pmissionibus. Istam questionẽ tangit Guil. de cu. in. l. fi. s. de ɔsti. pecu. & tenet q põt cõueniri quatenus habuit de emolumento gabelle & non vltra. In cõtrariũ facit ista lex.

3 Aduerte † interdũ qs se obligat cõtemplatione alicuius emo lumenti qd sperat in futurũ: nunc vero nullo mõ habet: & tunc si illud non consequit nõ tenet. casus est in. l. cũ quis decedens §. j. j. de lega. iij. Interdũ se obligat occasione alicuius emolu menti qd credit de presenti se habere & tñ nõ hz: & tũc idẽ. & iste est casus. in. d. l. fi. de cõsti. pe. Interdũ illud emolumẽtũ habet de presenti sed postea auferet: & tunc aut ipso procurante & non eximitur ab onere. tex. est. j. de leg. j. l. si seruus pluriũ. §. j. in fi.

b Interdum ipso non procurante nec facto suo & tũc aut tenebit ex dispositione legali: & tunc eximit ab illo onere. vt. s. eo. l. me uia. §. fi. nam ibi maritus tenebat mulieri ex legali dispositio ne pter dotem ab alio datã: & illa euicta ipso iure nõ tenetur mulieri: aut tenebatur ex sua pmissione: & tunc ipso iure nõ li beratur: imo põt adhuc cõueniri vt hic: & ideo põt petere sibi caueri ab auferẽte & si sibi cauebit liberat cedẽdo actionẽ ɔtra illum si nõ petijt tenebit cũ effectu: q videt fuisse in dolo nõ fa ciendo sibi caueri. arg. in. l. dolo. ad le. fal. & l. pe. cum ibi not. s. de peti. here. & ita intelligo & declaro hanc legem.

2 ☞ Uerba generalia generaliter debent intelligi.

Regula cõprehendit oẽs casus qui possunt includi sub regu la & sub verbis eius.

3 Si dans dotẽ pro muliere stipulatus est eam sibi reddi sol. ma. per mortẽ videt voluisse q si soluat diuortio qd fit ipsius mu lieris quod hodie non procedit.

4 Si fuit stipulatus in omnem casum dotis restituende: an com prehendatur restitutio que fit constante matrimonio propter paupertatem viri.

Quid si fieret separatio tori propter adulterium.

1 **Si quis.** †Uerba generalia cõprehendunt oẽs casus q vbis includi possunt. Itẽ separatio matrimonij cõtingẽs p mortẽ ciuilẽ equiparat poti ei q fit p mortẽ naturalẽ q ei q fit

2 p diuortiũ. h. d. notabilr. ¶ †Not. ex pma pte illõ gñale q vba gñalia gñaliter debẽt intelligi: & qd regula cõprehẽdit oẽs ca

3 sus q pñt includi sub regula & sub verbis eius. ¶ †Ex vltimo casu no. q si dãs dotẽ pro muliere stipulat eã sibi reddi sol. mat. per mortẽ & sic videtur voluisse si soluat diuortio quod sit ipsius mulieris. vt. s. eo. si cum dotem. in prin. si contingat dis solui morte ciuili cõmittitur stipulatio: q equiparat morti na turali non diuortio hodie de iure canonico & diuino nõ potest dissolui matrimoniũ nisi per mortem & omnia iura ciuilia que

4 contrariũ volebãt de quibus in glo. sunt correcta. † Sed pone q aliquis fuit stipulatus sibi reddi dotẽ in omnem casum do tis restituẽde: ista stipulatio generalior est q illa de qua loquit tex. q tex. loquit quãdo venit restituenda propter dissolutionẽ

E

[a] ¶ In. l. cũ filius vid ibi i apostil. ad Alex. ad eũ dem Pau.

[b] ¶ Auferat. Ad de vt p Alex. cõ sil. xxviij. j. lib. et i. l. cotẽ ferro. §. qui maximos. j. de public. aliqd p Pet. de anch. in cõsil. ccccxiiij. inci. viso instro vẽditionis. & la te per Firmia. i suo trac. gabel.

a ¶ Restitutio. et qd nō fit vā nec ppria restitutio. tenet. d. Alex. de imo. in ɔsi. cxlij. col. fi. ver. itē respōdeo. in. v. vo. Fran. Cur.

b ¶ Cōsiliū meū. de quo vide ɔsi. cxxvj. inci. in xpi noīe viso instrumēto i quo dña antonia. z qd nō fit ppzie restitutio cū dos petaꝛ viro vergēte ad inopiā firmauit idem Pau. ɔsil. cccxcij.

matrimonij. ista vero videꝛ importare etiā illā que venit fienda matrimonio cōstante ꝑpter paupertatē: an tūc cōmitteꝛ stipulatio. Bar. hic determinat qꝫ nō singulariter qꝛ ista nō est restitutio sed consignatio cū deseruiat oneribus matrimonij: sed si fiat separatio tori ꝑpter adulteriū tūc esset ppzie restitutio[a] et illum casum bene cōprehenderet ſm eū z ꝑpter verba sua ego semel defendi quandam viduam que se obligauerat pro restitutione dotis filij sui in omnem casum dotis restituēde constāte matrimonio vel soluto ille filius effectus est paup z cessans z fugitiuus agebat nurus contra socrū que quasi nō habebat tantū qd sufficeret ad vitā z reputabat se destructā: ego dixi qꝫ cum ipsa se obligasset in omnē casum dotis restituende: z tunc non agebaꝛ ad restitutionē dotis sed ad consignationē qꝫ non poterat compelli: qꝛ in illum casum se nō obligauerat nec obstat qd se obligauit in omnē casum restituende dotis constāte matrimonio vel soluto: quia verba illa constante matrimonio possunt referri ad casum quo erit vera restitutio scilicet cum fieret separatio tori propter culpā mariti z videtur mihi quod illā vidua obtinuerit ꝑpter consiliū meū[b] tene mēti. z hoc fuit Floren. vbi recipiuntur promissores vel fideiussores de dote restituēda in omnem casum zc. facias ergo apponi vel consignāda vt effugias opi. Bar. de qua hic. hoc etiā sentit in pluribus locis. in. l. si constante. qd nō fit restitutio sed quedā cōsignatio. Et pro eo qd hic not. Bar. videꝛ glo. odinaria. ṡ. eo. si constāte. in prin. in. j. ver. item quid si extraneus.

1 ¶ Aliud est cedere aliud concedere.

2 Potest in aliquem concedi cōmoditas z tñ non ius.

3 Episcopus licet non possit in laicum transferre ius decimarū potest tamen concedere cōmoditatem z fructus earum quādo non ad longum tempus transfert.

4 Si data fuerit in dotē emphyteosis vel feudū mariti z mulier cesserit eis z sic renūtiauerit vtili dominio. an seruetur qd hic dicitur quando habebat vsumfructum.

5 Quid econtra si mulier pro dote dedit in feudū vel emphyteosim rem suam: z sic transferaꝛ vtile dominiū tñ. an soluto matrimonio debeat vir tali iuri cedere.

6 Mulier habens rem tertij in emphyteosim potest eam in dotem dare sine consensu domini: z etiam eidem pōt fieri restitutio vel eius heredibus sine consensu domini.

Quid in feudo.

1 Vsufructu. †Si datur in dotē vsusfructus quē mulier habet in re viri solu. mat. fit restitutio iuris vsusfructus seu reintegratio in ꝑsonā mulieris si viuit non aūt heredis eius sicut nec ad heredem fuisset trāsmissus si nō fuisset in dotē datus. Si vero in re ppzia ipsius vxoris q̄ durauit ipsius fit restitutio sibi z heredi eius sicut ad heredē trāsiuisset vna cū ppzietate si nō fuisset in dotē datus. si vero nō durauit vxoris vel fuit datus in re cuiusdā tertij: tunc nō cōsentiente ppzietario nō pōt fieri restitutio iuris vsusfructus: sed ipso remanēte penes maritū sic quātū ad cōmoditatē hoc mō qꝫ maritus caueat quousqꝫ vixerit se nō impeditur ū vxorē vtifrui nec heredem vxoris: sed ppzietario consentiente pōt fieri etiā q̄tum ad ius vsusfructus vt mulieri constituaꝛ vsusfructus vel ꝑ maritū consentiente ppzietario vel econuerso: z tunc extingueꝛ morte mulieris: nec ad heredē eius trāsibit: poterit etiā fieri vt maritus renuntiet z redeat ad ppzietatē ppzietario soluēte mulieri pretiū pro tpe quo ad ipsam z heredē eius posset cōmodū pertinere: z si ꝑ maritū mora fieret quominus hoc fiat tenebiꝛ ad interesse. i. ad pretiū qd erat mulier ꝑceptura cuius petitionē trāsmittet ad heredes eius. h. d. in effectu ista lex pulchra z subtilis z difficilis in tex. Et primo determinat vnū casum qñ fuit datus vsusfructus ꝑ tertiū: z sic nec vir nec vxor habebat ppzietatem in re vsqꝫ ibi qd an verū sit. Scdo reuocando in dubium id qd dixerat de herede vt melius declaret altius exordiendo materiam reassumit quatuor casus. Primus qñ mulier dedit vsumfructū quē habebat in re vnius vsqꝫ ibi. qd si fundi. Secūdus qñ dedit vsumfructū in re ppzia q̄ durauit ppzia vsqꝫ ibi si vero. Et est notādū qꝫ isti duo casus modicā dubitationē habent tā circa modū restitutionis fiēde q̄ circa ꝑsonā cui debet restitutio fieri: z istos duos casus ꝑsequiꝛ iuriscon. plenius q̄ hic. ṡ. de iur. do. l. cū in fundo. quasi ꝑ totā. l. Tertius casus est qñ in re vxoris q̄ nō durauit ipsius qꝛ alienauit postea ppzietatem. Quartus casus est quando in re q̄ erat extranei a principio q fuit primus casus legis: z hic occurrit duplex difficultas Prima in mō restitutionis fiēde. Scda circa ꝑsonā cui debeat fieri an soli vxori: an etiā heredi eius. Et circa primā iurisconin ver. pōt autē. ponit in effectu triplicem modum restituendi vnus est quod fiat quātum ad cōmoditatē nō quātum ad ius. nam maritus cū sit vsufructuarius formalis licet possit vsumfructum a se abdicare nō tñ potest ipsum in aliū trāsferre imo rediit ad ppzietatē. vt insti. de vsufru. ṡ. finitur. z. l. si vsusfru. ṡ. de iure do. et ideo si proprietarius aliter non consentit fit hoc modo: qꝛ remanēte iure vsusfru. apud maritum permittet vxori habere cōmoditatē eius: z cauebit se non impeditur ū eā vel heredē eius vti quousqꝫ apud eū durabit ipsum ius quod est quousqꝫ vixerit vel capite diminutꝰ fuit. Adde duos alios modos qui concernūt istum modum restituēdi quātum ad cōmoditatem tñ. s. qd maritus vendet cōmoditatem vel locabit ius quod habet. i. facultatem percipiēdi cōmodū ipsi mulieri vno nummo: z isti duo modi ponunꝛ in. l. si vsusfruc. ṡ. de iu. do. Et si dicatur quare tam paruo pretio. Respondeꝛ qꝛ teneꝛ etiā gratis hoc facere: vnde non est conueniens qꝫ plus habeat. Et si dicatur si tenetur gratis hoc facere quare peruenitur ad istū modum vendendi vel locandi. Respōdeo. qꝛ nō poterit postea venire cōtra venditionē vel locationē vel ꝑmissionē de impediēdo: sed si simpliciter concederet posset postea mero iure ꝓhibere: qꝛ esset precaria ɔcessio q̄ reuocaꝛ ad nutū. vt. l. cū precario. j. de preca. Alius modus est qd fiat restitutio quātū ad ipsum ius scilicet vt abdiceꝛ a persona mariti z transferaꝛ in vxorem et fiat vsufructuaria formalis: hoc tñ non pōt fieri nisi consentiente proprietario: z tunc fit dupliciter vel qd maritus faciat illo consentiente: z tunc proprietarius cēsetur tacite hoc fecisse vel econuerso: z tunc facit hoc expresse. Et isti duo modi colliguntur in versic. v el si se accomodauerit. z in versi. nam autem vsqꝫ ibi: aut aliquod. Tertius modus est quod nec cōmoditas nec ius trāsferatur in mulierem: sed qd maritus cedat z renuntiet vsuifructui vt redeat ad proprietariū si proprietarius concordat cum muliere de dando sibi pretium cōmoditatis quod erat perceptura quousqꝫ duraret vsusfructus penes maritum tā ipsa q̄ heres eius: z si maritus nollet renuntiare et propter hoc mulier non consequereꝛ pretium decedēs postea trāsmittit ad heredes suos ius consequendi dictū pretiū a marito qd ad eos transmisisset si maritus non fuisset in mora: si autē mulier cum proprietario non concordauit tunc locus est ei quod dictum fuerat in pn. z in ver. pōt aūt. vcꝫ vt fiat restitutio quātum ad cōmoditatē remanente iure penes maritū z ipso cauēte de nō impediendo vxorē vel eius heredē vtifrui. quousqꝫ dictum ius apud eū durabit. h. d. ista pulchra. l. Et ex hoc apparet qꝫ prima glo. que ponit casum z fuit additio nesciuit qd diceret nec bene sciuit ponere z tangit vnū alium quintū casum qui nō ponitur in tex. lꝫ glo. dicat qꝫ in tex. ponatur. s. quando dedit vsumfructū in re mariti q̄ non durauit mariti: qꝛ postea alienauit: z dicit esse idē qd in re vxoris que nō durauit vxoris sed nō est verum: qꝛ tunc muliere cedente vsuifructui cōsolidatus est cū proprietate. Si ergo maritus postea ppzietatem alienat trāsit in emptorē pleno iure cum ipso vsufru. casuali. vñ nō pōt postea maritus restituere: nec quantū ad ius vsufruc. nec quantū ad cōmoditatē sed tenebiꝛ vxori ad interesse iudicio de dote qꝛ per ipsum factū est quominus vsusfructus reintegreꝛ in persona vxoris si solutū est matrimoniū diuortio vel morte viri. secus si morte mulieris qꝛ tunc non cadit reintegratio cū si nō fuisset in dotē datus finireꝛ. vt. d. l. cū in fundo. ṡ. de iu. do. oēs alie glo. tendunt ad declarationē litere q̄ per predicta melius est declarata. ¶ In prin. l. ibi: heredemqꝫ eius. sed quare postq̄ est solutū mat. non reuertiꝛ vsusfr. ad ppzietatē. Rñdeo. qꝛ tertius q pro muliere dedit vsumfr. in fundo suo ꝑduxit in esse quoddā ius duraturū quousqꝫ maritus viueret vel capite diminutus esset z censeꝛ voluisse qd istud ius ꝓficeret marito quousqꝫ matrimoniū duraret sed eo matrimonio finito ꝓficeret mulieri quousqꝫ ipsum ius duraret sicut si duret in dotem ppzietatē q̄ ꝑpetuo durat censeꝛ velle qꝫ sol. matrimo. restituatur mulieri cui censeꝛ donasse si non fuit pactus vel stipulatus sibi reddi. vt. C. de rei vxo. act. ṡ. accedit. z ideo dico istū tex. debere intelligi qñ iste extraneus nō fuit pactus vel stipulatꝰ sibi restitui sol. ma. al's nec mulieri nec heredi eius deberet restitui sed illud tñ extraneo: z istud est hic substantiale et necessariū. Itē quare fit restitutio heredi mulieris. nā si ipsum ius vsusfru. restituereꝛ mulieri z sic esset directa restitutio nō trāsmitteret mulier ad heredē eius: quare ergo magis trāsmittit hāc cōmoditatē in hac restitutione indirecta. Rñdeo: qꝛ hec cōmoditas debet durare penes mulierē quousqꝫ durat ius penes maritū. nā ex ꝑsona mariti finiꝛ ius. z in consequentiā etiā cōmoditas mulieris nō econuerso: vt. l. necessario. ṡ. fi. de peri. z cōmo. rei ven. Sed si translatū esset ius vsusfru. formalis in mulierē finireꝛ ex persona mulieris: z possibile est qꝫ mulier plus viuat q̄ maritus vñ cū graueꝛ in hoc qꝫ non fiat in ipsam restitutio directa q̄ potuisset plus durare q̄ illa cōmoditas. non est mirum si releuatur in alio quod in restitutione directa transmittat ad eius heredes cōmoditatem. ¶ In tex. ibi viro cuius erat proprietas

erat proprietas fundi vsusfru. cesserit: supple ⁊ sic de formali factus est causalis: qꝛ coniunctus cum proprietate solu. ergo matrimonium debet redire in pristinũ statum. l. de causali in formalem si mulier vixerit quem ad suum heredem non transmittit: ⁊ si matrimonium solutũ sit morte mulieris non reintegratur in personam heredis mulieris: sed remanet penes maritum: nec dicitur maritus aliquid de dote lucrari: sed habet vsumfru. iure suo: ideo nõ tenetur cõferre in funus mulieris ⁊ hoc dicitur in. l. cũ in fundo. post prin. §. de iu. do. sed in sequẽti casu de causali qui erat apud mulierẽ proprietariã trãsit in formalem in personã mariti ⁊ si soluerat matrimoniũ morte mariti iure suo rediit ad ꝓprietatẽ sine aliquo facto mariti vel heredis eius. Si autem morte mulieris vel diuortio tũc requirit factũ mariti restituentis. i. cedentis vsuifructui vt ad ꝓprietatem redeat tã apud vxorem ꝙ apud heredem eius. ¶ † In v. si.

2 potest autem. i. iuri suo cedat. i. concedat facultatẽ vtendi aliud enim est cedere. aliud concedere. primo enim casu abdicat a se omne ius scđo non sed concedit facultatẽ circa cõmoditatem. ⁊ hec habentur in tex. ⁊ in glo. in. l. fi. in prin. §. de dona. hec autẽ

3 nõ abdicat a se ius vsusfru. sed cõcedit cõmoditatẽ. † Et sic no. ꝙ in aliquẽ põt concedi cõmoditas ⁊ tñ non ius. Vñ facit ꝙ lz eps nõ possit in laicũ trãsferre ius decimarũ cui^9 laici nõ sunt capaces cũ sit spirituale. vt in. c. prohibemus. de deci. põt tamẽ

a cõcedere cõmoditatẽ^a ⁊ fructus earũ. ⁊ hoc videtur velle glos. in. c. ꝙuis. eo. titu. illud tñ videt verum qñ ad non longum tps transfert al's censeret fieri in fraudẽ trãslationis iuris que fieri non põt. vt in. c. ij. de loca. ¶ In ver. nã ⁊ finge ibi vir cogeret facere. Intelligo ꝙ teneb. vir ad pretium qđ mulier potuisset consequi a proprietario si p maritũ stetit quominus consequeretur ⁊ istud põt esse maius ꝙ cõmoditas quam fuisset mulier perceptura. pone enim quod potuit consequi centum quia ꝓprietarius tñ volebat emere hũc dubiũ euentũ postea maritus infra paucos dies mortuus est: ita qđ parũ potuisset mulier de cõmoditate pcipere: nihilominus qꝛ p maritũ stetit tenebitur heres eius ad integrũ pretiũ: qꝛ si per eum nõ stetisset illud pretiũ mulier cõsequuta fuisset ⁊ ad heredes suos transmisisset vt statim sequitur. sed si nõ potuit pretiũ mulier percipere a ꝓprietario sufficiat qđ pcipiat cõmoditatẽ ipsa ⁊ heres eius quatenus vir vixerit. ⁊ vsusfru. apud eũ durauerit. vt in fi.

4 ¶ † Ultimo per hanc. l. dicit Bar. posse argui qd iuris si in dotem data fuerit emphyteosis vel feudũ vt seruetur qđ hic dicit certe hoc est nimis generale dictũ. vñ dic ꝙ si mulier habeat rẽ mariti in emphyteosim vel feudũ ⁊ cesserit eis ⁊ sic renũtiauerit vtili dñio. vñ cõsolidatũ est cũ directo. Idem põt dici ꝙ hic qñ habebat vsumfru. qꝛ istud ius vtilis dñij est quedã seruitus sicut vsusfru. vt. l. si tibi homo. in fi. de leg. j. hoc tamen saluo qꝛ emphyteosis vel feudũ trãsmittit ad heredes saltẽ filios: lz nõ vsusfru. ideo sol. mat. debet reintegrari nõ solũ in psonam mulieris si viuat: sed etiã heredũ suorũ si sunt tales ad quos po-

5 tuisset trãsmitti si nõ fuissent data in feudũ. † econtra si mulier pro dote dedit in feudũ vel emphyteosim rẽ suã: ⁊ sic trãsferat vtile dñium tñ mat. so. vñ ꝙ vir tali iuri debeat cedere: ⁊ ad heredes suos nõ trãsmittat nisi aliud sit actũ qꝛ in dubio videtur

6 actum vt duret quatenus durat matrimoniũ: lz si alius concederet ad heredes trãsmitteret. † si autẽ mulier habeat rẽ tertij

b in emphyteosim vel feudũ ⁊ ipsam det in dotẽ. dubiũ est primo an possit hoc facere^b sine cõsensu dñi. ⁊ Spe. vñ tenere ꝙ sic. in §. nunc vero aliqua. in tit. de do. v. cẽtesimonono. qđ põt ꝓcedere in emphyteosim. Nec ob. l. fi. de iure emphy. qꝛ loquit in alienatione perpetua que non potest fieri etiam de vtili dñio sine consensu dñi ista vero non est perpetua sed quousq; durat matrimonium in feudo vero videtur tex. expresse in contrariũ in tit. q. mo. feu. olim ali. po. §. donare. In pmo aũt casu sicut põt dari sine cõsensu dñi. ita ⁊ eidẽ ⁊ heredib^9 eius fieri restitutio.

2 ¶ Si seruus dotalis instituat heres a tertio contẽplatione vxoris qđ in dubio presumitur illa hereditas non cedit lucro viri sed est restituenda vxori: ⁊ cuius iussu debeat adire.

3 Si aliquid facio de tua voluntate ⁊ pro te nõ potes mihi imputare si aliquod dãnum consequaris.

In dubio debemus capere illã partem per quam vtriq; parti consulitur.

4 ¶ Casus ĩ quo põt fieri restitutio rei dotalis ꝯstãte mrĩmo. Trãslatio dñij momẽtanea valet: qñ aliqua vtilitas est remãsura penes illum in quẽ transfertur.

1 Seruus. † In his que ad alienũ cõmodum vel incõmodũ gerunt cõsilium est illius voluntatem exquirere: vt gestor se a periculo gestionis exoneret. h. d. notabilr fm Bart. ¶ Pre-

2 mitte quod † si seruus dotalis instituatur heres a tertio contẽplatione vxoris quod in dubio presumit quod illa hereditas non cedit lucro viri sed est restituenda vxori qꝛ nõ est in fructu. cum non sit in re ipsius viri nec ex opera serui. vt. l. hinc queritur. §. potest. §. de pecu. videt tñ ꝙ augeat dotẽ: ⁊ sic nõ venit restituenda nisi sol. mat. p id qđ not. j. eo. l. dotalẽ. in glo. que incipit quasi augmẽta. Itẽ premitte ꝙ seruus non põt hereditatẽ

a sibi delatã adire sine iussu dñi. vt. l. si quis bona. §. iussu. de acq. here. est ergo dubiũ quis habeat iubere ⁊ certe maritus: qꝛ est dñs ipse: ⁊ hoc ꝓbat hic melius ꝙ alibi lz imaginarie vxor fingatur dña. vt. l. in rebus. C. de iu. do. verũ qꝛ hereditas põt esse dãnosa ⁊ non remansura penes maritũ. ⁊ vir tenet vtiliter gerere negotia mulieris ⁊ dotalia. vt. §. e. l. etiã. §. licet datur hic pro consilio qđ non iubeat nisi consentiente muliere ⁊ si mulier consentiat ꝙ adeatur adhuc cautius maritus potest agere: vt non iubeat sed restituat seruum mulieri transferẽdo dominiũ in eã: vt eius iussu adeat ⁊ statim postea restituat: vt in fi. Quid ergo si iussit non requisita muliere. tex. hic dicit quod tenet iudicio de dote: quod intelligo sic qꝛ mulier non tenebitur illam hereditatẽ si est dãnosa recipere: sz poterit eã dimittere penes maritum cũ onere suo. arg. in. l. absentis. C. si cer. pe. ⁊ si per errorem eã recepit habebit regressum cõtra maritũ ad interesse Si aũt esset institutus cõtemplatione mariti cessarẽt ista qꝛ in

3 omnem euentũ esset remansura penes eũ. ¶ † Ultimo not. hic ꝙ si aliquid facio de tua voluntate ⁊ pro te nõ potes mihi imputare si aliquod dãnum consequaris. Item not. in fi. ꝙ in dubio debemus capere illam partem p quã vtriq; parti cõsule

4 rat. facit. l. ex his. j. que in frau. cred. ⁊. l. j. si quis cau. † Not. etiã casum in quo põt fieri restitutio rei dotalis constãte matrimonio. Itẽ qđ valet translatio dñij momentanea. i. cũ pacto quod momento duret: ⁊ retransferat in tradentẽ qñ aliqua vtilitas est remansura penes illũ in quẽ transferat: vt hic ⁊. l. si tibi pecuniam. si cer. peta. al's secus. vt. l. si sicut. j. de sol. Quid autem si marit^9 non potuit denuntiare mulieri qꝛ erat absens certe nõ ꝓpterea excusat a mala gestione: sed bene excusaretur si nõ te-

b neretur vtiliter gerere sed dũtaxat denuntiare. vt in. l. si ancillam. j. pro suo. vel etiam ne perderet actionem sibi competentẽ vt. l. si fideiussor. §. ij. §. man.

2 ¶ Si sunt expectãtes in aliqua ecclesia beneficiũ vacaturũ per mortẽ ⁊ aliquis habens pingue beneficium infirmetur. et ne vacet p mortẽ ⁊ transeat ad expectantes ei renuntiat vt conferatur consanguineo suo vel amico tanꝙ vacans per renuntiationem non valet renuntiatio si moriatur.

Quid si permutet cum alio habente beneficium parui valoris vt illud paruum vacet.

3 Quod si talis renũtiãs nõ moriat remaneat firma renũtiatio.

4 Dolus eius per quẽ mihi acquiritur nocet mihi quantum ad impediendam acquisitionem lz dolus tertij non noceat mihi in perditione rei mee.

1 Filie. † Diuortiũ fraudulenter factũ nõ nocet ei qui fuit stipulatus in casu mortis tantum. h. d. Habetur enim pro facto et sic perinde est

c ac si matrimoniũ sol. esset morte. ⁊ si cõmuniter stipulatio cõcepta in casum mortis. ⁊ vide bonũ tex. in. l. dubium

2 C. de repu. ¶ † Et per istã. l. ⁊ per illã determinatur questio si sunt expectantes in aliqua ecclesia beneficium vacaturum per mortem aliquis habẽs pingue beneficium infirmet ⁊ ne vacet per mortẽ ⁊ trãseat ad expectantes: ei renuntiat vt conferat cõsanguineo suo vel amico tanꝙ vacans per renũtiationem vel permutat cum alio habente beneficium parui valoris vt per mortem eius vacet beneficiũ paruũ ꝙ talis renũtiatio ⁊ pmutatio non valet ⁊ habetur pro non facta vt si moriatur beneficium suũ pingue debeatur expectanti ac si vacassent per mortẽ non per renuntiationẽ ⁊ de hoc est casus hodie in. c. ij. de renũ.

3 lib. vj. qđ fundatur super hac. l. † Si aũt non moreret remaneret firma renũtiatio: qꝛ sibi soli renũtianti esset nociua nec posset venire ꝯtra: qꝛ fundaret se in turpitudine sua. C. de ser. pig. da. manu. l. cũ profitearis. ⁊ censetur fraudulẽta eoipso ꝙ infirmitate ꝯstitutus: de qua poterit verisimiliter dubitari ꝙ esset

c moriturus:^c hoc fecit in ver. egre. ¶ In text. ibi vtile. q. d. non directum. nam fm rei veritatem matrimoniũ fuit solutũ p repudiũ ⁊ sic nõ est hic casus in quẽ pater fuit stipulatus. s. mortis. vnde nõ potest competere actio directa sed competit vtilis ex equitate qꝛ fingitur ille casus extitisse: heredibus tamẽ mulieris competit actio directa attenta veritate ⁊ iuris rigore videtur quod illa sit eis inutilis. ⁊ quod vtilis actio competens patri preferat vt hic. Sed cõtra ꝙ imo nõ sit inutilis: sed iste maritus teneatur vtriq; scilicet patri de equitate: ⁊ heredibus mulieris de rigore: qꝛ dolus ⁊ fraus neutri illorum debet preiudicare. vt. l. eleganter. in prin. §. de dolo. Bar. in effectu videtur velle ꝙ si mulier participauit fraudẽ cũ marito tunc fraus mulieris nocet heredi eius ⁊ sic actio directa competẽs heredi

a ¶ Cõmoditatẽ. Uide. d. Ant. de but. in. c. decernimus. extra de iudi. vbi etiã dicit ꝙ eps põt dare licẽtiã laico proferendo ⁊ recitãdo v̓ba sacre theologie pdicãdo p tex. i. c. mulier. xxiij qõ. lz inferior nõ possit dare licentiã laico exercendi spũalia tñ põt papa dare ita ꝓbatur xvj. di. i. c. bene quidem.

b ¶ Possit facere. de hoc p alex. cõsil. clxxxij. ij. li. ⁊ ꝯsi. cxx. i. lib. p lud. ro. ꝯsil. xxij. Et p eũdẽ Alex. de imo. in consil. xxviij. col. fi. ver. posset etiã adduci in. v. vol. vbi de feu. paterno. Fr. Cur.

c ¶ Moriturus. Adde qđ nõ mõ si est infirmus sz ẽt si sit senex ea senectute qua naturaliter certuz est diuviuere nõ posse vtputa si esset senex centũ annorũ. nã talis renũtiatio nõ valeret etiã si papa cõsentiret ignarus tñ de tali senectute dato qđ renũtians i supplici. dixisset se ex legitimis causis renuntiare. consuluit Old. ꝯsil. cccxxij. ⁊ ibi vide qd si in ecclesia dicti senis renuntiãtis erant expectantes an talis renũtiatio eis preiudicet.

eius erit inutilis non propter dolum mariti:sed ꝓpter dolum mulieris cuius est heres sed si non participauit in fraudē tunc procedit contrarium ⁊ si heres mulieris exegerit dotē p prius actione directa ⁊ maritus sit nō soluendo succurritur patri cō tra heredes mulieris ad quos puenit cōmodū ex dolo mariti. arg.in.l.si.de eo per quē fac.est.

4 †Uel dic indistincte nocere mulieri ⁊ heredi eius dolo mariti vt ex eo non acquirat̄ eis actio cū effectu q: dolus eius per quē mihi acquirit̄ nocet mihi q̄tū ad impediendā acquisitionē:vt in.l.j.§.j.ȷ.si quis ali. te.probi. lʒ dolus tertij nō noceat mihi in perditione rei meevnde videt̄ ꝙ indistincte heres mulieris possit repelli nisi forte quis dicat ꝙ maritus cōtra ipsum agentē nō possit excipere de dolo proprio ipsius mariti vt seruetur dictū Bar.secus si ageret̄ contra vnū ex dolo alterius:q: tunc procederet quod dixi in.d.l.j.§.j. si quis ali.te.probi. ¶ In glo.ibi:scilicet si decederet in matri. videtur ergo voluisse ꝙ aliū casum.s.diuortij actio esset solius filie:vt.s̄.cum dotem.in ꝑnc.Si aūt stipulatus fuisset in omnē casum soluti matrimonij:tunc etiā si diuortiū nō fuisset factū fraudulēter actio esset ipsius patris:vt.s̄.eo.si quis sic.⁊ si nullo modo fuisset stipulatus tūc in omnē casum actio esset ipsius ⁊ heredū suoꝝ postq̄ erat emācipata.vt.C.de rei vxo.act.§.accedit.⁊.§.extraneum. ¶ In glo.ibi non haberet heredem iure isto.tu dic ꝙ imo haberet isto casu:q: dos censet̄ donata in casum diuortij si nō fuisset factum fraudulēter in qua dote donata etiā profectitia filia fa.habebat heredē isto iure: vt dixi.s̄.e. si cum dotem.in prin.⁊ no.in.l.post dotē.⁊ est casus ꝟm intellectum Ja.de bel.in.l.inter socerū.§.cū inter.de pac.do.glos.ista procederet in dote non donata vt quando pater dans dotem pro filia in potestate nō fuit cā stipulatus ⁊ sic actio erat cōmunis ⁊ ita loquitur glo.que est in.l.nupta.§.s̄.j.eo.

2 ¶ Maritus lʒ habeat dilationē legalem anni ad restituendam dotem debet tamen facere expensas funeris cum de ipsa dote sit sepelienda.

3 Quando dos non cedit lucro mariti non tenetur maritus contribuere de suo ad expensas funeris.⁊ nu.2.

1 **Si filia.** †Pater q fecit expēsas funeris pro filia potest statim agere cōtra maritum penes quem erat dos nō expectata dilatione legali quā habebat ad dotē restituendā.h.d.

2 †Et sic lʒ habeat dilationē ad restituendā dotē debet tamen facere expēsas funeris q: de ipsa dote est sepelienda ⁊ si ipse non facit sed alius cui dos erat restituēda potest ille statim agere actione funeraria nō expectata dilatione legali.l.in eum.in fi.cum.l.seq. non ergo loquitur ista lex quando dos cedebat lucro mariti lʒ quidā moderni hoc dicāt ⁊ male:q: cōtra istū tex.⁊ minor.decipiunt aūt q: qñ nō cedit lucro mariti nō tenet̄ maritus cōtribuere ad expensas funeris sed hoc nihil facit ad factū

3 †q: verū est ꝙ non tenet̄ cōtribuere de suo sed quousq; dos est penes eū tenet̄ ei facere expēsas de ipsa dote ⁊ ipsas postea cōputare in dotem.vt.d.l.in eum.cū.l.seq.⁊ hoc vult ista.l.⁊ addit vt statim possit cōueniri etiam non expectata dilatione legali.

2 ¶ Seruus subiectus restitutioni ex cōtractu pōt per dominum manumitti etiā inuito eo cui debet restitui secus si ex vltima voluntate.vide etiam nu.3.

3 Maritus potest rem dotalem mobilem alienare inuita muliere non sic in re immobili.

4 Casus in quo valet donatio inter coniuges fauore libertatis. Si dñs cōsentiat emphyteote vel vasallo vt possit alienare an desinit res esse emphyteotica vel feudataria.

5 Cessa actione cōtra reū principalē nō cēset̄ cessa cōtra fideiussorem sed cessa actione ꝑncipali bene vr̄ cessare hypothecaria.

6 Dona facta ambasiatoribus sunt propria ipsorum nec sunt restituenda ei qui eos misit.

1 **Dotalem.** †Si maritus manumisit seruū dotalē cōtradicente muliere tenetur mulieri restituere quicquid ab illo consequutus est vel tanq̄ patronus vel tanq̄ extraneus.Si aūt muliere cōsentiēte aīo donādi ius patronatus nihil restituere tenetur.Si vero cū aīo donandi: sed vt maritus gereret negotiū mulieris tenet̄ restituere quicqd fuit ꝯsequutus tanq̄ patronus nō aūt id qđ tanq̄ extraneus.h.d. in effectu vsq; ad l.si vero.§.dabit ⁊ tractat de ista materia vsq; ad.l.fi. ¶ Et no. ꝙ in isto tertio casu consistit difficultas:q: si mulier cōsensit vt manumitteret tanq̄ eius procurator vel neg.gest.⁊ sic nō animo donandi ius patronatus sed vt illud acqreret pro ipsa muliere videbitur primo qđ quicquid maritus postea acquireret ab illo liberto:siue tanq̄ patronus siue tanq̄ extraneus haberet restituere mulieri:q: mandatarius quicquid cōsequitur ex mandato vel eius occasione necesse habet restituere mādanti. vt.l.qui proprio.§.ꝓcurator vt in ceteris.s̄.de ꝓcu.vnde in eo quod cōsequit̄ tanq̄ patronus nō videt̄ dubiū quasi illud consequatur ex mandato:⁊ similiter illud qđ cōsequit̄ tanq̄ extraneus:q: videt̄ illud consequi occasione mādati:nisi enim illud mādatū fuisset factū nō manumisisset ipsum:⁊ sic nihil potuisset ab illo consequi. ecōtra videbit̄ ꝙ nihil haberet restituere: q: qđ.s̄.dixi ꝓcederet in simplici mandatario vel gestore q nō gerit actū iure suo:sed ex potestate sibi data a mādante sed iste maritus manumittit seruū iure suo:q: dñs est ⁊ pōt eū manumittere inuita muliere:vt in ista.l.dotalē ⁊ ius patronatus acquirere:vnde nō videt̄ ꝙ hoc faciat vt mandatarius vel gestor sed iure suo ꝓprio:lʒ de cōsensu mulieris:vt.s̄.eo.l.seruus dotalis.⁊ ista sunt diuersa ꝙ aliquid faciā de mādato tuo qđ sine tua voluntate gerere nō possem vel faciā iure meo de cōsensu tū tuo qđ facere possem te contradicēte ꝓpter hoc:q: lʒ marit⁹ sit dñs vere tū est reuocabiliter et mulier fingit̄ dña ⁊ sic erant rationes pro ⁊ contra vel qđ totū restitueret vel qđ nihil emanauit.l.iulia.de maritandis ordinibus. de qua fit mentio in.l. filius.§.fin.ȷ.de fal.⁊.l.si postulauerit.de adul.§.inter.q: plura disponebat decidit istū articulū:vt seruet̄ hoc casu media via qđ restituat id quod fuit cōsequutus tanq̄ patronus nō id qđ tanq̄ extraneus: sed in primo casu qñ contradicente muliere propter dolū eis totū restitnit in secūdo ꝓpter voluntatē mulieris volentis donare nihil ⁊ illi casus sunt clari:ista ergo prouisio legis iulie extraordinaria fuit:⁊ ꝓter ius cōe:q: rigor iuris suadebat vt nihil haberet restituere postq̄ iure suo manumiserat:⁊ ideo tanq̄ extraordinaria ⁊ cōtra ius cōe cū loqueretur de persona viri manumittentis de mandato mulieris non extēditur ad aliam personā videlicet ad socrū lʒ in eo videtur subesse eadem ratio.vt.l.si vero.§.de viro.ȷ.eo.⁊ ex illa apparet ꝙ glo.que sunt in istis tex.dū intelligunt ꝙ competat mulieri actio mandati pro eo qđ maritus fuit cōsequutus tanq̄ patronus non bene intelligunt:q: si cōpeteret actio mandati prouisio esset ꝟm ius cōe:⁊ ideo extenderet̄ de persona ad personam vnde dic ꝙ non datur actio mādati per rationē quā.s̄. dixi:q: maritus gerit actū suo iure:sed dat̄ cōdictio ex illa.l. iulia.ꝟm Bar.⁊ bene licet ipse nō declaret eo modo quo.s̄.declaraui.in quo consistit totū ius.no.

2 ex hac prima.l.qđ †seruus subiectus restitutioni ex cōtractu pōt per dñm manumitti etiā inuito eo cui debet restitui:secus si ex vltima voluntate.vt.l. seruus qui sub conditione.ȷ.de manu.

3 Itē no.†ꝙ maritus pōt rem dotalem mobilē alienare inuita muliere nō sic in re immobili vt in toto tit.de fun.do.dixi.s̄.eo.l.j.⁊.l.si estimatis.sed an hodie poterit manumittere seruū dotalē cū sol.ma.transferatur dñium ipso iure in mulierem.per.l.in rebus.C.de iure do.videt̄ ꝙ nō sicut qñ subiacet restitutioni ex vltima voluntate quo casu existente cōditione trāsit dñium in legatarium ipso iure.cōtrariū dic vt ista.l.nō corrigat̄ hodie nec isto casu habebit locū.l.in rebus.sed solū in rebus nō alienatis vel alienatis tali alienatione que possit retractari:sed ista retractari non pōt: q: libertas postq̄ semel incepit cōpetere non debet auferri ⁊ aliud in vltima volūtate q̄ fauorabilior est q̄ ꝯctus:ad qđ no.ȷ.ad trebel.l. quidā ita.§.si qs filiū.sed qua actione poterit mulier consequi a marito hoc casu id qđ fuit cōsequutus a liberto. dic ꝟm doct. quicqd dicat glo.ꝙ illud qđ fuit cōsequut⁹ tanq̄ patronus poterit peti iure actionis de dote:sed illud qđ nō tanq̄ patronus petetur officio iudicis deseruiente actioni de dote: ⁊ ita intelligunt finē huius legis. Primū tū nō videt̄ verū q: gl. hic dicit ex illo nō auget̄ dos ergo nō petit̄ actione de dote ⁊ potuit statim peti etiā ꝯstante matrimonio.doc.tū ita trāseunt: ⁊ in hoc nō cōsistit magna vtilita.

4 †In.l.seq.no.casum in quo valet donatio inter cōiuges fauore libertatis. Itē i.l.desinit.dicit Bal. p eā ꝓbari ꝙ si dñs cōsentiat emphyteote vel vasallo vt possit alienare desinit res esse emphyteotica vel feudataria.⁊ ita dicit tenere Cy.ego miror[a] nec istud dictū esse verū:q: dñs cōsentit nō vt ꝑdat dñium directū sed vt ille possit dñium vtile in aliū trāsferre qđ facere nō poterat sine dñi consensu ⁊ satis est ꝙ talis consensus operatur hoc ⁊ miror de dicto Bal. ¶

5 †Ultimo idem Bal.in.l.si vero.§.sed si reum.no.illū tex.ꝙ cessa actione contra reū principalē nō censet̄ cessa cōtra fideiussorē qđ patet q: tex.videtur requirere ꝙ cedat̄ vtrūq; pro hoc videt̄ tex.in.l. qui filij.⁊ in.l.antepe.s̄.de here.vel act. vendi.Sed cessa actione principali bene videtur etiam hypothecaria.vt in.l. si insolutum.⁊.l.si a creditore.C.de act.⁊ obli.Breuiter Bar. videtur determinare contrarium in.l.heres a debitore.ȷ. ad trebel.sed dictum Bal.videtur mihi verius per illam.l.qui filij.et q: sunt persone diuerse:sed hypothecaria non cōcernit personam sed ipsam rem vnde facilius transit ipsa res cum actione principali q̄ actio diuersa cōtra diuersam ꝑsonam.

6 †Ultimo no.glo.in §.quicqd.ad questionē de donis factis ambasiatoribus an sint ꝓpria ipsorū[b] an veniāt restituēda ei q eos misit ⁊ prima pars cōmuniter

a ¶ Miror.⁊ mirandū est cū sit dubium an emphyteota in contractu habeat licentiā alienandi an possit alienare dño irrequisito qđ tamē possit firmat Imo. in.c.potuit.de loca.⁊ Sali.in.l.fi. C.de iu. emphy.

b ¶ Propria ipsorum. Adde flor. in.l.si serui.ȷ. de vsufru.vbi dicit considerandum cuius gratia factum fuit donū ⁊ in facto consuluit Bald.consi. lvij.Frā.Cur.

cōiter tenetur.⁊ Bar.assignat vnam rationē:q̄ non videntur accipere tanq̄ ambasiatores cum mandatum ipsorum ⁊ commissio ab hoc se non extendat.

Si vero.

1 **Dabit.** †Ad aliquē videt̄ peruenisse ad id qd̄ cōsequēdū hꝫ actionē secus si nō habet nec dolo desijt habere lꝫ filius eius habeat.h.d.vsq̄ ad.§.de viro.

2 ☞ Statutū ꝙ extante filio masculo nō succedat filia femina nō pōt subesse alia rō nisi vt salua sit ignoratorū dignitas.i.qd̄ bona remaneāt penes agnationē q̄ cōseruat̄ p masculos: q̄ rō resultat ex presumptione iuris.⁊ habetur pro expressa.

3 Licet tale statutum loquat̄ in filio locum habebit in nepote ex filio:⁊ relicta filia vel nepte ex filia.

Lex vel statutum disponens aliquid contra regulas iuris cōmunis an extenditur de vna persona ad alteram.

1 **De viro.** †Prouisio legis extraordinarie vel disponētis aliqd ꝯtra ius cōe nō extendit̄ de persona ad psonā lꝫ videat̄ subesse eadē ratio.h.d.Et semper allegat̄.facit.l.illā.C.de coll̄.⁊ vide oīno qd̄ ibi not.Bal.⁊ intellige qn̄ in.l.nō erat expressa ratio. al's vbicūq̄ locū hꝫ illa ratio similiter ⁊ illius legis dispositio lꝫ sit cōtra ius cōe ⁊ sic extenditur de casu ad aliū casum:[a] de psona ad psonam p rationem expressam in.l.de hoc est glos.ordi.in cle.j.de elec.sup ver.eligat̄.⁊ Bal.in aut.quas actiones.C.de sac.san.eccl.bene facit tex.in l.emptor.§.fi.s̄.de rei ven.ibi dū dicit ⁊ ea ratione reddita ⁊c.⁊ in.l.fideicōmissi.§.cū pollidius.s̄.de vsu.⁊ illos tex.solet allegare Jac.bu.Idē si ratio esset expressa in.l.tn̄ nō poterat subesse nisi vnica:⁊ illa est certa ex aliqua iuris p̄sumptione† vt si statutū dicat ꝙ extante filio masculo nō succedit filia femina. nam hic non potest subesse alia ratio nisi vt salua sit agnatorū dignitas.i.quod bona remaneant penes agnationem que conseruatur per masculos:⁊ ista ratio resultat ex presumptione iuris:vt.j.de ven.inspi.l.j.§.denūtiare.⁊ not.Cy.in.l.j.C.de adul. vnde habetur pro expressa per id quod habetur per glos.in.l. ꝗuis.C.de fideicō.†⁊ ideo lꝫ loquatur in filio locū habebit in nepote ex filio si aliquis decedat relicto nepote ex filio premortuo:et relicta filia vel nepte licet sit cōtra ius cōmune.⁊ ita no. eleganter Bal.in.l.maximum vitiū.C.de lib.pret. contra istos casus lex vel statutum disponens aliquid cōtra regulas iuris cōmunis non extenditur de vna persona ad alteram.vt hic:et d.l.illam.C.de colla.quidam autem dicunt istum tex. posse intelligi non vt loquatur eo casu quo seruus fuit datus socero.⁊ per socerum fuit manumissus.prout glo.⁊ doct.videntur intelligere:q̄ tunc subesset eadem ratio que in viro:⁊ ideo deberet fieri extēsio:sed vt loquatur in casu textuū precedentiū quādo fuit datus viro:et per ipsum manumissus qui vir habebat patrem ⁊ ille pater aliquid ab illo liberto fuisset consequutus:sed iste intellectus non est verus:q̄ tunc non consequeretur vt patronus cum patronus nō sit sed tanq̄ extraneus vnde nō esset dubium quod non tenetur illud restituere sicut nec ipse vir:dubitatio autem vertit̄ solū in eo quod consequit̄ vt patronus: ⁊ in illo est dubium an fiat extensio de viro patrono ad socerum patronum:⁊ ista est veritas.

2 ☞ Perempta illa specie quā quis soluēdo poterat liberari: liberatur ab obligatione quantitatis.

1 **Quod ait lex.** †Qui tenet̄ ad quantitatē respectu certe speciei soluēdo speciem liberatur.Ad hoc allegatur iste tex.⁊.l.fideiussor euictionis.j.de do.excep.†Et ex hoc sequit̄ aliud qd̄ perēpta illa specie quā soluēdo poterat liberari liberat̄ ab obligatione qn̄titatis: et iste est casus in.l.titie textores.in fi.de leg.j.⁊.l.quidā testamēto.§.si tibi.eo.tit.⁊ dicitur teneri ad quātitatem respectu certe speciei quare tenetur ad quantitatem incertam declarandam ꝑm valorem illius speciei ⁊ sic ad pretium illius vt in illis iuribus ⁊ hic.secus si ad quantitatem certā:[b] lꝫ pro pretio alicuius speciei.vt.j.de dote prele.l.vir vxori.cū ibi not.per Bar. ¶ In tex.ibi ostendit estimationē ⁊c.i.dicere ꝙ ipsa.l.iul.de maritandis ordi.obligat maritū qui aliqd cōsequitur tanq̄ patronus ex manumissione quam fecit de mādato mulieris tanq̄ gestor negotiorum illius ad quantitatem.i.ad valorem eius quod ad eum peruenit tanq̄ ad patronum nō autem ad illud idem qd̄ peruenit vt patet ex eius verbis dum dicit tantam pecuniā ⁊c. videbatur ergo quod non possit tradendo id quod ad eū peruenit liberari ab obligatione quantitatis inuita muliere:vt aliud pro alio ⁊c.vt.l.ij.post p̄n.s̄.si cer.pe. cōtrarium tamē est verius de equitate vt sequitur in fi.facit.j.de.l. si fundum. per fideicommissum.

Hec actio. Non summatur.

Hec actio Scilicet cōdictio ex lege iul.de maritandis ordinibus:cōpetēs ad id qd̄ marit⁹ fuit ꝯsequutus tanq̄ patronus:vel estimationē eius:vt.s̄.pro xi.§.reiectis expositionib⁹ glo.quarū nulla est vera videbatur aūt ꝙ nō possit agi cōstāte matrimonio quasi illud augeat do[a]tem ⁊ sic possit retineri quousq̄ matrimoniū durat:sed cōtrarium est:vt hic ptꝫ.⁊ ita glo.s̄.eo.dotalē.q̄ incip.quasi augmētum ibi dum dicit.sed superiori casu ⁊c.illud aūt cōsequit̄ non tanq̄ patron⁹:bene augeret dotē eo casu quo veniret restituēdum: q̄ manumisisset cōtradicēte muliere.vt not.illa eadē gl. in p̄n.⁊ sic nō veniret restituēdum nisi so.ma.⁊ hoc facit pro eo quod dixi in.l.seruus dotalis.s̄.eo.vt idē sit in hereditate delata seruo dotali ⁊ adita iussu mariti que venit restituēda mulieri cū nō sit fructus serui nā restituetur matrimonio so.nō ante vt ibi dixi.cogita tn̄ super hoc.

2 ☞ Dos si cōsistat in quātitate vel ī spēb⁹ estimatis ea estimatione q̄ facit emptionē tenet̄ marit⁹ etiā de casu fortuito.

3 Si extraneus ꝑpter odiū qd̄ hēbat ad maritū dedit dānū ī rebus dotalib⁹ an teneat̄ marit⁹ ac si ei⁹ cl'pa datū fuisset.⁊.n.4.

4 Si habes domū meā cōductā:⁊ aliquis q te habet odio ponit inibi incendiū:qn̄ tenearis damnū emēdare.

1 **In his.** †Maritus tenet̄ de leui culpa commissa in reb⁹ dotalibus ⁊ videt̄ eius[b] culpa datū dānū si fuit datū a tertio ꝑpter delictum ipsius mariti.h.d. ¶ In tex.ibi:dolū malū supple ⁊ latā culpā:⁊ qd̄ subijcit̄ culpā supple ⁊ leuē non leuissimā:vt

2 s̄.eo.etiam.§.lꝫ.⁊ ibi no.†Hoc qn̄ dos consistebat in speciebus non estimatis:sed si in quantitate tenet̄ etiā de casu fortuito:et idem si in speciebus estimatis ea estimatione q̄ facit emptionē et ita intellige glos.j.sed si nō facit emptionē tenet̄ de culpa leuissima.vt dixi in.l.si estimat.s̄.eo.l.j.§.mancipia. ¶ In fi.tex. ibi gracchi culpa.i.dolo.nā oīs dolus dicitur culpa cum illud verbum sit generale.vt.l.si ex causa.§.pe.s̄.de mino. lꝫ nō ecōuerso.ille em̄ gracchus fuit in dolo:q̄ seditionē fecit in populo ꝑpter quā fuit interfect⁹ ⁊ populus eius bona ⁊ etiā vxorē destruxit.vn̄ fuit determinatū ꝙ heredes eius tenerent̄ vxori ad emēdationē dāni.Sed opp.ꝙ nō bene fuerit determinatū: q̄ illud maleficiū nō erat ordinatū ad hunc casum sed ad commotionē ciuitatis:ergo ⁊c.vt.l.nō oēs.de sta.lib.⁊ not.Guil.de cu.in.l.si vt certo.§.interdū.⁊ cōmo.Sol.illud est verum in simplici culpa de qua quis nō tenet̄ qn̄ nō est ordinata ad casum. secus in dolo.vt.l.j.§.qui rem.s̄.deposi.⁊ ibi dixi.⁊ in.l. si vehē

3 da.ad le.rhod.de iac.⁊ cōtra fuit dolus. ¶ †Sed qd si maritus non cōmisit maleficiū ⁊ tn̄ quidā tertius ꝑpter odiū qd̄ habebat ad ipsum dedit dānum in rebus dotalibus.Rn̄deo casus est qd̄ teneat̄ maritus ac si eius culpa datum fuisset.s̄. loca.l. si merces.§.culpe.Hoc tn̄ verū sine dubio qn̄ inimicitia prouenerat ex defectu ipsius sin autē sine eius defectu vel culpa adhuc

c glo.ibi videt̄ idē dicere.⁊ Bar.hic sed Bal.[c] ꝑm Cy.dicit cōtra-

4 rium:q̄ esset iniquū ⁊ inhumanū.†nā si habes domū meā cōductā ⁊ aliquis qui te habet odio ponit ibi incendiū q̄ ratio dictat ꝙ tenearis emēdare si sine sua culpa habet te odio. arg.in in.l.sed ⁊ damno.s̄.loca.Breuiter si potuisti ꝓuidere: vt q̄ ille fuit minatus hoc facere ⁊ nō adhibuisti diligētiā nec mihi significasti pōt ꝓcedere qd̄ dictū est.⁊ ita est de mēte illius glos. al's ꝓcedit dictū Bal. ⁊ Cy.si vero nō ꝑpter odiū qd̄ ad te vel ad maritū habeat ille extraneus dānum dedit non teneris: vt d.l.sed ⁊ damno.⁊ in.l.ad eos.s̄.cōmo.

2 ☞ Maritus tenet̄ seruos dotales induere sicut ⁊ alere:quousq̄ sunt in vsu eius ⁊ vsu finito qualiter potest vestes auferre vel repetere.

3 Casus in quo ī obligatiōe rē restitui succedit obligatio ad estimationē etiam re extante.

Si mulier dedit in dotē equū:⁊ maritus emit frenū vel sellam potest maritus sol.mat.repetere quod emit.

4 Vestes quas maritus fecit vxori ꝙ sol.mat.p mortē mariti debeant remanere penes heredes viri si sunt festiue ⁊ pretiose.

5 Vestes date famulis:an possint eis auferri qn̄ recedunt.

Seruus vxoris. Soluto matrimonio maritus vestes datas seruis dotalibus vel vxoris recuperare pōt tales quales sunt ⁊ si p vxorem stat pōt estimationē earū in dotē cōpensare.h.d.notabiliter.Et pōt intelligi dupliciter vt ex summario patet qd̄ serui erant dotales:⁊ tūc dū dicit seruis vxoris.expone.s.ficte q̄ vere marit⁹ est dn̄s.vt.s̄.eo.seruus dotalis ⁊ hoc vt cōueniat tit. Potest etiā intelligi de seruis nō dotalibus:⁊ tūc ꝓprie stat litera ⁊ posset intelligi duob⁹ modis.s.qd̄ erāt in vsu mariti vel etiam non erant ꝑm ea que statim dicā.nā aliud est in vno casu q̄ in alio.Pro declararione.gl.j.op.quod maritus non teneatur recipere vestes quales sunt imo possit repetere ab vxore

[a] ¶ Aliū casum. Adde vt p eūdē consi.cxxxvi.per Alex. cōsi.xcvij. ij. lib.⁊. xlviij.j. lib.per Fran.de are.consil.xcvij. Lu.ro.cōsi.cj.

[b] ¶ Ad quantitatē certā. Addō ꝙ hoc tꝫ ipse pau. ī.l.titie textores. §.fi.⁊ in.d.§. si tibi.⁊.d. Alex.ī.l. qd̄ te.j.si cer.pe. vide tn̄.d. Alex. ⁊ ibi Aret. in.d. §.si tibi.⁊ in.d.l. titie textores.§. fi.q vident̄ tenere cōtra hanc limitationē.Cur.

[c] ¶ Sed Bal. dic ꝙ idē Bal.limitat dictū Bar. h cum culpa leuis vel leuissima p̄t imputari ei cui⁹ ob inimicitiā datum est dānū et hāc limitationē dicit esse de mēte gl.in.l.si merces.§.culpe.s̄.loca.dum ibi dicit gl.cū em̄ habeat inimicitias cautius dꝫ custodire.⁊ ita dicit ad literam eius cōsil.ccxxvij.ij.lib.

a ¶ Quā donate. Addo eūdē pau. de ca. in ꝯsi. cccc. xxv. in nouis. incip. viso casu suprascripto. ꝛ etiā viso pe. d̄ anch. in ꝯsi. clxxxi. inci. in p̄dicto dubio Car. ꝯsi. ccliij. et Lud. ro. in cōsil. cclvi. ꝛ adde eūdē pau. de cas. in sili in ꝯsi. ccclv. inci. ad primū vr̄ in nouis. vbi qd̄ si societas h₃ vestes q̄tidianas ꝛ festiuas q vestes festiue cēsent potius a societate vnicuiꝗ socioꝝ ad eoꝝ vsum data ꝙ dōate ꝛ tūc tales quales sūt debēt cōferri cū alijs vel si illas habentes vellēt ipsas retiere debēt estimari ꝙtū tunc tpe diuisionis valēt ꝛ nō quatenus cōstiterūt ꝛ quatenꝰ in suā portionē cōputabunt alle gat i ar. q̄ habētur in. l. j. nec castrēse. j. de colla. boñ. ꝛ idē sentit ipse pau. in cōsi. cclxiij. incip. oīpotētis dei postulato suffragio in nouis. Cur.

b ¶ In. l. paulus. bonitas monete an ꝛ qualiter attendat i solutionibus fiēdis. vide p bñd. caprā. cō. xxix. in. ij. dubio late p Lud. ro. cōsil. cxxiij. et pulchre q tradit Frā. de are. i ꝯsi. suo. xi. in. ij. col. ꝛ circa hāc materiam. vide q̄ posui in. l. cum qd. s. si cer. pe. Frāc. Cur. Et p̄dictis adde tu q̄ ponit dñs ꝛ preceptor meꝰ Soci. i suo ꝯsi. ccxcviij. ꝛ qñ est facta mētio. d̄ floreō aureo an tunc possit solui moneta. per do. maria. i suo ꝯsi. vi. colū. iij. et ibi qd si est expressa imago floreni. et vide Old. in suo consi. xiij. Ste.

quantum in eis expendit per actionē de in rem verso. vt. s. de in rem ver. l. iij. §. proinde si seruus. ꝓpter hoc glo. dicit ꝙ hoc debet intelligi qñ iste vestes non erāt necessarie huic seruo vel erant preter consuetudinē mulieris quo casu censetur voluisse donare: ꝛ ista donatio p diuortiū reuocatur ꝛ nō tenetur vxor nisi quatenus est locupletior: si aūt res fuissent necessarie procederet contrarium. Breuiter ista glo. posset verū dicere in seruis non dotalibus ꝛ qui nō erāt ad vsum ipsius mariti tunc de directo procederet distinctio glo. ꝙ si erant necessarie pōt maritus repetere quātū constiterūt p actionē de in rē verso. si non erant necessarie videtur donasse et donatio reuocatur per diuortium ꝛ nō tenetur vxor vltra ꝙ sit locupletior sed in seruis dotalibus vel etiā nō dotalibus qui ad vsum essent mariti. gl. ista non procederet: qꝛ maritus ꝓpter vsum quē habet tenetur eos induere sicut ꝛ tenetur eos alimentare: vt. l. verbo victus. de verb. signi. vnde posito ꝙ essent vestes necessarie non posset repetere quatenus constiterunt: qꝛ non gessit negotium mulieris sed proprium ꝛ fecit quod debuit. vnde sufficit ꝙ rehabeat tales quales sunt: sed tunc oppo. extra glos. qꝛ tenebitur facere videtur ꝙ non possit repetere etiam tales quales sunt: qꝛ soluit debitum. †Sol. tene mēti. qꝛ est notabile maritus bene tenetur omnes induere sicut ꝛ alere quousꝗ sunt in vsu eius: sed finito vsu sicut nō tenetur amplius alere. ita nec indutos tenere: ꝛ ideo pōt vestes auferre vel repetere tales quales sunt dete riorationem vero debet computare cum vsu quem habuit: et iste est intellectus huius. §. non tamen ꝓpria autoritate debet auferre ꝛ eos nudos relinquere: qꝛ esset contra humanitatem ꝛ decorē. arg. in. l. fi. §. si feneratoꝛ. s. qd̄ me. cau. sed debet requirere vxorem. quondā qd̄ eos vestiat alijs vestibus et restituat illas vel estimationem earum: ꝛ si non vult hoc facere tunc estimationem deducet de dote si consistat in pecunia† ꝛ sic not. casum in quo in obligatione rē restitui succedit obligatio ad estimationem etiā re extante ne serui nudi remaneāt regulariter non succedit nisi re perēpta. vt in. l. in re furtiua. s. de cōdi. fur. ¶ Et ex predictis apparet si mulier dedit in dotem equum et maritus emit frenū vel sellam solu. mat. pōt retinere qd̄ emit. Item† predicta faciunt ad vestes quas maritus fecit vxori. an solu. mat. per mortē mariti debeant remanere penes heredes mariti ꝛ in hoc doc. varie fuerunt loquuti. vt Bart. hic refert ꝛ finaliter ipse tenet opi. ꝙ si erant vestes festiue ꝛ pretiose ille cēsentur cōmodate magis ꝓpter honorē viri ꝙ donateᵃ vel pro debito solute et ideo remaneant penes heredes viri per. l. si vt certo. §. interdum. s. cōmo. sed si erant quotidiane non censent cōmodate nec donate sed pro debito solute: qꝛ sicut tenet eam alere: ꝛ ita tales vestes facere ideo erūt vxoris. ꝛ ita dicit se pluries consuluisse. sed contra qd̄ etiā ille debeāt remanere penes heredes viri per istum tex. ꝛ per id quod. s. dixi: qꝛ licet teneat induere non tamē tenetur ipsam indutam tenere nisi quousꝗ durat matrimonium: sicut in seruis dotalibus. Breuiter dic ꝙ in seruis aliud est qꝛ in eis non cadit donatio nec dominiū vestium sed in vxorem cadit vtrumꝗ ideo vident solute pro debito quousꝗ durat matrimoniū ꝛ eo finito cēsent donate: qꝛ nō ita rigorose inter eos agit: nec tanꝙ inter infestos. vt. s. de do. inter vir. l. id qd̄. §. ij. Cetera vide hic p Bar. circa istū passum. ¶ Itē glo. inducit in ar. ad vestes datas famulis: vt qñ recedunt possint eis auferri: tu dic aut fuerāt date estimate ꝛ tunc sunt ipsius famuli ꝛ si famulus nihil restaret dare dño nō possent ei auferri: sed si restaret aliquid dare ꝛ non solueret cōsuetudo introducit vt possit retineri propria autoritate qꝛ sunt suspecti de fuga: s₃ de iure nō posset hoc fieri fm̄ Bar. si nō essent suspecti al's dñs perderet ius suū qd̄ dedisset sibi ius ꝓpria autoritate: vt. l. extat. qd̄ met. cau. Sed si sunt date inestimate ad vsum famuli ad beneplacitum dñi tunc possunt retineri tales quales sunt etiā propria autoritate non tamen de equitate debet eos dimittere nudos. arg. eius quod dixi.

¶ Quando pater fuit stipulatus a principio sine cōsensu filie vel ex postfacto cū eius consensu sibi soli patri dotem reddi non consolidatur actio in filiam effectam sui iuris.

Filia. †Etiā si filia cōsensit patri vt dotē exigeret ꝛ si exigit partē nō ꝓpterea filia pdit ius cōsolidationis in alia parte: si efficiat sui iuris anteꝗ exigeretur p patrē. h. d. no. Sic etiā non perdit ius cōsolidationis si pater egerit ꝛ sententiam obtinnerit nō tñ fuit facta executio. vt. s. e. l. si marito. §. si voluntate. nec etiā ex eo qd̄ facta sit sui iuris post solu. ma. vt. s. eo. l. insulam. in prin. nec ex eo ꝙ pater successerit marito. vt. l. si socer. in prin. s. eo. nec ex eo ꝙ dos p fratrem nō esset soluta viro anteꝗ esset effecta sui iuris. vt ea. l. si socer. §. lucius. ꝛ dic vt in qualibet earū dixi ad que adde casum huius. §. ¶ In tex. ibi nec promissa nouādi animo patris fuisset. hic est casus ꝛ tex. expressus a contrario sensu quod† quando pater fuit stipulatus sibi soli dotem reddi vel a princi. qd̄ facere potuit sine consensu filie vel ex postfacto cum eius consensu non consolidatur actio in filiā effectam sui iuris licet quidam antiqui nimiū subtilizantes dixerunt contrariū. vt not. Cy. C. de rei vxo. actio. §. videamus. ꝛ tetigi. s. eo. quoties.

¶ Si depono vel mutuo tibi cētum libras in ducatis vt reddantur in eadē estimatione quid importent hec verba.

Si vnꝰ ex socijs vult inuestire cōmunē pecuniā in aliqua mercantia contradicentibus alijs: ꝛ ille dicat se eam inuestire suo periculo ꝙ lucrū ipsius inuestire ad ipm solū ptinebit.

Mancipia. †Si ad maritū ptinet piculū ancillarum dotaliū similiter ptinet partꝰ earum. h. d. sed si nō pertineret secus qꝛ partus ancillarū nō sunt fructus dotis sed dotē augēt: ꝛ ita debet intelligi. l. j. C. eo. titu. fm̄ Dy. ꝛ intelligo hic de periculo leuissime culpe: qꝛ estimatio de qua hic nō fecit emptionem cū fuerit actū ꝙ eadē mācipia restituentur. vnde estimatio facit venire leuissimā cū de natura contractus non veniat nisi leuis. iuxta ea que no. in. l. si vt certo. §. nunc videndum. in fi. s. cōmo. ꝛ ista leuissima culpa dicitur periculum sicut casus fortuitus. vt no. in. l. si quis nec causam. si cer. pet. s. eo. si estimat super glo. in tex. ibi tantidem estimata redderes. i. dicere ꝙ si tempore quo reddentur tantū valebat quātum estimata sunt sufficiat ipsa reddere: sed si minus qꝛ essent deteriorata reddatur vna cum eis deterioratio: et sic voluit ꝙ deteriorent ad dānum mariti qd̄ est intelligendum si eius culpa leuissima cōtingat secus si sine aliqua culpa. vt not. C. de iur. do. l. si inter virū. in vltima gl. ¶ †Querit Bar. quid in florenis qui nō deteriorant ex vsu. si depono vel mutuo tibi centum libras in ducatis vt reddantur in eadem estimatione. quid important hec verba. dicit ipse ꝙ si deteriorant ducati in materiam licet non deteriorentur valore extrinseco important vt restituantur in eadem estimatione qua fuerunt dati. vt si tēpore dationis valebat ducatus libras quinꝗ. ꝛ si dedi. xx. ducatos et dixi me dedisse centū libras in ducatis reddendas in eadem estimatione: ꝛ postea contingat ducatum valere quinꝗ libras ꝛ quinꝗ solidos debebis mihi reddere. xx. duca. sicut tradidi. l₃ hodie faciant vltra. c. libras. Et econuerso si incipiūt valere minus debebo recipere pro quinꝗ libris sicut tradidi nisi fuisses in mora restituendi. qd̄ dic vt idem not. in. l. paulus. ᵇrespondit. j. de sol. hic aūt loquitur in rebus q̄ per vsum deteriorantur. ¶ †In tex. ibi. qꝛ his pro mancipioꝝ periculo ꝛc. No. arg. ꝙ si vnus ex socijs vult inuestire cōmunē pecuniā i aliqua mercātia ꝯdicentibꝰ alijs ꝛ ille dicat se eā inuestire suo periculo: lucrū illius inuestiture ad ipsum solū ptinebit. sicut et periculum ꝛ ita dicit Bar. in. l. qꝛ poterat. j. ad treb. fuisse determinatū p illū tex. facit. l. si vnus. §. si vnus. s. pro soc. ꝛ etiā iste tex.

¶ Licet ex parte soluētis indebitū distinguat an soluerit per errorem vel ex certa scientia: ꝛ etiā ex parte promittentis. tamē ex parte recipientis non distinguitur.

Mulier. †Maritus qui per errorē ꝓmisit vltra ꝙ in dotē recepit non tenet vltra. h. d. Intellige. s. cū effectu mero iure sic. ¶ †No. in fi. huius. §. qd̄ l₃ ex parte soluentis indebitum distinguatur an soluerit per errorē vel ex certa scientia: vt. l. cuius per errorē. de reg. iur. ꝛ etiā ex parte promittentis. vt hic in glo. ex parte tamen recipientis nō distinguitur vt hic: ꝛ dicit Dy. ꝙ non est alibi iste tex. Tu dic ꝙ iste loquit in illo q recepit ꝓmissionē de indebito: sed si recepisset solutionē esset differētia: qꝛ si recepit sciēter indebitū cōmittit furtū: secus si ignorāter: vt. l. qm̄. s. de cōdi. fur. qd̄ dic vt ibi. Itē si recepit sciēter tenet totū restituere etiā vltra ꝙ sit factus locupletior: secus qñ ignorāter: qꝛ nō tenet vltra ꝙ locupletior sit: vt. s. de ꝯdi. inde. l. in summa. §. pe. ꝛ. l. si nō fortē. §. libertus. ante fi. De eo vero qd̄ hic not. an teneat vltra qd̄ facere possit. Distingue p quē modū facta fuit ꝓmissio. vt. s. e. l. si prior. ꝛ i gl.

¶ Si aliquis habuit filios naturales ex cōcubina postea cōtraxit matrimoniū cum alia: ꝛ etiam concubina cum alio deinde solutis illis matrimonijs contraxit matrimoniū cū eadem concubina ꝙ filij primo nati legitimentur: non obstantibꝰ matrimonijs intermedijs.

Uxor. †Dos primi matrimonij cēset repetita in sequēti matrimonio facto cū eadem l₃ aliud matrimoniū mediū interuenerit: vel aliquid aliud sit datū in dotē. h. d. Et ista duo faciebāt dubiū maxime hoc scḋm qꝛ postꝙ i sequēti matrimonio dederat centū ꝛ decem in dotem videtur ꝙ voluerit in dotē cōuerti id qd̄ restabat habere de dote primi matrimonij: tamen contrariū hic determinatur qd̄ est notandum et sic videtur hic tex. contra id qd̄ dixi. s. eo. si mulier diuertit: sed intellige illā fm̄ hunc tex. ¶ †Et inducit ad questionē ꝙ si aliqs habuit filios naturales ex cōcubina postea ꝯxit matrimoniū cū alia ꝛ etiā cōcubina cū alio: deinde solutis illis mr̄imonijs

monijs contraxit matrimonium cū eadē cōcubina ꝙ filij ꝑmo nati legitimentur[a] non obstātibus matrimonijs intermedijs de hoc no.p Bar.post Dy.in.l.cū mihi.§.j.de solu.ꝛ.l.bonorū rē ra.ha.ꝛ p Jo.and.in regula sine culpa.in mercu.

2 ¶ Si maritus non liberauit socerū per pactum vel per acceptilationē:sed fuit confessus se habuisse ꝛ recepisse cū tamē nō recepit ꝛ postea cōficitur aliud instrumentū incontinēti in quo nō obstante dicta cōfessione pater vxoris ꝑmittit dotē dare nō tn̄ eam recepit.ꝛ solu.mat.repetat mulier ab heredib⁹ viri vel heredes mulieris ab ipso viro quid iuris.

3 Confessio de dote recepta facta post promissionē dotis dande statim preiudicatur nisi maritus assumeret in se onus probādi numerationem non fuisse factam.

4 Si maritus fuit cōfessus se habuisse dotē a muliere:ꝛ hac confessione non obstante mulier per aliud instrumentū statim promisit dotem quā nunꝙ soluit:non potest mulier dotem repetere ac si fuisset soluta.

1 **Si vir.** †Si maritus liberauit socerū a ꝑmissione dotis tenet̄ eā restituere filie facte sui iuris etiā si socer non erat soluēdo.h.d.Opp.de.l.si extraneus.§.de iu.do. Sol.si maritus non liberasset socerū nō teneret̄ restituere dotem filie qꝛ filia non posset sibi imputare quare a patre non exegit postꝙ non fuit soluēdo: vt ibi. teneretur tamen maritus cedere vxori contra heredes patris.vt.§.eo.si socer.§.lucius. sed qꝛ liberauit cedere non potest ideo sibi imputet vt perinde conueniatur ac si dotē recepisset ꝛ iste est casus notabilis hic. Sed contra qd idem si liberauit. vt in.d.§.lucius.et.l.si marito.§.j. Sol.ẜm doc.ibi liberauit ꝑ pactū ꝙ non habet vim solutionis hic per acceptilationē que vim solutionis habet. Tu dic quod si pactum nō fuit personale sed in rē scriptū qꝛ promisit nunꝙ dotem petere nec a patre nec ab heredibus eius.Jdē in pacto qd in acceptilatione qꝛ subest eadē ratio.§.qd nō pōt actionem cedere cū effectu cōtra heredes patris:ꝛ ideo per replicationē cedendarū repellitur ab excipiendo qꝛ facto eius contingit ꝙ cedere nō potest sicut ꝑ exceptionē cedendarū repellitur quis ab agendo.vt.§.de sol.l.stichū.§.pe.sed si pactū erat personale qd non peteret a patre dūtaxat tūc nō nocet marito: qꝛ potest cedere actionem contra heredes patris quibus pactū nō prodest.ꝛ ita loquuntur contraria. ¶ †Sed queritur quid si nō liberauit per pactum vel ꝑ acceptilationem sed fuit cōfessus[b] se habuisse ꝛ recepisse cum tamē non receperit. nā instrumēta dotalia cōmuniter ita fiūt ꝛ post tale instrumentum confessionis conficitur aliud incontinenti in quo non obstāte dicta confessione pater promittit dotem dare ꝛ istud frequentatur in multis locis soluitur matrimonium mulier repetit ab heredibus viri vel heredes mulieris ab isto viro qꝛ videt̄ dotem recepisse ꝛ hoc ostendit per instrumentum confessionis contra quā non videtur maritus posse venire.vt.C.de non nu.pecu.l.generaliter.que cōfessio ꝑbat verā numerationē non fictam:ipse tamē maritus nūꝙ dotem recepit querit̄ quid iuris.nā in.l.si extraneus.de iur.do.solam promissionē recepit nō autem liberauit nec fuit confessus se recipere in isto.§.liberauit.nos loquimur quando fuit confessus ꝙ plus videtur.Jaco.de are.mouet hic istam qōnem.ꝛ Bart.post eū determinat multū singulariter ꝙ maritus teneatur cū effectu restituere qꝛ censet̄ fuisse confessus nō spe future numerationis sed spe illius promissionis statim sequuture vn̄ cū sit sequuta impleta est causa:ideo non potest opponere exceptionē non numerate dotis.vt.C.de postu.l.sub specie.Jntelligo etiā si velit probare se nunꝙ recepisse seu etiā si mulier vel eius heres hoc cōfiteret̄ qꝛ satis est ꝙ recepit promissionē quā voluit haberi loco solutionis:ideo fuit cōfessus se recepisse:ꝛ hoc vidi de facto cum quidam ignobilis recepisset ignobilem in vxorem pro qua pater promiserat ducēta ꝛ voluit ꝙ gener dotaret eā de alijs ducētis ꝛ factū fuit primo instrumētū confessionis in quo maritus cōfessus fuit se habuisse ꝛ recepisse quadringenta a patre cū nihil recepisset:ꝛ eodē instanti pater ꝑ aliud instrumentū ꝑmisit sibi ducēta non obstāte illa confessione ꝗ tn̄ nunꝙ soluit ꝛ mortuus est pauper.solu. mat.vxoꝛ petebat ab heredibus viri quadringēta:qꝛ vir ꝑmisit ea restituere mulieri ꝛ heredib⁹ eius heredes se defendebāt qꝛ cōtemplatione ducētorū soluēdorū marito ipse maritus eā dotauerat de alijs ducētis nō dotaturū si nō sciuisset se nō debere recipere: vn̄ cū esset adhuc infra tp̄s opponēdi exceptionē nō numerate dotis ꝛ nō posset sibi imputari quare a patre qui nunꝙ fuit soluēdo non exegit dicebāt se nō teneri saltē in illis ducentis in quib⁹ maritus illā dotauerat:sed contra eos allegabatur determinatio Bar.hic:qꝛ sub spe promissionis de ducentis fiende statim post confessionē videbat̄ maritus fuisse cōfessus:ꝛ sic voluit illam ꝑmissionē haberi loco solutionis quadringentorū ꝛ male poterat responderi ad hanc allegationem Bal.tm̄ in.l.legē.C.de pact.videt̄ aliter loqui nā intelligit determinationē Bar.verā quādo permissio fuit sequuta ex interuallo non quando incōtinenti:ego nescio quid velit dicere nā

c potius debuit dicere econuerso[c] qꝛ quando sequitur incontinēti tunc tempore confessionis censetur habuisse respectum ad illam promissionem statim sequuturā ꝛ cōtemplatione illius censetur confessus.iuxta no.in.l.per retētionem.C.de vsu. sed quando ex interuallo non censetur ad illam habuisse respectū et sic potius censetur confessus spe future numerationis ꝙ spe future promissionis:licet ergo ex postfacto promissionem recipiat non perdit exceptionem non numerate dot.qꝛ hec promissio non cōtrariatur ei sed potius eam roborat qꝛ probat numerationem nō fuisse factam.ꝛ pro certo Bal.errauit.si autē promissio dotis dande precessisset confessionem de recepto:ꝛ post ea sequuta esset confessio:ꝛ tunc illa confessio statim preiudicaret ꝛ non posset opponi exceptio non numerate dotis:vt est casus singularis in.l.in contractibus.§.j.de nō nume.pec.C.per

3 quem limitatur titu.de dote cauta vt loquatur †quando maritus confitetur se recepisse dotem nulla precedente confessione de dote danda:sed quando precedit promissio confessio statim preiudicat:vt in illa.l.in cōtractibus.§.j.Quod intellige verū nisi maritus assumeret in se onus probandi numerationē nō fuisse factam per ea que no.in.l.si ex cautione.eo.titu. sed quādo promissio statim sequitur non prodest hoc sibi qꝛ nō fuit cōfessus spe future numerationis:sed future promissionis.si aūt promissio non precessit nec fuit sequuta:sed sola confessio de recepto tunc si nō est lapsum tempus exceptionis non numerate dotis non preiudicat confitenti cōtra illum a quo fuit cōfessus habuisse nec etiam contra mulierem contra quam si eum conueniet poterit illam exceptionem opponere ꝛ mulier non poterit sibi imputare:sicut non posset si non fuisset confessus sed si lapsum esset tempus: tūc secus nisi ꝑbaret se nō recepisse.p

4 not.in.d.l.si ex cautione.sed habui casum de facto †quid si maritus fuit confessus se habuisse dotem a muliere:ꝛ hac confessione nō obstante mulier per aliud instrumentum statim promisit dotem quā nunꝙ soluit an habeat locum determinatio Bar.vt possit dotē petere ac si fuisset soluta.dixi ꝙ non: qꝛ determinatio Bar.loquitur quando fuit cōfessus se recepisse ab alio ꝛ cōuenitur a muliere:nō sic quando ab eadem muliere.p tex.§.sequentis.et per.l.promittendo.in fi.§.de iure do. qꝛ iniquum esset ꝙ mulier repeteret a marito pecuniā quā ipa nunꝙ soluit.facit.l.nupta.§.j.§.eo.

1 **Si quis.** †Mulier nō pōt imputare viro ꝙ seipsaꝫ nō cōuenit etiā hereditario noīe.h.d. facit l.ꝑmittendo.in fi.de iur.do. ¶ Jn tex.ibi:deinde herede muliere relicta.ꝛ idē ecōuerso si mulier ipsum promissorē heredē instituisset ꝛ postea ipse promissor tanꝙ heres vellet maritum conuenire.vt.d.l.promittendo.

2 ¶ Si vxor dedit in dotem castrum cum territorio emolumēta iurisditionis etiam confiscationes bonorū mobilium pertinēt ad maritum.ꝛ nu.ꝫ.

3 Quod predicta emolumenta transeāt de priuato in priuatum titulo vēditionis vel donationis nec alteratur territorium vel vniuersitas.

Quod alia emolumenta pertineant etiam ad fructuarium.

1 **In partem.** ¶ †Peculium serui dotalis est pars dotis et ideo de dolo ꝛ culpa in ipso commissa vir tenetur ꝛ fructus illius ad virum pertinent sicut in ceteris rebus dotalibus.h.d.Et pone exemplum ꝙ seruus dotalis quesiuit aliqua nō ex re mariti nec ex opera sua:vt si fuit heres institutus ab extraneo.nam illa hereditas censetur peculium serui. vt.l. hic queritur.§.potest.de pecu.ꝛ pertinet ad mulierem et auget dotem.et solu.mat.dūtaxat venit restituēda:vt dixi.§.eo.l.seruus dotalis.tenetur ergo maritus de culpa cōmissa:tā in male custodiendo ꝙ non acquirendo ꝛ fructus illius hereditatis ad maritum pertinent. ¶ †Unde inducitur si vxor dedit in do

2 tem castrum cum territorio an emolumenta iurisditionis pertineant ad maritum:ꝛ facit iste tex.quod sic: qꝛ periculū est que dam vniuersitas iuris sicut in territoriū castri cum iurisditione.vnde sicut fructus peculij ad maritum pertinent.ita ꝛ redditus iurisditionis:vt banna ꝛ mulcte ꝛ confiscationes bonorum ẜm Bar.Bal.hoc fatetur in bānis ꝛ mulctis pecuniarijs non in cōfiscationibus bonorum immobilium qꝛ si pertinerēt ad maritum non redderetur territorium integrū mulieri hoc

d non placet[d] qꝛ imo redderetur non enim in aliquo diminuitur quātum ad iurisditionem:qꝛ mulier erat domina vniuersalis territorij et iurisditionis non singularium bonorum immobi-

3 lium.†vnde sicut transeunt de priuato in priuatum:titulo vēditionis vel donationis non alteratur territorium ꝛ vniuersi-

a ¶ Legitimētur. Uide.d.An.rosellū in tract. suo legitimationis. vbi late ro.cōsil. ccclxvj.

b ¶ Cōfessus.addo hic ꝗ ponit ipse idē Pan.de ca. in cōsil.ccccliij.in nonis.incip.ad primū puto dicēdum.in.j.col.v. circa scōm.Cur.

c ¶ Dicere econuerso.ꝙhic facit tex.in.l.si minor xx.ānis cui fidei cō.cōtra de mino. vbi promis. post ꝯfes.statim censet̄ facta sub spe ꝑmissionis future.iteꝫ facit glo.in.l.ij. C.de non nu.pe.i hoc tn̄ articulo vide ad saturitatē melius ꝙ ꝑ aliquē noui.Lud.ro.cō si.ccclxv.ꝛibi qd incōtinenti ꝛ qd si ex interuallo: ꝛ qd si post tēpora elapsa ad opponendam exceptionem nō nume.pec. facta sit promissio.

d ¶ Nō placet.opinionē Bar. sequtur Pet.de ancha.i.c.ij.ne pre. vices su.Ange.i l.diuortio.§.si fūdum.§.eo.Nico. de neapo.in.d.l. diuortio.in pnc. vide Bal. in.l.j. C.de fruct.ꝛ lit. expen.

tas. ita ꝛ si transeat in virũ p cõfiscationẽ ꝛ sic mulier recuperato territorio exercebit iurisditionẽ ↄtra virũ vel heredes eius sup bonis cõfiscatis sicut cõtra alios subditos: et pro hoc bo. tex. in. l. vsufructu legato. §. de vsufru. vbi ad fructuariũ ptinẽt talia emolumẽta: puta bona q̃ ex secũdo decreto ꝓpter cõtumaciã nõ cauentis adiudicantur vt domus ruinosa.

¶ De testamentis. Rubrica.

2 ¶ Testãdi facultatẽ habẽt illi tm̃ q̃ sunt de romano imꝑio.
3 Testamentũ largo modo cõprehendit etiã codicillos.
4 Si coegi aliquẽ ad me instituendũ valet testm̃: sed auferꝰ hereditas tanq̃ ab indigno.
5 Quod quadruplex sit perfectio testamenti.
6 Statutum q̄ nisi donatio insinuetur infra mensem non valeat: debet intelligi non ipso iure: sed qd̓ possit annullari.
Mors ciuilis est multiplex ꝛ q̃n irritet testm̃ vel confirmet.
7 Fratres eremitarũ seu predicatorũ lꝫ nõ habeãt i cõi ſm naturã regule ꝓfessionis hñt tñ ex quibusdã ꝓuilegijs apostolicis.
8 Si instr̄m cõtinet q̄ talis veniẽs ad mortẽ nolens decedere intestatus presens testm̃ fecit: ꝛ postea nõ contineanꝰ nisi legata particularia ꝛ nõ institutio heredis: nõ tñ illa dispositio est inualida q̄ exponitur pro codicillis.
9 Actio vtilis ex testamẽto habet etiã locũ pro relictis in codicillis q̃n nullum fuit factum testamentum.

1 TEstamentum. ¶ † Hic ponitur diffinitio testamenti. vt in glo. rubrice in fi. q̃ continet substãtialia diffinitionis scꝫ speciẽ q̃ diffinitur vt in primo verbo dũ dicit testm̃. Itẽ genus dum dicit q̄ est sñia: q2 istud verbũ tanq̃ generale predicatur sñia iudicis. vt. C. de sen. p totũ. ꝛ de sentẽtia legis. vt. l. hec sententia. C. de test. tut. ꝛ de senten. cõtrahen. vt. l. impuberibus. §. preterea. de suspe. tut. ꝛ de sñia testatoris q̃ habet vim legis vt hic. iũcto. §. disponat. in aut. de nup. Itẽ cõtinet quatuor differentias: quarũ vna colligitur ex vbo voluntatis ad differentiã verborũ enũtiatorũ q nõ semper faciũt dispositionem iuxta no. in. l. ex scriptura. de dona. ſm Bar. vel dic ad differentiam snie iudicis q̃ nõ est sentẽtia volũtatis[a] lꝫ iustitie ꝛ rationis. 2 † Alia colligitur ex verbo nostre. i. nostrũ qui sumus de imperio romano ſm Bar. alij em̃ nõ habẽt facultatẽ testãdi cum sit de iure publico romanorũ. vt. j. eo. l. ij. qd̓ nõ cõpetit alijs q non sunt de imperio romano. vt. j. eo. l. iij. Nec ob. q̄ etiã nationes que nõ sunt de imperio ꝛ sic nõ vtunꝰ legibus romanis nihilominus testanꝰ: q2 eorũ testamẽta nõ habẽt illũ vigorẽ quẽ habẽt testamẽta cõdita ſm leges romanorũ: vt in heredẽ adeũtem transeunt oĩa iura directa ꝛ representet ꝑsonam defuncti. Alia differẽtia colligitur ex verbo iusta qd̓ expone vt in glo. ꝛ super ipsa dicã. Quarta colligitur ex eo qd̓ dicit de eo qd̓ quis post mortẽ suã ꝛc. ad differentiã ictus qui est de sñia de eo qd̓ volumus in vita fieri. ꝛ fuit necessariũ premittere diffinitionẽ ad cognitionẽ specierũ. vt in. l. j. in prin. de iusti. ꝛ iur. ꝛ si cer. peta. l. j. alibi vero ponitur allusio vocabuli. s. q̄ testm̃ est testatio mẽtis: vt in glo. si. que est generalior q̃ diffinitio 3 † q2 cõuenit etiam codicillis[b] ideo nõ sic exprimit nec importat ꝓpriũ significatũ sicut diffinitio cõuertit cũ suo diffinito. nã quicquid est voluntatis nostre iusta sñia ꝛc. est testm̃ ꝛ econuerso. iuxta not. in. l. j. in pn. ff. de dolo. sed nõ cõuertitur allusio vocabuli q2 lꝫ omne testamẽtum sit mẽtis testatio nõ sic ecõuerso ꝛ ideo vbi discordat allusio a diffinitione statur diffinitioni ſm Bart. hic. ꝛ. l. oẽs populi. de iusti. ꝛ iur. q2 magis exprimit ꝓpriũ significatũ q̃ allusio. ¶ In glo. i. in prin. ibi. i. solẽnis. istas expositiones facit gl. hic ꝓpter id qd̓ habetur in fi. glo. q2 testm̃ in quo filius indebite exheredatus est inserta legitima causa sed nõ verũ est testm̃ ꝛ validum ꝛ est necesse ipsum expugnare p querelã infra quinquennium al's remanet validũ ꝛ tñ nõ est volũtatis nostre iusta sententia q2 pater facit filio id qd̓ nollet sibi fieri a patre suo ꝛ iustitia est facere alteri qd̓ quis vellet fieri sibi. vt. ff. de iusti. ꝛ iur. l. iustitia. sed hic nõ sumitur hoc vbũ illo mõ ſm iustitiã naturalem sed sumitur pro solẽni seu legitima. i. a iure nõ reprobata.[c] 4 ¶ † In glo. ibi si quis ali. test. ꝓhi. No. istã glo. in eo qd̓. ff. digi nõ valet q̄ videtur velle q̄ si coegi aliquẽ ad me instituendum q̄ testm̃ sit ipso iure nullũ sed hoc non est verũ imo valet ꝛ aufert hereditas tanq̃ ab indigno. vt eo. tit. si quis ali. testa. ꝓhi. l. ij. ¶ In gl. ibi subaudi cũ institutione heredis supple q̃ est caput testamenti. j. de his q̃ in te. dele. l. prime. ꝛ sine qua nõ est testm̃ vt ptꝫ in. l. nõ codicillũ. C. eo. tit. Sed Bar. dicit hanc subauditionẽ nõ esse necessariã q2 temerariũ est dicere q̄ iuriscõsultus nescierit testm̃ diffinire. vñ ipse dicit q̄ istud colligitur ex illo vb. iusta qd̓ vltra expositiones glo. quas ponit in pn̄. pot exponi. i. perfecta. vt. l. cũ filio. j. de leg. iij. q̃ perfectio cõsistit in institutione heredis. Addit Bald. q̄ quadruplex est ꝑfectio testamenti. 5 ¶ Prima † materialis respectu voluntatis vt eã testator habuerit pro absoluta: secus si morte preuentus nõ ꝑfecerit. vt. j. eo. si is qui. Itẽ substantialis q̃ cõsistit in institutione heredis sicut in venditione de substantia est pretium. iuxta ea q̃ habentur in l. pacta cõuenta. de cõtrahen. emp. sine quo nõ diceretur emptio ꝛ eodẽ modo sine institutione nõ diceretur testamentũ. Itẽ est perfectio formalis que consistit in solennitate ꝛ ista consistit in pluribus q̃ no. j. eo. si queramus. in vltima glo. Est quarta perfectio irreuocabilitatis: ꝛ ista cõtingit p mortẽ testatoris ante enim q̄ moriatur nõ est ꝑfectũ q2 põt reuocari postea nõ ad hoc quod habetur in. l. oĩm. C. eo. tit. ꝛ in epistola Pauli testm̃ morte testatoris cõfirmatur. Est etiã alia cõfirmatio potior que sit p aditionem hereditatis ex quibus oĩbus ptꝫ q̄ prime expositiones glo. non fuerunt necessarie quia sufficiebat dicere iusta. i. perfecta q2 sub hoc vocabulo oĩa comprehenduntur: q2 generalius est q̃ sint expositiones glo. Breuiter quicquid dicat Bar. ꝛ Bal. glos. videtur melius dicere q̄ debeat subaudiri cũ institutione heredis: q2 p id qd̓ ipsi dicũt nõ discernitur testm̃ a legato vel fideicõmisso. nã etiã legatũ põt dici volũtatis nostre iusta idest ꝑfecta sñia habito respectu ad eã ꝑfectionẽ q̃ in eo requiritur vt fiat corã quinq3 testibus sicut ꝛ testm̃ habito respectu ad illud qd̓ requiritur in eo. s. qd̓ corã. vij. ꝛ cum instõne heredis. d ¶ In fi. glos. ibi: in quo filius immerito[d] exheredatur. intellige glo. s. cum insertione legitime cause lꝫ nõ vere q̃ sunt quatuordecim. vt in aut. vt cũ de appel. cog. §. aliud quoq3 capitulum. et tunc ꝓcedit q̄ glo. dicit vt sit testm̃ ꝛ valeat: ꝛ sit necesse expugnare ipsum per querelã. Si aũt causa nõ insereretur vel nõ iusta esset nullũ: q2 haberetur pro exheredato sed pro preterito ꝛ iure aut. lꝫ iure veteri secus. Mar. autem tenuit q̄ esset si inseratur iusta causa si tñ p heredẽ non probatur eius veritas testm̃ fit nullum: ꝛ sic vsq3 ad. xxx. an. poterit dici nullũ. nã hodie nõ est necessaria querela ſm eum: q2 vel nõ inseritur causa vel nõ iusta et est nullũ aut inseritur iusta ꝛ vera: ꝛ tunc inexpugnabile valet: aut iusta sed non vera ꝛ tunc idẽ qd̓ in primo: q2 text. in illa aut. requirit duo qd̓ inseratur iusta cã: qd̓ per heredem probetur et postea subdit q̄ si obseruata non fuerint vacuato testõ ꝛc. et hanc opi. ponit glo. in. l. v. ff. de inoffi. testa. plenius q̃ hic: quã etiam tenuit Jaco. de bel. in illa aut. cõis opi. est in cõtrarium q̄ imo valeat hoc vltimo casu: vt patet ex eodem tex. dum dicitur q̄ veritas cause debet ꝓbari p heredẽ: ergo potest adiri hereditas anteq̃ probetur vel non esset heres sed si dubitatur de viribus eius adiri nõ posset. vt. j. de acqui. here. l. heres institutꝰ cum seq. Item ibi nõ dicitur q̄ testamentũ sit nullũ sed dicitur euacuatio quod est latius vocabulum ꝛ põt intelligi p querelã ꝛ posito q̄ diceret ipsum esse nullum: q2 tñ hoc cõtingit ꝓpter aliquem defectũ contingentẽ ex postfacto: q2 ꝓbatio veritatis nõ debet fieri tempore testamẽti sed post mortẽ illud verbũ nõ e intelligitur ipso iure: sed p sñiam.[e] vt est tex. cũ glo. in. l. vniuersa. 6 C. de ꝓci. impe. offe. † Unde si statutũ dicat q̄ nisi donatio insinuetur infra mensem nõ valeat debet intelligi nõ ipso iure sed qd̓ possit annullari per illam gl. ꝛ dicit Bal. in aut. nõ licet. C. eo. tit. q̄ si imperator dixisset cõtrariũ q̄ ꝓpter nõ ꝓbationem cause testm̃ esset ipso iure nullũ ꝛ caruisset intellectu. ¶ In gl. super ver. mortẽ. in fi. ibi nõ autẽ ciuile. Bal. dicit q̄ mors ciuilis est multiplex.[f] quedã penalitatis: vt si testator dãnatus esset ad mortẽ al's deportatus esset post testm̃ ꝛ ista nõ ↄfirmat testamentũ sed irritat: vt. j. eo. l. eius q. §. j. quedã casualis vt captiuitas ꝛ ista nec irritat nec confirmat sed adhuc pendet. vt. l. nec nos allegata in glo. Quedã meritoria: vt ingressus religionis g ꝛ ista aliquãdo cõfirmat.[g] vt si ingreditur religionẽ fratrũ minorum quo casu habetur oĩno pro mortuo: q2 illa religio nõ potest habere nec in particulari nec in cõmuni ꝛ sic idẽ operatur quod mors vera aliquando nec cõfirmat vt si ingrediatur religionem que hꝫ in cõi: nã etiã postea põt aliud disponere de bonis suis. vt in aut. si qua mulier. C. de sac. san. eccle. Expectatur ergo mors naturalis ꝛ interim monasteriũ tenebit bona vt ingressus. ar. in. l. statius. §. cornelio. j. de iure fis. qd̓ etiã tenet Bart. hic. ꝛ in 7 d. aut. † Quid aũt si ingrediatur aliquam aliam religionem mendicantium non fratrum minorum sed predicatorum[h] vel eremitarum: certe isti lꝫ nõ habeant in cõmuni ſm naturã regule ꝓfessionis habent tñ ex quibusdam priuilegijs apostolicis. vt not. per Bal. in. l. cũ acutissimi. C. de fideicõ. ꝛ in. l. cum questio. C. de leg. ꝛ sic videtur adhuc stare in pendenti. vide qd̓ not. Cy. in l. deo nobis. in fi. C. de epi. ꝛ cle. ꝛ Joã. and. in. c. in presentia. de proba. ¶ In vltima glo. vbi etiam codicillũ comprehendat p hoc dicit Bal. si reperitur aliquod instrumentũ in quo cõtinetur q̄ talis veniens ad mortem et nolens decedere intestatus hoc presens testamentũ fecit ꝛc. ꝛ postea non contineantur nisi legata

a ¶ Snia volũtatis. Adde q̄ pro hoc facit qd̓ not. glos. ꝛ ibi do. de sctõ gemi. i. c. iudicet. iij. q. vij. et ideo iura appellãt iudiciũ snias opinionis vt est tex. in. l. eos. §. sup his. i. l. nõnulli. ꝛ in. l. a ꝓconsulibus. C. de ap. Fran. cur.

b ¶ Codicillis. qd̓ appellatione testamẽti large veniat codicillꝰ et q̃libet vltima volũtas ſm glos. et Bal. in. l. ij. C. cõmunia de leg.

c ¶ Nõ reprobata. iõ dixit ang. i aut. de heredi. ꝛ fal. §. exheredatos. p glo. ibi positam q̄ si supior cõmittat cãm dicendo audias et iustitiã facias q̄ illa vba importãt iustitiã ptis ꝛ iuris ordinem adde tu et vide ista latissime p do. Alexan. hic. Fran. cur.

d ¶ Immerito. an incõtinẽti sit testamẽtũ isto casu vide Bal. i. l. oĩno. in. ij. q. C. de inoffi. test.

e ¶ Sñiam. adde An. i ↄsil. cxxvj. §. cõpẽdiose.

f ¶ Est mˀtiplex. vide Spe. in tit. de istru. edi. vbi de his q̃ opponunꝰ testis.

g ¶ Aliqñ confirmat. Adde ant. de bu. ꝛ ibi doc. in. c. i pñtia. de ꝓba. ꝛ Alexan. de imo. in cõsil. suo xxxix. co. v. ij. iij. q2 vt dicit in. ij. vol. Cur.

h ¶ Predicatorũ Qui dicanꝰ mẽdicãtes vide per Cal. cõsilijs suis sub tit. de reg. et an p ingressum religionis nũcupatꝰ testm̃. vid p Ro. cõsil. ccxxxviij.

legata particularia nõ aũt institutio heredis nõ ꝓpterea illa dispositio est inualida ex eo qḋ dixerit testamẽtũ qꝛ exponitur large.i.codicillos:qui etiam possunt dici testamentũ et hoc est verum si contineantur ibi.vij.sed ecõtra si cõtineret institutionem heredis ⁊ non continerentur.vij.testes vitiaretur qꝛ ex eo qḋ instituit heredẽ patet ꝙ voluit testari nõ codicillari: si ergo non fuit testatus vt debuit non valet etiam vt valere potest:et hic est casus in.l.non codicillum.C.eo.titu.†In glos.ibi:⁊ ẽm hoc est dicere quod ex quo largo sumpto vocabulo codicillus põt dici testm̃ pro relictis in codicillis competit actio ex testamento saltem vtilis hoc intellige qñ nullum fuit factum testamentum:al's cum dependeant ex testamẽto competit actio directa ẽm Dy.per.l.iij.§.de test.tu.qꝛ sunt partes testamenti:vt j.queadmo.testa.aper.l.pe.⁊ de hoc not.per glo.C.commu.de leg.l.ij.super ver.personales.

2 ¶In testante requiritur integritas seu sanitas mentis tempore testamenti non ante nec post.

3 In testante sanitas non requiritur ideo dicunt notarij sanus mente lȝ corpore languens.

Si infirmitas corporis esset tãta quod fecisset eum perdere loquelam licet non intellectum non posset testari:qꝛ mortuo cõparatur.

4 Nisi ad piam causam in qua valet institutio facta nutu.

Quod etiã valerẽt legata facta nutu sȝ nõ sic institutio hẽdis.

Testm̃ nõ irritat̃ p aliũ defectũ postea superuenientem.

1 **Neo.** ¶†Nõ summatur.no.tria. Primo ꝙ in testante requiritur sanitas mẽtis vñ furiosus vel mentecaptus vere non potest testari. nec etiã prodigus qui pro furioso habetur presumptione iuris postꝙ̃ sibi est interdictum bonis.vt de tuto.⁊ cur. da.ab his.l.is qui.in fi.⁊ no.j.si queramus in glos.† Secundo

2 not.quod ista integritas mentis requiritur tempore testamenti.q.d.non ante nec post.vnde ille qui fuit furiosus si nunc non est potest testari:vt.C.qui testa.fa.pos.l.furiosum.⁊ qui nũc est nõ potest nec reconualescit licet postea efficiatur sane mentis.

3 Tertio not.†ꝙ non requirit̃ sanitas ideo notarij dicũt sanus mente lȝ corpore languens.Si cũ infirmitas corporis esset tãta qḋ fecisset eum perdere loquelã lȝ nõ intellectum nõ posset testari:qꝛ mortuo cõparatur.vt est tex.nota.in.l.iubemus.post

4 prin.C.eo.†nisi ad piã causam in qua valet institutio facta nu

a tuᵃ ẽm Bal.p.c.cum tibi.extra eo.tit.cum ibi not. Ualerẽt etiã legata facta nutu.vt in.l.nutu.de leg.iij.sed nõ sic institutio heredis.vt in illa.l.iubemus.⁊.j.eo.l.heredes palã.¶An autem alius defectus superueniens post testamentum irritet ipsum a principio reddidisset ipsum nullum.vide bonam glos.⁊ singularem in.l.j.§.exigit.j.de bo.pos.cõtrata.Si enim tẽpore testamenti erat sane mentis lȝ postea efficiatur furiosus non irritatur sicut nec per alium defectum contingentem sine sui culpa. vt.j.eo.qui in potestate.§.fi.

2 ¶Non põt qs testari de re mea sine meo cõsensu in mei preiudicium ⁊ quid si consentiam.

3 Acquisitio dñij q̃ fit ex testõ vel in vltima volũtate qualr̃ dicat̃ de iure ciuili ⁊ qd si sequat̃ apprehẽsio possessiõis vel traditio.

4 Imperator non põt auferre dominium acquisitum de iuregẽtium:sed de iure ciuili sic.

Legitimatio facta post mortẽ pr̃is vt legitimatᵘ possit succedere patri etiã si p aliũ sit adita hereditas eius an valeat.

5 Testamenti factio quare non sit de iure ciuili.

6 Qui nõ habet potestatẽ testãdi iure scripto:nõ põt eã cõsequi ab alio inferiore a principe:⁊ qui sint illi qui eã nõ habeant et an princeps possit eam concedere non habenti.

7 Qui nõ hȝ potestatẽ testãdi nõ põt eã sibi auferre nec eam restringere p pactũ vt teneat̃ aliquem instituere heredem.

8 Quid si in primo testõ apposuerit verba derogatoria voluntatis quod in sequenti debeat in specie facere mentionem de illis verbis derogatorijs vt hic.

9 Testator lȝ dicat velle suum testm̃ valere:lȝ nõ adsit sollẽnitas debita nõ tñ valet iure testamẽti sed iure codicilloꝝ sic si adest sollẽnitas que requiritur in codicillis.

10 Testator nõ põt facere testm̃ vt ille q nõ est capax possit heres institui:⁊ an possit fieri per statutum.

11 Statutũ potest disponere ꝙ valeat testm̃ cũ minori sollẽnitate ꝙ̃ statuat ius ciuile dũmodo adsint duo testes.

Estamenti. ¶Ex ista ponit vnum dictum ⁊ illationem ex eo et

1 exemplificatur multis modis in gl. ⁊ summarium eius ponitur in glo.in ver.apparet ergo.†Et p istã l.dicunt quidam ꝙ si maritus debet lucrari dotem vxoris pre mortue nõ potest concedere vxori licentiam testãdi de dote sed male dicunt:qꝛ vxor habet licentiam testandi sine concessione

2 mariti:lȝ non in preiudicium mariti sine illius consensu†sicut non potest testari de re mea sine meo cõsensu in mei preiudiciũ si ergo consentit preiudicat sibi qꝛ videtur renuntiare lucro statuti vel pretij.Quid autem sit quando consentio vt testerisᵇ de

b re mea.vide Bar.in.l.cum quis.in pn̄.de leg.iij.nõ enim renũtio dñio cui sola voluntate non renuntiatur nisi cũ habet res pro derelicta:vt.l.si quis vi.§.differentia.de acq.pos.Sed obligor psonaliter ẽm not.ibidẽ p Bart.†Item per hanc.l.ptȝ ꝙ

3 acquisitio dominij que fit ex testõ vel in vltima volũtate dicit̃ de iure ciuili nõ gentiũ cui testamẽtum sit de iure publico.i.in re ciuili romanorum.⁊ ita voluit glo.in.l.j.in prin.de acqui.re. do.quod ego puto verũ in illa acquisitione q̃ fit sine aliquo instrumento iurisgentiũ vt per solã aditionẽ hereditatis sine apprehensione possessionis vel traditione:sed si sequatur apprehensio possessionis vel traditio videtur de iuregentium lȝ titulus testamenti sit de iure ciuili.vt insti.de re.di.§.per traditionem.sicut illa q̃ fit ex stipulatione sequuta traditione qꝛ solus titulus non sufficit ad translationem dñij sed per traditionem acquiritur mediante titulo.vt.l.traditionibus.C.de pact.fallit a in titulo testamenti ⁊ quando interuenit traditio dicit̃ acquiri

4 de iuregẽtiũ.⁊ istud est vtile:†qꝛ imperator nõ põt auferre do b minium acquisitũ de iuregentiũ:sed iure ciuili sic iuxta nota.p Inno.in.c.q̃ in ecclesiarum.de consti.⁊ ego vidi aliquas legitimationes factas post mortẽ patris vt legitimatus possit succedere patri etiã si per alium sit adita hereditas eius an valeat et auferatur illi dominium.certe si illa clausula non esset apposita valeret in preiudiciũ illius cui esset ius quesitũ.vt not. Bal. in prin.C.in fi.Sed ꝓpter illam clausulã est videndũ an sit quesitum de iure ciuili vel de iuregentiũᶜ qꝛ primo casu põt impe-

c rator auferre.secũdo nõ ⁊ ex predictis ptȝ quid iuris.nec reperio aliquem istum passum tangentem et habui al's consulere.

5 ¶†Sed opp.ꝙ testamẽti factio nõ sit de iure ciuili sed de iuregentiũ:qꝛ requiritur cõsensus testãtis:vt patet ex.l. precedenti qui est de iuregentiũ.Sol.denoĩatio fit potius a forma testandi ꝙ̃ a materia:vt ptȝ in stipulatione q̃ dicit̃ cõtractus iuris ciuilis a forma lȝ requirit̃ cõsensus q est de iuregentiũ:vel dic ꝙ ꝯsensus nõ sufficeret si nõ esset autoritas iuris ciuilis qꝛ dispõ d nit testator de bonis suis in id tp̃s quo ipse non est dñs.s.post mortem.vñ cũ de iure naturali primeuo oĩa bona essent cõia ⁊ de iuregentiũ secũdario ꝯcessa fuerũt occupãti ⁊ p morte cessat occupatio: redibũt ad pristinũ statũ ⁊ sic videbunt̃ interim cõ e cedi occupãti ⁊ qḋ moriẽs nõ possit disponere de illis.Postea per.l.duodecim tabularũ concessum est vt disponere posset.vt patet in.l.falcidia.in.j.c.§.ad le.fal.l.j. in pn̄.⁊ sic ista dispositio

6 innititur autoritati iuris ciuilis.†Nunc ergo ⁊ prima lect.glo. no.ꝙ qui non habet potestatem testandi a iure scripto nõ põt eam cõsequi ab alio inferiore a principe:sunt aũt multi qui eã non habent qui no.j.l.proxi.regulariter autem quilibet liber homo ⁊ de imperio romano habet.An autem princeps indistincte possit concedere non habenti:dicendũ est ꝙ non qꝛ solũ

d illis qui nõ habẽt propter aliquẽ defectũ iuris positiuiᵈ secus si naturalis.vt furioso vt mentecapto qꝛ non potest tollere defectum iuris naturalis.vt insti.de iure natu.gentium ⁊ ciui.§. sed naturali.†quid autem in statuto an possit concedere pote

7 statem nõ habẽti.vide p Bar.in.l.seq.¶Ex secũda lec.glo.no. ꝙ qui habet potestatẽ testãdi non põt eam sibi auferre nec etiã põt eam restringere per pactũ vt teneatur aliquẽ instituere he

e redem.Intellige etiã cum iuramentoᵉ qꝛ esset cõtra bonos mores.iuxta not.in.l.stipulatio hoc modo.de verb.obl. si ergo testator dicat in testamẽto ꝙ vult illud esse vltimũ testm̃ ⁊ se non posse aliud facere:ista vltima verba nihil importãt qꝛ sunt derogatoria potestatis testandi quã sibi tollere nõ põt cum eam habeat a iure publico ⁊ ideo ius publicum põt sibi auferre nõ ipse sicut nõ põt sibi auferre libertatẽ: qꝛ ista potestas testandi est sequela libertatis:⁊ ex predictis ptȝ qḋ si postea facit aliud testm̃ lȝ de illis ṽbis derogatorijs mentionẽ nõ faciat nihilo-

8 minus valet†secus si essent verba derogatoria volũtatis vt si dixisset ꝙ nõ vult aliud testamentũ valere nõ enim aufert sibi potestatem testandi sed dicit non adesse voluntatẽ suã in sequẽti testamento nisi ergo faciat mentionem saltẽ in specie de verbis derogatorijs:puta dicendo ꝙ vult vltimum valere nõ obstante quocunꝙ alio in quo sint verba derogatoria.⁊ hec habẽ

f tur in.l.si qs in prin.testamẽti.ᶠde.l.iij.p Bar.post Jac. de are.

9 ¶†Ex alia lect.glo.que ponit in ver.vel quarto no.quod licet testator dicat velle suum testamentũ valere licet non adsit sollẽnitas debita nõ ꝓpterea valet iure testamenti:hec tamẽ verba faciunt ipsum transire in vim codicilloꝝ si adest sollẽnitas que requirit̃ in codicillis.vt.j.de lega.ij.l.codicillis.§.fi.vbi casus.

10 ¶†Ex vltima lect.glo.no.testator non potest facere testamentum vt ille qui nõ est capax possit heres institui.Sed an possit

¶a Nutu.vid cal. cõs.vj.de testa.

¶b Ut testeris.vide Alex.i.l. que dotis.§.sol.ma.

¶c Uel de iuregẽtium.De hvide p Raph.ꝯs.xlj. ⁊ qḋ sit d̃ iuregẽtium lȝ actio ex eo de iure ciuili. vide late per do. Alex.de imo.in cõs.ij.col.x.ver. nec obstat.in.j. vol.repetitũ in cõs.l.xxxvij.i.ij. vol.Frã.cur.

¶d Juris positiui.Uide Bar.in l.j.C.de sac.san. eccle.

¶e Cũ iuramẽto. Late p Old.ꝯs. xxiiij.⁊ ꝯs.clxxx j.⁊ intantũ hoc est verũ ꝙ si iuraret testator in testõ se testm̃ nõ reuocare ꝙ tñ faciendo aliud testamẽtũ poterit illud reuocare d̃ quo p Alex. i cõs.xviij.col.ij.ṽ. accedit.in.ij.vo. ⁊ qḋ qs nõ possit sibi auferre liberã testandi facultatẽ.vide per Ang.late in cõsilio.ccxiij.⁊ ibi qd inter viuos. Frã.cur.

¶f In pnci.testi. vide ibi in apostil.ad Bar.i characteribᵘ de tortis.

a ¶ Idē tz. Uide eūdē pau. consi. cccxx. Fede. de senis. ꝯsi. cclxxv. & seq. & consil. lvij. bal. ꝯsi. lxxx. j. li.

b ¶ Minori nūero vide p old. cō si. cxliij. & p alex. de imo. in cōsil. cxlj. colū. ij. in. j. volu. Frā. cur.

c ¶ Non valebit. facit qd dicit lu. ro. singu. suis ꝙ princeps vel ciuitas nō pōt facere ꝙ credatur testimonio vni[us].

d ¶ Actori. adde Bal. in. l. liberi. C. de peti. here. & de dicto Bar. h facit mētionem Bal. i. l. ꝓbatū. ver. quero ergo. C. d sen. & iterlo.

e ¶ Debet hoc fieri. Si tñ post opponat̃ exceptio ꝓcuratoria & sic admissa preiudicat. vt tenet roma. consilio. ccclxxxi.

f ¶ Peruersionē ordinis. Add tu qñ puersio ordinis vitiat. & dic vt per Bar. bal. & doc. in. l. platā C. de sen. & p bal. in. l. ambiguitates. C. de testa. p Abb. & moder. i c. cū dilecta. d rescrip. Frā. Cur.

g ¶ Ualentes testari. adde alias de quib[us] p Ab. in rub. extra eo. tit. & Jmol. in. d. tit. c. ij. Frā. cur.

fieri per statutum & breuiter si est capax de iure positiuo tm̃ potest fieri si statuentes recognoscunt superiorem & tūc populus obtinet vicem principis in suo territorio. iuxta not. per Bart. in. l. hostes. ff. de capti. sed si est capax de iure diuino vel ratione peccati vt spurij q nō possunt heredes institui a patre in odiū patris & ꝑpter eius delictū vt refrenent̃ ab illicito coitu. vt i. l. fi. C. de natu. libe. tūc est dubiū † an p statutū possint fieri capaces. & Bar. hic determinat ꝙ non. & dicit ita fuisse disputatum. Bal. idē tenet[a] & cōsuluit. & de hoc per eū in. l. cūctos populos. in. viij. col. & in. l. eam quā. C. de fideicō. in. xiij. col. & in. l. ij. de in re annu. au. An autē per statutū possit disponi ꝙ valeat testamentū cū minori[b] solēnitate quā statuat ius ciuile. fuit questio disputata p Jaco. de are. in statuto venetorum. de qua in addi. Spe. de instru. edi. §. cōpendiose. & quidā dixerunt nō valere. p l. fi. C. eo. cōmuniter tenet̃ & seruatur contrariū dūmodo adsint saltem duo testes qui requirunt̃ de iure diuino & gentiū. iuxta illud. In ore duorum &c. Mat. xviij. ca. in tonuit. de iudi. c. in di negotio. & c. lz. de testi. & ij. ad Corin. c. fi. in princi. deut. c. xix. qꝛ testimoniū duorū verū est. Joan. c. viij. & ij. q. iiij. c. placuit. hoc enim potest per statutum tolli: sed solū qd additū est p ius positiuum: ideo si dicat statutum venetorū qd valeat cū vno teste non valebit[c] ꝭm Ang. de peru. Bal. vero in. l. si non speciali. C. eo. videtur dicere ꝙ saltem requirunt̃ quinqꝫ nec aliter valeat statutum qd nō placet qꝛ video ꝙ per. l. iuris cōmunis pōt statui ꝙ valeat corā duobus: vt patet in testamēto militis: & in eo qd fit inter liberos vel ad piā causam: ergo idem poterit statutum in suo territorio inter quoscūqꝫ. de hoc not. in. l. fi. C. eo.

2 ☞ Primo videndū est an ille qui dedit sententiā fuerit iudex competens & postea de ipsa sententia.
Si dicitur ꝙ notarius qui confecit instrumentum nō erat notarius primo discutiendum est an fuerit notarius & postea de viribus instrumenti.
3 Si agis contra me et petis hereditatem asserēs te institutū ab aliquo & ego dico illū nō potuisse testari partes iudicis debent esse in assignādo prius mihi terminū ad probandum de potētia testandi: & hoc post lit. contesta. & nu. 4.
4 Actori debet prius assignari terminus ad probādum intētionem suā qñ exceptio presupponit intentionē actoris ꝓcedere & quid si exceptio cōcernat habilitatē personarum.
5 Si terminus ꝓbandi prius assignetur reo quādo deberet assignari actori vel assignetur ante lit. contesta. cū deberet assignari post an vitietur processus.
Super exceptionibus cōcernētibus ꝑsonas in quibus substātiatur iudiciū regulariter pronuntiandū est anteꝙ ad alia procedatur & qualiter videatur super eis pronuntiatum.
6 Qui sunt illi qui testari non possunt. remissiue.
Que sint necessaria ad solēnitatem testamenti.

1 Si queramus. † Prius querendum est de potētia testantis postea de ipsius testō vel de ipsius solennitate. h. d. 2 Per † hanc. l. patet ꝙ primo est videndū an ille qui dedit sententiam fuerit iudex cōpetens & postea de ipsa sentētia: qꝛ vbi non est dare iurisditionē in iudice frustra de sentētia vel eius viribus disputatur similiter si dicitur ꝙ notarius qui confecit instrumentum non erat notarius primo est discutiendum & postea de viribus instrumēti. 3 ¶ Item per hanc. l. placet. qd si agis contra me et petis hereditatē asserens te institutum ab aliquo & ego dico illum non potuisse testari partes iudicis debent esse in assignando prius mihi terminum ad probandū de potentia testandi qꝛ frustra assignaret ibi terminum ad probandum de testamento si ille non potuisset testari & si non probauero assignabit terminum ibi. 4 † Sed contra: qꝛ prius debet assignari actori[d] ad probandum suā intentionem ꝙ reo. vt. l. si quidem. C. de excep. & ibi not. sol. illud est verum quando exceptio presupponit intentionem actoris procedere vt si oppo. exceptionem pretij vel solutionis: nam presuppono me fuisse debitorem sed hic exceptio de impotentia testandi est preiudicialis ad intentionem agentis qꝛ non est dare testamētum vbi nō est potentia testādi & ideo prius datur terminus reo ad probādum exceptionem ꝭm Bar. debet tamen hoc fieri post lit. contesta. qꝛ ista exceptio concernit merita cause sed si concerneret habilitatem personarum in quibus fundatur iudiciū vt si opponerem de incompetentia iudicis vel cōtra personā ꝓcuratoris ꝙ non posset esse ꝓcurator vel actor qd esset excōicatus vel bannitus & sic nō posset agere & sic ante lit. cōtest. debet hoc fieri.[e] vt. l. ita demum. C. de ꝓcur. 5 † An autem vitiet̃ ꝓcessus si nō seruatur ordo de quo hic tenet Bar. ꝙ nō. Bal. allegat contra ipsum. c. exhibita. de iudi. breuiter dic Bart. dicere veritatē in exceptionibus cōcernentibus merita cause vt est hic. et ita de facto seruatur per statuta qꝛ assignatur terminus vtriqꝫ parti non seruato ordine de quo hic. Nec ob. c. exhibita. qꝛ ibi non dicitur ꝙ processus sit nullus sed bene probat ꝙ potest appellari propter peruersionem ordinis[f] & in causa appellationis retractabitur in exceptionibus vero nō cōcernentibus negotiū principale sed ꝑsonas in quibus substantiat̃ iudiciū & sic dicūtur emergentes non incidentes. regula est ꝙ super illis est pronuntiandū anteꝙ ad alia procedat̃. vt no. in. l. de qua re. in ꝑn. ff. de iudi. per glo. videt̃ aūt ꝓnuntiatū si iudex post illas receptas pronuntiat eis nō obstantibus ad vlteriora ꝓcedendū qꝛ videtur illas reprobare. vt in. c. ex parte. in. de app. si aūt illas non recepit & ad vlteriora ꝓcedit vel eas recipit & de ipsis dissentit & ꝓcedit vlterius videtur ꝙ ꝓcessus sit nullus qꝛ contēnit dispositionē legis p id qd no. glo. in. l. j. C. de ordi. iudi. q dicit ꝙ iudex nō pōt ad vlteriora ꝓcedere: & ꝭm istā distinctionē videt̃ debere intelligi qd no. Bar. sup hoc articulo. in. l. a procedente. C. de dila. vbi omnino vide. 6 ¶ † Ultimo not. hic glo. magistrā q enumerat ꝑsonas nō valentes testari.[g] Itē glo. ij. que enumerat ea que sunt necessaria ad solēnitatē testamenti & loquitur de solēnitate publica que nō pōt pacto remitti. vt. C. eo. l. non dubiū. Est & alia solēnitas priuata vt filius instituat̃ vel exheredet̃ & ista bene pōt remitti per filium tñ a prin. si consentit patri testanti qd nihil sibi relinquat nō valebit testamentū licet in eo pretereatur per ea que no. in. l. si quādo. C. de inoffic. testa. in glo. & puto quod valebit de iure ciuili. Sed si ex interuallo testamentum approbet quod erat nullum ratione preteritionis reconualescit de equitate pretoria. vt. l. filio preterito. ff. de iniust. testa. cum ibi not.

2 ☞ Notarius qui recipit testm̃ de nocte pōt apponere diē sequentem si post mediam noctem recipit. vel si ante potest apponere diem precedentem.
3 Pubes minor. xxv. an. potest sine curatoris autoritate facere testamentum.
4 Citius pubescit mulier ꝙ masculus.
Mulier naturaliter citius deficit ꝙ vir.
Que plus durant tardius perficiuntur.
5 Quantū ad legitimā etatē cōtrahēdi q est. xxv. an. masculus et mulier parib[us] passibus ambulant nisi cū impetrant beneficiū etatis qd mulier in. xviij. & masculus in. xx. tm̃ pōt impetrare.
Proximus pubertati si non est cepta vltima dies testari non potest quātumcūqꝫ malitia suppleat etatem secus in matrimonijs & quid in contractibus.

1 Qua etate. † Masculus in quartodecimo anno & mulier in. xij. completo possunt testari: & dr cōpletus si cepta est vltima dies naturalis vel artificialis. h. d. ¶ In tex. ibi: an sufficiat cōpleuisse. dicit Bal. ꝙ si fieret cōputatio de momento ad momentū tm̃ esset dicere vnū ꝙtū aliud qꝛ statim qd cōpleuisset. xiiij. ingredit̃. xv. qꝛ cōplet i vno attimo vel momēto: & sic in quo nō pōt testari qꝛ actus testādi requirit interuallū tpis ideo si requireret̃ ꝙ cōpleuisset in consequētiā requireret̃ ꝙ excessisset: sed hic nō fit cōputatio de momēto ad momētum qꝛ si natus fuit in die ꝑma Januarij hora. xx. trāsactis annis. xiiij. illa eadē die q erit vltima. xiiij. annoꝝ poterit testari hora duodecima qꝛ sufficit quod sit cepta: & sic habetur pro completa lz eam nō excesserit. & hoc in die artificiali q cōputatur sub ortu solis vsqꝫ ad occasum. Idem si sit incepta dies vltima naturalis que incipit in media nocte precedente & finit in media nocte sequenti: ideo si post sextā horā noctis precedētis diem primā Januarij etiā de nocte fuerit testat[us] valebit testm̃ lz ipse fuerat natus hora. xx. & in die artificiali & hoc dicit vltimus versi. ꝭm glo. in ver. vel dic tutius. Et sic no. ꝭm Bal. 2 † ꝙ notarius q recipit testamentū nocte potest apponere diē sequentē si post mediam noctem precedentē vel si ante pōt apponere diē precedentem. iuxta no. in. l. more romano. ff. de fer. & per Jmo. in. c. consuluit. de offi. dele. 3 † No. etiā hic ꝙ impubes minor. xxv. an. potest facere testamentū qd est verū: etiā si habeat curatorē nec requiritur illius autoritas. vt not. ff. de lib. leg. l. aurelio. §. caius. in glo. j. q reputatur notabilis. 4 ¶ † Item not. ꝙ citius pubescit mulier ꝙ masculus. glo. ponit ratione hic: aliā rationē ponit glos. in. l. ij. C. de his qui ve. eta. impe. aliam ponit Bal. ꝭm Ex. qꝛ mulier naturaliter citius deficit ꝙ vir. ideo citius pubescit qꝛ debiliorem habet naturā vt videmus in pomis & platis qꝛ que plus durāt tardius perficiunt̃ & dicit istā esse rationem philosophicam licet autem differant quātum ad pubertatem non sic † differunt quantum ad legitimam etatem cōtrahendi 5 que est. xxv. annorum vt non gaudeāt beneficio restitutionis. nam in hoc masculus & mulier paribus passib[us] ambulāt nisi cum impetrāt beneficium etatis qꝛ mulier potest impetrare. in xviij. sed masculus in. xx. tm̃. vt. d. l. ij. de his q ve. eta. ¶ Ultimo quero quid si sit ꝓximus pubertati nō tñ cepta est vltima dies

a dies.[a] Respondeo nō poterit testari quantūcūqz malitia suppleat etatē qz presumptio est iuris et de iure qz nō habeat perfectum sensum: vt p hanc.l. secus in matrimonijs cōtrahēdis: vt habet in.c.j.de despon.impube.lib.vj. In cōtractibus vero si sit ꝓximus pubertati obligatur naturaliter contrahendo sine tutoris autoritate: secus si nō sit ꝓximus: qđ dic vt in.l.j.de dona.et qñ dicat ꝓximus: dic vt ibi per Bar.

2 ☞ Filiusfa. vl' seru' seu monach' et obses quare nō possint testari et an statutū possit dispēsare qđ possint testari. et nu.3.

3 Que geri possint p filiūfa. sine voluntate patris.

4 Pater nō pt emācipare filiū ad hūc actū solū vt possit testari.

5 Emācipatio et manumissio nō pñt fieri quātū ad vnū actum.

5 Filiafamilias non poterit testari de dote.

6 Filiusf. i aduētitijs i qb' pri nō acqrit vsusfruct' pt sine prīs voluntate testari. et qđ in his in qb' patri nō acquirit vsusfruct'.

7 Casus i quo qs habebit heredē et tñ nunqz habuit hrditatem.

8 Si pater permitteret filio qđ posset donare intelligit inter viuos non causa mortis.

Si filius de licentia et voluntate patris facit testm̄ et apponit clausulam si nō valet iure testamēti valeat iure cuiuslibet voluntatis nō valebit iure testamenti nec donationis cā mortis et qđ si heres esset presens vel notarius reciperet pro eo.

9 Donatio interviuos seu causa mortis potest hodie fieri nudo pacto et oritur actio.

10 Filius qđ possit donare causa mortis ipsi patri.

Qui in potestate.

†Filiusfa. nō pōt testari etiā de voluntate patris.h.d. Adde nec etiā codicillari.vt.j.de leg.j.l.ij. facilius tñ recōualescūt codicilli si fact' sui iuris declaret se velle decedere cū eadē volūtate quā testm̄.j.de leg.iij.l.j.in princi. qđ dic vt ibi. †Sed q̄ est ratio qz filiusfa. non potest testari qz testm̄ dependet a libero arbitrio sed nō habet arbitrium liberū q est in aliena potestate vñ idē in seruo et monacho et obside.vt not.s.e.l.si queramus. sed cōtra qz testamenti factio est publici iuris: vt.s.e.l.ij. et in his q̄ sunt publici iuris patria potestas nō curat: imo possunt illa fieri p filiūfa. ac si esset sui iuris.vt.j.ad treb.l.nā qđ. †Sol. verū est qñ gerūtur tanqz a publica psona vt officiū magistratus vel tutoris quod gerere filiusfa. pōt sed testm̄ nō facit tanqz publica persona sed tanqz priuata ꝯm qđ not. Cy.C.qui test.fa.pos.l.seniū. Itē q̄ est ratio qz cū voluntate patris nō pōt. Rñdeo qz vltima volūtas nō debet pēdere ex alieno arbitrio.vt.l. illa institutio.j. de here.insti. sed hic penderet. Item qz est publici iuris vt dictū est et sic qui nō habet potestatē testādi iure publico nō pōt eā consequi ab aliquo inferiore a principe.vt dixi in.d.l.iij.s.eo. Sed an possit per statutum fieri. Respondeo sic qūtum ad filiumfa. non sic quantum ad monachū qui nō est de iurisditione statuētium.vt no.in.l.si queramus.s.eo.p Bart. nec quantū ad obsidem qz est in aliena potestate de iuregentiū cōtra qđ nō potest statutum dispēsare ꝯm eūdem Bar.ibidē. †Item an possit pater emancipare filium quātum ad hūc actū solū vt possit testari Bart. videt tenere qz sic.in.l.j.§.in filij.j.ad treb. Bal. contra in.l.seniū[b] qz patria potestas est indiuisibilis vnde emancipatio nō potest fieri quātum ad vnū sicut nec manumissio qz non pōt quis esse seruus quo ad quedā et quo ad quedā liber.vt.l.si pariter.in fi.de lib.cau. sicut nec legitimatio.vt no.in.c.cū inhibitio.de clande.despon.per glo. licet bene possit dispēsari quo ad aliquem actū vt non obstāte illegitimitate succedat patri et quo ad alios effectus remanebit illegitimus. ¶ †In glos. ibi: nisi in castrensi vel quasi peculio sed an filiafa. poterit testari de dote[c] multomagis. nā etiā iure isto in dote aduētitia vel profectitia donata habebat heredē ab intestato. vt dixi in.l.si cū dotem.in prin.et.l.post dotem.sol.mat. et tñ in castrensi peculio vel quasi filiusfa. non habebat heredē sed pater occupabat iure peculij.vt.l.ij.de castrensi peculio. cōtrariū tñ determinat Bal. in d.l.senium. et in.l.ij.de here.[illegible]act.qz nulla.l. cauetur qz filiafa. in dote habeatur pro matrefa. et sui iuris: sed bene cauet quod in castrensi peculio vel quasi habeatur pro patrefa.in.l.ij.s.ad macedo. se igit habēt ista vt excedentia et excessa qz quo ad heredem ab intestato plus est in dote qz in castrensi peculio nō sic qūtum ad actum testandi. ¶ †Item an possit testari filiusfa. ad piam causam[d] et videtur qz sic: qz sic testando militat deo vnde non minori videtur gaudere priuilegio qz miles armate militie.per ea que no.in.l.miles.de reg.iur. Bar. hic tenet qz in aduentitijs in quibus patri nō acquiritur vsusfructus potest de volūtate patris per capitulum.lz. extra de sepul.lz in.l.j.C.de sac.san.eccle. tenet qz in illis nō requirit voluntas patris qz nō agitur de eius preiudicio sed si pater haberet vsumfructum requireretur qz de eius preiudicio agitur et causa pia nō est prinilegiata in dānum tertij.iuxta no.in.l.pap.post prin.s.de inof.

testa.in glo. que allegat autoritatē Augustini et ista videt probabilior: sed pro prima faciat illud.c.lz vbi nō agitur de preiudicio patris et tñ videt ibi requiri eius voluntas. Bal. aūt in.l. seniū. dicit predicta ꝓcedere de iure canonico nō de iure ciuili. Tu dic qz etiā de iure ciuili si testat' est in articulo mortis. nam tūc etiā iure ciuili tale testm̄ ad piā causam est priuilegiatum cum non subiaceat regulis iuris positiui: sed referet mere in obseruatione iurisgētiū.vt in.d.l.j.C.de sac.san.eccle. ꝯm intellectum Bar. sed si nō erat in mortis articulo non sortit priuilegiū a iure ciuili sed a iure canonico sic: p.c. cū oēs.et.c.relatum. extra eo.tit. et tūc est verū dictū Bal. †Et adde qz lz possit testari de castrēsi peculio vel quasi: tñ nō dicit habere hereditatem anteqz adeat p heredē scriptū: sed adhuc dicit peculiū: vt in.l.si seruus menij et castrensis peculij.in pñ.j.de stip.ser. et ibi no. sed nec postqz fuerit adita pōt dici hereditas. nā etiā si prius fuisset desineret esse. vt not.in.l.j.§.veteres.de acqr.pos. et.j.de acq. here.l.heres p seruū. et sic erit dare casum in quo quis habebit heredem et tñ nunqz habuit hereditatē. ¶ †In glo. ibi: dūmodo hoc expresse pmittat no. qđ si pater pmitteret filio qđ posset donare intelligit interviuos nō cā mortis.vt in.l.[illegible] glo. allegat. Et per hoc videt qz si filius de licentia et voluntate patris facit testm̄ et apponit cl'am si nō valet iure testamēti valeat iure cuiuslibet voluntatis nec valebit iure testamēti nec iure donationis cā mortis: qz ibi requirit specialis pmissio q̄ hic non est. et ita tenuit Dy. Alij dicunt qz imo valebit si heres institutus fuit presens et acceptans: qz illa v'ba nō possunt aliqd importare nisi in donatione cā mortis: vñ ne frustratorie fuerint apposita pinde habet ac si spāliter ita dixisset.arg.j.titu.ꝑxi.l.j.et.ij. presentia aūt heredis ideo requirit qz donatio cā mortis requirit cōsensum donationis et donatarij.vt.l.inter mortis. de do. cā mor. et idē esset si notarius tāqz publica psona reciperet pro eo: p ea q̄ no.p Bar.in.l.cū qs decedēs.§.j.de leg.iij. †Et si dicat nō pōt valere iure donationis si nō interuenit traditio vel stipulatio.vt.d.l.inter mortis. Rñdet qz illud esset verū olim: hodie vero sicut donatio interviuos fit nudo pacto et orit actio vt l.si quis argentū.C.de dona. ita et donatio cā mortis. glo. est singularis q̄ forte non est alibi: et semper ad hoc allegatur.l.cū pater.§.meuio.j.de leg.ij. et ista pars videt mihi verior. ¶ †Sed an possit donare cā mortis ipsi patri. glo. videt determinare qz nō.s.de auto.tut.l.j. qz pater nō pōt autorizari in facto ꝓprio et istā glo. tenet Bar. Sed vidi cōsilia[e] plurium doc. notabiliū tenentiū cōtrariū: et idē ego puto qz nō requirit cōsensus prīs ad autorizandū: nō enim ad hoc sufficit.l.fi.§.j.de v'b.obli. sed requirit ne sibi fiat piudiciū et hic nō fit. et pro hoc allegat Pe. de bella perti.text.in.l.j.C.de imponē.luc.de scrip. vide de ista questione in addi.Spe.de instru.edi.§.porro.i.j. magna addi. Ultimo in fi.glo. ibi: vt ad patrē perueniret vsusfructus cōtra istam glo. est casus expressus qđ etiam in talibus non pōt testari.C.qui testa.fa.pos.l.pe. seu fi.

1 ☞ Surdus et mutus an possit testam entū facere et qđ in alijs contractibus. et nu.2.

2 Quod dicitur legata et fideicōmissa posse fieri nutu debet intelligi.s.per illum qui non est mutus vel surdus.

Surdus.

¶ †Tria dicta cōtinet iste.§.cū.l. sequen. Contra primum dictū opp.de.l.discretis. C.qui test.face.pos. Sol. iure isto siue habebat vtrūqz factū siue alterū tm̄. item siue vterqz esset naturalis siue accidentalis nō poterat testari nisi impetraret a principe: hodie vero si scit scribere etiam si habeat vtrūqz defectum qz tñ tunc nō potest esse nisi accidentalis qz si fuisset naturalis nō potuisset discere scribere poterit testari etiam sine permissu principis idem si erat surdus tm̄ et nō mutus et si scribere nesciebat. idem si erat mutus et non surdus etiam si naturaliter dummodo sciret scribere et sic in tribus casib' hodie potest.vt in.d.l.discretis. in alijs remanet regula de qua hic. ¶ Sed an possit codicillari eo casu quo non potest testari. Bald. ibi videtur tenere quod sic: qz legata possunt fieri nutu: sed miror de dicto suo quia est cōtra illum tex. expresse et contra regulam quod qui non potest testari nec codicillari.l.ij.de lega.j. Et hoc tenet Bart.in.l. nutu.de lega.iij. dicens†quod illa dum dicit legata et fideicōmissa posse fieri nutu debet intelligi scilicet per illum qui nō est mutus vel surdus posito quod ratione presentis infirmitatis perdidisset loquelam non tamen intellectum multomagis si non perdidisset. Si autem mutus vel surdus tūc etiam in legatis et fideicommis. debet seruari lex discretis. et etiam in donatione causa mortis: vt ibi habetur expresse. Contractus vero inter viuos potest mutus celebrare.vt.s.de pactis.l.item quia.§.fina. cetera dic vt ibi dixi. Contra secundum dictū oppo.de.l. eius qui. §.j.j.eo. Sol. ibi: post testamētum factum testator mutauit statum vel ipsum in totū perdidit qz perdidit ciuitatem vel liberta

¶ Ultima dies. Sz an vltia die pubertatis pos sit dari curator. vide Bal. in.l.ij. C.qñ puoc. non est neces.

¶ Seniū. Vide p nouis. maxie d.alex.et.d. Jas. i.d.l.seniū. Cur.

¶ De dote. De hoc vide per do. Alex.i ꝯsil.xvij. col.j.in.ij. volu. Cur.

¶ Ad piā cām. vid eūdē Pau. de ca.in cōsi.cij. col.ij.in nouis. incip. ad primū quesitū. et Fede. de señ.in suo cōsil.cclxxxiiij.cur.

¶ Uidi cōsilia. Consuluit Old. cōsi.lxxxvi. Ludo.ro.cōsi.ccccxv. Pe.de anch. cōsi.cvj.et de hoc vide p doct.i.l.j. §.fuit questitum. j.ad treb.in.l.bonor.C.q admit. et i.l.cū filius.§. si vo.et ibi Alex. in addi.ad Bar. j.d dōa. Fr. cur.

tem: hic vero non mutauit statum lȝ superuenerit impedimentum quod si fuisset tẽpore testamẽti nõ potuisset testari non tñ perdidit ciuitatẽ vel libertatẽ ⁊ sic nec ea que iuris ciuilis sunt ibi sic. Sed contra adhuc: q̃r quãdo res puenit ad casum a quo non potest incipere ante rem pfectam vitiaꝛ. iuxta ea q̃ not. in l. actus legitimi. ꝑ Dy. de reg. iur. ⁊ l. pluribus. §. ⁊ si placet. de verb. obli. q̃ñ ille casus tendit in oppositũ. Sol. testamentum postq̃ est habitũ pro absoluto per testatorẽ dicitur perfectum lȝ pendeat eius confirmatio vsq̃ ad mortẽ vnde non diciꝛ per uenisse ad casum a quo nõ poterat incipere ante rem perfectã sed post: ideo non vitiatur. Contra tertium ⁊ vltimũ dictũ op. q̃ princeps non posset concedere hanc sententiã q̃r non potest dispensare in defectu naturali. vt instit. de iure natu. Sol. verũ est vbi omnino esset defectus vt cum furioso vel mentecapto. ⁊ idem in eo qui esset mutus et surdus a natura: q̃r nullo modo posset exprimere cõceptus mẽtis: q̃r nõ censeꝛ habere mentem vel intellectũ sȝ hic dȝ intelligi vel q̃ñ habebat alterũ tñ defectum vel si habeat vtrũq̃ nõ erat naturalis ⁊ si habebat intellectũ ⁊ poterat ipsum exprimere signis nec sciebat scribere al's no indigeret cõcessione pncipis ⁊ ita intelligo istã. l. si mutus.

2 Fictio postliminij vl̃ legis cornelie nõ extẽdiꝛ ad ea q̃ fiũt tpe captiuitatis ꝑ ipm̃ captũ: sec⁹ si ꝑ aliũ erga ꝑsonã capti.

3 Codicilli facti apud hostes si testm̃ erat factum ante captiuitatem reconualescunt si codicillans fuit reuersus fictione vero. l. corne. non si ibi moriatur.

Fictio postliminij fortior est q̃ l. cornelie.

1 **Ius qui.** ¶ † Testamentũ factuȝ penes hostes nõ recõualescit fictione postliminij si reuertaꝛ testator vel legis cornelie si ibi moriaꝛ. h. d. tex. cũ glo. † Not. hic q̃ fictio postliminij vel legis cornelie nõ extendiꝛ ad ea q̃ fiũt tempore captiuitatis intellige scȝ per ipsum captũ sed si fiant ꝑ aliũ erga personam capti bene extenditur vt patet in. l. illa institutio. in. §. j. j. de here. insti. ad ea vero q̃ facta erãt ante captiuitatẽ bene extenditur. vt. j. eo. l. lege cornelia. q̃r illa semel valuerunt: lȝ ꝑ captiuitatem sint irrita facta: vnde de facili ad pristinã naturam reuertunꝛ: sed ea q̃ facta fuerunt captiuitate pendente non habuerunt principiũ validũ vñ nõ sic de facili possunt recõualescere per ea q̃ no. j. eo. si testm̃. in glo. nã deficit hic extremũ ad qd̃ requisitũ in fictione: sed in precedẽti casu adsunt duo extrema. s. ad qd̃ ⁊ a quo. q̃r a principio valuit testm̃: q̃r testator erat testabilis nũc cũ reuertiꝛ est etiã testabilis istud scdm̃ extremũ coniungitur cum primo vt habeaꝛ perinde ac si semper fuisset testabilis ⁊ nunq̃ fuisset captus nõ sic in his que fuerunt facta durante captiuitate: q̃r tunc nõ erat testabilis. Et loquiꝛ in testamento. ¶ † Quid in codicillis factis apud hostes. Breuiter autem nullũ factũ fuit testamentũ ante captiuitatẽ ⁊ idẽ ꝑ oĩa non recõualescit per eandẽ rationẽ aut erat factum: ⁊ tunc q̃r illud recõualescat ⁊ codicilli habent dependentiã a testamẽto q̃ñ factum est similiter ⁊ codicilli recõualescunt: ⁊ hic est casus in. l. in libello. §. codicilli. j. de captiuis. Verũ si fuit reuersus sed si mortuus est etiã tũc nõ reconualescunt fictione legis cornelie. vt in. l. quidã referũt. j. de iu. codi. ꝑm̃ Dy. ⁊ sic fortior est fictio postliminij q̃ legis corne. ratio põt esse q̃r si ibi moriꝛ lex corne. fingit ipsum mortuũ preambula hora captiuitatis sed si tunc vere mortuus fuisset non potuisset postea codicillos aliquos facere ergo si fingiꝛ mortuus fingiꝛ eos nõ fecisse sed per fictionẽ postliminij fingiꝛ nunq̃ captus sed si nunq̃ fuisset captus potuisset illos codicillos facere ĩ ciuitate sicut fecit in captiuitate ergo nõ fingiꝛ nõ facti imo finguntꝛ facti in ciuitate. ¶ Ultimo ꝑ istũ tex. dicit Io. an. in addi. Spe. de instru. edi. §. cõpẽdiose fuisse disputãdo terminatũ ꝑ Frã. accur. qd̃ testm̃ regis Hẽrici q̃ fuit filius imperatoris Federici ⁊ de mãdato patris obsedit ciuitatẽ Boñ. vt ipsaȝ reduceret ad obedientiam imperij ⁊ ꝑ populũ fuit captus ⁊ ibi mortuus ⁊ apud fratres predicatores sepultus nõ valuit: siue dicamus q̃ Bono. essent tunc veri hostes imperij q̃r eis fuit indictũ bellũ ꝑ imperatorẽ vt in hoc tex. siue nõ essent veri hostes q̃r saltẽ inter ipsos ⁊ imperiũ nõ erat amicitia nec fedus neq̃ hospitiũ ⁊ sic ꝑ hostib⁹ hẽbant q̃tũ ad hoc. vt. l. postliminij. §. i. q̃ icipit ĩ pace. j. de ca.

Crimẽ capitale dicitur quando pena q̃ imponiꝛ perimit statum hominis ⁊ in quo cõsistat status hominis.

In confiscatione nõ veniunt nisi bona q̃ criminosus habebat tempore condẽnationis ⁊ quid de acquisitis post.

Legatum factum seruo deportati post deportationem quesitũ non acquiritur deportato: sed fisco.

4 Si bona ingredientis monasteriũ nõ sunt lucrosa: nõ tenetur monasterium illa recipere licet recepit ingressum: ⁊ sic non tenebitur creditoribus illius ingressi.

5 Si fisc⁹ noluit acceptare bona lucrosa deportati q̃ deportat⁹ habebit in eis heredẽ ab intestato.

Bona relegatorũ in insulã nõ cõfiscanꝛ nisi expresse in sententia fuerint confiscata.

6 Si expsse fuerũt ↄfiscata bona relegati valebit tñ eius testm̃.

7 Bona eorũ qui condẽnati sunt ad mortẽ naturalẽ de iure communi non cõfiscanꝛ: ⁊ quibus personis applicenꝛ.

8 Quid de bonis eoꝝ qui condẽnati sint ex forma statutorum ad mortem: vt sunt fures.

9 Testamenta eorũ qui decapitanꝛ ꝑpter causam status irritantur: lȝ de facto permittitur eis testari.

An condẽnatus vt hic efficiaꝛ seruus pene ⁊ quid si eripiatur de manibus familie.

10 Publicatio bonorũ nõ est illa q̃ irritat testm̃: vel facit intestabilẽ sed est ipsa pena capitalis ꝑ quã perditur ciuitas.

11 Condẽnatus de crimine capitali non põt facere testamentũ ad pias causas in preiudiciũ illorũ ad quos bona debẽt perueniꝛe per condemnationem.

12 Quid in exorbannitis nostri tpis an possint testari remis.

1 **Si cui.** a ¶ † Dãnatio de crimine capitali facit dãnatũ intestabilẽ ⁊ etiã rũpit testm̃ ꝑus factũ: sec⁹ 2 si nõ erat capitale. h. d. in effectu. † Diciꝛ aũt capitale q̃ñ pena q̃ imponiꝛ ꝑimit statũ hoĩs. nã staꝛ hoĩs ↄsistit in vita naturali. ⁊ ciuilis vita ↄsistit ĩ libertate ⁊ ciuitate siue ergo imponaꝛ pena mortis siue ꝑ quã ꝑdaꝛ libertas siue sola ciuitas dr̃ crimẽ capitale. vt. j. de bo. pos. l. edicto. §. rei capitalis. ⁊ in pmo casu statim lata sñia sup morte naturali ꝑdit ciuitas ⁊ et libertas et anteq̃ sñia mittaꝛ executioni: ⁊ ẽt infra. x. dies appellãdi q̃r trahit executionẽ sicut excõicatio quãtũ ad hoc. vt. l. qd̃ statũ. j. de pe. ⁊ siĩr si dãnaꝛ ĩ metallũ ⁊ sic ꝑdit libertatẽ ↄsequẽtiã ꝑdit ciuitatẽ q̃r seru⁹ nõ põt esse ciuis romanus: sȝ ciuitatẽ põt ꝑdere absq̃ eo qd̃ ꝑdat libertatẽ vl̃ vitã naturalẽ. ⁊ p̃ius loquit q̃ñ ꝑdit libertatẽ dũtaxat vsq̃ ibi: sȝ relegati: Postea q̃ñ nec ciuitatẽ nec libertatẽ nec vitã: ⁊ sic nõ erat crimẽ capitale vsq̃ ibi: hi vero. Postea q̃ñ ꝑdit vitã ⁊ ꝑ ↄñs libertatẽ ⁊ ciuitatẽ vel libertatẽ ⁊ ciuitatẽ: sed nõ vitã vt dãnatis ad metallũ. Intellige tñ istũ. §. q̃ñ sñia ↄdẽnationis erat valida: al's sec⁹. vt. j. de iniu. test. l. si qs filio. §. qd̃ si qs ante si. legis. ↄsi. ergo ⁊ q̃ñ trãsiuerat in rẽ iudicatã: secus si fuerat appellatũ: vt. j. e. q̃ a latronib⁹. §. b fi. ⁊ idẽ vr̃ si poterat adhuc appellare q̃r erat ĩfra. x. dies. b vt no. glo. sing. in. l. ex iudiciorũ. j. de accu. lȝ ↄtrũ faciat q̃r vt. s. dixi sñia statim trahit secũ executionẽ etiã ante lapsum decẽ dierũ vt ꝑdat libertateȝ vel ciuitatẽ lȝ si postea appellet fingaꝛ fuisse cõdẽnatus. vt. l. q. vltimo. j. de pe. dic vt not. in. d. l. ex iudiciorũ.

3 c ¶ † In tex. ibi: q̃ tũc habuit no. q̃r in ↄfiscatione nõ veniũt nisi bona q̃ criminosus habebat tpe ↄdẽnatiõis. c ⁊ hoc dicit glos. in. l. nã ad ea. j. de ↄdi. ⁊ demõ. põt ergo deportat⁹ post ↄdẽnatio- d tionẽ bona acqrere ⁊ in ↄfiscationẽ d nõ veniũt ⁊ de hoc est tex. in. l. si tibi mãdauero. §. is cuius bona. s. mãdati. ⁊. l. si deportati seruo. de leg. iij. qd̃ est verũ ex ↄctu iurisgẽtiũ nõ aũt de iure ciuili cui⁹ effect⁹ est incapax cũ ꝑdat ciuitatẽ: ⁊ iõ legatũ factũ seruo deportati q̃situ post deportationẽ nõ acquiriꝛ deportato q̃r est acq̃sitio iuris ciuilis. vt no. ꝑ gl. in. l. j. in pn̄. de acq. re. do. sed acqriꝛ fisco ⁊ etiã oĩa bona post deportationẽ acq̃sita mortuo deportato acqrunꝛ fisco: q̃r non põt habere heredẽ ex testõ vel ab intestato ⁊ sic necessario tanq̃ vacãtia redeũt ad fiscũ. vt C. de bo. pscrip. l. ij. ⁊ hoc vult hic glo. super vb. deportati. in fi.

4 e ¶ † In tex. ibi creditorib⁹ ↄcedunꝛ. e idẽ dicit Bal. i aut. si qua mulier. C. de sac. san. eccl. in vlti. q. in ingrediente monasteriũ q̃ si bona eius nõ sunt lucrosa nõ teneꝛ monasteriũ illa recipere lȝ recepit ingressum: ⁊ sic nõ tenebiꝛ creditorib⁹ illius ingressi videbaꝛ ↄtũ q̃ cũ bona sequanꝛ. vt in aut. ingressi. eo. tit. si acceptauerũt ꝑsonã tencanꝛ necessario ẽt bona acceptare ⁊ rñde 5 re creditorib⁹: sȝ ↄ est arg. hic. ⁊. l. j. §. an bona. de iure fi. † Sed quid si sunt lucrosa q̃r nulli erãt creditores ⁊ tñ fisc⁹ noluit ac- f ceptare. f dicit glo. ordi. q̃ nõ est alibi. in. l. ea sola. de reg. iur. qd̃ isto casu deportat⁹ in eis habebit heredẽ intellige. s. ab intestato q̃r testm̃ nõ põt valere ⁊ iste est casus in quo deportatus põt habere heredẽ qd̃ est singulare. ¶ In tex. ibi: sed relegati in insula. bona illorũ nõ cõfiscanꝛ nisi expresse in sñia fuerint cõfiscata sec⁹ si in bonis deportatoꝝ in quib⁹ nõ reqriꝛ expressio: sed tacite veniũt in cõfiscationẽ. vt. l. deportatorũ. C. de pe. ¶ Que- 6 ro ergo † si expresse fuerũt cõfiscata bona relegati an valebit testamentũ: rñdeo sic: q̃r nõ ꝑpterea ꝑdidit statũ nec ciuitatẽ nec libertatẽ nec vitã vt habeꝛ de iu. fi. s. l. certa forma. ⁊ ibi vide qd̃ 7 not. Bar. † Nũc pro declaratione glo. queriꝛ an hodie locũ habeat questio hic dr̃ de confiscatione bonoꝝ tam in principio q̃ in fi. glo. super ver. deportati. tenet quod nõ. per aut. bona dãnatorum. C. de bo. proscri. doct. dicunt contrarium q̃ illa aut. loquitur q̃ñ cõdemnatus est ad mortem naturalem. nam tunc si confiscarentur esset potius pena venientium ab intestato q̃ ... ipsius cõdẽnati

a ¶ Si cui. ad materiã hui⁹. §. vid eũdẽ pau. d cas. i ↄsi. ccccxxxvij. in ci. de iure cõi nõ est dubiũ i antiqs. Et adde q̃ si qs eẽt ꝑ crie dãnat⁹ ad penã pecuniariã ⁊ i defectũ ad penã corporalẽ q̃ talr dãnat⁹ dr̃ effect⁹ intestabil. ita do. Sign. d medio. i suo ↄs. clxxxiiij. ici. qdã bartholomeus. Cur.

b ¶ Infra. x. dies. vid bal. i. l. iij. C. si pẽ. ap. mors inter. vbi sing. dic q̃ si dãnatus ad mortẽ sit dãnat⁹ ex ordinẽ ex forma statutoꝝ poterit testari.

c ¶ Cõdẽnatiõis Adde vt ꝑ Lu. rom. singu. suis. fo. xiij.

d ¶ Cõfiscationẽ. Add eũdẽ pau. de ca. i cõsi. ccxxiij. incip. omisso ordine suprascripto dubioꝝ. i. ij. co. i nouis. alex. d imo. in ↄsi. xv. col. si. i si. ⁊ i ↄsil. lxxv. col. iiij. v. i. q̃tũ aũt. i. j. vo. ⁊ i ↄsi. lxxxviij. in iij. vo. add tñ qd̃ dicit notãt Bal. in. c. j. de pac. te. q̃ fruct⁹ ⁊ pẽsiones q̃ nõdũ cesserũt tpe ↄfiscatiõis ↄfiscãꝛ tãq̃ ps rei imobilis ex q̃ debenꝛ. ⁊ alle. Frã. de are. in suo ↄsi. x. col. ij. ĩ pn̄. ⁊ ibi ẽt vide q̃ñ ↄfiscatio cõphẽdat bõa alibi sita de q̃ etiaȝ ꝑ eũdẽ pau. d ca. i ↄ. ccx. incip. circa pmũ notãdũ ẽ i nouis. qbus oib⁹ add q̃ habẽtur ꝑ practicum are. i suo ope malefi. ĩ vbo ⁊ eorũ bõa publicam⁹. Frã. Cur.

e ¶ Creditoribus ↄcedũꝛ. ⁊ qd̃ ille cui⁹ bõa sũt ↄfiscata exprimaꝛ a creditorib⁹ ⁊ fiscus ob talẽ ↄfiscationẽ ipsis creditorib⁹ obligeꝛ. add eũdẽ pau. i. d. cõsil. ccxx. colũ. ij. s. alleg. Frã. Cur.

f ¶ Noluit acce-

ipsius cōdēnati iō nō cōfiscant̃ hodie sed applicant̃ psonis de quibus ibi: s; si habet superuiuere vt deportatus vel dānatus in metallū iura vetera remanēt incorrecta ꝙ cōfiscatio tendit in penā ipsorū nō aliorū: si enim nō fieret remanerēt eis bona postq̄ superuiuunt. nō autem transirent advenientes ab intestato ⁊ publice vtile est criminosos egestate laborare. vt ī. l. bona fides. ṡ. deposi. de hoc articulo vide qō plene not Bar. in. l. j. de bo. dā. vbi declarat qd indicat illa aut̃. †Est vnū dictū singulare Bal. q dicit in. l. ij. q testa. fa. pos. in fi. qō illa aut̃. loquit̃ in illis q condēnant̃ ad mortē[a] de iure cōi. Si autē ex forma statutorū dūtaxat vt fures tūc bona ipsorū non applicant̃ psonis ibi enumeratis sed ꝺm ordinē venientiū ab intestato qui dicūtur habere heredes ab intestato licet ipsorum testamenta per condēnationem irritent̃: qr ex quocunq̄ titulo criminis cōdēnetur quis ad mortē naturalē statim pdit ciuitatē ⁊ libertatē: vt. d. l. †Ultimo no. pro istis qui decapitant̃ ppter causam status vt eorū testamēta irritent̃ l; de facto seruet̃ cōtrariū qr permittitur eis testari. ⁊ no. illud dictū Bal. ¶ Secūdo quero an pcedat istud qō hic dicit̃ ꝙ cōdēnatus efficiat̃ seruus pene. gl. que incipit statim tenet ꝙ istud nō procedit hodie: qr nemo hñ natus efficit̃ seruus pene. vt in aut̃. de nup. §. qō aūt. ⁊. C. de dona. inter vi. ⁊ vxo. aut̃. sed hodie doc. dicūt econuerso ad casum precedentē ꝙ illa aut̃. debet intelligi in illis qui non condēnātur ad mortē naturalē sed ciuilē vt in condēnatis ad metallum qr cū habeāt superuiuere nō efficiunt̃ serui pene. si autē mortē naturalē iura vetera remanent incorrecta qr nihil pdesset eis libertas postq̄ habent mori. Sed quid si eripitur de manibus familie ⁊ sic non morit̃ certe remanebit adhuc[b] seruus pene: qr hoc casualiter accidit vñ non immutat dispositionē iuris nisi per superiorē habentē potestatē remittat̃ pena. vt. l. relegati. j. de pe. ¶ †Tertio querit̃ quid si hodie non confiscantur bona nec perditur libertas an irritabit̃ testamentū an efficiatur intestabilis. Rñdeo sic: qr publicatio bonorū nō est illa q̄ irritat testm̄ vel facit intestabilē: vt pz in his que dixi in relegato: sed est ipsa pena capitalis p quā perditur ciuitas ⁊ hoc volūt glo. hic que dicunt non ppterea testabunt̃: vt glo. incipit hodie corrigitur. ⁊ in glo. precedenti. ¶ †Ultimo queritur an condēnatus de crimine capitali possit facere testamētū ad pias causas[c] hoc tangitur in addi. Spec. de instru. edi. §. compendiose. ⁊ per Bar. in. l. j. C. de sac. san. eccle. qui vident̃ tenere ꝙ nō in preiudicium eorum ad quos bona debent puenire p condēnationē: si ergo illa nolent videtur secus arg. eius quod no. in. d. l. ea sola. de reg. iur. In exbannitis nostri tēporis. dic vt not. per Bart. in questione disputata que incipit lucane ciuitatis.

☞ Accusatus vel inquisitus pendente processu debet retineri in carceribus: quando venit imponenda pena corporalis: et an etiam ipse accusator vna cum eo.

Si pena est pecuniaria simpliciter debet relaxari cū fideiussoribus ⁊ si nō posset fideiussores dare an detineat̃ psonaliter.

Pro debito pecuniario non debet quis personaliter detineri nisi postq̄ est cōdēnatus ⁊ bona eius sint excussa: ⁊ reperiatur non soluendo.

Quod etiam possit quis retineri personaliter vt subijciatur torture postq̄ indicia sint habita cōtra eū non prius etiam vbi venit imponenda pena pecuniaria: et etiam vbi dedit fideiussores de ipsa soluenda.

Si ponatur ad torturā ⁊ non confiteatur potest relaxari p iudicem etiam anteq̄ feratur absolutoria.

Si quis.

¶ †Testamētū factum pendente processu super crimine capitali valet ⁊ si moritur testator ante latam sentētiam remanet validum. h. d. Idem si post latam sentētiā a qua fuit appellatum qr videtur rescissa. vt. j. e. qui a latronibus. §. fi. idem si infra tempus quo poterat appellare ⁊ mortuus est ⁊ anteq̄ labatur tempus. vt not. glo. que non est alibi in. l. ex iudiciorum. C. de accus. ratio autē huius. l. est qr postq̄ mortuus est ante latam sententiam amplius sententia ferri non potest: qr crimina morte criminosi extinguuntur: ⁊ sic est mortuus integro statu: non enim adhuc perdiderat ciuilitatem vel libertatem que perduntur demum post sententiam. Nec obstat qō videbitur esse incertus de statu suo postq̄ incohoatus erat contra ipsum processus ⁊ sic videtur testamentum nō valere. vt. j. eo. l. de statu. nam istud contrarium soluit tex. j. de iniu. testa. l. si quis. §. ei qui. quod imo nō erat incertus de statu presenti l; de futuro sic: ⁊ istud non habet noscere sciebat enim se habere ciuilitatem ⁊ libertatem de presenti licet dubitaret perdere in futurum lata sententia: si autem sit tale crimen quod nō extinguatur morte imo possit adhuc ferri sentētia ⁊ dānari eius memoria vt sunt aliqua de quibus in. l. ex iudiciorū. ṡ. allega. tunc anteq̄ illa feratur valet testamētum sed ea lata ⁊ memoria dānata etiam post mortē irritabitur. ⁊ ita intellige glo. hic: ⁊ not. in. d. l. qui a latronibus. §. fi. ⁊ insti. de here. que ab intest. §. per contrarium. ¶ In tex. ibi: in custodia. not. ꝙ accusatus vel inquisitus pendente processu debet retineri in carceribus quod est verum quando venit imponenda pena corporalis vel pecuniaria. quod dic vt plene not. in. l. j. j. de custo. reo. p Bar. ⁊ etiā ipse accusator vna cū eo. vt. C. de accu. l. fi. ⁊ de req. re. l. ij. si aūt pecuniaria pena simpliciter tunc debet relaxari cum fideiussoribus. vt no. in. d. l. j. ⁊ si non posset fideiussores dare tunc detineretur personaliter ꝺm Bal. hic notabiliter ne fiscus fraudet̃ pena sibi applicanda l; in alijs regulariter: secus †qr pro debito pecuniario non debet quis personaliter detineri nisi postq̄ est condēnatus ⁊ excussa sint bona eius ⁊ non reperiatur soluēdo. vt no. j. de suspe. tut. l. iij. §. tutores. in glo. ⁊. l. cum ex eo. ad l. iul. pecu. per Bar. ¶ Dicit etiam Bal. hic notabiliter ꝙ etiā ppter aliud pōt retineri personaliter: sc; vt subijciat̃ torture[d] postq̄ tamen indicia sunt habita contra eum nō prius. Quod intelligo etiā vbi venit imponenda pena pecuniaria ⁊ etiā vbi dedit fideiussores de ipsa soluēda. ¶ Item dicit ꝙ si ponatur ad torturā nō confiteatur pōt relaxari per iudicē etiā anteq̄ feratur absolutoria[e] ⁊ isto anno habui cōsulere[f] de facto qr cōtra quēdam fuerat incohoatus processus inquisitionis ⁊ fuerat captus proponendo ipsum ad torturam anteq̄ essent habita indicia ⁊ allegabatur per aduocatū eius qō male fuerat captus per id quod Bal. no. hic ⁊ fuit de facto relaxatus qr non debebat capi ante habita indicia. tene menti singulariter. ⁊ allegat Bal. Jac. but. in. d. l. ij. C. de requi. reis.

Ui manus.

¶ †Per istam legem determinat Bar. ī. l. ij. de pu bli. iudi. ꝙ amputatio membri non dicitur pena capitalis qr ista lex pōt intelligi etiā si amisit p sententiam latam ex crimine ⁊ tñ nō irritat̃ eius testm̄ sed si esset crimen capitale secus: vt. l. eius. §. j. ṡ. eo. nō enim p hoc pdit ciuilitatem vel libertatem sed coheret in corpus ⁊ sic assimilatur pene relegationis. vt. d. §. sed relegati. sed in cōtrarium facit glo. que est in. l. ij. C. de offi. eius qui vi. alter. gerit. que videtur dicere ꝙ assimilaturtur vltimo supplicio qr perditur vita naturalis q̄tum ad illud membrū[g] certe aliud est qō perdat in totum ⁊ tūc dicitur vltimum suppliciū: aliud quod perditur quantū ad vnum membrū ⁊ tūc nō est pprie vltimū suppliciū quicquid dicat illa glo. q tñ nō pōt condēnari ad mortē nec ad mēbri mutilationē. ⁊ isto mō pōt illa glo. saluari.

Obsides.

†An obsides possint dari hodie inter vnā cōmunitatē ⁊ alteram inuicem guerrā habentes. dicit glos. ꝙ nō in. l. ij. C. de pa. qui. fil. distra. qr guerra non est licita cum sit facta sine permissu principis iura no. in. l. hostes. de cap. ⁊ in. c. olim. de resti. spo. p Inno. sed cōtrariū seruat̃ de facto ad quod vide. c. ex rescripto. de iureiur. ⁊. l. ob es. C. de actio. ⁊ obli.

☞ Proprius significatus sumitur habito respectu ad veritatem: sed si habetur respectus ad fictionē: ⁊ veritas sit in cōtrarium: dicitur improprius.

Statuta debent intelligi ꝺm proprium significatum.

Testm̄ factū irritū per capitis diminutionē recōualescit duobus concurrentibus. s. qō cesset capitis diminutio: ⁊ qō appareat ipsum voluisse decedere cum eodem testamento.

Lege cornelia.

†Captus ab hostibꝰ si ibi moritur ex testamento quod prius fecerat potest habere necessariū heredem etiam suum ⁊ necessarium qr licet eius testamentum per captiuitatem fuerit ruptum tamen fictione legis cornelie recōualescit quo ad omnes affectus ac si mortuus fuisset preābula hora captiuitatis. h. d. Et primo ꝓmittit vnū vsq̄ ibi quare secundo. infert ad id de quo queritur ⁊ ibi debes assumere casum. ¶ In tex. licet minus proprie necessarius heres dicatur nam proprie loquendo tunc seruus efficitur necessarius heres domino quando tempore mortis domini erat in illius potestate et ab ipso fuerat institutus cum libertate: sed hic non erat in eius potestate tempore quo dominus vere fuit mortuus: quia tunc cum esset captus et sic esset in hostium potestate nō poterat alios in sua potestate habere. vt. j. de adul. l. sic eueniet. et de acquir. posses. l. cum heredes. in. §. j. sed totum hoc est verum inspecta veritate non inspecta fictione legis cornelie que fingit ipsum mortuū tempore captiuitatis quo tempore habebat seruum in sua potestate: †sic ergo no. hic expressim ꝙ pprius significatus sumit̃ habito respectu ad veritatē: sed si habet̃ respectus ad fictionē: ⁊ veritas sit in ꝯriū dr̄ significatus improprius qr hic seruꝰ ⁊ filius pprie loquēdo inspecta veritate nō sunt necessarij vel sui heredes: s; improprie loquēdo. †Et istud est[b] vtile ppter interpretationē statutorū in quibus ꝓtare: sed quid si fiscus reperiret̃ q voluit acceptare.

¶ Ad mortem. vide eundē pau. ꝯsi. clxxxvj. bal. cōsi. cccclxx.

¶ Adhuc seruꝰ. Adde Fulg. consil. lxxvj.

¶ Pias causas. Adde Ludo. ro. ꝯsi. clxiij. vbi refert ⁊ sequit̃ Ol. in. l. j. C. de sacro san. eccle.

¶ Torture. Adde Ang. areti. in tra. malefi. in v. ⁊ dictū caiū retineri iussit. col. j. Fran. cur.

¶ Absolutoria. Adde hic q̄ satis in pposito dicit Alex. d. imo. in consi. clxxx. in ij. volu. vbi dicit ꝙ si qs cū cause cognitione fuit tortus ⁊ relaxatus: si iterū carcerat̃ p eodē delicto qō d; statim relaxari. alleg. Jac. but. in. d. l. ij. de requi. reis. Fran. cur.

¶ Habui consulere. vide Ludo. ro. sing. suis sol. xiiij. ⁊ Paul. de ca. in cōsil. xliiij. Fran. Cur.

¶ Illud mēbrū. Uide Spe. in ti. de instru. edi. §. cōpendiose. ver. qd d. exoculato.

¶ Istud est. Adde h̄ q̄ dicit bal. in. c. j. in p̄n. col. pe. q feu. da. pos. vbi qō statutum dictās ꝙ vba statuti pprie intelligant̃ debēt intelligi proprie. i. vere ex naturali verborū significatione absq̄ interpretatiōe. ita glo. in. l. pediculis. §. labeo. j. de aur. ⁊ arg. lega. Cur.

a ¶ Nonū. Adde i fili q̄ dicit bar. in.l.j.§.j.j. de le. iij. vbi si filiusfa. testm̄ cōdidisset ⁊ postea effectus sui iuris coram vij. testibus confirmauit dictū testm̄ qd̄ tale dicet nouū testm̄ ⁊ refert ⁊ sequitur idē Pau. de cas. in cōsi. xciij. inci. viso dicto testō ⁊ quesito. col. fi. in antiquis. Cur.

b ¶ Duobus testibus. Adde eūdē Bal. ɔsil. cclxxx. vbi consuluit super quodā testamento facto in terra dam̄.

c ¶ Bānitꝰ. adde an⁊ qn̄ talis bānitꝰ poterit test. late p do. Nellū de sancto Gemi. in tracta. banni. in.j. parte secūdi tpis. q. liij. ⁊ seq. p do. signo. d̄ bo mode. i ɔsil. suo cxx. Cur.

d ¶ L. gallus. Vide ibi p do. alex. ⁊ do. Alexā. ⁊ do. Jas. ⁊ vltra eos adde hic q̄ not. i ꝓposito Nellus de sancto Gemi. ⁊ in tracta. bāni. i. iiij. parte ꝓmi tpis. q. ij. iij. iiij. v. ⁊ sequentibus Cur.

e ¶ Descriptus. Adde vt p alex. ɔsi. lxv. ⁊. lxxvij. iiij. lib. Cepo. in consi. vj. col. iiij. ⁊ consi. xxix. col. iiij. circa med. et vtrobiq̄ de eo q̄ ifallibiliter sperat de bāno cancellari q̄ nō poterit impune offendi. Et etiā ad de que latissime ponit. d. Nell. in d. suo trac. bāni. in.j. parte tertij tpis. q. i. ij. ⁊. iij. Adde tñ q̄ si qs offenderet bānitū dū registrare tur in lib. banni toꝝ q poterat ipune offendi q̄ nihilominus talis offendēs deberet puniri. ita Jac. but. i. l. si qs id qd̄. ff. de iuris. om. iud. ⁊ refert Nell. i. d. trac. in ij. pte scd̄i tpis. q. vij. Cur.

bus debemus stare ꝓprio significatui. vt not. in.l. ij. §. hec vba. de neg. gest. ¶ † In glo. ibi: quibus debet irritari capitis diminutione certe etiā hic dicit̄ q̄ p captiuitatē testm̄ rūpit̄ vñ supple ad glo. vt ꝓcedat qd̄ statim sequit̄ qd̄ etiā ibi videt̄ q̄ nō reconualescat testm̄ qd̄ p capitis diminutionē fuerit effectū irritum nisi duobus cōcurrentibus. s. qd̄ cesset capitis diminutio: ⁊ qd̄ appareat ipsum voluisse decedere cū eodē testamēto: sed hic neutrū istoꝝ requirit̄ q꞉ si mortuus est penes hostes non cessauit capitis diminutio ⁊ etiā si alter nō declaret testm̄ ꝓus factū reconualescit. Sol. distinguevt sequit̄ in glo. q̄ hic p capitis diminutionē trāsiuit in potestatē hostiū psona ⁊ non bona eius imo ceperūt esse vacātia ⁊ in nullius bonis: ibi vo in potestatē arrogatoris transiuit psona ⁊ etiā eius bona ⁊ possessio eoꝝ: vt. l. si adoptauero. ff. de preca. ꝓpter que testm̄ eius prius factū irritatū fuit ⁊ non recōualescit nisi cesset capitis diminutio ⁊ efficiat̄ sui iuris. Et appareat qd̄ voluit decedere cū eodē testō ⁊ si dicat̄ q̄ hoc apparet tūc erit testm̄ nouumᵃ respondet̄ q̄ hoc esset verū si declaret voluntatē suā corā. vij. testibus sed hoc hic non requirit̄ imo etiā si corā paucioribꝰ sufficit: ⁊ quot sint necessarij. dic vt ibi in. §. testamēto. ⁊ in. l. j. post prin. de leg. iij. vbi omnino vide Bar. nec etiā requirit̄ q̄ dicat ꝑverba dispositiua imo sufficit etiā si per enuntiatiua puta si fuit interrogatus vtrum vellet facere testamentum: respondit q̄ non quia al's fecerat. nam ex his verbis apparet q̄ cum illo voluit decedere ⁊ sufficit: vt patet ex not. in. d. l. j. de leg. iij. per Bar. ¶ In glo. ibi: at vbi tantum corporis qualitas. q. d. nō autem status q꞉ non perdit ciuitatem vel libertatem tūc enim non irritatur testamentum: lꝫ post illud factum efficiatur intestabilis. l. q in potestate. §. fi. ff. eo.

2 ¶ Mercatores qui sunt inter infideles cā mercantiarū possunt ibi testari. ⁊ quā solēnitatem debeant seruare.

3 Detentus licite in carceribus potest contrahere etiam cum eo ad cuius instantiam detinetur nec dicetur contractus factus per metum.

Quid in capto a latronibus.

1 **Qui a latronibus.** ¶ † Nō sūmat̄ per principiuꝫ huius. l. ptꝫ q̄ si guerra est inter vnā cōmunitatem ⁊ aliā capti in tali guerra nō efficiunt̄ serui capientium q꞉ potius dicunt̄ latrūculi q̄ hostes cū nō sit indictū bellum a principe. ⁊ hoc vult glo. j. secus si esset indictū bellū a papa ꝑm Bal. ⁊ ꝑm hoc in guerra quam habet cōtra bononiēses efficerent̄ serui qd̄ non seruat̄ de facto q꞉ inter christianos nō sunt ista bella licita sed inter christianos et saracenos seruant̄ vetera iura q꞉ christiani ex precepto euāgelij debēt seruare pacem inuicem. † Ex secūdo dicto not. pro istis mercatoribus venetis qui sunt inter infideles cā mercētiarū ⁊ sic sunt liberi nō captiui possunt facere ibi testamenta: sed quam solēnitatem debent seruare. dicit Bar. hic notabiliter q̄ solēnitatē iuris cōmunis non aūt cōsuetudinē vel statuta infidelium q꞉ non sunt approbata penes nos. nec ob. q̄ debeāt seruari statuta loci vbi fit testamentū. vt in. l. j. C. quēad. test. ape. q꞉ illud est verum ꝑm eum qn̄ quis testat̄ in solo romano. i. in quo seruātur leges romanoꝝ: q꞉ tūc statuta illius loci sunt approbata: secus in casu predicto. Bal. aūt in. d. l. ij. quēad. test. ape. dicit se consuluisse vt sufficiat esse factū cū obseruantia iurisgētiū. i. corā duobus testibusᵇ q꞉ iusgētium vbiq̄ bonū ⁊ equū est. l. pe. de iusti. ⁊ iure. sed opi. Bar. videt̄ ꝓbabilior q꞉ sicut debet adhiberi solēnitas iuris cōis qn̄ in loco in quo fit non est alia cōsuetudo vel statutum ita si esset nō tñ approbatū q꞉ fingit̄ non esse ⁊ sic videtur sufficere adhibere duos testes. tene menti. ¶ In glos. j. vbi vel proprie in quolibet latrone declarat. vt not. glo. in. l. j. §. nō fuit ff. de dolo. omnes enim qui non sunt vere hostes vel pro hostibus non habentur possunt dici latrunculi. ¶ In glo. ibi: sed si incertus si ipse captus dubitaret an esset captus ab hostibꝰ vel a latrūculis nō posset testari quātūcunq̄ a latrūculis captus esset q꞉ esset incertus de statu suo. vt. ff. eo. l. de statu. ⁊ sic loquit̄ l. j. in prin. de leg. iij. ¶ † In glo. que incipit sed nō contrahere. tu dic ꝑm doc. q̄ non est fienda differētia inter cōtractū ⁊ testamentum sed ad cuius vtilitatem contrahit vel testatur. nam si ad vtilitatem illius qui retinet ipsum captum nō valet in esse ctu tanq̄ factum per metum. vt. l. qui in carcerem. qd̄ met. cau. secus si ad vtilitatem tertij: vt hic et hoc si illicite detinebat̄ in carceribus: si autem licite etiam cum eo ad cuius instantiā detinetur potest contrahere ⁊ non dicit̄ factus per metum postq̄ sit iure permittente. l. iij. seu. iiij. ff. qd̄ me. cau. Nec aliquid valet illa cautela qua quidam vtuntur q꞉ faciunt ipsum extrahi de carceribus quādiu volunt contrahere q꞉ nisi ponant ipsum in sua libertate vt vnde possit recedere non dicitur extractus de carceribus. vt not. in. l. qui neq̄. de regu. iur.

2 ¶ Si dānatus de crimine capitali pendente tēpore dato ad appellandum testatus sit ⁊ intra illud tempus non interposita appellatione decessit: valet testamentum.

3 Si statutum dicat q̄ bānitus possit impune offendi: ⁊ aliquis a sententia banni appellauit quod appellatione pendēte non poterit offendi: ⁊ quid si deserit appellationem.

Quid si non appellauit sed petat cassari bannum tanq̄ nullū. et numero. 4.

4 Excōmunicatus si dicit excōmunicationem nullā q̄ pendente hoc iudicio non debeat ab alijs vitari.

5 Ille contra quē pendet processus criminalis dicitur infamis de facto licet non sit intestabilis ⁊ ideo nec ad honores: nec ad officium debet assumi.

6 Quando post mortē aliquis alicuius possit fieri accusatio vel inquisitio ad damnandā memoriam defuncti.

1 **Si quis.** † Dānatus de capitali crimine si appellat potest appellatione pendente testari si decedat ante sententiam testamētum firmū remanet. h. d. et sic etiā si fuit testatus pēdente primo processu: vt. ff. eo. si quis post. nā per appellationem reponitur in eo statu in quo erat ante sententiam. vt no. in. l. ita demum. C. de ꝓcur. sed si non moreretur sequuta postea sententia cōtra eum irritaretur. vt. ff. eo. l. eius qui. §. i. ¶ † Quid si pendente tempore dato ad appellandū: et

2 intra illud tempus nō interposita appellatione decessit videtur dicendum tale testamentum non valere q꞉ sententia traxerat secum executionem quātum ad hoc: vt videatur perdidisse ciuitatem ⁊ libertatem hoc iure: vt. l. qui vltimo. ff. de penis. nec per appellationem iste effectus vel executio fuit rescissa cū nulla appellatio fuerit subsequuta. contrarium tamē determinat Dy. est glos. ordi. in. l. ex iudicioꝝ. de act. sed ad contrarium formatum nullus respōdet. Tu dic q̄ sicut si appellatio fuisset subsequuta tales effectus quos ꝓduxit sententia statim essent rescissi. vt. l. furti. §. j. ff. de infa. ita ⁊ sequuta morte infra tempus appellandi q꞉ non potest ammodo illa sententia trāsire in rem iudicatam si tamē in eo esset facta publicatio bonorum expresse tunc quātum ad bona posset transire in rem iudicatam ⁊ ideo heredes eius necesse habent appellare infra residuum tempus si volunt q̄ non trāseat: ⁊ ita intelligitur quod no. Dy. in. l. fi. in. ij. q. C. si reus vel accu. mor. fue. ⁊ Bart. in. d. l. ex iudicioꝝ. sed non habent necesse appellare quātū ad hoc vt executio quā secū traxit quantum ad statum retractetur q꞉ per solam mortē retractatur vt crimen sit extinctū ex quo mortuus est anteq̄ transeat in rem iudicatam ⁊ sic ammodo nō potest trāsire: ⁊ nisi hoc modo defendat̄ dictum Dy. ⁊ glos. non videtur quomodo possit procedere. ¶ † Item per istum text. di-

3 c cit Dy. si statutum dicat quod bānitusᶜ possit impune offendi et aliquis a sententia banni appellauit qd̄ appellatione pendente non poterit offendi qm̄ per appellationē in sententia cū omni suo effectu fuit rescissa vt hic in tex. Sed qd si postea deserit appellationē: ⁊ sic censet̄ non appellasse: vt. l. tale pactū. §. j. ff. de pactis. Respōdeo adhuc offendēs debet puniri ꝑm Bal. quia vel non: et hoc illo tempore erat punibile inspicitur tempus delicti commissi: sed queritur an sit punibile quia pendebat appellatio licet postea fingatur non interposita hec fictio non nocet fisco vel reipublice cui quesitum erat contra offendētem indebite. iuxta not. in. l. cum indebitum. rem ratam hab. et

d in. l. bonorum. eo. tit. ⁊. ff. titu. j. l. gallus.ᵈ in. §. ⁊ quid si tantum. Nec obst. si dicatur appellatione pendente nihil innouandum est a partibus vel a iudice sed a tertio bene videtur posse innouari per id quod not. in. l. creditor. in princip. ff. mand. in glos. Quia istud verum nisi ille tertius mitteretur processui vel sententie: vt est in casu isto quia si non vult puniri habet necesse se fundare in banno. sed bannum videtur rescissum per appellationem ergo non potest innouare ꝑm Bald. cuius sunt hec verba satis pulchra ⁊ subtilia. Si autem non appellauit ⁊ postea peteret cassari bannum tanq̄ nullum an pēdente hoc iudicio possit impune offendi. Dy. tenuit quod sic. Bar. contra in. l. ij.

4 §. si seruus. de acqui. pos. pro Bar. † facit quod not. Inno. in. c. solet. de senten. excom. lib. vj. vbi dicit quod si excōmunicatus dicit excōmunicationem nullam pendēte hoc iudicio non debet ab alijs vitari facit. l. ordinata. de lib. cau. Ego puto hoc verum si postea apparet illud bannū non valuisse ⁊ debere cācellari ⁊ ille qui offendit sciebat iudicium motum super nullitate. Si autem apparet contrarium cum nō punietur offendēs al's daretur materia bannito deludendi statutū allegando indebite nullitatem banni quod permittendum nō est argu. in. l. cum hi. §. si cum his. ff. de transact. ⁊ similiter si ignoraret litem motā super nullitate non punietur q꞉ iustam habuit causam

e offendēdi postq̄ in libro bānitoꝝ erat descriptusᵉ per ea q̄ no. in. l. fi. j. de adul. ⁊ vide qd̄ no. Bal. in hac. q. i aut. q̄ supplicatio.

tio.C.de preci.impe.offe.ꝛ in.l.eũ qui.C.de adul.¶ In glo.j.in pn.ibi extinguit pnuntiatũ.alibi glo.dicit ꝙ suspẽdit in.l.ta le pactũ.§.j.s.de pac.veritas est qđ extinguit:a vt hic dicit glo. ꝛ si postea sequatur sententia in causa appellationis etiã cõfirmatoria prime retinet extinctio: nec agitur ex pma sed ex scđa. l.furti.§.j.de his qui no.infa. sicut enim nõ põt qs decedere regulariter cũ duobus testamẽtis validis.imo vltimũ tollit primum:ita non possunt esse due diffinitiue sentẽtie super eodem vt no.in.l.qui restituere.s.de rei vendi.in glo.sed vltima derogat priori ꝛ agitur ex cõfirmante non ex confirmato.vt.l. posthumus.§.si pagani.j.de iniust.test.ꝛ.l.si quis priori. ad trebel. Sed si appellatio deseratur fingitur sententia non extincta: ꝛ hoc respectu dicitur pronuntiatũ suspẽdere appellationem. qꝛ tunc ageret ex prima sententia ac si non esset appellatũ.vt. d.l. tale pactum.§.j.¶ † In fi.glo.ibi neqꝫ de facto infamis ꝛc.no. ꝙ ille contra quẽ pendet processus criminalis dicitur infamis de facto licet non sit intestabilis:ꝛ ideo ad honores ꝛ ad officiũ non debet assumi.vt.j.ad munici.l.reus.ꝛ.C.de re.postu.l. vnica.lib.xj.¶ † In glo.fi.ibi que sunt sex.nam illis per mortẽ nõ extinguitur crimen imo etiam post mortem potest fieri accusatio vel inquisitio ad dãnandũ memoriã defuncti multofortius si erat condẽnatus ꝛ per appellationem condẽnatio erat extincta potest fieri prosequutio appellationis:si ergo fiat ꝛ sequit confirmatoria rescindet testamentũ interim factũ qđ tamẽ fuit interim validum: qꝛ non perdiderat adhuc statutum: sed si sequatur sententia contraria tunc remanebit validum.ita intellige istam glos. ꝛ vide qđ no.in.§.p contrariũ.instit. de here. q ab intesta.qñ aũt nõ põt fieri accusatio post mortẽ ad dãnandũ memoriã qđ est regulariter habet locum iste tex.qꝛ tũc nec põt consequi post sententiam in causa appellationis cõfirmatoria prime sed vna cũ crimine extinguit pcessus.vt.s.eo.si qs post. nisi criminosus seipsum interfecisset:qꝛ tunc habetur pro condemnato etiam si adhuc non erat ꝛ sentẽtia haberet ac si trãsiuisset in rem iudicatã si hoc fecisset post incohatũ processum contra eum.de quo dic vt plene not.l.ij.C.qui test.fa.pos.ꝛ hoc est qđ sequit in glo.Itẽ nisi mortẽ ꝛc.Aliquando aũt põt sequi sñia post mortem nõ tñ cõtra memoriã defuncti sed sup bonis l.extra illos casus de quibus in.l.ex iudicioꝝ.ũ.si fuerat condẽnatus ꝛ eius bona expresse cõfiscata in sententia lꝫ enim p mortem extinguat crimẽ ꝗtum ad personam ꝛ eius statũ non extinguit ꝗtum ad bona quin possit fieri psequutio appellationis ꝛ ferri sñia confirmatoria.vt in.l.fi.C. qñ re. vel ac.mor.fu. sed an tunc rescindat testamẽtum si sequatur talis sñia glo.hic in fi.videtur tenere ꝙ sic.Bar.tenet contrariũ ꝛ melius qꝛ integro statu mortuus est cum sñia ꝗtum ad crimen ꝛ statũ sit rescissa vt dictum est:quid ergo operabatur tale testamentum si bona confiscantur.Respondeo propter tutelas ꝛ substitutiones pupillares factas in eo ƀm Bar.

Qui In domini.¶ † Incertus vel dubitans de statu suo nõ põt testari.h.d.cũ.l.seq.Et ista prima loquitur in errãte q credat se nõ posse testari cũ possit.lex sequens loquit in dubitãte qui nõ applicabat mentẽ suã plus ad vnã partẽ ꝙ ad alterã qđ declarat vt in gl.ꝛ intellige istas leges qñ altera pars dubitationis pẽdebat ad nullitatẽ testamẽti secus si neutra: vt si dubitaret an esset ciuis vel comitatiuus.nam vterqꝫ põt testari ad hoc.j.de acqui.here.l.qđ si dubitet.cum legibus precedentibus.

¶ Nomen verbale habet significatũ actiuum ꝛ passiuũ.

Illussa. † Qui nõ habet testamenti factionẽ actiue sine sui culpa hñ habet passiuam vt possit heres institui.h.d. † Et sic no.significatum nominis verbalis qꝛ habet significatũ actiuum ꝛ passiuum.vt etiã habetur.j.eo.is cui.

¶ Excõicatus quando possit testari.

Ratio quare prodigus cui bonis est interdictũ nõ põt testari.

Quod equiparent pupillo et furioso q testari nõ possunt:non minori xxv.an.

Qui nõ habet testamẽti factionẽ actiue ppter sui culpã: lꝫ illa culpa nõ cadat in delictũ sed in malos mores nõ põt esse testis in testamento sed si non propter eius culpã poterit esse testis si alius defectus non adest.

Licet quis sit effectus intestabilis ppter sui culpã ꝛ defectum si tñ non cadat in delictũ:ex quo perdiderit statum non vitiat testamentum quod prius fecerat.

Si cui. † Prodigus cui bonis est interdictũ nõ põt testari nec esse testis in testõ lꝫ testm̃ prius factũ ex hoc nõ irritet.h.d. † Quid in excõicato cui interdicit cõio cũ alijs.glos. disputat de hoc in.c.decernimus.de sen.excõ.lib.vj.tenet ꝙ põt testari nisi sit excõicatus ppter heresim:vt ibi not.in nouel. et idem tenet Bar.s.e.l.queramus.Ego reperio ipsum consuluisse ꝙ si erat hublice excõicatus ꝛ denũtiatus in ecclesia qđ eius testm̃ indistincte nõ valet:alˀs seruanda est distinctio.de qua.s. ꝛ pro ista opi.bene facit.c.ad pbãdũ.de reg.iur.ꝛ qđ.no.j.eo.ti.l.cũ lege. et.C.de sen.in.l.ij.Archi.aũt plene disputando in.c.j.de excep. lib.vj.tenet ꝙ excõicatus nõ possit testari:lꝫ distinctio quã.s. feci vr̃ pbabilior inter occulte excõicatũ ꝛ manifestũ.¶ † Quero q̃ sit ratio huius.l.respõdeo qꝛ prodigus cui bonis est interdictũ equiparatur pupillo:vt.l.certi cõdictio.§.quoniã.si cert. peta.ꝛ pupillus non põt testari.s.eo.qua etate.Itẽ equiparat furioso.vt.s. de tuto.ꝛ cur.da.ab his.l.is q.in fi.ꝛ furiosus nõ potest testari.vt in.l.pcedenti.Nõ ergo equiparat minori.xxv. an.curatorẽ habenti qꝛ ille bene põt testari etiã sine autoritate curatoris.vt.l.aurelio.§.caius.ꝛ ibi no.de lib.leg.lꝫ non possit cõtrahere sine illo.vt.l. si curatorẽ habẽs.C. de in integ. restit. et not.hic in ver.merito.† ꝙ ille qui nõ habet testamẽti factionem actiue ppter sui culpã lꝫ illa culpa nõ cadat in delictũ sed in malos mores non potest esse testis in testõ qđ not.perpetuo multofortius si cadit in delictum.vt.j.proxi.§.si autẽ.non propter eius culpã bene põt esse testis lꝫ non possit testari si alius defectus nõ adest vt patet in filiofa.j.eo.q testamẽto.ꝛ hoc voluit ibi gl.super ver.factionẽ.que incipit actiue.¶ † Item no. ꝙ lꝫ quis sit intestabilis effectus ppter sui culpã ꝛ defectũ si tñ non cadit in delictum ex quo perdiderit statũ non vitiat testm̃ qđ prius fecerat sicut quãdo sine aliqua sui culpa factus est intestabilis.vt.s.eo.qui in potestate.§.fi.ꝛ ƀm istã debet intelligi glo.que est in.l.j.§.exigit.de secũ.tab.que vult ꝙ qñ mutat statum in deterius sui culpa vel delicto irritatur testamentum:qꝛ illud est verũ si mutauit statũ:qꝛ perdit ciuitatẽ vel libertatem alˀs secus vt hic patet ꝛ ita limita illam glo.¶ In glo.j.ibi:sed ƀm hoc videt falsum qđ tamẽ ante ꝛc.qꝛ si aliquis efficeret hereticus vel cõmitteret crimen lese maiestatis post testamẽtum factum irritaret.cuius contrarium hic dicit.vnde nõ potest loqui de talibus.¶ In glo.ibi:ideo pone in pdigo hec vera propter duplicem rationem quã dixi.s.Nec ob.tex.dum dicit lege et hic requiritur factum iudicis:qꝛ exponit vt in glo.j.a iudice legis autoritate:ꝛ ppter hoc ꝯtrariũ est ista glo.¶ In glo.ibi videtur male dicere merito ꝛc.qꝛ videt ꝙ prodigus cui bonis est interdictum non debeat prohiberi esse testis in testamento qꝛ non est infamis nec criminosus.glo.respondi.Tu potes dicere ꝙ qꝛ equiparatur pupillo.vt.s.dixi sicut pupillus nõ põt esse testis in testamẽto.vt.j.eo.qui testamẽto.post princ.ita nec iste:vel dic ꝙ est infamis de facto.ꝛ propter hoc glo.dicit quod nõ est integri status qꝛ saltẽ est diminutus lꝫ non perditus:qꝛ non perdit ciuitatem vel libertatẽ.¶ In glo.ibi:alij dicũt.l.cũ certum est ꝛc. scꝫ vt euadamus subauditionẽ ad tex.de qua in precedenti ꝛ vt tex.stet proprie.sed ista lectu.non est vera qꝛ etiã si sit notorie prodigus requiritur interdictio facta per iudicẽ. alˀs posset oĩa facere:ꝛ hoc tenet glo.in.l.is cui bonis.de verb. obliga.Nec obst.quod notorium equiparatur sententie qꝛ fateor ꝙ ista notorietas facti tantũ operatur quãtum si iudex declarasset ipsum esse prodigum sed ista declaratio facta per sententiam non sufficeret nisi sequeret interdictio.ita nec ista que vt per notorietatem facti:ꝛ probatur.s.de admini.tuto.l.tutores tres.in fine.

¶ Pro criẽ famosi libelli ꝙ aliqñ imponat pena capitalis.

Qñcunqꝫ in aliqua lege vl̃ statuto disponit aliquẽ esse intestabilem qđ ista verba importent vt nõ possit facere testm̃ nec esse testis in testamento nec possit sibi testimoniũ dici et an importent vt non possit heres institui.

Licet lex vel statutũ dicat ꝙ qs nõ possit testari vel testm̃ facere ista verba nõ importãt quominˀ possit esse testis in testamẽto.

Quid si dicat aliquẽ nõ posse esse testem in testamento.

Infamis quando possit testari.

Quid in remisso a militia ex causa ignominiosa.

Damnatus de crimine famosi libelli si prius fecerat testamentum an irritetur ꝛ an possit testari ad piam causam.

Si quis. † Dãnatˀ de crimine vt libello famoso est intestabilis ideo nec põt facere testamentum[b] nec esse testis in eo.h.d. † Ratio primi dicti est qꝛ pro tali crimine aliquãdo imponit pena capitalis.vt.C. de famo.lib.l. vnica vel si nõ imponit pena capitalis est valde detestabile crimen infamare hoĩes tali mõ:ꝛ iõ reputatur iniuria maxima ꝛ acriter punit.vt.j.de iniu.l.lex corne.ꝛ inter alias penas imponitur ista. † Ex secũdo dicto no.qđ qñcunqꝫ in aliqua lege vel statuto disponit aliquẽ esse intestabilẽ ista ṽba importãt vt nõ possit facere testm̃ nec possit esse testis in testõ vt hic nec possit sibi testimoniũ dici.vt.j.eo.cũ lege an aũt importet vt nõ possit heres institui ꝛ sic nõ habeat testamenti factionẽ passiue dicit in glo.fi. † Sed si lex diceret vl̃ statutũ ꝙ aliqs nõ possit testari

[a] ¶ Extinguitur. intellige hoc verũ.s. attẽto pñti statu. vt p Bal. in.d.§.q prouocauit.ꝛ vid bar. ꝛ ibi Ale. in.l.j. §.j.j. ad turpil. Alex.i ꝯs.xxv. in.iiij.vo. Abb. ꝛ mod.in rubri. extra de ap. ꝛ in pposito no.vnũ qđ dixit Bal. in l.ita demũ.C.de pcur.p illũ text. ꝙ appellatio reducit causam ad pstinũ statũ pncipalis cause in qua erat post litẽ cõtestatã non ante.Fran.cur.

[b] ¶ Testamentũ. Uide Bal. in.l. fi.in fi.C.si a non cõpe.iud.ꝛ Bal. in.l.j.C. de secũ. nup.Joã.an. in regula ĩfamibˀ. de regu.iur.

vel testamentū facere ista verba non importāt quominus possit esse testis in testamēto: vt patet in filiofa. vt. s. eo. l. qui in potestate. ꝛ. j. l. proxi. iuncta. l. ad testiū. in prin. j. eo. nisi alia ratione probibeatur vt in furioso. vt. j. eo. qui testamēto. §. nec furiosus. Econtra si lex diceret aliquē nō posse esse testē in testamento non sequit̄ ꝙ possit testari vt patet in muliere. j. eo. qui testamento. §. mulier. iuncta. l. qua etate. s. e. vbi post. xij. annū pōt testari lꝫ non possit esse testis: plus ergo importat boc vocabulū intestabilis q̄ꝙ qꝺ testari nō possit vel ꝙ nō possit esse testis.

5 ¶†Ex boc arguitur ad questionē: an infamis possit facere testamentū[a] nam lege cauet̄ ꝙ non possit esse testis in testamento. vt. l. qui testamēto. §. eum qui. nec in actibus inter viuos qꝛ repellitur ab omni officio publico. vt not. in. l. ij. §. miles. s. de infa. quidam dicunt ꝙ non potest testari ꝑ istum textū: sed est bic speciale in detestationē criminis regulariter secus. vt ptꝫ in. l. eius qui. in. §. j. ver. sed relegati. s. eo. vbi relegati possunt testari ꝛ tamen sunt infames. vt. l. cognitio. §. minuunt̄. de var. ꝛ extraor. cog. probatur etiā. j. de testa. mili. l. testamēta. vbi remissus a militia ex causa ignominiosa pōt testari. itē. j. de bis qui. vt indig. l. claudius. ꝛ. C. de secundis nup. l. j. vbi est casus.

6 ¶†Quero bic quid si prius fecerat testamentū an irritet̄ ꝛ videtur ꝙ nō: vt in prin. buius. l. In contrariū qꝛ bic dānatur de crimine ex quo reddit̄ intestabilis ibi nō de crimine sed de malis moribus puto dicendū ꝙ interdū ex tali crimine imponit̄ pena capitalis ꝛ tunc irritetur. vt. l. eius qui. §. j. s. eo. aut non capitalis qꝺ quando fit dic vt no. in. l. vnica. C. de famo. libel. ꝛ tunc potest dici secus: qꝛ quedam ꝓbibent̄ fieri que facta non irritant̄. an aūt possit testari ad piā causam. Respondeo sic: qꝛ probibetur a iure positiuo nō a iure naturali nec tendit in preiudiciū alicuius: al's dic vt dixi. s. eo. q a latronibus. §. fi. ꝛ vide qꝺ no. Jo. an. in. c. q̄ꝙq̄ꝙ. de vsur. lib. vj. in nouel. vbi ponit questionē disputatā an dānatus de capitali crimine possit testari ad piā causam. ꝛ tangit̄ ꝑ eundē in addi. Spec. de instru. edi. §. cōpendiose. ꝛ per Bar. in. l. j. C. de sac. san. eccle.

2 ☞Testamētum vsurarij manifesti recōualescit si post factū testamentum prestitit cautionem de restituendis vsuris: vt in c. q̄ꝙq̄ꝙ. de vsur. lib. vj.

Si condēnato per iudicem ecclesiasticū ex quo crimine redderetur intestabilis de iure cano. postea remittat̄ condēnatio vel crimen: qꝺ eius testamentum non reconualescat.

3 Filiussa. q fecit testm̄ nō sufficit ꝙ fact⁹ sui iuris appareat qꝺ voluerit decedere cū eodē testō nisi boc declaret corā septē testibus: vt testm̄ valeat sed tñ dicet̄ nouū testm̄: sed codicilli possunt recōualescere si boc probatur per duos testes.

Quid si filiussa. vel impubes conferat institutionem vel testm̄ in tempus quo erunt babiles.

4 Si pater institueret filiū spuriū cōferēdo institutionem in tp̄s quo erit legitimatus qꝺ non valeat institutio ꝛ ꝓbibet̄ ipsum instituere ꝓpter ipsius patris delictum ꝛ in eius penam.

1 **Si filiussa.** †Si testamentū nō valet propter defectū testatoris non recōualescit ex postfacto licet ille defectus cesset. b. d. Idē si ꝓpter defectū beredis qꝛ esset incapax. vt instit. de bere. quali. et dif. §. in extraneis. ꝛ. l. si alienū. §. in extraneis. j. de bere. insti. idem si ꝓpter defectū solēnitatis qꝛ lꝫ testator postea acquirat priuilegium ꝙ possit testari sine voluntate non ꝓpter ea reconualescit[b] prius testamentū. vt est casus notabilis. j. de testa. mili. l. titius. ꝛ vide quod no. Barto. in. l. filio preterito. circa finem. j. de iniu. testa. ꝛ Bal. in. l. serui. C. de leg. ¶Oppo. de. l. qui soluendo non erat duos apolonios. j. de bere. instit. vbi testamentum a principio nullū cessante causa nullitatis recōualescit. Sol. ibi: nō erat nullū aliquo de dictis tribus modis sed ꝓpter aliam causam ne creditores fraudarent̄ nam testator erat testabilis ꝛ instituti erant instituibiles ꝛ solēnitas fuit seruata.

2 ¶†Et ꝓpter boc determinat̄ questio de testamento vsurarij manifesti qꝺ est nullū si non prestitit cautionem de restituēdis vsuris. vt in. c. q̄ꝙq̄ꝙ. de vsur. lib. vj. si post factum testm̄ ipsam prestat. reconualescit: qꝛ ista cautio non concernit solēnitatem: qꝛ potuit fieri dudū ante testamentū: et illa dicuntur concernere solēnitatē que tempore testamēti debent adbiberi ꝛ vno cōtextu qꝛ bic nō est nec testator erat intestabilis nec institutus erat incapax sed vitiabat̄ testamentū ne creditores vsurarij fraudarent̄: ꝛ ratione cuiusdā actus preambuli qui requirebatur non fuit adbibitus: ideo si postea adbibet̄ recōualescit per illam. l. notabilē qui soluēdo. ꝛ ita tenet Bart. in. l. filio preterito. in fi. ꝛ Joā. and. in. d. c. q̄ꝙq̄ꝙ. in nouel. ꝛ tangitur per Bal. in. l. postbumo. C. de contratabu. sed idem Bal. in l. seruus. C. de leg. assignat aliam rationem qꝺ illud fit de equitate canonica qꝛ ecclesia non claudit gremiū redeunti. c. super eo. de bere. lib. vj. ꝛ boc infert vnum satis notabile si esset verū quod si aliquis esset cōdēnatus ꝑ iudicē ecclesiasticū ex quo crimine redderet eū intestabilē de iure canonico si postea remitteretur condēnatio vel crimē recōualesceret testm̄: sed mibi non placet boc qꝛ fundat̄ in satis grossa ratione vñ tene qꝺ. s. dixi.

3 ¶†Sex quero bic qd si apparet ꝙ iste filius fact⁹ sui iuris voluit decedere cū eodē testamato. breuiter boc nō sufficit nisi declararet corā. vij. testibus ꝛ tunc esset[c] testamētū nouū secus in codicillis q possunt recōualescere si boc ꝓbat̄ per duos testes. vt. j. de leg. iij. l. j. §. j. ꝛ quod ibi not. ¶Ultimo quero quid si filiussa. vel impubes cōferat institutionē vel testamentū in tp̄s quo erūt babiles puta instituo talem cū ero mei iuris vel legitime etatis. videt̄ valere institutio per. l. in tp̄s. j. de bere. insti. Contrarium dic qꝛ illud ꝓcederet qñ nō valeret ꝓpter incapacitatem beredis posset enim institui conferendo institutionem in tempus in quo erit incapax: secus qñ ꝓpter defectū testatoris. ita singulariter determinat Bart. C. de fideicō. l. eā quā. in antepe. colū.

4 ¶†Et infert ex boc[d] vnū notabile verbū ꝙ si pater institueret filiū spuriū cōferendo institutionē in tēpus quo erit legitimatus non valet institutio qꝛ ꝓbibet̄ ipsum instituere ꝓpter ipsius patris delictū ꝛ in eius penā nō ꝓpter delictū filij vel ipsius incapacitatē: qꝛ bene pōt capere ab alijs non a patre vt not. in prin. de iur. fi. ꝑ Bar. ꝛ. l. si is qui. j. de vulg. ꝛ pupil. tene menti singulariter.

2 ☞Nō possunt esse testes in testō existentes in potestate beredis nec frater beredis constitutus in eiusdem patris potestate nec domestici testatoris neq̄ꝫ intestabiles nec illi q nō possunt beredes institui nec alij de quibus bic.

3 Filius emancipatus an possit esse testis in testamento patris.

4 Quinq̄ꝫ casus in quib⁹ legatarius pōt testificari. ꝛ nu. 5. ꝛ. 6.

1 **Qui testamento.** ¶†Heres impubes ꝛ ille q est ī potestate testatoris nō possunt esse testes in testamēto legatarius vero ꝛ tutor dat⁹ beredi instituto bene possunt. b. d. Et bucusq̄ꝫ tractauit iuriscōsul. qui possint testari ꝛ qui nō bic tractat q possint esse testes in testamēto ꝑ totam banc. l. ꝛ. j. eo. l. testiū. de quo etiā. institu. eo. §. testes. cū seq. ꝛ in Spec. de instru. edi. §. cōpendiose. in. iij. col. in. l. vero beredes palam incipit tractare de forma.

2 ¶†In tex. ibi al's in potestate testatoris supple vel etiā ipsius beredis ꝛ idē in eo qui babet beredē in sua potestate vel in fratre ipsius beredis ꝯstituto in eiusdē patris potestate ꝛ bec babent̄. instit. eo. §. sed neq̄ꝫ. ꝑ quē ista lex supplet̄ idē in domesticis testatoris: vt eo. tit. C. sed si filius. et qui sint domestici[e] dic vt not. in glo. nec etiā illi qui sunt intestabiles seu q nō possunt beredes institui. vt eo. ti. §. testes. et etiam multi qui possunt beredes institui ꝛ tñ nō possunt esse testes de quibus babetur in tex. ꝛ. j. e. l. per totum. vnde iste tex. recipit suppletionem in pluribus.

3 ¶†Item pōdera bic dum dicit in potestate. nam dico ꝙ filius emancipatus bene potest esse testis in testamento patris: qꝛ non sic reputatur eadē persona cum patre: ꝛ non sine ministerio tex. loquitur de existentibus in potestate bic. ꝛ in. d. §. sed neq̄ꝫ. Nec ob. qꝺ not. glos. in. l. parentes. C. de testi. qꝛ intelligo illud quando filius vellet testificari pro patre in actibus inter viuos quo casu repellit̄ ꝓpter affectionē quam presumit̄ babere ꝛ non minorem presumitur babere emācipatus q̄ꝙ in potestate sed bic nō testificat̄ pro patre sed pro berede patris lꝫ de facto patris: et istud est verū de mente Bal. licet Bar. innuat cōtrariū dū simpliciter dicat esse idē in emācipato qꝺ in filio in potestate[f] sed istud est verum eo modo quo dixi non sic in testamentis. ¶In glos. j. ibi: bic pro solēnitate ibi pro veritate doc. istam reprobāt qꝛ tūc etiā beres posset esse testis cuius contrarium bic dicit̄. vñ glo. in. §. legatarius. instit. eo. titu. soluit qꝺ poterit esse testis pro berede litigante de bereditate non pro se sup suo legato. sed in. l. in omnibus. C. de test. dicit ꝙ etiā pro se in consequentiā tñ non principaliter: qꝛ quedā cōcedunt̄ in consequentiā q̄ nō principaliter in. l. j. s. de auto. tut. ꝛ istud videt̄ sequi Bar. sed per boc iste articulus nō declarat.[c]

4 ¶†Dic ergo ꝙ quinq̄ꝫ sunt casus in quibus legatarius pōt testificari ꝛ est vtilis prouisio buius legis. Primus qñ esset questio super bereditate inter beredē ꝛ quēdam tertiū qꝛ potest testificari pro berede sup bereditate ꝛ pro testamēto lꝫ ex boc ipse etiam consequat̄ cōmodū in consequentiam. vt in secūda solu. quā. s. posui. Secūdus est qñ esset questio inter ipsum ꝛ beredē de legato ꝛ de instrumento esset confecta publica scriptura vel esset ꝑuata que postea fuisset publicata non posset legatarius producere talem scripturā ad probationem legati contra beredem lꝫ ipse sit ibi descriptus pro teste qꝛ tunc non fit probatio per ipsum sed per publicam scripturam autenticam autoritate notarij. iuxta not. in. l. fin. C. de fideicō. Tertius casus est quando non esset cōfecta aliqua scriptura ꝛ beres confiteret̄ testamentum factū; ꝛ qꝺ in eo fuisset

factum illud

a ¶Testamentū. Uide Spe. in ti. de instru. edi. §. cōpendiose. ver. itē qꝺ est infa.

b ¶Recōualescit Uide eūdē pau. ꝯsi. cxxx. ꝑ ancb. cōsi. ccccxxx.

c ¶Et tunc esset. Addꝺ eūdē pau. de ca. ī ꝯsil. xciij. inci. viso testō et quesito. in antiquis. col. fi. cur.

d ¶Et infert ex bꝰ Addꝺ eūdē pau. de ca. ī. l. iiij. ī fi. C. de leg. q tenet ꝯrium ꝛ de quo vide ꝑ doct. in. l. gallus. §. instituens. j. de libe. et postbu. cur.

e ¶Domestici. q dicant̄ testes domestici ꝑ Bar. ꝛ Bal. in. l. etiā. C. de fur. ꝛ Bar. in l. respiciendū. §. furta domestica j. de fur. ꝑ Alex. de imo. in ꝯsi. xxiiij. col. xj. cir. ꝑn ci. in. ij. vo. ꝛ per eundē in consil. cl. col. v. v̄. itē lꝫ. ꝛ v̄. nō ꝓbat. ī. v. vol. ꝛ ibi an seruientes ꝛ ancille et adde qꝺ ang. in ꝯsi. cxxviij. dicit qꝺ domestici sunt socer: nur⁹: gener: vir ꝛ vxor Et dicit Are. in suo cōsi. xiij. col. x. ꝙ domestici dicunt̄ oēs illi qui stant ī domo alicuius expēsis illius. ꝛ ibi late babes quando repellātur a testimonio. cur.

f ¶In potestate. Dicit Bal. in. l. cū acutissimi. C. de fideicō. ꝙ filij īcestuosi nō pñt esse testes ī testō patris. all'. Spe. in tit. de instru. edi. §. ꝯpēdiose. ver. ꝛ ḡnaliter.

factū illud legatū tñ dicere istud testm̄ nō esse solenne q2 nō potuisset legatarius adbiberi pro teste q2 ɔ̄riu3 est verū vt bic q2 nec ipse legatarius tūc testificaretur in cā propria cū de veritate cōstat per cōfessionē beredis sed solennizat cām propriam. & isto modo pōt intelligi so. glo. que est bic. & boc tenet Ange. tñ non video qd̄ istud possit procedere nisi qñ ille cōtra quē agit̄ tenet bereditatē tanq̄ ab intestato & legatarius ipsum conuenit ex illo edicto si quis omis. cau. test. q2 potuit eā adire ex testamento. & in fraudē fuit amplexus ab intestato si aūt retineret eam ex illo testō tunc non solum veritatem cōfiteretur sed

5 etiā validitatē & solennitatē. † Quartus casus est qñ nulla esset cōfecta scriptura & beres cōfiteretur testm̄. i. institutione3 de se factam coram talibus: negaret tñ legatū factū vni ex eis & ille ageret pro legato & induceret testes alios quibus erat etiā legatum & essent testes supernumerarij puta octo ita qd̄ testimonium istud agentis nō esset necessariū q2 sufficeret testimoniū aliorū. vij. vt. j. eo. beredes palam. non enim possent repelli ex eo qd̄ sint legatarij: q2 nō testificantur pro se sed pro isto agen-

6 te. † Restat quintus casus quid si nō erant nisi. vij. & vnus eorū agit pro legato qd̄ beres negat sibi factū licet dicat se fuisse institutum illo presente ipse inducit alios sex. an sufficiat videt̄ qd̄ nō q2 requiruntur. vij. & sic ipse non poterit esse de numero illorū q2 testificaretur in cā propria & boc videt̄ tenere Jo. an. in. c. cum super seu insuper extra de test. Breuiter ego puto cōtrarium. nā verum est qd̄ ad probandum institutionem requiruntur. vij. sed postq̄ cōstat de institutione ad probandū legatum factū in eodem testō videntur sufficere. v. siue erat apposita ibi clausula codicillaris & si ille legatarius erat babiturus etiam testamento nō valente iure testamenti & boc etiā t3 Jo. an. siue nō erat apposita q2. v. sufficeissent a principio ad relinquendum boc legatū l3 ergo fuerint adbibiti. vij. boc censetur esse ꝑpter institutionē nō propter legatū. vnde debēt sufficere illi qui sufficeissent a principio in codicillis. Et pro boc quod no. j. eo. beredes. §. si quid post. ꝑ glo. & doc. qui tenēt q̄ legatū factū in testō corā. vij. testibus pōt reuocari in codicillis coram v. vel ipso iure ꝑm vnā opi. vel saltem ope exceptionis per illā ratione: q2 a prin. sufficiebant. v. extra istos casus nō esset vtilis bec ꝓuisio q2 nō posset testificari in cā ꝓpria. ¶ Jn eo aūt qui relictus est tutor filio instituto similiter si de testō confecta est scriptura publica pōt tutor eā producere in cā quā b3 pupillus sup bereditate l3 ipse sit ibi descriptus pro teste & licet regulariter nō possit testificari pro pupillo in cā illius quā ipse agitat vt. l. fi. cū ibi no. ꝯ. de testi. si aūt nō esset cōfecta scriptura. & sic op3 eū testificari: & tunc aut ipse agitabat causam pupilli ꝑ seipsum & nō posset testificari vt ibi aut per actorē tunc si erat datus ab ipso tutore cū decreto iudicis idē q2 per seipsum videtur agitari aut erat datus ꝑ iudicē ipso cōsentiente: & tūc poterit testificari per ea que no. Jnno. in fimi. in. c. presentium. de testi. lib. vi. qd̄ etiam tangit bic Bar.

2 ☞ Filius potest esse testis in testamento patris militantis sicus potest pater in testamento filij militis militantis.
Quod tunc dicatur militare qñ est in expeditione. idest in exercitu. & tunc sufficiunt duo testes sed si remissus est domum non sufficiunt. nu. i.

1 **Per contrarium.** ¶ † Pater pōt esse testis in testō filij militis militantis & etiā frater eius. b. d. Et tūc dr̄ militare qñ est in expeditione. i. in exercitu quo casu nō requirit̄ solēnitas eius in testō quantū ad numerū testium q2 sufficiunt duo qui potius adbibent̄ ad probandū veritatē quā ad inducendā solēnitatē: si aūt nō est in exercitu: sed remissus est domū tūc l3 possit testari de castrensi peculio non tñ sine solennitate. & ideo tūc pater & frater eius nō possent esse testes. vt insti. eo. §. filius. allegato in glo. pro ɔ̄ria. magis ergo probibet̄ ad solēnitatē quā ad veritatē probandā & difficilius admittit̄ ad primū q̄ ad scd̄m. nā & in primo casu d3 esse inbabilis tpe cōtractus celebrati nec sufficeret babilitas superueniens. vt. j. eo. l. ad testiū. §. cōditionē secus vt no. in. l. iij. §. iul. ꝯ. de testi. in glo. &c. ¶ Jn glo. ibi nā & sine vllo teste boc est verū qñ est in actu belli al's requiruntur duo vt no. j. de test. mili. l. j. rō aūt quā glo. subijcit cōcludit solū in primo casu. in scd̄o vero in quo requiruntur saltē duo nō cōcludit q2 videt̄ qd̄ illi debeant esse idonei tñ adbuc text. d3 intelligi illo casu vnde dic q̄ sicut dispensat̄ in numero testiū q2 sufficiunt duo ita & in qualitatib9 q2 admittunt̄ illi qui al's repellerentur: & ista est ratio istius. §. sicut enim filius in ptāte nō pōt esse testis in testō patris ita nec ecōuerso q2 se cōtingunt ꝑ potestate3 vt in. §. neq3 insti. eo. & in boc fundat̄ ille. §. filius. ꝯ.

2 alle. † Et per boc dico qd̄ sicut pater pōt esset testis in testō filij militantis & ita ecōuerso filius in testō patris militantis & ita limito princip. buius. l. per rationē istius. §. sed si nō militat sicut filius nō pōt esse in testō patris vt in prin. ita nec econuerso. vt in. §. filius. ¶ Jn fi. gl. ibi sed boc speciale fauore militis supple & testi q2 nō testificatur pater pro filio sed pro berede filij l3 de facto ipsius filij. pro ipso aūt filio viuente & agente nō posset pater testificari l3 filius esset miles nec econuerso p. l. testis idoneus. ꝯ. de testi. q2 priuilegiū militis non d3 redundare in alterius iniuriā. vt. l. impuberi filio. de admi. tu. sed bic esset iniuria si tale testimoniū suspectū admitteret̄. Glo. tñ in proxi. §. in tertia lectu. recitat quosdā tenentes cōtrariū & ita intelligunt illū. §. q̄ sicut pōt esse testis in testō filij militātis ita & testificari pro filio milite etiā vbi ex testimonio suo aliquid acquiritur filio: que lec. nō placet rōne predicta l3 Bar. cū illa transeat nec glo. videtur illam approbare. sed tene primam.

2 ☞ Tres casus in quibus filius nō pōt esse testis pro patre.
3 Quatuor casus in quibus pater non potest esse testis pro filio.
4 Si extra illos quatuor casus pater vel filius procuratorio nomine alterius agitaret cām: posset alter eorū in testē produci.
5 Pater an possit esse testis pro filio: & an frater pro fratre: & qd de alijs consanguineis. remis.

Quecunq3. Summat̄. j. in. §. proxi. q2 ista ad euidentiam premittunt gl. que est bic satis difficilis videt̄ legere istū. §. tribus modis principaliter & secūda lec. variat̄ duobus modis. & sic sunt quatuor. buius rei gratia notandū qd̄ in tex. babet̄ duplex litera. nam quidā babent probibēdis que est litera negatiua & importat. i. inbibendis. quidā vero babēt perbibendis & est litera affirmatiua. i. ꝑmittendis ꝑm primā lectu. pōt referri ad prin. l. & tunc loquitur de testimonijs filiorū fiendis per patrē. & ista est prima lec. glo. prosequit̄ vsq3 ibi: sed quidā dicunt. Jtē pōt referri ad precedētem proxi. §. nō ad casum ibi expressum sed ad illū qui colligit̄ a cōtrario sensu & tūc loquitur econuerso de testimonijs parētum seu patrū nō admittendis pro filio pro ista est scd̄a lec. que variatur duobus modis & eā prosequit̄ gl. vsq3 quasi ad fi. ibi vel boc que dicit ꝑm aliā literā affirmatiuā nō pōt referri nisi ad proxime precedentē. §. & ad casum bic expressum & tūc loquitur de testimonijs parentū admittendis pro filio militante si-

1 cut pro testō eius ꝑm primā lec. b. d. ¶ † Sicut filij nō possunt esse testes in testō patris vt in prin. buius. l. ita nō possunt testificari pro patre in actibus inter viuos qñ ex eoru3 testimonio aliqua vtilitas resultaret patri. b. d. ꝑm verā lec. quā tenet glo. in boc tñ est plus boc casu q2 etiā si fit emancipatus nō pōt per id qd̄ no. glo. in. l. parentes. C. de testi. sed in primo ita demu3 si est in ptāte vt dixi. in prin. buius. l. ¶ Jn prima parte glo. ibi. & est ratio vt plenius repellatur tu dic qd̄ l3 ista rō sit bona in se & in quo plenius repellitur dicam in sequenti lec. tñ ad cōtrarium formatū in glo. so. ista non est necessaria sed dic qd̄ ibi loquitur in testō in quo nō plenius repellitur vnus q̄ alter. na3 aut testator erat miles & militabat & tūc pater pōt esse testis in testō filij vt in precedenti. §. & ecōuerso. vt ibi dixi aut non erat miles vel nō militabat. & tūc nec filius in testō patris pōt esse testis vt in prin. buius. l. nec ecōuerso vt in ɔ̄rio signato ꝑ glo. insti. eo. §. sed si fideiuſ. l3 in actibus inter viuos qñ alter testifi-

2 catur pro altero dic vt. j. subijciā. ¶ † Jn glo. ibi pt3 ergo tu recollige melius qd̄ in tribus casib9 filius nō pōt esse testis pro patre. Primo in testō patris si est in eius ptāte & pater nō militabat vt in prin. buius. l. Scd̄o in actibus inter viuos qñ ex testimonio filij aliqua vtilitas resultaret patri. etiā si negotium principaliter ad patrē non pertinebat vt in. §. isto ꝑm istā lectu. pone exemplū si pater ꝓcuratorio noīe alterius agitabat aliquam causam. & sic negotiū pertinebat ad ipsu3 sed si obtineat aliqd̄ cōmodū cōsecuturus qd̄ nō fuisset si non obtineret. & isto modo vident̄ doc. intelligere istū casum. Tertius casus est qñ negotium pertineret ad patrē principaliter etiam si ex testimonio filij nullā vtilitatē fuisset cōsecutus. & boc tenent doc. bic l3 nulla lege reperiā boc expresse probari sed probat̄ in simili. q2 testm̄ patris ꝑncipaliter ad patrē ꝑtinet & tñ ex eo nō resultat patris vtilitas sed beredi patris vnde sicut probibet̄ testificari pro tali testō. idem pro quolibet tali actu inter viuos principaliter ad patre3 pertinente l3 nulla vtilitas sibi resultat. ¶ Jn glo. ibi sed quidā dicunt bic gl. trāsit ad scd̄am lec. ꝑm quā boc

3 intendit. † Sicut pater non pōt esse testis in testō filij nō militantis vt colligitur. ꝯ. proxi. §. a cōtrario sensu. & est tex. isti. eo. §. sed. si filius ita nec in actibus inter viuos pōt testificari pro filio qñ ex eius testimonio resultaret aliqua vtilitas ipsi patri. b. d. ꝑm vnū modum antiquorū vel ipsi filio ꝑm lec. vel intellectum Jo. & sic variat̄ ista lec. duobus modis & ꝑm eam refertur ad. §. precedentē & loquit̄ de testimonio patris vt nō recipiatur pro filio sed in precedēti lec. loquit̄ ecōuerso. cōtra quā lec. op. primo qd̄ nō cōueniat litere q2 dicit testimonijs eorū qui in potestate sunt &c. & sic videt̄ loqui de testimonijs filiorum nō reci-

piendis pro patre: tu dicis econuerso propter hoc glo. exponit eorū .i. pro eis. ¶ Itē adhuc opp. qr ƀm hoc innuit qd si nec patri nec filio aliquid acquirat hn poterit pater testificari p alio. sed cōtra de eo qd dixi in precedēti lec. qd filius nō potest testificari pro patre si negotiū principaliter ad patrē pertinet: licet ex eo nō resultet sibi vtilitas. Sed maior rō est prohibendi testimoniū patris pro filio vt dicit glo. in precedenti lec. propter hoc antiqui subaudiebant hic maxime. q. d. q etiā vbi nec patri nec filio queritur repellere pōt pro filio sed Jo. fuit visuz absurdū subaudire maxime et dicit aliqua satis inepta que reprobantur per doc. nā ex eis infert qd non debeat subaudiri. et tamen illatio non est bona nec sequitur ex his que dixit Jo. tene ergo qd subaudiatur tenēdo istā lec. in quo ergo magis prohibetur pater pro filio quā econnerso. respōdeo de mēte doct. videtur esse qd pater non possit testificari pro filio in illis tribus casibus in quibus filius non potest testificari pro eo qd. s. dixi. et vltra illos etiam in quarto casu si ageretur de facto filij pone exemplū. filius tuus fuit stipulatus nomine meo. ago ex illa stipulatione qr forte statutū dicit qd ex illa acquiritur actio mihi sine cessione. vel pone qd fuit cessa inductio in testamēto te patrē ad probandū factū filij certe repelleris lz hoc nō sit testamentum filij nec ex hoc aliqua vtilitas resultat filio nec pertineat istud negotiū principaliter ad filium. et sic sumus extra tres casus de quibus. s. tū qr agitur de facto filij ppter immoderatā affectionē quā hz pater ad filiū repellit tāq suspectus et hoc casu verificat id qd dicit gl. in precedēti lec. ver. itē ƀm hoc istud tenent doc. vt refert. Bar. qui non minus cōfuse loquitur quā loquant glo. tū non video vbi istud dictū probet licet ipse alleget. l. qsitū de in ius vo. q cū violētia trahit ad hoc† si autē vel pater vel filius procuratorio noīe alterius agitaret causaz posset alterū in testē pducere si essemus extra dictos casus ƀm Bal. et Ray. de forli. ¶ In gl. ibi vel hoc qd dicit hic gl. transit ad tertiā lec. ƀm quā. h. d. sicut pater pōt esse testis in testō filij militaris vt in precedenti. §. ƀm casum ibi expressum ita et pro eo pōt testificari in actibus īter viuos etiā vbi resultet vtilitas ipsi filio et est speciale fauore militie. hec lec. non est vera vt dixi in precedenti. §. et glo. eā non tenet. sed primū certe cetera vide hic per Bar. qui examinat† an mater possit esse testis pro filio et an frater pro fratre. et sic de alijs consanguineis.

a ¶ Ex varietate tpis an furiosus presumat durare in furore vide p Jo. de imo. in cle. j. de homi. p noui. in. l. furiosum. C. q test. fa. pos. p barb. cōsi. lx. j. li. vbi multa dicit. et vide pulchū cōsi. sil. lxxxv. in. ij. vol. et i cōsi. Alex. de imo. i. ɔs. cclj. i. j. volu. et eundem Alex. de imo. in ɔsi. seq. Frā. cur.

b ¶ De consensu an testis inhabilis a partib[9] reprobatus possit reprobari. vide p Alex. in consi. clxxxviij.

c ¶ Cōtrario sensu. de hoc late p d. Jas. i. l. j. s. de officio ei[9]. et ibi p Alex. et in apostil. per me.

d ¶ Nō vetat. vide. in. c. tū ex literis. et in. c. qm aliqua. d test. Bal. in. l. scripturas. C. qui po. i pig. hab. Bal. in. l. j. C. de sac. san. ecc. p eūdē pau. cōsi. cccliiij. an autē tpe testis possit esse testis in test. barb. ponit in qdā suo ɔsilio sed non recordatur.

e ¶ In criminalibus mulier. Ad de Alex. d imo. in cōsi. xj. col. pe. et cōsi. xix. col. ij. cōsi. xxx. col. j. in fi. in. j. vol. et i cōsi. xxiiij. col. j. v. iiij. qr non vr. et col. iij. ver. nec obstat q ista fit. et in cōsi. ccxxvij. col. j. ver. et facit i ij. vo. et ibi an admittat qn veritas p masculos haberi non pōt vbiq sic et illō cōsiliū habes in cōsi. lxiiij. in. j. vol. Fran. cur.

2 ☞ Furiosus ante cōditū testamētū presumitur perseuerasse in furore tēpore testamenti et etiaz post nisi probet qd habebat dilucida interualla. et nu. 3.
Non sequitur talis semel possedit. ergo nunc possidet.
3 Quod presumatur quis perseuerare in eadem voluntate.
4 Qualiter et ex quibus actibus presumat quis fatuus et furiosus. et qui testes debeant deponere remis.

1 **Nec furiosus.** ¶ † Quero hic quid cū aliquis producit in testē pro testō q est furiosus et hoc probatur non tū apparet qd tpe cōditi testamēti esset furiosus. rñdeo nō sufficit ad inualidandū testm: qr probatio nō cōcludit necessario cū tēpore testamēti poterit esse sane mētis oportet ergo probare qd tunc esset furiosus. arg. in. l. non hoc. C. vnde cog. ¶ † Item quero quid si probat qd añ cōditum testm̄ esset furiosus nō tū aliqd probat de tpe testamenti adhuc Bar. in. l. j. vel. ij. j. de bo. pos. infan. vel fur. et c. videtur idē dicere qd non sufficiat qr possibile est qd tpe testamenti furor nō durabat. In ɔtriū facit qr ista nō est q̄litas q variet. ex varietate tpis[a] eo mō quo variatur etas in qua bene est verum illud qr non sequitur semel fuit minor ergo nunc est. vt. l. spadonem. §. q absolutus. de exc. tu. nec est qualitas que de facili immutetur eo modo quo immutatur possessio que de facili perditur. vñ nō sequit talis semel possedit ergo nūc possidet iuxta no. in. l. siue possidetis. C. de proba. in. l. cū ignorat. C. ad exhi. p Cy. imo solet durare qr cōiter dr q qui semel incipit fatuizare nunq liberat† dico ergo q dicta qualitas que semel probatur affuisse presumitur perseuerasse nisi probet cōtrariū sicut presumitur quis pseuerare in eadem volūtate vt in. l. lucius. la. j. j. de leg. ij. lz voluntas facilius varietur vel nisi probetur q habebat dilucida interualla: qr tūc testamentū presumeretur potius factū in dilucido interuallo q tēpore furoris. ar. s. eo. adversa. et. C. qui test. fa. pos. l. furiosum. † Qualiter aūt et ex quib[9] actibus presumat quis fatuus et furiosus et qui testes debeant deponere. vide per Bart. in ea. l. j. vel. ij. et adde. l. ob que vitia. de edil. edic. et. l. penul. C. de condi. insti.

2 ☞ Si infamis adhibet testis in aliquo instrō inter viuos: ex hoc solennizat instrm qd sine testibus esset nullū. si contrahentes sciebant ipsum infamē.
3 Qui nō pōt esse testis in iudicio: nec etiam pōt in testamēto ad ipsum solennizandū: sed multi possunt esse testes in actibus inter viuos: et tamen non in testamento.

1 **Eum qui.** ¶ † Quero q est rō hui[9]. §. rñdeo qr cōdemnatus hac. l. est īfamis certe ƀm hoc cōdēnatus de quolibet capitali crimine similiter prohibet esse testis in testō. vt. l. infamē. de pub. iudi. et etiā plures alij cōdēnati de priuatis criminib[9] vel etiā ex ɔtibus de qbus habet. 2 in. l. j. s. de infa. ¶ † Itē quero quid si infamis adhibeatur testis in aliquo instrō īter viuos. an ex hoc solennizet instrm qd sine testib[9] esset nullū. dicūt qdā qd sic. qr adhibet de cōsensu[b] vtriusq ɔtentis. vt in aut. de tabel. circa prin. et sic neuter poterit eū repellere. ar. C. de iureiur. l. si qs iusiur. de test. l. si qs testibus. ista rō pcederet si ɔtētes sciebāt ipm infamē al's quantū 3 ad ignorātē nō vr approbat[9]. ¶ † Ultimo vero no. bonā regulam negatiuā qd q nō pōt esse testis in iudicio nec etiā in testō ad ipm solennizandum. sed regula affirmatiua non sic pcedit: qr multi possunt esse testes in iudicio et in actibus inter viuos nō in testamento. vt. j. proxi. §.

2 ☞ Argumētū a ɔrio sensu iterdū ē pbabile et necessariū. et qn
3 Interdū est pbabile sed nō necessariū qn colligit a contrario sensu rationis cessantis nisi ratio non esset expressa.
4 Aliquando nec est necessariū nec probabile: qn ex eo sequeret absurditas vel legum correctio.
5 Statutū qd filia femina possit succedere patri vel matri si non extat masculus: an si masculus extat succedere possit.
Argumētū a contrario sensu nō debet sumi in statutis vbi inducitur legum correctio.
6 Quādo lex prohibet aliquē testari vr pbibere etiā codicillari.
7 In testamento inter liberos potest mulier esse testis.
Quid in naturalibus tantum.
8 In relictis ad pias causas pōt mulier esse testis in testamēto.
In criminalibus pōt mulier esse testis de iure ciuili sed de iure canonico non.

1 **Mulier.** ¶ † No. hic ad qd semp allegat qd licitū est arguere cōtrario sensu legis et glo. hic sentit c talis ɔtrarius sensus habeat pro ipsa. l. idest qd habeat pro ex 2 presso. in. l. id qd tacite colligit a ɔrio sensu.[c] Et† dicit hic Bal. tria verba notabilia. qd ar. a cōtrario sensu interdū est pbabile et necessariū vt qn colligit a ɔrio sensu conditionis apposite. vt. l. j. §. huius rei de offi. eius cui mā. est iur. et. l. inter socerū. §. inter. de pac. do. vel qn colligit a ɔrio sensu casus spālis vt i hoc §. qr spāliter fuit statutū qd cōdēnata de adulterio nō pōt esse testis. nā necessario sequit qd si est spāle in hoc casu cōtrarium 3 sit ius cōe. vt. l. j. in fi. ad muni. † Interdū est probabile sed non necessarium. vt qn colligit a cōtrario sensu rōnis cessantis vt si lex aliquid disponat ppter aliquā rōnem. nā a cōtrario sensu vbi cessat illa rō ibi cessat. l. dispositio. l. adigere. §. quāuis. de iurepa. aliqn tn secus est qn rō nō esset expressa. i. l. nec esset 4 rō finalis sed ipulsiua iuxta ea q habent. in. l. ij. in fi. de do. † Aliquando nec est necessarium nec probabile. qn ex eo sequeretur absurditas vel legū correctio vt. C. de cōdi. inser. l. ij. et. l. cōuen 5 ticulam. de epi. et cle. † Ex predictis pz so. qōnis si statutū dicat qd filia femina possit succedere patri vel matri si nō extat masculus. vt dicit flor. an si masculus extet succedere possit. et videt qd non qr sequit ex hoc correctio iuris cōis. qd vult femina cuz masculis succedere et qr cōtrarius sensus videt ex interpretatione extensiua. vt. l. apud antiquos. C. de fur. nō ex proprio significato. et sic vr cessare in statutis vt. l. ij. §. hec verba. cū ibi no. s. de neg. gest. dñs. Cy. cōsuluit contrariū in statuto florentino. et ipm sequit Bal. in. l. cōuenticulaz sed nō rñdet ad pdicta. ergo sustinendo alias dixi q qn statutū esset superfluū et nihil operaretur si nō sumeret ar. a ɔrio sensu tūc pcedat determinatio Cy. lz sequat iuris cōis correctio alias nō dz sumi et satis est qd in aliquo alio possit operari. et sic intelligat doctrina Ja. bu. et aliorū notata i. l. oēs ppli. de iusti. et iur. qd nō debeat sumi vbi 6 inducit legū correctio. lz doc. ibi nō tagant. ¶ † In glo. j. ibi. lz d in codicillis nō vetatur[d] no. singul'r hāc gl. qd lz regula sit qd qn lex pbibet aliquē testari videat pbibere etiā codicillari vt in. l. ij. de leg. j. nō sic qn pbibet aliquē esse testē in testō censetur 7 pbibere q nō sit in codicillis. h. d. ista gl. singularis. † Et adde qd etiā in testō inter liberos in quo nō requirit solēnitas pōt esse mulier testis vt no. C. eo. ti. aut. qd sine hoc tū verū inter legitimos et naturales. quid in naturalibus tm. Spe. tenuit idē qd remittat solennitas si nō extāt legitimi et naturales. vt ipse no. in Spe. de istru. edi. §. cōpēdiose. v. qd si pr Bal. in. l. si quā illustris. C. ad orfi. vr tenere ɔriū. ita dicit fuisse cōsultū p quāplures doc. flo. qd nō habet illā prerogatiuā quā legiti. sed in. l. 8 fi. C. fa. her. vr aliter distinguere. dic vt ibi p eū. † Similiter i relictis ad pias causas vr q mulier possit esse testis in testō eadē ratione qr solennitas iuris positiui remittitur in talibus. Alti e mo dubitatur an in criminalibus mulier[e] sit idonea testis. et breuiter de iure ciuili pbat hic qd sic. sed de iure canonico tenetur

netur contrariū vt habetur in.c.cum ex literis.extra.de testi.⁊ de ver.signi.c.forus.§.fi.

Seruus. Non summatur.

2 Qualiter grecus pōt esse testis in testō latini: vel theutonicus seu gallicus in testō italici.lȝ nō intelligant idioma dū tamen percipiat sensu qd̄ agitur.

3 Testis dȝ deponere de eo qd̄ percipit sensu corporeo ⁊ quid si redderet rationem per iudicium intellectus.
Quinq; sunt sensus corporei.

4 In his que pcipiunt sensu valet testimoniū.sine redditiōe ⁊c. si non fuit testis interrogatus.
Idem est adhibere quod rogare.

5 Notarius si fuit coactus cōficere vel rogare instrm̄.⁊ hoc pōt p bari qd̄ tale instrumentum ipso iure non valeat.

1 **Et veteres.** ¶†Hic icipit tractare de forma testi ⁊ no.ex prin.prout itelligit in testō in scriptis.φ si testator scripsit testm̄ manu sua ⁊ clausit postea vocauit.vij.testes ⁊ dixit φ ibi cōtinebat suū testm̄ ⁊ φ deberēt se subscribere ⁊ sigillare ⁊ aliq hoc fecerūt deinde antēφ alij facerent recesserūt.testm̄ nō valet q: debuerūt oēs stare a pncipio vsq; in fi.ita φ testator habuerit testm̄ pro pfecto ⁊ cōsummato ⁊ put intelligit in testō nūcupatiuo lȝ testator corā.vij.testib⁹ expresserit intētionē suā circa intētionē heredū.si aliq recesserunt antēφ habeat testm̄ p ꝯpleto sil'r nō valet q: dȝ fieri vno 2 cōsensu ⁊ sine intermissione aliqua.¶†Itē no.in ver.nō tñ φ vnus grecus pōt esse testis in testō latini: ⁊ vnus theutonicus vel gallicus in testō italici lȝ nō itelligāt idioma: dū tñ sensu p cipiant qd̄ agit.sed qualiter poterit pcipere.rn̄de p interpretē. 3 de quo vide p Bar.in.l.j.in fi.de ver.ob.¶†Itē no.in ver.naȝ si verbo sensu illud ad qd̄ semp alleg.qd̄ testis dȝ deponere de eo φ pcipit sensu corporeo sic.C.de test.l.testiū.sunt aūt quinq; sensus corporei vt no.glo.in.l.qd̄ meo.§.pe.de acq.pos.⁊ visus a est generalior[a] oībus alijs vñ pōt reddere testimoniū de visu. lȝ pcipiat alio sensu nec erit ineptū testimoniū. vt no.p Cy.in d.l.testiū.si aūt nō redderet rōnē p sensum corporeū sed p iudiciū intellectus q: si tale qd qd̄ sensu corporeo non pcipit puta dñū tūc nō est ,pprie testis sed magis iudex ideo sibi nō creditur nisi reddat rōnē sufficientē etiā nō interrogatus vt singulariter no.Inno.in.c.cum cām.extra.de testa.vt si deponat aliquē esse dñm talis rei nō enim sibi creditur nisi assignet cās ex qb⁹ pōt hoc credere.puta q: vidit ipm̄ tenere ⁊ possidere ⁊ fru 4 ctus colligere p tm̄ tps qd̄ sufficiat ad pscribēdū.†In his aūt q̄ percipiunt sensu vȝ testimoniuȝ sine redditione cause si non fuit interro.vt no.in.l.solā.C.de testi.¶No.etiā in ver.adhibitus sm̄ Bal.qd̄ idē est adhibere qd̄ rogare.⁊ si in instrō dr̄ presentibus talibus testib⁹ adhibitis.lȝ nō dicat rogatis sufficit. 5 vide p Bar.in.l.sciendū.de verb.ob.¶†Ultimo no.in fi.regulariter sm̄ Bal. φ si notarius fuit coactus cōficere vel rogare istrm̄.⁊ hoc pōt pbari φ tale istrm̄ ipo iure nō vȝ q: bona ē argumētatio de teste ad instrm̄ vt.l.i.exercēdis.C.de fide istrorū.

2 Uerbū exaudiri iportat duo.s.φ aliq audiāt ⁊ itelligant.
Si qs corā.vij.testib⁹ dicat istituo heredes vl' facio testm̄ meū i oib⁹ ⁊ p oia ,put ꝯtinet i qdā scriptura manu mea ꝯfecta φ dimisi penes guardianū fratrū minoꝝ an erit testm̄ nūcupatiuū.

3 Qd̄ testator videat voluisse stari dicto guardiani φ illa sit schedula quam sibi tradidit postφ tantū de ipso confidit.
Institutio heredū non potest fieri nutu lȝ secus in legatis.

4 Si notarius dixit testatori qui poterat loqui vis φ tales sint heredes tui.⁊ ipse respondit φ sic an valeat institutio.
Testamentum in scriptis potest testator facere scribi p aliuȝ ⁊ sufficit qd̄ testes subscribant ⁊ sigillent.

5 Si omnes testes subscripserūt ⁊ sigillauerūt excepto vno non valebit tāφ testm̄ i scriptis ⁊ an valebit tāφ testm̄ nūcupatiuū.
Testm̄ in scriptis pōt etiā valere iure testamēti nuncupatiui si testator specificauit noīa heredū corā testibus ⁊ tñ clausit scripturam ⁊ fecit eam scribi ⁊ sigillari.
Dictio palam quid importet.

6 Testes deponētes de fama si interrogati de cā sciētie dicūt q: publice hoc dr̄.an sufficiat ⁊ qñ itelligat aliquid dici publice.

7 Si aliq testes dixerūt va esse ꝯtēta i articulo ⁊ iterrogati qb⁹ pñtibus illud factū fuerit dicāt pñte titio ⁊ seio.postea titius ⁊ seius interrogati dicāt se nihil scire nō tñ vitiatur dictū illoꝝ.

8 Si notarius rogatus de testō corā.vij.testib⁹ scripsit qualr talis in pñtia sui notarij.⁊ titij ⁊ seij.⁊ etiā qnq; alioꝝ testiū q̄s nō noīauit fecit testm̄ i hac forma ⁊c.an istud istrm̄ pbet testm̄.

9 Quid si oēs septē fuerūt specificati.tamen mortui sunt vel non testificantur pro instrumento.

10 Qd̄ vnus ex testibus necessario descriptis in instrō deponat ꝯ instrumentum faciat fidē instrumēti vacillare.⁊ nu.9.

1 **Heredes palam.** †In testō nuncupatiuo nomē heredis est palā nūcupandū taliter φ a testibus necessarijs intelligat.sed in testō in scriptis sufficit qd̄ scri 2 bat lȝ a testibus nō intelligat.h.d.¶†In tex.ibi exaudiri hoc verbū importat duo.s.φ audiat ⁊ intelligat ,pter dictionē ex que auget significatū.⁊ pȝ.s.,pxi.§.dū dicit qd̄ testes debēt sensu percipere.nā sensus est ipse auditus a pcepto cōsistit intelligēdo.pōt eīm qs audire ⁊ nō intelligere vt pȝ ad sensuȝ.¶In tex.ibi nūcupandi sunt supple explicite vt cū ,ppria noīa exprimunt vel implicite vt cū nō exprimunt p se sed p relationē ad aliud vt corā.vij.testib⁹ dicat instituo heredes vel facio testm̄ meū i oib⁹ ⁊ p oia ,put cōtinet i quadā scriptura manu mea cōfecta quā dimisi penes guardianū fratrū minoꝝ.nā valebit ⁊ erit testm̄ nūcupatiuū nūcupatiōe iplicita: q: pinde est ac si expressisset oia q̄ in illa scriptura ꝯtinent ar.i.l.asse toto.de here.insti.⁊ ita determinat.Bar.in.l.si ita scripsero.j.de condi.⁊ demon.lȝ Jac.de bel.tenuerit ꝯriū.φ istud nec sit testm̄ nuncupatiuū: q: noīa heredū nō sunt palā nūcupata nec a testib⁹ itellecta vt hic nec in scriptis: q: nō sunt ibi subscriptiōes testiū nec sigilla.sȝ Bar.ꝯ vt dixi.⁊ addit hoc esse verū dūmodo cōstet φ illa sit schedula scripta manu testatoris p.l.quē hrdi.j.d re.du. hoc puto verū qñ testator asseruit φ erat scripta sua manu als 3 secus† ⁊ tūc puto standū dicto guardiani cū iuramento φ illa est schedula quā testator sibi tradidit.q: testator videt voluisse stari dicto eius postφ tm̄ de ipso cōfidit.ar.in.l.theopompus. j.de do.prele.ptȝ ergo ex isto tex.qd̄ institutio heredū non pōt fieri nutu lȝ secus in legatis.vt.l.nutu.de le.iij.vñ fuit alias reprobatū quoddā testm̄ q: cū testator pdidisset loquelā lȝ nō intellectū quidā accessit ad eū cū.vij.testibus.⁊ dixit si vis qd̄ sim heres tuus stringe mihi manū vel facias tale signū ⁊ ipse fecit certe nō valuit: q: pro mortuo habebat postφ nō poterat loq. 4 vt.l.iubemus.post prin.C.eo.†Quid aūt si poterat loq.lȝ nō[a] expressit a se.imo notarius dixit vis φ tales sint heredes tui ⁊ ipsi rn̄dit qd̄ sic an valeat.dic vt no.in.d.l.iubemus.in gl.vt ibi tetigi.¶In tex.ibi vel scribere supple p se vel p aliū ⁊ tunc nō opȝ φ testes intelligāt contenta in scriptura sed sufficit φ scribant ⁊ sigillēt vt.l.hac cōsultissima.C.eo.postea vero p.l.iubemus fuit imutatū vt saltē noīa heredū debeant specificari etiā in testō in scriptis vel ,ppria manu scribi non p aliū.sed p aut. 5 ibi positā illud corrigit ⁊ redit ad iura vetera.†Quid aūt si oēs testes scripserūt ⁊ sigillauerūt vno excepto.certū est φ non vȝ tanφ testm̄ in scriptis.vt.d.l.hac cōsultissima.in fi.prin.Sȝ an valebit tanφ nūcupatiuū.vr̄ φ sic postφ testator eis dicit qd̄ ibi cōtinebat suū testm̄.⁊ sic fuit nūcupatio implicita p ea dixi in prin.cōtrariū dic q: hic apparet φ voluit testari in scriptis postφ fecit aliquos subscribere ⁊ sigillare.vnde si nō valet illo mō nec valet alio mō ar.in.l.nō codicillū.C.eo.lȝ in eo qd̄ dixi in prin.apparet φ voluit testificari in scriptis sed nūcupatiue cū nō elegerit viā subscriptionū ⁊ sigilloꝝ.⁊ ideo valet φ valere pōt quid aūt si pōt valere vtroq; mō q: specificauit noīa heredum corā testibus.⁊ nihilominus clausit scripturā ⁊ fecit eā subscribi ⁊ sigillari.rñ.valet vtroq; mō q: nō sunt forme ꝯrie sȝ diuerse.lȝ in nūcupatiuo nō requirit scriptura nec in scriptis requirat nūcupatio: si tñ interueniat non hȝ vitiare.hoc tenet Cy.in.d.l.hac cōsultissima.§.p nūcupationē.¶In tex.ibi.nō vtiq; in publicū.i.in loco publico vel corā multitudine populi.⁊ sic no.duplex significatū huius verbi palā.nā interdū intelligit.i.corā multis.vt.l.palā.de ver.sig.⁊ hic dū dicit in publicū.interdū dr̄ palā fieri id qd̄ intelligit lȝ nō fiat corā multitudine vt sequit.¶†Interdū vel palā.i.sine defectu sine distinctione psonarū.l.palā.i prin.de ri.nup.⁊ hec faciūt ad.q.Si te b stes deponūt sup fama[b] ⁊ interrogati de cā scie qualiter sciunt dicūt q: publice hoc dr̄ an sufficiat.⁊ vr̄ φ nō dr̄ fama nisi a maiori pte populi sȝ publice pōt aliqd qñ in plateis vel locis publicis dr̄ ⁊ a plurib⁹ lȝ nō a maiori pte.Dy.tñ cōsuluit ꝯrium p.l.iij.in prin.s.ad mace.vide p Bar.in.l.de minore.§.tormēta de qō.¶In fi.tex.ibi solēnē numerū.puta.vij.vt.j.eo.si testm̄. 7 ⁊ de vul.⁊ pu.pris ⁊ filij.⁊.l.cū tabule.j.de bo.pos.sm̄ tab.†Et no.ex isto tex.singulariter sm̄ Bal.φ si aliqui testes interrogati deposuerunt vera esse cōtenta in articulo.interrogati qbus psentibus illud factū fuerit dicunt psente titio ⁊ seio.postea titius ⁊ seius interrogati dicūt se nihil scire nō ,ppterea vitiat dictum illoꝝ si sunt in sufficiēti numero ad pbandū.⁊ hoc etiam habui de facto.q: i quodā instrō erāt descripti.vj.vl'.vij.testes ⁊ cū sufficerēt duo vel tres ⁊ duo iterrogati rn̄derūt se nō interuenisse in illo ꝯtu alij vō erāt mortui q̄rebat an ex hoc instrm̄ redderet vitiosum.vr̄ qd̄ sic q: sufficit φ vnus ex testibus descriptis in instrō ꝯdicat ei vt reddat ipm̄ suspectū.vt plene no.in.l.ij.i.fi.j.quēad.te.ap.p Bar.⁊ p Jnn.i.c.cū Joānes.de fide

a ¶Sñalior. Ad de gl.iij.q.ix.ca.testes.Archi.in ca.hoc iureiurā.xxij.q.v.Bart.i l.fi.p illū text.C.de peric.no.vbi dicit φ testis dicens scio q: tetigi cū manibus ⁊ res nō est tāgibilis φ refert ad actum ꝯgruū.⁊ vide Bal.in.l.testium.C.de test.Jo.an.i ca.quorundam.de elec.in.vj.

b ¶Fama.vide q̄liter debeant deponere testes sup publica voce ⁊ fama Fran.de are.consi.lxxiij

instru.cōtrariū dicebā qꝛ hoc est verū qñ nō sunt descripti plures quā necessarij alias si remanēt necessarij q nō ꝯdicunt nō vꝫ nocere ꝯdictio aliorū supnumerariorū vt hic tene menti.[a]

[a] ¶ Tene mēti.vide eūdē pau.cōsi.cccl̄xiiij.ꝯ.impressis p a sola;.

8 †In.j.q.gl.ibi ꝙ continet duorū vel triū hoīm presentiā.itellige istā glo.ſm Bal.in notario q rogat⁹ fuit de testō corā.vij.testibus.ꝛ in instrō scripsit q̄liter in talis pñtia sui notarij ꝛ titij ꝛ seij ꝛ etiā.v.aliorū testū quos nō noiauit fecit testm̄ ī hac forma ꝛc.querit̄ an istud instr̄m ꝓbet testm̄.ꝛ glo.hic ſi.concludit ꝙ nō.ꝛ doc.declarāt:qꝛ testes nō noīati in instrō nullū robur dant instrō non poterūt esse testes inhabiles vt in.l.prece.ꝛ ideo perinde est acsi istud instr̄m esset confectū solū corā illis duobus nominatis vñ nō hꝫ vim nisi duorū testiū/hoc verum si aduersarius ꝯ quē producitur tale testm̄ negat testm̄ factum fuisse.ꝛ sic illud instr̄m nō pōt ꝓbare veritatē facti ad quā probandā requirunt̄.vij.vt.C.de fideius.l.ſi.sed si cōfiteretur testm̄ fuisse factū in illa forma.ꝛ sic cōstaret de veritate diceret tñ non interuenisse nisi duos testes specificatos in instrō vel nullū interuenisse.ꝛ sic erat dubiū de solēnitate nō de veritate.tūc nos habemus ꝙ solēnitas pōt probari p duos testes qñ constat de veritate vt no.p glo.ꝛ doc.in.l.ij.C.de bo.pos.ſm tab.eodē mō pōt probare p istud instr̄m qḋ hꝫ vim duorū testiū etiam si illi duo specificati sint mortui vel absentes.si aūt notarius nō fuisset rogatus de testō tūc illud instr̄m nihil ꝓbaret siue a seipso nō rogatus ipsum cōfecisset vt si fuit tunc presens qꝛ nō potest cōficere instr̄m nō rogatus vt no.in auť.de tab.siue fuit rogatus a testatore de cōfessione sua qꝛ fuit cōfessus se fecisse testm̄ coram.vij.testibus in quo sic disposuit qꝛ tali cōfessioni non dꝫ stari ne sit in eius ꝑtāte legē eludere que requirit interuentum vij.testiū.nā quilibet posset cōfiteri corā duobus se fecisse corā vij.cū tñ non fecisset vnde si staretur cōfessioni eluderetur lex.

9 ergo ꝛc.ar.in.l.ne in potestate.ꝯ.de arb. †Sequens aūt q̄stio glo.ꝓcedit qñ omnes.vij.fuerunt specificati tñ mortui sunt vel nō testificantur pro instrō an tale instr̄m probet testm̄:ꝛ videt̄ ꝙ nō qꝛ dꝫ probari p.vij.testes ꝛ instr̄m ꝛ hꝫ vim duorū vl̄ triū.ꝛ hoc tenuit Azo.Jo.ꝯ ꝛ eius opi.de consuetudine seruat̄ ſm glo.doc.dicunt ꝙ imo etiā de iure qꝛ instr̄m hꝫ vim tot testiuꝫ quot ibi sūt descripti ſm Dy.ego suppleo.ſ.de necessitate act⁹ nā.si sunt scripti plures q̄ sint necessarij hꝫ vim dūtaxat necessariorū.istud verū nisi aliqui testes deponant ꝯ instr̄m:qꝛ tunc hꝫ vim duorū ꝛ ideo p testes tres reprobaret̄ tale instr̄m.ita videntur intelligere do.qḋ mihi nō plꝫ imo cū habeat vim.vij.testamentum qꝛ.vij.sunt necessario descripti nō reprobaret̄ per tres seu requirerent̄.viij.qꝛ requireret̄ maior numerus vt preualeat iuxta no.p Inno.Jo.de fi.instru.tunc hꝫ vim duorum testiū:qñ duo tm̄ requirunt̄:vt est regulariter in actibus inter

10 viuos.ꝛ sic intelligo no.in.l.in exercēdis.C.de fi.instr.†Et hoc qñ testes deponētes cōtra instrumentū non sunt ibi descripti.alˢ etiā si vnus de necessario descriptus deponēs ꝯ.faceret fidem instrumenti vacillare.vt no.in.d.c.cum Joannes.ꝛ in.l.fi.j.quemad.testa.aperi.

2 ☞ Qui aliquid immutat circa substantiam eius ꝙ fecerat dicitur de nouo facere.

3 Mutatio libelli de qua in.l.edita.C.de edēdo.non potest fieri post lit.conte.

Declaratio trahitur retro ad tempus dispositionis facte.

Noua lex declaratiua veteris:trahitur ad preterita negotia.

4 Testis potest declarare dictū suū ex interuallo absq̄ nouo iuramento ꝛ noua citatione ptis.ꝛ pōt addere qḋ misit.Appellatio ab interlocutoria licet non possit fieri nisi in scriptis.poterit tamen ex postfacto aliquid declarari circa ipsaꝫ solo verbo ꝛ sic sine scriptura.

[b] ¶ Dispositiōis ampliat p Auro.cōsi.xlj.dicit Bal.in.l.ſi.C.de te.ꝙ qñ testis iuratus examinat̄ ad aliū finē quā ad declarandꝫ verbū ambiguū ꝙ dꝫ iterū iurare ꝛ vide glo.in l.p hāc.in gl.ſi.C.de ap.p Alex.in.l.q bona.ꝯ.ſi qs stipulat⁹.de dā.infec.Spe.in ti.de teste.ꝯ.j.ṽ.item ꝙ testis.

Declarationes que fiunt per papam circa gratias factas per eum.preiudicāt alijs quibus erat ius quesituꝫ.nisi declaratio consistat circa id quod non est dubium in iure.

5 Ex precedentibus ꝛ sequentibus declaratur voluntas testatoris.ꝛ ex consuetudine testatoris.

6 Si testator vult aliqḋ imutare circa legata facta ī testō vel aliqḋ eoꝝ.ꝛ vult ꝙ alia remaneāt ī eodē statu.non hꝫ necesse alia repetere ī spē.vel in genere ipsa ꝯfirmādo vt firma remaneāt.

7 An talia legata fctā in testō corā.vij.testibus possint reuocari in codicillis.vel in alia volūtate ademptiua corā q̄nq̄ testib⁹.Codicilli sunt quando in eis fiunt legata vel fideicōmissa.ꝛ qd si fiat soluꝫ ademptio legatorum factorum in testō.ū que alia possint fieri in codicillis.ꝛ nu.9.

9 Presupposito ꝙ talia legata de quibus supra possint adimi ī codicillis.vel corā quinq̄ testibus an ista ademptio fiat ipo iure vel ope exceptionis.ꝛ quis effectus resultet.ꝛ nu.9.

9 Eadem solennitas que fuit necessario adhibita in cōferendo.debet adhiberi in adimendo.

10 Institutio semel facta nō pōt reuocari nisi in alio testō.nō per verba simpliciter adēptiua nisi mediāte cursu decēnij.sed legata hñ possunt adimi in tali voluntate coram quinq̄ testibus.ꝛ in quibus alijs differant.

11 Institutio vel legatuꝫ si a principio tenuit.ꝛ ꝑpter capitis diminutionē supueniente irrita facta est.ꝙ cessante ca.diminutiōe sufficiāt quinq̄ testes ad probandū ꝙ testator voluit decedere cū eadeꝫ volūtate.ꝛ reconualescit de equitate pretoria.

12 Quid si institutio vel legatū a principio non valuit qꝛ testator erat intestabilis.ꝛ postea efficiatur testabilis.

13 Si dispositio a principio est obscura.ꝛ testator nunc velit eā declarare.ꝛ obscuritas eā non vitient sufficiunt duo testes.ꝛ si eā non declarasset cōmitteretur declarationi iudicis.

14 Judex postq̄ tulit sniam.an possit aliquid immutare.

1 **Si quid.** ¶ †Testator ex interuallo si vult aliqḋ mutare circa institutiones heredū remanentibus alijs in suo statu dꝫ oīa ex integro facere:sed si vult aliqḋ declarare circa institutiones vel legata pōt absq̄ eo ꝙ oīa faciat ex integro.h.d.singularis.ꝯ.Et primo loquitur qñ vult immutare vsq̄ ibi qḋ no.ꝛ ista particula intelligit solū circa instōnes vt tꝫ gl.j.magna circa mediū.ibi qḋ ergo hic dr̄. ¶ Quid aūt si circa legata dic vt in ea.glo.ꝛ qḋ sup ea dicā.scḋo loquit̄ qñ vult declarare:ꝛ ista particula lꝫ in oībus exēplis loquat̄ in legatis.tñ etiā locū hꝫ in institutionibus cū sit eadē rō.qꝛ qui declarat nihil de nouo facit sed factū demōstrat nō sic q immutat.qꝛ de nouo dr̄ facere.Et ista scḋa pars pōt subdiuidi ī tres qꝛ primo ponit qñ testator apposuit aliqḋ verbum qḋ poterat dupliciter itelligi ꝛ nō declarauit qualiter intelligebat.nā potest postea declarare de quo sensit ꝛ ponit duo exēpla vnū circa rē legatā aliud circa personā legatarij vsq̄ ibi liberauerat.scḋo qñ per errorē apposuit aliqḋ nomē vel pronomen vel cognomen ad declarationē rei vel ꝑsone que nō erant vera:sed falsa.cōstabat tñ de corpore.ꝛ sic nō vitiabat̄ dispositio qꝛ pōt illa remouere.ꝛ ponere verū nomē pronomē vel cognomē.nā hoc pertinet ad declarationem rei vel persone obscure vsq̄ ibi sed si notatā.Tertio qñ omiserat ponere id qḋ erat necessariū ad rōnem.nā ꝛ posito ꝙ nō adderet fieret impetratio ex precedentibus ꝛ sequentibus ꝛ ex cōsuetudine.ꝛ sic nō esset dispositio vitiosa sed si declarauit stabitur declarationi vlterius non

2 quereret̄. ¶ †No.ex prima parte qḋ qui aliquid immutat circa substantiam eius qḋ fecerat dr̄ de nouo facere.ꝛ ista rō quare requiritur ꝙ oīa ex integro fiant vt colligitur ex eo ꝙ postea dicit qḋ nō sic qñ declarat qꝛ tūc nō dr̄ de nouo facere sed ꝙ fit secus significare vel declarare.ꝛ pone exemplū in prima parte si instituit titiū.ꝛ tūc dicit qḋ titius nō sit heres ſꝫ sempronius vel qḋ sempronius sit vna cū titio vel cū instituisset titiū ꝛ sempronium vult ꝙ sit titius solus his oībus casibus dr̄ immutare de substātia testamēti que consistit in institutione heredū ꝛ per ꝯñs censetur facere nouū testm̄.nā primū cōsistebat in illa institutione ꝛ solennitate tūc adhibita.si ergo aliqḋ immutet̄ de institutione ꝛ sicut de substantia solēnitas illa nō pōt opitulari ei qḋ de nouo fit.qꝛ dꝫ adhiberi eodē instanti quo actus fit ꝛ ista precessit.expedit ergo ꝙ sicut repellitur substātia vel innouatur ita innouetur solēnitas.nā in oībus istis casibus continetur ademptio hereditatis vel in totum vel pro parte ꝛ ista nō pōt fieri nisi in solenni voluntate.vt.l.hereditas.C.de his qui.vt indig.Ex hoc sequit̄ qḋ etiam expedit repetere legata ꝛ alia que nō intendebat mutare qꝛ nisi repeterentur in hoc nouo testō non censerent̄ repetita etiā.si eadē ꝑsona que fuerit instituta in primo instituatur in scḋo.vt.j.ſi cui plus q̄ per.l.fal.l.nisi.ꝯ.item si ipse.ꝛ.l.iura.ꝯ.de leg.ij.ꝛ hoc voluit in effectu glo.

3 j.magna post prin.ibi ꝛ tunc qñ post factū oīa.†Et ex isto text.no.declarationē ad.l.edita.C.de edē.qḋ mutatio libelli de qua ibi nō pōt fieri post lit.conte.lꝫ tex.ibi simpliciter dicat ꝙ possit fieri.nā dꝫ intelligi ante li.cōte.non post:qꝛ ista mutatio fecit censeri nouū libellum.vnde si fiat anteq̄ cōtestaret̄ lis super isto nouo libello ꝛ poterit ex eo ferri snia sed si esset cōte.super primo ꝛ postea fieri posset mutatio sup hoc scḋo nō cōtestaret̄ lis.vñ virtute ipsius nō posset ferri snia ꝛ hoc tenent ibi doct.declaratio aūt illius verbi obscuri pōt fieri post lit.cōte.qꝛ nō facit esse nouum libellū.de hoc tñ dic vt ibi. ¶ Itē not.ex hoc

b qḋ declaratio trahitur retro ad tēpus dispositiōis[b] facte.h.d.Jo.an.in addi.Spe.in ti.de teste.ꝯ.nunc videndū.qḋ adeo adheret dispositioni ꝙ vna cū ea videt̄ manasse ꝛ ex hoc multa sequuntur.ſ.qḋ noua.l.declaratiua veteris trahit̄ ad preterita

4 negotia.vt no.doc.in.l.omnes populi de iusti.ꝛ iure. ¶ †Iteꝫ ꝙ testis pōt declarare dictū suū ex interuallo absq̄ nouo iuramento ꝛ noua citatione ptis qꝛ iuramentū ꝛ citatio prius facta trahitur ad declarationē.qꝛ pōt addere seu ponere id qḋ omisit qḋ etiā pertinet ad declarationē.qḋ hodie declarat tāq̄ tūc fuisset dictū.Item ꝙ lꝫ appellatio ab interlocutoria nō possit fieri nisi

fieri nisi in scriptis vt.c.j. de appella.lib.vj. poterit ex postfa-
cto aliquid declarari circa ipsam etiã sine scriptura solo verbo
ẽm Bald. cuius sunt oĩa ista. Multoties etiã papa facit aliqs
declarationes circa gratias factas p eũ vtrũ preiudicent alijs
qbus erat ius quesitum ꝛ est ar. hic ꝙ sic quasi hoc declaratur
a prin. fuisse dictũ quo casu non fuisset alteri ius quesitũ. ꝛ hoc
intellige de propria declaratione que cõsistit circa aliquod ver
bum dubiũ. Sed interdũ consistit circa id qđ nõ erat dubiũ de
iure. ꝛ tunc declaratio hꝫ vim noue dispositionis. ꝛ ideo nõ tol
5 leret ius quesitũ. ¶ †Ultimo no. in fi. tex. qui semp allegat qđ
ex precedentibus ꝛ sequentibus declaratur voluntas testato-
ris ꝛ ex consuetudine testatoris. facit. l. si seruus plurium. §. fi.
de leg. j. ¶ In prima glo. magna ibi ex hoc ergo dixit Placē.
6 ¶ †Pro declaratione huius glo. tria sunt videnda. Primum
a est si testator vult aliquid immutare circa legata[a] facta in testõ
vel aliqđ eorũ. ꝛ vult qđ alia remaneant eodē statu. vtrũ habet
necesse alia repetere in specie vel genere ipsa confirmando ad
hoc vt remaneant firma sicut quando immutat aliquid circa
institutionem. ꝛ breuiter clarum est quod nõ qꝛ ex ista mutatio
ne circa legata nõ fuit nouũ testm̃ cũ nõ fiat circa substantialia
testamenti vnde remanet idem. non sic qñ mutat circa institu-
tionem qꝛ fit nouũ testm̃. ꝛ ideo alia nõ remanerent firma nisi
reintegrarent in specie vel in genere ipsa cõfirmando ꝛ in hoc
7 nõ fuit varietas inter Placen. ꝛ Jo. ¶ †Scđo est videndũ an
talia legata facta in testamẽto corã. vij. testibus possint reuoca
ri in codicillis vel in alia voluntate ademptiua corã quinq; te
stibus. nã codicilli sunt qñ in eis fiunt legata vel fideicõmissa.
si aũt non fiant sed solum fiat adẽptio legatorũ factorũ in testa
mento tũc nõ dicuntur codicilli sed volũtas nuda a dispositio
ne collatiua. ꝛ in hoc fuit differentia. qꝛ Pla. tenuit ꝙ non nisi
tales codicilli vel voluntas fuerit expresse cõfirmata in testa-
mento: ꝛ pro ista opi. multuꝫ facit iste tex. qꝛ primo generaliter
dicit qđ si testator vult aliquid immutare circa testamentũ om
nia ex integro sunt fienda ꝛ intelligitur omnia idest qđ cetera
repetanṫ ad hoc vt firma teneantur ꝛ adhibeantur eadē solen
nitas. vij. testium adhuc vt valeat mutatio ꝛ postea dicit si non
vult mutare sed declarare bene potest absq; eo qđ omnia ex in
tegro fiant ꝛ exẽplificat hoc scđm dictum in legatis vñ innuit
ꝙ etiam primum dictum intellexit quando vult immutare de
legatis: alias non esset differentia inter mutationem ꝛ declara
tionem sed inter institutionem ꝛ legata. pro hoc etiam multuꝫ
facit. l. j. §. j. de leg. iij. vbi legata facta in testõ si non valet testa-
mentum propter defectũ testatoris q erat intestabilis non re-
cõualescunt ex postfacto etiã si appareret testatorē nõ voluisse
decedere cũ eodē testõ: si illud de nouo nõ facit sicut nec recon-
ualescit institutio. secus in codicillis. ꝛ sic legata facta in testõ
assumunt naturã testamenti. Itē facit ratio qꝛ eadē solennitas
requiri videtur in adimẽdo que fuit adhibita in cõferendo ar.
in aut. qui sunt fi. C. de diuortijs ꝛ in regula iuris: nihil tã natu
rale: allegata in glo. Jo. cõtra ꝛ cõiter omnes doc. per tex. insti.
de adimen. lega. i prin. vbi dicit legata in testõ possunt adimi
in codicil. de testa. tu. l. tutor datus ab his. vbi datio tutoris fa
cta in testamẽto ꝛ que nõ nisi i testamẽto fieri poterat põt reuo
cari in codicillis sed Pla. intelligebat. l. testõ confirma. qꝛ tunc
est perinde ac si in eodē testõ facta esset per. l. asse toto. de here.
insti. que subauditio est diuinatio. preterea codicilli post testa-
mentum facit etiã iure isto censebanṫ cõfirmati in testamento
lꝫ secus in factis ante. hodie etiã illi censenṫ confirmari. vt insti.
de codi. §. antepe. ꝛ. j. de codicil. l. ante tab. cũ ibi not. vñ posito
ꝙ esset vera opi. pla. tamen est inutile dictum eius sed forte ipe
intellexit qđ debeãt esse cõfirmati expresse ad hoc vt valeat adē
ptio sed ad hoc vt valeant legata in eis facta non requirit ex-
pressa cõfirmatio: qꝛ in hoc non contrariantur testamẽto ideo
censentur tacite confirmati. sed in precedenti casu cõtrarianṫ.
vnde nõ censenṫ cõfirmati nisi dictũ fuerit expresse. ꝛ istud pu-
to fuisse de mente sua. tamen eius opi. non teneret qꝛ videmus
b ꝙ per tacitam voluntatem reuocatur. vt si legatarius efficiaṫ
inimicus[b] testatoris. vt. l. iij. §. fi. j. de ad. leg. ꝛ tñ nõ põt dici ꝙ
illa tacita voluntas fuerit expresse vel tacite confirmata in te-
stamento fortius ergo per expressam ademptioneꝫ reuocanṫ.
Primo nõ esset differentia inter institutionem que nõ põt re-
uocari nisi voluntate alia solẽni. ꝛ lega. ꝛ iura dicunt cõtrariuꝫ
vt ptꝫ i. l. militis codicillis. §. veteranus. de test. mili. ꝛ. l. ex par
te. de adi. le. per quas leges confundit opi. pla. manifeste. nec
ob. iste tex. qꝛ prima pars de mutatione debet intelligi sane qñ
vult immutare circa institutiones dũtaxat lꝫ secunda ps que
loquitur de declaratione posset intelligi nõ solum qñ circa le-
8 gata sed etiã qñ circa institutiones qꝛ vtrobiq; est eadē rõ. s. qꝛ
qui declarat nihil dat sed datum ostendit. ¶ †Tertius articu
lus est presupposito ꝙ possent adimi in codicillis vel coram. v.
testibus vtrũ ista ademptio fiat ipso iure vel ope exceptionis
ꝛ ista sunt magni effectus qꝛ primo casu legatarius non audi-
retur agendo vel excipiendo si possideret rem legatam etiam
si heres non haberet voluntatem defuncti: dum tñ sua institu-
tio non esset reuocata mero iure: sed in secundo casu audiretur
excipiendo si possideret ꝛ heres non haberet voluntatē defun
cti. licet institutio non esset reuocata: vt. d. l. militis. §. codicil-
lis. que est singularis ad hoc ꝛ qđ habetur in. l. qui ex liberis.
§. testamento. de secundis ta. glo. illum ar. omittit. ꝛ Bart. dicit
ꝙ super hoc debuit esse altercatio inter Pla. ꝛ Jo. nõ aũt an le
gata facta in testamento possint reuocari in codicillis qꝛ fuis-
set de casu plurium legũ. ꝛ breuiter tenet Bar. ꝙ sit reuocatio
ipso iure qꝛ sicut. v. testes sufficiebant ad dandũ ita sufficiũt ad
9 adimendum ipso iure. †Nec ob. ꝙ eadem solennitas dꝫ adhi-
beri in adimẽdo que fuit adhibita in conferẽdo qꝛ istud proce
deret si fuit adhibita necessario. ꝛ ita intelliguntur omnia iura
que hoc probarent. sed hic non necessario: requirebantur. vij.
sed sufficiebant. v. ꝛ alij duo fuerunt adhibiti pter institutio- a
nem propter legata. Breuiter glo. ordinarie volunt cõtrariuꝫ
qđ imo ope exceptionis. j. de leg. j. si ita sit scriptũ in scđa char-
ta super verbo iure. ꝛ. C. de fideicõ. l. fideicommissum. hoc videṫ
manifeste probare. in. d. §. veteranus. ꝛ in. d. l. ex parte. ꝛ hoc pu
to verius vt sic in hoc sapiant naturam testamenti ꝛ institutio
nis qđ non reuocentur eo iure coram minori numero testium
quã fuerint facta ꝛ isto modo potest saluari opi. Pla. sed bene
reuocentur ope exceptionis postq̃ potuisset dari coraꝫ. v. testi
bus. ꝛ ita procedat opi. Jo. ꝛ sic reducuntur ad concor. Et notã
dum qđ si heres hꝫ voluntatem defuncti legatarius non audie
tur agendo sed repelleṫ exceptione nec etiã audieṫ excipiendo
si possideret: sed si nõ hꝫ heres voluntatē defuncti audieṫ lega
tarius excipiẽdo si possidet. legata vero facta in codicillis ipso
iure possunt adimi in alijs codicillis vel coram. v. testibus in
voluntate mere ademptiua. ꝛ hoc verũ in ademptione expres-
sa: sed in tacita que resultat ex inimicis vel ex eo qđ testator rē
legatam alienauit voluntarie: iuxta. l. fideicommissa. §. si rem.
de leg. iij. dic distincte siue sint facta in testamento siue in codi-
cil. non reuocantur ipso iure sed ope exceptionis. tex. est. j. de
au. ꝛ arg. lega. l. scribit alias incipit si suus. §. item scribit quin
tus mutius. ꝛ ita intelligitur. l. iij. §. fi. de adimen. lega. ꝛ iste ini
micitie vel alienatio ex quibus resultat tacita ademptio pos-
sunt probari p duos testes. vt no. Bar. ẽm Dy. in. d. l. fideicom
missum. C. de fideicõ. lꝫ hic dicat contrariũ qđ solũ p. v. testes:
sed qđ. s. dixi verius est: qꝛ agitur de probãdo actũ inter viuos
ad qđ regulariter sufficiunt duo: sed expressa adẽptio dꝫ pro-
bari p. v. testes qꝛ est actus vltime voluntatis iuxta no. in. l. cuꝫ
10 proponereṫ. j. de leg. ij. ¶ †In glo. ibi que siue cãcellet post fa-
ctum testm̃ siue alio mõ dicat eos nolle esse heredes nihilomi-
nus heredes sunt. intellige sane glo. in primo dicto qñ cancel-
c lantur[c] noĩa heredũ. nõ dicendo ꝙ volebat testator intestatus b
decedere qꝛ si hoc diceret tũc ex quo processit ad actũ facti reuo
caretur institutio ipso iure alias non posset ab itestato sibi suc
cedi. ꝛ hoc no. Bar. in. l. j. §. sed cõsulto. j. de his que in test. delē.
per. l. si. eo. ti. scđm tamen intellige nisi post verba testatoris sic
prolata ꝙ volebat tales heredes. cũ lapsum esset deceniũ. nam
tũc etiã reuocareṫ istitutio ipso iure vt. l. sancimus. C. eo. ti. idē
si dixisset ista verba corã. vij. testib⁹ ꝛ adiunxisset qꝛ volebat de
cedere itestatus vt no. Bar. in. l. si iure. j. de leg. iij. vel dic meli⁹
vt dixi. in. d. l. sancimus ꝛ Bar. vr̃ loqui cõtra tex. in. d. §. vete-
ranus. ꝛ sic no. ex predicta vnã differentiaꝫ inter institutiones
ꝛ legata qꝛ institutio semel facta nõ põt reuocari nisi in alio te-
stamẽto nõ aũt p verba simplr̃ adẽptiua si dicat se nolle talem
esse heredē etiã corã. vij. testibus nisi mediãte cursu decenij: sed
legata bñ possunt adimi in tali voluntate simplr̃ adẽptiua co
raꝫ. v. testib⁹: vt. s. dixi. collige etiã alias differẽtias ex his que
11 dicta sunt. ¶ †In alia gl. que icipit: sine aliqua solennitate ser
uata ꝛ corã duob⁹ testib⁹ ꝛc. ꝛ no. inquantũ dicit sine aliq̃ solen
nitate vult dicere ꝙ nõ est necesse vt isti duo testes sint rogati
qꝛ nõ adhibenṫ ad solẽnitatē sed ad veritatē probãdã ergo ꝛc.
vt. l. ad fidē. s. de test. sed inquantũ dicit sufficere duos testes vi
detur cõtra ꝙ imo requiranṫ. v. per. ea que no. in. l. j. C. de codi c
cil. ꝛ. j. de secũ. ta. l. qui a liberis. §. testõ. ꝛ si fiat circa institutio-
nes videnṫ necessarij. vij. p ea que habenṫ in. l. cũ pponeretur.
j. de leg. ij. so. tres sunt casus. nam interdũ tenuit institutio vel
legatum a prin. sed pter capitis diminutionē superuenientē
irrita facta est. deinde cessauit capitis diminutio quo casu si ap
paret ꝙ voluit decedere cum eadē voluntate reconualescit de
equitate ptoria vt. d. §. testm̃. ꝛ tũc ad hoc pbandũ sufficiunt. v.
testes etiam circa institutionem per glo. que est in illo. §. testa-
mento. quia de facili reuertitur ad pristinam naturã ar. ad hoc
12 j. eo. si testamentum cũ ibi no. †Interdum institutio vel legatũ

a ¶ Circa legata. an legata facta i testõ possit reuocari corã minori numero testiuꝫ vide p Bal. cõsi. cccxiiij. j. lib.

b ¶ Inimic⁹. Ad de vt p Lud. ro. fin. suis ꝛ an istitutis filijs duobus in testõ si faciat cõditionalē reuocã. institutioneꝫ vnius an talis reuocatio valeat vide late p eundẽ ro. cõsi. clxxix.

c ¶ Cãcellanṫ. ad de vt p. old. cõsi. cclvij.

a prin. non valuit q̄ testator erat intestabilis. ⁊ propterea efficiatur testabilis ⁊ appareat q̄ voluit decedere cū eadē voluntate. tūc etiam si corā. vij. testibus non sufficeret nisi illā institutionem faceret de nouo. nō sic in codicillis. q̄ sufficerent. v. testes. ⁊ iste est casus. in. l. j. §. j. j. de leg. iij. nā si testator interrogatus an vellet facere testm̄ responderet q̄ non q̄ aliud fecit lz hoc diceret coram. vij. testibus. ⁊ sic apparet q̄ voluit decedere cum eodē testō non sufficit ad faciendum illud reconualescere. nec quātum ad institutionem nec quantū ad legata in eo relicta q̄ ista non est volūtas dispositiua sed enuntiatiua. oportet ergo q̄ dicat se testari in oībus ⁊ per oīa prout alias fuit testa

13 tus postq̄ a prin. non valuit licet secus in codicillis. †Interdū dispositio a prin. est obscura ⁊ nunc testator vult eaz declarare. ⁊ tunc si obscuritas non vitiabat eā sufficiunt duo testes. nam etiam si non declarasset non erat inutilis sed cōmitteretur declarationi iudicis nūc vero non cōmitteretur sed stabitur declarationi testatoris. sed si esset talis obscuritas que redderet dispositionem nullā vel inutilez tūc in primo casu nō sufficiūt duo testes. q̄ qui declarat tunc de nouo dat. vnde requiruntur quinq̄ ⁊ hoc vult glo. hic. in ver. itē quid si in corpore sed si nō esset nulla in rei veritate. licet esset inutilis q̄ deficeret probatio sed nō ius puta institui titium cū essent duo titij: vt. l. duo sunt titij. de te. tu. adhuc puto sufficere duos testes. q̄ si declarat de quo titio sensit ille non capit ex ista declaratione sed ex

14 prima institutione. ¶†In glo. ibi. itē an idem in iudice supple q̄ postq̄ tulit sententiam nō potest aliquid immutare nisi circa accessoria ⁊ eadem die. vt. l. paulus. j. de re. iur. q̄ functus est officio suo vt. l. iudex postq̄. eo. ti. vnde saltem poterat declarare circa principale ⁊ alia die etiam. ⁊ est hic arg. q̄ sic. sed de hoc breuiter dic. vt. l. ab executore. j. de appel. q̄ non omnis iudex potest hoc facere. sed si sit de maioribus vel sibi reseruauit potestatem in sententiam. vt. l. terminato. C. de fruc. ⁊ lit. expē. ⁊ quod no. s̄. fami. her. l. item labeo. §. j. s̄m Dy. ⁊ plene p̄ Bar. in. d. l. ab executione.

> a ¶Rogatio. itellige. q̄ testes debent esse rogati in testō in scrip. nō in nūcupatiuo vt voluit gl. iiij. q. ix. c. de his in gl. ⁊ pluris.
>
> b ¶Ad piaz cām. an testes debeāt eē rogati ī testō ad pias cās ro. cōsi. ccvj. tenuit q̄ sic sequens lapum vt ibi p̄ eū.
>
> c ¶Vel a notario adde Alexā. de imo. in consi. suo 3 xlvij. col. j. i fi. in ij. vol. idē tz ibic sequitur cur.
>
> d ¶Ex nūc dono vide old. cōsi. cxiij. ro. cōsi. clxxj.

2 ☞Si notari⁹ dicat q̄ talis fecit testm̄ suū. cum adesse testamenti requirat rogatio testium videt̄ dixisse hoc ⁊ omne illud sine quo nō potest dici testm̄. ⁊ nu. 3.

Verbū promisit prolatuz a testibus non intelligitur per stipulationem. secus si prolatum est a notario.

Non est necesse q̄ dicatur testibus q̄ sunt vocati vt sint testes in testamento: sed sufficit q̄ dicatur sitis vocati.

4 Lz ille q̄ vult dare libellū habeat necesse facere citari aduersariū si tñ nō fecit citari sz reperit ipm̄ i palatio ob aliā cām: pōt sibi offerre libellū ⁊ si recipiat ⁊ rñdeat: valebit litis cōte. sed si non vult non cogitur respondere ⁊ quando tunc cogatur.

5 In codicillis vel in testamento inter liberos vel ad piam cām non requirit̄ q̄ testes sint rogati ⁊ q̄ regulariter nō requirit̄ q̄ sint rogati nisi in quatuor casibus.

Notarius ⁊ testes a quo debeant rogari.

6 Testamentum dicitur quid indiuisibile.

Qualiter dicatur vno contextu.

7 Quod si in testamento immisceatur contractus q̄ non dicat̄ actus extraneus nec vitietur testamentum nec contractus.

1 **In testamentis.** †No. hic. ⁊ in. §. sequēti duo necessaria ad solennitatē testamēti sunt ⁊ alia de quibus p̄ glo. s̄. eo. si querimmus. in glo. vlti. ⁊ per istū. §. ptz q̄ si testes deponentes de testō dicant talē instituisse talem heredem in eorū presentia nisi dicant se fuisse adhibitos ⁊ rogatos non probant testm̄. ⁊ ita dicit Barto. j. de

2 test. mili. l. diuus. †Sed quid si notarius dicat hoc q̄ talis fecit testamentum suum in presentia sua ⁊ talium testium infrascriptorum ⁊ non dicit rogatorum vel adhibitorum vel vocatorū nam sufficeret alterū istorum dixisse. nam nihil aliud est rogatos esse nisi adhibitos ⁊ vocatos. vt. s̄. l. proxi. §. fi. idest dicere non fortuitos vt no. Bar. j. eo. l. domitius. videt̄ nō sufficere q̄ potuerunt esse presentes fortuiti ⁊ non vocati vnde nō presu-

a mitur rogatio[a] nisi probetur cū sit facti. ⁊ ita videtur esse cōis opinio. tñ posset dici contrarium qñ notarius dicit talem fecisse testamentum q̄m ad esse testamenti requirit̄ rogatio testiuz. ideo videtur dixisse omne illud sine quo non pōt dici testm̄. ⁊ aliud est quando verba preferuntur a testibus ⁊ hoc optime fa

3 cit q̄ no. in. l. j. C. de vsu. ⁊ in. l. sciendum. de verb. ob. †Ubi no. glo. ⁊ doc. q̄ verbū promisit prolatum a testibus non intelligitur per stipulationem secus si prolatum est a notario ⁊ hoc magis placet q̄ testes qui passi sunt se describi a notario cēsentur rogati. vt no. Bal. in. l. hac consultissima. C. eo. idem ⁊ fortius si se subscripserunt vt no. Barto. j. eo. l. domitius. ⁊ no. s̄m Bar. ibidē q̄ lz aliquis sit vocatus non vt sit testis sed vt scribat testamentum. tamen poterit esse testis q̄ non est fortuitus ⁊ ita intelligit illam. l. nec est necesse q̄ dicatur testibus q̄ sunt

vocati vt sint testes in testō: sed sufficit q̄ dicatur sitis rogati:

4 similiter instituo talem heredē ⁊c. vt. C. eo. l. in testamētis. †Ultimo per istū tex. dicit Guil. de cu. in. l. j. s̄. de in ius vo. q̄ dicit ille q̄ dare vult libellū habeat necesse facere citari aduersariū q̄ iudiciū incipit a citatione: vt insti. de pena teme. litig. §. fi. si tamen non fecit citari q̄ reperit ipsuz in palatio ob aliam causam potest sibi offerre libellum ⁊ si recipiat ⁊ respondeat valebit lit. conte. sed si non vult respondere non cogitur ar. hic nisi iudex ipsum moneat vel actor faciat ipsum citari pro tunc vt etiam hic probatur de hoc vide per Joā. an. in nouella. c. fi. de

5 elec. ⁊ q̄ no. Bal. in. l. cum fratrē. C. de his qui. vt idig. ¶†In glo. C. de codicil. in. l. fi. ⁊ sic inter liberos. vt no. in glo. ⁊ ad piā

b causaz[b] vt no. Bar. in. l. j. de sacrosan. eccle. in vl. cbar. regulariter autem nō requiritur q̄ sint rogati nisi in quatuor casibus. vt no. in. l. ad fidem. s̄. de testi. Sed a quo debent rogari. Dy. videtur dicere q̄ non referat a quo per. l. interueniunt. §. a quo. s̄. de pe. heredi. q̄ non placet. īmo debent rogari ab illo ad quez

c pertinet actus vel a notario[c] qui sustinet vices eius sicut ⁊ notarius debet rogari ab eo ad quem actus pertinet vt in aut̄. de

6 tab. §. nos autē ⁊ ibi no. in glo. ¶†In ver. seq. no. q̄ testm̄ dicitur quid indiuisibile. ⁊ ad hoc allegatur. ⁊ ideo si fuit ceptum ⁊ nō completū nihil valet q̄ factum est in eo q̄ qui partē indiuidui facit nihil fecisse videtur. vt. j. eo. si is qui. no. etiam qualiter dicitur vno contextu qñ nullus actus extraneus miscetur ⁊ adde ⁊ qñ testes perseuerant a prin. vsq̄ in fi. vt. s̄. l. proxi. §.

7 fi. ⁊ vide q̄ no. Bal. super hoc. C. eo. l. cū antiquitas. ¶†Ultimo est hic vna glo. que semper allegatur q̄ tenet q̄ si immiscet̄ cōtractus non dicatur actus extraneus. ⁊ sic nec vitiatur testamentum nec contractus ⁊ forte mota est glo. q̄ cōtractus cōsistit in verbis sicut testm̄. secus qñ actus intermedius cōsisteret in facto. cōtra quā glo. facit. l. verba contrax. j. de verb. sig. vbi habetur q̄ verba apta ad cōtractus sunt extranea ab vltima voluntate. ⁊. l. quā glo. allegat pro se. j. de assi. lib. nihil facit: q̄ assignatio liberorū pōt fieri etiam in vltima voluntate vñ dicit. Bal. notabiliter q̄ si iste cōtractus esset omnino impertinens ad illud testm̄. q̄ fieret cū extranea persona vel nō in defectum testamenti vitiaret testm̄. sed non vitiaretur cōtractus. Si aūt nō esset omnino extraneus: vt q̄ fieret cū eadem persona que instituit̄ in defectū testamenti aut sit sub conditione si

d cōtingat me testm̄ mutare ex nūc dono[d] tibi omnia bona mea ⁊ isto casu nō valeret donatio quasi facta sub turpi cōditione q̄ adimit sibi potestatem mutandi. naz timore donationis nō mutabit ⁊ istud reperitur consuluisse Dy. licet ipse idē determinauerit contrarium. in. c. q̄ semel. de re. iur. sed reprehenditur per Bar. in. l. si quis. in prin. testamenti. de leg. iij. ⁊ p̄ Bal. in. l. ex testamento. C. de fideicom. aut fit isto modo si non valet iure testamenti valeat iure donationis quam facio tibi presenti ⁊ acceptanti. ⁊ tunc non vitiaretur testamentum ex hoc quia nō est actus impertinens ⁊ si ex alia causa testamentū nō valet institutus habebit bona ex donatiōe nisi testator reuocauit testamentum quia valet reuocatio tunc quantum ad illam clausulam s̄m Bal. qui dicit hoc esse nonum dictū. sed pro eo bene facit q̄ no. Bar. in. l. j. j. de iur. codi. in. xv. q. ⁊ ita intelligit ipse Bal. glo. j. in. §. si quid post. circa prin. duz dicit q̄ reuocata institutione cetera reuocantur ⁊ vide omnino q̄ ipse not. in. d. l. ex testamento.

1 **Ad testium.** †No. q̄ filiusfa. licet nō possit facere testm̄ potest tamen esse testis in testamēto supple alterius q̄ patris sui in cuius est potestate. vt. s̄. eo. qui testō. in prin. Sed contra de. l. is cui. s̄. eo. so. vt no. j. eo. l. cum. l. in glo. nam aliud est q̄ quis sit intestabilis quis tunc nec potest testari nec potest esse testis aliud q̄ non possit facere testamentum quia hoc nō tantuz importat. vel dic aut est intestabilis sui culpa aut nō vt dixi. in. d. l. is cui.

2 ☞An sufficiat probare testes esse inhabiles de presenti: vt sic presumantur fuisse inhabiles tēpore actus celebrati. qñ requirebantur ad solennitatem actus.

Ex presenti presumitur in preteritum.

Qui fundat se in tempore debet illud probare.

3 Notarius si cōiter reputabat̄ notarius ⁊ habilis. tamen re vera non erat an valeant eius instrumenta.

4 Officium notariatus decernitur solum a principe.

5 Testamentum si nō pōt probari per testes postea effectos inhabiles quid prosit q̄ permaneat. ⁊ nu. 6.

6 Si testm̄ esset factū in scriptis manu testatoris. ⁊ notoria esset scriptura. nam etiam testes nō habēt deponere de tenore testamenti. sed solū recognoscere subscriptiones eorū ⁊ sigilla. q̄ tales testes postea facti inhabiles admittant̄ ad recognoscendū illa in scripturam.

7 Testes quando non requiruntur ad solennitatem vel substã tiam sed ad probationem veritatis sufficit habilitas tempore testificationis licet non esset tempore actus celebrati.

Quid si requiratur subscriptio duorũ notariorum. ꝛ nõ sit ni si vnus. ꝛ tempore quo instrumentum producitur factũ sit sta tutum qđ subscriptio vnius sufficiat.

1 **Conditionem.** ¶ †Qñ testes requirunť ad solennitatẽ actus sufficit qđ fuerint habiles tpe actus celebrati nec nocet ĩhabilitas superueniens. h. d. sic etiam nõ prodest superueniens habilitas si tẽ pore actus celebrati erat inhabilis. ꝛ hoc vult glo. ij. in ver. sed cõtra. ¶ In tex: ibi cõsignarẽ. sic ergo ptꝫ qđ loquiť in testamẽ to in scriptis tñ idem est in nuncupatiuo vt ptꝫ ex no. in glo. ij. in fi. qꝛ etiã tunc adhiberetur ad solennitatẽ lꝫ se non subscri bant. ¶ In glo. j. ibi vel dic vere vel putatiue. vt. C. eo. l. j. sup ple per quã suppletur iste. §. inquãtũ vult a ꝯrio sensu ꝙ si tpe testamẽti cõditi testes nõ erant habiles nõ valeat testm̃. nã ve rum est nisi communi opi. reputarentur habiles vt ibi. ꝛ facit qđ no. j. eo. cũ. l. fi. in glo. ꝛ pro hoc dicit Bar. si excipiatur ꝯtra testes qđ erant inhabiles tempore testamẽti talis exceptio nõ concludit nec debet admitti nisi adijciatur. ꝙ ita cõiter habe bantur ꝛ reputabantur per illã. alij dicunt ꝛ credo melius qđ imo concludatur exceptio. qꝛ sufficit excipientẽ fundare se in veritate qꝛ si erant inhabiles presumuntur ita fuisse habiti ꝛ reputati nisi dicatur ꝛ probet cõtrariũ dꝫ ergo replicare q pro ducit testm̃ ꝛ retractabanť ꝛ reputabanť cõiter pro habilibus ꝛ hoc probare. nõ aũt excipiens teneť probare qđ reputarentur

2 inhabiles sed sufficit qđ ꝓbet ꝙ essent inhabiles. ¶ †Sꝫ que ro an sufficiat probare qđ hodie cũ excipiť sunt ĩhabiles vt sic etiã presumanť tunc fuisse inhabiles videť qđ sic qꝛ ex presenti presumitur in preteritũ: vt. l. nõ est. ꝛ qđ ibi no. in glo. s. de pro ba. ꝛ in. l. iiij. C. eo. ti. de proba. In cõtrariũ qꝛ qui fundat se in tpe debet illud probare eo. ti. matrẽ tuam. ꝛ. s. de neg. gest. l. eũ actum. ꝛ qđ no. in. l. ob car. ff. de testi. ꝛ qđ no. Bart. in. l. iij. §. de bo. pos. infan. fur. ꝛc. Ego aut dico testes nũc nõ esse inhabiles nec aliquid dico de tpe testamẽti. ꝛ tunc exceptio mea non con cludit nec etiã probatio super ea facta qꝛ nõ sequitur nũc sunt. ergo tunc fuerunt ex quo istud non allego. nec assero facit. l. si adulterium. §. idem si polioni. de adulter. ꝛ qđ no. Bar. in. l. cũ diu. ante fi. si cer. pe. aut dico ꝙ tpe cõditi testamẽti fuerunt in habiles. ꝛ ad hoc probandũ facio articulũ qđ hodie sunt inha biles vt sic etiã presumanť tunc fuisse inhabiles ꝛ tũc aut nego aliquam qualitatẽ que solet cõiter inesse a natura vt qꝛ dico ꝙ tunc erant nõ sane mẽtis vel infames cũ regulariter presumať cõtrariũ. ꝛ tunc nõ sufficit probare qđ hodie sint nõ sane mẽtis vt tales fuisse presumanť p id qđ no. Bar. in. d. l. ij. aut nego ali quid qđ nõ cõsueuit inesse a natura sed ex accidẽti puta si dico aliquẽ nõ fuisse diuitẽ vel soluendo. ꝛ probo qꝛ hodie non est ꝛ tunc ex presenti bene presumitur in preteritũ vt. d. l. non est. s. de proba. ꝛ. C. eo. l. ij. ꝛ ita dico qđ ista exceptio paupertatis red

3 dat testes inhabiles si alius defectus nõ adesset. ¶ †Itẽ que

a ro an idẽ sit in notario vt si cõiter habebať ꝛ reputabať [a] nota rius ꝛ habilis re tñ vera nõ erat an valeant eius instrumenta ac si vere esset. rñdeo nõ idẽ per oĩa sed ita demũ hoc ꝓdesset si non erat fundatus falsus puta qꝛ semel fuerat notarius. ꝛ post ea fuit ꝓuatus tũc enim sufficeret si ꝓuatio esset occulta. vt no. in aut. de tabelli. §. pe. idẽ si nũꝗ̃ fuit notarius. tñ habebat pri uilegium notariatus qđ erat inualidũ ex aliqua cã. ar. l. barba rius philippus. de offi. ꝓtoris sinautẽ nũꝗ̃ fuerat nec habebat priuilegiũ notariatus. tũc lꝫ reputareť notarius. si tñ apparet manifeste ꝯriũ nec etiã apparet qđ esset tũc ex quo ita tenebať ꝛ reputabať. ꝛ erat in q̃si possessione notari atus sufficit vt ei⁹ instra recipianť. ꝛ qđ no. Spe. de instr. edi. §. restat. in vl. seu pe. col. ver. qualiter aũt. Sed q̃ est rõ diuersitatis inter testes qui etiã si apparẽt fuisse inhabiles: si tñ reputabanť habiles habẽ tur pro habilibus. vt. d. l. j. rñdeo ƀm Bal. qꝛ officiũ testis decer

4 nitur a iure vt quilꝫ possit testificari † nõ sic officiũ notariatus

b qꝛ decernit solum a principe [b] iuxta no. in. c. cũ. P. tabellio. de fi. inst. vnde si appareat titulus habitus a principe. si apparet cõtrariũ presumptio est ꝯtra eũ non sic in teste. no. istã rõnem

5 qꝛ subtilis est ꝛ pulchra. ¶ †In glo. seq. in prin. ibi testm̃ tamẽ permanet. sed qđ prodest ꝙ ꝑmaneat si nõ põt ꝓbari per testes effectos inhabiles vř ꝙ nihil qꝛ paria sunt non esse vel nõ ꝓ parere vt. l. duo sunt titij. de te. tu. so. prodest qñ de veritate po test constare aliter quã p dispositionẽ talium testiũ: vt si de tali testõ fuit cõfectũ instr̃m publicũ. nam sicut facit fidem testibus mortuis ƀm opi. Jo. no. s. l. proxi. in prin. ita ꝛ ipsis inhabili bus qꝛ pro mortuis habenť. idẽ si ille cõtra quẽ instr̃m produ citur vel allegať cõfitetur ipsum fuisse factum ꝛ in tali forma: ꝛ in ꝑsentia taliũ testiũ dicit tñ ipsum effectũ fuisse irritũ ex eo

qđ testes prefati sunt ĩhabiles. nã hoc nõ est verũ vt in isto tex. ꝛ de his duobus modis habeť p glo. d. l. j. C. eo. idẽ si negat te norẽ testi cõfitetur tñ fuisse factũ corã talibus testib⁹ rogatis tñ dicit qđ in alia forma ꝛ dicit ꝙ illis nõ dꝫ adhiberi fides ad probandũ de forma vel tenore cũ hodie sint inhabiles. lꝫ tunc nõ fuerint habiles. nã ex quo fatetur illos fuisse adhibitos et rogatos videnť admittendi ad probandum de tenore. lꝫ hodie sint inhabiles ƀm Bal. p glo. que est in aut. de test. §. lꝫ in fi. in vl. glo. super verbo inuitũ tñ illa nõ facit qꝛ loquiť in cõtracti bus ꝛ quantũ ad illos qui rogauerunt testes. nã ex hoc vř ap probasse cõditionẽ ipsorũ. vnde nõ posset postea de habilitate opponere p. l. si quis testibus. C. de test. sed hoc ille qui excipit cõtra testes eos nõ rogauit sed testator vnde non videť appro

6 basse. tene tñ menti dictũ ꝛ illaꝫ glo. que est singularis. ¶ †Est ꝛ quartus casus ĩ quo prodest si testm̃ esset factũ in scriptis ma nu testatoris ꝛ notoria esset litera. nã testes nunc non habẽt de ponere de tenore testamenti sed solũ recognoscere suscriptio nes eoꝝ ꝛ sigilla. ꝛ lꝫ illa scriptura nõ faciat fidem nisi recogno scatur: qꝛ est priuata: vt no. in. l. j. C. qui. mo. te. ape. tñ admitten tur ibi testes ad recognoscendũ. ꝛ sic ad validandũ scripturam de cuius veritate cõstat qđ est manu testatoris sed solum dubi tatur de solennitate lꝫ hodie sint inhabiles si cõstat qđ tũc non fuerint ƀm Bald. hic. ꝛ. d. l. j. lꝫ nõ sic declaret. extra istos casus non prodesset ꝙ testm̃ remaneret validũ si non possit probari nisi in foro cõscentie. qꝛ ille cui in tali testõ esset relictũ cuꝫ sciat ipsum fore validũ licet nõ possit ipsum probare põt licite in fo ro cõscientie retinere ea q̃ sibi relicta sunt. argu. eorũ que notat Inno. in. c. qꝛ. de immu. eccle. ꝛ qđ no. glo. in. c. cupientes. §. qđ si per. ex. sup ver. malignantiũ. de elec. lib. vj. ƀm Bal. in ea. l. Jaco. tñ de are. quẽ sequiť Bar. vř velle ꝙ indistincte testes isti admittanť ad probandũ: lꝫ hodie sint inhabiles ex quo fuerũt habiles tpe testamenti: qꝛ tũc videnť functi officio testificatio nis nõ hodie cũ deponunt sed quidã executio illius vt ex. l. spe ciali. C. eo. ꝛ. l. edictũ. de edic. di. adri. tol. sup ver. testimonioꝝ. constat. aũt qđ executio testificatiõis põt fieri etiã tpe quo qs nõ põt testificari. vt si iurauit infra terminũ datũ ad probãduꝫ nã tũc videť testificatus. ꝛ põt postea examinari post terminũ vel in die feriata. qꝛ est quedã executio. vt no. in cle. j. de offi. de leg. p glo. j. ꝛ per Bar. in. l. j. §. nuntiatio. de ope. no. nũ. ꝛ. l. dã ni. §. sabini. de dã. infec. istud dictũ posset procedere si ꝑs cõfite retur testm̃ fuisse factũ sed nõ in hac forma. lꝫ si negat oĩno tũc nõ video p tales testes inhabiles ꝙ possit probari. qꝛ nõ con stat ipsos fuisse habiles tpe testamenti cũ testõ nõ cõstet. ꝛ ipsi habẽt probare de testõ. ideo tũc tꝫ glo. ꝙ testm̃ remanet validũ tñ deficit probatio. ¶ In gl. nõ est idoneus. i. nõ facit testm̃ re cõualescere in quo requirebanť. vij. testes ꝛ idonei. si tunc non erat idoneus. ꝛ sic erat nullũ superueniens ergo idoneitas nõ facit cõualescere. lꝫ sit idoneus nũc ad probandũ sed hoc parũ

7 prodest. ex quo testm̃ est nullũ. ¶ †In glo. ibi secus alias intel lige. i. vbi testes nõ requirunť ad substãtiã ꝛ solennitatẽ actus sed solũ ad veritatẽ probandã: qꝛ lꝫ tpe actus celebrati sint in habiles si tñ tpe testificationis sunt habiles sufficit vt admit tantur ꝛ probent ꝛ istis diebus allegabatur ista glo. ꝛ. l. quam allegat ad quoddã instr̃m qđ tpe act⁹ celebrati nõ habebat so lennia. qꝛ requirebať suscriptio duorũ notarioꝝ ꝛ non erat ni si vnus postea tpe quo producebatur in iudiciũ: factũ erat sta tutum ꝙ sufficeret subscriptio vnius si necessarius erat mor tuus qđ tale instramentũ hodie probet ꝙ̃ ĩspicitur tps quo in ducitur ad probandũ cũ nõ requireretur ad substantiã actus hec scriptura: vt. l. cõtrahitur. s. de pigno. ¶ In glo. ibi itẽ li ber testificans hec gl. loquitur qñ testes nõ requirunť ad solẽ nitatem vel substantiã sed ad probationem veritatis quo casu sufficit habilitas tpe testificatiõis lꝫ nõ esset tpe actus celebra ti vt in precedẽti. ver. ꝛ vult ista glo. qđ si tpe quo deposuit testis erat habilis lꝫ postea etiã ante aperturam vel publicationem dicti sui effectus sit inhabilis ꝙ istud non vitiet testimonium. qđ tene menti. nã apertura ꝛ publicatio nõ pertinet ad officiũ testis sed iudicis ideo lꝫ adhuc nõ sit facta: testis diciť functus officio suo ex quo deposuit ergo nõ vitiat ar. in. c. factũ legiti me. de reg. iur. facit qđ no. archi. in. c. pia. de excep. lib. vj. vbi di cit sufficere ei qđ habuit terminũ ad probãdũ si fecit examina ri testes infra terminũ. lꝫ nõ fecerit publicari qđ aũt si superue niat inhabilitas post iuramentũ prestitũ ꝛ ante depositionem vide in Spe. de teste. §. j. ver. qđ si testis erat intestabilis ꝛc. qui dicit ꝙ si inhabilitas erat notoria nõ dꝫ examinari. alias sic.

2 ☞ Si aliquis constituit procuratorẽ p epistolã. ꝛ litera eius sit notoria iudici potest sigillari cum alieno sigillo.

1 **Si ab ipso.** †No. hic ꝙ põt qs subsigillare cũ alie no sigillo. intellige tñ ꝙ faciat de hoc mentionem. alias si cum alieno tãꝗ̃ suo puniretur de falso ƀm

a ¶ Reputabať. adde qđ voluit Alex. cõsi. xcvi. ij. li. vbi de mate ria. l. barbarius.

b ¶ A ꝑncipe. di cit old. cõsi. liiij. qđ officiũ nota riatus est vile et ꝙ quilꝫ ordina rius potest nota rium creare.

Dy.ff.de fal.l.lege cornelia. Itē intellige hoc in teste vel in pte sed notarius nō pōt apponere aliud signū quā suū propriū vt in aut.de instru.cau.§.sed si instra.ꝛ ibi no.ꝛ insti.de pub.iudi.

2 §.item lex cornelia.†ꝛ glo.inducit ad questionē qđ si aliqs constituit procuratorem per epistolā qđ facere pōt: vt.ff.de procu.l.pcuratore a bsente.ꝛ cle.j.eo.ti.pōt sigillari cū alieno sigillo[a] intellige tñ ꝙ litera eius sit notoria iudici al's nō reciperetur.

2 ☞ Testator qñ remouit signa non consulte nec ex proposito non irritatur testamentum si potest legi.

a ¶ Sigillo.an sigillū pbet vide p cano.i ca.post cess.ō pba. Spe. in tit.de pba.§.fi.ver.x.p.do.de ro.decis.suis eo.titu.

1 **Si signa.** †Si testator remouit signa testiū habetur testm̄ pro nō signato.ꝛ sic efficit irritū.h.d. Intellige.s.ipso iure si hoc facit anteꝙ haberetur pro perfecto ꝛ absoluto si aūt post tunc nō ipso iure sed ope exceptionis vt d.l.§.sed cōsultus.j.de his que in te.delen.ꝛ ita no.Cy.in.l.nostram.C.eo.ꝛ ita intellige glo.hic.que incipit ante perfectum.ꝛ alia glo.que est in.l.iij.§.fi.j.de adimen.leg.que videtur huic

2 cōtrariari†ꝛ hoc qñ fecit cōsulte ꝛ ex ꝓposito al's nō irritatur si pōt testm̄ legi:vt.d.l.j.ff.de his que in test.delē.quantū autē ꝓcessit ad actū vbi ex postfacto nō irritatur aliquo modo.ꝛ ita loquit cōtrariū prima glo.de.§.ex eo.insti.qui.mo.testa.infir.

2 ☞ Duo quando requiruntur non sufficit alterum.

Consilium doc.non dicitur autenticum:nisi cōtineat subscriptionem ꝛ sigillum.ꝛ nisi sit scriptum sua manu propria.ꝛ constet per illam scripturam de persona sua.

3 Instrumentum non valet nisi contineatur subscriptio notarij ꝛ signum.

b ¶ Tot dicerent facit ad.q.de qua i.l.j.ff.eo.ꝛ in.l.patris ꝛ filij.de vul.ꝛ pup. an stāte statuto qđ ō quolꝫ testō soluat tm̄ p gabella an ō testō in quo fit pupillaris substitutio debeant solui due gabelle.

1 2 **Si quis.** †Nō sufficit testes se subscribere nisi sigillent nec ecōuerso.h.d.†Et sic no.ꝙ qñ requiruntur duo nō sufficit alterū facit.l.cum hi.§.si ptor.de trāsac. ꝛ est ar.ꝙ nō dicat cōsiliū doc.autēticū nisi ꝯtineat subscriptionem ꝛ sigillū.ꝛ hoc vꝫ verū nisi sit scriptum sua manu propria ꝛ

3 cōstet per illaꝫ scripturā de persona sua per.l.cū antiquitas.§.fi.C.eo.Item est ar.†ꝙ nō valet instrumētum nisi cōtineat subscriptio notarij ꝛ signum ꝛ ad hoc allegatur.

2 ☞ Capiens aliquē per vestes quibus inuoluitur videtur cepisse ipsum per personam.ꝛ fecisse iniuriam personalem.

1 **Signatas.** †No.ɓm Bal.arg.ꝙ videt quis remisisse scripturas sigillatas si apponit sigillum in sacculo vbi scripture sunt inuolute.licet nō sit in ipsis

2 scripturis.†Item est arg.ɓm eundem qđ si capio aliquem per vestes quibus inuoluitur videor cepisse ipsum per personā ꝛ fecisse iniuriam personalem.

2 ☞ Reappositio signorum testamenti retrotrahitur ad diem subscriptionis.ꝛ qđ habeatur perinde ac si nūꝙ fuissent remota postꝙ fuerunt reapposita.

Quod in ista reappositione non requiratur presentia testatoris:sed qđ testes in vnum conueniant.

1 **Si testamentum.** ¶†Si signa p testatorē remota sua voluntate reponantur testamentū reconualescit sine nouis subscriptionibus: qꝛ sufficiunt prime.h.d.Scđm verū intellectū videbat contrariū.qꝛ testm̄ fuerat effectū irritū per amotionē signorū vel ipso iure vel ope exceptionis ɓm ea que dicta sunt.in.l.prece.§.si signa.vnde videbitur qđ nō reassumeret vires ex sola reappositione signorum sed requirerent noue subscriptiones.vt in.l.precedenti.§.si qs ex testibus sed ibi loquit qñ subscriptiones nunꝙ fuerunt facte.tunc enim nō sufficiunt sola signa:vt faciant testm̄ a principio valere hic vero semel fuerunt facte.ꝛ sic valuit.ꝛ licet fuerit irritatum ex remotione signorum ꝛ per cōsequens ille subscriptiones remanserunt inutiles tamen qꝛ nō fuerunt cancellate de facili reassumunt vires.ꝛ hoc voluit dicere hic glo.ꝙ res facilius renascitur quā de nouo nascat.naꝫ de facili res reuertit ad pristinā naturā vt hic.ꝛ.l.si vnus.§.pactus ver.qđ ꝛ in specie dotis.ff.de pac.sed si subscriptiones fuissent cācellate nō sic qꝛ non interueniret actus retro similis nisi esset talis cancellatio que posset de facili remoueri.ꝛ hoc voluit dicere glo.in pn. dum allegat.l.nostram.C.eo.¶ In tex.ibi iterum signati fuerit supple ab eisdem testibus ɓm Ja.de are.secus si a diuersis. qꝛ illius debent esse sigilla cuius sunt subscriptiones.vt in.§.si quis ex testibus.ff.l.proxi.licet Bal.ꝛ Ang.videtur contrariū qđ nullo modo placet.Itē intellige eodē instāti vel etiaꝫ ex interuallo cum loquatur simpliciter.lꝫ in ꝯtrariū qꝛ subscriptiones continent diē in qua facte sunt sed si signa reponerent diu post ex tūc incipit valere testamentū qꝛ assumit vires ex vltimo actu pfectionis ergo dies non concordat nec verificat subscriptio.qꝛ illa die non fuit consummatuꝫ testamentū sed rñde qđ

2 imo censet tunc cōsummatū ꝛ†ista reappositio signorū retrotrabitur ad diem subscriptionis si habeatur perinde ac si nūꝙ fuissent remota postꝙ fuerunt reapposita dicit etiam Dy. hic notabiliter qđ in ista reappositione non requiritur presentia testatoris nec etiam qđ testes in vnum cōueniant sed quilꝫ de per se in domo propria pōt reapponere de voluntate defuncti hoc tñ non plꝫ sed puto ꝙ debeant in simul cōuenire al's nō essent contestes ad voluntatem probandaꝫ defuncti in hac reappositione.

2 ☞ Notarius si confecit vnum protocollum falsum licet inde plura instrumenta publica sumpserit.non dicitur commisisse nisi vnum falsum idem si testis super eodem pluries testificaretur falsum.

Quid si pluribus ex hoc fieret preiudiciū.

3 Notarius qui semel publicauit instrumentum cogit iterū publicare.si quis vult vnum dimittere ꝛ aliud secum portare cuꝫ debeat se absentare ꝛ regulariter sine iusta causa nō cogitur.

4 Si plura exemplaria facta sint manu eiusdē.qđ quelibet illarum scripturam sit originalis.

5 Exemplar interdum ponitur pro exemplo ꝛ idem econtra. Si notarius in instrumento publico dicat hoc est exemplū cuiusdam protocolli scripti manu mei notarij.tunc exponit exēplum.idest exemplar.

6 Exemplo datur fides qñ est scriptum manu eiusdem notarij.

1 **Unum testamentū.** †Per istam.l.dicit glo.ff.eo.l.j.in fi.magne gl.qđ testm̄ dꝛ quid intellectuale. q.d.nō quid corporale qꝛ si esset corporale tot dicerē

b tur[b] testa.qđ cōficerentur scripture de eadē voluntate ꝛ tñ text. dicit qđ est vnū lꝫ scripture sint plures.ꝛ sic est qd intellectuale

2 idest qđ itellectu pcipitur magis quā sensu corporali. ¶†Itē dicit Bar.ar.huius.l.qđ si notarius confecit vnum protocollū falsum.lꝫ inde plura instr̄a publica sumpserit nō dꝛ committere nisi vnū falsum cū oīa illa tendant ad vnū finē idem si testis super eodē pluries testificaret falsum hoc intellige verum nisi pluribus ex hoc fieret preiudiciū per ea que no.in.l.nūꝙ plu

3 ra.de priua.deli.†Itē ex ista.l.pꝫ ꝙ notarius qui semel publicauit instrumentū cogit iterū publicare si quis vult vnū dimittere ꝛ aliud secum portare cū debeat se absentare ꝛ ista iusta causa cogendi eum.de hoc est tex.in.l.si quis ex argentarijs.in fi.cū.l.seq.ff.de edē.Regulariter aūt sine iusta cā nō cogatur vt pꝫ ꝛ plene in Spe.de instru.edi.§.postꝙ.ver.vbi aūt.in versi. quid si debitor.ꝛ vide qđ no.Bar.in.l.fi.de bo.auto.iudi.pos.

4 Ultimo colligit.Bal.ex verbo exēplis †qđ exponit.i.exēplaribus qꝛ quelibet istarū scripturarū est originalis si facte sunt manu eiusdē.ꝛ istud verbū exēplis significat scripturā nō originalem sed verbū exemplar sic.qđ dic vt no.glo.in.l.ij.ff.de fi

5 de instru.†Et sic no.qđ interdum vnū ponit pro altero ex quo sequitur ɓm Bal.si notarius instr̄o publico dicat hoc est exemplum cuiusdā protocolli scripti manu mei notarij nō pōt opponi ꝙ tali instr̄o non sit dāda fides eo qꝛ est exemplum cui fides nō datur vt in aut.si quis in aliquo documento.C.de edē. nam ex eo qđ dicit esse sumptū de protocollo scripto manu sua apparet qđ est originalis scriptura.ꝛ sic exponit exemplū.i.exemplar nec est extranea expositio per istū tex.vide qđ no.Bar.

6 in illa aut.si quis in aliquo.vbi dicit†ꝙ exemplo datur fides quando est scriptum manu eiusdem notarij qꝛ nō dicitur proprie exemplum.

2 ☞ Si testator iam fecerat institutiones ꝛ substitutiones ꝛ testamentuꝫ vacabat circa legata.ꝛ anteꝙ compleret obmutuit. vel si totam suam voluntatem expressit.tamen anteꝙ legeret scriptura coram testibus mortuus est vel obmutuit qđ testamentum non valeat.ꝛ nu.3.

3 Qđ est nullū rōne volūtatis iperfecte qđ nō valeat etiā inter liberos nec ad piā cām.ꝛ qd si ex defectu solennitatis.ꝛ nu.5.

4 Si inter imbreuiaturas notarij reperiat aliqua schedula cōtinens testm̄.ꝛ noīa testium.ꝛ remissa ad librū ordinariū notarij an debebit publicari si mortuus est.

Uerbum actum in instr̄o appositū significat rem perfectam.

5 Testm̄ imperfectum ratione solennitatis omisse.valet inter liberos dummodo sint duo testes etiam non rogati.

6 Testamentū perficitur in momento sc3 cum testator licentiat testes ꝛ habetur pro perfecto ꝛ absoluto sed anteꝙ hoc faciat nihil videtur fecisse.

7 Si reperitur scriptum ꝙ titius vendidit tali rem pro tāto pretio his pactis ꝛ cōuentionibus ꝛc.postea nihil sequebat vel dimissum erat spatium.an vitietur instrumentum licet habeat subscriptionem notarij ꝛ signum ꝛ testes.

Quid intestamento.

1 **Si is qui.** ¶†Testm̄ ceptuꝫ ꝛ nō cōpletū nihil valet etiā in eo qđ factum erat.h.d.ꝛ est singu.ꝛ.l.semp allegat ꝙ testm̄ imperfectum ratione volūtatis nihil valet supple nec inre testamenti

re testamēti nec iure codicillorum etiam si contineaꝛ ibi clausu la codicillaris.vt.j.e.l.ex ea scriptura.in princi.per quam sup pletur ista.l.℄In text.ibi secundos.vt quia dixit se velle insti tuere quattuor ꝛ cum expressisset duos obmutuit ꝛ nō potuit alios duos exprimere secunduꝫ Dynum.Uel dic ꝙ loquitur de secundis heredibus.id est substitutis vulgaribus quos vo luit facere vt ex verbis eius colligitur:et tamen anteꝗ̄ expri-

2 meret obmutuit.℄†Quid autem si iam fecerat institutiones et substitutiones in quibus consistit substantia testamentiꝛ va cabat circa legata et anteꝗ̄ omnia compleret obmutuit dicūt quidam antiqui secus esse et ꝙ valet testamentum quantuꝫ ad institutos et substitutos cum sine legatis potest testamentum valere.vt no.per glos.§.e.heredes palam.in princi. Sed cōtra rium videꝛ verius postꝗ̄ non habuerat adhuc testamentuꝫ ꝑ perfecto ꝛ absoluto.nam forte post omnia legata adiecisset cō ditionem vel modum circa institutiones iam factas. ꝛ hoc ve-

3 rius puto lꝫ doc.moderni non tangant † idem si totam volun tatem suā expressit tamen anteꝗ̄ legeretur scriptura coram te stibus mortuus est vel obmutuit.ꝛ iste est casus.in.l.ex ea scri ptura.j.eo.ꝛ.l.fideicōmissa.§.j.de lega.iij.dicit tamē Bar. ꝙ te stamentū dicitur nullū potius ex defectu solēnitatis ꝗ̄ volun tatis impfecte sed qn̄ nō scripsit totā dꝫ nullū rōne voluntatis imperfecte.est aūt differētia in effectu qꝛ qn̄ est nullū rōne volū tatis imperfecte tūc etiam inter liberos non valet. vt sentit hic glo.ante fi.notabiliter.nec obstat.l.fi.§.fami.her. que videꝛ di cere cōtrariū:quia dꝫ intelligi de alia imperfectione puta solē nitatis voluntatis:vt ibi no.per Bal.ꝛ eadem rōne nō valebit

a etiam ad piam cām quod perpetuo tene menti[a] naꝫ vidi de fa cto.§.qdam corā testibus dixit se instituere ecclesiā. ꝛ tn̄ cū vel let vltra procedere morte p̄uētus nō processit vlterius dicebaꝛ fauore pie cause ꝙ institutio valebit:ſꝫ ꝯtrariū vꝰ verius ꝑ hāc glo.si aūt totā voluntatē cōpleuit ꝛ scribi fecit.tn̄ anteꝗ̄ legere tur corā testibus mortuus est.tūc si testes ignorabant contenta in scriptura quia testator illam scripserat a seipso vel scribi fe cerat per notariū anteꝗ̄ vocarenꝛ testes:ꝛ tunc idē per omnia licet etiam inter liberos ꝛ ad piā cām nō requiratur solēnitas testium requiritur saltē ꝙ probetur per duos testes. ꝛ hoc nō potest probari.si aūt testes fuerunt presentes ꝛ in ipsoꝝ presen tia testator dictauit testamētū:debetur scire ꝙ adhuc istud nō sufficit imo expedit ꝙ postea notarius legat totā scripturā et interroget testatorē an ita velit in presentia testiū ꝛ venetijs est cōstitutio qō in quolibet.c.interrogeꝛ testator singulariter. an ita velit ꝛ qō respondeat isto casu inter liberos ꝛ ad piam cām si testes deponēt ita se audiuisse valebit:lꝫ nō fuerit relēcta scri ptura coram eis:ꝗ̄tū vero ad extraneos secus qꝛ quo ad illos requiritur solēnitas relectionis ꝛ ita ītellige quod no. Bar.in

4 d.l.fideicōmissa.§.j.† Ex his apparet qd iuris si inter abbre- uiaturas notarij reperiaꝛ aliqua schedula cōtinēs testamētū ꝛ nomina testiū remissa ad librum ordinariuꝫ notarij an debe- bit publicari si mortuus est ꝛ breuiter.si ibi ꝯtineꝛ de manu no tarij actū tali die ꝛc.presumitur fuisse lecta ꝛ publicata corā te stibus qꝛ illud verbum actuꝫ significat rem perfectam. vt not. Bal.in aut.quod sine.C.eo.tit.ꝛ sic debebit publicari. ſꝫ si non cōtinet illa verba presumitur non fuisse relecta:ꝛ sic non debe- bit publicari qꝛ de voluntate imperfecta nō debet cōfici instru mētum ꝛ sic quantum ad extraneos nihil valebit. Quantum autem ad liberos si erat scripta manu testatoris ꝛ hoc ꝯstabat habebit efficaciam etiaꝫ sine testibus dummodo alia ꝯcurrāt de quibus in.d.aut.quod sine.sed si erat scripta manu notarij. ꝛ tūc si testes deponāt pro ea idem vt valeat inter liberos.ꝛ ad piam cām per ea ꝗ̄ dicta sunt.Sed si deponant quia forte sunt mortui.tunc nō valebit etiam inter liberos:quia speciale est in scriptura manu testatoris:vt in illa aut.quod sine.ẜm Bal.no tabiliter ibidē lꝫ Bar.videaꝛ dicere ꝯtrium.in.d.l.fideicōmissa §.j.quem Bal.reprehēdit.sed pōt dici ipm̄ Bar.sensisse quan- do erat scripta manu testatoris.ꝛ ita loquiꝛ ipē Bar. vnde po- test saluari prout hic iuriscōsultus in fi.saluat seruium a repre hensione labeonis.℄In gl.ibi dic vt ibi.veritas est quod hic obmutuit anteꝗ̄ haberet testamētū ꝑ perfecto ꝛ absoluto ibi vero non imo habuit ipsum pro pfecto.tn̄ cū esset testm̄ in scri ptis ꝑ illā.l.requirereꝛ ad solēnitatē ꝙ noīa hereduꝫ nūcupa- rēt.vel ꝑpria manu testatoris scriberenꝛ ꝙ nō erat ante illam l.in testamento in scriptis:nec etiam est hodie vt in aut.ibi po sita:dixi.§.eo.heredes.in prin.testator seruauit dictam solēni tatem in quibusdam nuncupādo vel scribendo eorum nomina ꝛ in quibusdam non dicitur ergo ibi ꝙ non redditur vitiosa in stitutio illoꝝ quoꝝ nomina fuerunt nuncupata vel scripta qꝛ quantū ad illos volūtas est perfecta ꝛ solēnis sed hic non erat perfecta etiā quantū ad illos quoꝝ nomina sunt scripta qꝛ po tuit adijcere aliquā qualitatēvel cōditionē si non obmutuisset

anteꝗ̄ haberet testm̄ pro perfecto ſꝫ ibi apparet ꝙ noluit ali- quid adijcere postꝗ̄ habuit ipsuꝫ pro perfecto.℄In glos.ibi respōdeo nō valet supple etiā si sit clausula codicillaris.vt.j.e. ex ea scriptura. in prin.nam cum non valeat institutio que est caput testamenti.vt.l.proxima.de his que in te.dele.nec etiam legata que ab eo dependent.vt in.l.eam quā.C. de fideicom.ſꝫ si ibi erat clausula codicillaris apparet ꝙ noluit dependere ea ab institutione.quare ergo vitiantur ꝛ non debentur avenien tibus ab intestato.Rn̄detur quia imperfecta reputantur etiaꝫ quo ad se.forte enim si non obmutuisset conditioneꝫ illis lega tis adiecisset ꝛ ideo magis ex hoc vitiantur ꝗ̄ ratione depen- dentie censetur enim voluntas imperfecta quo ad oīa. ℄In glos.nec obstat supple ei quod statim immediate dixerat lega- ta non valere licet non valeat institutio.j.de codicil.l.fi. Sꝫ sol ue melius ꝗ̄ glo.ꝙ ibi testator voluit facere potius codicillos ꝗ̄ testamentum ꝛ quare hoc dic vt ibi not.in glos. ꝛ illi codicil li fuerūt perfecti quātū ad omnia ꝛ habuit testator eos ꝑper- fectis ꝛ absolutis hic noluit facere testm̄ nec habuit ipsum pro

5 perfecto ꝛ absoluto.℄†In glo.ibi vel expone ibi.i. nō solēni q.d.si testm̄ esset imperfectū rōne imperfecte voluntatis tunc etiam inter liberos nō valeret vt hic sed quādo solū rōne solē nitatis omisse:qꝛ nō adhibuit.vij.testes valet inter liberos vt ibi supple dummodo duo sint etiā non rogati vt ibi no. Con- tra istam tn̄ glo.videtur casus.in.l.fi.C.fami.herc.sed intellige ibi de imperfectione ratione solēnitatis.vt ibi no.per do.ꝛ no. singulariter istam glos.Quid autem si sit imperfectuꝫ ratione preteritionis.an valeat inter liberos dic vt ibi no.℄In glos. ibi videtur ꝙ non impediat qꝛ frustra expectatur euētus qui nihil operatur.vt.l.aliquando.§.advelleia.sed si nomina illo- rum fuissent expressa non propterea vitiaretur institutio alio rum capaciū sed illorū tm̄ incapaciū.ergo ꝛ idem dꝫ rem si nō fuerū tspecificata.ꝛ hoc quidā tenuerūt glos.determinat cōtra rium quā sequiꝛ Bar.ꝛ rō est illa quaꝫ supra dixi qꝛ satis est ꝙ obmutuit anteꝗ̄ testm̄ habereꝛ ꝑ pfecto ꝛ absoluto sic ignora mus an voluerit simplr̄ remanere firmas institutiones illorū

6 quorū nomina expressit † nā testm̄ perficiꝛ in momento.s.cū te stator licentiat testes ꝛ hꝫ pro perfecto ꝛ absoluto ante vero ꝗ̄ hoc faciat nihil videtur fecisse.Et sic no.ẜm Bar.l. istam habe re locum etiā qn̄ ꝯstat ꝙ testator volebat scribere si non obmu

7 tuisset seu nūcupare.†Ultimo dicit Bar.per hanc.l. si etiā con suluit idē esse de instrumēto ꝯctus.si reperiꝛ scriptū ꝙ titiꝰ vē- didit tali rē pro tanto pretio his pactis ꝛ ꝯditionibꝰ ꝛc.postea nihil sequebatur vel dimissum erat spatium . nam postꝗ̄ con- stat ꝙ notarius volebat vlterius scribere nō scripsit tale istru mētum nihil probat quasi sit imperfectum qō videtur intelli- gendum etiam si habebat subscriptionem notarij ꝛ signū ꝛ te stes al's non esset aliqua dubitatio tamen licet vitietur instru- mentū non propterea vitiatur ꝯtractus si possunt ꝑbari per testes quia errāt illa pacta quādo aliud est instrumentū aliud cōtractus in eo contentus vt patet ex not.per Barto.in.l.si li- brarius de reg.iur.Et idē esset in instrumēto testamenti posi- to ꝙ haberet subscriptionē notarij ꝛ signum tamē apparet ꝙ aliqd voluit scribere plus circa institutiones heredum ꝗ̄ scri- pserit nam poterit probare per testes quid erat illud ꝛ tunc di ceret plus nūcupatū ꝛ minus scriptum. iō nō vitiabūtur ea ꝗ̄ scripta sunt nec etiam omissa ex quo probantur.vt.l.errore.C. eodem.ꝛ hic in gl.dum dicit aut est perfecta ꝛ non scripta.

2 ☞Intestabilis qn̄ non possit dici testimonium.

3 Uerbum intestabilis plus importat ꝗ̄ non posse facere testa- mentum.

4 Seruus ꝛ infamis ꝛ alij inhabiles pn̄t esse testes in testō. si ta lis inhabilitas erat occulta.secus si notoria apud omnes.ꝛ qd in iudicio.

5 Quid in iudice vel alijs officialibus publicis autoritate ꝛ vti litate.an valeant acta.

Quid in notario.

1 **CUm lege.** ℄†Uerbū intestabilis impor tat vt quis nō possit esse testis in aliquo actu:nec possit sibi dici testimoniū i testō quia nec pōt testari.h.d.tex.cū gl.ꝛ sic importat tria

2 ℄†Op.ꝯ scōm dictū huius.l.lꝫ quis sit intestabilis possit ta- men sibi testimoniū dici.nam furiosus ꝛ mēte captus sunt īte- stabiles.vt in prima gl.tn̄ ꝑpter hoc non perdunt bona ꝛ iura ipsoꝝ.ꝛ sic possunt agere ꝛ prosequi ipsoꝛuꝫ iura per curatorē eis datū.vt i ti.de cur.fur.ergo debet sibi posse dici testimoniū alias frustra agerent.ꝛ sic adderetur afflicto afflictio qō ēē nō dꝫ.vij.q.j.c.cū percussio propter hoc quidam dixerūt ꝙ in tex. vbi dicit quidā putāt debet subaudiri ꝛ male. Alij dicūt ꝙ nō potest eis dici testimonium.ab inuitis sed a volentibus sic. sed certe ipsorum conditio per hoc efficeretur deterior sine ipsoꝝ

a ℄Tene mēti.tꝫ old.consi.cxliiij. vbi in terminis ꝯsuluit ꝙ testm̄ īperfectuꝫ rōne voluntatis īter liberos non va leat tꝫ idē Pau. ꝯsi.cclxiiij. alex. consi.xcvij.

culpa quod esse non debet cum pro alio cogantur testes deponere. Unde Azo soluit tertio. ꝛ ista est vera ꝙ lꝫ primū dictum generaliter sit intelligendū ꝙ ille qui est intestabilis non possit ferre testimoniū pro alio nec in vltima voluntate nec in contractibus. Secūdū tñ dictū dꝫ solū restringi ad testm̄ ꝛ vltimā voluntatem: qꝛ cū nō possit eam condere nō possit sibi in ea testimoniū dici. Uel dic si vis ītelligere generalr̄ ꝙ in nullo possit sibi testimonium dici qđ dꝫ intelligi qñ esset intestabilis ex aliquo delicto ꝓpter qđ eius bona essent confiscata. nam tunc 3 non posset ea petere nec ipsa prosequi sed ipse fiscus. ¶ † Itē op. contra primū dictum nā filiusfa. est intestabilis. vt. s. e. qui in ptāte. ꝛ tamē pōt esse testis in testō. vt. s. e. ad testiū. in prin. So. nulla. l. dicit ꝙ filiusfa. sit intestabilis. sed bñ dicunt ꝙ non pōt testm̄ facere. ꝛ ista verba minus importāt ꝙ̄ verbū intestabilis: vel dic etiā si aliqua. l. diceret ipm̄ esse intestabilē ꝙ istud qđ hic dicitur ꝓcedit quādo est intestabilis sui culpa vel defecu etiā si nō caderet in delictum: vt. s. eo. is cui. in pn̄. secus quādo absqꝫ aliqua sui culpa vel defectu vt ibi no. in glo. que incipit: actiue ꝛ etiam ibi dixi. ꝛ hoc vult in effectu in ver. est ergo 4 aliud. ¶ † Ultimo no. gl. in fi. que semp allegatur ꝙ seruus ꝛ infamis ꝛ aliȷ̄ inhabiles possunt esse testes in testamēto si talis inhabilitas erat occulta secus si notoria apud oēs per. l. j. C. e. Et aduerte qꝛ glos. loquitur in testō vbi testes adhibentur ad substantiam ꝛ solēnitatem vt debeat adhiberi dicta distinctio cū querit̄ an valeat actus si adhibent̄ tales inhabiles sꝫ si qs inducit ad testificandū in iudicio etiam si occulta sit forma vel alia inhabilitas pōt sibi obijci ꝛ si constat iudici dꝫ repelli ei⁹ 5 testimoniū per. l. iij. §. lege iulia. † de testi. cū si. Bal. notabiliter ꝛ bene. ꝛ ista distinctio gl. ꝓcedit in quibuscūqꝫ officijs publicis autoritate ꝛ vtilitate vt si aliquis esset delegatus iudex qui esset inhabilis tñ ihabilitas esset occulta qꝛ fauore publico valerēt acta corā eo secus si notoria vt ptꝫ in. c. ad ꝓbandū de re iudi. ꝛ in. l. ij. C. de sen. In notario aūt dic vt dixi. s. eo. ad testiū §. cōditionē. qđ aūt dicit gl. apud oēs intelligit sane. s. habētes de ipso notitiā vel maiorem partē. nō aūt requirit̄ tāta generalitas. vt glo. innuit. ar. eoꝝ que no. in. l. nemo est qui nesciat de duo. reis ꝛ in. l. fi. C. fine cen. vel reliqui. in glo.

2 ☞ Censetur quis rogatus vt testis si se subscripsit vt testis. Idem si passus est se describi tanquā testem.

Notarius an computetur in numero testium.

1 **Domitius.** ¶ † Adhibitus ad scribēdū testm̄ nō ꝓhibetur de ipso testificari vel esse testis in eo. h. d. ꝛ dicit Barto. ꝙ iste celsus nō intellexit questionē sibi formatam per labeonem. ꝛ ideo male fecit ita rusticaliter respōdere prout respondit quia istius alternatiue: aut nō intelligo ꝛc. ista prima pars est vera ꝙ nō intelligebat. nō enim dubitabat labeo vtrū ille qui est adhibitus ad scribendū testm̄ possit esse testis in testamēto. ad quā q̄ōnē celsus respōdit ꝙ erat stulta interrogatio. sed volebat scire labeo cū testis debeat esse rogatus ad hoc s. vt sit testis in testō. vt. s. eo. l. heredes. §. fi. vtrum eoipso ꝙ est rogatus aliquis vt scribat testamentū censeat̄ etiā rogat⁹ vt sit testis in eodem nec alia rogatio requiratur ad quā questionē celsus nō respōdet. sed Bar. respōdet ꝙ alia rogatio nō requiritur. nam sufficit vt dicat̄ rogatus ꝙ non sit fortuitus sed ad- 2 hibitus ad testm̄ ꝛ ista est hmōi. maxime † si se subscripsit vt sit testis. nā eoipso censet̄ rogatus vt sit testis ita dicit ipse per hāc l. ꝛ Bal. in. l. hac cōsultissima. C. eo. dicit idem si passus est se describi tanꝙ̄ testē ar. in. l. cū ostendimus. §. fi. de fideius. tuto. An a notarius cōputetur in numero [a] testium dic ẜm doc. ꝙ no potest se describere in instr̄o ꝓ vno ex testib⁹ necessarijs quantū ad hoc vt suū instrumentū sine alia dispositione testm̄ faciat fidem ẜm opi. In consuetudine approbante de qua. in. l. hr̄des palam. in princi. s. eo. quia tūc fungeretur vice duplicis persone. s. notarij ꝛ testis qđ esse nō dꝫ. sed si non induceret̄ in testem vna cum alijs ad probandū actum bene posset deponere sicut vnus ex alijs. lꝫ nō fuerit rogatus vt esset testis sed vt tanꝙ̄ notarius scriberet. ꝛ iste est casus huius. l. vnde si ipse non adhibuit nisi sex testes in testō non posset testamentum ꝓbari per suum instrm̄. sed si illi testes viuerēt remediū esset ꝙ examinētur vna cum notario delato iuramento. Et probabūt testamētum nec poterit opponi cōtra notariū ꝙ non fuit rogatus vt esset testis. sed solū vt scriberet vt est casus hic ꝛ no. in. l. hac cōsultissima. C. qui te. fa. possunt.

2 ☞ Notarius an ipsemet possit conficere instrm̄ publicū de suo testō. ꝛ quid si cōstituat aliquem procuratorem.

1 **Seruus.** † Oppo. ꝙ seru⁹ nō possit esse notarius. vt. l. generali. C. de tabu. gl. dicit ꝙ hic nō scripsit vt notari⁹ sꝫ vt priuata pſona ꝛ ꝙ ista scriptura nō est publica sꝫ ꝓuata iō pōt fieri a quocūqꝫ ꝛ ꝙ nō sit publica gl. ꝓbat qꝛ ipsemet testator posset eā scribere ꝙ nō esset si esset publica ita innuit glos. quam 2 no. † Nā per eā vr̄ ꝙ notarius nō possit cōficere instrumētū publicū de suo testamēto [b] contrariū tamē determinat Bar. quia iste actus nō geritur cū alio. nec tendit in alicuius ꝓiudicium. vnde nihil est ꝙ prohibeat ipsum gerere duplex officiū. s. tāꝙ̄ publice persone et tanꝙ̄ priuate per. l. si consul. s. de adop. de h vide per eū in. l. ij. j. de stipu. seruo. per quod etiā videtur ꝙ notarius quādo constituit aliquem procuratorē ipsemet possit conficere instrumentū de hoc.

2 ☞ Clausula codicillaris non solū conseruat legata vt debeātur a venientibus ab intestato sed etiam operatūr vt institutio directa trahatur ad fideicōmissum. vt venientes ab intestato teneantur iure fideicom. restituere hereditatem institutis pro illis portionibus pro quibus sunt instituti. ꝛ detrahet trebellianica. ꝛ quando hoc procedat.

3 Uerbū lego licet possit comprehendere institutionem tamen secūdum cōmunem vsum loquendi sumitur strictius pro legatis particularibus.

1 **Ex ea scriptura.** ¶ † Quando testamentum est nullū ratione imperfecte volūtatis clausula codicillaris nihil operatur sed si alia ratione sic qꝛ facit vt relicta in tali testamento debeantur a venientibus ab intestato. h. d. tota. l. ꝛ in vtroqꝫ dicto est notabilis: ꝛ primo loquitur qñ ratione imperfecte voluntatis ꝙ licet esset scripta non fuit publica corā testibus. Secūdo quādo alia ratione quia nō erāt testes sufficienti numero ꝛ ex primo dicto suppletur. l. si is qui. 2 s. e. Dic est vna glos. que semper allegat † ꝙ clausula codicillaris non solum conseruat legata vt debeant̄ venientibus ab intestato sed etiam operatur: vt institutio directa trahitur ad fideicō. ꝛ vt venientes ab intestato teneātur iure fideicōmissi restituere hereditatē institutis pro illis portionib⁹ pro qb⁹ sunt instituti. ꝛ erit in hoc vtilitas venientiū ab intestato quia detrahent trebellianicā. quā non potuissent detrahere si institutio valuisset iure directo qꝛ directa īstitutio vel substitutio nō defalcatur. vt in. l. si quis ad declinādā de epi. ꝛ cle. qm̄ institut⁹ a seipso capit. sed fideicōmissum defalcatur. qꝛ capit ab alio. s. herede directo. ꝛ est casus pro ista glos. j. de te. mili. l. querebat̄. circa mediū ẜm Bar. Intellige tamen glos. sane quando verba clausule poterāt hoc cōprehendere vt dixi si non valeat iure testamēti valet iure codicilloꝝ quod intelligitur de oibus contētis in eo: secus si nō poterant hoc comprehendere vt in primo exemplo quod ponit glo. que incipit forte vt si dixisset legata ꝛ fideicommissa que reliqui ab omni herede dare volo 3 etiam ab intestato † licet em̄ verbum lego sit generale vl̄ etiā institutionē possit cōprehendere. vt. l. verbis legis. de verboꝝ signi. tñ ẜm communē vsum loquendi non sumitur illo modo. sed strictius pro legatis particularibus. vt no. per Bar. in. l. cēturio. de vulga. ꝛ pupil.

2 ☞ Notarius qui fuit rogatus de instr̄o licet posset facere scribi per alium tenorem instrumenti prout ipse dictauerit nō tamen potest alteri committere dictamen: nec etiam subscriptionem: nec signum.

Forma subscriptionis testium remis.

3 In testamento nuncupatiuo redacto in scriptis per notariū. sufficit ꝙ notarius attestetur de testibus qui fuerint presentes ꝛ si statutum dicat ꝙ non credatur instrumento nisi testes sint subscripti. ꝙ vnus nō possit se subscribere pro alio.

1 **Singulos.** ¶ † No. hic dum dicit ꝓprio chirographo ꝙ vn⁹ testis nō potest subscribere pro alio sed quilibet debet se sub- 2 scribere manu propria † ꝛ eodem modo notarius c qui fuit rogatus de instr̄o licet posset facere scribi per alium [c] tenorem instrumenti prout ipse dictauerit non tñ potest alteri committere dictamen nec etiam subscriptionem nec signū nec signi appositionem. vt no. aut. de tabel. §. nos autem. ꝛ tangitur per Bal. super rubrica. C. de fi. instru. et in spe. de instru. edi. §. instru. ver. item opponitur quod non est confectum. cuꝫ seq. ꝛ. §. restat ver. quid de hoc. no. etiam hic quid debeat continere 3 subscriptio testium. et Barto. ponit hic formam. ¶ † Ultimo not. hic vnam glos. que tenet ꝙ in testamento nuncupatiuo redacto in scriptis per notarium vnus testis potest se subscribere pro alio certe tali subscriptione non vtimur: sed sufficit ꝙ notarius attestatur qui fuerint presentes. vt no. Bald. in. l. j. seu in. l. antiqui. C. ad velle. si tamen esset consuetudo vel statutum quod non credatur instrumento nisi testes sint subscripti videretur dicendum per hanc glos. quod vnus posset se subscribere pro alio quod non puto verum. nec ista glos. habet in se aliquam rationem.

Uerba

a ¶ Numero. vide ꝙ voluit ancha. ꝯsi. cccxxiij. ꝛ qđ voluit Bal. ꝯsil. cccxlv. iij. lib.

b ¶ Suo testamēto. vide text. in. l. ij. C. de his q sibi ascribūt. an āt monachi clerici ꝛ sacerdotes possint instr̄a ꝯficere. vide i. c. sicut extra ne cle. vel mona. Bart. i. l. vniuersas. C. de eden. lib. x.

c ¶ Scribi ꝑ aliū vide alex. consil. lxxxvj. iij. lib.

2 ℂ Verba enũtiatiua nõ totaliter de futuro. vt volo talẽ instituere quando inducant dispositionem.
3 Verbum volo quid importet.
1 **Ius.** †Verba enũtiatiua futuri tpis nõ ĩducũt dispositionẽ.etiã in fauorez principis.h.d. ℂ Opponit̃ ꝫ bac.l.de.l. pãphilo.§.ꝓpositũ.j.de le.iij.vbi verba enũtiatiua futuri tpis dispositionẽ ĩducũt.dicit Bar.ꝙ ibi fuerunt ꝓlata
2 deliberate ⁊ vocatis testib⁹ hic nõ: ſʒ ꝑ modum iactãtie. †Tu dic ꝙ aut sunt totaliter de futuro vt dixit se institutur̃u ꝓncipẽ tũc etiã si vocatis testib⁹ hoc dixisset.nõ inducũt dispositionez vt hic.Aut nõ sunt totaliter de futuro ſʒ ĩmiscet̃ illud vbũ volo de p̃nti vt si dixit volo talẽ ĩstituere nã aliõ est dicere ĩstituo: aliud volo instituere.põt eñ intelligi in futurũ nõ nũc ⁊ tũc tene distinctionẽ Bar.aut hoc dixit deliberate ⁊ vocatis testibus in sufficienti numero.⁊ tũc valet quãtũ si dixisset instituo. aut non vocauit testes ad hoc et tunc intelligunt̃ in futurũ.⁊ sic nõ
3 importãt institutionem. † ⁊ de significato huius verbi volo: vide notata per Barto.in.l.cũctos populos.post pricipiuꝫ de summa trinitate ⁊ fide catholica.

ℂ De liberis ⁊ posthumis. Rubrica.

2 ℂ Quatuor inuenta ad demonstrandas personas.s.nomen ꝓprium.ꝓnomẽ.cognomẽ.⁊ agnomẽ.⁊ qualiter differant.
3 Licet plura sint inuenta ad demõstrandũ aliqđ.si põt congrue demonstrari per vnũ illud sufficit.nõ sic qñ plura fuissent inuẽta ad solennitatem actus.
1 **Quid sit.** ℂ †Quia ad hꝫ vt exheredatio valeat tria requirunt̃ inter alia. vt no.gl.j.e.l.iij.§.ante heredis.s.ꝙ filij mascu li noĩatim exheredent̃.itẽ ꝙ pure nõ sub cõditione.itẽ ꝙ a toto gradu ⁊ ab oib⁹ gradib⁹ al's reddit̃ null⁹ grad⁹. in primo casu ⁊ ille a q̃ nõ exheredant̃ ſʒ p̃tereunt̃.in scdo iurisc̃õ.vsqꝫ ad.l.placet tractat de his trib⁹.Et p̃io qualiter dicant̃ noĩatim exheredari vsqꝫ ad.l.iiij.§.pure postea de scdo vsqꝫ ad.§.filius.postea de tertio vsqꝫ.ad.l.pl'ʒ si aũt exheredent̃ inter certos nõ valebat olim ⁊ qualiter dicant̃ exheredati inter certos.dic vt.j.e.l.titij. ꝙ aũt exheredatio inualida ꝓ nõ facta habeat̃ ⁊ sic habeat̃ exheredatus.ꝓ p̃terito pꝫ.j.de ꝯta.l.nõ putabit.§.nõ q̃ vis. est aũt necessaria institutio vel exheredatio liberoꝝ tã natoꝝ q̃ nascituroꝝ q̃ sunt vel futuri eẽnt ĩ potestate si iã nati eẽnt ad hoc vt valeat testm̃ al's vel est nullũ vel rũpit̃ coꝝ natiuitate.vt.j.e.l.iter cetera.iõ post tit.p̃cedentẽ in quo tratauit de alijs solẽnitatib⁹ q̃ requirũt̃ ꝓpter fauorẽ publicũ ponit̃ iste in quo tractat̃ de ista solẽnitate que requirit̃ ꝓpter fauorẽ priuatũ iõ põt renũtiari.vt.l.filio p̃terito.j.ti.j.nõ sic ei que ꝓpter fauorẽ publicũʒ vt no.in.l.non dubiũ.C.de te. ℂ In tex.ibi dicẽdũ ẽ supple qñ nõ põt aliter certitudinarie demõstrari nisi oĩa ista exprimant̃
a alias si ꝑ vnũ sufficiẽter demonstrat̃ illud solũ sufficit[a] et hꝫ est qđ sequit̃ pone exemplũ in gallo p̃ssovt no.in.l.hac cõsultissi
2 ma.C.q te.fa.pos. † ⁊ no.tria notabilia inuẽta ad demõstrãdas ꝑsonas.s.nomẽ ꝓpriũ ꝓnomẽ ⁊ cognomẽ.adde quartũ.s.agnomen ⁊ que sit differentia inter ista.dic vt no.C.de te.l.si nomine
3 ⁊ insti.de leg.§.si qs in noĩe. ℂ †Itẽ no. ꝙ lʒ plura sint inuẽta ad demõstrãdũ aliqđ si põt cõgrue demõstrari ꝑ vnũ illđ suffi cit q2 rei demõstrate demonstrationez adijcere frustra est. vt.j. de dote p̃le.l.j.in fi.q.ad hoc semp allegat̃. Non sic qñ plura fuissent inuẽta ad solẽnitatẽ act⁹ q2 nõ sufficit vnũ.s̃.ti.j.l. ad testiũ.§.si qs ex testib⁹.⁊ de trãsac.l.cũ hi.§.si ꝑtor.⁊ ita solue contrariũ formatũ in vltima gl.de illo.§.Quid aũt si statutũ dicat ꝙ notari⁹ debeat exp̃mere nomẽ ꝯhentis ⁊ p̃ris ⁊ aui r̃ndeo si nõ ꝓcedit vlteri⁹ sufficit exprimere vnũ si ꝑ illud satis demonstrat̃ ꝑ hãc.l.ſʒ si dicat ꝙ al's instrumẽtũ nõ valeat sunt oĩa exp̃mẽda q2 tũc censent̃ esse poti⁹ de forma q̃ de demõstratione inuenta s̃m Bal.hic ⁊ eorum que sunt de forma nihil est p̃termittendum ⁊.s̃.de in integrum restitu.l.diuus.
2 ℂ Si testator fecerat p̃mo vnũ testm̃ tm̃:cũ clausula derogatoria ⁊ postea facit aliõ ⁊ dicit velle illđ valere nõ obstãte q̃cũqꝫ alio testõ ꝙ nõ tollat̃ p̃mũ lʒ õ illo sit facta mẽtio gñalis. Qualiter dicat̃ fieri mentio specialis.
3 Nomẽ appellatiuũ ꝓlatũ in singulari numero in materia odiosa nõ cõp̃hẽdit nisi vnũ:secus in materia fauorabili.
Hñs plures filios si dicat ĩstituo filiũ meũ: cẽset̃ oẽs ĩstituisse. Si instituat posthumũ ꝙ censeatur instituisse oẽs posthumos qui postea nascentur.
4 Si exheredat posthumũ nasciturũʒ an censeatur exheredasse omnes qui nascentur.
Numerus singularis nõ extendit̃ ad plures in materia odiosa pluralis tñ numerus bene restringitur ad vnum.

1 **Nominatim.** ℂ †No. ꝙ lʒ nõ exprimatur aliqđ de illis q̃ttuor inuẽtis ad demonstrandũ ꝑsonã de quib⁹.in.l.p̃cedẽti sed solũ nomẽ appellatiuũ fili⁹ si nõ habeat nisi vnuʒ sufficit:q2 nõ põt referri nisi ad illũ. Itẽ ꝙ si hẽbat plures nõ sufficit q2 nõ refert̃ nisi ad vnũ ⁊ qs sit ille nõ apparet ⁊ sic oẽs hñtur pro p̃teritis ⁊ testm̃ erit nullũ.⁊ ista est benignior interp̃tatio q̃ dicere ꝙ oẽs censeant̃ exheredati.⁊ sic no. ꝙ fauor filioꝝ p̃fertur fauori testa.nã fauor test.exigeret vt oẽs cen
2 serentur exheredati.ad hoc vt testm̃ valeret. ℂ †Primũ dictũ huius.l.inducitur ꝑ Bar.ꝙ si testator fecerat primo vnũ testm̃ tm̃ cũ clausula derogatoria postea facit aliud ⁊ dicit velle illud valere nõ obstante quocũqꝫ alio testõ ꝙ tollit̃ p̃mũ lʒ de illo non sit facta specialis mẽtio sed gñalis q2 non põt referri hec gñalis nisi ad vnicũ:secus si p̃i⁹ fecisset plura testamẽta . tunc enim requireret̃ mentio specialis de illo in quo ꝯtinet̃ clausula derogatoria puta nõ obstãte quocũqꝫ alio testamẽto etiam si in eo cõtineatur derogatoria clausula ista eñ dicitur mentio specialis.si aũt vt ista verba nõ cõtineant̃ sed solũ nõ obstante alio testõ d̃r mẽtio gñalis que nõ sufficit si p̃cessẽrant plura testamẽta.⁊ ita itelligit.l.si qs in p̃n.cũ ibi no.j.de leg.iij. ſʒ si nõ p̃cessit nisi vnũ sufficit ꝑ hãc.l. Istud dictũ nõ est verũ ⁊ Ang. ip̃m rep̃hẽdit.⁊ ego ẽt nõ viso Ange.diu est ꝙ cõsului cõtra
b rium in ciuitate senarũ.[b] q2 si ista opi.esset vera nunq̃ requireret̃ sp̃alis mẽtio.q2 nunq̃ põt procedere nisi vnicum testm̃ validũ.si eñ mille fecisset ꝑ vltimũ oĩa sunt sublata. vt insti. q mo. testa.infir.§.potiore si ergo postea fiat aliud cũ mẽtione gñali nõ põt referri nisi ad illud:⁊ tñ cõiter tradit̃ doctrina ꝙ req̃rit̃ specialis mẽtio.vt.d.l.si qs.in p̃n. Preterea nõ potest pl⁹ operari ista mẽtio gñalis q̃ singularis sed si dixisset velle illud preualere non obstante alio testamẽto facto tali die ⁊ in presentia talium testiũ hoc nõ sufficeret nisi etiã fieret mentio de clausula derogatoria puta ⁊ nõ obstãte aliqua clausula derogatoria ibi contenta per glos.no.que est.in.l.si mihi ⁊ tibi.§.in legatis. j.de leg.j.que incipit:nisi expresse in fi.que requirat vt fiat mẽtio non solũ de testamento precedenti.sed etiã de eius qualitate id est de clausula derogatoria per modũ quẽ dixi.ergo multominus sufficit generalis mentio dicendo nõ obstante quocũqꝫ alio testamento nisi dicam etiã si cõtineat clausulã deroga
3 toriam. ℂ †Ex scdo dicto no. ꝙ nomẽ appellatiuũ ꝓlatuʒ in singulari numero in materia odiosa nõ cõp̃hẽdit nisi vnum: secus in materia fauorabili vt in glo.per.l.si quis ita.§.si filio. s̃.de testa.tu.⁊ ideo si quis hñs plures filios dicat instituo filium meuʒ censetur omnes instituisse per illam.l.⁊ per.l. plʒ.j. eo.vbi si instituat posthumuʒ censet̃ bene instituisse oẽs posthumos qui postea nascent̃:⁊ loquitur hic qñ habebat plures fi
4 lios iam natos. ℂ †Quid autẽ si exheredat posthumũ nasciturum an censet̃ exheredasse oẽs qui nascent̃ glos.j.e. plʒ q̃ incipit nõ mirabile in fi.videt̃ tenere ꝙ sic per.l.iij.§. pe.j.tit.j. alij reprehendunt q2 nõ est dare rõnem diuersitatis inter iam natos ⁊ posthumos vt in primo casu comprehendant vnũ tantũ in secundo oẽs.nec obstat ille.§.pe.q2 debet intelligi qñ vnus tãtum fuit nat⁹ secus si plures ꝑ hãc.l. ℂ Ultimo quero quid si nõ habebat nisi vnum ⁊ fuit vsus verbo pluralis numeri puta exheredo filios meos r̃ndeo sufficit vt est casus.j.e.l.ti.⁊ sic numerus singularis non extẽdat̃ ad plures in materia odiosa numerus tñ pluralis bene põt restringi ad vnum vt ibi.
2 ℂ Per expressionem nominis matris redditur persona certa sicut per expressionem nominis patris.
Quod aliquãdo reddatur persona certa per expressionem nominis filij qñ filius fuit nobilior q̃ pater.
3 Cautela pro hñtibus filios bastardos vt eos instituãt sub nomine matris et qualiter.
Quod tũc si mater hẽbat maritũ q secũ ꝯuersabat̃ ꝑsumat̃ cõceptus ex marito lʒ ꝓbet̃ ꝙ testator cõuersabat̃ cum illa.
4 Quod ista verba tu es vnus latro vel gladiator seu homicida dicant̃ verba iniuriosa lʒ nõ descẽdat̃ ad speciẽ q2 nõ d̃r quẽ occiderit ⁊ sit iniuria verbalis.
Si opponatur ꝯtra ꝓductũ in testem ꝙ est criminosus an admittatur ad testificandũ de iure canonico.
5 Quod ista vba tu es bastard⁹ sint ĩiuriosa ⁊ qđ ĩ vltramõtanis.
1 **Et si pepercerit.** †No. ꝙ lʒ nõ exp̃sserit aliqđ de illis q̃ habent̃.in.l.j.nec appellatiuũ nomen fili⁹ de quo in.l.ij.sed dixerit exheredo natũ ex tali muliere ad huc sufficit si ex hoc redditur ꝑsona certa q2 nõ erat nisi vnus ⁊
2 illa erat vxor vt in gl.ij. †Ex hoc no. ꝙ ꝑ exp̃ssionẽ nominis matris redditur ꝑsona certa sicut ꝑ exp̃ssionẽ noĩs patris s̃m Bar.⁊ plures sunt q denominantur a matre potius q̃ a patre Aliqñ aũt reddit̃ ꝑsona certa per expressionem nominis filij

a ℂ Sufficit.vide d.ant.i.c.ij.d ob. libe. bar.in.l.de mõstratio.j.d cõdi.et demõ.et in l.libelloꝝ de accu.⁊p.d.alex.hic

b ℂ Senarũ.vide per eundeꝫ cõsi. cccl xiiij.⁊ vide ĩ apostil.ad Bar. in.l.si qs.in p̃nc. vbi veritatẽ colligere poteris.

qñ filius fuit nobilior q̄ pater. vt si diceretur talis pater domi ni Jo.an.vel.d.Bar.vt in.l.j.§.casum.ff.de postu. ꝛ ibi Bald. me audiente allegabat ad hoc illum tex.†Et per istum tex. po test sumi cautela ad illos qui hñt bastardos vt instituant sub nomine matris puta instituo talē filium talis mulieris et non dicat filiū suum nec ex inspectione testamēti reddatur īstitutio nulla:naʒ qui vellet dicere eā nullā habebit necesse probare q̄ ille fuerit filius bastardus testatoris ex quo testator ipm̄ non appellauit filium suum ꝛ hoc erit difficille.nam si illa habebat maritum qui secū cōuersabatur videtur impossibilis ꝓbatio quia p̄sumitur cōceptus ex illo marito lʒ ꝓbetur q̄ ille testa tor cōuersabatur cū illa vt est casus.in.l. miles.§. q ꝓpter.ff.de adul.si aūt maritus erat absens ꝛ sic nō poterat esse filius illi⁹ bene probaretur filius testatoris si probaretur conuersatio ei⁹ cum illa[a] per ea que no.gl.in.c.michael.de fi.p̄res.quā omnino vide.†Item no.ſm Bar.q̄ ista vba tu es vnus latro vn⁹ gla diator vel homicida dicuntur verba iniuriosa lʒ nō descendat ad spēm qꝛ nō dicitur quē occiderit vel de quo fuerit latrocina tus ꝛ sic puniret de iniuria verbali si statutū imponeret penaʒ pro quolibet verbo iniurioso.vt.l. apud labeonē.§. quītū.de iniu.ꝛ hoc colligit hic in ver.cōnitio.de hoc dic vt no. per eun dem Bar.in.l.turpia.de leg.j.Si tñ opponeret cōtra aliquem ꝓductū in testē q̄ nō debeat recipi qꝛ criminosus nō admittit ad testificandū de iure canonico:vt in.c.testimoniū.de testi.nō sufficeret stare in verbis ḡnalibus sed descendendum esset ad spēm[b] vt in.c.p̄sitium.de testi.lib.vj.ꝛ in.c.pia de excep.eo.lib. †Itē no.dū dicit ꝛ si ex adulterio q̄ ista verba tu es bastar dus sunt verba iniuriosa ꝛ puniret quis tanq̄ de iniuria ver bali qꝛ est quedā infamia saltē facti vt not. Azo in summa de naturali.libe.Ultramō.tñ nō reputāt sibi ad iniuriam ꝛ mul ti faciūt se vocari elbordo.In glo.que incipit valet ibi so.h stetit in genere ibi in spē.vel dic q̄ ibi ista fueruntverba prola ta in actu fauorabili.s.in legato ꝛ sic repugnant materie ī qua prolata sunt ideo nō vitiant hic in actu odioso.s. in exhereda tione cui nō repugnant ideo nō vitiant.vt ibi no.

a Cū illa.vide ī c.trāsmisisse.per and. sicu. cōsilio lxix.iiij.li.

b Speciē.idem lʒ lu.ro.cōsilio cclxxviij.

Pure. †Si aūt fiat sub cōditione distigue an sit ptāti ua ꝛ vr̄ valere sicut valet institutio filij sub tali cōditione.l.su⁹ quoq̄.de her.insti.ꝛ.l.fi.de condi.insti. si autem casuali vel mixta nō valet etiā si sit talis que tacite inerat puta exheredo filium meuʒ si institutus adibit hereditatem. vt.j.ꝓ xi.§.ver.queādmodū.qꝛ non exprimitur per eum modū p quē inest vt ibi dicam.habetur ergo tūc pro preterito:ꝛ sic testamē tum erit nullū.Sʒ opponitur q̄ valeat exheredatio sub cōdi tione.vt.l.si pater.C.de insti.ꝛ sub.So. ibi sub ꝯtraria ꝯditio ne fuerat exheredat⁹ vnde in oēm euentū reperit se vel institu tum vel exheredatū ꝛ hoc sufficit.secus quādo institut⁹ tm̄vel exheredatus tantū sub conditione casuali vel mixta vt hic.

2 Clausula in legevel statuto quādo referatur ad omnia ca pitula legis vel statuti.

3 Ad confirmationem exheredationis requiritur aditio heredi tatis.ꝛ si facta sit sub ꝯditiōe quisquis mihi hr̄s erit an valeat.

Filius. †Exheredatio facta intra plures personas eiusdeʒ gradus illū gradū tantū redditvalidū nisi sit facta a persona certa eiusdeʒ gradus qꝛ tunc nō valeret sicut si fiat sub conditione si institutus adibit.h.d.primo. Iteʒ facta ante omnes gradus vel intra vnum gradū et alterū cen setur facta ab omnibus gradibus:ꝛ omnes gradus reddūtur validi hoc secūdo.Idē si fiat intra gradus institutiōis vel sub stitutiōis vulgaris.hoc tertio ꝛ vltimo vsq̄ ad.§.fi. q incipit:si ita.Et diuide ī tres partes vt in summario.scda ibi ante here dis tertia ibi in eo.Adde aliū casuʒ qui hic nō ponit qñ fit post oēs grad⁹ qꝛ refert ad oēs vt.C.e.tit.l.j.†Et isti tex.sunt no.qñ in aliq̄.l.vl̄ statuto ꝯtinet aliq̄ cl'a:ꝛ dubitat an referat ad oīa capl'a.l.vl̄ statuti nā si ꝯtinet ītra vnū capl'ʒ ad illō solū refert: vt ī h̄ primo.§.cū gl.si āt aūvel post oīa capl'avel itervnū ꝛ aliō refert ad oīa vt ī isto.§.aū hr̄dis qō ꝓseq̄re.vt no.Bar.in.l.ta lis scriptura de leg.j.aū fi.ꝛ.l.ꝓtor.§.eritq̄ dn̄a.j. vi bo.rap. ꝛ in.c.ij.regris.de appel.ī isto.j.§.fili⁹ ibi erit a toto gradu sub mot⁹ qꝛ mediū cōiter se hʒ ad extrema.ꝛ iō vr̄ a toto gradu sub mot⁹ ſm Dy.lʒ a sequenti gradu substitutionis vulgaris non censet submot⁹ postq̄ facta fuit intra gradū id est inter vnam personā ꝛ alteram eiusdem gradus.vt in gl.j.sequens gradus erit nullus.vt.j.eo.§.a primo nō sic in sequenti.§.ante heredis. In tex.ibi nisi forte ab vni⁹ persona.intelligo istuʒ ver.quā do plures erant instituti ꝛ ab vno ipsorum fuit filius exhereda tus vt tūc dicat exheredatus a persona nō a gradu ꝛ sic nonva leat tanq̄ inepta ꝛ hic etiam colligit.j.de cōtratabu.l. nō puta uit.§.si ab vno.Si autē esset vnus tm̄ institut⁹ ꝛ ab ipso filius esset exheredatus non esset inepta sed censeret poti⁹ exhereda tus a gradu q̄ a persona.tex.est non cauillādo.in.l. si a p̄mo.in prin.j.e.quia nō est credēdū q̄ elegerit viā p quā possit ei⁹ iud i ciū ipugnari.s.q̄ voluerit exheredare a psona ꝛ nō a gradu.lʒ qñ sunt plures persone ꝛ exheredat ab vna nō pōt dici q̄ vo luerit exheredare a gradu.ꝛ istō puto fuisse de mēte gl.q̄ icipit hoc adiecto.nam tūc reperitur preteritus a gradu ideo nō va let.†In tex.ibi quisquis mihi heres erit.ista vba exponun tur id est si aliqs erit mihi heres ꝛ sic si institutus hereditatem adibit.vnde est cōditionalis ideo nō valet.vt.s.§. pure nec ob stat q̄ ista cōditio inerat etiā si nō fuisset exp̄ssa qꝛ nō valet ex heredatio nisi adeatur hereditas.vt.l.filiū.§. sed cū exhereda tio.de contratab.j.nā imo valet ꝛ est in rerum natura lʒ requi rat aditio ad ꝯfirmationē eius vt ibi.lʒ si exprimitur ista cōdi tio anteq̄ adeat hereditas nō dicitur exheredatus quia cōdi tio impedit originē act⁹.vt.l.cedere diem.de verb.sig.ꝛ sic ante aditā hereditatē est preteritus ergo institutio est nulla ꝛ p con sequens nec pōt adiri hereditas ex institutione que nonvalet. sic ergo iste testator voluit impossibile.s.q̄ iste filius esset exhe redatus post aditā hereditatem ꝛ nō ante q̄ hereditas posset adiri sed ista simul stare nō possunt q̄ nō sit exheredatus āte ꝛ q̄ possit hereditas adiri qꝛ si nō est exheredatus ante nō vʒ in stitutio tanq̄ ab ea fuerit filius p̄teritus ergo nō pōt adiri. et hoc voluit tex.in fi.ſm Dy.qui hoc voluit in effectu.

2 Gradus substōnis vulgaris an habeat depēdētiā a gra du institutionis.

3 Codicilli lʒ rūpant rupto testō qñ testm̄ valuit a principio.si tñ testamentū a principio fuit nullum non sunt nulli codicilli.qꝛ non inceperūt habere depēdētiā ab eo sicut qñ factū eēt testm̄.

4 Quod p aut.ex cā conseruentur legata etiam qñ institutio va luit a principio sed ex postfacto fuit irritata.

5 Si testator confitetur in testō se teneri vxori in cētū ꝓ dote quā recepit ipsa p̄nte ꝛ acceptante.ꝛ mādat eā sibi restitui.ꝛ postea reuocat testm̄ qō a principio valuit vel efficiat irritum. tamen dicta confessio non irritatur.

Si ita. †Testm̄ pōt incipere a gradu substitutiōis vulgaris.si p̄cedēs gradus īstitutiōis erat nul lus ad hoc semp allegatur.nō ergo est necesse ad hocvt valeat substitutio vulgaris exp̄ssa q̄ adeat hereditas ex institutione vt hic pʒ imo tunc potius perimeret substitutio nō sic in sub stitutione vulgari tacita qō dic vt subtiliter not.in.l.apud iul. §.idem iul.j.ad treb.In tex.ibi exordiū capere:qꝛ scōs gra dus dʒ potius primus q̄ scōs postq̄ primus erat null⁹ ꝓpter preteritionem vt in si.habet.in.l.ij.ff.q po.in pig. ha. †In glo.j.ibi ꝛ secundus pendet ex eo.ista glo.subtiliter loquitur ꝛ semper allegatur tamē nō videt ponere bonā rōnē:qꝛ gradus substōnis vulgaris nō pōt dici habere dependētiā aliquam a gradu institutionis qꝛ si haberet depēdētiā sequeret q̄ quali tercūq̄ gradus instōnis deficeret puta qꝛ nō adiret hereditas vel institut⁹ efficeret incapax anteq̄ adiret deficeret substitu tio vulgaris sicut deficeret legata q̄ ꝓprie hñt dependētiā.l.eā quā.C.de fideicō.ꝛ tñ in ꝯtrariū est veritas naʒ imo efficit tūc loc⁹ substitutioni vulgari.Dic ergo rōnē qꝛ qñ p̄teritus est iā nat⁹ a primo gradu tūc cū sit null⁹ hereditas verlat in scōo gradu lʒ ab illo est exheredat⁹ ergo nō pōt filius ab illo auferre sed qñ p̄terit⁹ est postbum⁹ a p̄mo gradu tunc cū valeat anteq̄ nascat. vt.j.ti.j.l.iij.§.ex his tūc hereditas verlat in p̄mo gradu:si er go postbum⁹ nascat ꝛ rūpat illū.tūc qꝛ in illo reperit heredita tē eā ad se trahit qꝛ nō dʒ rūpere ad ꝯmodū substituti lʒ ipsius met rūpētis.ꝛ hoc voluit tex.in.l.ꝯtra dū dicit rūpēdo locū sibi faceret.q.d.nō alteri nō ergo est hoc rōne dependētie.ꝛ iō si aū natiuitatē postbumi prim⁹ grad⁹ efficeret irrit⁹ alia rōne:vt qꝛ decederet intestat⁹ tūc hereditas iciperet deuolui ad sequētem gradū.ꝛ si postea nasceret postbum⁹ qꝛ non repiret eā in p̄mo gradu a quo fuit p̄terit⁹ nec ipʒ rūperet postq̄ fuerit irrit⁹ effe ct⁹ p mortē talis postbum⁹ eēt exclusus:ꝛ nō haberet locū.l.nā ꝛ si sub cōditiōe.§.fi.cū p ei⁹ natiuitatē nō rūpat sequēs grad⁹ a quo fuit exheredat⁹.casus est.l.j.§.si vēter.ver.p ꝯtrariū.j.de vē. in pos.mit.Probat aūt dicta rō.j.de ꝯtab.l.nō putauit.§.a pri mo.Sʒ ꝯ de illo eodē.§.vbi iā nat⁹ erat p̄terit⁹ a p̄io casu ꝛ ex heredat⁹ a scōo:ꝛ tñ ibi dicitur q̄ preteritus hʒ ꝯtab. ꝯ institu tos ī p̄io gradu si viuūt vel ēt si viuebāt tpe mortis.ꝛ ista ꝯta. dʒ eē alicu⁹ effect⁹.s.qꝛ p eā aduocāt hereditatē. ꝛ si hoc est sub stituti in scōo gradu nihil hēbūt.ergo frustratori⁹ erit secūd⁹ grad⁹ lʒ nō sit rupt⁹:qꝛ ab eo fuit exheredat⁹ cui⁹ ꝯtrariū īnuit iste tex.s.q̄ ab illo incipit testm̄. So.intellige illū text.in iam nato p̄terito q iā erat emācipat⁹ cui⁹ p̄teritio nō reddebat p̄mū gra dum nullum.ꝛ si hereditas verlabat in eo ꝛ ab ipso incipiebat testm̄ lʒ p ꝯtab.hereditas auferret ab illo gradu:ꝛ ita itelligit ibi Bar.ꝛ idē si instituti in primo gradu viuebāt tpe mortis.lʒ postea aū aditā hr̄ditatē sint mortui.ꝛ aū itētatā ꝯtab.qꝛ cuʒ a princi.primus gradus fuerit aliqs ipo iure.licet posset expu

gnari per cõtratab. quia incipit cõpetere ius cõtratabulandi ipsi p̄terito lz postea efficiat̃ irritus per mortẽ institutoꝝ non deuoluitur hereditas ad sequentem gradum cum preiudicio preteriti vt sibi auferatur cõtratabulas que sibi incepit competere: ⁊ ideo adhuc censet̃ versari hereditas in p̄mo gradu quousq̃ p̄teritus potest contratabulas intẽtare. hic est verus intellectus illius. §. sed qñ preteritus erit in potestate ab ipso p̄ncipio primo gradus a quo erat preteritus erat nullus ⁊ sic hereditas nunq̃ versata fuit in illo gradu vnde tunc non dabitur sibi contratabu. nec cõtra primũ gradum in quo non versatur hereditas: nec contra secundũ a quo nõ fuit p̄teritus sed exheredatus qꝛ exheredato non datur contratabu. ¶ †Not. tamen istam glo. que facit ad plura. primo ad id quod no. Dy. ⁊ Bar. post eũ in. l. legata inutiliter de leg. j. ꝙ lz rupto testamẽto rũpant̃ codicilli qñ testamentũ valuit a principio vt. l. j. C. de codicilis: qꝛ inceperunt habere dependentiam ab eo si tamen testamentũ a principio fuit nullũ non sunt nulli codicilli qꝛ nõ inceperunt ab eo dependentiã habere sicut quãdo factũ esset testm̃ l. si quis cũ nullum de iure codicil. ⁊ ita tenent doc. predicti licet non allegent istam glo. contra eos tñ videt̃ glo. ordi. in. l. quidã referunt de iure codicil. ꝙ etiam si testamentum sit a prin. nullum ex quo tñ factum fuit: codicilli tanq̃ depẽdẽtes ab eo sint nulli lz secus si non esset factum. plus tamen placet. vt. s̃. dixi. licet predicti doc. illam glo. non allegent. ¶ †Et facit etiã ista glo. pro opi. illorum qui tenẽt ꝙ per aut. ex causa. non cõseruãtur legata quãdo institutio non valuit a principio sed ex postfacto fuit irritata per querelã qꝛ exheredatio fuit valida puta cum causa iusta sed non fuit probata qꝛ inceperũt habere pendentiã sed habeat locum qñ a principio institutio fuit nulla qꝛ fuit filius exheredatus vel preterit⁹ sine iusta causa a patre. cõmuniter tamen tenetur contrarium ꝙ habeat locum vtroq̃ casu. nam conseruatur autoritate illius aut. que potuit hoc facere. licet semel inceperint habere dependentiam ab institutione que irritata est. † Item facit ꝙ si testator confitetur in testamẽto se teneri vxori in centũ pro dote quã recepit ipsa presente et acceptante ⁊ mandat eam sibi restitui si postea reuocatur testamentum quod a prin. valuit vel efficiatur irritum dicta confessio reuocet̃ tanq̃ inceperit habere dependentiam. secus si a p̄ncipio testamentum fuit nullum quia valebit vt confessio inter viuos. Contrarium tamen est verius quia etiam si valuit testamentum talis confessio non dicitur habere dependentiam ab eo quod patet quia non querebat cõfirmationez per adiectionem hereditatis. sic nec alius ꝯtractus cõtentus in testamẽto vt donatio causa mortis vel iter viuos imo cõfirmat̃ sola morte vt no. C. fami. her. l. filie ⁊ l. post legatũ. §. q mortis. de his q. vt indi. ꝑ glo. ⁊ sic potest stare per se. de hoc no. in. l. generaliter C. de non nu. pec. ¶ In gl. seq. super ver. solo in fi. ibi tu potes dicere dic melius ꝙ his tribus casibus potest habere locuz qd̃ hic dr̃ vt exhr̃datio cẽseat̃ facta a solo gradu substitutiõis vulgaris. s. qñ ẽ facta ĩtra gradũ vcz ĩter vnã ꝑsonã substitutã ⁊ alterã sicut em̃ qñ est facta ĩter vnũ ĩstitutũ ⁊ alterũ non refert̃ ad substitutionẽ vulgarẽ. s̃. e. l. §. fili⁹. ⁊ ibi no. ĩ gl. ita nec ecõuerso vt hic. Scd̃o qñ testator exp̄sse dixit exheredo filiũ meũ a scd̃o gradu. nã nõ ĩtelligit̃ exhr̃dat⁹ a p̄mo. Tertio qñ vn⁹ tm̃ erat institutus puta titius ⁊ testator dixit exheredo ipsuz a titio. nã intelligitur exheredasse a toto gradu nõ a persona. ⁊ idẽ si substituisset plures exheredasset ab omnibus. vt. j. e. l. si a primo. et dixi in. d. §. filius. si autem ab vno ex substitutis. tũc exheredatio non valet tanq̃ facta a persona nõ a gradu vt ibi dixi per. l. non putauit. §. si ab vno. j. de contratab.

2 ☞ Qui instituit ventrẽ vxoris sue q̃ erat pregnans. vel simpliciter instituit posthumum ⁊ sciebat vxorez pregnantem censetur censisse solũ de illo qui nascetur ex illo partu.

3 Quando instituit ventrẽ vxoris: tũc etiam si plures nascantur simul omnes censentur instituti. ⁊ quid in exheredatione.

1 Placet. † Qui potest habere posthumũ naturaliter vel ciuiliter põt posthumũ instituere. sec⁹ in eo q nullo modo põt habere. item ĩstitutio posthumi simpliciter facta trahitur ad omnem posthumum quez testator ex quacunq̃ vxore presenti vel futura potest habere. h. d. vsq̃ ad. l. si filius. Et postq̃ tractauit de exheredatione qualiter fieri debeat. ⁊ sic de vna parte rubrice. hic incipit tractare de alia parte. s. de institutione. ⁊ circa institutionẽ iam nati non occurrit dubitatio sed circa institutionem fiendaz de posthumo occurrit duplex dubitatio. Una est si testator instituit extraneum in aliqua parte ⁊ posthumuz nasciturũ in alia parte ad hoc vt ꝑ ei⁹ natiuitatẽ testm̃ rumpatur de quo posthumo intelligit̃. Quid em̃ si testator nõ habeat vxorẽ ⁊ iuriscõsul. determinat vt videat̃ ĩstituisse nasciturũ ex q̃cũq̃ vxore quã postea suscipiet: ⁊ ꝓbat duob⁹ modis ꝙ nõ vitiet̃ institutio lz vxorẽ non habeat. qꝛ sufficit ꝙ habere possit alias sequeret̃ ꝙ etiam si haberet vxorẽ nõ valeret institutio posthumi cũ possit eam dimittere ⁊ aliam recipere. Item ꝓbat qꝛ posito ꝙ habeat nõ solum videt̃ instituisse nasciturũ ex ea: sed ex quacũq̃ alia quã postea recipiet. ergo etiam si nullã habebat idem debet esse vt videat̃ instituisse nasciturũ ex illa quã recipiet. Aliud dubium deciditur in. l. sed est quesitũ. Quid si testator erat talis qui nõ poterat naturaliter posthumũ suscipere ⁊ adhuc dicit̃ valere institutionẽ posthumi si erat talis qui saltẽ poterat habere ciuilẽ posthumũ puta adoptiuũ sec⁹ si nec ciuilem vt in castrato. h. d. ¶ †Et per istã. l. in fi. quidã disputãdo tenuerũt vt refert Jo. an. in addi. spe. ti. de testa. sup rubrica: ꝙ si quis instituat ventrẽ vxoris sue q̃ erat p̄gnans non solũ videtur instituisse illũ qui tũc erat in vtero sed quẽcũq̃ aliũ q postea ex illa vxore nasceturvel etiam ex alia ⁊ sic nõ poterit dicere se preteritum nec rumpere testm̃ breuiter glos. que est in. l. seq. ideoq̃ videtur determinare contrariũ[a] qꝛ intelligit istaz. l. qñ instituit posthumũ simpliciter nõ referendo se ad certum ⁊ determinatũ sed in casu isto qñ dixit instituo vẽtrẽ vxoris mee videtur se restrinxisse ad illuz qui tunc erat in vtero. quinimo videtur ꝙ etiam si dicat simpliciter instituo posthumũ mihi nasciturũ si sciebat vxorẽ pregnãtẽ censetur sensisse solũ de illo q nascetur ex illo partu. ⁊ qꝛ ista. l. placet dz intelligi qñ ignorabat vxorẽ pregnantẽ. qꝛ tũc nõ habuit respectũ magis ad vnũ q̃ ad alium. †Et adde ꝙ in primo casu qñ instituit vẽtrem vxoris etiam si plures nascantur simul oẽs cẽsent̃ instituti per. l. q filiabus. §. j. de leg. j. sicut si nascerent̃ diuersis temporibus vt hic. ⁊ vide in cõsilijs dñi Fede. de senis. xlj. alias. xlij. vbi h̄ tangit. ¶ Oppo. in glos. que incipit: no. ꝙ institutio facta de posthumo in singulari non trahatur ad omnes posthumos nascituros ad primũ tantum. vt. l. boues. §. hoc sermone de ver. sig. glo. dicit ꝙ est speciale hoc casu cõtra illã regulam de qua hic ⁊ hoc duplici fauore. s. institutionis que est fauorabilis ⁊ testamenti vt non rũpatur preteritione posthumi sed cõtra ꝙ non sit speciale fauore institutionis sed solũ fauore testamẽti ne rũpatur qꝛ idẽ esset in exheredatione si qs exheredaret posthumum sibi nasciturum. naz omnes censerentur postea exheredati q postea nascẽtur. vt. j. titu. j. l. iij. §. pe. glo. fatet̃. ⁊ sic vr̃ se ipsaz corrigere in eo qd̃ p̄mo dixit fauore ĩstitutionis. Doc. tenent ꝯriũ cõmuniter ꝙ exheredatio facta de posthumo ĩ singulari nõ cõprehẽdat nisi vnũ ꝓpter eiusdẽ odiũ lz fauor testamẽti esset ꝙ cõprehẽderet oẽs ne p̄teritiõe rũpat̃. ꝑ. l. ij. in fi. s̃. e. nã si hoc est in iam natis ꝙ si exheredet filiũ nõ cõprehendũtur oẽs vt ibi. eadẽ ratio est in nascituris. in hoc tñ nõ est differẽtia qꝛ in iã natis cũ nõ ꝯstat de quo senserit nec est ratio quare magis de vno q̃ de altero lz voluerit exheredare vnũ redditur exheredatio nulla rõne incertitudinis. vt ĩ. d. l. ij. ĩ fi. ac si null⁹ esset exheredat⁹: sed qñ exheredat posthumũ tũc si nascerentur plures eodẽ vtero idẽ eẽt. sz si nascant̃ diuersis tp̄ib⁹ vz exheredatio in p̄rio: nõ in sequẽtib⁹ qꝛ vniuersale ẽ ꝙ si senserit d̃ p̄rio nascituro. vt. d. l. boues. §. h̄ sermone ⁊ adde qd̃ no. j. de re. du. l. vtrum. in p̄n. per Bar. hodie exheredatio posthumi nõ vz qꝛ requiritur causa ingratitudinis quã posthum⁹ nõ põt cõmittere vt no. in. l. si quis in suo. C. de inoffi. testa.

[a] ¶ Determinare ꝯriuz. adde ꝙ do. Alexã. dicit opi. Joã. an. verissimã ꝑ quam alle. old. ꝯsi. cxxij. tu vide Ange. ꝯsi. lj. ⁊ diffusius hic in apostillis ad Bar.

2 ☞ Testamentũ in quo fili⁹ in potestate est p̄terit⁹. est nullum ⁊ qualiter procedat. ⁊ nu. 4.

Qd̃ non reconualescat lz p̄teritus moriatur viuẽte testatore. et quãdo reconualescat ⁊. nu. 8.

3 Qd̃ nõ tollat primũ validũ ⁊ qual'r ⁊ qñ ꝓcedat: ⁊ nu. 10. ⁊. 11.

4 Contratabulas quãdo detur. ⁊ nu. 5.

5 Qd̃ non expediat dicere testm̃ esse validũ aliquo iure ad hoc vt detur cotratabu.

Quare fuit necessariũ dare filio in potestate contratabulas. cũ possit dicere nullũ. ⁊ que sit vtilitas. nu. 7.

6 Repudians si referat verba ad hereditatẽ tollit̃ ius di. nullũ: ⁊ etiã cõtratab. sz si ad solũ ius di. nul. non tollitur contratab.

7 Annus q dat̃ ad bonorum pos. petẽdã est vtilis. ⁊ sic nõ currit ignorãti. nec aliter impedito petere. sz tp̄s. xxx. annorũ datum ad dicendum nullũ. est continuũ ⁊ currit ignoranti ⁊ impedito.

8 Filius in potestate intentãdo cõtrata. nõ est deterioris ꝯditionis q̃ si diceret testamentum nullum.

9 Dicta in posthumo ⁊ iam nato preterito vt per eoꝝ mortẽ cõfirmat̃ testamẽtum. an ꝓcedãt in casu huius legis. qñ precedebat aliud testm̃ validum. ⁊. nu. 8.

1 Si filius. † Secunduz testamentũ in quo filius est preteritus non rumpit primũ in quo erat institutus vel exheredat⁹. etiaz si p̄teritus decesserit viuente testatore cũ sit nullũ. nec reconualescat in p̄iudiciũ p̄mi. h. d. Et postq̃ iuriscõsultus tractauit de duab⁹ ꝑtib⁹ rubrice. s. de exheredatione vel ĩstitutiõe

tractat hic de tertia.s.de preteritione quia reddit testamentū nullū si filius erat in ptāte. ¶ †No. tria primo testm̄ in quo filius in ptāte preteritus est nullum.vt ptz dum dicit ꝙ ideo valet.ꝛ.ī.ti.j.l.j.ðꝛ ꝙ nullius est momenti. ¶ †Secūdo no. ꝙ nō reconualescit lȝ preteritus moriatur viuēte testatore. ¶ Tertio.ꝙ nō tollit primū validū ꝛ quodlibet istorū recipit oppositiones per quas dantur principia in ista materia que reputat̄ vna de principalioribus huius titu.ꝛ ꝓpter eam cōsueuit ista lex repeti. Glo.autem que est hic format tria contraria ꝛ duo prima concernunt vltimum notabile tertiū vero cōcernit secūdum. ¶ †Nunc ergo cōtra primū notabile extra glo.op. ꝙ nō sit nullum:qꝛ.l.cauetur ꝙ talis filius pōt illud testm̄ contratabulare.vt.ī.de lega.pre.l.si is qui.ꝛ cōtratabulas datur ad rūpendū qḋ est:ꝓpter hoc gl.que est in illa.l.si is qui dicit ꝙ tale testm̄ non est nullū nisi p̄teritus ipm̄ dicat nullum per.l.filio.ī.ti.j.ꝛ ꝓpter hoc qꝛ non est nullū anteꝗ̄ filius declaret dat̄ contratabu.vt rūpatur illa glos.cōiter non tenetur qꝛ imo est nullum etiā si filius non dicat nullum vt pȝ hic. ꝛ in.d.l.j.ī. titu.j. Item ptz quia defertur hereditas ab intestato. vt.l.fi.ī.e. sicut si nullū factū esset testm̄.si aliud testm̄ nō precedebat.vt.ī.si tabu.test.nul.ex.l.j.in fi.qḋ non esset nullum nisi filius declaret: quia quousꝗ̄ extat cā testati nō reperit̄ via cause intestati.vt.l. q̄diu de acqui.here. Nec ob.ꝙ datur cōtratabulas qꝛ illa non semper dat̄ ad rūpendū nisi qñ testm̄ non esset nullū. vt si esset preteritus emācipat⁹ quo casu valet de iure ciuili ꝛ rūpit̄ de iure pretorio per ꝯtab.lȝ qñ p̄terit⁹ est suus tūc qꝛ est nullū de iure ciuili contratab.non rumpit sed datur vt declaret̄ nullū de iure pretorio sicut est nullum de iure ciuili:ꝛ ista est veritas:ꝛ si hoc teneas effugies multas ambages ꝛ laberinthū resultātes ex multitudine opinionū nec est aliquis qui istū articulū hoc modo declaret. Bar.tñ in.l.si duobus in.§.si prius de cōtratabu.dixit illam glos.esse verā qñ in testō illo erant instituti venientes ab intestato vt tunc non sit nullū nisi filius dicat nullū per illū.§.si prius ꝛ sic ista.l.dȝ intelligi qñ non essent instituti venientes ab intestato sȝ ī.l.si duo.de leg.p̄.magis se restringit dicens ꝙ illa gl.est vera qñ essent instituti alij qui essent in eodem gradu cū preterito vt fratres sed certe neutrum dictū est verum:ꝛ primū dictū est contra tex.in.l.postbumus.§. idem et circa.ī.ti.j.vbi qñ sunt instituti venientes ab intestato testm̄ recōualescit. si preteritus moriat̄ viuente testatore et de equitate pretoria ergo si nō moriat̄ testm̄ est nullum etiam si preteritus nō dixerit nullū. Scōm dictū est contra tex.in.l. filio preterito.ī.ti.j.vbi erat institutus frater preteriti tñ ibi dꝛ ꝙ testm̄ nō valet lȝ recōualescat de equitate si fili⁹ approbet ꝛ ad.l. Barto. nescit rñdere lȝ de ipsa mētionē faciat:de illo.§. si pri⁹.tene ergo ꝙ quicūꝗ̄ sint instituti testm̄ est nullū etiā anteꝗ̄ filius dicat nullū. Nec ob.l.si duo.s.allegata dū gl.ibi exponit audiuit vel s̄m tab.petijt.nā p̄ma expositio nō est bona cū testm̄ sit nullū ꝛ ex testō nullo nō pōt adiri hereditas.scōa expositio pōt ꝓcedere vt possit peti s̄m tabulas.s.postꝗ̄ trāsiuit tp̄s contratabulādi.i.post annū nā ex tūc recōualescit de iure p̄torio vt possit peti s̄m tabu.vt.l.si impubes.§.fi.ad carbonia.lȝ ante lapsū anni nec de iure ciuili nec pretorio valeret.ꝛ sic non poterat peti s̄m tabu.vt.l.ij.§.expectādi de secun.tabu.ꝛ intelligēdo modo predicto remanet.l.si duo clara. lȝ Bar. vadat fantasticādo ꝛ etiā multi alij in intellectu illius.l. ¶ Sed oppo.scōo ꝙ imo non possit dari contratabu.si testm̄ sit nullū ipso iure per.l. qḋ vulgo.de contratabu.vbi habetur ꝙ ad hoc vt detur contratabu.debent esse tales tabule ex quibus posset obtineri hereditas si non daretur cōtratabu. In solutione huius cotrarij fuerunt infinite opi. Sed vera solutio est illa que colligitur ex gl. ibi posita ꝙ tabule debent esse tales ex quib⁹ circunscripto vitio preteritionis posset obtineri hereditas non datur cōtratabu.ꝛ si testm̄ caret solennitate testiū vel institutus esset īcapax tunc enim etiam si preteritus non esset filius ex tali testamēto nō posset obtineri hereditas.si ergo est p̄teritus filius nō dat̄ ꝯtratab.qꝛ nō expedit cū sit nullū ex alia causa qñ aūt esset nullū ex alia cā ꝗ̄ preteritionis tunc ꝓhibetur dari contratabu.q̄ datur ad declarandū nullū ipsum de iure pretorio sicut ius dicēdi nullū ad declarandū ipsum nullum de iure ciuili. ꝛ ista teneas tanꝗ̄ veritatē lucidā. Al's etiā infinitas doc.hic dederūt nā quidā dicūt tale testimoniū valere de iure p̄torio.ꝛ h̄ respectu expugnat̄ per contratabu.hoc est falsum.qꝛ s̄m hoc pretor sibijpsi contradiceret dū faceret primo ipsum valere ꝛ postea ipsum faceret expugnari. Preterea ius pretoriū nō emanauit ad validitatē testamēti.sȝ poti⁹ ad inualidandū si filius est preteritus vltra ꝗ̄ inualidet ius ciuile.nam ius ciuile solū inualidabat quando erat p̄terit⁹ filius in potestate ius pretoriū cōsiderans naturalitatem inualidat etiam si sit preteritus emancipatus quatenus in eo est remedium suum cōtratabulādi qḋ propter emācipatum principaliter introduxit extendit ꝛ porrigit etiam ad filium in potestate. Alij dixerunt tale testamētū lȝ sit nullum re.tamen non est nullum spe quia potest reconualescere filio approbante ꝛ contratabu. datur ad tollendum istam spē sed truffa est qꝛ non expediret dare cōtratab.sed sufficeret nō approbare. Bar.vltra omnes errauit in hoc articulo dicens ꝙ est nullum a principio.sed intentando contratab.reconualescit:quia filius censetur approbare vt ipsum reprobet ꝛ allegat.l.iij.§.fi.rem ra.ha. Sed certe diuersis respectib⁹ hoc potest contingere vt ibi.nā ibi appellando a sententia lata cōtra falsum procuratorē ratificat factum procuratoris vt pinde sit ac si habuisset mandatum ad litigandū sed nō ratificat factum iudicis imo impugnat:hic vero si procederet quod ipe dicit eodem respectu approbaret ꝛ improbaret qḋ stare non potest vt.l.vbi repugnantia:de regu.iur.nihil esset dicere approbare vt factum qm̄ ad ipsum non pertinet hoc an fiat vel non cum ꝛ sine voluntate sua fieri possit.vnde approbatio non potest esse nisi quantū ad tenorem vt approbet tanꝗ̄ sit factū.qꝛ hoc pertinet ad eū qui nō debuit preteriri sine voluntate. si ergo approbauit vt sic factum nō debet posse reprobare eodem respectu.ideo dictum suū ab omnibus reprobatur et merito. †Conclude ergo ꝙ nō expedit dicere testm̄ esse validū aliquo iure ad hoc vt detur cōtratabu.cum possit dari etiā si omnino sit nullū rōne preteritionis dūtaxat secus si esset nullū alia ratione.ꝛ hoc vltimo casu loquitur ista.l. qui vulgo. Sed quare fuit necessariū dare filio in potestate cōtratab.cū possit dicere nullum ꝛ hoc scōm remediū plenius est ꝗ̄ primum qꝛ ꝑpetuū: illud est annale. Rñdeo non fuit necessarium tñ est vtile:qꝛ excluditur a iure dicēdi nullū pōt intentare cōtratab. siue sit exclusus per sn̄iam qꝛ illud solū fuit intentatū cum sint iura diuersa ꝛ ex diuersis principijs orientia per.l.si actor.s. de iure iu.† siue per repudiationē dūmodo verba repudiantis ad ipȝ solum ius dicēdi nullū referant̄.vt.l.suū heredē.cum ibi not. C.de iu.delib.sec⁹ si ad hereditatē qꝛ tūc tolleretur vtrunꝗ̄ vt notat Bar.in.l.nec is.§.heres.ī.de acq.here.ꝛ facit qḋ no. glo. no.in.l.j.§.vidēdum.ī.de succes.edic.siue excludat̄ iure.xxx.an. iuxta no.in.l.lȝ.de iure delib.si tñ ignorabat sibi cōpetere bonoꝝ possessio.† qꝛ annus qui datur ad bonorum pos.petēdā est vtilis:ꝛ sic non currit ignoranti.vt.l.ij.ī.quis oꝛ.in bo. pos. ser.nec aliter impedito petere.l.j.cū ibi no.C.de rest.mili.sed tēpus.xxx.anno.est continuū:ꝛ currit ignorāti ꝛ impedito.l.sicut C.de p̄scrip.xxx.anno.lȝ ergo excludat̄ per lapsū.xxx.anno.a iure dicendi nullū:annus ad petēdū bono.pos.incipiet in die scientie postea superuenientis.ꝛ hec habent̄ et not.per Bald. multū notabiliter.C.qui admit.ad bono.pos.super rubrica.in vj.q.vbi ponit etiā plures alias vtilitates que sunt hodie ī bono.pos.dicens ꝙ lȝ nulla sit necessaria:tñ quelibet pōt esse vtilis:certe etiam necessaria est interdū:vt in emācipato preterito cū cā:qꝛ nō est hodie nullū:sed est necesse petere bono. pos. ꝯtratab.sicut olim vt no.per gl.in.l.si filius.s.de mino.secus si sine causa hodie.vt not.in aut.de here.ꝛ fal.§.exheredatos. et ista est communis sententia. Mihi tamē al's visum fuit:ꝛ videtur ꝙ preteritio facta cum insertione legitime cause habeat vī exheredationis:qꝛ apparet de volūtate defuncti ꝙ voluit filiū esse alienū a sua hereditate:ꝛ hoc dȝ sufficere sine alio adminiculo verboꝝ.vt.l.iij.C.de lib.prete.lȝ doc.teneant cōtrariū vt ptz ex no.p Bar.ī.ti.ꝑxi.l.filio preterito.in scōa pte.† Vltimo scias ꝙ filius in ptāte intētādo contratab.nō est deterioris conditionis si diceret testm̄ nullum.sicut em̄ tūc nō solueret legata ꝯiunctis p̄sonis.de quib⁹ in ti.de leg.p̄stā.ita nec nunc ꝛ hoc voluit illa.l.difficilis is g.e.ti.lȝ si non possit dicere nullum:vt emancipatus intentādo cōtratab.solueret ꝓpter iniuriā quā facit p̄toꝛ iuri ciuili expugnādo testm̄ illo iure validū cū emācipatū nō cognosceret:iō p̄toꝛ tēperauit edictum suū p aliud edictum vt saltem solueret legata cōiunctis personis:de qbus ibi.hodie vero illi non est necessarius:qꝛ expugnato testamento rōne preteritiōis vel exheredationis quocunꝗ̄ remedio iuris ciuilis vel pretorij debētur legata etiā extraneis per aut. ex causa. ¶ Contra scōm notabile oppo.ꝙ recōualescit postꝗ̄ preteritus mortuus est viuente testatore.ī.tit.j. postbumus. in p̄n.ꝛ istam oppositionē facit glo.in fi. So.ibi in postbumo preterito quo casu a p̄ncipio testm̄ fuit validū nec rumpitur nisi postꝗ̄ natus est.vt.ī.l.ꝑxi.in fi.ꝛ.l.iij.§.ex his.ī.ti.ꝑxi.vnde facilius recōualescit per mortem postbumi ptingentē in vita testatoris:secus si post mortē.vt no.ī.l.ꝑxi.in glo.que incipit:falsum.per rōnem q̄ colligitur ex gl.in.l.si testm̄.s.ti.ꝑxi.hic ī iā nato cuius p̄teritio reddit testm̄ ab ipo p̄ncipio nullū: vn̄ non ita de facili recōualescit. Sȝ cōtra extra glo.ꝙ idem in iam nato.vt.d.l.postbumus.ver.idem ꝛ circa. So. verū est si in testamēto sunt instituti venientes ab intestato:ꝛ preterit⁹ moriatur

uiuēte testatore:sed qñ pteritus est posthumus etiā si sint in-stituti extranei reconualescit:ꝛ vtroq₃ casu de iure tm̄ pretorio vt possit peti bo.pos.ƀm tabu.infra centum dies:nō de iure ciuili:ꝛ sic non poterit adiri hereditas.ꝛ isti etiam sunt casus in quibus etiā hodie bono.pos.ƀm tab.est necessaria. vt not.in.l. certum.C.vnde cog.Sed cōtra ꝙ non sit facienda differētia inter posthumū ꝛ iam natū nec inter institutos:per.l.filio preterito.ſ.ti.j.So.verum est qñ pteritus approbat expresse ꝛ post mortem testatoris nō loquitur de cōfirmatione que ꝓcedit ꝑpter solam mortem pteriti in qua est distinguendu₃.vt.s.dixi.

9 ¶†Ultimo querit an q̄ dicta sunt in posthumo ꝛ iam nato vt per eoꝝ mortē ꝯfirmetur testamētū ꝓcedant in casu huius legis qñ pcedebat aliud testamētū validum qñ eñ nō pcedebat clarū est.Glo.que est in.l.si quis eū.ſ.si.devulga.ꝛ pupil.vr̄ tenere ꝙ sic:ꝛ ꝙ cōfirmet ꝗtū ad hunc effectū vt possit ex eo peti bo.pos.ƀm tab.nō tñ vt rumpat primū testm̄:qm̄ ad hoc vt illud rūpatur requirit ꝙ scōm sit tale ex quo possit obtineri hereditas de iure ciuili.sed hic nō est ita:sed de iure pretorio tm̄:sed ius pretorium nō potest tollere testamentum validū de iure ciuili.ꝛ idem vult glo.in.l.cum in secundo.ſ.titu.j.Certe illa glos.que est in.l.si quis eum.dicit vnum quod est impossibile ꝛ intolerabile ꝙ scōm reconualescat:ꝛ ex eo possit peti bo. pos.ꝛ tñ primū nō tollit.nam ex hoc sequitur ꝙ testator decedat cu₃ duobus testamentis validis vno de iure ciuili.alio de iure pretorio:ex quoꝝ quolibet poterit obtineri hereditas : qđ esse nō potest in pagano:l₃ in milite sic:ꝛ ideo ponēdo ꝙ recōualescat necesse est dicere ꝙ primū tollitur.Nec ob. ꝙ scōm nō est validū nisi iure ptorio tm̄:nam sufficit ꝙ sit validum ꝛ sit vltimu₃ vt possit tollere primū magis validū:q₂ cu₃ vltimo concurrit volūtas defuncti.ꝛ in primo deficit ꝛ hoc pt₃ in.l. eius militis ſ.militia.de testa.mili.vbi ƀm validitatem iure spāli tollit primū validum de iure cōmuni rōne pdicta:l₃ ius cōmune sit validius q̄ ius spāle:iuxta no.in.l.j.C.si aduersus ven.in glo.pt₃ etiā in.l.hac ꝯsultissima.ſ.si qs aūt.C.de testa.Quid ergo dicemus.do.Ang.videt tenere ꝙ nō recōualescat quando precedit primū validū in preiudiciū eius:ꝛ sic illa.l.posthum⁹.in prin.ꝛ ſ.idē ꝛ circa.debet intelligi qñ aliud testamentū validū nō precedebat.in cōtrariū tamē facit:q₂ illud facit recōualescere:videlicet si mors preteriti superuenit viuente testatore. et sic anteq̄ testamentū esset cōfirmatum per mortē.vñ videt sufficere vt primū tollat:licet si superueniret post mortem: vt est in reconualescentia que fit per expressam approbationem preteriti q̄ nō potest fieri nisi post mortē.vt.l.si qñ.C.de inoffi.test. q₂ tunc nō tollit primū qđ erat per mortē cōfirmatū.ꝛ hec doctrina sumit ex no.per Bar.in.d.l.cu₃ in secundo.circa fi.ſ.titu.j.ꝛ ista vr̄ ve-

10 rior l₃ sit dubitabilis.¶†Nunc cōtra tertiū ꝛ vltimū notabile opp.extra gl.ꝙ imo istud secūdū l₃ inualidū tollat:primu₃:q₂ qñcunq₃ scōm est tale ex quo possibile est obtineri hereditate₃ tollit primū statim ēt si ex secūdo nō obtineat q₂ sufficit possibilitas vt est casus ī.d.l.cū in secūdo.ſ.ti.j.sed hoc est huiusmodi quia si preteritus vixerit post mortem testatoris ꝛ testamentū approbauerit ex tali testamēto pōt obtineri hereditas : per.l. filio preterito.ſ.ti.j.ergo primum statim tollitur.Sol. propter hoc dixit glo.in.d.l.cum in secūdo.ꝙ illa lex debet intelligi qñ secundum est tale ex quo possit obtineri hereditas de iure ciuili:secus si de pretorio tm̄.ꝛ hic est huiusmodi:q₂ per approbationem non recōualescit de iure ciuili:s₃ pretorio tm̄.ꝛ illa glo. semper allegatur:ꝛ idem vult glo.in.d.l.si quis eum.ſ.fi. Sed quidam tenent ꝙ reconualescit de iure ciuili.ꝛ Bald.nitit hoc defensare in.l.posthumo.C.de ꝯtratabu.nec est aliqua lex.q̄ vrgeat in cōtrarium.l₃.l.filio.dicat in fi.ipsum reconualescere ex bono ꝛ equo:non tamen dicit iure pretorio.et clarū est ꝙ etia₃ ius ciuile considerat interdū equitatē non solū rigorem. vt.C. de iudi.l.placuit.et tunc sol.glos.non est bona sed est dāda alia sol.ꝙ tunc secundū tollit primū qñ est validū in substātia:l₃ effectus eius pendeat in futurū euentū vnde possit possibilitas illius euentus:ꝛ hoc vult illa lex:sed quādo est nullū in substātia l₃ possibile sit ipm recōualescere.tūc primū non tollitur ꝑpter hanc possibilitatē:q₂ nec est possibile ꝙ recōualescat postq̄ procedit primū validum:ꝛ approbatio non potest fieri nisi post mortem:q₂ cum sit cōfirmatū primu₃ testm̄ non debet esse in ptāte preteriti per suam approbationem secundi primū rūpere:sed qñ pōt superuenire recōualescentia viuente testatore: puta per mortē preteriti:tunc si superueniat extunc rūpitur vt dixi in precedenti articulo:sed quādo scōm est validum a principio:l₃ effectus sit in pendenti:tūc rūpitur statim nō expectato euentu.vt.d.l.cu₃ in scōo.ꝛ sic habes tres casus quos per te recollige ex pdictis.¶Adhuc op. fortiter ƀm hoc si scōm propter eius inualiditatem nō tollit primū id qđ erat introductū in fauorē filij preteriti vt testamētū esset nullū rōne preteritionis redūdabit in odiū:q₂ remanebit firmū testm̄ primū in quo erat exheredatus:ꝛ sic remanebit exclusus. vtilius ergo esset filio ꝙ hoc secundū valeret nō obstante preteritione:ꝛ sic tolleret primum:q₂ posset postea intentare cōtratab.contra hoc secundū in quo versaretur hereditas ꝛ auferret eā scriptis in secundo.vt.l.si duobus.ſ.si prius.de cōtratab.Propter hoc quidam excellētissim⁹ doc.perusinus vocatus dñs Honofri⁹ sub quo audiui infortiatū repetēdo istā materiā tenebat ꝙ ista lex deberet intelligi qñ in pmo testō fili⁹ fuit institutus:ꝛ sic expediat sibi ꝙ nō tollerer per scō₃:secus si erat exheredatus rōne pdicta.sed gl.hic insuper.v.superius.tenet ꝙ in primo fuit institutus vel exheredatus ꝛ cōtra opi.illius vr̄ esse casus in illo ſ.si prius.vbi fuit exheredatus ꝛ tñ nō tolli per scō₃ ī quo fuit preteritus nisi in eo sint instituti venientes ab intestato.intelligendo ergo illum.ſ.in filio in ptāte.ꝓut Bar.intelligit ꝛ multi alij.si opi.prefati doc.esset vera nō esset curādū qui essent instituti in scōo veniētes ab intestato vel extranei:q₂ semp expediret filio ꝙ valeret scōm ꝛ tolleret primu₃ in quo erat exheredatus:ꝛ tñ ibi distinguit.ideo sua opinio vr̄ ꝯfundi per illum tex.dic ergo ꝙ l₃ fuerit introductū fauore filij vt sit nullū:pōt tñ ꝯtingere casualiter ꝙ hoc redūdabit in eius piudiciū si precedebat aliud testm̄ in quo erat exheredat⁹: q₂ dispositio iuris non d₃ variari ex diuersitate casuum.Preterea satis est filio ꝙ institutus in primo pōt repudiare hereditatē:ꝛ sic interest sua ꝙ scōm sit nullum in quo erat pteritus:q₂ obtinebit hereditatem ab itestato qđ nō esset si valeret nō ergo nunc d₃ valere : q₂ sic legis dispositio esset incerta ꝛ variaretur ex diuersitate casuum:qđ esse nō debet. ¶Ultimo oppo. ꝙ ista oppositio formatur in gl.ꝙ licet secundū testamentū sit inutile tñ tollat primū saltem eo casu quo in scōo sint instituti venientes ab itestato:cuius contrariū innuit ista litera dum simpliciter loquitur ꝛ indistincte.ꝛ hoc per.l.hac cōsultissima.ſ.si quis aūt.C.de testa.propter hoc quidā antiqui quos glo.recitat dixerunt ꝙ volendo intelligere istum tex.in dicto casu ꝙ in secundo essent instituti venientes ab intestato.oportet etiam intelligere ad hoc vt ꝓcedat qđ hic dicitur ꝙ primū nō tollatur: ꝙ etiā in primo fuerint instituti venientes ab intestato.nā tunc secundū nō est fauorabilius primo.ideo ipsu₃ non colligit sed si in primo essent instituti extranei ꝛ in secundo veniētes ab intestato : tunc secundum tolleret primum:quia fauorabilius ꝑpter veniētes ab intestato qui habēt pro se voluntatē defuncti.ꝛ dispositionē legis.sed instituti in primo nō habent voluntatem defuncti.ꝛ tunc loqueretur cōtrarium.gl. non t₃ vult ꝙ ista appositio nō meruit signari.q₂ alius est ibi casus.nam ibi secūdū testamentum erat impfectū solū rōne solēnitatis.q₂ non fuerūt adhibiti nisi.v.testes.tunc bñ est verum ꝙ primū tollitur.si in secūdo sunt instituti venientes ab intestato.ꝛ in primo extranei. s₃ hic erat nullum rōne preteritionis quo casu ēt si essent instituti venientes ab intestato non tollit primum.hec est intentio gl.na₃ in precedenti valet cū nō sit solēne habet pro solēni fauore venientiū ab intestato.q₂ hoc nō tendit in preiudicium alicui⁹ nisi scriptoꝝ in primo testō.ꝛ illi nō pñt cōqueri de testatore.si voluit eis auferre hereditatē.sed in secūdo cum si habet pro valido fieret iniuria filio preterito qui pōt cōqueri de pr̄e.hoc vult glo.cōtra quē vr̄ tex.in.l.si duob⁹.ſ.si pri⁹.de cōtratab.vbi ƀm testm̄ erat imperfectū rōne pteritiōis. ꝛ tñ ibi d₃ ꝙ si in eo erāt instituti veniētes ab intestato tollet primū in quo fili⁹ erat exheredatus.secus si extranei.ꝛ sic fauor veniētiū ab itestato facit vt scō₃ testm̄ habeat pro valido ꝛ rūpat primū qñ erat nullū rōne pteritiōis.sicut qñ rōne solennitatis omisse. In solutiōe isti⁹ ꝯ.ij tot⁹ mund⁹ laborauit ꝛ quot fuerunt capita tot fuerūt snīe.ꝛ Bar.variauit.nā vnū tenuit hic aliō tenuit ī illo.ſ.si pus

11 †Mihi vr̄ ꝙ hic ponat merā veritatē.ꝙ ibi loquat ī filio emācipato exheredato in prīo testō ꝛ pterito.in scōo. ꝛ sic scōm nō erat īperfectū rōne pteritiōis. q₂ pteritio emācipati nō reddit nullū.s₃ erat īperfectū rōne solēnitatis.q₂ nō erāt adhibiti nisi.v.testes.tūc ergo tollit primū si in eo sunt īstituti veniētes ab ītestato p illū.ſ.si qs aūt.sec⁹ si extranei.Si aūt esset īperfectio rōne pteritionis.q₂ esset fili⁹ in potestate.tunc non tolleret primū.l₃ in eo essent instituti veniētes ab intestato.vt ī hac gl. ꝛ si dicat illud fuit ītroductū p Justinianū in.d.l. si qs aūt.vñ nō est verisimile ꝙ ille.ſ.si pri⁹.de h̄ cogitauerit. ꝛ ꝙ fuerit locut⁹ de illa impfectiōe.Respōdet imo ēt de iure ffoꝝ erat.vt est tex.ſ.ti.j.l.ij.ibi.dū dicit.vel in eo script⁹ est ꝛc.ꝛ in.d.ſ.si prius sed Justinia.addidit duo ꝙ sint necessarij saltē.v.testes quod oli₃ non erat declaratum.ꝛ ꝙ illud nō dicatur testm̄.sed potius voluntas intestati nisi qñ essent instituti alij filij.nā tunc valeret iure testamēti.l₃ careat solennitate.vt no.gl.C.fami.her.l.filij. ꝛ.d.l.hac cōsultissima.ſ.ex īperfecto. Et sic dicat si est volūtas intestati.ergo nō ꝯtratabulat. q₂ cōtratab. non datur ab inte-

stato sed ex testamento. vt. l. j. circa prin. si ta. testa. nul. ex. et ibi no. Respondetur verum esse nisi sit talis voluntas instituti ex qua possit obtineri hereditas: qr tūc habetur pro testamēto vt possit dari contratabu. vt in illo. §. si prius. ⁊ huic intellectui quē ponit hic Bar. nihil obstat: nisi quia videtur continere diuinationem ad illum. §. si prius. ꝙ restringatur ad emancipatum: sed non est inconueniēs causa absurditatis vitande ⁊ cōtrarietatis soluēde Bar. tamē ibi tenuit ꝙ loquere͂ in filio in potestate. sed tunc difficilimū est respondere ad oppositiones: quia testamentū secundum deberet esse omnino nullū nec deberet posse cōtratabulari. qr in eo non versatur hereditas: sed in primo ꝑpter hoc ipse dixit ꝙ imo non erat nullum quādo erant instituti venientes ab intestato: quod dictū non est verū: ⁊ ipsum supra reprobaui in primo notabili: per. l. postumus. ver. idem ⁊ circa. j. titu. j.

2 ☞ Clericus si impetrauit beneficiū vacaturū. ⁊ antequam vacaret contraxit matrimoniū. deinde mortua est vxor antequā vacaret sed postea sic. ꝙ non possit illud obtinere.

3 Preteritio postumi nō reddit testamētū nullū anteꝗ̄ nascatur: ⁊ postꝗ̄ est natus idē iuris est in eo quod in iam nato. Quod postumus rūpat vt exnūc sed iā natus est principio.

1 **Sa primo.** †Scōs gradus substitutionis vulgaris lꝫ sit conditionalis pendente primo: tū ex preteritione filij iaꝫ nati reddit nullus ⁊ ex preteritione postumi rumpitur eo nato nec reconualescit: lꝫ preteritus moriatur post mortem testatoris. h. d. Et primo loquitur qn̄ fuit preteritus iā natus. ⁊ sic est nullum a principio vsqꝫ ibi ⁊ si. licet gradus institutionis non sit nullus: qr fuit ab eo exheredatus sicut econuerso pōt esse nullus primus gradus ⁊ nō scōs. si a primo fuit preteritus ⁊ a secūdo exheredat⁹. vt. s. eo. l. iij. §. fi. ⁊ sic ponit casuꝫ econuerso ad illum. §. secundo loquitur in postumo preterito cuius natiuitate rūpitur secūdus gradus a quo fuit preteritus: non tamen primus fuit exheredatus: licet secus econuerso si fuisset preteritus a primo: ⁊ exheredatus a secūdo nascēdo rumpit primū. ⁊ in cōsequentiā etiā scōm vt no. in. d. §. fi. per. l. iij. §. fi. j. ti. j. Ratio diuersitatis est qr si tenemus rationē glo. in d. §. fi. secūdus gradus depēdet a primo: sed nō ecōuerso. vel si tenem⁹ rationē quā ibi dixi: ⁊ melior rō est: quia licet secundus gradus a quo est preteritus postumus valet anteꝗ̄ nascatur in eo tamen non versatur hereditas adhuc quousqꝫ pēdet primus gradus cum sit factū in defectuꝫ primi. ideo licet nascēdo rumpat secundū. qr tamē in eo non reperit hereditatē eam ad se non trahit secus ecōtra: qr in primo gradu bene versatur hereditas. lꝫ sit factus secūdus gradus: qr non est factus in defectum secūdi: sed contra. ⁊ ꝙ ita voluerit ista lex vt per rupturā secundi nō rumpatur primus: lꝫ secus ecōuerso. Est gl. ordinaria que ita intelligit istam. l. j. c. si postumus a primo. que incipit: qr rupto. in fi. ¶ In tex. ibi filius decesserit: ⁊ deinde institutus repudiauit hereditatem. ¶ In text. ibi: quasi ab initio inutiliter institutus: expone. i. substitutus ſm Dy. videbatur aūt contrariū duplici rōne. prima qr cū gradus substitutionis vulgaris sit cōditionalis. s. institutus heres nō erit anteꝗ̄ existat ista cōditio non habebit aliquam efficaciaꝫ ⁊ sic videbitur nullus. argu. l. cedere diem. de v. sig. postꝗ̄ ergo erat nullus ex isto capite videbatur ꝙ ex preteritione amplius non vitiare͂. vt. j. titu. j. nam et si sub conditione. vſi. post defectum et posito ꝙ preteritio vitiaret: tū si cessat cā iudicandi anteꝗ̄ existat cōditio: qr preteritus moriatur deliberāte herede scripto videbitur ꝙ recōualesceret si tempore existentis conditionis. id est cū repudiat heres scriptus reperitur defectus cessare. arg. in. l. si sub cōditione. §. solemus. de here. insti. ⁊. j. de regu. catho. l. pe. vbi regula illa non hꝫ locum in legatis conditionalibus: qr si pēdēte cōditione cesset defect⁹ redduntur valida. Sed ad primuꝫ rn̄de qr grad⁹ substitutiōis vulgaris lꝫ sit cōditionalis: ⁊ interim nō hꝫ defectū. hꝫ tamen subsistentiā quo ad speꝫ: ⁊ illa subsistentia pōt reddi nulla ex preteritione ⁊ tolli illa spes. nam si vitiaretur gradus purus qui est aliquid in re fortius conditionalis qui est aliqd in spe. vt. l. sempronius attalus. de vsufr. le. vbi capitis dimi. que tollit vsufru. iam formatum eodē: modo tollit spem vsusfru. acquirēdi. ⁊ istud facit ad questionem. †Si clericus īpetrauit beneficiū vacaturum: ⁊ anteꝗ̄ vacaret ꝯtraxit mr̄imoniū: qr erat i minorib⁹ ꝯstitut⁹: deīde mortua ē vxor anteꝗ̄ vacet. vtrū si postea vacat possit illud obtinere. et facit iste tex. ꝙ non. nam si ipse qui vxorē duxit iam habuisset beneficium illud perderet. ergo fortius perdit spem ad beneficiuꝫ. qr illud qđ est cā tollēdi rem fortius perdit spē. ⁊ de hoc est glo. ordinaria in. c. j. de cle. cōiuga. lib. vj. Ad scōm responde͂ ꝙ ꝓcedit quādo nō esset defectus in forma: sed defectus preteritionis est in forma ⁊ annullat rationem actus: vt lꝫ cesset defectus tempore cōditionis euenientis non reconualescat. ¶ In text. ibi: a quo exheredatus sit. hic facias punctum ⁊ dum subditur moriatur supple post mortem patris. ſm Dy. ⁊ gl. ⁊ sic illa verba viuo patre determinant participium natus non verbū moriatur si eñ postumus preteritus moriatur viuo patre reconualescet gradus. vt. j. titu. j. l. postumus. in princi. ¶ †In tex. ibi: qm̄ est natus filius. q. d. non actio. ⁊ sic no. ꝑteritio postumi non reddit testamentū nullū anteꝗ̄ nascat. Item ꝙ postꝗ̄ est natus idem iuris est in eo qđ in iā nato. in hoc tū differunt: qr ipse rūpit vt exnūc: sed iam natus a principio. effect⁹ autem huius ponitur. in. l. iij. §. ex his apparet. j. ti. j. ¶ Pro declaratione prime glo. op. primo ꝙ iste secundus gradus non sit nullus ratione preteritionis qr exheredatio a primo gradu refertur ad secundum. vt. s. eo. l. iij. §. ante heredis. Sol. verū est facta ante omnes gradus: puta filium exheredo. primū instituo si heres non erit secundū substituo: quia nō est ratio quare exheredatio magis ad vnum ꝗ̄ ad alium referatur. vt. l. j. C. eo. titu. sed hic debet intelligi ꝙ fuit facta intra gradum. quia cum duo essent instituti facta fuit inter institutionē primi ⁊ secūdi. vt glos. in primo ponit casum: ⁊ sic non refertur nisi ad vnū. vt no. in. d. l. iij. §. filius. in gl. pro qua est casus. ⁊ idem si inter vnū substitutum ⁊ alterum. quia non referretur ad primum gradū vt in. §. fi. eiusdem. l. Uel dic extra gl. ꝙ testator dixit exheredo a primo gradu: sed in. §. ante heredis simpliciter exheredauit: ⁊ vtraqꝫ bona est. ¶ Item adhuc oppo. quia tex. innuit ꝙ valet primus gradus a quo fuit exheredatus dum dicit ꝙ mortuus fuit dum penderet an primus esset aditurus: ⁊ sic inuit ꝙ possit adire. Sed cōtra qr tex. dicit ꝙ fuit exheredatus a ꝑmo herede: ⁊ sic a persona: ergo noc valuit exheredatio. vt in. d. §. filius. ver. nisi forte. So. dic a primo herede. i. a gradu i quo fuit institutus primus heres. Uel dic proprie ⁊ ꝙ non fuit institutus nisi vnus: puta primus: ⁊ ꝙ valet exheredatio si fiat ab herede instituto. ⁊ eodem modo si essent plures valeret si esset facta ab oībus. qr potius cēsetur facta a gradu ꝗ̄ a ꝑsona: secus si ab vna persona ex plurib⁹ institutis: vt in ꝫ͂rio ⁊. l. non putauit. §. fi. de ꝫ͂tab. ⁊ dixi in. §. fi. illius. l. iij. super glo. q̄ incipit: hoc expresso. in fi. ⁊ sic est expedita glo. j.

2 ☞ Natura potius inspicitur ꝗ̄ accidēs aliquando econtra.

3 Clericus cōstitutus in sacris si instituat filios vel postumos quos habebit censetur sensisse de illis quos licite habere pōt s. per adoptionem vel si habebat filios bastardos cum erunt legitimati.

Si institueret postumos quos habebit ex tali muliere ꝙ institutio non valeat.

4 Si grauo heredem meum: si decesserit sine liberis videor itellexisse de naturalibus non de adoptiuis.

1 **Si quis.** †Qui pōt habere postumuꝫ naturaliter. licet cuꝫ difficultate sine expectatione tristis euētus vel sine turpitudine potest postumum instituere ⁊ valet testamentū ⁊ rūpitur primum licet postumum non habeat: quia sufficit ꝙ habere potuit secus si instituat postumum queꝫ non pōt habere sine expectatione tristis euent⁹ vel sine turpitudine. h. d. princi. huius. l. vsqꝫ ad. §. si filium. iuncto. §. pe. qui incipit. sed si ex ea. ⁊. §. fina. ⁊c. ¶ In princip. text. ibi spectanda est: supple que olim fuit in hoc testatore ꝗ̄ temporale vitium seu valitudo que hodie est. ⁊ hoc est quod sequitur. ⁊ sic † nota. ꝙ potius

2 inspicitur natura ꝗ̄ accidens aliquando econtra. vt. l. j. §. bestias. de postu. facit ad ꝑmū. l. qui habet. s. de tu. ¶ In tex. ibi: ꝙ turpis sit institutio: quia non pōt illam habere vxorem nisi maritus moriatur vel ab eo diuertat ⁊ vtrūqꝫ expectare turpe est. de primo pꝫ in. l. inter stipulantē. §. sacrā. de verb. sig. de secūdo in. l. reprehendēda. C. de insti. ⁊ substi. ¶ In gl. ibi nepotes suos qui loco postumoꝝ habent quādo post testm̄ incipiunt tenere primū locū in suitate patre soluꝫ de medio subducto. vt

3 j. e. l. postumorū. ¶ †In gl. ibi: quos adoptauit. no. istud exēplum per qđ pꝫ ꝙ clericus constitutus in sacris si instituat filios vel postumos quos habebit cēse͂ sensisse de illis quos licite habere pōt. s. ꝑ adoptionē: vel si habebat filios bastardos de illis cū erūt legitimati. nā possunt legitimari: per ꝑcipē: vt no. in aut. quib. mod. na. effi. sui. §. si. non autē de illis quos pōt habere illicite. arg. j. v. s. sꝫ ex ea. ⁊ no. in. l. heredib⁹. j. ad trebel. sed si institueret postumos quos habebit ex tali muliere nō valet: qr ex illa nō pōt habere licite etiā si teneat eā in cōcubinā. qr hoc ꝓhibe͂ clericis: sicut ⁊ militib⁹ armate militie. vt in. l. ij. C. de dona. inter vi. ⁊ vxo. ¶ In gl. ibi: facit simplicem relationē. iuxta illud: mulier dānauit ⁊ saluauit. vt. C. de neg. ge. l. ij. ¶ In gl. ibi: de le. ij. si ita qs. §. fi. dic clari⁹ ꝗ̄ gl. ⁊ ꝙ ibi ver

4 bū filij vel liberi refer͂ ad grauatū: nā si grauo hr̄dē meū si decesserit sine liberis videor intellexisse de naturalib⁹: nō aūt de adoptiuis

8 ¶ Per ꝑncipeꝫ adde eūdē consi. cccxxvj. not. tū ꝙ sacerdos nō pōt filios bastardos q̄s hꝫ adoptare vt eos instituat ne id ꝙ vna via ē ꝓhibitū alia cōcedatur: ita dicit And. ro. in sing. suis. fo. xviij.

adoptiuis ne sit in potestate eius eludere grauatū sed hic refertur hoc verbū ad ipsum testatorem qui censetur sensisse de illis quos habere pōt ne sua dispositio sit inutilis. ¶ In glo. ibi primū tollitur per hanc legem quia sufficit q potuerit habere naturaliter vel ciuiliter & sine turpitudine licet cū difficultate. & sic testm̄ est tale ex quo possibile fuit obtinere hereditatē de iure ciuili. & hoc sufficit ad tollendū primum testm̄: vt l. cū in secundo. ſ. ti. j. secus si nullo modo potuit habere naturaliter vel ciuiliter vt in castrato. vt. s. eo. sed est qsitū. §. spadonem. in fi. & hoc est qd sequitur. in sequenti qōne glo.

2 ¶ Filius institutus si testatore viuēte fingitur mortuus vt quia tūc fuit captus a hostibus & post mortem testatoris moriat in captiuitate q tunc nepos preteritus rūpat testamentū ac si vere filius mortuus esset viuente testatore.

3 Statutum q quousq extat masculus non succedat femina & testator instituit masculum & feminam preterijt. q ex ista pteritione testamentum non sit nullum.

4 Si iste filius institutus mortuus est sine filijs post mortē pris & etiā postq se immiscuit hereditati qualiter tūc filia possit dicere illud testamentum nullum vel illud rumpere.

5 Quid si statutū diceret q existēte masculo femina nō succedat.

6 Successorium edictum an habeat locum in suitate.

7 Si iperator cōcedit comiti palatino q possit legitimare spurios in vita pris. & ēt ī morte poterit ēt legitimare post mortē.

8 Ratio quare ad querelā vocatur nepos p successoriū edictū.

1 **Si filium.** † Qui tempore mortis testatoris nō tenebat primum locū in suitate: licet post mortē tenere incipiat non potest ratione preteritionis rūpere testm̄ vt suus nisi fingat tenuisse primū locū in vita testatoris sed bene pōt succedere vt suus ab itestato si reperiat se tenere primū locum tēpore quo aperitur via cause itestati: licet post mortem testatoris. h. d. in effectu iste. §. subtilis. & colligit istud summariū ex vltima glo. que incipit repudiatina. Et concordant. l. si quis filio exheredato. in prin. vsq ad. §. siue autē. ſ. de iniusto testa. Et primo loquit qn institutus volebat hereditatem adire. sed nepos testatoris dicebat eū non posse quia dicebat q testm̄ erat nullū eo quia ipse reperit in eo pteritus & pr̄ eius qui fuerat exheredatus exiuerat de medio per mortem. & sic ipse ad similitudinē posthumi rumpebat testm̄: vt. j. tit. j. l. posthumorū. sed istud pcederet si pater ei⁹ exiuisset de medio viuente testōre & sic nepos incepisset tenere primū locū anteq testm̄ per mortem confirmaretur sed exiuit post mortē testatoris licet ante aditā hereditatē. & sufficit cōfirmatio cōtingens per mortē ex quo ipse filius qui tenebat primū locū tpe mortis erat exheredatus quia hoc sufficit. non em̄ tenetur testator instituere vel exheredare nisi illū qui tenet primū locum tempore testamenti quātū ad hoc vt testm̄ valeat a prin. nec rūpit ratione preteritionis sequētis in gradu si ille reperiat viuere tpe mortis testatoris al's secus & ita loquit. l. posthumor. ſ. de

2 iniusto testa. † si tū fingeret mortuus testatore viuēte. vt quia tunc fuit captus ab hostib⁹ & filius exheredatus & post mortē testatoris mortuus est tūc quia fingitur mortuus preambula hora captiuitatis rumperet nepos pteritus ac si vere filius mortuus esset testatore viuēte. & h. d. vsq ibi q si moriēte. Itē si dictus filius post mortē patris repudiat qrelam lz nō exeat de medio adhuc nepos tanq pteritus nō potest rūpere. multominus & hoc vsq ibi sed si heres ibi scda pars qn institutus repudiat hereditatē post mortē testatoris & fili⁹ exheredatus q pcedebat in gradu iam mortuus erat in vita vel post mortē testatoris nō curo vnde nepos volebat succedere ab intestato vt suus: & dz q pōt licet nō teneret primum locū tpe mortis si decessit filius post mortē quia. l. xij. tabu. qua cauet q si aliqs decesserit intestatus ille qui tenet primū locū in suitate succedit vt suus seu inter legitimos succedit vt legitimus. dz intelligi qn tenet primū locū tpe quo defertur successio intestati. si ergo decessit nō facto testō debet tenere primū locum tpe mortis quia tūc defert successio intestati. sed si factū est testm̄ tunc sufficit q teneat primū locū tpe quo destituit qd est cū institutus hereditatē repudiat: & si post mortē testatoris: nā ante repudiare nō pōt quia tūc aperitur via cause intestati prius em̄ cum penderet causa testamenti nō erat aperta vt. l. q. de acq. here. & hic est casus huius. §. subtilis alleg. primus casus hui⁹ §. per Bal. q in iure dicendi nullum non est locus successorio edicto. & ita summat istū. §. sed salua pace inepte ad hoc alleg. nam successorium edictū vendicat sibi locum in iure delato ei qui pcedit in gradu a quo iure ille est exclusus repudiatione vel tēpore: vnde sequens in gradu admittit per edictū successorium ex sua propria persona: vt. ſ. de suc. edic. per totum: sed hic ius dicēdi nullum nō erat ortum nec in esse productū filio qui pcedebat in gradu cū ipse esset exheredatus. vnde non est

tractādū de edi. suc. sed si poneremus q esset ortū. quia fuisset preteritus & ab illo iure postea fuisset exclusus repudiatione snīa vel tpe pōt probabiliter dici q sequēs in gradu posset ex sua persona venire ad rūpendum ex edicto succes. sicut ad qrelam vt. l. si is qui. de inoffi. testa. & dicam super gl. Et eodem modo in ztabulas si precedens in gradu fuisset pteritus. & sic incepisset cōpetere ztab. & ab illa fuisset exclusus per. l. ij. ſ. de bo. lib. & per glo. q in. l. illud. §. j. de contratab. qd etiā vr̄ fuisse de mente dn̄i. Ang. in ztabu. habeat locū suc. edic. sicut in bo. pos. que deferunt ab intestato de quibus nō est dubium: vt in toto ti. de succes. edic. Nec video quid repugnet. & rō eadē vendicat sibi locū: vt dicam infra. ¶ † Itē allegat ad qōnem notabilem. dicit statutū q quousq[a] extat masculus nō succedat femina testator habens masculum & feminā instituit masculū & feminā preterijt: debes scire q ex ista preteritione testamentum nō est nullū postq femina ab itestato nō erat successura. vt no. per doc. in. l. fi. ſ. ad tertul. nā redigit ad instar nepotis q nō succedit existente filio & preteritio nepotis nō reddit testm̄

4 nullū si filius qui pcessit sit institutus vel exheredatus. † pone ergo q iste filius istitutus mortuo pr̄e mortuus est sine filijs. & etiā postq se immiscuit hereditati. filia nūc dicit testm̄ nullū vel rumpit eo quia ipsa incipit tenere primū locum masculo subducto de medio queritur an hoc dicere possit & auferre hereditatē heredibus istius masculi extraneis. ista qstio fuit tpe dn̄i Bar. de facto in ciuitate Perusij & collegiū Senēse. & do. Ray. de forli. cōsuluerunt q non per istū tex. & per. l. si qs filio exheredato. ſ. ti. j. postq ista femina tpe mortis testatoris fingebatur nō tenere primū locū. sed ipse masculus. vnde nō pdest sibi q masculus de medio exiuit: maxime quia fuit institutus & immiscuit se hereditati: & sic erat cōfirmatū testm̄ duplici cōfirmatione: sed hic vnica tm̄ & erat exheredatus. do. Bar. consuluit zrium. & ita etiā ponit in. l. fi. ſ. ad tertul. propter verba statuti q dicūt qdiu vel quousq masculus existat &c. & sic dispositio statuti tpalis. & intelligit velle q masculo nō existente bene succedat femina. qncūq ergo desinat existere masculus deficit dispositio statuti: vt. l. j. §. penul. vel fi. de vē. in pos. mit. & l. siue manifestus. §. tādiu. de cōdi. fur. Et ad istū tex. rn̄det q ista filia nō dicet nullū vt ex nūc sed fingat retro fuisse nullū. & pter verba statuti. nā ex nūc nō posset dicere: vt hic sed vt retro sic: vt ver. diuersum. & Bal. videt seq istā opinionē. & vide qd ipse tenet no. in. l. ij. C. de libe. pte. vbi recitat oēs opi. q tunc fuerunt: & dicit se fuisse aduocatū pro vna parte. collegiū autē florentinū & do. Frā. tigri. de pisis determinauerūt melius vidère meo q ista filia rumpat ad similitudinē exheredati. nā si vera esset opi. Bar. sequeret q ex isto testamento qd sperātur rumpi si cōtingat masculū decedere ante filiā non posset masculus heres effici. sed esset in pēdēti. vt. l. suus quoq. post pn. ibi cū & si patrē. ſ. de here. insti. & l. vētre. de acqui. here. qd esset absurdū. ideo ad tollendum hoc possumus dicere vt illi dixerunt q nō rumpit vt retro nullū: sed rumpatur pro dimidia vel ad similitudinē querele inofficiosi per quā pōt rūpi testm̄ pro parte & desinere heres esse p parte. vt. l. circa. de ioffi. testa. & sic interim masculus erit heres insolidum: sed cū morit existēte sorore remaneat heres pro dimidia quā esset habiturus si statutū nō esset: & illa remanebit apud suos heredes. p altera vero dimidia quā habuit ex forma statuti. & quā abstulit sorori. postq cessat causa statuti. quia mortuus est desinat eē heres & attribuit sorori. & sic erit heres anomala pter iuris regulas: quia nō venit vt exheredata: cū exheredata non fuerit: sed pterita: nec oīno vt pterita: quia nō posset postq tpe testamēti fingebat nō tenere primū locū: sed qz cessat statuti dispositio partim venit vt exheredata: partim vt preterita ad dimi

5 diam quā statutū sibi abstulit ad tpe. † Si autē statutum diceret q existēte masculo femina nō succedat: tunc sufficeret ipm extare tpe mortis ad hoc vt femina perpetuo esset exclusa vt insti. de here. que ab inte. §. ita demū. & ita no. Bar. in. d. l. fi. ad

6 tertul. vbi quedā alia ponit super ista qōne. ¶ † Ultimo Bal. allegat fi. huius. §. qd in suitate locū habet successoriū edictū qd salua sui reuerētia falsum est & contra casum. l. q se patris. C. vnde lib. nā si hereditas iure suitatis delata est pmo in gradu tm̄ est sibi infixa q etiā si repudiet nō desinit heres esse saltem noīe de iure ciuili: vt. l. j. §. qui sunt in ptāte. ſ. si qs omis. cau. test. nō ergo potest sequēs in gradu venire vt suus postq suitas remansit penes primū. sed nec etiā de iure ciuili pōt venire. secus de rigore. sed habet necesse venire de iure pretorio vt. d. l. qui se patris. Nā etiā in bo. pos. ab intestato si delata est pcedēti in gradu & agnita: lz postea beneficio restōnis fuit repudiata sequēs in gradu nō pōt ad illā venire per successoriū edictū. vt. l. fi. ſ. de edic. suc. de equitate tm̄ bene potest sequens venire etiā de iure ciuili nō vt suus nec ex capite suorū. sed vt

a ¶ Quousq. vid per eūdē Pau. cōsi. ccxl. p Frā. de are. zsi. clix. p Pet. de ancha. cōs. ccx. p Bene. caprā cōsi. lxvj.

agnatus ꝛ ex capite agnatorũ:ꝛ vt proximior inter agnatos per.l.defunctis.C.de leg.here.quã Bar.singu.ad hoc notauit in.d.l.qui se patris. In isto autẽ siue hereditas nõ fuit delata iure suitatis filio qui ꝑcedebat in gradu cũ ipse fuerit exhere datus ꝛ exiuerit de medio per mortẽ:al's non ꝑcederet qd hic dr instituto repudiante si filius extaret veniret ipse tanq̃ ꝑce dens in gradu nõ nepos:quia exheredatio nõ esset cõfirmata per aditionẽ:ꝛ sic sibi non noceret.ꝛ iste tex.vult ꝙ ipse nepos veniat vt suus qꝛ reperit se tenere primũ locum tpe quo testm̃ restituit̃ per repudiationẽ:nõ quia tũc aperitur via cause ite-stati:ꝛ sic tex.dũ dicit erit legitimus heres:supple ꝛ suus ꝛ hoc vult illa gl.fi.que incipit.repudiatione. ¶ In glo.j.ibi nec ex lege velle.ista glo.videt̃ inepte loq:quia.l.velleia.nõ admittit aliquẽ ad rũpendũ sed ad remediũ ne testm̃ rumpatur cõsulẽ-do ꝙ cũ quis instituit filium instituat etiã nepotem sub condi ditione si filiꝰ eo viuo decesserit:vt.j.eo.l.gallus.§.nũc d lege. et.§.ille casus.ibi posteriore capite.vbi expresse.h.d.ꝙ vetat rumpi.dic ergo ꝙ nõ potest venire ad rumpẽdũ ex.l.xij.tab. que disponebat ꝙ si suus heres reperiebat̃ preteritus tẽpore mortis testatoris dicebat nullum:nã hoc est verum si tunc te-nebat primũ gradum in suitate:al's secus vt hic. ¶ In gl.ibi: sed per querelaꝫ.ex persona patris agere põt hodie:supple si pater a q̃rela non erat exclusus repudiatione vel tpe vel snia: licet querela per patrẽ non esset preparata:qd vltimum olim nõ erat:sed est hodie per leges quas allegat gl.ꝛ hoc intẽdit:ꝛ tunc cũ veniat ex persona patris inspiciant̃ merita vel deme-rita patris:ꝛ si ꝑpter demerita ipsius repellit̃:ꝛ similiter si ta-cuit per quinquẽnium vt.l.si quis filiũ.in fi.de inoffi.testa.sed si posset venire ad rumpẽdum ex sua persona per ius dicendi nullũ:nec ꝑpter demerita patris repellit̃:nec propter lapsum quinquẽnij:quia durat ꝑpetuo. Quid autẽ si pater eius esset exclusus a querela repudiatione vel tempore vel sententia.an nepos ex sua ꝑpria persona posset venire ad querelã ex succe. edi.glo.que est.j.super ver.fuerit.ꝛ incipit:preteritum.ꝛ etiam seq.glo.tenẽt expresse ꝙ non.sed cõis opi.est in ꝯtrium p.l.si is qui.ꝛ.l.pater filiũ.de inoffi.testa.ꝛ dicã super illis glo.j. ¶ In fi.gl.ibi.item nec habet ꝯtabu.quia qui nõ habet ius dicendi nullum vt ꝑteritus eo quia non tenebat primum locũ tẽpore mortis nec etiã habet ius ꝯtabulandi vt preteritus:quia con tratabu.ꝑcedit ad similitudinẽ iuris dicendi nullũ.Sed si cõ tratabu.incepisset cõpetere filio quia fuisset ꝑteritus ꝛ ab illa fuisset exclusus tempore teneo ꝙ nepos bene posset venire ad cõtratabu.ex ꝑpria persona ꝛ ex edic.suc.sicut ad querelã:vt superius dixi:vt.l.iij.§.si emãcipatus.de cõtratabu.ꝛ eodem modo ad ius dicendi nullũ.ar.l.illud.§.j.de cõtratabu. ¶ In gl.super ver.moriẽte ibi dic moriẽte.i.mortuo.No.istã glo.qꝛ hic est tex.cum gl.ꝛ etiã in.ll.quas gl.allegat de vno qd cõtin-

7 git quotidie de facto.ꝛ isto anno fui interrogatus. ¶ † Impe-rator concedit comiti Palatino ꝙ possit legitimare spurios in vita patris ꝛ etiã in morte.querit̃ an possit legitimare post mortẽ.videt̃ ꝙ non.nã ius succedendi est iam alteri delatũ:vñ non potest fieri legitimatio sine iniuria illius:quia sibi auferẽ ius quesitũ.sed viuẽte patre nulli erat ius q̃situ ideo facilius potest fieri videnẽ ergo verba intelligẽda in vita patris:id est anteq̃ sit in articulo mortis:ꝛ in morte.i.cũ erit in mortis ar-ticulo.nã ꝛ viuens morit̃:vt.l.qui duos.de manu.test.sed cer-te tũc illud verbũ:ꝛ in morte nihil operabitur.qd nõ creditur imperatorẽ voluisse.ꝛ ideo vt verba aliquid operent̃ dꝫ intel-ligi in morte.i.post mortẽ nec est ista extranea expositio:vt pꝫ ex isto tex.glo.ꝛ ex.ll.quas allegat. ¶ In glo.super ver.fuerit ibi itẽ nec habet hic querelam:vt pote a patre repudiatã.hoc est verũ ex persona patris ꝛ tãq̃ eius heres:secus si nõ fuisset repudiata:vt in prima glo.in fi.ꝛ in gl.seq.sed ex ꝑpria ꝑsona bene habet ẽm Dy.per.l.si is qui.de inoffi.testa.l.pater filiũ. Et est casus ẽm eũ in.l.iij.§.si emãcipatus.j.de ꝯtabu.ꝛ est cõ-munis opi.Moder.nec tũc inspicient̃ demerita filij cũ nõ ve-niat ex persona illius.sed propria:vt.d.l.iij.§.si emãcipatus. Nec ob.l.si qs filium.C.de inoffi.testa.vbi videt̃ ꝙ nepos erat destitutus ol' remedio de iure veteri:ꝛ ad istũ text.est difficilis responsio sed dic verũ esse q̃n filius decedebat ante aditã here ditatẽ.nã tunc exheredatio erat adhuc cõfirmata:vt.l.filiũ.§. sed cũ exheredatio.j.de ꝯtab.ꝛ sic nõ inceperat q̃rela cõpetere. vnde nec transmittebat̃ ad nepotẽ:nec nepos poterat ad eam venire ex successorio edicto:per qd nõ venit̃ nisi ad ius qd fue rat in esse ꝑductũ in ꝑsonã ꝑcedẽtis gradus:vt.s.dixi.ꝛ istud voluit Jaco.bu.in illa.l.licet do.Rapha.sibi appropriet.sed si decedat filijs post aditã hereditatem ꝛ sic post q̃relã ortam lꝫ ab ea esset exclusus nepos tñ veniet per successoriũ edic.ꝛ ita intelligit̃ cõmunis opi.Certe istud videtur nimis restringere hanc materiã:nam pone ꝙ filius fuit iuste exheredatus ꝛ ex legitima causa:certe etiã si sit adita hereditas querela sibi non competebat reuera.ꝛ ponamus ꝙ egit ꝛ per sententiã fuit ex-clusus.ꝛ sic apparet ꝙ competebat.ergo nepos nõ veniet per edic.succes.qd videt̃ contra.l.si is q.ꝛ ideo tutius videt̃ tenere solutiones doct.aliorũ ꝙ erat exclusus omni remedio ex ꝑso-na patris:sed nõ ex propria.ꝛ si dicatur qd dixi.s.ꝙ per illud edictũ nõ venit̃ nisi ad ius quo erat in esse formatum in ꝑsona ꝑcedẽtis in gradu.respõdeo intelligo actu vel habitu.ꝛ hoc saltem habitu.quia erat exheredatus:quia exheredatio est cã

8 producendi querelam. † Ratio autem quare ad querelam vo cat̃ nepos per edictũ succes.quia testator exheredando filiũ sa tisfecit iuri positiuo non naturali.ideo testamentum est nullũ ex ꝑteritione nepotis nec rumpit̃ ꝑpter primum.sed bene q̃re latur ꝑpter scdm.sed si satisfecit positiuo ꝛ naturali.quia filiũ instituisset:licet filius repudiaret nepos ꝑteritus nec veniret ad rumpendũ nec diceret nullũ.nec querelaret ex edicto suc-ces.si autẽ neuter satisfecisset.quia filiuꝫ preterijsset.tũc nepos posset etiam dicere nullum ꝛ cõtratabulare ex propria ꝑsona filio excluso a iure dicendi nullum.ꝛ ita intelligo hanc mate-riam que est de apicibus iuris ꝛ male declarata videre meo ꝑ doc.de qua plene in.d.l.pater filium.

2 ☞ Cõditio nõ potestatiua in instõne apposita reijcit̃ hodie de legitima filij ꝛ omne aliud grauamen nec rumpit testm̃.
3 Si aliquis instituit filiam nascituram in mille si cõtingat eã nubere.vel in ducẽtis si ingrediatur religionẽ.ꝛ aliũ instituit vniuersaliter.ꝛ nata sit filia.q̃ neq̃ nupsit nec est ingressa reli-gionem.sed seruauit cõtinẽtiã in domo vel ingressa est tertiũ ordinẽ sancti Francisci an tanq̃ paterna rumpat testamentũ.
4 Casus omissus habetur ꝓ omisso.ꝛ remanet in dispositione iuris cõmunis.
Qui prouidet in vnum casum:nõ censetur in alio prouidisse quãdo requiritur expressa prouisio.
5 Dictio si quid importet.
6 Casus in quibus posthumus omnino preteritus habetur ꝓ instituto.

1 Commodissime. † Posthumus ne ꝑteritus rũ-pat testm̃ dꝫ istitui vel heredari in oẽm casum quo nasci põt vel viuo testatore vel mortuo siue simpli-citer.quo casu videtur in oẽm casum istitutus.sed si instituat̃ in vnũ casum tm̃ ꝛ nascatur in alio tanq̃ ꝑteritus testm̃ rum-pit.quia in illo nõ censetur institutus.h.d.ꝛ sic dat consiliũ te-statori.simile.j.de verbo.obli.l.cõmodissimum est.Et licet lo-quat̃ in instõne idẽ in exheredatione si testator volebat exhere dare nõ instituere.ꝛ pone casum ꝙ testator instituit extraneũ vniuersaliter ꝛ volebat instituere posthumum in certa parte ne preteritus rũperet testm̃.datur hic ergo consilium per quẽ modũ instituat ꝛ etiã dicit̃ quid iuris si illud consilium nõ ser uat̃. ¶ In tex.ibi.quia hic filius vult dicere ꝙ si nascit̃ in alio casu rũpit siue dicamus ꝙ fuerit institutus sub cõditione que nõ extitit cũ debeat institui pure.siue ꝙ nullo mõ fuerit insti-tutus ꝛ hoc verius est isto casu.vt sequitur.ex quo patet ꝙ lo-quit̃ q̃n testator nõ habuit respectũ ad certũ ꝛ determinatum posthumũ.vel qꝛ vxor nõ erat ꝑgnans tpe testamẽti.vel quia si erat testator dubitabat an esset.ꝛ sic videt̃ se referre non solũ ad illũ q erat in vtero.sed etiã ad aliũ si nullus erat in vtero:si ergo instituit nasciturũ post mortẽ ꝛ nascat̃ in vita.ille non est institutus etiã sub cõditione.qꝛ ille solus censet̃ institutus in quo cõditio verificat̃ vt colligit̃ ex.l.nup.j.de leg.iij.sed si ha-buisset respectũ ad certũ posthumũ q erat i vtero.qꝛ vxor erat ꝑgnans ꝛ testator hoc scribat.tũc ille cẽsetur institutus sub cõ-ditione.tñ si nascatur post mortẽ.si ergo nascitur in vita rum-pit testamẽtum.nõ ex eo ꝙ nõ fuerit institutus.sed ex eo ꝙ fue rit istitutus sub ꝯditione que nõ erat in ipsius potestate vt.l. suus quoq̃.j.de here.insti.ꝛ hoc post natiuitatẽ.añ aũt q̃ na-

2 scat̃ non rumpit.vt.j.eo.cũ posthumus. † Est autẽ longa dif-ferentia inter istos casus.quia ponimus ꝙ sit institutus.tamẽ sub cõditione nõ potestatiua hodie cum illa reijciatur de legi tima ẽm opi.glo.quã sequitur Bar.nõ rumpit testm̃.quia isti tutio habet̃ pro pura licet olim isto iure rumperet.sed q̃n nõ est institutus etiã sub ꝯditione.vt in casu huius legis.tũc etiã hodie rũpit.quia non reijcit̃ cõditio de instõne que facta non

3 censet̃:ꝛ in hoc nõ consistit substantia legis. ¶ † Ex hoc respõ detur ad q̃nẽ quã.Bar.dicit se habuisse de facto.nã qdã insti tuit filiã nasciturã in mille si cõtingat eam nubere.sed si ingre diat̃ religionẽ tunc in ducentis ꝛ extraneũ vel masculũ insti-tuit vniuersal'r.nata est filia q̃ nec nupsit nec ingressa est reli-gionẽ sꝫ seruauit cõtinẽtiã i domo vel igressa est tertiũ ordinẽ sancti Francisci qui nõ dr religio cum nõ ꝑfiteatur substãtia-lia regule,Bal.cõsuluit ꝙ tanq̃ ꝑterita rũpebat testm̃:qꝛ non censetur

censeť fuisse instituta sub cõditione:⁊ sic non reiĳciebať ꝯditio etiã retenta sua opi.Ray.de for.cõsuluit ꝯ͛riũ ꝙ censeať instituta sub conditione que erat in ipsius potestate:⁊ sic reiĳcitur tanꝗ̃ cõtinens grauamẽ hodie:licet nõ olim per.l.quoniã in prioribus.C.de ĩoffi.testa.qꝛ ingredi religionẽ erat in sua potestate cõditio autẽ natiuitatis extitit:⁊ sic de illa nõ est tractãdum breuiter si vxor erat ꝑ̃gnãs ⁊ testator hoc sciebat:decisio Ray.videť verior.Nec ob.si dicať ista cõditio non põt dici potestatiua cũ pendeat etiã ex voluntate religionis quã vult intrare.forte eñ nollet eã recipere:⁊ sic videť iusta:nã dico si dixisset de certa religione faterer ꝯ͛riũ:sicut si esset instituta si nupserit titio:qꝛ d͛ cõditio immixta:vt.l.j.⁊.ĳ.C.de insti.⁊ substi. ideo non reiĳcereť retenta opi.illorũ qui tenẽt ꝯ͛ glo.⁊ Bar.sed qñ non loquiť de certa religione putatur potius potestatiua: quia verisimile est ꝙ repeririť aliqua religio que ipsam recipiet:⁊ an sit potestatiua vel nõ inspicitur verisimilitudo vt.l. suus quoqꝫ.§.puto.ĩ.de here.insti.sed si testõr non habuit respectum ad certam posthumã:quia vxor nõ erat ꝑ̃gnans:vel si erat testator ignorabat:tunc videť opi.Bar.verior per rõnẽ suã.ar.huius legis.Tñ adhuc videť ꝯ͛riũ:quia ista lex loquiť qñ statim nascať qđ certum est an sit instituta vel nõ:quia fuit instituta si nascať post mortẽ:nã si nasciť in vita statim constat ꝙ nõ fuit instituta:⁊ sic institutio nõ stat in pendẽti.sed in casu predicto nõ staret in pendẽti:qꝛ fuit instituta si nascať:supple in vita vel post mortẽ si sumpserit effectum vel ingressa fuerit religionẽ:licet ergo nata sit.⁊ sic extet prima ꝯditio:incertum tñ est an extabit aliqua de secũdis:⁊ sic erat in pendenti:an sit instituta vel nõ.⁊ per cõsequẽs erit in pendẽti institutio extranei:an valeat vel nõ valeat qđ esse nõ debet.ar.in.l.fi.§.cõmu.predi.⁊ ideo v͛ dicendum ꝙ cẽseať instituta illa ꝗ̃ nascereť:tñ sub cõditione si nupserit vel religionẽ fuerit ingressa.retenta ergo opi.gl.⁊ Bar.siue illa conditio sit potestatiua siue mixta reiĳcieť de instõne quo ad legitimã:⁊ sic erit heres statim.vnde non dicet testm̃ nullum:sed in residuo expectabitur conditio. Sed retẽta opi.alioꝝ erit vidẽdũ an sit potestatiua an mixta. ⁊ in primo casu reiĳcieť.in scđo non:⁊ neutro istoruꝫ erit testm̃ in pendenti sed vel statim valebit vel statim rumpetur.⁊ istud videť veritas quicquid dixerit Bar.qui nimis audacter consuluit ⁊ ĩdistincte.¶ Et allegať sup ista.l.ꝙ casus omissus habetur pro omisso ⁊ remanet in dispositione iuris cõis:† ⁊ ꝙ q ꝓuidet in vnum casum non censeť in alio prouidisse:qđ verũ est qñ requirebať expressa ꝓuisio vt erat hic.alias ꝓuisio facta in vnũ casum extendiť ad alium vbi sit eadẽ ratio:vt insti.pro soc.§.illud allegata in glo.vltima ꝓ ꝯ͛ria in fi.qđ etiã patet in substõne vulgari facta in vnũ casum:nã extendiť:vt.ĩ.eo.l.gallus.⁊ quid si tantũ.⁊ ibi not.⁊.l.iam hoc iure.de vulg.⁊ pupil. vbi vulgaris cõprehendit pupillarem ⁊ ecõuerso.¶ † In gl. ibi sed cõtra.C.eo.l.fi.Vera solu.colligitur.ĩ.in glo.dum dicit de morte ergo ibi posuit ⁊c.ꝙ ibi testator tpe testamenti erat ĩfirmitate grauatus de qua dubitabat mori:⁊ sic credebat posthumũ nasciturum post mortẽ:ideo de morte fecit mentionẽ instituendo si post mortẽ nascetur seu qui nasceť.Quo casu dictio si poniť pro quia attenta opinione testatoris qui sic putabat.nam plerũqꝫ poniť pro vero:qđ est in opi.vt no.ĩ.de contratab.l.non tantũ.§.si pater filius.¶ In glo.que incipit:sed quõ hoc.⁊.l.quo loco.§.si a mortuo.de here.ĩsti.⁊ no.in.l.seruo manumisso.de cõdi.inde.hic vero dꝫ intelligi qñ nõ erat grauatus.⁊ sic nõ magis putabat nõ debere nasci post mortem ꝗ̃ in vita.imputet ergo sibi quare se restringit:qꝛ restringere voluit:sed in ꝑ̃cedenti casu si sciuisset se nõ mori:verisimile est ꝙ se nõ restrinxisset:ideo magis sibi prouideť:quia credendum est ꝙ eodẽ modo ĩstituisset nasciturũ in vita.si hoc putasset ꝙ nasci deberet.¶ † In gl.ibi.C.de inoffi.testa.l.iĳ.vbi est casus singularis in quo posthumus omnino preteritus habeť pro instituto:cuius ꝯ͛rium hic diciť.Sed spãle est ibi pluribus cõcurrentibus:quia.s.ꝑ̃teritus a matre ⁊ qꝛ mortua est in puerperio:⁊ anteꝗ̃ haberet facultatẽ mutãdi testm̃ ⁊ qꝛ instituerat alios filios.Idẽ v͛ qñcũqꝫ mater ꝑ̃teriĳt filiũ queꝫ ignorabat se habere etiã iam natũ:vt.l.mater.§.de ĩoffi.testa.⁊ ibi not.in gl.Si tñ instituerat alios filios:al's ꝯ͛ quia nõ habeť ꝓ instituto:vt ibi no.Nec etiã preteritus a patre lꝫ ignoret se habere:vt l.militis codicillis.§.miles ĩ supremis.ĩ.de testa.mili.⁊ qđ no. in.l.vxorẽ.de manu.testa.¶ In glo.ibi:de cõdi.ob cau.l.si extraneus.illa nõ meruit signari ꝓ cõtraria:qꝛ potius cõcordat ꝑ̃m intellectũ quem ibi ponit gl.quia casus omissus remanet ibi in dispõne iuris cõis sicut hic nec ad illum extẽdiť ꝓuisio. Ad.l.si cũ dotẽ.dic vt ibi.¶ In fi.glo.ibi.ĩ.eo.filio.in fi.dic ꝙ ibi simpliciter instituit hic in vnum tantum casum.

☞ Triplex effectus ꝙ filius sit dominus rerum paternarũ patre viuente.⁊ nu.ĳ.

Hereditas iacens diciť qñ dñium rerũ hereditariarum non est adhuc acquisitum alicui vere persone.

3 Quando dominium rerum patris eo mortuo continuatur in filium ꝙ non sit dare medium iuter mortem patris et earum acquisitionem.

4 Si ex forma statuti licitũ est occidere bãnitũ.similiter licitum est eũ vulnerare.vel etiã bona sibi auferre aut depredari.

Hodie non licet filium occidere nisi reperiretur eum adulterari cum nouerca.

5 Nõ quare si pater tenebat ⁊ possidebat aliquã rem alienã sine titulo ⁊ sic non poterat vsucapere vel ꝑ̃scribere longo tpe.⁊ eo mortuo filius sibi succedat.ꝙ nec etiã ipse possit ꝑ̃scribere titulo pro herede longo tempore.⁊ extraneus sic.

6 Quis sit modus vt filius possit se tueri si possedit longo tpe ⁊ nõ potest ꝓbare titulũ paternũ:nec prodest sibi allegare ꝙ patri successit.⁊ sic habeat titulũ ex propria persona.

Preteritio filĳ quare reddit testamentũ nullum.

7 Quare nepos preteritus ex filio exheredato potest venire ad querelã per successoriũ edictũ ex sua propria persona:si pater est a querela exclusus repudiatione vel tempore.

1 In suis. † Filius patri succedẽs ex testamẽto vel ab intestato nõ diciť nouum dñium querere sed ꝙ habebat in vita patris cõtinuare ⁊ ideo nunꝗ̃ videť fuisse hereditas iacẽs.sed bene diciť acq̃rere nouã administrationẽ quã non ipse:sed pater habuit in vita.potuit tñ a patre priuari tali dñio ꝑ exheredationẽ.h.d.ista.l.famosa.⁊ declarat qs sit effectus eiꝰ ꝙ iura dicunt filium etiã patre viuẽte fore dñm rerũ paternarũ sicut ipe pater est ideo vocať filiusfamilias sicut pater vocať paterfamilias.hoc est dñs substãtie.nam illud verbũ familias ponitur ꝓ substãtia.⁊ est sensus ꝙ vterqꝫ ipsorum est dñs pater vere ⁊ filius ficte.nõ enim possunt esse duo domini eodẽ respectu.Ex quo etiã sequitur qđ mortuo patre si filius succedat ex testamento vel ab intestato diciť in ipsum cõtinuari dominiũ

2 qđ habebat patre viuente.† Quis ergo est effectus horum.Et respondeť ꝙ duplex vel triplex.Primus quia tũc nõ dicitur hereditas patris vnꝗ̃ iacuisse.nã tunc diciť hereditas iacens qñ dñium rerum hereditariarũ nõ est adhuc acquisitũ alicui vere persone.postꝗ̃ enim est acquisitũ puta per aditionẽ hereditatis.nõ d͛ amplius hereditas vt no.ĩ.l.j.§.veteres.de acq.

3 pos.⁊.l.per seruũ.ĩ.đ acq.re.do.† Sed sic nõ fuit dare tempus in quo dñium rerum paternarũ non esset apud verã personã cũ viuente patre esset apud eũ vere ⁊ apud filiũ ficte ⁊ eo mortuo illud fictum dñium efficiť verũ ĩmediate nec est dare mediũ ĩter mortẽ patris ⁊ hãc acquisitionẽ.vt no.in.l.iul.noster. ĩ.de cõdi.⁊ demõ.⁊.l.si post mortẽ.de leg.j.Nõ ergo potest dici dñium nouũ seu de nouo sed cõtinuat vetus bene tamen acq̃rit nouã administrationẽ quã patre viuẽte nõ habebat ⁊ etiã illud fuisse hereditas patris iacẽs.Alius effectus est qꝛ filius nõ acquirit fictũ impugnať ⁊ efficiť verũ ⁊ plenũ nõ tñ ex hoc diciť nouũ dñium sed vetus.Tertio sequiť ꝙ etiã si filius nõ sit institutus sed decesserit pater intestatus idẽ est vt in ipm cõtinueť dñiũ etiã ignorante ⁊ efficiť heres ipso iure:qꝛ non nisi tanꝗ̃ in heredẽ cõtinuať.nõ ergo separať suitas a necessitate: licet qdã teneant ꝯ͛rium faciẽtes differentiã inter suitatẽ ⁊ necessitatem dicẽtes ꝙ suitas consistit in continuatione dñĳ:sed necessitas in iure hereditario.Et ex hoc inferũt in alia materia:de qua in.l.filius heres.ĩ.eo.sed non placet per iam dicta. ¶ Posset autẽ quis opponere ꝙ imo filius nõ sit dñs viuẽte patre qꝛ si esset haberet dñiũ a.l.ergo pater nõ posset auferre. vt.l.si arrogator.§.sed an ĩpuberi.§.de adop.⁊ tñ vides ꝯ͛riuꝫ ꝙ põt auferre ipm exheredãdo.Ad hoc rñdet iurisconsultus in fi.ꝙ de hoc nõ est mirãdũ:quia pater põt qđ est plus.s.filiũ occidere ĩpune.ergo qđ est minus.s.exheredare:⁊ hoc dicit in fine.nõ tñ rñdet ad obiectionẽ quã feci.Sed dic ꝙ hꝫ dñium a lege.nõ tñ plenũ sed fictũ:⁊ lex permittit patri ꝙ possit sibi au

4 ferre ⁊ impedire ne efficiať plenũ.† Sic ergo not.in fi.ar.si ex forma statuti licitũ est occidere bãnitũ similiter sit licitũ vulne

a rare[a] vel etiã bona sibi auferre aut depredari euꝫ.ad hoc.ĩ.de adul.nec in ea.vbi per Bar.⁊ qđ not.Bar.in.l.ĳ.de sepulchro viola.ꝗ̃ incipit pulchra hodie nõ licet filiũ occidere nisi reperi

5 ret eũ adulterari cũ nouerca.ĩ.de pari.l.diuus.¶ † Per istaꝫ legeꝫ declaranť multa principia in aliĳs materĳs.primo ꝗ̃ sit rõ ꝙ si pater tenebat ⁊ possidebat rem alienam sine titulo:⁊ sic non poterat vsucapere vel prescribere longo tpe eo mortuo si filius sibi succedit:nec etiã ipse põt ꝑ̃scribere titulo ꝓ herede longo tpe:⁊ tñ extraneus heres hñ posset:qꝛ licet deficeret titulus in ꝑsona defuncti nõ deficit in ꝑsona heredis:imo adest titulus ꝓ herede:vt hic habeť in.l.nihil.C.pro herede.nam ratio sumitur ex ista.l.qꝛ filius succedẽdo patri nõ diciť habere

a ¶ Vulnerare. facit regula cuilibet.de reg.iur. ⁊ idẽ tꝫ Cy.ĩ.l.j. C.ꝗ̃ sit longa cõsue.Bald.in.l.si qs nõ dicam.C. de epis.⁊ cle.⁊ in l.fi.đ priua.car. vbi tꝫ ꝙ poterit in priuato carcere detineri.ideꝫ firmat.d.Ant.in c.fi.de consue.de quo etiã ꝑ Ang. consi.cclxxxvj.ꝑ eũdẽ Pau.ꝯsi. cxciĳ.⁊ Bar.ꝯs. clxxxviĳ.

de nouo aliquã cãm acquirendi nouũ dñium: sed cõtinuat qd prius habebat: extraneus autẽ heres hz cãm acqrendi dñium qd prius non habebat: ꝛ ista cã vocat titulus q adest in psona heredis: licet deficeret ĩ psona defuncti. 6 † Quis aũt sit modus vt filius possit se tueri si possedit longo tpe ꝛ nõ põt pbare titulũ paternum: nec pdest sibi allegare ꝙ successit prĩ: ꝛ sic habeat titulũ ex ppria psona. vide p Bart. in. l. celsus. circa fi. de vsuca. ¶ Itẽ Bart. p hanc legẽ dicit colligi rõnẽ quare pteritio filij reddit testm̃ nullũ: qꝛ cũ ipse sit dñs ꝛ in ipm continuet dñium nisi fuerit ab illo puatus p exheredationem nõ potuit prĩ illud assignare alteri cum nõ possint esse duo dñi: vt. l. si vt certo. §. si duob vehiculũ. ff. cõmo. q rõ nõ est bona. nã eoipso ꝙ assignat alteri cẽseret in cõsequentiã auferre filio p tex. in. l. põpo. §. sed ꝛ is. ff. de pcu. Et qꝛ loqueret ꝙ si istitueret filiũ in sua legitima adhuc haberet necesse ipm exheredare reliqs bonis ꝛ oium bonoꝝ dñiũ continuet in ipm: ꝛ sic adhuc vget rõ Bar. ꝛ tñ ꝯtriũ est verius: qꝛ si instituat in legitima nõ expedit ꝙ a residuo exheredet cũ pater libere possit facere de residuo ꝙ vult vt pz in. l. papinianus. §. qñ autẽ qrta. ff. de inoffi. test. Nõ ergo est alia rõ nisi quia sic fuit introductũ a iure p solennitate testamẽti: vt. l. inter cetera. ff. eo. 7 ¶ † Tertio ꝛ vltimo dicit Bart. colligi rõnẽ qre nepos pteritus ex filio exheredato põt venire ad qrelã p successo. edictũ ex sua ppria psona. si pater est a querela exclusus repudiatione vel tpe vel snĩa cũ pterito nõ det qrela sed exheredato nã dicit ipse ꝙ imo dat p pterito qñcũꝙ preteritio habetur p exheredatione: ꝛ tũc p exheredatione habet qñ in preteritũ non continuatur dñium: vt patet in preterito a matre: sed in nepotem patre precedente nõ cõtinuaret dñium ab intestato. ergo eius preteritio pro exheredatione habet ar. huius legis ex qua colligit ꝙ ppter cõtinuatiõnẽ dominij sit necessaria exheredatio: sed certe fundamẽtũ nõ est bonũ: vt. ff. dixi: qꝛ non ppter hoc est necessaria: ꝛ iõ dic fm Bal. ꝙ ideo cõpetit querela posito ꝙ non sit exheredatus nec p exheredato habiturus: qꝛ aliud remediũ nõ põt sibi cõpetere puta ius dicẽdi nullũ vel ꝯtabu. vt. ff. eo. l. si qs posthumos. §. si filiũ. ideo deuenit ad querelam q est remedium subsidiariũ ꝛ cõpetit vbi aliud deficit. vt. l. maximum vitium. C. eo. circa mediũ. Et tu adde ꝙ ideo hoc quia testator exheredãdo filiũ satisfecit iuri positiuo ꝛ non naturali: ideo equũ est vt nepos non sit destitutus omni remedio.

2 ¶ Homines quãtũcũꝙ deformes in corpore dicuntur homines postꝙ nati sunt: sed anteꝙ nascatur quis non dicitur esse homo: sed speratur effici.

1 Statutum puniens certa pena interficientem hominem non cõprehendit interficientem partũ in vtero matris. ꝛ an ꝛ qualiter de iure cõmuni puniatur.

3 Mulier de cuius vtero post eius mortem partus extrahitur viuus nõ dicitur parere: sed ipse extractus bene dicit natus. licet nõ scdm cursum nature.

1 **Uod dicitur.** † Etiã q de ventre fuit excerptus pterit dic testm̃ nullũ dũmodo fuerit aĩal. i. cũ aĩa rõnali natum: lz cũ diminutione corporis. h. d. ¶ In tex. ibi: testm̃ rũpere: supple si sit pteritus vel si nascat non rumpit. ff. eo. l. si a primo. in ij. ideo dubitat quid iuris si fuerit de ventre excerptus qꝛ pprie nõ dr natus: ꝯ ꝯ est: vt hic. ꝛ. l. posthumus. in fi. prin. ff. de inoffi. testa. ꝛ dicit hoc cõtigisse in Cesare augusto: qꝛ iõ fuit vocatus Cesar: id est cesus de vtero mrĩs. ¶ In tex. ibi: si nõ integrũ: puta quia caret vna manu vel pede: idẽ si plus ꝙ integrũ: vt quia cũ sex digitis in manu: vt. l. nõ sunt liberi. ff. d sta. ho. secus si nõ haberet formã humanã vt cũ duobus capitib vel capite vituli: vt ibi no. 2 ¶ † Et sic no. fm Bal. ꝙ hoies ꝙtũcũꝙ deformes in corpore dicuntur hoies postꝙ nati sunt: sed anꝙ nascat qs non vr eẽ homo sed sperat effici. vt. l. cũ iter veteres. C. de fideicõ. liber. nã dr esse portio viscerũ matris. l. j. §. ex hoc rescripto. ff. de vẽ. inspi. Ideo si statutum puniret certa pena interficientẽ hoiem ille q iterficeret partũ in vtero[a] mrĩs nõ icideret in penã statuti cui vba pprie sunt intelligẽda fm Bal. sed an de iure cõi puniat ꝛ qualr. vide in. l. si qs aliqd. §. si abortionis. ff. de pe. ꝛ. l. mulierem. ff. de sica. ꝛ. l. diuus. ꝛ ibi no. de extraor. cri. ꝛ no. in. c. sicut. el. ij. extra de homici. Oppo. ꝯtra istã legẽ. d. l. anniculus. la. j. in. §. falsum. ff. de verbo. signi. 3 Solu. † mulier de cuius vtero post eius mortem partus extrahit viuus. nõ dr parere vt ibi. qꝛ hoc vbuz refert ad mulierẽ q post mortez nihil dr agere: sed ipse extractus bñ dr natus: licet nõ fm cursum nature sed violenter ꝛ accidẽtalr ad lucẽ puenerit. ꝛ hoc sufficit vt dicat natus. tex. est hic quem no. nã vidi de hoc dubitari: ꝛ qdã dicebant ꝯtriũ p illã. l. aniculus. qd est ꝯ istũ tex. ꝛ sic cõprehẽditur in verbis statuti vel testatoris loquẽtis de nascituro vel nato quãtũcũꝙ in materia odiosa vel restringibili: quia pprie dicit nasci si de ventre fuit excerptus[b] vt hic est casus. hoc enim verbum natus refert ad ipm q viuus ad lucẽ perducit ꝛ hoc est nasci.

a ¶ In vtero. De hoc p And. sicu. cõsi. xxiij. ij. li. p Jo. de ana. cõsi. xcv. p Cano. i. c. sicut dignũ. de homi.

b ¶ Excerptus. d hoc p Bal. cõsi. cxiij. ꝛ. ccvij. vbi allegat Odof. d quo hic in apostillis ad Bar.

c ¶ Est iudiciũ. q dicant connexa vide p Are. ꝯsi. xxix. ꝛ an de cõnexis idẽ sit iudiciũ. vide per And. sicu. consi. lxxxvj. iij. lib.

2 ¶ Aduersatiua si vero. vel si autẽ cũ similibus significat cõtrarium eius qd dictũ erat in casu precedenti.

Testator si instituat filiũ vna cũ vxore. an videat instituisse si solus nascet vel filia femina sola vt si natus sit masculus ꝛ femina testm̃ videatur ruptũ vt vxor nihil possit habere.

3 Habens ptãtem legitimãdi spurios. vel incestuosos. an possit legitimare illũ qui est spurius ꝛ incestuosus remis.

1 **Si ita scriptũ.** † Prouisio ĩ casib simplicibus facta seu separatim obueniẽtibus de rigore iuris non extẽditur ad casum mixtum seu casus simul obuenientes: sed de equitate fauore testamẽti ꝛ odio preteritionis tollendo bñ extendit. Item talis casus determinari debet fm ꝙ põt colligi fuisse de mente testatoris in casibus simplicibus. h. d. ¶ In 2 tex. ibi. si filius. supple ꝛ nõ filia: vt. ff. patet. ¶ † In tex. ibi si vo filia supple ꝛ non filius. ꝛ sic no. naturã dictionis aduersatiue si vero vel si aũt cũ similibus. nã significat ꝯtriũ eius ꝙ dictũ erat in casu pcedenti de quo vide per Bar. ff. de leg. iij. in repetendis in fi. ¶ In tex. ibi licet enim subtilis iuris regule cõueniebat ꝛc. vt iste casus fuerat omissus a testatore. naz videt instituisse filiũ masculũ si solus nascet vna cum vxore vel filia femina. si sola nascetur vna cũ eadem. cũ ergo hic natus sit masculus ꝛ femina neuter eorũ videt institutus ꝛ sic testm̃ videbit ruptũ ꝛ ꝙ vxor nihil posset habere: sed ambo filij diuiderent hereditatẽ inter se. sed hoc est verũ de rigore iuris: secus de eqtate postꝙ testator puiderat in quolibet casu de per se. si autẽ in vno tm̃ tũc etiã de eqtate non extenderet ad alterũ vt. l. cõ3 modissime. ff. e. de qua gl. opponit. † Et iducit ad qõnẽ de illo q hz ptãtem legitimandi spurios. itẽ icestuosos vtrũ possit legitimare illũ q est spurius ꝛ incestuosus de qua qõne vide per Bar. in. l. ij. de vbo. obli. Et adde ad diuisionẽ de qua hic. ff. de le. j. l. si qs testõ. §. fi. ꝛ de here. insti. l. clemens patronus.

2 ¶ De cõnexis idem est iudicium. ꝛ qd dicitur de vno censet dictũ de altero.

3 Licet hodie eo ipso ꝙ seruus instituitur censetur sibi data libertas. etiam si non dicatur tamen si aufertur hereditas non censetur adempta libertas.

4 Aditio hereditatis pro parte trahit ad se alias partes tanꝙ habiles non sic repudiatio partis.

1 **Regula.** † Si hereditas ꝛ libertas simul relinquãt eidẽ nõ potest altera sine altera separatim adimi. h. d. ¶ Et pone casum ꝙ dñs instituit seruũ suũ cũ libertate insolidũ ꝛ postea in eodem testõ anteꝙ diuerteret ad alios actus ademit alterã ipsarũ certe non valet ademptio qꝛ sicut simul dederat hereditatẽ ꝛ alterã sine altera dare nõ potuisset. ita nec potest alterã sine altera adimere. remanet ergo illa q est adempta in virtute alterius nõ adempte nec p hoc ꝙ vnã ademit cẽset alterã voluisse adimere. nã nõ poterat dare libertatẽ sine hereditate nec ecõuerso postꝙ aliũ nõ instituerat heredẽ. si eñ dedisset solã libertatẽ nõ fuisset heres p cui aditionẽ cõfirmaret datio libertatis. ꝛ si dedisset hereditatem sine libertate non erat seruus capax eius cũ pro nihilo reputetur. l. qd attinet. d regu. iur. ꝛ hereditas est de iure ciuili ꝛ sic non cadit in seruo hoc ius. 2 ¶ † No. ergo tex. p eo ꝙ no. glo. in c. pterea. de offi. delega. q dicit ꝙ illud vulgare ꝙ de cõnexis idẽ est iudiciũ[c] ꝛ ꝙ dicitur de vno censetur dictũ de altero vt in. c. translato. de constitu. ꝛ. l. si cognati. C. de neg. gest. ꝛ. l. j. §. preterea. de separatis locũ sibi vẽdicat qñ illa cõnexa sunt talia ꝙ vnũ sine altero stare nõ potest de quo est casus hic intelligẽdo vt dixi secus si posset stare vt si datus eẽt coheres huic seruo: nã potuisset sibi dari libertas absꝙ hereditate. quia p aditionẽ illius coheredis cõfirmaret datio. Eodẽ ergo modo poterit auferri pars hereditatis data remanẽte libertatẽ sed non ecõuerso posset auferri libertas remanente libertate: nã duraret phibitio quia ius hereditariũ non caderet in seruo. 3 † Sed quero cũ hodie eoipso qd instituit seruus cẽseatur sibi data libertas etiã si nõ dicat expsse vt i. l. qdã. C. de nec. seruis. licet isto iure nõ sic esset. imo nõ valebat istitutio nisi daretur libertas expssa vtrũ eodẽ mõ si auferat hereditas cẽseat ablata libertas. Rñdeo puto ꝙ nõ. nã aliud est in datione hereditatis q est habitus. iõ de facili põt ad se attrahere libertatez q est necessaria ad dationẽ hereditatis. 4 † Aliud in adẽptione q est priuatio. iõ ad aliud nõ extẽdit sicut in fi. no. in. l. ij. de acq. here. ꝙ aditio hereditatis pro parte trahit ad se alias partes tanꝙ habiles qui recipit ius accrescẽdi. sed nõ sic repudiatio partis attrahit alias partes quia est puatio ꝛ non recipit augmẽtũ. sic etiã pz in instõne q facta est de certo fundo alio non dato

dato coherede attrahit ad se totã hereditatẽ.vt.l.j.§.si ex fundo.de here.insti.⁊ in.l.j.§.si ex fundo.⁊.j.eo.l.cũ qdã.¶ In gl. q̃ incipit quo ademit.imo eodem quo dedit.q.d.glo.si faceret aliud testm̃ in quo adimeret hereditatẽ datã seruo in p̀mo nõ faciẽdo mentionẽ de libertate nõ haberet locũ iste.§.quia censeret etiam adẽpta libertas.cuz per scõm testm̃ tollit primum etiã nulla facta mentione de primo nec de cõtentis in eo si nõ habet clausulã derogatoriã fortius si fiat aliqua mẽtio.si aũt non faciet aliud testm̃ sed codicillos adhuc ꝓcederet qd̃ hic dicit.⁊ ita intellige glo.j.in versi.nec in alia voluntate ⁊ fortius qñ in alia voluntate seu testamẽto adimit vnã siue alteram vt neutra videat adempta.¶ In gl.que incipit:nisi ibi.nisi euidens testãtis volũtas apparet.supple.s.ꝙ adimẽdo vnã vult adimere vtrãq3.nã tũc in eodẽ testõ põt:⁊ habet vtraq3 p non data.ar.l.si ita scriptũ.j.de lega.j.hic.§.d3 intelligi qñ nõ constabat ꝙ adimendo vnam volebat adimere alteram.

2 ☞ Si filius nõ fuit exheredatus:nec etiã institutus.⁊ testator instituit heredẽ extraneum an valeat institutio si filius viuo patre moriatur.

3 Quid si testõr dixit qñcũq3 fili⁹ me⁹ moriet.⁊ post mortẽ meaz ĩstituo titiũ heredẽ.⁊ tñ filiũ nec ĩstituerat nec exheredauerat.

4 Testamentũ in quo filius iam natus est preteritus non tenet de iure pretorio ex eo quod contratabulatur.

1 **Testamentum.** †Nõ v3 exheredatio que nõ põt cõfirmari p aditionẽ hereditatis nisi post mortẽ exheredati.h.d.¶ In tex.ibi exheredatus est.i.vr̃ i effectu:l3 sit exheredatus puer cũ exheredatio nõ possit cõfirmari nisi post ei⁹ mortẽ:q2 institutus fuit heres post mortẽ exheredati:⁊ sic erat institutio ꝯditionalis:exheredatio autẽ nisi cõfirmet per aditionẽ nõ valet:vt.l.filiũ.§.sed cũ exheredatio.de ꝯtabu.cũ ergo nõ potest cõfirmari in eius

2 vita cẽset nugatoria.¶ †Sed qd si filius nõ fuit exheredatus nec etiã institutus ⁊ testator instituit heredẽ extraneũ si filius se viuo moriet gl.in.l.gallus.in prin.j.eo.vult ꝙ illa ĩstitutio non valeat postq̃ filius nec fuit institutus nec exheredatus. Bal.dicit ꝙ de hoc videt casus hic:q2 l3 iste filius fuerit exheredatus:tñ p exheredato non habet:sed p preterito ⁊ iste tex. vult ꝙ institutio extranei collata post mortem filij nõ valeat Bar.in.d.l.gallus.tenet cõtrarium ⁊ puto ꝙ verius.nã si nõ fuit institutus nec exheredatus ĩstitutio extranei collata post mortẽ filij nõ est filio iniuriosa nec ipsius exclusiua s3 est facta in defectũ filij ⁊ in casu quo filius ad hereditatẽ nõ possit puenire in casu autem ꝙ possit secus.Et sic est casus in quo causa intestati p̃fertur cause testati qñ hec secũda facta est in defectũ prime.vt not.Bar.j.de here.ĩsti.l.si quis.ita heres instituat si legitimus in vltima seu penul.char.sed qñ testator exheredauit filiũ patet ꝙ voluit sibi inferre iniuriã ⁊ ipm̃ excludere ab hereditate.⁊ ideo si nõ excludit vt debuit vitiat institutio per cuius aditionẽ non potest exheredatio cõfirmari vt.l.gallus.

3 §.in omnibus.j.eo.¶ †Sed quid si dixit quandocunq3 filius meus morietur ⁊ post mortem meam instituo titium heredẽ. ⁊ tñ filium nec instituerat nec exheredauerat.Rñdeo ista institutio h3 vim fideicõmissi:q2 cẽsetur voluisse ꝙ filius sit heres ab intestato:⁊ ꝙ eo mortuo alius sit heres:sed hoc scõm non põt esse directo postq̃ alius fuit q nõ potest desinere esse vt.l. ei q soluendo.j.de here.insti.ideo verba illa trahunt ad fideicõmissum:q2 vr̃ filius rogatus de restituẽdo illi post mortem suã detracta legitima ⁊ trebellianica.ad qd̃ vide qd̃ no.Bald. in.l.extraneum.de here.insti.¶ In fi.tex.ibi.accipere poterit subaudi ꝙ nõ posset si recte exheredatus esset.vt.j.d̃ bo.liber. l.si ex patronis.§.iulianus.insti.de succes.libe.§.si vero testm̃. fm Dy.¶ In glo.ibi.⁊ ita interim est preteritus.certe si hoc esset verũ sequeret ꝙ nulla exheredatio teneret quia semper inter testm̃ ⁊ aditionẽ hereditatis est dare mediũ ⁊ illo medio esse preteritus.⁊ sic testm̃ esset nullum.Dic ergo melius.vt.s̃. dixi ꝙ ideo nõ valet.q2 nõ põt ꝯfirmari in eius vita.sed si nõ posset q2 nõ esset heres ĩstitutus post eius mortẽ sed pure vel sub alia cõditione q̃ põt existere filio viuente v3 exheredatio: nec d2 exheredatus p̃teritus etiã anteq̃ exheredatio per aditionẽ sit cõfirmata:licet si postea non adeat euanescat:⁊ sic testamentũ non irritatur nõ ꝓpter defectũ exheredationis:sed

4 quia non adit hereditas.¶ †In gl.ibi.nam iure p̃torio valet no.istã glo.que tenet expresse illud qd̃ multi moderni tenẽt ꝙ testm̃ in quo filius iã natus est preteritus t3 de iure pretorio. ⁊ ideo ꝯtabulat.q.d.si nõ teneret non ꝯtabularet.sed ista opi. est falsa per ea q̃ dixi in.l.si filius qui in potestate.s̃.eo.⁊ hic in tex.dũ dicit ꝙ nullius est momenti.¶ In fi.gl.ibi.hic incerta que remoueri nõ debet.quia facit conditionẽ.si eñ institutus post mortẽ filij moreret anteq̃ filius euanesceret instõ.l.heres meus.de cõdi.⁊ demõ.sed de instõne nõ remouet ꝯditio.l3 remoueat dies certa an ⁊ qñ.⁊ ita loquit.l.hereditas ex die.de here.insti.⁊ hoc vult dicere glo.quã no.⁊ sic vult cõcludere ꝙ ista institutio sit nulla ꝓpter defectũ exheredationis non rite facte ⁊ ꝙ non remoueat dies ad hoc vt dicat exheredatio rite facta potius ergo sustinemus nullitatẽ testamẽti q̃ remoueamus diẽ incertam que facit conditionem.

2 ☞ Si testator instituit aliquem in dimidia vel in certa re.⁊ prohibet ne amplius habeat.⁊ alium nõ instituit heredẽ tale testamentum non valet.

1 **Si posthumus.** †Posthum⁹ nascẽdo rũpit gradũ suũ in quo fuit p̃teritus l3 nascat eo tp̃e quo hereditas adhuc nõ versat in gradu scd̃o:sed in primo nec recõualescit l3 post mortem testõris decesserit hoc primo. Rũpit etiam tertiũ gradũ:licet ab illo fuerit exheredatus:sed primũ a quo exheredatus fuit:hoc scd̃o:⁊ sic testm̃ rumpit p parte rõne preteritionis in consequentiã rumpit.⁊ pro altera parte ne qs decedat p parte testatus ⁊ p parte intestatus:⁊ sic causa intestati trahit ad se cãm testati:hoc tertio ⁊ vltimo vsq3 ad.§.qd̃ vulgo.Et diuide in tres partes vt in summario.scd̃a ibi:itaq3.tertia ibi:nam ⁊ eam duobus.Et in primo casu fuerunt duo gradus tm̃ ⁊ a primo fuit exheredatus a scd̃o p̃teritus.in scd̃o fuerunt tres a primo ⁊ vltimo fuit exheredatus.a scd̃o seu medio fuit preteritus.nascẽdo ergo rumpit illũ medium ⁊ etiã tertium sed non primũ.Ratio colligit ex his que no.s̃.eo.l.iij.§.fi.in tertio casu fuerũt duo tantũ gradus sicut in primo:tamẽ cuilibet ex ĩstitutis fuit datus substitutus vulgaris de per se.⁊ in hoc differt a primo.⁊ istu3 vltimũ declara plenius:vt habet in.l.penul.j.ti.j.primũ autẽ casum declara: vt.s̃.eo.si a primo.⁊ ibi ponit ratio dubitãdi:⁊ etiã hic in glo. sup v̇.vitiari.¶ In tex.ibi:nõ posse substitutos adire:supple sed veniẽtes ab intestato:vt in sequẽti casu postq̃ posthumus non extat.¶ In scd̃o casu ibi viuẽtibus primis ⁊ deliberãtibus supple nascatur posthumus ⁊ sic rumpat gradum scõm a quo fuit preteritus ⁊ postea decedat:vt sequit post mortẽ.s. testatoris.¶ In tex.ibi:qui tertio gradu scripti sunt dic ⁊ videbat ꝙ sic:quia ab illo gradu posthumus fuit exheredatus ⁊ sic videbat valere:nã videbat rumpere gradum scõm a quo fuit p̃teritus:sed ꝯtrium est quia rumpitur etiã tertius in cõsequentiã scd̃i:⁊ sic oẽs gradus sunt rupti.primus quia instituti repudiauerũt scd̃s posthumus fuit ab eo p̃teritus.tertius in cõsequentiã scd̃i a quo dependebãt fm gl.sed si instituti in primo gradu nõ repudiassent ꝓpter rupturam scd̃i nõ rumperet primus:quia nõ ita dependet precedens a sequẽti sicut ecõuerso:⁊ hoc vult gl.que incipit:quia rupto.in fi.Si autem iam fuisset natus p̃teritus scd̃o:⁊ exheredatus a primo ⁊ tertio:solus scd̃s gradus esset nullus:nõ tertius per.l.iij.§.fi.s̃. eo.⁊ hoc vult etiã eadẽ gl.Sed oppo.extra gl.ꝙ idẽ in posthumo:quia rõ illa ꝙ sequẽs dependet a precedenti nõ est bona: vt dixi in.d.l.iij.§.fi.sed est alia quã ibi dixi.quia posthumus nascẽdo rũpit gradũ validum in quo reperit hereditatẽ versari.ideo illã ad se trahit ⁊ nõ pmittit ad sequentẽ deuolui.q2 nõ debet rumpere ad vtilitatẽ sequẽtis sed suã.sed in casu isto quia fuit p̃teritus a scd̃o gradu.⁊ exheredatus a primo ⁊ tertio si nascatur deliberantibus institutis in primo non reperit hereditatẽ in scd̃o imo est adhuc in primo.vt in princ.l.ibi ad heredes.primo gradu scriptos ⁊c.ergo illã ad se non trahit:⁊ sic vr̃ ꝙ non rumpat tertius.sed respondeo ꝙ licet in secũdo gradu nõ versaretur adhuc hereditas re ipsa pendẽte primo versabat.tñ in spe quia institutis repudiãtibus sperabat ad scõm gradũ deuenire hereditas ⁊ deuenisset si non fuisset ruptus.rũpendo igitur trahit ad se illam spem.⁊ non permittit deuenire ad tertiũ gradum si tñ postea posthumus moriatur admittunt alij veniẽtes ab intestato.q2 gradus tertius semel fuit ruptus ad cõmodũ posthumi.⁊ licet nũc rumpit non approbat cõmodũ.q2 mortuus est nõ ꝓpterea recõualescit secũdus.ideo deuoluitur hereditas ad venientes ab intestato.vt infra subijcit ad legitimos eã ptinere ⁊c.¶ In tertio casu in fi.ibi.nõ tñ magis substitutum admitti.supple sed legitimos seu veniẽtes ab intestato.vt in casu p̄nti in fi.nã ad hoc pbandũ dicit.nã ⁊ cũ duobus ⁊c.q.d.non solũ in precedẽti casu puenit hereditas ad legitimos.sed etiã in hoc sequẽti.Sed quare nõ peruenit ad coheredem per ius accrescẽdi postq̃ a primo gradu posthumus fuerat exheredatus ⁊ sic volebat postq̃ secundus gradus fuerat ruptus:quia ab eo p̃teritus.nã habet pro non facto.sed si factus non fuisset repudiante vno ex institutis portio eius accresceret alteri.Respondeo ꝙ rõ est quia censetur ꝓhibuisse ius accrescẽdi postq̃ illi repudianti dederat spãlem substitutũ ⁊ substitutio valuit a principio.nã substitutus vulgaris prefert coheredi.vt.j.de secun.tabu.l.ij.§.si

duo.ꝛ in auẗ.hoc amplius.C.de fideicõ.ꝛ ꝯ voluntatẽ defuncti nõ dꝫ coheredi accrescere ꝑ ea q̃ no.i.ll.dictis.ſ.de vſufru.ꝛ.j.de here.iſti.l.quoties.ȷ.ſi duo. Sed opp.ꝙ nõ poſſit deuenire ad legitimos:qꝛ ſic decederet ꝑ parte teſtatus ꝛ ꝑ parte inteſtatus.propter hoc dicit glo.ꝙ imo decedet in totum inteſtatus:nam coheres propter repudiationem illius cum non poſſit habere portionẽ repudiataꝫ rõne predicta ne offendaẗ regula ꝙ qs non poſſit decedere pro parte teſtatus ꝛ ꝑ parte inteſtatus carebit etiam propria portione:ꝛ ſic rumpetur etiã ꝑmus gradus lꝫ ab illo fuerit exheredatus:ꝛ erit caſus i quo cã inteſtati trahit ad ſe cauſam teſtati:ꝛ iſte eſt caſus in.l.peñ.j.ti.j.per quã tex.ſuppleẗ ꝛ declaraẗ. ¶ † Et hoc facit ꝓ intellectu Bar.ad.l.quoties.ȷ.ſi duo.j.de heredi.inſti.ꝙ ſi teſtator inſtituit aliquẽ in dimidia:vt icerta re ꝛ prohibet ne amplius habeat:ꝛ aliũ non inſtituit heredẽ:tale teſtm̃ non valet quia reliqua nõ poſſunt ſibi accreſcere ꝯ voluntatem defuncti ꝛ nõ accreſcunt:ſi valeret in his in qbus ille eſt ſubſtitutus iã decederet pro parte teſtatus.ꝛ ꝑ parte inteſtatus.potius ergo tolerandũ eſt ꝙ cã iteſtati trahat ad ſe cãm teſtati q̃ ꝙ iſta regula offendaẗ.ſed ſi nõ veniret ꝯ voluntatẽ teſtatoris expreſſam tunc econtra cã teſtati traheret ad ſe cãm inteſtati.vt.l.j.ȷ.ſi ex fundo.de here.inſti. Qꝺ aũt hic dꝛ poſthumũ excludi.itellige ideo quia iã erat mortuus.vt in ſi.gl.ꝛ in precedẽti caſu alias ꝑueniret ad poſthumũ.vt in prin.legis ſm Dy.

a ¶ Tanq̃ filio. Addꝺ qꝺ voluit Rapha.ful.ꝯſi.lxxxvj.

b ¶ Nõ itelligas. Ludo.rom.in.l.neq̃ ꝓfeſſio.C.de te.alle.hanc proſingu.ꝙ vbi filius eſt in poſſ. filiat. ..is aſſe.. ..atio pr̃is ꝯ ..a nõ nocet ipſi filio de q̃ materia vide ꝑ Caſt.in.c.michael.de fi.preſby.ꝛ in.c.traſmiſiſſe.q fi.ſint legi.ꝑ Ancha.ꝯſi.ccxv.

2 ☞ Subſtitutio vulgaris nõ dꝛ cõtinere grauamẽ.qꝛ filius põt eam excludere adeundo ꝛ põt fieri etiam in legitima.
Idem in pupillari que dicíẗ potius prouiſio q̃ grauamen.
Secus in fideicõmiſſaria que non poteſt fieri in legitima.

1 **Quod vulgo.** † Qñ filius eſt inſtitutus i ꝑmo gradu inſolidũ vel ꝑ parte nõ expedit ꝙ a ſequẽti gradu exheredeẗ.ꝛ ſic valet etiam ſi fuerit ab eo preteritus.h.d.Ratio eſt quia talis preteritio nõ eſt ſibi iniurioſa nec nociua.cum fuit in ſua ꝑtãte adire ex ꝑmo gradu.ſi ergo nõ adit ſeipm̃ excludit.ideo põt deuolui ad ſequentem gradũ ſine eius iniuria nõ ſic ſi in ſequenti eſt inſtitutus ꝛ in precedẽti ꝑteritus.qꝛ ſi valeret ꝑcedens preteritio eſſet ſibi nociua cũ non ſit in ſua ꝑtãte adire ex ſequẽti quouſq̃ pendet ꝑcedens.vt.j.de vulga.ꝛ pupil.l.ex facto.l.lucius.ꝛ hic in gl.j. Intellige tñ iſtũ tex.qñ fuit inſtitutus in integra legitima vel etiã vltra ꝛ non fuerat grauatus taliter ꝙ legitima itegra nõ remaneret.alias ſecus.vt.ſ.de ioffi.teſt.l.papinianus.ȷ.qm̃.in ſi.ꝛ ibi no.gl.ij.magna.in ſi. ¶ † No.ex iſto.ȷ.ꝙ ſubſtitutio vulgaris nõ dicíẗ cõtinere grauamẽ.qꝛ filius põt eam excludere adeũdo.ꝛ iõ põt fieri ꝛ in legitima. Idẽ in pupillari q̃ dꝛ potius ꝓuiſio q̃ grauamen.vt.l.ex trib⁹.cũ ibi no.C.de ioffi.teſta.ſecus ſi fideicõmiſſaria q̃ nõ põt fieri in legitima.vt.l.coheredi.ȷ.cũ filie.ver.nec fideicõmiſſo.j.de vulga.ꝛ pup.ꝛ vide ꝙ no.Bar.in.l.lucius.ȷ.maritus.ad trebel. ¶ In tex.ibi non vſquequaq̃ verũ eſſe ait.nã eſt verũ qñ ab vno fili⁹ eſt exhrdatus ab alio ꝑteritus.tũc em̃ ille a q̃ eſt ꝑterit⁹ ſolus eſt nullus ꝛ alius a q̃ eſt exheredatus eſt validus.lꝫ ſi in vno eſt iſtitutus in alio ꝑteritus ſiquidẽ in ꝑmo eſt iſtitutus valet ẽt ſeq̃ns vt hic ſequiẗ.ſecus ſi econuerſo.vt.d.l.ex facto.l.lucius.

c ¶ Originaliter. Vide ꝑ Alexã.i ꝑn.iiij.col.ꝛ ibi an verus ſit itellectus Pau.de ca.ꝛ Rapha.

2 ☞ Sicut nõ valet inſtitutio facta de extraneo tanq̃ filio ꝓbato ꝙ nõ ſit filius vel de alio tanq̃ cõiuncto ſi non erat coniunctus ita econuerſo exheredatio facta tanq̃ de non filio.nõ valet ſi apparet qui erat filius.
Quid ſi teſtator ſciuit.

3 Prefatio declarat animum loquentis.
Scire qs dicíẗ.ꝛ etiã certus eſſe de quo vehemẽter opinaẗ.

1 **Si quis.** † Exheredatio fcã de filio tanq̃ extraneo per errorẽ.qꝛ teſtoꝛ putabat ipm̃ non eſſe filiũ probata filiatione reddit nulla.h.d.ratio eſt qꝛ nõ cenſeẗ habere volũtatẽ defuncti.nã eſt preſumẽdũ ꝙ ſi ſciuiſſet ipm̃ 2 eſſe filiũ nõ exheredaſſet.† Et ſic no.ꝙ ſicut non valet inſtitu a tio facta de extraneo tanq̃ filio[a] ꝓbato ꝙ non ſit filius vt.l.eã quã.C.de fideiuſ.vel de alio tanq̃ cõiuncto ſi nõ erat coniunctus.vt.l.ſi pater.ꝛ.l.nec apud.C.de here.iſti.ita ecõuerſo exheredatio facta tanq̃ de nõ filio nõ valet ſi apparet ꝙ erat fili⁹.ꝛ ſic cã concernẽs filiationem vel cõſanguinitatem cenſeẗ eſſe cã finalis.qua deficiẽte ceſſat diſpoſitio.ꝛ ita no.i.l.demõſtratio.ȷ.qꝺ autẽ iuris.de ꝯdi.ꝛ demõ.per Bar.ꝛ hoc qñ errauit. ſecus ſi ſciuit.tũc enim ſicut valeret inſtitutio facta de aliquo tanq̃ filio vel cõiuncto licet nõ eſſet.qꝛ cenſereẗ ipſum appellaſſe filiũ vel cõiunctũ rõne dilectionis.vt.j.de here.inſti.l.nemo.ȷ.ſi.ita valet exheredatio facta tanq̃ de extraneo.lꝫ nõ ſit qꝛ ꝑſumiẗ teſtator illud dixiſſe ex iracũdia ꝛ odio qꝺ ad eũ ha 3 bebat.vt.ſ.e.l.iij.circa ꝑn. ¶ † Vltimo no.tex.ibi cũ elogiũ ꝛc.ꝙ ꝓfatio declarat aium loquentis.vt.j.de here.inſti.l.ſi. ¶ In tex.ibi quẽ ſcio.ſcꝫ ꝑ vehemente opi.nã ꝛ tunc ſcire quis dicíẗ ꝛ etiã certus eſſe de quo vehemẽter opinaẗ.vt.l.ſi quis ita.ȷ.ſi quis cũ ignoraret.ante ſi.in ver.ꝛ ſi quaſi certus.ſ.de teſt.tu.ꝛ qꝺ no.Bar.in.l.ij.ȷ.qꝺ obſeruari.C.de in.calũ. ¶ In glo.magna ibi:ꝛ quia verbũ patris ꝛc.nõ intelligas[b] ꝙ ſi eſſet in poſſeſſione filiationis verbũ patris noceret ei ſed ſi nõ eſſet vbuꝫ pr̃is poſſet ei ꝓdeſſe ſm̃ Dy.vt not.i.ll.hic allegatis in gl.hic ergo erãt duo ꝑpter q̃ incũbebat filio onus ꝓbandi.ꝛ qꝛ non erat in poſſeſſione filiationis.ꝛ quia verbũ patris erat ꝯ eũ.ꝛ ſufficeret primũ. ¶ In gl.ibi rñdeo quia iterim ꝛc.tu dic melius ſm̃ Dy.ꝙ ideo expectaẗ quia diuerſi ſequũẗ effectus.nã ſi ꝓbeẗ filius apparet exheredationẽ nullã ꝛ ipm̃ debere ꝯſeq bona paterna:ſed ſi nõ ꝓbetur filiatio licet etiã tunc exheredatio ſit nulla quia facta de extraneo.vt.l.quidã cũ filiũ.de vbo.obli.nõ tñ pertinebunt ad eum bona paterna.

2 ☞ Quãdo filius fuit inſtitutus ſub conditione poteſtatiua ꝙ antequã ſit impleta non ſit ſuus heres.ꝛ ſi non decedat ea non impleta.nepos ex eo nõ prohibetur eſſe ſuus heres.ꝛ an vocetur nepos viuente filio.
3 Qualiter iſte nepos poſſit eſſe ſuus heres auo.
4 Heres heredis teſtatoris eſt heres.ꝛ an eodẽ modo heres.
5 Si legatario daẗ ſubſtitutus vulgaris ꝙ tamẽ traſmittat ad ſuos heredes q ſi repudiant ꝙ admittatur ſubſtitutus.
6 Per dationẽ ſubſtituti vulgaris nõ tolliẗ exiſtentia ſui heredis nec quo ad ſuitatẽ:nec quo ad neceſſitatem.
7 Pendẽtia natiuitatis poſthumi equiparaẗ conditioni q̃ vltimo vite ſpiritu nõ põt impleri:qñ filius inſtitutus vt ſub conditione poteſtatiua nõ habet coheredẽ vel ſubſtitutũ.ꝛ ꝙ tũc deuoluaẗ hereditas ad cauſam inteſtati.ꝛ nu.5.
8 Per dationẽ coheredis an tollatur exiſtẽtia ſui heredis.

Si filius heres. Iſta ẽ difficilior.l.ꝛ ſubtilior totius tituli in intellectu ſui.ꝛ recipit duplicẽ intellectum. Primus fuit intellectus gl. Scꝺs fuit intellectus antiquorũ doctorũ.ſ.Dy.quẽ ſequiẗ Bart. Tertius eſt intellectus modernorũ qui eſt ipſa veritas ꝛ ipm̃ habui a doc.papienſibus tpe quo ſtudebam ibi. Et audiui a quodam valẽti doc.de ſabaudia ꝛ famoſo qui vocabaẗ dñs Petrus de muris ꝙ originaliter[c] fuerat intellectus ſuus.reperiẗ tñ in qbuſdam lectu.Bar.tactus per eundẽ:ſed ego non habeo:ꝛ multi nõ hñt:ꝛ tñ ipm̃ non approbat. Et rõ eſt qꝛ hꝫ difficilia ꝯtria quibus neſciuit rñdere:ſed ego infra reſpõdebo:ꝛ male declaraẗ per doc.ſcribẽtes.† Scꝺm primã lectu.gl.quã doc.multũ 1 male declarãt.ideo remanẽt gl.in cõfuſo.h.d. ¶ Si fili⁹ pure inſtitutus anteq̃ ſe imiſceat decedat nepos ex eo ſibi ſubſtitutus vulgariter vocaẗ ad hereditateꝫ aui ex ſubſtõne:ꝛ etiã ad hereditatẽ patris ſui ex teſtamẽto vel ab iteſtato:ꝛ vterq̃ erit ſuus heres:ſed ſi nõ fuit ſubſtitutus vulgariter nec filius habebat hereditatẽ vocaẗ nepos ad hereditatẽ aui ab inteſtato.ꝛ ſimiliter ſuus erit heres ꝛ vtroq̃ caſu vocaẗ nepos.demum mortuo filio ſi contingit qñ filius eſt inſtitutus ſub cõditione poteſtatiua que vltimo vite ſpiritu põt ipleri ſi ea nõ impleta deceſſit ſuꝑſtite nepote.h.d.ꝛ ſic ſm̃ glo.vſq̃ ad ỽ.ſi.q incipit: ſicut loquiẗ qñ filius fuit pure inſtitutus.ibi ỽo ſub cõditione poteſtatiua q̃ vltimo vite ſpiritu põt adimpleri ꝛ poniẗ ſimilitudo in hoc:quia ſicut i hoc vltimo caſu nepos vocaẗ demũ mortuo filio:vt.j.de condi.inde.l.ſi.que eſt neceſſaria ad intellectũ huius legis:ita in primo caſu vocatur ex ſubſtõne vulgari ꝛ in ſcꝺo in ver.ꝙ ſi nemo vocaẗ ab inteſtato demũ mortuo filio. Itẽ ſcꝺm iſtum intellectum tex.dum dicit ipſe filius inteſtato ꝛc.dꝫ exponi:id eſt ipſe nepos qui erat filius filij. Et eſt differẽtia inter primũ caſum ꝛ ſcꝺm:quia in primo nepos erat ſubſtitutus vulgariter.ꝛ ſic venit ex teſtõ.i ſcꝺo in ver.qꝺ ſi nemo ſubſtitutus nullus fuit datus ſubſtitutus nec fili⁹ habebat coheredẽ. Et iſte intellectus poniẗ per glo.que incipit: ideq̃ nepos ꝛ eſt gl.penul. Itẽ ſcꝺm iſtũ intellectũ de preteritione poſthumi de qua ſit hic mentio parũ eſt curandũ poſtq̃ nõ fuit natus:ꝛ hic ſit mentio quia ſic de facto cõtingit non vt denotet iuris myſterium qꝺ nõ eſt veriſimile cum ſit poſita in hoc ti.alias nõ congrueret ti.ꝛ ideo iſta lec.nõ placet:vt infra ſubijciam.quia dico ꝙ in hac preteritione poſthumi tota vis iſtius legis conſiſtit. ¶ In tex.ibi:omiſſo poſthumo.ſubandi qui putabaẗ eſſe in vtero ꝛ non erat:ꝛ ſic ꝑpter hoc nõ impediebaẗ filius eſſe ſuus heres ex teſtõ:vt.j.de acq.here.l.vẽtre.ꝛ ȷ.ſed ſi vacuo.idẽ ſi erat:ſed poſtea deſijt eſſe anteq̃ filius decederet:qꝛ factus eſt abortiuus:nã ex tũc incipet fili⁹ eſſe ſuus heres:ꝛ ſi nõ haberet ſubſtitutũ vulgarẽ:ſed ꝑpter ſubſtitutũ nec in primo nec in ſcꝺo fuit ſuus heres ſm̃ lec.do.Dy.ꝛ Bar. ſm̃ quã iſte expoſitiones ſunt neceſſarie.nã ſi reuera fuiſſet in vtero ꝛ deſijſſet eſſe a morte filij:tunc ꝑpter ſolã pendentiã natiuitatis poſthumi ꝑteriti.qꝛ poterat teſtm̃ rumpi.non fuiſſet delata

delata hereditas iure suitatis filio istituto.vt.d.l.ventre.ver. ergo si vētre pleno.vbi colligit:⁊ sic lec.doc.nō esset necessaria: qꝛ etiā si filius nō haberet substitutū vulgarē nō esset suus he res ex testō ꝙ sperabat rūpi:licet ab intestato hn̄ esset:etiā tūc ꝓ rata q̄ ipsum tāgeret.vt.l.cū qdā.§.suū heredē.de acq.here. Et scōm verū intellectū lec.vera modernoꝝ dꝫ intelligi hoc casu.s.ꝙ posthumus erat in vtero:⁊ ꝙ post mortē filij istituti desijt esse:qꝛ nō puenit ad lucē:⁊ sic nūꝗ̄ fuit filius suus heres ꝓpter hoc solū:qꝛ posthumus erat p̄teritus ⁊ sperabat testm̄ rūpi.vt ista lex faciat ad titulū:⁊ nō sine mysterio dicat hic de p̄teritione posthumi:nō aūt ꝓpter substōnē vulgarē q̄ reuera nō tollit existentiā suitatis:vt infra dicā ⁊ eodē modo dꝫ intel

2 ligi sequēs ṽ.ꝙ nemo.† Qn̄ autē filius fuit istitutus sub cōdi tione potestatiua clarū est ꝙ anteꝗ̄ sit impleta nō est suus he res.qꝛ effectus est de necessario volūtarius.lꝫ postꝗ̄ ipleta est icipiat esse suus heres vt.j.de ɔdi.⁊ demō.l.cōditionib⁹ pupil lis.⁊ ideo in fine hui⁹ legis vbi fuit istitutus sub cōditione po testatiua nō est dubiū ꝙ filio decedente ea nō ipleta nepos ex eo nō ꝓhibet esse suus heres.qꝛ filius non fuerat.Sed solū est dubiū an vocet nepos viuēte filio vel eo mortuo.i quo distin gue qualis sit cōditio. An illa q̄ potuit ipleri vltimo vite spū ⁊ admittit eo demū mortuo intelligit ista gl.fi.hui⁹ legis.An que nō potuit ipleri.⁊ tūc etiā eo viuo.l.fi.j.de ɔdi.insti.Et ita

3 intelligūt doc.istum tex.melius ꝙ̄ gl.vt.j.patebit.¶† Oppo. ergo nūc ꝓ declaratione oīum gl.q̄ loquunt intricate ⁊ cōfuse ɔ tex.in prin.dum dicit quē auo suum heredē futurū.nam vi det ꝙ iste nepos non possit esse suus heres auo.si ponimus ꝙ filius fuerit pure istitutus ꝯm ꝙ gl.intelligūt.nam ipse filius fuit suus heres statim auo mortuo:vt.j.si quis omi.cā test.l.j. §.q sunt in ptāte.nec desijt esse suus heres.licet postea decesse rit anteꝗ̄ se imisceat.nā etiā si repudiasset nō desineret vt ibi. ergo nepos ex substōne nō poterit esse suus heres.qꝛ non pn̄t duo eodē iure esse heredes insolidū.vt.l.ꝙ contra.§.vni duo. de regu.iur.Et qꝛ in suitate nō hꝫ locū succes.edi.vt.l.j.§.scien dū.de suis ⁊ le.l.q se p̄ris.C.vn̄ li.⁊ dixi.s.e.si qs posthumos. §.si filiū.Propter hoc ɔtrium qꝺ etiā colligit ex glo.q̄ incipit: ideꝗ̄ nepos.ibi dū dicit sed nōne pater p̄cedebat.Colligūtur ex gl.tres vel quatuor solutiones ⁊ itellectus diuersi ad.l.hāc. Nā dixerunt qdam ꝙ imo iste filius nō fuit suus heres:qꝛ non fuit istitutus pure sed sub ɔditione potestatiua.Et sic dicat ṽ. sicut euenire loqt qn̄ sub cōditione potestatiua q̄ vltimo vite spiritu nō poterat adimpleri.sed in fi.qn̄ impleri poterat.vel ecōuerso.⁊ neutro casu pēdente conditione fuit heres:⁊ sic dū dicit interim dꝫ exponi.i.cōditione pēdente.⁊ hoc habetur in gl.j.⁊ etiā in scða sup ver.interim.in fi.Iste intellectus nō pla cet glo.imo dicit ꝙ pure fuit institutus:⁊ bene in hoc:qꝛ text. nō dicit aliqd de cōditione sed solū in fi.Preterea inutilis eēt ista.l.nam istud plenius examinatur in.l.fi.de cōdi.insti.⁊ ista lex diceret illud idē ꝙ illa.Preterea iuriscōsultus tūc vr̄ po nere similitudinē iter vnā cōditionē ⁊ alterā dū dicit sicut eue nire.⁊ tn̄ longa est dissimilitudo qꝛ illa q̄ non pōt impleri vlti mo vite spū admittit nepotē etiā filio viuente.altera vero de mū eo mortuo:vt in.d.l.fi.vn̄ non posset adaptari lr̄a dū dicit sicut euenire solet ⁊c.si loqueret de diuersa ɔditione.Alij dixe runt ꝙ filius fuit pure institutus:tn̄ nō fuit suus heres:quia decessit viuēte patre codeꝗ̄ auo testatore ⁊ viuēs nō habet he redē:vt.l.j.§.ꝓ herede.nimirū si nepos poterit eē suus heres: ⁊ hoc colligit in illa eadē glo.super ver.interim.ibi dum dicit vel viuente testatore.Iste intellectus nō est bonus:quia si hoc esset:falsum esset qꝺ dr̄ in tex.nepotē istū esse suū heredē tā p̄ri suo ꝙ̄ auo.nā patri suo nullo mō posset esse suus heres:tūc qꝛ iure isto filiusfa.nō hꝫ heredē ab intestato nec ex testō nisi in ca strensi peculio:⁊ posito ꝙ tūc haberet nō poterat habere here dē suū:qꝛ nepos nō erat in sua ptāte sed aui.⁊ ideo illa exposi tio viuēte testatore nō est bona:sed est tenēda pma ꝙ post mor tem testatoris:⁊ ante hereditatē decessit:⁊ tūc adhuc remanet

4 ɔtriū quō nepos potuit eē suus heres ex quo filius fuit.† Alij tertio loco intelligunt ꝙ filius fuit suus heres ⁊ ꝑnepos non pōt esse suus heres imediate ⁊ ex sua persona ⁊ ita loquit con trariū:sed mediate patre suo codeꝗ̄ filio sic:qꝛ heres heredis testatoris est heres:⁊ eodē modo heres.qꝛ talis heres habeor qualis est is per quē heres efficior vt.j.de acqrē.here.l.q alie nā.§.interdū.iuncta.l.fi.C.de here.isti.⁊ hec sol.colligit ex gl. q̄ incipit:auo ex testō.in fi.Ista solu.nō est bona.⁊ glo.dicit ꝙ ideo quia hic filius non fuit heres:⁊ ista p̄supponit ꝙ iste fili⁹ imo fuit.Preterea vltra glo.tex.vult ꝙ iste nepos sit suus he res ex substōne vulgari ipsi auo nō ex eo qꝺ ipse sit heres pa tris sui.vn̄ etiā si repudiaret hereditatē patris sui esset suus heres auo:sed iste intellectus presupponit cōtrarium:qꝛ non diceret esse nisi mediāte persona patris sui:⁊ si hoc esset etiam

si nō fuisset substitutus idē esset:⁊ sic frustra in substōne fieret hec mētio.Remaneamus ergo in cōfuso ⁊ istud ɔtriū remanet insolutum in gl.Sed quarta solu.videt colligi ex gl.q̄ incipit ideꝗ̄ nepos ibi dū dicit rn̄deo nunc ɔstat ⁊ aliq habēt nō sed est tūc gl.corrupta.⁊ debet dicere tūc cōstat autē decessisse inte statū licet aliq habeāt testatū.sed nō bene.qꝛ tn̄ illa gl.est posi ta super ver.ꝙ si nemo.sol.illa nō cadit in prin.huius.l.sed in illo ver.vbi eadē pōt formari oppositio.Ideo extra glo.Dy. quē sequit Bar.soluit istud ɔtriū ꝙ in prin.huius.l.filius fuit pure istitutus tn̄ nō fuit suus heres ex eo quia nepos erat sibi vulgariter substitutus ⁊ per substōnē vulgarē tollit existētia sui heredis quia testator dando substitutū vulgarē vr̄ dedisse filio licentiā abstinēdi:vt.l.j.§.si ꝓponat.si qs omis.cā te.sꝫ qn̄ pater dat filio licentiā abstinēdi facit ipm̄ de necessario volun tariū.vt.l.cornelius.⁊.l.iā dubitari.de here.insti.⁊ hoc voluit gl.exp̄sse in.l.papi.§.qm̄ autē quarta.de inoffi.testa.ꝙ dando substitutū vulgarē facit de necessario voluntarium ꝓ qua gl. casus est hic.ꝯm Dy.Et ex hoc sequit ꝙ talis filius nō trans mittet hereditatem ꝓ iure suitatis ad suos heredes sed deue niet solum ad substitutū.Ponamus ꝙ habeat filius plures filios eosdēꝗ̄ nepotes vnus tn̄ solus fuit sibi substitutus ⁊ tn̄ oēs fuerūt eius heredes ab itestato certe existētia sui heredis nō esset sublata ꝑ substōnē vulgarē.qꝛ ꝯm verā opi.operatur trāsmissionē hereditatis ad quoscūꝗ̄ heredes etiā si se nō im miscuerint vt.l.ex militari.§.fi.cū.l.seq.de test.mili.ista heredi tas aui foret trāsmissa ad oēs nepotes nō obstāte substōne.⁊ si illi adirēt substō euanesceret.sic si ipse filius adiuisset.sed retē ta ista opi.quia ꝑ substōnem vulgarē tollit existētia sui here dis.cū suis effectibus nō fit transmissio ad oēs.imo deueniet hereditas ad solū nepotē substitutū.⁊ hoc voluit Dy.⁊ Bar. licet nō ita specificēt.

5 ¶† In ṽ.not.ꝙ si nemo.ponūt casum ꝙ fuit institutus sub cōditione ptātiua q̄ vltimo vite spū nō po terat adimpleri vt qn̄ cōsistebat in facto ipsius adimplere de bētis vt si ascēderit capitoliū ⁊ nō habebat substitutū vel co heredē quo casu si decedat interim ea nō impleta cum incipit mori icipit esse certū ex illo testō neminē fore heredē.ideo de stituit testm̄ ⁊ deuoluit hereditas ad cām intestati ⁊ idem ipse filius est primus cā itestati.⁊ ideo ipse efficit suus heres ab ite stato in puncto mortis ⁊ trāsmittit ad suos heredes.⁊ hec ha bent i.l.fi.s̄.allegata ⁊ ꝯm hoc ponit determinatio casus.vsꝗ̄ ibi sicut euenere.⁊ ibi exemplificat ⁊ declarat qꝺ dixerat ⁊ tex. dū dicit ipse filius stat ꝓprie ⁊ in hoc differt ab intellectu gl.q̄ intelligit ipse filius.i.nepos.Itē differt in alio quia gl.intelli git in illa q̄ vltimo vite spiritu poterat adimpleri.sed doct.in illa q̄ non poterat.⁊ melius in hoc.Itē differt qꝛ ꝯm gl.ver.ꝙ si nemo.dꝫ intelligi qn̄ pure fuit institutus sicut in principio. sed qn̄ sub ɔditione loquit ṽ.sicut.⁊ sic ille.ṽ.ponit similitudi narie.sed ꝯm Dy.⁊ Bar.ponit exemplificatiue:qꝛ etiā in ṽ.ꝙ si nemo.fuit institutus sub cōditione ⁊ in ṽ.sicut exemplificat. Posito autē ꝙ ista lec.esset vera primū dictū ꝙ per dationē substituti vulgaris tollit existentia sui heredis dꝫ limitari vt habeat locū in exp̄ssa substōne.Secus si tacita q̄ includitur in exp̄ssa vulgari.vt.l.iul.⁊ ibi no.de acq.here.qꝛ illa est mere le galis.vn̄ non pōt dici ꝙ testator per eū dederit licentiā absti nēdi.Item debet limitari qn̄ facta est in hereditate.secus si in suitate.vt si filius me viuo decesserit substituo nepotem.nā si non decessit eo viuo erit heres suus post mortē patris.nō ob stante substōne:vt.l.si mater.§.fi.⁊ ibi no.in gl.de vulg.⁊ pup. Itē verum nisi sit datus substitutus fideicōmissarius.nā tunc nō videt data licentia abstinēdi:vt.l.non iustā.⁊ ibi per Bal. C.ad trebel.Itē in illa que continet in compendiosa vel reci proca.quia nō est omnino expressa.vt no.Ange.in.§.qm̄ autē quarta. Quid autē si erat partim expressa partim tacita vide Bal.in.l.cū proponas.C.de here.insti.Sed Bal.hic videt te nere istā opi.cuꝫ distinctione nā hn̄ tollit necessitas sed suitas que cōsistit in cōtinuatione dn̄ij non tollit.Et ex hoc infert ꝙ nō impedit trāsmissio hereditatis nō adite ꝑ donationē sub stituti sicut in simili.s.legatario daret substitutio vulgaris nā nihilominus trāsmitteret ad suos heredes q si acceptarēt ex cluderēt substitutū.⁊ institutus ita demū admitterēt si repu diarent vt hec habent in.l.qdā ita.j.ad treb.⁊.l.iij.§.j.de adi men.leg.⁊ dicit ꝙ hic iste nepos admittit ex substōne si eā eli git.sed si vellet venire ex trāsmissione posset certe si essent plu res nepotes qui succederent patri ꝯm hoc nō posset ille solus eligere ⁊ excludere alios ad quos fuisset hereditas trāsmissa nec placet dictū Bal.ꝙ tollitur necessitas ⁊ nō suitas quia do minium non continuatur in filiū nisi tanꝗ̄ in heredē vnde nō pōt dici suus.nisi etiam sit heres suus ⁊ istud ꝙ sit heres cōsi stit in necessitate.

6 † Breuiter iste intellect⁹ ad hāc.l.non placet nec puto ꝙ sit verus in se ⁊ dico ꝙ per dationē substituti vul

garis non tollit existētia sui heredis.nec quo ad suitatē nec q̄ ad necessitatē.nec videt data licentia abstinēdi.nā si filius hȝ licentiā a p̄tore vnde non expedit vt det a patre cū ergo pater substitu.si nō erit heres vr substituisse in casu quo a beneficio p̄toris abstineat cū abstinere possit.non autē videt dare nouā licentiā abstinēdi ⁊ hoc ꝓbat in.l.iulia.si qs omis.cā te.vbi de hoc non videt reprobari lȝ Bart.conat ibidē rūdere ⁊ etiā in l.si solus.de acq.here.⁊ dico de hoc esse casuȝ q per nullū doc. ad hoc fuit ponderatus in.l.fi.de ꝯdi.insti.ante fi.§.altera vo spēs.nā ibi nepos fuit substitutus vulgariter filio ⁊ filius fuerat institutus sub conditione p̄tatiua q̄ vltimo vite spū poterat adimpleri.dr ibi ꝙ si filius decedat cōditione nō impleta nepos nō vocat ex substōne nisi post mortem filij.rō est q2 illa cōditio quousq; vixit ⁊ in eo fuit spūs potuit p aliū impleri ⁊ si fuisset ipleta anteq̄ emitteret spm̄ ipsemet filius fuisset effectus heres ex testō in articulo mortis ⁊ transmisisset ad suos heredes ⁊ excluderet substitutus.ideo expectat quousq; in eo est spūs.⁊ nō admittit substitutus nisi ipso pfecte mortuo.sed si opi.doc.esset vera ꝙ esset sublata existentia sui heredis.tūc admitteret etiā nepos in vita filij statim cū inciperet mori:q2 tūc suitas nihil poterat operari:⁊ ideo lȝ conditio impleret p aliū eo adhuc viuēte.q2 tn̄ perdiderat voluntatē ipso ꝙ icipiebat mori.⁊ sic nō posset adire.vt.j.qn̄ di.le.ce.l.fi.non expectaret etiā tūc ꝙ esset pfecte mortuus.imo statim ꝙ incepisset mori licet cōditio posset adhuc ipleri.q2 tn̄ per hoc nō efficiebat heres p.l.iure suitatis.sed habeat necesse fieri ex voluntate:⁊ voluntatē iam pdiderat.⁊ sic nō poterat effici statim cum nō incepisset esse certū defecisse primū gradum istitutionis ⁊ sic admitteret nepos ex scōo gradu cuius contrariū ibi dicit. ergo sequit necessario ꝙ suitas non fuit sublata p quā potuit effici heres in mortis articulo sine sua voluntate.ideo nepos habet expectare vsq; post mortē ⁊ hoc subtiliter ibi colligit si bene inspiciat.ꝓbat etiā in.l.lucius.j.de vulga.⁊ pup.⁊ ibi dicam. Posset autē ꝓcedere intellectus doc.in seruo qui est necessarius heres ⁊ nō hȝ licentiā abstinēdi a p̄tore vt si det sibi substitutus vulgaris censeat data licētia abstinendi.als frustratoria esset substitutio. Dicas ergo fm intellectū modernorū ꝙ iste filius nō fuit suus heres:q2 posthumus fuerat preteritus ⁊ erat i vtero nec desijt esse quousq; filius vixit.sed post mortē eius esse desijt.q2 ergo testm̄ poterat rūpi quousq; fili⁹ vixit si nasceret non fuit ex eo delata hereditas etiā iure suitatis:vt.j.de acq.here.l.vētre.ver.ergo vbi ꝓbat.facit.j.de here. insti.l.suus quoq;.post prin.ibi cū ⁊ si patrē ⁊c.⁊ ideo si nepos fuit substitutus p mortem filij[a] destituit primus gradus.⁊ fit locus scōo ⁊ erit nepos suus.quia nō precessit alius suus.sed si non habeat substitutū nec coheredē tunc in puncto mortis etiā anteq̄ perfecte mortuus sit destituit totū testm̄.q2 incipit esse certū neminē ex eo posse heredē esse.ideo deuoluit hereditas ad cām intestati.⁊ ipse filius efficitur heres ab intestato ⁊ trāsmittit hereditatē ad suos heredes. Ita oportet itelligere ver.ꝙ si neminē.als frustra esset dicere ꝙ efficit heres in puncto mortis si nō trāsmitteret.bene ergo ꝓbat hic ꝙ existentia sui heredis operat transmissionē fm verā opi.licet gl.tenuerit ꝯtrariū.Et ad ꝓbādū hoc vltimū ꝙ in puncto mortis efficiat heres adducit casum similē in ver.sicut qn̄ est istitutus sub cōditione q̄ vltimo vite spiritu non pōt impleri:vt.l.fi.de condi. inde.sic ergo in primo casu.⁊ in ver.ꝙ si nemo fuit filius pure institutus.qd̄ etiā tenēt glo.sed Dy.⁊ Bar.tenent in versi.ꝙ si nemo fuit institutus sub cōditione. ¶ Sed op.ꝯ primū dictū nā pendētia natiuitatis posthumi ꝯparat ꝯditioni q̄ vltimo vite spū non pōt impleri:vt patet in §.ꝙ si nemo iuncto versi. si ergo.si filius morit interim cū statim incipit mori cū icipiat esse certuȝ ipm non posse heredē esse ex illo gradu ⁊ reperit se preteritū.q2 nec institutū nec exheredatū ergo rumpit testm̄.⁊ sic substitutio vulgaris cuius ꝯtrariū hic dicit.Sol.est tunc verū ꝙ illa pendētia equiparat illi cōditioni qn̄ filius istitutus nō habeat coheredē vel substitutū ita loquit in §.ꝙ si nemo.nam tunc nō vertit fauor testamēti sustentandi.sed qn̄ hȝ substitutum secus.q2 vertit fauor testamēti sustentādi ne ruat substitutio p̄teritionis.⁊ sic nullo tpe reperit se p̄teritū.nā de sui natura cū non pendeat ex facto ipsius filij sed ex fortuito euentu pōt existere quousq; in eo viget spūs ⁊ sic conditio dandi que pōt per alium impleri ⁊ illi equiparat hoc casu ne substitutio ruat. ¶ Item adhuc opp.ꝙ imo iste filius trāsmittat ad suos heredes fm tabulas vel ꝯtabu.postq̄ habeat substitutum in primo casu p.l.illud.§.fi.cū.l.seq.j.de ꝯtab.que fortiter obstat huic intellectui.Sol.intelligo istum primum casum qn̄ ex isto filio nō extabat alius nepos q̄ iste substitutus ad quē nepotē transmitteret fm tabu.vel ꝯtabu.in subsidium cū ergo possit venire ordinarie ex substōne non expedit ꝙ veniat extraordinarie per illā ꝯtabu.vel fm tabu.Sed si nō extarent alij nepotes dicerem ꝯtrium ꝙ ad oēs trāsmisisset fm tabu.in casu quo posthumus non nascat vel ꝯtabu.in casu quo nascat q̄ veniet intētanda ꝯ ipm substitutum vt in.l.cōtraria.⁊ tunc demū habebit locū substitutio si alij heredes filij repudiabūt fm tab. vel ꝯtabu. ¶ Sed tertio ⁊ vltimo ꝯ predicta opp.de versi.ꝙ si nemo.Solu.ibi nō habebat coheredē vel substitutū ideo non transmittit fm tabu.vel ꝯtabu.sed destituitur testm̄.sed qn̄ hȝ alterū ipsorum ꝓcedunt ea q̄ dicta sunt per illā.l.⁊ illū.§.fi.cū l.seq.qui difficilis est ⁊ intantū reddūt istū intellectū dubium qd̄ Bar.in cuius lec.a quibusdā reperitur tactum nō stetit in eo sed fuit secutus intellectū Dy.sed tu responde per iam dicta quia iste est verus intellectus alias ista.l.non faceret ad ti. Quidā autem per dationem coheredis an per eam tollit existentia sui heredis.dic vt.l.si filius qui patri.de vulga.⁊ pup. ⁊ de acqui.heredi.l.cum hereditatem.

1 **Filij.** † Exheredatio pōt fieri p verba p̄ntis temporis ⁊ etiaȝ futuri.h.d.Dy.Sed an p vba preteriti tpis.dic ꝙ si sunt prolata principaliter ꝓpter se vel etiā ꝓpter aliud in modum cause finalis.vt.j.de heredi. insti.l.qui volebat.Quid in cōtractibus:distingue inter stipulationē ⁊ pactum.vt no.gl.in.l.pactū.in prin.ꝯ.de pac.

2 ¶ Volens instituere filiū impuberem ne bona per eum aut per tutores eius dissipentur qualiter debeat instituere amicū de quo confidit ⁊ filium exheredare.⁊ si filium nō exheredaret an vitiaretur testamentum.

1 **Multi.** ¶ † Exheredatio pōt interduȝ fieri ad cōmodū filij nō ad incōmodū.h.d.⁊ dicunt doc.ꝙ tūc habebit querelā:q2 tunc nō est sibi illata iniuria.⁊ q i tali exheredatione etiam hodie nō reqrit cā.nam tunc requirit quādo est nociua ⁊ iniuriosa.

2 ¶ † In tex.ibi impuberibus quos nolunt instituere ne bona per eos aut per tutores eorū dissipent.est ergo remediū vt istituant amicum de quo confidunt ⁊ rogent ipm de restituendo filio cū erit adultus hereditatē cū oibus fructibus interim ꝑceptis ⁊ ne filius videat preteritus ipm exheredet pro seruando formā testamenti.nam ex eo ꝙ mandauit restitui cū oibus fructibus apparet ꝙ totū hoc fecit fauore filij.ar.in.l.in fideicōmissi.§.cum polidius.ꝯ.de vsur.als esset secus vt pȝ in.l.ita tn̄.§.qui rogatus.j.ad trebel.Sȝ quare necessaria est ista exheredatio.nā ⁊ si non exheredasset non videret testm̄ nullum ratione p̄teritionis.postq̄ hoc totū fit fauore filij.⁊ p̄teritio q̄ nō est nociua nō vitiat.vt etiā probat.j.de ꝯtab.l.si emancipatus filius.vbi per Bar.in vlti.char.vbi nō dat ꝯta.tali preterito. Sol.fateor ⁊ dico ꝙ ista.l.loquit.ad maiorē cautelā vt exheredet:tn̄ etiā si nō exheredasset non vitiaret testm̄ p illā.l.⁊ plene no.in.l.cum ex filio.j.de vulga.⁊ pup.nō sic si mandasset restitui cū oibus fructibus iterim perceptis.sed simpliciter.nam adhuc diceret filius p̄teritus.licet tota hereditas veniret restituenda fideicōmissario:q2 reqrit titulus directus instōnis.vt ꝓbatur in.d.§.q rogatus.vbi habet ꝯtabu tanq̄ preteritus. Et idē hodie iure aut.sȝ iure codicis nō sic.q2 sufficit quoquo relicti titulo.vt.l.oimodo.C.de inoffi.testa.remouebat tn̄ conditio vel tps si mādasset restitui sub cōditione vel ad tps.vt.l. scimus.§.cum autē.eo.ti.sed hodie non remoueret postq̄ non adesset titulus directus institutionis ⁊ sic non procederet ille §.cum autē.inꝑtum innuit valere testamentum.⁊ ibi no.

2 ¶ Odia restringi:fauores conuenit ampliari.

3 Si filius exheredetur ab illa portione que ipsum tāgeret ab intestato an valeat exheredatio.

1 **Cum quidam.** ¶ † Nō valet exheredatio fcā a certa re vel q̄ta:sȝ istitutio sic:q2 trahit ad se residuū tāq̄ fauorabilis sed exheredatio non tanq̄ odiosa.h.d.

2 † Et sic allegat ꝙ odia restringi.fauores cōuenit ampliari qd̄ declarat in.c.odia.de regu.iur.li.vj.Et ꝙ habitus hȝ ius accrescēdi.nō aūt ꝓuatio. facit qd̄ no.in.l.j.j.de acq.here.in gl.sequētib⁹. ¶ Querit qd si exheredatio facta fuit fauore filij.vt.l.ꝓcedēti.an valeat si fiat a certa re vel quota.vr ꝙ sic sicut istitutio que est fauorabilis. Contrariū dic q2 subest alia rō.q2 exheredatio est priuatio.iō in ea nō est ius accrescēdi.habebit tn̄ iste fili⁹ ꝓ p̄terito tn̄ p̄teritio nō vitiabit testm̄ vt ibi.

3 ¶ † Itē q̄ro qd si filius[b] exheredet ab illa portione q̄ ipm tangeret ab intestato.vt si erāt duo filij vnus solus istituat ⁊ alter exheredet a dimidia.doc.videt velle ꝙ valeat ⁊ ꝙ nō habeat locuȝ ista.l.q2 loq̄t qn̄ exheredat a minori portione q̄ ipm tāgeret ab intestato.Sed aduerte q2 si ipm exheredaret a dimidia ⁊ in altera dimidia institueret filiū extraneū vr tūc nō valere exheredatio:q2 filio instituto repudiāte posset exhr̄datus habere totū ab itestato iō tūc nō dȝ se restringere ad certā quotam.sȝ dicere exheredo filiū ab illa portione

portione

a ¶ Per mortem filij. Adde Do. in.c.non debet. de consan.⁊ affi. docto.in arbore affinitatis.

b ¶ Quid si filius exheredet.adde in qbus casibus pater possit exheredare filium vide gl.in.c.qn̄ tauallis.ꝯ iureiurā.Et an i casibus in qbus pater pōt exheredare filiū possit ei alimēta denegare vide tex.iūcta gl.in verbo detulerit.in.l.si qs a liberis.i.§. si qs ex his.ff.de libe.agno.

portiõe q̃ ip̃z tãgeret ab ĩtestato.iõ tũc ẽt totũ cõpbẽdit.ꝛ si filiꝰ repudiat accrescit cobẽdi ꝛ ille remanet exhẽdatꝰ ĩ toto nã ẽt iterdũ appellatiõe ptis totũ ɔtinet vt.ĩ.ð le.ĩj.l.vxori.in pn.

2 ☞ Filiꝰ si igressus ẽ mõasteriũ cũ desierit eẽ i ptãte sui pr̃is ꝛ igressus sit ptãte mõasterij an efficiat suꝰ ꝛ necessariꝰ heres pr̃i suo.vt sic acqrat hereditas mõasterio sine expssa aditione.

1 **Sub cõditione.** ☞ † Ad hoc vt qs sit suus heres non sufficit ꝙ tpe mortis testõris eẽt in eiꝰ ptãte si tunc nõ fuit sibi delata hereditas.sed reqrit vt tpe q̃ defert nõ reperiat in alia familia.h.d.tex.cũ gl. ☞ In tex.ibi necessarius heres non erit dic. Quid ergo erit de instõne sua.an irritabit.dic ꝙ nõ.ʒ adibit hereditatẽ patris naturalis iussu patris arrogatoris.sicut qñ istitueret seruũ suũ ꝛ postea ip̃m alienaret.nã adit hereditatẽ iussu noui dñi.vt.ĩ.de here.insti. l.si seruus cõis.in fi.nõ ergo acqret patri arrogatori ipso iure qð esset si efficeret heres necessarius.vt.ĩ.ð acq.here.l.q̃ i aliena.§.iterdũ.sed reqrit expssa aditio.hodie vero nec illi acqret nisi q̃ ad vsumfru.ꝛ hoc vult gl.ĩj.in fi.Sed op.de illo.§.iterdum.vbi efficit heres necessarius.ꝛ etiã facit necessariũ illũ i cuius ptãtẽ ingredit.sol.ibi nõ trãsiuit in extraneã familiã.ʒ recidit in ptãtẽ patris sui.q vna cũ eo erat in ptãte aui testatoris.hic vero ingredit ptãtẽ alterius q nõ fuerat in ptãte testatoris.Itẽ hic post mortẽ testõris fuit effectꝰ sui iuris ꝛ postea igressus in ptãte alterius ibi ỽo nunq̃ fuit effectus sui iuris.sed imediate post mortẽ testõris i cuius erat ptãte reincidit in ptãte sui pr̃is eiusdẽq3 filij.

2 ☞ † Et est ar.iste tex.ƒm Bald.ꝙ si

a filiusª ingressus est monasteriũ cũ desierit esse in ptãte sui patris.vt no.in.l.si ex cã.§.pompo.de mino.ꝛ ingressus sit ptãtẽ monasterij nõ efficiat suus ꝛ necessarius heres pr̃i suo ꝛ sic nõ acqrit hr̃ditas monasterio sine expssa aditione ɔtrũ no.p doc. in.l.deo nobis.C.de epi.ꝛ cle.qꝛ verũ est qꝛ desinit esse in ptãte sui pr̃is q̃tenus illa ɔdiceret ptãti monasterij ꝛ esset monasterio dãnosa.al's secꝰ p illã.l.ꝛ ita no.ibi doc.Guil.Jo.hu.ꝛ bal.

3 ☞ † In fi.gl.magne ibi qꝛ neq3 aliq̃ momẽto est heres supple ẽt si expsse adeat iussu arrogatoris.qꝛ acqrit pr̃i arrogatori.ꝛ hoc vult ista gl.ʒ ista rõ nõ est bona:qꝛ lʒ isto iure acqreret illi in cuiꝰ ptãte erat emolumẽtũ hr̃ditatis.nomẽ tñ hr̃ditariũ remanebit penes eũ.qꝛ erat capax ipsius.lʒ eẽt i aliena ptãte ʒ nõ erat seruꝰ vt plene no.in.l.cũ filio.ĩ.de le.ĩ. ☞ Itẽ ista rõ gl. est ɔ tex.in.d.l.q in aliena.§.iterdũ.tene ergo rõnẽ pcedẽtẽ.sed qñ̃o potuit nepos effici suus heres in.§.interdũ.cũ nõ teneret p̃mũ gradũ in suitate ʒ pr̃ suꝰ exheredatꝰ.vt.s̃.e.l.qs posthumus.§.si filiũ.Sol.si nõ eẽt istitutus.ʒ pteritꝰ nõ diceret suus heres ad effectũ rũpẽdi:vt in.§.si filiũ.sed si esset institutus cũ sit de numero suorũ bene efficit suus heres ꝛ necessarius q̃tũ ad effectũ succedẽdi:vt est casus no.in.d.§.interdum.

2 ☞ Si pater primo instituat filium.ꝛ postea in eodẽ testamẽto ipsum exheredat que istarum preualeat.

1 **Filium.** † Posterior volũtas derogat pcedẽti potissime qñ est fauorabilis ꝛ pcedẽs odiosa.h.d.ƒm Dy.ꝛ Bal.

2 † Quid econtra si primo instituit filiũ ꝛ postea in eodeʒ testõ ip̃m exheredat que istarũ preualet.dic vt no.in.l.si certarũ.§.si eodẽ.ĩ.de testa.mi. ꝛ tangit Bar.in.l.paterfa.testamento.de here.insti.

1 **Tam posthumus.** † Sufficit ꝙ posthumꝰ tpe q̃ nascit reperiat se purẽ istitutũ lʒ añ natiuitateʒ fuerit institutus sub cõditione.h.d.Rõ manifesta.qꝛ si añ natiuitatẽ fuisset oĩno pteritus nõ ppterea testm̃ esset nullũ:vt.l.ĩj.§.ex his apparet.ĩ.ti.ĩ.si ergo oĩmoda pteritio pcedens natiuitatẽ nõ vitiat multominus qualisqualis dũmodo tpe natiuitatis reperit pure institutus vel etiam exheredatus.

2 ☞ Si aliqua cõmunitas fuit bãnita vel condẽnata propter aliquã rebellionem deinde reuertatur ad gratiam ꝙ tollant bãna ꝛ condẽnationes.

3 Quando ad idẽ cõcurrunt veritas ꝛ fictio non attendit fictio sed veritas ꝛ quid si tenderent ad diuersos effectus.

4 Emancipatus nõ potest redire in patriam potestatẽ in preiudicium alterius cui per emancipationẽ est ius quesitum.

5 Scholaris q soluit mr̃iculã ꝛ postea fuit p officia ꝛ stetit p quinqueñiũ añq̃ rediret desijt eẽ ð mr̃icula ꝛ dʒ denuo mr̃iculari. Quid in aduocato curie romane qui tanto tpe vel vltra stetit qð non iuit ad curiam nec exercuit an desinat esse de collegio aduocatorum nisi denuo reassumatur.

Qð lʒ reassumat nõ teneat iterum soluere postq̃ semel soluit.

1 **Filio quẽ.** ☞ † Exheredatio facta de filio emãcipato durat lʒ postea per arrogationẽ regredie bat i ptãtẽ pr̃is.h.d.ꝛ est pulchra.l.videbat ɔtrũ qꝛ fuit facta tãq̃ filio legitimo ꝛ naturali ꝛ nunc p arrogationeʒ efficit filius adoptiuus ꝛ sic videt nouus hõ vñ cum nõ reperit institutus vel heredatus tãq̃ adoptiuus videbat rumpere testm̃ sicut si alius penitus extraneus post testm̃ fuit adoptatus vt no.ĩ.e.l.filius a pr̃e.§. sed certe.iõ in extraneo hoc esset.qꝛ in eo pcessisset istitutio vel exheredatio.ꝛ sic eẽt oĩno pteritus vñ rũperet ad similitudinẽ posthumi pteriti.sed in isto emancipato pcessit exheredatio q̃ nõ tollitur p arrogationẽ postea subsecutã.Nec ob.oppositio facta in ɔtriũ.quia tex.ad eã rñdet.nam cũ ipse sit verus filius non põt dici adoptiuus.qꝛ adoptio est q̃dã imago seu fictio q̃ nõ habet locũ qñ adest veritas.imo a veritate obfuscat ꝛ attẽdit veritas ꝛ nõ fictio.nõ ergo censet nouus homo sed idẽ:nec censet de nouo translatus in ptãte sed restitutus ad pristinam ptãtem.ꝛ sic habetur pinde ac si nũq̃ fuisset emãcipatus.ꝛ hoc intendit dicere litera. Poterat esse etiã alia rõ dubitandi ƒm Bal.qꝛ testator videbat penituisse exheredationis precedẽtis postq̃ ip̃m readoptauerat ꝛ sic videbat ipsum recõciliasse.ar. in.l.in ipsius.C.familie herci.sed ɔtrium est tum quia nõ exheredauerat ip̃m ppter hoc qꝛ nõ esset in sua ptãte.nã tũc reassumendo ip̃m in suam ptãtem.qꝛ cessaret causa exheredationis cessaret etiã exheredatio.sed exheredauerat ppter aliã ingratitudinẽ quã testator cẽset nõ remisisse licet ip̃m readoptet vt est text.hic notabilis.tñ etiã quia nõ censet testator facere noluisse aliqd p qð testm̃ eius rumpat.l.ĩj.ff.de resti.mili.sed videret recessisse ab exheredatione rũperet testm̃ qꝛ reperiret se pteritũ.

2 † Et inducit Bald.rõnem supradictã.si aliqua cõitas fuit bãnita vel ɔdẽnata ppter aliquã rebellionẽ deinde reuertat ad gratiã non tollant bãna ꝛ cõdẽnationes nisi expsse hoc agat. Sed ɔtrũ dic quicqd ipse dicat per illã.l.ipsius.C.famiherci.ꝛ qꝛ ppter ĩdignationẽ ꝛ in penã eius emanarũt si ergo reuertat ad gratiã censent remisse pene.l.ĩj.§.fi.cũ ibi not.de adi.leg.nã cessant rõnes de qbꝰ dixi.s̃.

3 ☞ † In tex.ibi ne imagine nature ꝛc.iste tex.allegat semp ꝙ qñ ad idẽ ɔcurrũt veritas ꝛ fictio:nõ attẽdat fictio sed veritas ꝛ fictio respuit ꝛ a veritate obfuscat:secus qñ tẽderent ad diuersos effectus qð dic vt plene not.Bar.ĩ.ad si lle.l.ĩ.§.hic autẽ.vbi oĩno vide ꝛ

4 † de isto ỽbo imagine.vide in.l.ĩ.post princ.C.de lati.lib.tol.ver.in l.ĩj.de iur.au.anu.ꝛ i.l.ĩ.ad le.iu.visce. ☞ In tex.ibi ꝙ nõ trãslatus sed redditus.i.dicere nõ de nouo censet in ptãtẽ patris ingressus sed restitutus ad pristinã ptãtẽ ꝛ sic fingit nũq̃ exemisse.hoc nõ est verũ in piudiciũ alterius cui ius est q̃situ per primã emãcipationẽ:vt.s̃.de adop.l.si pr̃ filium.ad qð facit.c.

5 Quis.de restitu.li.vi.ꝛ.ĩ.de cur.l.ĩj.primo rñso. ☞ † Et inducit Bal.ad q̃õneʒ de scholari q soluit matriculam ꝛ postea iuit p officia deide reuertit ad studiũ an teneat iterũ soluere.ꝛ facit iste tex.ꝙ nõ quia nõ dr̃ de nouo venisse sed rediuisse.ipse non allegat cõsiliũ Bar.q cõsuluit reqsitus a rectore vniuersitatis perusine ꝛ incipit consiliũ statuto vniuersitatis cauet ꝛc.Nam dicit Bar.ꝙ si stetit p quinqueñiũ anteq̃ rediret desijt esse de matricula ꝛ sic nõ gaudet puilegio matriculatorũ nisi matriculet de nouo.ꝛ allegat de hoc casuʒ.C.de dome.ꝛ ptecto.l.ĩj. in fi.li.xĩj.ꝛ aduocati curie romane allegãt istud ɔ illos q tãto tpe vel vltra steterũt ꝙ nõ iuerũt ad curiã nec exercuerũt officiũ ꝛ dicũt ꝙ desijt esse de collegio aduocatorũ nisi reassumat de nouo.tñ ego vidi ꝛ expertus sum ꝙ ista exceptio nõ admittit ꝛ forte papa vult ꝙ nõ admittat. Itẽ dixit Bar.ꝙ lʒ reassumat ð nouo postq̃ semel soluit nõ tenet iterũ soluere allegat casum in.l.pe.in fi.C.de ɔsul.lib.xĩj.ad qð etiã bene facit scðm eũ.l.si socius p filia.s̃.p soc.ꝙ ipse idẽ not.in.l.fi.§.quoties.s̃. de publica. ☞ In gl.ibi.§.si qs emãcipatus est.Rõ ƒm Dy.qꝛ exheredatio facta de penitus extraneo est nulla:vt.l.quidã cũ filiũ.de ỽbo.ob.iõ non recõualescit lʒ ille postea efficiat filiꝰ. sed facta de filio emancipato valet imo est necessaria.ne pteritus rũpat per ɔtab.nõ ergo vitiat licet postea igrediat ptãtẽ vt hic.Sed ɔ idẽ ꝙ in extraneo:vt.ĩ.eo.l.fi.sol.ibi in extraneo instituto q̃ institutio valet.vt in.l.extraneũ.C.de here.isti.nec vitiat si postea adoptet sed remanet firma vt non possit dicere se pteritũ licet nõ fuerit postea institutus.qꝛ sufficit institutio pma nos loqmur in exheredatione q̃ facta de extraneo nõ vʒ.

Si titius. Institutio facta de extraneo firma remanet.licet postea per adoptionẽ efficiatur filius nec est necessaria alia institutio vt testamentũ non rumpatur.h.d.dic vt.s̃.pxi.dixi.

2 ☞ Non tenet quis regulariter de casu fortuito nisi spãliter in se susceperit.ꝛ ꝙ sufficiat dicere suscipio in me casus fortuitos secus si dicat suscipio in me omne periculum.

3 Casus in quibus requiritur speciale mandatũ remis.

In restitutione in integrũ q̃ reqrit spãle mãdatũ:qð sufficiat dicere constituõ te pcuratorẽ ad petendã restõnem in integrũ absq̃ eo qð dicat in qua causa ꝛ contra quem.

a ☞ Filius. Adde Spe.ti.de statu mo.ver. xĩj.

4 Quod non sufficiat dicere constituo te pcuratorē etiā in oīb⁹ casibus in quibus requiritur speciale mandatum.

5 Non valet rescriptū principis qđ tendit in preiudicium alterius tertij nisi specialiter de hoc fiat mentio.

Si princeps concedit alicui vt possit edificare in publico etiā cū preiudicio tertie persone an hoc sufficiat si nō exprimatur persona cui fit preiudicium.

6 Preteritio militis que habet vim exheredationis tacite sicut non cōprehēdit filiū quem ignorabat se habere. ita nec expssa exheredatio facta de filijs. tamen iste error debet allegari ꝛ pbari coram iudice.

7 Instituens filios suos generaliter vel simpliciter ꝙ videatur instituisse illum quem ignorabat se habere.

1 Titius. ¶ †Non dr̄ exheredatus inter ceteros qui sub noīe filiorū licet generaliter plato fuit exheredatus ꝛ exheredatio simpl'r facta de filijs nō extendit ad filiū quē testator ignorabat se habere. h. d. notabiliter in vtroq₃ dicto. ¶ In tex. ibi ceteri oēs. istud faciebat dubiū. quia cū nō haberet nisi vnicū filiū fuit locutus in plurali. si enim in singulari licet non expssisset nomen pprium vel pnomen diceretur nominatim facta: vt. ṡ. eo. l. ij. in prin. sed q̄r in plurali videbať ꝯriū ꝙ potius videreť facta inter ceteros q̄ non sufficiebat in filio iam nato ꝛ tenēte primum gradum. licet in nepotibus ꝛ in feminis ꝛ in posthumis olim sufficeret. sed tñ ꝯriū est vt hic patet: q̄r pluralis numerus nō abhorret significatū singularis vt. l. nō est sine liberis. de vbo. sig. licet secus ecōnerso. vt. l. fi. ṡ. ad trebel. ꝛ sufficit ꝙ sub noīe filiorū fuerit exheredatus: q̄r de proprio significato non cōprehendunť nisi filij primi gradus ꝛ masculi: non femine in exheredatione q̄ est odiosa secus si fuisset vsus vocabulo generali liberis qđ cōprehēdit omnes descēdētes ꝛ tam masculos q̄ feminas. l. liberoꝝ. de vbo. fig. ꝛ hic in gl. ij. sufficit ergo ꝙ fuerit vsus vocabulo spāli quod cōuenit filijs tm̄. licet nō descenderit ad indiuidua vt dicať nominatim fcā.

2 † vnde allegať ad multa p doc. nā q̄s regulariter nō teneť de casu fortuito nisi spāliter in se susceperit vt. l. sed ꝛ si q̄s. ṡ. quesitum. si qui cau. An sufficiat dicere suscipio i me casus fortuitos. ꝛ facit iste tex. ꝙ sic. secus si dixisset suscipio in me periculū omne quia hoc vocabulū est generalius comprehendit enim periculū casus fortuiti ꝛ ēt leuissime culpe: vt. l. si q̄s nec cām. si cer. pe. de hoc ar. vide plene. in. d. ṡ. q̄situm.

3 † Itē sunt aliqui casus in q̄bus requiriť spāle mādatum qui no. in. c. q ad agendum. de pcu. li. vj. inter quos est restitutio in integrū. An sufficit dicere cōstituo te pcuratorē ad petendā restitutionē in integrū absq₃ eo qđ dicať in qua cā ꝛ ꝯ quē. ꝛ certe sic. ar. hic. ꝛ no. p

4 Cy. in. l. vnica. C. etiā per procur. cau. in inte. resti. ꝛc. † secus si generalius fuisset locutus. puta cōstituo te pcuratorē etiā in oībus casibus in q̄bus reqritur spāle mandatū. nā hoc nō sufficit. quia d₃ descendi ad aliquā speciē. licet nō ad indiuidua. vt in. d. c. q ad agendū. vbi est casus.

5 ¶ † Itē non valet[a] rescriptum principis qđ tendit in preiudicium tertij nisi spāliter de hoc fiat mētio. vt. l. ij. ṡ. merito. ne quid in loco publico. Quid ergo si princeps concedit vt possit edificare in publico. etiā cū p̄iudicio tertie psone. an hoc sufficiat si nō exprimať persona cui fit preiudiciū ꝛ certe sic ar. hic. ¶ In glo. j. ibi in fi. ibi si q̄s ita. hoc verū fm̄ doc. si in aliqua parte testamēti facta fuit mētio de posthumis: alias: sicut nō continenť in legatis appellatione filiorū q̄ legata sunt quo ad id fauorabilia: vt. ṡ. de leg. j. q filiabus. in prin. iuncta. l. in testamētis. de regu. iur. ita multominus in exheredatione q̄ est mere odiosa. vt. ṡ. eo. cu₃ q̄dā. in datione vero tutoris facta filijs. q̄r illa est adhuc magis fauorabilis q̄ legatū cū vertať publica vtilitas indistincte cōtineť appellatione filiorum. vt in. l. si q̄s ita. ꝛ multofortius in institutione que est adhuc magis fauorabilis: vt dicta glo. fi.

6 ¶ † In glo. fi. ibi ꝛ e₃ vult dicere gl. ꝙ sicut pteritio militis q̄ h₃ vim exheredationis tacite non cōprehēdit filiū quē ignorabat se habere vt videať ipm tacite exheredasse imo tanq̄ pteritum dicit testm̄ nullū. vt. l. sicut certi. ꝛ. l. si cū vel in vtero. C. de testa. mili. ita ꝛ expssa exheredatio facta de filijs nō cōprehendit illū quē testator ignorabat se habere ꝛ sic tanq̄ pteritus dicet testm̄ nullū ꝛ hoc vult dicere iste tex. in fi. tñ iste error d₃ allegari ꝛ pbari corā iudice. vt in text. alias non p̄sumiť errasse circa tā coniunctā psonā vt. l. octaui. ṡ. vñ cog. ꝛ. l. de tutela. C. de in integ. resti. mili.

7 ¶ † In gl. ibi an in instōne generali. idē dic ve₃ ꝙ si aliq̄s instituat filios suos generaliter vel simpliciter non videať instituisse illū quē ignorabat se habere ꝛ gl. sentit ꝙ idē sit ꝙ in exheredatione: ꝛ p hoc videť tex. in. l. si q̄s ita. ṡ. si q̄s cū de te. vbi nō comprehendiť in datione tutoris q̄ est fauorabilis. ¶ Et per istū tex. dicit Bal. fuisse terminatum fm̄ Cy. ꝛ Ja. de are. ꝙ cū quidam instituisset filios suos ꝛ haberet quēdam in remotis partibus quē credebat esse mortuū ꝙ ille postea reuersus tanq̄ nec institutus nec exheredatus poterat dicere testm̄ nullum p quo videť hic gl. ordinaria. sed in ꝯrium venit seqnēs. ṡ. l. iij. C. de ioffi. testa. vbi pteritus habeť p instituto q̄ñ erāt instituti fratres eius. ꝛ quia verissime est ꝙ si testator sciuisset se illū habere instituisset ꝛ aliud in exheredatione q̄ est mere odiosa. ꝛ etiā in datione tutele que licet nō sit mere odiosa minus tñ est fauorabilis q̄ institutio filiorū cum tendit in grauamē tutoris dati q cogiť acceptare. sed institutio filioꝝ nō tendit in grauamē alicuius ꝛ in ea versatur publica vtilitas vt testamenta nō ruant. vt. l. negare. ṡ. quēad. test. ape. iunctis his q̄ no. p Bar. in. l. quidā relegatus. ṡ. de re. dub. vbi tangit illam rōnem de tutela ꝙ continet grauamen tutoris ꝛ ista magis placet tanq̄ benignior interpretatio.

2 Statutū si punit in plus maleficia cōmissa de nocte q̄ de die an cōmissa ante solis ortū postq̄ tamē celum incipit albescere dicantur cōmissa de nocte vel de die.

3 Nasciturí appellatione aliq̄n continetur iam natus.

Si papa concessit alicui beneficiū tanq̄ vacatiuum: ꝛ iam tpe concessionis vacet an debeatur impetranti.

4 Statutum quod extendatur ad casum in quo statuētes verisimiliter statuissent si fuissent interrogati.

1 Lucius titius. † Institutio facta de illo que₃ testator putabat adhuc esse in vtero cū esset iam natus valet. ꝛ ad ipm porrigiť. h. d. ꝛ non est alibi fm̄ Cy. ¶ In text. ibi calescēte celo. aliqui habent albescente scdm̄ primā lrām expone. i. post ortū solis circa medias tertias fm̄ gl. sed scdm̄ aliā literā intellige. i. ante solis ortum

2 postq̄ celum incipit albescere. ¶ † Et allegať ad q̄onem si statutum punit in plus maleficia cōmissa de nocte q̄ de die. quid iuris si cōmittať ante solis ortum. postq̄ celū icipit albescere. an dicať cōmissum de nocte vel de die. ꝛ eodē modo si de sero post solis occasum cum adhuc lucesceret dies. ꝛ breuiter videť dicendū ꝙ videať cōmissum de nocte. quia tūc est dies q̄ñ sol est super terrā. vt est tex. in. l. j. ṡ. de cust. reo. ꝛ hoc videť tenere Bar. i. l. aut facta. ṡ. tps. ṡ. de pe. dicēs ꝙ accusator vel inq̄sitor debet esse cautus q̄ñ dicit maleficium cōmissum de mane vel de sero si vult pcedere tanq̄ super cōmisso de nocte dicat ante solis ortū vel post solis occasum. alias nō cōcluderet. q̄r cōem vsum loquendi etiā post solis ortū vel occasum diciť de mane vel de sero q̄ñ erat modica distantia. ꝛ alle. iste text. qui tñ non multū facit. sed Bal. hic videť tenere ꝯriū. nec allegat Bar. dicens ꝙ dies dr̄[b] non solum q̄ñ sol est sup terrā sed etiam q̄ñ incipit lux ppter appropinquationē solis. quia nox[c] diciť priuatio lucis. ꝛ dies dicitur aduentus lucis. ꝛ alleg. l. hec verba. de verbo. signi. quam etiam allegat Bar. ꝛ ista opi. videtur benignior: ꝛ quia in penis mitior pars tenēda est: vt. l. p̄ses. de pe.

3 Ultimo † scias ꝙ iste tex. loquiť q̄ñ testator retulit se ad certū posthumū quia sciebat illā neptem esse pregnantē sed ignorabat eam peperisse. nā tunc appellatione nasciturí comprehendiť iam natus. sicut etiā in similib⁹ habeť in. l. fi. C. de po. here. insti. vbi si instituiť nascitürus post mortē comprehēditur ille qui nascetur in vita q̄ñ retulit se ad certum posthumū. si autē ignorabat ipsam pregnātē ꝛ sic non retulit se ad certū posthumum tūc instituēdo illum q erat in vtero non videť instituisse illū qui iam natus erat p. l. cōmodissimū. ṡ. e. ¶ Et ista faciūt ad q̄onem si papa[d] concessit alicui beneficiū tanq̄ vacaturu₃ tñ tpe concessionis iam vacet vtrū debeať impetranti. ꝛ videť esse distinguendū. vt. ṡ. de hoc vide glo. in cle. cū ei quē. de concef. pben. sup ver. notitiam.

4 † Facit etiam iste tex.[e] ad qđ cōiter dicūt doc. ꝙ statutū extenditur ad casum in quo statuētes verisimiliter statuissent vel puidissent si fuissent interrogati. vt in. l. tale pactū. ṡ. fi. ꝛ ibi no. ṡ. de pac. Itē loquitur hic in actu reiterabili vt est natiuitas. Quid autē in irreiterabili dic vt. l. si iam facta. de condi. ꝛ demon.

2 Delictum filie in actione de dote non nocet patri.

1 Filiusfa. ¶ † Ista lex induciť per quosda₃ ꝙ sicut miles armate militie pōt exheredari ita ꝛ celestis militie vt fili⁹ monachus dubiu₃ est ꝙ oē ius suū qđ habebat in re vel in spe trāslatū est in monasteriū: vt i. c. in p̄sentia. de pba. vñ vr̄ ꝙ nō possit exheredari in p̄iudiciū monasterij. qđ sperat ex psona sua succedere patri nā ista spes nō est improbata. l. scripto. vñ lib. licet spes succedēdi alteri q̄ ascēdenti sit improbata. vt. l. post emācipationem. ꝛ ibi no. de lib. leg. ꝛ. ṡ. de vulg. ꝛ pupil. l. ij. ṡ. interdū. i fi.

2 † sicut in simili delictū filie in actione de dote nō nocet pr̄i vt not. p Cy. in. l. ij. ṡ. itē si volūtate. solu. ma. sed ꝯriū dic. nā imo delictū eius per quē mihi acq̄riť impedit acq̄sitionē mihi fiendam vt. C. si q̄s ali. te. phi. l. j. ṡ. j. ꝛ sic nō ob. qđ dixi. ṡ. q̄r ibi p̄ri iam erat acq̄sitū ius in actione de dote qđ p delictu₃ filie non potest

a ¶ Nō v₃ rescriptu₃. Adde tex. i. l. nec auus. C. de emā. lib. l. cu₃ filius. in fi. ff. de testa. mili.

b ¶ Dr̄ dies dr̄. Adde Bar. in. l. aut facti. in. ṡ. tēpus. ff. d̄ penis. Bar. in. l. hec vba. in fi. ff. de v̄bo. signi.

c ¶ Nox dr̄. Addē Bar. in. l. j. in. ṡ. eo. autē tecto. ad fille. Jo. an. in. c. si perfodiens. d̄ homi.

d ¶ Si papa ꝯcessit. adde gl. i. l. si postq̄. ꝛ ibi do. de pben. lib. vj. Domi. in. c. si p pter tua debita. in vlti. col. de re scrip. co. lib.

e ¶ Facit etiā iste text. Adde qđ h̄ idē tenet Alexā. referēdo Pau. de ca. hic in cōsi. suo. xxiiij. colū. peñ. ver. isuper rñdeo. in. ij. vol. Cur.

pōt auferri. sȝ monasterio adhuc nō est acqsita hr̄ditas. sȝ sperat̄ acqri. & ad hoc vide gl. in aut. de mo. circa prin.

1 **Posthumum.** Non summatur.

2 Hereditas paterna etiā expresse non adita trāsmittitur iure suitatis ad quoscūqȝ heredes.

3 Limitatio ad. ll. dicētes valere testm̄ in quo filius in potestate est institutus sub cōditione casuali vel mixta. & in eius defectū exheredatus dato coherede & pure.

4 Verba post mortem quando exponātur idest cum morietur seu cum incipiet mori. & econtra q verba ista moriēte tali interdū exponantur idest post mortem.

5 Testator si reliquit vxorē suā dn̄am & vsufructuariā quousqȝ vixerit & post eius mortē instituerit aliū heredē cēset̄ voluisse q ille sit heres pure & statim. & sic possit adire & acquirere dn̄ium rerū non sic quātum ad vsumfructū: nisi post mortē vxoris.

1 **Filius a patre.** † Licet fili' in potestate istitut' sub cōditione casuali vel mixta fuerit in ei' defectū exheredatus si tn̄ nō fuit sibi datus coheres vel substitutus ex quorū aditione cōfirmet̄ exheredatio non vȝ testm̄. & iō ipe ab intestato heres efficit̄. secus si habebat coheredē etiam datū post mortē eius. h. d. & est valde difficile istud prin. in intellectu sui cū gl. & reputat̄ vna de principalioribus. ll. huius ti. in difficultate. Et pmo loquit̄ qn̄ nō habebat coheredē nec substitutū vsqȝ ibi herede aūt. scdo qn̄ habebat coheredē sȝ datū post mortē ipsius filij. & hoc faciebat dubiū. q2 sic non poterat adire viuēte filio. & sic exheredatio nō poterat viuēte filio. cōfirmari vnde videbat̄ pro nō facta. vt. j. eo. si ita. §. fi. & tn̄ iste tex. vult 2riū sm q doc. intelligūt. & in hoc cōsistit difficultas &

2 etiā in primo dicto vt statim dicā. † In tex. ibi dixi eū heredem ab intestato mortuū esse. & sic transmisisse hereditatē iure suitatis ad suos heredes al's frustratorium esset hoc dicere q mortu' sit heres si nō haberet aliquē effectū trāsmissionis. hn̄ ergo pbat̄ cōis opi. q hereditas paterna etiā expssa nō adita trāsmittit̄ iure suitatis ad quoscūqȝ heredes de quo i. l. ex militari. §. fi. de re. mili. & simile habet̄. s. e. si fili' heres. ibi ipse fili' intestato pr̄i heres existit &c. Et aduertēdū q sup isto tex. tres sunt varietates. nā Dy. & Bar. & Bal. & ceteri doc. antiq videt̄ intelligere q isto primo casu: quia testm̄ erat ipso iure nullū pinde ac si dūtaxat fuisset institutus sub cōditione casuali vel mixta vt. l. si pater. C. de isti. & substi. postqȝ exheredatio nō poterat cōfirmari. q2 non habebat coheredē vel substitutū q ab ipso pncipio statim mortuo pr̄e ipse fili' fuerit effectus heres ab itestato. tn̄ ille itellectus nō bn̄ applaudit lr̄e q innuit q in puncto mortis efficit̄ heres ab itestato & hoc videnī tenere gl. q quousqȝ viuit pēdeant vires testi tā istōnis q exheredationis. sȝ in puncto mortis si 2ditio nō extitit nec deficit destituat̄ testm̄. q2 tūc incipiat esse certū q nec vnqȝ fuerit institutus nec exhr̄datus. & iō tūc in puncto mortis anteqȝ pfecte moriat̄ destituto testō efficit̄ heres ab itestato. & hoc innuit gl. q incipit pendet & alia q incipit q2 nō extitit cōditio. prima. tn̄ gl. male dicit in vno dū dicit sed deficit statim eo mortuo. nā deberet dicere cū icipit mori. al's nō posset effici heres ab itestato si quousqȝ viuit pendet cā testati. vt. l. de acq. here. Sed qūo pōt pcedere itellectus ponēdo sm q gl. intelligūt & etiā doct. in hoc cōcordāt. q i hoc pmo casu nō habebat coheredē vel substitutū. nā imo testm̄ ab ipso pncipio fuit nullū: & sic nō pēdebat eo viuēte. doc. hoc nō declarāt nec dant istas gl. ad intelligēdū. credo q gl. habuit respectū ad id qd not. gl. in. l. si pr̄. in vltima gl. in fi. C. de isti. & sub. q vr̄ velle q iura dicētia nō valere testm̄ in q filius est istitutus sub 2ditione casuali vel mixta. s. in ei' defectu nō est exhr̄datus vel nō pōt exheredatio 2firmari debeāt itelligi si filius vult dicere nullū al's pōt expectare euētū cōditionis & si 2ditio existat poterit habere hr̄ditatē ex testō. & hoc forte sibi vtilis est. q2 erat institutus in maiori pte qȝ ipm tāgeret ab itestato. quousqȝ igit̄ declaret aīum suū dicūt̄ vires testamēti eē in pēdēti. sed si decedat declaratione nō fcā in pūcto mortis destituit̄ instō & ipse efficit̄ heres ab itestato. & iste est casus singularis huius. l. sm istū itellectū doc. aūt papiēses do. Christophoro. de castelliono. quē etiam sequit̄ do. Rapha. habebant aliū intellectū in ista. l. q in isto princ. habebat coheredē pure datū ex cui' aditione poterat cōfirmari exheredatio. & sic erat valida. qd pȝ q2 tex. dicit exheredatus. al's enim nō posset dici exheredatus si nō valeret exheredatio. Itē dicit pēdente 2ditione nā si nō valeret testm̄ a pn̄. nō diceret̄ 2ditio instōnis pendere & nihilominus lȝ testm̄ sit validū si tn̄ decesserit filius anteqȝ 2ditio existeret vel deficeret in puncto mortis destituit̄ testm̄ & ipse efficit̄ heres ab itestato. p rōnem q hic ponit̄ i tex. q2 nunqȝ reperit se istitutū vel exheredatū & in puncto mortis incipit esse certū qd nec vnqȝ erit cū institutio cōditionalis nō trāsmittat̄ ad heredes & exheredatio ista p aditionē fiedā post mortē nō pōt cōfirmari. Et ex hoc sequit̄ aliud q nō speretur istud testm̄ destitui p mortem filij nō poterit coheres interim adire p. l. suus quoqȝ. post pn̄. j. de here. isti. ibi cū & si patrē &c.

3 † Et sm hoc ista. l. declarat & limitat oēs. ll. dicentes valere testm̄ in quo filius in ptāte est institutus sub cōditione casuali vel mixta & in ei' defectū exheredatus dato coherede & pure. q2 licet valeat si tn̄ decedat pendēte cōditione i puncto mortis destituit̄ testm̄ & ipse filius efficit̄ heres ab itestato vt hic. Licet ista lec. siue intellectus sit pulcher: multa tamē obstāt & potissime q2 cū ista sit cōditio casualis pōt existere in vltimo vite spū & iō vr̄ q non destituat̄ testm̄ cū incipit mori nec efficiat̄ heres ab intestato vt. l. fi. j. de cōdi. insti. Pōt dici sustinēdo istū itellectū q istud cōtingat fauore filij ne remaneat destitutus oī remedio. q2 nec hereditas est ex testō nec pōt trāsmittere cū cōditio instōnis non extiterit nec querela rōne exheredationis q2 nec adhuc extitit cōditio 2ria sub q fuit exheredatus & sic sicut nō extitit cōditio instōnis ita nec deficit. & q̄rela nō preparata nō trāsmittebat̄ hoc iure. lȝ ergo ista sit talis cōditio q vltimo vite spū pōt existere vel deficere tn̄ reputat̄ nō posse existere & sic vr̄ deficere cū incepit mori nec ppterea extitit 2ditio exheredationis. q2 nō pdesset ad trāsmittendū q̄relā posito etiā q haberet cohr̄dē sm istū itellectū. simile. s. eo. l. si fili' heres vbi pēdētia natiuitatis posthumi pteriti idē opat̄. & tn̄ poterat nasci vltimo mortis articulo vel spes nascendi deficeret & hoc ne filius q i oēm euētū erat habiturus nihil trāsmittat̄. Nec ob. s. d 2di. isti. l. fi. q2 ibi fuit istitutus sub 2ditione ptātiua vn̄ est qd iputet̄ filio. si nō ipleti iō nūc distinguit̄ an erit talis q poterat adimplere vel nō & neutro casu destituit̄ testm̄ nec ipse efficit̄ heres ab itestato sȝ fit loco substituti vel post mortē i pmo casu vel eo viuēte in scdo. Nūc q̄rit̄ circa sm casum in v. herede. de itellectu ipsius gl. ponit casum q filius fuit istitut' in dimidia sub 2ditione casuali vel mixta & in defectū ei' exheredatus & in hoc cōcordat cū pmo casu. sȝ in alio discordat q2 ibi nō habebat coheredē hic sic & erat datus post mortē ei'. Item discordat i decisione iuris q2 in pmo casu cū incipit mori totū testm̄ destituit̄. & ipse fili' efficit̄ heres ab itestato sȝ i hoc scdo destituit̄ dūtaxat instō si pēdēte 2ditione ipsi' decedat in eodē puncto succedit exhr̄datio & sic nō efficit̄ loc' cause itestati. sed portio filie crescit cohr̄di. & ipe remanet exhr̄dat' & morit̄ exheredat' nō aūt heres ab itestato & hoc pter dationē cohr̄dis cui' aditione pōt 2firmari & sic nō fuit nulla. Sȝ op. q tps mortis filij appositū in instōne coheredis remoueat̄. vt. l. hereditas ex die. j. d here. isti. cui' 2riū gl. s. innuit & ēt tex. Sol. illud est verū de tpe certo an & qn̄ sec' in icerto saltē qn̄ q2 facit cōditionē & ita not. i. l. si ita. s. eo. Itē adhuc op. fortiter q ēt isto casu nō valet exheredatio licet habeat coheredē cū ille fuerit istitutus post mortē filij & sic nō potuit exheredatio cōfirmari viuēte filio. ergo &c. vt. s. eo. si ita. §. fi. dicit glo. q ibi filius fuit dūtaxat exhr̄datus: & ali' post mortē istitutus hic vō fuit institutus sub 2ditione & i defectū ei' exheredatus dicit Bal. q rō diuersitatis est q2 in pmo casu plus deligt pr̄ & maiorē iniuriā fecit filio sȝ certe adhuc remanet 2riū q2 postqȝ nō potuit 2firmari exheredatio viuēte filio pinde est ac si nō fuisset facta sed tūc clarū est q lȝ hēat coheredē nō vȝ testm̄ i eo i quo fili' istitut' est sub 2ditiōe casuali vel mixta si vult dicere testm̄ nullū. pter hoc qdā extra gl. vt Ja. de are. dicūt q oppositio gl. nō pōt sustineri. iō ponit q fili' fuit pure istitutus. sȝ tūc haberet dubiū iste scōs casus. alij dicūt q habebat duos cohr̄des vnū pure aliū post ei' mortē sȝ hec est diuinatio.

4 † Bal. sustinet gl. dicēs q illa verba post mortē hoc casu fauore testi ne rumpat̄ exponūt̄. i. cū moriet̄ seu cū incipiet mori & sic poterit confirmari viuēte filio q2 statim q icipiet mori extat cōditio istōnis heredis sic ecōtra habemus q ista vba moriēte tali exponūt̄ iterdū. i. post mortē vt not. s. e. l. si qs posthumos. §. si filiū. sup v. moriēte. & hoc patet nō tn̄ deliquit erga filium nec etiā circa formā testandi q2 dedit coheredē & exheredatio confirmet̄ vn̄ potius p errorē vr̄ dixisse illa vba post mortē.

5 a † Et hoc iducit ipse ad qōnem quotidianā[a] quotidie testatores relinquunt vxores suas dn̄as & vsufructuarias quousqȝ vixerint. et post earum mortē instituūt alium heredē. certe si inspiciamus vim vborū vxor nō poterit habere vsumfru. ea viuēte quia est legataria. & legatū nō valet nisi adeat̄ hereditas. hr̄s nō pōt adire ea viuēte. & sic fraudat̄ intētio testatoris. dicit ergo Bal. q illa verba potius videnī apposita per errorē notariorū & q intētio testatoris censetur fuisse q ille sit heres pure & statim. & sic possit adire & acqrere dn̄ium rerū. tn̄ in effectu nō sic qȝtum ad vsumfru. nisi post mortem vxoris. ad qd facit iste text. & de ista qōne tangit̄ per Jo. an. in addi. Spe. ti. de pigno. & per Bald.

a Quotidianā. Adde Alexā. de imo. in 2si. lviij. col. j. in. iij. vol. Frā. cur.

in.l.id qđ pauperibus.de epi.⁊ cle.⁊ in.l.extraneū.C.de here. insti.⁊ habui istū casum de facto bono.in qōne satis ardua:qꝛ institutus decesserat ante vxorē ⁊ erat dubiū an transmisisset hereditatē ad suos heredes.⁊ sic fecit aliquos actus inducentes abdicationē ⁊ certe si istitutio esset cōditionalis clarū esset ꝙ nō quia non potuisset adire:sed quia reuera erat pura p̄ id qđ.s.dixi ꝯriū fuit terminatū per vicarium p̄tātis.cui fuit cā cōmissa de volūtate partiū nec ego volui ꝯsulere ꝯriū.licet cum instātia reqsitus ab altera parte memor eius qđ Bal.hic determinabat clarius ꝙ alibi qđ etiā in pueritia didici a doctore meo a quo audiui infortiatū Perusij.

2 ☞ Posthumus ciuilis dicit̄ ille quē quis post factuꝫ testm̄ adoptat:naturalis qn̄ post testamentum nascitur.

Loco posthumi habetur qui tempore testamenti erat in potestate sed non tenebat primū locū.sed incepit tenere post testamentū viuente testatore subducto precedenti de medio.⁊ vide alium casum hic.

1 **Filiussa.** †Miles qui post testm̄ factū incidit in potestatē testatoris rumpit testm̄ ad similitudinē posthumi si reperit̄ in eo preteritus.al's secus.h.d. ¶In tex.ibi non qdem arguit ꝙ nō rūpat.nam ille rumpit qui est posthumus ciuilis vel naturalis vel loco posthumi habetur.

2 †Ciuilis dicit̄ qn̄ quis post testm̄ factū aliquē adoptaret.Naturalis qn̄ post testm̄ nasceret̄ sibi filius.loco autēꝫ posthumi habet̄ q tp̄e testamēti erat in p̄tāte sed nō tenebat primū locū.incepit autē tenere post testm̄ viuente testatore subducto p̄cedenti de medio:vt.l.posthumorū.j.tit.j.sed nos sumus in aliquo de istis casibus tamen iuriscō.determinat istū rumpere. quia iste est quartus casus in quo loco posthumi habetur qn̄ post testm̄ incidit in p̄tātē testatoris in qua prius non fuerat.⁊ no.istos quatuor casus.Sed oppo.ꝙ non rūpat cum iste testator esset miles ⁊ preteritio militis habetur ꝓ exheredatione. Sol.post testm̄ factū desijt militare vt dicit̄ in tex.⁊ sic carebit hoc priuilegio s̄m Bar.vel dic ꝙ illud habet locū in eo quem miles habebat in p̄tāte tp̄e testamenti ⁊ sic si nō esset miles teneret̄ eū substituere vel exheredare.ideo eius p̄teritio ꝓ exheredatione non habetur.ideo etiam si nō desijsset militare pōt dici ꝙ habet locum iste tex.

1 **Si quis.** †Institutio fcā de nascituro ex certa muliere nō cōprehēdit natū ex altera.hoc primo ⁊ vꝫ lꝫ tp̄e testamēti nō possit esse vxor.si tn̄ subest honesta spes ꝙ esse possit.hoc scđo ⁊ institutus in tp̄e si non habet coheredem totū habet.hoc tertio ⁊ vltimo.dic vsq̄ in fi.l.

2 ☞ Posthumus alienus ꝙ possit heres institui ⁊ pōt etiam sibi legari ⁊ qualiter dicatur alienus.⁊ nu.1.

3 Differentia inter filios primi gradus ⁊ nepotes.

4 Verbum potest quid importet.

5 Preteritio non dānosa nec iniuriosa nō vitiat testamentum.

a ¶Verbuꝫ pōt. Add.l.fructus. ff.solu.matri.l.quoties.in.§.fi. ff.de here.insti. ⁊ i.l.aliud.ff.de acqui.here.

1 **Gallus.** ¶†Premitte scđm omnes ꝙ olim posthumus alienus nō poterat heres institui.Et dicebat̄ alienus patri si natus esset tempore testamēti ⁊ nō erat in p̄tāte testatoris.vel si erat non tenebat primū locū in suitate vt nepos ex filio iam nato qui tēpore testamenti viuebat vt insti.de lega.§.posthumo.de bo.pos.in prin.Et ex hoc resultabat inconueniens ꝙ si testator habēs filiū ⁊ nurū ex eo pregnantē instituebat filium deinde post testm̄ filius moriebat̄ ⁊ nepos nascebatur ⁊ ingrediebatur locum filij rumpebat testm̄ in quo nec erat istitutus nec exheredatus nec testator poterat ꝓuidere si nolebat posthumū exheredare sed instituere cū instituere non posset quia si tp̄e testamēti esset natus nō tenebat primū locum sed filius ⁊ sic dicebat̄ posthumus alienus.vn̄ nō poterat institui etiam cōferēdo instōnem in casu in quo filius viuo testatore decederet.⁊ ideo ad tollendū materiam rumpēdi.Gallus aquilius iuriscōsultus itroduxit vt posset heres institui hoc casu tribus concurrentibus.scilꝫ ꝙ filius decederet viuente testatore.⁊ sic nepos posthumus inciperet tenere primū locum testatore viuente.Et ꝙ posthumus nasceret̄ post mortem testatoris quo casu vere dicit̄ posthumus.Et ꝙ nasceretur infra.x.menses a die mortis filij.al's nō posset dici nepos ex filio quia s̄m cōem cursum mulier nō potest vltra.x.mēses portare partum vnde potius diceretur natus ex alio.⁊ posuit formam quā testator haberet seruare.vsq̄ ibi quidā recte.sed quia in forma v̄borū gallus posuit plura verba ꝙ expediret ⁊ etiāꝫ ꝓuisio sua fuit minus plena:quia de nepotibus tm̄ nec extendebat̄ ad ꝓnepotes cū esset ꝓuisio cōtra ius cōe licet subesset eadē ratio ⁊ etiā erat defectiua respectu casuū.quia fuit locutus solū qn̄ filius exiret de medio per mortē naturalem cū tn̄ posset exire p̄ mortem ciuilem vel per emancipationē ponūtur reprehensiones sceuole tā de eius superfluitate ꝙ de insufficientia cū pluribus suppletionibus ⁊ regulis vsq̄ ad.§.nūc de leg.verū quia eadem necessitas suberat in nepotibus iam natis.vt possent heredes institui in casu quo filius qui p̄cedebat exiret de medio viuente testatore.Velleius iuriscō.post gallum superueniens dedit cōsiliū de tali instōne fienda non tn̄ introduxit de nouo ꝙ posset heres institui:quia cū esset iam natus poterat etiā p̄ l.xij.tabu.sed nō tenebit̄ testator instituere postq̄ instituebat filiū q p̄cedebat.sed vellei.ne ex postfacto testm̄ rumpat̄ si contingat filiū exire de medio cōsuluit vt istituat̄ in illum casum ⁊ alia plura dixit vsq̄ ad.§.ille casus.Verū qꝛ restabat vnus casus q nec ex ꝓuisione galli nec.l.vellei.poterat decidi.superuenit Julianus iuriscō.q ip̄m decidit ex capite ꝓuisionis galli nec velle.simul iunctis vsq̄ in fi.⁊ hoc sufficiat pro summario ⁊ diuisione ꝙtū ad prin.

2 †Postea per pretores fuit introductum ꝙ posthumus alienus possit heres institui ⁊ etiā sibi legari:vt in.d.§.posthumo.tamen qꝛ ex ꝓuisione pretoris non poterat posthumus adire de iure ciuili adhuc ꝓuisio galli remansit vtilis.naꝫ de iure p̄torio habebat petere bo.pos.intra annū sed de iure ciuili poterat adire vsq̄ ad.xx.an.postea per cōstitutionē imperialem quā nō habemus fuit introductum ꝙ posset istitui vt habetur in.d.§.posthumo.⁊ sic est penitus extraneus posthumus.vn̄ ꝓuisio galli supflua est.Quidā aūt dicūt ꝙ ista lex non loqt̄ de posthumo alieno qꝛ cū iste nepos nascēdo viuēte testatore esset i eius p̄tāte nō poterat dici alienus sed suus.vt.l.suus quoq̄.de here.insti.j.⁊ vident̄ velle ꝙ esset istud speciale in posthumo etiā suo quia nō tenebat p̄mū locū in suitate.si natus esset tp̄e testamenti non poterat heres institui sicut oīno alienus.

3 †Nā ⁊ alibi etiā differūt inter filios primi gradus ⁊ nepotes.quia primi nō possunt istitui sub cōditione casuali vel mixta.scōi sic.vt.l.sed in ꝯditione.§.nepotes.de heredi.insti.Itē primi nō imputāt sibi in trebellianicā fructus iudicio testatoris perceptos:scōi sic vt.l.iubemus.C.ad trebel.Sed iste tex.loquit̄.j.de lega.j.l.penul.vbi tex.dicit expresse ꝙ gallus expresse introduxit vt alienus posthumus posset heres institui.ergo iste nepos de quo loquit̄ ista.l.dicebat̄ alienus posthumus licet nascendo viuente testatore esset in eius p̄tāte.postq̄ nō tenebat primū locū.Que aūt est ratio ꝙ posthumus alienus nō poterat heres istitui pōt dici quia erat persona incerta.vt insti.de lega.§.incer.Ista tn̄ ratio nō multū viget quia veniebat certificāda ex natiuitate:ergo ista incertitudo nō debet vitiare per.l.quidā relegatus.de re.du.⁊ difficile est assignare bonā rationem.

4 ¶†In glo.ij.sup verpos.ibi ⁊ necesse est.Dicūt doc.ꝙ ista necessitas nō est precisa sed causatiua si nō vult testm̄ suū rumpi natiuitate posthumi.

a qn̄ autem ꝓfertur negatiue verbū potest[a] tunc importat necessitatem precisam.l.nemo potest.de leg.j.Vel dic ꝙ verbum potest vel posse affirmatiue ꝓlatum nec precissam nec causatiuam necessitatē importat de suo significatu vt.l.sepe.de offi.p̄si.necessitas autē causatiua de qua hic non ꝓueniebat ex ꝓuisione galli nec ex isto verbo a iuriscō.ꝓlato sed aliunde scꝫ a regula ꝙ testamētū rumpitur natiuitate posthumi p̄teriti.

¶In gl.ibi omnis substitutio supple directa:secus in fideicōmissaria.illa enim nō dicit̄ istitutio sed fideicōmissum.⁊ adde ad gl.j.ad le.falcidiā in ratione.§.quod vulgo.

¶In fi.gl.ibi al's ipso iure nō valeret testm̄.Bar.cōtra ꝙ imo valeret.quia hec p̄teritio nō est filio iniuriosa postq̄ ꝓlatus est in hereditate.l.si posthumus.§.qđ vulgo.s.eo.ti.nā si istituo nepotē natū vel nasciturū aut extraneum sub cōditione si filius meus me viuo moriet̄ vel si noluerit vel nō poterit heres esse lꝫ filium nō instituā nec exheredē valet institutio de nepote vel de extraneo.⁊ est casus i quo cā itestati ꝓfert̄ cāe testati p̄.l.si qs ita heres istitutus sit legitimus.j.de here.insti.in pe.char.Bal.⁊ Ang.⁊ cōiter moderni dictū Bar.impugnant.qꝛ iste testator nō seruauit formā traditā a iure.l.iter cetera.j.eo.⁊ dicūt ip̄m loqui ꝯ tex.in.§.in omnibus.⁊ in.§.idem tradendū.j.de legi.⁊ l.si quis eum.§.fi.de vulga.⁊ pupil.sed Bar.in qualibet earū nititur respondere licet cū difficultate.Quidā sustinent Bar. per.l.etiā.§.si libertus patronū.j.de bo.lib.Breuiter si alius extraneus fuit heres institutus ⁊ non filius ꝓut oportet presupponere in tota hac.l.s̄m Bald.licet alij cōtra nepos esset substitutus illo modo sine dubio dicerēt verius ꝙ Bar.quia preteritio esset filio iniuriosa.cum nō ipse ab intestato preferret nepoti.sed institutus.si autem nullus alius fuit heres institutus non video quare opi.Bar.nō possit sustentari per rōnem suam.Et ad leges contrarias responde vt ibi per eum.Item ad.l.si ita.§.fi.s.eo.quia Bal.inducit contra eum responde vt ibi dixi.⁊ eodē modo respōde ad.§.in omnibus.j.e.l.videlꝫ ꝙ si me viuo moriat̄ substituo nepotē non valeret testm̄ qꝛ videret̄ exheredatus post mortē.⁊ quia cessat rō.Bar.sed qn̄ non exheredaui licet exp̄sse non instituerim tacite videor instituisse:quia

se.quia videor ipsum velle in hereditate pferri.et substitutum non admitti nisi in eius defectū constat autē q preteritio non damnosa nec iniuriosa nō vitiat testm̄.vt dixi.s.eo.l.militi.et plene no.in.l.cū ex filio.de vulga.et pupil.

2 ¶ Frustra fit per plura qd̄ potest fieri per pauciora.
Gaudent breuiate moderni.
Dispositio simpliciter facta referf ad intellectum iuris:vt cēseatur facta eo casu quo fieri poterat.

3 Actio illa censef in libello intentata que ex verbis.et materia in libello deducta colligi potest seu concipi.

4 Substitutio vulgaris est duplex.vna que fit in suitate:et alia que fit in hereditate.

5 Verbū substituo an possit importare oēm spēm substōnis.

6 Si testator dicat filium et nepotē ex eo nasciturum instituo q filius cēseaf institutus insolidum per prius et in eius defectū si viuente patre decedat nepos per posterius.
Qd̄ inter istos fit triplex gradus ordinis scʒ necessitatis pcise item causatiue.item ordo charitatis.

7 Qd̄ vnico verbo possit fieri institutio.et vulgaris substitutio.
Quod possit fieri verbis affirmatiuis.

8 Copula posita inter personas dispares non cōiungit.sed potius disiungit.
Sic etiā quando ponitur inter incompatibilia.
Sic econuerso interdū disiuncta ponitur pro coniuncta.

9 Si habeo filiū et nepotem ex eo iam natum.et dicam filiū et nepotem ex eo instituo an veniant simul quilibet ad dimidiā an ordine successiuo.et qualiter.

10 An sit inspiciendus ordo affectionis quo ad testatorē.
Recipiens emphyteosim vel feudū pro se et suis liberis videf recepisse primo pro se.et pro liberis tanq̄ heredibus.

Quidam. Hic incipiūt rephēsiones Sceuole scōm cōem itellectū.licet possit dici q de illa de qua hic nō fit rephensio sed puisio sceuole circa ɔsiliū galli nō eīm fuit reprehēdendus gallus si nō oīa specificauit.ar.i.l. 1 stipulationis cōmodissimū.de vbo.ob.et.l.testm̄.C.de te.† sed sceuola vult q postq̄ itroduxit q posset heres institui posthumus alienus nō sint necessaria in forma instituēdo oīa vba q̄ posuit gallus.sed sufficiat filiū instituere et nepotē ex eo nasciturū substituere et cēsebitur substitutus in eo casu quo gallus induxit vt posset institui videlʒ tribus cōcurrētibus.q filius moriaf viuēte testatore et nepos nascatur post mortē testōris et infra.x.menses lʒ de nullo istorū facta fuerit mētio a testatore h.d.in effectu.¶ In tex.ibi vt eo casu valeat.s.institutio nepotis et censeaf facta q potest ɔcipi ex verbis supple galli videlʒ si filius morief viuente testatore et nepos nascatur post mortē 2 eius et infra.x.mēses.† No.ergo ad illud vulgare q frustra fit a per plura[a] qd̄ pōt fieri p pauciora et q gaudēt[b] breuitate mob derni:vt.s.qd̄ me.cā.l.j.et ibi no.Et q dispositio simpliciter facta referf ad intellectū iuris vt cēseatur facta eo casu quo fieri poterat nō eo q̄ nō poterat facit.l.q iure militari.de test.mili. 3 et.s.de iure do.l.dot.fructus.cū.l.seq.et ibi no.in glo.¶ † Altimo alle.iste tex.in fi.q illa actio censeaf intentata in libello q̄ ex verbis et materia in libello deducta colligi pōt seu cōcipi.si eīm deducta est materia q̄ cōueniat actioni legis aqlie illa censef intētata.si autē illi nō cōueniat sed alteri vt actioni p socio vel cōmodati.illa censef intētata.lʒ ex vno et eodem facto nate sint oēs:vt.l.rei oēs.cū.l.seq.s.pro socio.et sic non expedit etiā de iure ciuili exprimere nomē actionis.de iure autē canonico clarū est.vt in.c.itelleximus.de iudi.de hoc p Cy.in.l.edita.C.de eden.Sed op.q pter aliud gallus veniat reprehēdēdus de superfluitate.nam ipse prouidit in casu quo filius institutus moriaf testatore viuente vt possit substitui nepos nasciturus ne testm̄ rumpaf per eius natiuitatē.Sed cōtra quia si filius moriaf patre viuente testm̄ rumpef etiā si nullus posthumus nasceref quia efficif irritum hereditate nō adita.vt.l.j.in fi.j.de iniust.testa.ad qd ergo expediuit puidere q posset institui posthumus ne testm̄ rumpaf.pter hoc Bald.dicit q in tota hac lege debemus psupponere q filius habeat coheredeʒ.vn̄ per mortē filij si nō nasceref nepos testm̄ non rūperetur quia portio eius accresceret coheredi.sed si nascaf posthumus rūpef quo ad coheredē.ideo fuit necessaria puisio vt posthum⁹ posset institui.Potest etiā intelligi quādo non habebat coheredē et volebat decedere intestatus nā et tunc fuit vtilis puisio et hoc probaf in.§.in oībus.j.ea.l.vbi coheredē non habebat. ¶ In gl.ij.sup verbo exprimat.notandū est q duo facit.nam primo exēplificat tex.quinq̄ modis dum dicit:sed simpliciter instituat qliter fiat ista simplex institutio de posthumo.absq̄ eo q fiat mētio de morte filij.vsq̄ ibi qd autē.scdō circa qntū et vltimū exēplū format vnā qōnē notabilē.in primo et scdō exemplo glo.nō fit mentio de morte filij sed bn̄ fit de morte testatoris.quia instituif posthumus si nascef vel qui nascef post mortē testatoris.et differt primū exemplū a scdō.quia in pmo fit institutio de filio et substō de nepote sub duplici cōceptione verbor in scdō sub vnica.et in vtroq̄ exēplo testator fuit vsus verbo instituo qtū ad posthumū et ponif p substituo.¶ Sed op.extra glo.s.q ambo exempla nō cōueniant litere quia lr̄a dicit sed simpliciter instituit.sed in istis exēplis istitutio facta de posthumo fuit cōditionaliter facta si nascef vel qui nascef post mortē testatoris et cōstat q dispositio cōditionalis nō dr̄ simplex.l.j.§.si qs simpliciter.cū ibi no.j.de vbo.ob.Sol.verū est si apponeref cōditio oīno extranea et non de natura actus. secus si nō est oīno extranea sed de natura et ita loquif gl.nam qn̄ instituif posthumus etiā si nō apponaf cōditio si nascatur subintelligif sicut qn̄ leganf fructus futuri:vt.l.j.j.de condi.et demō.et ɔstat q ɔditio que est de natura actus nō reddit actū cōditionalē.vt.l.cōditiones q̄ extrinsecus.j.de cōdi.et demon. l.iij.de le.j.In tertio et quarto exēplo gl.testator fuit vsus vbo sustituat pter qd̄ apparet de intētione.sua.q noluit nepotē vocari simul cū filio.quia substō fit in defectū istōnis.et in hoc differunt ista a primis duob⁹ et ab vltimo exēplo in qbus fuit vsus vbo instituo.vn̄ tn̄ magis est dubiū de itentione testatoris vt dicā sup vltimo.¶ Op.nūc extra gl.s.tertiū exēplū.qr si testator dixit filiū istituo et si heres nō erit nepotē substituo nasciturū.ista vba iportant substōnē vulgareʒ que solet fieri et cōcipi in dictū si institutus heres nō erit.Itē ista verba iportant si heres nō erit.qr nō possit vel qr nolit.vt.C.de here.isti. l.iij.Ex hoc sequif q si iste filius supuiuat patri et repudiet hereditatē admittef nepos ex substōne sed tex.vult ɔtrariū q admittif dūtaxat si filius viuo patre decedat ergo istud exēplū nō cōuenit lr̄e.† Sol.duplex est substitutio vulgaris.vna q̄ fit 4 in suitate et ista semp fit ei q tenet primū gradū i suitate de illo q tenet gradū sequentē et fit solū eo casu quo primus exeat de medio viuente testatore et de ista loquif tota ista lex.Alia q̄ fit in hereditate.et illa fit cuicūq̄ de quocūq̄ et in quēcūq̄ casum non sit heres.In casu aūt nostro licet ista vba si heres nō erit de sui significatu sint apta importare vulgarē substōnē factaʒ in hereditate.tn̄ ex cōditione eius cui fit et illius de quo fit.s.de nepote nascituro qui nō poterat institui nisi in casu inducto a gallo si filius viuo patre decederet restringif significatus hor vborū vt importent dūtaxat vulgarē factā in suitate et in casu puiso a gallo.Sed si fieret de nepote iam nato sub illis vbis. tūc qr ille poterat istitui indistincte verba illa starent pprie et iportarēt vulgarē factā i hereditate q̄ locū haberet filio supuiuente et hereditatē repudiāte.et de ista loquif.l.si filius heres. s.eo.maxime sm̄ intellectū Dy.et Bar.q dicūt q p ea vr̄ data licētia abstinēdi.nā si esset fcā in suitate dūtaxat nō posset hoc dici:qr pr̄e viuēte nō posset adire.ergo nec repudiare.frustra ergo esset dicere q cēseref data licētia abstinēdi.vt.l.is pōt.de acq.here.Si tn̄ nō esset facta p vba ita generalia si heres non a erit sed p illa si filius meus me viuo decesserit q̄ cōueniūt vulgari facte i suitate nō admitteref nepos etiā iā natus si filius supuiueret et hereditatē repudiaret.gl.est notabilis et subtilis in.l.si mater.§.fi.j.de vulga.et pup.qr lʒ i vulgari facta in hereditate q̄ cōtinet plures casus vno exp̄sso veniāt ceteri.et silr̄ si facta est in suitate q̄ similr̄ cōtinet plures casus vno expresso b veniant ceteri.vt.j.eo.l.et qd si tantū.et ibi no.in glo.magna q̄ incipit nō soluit tn̄ illa q̄ facta est in suitate nō extēdif ad aliā q̄ facta est in sola hereditate p illam gl.notabilē in.l.si mater. 5 §.fi.de vulg.et pup.¶ † Cōtra quartū exemplū op.q ista substitutio nepotē substituo nō importet vulgarē tm̄.licet gl.hoc innuat hic que semp allegaf.quia vbū substituo est cōe:et pōt importare oēm spēm substōnis.Sol.et tene menti.Interdum illud verbū apponif in substōne reciproca.et iportat vulgarē sine dubio.Item et etiā pupillarē si fiat personis paribus.alr̄s secus:vt.l.iam hoc iure.de vulga.et pup.fideicōmissaria vero nō importat.Interdum apponif in cōpendiosa que fit cū dinumeratione tēporis importat per dictionem quādocūq̄ vt quādocūq̄ decesserit talem substituo.et tūc importat vulgarē si decedat hereditate nō adita.et pupillarē si decedat in pupillari etate.et sit talis cui possit pupillaris fieri.Itē fideicōmissariā si decedebat post aditā hereditatem et post pupillarē etatem.vt hec habenf per Bar.in.l.cēturio.de vulga.et pupil.in antepenul.col.Aut app.in substitutione simplici que est reciproca nec cōpendiosa vt titiū instituo et semproniū substituo. et tūc importat vulgarem tantū.et ad hoc allegatur ista glo.vt notat.Bar.in loco preallegato versi.ij.¶ Opp.ad predicta.et patet in.l.iam hoc iure.§.j.ibi in vulgarem tantū etc.Hoc itellige nisi ille cui fit sit talis cui possit fieri pupillaris.nā tūc ɔtineret ēt pupillarē vt pʒ ex.d.§.j.fideicōmissariā vo nullo mō importat postq̄ nō est collata in tp̄s mortis nec est facta cum

a ¶ Frustra fit p plura.adō.l.amplīorē.C.ō ap.l. pediculus.in.§. labeo.ff.ō auro et argē.le.

b ¶ Gaudēt.adō l.ampliore.i.§.i refutatorijs.C. de ap.et in.l.fi.C. de dona.

dinumeratione tpis. Et si cōditio substituti est talis ꝙ nō poterat substitui nisi in suitate cōprehendit vulgarē factā in suitate nō in hereditate. ⁊ hoc vult ista glo. relata ad tex. vt sic nō habeat locū in oī casu quo institutus non sit heres sed solū qñ decedit patre viuente. Qñ autē fit substitutio ꝑ verba directa loquit̃ gl. q̃ est in. l. verbis ciuilibus. de vulga. ⁊ pup. q̃ dicit ꝙ
6 in dubio interpretat̃ vulgaris ꝑ. l. fi. C. de here. insti. ¶ † Circa quintū ⁊ vltimū exemplū si testator dicat filiuz ⁊ nepotē ex eo nasciturū instituo erat dubiū q̄ dictio ⁊ copulat ⁊ cōiungit. ⁊ ideo vr̃ vtrūqȝ simul ⁊ eodē tpe vocasse: ⁊ si filius videt̃ institutus in dimidia ⁊ nepos nasciturus in altera dimidia tñ ꝯtriuz estimo filius censet̃ institutus insolidū per prius ⁊ in eius defectū si viuente patre decedat nepos ꝑ posterius: q̄ inter istos est triplex gradus ordinis. scilȝ necessitas precise. quia nepos nasciturus nō poterat institui nisi casu inuēto a gallo. scilȝ si filius viuente patre decedat. Itē causatiue: q̄ si pater nolebat testm̄ rūpi habebat ꝑ posterius instituere nepotē nō ꝑ prius. Itē ordo charitatis: q̄ per prius diligit filiū tanq̄ magis cōiunctū ⁊ per posterius nepotē ⁊ ꝓpter istos tres gradus nō cē
7 sent̃ simul vocati sed gradatim. † Et sic not. ꝙ vnico v̈bo pōt fieri institutio ⁊ vulgaris substitutio nā istud verbuz instituo relatū ad filiū importat instōnem sed relatū ad nepotē substitutionem. facit qd̄ no. in. l. ij. de offi. procō. in glo. Itē ꝙ potest fieri verbis affirmatiuis licet quidā dicant ꝙ semꝑ negatiuis sed certe bene subintelligunt̃ negatiua si institutus heres nō erit. sed nō expedit ꝙ semꝑ a testatore exprimant̃ vt hic ⁊ in. d.
8 l. fi. C. de here. insti. ⁊ ibi no. ꝑ doc. in materia vulgari. ¶ † Ultimo no. ꝙ copula posita inter ꝑsonas dispares nō cōiungit sed potius disiungit facit. l. cōiunctionē. de v̈bo. sig. sic etiā qñ ponit̃ inter incōpatibilia. vt. j. de vsufru. le. l. si titio fundus. sic ecōuerso. interdū disiuncta ponit̃ ꝓ cōiuncta vt. l. generaliter. C. de insti. ⁊ substi. ⁊. j. de here. insti. lucius. la. ij. ⁊. l. si is q. xl. §.
9 itē si pr̃. de re. du. ¶ † Nūc circa istud vltimū exemplū mouet̃ talis qd̄ per gl. Quid si habeo filiū ⁊ nepotē ex eo iā natū ⁊ dicam filiū ⁊ nepotē ex eo instituo. vtrū veniant simul q̄libet ad dimidiā. an ordine successiuo filius per prius ⁊ si non vult esse heres nepos per posterius vr̃ prima pars verior. q̄ hic cessat primus gradus necessitatis precise. nā cū esset iā natus poterat institui etiā nō in defectū filij ergo debemus stare significatui copule ⁊ hoc quidā dixerūt qd̄ tenuit Ja. d̄ are. ⁊ ad hoc allegant̃ plures. ll. in gl. ibi. sed ar. ꝯ glo. tñ[a] tenet ꝯtriū ꝙ imo veniat gradatim sicut hic. ⁊ istā tenent doc. nā licet hic deficiat primus gradus adest scđs necessitatis causatiue si nolo testm̄ rūpi filio subducto de medio vt. j. eo. ti. l. posthumorum. sed si nullus gradus necessitatis esset q̄ eēnt extranei tūc simul admitterent̃ ⁊ ita loquunt̃ iura in ꝯtriū allegata. Bar. autē tenet ꝙ etiā si nullus gradus necessitatis sit sȝ affectionis ⁊ nature. idē sit vt si instituo fratrē meū ⁊ liberos eiꝰ hic em̄ nulla est necessitas p̄cisa vel causatiue. sed est ordo affectionis q̄ plus diligo fratrē tanq̄ magis cōiunctū q̄ liberos eius ideo videor fratrē vocasse ꝑ prius ⁊ eius liberos per posterius non tamē declarat qualr̃. Et hoc pōt intelligi dupliciter. p̄mo ꝙ si filius nō vult vel non potest admittitur nepos. ⁊ si assumerent̃ v̈ba hoc mō si semel filius vellet nepos esset exclusus vt post aditā C. d̄ impu. ⁊ ali. sub. Scđo ꝙ filius admittat̃ eo viuo ⁊ post eiꝰ mortē vocet̃ nepos ⁊ tūc filius videbit̃ grauatus de restituendo nepoti ⁊ sic nō poterit alienare. glo. que[b] est hic sentit ꝙ videant̃ vocati ₰m primū modū. s. filius per prius ⁊ si decesserit viuēte testatore ⁊ si nō possit habere nepos per posterius. ⁊ idē videt̃ sentire. Bar. dū sequit̃ glo. doc. non declarant hoc mihi videt̃ ꝙ vbi sit ordo necessitatis precise vel causatiue procedat iste intellectus. ⁊ ita loquit̃ glo. quasi testator ad illam necessitatē videat̃ se retulisse. sed vbi nō sit ordo necessitatis sed dūtaxat affectionis vt si instituo fratrē meum ⁊ liberos eius tenendo opi. Bar. ꝙ videant̃ vocati ordine successiuo. tūc eius filij vocabunt̃ in duobus casibꝰ. s. si frater noluerit acceptare. vel si acceptauerit ⁊ postea moriatur. ⁊ sic liberi eius videntur substituti vulgariter ⁊ per fideicōmissum. ⁊ sic pater eorū non poterit alienare. ⁊ ad hoc. j. de ope. liber. l. si qs operas. ⁊. l. vt iurisiurādi. §. fi. quia videt̃ se retulisse ad ordinē nature que viget vtroqȝ casu ⁊ istud quotidie cōtingit de fcō. Predicta ꝓcedunt qñ pater ⁊ filius cōiungunt̃ per copulā ⁊: que potest esse cōiunctio ⁊ etiā cōtinuatio. sed sunt alie dictiones que solum cōiungūt vt dictio simul. dictio vna ⁊ dictio ⁊: tunc si per istos cōiungeret̃ pater ⁊ filius simul venirent quilibet ad dimidiaz licet inter eos q̄tum ad testatorem si ordo necessitatis vel affectionis ita itelligit Bar. l. fi. C. de impu. ⁊ ali. sub. ⁊. l. si mulieri cum liberis. de vsufru. accre. Idē qñ cōiungunt̃ in aliquo qd̄ potest competere cuilibet insolidū. vt si concedat̃ immunitas patri ⁊ filijs. nam etiā viuente patre filij gaudebunt sicut ipse patet vt. l. j. ⁊. ij. C. de epis. ⁊ cle. l. ij. j. de iur. immu. Quedā sunt dictiones que faciūt aliquos vocari gradatim etiam si non sit aliquis ordo necessitatis vel affectionis vt si relinquat̃ nomine colectiuo familie vt relinquo familie titij. nam illi qui p̄cedunt in gradu cēsentur prius vocati vt. C. de verbo. signi. l. fi. ⁊ l. cū ita. §. in fideicōmisso. de leg. ij. Item qñ vocant̃ per disiunctiuā vel si sit inter eos aliqs ordo. licet respectu testatoris nō sit. vt scđm illum ordinē censeant̃ vocati ⁊ sic loquit̃. l. cum pater. §. pe. de lega. ij. que. ll. alleg. hic in gl. ⁊. l. heredes mei. §. peto. ad treb. Idē si relinquat̃ alicui ⁊ filijs suis ⁊ heredibus. nā ex eo qd̄ dixit heredibus censet̃ voluisse vocare filios viuente
10 patre. quia viuēs nō habet heredes. l. j. j. ꝓ here. † Extra istos casus inspicit̃ an sit ordo ꝑfectionis quo ad testatorez ⁊ ista in effectu colligunt̃ ex mente Bar. Bal. vero tenet ꝙ nō sit inspiciēs ordo affectionis dūtaxat si nō est ordo necessitatis. ⁊ ideo si instituo fratrē meū ⁊ eius liberos. frater habebit dimidiā ⁊ liberi aliā dimidiam eodē tpe. ⁊ alle. ad hoc. c. raynutius. ⁊. c. raynaldus. de testa. vbi videt̃ esse casus. ⁊ quidā etiam allegāt ad hoc. l. codicillis. in. §. institutio. j. de lega. ij. ⁊ pro certo iste passus est dubius. ¶ Predicta autē in vltima voluntate. qd in cōtractibus si aliqs emit rem vel recipit emphyteosim vel feudum pro se ⁊ suis liberis an veniant simul vel ordine successiuo. Bar. tenet scđam partē per gl. que est in. l. si tibi. §. pactus. s̄. de pac. que dicit ꝙ videtur recepisse pro liberis tanq̄ heredibus. vide hic per eum.

2 ☞ Quod omnis pronepos dicatur nepos.
Statutum loquens de auo vel auia extenditur ad proauum vel proauiam si non esset contra ius cōmune.
3 Dictio ⁊c. abbreuiata posita in prothocollis vel imbreuiaturis notariorum quid importet.
Quid de dictione ⁊c. non abbreuiata que est nomen.
4 Si aliquis in suo libello refert verba alicuius instrumēti nō ꝓpterea videt̃ ipsa approbare. sed referre dūtaxat secus si nō referendo sed a seipso dicendo.

1 **Idem credendum.** † Hic ponit̃ reprehensio galli de īsufficiētia erga ꝑsonas ⁊ hoc īnuit. Prouisio galli de nepote nascituro vt possit substitui filio iam nato ⁊ īstituto si decesserit testatore viuente extendit̃ per sceuolam ad ꝓnepotem. ⁊ deinceps vt possit substitui nepoti instituto vel ipsi filio vel vtriqȝ h. d. in effectu vsqȝ ad. §. ⁊ qd si tm̄. ⁊ ponit tres casus vt habet̃ hic in gl. suꝑ verbo ꝓnepos. In primo extabat nepos ex filio p̄mortuo tpe testamēti qui fuerat institutus. ⁊ dicit̃ ꝙ potest ei substitui pronepos nasciturus. si nepos decesserit auo viuente. In scđo casu extabat filius tm̄ qui fuit īstitutus ⁊ ex nepote p̄mortuo sperabat̃ pronepos nasciturus. ⁊ dicit̃ ꝙ pōt substitui eodē modo si filius moriat̃ viuēte patre. In tertio extabat filius ⁊ nepos. ⁊ ex nepote sperabat̃ pronepos ⁊ filius tm̄ fuit institutus nō pronepos: quia nec erat necesse cum nō teneret primū locū in suitate. dicit̃ ergo hic ꝙ pōt substitui pronepos nasciturus sub cōditione si filius vel nepos moriat̃ viuēte testatore. tñ ad hoc vt testm̄ nō rumpat̃ necesse est ꝙ nepos q nō fuit institutus nec exheredatus moriat̃ anteq̄ filius. sed si filiꝰ moreret̃ prius tūc nepos inciperet tenere p̄mū locū. ⁊ sic agnosceret̃ auo in suitate. vnde cū reperiat se p̄teritū rūperet testm̄ ⁊ sic non prodesset substitutio facta de ꝓnepote. q̄ cū nasceret̃ reperiret testm̄ ruptū. ⁊. h. d. totus. §. Unde videt̃ casus in isto vltimo dicto contra id qd̄ dicit Bar. in prin. huius. l. qd̄ valet testm̄ licet filius nō sit īstitutus si tñ nepos est institutus in defectū filij. nā hic ꝓnepos fuit institutus in defectū filij ⁊ nepotis. ⁊ tñ si filius p̄mo moriet̃ nō valeret testm̄. q̄ nepos reperit se p̄teritū sed ipse rñdet ꝙ hoc cōtingit. q̄ filius p̄cedebat sȝ si nō p̄cederet vt ī primo casu huius. §. secus. nā in p̄mo casu nō vr̃ nepos vocatus ad hereditatē cū p̄cedat filiꝰ in scđo sic tacite ⁊ sic p̄teritio nō est sibi nociua. ¶ Quero qd si nō fuisset fcā hec suppletio ꝑ sceuolaz vtrum ꝓnepos nasciturus potuisset substitui ₰m cōsiliū galli. tex. hic ī p̄n. īnuit ꝙ sic dū dicit credēdū esse gallū id est existimasse d̄ ꝓnepote qd̄ dixerat de nepote ⁊ sic ꝑinde est ac si hoc exp̄ssisset quia mens legislatoris habet̃ ꝓ lege. vt. l. cū mulier. s̄. solu. ma. ⁊ potius inspicit̃ mens legis q̄ verba. vt. l. nō dubium. C. de leg. Contrarium videt̃ verius quia cū ꝓuisio sua esset contra ius cōe. ⁊. l. xij. tabu. ꝙ posthumus alienus nō poterat heres īstitui ꝓuisio facta in ꝯtrium in persona nepotis non extendebat̃ ad nepotē ex mēte legislatoris nec ꝑ idētitatez rōnis. vt. l. si vero. §. de viro. s̄. solu. ma. qd̄
2 no. ad statuta. † Et pro hoc vr̃ exp̄ssum. j. ea. l. §. nunc de lege. versi. ⁊ bñ ibi dū dicit quos supplendos in galli aquilij s̄nias duximus ⁊c. ⁊ sic expresse dicit ꝙ oēs isti casus supplent̃ ꝑ sceuolam ad cōsilium galli qñ ꝓuisio nō esset cōtra ius cōe tunc dispositio facta in nepote traheret̃ ad pronepotez. ⁊ deinceps quia oīs

a ¶ Gl. tñ. Circa hec vide q̃ ponit Alexan. de imo. in cōsi. xxij. col. ij. in prin. in. iij. volu. ⁊ ī ꝯsi. xiij. col. j. in. iiij. vol. ⁊ in ꝯsi. xiiij. col. ij. in princi. eodē volu. Cur.

b ¶ Glo. q̃ est hic. Adde Alex. q refert dicta Pau. hic in ꝯsi. xxiiij. col. ij. in fi. in. iij. volu. Cur. Aymon cons. 121 . . .

quia oīs pronepos dr nepos lꝫ adijciaꝛ prepositio pro ad di⸗stinctionē gradus ꝛ hoc ꝓbatur per tex. notabilem. l. cui eoꝝ. §. j. ff. de posthu. ꝛ sic statutū loquens de auo vel auia extendiꝛ ad proauum vel proauiam si nō esset cōtra ius cōmune alias

3 secus. ¶ † Ultimo allegaꝛ iste tex. in illa dictione ꝛc.[a] abbre⸗

a uiata ad ꝓtocolla ꝛ imbreuiaturas notariorum in qbus fre⸗quēter ista dictio apponiꝛ quia dicunt ꝙ ꝓmisit defendere ꝛc. qd iportet. de hoc vide p Bar. hic. Est ꝛ alia dictio ꝛc. nō abbre uiata ꝛ tunc est nomen. ꝛ de ista habetur in aut. ex causa. C. de

4 libe. preteri. ¶ No. etiam gl. ij. in fi. † Item no. ꝙ hic ꝛc. ar. ꝙ si aliquis in suo libello refert verba alicuius instrumenti nō ꝓ⸗pterea videꝛ ipsa approbare sed referre dūtaxat. ꝛ ideo licet fa ciant cōtra eū sibi non nocet. secus si nō referendo sed a seipso dicendo vt. l. cum pactum. C. de libe. causa.

2 ☞ Substitutio facta de nepote filio instituto: si morieꝛ: viuē te testatore locū sibi vendicat si filius emancipetur.

3 Institutio filij ꝙ non euanescit per emancipationē si non fuit facta substitutio vel fuit facta: sed de extraneo.

4 Substitutio vulgaris facta in vnū casum trahitur ad omnes similes.

Item si exprimaꝛ vnus casus impotentie venit etiam alius.

5 Prouisio facta in vnū casum extēdiꝛ ad similē in quo ꝓuidēs ꝓuidere potuit: sed facta in vna ꝑsona non extendiꝛ ad aliā.

6 Substitutio facta in vnū casum. extendiꝛ ad alium similē: sed facta in vnum tempus non extendiꝛ ad aliud tempus.

Itē facta in vna specie substitutionis vt in suitate non trahiꝛ ad aliam speciem: vt in hereditate.

7 Conditio quando debeat impleri in forma. ꝛ quando sufficit qđ impleatur per equipollens.

8 Casus omissus an habeatur pro omisso vel pro expresso.

An referat quid ex equipolentibus fiat.

Per substitutionē vulgarem nō tollitur suitas ꝛ quid per fa⸗ctam in hereditate.

9 Emancipatus qualiter hodie succedat.

10 Statutū si dicat ꝙ existēte masculo vel agnato: non succedat filia femina qđ preteritio filie femine nō reddat testm̄ nullum. nec etiam descendentium ex ea.

11 Cui nō datur ius dicendi nullum eo casu quo est in potestate. non datur etiam contratabu.

Quod titulus de cōiungendis cum emancipato liberis sit ho die correctus si succeditur ab intestato. quia emācipatus pre⸗fertur nepoti ex eo.

12 Filius q per emācipationē desijt tenere primum locum: ꝛ ne⸗pos ex eo ingressus est locū eius tā in suitate ꝙ̄ in hereditate: postea readopteꝛ recuperabit locum suum. si adopteꝛ in locū patris istius nepotis. ꝛ totam hereditatem sibi aufert secus si adoptetur simpliciter.

13 Si filius cuius nepos fuerat substitutus si decesserit viuēte te statore fuerit deportatus. ꝛ sic factus sit locus substōni nepo⸗tis. postea restituatur in integrum per principē recuperat lo⸗cum suum. ꝛ deijcit nepotem.

14 Restitutio in integrum nō tollit ius alteri quesitum perfecte sed quesitum non perfecte sic.

Bona confiscata alienata per fiscum ob crimen alicuius. non recuperantur eo restituto in integrum.

15 Restitutio in integrum non trahitur retro. sed operatur vt ex nunc cum fit.

16 Si filius legitimatur an ista legitimatio noceat alijs filijs vel agnatis ꝛ nu. 20.

17 Legitimatio que fit per subsequēs matrimonium ꝙ minuat legitimam aliorum filiorum.

18 Legitimatus per subsequens matrimoniū an recuperet ius primogeniture quod erat penes alium filium legitimum qui tamen fuerat secundo loco natus.

19 Quid si legitimatio fiat post mortē patris. vt qr pater māda⸗uit eā fieri. ꝛ quid si nō mādauit an fiat preiudicium agnatis.

20 Si tpe mortis qs habeat filiū qui erat frater minor. ꝛ sic erat incapax. ꝛ hereditas fuerit delata ꝓximioribus. ꝛ postea ille frater minor efficiatur eps. ꝛ sic absoluitur a regula ꝛ efficiaꝛ capax: quando auferre possit hereditatem alijs.

Quid in legitimatione q̄ fit nō per principē immediate. sed ꝑ comitem palatinum. qđ inspicienda sit potestas sibi data.

1 **Et quid si tantum.** † Hic poniꝛ galli re⸗prehensio de īsufficiē tia erga casus ꝛ hoc innuit ꝓuisio galli de nepote substituēdo in casu quo filius moriaꝛ testatore viuēte extendiꝛ per sceuolā ad casum quo nō moriaꝛ vere sed habeaꝛ pro mortuo ciuiliter puta ꝑ deportationē. Itē ad casum quo nec vere nec ficte mo⸗riꝛ sed per emancipationē desinit tenere primū locū in suita⸗te. nec etiā tunc nepos si non esset substitutus ingredereꝛ locū eius ꝛ si reperiret se ꝑteritū rūperet. h. d. Diuide in tres ꝑtes. Primo format qōnem vsqꝫ ibi enim. Scđo rn̄det tacite obie⸗ctioni q̄ posset fieri ꝙ q̄stio nō meruerit formari quia est deci⸗sa per scđm caput legis velle. rn̄det hoc nō esse verum quia. l. velle. loquitur qn̄ nepos nascitur auo viuēte. nos loqmur eo mortuo qui nō ꝑtinet ad. l. vellei. sed ad gallum ꝛ gallus non

a ꝓuidit ita plene circa casus sicut velle. vsqꝫ ibi. sed ex snīa. ibi determinat qōnem quo ad similitudinē. l. velle. etiā ꝓuisio gal li extēdaꝛ ad dictos casus omissos. ¶ Potest aūt formari qđ duobus modis. Primo ꝙ filius fuerit institutus certū est ꝙ nepos nasciturus potest sibi substitui sub cōditione si moriaꝛ vere testatore viuente. nā hoc casu gallus ꝓuidit. sed an possit substitui sub conditione si moriaꝛ ficte. puta per deportationē nā deportatus loco mortui habeꝛ vt. l. si necem. §. si deporta⸗tus. de bo. lib. ꝛ. l. j. §. fi. de ꝯtabu. Uel pone ꝙ fuit emācipatus ꝛ sic exiuit de medio ꝛ desinit tenere primuꝫ locū in suitate. an nepos nasciturus possit in illū casuꝫ substitui ne rūpat agno⸗scendo. Scđo mō potest formari casus ꝙ nepos fuit substitu⸗tus sub cōditione ꝙ si filius moreretur testatore viuente ipse nō fuit mortuus naturaliter sed ciuiliter vel fuit emācipatus an nepos admittaꝛ ex substōne predicta ꝛ sic nō rumpat. An aūt tanq̄ nō substitutus in dictis casibus rumpat. ꝛ si dicatur ista questio nō meruit formari maxime prima. quia per. l. velleia⸗nā. in scđo capite fuit ꝓuisum generaliter in oī casu quo suus heres. i. q tenebat primū locuꝫ desineret esse suus heres. vt in §. nunc de leg. ver. ꝛ bene. ibi dū dicit si quis ex suis heredibꝰ suus heres esse desierit ꝛc. nā in quolibet istoꝝ casuum desinit esse suus heres. ergo habemus ꝓuisionē velle. licet iuriscōsul tus dicit nō esse verū. quia. l. velle. ꝓuidit solū de nepote q na⸗sciꝛ testatore viuēte. vt possit substitui in omni casu quo filius desinat esse suus heres. nos loqmur de nepote nascituro post mortē. circa quē velleius nō ꝓuidit sed solū gallus nō ꝓuidit nisi in casu quo filius desinat esse suus heres ꝑ mortē natura⸗lem qd ergo erit in dictis alijs casibus. ꝛ iuriscōsultus rn̄det ꝙ ad similitudinē legis vellei. etiā dicti casus sunt admittēdi. hoc est dicere. ꝙ sicut velleius in nepote nascituro testatore vi uente ꝓuidit vt posset substitui in oī casu quo filius desineret esse suus. ita in nascituro post mortē sit dicendū vt possit sub⸗stitui in oī casu p̄dicto. ꝛ iste casus ꝓcedit ꝭm oēs. pōt etiā ītel⸗ligi hec determinatio. vt rn̄deat ad scđm modū formādi qōnē vcꝫ ꝙ si nepos sit substitutus sub cōditione si filius moriaꝛ. ꝛ ipse nō moriatur naturaliter sed ciuiliter. admittaꝛ nepos ex substōne ꝛ nō rumpat. ꝛ isto etiā modo gl. ij. magna intelligit. licet quidā dicāt cōtrariū ꝙ licet possit testator exprimere oēs istos casus postq̄ sceuola introduxit hoc tm̄ si exprimiꝛ casus mortis tm̄ nō veniāt alij. sed primū intellectū tenēt cōiter doc. quia cū oēs isti casus sunt necessarij ne testm̄ rūpaꝛ vt in quo⸗libet substituaꝛ expresso vno veniāt oēs p. l. mulier. ff. ad treb. ꝛ per. l. iij. C. de isti. ꝛ substi. vbi exp̄sso casu mortis venit etiā ca⸗sus emācipationis tendēs ad eūdē effectū. ¶ In text. ibi qd si nepos ex quo ꝓnepos institueretur ꝛc. iste casus de nepote insti⸗tuto cui sit substitutus ꝓnepos nō fuit tactus a gallo sed sup⸗pleꝛ a sceuola in p̄cedēti. §. ꝓpter hoc dixerūt qdā antiq quos refert glo. j. ꝙ hic formenꝛ tres qōnes cōtra p̄cedētē. §. ꝛ ꝯ v̄ba sceuole circa finē illius. §. de vtrisqꝫ mortuis prima ꝯ verbum vsqꝫ in prin. huius. §. vsqꝫ ad ver. qd eñ. scđa ꝯ verbū mortuis vsqꝫ ad istū v̄si. tertia ꝯ idē verbū ī hoc ver. qd si nepos. ꝛ ꝙ ad nullā istarū respōdeaꝛ quē intellectū gl. reprobat ꝛ bene tenet ꝙ due tm̄ qōnes formenꝛ cōtra verba galli posita in prin. vna vsqꝫ ad istū ver. qd si. ꝛ sic in ver. qd em̄ non poniꝛ noua qđ sed cōpletur prima alia poniꝛ hic ꝛ ad ambas rn̄deꝛ in fi. ibi sed ex sentētia ꝛc. Tertius intellectus ꝙ formentur due q̄stiones tam ad verba galli in prin. l. q̄ ad suppletionē factā per sceuo lam in p̄cedenti. §. ꝛ ad ambas respondeatur. ꝛ istā tenet Bar. quidā autem moderni dicunt ꝙ ad neutrā respōdeꝛ in isto. §. ꝛ qđ in ver. sed ex sentētia. sceuola solū voluit dicere ꝙ gallus debuit ꝓuidere postea formetur alia questio in ver. qd si is. ꝛ in versi. melius ergo rn̄deatur ad oēs. Sed non curo: quia in effectu ista tendit ad idē cum precedenti. ꝛ est satis superflua.

2 † Et notaꝛ hic mirabile ꝙ substitutio facta de nepote filio in⸗stituto si morieꝛ viuente testatore locum sibi vendicat si filius institutus emancipeꝛ vt patet in fi. vbi poniꝛ rn̄sio. Ex quo se⸗quiꝛ ꝙ institutio filij euanescit per emācipationem ꝛ succedit substitutio nepotis. nā substitutio semper fit in defectū institu tionis. vt. l. post aditā. C. de impu. ꝛ ali. sub. Et hoc post supple tionē factā per sceuolā ad cōsiliū galli. sed ante ipsam secus qr si testator voluisset ꝓuidere in casu mortis ciuilis vel emanci⸗pationis filij de substōne nepotis nascituri nō potuisset. quia ꝓuisio galli cū eēt ꝯ ius cōe de posthumo alieno facta in vnū casum. s. mortis nō extēdebat ad aliū lꝫ in illo esset eadē ratio

a ¶ Dictione ꝛc. Adde Bar. in l. iij. in §. j. de vsufruc. Bal. ī aut. si qs. C. de edē.

vt probaꝛ hic iūcto.§.nūc de le.ver.⁊ bene.§.eo.ibi dicit quos supplendos ⁊c.vbi p3 ꝙ sceuola suppleuit istos casus ad cōsiliū galli.⁊ sic fuit necessaria suppletio.licet qdā dicant 2riū ꝙ ⁊ sic non suppleuisset.tñ de mēte galli potuisset substituere etiā in dictis casibus omissis.ar.§.primo.§.in princ.vbi dicit idē credendum est gallum ⁊c.qđ nō placet per illum text.in §.⁊ bene.nam tūc nō esset suppletio ad consiliū galli.sed declaratio mentis eius.

5 ¶ †Sed opponiꝛ fortiter ꝙ licet filius emācipeꝛ nō ꝓpterea ruat īstitutio eius.vt.§.ea.l.in fi.⁊ isti.de here.insti.§.si seruus.⁊ sic nō fiat locus substōni facte de nepote eiꝰ cōtrariū iste tex.vult.Sol.si filio nō fuisset facta substitutio fateoꝛ cōtrariū.idē si fuisset facta extraneo ⁊ sic in hereditate nō in suitate.nā cū illa videaꝛ facta in defectū substōnis ⁊ emancipatio de sui natura nō faciat instōnem deficere:quia potest institui non solū suus sed etiā extraneus non erit locus substitutioni sed hic fuit facta de nepote ⁊ ꝑncipalibus ⁊ potius in suitate si filius desineret tenere primū gradū.licet in cōsequētiam etiā in hereditate cū ergo per emancipationē desinat tenere primū locū fit locus substōni vulgari facte de nepote in suitate ⁊ in cōsequētiā in hereditate ⁊ sic euanescit īstitutio filij ⁊ succedit substō nepotis.hic est casus mirabilis ⁊ hoc ne testamentū rūpaꝛ.Alias innuit iste tex.ꝙ si nepos nō fuisset substitutus ꝑ emancipationē filij nepos rūperet testm̄ ad similitudinem posthumi:qꝛ agnosceret auo.i.inciperet tenere primū in suitate sicut ꝑ verā mortē filij ad similitudinē posthumi.vt.§.ti.j.l.posthumoꝝ.⁊.§.eo.ti.l.filius a patre.§.j.Ex quo etiā sequiꝛ aliud ꝙ tpe testi filius erat emācipatus ⁊ nepos in ptāte ⁊ fuisset institutus filius ⁊ nepos ꝑteritus testm̄ esset ipso iure nullū.hodie vō oīa ista correpta sunt vt dicā super gl.

¶ Tñ op.fortiter ⁊ in hoc semꝑ dubitaui.nam posito ꝙ substituēdo nepotē euiteꝛ nullitas testamēti rōne ꝑteritionis nepotis.tñ incidebaꝛ etiā iure veteri in aliā nullitatē ratione preteritionis filij:quia si deficiebat īstitutio filij.⁊ fiebat locus substōni nepotis filius habebaꝛ ꝓ ꝑterito.⁊ sic rūpebat testm̄ ꝑ 2tabu.Quid ergo ꝓdest ꝓuisio de qua hic.Rñ.multū.quia licet filiꝰ possit venire per 2tabu.tñ non nisi infra annū ⁊ si hoc non faciat nepos totū habebit.⁊ si dicatur si habebit nepos habebit etiā filius cui nepos acqret si erat ī eius ptāte hoc tpe.Rñdeo poterit nepos differre immixtionē quousqꝫ sit sui iuris.⁊ tūc acqret sibi nō patri suo.alias fateoꝛ 2riū:vt.l.qui in aliena.§.interdū.de acq.here.Sed hodie etiā si immisceat se cum est in ptāte nō acqrit ꝓprietatē sed solum vsumfructū.Erat etiam alia vtilitas qꝛ filius per 2tab.nō aduocabat totum a nepote sed dimidiā ⁊ iungebaꝛ sibi ꝑ ti.de cōiungendis cū eman.lib.⁊ sic erit vtile nepoti ꝙ fuerit factus locus substōni per emācipationē alias totū haberet ipse filius.Cogitabā etiā alias ⁊ tunc reperio ꝙ eundē cōceptū habuit do.Rapha.de cu.q etiā solus inter scribētes antiquos ⁊ modernos perpendit de hoc dubio de quo ego perpēderā.⁊ suꝑ eo multū insistit ꝙ posset dici ꝙ super emācipatione filij nō fiet locus substōni nepotis nisi in dimidia ⁊ in illa tm̄ corruat institutio filij.In altera vō dimidia quā filius ꝑ 2tabu.esset 2secutus nō corruat īstitutio sed habeat eā ex instōne potius ꝙ̄ per 2tab.ipse tñ non audet hoc asserere ꝑ.l.cū in testō.j.de here.insti.vbi admittiꝛ cōcursus instituti ⁊ substituti.sed ego rñdeo ꝙ hoc est verū regulariter sed aliqñ fallit ꝓpter ipugnantiā rōnum.vt.l.si paterfa.titiū.cum.l.seq.j.de here.insti.⁊ ita est hic.Fallit etiā in casu.l.si libertus patrono.j.de bo.li.⁊ tangit Bar.in.l.j.de vul.⁊ pupil.vnū tñ facit dubiū qꝛ expedientius est nepoti ꝙ filius veniat per 2tab.qꝛ ꝑ lapsum āni repelleꝛ ꝙ̄ ꝙ veniat ex instōne ad dimidiā qꝛ ꝑpetuo admittereꝛ vel pōt dici ꝙ inter tā coniunctas ꝑsonas nō est hoc attendendū nec tanꝙ̄ inter īfestos talis interpretatio inter eos faciēda est.vt dꝛ in fi.de do.inter vi.⁊ vxo.⁊ in.§.ij.hodie vō ꝑdicta cessant vt dicā suꝑ gl.ꝑ tex.in aut.de here.ab intest.§.nulla.

¶ In glo.q̄ incipit.nō soluit ibi.sed tu dic hec vba ſm oēs doc.nā nō pōt negari qn in ꝑnc.C.formeꝛ hec q̄stio si substitutio concepta est in vnū tm̄ casum s.mortis filij si ipse nō moriaꝛ naturaliter sed ciuiliter vel emācipeꝛ an fiat locus substōni nepotis.nam etiā illi de qbus in prin.gl.hoc fatetur cū ergo debeat adaptari ad questionē formatā vt insti.de inutili.stipu.§.ꝑterea.⁊.l.si defensoꝛ.§.j.de interro.act.⁊ in fi.huius.§.in ver.sed ex snīa ponaꝛ rñsio.dicendū est ꝙ voluit rñdere ꝙ sic.⁊ ꝙ fiat locus substōni ex qua responsione sequuntur duo.Qđ testatoꝛ potest substituere etiā in dictis casibus omissis a gallo.⁊ hoc induxit sceuola supplendo cōsiliū galli.Item ꝙ expresso vno casu veniant ceteri data potētia in testante.⁊ hoc esse verū probaꝛ tribus rōnibus que tanguꝛ in gl.nam intentio testatoris fuit substituere nepotē in casu quo filius exiret de medio:sed quodlibet istoꝝ casuū exit de medio.ergo nō est curandū de modo ꝑ quē exit.postꝙ̄ habemus effectū.l.cum seruus.de verbo.obli.⁊ quia idem est iudiciū de similibus quia nō refert qd ex equipollentibꝰ fiat.

4 †Et propter hoc allegaꝛ ista gl.ꝙ substitutio vulgaris facta in vnū casum trahiꝛ ad oēs similes.vñ si substitutio.si institutus nō poterit esse heres venit etiā casus.etiā si nolit esse.Itē si exprimaꝛ vnus casus īpotētie venit etiā alius.Aduertendū tñ ꝙ ista gl.loqꝛ in substōne vulgari facta in suitate vt expsso vno casu in quo ꝑcedēs in gradu desinit esse suus veniāt etiā alij similes.sed doc.idē dicūt in illa q̄ facta est in hereditate vt expresso vno casu in quo nō sit heres veniant similes.Aduertendū tñ ꝙ in casibus nō expressis dicta substitutio diceꝛ tacita ⁊ potius legalis ⁊ interꝑtatiua ꝙ̄ testatoris.⁊ sic dꝛ partim expssa partim tacita ⁊ hoc voluit Bar.in.l.j.de vulga.⁊ pupil.est autē magnus effectus quia si substitu.si heres esse nō poterit:licet veniat casus si heres esse noluerit qꝛ venit ex interꝑtatione legis nō vꝛ data licētia abstinendi nec tolliꝛ existētia sui heredis posito etiā ꝙ opi.Dy.⁊ Bar.sit vera in.l.si filius heres.§.eo.sicut non tolliꝛ per tacitā cōprehensam in expssa pupillari vt.l.si filiꝰ q patri.de vulga.⁊ pup.secus si verba essent generalia si heres nō erit.quia tūc ꝓpter etatē eorum veniūt oēs casus ex interpretatione legali:sed ex voluntate defuncti.

5 ¶ †Cōtra istam tñ glo.oppo.d.l.cōmodissime.§.eo.sed dic ꝙ ꝓuisio facta in vnū casum extendiꝛ ad similē.in quo ꝓuidens ꝓuidere potuit vt hic:sed facta in vna persona nō extendiꝛ ad aliā.ita loquiꝛ ibi.nā vbi nō habuit respectū ad certū posthumū.⁊ sic ille qui nascereꝛ in casu īprouiso nō videꝛ fuisse institutus vt ibi dixi.Adhuc oppo.fortiter de.l.si ita qs.⁊ de eo qđ

6 no.in.l.si mater.§.fi.j.de vulg.⁊ pupil.in gl.† Sol.substitutio facta in vnum casum extēdiꝛ ad aliū similē vt hic facta in vnū tp̄s non extendiꝛ ad aliud tp̄s.vt in 2rio.Itē sed facta in vna specie substitutionis vt in suitate non trahiꝛ ad aliā speciē vt in hereditate.⁊ ita loquiꝛ glo.l.si mater.§.fi.

7 ¶ †Ultimo opp.ad idē quia cōditio dꝫ impleri in forma.vt.l.meuius.⁊.l.q heredi.de cōdi.⁊ demō.sed si exprimaꝛ cōditio si me viuo morieꝛ ⁊ veniat casus deportationis vel emācipationis nō impleꝛ in forma.Sol.ſm Pe.Bar.⁊ alios 2riū procedit in cōditione mere volūtaria.sed qñ est necessaria ad actū.sufficit ꝙ adimpleaꝛ per eqpollentē.⁊ ita est hic.nā qñ fit in suitate ad hoc vt locū habeat est necesse ꝙ precedēs in gradu exeat de medio ⁊ cum hoc posset fieri multis modis vno expsso veniunt ceteri.Itē cum fit in hereditate ad hoc vt habeat locū requiritur ꝙ institutus nō sit heres.⁊ hoc pōt cōtingere multis modis.vno ergo expsso veniunt ceteri.qꝛ testatoꝛ censeꝛ cogitasse plus de effectu cōditionis ꝙ̄ demō.sufficit ergo ꝙ habeamus effectū ad quē censeꝛ se retulisse.lꝫ nō venerit ꝑ illū modū quē expssit Idē si esset necessaria ad effectū actus vt.l.mulier.j.ad treb.⁊ C.de insti.⁊ substi.l.iij.sed qñ est oīno volūtaria cēseꝛ habuisse respectū ad modū ⁊ formā plusꝙ̄ ad effectum.ideo requiriꝛ ꝙ

8 impleaꝛ ī forma ſm doc.subtiliter ⁊ notabiliter.† Et vide hic

a per Bart.super illo articulo seu brocardo an casus omissus[a] habeatur ꝓ omisso vel ꝓ expsso ⁊ vtrū referat qd ex equipollentibus fiat.Patet etiā ex ꝑdictis ꝙ per substōnem vulgarē factā in suitate nō tollitur suitas ꝑsupposita etiā ꝓ vera opi.Dy.⁊ Bar.ꝙ per factā in hereditate tolliꝛ.nā illa q̄ fit in suitate concipiꝛ in casum quo ille q ꝑcedit in gradu moriaꝛ testatore viuente quo tpe nō habet facultatē adeūdi.vñ nō vꝛ data licentia abstinēdi per regulā is pōt.de acq.here.⁊ hoc probaꝛ hic:qꝛ si tollereꝛ suitas etiā anteꝙ̄ filius emāciparet desineret esse suus per substōnē nepotis.⁊ fit locus substōni cuius 2riū hic patet 2rio sensu ⁊ hoc tenet Bar.⁊ oēs.

¶ In glo.ibi neqꝫ obstat in aut.de here.ab inte.§.nullā.per quā patet ꝙ cū emācipatus succedat hodie ac si emācipatus nō eēt vt ibi dꝛ.⁊ qđ etiā vꝛ de iur.C.vt.l.meminimus.C.de legi.here.vbi diciꝛ ꝙ succedit ad similitudinē suoꝝ dꝫ ꝑferri nepoti ex eo in successione sicut ꝑferreꝛ si esset emācipatus.lꝫ ꝑ istū tex.p3 2rium ex his q̄ suꝑ eo dixi qꝛ si post testm̄ emancipeꝛ euanescit eius institutio.⁊ fit locus substitutioni nepotis.⁊ sic nepos prefereꝛ filio.gl.rñdet mirabiliter ꝙ ibi loquiꝛ quādo nullū factū est testm̄ sed qñ est factum:iura vetera remanent incorrecta vt aliud fit in emācipato ꝙ̄ in suo.⁊ idē no.in aut.ex cā.C.eo.ti.⁊.l.si emā-

9 cipati.de colla.† Primū dictū glo.intellige sane ꝙ emācipa-

b tusᵇ hodie succedit d iure ciuili ꝑ illā aut.⁊ sic pōt adire.vsqꝫ ad.xxx.an.qđ olim non erat:sed de iure pretorio tm̄ ꝑ bo.pos.vnde liberi quā habeat necesse petere infra annū ⁊ in hoc iura vetera sunt correcta non tñ quātum ad modum succedendi qꝛ filius ī potestate est suus heres statim mortuo patre etiā ignorans ⁊ transmittit hereditatem ad quoscūqꝫ:sed emācipatus non efficitur suus heres nec hereditatē non aditam trāsmittit ad extraneos heredes.lꝫ transmittat ad suos descēdentes per titu.de his qui ante aper.ta.⁊ sic hꝫ necesse adire sicut quilibet extraneus.

---

a ¶ Casus omissus.Adde glo.⁊ ibi Jo.an.in.c.susceptū.de rescrip.li.vj.

b ¶ Emācipatus hodie.Adde gl.in.l.fi.ff.d inter.act.

extraneus. Nã suitas procedit rõne patrie potestatis. Secundum aũt dictũ nõ est simpliciter verũ sed procedit; eo casu quo filius emancipatus esset preteritus cũ causa legitima. nã tunc non esset testamentũ nullum. sed haberet necesse venire per cõtracta. sicut olim vt no. p glo. in. l. si filius. ff. de mino. si aũt sine causa hodie esset nullũ sicut in filio i potestate. vt no. gl. in aut. de here. et fal. §. exheredatos. Si vero filius emãcipatus sit institutus et nepos ex eo sibi substitutus si decesserit viuo testatore tunc ista gl. adhuc innuit q hodie idem sit q hic dicit vt propter emancipationẽ secutam post testamentũ fiat locus substitutioni nepotis. et sic nepos preferat filio et habeat fili' necesse venire p cõtrata. vt dixi super tex. et q si nepos nõ fuisset substitutus rũperet testamentũ agnoscẽdo tanq filius de medio subducto. Et si tẽpore testamenti esset emãcipatus filius testamentũ esset nullũ in quo nepos ex eo esset preteritus que oĩa falsa sunt. nã si nullo facto testamẽto filius emãcipatus preferretur nepoti ex eo in ista hereditate fortius eo facto et instituto filio q2 nõ debet esse deterioris cõditionis habens voluntatẽ patris expressam quã si haberet tacitã ab intestato. l. titia seio. §. fi. de leg. ij. nec pater põt dici deliquisse si expresse reliquit fi. bi id q tacite videret reliquisse nõ fecisset testamentũ. l. si qs cũ nullum. de iure codicil. ideo dic q iste. §. est hodie correctus in hoc et quod non fieret locus hodie substitutioni facte de nepote per solam emancipationẽ filij. Similiter si nepos esset preteritus nõ redderet testamentum nullũ nec rumperet. q2 cum ab intestato nihil esset habiturus precedente patre suo non debebatur sibi legitima qñ legitima est portio portionis debite ab intestato. l. cũ querit. et. l. parentib'. C. de inoffi. testa. sed ab intestato nihil habet ergo nec legitima: et si ita est eius pteritio nõ reddit testamẽtũ nullũ q2 solũ preteritio illius cui legitima debetur testamentũ reddit nullũ cũ ius rũpendi reguletur a iure succedẽdi vt. l. j. circa prin. ff. de cõtrata. et ad hoc eo. ti. si post §. liberi. vbi nõ datur cõtratabu. liberis qui ab intestato nihil essent habituri ergo nec ius dicẽdi nullũ q2 procedũt ad paria et ita tz hic Bar. et dixit se cõsuluisse. et etiã Bal. et Ange. sequit

10 †Per q etiã determinatur questio statuti dicẽtis qd existente masculo vel agnato nõ succedat filia femina. nã dicto casu preterito filie femine non reddit testamentũ nullũ nec etiã descendentiũ ex ea et hoc tenet Bar. in. l. fi. ad tertul. et Bal. in. l. maximum vitiũ. C. de lib. prete. Quidã dixerunt testamentũ nõ esse nullum de iure ciuili et sic posse adiri sed post eam aditã poterit cõtratabulari. et hoc videt tenere Bal. et Ang. in. l. si emãcipati. de colla. q nõ placet et contrariũ cõsului et multi alij. quia cui nõ dat ius dicendi nullũ eo casu quo est in potestate datur

11 etiã cõtrata. ad hoc. ff. de bo. pos. l. nõ est ambigendũ. † Ex predictis ptz an titulus de cõiungendis sit hodie correctus et breuiter si subditur ab intestato. dic q sic. q2 emancipatus preferet nepoti ex eo. Sed si esset factũ testamẽtũ in quo nepos in ptãte esset institutus et filius pater eius preteritus cũ cã. et sic haberet necesse venire p cõtratab. videt tenere Bar. in. l. j. de cõiungẽ. cũ emã. libe. et etiã Ange. in. l. cũ proponas. ff. de inoffi. testa. q nõ sit correctus. et q p cõtratabu. aduocauit dũtaxat dimidiã qd not. ¶ In glo. ea. ibi sed qd si emancipatus readoptet. ista questio pcedit iure isto non iure hodierno p ea q dicta sunt. ff.

12 †Querit ergo si fili' qui p emãcipationẽ desijt tenere primũ locũ: et nepos ex eo ingressus est locũ eius tã in suitate q in hereditate: et postea readoptet an recuperabit locũ suũ. et sic deijciat nepotẽ q iceperat pmũ locũ tenere gl. ista dicit q nõ. doc. dicũt eam verã qñ fuit readoptatus simplr nõ tãq pr illi' nepotis: q2 tũc illũ nepotẽ nõ videt pcedere in gradu. sz loco cuiuslibet extranei adoptati habet secus si fuisset adoptat' tãq pater illius nepotis. q2 tũc pcederet eũ in gradu. vt no. in. §. si qs filiũ. allegato in glo. et pbato in. l. iij. §. j. de cõtratab. et fm istã distinctionẽ intellige. l. si pater filiũ. cũ sua gl. ff. de adop. Aduerte vt intelligas. nã dico q si adoptat in locũ patris istius nepotis deijcit nepotẽ ex toto et totam hereditatẽ sibi aufert ac si nunq fuisset emãcipatus. vt sic potius reditus sit ad primũ gradũ et locũ q trãslatus de nouo. vt. ff. eo. l. filio quẽ pater. sz si adoptatus simplr tũc reputat tãq qlibet extraneus adoptatus respectu huius nepotis. ideo nõ aufert sibi totũ q2 nõ precedit eũ in gradu. sed q2 sua institutio enumerat p emãcipationẽ et nũc reperit se pteritũ rũpit testm̃ et sic aduocat dimidiã p. l. pcedentẽ. in. §. i. ibi nõ quidẽ adoptauit et c. Nec obstat distinctioni predicte. l. filio quẽ pater. ff. eo. vbi nõ refert qliter adoptet. q2 ibi qñ fuerat exheredatus nos loqmur qñ fuit institut' et nepos substitutus et querimus an preferat nepoti et cõstat q nõ põt preferri nisi pcedat eũ in gradu. Nec etiã obstat. l. ordine. ff. ad municipa. p quã vr q nõ recuperet locũ suũ quẽ reperit occupatũ p nepotẽ. q2 ibi loquit de occupatione pfecte facta sz hic nõdũ perfecte facta erat cũ testator adhuc viueret et sic substõ nepoti

huc nõ erat cõfirmata morte. ideo si readoptat in locũ patris

13 nepos recuperat et illũ deijcit. ¶ †In glos. ibi secus in filio deportato restituto supple per principẽ vult ergo glo. q si filius cuius nepos fuerat substitutus si decesserit viuẽte testatore fuerit deportatus. et sic factus est locus substitutioni de nepote vt colligitur hic in tex. postea restituatur in integrũ per principẽ indistincte recuperet locũ suũ et deijciet nepotẽ. et sic annihilat substitutio et reuiuiscet eius institutio. nec isto casu distinguit an restituat ad locũ quẽ prius tenebat. i. tanq pater illius nepotis. vel simpliciter q2 de natura restitutionis in integrũ est reponere rẽ in pristinum statũ. l. q si minor. §. restitutio. de mino. et sic censet restitutus tãq pater illius nepotis nõ sic in rea

14 doptione que põt fieri tanq de extraneo. †No. ergo tria ex ista glo. primo illud qd dixi. scdo q restitutio in integrũ non tollit ius alteri quesitũ perfecte sz quesitũ nõ perfecte sic: nã viuẽte testatore quesitũ est sed nõ perfecte q2 fuit factus locus substitutioni et nepos iã erat ingressus in locũ filij. Ista ergo restitutio illud ius bene aufert. sz post mortẽ est quesitũ perfecte q2 substitutio est cõfirmata. et ideo tollit qd intellige siue nepos iã se immiscuerat hereditati siue nõ q2 quesitũ erat sibi ius immiscẽdi qd auferri nõ dz sine eius volũtate. nec pnceps credit voluisse auferre. vt. l. ij. §. merito. ne quid in loc. pub. Et probat qd dixi et istud qd ista gl. hodie satis clare i. c. q̃uis. de resti. li. vi. Ideo si bona alicuius fuerũt cõfiscata propter crimẽ et per fiscũ alienata deinde restituat in integrũ nõ recuperat bona alienata p hanc gl. et per. l. q si minor. §. sceuola. cũ ibi no. de mino. secus si nõ essent alienata. vt. l. j. C. de bo. dã. cũ ibi no. et idẽ i restitutiõe

15 in integrũ q2 cõcedit ratione etatis. vt in. d. §. sceuola. ¶ †Tertio et vltimo no. est ista gl. et ad hoc allegat q restitutio in integrum nõ trahit retro sed operat vt ex nunc cũ fit. q2 si traheret retro tolleret ius interim alteri quesitũ sicut fictio postliminij. vt. ff. ti. j. si quis filio. §. sz si pater. Ratio diuersitatis. q2 fictione postliminij subeat spes probabilis etiã anteq redeat captus ideo alteri nõ põt perfecte acquiri: vt. l. nec nos. C. de cap. Sed de restitutione in integrũ que fit a principe anteq fiat nõ subest spes cũ depẽdeat a volũtate principis. et sic reputat quasi im

16 possibilis. l. apud iul. §. fi. de leg. j. ¶ †Et predicta inducunt ad questionẽ quotidianã si filius [a] legitimat an ista limitatio noceat alijs filijs vel agnatis nã si legitimatio traheret retro ad similitudinẽ fictionis clarũ esset q sic: q2 fingeret nunq fuisse ille gitimus si nõ trahit retro nõ fit preiudiciũ illius quibus esset ius quesitũ perfecte. vt si facta esse post mortẽ patris secus si in eius vita vel etiã post mortẽ si pater mãdauit eã fieri. et istã partem tz Bar. hic in effectu q2 legitimatio est quedã restitutio naturaliũ et de natura restitutionis nõ est q trahat retro in preiudiciũ illorũ quibus est ius quesitũ vt in hac glo. no. Sed aduerte q2 Bar. nõ perfecte declarat istũ articulũ. dic ergo q si fiat in vita patris et p eius postulationẽ si quidẽ pater nõ habeat alios filios legitimos. sz bene habeat agnatos procedit dictũ Bar. indistincte q2 valet legitimatio etiã si de illis nõ fuit facta mentio nec consenserũt nec fuerũt requisiti. vt. l. cum adoptio. ff. de ado. q2 pater poterat illis auferre bona extraneũ instituendo. ergo et istũ legitimãdo sine iniuria illorũ. si autẽ habeat filios legitimos. tunc si de illis nõ fuit facta mẽtio in genere vel specie nõ valuit legitimatio tanq surreptitia. q2 solet fieri nisi in defectum legitimorũ filiorũ: vt in aut. quib. mo. na. effi. sui. §. generaliter. et in aut. qui. mo. na. effi. leg. §. si quis igit. in quibus est expressum. vnde credit q princeps nõ legitimat: sed si sciuisset subesse legitimos. Si autẽ fuit facta mẽtio tunc si fuit dictũ q nõ fiat eis preiudiciũ valet legitimatio tamẽ ille nõ succedit cũ legitimis ab intestato sz pater põt bene sibi in testamẽto relinquere dũmodo legitimã filiorũ legitimorũ nõ minuat ita intelligo qd no. Jo. an. in add. Spec. in ti. de succes. ab inte. ante fi. vbi refert questionẽ disputatã. si aũt nõ dixi q nõ fiat eis preiudiciũ: tũc poterat succedere etiã ab intestato et hoc in legitima

17 tione que fit p principẽ. † Sed in illa q fit per matrimoniũ subsequẽs vr q p eã possit minui etiã legitima aliorũ filiorũ. p il lũ. §. generaliter. in fi. et p rationẽ q2 pr recipiẽdo nouã vxorẽ: et procreãdo ex ea filios põt pudiciũ facere primis liberis in diminuẽdo legitimã. nã si habeat vnicũ filiũ debebat sibi tertia omniũ bonorum p legitima si recipit vxorẽ et pcreat aliũ. illa ter

18 tia diuidit inter ambos. ¶ †Et ex istis patet qd iuris in qõne quã tractat Jo. an. in mercu. in regula sine culpa. de legitimato p sequẽs mrimoniũ an recuperet ius [b] pmogeniture qd erat penes aliũ filiũ legitimũ q tñ fuerat scdo loco natus: et vr q sic p predicta. ipse tamẽ determinat contrariũ. dicit tñ sic multũ dubitare p sua tñ decisione facit: q2 in iure pmogeniture nõ vr q pater possit i preiudiciũ filij disponere sicut nec de feudo. vt in c. j. de succe. feu. sz ꝯ eũ facit rõ quã. ff. dixi. q2 ꝯhendo matrimoniũ vr q possit. Facit etiã ꝯ determinationẽ Jo. an. gl. hic posi.

[a] ¶ Si filius legitimat. adde doc. i c. p venerabilẽ q filij sint legi. et p Ant. de rosel. in tractatu de legitimatione.

[b] ¶ An recuperet ius. adde Mar. de lau. i tractatu pmogeniture.

ta q2 legitimatio q̃ fit per subseq̃ns matrimoniũ fit viuẽte testatore vel de eo cuius hereditate agit̃. ⁊ sic tẽpore quo ius primogeniture nõ erat adhuc pfecte quesitũ scdo genito videt̃ ergo ꝙ lʒ scdogenitus incepisset tenere primũ locũ q2 primo loco natus est legitimus ⁊ naturalis legitimatus qui primo fuerat natus nõ legitimus ipm̃ deijciat cũ legitimatio sit restitutio natalium sicut hic glo. dicit de filio deportato ⁊ restituto ꝙ deijcit nepotẽ q inceperat tenere primũ locũ si restituat̃ testatore viuente nec video quomodo possit rñderi ad hanc gl. nisi dicat̃ ꝙ in q̃ne Jo. an. nõ poterat testator disponere cõtra illum cui fuerat quesitũ ius primogeniture: sʒ hic bene poterat disponere tñ hec rñsio tollit̃ per ea que. s. dixi. q2 cõtrahendo matrimoniũ põt facere ꝯditionẽ deteriorẽ etiã illius cuius aliter disponẽdo nõ poterat vt in legitima. 19 †Si vero legitimatio fiat post mortẽ patris siquidẽ pater mãdauit eã fieri idẽ ꝑ omnia q̃d supra. sed si nõ mãdauit q̃d tunc cũ ius adeundi ⁊ succedendi sit delatũ alteri si nõ fiat de illo mẽtio ĩ genere vel in specie nõ valet: q2 nõ est credẽdũ ꝙ princeps voluerit ius illi quesitũ auferre. nec curo hoc casu an sint alij filij legitimi ⁊ naturales an nõ: sed alij cõsanguinei vel agnati. ⁊ in hoc differt iste casus a precedẽti in quo de agnatis nõ est fiẽda mẽtio. sed hic sic q2 iam quesitũ erat eis ius succedẽdi q̃d sine ipsorum volũtate auferri nõ debebat. vt. l. id q̃d nostrũ. de regu. iur. nec curo an illi iam adiuissent hereditatẽ vel nõ. ⁊ hoc videt̃ tenere Hosti. in summa. qui fil. sint legi. in prin. penul. col. ⁊ Bald. in prin. C. circa fi. lʒ in. l. deo nobis. de epis. ⁊ cle. ad fi. videat̃ facere differentiam an hereditas sit adita vel non. sed prima magis placet quantũ ad hunc casum: lʒ quantũ ad sequentẽ possit distinctio procedere. Si aũt facta sit mẽtio: q2 legitimauit nõ obstante ꝙ alijs sit delatũ ius succedendi vt vidi in quibusdam legitimationibus: tũc bene distinguo an hereditas esset adita. ⁊ puto ꝙ legitimatio nõ valeat quantũ ad preiudicium illius qui adiuit. q2 cũ sibi sit acquisitũ dñium: lʒ per modũ iuris ciuilis q2 tñ dñium de se est de iure gentiũ. vt. l. ex hoc iure. s. de iusti. ⁊ iure. nõ potest sibi auferri per principem sine cã cõcernente publicam vtilitatẽ. vt plene no. in. l. fi. C. si cõtra ius vel vti. publi. sed si hereditas nõ esset adita tunc lʒ esset delatũ ius succedendi. q2 illud est mere de iure ciuili princeps[a] põt auferre iuxta ea que not. Jnno. in. c. que in ecclesiarũ. de cõsti. ⁊ ita alias dixi cõsulendo: lʒ nõ reperiã aliquẽ hoc tangentẽ. ⁊ ꝓm istam distinctionẽ intelligo not. ꝑ Jo. an. in loco. s. allegato in addi. Spec. 20 titu. de suspec. ab intestato. ante fi. †Similis questio format̃ ꝑ Bal. si tpe mortis quis habeat filiũ qui erat frater.[b] minor. ⁊ sic erat incapax in cõi ⁊ in particulari. ⁊ per ꝯsequens hereditas eius fuit delata proximioribus si postea ille frater minor efficiatur episcopus. ⁊ sic absoluitur a regula. et efficiatur capax. vtrum auferat hereditatem alijs. nam distinguitur an alij iaʒ adiuissent vel non vt in dicta. l. deo nobis. vbi omnino vide. Quid autẽ in legitimatione que fit nõ per ipsum principẽ immediate quo casu procedũt ea que dicta sunt sed ꝑ comitẽ palatinum. Respondeo[c] inspicienda est potestas sibi data. ⁊ indubio non censetur data potestas legitimandi nisi eo modo quo princeps esset legitimaturus ex ordinaria potestate nõ ex suprema arg. in. l. in testamẽto. in fi. C. de testa. mili. ⁊ q̃d ibi dixi. ⁊ in. l. j. in fi. de offi. prefec. preto. ¶ Et sic si pater habebat filios legitimos ⁊ naturales etiam ad instantiam eius et eo viuente non poterit legitimari bastardus quia ipse princeps non legitimaret ex ordinaria potestate vt in. d. §. ꝯ̃aliter. in aut. quib. mo. natu. effi. sui. licet posset ex plenitudine potestatis faciẽdo de illis mentionẽ. sed iste comes nullo modo poterat si simpliciter data est sibi potestas legitimandi. nec fuit dictũ etiam extantibus filijs legitimis.

2 ☞ Pluralis numerus interdũ ponitur pro singulari.
Statutum puniens inducentem falsos testes habet locũ etiã si inducat vnum solum falsum testem.
3 Jn dubio debemus facere interpretationem pro sustentatione testamentorum propter publicã vtilitatem.
Publica vtilitas vertitur vt testamẽta mãdentur executioni.
4 Lex velleia nõ induxit rupturam testamenti sed abstulit.
5 Quod possim instituere illum qui est apud hostes sub cõditione si redierit licet tẽpore testamenti sit incapax.
Ualet institutio facta de spurio per patrem sub cõditione vel quando legitimabitur si postea legitimatio sequatur.
Jnhabilis ad testandũ non potest testari sub conditione si vel quando efficietur habilis.
6 Nepos natus ex filio spurio vel icestuoso an possit heres institui ab auo ⁊ quid si natus est ex filio naturali.
7 Quid in nepote bastardo nato ex filo legitimo.
8 Quid in auia que testatur ⁊ quid in nepote bastardo ex filia ꝙ possit succedere auie materne vel auo materno sicut ⁊ matri.

1 **Quid si is.** †Hic ponitur alia suppletio sceuole ad cõsiliũ galli de casu ad casuʒ sicut in precedẽti. §. ⁊ hoc innuit. Prouisio galli facta in casu quo filius moriatur testatore viuente extẽditur per sceuolam ad casum quo vere moriatur testatore mortuo sed fingatur mortuus eo viuo. Jtem facta de nepote nasciturо post mortẽ sui patris extenditur ad casuʒ quo nascitur vero ipso viuo. sed fingitur natus eo mortuo. h. d. ĩ effectu. Et sic est duplex suppletio quarũ vna cõcernit personã filij instituti cui nepos fuit institutus altera cõcernit personã ipsius nepotis de prima vsqꝫ ibi vel etiam adhuc illis viuis ⁊c. de secunda vsqꝫ ibi. nam ⁊ hic casus. Jtem diuide in tres partes. q2 primo ponunt̃ ꝑdicte due suppletiones vsqꝫ ibi. nam. ⁊ hic secũdo rñdetur tacite obiectioni q̃ poterat fieri ꝙ dicte suppletiões nõ essent necessarie quasi dicti casus determinentur per velleiũ. ⁊ dicit hoc nõ esse verũ vsqꝫ ibi melius ergo. tertio determinat ꝙ in prima parte posuerat dubitando sicut in precedẽti. §. ¶ Jn tex. ibi q̃uis post mortem patris. et sic nõ habebant locum verba galli qui locutus est de filio instituto qui moritur testatore viuente: sed hoc est verũ inspecta veritate. sed inspecta fictione fingit̃ mortuus prima hora captiuitatis. ⁊ sic patre viuente tñ ad istũ casum nõ extendebat̃ prouisio galli q2 erat cõtra ius cõe ⁊ sic non extendebat̃ ad casum fictũ. vt. l. iij. §. hec verba. cũ ibi not. s. de nego. gest. fuit ergo necessaria suppletio sceuole. ⁊ ideo supplet vt etiã ĩ dictũ casum possit nepos substitui. ⁊ iste est vnus intellectus vel ꝙ si facta est substitutio simpl'r in casu quo filius moriat̃ testatore viuente locũ habeat etiã si moriatur eo mortuo apud hostes q2 fingitur mortuus eo viuente. ⁊ sic cõprehendit casum verũ ⁊ casum fictũ: q2 facta suppletione per sceuolã vt possit fieri substitutio in dicto casu ꝓuisio testatoris nõ est cõtra ius cõe. ⁊ ideo facta in vnũ casuʒ cõprehendit aliũ similẽ sicut in ꝑcedenti. §. ⁊ iste est alius intellectus ⁊ bonus quẽ ponit glo. fi. sicut in simili not. in precedẽti. §. ¶ Jn tex. ibi post mortẽ. s. aui nasceret̃ supple nepos. ⁊ sic tangit̃ hic alia suppletio fiẽda circa cõsiliũ galli q2 gallus fuit locutus de nepote q nasceret̃ post mortẽ aui. ⁊ etiã patris sui. sʒ ponamus ꝙ ĩ casu supradicto. nepos iste nascitur post mortẽ aui tñ viuente pr̃e suo apud hostes q pr̃ postea apud hostes morit̃ certe inspecta veritate nõ habẽt locũ verba galli. q2 natus est viuente suo patre. sʒ inspecta fictione bene habẽt locũ q2 cũ pater fingat̃ mortuus prima hora captiuitatis nepos ꝑ ꝯ̃ns cẽset̃ natus post mortẽ fictã sui pr̃is tñ ad hũc casum nõ extendat̃ ꝓuisio galli per rationẽ de qua. §. ideo sceuola supplet vt possit substitui nepos ꝑdictis in dictũ casum ⁊ si fuit substitutus sub ꝯditione si nasceret̃ mortuo auo ⁊ etiã pr̃e suo admittetur hoc casu tãq̃ natus post verã mortẽ aui ⁊ post mortẽ fictam sui patris. Sed iste videt̃ sibiipsi cõtrariari dum dicit post mortẽ aui. et. s. dixerat illis. nã dicit sanatus est post mortẽ aui falsuʒ est ꝙ fuerit natus illis viuis. i. auo ⁊ patre suo ꝓpter gl. ij. q̃ incipit sic ꝯstrue multũ laborat. sʒ final'r tene vltimã expositionẽ vt ponatur pluralis ꝓ singulari ⁊ exponat̃ illis viuis. i. illo viuo. s. pr̃e suo q vere viuebat apud hostes tpe quo nepos est natus: licet eo mortuo penes hostes fingat̃ tunc fuisse mortuus. ⁊ sic not. ꝙ interdũ pluralis numerus[d] ponit̃ 2 pro singulari. †Unde inducit̃ ꝑ Bal. si statutũ punit inducentẽ falsos testes vt habeat locũ etiã si inducat vnũ solũ falsuʒ testẽ vide ꝑ Bar. i. l. ij. §. hoĩes. vi bo. rap. ⁊ adde. l. iij. §. j. de neg. gest. vbi edictũ pretoris loquens in plurali de gerente negotia aliena locũ sibi vẽdicat etiã si vnũ tñ. Bal. aũt dicit ꝙ tex. põt proprie stare si fiat transitus de nepote ad pronepotẽ q2 filius ⁊ nepos erãt apud hostes ⁊ ꝓnepos fuit institutus ꝓm id q̃d habetur in. §. idẽ credendũ. qui postea natus est illis viuis: sʒ mortuo auo tñ litera nõ patitur hanc transgressionẽ cõiter ergo tenetur id q̃d. s. dixi. ¶ Jn tex. ibi ad. l. velle. nõ pertinet q2 i primo capite loquit̃ de nepote qui nascit̃ mortuo filio ⁊ auo viuente. sed hic nascit̃ ecõuerso viuente filio ⁊ auo mortuo. vnde siue inspiciatur veritas siue fictio quantũ ad filiũ casus iste de nepote nato post mortẽ aui non põt ad velleiũ pertinere. sed ad solum gallum ⁊ eodẽ modo nec scdm caput dicte legis q̃d loquitur de nepote qui erat iam natus tpe testamẽti ⁊ hic nascit̃ post fuit ergo necessaria suppletio sed nec ad gallũ videt̃ pertinere etiã inspecta fictione q2 gallus loquit̃ q̃n filius morit̃ post testamentũ sed cũ hic tẽpore testamẽti esset apud hostes. si post ea ibi moritur fingit̃ mortuus preambula hora captiuitatis. ⁊ sic ante testamentũ. vnde nec inspecta veritate nec inspecta fictione videt̃ iste casus ad gallũ pertinere. verũ q2 iste casus est de nepote qui nascit̃ post mortẽ aui testatoris de quo solus gallus fuit locutus nõ velleius potius reducit̃ ad prouisionẽ galli ꝙ velleij. nam quicquid dicitur ad. §. nũc de lege pertinet ad prouisionem galli. ⁊ suppletiones que hic fiunt omnes concernunt illam vt dicit glo. ĩ. ea. l. §. fi. eius. ¶ 3 †Jn tex. ibi vtilitate dicit glo.

a ¶ Prĩceps põt adde Bal. in. l. q se pr̃is. C. vñ lib. ⁊ adõ ꝙ hãc opi. referẽdo pau. de ca. hic tʒ alex. de imo. in cõsi. ij. co vj. §. ⁊ casuʒ nr̃m in fi. in. j. vol. vbi vide Cur.

b ¶ Qui erat frater adõ cle. exiui de padiso ð ver. sig. ⁊ Bar. in tractatu minoricar.

c ¶ Rñdeo adde ꝙ idẽ tʒ do. alex. de imo. referẽdo dicta pau. de ca. hic in ꝯ̃si. lx. col. fi. circa prin. i. ij. volu. Francis. de are. hic ⁊ in cõsi. suo. clvj. ⁊ ita in facto cõsulendo allegaui ĩ ꝯ̃si. mihi. xiij. inci. statuto ianue vbi vide late. Et adde predictis etiam Alex. de imo. in cõsi. lxvij. col. pe. versi. etiã facit ⁊ in cõsi. cxiiij. col. pe. in. j. vol. ver. et ꝓpterea. ⁊ ibi allegat eundem Paul. in consi. clxxxj. incip. sup eo q̃d primo loco. Cur.

d ¶ Pluralis numerus. Adde. l. si seruus. in. §. si pluriũ. ff. si quis cau. doc. in. l. j. in §. vt initiũ. ff. de postu.

te dicit glo. ſ. publica que vertiť in ſubſtentandis teſtamentis quā glo. not. ſingulariter ſm Bal. qꝛ alibi nō ita expreſſe reperitur: ⁊ ſic ſemper ī dubio debemus facere interpretationē pro ſuſtentatione teſtamentorū ꝓpter publicā vtilitatē que in hoc vertitur ſimiliter vertitur publica vtilitas vt teſtamēta executioni mādenť. vt. ī. que ad. teſta. ape. l. vel negare. ¶ In text. ibi in fi. multos caſus rūpendi abſtulit. 4 †No. hic tex. cōtra multas glo. que dicunt teſtamentū rūpi vel nō rumpi p. l. velleiā. nam improprie loquuntur qꝛ lex velleia nō induxit rupturā: ſed abſtulit vt hic patet ⁊ dixi. vt. ſ. eo. ſi quis poſthumos. ſ. ſi filium. quinimo etiā imperator videť improprie fuiſſe locutus in. l. ſi quis filiū. C. de inoffi. teſta. circa prin. ¶ In glo. j. que ponit caſum ibi filiū ſi de hoſtibus redierit inſtituo. 5 †Not. iſtā gloſ. ꝙ poſſum inſtituere illū qui eſt apud hoſtes ſub cōditione redierit: lꝫ tēpore teſtamēti ſit incapax qꝛ ſeruus hoſtiū qꝛ confertur in tēpus quo erit capax vt. l. in tēpus. ī. de here. inſti. Et p hoc dicit Bal. ꝙ vꝫ inſtitutio facta de ſpurio per patrē ſub cōditione vel ſi qñ legitimabiť ſi poſtea legitimatio ſequatur qđ videť verum etiā ſi ſequatur poſt mortē patris qꝛ in diſpoſitione patris cōditionali nō nocet incapacitas exiſtens cōditione pendente nō ſic ille qui eſſet inhabilis ad teſtandum poſſet teſtari ſub cōditione ſi vel qñ efficietur habilis ita notabiliter ponit Bal. in. l. eam quā. in. xv. col. C. de fideicō. ⁊ tetigi. ſ. de teſta. l. ſi filius. 6 ¶ †Ultimo Dy. dicit hic duo verba notabilia ad nepotem natum ex filio ſpurio vel inceſtuoſo vt poſſit heres inſtitui ab auo. ⁊ forte hoc voluit colligere ex iſto tex. cū glo. ꝙ ſicut incapacitas filij exiſtentis penes hoſtes nō nocet nepoti ex quo minus poſſit inſtitui vt hic patet ita et incapacitas filij ſpurij vel inceſtuoſi. ſm Bal. in. ſ. quidam recte. ſ. ea. l. addebat iſtud dictum Dy. ſuper gl. ibi poſita circa fi. dum dicit ꝙ nepos adhoc vt ſibi acquirat debet emācipari alias oīa acquireret patri ſuo: ⁊ ideo intelligebat dictū Dy. per cōtrariū ꝙ ſicut non poterat inſtituere filiū vel inceſtuoſū: ita nec nepotē legitimū ⁊ naturalē ex eo. ⁊ multa verba ſuper hoc ibi effundit que non ſunt vera. ⁊ ſunt cōtra mentem. l. fi. C. de natu. libe. vbi glo. mouet iſtā queſtionē ⁊ non ſoluit ſm gloſ. antiquas lꝫ fuerit facta quedā additio Fran. accurſij p quā ſoluit vt. ſ. dixi ꝙ poſſit inſtitui. Scire autē debes ꝙ ſi eſſet nepos ex filio naturali natus ex cōcubina iſte caſus nō haberet dubiū qꝛ deciſus eſt p illam l. ꝙ poſſit auus quicqd vult illi relinquere ſi nō habet prolē legitimā: licet filio naturali nō poſſet: nā iſta impotentia prouenit ꝓpter ipſius patris delictū ⁊ ad refrenandū ipſius vitium incōtinentie nō ꝓpter delictū vel demerita filij naturalis q in nullo deliquit. ideo ab alio ꝙ a patre pōt capere in vltima voluntate vt no. glo. in auť. q. mo. na. effi. ſui. ſ. fi. in vltima gl. magna. ⁊ Bar. in. l. j. in prin. de iur. fiſ. qꝛ ergo non deliqt niſi circa ipſum filium naturalē nō puniť quantū ad nepotē natū ex eodem filio. ⁊ ideo pōt illi quicqd vult relinquere vt eſt ibi caſus. ⁊ licet illa lex loquať quādo nepos erat legitimus ⁊ naturalis tamē iſta ratio cōcludit etiā vbi erat naturalis tantū vel nō legitimus: qꝛ lꝫ filius eius idē pater nepotis in generādo illū deliquerit non ſic deliqt auus. vnde pōt ab auo capere ſicut a quolibet alio: lꝫ nō a ſuo prē. Eſt ergo qđ qđ in nepote nato ex filio ſpurio vel inceſtuoſo. iſti enim ſunt magis exoſi et magis incapaces: qꝛ videbať eoꝝ odiū vel incapacitas magis debere nocere nepoti: ſed re vera idē eſt. nā ⁊ adhuc viget eadē rō que ſ. licet Bal. nitatur dicere cōtrariū dicens ꝙ vitiū eſt in radice qꝛ ſi pater nō deliquiſſet ī generādo filiū nō legitimū nō fuiſſet natus nepos ex illo. ⁊ ideo vitiū paternū prorogatur de prole in prolem: ſicut peccatū Ade infecit totū humanū genus et poſteros ſed ſi iſta rō ꝓcederet falſum diceret illa. l. ideo ipſe loquitur reuera cōtra illū tex. ī hoc ergo paſſu qñ habeo filiū nō legitimū ſiue ſit naturalis ex cōcubina de quo loquiť. l. fi. C. de natu. libe. ſiue ſpurius vel inceſtuoſus de quo querit ibi glo. et Dy. hic tāgit ⁊ Bar. examinat ⁊ ex eo habeo nepotē legitimū vel nō legitimū non curo vt colligiť ex illa. l. fi. vtrū poſſim illi nepoti relinquere quicqd volo lꝫ nō poſſim relinquere filio. et a dic plenius[a] ꝙ Bar. ꝙ aut habeo prolē legitimā. ⁊ tūc nō poſſum illi relinquere pluſꝙ poſſet patri ſuo vt eſt ibi caſus ⁊ iſtū caſum omittit Bar. ⁊ fuit hoc introductū p illā. l. nā ante ipā poterā relinqre qꝛ nō debebā puniri niſi qꝫtū ad filiū in cuius gñatione cōmiſi vitiū. vt ptꝫ ex illo tex. ſꝫ p illā. l. qñ habeo ꝓlē legitimā fit extēſio ꝓhibitionis de filio ī nepotē. vt ptꝫ ante fi. l. in ver. extēdimus qđ multū pondera. qꝛ p alios nō fuit pōderatum ⁊ eſt neceſſariū ad deciſionē alioꝝ dubioꝝ qꝛ p hoc ptꝫ ꝙ illa lex eſt odioſa ⁊ reſtringibilis nō emanās ad inducendū promiſſionē ⁊ poteſtatē relinquendi: ſed potius ad tollendā ſi bñ inſpiciať. aut nō habebā prolē legitimā ⁊ tūc aut fili⁹ meus nō legitimus erat iam mortuus ⁊ poſſum illi nepoti relinquere ſine dubio per illum tex. ſiue ſit ex naturali vt ibi ſiue ex ſpurio vel inceſtuoſo ſm Dy. hic. nec iſtū caſum tāgit Bar. nec eſt hic neceſſaria ſua diſtinctio. aut viuebat ille filius pater illius ⁊ tūc eſt recurrendū ad diſtinctionē Bar. quā facit hic ⁊ in quodā cōſilio ſuo qđ incipit oducius de gualdo ꝙ tres ſunt caſus. nam aut cōſtat ꝙ reliquit nepoti contēplatione patris ſui vt patri acquireret ⁊ nō valet ſicut ſi reliquiſſet ipſi patri: qꝛ eſt incapax tam per ſe ꝙ mediāte perſona alterius vt. l. j. C. de na. libe. ⁊ eſt verum etiā ſi ille nepos nō eſſet in eius poteſtate qꝛ nihilominus teneret ille reſtituere ſi fuit illi relictū cōtemplatione ipſi⁹ patris. ⁊ illi acquiriť vt. l. ſꝫ ſi plures. ſ. in arrogato. de vulg. ⁊ pupil. ⁊ l. aditio. de acqui. here. Aut cōſtat ꝙ fuit ſibi relictū nō cōtemplatione patris: ſꝫ ipſius nepotis vt apud eū remaneat ⁊ nihil patri acquirať. qꝛ ſic fuit expreſſe dictū. ⁊ tūc ſine dubio valet qꝛ nihil illi patri acquiriť circa vſumfructū ſꝫ ſoli nepoti hodie. vt in auť. excipiť. C. de bo. q̄ lib. etiā ſi ſit in illi⁹ poteſtate aut dubitať cuius cōtemplatione voluit relinquere tūc Bart. tenet ꝙ preſumať cōtemplatione ipſius nepotis. ⁊ ſic valet ſicut in caſu precedēti ⁊ nihil patri acquirať. Sed Spe. in tit. de ſucceſ. ab inteſta. ſ. j. verſi. qui ſi habēs ſpuriū. videť diſtinguere an eſſet in poteſtate ſui patris ⁊ non valeat: an nō. ⁊ tunc valeat per. l. queriť. que optime facit. ī. de bo. que libe. ⁊ ſm iſtā diſtinctionē videť debere intelligi opi. d. Ang. qui tenet hic contra Bar. ꝙ nō valeat. ſꝫ certe iſta diſtinctio potuiſſet procedere de iure veteri ſm ꝙ ſi erat in poteſtate patris acquirebat ſibi proprietatē ⁊ vſumfructū etiā inuito relinquēte. Hodie nō eſt ita. ⁊ ideo iſta diſtinctio nō placet. ſed teneo indiſtincte cū Bart. qꝛ nō videor elegiſſe viā per quā impugneť relictū vt. l. ſi miles qui deſtinauerat. ī. de teſta. mi. ⁊ ſic videor voluiſſe indubio ꝙ nihil acquirať patri etiā vſufru. ⁊ ſic nō acquirereť vt in auť. excipitur. Nec obſtat ſi dicať id ꝙ relinquiť nepoti cenſeť relictū cōtēplatiōe filij vt. l. dedit dotē. ī. de col. bo. nā verū eſt ꝙ ꝓpter filiū diligo nepotē ⁊ propter hanc dilectionē ei relinquo. ⁊ ita intelligitur illud. ſꝫ nō requiriť ꝙ videar relinquere eo aīo ꝙ acquiratur filio. nam pōt eſſe ꝙ filiū habeo odio propter eius vitiū qꝛ eſt vnus diſſipator. ⁊ nolo ꝙ ſibi aliquid acquirať ſed nepoti propter filiū. Et ſic pōt dici duobus modis relinqui cōtemplatione alterius vt no. in. l. ſociū qui in eo. ſ. pro ſocio. et hoc etiā tangit hic Bar. ⁊ probať etiam qꝛ filio nō pōt acquiri etiā vſuſfructus ergo acquiriť illi cui pōt acquiri. ſ. ipſi nepoti. ſicut in eo ꝙ relinquiť ſeruo cōi qꝛ ſi non pōt acquiri vtriꝗ ex dominis acquiriť ei cui pōt vt. l. verū. ſ. ſi cōi ſeruo. ſ. pro ſo. ⁊ l. itē ſi ſeruus. de ſtipu. ſeruo. 7 †Tangiť etiā caſus econuerſo in d. ſ. fi. quādo habebā filiū legitimū ⁊ ex eo nepotē baſtardū an poſſem illi relinquere quicquid volo lꝫ pater eius nō poſſit et hic breuiter diſtinguēdi ſunt duo caſus tantū. aut habebā prolem legitimā ⁊ tūc nō poſſum relinquere niſi quatenus pater eius idēꝗ filius poterat ⁊ hoc fuit introductū per illā. l. antiquā poteram qꝛ in illo vitio nō cōmiſeram etiā ſi habebā prolem legitimam. ⁊ tunc poſſum indiſtincte ſiue pater eius viuebat ſiue nō: nō eſt curādū cuius cōtemplatione relinquiť. nā multomagis valeret ſi cōtemplatione ſui patris cui relinquere poterā ⁊ in hoc differt caſus a precedēti ⁊ iſtum caſum Bart. nō proſequitur. 8 †Sed ego habui caſum de facto. quid in muliere. nam illa lex videtur loqui in maſculo dum loquitur in maſculino genere ſi quis ⁊c. gl. querit quid de femina ⁊ nō ſoluit. Cy. ſe infraſcat ⁊ non reſpondet ad queſtionē formaliter: ſed an ille nepos poſſit ſuccedere ab inteſtato. Ego habui caſū a quadam muliere que habebat filiā nuptā ⁊ dotatā ⁊ ex filio legitimo et naturali premortuo habebat vnum nepotē baſtardū fecit illū heredem vniuerſalē. ⁊ illi filie modicū reliquit iure inſtitutionis: ille dicebat nō valere teſtamentū qꝛ poſtꝙ mater eius habebat prolē legitimam nō potuit illi nepoti baſtardo relinquere pluſꝙ potuiſſet pater illius. ⁊ ſic hereditatē ad ſe pertinere ab inteſtato. ⁊ hoc ꝙplures conſuluerūt per illā. l. Cōtrariū dicebam qꝛ cū illa. l. ſit odioſa ⁊ emanauit ad tollendū poteſtatē relinquendi quā habebat auus ante illā. l. factā qꝛ in illo nō cōmiſerat vitiū debebat reſtringi ad terminos in quibus loquiť vnde nō ſine cauſa glo. queſiuit quid in femina qꝛ lex odioſa et penalis loquēs in maſculino genere nō cōprehendit femininū vt. l. quicunꝗ. ⁊ ibi no. C. de ſer. fugi. ⁊ bene no. in. l. j. ſ. de verb. ſigni. ⁊ pro iſta interpretatione facit ratio publice vtilitatis ne vltima voluntas ſubuertať vt in hoc tex: cū glo. qꝛ illa auia conſiderabat bona ſua eſſe penes maſculū. vnde debet coadiuuari. ¶ Preſuppoſito aūt ꝙ nō valeret inſtitutio ſupereſt ſm dubium an ab inteſtato iſte nepos ſuccedat vna cum filia ſicut ſuccederet pater eius ſi viueret hic dicas ꝙ nō qꝛ nō poteſt ſuccedere niſi ex perſona patris: ſed ipſe non poſſet patri ſuccedere ab inteſtato. ergo nec auie paterne mediāte patre per quē cōiūgitur ipſi auie: ⁊ hāc rationē faciebat ibi quidā magnus doc. ⁊ aduocatus alterius partis quā ego fatebor de plano. Nō ſic in

a ¶ Et dic plen⁹. adde. d. Alex. de Imo. allegantē Pau. de ca. hic in cōſi. lxxiiij. col. ij. ver. ⁊ iſtā opi. ⁊ verſi. ſeq. in. iij. volu. Cur.

nepote baſtardo ex filia. nam ille poſſet ſuccedere matri ſue ſi nõ erat illuſtris ⁊ ſi nõ erat cõceptus ex coitu dãnato q poſſet per.l.puniri.vt iſti.ad orfi.§.nouiſſime.⁊.l.ſi qua illuſtris.C.ad orfi.ſicut ergo nõ põt ſuccedere matri ſue ita et auie materne cui cõiungit̃ mediãte matre. ⁊ boc videt̃ tenere Cy.⁊ eſt caſus in.l.modeſtinus.ĩ.vnde cog.⁊ eodẽ modo videt̃ ꝙ auo materno:q2 ſubeſt eadẽ ratio.tene mẽti predicta q2 quotidiana ſunt ⁊ male explicata per ſcribentes.

2 ☞ Licet expreſſo vno de caſib⁹ poſitis bic veniãt ceteri: cautela tñ eſt ꝙ teſtator exprimat oẽs ſaltem verbis generalibus. Notarij qui vtuntur multitudine verborũ in inſtrumentis vt res ſit magis data ꝙ nõ poſſint reprebendi de ſuperfluitate.

3 Nepotis appellatione quando cõtineatur pronepos.

4 Si alicui fiat ſubſtitutio ſub cõditione ſi deceſſerit ſine liberis ex ſuo ꝓprio corpore deſcendentibus an cõprebendantur niſi filij qui immediate deſcendunt ex proprio corpore.

1 **Inſtituens.** ¶ † Ad boc vt teſtator ſecure teſtet̃ cõſiliũ eſt ꝙ loquat̃ generaliter tam erga caſus ĩ quib⁹ fili⁹ inſtitutus põt exire de medio ꝙ̃ etiã circa pſonas ſubſtitutas vt nõ ſubſtituat nepotẽ tm̃.ſed gñaliter quiſquis liberoꝝ poſtea ſibi naſcet̃ ſuus vt cõprebẽdat̃ pronepos ⁊ deinceps.b.d.Et ſic ponit̃ bic breuis ordinatio teſtamẽti ſm doc.quã ſceuola ſuadet teſtatorib⁹ vt nõ ponãt ſe ĩ dubio interpretationũ.ſ̃.factarũ ⁊ primo reſpectu caſuũ vſq; ibi atq; ſecũdo reſpectu perſonarũ ſubſtitutarũ. ¶ In tex.ibi vt inſtituens filio inſtituto. ¶ In tex.ibi recte inſtituiſſet videat̃ ſubaudi inſtituat vel ſubſtituat modo qui ſequitur vt ſic cõprebendat omnes caſus de quibus.ſ̃.facta eſt interpretatio p ſceuolam. ¶ In tex.ibi qbuſcũq; caſib⁹ iſta pñt eſſe verba teſtatoris ⁊ etiã ſceuole ſuadẽtis ꝙ vtatur iſtis verbis. ¶ In tex.ibi ſuus eſſet rumperetq; preteritus ſubaudi beres eſto.nã nõ dicit̃ naſci ſuus nec tanq̃ preteritus rũpit niſi tẽpore quo naſcit̃ a nemine precedat̃.cõprebendit̃ ergo caſus quo filius exiuerat de medio per mortẽ naturalẽ vel per ciuilẽ: vel per emãcipationẽ qui caſus ponunt̃ in.§.⁊ quid ſi tacitã vel per mortẽ fictã vt in

2 §.pcedẽti. † Sic ergo not.ꝙ lʒ expreſſo vna de caſib⁹ predictis veniãt ceteri ſm opi.glo.⁊ doc.vt not.in.§.precedẽti.in vltima glo.⁊ in.§.⁊ quid ſi tantũ.in glo.nõ ſoluitur tñ cautela eſt ꝙ teſtator nõ ponat ſe in boc dubio:ſed exprimat omnes ſaltẽ verbis generalibus facit.l.ſtipulationũ cõmodiſſime.de ver.obli. Et boc facit pro notarijs qui vtuntur multitudine verboꝝ in inſtrumentis ad boc vt res ſit magis clara ⁊ nõ poſſunt reprebendi de ſuperfluitate etiã ſi exprimantur illa que venirẽt etiã ſi nõ fuiſſent expreſſa. ¶ In tex.ibi atq; expone.i.ſicut ſm Dy. ⁊ põt intelligi dupliciter. Primo vt ſicut dʒ loqui generaliter reſpectu caſuum.ita ⁊ reſpectu perſonarum quas ſubſtituit vt nõ reſtringat ſe ad nepotẽ tantũ:ſed vtatur talibus verbis que cõprebendãt nepotẽ ⁊ pronepotẽ ⁊ deinceps.puta verba liberos.vel ſi qs liberoꝝ natus fuerit ſuus. nam boc verbũ gñale eſt ad omnes deſcendentes.vt.l.liberoꝝ.de ver.ſig. Si autẽ nepotem tantũ ſubſtituiſſet nõ veniret ꝓnepos.⁊ boc ſentit gl.j.in fi.Ad quod facit q2 licet prouiſio facta in vnũ caſum extendatur ad alios ſibi ſimiles vt not.in.§.precedentibus. facta tñ circa vnam perſonã nõ extendit̃ ad aliã perſonã diuerſam.vt l.commodiſſime.ſ̃.eo.⁊ tetigi in.§.quid ſi tantum. ſuper gloſ.

3 ¶ † Vel dic ꝙ exprimendo nepotẽ venit etiã pronepos ⁊ deinceps.q2 omnis pronepos eſt nepos:lʒ vtilius ſit vti verbis magis generalibus.⁊ iſte eſt ſecũdus intellectus vt continuet̃ boc modo:ſicut ſubſtitutio facta de nepote per verba ſupraſcripta eſt generalis quo ad omnes caſus:vt ibi ita eſt generalis quo ad omnes deſcendentes vt comprebendat pronepotem ⁊ deinceps.⁊ iſtũ intellectũ babuit glo.ij.quẽ Bart.ſequit̃ reprebendens quoſdã dicentes bic colligi ꝙ appellatione nepotis non cõprebenditur pronepos per rationẽ predictã. per.l.cui eorũ.de poſtbu.Nec obſt.l.cõmodiſſime.q2 perſona penitus diuerſa nõ comprebenditur vt ibi.ſed pronepos nõ dicitur diuerſa a nepote cũ etiã ipſe ſit nepos. Iſtud dictũ Bar.eſt verũ quando profertur in materia nõ exorbitante a iure cõi: alias ſecus vt eſt caſus in.§.idem credendũ.nam gallus fuit locutus de nepote:⁊ tamen in ſua prouiſione nõ comprebendebatur pronepos.ideo fuit neceſſaria ſuppletio ſceuole. Per quod videtur ꝙ licet mater ⁊ auia poſſent eſſe tutrices per aut.matri ⁊ auie. qñ mulier tutele officio fungi poteſt. q2 tamen illa exorbitant a iure veteri vt ptʒ in.l.fi.ſ̃.de tu.nõ cõprebendat̃ pro auia de boc tñ dic vt ibi not.Fallit etiã in alio caſu qñ fieret mentio de nepote qui naſcetur ex tali.q2 dictio ex ſignificat cauſaʒ immediatã.vt.l.j.C.ſi ſeruus exte.⁊.l.j.§.ex incendio. de incen.rui.et nau.⁊.l.eo tẽpore.in fi.de pecu.ideo nõ cõprebendit̃ pronepos qui naſcit̃ ex filio mediante nepote ſm Bart.qui dicit ita debere intelligi.ſupra.idem credendũ.ſed idẽ Bar.videt̃ dicere cõtrariũ in.l.biberoꝝ.de verb.ſig.⁊.l.lucius.la.ij.ĩ.de bere. inſti.

4 Quod † eſt vtile ſi alicui fieret ſubſtitutio ſub cõditione ſi deceſſerit ſine liberis ex ſuo proprio corpore deſcendentibus nã ſm id qđ dicit Bar.bic nõ comprebenderent̃ niſi filij qui immediate deſcendũt ex proprio ſʒ ſm id qđ no.in.l.liberorũ eſſet ſecus. ⁊ iſtam partẽ tenebat.Bal.in.l.j.C.de cõdi.inſertis.

2 ☞ Ius galli dicit̃ ius antiquũ ⁊ ſic ius velleij nouum.
Quãdo babemus effectũ nõ eſt curandũ de modo.
Quando ſumus certi determinatione iuris nõ eſt curandũ vnde proueniat.

3 Si ex materia deducta in libello poſſunt colligi plures actiones: vel ignoret̃ quã voluerit actor intẽtare procedet libellus abſq; eo ꝙ alias declaret̃ niſi ex boc re⁹ reddat̃ incertus an velit cedere vel cõtendere.

4 Quod iſta verba qui poſt mortẽ meaʒ naſcet̃:verificentur etiã in natiuitate ficta ſeu ciuili.⁊.nu. 6.

5 In caſu iſtius.§.an iſte nepos potuerit beres inſtitui ⁊ ex quo capite an ex cõſilio galli vel velleij ⁊.nu.1.

1 **Si eius.** ¶ † Cõſiliũ galli qđ loquit̃ de nepote nato poſt mortẽ teſtatoris extendit̃ ad caſuʒ quo naſcitur eo viuo ſʒ fingit̃ natus poſt mortẽ.b.d.in effectu ⁊ docto.dicũt ꝙ bic ſceuola incipit formare aliquas dubitabiles q̃ſtiones circa ea que dicta ſunt. nos poſſumus dicere ꝙ proſequatur eandẽ materiã ſupplẽdo conſiliũ galli de caſu ad caſuʒ q2 gallus loquit̃ de nepote qui naſcit̃ poſt mortẽ aui ⁊ filij: ſed põt cõtingere ꝙ naſcat̃ ambobus viuis tamẽ inutiliter. q2 naſcitur inutiliter penes boſtes.⁊ ſic ſeruus boſtiũ ⁊ ſic babet̃ pro nõ nato .ſʒ poſtea reuertit̃ ambobus mortuis ⁊ tũc recuperat libertatẽ ⁊ ciuitatẽ:ideo tũc cenſet̃ naſci ciuiliter ad quẽ caſum prouiſio galli non extendebat̃.q2 eſſet contra ius cõe intelligebatur ſtricte de illo qui naſcit̃ vere poſt mortẽ vtriuſq;. iſte aũt naſcit̃ ficte.ſʒ vere naſcit̃ vtroq; viuẽte:ideo fuit neceſſaria ſuppletio ſceuole. Et primo loquit̃ quãdo fuit inſtitutus filius et nepos naſciturus ſubſtitutus vſq; ibi qđ querendũ. Scđo quãdo fuit inſtitutus nepos filio iã mortuo ⁊ ſubſtitutus ſibi pronepos.⁊ ſic eſt variatio terminorũ dũtaxat nõ iuris vſq; ibi:ſʒ cũ teſtamentũ. Tertio determinat queſtionẽ. Et pone caſum ꝙ babẽs filiũ ⁊ nurũ ex eo pregnantẽ inſtituit filiũ beredẽ. ⁊ ſi ſe viuo deceſſerit ſubſtituit nepotẽ naſciturũ poſt mortẽ ſuã ſm conſiliũ galli poſt teſtamentũ nurus pregnãs ab boſtibus capta eſt vel etiã pone ꝙ erat capta tpe teſtamẽti ⁊ ibi peperit viuo teſtatore ⁊ etiã filio eius:poſtea mortuus eſt filius teſtatore viuẽte ⁊ ſic extitit prima cõditio ſub qua nepos fuit ſubſtitut⁹: ſed ſecũda cõditio ſi naſceret̃ mortuo teſtatore deficit. q2 natus fuit ipſo viuente ⁊ etiã filio poſtea mortuus eſt teſtator:vltimo loco poſtbumus natus reuerſus eſt ⁊ volebat rũpere teſtamẽtum: q2 forte alius cũ patre ſuo fuerat beres inſtitutus vt ipſe baberet totã bereditatẽ ⁊ dicebat ſe reperiri inſtitutũ vel exberedatum in illo teſtamẽto ⁊ ſic tanq̃ preteritus debebat rũpere.nã fuit inſtitutus ſub duabus cõditionibus ſi pater ſuus viuo teſtatore moreret̃.⁊ ſi ipſe naſceret̃ poſt mortẽ teſtatoris . et ita deficit q2 natus eſt vtroq; viuẽte.⁊ ſic deficere videt̃ inſtitutio.vt.l.ſi beredis plures.ĩ.de cõdi.inde.querit̃ quid iuris. iſtã queſtionẽ precedit alia an in dictũ caſum potuerit iſte poſtbumus beres inſtitui vel per gallũ vel per velleiũ.q2 ſi nõ potuit inſtituit clarũ eſt ꝙ tanq̃ p̃teritus rumpit. Iuriſcõſultus in fi. determinat ꝙ potuit inſtitui.⁊ ſic excludit̃ a rũpendo tanq̃ inſtitutus ⁊ nõ p̃teritus. ⁊ boc p̃ſuppoſito dicit nõ eſſe curandũ an potuerit inſtitui ex cõſilio galli vel velleij. ¶ In ver.aũt ꝙ q̃rendũ interſerit aliã queſtionẽ de nepote inſtituto ⁊ pronepote

2 in qua non eſt niſi variatio perſonarũ. † No.ergo primo ꝙ ius galli dicit̃ ius ãtiquũ. ⁊ ſic ius velleij dicit̃ nouũ reſpectu iuris galli. ¶ Itẽ no.in fi.qñ babem⁹ effectũ nõ eſt curãdũ de modo. ⁊ qñ ſum⁹ certi determinatiõe iuris nõ eſt curãdũ vñ ꝓueniat.

3 † Vñ inducit̃ in ar. ſi ex materia deducta in libello pñt colligi plures actiões vel ignoret̃ quã voluerit actor intẽtare ꝓcedet libellus abſq; eo qđ alias declaret̃.boc verũ niſi ex boc re⁹ red

4 dat̃ incert⁹ an velit cedere vel cõtẽdere.vt.l.j.de edẽ. ¶ † Ultio no.ꝙ iſta v̾ba qui poſt mortẽ meã naſcet̃ verificant̃ etiã in natiuitate ficta ſeu ciuili: q2 iſte nepos vere fuit natus me viuo et ſic nõ poſſunt verificari verba quantũ ad veram natiuitatem: ſed q2 reuerſus eſt me mortuo. ⁊ tunc fingitur naſci: q2 prima natiuitas fuit inutilis cũ fuerit natus ſeruus boſtiũ. ⁊ ſic p nibilo reputabat̃ verificantur verba in bac ficta vel ciuili natiuitate.alias iſta inſtitutio corrueret ſi iſta cõditio nullo modo eſſet impleta per.l.ſi beres plures.de con.inſti.fuit ergo vna cõditio impleta vere naturaliter.altera ficte ⁊ ciuiliter:lʒ naturaliter ⁊ vere videat̃ defeciſſe. ⁊ boc ſufficit ad ſuſtentationẽ teſtamẽti.⁊ boc voluit iſte.§. ¶ In ver.qđ querendũ pro declaratione gloſ.que incipit babeas.oppo.contra iſtũ ver.de ſuperfluitate quia

tate. q̄ꝛ vr̄ repetere id qđ .s. dixerat ꝓpter hoc in glo. sunt due solutiones. vna inquantū habet̄ in tex. pronepotē. ⁊ tūc nō stat q̄ꝛ .s. locutus est in filio instituto ⁊ in nepote substituto. hic loquit̄ in nepote instituto ⁊ pronepote substituto: q̄ꝛ filius iā decesserat tpe testamenti sic est sola variatio psonarū ⁊ terminoꝝ ⁊ ista vera ƀm oēs alij aūt tex. habēt nepotē. ⁊ tūc ista solu. non esset bona: q̄ꝛ loqueret̄ in filio instituto ⁊ nepote substituto. sic vt .s. Et ideo dat̄ alia sol. ꝙ .s. locutus est qñ filius viuebat tempore testamenti et fuit institut⁹ ⁊ nepos substitut⁹. hic vero qñ erat mortuus fili⁹ ⁊ nepos fuerat dūtaxat īstitut⁹ nō aūt substitutus in quo videt̄ maius dubiū ƀm istos q̄ꝛ casus precedens pōt adaptari ad .l. velleiam. iste nō. dicit glo. quare nō: sed isti pessime locuti sunt primo q̄ꝛ iste casus nō haberet maius dubium imo nullū dubiū. nā si tpe testamēti filius erat iam mortuus nepos nasciturus non poterat dici posthumus alienus: q̄ꝛ si esset natus tpe testamēti esset in potestate ⁊ teneret primū locū. vnde nō esset dubiū quominus potuerit institui ⁊ hic fit dubiū. Itē inquantū dicūt primū caput legis velleie. loquitur qñ filius extabat tpe testamēti ⁊ etiā tpe quo nascit̄ nepos posthumus falsum est. q̄ꝛ imo loquit̄ illud qñ tpe quo nascit̄ posthumus fili⁹ erat mortuus ⁊ de medio subductus. ⁊ sic posthumus nascit̄ suus: q̄ꝛ nemo eū precedit. ⁊ hoc dicit glo. magna fi. post prin. ibi itē velleius cessat. tene ergo precedentē sol. q̄ꝛ in tex. dꝫ esse pronepotē. ⁊ sic habeas nepotem est tex. corruptus.

5 ¶ † In glo. magna fi. ꝓ eius declaratione aduertendū ꝙ tres sunt passus vidēdi. primus est an in casu istius .§. nepos iste potuerit heres īstitui ⁊ ex quo capite an ex ꝯsilio galli vel velleij. ⁊ in hoc dicas breuiter ꝙ ex neutro nec etiā ex cōsilio Iuliani. de quo .j. ea .l. §. ille casus. sed dūtaxat ex suppletione facta per sceuolā de qua hic. primū patet ꝙ gallus loquit̄ de nepote qui nascit̄ post mortem aui etiā filij ⁊ iste natus est viuente vtroq̄. Nec obstat ꝙ reuertit̄ vtroq̄ mortuo ⁊ tunc fingit̄ nasci: q̄ꝛ hoc cōtingit ficte. ⁊ prouisio galli cū esset cōtra ius cōe nō extendebatur ad casum fictū si nō fuisset suppletio sceuole vt .s. ea .l. §. quid si is. Secundū ptꝫ ꝙ primū caput legis velleie loquit̄ de nepote nato viuēte auo: sed mortuo filio. vt .j. in ista glo. in ver. itē melius. iste aūt natus est filio viuente ⁊ etiā auo. itē scđm caput loquit̄ de illo qui erat natus tpe testamēti iste aūt tunc natus nō erat. ⁊ sic cessat vtrūq̄ caput. Tertio ptꝫ q̄ꝛ lꝫ iul. loquatur de illo qui nō erat natus tpe testamēti sed nascit̄ post viuente patre ⁊ auo sicut hic fuit. ⁊ sic magis videt̄ adaptari ad illū casum tñ iul. loquit̄ de illo qui nascit̄ in ciuitate. ⁊ sic vere viuēte vtroq̄ nullo modo nec vere nec ficte vtroq̄ mortuo. iste aūt licet vere vtroq̄ viuente tñ ficte vtroq̄ mortuo. restat ergo ꝙ iste casus erat improuisus. ideo fuit necessaria suppletio sceuole et ad hoc tendit iste .§. vt potuerit institui heres ⁊ tanq̄ legitime institutus nō rumpat. Secūdus articulus est circa cuius consiliū vel prouisionē veniat ista suppletio sceuole in quo est videndū. cui magis adaptetur iste casus an ad gallū vel ad velleium. ⁊ ad hoc tendit inuestigatio glo. q̄ primo nititur ostēdere ꝙ ad neutrū adaptet̄. postea ꝙ adaptet̄ ad vtrūq̄ .s. ad gallum inspecta fictione et ad velleium inspecta veritate. Tertio determinat ꝙ ista interpretatio veniat ad cōsiliū galli. ⁊ hec vera q̄ꝛ de lege velleia incipit tractare in .§. nūc de lege. ⁊ quicqđ dicit̄ ad illum .§. concernit consiliū galli ⁊ emanauit ad suppletionem illius quā glo no. ⁊ hoc inspecta natiuitate ficta que fit cū redit ab hostibus post mortē vtriusq̄. nā velle. de illis q nascuntur post mortē vtriusq̄ vere vel ficte sed nō impediuit. sed gallus de his qui nascuntur vere vt in superioribus ⁊ sceuola supplendo eius cōsiliū de his qui nascuntur ficte ad hoc emanauit iste .§. do. Rapha. de cu. dicit se disputasse istum arti. ⁊ tenuisse cōtra glo. ꝙ imo veniat ad suppletionem legis velle. inquantum fuit suppleta per iul. q̄ꝛ iste casus magis adaptatur ad casum iuliani q̄ ad aliquem aliū. ego fateor istud ꝙ magis adaptatur tñ ridiculū est dicere ꝙ anteq̄ posuerit dictū Iul. posuerit interpretationē ⁊ extensionē ad ipm. ideo tene gl. quā sequunt̄ omnes doct. exceptis papiensib⁹ qui disputāt de lana caprina quantū ad hoc modice vtilitatis fuit ista questio ⁊ potius superstitiosa q̄ vtilis lꝫ ad glossatores pertineat talia inuestigare. Contra istū tñ intellectū opo. pro declaratione glo. ꝙ etiā inspecta fictione ne pertineat ad gallū. sed ad velleium. q̄ꝛ lꝫ reuertat̄ mortuis vtrisq̄ tñ fingit̄ semper fuisse in ciuitate fictione postliminij ⁊ fuisse natus hora captiuitatis: ⁊ sic tā vere vel ficte viuente vtroq̄ quo casu loquit̄ velle. glo. dicit circa mediū notabiliter ꝙ nō pōt fingi natus hora captiuitatis. q̄ꝛ hoc erat impossibile cū nō stetisset in vtero legitimo tpe ⁊ nō poterat nasci viuus ⁊ fictio nō est sup impossibili q̄ꝛ imitat̄ naturā. ⁊ ista gl. semp allegat̄ dū dicit̄ ꝙ lꝫ nō fingat natus hora captiuitatis fingit̄ tñ eo tpe vere natus si fuissent in ciuitate. ⁊ hoc pōt fingi. q̄ꝛ nō erat impossibile. sed tūc vterq̄ viuebat. gl. dicit ꝙ istud esset verū si redierit cū patre ⁊ matre. sꝫ hic nō sic. certe istud ꝓcederet in illo qui esset cōceptus penes hostes. vt C. de cap. l. j. sꝫ hic erat cōceptus ante. dic ergo ꝙ nō fingit̄ semper fuisse in ciuitate qñ ad hoc vt habeat locū fictio requirūtur duo extrema. s. ad qđ ⁊ a quo. vnde in illo qui erat in ciuitate tēpore captiuitatis si reuertit̄ ⁊ tūc recuperat ciuitatē bene ꝓcedit fictio q̄ꝛ subest vtrūq̄ extremū ⁊ vnū cōtingit cū alio ⁊ fingitur nūq̄ fuisse captus: sed iste cū tpe captiuitatis nō esset natus nūc cū reuertit̄ licet acqrat ciuitatē nō fingit̄ retro habuisse quā nūq̄ habuit per prius. vt plene no. p Bar. in .l. si hi qui

6 pro emptore de vsu. † Tertius et vltim⁹ articulus ꝓsuppositis predictis vtrū facta substitutione ƀm cōsiliū galli. si post mortem meā nascet̄ admittat̄ iste nepos q nat⁹ est me viuēte et etiā filio ⁊ iste articul⁹ determinat̄ in hoc .§. ꝙ sic in fine dū dicit̄ ꝙ excludit̄ a rūpendo. ⁊ sic illa vba si post mortē meā nascetur exponunt̄ nascet̄ .s. vere vel ficte ꝓ sustētatione testamēti. Nec ob. l. si heredi plures. q̄ꝛ loqtur in conditionibus mere volūtarijs que debēt impleri in forma. iste autē erāt necessarie ad sustentationem testamenti. vnde sufficit ꝙ impleantur equipollēter vt dixi in .§. ⁊ quid si tantum.

2 ¶ Legitimatio potest impetrari per patrē vel p filiū absentem per procuratorem.

Adoptio vel emācipatio pōt fieri per patrē eo absente per procuratorē quando fit coram principe.

3 Cōpaternitas an possit cōtrahi p ꝓcuratorē ⁊ an aliqua vniuersitas seu cōitas possit cōstituere syndicū ad talē actum.

1 **Forsitan.** ¶ † Consiliū galli extendit̄ per sceuolā et ad ꝓnepotē nasciturū ex nepote nōdū nato tēpore testamēti nec nocet preteritio patris eiusdēq̄ nepotis si viuo filio fuit de medio subductus dūmodo fili⁹ q ꝓcedebat fuerit institutus ⁊ ꝓnepos substitut⁹. Extendit̄ etiā ad pronepotē natū viuo patre suo ⁊ proauo apud hostes q tñ reuertitur eis mortuis. ⁊ sic fingit̄ nasci post mortē. Itē extēdit̄ etiā ad illū qui p adoptionē factus est suus. h. d. Et est magis scrupulosus. §. q sit in hac .l. ꝓpter eius breuitatē ⁊ subauditiones quas oportet facere ad tex. ad hoc vt cōueniat ꝯsilio galli. ⁊ ponit tres casus. ¶ Primus qñ pronepos nascit̄ in ciuitate mortuo patre suo ⁊ auo eodēq̄ filio et etiā mortuo proauo eodēq̄ testatore vsq̄ ibi ergo primo ipse nepos ⁊ postea filius viuēte testatore fuerūt de medio subducti ⁊ postea mortuus est testator deinde nascit̄ ꝓnepos. Scđo ex dicto casu infert ad aliū casum qñ nascit̄ oibus viuis tñ apud hostes. ⁊ postea reuertitur eis mortuis ⁊ sic fingit̄ nasci post mortē oīm. vt .s. pri. §. ⁊ istud opꝫ subaudiri ad tex. sꝫ gl. ⁊ doc. alias nō cōueniret cōsilio galli lꝫ prima facie vr̄ diuinatio. sꝫ pōt sustineri vt sic veniat ad declarationē .§. precedentis. ⁊ determinat vnū casum circa ver. ꝙ querendū. in .§. ꝓcedēti. vbi loquit̄ etiā de ꝓnepote nato apud hostes. differt tñ iste casus ab illo: q̄ꝛ ibi tpe testamēti mortuus erat fili⁹ hic viuebat ⁊ fuit institut⁹. Itē ibi iā natus erat nepos ex quo ꝓnepos fuerat institut⁹: hic nō. Itē ibi nepos fuit institutus hic ꝓteritus tñ his nō obstantib⁹ adhuc dicit̄ ꝓnepotē institutū admitti ex institutione ⁊ nō rumpere testm̄ sicut ibi. ⁊ hūc casum principaliter intēdebat iuriscō. determinare circa precedentē .§. sed premisit primū casum. Et ex decisione illius infert ad decisionē istius vsq̄ ibi atq̄ si. Ibi adducit tertiū casum de illo qui nō erat in ptāte testamenti ⁊ fuit institutus. sed effectus est postea p adoptionē loco pronepotis. ⁊ adhuc dicit̄ ipsum admitti ex institutione ⁊ nō rumpere testamentū lꝫ variata sit eius cōditio q̄ꝛ transiuit in potestatē cū prius nō esset. ⁊ etiā isto casu glo. ⁊ doc. intelligunt vt conueniat casui ꝓxime precedenti ꝙ erat apud hostes tēpore quo fuit adoptatus: sed postea mortuis omnibus reuersus est. Et predicta prout habetur in tex. isq̄ mortuo patre deinde auo ⁊c. sꝫ aliqui habēt isq̄ viuo patre ⁊ tunc nō essent nisi duo casus. s. de pronepote nato viuētibus oibus penes hostes ⁊ duraret iste casus vsq̄ ad ver. atq̄ ibi esset secundus de adoptato. ⁊ hoc vult glo. que incipit patris sui sed prima litera melior est. Et notandū ꝙ circa primum casum duo faciebāt dubiū ꝓpter que videbat̄ ꝙ iste pronepos nō admittet̄ ex substitutione. Primum erat q̄ꝛ tpe testamenti nō solū dicebat̄ ipse posthumus alienus q si esset natus nō teneret primū locū. sed etiā pater eius idēq̄ nepos q̄ꝛ nōdū erat natus tpe testamēti vt ptꝫ ex tex. dū dicit si nepos post testamentū nascat̄ ⁊c. Scđo faciebat dubiū q̄ꝛ nepos pater illius nō fuit institut⁹ nec exheredatus. ⁊ sic tāq̄ ꝓteritus videbat̄ ꝙ agnoscēdo testm̄ rūperet. vt .s. ea .l. §. idē credendū. in fi. ⁊ .j. ea. l. §. nūc de lege. in fi. sꝫ his nō obstātibus determinat cōtrariū ꝙ potuit heres institui ⁊ tanq̄ recte institut⁹ testamentū non rūpit ⁊ assignat rōnem q̄ꝛ nascit̄ suus. i. tpe quo nascit̄ nullus ipm ꝓcedit. q̄ꝛ nepos ⁊ filius fuerāt de medio subducti viuente ꝓauo eodēq̄ testatore ⁊ nascit̄ post mortē oīm. Iste due rōnes

cōcludūt ꝙ pertineat iste casus ad cōsiliū galli sed p eas nō tollunt rōnes facte in ɔ̄triū sed ad scdam rōnē ptz rñso ex narratis i tex. dū dicit isqꝫ mortuo prē deinde auo nascat. ꝛ sic ptz ꝙ pater eius ideqꝫ nepos ꝑterit⁹ fuit ꝑmo mortuus. ꝛ postea fili⁹ ideqꝫ auus q fuerat institut⁹ nepos ergo nūqꝫ cepit tenere primum locū viuēte testatore. ꝛ sic eius ꝑteritio nō nocet vt. j. ꝑri. §. in fi. Ad primā aūt rationē rñdit ꝙ ꝓhibitio posthumi alieni erat dūtaxat circa illū qui instituebat q2 nō poterat institui nō circa illum ex quo ille nasciturus erat vt hic patet notabiliter. Circa scdm casum ver. ergo facit dubiū dū tex. dicit natus erit postea viuo filio nā videt p hoc nō ꝑtinere ad cōsiliū galli. sed vellej. ꝓpter hoc glos. intelligit ꝙ erat natus apud hostes viuēte nepote filio ꝛ etiā testatore: sed postea reuersus est mortuis oibus ꝛ tūc videt nasci ꝛ sic pertinet ad gallū vt. s. ꝑri. §. ꝛ licet videatur magna diuinatio nō tamē potest aliter substineri. Infert ergo hoc modo ꝙ si admittit eo casu quo vere nascit post mortem omniū vt in primo casu similiter admittit si nascitur viuētibus omnibus vere: sed fingitur nasci eis mortuis cū reuertit vt in precedenti. §. maxime in ver. ꝙ querendū. vbi ponitur de ꝓnepote nato apud hostes viuente patre suo ꝛ etiā proauo testatore ad quem casum aditur iste qui differt ab illo in tribus vt superius dixi. Circa tertium casum in versi. atqꝫ notandū. ꝙ gl. ponit casum in duobus modis. Primo in pronepote nato ex nepote et substituto. filio primo loco instituto deinde post testamentū ꝛ dicit ꝙ admittit: lz variata sit eius cōditio. facit. s. eo. filio quē pater. in fi. sed ad quid necessaria hec adoptio. gl. dicit q2 nepos paterqꝫ ipsius erat emācipatus ab auo tpe quo ipm cōcepit. ꝛ sic nō nascit in potestate. vt ergo in potestate redigat est necessaria adoptio: sed q2 istud videt diuinare alij intelligūt vel ponūt casuz in extraneo substituto filio. ꝛ postea in locū pronepotis adoptato ꝛ adhuc dicit idē vt ista institutio facta tanqꝫ de extraneo operet nūc ne possit dici preteritus: vt. d. l. fili⁹. in fi. ¶ Sed adhuc oppo. q2 ſm hoc nō pertinebat ad gallū cū videt nasci testatore viuēte ꝓpter hāc glos. intelligūt doc. ꝙ erat apud hostes tpe quo fuit adoptatus ꝛ reuersus est post mortē testatoris vt cōueniat ꝑcedēti casui. Sed tunc cōtra qm̄ absens nō pōt adoptari. vt. l. post mortē. in fi. s. de adop. Sol. verum est nisi per rescriptū principis vt. l. iubemus. C. de eman. libe. ꝓpter hoc Bart. format hic questionem.

2 †An legitimatio[a] possit impetrari p patrē vel per filiū absentem p ꝓcuratorē ꝛ videt ꝙ nō p. l. post mortē. in fi. ipse determinat ɔ̄triū. nā aliud in adoptione vel emācipatione: q2 isti actus expediunt p ipsum patrē erga filiū ꝛ est necessarius actus corporalis vt recipiat ipsum p manus vel a manibus suis dimittat. ideo nō pōt interuenire ꝓcu. q2 isti actus nō sunt i administratione bonoꝝ. sed legitimatio fit per ipsum principē seu comitem palatinū a quo impetrat per patrē vel per filiū ꝛ impetratio rescripti pōt fieri per procuratorē vt in. c. ex parte decani. de rescri. cum si. Et aduerte ꝙ ista differētia ꝓcedit qn̄ fiunt isti actus corā inferiori a pricipe vt apud iudicē ordinariū vel comitē palatinū. si aūt corā principe tūc et adoptatio ꝛ emācipatio posset fieri ab eo absente p ꝓcuratorē. p. d. l. iubem⁹.

3 †Ex predictis etiā ptz an cōpaternitas[b] possit cōtrahi p ꝓcuratorem. ꝛ fuit questio disputata per Jo. an. qui determinat ꝙ non in regula pōt quis. de regu. iur. lib. vj. in mercuria. dicit tamē ꝙ ipse procurator efficitur cōpater non ille qui eum instituit. ¶ Sed Federi. de senis disputauit an aliqua vniuersitas seu cōmunitas possit cōstituere syndicum ad talem actū vt cōiter consueuit fieri. q2 aliqua cōitas vult effici cōpater alicuius magni domini ꝛ determinat ipse ꝙ nō ꝛ ꝙ nec ipse syndicus efficitur cōpater vt habet in qōne sua. xv. q2 nō fuit intentio illius procuratoris vel syndici se obligare ad illud vinculū. Quidā tenent primā opi. q2 ꝓcurator obligat etiā circa propositū suū vt. l. seruum titij. s. man. et sepe extra id qd agit tacita resultat obligatio. vt. l. si is cui. in fi. s. cōmo. Mihi placet secunda opi. Nec ob. prima ratio. q2 tūc obligat ꝓcurator preter propositū qn̄ ex cōtractu quē gerit aliqua sibi aquirit obligatio ꝛ ita loquit illa. l. in ɔ̄triū allegata. alias secus vt no. Bar. in. l. ꝓcurator q pro euic. s. de ꝓcu. p. l. fi. s. de istito. sz hic nulla obligatio acquirit ipsi ꝓcuratori quā habebat cedere dño ergo nec ipse obligatus remanet finito mādato. vt. d. l. fi. de instito. Nec obst. scda ratio q2 ꝓcedit in his que quis recepit indebite ad quoꝝ restitutionē obligatur citra propositū ne locupletior fiat ex re aliena que ratio cessat in proposito.

2 ☞ Ad validitatē testamēti filius est instituend⁹ vel exheredādus regulariter ꝛ qd si exheredatio cōferat post mortē filij.

3 Qd isto iure nō sufficiebat filiū instituere in re certa. si dat⁹ erat coheres i vniuerso sz debat istitui i aliq quota. sz hodie sufficit.

1 # In omnibus.

¶ †In testō qd fit ſm cōsilium galli necesse est filiuz instituere nec sufficit eū exheredare q2 cū substō nepotis concipiat si fili⁹ moriat testatore viuente reperiret exheredat⁹ post mortē suā. ꝛ sic tanqꝫ exheredatio nō potuerit ɔ̄firmari in vita habet pro nō facta. itē si fili⁹ esset apud hostes vel aliter incapax ꝛ moreretur anteqꝫ efficeretur capax nec istitutio nec exheredatio de ipso necessaria est ad valorē testamēti. Idē in eo q nō tz primū locū in suitate tpe testamēti. nec postea incepit tenere testatore viuēte q2 talis pōt ꝑteriri ꝛ eius ꝑteritio testm̄ nō vitiat. h. d. in in effectu. Et sic sunt tria dicta seu tres regule vt dicit glossa. j.

2 ¶ †Not. regulā ad quā semp allegat iste. §. qd ad valorē testamenti filius est instituendus supple vel exheredādus regulariter: vt. j. eo. inter cetera. sz in casu isto qn̄ instō cōcipit post mortē filij nō sufficit ipm exheredare per rōnē que ponit in tex. nisi haberet coheredē pure dare tñ p cuius aditionē posset exheredatio cōfirmari. vt. s. eo. filius a pre. Sed tūc ɔ̄ q2 in tota ista. l. opz ꝑsupponere ꝙ filius habebat coheredē alias frustratoria esset tāta inuestigatio. nā testamentū efficeret irritū p solā mortem filij cōtingentē in vita patris nec expediuisset ꝓuidere de nepote substituendo in dictū casum ne ꝑteritus testm̄ rūperet vt dixi ſm Bal. s. eo. §. l. j. So. illud dictū Bal. nō videt verū vt ptz p istū tex. q necessario est intelligendus qn̄ nō hz coheredē alias nō ꝓcederet ꝛ ad cōtrariū dic ꝙ imo est necesse ꝓuidere de nepote substituēdo si vult habere coheredē ex testamento. ¶ Itē adhuc op. de notatis in prin. huius. l. ſm Bar. q2 tz valere institutionē nepotis: lz fili⁹ nō fuerit institutus q2 ꝑteritio nō est sibi nociua. So. intētio istius tex. est dicere ꝙ nō sufficiat ipsum exheredare q2 exheredatio nō posset cōfirmari. ꝛ tūc in odiū exheredātis. lz habeat pro ꝑterito ex quo exheredatio est nulla talis ꝑteritio nō habet pro tacita institutione q2 fuit iniuriosa quatenus in testatore fuit. sz si ipm nō exheredasset: tūc lz nō instituisset valeret testm̄ q2 cēseret tacite institut⁹. ꝛ ita loquit opi. Bar. ꝛ isto modo rñdebā Bonoñ. ad istū tex. dño Catoni de papia q tenebat ɔ̄tra Bar. repetēdo p istū tex.

3 †Not. etiā dū dicit ex aliqua parte ꝙ iure isto nō sufficiebat filiū instituere in re certa si datus erat coheres in vniuerso. sed debebat institui in aliqua quota ſm Bar. hodie sufficit vt in aut. vt cū de appel. cogno. §. aliud quoqꝫ capitulū. ꝛ no. in. l. si qs pro prie. j. ad trebel. ꝛ. l. quoties. C. de here. insti.

2 ☞ Nepotes nascituri post mortez testatoris pn̄t ex ꝓuisione galli institui lz tpe testamēti essent posthumi alieni ꝛ p. l. velle. si nati sint viuēte testatore nō rūpunt testm̄ si sunt instituti.

3 Si habes filiū tpe testamenti ꝛ eū instituas ꝛ si te viuo moriat substituis nepotē ex eo nasciturū te viuo vel simpliciter tunc si post testm̄ moriat fili⁹ ꝛ deinde te viuo nascatur nepos ꝙ talis nepos admittat ex substitutione nec rūpat testamentum.

4 Si testator substituat oēs descendētes viriles sexus qui sui heredes nascentur ꝙ sub istis verbis cōprehendantur etiam nepotes ex filio licet nō sint sexus virilis.

5 Si aliquis recipiat emphyteosim pro se ꝛ suis descendētibus per virilē sexum ꝙ veniant etiā femine ex masculis. Idem si dixisset pro se ꝛ suis descendentibus virilis sexus.

6 Quid si dixisset pro se ꝛ suis descendentibus masculis.

7 Suus heres dicit ille: quem nemo precedit.

1 # Nunc de lege.

¶ †Hic incipit secūda pars principalis huius. l. i qua tractatur de. l. velle. que venit ad cōsiliū galli qui fuit locutus de nepotibus qui nascunt post mortē testatoris vere vel ficte de quibus l. vellei. se nō intromisit. vt. s. ea. l. §. ꝛ qd si tm̄. ꝛ. §. ei sius. sz tractauit de natis viuēte testatore ꝛ qui nō fingunt nati post mortem. ꝛ pōt dici ꝙ duret ꝛ ista pars vsqꝫ ad fi. l. nā primo tractat de primo ꝛ scdo capite. l. velle. vsqꝫ ad. §. videndū. Secūdo posuit suppletiones sceuole ad secūdū caput vsqꝫ ad. §. ille casus. Tertio suppletionē iuliani ad primū caput. Itē prima pars subdiuidit i duas: q2 primo ꝓsequit de primo capite vsqꝫ ad §. etiā postea. de scdo capite ſm verū intellectū: lz quidam dixerunt ꝙ de scdo capite incipit tractare in versi. ꝛ bene. ꝛ dicūt ꝙ in versi. etiam nō est. §. sed si cōtinuat cū tex. precedenti ꝛ quare hic dicant patebit infra. sed primus intellectus verior est et cōmunior. ꝛ ista ꝑma pars. h. d.

2 ¶ †Primū caput. l. velle. prouidet de nepote qui nascit post testamentū viuente testatore et post mortē filij ꝛ nascitur suus. q2 tenet primū locū tēpore quo nascitur vt possit heres institui: licet tēpore testamēti fit posthumus alienus ꝛ institutus nō rūpat. h. d. in effectu. Et diuide in quinqꝫ partes. q2 primo se cōtinuat ad precedentia ponēdo mentē primi ꝛ secūdi capitis. l. velle. vsqꝫ ibi: ꝛ videt. Secūdo ponit mentē ꝛ effectum primi capitis vsqꝫ ibi ergo. Tertio ipsum exemplificat vsqꝫ ibi ꝛ nō solū. Quarto tollit quoddam dubiū qd fieri poterat vsqꝫ ibi quid enim. Quinto probat qd dixerat per verba primi capitis que formaliter ponit et ex eis infert ad id qd dixerat ꝛ reputatur difficilis valde ideo vt oia sint clara

---

a ¶ An legitimatio. adde Anto. de rosell. i trac. de legitimatiōe.

b ¶ An cōpaternitas. adde Bal. in. l. j. in. §. ne autem. C. de cadu. tol. Bal. in aut. nisi rogati. C. ad treb. doc. in. c. veniens. de cogna. spiritua.

2 sint clara pone casum sic. †Gallus ꝓuidit de nepotibus nascituris post mortem testatoris vt possint instirui. licet tpe̅ore testamēti essent posthumi alieni quid si nascātur testatore viuēte dicit iuriscon. ꝙ de illis tractauit.l.vellei. nō gallus.que.l.fuit posterior ꝛ venit ad suppletionē galli.ideo de ipsa videndū est que voluit in effectu tam in primo ꝙ̄ in secundo capite ꝙ nati viuentibus nobis si sint instituti nō rūpat sicut gallus voluit de natis nobis mortuis.ꝛ hoc vsqꝫ ibi.et videt̄. ¶Sed querit̄ secūdo in quo casu loquit̄.l.velle.dicit iuriscōsul.ꝙ i primo capite loquit̄ de nepotibus qui cū nascūtur nobis viuētibus nascunt̄ sui.idest.ꝙ nemo ipsos precedit in suitate et hoc vsqꝫ ibi

3 ergo. ¶†Sed tertio querit̄ de exemplo.iuriscō.dicit ecce exēplum si tu habes filiū iam natū tēpore testamēti ꝛ nepotem ex eo nasciturū ꝛ instituis filiū ꝛ si te viuo morietur substituis nepotem ex eo nasciturū te viuo vel simpliciter ꝛ post testamentū moriat̄ filius deinde te viuo nascat̄ nepos. talis nepos ex substitutione admittit̄ ꝛ nō rumpit ꝛ sic sustentat̄ testamentū hoc casu ex primo capite legis velle.nō p.l.xij.tab.qꝛ tpe testamēti ille nepos erat posthumus alienus.ꝛ sic nō poterat institui ꝭm legē illā nec p gallū qui loquit̄ de natis post mortē testatoris. fuit ergo necessaria prouisio.l.vell.hoc casu.al's non potuisset institui.ꝛ sic tanꝗ̄ ꝑteritus rūperet.ꝛ hoc vsqꝫ ibi.vt nō solum. ¶Sed querit̄ quarto an sit necesse ꝙ filius esset mortuus tempore testamēti ad hoc vt talis nepos nascat̄ suus ꝭm ꝙ requirit primū caput.l.velle.rńdet̄ ꝙ nō qꝛ suus nascit̄ nō solum si filius erat mortuus tpe testamenti.sed etiā si moriat̄ post anteꝗ̄ nepos nascat̄ et vtrūqꝫ casum cōplectit̄ primū caput.l.velle.et hoc vsqꝫ ibi quid enim. Ibi probat ꝙ nō sit inspiciendū tēpus testamēti vt tūc fili⁹ sit mortuus.ſꝫ sufficiat inspici tēpus natiuitatis posthumi vt tūc mortuus sit vel aliter de medio subductus p verba primi capitis que sic dicunt ꝙ testator substituat quēcunqꝫ virilis sexus q post testm̄ suus heres futurus erit.i. nasceret̄ sed ista verba verificant̄ ꝛ qn̄ fili⁹ viuebat tpe testamēti nō tm̄ tpe quo nascit̄ nepos.h.d.in effectu.Et quantū ad tex. difficultas cōsistit in ver.vt nō solū in duob⁹.Primo qꝛ quidā habēt in tex.si nepos eo tpe instituat̄ ꝛc. Quidā vero habent si nepos qui eo tpe instituat̄.sed prima litera planior est.ꝭm vero aliā literā opꝫ tex.trāsponere ꝛ subaudiri vnū verbū vt sit bona grāmatica ne relatiuū ꝛ antecedēs regant̄ ab eodē verbo tn̄ idē est sensus vtriusqꝫ litere.ꝛ hoc declara vt habet̄ in glo.que incipit al's deest q in prin. Itē in alia cōsistit difficultas qꝛ tex. ibi dicit verū etiā si viuo patre nascat̄. ꝛ sic innuit ꝙ primū caput cōprehendit etiā casum qn̄ nepos nascit̄ post testm̄ viuente patre suo eodēqꝫ filio.ꝛ sic nō nascit̄ suus.qꝛ pater eius eū precedit cuius cōtrariū supra dixerat.ꝛ etiam patet in tex.se.vnde videtur sibi cōtrariari.propter hoc Hugo glossator ꝛ etiā azo hoc fatentur ꝛ dicunt ꝙ iste casus cōprehendit̄ non ex verbis: sed ex mente:quia scōm verba nō cōprehenditur nisi casus qn̄ nascitur suus.ꝛ sic filio de medio subducto qđ potest cōtingere duobus modis.vel quia erat subductus tēpore testamenti vel subducitur post anteꝗ̄ nepos nascatur.qn̄ autē nec tēpore testamenti nec ante natiuitatē. tunc cessant verba. Tamen locū habet mens.ꝛ sic primū caput cōprehendit tres casus duos ex verbis:ꝛ vnū ex mente.plus dixit do.Azo.ꝙ ex verbis nō cōprehendit nisi vnū.s.qn̄ filius erat mortuus tēpore testamenti. et tunc proprie nepos dicit̄ nasci suus.sed si moriatur post ante natiuitatem nepotis dicit Azo ꝙ iste casus cōprehendit̄ potius ex mente ꝙ̄ ex verbis. Istud dictum Azo.gl.reprehendit qꝛ cōtra istū tex.in isto ver.vt nō solum.vbi vult ostendere contrarium ꝙ primū caput non solum comprehendit primum casum quando erat mortuus tēpore testamenti.sed etiam secundum quādo moritur post ante natiuitatē nepotis.quia vtroqꝫ casu verificantur verba primi capitis que requirunt vt nascatur suus.nam suus dicitur nasci quandocūqꝫ tempore quo nascitur nullus ipsum precedit in gradu ꝛ hoc cōtingit in vtroqꝫ casu.ꝛ hec habentur in illa eadem glo. Bar.autem videtur sentire ꝙ primus casus quādo erat mortuus tempore testamenti nō comprehendatur in primo capite:quia tunc nepos nasciturus nō poterat dici posthumus alienus: qꝛ si esset natus tempore testamēti teneret primum locum.ꝛ sic poterat heres institui per.l.xij.tabu.vnde nō fuit necessaria prouisio vellej.ꝛ illū ver.vt nō solū intelligit vt iuriscō.ibi ponat qui addat primū caput.l.velle.ad.l.xij.tab.qꝛ illa lex permittebat instituti talem posthumū si filius erat de medio subductus. sed.l.velle.addit ꝙ etiam si nō esset subductus posset institui licet tunc esset posthumus alienus.Pro isto dicto videt̄ esse tex.expressus in.§. ille casus.ver.deniqꝫ.vbi dicit̄ expresse ꝙ in primo capite velleius induxit vt liceat instituere nōdum natos sed hoc non potest verificari nisi quādo filius precedebat tempore testamenti qꝛ tūc non licebat instituere nepotem per.l.xij.tabu.sed velleius inducit vt liceat.ergo solū istū casū cōprehēdit primū caput.Ista opi.placet limitādo tamē ꝙ ꝭm mentē ꝛ verba istū casum cōprehendit.ꝛ in hoc solo voluit prouidere qꝛ ꝓuisio esset necessaria.nō aūt qn̄ filius de medio erat subductus qꝛ tūc nō erat necessaria.ſꝫ attētis verbis dūtaxat ꝛ nō mente etiā casus nō cōprehendit̄ in primo capite. qꝛ verba dicūt de nepote qui nascit̄ suus vt instituat̄ ꝛ institutus nō rūpat ſꝫ suus nascit̄ etiā hoc casu.ergo ꝭm verba cōprehendit̄.ꝛ ita intelligo ver.vt non solū aliter ꝙ̄ Bar. qꝛ nō vult ponere quid addat primū caput ad.l.xij.tab.ſꝫ vult dicere ꝙ verba primi capitis sunt ita generalia ꝙ cōprehendūt vtrūqꝫ casuꝫ.Ad aliud dicūt Hug.ꝛ etiā Azo.ꝙ cōprehendant̄ etiā tres casus ex mēte.s.qn̄ nō nascitur suus qꝛ filius paterqꝫ suus viuit tpe quo nascit̄.ſꝫ gl.trāseat cū eis tamē nō placet qꝛ verba primi capitis ex toto contradicūt vnde nō est credēdū ꝙ velle.senserit de casu cui verba sua oīno cōtradicūt ꝛ ideo dico ꝛ mirandū est tā de gl.ꝙ̄ de doc.qui hoc nō tangūt ꝙ iste casus est ille quē iulian⁹ suppleuit ad primū caput.l.velleie.vt patet i.§.ille casus.vbi sceuola ostēdit ꝙ iste casus nec cōprehendebat̄ in primo capite.l.velleie.qꝛ illud loqtur de nepote qui nascit̄ suus. ꝛ iste nō nascit̄ suus nec in scđo qꝛ illud loquit̄ de nepote qui erat natus tpe testamēti ꝛ nō erat natus.sed nascit̄ post.ideo fuit necessaria suppletio Iuliani in hoc casu difficili ꝛ nō prouiso per aliquē aliū nec ex verbis nec ex mēte.ꝛ ista est veritas.pōt tamē dici ꝙ iul.suppleuit ex mēte cōiecturata.qꝛ ſꝫ vellei⁹ nō cogitauerit de isto casu ex quo verba repugnāt.tamē est verisimile ꝙ si cogitasset ꝓuidisset sicut dicimus de tacita pupillari cōprehēsa in expressa vulga.cōtra vim verboꝝ.vel ecōuerso de tacita vulgari cōprehēsa in expressa pupillari nā nō veniūt ex vera mēte defuncti qui nō presumitur cogitasse postꝙ̄ verba repugnāt ſꝫ ex mēte cōiecturata. vt no.in.l.ꝓcibus.C.de impu. ꝛ sic pōt saluari opi.Hug.Bar.aūt intellexit ꝙ Hug.ꝛ Azo voluerūt dicere ꝙ ꝑmū caput.l.velle. cōprehendit etiā scđm seu casum de quo loquit̄ scđm caput.l. de nepote nato tpe testamēti ſꝫ nō est credendū ꝙ ipsi tm̄ errauerint.tūc enim ad qđ fuisset necessariū scđm caput.vt etiā ipsemet Bar.dicit.Dico ergo ꝙ ipi nō intellexerūt dū dicūt de tertio casu.s.de illo q cōprehendit̄ in scđo capite qn̄ nepos esset natus tpe testamēti qꝛ fuisset vna fatuitas cū primū caput nō loqtur nisi de nascituro vt patet i ver.ergo dū dicit si filiū habeas ꝛ nepotē nōdū natū tm̄.ſꝫ intellexerūt eo modo quo.s. dixi de illo qui nascit̄ post testm̄ ꝛ viuēte filio vt cōprehendat̄ in primo capite.ꝛ moti fuerūt ad hoc dicendū p tex.istū dū dicit etiā si viuo patre nascat̄ ꝛ ideo cōtinuant literā vsqꝫ ad verbū ꝛ bn̄ vel vsqꝫ ibi sequēte pte. vbi incipit tractare de scđo capite.Tu dic vt dixi ꝛ ad tex.rńde dū dicit si viuo patre intellige.s.patris sui eodēqꝫ auo seu testatore ipē aūt filius q erat pater nepotis iā erat mortuus.al's nō nasceret̄ suus ꝛ ita exponit Dy. ¶Et no. ꝙ in hac opi.Hug.ꝛ Azo.fundat̄ gl.que est.s.e.l.§.si eius.v.q̄ rendū.in gl.i.q̄ tenuit ꝙ primū caput.l.velleie locū habeat in nepote q nascit̄ viuēte filio quā gl.ibi reprobaui. ꝛ ꝯriū tenuit alia gl.magna illius.§.i ver.itē vellei.cessat.Et ex ꝓdictis recollige q̄tuor casus.Primus est qn̄ filius erat iā mortuus tpe testamēti.ꝛ iste casus ꝭm Azo.ꝛ gl.ꝑtinet ad primū caput.l.velle. ꝭm vba ꝛ mentē.ſꝫ ꝭm Bart.nō pertinet aliquo modo.ego aūt dixi ꝙ ꝑtinet ꝭm verba nō ꝭm mētē p.§.ille casus infra. Scđs casus est qn̄ fili⁹ viuebat tpe testi ſꝫ postea mortuus est anteꝗ̄ nepos nascat̄ ꝛ nepos nascit̄ viuēte testtore.ꝛ iste casus ꝭm Azo. ꝑtinet ad primū caput ꝭm mētē nō ꝭm vba:ſꝫ ꝭm gl.ꝛ doc.ꝑtinet ꝭm mentē ꝛ verba imo iste est ille casus in quo solo ꝓuidit primū caput.l.velle.qꝛ necessaria erat ꝓuisio.vt.§.ille casus v. deniqꝫ.Tertius casus est qn̄ filius viuebat tpe testamēti ꝛ etiā tpe quo post testm̄ nascit̄ nepos ſꝫ post mortē viuēte testatore ante nepotē.ꝛ iste casus ꝭm Azo.ꝛ Hug.pertinet ad primū caput ꝭm mentē nō ꝭm verba.ſꝫ tu dic vt.s.dixi ꝙ nec ꝭm mentē verā nec ꝭm vba.ꝛ ideo fuit suppletio per iul.ex mēte ꝯiectura ta.Quartus casus qn̄ nepos iam erat natus tpe testi.nam oēs ꝓcedētes qn̄ nōdū erat nat⁹ ꝛ iste casus quart⁹ nullo modo ptinet ad primū caput ſꝫ ad ꝭm.ſꝫ Bar.itellexit opi.Hug.ꝛ Azo. ꝙ noluerit dicere dū loquūt̄ de tertio casu ꝙ ꝑtineat ad primū caput ex mēte qđ intellexit de isto quarto. ꝛ sic ꝙ primū caput cōtineat scđm ex mēte qđ est ridiculū dicere vt.s. dixi ꝛ ex his reman ēt oēs gl.expedite.Nā gl.que incipit refert verba tendit ad idē qđ.s.dixi qꝛ exponit duobus modis versi.nam si verba ꝭm primū modū effectus gl.est vt iuriscōsul.velit ostēdere ꝙ ꝑmum caput cōprehendat non solū primū casum sed etiā ſꝫ ꝭm aliā expositionē effectus gl.est ꝙ velit ostēdere ꝙ cōprehendat nō solū primū ꝛ scđm ſꝫ etiā tertiū ex mente. tene primā expositionē.

4 ¶†Et no.ex illa eadē gl.in fi.q̄ tꝫ in scđa expositione illorum verborū ꝙ si testator substituat oēs descendentes virilis sexus qui sui heredes nascent̄ sub istis verbis cōprehēdun

tur etiā nepotes ex filio. licet non sit sexus virilis qꝛ illa verba debēt intelligi .i. de virili sexu descēdentes. non ꝙ ipse descēdēs substitutus sit sexus virilis vt in casu ꝓposito glo. ꝑpetuo tene menti ad questionē.† si aliquis recipiat emphyteosim pro se et suis descēdentibus per virilem sexum. nam veniēt non solum masculi ex masculis descēdentes imo etiam femine ex masculis descendētes. Idē si dixisset pro se ꝛ suis descēdētibus virilis sexus qꝛ exponunꝰ eodē modo: vt in hoc tex. cū glo.† Secus si dixisset pro se ꝛ suis descendētibus masculis qꝛ nō venirent femine descēdentes ex masculis. sed tūc querit an sub illis verbis pro se ꝛ suis descendētibus masculis cōprehēdatur nepos masculus natus ex filia vel ꝓnepos natus ex nepote videtur ꝙ sic qꝛ verba verificanꝰ in eo: est enim descendens ꝛ est masculus ergo ꝛc. Et videꝰ esse casus in vsibus feudorū. in titu. de eo qui sibi ꝛ suis heredibus masculis ꝛ feminis ꝛc. cōtrarium determinat Spec. in tit. de loca. §. nunc vero aliqua. ver. cxlvj. qꝛ illud verbū masculis debet restringi ad descendētes ex masculis. qḋ perpetuo tene menti. et probatur per ratione. Nam mater sua nō admitteret si viueret qꝛ nō est masculꝰ multominus debet admitti nepos ex ea ne sit melioris ꝯditionis ꝙ mater eius que precedit in gradu. arg. in. l. si viua matre. circa medium. C. de bo. ma. vbi dicit ꝙ nepos nō debet esse melioris cōditionis ꝙ filius vel filia. hoc idē videꝰ tenere Bal. lꝫ nō alleg. Spe. C. de cōdi. inser. l. j. in. j. col. Jo. an. in addi. Spe. tit. de testa. super rubri. ante fi. dum recitat disputationē Ricar. malū. et tene menti hanc rationē per quā respōdebis in pluribus dubijs ꝛ ego etiā pluries in ista ciuitate cōsului ꝫm istam rationem ꝛ nullus sciuit dare respōsum. ¶† Ultimo no. vnū aliud ex tex. ꝙ suus heres dicit ille quem nemo precedit nam nepos nō dicit nasci suus nisi qū filius est de medio subductus vt hic patet. Istud multū facit pro opi. illoꝝ qui dicūt ꝙ lꝫ filiꝰ in potestate nō possit institui sub cōditione casuali mixta iure isto si in eius defectū non est exheredatus nepos tū etiā si filius iam mortuus est et sic tenet primū locū bene pōt institui. nā. l. suus quoqꝫ. j. de here. insti. i ꝓn. dicit ꝙ suus heres pōt substitui sub qualibet cōditione excepto filio. ergo sequit ꝙ loquitur de nepote ꝛ ꝓnepote in alijs nō pōt verificare regula sed nepos nō dicitur suus heres nisi quādo filius est de medio subductus vt hic. ergo etiā tunc poterat institui sub tali cōditione. ꝛ videtur casus in. l. sed si in cōditione. §. si nepotes. eo. titu. Cōtrariū tamen cōmuniter tenet gl. ꝙ tūc nepos possit institui sub tali cōditione qū filius ipsum precedit. qꝛ tunc sicut oimoda ꝓteritio ipsius nō reddit testamentū nullū: vt. s. proxi. §. i fi. ita nec ista qualitas sed ad rationem predictā glo. respondet quia nepos nō esset suus heres vt hic. ꝛ sic verificaretur regula posita in. l. suus quoqꝫ. nec est mirandū ꝙ filiꝰ primi gradus in hoc sit melioris cōditionis ꝙ nepos. nam ꝛ alibi hoc cōtingit. C. ad trebel. l. iubemus. ꝛ ideo multi tenent opi. predictam contra glos. vt sunt docto. papienses si bene recordoꝛ vt dominus Christophorus de castelliono.

2 ¶ Exheredatio de penitus extraneo est penitus inualida a principio sꝫ de nepote vel pronepote nō: licet nō teneat primū locum tempore testamenti. qꝛ speratur posse tenere.

3 Filius vel alius descendens in potestate qui tenet primū locū dicitur esse suus heres etiam viuente patre vel auo.

4 Heres vnde dicatur ꝛ quot modis sumatur. ꝛ quō viuēs possit habere heredem. ꝛ nu. 9.

5 Si instituo titiū extraneum ꝛ grauo ipm̄ si decesserit sine liberis ꝙ restituat hereditatē tibi ꝛ heredibus tuis. qualiter sumatur illud verbū heredibus.

6 Quod requiraꝰ vt filij tui sint heredes tui: vt admittanꝰ ex substitutione: qū dixit testatoꝛ ꝙ bona deueniant in te et heredes tuos vel in te ꝛ filios tuos ꝛ heredes secus si in te ꝛ filios tuos.

7 Eo casu quo requirit ꝙ sint heredes an admittatur filia vel neptis instituta in re certa: ꝛ iussa amplius nō petere.

8 Si substitutio fuit facta sine illa cōditione si decesserit sine liberis sed simpliciter dixit ꝙ post mortē titij instituti bona ipsius testatoris deueniat in te ꝛ heredes tuos. quomodo sumatur illud verbū heredes.

1 **Etiam.** ¶† Secūdū caput. l. velle. ꝓuidet de nepote vel ꝓnepote natis tpe testamēti. cōsulēdo vel filio instituto substituanꝰ si ꝯtingat ipm̄ testatore viuēte de medio subduci ne succedentes in locū eius tanꝙ preteriti rūpant ꝛ si nepos moriꝰ ante filiū ꝓnepos substitutus admittiꝰ etiā si nepos erat preteritus. si vero post tunc ita demū si nepos erat institutus vel exheredatus aꝉs tanꝙ preteritus succedēs in locum filij testamentū rupisset. h. d. ꝛ est etiā difficilis. Et diuide in quinqꝫ partes. Nā primo ponit mentē secūdi capitis dicēs ꝙ loquiꝰ in nepote nato patre suo viuo. i. filio vt sit institutus ꝛ pater postea testatore viuente de medio subducatur nō rūpit: sed ex substitutione vocetur vsqꝫ ibi. ꝛ ita. Secūdo istud declarat ꝙ habet locū qū nepos iam erat natus tēpore testamēti et ponit exēplū qū quis habebat filiū iam natū ꝛ nepotē vel etiā pronepotē iam natos tpe testamēti ꝛ instituat filiū ꝛ substituat ꝓnepotē si filius ꝛ nepos morianꝰ testatore viuente. ꝛ postea cōditio existat. nam talis ꝓnepos nō rūperet: lꝫ succedat in locū sui heredis. i. precedētiū postꝙ est institutus: lꝫ secus si esset preteritus vsqꝫ ibi ꝛ bene. Tertio ponit verba scđi capitis que volūt in effectu ꝙ fiat substitutio nepotis. vel pronepotis qualitercūqꝫ filius vel alius qui tenebat primū locū. ꝛ sic erat suus heres si desinat esse suus heres viuēte testatore vsqꝫ ibi ad oēs. Ibi quarta in qua cōmendat prouisionē huius secūdi capitis: qꝛ loquiꝰ ita generaliter quo ad casus quibus precedens desinit esse suus heres ꝙ cōprehendit non solū casum mortis vere sed etiā mortis ciuilis vel etiā emancipationis quibus potest quis de medio subduci testatore viuēte quos casus sceuola supplevit ad ꝯsiliū galli qui nō fuit locutus ita generaliter: sed solū qū exiret de medio per mortē naturalē ꝛ verā. vt. s. ea. l. §. et quid si tm̄. sed hic nō expedit supplere ad ꝓuisionē secūdi capitis: qꝛ loquiꝰ ita generaliter ꝙ oēs predictos casus cōprehendit ꝛ hoc vsqꝫ ibi nec solū. Ibi quarta in qua remouet quoddā dubiū qḋ fieri posset circa exēplū supra ꝓpositū in ver. ꝛ ita qū quis habeat filiū nepotē ꝛ pronepotē ꝛ instituit filium ꝛ substituit ꝓnepotē si filiꝰ ꝛ nepos morianꝰ ipso viuente. nā ibi dictū fuit ꝙ si ista ꝯditio eueniat ꝙ ambo morianꝰ ꝓnepos admittitur ꝛ nō rūpit: sed vtrū sit necesse ad hoc vt istud dictū habeat locū ꝙ nepos moriaꝰ anteꝙ filius an autē possit ꝓcedere etiā si superuiuat filio ꝛ postea moriatur viuente testatore dicit iurisconsul. ꝙ vtroqꝫ casu pōt ꝓcedere illud dictū. s. si nepos premoriaꝰ filio. ꝛ tunc ꝓcedit clare etiā si nepos fuit preteritus: qꝛ nūꝙ incepit tenere primū locū. ꝛ sic nō potuit tanꝙ succedens in locū filij rūpere tāꝙ preteritus: vnde fuit necesse ꝙ moriaꝰ anteꝙ filius isto casu. aꝉs succedēdo in locū filij rūperet. vt. s. ea. l. §. item credendū. in fi. ꝛ. j. ti. j. l. posthumoꝝ. Postea etiam ꝓcederet qū nepos superuixit filio. sed tunc est necesse ponere ꝙ fuerit institutus vel exheredatus ad hoc vt testamentū non rumpatur ex eo qꝛ succedit in locū filij. h. d. in effectu totus. §. vsqꝫ ad. §. videndū. Et aduertendū est ꝙ in hoc capite velleius nō prouidit inducēdo aliquid de nouo. s. ꝙ talis nepos possit institui. qꝛ cū esset natus poterat institui etiā per. l. xij. tab. sed consuluit vt institueretur in dictū casum vel exheredaretur. et si hoc factū fuit vt vetuit ipm̄ rumpere. h. d. tex. in. §. ille casus. versi. posteriore capite. vbi declaratur primū et scđm capul. l. velle. melius ꝙ hic ꝛ in hoc differt a primo capite. vbi induxit de nouo vt posset institui nepos qui tēpore testamenti nō erat natus ꝛ pater viuebat ꝛ sic erat posthumus alienus vt i illo codemqꝫ. §. versi. deniqꝫ. Poterat esse ratio dubitandi ꝙ dictus nepos rūperet: lꝫ fuerit institutus qꝛ filius ipsum ꝓcedebat tēpore testamēti ipse nō erat suus heres. ꝛ sic fuit institutus tāꝙ nō suus heres si postea filius extat de medio viuente patre incipit nepos esse suus heres. sed tanꝙ suus heres nunꝙ fuit institutus. ergo tanꝙ nouus homo et nouus posthumus debet

2 rumpere.† Sed ista ratio tollitur per. l. filio que pater. in fi. s. eo. ꝛ per. §. forsitan. in fi. §. ea. l. nam etiā si nō fuisset omnino extraneus tēpore institutionis. ꝛ postea efficereꝰ suus: sufficeret illa institutio prius facta vt nō rūpat fortius hic quinimo etiā si fuisset exheredatus sufficeret vt in fi. huius. §. licet secus in alio penitus extraneo. vt. j. de ꝯtab. l. nō putauit. §. si quis emācipatū qꝛ exheredatio de penitus extraneo est inualida a prin. sed de nepote vel ꝓnepote nō. lꝫ nō teneat primū locū tpe testamenti. qꝛ speraꝰ posse tenere et propter dictā rōnem. l. velle. in secundo capite vetuit talē institutū rumpere: vt in. §. ille casus. Item scire debes ꝙ glo. in illo. §. ille casus. in glo. j. tenuit hoc scđm caput habere locū sine filius viuebat tpe testamenti. siue iam erat de medio subductus. vt ibi dn̄ dicit nam aut instituo nepotē eo tpe quo iam mortuus erat filius vel etiā viuit ꝛ habet locū scđm caput vellei. ꝛc. qḋ nō placet. De isto casu nō expediuit ꝙ velle. se intromitteret etiā ꝑ modū ꝯsilij qꝛ suberat preceptū. l. xij. tab. vt deberet nepotē instituere postꝙ tenet primū locū qū nō tenet cessat dictū preceptū qꝛ nō teneꝰ instituere nisi filium qui precedit sed potest cōtingere ꝙ filius subducatur de medio. vtile fuit cōsiliū velle. vt in dictū casum nepos substituaꝰ ꝛ. h. d. tex. expresse in. l. posthumoꝝ. i fi. j. ti. j. Patet etiam hic in ver. ꝛ ita interpretandū. nam nō sine mysterio ponit ꝙ tēpore testamenti habeas filium ꝛ nepotē ꝛc. ¶ In text. ibi non vult lex rūpere testm̄ subaudi si sint instituti vel exheredati. vt in fi. In tex. ibi ꝛ ita interpretandum. i. intelligēdum. nō enim est propria interpretatio cū totū quod sequitur colligatur ex verbis. nā aliquando interpretatio sumitur large pro cōgrua verbi declaratione. vt. l. j. §. q operas. j. ad tertul. ¶ In tex. ibi habeas

habeas subaudi tpe testaměti ꝛ filiū substituas nepotē preter eas ꝛ pronepotem substituas filius ꝛ nepos te viuo decesserit ꝛ cōditio existat. nā si nepos prius moriat̃ ꝙ filius nō obstante preteritione ipsius nepotis pronepos admittit̃ ex substitutione vt hic. ꝛ. j. versi. nec solū. sʒ si filius prius moreret̃ ad hoc vt pronepos admitteret̃ nepos deberet esse institutus vel exheredatus alias nō admitteret̃ pronepos qꝛ nepos incepisset tenere primū locū ꝛ tāꝙ pteritus testm̄ rūperet vt in fi. hui⁹. §.

3 a ¶ † In tex. ibi si quis ex suis heredib⁹ a suus heres esse desierit. No. ꝙ filius vel alius decedēs in ptāte q tenet primū locū dicit̃ esse suus heres etiā viuēte patre vel auo. qđ ptʒ quia nō posset desinere esse suus heres p mortē naturalē vel ciuilē nisi fuisset: qꝛ priuatio ꝓsupponit habitū. l. decē. de verb. obli. sed hic dicit̃ ꝙ pōt desinere esse suus heres viuēte patre vel auo. ꝛ ita dʒ itelligi iste tex. vt ptʒ in. §. si ergo ꝛc. Sed cōtra de. l. j. §. pro here. vbi viuēs nō hʒ heredē. ergo nec hʒ suū heredem. qꝛ vbi deficit substātia nō pōt subesse qualitas. vt. l. ei⁹ q in prouinciā. circa fi. si cer. pe. ꝛ. l. si seruū. §. j. de ac. emp.

4 † Solu. istud verbū heres idē significat qđ dn̄s qꝛ dicit̃ ab heros qđ est dn̄s vt. l. item mella. §. legis. ṡ. ad. l. aql. ꝛ pōt sumi duob⁹ modis. Primo ꝓprie prout est successor in vniuersum ius qđ defunctus habuit. vt. l. hereditas. de ver. signi. ꝛ isto mō viuens non pōt habere heredē vt in cōtrario. Scđo sumit̃ stricte ꝛ improprie pro filio vel nepote vel alio descēdēte q teneat primū locū in suitate. ꝛ isto mō viuēs pōt habere heredē sicut em̄ filius viuente patre dr̄ dn̄s bonoꝝ paternoꝝ lʒ improprie. vt. ṡ. e. l. in suis. ita pōt dici heres prout istud verbum sumit̃ pro dn̄o. ꝛ iste est casus hic. Et ꝓpter hoc Bar. hic tractat istū articulum qn̄ istud verbum ponit̃ in aliqua dispositione inter viuos vel vltima voluntate intelligat̃ primo modo vel secūdo. et ponit longā distinctionē.

b Tu aūt sumas regulā ꝙ regulariter verbū heres b sumit̃ primo mō pro quolibet herede etiā extraneo prout est successor bonoꝝ defuncti. vt. l. sciendū. de verb. signi. Fallit in quatuor casib⁹ in qbus restringit̃ ad filios tantū ꝛ sic sumit̃ improprie. Primus est qn̄ dispositio cōfert̃ in tēpus vite alicuius: qꝛ tūc nō pōt habere heredē primo modo. vn̄ verba debēt assumi scđo mō prout possunt. qꝛ velle. se refert ad tēpus vite testatoris quo suus heres desinat esse. ꝛ ideo si concederem tibi ꝛ tuis heredib⁹ quousꝙ vixeris rē aliquā illud verbū sumeret̃ ꝓ filijs p istū tex. ꝛ ar. in. l. si quis titio. cum ibi no. scđm vnā lec. ṡ. de vsufruc. accre. Secūdo fallit qn̄ ꝓfert̃ in materia in qua extranei nō succedūt in materia feudo. vbi verbū heres sumit̃ pro filio. vt in ti. de ali. feu. ꝛ. §. si clietulus. et not. gl. in. l. ex facto. §. fi. j. ad trebel. et Bal. in. l. liberti liberteꝙ. C. de op. li. Tertio fallit qn̄ apponeret̃ cū adiuncta masculis. ꝛ si concedo rē aliquā tibi ꝛ tuis heredibus masculis. nā propter hanc adiunctionem etiam si sit materia q̄ transit ad feminas verisimile est me cogitasse de heredibus proprijs corporis non de extraneis. vt ita dixit Ray. de for. quē etiā Bald. sequit̃ qđ est notandū. Quarto fallit quādo sequeret̃ incōueniēs si assumeretur primo modo pro quibuslibet extraneis heredib⁹. pone exemplum primo quando apponit̃ in conditione vt si grauo heredem institutū de restituendo tibi hereditatē si decesserit sine heredibus. nam qꝛ conditio se debet habere ad esse et nō esse. si sumeret̃ primo modo nūꝙ haberet se ad esse qꝛ raro vel nūꝙ qs decedit sine herede. ideo sumit̃ secundo modo pro filijs. vt. d. l. ex facto. in fi. ꝛ ibi no. j. ad treb.

5 † Pone aliud exēplum notabile si instituo titiū extraneū et grauo ipsum si decesserit sine liberis ꝙ restituat hereditatē tibi ꝛ heredib⁹ tuis qualiter sumit̃ illud verbū heredibus ꝛ certe sumit̃ pro liberis alias sequeret̃ incōueniēs ꝙ si prius decederes relictis extraneis heredib⁹ postea decederet titius sine liberis ꝛ relictis similiter extraneis heredibus hereditas veniret restituenda heredibus tuis extraneis. ꝛ sic heredes tui extranei preferūtur extraneis heredib⁹ titij qđ nō est credendū fuisse de mente testatoris qui sicut titiū predilexit: qꝛ ipsum primo loco instituit. ita est credēdū qđ predilexit extraneos heredes titij suis heredib⁹ extraneis. ar. in. l. publius. §. titia. de condi. ꝛ demō. ꝛ ita publice disputādo tenuit Ricar. malū. notabiliter quem hic sequit̃ Bar. ꝛ semper allegat̃ istud dictū ꝛ Jo. an. in addi. Spe. quem Bar. non allegat refert istā questionē in ti. de test. sup rubrica ante fi. nō tn̄ loquit̃ isto modo si bene inspiciat̃ sed Bar. ita intelligit ꝛ est rationabilis intellectus.

6 † Sed an requiritur ꝙ filij tui ad hoc vt admittant̃ ex substitutione sint etiā heredes tui. Bar. in. l. si is qui ducēta. §. vtrum. in. iiij. colū. in articulo de copulatiua in fi. tenet ꝙ sic. qđ est verū qn̄ dixi modo predicto ꝙ bona deueniant in te ꝛ heredes tuos idē si dixi in te ꝛ filios tuos ꝛ heredes qꝛ requiritur vtrūꝙ copulatiue. et ita loquit Bar. ibi secus si dixissem in te ꝛ filios tuos: quia tunc sufficit ꝙ sint filij per ea que no. Bar. in. l. vt iurisiurādi.

7 §. si liberi. de ope. lib. facit. j. de lega. j. l. filiusfa. §. cū quis. † Itē an eo casu quo requirit̃ qđ sint heredes an admittat̃ filia vel neptis instituta in re certa ꝛ iusta amplius nō petere. Specu. determinat notabiliter ꝙ sic plene disputā do in ti. de test. §. in primis. ver. fi. ꝛ sic admittent̃ pariter cū insti. in vniuersa qꝛ nō veniūt vt heredes sʒ vt filie. tn̄ ex eo qđ heredes dicunt̃ lʒ institute in re certa postꝙ sunt de descendētib⁹ iuxta ea q̄ dixi. ṡ. e. l. §. in oib⁹. ꝛ qđ no. in. l. si quis priore. ad treb. in gl. iuncta. l. vt iurisiurādi. §. si liberi. de ope. lib.

8 ¶ † Vltimo quero circa predicta qđ si substitutio fuit facta sine illa cōditione si decesserit sine liberis: sʒ simplr̄ dixi ꝙ post mortē titij instituti bona mea deueniāt in te ꝛ heredes tuos quomodo sumit̃ illud verbū heredes. Respōdeo si ille titius erat de descendētib⁹ meis. a idē p oīa qđ supra. qꝛ in illa substitutione subintelligit̃ conditio si decesserit sine liberis. vt. l. cum acutissimi. C. de fideicō. si aūt erat penitus extraneus illa cōditio nō subintelligit̃. ꝛ ideo cessat ratio Bart. et Ricar. malū. qn̄ heres titij tā filios ꝙ extraneos nullo modo dilexit. ꝛ ideo videtur ꝙ verbū heredes tuos intelligit̃ gn̄aliter de quibuscūꝙ extraneis ideo si tu decessisti anteꝙ titius relictis extraneis heredib⁹. deinde titius relictis filijs vel extraneis nō curo hereditas veniet restituēda extraneis heredibus tuis. qꝛ hoc importat verbū heredes de proprio significatu. vt. d. l. sciendū. ꝛ nō subest causa restringēdi de qua. ṡ. ꝛ ita vidi ꝛ audiui cōsultū per egregios viros.

9 † tn̄ Spec. multū notabiliter in. d. §. in primis in fi. quem illi forte nō pōderauerūt. dicit notabiliter ꝙ lʒ in materia cōtractuū ꝛ actuū inter viuos verbū heredes vel heredib⁹ sumatur pro quocūꝙ extraneo herede. vt etiā no. in. l. in cōuētionalib⁹ de ver. obli. In vltima tn̄ voluntate etiā cū ponit̃ in dispositione vt in casu ꝓdicto restringit̃ ad filios. ꝛ lʒ magna sit eius autoritas tn̄ videret̃ ecōuerso dicēdū qꝛ largior fit interptatio in vltimis volūtatib⁹. vt. l. in testamētis. de reg. iur. Et iste articulus est mihi ita dubius ꝙ vix auderē cōsulere pro extraneis heredib⁹ lʒ significatū verboꝝ hoc importet qꝛ nō est verisimile ꝙ testator de talib⁹ senserit ꝓfata aūt c subs̄tō intelligit̃

c de te p prius ꝛ de filijs tuis p posterius si tpe existētis cōditionis nō reperiaris in rerū natura sʒ filij: ꝛ si reperiaris videtur debere intelligi de te quousꝙ vixeris. ꝛ de filijs post mortem tuā. ꝛ sic nō poteris alienare tāꝙ bona subiecta restōni p ea q̄ dixi. ṡ. e. l. §. j.

b ¶ Oppo. cōtra fi. ꝙ lʒ nepos supuiuat filio et sit pterit⁹ hoc nō noceat testamento cū fuerit institut⁹ ꝓnepos q est de veniētib⁹ ab itestato p. l. posthumus. §. idē. ꝛ circa. j. ti. j. cuius ꝯtrariū hic innuit̃. Sol. nocet in hoc: qꝛ succedēdo in loco filij rūpit testm̄ de iure ciuili nec illo iure recōualescit. licet postea premoriat̃ viuēte testatore: sʒ nō nocet quo minus recōualescit de iure pretorio vt in cōtrario. ¶ Sed adhuc opp. qđ dicto casu qn̄ supuixit non prosit exheredatio quominus etiā tūc rūpat̃ testamentū sicut esset si pterit⁹. qꝛ institutio ꝓnepotis fuit cōcepta si filius ꝛ nepos moriantur testatore viuēte vt ptʒ in isto. §. ibi vtrisꝙ mortuis ꝓnepos institutus ꝛc. iuncto §. in oib⁹. ṡ. e. l. Sol. intellige istū tex. in fi. dū dicit aut exheredatus: vel qđ habebat coheredē pure datū ex cuius aditione poterat exheredatio confirmari in vita vel pronepos fuit qꝛ pure institutus et iste sunt difficiles opi.

2 ☞ Casus fictus venit non ex proprietate verboꝝ sed per interpretationem extensiuam.

3 Institutio de filio capto: an sit necessaria: ꝛ si fiat sub cōditione si reuertatur ab hostibus: an similiter substitutio nepotis censeat̃ facta sub eadē conditione si reuertat̃ ab hostib⁹ et etiā sub alia scʒ ꝛ postea desinat esse suus heres.

4 Si iste filius mortuus est post mortē patris non tamen apud c hostes an admittatur nepos ex substitutione.

1 Videndum. † Si filius fuit captus ab hostib⁹ viuēte patre ꝛ post patris mortem mortuus est in captiuitate fingit̃ exiuisse de medio et desijsse esse suus heres patre viuēte. ꝛ ideo nepos substitut⁹ scđm cōsiliū. l. velle. in scđo capite admittit̃ ex substōne ꝛ nō rūpit. h. d. Et primo format questionē circa scđm caput. l. velle. ꝛ q̄rit an nepos admittat̃ ꝛ rūpat vsꝙ ibi nō nihil. Scđo probat qđ admittat̃ ꝛ nō rūpat inspecta generalitate verboꝝ scđi capitis que loquit̃ qn̄ ille q primo loco est institutus desinit esse suus heres vt qꝛ moriat̃ ꝛ nō distinguit quo tpe an viuēte testatore an post mortē. ergo nec nos debemus distinguere. nō ergo est curādū ꝙ post mortē testatoris iste fili⁹ mortu⁹ sit ad hoc vt habeat locū scđm caput. ꝛ hoc vsꝙ ibi nisi qđ ibi reiecta dicta ratione tāꝙ nō bona. qđ lʒ scđm caput non distinguat tēpora tn̄ sane dʒ intelligi qn̄ desijt esse su⁹ heres testatore viuēte qꝛ voluit ꝓuidere in casu quo nepos preterit⁹ rūperet sʒ tūc rūperet quādo testatore viuente filius exiret de medio: alias secus vt. l. si qs posthumos. §. si filiū. ṡ. eo. ꝛ ideo reiecta illa ratione

a ¶ Ex suis heredibus. Adde an nepos possit dici suus viđ text. in. l. q in aliena. in. l. interduʒ. ff. de acq. here. l. filius patroni. ff. de oper. liber. Jaso. in. l. qui se patris. C. vnde libe.

b ¶ Verbum heres. adde an appellatione heredum venit singularis successor seu heres filij. vide p Bal. in. c. si pater. de test. lib. vj.

c ¶ Prefata aūt. viđ tu circa hoc do. Alex. ꝺ imo. in cōsi. ciiij. col. ij. ver. cōprobat̃ etiam in fi. in. j. volu. qui refert Pau. de ca. hic. ꝛ in cōsil. xliij. in fi. in. v. vol. Frā. Cur.

ponit aliã meliorẽ ꝓpter quã determinat idẽ vt nepos admittaꝛ ⁊ nõ rũpat ⁊ habeat locũ scõm caput. q2 lз sit mortuus post mortẽ testatoris. fingiꝛ tñ mortuus preambula hora captiuitatis. ⁊ sic testatore viuẽte. hз ergo locũ scõm caput. h. d. in effectu. ¶ In tex. ibi liberi eius ⁊ ceteri. ista verba deficiunt in. §. prece. vbi recitanꝛ vba scdi capitis. l. velle. sз hic pleniꝰ. ⁊ istud verbũ liberi necessario restringiꝛ ad filios. alꝛs verbũ et ceteri qd statim sequiꝛ esset superfluũ qm̃ appellatione liberoꝝ[a] continenꝛ oẽs descẽdẽtes. vt. l. liberoꝝ. de ver. sig. ergo fuit sensus scdi capitis ꝙ instituaꝛ filius vel nepos vel pronepos qui teneat primũ locũ tpe testamẽti. ⁊ sic ipse desinat esse suus heres ⁊ substituat sequentẽ in gradu iã natũ descẽdentẽ ex illo instituto ne ꝑteritus succedat in locũ patris sui de medio subducti testatore viuẽte ⁊ rũpat. ¶ In tex. ibi possit ꝑ interpretationẽ induci. †Flo. ꝙ casus fictus venit nõ ex ꝓprietate verborũ: sed per interpretationẽ extẽsiuã. ideo nõ cõprehendiꝛ in statutis.[b] vt no. in. l. iij. §. hec verba. de nego. gest. Itẽ ptз hic qd iste casus addiꝛ per sceuolam ad scõm caput. l. velle. ⁊ nisi addereꝛ de ꝓprietate verboꝝ scdi capitis nõ veniret: sed cõtra q2 vba secũdi capitis sunt ita generalia ⁊ cõprehẽdũt oẽs casus quos sceuola suppleuit ad ꝯsiliũ galli. vt. s̃. ꝓxi. §. ibi ad oẽs casus. sed istũ casum fictũ sceuola addit ad cõsiliũ galli. vt. s̃. ea. l. §. et qd si is. ergo iste. §. est supfluus. glos. fi. huius. §. voluit notare differẽtiã inter istũ casum ⁊ illũ. sed nõ rñdet formalꝛ. dic ergo ꝙ verba secũdi capitis sunt ita generalia ꝙ cõprehẽdunt oẽs casus in quibꝰ filius exit de medio viuẽte testatore ⁊ vere puta ꝑ mortẽ naturalẽ vel ciuilẽ emãcipationẽ cõtingentẽ viuo testatore. nã oẽs isti casus veniunt ex virtute verboꝝ secũdi capitis: non sic veniũt ex virtute verboꝝ cõsilij galli q fuit locutus magis stricte qñ exiret de medio per mortẽ verã. ideo alij casus necessario fuerunt supplẽdi per sceuolã. in. §. ⁊ qd si tm̃. Sed ad scõm caput nõ expediuit supple dictos casus non aũt nõ cõprehẽdũt dicta verba prefatos casus qñ cõtingerẽt post mortẽ testatoris lз fingãtur cõtingere ipso viuẽte. ⁊ ideo sicut sceuola suppleuit istũ casum fictũ ad consiliũ galli. ita hic supple ad consiliũ velle. ¶ † In tex. ibi vt si filiũ apud hostes habens subaudi tempore testamẽti. Item subaudi quẽ heredem instituat sub cõditione si ab hostibꝰ reuertaꝛ. vt not. gl. in. d. §. quid si is. in prima glo. ⁊ sibi substituat nepotẽ iam natũ tẽpore testamẽti scõm formã secũdi capitis. l. velle. vcз si filiꝰ suus heres esse desierit ⁊ contingit ꝙ postea filius moriꝛ apud hostes post mortẽ testatoris. ⁊ sic fingiꝛ mortuus nõ solũ testatore viuẽte imo etiã añ factũ testm̃ q2 prius captꝰ erat vt hic ptз. ¶ Sed op. ꝙ talis instõ de filio capto non fuerit necessaria. vt j. eo. ti. l. pe. s̃. eo. ti. l. pe. ⁊. s̃. e. l. §. in oibꝰ. ver. ꝙ necesse. Sol. verũ est ĩspecto statu q erat tpe testamẽti ꝯditi. q2 cũ esset seruus hostiũ habebaꝛ pro mortuo. ideo eiꝰ ꝑteritio nõ vitiat testamẽtũ a principio. similiter nõ fuit necessaria ĩspecto futuro euentu si ibi moriaꝛ: sз q2 poterat cõtingere ꝙ reuertereꝛ ⁊ tũc rũperet testm̃ si in eo reperiret se ꝑteritũ fuit expediẽs ⁊ vtilis. ideo posui ꝙ fuit institutus. Sed tũc oppo. si sua institutio fuit facta sub cõditione si reuertaꝛ ab hostibus: similiter substitutio nepotis censeꝛ facta sub eadẽ cõditione si reuertaꝛ ab hostibꝰ: ⁊ etiã sub alia valet ⁊ postea desinat esse suus heres: non enim possunt illa verba verificari nisi ab hostibꝰ reuertaꝛ: q2 tũc incipit esse suus heres. ideo põt postea desinere: sed si nõ reuertaꝛ nõ incipit: ergo nõ põt desinere: tunc si illa cõditio si reuertatur: non extitit: ergo sicut deficit eius institutio similiter debet deficere substitutio: q2 defectus illius conditionis inducit etiã defectũ secũde conditionis. ⁊ si ita est nõ debet admitti ex substitutione cuius cõtrariũ hic diciꝛ. Glo. ⁊ doc. nõ tãgũt: sed dic ꝙ illa cõditio si reuertaꝛ ab hostibus bñ reddidit institutionẽ cõditionalẽ: q2 nõ põt sortiri effectũ nisi reuertatur: sed nõ sic reddit cõditionalẽ substitutionẽ: q2 illa põt sortiri effectũ ẽt si nõ reuertaꝛ. nã intẽtio testatoris fuit obuiare ne ꝑteritione nepotis testm̃ reddaꝛ nullũ: sed nullũ reddereꝛ eo nõ reuerso sicut eo reuerso. et postea desinente esse suo. verba ergo illa apposita in substitutiõe nepotis si filius desinat esse suus heres cõprehẽdũt etiã casum in quo nunꝙ̃ incipit esse: q2 illa cõditio erat necessaria ad actũ. ⁊ ideo expresso vno casu venit alius similis vt dixi in. §. ⁊ qd si tm̃. ¶ † Sed quero quid si iste filius mortuus est post mortẽ patris nõ tamẽ apud hostes an admittitur nepos ex substitutione. Respondeo nõ si fuit facta in suitate scõm formã cõsilij. l. velle. q2 solũ vẽdicat sibi locũ si incipiat nepos tenere primũ locũ testatore viuente quo casu rũperet si non esset institutus vel exheredatus: sed nunc nũꝙ̃ incepit tenere primũ locum vere vel ficte illo viuẽte. vñ fuisset preteritus non rumperet. vt. l. si quis posthumos. §. si filium. s̃. eo. ideo cessat substitutio. ⁊ de hoc est tex. cum glo. in. l. si mater. §. fi. j. de vul. ⁊ pupil. secus si fuisset facta in hereditate vt si heres nõ erit. vt dixi. s̃. e. l. §. ⁊ qd si tm̃. ꝑ. l. si filius heres. s̃. eo.

☞ Dictio in quid importet remissiue.

Ille casus. † Nepos q nõ erat natus tpe testamẽti: sз nasciꝛ post viuente testatore ⁊ etiã viuẽte patre suo eodẽq3 filio instituto nõ ꝑtinet ad primũ vel scõm caput. l. velle. q2 primũ loquiꝛ de nepote q nasciꝛ suus q2 nemo eũ precedit tẽpore natiuitatis: sз iste nõ est huiusmodi. Scõm vero loquiꝛ de nepote q erat natus tempe testamenti ⁊ iste non est huiusmodi. et ideo substitutio facta de tali nepote non sustentaꝛ aliquo iure nec ꝑ velleiũ vt dictũ est: nec ꝑ gallũ qui loquebaꝛ de nepote nato post mortẽ testatoris: ⁊ iste nõ est huiusmodi. ideo talis nepos tanꝙ̃ nõ institutus poterat testamentũ rũpere: q2 nõ valuit eius institutio cũ tempe testamẽti esset posthumus alienus. sз Julianus iuriscõ. istũ casum tãꝙ̃ omissum suppleuit ad. l. velle. ex participatione vtriusq3 capitis illius. l. nã participat. de primo ꝙ loquiꝛ in nepote nondũ nato tẽpore testamẽti. ⁊ iste est hmõi. Itẽ de scdo q2 loquiꝛ de nepote nato viuẽte patre suo. vt in. §. etiam. in princi. ⁊ iste est hmõi. lз in alijs dicta capita nõ cõueniant huic casui. idẽ Julianꝰ suppleuit ⁊ suppletio fuit necessaria: q2 casus erat de se difficillis cũ cessarẽt oẽs ꝓuisiones. h. d. in effectu vsq3 ad ver. queremus. sic põt dici ꝙ veniat ad suppletionẽ primi capitis cui magis cõuenit q2 inducit vt posset institui ille q non poterat sicut ipm primũ caput: nõ sic scõm tñ q2 ꝑticipat de vtroq3 capite posset etiã dici ꝙ veniret ad suppletionem vtriusq3. Et primo formaꝛ qd vsq3 ibi nõ em̃ ibi ostẽdit ꝙ nec primũ caput nec scõm. l. velle. locũ habeat in dicto casu vsq3 ibi porro. ibi videꝛ ex hoc inferre ꝙ de rigore iuris instõ de tali nepote non valeret tãꝙ̃ facta de posthumo alieno ⁊ nullo iure sustentata. vsq3 ibi iulia. ibi ponit determinationẽ iulia. In cõtrariũ de benignitate ⁊ sic ꝓmo fuit ius galli postea velle. postea iulia. postea sceuole. postea pretorũ q permiserũt posthumũ alienũ nõ institui. vt insti. de leg. §. posthumo. postea fuerũt constitutiones imperiales quas nõ habemus hoc idẽ statuẽtes. vt institu. de bo. pos. in prin. postea respõsa iuriscõsultoꝝ facientia de predictis mẽtionẽ. vt. j. de leg. j. l. pe. ¶ In gl. j. ibi eo tẽpore iam quo mortuus est filius. ista gl. in hoc nõ bene loquitur dixi. s̃. e. l. §. etiã si parente. q2 qñ tẽpore testamẽti filius erat iã de medio subductus nõ loquiꝛ scõm caput. l. velle. in alijs gl. dicit bñ. ¶ In glos. que incipit subaudi nascituros in fi. tene hãc vltimã q2 scõm caput. l. velle. nõ permittit institui nepotẽ cũ loquiꝛ de nepote iam nato tẽpore testamẽti quẽ ipsa. l. xij. tabu. permittit institui vnde nõ erat necessaria alia ꝓuisio: sз vetat eũ rũpere si est institutus. Sed certe videꝛ ꝙ nec fuerit necessariũ ꝙ vetaret eũ rũpere: q2 postq3 est institutus etiam ipsa. l. xij. tabu. vetat eũ rũpere: sed certe ad hoc rñdeꝛ in text. in ver. ne ve ob eã rẽ. q2. l. xij. tab. permitteret eũ instituere. tñ q2 fuit institutus eo tẽpore quo nõ erat suus. q2 nõ tenebat primũ locũ et postea incepit esse suus filio de medio subducto et tãꝙ̃ suus nõ reperiꝛ institutus videbaꝛ ꝓpter hoc testm̃ rũpi sed vellcia. ꝓhibuit ne testm̃ ꝓpter hoc minus ratũ esset. i. q2 ipse nepos post ipsum factũ succedit in locũ sui heredis. et sic est hic tex. de eo qd dixi in. §. etiã. ¶ Ultimo opp. ꝙ iste. §. fuerit superfluus. q2 casus cõprehẽdebaꝛ in primo capite. l. velle. vt in. §. nũc de lege. ver. vt nõ solũ. ibi dicit verum etiã si viuo patre nascaꝛ. Solu. lз Hugu. ⁊ Azo hoc dixerint ibidẽ. tñ illa opi. nõ est vera. ⁊ ille tex. exponiꝛ viuo patre: scз ipsius filij de quo. s̃. immediate fuit locutus ⁊ sic in auo seu testatore. filius aũt erat mortuus fm Bar. ⁊ sic Barto. hic sentit illud qd ego ibi dixi qd Hugo. et Azo senserunt de isto casu lз ibi videtur innuere contrariũ. ¶ † Ultimo de significatu istius dictionis in[c] vide per Bar. q ponit pulchrã distinctionem.

☞ Substitutio facta in suitate si nõ põt in illa operari non operatur in hereditate. ⁊ qñ operetur in hereditate.

Queremus. † Si nepos substitutus post testamẽtum emancipeꝛ nihilominus ex substitutione succedit filio de medio subducto. non tñ erit necessarius sed volũtarius heres. h. d. Et licet gl. ⁊ doc. dicãt qd hic determinat vnũ dubium circa consilium Julia. potest tñ dici ꝙ etiã circa primũ ⁊ scõm caput. l. velleic. in quibꝰ est eadem ratio. ¶ Oppo. fortiter cõtra istũ tex. ꝙ iste nepos nõ admittatur ex substitutione. nam ipse fuit substitutus in suitate scз in casu quo filio de medio subducto patre viuẽte inciperet esse suus heres ⁊ fuit substitutus ad fi. ne preteritus diceret testamentũ nullum. sed nunc postꝙ̃ est emancipatus non potest succedere in suitate vt hic dicitur expresse in fi. Nec posset dicere nullũ de iure ciuili. ergo ⁊c. arg. eius qd no. in. l. si mater. §. fi. j. de vul. ⁊ pup. in glo. que vult † ꝙ substitutio facta in suitate si nõ põt in illa operari nõ operaꝛ in hereditate: sed hic operabiꝛ q2 si admittiꝛ ex substitutione operaꝛ in hereditate non in suitate

---

a ¶ Appellatione liberoꝝ. Adde. l. nuptias. ff. de ritu nup.

b ¶ Nõ cõprehẽdiꝛ in statutis. ⁊ ꝙ fictio nõ habeat locũ in statutis maxĩe penalibus. Adde Bart. ĩ. l. heres. j. de acq. here. ĩ. l. iij. §. hec vba. s̃. de nego. gest. Bal. in. l. meminimus. C. de legi. here. ⁊ in. l. j. ĩ prin. C. q test. fa. pos. ⁊ Abb. ĩ cõsilio. lxxij. inci. ĩ hac cã. Cur.

c ¶ Dictionis in. Adde Jo. an. in c. nobis. de iur. pa. Lud. ro. ꝯsi. ccclxvij. inci. nũ qd sub gratia. Et de ista dictione ꝑ Flo. in. l. j. §. hec vba. s̃. de his q deiecerũt vl effude. ꝑ spe. in ti. de disputa. ⁊ alleg. §. iiij. v. itẽ clausula. ⁊ v. itẽ nõ obstat cũ ver. se. ⁊ ꝑ Alex. de imo. in consi. xxi. in. iiij. volu. ⁊ adde qd Car. in clem. ij. §. j. de eta. ⁊ quali. dicit ꝙ etiaз denotat aliqd nõ esse ꝑncipale vñ si ẽ factũ mãdatuз ad ad ꝓuidendum alicui in tali ecclesia nõ intelligiꝛ ꝙ possit ꝓuideri illi de illa ecclia ita Card. ibi in. ix. q. alꝛ. c. cũ olim. de ꝑbẽ. Itẽ adde qd dictio in poniꝛ ẽt ꝓ añ. gl. est ĩ cle. cãm. de ele. ĩ verbo ĩ domo. ⁊ dicit Alex. ĩ. l. j. §. hoc. ĩterdictũ. j. de cloa. ĩ apost. ad Bart. Fran. Cur.

in suitate. glo. ꝛ doc. nõ tangũt istud cõtrariũ. ꝛ tamen est satis difficile. põt dici ꝙ istud cõtingat ex eo: qꝛ si substitutio de ipo facta annihilaret̃ ꝓpter hoc ꝙ est emãcipatus saltẽ de iure p̃torio p cõtratabu. posset testm̃ rũpere. ꝛ qꝛ oĩa remedia supra tacta tẽdũt ad cõseruationẽ testamẽti. Sceuola suppleuit istũ casum ne testm̃ rũpatur etiã pretorio. ꝛ sic ꝓuisio ista fuit satis vtilis. ꝛ istud facit pro eo qd̃ dixi in. §. ꝛ quid si tm̃. vbi dicit̃ ꝙ si filius cui facta est substitutio emãcipet̃ fit locus substitutioni nepotis ꝙ sic innuit ꝙ institutio filij euanescat qd̃ videt̃ cõtra istũ tex. tñ ibi loquit̃ qñ fuit emãcipat⁹ filius cui facta fuit substitutio. hic qñ ipse nepos substitut⁹ tñ adhuc remanet cõtrariũ qꝛ filius repiret se pteritũ. ꝛ expugnabit cõtratab. ꝛ propter hoc ibi dixi posse dici ꝙ instõ nõ euanescat in totũ ꝫ pro pte ꝛ ꝙ erit ꝯcursus instituti ꝛ substituti sicut etiã ab intestato cõcurrẽt scõm ista iura p ti. de cõiũ. cũ emã. li. ad tollendũ rupturã q̃ posset fieri de iure ptorio. si aliud diceremus. ꝛ p hoc optime facit iste tex. in rõne sui. Itẽ hꝫ locũ iste text. si fili⁹ subducat̃ de medio testatore viuẽte. si aũt post tũc iste nepos non posset rũpere etiã p ꝯtab. qꝛ tpe mortis nõ tenebat pmũ locũ. ꝛ ideo nõ admittet̃ filio postea repudiãte ex illa substitutione qꝛ tũc solũ oparet̃ in hereditate qd̃ esse nõ ꝺꝫ p no. in. d. l. si mater. §. fin. deuoluet̃ ergo hereditas ad causam intestati. Stetimus per mensem ad legendũ istã no. l. ꝛ subtilissimã.

2 ☞ Institutioni vel exheredationi potest per filium renũtiari tam ex postfacto quã a principio et qualiter.

3 Solẽnitati introducte in fauorem publicum. vt de numero testium et de subscriptionibus et sigillo et qd̃ vno contextu fiat testamentum renuntiari non potest.

1 Inter cetera. †Ista. l. allegat̃ ꝙ instõ vel exheredatio filij ẽ de solẽnitate testamẽti. qd̃ ĩtellige nõ publica: ꝫ ꝓuata. ꝛ ideo põt ei renũtiari† p filiũ tã ex postfacto. vt j. titu. j. l. filio pterito ꝙ a prin. si ꝯsentiat patri^a ipm nõ instituat vel exheredet iuxta no. in. l. si qñ. C. de inoffi. testa. p gl. de hoc tñ an sit verũ dic vt ibi no. p doc. †Solẽnitati aũt introducte in fauorẽ publicũ puta de numero testiũ ꝛ de subscriptionibus ꝛ sigillo ꝛ ꝙ vno cõtextu fiat de quibus not. per gl. in. l. si queramus. s. ti. j. renũtiari nõ põt. vt. l. nemo põt. de leg. j. et no. in. l. non dubium. C. de testa.

2 ☞ Si statutũ dicat qs nõ possit qs rẽ suã alienare forẽsi vel alienãti cõsentire sub certa pena: ꝛ habeo cõtra te actionẽ psonalẽ ad rẽ tuã p quã spero ipsam effici posse meã. et consentio tibi alienanti forensi non incido in penã statuti.

1 Cum apud. †Declara hanc. l. p ea q̃ dixi in. l. gallus. §. videdũ. Sꝫ q̃ro hic vnũ qd̃ ibi omisi. Si post testm̃ filius institut⁹ capt⁹ est ab hostib⁹. vtrũ statim fiat locus substitutiõi facte de nepote videt̃ ꝙ sic filius videt̃ de medio subduct⁹ cũ habeat̃ pro mortuo sicut si esset deportatus vel emancipat⁹: qꝛ desinit esse in ptãte patris cũ sit in ptãte hostiũ: contrariũ dic ꝓpter spem postliminij: qꝛ põt redire ideo quousqꝫ pẽdet ista spes obstat sequẽti in gradu ac si esset in ciuitate. vt C. de captiu. l. nec nos. nõ sic esset deportat⁹ vel emãcipat⁹: qꝛ nõ sic subest spes ꝙ redeat cũ hoc depẽdeat a ptãte principis vel patris. ideo statim fit locus substitutioni. vt in illo. §. ꝛ qd si tantũ. ꝛ istud ꝙ spes ꝓbabilis idẽ operat̃ qd̃ veritas. inducit 2 †Bar. in illo. §. videdũ. satis pulchre ad qõnẽ si statutũ dicat ꝙ nõ possit qs rẽ suã alienare forẽsi vel alienãti cõsentire sub certa pena si habeo cõtra te actionẽ psonalẽ ad rẽ tuã p quam spero ipsam effici posse meã ꝛ cõsentio tibi alienãti forensi an incidã in penã statuti ꝛ videt̃ ꝙ sic. qꝛ cũ haberẽ spem ꝙ efficeret̃ mea ꝛ esset spes ꝓbabilis perinde est ac si esset mea. ꝛ sic habẽt locũ verba statuti lꝫ reuera adhuc nõ esset mea añ traditionẽ: ipse tñ determinat contrarium. ꝛ allegat. l. si. qui. ad lib. procla. non licet. dic vt ibi per eum.

2 ☞ Institutus habet contratabulas ex persona preteriti cõmisso sibi edicto per preteritum.

1 Si filio. †Exheredat⁹ nõ hꝫ ꝯtratab. etiam 2 bñficio pteriti. h. d. ꝛ sic nec ex psona ꝓpria nec ex psona alteri⁹. †secus in instituto q hꝫ cõtratab. ex psona pteriti cõmisso sibi edicto p p̃teritũ vt. l. si post mortẽ. §. fi. j. de ꝯtab. Et allegat̃ ista. l. ꝯ illos q tenẽt ꝙ testm̃ in quo fili⁹ in ptãte est pterit⁹ nõ est nullũ nisi filius declaret ipsum esse nullũ. vt no. gl. in. l. is q. j. de leg. preb stan. ꝫ ꝯtrariũ est veritas: qꝛ hereditas statim est in causa intestati. vt hic in fi. ꝛ in. l. j. §. fi. j. si ta. test. nul. extra. qd̃ nõ esset si testamẽtũ nõ esset fundit⁹ nullũ^b ab ipo pncipio: qꝛ quousqꝫ extat cã testamẽti cessat cã intestati. vt. l. quãdiu. de acqui. here.

☙ De iniu. rup. et irri. fac. testa. Rubrica.

2 ☞ Statutum faciens mẽtionem de testamento nullo vel qd̃ possit rumpi vel aliter vt hic: qualiter ꝛ in quib⁹ terminis debeat intelligi.

3 Quinqꝫ testes requirunt̃ ad hoc vt valeat testm̃ non solẽne in quo sint instituti venientes ab intestato fauore ipsorũ et tollit primũ testamentum validum de iure communi.

4 Si testator cũ fecit scõm testamentũ nõ recordabatur se fecisse primũ: tamẽ primũ tollitur: secus si crederet heredem institutum primo decessisse cum non esset verum.

1 Testamentum. †Not. ꝙ aliqñ testm̃ est nullũ a prin. ꝛ tũc dicit̃ nõ iure factũ si nõ fuerũt seruata solẽnia: vel dicit̃ simpliciter nullũ vt quãdo filius in potestate est preteritus. supple vel est alius defectus in persona testatoris vel qꝛ erat intestabilis vel agnatione heredis: qꝛ erat incapax. Aliqñ valet a principio: ꝫ ex postfacto annihilat̃. ꝛ tũc vel dicitur rumpi vt p aliud testm̃ solẽne vel agnatione sui heredis. i. qꝛ ille qui nõ tenebat primũ locũ in suitate tẽpore testamẽti incipit postea tenere viuẽte testatore ꝛ reperit se oĩno preteritũ. et hoc põt cõtingere quatuor modis. vt. s. ti. j. l. filius a patre. §. j. ꝛ ibi no. in glo. vel irritat̃ nõ adita hereditate supple vel qꝛ testator capite minuit̃ etiã minima capitis diminutione: puta qꝛ transeat in potestatẽ alienã. vt. l. qui liberis. §. testamẽto. j. de secũ. tabu. nõ ergo esset ꝓpria locutio dicere testm̃ rũpi dictis casibus. †Et sic not. ad statuta quorum verba sunt ꝓprie intelligenda vt si faciant mentionẽ de aliquo istorum intelligatur prout hic exponit. Itẽ no. in. l. eo. in ver. nisi forte. ꝙ scõm testamentũ non solẽne de iure cõmuni si est validũ de iure speciali tollit primũ validũ de iure cõi. nã eoipso ꝙ est vltimũ potentius est ꝙ̃ primũ qd̃ facit pro his q̃ dixi in. l. si filius q in potestate. s. ti. j. qd̃ si esset reperire testm̃ scõm validũ de iure pretorio tantũ tolleret primũ validũ vtrobiqꝫ iure ꝓpter hoc solũ qd̃ est vltimũ. Nec ob. gl. in. l. cũ in scdo. j. eo. tit. qꝛ intelligit̃ qñ scõm nõ est validũ^c a prin. sed põt validari per approbationẽ. ꝛ tunc ideo nõ vt primũ: qꝛ nõ põt approbari in preiudicium primi. vt dixi in. d. l. si filius. †Ultimo dicit Dy. p istũ text. qd̃ illud qd̃ habet̃ in. l. hac cõsultissima. §. si qs⁹ aũt. C. de testamẽ. erat etiã iure veteri flor. vt hic est tex. in. l. si duob⁹. §. si prius. j. de cõtratab. ꝫ istud addit̃ p illũ. §. vt requirant̃ qnqꝫ testes^e ad hoc vt valeat testm̃ nõ solẽne in quo sint instituti veniẽtes ab intestato fauore ipsorum qd̃ hic nõ habet̃. Itẽ qꝛ valet potius tãq̃ volũtas intestati ꝙ̃ tãq̃ testm̃ qd̃ etiã hic non dꝛ ꝛ nihilominus tollit primũ testm̃ validũ de iure cõi. ☙ †Ultimo q̃rit̃ quid si testator cũ fecit scõm testm̃ nõ recordabat̃ se fecisse primũ. Rñdeo nihilominus primũ tollit̃ ne decedat cũ duob⁹ testamentis. ad qd̃. j. de fun. instru. l. seie ex parte. scdo rñso secus si crederet heredẽ institutum primo decessisse cum verum non esset: tunc dic. vt. l. si. j. de here. insti.

1 ☞ Exheredatio posthumi qualiter fieri debeat.

Posthumus in quibus differat a iam nato circa institutionẽ vel preteritionem seu exheredationem.

2 Statutũ in vno casu vel in vna psona locũ hꝫ in alio vel alia qñ nõ põt reddi rõ diuersitatis nisi statutũ sit cõtra ius cõe.

3 Testamentum de cuius viribus dubitatur propter preteritionem posthumi: ex quo tamen nõ est nullum a principio tollit primum de cuius viribus non dubitatur.

Posthumi. Postꝙ̃ iuriscõsult⁹ omissa prima pte. l. prime i qua tractatur qñ testm̃ est nullũ a pncipio incepit tractare de scda parte. qualiter rũpat̃ ex postfacto p aliud testm̃. hic incipit tractare qualiter rumpat̃ agnatione sui heredis ꝛ pcipue posthumi pteriti. ꝛ durat vsqꝫ ad. l. si quis filio. §. irritũ. †Et qꝛ adhoc vt nõ rũpat requirit̃ exheredatio si testator nõ vult eũ instituere premittit qualiter fieri^f debeat exheredatio posthumi. ꝛ dicit qd̃ debet fieri sicut de iam nato: scilꝫ nominatim ꝛ ante institutiones heredũ vel post: vel infra eas sicut fuit dictũ in iam nato. s. tit. j. l. iij. §. filius. ꝛ sic in eo equiparãtur. si autem posthumus fuerit preteritus tunc differt a iam nato: quia preteritio iam nati reddit testm̃ nullum a principio sed preteritio posthumi nõ: sed ita demũ si nascit̃. ꝛ tunc rũpit ꝛ ex hoc seqtur alia differentia: qꝛ testm̃ in quo iam natus est preteritus cũ a principio sit nullũ nõ tollit primũ validũ in quo erat exheredatus vel institutus. vt. l. si filius qui est in ptãte. s. ti. j. ꝫ illud in quo posthumus est preteritus cum a principio valeat. ꝛ potest esse ꝙ nunq̃ rũpetur si posthumus non nascet̃. ꝛ sic ex eo poterit adiri hereditas statim rũpit primũ. ꝛ si postea nascetur posthumus etiam ipsum rũpetur per posthumũ. h. d. vsqꝫ ad. §. noĩatim. Et sic qñ exheredatur non differt posthumus a iam nato: sed qñ preteritus differt in tri-

a ☙ Cõsentiat patri. Adde Ang. ꝛ do. Alex. in. l. si quis posthumos. §. fi. s. e. ti. Fran. Cur.

b ☙ Fundit⁹ nullũ. et ꝙ testm̃ sit penitus nullum facit quod ponit Bal. in. l. su⁹ heres. C. de repud. heredi. vbi dicit ꝙ fili⁹ preteritus potest agere petitione hereditatis dicendo se heredẽ ab ĩtestato absqꝫ eo ꝙ nullam faciat mẽtionẽ de nullitate testamẽti: et si excipiat̃ de testõ replicabit de nullitate. et ita ẽt dicit Ang. in. l. postꝙ̃. s. de pe. here. Cur.

c ☙ Non est validũ. Adde tu qñ testm̃ scõm non solẽne tollat primũ solẽne et dic vt late per do. Alex. de imo. in ꝯs. xxxiij. in. iij. volu. Fran. cur.

d ☙ §. si qs autẽ. vide late in materia in consilio cxlvij. col. j. ꝛ. ij. in. ij. vol. ꝛ. ij. vij. ꝛ in consilio xliij. p totum in iiij. vol. ꝛ gñalr qñ scõm tollat primũ p eũdẽ Alexã. de imo. ĩ ꝯsi. xxxvij. ꝛ in cõsi. cxxxiij. in. j. vo. ꝛ in cõsi. lxxix. et in cõsi. ciiij. ĩ. ij. vol. ꝛ ibi qñ scõm sit factũ in rure vel tempore pestis. Cur.

e ☙ Quinqꝫ testes. Adde doc. in. c. cum esses. de testa.

f ☙ Qualiter fieri. Adde doct. c. quitauallis. de iureiuran.

2 bus vt ex predictis colligit. ¶ †No.tex.ibi nec ratio diuersitatis ꝛc.qꝛ semp allegaꝛ ad id qđ cōiter dici solet vt statutum in vno casu vel in vna pſona locū habeat in alio vel alia qñ non pōt reddi ratio diuersitatis qđ est verū nisi sit statutum cōtra ius cōmune.vt.l.ſi vero.§.de viro.ſolu.ma.ꝛ ptꝫ in.l.gallus.§.idē credendū.vbi prouiſio galli nepoti nō extendebatur ad pronepotem qꝛ erat cōtra ius cōe ideo fuit necessaria extensio

3 sceuole. ¶ †Itē no.§.ex his apparet quem Bal. multū cōsueuit allegare ꝙ testamentū de cuius virib⁹ dubitatur propter preteritionem posthumi ex quo tñ nō est nullum a principio tollit primum de cuius viribus non dubitabatur.

2 ☞ Si exheredaꝛ venter videꝛ exheredatus posthumus existens in eo ꝛ idem in institutione ꝛ sic cōtinēs ponitꝛ ꝓ cōtēto.

3 Si naſcanꝛ plures posthumi ꝛ testatoꝛ in exheredatione fuit locutus in singulari:an censeanꝛ oēs exheredati:an nullus.

a ¶ Nominatim. Adde.l.nominatim.ff.de condi.ꝛ demon.ꝛ in l.vxori.in.§.j.et quod not.ff.de lega.iij.

1 **Nominatim.** †No.ꝙ noīatim^a dꝛ fieri etiā qđ fit nō expreſſo noīe ꝓprio ſi tale nomē cadebat vt in posthumo q non hꝫ adhuc nomē propriū idē cadebat:ſi tñ fuit taliter demonstratū qđ sufficit.vt.l.j.ꝛ.ij.

2 ſ.ti.j.†Item no.hic ꝙ continēs ponitꝛ pro cōtento qꝛ ſi exheredatur venter vt exheredatus posthumus existēs in eū ꝛ idem in institutione.facit.j.de acqui.here.l.quidā.§.quid ergo.et.l.

3 vētre.ꝛ.j.de vē.in poſ.mit.l.j.§.ſi vēter.†Quid aūt ſi naſcanꝛ plures ꝛ testatoꝛ fuit locutus in singulari an censeanꝛ oēs exheredati an nullus ſicut ſi eſſent iam nati.vt.l.ij.in fi.ſ.ti.j.dic vt no.eo.ti.l.placet.in glo.ꝛ ibi tetigi.

2 ☞ Qđ quousqꝫ spes est substitutiōis cesset substō vulgaris.

1 **Licet.** †Posthum⁹ pterit⁹ a scđo gradu tm̄: illū tm̄ naſcēdo rūpit nō primū etiā ſi naſcaꝛ eo tpe quo adhuc hereditas in scđo gradu nō versaꝛ:ſꝫ speraꝛ versari:ſꝫ pteritus a primo rūpit illū ꝛ etiā sequētē a quo nō fuit pteritus.h.d.vſqꝫ ad.l.ſi qs filio exheredato. Et declara iſta.vt.l.iij.§.

2 fi.ſ.ti.j.ꝛ.l.ſi a pmo.ꝛ.l.ſi posthumus a pmo. ¶ †In.l.ſeq.ibi.deniqꝫ deliberātib⁹ primo gradu scriptis heredib⁹ subaudi ꝛ ſic sequēti gradu nō habente adhuc efficaciā: qꝛ quousqꝫ spes est institutiōis cessat substō vulgaris.subaudi ſi naſcaꝛ posthumus pterit⁹ a substitutiōe vulgari rūpiꝛ illa substō quātū ad spē q̄ erat in ea.ꝛ iđ ſi iſtituti postea repudiāt substituti nō poterunt hereditatē obtinere.ꝛ hoc est qđ sequiꝛ q scđo gradu ꝛc. ¶ In tex.ibi.nā ſi sub ꝯditiōe.ꝓbat qđ.ſ.dixerat.ꝙ etiā ſi naſciꝛ eo tpe quo grad⁹ nō hꝫ adhuc efficaciā ſꝫ pēdet adhuc ipm rūpit ꝛ aufert sibi spē.vt ſi institut⁹ e qs sub ꝯditiōe ꝛ posthumus pterit⁹ q naſciꝛ ꝯditiōe pēdēte.nā rūpit illā instōnē quātū ad spē quā habebat ſi ꝯditio existeret lꝫ postea existat nec institut⁹ nec substitut⁹ vulgaris poterit hereditatē ꝯseq.ſꝫ ſi ꝯditio defecerat anqꝫ naſcereꝛ:tūc qꝛ instō ē iā defecta ꝓpter defectū ꝯditiōis ꝑ natiuitatē posthumi ampli⁹ nō rūpiꝛ:qꝛ qđ ruptū est ampli⁹ rūpi nō pōt.vt in ver.post defectū q ad hoc semꝑ allegaꝛ. Et aduerte qꝛ hoc casu nō rūpereꝛ scđs grad⁹ ſi ab illo posthum⁹ eſſet exheredat⁹:qꝛ nō depēdēt a pmo annibilato ꝑ defectū cōditiōis.ꝛ qꝛ hereditas nō versaꝛ in pmo gradu tpe natiuitatis ſꝫ in scđo a q̄ est exheredat⁹ ꝛ hoc ꝓbaꝛ in.l.j.§.ſi vēter.de vē.in poſ.mit.sec⁹ est ſi prim⁹ grad⁹ nō eſſet adhuc annibilat⁹ tpe natiuitatis ſꝫ subeſſet adhuc spes ꝙ poſſet habere effectū.vt i fi.hui⁹.l. ¶ In tex.ibi rūpēdo aūt testm̄ sibi locū facere posthum⁹ solet ꝛc.subaudi ex q̄ sequiꝛ id qđ habeꝛ.ſ.j.§.fi.ſꝫ ſi a pmo gradu ꝛc.vꝫ ꝙ cū hereditate q̄ vſabaꝛ i primo gradu saltē q̄ ad spē ad se trahat.ꝛ istđ est facere sibi locū tolliꝛ in ꝯsequētiā etiā sequēs grad⁹ a quo fuit exheredat⁹ nō ſic est in filio iam nato pterito a primo gradu ꝛ exheredato a scđo qꝛ primus tm̄ grad⁹ est nullus ꝛ testm̄ incipit a sequēti gradu. et hoc est qđ sequiꝛ quāuis filius supple iā natus pterit⁹ a pmo gradu ꝛ exheredat⁹ a scđo patiaꝛ scđm valere.i.qꝛ ipsum non rumpit nec reddit nullum.ꝛ de hoc in.l.iij.§.fi.ſ.ti.j.

2 ☞ Ad rumpendum testamentū non admittitur qs vt suus ratione preteritionis niſi teneat primum locum tēpore mortis testatoris vere vel ficte.

Ad succedendū ab intestato vt suus hñ admittiꝛ quis.lꝫ tēpore mortis nō teneret primū locū cum tñ reperiatur tenere tēpore quo hereditas ad causam intestati deuoluitur.

3 Quādo factū est testamētū tūc diciꝛ hereditas deuolui ad causam intestati:quando testamentū destituitur per repudiationem institutivel aliquo alio modo licet hoc cōtingat post mortem testatoris ꝛ quid ſi non ſit factum testamentum.

4 Qui non est conceptus in vita mea non potest ad hereditatē meam venire ex sua propria persona nec tanqꝫ descendens nec tanquā collateralis vel alio modo attinens.ꝛ hoc ab intestato sed ex testamento ſicut ſi eſſet institutus:vel ex pſona alterius transmittentis ad ipsum.

5 Fictio trahitur retro non ſic in restitutione in integrum.

1 **Si quis.** †Posthumus preteritus ita demū naſcendo rūpit testamētum ſi tpe mortis testatoris a nemine precedeꝛ:sed hñ pōt succedere vt suus ab intestato etiaꝫ ſi tpē mortis a filio precedatur.dū tñ tēpore quo deferꝛ hereditas ab intestato nō precedat ꝛ dūmodo tpe mortis aui eſſet cōceptus.Interdū aūt pōt rūpere etiā ſi tpe mortis ꝓcedebaꝛ vere sed fictione iuris nō.h.d.vſqꝫ ad.§.j.ponunꝛ duo dicta vſqꝫ ibi vtrū.Secūdo poniꝛ rō cuiuslibet dicti de ꝑ ſe.vſqꝫ ibi.sed hoc ita.Tertio poniꝛ limitatio secūdi dicti vſqꝫ ibi.ſꝫ ꝛ ſi pater. Quarto ponitur limitatio primi dicti.ꝛ iſta quarta pōt subdiuidi. qꝛ poniꝛ ipsa limitatio vſqꝫ ibi ſiue aūt. Scđo poniꝛ extēſio limitationis vſqꝫ ibi succedēdo itaqꝫ.aliq aūt nō habent illud verbum succedēdo vſqꝫ ibi quodcūqꝫ.Quarto poniꝛ declaratio illius

2 limitationis.†No.duas regulas q̄ ponunꝛ in ver.nā agnoscēdo.prima ꝙ ad rūpendū nō admittiꝛ qs vt suus rōne preteritionis:niſi teneat primū locū tpe mortis testatoris vere vel ficte ꝛ hoc vltimū addiꝛ ꝑ.§.ſꝫ ꝛ ſi pater.Scđa est ꝙ ad succedēdū ab intestato vt suus hñ admittiꝛ qs.lꝫ tpe mortis non teneret primū locū.dū tñ reperiꝛ tenere tpe quo hereditas ad cām intestati deuoluiꝛ.ꝛ iſtas duas regulas declara.vt dixi in.l.ſi

3 qs posthumos.§.ſi filiū.ſ.ti.j. ¶ †Itē no.ꝙ qñ factū est testm̄ tūc diciꝛ hereditas deuolui ad cām intestati qñ testm̄ destituiꝛ ꝑ repudiationē instituti vel aliquo mō lꝫ hoc contingat post mortē testatoris:ſꝫ ſi nō eſſet factū testm̄ tūc diceret eſſe in causa intestati tpe testatoris.ꝛ tūc inspicereꝛ an teneret primū lo-

4 cū vel nō qđ dic vt in.d.§.ſi filiū. ¶ †Itē no.in.§.ſꝫ hoc ita.q semp allegaꝛ ꝙ ille q nō est cōceptus in vita mea nō pōt ad hereditatē meā venire ex sua ꝓpria pſona: nec tāqꝫ descēdēs nec tāqꝫ collateralis vel alio mō attinēs ꝛ hoc ab intestato ſꝫ ex testamēto ſi eſſet institutus bene poſſet venire.itē ex persona alterius transmittentis ad ipsam hereditatem meā bene poſſet etiam venire.ſm Dy.ꝛ Cy. vt ipse no.in.l.j.C.de his qui ante aper.tabu.et Dy.in.l.gallus.in magna distinctione. ꝛ adde.j.de suis ꝛ legi.l.titius.ꝛ.l.j.§.ſi quis proximioꝛ.j. vnde cogna.

5 ¶ †Ultimo no.in.§.sed ſi pater. ꝙ fictio trahitur retro nō ſic in restitutione in integrum. qđ dic vt.l.gallus.§. et quid ſi tantum.et ibi aſſignaui rationem diuersitatis.

1 ☞ In maxima ꝛ media capitis di.quādo testatoꝛ perdit ciuitatē ꝛ libertatē:vel ciuitatē tantū:qꝛ fuit condēnatus de crimine capitali vel captus ab hostibus:quod statim lata sententia que in rem iudicata transiuit etiam ante factam executionem irritum factum ſit testamentum:cū quatuoꝛ fallentijs.

2 Sententia lata in crimine capitali trahit secum executionem quantum ad statum persone.

3 Uerba intelliguꝛ scđm qualitatē persone ad quā referunꝛ. Si iudex reseruat militi potestatē testandi:videtur reseruaſſe vt poſſit testari iure militari:ꝛ ex priuilegio.

4 Cui permittiꝛ vt poſſit de nouo testari: censetur etiā permiſſum vt testamentum qđ prius fecerat poſſit retinere.

Emphyteota vel feudatarius:qui vendidit rē irrequisito domino.pro.xl.ꝛ ſic ceciderat in cōmiſſum: ſi postea de consensu emptoris requisiuit dominū:an velit emere pro.xl.ꝙ daretur potius sibi quam alteri.ꝛ ipse dominus recusauit emere.ꝛ dedit licentiā ꝙ venderet cuicūqꝫ sibi placeret pro illo pretio:an videatur renuntiaſſe pene commiſſe.

5 Princeps ſi concedit alicui ꝙ poſſit facere molendinū in flumine publico: ꝛ ille habebat iam factuꝫ poterit virtute illius conceſſionis illud retinere.

6 Iudex qđ poſſit reseruare notario quem cōdēnat de falso: vt poſſit instrumenta conficere.

1 **Irritum.** †Hic incipit tractare qualr testm̄ ex post facto efficiaꝛ irritū.nā in.l.j.in fi.ſ.eo.dixit ꝙ efficitur irritū ſi non adeatur hereditas.certe vt ibi dixi etiā ſi testatoꝛ post testm̄ capite minutus ſit maxima media vel minima capitis diminutiōe.hic tñ nō tractaꝛ niſi de maxima ꝛ de media qñ ꝑdit ciuitatē ꝛ libertatem vel ciuitatē tm̄.qꝛ fuit cōdēnatus de crimine capitali vel captus ab hostib⁹ et durat vſqꝫ ad.§.ſi.huius.l.ꝛ in effectu dꝛ ꝙ statim lata ſnia q̄ i rē iudicatā transiuit etiā ante factā executionē irritū factū est testamētū.Fallit primo ſi fuiſſet sibi reseruata in ſnia factio testamēti ꝛ potuiſſet reseruari vt ſi erat miles cōdēnatus de crimine militari quo casu poterit testari etiā iure militari. Secūdo fallit qñ ſnia eſſet suspensa ꝑ oblationē factā ad principē.nam tunc habeꝛ pro nō lata quousqꝫ princeps reſcribat ꝛ ipsam cōfirmet.Fallit tertio quādo eſſet suspensa per appellationē legitime interpositam.Fallit quarto qñ sentētia eſſet nulla vel ex defectu iuriſditionis: vel qꝛ ſit lata cōtra ius expreſſe.h.d.vſqꝫ ad.§.ſꝫ nec eoꝝ quaſi iuxta fi.l.Et regula cū prima limitatione poniꝛ vſqꝫ ad.§.eius q.ibi poniꝛ secunda limitatio vſqꝫ ad.§.j.

ad. §. j. aut ibi ponit tertia usq ad. §. qd si qs. ibi ponit quarta.

2 ¶ † No. in ista prima parte ibi 7 no tunc 7c. q snia lata in crimine capitali trahit secu executione quantu ad statu persone q2 ipm annihilat vel diminuit etia anteq fiat executio p homi

3 ne vt. l. qd ad statu. j. de pe. 7. l. quida. ¶ † Ite no. ibi 7 pleno iu

a re militari testabat 7c. illud ad qd semp allegat q verba intelligunt sm qualitate persone ad qua referunt q2 si iudex reseruat militi potestate testadi videt reseruasse vt possit testari iure militari 7 ex priuilegio. facit. l. plenu. §. equitij. j. de vsu 7

4 habi. ¶ † Ite no. in ver. 7 qua ratione q cui permittit vt possit de nouo testari censet etia pmissum vt testm qd prius fecerat possit retinere. Ex istis diebus allegaba istum tex. ad que

b stione de qua fui interrogat. emphyteotab vel feudatarius vendidit re irreqsito dno p. xl. et sic ceciderat in comissum. postea vides forte se male fecisse de osensu emptoris reqsiuit dnm q si vellet emere p. xl. daret sibi poti q alteri ipe dns recusauit accipere 7 dedit licetia q vederet cuicuq sibi placeret pro illo ptio q2 nolebat dare nisi. xx. postea puenit ad notitia sua q an reqsitione iam vendiderat 7 ceciderat in comissum vn volebat ea petere. querit an posset. 7 iste tex. facit q no: q2 ex quo cosensit q posset ea vedere videt etia cosensisse q posset venditione facta retinere si sibi placet p istu tex. dixi hoc esse veru si ipe sciebat tpe quo cocessit vedítione ia facta q2 tunc videt renutiare pene comisse. ar. i. l. ij. in prin. si qs cau. 7 in. l. pe. de le. comis. secus si ignorabat. q2 no est verisimile q si sciuisset pena iam comissam remisisset. facilius em qs remittit comittenda pena q iam comissam. 7 ita reperio quosda vltramontanos tenuisse p istu tex. facit. l. si vero no remuneradi. §. si post credita. s. man.

5 † Facit etia iste tex. q si princeps cocedit alicui q possit facere molendinu in flumine publico si habebat ia factu possit vir-

c tute illius cocessionis illud retinerec nec tuc distinguo an pnceps sciuerit ipm factu vel no: q2 agit de aliquo ipsius preiudicio. secus in qone pce. 7 q2 eade ratio est in retinedo iam factu q est in faciedo de nouo: imo maior ne habeat necesse destruere. secus in questione pcedeti. Nec ob. ille. §. si post creditum. q2 illud propter natura madati. qd no extendit ad preterita sed

6 futura. † Facit etiam iste tex. q iudex possit reseruare notario que condenat de falso vt possit coficere instrumeta. dic de hoc vt in. l. militib. C. de test. mili. 7. j. de leg. iij. si qs in prin. §. j.

2 ☞ Inferior a pncipe no pot odenare decurione: vel filiu ei vel aliu costitutu in dignitate vt milite ad pena corporale: sed d3 iterloq 7 pncipi scribere vt approbet 7 interi snia e suspesa.

3 Qui no pot aliqe odenare: pot tn declarare ipm codenadu. Statutum si disponat q potestas non possit in vltimo mense sui officij aliquem absoluere a processu criminali poterit tn absoluendum pronuntiare.

4 Qui est in ca codenationis d3 diligetius custodiri. 7 ecotra q est in causa absolutionis potest sine culpa latius custodiri.

5 Sententia que non habet in se vigorem sine confirmatione superioris trahitur ad diem confirmationis.

6 Qui consciuit sibi mortem 7 sic se interfecit: ob conscientia criminis comissi habetur pro condenato: et qualiter videat hoc fecisse in conscientiam criminis.

7 Si aliquis decessit intestatus: 7 no habet cosanguineos: et sit de aliquo collegio vel corpore honesto: bona eius deuoluunt ad tale collegium. 7 prefertur fisco 7 an preferatur vxori.

1 **Eius.** Summat in. §. irritu. q pcessit. ¶ † No. hic qd inferior a principe no pot aliqe deportare. Fallit in prefecto pretorio vel prefecto vrbis. vt. l. j. §. hi qui. j. de leg. iij. 7 q sit ratio q pfectus puincie q habet meru 7 mixtu imperiu pot aliqe codenare ad mortem no pot tn deportare. dic vt no. in. l. illicitas. §. q vniuersas. de offi. presi. qd ergo hic dicitur deportatur d3 exponi. i. deportadus pronuntiat: potest enim preses puincie hoc pnuntiare 7 postea scribere pncipi: vel dic q stat pprie 7 q deportat ipsum si princeps approbauerit: quia est conditio que tacite inest 7 est de substatia actus.

2 ¶ † Ite no. q inferior a principe non pot codenare decurionem vel filium eius: vel aliu constitutu in dignitate: puta milite ad pena corporale: sed d3 interloqui 7 principi scribere vt approbet. vt etia pt3. j. e. l. §. q si qs. interim aut snia e suspesa.

3 ¶ † Ite ex predictis no. q q no potd aliqe condenare pot: tn

d declarare ipsum codenandu. Et est argu. ad statutum quo cauetur q potestas non possit in vltimo mense sui officij aliquem absoluere a pcessu criminali. vt possit absoluendu pronutiare 7 ponere scedula in pcessu cu motiuis suis pter que successor erit promptior ad absoluendu: nec videbit fecisse cotra statutu: quia aliud est absoluere aliud absoluendum pnutiare. vt no. i. l. j. C. si aduer. liber. 7 tale statutu est ronabile: q2 officiales iuxta fine officij vt captet beniuoletias solet esse nimis gratiosi vt ocedat no cocededa. gl. est ordinaria qua tene meti

4 sm Bal. in. l. meminerint in glo. C. vnde vi. ¶ † Ite not. ibi. l3 a in carcere q ille q est in causa codenationis d3 diligentius custodiri sic ecotra q est in ca absolutionis pot sine culpa latius custodiri. vt not. per glo. in. l. si pecunia. ante fi. de codi. ob cau. qd not. p custodibus carceru vt maior culpa vel minor possit

5 sibi imputari sm qualitatem persone. ¶ † Item not. q snia q no h3 in se vigore sine confirmatione superioris trahit ad die confirmationis no ecouerso ofirmatio trahit ad die setetie.

6 ¶ † Ite no. in ver. proinde. qd ille qui consciuit sibi mortem. i.

e se interfecite ob cosciencia criminis comissi habet pro codenato. de isto articulo dic plene. vt. l. j. C. q test. face. pos. 7 videt hoc fecisse ob conscietia criminis qn de crimine erat iam accusat vel inquisitus vel in eo depehesus. argu. j. qui 7 a qui. l. sed si

7 marit. in fi. 7. l. fi. de bo. eo. 7 no. in. d. l. ij. ¶ † Ultimo not. in fi. q si aliqs decessit intestatus 7 no h3 cosanguineos si sit de aliquo collegio vel corpore honesto bona eius deuoluuntur ad tale collegiu 7 prefert fisco. Sed an prefert vxori. dicyt no. per

b doc. C. vnde vir 7 vxor. l. j. 7. C. de he. decurionu. n. l. fi.

2 ☞ Incertus de statu suo non potest testari: quando est incertus de statu presenti.

Ingressus religionem potest ante pfessionem et sic infra annum testari.

3 Iudex a quo appellet l3 nolit appellatione recipere: tn no d3 sententia executioni madare: sed d3 rescribere iudici ad quem quare appellatione no admisit: 7 quare no sit admitteda: 7 expectare responsum: 7 quid si cotrafaciat qualr puniat.

4 Quado periculu est in mora iudex qui appellationem no admisit ex aliqua iusta ca: pot ad executione pcedere no expectato rnso superioris: 7 postea scribere superiori vt hic. et quid si periculum non sit in mora licet subsit iusta causa.

1 **Ubi autem.** Summat i. §. irritu. s. No. † q appellatio reponit appellante in eo statu quo erat an setetia. 7 ideo sicut an ea poterat criminosus testari 7 si decessisset ante ea no irritaret testm. vt. l. si qs post. s. de test. ita 7 post setetia si secuta est appellatio. vt hic. 7. s. de testa. l. q

2 a latronib. §. fi. ¶ † Ite no. in ver. nec videbunt declaratione ad. l. de statu. s. de test. na tuc ille q est incertus de statu suo no potest testari quado est incertus de statu presenti: sc3 vtru nuc testator sit testabilis vel no: si aut est incertus q nunc est testabilis l3 sit incertus an in futuru efficiat intestabilis etia ex ca de presenti vel de pterito no prohibet testamentu facere. et sic est arg. q ingressus religione an pfessionem factam 7 infra an nu pbationis possit testari: q2 adhuc no est in ptate monaste-

3 rij cum possit exire. ¶ † Item not. in ver. quid tamen. qd l3 iu-

f dex a quo appelletur nolit appellationemf recipere nihilominus non debet sententia executioni madare: sed debet rescribere iudici ad que fuit appellatu quare appellatione non admisit 7 quare no sit admitteda 7 expectare responsum quonia ad illu pertinet cognitio an sit admitteda vel non. 7 si cotra faciat q mittat setetia executioni debet puniri. vt. C. de appel. l. iudicib. 7. l. qn. 7 no d3 parti nocere q appellatio no sit recepta. vt. j. de appel. reci. l. ei cuius. 7 vide qd no. in Spec. de appel. §. nuc dicamus. in prin. 7. §. qualiter. ver. iij. debet esse cautus. 7 in. c. sepe. eo. tit. dicit Bal. notabiliter q si faceret executionem in causa criminali deberet puniri eade pena qua punivit codenatu etia si condenatus erat vere criminosus: quia e saltē habebat iusta defensione pedete appellatione. 7 ideo habebat pro moriente. 7 allegat de hoc text. singularem in. l. lex. j. ad. l. iul. repetun. vbi iudex punit vniformiter si puniat innocentem vel etia nocente habentem iustam defensione qd ppetuo tene menti. 7 predicta qn appellatur a diffinitiua. Si aute ab interlocutoria: tuc si iudex appellatione no admittit potest interim pcedere ad vlteriora 7 valet pcessus quousq per iudice appellationis sibi fuerit inhibitu. vt in. c. no solu. cu ibi

4 plene no. de app. li. vj. ¶ † Ultimo no. in fi. in ver. nisi forte. qn periculu est in mora iudex qui appellatione no admisit ex aliqua iusta causa pot ad executione pcedere no expectato rnso superioris. 7 postea superiori scribere causam quare non recepit. 7 si illa causa est legitima no punie. si aut non esset legitima 7 debuisset ea recipere: tunc dico contrariu. 7 ita intelligo

f istu tex. sed qn periculu no est in mora etia si subest iusta causa quare appellatio no sit recipienda no ppterea d3 ad executione procedere: s3 debet expectare q iudex ad que hoc pronuntiet 7 remittat causam ad ipsum vt executione faciat. ita intelligo istos tex. 7 ad istud de periculo qd est in mora facit de pupillo. §. si qs riuos. 7 qd ibi no. p Bart. j. de ope. no. nutia. An aute q superior rescribat licet appellationi no fuerit deferendum codenatus habetur pro non condenato. 7 si interim decedat testametum eius non est irritu: sicut si appellatio fuisset recepta. et hoc vult iste tex.

¶ Pleno iure. Adde q verbu pleno iure ipor tat subiectione3 directa s3 Bal. in aut. nec vsus. C. de sa. san. ecc. Bal. in. l. centurio. ver. ij. principalr. de vul. et pup. Ange. in. l. iul. ff. de rei ve. old. osi. ccxlviij. icip. psupposita osuetudine ciuitatis perusine.

¶ Emphyteota. Adde doc. in l. j. C. de iur. emphy. doc. i. c. potuit. de locati.

c ¶ Illud retinere. Adde q pro hoc facit qd ponit ipse Pau. d ca. in. l. filie mee. §. si sic. j. de codi. 7 demon. vbi si papa ocedit epi scopo lnia qd possit testari de fructib suor beneficior q talis lnia extedit ad fruct antea pceptos. 7 sequitur Alex. i. l. 7 militib. C. de te. mi. 7 ibi vide q dicit i fili ide Pau. d ca. i. d. l. 7 militibus. p istu3 tex. Fran. cur. Uidetu hac qone late examinata p. d. Iaso. i repeti. l. qmin. in. xxj. q. j. de fiu. Stra.

¶ Qui no pot. Adde Pau. de cast. in. l. pcuratori. j. no. C. vbi cae fis. officiales in fi. officij gratiosi esse debet.

¶ Se iterfecit. adde an liceat se interficere p sal uada vginitate vide p car. zab. i c. ex pte. i. ij. q. d sepul. 7 cui applicent boa isto ru dic fisco. vt in l. j. ff. de bo. eo. q si. mor. consci. et in ca. displicet 7 ibi docto. xxiij. qone. iiij.

¶ Nolit appellatione3. Adde ad dicta hic per Pau. Ange. de are. i tra. malefi. in verbo presente caio 7 appellante. col. v. ver. quero qd si appelletur a sente tia. Cur.

2 ☞ Litis contestatio facta coram iudice incompetente nõ interrumpit prescriptionem.

1 **Quod si quis.** †No. ꝙ quãdo sentẽtia lata in cã capitali est nulla ꝓpter defectũ iurisditionis ꝙ põt cõtingere vel rõne pene quã imposuit si illã imponere nõ poterat ex priuilegio cõdẽnati vel alia ratione. Item qñ condẽnauit non subditũ sue iurisditioni: talis sentẽtia nõ perimit statũ cõdẽnati. ⁊ sic est arg. ꝙ si iudex ordinarius cõdẽnauit militẽ ad furcas q̃ pena non cadit in milite. vt. j. de re mili. l. iij. §. is q. talis sentẽtia sit ipo iure nulla. Sed cõtra de. l. mortis. §. iste fere. de pe. vbi videt̃ ꝙ valeat. ⁊ qḋ ad principẽ vel superiorẽ sit recurrendũ vt ipsam irritet. Sol. intellige quod. s. dixi quãdo habebat expressum errorem. vt qꝛ sub nomine decurionis vel militis condẽnauit. vt. l. expressũ. de appella. alias locum habet. l. contraria. vt. l. j. §. j. que sen. sine appel. rescin. ⁊ l. cũ prolatis. de re iudi. ⁊ adde. l. q eo meatu. §. j. et. l. productores. de re mili.

2 ☾ †Ultimo no. arg. ꝙ litis contestatio facta coram iudice incompetente nonᵃ interrũpit prescriptionem de hoc est glo. in. l. si pater. C. ne de sta. defun. ⁊ in aut. de exhibẽ. re. §. de suscepto. col. v. Et adde qḋ no. in. c. cũ plures. de offi. delega. lib. vj.

a ☾ Incõpetente nõ. Adde ꝺ hoc ꝑ Spe. ⁊ Jo. an. ibi. in addi. i titulo de litis contesta. §. fin. circa prin. Abb. in. c. illud. colũ. v. de prescript. ⁊ in. c. vt debitᵒ. de appel. cur.

1 **Sed nec.** †No. hic ꝙ lꝫ hic ꝑ mortẽ videatur testamentũ cõfirmatũ si postea accuset̃ memoria defuncti in casibus in quibus põt accusari qui not. in. l. ex iudiciorum. de accusa. ⁊ sequatur cõdẽnatio nihil prodest illa cõfirmatio ⁊ ista erat ratio dubitandi: qꝛ qñ condẽnatio est facta in vita criminosi non est tanta dubitatio: quia testamentũ adhuc non erat confirmatum morte vnde facilius irritatur.

2 ☞ Fictio postliminij vel legis cornelie trahitur retro sed restitutio in integrum non in preiudiciũ eius cui esset ius questum vt hic. et numero. 1.

3 Testamentum restituti an recõualescat ipso iure vel sit opus qḋ de nouo declaret se velle.

1 **Quatenus.** †Licet ꝑ captiuitatẽ: testamẽtũ irritetur tñ recõualescit siue captus reuertatur siue apud hostes moriatur fictione postliminij vel legis cornelie. Item lꝫ fuerit irritatũ per sentẽtiã latã in crimine capitali: si tñ fuit institutᵒ a principe recõualescit. h. d. et in hoc vltimo est notabilis. in hoc tamẽ est differentia inter primũ casum ⁊ istum.

2 †qꝛ in primo fictio postliminij legis cornelie trahitur retro: sed restitutio in integrũ nõ in preiudicium eius cui esset ius quesitum. vt no. in. l. gallus. §. ⁊ quid si tantũ. Sed an requiritur ꝙ declaret se velle decedere cũ eodẽ testamẽto videtur ꝙ sic. vt. l. qui a liberis. §. qꝛ testamento. j. de bo. pos. ẜm tab. Bar. tenet cõtrariũ: qꝛ ibi qñ fuit capite diminutᵘˢ interueniẽte facto suo: qꝛ dedit se in arrogationẽ alteri. ⁊ post ea effectᵘˢ est sui iuris: tũc nõ recõualescit nisi de iure pretorio.

3 †ita demũ si declarat se velle decedereᵇ cũ eodẽ testamento: ſꝫ in casibᵘˢ huius. l. recõualescit de iure ciuili nec est necessaria alia declaratio. nam in capto ab hostibus hoc est clarũ. Idez ergo est in restituto a principe quia illi casus ponunt̃ hicvt pares licet Dy. dixerit contrarium ẜm Bar.

b ☾ Se velle decedere. ſꝫ pone qḋ testator dicit nolo testamentum meũ valere: an irritetur ⁊ sic tale testm̃ sit nullũ vide ꝑ Alex. de imo. in ꝯsi. ciiij. in. ij. volu. Cur.

1 **Filiusfa.** †Capitis diminutio ꝑ quã testator mutat statũ i melius nõ irritat testm̃. h. d. ☾ In tex. ibi pro patrefa. habẽdus est ⁊ sic nõ videt̃ mutare statũ: quãtũ ad dictũ peculiũ: qꝛ lꝫ añ mortẽ patris esset in patris ꝑtãte quãtũ tñ ad istud peculiũ castrẽse videbat̃ nõ esse ergo mortuo vel post emãcipationẽ videt̃ esse in eodẽ statu in quo prius sed revera mutatio est: qꝛ in vita patris erat in eius ꝑtãte lꝫ videret̃ nõ esse ex quadã dispẽsatione nũc vero vere nõ est. ⁊ sic est q̃dã mutatio de ficto statu ad verũ: qñ aũt efficit̃ sui iuris ꝑ mortẽ patris videt̃ capite minutus: ſꝫ qñ ꝑ emãcipationẽ sic. et ideo maior erat ratio dubitandi in hoc scḋo casu. vt in glos. fi. ſꝫ dic qḋ per capitis diminutionẽ minimã ꝑ quã mutat statũ in deterius: qꝛ cum esset sui iuris trãsit in potestatem arrogatoris bene irritatur testamentũ. vt. l. qui a liberis. §. testamento. de secundis tabu: secus econtra. vt hic facit quod no. glo. in. l. j. §. exigit eodẽ titulo de secundis tabu.

1 **Nam si mi.** †Rupto primo gradu valido de iure speciali sequẽs nõ rũpit. h. d. ☾ In text. ibi iure ciuili. i. de iure cõi corã sex testibus ⁊ in hoc nõ fuit vsus ꝑuilegio miliari. ☾ In tex. ibi iure militari poterat supple nõ cõi vt deportatũ. ⁊ in hoc fuit vsus ꝑuilegio militari. vt. l. neqꝫ. §. j. de testa. mili. ☾ In tex. ibi post annũ missiõis decessit. ⁊ sic ꝑmus gradus q valebat iure militari tm̃ effectus est irritus. vt. l. si post missionẽ. j. ad. l. fal. ⁊. j. de testa. mili. si certarũ. §. fi. cũ fi. statim hic. ⁊ subijcit̃ ſꝫ secũdus gradus nõ qꝛ valebat de iure cõi. ⁊ sic ab illo incipiet testm̃. vt. s. ti. j. l. iij. §. fi. Sed ꝯtra ꝙ irritet̃ etiã secũdus qꝛ primus valuit a principio. ⁊ sic secũdus incepit ab eo habere depẽdentiã ergo ⁊c. vt. s. eo. l. nã ⁊ si sub cõditione §. fi. ⁊ no. in. d. §. fi. Sol. verũ est qḋ valuit tñ de iure speciali. secus si de iure cõmuni vt in contrario ẜm Bar. Uel dic melius qḋ illa ratio depẽdentie nõ est bona: qꝛ secũdus gradus nũq̃ pendet a primo vt dixi in. d. §. fi. ⁊ est casus in hac. l. Ad. l. aũt. nam ⁊ si sub conditione. respondeo ꝙ loquit̃ quando primus gradus validus rumpitur natiuitate posthumi q facit sibi locum ⁊ vocat ad se hereditatem. hic autem ruptus fuit alio modo per seipsum. et sic cessat illa ratio.

1 **Certum.** †Si post testamentũ testator aliquem arrogauit testamẽtũ rũpit̃ agnatione sui heredis hoc primo. Et ꝓteritio emãcipati non reddit testamentum nullum hoc secundo. Et expone istum. §. fi. vt in glo.

1 **Si pater.** †Siue testator capiat̃ ab hostibus ⁊ postea reuertat̃ siue institutus testamentũ prius factũ qḋ per captiuitatem fuerat ruptum recõualescit. h. d. cum. l. seq.

2 ☞ Aliquid non esse scriptũ libro vel in aliqua schedula probatur per inspectionem libri vel schedule.

1 **Si hic.** †Scriptura que non continet voluntatem defuncti licet cõtineat solẽnitatem testium cum subscriptionibus ⁊ sigillis non dicitur testamentum. ⁊ ideo precedẽs testamẽtum non rumpit. h. d.

2 †No. hic ẜm Bal. ibi dũ dicit nihil scriptum. qḋ aliquid nõ esse scriptum in libro vel in aliqua schedula ꝓbatur per inspectionem libri vel schedule. de hoc habes tex. cũ glo. in. l. fi. C. de re. cre. in. j. glo. ⁊ tangitur per Bar. in. l. titie textores. de lega. j.

2 ☞ Unus casus in quo est etiam necessaria hodie bonorum possessio secundum tabulas.

Testamentum si reconualescit per approbationem filij posthumi preteriti post mortem testatoris. qḋ recõualescat de iure pretorio tantum.

3 Licet imperator vel alia lex ciuilis referat ius ꝑtoriũ: ⁊ etiam approbet nõ tñ institutus põt adire de iure ciuili. ⁊ sic etiã hodie filius repudiãs hereditatẽ patris remanet heres noĩe.

1 **Posthumus.** †Testamentũ ruptum natiuitate posthumi ꝑteriti recõualescit de iure pretorio vt possit peti ẜm tabu. si talis posthumus viuo testatore moriatur h. d.

2 †Et credo ꝙ nõ sit alibi iste casus. et iste est vnus casus in quo est etiam necessaria hodie bo. pos. ẜm tabu. vt no. in. l. certum. C. vnde cogna. Quid aũt si testamentũ recõualescit ꝑ approbationẽ filij preteriti post mortem testatoris an recõualescat de iure pretorio tantũ vel de equitate iuris ciuilis. glo. j. eo. tit. l. cũ in scḋo. sentit ꝙ de iure pretorio tãtũ. ⁊ ista est cõis opi. lꝫ alibi contra vt ibi dicam. Ratio autẽ recõualescentie in casu huius. l. est qꝛ testamentũ a principio fuit validũ. vt. s. eo. l. iij. §. ex his. ver. sed si stãte vnde de facili reuiuiscit cessante causa ꝓpter quã fuit ruptũ viuẽte testatore: nõ sic qñ est a principio nullũ ꝓpter preteritionẽ iam nati. vt. s. ti. j. l. si filius qui in potestate nisi in casu sequẽtis. §. ⁊ ad hoc quod no. s. de test. l. si testamentũ. in glo. ⁊c. ☾ In tex. ibi si signatũ fuit testamentũ. i. habeat alia solẽnia ⁊ solũ patiebat̃ defectũ ꝑteritionis et sic loquit̃ in testamento in scriptis idem in nũcupatiuo. vt. C. de bo. pos. ẜm tabu. l. ij. Itẽ habet locũ etiã si penitus extraneᵘˢ fuit institutus. secus qñ ꝑteritus est iam natus. nã ad hoc vt recõualescat regrunt̃ duo ꝙ moriat̃ viuẽte testatore ⁊ sint instituti veniẽtes ab intestato. vt in. §. se. ſꝫ hic primũ tantũ sufficit.

3 ☾ †In tex. vt ibi diuus adrianus ⁊c. not. ꝙ lꝫ imperator vel alia lex ciuilis referat ius ꝑtoriũ ⁊ etiã approbet nõ ꝓpterea institutus põt adire de iure ciuili ⁊ sic etiã hodie filius repudiãs hereditatẽ patris remanet heres noĩe: qꝛ nõ desinit esse heres de iure ciuili: ſꝫ ꝑtorio tm̃ lꝫ lex imperialis approbet dispositionẽ iuris ꝑtorij. C. si vt se ab he. absti. l. j. vel. ij. ☾ In gl. sup ver. hereditatẽ ibi hic in vita ⁊ sic subsistẽte cã sufficiẽte: ſꝫ ipso testatore. q videt̃ velle decedere cũ eo. testḋ ex quo ipm nõ immutauit. vt no. in. l. athlete. §. dat remissionẽ. s. de excu. tut. in gl. ⁊ sic recõualescit iudicio noue volũtatis q̃ rõ cessat si moriat̃ post mortẽ testatoris. ☾ In gl. ibi. so. ibi in iã nato tpe testamẽti. supple ꝑterito: ſꝫ etiã hoc fallit. j. pxi. §. ☾ In fi. glos. ibi so. vt ibi. qꝛ lꝫ ibi mortuus fuit testatore viuẽte inspecta veritate tñ inspecta fictione cẽset̃ mortuus ipso mortuo ideo nõ recõualescit. ☾ In alia glos. super versi. relicta. in prin. ibi. de leg. ij. si quis testamẽto. per quã videt̃ ꝙ legata nõ debeantur cum iste institutus habeat hereditatẽ alio iure q̃ testator putauerit: ſꝫ iure pretorio cũ putaret ꝙ haberet de iure ciuili. Uera so. est ꝙ hic habet ex testamẽto. ⁊ sic scḋm volũtatẽ expssam defuncti

sam defuncti sicut defunctus voluit: lꝫ alio iure ꝙ defunctus putaret: ibi vero defunctus putauit ꝙ haberet ex testamento et ipse habuit ab intestato: quia testamentum non valebat et sic preter volūtatem defuncti: ideo non tenetur ad legata nisi fuerint ab intestato repetita. vt. l. j. ff. de iure codi. ⁊ hoc voluit glo. ibi vel venient ex testamēto per ſm tabu. ⁊c. Sed cōtra extra glo. ⁊ doc. de. l. post emancipationem. ff. de leg. iij. in prin. ꝑ quā videtur idē si habeat ex testamēto alio iure ꝙ testator putaret vtꝫ pretorio cū putaret de iure ciuili. Sol. ibi ille q erat grauatus ad legata habuit eo modo quo testator putauit. lꝫ alius qui secum venit ad successionē habeat alio iure ꝙ testator putauerit. vnde grauatus tenetur insolidum.

2 ☞ Vnus casus in quo etiam est necessaria hodie bonorum possessio scd̄m tabulas.

1 **Item et circa.** †Testamētū nullū ꝓpter preteritionē filij iā nati: vel annullatū ꝓpter capitis diminutionē contingentē testatori post testamentū factū recōualescit de iure ꝑtorio si filius decedat viuēte testatore: vel cesset capitis diminutio. ⁊ sint instituti venientes ab intestato. h. d. ⁊ nō est alibi iste casus ſm doc. ⁊ cōem intellectū lꝫ gl. istū intellectū nō habuerit q2 nō intelligit hic qd̄ ista recōualescentia ꝓueniat ex eo ꝙ preteritus moriatur viuēte testatore: sed ex eo ꝙ post mortē testatoris approbauit testm̄: sed tūc nō haberet dubiū p. l. filio preterito. ff. eo. ideo tene ꝓcedentem. ⁊ ꝙ duo sint que hoc operantur: sed in casu ꝓcedēti. in ꝓn. l. vt ibi dixi sufficit vnū. ¶ In tex. ibi si bo. pos. supple ſm tabu. ſm Dy. hoc est dicere si fuit institutus ille q hereditatem esset habiturus ab intestato posito ꝙ istud testm̄ nō recōualesceret nā fauore venientis ab intestato. ⁊ q2 cessat causa annullās viuēte testatore. ⁊ sic subsistēte eam efficiente recōualescit de iure ꝑtorio. sicut dictū est in primo casu ⁊ iste est verus ⁊ cōis intellectus ⁊ sic hodie etiā isto casu erit necessaria bo. pos. ſm tabu.

2 †Sed op. inquātū loquitur de testamēto iniusto. qd̄ dr̄ qn̄ iā natus est ꝑteritus. vt. ff. eo. l. iij. §. ex his apparet. de. l. si filius qui in ꝑtāte. ff. ti. j. vbi nō recōualescit. lꝫ ille moriatur testatore viuēte. ⁊ no. in prin. huius. l. in gl. sup ver. hereditatē. Timore huiꝰ cōtrarij glo. non tenuit istū intellectū: sed dicit ꝙ hic recōualescit. q2 filius post mortē testatoris approbauit per. l. filio preterito. ff. e. ⁊ dū dicit bo. pos. dicit gl. ꝙ pōt intelligi duobus modis: scꝫ de bo. pos. cōtratabu. quā ꝑteritus approbando repudiauit vel de bo. pos. ſm tabu. exponēdo. vt. ff. dixi ſꝫ tūc debet subaudiri maxime: q2 idē esset institutus penitus extraneus. ⁊ ita debet intelligi. l. filio preterito. licet loquatur quādo fuit institutus frater preteriti. ita vult glos. quā no. in hoc. Breuiter iste intellectus cōiter nō tenetur: q2 loquitur in casu precedētis casus qn̄ preteritus mortuus est testatore viuēte dum dicit idē ⁊ circa. ⁊ sic sola mors cum institutione veniētiū ab intestato sine alia approbatione exꝑssa est causa recōualescentie. approbatio aūt nō pōt fieri nisi post mortē p. l. si qn̄. C. de inoffi. test. Rn̄deo ergo ad contrariū ꝙ debet intelligi quando non fuerūt instituti veniētes ab intestato ⁊ sic no. de fauore venientiū ab intestato. sic. ff. eo. l. ij. et. l. hac consultissima. §. si qs aūt. C. de testa. Sed opp. ꝙ iste intellectus nō sit bonus: q2 hic equiparantur isti duo casus qn̄ testm̄ fuit iniustū propter preteritionē iam nati ⁊ qn̄ fuit ruptū ex postfacto ꝑ capitis diminutionem testatoris sed hoc secundo casu cessante capitis diminutione testatoris viuente reconualescit etiā si sint instituti extranei: qm̄ valuit a principio. vt ptꝫ i. l. q a liberis. §. testō. ff. de secū. tabu. Sol. verū est si declarat se velle decedere cū eodē testamēto: vel aliter de ipsius volūtate apparet vt ibi ptꝫ. ſꝫ qn̄ sunt instituti venientes ab intestato etiā si aliter de sua voluntate nō apparet nihilominus recōualescit de iure ꝑtorio. ⁊ ita debet intelligi iste. §. singu. vt aliquid operetur fauore veniētiū ab intestato scd̄m intellectum doc. qui est singularis.

2 ☞ Clausula codicillaris facit vt si non valet iure testamēti debeat restitui hereditas per veniētes ab intestato scriptis in testamento detracta trebellianica.

1 a **Si paganus.** †Primū testm̄a tollitur per secūdū etiā si in scd̄o illud fuerit cōfirmatum. ꝑfata tn̄ cōfirmatio operatur vt omnia disposita in ꝑmo testamēto valeant iure fideicōmissi ⁊ debeantur a scripto in scd̄o ⁊ etiā hereditas. h. d. notabiliter. ⁊ concor. ff. ad trebel. l. si quis priore. non enim confirmando primū potuit derogare dispositioni iuris que est vt paganus non possit decedere cum duobus testamētis validis prefertur ergo vltimū validum ⁊ primū tollitur ipso iure: confirmatio operatur quatenus potest operari vt valeant iure fideicōmissi disposita in primo. †2 b Allegatur ꝙ clausula codicillaris facit vt siᵇ non valet iure testamēti debet restitui hereditas per venientes ab intestato scriptis in testamento detracta trebel. ⁊ hoc etiā voluit glos. in. l. ex ea scriptura. ff. de test. ⁊ probatur in. l. tractabatur. circa medium. ff. de testa. mili.

2 ☞ Ille dr̄ agnosci q post testm̄ incipit tenere primū locū in suitate: quē tēpore testamēti nō tenebat viuēte tn̄ testatore.

3 Si filius emācipatus hꝫ filiū natū ⁊ cōceptū post emācipationē ⁊ etiā habeat patrē. ꝙ in successione emancipati intestati filius eius precedat patrē. ⁊ sic pater sit ad instar nepotis.

Si talis emācipatꝰ filiū suū exheredauit: patrē vero ꝑterijt. et post mortē testatoris moriatur filius exheredatus: an pater tanꝙ preteritus poterit contra tabulare testamentum.

1 **Posthumorum.** †Nepos q subducto filio de medio in vita patris locū eius īgreditur quasi posthumus agnoscendo dr̄ ⁊ preteritus testamentū rūpit. ideo cōsilium est ꝙ instituatur vel exheredetur ne rumpat. h. d. ¶ 2 In text. ibi agnoscendo ille dr̄ agnosci q post testm̄ incipit tenere primū locū in suitate quē tpe testamēti nō tenebat. viuente tn̄ testatore. ¶ In tex. ibi is solus iura sui heredis habet. ⁊ ideo quātū ad presentē validitatē testamēti sufficit ipsum instituere vel exheredare. sequentes aūt possunt ꝑteriri. vt. l. gallus. §. in oibꝰ. ff. ti. j. ¶ In glo. ibi. ⁊ p hoc differt. glos. in hoc versi. vult formare q̄stiū ad id qd̄ dixerat in prin. ꝙ qn̄ filius institutus vel exheredatꝰ erit de medio post mortē testatoris nepos ratione preteritionis nō pōt dicere testm̄ nullū nisi fingatur extitisse in vita testatoris. vt. ff. eo. si qs filio. †3 Sed contra de. l. pater filiū. ff. de inoffi. test. vbi dr̄ ꝙ si ego filius emancipatus habeo filiū natū ⁊ cōceptū post emancipationē ⁊ etiā habeo patrē certū est ꝙ in successione intestati filius meus precedit patrē meū: q2 prima cā est liberoꝝ. et sic pater est ad instar nepotis. pone ergo ꝙ filiū meū exheredaui. patrem vero meū preterij. post mortē meā moritur filius meus exheredatus vtrū pater tāꝙ preteritus poterit cōtratabulare testm̄ dr̄ ibi ꝙ sic exponendo q̄relā idest 9tabu. scd̄m vnā expositionē: q2 q̄rela nō datur preterito. et tn̄ tēpore mortis mee ꝓcedebatur a filio meo dicit glos. ꝙ aliud in filio ⁊ nepote meo: aliud in filio et patre meo. Ratio diuersitatis: q2 filius meusᶜ est mihi in primo gradu descēdētiū: nepos aūt ex eo in scd̄o ſꝫ pater meus est mihi in primo gradu ascēdentiū: sicut filius in primo descēdētiū et propter hoc est melioris cōditionis ꝙ nepos vt admittatur ad rumpēdū lꝫ tpe mortis mee ꝓcederet a filio meo: nō sic nepos qui est in gradu remotiori. Breuiter iste intellectus nō est bonus. q2 tex. dum dicit de querela stat ꝓprie vt conueniat titulo in quo situata est. Dicendū est ergo ꝙ nec nepos qui precedit a filio tempore mortis admittitur ad rumpendū tanꝙ preteritus per ius dicēdi nullū: vel p cōtratabu. si precedēs in gradu erat exheredatus nec etiā pater testatoris: ſꝫ ad rūpēdum p querelā tanꝙ tacite exheredatus ⁊ per successo. edictū qd̄ habet locū in q̄rela scd̄m cōem opi. tā nepos admittitur vt. l. si is q eo. ti. ꝙ etiā pater. vt. d. l. pater filiū. quoniā hꝫ locū de gradu in gradū ⁊ de capite in caput. ⁊ iste est cōmunis intellectus ad illā. l. pater filiū. cetera dic vt dixi in. l. si quis posthumus. §. si filium. ff. ti. j. ⁊ tangitur in. l. in suis.

1 **Si ita facta sit.** †Exheredatio facta ī casibꝰ simplicibus cōprehēdit mixtum. h. d. Sic et in testamento. vt. l. si ita. ff. titu. j. sed hic erat maior dubitatio: q2 exheredatio est sufficit fauor testamenti.

2 ☞ Continuo idest statim et sine medio.

1 **Vxorem.** †Per natiuitatē posthumi preteriti rūpitur testamentū qd̄ erat iam ruptū re. sed nō spe. quantū ad illā spē nec recōualescit si moritur post mortē testatoris fictam licet eo viuente. h. d. in effectu. ¶ In gl. ibi. q2 fictione. l. cor. valebat. i. sperabatur recōualescere si ibi decederet. et si reuerteretur sperabatur recōualescere fictione postliminij. interim autem erat ruptum ⁊ adhuc non reconualuerat: ſꝫ amplius rumpitur. vt tollatur spes recōualescentie. ⁊ ita intelligo glo. †2 d Et not. tex. dum dicit continuoᵈ quod exponitur statim et sine medio. ⁊ sic allegatur contra illos qui dicunt testamentum nō esse nullum nisi dicatur nullū qn̄ filius est preteritus: quia tunc falsum diceret continuo.

2 ☞ Conditio de preterito vel de presenti nō est proprie cōditio. ⁊ quando dicatur proprie conditio.

3 Conditio de futuro impossibilis nō est proprie conditio. ⁊ posita in vltima voluntate reijcitur. ⁊ quid in legatis: ⁊ posita in contractibus: redditur contractus nullus.

4 Ad hoc vt secundū testamentū tollat primū requiritur et sufficit quod sit tale ex quo possit vel possibile fuerit hereditatem obtineri licet non fuerit obtēta. ⁊ qualiter intelligatur.

5 Qn̄ ꝓcedit testamētū validū vtroꝗ iure ꝙ non tollatur p scd̄m

a ¶ Primū testamētum. adde. l. hac consultissima. C. q testa. fa. pos. Bar. i. l. iij. §. si qs. ff. de leg. iij. glos. in. c. j. de cōsti. li. vj. Car. ī clem̄. eos. in. iiij. oppo. de sepul.

b ¶ Vt si. adde. l. ex cā. ⁊ ibi Bar. ff. de testa. Bar. in. l. j. in. ij. qd̄. ff. de iure codicil.

c ¶ Filius meus. Adde docto. in arbore affinitatis ⁊ docto. in. c. nō dꝫ. de cōsan. et affini.

d ¶ Cōtinuo. Adde. l. iij. ff. pro socio. l. ex facto. in §. rerū. ff. de heredi. insti. l. foramē. ff. de serui. vrba. predi. ⁊ in l. j. §. quotidiana. ff. de aq̄ quotidia. ⁊ estiua.

in quo filius est pteritus:an istud scd'm poterit approbari p filiū.

6 Quid si esset dare aliquod testamētum secundum validum ab ipso principio de iure pretorio tantum:an tollat primum validum vtroq; iure.

Verbum potest qd' hic exponatur idest possibile est.

7 Clausula codicillaris si fiat p hec verba si nō potest valere de iure testamēti rc.lz inspecto presenti statu valere possit iure testamēti:tn̄ si expostfacto pōt non valere operabitur clausula in illum casum.secus si fuit dictum si non valet.

8 Statutum vel reformatio noua q̄ bāniti extrahātur de bāno soluta certa quātitate:si habuerint pacem cum offenso qd' intelligatur etiam de futuris.

Cum in scdo testamēto.

1 Scd'm testm̄ ex quo semel fuit possibile hereditatē obtineri lz non fuit obtenta rumpit primū.secus si nō fuerit possibile.h.d.in effectu.Bal.aūt summat sic q̄ testm̄ scd'm pro nō scripto primū nō tollit.secus in caduco vel quasi r est bonū summariū.r ad idē tendit cū precedēti:tūc dicit pro nō scripto qn̄ instituit ille q nō est i rerū natura nec sperat esse vel qn̄ fit instō sub cōditione de pterito vel pn̄ti falsa q: ab ipo principio reddit dispositionē nullā:sz tūc dr caducum qn̄ instituit ille q erat in rerū natura: sz postea morit viuēte testatore vel post mortē r an̄ aditā hereditatē vel si fit instō sub cōditione de futuro possibili q̄ cōditio postea nō existat.idē si sub impossibili:q: reijcit r non vitiat institutionē.

2 ¶ No.j.illud ad qd' allegat ista.l.q̄ cōditio de preterito vel presenti nō est proprie cōditio:q: nō suspēdit dispositionē.nā aut est vera:r tunc dispositio est pura:aut est falsa.r tūc dispō est nulla:nūq̄ ergo facit eā pēdere:tūc aūt est ppie conditio qn̄ facit dispositionē pēdere:q: se hz ad esse r nō esse.cōcor.l.cū ad psens.§.si cer.pe.

3 ¶ Secūdo no.in fi.q̄ cōditio de futuro impossibilis similiter nō est ppie cōditio:q: nō facit dispositionē pēdere nō aūt apponit in vltima volūtate r reijcit r sic est puta siue in institutione.vt hic in fi.r.l.j.j.de cōdi.inde.secus i legatis vt.l.obtinuit.j.de cōdi.r demō.aut in cōtractib9.r tūc reddit contractus nullus.vt.l.nō solū.j.de act.r obli.siue sit impossibilis de natura siue de iure q: turpis vt plene no.in.d.l.j.

4 ¶ Ultimo no.regulā ad quā ista lex allegat q̄ ad hoc vt scd'm testm̄ tollat primū reqrit r sufficit q̄ sit tale ex quo possit idest possibile fuerit hereditatē obtineri lz nō fuerit obtēta.q̄ qualr intelligat habet hic in gl.ij.q̄ reputat notabilis r similis glo.est in l.si qs eū.j.de vul.r pup.q̄ nō sunt alibi fm doct.si aūt nō fuit possibile hereditatē obtinere pmū nō tollit vt etiā hic tex.probat.¶ Pro declaratione glo.ij.opp.primo q: si in scdo testamēto fuit aliqs institutus sub cōditione de futuro q̄ nō extitit ex isto testamēto nūq̄ potuit hereditas obtineri.nā pēdēte cōditione nō.r multominus ea defecta.r tn̄ hic in prin.dr qd' primū tollit.Sol.lz nō potuerit obtineri:fuit tn̄ possibile in rerū natura si cōditio extitisset r institutus supueniret.r hoc sufficit.r sic istud verbū potuerit referr ad possibilitatē nature in genere.vt.§.e.l.j.r ibi no.¶ Itē op.ex testamēto in quo filius iam natus est pteritus possibile est hereditatē obtineri si pteritus ipsum approbat post mortē testatoris.vt.j.l.pxi.r tn̄.l.cauet q̄ primū nō tollit.§.ti.j.si filius q in ptāte.So.dicit Jo.verū esse q̄ ex eo potuit obtineri hereditas si approbet nō tn̄ de iure ciuili sz ptorio ita dz intelligi.l.se.in fi.dū dicit ex bono r equo.q: loquit de equitate ptoria.ideo nō tollit primū validū vtroq; iure in quo filius fuit institutus vel exheredatus vt.d.l.si filius.nā requirit q̄ sit tale vt ex eo possit obtineri hereditas de iure ciuili:q: ptor sicut nō pōt facere heredē qui nō est.vt insti.de bo.pos.§.quos aūt.ita nō pōt facere desinere eū q est.vt.l.r si fine.§.sed q̄ pap.§.de mino. ¶ No.ergo istā glo.qualr intelligit.l.se.scilz q̄ recōualescit de iure pretorio tantū p approbationē r sic est necessaria bo.pos.fm tab.infra annū vel centū dies.Quidā aūt dicūt q̄ imo recōualescit de equitate iuris ciuilis r sic poterit adiri hereditas ppetuo.q: istud de approbatione non habetur nisi in.l.se.r illa est.l.ciuilis.r hoc nititur defendere Bal.p pulchras rōnes.C.de bo.pos.contra tabu.l.posthumo.lz nō sic qn̄ recōualescit per solā mortē preteriti viuēte testatore cōtingentē:q: tūc de iure pretorio tantū vt.§.e.posthumus.in prin.§.idē r circa.fortior em̄ esse dz approbatio q̄ pcedit ex voluntate filij q̄ sola mors cōiter tn̄ tenet contrariū q̄ solū de iure pretorio.nā etiā illud qd' dicit in l.posthumus.in prin.r.§.j.non habetur in aliquo edicto pretoris qd' habeamus.r tn̄ ibi dicit q̄ de iure pretorio:q: pretor considerauit equitatē:sz ius ciuile rigorē.

5 ¶ Sed qrit iuxta istā glo.an isto casu qn̄ pcedit testm̄ validū vtroq; iure.q̄ per scd'm nō tollit in quo filius est preteritus.vtrū istud scd'm poterit approbari per filiū.ista glo.innuit qd' sic.lz primum non tollat:sz hoc stare nō pōt:q: sic decederet cū duob9 testamētis qd' esse nō pōt:qd' ergo dr in.l.se.pcedat qn̄ nō pcedat aliud testamentū validū:al's nō pōt approbari in piudiciū primi fm Bal.r bn̄ r tetigi in.l.Titia.q: cā cōfirmās supuenit post mortem testatoris.per quā primū testm̄ fuit cōfirmatū vn̄ non pōt ex illa infirmari.

6 ¶ Itē qro predicta pcedūt qn̄ scd'm testamētū erat a principio nullū.lz ex postfacto posset confirmari.si primū testm̄ nō subesset.sed qd si est dare aliqd testm̄ scd'm validū ab ipso principio de iure pretorio tantū an tollat primū validum vtroq; iure.pone exemplū si per cōstitutionem alicuius rectoris puincie.puta legati de latere vel comitis aut episcopi q equiparant pretorib9.vt no.Bar.in.l.ij.de ver.obli.possit fieri testamentū corā quinq; testibus r ita factū est.certe ex isto testamēto pōt peti bo.pos.nō adiri hereditas.qd' no.vtrū tollet primū validū vtroq; iure factū corā septē testib9 dico q̄ sic nō obstāte eo qd' dr in ista gl.p.l.ij.§.eo.q: istud hoc ipso qd' scd'm potētius est q̄ primū lz nō ita solēne qm̄ habet volūtatē defuncti.r primū nō.Nec obstat q̄ pretor nō pōt facere quem desinere esse heredē:q: hic nō facit ipsum desinere:sed facit ne incipiat esse heres:nō em̄ institutus in primo potuit testatore viuēte heres effici.sed postq̄ per aditionē quis esset effectus heres.lz beneficio edicti pretoris esset restitutus aduersus aditionē non desineret heres esse saltē noīe:sed effectu tantū sic loquit.l.r si fine.§.sz qd' pap.de mino. ¶ Ultimo no.gl.op.de.l.iij.§.ex his.§.eo.Sol.gl.loqtur qn̄ in scdo fuit preteritus iam natus.r sic testamentū fuit nullū a principio.si autem posthumus tūc bene tollit primū q: fuit validū a principio de iure ciuili r possibile fuit ex eo hereditatem obtineri de iure ciuili si posthumus non fuisset natus.lz ex postfacto fuerit ruptū per natiuitatem.vt etiā ex ista.l.probat in simi.qn̄ deficit conditio multomagis si illud testamentū postea recōualesceret p mortē posthumi in vita testatoris iuxta.l.posthumus.§.eo. ¶ In glo.seq.ibi an nugatoria expone.i.impossibilis fm Dy.nam ibi fuit facta sub conditione si viuit talis qui nūq̄ fuit natus r impossibile est viuere illū q nūq̄ natus est:ideo potius tāq̄ impossibilis reijcitur de institutione q: tāq̄ falsa de presenti ipsam vitiet. ¶ In gl.ibi pter largā significationē illius verbi pōt[a] q: lz sit de presenti habet tamen significatū in futurū.r exponit.i.possibile est.r ideo lz inspecto psenti statu nō possit nō tn̄ reputatur conditio falsa.r sic nō vitiat:sz expectat an possit in futurū.r ideo

7 si clausula codicillaris fiat p hec verba si non pōt valere iure testamēti rc.lz inspecto presenti statu valere possit iure testamenti.si tamē ex postfacto pōt nō valere puta pter natiuitatem posthumi preteriti nihilominus operabitur clausula in illum casum propter naturā illius verbi potest:q: perinde est ac si dixisset si non valet de presenti vel in futurū non valebit.secus si nō sit appositū illud verbū pōt sed fuit dictum si non valet.nā tūc inspiceret tēpus testamenti r si tunc valeret iure testamēti nō posset operari lz postea inciperet nō valere.deberet ergo dicere si nō valet vel valebit.vt plene no.in.l.j.j.de iure codi.p Bar. ¶ In gl.ibi sed illa est in futuro lz implicet quoddā presens qd' est falsum.cōditio ergo de futuro que est fundata super eo qd' est falsum de presenti dr potius impossibilis q̄ falsa r ideo reijcitur de vltima volūtate.vt in cōtrario qd' est notandū:non aūt reddit eā nullā.vt in hac.l.Sed si fundaretur sup eo qd' est verū de presenti.licet ex postfacto efficeret falsum secus.

8 Et istā gl.alleg.Bal.ad statutū vel reformationē nouiter factā qua cauetur q̄ bāniti[b] extrahantur de bāno soluta certa quātitate si habuerint pacem cum offenso debet intelligi de illis q tēpore ipsius reformationis facte iam habebāt pacē:q: ista conditio dicitur de futuro inquantū dicit extrahātur r implicat aliquid de preterito inquantū dicit si habuerit.Breuiter ista inductio non placet:q: statuta fiunt vt dent formā futuris negotijs:sz istud nō posset comprehendere nisi bānitos tpe facti statuti.q em̄ bāniuntur post nō potuerūt tūc habere pacem:ideo dico q̄ lz sint verba de preterito:tn̄ pter naturā legis extendunt ad futurū vt intelligantur sic bāniti de presenti vel qui in futurū bānient et q habēt pacē vel in futurū habebunt r ad hoc specialiter allego tex.in.l.illicitas.in prin.§.de offi.presi.in ver.factas.de hoc vide per Bar.in.l.omnes populi.r no.Cy.in.l.cū lex.§.de lega. ¶ In glo.fi.ibi vel dic primū nō rumpi.aliqui habēt rumpi:sed nō bn̄ q: nō differt ista a prima opi.Jo.debet ergo esse nō rūpi tn̄ ista opi.nō est bona:sz tene primā q̄ scd'm testm̄ in quo aliqs est institutus sub conditione impossibili tollit primū:q: illa cōditio reijcitur r nō vitiat testamentū.r hoc vult dicere iste tex.in fi.Sed cōtra Jo.oppo.de eo q̄ ipsemet Jo.dixit in glo.ij.q: ex tali testamēto ex quo reijcitur cōditio tāq̄ impossibilis nō pōt obtinere hereditas de iure ciuili:sed pretorio tantū.vt.l.facta.§.si in danda.j.ad trebel.Solu.fm Bar.quedam sunt

a ¶ Uerbi pōt. Adde q̄ verbū pōt negatiue platū necessitatē inducit vt est gl.in regula.j.de regu.iur.lib.vj.Bar.i.l.de his.ff.de trāsactio.

b ¶ Quod bāniti. Adde nellū i tractatu de bānitis.

sunt ꝯditiones ĩpossibiles de natura vel de iure q2 turpes.ꝛ il le reijcistur de iure ciuili.ꝛ ex tali testō potest adiri hereditas seu obtineri de iure ciuili. Quedā aūt sunt impossibiles.q2 re probate a iure ꝑtorio.ꝛ illis loquit̃ ꝯtrariū.Uel dic melius ꝙ etiā in illis verū est qd dicit ista gl.vt rumpat̃ prius testamen tū.q2 licet illa cōditione nō ipleta ſʒ reiecta nō possit obtineri hereditas nisi de iure pretoris.vt ibi.si tamē institutus eā vel let implere posset hereditatē obtinere de iuri ciuili ergo est ta le testamētū ex quo hereditas potest de iure ciuili obtineri.ꝛ sic rumpet primum.Paulus.sed hec sunt verba Ange.hic.

2 ¶ Titulus de legatis prestandis ꝙ sit hodie superfluus.
Filius emancipatus si preiereat patrem.an eius testamentuʒ sit nullum et nu.3.
3 Filius dicitur preteritus quando sibi non est relictum iure in stitutionis licet sit relictuʒ iure legati vel fideicommissi.ꝛ quid in patre preterito in testamento filij.
4 Preteritio fratis etiam turpi persona instituta herede non reddit testamentum nullum.licet ipsum subijciat querele.
Quod maior sit fauor filij q̃ libertatis quando fili⁹ est ꝑterit⁹
5 Legata qñ prestari debeant licet ꝑteritus sit filius ĩ testamēto
6 Filius preteritus nō habet necesse petere testamentum decla rari nullū.sed pōt agere petitiōne hereditatis tanquaʒ heres abintestato ꝛ auocare hereditatem a possessore quatenus ad ipsum pertinet.ꝛ quid si opponatur de testamento.
7 Si preteritus abstinet vel repudiat hereditatē paternā.vide tur hoc ipso testm̃ approbare.ꝛ idem si expresse dicat approbo ꝛ si neutrum istorū faciat quando videatur testm̃ approbare.
8 Quod nullum est a principio tractu temporis non firmatur.
Quod nullum est ratione solennitatis publice.non potest per approbationem reconualescere.
Preterit⁹ in ꝑiudiciū quorū non possit approbare testamētū
9 Si est institutus extraneus.an possit preteritus approbare te stamentum si non est alius filius q̃ ipse.
Puelle quando maritātur qualiter possint hodie cū iuramē to renūciare bonis paternis vt valeat testamentum de iure ci uili licet pretereantur.
Preteritus non omnino si institutus est sub cōditione casuali vel mixta.valet testamentum de iure ciuili.
10 Testamentum si reconualuit per approbationem filij vel per mortem posthumi.et sic potuit peti secundum tab.et non fuit petita an debeantur legata.
11 Testamentum in quo filius est preteritus an sit nulluʒ anteꝙ̃ filius dicat nullum:ꝛ ꝙ ante possint legata peti.
12 Si preteritus acceptauit officium commūitarie sibi relictuʒ in testamento.non videtur per boc ipsum approbare.

1 **Filio preterito.** † Legata etiā fauo rabilia facta ĩ testō in quo filius in potestate fuit ꝑteritus nō valēt si fi lius testm̃ improbat.ꝛ videt̃ improbare auocādo he reditatē ab intestato.secus si approbat.q2 testamētū reconua lescit de eq̄tate.licet nō de rigore.ꝛ videt̃ approbare si abstinet se ab hereditate.h.d.Et sic cōtinet duas partes:ꝑma qñ appro bat vsq3 ibi.ꝙ si bonis.secūda qñ approbat. ¶ In tex.ibi qui fuit ĩ patris potestate.si aūt esset emācipatus iure isto testm̃ nō eēt nullū.ꝛ hēret p cō.tabu.vnde valerēt legata relicta liberis ꝛ parētib⁹ ꝛ qbusdā ꝯiūctis vt in ti.de leg.ꝓstā.ſʒ hic nulla vel lent hodie si ꝑterit⁹ est cū cā.idē ꝙ nō sit nullū.ꝛ habeat venire p ꝯ tab.vt no.i.l.si fili⁹.ꝭ.de mino.ſʒ nō idē quātū ad legata.q2 oīa valēt ēt extnēis facta p aut.ex cā ꝛ ĩ corpore vñ sumit̃ q̃ cū lo
2 quit̃ ꝑnaliter ſʒ cōem opi.locū habet ēt ĩ ꝑteritione emācipati ꝛ sic ti.de leg.ꝓstā † est hodie supfluus.si aūt sine cā testm̃ est nul lū.ꝛ nō habet venire p ꝯtab.ꝛ lega.similiter ꝯseruant̃ oīa p illā aut.vt no.ĩ aut̃ de here.ꝛ fal.ꝭ.exh̄rdatos.ĩ gl.ꝑteritio aūt ne potis si non tenet ꝑmū locū tpe testi nō reddit ipm nullū.vt.l. gal.ꝭ.i oibus.ſʒ si tenet tunc aut est oimoda ꝑteritio ꝛ idē ꝙ in filio.vt.ꝭ.eo.posthumorū aut nō est oimoda.q2 fuit institutus sub cōditione casuali vel mixta et tūc aliud q̃ in filio fm quam plures vt.l.sed ꝛ si in cōditione.ꝭ.nepotes.de here.insti.ꝛ teti. in.ꝭ.nūc de lege.Quid aūt si filius emācipatus ꝑtereat patreʒ distingue an cū causa vel sine p oīa vt dixi.ꝭ.ecōtra p tex.in.d.
3 aut.† In hoc tñ est differētia.q2 fili⁹ dicit̃ ꝑteritus qñ sibi non est relictū iure institutionis licet sit relictū iure legati vel fidei cōmissi vt in.d.aut.sed pr̃ nō diceret̃ ꝑteritus si relicta est legiti ma quoquo relicti titulo fm.Bar.qui ita tenet in aut.nouissi ma.C.de inoff.test.ꝛ.ꝭ.si quis a pa.fuic.manu.l.j.ꝭ.j.de iure pa. l.sue.ꝭ.excludit̃.sed Bal.ꝯ requirit̃ titulus instōnis sicut ecō uerso vt ipse no.in l.oino.C.de inoffi.te.ꝛ Angelus in.l.nā ꝛ si
4 parētibus.e.ti.ꝭ.et † Ja.de bel in.ꝭ.aliud quoq3 capitulum.ꝛ ista est tutior.ꝑteritio aūt fratris etiam turpi persona instituta herede nō reddit testamentū nullū licet ipsum subijciat quere le vt.l.fratris.ꝛ.l.fratres.de inoffi.tes.C. ¶ In tex.ibi neq3 li bertates.not.quod maior est fauor filij q̃ libertatis q2 non va lent libertates qñ filius est ꝑteritus neq3 excluditur a iure di cendi nullū propter libertates.Sed ꝯtra.ꝭ.de inof.te.l.pap.ꝭ. quarta.sol.ibi filius fuit institutus ſʒ fuit grauatus libertati bus dandis tunc quia valet testm̃ minor est fauor libertatum quia minuūt legitimā nec propter hoc filius habet q̄relā licet ꝓpter alia grauamina olim haberet tñ aduersus istā fraudeʒ datur sibi remediū vt ibi sed qñ est ꝑteritus maior est fauor fi
5 lij vt hic. Idē si exheredatus.vt.ꝭ.j.d.l.papi.ꝭ.fi. ¶ † In tex.ibi neq3 legata ꝓstantur hic.si nō fuerint ab intestato repetita al's distinguitur.aut fuerunt relicta nominatim a preterito et non valent nec per clausulā codicillarē ꝯseruant̃.nec p aut̃.ex cā.vt l.ij.ꝭ.de leg.iij.cum fuerunt relicta in iniuriaʒ.q2 nihil filio fue rat relictū vnde nō merent̃ ꝯseruari.si aūt ab institutis vel sim pliciter ēt iure isto ꝯseruabant̃ p clausulā codicillarem.vt.l.ge neraliter.ꝭ.ex testō.de fideicō.liber.licet gl.tenuerit ꝯriū ĩ aut̃. ex cā.q̃ cōiter reprobatur de quo vide per Bar.i.l.j.ĩ.v.q.ꝭ.de iure co.Sed qñ tex.expugnabatur p querelā iure isto nō ꝯser uabant̃ legata etiam p clausulā codicillarē.vt.ꝭ.de inoffi.test. l.titia.q2 reputabat̃ tanꝙ̃ factū a demente.vt.l.hoc colore.e.ti. hodie secus vt no.in dicta aut̃.ex cā.q2 nō expugnatur illo co lore quesito fm cōem opinionē.al's ēt per illā aut̃.nō ꝯseruarē tur q2 fingerent̃ nō habere volūtatē defuncti et illa nō conser uat nisi legata que voluntatem defuncti habent. ¶ In tex.ibi a fratribus est ergo hic casus quod testm̃ in quo filius iam na tus est preteritus est nullum etiā si sint instituti veniētes ab in testato existentes in eodem gradu cum preterito.et hoc voluit in gl.l.filius a patre.ꝭ.ti.proxi.q̃ dicit veniētes ab intestato nō habere priuilegiū.nisi quādo subesset defect⁹ solennitatis tm̃ vt.l.hac ꝯsul.ꝭ.si quis aūt.C.de test.non qñ habet defectū pre teritionis.Bar sensit cōtrariū in.l.si duob⁹.ꝭ.si prius.de ꝯta.ꝛ in l.si dno.de le.j.ꝛ loquit̃ ꝯ istuʒ tex.vt etiā tetigi ĩ.d.l.si filius
6 ¶ † In tex.ibi auocauerit.no.ergo ꝙ filius preteritus nō ha bet necesse petere testm̃ declarari nullum.sed potest agere pe titione hereditatis tanꝙ̃ heres ab intestato et auocare heredi tatem a possessore quatenus ad ipsum pertinet et si opponeret̃ de testamēto poterit replicare de nullitate ipsius ꝛ sic p modū incidentis veniet nullitas.ꝛ erit vnicū tm̃ iudicium nec erit ne cesse ꝓnuntiare sup nullitate sed sup hereditate.vt.l.j.C.de or di.iudi.Poterit etiam si vult facere duo iudicia et petere ꝑmo declarari testamentū nullum implorando ad hoc iudicis offi cium nobile.quod declara vt plene no.per Bar.in si.ꝭ.de cōdi. inde.l.que sub condicione.ꝭ.fi.quod not.Inno.i.c.fi.de offi.iu di.ꝛ eo ipso ꝙ facit videt̃ se ĩ miscere h̄rditati paterne sicut qñ intentat cōtrata.vt.ꝭ.de bo.pos.l.cū quidā ꝓpinquus.Poterit ēt cumulare duo iudicia simul ꝛ in eodem libello ꝛ vtrūq3 prin cipaliter.s.petendo testm̃ declarari nullum.et hoc facto decla rari se heredem ab intestato ꝛ aduersariū condēnari ad restitu tionē per ea q̃ no.i.l.q̃ de inofficioso.ꝭ.de ioff.test.p gl.ꝛ p Cy. in.l.j.C.de iud.ꝛ.l.ꝙ tpe de te.mi. ¶ † In tex.ibi abstinuit.no.
7 ꝙ si preteritus abstinet vel repudiat hereditatē paternā videt̃ hoc ipso testamentū approbare.idē si expresse dicat approbo. Quid aūt si neutrū istorū facit respōdeo aut facit aliqueʒ actū qui stare nō pōt nisi existente testō valido puta accipit legatuʒ sibi factū ĩ eodē sciēter ꝛ videt̃ approbare.vt.ꝭ.de inoffi.test.l.si pars in fi.ꝛ renuntiat iuri dicendi nullū vt no. Bar.ĩ.l.post le gatarij circa prin.ꝭ.de his qui.vt̃ indi.Sed si nō accepit adhuc sed petijt ipsum sibi tradi idem nisi a petitione fuerit repulsus ex eo ꝙ legatum fuerit reuocatum p testatorem vt.l.nihil.ꝭ.si cum filius.de inof.te.ꝭ.Quid autem si nullum istorū fecit.Re spondeo aut fuit ĩ possessione bo.ꝛ tunc etiā si per mille annos taceret non censeretur approbare.ar.ꝭ.q̃ ex cau.ma.l.si is cui⁹. cū ibi no.ſʒ si nō stetit in possessione tūc si tacuit tāto tpe ꝙ ex clusus est a petitione hereditatis puta p annos.xxx.cōtra pos sidentē sine titulo vel per longū tp̄s cōtra habētē ti.ꝛ tūc videt̃ ap probare ꝙ cēset̃ tacite h̄rditatē repudiasse ar.in.l.alienatio nis.ꝭ.de v̄.sig.ꝛ paria sunt repudiasse expsse vel tacite.Et qdā tñ dixerūt ꝙ cū ipse sit suus heres p legē nō excludit̃ negligen tia vł cursu tp̄is vt no.glo.C.quā.nō pe.par.l.vnica.añ fi.glo.j. Sed gl.in.l.licet de iure deli.tenet ꝯtrariū ꝛ illa verior.Si aūt nō est lapsum tm̃ tps ꝙ sit exclusus a peti.here.tūc Bar.dicit hic vnū verbū ĩ quo p oēs reprobat̃ ꝙ si tacuit p annū vr̃ testa mentuʒ approbasse qd patet quia potest peti fm tab.vt.l.si im pubes.ꝭ.fi.ꝭ.ad carb sed certe istud est ideo quia preteritus est exclusus a cō.ta.vt.l.ij.ꝭ.expectandi de bo.pos.fm ta.nō tamē est exclusus a iure dicēdi nullū ꝙ est remediū iuris ciuilis ꝛ ꝑ petuū iuxta ea que habentur in.l.ꝓuberē.ꝛ.l.suum heredē.C. de iure deli.illa ergo fm tab.nō tribuit ius scripto h̄rdi ſʒ sim plicem administrationē facti quousq3 filius potest dicere nul

lum non autem censetur filius approbasse tacendo. Dicit etiā aliud Bar. in quo similiter reprobatur ꝙ si intentat cō. ta. censetur approbare vt reprobet ꝑ. l. iij. §. falsus. rē ra. ha. qđ est ēt ridiculū q2 sibi esset cōtrarius de hoc per Bal. in l. posthumo. C. de con. ta. ¶ 8 † In tex. ibi refragari videatur. q2 qđ nullū est a principio tractu temporis non firmatur vt. l. qđ ab initio de reg. iur. sed certe hic nō est solus tractus tēporis sed approbatio. ¶ Item q2 qđ est nullū ratione solenitatis nō potest per approbationē recōualescere. vt not. in l. nō dubiū. C. de te. sed illud verū qñ ex defectu solennitatis publice cui non pōt renuntiari. vt. l. nemo pōt de leg. j. sed solennitas institutionis vel exheredationis censetur inducta potius ad fauorem priuatum s. filij. ¶ In fi. tex. ibi tuebitur. i. defendetur tam circa institutiones ꝙ̄ circa legata sic ergo preteritus potest approbare testamentum in preiudicium institutorum. vt teneatur ad legata. etiā si sint de venientibus ab intestato nec possunt omittere ex testamento ⁊ velle ab intestato inuito preterito q2 inciderēt in edictū si quis omi. cau. te. sed in p̄iudiciū alterius filij exheredati cui est aperta via ab intestato. vt. s̄. tit. j. l. fi. nō posset approbare. vt. l. si post mortem. in fi. j. de cō. ta. nec etiā in preiudiciū fratrū institutorū in minoribus portionibus ꝙ̄ eos tangeret ab intestato vna forte cū extraneis. quominus possint cōmisso edicto per preteritum venire ad portiones debitas vt. d. §. fi. ⁊ ita debet intelligi tex. in corpore vt in aut. vt cum de app. cog. §. aliud quoq3 capitulū. ver. sin autē hec obseruata nō fuerint. vbi dicitur ꝙ liberi equa lance vocantur. ⁊ ita tenuerunt antiqui ⁊ bene. licet Bar. hic videatur tenere contrarium dicēs ꝙ ille tex. debet intelligi nisi per preteritum fuerit testamentum approbatū vt in hac. l. sed miror q2 nō potest approbare in preiudicium illorū quibus est ius quesitum vt dictum est. 9 † Sed queritur quid si est institutus extraneus. an possit preteritus approbare si non est alius filius ꝙ̄ ipse. reperio quēdam dixisse ꝙ nō. q2 iste tex. loquitur solū quādo fuerunt instituti aliqui filij. quo casu viget maior equitas. Contrarium dic ſm Bal. ⁊ de hoc est gl. s̄. e. l. posthumus. §. idē ⁊ circa. dum dicit subaudi maxime ⁊ ibi feci eā notari. sed videtur ꝙ nō possit probari. q2 vltima voluntas non debet dependere ex alieno arbitrio. vt. l. illa institutio. de here. insti. So. verū est ex commissione facta per testatorem vt ibi. sed ex dispositione legali sic vt hic secūdū doc. an autem recōualescat de iure ciuili vel pretorio tantū. dic vt dixi in l. precedēti illud tamen ꝓcedit in approbatione q̄ fit post mortē sed si filius cōsentiret a pri. tpe facti testamēti ꝙ nihil sibi relinquatur valeret testm̄ ēt de iure ciuili ſm Bal. ꝑ gl. q̄ est i. l. si qñ. C. de inoff. test. qđ no. q2 frequēter cōtingit ꝙ puelle qñ maritan̄ renūtiant cū iuramēto bonis paternis q̄ renūtiatio valet hodie. vt in c. ij. de pac. li. vi. et sic cōsentiūt ꝙ nihil eis relinquat̄ vñ valebit testm̄ de iure ciuili. licet p̄tereat̄ ſ3 eūdem Bal. est et alius casus in quo valet de iure ciuili qñ nō esset oīno p̄teritus sed institutus sub cōditione casuali vel mixta etiā iure isto per gl. que est in l. si pater in fi. magne gl. C. de insti. ⁊ sub. scđ3 eūdē Bal. ¶ In glo. j. ibi cū ex toto sit nullū videbat̄ ꝙ saltē instituti tenerent̄ ad legata pro portionibus q̄ eis remanēt vt eaten⁹ diminuat̄ onus legatorū quaten⁹ diminuitur eis cōmodū. argu. in l. plautius. de cōdi. ⁊ demon. sed certe nō remanent ex testō. q2 nō pōt pro parte valere ⁊ ꝑ parte nō. qñ subest defect⁹ forme. vt etiā patet. j. eo. l. penul. ⁊ hoc voluit ista glo. ¶ Sed oppo. ꝙ imo instituti teneantur ad legata. vt j. de lega. p̄stādis. l. si duo. ver. emācipatus. ⁊ ver. ꝑinde. Sol. intellige hanc glo. qñ instituti dicūt nullū sicut ipse preteritus dixit. si aūt intētant cōtra tab. beneficio p̄teriti. tūc q2 eligūt beneficiū pretoris nō ciuile tenētur ad legata coniunctis ꝑsonis vt in illo v̄. emācipatus. Itē si petūt ſ3 ta. qđ facere possunt excluso preterito a cōtrata. per lapsum anni tenent̄ ad legata oībus vt in illo ver. ꝑinde. ipe aūt preteritus siue dicat nullū siue intētet cōtrata. ad nulla legata tenet̄. vt in pri. illi⁹. l. ⁊. ⁊. is qui in potestate eodē. ti. ⁊ hoc iure isto hodie. dic vt i fi. gl. ¶ In gl. ibi a quib⁹ frater partē auocauit. ſ3 si erāt īstituti extranei quō auocat partē imo totū dicūt doc. intellige gl. nō omnino de extraneis ſ3 de fratrib⁹ emācipatis qui possunt dici extranei. C. de rei. vxo. l. extraneū. Tu melius intellige gl. qñ fuerūt extranei vna cū fratribus. nam si fratres nō haberent vltra portiones eos tāgentes ab intestato p̄teritus debet agere contra extraneos tantū. ⁊ ab eis partē que ipm tangit auocare per test. s̄. de inoffi. test. mater decedēs. ver. ⁊ ideo facit. j. de bo. lib. si ex patronis. in prin. ⁊ si illi extranei haberēt vltra ꝙ̄ illū p̄teritū ab intestato illud vltra auocabitur per fratres beneficio p̄teriti etiā inuito p̄terito. vt. s̄. dixi in tex. ¶ In glo. ibi. s̄. eo. posthumus. §. idē iuncto p̄cedēti. ver. idcircoq3 ⁊c. sed respondet̄ ꝙ ibi loquit̄ qñ testm̄ recōualuit per mortē posthumi cōtingentē in vita testatoris. principiū autē huius. l. qñ adhuc nō recōualuit

¶ In glo. ibi sed hodie secus. vt in aut. ex causa tenet ergo ista glo. ꝙ illa aut. locū habeat in preteritione paterna ⁊ facta de filio iam nato. ⁊ idē in l. vxorē de ma. te. sed i corpore vnde sumit̄ tenet ꝙ non habeat locum nisi in preteritione materna que habetur exheredatione per tex. in ver. sin autem hec vbi dicit nullum exheredatis filijs ⁊c. sed ista communiter tenetur. nā etiā preteritus largo modo pōt dici exheredatus q2 extra hereditatē positus multe aūt alie questiones occurrunt circa intellectum illius aut. quas Bar. hic examinat ⁊ ego tetigi i illa aut. 10 Sed ponamus † ꝙ testamentum reconualuit per aprobationem filij vel per mortē posthumi. et sic potuit peti ſm tab. non fuit petita. vtrum legata debebunt̄ per illā aut. videt̄ ꝙ non q2 testamentum nunc non deficit ratione preteritionis. sed irritatur q2 bo. pos. non fuit petita Bal. hic multū singulariter tenet contrariū quoniā origo nullitatis prouenit ex causa preteritio11 nis. tene menti istud dictum ab alijs non tactum. ¶ † Ultimo glo. sē. recitat duas opini. an testamentum in quo filius est p̄teritus sit nullum anteꝙ̄ filius dicat nullum. prima ꝙ nō. secunda ꝙ sic de rigore nō de equitate. Tu aduerte. nā aut querimus quantum ad legatarios et fideicommissarios. et tunc si filius omnino tacet illud testamentū habetur pro valido vt possint legata peti ac si filius nō esset preteritus nec potest institutus eos repellere ex persona preteriti. tex. est cū glo. in l. ita tamē §. quoties. ad trebel. in glos. que incipit nisi in fi. Si autem filius incepisset agere ⁊ dicere nullū tunc bene posset eos repellere vt i tex. illius. §. vel soluere prestita cautione euicta hereditate legata hereditā. l. nisi. §. si legatarius si cui plusꝙ̄ ꝑ. l. fal. et l. fi. C. de peti. here. qđ dic vt ibi. ¶ Sed si querimus quantum ad substantiā testi. dic ꝙ tam de rigore ꝙ̄ de equitate est nullū etiā antequā filius dicat nullū per. l. fi. s̄. ti. j. ⁊ qđ ibi dixi. Lex autē secūda. C. de posth. heredi insti. quā gl. in fi. allegat pro cōtraria. Non ob. q2 loquit̄ qñ testm̄ non recōualuit. quia nō fuit approbatum. Sed si posthumus approbasset post mortē multo magis recōualesceret ꝙ̄ si iā natus q2 valuit a principio l3 12 glo. in fi. innuat c̄riū q̄ ꝑ oēs reprobat̄. † Quid si preteritus acceptauit ⁊ exercuit officiū cōmissarie sibi relictū in testō. an per hoc videat̄ ip3 approbare sicut qñ acceptat legatū. dic ꝙ nō q2 hoc facit ad cōmodū aliorū nō suū. ⁊ ita Jo. and. determinat in addi. spec. de instru. edi. §. nūc vero aliqua i addi. q̄ icipit ad iuuat̄ per. l. si pars i fi. de inoffi. testa. que bene facit. ⁊ tene mēti.

2 ☞ Si ex forma statutorū syndicus c̄munitatis debet denuntiare maleficia infra certū tempus sub pena. et aliquis anteꝙ̄ esset creatus syndicus denuntiauit ꝙ postꝙ̄ creatus sit nō habeat necesse iterum denuntiare.

1 **Si quis.** † Si ex̄ ne⁹ īstitut⁹ adoptet̄ noua istō ne vl̄ exheredatiōe op⁹ nō est. h. d. dic vt. s̄. ti. j. l. filio quē qñ. ī fi. Et iducit̄ ꝑ 2 † Bald. si ex forma statutoꝝ syndic⁹ cōitatis debet denūtiare maleficia ifra certū tps sub pena ⁊ aliqs añꝙ̄ eēt creatus syndicus denūtiauit. si postea fuit creatus nō habet necesse iterū denūtiare. non sic eēt hic si fuisset exhr̄datus. q2 exhr̄datio facta de ex̄neo nō valeret nec c̄firmaret̄ ꝑ arrogationē postea factā. vt no. i. d. l. filio. i prima gl. sed istitutio valuit nec ꝓpter arrogationē fuit irritata.

2 ☞ Testator potest prohibere ius accrescendi in hereditate sicut in legatis. non tamen de certa re. ⁊ fallit etiam in instituto in legitima in minori portione ꝙ̄ debeatur.

Per substitutionem vulgarem censetur prohiberi ius accrescēdi. ⁊ limita vt in nu. 1.

3 Causa intestati trahit ad se causam testati quando portio non potest accrescere. sed quando potest accrescere secus.

Testamentū non potest rūpi pro parte ex causa preteritionis.

Casus in quo heredes nō possint adire seorsum. sed simul.

4 Substitutio vulgaris locū habet in ꝑsona primi morientis vel repudiantis licet alter adhuc viuat ⁊ non repudiauerit. qñ cuilibet ex institutis sit datus substitutus vulgaris de per se.

5 Ius accrescendi nō facit gradū de per se licet ille qui venit ex iure accrescendi videtur venire ex tacita sustitutione.

1 **Si ego.** † Si portio hr̄ditatis deficiēs nō pōt accrescere coheredi nec ad substitutū vulgarē ꝑuenire rūpit̄ eē īstitutio cohr̄dis et deuoluitur hr̄ditas tota ad cā3 itestati ne c̄tingat quē decedere pro parte testatū ⁊ pro parte intestatū. ⁊ ideo tūc nō potest alter sine altero adire q2 sperat̄ rūpi ꝑ repudiationem vel mortē alterius eorū. secus si ad coheredē ꝑuenire pōt per ius accrescēdi licet substitutio de eodē facta sit nulla. h. d. ⁊ est valde subtilis lex. ⁊ de casu hui⁹ legis eē tāgit̄ i. l. si posthum⁹ a primo ver. nā ⁊ cū duobus. s̄. ti. j. ⁊ credo ꝙ alibi de hoc nō habet. Diuide in quattuor partes. q2 primo ponit̄ vnū dictū vsq3 ibi iam em̄. Scđo ponit̄ ratio licet obscure vsq3 ibi. ſ3 si ego. vñ indiget magna declaratione. Tertio ponit̄ limitatio dicti vsq3 ibi i prima tamen

ma tamē. Quarto ex ratione. s̃. posita infert ad aliud ⁊ determi
nat. In tex. ibi titio defuncto supple vel repudiante vel aliter
effecto inhabili ad adeundū. q2 vtrobiq3 est eadē ratio. ¶ In
tex. ibi adire potero etiā pro parte mea q2 rupta est etiā pro il-
la parte institu tio propter mortē vel repudiationē titij l3 ante
mortem vel ante repudiationē nō esset rupta. vt patet in fi. ta-
men alter sine altero non poterat adire q2 sperabat̃ posse rūpi
altero repudiāte vel mortuo. ¶ In tex. ibi ruptū est testamen
tum. supple in totū etiā pro parte mea. Sed q̃ est ratio huius
cū3 a gradu institutionis fuerit posthumus exheredatus. Gl.
hic que incipit est enim. dicit ꝙ ratio est q2 ista exheredatio nō
valuit tanq̃ facta a personis institutorū vt patet in prin. dū di
cit a nobis cum debeat fieri a gradu. Ista ratio nō est bona. q2
ꝑm hoc sequeret̃ ꝙ etiā si titius nō esset mortuus nec repudias
set. sed vellet adire. ⁊ ego vna secū nō possemus adire. q2 ille es-
set nullus cuius cōtrariū patet in fi. vnde ista exheredatio fuit
facta a toto gradu institutionis. vt in gl. j. l3 nominauerit per-
sonas postq̃ nominauit oēs. vt. l. si a primo. ⁊ qō ibi dixi. s̃. ti. j.
Dic ergo ꝙ ratione ne offendat̃ regula que est ꝙ quis nō pōt
decedere pro parte testatus[a] ⁊ pro parte intestatus. vt. l. ius no
strum. de regu. iur. nā portio titij defecta nō pōt mihi accresce-
re per rationē quā statim dicā nec pōt peruenire ad substitutū
ipsius titij q2 gradus substitutionis fuit ruptus per natiuita-
te3 posthumi preteriti: vnde oportet ꝙ deuoluat̃ ad causam in
testati. si ergo nō rumperet̃ testamentū pro parte mea ⁊ sic pos-
set adire ex testamēto sequeret̃ ꝙ decederet pro parte testatus
⁊ pro parte intestatus. Sed cōtra q2 hoc nō est incōueniens ꝙ
ex postfacto rumpat̃ pro parte ⁊ offendat̃ dicta regula. vt. s̃. de
inoffi. testa. l. circa So. verū est quādo rumpit̃ per querelam q2
ista ruptura nō trahit̃ retro. q2 nō cōtingit propter defectū so
lennitatis: sed pietatis. sed hic rumpit̃ ratione preteritionis vn
de trahit̃ retro q2 cōtingit per defectū solēnitatis. vnde sicut a
principio nō potuit pro parte valere ⁊ pro parte nō valere quo
niā est quid indiuiduū. vt. l. si is qui. s̃. de testa. ita ex nec postfa-
cto pōt rūpi pro parte. ⁊ hoc vult ista. l. quā no. ⁊ hoc etiā voluit
eadē glo. que incipit. est enim. in versi. itē no. ¶ Sed que est ra
tio ꝙ illa portio nō pōt mihi accrescere. nā videt̃ contrariū per
l. j. §. is ita. C. de cadu. tollē. postq̃ gradus institutionis erat va
lidus. gl. que incipit. q2 portio. dicit ꝙ istud est. ideo q2 titius
in sua portione habuit substitutū vulgarē qui prefert̃ cōiun-
cto. vt. j. de bo. pos. ꝑm tabu. l. ij. §. si duo. ⁊ in aut. hoc amplius.
C. de fidei. l3 gl. istas. ll. nō alleget. Certe ista ratio nō videt̃ ali
quid valere q2 procederet si substitutio esset valida ⁊ substitu-
tus vellet illā portionē habere. s3 hic erat inualida ⁊ non pote
rat eā habere. ⁊ ideo videt̃ haberi pro inde hac si illa substitu-
tio nō esset facta. vt in illo. §. si duo. vbi colligit̃. ⁊ in. l. quidā te-
stamēto. j. de vulg. ⁊ pu. dicit Bar. ꝙ istud esset verū qñ illa sub
stitutio esset annula a ṗncipio vel etiā ex postfacto annullaret̃
alia ratione q̃ propter preteritionē posthumi. sed quādo pro-
pter preteritionē secus est vt hic. q2 per eā l3 inutile factā censet̃
prohibitū ius accrescēdi. ⁊ ideo nō pōt accrescere cōtra volūta
tem defuncti iuxta no. in. l. si dñs in fi. s̃. de vsufru. ⁊. j. de here.
in. l. quoties. §. si duo. Bal. nō placet hec ratio q2 dicit ꝙ in he-
reditate nō pōt prohiberi ius accrescendi per. l. si seruus cōis
ab extero. de acqui. here. sed illa. l. hoc nō probat ⁊ contrariū ꝓ
batur in illo. §. si duo. ꝑm intellectū Bar. dicit ergo Bal. ꝙ ra-
tio est fauor posthumi. q2 ideo rumpit vt sibi locū faciat. certe
Bar. illud idē dicit vnde ista opi. recidit in idē cū dicto Bar. et
declarat. q2 posthumus rūpendo ingreditur locū illius cuius
gradum rūpit ⁊ hoc est dicere ꝙ sibi locū facit. vt. s̃. eo. l. nā ⁊ si
sub cōditione. §. rūpendo sicut ergo ille substitutus excluderet
me si substitutio nō esset rupta ita ⁊ posthumus qui illā rūpen
do ingredit̃ locū eius nō sic esset in iam nato ꝑterito a gradu
substitutorū: q2 substitutio ab ipso principio esset nulla. ⁊ habe
ret̃ pro nō facta ⁊ ex ea nō resultaret tacita prohibitio iuris ac
crescendi. s3 quādo est preteritus posthumus valet a prin. ⁊ ex
ea resultat tacita prohibitio que nō tollit̃ l3 postea rumpat̃ cū
posthumus locū illius ingrediat̃. hec est ꝯsideratio huius sub
tilis. l. pe. ¶ Sed op. ego institutus vinco posthumū quoniā a
me fuit exheredatus. ergo debeo vincere substitutū quem ipse
posthumus vincit q2 ab eo fuit preteritus. vt. j. de diuer. pre-
scrip. l. de accessionibus. ⁊ sic propter substitutionē illā non de
beo impediri a iure accrescēdi. Sol. illa eadē gl. dicit in fi. ꝙ hic
fallit illa regula. si vinco vincentē te. q2 nō propterea vinco te.
de hoc dic vt no. in. d. l. de accessionibus. ⁊ ex eis remanēt glos.
quasi oēs expedite. ¶ In tex. ibi me posse adire puto s3 quare
magis hoc casu q̃ in precedēti. quādo alius fuit institutus. Gl.
super ver. puto dicit ꝙ ideo q2 nō reperit̃ ꝑsona a qua iste post-
humus nō fuerit exheredatus. que ratio nō est bona ꝑm Dy.
⁊ Bar. q2 l3 fuerit exheredatus a me nō tamē tanq̃ a substitu-
to s3 tanq̃ ab instituto. nā ego represento duplicē personā in-
stituti ⁊ substituti ⁊ duo fuerūt gradus ⁊ per natiuitatē posthu
mi sine dubio: etiā hoc casu rumpit̃ scōs gradus a quo fuit ꝑte
ritus. dic ergo ꝙ ratio est. q2 testator me substituēdo vulgari-
ter nō censet̃ voluisse ius accrescēdi mihi cōpetens tollere. sed
potius fortificare q2 voluit me posse habere nō solū iure accre
scendi. s3 etiā iure substitutionis. vt. l. si quis heres institutus.
j. de acqui. here. ⁊ no. in. l. si testamēto. C. de impu. ⁊ alijs substi.
nō ergo posthumus rūpendo ingredit̃ locū substituti hoc casu
l3 secus in precedēti. vel dic ꝑm Bal. ꝙ isto casu possum eligere
an velim iure accrescēdi vel ex substitutione. vt in illis. ll. Unde
posito ꝙ sit rupta possum dicere me nolle ex illa. ⁊ sic potius vi
detur effici nulla propter repudiationē meā q̃ propter ruptu
ram posthumi. vnde nō ingredit̃ locū substituti. recollige ergo
2 q̃plura ex ista. l. † Primo ꝙ testator pōt prohibere ius accrescē
di in hereditate sicut in legatis ⁊ hoc tenet Bar. hoc est verum
de quota portione. s3 nō de certa re. vt. l. si ita quis heres institu
tus fuerit excepto fundo. j. de here. insti. fallit in instituto in le-
gitima in minori portione q̃ debeat̃. q2 non pōt prohiberi ius[a]
accrescēdi. vt in aut. vt cū de appella. cog. §. ceterū. vnde si insti
tuo filiū in certa re que valet minus q̃ legitima. ⁊ ꝓhibeo ipm
3 plus petere nō v3 prohibitio. ¶ † Scōo no. ꝙ per substitutio
nem vulgarē censet̃ prohiberi ius accrescēdi. ⁊ ad hoc allegat̃
ista. l. qō intellige ⁊ limita. vt. s̃. dixi. Tertio ꝙ quādo portio
nō pōt accresere causa intestati trahit ad se causam testati. sed
quādo pōt accrescere secus. vt. l. j. §. si ex fundo de heredi. insti.
Quarto ꝙ testamētū nō potest rūpi pro parte ex causa ꝑteritio
nis. Quito no. casum in quo heredes nō possunt adire seorsu3
idest separatim alter sine altero imo oportet ꝙ simul adeāt qñ
propter nō aditionē vnius totū testamentū rumperet̃. facit. j.
de heredi. insti. suus quoq3. in ṗn. ibi cū et si patrē intestatū ⁊c.
4 † Sexto ꝙ vulgaris substitutio locū habet in persona primi
morietis vel repudiātis l3 alter ad huc viuat ⁊ nō repudiaue-
ret. Sed cōtra. l. pe. C. de impu. ⁊ alijs substi. Sol. ibi fuit facta
substitutio. cū expressione nominis collectiui hic nō ⁊ hoc vo-
luit hic. ij. gl. s3 ista so. nō est bona ad hāc. l. procederet enim in
pupillari vel fideicōmissaria. s3 in vulgari etiā sine expressione
dicti nominis nō habet locū nisi deficiāt oēs portiones. vt. l. q̃
uis. e. ti. ꝑm vnū intellectū quē oēs tenēt. dic ergo ꝙ hoc debet
intelligi quādo cuilibet ex institutis fuit datus substitutus vul
garis de per se. ⁊ hoc expresse dicit̃ in. l. si posthumus a primo
ver. nā ⁊ cū duobus ibi dū dicit in singulorū locū facta substi-
tutione. s̃. ti. j. vbi declarat qō hic dicit̃ ⁊ ista etiā declarat illum
5 ver. ¶ † Ultimo dicit Bal. ꝑm Cy. notabiliter ꝙ ius accrescēdi
nō facit gradū de ꝑ se l3 ille q venit ex iure accrescēdi v̄r venire
ex tacita substitutione. vt. l. si titio ⁊ meuio. §. iul. de leg. ij. istud
dictū colligit̃ ex ver. s3 si ego vbi possum venire per ius accrescē
di. l3 nō ex substitutiōe. ⁊ tamē ab illo iure nō fuit posthumus
exheredatus nec rumpitur per eius natiuitatē licet fuerit ru-
pta substitutio.

Lucius. Non summatur ⁊ nihil est.

2 ☞ Non dicitur posse legi illud qō pōt percipi oculis corpo-
reis licet possit intelligi ⁊ percipi oculis mentis.

3 Uisus qualiter possit intelligi tribus modis.

4 Si alique cācellationes vel subscriptiones contineantur. in in
strumento ad hoc vt instrumentū nō reddatur suspectū de fal-
so ꝙ notarij dicant in fine illas per ipsos factas..

5 Testator si dicat generaliter se fecisse cācellationes. ⁊ sint alique
facte cōsulto ⁊ alique incōsulto per ista verba nō autenticant̃ il
le que fuerūt facte inconsulte. si potest probari que sint ille.

¶ De his que in testamēto delentur ⁊ inducunt̃. Rubrica.

1 **Que in testamento.** † Con-
sulto deleta nō debent̃ indistincte siue delata sint an-
te perfectū testamentū. ⁊ tunc ipō iure siue post
⁊ tunc ope exceptionis. ⁊ siue legi possint siue
nō deleta vero incōsulte si nō possunt legi ⁊ sint
deleta ante completū testamentū similiter ipso iure nō debent̃.
secus si possunt legi vel etiā nō possunt sint delata post perfe-
cū testa mentū q2 tunc debent̃ efficaciter nisi sint deleta per il-
lum cui relicta sunt tūc enim etiā si sit hereditas vel portio he-
reditatis nō debet̃ ope exceptionis. hoc dicit ĩ effectu tota. l. Et
q2 est valde infrascata diuide eā in duas partes ꝑm Baldū. Nā
primo loquit̃ qñ deletio facta fuit ante cōpletū testamētū ⁊ sic
erat ĩ fieri vsq3 ibi s3 cōsulto. Scōo qñ post ꝑfectū testm̃. Itē ꝑ-
ma subdiuidit̃ q2 primo loquitur quādo poterat legi nō obstā
te deletiōe vsq3 ibi s3 si legi. Scōo qñ legi nō poterāt. Itē ꝑma

[a] ¶ Quis nō ꝑt de cedere pro parte testat⁹. adhuc. l. ius nostrū. ff. de reg. iur. Bart. in l. j. i. v. q. C. de sa. sanc. eccle.

ſubdiuiditur ī tres q2 primo ponitur vnū dictū trimēbꝛe vſqꝫ ibi legi autē. Secūdo exponit duo verba.l.verbū legi ⁊ verbū inducta vſqꝫ ibi.ideo. Tertio determinat vnum dubium circa predicta Recollige ergo ex iſta prima parte quatuoꝛ caſus quādo ante cōpletū teſtamentū nā aut illud deletum nō poterat legi ⁊ indiſticte nō debetur licet inconſulte facta ſit deletio vt in ver.ſed ſi legi.ratione ponit ibi gl.q̄ incipit.i.contingit q2 teſtatoꝛ cū teſtamentū eſſet in fieri poſtq̄ videbat legi non poſſe ſi volebat valere debebat reficere.poſtq̄ ergo nō fecit licet inconſulte deleuerit videt̄ velle ꝙ deletio valeat.⁊ ſic videt̄ mutaſſe voluntatem. Aut poterat legi ⁊ tunc tres ſunt caſus qui ponuntur in prin.l.nā aut inconſulte facta eſt deletio ⁊ per inaduertentiā vel a teſtatoꝛe vel ab alio.⁊ tūc nō nocet aut ꝯſulto ⁊ ex ꝓpoſito ⁊ tūc aut a teſtatoꝛe.ſupple vel ab alio de ipſius voluntate ⁊ tunc nocet.⁊ illa non debet̄.ſubaudi ipſo iure.vt hic in glo.ij.et no.ſ̄.de teſt.l.ad teſtium.§.ſi ſigna.aut ab alio preter voluntatem defuncti ⁊ tūc nō nocet deletio ſicut quando incōſulte. Hoc intellige verū niſi facta ſit ab illo cui erat relictuz

2 vt in ſcḋa parte huius.l.circa fi.ſm intellectū glo. ¶ †Et no.v̄. legi.qui ſemper allegatur ꝙ nō dicitur poſſe legi illud nō poteſt percipi oculis coꝛpoꝛis licet poſſit ītelligi ⁊ percipi oculis mentis. Unde allegatur ꝙ in caſibus in quibus requirit̄ ſcri-

a ptura[a] vt in ſententijs ⁊ in appellatione illud quod non poteſt percipi oculis coꝛpoꝛis licet poſſit intelligi hr̄ perinde ac ſi de

3 illo ſcriptura nō eēt cōfecta ⁊ ſic nō valet † ⁊ dicit. Bal. ꝙ viſus pōt intelligi trib⁹ modis. Primo ſtricte ꝓ ſenſu coꝛpoꝛis q ꝑcipitur oculis coꝛpoꝛis vt hic. Itē pro quolibet ſenſu coꝛpoꝛeo vnde ēt in illis q̄ ꝑcipiunt̄ auditu bona eſt teſtificatio teſtis.ſi īterrogatus qualiter ſit dicat q2 vidit.nā ītelligit̄ audiuit vt no. ꝑ doc.in.l.teſtiū.C.de teſti.⁊ facit qḋ no.ī.l.ij.§.peñ.vel antepenul.de aqua plu.ar.in.q.illa quādo inter teſtes ⁊ teſtatoꝛē erat coꝛtina.ita ꝙ nō videbāt ſed audiebāt. Sūt aūt quinqꝫ ſenſus coꝛpoꝛis.vt no gl.in.l.qḋ meo.§.pe.ī.de acqui.poſ. Tertio modo ſumitur viſus nō pro ſenſu coꝛpoꝛeo ſed ꝓ iudicio ītellect⁹ et ſic pro eo qḋ videt̄ oculis mētis.vt hic in ver.ceterum et.ī.de leg.ij.ſi titio ⁊ mihi.ibi dum dicit placere videoꝛ.⁊ per talem viſum nō poteſt teſtis reddere bonam rationem.quia debet reddere per ſenſum coꝛpoꝛeuz.vt.ſ̄.de teſt.qui teſtamento.§.fina.

4 ¶ †Ultimo no.in ver.⁊ ideo pro eo qḋ quotidie faciunt notarij quia ſi alique cancellationes vel ſupraſcriptiones cōtinent̄ in inſtrumento ad hoc vt inſtrumentuz nō reddatur ſuſpectū de falſo dicūt in fine illas ꝑ ſe factas et ad hoc allegat̄ iſte tex.

5 ¶ No. † ꝙ ſi teſtatoꝛ generaliter dicat ſe feciſſe.et ſint aliq̄ que fuerunt facte cōſulto ⁊ alique incōſulto per iſta verba nō autēticant̄ ille que fuerūt facte īcōſulte.ſi pōt ꝓbari que ſint ille al's oēs autenticātur ⁊ habētur pro conſulte factis niſi teſtatoꝛ dicat contrarium.ſ.ſe feciſſe inconſulte.vt in ver.ꝓinde.

a[1] ¶ In caſib⁹ in quibus requirit̄ ſcriptura. adde caſus ī quibus de neceſſitate requiritur ſcritura vide gl.in.c.j.de cēſibus li.vj. Bal. ī.l.geſta.C.de re iud. abb. in.c.ex tenoꝛe ī ꝑmo no. de conceſſio.preben. Io.de imo. in.c.cū in iure.de off.deleg.

2 ☞ In caſibus in quibus requitur ſcriptura ſi ꝯſtat ꝙ ſemel fuit confecta ⁊ poſtea ꝑdita eſt poteſt fieri pꝛobatio per teſtes. Acta ꝙ ſint perdita poteſt fieri pꝛobatio per teſtes.

3 Ademptio que fit poſt completum teſtamentum nō fit ipſo iure ſed ope exceptionis etiam quantum ad legata.

Si ſcriptura teſtamenti eſt perdita licet poſſit pꝛobari quid in ea continebatur non poteſt peti bonoꝛuz poſ.de iure pꝛetoꝛio.

4 Statutuz ꝙ inſtrumenta mittantur execeutioni ⁊ perdituz ſit inſtrumentum nō habebit locum via executiua ſed oꝛdinaria.

Hereditas ſemel data quando ⁊ qualiter poſſit adimi ⁊ quid in legatis ⁊ nu.2.

5 Heres cui adimitur hereditas per cancellationem poterit adire ⁊ effici heres ⁊ poſtea auferetur ſibi hereditas et applicabit̄ fiſco ſi tanq̄ indignus fuit reputatus.

An in dubio pꝛeſumatur deletio facta cōſulte vel inconſulte.

b ¶ Cācellatio reſtringitur. Addo de.l.acta.ff.de re iudi.

Sed conſulto. Iſtaz ſecundā partē diuide q2 primo ponūtur duo dicta vſqꝫ ibi quin. Scḋo ꝓbat ſcḋm dictū vſqꝫ ibi ⁊ ſiquidē. Tertio limitat primū ⁊ ēt limitationem limitat vſqꝫ ibi iure facta. Quarto rñdet cuidā obiectioni que poſſet fieri contra id qḋ pꝛoxime di-

1. xerat.† Recollige ex iſta ſcḋa ꝑte qñ deletio facta eſt poſt perfectū teſtm̄.tūc nō eſt curādū an poſſit legi vl' nō illḋ ꝙ pri⁹ erat ſcriptū ſ3 ſolū eſt diſtinguēdū an conſulte fuerit facta ⁊ nō debet̄ etiā ſi poſſit legi.vt in pri.iſtius.§.⁊ ī fi.iſti⁹.l.aut incōſulte ⁊ tunc indiſtincte debet̄.⁊ nō nocet deletio etiā ſi nō poſſit legi. ſubaudi dū tamē poſſit ꝓbari ꝙ ibi erat ſcriptū al's eñ nō deficeret ius ſ3 pꝛobatio.hoc aūt ꝙ nō noceat pꝛobat quia ſi tota ſcriptura teſtamēti eſſet perdita ſi poſſet pꝛobari ꝙ ibi erat de-

3 beretur foꝛtius ſi particula eſt deleta. ¶ † No.iſtā rationē per quam p3 ꝙ ī caſibus in quibus requirit̄ ſcriptura ſi ꝯſtat ꝙ ſemel fuit cōfecta ⁊ poſtea ꝑdita eſt pōt fieri ꝓbatio.ꝑ teſtes vide ꝙ no.in.l.in exceptionibus.ſ̄.de pꝛoba.⁊.C.eo.ti.l.emācipatione per Cy.⁊ ſi eſſent ꝑdita acta poſſet fieri ꝓbatio ꝑ teſtes pri-

mum autem dictum ꝙ nō debeatur pꝛocedit quando per ipſuz teſtatoꝛem ſupple vel alium de voluntate ſua: ſi autē ſine voluntate tunc non nocet deletio nec facit ea non deberi ⁊ hoc in ver. ⁊ ſiquidē vſqꝫ ibi ⁊ hereditatis.niſi fuerit ille cui factū erat relictum.q2 tunc etiam ſi hereditas vel poꝛtio eius ⁊ inſtitutus vel ſubſtitutus deleuerit cenſentur adempta in odium eius.⁊ iſtud tene menti quia eſt ſingulare dictum.nā etiam ꝑter voluntatem defuncti perdit cōmodum pꝛopter ſuam culpam. Et ſi dicatur hereditas ſemel data nuda voluntate non poteſt adimi.l.militis codicillis.§.veteranus.de teſta.mili. Reſpondeo veruz eſſe ꝙ nō poteſt adimi faciliter.i.per ſolum actum verbi ſed ſi peruenitur ad actum facti.tunc bene admittitur ⁊ fingitur non data potius q̄ adempta: ⁊ hoc eſt quod ſequitur in ver.iure facta Uel dic ꝙ iſta ademptio nō fit ꝑ teſtatoꝛem qui nihil fecit ſ3 fit a iure ꝓpter culpaz heredis vel ſubſtituti cancellantis ſm aliū

3 intellectum glo. ¶ † No.ꝙ ademptio q̄ fit poſt completū teſtamētum non fit ipſo iure ſed ope exceptionis etiā quātū ad legata.vt in prin.huius.§.qḋ facit ꝓ his q̄ dixi in.l.heredes palaz.§.ſi quis poſt.ſ̄.de teſta.ſecus in illa q̄ fit ante ꝯpletū teſtm̄.vt ī prin.huius.l.in gl.ij. ¶ Hic ſunt due gl. vna ſuper ver.extet.q̄ dicit ꝙ ſi ſcriptura teſtamēti eſt ꝑdita licet poſſit ꝓbari qd ī ea cōtinebatur nō poterit peti bo.po.de iure p̄toꝛio.q2 illa requirit tabulas extare cū petit̄ ⁊ ꝙ ꝓducant̄ l3 poſſit adiri de iure ci-

4 uili.vt ī.ll.allegatis ī gl.† Et hoc īducitur ad queſtionē ſtatuti dicentis ꝙ inſtrumēta mittātur executioni ꝙ ſi ꝑditū īſtrumētum nō habebit locū via executiua.ſ3 eſt neceſſe agere oꝛdinarie ⁊ pꝛobare per teſtes. ¶ Alia glo.q̄ incipit efficaciter eſt infraſcata.ſed pro intellectu ipſius op.cōtra regulā ꝙ imo hereditas ſemel data p̄t adimi.vt īſti.qbus mo.teſt.īfir.§.poſterioꝛe So.regula ꝓcedit ſm glo.qñ fuit data efficaciter quod eſt poſt aditam hereditatem.hic aūt non erat adita Iſtud placet q2 in dicto caſu non loquitur regula cū teſtatoꝛ nō viuat.⁊ ſic eſt clarum ꝙ pꝛopter aliud nō pōt adimi.h3 ergo locū viuēte teſtatoꝛe ⁊ debet intelligi ꝙ nō pōt adimi ſolo verbo ⁊ nuda voluntate.ſed requirit̄ ꝙ fiat aliud teſtm̄ vt in cōtrario vel ꝙ ꝑueniatur ad actū facti q eſt potentioꝛ q̄ actus verbi.vt hic ⁊.l.noſtram. C.de teſta. ¶ Sed adhuc opp.q2 ſicut hereditas adimitur ope exceptionis ſi ꝓceditur ad actū facti ita ⁊ legata.vt in prī.hui⁹. §.ergo nō erit differentia inter hereditatē ⁊ legata.quare ergo regula loquit̄ in hereditate plus q̄ in legatis dicit glo.ꝙ in hereditate op3 vti fictione ⁊ dicere ꝙ fingitur nō dota.al's deductio nō poſſet dici adempta niſi mediante iſta fictione.ſ3 in legatis nō opoꝛtet vti iſta fictiōe q2 legata poſſunt adimi nulla volūtate etiā ꝓcedēdo ad actū verbi iuxta ea q̄ no.in.d.§.ſiqui poſt.

5 iſtud vult gl.in.effectu. Dicit ēt gl.† ꝙ heres cui adimit̄ hereditas per cācellationē poterit adire ⁊ effici heres poſtea tñ auferetur ſibi hereditas ⁊ applicabit̄ fiſco ſi tāq̄ indignus fuerit re-

6 putatus. ¶ † Ultimo q̄ro an in dubio ꝑſumat̄ deletio facta cūſulte vel incōſulte dicit Bar.ī.e.ti.l.pxi.ī fi.ꝙ ꝯſulte.ar.illi⁹ tex. per locū a ſpāli q2 ſpāle eſt in libertatibus vt videat̄ facta incōſulte.ergo in cōtrariū eſt ius cōmune.vt.l.j.in fi.ad munici.hoc verum quādo cōſtat ꝙ fuit facta a teſtatoꝛe qḋ preſumit̄ ſi ſcriptura teſti erat apud eum al's ſec⁹.arg.C.de lati.lib.tol.l.j.§.ſ3 ne.⁊ vide qḋ no. Bal.circa illum v̄. legi.aūt.C.de bo.q̄ lib.l.cuz non ſolum.circa princi.

2 ☞ Cancellatio reſtingitur ad cauſam cancellationis.

Si in vna ſnīa ſint plures ꝯdēnati: ⁊ vnus ſoluit ꝓ ꝑte ſua l3 tota ſnīa ſit īciſa vl' cācellata: ⁊ p̄t hoc ꝓbari nō ꝓderit niſi ſoluēti

1 **Cancellauerat.** † Si nomē vni⁹ ex heredib⁹ dūtaxat cācellet̄ alijs nō nocet. Itē ſi ꝓpter odiū vnius totū teſtm̄ cancelletur niſi cōſtat teſtatoꝛē pꝛopter illū voluiſſe reuocare teſtm̄ quo ad oēs qḋ in dubio non pꝛeſumitur.h.d.

2 Et ſemper allegatur ꝙ † cancellatio reſtrīgitur [b] ad cauſam cā-

b cellationis.ideo ſi in vna ſnīa ſint plures cōdēnati vnus ſoluit ꝓ parte ſua.licet tota ſnīa ſit inciſa vel cancellata ſi pōt hoc pꝛobari non pꝛoderit hec inciſio niſi ſoluēti.⁊ ad illū tm̄ reſtringit per hāc.l. Primo foꝛmat queſtionē vſqꝫ ibi dicebā. Scḋo ꝑmittit caſum nō dubiū qñ cācellaſſet nomē vnius tantū.q2 tunc nō nocet alijs.hoc eſt verū in poꝛtionibus illoꝛū.ſed qd de poꝛtione illius an applicet̄ fiſco.vel deueniet ad ſubſtitutum vel ad coheredes tex.īnuit pro hac vltima parte in ver.ſed ſi inſtituti.qḋ eſt verum niſi reputaſſet illū indignū.vt.ī.l.pxi.⁊ hoc vſqꝫ ibi. ſed ſi omnia. Ibi determinat queſtionē ꝓpoſitā cum diſtinctione trimembꝛi qñ cācellauit nomina omniū ſeu totū teſtamētū. ⁊ dicit ſe feciſſe odio vnius.an illi ſoli noceat.an etiā alijs.⁊ diſtinguit an cōſtat de volūtate ꝙ illi ſoli voluit nocere.an ꝙ omnibus ⁊ tūc ſtamus certo.an eſt dubiū.tunc pꝛeſumitur illi ſoli voluiſſe nocere. Sed a quo debebuntur legata ab illo nominatim relicta.dic ꝙ ab illo ad quē ſua poꝛtio deueniet vt.ī.l.pxi.

2 ¶ Sententia principis facit ius: & lata inter te et me potest allegari pro lege in simili casu inter omnes.
3 Institutio heredis est caput testamēti nec pōt dici testamētū ubi nō est institutio heredis. & an tunc sumatur pro codicillis.
4 Priceps pōt esse iudex in cā propria. communiter tamē solet habere speciales iudices.
5 Iudex nō debet habere consiliū cum aduocatis partium. nec est eis committenda causa consulenda ex forma statuti.

1 **Proxime.** †Si nomē hrdis dūtaxat cācelletur legata debent ab eo ad quē peruenit hereditas per adeptionē etiā si sit fiscus. h. d. tota. l. in effectu. Et pmo format questionē vsq3 ibi pleriq3. Secūdo alleg. p legatarijs. vsq3 ibi quid ergo. Tertio allegat cōtra eos vsq3 ibi. sed in re dubia. Quarto determinat questionē pro prima parte referendo sententiam imperatoris Antonini qui sic determinauit in causa de facto contingente. et recitauit qualiter negotium pcessit & allegationes q̄ fiebāt corā eo hinc
2 inde per aduocatos partiū. & est pulchra lex & facilis. ¶ †No. primo in ver. sed in dubia. ibi sententia imperatoris &c. q sniā
a principis[a] facit ius. & si lata est inter te & me pōt allegari pro. l.
3 in simili casu inter oēs. ¶ †Itē no. in ver. calfurnius. illud ad qd̄ semper allegat q institutio hrdis est caput testi nec pōt dici testm̄ vbi nō est institutio heredis adde qd̄ no. gl. j. de adim. le. l. ex parte. & facit. l. nō codiciliū. C. de te. l3 ergo notari⁹ dicat hoc est testm̄ talis si ibi nō cōtinet instō hrdis sumit testamētū p codicillis q̄ ēt largo mō pōt dici testm̄. ita no. Bald. in. l. j. §. de test. ēt si corā. vij. testib⁹ disposuit. & istis dieb⁹ fui de hoc iter rogat⁹ q2 qdā voluerūt dicere 2riū ex eo qd̄ adhibuit. vij. testes ppterea dicebāt legata nō valere p. l. nō codicillū. C. d test. ego dixi 2riū. nā ibi loquit qñ istituit hrdē l3 nō corā. vij. testib⁹. tūc
4 eñ bñ apparet q voluit facere testm̄ iō si nō v3 iure testi nō v3
b iure codicillorū si nō fuit dictū. ¶ †Itē no. in v. Antoni⁹ q pñceps pōt esse iudex[b] in cā ppria. & ad hoc allegat. & ēt. l. & hec tyberi⁹. j. tit. pxi. cōiter tñ solet hrē spāles iudices. nō aūt ipe cognoscere solet ad tollēdū suspicionē. & ita erat hic vt p3. s. dū dixit habetis iudices vestros. s. pcuratorē cesaris q est iudex inter fiscū & pnatū. vt. l. j. C. de iurisd. om. iu. ad quē iperator hic volebat cām remittere. s3 ppter importunitatē petentiū. s. legatariorū ipsemet terminauit qōnē p eis & 3 fiscū suū īspecta poti⁹
5 eqtate q̄ cōmodo suo. ne fisci sui videret hrē rōnē. vt. l. j. C. de secū. nup. ¶ †Itē no. q iudex nō d3 hrē 2siliū cū aduocatis partiū. & dicit Bar. q nec est eis cōmittēda cā cōsulenda ex forma statuti. vt colligitur hic dū dicit remotis oib⁹ &c. ¶ In gl. ij. ibi & sic itelligit. l. ista. Tu dic s3 Dy. q ista. l. non d3 intelligi qñ expresse reputauit heredes indignos vel qñ subest aliqua cā propter quā hoc psumat. q2 orta erat inimicitia iter testatorē & heredē & tūc applicātur fisco ēt si hereditas nō erat adita per talem heredē. vt colligit ex isto tex. in prin. dū dicit vt caduca &c. si eñ fuisset adita nō dicerent bona caduca. quinimo ēt si talis hrēs repudiasset hrditatē. q2 nō t3 repudiatio i piudiciū fisci. cōstat eñ q posset adire si vellet & efficeret heres. & postea sibi hereditas auferret per fiscū q2 nō effcit incapax ipo iure. vt. j. de vulg. & pupil. l. ex facto. §. inli⁹ lōginus. & no. gl. s. eo. l. j. in fi. gl. magne q̄ icipit efficaciter ibi itē q sit hrs mero iure &c. si ergo repudiat cēset poti⁹ hoc facere in piudiciū fisci vt ipm excludat & faciat hereditatē venire ab intestato. iō talis repudiatio nō admittit. sed perinde est ac si adiuisset excludunt venientes ab itestato & vocat fisc⁹. ita no. j. ad sill. l. si sequēs vbi oino vide per Bar. l3 illa gl. que est in. l. j. s. eo. videat innuere cōtrariū. dū dicit q aliter nō deferet fisco &c. sed nō tenet in hoc. si autē nō reputauit expresse heredes īdignos nec apparet aliqua cā ppter quā debuerit hoc reputare poti⁹ vr̄ hoc fecisse vt decedat intestatus. per. l. j. §. fi. si ta. te. nul. ex ta. & sic irritabitur instō ipso iure. & nō poterit heres adire nec excludere venientes ab itestato. & ista est fauorabilior interpretatio Nec ob. l. fi. j. eo. vbi īnuit q nō dicat voluisse decedere itestat⁹ nisi pbetur q ita voluerit. q2 ibi loquit qñ de testō erāt plures scripture ipe cācellauit dūtaxat vnā sed si esset vnica tm̄. ille tex. īnuit id qd̄. s. dixi. & facit sic potius pro q̄ cōtra. Nec etiā obstat. l. cū quidā. de his qui. vt indi. q2 debet intelligi fm dictā distictionē. & de hoc vide per Pe. & Cy. in. l. nostrā. C. de testa. & in addi. spe. de instru. edi §. cōpēdiose. s3 an tūc debebunt legata videt q nō si nō fuerūt ab itestato repetita. vt. l. j. §. de iure codi. & istud mouit gl. ad dicendū q indubio nō videt decedere voluisse intestat⁹. s. fauore legatorū ad hoc vt valeāt. Certe maior d3 esse fauor veniētiū ab intestato. & etiā causa excludēdi odiū. ideo istud nō fuit bonum motiuū. dic ergo q etiā tūc debebunt legata q2 cancellando noīa heredū & nō legata censet voluisse q legata debeant ab intestato arg. j. de test. mil. l. tribunus. §. j. vbi cācellādo quedam videt alia cōfirmasse. & sic debentur virtute tacite cōfirmationis resultātis ex illa cancellatione.

2 ¶ Si notarius cancellat instm̄ de bastardello poterit tñ instrumētū pbari p magnū librū si ipsū posuit in libro magno. Ratio vnius cācellata in vno folio libri mercatoris. & transportata ad aliud foliū nō dicitur cancellata.
3 Quādo fit cācellatio q2 testator vult decedere intestatus irritatur institutio ipso iure.
4 Si de testamēto nuncupatiuo confectū est instrumentū l3 cancelletur instrumentum. si tamen pōt heres probare per testes q2 viuūt habebit hereditatem.

1 **Pluribus.** †Si de eodē testamēto confecte sunt plures scripture p cācellationē vnius alie nō irritant nisi appareat q testator hoc fecit q2 voluit intestatus decedere. q2 tūc causa cācellationis cōcernit omnes scripuras hoc dicit notabi
2 liter. †Et per istā. l. patet q si notarius cacellat instrumentū de bastardello si ipsum posui in libro magno ista cācellatio nō nocet quominus possit probari per magnū librum. Itē mercatores quotidie cācellant rationē vnius positā in vno folio. & trāsportant eā ad aliud foliū. vidi semel quendā procuratorē qui dicebat debitorē ibi descriptum fore liberatū per cācellationē:
a ego dixi sibi contrariū per hāc. l. q2 nō fuit facta cācellatio vt liberaretur s3 vt illa ratio ad aliū locum transportaret. Si autē vnica tantū scriptura fuit cōfecta nō expedit probare q voluerit decedere intestatus q2 in dubio presumit. vt. s. l. proxi. & hic
3 inuitur a 2trario sensu &c. †Not. q quādo fit cācellatio q2 vult decedere intestatus irritat institutio ipso iure. al's non possent venientes ab intestato venire q2 institutus posset adire. & efficitur heres ex testamēto. & sic excluderet causam intestati. ita pōt intelligi. l. proxi. in ver. sed nōnullos dū dicit ipso iure. intellige vt ibi no. in gl. Nec ob. l. j. ver. sed cōsulto. vbi dicit tolli per exceptionem: q2 vel illud loquitur in legatis cācellatis post factū testamentū. vel si loquit in institutione debet intelligi quā
4 do cancellauit q2 reputauit heredē indignū. ¶ †Ultimo facit ista. l. q si de testamēto nūcupatiuo confectū est instrumētū vt cōiter hodie fit l3 cancellet instrumētū si tñ heres pōt pbare p testes q viuūt habebit hereditatē q2 scriptura nō est de substātia sicut in testamento in scriptis sed fit ad probationē. & species probationū sunt plures. scilicet per instrumentū & per testes. irritata ergo vna specie nō censetur irritata altera species argu. hic & vidi semel ita consultū Flo. per quosdā sed alij minime hoc approbauerūt qd̄ puto securius esse q2 testator totā
b vim probationū cēsetur posuisse in instrumēto vnde si illud cācellauit censet voluisse irritare totam voluntatē & istud videt esse de mēte Bal. nō sic si essent plura instrumēta & ipse cācellauerat vnum. tene menti. q2 quotidiana sunt.

a ¶ Snīa principis. adde ad hoc tex. i. l. j. s. d 2sti. pn. & in. l. fi. & ibi Bar. C. d le. qd̄ intellige vex i snīa diffinitiua. & interlocutoria qñ eēt redacta i corpore iuris. l. me tū. §. s3 qd̄ ptor. & ibi Bart. s. qd̄ & me. cā & i. l. leges C. de legi. d quo p Alex. de Imo. in. l. j. s. de ferijs & i. l. ciuitas. s. si cer. peta. & ibi q idē est in ciuitate nō recognoscēte superiorē. Fran. Cur.

b ¶ Priceps pōt esse iudex. Adde Pau. de ca. in. l. pactiones. C. de proba.

¶ De heredibus instituendis. Rubrica.

1 **Quitestatus.** †Iste ordo de quo hic nō est de substantia. al's oīa testamēta mūdi irritarent. q2 hodie notarij incipiūt a legatis & vltimo loco ponūt institutionē. Uidi tñ testm̄ dñi Raph. Fulg. q seruauit istū ordinē. s3 bñ est de substātia ordo inter testamentū paternū & pupillare. & si omittatur vitiat: vt j. de vulga. & pupil. l. ij. §. prius.

1 **Quineque.** †Not. hic casum de eo qd̄ querit gl. s. de testa. l. heredes palā. §. j. an possit fieri testm̄ sine legatis. & hic est casus q sic q2 testm̄ cōsistit in sola heredis institutione qui tamē dicit se annullare testm̄ non solū institutionē annullat. sed etiā oīa alia que ab eodē incepe runt habere dependentiā. vt. j. de testa. mili. l. centurio.

2 ¶ Si testator instituit vxorē suā in vsufructu. & post mortē suā tā in vsuf. q̄ in pprietate instituit heredē titiū q ista vxor erit heres vl'is in oibus bonis etiā in proprietate. & restituent post eius mortē titio ex causa fideicōmissi detracta trebellianica.
3 Quid si nō instituisset vxorē. sed solū reliquisset vsumfructū. & aliū instituisset post eius mortem.

1 **Siex fundo.** †No. q causa testati etiā in minimo & i vno nūmo trahit ad se causam intestati in oibus. nō sic ecōuerso. vt. j. e. l. si ita quis heres institutus fuerit excepto fundo. Unde dicit Bal. in. l. id qd̄ pau
2 peribus. de epis. & cle. †q si testator instituit vxorē suā in vsufru. & post mortē suam tā in vsufru. q̄ in proprietate instituit heredem titiū. ista vxor erit heres vniuersalis in oibus bonis etiā in proprietate. & post mortē suā bona veniēt restituēda titio ex causa fideicōmissi. detracta trebellianica. q2 illa instō facta de titio cum nō possit valere iure directo trahit ad fideicōmissum l. ex facto. & l. sceuola. ad trebellia. supple. nec vnq̄ valere potuit

3 als secus vt no.in.l.verbis ciuilibus.de vulga.ꝛ pupil.†sed si non instituisset et vxorem sed solū reliquisset vsumfructū.ꝛ aliū instituisset post eius mortē.dic vt dixi.s.de libe.et postu.l.filiꝰ a patre.in princi.ꝛ loquitur ista.l.qn̄ nō habebat coheredem. alias haberet pro legataria nisi coheres repudiaret vel decederet hereditate non adita.nam tunc accresceret instituto in re certa.quod dic vt no.in.l.quoties.C.eo.ti.

2 ☞Quādo oratio est imperfecta:ꝛ ex pluribus verbis necessarijs plā fuerūt scripta ꝙ omissa:tūc sufficit ꝙ possit itelligi.

3 Si iudex in sententia cum reum condemnasset vel absoluisset postea dixit:ꝛ victum victori in expensis.ꝛ omisit condemnamus an debeat suppleri.

1 **Si autem.** †Si de tribus verbis necessarijs ad institutionē heredis scribant duouꝫ institutio.lꝫ omittat tertiū.ꝛ si de quinqꝫ scribātur tria idē licet omittātur duo.h.d.i effectu. Et premitte quod hr̄.s.in.§.qui neqꝫ ꝙ interdū sufficiunt tria verba interdū quinqꝫ.nō sic ecōuerso si plura fuerunt omissa ꝙ scripta. Dubiū erat qꝛ loquit etiam in testamēto in scriptis in quo requirit scriptura de substātia.ꝛ illud qđ est omissum i scriptura lꝫ possit itelligi ex precedentibus vel sequētibus nō habet pro scripto.vt.s.ti.proxi.l.j.§.j.vnde videbatur nō valere instō.sed limita illū.§.per istū

2 ꝛ† tene mēti qn̄ oratio est imperfecta.ꝛ ex pluribus verbis necessarijs plura fuerunt scripta ꝙ omissa.nā tunc sufficit ꝙ possit intelligi.† Et inducitur ad questionēᵃ si iudex in snīa cū reū condemnasset vel absoluisset postea dixit ꝛ victum victori i expensis ꝛ omisit verbum cōdēnamus.ꝙ debeat suppleri ꝛ censetur facta cōdēnatio sm̄ Bar.qui dicit ꝙ cōtrarium fuit iudicatum.sed nō bene.sed idē Bar.i.l.si preses.C.de sen.vr̄ tenere cōtrarium ꝙ nō cēseatur facta cōdēnatio nisi in precedēti parte sententie cōtineatur cōdēnatio.qꝛ tūc verbū cōdēnamus intelligit repetitū.sꝫ certe etiā si plura fuerunt omissa ꝙ expressa posset hoc dici ꝑpter vtutē repetitionis.facit.l.cū pater.§.cuꝫ imperfecta.de leg.ij.precedens ergo videt melius per istuꝫ.§.

2 ☞Si quis instituit titiū ꝛ seiū sub hac conditione expressa si eis ptes ascripsero ꝛ postea nō ascribat an valeat instō ꝛ nu.3.

3 Si arbiter cōdēnat ad dandū certa die cū videant duo ꝑcepta vnū de dando alterū de dando certa die licet hoc scōm non potuerit adimpleri ex iusta causa remanet tamē primū firmum.

4 Ratio diuersitatis inter cōditionem de furto que si concernat distributionē partiuꝫ licet deficiat non facit deficere institutionem ꝛ tamen secus in illa que est de preterito.

1 **Circa.** †Defectus cōditionis de futuro respicientis distributionē partiū non vitiat institutionē:secus si sit de p̄senti vel de p̄terito.h.d. Et primo loquit qn̄ est de futuro.vsqꝫ ibi aliter. Secūdo qn̄ de preterito vel p̄senti.et ita i hac scēa ponit tria exempla quando te institui ex parte ex qua titius me instituit vel ex parte ex qua i alio testamēto te istitui vel ex parte ex qua ticius te instituit nā in omnibus istis si conditio illa est falsa quia nec ego nec tu reperimur instituti.talis instō nō valet tanꝙ pro nō

2 scripta vt.l.eum in scđo.s.ti.ij.☙† In tex.ibi queadmodū arguit marcellus de cōditione expressa ad tacitam.nam habuit pro cōstāti si istituit titiū ꝛ seiū sub hac cōditione expressa si eis partes ascripsero.supple in codeꝫ testō vel codicillis.et postea nō ascribā nō valeat instō tanꝙ defecta cōditiōe sub qua facta est. Ideꝫ ergo si dixit ex partibus quas ascripsero.quia relatiuum quis vel qui iunctū verbo futuri tp̄is facit conditionē tacitam.vt.l.stichuꝫ qui meus erit.de leg.j.cuius defectus viciat dispōnem sicut defectus expresse.vt.l.j.§.de cōdi.ꝛ demon. Sed certe illud est verū qn̄ ꝯditio apponit ad substantiā dispositionis vt etiā pꝫ in.l.cū in scđo.de iniuſ.testa sꝫ hic est considerare substantiā istitutionis q̄ cōsistit in vbo istituo ꝛ ad illā nō fuit apposita cōditio. Itē qualitatē.i.assignationē ptiū q̄ nō est necessaria quātū ad substātiā cū possit fieri instō sine partibꝰ ꝛ cēsent equaliter istituti ꝛ ad istā bn̄ fuit apposita ꝯditio vt sit sensus istituo vos ex partibꝰ quas ascripsero si eas ascribā.sꝫ si nō ascribā instituo vos simpliciter.ꝛ hoc est qđ iuriscō.infra subijcit.† Simile habemus si arbiter condēnat ad dandū certa die ꝙ vident duo ꝑcepta vnū de dando alterū de certa die dādo.ꝛ lꝫ hoc scōm nō potuerit adimpleri ex iusta cā remanet tn̄ p̄mū firmūᵇ vt.l.celsus.§.j.s.de arbi.ꝛ in hoc stat intellectus huius l. Simile habet.C.de insti.ꝛ substi.l.si testamentū.qn̄ dixi instituo te sub cōditione quā ascribā.ꝛ postea nullam ascripsit quia remanet institutio pura.idem si dixissem si conditionē ascribā per istū ver.lꝫ ibi.Glo.vr̄ dicere ꝯtrariū.qꝛ ista cōditio potius cōcernit qualitatem ꝙ substantiā istitutionis.pōt em̄ institutio fieri sine cōditione ꝛ cū ea.ꝛ istud nō cōsiderauerūt doc.qui dicunt ꝙ ratio istius.l.est qꝛ ista conditio de futuro dependet ex facto testatoris.ideo eius defectus nō vitiat.qꝛ nō ascribendo partes vr̄ penituisse de appositione illiꝰ ꝯditionis ꝛ voluisse ꝙ remaneat instō sine partibꝰ nō sic qn̄ nō dependet ex facto suo certe scōm hoc sequitur ꝙ si te istituo sub cōditione si ascēdero capitoliū.si postea nō ascēdā valebit nihilominꝰ istitutio.qꝛ pēdet ex fctō meo qđ falsissimū puto.tene ergo qđ dixi ad qđ ēt facit.l.cū pr̄.§.vicos.circa fi.de leg.ij.☙ Sꝫ opp.extra gl.ꝛ doc.de.l.qui plures.j.de vsufruc.leg.ꝑ quē videt debere vitiari istā institutionē si partes nō sunt ascripte. Solu.ibi illa cōditio de futuro cōcernebat personas quibus relinquebat.ꝛ sic potius cēset concernere substātiā.nā ad substātiā requiritur persona reliquēs.ꝛ illius cui relinquitur ꝛ relictū.si ergo dixi relinquo illis quos infra declarauero.ꝛ nō declarē nō valet relictum.qꝛ nescitur cui factū sit.hic vero cōcernebat qualitatē.☙ Itē op. cōtra secūdam partē ꝙ valeat licet sit defectus conditionis de preterito si cōcernit distributionē partium vt.j.de bo.pos.fin tab.l.fi.in fi. Solu.hic resultabat omnimoda icertitudo ex defectu illius cōditionis ibi nō qꝛ testator expressit portionē licet retulerit se ad aliud testm̄ qđ nō reperit fuisse factū.ad qđ facit l.si nō designata.C.de fal.ca.adic.lega.cetera dic vt dixi in.d.l.

4 si testm̄.C.de insti.ꝛ sub.☙† In glo.j.querit q̄ sit rō diuersitatis inter cōditionē de futuro q̄ sic cōcernat distributionē ptiuꝫ licet deficiat nō facit deficere instōnē.vt in pn̄.ꝛ tū secꝰ in illa q̄ est de p̄terito in verbo aliter.gl.in effectu vult ꝙ maior sit defectus cōditiōis de p̄terito false qꝛ facit haberi dispōnē ꝑ nō scripta ꝙ de futuro deficiētis.qꝛ facit eā haberi ꝑ caduca.ꝛ p̄mus defectus est maior ꝙ scđs.qđ pꝫ qn̄ legatū est ꝑ nō scriptū etiā onus sibi adiunctum est pro non scriptum.nō sic quādo est caducū qꝛ nō propterea onus est caducū imo cum eodem onere remanet apud grauatum vt.l.j.§.in p̄mo.ꝛ.§.pro secūdo.C.de cadu.tol.No.istam glo.ex qua Bal.extraxit verba sua in summando.l.cum in secundo.de iniuſ.testa.vt ibi dixi.☙ In gl.ibi sed quid si instituī.ista questio nō debuit formari qꝛ est de textistius.l.in fin.☙ In fi.gl.ibi sed arg.cōtra ꝑ quā videt vitiari institutionē non scriptis partibꝰ.sed dic ꝙ ibi loquit in contractibus qui non sunt ita fauorabiles sicut instō secūdum Dyn.

1 **Seruus.** †Nō summat. In pri.istius.l.ibi istitui pōt.imo dꝫ qꝛ nō possuꝫ restituere seruū alienū cū libertate quā sibi dare nō possum i preiudiciū dn̄i.acquireret ista hereditas dn̄o si erat in totū alienus.ꝛ si erat cōis inter testatorē ꝛ aliū acquiritur socio.vt.l.verum.§.si cōi seruo.s.pro socio. Seruum autem propriuꝫ nō poteram instituere hoc iure sine libertate hodie sic ꝛ censetur institutus cum libertate vt.C.eo.l.quidam.

1 **Si seruū.** †Qn̄ sunt duo quoꝝ alterū sine altero dari nō pōt ꝯditio apposita in vno suspēdit ēt alterū.h.d.☙ In tex.ibi pure.i.simpliciter quo casu videor pure instituere nisi sit aliqd ꝑpter qđ suspēdat vt hic pꝫ.nā tūc etiā tacite videor voluisse eā suspēdi.sed si dicerē exp̄sse istituo seruū meū pure ꝛ relinquo libertatē sub cōditione tūc vitiaret institutio iure isto qꝛ cessat p̄sumptio de qua.s.postꝙ exp̄sse dixi.ꝛ qꝛ videor voluisse incōpatibilia ꝙ sit heres anteꝙ liber.ꝛ sic nō eēt cui acqreret hereditas.ad hoc.j.de leg.j.si post mortē ꝛ qđ ibi no.in prin.☙ Sed op.ꝙ nō differat hic instō i euentuꝫ istiꝰ ꝯditionis.vt.j.eo.§ filio.§.si qs. Solu.ibi testator alienauit seruū simpliciter istitutū.ꝛ cui reliqrat libertatē sub ꝯditiōe vn̄ vr̄ reuocasse relictū libertatis nō institutionē iō adibit iussu noui dn̄i.ꝛ hoc vult glos.ꝛ bene. Itē adhuc opp.ꝙ postꝙ institutio fuit simpliciter facta cēset facta cū libertate.vt.l.cū quidā.C.de neces.ser. Sol.verū est si nō fuisset relicta libertas sub cōditione.qꝛ tūc cessat tacita volūtas cū habeamus expressam ꝛ sic non erit liber ante aduētū conditionis.vt in isto.§.qui nō corrigitur per illā.l.ꝛ hoc etiā vult glo.ꝛ bene sm̄ secundā lec.

2 ☞Casus in quo heredes simul adire non possunt. Non dicitur quis heres anteꝙ adeat.

3 Si instituo te heredē si titius erit heres seij ꝛ seius instituit titium et decessit requiritur ꝙ titius adeat vt videatur impleta conditio.

1 **Si quis.** †Institutꝰ sub cōditione si coheres erit heres nō potest adire nisi coheres priꝰ adeat h.d. Et sic nota casum in quo simul adire nō pn̄t aliquādo aūt nō nisi simul.vt.l.pe.s.de iniuſ.testa.in fi.ꝛ.j.l.pxi.post princi.

2 ☙†No.etiā ꝙ nō dicit quis heres anteꝙ adeat.videbat contrarium ꝙ eoipso ꝙ est scriptus vel nuncupatus heres posset dici heres cuius cōtrarium probat ista littera.tene menti.sed hoc forte ideo est qꝛ testator non sensit hoc modo cum titium iā instituisset ꝛ nihilominus apposuit cōditionē de futuro sed

3 posset esse talis casus i quo verba illo modo assumerent.†Sꝫ pone instituo te heredem si titius erit heres seij.seius instituit titium ꝛ decessit an eoipso videatur impleta conditio.an requiritur ꝙ titius adeat.puto hanc vltimam partem veriorem per istum tex.

---

4 ☙ Inducit ad q̄stionē.de hac q. vide late per Imo.et do.in.l.iudex postꝙ de re iudica. et per Ange.de are.in §.curare.isti.de act.Fran.Cur.

b ☙ Primum firmuꝫ Adde bal.i.l.j.co.iij.C.de his q̄ pene no.ꝛ in rubrica.C.cōmina.vel episto.ꝛ fac.tex.et q̄ ibi habent in.l.hec scriptura.j.s cōdi.et demonst.Curt.

istum tex.tene menti.

2 ☞Qui semel est heres non potest desinere esse heres.nisi mediante legis dispositione.

Seruus tunc efficitur necessarius heres domino:quando ab ipso consequitur hereditatem.et etiam libertatem.

1 **Qui.** †Ex cã de nouo superueniẽte ille effectus erat necessarius heres põt effici volũtarius nõ ꝙ desinat esse heres ipso iure etiam si repudiet quantum ad nomen licet desinat esse in effectu ꝙtũ ad commoda ⁊ incõmoda ⁊ poterit repudiare.h.d.secũdum primũ intellectũ gl. Vel dic ꝙ desinet esse ipso iure si repudiat.sed si non repudiat non.⁊ ex ista causa de nouo superueniente acquirit potestatem repudiandi quam prius non habebat secundum secundam lec.gl.quam aliqui te-
2 nent.⁊ forte melior est.†Nec ob.ꝙ qui semel est heres nõ potest desinere esse heres quia verum est nisi mediante legis dispositione.vt no.in.l.in substitutione.ff.de vulg.⁊ pupil. Et premitte ꝙ tunc seruus efficitur necessarius heres dño quando ab ipso consequitur hereditatem et etiam libertatem. In casu autem huius.§.licet iste heres esset dominus istius serui quem ipse instituit ⁊ sic seruus ab eo habebat hereditatem tamen quia heres erat grauatus a primo testatore de dando sibi libertatem sub conditione videbatur ꝙ iste seruus non efficeretur necessarius heres huic heredi quasi ab ipso non haberet libertatem sed a primo testatore.contrarium tamen est quia pendente conditione habuit ab ipo herede.sed ea existente desinit habere ab herede ⁊ censetur habere a primo testatore.iuxta ea que habẽtur in simi.in.l.fundo.ff.ad.l.fal.et ideo desinit esse necessarius heres.⁊ potest repudiare hereditatem heredis vel eam retinere prout sibi placet quod prius non erat.

2 ☞Hoc iure clausis tabulis non poterat extraneus effici heres per suam aditionem:hodie sic.

3 Suus heres an ratione suitatis transmittat hereditatem ad quoscũq heredes.etiam si aliter se non immiscuit.

1 **Aperture.** †Qui effectus est necessarius heres ipuberi licet postea mutet familiã añ aperturam tabularũ dando se alteri in arrogationẽ nõ desinit esse necessarius.h.d.ẜm verã lec.quã sensit gl.in tertia lec.in ṽ.vel ẜm hũc casum.⁊ etiã in sexta ꝙ ponitur in fi.gl.ꝑ quã illa tertia suppletur vel ẜm istam.Nec ob.l.sub conditione.ſ.de libe.⁊ postu. Timore cuius facta est tota ista glo.q2 ibi dedit se in arrogationẽ alteri anteꝙ esset effectus necessarius heres.q2 erat institutus sub cõditione potestatiua.qua pendẽte nõ est adhuc necessarius.vt etiã p3.ff.l.pxi.post prin.⁊ ipse ea pendẽte dedit se alteri in arrogationem.⁊ postea extitit cõditio.certe nõ efficitur necessarius.q2 tpe quo defertur hereditas reperitur i aliena familia.hic vero iã erat effect⁹ necessarius.q2 pupillus cui erat substitutus iã erat mortu⁹ anteꝙ se daret in arrogationem.⁊ licet tabule nõ essent adhuc aperte istud tñ nõ impediebat ipm effi-
2 ci necessariũ per.l.l3 extraneus.† hoc iure clausis tabulis non posset heres effici per suã aditionẽ.hodie secus.vt.C.de cadu.tol.§.in nouissimo.in hoc stat substantia huius.§.Et pmitte id qd habetur in.l.s3 si plures.§.quos possum.ff.de vulg.⁊ pupil. acquireret ergo ista hereditas arrogatori.Et ẜm istã lectu.debet punctari post verbũ defuncto filio.q2 debet poni ꝙ iste fili⁹ substitutus impuberi dedit se in arrogationẽ alteri mortuo iam filio ipubere.⁊ sic postꝙ erat effectus necessarius heres impuberis.vñ per hoc nõ desinit esse.Ut autem intelligas glos.magnam debes aduertere ꝙ prima facie vr ponere sex lectu.s3 reducũtur ad duas principales.Prima est ꝙ institui filiũ impuberẽ cui substitui extraneũ pupillariter.dicitur hic ꝙ si postea istum extraneũ adopto cum reperit i ptãte mea tẽpore mortis mee sicut efficitur mihi necessarius heres si ipsum institui.ita ⁊ mortuo impubere efficeret necessarius ipuberi p regulã.l.s3 si plures.§.quos possum.de vulg.et pup.nec h3 obstare ꝙ tpe testamenti nõ erat in ptãte mea ꝙtũ ad hereditatẽ impuberis sicut nec ꝙtũ ad hereditatẽ meã.vt.ſ.de inius.testa.l.antepe.et l.filio.§.fi.de lib.⁊ posthu.Nec ob.eo.ti.l.sub ꝯditione.quia ibi post mortẽ meã mutauit statũ.hic i vita ẜm gl.Tu dic meli⁹ ꝙ ibi in filio meo istituto qui post mortẽ meã dedit se i arrogationem alteri hic in extraneo qui dedit se in arrogationẽ mihi vnde nihil h3 cõe cũ isto casu.Ista lec.est vera in se tamẽ non conuenit litere dũ dicit aperture.ta.dilatio ⁊c.q2 nihil faceret hoc ad ꝓpositũ.et glo.hoc fatetur.Scda lectu.est ꝙ loquar in duobus filijs vno impubere alio pubere istitutis.⁊ pubes fuit substitutus impuberi post mortem meam.iste pubes dedit se alteri i arrogationẽ.vtrũ erat necessari⁹ hẽs ipuberi certe hoc põt cõtingere duob⁹ modis.s.ꝙ dederit se añ mortẽ ipuberis.⁊ sic añꝙ eẽt effectus hẽs necessari⁹ sibi.⁊ ista est scda lec.in ordine gl.⁊ dr ꝙ sic in tex.S3 ꝯ de.l.sub ꝯditiõe.de lib.⁊ posthu.ꝑpter illud ꝯtrũ glo.supplet ad tex.⁊ intelligar si postea.s.tpe quo moritur impubes reperiar emãcipatus ⁊ sic extra alienã familiã al's haberet locũ illa.l.q2 nõ esset necessariũ.No.ergo limitatione ad illã q2 nõ nocet mutatio status medio tpe cõtingẽs.s.tpe delate hereditatis reperit in integro statu.vt.ff.e.sed si sub ꝯditione.§.solem⁹.⁊ cũ ista lec.⁊ his que dixi cõcordat quinta lec. gl.in ver.itẽ põt poni.vsq ad ver.vel dic.s3 reperio Ja.de are. dicentẽ ꝙ etiã si nõ reperit emãcipatus adhuc efficit necessari⁹ heres impuberi.Nec ob.l.sub conditione.q2 hic loquit in filio pubere qui erat institutus in hereditate paterna puta in dimidia ⁊ iam erat effectus heres necessarius patri in illa dimidia. vnde in cõsequentiã efficit etiã necessarius impuberi. l3 reperit in aliena familia tpe quo hereditas illius impuberis sibi defert.p.l.quidã eulogio.C.de iu.de lib.q2 nõ põt recusare pupillarẽ postꝙ habet paternã. ⁊ ita intellige istũ tex. s3 securior est intellectus gl.Alio modo põt cõtingere ꝙ dedit se in arrogationẽ alteri per mortẽ testatoris ⁊ etiã post mortẽ impuberis:⁊ sic postꝙ erat effectus necessarius vtrisq:certe nõ desinit esse necessarius.Et si dicamus quõ potuit fieri necessarius si tabule pupillares nõ erãt adhuc aperte. Respõde. ꝙ l3 exneus nõ posset isto iure effici.quoniã debebat esse certus de sua institutione.⁊ ante aperturã nõ poterat esse certus necessari⁹.tamẽ q2 efficiebat heres per legẽ bene poterat effici q2 lex erat certa de eo qd erat certũ i rerũ natura nec reqrebat volũtas illi⁹ necessarij.⁊ hoc vult gl.in fi.vbi ponit.vj.lec.ꝙ est potius declaratio tertie ꝙ lectu.noua. ⁊ ẜm istã posui casuz ⁊ summariũ.⁊ tũc
3 verba tex.cõgrue stant.Et no.vnuz verbũ qd gl.ponit in fi.†ꝙ suus heres trãsmittit hereditatẽ ratione suitatis etiã si aliter se nõ immiscuit. supple ad quoscũq heredes etiã ignorans.⁊
a ista est cõis[a] opi.doc l3 gl.cõiter fuerint in cõtraria opi. vt not. in.l.iij.⁊.l.si infanti.C.de iur.deli.similẽ glo. habes.ff.l.pxi.§. marcellus.que incipit.⁊ trãsmittit ad suos heredes ⁊c. sed cõiter gl.dicũt cõtrariũ.¶ Est ⁊ quarta lec.que ponit in ver. posset etiã.ẜm Jo.⁊ intelligat quãdo iste filius pubes substitutus impubes fuit emãcipatus per testatorẽ.⁊ sic cõtingit mutatio status viuẽte testatore tũc nõ efficeret necessarius heres impuberi sicut nec testatori. ⁊ differt ista prima. q2 in prima de extraneo fuit effectus suus in ista ecõuerso de suo fuit effectus extraneus ista lec. l3 sit vera in se nullo modo conuenit litere nec in principio q2 nihil ad propositũ de apertura tabularũ nec in fi. q2 littera loquit affirmatiue.s.forte heredẽ ⁊c. ⁊ ista lec.loquit negatiue. Ex pdictis collige distinctionẽ quã Bar.hic ponit licet nõ bene declaret tex.nec glo.

a ¶Et ista est cõmunis. adde eũ dec Pau.de ca. ff.in.l. pxi. i.§. s3 ⁊ si filio.col.ij. circa fin.Cur.

2 ☞Preteritus quis dicatur.

3 Alteri⁹ nature est ꝯtrata. ꝙ dat patrono.ꝙ sit illa ꝙ dat filio. Reiecta cõditione de legitima filij quid erit de residuo.

4 Si fuit institutus sub cõditione si voluerit ꝙ ista cõditio reijciatur ⁊ qualiter videatur cõtinere grauamen.

5 Testamẽtũ an sit nullũ quasi cõditio nõ dicat potestatiua postꝙ filius nixus fuit implere ⁊ nõ potuit.

6 Posito ꝙ nõ sit nullũ an iste filius erit exclusus ex eo ꝙ nõ impleuit an habeat pro implente.

7 Testamentũ in quo filius est institutus sub conditione casuali vel mixta ⁊ in eius defectũ nõ est exheredatus tũc est nullũ: qñ ipse declarat volũtatẽ sua qd vult esse nullũ.alias interi pẽdet.

8 Si filius vult expectare euentũ cõditionis ⁊ conditio eueniat valet testamentum.

1 **Suus quoq.** †Filius in potestate põt institui sub cõditione potestatiua s3 sub casuali vel mixta nõ.l3 alij descẽdentes etiã sub illa possint. hoc primo. Et si cõditionẽ potestatiuã nõ adimplet excludit ad hereditatẽ ⁊ etiã a iure dicẽdi nullũ.⁊ sic nõ facit patrẽ intestatũ ideo ipso nõ expectato poterit coheres adire pro parte sua qd nõ esset si faceret eũ intestatũ.hoc scdo.Et an sit potestatiua vel nõ cõsistit in facto q2 vna ⁊ eadẽ ꝯditio põt dici potestatiua si de facili põt impleri ⁊ nõ potestatiua si nõ põt de facili impleri. hoc tertio ⁊ vltimo. vsq ad.§.s3 si filio.Diuide in tres partes i summario.scda ibi s3 vtrũ.tertia ibi puto.⁊ declara plene vt dixi in.l.si pater.C.de insti.⁊ substi.¶ In tex.ibi summotũ esse supple ab hereditate si h3 coheredẽ vel substitutũ ad quos ꝑuenit portio in qua fuit institutus ⁊ etiã a iure rũpendi.q2 l3 defecta sit cõditio nõ poterit tãꝙ pteritus dicere testm̃ nullũ quasi nõ reperiat se nec institutũ nec exheredatũ q2 nõ põt dici pteritus postꝙ semel fuit institutus l3 sub cõditione q2 cũ esset potestatiua ⁊ sic fuit i sua potestate implere pinde est ac si fuisset pure institut⁹.vt.ff. si qs omis.cau.test.l.j.§.q sub cõditione.nõ ergo facit patrẽ intestatũ.vt in fi.istius scde partis.Ex hoc sequit ꝙ coheres nõ h3 necesse ipsuz expectare vt in ver.seq.⁊ ideo.s3 si faceret eũ intestatũ bene haberet necesse ipm expectare. q2 ex testõ qd sperat rũpi ratione pteritiõis nõ defert hereditas nec põt adiri.vt.l.pe.

ff.de inoffi.test. In tertia parte ibi si titio.x.dederit.ista cōditio dicitur mixta qr pēdet ex facto implētis τ alterius vt.l.cū ita datur de cōdi.τ demon.sed si quātitas est modica τ ille sit presens.qr facile potest impleri cū verisimile sit illū debere recipere habetur pro potestatiua τ ita debet intelligi iste tex. τ no. Bar.in.l.in testamento.ff.de condi et demon. Si autem filius non haberet coheredem vel substitutum τ non impleret conditionē potestatiuā tunc hereditas deuoluitur ad causam intestati τ si erat talis conditio q̄ vltimo vite spū poterat impleri similiter filius remanet exclusus a cā itestati.τ deuoluit ad alios post eius mortē vt.ff.in.§.sed si filio.sꝫ si nō poterat ipleri deuoluitur ad ipsummet qui reperit se pcedere i cā itestati oēs alios in mortis articulo vt.l.si filius heres de libe.et posthu. Habet autem locum ista.l.in filio in potestate:emācipatus vero pōt institui sub quacūq̄ cōditione τ ea pēdēte pōt petere ſm tab.iō excludit a cōtrata.vt.l.ij.§.si sub cōditione de secū.tab.τ i.l.sub conditione eo.ti. Itē cōditio ptātiua si est turpis hr̄ p nō ptātiua τ sic reddit testm̄ nullū vt.ff.de cōdi.institu.l.filius.hodie ois cōditio reijcitur de legitima p.l.qm̄ i prioribus.τ si esset casualis vel mixta nō reddit testamētū nullū.τ hoc voluit gl.hic in prin.que incipit:est em̄ ſm q̄ Bar.itelligit τ eā sequit p.l.scimus §.cū aūt.C.de inoffi.testa.sed alij ante Bar.tenuerūt cōtrariū qr qñ testm̄ eēt nullū nihil corrigit p iura codicis.vt pꝫ in.l.oīmodo.sed solū qñ subijciebat q̄rele.τ hoc qñ erat institut⁹ sub cōditione ptātiua q̄ nō reddebat nullū sꝫ iferebat grauamen. pro ista opi.vr̄ optime facere tex.i.l.etiā.§.si patron⁹.de bo.li. nā legitima patroni olim se habebat ad similitudinē illius q̄ dꝫ hodie filio.qr sicut de legitima filij reijcit hodie grauamen ita et olim de legitima patroni.vt.l.cū patron⁹.de leg.ij.τ sicut hodie i legitima filij agit ad supplemētū vt.l.oīmodo.ita oliꝫ in legitima patroni agebat vt.l.siue.§.excludit.de iu.pa.et tñ habemus q̄ si patronus erat institutus i legitima sub cōditione casuali vel mixta.istud grauamē nō reijciebatur quātū ad hoc vt nō haberet cōtratab.imo hēbat acsi fuisset oīno pteritus.hoc pbatur si bñ inspiciat in.l.etiā.§.si patronus.ff.de bo.lib.sꝫ si fuisset ptātiua reijciebat sicut aliud onus fideicōmissi τ nō habebat cōtratab.vt.d.l.cum patron⁹ codē mō vr̄ q̄ de legitima filij nō reijciat.sed posset dicere nullū ac si eēt oīno preteritus.tamē quicquid sit cōiter tenetur opi.Bar.p illū.§.quē allegat cui male pōt respōderi.lꝫ Bal.oīno conet respondere. sꝫ sue respōsiones sunt potius verbales q̄ reales. Dicit ergo Bal.in effectu 2 † q̄ qñ in legitima necessari⁹ est titul⁹ istitutiōis vt erat olim isto iure τ etiā hodie iure autēticorū cōditio casualis vel mixta nō reijcit qr nō iterim est pprie pterit⁹.nā pterit⁹ dꝫ ille q̄ nō est istitutus nec exheredat⁹.vt.l.ve.C.de fideicō.τ.l.j.circa pri.ff.de cōtab.τ sic tūc pprie est pterit⁹ qñ requirit istō.et defectū pteritionis lex nō supplet vt.l.omnimodo ver.siuero preterierit.sed qñ nō requiritur titulus institutionis vt erat in iure codicis iustiniani vbi sufficiebat relinquere quoquo relicti titulo.vt.d.l.oīmodo.tūc cōditio casualis vl̄ mixta reijcit de relicto ltīe.vt.d.l.§.cū aūt.qr iterim nō pt dici pprie pterit⁹ post q̄ titulus institutiōis nō requirit cū vt dixi ille dicat pterit⁹ q̄ nō est institutus nec exheredat⁹. Breuiter vt dixi ista sunt verba ad corinthios τ sine sapore.τ cōtra illā.l.oīno ver.si vero pterierit.qr ibi nō regrebat titul⁹ istutiōis.τ tñ cadit pterito.nā dico q̄ ille dr̄ pteritus cui nō est relictū eo modo quo relinqui debet nec etiā est exheredatus qñ ergo reqrit istitutōis titul⁹ ille dr̄ pteritus qui nō est institut⁹ nec exheredatus.sed quādo sufficit titulus legati vel fideicōmissi.ille dꝫ pteritus cui iure fideicōmissi vel legati nō est relictū nec est ēt exheredatus sꝫ pēdente cōditione casuali vel mixta nō dicitur relictū iure legati vel fideicōmissi.sed nec dꝫ institutus.ergo dicitur preteritus et tñ illa.l.scimus.§.cū autem.dispensat aduersus istum defectuꝫ vt testm̄ non sit nullū.sed remoueatur ista cōditio de ltīa.et sic habeat pro pure relicta.sꝫ qñ eēt oīmoda pteritio.qr nullo modo esset relictū tūc aduersus istū defectū lex nō dispensat.τ ita dꝫ intelligi.l.oīno.§.si vero preterierit. Aduertenduꝫ tamē diligenter q̄ talis conditio non reijcitur per.l.qm̄ in priorib⁹ sed per illū.§.cū aūt.p quē illa.l.supplet si bene ɔsideretur ille tex. τ sic opi.antiquorū qui fuerūt añ Bart.potest saluari vt per illam.l.non reijciatur nisi conditio potestatiua que affert grauamen.sed per.§.cū aūt.hoc extendit etiā ad casualē de quo erat dubiū ante illū.§.τ sic opi.Bar.est vera rñdetur ad opi.quam ff.feci de legitima patroni de qua nō reijciebat olim cōditio casualis.lꝫ esset eiusdē ɔditionis cui⁹ est hodie legitima filij quātum ad remotionē grauaminis.sꝫ an illud corrigat per.§.cuꝫ aūt nō audeo hoc asserere.qr magis est debita legitima filij iō magis pˀuilegiata.vt no.in.l.si quis legatū.de fal.τ qr si nō reijceret de legitima filij totū testm̄ eēt nullū.sꝫ lꝫ nō reijciat de legitima patroni nō est nullū sed dat cōtratab.p quā ɔsequitur legitimā pure.τ sic in effectu censet reijci.lꝫ si esset alia cōditio 3 nō daret cōtrata.† alteri⁹ aūt nature est cōtratab.q̄ datur patrono q̄ sit illa que datur filio.vt.l.sed cū patrono.i pri.de bo. pos. Sed quero reiecta conditione de legitima quid erit de residuo.respōdetur si nō habebat substitutū vel coheredē totū sibi accrescit quoniā in oēm euentū est illud habiturus siue deficiat conditio siue nō sed si haberet coheredē vel substitutū expectaretur euentus conditionis.τ si nō existat illud perueniet ad coheredem vel substitutū.si aūt existat accrescet sibi sine noua aditione sicut in eo videmus qui est institutus partim pure.et partim sub cōditione.ff.eo.ti.l.liber homo.§.titius ex semisse.τ 4 §.se.τ ita no.l.si pater.C.de insti.τ substi.per Cy. † Item quero quid si fui institutus filius sub conditione si voluerit videtur q̄ ista conditio non reijciatur qr nō videtur ɔtinere grauamē. ar.ff.de vul.τ pup.l.ex facto.§.lucius Bal.determinat cōtrariū in.l.omnimodo.qr videtur tenere grauamē in hoc τ ante q̄ declaret voluntatē suā non est necessarius heres.vt.l.verba.ff.de condi.insti.τ.ff.eo.l.iam dubitari.τ.l.cornelius τ sic interim cornelius non transmittit iure suitatis vt.l.si ita scriptū.§.illi siuo let.ff.de leg.j.τ.l.si ita scripsero de cōdi.et demō.sed sua interest transmittere.ergo reijcitur tanq̄ onus.illud est pulchrū dictū Bar.etiā format hic aliquas questiones quas formauit Guil. de cu.i.l.sancimus.C.de inoffi.testa. que sunt quotidiane τ ad eas semper remittitur.dic vt hic per eum.et Guil.plenius ibidem.

5 ¶ † In glo.que incipit.i.submouendum in fi.tu aduerte q̄ duo sunt videnda. Primū est an testamētū sit nullum quasi illa cōditio non dicatur potestatiua postq̄ fuit nixus implere τ non potuit τ in hoc tene vltimam opi.gl.q̄ nō.si de sui natura erat potestatiua.puta fuit institutus si daret decem titio et titius mortu⁹ est infra paucos dies anteq̄ cōmode posset sibi soluere vel sub conditione si manumiserit seruū propriū et seruus mortu⁹ est anteq̄ esset in mora manumittēdi.debemus ergo inspicere generalē naturā istarū cōditionū nō casum aduē6 titium.vt in.§.puto.τ.l.iul.ff.qui τ a quibus. † Scdō videndum est posito q̄ nō sit nullū vtrum iste filius erit exclusus ex eo q̄ō non impleuit.an aūt habeat p implente.et hoc dicas q̄ si fuit impedit⁹ casu fortuito habet p implēte qr conditio ptātiua deficiens per casum nō facit deficere relictū.vt.q̄ sub conditione in.§.quot.ff.de conditio.istitu.aut fuit impeditus facto tertij τ tunc si cōtra illū tertiū pōt hr̄e regressum.qr iniuste ipediuit et est soluēdo habet ɔditio p defecta.τ est exclusus ab illa hr̄ditate sꝫ hꝫ regressum ɔ illū.vt.ff.ad.l.aql.l.ide nerati⁹.§.j.Sꝫ si iuste fecit vel non est soluēdo.τ sic non pōt habere regressum tunc ne patiat dānum sine culpa hr̄ cōditio pro ipleta.vt.l.si titius statuas de condi.τ demon.τ plene no. eod.titu.l.in testō.τ in.d.l.ideꝫ neratius.§.j.sed quādo potuit implere τ neglexerit 7 tūc est exclusus ab illa hr̄ditate vt in isto tex. ¶ † In gl.q̄ incipit.i.facere posset ibi.nā duas habet vias τc.no.istā gl.singulariter q̄ tunc testm̄ i quo filius est istitutus sub cōditione casuali vel mixta τ in eius defectū non est exheredatus est nullū qñ ipe declarat voluntatē suā qñ vult esset nullū alias interim pēdet τ isto casu possunt saluari gl.que dicunt testm̄ in quo filius est preteritus ita demū esse nullū si filius vult dicere nulluꝫ. vt no.glo.in.l.is qui.in prin.de leg.prestā.τ.l.ita tñ.§.quoties.in fi.glo.magne ad treb sed qñ esset omnino pteritus qr nullomodo institut⁹ tūc etiā si nō dicat nullū est nullum.vt.l.fi.ff.de lib. 8 τ posthu.τ ibi dixi. † Item no.ex ista glo.q̄ si filius vult expectare euentum cōditionis τ conditio eueniat valet testamētuꝫ Bal.intelligit etiā de iure ciuili.τ similis gl.est i.l.si pater.C.de insti.τ substi.i fi.magne gl.Sꝫ qñ esset omnino pterit⁹ p approbationē filij reconualesceret soluꝫ de iure ptorio ſm cōem opino.in.l.filio preterito. ¶ In gl.vel dic hec iura q̄tum ad intellectum litere vt nō referat se ad diuersum casum sꝫ ad illū qui ponit in litera qñ est istitutus sub ɔditiōe ptātiua.Sꝫ ſm pcedētē τ referret se ad casum diuersum iste v̄.cū τ patrē.s.quādo sub casuali vel mixta nō habet ergo coheres expectare q̄ filius ipleat cōditionē vel nō impleat cū neutro casu reddat prēm intestatum.si non implendo redderet patrem intestatuꝫ haberet necesse expectare q̄ adimpleret τ ante nō posset adire.vt i.l.pe. ff.de iniu.te.hec est notabilis.l.τ semper allegatur τ multoties repetitur hic est carotium huius materie per do.ideo causam vide τc. Amen amen dico tibi hodie eris mecum in paradiso[a] dixit Jesus τ antequam gallus cantet[b] ter me negabis.dixit Jesus Petro τ postea recordatus verbi quod dixerat.

a ¶ Hodie mecū eris in paradiso adde tex.in.c.baptismi vicem.de ɔsec.dist.iiij. originaliter. Luce xxvj.

b ¶ Anteq̄ gallus cātet. Adde tex.in.c.imitare petrū.vj.q.j.originaliter Mat.xxvj.

2 ¶ Substitutus potest petere q̄ assignetur filio instituto sub conditione potestatiua terminus infra quem conditionem impleat vt si nō impleat statim admittatur substitutus sicut quādo esset assignatus terminus ab ipso testatore.

3 Quando ei assignatur terminus ad instantiaꝫ creditorū tunc eo elapso habetur hereditas pro adita.

4 Si filius institut⁹ sub cõditione potestatiua q̃ vltimo vite spiritu poterat impleri nõ habeat coheredez: vel substitutũ: ⁊ ipse nõ vult implere cõditionẽ tamen vellet habere hereditatez qd̃ remedium habeat.

5 Quid si cõditio est mixta vt si matrimoniũ contraxerit cũ berta ⁊ ipse ingrederetur religionem.

6 Filius ratione suitatis an transmittat hereditatẽ paternaz ad suos ⁊ quoscunq̧ heredes etiam extraneos ⁊ etiam ignorans.

7 Datio substituti vulgaris quando impediat transmissionẽ que fit ratione suitatis.

8 Si filius non impleuit conditionẽ infra tẽpus prefixum a testatore: non potest purgare moram infra paucos dies.

Sed ⁊ si filio. Supra locutus est qñ filius institut⁹ sub cõditione potestatiua habebat coheredẽ hic loquif quãdo habebat substitutũ vsq; ad. §. apud iul. alias incipit marcellus. ⁊ etiã prin. l. sed si in cõditione postea in. §. apud iul. qñ nec coheredẽ nec substitutum. et in prima parte loquif qñ sub cõditione que vltimo vite spiritu poterat impleri in secũda tam in illa que poterat impleri q̃ in illa que non poterat. pri. vero. l. seq. que incipit sed si in conditione similiter põt habere locũ in vtraq; conditione. lz loquaf in illa 1 que nõ poterat impleri. q: in vtraq; est eadẽ rõ ⁊. h. d. †Si fili⁹ nõ implet cõditionẽ potestatiuã q̃ vltimo vite spiritu ĩpleri poterat substitutus vulgaris admittitur demũ eo mortuo nec est necesse q in talẽ defectũ sit exheredatus. sed si tps esset appositum ad cõditionem implendã admitteref substitutus lapso illo tpe. Itẽ si filius non habet substitutũ vel coheredẽ nõ implẽdo 2ditionẽ destituif testamẽtũ ⁊ deuoluif hereditas ad causaz intestati ⁊ si erat talis cõditio q̃ vltimo vite spiritu non poterat impleri statim cuz incipit mori dr deficere ⁊ ipse idẽ qui adhuc viuit ⁊ tenet primã causaz intestati efficif suus heres ab intestato ⁊ transmittit hereditatẽ ad suos heredes. sed si poterat impleri vltimo vite spiritu nõ dr defecta quousq; sit perfecte mortuus. ideo tunc ipse non efficif heres ab intestato. sed deuoluif post ei⁹ mortẽ ad proximiores. h. d. iste tex. cum glos. vsq; ad. l. lz si 2 in conditione. §. nepotes. ¶ †Circa. §. sed si filio. quero vtrum substitut⁹ possit petere q assignef terminus filio instituto sub conditione potestatiua infra quem conditionẽ impleat q si nõ faceret statim admittif substitut⁹ sicut quando esset assignatus termin⁹ ab ipso testatore. vt. l. sed si in cõditione in prin. ad hoc vt ipse non habeat expectare tm̃ q̃tum dr. s. vsq; ad mortez filij breuiter dic sic. vt. ff. de acqui. here. l. q̃diu. la grãde. ⁊ ipso lapso habebif conditio pro defecta ⁊ hereditas pro repudiata. sicut si fuisset institut⁹ pure q: talis cõditio videf reddere institutionẽ purã postq̃ est in sua ptãte implere. vt. ff. si quis omni. cau. te. 3 l. j. §. qui sub cõdi. †sed qñ assignatur terminus ad instantiã creditorũ tũc ipso lapso habef hereditas pro adita si erat institut⁹ pure. q: ita interest creditorũ vt habeant quem cõueniant. sed substituti interest vt habeatur p repudiata ⁊ lapsus termini dz operari id qd̃ est fauorabilius ei ad cuius instãtiam est assignatus. vt no. in. l. quamdiu. ⁊. C. de iur. delib. l. fi. §. pe. sed si esset institutus sub conditione nõ posset haberi pro adita ea nõ impleta sed operaretur lapsus termini q creditores possent mitti in possessionẽ bonorũ hereditariorũz. vt. l. si quis ita instituerit. ff. 4 eo. ti. ¶ †Circa. §. marcellus. alias incipit apud iul. q̃ro si filius institut⁹ sub cõditione potestatiua que vltimo vite spũ poterat impleri non habebat coheredẽ vel substitutum ⁊ ipse non vult implere conditionẽ tñ vellet habere hereditatem ab intestato qd̃ remediũ hz. si eñ tacet ⁊ non implet ⁊ moriaf nec ipse habebit nec heredes eius ad quos nõ fuit trãsmissa ex testamẽto. q: cõditionẽ nõ impleuit nec ab intestato q: quousq; vixit nõ fuit deuoluta ad causam intestati sed veniẽt alij propinquiores defuncto qui possunt esse diuersi ab heredibus filij vt patet in gl. super ver. puto q̃ incipit nõ eñ erit heres q̃no ergo succurref sibi vtrum poterit in presentia notarij ⁊ testiuz declarare animũ suũ q non vult conditionem implere ad hoc vt institutio statim euanescat tanq̃ defecta cõditione ⁊ deuoluatur ad causam intestati puto dicendũ q nõ q: lz sic dixerit põt penitere adhuc implere. vt. l. deberi. C. de fideicõ. liber. ⁊ sic non põt dici ppter illud defecta vñ cũ adhuc pẽdeat cessat causa intestati quousq; 5 viuit ⁊ põt implere. †sed si esset talis q̃ posset deficere vt si matrimoniũ cõtraxerit cũ Ber. lz ista sit mixta ⁊ ipse ingredietur religionẽ ⁊ sic deficeret spes nubendi. vt in auth. cui relictũ. C. de indi. vidui. fateor q statim succederet causa itestati ⁊ deuolueretur ad eum licet sit religionẽ ingressus ⁊ acquireretur monaste6rio si hz in cõi. vt in. l. deo nobis. C. de epis. ⁊ cle. ¶ †Itẽ no. vnã gl. q̃ incipit ⁊ trãsmittit ad duo. Primo q: tenet q fili⁹ ratione suitatis trãsmittit hereditatẽ paternã ad suos heredes intelligẽ quoscũq; etiã extraneos. ⁊ etiã ignorãs qd̃ patet q: loquitur qñ filius erat in articulo mortis. ⁊ sic non poterat esse nisi ignorans. Idẽ tenet glo. in. §. aperture. circa fi. s. eo. lz doc. cõiter te7neãt 2riũ. vt ibi dixi. †Itẽ gl. ista videf velle dum dicit nisi habeat substitutũ q datio substituti vulgaris ĩpedit trãsmissionẽ q̃ fit ratione suitatis certe si vera esset cõis opi. q p substitutionẽ talẽ tollereff existẽtia sui heredis hoc esset clarũ sed q: teneo cõtrariã opi. q̃ est verissima dico q nõ impedit q: heres filij q venit ex iure trãsmissionis ⁊ ex persona filij excludit substitutũ sicut ipse filius prout etiã determinãt doc. in herede heredis ad quẽ fuit transmissum ius deliberãdi in. l. j. ff. de vulg. ⁊ pupil. q non est minoris potẽtie transmissio ista q̃ ius deliberãdi. Nec obstat ista gl. q: loquitur qñ filius fuit institutus sub cõditione potestatiua q̃ nõ ĩpleta nõ erat suus heres ex testamẽto. vt in. l. cõditionibus pupillus de cõdi. ⁊ demõ. ⁊ ipso moriente anteq̃ ĩpleat nõ deuoluif hereditas ad causaz itestati si habebat sub8stitutũ. ⁊ hoc vult ista gl. ¶ †Vltimo in prin. l. sequen. sed ⁊ si in in cõditione: queritur si filius nõ impleuit conditionẽ infra tẽpus prefixum a testatore vtrũ possit purgare morã infra paucos dies ad hoc vt substitutũ excludat. videtur q sic per. l. si ita quis. §. seia. de ver. ob. Cõtrariũ dic per. l. thays ancilla. §. itra. ff. de fideicõ. li. ⁊ per. l. si de possessione. C. de trãsac. nã ad actionẽ cõsequendã de nouo seu aliud ius non hz locũ purgatio more post tẽpus sed ad iam quesitam cõseruandã sic vt in. d. §. seia. et etiã ad euitãdũ penã vel interesse iuxta materiã. l. ⁊ si post tres. si quis cautio. Pau. de ca. optime tractauit materiã.

Sed ⁊ si in conditione.

1 **Nepotes.** †Glo. intelligit istũ tex. qñ tpe testamẽti nepos precedebaf a filio quo casu poterat oĩno preteriri: vt. l. gallus. §. in omnib⁹. de libe. ⁊ posth. forti⁹ institui sub cõditione casuali vel mixta. sz si nõ pcedebatur tpe testamẽti sicut nõ poterat omnino pteriri ita nec sub tali conditione institui sicut nec filius. ⁊ ista videf cõmunis opin. doc. Alij qd̃ glo. recitat in fi. tenẽt q lz non possit oĩno pteriri dicto casu. vt patet in. l. posthumorũ de iniu. te. bene põt ĩstitui sub 2ditione casuali vel mixta. ⁊ q in hoc fili⁹ primi gradus sit melioris cõditionis q̃ nepos sicut ⁊ alibi in. l. iubemus. C. ad treb. ⁊ de hoc videf tex. cui nõ videf posse dari congruũ respõsum in. l. quã gl. allegat. ff. de suis ⁊ legi. l. j. §. sciẽdũ. pro quo etiã facit id qd̃ dixi in. l. gallus. §. nunc de. l. ⁊ doc. papienses consueuerunt istã tenere qui vt plurimũ conãtur defendere opi. reprobatas ⁊ approbatas infringere.

2 ☞ Inhabilitas medio tẽpore superueniẽs post testm̃: si fuit ex toto annihilat⁹ status annihilat institutionẽ.

1 **Solemus.** †In tex. ibi media tpa q̃ sunt duo scz inter testm̃ ⁊ mortẽ. itẽ inter mortem ⁊ aditionẽ hereditatis. si ergo reperitur habilis heres institutus trib⁹ tẽporib⁹. s. testamẽti mortis ⁊ aditionis. valet institutio. ⁊ põt adire sz illis duobus tẽporib⁹ fuerit effect⁹ inhabilis tamẽ inhabilitas cessauit. hec vera qñ fuit institutus pure si aũt sub cõditione tunc non inspicif tps mortis si conditio tunc adhuc nõ extiterat sed inspicif tẽpus existẽtis 2ditionis vna cũ tẽpore testamenti ⁊ aditionis vt no. in. l. si alienũ. §. in extraneis. ff. eo. 2 ¶ †Itẽ intelligo istũ tex. qñ inhabilitas medio tẽpore superueniẽs non annihilauit ex toto statũ instituti. vt si fuit deportatus. q: licet perdat ciuitatẽ. ⁊ sic annihiletur de iure ciuili. retinet tamen libertatẽ. ⁊ sic non annihilatur de iuregentiuz. sed si fuit ex toto annihilat⁹. vt si fuit dãnatus in metallũ qui perdit etiã libertatẽ tũc annihilaref institutio. q: licet postea cessaret inhabilitas censeref nouus homo qui nunq̃ fuit institut⁹ non sic in casu precedẽti ⁊ hoc pbatur in. l. intercedit in fi. ff. de cõdi. ⁊ demon. ⁊ adde qd̃ no. Bar. in. l. j. in fi. de cõtratab. ⁊ facit ad istã distinctionẽ. l. res vxo. C. de dona. inter virum ⁊ vxo.

2 ☞ Quãdo res peruenit ad casum vel statũ a quo non potuit incipere ante ipsius perfectionẽ: ⁊ in eo perseuerat: vitiatur dispositio. ⁊ nu. 3.

Seruus alienus. In isto. §. ponif vnũ exemplũ de eo qd̃ dicif. s. pxi. de inhabilitate superueniẽte post testm̃ medio tẽpore ⁊ postea 1 cessante q nõ vitiat institutionẽ. †Et premitte q isto iure non valebat institutio facta de pprio seruo testatoris nisi esset relicta sibi expresse libertas. lz secus in seruo extranei. vt. s. eo. seruus in prin. hodie vero valet etiã in pprio hic antẽ tẽpore testamenti seruus erat alienus ⁊ fuit institutus sine libertate et sub cõditione ⁊ sic valebat institutio post mortẽ testatoris ⁊ pendẽte cõditione fuit effect⁹ hereditarius. q: dñs illius ipsum tradidit cuidã seruo hereditario ex causa habili ad transferendũ dominiũ. et sic videbaf effectus ipsius testatoris quia hereditas iacens representat psonã defuncti videbaf ergo ex hoc vitiari institutionẽ cũ reperiat se institutũ sine libertate. tñ iuriscõsultus dicit q si ante euentum cõditionis desijt esse hereditarius

qr fuit vsucaptus a quodã tertio ꝛ postea cõditio existat institutio nõ est vitiata qr sufficit ꝙ nec tẽpore testamẽti nec cõditionis existẽtis nec aditionis reperiat se seruũ testatoris. ꝛ illa tẽpora tñ sunt attẽdẽda nõ mediũ tẽpus quo pẽdebat cõditio. vt. s. proxi. §. adibit ergo hereditatẽ iussu nõ dñi vsucapiẽtis. sed si primus dñs nõ desijsset esse dñs adiret iussu illius et illi

2 quereret. ¶ † Pro declaratione glo. op. ꝙ ista institutio sit vitiata statim ꝙ est effect⁹ hereditari⁹ ꝛ per cõsequẽs fingit testatoris qr qñ res peruenit ad casum vel statum a quo nõ potuit incipere añte ipsi⁹ perfectionẽ vitiat dispositio iuxta ea q̃ habent in. l. plurib⁹. §. ꝛ si placet. de verb. ob. ꝛ. j. ad. l. fal. l. verbis. sꝫ hic est hmõi. qr institutio nõ erat adhuc perfecta postꝙ pendebat cõditio. ꝑpter hoc glo. dicit ꝙ istud posset ꝓcedere si iste fuisset institut⁹ pure vel sub tali cõditione sub qua seruus ꝓprius non potuisset institui. vt est ista si liber erit. j. de condi. indebi. l. seruus alienus. cum. l. seq. sed hic fuit institutus nõ pure sed sub cõditione sub qua poterat institui. ꝛ loquit glo. ꝑ verbũ forte. sꝫ nõ bñ. nã etiã si pure fuisset institutus deinde effect⁹ testatoris ꝛ postea ante mortẽ eius desijsset esse locũ haberet qõ hic dr̃ p. §. ꝓcedẽtẽ. nõ obstat ꝯtrariũ qr ꝓcedit qñ peruenit ad casuꝫ a quo nõ põt incipere. supple ꝛ in eo ꝑseuerat. ꝛ reperit esse tpe vltime ꝑfectiõis. tũc bñ vitiat dispositio. sꝫ hic nõ ꝑseuerauit nec reperit esse tpe ꝯditionis existẽtis quo institutio ꝑficit.

2 ☞ Seruum oĩo alienũ licet nõ possum instituere cũ libertate: tamen cõmunem inter me ꝛ alium bene possum.

1 **Si seruum communẽ.** † Ad hoc vt seruus institutus efficiat necessari⁹ sufficit ꝙ tpe mortis testatoris sit insolidum ipsi⁹ lꝫ tpe testamẽti nõ fuerit. h. d. ¶ In tex. ibi heredẽ scripsit. supple ꝓ parte ꝛ ꝓ alia parte instituit filiũ ĩpuberẽ de quo ĩfra posset etiã poni ꝙ instituit insolidũ ipsum ꝛ impuberẽ exheredauit qõ fieri poterat hoc iure. ¶ In tex. ibi necessari⁹ supple tã mihi testatori ꝙ etiã impuberi per. l. sꝫ si plures. §. quos possum. j. ti. j. ¶ In tex. ibi partẽ redemerit impubes. Sed quid si non redemit. dic vt. j. ti. j. l. si seruus cõis. ¶ In tex. ibi necessarius non efficit. qr cum non sit effectus necessarius testatori qr non erat suus insolidũ tẽpore mortis. ꝛ sic nõ fuit consecut⁹ libertatẽ ex testamento eius. lꝫ cũ libertate fuerit institut⁹ qr nõ potuit ꝑiudicare socio. similiter nõ efficiet necessari⁹ impuberi sꝫ qr cessat ratio illi⁹. §. quos possum. Sed si ipse ĩpubes ipsum manumittat cũ solẽnitate debita efficiet sibi voluntari⁹ heres qr substitutio durat. ꝛ lꝫ ab eo habeat libertatẽ nõ tñ hereditatẽ. sed a primo testatore. ꝛ ad hoc vt sit necessari⁹ requirit ꝙ ab eodẽ habeat vtrãqꝫ. si aũt pupill⁹ ipsum nõ manumitteret tũc nec necessari⁹ nec volũtarius heres erit pupillo. qr nõ esset cui hereditas acquireret cũ remaneat seruus. sed si pupill⁹ nõ redemisset partẽ socij tunc partẽ hereditatis in qua fuit institutus acquireret socio ꝛ etiã hereditatẽ pupilli quas adiret iussu

2 socij. ita supple istũ tex. scrupulosuꝫ. † Et no. ꝙ lꝫ seruũ oĩo alienum non possum instituere cũ libertate. j. eo. si alienũ illum tñ qui non est oĩo alienus sed cõis inter me ꝛ aliũ bene possuꝫ vt hic. nõ tñ intelligas ꝙ fiat preiudiciũ socio vt perdã dñium partis sue ꝭm ista iura. sed hodie datur facultas seruo soluẽdi socio pretium partis ꝛ efficietur mihi necessarius. vt. C. de ser. cõ. ma. l. fi. sꝫ si esset institut⁹ sine libertate illa facultas sibi non daretur ꝛ si non soluit partem pretij acquirit hereditatem meã socio. cetera dic vt in glo. que est magistra. ꝛ ad eaꝫ semper remittitur in ista materia. quia distinguit tres casus.

2 ☞ Seruus institutus cum libertate qualiter consequitur libertatem a seipso.

3 Qñ vnus solus est institutus: sibijpsi a seipso legari nõ potest. Si seruus instituat simpliciter sine libertate. valet institutio ꝛ legatum postea de libertate factum est superfluum.

1 **Sed si sit.** † Seruo cuꝫ libertate instituto sola libertas adimi nõ potest. h. d. ꝛ loquit qñ adimit in codicillis ꝛ tunc est clarũ qr si valeret adẽptio libertatis videret etiã adẽpta hereditas q̃ sine libertate sibi nõ põt competere qr non esset cui eã acquireret. ꝛ in codicillis non põt hereditas adimi directo. vt. l. ij. C. de codi. Idẽ tamen est si adimatur in eodẽ testamẽto de quo erat maius dubiũ. qr cũ simul data fuerit altera sine altera nõ poterat adimi. vt. l. si ita. §. regla. s. de libe. ꝛ posthu. ꝛ hoc etiã tenet hic gl. in ver. ꝛ est alia ratio. ¶ In tex. ibi sit institutus. supple insolidũ. ita intelligunt glo. ꝛ doc. si aũt ꝓ parte Bar. vr̃ sentire ꝙ tũc valeret adẽptio soli⁹ libertatis. qr posset confirmari per aditionẽ heredis. sed qñ est institut⁹ insolidũ nõ posset cõfirmari nisi per aditionẽ suam. ꝛ ista essent cõtraria ꝙ esset heres ꝛ nõ esset liber. Sꝫ certe ratio q̃ infra subijcit ꝙ libertatẽ cõsequit a seipso locũ hꝫ etiã quãdo habet coheredẽ. vt est tex. in. l. ex parte. j. de acquir. here. ꝛ ideo videt ꝙ etiã tunc habeat locũ qõ hic dr̃ qr cũ ista duo sint simul data. s. libertas ꝛ hereditas nõ possit altera sine altera adimi. ꝛ si adimitur non valet per. l. si ita. §. regula. de lib. ꝛ posthu. licet Bar. eodem modo intelligat quo hic. ¶ In tex. ibi codicillis subaudi maxime. nã nec in eodẽ testõ valet ademptio soli⁹ libertatis. vt in. d. §. regula. ¶ In tex. ibi quo necessari⁹ fieret. supple nõ esset adempta libertas nec postea fuisset alienat⁹ vel manumissus. vt ĩ gl. ¶ In tex. ibi ne a semetipso adimat libertas qõ esse non potest ꝛ ꝙ videret adimi a semetipso si valeret adẽptio probat in ver. seruus enim. qñ ipsam hꝫ a semetipso ergo ꝛ a semetipso videret adimi. ꝛ ꝙ hoc fieri nõ possit vt a semetipso adimat probat in fi. qr postꝙ est institut⁹ insolidũ. vt ꝑponitur non sibijpsi a seipso aliqd legari. vt. l. legatũ ꝛ heredi. de leg. j. ergo nec sibijpsi a seipso aliqd adimi: qr datio ꝛ ademptio regulant per eundẽ modũ. ꝛ idẽ ꝙ non põt legari nec adimi. l. vt legata inutiliter in fi. j. de adi. le. ¶ Glos. mag. q̃ est

2 hic laborat circa duo. † Primo in declarãdo qualiter intelligit hoc qõ dicitur in tex. ꝙ seruus institut⁹ cũ libertate cõsequitur libertatẽ a seipso. ꝛ dicit glo. ꝙ vult dicere ꝙ non consequit eã a testatore. nec tanꝙ rem hereditariã. sed vt singulare cõmodũ. ꝛ ideo testator illã libertatẽ alteri ꝙ ipsi seruo non posset legare quia solum res hereditarias legare põt. ꝛ ista libertas non ed hereditaria. ꝙ hoc sit verũ declara vltra gl. nã non põt dici ꝙ habeat a testatore illud qõ apud testatorẽ nõ fuit nec vt hereditariũ id qõ in hereditate nunꝙ fuit. sꝫ ista libertas est hmõi nunꝙ eñ testator eã habuit apud se. sed iste seruus moriẽte testatore incipit eã de nouo habere. ꝛ lꝫ a iure naturali primeuo quo oẽs hoĩes liberi nascebant. ꝛ licet per iusgẽtiũ fuit inuẽta seruit⁹ per eã tñ non fuit sublata libertas sed obfuscata. ꝛ cum postea seruit⁹ extinguit libertas detegit vt no. ĩ. l. manumissiones. s. de iusti. ꝛ iur. nõ ergo põt testator sibi auferre qõ aliũde ꝙ ab eo cõsequitur. ar. in. l. si arrogator. §. sed an impuberi. C. de adop. Breuiter ista ratio nõ est bona. qr sicut testator potuit ei relinquere libertatẽ ita ꝛ potuit adimere relictũ qr lꝫ nõ haberet illam libertatẽ penes se actualiter habebat tñ potentialiter vt ꝑꝫ in fi. qr in fundo meo nõ habeo seruitutẽ realem vel ꝑsonalẽ actualiter qr res mea non põt mihi seruire vt. l. vti frui. si vsufru. pe. ꝛ tamẽ possum alteri seruitutẽ relinquere. qr cũ habeo dominiũ plenũ habeo etiã potentiã ꝑducẽdi in actũ talẽ seruitutẽ in ꝑsonam alterius. eodẽmodo in seruo in quo habeo dominiũ ꝛ seruitutẽ qr relinquẽdo dominiũ ꝛ seruitutẽ facio vt libertas in esse ꝑducatur siue de nouo siue detegat q̃ prius fuerat obfuscata. ergo debeo posse adimere. qr procedit adẽptio a pari potẽtia. ideo dicunt doc. ꝙ tex. vult aliud dicere videlicet ꝙ nõ consequit libertatẽ a coherede vel per aditionẽ illi⁹ a seipso sicut ꝛ hereditatẽ. nã vnus ex heredib⁹ portionẽ hereditatis hꝫ a se nõ a coherede vt ꝑbat in. l. si in testõ. j. si quis omis. cau. te. eodẽ modo ꝛ libertatẽ q̃ est cõnexa cũ hereditate si ergo posset adimi a seipso sola libertas remaneret heres ꝛ nõ

3 liber. qõ esse nõ põt. † Aliud super quo laborat glo. quid vult dicere litera ꝙ nõ põt sibijpsi legari. glo. intelligit ꝙ qñ est solus institut⁹ sibijpsi a seipso nõ põt legari scꝫ nec ipsa libertas nec ipsemet sibijpsimet aliqua res hereditaria. postea opponit ꝙ imo ipsemet sibi possit legare vt. l. fi. C. de seruo cõ. manu. Et respõdet ꝙ ibi nõ fuit institut⁹. sed alius hic sic ꝛ insolidũ. Itẽ querit in fi. quare postꝙ habet libertatẽ a seipso qñ est institutus cũ libertate non põt sibijpsi legari res hereditaria. Et respondet vt in ea. Innuit etiã glo. ꝙ si instituerem seruũ simpliciter sine libertate iure isto. ꝛ postea libertatẽ eiusdem legarem non valeret legatũ nec faceret institutionẽ reconualescere. Hodie valet institutio. qr videtur institutus cum libertate ꝛ legatum postea factum de eadem esset superfluum.

2 ☞ Seruus si institutus sit cũ libertate ꝛ postea alienet censetur reuocata datio libertatis nõ institutio ꝛ adibit hereditatẽ iussu noui domini.

1 **Si seruus.** † Si seru⁹ institut⁹ cũ libertate fit a testatore manumissus erit voluntarius heres. si alienat⁹ acquiret hereditatem nouo dño. h. d. in effectu non vr̃ ergo reuocata institõ per manumissionẽ vel alienationẽ. sed alterat qualitas eius. vt patet etiã. j. eo. l. quoties. §. pen. ¶ In tex. ibi si seruus cõis hoc ita fuit de facto. nam idẽ ꝛ clarius ꝑcedit hoc in seruo proprio. ¶ In tex. ibi sub conditione. idẽ si pure qõ potest. ꝙ gl. intelligit dũmodo conditio apposita in institutione sit ĩpleta. ꝛ paria sunt fuisse impletũ ꝛ fuisse pure institutũ. ¶ In tex. ibi libertatẽ cõsecutus sit. s. per manumissionẽ vtriusqꝫ dñi. ipse eñ solus testator non potuisset manumittere. ¶ In text. ibi testamentarie libertatis. ex hoc apparet ꝙ alia conditio fuit apposita in institutione alia in libertate. ꝛ cõditio prima extiterat. sed ista secunda non. adhuc tñ dꝫ expectari eius euentus. qr nihil operaretur postꝙ erat consecutus libertatem inter viuos. ¶ In tex. ibi

tex.ibi adire. hereditatē pōt supple impleta cōditione sub qua erat institutus. ⁊ dic pōt. s. sponte. nam ad hoc vt sit necessarius heres requirit̄ ꝙ cōsequat̄ libertatē ⁊ hereditatē ex testō. sꝫ hic
2 libertatē fuit cōsecut⁹ inter viuos. ℂ† In tex. ibi itē sine testa-tor eū alienauit. supple vna cū socio postq̄ erat cōis ⁊ iste casus est clar⁹ per. l. quoties. §. pe. ꝗ. eo. nā nec tūc erit necessarius sed adibit hereditatē iussu noui dñi vt in fi. q꞉ cēsetur reuocasse da-tionem libertatis nō institutionē. ℂ In tex. ibi siue heres post mortē testatoris. iste est casus dubi⁹. nā cū ponat̄ ꝙ ipse fuit in-stitutus quō potuit seipsum alienare. glo. soluit duob⁹ modis. Primo ꝙ habuerit substitutū vulgarē ⁊ ille alienauit ꝙ stare nō pōt. q꞉ substitut⁹ nullum ius habebat anteq̄ deficeret insti-tutio. sed hic non erat defecta qđ patet q꞉ adit iussu noui dñi. Alio modo soluit ꝙ habebat coheredē ⁊ ille alienauit. istā te-net bar. supplēdo tñ ꝙ ille coheres erat īstitut⁹ īsolidū pure. ⁊ iste seru⁹ erat sibi dat⁹ coheres sub cōditione. interim ergo ille coheres vr̄ heres insolidū per ea q̄ no. in. l. ij. si pars he. pe. ⁊ sic potuit dñium insolidū in aliū trāsferre. Sꝫ ꝗ ꝙ iste seruus po tuerit dare socio estimationē sue ptis ⁊ ꝯseq totā hereditatē ꝑ se: vt. ꝗ. ti. j. l. si seru⁹ cōis. gl. nō soluit dic ꝙ ibi erat casus specia lis hoc iure. vt ibi no. regul'r sec⁹: hodie verū est regulariter vt l. j. C. de ser. cō. manu. ⁊ no. l. pxi. si seruū. ℂ Adhuc opp. glos. ꝙ nō potuit iste coheres auferre sibi libertatē alienādo quomin⁹ existente cōditione efficit̄ liber. l. pr̄ filio. ꝗ. eo. ti. glo. fatet̄ hic ꝙ iste coheres lꝫ alienādo auferat sibi hereditatē nō tñ libertatē. Uel dic ꝙ ibi loquit̄ in seruo proprio testatoris vt ibi dicam.
2 ☞ Libertus orcinus đr ille cui fuit relicta libertas directo. et cā consequitur sine manumissione: ⁊ sic đr orcinus. i. testatoris.
1 **Duo socij.** †Ad hoc vt seru⁹ cōmunis am bob⁹ dñis efficiat̄ heres neces-sari⁹ requirit̄ ꝙ sit ab ambob⁹ institut⁹ cū libertate ⁊ ꝙ dies hereditatis ⁊ libertatis ex testamento am-borum simul cedat. h. d. Ratio est qm̄ ad hoc vt seruus efficia-tur necessarius requiritur ꝙ simul consequatur libertatē ⁊ he-reditatem ex testamēto dñi sed si cōis est seruus si alter tm̄ reli-liquit libertatē non pōt in piudiciū alteri⁹ eam consequi statim mortuo testatore ⁊ sil'r si ambo reliquerūt ⁊ diuersis tēporibus cedat dies non cōsequit̄ eaꝫ ex illo testamento: ex quo prīo dies cessit: ergo illi non potest effici necessarius: sed si cedat simul ve rum est dicere ꝙ ex testamēto vtriusq꞉ ꝯsequit̄ libertatē ⁊ here
2 ditatē simul. ℂ† In tex. ibi orcinū. đr libert⁹ orcin⁹ ille cui fuit relicta libertas directo. ⁊ sic consequitur eam sine manumissio-ne heredis. vñ non hꝫ aliū patronū q̄ defunctū: ideo đr orcin⁹ idest testatoris. sed qñ relinquit̄ per fideicōmissum tūc requirit̄ manumissio heredis ⁊ efficit̄ libertus ipsius ⁊ nō dicit̄ orcin⁹.
2 ☞ Error in qualitate persone institute qñ vitiet institutionē.
3 Quid in errore nominis proprij.
1 **Quoties.** †Error in corpore instituti vel in substantia rei relicte vitiat insti-tutionē ⁊ relictū. h. d. vsq꞉ ad. §. sed si nō in corpore. ℂ Oppo. pro declaratione gl. de. l. nemo. §. qui fra-ter. ꝗ. eo. C. de testa. si quis in nomine. So. distingue tres casus. nā aut erratur in corpore persone institute aut in qualitate aut in noīe ꝓprio. Primo casu vitiat̄ institutio tam in corpore in quo errat̄ q̄ in illo ad qđ intentio testatoris dirigit̄ hoc qđ pōt cōtingere duob⁹ modis. Primo qñ volebā instituere titiū ab-sentē quē nunq̄ viderā. ⁊ alius puta semproni⁹ se submisit asse-rens se esse illū titiū. Scđo qñ testator ipsum absentē semel vi-derat ⁊ cognoscebat: sed postea cecus fact⁹ est ⁊ alius loco illi⁹ se submisit: vt contingit in iacob qui se submisit loco Esau. nā neuter fuit heres fꝫ gl. vel dic ꝙ fuit iacob: q꞉ pater eius postq̄ notitiā habuit de fraude permansit in eo qđ fecerat. ⁊ sic appro
2 bauit. fm̄ Bal. ⁊ totum fuit ex dispensatione diuina. ℂ† Circa scđm aut illa qualitas cōcernit cōsanguinitatē: q꞉ putabā titiū fratrē meū vel filiū cum nō esset errans in facto vel in iure. ⁊ idē vt vitiet̄ institutio: lꝫ non sit error in corpore: q꞉ causa presumit̄ finalis: vt. l. nec apud. ⁊. l. si pater. C. eo. ⁊ in. l. eaꝫ quā. C. de fidei. secus si esset aliqua qualitas q̄ nō īducit cām finalē. q꞉ falsa de-monstratio nō vitiat: vt. l. demonstratio de condi. et demō. sed
3 si non errasset: licet ex certa sciētia nominaret cum fratrē cum sciret non esse nō vitiaret̄ institutio: q꞉ censeret̄ potius dixisse gratia amicitie q̄ fraternitatis. ita loquit̄. l. nemo. q. §. j. e. † Cir ca tertiū distingue an habebat notā personā ⁊ error in nomine non vitiat. vt. l. si quis in nomine. C. de testa. Aut non habebat
2 notam: ⁊ tunc dic vt. l. qui habebat statum. ꝗ. de reb. dub.
☞ Ad valorem institutionis requiritur persona reliquens. ⁊ persona cui relinquitur ⁊ res que relinquitur.
3 Si testator corā testib⁹ dixit ꝙ volebat instituere titiū in semis-se postea reperit̄ script⁹ in quadrāte ꝙ istud p̄sumat factū po-ti⁹ per errorē. ⁊ hoc probato habebitur ꝓ instituto in semisse.

Error probat̄ eoipso ꝙ in p̄fationib⁹ fuit aliqđ dictū ⁊ postea reperitur aliud scriptum si in continenti secuta est scriptura.
4 Quod notarius nō presumatur hoc scripsisse falso sed p errorē vel testatoris vel ipsius nisi aliter probetur de dolo.
5 In testamento in scriptis licet requiratur scriptura de substan tia si interuenit ⁊ in aliquo est erratū q꞉ fuit scriptū min⁹ q̄ de-beret scribi hoc non nocet ⁊ debet suppleri si potest probari qđ fuerit actum.
6 Si reperitur in scriptura notarij vnū. c. pro centū ⁊ vnuꝫ. l. pro quinquaginta cum iste sint note consuete non vitiant scripturā sed habentur pro extensis.

Sed si nō in corpore. †Error in quāti-tate ꝯtinua vel di screta nō vitiat ⁊ id qđ est dictum preualet ei qđ est scriptū. hoc dicit vsq꞉ ad. §. tantumdem. Et primo loquitur quando voluit ascribere plus ⁊ per errorem ascripsit minus: vsq꞉ ibi: sed si ma iorem. Secūdo quando ecōuerso ⁊ iste secundus casus magis est clarus. quia cū in maiori quantitate insit minor remoto vno in quo erratum est remanet voluntas testatoris in alio ⁊ etiam scriptura: sed in primo casu nō sic: q꞉ in eo qđ est plus: licet ad-sit voluntas non adest scriptura. ⁊ ideo videt̄ quod nō valeat in eo qđ est omissum. ⁊ tñ hic dicitur cōtrariū. ℂ Opp. ꝙ nō valet institutio etiā in eo ꝙ testator voluit postq̄ errauit. vt in p̄n. hu
2 ius. l. † sol. ibi fuit erratū in corpore ꝑsone institute: vel in sub-stātia rei relicte. qui error magis nocet. nā ad valorē institutio-nis requiritur persona relinquēs ⁊ persona eius cui relinquit̄. ⁊ res que relinquitur. vnde cuꝫ ista tria sint de substantia error magis vitiat. hic fuit erratū in quātitate que non est de substā-tia institutiōis: vꝫ eñ institutio lꝫ partes a testatore nō fuerint descripte: vt. ꝗ. e. §. heredes. ideo error in portione nō vitiat nisi
3 in eo in quo est erratū ⁊ stat̄ ei ꝙ testator voluit. † not. ergo hic primo ꝙ si testator corā testib⁹ dixit ꝙ volebat instituere titiuꝫ in semisse postea cū notarius venit reperitur script⁹ in quadrā te istud presumit̄ factū potius per errorē q̄ ex eo ꝙ testator pe-tiuerit. ⁊ ideo hoc ꝓbato habebitur ꝓ instituto in semisse quod perpetuo tene menti. nam ex hoc sequitur ꝙ error probatur eo ipso ꝙ in prefationibus fuit aliquid dictum ⁊ postea reperitur aliud scriptū. hoc verū si incontinenti secuta est scriptura: alias non presumeretur penituisse per ea que no. in. l. per retentioneꝫ.
4 C. de vsuf. ℂ† Itē no. ad excusationē notariorū cum non presu mat̄ hoc scripsisse falso: sed per errorē vel testatoris vel ipsius: vñ nō sufficeret ad redarguendū ipsum de falso probare ꝙ per testatorē aliud fuit dictū ⁊ aliud reperit̄ scriptū nisi aliter pro-betur de dolo: vt hic dū dicit ascripserit testamētari⁹ ⁊c. qđ per
5 petuo tene mēti. fm̄ Bar. † Itē no. inquātū iste text. pōt ītelligi etiā in testamēto in scriptis ꝙ lꝫ in illo requirat̄ scriptura de sub stantia si interuenit ⁊ in aliquo est erratū: q꞉ fuit scriptū minus q̄ deberet scribi hoc nō nocet. q꞉ debet suppleri si pōt probari ꝙ fuerit actū. secus si oīno esset scriptura omissa simile habetur
6 in. l. j. §. si aūt sit. s. eo. ⁊ hoc sentit hic Ang. ℂ† Ultimo no. ī fi. dum dicit per notam [a] ducenta ⁊c. quod si reperit̄ in scriptura notarij vnū. c. pro centū. ⁊ vnuꝫ. l. pro quinquaginta. q꞉ iste sunt note consuete non vitiant scripturam. sed perinde est ac si extēse fuisset scriptum. secus si essent note non consuete. ⁊ ita intelligi tur. l. sed cum patrono. in fi. ꝗ. de bo. posses.

[a] ℂ Per notā. qñ cifre vel note vi tient instrumen-tuꝫ vide late per do. alex. de imo. in cōsil. clij. colū. ij. ver. itē fuit in ij. vol. Frā. curt.

2 ☞ Non debet attendi ꝙ fecit notarius si contra voluntatem testatoris vel partiū fecit sed preualet voluntas illorum.
3 Si non pōt cōstare que cōditio erat illa quā notari⁹ omisit in institutiōe ⁊ tñ cōstet ꝙ testator noluit facere institutionē purā ⁊ propterea vitietur institutio ꝙ succurratur illi instituto cōtra notarium ad interesse per actionem in factum.

Tantūdem. Omissio conditionis quaꝫ testator voluit apponere ⁊ p erroreꝫ omisit vitiat institutionē. sed ecōuerso si per errorem apposuit quam apponere intendebat non vitiat̄ institutio: sed habetur pro nō apposita. h. d. vsq꞉ ad ver. sed si cuꝫ. Ratio diuersitatis est. q꞉ in primo casu constabat ꝙ testator noluit facere institutioneꝫ pu-ram: sed conditionalem ⁊ non apparet quā cōditionem voluit apponere. Unde nec valet vt pura: q꞉ testator noluit nec vt con ditionalis. quia quā cōditionem voluerit apponere ignoratur ⁊ sic vitiatur ratione incertitudinis. Sed si cōstaret quā volue-rit apponere valeret institutio tanq̄ ꝯditionalis: ⁊ illa cōditio quā expressit in prefationib⁹ cēsetur repetita in institutione: vt l. titia. §. idē rñdit. de ver. obli. In scđo casu cōstat ꝙ testator vo luit. s. facere institutionē puram. nō valet vt pura. Itē constat ꝙ voluit. s. ꝯditionē apponere: ideo per errorē apposita reijcitur. Et aduertendū: q꞉ iurisconsultus primo tractauit qñ fuit erra-tum in corpore persone institute. in princ. huius. Postea qñ in substātia rei relicte in ver. ⁊ si in reliquis. ⁊ iste error vitiat indi-stincte. Postea quādo in qualitate. in ver. sed si nō in corpore.

& ideo nō vitiat indistīcte. In isto. §. qn̄ in qualitate substātiali nā q̄ institutio sit pura vel cōditionalis nō est de substātia eius sed de qualitate: q2 pōt fieri vtroq; modo tn̄ ista qualitas dicit substātialis: q2 diuersificat substātiā institutionis alia enim est pura institutio: alia cōditionalis. arg. in. l. j. §. si quis simpliciter. de ver. obli. Isto ergo casu distinguit: vt hic in text. & in his q̄. s. dixi. ¶ In tex. ibi destināns inserere. q2 hoc dixit in p̄sentia testiū q̄ volebat instituere titiū sub cōditione. & postea cū venit notarius instituit eū. & de conditione nō fecit mentionē. presumitur em̄ hoc per errorē factū si incōtinenti qd̄ est singulare: vt s. proxi. §. ¶ In tex. ibi pro nō instituto putat glo. hic intelligit vt habeat pro nō instituto sub cōditione prout testator voluit: licet bene habeat pro instituto pure postq̄ ita reperitur scriptū. licet testator noluerit. & hoc p. l. pe. C. de insti. & sub. sed Dy. intelligit ecōtrario q̄ habetur p̄ nō instituto. s. pure. q2 testator voluit q̄ esset pure institut⁹. sed bene habet p̄ instituto sub cōditione postq̄ testator voluit & hoc per. §. prece. & per id qd̄ sequit in se. ver. q2 si appositio conditionis facta per errorē non vitiat. vt ibi. sed seruat qd̄ testator voluit eadē rōne nec omissio debet vitiare. sed seruari qd̄ voluit testator. Sed Jac. de ra. Pe. Dy. & Bar. dicunt q̄ non habet pro non instituto aliquo modo nec pure nec sub conditione. & ita sonat text. Tu dicas q̄ quelibet istarum opi. est vera in diuersis casibus. nam si testator perfecit actū suum scilicet institutionē. & dixit se velle postea conditionē adijcere puta instituo titium sub conditione quam in codicillis ascripsero. tunc vera est opi. glo. & si postea nō ascribā. valet institutio vt pura. & ita loquitur illa. l. pe. de qua opi. ct soluit multis modis & non bene. sed ista est vera vt etia probat. s. eo. l. ij. & l. cū pater. §. fi. de le. ij. Interdū testator anteq̄ perueniret ad actū institutionis dixit se velle instituere titiū sub cōditione & postea incontinenti instituit non apposita conditione & tunc loquitur hic. quo casu si specificauerat quam conditionem volebat apponere censet apposita & repetita. & sic habet pro instituto sub conditione. & ita p̄cedit opi. Dy. si aūt non expresserat cōditionē nullo modo habet p̄ instituto. & ita intelligit iste

2 tex. p̄ rationē quā. s. dixi ita p̄cedit opi. Pe. & bart. ¶ † In tex. ibi idē tractat. & si testamētarius. No. s̄m bal. q̄ non debet attēdi qd̄ fecit notarius. si cōtra voluntatē testatoris. vel partium. sed preualet volūtas illorū. facit. l. errore. C. de testa. dicit hic Bar. q̄ isto casu qn̄ precessit a notario putat opi. Dy. verā q̄ habeatur p̄ instituto prout testator voluit non prout notarius fecit q̄ videt expresse cōtra tex. dum dicit: s3 p̄ nō instituto habendū. & ideo distingue eodem modo quo. s. q2 si testator apposuit conditionem & notarius eam remouit preter voluntatē eius testatoris si pōt probari que conditio erat illa procedit dictum bar. q2 habetur p̄ instituto sub illa. & non attēdit qd̄ fecit notarius.

3 † aut nō pōt constare que conditio erat. & tunc q2 constat q̄ noluit facere institutionē purā & nō cōstat quā conditionē apposuerit vitiat institutio p̄pter incertitudinē. Puto tn̄ q̄ illi instituto succurret ɔtra notariū ad interesse p̄ actionē in factū & estimabatur dubius euētus q̄tum posset vendi arg. in. l. iij. §. fi. de condi. ob cau. & quod no. in. l. lucius. §. sempronia. de leg. ij.

a ¶ Qd̄ occidit romipetā. Adde q̄ ecclesia romana h3 ex cōsuetudie vt ter in anno excōicet eos q offēdūt peregrinos s̄m bal. in. c. cōquerente. in vlti. co. in fi. de cle. peregri.

2 ☞ Comitatiuus si fuit descriptus inter ciues per errorē vel econuerso ciuis inter comitatiuos nō statur scripture s3 veritati idē si quis est descriptus inter bannitos per errorem.

1 **Sed si cum primum.** † Hic loquit quādo fuit error in numero personarū: q2 cū vellet instituere vnū instituit duos dr̄ q̄ ille adiectus habet pro nō instituto. ¶ In text. ibi & secūdū

2 scripsit. s. per errorē de quo cōstat s̄m Dy. ¶ † In tex. ibi solus primus inducit Bal. q̄ si comitatiuus fuit descriptus inter ciues per errorē vel econuerso ciuis inter comitatiuos nō stetur scripture. s3 locus sit veritati. vt & alibi dr̄ in. l. fi. in fi. s. de p̄ba. & eodē modo si aliquis est descript⁹ inter bānitos per errorem.

2 ☞ Quod aliquis extraneus penitus ignotus possit esse certus & qualiter possit heres institui.

3 Si accusat vel inquirit aliqs q̄ occidit romipetā cui⁹ nomē ignorat & etiā vnde esset & qs esset q̄ p̄cedat inqsitio vel accusatio.

1 **Si quis.** † Valet institutio si p̄sona instituti sit certa ex alia demōstratione q̄ p̄prij nōis nisi sit apposita causa cōtumelie. sed si est incerta non valet nisi declaratio sit commissa in aliquē futurum euentū qui extiterit. h. d. vsq; ad. §. heredes. Ponūtur ergo due regule. & quelibet earū habet exceptionē vnam. Scd̄a ibi. heres aūt institutus &c. No.

2 † vnā glo. in isto ver. heres que incipit. proprio nomine in fi. dū dicit q̄ aliquis extraneus penitus ignotus potest esse certus vt probat ex isto tex. iuncta. l. extraneū. C. eo. q2 in illa. l. dicitur q̄ extraneus & penitus ignot⁹ potest heres institui. & hic dr̄ q̄ nō valet institutio nisi p̄sona instituti sit certa ergo sequit q̄ extraneus & penit⁹ ignot⁹ pōt esse cert⁹ qd̄ intellige c ertitudine cor-

3 poris si p̄sens est. ¶ † Et istud inducit bal. si accusat vel inquirit

a aliqs q̄ occidit romipetā ᵃ cui⁹ nomen ignorat & etiā vnde esset. & quis esset. an p̄cedat inquisitio vel accusatio. vr̄ q̄ non: q2 d3 exprimi persona cōtra quā delictū est cōmissum: vt. l. libellorū. de accusa. sed hic videtur nō posse exprimi postq̄ est ignotus. Contrariū videtur per hanc glo. dūmodo sit certus de corpore occisi. & sic cōstat maleficiū fuisse cōmissum: q2 sufficit certitudo ista. nō sic si nō cōstaret de occisione: q2 nullus vidit occisū: licet vulgo dicat aliquē fuisse occisum in tali loco & infamia laborat contra aliquē & reperitur testis qui viderit occisum: nam primo debet constare de hoc anteq̄ requiratur. vt in. l. i. in. §. item illud. ff. ad sillei. & istud habui de facto bononie. & eramus omnes aduocati pro defensa cuiusdā & recordor q̄ quidam ex iudicibus potestatis allegabat dictū bal. hic.

2 ☞ Jura incorporalia licet regulariter sint indiuisibilia tamen hoc fallit in iure hereditatis & vsusfructus.

3 Diuisio testatoris p̄fert diuisioni legali & testator tūc vr̄ diuidere qn̄ instituit plures. s3 si vnū secus l3 plures portiones faciat.

1 **Heredes.** † No. hic q̄ hereditas consistit in iure incorporali: nō aūt in rebus corporalib⁹ cū possit esse hereditas sine aliquo corpore: vt. l. hereditas. de peti. here. & de re. diui. l. j. §. incorporales. nā est quedam persona ficta represētās defunctū. vel dic q̄ est quedā successio in vniuersum ius qd̄ defunctus habuit. qd̄ declara per Bar. super rubrica de acqui. here. ideo heredes qui succedunt in hoc iure dicuntur successores iuris q2 hereditas est vniuersitas iuris sicut & peculiū & dos est eciā quedam vniuersitas facti: seu copiorū.

2 vt gratia cui nulla est amissio iuris. Itē no. † q̄ licet regulariter iura incorporalia sint indiuisibilia vt patet in. l. ij. & l. plene. fami. her. tn̄ fallit i hoc iure hereditatis. q2 diuidit. & si sunt plures heredes instituti nō est quilibet heres insolidū: licet sec⁹ in alijs iurib⁹ incorporalib⁹: vt in seruitutib⁹: q2 transeūt ad quēlibet heredē insolidū: vt. l. ij. de vb. obli. Fallit etiā in vsufr. qui

3 est ius idiuisibile. vt. l. j. §. si vsuff. ad. l. fal. Itē no. † q̄ diuisio testatoris prefertur diuisioni legali. tūc aut testator videt diuidere qn̄ instituit plures. sed si vnum secus: l3 plures portiones faciat: vt. l. si solus. de acqui. here. & quod ibi dixi.

2 ☞ Institutio facta in re certa trahit ad vniuersū qn̄ nō fuit datus coheres vniuersalis qn̄ nō cōstat de expressa ɔtraria voluntate al's institut⁹ in re certa loco legatarij habet. & nu. 4.

3 Portiones facte in illa re certa nō censent facte in institutione vniuersali q̄ resultat ex illa q2 nullā portionē habēt ad inuicē. Qualitas apposita in expressa institutione quando non censetur repetita in tacita que resultat ex illa.

4 Institutio qn̄ fit de vniuerso & exceptio vel prohibitio fit de re certa tunc preualet institutio & exceptio habebitur p̄ non facta & sic causa testati trahit ad se causam intestati & nume. 6.

5 Quid ecōuerso si instō fuit facta in re certa & exceptio seu p̄hibitio in vniuerso q̄ tunc p̄ualeat exceptio & sic cā intestati trahit ad se causam testati & an habebit iure legati facti ab intestato. Quid si institutio est facta de parte quota. & exceptio seu prohibitio de alia quota.

6 Filio instituto in aliqua parte vel re pro sua legitima non pōt prohiberi ius accrescendi vel supplendi in residuo si illa nō sufficit sed vltra legitimā idē esset in filio qd̄ in extraneo. In legatis potest prohiberi ius accrescendi.

1 **Si duo.** † Instituti dispariter in re certa pariter sunt heredes vniuersales nisi expresse repugnet te-

2 statoris voluntas. h. d. ¶ Tria ergo dicūtur hic. primo q̄ instō facta est in re certa & trabitur ad vniuersū. cōco. l. j. §. si ex fundo. s. eo. & hoc est verū quādo non fuit datus coheres vniuersalis alias institutus in re certa loco legatarij haberet. vt. l. quotiēs. C. eo. nisi talis institutio coheredis ex postfacto irritaretur vel q2 repudiaret. vel q2 decederet hereditate nō adita q2 tunc haberet p̄ nō dato. & sic totū accresceret instituto in re certa ac si coheredē nō habuisset s̄m cōmunē opi. vt hic t3 Bar. & ēt Cy. in aut. nouissima. C. de inoffi. testa. & ita fuit disputatū vt refert Jo. an. in ad. spe. i ti. de te. §. in p̄mis. etiā si testator iussit illi institutio in re certa q̄ vltra illā petere nō posset q2 hoc d3 intelligi reb⁹ sic remanētib⁹ & q̄ institutio coheredis habeat effectū al's cū ista p̄hibitio cēseatur facta fauore coheredis ar. in. l. peto. in p̄n. de leg. ij. & nūc nō pōt operari fauore eius nō operabit odiū p̄hibiti & ita cōsuluit bar. & ēt firmat hic. Scd̄o † dr̄ hic q̄

3 portiones facte in illa re certa nō cēsent facte in instōne vniuersali q̄ resultat ex illa. q2 nullā portionē h̄nt adinuicē. & id q̄litas apposita in exp̄ssa instōne nō cēset repetita in tacita q̄ resultat ex illa qn̄ est maioris autoritatis & efficacie & alteri⁹ oino nature. illā tn̄ rē h̄n habebūt iure p̄legati s̄m portionē factā i ea. j. e. ex facto. & no. j. l. p̄xi. & d̄ test. mi. l. certa. i p̄n. s̄m Dy. Tertio & vltio dr̄ si nō volūtas p̄missa. manifestissime nō refragat. & ista limitatio

limitatio potest referri ad primū dictū ⁊ potest referri ad secū-dum. ⁊ etiā ad vtrūq. si referat ad scd̄m tantū clara est: quia si cōstat intentionē testatoris fuisse ꝙ habeāt illas partes in institutione vniuersali quas dedit in fundo illas habebūt: sed bar. dicit ꝙ iste intellect⁹ nō esset bon⁹: qꝛ quantū ad hoc nō requiritur manifestissima voluntas: sed sufficit presumptiua. arg. in. l. cum proponeret de leg. ij. Certe tex. de vulg. ⁊ pupilla. l. si plures. in fi. etiam q̄tum ad hoc dicit requiri euidentem voluntatē ⁊ expressionē. Pōt etiā dici ꝙ lȝ hic dicatur de manifestissima voluntate. non ꝓpterea tollit quin sufficiat etiā coniectura: qꝛ etiā illa potest dici manifestissima: vt. l. licet īperator. de lega. j.

4 ipse aūt Bart. † refert istā limitationē ad primū dictum vȝ ꝙ tūc institutio in re certa trahit ad vniuersuȝ nō dato coherede vniuersali qn̄ nō ꝯstat de manifestissima voluntate in cōtrariū alias secus: sed quid erit tunc tenet ipse ꝙ vitiet testm̄ ratione perplexitatis que resultat inter dispositionē iuris ⁊ voluntatē defuncti: qꝛ ius vult. vt quis nō decedat ꝓ parte testatus ⁊ pro

a parte intestat⁹. ᵃ ⁊ ideo institutionē factā in certa re vel quota tanq̄ fauorabilē extēdit ad vniuersum. testator aūt vult ꝙ non extendatur. ⁊ ista voluntas est seruāda. ⁊ preualet dispositioni iuris sȝ ne sequat incōueniens ꝙ ius abhorret. potius dicam⁹ causam intestati trahere ad se causam testati. ⁊ sic nō valere in aliquo. Et hoc probat multis rationib⁹. ⁊ precipue. per. l. pe. de iniusto test. Ange. in. l. pe. §. de iniu. test. distinguit tres casus. nā aut institutio fit de vniuerso: ⁊ exceptio fit de certa re ⁊ tunc preualet institutio: ⁊ exceptio habebit pro non facta ⁊ sic causa testati trahit ad se causam intestati casus est in. l. si ita quis he-

5 res institut⁹ fuerit excepto fundo. j. eo. in pe. char. † aut ecōuerso institutio fuit facta in certa re ⁊ exceptio seu ꝓhibitio in vniuerso. ⁊ tunc ꝑualet exceptio ⁊ sic causa itestati trahit ad se causam testati: vt in hoc. §. ſm intellectū bar. ⁊ dicit ꝙ institut⁹ nō habebit illā rē in qua institut⁹ fuit. In hoc pōt dici cōtrariū ꝙ habebit iure legati facti ab intestato ne vtile ꝓpter inutile vitietur. Interdū īstitutio est facta de parte quota. ⁊ exceptio seu ꝓhibitio de alia quota. vt instituo te in dimidia. ⁊ ꝙ plus habere nō possis. ⁊ in altera dimidia nullū instituo. ⁊ tunc habeat locum op. bar. qꝛ iste tex. nō loquit in hoc casu. ideo cum institutio et ꝓhibitio sint pares. preualere debet institutio q̄ est nobilior et fauorabilior. vt trahat ad se causam intestati. ⁊ idē si in minori quota fuisset facta institutio puta in quarta sufficit enim ꝙ in quota ⁊ sic fit institutio vniuersalis. Cōtra istud tn̄ vr̄ casus in illa. l. pe. vbi institutio coheredis q̄ erat in quota irritat. qꝛ alia quota sui coheredis nō potuit sibi accrescere ꝓpter tacitā ꝓhibitionē testatoris que resultat ex eo ꝙ illi coheredi debuit substitui vulgariter. ⁊ ita videt verior. † ⁊ sic solū in primo casu causa testati trahit ad se causam intestati: nō in scd̄o vel tertio. sȝ poti⁹ ecōuerso. ⁊ adde ꝙ filio instituto in aliq̄ parte vere ꝓ sua legitima nō pōt ꝓhiberi ius accrescēdi vel supplēdi in residuo. si illa nō sufficit. vt aut. vt cū de ap. cog. §. ceterū. ſm bal. ⁊ l. si qn̄. C. de inoffi. test. sȝ vltra legitimā idē esset in filio ꝙ in extranco vt ꝓpter ꝓhibitionē iuris accrescēdi cā intestati trahit ad se cām testati irritet testm̄. ⁊ ita consuluit Bart. in cōsilio qd̄ incipit mathiol⁹. In legatis aūt nō est dubium ꝙ potest prohiberi ius accrescendi. vt. l. dominus. §. fi. ⁊ ibi no. s. de vsufru.

2 ☞ Uerbū postea pōt denotare ordinē intellectus ⁊ nō tp̄is.

1 b **Si quis ita.** † Dictio postea ᵇ posita inter illa inter q̄ non est ordo tēporis: sed nature vel intellectus nō significat ordinē tēporis. sed intellectus. h. d. ¶ In text. ibi detracto verbo medio videbat ꝙ ista institutio esset nulla tanq̄ perplexa. qꝛ voluit ꝙ prīo efficeret liber. ⁊ postea heres ⁊ hoc esse nō potuit si null⁹ erat dat⁹ coheres. qꝛ ex testamēto nō potuit dari libertas anteq̄ ex eo aliqs efficeret heres. sicut nec alia legata. vt. l. si nemo. s. de test. tu. ergo ⁊c. vt. s. pxi. §. in fi. ſm intellectū bar. vbi vitiat testm̄ rōne pplexitatis

2 sȝ certe ibi nō poterat pplexitas dissolui. hic sic. † qꝛ vbū postea pōt denotare ordinē intellect⁹ nō tp̄is. nā simul fiet heres et liber. sȝ in ordine intellectus censetur primo fact⁹ liber postea heres. qꝛ nomē hereditarior nō pōt cadere nisi i libero iō ⁊ hereditas simplr̄ data differt in tp̄s date libertatis. vt. j. e. l. §. fi.

2 ☞ Bessis continet duos trientes ⁊ triens continet quatuor de duodecim.

1 **Si quis primum.** † Potest quis institui in parte sub illa cōditione sub qua substitutus fuit in altera parte. ⁊ ea existente parteȝ habebit iure institutionis partem iure substitutionis hoc dicit cōcor. j. eo. iulianus. §. fi. cū. l. sequen. tamen ibi loquitur quādo inter primos erat distributus totus as hic quando non nisi duo trientes ⁊c. ¶ In tex. ibi hic scd̄o repudiāte. sed quid si nō repudiauit. sed adiuit. Respondeo institutio facta de tertio in tertio triente euanuit. sic etiam substitutio vulgaris facta secū-do in secundo triente cum sint facte sub eadeȝ conditione si secundus non erit heres ⁊ sic accrescit duobus primis institutis

2 c ꝓ rata. ¶ † In tex. ibi bessem habebit. idest octo vncias ᶜ q̄ cōtinet duos trientes cum triens contineat quatuor de. xij. vt. j. eo. interdum. §. j. ⁊. l. seruum meum. §. fi.

2 ☞ Sufficit ꝙ seruus institutus fuerit a principio testatoris vt potuerit institruere cum libertate ⁊ si postea alienat censetur reuocasse libertatem.

1 **Seruus.** ¶ † Alienatio serui instituti: cum libertate non extinguit institutionē: sed facit vt iussu noui dn̄i possit adire: ⁊ si fuerit per testatorē redēptus reddit institutio in pristinam causam vt efficiat necessari⁹ heres. h. d. ¶ In tex. ibi iuberi adire ab eo pōt ⁊c. videbat cōtrariū ꝙ institutio censeret effecta irrita. primo qꝛ fuit facta ad cōmoduȝ ipsi⁹ serui. ⁊ nūc non pōt operari cōmodū ei⁹. Itē: qꝛ venit ad casum a quo non potuit incipere. ante perfectionem eius. naȝ testator non potuit instituere seruum alienum cum libertate: ⁊ instituēdo non valet institutio: vt. j. e. si alienū. in ꝑn. sȝ hic īnstituerat eum cum libertate. ⁊ postea fact⁹ est alien⁹ anteq̄ institutio sortiret effectū. ergo ⁊c. iste erāt rōnes dubitādi. Sȝ ad primā r̄ndet ꝙ lȝ a principio testator voluerit ipsum instituere ad suū cōmodū cum postea alienauit ⁊ testm̄ non reuocauit censetur mutasse volūtatē ⁊ voluisse ꝙ sit heres ad cōmodum noui

2 dn̄i. ⁊ hoc facere potuit re integra. † Ad scd̄m r̄ndet ꝙ sufficit a principio fuisse testatoris: vt potuerit instituere cū libertate. ⁊ si postea alienat cēset reuocasse libertatē ideo nō vitiat. qꝛ lex ꝯria loquit qn̄ vult ꝙ seruus alienus sit liber ⁊ heres. hic non ꝑsumit ita voluisse postq̄ alienauit. ⁊ si de ꝯria volūtate appa ret faterer cōtrariū ꝙ vitiaret institutio. ¶ Sed oppo. ꝙ non potuit reuocare dationē libertatis sine datiōe hereditatȝ vt. l. si ita. §. regula de libe. ⁊ posthu. ⁊. §. eod. sed si in conditione. §. fi. Solu. verum est si non alienasset. quia tunc sequeretur incōueniens de quo ibi dixi. secus si alienauit vt hic. qꝛ non sequit inconueniens ꝙ remaneat heres ⁊ nō liber. qꝛ nō remanet heres ꝓ se: sȝ ꝑ nouo dn̄o. ¶ Itē adhuc oppo. j. eo. talē. §. j. primo r̄n̄so. solu. ibi fuit institut⁹ sub cōditione si erit testatoris tēpore mortis ei⁹ ideo si alienat institutio reuocat. qꝛ conditio deficit. hic pure. ¶ In tex. ibi institutio valet. qꝛ media tēpora nō curantur ꝙ in illo fuerit alien⁹. sufficit em̄ ꝙ tēpore sue mortis sit suus. arg. s. eo. sed si in conditione. §. solemus.

2 ☞ Si quis instituat seruū suū simpliciter lȝ de liberate nō faciat mentionē censet instituisse cū libertate ⁊ efficit statim mortuo testatore heres ⁊ liber nisi testator in aliqua parte testamēti reliquerit libertatē sub conditione vel in diem.

1 **Si seruus.** † Institutio facta de seruo ꝓprio simpliciter differtur in tp̄s date libertatis nisi fuerit a testatore manumissus. vel alienat⁹ quantū ad proprietatē. sed si quātū ad vsumfructū differt quousq̄ finit⁹ erit vsusfru. taȝ libertatis datio q̄ hereditatis. h. d. vsq̄ in fi. Et primo format q̄onem qn̄ fuit alienat⁹ vel manumissus vsq̄ ibi ⁊ si quidē. Scd̄o ꝑmittit ad euidentiā duo anteq̄ r̄ndeat. qd̄ iuris esset si non fuisset alienat⁹ nec manumissus vsq̄ ibi. sed ⁊ si pure. Tertio redit ad primū casum ⁊ ipsuȝ determinat ⁊ determinationē limitat. in prin. ⁊ ibi ex die libertatē accepit puta post annū. ¶ In tex. ibi ⁊ hereditatē pure. i. simpliciter. ⁊ sic cōmode pōt ista institutio differri vsq̄ in tp̄s date libertatis. qꝛ non constat hoc fieri cōtra voluntatē testatoris qui ꝑsumit velle id qd̄ iuris est. sȝ ius nō vult ꝙ efficiat heres anteq̄ liber. Si aūt exp̄sse dixisset testator pure se instituere. ⁊ sic apparet ꝙ voluit ip̄ȝ effici heredē anteq̄ esset liber vitiaret institutio rōne pplexitatis q̄ nō pōt hoc casu dissolui cū aliq̄ subdistinctione. lȝ secus in. §. si qs ita. ¶ In tex. ibi an institutio valeat ista questio vr̄ superflua ꝓpter ꝑcedentē. §. vbi determinabit ꝙ vȝ. sȝ ibi loq tur qn̄ libertas fuit data pure. hic qn̄ in diē. ¶ In tex. ibi q̄ hereditatē morabat. i. differri faciebat ⁊ idē econuerso si libertas est data pure. i. simplr̄ ⁊ hereditas sub cōditione. differt datio libertatis in euentū cōditionis. vt. j. co. trebatius. §. fi. cū. l. seq. simul em̄ debent competere respectu tēporis. lȝ libertas fingatur cōpetere per prius. vt in. §. si quis ita. ¶ In tex. ibi dici debere eū heredē posse existere. s. nō expectato die date libertatis sed incontinenti post mortē testatoris. nam si fuit manumissus ideo nō expectat: qꝛ nihil operaret euētus cū iā habeat libertatē. ⁊ si fuit alienatus. ideo nō expectat. qꝛ datio libertatis censet reuocata: vt dixi in. §. ꝑcedenti. ⁊ in primo casu erit heres ꝓ se ⁊ voluntarius in secundo iussu noui dn̄i. bene ergo respondet ad q̄onem in prin. formatā ꝙ valeat institutio ⁊ nō differt i tp̄s date libertatis: sed sit alienat⁹ vsu. dūtaxat nō censetur reuocata libertas. nec etiā institutio inquantum fuit facta ad commodū ipsius serui non enim censet reuocasse voluntatem vt amodo sit ad commodū fructuarij. Et ideo ambe erūt in pendenti

a ¶ Ut qs nō decedat ꝓ parte testat⁹ ⁊ ꝓ parte intestatus. Adde bal. in aut. defūcto ad fin. C. ad tre. pau. de cast. in rub. C. de test. mili. pau. de cas. in. l. cū duob⁹. in j. nota. C. de inoffi. testa.

b ¶ Dictio postea. adde. l. ab hostib⁹ in. §. sed qd̄ simpliciter. ⁊ qd̄ ibi no. ff. ex qui. cau. ma.

c ¶ Octo vncias. Adde docto. i. c. raynuti⁹. ⁊. c. raynald⁹. de testa.

⁊ in suspenso quousq; vsusfru. sit finitus. ⁊ tunc efficietur heres ⁊ liber adueniēte die date libertatis. ⁊ hoc est qđ sequitur ibi: sꝫ si non ipse. ¶ In glo. que incipit non ante. † Nota istā glo. pro declaratione. l. cum quidam. C. de neces. ser. vbi habet᷑ ꝙ si quis instituat seruū suū simpliciter: lꝫ de libertate nō faciat mentionem censetur instituisse cum libertate ⁊ efficitur statim mortuo testatore heres ⁊ liber. nam hoc est verū nisi testator in aliqua parte testamēti reliquerit libertatē sub conditione vel in diem: qꝛ tunc postea ipsum simpliciter instituēdo non censet᷑ pure libertatē relinquere ne sibijpsi sit cōtrariꝰ. facit qđ no. gl. s. eo. seruus. §. j. ¶ In glo. se. que incipit: non ꝙ per se. no. ꝙ licet hereditas per se nō possit dari ad certā diem: vt. j. eo. l. hereditas. si nō datur simpliciter potest differri aditio in certā diē ꝓpter aliud nō propter se. vt in seruo cui relicta est libertas in certam diem ⁊ hereditas simpliciter. ¶ In glo. fi. ibi qꝛ bene pōt hodie. certe hoc procederet si tempore testamēti alius haberet vsumfru. in seruo suo. nā tūc potest in pīudiciū illius quē scit habere vsumfru. dare libertatē sicut in preiudiciū socij vt soluta illis estimatione partis vel vsusfru. efficiat᷑ liber. sed hic alienauit vsumfru. post testamentum vnde non est dicendum ꝙ in preiudiciū istius fructuarij censeatur in testamento aliquid voluisse. cum illum futurum ignoraret. ⁊ sic non habebit locum. l. quā gl. allegat vt possit illi offerri estimatio vsusfru.

1 **Si alterius.** † Idem dicit ꝙ. §. si duo. s. l. ꝓxi. saluo ꝙ ibi loquit᷑ in vna re. hic in pluribus. ¶ Et no. ꝙ inequalitas circa institutionē in re certa non inducit inequalitatem circa institutionē vniuersalem ex illa resultantem fm Bal.

1 **Itius.** † Cōiūcti īstituti in re certa loco vniꝰ habent᷑ quātū ad diuisionē hereditatis cū alio faciēda. h. d. lꝫ ergo non inspiciat᷑ distributio facta in re certa quātū ad hoc vt eodē modo cēseat᷑ facta institutione vniuersali. vt in. l. prece. bene tñ inspicitur coniunctio facta de duobꝰ in re certa vt habeant᷑ loco vniꝰ ⁊ vocent᷑ ad vnicā portionē ⁊ hoc voluit gl. in. l. prece. dū op. ō ista. l.

1 **Si inequalibus.** † Ultima distributio preualet. h. d. declara vt in glos.

2 ¶ Coniuncti ꝙ non habeant᷑ pro vno vt sic admittant᷑ ad vnicam portionem sed ꝙ habeantur pro pluribus ⁊ quilibet censeatur per se nominatus.

3 Uerba apposita ꝑ modū qualitatis nō in diuersa oratione referuntur ad immediate precedētia nō ad omnia superiora et qd si omnia superiora ponantur in vna oratione.

Dictio eque quid importet. ⁊ nu. 1.

1 a 2 **Interdum.** ¶ † Dictio eque [a] operat᷑ ꝙ cōiuncti cū disiunctis equaliter admittantur. h. d. Bar. † Et sic facit ꝙ cōiuncti nō habeant᷑ pro vno. ⁊ sic admittātur ad vnicā portionē. vt. C. de impu. ⁊ ali. subst. l. fi. sed ꝙ habeantur pro pluribus ⁊ quilibet censeatur per se nominatus. ¶ In tex. ibi testatoris voluntatē hāc exprimit supple vt oēs ex virilibus partibus videātur instituti: vt. j. in tex. ibi omnes virilibus ⁊c. in exēplo ꝙ statim subijcitur in ver. vt puta ⁊c. ¶ † In tex. ibi ex virilibus partibus institutos. oppo. ꝙ immo non ex virilibꝰ. qꝛ illa dictio eque debet referri ad verbū immediate precedēs videlicet fratris mei filij. vt sic sit sensus. ꝙ primus habeat dimidiam ⁊ filij fratris alteram dimidiā quā debeant inter se equaliter diuidere. nam verba apposita per modū qualitatis nō in diuersa oratione referuntur ad īmediate precedētia non ad oīa superiora. vt. l. filium. ⁊ qđ ibi no. in glos. quādo dies leg. ce. ⁊ ꝑ Bar. expresse in. l. fin. j. de reb. du. So. illud contingit hic. quia omnes isti fuerūt positi in vna oratione in qua solū verbū principale fuit appositū. s. heredes sunto. sicut ergo illud verbū refert᷑ ad oēs precedētes tam ad primū ꝙ̄ ad filios fratris. ita et q̄litas iuncta vbo per illā dictionē eque ita dicit hic Ja. de are. Ex hoc sequitur ꝙ si isti essent positi in diuersis orationibꝰ. puta primus heres esto. Itē fratris mei filij eque heredes sunto procederet cōtrariū. qꝛ verbū eque referretur solū ad filios fratris. sicut verbū sunto. qđ tene menti. qꝛ est magna limitatio ad hanc. l. licet Jac. hoc expresse nō dicat sed colligitur a cōtrario sensu dicti sui. Sed cōtra hoc oppo. de tex. expresso in. l. si ita qs. heredes. in penul. charta. j. eo. vbi erāt in diuersis orationibꝰ. ⁊ tamen ꝓpter illud verbū equis partibus censent᷑ nō coniuncti. sed disiuncti. Sol. notabiliter verū est quantū ad ius accrescendi. ⁊ ita ibi loquitur non quantū ad vnicā portionē. habebit ergo primus vnam dimidiam. ⁊ filij fratris alterā dimidiā quam diuident inter se equaliter vt colligitur ex dicto Jac. de are. tamen si vnus illorū filiorū repudiat partē suam non accrescet alijs tantū filijs: vt ibi: sed etiā primo instituto: qꝛ illi inter se non sunt cōiuncti re propter verbū equis portionibꝰ sed verbis tantū. ⁊ ille primus erat cōiunctus cū eis re tantū: ⁊ tm̄ valet vna cōiunctio sola quantū altera. vt ibi habet᷑ fm verū intellectū tene mēti. qꝛ hoc est substantiale ⁊ non tangit᷑ per Bar. vel alios. ¶ In tex. ibi. qua detracta semissem fratris filij ⁊c. cōtra istum tex. oppo. ꝙ etiā si illa dictio eque non fuisset apposita illi filij fratris non deberent habere semissem tm̄ inter oēs imo quilibet virilē. qꝛ omnes fuerūt positi in vna oratione. et sic oēs erāt coniuncti verbis. ergo nō debet esse deterioris cōditionis vnꝰ ꝙ̄ alter. So. hic fuit duplex cōditio verbalis. vna qꝛ fuerunt oēs positi in vna oratione ⁊ ista concernit oēs. altera qꝛ fuerūt simul cōiuncti per nomen collectiuū per illud etiā fit cōiunctio verbalis ⁊ ista nō cōcernit nisi filios fratris. ⁊ sic in eis viget duplex cōiunctio verbalis. ⁊ hec secūda facit eos deterioris cōditionis vt ad vnā tantū portionē inter oēs vocent᷑ ac si esset vnus. Sed adhuc cōtra fortiter de. l. vtrū. post prin. j. de re. du. Sol. ⁊ tene mēti. hic loquitur qñ plures iam nati fuerūt instituti cōiunctim sub noīe collectiuo. ⁊ tunc habētur ꝑ vno. ibi loquit᷑ qñ nondū nati. sed nascituri. vnde si dico primꝰ ⁊ posthumi qui nascentur ex tali vxore fratris mei heredes sunto. et nascant᷑ plures. lꝫ nō fuerit apposita dictio eque non habent pro vno. sed vocant᷑ quilibet ad virilem vna cū primo. qꝛ nō potest imputari testatori quare nō nominauit quēlibet de per se. cum nōdū essent nati. ⁊ ius ꝑsumit ꝙ si essent nati quēlibet de ꝑ se nominasset. sed qñ essent nati. ⁊ non nominati quēlibet de per se. sed simul sub nomine collectiuo videtur velle ꝙ habeātur pro vno. ita dicit ibi dy. ⁊ bar. limitando istam. l. notabiliter.

a ¶ Dictio eque. adde bart. in. l. a diuo pio. ff. de re iu. iur.

b ¶ Qñ expressit quis i libello nomina. adde bar. ⁊ alios in. l. j. ff. de liber. ⁊ posth. doc. in. l. demonstratio. ff. de cōdi. ⁊ demō. gl. ⁊ doc. cto. i. c. j. de lib. d. obla.

2 ¶ Quodlibet totū diuidit᷑ diuisione legali in duodecim partes que vocantur vncie ad similitudinē libre ⁊ illud totū dicit᷑ as seu pondū. ⁊ si testator faciat plures partes vel vncias dicitur transire ad bipondium.

3 Si in libello peto duas partes talis rei videor petere duas de duodecim ⁊ si peto partē simpliciter videor petere dimidiā totius. sed si peto simpliciter videor petere totum.

4 Quid si expressi in libello nomina denotantia quotam.

1 **Paterfa.** † Hereditas diuisione legali diuiditur in duodecim vncias. ⁊ si a testatore fiāt pauciores vel plures ad eundē numerū rediguntur in effectu. h. d. vsq; in fin. l. ¶ Et primo loquitur qñ testator aliter non diuisit vsq; ibi deniq;. Secundo quādo diuisit faciendo tamē paucio res vncias ꝙ̄. xij. Et primo qñ fecit. vj. tantū vsq; ibi: sꝫ si aliter scđo qñ. ix. vsq; ibi: sed si excessit. Ibi tertio qñ fecit plures ponit quatuor casus. Primꝰ quādo. x. ⁊. viij. vsq; ibi: sed si duos. Scđs qñ. xxiiij. vsq; ad aliū ver. sꝫ si duos ex asse. Tertiꝰ quādo. xx. vsq; ibi apud eundē. Quartus. qñ. xiij. Et cōtinuantur oēs tex. se. vsq; ad. l. trebatius. qꝛ tractāt de eadē materia. s. diuisionis hereditatis in qua oportuit ponere certa principia in isto. §. ex quibꝰ determinātur ꝙ̄ plures ⁊ pulchri casus in. l. seq.

2 ¶ † Et no. hic pri. ⁊ in ver. partes quas postea appellat vncias ꝙ qđlibet totū diuidit᷑ diuisione legali in. xij. partes que vocātur ad vncie similitudinē libre. ⁊ illud totū dicitur as seu pondiū. ⁊ si testator faciat plures partes vel vncias dicitur transire ad bipondiū. pōt enim de vno asse facere duo diuidēdo quālibet vnciam in duas: vnde eoipso ꝙ excedit numerū legalē censetur ad bipondiū trāsire. 3 † Et per istū tex. dicit bar. ꝙ si in libello peto duas partes talis rei videor petere duas de. xij. Ang. tenet contrariū per. l. nomē filiarū. §. portiones. de verb. signifi. Tu dic melius. aut peto partē in singulari de tali re nec aliter declaro. ⁊ tunc videor petere dimidiā totius rei: vt ibi: aut peto duas partes ⁊ tunc videor petere duas de. xij. vt dicit Bar. ꝙ est notandū. Si aūt peterem simpliciter videor petere totū. ⁊ hoc dicit glo. parua q; semper allegatur in. l. si in re. s. de rei vē. post prin. lꝫ aliter videat᷑ dicere glo. in. l. pōpo. §. is. s. de. pecu.

b Itē predicta qñ expressit quis in libello nomina [b] numeralia: vt duo tria quatuor. ⁊ similia secus 4 † si nomina denotātia quotā vt sunt ista tertia quarta quinta sexta ⁊c. vt. j. l. proxi. nā tunc petendo tertiā videor petere tertiam de toto fundo. et petendo quartam videor petere quartam de toto diuidendo totū fundū in quatuor partes. Et si peto sextā similiter sextam de toto diuidēdo ipsum in sex partes. ita notabiliter ponit bar. in. l. codicillis. §. j. de vsufr. lega. vbi oīno vide: sed dicēdo duas tres vel quatuor. ⁊c. semp videor intelligere. s. de. xij. partibus facta diuisione legali. tene mēti. ¶ Ultimo iste ver. sꝫ si excesserit recepit vnū difficile contrariū de. l. cum questio. C. de legi. ꝑ quā videtur ꝙ si institui vnū in. xij. vncijs. ⁊ alium in sex. ꝙ videor ademisse a primo sex vncias. ⁊ ꝑ cōsequēs tm̄ habebit primus ꝙ̄tum scđs. cuius ꝯtrarium vult iste tex. ꝙ primꝰ habeat bessem. i. octo vncias de. xij. legalibus. ⁊ secūdus trientē. i. quatuor. multe so. dantur ibi a docto. distinguunt enim tres casus. Aut constat ꝙ voluit trāsire ad bipondiū ⁊ sic noluit primo adimere sꝫ transire

transire ad alium assem vt loquitur hic. aut cõstat q volnit re-dimere. ꝛ loquitur ibi fm vnũ intellectũ. Aut est dubiũ vt tunc si primo reliquit plures nõ potest dici q prius pauciores voluerit adimere de secundis plurib⁹. ꝛ sic presumitur voluisse transire ad bipondiũ. aut econuerso ꝛ tunc secus. Et isto etiã casu cũ habebit lex cũ questio vt videat voluisse adimere. ꝛ fm hoc iste tex. debet intelligi solũ eo casu quãdo cõstabat de intentione testatoris q voluit transire ad bipondiũ qd videt diuinatio. Ideo põt melius dici q aut incontinenti postq̃ primũ instituerat in. xij. aliũ instituit in sex. ꝛ censetur voluisse trãsire ad bipõdiũ vt hic. nõ autẽ voluisse adimere a primo. Aut ex interuallo. ꝛ tunc secus. vt ibi. ꝛ hoc per ea q̃ habent ꝛ no. in. l. nã ad ea. de condi. ꝛ demon. Et hoc verũ post illam. l. cũ questio. sed ante illã põt dici q de iure veteri indistincte siue incontinenti siue ex interuallo non censeretur voluisse a primo adimere: sed ad bipondium transire per istum tex.

2 ¶ Unũ verbum declaratur per aliud cui adiũgitur. ꝛ sequentia per precedentia.

3 An ista vocabula prima ꝛ secunda significent quotam.

4 Statuto vel consuetudine licet contineatur q talis habeat primã vocem ꝛ talis secundã: iste voces non sunt maioris efficacie q̃ sequentiũ licet importent maiorem honorem.

1 **Si quis ita.** ¶ †Verbũ tertia ꝛ verbum quarta que possunt importare ordinẽ ꝛ etiã quotitatẽ si iungantur cũ verbo prima ꝛ secunda q̃ denotant ordinẽ tantum. non importat

2 quotitatẽ: sed ordinẽ. hoc dicit notabiliter. † ꝛ sic vnum verbum per aliud cui adiungitur declaratur. ꝛ sequentia per precedentia: vt. j. eo. l. qui non mili. §. lucio. ꝛ de leg. iij. questitum. §. j. ꝛ l. predijs in prin. ꝛ quod ibi no. ꝛ in. l. quisquis. ¶ In tex. ibi eque partes ꝛc. idest dicere q quilibet istorũ habebit tres vncias. de. xij. ꝛ sic erunt equales. videbat autẽ q institutus in tertia parte deberet habere quatuor de. xij. que faciunt tertiã totius hereditatis ꝛ institut⁹ in quarta tres que faciunt quartam partem. reliqua quinq̃ diuiderentur inter institutũ in prima

3 parte ꝛ institutũ in scda: † qꝛ ista vocabula prima ꝛ secũda non denotãt quotam. nã nõ est dare aliquã quotã q̃ vocet prima vel scda. sed verbũ tertia ꝛ quarta q̃ bene significant quotas contrariũ tñ: qꝛ postq̃ ista verba possunt importare etiã ordinẽ scripture iunguntur cũ verbo prima ꝛ secunda important ordinẽ. ꝛ sic est sensus. ꝛ perinde ac si testator dixisset instituo primo titiũ. scdo seium. tertio meuiũ. quarto sulpitiũ. quo casu non erit melioris conditionis vnus q̃ alter. Ut etiã colligit ex ista. l. et istud notabile colligit hic bal. q licet statuto vel consuetudine contineatur q talis habeat primã vocem ꝛ talis secundam. iste voces non sunt maioris efficacie q̃ sequentium voces. licet importent maiorem honorẽ vt. l. j. j. de alb. scriben. fm Bal. ꝛ bar. non declarauit casum huius. l. eo modo quo supra dixi.

2 ¶ Relatiuũ quis vel qui est relatiuũ substãtie ꝛ si faceret relationẽ simplicem potius esset relatiuum qualitatis qd non est fiendum nisi subest necessitas.

1 a **Aelianus.** †Relatiuũ qs vel qui[a] facit in dubio relationẽ ꝑpriã ꝛ personalẽ quãdo potest. nõ autẽ simplicẽ vel impropriam hoc dicit. ꝛ ad hoc allegat. tunc aũt facit simplicẽ et impropriã quando non põt facere propriã. vt ibi. mulier damnauit que saluauit. nam illa que non potest referri ad illam eandem mulierem que dãnauit. qꝛ fuit eua. ꝛ ista que saluauit que fuit beata virgo. sed refertur ad suũ antecedẽs. s. mulier prout consideratur in suo genere non prout in sua specie. tunc enim quando prout in specie facit relationẽ propriam. ¶ In tex. ibi vtrum in tres semisses. ꝛ sic in. x. ꝛ octo vncias. ꝛ per cõsequens videatur transiuisse ad bipondiũ ꝛ videbatur qꝛ sic qꝛ fecit mẽtionem de tribus dimidijs instituendo titium in vna. seium et alterum semproniũ in alia ꝛ quelibet dimidia facit sex vncias ꝛ si dicat sempronius fuit institut⁹ in illa eadẽ in qua seius põt rñderi q nõ illa eadẽ sed in alia simili. vt sic dictio qua ꝛ dictio eadẽ faciãt relationẽ impropriã ꝛ simplicẽ prout antecedẽs sumit in suo genere. sꝫ certe hoc nõ est necesse dicere cũ possint facere relationẽ ꝑpriã

2 † nã relatiuũ qs vel q est relatiuũ substãtie vt no. in. l. j. C. de sen. que ꝑ eo. ꝛ si faceret relationẽ simplicẽ potius esset relatiuũ q̃litatis. qꝛ exponeret qua. i. simili. qd non est fiendum qñ necessitas nõ subest. alias secus. vt no. in. l. iij. C. de neg. gest. nõ ergo censetur trãsiuisse ad bipondium. ꝛ sic titius habebit vnã dimidiã integrã. i. sex vncias. de. xij. legalibus et alij duo. s. seius ꝛ sempronius alterã dimidiã quã diuidẽt inter se equaliter. ꝛ quilibet habebit tres vncias. ꝛ sic duos quadrãtes. vnũ pro quolibet. ¶ In tex. ibi. ꝛ ideo coniuncti. sꝫ re. non verbis. qꝛ non fuerunt positi in eadem oratione. tamen in eadẽ dimidia in qua fuit institut⁹ seius. fuit etiã institut⁹ semproni⁹

ꝛ sic quilibet in solidũ in eadẽ inspectis verbis testatoris: sꝫ faciunt sibi partes per cõcursum: vt. C. de cad. tol. §. sin aũt disiunctim. ꝛ sic est inter eos ius accrescẽdi: vel propriũ ius nõ decrescẽdi: qꝛ si alter ipsorũ repudiaret partem suã. alter tñ eã habebit nõ aũt prim⁹. s. titius. Nec ob. j. eo. l. item qd sabinus. §. j. qꝛ ibi in pluribus institutis sine parte. vnde neutri ipsorũ videt assignata tota pars insolidũ ꝑ testatorẽ. vñ nõ dicunt cõiuncti etiã re. hic vero fuit assignata cuilibet de per se. eadẽ dimidia per testatorẽ. ideo dicuntur re cõiuncti per ea q̃ no. in tex. ꝛ glo. in. l. j. in fi. ꝛ l. iij. in prin. de vsufruc. accres. vbi omnino vide.

2 ¶ Qd illa verba q̃ notarij apponunt in testamentis testator talem instituit ꝛ substituit non repugnent inter se cũ non sit inconueniẽs q in eadẽ persona cõcurrat institutio ꝛ substitutio.

3 An directa ꝛ obliqua substitutio possit cõcurrere in eadẽ persona ꝛ portione.

4 Si notari⁹ dixit q testator substituit vulgariter pupillariter ꝛ p fideicõmissum ꝛ institut⁹ velit repudiare q substitut⁹ habeat duplicẽ viã: prio vt acceptet repudiationẽ ꝛ succedat ex vulgari scdo vt nõ acceptet sꝫ faciat ipsum cõpelli ad adeũdũ et postea cõsequatur ex fideicõmissaria simul aũt ex vtraq̃ non potest.

1 **Idem eodem libro.** †Testator põt trãsire ab bipondiũ in substitutione vulgari. licet in institutione nõ transiuerit. h. d. cũ l. se. ¶ In tex. ibi: secũdus ex semisse. hucusq̃ primus gradus institutorũ in quo non excessit numerũ. xij. vnciarũ. ꝛ sic non transiuit ad bipondiũ. ¶ In text. ibi si primus heres non erit hic incipit scđs gradus substitutionis vulgaris facte primo in quo excessit numerũ qꝛ substituit tertiũ in dodrãte cũ tamẽ primus cui facta fuit substitutio nõ esset institut⁹ nisi in sex vncijs. Et iste terti⁹ substituitur in. ix. iunctis igit istis. ix. cum sex in quibus remanet institut⁹ secũdus faciũt. xv. si ergo substitutio nõ habeat locũ: qꝛ primus adeat. hereditas equaliter diuidit inter ipsum ꝛ scdm. sꝫ si habeat locũ. qꝛ repudiat. cõditio secundi efficit deterior ꝑpter vocationẽ tertij. qꝛ debet diuidi hereditas in. xv. vncias prout testator voluit: de quib⁹ tertius habebit nouẽ ꝛ scđs sex. ꝛ sic diminutas ꝛ iste terti⁹ tenet locũ substi-

2 tuti vt habet in. l. se. qd no. fm bal. † Pro verbis que apponũt notarij in testamẽtis dũ dicũt q testator talẽ instituit ꝛ substituit. qꝛ non est incõueniẽs q in eadẽ persona concurrat institutio ꝛ substitutio. fm cũ per hãc. l. certe clarũ est hoc respectu diuersarũ portionũ. ꝛ ita loquit ista. l. ꝛ multe alie ita q istud nõ est nouũ. sꝫ notarij referũt se ad eandẽ portionẽ. ideo dic q illa vba inter se nõ repugnãt qꝛ oĩs institutio est cõditionalis substitutio ꝛ loquor de directa substitutione. vt no. i. l. gall⁹. in ꝑn. de lib. ꝛ post. † Sꝫ an possit cõcurrere in eadẽ persona ꝛ portio-

3 ne directa ꝛ obliqua substitutio dic q sic in origine si testator voluit nõ tñ in executione cũ sint inter se 2rij. ideo oꝫ alterã eligere vt. l. recusare. §. titi⁹. j. ad treb. † ꝛ hoc no. q verbis notariorum dũ dicũt q substituit vulgariter ꝛ pupillariter ꝛ per fideicõmissum. nã si institutus vult repudiare substitut⁹ hꝫ duplicẽ viã. primo vt acceptet repudiationẽ ꝛ succedat ex vulgari. scđo vt non acceptet. sed faciat ipsum cõpelli ad adeũdũ. vt. l. nã qd. §. j. e. ti. ꝛ postea cõsequat ex fideicõmissaria. simul aũt ex vtraq̃ nõ põt vt. l. fi. C. de fide. facit. l. j. C. de fur. ¶ Opp. in glo. de. l. cũ questio. C. de leg. per quã videt etiã q isto primo repudiãte nõ oꝫ diuidi ista hereditas in. xv. vncias. sed in. xij. de quibus iste tertius habeat nouem. ꝛ ille secũdus triens. quia substituendo tertiũ in nouẽ videtur adimere ab illo secũdo tres de suis. vi. ꝑ illã. l. gl. fatet contrariũ hodie. sed iure isto ꝑcedebat qd hic dr. ¶ Not. primo istam glos. ꝑ eo qd dixi. l. interdũ. §. j. qꝛ iure isto quandocũq̃ testator excedebat numerũ vnciarum videbatur trãsire ad bipondiũ indistincte. sed hodie nõ sic. imo distinguitur vt ibi dixi per illã. l. cũ questio. ꝛ in hoc gl. bene sentit. sꝫ inquantũ vult q illa. l. habeat locũ hodie in casu huius. §. nõ bene dicit q per. l. oẽs reprehendit. qꝛ illa. l. loquitur qñ primo reliquit plus ꝛ secundo minus. si aũt econuerso non hꝫ locum. vt ibi tenet gl. ꝛ dixi. in. l. interdũ. §. j. sed cuilibet ex primis institutis reliquit minus. s. sex vncias pro quolibet. ꝛ huic tertio plus sꝫ nouẽ. ꝛ sic adhuc hodie stat decisio huius. §.

2 ¶ Quando inter primos institutos ex certis partib⁹ testator non distribuit totũ assem. tũc institut⁹ vel instituti sine partib⁹ habebunt residuũ. ꝛ vide duo exẽpla.

3 Si inter primos distribuit totũ assem. ꝛ nõ vltra. tunc instituti sine partibus habebũt aliũ assem. qꝛ censet testator transiuisse ad bipondiũ nisi instituisset scđos in reliqua portione qꝛ tũc nõ valeret institutio tanq̃ nullũ sit reliquum.

4 Quãdo inter primos erãt distributi duo asses. postea ali⁹ sine parte tunc videtur transiuisse ad tripondium.

Si vnus fuit institutus in. xij. vncijs alter in sex. deinde tertius sine parte habebit alia sex de bipondio.

[a] ¶ Relatiuũ qs vel q. adde q aliquando restringit vt in. l. ea tñ adiectio. ff. de le. iij. Bal. in. l. oẽs populi. ff. de iusti. ꝛ iu. bal. in. l. precipim⁹. C. de appel.

5 Si alter ex institutis sine parte repudiet partem suã. an accrescat alteri tantum. an etiam alijs institutis ex certis partibus.
6 Eo casu quo expleto asse plures instituantur sine parte q̃ veniant ad vnum assem tantum.
7 Si pater instituat filiũ in legitima in certa re q̃ nõ sit in rerum natura institutio habetur pro non facta idẽ si in re ipsius filij. Relictũ in re que non est in rerũ natura non valet etiam quãtum ad estimationem.
8 Filia an possit institui in sua dote q̃ dicit̃ sua: cum sit propriũ suũ patrimoniũ. ⁊ exiuit de patrimonio patris.

1 **Item quod sabinus.** † In hac lege tractatur qñ aliquis vel aliqui fuerũt primo instituti ex certis partib⁹ postea alius vel alij sine partibus. ⁊ determinant̃ tria. in tota hac. l. cũ seq. Primũ est quãtum debent habere isti instituti sine partibus. Et quantũ ad
2 hoc distinguunt̃ quatuor casus. † Prim⁹ qñ inter primos institutos partibus nõ erat distribut⁹ tot⁹ as. ⁊ tunc institutus vel instituti sine partibus habebũt residuũ ponunt̃ duo exempla. Primũ qñ inter p̃mos erãt distributi duo quadrãtes. ⁊ sic sex vncie. ⁊ tũc habebũt alias sex. scõm quãdo inter primos erant distincte vndecim vncie. ⁊ sic nõ restabat nisi vna ⁊ tũc instituti sine partib⁹ habebũt illam tantũ. ⁊ hoc in prin. hui⁹. l. ⁊ in. §. j.
3 † Scõs casus quando erat distributus totus as. ⁊ sic. vij. vncie ⁊ nõ vltra. ⁊ institutus vel instituti sine partibus habebũt aliũ assem: q̃ censet̃ testator trãsiuisse ad bipondiũ ⁊ voluisse facere xxiiij. vncias. de quib⁹ primi habebũt. xij. scõi alias. xij. ⁊ tãtũ valet quãtum si primi fuissent instituti in sex. de vncijs legalibus ⁊ scõi in alijs sex. Hoc tamen verũ nisi instituisset secũdos in reliqua portione: q̃ tũc nõ valeret institutio tanq̃ nullũ sit reliquũ cũ totũ esset distributũ inter primos ⁊ habet̃ in. §. s; si
4 asse. † Terti⁹ casus est qñ inter primos erãt distributi duo asses: q̃ vnus fuerat institut⁹ in. xij. vncijs alter in alijs. xij. postea tertius sine parte tũc videt̃ trãsiuisse ad tripondiũ ⁊ voluisse facere. xxxvj. vncias de quib⁹ quilibet habebit. xij. ⁊ sic tertiã partẽ hereditatis q̃. xij. de. xxxvj. minutis non faciũt nisi. iiij. de. xij. grossis q̃ quatuor sunt tertia pars. ⁊ hoc habet̃ in. §. fin. ibi si quis. Quart⁹ casus est qð inter primos fuit distribut⁹ vn⁹ as. ĩtegraliter. ⁊ alius postea pro parte. puta fuit institut⁹ vn⁹ in. xij. vncijs alter in sex. inde tertius instituitur sine parte. certe habebit alias sex de bipondio. ⁊ sic diuidit̃ hereditas inter primũ qui habebat dimidiã ⁊ secũdũ ⁊ tertiũ. ⁊ habebũt alterã dimidiã vt qð iuris est de primo asse: vt in prin. hui⁹. l. Idẽ sit
5 in scõo ⁊ hoc habet̃ in. l. quesitũ. † Secundum qð principaliter decidit̃ est si alter ex institutis sine parte repudiet partẽ suã an accresceret alteri tm̃ an etiã alijs institutis ex certis partibus. ⁊ hoc determinat̃ in. §. j. q̃ nõ alteri tm̃: sed omnibus q̃ nõ dicunt̃ cõiuncti inter se quantum ad hoc vt alter ipsorũ preferat̃ in iure accrescendi alijs institutis ex partibus. ⁊ iste passus est
6 difficilior alijs propter cõtraria q̃ formantur in glo. † Tertiũ ⁊ vltimũ qð decidit̃ in eo casu quo expleto asse plures instituãtur sine parte. ⁊ sic veniat ad alium assem. an ad vnũ tm̃ assem: vt videat̃ factus vnus inter oẽs. an in tot asses quot sint persone: vt sic videantur facti plures. ⁊ respõdet̃ pro prima parte q̃ ad vnũ tm̃. ⁊ sic quantũ ad hoc censent̃ coniuncti: vt loco vnius habeant̃: q̃ si haberent̃ loco plurium ⁊ nõ censerent̃ coniuncti quilibet haberet suũ assem: ⁊ in tot asses videret̃ distributa hereditas quot fuerũt ĩstituti sine partib⁹ ⁊ in alio asse ĩ quo sunt instituti cũ partib⁹. ℂ Op. cõtra. §. j. p̃ declaratione gl. q̃ incipit: imo q̃ illa semiuncia repudiata accrescat dũtaxat alteri cũ substituto sine parte: vt. C. de cad. tol. §. si vero quidã. Sol. intellige hic q̃ isti instituti sine parte erãt disiuncti verbis: q̃ positi in diuersis orationib⁹ alias procederet cõtrarium. Sed cõtra q̃ etiã si erant coniuncti verbis: ⁊ in eadem oratione idẽ sit: vt j. eo. l. si ita quis heres in antepe. charta. Sol. licet ille caius et meuius fuerint positi in eadẽ oratione. ⁊ sic sint verbis coniuncti tamen propter verbũ equis partibus censent̃ non disiuncti re. ⁊ ideo cum ad portionẽ vnius repudiatã cõcurrat alter coniunctis verbis tantũ ⁊ non re. ⁊ titius primo loco institut⁹ qui erat coniunctus re ⁊ non verbis: q̃ in diuersa oratione neuter alteri prefert̃. ⁊ sic accrescit vtriq̃ q̃ tales coniunctiones sunt paris potẽtie: nec vna est efficacior altera. vt. l. meuio. ⁊ ibi not. de leg. ij. ⁊ hoc vult gl. hic in ver. s; huic. ⁊ ver. s; dic. ⁊ dicit bar. q̃ ista gl. optime loquit̃ p̃ intellectu illi⁹. l. si ita quis. S; mihi videt̃ q̃ istud non sit verũ. ⁊ q̃ ibi neuter illoꝝ erat cõiũctus re vel v̄bis: vt patebit ex his q̃ statim dicã. ⁊ si dicat̃ si ita est quare ibi accrescit vtriq̃. Respondet̃ q̃ in hereditate ius accrescẽdi locum h̃z etiam inter oĩno disiũctos: l; non sic in legatis: vt dixi in. l. seruus cõis ab extero. de acqui. here. ℂ Opp. ergo tertio q̃ l; isti instituti sine parte essent verbis disiuncti: si ponim⁹ q̃ fuerint positi in diuersis orationib⁹ saltẽ erant coniuncti re: q̃ in eadẽ vncia nõ distributa censebat̃ quilibet institut⁹. ergo d; esse inter eos locus iuri accrescẽdi. quinimo iuri non decrescẽdi: qð est potẽti⁹. vt. C. de cadu. tol. §. sint aũt disiuncti. glo. in fin. volẽs soluere istud cõtrariũ fatetur q̃ isti duo instituti sine parte erãt inter se cõiuncti re. sed ideo alter eorũ nõ prefert̃ in portione alterius repudiata: q̃ supererãt alij instituti in. xj. vncijs qui similiter erant cõiuncti re illi cuius portio vacauit: ⁊ sic eiusdem cõditionis erant ideo neuter prefert̃ alteri. Ista glos. male loquitur in duob⁹. primo dũ dicit q̃ isti inter se erant cõiuncti re nam istud esset verũ si testator in institutione ipsoꝝ fecisset mentionẽ de illa vncia. dicẽdo sic postq̃ distribuerat. xj. vncias. Itẽ in vncia restãte instituo titiũ. Itẽ in eadẽ vncia instituo seium: q̃ sic cuilibet eoꝝ fuisset eadẽ vncia assignata per testatorẽ ⁊ insolidũ sicut dicitur in. l. iubemus. s. eo. ⁊ sic facerẽt sibi partes per cõcursum ⁊ altero repudiãte alter solus totum haberet per ius nõ decrescẽdi: vt ibi: sed hic loquit̃ qñ nõ fecit mentionẽ: s; simpliciter instituit primo titiũ postea seiũ: ⁊ licet ambo vocent̃ ad eandẽ vnciã hoc est ex legis dispositione non exp̃ssa dispositione defuncti: ideo non dicunt̃ cõiuncti re q̃tũ ad ius accrescendi. ar. in. l. ⁊ p̃culo. de leg. ij. ⁊ hoc vult tex. ⁊ gl. in. l. j. in fi. ⁊. l. iij. in prin. de vsufru. accres. vbi diligẽter videas. ⁊ in hoc consistit intellect⁹ huius. l. fm bar. ibi hic ibi in. l. re cõiuncti. de le. iij. Item inquantũ dicit gl. q̃ isti instituti in. xj. vncijs erant cõiuncti re cum istis institutis sine parte. dicit adhuc primis: q̃ non poterãt dicit cõiuncti re cum diuerse portiones essent ei relicte. q̃ primis. xj. ⁊ non. xij. ⁊ istis illa. xij. ⁊ non. xj. vnde erant omnino re disiuncti: nam si ego lego fundũ duob⁹ equis portionibus dicũtur re disiuncti. q̃ vnicuiq̃ eorũ censet̃ diuersa dimidia relicta. vni vna. alteri alia. non eadẽ vtriq̃. vt patet in. l. re coniuncti. de le. iij. v. itẽ ex verbis. ⁊. l. j. in princ. de vsufr. accre. Est ergo ratio huius tex. quare non accrescit alteri tantũ: q̃ ille nec erat coniunct⁹ verbis nec re. ℂ Sed tũc oppo. extra gl. q̃ imo erãt coniuncti: vt. j. ea. l. ver. sed si expleto. solu. bene dicunt̃ cõiuncti vno respectu: q̃ vocant̃ ad eandẽ vnciã restantẽ ambo. ⁊ sic in hoc habent̃ p̃ vno vt in cõtrario. ⁊ hoc est ex dispositione legali: s; si nõ haberent̃ p̃ vno: s; plurib⁹ sequeretur q̃ primo nominatus haberet illã vnciã restantẽ. ⁊ sic esset expletus totus as. ⁊ alter postea nominatus vocaret̃ in alium assem. vt. j. ea. l. v. sed si asse expleto qð non est verũ. vt patet in illo. §. j. Quantũ vero ad ius accrescendi nõ dicuntur coniuncti. q̃ p̃cedẽs cõiunctio prouenit ex dispositione legali nõ testatoris qð requirit̃ quantũ ad ius accrescendi vt. s. dixi ⁊ hoc voluit tex. hic in ver. nã quantũ ad ius accrescẽdi ⁊c. subtiliter intelligendo. q. d. quantũ ad aliud bene possunt dici coniuncti. q̃ vocantur ad portionẽ vacantẽ loco vnius. licet etiã positi in diuersis orationib⁹ qð alias regulariter nõ est. vt p; ex. l. titius fundi. s. eo. ℂ Nũc in. v. ideq̃ putat. querit̃ qd vult dicere neq̃ hos neq̃ illos cõiunctos ⁊c. Respondeo neq̃ hos. s. institutos sine parte post assem expletũ. neq̃ illos de quib⁹. s. p̃xi. dictum est qui fuerũt instituti sine parte ante assem expletũ. ⁊ sic quãdo ibi dictũ fuit de iure accrescẽdi locũ habebit hic etiã in scõo asse ad quẽ vocantur isti instituti sine parte post assem expletum. ℂ In v. s; si asse. op. q̃ institut⁹ sine parte post assem expletum nõ vocet̃ in aliũ assem. sed viriliter cũ primis institutis. vt. C. de inof. test. l. iij. so. dicit ibi gl. notabiliter q̃ hic loquit̃ in istituto a testatore. si vero post asseꝫ expletũ a testatore aliq̃s ex dispositione legali haberet̃ p̃ istituto q̃ nõ fuerat in instituto. vt ĩ casu illi⁹. l. notabilis nõ vocat̃ in aliũ assem. s; in virilẽ cũ institutis.

7 vt ibi habet̃ in glo. si. quã omnino vide. ℂ Itẽ istum tex. dum dicit nihil reliquũ ⁊c. Inducit bal. si pater filiũ ĩstituat in certa re p̃ sua legitima q̃ non sit in rerũ natura talis institutio habetur p̃ nõ facta: ⁊ sic filius tanq̃ preterit⁹ poterit dicere testm̃ nullũ. S; cõtra q̃ imo videat̃ institut⁹ in estimatione ⁊ sic non sit nullũ. vt. l. scimus. post prin. C. de inof. test. Sol. ibi res erat in rerũ natura. licet nõ esset testatoris. ⁊ sic potuit legari q̃tum ad estimationẽ. vt. l. cũ alienã. C. de le. sed relictũ in re que nõ est in rerum natura non valet etiã quantũ ad estimationem. Quid aũt si res erat ipsius filij certe non valet etiã quantũ ad estimationẽ. q̃ res mea nõ põt mihi legari. vt. l. p̃prias. C. de leg. et
8 ideo idẽ erit qð in primo casu ad hoc sentit glo. in. l. iij. s. s; vtrũ denuo in. q. quam format † an filia possit institui in sua dote q̃ dicitur sua cum sit propriũ suum patrimoniũ ⁊ exiuit de patrimonio patris. vt. l. si. j. de col. do. ⁊ de istis questionibus. vide p̃ Guil. in. d. l. sancimus. ⁊ per Bar. in. l. suus quoq̃. in fi. prin. s. eo. ℂ Ultimo in ver. sed si expleto. potest poni casus q̃ in eadẽ oratione fuerunt instituti illi sine parte. ⁊ tunc non haberet dubiũ q̃ nõ vocantur nisi ad vnum assem. q̃ loco vnius habẽtur vt. s. eo. titi⁹ fundi. Potest etiã poni. ⁊ hec melior q̃ in diuersis orationib⁹. ⁊ tunc adhuc idẽ ne sequat̃ inconueniens q̃ si mille eodem modo

code modo institueret fecisset mille as. nō sic si primus as non esset distributus: qr tūc esset fiēda dīa an simul: an in diuersis orationibus: si eñ primo instituo titiū sine parte postea seium similiter sine parte: deinde sempronium loco triū habent ⁊ quilibet habet trientē: sed si primo titiū postea seium ⁊ sempronium in vna oratiōe isti habent ꝓ vno: ⁊ habēt vnā dimidiā ⁊ titius alterā: qñ vero est institutus cū distributione alicuius partis: tunc alij postea instituti sine partib⁹: siue simul siue in diuersis orationib⁹ loco vnius habentur: vt vocent ad partē restantē si qua restat: vel ad vnū solū assem si nulla restat: vt hic.

2 Uerba conditionalia nō inducūt dispositionē ⁊ emissa ad vnū effectum non operantur cōtrarium effectum: ⁊ emissa ad diminutionem non operantur augmentum.

1 **Ex facto.** †Per substitutionē vulgarē factam ei qui nō erat institutus nō inducit illius institutio. †Et semp alleg. ꝙ verba cōditionalia nō inducūt dispositionē: ⁊ emissa ad vnū effectū nō operant effectū ꝯtrium. ⁊ emissa ad diminutionē nō operant augmentū: vt. j. de cōdi. ⁊ demō. l. cū tale. §. fi. ⁊ l. legata inutiliter. de leg. j. ⁊c. ¶ In gl. ibi. s. ꝙ admittat. s. nō vt substitutus: sed vt principaliter institutus ſm Bal. Tu dic ꝙ imo etiā vt substitutus qm̄ etiā substitutio dicit si institutio ab ipso prin. fuit nulla: vnde dicimus ꝙ testamentū potest sumere vires a substitutione vulgari: vt. l. fina. de liber. ⁊ posthu. vel dic substituendo Bald. ꝙ aut fuit facta institutio: ⁊ tunc posito ꝙ fuerit nulla substitutio vulgaris dici potest substitutio: vt in cōtrario: aut nulla fuit facta: ⁊ tunc non potest dici substitutio: sed principalis institutio: vt dicit Bal.

1 **Quo loco.** †No. hic: ꝙ institutus sine parte etiā in prin. testamenti vocat dūtaxat ad partē non distributā si postea distribuit aliquas: ⁊ aliquas nō. vñ si instituo primo titiū simpliciter postea instituo seium in dimidia: deinde instituo sempronium in quarta ⁊ nullū aliū. ille prim⁹ censet institutus dūtaxat in quarta q̄ resultat distribuenda. Ex hoc dico falsum esse intellectū datū p gl. ⁊ Bar. in. l. itē qd̄ sabinus. s. eo. ad. l. ita qs heredes. j. eo. qvolūt ꝙ ille titius primo institutus dicat cōiunctus re cū caio ⁊ meuio postea institutis: qr ſm hoc ille titius videret institut⁹ in tota hereditate sed postea ꝑpter institutionē alioꝝ haberet partē per cōcursum ⁊ ſm hoc idē esset hic: qr primus institutus sine parte cēseret institutus in tota hereditate. ⁊ sic deberet diuidi hereditas in. xxi. partes: qr primus institutus debebit habere duodecim vncias. institutus ī dimidia sex vncias. institutus in quadrante tres. cuius ꝯtrium vult iste tex. ꝙ imo habeat primus nisi tres restātes. ⁊ ideo in illa. l. si qs ita heredes. dico ꝙ ille titius vr̄ institutus in tertia ⁊ caius in altera tertia: ⁊ meuius in altera. ⁊ sic institutio primi regulat ⁊ limitat ſm institutiōes q̄ postea fuerit: vt in illa portione cēseatur institutus q̄ ipsum tāgit inspecto numero sequētiū institutoꝝ. ibi ergo nec titius erat cōiunctus re cū meuio ⁊ caio rōne pdicta nec caius ⁊ meuius inuicē verbis. ꝑpter vbū equis partib⁹ ꝑpter qd̄ testator vr̄ posuisse eos in vna oratione potius vt celerius loqueret q̄ vt eos cōiungeret verbis: vt ibi dicit tex. expresse. ⁊ istud adde ad id qd̄ dixi in. l. qd̄ sabinus. in secūdo contrario vbi reprehēdit solutionē glo. ⁊ Bar.

2 Uerba testatoris sunt assumēda vel interpretanda: prout ipse existimabat vel opinabat. nō ꝑut erat in rei veritate.

1 **Si iam mortuo.** †Asse distributo lꝫ ī parte distributio fit ꝑ nō scripta institutus tñ sine parte non vocat ad illā: sꝫ ad aliū assem sicut si pro nō scripta nō esset prout testator putabat. h. d. valde singulariter. †Et semp alleg. ꝙ verba testatoris sunt assumenda vel interptāda: ꝑut ipse estimabat vel opinabat. nō ꝑut erat in rei veritate. facit in rōne sui. l. eū q. §. peñ. j. de his q. vt indi. ibi nec eñ rōne iuris ⁊c. ⁊ vide bonā gl. in. l. seruo manumisso. de cōdi. inde. ¶ In tex. ibi: alterū assem. sꝫ quare non hꝫ illū solū quadrantē in quo erat institut⁹ ille mortu⁹ ⁊ sic assis nō erat in totū distributus. ergo ⁊c. vt. l. itē qd̄ sabinus. in prin. Rñdet: qr cū testator putaret ipsum fore distributū instituendo aliū sine parte: vr̄ voluisse eū vocari ad nouū assem: qr sic esset si ille nō esset mortuus: vt. d. l. itē qd̄ sabin⁹. §. sed sic asse. ⁊ hec voluntas attendit in his q̄ depēdent ex mera volūtate sua nō id qd̄ erat in rei veritate. ille ergo quadrās accrescit vtriꝙ ꝑ rata ſm gl. qd̄ intellige nisi institutus in dodrāte ⁊ ille iam mortuus instituti in quadrāte essent coniuncti verbis: quia tunc instituto tantū in dodrante accrescit: vt. j. ea. l. §. fi. vbi casus.

1 **Trebatius.** †Uerba quisquis mihi heres erit nō faciūt cōditionē qñ non subest persona ad quā possit referri. h. d. al's secus: vt. j. ti. j. l. q liberis. post prin. ⁊ in glo. j. ¶ In tex. ibi: nō recte. nō vult dicere ꝙ institutio ex hoc vitiet: vt patet. j. sed ꝙ sunt superflua: ⁊ nihil operant. ideo nō debuerunt apponi. ¶ In tex. ibi: liber ⁊ heres esto. sup. insolidū. si autē haberet coheredem. ⁊ tunc illa verba satis operarentur: vt. j. de acqui. here. l. ex parte. in fi. iuncta. d. l. qui liberis. qr nō esset iste seruus nec liber nisi coheres primo adiret.

2 Si testator expresse dixit relinquo libertatem pure ⁊ hereditatem sub conditione an vitietur vtrūq̄.

1 **Seruo libertatem.** †Libertas simpl'r relicta differt in euentum cōditionis sub qua data est hereditas qua nō existēte nec erit liber nec heres si erat insolidū institutus. h. d. cū. l. seq. Sꝫ si habebat coheredē non differt imo statim debet etiā si postea cōditio hereditatis deficiat: qr confirmat aditione coheredis: vt. l. cum seruus. j. de condi. insti. ⁊ hoc volunt gloss. hic posite. ¶ In tex. ibi: pure. i. simpl'r. ⁊ sic est verbū legis nō verbū testatoris: vt gl. hic dicit ⁊ bene in hoc. †Si autē testator expresse dixisset relinquo libertatē pure ⁊ hereditatē sub cōditione videretur velle impossibile ꝙ esset liber statim ⁊ non heres qd̄ esse nō potest si non erat alius institutus. ⁊ sic vitiaretur vtrūq̄ ratione perplexitatis: vt dixi. s. eo. l. quoties. §. fi. gl. hic: prima dicit ⁊ nō bene: ꝙ tunc haberet libertatē statim ꝙ nō pōt ꝓcedere si erat solus institutus vt dixi: sed si habebat coheredem tūc etiā si hoc non dixisset testator haberet eā statim adita hereditate p coheredē nisi dicā ꝙ cōditio apposita in hereditate censeret repetita in relicto libertatis simpl'r facto sicut in alio relicto. qd̄ dic vt. l. cum seruus. j. de condi. insti.

2 Dictio principal'r denotat tps secūdario conditionē.

3 Quando testator reliquit vxorem dominam ⁊ vsufructuariam quousq̄ vixerit ⁊ post eius mortem instituit alium heredem ꝙ etiam si vxor prohibet possit administrare sine preiudicio vxoris in his que concernunt cōmodum hereditatis ⁊ etiā creditorum dūmodo petat bonoꝝ posses.

4 Si pater instituit filiū spurium sub cōditione si faciat se legitimari ꝙ anteq̄ legitimetur possit si vult administrare bona petendo bonorum posses. scđm tabu.

5 Differentia inter heredē institutū pure ⁊ institutum sub cōditione vel in diē incertū circa administrationē hereditatis.

6 Bonorum possessio de qua in hac. l. que est meri facti si postea conditio existat efficitur iuris ⁊ non est necessaria alia bonorū posses. ⁊ si deficiat tenebitur reddere rationē de administratis venientibus ab intestato.

1 **Si quis instituatur.** †Institutus sub cōditione vel in diem incertū potest interim adire ſm tabu. per quā consequitur administrationē bonorū ⁊ potestatem vendendi pro satisfaciendo creditoribus hereditarijs sicut si fuisset curator constitutus hereditati iacenti. h. d. princi. huius legis. ¶ In tex. ibi: vel incertum. In hoc statvis non in eo qd̄ dixit supra certū: qr tūc habetur pro pure instituto: vt. l. hereditas ex die. j. eo. ⁊ nō est dubium ꝙ posset adire ⁊ bonoꝝ posses. que iuris est petere sed iste nō potest adire: quia dies incertus in vltimis voluntatib⁹ cōditionē facit vt. l. dies incertus. j. de condi. ⁊ demō. ⁊ cōditione pēdente nō potest heres adire nec petere bonoꝝ poss. que iuris est. i. que tribuit dominium rerū. sed illā que facti est: qr tribuit solum administrationem: vt hic. ⁊. j. de bo. poss. ſm tabu. l. sub cōditione. ⁊ in. l. ij. §. si sub cōditione. †Pone exemplū si fuit institutus cū titius cōsul factus fuerit. nam dictio cum[a] principal'r denotat tēpus secundario conditionē. j. qñ dies leg. ce. l. si titio. Quidā tamen quos glo. recitat dicunt ꝙ ista dicitur bonorū possessio iuris ⁊ non facti: qr petitur autoritate iuris hoc concedentis: sed non habet efficaciam: vt ex ea acquiratur dñium: ⁊ illā q̄ habet efficaciam appellant bonoꝝ posses. facti: sed certe melior ⁊ ꝑprior locutio est de illa de qua. s. dixi: vt illa dicatur iuris que habet efficaciā. illa vero que non habet dicat meri facti. ⁊ ita vtimur cōmuniter. ¶ In tex. ibi: agnoscere potest. et tunc non expedit deuenire ad dationem alicuius curatoris: qr ipse censetur constitutus curator: nec expedit deuenire ad assignationē termini intra quē existat cōditio. nā tunc deuenitur ad ista duo qñ ipse non petijt bonoꝝ posses. vt. j. xxi. §. poterit ergo soluere creditoribus. ⁊ si non est pecunia in hereditate vendere bona pro satisfaciendo eis ⁊ in patrimonio minus dānosa. ⁊ que seruando seruari nō possunt deinde si debitum vrgeat ⁊ periculum sit in mora etiam mobilia: vt. l. j. §. si conditio. †et no. hic ſm Bal. qñ testator reliquit vxorē dominā et vsufructuariā quousq̄ vixerit: ⁊ post eius mortē instituit alium heredem. vtrū iste institutus interim possit aliquid administrare si vxor ꝓhibet. et certe sic dūmodo petat bonorum posses. ⁊ administrabit sine preiudicio vxoris in his que concernunt cōmodum hereditatis: ⁊ etiā

[a] Nā dictio cū. Adde. l. si qs arbitrari. ff. de vb. obli. doc. in. l. j. ⁊ ij. C. de verb. sig. Car. ī cle. j. i. iij. no. de testi. Rapha. cu. cōsi. l vi. inci. parus hrs.

creditorũ.certe talis institutus videt̃ potius pure institutus.⁊ sic potest adire vñ nimirũ si potest administrare: vt dixi.l.filius a patre.de libe.⁊ posthu.†No.etiã bm eundem Bal.ꝙ si pater instituit filiũ spurium sub cõditione si faciat se legitimari que institutio valet per.l.in tẽpus.ff.e.ꝙ anteꝙ legitimetur si vult administrare bona potest petendo tñ bo.pos.bm tabu. vt hic.

5 ¶†In text.ibi: tanꝙ heres.ista dictio.tanꝙ improprietatem denotat seu similitudinẽ nõ tamẽ omnimodã: qꝛ heres distrahit suo iure.iste vero administratorio iure.Item heres non hꝫ necesse adire iudicem cum vult alienare.sed iste sic: qꝛ alienat vt administrator.arg.in.l.aristo.ff.de iure delibe.bm Bal.certe in hoc Bar.aliter sentit in.l.ait pretor.eo.ti.dicens ꝙ.l.aristo. loquitur in herede deliberante qui nõ est constitutus curator hereditatis.si autẽ sit cõstitutus nõ habet necesse postea iudicem adire cum vult alienare nisi sit pupillus.vt ibi: sed iste cũ petijt bono.pos.censet̃ cõstitutus curator ergo ⁊c.⁊ ita intelligit istũ text.tutius tamẽ est iudicẽ adire.Itẽ heres potest incipere a quibus rebus vult.Iste autẽ nõ sicut curator qꝛ nõ agit̃ de ipsius solius preiudicio:sed etiã venientiũ ab intestato si cõditio deficiat. ⁊ ꝓpter hoc dictũ Bal.videt̃ verius ꝙ adeat iudex:vt discernat a quibꝰ rebus debeat incipi.sed an transferat dñium istarũ rerum glos.hic magna circa medium videt̃ sentire ꝙ non: qꝛ dicit ꝙ alienat tanꝙ res alienas nõ tanꝙ suas. Tu dic cõtrariũ cum habeat administrationẽ bonoꝝ sicut tutor ⁊ curator qui possunt transferre: lꝫ dñium non habeant qñ alienãt in casu premisso.†Ultimo scias ꝙ ista bonoꝝ pos.que

6 est meri facti si postea conditio existat efficitur iuris et non est necessaria alia bonoꝝ pos.si autẽ deficiat tenebit̃ reddere rõnẽ de admini.de venientibꝰ ab intestato: sicut alius quilibet curator datus hereditati iacẽti:vt.l.ij.et.l.pe.de cura.bo.dã.si tamẽ esset talis iste institutus qui in omnem euẽtũ esset habiturus hereditatẽ etiã ab intestato sicut filius ista bonoꝝ pos.bm tab. deficiente conditione cõuerteret̃ in cõtratabu.vel vnde liberi: vt not.in.d.§.sub conditione ⁊c.

2 ☞De conuenientia ⁊ discõuenientia si quis instituatur sub conditione vt hic an cõditio sit potestatiua ⁊ nõ potestatiua.

3 Creditores an pendente cõditione sub qua quis est institutus possint petere eoꝝ credita a curatore dato hereditati iacenti q̃ debita vtilius sit ꝙ talis curator soluat ⁊ de qbꝰ bonis.⁊ nu.1.

1 **Sed si bonorum pos.** †Si institutus sub conditione nõ petat bonoꝝ possessio.bm tabu.ad instantiã creditorũ hereditariorum assignat̃ terminus infra quẽ si cõditio non existat creditores mittuntur in pos.bo.hereditarioꝝ.⁊ interim datur curator hereditati iacẽti cuius officium est distrahere res tpe perituras ⁊ etiã immobilia si debitũ hereditariũ vrgeat ⁊ vtilius sit hereditati vendere ⁊ debitum exsoluere ꝙ differre.h.d. vsqꝫ ad ver.si.qui incipit ⁊ ideo.Et primo loquit̃ qñ erat institutus sub conditione potestatiua vsqꝫ ibi: item si conditioni. Secundo qñ sub nõ potestatiua vsqꝫ ibi si conditio. ibi potest

2 loqui vtroqꝫ casu siue erat potestatiua siue non.†Et nota ꝙ in hoc conueniunt potestatiua ⁊ nõ potestatiua:quia vtroqꝫ casu peruenitur ad assignationẽ termini intra quẽ cõditio impleat̃. ⁊ interim creditores debẽt differre ⁊ eoꝝ credita non petere:lꝫ lapso termino possunt petere⁊ mittuntur in pos.Item vtroqꝫ casu pendente termino datur curator hereditati iacenti:sed in alio differunt:qꝛ qñ cõditio est potestatiua si infra terminũ heres eam nõ impleat cum per eũ stet habet̃ cõditio pro defecta. et sic excludit̃ ab hereditate per.l.si seruꝰ.de bo.auto.iudi.pos. vbi videt̃ exclusum.Nec ob.ꝙ assignatur terminus ad instantiam creditorum.lapsus eius habet̃ pro aditione qꝛ sic expedit creditoribus:vt no.in.l.quãdiu.de acq.here.qꝛ illud est verũ in herede cui delata est hereditas pure.⁊ sic poterat adire: nõ qñ sub cõditione:qꝛ tũc ea nõ impleta adire nõ potest. ⁊ ita intelligit Bar.istũ tex.sed si cõditio nõ est potestatiua:tunc ꝑ lapsum termini nõ excludit̃ ab hereditate quominus existente postea cõditione possit adire:sed facit lapsus termini vt creditores nõ habeant amplius expectare.Bal.etiã in precedẽti casu dicit ꝙ si res est integra potest heres purgare morã post terminũ implẽdo cõditionẽ⁊ sic poterit adire.secus si res nõ esset integra: qꝛ post lapsum termini ad instantiã creditorũ fuisset datus curator tanꝙ institutione defecta in.l.mãcipiorum.de op.leg.sed istud põt dici si creditores repugnant: lꝫ si cõsentiunt ꝙ adeat tunc videt̃ ꝙ possit adire inuitis venientibus ab intestato: qꝛ iste terminus nõ fuit ei assignatus ad instantiã eorũ:sed creditorum: vñ nõ debet operari nisi fauore creditorũ.⁊ ille dicitur fauor eorum qui eis placet.ff.vt heres habeat̃ ꝓ excluso si hoc volunt vel si nolunt secus.Est et alia differẽtia que resultat ex predictis: qꝛ cũ institutus sub cõditione potestatiua ꝑ lapsum termini excludat̃ ab hereditate. necesse est sibi assignare termi num prefixũ in edicto pretoris ad petẽdã bo.pos.que iuris est valet annũ si est de liberis vel centũ dies si est de extraneis: vt ff.de iu.deli.l.j.in fi.cũ.l.seq.⁊ ita dꝫ intelligit id qꝺ no.Bar.ibi in.l.quãdiu.de acquirẽ.here.dũ dicit ꝙ nõ dꝫ assignari minus tps.⁊ ita loquit̃ iste text.dũ dicit imitet̃ edictũ suũ ⁊c.nã loquit̃ qñ erat institutus sub cõditione potestatiua. si vero nõ sub potestatiua: tunc qꝛ nõ excludit̃ potest assignari minus tps arbitrio iudicis:vt dixi in.d.l.quãdiu.bm Iaco.bu.Bar.⁊ Ange.⁊ etiã in precedenti casu posset assignari minus tps:tñ ꝑ lapsum eius nõ esset exclusus ab hereditate.¶Sed opp.ꝙ non sit necesse sibi assignari terminus qñ cõditio est potestatiua: qꝛ si eã nõ implet cum primũ potest habet̃ pro defecta: vt.ff.de cõdi.⁊ demon.l.hec cõditio.la picola.glo.hic:que incipit.lꝫ certe multum notabiliter dicit ꝙ ille tex.loquit̃ in legatis.⁊ ꝙ nõ habet locũ in institutiõe heredis in qua agitur de maiori preiudicio. et de maiori odio. qꝛ si habet̃ ꝓ defecta defunctus posset decedere intestatus quã glo.ten: menti qꝛ semper alleg.⁊ tetigi.ff.

3 eo.l.suus quoqꝫ.§.pe.¶†Quero vtrũ creditores pendente cõditione possint petere eorũ credita ab isto curatore. videtur ꝙ non: vt in ꝟ.vt nisi. vbi videt̃ velle ꝙ demũ lapso tpe mittendi sunt in possessionẽ.⁊ hoc est verum nisi debitum sit liquidum ⁊ purũ ⁊ ex dilatione creditor recepturus sit dãnum:vt habetur bm vnũ intellectũ in.l.si diu.qui.ex cau.in pos.ea.curator tñ hereditatis:lꝫ interim nõ possit cõueniri extra dictũ casum si tamen vtilius est hereditati ꝙ debitũ soluatur qꝛ est penale vel vsurariũ poterit soluere:⁊ etiam si expedit vẽdere bona immobilia.ita intelligunt doc.istũ.§.si cõditione.licet de venditione nõ fiat mentio in tex. Sꝫ ponamꝰ ꝙ debita nõ essent liquida: certe liquidabuntur cũ curatore dato libello ⁊ agitata lite cũ eo ⁊ lata sententia ⁊ vtimur ⁊ practicamus.

2 ☞Gesta per curatorem datum hereditati iacenti non censentur gesta cõtra pupillũ qui repudiauit vel heredẽ absentẽ sed contra maiorẽ et presentem.s.hereditatem que representat personam defuncti.

3 Si heres est absens ex iusta causa ⁊ creditores hereditarij petant missionẽ ⁊ venditionẽ bonorum qñ debeat differri et si nõ differt̃ qñ possit postea heres in integrũ restitui.⁊ nu.7.

4 An dicta restitutio sit necessaria.⁊ nu.5.
Si herede absente facta sit dicta missio ⁊ venditio nõ fuerunt seruata solẽnia vel fuit facta missio ob falsum debitum tũc nõ valet quicquid gestũ est ⁊ audit̃ ad retractandũ de facto.

5 Quid si fuerunt seruata solẽnia ⁊ facta est missio ꝓpter verum debitũ sed fuerint bona vendita minori pretio.

6 Quod missio ⁊ venditio essent nulle si absens haberet dilationem a iudice ad componendum ⁊ pendente termino esset processum contra eum.

7 Qꝺ cõtra missionẽ ex primo decreto tñ nõ datur restitutio.

8 In bonis viuentis datur curator qñ abest ex iusta cã vel ignoratur vbi sit nec aliter contra eũ potest procedi ad venditionẽ ⁊ regulariter datur bonis mortui vt hereditati iacenti.

9 Qñ est absens per contumaciã nõ datur curator bonis eius:lꝫ ꝓceditur cõtra eũ ad venditionẽ ꝑ ipsos creditores.

10 Qñ qs abest ex iusta causa ⁊ est impeditus cõparere nõ imputatur sibi si nõ mittit ꝓcuratorẽ ad cõtestationẽ litis vel sniam audiendam:ideo ad tales actus nõ debet procedi.
Absens ⁊ impeditus an teneat̃ mittere procuratorẽ remis.

1 **Et ideo.** †Iste ver.loquit̃ qñ institutus sub cõditione nõ cõparuit citatus ad instantiã creditorum vel specialr̃ si sciebat̃ quis erat institutus vel per ꝓclama generale ꝙ si sit aliquis qui pretendat ad se ꝑtinere talẽ hereditatẽ cõpareat⁊ eam defendat.⁊ isto modo practicat̃ quotidie qñ creditores hereditarij volunt sibi satisfieri ⁊ nõ apparet qs sit heres⁊ bona hereditaria iacent sine possessore.si eñ possidentur per alium videt̃ ꝙ sufficiat agere cõtra illum si pretendat se heredẽ.iuxta no.in.l.cõtrouersia.de trãsac.⁊ in.l.si defensor.§.j.de inter.act.cũ si.Si ergo nullus cõpareat ad defendendam hereditatẽ⁊ ꝓpter hoc dato curatore vel etiam non dato fuerit processum ad venditionem aliquarum rerum et satisfactum creditoribꝰ postea cõpareat aliquis ostẽdens hereditatẽ ad se pertinere:⁊ petat reuocari que facta sunt an debeat audiri.⁊ iste tex.vult bm vnũ intellectũ ꝙ causa cognita audiri dꝫ si fuit absens sine dilatione.i.sine mora⁊ sine cõtumacia.puta ꝓpter egritudinẽ vel longinquã absentiã. ita ꝙ ad eum nõ potuerit citatio peruenire.h.d.bm vnũ intellectũ.¶Contra istã lec.oppo.de.l.in integrum.ff.de mino.in fi. vbi si pupillus qui repudiauit hereditatem restituatur in integrũ aduersus repudiationem.gesta interim per curatorem datum hereditati non rescinduntur:ergo nec hic vẽditiones facte ꝑ curatorẽ.dicit gl. aliud in pupillo vt ibi.aliud ĩ absente ex iusta causa:vt hic certe pupillus nõ dꝫ esse deterioris conditionis ꝙ absens.†ideo

2 dicit Bar.

dicit Bar. ꝙ ista lect. nõ est vera: q2 sicut nõ restituit pupillus: vt ibi. ita nec debet restitui absens: q2 gesta per curatorē datū tali hereditati nõ censentur gesta contra pupillum vel heredē absentem cū non essent adhuc dñi bonorum hereditariorum: sed censentur gesta potius cõtra maiorem ⁊ presentem. s. cõtra hereditatē que representat personam defuncti. j. eo. nõ minus
3 §. si. ideo ponit hic casum alio modo † ꝙ loquatur qñ missio et vēditio nondū facte erant: q2 tex. dicit ꝙ essent facte: sed creditores petebant fieri certe si heres esset absens ex iusta causa d3 differri quousq3 possit venire ⁊ se defendere: sed si non ex iusta causa nõ debet differri. ⁊ istum intellectum habuit glo. parua. in. l. si diu. j. qui. ex cau. in pos. ea. sup ver. causa cognita. s3 certe glos. hic in fi. vr̄ velle 2trium dū dicit no. solutionē vel missionē vel vēditionē nõ differri ꝓpter egritudinē. s. debitoris. Aliqui
a vero nõ habēt illam dictionē nõ.[a] ⁊ tunc gl. dicit illud qd̄ dicit Bar. Potest probabiliter distingui ꝙ si constat iudici de insta causa absentie ⁊ illa absentia sperabit cito finiri ꝓcedat lectu. Bar. ⁊ id qd̄ sentit gl. in illa. l. si diu. Si autē nõ erat nota iudici vel erat diutius absentia duratura ⁊ debitū erat liquidū ꝓcedat glo. fi. ꝙ nõ d3 differri ne casus cõtingens in persona debitoris noceat creditori tñ absens postea restituet in integrum si aliqd fuit falso suggestū vel nõ fuit seruatus ordo iuris. ⁊ hoc p. l. imperatores. cū ibi no. j. de priui. cred. Nec ob. l. in integrū. q2 ibi pupillus petēdo in integrū restitutionē veniebat de iure spāli: ideo aduersus gesta 2tra hereditatē iacentē nõ restituit: q2 illa bona nõ erāt sua nec in re nec in spe: q2 de eo ꝙ pōt fieri iure speciali nõ d2 esse spes ꝓbabilis. ar. in. l. iulianus. j. q ⁊ q. ⁊ qd̄ no. Inno. in. c. pastoralis. de cau. pos. ⁊ ꝓprie. circa prin. s3 hic iste absens reuersus q hereditatē nunꝗ repudiauit venit de iure cõi. ⁊ sic licet non fuerit dñs in re saltē erat in spe cū haberet ius adeundi nõ est fienda dr̄ia inter pupillū ⁊ absentē: l3 quo iure veniat an de iure spāli de iure cõi si vult restitui aduersus gesta p curatorē datū hereditati ⁊ sic an tpe quo bona non erāt sua. si autē erāt iam facta sua tūc nõ est dubiū p. d. l. imperatores.
4 ¶ † S3 op. ꝙ nõ sit necessaria restitutio. nam aut sunt seruata oia solēnia q̄ debuerūt seruari. ⁊ nõ esset equum ꝙ nõ rescinderent aut nõ: ⁊ tunc ipso iure nõ valēt: vt. l. fulcinius. §. cū autē. ⁊ ibi no. qb9 ex cau. in pos. ea. in glo. Sol. fateor ꝙ si nõ fuerūt seruata solēnia vel facta fuit missio ob falsum debitum tūc nõ valet quicquid gestū est. ⁊ sic audit ad retractandū de facto sicut de facto fuit gestū. l. j. §. hec verba. ne vis fi. ei. † S3 si fuit
5 seruata solēnitas ⁊ facta est missio ꝓpter verū debitū: tñ forte bona fuerūt vēdita minori pretio nõ tñ per dolū. ⁊ ex hoc resultat graue dānū absenti restituetur in integrū: vt in hoc tex. ꝑm primā lec. ⁊ ita ipsum intelligo sed ꝓpter paruū dānum secus puto: vt. l. scio. de in integ. resti. ⁊ facit eo. ti. de in inte. resti. c. j. ⁊ qd̄ ibi no. in fi. in ecclesia que restituit qñ fuit seruata solēnitas
6 in 2ctu prelati: tñ fuit res vendita vel locata minori pretio † silr venditio ⁊ missio essent nulle si absens haberet dilationē a iudice vel terminū ad cõparēdū ⁊ pēdente termino esset ꝓcessum cõtra eū. ⁊ hoc colligit ex gl. ij. q̄ incipit. s. iniusta. ⁊ nõ esset necessaria restitutio. Idē si pro debito ⁊ deinde facta est missio et
7 vēditio: vt in ea. glos. † Et no. q2 si esset facta missio dūtaxat ex primo decreto aduersus eā non daret restitutio q2 nõ est preiudicialis: ⁊ potest fieri cõtra pupillū ⁊ etiā contra absentē causa reipu. vt. l. ignorare. C. de test. mili. et q. ex cau. in pos. ea. l. apud iulianū. ideo gl. hic nõ sine mysterio dicit missionē ⁊ venditionem. Jaco. vo de are. ponebat aliū intellectū. ꝙ qñ quis abest ex iusta causa nõ d3 ꝓcedi cõtra eū ad venditionē nisi dato curatore bonis ⁊ p ipsum curatorē d3 fieri vēditio. ⁊ ita loquitur hic cõtinuando tex. ꝓcedēti. s3 si abest ex iniusta causa ⁊ p cõtumaciā potest fieri nõ dato curatore p ipsos creditores p. l. fulcinius. §. j. Istā lect. sentit expresse glo. in. l. j. de cur. bo. dan. in fi. tertie gl. magne ⁊ est notabilis. ⁊ ꝓcedit et qñ ꝓcedit 2tra verū
8 debitorē absentē. † Et est casus in quo bonis viuētis datur curator qñ abest ex iusta causa vel ignorat vbi sit nec aliter cõtra eū pōt ꝓcedi ad vēditionē. l. ab hostib9. in p̄n. ⁊ ibi no. q. ex cau. in pos. ea. regulr autē dat bonis mortui nõ autē viuēti vt here-
9 ditati iacenti: vt. l. j. de cur. bo. dan. † qñ autē est absens p contumaciā nõ datur curator bonis eius: s3 procedit cõtra eū ad venditionē per ipsos creditores: vt vult gl. no. in. d. l. j. tene menti.
10 ¶ † Ultimo no. illā gl. fi. que dicit vnū qd̄ alibi p gl. nõ tangit. ꝙ qñ aliqs abest ex iusta causa ⁊ est ipeditus cõparere non imputat sibi si nõ mittit ꝓcuratorē ad cõtestationē litis vel sñiam audiendam: ideo nõ debet ꝓcedi cõtra eum ad istos actus sed ad alios actus bene pōt ꝓcedi: q2 imputat quare ad illos ꝓcuratorē nõ mittit. De isto articulo vide p Bart. in. l. j. de diuer. ⁊ tēp. pscri. ⁊ in. l. ij. §. si qs in iudicio. si qs cau. an absens ⁊ impeditus teneatur ꝓcuratorē mittere: an adhibetur longa distinctio. de hoc etiam in. c. j. de procura. ⁊ in. c. querelam.

2 ¶ Dictio vterq3 ꝙ sit collectiua ⁊ nõ potest predicari nisi de duobus de proprio significatu: sed dictio vter est distributiua ⁊ potest predicari de vno ⁊ de duobus ⁊ qualiter differat a dictione si quis.
3 Substitutio vulgaris potest fieri per verba affirmatiua et qd̄ tunc possit dici tacita.
4 Qd̄ sit etiā alia tacita q̄ prouenit ꝓter significatū verbo2 ex interpretatione legis vt cõtenta in expressa pupillari: puta si erit heres ⁊ in pupillari etate decesserit.

1 **Titius.** † Si instituo duos hoc modo vter eorū viuat: ⁊ ambo viuāt ambo sunt instituti s3 si alter tñ ille solus institutus in parte ⁊ in parte mortui cēset substitut9. h. d. cū duab9. ll. seq.
2 ¶ † In tex. ibi: ambos heredes esse videbat ꝙ neuter q2 dictio
b vter[b] ꝓdicat de vno tñ. ⁊ in hoc differt a dictione vterq3[c] que
c predicat de duob9. iuxta ea q̄ no. in. l. si creditores. C. de pac. ⁊. l. si ex toto. §. j. j. de leg. j. vñ cum nõ cõstet de quo magis testator senserit videbat reddi nulla ꝓpter incertitudinē: s3 2ria est: q2 tūc ꝓdicat de vno. qñ iūgit cū vbo qd̄ nõ conuenit nisi vni: vt. l. vter ex fratrib9. C. de 2di. isti. ⁊ etiā in v̄. seq. ibi altero mortuo: s3 qñ cõuenit duob9 predicat de duob9: sicut dictio vterq3. ⁊ in hoc est dr̄ia: q2 vterq3 est dictio collectiua ⁊ nõ potest predicari nisi de duob9 de ꝓprio significato: vt. l. pe. C. de ipu. ⁊ alijs sub. S3 dictio vter est distributiua. ⁊ pt ꝓdicari de vno ⁊ de duob9. Itē differt a dictione si qs q̄ est silr distributiua: q2 vter distribuit tñ inter duos: sed si quis inter plures ⁊ sunt hui9 nature: ꝙ si actū primi verbi attribuunt cuilibet insolidū: silr ⁊ actum scdi si potest attribui: vt. l. q filiab9. §. j. de leg. j. Sed si nõ potest attribui cuilibet insolidū: attribuit ꝓ parte: vt in casu huius. l. vbi quilibet viuit insolidū. ⁊ tñ nõ quilibet eo2 est heres insolidū: q2 esse nõ potest s3 legato quātitatis hoc mõ relicto puto vter viuat lego sibi centū: si vterq3 viuit cuilibet debent centū: q2 pōt multiplicari legatū quātitatis ⁊ est casus in. d. l. q filiabus. §. j. In tex. ibi: ex asse heredem fore. s. in dimidia sua tanꝗ institutū ⁊ in dimidia defuncti tanꝗ tacite substitutū: vt. l. seq.
3 † Ex qua no. ꝑm doct. ꝙ substitutio vulgaris pōt fieri p verba affirmatiua. Itē ꝙ tūc potest dici tacita. nā tūc est expressa qñ apponuntur negatiua ⁊ affirmatiua: vt si titius nõ erit heres seius sit heres qñ autem affirmatiua tñ: vt erat hic vter viuat heres esto d2 tacita nõ tñ oīno q2 ꝓuenit ex significatu verbo2 ⁊ sic venit ex vera mente defuncti. † Est ⁊ alia tacita q̄ prouenit
4 preter significatū verbo2 ex interpretatione legis: vt cõtēta in expressa pupillari puta si heres erit: ⁊ in pupillari etate decesserit. nā cõprehendit casus si nõ erit heres preter significatū verbo2 ex interpretatione legis: vt contenta in expressa pupillari: puta si heres erit: ⁊ in pupillari etate decesserit. nā cõprehenditur casus si nõ erit heres preter significatū verbo2. l. iam hoc iure. j. ti. j. ⁊ adde glo. in. l. precibus. in vlti. glo. de impu. ⁊ alijs substit. q̄ sentit hāc differentiā inter tacitā ꝓuenientē ex mente seu verbis ⁊ aliā tacitā que sola interpretatione.

1 **Si te solum.** † Substitutio pura ⁊ cõditionalis si fiat in diuersis portionibus dato substituto in conditionali vtraq3 subsistit: s3 si fiat in eadē portione pura cõditionalē absorbet: ⁊ si in eadē portione fiant plures sub diuersis conditionib9 vtra earū prius extiterit alterā absorbet. h. d. tota lex. ⁊ sic ponit tres casus. scd̄s ibi: sed si te. tertius ibi: s3 si plures: vel potest diuidi in duas partes: q2 primo qñ fiunt in diuersis portionib9. scd̄o qñ in eadē. ⁊ hec scd̄a subdiuidit in duas. pmo qñ vna erat pura: altera conditionalis. scd̄o qñ ambe erāt conditionales diuersis tamē cõditionib9 partes patent per se.

¶ De vulgari ⁊ pupillari. Rubrica.

2 ¶ Genera substitutionū directarum ꝙ sint quinq3.
3 Compendiosa an fiat solum a milite.
1 ¶ † In gl. ibi: quinq3 sunt genera substitutionū. sup. directa2. sed glo. non videt bene loqui. Primo q2 genus est istud verbū substitutio vulgaris aūt ⁊ pupillaris sunt species ⁊ sic de alijs. S3 rñdetur. gl. loquit ꝓut legiste capiūt genus. s. illud qd̄ ꝓdicatur de plurib9 differentib9 numero: vt homo. l. legato generaliter. de leg. j. et sumpsit gl. istū modū loquēdi ex. l. iā hoc iure. §. j. j. eo. dū dicit ad tertiū quoq3 gen9 substitutionis. Itē in alio nõ vr̄ bene dicere: q2 breuiloqua ⁊ cõpēdiosa nõ vr̄ facere noua gn̄a cū sint substitutiones gn̄ales ⁊ non cõprehēdāt nisi tres ꝓcedentes. s. pupillarē ⁊ exemplariā ꝑm qualitatē psona2 quib9 fiūt. So. gl. habuit respectū ad diuersos tractatus quos iste substitutiōes habēt ꝓpter quos possunt dici facere diuersa genera. ⁊ hoc etiā pt3 ex. d. l. iam hoc iure. §. j. vbi dicit substitu-
2 tionē reciprocā facere tertiū genus. † Itē dū dicit gl. ꝙ cõpen-

a ¶ Dictionē nõ. Adde de ista dictiõe. vide. c. innotuit. de elec. c. p tuas. q fil. sint leg. Rapha. cu. 2si. cxiiij. incipi. antonio. i. ij. co.

b ¶ Dictio vter. Adde Bar. in. l. vter. ff. de condi. insti. doc. in. c. cū in iure. de elec.

c ¶ A dictione vterq3. Adde ꝙ ista dictio interdū refertur ad tres: vt. l. l. ratio in. §. itaq3 si seruus. ff. re. amo. ⁊ in. l. cū quidā. C. de impu. ⁊ alijs substi.

diosa fiat a solo milite. videt esse falsum: qr imo etiã a pagano vt plene habet in.l.precib⁹.C.eo.so.dic φ gl. loquit de illa q̃ est ꝑprie cõpendiosa: qr sub cõpendio verboꝝ cõprehendit plura tpa ⁊ in quolibet est directa. ⁊ ista nõ põt fieri nisi a milite post aditã hereditatẽ: sed a pagano põt fieri vt vno tpe sit directa.§. inter pupillarẽ etatẽ. ⁊ postea fideicõmissariã: vt in ƺrio. Ultimo si fideicõmissaria ꝑncipalr nõ tractat in hoc ti. ƺ incidẽter tangit in.l.coheredi.§.filie.ff.eo.principalr aũt in ti.ad trebel.

2 Dispositio illa dicitur simplex que est vnica.
Statutum si disponat φ positionib⁹ debeat responderi simpliciter aliter respõdens habeatur pro confesso. ⁊ quis respondeat se nõ recepisse pecuniam mutuo: vel si recepit restituit: an videatur simpliciter respondisse.

3 Substitutio vulgaris concipitur per verba negatiua: ⁊ potest etiã cõcipi per affirmatiua tñ habent implicitã negatiuã.

4 Si testator filio instituto pupillo dicat si decesserit in pupillari etate vel qñcũqꝫ decesserit bona mea deueniãt in talẽ etiã nõ dixit oĩa: an si decesserit in pupillari etate vocet substitutus ex pupillari ad oĩa bona impuberis etiã q̃ non fuerunt mea.

5 Nepos habẽs bona materna cum sit in mea potestate: an possim sibi pupillariter substituere.

6 Si filius fuit institutus dũtaxat in legitima φ possit sibi fieri pupillaris substitutio: nõ autẽ fideicõmissaria substitutio nisi relicta sit a veniẽtibus ab intestato impuberis: ⁊ ipse mortuus sit in pupillari etate.
Substitutio pupillaris φ hodie cõseruetur per aut. ex causa sicut legata. nu.5.

7 Plus est facere institutionẽ ƺ nullã: φ eã nullo modo facere.
Si filio nõ instituto testator substitueret nepotẽ vel aliũ: ⁊ fili⁹ viuo p̃re decesserit vel nõ sit heres cũ nulla institutio filij precesserit: an legata corruant vel conseruentur per aut. ex causa.

1 Heredes. †Lex ista tria facit. Nã primo ponit differentiã inter titulũ precedentẽ ⁊ istũ: qr in ꝓcedẽti tractat de primis institutionib⁹. in isto aũt de secũdis vel tertijs: vel deinceps que dicunt substitutiões: nõ oĩs substitutio directa est ƺditionalis institutio: vt.ff.ad le.fal.l.i rõne.§.qõ vulgo. ⁊ C.de here.insti.l.fi. ⁊ l.gallus. in prima vel scõa glo. ⁊ hoc vsqꝫ ibi heredis. Scõo ponit dr̃iam inter substitutionẽ vulgarẽ p quã succedit testatori ⁊ in bonis eius: qr illa semper cõfert in casum hereditatis non adite si institutus non erit heres ⁊ pupillarẽ per quã succedit pupillo: qr illa cõfert etiã in tp̃s hereditatis adite si pupillus decesserit in pupillari etate. ⁊ aliqñ fit sola vulgaris ⁊ tunc dr simplex. aliquãdo vulgaris ⁊ etiã pupillaris simul. ⁊ tũc dicit duplex. ⁊ hoc vsqꝫ ibi substituere. Tertio ponunt duo necessaria ad substitutionẽ pupillarẽ quorũ vnum respicit personam illius cui fit: qr requirit φ sit institutus vel exheredatus: aliud respicit personã testatoris: qr requiritur φ faciat testm̃ etiam sibi: al's non posset facere testamentũ filio cum pupillare testamentum dependeat a paterno. ⁊ hoc sufficiat pro summario. Debes tamẽ scire notabiliter φ si nõ facit testamẽtũ sibi: licet nõ possit facere testamentũ filio. i. pupillarẽ substitutionẽ per quã succedatur ipsi filio potest tamen facere filio codicillos et grauare venientes ab intestato ipsius filij de restituendo bona filij alteri in totum vel pro parte ⁊ valebit substitutio ⁊ habebit effectum si decesserit in pupillari etate: nõ sic si post. de hoc est tex. cum glos. in.l.si fundũ per fideicõ.§.fi.cũ.l.seq.ff.de leg.i. sicut posset facere sibiipsi codicillos licet non fecisset testamentum: vt.l.ab intestato.ff.de iure codicil. Debes etiã scire φ non est necesse vt eo contextu faciat sibi ⁊ filio: imo potest facere diuersis temporibus dum tamen primo sibi: ⁊ postea filio. vt.l.si quis eum.§.fi.ff.eo.et.ff.l.proxi.§.prius. In tex. ibi: substituti secũdo vel tertio. No. φ substitutio facit secundum vel tertium gradum. qõ intellige in substitutione vulgari. pupillaris autẽ non facit secũdum gradum: qr per illam nõ succeditur testatori nec in eius hereditate: vnde nõ potest dici secũdus gradus in hereditate paterna: sed bene facit duas tabulas: vt.ff.l.pxi.§. interdum.cũ si.

2 †In tex. ibi: simplex. no. φ illa dicitur dispositio simplex que est vnica. alia dicitur duplex. ⁊ hoc inducitur ad q̃onem statuti dicẽtis φ positionib⁹ debeat responderi simpliciter aliter respõdens habeat pro confesso. qõ si respondeat se nõ recepisse pecuniam mutuo vel si recepit restituit non videatur simpliciter respõdisse: qr nõ in vnũ casum tñ sed in duplicem ꝓm Bar. vide qõ no. in.l.i.§.si quis simpliciter. de ver. obli. et. C. de fur. l. manifestissimi. ver. tales. vbi verbum simplr intelligit. i. pure vel sine distinctione. ⁊ etiã qõ no. Bal. in.l. intestato. C. de suis ⁊ legi.

3 †In tex. ibi: lucius titius heres non erit. no. φ vulgaris cõcipitur p verba negatiua. potest etiã cõcipi per affirmatiua tamẽ habẽt implicitã negatiuã: vt titium institutor seium substituo. nã intelligit si titius heres non erit: vt not. in.l.gallus.§.i. Pone etiã exẽplũ in.l.fi.C.de here.insti. ⁊ Bart. de hoc tractat hic in tertia.q.pn.p q̃ vba fiat vulgaris substitutio. In text. ibi: siue heres erit ⁊ intra pubertatẽ decesserit. ideo ista vba siue heres erit nõ sunt de substãtia substitutionis pupillaris φ pƺ qr põt fieri etiã exheredatio vt in se. v. cui nõ cõueniunt ista verba. ex hoc sequit φ si fiat institutio ⁊ sint apposita hec vba. ƺ ipe nõ sit heres si tñ in pupillari etate decesserit locũ habebit substitutio pupillaris. ita no. determinat Bar.ff.l.pxi. in materia pupillari in.iiij.prin.q. In glo. sup.v. simplr. ibi pupillaris tm̃ vel vulgaris tm̃. ƺ ƺ φ nunφ possit dici φ simplex substitutio dic qr si sit vulgaris continet pupil. ⁊ ecõuerso.ff.eo.iam hoc iure. So. ꝓm Dy. gl. habuit respectũ ad expressionẽ vboꝝ qm̃ interdũ exprimit vna tm̃ interdum ambe. ƺ ƺrium loquit quãtũ ad intellectũ iuris. Item seq. gl. ibi: nõ pt esse sine institutione subaudi expssa vel tacita. nã interdũ est substitutio vulgaris ƺ nõ ꝓcedat expressa institutio qr censet saltẽ tacitã ꝓcedere: vt.l.si qs heres instituat legitimus ti.ff.in vlti.charta. In gl. q̃ incipit: hec dictio app. pro eius declaratione φ istud vbũ mihi nõ bene apponat in substitutiõe pupillari cũ p eã nõ succedat mihi ƺ pupillo: nec in bonis meis tm̃: ƺ etiã in oĩbus bonis pupilli: vt.l.ƺ si plures.§. substitutos.ff.eo. Solu. fateor φ nõ est ƺriũ istud verbũ si tamẽ apponat ⁊ pupillus fuit heres institutus nõ vitiat substõnem nec alterat ei⁹ effectũ qr succedendo pupillo immediate succedit etiã mihi ipso mediante p regulã heres heredis ⁊c. ⁊ nõ solum bona mea habebit ƺ ẽt oĩa bona pupilli ꝓm glo. p.l.si ita.§.q filio.ff.de bo.pos.ꝓm tab. Sƺ si nõ esset institutus: tũc illud verbũ qr nõ posset verificari mediate vel immediate faciendo pupillarẽ expressam restringeret substitutionẽ ad vulgarẽ sub illa ƺditione si pupillus in pupillari etate decesserit vel ad institutionẽ factã sub illa cõditione.

4 †Et p istã gl. ⁊ p id qõ habet in.d.§.qui filio. dicit ibi Bart. fuisse determinatũ φ si testator filio instituto pupillo dicat si decesserit in pupillari etate: vel qñcũqꝫ decesserit bona mea deueniãt in talẽ. istud verbũ bona mea nõ facit quomin⁹ si decedat in pupillari etate substitutus vocet ex pupillari ad oĩa bona impuberis etiã q̃ non fuerunt mea. qõ est singulare ꝓm Bal. in.l.precib⁹. in.xvi.col. vr̃ sentire ƺrium: qr ille.§. loquit qñ testator fuit vsus vbis directis puta sit heres quo casu etiã si sint apposita in substitutione trahũt eã ad oĩa bona: vt.ff.eo.coheredi.§.fi. sicut qñ in institutione vt l.i.§.si ex fundo.ff.ti.i. sed quõ Bar. loquit qñ fuit vsus verbis cõibus: puta deueniant in talẽ: que verba nõ sic extendunt qñ adijciunt certis reb⁹: vt.l.cogi.§.et generalr.ff.ad treb. sup isto passu vidi cõsilia valentiũ viroꝝ ⁊ habui cõsulere in ciuitate Uicentie. Bar. in.l.centurio. in.iij.prin.q. dicit: φ si apponitur verbũ oĩa istud facit videri esse substõnẽ directã: qr p obliquã nõ veniũt oĩa. ⁊ sic innuit φ si nõ esset appositũ essent obliqua. sicut Bal. sentit. mihi videt φ si pupillus nõ habeat alia bona φ paterna: siue sit appositum verbũ oĩa siue nõ: ƺ sit verbũ cõmune importans directã pupillarẽ: sicut si dixisset hereditatẽ. l.nam qõ. in.fi.cum.l.seq.ff.ad trebe. nam nõ oẽs testatores intelligunt vel sciunt facere differentiã verbalem inter bona testatoris ⁊ hereditatẽ pupilli: sed si habeat alia bona tẽpore testamenti: ⁊ testator sciebat postφ se restringit ad sua ⁊ fuit vsus verbis cõmunibus videat fecisse fideicõmissariã: qr verba ista repugnant directe. hoc tamen quãdo nõ fecit expressam mentionem de pupillari etate al's forte posset dici cõtrariũ φ tunc senserit de pullari. Idem si fuisset vsus verbis directis p istam glo. ⁊ per illũ.§.qui filio. In sequenti gl. ibi: sed an preteritus. In hac questione dic φ interdũ preteritio non reddit testamẽtum nullũ: ⁊ tunc si alia concernunt potest etiã fieri preteritio.

5 †Pone exemplũ. habebam filiũ emãcipatũ ⁊ nepotẽ ex eo in potestate retentũ: institui filiũ emancipatũ ⁊ ꝑterij nepotẽ: testamentũ hodie nõ est nullũ: qr filius licet emãcipatus prefert nepoti. iuxta ea q̃ no. in.l.gallus.§.⁊ qd si tantũ. de li. ⁊ posthu. tñ qr nepos est in mea ptãte si forte hƺ bona materna possum sibi pupillariter substituere. ⁊ hoc tenet Bar. in illo.§.⁊ quid si tantũ.⁊.ff.l.pxi. sed Ang. cõtradicẽs φ de forma pupillaris est φ sit institutus vel exheredatus: vt in hoc tex. ƺ salua sui pace hoc nõ est. ꝑpter formã. ƺ ad hoc vt testm̃ paternũ valeat vt colligit.ff.l.pxi.post pn. ibi: ƺ si eos. si ergo est dare casum in quo valeat ƺ nõ sit institutus vel exheredatus cessat causa propter quã.l. ista requirit institõnem vel exheredationẽ. tene ergo opi. Bar. q̃ est notabilis ⁊ vtilis. Interdum preteritio reddit testm̃ nullũ: tũc aut p preteritũ fuit approbatũ ⁊ recõualescit substitutio sicut paternũ testm̃ vt.l.filio pterito. vt posset peti bono. pos. ꝓm tabu. ex vtroqꝫ nõ autẽ adiri hereditas detẽta cõi opi. ⁊ p hoc.ff.l.pxi.§.ergo. al's incipit ego. si autẽ nõ fuit approbatum: tũc iure isto substitutio erit nulla sicut ⁊ paternum testm̃: vt.ff.l.

vt.j.l.pri.post prin.§.sʒ si eo.sʒ hodie p aut.ex causa.sicut conseruant legata ita & pupillaris substitutio vt tenet gl.fi.huiꝰ.l. in fi.quã sequit Bar.lʒ Dy.teneat ꝯriũ sʒ dic vt in.§.seq.per

6 Bar. † Quid autẽ si filius fuit institutus dũtaxat in legitima: an sibi possit fieri pupillaris substitutio. dic ꝙ sic.sicut pt fieri exheredatio q2 est puisio nõ grauamẽ:vt.l.ex tribꝰ.C.de inoffi. testa.sʒ fideicõ.substitutio nõ posset fieri in legitima q2 est grauamen: sicut nec in aliis bonis filij : vt.l.coheredi.§.cũ filie.§. nec fideicõ.j.eo.& hoc si relinquat ab ipso impubere. secus si a venientibꝰ ab intesta.impu.& ipse mortuꝰ sit in pupillari etate ſm Dy.qui ita cõsuluit p illã.l.si fundũ p fideicõ.§.fi.de leg.j. cum.l.seq.et refert Cy.in illa.l.ex tribus. In dubio autẽ a quo censeat fideicõ.relictũ post mortẽ impuberis an ab ipso impubere & sic nõ valeat:an a venientibus ab intestato & sic valeat. vide Bart.in.d.§.cũ filie.& in.l.qui duos. vbi melius declarat. ¶ In gl.fi.ibi:solu.ibi supple.i.qñ institutio est nulla propter errorẽ testatoris vt tũc valẽt cetera ĩ testamẽto disposita:secus

7 si ex alia causa:vt hic. ¶ † In gl.ibi hic q2 substitutio sine institutione.no.istã gl.ꝙ plus est facere institutionẽ lʒ nullã ꝙ eam nullo modo facere:q2 primo casu ꝯseruant legata si erãt nulla ex causa pteritionis.in scdo nõ.& ideo sic op.Bar.quã ponit in l.gallus.in princ.nõ esset vera & sic nõ valeret testm̃ si filio non instituto substitueret nepotẽ vel aliũ si filius viuo patre decesserit vel nõ erit heres.& cõiter tenẽt doc.cum nulla institutio filij precesserit nõ conseruabunt legata per aut.ex causa.hoc videt determinare ista glos.quã perpetuo tene menti & Bar.eã multum no. ¶ In fi.glo.ibi:vel illud est ius nouum. & sic tenet gl.ꝙ per illam aut.cõseruetur substitutio pupillaris. Dy.cõtra dicens p illam nõ ꝯseruari nisi illa q̃ possunt fieri in codicillis lʒ substitutio pupillaris fieri nõ potest.Bar.ꝯtra:q2 ꝯseruant etiã tutele & tamẽ nõ possunt dari in codicillis.Nec ob.ꝙ p illã aut.nõ cõseruant substitutiones directe q2 verũ est de illis per quas succedit testatori vt est vulgaris:sed p pupillarẽ succedit pupillo.cetera de materia vulgaris.vide hic p Bar.

2 ☞ Octo seu nouẽ necessaria ad substitutionem pupillarem. & nume.3.4.et.5.

3 Si filius nõ sit in ptãte pr̃is rõne dignitatis adepte q liberat a patria ptãte posset sibi substitui perinde acsi esset in ptãte. Sufficit ꝙ sit in potestate tempore mortis testatoris licet tempore substitutionis non esset.

4 Nõ requiritur ꝙ ille qui sit pupillus teneat primum locum in suitate tpe testamẽti: dũmodo sit ĩ ptãte testatoris:sʒ sufficit ꝙ teneat tpe mortis testatoris:vt ei possit pupillariter substitui.

5 Substitutio pupillaris lʒ sit fauor filij:tamẽ propter eius preteritionẽ vitiatur sicut & illa que tendunt in eius odiũ vt institutio facta de extraneo.

6 An possim aliquẽ adoptare in nepotẽ ex filio si filiꝰ nõ viuat.

7 Sicut per edictũ si qs omissa causa testamẽti cõseruant legata si institutus repudiat ex testamẽto in fraudẽ legatorum: & amplectitur ab intestato:ita etiã cõseruatur substitutio pupillaris. Quod etiã conseruetur per aut.ex causa sicut & legata.

1 **Moribus.** † Principium istius legis tria facit. Primo declarat quo iure fuit inuentũ vt pater possit substituere liberis suis impuberibꝰ & existentibus in sua potestate vsꝙ ibi plene. Secũdo declarat dubia circa verbum liberis.an intelligatur etiã de postbumis etiã de illis qui nõ tenent primũ locũ vt sunt nepotes vsꝙ ibi sed si extraneũ. Tertio declarat vnum dubiũ circa illud qd dixerat si sint in potestate vsꝙ ibi: qsquis autẽ. Quarto & vltimo ponit duo necessaria ad substitutionem pupillarẽ quorũ vnũ est necessariũ a princi.ꝙ testator sibi fecerit testamentũ.aliud requirit ex postfacto vt adeat hereditas.

2 & sic confirmet pupillaris substitutio. ¶ † Et ex isto tex.in effectu colligunt octo necessaria ad substitutionẽ pupillarẽ quorũ quinꝙ requirunter ex postfacto. & glo.q̃ incipit:ꝙ liberi.in fi. addit nonũ qd habet.j.eo.qd coheredi.§.cũ filie. Primo requiritur ꝙ sit de liberis ille cui fit.intellige legitimis & naturalibꝰ vel legitimis tantũ vel legitimatis: alˢ q2 nõ esset in ptãte nõ valeret. requirit ꝙ sit de liberis tpe quo fit substitutio lʒ tpe testamẽti paterni nõ essent vt si post institutionẽ factã de extraneo adoptet & postea sibi fiat substitutio.ita intellige §.sʒ si extraneũ.lʒ gl.& ibi videat intelligere etiã si tpe testamẽti paterni quo erat extraneus fiat sibi substitutio q2 lʒ nõ valet a principio si adoptet recõualescit qd nõ placet p.l.ꝙ ab initio.de reg. iur.scdo requirit ꝙ sit impubes.nã q2 tũc nõ potest sibi testari l.placuit vt pater possit sibi testari.qd ergo si sit pubes. & tamẽ testari nõ potest ex forma statuti disponẽtis ꝙ minor decem et octo annisᵃ nõ possit testari.respõdeo nõ ppterea pater poterit sibi substituere pupillariter:q2 potest naturaliter habere filios:sed pupillus nõ regulariter:& q2 ei qui nõ potest testari ex

alia causa ꝙ ppter pupillarẽ etatem non poterat iure pupillariter substitui vt furioso vel mentecapto. ideo fuit introducta substitutio exẽplaris ad similitudinẽ pupil.de qua.j.e.ex facto & an saltẽ illa poterit sibi fieri dic vt ibi per Bar. ¶ Certio requiritur ꝙ perseueret pupillus vsꝙ ad mortẽ vt hic dũ dicit donec masculi nã ipso effecto pubere euanescit.vt.j.e.l. verbis ciuilibus.q2 cũ possit testari per se non indiget testõ paterno & sufficit ꝙ tetigerit vltimã diẽ vt hic in glo.ij.posset etiã substitutio pupillaris fieri ad minus tẽpus.vt si decesserit hinc ad tres annos & tũc si decedat post substitutionẽ euanescit.vt.j.eo.l.si ita. q2 instõ limitata tpe vltra illud nõ habet effectũ vt ibi. Quarto requirit ꝙ sit in potestate testatoris vt hic in ver.ꝙ sic erit.& in hoc differt ista ab exemplari in qua hic nõ reqrit. vt.l. huma-

3 nitatis.C.eod. † Item si non esset in potestate rõne dignitatis adepte que liberat a patria ptãte posset sibi substitui:q2 perinde est ac si esset in ptãte quãtũ ad cõmoda sua.vt in aut. consti. que de dig. Videt ẽt ꝙ sufficiat ꝙ sit in ptãte tempore mortis testatoris:licet tpe substitutionis facte nõ esset.in.§.sʒ si extraneũ.ſm intellectũ glo.& doc.tñ nõ placet vt.s.dixi. Quinto requiritur ꝙ nõ sit necessarius in alienã ptãtem vt q2 tẽpore mortis testatoris alius nõ precedit eũ in suitate:q2 vel erat mortuꝰ vel emãcipatus.alˢ cũ nepos reincidat in ptãte sui patris ne fiat iniuria patri suo euanescit substitutio facta p auũ et pater tuꝰ poterit aliã sibi facere & istud pcedit etiã si pu.sit miles.vt.l.im

4 puberi filio.de admi.tuto. ¶ † No.ergo ex illo ver.plene.ꝙ nõ requiritur ꝙ ille q sit pu.teneat primũ locũ in suitate tpe testa. dũmodo sit in ptãte testatoris:sʒ sufficit ꝙ teneat tpe mortis testatoris. Sexto requirit ꝙ sit institutus vel exheredatus ita ꝙ ppter eius preteritionẽ nõ rũpatur testm̃ paternũ:alˢ etiã pupillare rumperet tanꝙ depẽdens ab eo.vbi ergo ppter preteritionẽ testm̃ nõ esset nullũ vel nõ rũperet posset fieri ẽt preterito vt dixi in.l.prece.lʒ Ang.cõtra.No.et ſm Bal.† ꝙ lʒ substitutio pupillaris sit fauor filij:tñ ppter eius pteritionẽ vitiat sicut & illa q̃ tendũt in eius odiũ:vt institutio facta de extraneo. et hoc ppter necessariã cõsequẽtiã:q2 non põt p se stare sine pncipali:vt hic dicit. Septimo reqrit ꝙ testator fecerit sibi testamentũ vt in versi.quisqs. Octauo ꝙ adeat ex eo hereditas & sic cõfirmet pupil. Addit nonũ per glo. q̃ incipit:ꝙ liberi.ꝙ perseueret in ptãte vsꝙ ad mortẽ p.l.coheredi.§.cũ filie.j.eod. et

6 istos casus psequere vt hic p Bar. ¶ † Vltimo no. in ver.sʒ si extraneũ.in fi. dũ dicit filio precedẽte.q2 innuit ꝙ non possum aliquẽ adoptare in nepotẽ ex filio nisi viuat ille filius: quia si esset mortuꝰ non posset naturalr generare ita nec fingit ciuilr generasse: quia adoptio imitat naturã. cõtrariũ tñ est vt.s. de

7 adop.l.adoptare. † Not. ẽt in.§.adeo.in fi.ꝙ sicut p edictũ si qs omissa cã testa.cõseruant legata si institutꝰ repudiat ex testõ in fraudẽ legatorum et amplectit ab intestato. ita et cõseruat substõ pupillaris qd est notãdũ ad id qd dixi in.l.pcedẽti.vt p aut.ex cã ꝯseruet sicut legata.& hallegat ibi Bart.p sustentatiõe glo.

2 ☞ Institutus si repudiauit hereditatẽ & postea rõne minoris etatis p bñficiũ restitutionis in integrũ fuit restitutus ad adeundũ an ista aditio confirmet ta.pupil.

3 An sit necesse cõpellere institutũ in pr̃no.vt adeat ad hoc vt cõfirmet pupillaris substõ & fideicõmissum vniuersale ĩ eo relictũ.

4 An iste institutus qui fuit cõpulsus adire ppter cõpulsionem perdat hereditatẽ paternã & teneat eã restituere fideicõmissario cui relicta erat dũtaxat pupillaris.

ᵃ ¶ Octo annis. Adde.l.qua etate.ff.de testa.

1 **Interdum.** † In isto.§.vsꝙ ad.§.prius.declarat tria dubia circa.§.adeo.vbi dr ꝙ requiritur aditio hereditatis ad hoc vt substitutio pu.confirmetur. Primũ est vtrũ possit institutus cõpelli adire vt sic confirmet substitutio. Scdm est vtrũ ex tali aditiõe coacte facta cõfirmet sicut si fieret spõte. & ad ista duo rñdetur ꝙ sic.duobꝰ cõcurrentibus vʒ ꝙ in ta.pu.fuerit pupillus substitutus grauatus de restituendo hereditatẽ pup.alteri p fideicõmissum.nã ad instãtiam fideicõmissarij poterit institutus in pr̃no cõpelli adire vt cõfirmet pu.substi.& in ꝯsequẽtiã etiã fideicõ.in ea relictꝰ aut. senatuscõsulti treb.ꝙ inuenit istũ modũ cõpellẽdi.innuit gl.ꝙ si nõ esset relictũ fideicõ.in ta.pu.nõ posset substitutus pupillaris cõpellere heredẽ ad adeundũ & ad ꝯfirmãdũ substitutionẽ q2 nõ fulcitur aut.senatuscon.treb. Scdm est ꝙ requirit vt pupillus sit iam mortuus tpe quo petit cõpelli alˢ videt solutus

2 de hereditate viuẽtis qd a iure improbat ideo cõpellit. † Tertium dubiũ est in §.ergo ponamꝰ ꝙ institutus repudiauit hereditatẽ & postea p beneficiũ restõnis in integrũ rõne minoris etatis fuit restitutus ad adeundũ vtrũ ista aditio q̃ sit ex priuilegio speciali cõfirmet ta.pu.sicut si esset facta de iure cõi.& rñ. ꝙ sic ꝙtum ad iura vtilia dũtaxat nõ directa.nã debes scire ꝙ postꝙ repudiauit amplius de iure ciuili non potest adire:vt.l. sicut.C.de repu.here.sed ppter bñficiũ pretoris post obtentam

restitutionē admittitur ad hereditatē iure pretorio p bo. pos. que nō tribuit iura directa sed vtilia: vt insti. de bo. pos. §. quos autē. si ergo institutus bo. petat infra tps iuris confirmabitur substitutio vt ex ea similiter possit peti bo. pos. b. d. ſm vnū intellectū. Bar. autē intelligit vt possit adiri hereditas ex equitate vsqz ad. xxx. annos habebit iura vtilia non directa p. l. j. §. si quis adita. j. ad tertul. qꝫ nō placet. qꝛ ibi illud cōtingit auc. senatuscō. tex. qđ facit ius ciuile: sꝫ hic iste institutus post repudiationē nō fulcitur auc. senatuscon. sed dūtaxat edicti ptoris: ideo est necessaria bo. pos. de hoc dic vt no. i. l. si fine. §. sꝫ qꝫ pa. s. de mino.

3 ¶ † Pro declaratiōe gl. j. qꝫ nō sit necesse cōpellere institutū in paterno vt adeat ex eo ad hoc vt ꝯfirmetur pupil. substitu. ⁊ fideicō. vniuersale in eo relictū: qꝛ cōfirmant ppter existentiā sui heredis. i. illius pupil. cui facta est: vt. j. l. si filius qui patri. et. l. ita tamē. §. si pater. j. ad treb. ppter hoc gl. legit istū. §. trib⁹ modis. Primo qꝫ iste filius fuit exheredatus ⁊ extraneus institutus. ⁊ quidā tertius substitutus: ⁊ sic cessat existētia sui heredis. ista positio reprobat p oēs: qꝛ tūc ille tertius substitutus exheredato nō potuisset onere fideicō. grauari. vt l. pe. C. de leg. Alia lec. est qꝫ ille idē q fuit institutus i paterno fuit sibi substitutus ⁊ grauatus. ⁊ ista est bona qꝛ tūc bene pōt grauari: vt. j. ad le. fal. l. in rōne. §. fi. Tertio qꝫ pu. fuit institut⁹ vna cū extraneo: vt etiā habet in. l. apud iul. §. j. ad treb. ⁊ tunc nō ob. op. qꝛ lꝫ pu. sit suus ⁊ necessarius heres: vt. l. cū habet. j. de acqr. here. ⁊ transmittat hereditatē ratione suitatis. vt. C. de iure deli. l. iij. nō obstāte datione coheredis extranei tamē illa existētia sui heredis nō operat confirmationē ta. pu. vel tute. vel fideicō. vniuersalis quā operaret si nō haberet coheredem extraneū: vt. d. §. j. ſm cōem intellectū doc. ⁊. j. eo. §. si plures. §. filio. v. idē qꝫ qꝛ testator dando coheredē extraneū censet recessisse a puisione legali ⁊ voluisse qꝫ fiat confirmatio p verā aditionē hereditatis ⁊ nō ppter nudam existentiā sui heredis ſm cōem opi.

4 ¶ † Sꝫ quero hic vtrū iste institut⁹ q fuit cōpulsus adire ppter cōpulsionē pdat hereditatē paternā ⁊ teneat restituere fideicō. cui relicta erat dūtaxat pup. nā si fuisset rogatus de restituendo paternā ppter cōpulsionē pderet etiā pu. ⁊ ambas teneret restituere: vt. l. ita tū. §. q suspectā. j. ad trebel. Bar. eadē. l. j. §. a pre. tenet idē econuerso qñ rogat⁹ est restituere pu. vt perdat etiā paternā. lꝫ de hoc nō habeamus tex. qđ not. diligēter. ⁊ hoc qñ ipse idē fuit substitut⁹ ⁊ grauatus. secus si ali⁹: qꝛ postqꝫ nō est grauat⁹ cessat dispositio. §. q suspectā. ⁊ ita limito dictū Bar. ¶ In gl. seq. ibi: vt exigeret cautionē. tu dic qꝫ ibi nō est solicit⁹ de hereditate viuētis sꝫ de hereditate iā mortui restituenda est post mortē viuētis: vt no. in. l. j. de pac. ¶ In gl. seq. ibi: alij ponūt in vulgari. ista reprobat p doc. qꝛ nō cōuenit litere dū dicit secūdis tabu. qꝛ vulgaris nō facit tab.

2 ☞ Institutio licet sit caput testamenti ⁊ legata pendeant ab ea: tamē potest testator incipere a legatis ⁊ vltimo loco ponere institutionem cum omnia videantur facta eodem instanti ⁊ ſm ordinem intellectus.

1 **Prius.** † Hic cū. §. seq. determinat vnum dubiū circa ver. quisquis autē. s. eo. vbi dr qꝫ requirit vt testator faciat sibi testm: als nō posset ipm facere filio. querit quo ordine: an sit necesse qꝫ faciat primo sibi postea filio: an possit ordinē cōuertere. ⁊ breuiter scdm verū intellectū vltramōtanorum quē tenet Bal. lꝫ gl. ⁊ Bar. aliter dicat iuriscōsultū distinguere: aut facit ista testamēta diuersis tpibus qđ fieri pōt: vt. j. eo. si qs ex. §. fi. ⁊ tūc expedit qꝫ primo faciat suū ⁊ postea pupillare ⁊ si puerteret ordinē nō valeret pupillare: qꝛ nō esset super quo fundaret sicut si qs vellet edificare in aere aut facit vtrūqꝫ in eadē scriptura ⁊ tūc nō refert qđ ipsoꝝ prius faciat qꝛ postqꝫ sunt in eadē scriptura nō attendit[a] ordo scripture qꝛ cū sint facta eodē cōtextu nō censet prius vnū qꝫ alterū imo oīa simul ⁊ reducunt ad ordinē intellectus ⁊ iuris ⁊ hic in pupillari expssa idē in tacita cōprehēsa ⁊ expressa vulgari: qꝛ pōt fieri in eadem scriptura p prius substitutio vulgaris q̄ cōprehēdit tacitā pu. ⁊ p posterius institutio ⁊ nō attendit ordo vboꝝ vel scripture sꝫ censet p prius facta institutio ⁊ p posterius substitutio: vt. s. ti. j. l. cū in testamēto. §. hec vba. ¶ In tex. ibi: ordinē scripture. p istū tex. q loquit in singulari. Bar. recedit a pcedēti lec. nō tū eā reprobat sꝫ fatet qꝫ qñ testm paternū ⁊ pu. fiunt diuersis tēporib⁹ ⁊ in diuersis scripturis paternū dꝫ pcedere als nō valet pu. sꝫ qñ fiunt in eadē scriptura qꝫ tūc nō referat qđ ipsoꝝ pcedat qñ ipse hoc negat p istū text. q loquit qñ in eadē scriptura: ideo tene opi. gl. qꝫ si fiat heredatio debeat pcedere de necessitate paternum: vt in. §. isto si aūt fiat institutio tūc nō refert qđ eoꝝ pcedat: vt in seq. §. si qs ita. meli⁹ facit p ipso qđ. j. subijcit. cōstat em̄ vnū esse testm. nā hoc pcedit qñ in eadē scriptura ppter vnicā solēnitatē: sꝫ qñ in diuersis tūc duplex adhibet solēnitas: ideo possunt dici duo testamēta. vt no. j. eo. l. pris ⁊ filij.

a ¶ Nō attendit. adō an ordo scripture attēditur vide Bart. in. l. mihi. ff. de solu. Alber. ⁊ Bal. in proe. C.

breuiter ista est diuinatio qꝫ hic loquat in exheredato: nec pōt assignari bona ratio quare magis dicto casu requirat dicta rō qꝫ qñ est institutus si bene cōsideret.

2 † Preterea lꝫ exheredatio depēdeat ab institutione: vt. l. filiū. §. sꝫ cū exheredatio. de contratab. tñ testator potest incipere testm ab exheredatione ⁊ nō vitiat ex puersione ordinis: vt. l. j. in prin. s. ti. ⁊ lꝫ institutio sit caput testamēt ⁊ legata depēdeant ab ea: vt. l. pri. s. ti. ij. tamē pōt incipe a legatis ⁊ vltimo loco ponere institutionē vt quotidie videm⁹: qꝛ oīa censent facta eodē instāti ſm ordinē intellectus: vt. C. de insti. ⁊ substi. l. pe. nō sic qñ diuersis tpib⁹ ⁊ diuersis scripturis: tñ ex cōtextu anteqꝫ diuertat ad extraneos act⁹ vt tūc nō attendat ordo. nec obst. iste tex. dū loquit in singulari qꝛ interdū singulare ponit p plurali: vt. ff. de v. sig. l. in vsu iuris. Nec etiā obst. tex. j. qꝛ etiā si in diuersis scripturis ⁊ diuersis tēporibus potest dici vnū testm propter vnū testatorē qui facit vtrūqꝫ vt hic in glo. ⁊ qꝛ pupillare tanqꝫ accessoriū dependet a paterno. ¶ In tex. ibi: vsqꝫ adeo pbat hic qꝫ sit vnū testamētū ppter duo que subijcit que nō essent nisi esset vnū. ⁊ idem.

2 ☞ An sit attendendus ordo scripture vel tpis vel rei geste: remissiue.

Sed ⁊ si quis. In text. ibi: si qs ita. iste. §. loquit in pup. expssa vsqꝫ ibi: sed si ita. secūdo in expssa vulgari. ⁊ ista secūda subdiuidit in tres: qꝛ primo extitit casus vulgaris vsqꝫ ibi: sed si extiterit. scdo casus pupillaris tacite in ea cōprehēse vsqꝫ ibi: qđ igitur. Tertio infert ex his que dixit nō obstare precedentē. §. qui debet intelligi qñ diuersis tpibus: sed qui. s. q̄ dixerat qñ eo tpe eadē scriptura. ¶ In text. ibi: seius ei heres erit. exponit Dy. i. pu. de quo statum locutus erat.

1 † Et ideo dicit p istū tex. qꝫ p expressam vulgarē qñ cōtinet tacitā pu. potest succedi pupillo sicut per pu. ⁊ econtra per tacitā vulgarē cōprehensam in expressa pu. simili potest succedi pupillo per. l. qui fundum. §. coheres. ad le. falc. Bar. post alios reprobat ambo. d. qꝛ per vulgarē siue sit expssa siue sit tacita nunqꝫ succeditur testatori: lꝫ ea sit coniuncta pupillo als fuisset superfluū puidere de pu. ⁊ ad istū tex. respōde qꝫ debet exponi ei. s. testatori: vt plene not. Bar. in. l. j. s. eo. sup quarto effectu vulgaris substitutiōis. cetera

2 † vide hic p Bar. an sit attēdendus ordo scripture vel temporis vel rei geste qui ponit longam distinctionem.

2 ☞ Licet seruus adeundo hereditatē iussu dñi acqrat eā dño tamē retinet nomē heredis: qꝫtum ad nomē facti.

Quid in filio qui adiuit iussu patris.

1 **Cum filio.** † Per substitutionē factā per hec vba qsqs mihi heres erit: nō vocat nisi ille q fuit subscriptus heres non autē ille cui fuit acqsita hereditas ex dispositione legali. h. d. Adde qꝫ nec etiā scriptus heres vocat nisi adiuerit ex paterno: vt no. gl. j. e. l. q plures. ad qđ. j. de fideicō. li. l. lucius. In fi. text. ibi: si seruus ab eius exiuerit ptāte subaudi ante mortē pu. s. admitteret ipse olim seruus ad hereditatē pu. ⁊ eam sibi retinebit: sed si nō fuisset manumissus sibi nō retineret: sꝫ eam acquireret dño sicut paternā cuius iussu adiret. ⁊ idem dicas in filiofa. instituto ⁊ substituto per hec verba

2 † ptꝫ ergo qꝫ licet seruus adeundo hereditatē iussu dñi acqrat eā dño tñ retinet nomē heredis: als nō vocaret p illa vba quisquis mihi heres erit: sꝫ hoc est verū qꝫtum ad nomē facti non iuris: qꝛ penes eū nō remanerēt iura directa. Quid autē in filio q adiuit iussu patris: vide plene de vtroqꝫ in. l. cū filio. de leg. j. p Bar.

2 ☞ Tacita pupillaris an excludat matrē.

Dictio taxatiua excludit alterum casum.

Vulgaris expressa inutilis non continet tacitam pupillarem: idem econuerso.

1 **Iam hoc iure.** † Simplex vulgaris expressa cōtinet tacitam pupil. ⁊ ecōuerso. h. d. vsqꝫ ad ver. qꝫ ius. ¶ In tex. ibi: in alterū casum. sup. de duob⁹ positis. s. eo. l. j. nā potest exprimere alterū tm. ⁊ erit institutio simplex. Itē ambos ⁊ erit duplex igit videbat qꝫ exprimēdo alterū tm non veniat alter omissus. als semp esset substitutio duplex sꝫ certē imo est simplex respectu verboꝝ licet quo ad intellectū iuris sit duplex. ⁊ ista statuit diuus Marcus ⁊ Seuerus nō ex vi vborum: qꝛ verba repugnāt. ⁊ ſm illa casus omissus hr p omisso: vt. s. de li. ⁊ posthu. cōmodissime maxime qñ est 2ius expresso qꝛ si dixi filius me⁹ heres nō erit titius sit heres ⁊ ipse fuit heres ⁊ decessit in pupil. etate. iste casus est 2ius expresso. ecōtra si dixi si filius me⁹ erit heres ⁊ in pupillari etate decesserit titi⁹ sit heres. ⁊ ipse repudiauit hereditatem. iste casus est 2ius: vñ videbit substitutus nō admittēdus sꝫ fauore pupilli vt habeat heredē ex testamēto ⁊ fauore testatoris vt filr habeat ⁊ intestatus nō decedat. diu⁹ Seuerus hoc statuit ex cōiectura tamē mēte defuncti

defuncti: ꝙ si cogitasset illũ casum venire nõ omisisset. est ergo illa tacita mere interp̄tatiua et legalis substitutio nõ ex mera
2 volũtate defuncti † ideo tacita pu. nõ excludit matrẽ: q2 noluit hanc iniuriã facere sibi vt ex ea sua interpretatione substitutũ sibi preferret. ⁊ idẽ in alijs venientib⁹ ab intestato. no. s. eo. l. ij. sed si ex aliquib⁹ verbis vel alijs cõiecturis posset perpendi ꝙ voluerit matrẽ excludi vel dictã substitutionẽ subintelligi: tũc substitutus eã excluderet. ⁊ hoc vult glo. fi. circa fi. in l. precib⁹. ibi dic vt p Bar. in l. ij. in prin. in iij. q. prin. s. eo. ¶ In tex. ibi in vtrũqꝫ casum. hoc verũ nisi voluntas testatoris sit in ꝯriũ ꝙ nõ cõprehendatur casus non expressus. j. eo. ꝟ. ita eni ⁊ in altero. puta si ambos casus exprimeret q2 tũc expressum facit cessare tacitũ: vt. j. eo. cũ ex filio. §. filio. idẽ si apposuisset dictionẽ taxatiuã vt si heres nõ erit talem substituo vulgariter tm̃: q2 dictio taxatiua excludit alterũ casum: vt no. in l. rationes. C. de pba.
3 ¶ † Quero quid si vulgaris expressa sit inutilis an cõtineat tacitam pupillarẽ dic ꝙ non ſm doc. q2 si nõ valet expressum nec tacitũ: vt. l. iij. §. qui hꝫ iustũ. ⁊ ibi no. in fi. de ser. ru. pre. Et idẽ ecõuerso si pu. esset inutilis a prin. vt q2 facta extraneo vel emãcipato. idẽ si efficeret inutilis ex postfacto viuẽte testatore: vt si pupillus decederet ipso viuẽte ſm Dy. qui hoc tenuit p. l. ꝙ filius. j. de cap. de hoc dic: vt no. j. l. e. lex cornelia.

2 ☞ Substitutiones cõprehense in reciproca an sint tacite.
3 Uerbum reciproca quid importet ⁊ ꝙ magistraliter appelletur breuiloqua.
4 Uerbũ substituo d2 cõe nõ mere directũ q2 adaptatur ad directã ⁊ obliquã substitutionem: ⁊ que sint verba cõia.
5 Uerbum substituo simplr̃ prolatum ⁊ nõ collatum post aditã hereditatem importat vulgarem tantum.
6 Una determinatio respiciẽs duo determinabilia debet illa pariter determinare non dispariter.
Unum ⁊ idem verbum relatũ ad diuersas personas vel res qñ possit diuersimode intelligi.
7 Si habeo filiũ puberẽ ⁊ impuberẽ: ⁊ eos instituo ⁊ volo inuicẽ substituere: ⁊ etiã volo ꝙ in persona impuberis cõtineatur vulgaris ⁊ pupillaris quid debeam facere.
8 Si conciperet vulgarẽ in personã impuberis an cõprehendat tacitam pupillarem sicut cõprehendit econuerso.
9 Si fuit vsus nisi vnico verbo: vt impuberem puberi: ⁊ puberẽ impuberi substituo ꝙ sit vnica substitutio ⁊ comprehẽdat nisi vulgarem in personam vtriusqꝫ.

1 **Quod ius.** † Reciproca substitutio facta duobus impuberibus cõtinet vulgarem ⁊ pupillarem in persona vtriusqꝫ sed si vni puberi alteri impuberi nõ cõtinet nisi vulgarẽ que poterat vtriqꝫ fieri nisi cuilibet de per se facta sit q2 tunc continet illas que possunt cõuenire psone illius cui fit. h. d. vsqꝫ in fi. l. Primo ergo loquitur qñ fit personis paribus vsqꝫ ibi: sed si aliter. Scdo qñ imparib⁹ vsqꝫ ibi:
2 hoc ita. † Tertio dat remedium ⁊ consulit testatori de modo tenendo. No. ex prima parte tria. Primo dũ dicit ꝙ ius ⁊ glo. exponit. i. substitutionis tacite intellecte q2 videtur hic text. cũ glo. ꝙ substitutiones cõprehẽse in reciproca sint tacite. ⁊ si hoc esset verũ pu. in eam cõprehensa nõ excluderet matrẽ. Sꝫ contrariũ habetur ⁊ no. in l. lucius. j. eo. q2 lꝫ nõ sint expresse verbis specialib⁹ lꝫ tñ verbis generalib⁹ expresse ꝙ tantũdem importat ar. in l. si duo. de admi. tu. ⁊ l. si chorus. j. de lega. iij. cũ ergo veniat ex proprietate verborũ pcedit ex vera mente defuncti: tũc autẽ non excludit matrẽ qñ nõ venit ex proprio significato verbor: vt dixi in prin. expone ergo text. aliter. s. ꝙ ius videatur in duos casus prouidisse. lꝫ vnicus fuerit conceptus verbor ⁊
3 hoc melior. ¶ † Itẽ no. dum dicit genus substitutionis de per se. dic vt dixi in glos. rubrice. Item no. hoc vocabulũ reciprocã sed magistraliter appellatur breuiloqua. ⁊ hoc nomen potest sumi ex l. cũ testamento. §. hec verba. s. titu. j. dũ dicit breuiter vi-
4 deatur ⁊c. ſm Bal. ¶ Ex scda parte. no. alia tria. † Primũ dũ dicit cõi verbo ꝙ verbũ substituo d2 cõe nõ mere directũ: quia adaptatur ad directã ⁊ obliquã substi. hic tñ iuriscõ. non habuit ad hoc respectũ sed appellauit ipsum cõe: q2 cõiter relatũ fuit ad duas. tamẽ primũ dictũ est verũ. ⁊ que sint verba cõia. vide
5 per Bar. in l. centurio. ante fi. ¶ † Itẽ no. dũ dicit vulgarẽ tantũmodo. ꝙ verbũ substituo simplr̃ prolatum ⁊ nõ collatũ post aditã hereditatẽ importat vulgarẽ tñ. vñ si dico titiũ instituo ⁊ semproniũ substituo intelligitur vulgariter si heres nõ erit. dico etiã ꝙ si erat pu. ⁊ in ptãte mea cõprehendit pupil. sicut si esset facta duob⁹ reciproca: q2 non video rationẽ diuersitatis: nõ autẽ cõprehendit fideicõ. post eius mortẽ lꝫ in contrariũ faciat. j. eo. qui plures. ibi in cõem causam ⁊c. dic vt ibi no. ⁊ adde
6 qḋ dixi in. l. gallus. §. j. s. de libe. ⁊ posthu. ¶ † Tertio no. illud ad qḋ semp allegatur ꝙ vna determinatio respiciens duo determinabilia debet illa pariter determinare non dispariter: quia

eadẽ res nõ debet diuerso iure cẽseri. vt. l. eũ qui edes. j. de vsuca. facit. j. de lega. iij. si legatarius. §. fi. ⁊. C. de sen. l. fi. Sed cõtra q2 vnũ ⁊ idẽ verbũ relatũ ad diuersas personas vel res põt diuersimode intelligi. scilicet respectu vnius proprie ⁊ respectu alterius improprie. l. ij. ⁊ ibi no. s. de offi. procõ. ⁊ no. in l. cũ mulier solu. ma. So. illud procedit quãdo nõ est dare casuꝫ in quo possit vniformiter operari in persona vtriusqꝫ q2 in vno nõ potest intelligi nisi proprie in altero improprie. sed quãdo est dare casum in quo põt vniformiter operari in personã vtriusqꝫ vt erat hic q2 cuilibet ex istis põt fieri vulgaris. sed pupillaris vni tantũ. tunc intelligitur ſm illũ modũ qui cõuenit vtriqꝫ. ⁊ ita
7 intelligitur naturaliter de quo. s. vt hic circa tertiã ptẽ. ¶ † Not. ꝙ si habeo filiũ puberẽ ⁊ impuberẽ ⁊ eos instituo ⁊ volo inuicem substituere ⁊ etiã volo ꝙ in persona impuberis contineatur vulgaris ⁊ pupillaris non debeo facere vnicam substitutionẽ. scilicet. sub vno cõceptu verborũ ⁊ vnico verbo patri: sꝫ debeo facere duas sub duplici cõtextu ⁊ duplici verbo vcꝫ substituere impuberẽ puberi ⁊ puberẽ impuberi sub dupliciverbo ⁊ duplici oratione. ⁊ nihilominus dicentur reciproce substituti ⁊ illa que facta est impuberi nõ regulatur nec restringitur ſm illã que facta est impuberi. sed intelligitur de per se. nõ sic quãdo simul ⁊ sub vnica oratione. simile videmus ꝙ si duobus institutis tertius substituatur eis sub vno ꝯceptu vulgariter nõ admittitur substitutus nisi existat cõditio in persona vtriusqꝫ vt in l. ꝗuis. C. eo. ⁊ tamẽ si cuilibet esset facta de per se. ⁊ sic essent due bene admitterentur vt. l. pe. s. de iniu. te. ⁊ ibi tetigi. q2 quelibet intelligitur de per se ⁊ nõ regulatur ab altera. ponit aũt hic iuriscõsultus formam ꝙ in personã puberis concipitur vulgaris ⁊ in personã impuberis concipitur pu. ⁊ ista pu. cõprehenderet tacitã vulgarẽ. sꝫ illa vulgaris nõ cõprehendit tacitã pu. sed si dicatur nõne posset fieri ꝙ in personã impuberis conciperetur vulgaris sicut fuit cõcepta in personã puberis ⁊ ꝙ ista vulgaris cõprehendat tacitaꝫ pu. postꝙ facta de per se. Dicit iurisconsultus ꝙ istud non esset totũ. q2 possit dubitari vtrũ testator ita faciẽdo senserit de vna vulgari idest de vulgari simili ei quã fecerat puberi. vt sicut illa nõ cõprehẽdebat pu. q2 nõ poterat ita ⁊ ista facta impuberi nõ cõprehendat. q2 nõ vult. nã illud qḋ dicitur in prin. l. ꝙ si substitutio facta in vnũ casum cõprehendit alterũ procedit nisi volũtas testatoris refragetur. hoc autẽ ex cõiecturis põt comprehendi ⁊ hic extat cõiectura propter aliã similem quã fecerat puberi ideo melius est ꝙ cõcipiat pu. vt dictũ est in ver. precedẽ. si autẽ impuberes ⁊c. postea dat pinguius consiliũ in ver. seq. vel
8 certe ꝙ exprimat vtrũqꝫ casum. ⁊ nõ ponat rẽ in dubio. † Queritur ergo quid iuris si cõciperet vulgarẽ in personã impuberis an cõprehẽdat tacitã pu. sicut cõprehendit ecõuerso text. in isto ver. ne si vulgari innuit ꝙ nõ. contrariũ tenet gl. ſm Azo. ⁊ bene super ver. intelligitur postꝙ fuit facta de per se ⁊ in diuersa oratione. fortius ergo si nõ exprimeret aliquẽ casum sed diceret impuberẽ substituo puberi ⁊ puberẽ substituto impuberi. q2 prima erat vulgaris tantũ. Secũda vero vulgaris ⁊ pupilla-
9 ris vt dixi in precedẽti parte. † Sed quid si nõ fuit vsus nisi vnico verbo puta impuberẽ puberi ⁊ puberẽ impuberi substituo. nã ista est vnica substitutio ⁊ nõ cõprehendit nisi vulgarẽ in psonã vtriusqꝫ sicut si dixisset eos inuicẽ substituo. dꝫ ergo attẽdi an his posuerit verbũ substituo ⁊ ita intellige istos tex.

2 ☞ Illud qḋ prouenit ex iure accrescẽdi dicitur prouenire ex legali dispositiõe cũ qua etiã cõcurrit tacita volũtas defuncti.
3 Pater vel dominus quibus acquiritur per filiũ vel seruum licet acquisitio fiat ex legali dispositione nõ tamẽ videntur venire ex volũtate defuncti.

1 **Si in testamẽto.** † Substitutus per verba quisquis mihi heres erit vocatur pro hereditarijs portionibus ⁊ in hereditaria computatur id qḋ habet iure accrescen-
2 di. h. d. ⁊ istud vltimũ reputat Bar. singulare. † No. hic in fi. dũ dicit per. l. ⁊ gl. intelligit. i. per ius accrescẽdi. qḋ illud prouenit ex iure accrescẽdi dicitur prouenire ex legali dispositione. Sed cõtra imo ex tacita substitutione ⁊ sic ex volũtate defuncti. vt l. si titio ⁊ meuio. §. iul. de leg. ij. Solu. fateor ꝙ cũ ista legali dispositione cõcurrit etiã tacita volũtas defuncti. vt in. l. cõtraria ⁊ per hoc tollitur aliud contrariũ qḋ posset fieri. d. l. cũ filio. s. e. ⁊ l. qui liberis. in. §. hec verba. j. e. vbi testator vtẽdo istis verbis quisquis. ⁊c. nõ censetur habuisse respectũ ad illũ qui censetur venire ex legali dispositione sed solũ ad institutũ ergo nec ibi debet augeri portio istius propter id quod habuit ex legali dispositione q2 hic concurrebat tacita voluntas defuncti ibi nõ † Cõ-
3 tra hoc tamen facit q2 pater vel dñs quibus acquiritur per filium vel seruũ licet acquisitio fiat ex legali dispositione tamẽ videntur habere tacitã voluntatẽ defuncti. ⁊ ppter hoc possunt a defuncto grauari. vt. l. cũ filio de leg. j. So. nõ est simile q2 defun-

cto grauari: vt.l.cū filio.de leg.j.So.nō est simile qꝛ defunctus nō posset impedire illā acquisitionē: vt not.in.l.si alienū.§.ti.j. sed ius accrescēdi bene posset impedire etiā in hereditate: vt.l. quoties.§.si duo.§.ti.j.vñ magis videtur venire ex voluntate defuncti qui potuit sibi auferre: ꝙ ille cui auferre non poterat: qꝛ dicit proprie velle qui nolle non potest sicut econuerso: vt.l. pater seuerinam.in prin.de condi.τ demon.

2 Casus in quo substitutus pupillariter diuidit bona materna a bonis impuberis: licet impubes adiuerit τ bona ceperint esse coniuncta sed regulariter secus.

3 Filius naturalis subsistēte causa legitima τ naturali non potest institui nisi in vna vncia.
Si erat talis qui non poterat in aliquo institui vt spurius vel incestuosus an habebit locum ista.l.vt possit substitui fratri et habeat frater saltem bona paterna. τ nu.4.

4 Prohibitus succedere patri an ēt ꝓhibeat succedere fratri ex pr̄is dispositiōe si substitutꝰ sit vulgariter vel ꝑ fideicōmissum.

5 Si pater fuit relictus executor in testamento alicuius cum potestate ꝙ possit distribuere bona eius amore dei pro anima testatoris prout sibi videbitur poterit eligere filium propriū bastardum si est pauper τ meretur.

6 Frater nō legitimus potest succedere fratri legitimo τ naturali ex testamento: sꝫ ab intestato nō etiam si sit legitimatus per traditionem curie τ fratri nato ex eadem matre etiā nō legitimo potest succedere iure cognationis nō agnationis.

1 **His qui.** †Prohibitus succedere pr̄i nō ꝓhibet succedere fratri ēt ex patris dispositione.puta ex pu.substitutione nō tn̄ habebit bona pr̄is q̄ ad illū fratrē deuenerāt: sed alia bona illius q̄ pr̄is nō fuerāt.h.d.ista.l.singularis τ vtilis.τ credo ꝙ nō sit alibi.†τ sic est casus hic in quo substitutus pu.diuidit bona materna a bonis impuberis lꝫ impubes adiuerit τ ceperint esse ꝯiuncta.regulr̄ secus: vt.j.eo.l.sꝫ τ si plures.§.filio. τ hoc cōtingit hic ꝑpter incapacitatē substituti τ sic ex quadā necessitate sꝫ ex mera volūtate nō pōt diuidere: vt ibi.Et diuidit in duas partes: qꝛ ꝑmo ponit vnū dictū vsqꝫ ibi: sꝫ hoc ita. scđo illud limitat.† In tex.ibi: solidū cape nō possit: sꝫ partē tm̄: vt est filiꝰ naturalis subsistēte cā legitima τ naturali: q nō pt̄ institui nisi ī vna vncia: vt.l.ij.C.de nat.li.Sꝫ qd si erat talis q nō poterat in aliquo institui vt spuriꝰ vel incestuosus: an habebit locū ista.l.vt possit substitui fratri.et habeat frater saltē bona paterna.gl.mouet istā q̄ōnē in aut.qbꝰ mo.natu.effi.sui. in.§.pe.in fi.magne glo.τ primo vr̄ determinare dicēs: ꝙ forte ista lex hꝫ locū in eo q pōt aliqd cape.sꝫ certe idē est dicendū de parte ad totū vt.l.q̄ de tota.de rei vē.ideo tene ꝓcedētē τ illa gl. nō est alibi ſm Bal.† In tex.substitutꝰ sit sup.pu.Quid autē si vulgariter vel ꝑ fideicōmissum.eadē gl.determinat ꝙ succedere nō pōt ex substōne: qꝛ in illis nō veniunt nisi bona pr̄na.τ ꝑ eā succedit pr̄i τ nō filio: vñ cessat ratio quā.j.subijcit: qꝛ non pōt dici habere a filio.Reperio tn̄ do.Ang.de perusio qꝛ vr̄ sentire ꝯtriū in.l.luciꝰ.j.e.qꝛ sicut a principio si nō extaret legitimꝰ potuisset institui in oībus bonis: vt in aut.lꝫ.C.natu.li.ita τ ex postfacto si deficeret legitimus vel repudiet.τ ꝑ hoc.l.ij.in.§.si sint.j.ad tertul.posset autē ꝓcedere illa glos.in spurio vel incestuoso q etiā nō extātibꝰ legitimis nō posset in aliquo institui. ista opi.multū mihi placet: qꝛ est satꝫ equa nisi repugnaret iste tex.q hic loquit in naturali: deficerat legitimꝰ: τ tn̄ nō pōt habere paternā nisi dicam? τ hoc satis placet ꝙ hic nō deficit qꝛ adiuerat hereditatē.sꝫ Ang.loquit qn̄ deficit qꝛ repudiauit.et tene mēti.qꝛ est singularis limitatio ad illā glo.τ ad.l.ij.de na.lib.† In tex.ibi: cū a pupillo capiet.cōtra istū tex.opp.ꝙ imo capit ab ipso pr̄e q ipsum substituit.hinc est ꝙ pōt ab eo grauari onere fideicōmissi ēt in hereditate pupilli: vt.§.e.l.ij.§.interdū.τ in.l.in rōne.§.qđ vulgo.ad le.fal.So.inspecta veritate dꝫ hēre a pr̄e: vt in ꝯtrio.τ ꝑpter illud pt̄ grauari: sꝫ inspecta fictione qꝛ substit.pu.est testm̄ filij fingit ab eo factū pōt dici ꝙ habeat a filio.τ ita dꝫ intelligi hic.Sꝫ si inspecta veritate hꝫ a pr̄e potius dꝫ inspici veritas ꝙ fictio: vt.l.filio quē pater.de li. τ posth.τ sic ēt pupillaria bona nō deberet posse habere.Sol. tūc inspicit potiꝰ veritas qn̄ tēdit ad idē cū fictione: sꝫ qn̄ ꝯtriat tūc ecōuerso: vt ibi dixi.Est autē ratio q̄re possit habere bona pupilli ēt ex dispositione pr̄is: qꝛ ꝓhibitio ꝙ pr̄ nō possit relinquere emanauit ꝑpter vitiū paternū: vt.l.fi.C.de na.li.nō ergo extendit vltra bona pr̄na: sꝫ bona alterius pr̄ pōt relinquere.

8 Verbum frustra. Adde Rapha.cu.Ful.ꝯsi. clj.incipi. egregius miles.

5 † Et iō dico ꝑ istū tex.τ tene mēti ꝙ si pater fuit relictꝰ executor in testamēto alicuius cū ꝑtāte ꝙ possit distribuere bona eiꝰ amore dei pro aīa testatoris: prout sibi videbit poterit eligere filiū propriū bastardum si est pauper τ meret: qꝛ in istis bonis alienis non viget prohibitio.tene menti perpetuo.

6 † Sed qd si ipse frater fieret maior τ illum fratrē non legitimū institueret. Rñdet cū tunc habeat ex vera dispositione fratris τ nullo modo a patre poterit capere etiā bona q̄ fuerunt patris ꝑ.l.q̄ titij testm̄.in prin.de his qui.vt indig.qꝛ desierūt esse patris τ facta fuerūt fratris: τ qꝛ ille nō ꝓhibet capere nisi a patre: sꝫ a quolibet alio capere potest: vt no.glo.sing.in.d.§.pe.in aut.qbꝰ mo.na.effi.sui.τ Spe.in ti.de succe.ab intest.v.q dānatis.τ Bar.in l.j.in prin.de iur.fis.ab intestato vero nō potest frater nō legitimus succedere fratri legitimo τ naturali etiā si sit legitimatus ꝑ traditionē curie: vt in.§.filiū autē in eadē aut.sed fratri nato ex eadē matre etiā nō legitimo potest succedere iure cognationis nō agnationis: vt.j.vñ agna.l.hac parte de.l.spurius.In tex.ibi: amplius capere nō possit.Sed contra qꝛ per aditionē desierunt esse paterna: ergo nō durat amplius ꝓhibitio ar.in d.l.titij.Sol.fateor si ista successio nō fieret ex dispositiōe pr̄is: sꝫ qꝛ sit ne vna via cōcedat qđ ex altera denegat ꝓcedit dispositio huius.l.q̄ tenet mediā viā.nā aliqn̄ nihil vt ab intestato. aliqn̄ totū vt ex vero testamēto fratris.aliqn̄ partim sic partim nō: vt in casu huius.l.q̄ vno respectu dr̄ testm̄ pr̄is alio dr̄ fratris.Quid autē si ad istū filiū legitimū peruenissent bona paterna nō ex testamento sed ex ꝯctu.Rñdeo deberemꝰ inspicere an sit presumptio ꝙ fecerit in fraudē vt perueniant ad ilegitimum τ tūc nō habebit ea.an nō sit ꝑsumptio τ tunc secus.Nec obstat ista.l.qꝛ maior resultat presumptio qn̄ puenerūt ex vltima volūtate: ex qua etiā perueniunt ad substitutū ꝙ qn̄ ex contractu dudū inito: qꝛ tunc in illis nō representat amplꝰ pater sed in bonis hereditarijs sic: vt.l.hereditas nihil.de ver.signi. ita intelligo hanc legē.lꝫ doc.nā tangāt.Peruenient autē ista bona aduenientes ab intestato pup.nō autē applicant fisco: qꝛ nō auferent a substituto ꝑpter eius delictū: vt.l.hereditas.C. de his qbus vt indig.τ sic erit casus in quo quis decederet pro parte testatus τ pro parte intestatus.vt in simili no.in.l.j.C.de secun.nup.τ vide plures q̄ōnes per Bal.circa hāc legē in.l.eā quā.in vlti.τ penul.col.C.de fideicōmis.

2 Cōpendiosa substitutio dr̄ illa que cōfert post mortē instituti: puta si vel qn̄cūqꝫ decesserit τ post aditā hereditatē τ quas species substitutionū cōprehendat.

3 Uerba directa q̄ semel potuerūt valere iure directo an postea obliquantur. τ nu.7.

4 Uerba debēt intelligi prout melius possunt ad hoc vt dispositio potius valeat ꝙ pereat nisi fieret cōtra voluntatē testatoris seu loquentis.

5 Si vnus sit institutus pure τ alter sub cōditione vel post mortem illius an ille primus pēdente conditione habebit interim totā hereditatē an suam dimidiam tantum.

6 Obliqua substitutio nō trahit ad directā fallit ī duobꝰ casibꝰ. Directa ꝙ possit interdū obliquari.

7 Compendiosa ꝙ contineat etiam vulgarem.

1 **Uerbis ciuilibus.** † Cōpendiosa substitutio facta a pagano ꝑ verba mere directa pu.finit pubertate: τ q nō admittit vt substitutus non admittit vt cōiunctus.h.d.τ est lex vulgaris τ in primo dicto non ita bene reperit alibi.

2 † Dicit autē cōpēdiosa illa q̄ cōfertur post mortē instituti: puta si vel qn̄cūqꝫ decesserit: τ post aditā hereditatē.τ ideo dr̄.cōpēdiosa qꝛ sub cōpendio verboꝝ cōplectit plura tpa τ est apta cōprehēdere plures species substitutionū directarū puta pu.militarē.si fiat a milite pu.vel exemplariā: militarē si fiat a mentecapto: τ etiā aliqn̄ fideicōmissariā: si fiat per verbū cōe: lꝫ aliqn̄ nō cōprehēdat nisi vnā puta pup.vt in casu huiꝰ.l. vel solā fideicōmissariā: si fieret maior pu.post aditā hereditatem vel extraneo nō existenti in ꝑtāte.τ istud est melius exēplū qꝛ si fieret maiori pupil.per verba directa.videnť sentire doc.ꝙ nullo modo valeat nec iure directo nec iure fideicōmissi: qꝛ cū soleat expirare pubertate nō debet ab illa incipere vt.l.titio cū morietur.de vsufru.In tex.ibi: frustra fieri cōuenit.ꝑpter hoc verbū frustra[a] cōis opi.legistarū est ꝙ nō valeat post pu.etatē etiā iure fideicōmissi.als nō diceret frustra fieri.

3 † Uñ allegat ista.l.ꝙ verba directa que semel potuerūt valere iure directo: nunqꝫ postea obligant: si enim iste decessisset in pupil.etate potuisset valere ista substitutio iure pupil.directe: si ergo decessit posthu.τ sic nō potest valere iure pu.directe: nec valeat iure fideicōmissi.istud limitat Bal.τ Ang.nisi in testamēto sit apposita clausula codicillaris: q̄ apta est trahere directā ad fideicō. vt.l.querebat.de testa.mili.τ istud est notabile dictū vt videtur casus in.l.si frater tuus.C.de fideicō.τ glo.insti.de pu.substi.§. masculo.in vlt.glo.Fallit etiam qn̄ esset facta a milite qui non potuit oī tpe substituere directe: sed iure fideicō.τ mater est in medio: qꝛ tūc fauore matris post pupil.etatē nō valet iure directo sed iure fideicō.vt.l.ꝓcibꝰ.C.eo.ti.ſm cōem intellectū doc.q intelligūt illā.l.ꝙ ibi fuit facta cōpendiosa ꝑ verba directa sed ego

ego nõ teneo istã lec. sed dico ꝙ ibi fuit facta ꝑ verbũ cõe etiam ꝙ nõ est ibi priuilegiũ matris in aliquo. dic vt ibi dixi. sed Jo. an. i. c. si pater. de test. lib. vj. in nouella. nõ tenet cõmunẽ itellectũ ad hanc. l. imo dicit ꝙ post pupillarẽ etatẽ valet iure fideicom. Et ad istum tex. dũ dicit frustra. Rñdet ꝙ refertur ad ꝑn. scʒ ꝙ frustra fieri cõuenit verbis ciuilibus. i. directis sed nõ tollitur per hoc quin valeat iure fideicom. Certe hũc intellectum non patiuntur ista verba q2 tex. dicit frustra fieri et valeret iure fideicõ. non frustra. Tenẽdo autẽ suum intellectum non deberet sic dicere sed ꝙ nõ valet iure directo. Bart. autẽ distingit inter verba directa ⁊ ciuilia. vt sunt ista sit heres et tunc procedit opinio legistarum ꝑ hãc. l. ⁊ directa non ciuilia. vt est istud moriatur. puta qñcũqʒ decesserit filius me⁹ vel moriat̃ qđ verbum est introductũ a cõsuetudine ⁊ importat vt ille talis directo sibi succedat vt habet̃ in. d. c. si pater. nõ aũt reperit̃ de iure ciuili. ⁊ tunc ꝓcedit opi. Jo. an. certe tale verbũ est potius commune q̃ directũ vt ipse idẽ Bar. sentit in. l. cẽturio. Bal. aũt distinguit ad quẽ referãtur verba directa an ad pu. an ad ipm testatorẽ puta si sit mihi heres que distinctio mihi placet vt dixi in. d. l. precibus. ¶ In text. qñqʒ non erit. i. nullo modo erit. ⁊ sic no. ſm Bal. ꝙ inter institutũ ⁊ substitutũ nulla est cõiunctio. ⁊ sic nõ faciũt sibi partes per cõcursum. ⁊ facit. s. ti. j. l. luci⁹

4 la prima. ¶ † In tex. ibi ne fiat cõtra voluntatẽ. no. bonã regulã ad illud qđ dr ꝙ verba debẽt intelligi prout melius possunt ad hoc vt dispositio potius valeat q̃ pereat. nã istud est veruʒ nisi fieret cõtra volũtatẽ testatoris seu loquẽtis. nã tũc potius patimur dispositionẽ esse nullã q̃ ꝙ fiat cõtra eius voluntatẽ. casus est hic. sic. s. ti. j. l. quoties. §. si duo. ⁊ l. pe. de iiusto te. vbi potius tolerat̃ ꝙ testm̃ irritet̃ q̃ ꝙ fieret cõtra volũtatẽ defuncti qui prohibuit expresse vel tacite portionẽ coheredi accrescere.

5 ¶ † In tex. ibi fili⁹ nõ habeat totũ. hic videt̃ casus ꝙ si vn⁹ sit institutus pure ⁊ alter sub cõditione vel post mortẽ illius. ille primus pendẽte cõditione nõ debet habere totã hereditatẽ: sed dũtaxat suã dimidiã ⁊ altera dimidia stabit in pẽdẽti quousqʒ pendet cõditio. q2 si iste substitutus posset venire vt cõiũctus hic dr ꝙ filius nõ haberet totũ interim. qđ esset cõtra voluntatẽ defuncti in casu huius. l. sed si dixisset eũ pro coherede nõ fieret cõtra voluntatẽ defuncti nisi primũ instituisset insolidũ hoc dicẽdo expresse. ⁊ tũc interim haberet totũ. de hoc dic vt no. in. l. ij. s. si pars here. pe. ⁊ per Bart. in. l. plane. §. si cõiuncti.

6 de leg. j. ¶ † In glo. fi. ibi no. ꝙ obliqua nõ trahit̃ ad directaʒ. Istud notabile nõ colligitur ex ista. l. sed potius ecõuerso. q2 directa nõ trahit̃ ad obliquã nisi forte gl. habuerit aliũ respectũ. q2 voluerit appellari directã ipsam primã institutionẽ. et obliquã ipsam secundã institutionẽ. q̃ dr substitutio. q2 ergo hic dr in secũda parte ꝙ iste substitutus nõ admittitur. verũ est dicere ꝙ obliqua substitutio nõ trahitur ad directã. i. secunda non trahitur ad primariã. illud tamen qđ dicit glo. bene probatur in. l. antonius. de fideico. liber. ⁊. d. l. coheredi. §. cũ filie. Fallit ĩ duob⁹ casibus in quib⁹ obliqua substitutio trahit̃ ad directã. Primus fauore militis ⁊ libertatis. vt. l. neqʒ. §. fin. de test. mili. Secũdus ꝓpter voluntatẽ defuncti expressam. vt. l. querebat̃. eo. ti. ⁊ vide oĩno qđ ibi no. Bar. sʒ ecõtra directa bene põt obliquari interdũ. vt. j. sequit̃ in glo. Ratio diuersitatis est q2 directa se habet in plus. vñ de facili põt descẽdere. sed obliqua ĩ minus. vñ nõ sic de facili põt ascẽdere iuxta illud facilis est descẽ-

7 sus auerni ⁊c. ¶ † In glo. ibi siue ꝓpter solenitatẽ ⁊c. tu dic melius ꝙ si verba directa nũq̃ potuerũt valere iure directo qualitercũqʒ hoc veniat obliquãtur. ⁊ ita loquunt̃. ll. allegate ĩ gl. sed si potuerũt semel valere iure directo non obliquãtur. vt in hac. l. nisi in casibus quos. s. dixi. ¶ Sed cõtra primũ dictum op. q2 cõpẽdiosa ꝯtinet etiã vulgarẽ ſm cõem opi. doc. ⁊ sic semper poterit valere iure directo. ergo nunq̃ obliquabit̃ si facta est in testõ. Solu. intellige illud qñ potuit semel valere iure directo post aditã hereditatẽ. lʒ autẽ semel potuerit valere hereditate non adita iure vulgari hoc non tollit quominus possit obliquari. si nunq̃ potuit valere iure directo post aditam. ⁊ ita sentit hic Bar. sentiũt etiã doc. ꝙ si facta esset maiori pu. ꝑ verba directa nõ valeret etiã iure fideicõ. q2 cõcipit̃ in forma pu. que solet expirare pubertate: ergo nõ debet ab illa ĩcipere. tũc ergo directa obliquat̃ qñ facta fuit substitutio pu. tñ nõ potest valere iure directo. vel q2 facta in codicillis vel q2 facta extraneo vel alia ratione. nõ sic qñ maiori pu. qđ perpetuo tene mẽti. Qđ autẽ dixi qñ in codicillis. intellige si testator intendebat codicillari. qđ cognoscitur si in eis non instituit aliquẽ heredẽ. Si autẽ intẽdebat testari. q2 instituit heredẽ tunc nõ vʒ vt codicil. ⁊ sic substitutio directa nõ trahitur ad fideicõ. nisi fuerit expresse dictũ. vt. C. de codicil. l. non codicillũ. l. illud. §. tractari. j. de iure codicil. ¶ In fi. glo. ibi sed directa dubia. dic appellat directa dubia illa de qua in. l. fi. C. de here. insti. si testator insti-

tuto plotio postea dixit titius plotio heres esto. nam ista est directa et sonat in pu. per quam succedetur plotio si potuisset sibi fieri pu. tamen non potuit. q2 erat extraneus dubiũ est ergo an illa verba operarẽtur vulgarẽ an autẽ fideicõ. ⁊ breuiter ibi dicit̃ ꝙ vulgarẽ. q2 licet per hoc fiat cõtra vim verboꝝ: quia ꝑ eũ non succeditur plotio sed testatori tñ per hoc nõ obliquant̃ verba ⁊ potius fit interpretatio in illã q̃ in fideicõ. per quam obliquarẽtur verba ⁊ etiam fieret contra vim eoꝝ per fideicõ. non succeditur plotio sed primo testatori vt. j. e. l. coheredi. §. cũ filie. ⁊ hoc vult dicere glo. ꝙ recipit interpretationem directe. i. vulgaris ne fiat obliquatio verborum.

2 ☞ Substitutio conditionalis nõ dicitur: licet in ea fuerit expressa conditio que tacite inerat. sed potius pura.

3 Substitutus pupillariter nõ põt habere pupillarẽ sine paterna qñ fuit substitutus per hec verba quisquis mihi heres erit.

1 **Qui liberis impube.** † Substitutus pu. pure vel simpliciter admittitur ex substitutiõe. etiã si nõ sit heres patris. secus si fuit substitutus sub cõ-

2 ditione si heres erit. h. d. ¶ † Not. ꝙ nõ dicitur substitutio conditionalis licet in ea fuerit expressa conditio que tacite inerat sed potius pura. facit. l. iij. j. de lega. j. ⁊ illa conditio que tacite inest dicit̃ prouenire extrinsecus: q2 non prouenit ex testõ sʒ ex dispositione legali etiã si non fuerit expressa. vt. l. conditiones. que extrinsecus. j. de condi. ⁊ demon. Illa vero que nõ inest tacite non dicitur extrinseca. sed ex testamento proueniens ⁊ red-

3 dit dispositionem conditionalem. vt hic patet. ¶ † Item nota ꝙ si constitutus pupillariter non potest habere pupil. sine paterna qñ fuit substitutus. per hec verba: quisquis mihi heres erit. vel si heres erit secus si simpliciter de hoc tñ vltimo dic vt. j. e. l. sed si plures. §. si ex asse. ⁊ l. si filius qui patri.

2 ☞ Qđ illa vba quisquis mihi heres erit referant̃ ad primuʒ heredẽ ad quẽ censet̃ testator habuisse affectionẽ non ad scđm qui non venit ex eius iudicio sed ex iudicio primi heredis qui veniret ex iudicio testatoris.

3 Quando illa verba verificentur etiam in herede heredis.

4 Compromissum factum inter duos in abbatẽ talis monasterij non exprimendo nomen proprium sed dignitatis an transeat in successorem in abbatia.

5 Quando nullum factum fuit testm̃ tunc verba quisquis mihi heres erit referuntur ad quẽcũqʒ qui efficiatur heres ab intestato licet tempore testamenti non teneret primum gradum et quid si factum fuit testamentum.

1 **Hec verba.** † Verba quisquis mihi heres erit referunt̃ ad scriptos tantũ nõ ad eos q̃bus acquirit̃ hereditas mediantib⁹ scriptis ⁊ facit eos vocari pro hereditarijs portionib⁹. h. d. ⁊ semꝑ allegatur. ¶ In text. ibi ad substitutionẽ admittet supple. s. ipse filius emancipatus vel seruus manumissus. sed si essent adhuc in potestate admitteret̃ pater vel dñs ipsis mediantib⁹ q2 eoꝝ iussu adirẽt hereditatẽ pup. ⁊ acqreret patri vel dño sicut acquisiuerũt paternã videbatur hic pater vel dñs potius admittẽdus q2 verba sunt intelligẽda cum effectu. vt. l. ij. §. peruenire. s. de heredi. vendi. ⁊ hic pater vel dñs sunt heredes primi testatoris in effectu. filius aũt vel seruus nudo nomine. sed hoc cõtingit ex coniectu rata mẽte defuncti qui non censetur voluisse substituere illos ad quos affectionem non habuerit. isti autem non veniunt po-

2 tius ex dispositione legali q̃ iudicio testatoris. ¶ † In text. ibi neqʒ heredis heres. subaudi admittetur nec ex persona primi heredis ex iure trãsmisso. quia spes substitutionis conditionalis ad heredes trãsmittitur. vt. j. eo. sed si plures. in prin. nec ex propria persona tanq̃ substitutus per illa verba quisquis mihi heres erit. q2 referũtur ad primũ heredẽ ad quẽ censet̃ testator habuisse affectionẽ. non ad secundũ qui nõ venit ex ei⁹ iudicio. sʒ ex iudicio primi heredis. vel ex dispositione legali. vt statim sequit̃. ⁊ ideo si esset talis heres heredis qui veniret ex iudicio testatoris vt substitutus pu. bene admitteret̃ per hec verba. vt. j. e. l. paterfa. primis tabulis. vbi casus. admitteret̃ etiam ille substitutus ex iure trãsmisso. vt est tex. cum glo. ſm vnã lec. in. l. qui habebat. j. eo. titu. qđ est singulare vt spes substitutionis conditionalis transmittatur ad heredẽ qui venit ex iudicio primi testatoris ⁊ reperio Bar. ita cõsuluisse per illam glo. substitutus etiã vulgariter primo instituto vocatur ꝑ hec verba. quisquis mihi heres erit si prim⁹ repudiauit. vt. j. e. ex duobus. §. j. q2 silr venit ex iudicio defuncti. Sed oppo. ꝙ ista verba verificẽtur indistincte in herede heredis ꝑ. l. fi. C. de heredi. isti. Solutio. illud qñ ꝓferretur a. l. vel statuto quia si dicat de herede talis intelligitur non solum de primo sed de secundo ⁊ tertio ⁊ in infinitũ qui mediãte primo sunt heredes nõ sic quãdo proferũtur a testatore qui nõ censet̃ censisse nisi de primo ad

4 quē habuit affectionē.vt hic ſm Bal.¶†Et p̄dicta inducunt
a ad questionē Bart.ſi duo faciūt cōpromiſſum[a] in abbatē talis monaſterij nō exprimēdo nomē ꝓpriū ſed dignitatis. an trāſeat in ſucceſſorem in abbatia ⁊ videtur ꝙ ſic per.c.quoniā abbas.de offi.delega.ſed certe illud loquitur in principe cōmittēte cauſam alienā ad quā nō habet affectionē.vñ cēſet cōmiſiſſe potius dignitati ꝙ̄ perſone.nos loquimur in cōpromittētib⁹ cauſam ꝓpriā.qui cēſentur potius rōne affectionis quā habēt ad pſonā moti ꝙ̄ rōne dignitatis.⁊ iſtā partē tȝ hic Bart.Sȝ limito qñ cōſtat ꝙ habebāt notā pſonam illius abbatis.alias cēſentur habuiſſe reſpectū ad dignitatē ⁊ trāſibit arg.ſ.de reb.du.l.q habebat ſtichū.ſed in principe cōmittēte cām alienā nō eſt adhibēda illa diſtinctio.ſed indiſtincte dȝ ſeruari.c.qm̄ abbas.⁊ita intelligo qd no.Jo.an.in.c.ꝙuis.de offi.deleg.li.vj. in nouella.⁊ tēpore quo ſtudebā vidi hāc q̄ſtionē venire ad manus Bal.in quodā cōpromiſſo facto in regē Frācie ſub nomine dignitatis.¶In glo.que incipit:directo.in fi.ibi vel p obliquum quid fiat.dic ꝙ loquitur hic in vltima volūtate.q̄ dependet ex voluntate vnius tm̄.ſ.teſtatoris.l.inter veſtem.de aur.et ar.le.ideo intelligūtur ſm ꝙ veriſimile eſt ipm̄ intellexiſſe contrariū loquī in alijs diſpōnib⁹ in quo ſtatur diſpōni ⁊ bonū ꝓprietati.⁊ nō refert qd fiat directo vel p obliquū.¶In glo.q incipit ſecus ibi vř.dic ꝙ ibi hec vba.nā ibi heres heredis venit per ius accreſcēdi qd trāſmittitur ad eū.⁊ qꝛ cū illa erat cōiūcta ſubſtitutio illud ius accreſcendi trahit ad ea vt extendaꝛ ad bona ipuberis.nō tñ venit heres heredis ex illa trāſmiſſa ſed ex iure accreſcēdi vt dixi.hic vō nō poterat venire p ius accreſcēdi.Precedēs aūt ſo.nō eſt bona qꝛ magis dȝ ipediri trāſmiſſio qñ fuit ſubſtitutus per nomē ꝓpriū ꝙ̄ per appellatiuū.

5 ¶In fin.glo.ibi ſi quis cū nullū.dic ꝙ ibi loquiꝛ qñ nullum fuit factū teſtamētū quo caſu vba illa quiſquis mihi heres erit referunꝛ ad quēcūꝗ q efficiaꝛ heres ab inteſtō lȝ tpe teſtamēti nō teneret primū gradū ſȝ inceperit tenere poſt.hic vō qñ fuit factū teſtamētū quo caſu nō referunꝛ niſi ad ſcriptos.Alij dicūt ꝙ hic qñ aliqs fuit vocat⁹ ad cōmodū p hec vba ꝙ teſtator nō cēſeꝛ vocaſſe quos nō dilexit.ibi qñ ad onus quo caſu ſi vocauit quos dilexit fortius cēſeꝛ vocaſſe quos nō dilexit.de hoc dic vt dicā.ſ.e.l.ex duob⁹.ꝯ.j.nā ex hoc ſequiꝛ ꝙ iſta verba hñt vim clauſule codicillaris ⁊ hoc tenet hic Bar.qd eſt notandū.vt ſi dicam quiſquis mihi heres erit ſoluat legata videoꝛ granaſſe inſtitutos ⁊ ſi nō erunt heredes venientes ab inteſtato.

[a] ¶Duo faciunt compromiſſum. adde Bar.i.c.j. in princ.qui feu. da.poſ.in vſib⁹ feu.Bal.i.c.vno delegatoꝝ in.ij. col.de offi.dele. Pet.de ancha.i c.ſi gratioſe.de reſcriptis.li.vj.

2 ☞Si cōdēnatus eſt ſyndicus ⁊ etiā cōmune in decē ꝙ ſyndicus videatur cōdēnatus in quinꝗ ⁊ cōmunitas in alijs qnꝗ.

1 **SI pater filio.** †Diſiūctus in vnā dimidiā ⁊ plures cōiuncti per nomē collectiuū in alterā dimidiā vocantur quā diuidēt inter ſe p hereditarijs portionib⁹.h.d.

2 †Et facit ad q̄ſtionē ſi condēnatus eſt ſyndicus ⁊ etiā cōe in decē ꝙ ſyndicus videaꝛ cōdēnatus in quinꝗ ⁊ cōmunitas i alijs quinꝗ.de hoc no.in aut.cauſa q̄ fit cū monacho.C.de epiſco.et cle.in glo.p Cy.¶In glo.ij.ibi de leg.ij.lucius titius.ꝯ.luci⁹. doct.tenēt vnā ſo.que ibi ponitur in glo.ꝙ ibi fuerūt prohibiti alienare propter qd videnꝛ viriliter vocati:hic nō.¶In ea glo.ibi.C.e.l.ſi.dic ſm doc.ꝙ ibi fuit appoſita dictio quiſquis. que eſt diſtributiua ⁊ facit eos viriliter vocari.hec dictio quos que eſt collectiua ⁊ facit oēs cōiunctos haberi pro no.⁊ ita ſoluit Mar.de fano.cum quidam ipſum iterrogaret de ſo.iſtius cōtrarij cū eſſet ingreſſus religionem fratrum predicatorum.

2 ☞Spes ſubſtitutionis pupillaris quando trāſmittatur ad heredes.

1 **SEd ſi plures.** †Spes ſubſtitutionis pupil.nō trāſmittitur ad he-

2 redes.h.d.†Hoc verū niſi ſit cōiuncta cū iure accreſcēdi.vt.l.qui patri.de acqui.here.⁊ niſi ſit heres ꝓueniēs ex iudicio defuncti.vt dixi in.ꝯ.hec verba.⁊ qd hic dr̄ de pu.idē in ſpe vulgaris ſubſtitutionis.ſ.de ſuis ⁊ leg.l.ſi ex pluribus.niſi in caſu de acqui.here.qui ex duabus.qꝛ ibi erat cōiuncta cū iure accreſcēdi.ſicut dixi de pu.¶In tex.ibi ex quibus iſtituti ſunt ſubaudi ⁊ que illis accreuit.vt.ſ.e.ſi in teſtō in fi.¶In tex.ibi nec quicꝗ valebit ex pſona defunctoꝝ qꝛ heredes eoꝝ non pñt venire vna cū alijs inſtitutis.tū qꝛ ſpes ſubſtitutionis cōditionalis nō trāſmittitur.⁊ illi quorū iſti ſunt heredes deceſſerunt cōditiōe pēdēte ideſt anteꝙ pu.tum qꝛ etiā ſi deceſſiſſent poſt ⁊ añ aditā hereditatē pu.nō trāſmiſerūt eā ad ſuos heredes.vt C.de cadu.tol.ꝯ.in nouiſſimo.portio ergo decedentiū accreſcit alijs niſi illi decedentes eſſent ex ſuis vel neceſſarijs heredib⁹. ⁊ deceſſiſſent poſt delatā hereditatē aditā pu.vt.ſ.progi.ꝯ.vel tranſmiſiſſent ius deliberādi iuxta no.per Bar.in.l.j.ſ.e.

2 ☞Licet filiū meū faciā mihi heredē volūtariū inſtituēdo eū ſub cōditione poteſtatiua vel ſi voluerit.ſi tñ ipſum ſubſtituā impuberi pure:erit ſibi neceſſarius heres.

1 **Quos poſſum.** †Poſſum facere filio meo pu.neceſſarium heredē illū

2 quē poſſum facere mihi.h.d.†Et no.tex.dū dicit poſſum.quia ſufficit potentia.vnde licet filium meū faciam mihi volūtariū inſtituendo eum ſub conditione poteſtatiua.vel ſi voluerit.vt l.iā dubitari.ſ.tit.j.ſi tñ ipſum ſubſtituam impuberi pure erit ſibi neceſſarius heres.quia ſufficit ꝙ potui mihi ipſum facere neceſſariū.Ratio autē quare poſſum colligitur.ex.l.ij.ꝯ.prius. ſ.eo.ibi vſꝗ adeo ⁊c. qꝛ vnicū reputatur teſtamētū patris ⁊ filij.⁊ vtilitas huius eſt quia ſicut tranſmittit hereditatem meā non aditam iure ſuitatis.ita ⁊ fraternam.

2 ¶Hereditas patris adita per filiū incipit eſſe patrimoniū filij ipſo viuente ⁊ eo mortuo dicitur hereditas filij non patris.

1 **Filio.** †Subſtitutus pu.nō pōt ſeparare hereditatē paternā a pu.ſi fuit adita per pu.⁊ cū bonis ſuis immixta.h.d.vſꝗ ad ver.ideꝗ eſt.intelligo hoc verū mero iure ſȝ per bñficiū reſtitutionis in integrū ex pſona pu.ſi fuit leſus in adeundo bñ pōt.cū illud bñficiū ad heredes trāſmittatur.vt l.nō ſolū.de in integrū reſti.⁊ iſte ſubſtitutus eſt heres pu.opꝫ tñ ꝙ per prius adeat pu.alias nō poſſet tanꝗ heres pu.reſtitutionē impetrare.hic aūt volebat ſeparare anteꝙ adire.⁊ idē ſi poſt nō impetrata reſtitutione vel nō probata leſione.Jtē loquitur hic qñ volūtarie volebat hoc facere lȝ ex cā neceſſaria ſi nō erat capax bonorū paternorū bene poteſt vt.ſ.eo.ſi is qui. ¶In tex.ibi extitit ſupple p imixtionē.ſecus ſi dūtaxat mero iure quo nō haberet locū.l.ſi fili⁹ qui patri.ſ.eo.de qua glo.opponit.qꝛ tūc nō eſſet adhuc effectualiter iūcta cum bonis eius.

2 †In fi.tex.ibi iūcta ibi hereditas cepit eſſe.⁊ ſcit eſſe hereditas patris ⁊ incipit eſſe patrimoniū filij ipſo viuente ⁊ eo mortuo hereditas filij non patris.ſ.ad car.l.iij.ꝯ.ſi is q ſtatus. ver.plene.inſi.⁊ de his qui.vt indig.l.qui titij.ideo non poteſt pro parte adiri et pro parte repudiari.vt.l.j.cū ſeq.de acqui.heredita. qd eſſet ſi concederetur iſta ſeparatio.

1 **Idemqȝ.** †Si nō adeaꝛ hereditas ex paterno teſtō nō pōt obtineri hereditas ex pup.ſubſti. h.d.cū.ꝯ.ſeq.vſꝗ ad.ꝯ.ad ſubditos.Et primo loquitur qñ pu. fuit inſtitutus vna cū extraneo vſꝗ ibi ⁊ aſſe.Scdo quādo ſolus extraneus eſt pu.exheredatus.¶In tex.ibi ⁊ ego pr̄is hereditatē repudiauero.ſiꝛ pu.repudiauit vel ſaltē non adiuit nec ſe immiſcuit.ita intelligit glo.iſtū tex.ſ.ad trebel.l.ita tñ.ꝯ.qui ſuſpecta.q̄ incipit aliā.Dy.ſi autē adiuiſſet vel ſe immiſcuiſſet tūc:lȝ ſubſtitutus repudiauerit paternā.qꝛ ſubſtitutio pu.eſſet cōfirmata p aditionē pupil.nō ꝓhiberet ſubſtitutus venire ex pupil.⁊ tūc cū hereditate pu.habebit etiā portionē paternam quā ipſe repudiauit qm̄ accreuit pu.vt in ſi.habeꝛ.in.l.ſi tu.ex parte.ſ.de acqui.here.Sed ꝯtra ꝙ lȝ pu.repudiauerit.qꝛ tñ remāſit heres noīe hoc ſolū ſufficit ad ꝯfirmādas tab.pu.vt.ſ.e. ſi filius.qui patri.⁊.l.iul.de acqui.here.So.illud eſſet verum ſi habuiſſet coheredē extraneū:ſed fuiſſet ſolus iſtitutus vel habuiſſet aliū coheredē ſuū.vt.d.l.ſi filius.per dationē vero heredis tolliꝛ effectus exiſtētie ſui heredis quantū ad cōfirmationē eorū que dependēt ex teſtō.caſus eſt hic ſm cōmunē intellectū doc.⁊.l.apud iul.ꝯ.idem iul.ad treb.⁊ licet ad illū text.bene poſſet reſpōderi ſi quis vellet tenere cōtrariū ad iſtū tñ difficilis eſt rñſio.Dicit tñ quidā ꝙ iſte text.vult aliud dicere.ſ.ꝙ nō pōt ſeparare bona paterna a bonis impuberis.vt cōtinuetur cū.ꝯ.pcedenti qui loquitur qñ impubes fuit ſolus inſtitut⁹ hic qñ pro parte.⁊ iſtū intellectū etiā ponit glo.in illo.ꝯ.q ſuſpectū pro quo facit tex.ibi dū dicit ideꝗ eſt.⁊ ſic videꝛ cōtinuare: ſed repugnat tex.dū dicit nec filij hereditatē habere poſſum.et ſic innuit ꝙ nō erat cōtentio de ſeparatione ſȝ de tota hereditate pu.an poſſem eam habere poſtꝙ repudiauit paternā.⁊ dicitur ꝙ non quia pu.non fuit confirmata per aditionem alicuius.⁊ ſecurius eſt iſtum cōmunem intellectum tenere.

2 ☞Miles ſicut pōt decedere pro pte teſtatus ⁊ pro pte inteſtatus ita ⁊ pōt facere filiū ſuū pupillū eodē modo decedere.

Arrogatoꝛ nō poteſt ſubſtituere impuberi arrogato in bonis que ad impuberē puenerūt ab alio ꝙ̄ ab ipſo ⁊ non contēplatione ipſius.licet talis ſubſtitutio ſit fauorabilis.

3 In quarta debita arrogato bene poteſt ſubſtituere pupillariter ſed per fideicōmiſſum poſt pupillarem etatem non poteſt. In alijs bonis que proueniunt ab arrogatore ex mera voluntate poteſt fieri ſubſtitutio fideicom.

4 Bona que peruenerunt ad te ab alio mei contemplatione cenſentur a me perueniſſe.

Dona facta ſponſe a conſanguineis ſponſi an ſo.matrimonio debeant ad ſponſum vel eius heredem redire.

5 Dona facta ambaſiatoribus an debeant reſtitui cōmunitati q̄ ipſos miſit.

Contēplatione

6 Contemplatione mei dicitur duobus modis τ qualiter.

1 **Ad substitutos.** †Substitutio pu. trahit ad oīa bona pu. etiā q̄ nūq̄ fuerūt patris nisi facta sit a milite cōtrariū disponēte vel ab arrogatore. q2 tūc non trahit nisi ad bona que prouenerūt ab arrogatore volūtarie vel ex necessitate. vel ab alio contemplatione arrogatoris. h. d. cū. §. seq. vsq3 ad. §. nemo. Primū dictū q̄ pupillaris trahit ad oīa bona ipuberis pcedit etiā si sit talis pu. que nō ꝯprehēdat tacitā vulgarē. vt. j. eo. patresfami. primis tabu. fm intellectum Dy. videbatur q̄ tunc non traheretur ad bona que prouenerūt a testatore. q2 non est coniuncta cum vulgari.

2 ¶ †Itē not. q̄ sicut miles potest decedere pro parte testatus τ pro parte intestatus ita τ potest facere filiū suum pu. eodē modo decedere. ratio colligit ex. l. ij. §. prius. s. e. q2 est vnū testm. ¶ In. §. seq. no. q̄ arrogator nō potest substituere impuberi arrogato in bonis q̄ ad impuberem peruenerunt ab alio q̄ ipso τ nō contemplatione ipsius. l3 talis substō sit fauorabilis τ ideo videbitur q̄ traherei ad oīa bona q2 videbit fauor pu. vt nō decedat pro parte testatus et p pte intestatus sed dic

3 vt plene no. in. d. l. si arrogator. per Cy. post Pe. ¶ †Item no. q̄ in quarta debita arrogato bn̄ pōt substituere pu. q2 puenit ab eo l3 ex necessitate. sed per fideicō. post pu. etatē non posset substituere in illa quarta q2 est grauamen. et in illa non potest grauamen apponi. sicut nec in legitima iure nature. vt. d. l. si arrogator. §. sed an impuberi. τ. l. coheredi. §. cum filie. ver. nec fideicōmisso. sed pu. bene potest fieri in legitima iure nature. vt l. ex tribus. C. de inoffi. test. ergo etiam in ista. ¶ In aliis autē bonis q̄ pueniūt ab arrogatore ex mera volūtate potest fieri sub-

4 stitutio fideicō. τ hoc etiam vult glo. et bene. ¶ †Ultimo no. v. qui semp allegat q̄ bona que puenerūt ad te ab alio mei cōtēplatiōe cēsentur a me puenisse. Et ideo inducit ad qōnē. de donis factis sponse a consanguineis sponsi. vt so. ma. debeant ad spōsum vel eius heredē redire. sicut si ab eo puenissent de quo tāgit hic p Bar. certe si matrimoniū solueret morte mariti. talis donatio cōfirmaretur et sic non deberet redire ad heredes mariti. vt. l. cum hic status. §. j. de dona. inter vi. τ vxo. procedit ergo illud dictū quādo soluit morte mulieris. nā tunc donatio facta a marito reuocatur. ergo τ facta ab alio ꝯtēplatiōe mariti. vel dic in hoc seruandā esse cōsuetudinē loci. pōt etiā colligi notabile alio modo q̄ ea fuerunt tibi donata contemplatione mei cēsent fuisse donata mihi. τ sic tenearis restituere mihi. τ p

5 hoc. l. a diuo. j. de acq. here. †Et tūc facit ad qōnē ad quā indu-

a cit hic glos. de donis factis ambasiatoribus[a] mediolanensibus

6 per †Imperatorē Cōstātinopolitanū vt debeāt restitui cōmuni tāq̄ facta ꝯtēplatione cōitatis q̄ ipsos misit. de qua q̄stione etiā no. i. l. si vero. §. vnico. s. so. ma. τ vide hic p Bart. q̄ duob9 modis pōt dici contēplatione mei. primo qn̄ sunt causa immediata. quia non donasset nisi propter me. τ tunc procedunt ea q̄ dicta sunt. Secundo quando mediata. vt q2 propter me titius habuit notitiā de te quā al's non habuisset sed postea propter notitiā tibi donauit et sic non contēplatione mei. sed ex amicitia tecū contracta τ tunc secus. et ista distinctio colligitur ex. l. socium. qui in eo. §. si. s. pro socio.

2 ¶ Substitutio facta alicui sibijpsi continet vtilitatem: si institutio esset onerosa legatis τ substitutio non.

1 **Nemo.** †Si aliquis substituat sibiipsi nō valet substitutio vbi cōtineat aliquā vtilitatē. puta quia mutetur causa vel substituatur in maiori portione q̄ fuerit in-

2 stitutus. h. d. in effectu. de hoc dic vt. j. e. l. fi. †Est et alius casus in quo continet vtilitatem. si institutio esset onerata legatis et substō nō. τ tūc etiā valeret: vt. l. j. §. fi. pponat. si quis. omis. cau. te. Declara istum tex. vt in glo. nam dicitur mutari causa quādo erat institutus sub conditione τ in defectū conditionis sibi ipsi substitutus. non enim potest habere ex institutione nisi existat cōditio. sed ex substitutione potest habere etiam si deficiat. et sic continet vtilitatem.

2 ¶ Esse incapacem hereditatis est quedam pena.
Statutum inducēs incapacitatem dicitur penale et odiosum.
Quod iure florum valebat relictum nomine pene.

1 **His qui heres.** †Capacitas τ incapacitas substituti pupil. inspicit tpe mortis pu. nō testatoris. h. d. Nō est q2 est substō cōditionalis si pu. decesserit i pupil. etate si ergo substitut9 tpe mortis testatoris est incapax. τ post tpe mortis pupil. reperit capax non nocet illa prima incapacitas. secus quātū ad hereditatē ipsius defuncti. vt. l. si alienū. §. in extraneis. s. tit. j. iūcta. l. liber. homo. §. si heres institutus. e. ti. intelligē tn̄ q̄ fuit capax tpe testī et tpe aditionis. ¶ In fine tex. ibi licet in patris ptāte non sit. vt q2 tpe mortis patris erat capax τ tpe mortis pu. erat incapax. nō eī prodest illa capaci-

2 tas. †Et no. hic tex. q̄ esse incapacē hereditatis est q̄dā pena. vnde statutū inducens incapacitatem dicitur pena τ odiosū. ¶ Ultimo est hic vna glo. que reprobatur per oēs: dicit q̄ isto tēpore non valebat relictū nomine pene qđ est falsum. vt. j. de cōdi. τ demon. l. mulcta. non cōmittitur. τ. l. j. §. item. si ita. ad. l. falci. dic vt. C. de his. qui pe. no. l. vnica.

2 ¶ Nuda existētia sui heredis cōfirmat ea q̄ tendūt ad vtilitatē ipsius filij. τ quid si tendant ad vtilitatem alterius. τ nu. 8.

3 Existētia sola sui heredis nō cōfirmat legata τ fideicōmissa fallit i legato libertatis τ in relictis ad pias causas fideicōmissū etiam vniuersale confirmatur τ tutelarum dationes.

4 Intentio creditoꝝ non est fundata contra filiū tanq̄ heredem nisi probent q̄ sponte adiuerit vel se immiscuerit.
In casu huius. l. an non possit fieri separatio bonorum patris a bonis filij.

5 A substituto exheredati non possunt fieri legata.

6 Nudū nomen heredis qđ remanet post restitutionē in integrū aduersus aditionē an ita sufficiat ad cōfirmādas tabulas pu. τ tutelas τ fideicō. vniuersale. τ legata ad pias causas sicut existentia sui heredis τ non sic ad legata particularia.

7 Fili9 repudiādo bn̄ficio ꝑtoris an desinat esse hr̄s de iure ciuili. Jus pretorium censentur pars iuris ciuilis.

1 **Si filius qui patri.** †Filius a patre institut9 τ fratribus pup. substitutus potest repudiare paternā hereditatē τ amplecti pu. separādo bona paterna a bonis pu. τ nō tenebitur ad legata nisi que relicta sunt in secū. tabu. habita ratione falcidie si imminet in cui9 cōputatione nō veniūt bona paterna. sed dūtaxat pupil. h. d. ista. l. solennis τ difficilis. quā diuide q2 primo ponitur vnū dictum vsq3 ibi iustius. secūdo remouet duas obiectiōes q̄ possent fieri vsq3 ibi presertim. tertio cōfirmat primū dictū per nouā rationē vsq3 ibi itaq3. quarto infert ad decisionē noui dubij. In prima parte ibi hereditatē p̄ris recuset. i. illā portionē in q̄ ipse fuit institut9 τ fr̄r vult repudiare portionē i qua fuit institut9 ipubes τ sic separe bona paterna a bonis pu. vt colligit. j. proxi. ver. in verbo separationē. et ita intelligit glo. istum text. in. l. quidam elogio. C. de iure delib. dicitur ergo hic qđ vtrūq3 facere potest a quod intellige si pu. non immiscuit se paterne alias nō posset. fieri separatio. vt. l. sed si plures. §. filios. s. e. gl. hic τ in. d. l. quidam elogio. videtur sentire contrariū. q̄ etiā si se immiscuit possit. τ est speciale in fratre. ppter rationē q̄ infra subijcit in ver. presertim q̄. §. filio loquatur in extraneo. s3 iste intellectus cōmuniter nō tenet. τ ille ver. presertim vult aliud dicere. intellige ergo q̄ pu. repu. sed tūc nō habetur dubiū nec cōueniret litere. quia separatio iā esset facta ab ipso pu. p tex. j. qui vult. q̄ possit fieri ab ipō substituto. dic ergo q̄ pup. nec adiuit nec repudiauit. τ sic portionē hereditatis paterne trāsmisit ad suum heredem iure suitatis nō tanq̄ aditā sed vt adeundā. vt. l. si qs filiū. §. j. j. de acqui. here. poterit ergo substitutus adire pupil. per prius. τ postea tāq̄ heres pup. repudiare paternā sicut poterat ipē pu. ante vero q̄ adeat pupil. hoc facere non potest. q2 ius adeundi seu se immiscēdi est in hereditate pup. τ si substitutus repudiaret pu. trāsiret vna cū ad propinquiorē pu. ab intestato cui substitutus est nō potuisset facere hoc pjudiciū iuxta no. in. l. qui se patris. C. vnde liberi. ¶ In tex. ibi iustus enim. Hic posset opponi de. l. sed si plures. §. si alle. s. e. vbi si substitutus repudiat paternam nō potest habere pu. sed respondetur q̄ ibi loquitur in extraneo insolidum instituto. qui si repudiat nō remanet heres nomine. τ sic non est per cuius aditionē pu. substitutio cōfirmetur. nos loquimur in filio qui licet repudiauerit remāsit heres noīe. τ ista existētia sui heredis cōfirmat tabulas pu. τ ideo iustū est sibi concedere separationem bonoꝝ. ¶ In text. ibi. etenim hic posset opp. q̄ idem sit in filio q2 licet per. l. xij. ta. efficeret necessarius heres ꝑtor tn̄ per suū edictum dedit sibi licētiā abstinēdi propter quā redigit ad instar emancipati. vt. l. nec emācipatus. de leg. j. τ sic censetur extraneus sicut emancipatus. vt. l. j. §. extraneū. C. de re. vxo. ac. Sed respōdet q̄ ius pretoriū emanauit ad exonerandū filiū ne oneribus hereditarijs implicetur. nisi sponte se immisceat. τ sic ad suivtilitatem nō ergo debet operari id qđ sit dānum eius vc3 vt faciat ipsum desinere esse heredē nomine. quia nec hoc posset facere cum tale nomen inferatur a iure ciuili. τ ideo istud nomen operatur in his que concernunt vtilitatem eius. s. vt cōfirmet tab. pu. in quibus ipse filius qui abstinuerit substitut9 erat. h. d. tex. satis obscure τ melioꝝ q̄ in aliquo loco habeatur in ista materia.

2 †Et sic no. q̄ nuda existentia sui heredis cōfirmat ea que tendunt ad vtilitatem ipsius filij. ergo si non tenderent ad vtilitatē suā sed alteri9 videretur secus vt si alius esset institutus q̄ iste frater. cōtrarium tn̄ tenent doct. nam sufficit q̄ sit fauo-

a ¶ De donis factis ambasiatoribus. adde glo. in. l. qui proprio ff. pro socio. bal. i. l. j. i extraneos C. de dona. ab. τ do. in apostillis de conces. prebē. Cy. τ Bald. in. l. manifestissimi. i §. sed cū in secundo. C. de fur.

pup.vt sibi succedatur. ¶ In text.ibi presertim ibi confirmat primū dictū tali ratione si iste frater non esset substitutus nihilominus posset obtinere hereditatem fratris pu.ab intestato tanq̄ proximior legitimus: idē ergo debet esse si fuit substitut⁹ licet repudiauerit institutionē q2 nō debet esse deterioris cōditiōis ex eo q̄ habuit volūtatē patris q̄ si nō habuisset ꝛ ad istā rationē facit.l.titia.§.fi.de leg.ij.Et aduertendū q̄ nunc habet ex testō sed si nō eēt substitut⁹ haberet ab itestato. ¶ †In text.ibi dūtaxat ex secūdis tabu.q.d.nō ex paternis postq̄ paternā hereditatē repudiauit: sed ex secūdis sic.q2 ipsam adiuit ꝛ p verā aditionē cōfirmanꝛ.sed illa per solā existentiam sui heredis nō cōfirmaꝛ vt est casus hic qui semp allegaꝛ q̄ existentia sola sui heredis non confirmat legata ꝛ fideicō.q2 tēdūt in diminutionē hereditatis ꝛ non sunt fauorabilia.sicut ꝛ substitutio pu.cōcor.l.j.in fi.j.vt in pos. ¶ In fi.tex.ibi vt alias solet.l.quādo adiretur hereditas ex paterno.ꝛ ex pu.nam tunc oīa bona patris ꝛ filij cōtribuerentur in cōputatione falcidie etiā si tractatur de legatis relictis in secūdis tabu. vt.j.ad.l.fal.l.in ratiōe.§.qd vulgo.Qd autē dixit de legatis fallit in legato libertatis qd cōfirmatur propter existentiā sui heredis: vt.l.quasi.§.sed ꝛ si quis.de fideicō.liber.idē dicūt doc.in relictis ad pias causas ar.illius.§.fideicō.etiā vniuersale cōfirmetur. vt in.l.ita tamē §.si pater.ad trebel.q2 non tendit ad diminutionē hereditatis similiter tutelarū datiōes q2 sunt fauorabiles sicut substōnes pu.vt not.in.l.si nemo.s.de test.tu. ¶ 4 †Ultimo iste tex.in ver.etenim alleg.per quosdam q̄ sit fundata intentio creditoꝝ cōtra filiū tanq̄ cōtra heredē nisi per ipsum probet repudiatio. dum dicit nō sponte susceptis liberare.s.per repudiationē.sed iste tex.potius facit cōtra dū dicit non sponte susceptis. ꝛ sic videtur q̄ pp̄ter beneficiū abstinendi qd habet filius a pretore sit ipso iure liberatus a creditorib⁹ nisi ipsi probent q̄ sponte adiuerit vel se immiscuerit de hoc.l.necessarijs.de acquirē.here.ꝛ ista vera.vt no.in.l.cū dotem.§.transgrediamur.solu.ma. ¶ Nūc opp.contra prin.l.q̄ si filius extitit heres patris. vt in tex.dr nō potuerit post eam repudiare.vt.l.iam dubitari.in fi.s.ti.j.cuius contrariū hic dr hereditatem patris recuset ꝛc.so.duob⁹ modis vt in glo.j.ꝛ quelibet potest esse bona.tene tamē primā q2 secunda cōtinet diminutionem. ¶ Item opp.contra ver.istius nō possit fieri separatio bonoꝝ patris a bonis filij. vt.s.eo.sed si plures.§.filio.So.duob⁹ modis vt in glo.ij.vsq̄ ibi item pone.sed neutra placet.prima licet sit vera in se non tñ congruit litere.q2 si pu.repudiauit facta est separatio ab eo.ꝛ tex.vult q̄ fiat substitutio.secūda est falsa: q2 si pupilla. adiuit ipse non posset mero iure amodo separare nisi per restitutionē in integrū.eodē modo nō potest substitutus eius licet frater.sicut nec potest si est extrane⁹.ꝛ in illo.§.filio.vnde dic extra glo.q̄ nec adiuit nec repudiauit.vt.s.dixi. Uel dic ꝑm Jac.de are.q̄ iste pu. erat exheredatus ꝛ q̄ ista separatio fit per substitutū eoipso q̄ ipse repudiat hereditatē paternā inerat solus institutus ꝛ amplectiꝛ pupillarē.Istā lec.reprobat Bal.q2 ꝑm hoc existentia sui heredis filij repudiantis cōfirmaret exheredationē qd esse nō debet sed requiriꝛ vera aditio.vt.l.filiū.§.sʒ cū exheredatio.de contratabu.Ange.eā sustinet ꝛ reprehendit Bal.quia est casus in.l.si filius.qui se paterna.j.de acqui.here. ad contrariū responde clarius q̄ Ange.q̄ sicut filius qui repudiauit mero iure remāsit heres nomine.sed nō in effectu: ita et cōfirmatio cōfirmatur ipso iure quantū ad valorē testamenti: sed nō in effectu qm̄ poterit exheredatus ab intestato adire hereditatē nō q̄ efficiatur suus heres ab intestato cū filius institutus remāserit suus heres insolidū ex testamēto ꝛ nō possunt esse duo heredes insolidum eodem iure. vel ecōtrario.s.vnus ex testō alter ab intestato.sed erit heres voluntarius ꝛ habebit vtilia iura.vt in.l.defunctus.C.de legi.here.ꝛ si adibit hereditatē patris substitutus nō posset postea separare.vt.s.dixi.sed hic debet intelligi qd non adiuit sed repudiauit.vel nec adiuit nec repudiauit sufficit autē ad vtilitatē exheredationis q̄ potuit cōfirmari viuēte exheredato si institutus idēq̄ substitutus adesse adiuisset q2 fuisset in effectu cōfirmata.iuxta ea que habentur in.l.si ita.§.fi.de lib.ꝛ posthu. 5 †Contra istā lec.facit q2 a substituto exheredati nō possūt fieri legata. vt in.l.pe.de leg. ꝛ hic in fi.dr cōtrariū.vnde nō videtur bona in hac.l. Sed solue q̄ illud verū nisi substitutus fuerit etiā institutus a testatore.primo tūc possunt fieri.vt in.l.in rōne.§.fi.j.ad.l.fal.etiam si repudiauit institutionē.vt in hac.l.ꝑm istam lec.que est notabilis ad hoc.ꝛ bona suppletio ad illū.§.fi. ¶ Item secūdo oppo. ad idem q̄ nō possit fieri separatio de.l.quidā.elogio.C.de iu.delib.quā seq.glo.voluit allegare.sed per errorē allegauit.l.cū q̄stio.C.de leg.glo.nō sol.istud cōtrariū. dic q̄ si substitutus incipit ab aditione paterne hereditatis nō pōt postea repudiare pu.ita loquiꝛ illa.l.imo remanet obligatus ad ipsam acceptādam et istam obligationē transmittit ad suos heredes.vt.j.de acqui.here.l.qui patri.Sed si vult repudiare paternā ꝛ amplecti pu.tunc habemus plures.ll.de hoc tractantes.s.istā.ꝛ.l.sed si plures.§.filio.ꝛ.§.si ex asse.s.e.ꝛ.j.de acquirenda heredita.l.iul.ꝛ.l.filius.ꝛ.l.quesitum.ad quarum concordiā Dy.facit vnā pulchrā distinctionē quā refert ꝛ supplet Bart.in pluribus.j.de acqui.here.l.fi.ꝛ per glo.in.d.l.quidam elogio. ¶ Nunc tertio loco principaliter oppo.qd postq̄ iste substitutus repudiauit tā paternā partē in qua erat institutus q̄ illam in qua erat substitutus pu.nō possit habere pu.q2 substitutio non est confirmata per aditionē que requiriꝛ.vt.l.ij.§.adeo.s.e.ꝛ est text. in.l.sed ꝛ si plures.§.si ex asse.ꝛ istud contrariū format glo.ij. in prin.propter hoc glo.ij.dicit in ver. Item pone q̄ hic debet intelligi q̄ habebat heredē per cuius aditionē fuit cōfirmata: ista est bona in se sed nō cōuenit litere.q2 tunc ver.etenim superflue positus esset.ideo gl.iij.dicit speciale in fratre hec vera declarādo vt dixit super tex.q2 remāsit heres nomine.contrariū loquitur in extraneo.Alij dicūt posse poni casum qd iste substitutus primo adiuit paternā ꝛ postea fuit restitutus aduersus aditionē vnde remansit heres de iure ciuili.licet desierit de iure pretorio.ꝛ illud sufficit ad confirmandas ta.pu. vt in prima glo.que hoc sentit ꝑm Bar.certe hoc esset verū etiā si substitutus esset penitus extraneus.sed quia erat filius nō est necessariū hoc dicere q2 fact⁹ erat heres p.l.nō desinit esse p repudiationē ex edicto pretoris. ¶ 6 †No.tñ istā lec.ꝑm Bart.q̄ nudum nomen heredis qd remanet post restitutionem in integrū aduersus aditionē: ita sufficit ad confirmandas tabu.pu.ꝛ tu.ꝛ sideicom.vniuersale et legata ad pias causas sicut existentia sui heredis nō sic ad legata particularia.et ita loquitur.l.iij.s.de cōdi.inde.Bal.ꝛ Ang.hoc reprehendūt.q2 restitutio in integ. omnia reponit in pristinū statū.vt.l.q̄ si minor.§.restō.de mino.certe ratio ista nihil vʒ nō quātū ad nomē heredis.illud autē non auferꝛ nec facit ipsum desinere esse heredē.vt.l.ꝛ fine.§. sed qd pa.de mino.ideo tene opi.Bar. ¶ 7 †Sed extra glo.opp. q̄ filius repudiando beneficio pretoris desinit esse heres de iure ciuili.q2 ius p̄toriū est pars iuris ciuilis.vt.l.nā et ipsum.s.de iust.ꝛ iur.ꝛ cōstat q̄ ius ciuile potest facere quē desinere esse heredē ipso iure: vt.l.substōne.ꝛ qd ibi no.j.eo. So.verum est q̄ ius pretoriū censeꝛ pars iuris ciuilis: q2 fuit receptū pro iure a populo romano.nō q̄ pretor haberet potestatē legis cōdēde.nō enim positus erat ad hoc sed ad ius dicendum.vt in isto tex.dū dicit ius dicētis.tamen q2 p leges populis nō puidebatur plene.in oībus casib⁹ p̄tores faciebant sua dicta que ponebāt in publico in singulis materijs in quibus declarabāt quāle ius erāt reddituri cū casus accideret ad hoc vt vnusquisq̄ se premuniret.ꝛ ista edicta recipiebātur pro legib⁹: vt ptʒ ex his que habenꝛ in.l.ij.s.de ori.iur.Fateor ergo q̄ si pretor habuisset potestatē legis condēde p prius a populo put habebat pn̄ceps ꝛ senatus ꝛ etiā iurisco.faciendo legē q̄ filius posset repudiare fecisset ipsum desinere esse heredem ipso iure.sicut et quelibet alia lex ciuilis.sed nō habebat ideo ius pretorium nō erat tante autoritatis quāte ius ciuile conditū a populo.ideo pretor nō tribuebat iura directa sed vtilia.ꝛ nō faciebat quem heredē nec etiā qui erat desinere vt insti.de bo.pos.§.quos autē. ¶ Ultimo scias q̄ Bar.hic tenet q̄ existētia sui heredis nō ꝯfirmat tab.pu.ad cōmodū tertij extranei substituti filio exheredato.sʒ si esset fili⁹ institutus tūc existētia sui heredis ipsiusmet ꝛ hñ cōfirmaret ad suū cōmodū.sed existētia mei non cōfirmat nisi ad vtilitatē meā qd nō placet q2 existētia confirmat fideicō.vniuersale qd non tēdit ad cōmodū ipsius sui heredis ꝛ etiā donatiōes tutelarū factas etiā filio exheredato sufficit ergo fauor testamenti conseruandi.hic non sunt alia.

1 **Quo gradu.** †No.hic q̄ sicut ī hereditate mea potius facere plures gradus.ita ꝛ in hereditate pu.mei q̄ si moriaꝛ ī pu.etate titius sit sibi heres ꝛ si nolit esse sempronī⁹ sit. ꝛ si nolit sempronius caius sit.ꝛ sic de singulis.idē in legatis vt possit fieri substitutio vul.vt.l.vt heredib⁹.ꝛ ibi no.de leg.ij.

2 ¶ Iudex an possit prorogare tēpus prefixum a lege vel statuto puta decem dies datos ad appellandum.

1 **In pupillari.** †No.q̄ testator non potest prorogare tēpus a lege prefixū infra qd dat potestatē patri substituendi pupil. 2 †Quid in iudice an possit ꝓrogare tēpus prefixū[a] a lege vel statuto puta decē dies datos ad appellandū et sic de singulis tangitur per Dy.in regula indultum.de reg.iur.la prima.et per Bartolū.in.l.ij.j.de re iudica. ¶ In glo. ibi.§.conditionum.per quem videbatur q̄ verba directa relata ad plura tempora puta pupillaris etatis et etiam post respectu primi starent proprie respectu secundi deberent impropriari

a ¶ An possit prorogare tēpus ꝑfixum.adde prorogationē de tēpore ad tempus vide per doct.in c.de causis.de offi.delega.

propriari vt trahantur ad fideicommissum. cuius contrarium glo. supra dixerat. Sed respondetur ẜm Bart. ꝙ ibi proprius et improprius significatus tendunt ad eundem fi. s. ad prouidendum filio. nam sicut datio tutoris est prouisio ita ⁊ datio curatoris: hic vero tendunt in cõtrarios effectus: quia pu. substitutio est prouisio et ideo grauamẽ vt. l. ex tribus. C. de inoffi. test. sed fideicõmissum contra est grauamen non prouisio. postꝙ ergo verba directa semel potuerũt valere iure directo postea nõ obliquantur. cetera vide hic per Bar. super ista glo. qui examinat omnes casus quos glo. ponit.

2 ☞ Nõ dr decedere sine liberis qui liberos habere non potest.
3 Compendiosa facta a pagano per verbum cõmune valet iure directo. j. pu. etatem et postea iure fideicõ. etiam si mater sit in medio ⁊ quid in milite ⁊ nu. 7.
4 Qui põt vti iure cõi ⁊ etiã priuilegio in dubio vr̃ vsus iure cõi.
5 Una substitutio directa poterat trãsfundi in aliam directã nõ sic in fideicommissariam.
6 Fruct⁹ i hereditate repti qualr veniãt ĩ substitutionẽ militarẽ.

Centurio. †Substõ cõpẽdiosa facta a milite p v̄ba directa filio ĩpuberi valet iure directo pu. ĩfra pupil. etatẽ ⁊ trahiṫ ad oĩa bona ĩpuberis. postea vero valet iure directo militaris nõ de iure cõi s; ex priuilegio militis. ⁊ nõ trahiṫ nisi ad bona testatoris ⁊ etiã fructus in hereditate repertos. h. d. ista. l. famosa. in qua Bar. tractat materiã ꝯpendiose factã a pagano. que est vtilior materia ꝙ̃ alicuius alterius que diuidiṫ in tres principales q̃stiones. s. qñ fuit facta p verba mere directa. Itẽ est qñ p verba mere obliqua. Itẽ qñ p verba cõia de quib⁹ plene tetigi in. l. p̃cibus. s̃. eo. tit. dic vt ibi. ¶ † In tex. ibi sine liberis per istũ tex. reprehendiṫ glo. q̃ est in. l. p̃cibus. dũ dicit ꝙ qñ ista verba sine liberis sunt apposita in cõpẽdiosa testator videtur se retulisse ad tẽpus quo potest habere liberos. s. post pu. etatem. qr non dicitur decedere sine liberis qui liberos habere nõ põt. arg. in. l. j. in prin. j. de suis ⁊ le. ⁊ ex hoc infert glo. ꝙ talis cõpẽdiosa facta per verbũ cõe omni tpe est fideicõmissaria. qr post pupillarem etatẽ non potest fieri directa certe hoc esset verũ substitutio ista facta in li. non contineret pu. infra pu. etatẽ postꝙ̃ ad illud tẽpus non videtur se retulisse. cuius cõtrariũ statim sequitur. Preterea si vera esset glo. non valeret iure fideicom. omni tempore sed solum post pupil. etatem. non infra eam postꝙ̃ ad illã se non videtur retulisse. ⁊ tamen glo. ibi vult cõtrarium ꝙ omni tpe idest tam infra pu. eta. ꝙ̃ post valeat iure fideicõ. probatur etiam qd̃ dixi in. c. si pater. de tes. lib. vj. pro illa tñ glos. facit. l. credendũ. §. si vero maritus. s̃. qui pe. tu. dic vt ibi per Bar. ¶ In tex. ibi directo substituit. puta p ista verba talis sit heres. † Quid autem si per verbum cõmune miles substituitur. puta talem substituo. glo. ⁊ docto. videtur sentire ꝙ etiam tũc infra pupil. eta. valeat iure directe pu. ⁊ postea iure directe militaris sicut diciṫ in hac. l. postꝙ̃ miles potest substituere directo omni tempore. fallit tamen hoc casu si mater esset in medio: quia tunc fauore matris post pu. etatem obliquaretur. et istũ dicit esse casum in. l. precibus. Sed quãdo per verba directa nõ obliquatur propter matrẽ ⁊ istum tex. qui loquitur indistincte. Mihi nõ placet iste intellectus ad. l. precibus. sed dico ꝙ tunc nõ videṫ miles fuisse vsus priuilegio militari postꝙ̃ non fuit vsus verbis directis sed voluisse testari de iure cõmuni. ⁊ ideo infra pu. etatẽ valet iure fideicõmis. siue mater sit de medio siue nõ: ita intelligo illã. l. l; ibi mater esset in medio. sed ĩ hoc nõ est fienda vis. si eñ matre nõ existente valeret iure directe militaris. vt dicũt glo. ⁊ doc. fauor matris nõ faceret eã obliquari. qr nõ mereṫ fauorẽ ĩ bonis mariti. sed filij sui tñ. vt ibi plene dixi. ⁊ sic est ibi casus pro opi. quã t; gl. insti. de pu. sub. §. qua rõne. ꝙ cõpendiosa facta a pagano p verbũ cõe v; iure directo infra pu. etatẽ. ⁊ postea iure fideicõ. etiã si mater sit in medio: sed si esset facta p verba directa. ⁊ postea nullo mõ
4 valeret. vt ĩ. l. p̃cib⁹. cũ sua gl. ¶ † In tex. ibi iure cõi capiet. no. ꝙ ille q põt vti iure cõi ⁊ etiã priuilegio in dubio vr̃ vsus iure cõi. nã infra pu. etatẽ poterat ista facere pu. de iure cõi. ⁊ etiam militarẽ de iure speciali. ⁊ hic dr ꝙ videṫ fecisse pu. vñ facit ꝙ princeps in dubio videṫ potius voluisse vti iure cõi ꝙ̃ supma
5 potestate. ⁊ hoc voluit Bar. in. l. bonoꝝ. C. q admit. ad bo. pos. facit. l. in testõ. in fi. C. de testa. mili. ¶ † In tex. ibi post eã autẽ. no. hic vna substitutio directa poterat trãsfundi ĩ aliã directã. qr in hñtib⁹ symbolũ facilis est trãsitus. vt. l. sed cũ patrono. ĩ. de bo. pos. nõ sic in fideicõmissariã: qr est species opposita. vt no. s̃. l. prima. ¶ In tex. ibi ex priuilegio militũ q possunt aliquẽ instituere ad tp̃s vt eo finito desinat esse heres ipso iure: et post tp̃s instituere aliũ qui incipiat heres esse. vt. l. certi iur. C. de testa. mili. nõ sic paganus. vt. l. hereditas. ex die. s̃. ti. j. et ista scd̃a instõ dr substõ militaris de qua loquiṫ hic. habebit ergo substitutus oĩa bona que fuerũt militis nulla facta detractiõe quare postꝙ̃ est substõ directa. certe etiã si eẽt obliqua de testõ militis nõ detraheret tñ nõ trãsiret omnia iura in substitutũ ⁊ sic vtilis est ꝙ sit directa vt not. in. l. precib⁹. in glo. fi. habebit ergo necesse ꝙ iste substitutus de nouo adiret ⁊ nouum inuentariũ faceret ẜm ang. ¶ In tex. ibi patris dũtaxat. q. d. nõ filij quia post pupillarẽ etatẽ nõ põt miles exercere suũ priuilegiũ quãtũ ad bona filij ne fiat filio preiudiciũ q põt iam testari. aut auferat sibi testamẽti factionẽ. qr p̄uilegiũ ei⁹ nõ d; redũdare in alteri⁹ iniuriã. vt. l. ĩpuberi filio. de admi. tu. s; infra pu. etatẽ bene potest de iure cõmuni. qr nõ tendit in illius iniuriã sed prouisionẽ cũ ille testari nõ possit. ¶ In tex. ibi cum fructibus
6 in hereditate inuẽtis. † Cõtra istũ tex. opp. qr si filius quousqꝫ vixit fructus percepit illi debẽt effici sui ⁊ non venire in substitutionẽ militarẽ. qr sunt p̄cepti iudicio testatoris. sed debet eos transmittere ad suos heredes. vt. l. in fideicõmissaria. ĩ. ad tre. dicit Bal. ꝙ ibi loquiṫ in fideicõmissaria substõne. hic in directa. qd̃ esset notabile si esset verũ. sed ang. dicit se non videre rationẽ diuersitatis: ⁊ iõ ĩtelligit istũ tex. de fructib⁹ qui erãt percepti p testatorẽ sed nõ cõsumpti q fuerũt in hereditate reperti. vñ qd̃ iuris est de alijs reb⁹ hereditarijs idẽ d; eẽ de talib⁹ fructib⁹ vt veniãt in vtrãqꝫ substitutionẽ tam directã vt hic ꝙ̃ fideicõmissariã. vt. l. ita tñ. §. j. ad treb. ⁊ idẽ si añ aditã hereditatẽ fuerũt p̄cepti. vt ibi. ⁊ l; postea p filiũ fuerũt ꝯsumpti heredes tñ ei⁹ tenebunṫ ad estimationẽ huic substituto. secus si fuissent percepti per filiũ post aditã hereditatẽ qr cederẽt lucro filij ⁊ heredũ suoꝝ. vt. d. l. fideicõmissaria. ¶ Ex glo. magna hic posita colliguntur due opi. ⁊ vna qd̃. Prima opi. est de. l. precib⁹. C. eo. p quã vr̃ ꝙ post. pu. etatẽ valeat iure fideicõmissi. Dy. hoc fateṫ de plano glos. cõtra. l; sub dubio forte. Tu dic sine dubio quia text. dicit ꝙ valet ex priuilegio militari ergo iure directo nã si iure fideicõmissi non valeret ex priuilegio militari cũ illã facere possit etiã paganus ad cõtrariũ de. l. precib⁹. respondet glo. ꝙ mater erat ibi in medio. ideo ei⁹ fauore obliquaṫ. hic d; intelligi ꝙ nõ erat in medio. simile dicit gl. ꝙ licet exp̃ssa vulgaris cõtineat tacitã pu. vt. s̃. e. iã hoc iure. qñ mater est in medio fauore matris. vt succedat filio non substitutis nõ cõtinet. l. fi. C. de insti. ⁊ sub. Ista glo. reprehẽdiṫ in duobus. Primo in so. cõtrarij: quia dicere ꝙ hic mater non erat in medio est diuinare vñ intellige simpliciter vt iacet etiã si erat mater. dic ergo ꝙ hic loquiṫ qñ erat facta p v̄ba directa quo casu nõ obliquatur etiã fauore matris ibi quãdo p verbum cõe substituo. quo casu obliquaṫ fauore matris. s; si nõ eẽt mater valeret iure directo ⁊ hec est cõis opi. legistarum antiquorũ. Tu dic vt. s̃. tetigi. ꝙ ibi etiã si mater nõ esset in medio post pu. etatẽ esset fideicõmissaria ⁊ ꝙ l; ibi testator fuerit miles. Idem tñ si fuisset pagan⁹. vt in vltima questione glo. dicam qd̃ etiam tenet Joã. an. in. c. si pater. de test. li. vj. intelligit tamen ipse ꝙ ibi testator fuit vsus verbis directis tu dic ẜm nostros doct. ꝙ imo verbis cõmunibus ⁊ sic est ibi casus contra determinationẽ istius glo. in vltima questione. Item reprehenditur in alio dũ dicit ꝙ vulgaris expressa nõ continet tacitã pu. qñ mater est in medio tu dic ꝙ imo cõtinet licet nõ admittaṫ cõtra matrẽ p illã eandẽ. l. fi. quã glo. allegat in fi. vbi probaṫ ꝙ si mater exiuit de medio talis tacita pu. reassumit vires. sed si nõ cõtineret ex postfacto nõ inciperet cõtinere. ar. ĩ. l. qd̃ ab initio de regu. iur. ⁊ istud est magni effectus ⁊ istã opi. t; Bar. scd̃m ꝯriũ est de. l. p̃cedenti. ⁊ de lege verbis ciuilib⁹. per quas videṫ ꝙ post pu. etatẽ nullo modo valeat. Sol. ibi fuit facta a pagano per verba directa. vnde post pu. etatẽ nec põt valere iure directo ꝑpter impotentiã testatoris qui directo substituere nõ põt post aditam hereditatem et post pu. etatẽ: nec iure fideicõ. ne vna species substõnis. s. directe trahaṫ ad contrariã speciẽ. s. fideicõ. hic qñ a milite qui põt substituere directo post pu. etatẽ. vñ nõ trahiṫ ad cõtrariã speciẽ sed similẽ l; diuersam. qr infra pu. v; de iure cõi ⁊ trahiṫ ad oĩa bona postea de iure speciali ⁊ non trahiṫ nisi ad bona mili-
7 tis. ¶ † Ultimo q̃riṫ qd si facta est cõpẽdiosa a pagano p verbũ cõmune substituo. Ista questio differt a casu. i. ĩ duobus. qr lex loquiṫ de milite. questio loquiṫ de pagano. Item lex loquitur quãdo per verba directa. questio quando per verbũ commune. In hac questione non est dubium ꝙ post pu. etatem valet iure fideicom. sed est dubium an infra pupillarem valeat iure directo pu. ⁊ sic loquitur quando facta fuit pu. si autem maiori: nõ haberet dubium ista questio. quia omni tempore valeret iure fideicõ. idem si erat talis pu. cui nõ poterat substituere pu. qr nõ erat in potestate. stat ergo questio quãdo erat pu. ⁊ talis cui poterat pu. substituere. glo. hic tenet. ⁊ etiã in. l. precib⁹. ꝙ etiam infra pu. etatẽ valeat iure fideicõmissi nõ iure directo pu. qr hec interpretatio facit hãc substitutionẽ semp esse vniformẽ et saluari verbũ cõmune qd̃ ad vtrũqꝫ tempus adaptatur.

sed in.§.qua ratione.insti.de pube.sub.tenet ꝙ vz iure directo pu.ꝛ postea iure fideicõ. Bar.distinguit aut erãt aliqua verba ex quibus potest cõstare de intẽtione testatoris ꝙ voluit valere iure directo.vt ꝙ dixit ꝙ oĩa sua bona ꝛ sine quacũꝙ diminutione perueniãt ad substitutũ ꝛ tũc habebit locũ gl.i.§.qua ratione.aut nõ potest apparere ex aliquib⁹ verbis.ꝛ tũc si mater est in medio vel etiã alij venientes ab intestato ipsoꝝ fauore vt succedãt pu.ꝛ retinẽt legitimã ꝛ trebellianicã valebit iure fideicõmissi.ꝛ sic habebit locũ ista glo.ꝛ etiã glo.in.l.pcibus. aut nõ erat mater vel alij venientes ab intestato.ꝛ tũc valebit iure directo.Bar.dicit ꝙ de rigore iuris vera est opi.istius gl. ꝙ semp valeat iure fideicõmissi.ꝛ pluries dicit se cõsuluisse.et idẽ audiui ab antiquis doc.flo.sꝫ de equitate dicit saltẽ i eo casu quãdo mater est in medio tenendã opi.Bar.nõ sic qñ alij venientes ab intestato quib⁹ hereditas pu.nõ est ita luctuosa sicut matri. Tu dic ꝙ siue mater sit in medio siue nõ tenẽda est opi.glo.que est in.§.qua ratione.ꝙ infra pu.etatẽ valeat iure directo pu.ꝛ postea iure fideicõmissi.ꝛ dico de hoc esse casum i l.pcibus.vbi fuit facta p verbum cõe ƀm nostros doc.ꝛ mater erat in medio ꝛ tñ valet iure directo pup.nec ob.ꝙ ibi erat miles.nã idẽ si fuisset paganus.ꝛ in hoc nõ stat ius illi⁹.l.ƀm Jo.an.in.c.si pater.ꝛ bene etiã si vltra dicit ꝙ si sit facta etiã per verba directa a pagano prout loquit̃ illa.l.ƀm euz valet infra pu.iure pu.ꝛ postea obliquatur.sꝫ ista sententia nõ approbatur per nostros doc.vt dixi in.l.verbis ciuilibus.qñ aũt per verbũ cõmune tene qđ dr̃ per illã.ꝛ per.c.si pater.vbi est etiam casus. ꝛ licet Bar.conetur respondere sue tñ responsiones nõ valent. vt dixi in illa.l.pcibus.ꝛ istã opi.[a] tenẽt moderni doct.ꝛ pluries ƀm eam consului ꝛ a modernis docto.fuit cõsiliũ subscriptum.ꝛ audio ꝙ dominus Barto.de salyceto tenet istam opi. in qua semper fui etiam cum eram scholaris.

a ¶Et istã opi.adde ꝙ hãc eãdam opi.tenet Alex. de imo.in consi. xij.col.iiij.in fi. in.iij.vol.ꝛ adde ꝙ ipsemet pau. de ca.i cõsi.cxlij. in antiquis icip. viso testõ ser.bastiani tenet opi. Bar.cõtra bar. tñ tenet idẽ paulus de Castro in cõsil.xxxi.incip. primũ videt̃ dicendũ in nouis et hanc eandem opi.cõtra Bart. tenet etiaz idem Alex.de imo.in cõsi.xvij.col.iij. ver.sed si dicere mus in.iij.volu. Fran.Cur.

1 †In tabu.pu.potest reuocari legatũ qđ erat relictũ in tabulis paternis.h.d.in effectu.

Si quis eum.

†In tabu.pu.potest reuocari legatũ qđ erat relictũ in tabulis paternis.h.d.in effectu. ¶In tex.ibi quasi legato adempto.hec adẽptio sortitur effectũ demũ si existat cõditio pu.substitutionis ꝛ substitutus ex pu.adeat a quo fuit libertas relicta nõ ante.ꝛ hoc vult gl.j.p.l.si seruus cõis.ꝛ.j.eo. interim ergo erit apud illũ cui fuit legatus in testamẽto paterno.ꝛ ita intellige primã glo.sed gl.secũda sentit ꝙ statim ꝛ pure facta sit ademptio.qđ non est verum per.d.l.si seruus.in fin. vbi est casus cõtra eã. ¶In vltima glos.in fi.ibi.l.si mihi.§.fi. dic ꝙ ibi precedens volũtas continebat clausulã derogatoriã ideo nõ statur vltime nisi illi⁹ clausule specialiter peniteat. hic vero debet intelligi quando precedens voluntas non continebat verba derogatoria.ꝛ sic indistincte statur vltime.

2 Testamentum patris ꝛ filij non censetur vnum.sed duo.ꝛ ꝙ etiam dicantur diuerse persone.

Testamentũ paternũ ꝛ pu.possunt fieri diuersis tẽporibus et etiã diuersis formis vnũ in scriptis aliud per nũcupationem.

3 Si feci primũ testm̃ in quo titiũ institui postea ex interuallo facio aliud in quo instituo semproniũ sub cõditione si titius me viuo moriet̃.an primũ testamentũ statim sit ruptũ per secundũ an istud secundũ habeat vim substitutionis vulgaris.

4 Si actus durauit per plures horas cõtinuatas: quã horã debebit ponere notarius cũ dicit actũ ꝛc.ponere horã in qua est cõsummatus.si vult etiam ponere horam.

1 †Testamentum paternũ rũpit̃ p pu.diuerso tẽpore factũ.sed per aliud paternũ bene rũpit̃ ꝛ etiã pu. qđ ab ipso dependebat nisi secũdũ sit inutile seu nullũ puta ratione pteritionis.h.d.in effectu.

Si suo testamento.

†Testamentum paternũ rũpit̃ p pu.diuerso tẽpore factũ.sed per aliud paternũ bene rũpit̃ ꝛ etiã pu. qđ ab ipso dependebat nisi secũdũ sit inutile seu nullũ puta ratione pteritionis.h.d.in effectu. ¶†In tex.ibi nihilomin⁹ idẽ valebit.in hoc ergo testamẽtũ patris ꝛ filij nõ cẽset̃ vnũ sꝫ duo qꝛ si esset vnũ deberet fieri vno cõtextu.nec posset fieri diuersis tẽporib⁹.hoc dicit gl.q̃ incipit op.ꝛ bene.No.ergo ꝙ testm̃ paternũ ꝛ pu.possunt fieri diuersis tẽporib⁹.adde ꝛ etiã diuersis formis vnũ i scriptis aliud per nũcupationẽ.vt.j.de secũ.tabu. l.si ita.§.fi.vel eadẽ formã puta in scriptis.vt.j.e.l.patris.et filij.ꝛ tunc requiritur duplex forma idest ꝙ iterum adhibeãtur testes hi idem vel diuersi debet tamẽ hoc casu precedere alias non valeret pu.vt.l.ij.§.prius.s.e.quod dic vt ibi dixi. ¶In tex.ibi ratum manebit per hoc apparet ꝙ testamẽtum pupillare non solum dicitur diuersum a paterno.imo etiam dicuntur diuerse persone.alias per ipsum tolleretur paternuz.quia quando eadem persona facit duo testamenta diuersis temporibus secundum tollit primum.sed hic nõ tollit ergo reputatur factũ a persona diuersa. ¶In tex.ibi nã sibi ꝛ filio pater testm̃ fecisset ꝛc.supple eodem tempore vel diuersis vt cõueniat precedẽtibus. ¶In tex.ibi vtrũꝙ superius rumpetur in hoc paternũ ꝛ pu.censet̃ vnũ ratione dependẽtie vnũ habet pu.a paterno alias per rupturam vnius non rumperet̃ aliud penitus diuersum.si ergo quo ad quid cẽsetur vnum.quo ad quid plura qđ dic vt.j.e.l.patris ꝛ filij. ¶In tex.ibi sed ƀm testamentũ in hoc.ver.ponitur casus duob⁹ modis.primo ꝙ in primo testamẽto paterno filius pu.fuit institutus postea i secũdo testamẽto similiter paterno fuit preteritus.ꝛ quidam extraneus institutus sub cõditione si filius viuo testatore decesserit.ꝛ sic illa verba si viuo se.sunt verba testatoris dicitur hic ꝙ istud scõm non valet ratione preteritionis.ꝛ sic non rũpit primũ.et tũc videtur hic casus contra glo.in.l.gallus.in prin.de lib.ꝛ posthu. nam ista preteritio non est filio nociua cũ ista institutio non sit facta nisi i defectũ primi testamẽti ꝛ nihilominus ipsa preteritio vitiat testamentũ.cuius contrariũ vult ibi Bar.sed ipse nõ tenet istam lec.sed tenet sequentẽ vt effugiat hoc cõtrariũ.Sed propter aliud adhuc videtur ꝙ ista lec.nõ sit bona.qꝛ ista videtur quedã vulgaris substitutio facta filio sed qñ filius est institutus in primo gradu põt pteriri a secũdo vt.s.de libe.ꝛ posth. l.si posthum⁹.§.qđ vulgo.Sol.volẽdo tenere istã lec.dic ꝙ cõtrariũ pcederet qñ i eodẽ testõ substitutio esset facta sꝫ hic fuit facta diuerso tp̃e vñ magis dr̃ scõm testm̃ ꝙ substõ vulgaris.iõ vitiatur ex pteritione ƀm Bal.qui hoc sentit:ꝛ dic esse singulare ꝛ menti tenendũ.

3 ¶†Et ex hoc infero vltra Bal.ꝙ si feci primũ testm̃ in quo titiũ institui.postea ex interuallo facio aliud in quo instituo semproniũ sub cõditione si titius me viuo morietur.primũ testm̃ statim est ruptũ per scõm qꝛ duo testamẽta nõ possunt simul stare diuersis tẽporib⁹ facta ab eodem.ꝛ nihilominus institutus in secũdo nõ poterit esse heres nisi titius viuẽte testatore decesserit cũ sit institutus sub ista cõditione.sꝫ si hoc scõm haberet vim substitutionis vulgaris per ipsam non tolleretur institutio prima.ꝛ sic titius posset esse heres si nõ decederet viuẽte testatore.sed hic erit secus qđ perpetuo tene mẽti.ꝛ est vnus extraneus seu nouus casus quẽ nunꝙ reperi tactum per aliquẽ ideo tene bene mẽti qꝛ posset de facili cõtingere.Alio modo ponit casus ꝙ illa sint verba istius.l.nõ testatoris.ꝛ ꝙ in secũdo testamẽto extraneus fuit institutus pure ꝛ filius preteritus tunc nõ valet hoc secundũ nec recõualescit sꝫ filius viuo testatore decesserit vt hic.ꝛ.l.si filius qui in potestate.de lib.ꝛ po.ideo nõ tollit primũ in quo filius erat institutus p ptẽ vel exheredat⁹.si autẽ in solidũ tũc esset effectũ irritũ p mortem filij vnde frustra dubitaretur.an tollatur per scõm. Sed retẽta ista lec.op.ꝙ imo reconualescat.vt.l.posthumus.de iniuſ.te. So.ibi quãdo fuit preteritus posthumus quo casu distinguitur.an postea decedat viuẽte testatore vel post mortem. quãdo autẽ iã natus indistincte nõ recõualescit nisi fuerint instituti venientes ab intestato ꝛ decesserit testatore viuẽte.vt in §.idem.ꝛ circa.in eadẽ.l.sed licet ista distinctio adhibeat̃ quantũ ad hoc vt sciamus an reconualescat vel nõ: nõ tñ adhibeat̃ ꝙtũ ad hoc vt sciam⁹ an tollat primũ vel non qꝛ indistincte nõ tollit.siue fuerit preteritus iã natus.est hic.siue posthumus: et postea decesserit viuẽte testatore qꝛ recõualescat tñ qꝛ non nisi de iure pretorio nõ tollit primũ validũ de iure ciuili.hoc vult hic glo.magna fi.in effectu que per oẽs reprehenditur inquãtum dicit ꝙ qñ est preteritus posthumus primũ nõ tollitur qꝛ hoc est cõtra casum in.l.ij.sed si stante.de iniuſ.tes.nã ex isto testamẽto potuit adiri hereditas de iure ciuili si posthumus nõ fuisset natus.ꝛ hoc sufficit vt primũ rũpat̃ licet natus fuerit:vt l.cũ in scđo.e.ti.innuit etiã glo.aliud ꝙ istud secundũ recõualescat de iure ptorio.ꝛ tñ nõ tollat primũ qđ est falsuz.imo nõ recõualescit a principio fuit nullũ i piudiciũ primi testamẽti qđ dic vt dixi i.d.l.si fili⁹.q in ptãte.ꝛ in.d.l.cũ i scđo.

4 ¶†In glos. que incipit op.ibi respõdẽt alia hora.s.cõtinuata.sed queritur si actus durauit per plures horas cõtinuatas quã horã debebit ponere notarius cũ dicit actũ tali ꝛc.si vult etiã ponere horam dicit Bal.ꝙ horã in qua cõsummatus est actus nõ illã in qua est inchoatus.qꝛ tunc dicitur actus perfectus cũ recipit vltimã consummationẽ.vt.l.cõtractus.C.de fid.instru.ꝛ allegat Inno.in.c.consuluit.de offi.deleg.hoc tene menti.

1 †Filio potest substitui etiã nasciturus post mortem ipsius filij.h.d.

Substitui.

†Filio potest substitui etiã nasciturus post mortem ipsius filij.h.d.Glo.autẽ videtur intelligere per cõtrariũ.s. ꝙ potest istitui heres nasciturus post mortẽ substituti qđ nihil est vnde dum dicit substituti dic imo filij instituti.vt.ꝛ.e.l.ij.§.prius.in fin.ꝛ ad contrarium qđ format de.l.quiplures.de vsufruc.lega.Respondeo vt no.j.e.l.si pater filium. circa fi.glo.magne ƀm Dy.

2 Institutio de seruo communi facta libertate valet secus si esset in totum alienus.

1 †Si seruus cõis substituat̃ ipuberi efficit̃ ei necessari⁹ si p testatorẽ fuit redẽptus.secus si p ipuberẽ vel p ipsummet seruũ.tũc erit volũtarius.h.d.

Si seruus.

†Si seruus cõis substituat̃ ipuberi efficit̃ ei necessari⁹ si p testatorẽ fuit redẽptus.secus si p ipuberẽ vel p ipsummet seruũ.tũc erit volũtarius.h.d. ¶In tex.ibi si seruus cõmunis. supple

2 supple inter testatorē ⁊ quēdā tertiū. ¶ †In tex. ibi cū libertate. no. ꝙ vз instō facta de seruo cum libertate secus si esset in totum alienus. vt. s. in. l. si alienū seruum. qđ dicvt. l. sed si in cōditione. §. si seruū cōem. eo. ti. per glo. ¶ In text. ibi a patrefami. fuisset redēpt⁹. i. qꝛ ipse testator redemit ptē socij si tpe mortis sue erat eius insolidū. vñ sicut si potuit fieri necessari⁹ ipi testatori ita ⁊ impuberi. vt. l. sed si plures. §. quos possum. ꝫ in duobus casibus sequentibus secus. qꝛ nō erat suus insolidū tēpore mortis sue. ¶ In glo. q̃ incipit sufficit ibi ⁊ not. ꝙ hodie est verū in omni casu. s. ꝙ vnus ex socijs possit dare libertatē seruo cōi ⁊ redimere partē socij eo inuito. qđ olim iure isto nō erat nisi cū instituebaꝛ vel substituebatur cū libertate propter duplicem fauorē. s. libertatis et testamēti. vt in casu huius legis. hodie sufficit fauor solius libertatis. ⁊ hoc vult dicere glo. i. effectu per illam. l. de seruo cō. ma.

1 **Si titio.** †Si seruus legatus substituatur filio vel istituatur cum libertate censetur legatuз de ipso factum reuocatum adueniente conditione substitutionis vel institutionis non prius. h. d. adde qđ dixi. s. e. si quis eū in prin. in prima glo.

2 ☞ Testm̃ paternū ⁊ pupillare qñ fit simul vno cōtextu ex quibus respectib⁹ dicaꝛ vnū ex quib⁹ dicanꝛ plura ⁊ quid si fiat in diuersis scripturis ⁊ temporibus. ⁊ nu. 3. ⁊ 4.

3 Testamentum viri ⁊ vxoris potest fieri vno cōtextu ⁊ eodē instrumento ⁊ eadem forma ⁊ dispositione.

Patris ⁊ filij. †Testm̃ patris ⁊ filij habent ꝓ vno etiā cū fiūt i diuersis tabulis ⁊ i diuersa forma q̃tū ad hoc vt remota solēnitate testi pu. si nō est remota de paterno remaneat firmū. h. d. ꝫm intellectū quē puto verū. Et sic tota. l. loquiꝛ qñ facta sunt diuersis tpibus alias nō video qualiter procederet ver. nā vt ꝫ gl. ⁊ doc. videnꝛ intelligere illū ver. qñ i eodē tpe ⁊ eisdē ta. ⁊ tūc oportet violare literā vt ptз ex glo. ij. sup verbo resignare. †Dic ergo ꝓ declaratiōe tex. ⁊ gl. ꝙ iterdū testamētū paternū ⁊ pu. fiūt simul i vno cōtextu. Interdū tpib⁹ diuersis eadē forma vel diuersa qđ pōt fieri vt hic. ⁊. s. eo. si qs eū. §. si. In p̃io casu possunt dici vnū ex trib⁹ vel quatuor respectib⁹. P̃rio dicunꝛ vnū respectu cause efficiētis qꝛ vn⁹ ⁊ idem testator facit vtrūq; reuera. vt hic i gl. Scđo respectu solēnitatis qꝛ sufficit vna solēnitas testiū. puta. vij. testes nō autē. xiiij. Tertio rōne subscriptionū. qꝛ sufficit ꝙ testes in suis subscriptiōib⁹ faciāt mētionē solū de paterno dicēdo se fuisse p̄sentes huic testō titij absq; eo ꝙ de testamēto pu. faciāt mētionē ꝑ istū text. dū dicit ⁊ septem signa patris sufficiunt ⁊c. ꝫ nullus doc. hoc tāgat. Sed si essent diuersa testamēta cōtenta etiā in eadeз scriptura qđ fieri pōt. vt tenet hic Bart. post Dy. Cy. ⁊ pe. ⁊ facit. l. eo ꝙ a multis. C. si cer. pe. ꝫ septē testes sufficiāt ad omnia predicta testamēta solēnizanda ꝫm eos p. l. si quis ex argentarijs. §. si initiū. s. de eden. qđ est notandū. dico ꝙ testes in suis subscriptionib⁹ debebūt facere mentionē de quolibet testamēto per. l. pe. s. de test. qꝛ sunt testamēta diuersa sed hic repsentatur vnū ⁊ ita intelligo qđ no. doc. ꝫ ipsi hoc nō tāgāt. ⁊ habui de facto ꝙ vir ⁊ vxor fecerūt testm̃ eodē contextu ⁊ eodē instrumēto ⁊ eadē forma ⁊ dispōne. ⁊ dubitabaꝛ an illud potuerit fieri ⁊ dixi ꝙ sic ꝑ id qđ no. p doc. Itē ⁊ quarto dicūt vnū rōne dependētie. qꝛ si testamētū paternū qđ est principale sit nullū a p̄ncipio vel ex postfacto annulleꝛ ipso iure. similiter et pu. reddiꝛ nullū. vt. l. si quis eum. §. si. ver. nā sibi. Sed plura possunt dici alijs respectib⁹. p̃io ꝫ reuera sit vnus testator fingunꝛ plures qꝛ pu. fingiꝛ factū a pu. ⁊ hoc ꝓdest ad id qđ hꝛ i. d. §. si. ver. ⁊ tamē patris vt ibi dixi. Item ꝓpter duas hereditates ex quo sequiꝛ ꝙ pōt vna repudiari et altera acceptari interdū. vt. s. eo. si filius qui patri. cū sua materia. Sed si esset vna hereditas ex vnico test. nō posset pro parte adiri ⁊ pro parte repudiari per eundē. vt. j. de acqui. here. l. j. cū se. et hoc voluit hic glo. magna in vlti. ver. ibi item qꝛ institutus. Item et tertio qꝛ expugnato paterno ꝓ parte ꝑ querelā. nō ꝓpterea repugnat pu. ꝓ parte sed totū remanet firmū qđ nō esset si omnino esset idē cū paterno. et hoc voluit hic glos. in ver. item qꝛ expugnato iure ciuili. Itē quarto qꝛ expugnato paterno de iure p̄torio tm̃ non ciuili. ⁊ sic in effectu nō ipso iure. nō ꝓpterea expugnaꝛ pu. etiā de iure pretorio vel in effectu imo remanet firmū omni respectu et hoc voluit hic glo. in ver. item qꝛ expugnato testō paterno. quā ita declara. †Scđo casu qñ in diuersis scripturis ⁊ diuersis tpibus. tūc dicunꝛ diuersa nō solū p̄dictis respectib⁹ de quibus. s. imo etiā alio respectu qꝛ duplex solenitas requiriꝛ. vt. l. si quis ꝑ eū. §. si. s. eo. dicūt eñ iterū adhiberi testes. sed adhuc tunc pōt dici vnū alio respectu qꝛ facta ab eodē testatore. vt in prin. hui⁹. l. ⁊ qꝛ si facta sunt in diuersis scripturis ⁊ in scriptis ꝫ signa seu sigilla fuerint remota de pu. si tñ nō de paterno remanet firmū adhuc pu. vt in ver. nāvt Marcellus. nō sic haberentur pro diuersis omnino. vt. C. de test. l. ad testm̃. §. si signa. ⁊ ex predictis remanet glo. que est hic declarata.

2 ☞ Substitutio facta vno tēpore ad aliud non porrigitur. sed facta vno casu bene porrigitur ad similem casum.

3 Concessum vno tempore in alio est prohibitum.

1 **Ita quis.** †Substitutio pu. pōt fieri ad minus tps ꝙ pu. etatis. ⁊ vltra illud nō habebit effectū. h. d. ¶ 2 †Et semp allegaꝛ ꝙ substitutio facta vno tpe ad aliud nō porrigitur. vt etiā no. j. e. ti. l. si mater. §. fi. sed facta vno casu bene porrigiꝛ ad similē casum. vt. l. gallus. §. ⁊ qd si tm̃. cū ibi no. de lib. ⁊ posth. 3 †Itē allegatur ꝙ cōcessum vno tpe in alio est p̄hibituз ad hoc. j. de le. ij. l. statulibe. §. stichū. ¶ In tex. ibi ho. pos. supple nec etiā adire de iure ciuili. No. ergo ꝙ ꝫ testator nō possit substituere ad maius tps pu. eta. vt. l. in pu. s. e. hñ pōt admin⁹ ⁊ sic nō est eadē ratio cōtrarioꝝ. Itē substituendo ad minus. qꝛ nō vtitur licētia sibi data a iure vsq; ad annū. xiiij. derogaꝛ illi licētie a iure date. qꝛ substitutio nō extēdiꝛ vltra tps ab ipso expressum. ⁊ hoc vult dicere glo. hic dū dicit ⁊ no. ꝙ specialis prouisio ⁊c. ¶ In fi. glo. ibi ar. ꝯ de cōdi. ob causam. l. si extraneus illa magis cōcor. qꝛ casus omissus nō habet ibi pro expresso. ꝫ relinquiꝛ dispositioni iuris cōmunis. ita ⁊ hic tēpus omissum a testatore nō haber pro expresso. Ad. ll. aūt re. responde ꝙ i llis fuit facta specificatio specierū gratia exemplificandi nō restringendi generalitatē hic vero tps fuit expressum gratia restringendi substitutionem ad illum dūtaxat.

1 **Si quis. al's Is qui.** †Qui expugnat testamētū ꝑ contratabu. siue obtineat siue succumbat tanq̃ indignus priuatur cōmodo substitutiōis pu. h. d. ¶ In glo. fi. ibi respōdeo nec ibi expugnaꝛ. ista est bona. tñ dat meliorem ꝙ ibi fuit substitutus alius nō ille q̃ expugnauit. vnde qꝛ cōtratabu. intētata post aditā hereditatē nō inducit rem ad causam intestati nec facit heredē desinere esse heredē noīe remanent firme tabu. pu. ꝓpter nudū nomē. vt. s. eo. si fili⁹ qui patri. secus si fuisset intētata ante aditā hereditatē. ⁊ propter hoc hereditas nō fuisset adita. qꝛ reduceretur res ad causam intestati. vt no. in. l. liberis. C. de colla. in prin. sic irritarentur tabu. pupil.

2 ☞ Substitutio etiam in persona aliorum prefertur iuri accrescendi in persona alterius.

3 Si testator aliquem ex heredibus facit executorem. et ille repudiat hereditatem poterit esse executor si appellauit ipsum nomine proprio.

1 **Qui plures.** †Spes substōnis breuiloq̃ nō trāsmittitur ad heredes ⁊ in dubio cēsetur facta per nomina appellatiua. iō solū illi qui sunt heredes vocātur ex ea pro hereditarijs portionibus. h. d. cū. l. se. ¶ In glo. que incipit tantū ibi. licet secus sit in iure accrescendi. Ista glo. innuit ꝙ iste qui decesserit bene transmittit ad suos heredes ius accrescendi pro parte que ipm̃ tangit de portione postea repudiata per aliū coheredē. sed hoc nō est verū quia tota illa portio pertinet ad superstites. vt hic dicitur in tex. Illud antē qđ glo. dicit procederet si nō esset datus alius coheres huic repudiāti ꝙ ille qui decessit. tūc enim licet si superuiueret haberet portionē repudiatam tam a iure accrescēdi ꝙ a iure substitutionis qꝛ sunt simul cōiūcte. vt. l. si quis heres institutus. de acqui. here. et in. l. testō cēturio. eo. ti. cū ibi no. Si tñ decedat anteq̃ portio repudietur trāsmittit ad suos heredes ius accrescēdi nō speciē substōnis. vt no. j. de acqui. her. l. q̃ patri. Itē si fuerūt plures dati coheredes. tñ nō fuerūt inuicē substituti. tūc eñ quilibet eorum decedēs post aditā hereditatē trāsmitteret ad suos heredes ius accrescēdi pro rata de portione q̃ postea repudiabiꝛ. ꝫ si fuerūt inuicē substituti ille qui decessit nihil trāsmittit nec ius accrescēdi. vt qꝛ illi iuri derogaꝛ per substitutioneз in qua superstites sunt potiores. nec vis substitutionis qꝛ illud nō trāsmittiꝛ ad heredes. ⁊ iste est casus istius. l. ⁊. l. sed si plures. in princi. s. eo.
2 †Et sic no. ꝙ substitutio etiā in persona aliorum prefertur iuri accrescendi in persona alterius. vt hic patet quod est subtile. ¶ In glo. ibi nec ergo repudiās. sed cōtra de. l. si tu ex pte. ver. item si tu. de acqui. here. Solu. ibi coheres fuit substitutus per nomē propriū. puta instituo titiū ⁊ seium. ⁊ si titius nō erit heres substituo sibi seium. tūc licet seius repudiet partem in qua fuit institutus titio postea repudiante admittiꝛ ex substitutione vulgari ad partē ipsius titij cū illa tñ habebit partem suam repudiatā que illi accreuit. vt ibi. ⁊. s. ti. j. liber hō. §. fi. hic fuerūt inuicē substituti sine expressione propriorū noīm ⁊ sic vidētur substituti sub nominib⁹ appellatiuis ⁊ tāq̃ coheres. vnde nisi adeāt ex institutione nō admittunꝛ ex substitutione. vt hic

¶ Dūtaxat ad- de ꝙ hoc dictū Pau. de ca. hic refert ⁊ sequitur d. Alex. de imo. in cōsil. xi. co. iij. ver. probaṭ etiā quo ad casum. ſ ij. volu. Franc. Cur.

3 in fi. ⁊ .l. q liberis. in prin. ſ. e. facit. l. lucius. ſ. de fideicō. lib. †Et istud facit ad. q. si testator aliquē ex heredibus facit executorē ⁊ ille repudiat hereditatem. an possit esse executor. ⁊ videtur dicēdū ꝙ si appellauit ipsum nomine proprio possit: secus si sub appellatiuo tanꝗ heres. vt. d. l. lucius. ¶ In glos. se. ibi suam portionem amiserit siue per repudiationē vt in text. ꝑce. siue ꝑ mortē. ⁊ hoc vult dicere iste ver. qm̄ dū dicit in oēm causam ſm glo. ꝑ hoc apparet ꝙ iste tex. nō fa. pro illis qui dicūt ꝙ substitutio reciproca cōprehēdit etiā fideicōmissariā substitutionē. ⁊ mouet ꝑ istū tex. dū dicit in oēm cām exponūt. s. tā vulgarē ꝙ fideicō. sed hoc est falsum qꝛ nō ꝯprehēdit nisi directas puta vulgares. ⁊ etiam pu. si facta est inter impuberes. vt. s. e. iā hoc iure. §. j. nisi cōferatur in tempus mortis ⁊ fiat sub forma cōpendiosa puta quādocūqꝫ decesseris sine liberis vos inuicē substituo. vt no. in. l. lucius. ſ. e. in materia reciproca per doc.

1 **SI plures.** †Summaṭ in ꝑcedēti. l. q̄ incipit q plures ⁊c. ¶ In glo. q̄ icipit videbitur. ibi. et sic remanēt tres vncie vacantes: certe si diuidantur ille tres repudiate. in. xij. partes de quibus dentur. viij. ei q fuit institutus in. viij. et vna ei q fuit institutus in vna ille. iij. que supersunt accrescent eisdem pro rata ⁊ sic tantū valet vna diuisio quantum altera in effectu.

2 ☞ Licet testator nō apponat nisi vnū verbū si adiūgit verbū inuicē videṭ facere duos gradus. s. institutionis ⁊ substitutiōis vt si dicat vos inuicē instituo vel vos inuicē substituo qꝛ vtroqꝫ casu videtur instituere et substituere.

3 Substō qñ fuit facta duobꝰ sub expssiōe noīs collectiui puta si vterqꝫ vel ambo decesserint in pupillari etate tūc licet primus decedat nō vocatur substitutus sed cum alter postea decesserit ⁊ quid si fuit facta sine expressione nominis collectiui.

4 Posito ꝙ substitutio est facta vltimo morienti tñ instituti nō fuerūt inuicē substituti expresse an censeanṭ per hoc tacite substituti ad inuicem ⁊ sic an possint alienare partes suas.

1 **SI pater.** †Primo loco substituti prīo vocanṭ ⁊ postea substituti vltimo loco. h. d. ¶ In tex. ibi īuicē substituerit. ⁊ sic continet vulga. ⁊ pu. substōnes ista reciproca. ¶ In tex. ibi titiū subaudi ⁊ postea vnꝰ ex fratribꝰ mortuꝰ ē ī pu. eta. q̄riṭ qs vocabiṭ ad hereditatē eiꝰ an titiꝰ vna cū fratribꝰ. ⁊ videbaṭ ꝙ sic. qꝛ etiā titiꝰ videbaṭ substitutꝰ prīo lꝫ fuerit substitutus vltīo moriēti. vt. ſ. e. si titiꝰ. sꝫ illō eēt verū si frēs nō essent ī medio. sed qꝛ sunt illi ꝑferunṭ: qꝛ prīo loco fuerūt vocati. ⁊ hoc est qō seqṭ. ¶ In tex. ibi huiꝰ īstōnis. expōe. i. substōnis q̄ꝛ vnꝰ fuit substōnis reciproce. alter substōnis simplicis facte vltīo moriēti. si autē cōputares īstōnē factā de īpuberibꝰ nō eēnt duo gradus: sꝫ tres. ⁊ hoc voluit glo. fi. ¶ In gl. vr̄ eos īstituere ⁊ substituere breuibꝰ v̇bis.

2 †No. istā glos. diligēter ꝙ lꝫ testator nō apponat nisi vnū v̇bū. si adiūgit verbū īuicē vr̄ facere duos gradꝰ. s. institutiōis ⁊ substōnis. vt si dicat vos īuicē īstituo. vł si dicat vos inuicē substituo. qꝛ vr̄ vtroqꝫ casu īstituere ⁊ substituere qō no.

3 ¶ †In fi. glo. ibi. C. e. l. pe. illa. l. nō bñ ꝓbat id qō dicit gl. qꝛ loquiṭ qñ substitutio facta fuit duobꝰ sub expssione noīs collectiui puta si vterqꝫ vel ambo decesserint in pu. etate. tunc em̄ licet primꝰ decedat substitutꝰ nō vocaṭ qꝛ nō ē adhuc verū ꝙ vterqꝫ decesserit cū aūt postea decedaṭ alter vocabiṭ. ⁊ sic cēseṭ facta vltimo moriēti. sed q̄stio glo. loquiṭ qñ fuit facta sine expressione noīs collectiui. vt si decesserint in pu. etate. vñ videṭ ꝙ tunc ad hereditatē primi moriētis voceṭ substitutus: qꝛ illa pluralitas videṭ resoluēda in singularitates. vt. l. falsa. §. si. de condi. ⁊ demon. vt perinde sit ac si cuilibet fuisset iste substitutus singulariter quo casu clarū esset ꝙ admitteret. vt. l. pe. s. de iniu. test. lꝫ illa loquaṭ in vulgari: sꝫ idē in pu. ⁊ pro hoc vr̄ tex. in. l. luciꝰ. §. caio. ſ. ad tre. sed illa loquiṭ in fideicōmissaria facta duobꝰ sine expressione noīs collectiui glo. vero loquiṭ in pu. q̄ casu ideo nō vocaṭ substitutus: qꝛ superest frater q ex ꝑsumpta voluntate defuncti defertur substituto. qꝛ credendū est testatorē ipsum magis ꝑdilexisse. ⁊ si est ꝑinde ac si fuisset appositū nomē collectiuū hoc vult ista glo. sing. Bart. in illo. §. caio. ⁊ in. l. heredes mei. §. cū ista. e. ti. ⁊ . l. quidā testō. ſ. e. tenet ꝙ idē esset in fideicōmissaria facta duobꝰ vel pluribꝰ filijs etiā sine expressione nominis collectiui vt nō admittaṭ substitutus quousqꝫ superest aliquis ex filijs qui ex ꝑsumpta volūtate substitutū excludit et nō allegat hāc glo. Bar. vero in. l. pe. s. allegata bene tenet hoc in pu. per hāc glo. sed nō fideicō. per illū. §. caio. qui loquiṭ indistincte ⁊ ista magis placet. nā in pu. tractaṭ de hereditate pu. vnde censeṭ in dubio voluisse reseruare inter eos ius legitime successionis. vt in. l. pe. sed in fideicō. tractatur de hereditate defuncti in qua cessat ratio ꝑdicta.

4 ¶ †Vltimo pone ꝙ substitutio est facta vltimo morienti. tñ instituti nō fuerūt inuicem substituti expresse queritur an censeantur per hoc tacite substituti adinuicē: hoc est magne importantie quia si hoc est nullus eorū potest alienare partes suas si fuit sustitutio fideicō. qꝛ subiacēt bona restitutioni ex illa tacita substitutione. Ang. determinat hic ꝙ nō cēsentur tacite substituti per. l. vel singulis. ſ. e. vbi colligitur. Sed in cōtrariū facit tex. in. l. titia seio. §. seia. de lega. ij. Sol. distingue aut dixi sic titiū et seium heredes instituo. et vltimo moriēti substituo caium in oībus bonis meis. ⁊ tūc videor illos institutos inuicē substituisse. qꝛ apparet ꝙ voluit ad substitutū oīa peruenire. ⁊ sic portionē primi morientis ad superstitē. deinde vtraqꝫ ad substitutū vltimo morienti. et hoc per. l. quidā testō. ſ. eo. ⁊ ita probaṭ in. d. §. seia. ⁊ tunc neuter poterit alienare nisi quatenus sibi debetur pro legitima vel trebellianica. Aut simpliciter substitui vltimo morienti. ⁊ tūc videor substituisse dūtaxat[a] in portione illius ⁊ sic nō videor eos inuicē substituisse et sic loquitur ⁊ debet intelligi dictum Ang. Unde alienatio facta per primū morientem valebit. quia illa bona nō subiacent restitutioni expressa substitutione. quia illa non est facta sibi sed vltimo morienti nec ex tacita quia nō censentur inuicem substituti.

2 ☞ Testamentum potest incipere a tacita vulgari etiā si per aditionem alterius non esset confirmata.

1 **SI pater filium.** †Si posthumꝰ nascitur eo casu quo reperiatur ꝑteritus testm̄ rūpit. secus si reperiat se īstitutū lꝫ in secundo gradu dū tamen substitutio sit purificata. h. d. in effectu ⁊ est aliquātulū difficilis in tex. ⁊ glo. in positione casus. sꝫ ponēdus est in substitutione vulgari hoc modo. s. ꝙ institui filiū impuberē vel etiā puberē nō curo insolidū. posthumū autē nō institui sed ipm substitui vulgariter illi instituto sub duplici cōditione. s. si ille institutus me viuo decesserit. ⁊ si posthumus post mortē eius nascaṭ postea posthumus me viuo quid erit de isto testamēto. Respōdeṭ ꝙ si natus est viuēte filio instituto testamētū rūpitur. qꝛ reperit se preteritū. nō em̄ fuit institutus ī primo gradu ⁊ in scđo fuit substitutꝰ sub duplici ꝯditiōe quarū vna deficit ⁊ sic deficit substō. postꝗ ergo nec est institutus nec substitutus sequiṭ ꝙ est ꝑteritus ergo testamētū rūpitur. si vero filius institutꝰ me viuo mortuus est. ⁊ post eius mortē natus est posthumꝰ tūc ambe cōditiones substitutionis extiterūt. licet ergo nō fuerit institutus in ꝑmo gradu ex quo tñ cū nascitur reperit se institutum in secūdo nō potest dici preteritus. ideo testm̄ non rumpitur. sed ipse ex substitutiōe vulgari heres efficitur mihi salua. h. d. Videbitur ꝙ ista substitutio nō prodesset. quia facta sub cōditionibus q̄ nō erāt in eius potestate, sed certe istud non ob. postꝗ tēpore quo nasciṭ ambe sunt implete. vt. s. de lib. ⁊ posthu. l. cū posthumis iste est verus casus huius. l. difficilis. quē glo. senserunt. Ja. au te de are. dicit ꝙ iste posthumus fuit substitutus pu. ⁊ retentis eiusdē terminis dicit ꝙ in vltimo casu admittitur ex tacita vulgari ꝯprehēsa in expressa pu. ⁊ si dicaṭ hoc nō potest procedere postꝗ poniṭ ꝙ filius pu. decesserit viuēte testatore. qꝛ sicut expirat pu. ⁊ ita tacita vulgaris ſm Dy. qui hoc tenet per. l. ꝙ si filius. de cap. de quo etiam per Bart. in. l. lex cornelia. ſ. e. in fi. dicit ipse ꝙ istud est verū quādo esset substitutus extraneus secus quādo filius testatoris. vt in hac. l. qō no.

2 †Et ſm istā lec. esset hic casus ꝙ testamentū potest incipere a tacita vulgari. etiā si per aditionem alterius nō esset cōfirmata cuius contrarium ꝗplures voluerūt per. l. apud iul. §. idem iul. ad trebel. quos Barto. reprehēdit. ſ. e. lex. cornelia. ⁊ esset hic casus ꝙ eo qꝛ nullus hic adiuerat ex paterno cum ille filiꝰ insolidum institutus decesserit viuente testatore.

2 ☞ Si facti sunt plures gradus substitutionū successiue ille q est substitutus vltimo cēseṭ etiā substitutus primo vt ī alijs de medio anteꝗ vacet portio primi si postea vacat admittatur.

1 **SI titius.** †Substitutꝰ vulgariter vni censetur etiā alteri substitutꝰ cui ille sub stitutus erat. h. d. ⁊ est not. casus ⁊ concor. l. coheredi. in prin. ſ. eo. et loquitur in substitutione vulgari. Quid in pu. dic vt no. ſ. eo. qui habebat. Item quid in fideicommissaria. dic vt no. Barto. ſ. de acqui. here. l. quandiu. in fi. ¶ In tex. ibi coheredi suo. puta seio. ¶ In text. ibi deinde ei. s. titio. ⁊ istud faciebat dubiū. nam pro hoc videbatur ꝙ ambobus repudiatibus iste sempronius non haberet nisi portionē titij cui substitutus erat. sed certe imo habebit portionē vtriusqꝫ. sed queritur quo iure habet portionē seij. dicit Dy. ꝙ iure accrescēdi. nā portionē titij habet iure substitutiōis sꝫ portionē seij nō hꝫ. qꝛ sibi nō erat substitutus. sed qꝛ accrescit portioni titij si habet illā necessario etiā habebit alterā. ⁊ istam opi. videṭ hic sequi Bart. sed in. l. coheredi. in princi. ſ. e. sentit imo ꝙ habeat portionem seij etiā iure substitutionis quasi cēseatur etiā illi substitutus postꝗ fuit substitutus titio qui erat substitutus illi et istud est magni effectus

gni effectus. ponamus enim quod titius adiuit partem suam sei⁹ vero repudiauit si vera est opi. Dyn. non poterit sempronius habere portionem seij quia non iure substitutionis cum non sit sibi substitutus secundum non nec iure accrescendi quia illud sequitur portionem. vt. l. si totam. ff. de acqui. here. vnde cum non habebat portionem titij cui accrescit: nec etiam portionem seij accrescentem habere poterit. sed accrescit titio etiam inuito. vt. l. qui ex duab⁹. §. fi. de acqui. here. Sed si vera est alia op. poterit habere iure substitutionis quod prefertur iuri accrescendi. vt. l. ij. §. si duo. de bo. pos. secundum tabu. etiam inuito titio si ipse titius nollet eam habere ex substitutione. sed ex iure accrescendi. alias ipse titius preferretur. quia primo loco fuit substitutus. vt. s. eo. l. si pater impuberes. et puto hanc secundam opi. verio-
2 rem. per istum tex. † ex quibus collige conclusiue quod si facti sunt plures grad⁹ substitutionum successiue ille qui est substitut⁹ vltimo censetur etiam substitut⁹ primo vt aliis de medio subductis antequam vacet portio primi. si postea vacat admittatur ad eam ac si fuisset illi nominatim substitut⁹ quod perpetuo tene menti. adde. l. qui dam testo. ff. eo. Si aut seius adiuisset hic pro parte sua et titius repudiasset illam solam haberet semproni⁹ ex substitutione. hic autem debet intelligi quando vterque repudiauit secundum gl. vel vterque mortu⁹ est ante aditam hereditatem.

2 ❡ Fili⁹ per captiuitatem patris efficitur sui iuris et si postea pater reuertatur fictione postliminij recuperabit patriam potestatem et fingetur nunquam eam exiuisse.

3 Pupillaris substitutio est testamentum filij et hodie potest filius habere heredem ab intestato.

1 **Ex cornelia.** † Per legem corneliam reconualescit non solum testamentum patris: sed et pu. substitutio. siue solus pater fuerit capt⁹ et mortuus apud hostes viuente filio siue sol⁹ filius post mortem patris secus si eo viuente. si vero vterque tunc licet pater prius fuerit capt⁹ quam fili⁹ mortu⁹ apud hostes non reconualescit pu. substitutio. sed reconualescit testamentum paternum sed si reuersus est filius ab hostibus patre ibi defuncto bene reconualescit per fictionem postliminij. h. d. ista lex cum seq. Circa cui⁹ materiam vide gl. plene distinguentem. ff. de cap. l. pr. vbi etiam ponuntur rones dubitandi circa casus huius. l. Et primo loquitur quando solus pater fuit captus vsque ibi. sed si pater. Secundo quando solus filius vsque ad. l. si pater. Tertio quando vterque prius tamen pater postea filius.
2 † Ratio dubitandi in primo casu erat. quia per captiuitatem patris filius fuit effectus sui iuris. et quando fili⁹ viuente patre sui iuris efficitur: substitutio pupillaris euanescit. vt. ff. eo. coheredi. §. cum filie. et no. in. l. ij. in prin. s. eo. postquam ergo euanuit non propter capitis diminutionem filij sed alia rone non videbatur quod ad ipsam extenderetur fictio. l. cor. que fuit inuenta ad confirmandum testamentum eorum qui per captiuitatem capite minuuntur. et propter hanc rationem quidam dixerunt eam non reconualescere vt habetur. in. d. l. pater. ff. de cap. sed contrarium est vt hic et ibi. nam videtur non fuisse effect⁹ ad plenum sui iuris cum speraret redire pater et sic fictione postliminij recuperaturum patriam potestatem et etiam fingi nunquam exiuisse eam. hoc ponit tex. in. l. pe. ff. de su. et le. ❡ In hoc ergo primo casu sicut per capitis diminutionem patris factam fuit irritum testamentum paternum et pupillare in continentia. ita illo moriente penes hostes sicut reconualescit paternum ita et pupillare. ❡ In secundo autem casu quando solus filius fuit captus ratio dubitandi erat quia lex corne. loquitur de testamento facto ab ipso capto: sed ista pupillaris substitutio non fuit facta ab ipso capto. sed a patre non capto propter hoc glo. dicit quod non habet locum verba. l. cor. in hoc casu. sed fit extensio per pretorem illius. l. ad hunc casum. et hoc voluit tex. in. l. pater. §. si mortuo. et sic erit necessaria bo. pos. ipsi substituto. non autem poterit adire de iure ciuili. quia illo iure non valet nec reconualuit. et hoc vult glo. que incipit non ex verbis. Hoc tamen verum quando capt⁹ fuit fili⁹ patre mortuo. si aut eo viuente tunc etiam si postea decesserit penes hostes patre mortuo non reconualescit pupillaris. quia fingitur mortua preambula hora captiuitatis. tunc aut viuebat pater sed quando pupillus moritur vere viuo patre pupillaris substitutio euanescit. quia non haberet heredem ex testa-
3 mento filiusfa. nec olim nec hodie. cum nulla bona haberet olim
4 et hodie posito quod habeat non potest testari. † pupillaris[a] autem substitutio est testamentum filij ergo ac. quinimo nec ab intestato poterat isto iure habere heredem et hoc est quod hic dicitur in ver. quare etiam hodie bene potest habere ab intestato et sic ille ver. corrigitur per aut. de here. ab intestato. Circa tertium casum in. l. si pater. que fit ratio quod si capitur vterque primo pater postea filius deinde moritur pater postea filius certum est quod reconualescit testamentum per. l. corneliam. sed quare non pupillaris substitutio: nam si pater fuit primo captus iste filius est mortu⁹ post mortem patris veram et fingitur mortu⁹ post mortem patris fictam ergo videtur reconualescere per ver. sed si pater in ciuitate gl. fi. istius. l. si pater. reddit rationem quia iste filius nullo tempore po-

tuit effici heres patris cum esset apud hostes. et sic non est aliquis per cuius aditionem ta. pupillares confirmetur. si ergo haberet coheredem qui adiret secus esset et hoc tenet hic Bar. Vltimo hic sunt tres gl. que tenent quod licet expiret substitutio pupillaris expressa quando pupillus moritur viuente patre non tamen expirat tacita vulgaris in ipsa comprehensa. vna que incipit ad hi si. alia que incipit ad agnatum. alia est in. l. se. in fi. que incipit ex pupillari. Dy. tenuit contrarium. primo per ronem. quia illa tacita pupillaris requirit confirmationem per aditionem ex testamento paterno. sicut ipsa pupillaris. et dicit esse casum in. l. apud iulia. §. idem iulia. ad treb. quam rationem Bart. impugnat quia imo non requirit. et ad hoc allegat text. in fi. in tacita vulg. que comprehenditur in fideicommissaria fauore militis. ff. de te. mili. l. neque enim. §. fi. Secundo mouetur Dy. per. l. quod si fili⁹. ff. de cap. ibi dum dicit nihil est quod de tab. pupillaribus queri possit ac. et sic videtur quod in totum annihiletur quantum ad expressum. et quantum ad tacitum. quia si non valet expressum nec tacitum. vt. l. iij. §. qui hoc bau stum. de serui. ru. predi. Bar. hanc opinionem tenet cum distinctione tamen quam hic vide per eum. cetera dic vt habentur in. d. l. pater ac.

2 ❡ Substitutio vulgaris facta pluribus semper censetur facta si in personis omnium vacabit hereditas nisi precesserit alia substitutio facta cuilibet.

3 Si testator fecit substitutionem fideicommissariam duob⁹ sine expressione nominis collectiui. puta si decesserint sine liberis et substituit in tota hereditate vel in omnibus bonis presumitur voluisse quod substitutus non vocetur nisi ambo decesserint sine liberis.

1 **Quidam testamento.** † Ex presumpta voluntate defuncti coniunct⁹ prefertur interdum substituto. substitutio vulgaris cuius conditio non extitit ius accrescendi non impedit. h. d. secundum Bald. et est casus sing. ❡ In tex. ibi proculum ex parte quarta. i. in tribus vnciis. ❡ In tex. ibi. et quietum ex parte dimidia et quarta. i. in nouem vnciis. et iste fuit prim⁹ gradus institutionis. ❡ In tex. ibi deinde quieto. supple instituto in nouem vnciis. ❡ In tex. ibi proculo. s. instituto. in tribus vnciis. et iste est secundus gradus. et notandum quod cuilibet istorum institutorum fuit datus substitutus vulgaris de per se. et hoc est magne importantie propter id quod statim dicam. ❡ In tex. ibi. si neque florus neque sophia heredes essent iste est tertius gradus in quo substituti non fuerunt dati cuilibet et de per se. puta floro vnus et sophie alter imo fuit fact⁹ iste tertius gradus simpliciter si neuter istorum esset heres et in hoc stat dubitatio quia ista conditio extitit. nam sophia substituta proculo non fuit heres. quia mortua est vna cum proculo viuente testatore: nec etiam florus quia fuit exclusus per aditionem quieti qui erat substitutus. vnde videbatur quod iste quadrans vacans per mortem proculi et sophie pertineret ad substitutos in tertio gradu. qui erant quamplures postquam conditio illius substitutionis euenerat sed contrarium est ex presumpta mente defuncti quia videretur voluisse quod ita demum venirent illi substituti in tertio gradu si hereditas in totum vacasset ex primo gradu et sic licet expresserit istam conditionem si neque florus neque sophia ac. tamen etiam subintelligitur. neque proculus nec getus primo loco instituti sed ista conditio non extitit quod licet procul⁹ non fuerit. fuit tamen quietus qui adiuit. quod aut talis fuerit mens testatoris patet ex eo quod inter substitutos in tertio gradu distribuit totam hereditatem. quia sustinuit coloniam in nouem vnciis et quamplures alios in tribus vnciis. et si isti substituti admitterentur testator videretur fecisse de sua hereditate plures vncias quam. xij. quia substituti deberent habere. xij. et quietus qui adiuit habet nouem. et sic essent. xxj. hoc autem non presumitur testatorem voluisse. quia noluit transire ad bipondium. sequitur ergo quod exclusis substitutis in tertio gradu venit solus quietus per ius accrescendi: substitutio ergo facta proculo de sophia postquam non vendicauit sibi solum. quod sophia mortua est viuente testatore non impediuit portionem illam accrescere coheredi. vt etiam probatur. i. l. ij. §. si duo. de secu. ta. et ad hoc allegatur ista. l. quod substitutio vulgaris inutilis a principio vel ex postfacto non tollit ius accrescendi. Hoc verum nisi facta sit inutilis per preteritionem posthumi vt est casus. in. l. pe. de iniu. test. Si aut ista sophia viueret admitteretur ad istum quadrantem excluso geto coherede. ❡ † Sed op. substitutio vulgaris facta plurib⁹ semper censetur facta si in personis omnium vacabit hereditas. quia cum inter eos sit ius accrescendi censetur testator voluisse illud reseruare. et solum in defectu illius substituere. vt. l. quamuis. C. eo. secundum communem intellectum. §. posito quod non distribuisset inter istos vltimos substitutos totam hereditatem. sed simpliciter substituisset videtur habere locum quod hic dicitur et tamen iste tex. fundat se in hac rone. quod distribuit inter eos totam hereditatem et sic innuit esse contrarium si non distribuisset. Sol. hoc ideo hic

a ❡ Pupillaris aut substitutio. Adde Bart. in. l. ij. ff. de vulga. et pupil.

precesserat alia substō facta cuilibet de istitutis de per se de cu ius natura nō est ꝙ habeat vacare in personis oīz institutoꝝ. imo si vacat in psonis statim substitut⁹ ei⁹ admittiꝝ vt colligiꝝ ex illa.l.pe. Sed si ista substō hic nō pcessisset fateor cōtrarium ꝙ isti substituti nō admitterent ad portionē vacantē ēt si inter eos tota hereditas nō eēt distributa itelligo hāc legē difficilē. nec ista tāgunꝝ p docto.ꝛ sunt necessaria. ❡ † Ultimo Bar. per hāc.l. determinat singulariter si testator fecit substōnez fideicō missariā duob⁹ sine expressione noīs collectiui. puta si decesse rint sine liberis. licet tex. dicat in.l.luci⁹.in.§.gaio.ad trebel. ꝙ vno decedente sine liberis statim vocatur substitutus. si tamē testator substituit in tota hereditate vel in omnibus bonis pre sumitur voluisse ꝙ substitutus non vocet nisi ābo decesserint sine liberis p hāc.l. qđ est singulare ꝫ Bal. que determinatio[a] videꝝ ꝫ tex.in.l.heredes mei.§.cū ita.ad treb. q: sibi dixit oēm hereditatē ꝛc.ꝛ tñ locū hꝫ substitutio si extat cōditio in perso na vltimi morietis.lꝫ nō extiterit in persona primi.ꝛ Bar. vult ꝙ debeat existere in psonam vtriusqꝫ. Nec ob. ista lex. q: loquiꝝ in substōne vulgari q̄ cōcipiꝝ añ aditā hereditatē.ꝛ iō cū tunc habeat locū ius accrescēdi testator censeꝝ voluisse illud reser uare. nō sic in fideicōmissaria que ↄcipiꝝ post aditā hereditatē tene mēti. q: ista sunt subtilia ꝛ quotidiana.

2 ❡ Sentētia lata sup querela rescindit testm̄ ipso iure ꝛ facit vt ille qui est effectus heres desinat eē heres ipso iure nō sic in lata super cōtratab. post aditam hereditatem.

3 Dictio tunc quid significet.

1 **In substitutione.** † Substitutus ipuberi sub cō ditione si ipse heres erit admittiꝝ ex substitutione si semel fuit heres lꝫ esse desierit. ꝫ substitut⁹ sub cōdi tione si alius nō erit heres ita demū admittiꝝ si tēpore quo mo ritur pupillus alius nō sit heres. h.d. Et sic ponit duos casus. in primo fuit apposita cōditio affirmatiua si erit heres. q̄ colli gitur ex illis verbis quisquis mihi heres erit. vt.s.e.l. qui libe ris.in prin. in scđo fuit apposita cōditio negatiua.s. si talis non erit heres testatori.ꝛ tunc requiriꝝ ꝙ ista qualitas adsit tēpore quo deferꝝ hereditas pupilli. vñ si tunc ille tertius reperiꝝ esse heres lꝫ prius fuerit ꝛ desierit esse sufficit vt substitut⁹ admitta tur. ❡ In primo casu ibi cū fili⁹ moriaꝝ. ꝛ videbaꝝ ista psrera ꝙ requireret vt esset heres tpe quo moriꝝ filius q: qualitas iū cta verbo dꝫ adesse ſm tempus verbi. vt.l.in delictis.§. si extra neus.s.de noxa.ꝛ.j. de test. mili.l. titius. sed hic requirebaꝝ ista qualitas ad hoc vt substitutus admittaꝝ esset heres: ergo dꝫ adesse tpe quo deferꝝ hereditas pupilli. q: fuit substitutus sub illa qualitate sub cōditione si pupillus decesserit in pupillari etate. Sol. ↄriū pcedit in q̄litate q̄ est necessaria ad actuꝫ ꝛ ita loqtur ↄriū si bene inspiciaꝝ. sed ista q̄litas hic nō erat necessa ria ad pupillarem substitutionē q: potuisset eum substituere etiam sine illa cōditione si heres erit. fuit ergo mera voluntate apposita.ꝛ ideo sufficit ꝙ semel aufert. licet eē desierit vt est ca sus hic notabilis. per quē limitaꝝ illud vulgare dictū. ❡ Item op. q: qualitas dꝫ adesse tēpore testamenti ad hoc vt si postea desinat nō noceat. vt.l. si cognatus.j. de reb. do.ꝛ.l.mella.in pn̄. de ali.ꝛ ciba.leg. vel statim tēpore mortis. vt.l.ij. de aur.ꝛ ar.l. sed hic neutro tpe aderat q: nec tpe testamēti cū viueret testa tor. nec ēt tpe mortis ꝫ affuit post. Sol. ↄriūꝫ pcedit qñ q̄litas respicit actū legādi vel respicit effectū legati qđ sumit effectuꝫ in morte testatoris.ꝛ qñ fuit apposita q̄litas pure. verū neutrū istorū respiciebat.ꝛ fuit apposita sub cōditione ꝛ ista colliguntꝝ ex his que notabiliter ponit Bar. in.l.ex facto.in princ.j.e. vbi ēt allegat hāc.l. pro notabili.ꝛ ibi oīno vide ad declarationem

2 hui⁹ articuli qñ debeat adesse q̄litas a testatiōe reqsita. ❡ † In tex. ibi ex cā de iofficioso. iste text. semp allegaꝝ ꝙ snia lata sup q̄relā rescindit testm̄ ipso iure.ꝛ facit vt ille q effect⁹ est hrs desi nat ipso iure eē heres nō sic lata sup ↄtratabulas post aditam hereditatē. vt in.l.ꝛ si cōtra.j.eo. q: querela est de iure ciuili. et ius ciuile hñ pōt facere quē desinere eē hrdē ipso iure vt pꝫ in testō militis. vt.l. certi iuris.C. de mil. te. ꝫ ius ptoriū sicut nō dat iura directa ita nec auferre pōt ꝫ i effectū tm̄ vt insti. de bo. pol.§. quos aūt in tex. ❡ In tex. ibi. p parte mota est q: fili⁹ ex heredat⁹ egit cōtra vnū ex extraneis istitutis qđ facere potuit vt.l.mr̄. de inof. testa.ꝛ sic no. ꝙ ex postfacto pōt qs decedere p pte testat⁹: ꝛ pro pte itestat⁹. vt.s. de inof. te.l. certa. lꝫ a pn. non vt.l.ius nr̄m de reg. iur. ❡ In secūdo casu ibi neqꝫ mihi caius filius heres erit. ista verba faciebant dubium. nam videbatur ꝙ requireretur vt nunqꝫ caius fuerit heres. si ergo semel fuit lꝫ esse desierit videbitur defecta ↄditio. sed non est verum quia debet exponi n eqꝫ mihi cai⁹ heres erit.s. tēpore mortis pupil

3 li. ꝫ vñ puenit hec interpretatio. gl.pe. † ꝛ etiā doc. dicunt ꝙ ex natura dictionis tūc que statim seqtur. naꝫ significat extremi tatē tpis Bald. dicit ꝙ hoc pcederet si punctatio fieret post di

b ctionē tunc[b] ꝛ sic illa dictio determinaret verbū precedens: he res erit: hoc modo nec mihi cai⁹ fili⁹ heres erit tūc ꝫ certe pōt fieri pūctuatio ante dictionē tūc.ꝛ si ita fiat nihil facit ad pposi tū illa dictio vñ ipse dicit ꝙ in hoc casu ista interpretatio est vti lior substituto.ꝛ facit eū admitti sicut in casu pcedenti illa iter pretatio est sibi vtilior. vt ista sit cōclusio ꝙ si sibi est vtile ꝙ at tēdat an semel fuerit heres hoc attenditur. Si aūt est sibi vtile ꝙ non attendatur ꝙ semel fuerit heres. sed sufficiāt ꝙ tūc non sit hoc attenditur fauore testamēti ꝛ institutionis ꝛ hoc est sub

c tilius[c] ꝛ pulchrius ꝙ id qđ dicit glo.ꝛ alij doc.

2 ❡ Uerbū quisquis qđ est distributiuū. facit cōiunctos habe ri pro disiunctis.

1 **Ubi cum plures.** † Plures here des ↄiunctiꝫ sub stituti cum disiunctis nō habentur loco vnius si di ctum fuit ꝙ venirent p hereditarijs portionib⁹. et ipsi dispariter erant instituti. imo disiuncti habebūt viriles at tento numero heredū ipsi vero heredes habebunt residuū di uidenduꝫ inter eos pro hereditarijs portionibus. h.d. ista sin gularis lex ꝛ credo ꝙ nō reperitur alibi.ꝛ limitat plures.ll. in ti. de here. insti.ꝛ.l. si pater.s.e. i quibus habetur ꝙ plures he redes coniunctim substituti cuꝫ disiuncto loco vnius habenꝝ. nam hoc est verū nisi duobus concurrentibus que dixi in sum mario. q: tūc non censentur coniuncti sed disiuncti: eo ꝙ si fue runt instituti dispariter necessario sequitur ꝙ fuerunt singula riter vel spāliter nominatim instōne. si ergo postea fuit dictuꝫ in substōne ꝙ veniant pro hereditarijs portionib⁹ censentur per hoc singulariter nominati sicut fuerunt nominati in insti tutione.ꝛ hec est rō huius.l. sicut ꝛ alibi diceꝝ eqs portionibus facit vt cōiuncti habeanꝝ pro disiūctis.s.ti.j.l. si ita qs heres.ꝛ l. interdum.in prin. ita ꝛ hic verba ista ꝙ veniant pro heredita rijs portionib⁹ secus si ista verba non fuissent a testatore dicta tūc em̄ licet tacite videretur actū ꝙ diuidāt inter se p heredita rijs portionib⁹ tñ nō habenꝝ pro disiūctis imo pro coniunctis habentur oēs loco vnius. vt.l. si pr̄ filio.s.eo. ❡ In tex. ibi ad iecit.s. in substōne facta tertio. nō in prima instōne facta a titio. nam in propria instōne iste titius non fuerat institutus. ❡ In tex. ibi quesitum est quā partē. supple de portione a titio. repu diata. de illa em̄ sola queriꝝ q̄liter debeat diuidi inter istū titiū adiectum ꝛ alios heredes Glo. autem que est hic nesciuit quid diceret nec vidit sol. contrarij. Ad.l. autem fi.C.eo. quam in fi. allegat pro contraria dic ꝙ ibi portiones hereditarie ꝛ viriles

2 erant eedē q: fuerūt equaliter instituti. † ꝛ etiam fuit ibi appo

d situm verbum quisquis[d] quod est distributiuū ꝛ facit coniun ctos haberi pro disiunctis.ꝛ in hoc concordat cum ista.l. sed in alio videtur cōtrariari q: ibi vocanꝝ viriliter. hic pro heredita rijs portionibus sed solue vt dixi.

2 ❡ Mater qñ fecit substitutionē pupillarē ꝛ etiā vulgarē pu pillaris est nulla sed vulgaris valet ꝛ diciꝝ facta in pupillari bus tabulis. i. vna cum pupillari.

3 Preteritio matris sine causa hodie reddit testamentū nullum sicut preteritio patris ꝛ quando.

4 Tempus certe etatis adiectuꝫ filio in institutione an faciat cō ditionem vel diem.

1 **Si mater.** † Si mater instituat filium sub cōditione casuali vꝫ testm̄. lꝫ in ei⁹ defectū ipsum nō exheredet ꝛ iō vꝫ et substō vul garꝫ ei data. h.d. Et reputaꝝ difficilis ista.l. tā i pn̄. ꝙ in seq.§.ꝛ no. hñ istū casum notabilē. ❡ In tex. ibi pupilla

2 rib⁹ tabulis. ❡ Intellige ſm Bal. † qñ fecit substōnē pupilla rē: ꝛ ēt vulgarē. pupillaris est nulla q: mulier nō pōt illū facere cū nō habeat filiū in ptāte. lꝫ vulgaris vꝫ. ꝛ dꝫ facta in pupilla rib⁹ tabulis. i. vna cū pupillari. Opp. ꝙ ista instō nō valeat q: facta sub cōditione nō potestatiua.ꝛ in eius defectum non fuit exheredatus. timore huius gl. j. dicit ſm Azo. ꝙ imo non vide tur facta sub cōditione sed in diem certā q: collata in tempus etatis.ꝛ ideo reiecta die habetur pro pura per.l. hereditas ex die.s.ti.j. Ista gl. male loquitur de die certa que omnino est ex titura. sed hic nō sic: q: licet collata in tps certe etatis tamē cuꝫ ad eandem peruenerit ꝛ hoc nō expectatione dubij euētus.s. si ad eandem peruenerit ꝛ hoc nō est certū euenturū ideo facit cōditionē. vt.l. si cui legeꝝ.§.i.j. de lega.j. Ad contrariū dic ꝙ pcederet in testō pr̄is hñtis filiū in ptāte. nō i testō mr̄is cui⁹ etiā oīmoda pteritio nō reddit testm̄ nullū. sed habeꝝ p exheredatione eodē mō nō oīmoda habeat. tñ q̄relaꝫ iure isto si cōditio esset apposita sui fauore. vt.l. filijs matrē.C. de inof. test. Et si dicaꝝ quō pōt valere tacita exhreda tio. q: nō fuit dat⁹ coheres p cui⁹ additione cōfirmeꝝ. dicit Bal. ꝙ incipiet testm̄ a substōne vulgari. vt.l.iij.§. fi.s. de lib.ꝛ post

3 hu. † Hodie vero ista conditio reijcitur de testamento matris sicut

a ❡ Determiatio adde ꝙ ēt ꝫ bar. allegādo pau. d ca.h tꝫ etiā alex. de imo. i ↄsi. xcj. colū.v. in fi. in.j. vo.ꝛ ibi dicit cō tra Bar. esse ma gis cōem oppo. Fran. Cur.

b ❡ Dictionē tūc adde.l.vꝫoriꝫ.ff. d vsufr.le.l.j. ad fi. C. de procu.ꝛ i.c. si eo tpe d rescri. li.vj.ꝛ gl. in cle.j. de iure pa.

c ❡ Subtili⁹. addō ꝙ hūc eūdē itel. ad istū tex. refert ꝛ sequiꝝ alex. de imo. in ↄs. xliij. col. fi. in fi. in.iij. vol. Cur.

d ❡ Uerbū qsqs. adde bar.i.l.j.ff. de cōdi.ꝛ demō. ange. consi. ccxc. incip. viso.

ſicut de teſtõ patris p.l.quoniã in prioribꝰ. ⁊.l. ſcimꝰ.§.cũ aũt. ſed Bar. videt̃ erraſſe hic.qꝛ dicit ꝙ hodie iſtud teſtm̃ nõ valebit qꝛ p̃teritio matris ſine cã reddit hodie teſtm̃ nullũ. ſicut p̃teritio patris.vt no.ĩ aut.de her.⁊ fal.§. exheredatos. in gloſ. Tu dic illud verũ in omnimoda p̃teritione.ſecus in nõ oĩmoda vt qñ inſtituit ſub ꝯditiõe caſuali.nã tũc etiã paternũ teſtm̃ nõ reddit̃ nullũ ſꝫ reijcit̃ de legitima. ¶ †Ultimo videt̃ dicendum ꝙ imo tp̃s certe etatis adiectũ filio nõ faciat cõditionem ſed diẽ vt.l.ſeius ſaturninꝰ.j.ad tre. Barto.videtur hoc fateri, ſed nõ placet.⁊ dic ꝙ ibi loquitur qñ adijcitur fideicõmiſſo vel legato ⁊ tũc ꝙ faciat diẽ ⁊ nõ cõditionem eſt vtile.qꝛ tranſmittit ad heredẽ ſi ante diez decedat vt ibi.hic qñ apponit̃ inſtõni facte de filio quo caſu nõ eẽt vtile qꝛ ſi decederet añ illam etatẽ etiã ſi faceret diẽ nõ trãſmitteret illã ad ſuos heredes. quia de natura hereditatis nõ eſt ꝙ trãſmittat̃ nõ adita.ſꝫ bñ eſt de natura legati ⁊ fideicõ.ꝯſtat aũt ꝙ anteq̃ p̃uenerit ad etatẽ adire nõ põt.qꝛ non eſt dies certa que debeat reijci p.l.hereditas ex die.ſꝫ eſt incerta que nõ reijcit̃.vt no.gl.in.l.ſi ita in fi.de li.⁊ poſthu.vnde nõ video cuius vtilitatis ſit dictum Bar. Ad.ll. aũt quas gl.alleg.ĩ ti.qñ di.leg.ce.rñde ꝙ ibi p̃ceſſerat diſpoſitio pura.⁊ poſtea in alia oratione circa eiꝰ executionẽ fuit appoſitum tp̃s certe etatis:vñ diſpoſitio p̃cedẽs nõ reddit̃ cõditionalis.hic vero fuit appoſitum ad ſubſtãtiam diſpoſitionis qꝛ fuit inſtitutus cum erat annorum.xiiij.

2 ☞ Quãdo primus gradus nõ deficit quia filius ſuperuixit patri ⁊ fuit heres ambo ſequentes vt hic euaneſcunt.

3 Quid ſi primus gradus defecit eo modo quo teſtator dixit qꝛ filius mortuus eſt patre viuente tunc nepos ſi natus fuiſſet admitteret̃ ⁊ ſi nõ fuit natus admittit̃ ſubſtitutus vltimo loco.

4 Quid ſi primus gradus defecit nõ tñ eo modo quo teſtator dixit quia filiꝰ nõ eſt mortuus viuente patre ſꝫ ſuperuixit patri ⁊ repudiauit an titius vltimo loco ſubſtitutus admittatur.

5 Prima ſubſtitutio de nepote facta in ſuitate ⁊ in defectum ſuitatis ſuitatem nõ tollit ſed potius a ſuitate tollitur.

6 Subſtitutio vulgaris facta in vnũ caſuꝫ porrigit̃ ad aliũ ⁊ qñ.

1 **Si filius.** †Si inſtitutus primo loco ſit heres ceſſat ſubſtitutio vulgaris. tam prima q̃ alia ſequẽs.h.d.in effectu. ¶ †In text.ibi heres non erit. H̃ faciebat dubium quia titius fuit ſubſtitutus ſi nepos nõ erit heres.ſed iſta conditione extitit.ſi nepos non fuit natus.vt dicit̃ in fi.ergo videbitur titius admittendus.⁊ ſi dicatur qualiter poſtq̃ filius fuit heres. Rñdetur ꝙ nõ potuit effici heres niſi pro parte.⁊ ſic admittetur titius vt coheres ꝯ̃rium tamen determinat̃ ꝙ nec admittitur vt ſubſtitutus nec vt coheres.⁊ hoc vult dicere tex.in fi.dum dicit omnino. Ratio primi eſt quia ſicut prima ſubſtitutio vulgaris facta de nepote cẽſetur facta in defectum inſtitutionis ita ⁊ ſecũda facta de titio huic nepoti cẽſet̃ facta in defectũ vtriuſq; gradus p̃cedẽtis.⁊ ſic licet nõ fuerit appoſita niſi vnica cõditio ſi nepos nõ erit heres cẽſetur etiã appoſita.ſ.nec etiã filius primo loco inſtitutus.ſic.ſ̃.e.l.quidam teſtõ. Ratio ſecundi eſt qꝛ eſſet ꝯ̃ intentionẽ teſtatoris ꝙ admitteret̃ vt coheres ⁊ filius nõ haberet totã hereditatem.vt.ſ̃.e.verbis ciuilibus.⁊.ſ̃.ti.j.l.cum in teſtõ.vbi ponitur caſus huius.§.clarius ⁊ latius q̃ hic. ¶ †Et aduerte ꝙ tres ſunt caſus quorum vnus ponit̃ in text.qñ primꝰ gradus nõ deficit qꝛ filiꝰ ſup̃uixit patri ⁊ fuit heres ⁊ tunc eſt clarũ ꝙ ambo ſequẽtes euaneſcũt.

3 †Alius eſt ꝗ nõ ponit̃ in tex.nec in gl.ſed primꝰ gradꝰ defeciſſet eo mõ quo teſtator dixit: qꝛ filiꝰ mortuꝰ fuiſſet viuẽte patre ⁊ iſte eſt clarꝰ.qꝛ tũc nepos ſi natꝰ fuiſſet admitteret̃ ⁊ ſi nõ fuit natus admittit̃ ſubſtitutꝰ vltimo loco qꝛ vterq; gradꝰ p̃cedens defecit ⁊ eo mõ quo teſtator dixit.vt in prin.glo.ſup v̇.excludit.

4 ¶ †Eſt tertiꝰ caſus dubiꝰ de quo q̃rit gloſ.ſubtiliter.ſ.ſi p̃mus gradꝰ defecit nõ tñ eo mõ quo teſtator dixit. qꝛ filiꝰ nõ eſt mortuꝰ viuẽte patre.ſꝫ ſup̃uixit patri ⁊ repudiauit.q̃ritur an titiꝰ vltimo loco ſubſtitutꝰ admittat̃. Anteq̃ ꝓcedã vlteriꝰ videndũ eſt quõ ꝓcedat id qð dicit gl.ꝙ etiã nepos repudiauit.nam nõ poteſt repudiare ꝗ nõ põt adire.vt.l.is põt. de acq. her. ſꝫ iſte nepos non poterat adire ex ſubſtõne lꝫ filiꝰ repudiauerit.quia ſubſtitutus ſub cõditione ſi filiꝰ viuo patre moreret̃ ⁊ iſta cõditio nõ extitit. nec extẽdit̃ iſta ſubſtõ ad caſum quo ſup̃ueniat ⁊ repudiat qꝛ fuit facta in ſuitate ne p̃teritꝰ rũpat teſtm̃ ingrediẽdo locũ filij viuẽte patre.ſꝫ iſta cã ceſſat.qꝛ nõ fuit ingreſſus locũ filij.cũ ille ſup̃uixerit ⁊ ſic nõ poterat rũpere ẽt ſi non fuiſſet ſubſtitutus qꝛ nõ tenebat primum locum tẽpore mortis.l.ſi ꝗs poſthumos.§.filium de libe.⁊ poſth.ergo ceſſat ſubſtitutio facta ob illam cauſam ne rumperet.quomodo ergo potuit repudiare.So.intellige glo.repudiauit.ſ.ab inteſtato quantum in eo fuit dicẽdo ꝙ nullo modo vult hereditatẽ.⁊ ſic neutri iſtorum obſtat ſubſtitutꝰ vltimo loco.quia neuter vult.vnde maior eſt ratio dubitandi ⁊ dicendi ꝙ ille ſubſtitutus debeat admitti.ſi enim nepos (licet ex ſua ſubſtitutione non poſſet admitti) diceret ſe velle hereditatẽ ab inteſtato ⁊ ſe debere p̃ferri ſubſti.lꝫ defecerit inſtõ ⁊ ſubſtitutio facta de eo eſſet maius dubiũ an ipſe obſtaret ſubſti.nã incõueniẽs vr̃ ꝙ ſubſtitutꝰ ipſum excludit ſi vult hereditatẽ habere.qꝛ teſtator ipſum p̃dilexit ſubſti. extraneo ⁊ vltimo loco.ſed in caſu glo.ceſſat iſta rõ. vñ querit̃ ꝗd iuris glo.primo arguit pro ⁊ ecõtra faciendo vnã rõnẽ ꝓ qualibet parte ⁊ poſtea determinat pro parte negatiua ꝙ nõ admittitur per duas rationes. et tamen nulla ratio tacita per gloſ. vr̃ bona. Prima ratio eſt qꝛ filius poſtq̃ ſuperuixit extitit heres patri ipſo iure.iſta ratio primo videt̃ falſa tenẽdo communem opi.ꝙ datio ſubſtituti vulgaris tollat exiſtentiam ſui heredis ⁊ hic habebat ſubſtitutum vulgarem nam iſte titius vltimo ſubſtitutus cenſetur etiam ipſi filio ſubſtitutus. vt.ſ̃.e.ſi titius.⁊ poſito ꝙ illa opin.non eſſet vera ⁊ ꝙ non tollet̃ ſuitas ipſo iure nihilominus qꝛ repudiauit remanſit heres ſolo nomine.⁊ iſtud non debet impedire ſubſtitutum venire ⁊ effici heredẽ ſaltẽ in effectu arg.in.l.i.§.ſi quis adita.⁊.l.ij.§.ſi ſint. ad tertul.

5 †Sed ſuſtinendo gl.dic ꝙ habuit. reſpectum ad primã ſubſtitutionẽ factam filio de nepote.non ad ſecundaꝫ que a iure fingitur etiam ſibi facta de extraneo:qꝛ illa eſt mere legalis. prima autem ſubſtitutio de nepote fuit facta in ſuitate.⁊ ĩ defectum ſuitatis.vnde ſuitatem nõ tollit.ſed potius a ſuitate tollitur ⁊ hoc voluit iſta glo.que ad hoc ſubtiliter allegat̃ qꝛ quãdo nepos ſubſtituitur filio ſi deceſſerit viuẽte patre.ſi filius nõ deceſſit nepos nõ fuit ingreſſus locum eius.⁊ ſic filius tempore mortis reperitur tenere primum locũ in ſuitate vnde nepos tanq̃ preterius nõ poteſt rumpere ⁊ ſic ceſſat eius ſubſtitutio. que fuit facta ne rumperet.vnde nõ eſt curandum ꝙ filius repudiet quia nõ fuit facta principaliter in hereditate.ſed in cõſequentiam.⁊ hoc voluit dicere iſta gloſ.ſubtiliter. Eodem modo videtur dicendũ de titio vltimo loco ſubſti.qꝛ ſubſtõ regulatur ſm̃ precedentẽ.⁊ intelligitur facta in eum caſuꝫ quo fuit facta precedẽs.ſi filius moriatur viuente teſtatore ⁊ etiam ſub alia.ſ.ſi nepos poſtea nõ erit heres.quantuꝫ ergo ad filiũ videtur eo caſu quo ſubſtõ nepotis vẽdicet ſibi locum.⁊ tamen ipſe nolit eſſe heres.⁊ hoc vult glo.in effectu cũ ergo iſte caſus non extiterit non vocatur ſubſtitutꝰ. Bart.tꝫ iſtã gloſ.ſi ille nepos vellet habere hereditatem ab inteſtato ne ſequat̃ incõueniẽs ꝙ ſubſtitutꝰ extraneꝰ ſibi p̃ferat̃.Sed ſi nõ vult habere vel nõ fuit natus vel mortuus eſt anteq̃ filiꝰ repudiet tꝫ ꝯ̃riũ qꝛ tunc ceſſat incõueniẽs p̃dictum.⁊ ideo nulla eſt bona rõ quare ſubſtitutꝰ vltimo loco nõ debeat.vocari.poſtq̃ vacat hereditas ⁊ nullus eſt qui ſibi obſtet q̃ determinatio ſatis eſt rõnabilis.ſꝫ Ang.videt̃ tenere gl.ſimpliciter qꝛ vltima ſubſtõ nõ poteſt videri facta in aliũ caſum q̃ fuerit facta precedẽs.pro quo.j̃.de cõdi.⁊ demõ.l.publius.§.titia.ſed precedẽs fuit facta ſolũ in illũ caſum ſi filius moreretur viuẽte teſtatore.ergo ⁊ iſta ſimiliter.

6 Et † ſi dicat̃ ſubſtitutio vulgaris[a] facta in vnum caſum porrigat̃ ad aliũ.vt.l.gallus.§.⁊ ꝗd ſi tm̃. Reſpondet̃ ꝙ non ſic porrigit̃ ad aliud tempus.vt.ſ̃.eo.ſi ita quis.⁊ ad hoc allegat̃ iſta glo.que ſubtiliter videtur hoc velle. vel dic ꝙ ꝯtrariũ loquit̃ quãdo facta eſt in hereditate.⁊ vterq; caſus tendit ad eũdẽ effectum ſed hic prima fuit facta in ſuitate et in conſequentiam in hereditate.non ergo porrigitur ad alium caſum in quo cenſeatur facta principaliter in hereditate.ſed ſi iſte ſubſtitutꝰ admitteretur tunc hoc nõ eſſet niſi virtute ſubſtitutionis que cẽſeatur facta principaliter in hereditate qð eſſe non debet ⁊ ſic cõcluditur ꝙ ſi prima ſubſtitutio in ſuitate locũ habuiſſet.tũc ſi poſtea deficeret gradus prime ſubſtitutionis poſſet habere locũ tertius.alias ſecus.iſta opi. licet forte de rigore ſit verior tamen plus placet opi. Bar.qꝛ equior.

[a] ¶ Subſtõ vulgar̃.adð an ſubſtitutio vulgar̃ facta furioſo vẽdicet ſibi locum ſi furioſus ĩ furore ðceſſit. Adde p ang.i.l. hr̃s furioſi in.j.no.ff.ð peti.here.

2 ☞ Relatiuũ ꝗs vel qui lꝫ ſit diſtributiuũ ⁊ de ſui natura referat̃ ad vnũ licet ſit in ſingulari numero tamen ex preſumpta mente defuncti trahitur ad plures.

1 **Ex duobus.** † Supremꝰ vel vltimꝰ ð̃ quẽ nemo ſequit̃ lꝫ nullus p̃cedat ⁊ ecõuerſo.p̃mꝰ ð̃ quẽ nemo p̃cedit.lꝫ nullꝰ ſequat̃.h.d.⁊vide p Bar.in.l.ꝗ duos.j̃.de re.du.vbi ſoluunt̃ cõtraria hic formata in gl. ¶ Opp. ꝙ iſte ſubſtitutus nõ admittat̃.qꝛ ipſe fuit ſubſtitutꝰ vni ⁊ nõ duobus ⁊ non conſtat quis ſit ille vnus.ergo ratione incertitudinis videtur vitiari.qꝛ illud relatiuũ ꝗ nõ refert̃ niſi ad vnũ.vt.l.ſi fuerit.in p̃ncipio de re.du.glo.timore huius dicit ꝙ etiã alibi habemꝰ ꝙ lꝫ fuerit vocatus vnꝰ tamẽ admittunt̃ plures.vt.j̃.de leg.j.ꝗ filiabus.§.j.iſtud nõ eſt ſoluere ꝯ̃riũ. dic ergo ꝙ lꝫ quantũ ad v̇ba videat̃ ſubſtitutus vni tm̃ quãtũ tñ ad effectũ cẽſet̃ ſubſtitutꝰ vtriq; qꝛ cõſiderauit teſtator ꝙ hereditas primi decedentis in pupillari etate perueniat ad patrem neceſſario.cum aliũ heredem ſibi facere nõ poſſit.vt.j̃.eo.l.vel ſingulis in fi.⁊ ſic in here

ditate vltimi decedētis reperiet hereditas primi ⁊ ambas substitutus habebit. si ergo erat habiturus īterpositā nō est absurdum ꝙ habeat ambas eque principaliter. ad hoc. ſ. ad trebel. heredes mei. §. cū ita. † ⁊ sic relatiuū qs vel qui. lz sit distributiuum ⁊ de sui natura referat ad vnū bñ est in singulari numero ex presumpta tñ mente defuncti trahit ad plures vt hic ⁊. l. qui duos. ¶ Ad hoc oppo. de. l. eū qui. ad treb. vbi substitut⁹ hz necesse probare quis vltio loco sit mortu⁹ al's repellet rōne incertitudinis. Vera solu. est ꝙ ibi loquit in fideicōmissaria que fit etiam maioribus vñ non considerauit testator ꝙ portio primi morietis necessario pueniat ad supstitē cū possit sibi aliū heredē facere vñ substituēdo ei q vltimo morietur nec quātū ad verba nec quātū ad effectū censet voluisse substituere in portione vtriusqꝫ. nec pncipal'r nec p īterpositā psonā. sed dūtaxat ī portione vni⁹. s. q vltimo morietur. iō tūc relatiuū q nō verificatur de plurib⁹ ex psumpta mēte defuncti ⁊ hz locū. l. ꝯria. ¶ Vltio qrit qd si nō cōstat ꝙ simul decesserint vel cōstat ꝙ diuersis temporibus. ⁊ tñ nō cōstat qs primo ⁊ quis vltimo die locū hre qd hic dr vt admittat ad hereditatē vtriusqꝫ qꝛ nō min⁹ dz admitti in casu dubio ꝙ in casu certo ⁊ iste est casus. in. l. q liberis. in pn. ſ. de secū. tab. q est notabilis ad suppletionē hui⁹. l. cū si. qꝛ hic vterqꝫ pōt dici vltim⁹ postꝙ ꝯstat ꝙ simul mortui sunt vt ī tex. ſ; in casibus supradictis tm̄ fuit vltim⁹ ⁊ nō ambo ⁊ non cōstat qs vñ magis videbat substitutus excludendus.

2 ☞ Si pferant illa vba in testō qsquis mihi heres erit soluat talia legata an testator censeat grauasse nō solū īstitutos ſ; ēt veniētes ab intestato ⁊ sic habeāt vim clausule codicillaris.

Quod illa vba quisquis mihi heres erit itelligant. s. ex testō.

1 **Filium.** † Substitutio facta per verba quisquis mihi heres erit non porrigitur ad illū qui hereditatem repudiauit sed ad illuz qui adiuit ēt ex substitutionē vulgari. h. d. ⁊ istud additur ab. §. hec verba. qꝛ non solū vocat qui primo loco fuit institutus sed etiā ille qui secūdo vel tertio. qꝛ venit ex expressa voluntate defuncti. idem in substituto pupillari. vt. l. paterfa. in primis tabu. ſ. e. ¶ In gl. ibi nec ad pauciores ꝙ duos istam gl. reprehendit Dy. ꝙ imo verba illa qsquis mihi ⁊c. verificantur etiam in persona vnius ⁊ ad vnum tantum possunt referri. vt. l. si testamento. §. j. ſ. si quis omi. ca. te. Bar. sustinet glos. de proprietate verbo. qꝛ nō est ppria locutio qsquis prim⁹ exiuerit scholas si ī scholis nō est nisi vnus. tamen fatendū est ꝙ ista nō est ratio quare hic admittat iste substitutus quia dictio quisquis necessario habeat referri ad plures. sed ratio est illa quam. s. dixi qꝛ venit ex expressa volūtate defuncti. ⁊ sic nō ob. §. hec verba. qui loquitur de illis q non veniunt ex voluntate defuncti. Sed contra ꝙ etiā illi q nō veniūt ex volūtate defuncti comprehendantur sub istis verbis vt venientes ab intestato. vt. ſ. de iur. co. l. si quis cū nullū gl. in v. se. dicit ibi loquit qñ per illā dictionē vel per illa vba aliq vocant ad onus. hic qñ ad cōmodū ad qd nō est verisimile testatorem voluisse vocare illū quē nō dilexit. sed bñ est verisimile ꝙ noluerit illū grauare ex quo grauauit illū dilexit. † Sm̄ hoc sequitur ꝙ si pferant ista vba in testō quisquis mihi heres erit soluat talia legata censet grauasse nō solū institutos sed etiā veniētes ab intestato ⁊ sic habent vim clausule codicillaris. ⁊ ad hoc allegatur ista glo. quā Bar. videtur tenere. sed ꝯrium determinat glos. in. l. eā quā. C. de fideicō. in prin. prime al's secūde glo. ⁊ dicit Jac. de are. ꝙ illa est verior. Preterea verba illa quisqs mihi heres erit intelligunt. s. ex testō. vt est gl. ordinaria. in. l. si testamento. in prin. si qs omi. causa test. Preterea si illa rō esset vera semp censerent legata repetita a veniētibus ab intestato qꝛ si grauauit institutos quos dilexit fortius censetur voluisse grauare veniētes ab intestato quos nō dilexit ⁊ tñ ꝯtrariū est nisi hoc dixerit expresse. vt. l. j. ſ. de iure codi. Pōt dici ꝙ si fuit vnus tm̄ institutus vera sit ista gl. vt sic illa verba referant ad plures sm̄ ꝙ proprius significatus ipsoꝝ exposcit. Si aūt sint plures instituti tūc qꝛ possunt verificari in eis nō intelligat de veniētib⁹ ab intestato ⁊ ita pcedat glos. ꝯria ⁊ ista vr̄ ipsa veritas. Ad ꝯriū de. l. si qs cū nullū dic ꝙ nō fuit ibi factū testamentū vñ nō possunt referri verba nisi ad veniētes ab intestato.

> a ¶ Quisquis mihi. Adde. l. si plures. ff. de leg. iij. l. ex causa. ff. de verbo. signi.

2 ☞ Legata relicta a substituto īpuberis ēt si testm̄ fuit expugnatū per ꝯtrata. intentatā ab impubere beneficio pteriti valent ⁊ debent omnibus etiam extraneis.

3 Cōtratab. intētata per īpuberē institutū beneficio preteriti nō solū nō nocet substitutioni pupillari. sed nec ēt legatis a substituto relictis quominus debeant omnibus. ⁊ an ēt ipse prodesse possit vt faciat ea augeri ⁊ qualiter.

4 Quod eadem debet esse ratio contrariorum.

1 **Etiam.** † Licet testm̄ per con. tab. expugnet pupillaris substō firma pmanet. ⁊ relicta a substituto pupillari deberent omnibus etiā psonis non coniunctis ⁊ etiam si ipse pupillus beneficio preteriti contratab. intētasset quinimo per hoc augentur legata a substituto relicta pter h̄ ꝙ pupillus minus soluit ꝙ si contratabu. non intentasset: qꝛ non soluit extraneis vel propter id quod a coherede extorquet quod non extorsisset si cōtratab. nō intentasset. possunt etiā minui dicta legata si propter cōtratab. diminuta est portio pupilli in quos fuit substitutus. h. d. cum. l. seq. que cum ista cōtinuatur. Recollige ex istis tex. tria. Primo ꝙ lz per contratabu. rūpatur testm̄ paternū saltem in effectu lz nō ipso iure testamentuz tñ pupillare in eo comprehensum nullo modo rūpit etiaz in effectu. Sed ꝯ qꝛ est idem cum paterno. vt. s. e. l. prīs ⁊ pars ipsius. vt. ſ. eo. qui plures in fi. ⁊ qd iuris est de toto debet eē de qualibet patre. l. si qs cū totū de excep. rei iudi. Sol. in hoc testamētū pupillare nō censet idē cuz paterno nec eius pars sed penitus diuersum. vt no. d. l. patris ⁊ filij. in gl. magna. ver. itē quia expugnato. ¶ Itē adhuc opp. qꝛ hic loquit etiam si ipse pupillus institutus cui facta erat substitutio intentauit cōtratabu. beneficio preteriti. vt in prin. l. ⁊ si contra. ergo debet perdere cōmodū ex illo testamento. vt. s. eo. is qui. cōtratab. ſ; pupillaris substō est eius cōmodū ergo dz rumpi saltem in effectu. Sol. contrariū pcedit in cōmodo pecuniario qd est omnino priuatū. ⁊ circa qd ipse pōt disponere cū autoritate tutoris ⁊ illud perdere. hic loquitur de cōmodo pecuniario qd cōsistit in hoc vt sibi succedatur ex testamento in quo etiam vertit vtilitas publica. vnde circa illud non potest disponere etiam cuz tutoris autoritate. vt illud perdat cōtratab. intentādo. ⁊ istud videtur esse de mente Bar. licet non sic clare loquat. ¶ Itē adhuc opp. quia etiā ꝯtratab. datur filio in potestate preterito. vt l. is qui. ſ. de leg. prestā. quo casu testm̄ est nullum ipso iure. nec potest valere substō pupillaris in eo contenta. vt. §. eo. l. ij. §. j. ⁊ hic in fi. prime glos. magne dū allegat illā. l. p cōtraria. Sol. intellige istos tex. vt glo. ponit qñ emācipatus fuit preteritus ⁊ tūc testm̄ nō est nullū. vt. l. is qui. de leg. pstan. Vltimo op. qꝛ cōtratab. reducit rem ad cām intestati vt no. in. l. in liberis. C. de col. ⁊ ista substō reqrit aditionē ex testamēto. vt. l. ij. §. adeo. s. eo. Sol. cōtrariū pcedit qñ intentat ante aditam hereditatē ⁊ institutus timore preteriti nō adiuit. ⁊ tūc fateor contrariū ꝙ rūpitur substō potius pter aditionē nō factā ꝙ propter ꝯtra. hoc tñ verū nisi institut⁹ esset filius testatoris ⁊ in potestate. qꝛ tunc nō pōt taliter omittere qn remaneat heres ex testamento saltem noīe. ⁊ hoc sufficeret ad ꝯfirmandā substitutionē hic autez dz intelligi qñ fuit intētata post aditā hereditatē. ⁊ tūc etiā si extrane⁹ fuit institut⁹ locū hz qd hic dicit.

2 Scdo † principaliter recollige ꝙ legata relicta a substituto impuberis etiā si testamētū fuit expugnatū per ꝯtab. intentatam ab impubere beneficio pteriti valēt ⁊ debent oībus ēt extraneis. Sed cōtra ꝙ coniunctis tm̄. vt in ti. de leg. pstā. l. j. Sol. istud pcederet in relictis ab ipso impubere qui testamentū paternuz expugnaret. ⁊ sic hz hereditatē cōtra volūtatē testatoris. sed si nō expugnasset sed adiuisset etiā ipse teneret pstare oibus. qꝛ plena fuerūt volūtate defuncti. vt. l. si ex duobus. de ꝯtabu. ⁊. l. si duo in fi. de leg. prestā. sed hic loquitur de relictis a substituto impuberis q nō pōt expugnare p ꝯtabu. etiā beneficio pteriti qꝛ non committitur sibi edictū cū succedat in hereditate impuberis ī qua pteritus nō recipit iniuriā pteritionis. vnde cū habeat hereditatem impuberis ex volūtate defuncti nimirū si pstat oibus. ⁊ hoc voluit gl. pe. que incipit nō alijs. Sed cōtra ꝙ imo ēt substitutus impuberis soluat dūtaxat cōiūctis ⁊ nō oibus. vt. l. q fundū. §. qui filiū. ad. l. fal. ⁊. l. fi. de leg. iij. Sol. verū est qñ solueret ex persona impuberis. qꝛ fuissent ab ipso impubere relicta ⁊ ipse decessit anteꝙ solueret vnde substitut⁹ tanꝙ heres ei⁹ soluit eo mō quo soluisset impubes si viueret. nos loquimur de relictis a substituto que ipse soluit ex sua psona nō ex psona īpuberis.

3 † Tertio ⁊ vltimo recollige ꝙ cōtratab. intētata p impuberē institutum beneficio pteriti nō solū nō nocet substō ni pu. ſ; nec etiā legatis a substituto relictis quomin⁹ debeant oibus. vt in prin. hui⁹. l. ⁊ si cōtra. sed etiā ipse pdesse pōt vt faciat ea augeri. i. integraliter solui nulla facta detractione falcidie si pter ꝯtab. impubes cōsecut⁹ est tm̄ cōmodū ꝙ solutis legatis integraliter remanet substitutis quarta pars que debet pro falcidia. Pōt aūt hoc contingere duobus modis. Primo si propter ꝯtabu. releuatur impubes a solutione legatoꝝ relictorum extraneis. Scdo si consequitur maiorē partē quaz fuisset habiturus si ꝯtabu. nō intentasset. vt in exemplo qd ponit glo. ponēdo casuz si fuit institut⁹ in vncia ⁊ extraneus coheres in. xi vncijs. nā ꝯtrata. tā illa q̄ datur pterito ꝙ illa que datur impuberi ei⁹ beneficio dirigit ꝯtra extraneū ⁊ auferunt sibi illas. xi. vncias quas diuidūt iter se. ⁊ sic habebit ipubes. vi. vncias quas trāsmittit ad substitutū ei⁹ heredē sicut ⁊ cōmoduz de quo. s. in nō pstādo legata. ꝯsequit ergo substitut⁹ pinguiorem

rem hereditatem impuberis et sic poterit esse quod solutis integraliter legatis remanebit sibi quarta et ultra quod non esset si contratab. non fuisset intentata. et tunc potuisset detrahere falcidiam nunc non poterit sed etiam potest esse casus in quo contratab. diminuet legata ab impubere relicta. quia facit ut detrahatur falcidia que non fuisset detrahenda si non fuisset intentata. si ponas casum econverso quod impubes fuit institutus in maiori parte quam ipsum tangeret ab intestato puta insolidum. tunc non expedit sibi intentare contratab. beneficio preteriti sed solus preteritus intentat et aduocat sibi dimidiam. unde substitutus minorem consequitur hereditatem et si propter hoc non remaneret sibi quarta solutis legatis detraheret falcidiam quam non fuisset detracturus si contratabu. non fuisset intentata. Et ex his apparet quod glo. huius. l. non clare nec perfecte posuit casum qui clarius ex predictis apparet. † Et ultimo illud ad quod semper allegatur. in fi. quod eadem debet esse ro contrariorum[a] quia quod operatur augmentum in augendo similiter diminutio in diminuendo. et etiam alleg. l. fi. de leg. iij. ad hoc.

Vel singulis. † Ista. l. in fi. allegatur quod si facta est substitutio ultimo morienti non propterea videntur inuicem substituti illi quorum ultimo morienti facta est quia hic dicit quod primo moriens decedit intestatus et eius legitima hereditas ad fratrem deuoluitur ab intestato. et istud ius legitime hereditatis censetur voluisse reseruare inter eos substituendo. ultimo morienti. Sed contra. de. l. titia. §. seia de leg. ij. Sol. ibi loquitur in fideicommissaria substitutione in qua distingue. ut dixi. s. eo. l. si pater impuberes. quod aut est facta in tota hereditate vel in tota re legata aut simpliciter. sed hic loquitur in substitutione directa pupillari in qua indistincte non censentur inuicem substituti. quia illa non resultat ex coniecturis. et ex tacita voluntate sed requiritur voluntas expressa non sic in fideicommissaria. ut. l. cum proponeretur. quod ibi no. in glo. fi. j. de leg. ij. cum glo. ibi oppo. de. l. lucius. C. de test.

Bonum est argumentum de tempore ad locum et de rebus ad tempus.

Ut plures. † Allegare iste tex. in ver. ergo quod bona est argumentatio[b] de personis ad tempus. quia sicut potest substituere quibusdam ex filijs et quibusdam non. ita potest usque ad certum tempus et ultra non sed potestatem habeat substituendi ultra illud tempus. sicut et habet potestatem substituendi omnibus liberis. † Adde quod etiam bona est argumentatio[c] de tempore ad locum. l. vinum. si cer. pet. et de rebus ad tempus. ut. l. miles qui ita heredem. §. et quia diximus. de te mili.

Sicut per aut. ex causa conseruantur legata et fideicommissa quod ita conseruetur substitutio pupillaris que est pars testamenti sicut legata.

Et si a patre. † Aditio etiam coacte facta confirmat tabulas pupillares sicut etiam confirmat legata et fideicommissa. h. d. † Et no. istam argumentationem. de legatis ad substitutionem pu. unde dicit Bal. quod non est tex. in mundo qui melius faciat ad probandum quod sicut per aut. ex causa. conseruantur legata et fideicommissa ita conseruetur substitutio pupil. que est pars testamenti. sicut et legata licet Dy. tenuerit contrarium. † In tex. ibi dicebat subaudi et male. Sed quid potuit ipsum mouere ad hoc dicendum forte quia per substitutionem pu. succeditur directo in tota hereditate videbitur difficilius confirmari quam legato. certe imo facilius quia est magis fauorabilis quam legata. Potest autem iste tex. intelligi tribus modis. Primo quod fuit institutus extraneus et pupillus cui facta substitutio fuit exheredatus secundum Ja. de are. sed alij reprehendunt. quia text. in prin. dicit si a patre institutus etc. sed potest sustineri ut illud verbum a patre referatur ad exheredatum. et est sensus quod extraneus institutus fuit a patre exheredati. et rogatus de restituendo hereditatem titio. et exheredato fuit substitutus seius et iste extraneus institutus repudiauit hereditatem et tunc saluatur verbum destituto testamento quod est. i. s. per repudiationem. sed quia non debet hoc nocere fideicommissario si facit ipsum compelli ad adeundum resuscitatur testamentum iam destitutum cum omnibus in eo contentis. quia non valuit repudiatio in preiudicium substituti. ut. l. nam quod. §. j. ad treb. Alij ponunt quod fuit institutus filius impubes et grauatus de restituendo hereditatem paternam uni. et si decederet in pu. etate alius fuit substitutus. Sed tunc ob. verbum illud destituo. quia licet repudiet hereditatem remanet heres nomine. unde non destituitur testamentum taliter quod infirmetur fideicommissum uniuersale. quia etiam illud confirmatur per existentiam sui heredis. ut. l. ita tamen. §. si pr. ad treb. Ad quid ergo fuit necessaria hec coactio ut adiret. propter hoc gl. quod incipit valebant. quod tamen hanc lec. fatetur quod fideicommissum valebit propter solam existentiam sui heredis. sed compellitur adire ad hoc ut magis valeat. Alij timore huius dicunt quod hic filius habebat coheredem extraneum propter quem existentia sui heredis non confirmat fideicommissum. et hanc tenet Dy. et Bart. quod non placet propter verbum destituo. quia tunc multominus esset destitutum testamentum per repudiationem filij cum subsistit coheres per cuius aditionem potest confirmari. unde tenendo quod loquatur

in filio plus placet quia non haberet coheredem. Et ad contrarium respondetur quod ista coactio non erat necessaria tamen fuit utilis quia releuat substitutus ab onere probandi suitatem postquam expresse admittitur. alias haberet necesse probare patriam potestatem. quod erit difficile. plus tamen placet lec. Jaco. de are.

2 Prudens est testator qui testatur de consilio sapientis et non confidit de ignorantia notariorum.

3 Filius cum debeat habere iure institutionis: an si relinquatur iure fideicommissi uniuersalis tantundem valeat et quid si ei simpliciter relinquatur et non dicatur iure institutionis.

4 Quod ille cui relinquitur pars hereditatis per viam legati vel fideicommissi saltem in hoc habeatur loco heredis ut teneatur ad onera illius hereditatis.

Cum ex filio. † Emancipatum non potest pupillariter substitui. sed eius institutio potest admitti et in tempus pubertatis et fideicommissum relinqui: quod tamen valet quantum substitutio pupillaris. h. d. secundum Bar. Tamen ego nescio videre qualiter istud fideicommissum tamen valeat quantum valet substitutio pupillaris. nam per istam substitutionem succeditur ipsi filio quod est sibi fauorabile. sed per istud fideicommissum excluditur filius a succedendo patri antequam perueniat ad tempus pubertatis quod est sibi odiosum. † In tex. ibi cum ex filio subaudi predefuncto. † In tex. ibi duos nepotes impuberes habebat. subaudi ex diuersis matribus ut procedat id quod dicit glos. quod si iste emancipatus fuisset institutus et grauatus de restituendo suam dimidiam fratri transmitteret ad suum heredem saltem quartam videlicet ad matrem que propinquior est quam filius nam hodie sola mater succederet excluso fratre ex uno tamen latere coniuncto. Uel dic etiam si essent ex eadem matre succederet mater et frater simul. ut in aut. defuncto. C. ad tertul. et sic adhuc non haberet testator suam intentionem qui voluit illam dimidiam integraliter ad fratrem redire. et tunc erit fratris et matris. † In tex. ibi ad alteram partem transferre subaudi integraliter quod per fideicommissum facere non poterat. quia non poterat prohibere trebellianicam hoc iure. ut. l. quod de bonis. §. j. ad. l. falci. hodie est secus. ut no. per Bar. in. l. marcellus ad treb. et sic istud consilium esset hodie necessarium quia posset instituere emancipatum. et si decederet in pupillari etate suam dimidiam integraliter restituat fratri non detracta trebellianica. et istud est melius consilium quam illud quod ponit Bar. † In tex. ibi ex consilio not. quod prudens est testator qui testatur de consilio sapientis et non confidit de ignorantia notariorum qui multoties apponunt verba quorum significatus est contra intentionem testatoris. In tex. ibi cum in suam tutelam venisset legauit. glo. supplet una cum fructibus interim perceptis ne ille emancipatus possit conqueri de tali dilatione quod sit sibi nociua saltem in fructibus. certe etiam si hoc non dixisset. si constat quod dilationem apposuit fauore filij quod in dubio presumitur debet restitui cum fructibus interim perceptis. ut. l. in fideicommissi. §. cum pollidius. de usur. et. l. si ita relictum. §. pegasus. de leg. ij. et de annu. leg. l. eum qui. alias incipit iabolen. sed certe adhuc non potest negari quin iste emancipatus possit conqueri quia si fuisset institutus et de restituendo grauatus. saltem quartam transmisisset ad suos heredes. sed nunc nihil transmittet de isto fideicommisso conditionali. ut gl. hic dicit. Nec ob. si dicatur imo non est conditionale sed in diem. quia tempus certe etatis appositum filio facit diem non conditionem. et sic non impedit transmissionem. ut. l. seius saturninus. ad treb. quia verum est nisi appareat de contraria intentione testatoris ut erat hic. quia volebat integram dimidiam redire ad fratrem et sic ad illum nihil transmitteret. quia videtur quod habeat querelam vel contratab. In glos. ibi sed hodie puto contra tenet ergo gl. quod istud consilium non procedat hodie de iure codi. quia remouetur dilatio per. l. quoniam in prioribus. nec de iure aut. quia requiritur tit. institutionis etiam in emancipato. ut in. §. aliud quoque capitulum. Bart. tenet quod etiam hodie procedat quia totum hoc fit in fauorem filij. unde illa iura non vendicant sibi locum. ut no. in. l. filius matrem. C. de inoffi. test. et eodem modo non corrigitur. l. multi non note. s. de libe. et posthu. quia quando exheredatio fit fauore filij non requiritur causa. Mihi videtur quod etiam iure isto consilium istorum non fuerit bonum si sic diceret. sed quia si bene consideres non est verum quod istud fiat ad commodum illius emancipati. sed ad commodum fratris sui ut dimidia emancipati integraliter maneat penes fratrem si emancipatus moriatur in pupillari etate. unde quid ad emancipatum de fauore fratris sui postquam ipse iniuriam recepit tam in dilatione quia interim nihil habet quam in transmittendo quia nihil transmittit. Preterea interim de quo alimentabitur si non habet alia bona et restitutio non venit sibi facienda nisi post pupillarem etatem. unde videtur quod ipse habeat contrabu. per. l. ita tamen. §. rogatus. ad treb. Nec video qualiter iure isto potuerit aliquod consilium dari huic testatori per quod perueniret ad suam intentionem. sed hodie sic. certe nec hodie quia

[a] Eadem debet esse ro contrariorum. adde. c. hospitiolum. xxxij. d. c. resuscitatur. de pe. cle. j. c. nup. de biga. et in. c. literas de resti. spo.

[b] Argumentatio de personis ad tempus. adde Bal. in l. precibus. C. de impu. et alijs substi. Bal. in repe. ca. si pater. de test. li bro. vi.

[c] Argumentatio de tempore ad locum. adde Bar. in. l. fi. de tri. Bar. in. l. ro. in. §. si per venditionem. de act. emp.

licet possit prohiberi trebellianica non tamen legitima potest auferri. ¶ † In glo. ibi item quero. gl. mouet duas questiones vnam cum filius debeat habere iure substitutionis. an si relinquat iure fideicõmissi vniuersalis tantundẽ valeat videt ꝙ sic q̃ ꝓ herede habet. vt. l. si filius. §. ꝙ cũ eo. ⁊ hoc videt tenere gl. hic ⁊ in. §. cũ autẽ i. l. scimus. C. de inof. te. cõiter tenet cõtrariũ per. l. ita tñ. §. q rogat⁹. ad treb. vbi habet pro preterito ⁊ hꝫ cõtratab. Bal. tñ in. l. fi. C. fami. her. dicit ꝙ si simpliciter relinquitur lꝫ nõ dicat iure instõnis valet. ⁊ nõ dr̃ preteritus de iure canonico. q̃ subintelligit ille ti. sicut est necessarius in filio. ⁊ dicit esse casum nõ diuinãdo. in. c. raynutius. de test. qđ no. ſꝫ nostri doc. vident cõiter dicere cõtrariũ. vt no. in. l. his verbis. in pñ. §. ti. j. ⁊. l. illa institutio. per Bar. q̃ verũ cõe relatum ad certas res nõ importat instõnẽ. ¶ Alia questio est an ille cui relinquit pars hrđitatis ꝑ viã legati vel fideicõmissi saltẽ in hoc habetur loco heredis ꝙ teneat ad onera illi⁹ hereditatis. ⁊ in hoc breuiter dicas ꝙ sic. vt. l. si seruũ. §. fi. cuꝫ. l. se. ⁊ ibi plene de hoc no. de leg. ij. q̃ importat verbũ hereditatis de sui natura sicut ⁊ alia significãtia vniuersitatẽ iuris vt mẽsa vel peculiuꝫ. l. cum pater. §. mense. ⁊. l. cum filius. §. lucio. de leg. ij.

2 ¶ Dictio alius verificatur etiaꝫ in duobus sed regulariter requirit plures ⁊ dictio alter que regulariter requirit duos tamen verificatur in pluribus.

3 Vulgaris expressa nõ cõtinet tacitã pupillarẽ qñ fuit pupillaris facta nec econuerso.

1 **Filio.** † Expressum facit cessare tacitũ. Itẽ ꝓuisio hoĩs tollit ꝓuisionem legalem. ad hoc semp allega. de hoc in. l. fin. C. de pac. cõuen. ¶ 2 † In tex. ibi alius no. ꝙ ista dictio alius[a] verificat i duob⁹ ſꝫ regulariter requirit plures. ecõtra dictio alter que regulariter requirit duos tamẽ verificatur in plurib⁹. vt. j. ꝓxi. §. ⁊ no. C. de fur. l. ancille. ꝑ gl. ⁊ adde qđ habetur in. l. si ex toto. de leg. j. ¶ 3 † No. etiam ꝙ vulgaris expressa nõ continet tacitam pupillarẽ qñ fuit pupillaris facta nec econuerso. vt in glo.

[a] ¶ Dictio alius adde Cy. in aut. ſꝫ neqꝫ curialeꝫ. C. de episc. ⁊ cle. glo. in cle. si vna. de rebus eccl. nõ alie. Ioã. an. in addi. spe. in ti. de spon.

2 ¶ In substitutum vnius ex coniunctis ꝙ transeat ius cõiũctionis ⁊ ius accrescendi et quãdo.

3 Quid in legatis.

1 **Quidam.** † Jus accrescendi transit ad illũ ad quẽ transit portio iure substõnis. h. d. ¶ In tex. ibi vnus ex illis. melius diceret ille cui non erat quisꝙ substitutus. nam vnus tm̃ fuerat. vt. §. dicitur in tex. preter vnum mortuus est. ergo ille cui non erat datus substitutus hereditate non adita. ⁊ etiam vnus de illis quibus erat datus substitutus similiter hereditate non adita. certum est ꝙ portio illi⁹ deuoluitur ad suum substitutum. ⁊ eodẽ modo portio portionis alterius qui non habebat substitutũ deuoluit ad illũ substitutum per ius accrescẽdi. quia sicut si oẽs illi tres adiuissent portio illius q substitutũ non habebat vacans per mortem vel repudiationẽ accresceret illis tribus pro rata ⁊ ita pro rata q̃ tangit vnum ex eis si non adiuit ⁊ sic peruenit ad substitutum accrescit similiter pro rata. ¶ 2 † No. ergo ꝓm Bal. ꝙ in substitutũ vnius ex coniunctis transit ius cõiunctionis ⁊ ius accrescendi tu aduerte diligenter ꝙ hic loquitur in hereditate in qua portio accrescit portioni etiã inter disiunctos: ne quis decedat pro parte intestatus. vt. C. de cadu. tol. §. is ita. ⁊. j. de acqui. here. l. si seruus cõis ab extero. q̃ solet ad hoc allegari. vñ improprie loquit Bal. hic dũ dicit ꝙ trãsit iũs ꝯiunctionis: q̃ ꝯiũctio in hoc nõ attẽditur ſꝫ bene trãsit ius accrescẽdi. 3 † Quid aũt in legatis vbi nõ accrescit nisi iter ꝯiũctos. pone ego legaui fundũ titio ⁊ seio in eadẽ oꝛone ⁊ sic sunt re ⁊ vbis ꝯiuncti. postea in alia oꝛone substitui titio caiũ: titi⁹ repudiat: ⁊ sic sua portio venit ad caiũ substitutũ. postea repudiat seius vtrũ sua portio accresceret caio sicut accreuisset titio. ⁊ videt ꝙ non. q̃ ille caius nõ est cõiũctus vbis cũ seio. q̃ nõ fuit posit⁹ in eadẽ oꝛone cuꝫ eo. tñ iuriscõsul. vr̃ determinare ꝯtriũ in. l. sicut in ãnos. §. ex i fi. §. q. mo. vsusfru. amit. ſꝫ ego itelligo illũ tex. qñ saltẽ erat inter eos ꝯiũctio realis. q̃ substitut⁹ in eodẽ fundo. ⁊ ita ibi colligit si bene inspiciat: sec⁹ si nec realis vt si fuit substitut⁹ in portione que per ꝯcursũ peruẽtura erat ad titiũ. ⁊ sic nõ est veruꝫ id qđ dicit Bal. ꝙ in substitutũ trãseat ius cõiũctionis. q̃ est contra illũ tex. si bene cõsideretur. ⁊ Bal. de illo nõ meminit.

1 **Causa cognita.** † Substitut⁹ impuberi q se ad arrogandum dedit hꝫ vtiles actiones ꝯ arrogatorẽ: sicut haberent alij veniẽtes ab intestato ex cautione interposita tẽpoꝛe arrogationis. h. d. de materia istius. l. dic plene. t. in. l. si arrogatoꝛ. §. de adop. per Cy.

1 **Coheredi.** † Principium istius. l. idem dicit per oĩa ꝙ. l. titi⁹. §. eo. ¶ In text. ibi ita decessit. subaudi ⁊ postea decessit coheres hereditate non adita. ¶ In tex. ibi vtraqꝫ portio dicit. Dyn. ꝙ vna iure substitutionis altera iure accrescendi. vt dixi. §. e. si titius. sed ille tex. facit in contrariuꝫ ꝙ vterqꝫ iure substitutionis potest dici. ⁊ hãc puto veritatem. ꝙ aut fuit substitutus primo coheredi suo. ⁊ postea quis fuit sibi alius substitutus: ⁊ tunc iste vltimus substitutus censetur substitutus in vtraqꝫ portione: ⁊ ideo si ambe vacent ambas habebit iure substõnis: ⁊ ita procedet quod ibi dixi aut fuit sibi datus anteꝙ esset substitutus coheredi: ⁊ tũc ille nõ videt substitutus nisi portione ipsius: ⁊ iõ portio coheredis perueniet per ius accrescendi vt dicit Dy. ⁊ ista distinctio probatur per ea que in fi. no. C. de fideicõ. l. cũ virum. Nec obst. tex. si hic precedẽs dum dicit siue ante substõneꝫ siue postea substitutus sit ⁊c. nam nõ refert q̃tum ad hoc vt habeat vtrãqꝫ portionẽ q̃ vtroqꝫ casu habebit vtrãqꝫ. sed bene refertur q̃tũ ad modũ habẽdi. ⁊ ista inuestigatio est magne vtilitatis ⁊ effectus. vt dixi in. d. l. si titius.

1 **Ex his verbis.** † In substitutiõe reciproca vocant substituti ꝓ hereditarijs portionibus. h. d. subaudi. ⁊ ita demuꝫ si pro portionibus suis adiuerunt. vt. §. eo. qui plures. cum. l. seq. ¶ In tex. ibi pro modo sibi glo. j. exponit scilicet repudianti. sed non est bona expositio: quia tunc oporteret impropriare. textus qui postea sequitur quesite ⁊ expone. i. querẽde. Dic ergo sibi. s. adeunti si erat sui iuris vel si erat in aliena potestate. ⁊ sic suam portionẽ acquisiuit alteri ꝓ modo illius portionis alteri quesita. ⁊ hoc est qđ sequitur vel alij ⁊c.

1 ¶ Quatuoꝛ differentie inter substitutionem pupillarem ⁊ fideicommissariam.

2 Si non valet testamentum paternum. sic non valet pupillaris substitutio. ita nec fideicõmissaria: nisi expresse esset repetita a venientibus ab intestato.

Pupillaris substitutio non potest fieri in codicillis ſꝫ fideicõmissaria sic.

3 Si pupillus institutus emãcipet nõ euanescit institutio ſꝫ pupillaris substitutio sic.

4 Si dedit ipsum in adoptionẽ alteri. ⁊ sic exiuit ei⁹ familiam ꝙ hodie non euanescat substitutio.

5 Quod etiam nõ euanescat si exiuit patriã potestatem propter dignitatem.

6 Si emãcipetur vel det alteri in adoptionẽ an euanescat etiam tacita vulgaris. vt sic si postea repudiet substitut⁹ nõ admittat.

7 Substitutus non potest capere propria autoritate si habet recipere de manu restituentis.

Substitutio facta per verba mere obliqua ei cui potest fieri directa. non trahitur ad directam.

8 Trebellianica potest dici falcidia.

Propter non confectionem inuẽtarij cuꝫ lex dicat perdi falcidiam an perdat etiam trebellianica.

Filius etiã sub conditione grauatus nõ detrahit nisi vnã quartam ⁊ quid de iure canonico.

9 Si filius est grauat⁹ restituere post mortẽ suã: lꝫ istud fideicõmissum nõ veniat restituẽdũ ab eo: ſꝫ ab heredib⁹ eius. non tñ restituit tanꝙ relictũ ab ipsis heredib⁹: sed tanquã relictũ ab ipso filio. ⁊ sic in restitutione nõ veniet legitima filij.

Quid si testatoꝛ dixit ꝙ post mortẽ filij bona sua restituant vel ꝑueniãt ad talẽ ꝙ tũc veniet ltĩa ⁊ detrahet nisi trebellianica.

10 Si testatoꝛ dixit si fili⁹ meus impubes decesserit volo ꝙ bona mea perueniãt ad talem: an illud verbum impubes intelligat qui nũc est impubes ⁊ sic qñcunqꝫ decesserit sit loc⁹ substõni. an aũt si decesserit impubes. i. in pupil. etate.

11 Per fideicõmissariã substõnẽ succedit testatori nõ pupillo. Item est onus non prouisio. ⁊ ꝙ in ea nõ veniat legitima filij que reputat de proprijs suis facultatibus.

Cum filie † In isto. §. j. ponit vnũ dictũ in pupillari substõne vsqꝫ ibi: ꝙ si hrđẽ. postea ponũtur quinqꝫ dicta in fideicõmissaria facta pupillo de qua nõ habetur hic i isto. ti. q̃ iste titulus tractat de directis substõnibus. ex illis qnqꝫ dictis collige quatuoꝛ differẽtias iter pupillarẽ ⁊ fideicõmissariã. ¶ Prima q̃ de fideicõmissaria detrahitur falcidia seu trebellianica vt hic in ver. l. ꝙ si heredẽ. sed de directa pupillari nõ. vt. l. si quis ad declinãdã de episc. ⁊ cle. ⁊ in. c. si pater. de test. li. vj. ¶ Alia est q̃ fideicõmissaria potest fieri pupillo etiã post tpa pubertatis vt hic in ver. nec aliud. nõ sic in pupillari. vt. §. e. l. vbis. ⁊. l. in pupillari. ¶ Tertia est q̃ fideicõmissaria nõ põt fieri in bonis pupilli sed dũtaxat testatoris vt hic in ver. neqꝫ fideicõmisso. sed pupillaris sic. vt. §. eod. sed si plures. §. ad substitutos. ¶ Quarta est q̃ fideicõmissaria nõ põt fieri exheredato cui nihil est relictũ: sed in eo qđ esset relictũ posset fieri vt hic in ver. ⁊ ideo si pater. sed pupillaris potest fieri: vt. §. eo. l. j. §. substituere. ¶ 2 † Itẽ collige vnũ in quo conueniũt fideicõmissaria

fideicõmissaria et pupillaris.q2 si nõ valet testm̃ paternũ sic nõ valet pupillaris substitutio cũ nõ possit ex eo adiri hereditas. vt.s.e.l.ij.post princ.et in.§.adeo.ita non valet fideicõmissaria nisi expresse repetita esset a venientibus ab intestato vt hic in ver.que ita nõ fit.tñ posset repeti ab intestato pupillaris substitutio quia illa nõ põt fieri in codicillis sed fideicommissaria sic.et ista sufficiant pro summarijs istius singula.§. qui semp al-

3 legatur et multa bona continet. ¶ †Circa primũ casum huius.§.qui loquit de pupillari querit si pupillus institut' emãcipet an euanescet institutio. Rñdeo nõ:s3 solũ substitutio pupillaris cui 9riatur emãcipatio nã nõ põt fieri nisi rõne patrie potestatis.si ergo deficit anteq̃ 9firmet p morte euanescit substitutio qd̃ no.s3 istitutio nõ põt fieri etiã emãcipato et de quolibet extraneo et hoc pbatur.s.de libe.et posthu.l.filio quem pater.

4 ¶ †Itẽ quero si dedit ipsum in adoptionẽ alteri. et sic exiuit eius familiam et euanuit substõ.an recõualescat si postea moriat in pupillari etate videt q̃ sic per.l.prece.cũ ibi no. Tu dic cõtra.q2 illa loquit qñ post mortẽ pr̃is naturalis dedit se alteri in arrogationẽ.et sic nõ euanuerat substitutio viuẽte pr̃e naturali:q2 nõ exiuerat eius familiã.sed euanescit post mortẽ cũ dat se alteri ad arrogãdũ.hic vero euanuit viuẽte pr̃e naturali. Hic interponit illa cautio de q̃ ibi hodie forte istud corrigit q2 nõ trãsit in ptãte adoptatis nec exit de ptãte pr̃is natura-

5 lis.vt.C.de adop.l.cũ in adoptiuis. ¶ †Item q̃ro qd si exiuit patriã ptãtẽ ,ppter dignitatẽ. rñdeo non euanescit substitutio q2 cẽset nõ exisse q̃tũ ad ea q̃ 9cernũt ei' 9modũ.vt in aut.con-

6 sti.que de digni. ¶ †Ultimo q̃ro an euanescat ẽt tacita vulgaris si emãcipet vel det alteri in adoptionẽ vt sic si postea repudiet substitut' nõ admittat. Rñdeo sic q2 facto testatoris extinguit.vñ cẽset velle q̃ null' effect' sibi remaneat.nã si voluit tollere exp̃ssum forti' tacitũ.ar.de leg.iij.fideicõmissa.§.si rẽ.et q2 qñ extinguit p mortẽ filij 9tingentẽ i vita pr̃is si pater habuit tps puidẽdi et aliter nõ puidit sit' extinguit tacita vulgaris. vt no.Bar.s.e.l.lex cornelia.in fi.et ita limitat dictũ Dy. q sim-pliciter tenuit eũ expirare per.l.q̃ si fili'.de cap.et mouet Bar. per.l.tractabit.j.de test.mili.multo ergo magis qñ facto testa-

7 toris extinguit. ¶ †Circa ver.q̃ si herede.no.plura Prio in ver.restituere.q̃ istud verbũ est obliquũ.q2 substitut' nõ pt capere ,ppria autoritate:s3 h3 recipe de manu restituẽtis vt no.in l.inter oẽs.qui satis.cog.Itẽ hic est casus de eo qd̃ no.gl.s.in.l. vbis ciuilib' videlicet q̃ substõ facta per verba mere obliqua ei cui põt fieri directa nõ trahit ad directã.Fallit in casu.l.an-

8 toni'.de fideicõ.li. ¶ †Itẽ no.dũ dicit falcidia qd̃ exponit[a] id est trebellianica põt dici falcidia.Unde facit q̃ ,ppter nõ cõfectionẽ inuentarij cũ.l.dicat perdi falci.in aut.de here. et fal.§. si vo nõ fecerit.pdatur etiam trebellianica quod tenuit Bal.in aut.sed cũ testator.sed Ja.de bel.disputãdo tenuit 9riũ.quẽ ẽt Bar.sequtur in.l.marcell'.ad treb.Jo.an.i addi.spec.de instru. edi.§.d2.et nunc habeo de facto.et nisi quia temerarium est a tãtorum decisione deuiare in cõsilijs tenerem opi.Bal.per text. quem ipse allegat.Patet etiam ex isto ver.q̃ i singulari numero q̃ filius etiam sub cõditione grauatus nõ detrahit nisi vnã quartã.et ista est vera opi.de rigore iuris ciuilis:licet iure canonico declaratũ sit 9trariũ in.c.raynutius.et illa opi.de consue-

9 tudine seruat. ¶ †Ultimo no.singulariter text.ibi dũ dicit vt ab impubere ꝛc.q̃ si grauat' filius restituere post mortẽ suã licet istud fideicõmissũ nõ veniat restituẽdũ ab eo sed ab heredibus eius.vt pt3.s.dũ dicit legitimũ heredẽ filij ꝛc.non tamẽ restituitur tanq̃ relictum ab ipsis heredib' sed tanq̃ relictũ ab ipso filio qd̃ est multũ ponderãdũ:q2 sic non veniet in restõne legitima filij in q̃ ipse filius grauari nõ potuit.vt.j.ver.neq̃ fideicõmisso.sed si esset relictũ ab ipsis heredib' filij impuberis bene veniret legitima:q2 illi bene possunt grauari in ea vt no. Cy.in.l.ex tribus.C.de inof.test.Intellige tñ qd̃ dixi veru3 q2 verba grauaminis fuerunt directa ad ipm filiũ vt pt3.in pncipio huius.§.si aũt diceret q̃ post mortẽ filij bona sua restituantur vel pueniant ad talẽ videt impositũ grauamẽ heredib' filij et sic veniet legitima.et sic nõ detrahet nisi trebellianica ex persona ipsor heredũ:ita limitat Bar.j.l.proxi.per illũ tex.qd̃ perpetuo tene mẽti.q2 habui de facto.et vide qd̃ no.Bart.in.l.cum

10 virũ.C.de fideicõ. ¶ †Quero vnũ circa illa partem qd̃ est pulchrum.testator dixit si filius meus impubes decesserit volo q̃ bona mea pueniant ad talem ipse decessit pubes factus: queritur an sit locus substitutioni.dubiũ stat in hoc qualiter sumat illud verbũ impubes an demõstratiue an dispositiue. Nã primo modo esset sensus q̃ filius meus qui nunc est impubes decesserit supple qñcunq̃ ꝛc.et tunc esset locus substitutioni. Secundo modo esset sensus si decesserit.s.in pupillari etate. et tũc nõ esset locus.glos.que est hic super ver.impubes. videtur tenere primã opi.et Jo.an.in.c.si pater.mouet istud dubium.et videtur mihi q̃ teneat idẽ.non tamẽ alleg.istã glo.pro quo facit quod not.Barto.in.l.centurio.in tertia prin.q.de cõpendiosa facta per verbũ cõmune.versi.quero iuxta predicta.per.l.fi.§. titia.j.de lib.leg.vbi verba in dubio p̃sumũtur apposita demõstratiue magis q̃ dispositiue. Mihi videtur contrarium[b] per istum text.iuncto ver.nec aliud. nam ibi ponit casum quãdo complectitur tempus post pupillarem etatem et illum ad superiora.vnde innuit q̃ in isto primo quãdo dixit si impubes diẽ suum obierit ꝛc.intellexit.l.q̃ decedat in pupillari etate. Preterea si aliud diceremus illa conditio non esset proprie cõditio quia se non haberet ad esse et non esse sed ad esse tantum. q2 certum est eum moriturum quod in dubio nõ presumitur voluisse postq̃ conditionaliter locutus fuit.nam si solu3 intellexisset q̃ moreretur non fuisset locutus cõditionaliter si moreret sed

11 dixisset cũ moriet vel qñ.et ista est veritas. ¶ †In ver.neq̃ fidei cõmisso.iste ver.allegat ad plura. Primo q̃ per fideicõmissariam substitutione3 succedit testatori non pupillo. Item q̃ est onus non prouisio. Item q̃ in ea non venit legitima filij q reputatur de proprijs suis facultatibus.

[a] ¶ Falcidia q̃ exponit. adde doc-to. in.c. raynutius.de test.

[b] ¶ Mihi vr̃ 9riũ adõ q̃ hec dicta refert et sequit.d. alex.d imo.i 9si. xxj.col.pe. circa pn.in.ij.vol.et in cõsi.j.col.iij.ver. cõfirmat hic i.j. volu.cur.

2 ¶ In substõne reciproca si deficit portio vnius ex disiũctis an perueniat dũtaxat ad alium disiũctum.

3 Si pater instituit vniuersaliter filios masculos et filiabus reliquit certã quãtitatẽ pro dotibus.et postea filios masculos et feminas inuicem substituit et deficiat portio vni' ex masculis qliter veniant ad istam portionem deficientem.

4 Si testator habebat duos filios ex vna vxore.et duos ex altera vel ex duabus vxoribus.et eos inuicẽ substituit: an ad portionem vnius ex primis duobus primo loco vocetur frater vtriq̃ coniunctus et in eius defectum ceteri.

1 **Qui discretas.** †In substõne reciproca pmo vocant cõiũcti ad portionẽ deficientẽ postea disiuncti hoc.d.notabiliter. et est pulcher casus. ¶ Quero hic loquitur quando deficit portio vnius ex coniunctis:q2 illa transit ad alios cõiunctos nõ obstãte substitutione reciproca facta de omnibus sicut transiret si substitutio facta non esset tunc tamẽ transiret solũ per ius accrescẽdi.nunc vero etiã iure substitutionis q2 ipsi vident per pri' inter se substituti et postea omnes simul.et sic due resultãt substitutiones l3 fue-

2 rit vnicus cõcept' verborũ. †Sed quid si deficit portio vnius ex disiunctis.vtru3 perueniat dũtaxat ad aliũ disiunctũ. videt q̃ sic vt sit eadẽ ratio q̃ cõtrarior.arg.s.eo.et si 9tra inuit. Tu dic 9riũ q̃ perueniret ad 9iunctos et etiam disiunctos et equaliter.vt.s.tit.j.l.heredes sine partibus. Intellige tamen equaliter vt oẽs 9iuncti admittant ad vnã partẽ loco vnius: q2 sicut fuerũt 9iuncti in instõne.ita vident cõiuncti in substõne. ar.j.

3 ad treb.l.luci'.§.pater puerũ. ¶ †Itẽ per istũ text. determinat Bar.in.l.luci'.j.e.in ver.sed quero de pulchra qõne.in vlt.col. q̃ si pater instituit vniuersaliter filios masculos et filiab' feminis reliquit certã quãtitatẽ pro dotibus.et postea dixit q̃ filios masculos et feminas iuicẽ substituebat q̃ si deficiat portio vni' ex masculis vocant alij masculi ex ista substõne et in eorũ defectũ vocant femine etiã si fuerũt oẽs disiunctim nominati:q2 saltem in vniuersali successione soli masculi fuerunt vocati: ergo credẽdũ est q̃ ad portionẽ hereditatis vacantem solos masculos pdilexerit.hoc tamen ipse limitat.in.l.j.ad treb.singulariter si ratio recti sermonis hoc patit:al's sec' vt si istituit duos masculos et vni femine reliquit certã quãtitatẽ.postea dixit q̃ si contingat aliquẽ pdictorũ decedere qñcunq̃ sine liberis.substituebat superueniẽtes et mortu' est vn' de masculis sine liberis. certe nõ vocabit solus alius masculus:q2 tunc verbu3 pluralis siue numerus supueniens nõ seruaret i suo ,pprio significato qd̃ esse nõ d3:vt in illa.l.quia requiruntur plures.et ideo etiã femina vocabatur vna cũ masculo.qd̃ ppetuo tene menti.

4 ¶ †Facit etiam ad aliã qõnem si testator habebat duos filios ex vna vxore et duos ex altera vel ex duabus vxoribus et eos inuicẽ substituit q̃ ad portionẽ vni' ex pmis duobus. pmo loco vocet frater vtriq̃ cõiũctus et in ei' defectu ceteri. Cõtrarium determinat idẽ Bar.in ea.l.lucius.in penul.q.q2 hic loqtur de illis q erãt 9iũcti cõiũctione facta a testatore ad quã ipẽ testator cẽset habuisse respectũ:s3 in.d.q.erãt 9iũcti cõiunctione legali ad quã nõ censet habuisse respectũ:q2 nõ plus diligit eos q̃ alios.et vide Bal.in.l.in testõ.C.de testa.mili.in.v.qõne.

¶ Generalis prouisio nõ refertur ad specificata.

2 Quid si generalis et specialis prouisio contineatur in diuersis dispositionibus.

3 Si reperiantur statuta diuersimode disponẽtia super vna materia et vnum specialiter prouidet aliud generaliter debemus stare illi qd̃ specialiter prouidet.

4 Quid si statutum sit speciale quo ad quedam vt quantũ ad personas.s3 gñale quo ad res et aliud statutũ sit ecõuerso remissiue

1 **Qui patrem.** † Generalis ꝓuisio nõ includit illos vel illa in qbꝰ spãliter est prouisum.b.d. 2 † Et semp allegat̃ ꝙ generalis ꝓuisio nõ refert̃ ad specificata.cõcor.de ver.obli.l.stipulationes cõmodissimũ.et l.doli clausula.de pe.l.sanctio legũ.de ali.lega.alimenta.§.basilice.ꝛ.l.stichus nutricis.ꝛ istas.ll.allegabat Bal.ꝑm magistrũ suum do.Jo.paiarensem de senis. ¶ In tex.ibi patrem ꝛ filiũ qui filius forte erat emancipatus a patre.nõ expediuisset eos inuicẽ substituere quia portio filij acquireretur patri. ꝛ dic ꝙ instituit istos duos coniunctiꝫ sed reliquos heredes puta tres vel quatuor disiunctim. ¶ In tex.inuicem substituo subaudi. et postea vacauit portio vnius ex disiunctis per repudiationẽ vnde erat questio an ille pater ꝛ filiꝰ admitteretur vna cũ alijs ad illam portionem virtute vltime generalis substitutionis reciproce et breuiter dicit̃ ꝙ non sed admittunt̃ dũtaxat alij disiuncti quos dũtaxat censet̃ voluisse inuicem substituere in illa generali substitutione non aũt patrem ꝛ filium predictos censetur voluisse immiscere in hac generali postꝙ eos spãliter inuicem substituerat. ¶ Sed oppo.de.§.prece.Solu.ibi vacauit portio vnius ex cõiunctis.vnde vocatur cõiunctus tm̃ ꝛ nõ disiũcti.hic vero portio vniꝰ ex disiunctis. ¶ Sed tũc oppo. de eo quod ibi dixi ꝙ vocantur tunc oẽs per.l.heredes sine partibꝰ.s.ti.j.So.fateor si coniuncti non fuissent inter se spãliter inuicem substituti.ꝛ ita loquitur ibi:sed hic fuerunt. vnde de illis non presumitur cogitasse in generali substõne.hoc tamẽ est verũ si alij disiuncti volunt portionẽ vacantem.alś vocabitur iste pater et filius quia cessat causa propter quam in illa generali non cõprehendebatur.s.fauor disiunctoꝝ ideo incipiunt tunc comprehẽdi.ad hoc qd.j.de adop.l.cum illa.§.questitum.circa fi.vbi in generali dispositione incipiunt cõprehendi ex postfacto que a prin.non comprehendebantur cessante causa propter quã nõ cõprehendebant̃.ad quã etiã.j.de solu.qui.x.§.stichuꝫ.ver.sed ei qui.ꝛ de le.ij.l.lucius.in prin.ꝛ in.c.si cui ꝓuideri. de ꝑbẽ.li.vj. Itẽ limita qd hic dr̃ nisi verba nõ possent saluari patre illo ꝛ filio nõ cõprehensis:vt si nõ fuisset datus nisi vnus coheres:qꝛ tunc verba pluralis numeri hos oẽs ꝛc. non possent verificari in vno.ar.j.ad treb.l.fi.ꝛ quod ibi p Bart. 3 ¶ † Ultimo oppo.ad illud generale:qꝛ videt̃ ꝙ gñalis ꝓuisio cõcurrat cum spãli.ꝛ sic cõprehendat etiã illa in quibus spãliter fuit ꝓuisum.vt.l.senatus.cũ ibi no.j.de accu.Sol.ꝛ tene menti illud generale de quo.s.dixi procedit qñ in eadẽ dispõne legis vel hoĩs cõtinet̃ spãlis ꝛ generalis ꝓuisio.ita loquitur iste tex.cuꝫ ll.s.alleg.Si aũt in diuersis dispõnibus est distinguendũ. Aut loqmur ĩ dispõnibus legalibꝰ.ꝛ tũc generalis ꝯcurrit cũ spãli ꝛ ecõuerso.ꝛ ita loquit̃ qd no.in.l.cõtraria.nisi spãlis eẽt cõtra ius cõmune.ꝙ tunc derogaret generali.vt no. Bart.ꝑm Dy.i.l.j.§.dixerit aliquis.circa fi.j.de pub. Aut loquimur in dispositionibus testatoris:ꝛ tunc per generalem sequentẽ censetur recessum a speciali.ꝛ sic nec concurrant nec etiam specialis stat in sua specialitate:licet hic bene stet ꝛ iste est casus.in.l. libertis quos.§.j.j.de adi.leg.ꝛ ibi omnino vide p Barto.ꝛ qd 4 idem no.in.l.j.§.hoc autem.de ope. † No.diligenter ista qꝛ reperiuntur statuta diuersimode dispõnẽtia super vna materia ꝛ vnũ specialiter prouidet aliud generaliter cui debemꝰ stare Bal.hic vno verbo se expedit ꝙ specialiter per istum text. sed non perfecte loquitur:nec allegat illa que.s.dixi. Quid autem si statutum sit speciale quo ad quedam:puta ꝗtũ ad personas sed generale quo ad res.ꝛ aliud statutum econuerso cui istorũ sit standum.vide pulchre et plene per Bar.in extrauaganti ad reprimendam circa fi.super ver.non obstantibus.ꝛ quod not. Bal.in.l.credo.de execu.rei iudi.C.in.iij.col.

2 ☞ Si portio grauata accedit nõ grauate qñ nõ ꝯtribuãtur ad inuicẽ nisi accedat ex substõne vulgari tacita vł expssa.ꝛ.n.4.

3 Si eadẽ res relinquit̃ vni in paternis tabulis ꝛ alteri in pupillaribus ꝙ dicant̃ re cõiuncti ꝛ collegatarij ꝛ cõcurrãt ad inuicẽ cũ sic sit inter eos ius nõ decrescẽdi.

4 Qñ portio nõ grauata accedit grauate ꝙ in tribus casibꝰ contribuant̃.sed qñ grauata nõ grauate in vno tantum.

1 **Coheres.** † Quãdo coheres pupilli substituit̃ pupillo portio sua cõtribuitur cũ portione pupilli ĩ rõne falcidie deducẽde de legatis a substõne relictis: secꝰ si aliꝰ ꝙ coheres fuerit substitutꝰ.h.d.ĩ effectu. Et debes scire ꝙ duplex est cõtributio.s.portionũ hereditariaꝝ.itẽ legatorũ. Prima cõtributio fit ad finẽ ĩpendẽdi detractionẽ falcidie si ea facta ꝛ solutis integraliter legatis reperit̃ penes heredeꝫ remanere q̃rta pars totiꝰ hr̃ditatis.ꝛ ita loquit̃ iste tex.ꝛ multi alij tex.ad.l.fal.quos plene recolligit Bart.ꝛ etiã subtiliter ĩ l.qui fundo.§.coheres.eo.ti.ꝛ ibi plenissime vide p eum. Alia est contributio legatorum relictorũ in pmis ꝛ scdis tabu. ꝛ ista fit ad finẽ oppositũ.l.vt videat̃ in ea facta tot sint legata ꝙ eis integraliter solutis nõ remaneret q̃rta.ꝛ sic fit ad finẽ deducẽde fal.ꝛ de ista loq̃t̃.l.in rõne.§.qd vulgo.ꝛ.§.q̃situ q̃ sunt valde difficiles.ꝛ ista reuera nõ loquit̃ iste ibi:lꝫ Bar.p ĩaduertẽtiã forte videat̃ dicere ꝯriũ in suo summario. ¶ Cõtra primũ casum huius.§.opp.ꝙ iste portiones nõ cõtribuant̃ primo p tex.in.l. qui fundũ.§.qui filium.j.ad.l.fal.scdo per rõnem:qꝛ qñ portio grauata accedit nõ grauate nõ cõtribuũtur adinuicẽ nisi accedat ex substõne vulgari tacita vel expressa ad idem.ꝛ.l.si alteru tro.in fi.Sol.ꝯtrariũ procederet si legata ista fuissent relicta a pupillo qui adiuisset hereditatem.ꝛ sic incepisset ab eo deberi cum detractione falcidie quoniam eis integraliter solutis nihil de sua dimidia remansisset penes se.si ergo postea sua dimidia vna cuꝫ hereditate peruenit ad coheredem substitutum in substitutione pupillari portio coheredis nõ cõtribuit̃ cũ ista. imo ista trãsit ad substitutũ heredẽ pupilli cũ eodẽ iure detrahẽdi falcidiã sicut poterat pupillus.nõ sic si nõ adiuisset hereditatẽ ꝫ repudiasset.ꝛ sic nõ ĩcepisset ab eo deberi nã tunc illa dimidia trãsit ad coheredẽ ex substõne vulgari tacita ab eo incipiunt legata deberi vñ cũ tpe quo deberi incipiũt reperiatur penes istum.alia dimidia non grauata non orit̃ ius detrahendi falci.ꝛ ita loquitur cõtrariũ hic. Aut legata nõ fuerunt relicta a pupillo.sed ab ipo coherede in substitutione.vñ subest eadem ratio que in proxi.precedenti casu:quia tempore quo incipiunt deberi reperitur penes illum vtraqꝫ dimidia tã grauata ꝙ non grauata.vnde non oritur ius detrahẽdi fal.sed cõtribuuntur portiones adinuicem.ita ꝙ legatis solutis integraliter reperitur penes istuꝫ vna dimidia totius hereditatis sicut etiam contribuerentur hoc casu si aliquis esset institutꝰ ĩ vna dimidia pure ꝛ in altera sub conditione.ꝛ in ista secũda fuisset grauatus.ꝛ postea cõditio extitisset.nã in hoc casu istius.§. ĩ portione pupilli cẽset̃ institutꝰ sub ꝯditione.ꝛ hoc vult tex.vsqꝫ ibi 2 nõ idẽ. † Sed q̃ro ħ loq̃t̃ qñ portio pupilli grauata ĩ substõne pupillari ascẽdit portionẽ coheredis nõ grauatã qd eꝫ si portio cohr̃dis fuisset grauata ꝛ portio pu.nõ. Rñdet̃ tunc multo magis contribuerent̃.vt.l.ꝙ si alterutro.ꝛ ita voluit gl.que incipit.nã hec legata in effectu vsqꝫ ibi sed ꝫ. ¶ Ibi op.ꝫ fi.ꝙ illi qbꝰ eadẽ res fuit legata vni testõ pr̃no alteri ĩ ta.pu.nõ dicat̃ ꝯiũcti nec collegatarij.s.q.mo.vsufr.ami.l.sub ꝯditõe.ĩ fi.So. ibi qñ ĩ testamẽtis diuersoꝝ q̃ nõ reputant̃ p vno relinqtur eadẽ res diuersis.hic vo pr̃nũ ꝛ pu.reputant̃ p vno. Cõtra scdm casũ op.ꝙ aliꝰ substitutꝰ ꝙ cohr̃s nõ posset detrahere fal.qꝛ tũc est detrahẽda qñ legata excedũt dodrãtẽ totiꝰ hr̃ditatis.vt.l.j.j.pn.j.ad.l.fal.ꝫ ħ nõ sic qꝛ cũ hr̃ditas valeret ducẽta in cẽtũ fuit ĩstitutꝰ pu.ꝛ ĩ alijs cẽtũ datꝰ fuit cohr̃s titiꝰ ꝛ semproniꝰ substitutꝰ pu.ꝛ grauatꝰ ĩ cẽtũ ista legata ñ trãscẽdũt dimidiã.so.ꝯriũ ꝓcederet qñ vnꝰ tm̃ eẽt coheres ĩstitutꝰ in hereditate valẽte ducenta.sed si sunt instituti duo ꝛ vnus tantũ fuit grauatꝰ in centũ pot detrahere falcidiã ex sua psona: qꝛ lꝫ legata nõ excedãt dodrãtẽ totiꝰ hr̃ditatis satꝫ est ꝙ excedãt dodrãtẽ sue dimidie. ꝛ iste ẽ casus ĩ.l.ĩ singulis.ad.l.fal.sicut ergo ista legata fuissent relicta ab ipso pu.veniret detrahẽda falcidia qꝛ eis solutis nihil sibi remaneret.ita ꝛ si sunt relicta a substituto eiꝰ nõ erat aliquo institutꝰ qꝛ subest eadẽ rõ ꝛ pinde est ac si fuisset datꝰ coheres illi coheredi pu.ꝛ hoc vult dicere tex.in ver.nã ille. dũ dicit q̃si plene sub ꝯditiõe pmis tabulis hr̃s ĩstitutꝰ ꝛc. nec oꝫ sicut hi nocere ꝙ cohr̃s pu.hẽat integrũ q̃drãtẽ seu dimidiã: qꝛ sicut illa sibi non pdest huic substituto:ita nec nocere dꝫ.ꝛ hoc vult tex.ibi tametsi maxie ꝛc. Et si dicat̃ quo iste substitutꝰ pot dici cohr̃s illiꝰ cohr̃dis ꝛ tãꝙ ĩstitutꝰ in pmis tab.cũ sit ĩstitutꝰ ĩ secũ 3 dis q̃ sunt diuerse. † Rñdet̃ ꝙ alibi in fi. habemꝰ ꝙ si eadẽ res relinquit̃ vni in pr̃nis tabulisꝛ alteri in pupillaribꝰ dicunt̃ re ꝯiũcti ꝛ collegatarij ꝛ ꝯcurrũt adiuicẽ cũ sic ẽ iter eos ius nõ decrescẽdi:qꝛ reputat̃ testm̃ vniꝰ ita ꝛ hic reputant̃ cohr̃des q̃tum ad portionẽ in q̃ pupillꝰ fuerat ĩstitutꝰ.ꝛ iõ detrahit falcidiã ex sua psona.sic detraheret si fuisset in illa pmo loco ĩstitutꝰ. vt ꝫ.l.ĩ singulis.ꝛ ħ vult tex.in ver.nã ꝛ cũ.ꝛ ex istis remanẽt expedite alie gl. ¶ † Ultio cõclude qñ portio nõ grauata accedit 4 grauate in tribꝰ casibꝰ ꝯtribuunt̃:lꝫ qñ grauata nõ grauate in vno tm̃.q̃s casus tãgã.j.l.pri.q̃ etiã tractat de ista materia.sed hic loquit̃ de relictis in substõne pupillari.ibi vo de relictis ab vnõ pu. ¶ Itẽ gl.q̃ incipit nã hoc ibi dũ dicit ꝙ fit cõtributio relictoꝝ melius diceret portionũ vt patet ex predictis. nã tunc relictorũ ꝙ quedã relinquunt̃ in paternis quedã in pup.de q̃ bus.in.§.qd vulgo.sed in isto.§.solũ in pupillaribus. in.l.seq. in paternis.vnde nõ cadit cõtributio relictorum.

2 ☞ Si testator dixit si filiꝰ meꝰ ĩpubes decesserit.vr̃ dixisse.s.ĩ pupillari etate.

1 **Cum pater impuberi.** † Substõ fctã vltimo moriẽti ĩ pupil.etate expirat si vltimꝰ moritur factus pubes lꝫ pmꝰ mortuus

mortuus fuerit in pup. etate. h. d. in effectu. rõ est q2 ista substi-tutio censet facta vni tantũ sub duplici cõditione si decesserit vltimus in pup. etate: sed hic in neutro istorũ fuerunt ambe im-plete: sed vnica tm̃: ergo ꝛc. vt. l. si heredi plures. j. tit. j. ¶ In tex. ibi que nouissima diem suũ obijsset: nõ dicit in pup. etate: ꝛ tñ q2. s. dixit impuberi filie censet dixisse vt colligit ex fi. ꝛ sic facit pro eo qd̃ dixit in. §. cum filie. qd̃ dixi si filius meus impu-bes decesserit. videor dixisse. s. in pu. etate ꝛ verbum impubes nõ stat demõstratiue tm̃. ¶ In tex. ibi irritam esse factam. vide batur cõtrariũ postq̃ vna istarũ effecta est pubes anteq̃ altera impubes moreret. nã p hoc videt q illa que primo mortua est impubes possit dici vltimo mortua in pu. etate cũ nõ expectet qd̃ alia possit mori in illa etate per. l. ex duobus. s. eo. in prin. nõ sic si tpe quo prima mortua est impubes altera etiã esset im pubes ꝛ posset eodẽ modo mori. ꝛ ista forte fuit rõ dubitandi. sed nõ obst. q2 satis est q superstit alia q̃ possit mori post primã vt pma nõ dicat vltimo mortua: ergo nec dici põt vltimo mor-tua in pu. etate: q2 vbi deficit substãtia deficit accidens. vnde si non est mortua: ergo nec in pu. etate potest dici vltimo mortua.

2 ¶ Adiectio facta contra naturã actus illũ vitiat nisi militet fauor testamenti.

3 Si testator reliquit filie femine certã quantitatẽ iure institutio nis ꝛ q̃ncunq̃ decesserit sine liberis talis sit sibi heres in illa quãtitate ꝛ ipsa decesserit in pu. etate q substitutus veniet ex pupillari substi. ꝛ habebit etiã omnia bona illius puta mater-na vel vndecũq̃ obuenientia.

4 Quid si substitutio sit facta pverbũ cõmune puta q illa quan titas perueniat in talem.

1 **Non videri.** †Substitutio facta pverba directa in certa pte vel re nõ dato cõsubsti-tuto trahit ad vniuersum sicut etiã institutio. h. d. ꝛ semp alle-gat iste. §. hm primã lectu. ꝛ pone casum q pup. fuit institutus in certa pte. ꝛ si moreret in pu. etate fuit alius institut9 pverba directa in illa eadẽ pte certe illa substitutio est pu. ꝛ nõ solum trahitur ad illã partez: imo ad alia bona impuberis: nec vitia tur ex illo verbo parte: q2 trahitur ad vniuersum postq̃ est fa-

2 cta per verba directa sicut etiam traheret ipsa prima institutio facta etiã in certo fundo: vt. l. j. §. si ex fundo. s. ti. j. ¶ †In text. ibi cũ vltimo videbat facta cõditio pter expressionẽ illi9 ver-bi partẽue eius q2 apparet q testator voluit facere pupil. sub-stitutionem dũ dixit intra pubertatis annos ꝛc. de cuius natu-ra est q veniant in ea oĩa bona impuberis etiã aliunde quesi-ta: vt. l. sed si plures. §. ad substitutos. s. eo. ꝛ pter istud verbũ partẽ. videbatur testator voluisse substituere nisi in parte quã sibi reliquerat ꝛ cõstat q adiectio facta cõtra naturã actus illũ vitiat: vt. l. cũ precario. j. de preca. sed ɔ̃rium est fauore testamẽ-ti ꝛ directe institutiõis vt potius vitiet illa adiectio quã vitiet ꝛ habeat pro non apposita: ac si simplr̃ substituisset sibi: vt. j. in ver. nõ magis exponẽdo verbũ sibi ibi appositũ. s. pupillo põt etiã exponi. s. testatori. ꝛ tũc est sensus q sic nõ esset substitutio vitiosa si testator dixisset si filius meus in pup. etate decesserit talis sit mihi heres: q2 nihilominus est pu. ꝛ per eã succeditur pu. ꝛ ipso mediante est mihi: vt. l. si ita. §. qui filio. j. de secũ. tab.

3 ꝛ dixi. in. l. j. s. eo. ita nõ est vitiosa per appositionẽ illius verbi partem. †Et per istũ tex. determinat Bar. in. l. centurio. in. j. q. prin. de cõpendiosa facta p verba directa circa fi. q testator re-liquit filie femine certã quantitatẽ iure institutionis. ꝛ q̃ncũq̃ decesserit sine liberis talis sit sibi heres in illa quãtitate. ꝛ ipse decesserit in pup. etate q substitutus veniet ex pup. ꝛ habebit nõ solum illã quantitatẽ sed etiam oĩa bona illius puta mater

4 na vel vndecũq̃ obueniẽtia. qd̃ ppetuo tene mẽti. †nõ sic si fuis set facta per verbũ cõe puta qd̃ illa quãtitas perueniat in talẽ: q2 verbũ cõe adiectum certe rei nõ importat institutionẽ dire-ctam vt cõiter dicunt doc. p. l. cogi. §. regulariter ad treb. ꝛ hoc idem Bar. ponit in ea. l. centurio. in. iij. q. prin. de cõpendiosa facta p verbum cõe. legitur alio modo in glo. q hic nõ precesse rit institutio filij. tñ tacite videt precedere quã lectu. tz Bart. ꝛ dicit hm eam esse hic casum pro sua opi. quã ponit in. l. gallus. in prin. sed nõ placet: q2 sua opi. loquit in substitutione vulga-ri quo casu põt procedere. hic loquitur in pup. quo casu nõ põt procedere: alias nõ haberet locũ id qd̃ dicit in. l. j. in. fi. s. eo. qd̃ ad hoc vt valeat pu. requiritur q testator faciat sibi testm̃. nam hm illam lect. nõ requireretur q2 censeret semp sibi fecisse ꝛ fi-lium instituisse. si sufficeret substituere pupillariter si decesserit in pu. etate. ꝛ per hoc videt tacite filium instituisse.

2 ¶ Substitutio facta duobus cũ expressione noĩs collectiui censetur facta vtriq̃ q̃n simul moriuntur sed si diuersis tempo ribus censetur facta vltimo morienti tantum. ꝛ nu. 7.

3 Quid in fideicõmissaria facta duobus extraneis vt si ambo de cesserint sine liberis.

4 Paria sunt substituere vltimo morięti vel substituere cuilibet cũ expressione noĩs collectiui q2 vtroq̃ casu si moriant simul succedit substitutus vtriq̃ ex substitutione.

5 Portio nõ grauata si accidit grauate qd̃ adinuicẽ cõtribuant. a

6 Testator q̃n post factã substitutionẽ duobus dixit qd̃ si contin gat talẽ puta titiũ decedere in pu. etate legabat centũ q illud legatũ nõ censeatur relictũ ab ipso pupillo postq̃ hoc dixit ex-presse sed ab eius substituto.

Cum substitutio illi facta censeat habere in se cõditionẽ si erit vltimo moriens ꝛ primo moriat deficit cõditio ꝛ substitutio ꝛ similiter legatum a substituto relictum.

1 **Qui duos.** †Substitutus duobus impu beribus cuz expressione noĩs collectiui: succedit vtriq̃ ex substõne. si verq̃ simul moriatur in pũ. etate. si autez ex diuersis tẽporibus tunc succedit vltimo tm̃ morienti: lz in illius hereditate repe-riat etiam hereditatem primi morientis. ꝛ isto casu portio pri-mi morientis non cõtribuitur cum portione vltimi morientis quantũ ad impediendã detractionẽ falcidie de legatis ab vlti-mo moriente relictis. Item legata facta in substitutione primi morientis euanescunt sicut etiaz euanescit substitutio in perso nam primi morientis. h. d. ꝛ est difficilis. ꝛ primo loquit quan-do simul mortui sunt vsq̃ ibi sed si diuersis. Secundo quando diuersis temporibus. ꝛ ista secunda subdiuiditur: q2 primo po nitur vnum dictum vsq̃ ibi in ratione. secũdo ponit duos effe ctus illius dicti. primus vsq̃ ibi legata. scđs vsq̃. in fi. ¶ In tex. ibi heredes reliquerat. pone vt procedant omnia clara. ꝛ vi deatur ad quid est vtilis inuestigatio huius. l. qd̃ hereditas va lebat ducenta. ꝛ sic quilibet hz dimidiam que valet centũ. ꝛ vnũ istorum puta titium tantum onerauit legatis vltra dodrantez relinquendo ab eo centũ. alterum vero nõ grauauit. certe si am bo simul moriunt dicit q vtriq̃ ipsorũ succedit substitutus ex substitutione. ꝛ sic ambas hereditates habet ex iudicio defun-cti. ꝛ ex hoc sequitur talis effectus q ambe portiones contri-buuntur adinuicẽ postq̃ ambe reperiunt penes substitutũ ex iudicio defuncti. ꝛ ideo non detrahet fal. de dictis legatis: lz il-le grauatus si habuisset soluere potuisset detrahere p. l. in sin-gulis ad. l. fal. ꝛ iste est casus eo. ti. l. pater filiã. §. duobus. in pri mo casu per quẽ suppletur iste primus casus. nã etiã ipse gra-uatus si fuisset cõsecutus portionẽ fratris sui ex substitutione pu. q2 fuisset illi substitutus. ꝛ ille primo fuisset mortuus cõtri-bueretur portio illius cũ sua vt eo. ti. l. qui fundũ. §. qui filium. ver. qd̃ si extranei. eodẽ modo dz cõtribuere substitutus eius ex quo ad ipsum puenit portio nõ grauata virtute substitutio

2 nis: secus est in casu seq. †Mo. ergo hic q substitutio facta duo bus sine expressione nominis collectiui censet facta vtriq̃ q̃n simul moriunt. sed si diuersis temporibus cẽset facta dũtaxat vltimo morienti vt in casu seq. ꝛ. l. pe. C. eo. ti. ¶ In tex. ibi sed si diuersis temporibus vita decedat. iurisconsultus presuppo nit isto casu q substitutus non succedat primo morienti. imo quantũ ad illũ euanescit substitutio: sed succedit vltimo tantũ. primo aũt morienti succedit vltimo moriens ab intestato. ꝛ sic in illis heredita. reperiat substitutus hereditatẽ primi. ¶ Sed opp. q imo etiã primo morienti debeat substitutus succedere. non tunc cũ moritur q2 non est adhuc purificata cõditio si vter q̃ ꝛc. sed cũ postea morietur alter. sed interim hereditas primi stet in pendẽti. Sol. fateor de rigore verborũ: q2 verba possunt hoc pati. sed non inspecta tacita mente defuncti qui per hoc q apposuit nomẽ collectiuũ cẽset voluisse reseruare iter eos ius

3 legitime successionis: vt. d. l. pe. C. eo. †Et ex hoc infero[b] q si esset

b facta duobus extraneis tunc expressione nominis collectiui substitutio fideicommissaria. puta si ambo decesserint sine libe ris non haberet locum quod dixi. s. vt si diuersis temporibus moriantur censeatur solum facta vltimo morienti: q2 cuz inter eos nõ sit ius legitime successionis. non potest dici q testator voluerit illud reseruare. vnde portio primi decedentis sine li-beris stabit in suspẽso ꝛ penes heredes illius. ꝛ si postea aliter decedat sine liberis ambas substitutus habebat ex substitutio ne. tene menti: quia hoc est subtile ꝛ per neminẽ declaratum. ¶ Adhuc etiam oppo. qd̃ hereditas primi morientis non pos sit reperiri in hereditate vltimi morientis si per illum non fuit adita: vt. l. quoniam sororem. C. de iur. deli. Solu. fateor. ꝛ intel lige hic quod adiuit hm doct. certe hoc posset procedere quãdo ex interuallo alter post alterum mortuus est. sed si eodẽ instan-ti vnus primo alter post hoc non põt procedere ꝛ tamẽ text. in l. qui duas. j. de reb. dub. dicit tunc idẽ esse vt hereditas primi morientis reperiatur in hereditate vltimi. Ja. de are. fatet qd̃ non potest dici adiuisse. tñ dicit qd̃ vltimo moriens transmit-tit bñficiũ restitutionis in integrũ. q2 in articulo mortis ledit. sicut in fi. l. pantonius. de acqui. here. quã opi. sequitur Barto.

a ¶ In pupillari etate. adde qd̃ di cat etas pupilla ris. vide in. l. lz ꝛ ibi Ang. i. j. not. de testa. mili.

b ¶ Ex ex hoc infe-ro. adde Alexã. de imo. qui hoc etiã tz in cõsi. xi. colũ. iiij. v. ꝛ hoc procedit. in. iij. vol. ꝛ in cõsi. xci. colũ. iiij. v. ꝛ hoc idẽ in. j. vol. cur.

⁊ cōiter ita practicat̄ tñ nō habemus tex. bene probantē. l. si in
fanti. ver. si vero. C. de iure delib. videt̄ expresse velle ꝯtrium dū
dicit ꝙ habetur pro nō relicta. Preterea tunc nō reperiretur
hereditas primi morientis: sed bñficiū restitutionis qd̄ est val-
de diuersum. ⁊ tñ tex. dicunt ꝙ reperit̄ hereditas. do. Ange. di-
cit ꝙ iste est casus specialis in quo hereditas nō adita: hoc pla
cet ⁊ assignat rōnē bonā. nam nimis statuitur hic cōtra substi-
tutū qd̄ nō vocat̄ ad hereditatē primi morientis: imo penitus
ab ea excludit̄ quantū ad substitutionē qꝛ illa extinguitur lꝫ ri
gor verborū hoc nō importet: imo ſm eum deberet sufficere ꝙ
alter postea moreret̄ in pupillari: vt substitutionis verba veri-
ficentur ꝑpter hoc aliud statuit̄ pro eo: vt vltimo moriens illā
hereditatē trāsmittit ad eū: licet nō aditā. aduertendū tñ qꝛ cū
vltimo moriente admittet̄ etiam mater cōis ad hereditatē pri
mi morientis. ⁊ hoc voluit glo. in. d. l. q duos. ⁊ tūc portionē tm̄
suā trāsmittit ad substitutuꝫ. †Ex predictis[a] ptꝫ ꝙ paria sunt
substituere vltimo morienti vel substituere cuilibet cū expres-
sione nominis collectiui. nam vtroqꝫ casu si moriat̄ simul succe
dit substitutus vtriqꝫ ex substitutione vt hic. iuncta. l. ex duo-
bus. in prin. s̄. eo. que loquitur qñ fuit substitutus vltimo mo-
rienti. ⁊ si moriant̄ diuersis tēporibus. vtroqꝫ casu expirat sub
stitutio quantū ad primum morientē. ⁊ succedit̄ solū vltimo: vt
hic in scd̄o casu. ⁊. s̄. eo. l. singulis. naꝫ cuilibet eorū censet̄ facta
substitutio sub cōditione: si erit vltimo moriēs. ⁊ ista inuestiga
tio est vtilis vt sciatur an debeant portiones inuicē contribui
agitur de falcidia detrahēda de legatis ab vltimo moriente re
lictis: qꝛ qñ simul moriunt̄ fit cōtributio: qñ diuersis tempori-
bus nō: vt hic ⁊. j. ad. l. fal. pater. §. duobus. vbi etiā plenius po
nitur iste casus. ¶ †In tex. ibi sed in rōne. cōtra istum ver. op-
po. ꝙ imo debeat fieri cōtributio: qꝛ qñ portio non grauata ac
cedit grauate ad inuicē cōtribuuntur: vt. l. j. §. id qd̄. ⁊. l. ꝙ si al-
terutro. ⁊. l. qui fundū. §. qui filiū. ver. qd̄ si extranei. j. ad. l. fal.
So. iste ver. pōt intelligi duobus modis. Primo ꝙ ille qui nō
erat grauatus legatis. primo mortuus est. ⁊ tūc obstat contra-
rium. Sed rñdetur qd̄ procedit qñ portio non grauata accedit
grauate ex substitutione vulgari. vt in. §. id qd̄. vel ex pu. vt in
§. qui filium vel ex iure accrescendi. vt. l. ꝙ si alterutro. nam in
omnibus istis accedit ex dispositione defuncti testatoris. secus
si preter dispositionē eius puta ab intestato. vt eo. ti. l. j. §. si co-
heredem. sed hic hereditas primi ⁊ eius portio deuenit ad fra-
trem suum ab intestato. vnde ipse frater habuisset soluere lega
ta si potuisset detrahere fal. nō obstante ꝙ ad ipsum ꝑuenisset
portio nō grauata eodē mō poterit substitutus eius qui cōue-
nitur ex ꝑsona pu. pro legatis a pu. relictis. quid etiaꝫ si fuisset
relicta ab ipso substituto. dic cōtrariū qꝛ in ꝑsona pup. nō fuit
ortū ius detrahēdi fal. sed incipit oriri in personā substituti eo
tp̄e quo cōsequit̄ hereditatē vltimi moriētis factā pinguem ex
eo ꝙ successit fratri premortuo. ⁊ tunc legata nō reperiunt̄ ex-
cedere dodranteꝫ hereditatem pu. ⁊ pro hoc. s̄. l. proxi. §. cohe
res. pōt etiā intelligi iste ver. qd̄ frater grauatus primo mortu⁹
est. ⁊ tūc portio grauata accederet nō grauate vñ tūc minor est
dubitatio. qꝛ tūc nō fit cōtributio nisi accedat ex substitutione
vulgari. vt ibi in ver. si vero patri vel ex iure accrescēdi. vt. l. ꝙ
si alterutro. in fi. multominus qñ ab intestato. Ex predictis ap
paret ꝙ glo. que incipit qꝛ sex[b] vncias. in ver. nō enim videtur
assignare bonā rōnem quare substitutus nō hꝫ necesse contri-
buere. qꝛ dicit qd̄ ipse nō hꝫ portionē primi morientis tāq̄ sub
stitutus. qꝛ dico ꝙ hoc nō est attendendū. sed qualiter habuit
ipse pu. a quo fuerunt relicta. vtrū habuerit ex dispositione de
functi tacita vel expressa: an nō. ¶ †In tex. ibi legata quoqꝫ in
isto ver. pone casum clarius quā glo. qd̄ testator post factā sub-
stitutionem duobus dixit ꝙ si cōtingat talem puta titiū dece-
dere in pu. etate legabat centū. debes scire qd̄ illud legatuꝫ nō
censetur relictū ab ipso pup. postq̄ hoc nō dixit expresse. sed a
substituto eius. sed cōstat ꝙ substitutio illi facta censet̄ habere
in se conditionē si erit vltimo moriens. vt. s̄. dixi. si ergo primo
moritur deficit cōditio. ⁊ ꝑ ꝯñs substitutio ⁊ similiter legata a
substitutione relicta. ⁊ hoc intēdit dicere iste tex. ¶ Sed tūc op
po. qd̄ illa legata nō cēseant̄ relicta a substituto. sed a pupillo.
lꝫ veniant soluēda post mortē eius. vt. s̄. l. proxi. §. cū filie. post
prin. ibi vt ab impubere fideicōmissum. sol. ibi grauamen fuit
collatū in personā pu. expresse licet post eius mortē hic nō. sed
simpliciter post mortē eius. vnde tunc censet̄ relictū a substitu
to. ⁊ si non haberet substitutū a veniētibus ab intestato ipsius
tex. est hic cū glo. singulari ſm Bar. ⁊ hoc est vtile. qꝛ in primo
casu non venit in grauamine legitima filij. vt eodem. §. cū filie.
ver. neqꝫ fideicōmisso. scd̄o sic si filius mortuus est impubes. vt
no. Cy. in. l. ex tribus. C. de inoffi. testa. ⁊ Dy. in. l. si fundū per fi
deicommissum. §. fi. de lega. j. ⁊ sic non detrahetur nisi falcidia
vel trebellianica. vt no. Bal. in. l. cū virū. C. de fideicō. ¶ †Ult

a ¶ Ex predictis ptꝫ. adde. d. alex. de imo. in consi. clxxv. col. iiij. circa prin. in. v. vocur.

b ¶ Sex vncias. adde doc. i. c. raynutius. de testa.

c ¶ Mutus pōt. adde. c. cū apud de spon. host. in sum. titu. de matrimonio. in. §. quis post. Bal. in. l. pe. C. q test. fa. pos.

d ¶ Eius est interpretari. Adde. l. oī nouatione. C. de sacrosan. eccl. l. vl. C. de legi. l. si quis intentione. ff. de iudi. c. īter alia. de sen. excomm

mo qñ substitutio fuit facta pluribus cuꝫ expressione nominis
collectiui aut extitit conditio in personā vtriusqꝫ ⁊ locū hꝫ sub
stitutio vel in personā cuiuslibet de ꝑ se si simul reperiant̄ vel
in ꝑsonā vltimi morientis si diuersis tēporibus: vt hic aut exti
tit in personā vnius tm̄. ⁊ tūc aut primo morientis. ⁊ euanescit
substitutio quātū ad vtrūqꝫ vt. C. eo. l. pe. ⁊. s̄. l. proxi. §. pe. licet
ibi loquatur qñ fuit facta vltimo morienti. sed idē est vt. s̄. dixi.
aut ecōuerso extitit in ꝑsonā vltimi morientis. ⁊ deficit in per-
sonam primi. ⁊ tunc de rigore euanescit substitutio. sed de equi
tate ⁊ ex cōiecturata mente defuncti locū habet in personā vl-
timi tantū idest in qua extitit cōditio. ⁊ iste est casus. in. l. here-
des mei. §. cū ita. j. ad trebellianum.

2 Plures differentie inter substitutionē pupillarē ⁊ exem
plarem remis.

3 Mutus pōt contrahere matrimonium. nec tunc sunt necessa-
ria verba.

Eius est interpretari. cuius est condere.

4 Qñ aliqua qualitas habēs tractū successiuū. est alicuius dispo
sitionis. eatenus durat dispositio quatenus durat illa quali-
tas. ⁊ quid si qualitas est mere voluntaria.

5 Priuilegiū vel beneficiū principis qñ ex postfacto incipit esse
iniquum non est ei standum.

6 Statutum ꝙ mulier nō possit facere testamentū sine consensu
viri non valet tanq̄ iniquum.

7 Pater habēs filiū non legitimū. si fecit ipsum legitimari vt si
bi succedat. ⁊ postea cepit vxorē. ex qua suscepit naturales ⁊ le-
gitimos. ꝙ talis legitimatio facta per rescriptū principis non
censeat̄ preiudicare filijs naturalibus ⁊ legitimis. ⁊ qd quo ad
alios effectus. ⁊ quid si ille legitimatur per subsequens matri-
monium vel dationem curie.

Ex facto. †Substō exēplaria finit̄ si ille cui
facta est incipiat posse testari vel
liberos suscipiat. hoc dicit vsqꝫ ad. §. item quero ⁊
in hac. l. tractatur materia exēplarie †qꝛ fuit intro-
ducta ad exemplū pup. qꝛ sicut illa est testm̄ pupilli. ita ⁊ ista est
testm̄ filij qui alia rōne quā etatis poterat sibi testari. vñ ꝑmit
titur parēti qd̄ sibi testet̄ ⁊ nō solū patri. sed etiā matri. vt. C. eo.
l. humanitatis. ⁊ ibi etiam colligunt̄ q̄plures alie differētie in
ter pupillarē ⁊ exemplariā ⁊ istud re nō poterat fieri nisi impe
traretur a principe. vt ī prin. hui⁹. l. sed hodie ꝑ illā. l. fieri pōt
sine īpetratione. ⁊ diuide in tres ꝑtes. qꝛ primo ponit̄ thema ⁊
qd̄ vsqꝫ ibi rñdit. Scd̄o anq̄ rñdeat altius exordiendo mate-
riam ponit quedā ad euidentiam vsqꝫ ibi igit̄. Tertio soluit
questionem adducendo etiam rōnes solutionis. Itē scd̄a sub-
diuiditur. qꝛ primo ponit vnū dictum. ibi vt quēadmodū. post
ea illud probat ꝑ duos casus similes ⁊ deduc. absurdū si aliud
diceretur. partes de se patent. qꝛ tex. est multū clarus ⁊ notabi
lis ⁊ pulcher ⁊ in pluribus ꝑtibus allegat̄. ¶ In text. ibi que
ro an rumpat̄ testm̄. i. dicta substitutio facta filio q̄ dr̄ testm̄ fi-
lij ⁊ trahitur ad oīa bona ipsius etiam aliunde quesita q̄ a pa
tre videbatur ꝙ sic qꝛ si ipse filius hoc testm̄ fecisset ꝑ natiuita-
tem posthumi qui reperit̄ preteritus rumperet̄. eodem mō dꝫ
rumpi testm̄ suū factū a patre suo ne sit maioris efficacie quā si
factū esset a seipso. sed in ꝯtrium ꝙ possit esse maioris efficacie
qꝛ videmus in pu. substitutione ꝙ lꝫ mater sit preterita non hꝫ
querelam nec pōt dicere nullū. vt. l. pap. §. sed nec impuberis.
de inoffi. testa. ⁊ tñ si illud testamentū factū esset ab ipso filio fa
cto maiore. secus esset. qꝛ mater licet posset conqueri de filio q
tenetur iure nature sibi relinquere nō pōt conqueri de marito
qui testatus est pro filio. qꝛ non tenetur sibi aliquid relinquere
nec de proprijs bonis nec de bonis filij. vt in illo. §. sed nec pro
pter istam rationē emanauit hec disputatio. sed certe nepos ex
filio bene pōt conqueri de auo qui testatus est ꝓ filio qm̄ auus
etiā nepoti tenetur de iure nature. ⁊ ideo procedit determina-
tio que infra subijcitur qd̄ iste nepos rūpat hanc substitutionē
lꝫ mater pup. rūpere nō posset. ⁊ ideo dico ꝑ hāc. l. ꝙ si cōtinge
ret casus ꝯ cōem cursum nature qd̄ pu. susciperet filiū ꝑ natiui
tatem eius bene rumperetur substitutio pup. qꝛ posset cōque-
ri de auo. †Not. in hoc prin. ꝙ mutus[c] pōt cōtrahere matrimo
nium. nec tūc sunt necessaria verba. vt. in. c. tue. de spō. lꝫ quan-
do possint loqui sint necessaria. ⁊ al's nō vꝫ matrimoniū vt ibi
no. ⁊. l. cū notissimi. C. de ꝑscri. xxx. annorum. ¶ In text. ibi so-
lent interpretari. no. qꝛ semꝑ allegatur qd̄ eius[d] est interpreta-
ri cuius est cōdere facit. l. ab executore. de appel. ¶ †In tex. ibi
quatenus filius in eadem valitudine ⁊c. not. qd̄ quando ali-
qua qualitas habēs tractum successiuum est tamē alicuius di
spositionis eatenus durat dispositio quatenus durat illa qua
litas. hoc verū qñ qualitas erat necessaria ad dispositionem vt
erat hic. ⁊ qñ dispositio non fuerat adhuc effectū finalē sortita.
vt etiā erat hic. qꝛ substitutio quousqꝫ filius pendebat. Si autē

erat mere voluntaria nõ necessaria.tunc licet deficiat non deficit dispositio etiã q̃ nõ fuerat effectũ sortita: vt.j.ea.l.§.iulius.&.s.eo.in substitutiõe &.l.cognatis.de reb.du.idẽ si erat necessaria:sed dispositio fuit effectu finalẽ sor.pone exẽplũ in negligẽtia que est cã pscriptionis inducẽde.nã si cessat ante finitã pscriptionem pscriptio nõ finit:sed interrũpit.Si aũt post finitam tunc nõ tollitur prescriptio & ad hoc vide qd no.Dy.in.c.factũ legitime.de reg.iur.& Cy.& post Pe. Bald.in.l.generaliter.C.de epi.& cle.† In tex.ibi etenim iniquũ.no.qd qñ priuilegium vel beneficiũ principis ex postfacto incipit effici iniquũ nõ est ei standũ:q2 nõ censet esse de voluntate principis q ei stet cum preiudicio alicui⁹ facit.c.suggestũ.de deci.Itẽ facit iste text.ad vnũ qd habui de facto hoc anno† si statutum disponit[a] q mulier nõ possit facere testamẽtũ sine cõsensu viri qd istud statutũ tanq̃ iniquũ & auferẽs testamẽti factionem nõ valeat:sicut nec beneficium principis qd ex interuallo auferret vt hic.❡† In tex.nec em aut patrẽ.iste tex.allegat ad qõnẽ si pater[b] habens filium nõ legitimũ fecit ipm legitimari vt sibi succedat postea cepit vxorem:& ex ea suscepit naturales & legitimos qd legitimatio rumpatur.& hoc tenuit Dy. May. contra.q2 legimatio est pfecte facta:ergo nõ debet ex postfacto irritari.sed certe effectus successionis nõ est adhuc securus.ideo videtur qd sibi tolli possit.Bar.tenet qd ille legitimatus succedat vna cum legitimis:siue sit legitimatus per subsequens matrimoniũ siue p rescriptum:secus si per dationẽ curie.mihi videt q ipse errauerit:q2 debuit dicere totũ econuerso.nã text.quẽ allegat in aut. qui.mo.na.effi.sui.§.illud.&.§.generaliter.dicũt qd per rescriptum principis non legitimatur filius nisi qñ deficiunt naturales & legitimi.qñ intentio pncipis non presumitur esse vt illis fiat aliqua iniuria nisi appareat de ipsius cõtraria intentione q2 fuit facta expressa mẽtio q habebat legitimos & naturales & hoc nõ obstãte legitimauit.Si aũt nõ fieret expssa mentio non presumit in dubio voluisse illis pIudicare.si hoc est qñ habebat legitimos tpe legitimationis q legitimatio nõ valeret tanq̃ obreptitia in preiudiciũ legitimorum.idẽ d3 esse si ex postfacto incipiat habere.arg.huius.l.nõ sic qñ legitimat per subseqũes matrimoniũ vel per dationẽ curie:q2 tunc legitimatio fit ab ipsa.l.vnde latior est vt patet in illis tex.quantũ vero ad alios effectus legitimationis:vt admittat ad honores publicos q2 hoc non tendit in preiudicium legitimorũ fateor qd legitimatio nõ rumpitur:& ita reperio in cõsilijs Oldra.consi. clxix.qd incipit:thema tale est.quidam tex.

☞ Si vnus habet iurisditionem cognoscendi vsq3 in decem libras.& alius vsq3 in centum qd iste secundus nõ possit cognoscere de causa decem librarum.

Si aliquis Baro cõcessit alicui monasterio aliquã syluã retẽto vsu venãdi q etiã hoies monasterij poterunt ibi venari.secus si esset tale qd non posset competere nisi vni insolidum.

Item quero. †Specialis prouisio in tpe derogat generali.h.d.sic i psonis vt.s.eo.coheredi.§.qui patrẽ.†Et inducitur iste.§.ad questionem si vnus h3 iurisditionẽ cognoscendi vsq3 in.x.libras.& alius vsq3 in centũ:querit vtrũ iste secundus possit cognoscere de cã.x.librarum videt qd sic q2 põt cognoscere de centu3: q2 qd plus est vtiq3 tãti est:vt.l.cũ furti.de in lit.iur.cõtrariũ est veritas q2 vsq3 in.x.libras videt data iurisditio soli primo & abinde sibi soli secundo.casus est hic quẽ tene menti.† Item pone quidã baro cõcessit cuidã monasterio quadã syluã retẽto vsu venandi: q̃ritur vtrũ hoies monasterij poterunt ibi venari.videt q nõ arg.huius.§.quasi in hoc retẽto solus baro h3 ius ppter specialem prouisionẽ:sicut hic solus primus substitu⁹ h3 ius ad.x. annos sed illud procederet si istud retẽtũ esset tale q nõ posset cõpetere nisi vni insolidũ sed istud est tale q põt cõpetere pluribus insolidũ.vt.l.si vt certo.§.si duobus.ver.vsum aũt.s.cõmo.& ideo poterunt venari sicut Baro.facit.l.lucius.de aqua quoti.& esti.cum ibi no.& de vsur.leg.si alij.

Lucius. †Si filius sit in primo gradu pteritus in secũdo institut⁹ vel exheredatus incipit testm̃ a gradu secundo.h.d.Con.l.iij.§.fi.de liber.& posthu.sed ibi loquitur solum qñ fuit exheredatus a secundo hic etiã qñ institutus & hoc addit ad illũ.§.econuerso.si in primo esset institutus non esset necesse qd a secundo esset institutus vel exheredatus vt.l.si posthumus.§.qd vulgo.de libe.& posthu.si vero exheredatus tunc esset necesse qd etia3 in secundo exheredetur:alias non valeret vt ibi.&.l.si a primo eo.ti.

☞ Indignitas nõ reddit quẽ incapacem ipso iure sed in effectu.q2 potest adire & heres effici:licet sibi auferatur hereditas. An poterit repudiare vel desinere adire vt fiscus sibi non auferat sed veniat ad coheredem.

Ille cui aufert hereditas tãq̃ ab idigno nõ desinit heres esse ipso iure.sed remanet sibi nomẽ.qd sufficit ad cõfirmationem eorum que in testamento sunt relicta.& debentur a fisco.

Qualitas non necessaria sub qua fuit quis vocatus l3 deficiat nõ tamen deficit vocatio.

Debet quis puniri in eo in quo deliquit aliquãdo tñ punitur in plus ex causa legitima.

Delictum commissum erga rem illam non egreditur.

Si ille qui effect⁹ est heres postea perueniat in seruitutẽ hoĩs q desinat esse heres ipso iure in tm̃ q sibi nõ remaneat etiã nomen heredis quantum ad ius.

Julianus. †Qui semel fuit heres l3 ab eo postea fuerit ablata hereditas tanq̃ ab indigno vel etiam desierit heres esse ab ipso iure nihilominus ad mittitur ad substitutionẽ factam per hec verba quisquis mihi heres erit.h.d.vsq3.in fi.& multum allegatur iste.§.pluribus. ❡ In tex.ibi partem supple.s.partis sue in qua fuerat institutus.puta dimidiã sue dimidie.❡ In text.ibi pro qua scriptus fuit puta pro tota dimidia.an autem pro dimidia dimidie que sibi remansit.& respondetur pro prima parte q admitteret ad integrã dimidiã l3 de hereditate paterna nõ remanserit sibi nisi dimidia dimidie.❡† In tex.ibi rñdi qui in fraudẽ &c.no.tex. qui semper allegatur q indignitas nõ reddit quẽ incapacem ipso iure sed in effectu:q2 põt adire & heres effici licet sibi auferatur hereditas.Sed qd si nõ vult adire sed repudiat ad hoc vt fiscus sibi nõ auferat:sed veniat ad coheredes vel ad venientes ab intestato.rñdeo nihilominus fiscus auferet:q2 eoipso q est indignus censetur repudiare in fraudẽ fisci qui nõ põt sibi preiudicare ita no.in.l.si sequens.j.ad sil.per doct.& fiscus prefert etiam substituto vulgari nõ solũ coheredi vel venientibus ab intestato:vt no.Bar.in.l.j.s.eo.❡† Itẽ no.q ille cui aufertur hereditas tanq̃ ab indigno nõ desinit heres esse ipso iure: sed remanet sibi nomẽ.& hoc sufficit ad confirmationẽ eorũ que in testamento sunt relicta.ideo debent a fisco ad quẽ trãseunt bona:vt.j.ad tre.l.mater.§.fi.& adde qd no.per glo.in.l.his consequenter.§.j.seu.in prin.s.fami.her.& in aut.liberi.C.de epi. audi.❡† In tex.ibi vnde ergo.qd l3 deficiat qualitas sub qua qs fuit vocatus nõ deficit vocatio q2 sufficit qd semel auferat.sed cõtra de prin.huius.l.So.vt ibi dixi.q2 qualitas erat necessaria ad actũ hic nõ:poterat em testator substituere etiã illos qui nõ essent sibi heredes.❡† In tex.ibi satis enim no.q2 semp allegatur q quis debet[c] puniri solũ in eo in quo deliquit & delictum cõmissum erga rẽ illã nõ egreditur.cõcor.j.de his qui.vt indig.l.rescriptũ cõmisit.hoc enim delictũ solum in hereditate paterna in qua fidem tacite accõmodauit:vnde non d3 puniri in pup.in qua fidem tacite accõmodauit.aliquãdo tñ quis punitur in plus ex causa legitima.vt.l.si vendicari.C.de pe.eo.ti. l.preses.&.l.quid ergo.§.pena grauior.de infa.❡ In tex.ibi in seruitutem redactus not.q si ille qui effectus est heres postea perueniat in seruitutẽ hominis.q2 vendidit se ad pretium participandum desinit heres esse ipso iure intantũ qd sibi non remanet etiã nomen heredis quantũ ad ius.q2 cum sit iuris ciuilis nõ cadit in seruo qui habetur pro mortuo & pro nihilo reputatur.vt.l.qd attinet.de reg.iur.ex quo sequitur q erat seruus a prin.cũ adiuit iussu dñi non efficitur heres quantũ ad ius vt sibi acquirant iura directa.sed acquirunt ipsi dño immediate. qd dic p Bar.i.l.cũ filio.de leg.j.bene tamẽ remanet sibi nudũ nomen heredis quantũ ad factũ q2 institutus de facto.& istud nomen prodest sibi q2 si postea efficiatur liber admittitur ad substitutionem factam per verba quisquis mihi heres erit vt est hic casus.&.s.eo.q liberis.§.hec verba.Sed 2 q nõ admittatur.q2 reputat nouus homo.vt.j.de cõdi.& demõ.l.itercidit in fi.Solu.illud verũ si esset effect⁹ seruus pene.secus si efficiatur seruus hominis vt hic.Sed 2tra qd etiã si seruus pene idẽ fit vt.l.j.§.fi.cũ.l.seq.j.de 3tabu.Sol.illud qd.s.dixi procedit qñ quis sperabat admitti ad aliquod cõmodũ ex dispositione testatoris tanq̃ heres quo casu si semel fuit heres & postea desinit quia fuit effectus seru⁹ & postea recuperat libertatẽ anteq̃ eueniat cõditio distinguendũ est.vt.s.Si antẽ sperabat vocari ex dispositione legali.tũc indistincte admittit dũmodo postea nõ solũ recuperat libertatẽ sed etiã recuperat gradũ quẽ perdiderat anteq̃ deferat hereditas.vt.d.l.j.in fi.cũ.l.se.& vide oino per Bar.❡ In gl.q̃ incipit sic supra ibi.de acq.here.si totã.dic q ibi loquit in iure accrescendi qd sequit portionẽ.ideo si quis perdat portionẽ perdit etiã ius accrescendi.hic loquit in substitutione que concernit personã substituti.vnde sufficit q semel habuerit portionem ratione cuius fuerit vocatus licet postea ipsam perdiderit vt non perdat ius vocationis.

☞ Pupillus si repudiauit hereditatem cum autoritate tutoris.an substitutus possit adire ex tacita vulgari vt confirmetur paternum quod sic.

[a] ❡ Si statutũ disponit.adde qd hoc dictu3 pau.de ca.refert & sequit do.alex.de imol.in cõsi.suo clv.col.fi.v.in tãtum.in.ij.vol.et in cõsi.lv.col.fi.in.j.volu.Fran.Cur.

[b] ❡ Si pater.Ad de Jaco.de zocbis de ferraria.in repet.c.per venerabilez.qui fi.sint leg.

[c] ❡ Dõ qs d3.ad de aut.oẽs peregrini.C.ad.l.iul.de vi pu.vel pri ua.c.literas.de tẽp.or.c.fi.de im mu.eccl.& in.c.in ter.õ trãsla.pla.

a ¶ Accessorium. a Adde regulam accessoriū. de re. iur. li. vj.

1 **Ex pupillari.** †Accessoriū non cōfirmat p̄ncipale. h. d. facit. l. qd̄ p manus. C. de iure codi. ⁊ l. si pacto. C. de pac. vbi stipulatio penalis non vestit pactū principale ⁊ pone exēplū dic qd̄ institutus in paterno nō adiuerat adhuc heredi tatem. ⁊ sic relicta in eo nondū inceperāt habere robur substitu tus pup. volebat adire ex pu. ad hoc vt cōfirmaretur paternū. ⁊ ea que in ipso disposita erant. certe hoc nō pōt fieri sed econ uerso fiendū est: vt. l. ij. §. ergo. s. eo. †Sed quid si pu. repudia uit hereditatem cū autoritate tutoris ⁊ substitutus vult adire ex tacita vulgari vt cōfirmetur paternū: vtrū possit. doc. antiq dixerunt qd̄ nō pro quibus facit ista. l. qr̄ dicunt qd̄ illa tacita vulgaris requirit cōfirmationē sicut pu. p adition ē alicuius al terius ex institu. p. l. apud iul. §. i. ad trebel. ¶ In contrariū est veritas vt dixi. s. eo. l. lex cornelia. vbi Bar. ponit. ⁊ etiam. l. j.

2 ¶ Breuiloqua substitutio alio mō vocat̄ reciproca. ⁊ quas substitutiones contineat.

3 Filius naturalis licet existente filio legitimo nō possit institui nisi in vncia potest tamen vulgariter substitui legitimo ⁊ natu rali in totum. ⁊ quid in spurio.

4 Expressa vulgaris quando nō contineat tacitam pupillarem.

5 Substitutione breuiloqua duobus ipuberibus facta: an expi ret pupil. quo ad vnum si primo factus est pubes. an etiā expi ret quo ad alterum.

1 **Lucius.** †Substitutio breuiloqua duobus impuberibus facta quorū vnus est in ptāte alter nō continet solā vulgarē. sed si vterq̄ est in potestate ɔtinet etiā pup. que matrē excludit. h. d. vsq̄ ad. §. fi. †Et in hac. l. Bar. ponit materiā breuiloque 2 que alio modo appellatur reciproca. ⁊ continet substitutiones directas duntaxat nisi essent collate post mortē institutorum: qr̄ tunc contineret etiam fideicommissarias vt dixi. s. eo. l. iam hoc iure. §. j. ¶ In tex. ibi instituit. sc̄z naturalem in vncia tm̄ qr̄ non in plus poterat institui existēte legitimo ⁊ naturali: vt l. ij. C. de natu. lib. ⁊ in residuo instituit legitimū ⁊ naturalez: ⁊ per hoc est expedita glo. ij. que incipit: vulgarem. ¶ In text. ibi eosq̄ inuicem substituit. ista substitutio est vulgaris tm̄: vt 3 j. patet. ⁊ iste tex. vult q̄ valeat. †Et sic no. qd̄ l3 naturalis filius existente filio legitimo nō possit institui nisi in vncia potest tm̄ vulgariter substitui legitimo ⁊ naturali in totū. sed cōtra de eo qd̄ no. glo. in aut. qui. mo. na. effi. sui. in fi. que vult qd̄ cū p vul garem ⁊ per fideicommissariam succedat testatori: sicut per insti tutionem: sicut nō pōt institui ita nec substitui vulgariter vel p fideicōmissum. Solu. si esset spurius oīno incapax in omnez casum ⁊ euentū pcederet cōtrarium. sed si est naturalis. ⁊ ex cō cubina qui est icapax vltra vnā vnciā existēte legitimo. ⁊ ex eo nō existēte est capax in totū ex testō: vt in aut. licet. C. eo. ti. sicut posset in totū istitui nō existēte legitimo. ita ⁊ pōt substitui legitimo in casu in quo legitimus nolit esse heres: qr̄ pinde est ac si non esset in rerū natura. ⁊ iste est casus hic quē ppetuo te ne menti fm̄ Bal. ⁊ Ang. ⁊ tetigi in. l. si is qui. s. eo. Sed cōtra qr̄ hic extabat vxor testatoris que reddit ipm incapacem: vt. d. aut. licet. Sol. fm̄ eundē Bal. verū est ab intestato nō ex testa mēto qd̄ etiā no. si ergo ipse filius legitimus repudiasset here ditatem bn̄ admitteret iste naturalis ex vulgari. sed hic debet intelligi q̄ adiuit vel saltem non repudiauit. ⁊ sic eā trāsmittit iure suitatis ad matrē heredē eius ab intestato excluso fratre vulgariter substituto. nā hic nō fit mentio q̄ adiuerit ⁊ de he reditate istius impuberis nō poterat esse questio inter matrez ⁊ fratrē naturalem: nisi pter hereditatē paternā que erat in ea cū alia bona nō potuisset habere. ⁊ ideo est hic casus. datio substituti vulgaris vel etiam coheredis nō impedit trāsmissio nem hereditatis q̄ fit rōne suitatis fm̄ Ang. l3 Bar. teneat cō trarium. in. l. j. s. eo. p illam cōem opi. qr̄ p talē dationē tollitur existētia sui heredis qd̄ non est verū vt dixi. in. l. si filius heres. de libe. ⁊ posthu. ¶ In tex. ibi si eiusdē etatis liberi subaudi in ptāte cōstituti. ¶ †In gl. sup ver. duplex. in fi. ibi nec eñ est hic 4 tacita. sed cōtra: imo hoc fit in primo casu huius. l. quedā tacita pu. nā certū est q̄ est vulgaris expressa: ergo ⁊ tacita pupilla ris. sed rñdet̄ q̄ imo hoc casu expressa vulgaris nō cōprehēdit tacitā pupillarē qr̄ facta fuit in forma reciproce secus si non in hac forma sed simplicis vulgaris qr̄ iste naturalis fuisset subst tutus vulgariter legitimo ⁊ naturali: tūc enim bn̄ cōprehende ret: vt. s. eo. l. iam hoc iure. ver. hoc itaq̄. nō tm̄ admitteret̄ con tra matrē. l3 si mater nō esset bn̄ vocaret̄ substitutus. ⁊ hoc casu potuerūt isti bn̄ dicere: sed qn̄ fit in psona reciproce psonis im paribus neutra vulgaris cōprehendit tacitā pu. vt vna determi natio respiciens plura determinabilia pariter ea determinet.

5 ¶ †In glo. seq. in fi. dummodo ambo sint impuberes. sed qd̄ si ille q habebat. xj. annos effect⁹ est pubes. ⁊ sic expirauit pup. quo ad eū an expirat etiā quo ad alterum. vr̄ qd̄ sic: qr̄ illud qd̄ impediebat a prin. eā includit. s. maior etas d3 ex postfacto eaz finire. ⁊ hoc tenet Dy. qr̄ puenit ad casum a quo non potuisset incipere anteq̄ sortiret̄ effectū finalē. iuxta no. per eum in. c. fa ctum legitime. de reg. iur. cōtrariū cōiter tenēt doc. qr̄ sufficit q̄ fuerit equalitas a prin. ⁊ sic fuerit cōprehensum vtrūq̄. vñ ine qualitas superueniens nō vitiat. ar. j. de duo. re. l. eadē. §. si qs ficta. l. duobus. ⁊. C. de nup. l. pe. ⁊. s. de pac. si conuenerit. ⁊ ad carb. l. iij. §. ibidē. ⁊ hoc si superuenit inequalitas sine facto te statoris: secus si facto eius vt si vnū ex impuberibus emācipa ret. nā faceret finiri substitutionē quo ad ambos. arg. j. de adi mē. le. l. alter ⁊ si spōte emācipauit. secus si coactus fuit sicut in simili dicimus. in. l. fideicōmissa. §. si rem. de lega. ij. qñ testator alienat rem legatā: ⁊ querit̄ an videat̄ reuocasse legatū. nā di stinguitur an sponte an ex necessitate. ¶ In gl. que incipit hac dicimus ibi forte. ideo ista rō l3 sit bona nō tn̄ est necessaria in reciproca nec in cōpendiosa postq̄ pup. cōprehensa in istis dr̄ expressa. vt. s. dixit glo. qd̄ intellige sc̄z verbis generalibus. nā expressa pu. excludit matrē etiā si fuit substitutus penitus ex traneus: vt. l. papi. §. l3 nec impuberis. de inof. test. sed esset vti lis ista rō in in pup. oīno tacita cōprehēsa in exp̄ssa vulgari. q̄ matrē nō excludit regulariter: vt. l. fi. C. de insti. ⁊ substi. sed a fit qñ ex cōiecturata mente defuncti apparet de 3tia intētione ei⁹ ⁊ inter alias coniecturas est equalitas psone substituti: qr̄ esset filius testatoris quē presumit̄ magis dilexisse quā vxorē. ⁊ hoc decidit gl. in. l. pcibus. in fi. vl. gl. quā sequit̄ Bar. l3 Bal. vr̄ ali ter sentire: l3 precedēs opi. quasi p oēs approbat̄. ideo ab ea nō recedas pter verba Bal. l3 viderī3 cōsilia quorūdā q attraxe runt opi. Bal. ad suam intentionem.

1 **Paulus.** †Ex virtute substōnis reciproce nō admit tunt heredes pmortuorū: sed supstites tm̄ h. d. fm̄ Bal. declara vt dixi. s. eo. sed si plures. in prin. fm̄ q̄ in telligē glo. hic positā dū loquit̄ de iure accrescendi. in text. ibi ad eū solū. videbat̄ cōtrarium: qr̄ si ista substitutio reciproca. fa cta nō fuisset heredes premortuorū veniret vna cū supstite ad portionē deficientē per ius accrescendi: vt. j. de legi. heredi. l. si ex pluribus. vnde videbat̄ q̄ nō deberent esse deterioris condi tionis ex eo qd̄ mortui fuerunt substituti: qr̄ substitutio nō ten dit ad derogādū iuri accrescēdi: sed potius ad roborādū vt col ligit ex. l. pe. ver. sed si ego. s. de iniust. testa. ⁊ ista erat rō dubi tādi. sed nō obstat qr̄ pcederet si illi viuerent: ⁊ tunc haberent vtroq̄ iure: vt. l. si quis heres istitutus. j. de acq. here. l3 qr̄ sunt premortui ⁊ nō potuerūt trāsmittere ipe substitutionis cū sup fit vnus q pōt ex substōne venire prefert̄ heredib⁹ premortuo rum qui nō possunt venire nisi p ius accrescēdi: qr̄ substitutio illi iuri prefertur. ⁊ in hoc stat decisio huius. §.

2 ¶ Uerba debent intelligi p prius ⁊ nō per posterius qñ sic possunt intelligi sane. ⁊ potius immediate q̄ mediate.

3 Si ego petitione hereditatis asserens me heredē titij postea probo q̄ ego su3 heres sempronij. ⁊ qd̄ sempronius fuit heres titij sufficit mihi ad intentionem meam.

Uerba libelli debent intelligi prout mihi magis expedit.

1 **Uersa.** †Uerba ista si mihi heres erit veri ficant etiā si efficitur mihi heres ex pu. substitutiōe. ⁊ sic nō immediate sed mediate pu. ⁊ mihi heres extitit. h. d. ⁊ non est alibi fm̄ Dy. ⁊ id qd̄ reddit eā notabilē patebit ex sequētib⁹ ibi mihi heres esset ista verba faciebāt dubiū qr̄ iste frater fuerat substitutus post humo vulgariter ⁊ pu. vt patet. s. dum dicit sibi vel filio qr̄ ver bum sibi denotat vulgarē. verbū filio pup. ⁊ etiā patet. j. dū di cit sibi in vtrumq̄ casum mō videbit̄ qd̄ ista verba si mihi he res erit vt referantur ad casū vulgaris qr̄ p eā proprie efficit̄ heres testatori ⁊ immediate. sed iste non successit ex vulgari: qr̄ posthumus institutus fuit heres. sed successit ex pup. ⁊ sic effi citur heres primo testatori nō pprie nec imediate sed mediate pup. p illā regulā heres heredis per. l. fi. C. de here. insti. ⁊ sic nō 2 videbitur impleta conditio. †qr̄ verba debēt intelligi p prius ⁊ non p posterius. qñ sic possunt intelligi sane ⁊ potius imme diate q̄ mediate. sed cōtrarium determinatur q̄ imo conditio est verificata: qr̄ nō refert fuerit heres immediate vel mediate. vt in fi. ⁊ hoc procedit ex eo. qr̄ de illo medio testator cogitauit cū ipsum pupillariter substitueret. ⁊ sic est heres pup. ⁊ in con sequentia3 testatoris ex dispositione ipsius testatoris. ⁊ in hoc fundatur decisio huius. l. secus si esset heres heredis non ex di spositione testatoris sed illius heredis vel ex dispositione lega li. qr̄ isto medio testator nō presumitur cogitasse. ⁊ ita loquit̄. l. qui liberis hec vba. s. eo. vt si iste frater fuisset substitutus vul gariter tm̄ ⁊ postea successisset huic instituto ab intestato. quia mortuus esset post pupillarem etatem. nam tunc conditio nō esset impleta. qr̄ nō fuit heres ex vulgari nec ex pupil. expressa vel tacita

vel tacita.vñ tūc cõditio nõ eſſet ĩpleta qꝛ verba illa ſi mihi heres erit debēt intelligi ex teſtõ:vt.l.ſi qs teſtõ.⁊ ibi no.ĩ.ſi quis omiſ.cau.teſ.⁊ in hoc ſtat notabilitas hui⁹.l.ſm ꝙ ſentiūt do. verba ergo illa qſqs mihi heres erit cõprehēdūt illū q̄ ē heres ex vulgari.vt.ſ.eo.ex duob⁹.§.j.vl' ex pu.p hãc.l.ſec⁹ ſi alio mõ 3 ꝑter volūtatē defuncti:vt i.§.hec vba.†Itē iſta.l.ſm Bar.in.l. ſi qs filiū.i ſi.de acq.here.ꝙ ſi egi peti.here. aſſereꝰ me heredē titij poſtea ꝓbo ꝙ ego ſuꝫ heres ſempronij:⁊ ꝙ ſemproni⁹fuit heres titij ſufficiat mihi ad intētionē meā qꝛ vba libelli debēt ĩtelligi ꝑut mihi magis expedit:vt.l.ſi qs ĩtētiõe.de iudi.⁊ ibi no.⁊.l.iter ſtipulantē.§.j.de verb.ob.⁊ etiā ibi no.⁊ ſic debet in tẽlligi immediate vel etiam mediate ſm ꝙ poſtea probauero.

2 ☞Spes ſubſtitutionis nõ trāſmittit̄ ad heredē preterꝙ ad heredem quem tranſmittens habet ex iudicio defuncti.

Hereditas non delata qđ non tranſmittatur.

3 Filie impuberi inſtitute ſi fiat ſubſtitutio cõpēdioſa qñcūqꝫ decederet anteꝙ nuberet.an intelligat̄.i.anteꝙ nubilis ſit.

4 Si prima ſubſtitutio fuit pupillaris ſed ſecūda fideicommiſſaria:an deficiente prima fiat locus ſecunde.

1 **Eli habebat.** †In hac.l. in ver. qro. habet̄ duplex litera.nã quidã habēt filia impubes quidã habēt pubes ſm primã literã.h.d.ſubſtitutus mihi pu.non ꝑpterea cenſetur tibi ſubſtitutus pu.ergo pup. ſubſtitutus erã . ⁊ ideo ſi prior ego deceſſi.lꝫ in pu.etate.⁊ ſic ille mihi ſucceſſerit ex pu. ſi poſtea ſimiliter tu decedas nõ pōt venire ad hereditatē tuaꝫ tanꝙ tibi ſubſtitut⁹ nec etiã ex trãſmiſſione p me facta:qꝛ ſpes ſubſtitutionis pu.nõ trãſmittitur ad herede etiã quē ſubſtitutus habuit ex iudicio defuncti.h.d.notabiliter.⁊ eſt difficilis ⁊ ſubtilis.¶In tex.ibi filiã eideꝫ ſubſtituit iſta fuit ꝑma ſubſtõ pup.facta filio de filia exheredata.¶In text.ibi anteꝙ nuberet glo.exponit.i.nubilis eſſet ⁊ hñ.⁊ ſic in pu.eta . nã cū iſta filia eſſet exheredata nõ potuit ſibi alia ſubſtõ fieri ꝙ pup . ⁊ ſic neceſſario illud verbū dꝫ ſic exponi.⁊ iſta fuit ſcđa ſubſtõ pu.facta filie exheredate de vxore ⁊ ſorore teſtatoris.¶In tex. ibi filia impubes prior deceſſit.⁊ ſic ſibi ſucceſſit vxor ⁊ ſoror ex pup. ¶In ſi.l.ibi iure ſubſtõnis.iſtud pōt intelligi dupliciter . primo an ſuccedant ſibi tanꝙ illi ſubſtitute.ſecūdo an ſuccedãt ſibi tanꝙ heredes iſtius pu.ex ſubſtitutione ex eo qđ ad eos fuerit trãſmiſſa ſpes illius pu.quã habebat pup.que fuerat ſubſtituta pup.⁊ breuiter determinatur ꝙ non . ⁊ ſic neutro iſtorum modorū poſſunt iſti ſuccedere illi pup.deuenit ergo hereditas illius ab inteſtato ad proximiores puta matrem ſuã ſi erat ex alia vxore.Sed ꝯtra qđ imo iſta vxor ⁊ ſoror poſſint venire primo modo tãꝙ illi pup.ſubſtitute poſtꝙ fuerant ſubſtitute pu. que erat illi pu.ſubſtituta vt.ĩ.eo.coheredi.in prin.⁊.l.ſi titius. Sed ibi rñdetur ꝙ ibi loquit̄ in vulgari que fit in vna ⁊ eadeꝫ hereditate.vñ ſi hꝫ portionē vnius neceſſario hꝫ etiã portionē alterius ne ille decedat pro pte teſtatus ⁊ pro parte inteſtatus hic loquit̄ in pu.que fit in hereditate pup. vñ prima fuit facta in hrđitate iſtius pu.de filia exheredata.ſcđa in hereditate iſti⁹ filie exheredate.⁊ nõ eſt incõueniēs ꝙ iſta filia decedat teſtata: qꝛ mater ⁊ ſoror ſibi ſucceſſerit ex pu.⁊ pu.poſtea decedat inteſtatus qꝛ mater ⁊ ſoror nõ videant̄ ſibi ſubſtitute:vt no.ſ.eo.qꝛ duos.in.ij.glo.in ſi.Itē qđ poſſint venire ſcđo modo.ſ.ex iure trãſmiſſo videbat̄ qꝛ mater ⁊ ſoror erant heredes iſtius filie ex pu.⁊ ſic ex iudicio defuncti.vñ videbantur melioris cõditionis quã ſi preter iudiciū.arg.ſ.l.proxi.⁊ ſic ſpes ſubſtitutionis ad eas fuerat tranſmiſſa lꝫ ad alios nõ tranſmittat̄.l.lucius.in ſi. ſ.eo.ſed certe in hoc nõ ſunt melioris cõditionis ꝑpter naturam hereditatis q̄ eſt ꝙ adita nõ trãſmittit multominus ſi nõ eſt delata.⁊ hic nondum erat delata huic filie qñ deceſſit qꝛ frater ſuus adhuc viuebat.⁊ iſtud addit̄ per iſta.l.ad alias dicentes ſpem ſubſtitutionis nõ trãſmitti ad heredes : loquit̄ auteꝫ hic in pup.q̄ ſemel habuit originē:qꝛ iſta filia exheredata erat in rerū natura.idem fuit determinatū diſputando ſi nunꝙ habuit originē vt ſi fuit ſubſtitutus poſthumus naſciturus. ⁊ illi poſthumo fuit ſubſtitutus titius pu.⁊ po.nõ naſcat̄.⁊ ſic pu.facta de poſthumo nõ habuerit originē ſi poſtea decedat pu. cui poſthumus erat pu.ſubſtitutus ille titius non vocat̄ ad eius hereditatē tanꝙ ſibi pu.ſubſtitutus.vt refert Jo.and.in addi. Spe.de teſta.§.primus que in addi.que incipit huic queſtioni per hãc.l.quid aūt in fideicõmiſſaria.dic vt no. in.l.quamdiu. de acqui.here.per Bar.⁊ iſtam primã lect.ſm iſtã literã impubes ſentit glo.ſup ver.pertineat ⁊ etiã glo . ſequens ſuper ver. pertinere.in prin.ſm aliam literã que eſt pubes quã ſentit gl. que incipit igit̄.⁊ etiã glo.ſi.in ſi.clarum eſt ꝙ ſi iſta filia deceſſit pubes.tunc expirauit ſubſtitutio pup . vltima facta ſibi de matre ⁊ ſorore nimirum ſi poſtea prefata mater ⁊ ſoror non vocantur ad hereditatē filij maſculi poſtea decedētis in pu.etate qꝛ cū expirauit pup.in qua ipſe fuerūt ſubſtitute filie ⁊ rõne cuius videbant̄ admittēde ad hereditatē filij vel tãꝙ ſubſtitute vel iure trãſmiſſo ſm ea que.ſ.dicta ſunt nõ poſſunt vocari qꝛ deficit cauſa propter quã videbunt̄ vocãde.ipſe eñ nõ erãt ſubſtitute dicto filio:ſed ipſa filia exheredata ⁊ iſta ſcđa ſubſtõ videbatur ꝙ faceret eas admitti ad hereditatē filij que tñ deficit. ergo ⁊c.ſm hoc innuit a ꝯrio ſenſu qđ ſi nõ defeciſſet.qꝛ illa filia deceſſiſſet impubes tunc bene admitteretur iſta mater ⁊ ſoror ad hereditatē filij.⁊ ita innuit glo.ſi.dū dicit.Rñdet̄ hic deficit cõditio qua vxor ⁊ ſoror erãt ſubſtitute.ergo a ꝯrio ſi nõ defeciſſet admitterent̄.⁊ ſic iſte intellectus eſt ꝯrius lect.ꝑcedēti q̄ vult ꝙ nõ admittant̄.Bar.tenet ſm ꝙ admittant̄. nõ dico tã

2 ꝙ ſubſtitute ſed iure tranſmiſſo. †Nec obſtant iura dicētia qđ ſpes ſubſtitutionis nõ tranſmittitur ad heredē qꝛ verū eſt preterꝙ ad heredē quē trãſmittēs hꝫ ex iudicio defuncti vt eſt ſubſtitutus pup.ad illū enim trãſmittit vt in hoc text.a ꝯrio ſenſu inquantū habet̄ litera pubes.q.d.ſecus ſi impubes.⁊ aſſignat Bar.rationē qꝛ teſtator voluit ꝙ ſubſtitut⁹ in hereditate illius filie exheredate inueniret etiã hereditatē filij. qꝛ cogitauit qđ illa ſuccederet primo filio ex pup.⁊ poſtea ſibi ſuccederet̄ p matrem ⁊ ſororē ſimiliter ex pu.⁊ ſic voluit eas habere vtrãqꝫ hereditatē.lꝫ ergo nõ habuerint hereditatem filie. qꝛ deceſſit pubes.l.ex pu.ſubſtitutione ſed ab inteſtato habeant hereditatē filij.⁊ ita reperio.Bar.cõſuluiſſe.Sed iſta opi.non videt̄ mihi tuta.qꝛ nõ dꝫ hic ſumi arg.a ꝯtrario ſenſu.vbi repugnat iuris rõ que eſt qđ hereditas nõ adita nõ tranſmittit̄ multominus

3 nõ delata.tene ergo precedentē que eſt tutior. ¶†Vltimo quero qđ ſi filie impuberi inſtitute fiat ſubſtõ cõpendioſa qñcūqꝫ decederet anteꝙ nuberet qualr̄ intelligit̄ illud verbū.⁊ vr̄ hic textus cū gl.qđ intelligit̄.i.anteꝙ nubilis ſit.⁊ ſic ſolū vſqꝫ ad pu.etatē.ſi ergo decedat poſt ſubſtitutus nõ admittet̄ ex fideicõmiſſaria ſubſtõne.ꝯriam dic qđ illud verbū intelligit̄ anteꝙ de facto nubat p.l.ſi.C.de his qui veniã eta. ĩpetra.Nec obſtat qꝛ iſta filia erat exheredata.⁊ ſic nõ poterat ſibi fieri ſubſtõ niſi vſqꝫ ad pupillarē etatem.nos loquimur qñ erat inſtituta.⁊ ſic poterat fieri etiam poſt.ſ.fideicõmiſſaria.ſi ergo moritur anteꝙ ſit nubilis ſuccedet ſibi ex pu.ſi poſt tunc ex fideicõmiſſaria

4 ſi facta fuit per verbū cõmune.vt.l.precibus.C.eo.†Item quid ſi prima ſubſtitutio fuit pupil.ſecunda fuit fideicõmiſſaria . an deficiente prima fiat locus ſecūde.vide omnino Bar.in.l.quãdiu.la terꝫa.ĩ.de acqui.here.iſta enim loquit̄ qñ vtraqꝫ pu.⁊.l. coheredi.⁊.l.ſi titius.ſ.eo.qñ vulgaris.iſta lex remanet declarata in ſuis lecturis quam non reperies alibi ita declaratã neꝙ examinatam ⁊c.

2 ☞Si tu ⁊ ego fuiſſemus ĩſtituti:⁊ ſi heredes nõ eſſemus:meuius fuiſſet nobis vulgariter ſubſtitutus:qualiter iter nos habeat locum ius accreſcendi ſi vnus repudiat.

1 **Eruum.** ¶†Qñ ſubſtõ vulgaris facta eſt cõis duorū vel plurium locū habere pōt ſi ſeruus iuſſu vnius adiuit ⁊ iuſſu alterius repudiauit in portione repudiata.h.d.

2 ¶†Oppo. extra glo.ſi tu ⁊ ego fuiſſemus ĩſtituti.⁊ ſi heredes nõ eſſemus meuius fuiſſet nobis vulgariter ſubſtitutus.⁊ tu adires ⁊ ego repudiarē nõ fieret locus ſubſtituto etiã in portiõe repudiata ſed accreſceret tibi qꝛ ſubſtitutio cenſet facta ſub noīe collectiuo ſi neuter noſtrū erit heres vt cõſeruetur inter nos ius accreſcendi:vt.l.quãuis.C.eo.ſm cõem intellectuꝫ idē ergo dꝫ eſſe ſi fuit inſtitutus ſeruus cõis noſter qꝛ repreſentat noſtras perſonas.⁊ tñ hic dicitur contrarium.Sol.iſta erat ratio dubitãdi hic.⁊ ideo eſt notabilis.l.qđ aliud eſt qñ nos fuimus inſtituti ⁊ coniunctim fuit facta nobis ſubſtitutio cenſetur facta cuilibet noſtrū ſeparatim vt pꝫ ex iſto tex.iuncta.l.⁊ proculo.de leg.ij. lꝫ enim ſimus coniuncti in dñio ſerui. qꝛ tñ iſta coniunctio nõ prouenit a teſtatore nõ attenditur ſed cuilibet per ſe cenſet̄ facta ſubſtitutio:ergo in perſona cuiuſlibet pōt ſortiri effectum vt.l.pe.de iniuſt.teſt.⁊.l.lucius.§.caio.ĩ.ad trebel.

2 ☞Teſtator ſi inſtituit titiū ĩ dimidia.⁊ legauit ſeruū meuio ⁊ poſtea illū ſeruū inſtituat in altera dimidia ⁊ titius coheres nõ adeat legatū ſerui euaneſceret ⁊ p cõſequēs etiã inſtitutio facta de ſeruo.⁊ ſi titius adeat cõfirmatur legatū.⁊ ſi ſeruus nollet adire iuſſu meuij accreſcet altera dimidia titio adeunti.

3 Quid ſi ille ſeruus eſſet liber.

4 Quando quis ſubſtituitur ſibijpſi niſi ſubſtitutio cõtineat aliquam vtilitatem non valet.

1 **Titius.** †Qñ idem inſtitutus eſt ſibijpſi ſubſtitutus vulgariter ita demum valet ſubſtitutio ſi aliquam vtilitatē continet.h.d.vſqꝫ ad.§.⁊ concor.ſ.eo.ſed ſi plures.§.ſi.dic vt ibi dixi.⁊ reputatur iſte.§.valde difficilis ⁊ ſcrupuloſus cū modica tamen vtilitate. quē diuide in tres partes principales qꝛ primo thema ex quo reſultat queſtio vſqꝫ ibi in

hac qõne. Scđo anteq̃ rñdeat quedã premittit ad euidentiam vsq; ibi ẜm hoc. Tertio questionẽ soluit. Itẽ scđa diuiditur in duas: q2 primo premittit tertio vsq; ibi: igit. scđo illud tertium exemplificat trib9 modis. Itẽ tertia pars sĩlr subdiuiditur in duas. q2 primo loquit̃ qñ aliter nõ cõstabat de intentione testatoris quo casu substituendo cũ libertate seruũ quẽ alteri legauerat censet̃ voluisse statim reuocare legatũ serui: q2 libertas prefertur legato tanq̃ magis fauorabilis vsq; ibi: quid ergo. Scđo qñ constabat q̃ noluit reuocare legatum serui: sed ita demum si iussu legatarij nollet adire hereditatem. ⁊ ita intelligit gl. illũ ver. quid ergo sup ver. preualere q̃ incipit in dubio. †Et premitte ad euidentiã q̃ isto iure si instituebã seruũ proprium sine libertate vel insolidum vel pro parte si non erat cui posset hereditatẽ acquirere nõ valebit institutio: q2 nõ videbat sibi libertatem relinquere. ⁊ sibijpsi acqrere nõ poterat existenti seruo: q2 non erat capax hereditatis que est de iure ciuili: nec nominis hereditarij vt ptz. ꝟ. eo. ex facto. circa fi. hodie secus: q2 hoc ipso videoꝛ sibi libertatẽ relinquere: vt. l. cũ quidã. C. de necessa. ser. sed si erat cui posset hereditatẽ acquirere valebat institutio etiã isto iure: puta si titiũ ĩstituo in dimidia ⁊ seruũ lego meuio postea in altera dimidia ĩstituo illũ seruũ si titius adit cõfirmandum legatũ serui ⁊ si meuius acceptat legatũ acquirit dominiũ serui. ⁊ sic põt sibi iubere q̃ adeat pro altera dimidia. ⁊ si adibit acquiretur meuio. ⁊ sic ad eius vtilitatẽ censet̃ facta ista institutio de seruo. sed si titius coheres nõ adiret legatum serui euanesceret. ⁊ per ꝯsequẽs etiã institutio facta de seruo: q2 meuius legatarius nõ posset iubere q̃ adirent. Item si seru9 nollet adire iussu meuij simil̃r euanesceret ĩstitutio quo ad meuiũ. ⁊ accresceret titio adeũti. ¶ †His premissis ⁊ retento hoc themate q̃ institui titiũ in dimidia ⁊ seruũ legaui meuio. ⁊ ipsum postea institui in altera dimidia dubitat̃ in isto. ꝟ. quid si postea. dixi qđ si iste seruus nõ erit heres. s. ad cõmodũ meuij: q2 ipse esset liber ⁊ heres. ⁊ sic ad cõmodũ sui vtrũ valeat ista substitutio facta de seipso sibijpsi ⁊ hoc vsq; ibi: in hac ibi dicit tria esse premittenda. primũ est an isti sint duo gradus vel vnus tantũ. scđm est an mutet̃ causa in hac substõne. i. an contineat aliquã vtilitatẽ. †Tertiũ est q2 dat pro regula q̃ qñ quis substituit̃ sibijpsi nisi cã mutet̃. i. substitutio cõtineat aliquam vtilitatẽ nõ valet. sed si continet bñ valet vsq; ibi: igit. Tertio ponit tres casus in qbus nõ cõtinet vtilitatem. ⁊ sic nõ valet ⁊ vnũ in quo cõtinet: quos colligit p tex. vsq; ibi ẜm hec ita bene determinat qõnẽ q̃ in casu nostro valeat substitutio: q2 continet vtilitatẽ ⁊ mutat̃ cã q2 prima institutio facta sine libertate censet̃ facta ad vtilitatẽ meuij legatarij sed substitutio facta cũ libertate facta est ad vtilitatẽ ipsiusmet serui. Itẽ dicit q̃ ꝑpter hoc cẽset̃ reuocatũ legatũ factũ de seruo illi meuio: q2 libertas prefertur legato ꝑpter sui fauorẽ. ⁊ per ꝯñs censet̃ etiã reuocata ĩstitutio pmo loco facta sine libertate ad cõmodũ meuij. Et ex hoc sequit̃ qđ mortuo testatore statim erit heres ⁊ liber ĩ vna dimidia ac si fuisset vnus tm̃ gradus factus: q2 fuisset dũtaxat institutus cũ libertate. ⁊ illa prima instõ sine libertate facta nõ fuisset postq̃ est reuocata. ⁊ sic habet̃ pro nõ facta per quẽ rñdetur ad primã ⁊ scđam qõnẽ que formant̃ in primo ⁊ scđo euidẽtiali. an sit vnus gradus vel duo: q2 est vnus in effectu: ⁊ an cã sit mutata: q2 rñdet̃ qđ sic. Et pdicta vẽdicãt sibi locũ siue titius coheres adiuerit siue repudiauerit. nã isto casu non est vis qñ aliter de intentione testatoris nõ apparet. nã in dubio censetur statim voluisse reuocare legatũ factũ de seruo ⁊ primã institutionem: ⁊ reducere istũ seruũ ad primũ gradũ. Sed si põt cõstare de intentione testatoris qđ noluit reuocare legatũ serui nisi cũ recusaret adire ex prima institutione facta ad cõmodum legatarij: tunc esset distinguendũ an adiret coheres pro pte sua: an nõ. an si nõ adiret nõ posset cõfirmari legatũ serui. ⁊ sic frustra cogitasset testatoꝛ. q2 legatarius non posset sibi iubere. vñ adhuc locũ h3 qđ. ꝟ. dictũ est. q2 iste seruus efficiet̃ heres ex substitutione ⁊ liber. q2 cõditio implet̃ qđ non est heres ex primo gradu cũ nõ possit legatario acquirere. vñ efficitur ex scđo cũ libertate. ⁊ hoc dr̃ in ver. qd ergo. sed si titius adiret tunc quid iuris esset isto casu dic vt in gl. super ver. preualere. que hoc declarat vltra tex. ⁊ ex his remanent omnes gl. declarate que ad nihil aliud tendunt nisi ad declarationem litere.

Si pupillus. †Ex cã de nouo superueniente q̃ habeat originẽ de preterito põt ille qui fuit effectus heres necessarius effici volũtarius ⁊ hereditatẽ repudiare. h. d. in effectu. Et pone hic casum per. l. pater filio. ⁊ qđ ibi habetur in glo. ꝟ. titu. j. vbi omnino vide si vis intelligere istum tex. ¶ In vigilia sancti Antonij perfecimus legere titulum istum Padue.

¶ De conditionibus institutionum. Rubrica.

2 ¶ Conditio impossibilis quando vitiet institutionem.
3 Dictio aliud qđ etiam exponatur. i. contrarium.

Sub impossibili. †Conditio vel modus impossibilis de natura vel de iure reijcit̃ de institutione ⁊ remanet institutio pura. h. d. Idez ĩ legatis vt. l. obtinuit de ꝯdi. ⁊ demõ. j. †et hoc limita qñ testatoꝛ sciebat eã impossibilẽ. sed si putabat eã impossibilẽ vitiat institutionẽ: vt. l. seruo manumisso. cũ ibi no. ꝟ. de cõdi. inde. ⁊ no. p Bar. in. l. ab oĩb9. ꝟ. j. de le. j. Itẽ procedit ista. l. in cõditione †de futuro impossibili sed conditio de preterito vel de presenti impossibilis si aliqñ fuit possibilis nõ reijcitur sed vitiat q2 dicit̃ potius falsa q̃ impossibilis. vt. l. cũ in secũdo. de iniu. testa. sed si nunq̃ fuit impossibilis reijcitur sicut illa que est de futuro. q2 dicit̃ nugatoria. vt. l. si me uia. ꝟ. de here. insti. ¶ In glo. ij. ibi alio. i. cõtrario impossibili puta sub ꝯditione necessaria. vt si digito celũ nõ tetigerit. sicut enim affirmatiua nõ vitiat. vt si digito celũ tetigerit. q2 est impossibilis. ita nec negatiua q2 est necessaria ⁊ habet̃ pro nõ apposita vt. l. pe. ꝟ. sub conditione de noua. ⁊ no. istã expositionez glo. aliud. i. cõtrariũ potest etiã intelligi text. ẜm Ange. vt loquatur de mõ impossibili qui fit per vt q2 nõ vitiat sed reijcit̃ sicut ⁊ cõditio q̃ fit per si. ¶ In glo. se. ibi vel ibi nõ fuit impossibilitas hec vera q2 ibi potius fuit relictũ factũ sub cõditione necessaria. ⁊ si dicat̃ quare ergo nõ valet in gl. precedenti. rñdetur q2 ibi precesserat preceptũ turpe vel impossibile. ⁊ si nõ adimpletur fuit heres grauatus nomine pene de dãdo quantitatem. ⁊ sic potius ĩ eius odiũ q̃ in fauorẽ legatarij sed heres nõ meretur penã si nõ adimpleuit pceptũ ĩpossibile. ideo nõ t3 tale relictũ vt in cõtrario formato p gl. ⁊. l. j. C. de his q̃ pe. nomine. Si aũt precessisset preceptũ possibile ⁊ honestũ tũc valeret relictũ nomine pene etiã isto iure. vt. l. j. ꝟ. si ita ad. l. fal. ⁊. l. j. de pe. lega. ⁊ si nullũ preceptũ precessisset similiter valeret relictũ sub cõditione necessaria vt dixi in precedenti glo. ¶ In gl. ibi solutio fauore onerati. hec nõ est bona. q2 tũc esset idẽ in quocũ q̃ veniente ab intestato. sed illa. l. filius denotat spãlitatẽ in filio vñ tene se. so. glo. qđ speciale est in institutione facta de filio sub cõditione impossibili vt vitietur. q2 nõ põt institui nisi sub ꝯditione potestatiua ⁊ ista nõ est potestatiua. sed an hodie reijciatur tanqã. in. d. l. filius. ¶ In glo. circa fi. ibi sed in cõtractibus innominatis secus. Tu dic idẽ. nam cõdictio ob causaz que datur in. l. alleg. per glo. non oritur ex cõtractu nominato cũ potius detur ad resoluendũ: sed oritur extra id qđ agit̃: vt. l. si is qui. in fi. ꝟ. cõmo. cetera vide hic per Bar. qui plene prosequitur tres casus principales qñ est impossibilis de natura. item qñ de iure itẽ qñ ratione perplexitatis. quid aũt si conditio sit pro parte possibilis pro parte nõ. dic qđ d3 impleri pro ea pro qua est possibilis. ꝟ. de dote prelega. l. qui dotem.

2 ¶ Si peto rez tanq̃ meã ⁊ postea ex ꝑcessu apparet q̃ vsusfructus nõ est meus. sed ad alium ptinet. sed ꝓprietas mea sit debet pro me ferri sentẽtia in proprietate: nec videtur libellus fuisse ineptus.
Si non probaui de directo dominio sed de vtili an debeat pro me ferri sententia.
3 Si petij rem tanq̃ meã ⁊ postea nõ probem nisi de parte d3 ferri sñia pro me in illa pte nec reputat̃ libellus fuisse ineptus.
Quod in dubio videar dixisse ipsam rem totam meam.
4 Quod commune est meum est improprie.
An cõprehendat̃ in statutis faciẽtib9 mentionẽ de re alterius.
5 Qualiter reprobetur illa propositio. s. duo ⁊ tria sunt quinq;.
6 Statutũ si dicat q̃ bannitus in centũ põt impune offendi ⁊ reperiat̃ aliqs bãnitus vno banno in quinquaginta ⁊ alio bãno in alijs quinquaginta qđ talis non dicatur bannitus in centũ.

In testamento. †Nõ dicit̃ res desinere esse mea: l3 alienauerim vsũfru. retẽta ꝓprietate vel etiã ptẽ quotã: q2 qđ cõe est: meũ est. ⁊ pluralitas resoluit̃ in singularitates. h. d. ista lex ¶ †Not ar. ex primo casu ẜm Bal. q̃ si peto rem tanq̃ meam ⁊ postea ex processu apparet q̃ vsusfru. nõ est meus: sed ad aliũ pertinet. ꝓprietas vero bñ est mea. d3 p me ferri sñia in ꝓprietate: nec vr̃ libellus fuisse ineptus. Sed quid si nõ ꝓbaui de directo dñio: sed de vtili an debeat pro me ferri sñia. dicit idẽ Bal. q̃ si in libello asserui me ꝓprietariũ non d3 ferri: q2 videoꝛ dixisse me directũ dominiũ. nã non reperit̃ proprietas nisi directa. ad qđ alleg. ꝟ. de vsufr. accre. l. si tibi proprietas sed si dixi me dñm: tũc q2 dominiũ reperitur directũ ⁊ vtile ideo videoꝛ vtrũq; ĩ iudiciũ deduxisse. l. solemus. ꝟ. de iudi. ⁊ ideo in quocunq; ipsoꝛũ probẽ d3 pro me ferri sñia. ⁊ sic d3 intelligi qđ no. Bar. post Dy. in. l. si mater. ꝟ. eadem. de excep. rei iudi.
3 ¶ †Ex secundo casu no. ẜm eundem Bal. qđ si petij rem tanq̃ meam

quã meã ꝛ postea nõ probẽ nisi de pte dꝫ ferri sñiã p me in illa parte nec reputaꝛ libellus fuisse ineptus. in dubio tñ videoꝛ di risse ipsam totã meã: vt no. in. l. si rẽ. circa prin. in quadã parua gl. §. de rei. vẽ. lꝫ ꝯrium no. in. l. põpo. §. si is. de pcu. ❡†Not. etiã illud vulgarẽ qđ cõe est meũ est: qđ verũ iproprie: sed pro prie loquẽdo nõ dr meũ nisi totũ sit meũ. ita no. glo. in. l. id qđ nostrũ. de reg. iur. qđ no. ad statuta quoꝛũ verba sunt intelligẽ da ꝑprie nõ improprie si facerẽt mentionẽ de re alterius. si tñ dispositio statuti cõgrueret parti sicut toto locũ haberet etiam in pte. l. q̃ de tota. de rei ven. ❡†In gl. fi. ibi ꝛ no. p hoc põt re probari illa propositio duo ꝛ tria sunt quinqꝫ. s. qđ ista est vna pluralitas que resoluiꝛ in duas singularitates. s. duo sunt qn ꝙ ꝛ tria sunt quinqꝫ. sicut colligiꝛ ex isto tex. sed neutra istaruꝫ est vera: ergo nec ista pluralitas duo ꝛ tria sunt quinqꝫ. duo est verum de stricto modo loquendi: licet ex duobus ꝛ tribus simul cõpositis resultẽt quinqꝫ. ꝛ dicitur fallacia cõpositionis ꝛ diuisionis: vt no. ꝭ. de verb. ob. l. quoties in stipulationibus p quem determinaꝛ questio† si statutũ dicat ꝙ bannitus in cen tum põt impugne offendi. si reperiaꝛ aliquis bãnitus vno bã no in quinquaginta ꝛ alio banno in aliis quinquaginta dicaꝛ bannitus in centũ. determinatũ fuit ꝙ non per id quod habeꝛ ꝭ. de solu. l. vbi fideiussoꝛ. in tex. ꝛ gl. p doc. ❡In fi. glo. ibi. l. pe. dic qđ in primis duabus ratio inequalitatis. in hac vltima ra tio fraternitatis tollit contrarium ꝭm Iaco. de are.

2 ☞Quando quis offert alteri ad istũ finẽ vt statim liberetur ab ea obligatione qua sibi teneꝛ nõ sufficit sola oblatio sed re quiritur consignatio ꝛ depositio.

3 Quid si ad finẽ nõ vt liberetur statim sed secuto interitu rei ob late qđ sola oblatio sufficiat. ꝛ an liberetur a periculo.

4 Quid si ad finem non vt se liberet. sed vt actionẽ consequatur vel dominium rei in se transferat.

1 **Si ita heres.** †Si stat p eũ in cui⁹ per sona dꝫ ipleri ꝯditio quo minus impleatur habeꝛ pro impleta. h. d. concoꝛ. l. iure ciuili. de cõdi. ꝛ demõ. ❡In glo. ibi sufficit eñ sola oblatio. †Tu aduerte in hoc passu qui est notabilis qđ in terdũ quis offert alteri ad istũ finem vt statim libereꝛ ab ea ob ligatione qua sibi teneꝛ. ꝛ tũc nõ sufficit sola oblatio sed requi ritur consignatio ꝛ depositio: vt. l. oblatione. C. de sol. †Inter dum offert nõ ad finẽ vt libereꝛ statim ſꝫ secuto interitu rei ob late: ꝛ tũc sufficit sola oblatio. ꝛ secuto iteritu si erat debitoꝛ spe ciei liberaꝛ ipso iure: si quãtitatis vel generis ope exceptionis l. que decẽ. in prin. de solu. ꝛ tũc etiã liberaꝛ a periculo. qđ dicvt l. si moꝛa. sol. ma. vbi tractatur a quo liberetur an a culpa an a dolo. †Interdũ offert nõ ad finem vt se liberet: sed vt actionẽ consequaꝛ vel dñium rei in se transferat qđ fit qñ offert gratia conditionis implende: ꝛ tunc aut intendit actionẽ querere con tra alium nõ cõtra illum cui offert ꝛ sufficit sola oblatio: vt in hac glo. iuncta cũ tex. ꝛ. l. pe. C. de cõdi. inser. aut intẽdit quere re cõtra illum cui offert: ꝛ tunc requiriꝛ cõsignatio ꝛ depositio. vt. l. antepe. cũ ibi no. C. de pac. inter emp. Ex quo sequiꝛ qđ in l. iul. §. offerri. de act. emp. nõ videtur sufficere sola oblatio: qꝛ intẽdit actionẽ querere cõtra illum cui offert. ꝛ vide Bar. in. l. acceptam. C. de vsur. ❡In glo. ibi loco legatarii sit. s. possit pe tere sibi dari si ille nõ offerat. ꝛ dic vt in glo. qđ nõ nisi cõditio dandi sit apposita ei qui poterat grauari. ꝛ ita loquitur tex. in l. fideicõmissaria. §. cũ esset. de leg. iii. ꝛ no. in. l. in rõne. §. tam ꝛ fi. in glo. super ver. non est. ꝭ. ad. l. fal. ❡In glo. ibi item qđ hic dicit pro declaratione istius glo. queritur si cõditio habeat cer tum tempus: puta si fabricauerit domuꝫ infra annum ꝛ ille in cuius solo debeas edificare impedit. ꝛ sic cõditio habetur pro impleta: vtrum debebit expectari lapsus anni ad hoc vt cõmo dum consequaris: vt. l. notabiliter distinguit inter institutionẽ ꝛ legatum. primo casu nõ debet expectari qꝛ institutio non po test conferri in certum tempus: vt. l. hereditas. ꝭ. de heredi. in sti. ideo conditione habita pro impleta statim tempus reiiciꝛ. Secundo casu quia legatum potest conferri in tempus debet tempus expectari anteꝙ labatur non potest petere per. l. in il la stipulatione si kalendis. de verbo. oblig. fallit fauoꝛe liberta tis vt sequitur in glo.

2 ☞Quando conditio affirmatiua non potest bene impleri nisi cauendo, prestatur cautio ad similitudinem cautionis mutiane.

3 Societas lꝫ non transeat in heredem socii. ꝛ si fuit hoc expresse actum potest tamẽ grauare heredẽ suum ꝙ permaneat in illa societate. ꝛ erit societas noua.

4 Mãdatũ testatoris ꝙ heredes debeãt stare simul vsqꝫ ad tãtũ tẽpus. an importet ꝙ debeãt stare in cõmunione bonoꝛũ ita ꝙ nõ possint diuidere au solum ꝙ debeant cõiter viuere in eadẽ domo. ꝛ expensas communiter facere remis.

1 **Si qui ita.** †Qñ cõditio apposita institu tioni venit iplenda sup reb⁹ he reditatis quatenus impleri põt ante aditã heredita tem dꝫ impleri sed quatenus restat implẽdũ imple bitur post hereditatẽ aditã. h. d. ꝭm intellectũ quẽ puto verum ꝛ notabilem. ❡In tex. ibi pmanserit. istud verbũ importat pri mo qđ cõtrahatur societas. scđo qđ in ea perseuereꝛ vsqꝫ ad tẽ pus prefinitũ a testatoꝛe. primus actus põt celebrari. añ aditã hereditatẽ: qꝛ põt ꝯhi societas sup bonis in futurũ obuentu ris ꝛ sup obuentura hereditate: vt est hic tex. notabilis. Scđs actus nõ põt impleri nisi post aditã hereditatẽ. qꝛ nõ possunt pmanere socii nisi sint dñi. dr ergo hic qđ sufficit implere pri mum actũ ꝛ diceꝛ impleta cõditio intelligo quãtum ad hoc vt postea possint adire ꝛ efficienꝛ dñi. ꝛ sic postea implebũt scđm actũ. ꝛ de hoc faciẽdo sibi ad inuicẽ cauebũt sicut in cõditiõe ne gatiua q̃ impleꝛ p cautionẽ: vt. ꝭ. pxi. §. ꝛ intelligit. Jac. de are.

2 ❡†Et sic no. qñ cõditio affirmatiua nõ põt bñ ipleri nisi cauẽ do pstaꝛ cautio ad similitudinẽ cautiõis mutiane. ideo nõ sine mysterio subiiciꝛ sequẽs. §. ꝭm Ja. predictũ. ſꝫ gl. q̃ est hic vꝛ ali ter intelligere. s. ꝙ debeãt pseuerare in ista societate si sit ꝯcta p xvi. annos añꝙ possint adire. ꝛ sic iplent eã de facto nõ de iure quantũ ad pseuerantiã. pro hoc. l. mulier. §. j. ꝭ. eo. Bar. idẽ vꝛ se qui. tñ dicit ꝙ nõ erit ista pseuerãtia meri facti. sed cũ admini stratione adiuncta. qꝛ poterũt petere bo. pos. ꝭm tab. q̃ daꝛ isti tuto sub cõditione ea pẽdẽte. vt. l. ii. §. si qs sub cõditiõe. ꝛ. l. sub cõditione. ꝭ. de secũ. tab. q̃ bo. pos. tribuit administrationẽ facti in qua pseuerabũt vsqꝫ ad tps. sed ꝭm hoc si aliqs eoꝛũ decede ret añ finitũ tps extingueretꝛ institutio quantũ ad eũ. qꝛ heredi tas nõ adita nõ transmitteretꝛ. ideo plus placet primus intelle ctus lꝫ Bar. ꝛ alii ipm nõ tangãt. ꝛ sic prouidebit ꝯ hoc in ꝯñs qꝛ trãsmittẽt hereditatẽ ad suos heredes postꝙ fecerũt in eoꝛũ vita qcqd potuerũt. ꝛ sic ista cõditio quantũ ad pseuerantiã po tius habebit vim modi seu pcepti quã cõditionis vt nõ impe diat aditionẽ. ꝛ ita verisimile est testatoꝛẽ sensisse lꝫ cõditionali ter fuerit locutus. ❡In gl. j. erat eñ testatoꝛ socius vl̃ dic ꝙ nõ erat ipse socius alicuius. ſꝫ instituit istos heredes cõditione fu ture societatis inter eos contrahende. ꝛ istam sequitur glo. se.

3 ❡†No. tñ ex ista lect. ꝙ lꝫ societas nõ trãseat in heredem socii a etiam si fuit hic expresse actũ. vt. l. adeo. ꝭ. pro socio ꝛ. l. actione. §. morte. põt tñ grauare heredẽ suũ ꝙ pmaneat in illa societa te ꝛ erit societas noua ꝛ poterit heres ad hoc cõpelli. †Quid

4 aũt importat mandatũ testatoris ꝙ heredes debeãt simul sta re vsqꝫ ad tm̃. an importet ꝙ debeant stare in cõione bonoꝛuꝫ ita qđ nõ possunt diuidere. an solũ ꝙ debeant cõiter viuere in eadem domo ꝛ expensas cõiter facere. Bar. cõsuluit ꝛ tãgitur per euꝫ. in. l. quintus. ꝭ. de annu. le. ꝛ. l. lucius. in prin. ꝭ. ad treb. ❡In glo. se. ibi itẽ ecõtra. dic breuius ꝙ videbiꝛ institutio inu tilis rõne cuiusdã perplexitatis. qꝛ de natura cõditionis est qđ impleatur añ aditã hereditatẽ. l. q heredi. in fi. de ꝯdi. ꝛ demõ. ꝛ ista cõditio quantũ ad pseuerantiã nõ põt ipleri nisi post he reditatẽ aditã. qꝛ nõ possunt stare socii nisi sup rebus ꝑpriis. ꝛ ante aditã hꝛditatẽ nõ sunt ꝑpria ergo ꝛc. ar. ꝭ. eo. ti. l. titius. sed ibi loquiꝛ in perplexitate indissolubili. ista vero põt dissol ui modo quo hic dicitur. in tex. ꝛ. ꝭ. dixi.

> a ❡Societas nõ. adde. l. adeo. i. §. verũ. ꝛ. l. si renũ tiauerit. i. §. me rito. ff. p socio ꝛ in. c. fi. de arbi.

2 ☞Preceptũ de nõ alienãdo si nõ hꝫ coheredẽ est nullũ tãꝙ nudum nec censetur factũ in fauoꝛẽ venientium ab intestato. Quid in conditione negatiua.

1 **Idem iul.** †Cõditio negatiua impleꝛ p cautionem mutianã si subest psona cui presteꝛ al's ha betur pro non apposita. h. d. ꝛ no. hoc vltimũ. in tex. ibi sub im possibili videbatur contrariũ. qꝛ ista cõditio est de natura pos sibilis non alienare ideo videbatur qđ non esset reiicienda cer te si non reiicietur quousqꝫ viueret nõ diceretꝛ perfecte imple ta. qꝛ lꝫ non alienet hodie posset alienare cras quousqꝫ viuit ꝛ per cõsequens redderetꝛ instõ inutilis. qꝛ nõ posset adire quo usqꝫ viuit ꝛ cũ inciperet moꝛi lꝫ tunc videretur impleri cõditio ꝛ sic ipso adhuc viuente non posset adire. qꝛ non censetur habe re voluntatem vt. ꝭ. qñ dies lega. ce. l. si. postꝙ ergo non habet coheredẽ cui posset cauere. ꝛ sic impossibile est implere eã per modũ inuentũ a iure tãꝙ impossibilis reiicitur ꝛ remanet in stitutio pura. vt. l. j. ꝭ. eo. Sed cõtra qꝛ põt cauere ꝛ dꝫ venienti bus ab intestato vt. ꝭ. de cõdi. ꝛ demon. l. is cui. Sol. †illud pro

2 cederet in alia cõditione negatiua non in ista de non alienãdo qꝛ preceptũ factũ de non alienando si nõ hꝫ coheredẽ est nullũ tanꝙ nudum nec censetur factum fauoꝛe venientiũ ab intesta to vt de leg. j. l. filiusfami. §. diui. ꝛ ibi no. in gl. que icipit sed nõ ne ita ꝛ si per modum conditionis non est cauendũ venientib⁹ ab intestato quorum fauoꝛem non presumitur apposuisse cõdi tionem ita intelligit Bar. subtiliter.

2 ☞Ad veritatẽ copulatiue requiritur concursus sed ad veri

tatem disiunctiue sufficit alterum.
3 In conditionibus cuius sit electio.
Quid in legatis.
Quid in actionibus.

1 **Si heredi.** ¶ † Qñ plures cõditiones apponunt͂ copulatiue debẽt oẽs impleri. si aũt disiunctiue sufficit iplere vnã ⁊ est in electiõe implere debẽtis. h. d. † Et sic ad veritatẽ[a] copulatiue requirit͂ cõsursus sed ad veritatem[b] disiunctiue sufficit alterũ ad hoc alleg. ¶ In glo. ibi tũc secus: qꝛ tũc non esset in arbitrio implere debẽtis: sed esset implenda vltima vt dicit͂ in. ll. allegatis in glo. hic. ¶ † No. ergo cuius sit electio in cõditionibus sed cuius sit in reb⁹ legatis alternatiue: dic vt no. gl. melior que sit in iure. in. l. lucio. de leg. ij. Item cuius sit electio in actionibus. dic vt. l. cũ filius. §. varijs. de leg. ij. ⁊. l. iij. de eo. qđ cer. lo. ¶ Sed oppo. si apponantur copulatiue sufficiat alteram implere: vt. s. eo. l. ij. §. fi. So. ibi erat cõditio necessaria ad actum vt si institui duos seruos cũ libertate sub conditione si mei erunt cũ moriar. Nam istud erat necessariũ etiã si nõ fuisset dictũ: qꝛ tunc si nõ sunt mei: qꝛ alienassem nõ possent effici liberi in preiudiciũ illius in quẽ est translatum dñium: ideo tũc non requirit͂ ꝯcursus qđ ambo sint mei ad hoc vt institutio sortiatur effectũ: sed sufficit qđ alter reperiat͂ meus ⁊ sortiet͂ effectum in eius persona. hic vero in cõditionibus nõ necessarijs sed mere voluntarijs. ⁊ ista est melior solutio ꝙ̃ illa quam ponit hic Bal. post Cy. qui vtitur multis verbis necessarijs.

1 **Si quis ita.** ¶ † Impossibilitas reijcit͂ de institutione. h. d. ¶ In tex. ibi cõditionẽ euanescere. i. tp̃s in cõditiõe appositum: qꝛ illud iducit ipossibilitatẽ. nõ aũt euanescit cõditio faciendi monumentũ infra tẽpus cõgruum. ⁊ hoc vult glo. ⁊ bene probatur. j. eo. que sub conditione. §. quoties.

2 ¶ Ex nimia ⁊ superabũdãti cautela resultat interdũ p̃sumptio fraudis quod facit contra contractus vsurariorum.
3 Illud qđ nõ potest fieri per modũ dispositionis puta relinquere incapacibus non potest fieri per modum conditionis.
Si Arbiter cõdẽnauit partẽ in centũ saluo qđ si prorogauerit cõpromissum cõdemnatio habeatur pro nõ facta qđ cõdemnatio sit nulla etiam si compromissum non prorogetur.
4 Qñ cã est illicita ꝓmissio etiã sciẽter facta nõ obligat i effectu.
In generali dispositione non veniunt illicita.
Si heres promisit soluere oĩa legata talis ꝓmissio restringit͂ ad licita.
5 Statutũ imponens penã declinanti iurisditionem potestatis non includit clericos.
Si prohibet alienari bona in personã nõ subiectam non comprehendit ecclesias contra quas non posset fieri.
6 Si diceret qđ debitor p̃scribat spatio decẽnij debitũ p̃sonale si nõ fuerit ab eo petitũ: debet restringi ad debitorem bonefidei qui ignorat se teneri. nec habet locum in eo qui scit se teneri.

1 **Si quis.** ¶ † Cõditio ex qua resultat p̃sumptio fraudis reijcit͂ de instõne. h. d. notabiliter ⁊ semp allegat͂. ¶ In tex. ibi redituros scʒ oib⁹ nõ adita differẽtia p̃sonarũ fm Ja. de are. ⁊ Bal. ⁊ isto casu resultat presumptio fraudis. de qua. j. si ergo simpl'r dixisset si cauerint se soluturos legata vr̃ ꝙ ista cõditio nõ sit ita suspecta: qꝛ põt intelligi de legatis validis ⁊ licitis. vel dic qđ etiã tũc hꝫ locũ qđ hic dr̃ p istũ tex. qui simpl'r loquit͂ nã si testator itellexisset solũ de validis ⁊ licitis nõ expediebat heredes arctare ad hãc cautionẽ: qꝛ poterãt cõueniri etiã si nõ cauissent vñ ꝓpter tãtã cautelã reddit͂ cõditio suspecta de fraude. itelligo aũt istũ tex. qñ cõstabat qđ aliq̃ erãt relicta incapacibus vel erat dubiũ. sꝫ si esset certũ qđ oĩa erãt valida ⁊ oẽs capaces cessat ista p̃sumptio: qꝛ i certis nõ certis loc⁹ ẽ cõiecturis. l. cõtinuus. §. cũ ita. de verbo. ob. ¶ No. ergo † ꝙ ex nimia ⁊ sup
2 abundanti cautela resultat interdũ p̃sumptio fraudis. qđ iducit glo. ad qđnẽ ⁊ facit cõtra ꝯctus vsurariorũ qđ lꝫ prima facie sint in forma licita. ꝓpter nimiã tñ ⁊ abundantẽ cautelã presumant͂ suspecti de vsuraria prauitate vt not. in. c. ad nostram.
3 de emp. ⁊ vẽdi. ⁊ p Cy. in. l. j. C. si qs in frau. pa. in. ij. op. ¶ † Itẽ no. qđ illud qđ nõ põt fieri p modũ dispõnis puta relinq̃re incapacibus nõ põt fieri per modũ cõditionis cõcor. l. seius ⁊ augerius ad. l. fal. p qđ dicit Bal. se cõsuluisse. Si arbiter cõdemnauit partem in. c. saluo qđ si prorogauerit cõpromissum cõdẽnatio habeatur pro nõ facta qđ ista cõdemnatio sit nulla etiaꝫ si compromissum non proroget͂ qꝛ nõ poterat per modũ dispositionis ⁊ precepti arctare partẽ ad prorogãdum si a principio nõ fuit actũ: vt. l. nõ distinguemus. §. quesitum de arbi. ⁊ ideo illa cõdemnatio censetur facta in fraudem vt faceret per indirectum illud qđ directo facere non poterat per viã precedentem.

4 ¶ Itẽ no. in fi. † qđ qñ cã est illicita promissio etiã sciẽter facta nõ obligat in effectu. ⁊ ideo lꝫ qs scienter promittat soluere vsuras nõ obligat͂ cũ effectu sicut nõ noceret solutio etiaꝫ scienter facta nisi qñ nõ posset subesse alia causa, quã donationis iuxta no. in. l. neratius. de cõdi. inde. Ultimo alleg. qđ in generali dispositione non veniunt illicita: qꝛ si heres promisit soluere oĩa legata talis promissio restringit͂ ad licita valida. ⁊ si petantur inualida obstat exceptio. ad qđ etiã alleg. l. si pater. de priui. cre
5 di. ⁊. l. qua in prouincia. de rit. nup. vbi est bonus text. † Idem si statutũ imponat penã declinãti iurisditionẽ p̃tatis nõ includit clericos ꝯ quos sp̃aliter tale statutũ nõ posset fieri ⁊ si prohibet alienari bona in p̃sonã nõ subiectã nõ cõprehẽdit ecclesias ꝯ quas sil'r nõ posset fieri. de hoc vide p Jo. an. in nouel. in
6 c. eos. de immu. eccle. li. vj. † Similiter si diceret ꝙ debitor prescribat spatio decennij debitũ p̃sonale si non fuerit ab eo petitum: sed dꝫ restringi ad debitorẽ bone fidei q ignorat se teneri vt est heres primi debitoris: vt in. c. qui in ius. de reg. iur. non aũt hꝫ locũ in eo qui fecit se teneri. qꝛ statutũ sp̃aliter posset fieri ꝙ talis prescriberet: qꝛ induceret pactũ. ⁊ in hoc stãdũ est iuri canonico: vt i. c. ij. de reg. iur. lib. vj. ⁊ ibi no. ⁊ ita determinat Jo. an. in nouel. in. c. ij. de excep. eo. lib.

2 ¶ Auferenda est via periurij.
In casibus in quibus deuenitur ad iuramentum si iudex perpendit aliquem esse pronum ad iurandũ: nõ dꝫ sibi deferre.
3 Qui timent non timenda propter cõsequentiam dicuntur superstitiosi.
Lex pretoria vel ciuilis loquens de vltimis volũtatibus comprehendit etiã donationẽ causa mortis. lꝫ accedat magis cõtra ctui quã vltime voluntati.
4 Qui iurauit non venire contra contractũ venditionis. nõ põt preterea agere condictione ex. l. ij. C. de rescin. vendi.
5 Non valet statutũ in quo per indirectũ tollitur appellatio que de iure cõmuni posset fieri ad superiorem.
6 Sicut laici nõ p̃nt statuere sup iuramẽto ꝙ nõ debeat seruari directo statuẽdo. an codẽ mõ nec p indirectũ: statuẽdo ꝙ presumatur dolose prestitũ: nisi interuenerit talis solennitas.
7 Qui tenetur aliquid facere an possit compelli ad iurandũ de faciendo.

1 **Que sub cõditione.** † Conditio iurisiurãdi reijcitur de vltima voluntate p edictũ pretoris siue sit apposita sola siue cũ alia coniunctim vel disiunctim alia tñ remanet. h. d. vsq; §. quoties. ⁊ hoc in iureiurãdo de futuro nõ sic si de preterito vt in multis. ll. quas alleg. glo. pro ꝯrijs sup ver. interim. no. qđ ista cõditio reijcit͂ per pretorẽ nõ aũt p. l. ciuilẽ. ⁊ ex hoc sequit͂ qđ institutus si talem cõditionem nõ adimplet. ⁊ non põt adire hereditatẽ de iure ciuili sed petere bo. pos. de iure pretorio. secus qñ reijcit͂ de iure ciuili vt cõditio impossibilis vl' turpis: vt. s. eo. l. j. ⁊ ibi no. p Bar. sunt etiã quedã alie cõditiones que reijciunt͂ per pretorẽ. in. l. facta. §. si in dãda. ad treb. in quibus dicas idẽ. si aũt vellet cõditionẽ implere posset qꝛ nõ esset turpis ⁊ tunc posset adire de iure ci
c uili. ¶ † Itẽ no. ibi cũ enim ꝙ auferenda est[c] via piurij. ⁊ ideo
2 in casibus in quibus deuenit͂ ad iuramentũ si iudex perpendit
d aliquẽ esse pronum[d] ad iurandũ nõ dꝫ sibi deferre: ne fit autor
3 periurij. sic ⁊. C. de iudi. l. j. vel. ij. ¶ † Itẽ no. ibi illi quã timidi ⁊c. qđ illi qui timẽt nõ timenda ꝓpter cõsequentiã dicunt͂ superstitiosi. nã nõ est peccatũ iurare sed periurare ⁊ nimis frequentare iuramenta. nam ⁊ deus iurat iuxta illud. iurauit dñs ⁊ nõ penitebit ⁊c. ⁊ xp̃s iurauit cũ dicebat: amẽ dico vobis. vt habet͂ in. c. ⁊ si xp̃s de iureiur. qñ cũ quis hꝫ nimis scrupulosam conscientiam dꝫ cõsulere peritiorẽ ⁊ eã deponere si ille sic cõsuluit. vt habetur in. c. iquisitioni. de sen. excõ. als si nõ deponeret ita peccaret mortaliter faciendo ꝯ cõscientiã scrupulosam sicut cõtra scrupulosam sed rectã vt ibi no. ¶ Itẽ no. in. §. hoc edictũ. qđ lex pretoria vel ciuilis loquẽs de vltimis voluntatibus cõprehendit etiã donationẽ cã mortis: lꝫ accedat magis ꝯctui ꝙ̃ vltime voluntati qꝛ cõficit͂ vel cõsistit ex consensu partis. secus
4 dicit Bal. in statutis quoꝝ verba sunt ꝓprie itelligẽda. ¶ † Ultimo no. in. §. si qs. in fi. arg. fm Bal. notabiliter. qđ si aliqs iurauit nõ venire ꝯ ꝯctũ vẽditionis nõ põt preterea agere cõdictiõe ex. l. ij. C. de res. vẽ. alternatiue. vt aut suppleat͂ pretiũ aut rescindat͂ vẽditio: lꝫ enim quantũ ad primũ non videat͂ venire cõtra ꝯctũ qꝛ nõ venit quantũ ad scõm censet͂ facere cõtra iuramentũ sic agẽdo alternatiue. argu. hic vr̃ tñ ꝙ possit agere saltem ad primũ simpliciter vt etiã colligitur ex isto tex. qꝛ altera
5 cõditio firma permanet: lꝫ conditio iurisiurandi reijciat͂. † Inducitur etiã per Bar. qđ nõ valeat statutũ in quo per indirectum tollit͂ appellatio que de iure cõi posset fieri ad superiorem: vt si dicat qđ si pars senserit se grauatã possit petere se exgrauari

a ¶ Ad veritatẽ. Adde Bar. in. l. si is q ducẽta. in §. verũ. ff. đ reb. du. Bal. in. l. j. ff. de iusti. ⁊ iure. Bal. in. l. sepe. ff. de verb. signi.

b ¶ Ad veritatẽ. adde. l. alienationi. §. vl. ⁊ i. l. hec verba. ff. đ verb. sig. gl. in cle. j. de cõces. p̃hen. Jo. an. in. c. venerabilem. de elec.

c ¶ Auferẽda est adde. l. ij. ⁊ ꝙ ibi no. C. de indi. vidu. tol. l. j. C. si aduer. vẽdi glo. in c. cũ dilectus qđ me ca. c. ex pte. de resti. spo. si vero ⁊. c. verum. de iureiur.

d ¶ Esse pronũ. Adde text. in. c. ille q. ⁊. c. exigit. xxij. q. v.

grauari a talibus exgrauationib⁹. nā videt̄ factū in fraudē ne appellet̄ ad superiorē. vñ sicut hoc nō posset fieri expsse dire‑cto. vt in c. veniētes. de iureiurā. ita nec p indirectū. argu. hic.

6 †Induco etiā cōtra id qđ tenet Bar. in l. oēs populi. qđ sicut

a laici nō possunt statuere sup iuramēto q non debeat seruari directo statuēdo: ita nec p indirectū statuēdo q p̄sumat̄ dolo se prestitū nisi interuenerit talis solēnitas. lʒ Bar. dicat ibi cō trariū: qꝛ si vere esset p̄stitū dolo nō esset seruandū etiā de iure canonico. vt. c. ij. de pac. li. vj. Sed ego fateor qñ vere esset pre‑stitū dolo sed statutū nō pōt facere q presumat̄ dolo p̄stitū: qꝛ videt̄ facere in fraudē eius qđ facere nō posset directo: scilʒ qđ simplr̄ sit seruādū. ꝛ ad hoc facit regula cū qd vna. de reg. iur. li. vj. ꝛ supra de exe cu. tu. l. scire op₃. §. j. ¶ In gl. sup ver. iterue nit ibi nec placet. Tu dic qđ imo est vera q in cōtractib⁹ nō re perit̄ edictū p̄toris vel aliqua. l. q reijciat istā conditionē: ideo si p̄mitto tibi aliqd si iurabis aliqd te facturū non teneor nisi iures vel nisi illud facies: seu si reijceret etiā anteq̄ faceres vi‑deretur q deberes admitti: nō tñ hoc credo verum per. §. quo ties. j. ea. l. In vltimis aūt volūtatib⁹ distingue an de preteri‑

7 to vel de futuro. vt. j. subijcitur in glo. †An autem ille q tenet̄ aliqd facere possit compelli ad iurandū de faciendo. vide qđ no. Guil. in. l. illicitas. §. ne potētiores. de offi. presi. Circa finē gl. ibi sic dicimus de periuro an sit infamis. dic de hoc melius vt habetur per glo. in. l. lucius. ʃ. de infa.

2 ¶ Cum relinquit̄ sub cōditione iurisiurādi duplex ē cōditio vna expssa si iurabis te sic facturū altera tacita si illud feceris. Si decedat legatarius antequā impleat qđ nihilominus ad heredem transmittat cū onere adimplēdi illam tacitam.

3 Cōditio potestatiua deficiēs p casum habet̄ p impleta nisi qs fuerit in mora implēdi añ casum sʒ cōditio casualis vel mixta si deficit per casum nō habet̄ pro impleta sed pro defecta.

1 **Quoties.** †Licet iuramentū remittat̄ id qđ ipsius vigore fiendū erat d₃ fieri. Item condi‑

2 tio potestatiua vel modus deficiēs per casum non facit defice‑re substitutionē vel legatū. h. d. ꝛ semp allegat̄. ¶ No. †q cum relinqtur sub cōditione iurisiurādi duplex est cōditio. vna ex‑pressa si iurabis te sic facturū. ꝛ istā apposuit testator: altera ta cita: scilʒ illud feceris. ꝛ ista est potius legalis: qꝛ surrogat̄ p. l. loco illius. ꝛ ita loquit̄ iste. §. ꝛ hoc est vtile qꝛ ista tacita condi tio non impedit diē legati cedere. ꝛ ideo si decedat legatarius

3 anteq̄ impleat nihilominus ad heredē trāsmittit cū onere ad implēdi. vt. j. ꝑxi. §. cū ibi no. qđ est singulare. ¶ †Itē not. qđ cōditio potestatiua deficiens per casū habet̄ pro impleta qđ est verū nisi fuerit mora implendi ante casum. vt. C. de condi. inser. l. si. sed cōditio casualis vel mixta si deficit p casum nō ha betur pro impleta sʒ pro defecta. vt. l. in testamēto. j. de cōdi. et demon. Ratio diuersitatis qꝛ testator videtur voluisse ponere illas in viribus fortune: sed potestatiuā nō sʒ solū in volūtate implere debētis vnde sufficit q sit impeditus casu sine sui cul‑pa. ꝛ isto modo tollitur cōtrariū signatū in gl. ¶ In gl. in ver. q sit p vt nō refert an sit mere potestatiuus an etiā sit mixtus qꝛ neutro casu si deficit p casum deficit relictū sed habet̄ p im‑pleto. de primo est casus hic ibi dū dicit ita lego vt stichū ma‑numittat. de scđo est casus in. l. si fundum p fideicōmissum. §. iul. de leg. j. ꝛ de leg. ij. l. lucius. §. quisq₃. in gl. que incipit imo ibi tu dic q fuit ab alio occisus. hec vera. ꝛ est ratio qꝛ tunc ha bet regressum cōtra occisorē ad estimationem legati q perdit facto illius: ideo habetur pro defecta: sʒ si moritur morte sua nō haberet regressum contra aliquē si perderet legatū. si ergo occisor erat non soluendo eadē ratio est tūc vt nō habeat̄ pro defecta vt no. in. l. contraria.

2 ¶ Quando per legē scriptam aliquid conceditur: nō est ne‑cesse adire iudicem vt amplius illud concedat.

3 Quando aliquid generaliter est dispositū: nō expedit specia‑liter in singulis casibus amplius disponi.

4 Beneficium. l. scripte prodest etiam ignoranti ꝛ sibi competit. Statutū q bannitus possit impune offendi. ꝛ aliqs ignorans ipsum bānitum offendat: gaudet beneficio statuti.

5 Beneficiū cōcessum ab hoīe an acqrat̄ absenti ꝛ ignorāti.

6 Licet quis iurādo obligetur deo principaliter pars tamē in cuius fauorē iuramētum illud prestatur potest ipsum remit‑tere ꝛ illam obligationem dissoluere etiam absente ꝛ ignoran te debitore qui iurauit soluere infra certum tempus.

7 Si appositum est aliquod onus legatario per modum condi tionis q nō est inhonestum tamen nō potest formaliter imple ri debet fieri cōmutatio in aliam causam. Si legatarius decedat antequā illā causam in qua fit cōmuta tio adimpleat: transmittit ad suos heredes.

8 Quādo aliqđ testamentum est nullum: vel sententia vel cōtra ctus vel aliqd aliud potest sup hoc adiri iudex nō vt annullet: sed vt declaret esse nullum vel nullam seu esse remissum.

9 Quo iure agi poterit.

10 Quod in suo libello debeat agens exprimere causam nullita‑tis quando agitur actione personali vel mixta. In sententia nullitatis an debeat exprimi causa: si iudex pro‑nuntiat aliquam sententiam esse nullam.

11 An quis habeat necesse petere declarari sententiā vel testamē tum vel contractum aut aliquid esse nullum.

12 Statutū si permittit heredibus occisi occidere occisorem: ꝛ ti‑tius occidit meuiū an poterūt heredes meuij illi occidere etiā anteq̄ fuerit declaratus occisor. Si captus p debito aufugit an custos carcerū cōuētus pote‑rit excipere q captura erat nulla anteq̄ declarata sit nulla.

1 b **De hoc iureiurando.** †Frustra pre‑cibus[b] impetra tur qđ a iūre cōi cōceditur ad hoc semper allegatur. concor. l. j. C. de thesau. lib. x. ꝛ adde q talis impetratio nō nocet impe‑tranti vt perdat qđ a iure sibi conceditur. vt. l. forma. §. fin. j. de

2 censibus. ¶ In tex. ibi nō est necesse adire pretorē no. †qđ qñ per. l. scriptā aliquid cōcedit̄ nō est necesse adire iudicē vt am‑plius illud concedat. Sed cōtra qꝛ per edictū pretoris mortui cōcedit̄ restitutio minorib⁹ ꝛ etiā maiorib⁹ ex iusta causa: ꝛ tñ necesse eam impetrare a iudice pretore viuo. Solu. illa restitu tio non cōceditur simpliciter per edictum pretoris mortui. sed ita demū si subest iusta causa vt patet in. l. j. §. j. de mino. vbi re mittit hoc discutiendū pretori viuo in quem dirigit verba vt ibi. ꝛ. l. si minor. §. si. eo. titu. sed hic simpliciter conceditur. ꝛ vi‑de hic bonam glo. que est in. l. de pu. §. si is. de ope. no. nuntia.

3 ¶ †In tex. ibi nec per singulos. no. q qñ aliquid generaliter est dispositū nō expedit specialiter in singulis casib⁹ amplius disponi: qꝛ tantū operatur generalis quo ad oēs quantū spe‑

4 cialis quo ad quosdam. vt. l. si duo. de admi. tuto. ¶ †In text. ibi etiā ignorāte. no. q beneficium. l. scripte prodest etiā igno‑ranti ꝛ sibi cōpetit ideo si statutū dicat q bānitus possit impu ne offendi. ꝛ aliqs ignorans ipsum bānitum offendat gaudet beneficio statuti vt sit immunis. ad hoc vide qđ no. in. l. gene‑

5 re. ʃ. de infa. per Barto. ꝛ. l. inter oēs. §. recte. j. de fur. ¶ †Sed quero quid de beneficio cōcesso ab homine: an acquiritur ab‑senti ꝛ ignoranti. Respondet̄ aut est tale beneficium qđ cōfer‑tur in inuitum: puta iurisditio. nam munus iudicādi necessa‑rium est ꝛ potest quis ad ipsum compelli. vt. l. munerū. §. iudi‑candi. de mune. ꝛ hono. ꝛ illud acgritur ignorāti. vnde statim q aliquis delegatus est a superiore vel creatus potestas vel officialis aliquo loco statim acquiritur sibi iurisditio ꝛ pote‑stas absenti ꝛ ignoranti. vt. l. cum furiosus. ʃ. de iudi. lʒ nō ha bet exercitum quousq₃ sibi delegatio presentetur vel ingredia tur officiū qđ dic. vt plene no. per Bar. in. l. absenti. de dona. ꝛ facit qđ no. glo. in cle. j. de procu. ꝛ propter hoc idē dicendū est in his que non conceduntur sed auferuntur si possunt auferri ab inuito qꝛ fortius absenti ꝛ ignorāti. vt patet in. c. qꝛ cūctis. de concess. preben. lib. vj. vbi aufertur per principē alicui pote stas conferendi beneficium vel iudicandi absenti ꝛ ignoranti. ꝛ si aliquis priuaretur episcopatu statim desinit esse eps etia₃ ignorans. vt no. in mercurialibus. per Joan. an. de regu. iur. in. c. qđ ob gratiā. facit qđ no. in. c. ad apostolice. de cleri. excō. mi. vbi excōicatur absens ꝛ ignorans qꝛ potest inuitus excōi‑cari. facit. l. iiij. §. j. de fideicō. lib. vbi colligitur ista ratio. Aut confertur in inuitum ꝛ tunc aut est tale quid in quo voluntas requiritur vtriusq₃ partis seu consensus: vt translatio domi‑nij vel possessionis vel alterius iuris: ꝛ tūc nō acgritur absen‑ti ꝛ ignorāti sed postq̄ ad eius notitiam peruenit per nuntiū vel epistolā ꝛ ipse consensit. l. qui absenti. de acqui. pos. et in. c. si tibi absenti. de preben. lib. vj. Aut est tale qd qđ dependet ex volūtate vnius tantum: ꝛ tunc acquiritur absenti ꝛ ignorāti.

6 vt. l. labeo. ʃ. de iureiurā. ꝛ vñ si iurasti te mihi soluturū infra certū tēpus: ꝛ ego remittam iuramentū absenti ꝛ ignorāti: qꝛ remissio dependet ex voluntate remittentis tantum sicut re‑nūtiatio ꝛ repudiatio acquiritur tibi liberatio ꝛ licet non sol‑uas infra terminū non eris periurus licet ignores remissionē ꝛ credas te periurare. sed hec credulitas non nocet tibi postq̄ adest voluntas mea in. l. si in. ꝛ. d. l. inter oēs. §. si. de fur. Illud aūt cōstat q licet quis iurādo oblige̅t deo principaliter pars tamen in cuius fauorem illud iuramētū prestatur pōt ipsum remittere ꝛ illā obligationem dissoluere. vt in. c. j. de iureiurā. et qđ no. Bar. in. l. j. §. item queritur. de ope. no. nūtia. ibi oīno vide. In glo. super ver. cessit. in fi. Dy. nō approbat istam gl. qꝛ conditio tacita bene non erat necessaria ad actu₃ sed si fuit volūtarie apposita ita suspēdit ꝛ impedit diem legati cedere sicut expressa. vt. l. j. de condi. et demon. lʒ secus fit in illa que est necessaria: vt si adeatur hereditas. nam illa inest etiā si non

M

a ¶ Laici nō. Ad de gl. singu. fm Bart. i. l. adige‑re. in. §. fin. ff. de iure patro. Jo. de imo. i. c. quā‑uis. de pact. lib. vj. Bal. in. c. j. de proba. Bal. i. c. venerabile₃. de ele. Bal. in. l. nō dubiū. C. de leg. Pet. de ancha. in repeti. regule eaq₃. de reg. iur. li. vj. Pe. de an‑cha. cōsi. ccxv. in cipi. legit̄ i cano ne. Alexan. de imo. consi. xxx‑viij. inci. visa pe titione. Ant. de roma. i. iiij. vol. idē Alex. consi. lix. incip. viso in strumēto ꝛ titu. qōnis. in. j. vol. idē Alex. consil. xxxix. inci. viso statuto ꝛ thema te. in. iiij. volu. Federi. de senis cōsi. cclxxi. inci. factum tale est. Frā. de are. cōsi. viij. incipiē. abs‑de.

b ¶ Frustra preci bus. Adde. c. qꝛ frustra. de vsu. ꝛ in regula fru‑stra. de reg. iur. lib. vj.

exprimatur ideo nõ suspẽdit.ita intelligit̃.l.cõditiones.eo.tit.sʒ ista de qua hic non erat necessaria quia potuit relinqui pure. ¶Et ad istũ tex.respondet̃ ꝙ hic dicit̃ si decessit post diẽ legati cedentẽ.ꝛ iste nõ est dies mortis lʒ gl.hoc dicat.sʒ postꝙ impleuerit illã tacitã cõditionẽ:q2 dederit vel fecerit.nã añꝙ det vel faciat actionẽ nõ hʒ vt in.§.pcedẽ.Hec placet ꝛ ad ↄtrariũ Dy.dic ꝙ quãtũ ad effectũ petẽdi nõ videt̃ dies cedere anteꝙ impleuerit.ꝛ sic loquit̃.§.pce.secus quãtũ ad effectũ trãsmittẽdi.vt in.l.post diẽ.Itẽ nõ ob.aliud qḋ.s.dixi.nã si cõditio iurisiurãdi nõ remitteret̃ sufficeret iurare ꝛ statim posset legatũ petere añꝙ daret vel faceret id qḋ iurauit se daturũ vel facturũ:vt ptʒ in relicto libertatis facto sub tali cõditione.de quo nõ reijcit̃ conditio fauore libertatis vt facilius possit impleri solo iuramẽto.vt.j.de manu.testa.l.si qs libertatẽ.cũ ergo in alijs reijciat̃ cõditio surrogat̃ onus faciẽdi vel dãdi.ꝛ vbi primo ea nõ reiecta videbat̃ potius onus p modũ pcepti ꝙ cõditionis q2 nõ impediebat agere ita ꝛ nũc quãtũ ad effectũ trãsmittẽdi lʒ impediat agere.ꝛ sic tenet mediã viã.Per hoc videt̃ qñ si vellet iurare spõte nõ ppterea posset statim agere nisi daret vel faceret:q2 speciale est in libertate in.d.l.si qs libertatẽ. vt possit implere solo iuramẽto.ergo in contrariũ est ius cõe.

7 †Et p pdicta dicit Bal.no.ꝙ si appositũ est aliqḋ onus p modũ cõditionis qḋ nõ est inhonestũ.tñ nõ põt formaliter impleri dʒ fieri cõmutatio in aliã cãm scḋm.l.legatũ.cũ.l.se.j.de vsufru.leg.ꝛ cle.q2 contingit.de religio.do.puta si fecerit dici tot missas pro aĩa defuncti in tali ecclesia ꝛ illa eccl'ia est interdicta.ꝛ sic fit cõmutatio aucte epi in aliã cãm piã ꝙ si legatarius decedat añꝙ illã cãm in quã fit cõmutatio adimpleat trãsmisit ad suos heredes.qḋ perpetuo tene menti:sʒ si potuisset illa causa impleri ꝛ nõ fuisset facta cõmutatio secus.ꝛ hoc p istã gl.

8 ꝛ p.l.quã Bar.alle.¶†Ultimo Bar.tãgit hic vnã materiam qñ aliqḋ testm̃ est nullũ vel sñia vel cõtractus vel aliqd aliud vtrũ sup hoc possit adiri iudex.Et plenius quã Bar.dicit qḋ vidẽda sunt quatuor breuiter.Primo vtrũ possit adiri vt annullet.ꝛ est dicẽdũ ꝙ nõ p istũ tex.q2 postꝙ est nullũ amplius annullari p iudicẽ nõ põt.l.nã ꝛ si sub cõditione.§.j.de iniust.test.ꝛ hoc pbat iste tex.q2 qḋ remissum est ab edicto ptoris nõ remittit̃ amplius p iudicẽ.Scḋo est videndũ vtrũ possit adiri vt declaret esse nullũ vel nullã seu esse remissum.et hic dicas ꝙ sic.q2 põt qs agere pro declaratione iuris sui.vt not.in.l.si duo patroni.in prin.s.de iureiurã.in gl.ꝛ.l.aurelius.§.centũ.

9 de lib.leg.ꝛ.l.si cõtendat.de fideius.¶†Tertio est vidẽdũ quo iure agere poterit.Respõdet̃ ꝙ ista nullitas põt deduci in iudiciũ agẽdo excipiẽdo ꝛ replicãdo.Primo casu implorat̃ officiũ iudicis nobile sup illa declaratione.vt in.c.fi.ꝛ ibi p Inn.de offi.iudi.ꝛ.s.de ter.l.j.ꝛ qḋ ibi not.in ver.circa appellationẽ ꝛc.Aliquãdo tñ iure actionis hoc põt peti:vt si contractus esset nullus ex cõuẽtione partiũ:qñ ageret̃ actione ex eo ↄtractu.vt.l.ex empto.§.si qs virginẽ.cũ seq.de act.emp.vel si esset nullus dolo partis:q2 ageret̃ actione de dolo iuxta ea q̃ plene habent̃ in.l.elegãter de dolo.Qñ aũt p viã exceptionis tũc proponitur actio prima vel petitio hereditatis ab intestato ꝛ opponat̃ de sentẽtia absolutoria vel de testamento replicabit̃ de nullitate.ꝛ sic p modũ replicationis qñ replicãs nõ erat in possessione:sʒ si erat alius ageret ex testamẽto vel ex sententia excipiet de nullitate.ꝛ tũc sup nullitate cognoscit̃ sʒ nõ pronũtiat̃:q2 incidenter venit.vt.l.j.de ordi.iudi.sed qñ p viã agẽdi tũc pronũtiat̃:q2 principal'r deducit̃.ꝛ talis pcessus sup nullitate est ordinarius:ꝛ sic cõtestat̃ ꝛ fert̃ diffinitiua.vt no.Inno.

10 in.c.auditis.de pcura.†ꝛ dicit hic Bal.vnũ verbũ notabile ꝙ dʒ agens in suo libello exprimere causam nullitatis:qñ agit̃ actione psonali iuxta no.in.l.j.in prin.s.de eden.ꝛ allegat.l.si pater.C.de act.emp.¶Ego fui interrogatus istis dieb' si iudex pnũtiat aliquã sñiam nullã ꝛ non dicit ob quã causam an ista pnũtiatio valeat.ꝛ istud dictũ Bal.facit ꝙ nõ.sʒ in cõtrariũ allegabã dictũ Bart.in.l.si expressum.de ap.in.l.j.añ fi.C.qñ puo.nõ est neces.q̃ dicit ꝙ iudiciũ sup nullitate hʒ similitudinẽ cũ iudicio sup reali actione:sʒ ↄstat ꝙ in reali:cũ qs agit rei vẽdicatione asserẽs se dñʒ nõ tenet̃ in libello exprimere causam remotã pter quã est dñs.lʒ possit si velit sʒ in psecutione tenet̃ ostẽdere cãm.ꝛ tũc si fuit psecutus vnã cãm ꝛ nõ pbauit facit sibi piudiciũ in oib' alijs causis.ita dicit Bar.in iudicio sup nullitate qḋ est mẽti tenẽdũ.ꝛ sic videt̃ ꝙ nõ tenet̃ exprimere in libello lʒ possit si velit.ꝛ si exprimeret ꝛ succũberet posset dicere nullũ ex alia causa non expressa.vt.l.si mater.§.j.de excep.rei iudi.secus si nullũ expssit in libello lʒ in psequendo vnã expsserit.tene mẽti.l.anteꝙ.Bal.allegat nõ pbat id qḋ dicit ipse.

11 ¶†Ultimo ꝛ quarto videndũ est vtrũ qs habeat necesse petere declarari sentẽtiã vel testm̃ aut cõtractũ vel aliqd aliud esse nullum.Rñdeo aut propter nullitatem vult aliqd consequi a iudice qḋ al's cõsequi nõ deberet ꝛ tũc est necesse qḋ primo fiat ista declaratio:vt sic cõstet iudici de sua ptãte.facit.l.eius qui delatorẽ.de iure fi.vide tamẽ circa hoc qḋ no.Bart.in.l.cũ querebatur.de re iudi.ꝛ.l.si vt proponas.C.quõ ꝛ quã.iudex.Aut vult aliqd consequi nõ a iudice sʒ a iure cõi ꝛ tunc non habet necesse petere declaratonẽ vnde si prima electio est nulla possunt eligẽtes ad aliã electionẽ procedere etiã illa nõ declarata nulla.vt in.c.audit.de elec.ꝛ eo.tit.cõsiderauimus.

12 cũ ibi no.q2 hoc faciunt ex potestate a iure cõcessa.†Et ex hoc determinatur si statutum permittit heredibus occisi occidere occisorem ꝛ titius occidit meuiũ possunt heredes meuij ipsuʒ occidere etiam anteꝙ fuerit declaratus occisor q2 faciũt ex potestate data a statuto non a iudice lʒ Ang.qui mouit hic istud dubium dubitet:sed non videtur mihi dubitandũ.Dicit etiã ipse qḋ cum quidam fuisset captus pro debito ꝛ captura erat nulla:q2 non seruata solẽnitate debita ꝛ sic veniebat relaxandus si aufugit culpa cõmentariẽsis anteꝙ esset declarata captura nulla non tenetur cõmentariensis.et si conuenitur põt excipere de nullitate capture ad sui defensam.arg.hic.sed non placet hec determinatio:quia posito ꝙ captura esset nulla nõ poterat cõmentariensis propria autoritate relaxare sine iudicis mandato:quoniam erat merus executor.ꝛ non pertinebat ad eũ cognoscere de nullitate iuxta no.p Bar.in.l.fi.§.diuus.s.de publi.ꝛ pro hoc.l.fi.de eo per quẽ factũ est.vbi si aliqs calũniose captus est a familia:nõ põt alius priuatus eũ eximere de manibus familie propria autoritate.ꝛ si facit perinde tenetur ac si iuste captus fuisset.videt̃ tñ ꝙ minus sit imputãdũ si inceptũ erat iudiciũ super nullitate capture:si nõ adhibuit ita bonam diligentiã sicut circa alios.per ea que no.in.l.si pecuniam.§.fi.de condi.ob cau.

Conditiones.

Nõ summat̃ nec aliquid habet.ideo vide per te.

2 ¶Licet in codicillis nõ possit dari hereditas põt tñ in eis institutio facta in testamẽto declarari et purificari. Contenta in scriptura ad quã fit relatio censent̃ contineri etiã in scriptura que ad illam refertur.

3 Confirmatũ trahit̃ ad tẽpus cõfirmationis sʒ aliquãdo cõfirmatio trahitur retro ad tempus confirmati. Filius an possit institui in codicillis.

Institutio.

1 ¶†Institutio facta de noiãdo i codicillis fiẽdis valet nisi sit facta de filio in ptãte.ꝛ est cõditionalis si noiabat: sʒ facta de noiato in codicillis iã factis valet etiã in filio ꝛ nõ

2 est cõditionalis sʒ pura si reperit̃ noiatus.h.d. ¶†In tex.ibi scripsero expone.i.noiauero.q2 institutio fit in testõ.ꝛ sic not.hic ꝙ lʒ in codicillis nõ possit dari hereditas põt tñ in eis institutio facta in testõ declarari ꝛ purificari.Itẽ ꝙ cõtẽta i scriptura ad quã fit relatio cẽset̃ ↄtineri etiã in scriptura q̃ ad illã

3 refert̃.†Itẽ qḋ cõfirmatũ trahit̃ ad tps cõfirmationis:sʒ aliqñ cõfirmatio trahit̃ retro ad tps cõfirmati.vt.l.qua in puincia.§.diuus.de ritu nup.cetera vide hic p Bar.¶No.etiã hic fm Bal.ꝙ filius nõ põt institui in codicillis.lʒ Bar.tennerit cõtrariũ in.l.militis codicillis.in prin.j.de mili.testamẽto.

2 ¶Matrimonium sicut debet esse liberũ a timore pene an

3 ita etiam adoptio.

4 Hereditas paterna non dicit̃ lucrũ cum sit debita. Si fili' vult expectare euẽtũ ↄditiõis mixte de qua in hac.l.vt habeat ex testõ:ꝛ nõ vult dicere testm̃ nullum põt hoc facere:ꝛ adueniẽte conditione valebit testm̃:etiã de iure ciuili.

Si quis in testamento.

1 †Cõditio mixta dependẽs ex facto implere debentis ꝛ alterius habet̃ pro impleta si nõ stat per implere debentẽ.sed per aliũ in cuius psonã debeat impleri quominus impleatur.h.d.ad hoc.de cõdi.ꝛ demõ.l.iure ciuili.ꝛ.l.ij.C.eo.tit.de cõdi.insti.sʒ qñ dependet ex facto implere debẽtis.ꝛ ex casu fortuito.lʒ nõ stet per implere debentẽ sed p casum nõ habet̃ pro impleta sʒ pro defecta.vt no.s.eo.l.q̃ sub conditione.§.quoties.nã in primo casu equitas hoc dictat ne sit i potestate illius tertij i cuius persona debebat impleri:vt quis priuetur cõmodo hereditatis vel legati que ratio cessat quãdo deficit per casum.In tex.ibi heres esto.ex hoc qḋ habebat coheredem per cuius aditionem poterat ista exheredatio confirmari.ideo valuit testamẽtum licet fuerit institutus qḋ in eius defectum fuerat exheredatus.secus si non habuisset coheredem.vt.l.filius a patre.de libe.et posthu.¶Oppo.pro declaratione glo.ij.qḋ iste filius sit heres ex testamento licet non fuerit paratus implere cõditionẽ:q2 illa cõditio de adoptando tanꝙ cõtra bonos mores reijciatur de instõne.vt.l.vxorẽ.§.heres.de leg.iij.Glo.soluit duob' modis.ꝛ finaliter fatet̃ ↄtrariũ.ꝛ ad tex.hoc auditmaxime

xime.certe si ista cōditio esset cōtra bonos mores nō reijcit̃ de institutione filij.ſꝫ etiā vitiaret.vt.ſ.e.filius. lꝫ de institutione extranei reijciat̃ ⁊ nō vitiet.vt.l.cōditiones.ſ.e.⁊.ſ̃.e.l. cōditiones.ideo dic qꝺ in ꝯtrario onus de adoptādo fuit appositū ꝑ modū dispōnis seu p̃cepti:qꝛ fuit grauatus heres de adoptādo aliquē ⁊ in casu quo nō adoptet fuit priuat⁹ hereditate ꝑ testatorē.

2 †Delegato dꝛ ibi ꝙ p̃ceptū de adoptādo est inualidū. ideo lꝫ nō impleat̃ nō incurrit penā.vt.l.j.C.de his q̃ pe.no. et no.in.l.j.ſ̃.e.nā sicut matrimoniū dꝫ esse liberū a timore pene vt.l.titia.de ver.obli.ita ⁊ adoptio:qꝛ nō dꝫ qs cōpelli timore pene ad aliquē adoptādū:ſꝫ hic fuit appositū istud onus ꝑ nomē cōditionis ⁊ sub spe p̄mij pōt induci ad adoptādum sicut etiā ad matrimoniū cōtrahēdū.vt.ſ.de cōdi.⁊ demō.l.titio cētū.ſ.j.⁊ ista sol.quā etiā Bar.tāgit mihi placet.

3 ¶ †Unum tñ ob.qꝛ hereditas paterna nō dꝛ lucrū cū sit debita. vt.l.si.C.de codicil.vñ dꝛ inuitari sub spe lucri:ſꝫ potius metu ne ꝑdat debitū.ideo posset dici ꝙ si īterest sua habere potius ex testamēto q̃ꝫ ab intestato:qꝛ forte erat institutus in maiori ꝑte q̃ꝫ ipm̄ tāgeret ab intestato.⁊ in residuo erat institut⁹ frater ei⁹ in potestate cōditionē implere vel paratū se offerre vt habeat ex testamēto:ſꝫ si interest sua magis habere ab intestato ⁊ illā cōditionē nō implere poterit dicere testm̄ nullū tāq̃ꝫ illa cōditio sit cōtra bonos mores.vt.ſ.e.l.filius.⁊ ī.d.ſ.heres. ⁊ ꝙ nō teneat exheredatio facta in defectū illius cōditionis ꝑ illū.ſ.heres.⁊

4 †istud etiā est de mēte Bar.qꝺ no.pro eo qꝺ gl.in.l.si pater. in fi.magne gl.C.de insti.⁊ subsi.q̃ vult ꝙ si filius vult expectare cōditionis euentū vt habeat ex testō ⁊ nō vult dicere testamētū nullū:qꝛ forte sua interest potius ex testō habere pōt hoc facere ⁊ adueniēte conditione valebit testm̄ etiā de iure ciuili.qꝺ Bal.tenet ibi.⁊ hic lꝫ esset oīno p̃teritus ꝑ approbationē eius solū recōualesceret de iure p̄torio ad vtilitatē alterius sed ad suā recōualescit de iure ciuili.tene menti.

2 ☞Conditio si voluerit an reijciatur de institutione filij: et quid in alia conditione potestatiua.et nu.3.
3 Quid si apponatur in legato relicto extraneo.et nu.4.
4 Expressio eorum que tacite insunt qꝺ nihil operetur.

1 **Uerba hec.** †Cōditio si voluerit in institutiōe necessarij heredis apposita facit eū voluntariū:ſꝫ in instōne voluntarij nihil operat̃.h.d.

2 ¶ †In tex.ibi cōditio. faciūt sed an hodie reijciat̃ ista cōditio de instōne filij.videt̃ ꝙ nō: qꝛ nō cōtinet grauamē.⁊ hoc tenuit Jac.bu.ſꝫ Bal.in.l.qm̄ in priorib⁹.C.de inoffi.test.tenet cōtrariū qꝛ imo ꝯtinet grauamē. nā si nō fuisset apposita trāsmisisset hereditatē nō aditā iure suitatis tāq̃ꝫ sibi ꝑ.l.acquisitā.vt heredi necessario.vt.l. vētre. de acq̄rē.here.nec ꝓpterea implicabit̃ onerib⁹ hereditarijs nisi sponte se immisceret.vt.l.si filius qui patri.ſ̃.ti.j.nūc vero propter istā cōditionē cū sit effectus mere volūtarius non est sibi acquisita hereditaria per.l.nisi declaret se velle:sicut nec legatū isto modo relictū.vt.l.si ita legatū.ſ.illi si volet.de leg.j. vñ nō transmittet sicut nec mere voluntarius heres.interest ergo sua qꝺ ista cōditio reijciat tene menti. ¶ In tex.ibi. vt si nolit heres esse nō extet:ptꝫ ergo hic ꝙ fauore testatoris est hoc introductū vt filius vel seruus sit sibi necessarius heres vt decedat testatus.vnde pōt testator huic fauori renuntiare ⁊ facere ipsos volūtarios apponēdo istā cōditionē si voluerit.cōtinuatio vero dominij in filiū in qua cōsistit suitas fuit introducta fauore filij.vt.l.in suis.de lib.⁊ posthu. tñ testator faciēdo ipm̄ volūtariū etiā istā cōtinuationē impedit:qꝛ nō pōt cōtinuari in ipm̄ dñiū nisi tāq̃ꝫ in heredē vñ si nō est heres ergo nec dñs ex cōtinuatione.

3 ¶ †Sed q̄ro qd si fuit institutus sub alia cōditione potestatiua. Rñdet̃ idē vt añq̃ꝫ illā impleat nō est necessarius heres ſꝫ postq̃ꝫ impleuit statim efficit̃ necessari⁹ ac si pure fuisset institutus.vt.ſ.de cōdi.⁊ demon.l.cōditionib⁹ pu. ¶ In tex.ibi frustra addunt̃ ſꝫ in legato etiā extraneo relicto qꝛ cū illud acq̄rat̃ ignorāti.l.cū pater.ſ.surdo.de lega.ij.si apponat̃ ista cōditio si voluerit nō acquirit̃ nisi declaret se velle. ⁊ sic ista verba faciūt cōditionē ⁊ interim decedēs nō trāsmittit.vt in.d.ſ.illi si volet.⁊.l.si ita expssim.de cōdi.⁊ demō.

4 †Nec obst.ꝙ expssio coꝝ q̃ tacite insunt nihil operat̃.l.iij. de lega.j. qꝛ verū est qñ exprimunt̃ per eundē modū:ſꝫ hic nō sic: qꝛ volūtas legatarij nō req̄rit̃ ad primariā acq̄sitionē legati cū illa fiat etiā ignorāti:ſꝫ req̄ratur ad secundariā ⁊ irreuocabilē. vt no.ſ.l.proxi.per glo.ſꝫ si apponatur ista conditio testator requisiuit voluntatē legatarij etiam ad primariam acquisitionem vt illa non fiat nisi volenti.

2 ☞Licet quis consentiat in preparatorijs ad actum non propterea censetur consentire in actum.
Qualiter duplex sit acquisitio in legatis:ſcꝫ primaria ⁊ secundaria:⁊ que sit irrepudiabilis.
3 Repudiatio proprie locum habet in iuribus nondum perfecte acquisitis et ex voluntate.
Renūtiatio ꝙ cadat etiā in perfecte acq̄sitis ⁊ in quib⁹ iurib⁹ consistat renuntiatio in sola voluntate renuntiantis.
4 Qui in libello appellauit se heredem videtur dixisse ꝙ adiuit hereditatem.

1 **Si quis.** †Qui cōditionē implet nō ꝓpter ea videt̃ hereditatē adire vel legatū acceptare:sed institutionē vel legatuꝫ purificare dūtaxat.h.d. De isto articulo vide plenius in.l.j.ſ. si parēdi.ſ̃.de cōdi.ob cau.vbi ponit̃ distinctio ad cōcordiā.ll. hic allegatarū.in gl.circa fi.videbat̃ cōtrariū:qꝛ non propter aliud implet conditionē nisi vt hereditatē vel legatū habeat ergo implēdo videtur ipsa velle sed hic implet vt habere possit non vt tūc habeat.ideo post implemētū req̄ritur alius act⁹ vt adeat vel acceptet legatū.

2 †No.ergo ſm Bal.ꝙ licet qs cōsentiat in preparatorijs ad actū non ꝓpterea censet̃ consentire in actū qꝺ pōt allegari ad plura. ¶ In glo.ibi rñdeo loquitur hic.No.primo ex ista glos.ꝙ duplex est acquisitio in legatis:ſcꝫ primaria que fit per legē etiā ignoranti.⁊ ista dicitur cōmutabilis:qꝛ sola voluntate resoluitur si repudiat ⁊ fingitur nō facta:⁊ sic retrotrahitur.vt.l.proinde.si cer.peta. cum alijs alleg.in glo. Quedā secundaria ⁊ irrepudiabilis. ⁊ ista est illa que fit per acceptionē legati ⁊ sic ex sola voluntate.⁊ ideo dicit̃ [a] irrepudiabilis:qꝛ si post istā legatarius repudiaret nō desineret esse dominus nisi haberet rē pro derelicto: sed bene posset desidere possidere.qꝺ dic vt.l.si quis.in.ſ.differētia. de acqui. pos.nec trahitur retro etiā si haberet pro derelicto: nec fingit̃ non facta acquisitio a prin.sed ex nūc fingitur.l.sicut.in fi. et.l. si ita scriptū.de lega.j.⁊.ſ̃.de his que in testa. delen.l.j. ante fi. ⁊ adde qꝺ no.Bar.in.l.pōpo.de neg.gest.de ista duplici acq̄sitione quarum vna fit per.l.volūtate.⁊ ista nuda voluntate resoluitur ⁊ altera fit ex voluntate eius cui acquirit̃.⁊ ista nō resoluitur nuda volūtate vt ibi habet̃.

3 ¶ †No.ex ista glo.qꝺ repudiatio proprie locum habet in iuribus nondū perfecte acq̄sitis ⁊ ex volūtate:sed in delatis ⁊ acquisitis preter volūtatem vt per legē.renūtiatio vero cadit etiam in perfecte acquisitis vt si quis haberet seruitutē personalem vel realem vel ius pignoris sua volūtate sibi acquisitū vel beneficiū ecclesiasticum. nam eis pōt renūtiare vt in toto titu.de remis. pig. ⁊ extra de renū.per totū.

4 †⁊ consistit renū.in sola voluntate renūtiantis in talibus iuribus:qꝛ per eam res recepit libertatē qꝺ de facili fit.sed dñium non pōt renuntiari solo verbo:qꝛ hic cessat ratio predicta:sed requiritur ꝙ perueniat ad actum facti. quod dic vt no.in.d.ſ.differentia. In glo.j.quem constat nō esse heredē nisi adeat.No.istam glo.propter vnū qꝺ isto anno habui de facto.nam aliquis egit tanq̃ꝫ heres allegando se heredē talis opponebat in calculo ferende sentētie ꝙ ipse nō probauit se heredē:qꝛ licet esset institutus heres nō tamē dicebat̃ heres nisi adiret.⁊.h.d.ista gl.vnde debuit producere aditionē hereditatis quam non produxit nec ammodo producere poterat qꝛ conclusium erat in causa:sed ista allegatio est mere calūniosa ⁊ cōtra ipsam retorquet istā gl.qꝛ ex quo ipse appellauit se heredem videtur dixisse ꝙ adiuit hereditatē et posito qꝺ per prius non adiuisset propter hoc tamen qꝺ tanq̃ꝫ heres egit videt̃ tunc adire:cū aditio in sola voluntate consistat. ad qꝺ.l.ij. C.de iure delibe.vbi soluēdo debita hereditaria tanq̃ꝫ heres censetur adire:ergo et agendo tanq̃ꝫ heres.

2 ☞Illud possumus quod de iure possumus.
Tria seu quatuor requisita vt dicamur aliq̄d posse facere: ſcꝫ ꝙ licite honeste cōmode ⁊ salua fama facere possumus.
3 Si rusticus aggressus est militē qui poterat cōmode aufugere ⁊ rusticū non offendere an excusetur a pena de occiso seu de vulnere cum fugere non poterat saluo honore suo.
4 Conditiones improbate a iure dicunt̃ impossibiles sicut ille que sunt impossibiles de natura.

1 **Conditiones.** †Cōditio cōtinēs aliq̄d a iure ꝓhibitū vel cōtra bonos mores reijcit̃ de instōne extranei tāq̃ꝫ impossibilis ſꝫ institutionē filij vitiat tāq̃ꝫ ꝑtātiua h.d.cū.l.seq.⁊c.

2 ¶ †No.in.l.filius illud vulgare ꝙ illud possumus[a] qꝺ de iure possumus.l.nepos ꝓculo.de verb.sig. ⁊ dicit Inno.in.c.accedēs.de cōces.preben.ꝙ tria requirunt̃ vt dicamur aliq̄d posse facere:ſcꝫ ꝙ licite honeste ⁊ commode facere possimus adde ⁊ salua fama.vt puta ex isto tex.dū dicit estimationē.⁊ hoc inducit

3 †Bal. si rusticus aggressus est militem q̄ poterat cōmode aufugere ⁊ rusticum in nullum offendere: qꝛ tñ hoc facere nō poterat saluo honore suo si ipsum vulnerauerit vel interfecit nō valēs ipsum aliter repellere nō puniatur de occiso tanquam egrediens moderamē inculpate tutele[b]

[a] ¶ Illud possumus. Adde.l.filius q̄ fuit.ff. de here.insti.gl. in c.faciat hō.xxij. q.ij.gl.ī.c. sciscitatus. de rescri. glos.in cle. sepe. de verbo. signi. Cardi.zab.in.c. ad audiētiā. ī.j. no.de eccle.edi.

[b] ¶ Moderamē iculpate tutele. Adde doc. in.c. significasti.el.ij. de homi.doc. in cle. si furiosus. eo.titu.

cū posset aufugere.vt.l.vt vim.C.vñ vi.q2 nō poterat hoc face
re salua fama ⁊ honore. secus in alio pari cui nō fuisset vere-
cūdia aufugere.vt no.in.d.l.j. ¶Ultimo quero vtrū ex ista.l.
hodie oriat͡ q̄ cōditio turpis nō vitiet institutionem filij: sed
reijciat͡ p.l.qñ in priorib⁹.Bal.in.l.si pater.in fi.j.col.C.eo.ti.
notabiliter tenet q̄ nō corrigat͡: ſ3 q̄ etiā hodie vitiet͡ institu-
tio.nā iure isto reijciat͡ regulariter de institutione cuiuscūq3.
vt.l.p̄cedēti.⁊ tñ nō de institutione filij:ergo ⁊ hodie l3 alie cō-
ditiones reijciant͡ ista nō:alias cōditiones licitas pōt imple-
re filius si vult ⁊ facere q̄ nō reijciant͡ vt dixi in.l.si qs testamē
to.s̄.eo.sed istas p̄hibitas nō pōt implere.⁊ ideo nō est bona
4 argumētatio de nō prohibitis ad prohibitas. ¶†No.etiā qd
cōditiones improbate a iure dicuntur impossibiles sicut ille
que sunt impossibiles de natura.vt.l.j.s̄.eo.

2 ☞Conditio continens in se perplexitatem quando non vitiet institutionem.

3 Perplexitatis materia.remissiue.

4 An iste conditiones negatiue.si titius nō erit seius heres esto et si seius non erit titius heres esto.contineant perplexitatem vel contrarietatem.

1 **Si titius.** †Cōditio cōtinēs in se pplexitatē vitiat istitutionē.h.d.dr aūt pplexitas.i.q̄dā cōtrarietas q̄ est interdū cōditionis. et id qd cōditio cōtinet:q2 natura cōditionis est q̄ impleat͡ añ aditā hereditatē.⁊ id qd cōtinet cōditio est tale q̄ nō pōt esse nisi post aditā hereditatē.⁊ ideo odio testatoris q talē cōtrarietatē ex verbis suis induxit nō vitiat͡.ſ3 vitiat institutionē. secus in impossibilitate nature vel iuris q̄ nō cōtinet ɔtrarietatē q2 illa reijcit͡ ⁊ remanet dispositio pura.vt.s̄.e.l.j.⁊.l.cōditiones.

2 †Habet aūt locū ista lex qñ ista pplexitas seu ɔtrarietas p̄uenit ex verbis testatoris.si aūt aliūde seu ex accidēti p̄ter ppositū testatoris nō vitiat:ſ3 alio mō dirimit͡.vt.j.ad.l.fal.l.q quadringenta.in vltima charta.circa fi.ti.⁊ ita ibi no. Itē h3 locū qñ ista pplexitas nullo mō pōt dissolui:vt erat in casu hui⁹.l. secus si poterat quoquo mō vel implēdo de iure quatenus poterat impleri añ aditā hereditatē⁊ residuū reseruādo post aditā.vt.s̄.eo.ti.l.iiij.in prin. vel implet de facto.j.e.mulier.§.j.tñ nō pōt impleri de facto nisi qñ implemētū principal'r tēdit ad cōmodū implētis:vt purificet͡ sua institutio vt ibi.⁊.l.titius ⁊ seius.de ver.obli.vbi agēdo de facto purificat suā institutionē alterius principal'r ⁊ in ɔsequētiā suā.⁊ in casu huius.l. si titi⁹ heres erit seius heres esto.nā si diceremus q̄ titi⁹ posset adire de facto hoc tēderet ad purificādū istitutionē seij p̄ prius.⁊ ea purificata ⁊ seio effecto herede tēderet ad purificādū istitutionē ipsius titij.⁊ ideo nō pōt adire de facto vt hoc fiat: q2 si posset vitiaret͡ institutio.⁊ tñ hic dr ɔtrariū q̄ vitiat͡ item h3 locū qñ adit pplexitas inter duo q̄ merent͡ equalē fauorem. secus si vnū esset fauorabilius altero:q2 nō vitiaret.vt.s̄.ti.j.l.fin.§.titius.circa fi.in ver.porro.ſm Bar.q ita no.in.l.j.s̄.eo. certe in illo.ver.porro.nō ppēdo q̄ sit aliqua pplexitas i verbis testatoris ponēdo casu3 vt ibi posui:ſ3 ideo p coheredē nō fuit adita hereditas.⁊ sic legatū factū de seruo non fuit ɔfirmatū non potuit seruus adire ex institutione iussu legatarij ⁊ ad cōmodū illi⁹:ideo fit locus substōni facte de seipo cū libertate ad cōmodū suū:q2 implet͡ cōditio formal'r si heres nō erit ad cōmodū legatarij:q2 verū est dicere q̄ nō est heres nec esse pōt ad cōmodū legatarij vñ reuera nō est ibi pplexitas:q2 qñ est pplexitas cōditio existere non pōt:vt hic dr in fi.⁊ ibi formal'r existit.

3 †Et de materia[a] pplexitatis vide qd no.doc.in.l.arethusa.de sta.ho.in qōne illa de duobus seruis diuersoꝝ.quoꝝ vni dixit dñs vade sup pontē ⁊ si obuiaueris seruo liber esto. alteri vero dixit dñs ei⁹ vade supra pontē ⁊ si obuiaueris libero liber esto.ipsi se inuicē obuiāt qs eoꝝ erit an neuter an vterq3 et sic est q̄stio de pūcto.nā i p̄ma obuiatione qlibet reperit͡ seruus.⁊ sic videt͡ q̄ primus cui fuit dictū si obuiaueris seruo liber esto efficiat͡ liber ⁊ nō alter ⁊ ecōtra q̄ etiā alter q2 si ille efficiat͡ liber hoc ɔtingit eodē istāti q obuiat sine aliquo īteruallo tp̄is ergo verū est dicere q̄ alter cui dictū fuit si obuiaueris libero liber esto sit liber.q2 obuiauit libero dic vt ibi no.p Pe.⁊ Cy.

a ¶De materia. Adde an nimia pplexitas inducat cōfusionē vide p Bal. in pe. decre. in.§. firmissime.

4 ¶†Gl. hic in fi. format qōnē qd si iste cōditiones apponātur negatiue si titius nō erit seius heres esto.⁊ si seius nō erit. titius heres esto.⁊ tenet in effectu q̄ nō ɔtineant pplexitatē nec cōtrarietatē.⁊ sic nō vitiāt institutionē:q2 pōt altera ipsarum impleri añ aditā hereditatē:sicut est de natura cōditionis qñ cōtinet tale qd q̄ etiā hereditate nō adita pōt euenire.ſ3 tunc est dubiū.qn alter tm̄ futurū est heres non ambo qs eoꝝ erit. In gl.sunt due opi.p̄ma est q̄ neuter ipoꝝ pōt adire nisi altero p prius repudiāte.⁊ sic expectabit͡ repudiatio vni⁹ vt alter effici possit.ista nō est bona:q2 neutri ipsoꝝ delata est hereditas añ cōditionē īpletā ergo neuter repudiare pōt sicut nec adire.vt.l.is pōt.de acq.here. Alia opi.est q̄ qlibet eoꝝ possit adire saltē de facto et fit locus preoccupationi. q2 si vnus adit claudit viā alteri adeūdi.arg.de ver.obli.l.si titius.ſ3 illa non facit q2 ob ideo locus est preoccupationi:q2 ibi illi duo stipulatores habent͡ tāq̄ duo rei credēdi īter quos est locus preoccupationi p litē cōtest.j.de duo.re.l.ex duob⁹.⁊ ista rō cessat hic. Dic ergo tertio q̄ neuter ipsoꝝ pōt adire quousq3 alter desinat posse esse heres q̄ pōt cōtingere si moriat͡ naturaliter vel ciuiliter p dānationē in metallū sine spe reacquirendi possibilitatem.secus si cum spe vt si caperetur ab hostibus.arg.de iniust.testa.l.si quis filio.§.sed si pater.

2 ☞Ex duabus causis ad idem tendentibus celerior consumat effectum.

1 **Si plures.** ¶†Institutio facta de eade3 psona ⁊ de eadē portione pluries sub diuersis ɔditionib⁹ purificat͡ ex illa q̄ p̄us euenit.h.d.Et pone hic casum q̄ institui te heredē in triēte si nauis ex asia venerit.⁊ eodē instāti iterū te institui ī eodē triēte si titius cōsul fact⁹ fuerit euenit prius ista scd'a conditio certe purificat͡ hec scd'a cōditio ⁊ poteris adire nō expectata cōditione prioris instōnis sicut si fuisses primo sub cōditione institutus ⁊ postea pure:q2 hec scd'a tanq̄ plenior absorbet primā.vt.s̄.de here.insti.l.si te solū. nam institutio pura a prin.vel ex postfacto purificata pares sunt. vt no.p gl. in aut. de san.epis.§.ſ3 hoc ideo.sicut pura absorbet cōditionalē tāq̄
2 plenior ita ⁊ purificata.†No.ergo q̄ ex duab⁹causis ad idē tēdētib⁹ celerior cōsumat effectum.⁊ sunt verba Bal.credo in.l.j.C.de ser.fugi.q allegat ad hoc.l.si ita stipulat⁹ fuerit sine nauis.de ver.obli. ¶Opp.de.l.si heredi plures.s̄.eo.sol. ibi fuit īnita instō sub duplici cōditione copulatiue posita:q2 si ergo ambe copulant͡ ad vnū effectū sc3 ad purificandū vnā institutionē reqrit͡ q̄ ambe existāt:ſ3 hic fuerūt due et q̄libet sub sua cōditione vñ cōditiones ille nō copulant͡ ad vnū effectū.i. ad vnā instōnē purificādā ſ3 diuersas.⁊ ideo existentia cuiuslibet de p̄se purificat suā l3 altera non extiterit. hoc ergo casu l3 ille cōditiones sint posite copulatiue vel solute q̄ h3 vim copule. vt.l.triplici.de ver.sig.⁊ no.in.l.cū duob⁹.§.si in coeūda.s̄.pro so. p glos. tñ cēsent͡ posite disiuncte vt sufficiat altera impleri. ¶In glos.j.ibi vel dic hec vera. Sed tūc op.q̄ nō possint dici plures instōnes postq̄ ambe sunt facte de eadē p̄sona ⁊ de eadē portione p.l.cū q̄stio.C.de leg.⁊ ar.j.de leg.ij.l.menius.§.q. in fi.Sol.ɔtrariū p̄cederet si ambe facte essent pure vel sub eadē cōditione:q2 tūc nō sentiret maiorē vtilitatē ex pluribus q̄ ex vna.hic vero loquit͡ qñ sub diuersis cōditionibus.⁊ sic pōt sentire vtilitatē ex vna cui⁹ cōditio extitit:l3 ex altera nō cui⁹ cōditio deficit ideo p̄nt dici plures. ¶In gl.seq.in fi.ibi.⁊.§.j. melius.e.ti.liber hō.§.si ita scriptū.p q̄ iura p3 q̄ si iste istitutiones essent facte in diuersis portionib⁹ ⁊ existeret ɔditio vni⁹ si vellet etiā habere aliā portionē h3 necesse expectare cōditionē alteri⁹ instōnis si habebat coheredē vel substitutu3 ad quē alia portio erat p̄uētura in totū vel p p̄te nō existēte ɔditione illius.quoties aūt in oēm euentū erat habiturus etiā cōditione defecta nō h3 necesse expectare cōditionis euentū.vt ibi p3 §.seq. In gl.seq.in fi. Tu dic melius ſm Jac.de are.q̄ contrariū loquit͡ qñ ex interuallo fuit facta scd'a institutio in eadem portione sub diuersa cōditione quo casu videt͡ recessum a prima ⁊ sic nō purificat͡ nisi ex euētu vltime conditionis hic vero qñ incōtinēti ⁊ eodē cōtextu vna post alterā quo casu p scd'am nō censet͡ recessum a prima.⁊ ideo purificat͡ vel ex prima vel ex scd'a.vt.l.qd traditū.⁊.l.nā ad.eo.ti.vbi probat͡ hoc.

2 ☞Conditio apposita in fideicōmisso cēset͡ repetita in substitutione vulgari facta de eodem.

1 **Cum seruus.** ¶†Conditio apposita in instōne cēset͡ repetita in legatis factis eidē etia3 in defectū instōnis.h.d. Et primo loquit͡ qñ legatū fuit factū in defectū institutionis:sc3 si heres nō erit vsq3 ibi hac rōne. Scd'o nō in defectū institutionis.⁊ iste scd's casus est clarus.⁊ cū illo concordant.l.auia.de condi.⁊ demon.⁊.l.fi.in.§.pe. vel fi.de doli ex-
2 cep.†Debet tñ limitari qñ ab eodem gradu.als secus.vt.l.ab oībus.§.cum quidam.⁊ ibi per Bar.j.de lega.j.sic ⁊ conditio apposita in fideicōmisso cēsetur repetita in substitutione vulgari facta de eodē.vt.j.de lega.ij.latinus largus ⁊ primus casus est satis dubius. ¶In tex.ibi repetitā videri cōditionem ergo si conditio deficiat deficit institutio⁊ etiā legatū.qñ ergo habebit locum legatum videtur q̄ nullo casu ⁊ sic fit nugatorium:quia si conditio institutionis extat erit heres ergo non est locus legato.qd factū fuit si heres non erit si deficit conditio deficit institutio ⁊ etiā legatū postq̄ in eo censetur repetita conditio hoc est q̄ facit dubium. Sed rñdet qd imo in prīmo casu

mo casu poterit habere locũ legatũ. ponamus enim ꝙ extitit conditio tñ ipse nõ vult hereditatẽ adire sed potius vult legatũ certe poterit. ⁊ sic illa verba si heres nõ erit hoc casu intelligũtur solũ si heres esse voluerit. non aũt si noluerit vel nõ potuerit ꝑpter cõditionis defectũ. secus qñ apponunt in substitutione vulgari: q2 cõprehẽdunt oẽm casum quo nõ sit heres. vt. l. iij. C. de here. insti. ⁊ etiã hic cõprehẽderet casum quo non posset esse heres ꝑpter aliã causam ꝙ ꝑpter defectũ conditionis vt si post euentũ cõditionis decederet hereditate nõ adita nã eã nõ trãsmittet sꝫ bene trãsmitteret legatum qd in puncto mortis purificat. vt. j. qñ di. le. ce. l. fi. ⁊ sic soluit ista ꝯtrarietas in qua dñs Bal. multũ musauit ⁊ nesciuit ad eã rñdere videt tñ esse de mẽte Bar. lꝫ ipse obscure loquat. Ange. aũt dicit qd hic dꝫ poni casus in cõditione potestatiua vt si. x. dederit. nam potest eã nõ implere quantũ ad hereditatẽ ⁊ quantũ ad legatũ põt eã implere. secus dicit si esset cõditio casualis: sꝫ ista est minima restrictio. ideo tene qd supra dixi. ⁊ per hoc remanent oẽs glo. expedite que non declarant istũ tex.

2 ☞ Compulsio vnius ex heredibus non nocet alteri sponte adeunti que minus possit detrahere quartam aduersus fideicõmissarium licet ipsi compulso bene nocet.

1 **Si ita scriptum.** ¶ † Cõditio si heres erit verificat etiam si coactus hereditatẽ adiuit. h. d. ¶ Contra opp. de. l. q in aliena. §. fi. de acq. here. So. ibi loquit de coactione illicita facta priuato que reddit aditionẽ nullã vt ibi ptꝫ. hic loquit de licita facta a iudice. l. permittente ad instantiã fideicõmissarij vniuersalis que non reddit aditionẽ nullã imo valet ⁊ efficitur heres ⁊ acquirũtur sibi directa iura hereditaria lꝫ apud eũ non remaneãt sed hoc nõ habet obstare vt. l. ex facto. §. iul. ¶ In tex. ibi titius heres esto supple in dimidia ⁊ si heres erit 2 meuius heres esto scꝫ in altera dimidia. ¶ † In fi. l. ibi ⁊ quartam retinere. No. ꝙ cõpulsio vnius ex heredib⁹ nõ nocet alteri sponte adeũti quominus possit detrahere quartam aduersus fideicõ. sꝫ ipsi compulso bene nocet q2 perdit omne cõmodum quod non fuisset habiturus si hereditatem nõ adiuisset vt. l. ita tamẽ. §. que suspectam. ad treb. ¶ In glo. ibi ac si non adiuisset sed hoc est verum quantum ad cõmoda ⁊ incõmoda que penes eum non remanent quantũ ad nomen hereditarij: quoniã efficitur heres ⁊ remanet heres noĩe ⁊ etiã apud eum remanent iura directa vt supra dixi ⁊ hoc sufficit quãtum ad implementum conditionis.

2 ☞ Pactum vel statutum de lucranda dote locum hꝫ etiã in dote non soluta marito sed promissa.

Quid si statutum dicat qd lucretur dotem datam.

3 Uerba si non petierit an intelligant: scꝫ nec de iure nec de facto ⁊ quid in vltimis voluntatibus ꝙ de iure tantum.

4 Heredes vsurarij qualiter teneãtur ad vsuras extortas: si nõ reperiuntur illi a quibus fuerunt extorte.

5 Statutũ qd incarceratus nõ dꝫ relaxari nisi datis fideiussoribus de represẽtãdo ⁊ non reperiat ad cuius instantiã qs fuit incarceratus põt relaxari non datis fideiussoribus.

1 **Mulier.** ¶ † Cõditio de nõ petẽdo in vltimis volũtatibus ꝑ acceptilationem impletur ⁊ si non extat a quo peti possit habetur pro nõ apposita. h. d. vsqꝫ ad. §. si qs. in tex. ibi debebat glo. dicit ꝙ erat hoc ꝑpter pactũ de lucrando si mulier precederet al's non debuisset: q2 si fuisset soluta debebat mulieri restitui vel eius heredibus. ¶ † No. ergo ꝙ pactũ vel statutũ de 2 lucranda dote locũ habet etiaꝫ in dote non soluta marito: sed promissa sic. s. de condi. ob cau. l. si donaturus. in fi. ⁊ l. si socer. §. lucius. ⁊ ibi no. sol. matri. Sed quid si statutũ dicat ꝙ lucret dotẽ datã dicas idem si mulier fuit in mora dandi. alias secus propter verba statuti. de hoc tangit per Bar. in. l. iubemus. §. sane. C. de sac. san. ecc. ¶ In tex. ibi si eam pecuniã ⁊c. not. ergo a contrario sensu ꝙ si istã conditionem non apposuisset nõ videretur instituisse eum animo compensandi cum isto debito ⁊ potuisset maritus a coheredibus exigere pro rata sed pro sua portione confundet obligatio. ad hoc. C. de here. insti. si cõpensandi. ⁊. j. de leg. ij. l. creditorẽ. ¶ In tex. ibi neqꝫ petijsset neqꝫ a exegisset ista conditio negatiua que videbatur implenda per cautionemᵃ mutianam: cũ perfecte nõ possit impleri quousqꝫ viuat: et licet non petat hodie potest petere cras. vt. s. eo. l. iij. §. fi. sed hic dicitur ꝙ alio modo põt impleri: scꝫ liberãdo coheredes per acceptilationem: q2 cũ per eam oĩs tollat obligatio ⁊ actio non poterit postea petere de iure licet de facto pos- 3 sit sed propter primum censetur impleta conditio. † Sed contra ꝙ non censeat impleta q2 verba illa debent intelligi si nõ poterit de iure nec de facto vnde cũ possit adhuc de facto petere non censetur de facto impleuisse nisi caueat per id quod habetur in. l. fi. in mag. gl. C. de pac. ⁊ trans. l. vbi pactum. ⁊. l. sine apud. Sol. illud est verũ qñ ista verba ꝓferũtur in cõtractib⁹: sed qñ in vltimis volũtatibus intelligũtur si nõ petierit. scꝫ de iure casus est notabilis hic. ⁊ ꝓbat. j. vt le. no. caue. l. lꝫ fꝫ Bar. no. ¶ In fi. gl. ibi. q2 cõditio ꝓ nõ scripta accipiẽda est. † Not. 4 hic. arg. fm Bal. ꝙ heredes vsurarij non tenent restituere vsuras si non reperiunt illi a quib⁹ fuerũt extorte: sicut hic nõ tenetur iste offerre liberationẽ si nõ reperit qui recipiat: sꝫ hoc nõ placet imo habent cõpelli per episcopũ vt distribuat inter pauperes. vt in. c. cũ sit de iudeis. in tex. ⁊ gl. aliter nõ remitte- 5 retur pctm vt in regula pctm. de reg. iur. ¶ † Itẽ no. arg. scdm eundẽ si statutũ dicat ꝙ incarceratus non dꝫ relaxari nisi datis fideiussoribus de represẽtãdo: sꝫ nõ reperit ad cuius instantiã quis fuit carceratus põt relaxari nõ datis fideiussoribus. arg. hic. de hoc vide ꝑ Bar. in. l. interdum. §. qui furem. j. de fur. seu in. §. si fugitiuus. licet Bal. non allegat.

2 ☞ Modus fit per vt: conditio vero per si et modus interdũ pro conditione sumitur.

3 Si testator fecit plura legata ⁊ dedi executores ⁊ postea iussit qd institutus nõ succederet quousqꝫ executio legatorũ esset facta quomodo possit fieri ista executio si ille non adeat ⁊ sic anteqꝫ legata sint confirmata.

4 Ad actionem consequẽdam sufficit aliquid fieri de facto si nõ possit fieri de iure.

An idẽ sit ad penã euitandã ⁊ quid ad penã cõmittendã.

1 **Si quis.** † Si cõditio que venit implenda sup hereditaria nullomõ põt impleri de iure adita hereditate. dꝫ saltem impleri de facto hoc vt institut⁹ possit esse heres ⁊ post aditaꝫ hereditatẽ confirmabit qd gestũ est: ⁊ sortiet iuris effectũ. h. d. mirabilis tex. qui semp allegat. ⁊ si quoquo mõ posset impleri de iure deberet eatenus impleri ⁊ residuũ implebit post. vt s. e. l. iiij. in prin. qñ aũt venit implẽda nõ sup re hereditaria si cõtinet tale qd ꝙ sortit iuris effectũ dꝫ ĩpleri de iure nec sufficit implere de facto vt si matrimoniũ cõtraxerit. vt. l. hec cõditio. la grãde. j. de cõdi. ⁊ demõ. sꝫ si est tale qd ꝙ nõ sortit iuris effectũ tũc sufficit impleri de facto. l. meuius. eo. tit. ¶ In text. ibi iussus est manumittere subaudi ꝑ modũ cõditionis: quia fuit institutus sub cõditione si ipsuꝫ manumiserit. si aũt ꝑ modũ ꝑcepti vel modi nõ expediret ꝙ añ aditã hereditatẽ manumitteret de facto. q2 istud grauamẽ venit implendũ post aditã hereditatem. iuxta no. in. l. j. C. de his q̃ sub modo. ¶ Sed tũc opp. ꝙ ista cõditio habeat potius vim modi vel ꝑcepti ꝙ conditiõis postꝙ id ꝯtinet nõ põt de iure impleri nisi post aditã hereditatẽ. ar. in. l. meuia. de ma. testa. ⁊. l. si societatẽ. ĩ pn. cũ 2 ibi no. s. pro so. ⁊ tene mẽti. ibi loqtur † qñ fuit appositũ grauamẽ pvt: q̃ dictio significat modũ. ⁊ lꝫ testator dixerit sub hac cõditione vba ista nõ attẽdunt vt dicat cõditio: sꝫ potius illa dictio vt: ⁊ etiã natura facti ꝙ ꝯtinet ille modus. ⁊ sic exponitur sub hac cõditione. i. modo. nã ⁊ modus ꝓ cõditione interdum sumit. vt. l. j. C. de his q̃ sub mo. hic vero dꝫ intelligi. vt. s. dixi qd fuit apposita ꝑ si: q̃ dictio significat conditionẽ ⁊ magis inspicit dictio ꝙ id qd cõtinet conditio. vt hic ptꝫ. ¶ In tex. ibi nihil agi. subaudi de iure: q2 manumissio facta a nõ dño non valet: hñ tñ agit quãtũ ad hoc vt possit effici heres vt seqtur. ⁊ reqrit ꝙ manumittat de facto vt hic innuit. al's frustratorius 3 esset iste. §. † ⁊ inducit iste tex. ꝑ Jo. an. in addi. Spe. de instru. edi. §. nũc vero aliqua. añ fi. si testator fecit plura legata ⁊ dedit executores. postea quẽdã instituit ⁊ iussit ꝙ non succederet nec caperet bona hereditaria quousqꝫ executio legatorũ esset facta qñ poterat fieri executio si ille nõ succedat. i. nõ adeat hereditatẽ: q2 legata sunt confirmata nec datio executor. et dicit ipẽ ꝑ istũ tex. ꝙ fiet de facto ⁊ postea secuta aditione cõfirmabitur: vel aliter ⁊ melius ꝑ illã ꝓhibitionẽ ꝙ nõ succedat nõ intelligit ꝓhibita aditio dũ taxat verbalis sꝫ realis ꝑ apphẽsionẽ possessionis. poterit ergo adire: nec ꝑ hoc incurret penã a testatore appositã sꝫ nõ debebit tãgere bona quousqꝫ executio sit facta: al's incurreret penã. ⁊ ita final'r ipẽ determinat. ¶ In fi. tex. ibi cõualescit. Cõtra hoc opp. de. l. si seruo. j. q ⁊ a q. vbi nõ cõualescit manumissio facta a nõ dño: lꝫ manumittẽs post ea efficiat dñs. Sol. fm Bal. ibi facta fuit ex mera voluntate hic ex quadã necessitate causatiua. vel dic melius ꝙ hic adeũdo fingit fuisse retro dñs. ꝑ. l. heres quiqꝫ. de acq. he. cũ aditio trahat retro ad tps mortis testato. ibi vero emẽdo nõ fingitur retro fuisse dñs. ⁊ ꝑ ista sol. facit. l. pinde. s. si cer. peta. ¶ Ultimo allegat iste tex. ꝙ ad actionẽ cõsequẽdã sufficit aliqd fieri de facto si nõ possit fieri de iure. An idẽ sit ad penã euitãdam. dic vt. l. qdã cũ filiũ. de ver. ob. Itẽ an sit idẽ ad penã cõmittendã vt cõmittat si fiat de facto nõ de iure. vide plene ꝑ Bart. C. de trãsac. l. vbi pactũ. añ fi. vbi plene distinguit ⁊ notabiliter.

a ¶ Per cautionẽ. adde cautio mutiana hꝫ locũ in vltimis volũtatib⁹ vide in l. mutiane. ⁊. l. cũ fundus. ff. de cõdi. ⁊ demon. ⁊ in. l. cũ filius. §. q in mutianam. de leg. ij. ⁊ an habet locũ in ꝯtractib⁹ vide Bar. in. l. j. C. de pact. Bar. Bal. ⁊ doc. in. l. sine apud acta. C. de trãs. ⁊ an hꝫ locũ ĩ dona. cau. mor. vide ꝑ Bal. ĩ auť. cui relictũ. C. de indicta vi. tollẽ.

Si quis te. Institutus qs dicit quocunq gradu sit institutus r legatarius dicit quātū cūq modicū sit sibi legatū.h.d. Ratio dubitandi erat hic. qr si te institui in primo casu sub cōditione si me instituisti in tuo te stamēto videbat ista cōditio intelligēda si me instituisti in primo gradu. sicut r ego institui te. nā inconueniēs videbat q tu ex testamēto meo statim me mortuo possis effici heres et ego ex tuo nō sz habeā expectare mortē vel repudiationē instituti tū cōtrariū est inspecto significatu verborū qr verū est dicere q tu me instituisti lz in scdo gradu. qr oīs substitutio est institutio. r lz sit cōditionalis tū institutio simplr pōt appellari vt colligit ex isto tex. no. Simplr videt incōueniēs si te institui i magna hereditate vel feci tibi magnū legatū sub cōditione si mihi legasti in tuo testamento qd ista conditio censeat impleta si modicum quid puta. x. solidos mihi legasti. tamē quicqd sit qr significatus verborum hoc importat dicitur impleta tene menti: qr posset induci ad plura.

2 Ille q pōt puidere circa aliquē defectū q hz vitiare dispositionē suā dz puidere nō aūt debēt ɔferre dispositionē in tps quo p aliū videat r an alias dispositio sit nulla. et nu. 3.

3 Dispositio facta tempore prohibito si conferatur in tempus permissum quando valeat.

4 Habēs potestatē legitimādi spurios si instituat suū spurium conferēdo in tēpus quo erit legitimatus quod nō valeat institutio nec recōualescat: licet postea legitimetur.

5 Si statutū dicat qd doctores collegij possint interponere autoritatem in emācipationib⁹ liberoꝝ: an vnus doctor collegij poterit emancipare filium coram alio doctore.

1 **Seruus.** †Seruus alienus pōt institui cū erit liber. secus in seruo pprio. h.d. cū. l. seq. que semp allegat ppter rationē quā ponit q inducit ad plura. Circa seruū alienū considera tres casus. nam aut instituo ipsum simplr sine libertate r valet. r institutio cēsetur facta ad cōmodū dñi vñ dñs pōt sibi iubere q adeat: aut est facta cū liber erit r similiter valet tū cēsetur facta ad cōmodum ipsius serui. r sic dñs nō posset iubere qd adeat sic intelligitur principiū huius. l. aut est facta cū libertate pure data a testatore r nō valet institutio. vt. l. si alienū. in prin. de here. insti. Circa seruū vero ppriū nota alios tres casus interdū īstituo ipm cū libertate r valet institutio tā olim q̄ hodie interdū instituo ipsum sine libertate. r tunc olim nō valebat hodie sic. r videor dare libertatē. vt. l. cū quidā. de neces. ser. C. interdum instituo ipsum cū erit liber vel si efficiet liber. r tūc nō valet institutio: qr cū possum sibi dare libertatē dare debeo ad hoc vt mea dispositio valeat. sz instituēdo ipsum hoc modo nō videor velle dare libertatem de presenti. r sic non habet locū illa. l. cū quidam. que solū pcedit vbi alia coniectura in contrariū non est: sed hoc est q nolim dare de presenti cū conferā in tēpus futurū dationē libertatis.

2 †Not. ergo r ad hoc allegat ista. l. q ille qui pōt prouidere circa aliquē defectū qui habet vitiare dispositionē suā debet puidere nō aūt debet cōferre dispositionē in tēpus quo p aliū prouideat: als dispositio est nulla. tex. est hic cū gl. intelligo q nec reconualescat. lz postea efficiatur liber. nā r si lego seruo meo sine libertate licet postea manumittam non reconualescit legatū per regulam catonianā. qr potui aduersus defectum prouidere. vt plene no. in. l. j. ī. de regu. cato.

3 †Nec obst. l. in tēpus. de here. insti. vbi dispositio facta tempore prohibito si conferat in tēpus permissum valet: qr illud debet intelligi qñ testator aduersus defectū non potuit prouidere. secus si potuit vt est casus hic cum glo. singulari. Aduertēdum tamen ad istū tex. in fi. dum dicit in casum a quolibet euenietem rc. qr innuit q si diceret instituo te cū efficieris liber a me q institutio valeret: sed ideo hic non valuit qr videtur cōmisisse in factum alienum cū dixit liber eris. r istud etiā limitaret ea que. s. dixi. tene menti: quia hoc est substantiale.

4 † Et ex istis ptz q si aliquis habet potestatē[a] legitimādi spurios. r ipe instituat suum spurium conferendo in tempus quo erit legitimatus non valet institutio nec recōualescit si postea legitimetur: qr erat in sua potestate legitimandi per seipsum. nam cū hoc sit voluntarie iurisdictionis poterat hoc coram seipso facere. vt. l. si consul. de adopt. r in. c. per venerabilem. qui fi. sint legi. imputetur ergo sibi quare non legitimauit. secus si nō habebat potestatem legitimandi. r sic non pendebat ex suo arbitrio, nam tunc etiam si simpliciter instituisset sufficeret q reperietur legitimus tēpore mortis testatoris per ea que not. per Bar. in. d. l. j. de regu. cato. r. l. non intelligitur. §. quando aūt. de iur. fis. Et facit. l. si deportati seruo, de lega. ij.

5 † Vidi etiam allegari hanc. l. qd cum florentie sit statutū q doctores collegij possint interponere autoritatē in emancipationibus liberorum. r vnus doc. collegij emācipauit filium coram alio doctore collegij q non valeret emancipatio cum potuisset emācipare coram semetipso. vt. d. l. si consul. de hoc videtur casus in. l. apud. §. apud. de ma. vindi. et not. gloss. in. l. receptum. de iurisdi. om. iudi. in. j. glos. r hoc quādo coram pari. secus si coram superiore vt potestate. vt. d. l. apud.

a ¶ Potestatē. Adde anto. de roselis. r Ludo. de sardis i suis tractatib⁹ de legitimationib⁹.

2 Iura dicētia quod quando nō stat per me quominus cōditionē impleā: sz per illū in cuius personā debeo implere nō habeatur cōditio pro impleta intelligunt nisi de volūtate defuncti constet ex aliquibus coniecturis.

1 **Vter ex fratribus.** †Si cōditio apposita in distributione portionū eueniat fit distributio ex ordinatione testatoris: sz si non eueniet vel facto alterius ex eius persona dependebat vel casu fortuito remanet institutio sine partibus. r sic equaliter admittūtur. h.d. cū. l. seq. ¶ In tex. ibi q nō duxerit ex quadrāte heres esto. subaudi queritur qualiter isti erūt heredes. Et respondet vt seqtur qr si vnus dūtaxat alter non tūc: qr impleta est conditio apposita in distributione partium fiat distributio vt testator disposuit. Si aūt nulli nupsit r sic defecit conditio defecit etiam distributio partium cui fuit adiecta. sz substātia institutionis nō defecit: qr illi nō fuit adiecta. prout in simi. habet in. l. ij. de here. insti. s. ideo erant heredes equalr. hoc aūt q nulli nupserit potest plurib⁹ modis cōtingere. primo qr illa noluit. lz per neutrū illoꝝ steterit. r istū casum ponit ista. l. j. in versi. si neuter. alio mō qr nō potuit qr morte preuenta. r istū casum ponit. l. seq. Adde alios duos p glo. scz qñ neuter illoꝝ voluit. nā nec tunc deficit substātia institutionis. Item qñ nō potuerūt nec illa poterat: qr forte illa erat alteri nupta vel isti habebāt alias vxores. Sed tunc opp. de rōne que ponit in fi. l. qr ista cōditio si nupserit intelligit. i. per eū nō steterit quominus ducat: ergo in casu quē ponit litera qñ p istos nō stetit: qr p illam videt q ista conditio habeat pro impleta. vt. s. e. l. iiij. So. si fuisset apposita circa substātiā institutionis fateor q tunc non haberet p defecta: sz p impleta et essent heredes: sz qr fuit apposita circa distributionē: lz p neutrū illoꝝ steterit non pōt haberi pro impleta: qr non esset ratio quare magis vnus deberet admitti ad dodrantē q̄ alter. Sed si poneremus casum q p vnū nō stetit: qr paratum se obtulit: p alterū vero hū stetit: qr noluit p quē non stetit haberet dodrantē: sicut si eā duxisset r alter quadrantē p istū tex. in fi. r sic sunt duo casus in quibus vnus vocat ad dodrātē: alter ad quadrantē quoꝝ vnus ponitur in tex. scz qñ vnus vere duxit eam r alter ponit per glo. quando vere nec duxit nec paratus fuit ducere. r istum ponit glo. r bene adhoc vt ratio posita in tex. in fi. possit in aliquo casu operari r verificari.

2 † Nec ob. primo casui q nō steterit p alterū qui non duxit cum etiā ille paratus fuisset ducere: sz illa noluit sed potius fratri nubere: qr cum non posset nubere duobus videtur fuisse de mente defuncti q si nubat vni alteri conditio deficiat lz p eū non steterit. r ita limitant oīa iura dicentia quādo non stat p me quominus conditionem impleam: sed p illū in cuius personā deheo implere non habeatur conditio pro defecta. nā verum est nisi de voluntate defuncti constet ex aliqbus coniecturis. h. d. glo. hic posita singulariter.

2 Mandās corpus suum sepeliri sine solēnitate si priuauit heredem hereditate casu quo cōtrafaceret nō debet heres priuari hereditate si ipsum sepeliuit honorifice.

3 Quid si mādauit qd corpus suū portaret cum tubis r corneis ad ecclesiā r qd fierent nuptie r qd vxor indueretur pānis rubeis. quod ista ordinatio non sit seruanda.

4 Laudandus est ille qui potest facere aliquod turpe vel inhonestum vel illicitū etiam impune si non facit fortius quādo facit honeste et diligenter.

5 Sepelire corpora defunctorum est opus pium.
Sicut ex sermonibus fatuis presumitur qs fatuus ita r ex gestis fatuis r qualiter debeant testes deponere.
An ille qui semel fuit fatuus presumatur etiā hodie esse.

6 Sicut ex gestis vel dictis fatuis presumitur fatuus ita ex gestis ab aliquo tanq̄ a dño presumitur dñs quando agens debeat probare dominium r quid in executione. et nu. 7.

7 Si nō possum probare nisi possessionē preteritā mei r ancessorum meorum qualiter mihi prouidebitur: si tu hodie reperiris possidere: r non allegas aliquam iustam causam.

1 **Quidam in suo.** †Conditio cōtinēs inhumanitatē reijcitur de institutione r ex sermonib⁹ fatuis presumit potius non esse sane mentis nisi probetur contrariū. h.d. vsq ad. §. fi. Et sic adde istū casum ad alios qui ponūtur in. l. conditiones. s. e. quibus conditio reijcit de vltima cōditione. ¶ In text. ibi. sed hoc prius. q. d. propter hoc qd non implenit

impleuit conditionē nō dʒ expelli ab hereditate: qꝛ de hoc potius est cōmendādus ꝙ accusandus: sʒ ꝓpter aliud pōt dubitari: qꝛ testatoꝛ apponēdo illā fatuā cōditionē presumit̄ fuisse fatuus. ꝛ sic testm̄ nō valeret. vt. C. de testa. l. furiosum. ꝛ intētio venientiū ab intestato hoc asserentiū est eoipso fundata nisi p heredē scriptū ꝓbet̄ cōtrariū ꝙ sane mentis. ¶ †Et no. istum 2 tex. ꝑ quē dicit Ang. se cōsuluisse cū quidam florētinus diues mādauerat corpus suū poni in vna storia sine pānis et ipsum sepeliri solū cū vna cādela. ꝛ si cōtrafieret priuauit heredē hereditate. heres aūt ipsum sepeliuit honorifice ꝙ nō dʒ priuari hereditate: qꝛ tales volūtates inepte circa sepulturā non sunt 3 seruande. vt. ſ. de lega. ſ. l. seruo alieno. §. fi. vbi casus. ¶ †No. etiā contra illud qđ ordinauit ille doctoꝛ paduanus q fecit repertoriū ꝙ corpus suū portaretur cū tubis ꝛ corneis ad ecclesiam ꝛ ꝙ fierēt nuptie ꝛ ꝙ vxoꝛ indueret̄ pānis rubeis: al's priuanit heredē hereditate. qđ ista ordinatio nō fuit seruanda lʒ de facto vt audio fuerit seruata. ꝛ certe satis resultat presumptio ꝙ fuerit integre mentis cū esset doctoꝛ. ꝛ bene sciret istā. l. 4 ꝛ ea que doc. hic dicūt. ¶ †No. etiā ꝙ laudandus est ille q pōt facere aliqđ turpe vel inhonestū vel illicitū etiā impune si non facit ad hoc. l. j. §. pe. de pe. ꝛ cō. rei ven. fortius qñ facit honeste 5 ꝛ diligēter. l. diuus. la. ij. de custo. reo. †No. etiā pium opus est sepelire corpora defunctoꝝ vnde ꝛ multi fuerūt qui sepeliebāt corpora martyꝝ propter pietatē credentes se a deo remunerari. Itē scias ꝙ sicut ex sermonibus fatuis presumitur quis fatuus vt hic. ꝛ in. c. legitimus. xciij. di. cū concoꝛ. alleg. hic in gl. ita ꝛ ex gestis fatuis. l. ob quevitia. ſ. de edil. edic. Qualiter autem testes debeāt deponere. ꝛ an ille qui semel fuit fatuus presumatur etiā hodie esse vide per Bar. ſ. de bo. pos. fur. i fan. l. fi. 6 †Hic est vna gl. fi. que semp allegatur in cauda sua: dū dicit ꝙ a sicut ex gestis[a] vel dictis fatuis ꝓsumitur fatuus. ita ex gestis ab aliquo tanꝙ a domino presumitur dominus vt si possidebat rem ꝛ recolligebat fructus tanꝙ dñs ꝛ hoc probat̄ in. l. filie. ſ. de solu. ꝛ ideo procuratores ꝛ aduocati qñ articulant seruant istam glo. qꝛ dicunt ꝙ talis tenuit ꝛ possedit talē rē tanꝙ dñs ꝛ fructus recollegit ꝛ oīa gessit sicut consueuerūt veri domini. In hoc tñ arg. Bar. hic distinguit ꝙ interdū dñium deducit̄ in iudiciū agendo interdū excipiendo. primo casu si quidem incidenter procedat ista glo. puta. ago cōtra te cōfessoria ad seruitutē debitā tali rei mee. nam principaliter deduco in iudicium seruitutē secūdario dñium rei mee nec possem obtinere in primo nisi probarē hoc scđm ꝙ res esset mea: tūc sufficit probare dominiū eo modo quo dicit glos. vt no. in. l. sicuti. §. sed si querat̄. si cer. ven. ꝛ. l. vti frui. §. j. si vsufr. pe. Aut deducetur principal'r vt cū ago rei vēdicatione tunc nō possum deducere possessionē de pñti: qꝛ possidēti nō cōpetit rei ven. vt in l. j. §. interdū. vti pos. Sed si deduco possessionē preteritam qđ possedi tanꝙ dñs. hoc solū nō sufficeret ad obtinendū sed debeo probare plene dominiū. de iur. gen. vel ciui. acquisitū. qđ est difficile. vt no. in. l. cū res. C. de proba. Sed si probaret cum hac possessione etiā ti. habilē ad trāslationē dominij ꝛ possessionē longi tēporis his cōcurrentib⁹ probaret̄ dominium. vt no. in. d. l. cū re. aliqñ tamē sufficeret ꝓbare solā possessionem vt si agerē cōtra spoliatorē rei ven. nā ꝓbata possessione obtinerem in rei ven. sicut in interdicto vnde vi. per. l. si qs emptionis. §. sed hoc super illis. C. de prescrip. xxx. an. qui tex. non est alibi scđm intellectū doc. Idē puto si agerē cōtra illū qui habet a me causam puta cōmodatariū vel depositarium rei vē. ꝛ ad ꝓbandū dñium induco contractū depositi vel cōmodati ꝛ nihil aliud. nam sicut obtinerē in actione cōmodati vel depositi: qꝛ nō pōt referre mihi qōnē dñij iuxta ea que plene not. in l. si alienas. solu. ma. ita puto si egi rei vēdicatione. lʒ gl. videatur dicere cōtrariū in. l. ita vt si fur. ſ. cōmo. quā doctores vident sequi. sʒ nō placet qm̄ ex hoc ꝙ recepisti rem a me tanꝙ a domino cōfessus fuisti me esse dñm. ergo nō potes postea mutare propositū. ꝛ qꝛ de negādo restitutionē videris me spoliare. vt. l. colonus. ſ. de vi ꝛ vi ar. ergo sicut in casu precedēti obti 7 neo cōtra spoliatorē ita in isto q censetur spoliatoꝛ. ¶ †Quid ergo extra istos casus si possum ꝓbare nisi possessionē ꝑteritā mei ꝛ āncessoꝝ meoꝝ qualiter mihi ꝓuidebit̄ si tu hodie reperiris possidere ꝛ nō allegas aliquā iustā causam. nā tua possessio ꝓsumit̄ clādestina ꝓpter meā q̄ ꝓcessit. vt. l. improbata. C. de acq. pos. hoc tñ in rei vē. nō sufficit vt plene ꝛ pulchre. no. ꝑ Ioā. an. in nouella. in. c. illud. de ꝓsump. qual'r mihi ꝓuidebit̄. vide qđ no. Inno. in. c. sepe. de resti. spo. ꝛ Bart. i. l. rē q̄ nobis. de acq. pos. Dico etiā ꝙ si ꝓbarē possessionē longissimi temporis ꝙ tūc: qꝛ illa etiā sine titulo sufficit ad ꝓscribendū cū bona fide. vt. l. sicut ꝛ quis emptionis. de prescri. xxx. an. hoc sufficeret in rei vēdi. Et vide qđ no. Bal. in. l. iudicia. ꝛ. l. cū sup. C. de rei ven. Si vero dñium deducat̄ in iudiciū excipiendo q agis cōtra me rei ven. ad rē quā possideo. tūc si fundasti intentionē tuā ꝓbādo dñium nō possum eā excludere ꝑ solā possessionē nec ex hoc ꝓsumoꝛ dñs nisi aliter ꝓbē. vt. l. siue possidetis. C. de proba. sed si non ꝓbasti dñium sufficit mihi ꝛ ꝓsumoꝛ dñs fm Bar. vt. l. fi. C. de rei udi. Tu dic ꝙ bene sufficit mihi vt absoluar a tua petitione quā nō ꝓbasti. ꝛ hoc sufficit mihi lʒ nullū ius habeā. vt. l. ſ. post prin. si pars heredi. peta. sed non sufficit mihi quātū ad hoc vt iudex debeat me declarare dñm vel absoluere adiecta cā: qꝛ dñs. vt no. in. l. circa. ſ. de ꝓba. Esset aūt hoc vtilius mihi ꝙ simpliciter absolui: qꝛ actoꝛ non probauit iuxta ea que plene habent̄ in. l. ij. de conditio. indebi.

Heredi quē testamento.

¶ Institutiōe pure facta in testamēto nō pōt adijci conditio in codicillis: qꝛ in defectū cōditionis censet̄ reuocata institutio qđ fieri nō potest in codicillis. h. d. in effectu. scđm verū intellectū.

2 ¶ Filius in ꝑtāte pōt heres institui sub cōditiōe ꝑtātiua: et ꝙ tūc nō sit necesse in defectū cōditionis ipsum exheredare. Quid hodie si solū īstitut⁹ sit in legitima sub cōditiōe ꝑtātiua.

3 Conditio consistens in facto non potest per alium impleri qñ factum coheret persone.

4 Cōditio cōsistēs in dādo pōt impleri pro alio: nō tñ ꝑ inuito.

5 Existentia sui heredis operatur transmissionem hereditatis ad quoscūqꝫ heredes.

6 Per dationem substituti vulgaris quod non tollatur existentia sui heredis.

7 Quādo factū est testm̄: tūc dꝛ ꝙ qs decederet intestatus quando destituit̄ testm̄ ꝛ qual'r veniētes ab intestato succedāt.

8 Si filius q tenebat primū locū tpe mortis nō fuit suus necessarius heres: qꝛ erat institutus sub cōditione ꝑtātiua nō prohibetur nepos effici suus heres dudū post mortē aui.

9 Licet nō valeat exheredatio si institutio cōferat̄ post mortē exheredati: valet tamē si cōferat̄ tpe quo incipit mori.

10 Que vtilitas resultet an nepotes admittant̄ ex substitutione filio adhuc viuente an demum eo mortuo.

Acqsitio momētanea nō attendit̄: nisi afferat aliquā vtilitatē.

1 Si filius. ¶ †Institutio sub cōditione potestatiua que vltimo vite spiritu nō pōt impleri decedēte herede ea nō īpleta fit locus substōni vulgari etiā eo adhuc viuēte: scꝫ cū incipit mori. ꝛ si nō habebat substitutū destituit̄ tūc testm̄ ꝛ fit locus cause intestati ad quā etiā ipse moriēs vocat̄ si ꝓcedebat in gradu ꝛ efficit̄ suus heres si erat filius in ꝑtāte ꝛ sic trāsmittit hereditatē tāꝙ sibi ab intestato quesitā: sed si erat cōditio que vltimo vite spiritu poterat impleri nō fit locus substitutioni nec cause intestati nisi tēpore perfecte mortuo. et si post mortē tantū. vñ tūc nō ipse sʒ alij q tunc reperiunt̄ ꝓximiores vocat ad cām intestati. h. d. in effectu ista pulchra lex quā Bar. dicit valde difficilē esse. Mihi videt̄ ꝙ nō sit difficilis lʒ sit subtilis ꝛ pulchra. qm̄ eius dicta sunt omnia clara habentibus intellectum iuris mirabilis: tamē fuit ista inuestigatio. nā dubiū est ad quem finē tēdit. ꝛ Bar. dicit ꝙ ꝓpter id qđ q̄rit glos. q̄ incipit substitutos. in ver. sed an vt nepotes admittūtur ꝛc. Et primo ponit thema ex quo resultat qđ vsqꝫ ibi cū non. Scđo premittit duo ad euidētiam vsqꝫ ibi. nam superioꝛ. Tertio soluit qōnē cū distinctione bimēbri. Et in primo membro infert ad alia duo. In secūdo īfert ad vnū ꝛ rñdet tacite obiectiōi. ꝛ adducit casum similē. scđm mēbrū incipit in ver. altera. ¶ †No. 2 primo in scđa parte ꝙ filius ī ꝑtāte pōt heres institui sub cōditione potestatiua. adde ꝙ nec est necesse tūc in defectū conditionis ipsum exheredare. vt. ſ. de bo. lib. l. si libertas sub cōdi. §. sublibertinus. etiam si sit talis cōditio que vltimo vite spiritu nō possit impleri lʒ cū incipiat mori deficiat institutio si cōditio non erat impleta ꝛ sic reperit se nec institutū nec exheredatū nō ꝓpterea vitiat̄ testm̄ rōne ꝑteritionis si habeat substitutū vel coheredē sed illi admittunt̄ vt hic. ꝛ. ſ. de here. insti. l. suus quoqꝫ. §. sʒ si filiū. qꝛ imputet sibi fili⁹ quare se arctauit ꝛ cōditionē nō impleuit: qꝛ seipm videt̄ excludere. hodie vero si esset institut⁹ solū in legitima sub cōdi. potestatiua clarū esset ꝙ illa reijciet̄ in. l. qm̄ in priorib⁹. C. de inoffi. test. sʒ si sit substitutus insolidū vel ī maioꝛi ꝑte. dicūt qdā ꝯtrariū ꝙ nō reijcit̄ qꝛ cū grauamine cōditionis dʒ cōpēsare id qđ hʒ vltra legitimā. nā olim ꝓpter hoc nō habebat q̄relā nec alio modo poterat cōqueri: vt hac. l. ergo non hʒ locū. l. qm̄. q̄ emanauit ad remouēdū q̄relā. Cōtrariū est veritas ꝙ hec cōpēsatio nō dʒ fieri nisi etiā qñ est institut⁹ insolidū si legat⁹ est vsusfruc. oīm bonoꝝ aliter reijcit̄ hoc grauamē de legitima ꝛ habet eā integrā in ꝓprietate ꝛ vsufru. vt no. in. l. omniū. ſ. de vsufru. ꝛ in. l. vxori. de vsufru. leg. ergo idē in ꝓposito: qꝛ legitimā debet habere statim sine aliquo grauamine. in residuo vero grauamen non

¶ Ex gestis. Adde ꝙ fatui ꝛ ihabiles ponunt̄ ī cathedra ꝓpter defectū sapiētū et idoneoꝝ fm Cy. in. l. j. et ibi Pau. de ca. ī. ij. no. C. qui et aduersus quos.

reijcit si hz substitutū vel coheredē: qz cōditione non impleta peruenit residuū ad substitutū insolidū vel ad coheredē p pte p ius accrescēdi: sz si nō haberet tūc nō expectata cōditione residuū sibi accresceret. vt. s. de here. insti. l. lib. hō. §. titius. cū seq.

3 ¶ † Itē no. q cōditio ɔsistēs in facto nō pōt p aliū impleri qđ est verū qñ factū coheret psone: vt si capitolium ascēderet vel alexādriā iret q̄ facta nō ordinant ad aliqđ opus resultās: ex eis. secus si ordinarent ad hoc qz tūc nō dicerent coherere psone vt si insulā fabricauerit vel librū scripserit: qz pōt impleri p aliū equalis industrie. vt. C. de cadu. tol. l. ne aūt. nisi esset dictū expresse cōtrariū qđ ,pprijs manib' vt ibi habet. ⁊ vide qđ

4 no. Cy. in. l. si plures. de cōdi. inser. ¶ † Tertio no. q conditio cōsistēs in dādo bñ pōt impleri p alio: qz ordinat ad trāslationē dnij q̄ talis est si fiat p vnū sicut si fieret p alium. ⁊ dicit hic Ang. q tūc pōt impleri p aliū qñ ille hz ad hoc mādatū adimplere debēdi vl qñ ille ratū hz p. l. arethusa. de sta. ho. Tu dic hoc nō reqri: sz sufficit qđ noīe illius impleat vt hic dū dicit q̄ cōditio noīe filij p aliū impleri pōt ⁊c. nā ⁊ alius noīe meo soluēdo etiā me inuito pōt me liberare. vt. l. solutionē vel iudiciū ī. de sol. ⁊ de neg. gest. l. soluēdo. ergo ⁊ cōditionē mihi implere lz posset dici q non sit eadē ratio qz fauorabilior est liberatio q̄ qđ mihi cōditionē impleat vt acqrat mihi actio: sz pōt dici q hic pro inuito nō possit impleri ratione predicta: sz p ignorante bñ possit etiā si de ratihabitione alter nō appareat. ⁊ ita

5 pōt saluari Ange. ¶ † Quarto no. ibi legitimus patri heres extitit qz hic satis bene probat cōis opi. q existentia sui heredis operatur transmissionē hereditatis ad quoscūq heredes alias nihil prodesset: qz iste filius in puncto mortis postq incepit mori destituta institutione efficeretur patri heres legitimus supple ⁊ suus ab intestato quādo nō habebat substitutū vel coheredem qm acqsitio momētanea ex qua nulla resultat vtilitas nō debet attendi. vt. C. de bo. que libe. l. fi. in fi. ⁊ hic in glo. que incipit substitutos. dum allegat illam. l. Ex quo ergo hic dicitur q efficit heres legitimus dat intelligere q hereditatē trāsmittit qđ etiā ,pbat in ver. argumento in similitudine quā adducit de legato facto si heres nō cedit cuius dies cedit in articulo mortis si decedat conditione nō impleta. nam hec cessio ad nihil aliud fit nisi vt transmittat legatū. vt. l. fi. ī. quādo di. leg. ce. ⁊ ad predicta fa. l. si filius he. ⁊ de libe. ⁊ posthu.

6 ¶ † Quinto in ver. altera vero species ego induco istum text. pro casu contra cōem opi. antiquoꝝ q pro datione substituti vulgaris nō tollat existētia sui heredis: qz iste filius habebat hic nepotes substitutos vulgariter ⁊ dicit hic q si cōditio poterat impleri vltimo vite spiritu. ⁊ ipse decedat cōditione impleta nepotes ex substitutione vocātur demū eo mortuo certe si sublata existētia sui heredis vocarentur etiā eo viuo isto casu sicut in pcedēti qñ nō poterat impleri qz posito q ista possit impleri postq incepit mori tñ nihil prodesset implemētum quantū ad hoc vt filius efficeret suus heres p legē cū haberet substitutos vulgares q impedirēt ipsum effici: sed esset necessaria aditio sicut in extraneo: sz ipse ammodo nō pōt adire cū perdiderit voluntatē. ergo frustra expectatur implementum cōditionis cū nō possit seq effectus de quo. s. ⁊ nec vnquā vidi bonū rñsum ad istū tex. lz quidā conent rñdere: sz si bñ inspiciatur nō tollit ratio mea p rñsiones eoꝝ. ⁊ ad predicta de. l. fi. qñ di. leg. ce facit cū sua glo. ⁊. l. ab oībus. §. cū quidā. de lega. ī.

7 ¶ † Sexto no. circa fi. in ver. neq enim. q qñ factū est testamētū tūc dicit q qs decederet intestatus qñ destituit testamentū qđ esse potest dudū p eius mortē. ⁊ ideo illi vocant ab intestato: qz tūc reperiunt tenere primū locū: lz si testm̄ nō esset factū vocarētur illi qui tenerent primū locū tēpore mortis. sic. s. de libe. ⁊ posthu. l. si quis posthumos. §. si filiū. in fi. ⁊. l. si qs filio

8 exheredato. de iniu. testa. ¶ † No. etiā q si filius q tenebat primū locū tpe mortis nō fuit suus necessarius heres qz erat institutus sub cōditione ptātiua nō ,phibet nepos effici suus heres dudū post mortē aui. ⁊ hoc vult iste tex. dum dicit neq em

9 filius videt obstitisse. ¶ † Ultimo no. in fi. in versi. queadmodū. qđ lz nō valeat exheredatio si institutio cōferat post mortē exheredati. vt. l. si ita. §. fi. de libe. ⁊ posthu. l. gallus. §. in oīb'. bene tñ valet si cōferat tpe in quo incipit mori. ⁊ sic ex eo viuēte vt si filiū exheredo ⁊ cū morietur nepotes instituo. Nam innuit iste tex. q valet institutio. Et alle. hic si opp. de illis legibus: qz ista exheredatio nō pōt cōfirmari viuēte exheredato. ⁊ ponit multas solu. sz ista est vera quā glos. nō ponit q illi fuit facta institutio post mortē exheredati. hic cū moriet. vnde pōt cōfirmari in vita. qz cū incipit mori purificat institutio cū viuēs dicat mori. l. qui duos de manu. testa. ⁊ pōt in illo puncto adiri vel nepotes efficient sui heredes. ⁊ sic cōfirmabit exhere-

10 datio. ¶ † Ultimo p declaratione glo. sup ver. substitutos. in ver. sz an. op. q inuestigatio iuriscōsulti fuerit inutilis dū laborat in ostēdendo an isti nepotes admittant ex substōne filio adhuc viuente an demū eo mortuo. nā nulla vtilitas videt ex hoc resultare nec aliqs effect' cū a tpe quo icipit mori fili' vsq

11 ad mortē pfectā modicū sit iteruallū. † ,ppter h' gl. qrit vtrū eo casu q̄ vocant filio adhuc viuēte acqrāt istā hrditatē ipsi filio postq adhuc viuit. nā si h' esset ista hrditas aut repiet i hereditate filij ⁊ isti nepotes nō potuerūt eā hre: nisi tanq bona filij patrisq ipsoꝝ ⁊ sic habebūt necesse adire hrditatē prnā si volēt hōa aui. itē si eēnt plures nepotes. ⁊ aliq eēnt substituti ⁊ aliq nō illi substituti postq ea acqsiuissent patri ipoꝝ nō possent postea soli hre: sz vna cū alijs succedētib' patri cōiter. Sz si eā nō acqrūt patri ipoꝝ: tūc sec' ī vtroq casu gl. arguit. p ⁊ ɔ ⁊ nō determinat ⁊ q nō acqrāt alle. l. fi. C. de bo. q̄ li. vbi nō attēdit acqsitio momētanea: sz ista nō est bona allegatio: qz verū ē nisi afferat aliquē fructū. l. si pecuniā. §. si cer. pe. sz hic affert qz ille trāsmittit ad suos hrdes ⁊ ,ppter h' nō pōt dici momētanea: sz ppetua: qz nō finit morte filij: sz si finiret bñ diceret momentanea. vt. l. q sic. de so. sz forti' facit ,p ista pte: qz isto iure filius nō acqrebat hrditatē patri nisi pcedēte ei' iussu. vt. l. si qs mihi bona. ī. §. iussum. de acq. he. tñ ad istā adhuc rñdet q isto casu nō reqrit iussus: qz fiat acqsitio. p. l. nā ipi nepotes efficiunt sui heredes auo etiā ignorāte statim q fili' icipit mori. ⁊ eodē instāti acqrūt ipi filio i cui' sunt ptāte ⁊ faciūt ipm filiū suū heredē vt est tex. i si. q vr̄ hāc ptē ,pbare in. l. q aliena. §. iterdū. de acqui. here. ⁊ sic fili' q nō fuit effect' suus heres p seipsum efficit suus mediātib' nepotib' ex eo. Itē istis nepotib' potius est dānū si fuerint vocati filio viuēte q̄ si vocarent post ei' mortē: qz tunc nō acqrerēt patri etiā mortuo nec haberēt necesse adire hereditatē patris nec illā hereditatē cōicare cū fratrib' nō substitutis. ⁊ istā partē q acqrāt videt sentire gl. dū vltimo loco allegat vel arguit ,p ista pte. l. placet. de acq. here. nā i vltima opp. cōiter videt gl. residere. vt no. in. l. filiū. §. sabinus. ī. ad trebel. ⁊ istā etiā partē tenet Bar. dicēs q nō videt ad quē aliū finē facta fuerit ista inuestigatio. alij ɔtra ⁊ special'r Bal. qz. l. placet. cū si. loquit in acqsitione pfecta ⁊ irreuocabili quā isto iure faciebat fili': sz ista q̄ fit p solā existētiā sui heredis non est pfecta nec irreuocabilis cū possit adhuc repudiare bñficio pretoris. vt insti. de here. qua. ⁊ diffe. §. sz his vnde nō fit huic filio ⁊ istis nepotibus. lz sint in eius potestate. sed ipse Bal. non rñdit. ad §. interdū. vbi loquit de simili acquisitione. ⁊ tñ ibi dicit q fit. ⁊ ad rationē Bal. pōt rñderi q eo modo quo ista acqsitio fuit facta nepotib' cū ptāte repudiādi fiat filio patriq ipsorū. vñ fateor q heredes patris poterunt repudiare. ⁊ si sunt plures q̄ isti nepotes substituti illis inuitis nō poterūt isti substituti repudiare ⁊ si repudiarēt accresceret alijs. dico etiā q alia vtilitas pōt subesse: qz si simul morerent filius ⁊ nepotes. si vellemus tenere aliā opinionem q nepotes non quesiuissent patri possent isti nepotes trāsmittere ad eoꝝ heredes q non esset si nō admitterentur nisi post mortem. precedēs tamen plus placet per illum. §. interdum. Omnes alie glo. tendunt ad declarationem litere excepta vltima que format contrarium. quod s. solutum est in vltimo notabili.

¶ De iure deliberandi. Rubrica.

2 ¶ Hereditas quot modis et quibus ⁊ ad quorum instātiam deferatur.

3 Terminus assignatus heredi si labat: quādo habeat pro aditione ⁊ quādo pro repudiatione: et a quo assignet.

1 ¶ † Quoniā hereditate nō adita creditores hereditarij nō habēt vñ cōueniāt nec qs eis soluat ,puisum est eis p edictū ptoris vt possint adire iudicē ⁊ facere vocari heredem ⁊ pcipi qđ adeat: vel repudiet hereditatē: vt sic sciāt. qd facturi sint. ⁊ similiter ,puidit heredi si nō vult incōsulte adire vel repudiare vt possit petere terminū ad deliberādū. ⁊ iudex debeat sibi ɔcede-

2 re. de hoc logtur iste tit. ¶ † Et notādū q iterdū hereditas est pure delata ⁊ scit cui. ⁊ ille est psens. ⁊ tūc loquit iste ti. Interdū sub cōditiōe. ⁊ tūc logt. l. si qs instituat. s. de here. insti. Interdū ignorat cui delata sit vl' est absens. ⁊ sic diu hereditas psumit debere iacere tūc loquit. l. si diu. ī. qui. ex cau. in pos. ea.

3 † Itē debes scire q iterdū termin' assignat heredi ad instātiā creditoꝝ. ⁊ loquunt ista iura. ⁊ tūc lapsus termini habet p aditiōe si aliud nō appet: qz si expedit creditorib'. Interdū ad instātiā substituti vulgaris. ⁊ tūc loquit. l. quādiu. la grāde. ī. de acq. he. ⁊ tūc lapsus termini habet post repudiationē: qz sic expedit substi. Interdū assignat ad istātiā filij exheredati volentis intētare qrelā. ⁊ tūc loquit. l. sancimus. §. fi. C. de inoffi. test. quā pōt assignari. ⁊ alijs modis de quib' vide bonā glo. in. l. quādiu. Item istud tēpus assignatur a iudice. ⁊ est aliud tempus deliberandi qđ datur a lege scilicet annus. ⁊ de hoc nō habet in iuribus

in iuribus ffoꝝ.sed in.l.cum antiquioribus.C.eo.ti.⁊ istud operatur transmissionem si interim decedat hereditate nõ adita. quia transmittit illud ius deliberãdi infra tẽpus quod sibi supererat quod ibi habetur.

2 ☞ Hereditas delata monacho põt adiri per abbatẽ sine facto monachi: qui nõ habet velle vel nolle.
Inter seruos ⁊ monachos nõ est omnimoda similitudo.

3 Hereditas si deferatur filiofa.tempus ad deliberanduꝫ debet assignari simul patri ⁊ filio.

1 **Si seruus.** ¶ †Not.in prin.huius.l.ar.ꝙ si delata est hereditas monacho tẽpus ad deliberandũ non debet assignari monacho: sed abbati. 2 †q̄ iura[a] que loquunť in seruis ⁊ dñis locum habent in monachis ⁊ abbatibus.vt not.Inno.in c.cũ olim.de priui.maxime q̄ hereditas delata monacho potest adiri per abbatem sine facto monachi qui[b] nõ habet velle vel nolle.vt not.Joã.an.in nouella in.c.in presentia.de proba. in fi.mag.glo.licet Bald.videať tenere cõtrarium in.l.j.C.qui admit.ad bo.pos.sed precedens opi.semper mihi plus placuit ⁊ ẜm eam pluries cõsului ⁊ fuit originaliter Jac.de are.sed dominus non potest adire per se sed requiritur factũ serui adeuntis.q̄ potest nolle adire: vt.l.ij.C.de here.insti.⁊.j.si quis omis. cau.testa.l.j.§.quid ergo.⁊ sic non est omnimoda similitudo inter seruos ⁊ monachos. 3 ¶ † Quid autem si deferatur hereditas filiofa.dicit Bart.debere assignari simul patri et filio quia filio repudiante pater adire potest ⁊ non prius: vt.l.cũ non solum.C.de bo.que libe.et in hoc etiã abbas plus iuris habet q̃ pater.quia potest adire etiam monacho nõ repudiante.Bar. autem disputat cui magis cõparetur.in.l.j.s̃.de vulg.⁊ pupil. tu dic.vt.s̃.dixi.

2 ☞ Tẽpus qñ nõ exprimiť a.l.vel statuto relinquiť ĩ arbitrio iudicis.idem in pena.⁊ quid in actu explicando per partem.

3 Quando proferť ab homine vt a iudice condẽnante aliquẽ in exilium nõ specificato tempore de quo intelligatur.

4 Ad deliberandũ nõ debet dari minus tp̃s centũ dierũ.⁊ a centum supra est in arbitrio iudicis.⁊ quando detur annus.

5 Si assignauit heredi minus tẽpus centũ dierũ.tunc quicquid fiat virtute huius assignationis poterit irritari.

6 Quid si assignetur ad effectũ vt creditores nõ cogantur tantũ tempus expectare.

7 Si prima dilatio nõ sufficit dꝫ assignari scd̃a cũ cause cognitione si ꝓbat se fuisse impeditũ ĩ prima.⁊ si fiat ꝯtrariũ an valeat.

8 Legatario nõ dať tp̃s ad deliberandũ secus ĩ fideicõmissario vniuersali licet heres nõ cõfecerit inuentariũ infra terminũ a iure prefixũ: fideicõmissarius vniuersalis poterit cõficere post restitutam hereditatẽ vt sibi proficiat.et incipiet sibi tempus a die restitute hereditatis sicut incipit heredi a die adite.

9 Inuentarium confectum per heredem an prosit fideicõmissario remis.

1 **Ait pretor.** †Not.hic in prin.in ver.patet.ꝙ dilatio nõ est danda nisi petenti ẜm Bald. Certe imo iudex potest interdũ dare nõ petenti qñ ambe partes sunt presentes ⁊ iudex vult expedire cãm infra tẽpus instãtie ⁊ partes vel altera earũ vadit protelãdo vt instãtia pereat ita determinat Bar.in.l.j.C.vt que desunt aduo.partiũ per.l. properandũ.post prin.C.de iudi.⁊ etiã in.l.iiij.§.hoc autẽ iudicium.de dam.infe. 2 ¶ †Itẽ not.illud ad qđ semꝑ allegať ꝙ qñ tempus nõ exprimiť a.l.vel statuto relinquitur ĩ arbitrio iudicis.idem in pena in.l.j.§.expilatores.j̃.de effrac.et expila.item hoc verum de tp̃e in actu explicando per iudicẽ. sed in explicãdo per partem relinquiť in arbitrio partis.vt.l.in vẽdione.§. 3 de tp̃e.j̃.de bo.auto.iu.pos. ¶ †Itẽ qñ proferť ab hoĩe puta a iudice condẽnante aliquem in exilium nõ specificato tempore videtur intelligendum de decimo.vt.j̃.de pe.l.si non prefinito. 4 ¶ †Itẽ no.ꝙ ad deliberandũ nõ debet dari minus tẽpus centum dierum.est ergo in arbitrio iudicis supra centum dies nõ infra. Istud de centũ diebus procedit in extraneis heredibus qui habent centũ dies ad petendã bo.pos.per aliud edictũ pretoris: vt.j̃.quis ordo in bo.pos.serue.l.ij. sed sui heredes.i.descendentes habent annũ. ideo non debet cõcedi minus anno. q̄ pretor viuus imitatur edictũ pretoris mortui in hoc vt.l.si 5 quis instituatur.s̃.de here.insti.post principiũ ibi et imitetur edictum pretoris mortui ⁊c.† ⁊ per hoc dicit Barto.ꝙ male faciunt accessores ⁊ iudices qui aliquando ad instantiam creditorum faciunt vocari heredẽ.si sit aliquis qui pretendat se heredem debeat infra tantũ tẽpus adire hereditatẽ ⁊ faciũt assignari minus tẽpus centũ dierũ.naꝫ quicq̄d postea fiat virtute huius assignationis poterit irritari.q̄ non potuit iudex istud tempus a iure prefixum minuere.facit.l.j.§.j.s̃.de ser.sed Bal. ẜm Jaco.bu.hic.⁊.C.de succes.edi.super rubrica dicit cõtrariũ q̄ istud qđ hic diciť procedit qñ vellemus ꝙ per lapsum termini haberetur pro adeunte vel repudiante.vt tunc nõ possit assi- 6 gnari minus tempus. † Sed q̃tum ad aliũ effectum vt creditores nõ cogantur tantũ tẽpus expectare possit assignari minus tempus vt eo elapso creditores mittantur in possessionẽ bonoꝝ.⁊ si eorum credita sunt liquida satisfiet eis vel per iudicem vel per curatorẽ datum bonis maxime si preiudiciũ est in mora.⁊ fiat solutio ẜm ea que habenť.j̃.eo.l.aristo.§.j. et.l.igiť. 7 ¶ †Ultimo not.in.l.necnõ ꝙ si prima dilatio nõ sufficit debet assignari secunda non tamen debet hoc fieri nisi cum cause cognitione.si probat se fuisse impeditũ in prima. quod dic vt.l.fi. s̃.de ser.Et si fiat cõtrarium an valeat.dic vt ibi.⁊ quod not.in 8 c.vltra tertiã.de testi. ¶ †Ultimo not.hic glo.ꝙ legatario non datur tempus ad deliberandum.q̄ non potest pretendere preiudiciũ.secus ergo in fideicõmissario vniuersali in quẽ trãseũt omnia onera.⁊ per hoc dicit Bart.ꝙ licet heres non confecerit inuentarium infra terminum a iure prefixum fideicõmissarius vniuersalis poterit cõficere post restitutam hereditatem vt sibi proficiat.⁊ incipiet sibi tempus a die restitute hereditatis sicut incipit: heredi a die adite. vt.l.fi.§.si vero postq̃.C.eo. tit.de hoc vide per Bar.in.l.in ratione.§.qđ vulgo.j̃.ad.l.fal. 9 †vbi etiam tractat an inuentarium cõfectum per heredẽ prosit fideicommissario.tunc ergo quãdo heres vel fideicommissarius faciunt inuentarium non indiget isto tempore ad deliberandum.imo si peterent non prodesset eis inuentarij confectio.quia spectarent prouisionem legis.vt.d.l.fi.§.sed quia quidam.C.eo.titu. ¶ Oppo.cõtra istam.l.necnon.ꝙ postq̃ semel est datum tempus amplius non detur.vt.d.l.fi.§.sed quia.C. eo.titu.Solu.iudex inferior a principe non debet dare minus centum dierũ: vt hic nec vltra nouem menses.vt ibi.⁊ si a principio dedisset nouem menses amplius dare non debet. ita loquitur ibi.si autem minus tũc potest iterum dare ex iusta causa: et ita intelligitur hic.princeps autem dat vsq̃ ad annum vt ibi habetur.

2 ☞ Quando in termino dato vt hic exhibentur seu producũtur originalia instrumẽta.ꝙ illa nõ debeant remanere penes heredẽ licet debeat ea videre.sed dabitur copia sine die ⁊ consule.⁊ originalia reportabuntur.

3 Pendente termino ad deliberandum: potest heres adire iudicem: ⁊ petere licentiã vendendi res que seruando seruari non possunt.⁊ qui alia.

4 Heres talia faciendo non facit sibi preiudiciũ vt videatur per hoc adire hereditatẽ: si hoc protestať expresse ꝙ non facit animo adeundi.⁊ quid si erat cõstitutus curator.

1 **Aristo.** ¶ †No.in hoc prin. ꝙ heres anteq̃ adeat põt impetrare a iudice vt mittatur preconium ꝙ quicũq̃ pretendunt aliqua habere ab hereditate compareant infra certum terminum docturi de iuribus eorum ad hoc vt heres possit deliberare an velit adire vel repudiare: et si non comparuerunt post ea nõ audientur. vt hic iuncta.l.j.§.cum igitur.j̃.si cui plus q̃ per.l.falci.⁊ hoc prout iste tex.intelligitur de instrumentis cre- 2 ditorum hereditariorum.vt debeat fieri de illis copia. †hic tamen not.ꝙ originalia instrumenta non debeant penes heredẽ remanere.licet debeant ea videre.sed dabitur copia sine die et consule.⁊ originalia reportabuntur.vt.j̃.de carbo.edicto.l.sed is.§.penul.et.C.de eden.l.procurator.potest etiam intelligi de instrumentis hereditarijs in quibus consistunt credita hereditaria.vt debeat ipsorum fieri copia vt videat si hereditas est lo- 3 cuples. ¶ † Item not.in.§.si maior. ꝙ pendente termino ad deliberandum potest heres adire iudicem ⁊ petere licentiam vendendi res que seruando seruari non possunt. vel que sunt sumptuosa magis quam vtilia vt equos et etiam soluendi debita hereditaria penalia vel vsuraria in quibus periculum est in mora.et hoc est verum quando non fuit constitutus curator hereditatis.sed si fuit constitutus quod fieri potest tunc nõ habet necesse adire iudicem sed a seipso potest ista vendere et de- 4 bita soluere.vt.l.si quis cõstituatur.de heredi.insti. ¶ † Item not.quod talia faciendo nõ facit sibi preiudicium. vt videatur pro hoc adire hereditatem quod est verum si hoc protestatur expresse quod non facit animo adeundi. argu.l.iiij.s̃. quibus mod.pig.vel hypo.solui. et si erat constitutus curator non indiget protestatione si faciat ea que pertinent ad officium curatoris hoc in maiore pupillo.sed si est pupillus etiã si constitutus est curator nihil potest minuere nisi cum licentia iudicis. et hoc vult.l.seq.ait pretor.vt aliquid addant ad istos text.ẜm Bartolum.

2 ☞ Tutor potest alienare rem pupilli etiã immobilem parũ tamen vtilem pro emendo boues vt alia possessio vtilis nõ remaneat inculta.

[a] ¶ Jura que.ad de Bar. in.l.j.in l.si seru⁹.l. liber homo.⁊.l. qđ seruus.ff. de stipu. ser.gl.in.c.parochianos. de sen. excõi. Abb.cõsi. ciiij.incip. ꝑ euidẽtia questionis in.ij.col. ĩ.j.vol.

[b] ¶ Qui.adđ tex. in.c. nõ dicatis. xij.q.j.c. nolo.c.ĩ causa. ⁊.q.⁊ in.c. religiosus.đ ele. lib.vj.

1 **Aït pretor.** ¶ †Not. hanc. l. inversi. est enim qui semper allegatur ꝙ qui nõ põt alienare nõ põt rem in iudiciũ deducere hoc est verum in eo qui vult producere nomine suo. Si autem alieno nõ sequitur non potest alienare rem alterius ergo nec illam in iudicium deducere nomine illius. vt not. in. l. j. C. de bo. mater. et vide Inno. in. c. j. ne se. vacan. Item per istam. l. circa fin. ibi nã

2 agri inculti sint. † dicit Ange. ꝙ tutor posset alienare rem pupil. etiam immobilem. parum tamẽ vtilem pro emẽdo boues vt alia possessio vtilis nõ remaneat inculta. licet titu. de re. eo. velit ꝙ non possint alienari immobilia nisi propter es alienũ exoluẽdum. ⁊ hic non subest es alienum. tamẽ adde istam causam ad illum titu. secundum eum. quod tene menti.

2 ☞ Si suus fuit exclusus per lapsum temporis vt qꝛ fuit sibi datum tempus ad deliberandũ ad instantiã substituti quo casu lapsus tẽporis habetur pro repudiatione vel stetit per. xxx. annos ꝙ se non immiscuit. an possit postea adire.

3 Si suus qui abstinuit habebat substitutũ vulgarẽ qui post abstentionẽ adiuit: an liceat suo reuocare abstensionẽ. et auferre hereditatẽ substituto.

4 Si ille cui delata est hereditas non repudiat expresse. sed dicit sibi non expedire hereditatẽ vel se velle eam repudiare. an ista verba habeant vim repudiationis.

5 Quid si dixit nolo adire.

6 Quid si dixit non sum heres.

Quid si nihil dixit. vsqꝫ ad. xxx. annos.

1 **Si suis.** ¶ †Etiã post abstensionẽ suus heres hꝫ beneficiũ deliberandi. ⁊ se immiscendi. h. d. ſm Bal. ⁊ non est alibi in corpore digestorum. sed bene habeť in. l. fi. C. de repu. here. vbi imperator allegat istã. l. ⁊ illa supplet istã in tpe. qꝛ põt vsqꝫ ad trienniũ. ⁊ qñ incipiet currere distinguiť ibi. an erat maior annis. xxv. tpe quo repudiauit. ⁊ etiã excesserat quadrienniũ continuũ qđ datur ad petendã restitutionẽ in integ. ⁊ sic in effectu excesserat. xxix. annũ ⁊ tũc incipit currere a die repudiationis vel abstensionis. aut illa tẽpora nõ excesserat. ⁊ tũc incipit currere trienniũ post cõpletũ. xix. an. ⁊ est mirabilis determinatio illius. l. Itẽ generalior est ꝙ illa. nã illa videť loqui solũ in hereditate paterna. ista vero cũ dicat generaliter si quis suus heres ⁊c. qđ verbũ verificať in oĩbus descẽdentibus vult ꝙ idẽ sit in auia ⁊ proauia nõ ergo hꝫ locũ in hereditate materna neqꝫ in emãcipato. qꝛ nõ sunt sui heredes. ⁊ ita loquiť Šriũ signatũ

2 in glo. de. l. ij. C. de iur. ⁊ fac. igno. ¶ †Quero qđ si suus fuit exclusus ꝑ lapsum tpis. vt fuit sibi datũ tẽpus ad deliberandum ad instantiã substituti. quo casu lapsus tpis habeť ꝓ repudiatione vel stetit ꝑ. xxx. an. ꝙ se nõ immiscuit vt no. in. l. j. C. eo. tit. Rñdeo ꝙ non hꝫ locũ ista. l. vt possit postea adire qꝛ fortior est exclusio q̃ fit ꝑ lapsum tpis ꝙ ꝑ expssaꝫ repudiationẽ. Primo eñ casu est in negligẽtia q̃ magis est nociua. sed in scđo põt ꝓ per inaduertentiã. ⁊ ad hoc. j. ad trebel. l. facta. §. si qs bonorũ.

3 ſm Bal. post Jaco. de are. ¶ † Itẽ quero an si suus q abstinuit habebat substitutũ vulgarẽ q post abstẽsionẽ adiuit an liceat suo reuocare abstensionẽ ⁊ auferre hereditatẽ substituto gl. hic vult ꝙ nõ. ibi dũ dicit vel verius ibi erat substitutus quasi res tunc nõ sit integra. qꝛ bona fecerũt transitũ i aliũ. sicut si essent alienata. secus dicit glo. si nõ habebat substitutũ. lꝫ legitimus heres. i. ꝓximior post filiũ hereditatẽ adiuisset. Mihi videť ꝙ etiã si habebat substitutũ nõ possit ipse substitutus nec etiã legitimus adire quousqꝫ fili⁹ sit exclusus perfecte ab hereditate. ⁊ sic etiã a beneficio huius. l. qꝛ illa repudiatio habeť pro nõ facta quousqꝫ labatur trieniũ qđ patet qꝛ assignať sibi terminus ad deliberandũ sicut si nõ repudiasset: vt hic. nã substitutio vulgaris fit i defectũ institutiõis ⁊ hic nõ est oĩno defecta quousqꝫ est sine aliqua restitutione põt adire. secus si nõ posset nisi mediante restitutione. qꝛ tũc substitutus adire posset. ⁊ si ille resti tuereť nõ desineret esse heres noĩe lꝫ sibi auferreť hereditas ꝑ restitutũ: vt. l. ⁊ si fine. §. sed qđ papi. j. de mino. sed hic nõ indiget restitutione nisi qñ bona essent alienata ⁊ tũc nõ cõcedereť

4 nisi esset minor. vt. d. l. fi. circa. fi. ¶ † Ultimo queriť hic loquiť qñ suus abstinuit. i. repudiauit expresse. qđ si ille cui delata est hereditas nõ repudiat expresse. sꝫ dicit sibi nõ expedire hereditatẽ vel se velle eã repudiare an ista verba habeãt vim repudiationis dic ꝙ sic si ꝓlata sunt post tps sibi datũ ad deliberandũ. vt. j. ad trebel. l. sed si aliud. §. j. sed si nõ erat datũ tẽpus tũc cũ lapsu triũ mensiũ habẽt vim repudiationis. vt. l. fi. §. j. C. eo. ti.

5 †Sed quid si dixit nolo adire rñdetur si post tẽpus datũ ad deliberandũ habent vim repudiationis ꝑ. d. l. si non erat datũ tẽpus tunc cũ lapsu hꝫ vim repudiationis: vt. l. filij mater. §. j. j. ad tertul. qꝛ per ista verba nõ ita cõstat de mente loquentis ꝙ

6 nolit habere hereditatẽ sicut per precedentia. † qꝛ dicẽdo nolo adire põt intelligi. s. pro nũc qꝛ volo adhuc melius deliberare sed dicẽdo volo repudiare vel hereditas mihi nõ expedit apparet ꝙ eam nõ vult. ideo sufficit minus tps. Item qđ si dixit nõ sum heres. an ista verba habeãt vim repudiationis. dic vt not. in. l. qui se patris. C. vnde libe. in glo. ⁊ per doc. Si aũt nihil dixit vsqꝫ ad. xxx. annos nisi datũ fuisset sibi tẽpus ad adeundũ ad instantiã substituti. vt not. j. de acqui. here. l. iij.

2 ☞ Si termino assignato plurib⁹ gradib⁹ heredũ ad deliberandũ prim⁹ repudiauit an statim ĩcipiat currere tps scđo: an vero debeat expectari qđ ꝓmi. c. dies sint ex toto elapsi. ⁊ nu. 3.

1 **Si plures.** ¶ †Qñ sunt plures gradus heredum cuilibet de per se assignatur tẽpus ad deliberandũ. h. d. ĩtellige ꝙ finito tpe dato primo dabiť scđo põt etiã dari vtriqꝫ eoꝝ eodẽ instãti. puta centũ dies primo. ⁊ si infra illos nõ adiuerit centũ scđo qui incipit post lapsum primorũ. ita not. in. l. ꝙdiu. la grãde. j. de acqui. here. quod no. qꝛ ſm hoc possunt dari plures dilationes eodẽ instanti. ita ꝙ scđa incipiat post lapsum prime vt ibi not.

2 †Sed quid si primũ repudiauit infra. c. dies an statim incipiat currere tps scđo. an vero debeat expectare ꝙ primi. c. dies sint ex toto elapsi. Dic primã partẽ esse verã. vt est tex. ſm vnã lec. in l. fi. C. q admit. ad bo. pos. naꝫ cessante causa prime dilationis q̃ fuit deliberatio qꝛ nũc ampli⁹ nõ deliberat postꝙ repudiauit dꝫ finire dilatio. vt. l. a filia. §. alũno. j. ad treb. qualr ꝓuideť creditorib⁹ si sunt plures grad⁹ heredũ. et quilibet dꝫ habere integrũ tps nã hic posset extẽdi in infinitũ. ⁊ nõ est iustũ ꝙ tm̃ habeãt expectare. glo. mouet hoc dubiũ. s. de suc. edi. sup rubrica

3 vbi vide Bal. †Sꝫ Ang. dicit hic vnũ bonũ verbũ ꝙ iudex põt oẽs vocare simul ⁊ assignare oĩb⁹ simul vnũ tps ad deliberãdũ nã cõmode pñt oẽs infra idẽ tps deliberare ⁊ postea vocabũť. ⁊ si prim⁹ ĩ fine termini deliberat repudiare sequẽs teneť adire vel repudiare incõtinenti. qꝛ satis deliberauerũt. ⁊ idẽ ꝑ oĩa in tertio ⁊ q̃rto. ad qđ facit. l. si marit⁹. j. de adul. vbi idẽ tps currit marito ⁊ patri ⁊ tñ successiue vocanť vn⁹ post alterũ nõ simul ꝑ hoc etiã qđ no. canoniste in cle. j. de cõces. prebẽ. in mẽse q dať impetrãtib⁹ de stilo curie ad acceptandũ a die vacationis beneficij. nam currit omnib⁹ simul. lꝫ nõ simul veniãt sed successiue. ⁊ sic debẽt omnes acceptare infra eundẽ mẽsem. ⁊ si acceptatio primi valuit excluduť oẽs sequẽtes. vt i. fi. s. de vul. ⁊ pu. l. quidã testamento. ⁊ si nõ valuit tunc valebit acceptatio scđi. et si illa nõ põt valere acceptatio tertij. Nec ob. ea que. s. dixi que locum habẽt quando primũ tẽpus nõ fuisset datũ omnibus simul. sed primo tantũ gradui. nã tunc postea datur scđm tẽpus secundo gradui. vt hic. sed ad instantiã creditoris ne nĩmis habeant differre põt saluari practica quã. s. dixi.

2 ☞ Filius verus diciť ille: qui est legitimus ⁊ naturalis. ⁊ cui cõuenit diffinitio filij vt. l. filiũ. s. de his que sunt sui vel ali. iur.

3 Statutũ faciẽs mẽtionẽ de vo filio intelligiť de vo ⁊ naturali.

1 **Qui filium.** ¶ †Appellatione filij [a] cõtinetur naturalis ĩ seruitute cõceptus ⁊ in figura matrimonij. h. d. De hoc plene. j. ad trebel. l. ex facto. §. si quis. ⁊ nescio quare ista lex fuit posita in isto ti. qꝛ nõ tractat de eius materia. melius staret in ti. precedẽti. qꝛ loquiť de existẽtia cõditionis. an dicať extitisse vel nõ extitisse. Erat hic ratio dubitãdi. qꝛ postꝙ testator instituerat istũ filium libertinũ. dicẽdo postea si filius mihi nullus erit qui in suã tutelã veniat videbať sentire de alio filio nõ de illo. sed ipse nullũ aliũ suscepit. ergo videbať ꝙ iste seruus efficeretur liber ⁊ heres. Sed contrariũ est. qꝛ imo censeť sensisse etiã de illo ⁊ voluisse defectũ illius si nõ peruenerit in suã tutelam. qꝛ moriať infra pu. etatẽ substituere sibi pu. cũ libertate istum seruũ quoniã ille filius pupil. ⁊ sic potuit de ipso intelligere. si ergo ille filius peruenit ad pubertatẽ deficit conditio

2 substitutiõis † ⁊ no. tex. ibi dũ dicit eo loco verũ filiũ ⁊c. † ꝙ ille

3 diciť verus filius q est legitimus ⁊ naturalis cui ꝯuenit diffinitio filij. vt. l. filiũ. s. de his q sunt sui vel alie. iur. Ũñ si statutũ loquereť de vero filio deberet ĩtelligi de legitimo ⁊ naturali. idẽ i testibus: vt in aut. vt li. ma. ⁊ aui. §. ad hec. col. ix. ſm Ja. de are.

a ¶ Appellatione filij. Adde an contineť nepos. vide Bal. in. l. liberoꝝ. ff. de ver. signi. Lud. ro. in l. si vero. in. §. de viro. i. xxxiij. fal. ff. sol. ma. glo. in cle. j. de bap. Jo. an. in. c. statutũ. de here. lib. vj. i nouel. Anto. de but. i. c. ad extirpãdas. de fil. presby. Bald. consi. lxxvj. inci. agnesa. i. iiij. vol. Ludo. ro. cõsi. cccc xxxviij. incip. in casu ꝓsentis consultatiõis Alex. de imo. cõsi. j. incip. ꝓscri. pactis. in. iiij. colũ. in. j. volu.

¶ De acquirenda hereditate. Rubrica.

1 ☞ Hereditas: ius adeundi: ⁊ aditio qualiter differãt: ⁊ in quo consistant.

2 Hereditas est quedã successio in vniuersum ius qđ defunctus habuit tẽpore mortis de iure ciuili inducta.

Quid si est adita.

3 Heres qui nõ confecit inuentariũ an in foro conscientie nõ teneatur vltra vires hereditatis ⁊ nu. 3.

Lex cõscientie obligat ad omne illud ad qđ obligat. l. positiua quando facta est ab habente potestatẽ ⁊ nu. 5.

Heres

4 Heres vsurarij teneṫ ad vsuras vltra vires hereditatis si non confecit inuentarium.

1 ¶ † Premitte ꝙ tria sunt quoꝝ vnũ nõ est aliud scilicet hereditas. Item ius adeundi. Item ipsa aditio. Primũ est ius qd acquirimus per aditionẽ. Secundum est ius per quod acquirimus seu mediãte quo. Tertium est ista acquisitio. Item primum cõsistit in iure: vt. l. hereditas. ff. de pe. he. nec de illa loquitur iste ti. principaliter. sed ille ti. de pe. he. Secũdũ similiter est quoddã ius nõ aũt facultas. vt ptz i. l. iij. in fi. C. de insti. ⁊ sub. ⁊ ideo tollitur negligentia longissimi tẽporis. vt not. in. l. licet. C. de iure deli. qd non esset si esset mera facultas. vt. l. viam publicam. ff. de via publi. de hoc etiã principaliter nõ tractatur in hoc ti. licet incidenter sic. potest tamẽ dici ꝙ tractetur in. l. ventre vbi ponunṫ casus in quibus hereditas nõ adita trãsmittitur qꝛ proprie loquendo nõ trãsmittitur hereditas iure adeũdi cum trãsmittatur vt querenda nõ quesita vt not. j. eo. si quis. filium. §. j. Tertiũ vero. s. ipsa aditio est potius facti ꝙ iuris qꝛ cõsistit i declaratione animi. vt. j. eo. pro herede. §. j. que declaratio facti est sicut in si. in. l. ꝯsilio. §. j. de cu. furi. ⁊ de isto tertio tractaṫ principaliter in hoc titu. qualiter ⁊ per quos actus hat aditio qd plene examinat Bar. in. l. gerit. j. eo.

2 † Est autẽ hereditas quedam successio in vniuersum ius qd defunctus habuit tẽpore mortis vt. j. de reg. iur. l. nihil. aliud itellige de iure ciuili inducta ad differentiã bo. pos. edictalis que fuit inducta a iure pretorio que similiter diffinitur. ſʒ est introducta a iure pretorio. vt. j. de bo. pos. l. j. ⁊. l. iij. §. j. vbi hoc colligiṫ. ⁊ hoc est verũ anteꝙ sit adita. postea vero potest dici ius persequẽdi retinendiq̃ patrimonij sicut bo. pos. defuncti que est inducta ad eius similitudinem. vt. d. l. iij. §. bono. pos. defuncti que est inducta ad eiũs similitudinẽ vt. d. l. iij. §. bo. pos. lʒ improprie dicaṫ hereditas postꝙ est adita. vt not. j. eo. heres p seruum. vt. l. j. §. veteres. de acqui. pos. qꝛ hereditas iacens est quedam persona ficta representans psonã defuncti. vt. l. hereditas. de acqui. rer. do. postꝙ vero est adita ista representatio transferṫ in personã verã: qꝛ tunc heres est illa que representat ideo cessat fictio seu ficta representatio. fuit autem introducta hec representatio ficta per ius ciuile romanoꝝ nõ autẽ per ius gentium seu naturale: vt in. l. lege obuenire. de verb. sig. licet enim de iuregentiũ fuit introductũ ꝙ alter alteri succedat. puta filius patri nõ tamen fuit introductũ ꝙ hereditas iacens representaret psonaꝫ defuncti ⁊ ꝙ esset psona ficta. ⁊ cõprehenderet oĩa iura actiue ⁊ passiue. ſʒ totũ hoc fuit introductũ a iure positiuo. ⁊ ppter hoc quis efficiṫ heres adeundo que surrogatur in locũ defuncti in omnibus ⁊ per oĩa cũ in ipsum transferaṫ hereditas que illud representabat transeũt in eum oĩa iura actiue ⁊ passiue ⁊ sicut defunctus tenebaṫ creditoribus suis etiã vltra vires suoꝝ bonoꝝ ita ⁊ heres adeundo vt. l. que dotis. ff. solu. matri. ⁊. l. si te. bonis. C. de iure deli. ¶ † Ex predictis infert Bal. ꝙ in foro cõscientie heres qᵃ nõ cõfecit inuentariũ nõ teneaṫ vltra vires hereditatis. qꝛ i illo foro nõ cõsideraṫ subtilitas iuris ciuilis. sed potius naturalis vel diuini quibus iuribus nõ est inuẽta hec representatio nec surrogatio in locũ defuncti. sed solũ i bonis ⁊ quatenus ad eũ perueniũt qd etiam tenuit Hosti. ⁊ Jo. an. vt ipse no. in. c. ꝙꝙ. de vsur. lib. vj. ⁊ no. in. c. parrochiano. de sepul. tenuit etiam Fed. de señ. in cõsi. xx. ⁊ Bal. C. de iure delibe. l. si. in prin. in vj. q.

4 † Ego semper dubitaui de hoc qꝛ l. cõscientie obligat ad omne illud qd obligat. l. positiua quãdo facta est ab habente potestatem. vt dicunt theologi. ⁊ etiã Bar. facit de hoc fundamentũ in alia materia in. l. si qs pro eo. de fideiuſ. dicens ꝙ qui facit cõtra preceptum. l. positiue peccat mortaliter per illud petri. estote subditi principi tanꝙ precellenti ⁊c. ⁊ etiã in alia materia. in. l. vectigalia. ff. de pup. cum ergo. l. positiua obliget heredem nõ conficientem inuentarium insolidum vltra vires hereditatis si creditores petunt eis satisfieri non video quomodo ꝯfessoꝛ in foro penitentie possit dicere nõ cures soluere nec facias tibi de hoc cõscientiã. qꝛ nõ teneris quantũ ad deũ. qꝛ sic docet eum contẽnere legẽ ⁊ p cõsequens peccare. Et idẽ ipse Bar. in. l. j. ff. de pri. delic. circa fi. videṫ velle ꝙ heres vsurarij teneat ad vsuras vltra vires hereditatis si nõ cõfecit inuentariũ. qꝛ nõ teneṫ actione descendente ex maleficio sed cõditione indebiti q̃ descẽdit ex quasi ꝯtractu. ergo ⁊ eodẽ modo in alijs debitis puenientibᵒ ex quasi cõtractu qd etiã videṫ sentire glo. in. c. ex literis. de rap. dũ dicit ꝙ si confecit inuentariũ nõ teneṫ vltra vires ergo si nõ cõfecit innuit ꝯtrariũ.

5 ¶ † Aduerte tñ ad vnũ. qꝛ qd dixi pcedit si habet de suis bonis. vnde possit soluere creditoribᵒ. alias pcederet determĩatio pdictoꝝ doc. qꝛ lex ꝯsciẽtie nõ obligat ad impossibile. Unñ fur si nõ põt restituere rẽ: lʒ sit obligatus. si tñ hʒ bonã volũtatẽ restituendi nõ decedit in pctõ mortali. ⁊ idẽ in vsurario si vellet restituere vsuras sed nõ põt. probanṫ hec in. c. super eo. de raptoribus.

2 ¶ Habẽs coheredẽ vel substitutũ in aliqua pte qui est paratus adire ꝙ nõ possit vnã partẽ acceptare ⁊ aliã repudiare.

3 Filius an possit acceptare hereditatẽ vsq̃ ad legitimã que est deducto ere alieno. et residuum repudiare. qd non nisi habeat substitutum.

4 Aditio partis qd trahaṫ ad totũ ⁊ qd in repudiatione partis.

5 In cõtractibus vt si donatarius acceptat dimidiã qñ perficiatur donatio in illa dimidia.

1 **Si totam.** ¶ † Non põt quis hereditatẽ sibi delatã scindere adeũdo p parte ⁊ pro parte repudiãdo etiã si p partes a testatore factas delata fuerit. h. d. cũ. l. seq. Et qꝛ de vna materia istarum. ll. multe ll. in isto. tit. tractant quas Dy. hic recolligit. Bar. melius ⁊ plenius de oĩbus fecit vnã repetitionẽ quã posuit in. l. fi. j. eo. vbi etiã examinauit gl. q̃ est in. l. quidã eulogio. C. de iur. deli. ¶ In gl. j. ibi. C. de impu. ⁊ alijs sub. l. testõ. ⁊ ẽm ista lec. differt. l. j. a. l. ij. qꝛ in. l. j. fuerũt delate plures portiones eiusdẽ hereditatis eidẽ diuersis tñ tẽporibᵒ ⁊ diuersis iuribᵒ. s. vna iure institutiõis altera iure accrescẽdi ⁊ substõnis. ⁊ si adiuit primã nõ põt repudiare scdam. imo ei etiã inuito accrescit vtroq̃ iure vt in illa. l. ⁊. j. eo. si qs heres institutus. In. l. aũt. ij. fuerunt delate plures portiones eodẽ tpe. ⁊ eodẽ iure. s. institutionis. ponẽdo casum. vt ponit prima gl. illius. l. q̃ sic aliqd addit. l. ij. l. j. ⁊ hoc vult dicere glo. in eo qd sequiṫ. vt aliqd videaṫ addere ⁊c. ¶ In glo. ea. ibi itẽ pone in instituto ex asse. ista est magis plana ⁊ magis amica litere. l. j. ⁊ ẽm istã differt. l. j. a. ij. qꝛ i. l. j. nõ fuit facta scissio hereditatis a testatore. vnde magis clarũ erat ꝙ heres nõ poterat eam scindere pro parte adeũdo ⁊ pro parte repudiando cũ ante aditã hereditatẽ nullũ ius habeat in hereditate: vt. l. pretia rerũ. circa medium ad. l. falci. sed in. l. ij. fuit facta scissio ab ipso testatore. cũ instituerit eundẽ ex pluribus portionibus. vnde videbatur ꝙ heres posset vnã acceptare ⁊ aliã repudiare. qꝛ nõ scindebat ipse. sed testator scisserat. tñ adhuc idẽ diciṫ ꝙ vtrobiq̃ eadẽ est ratio qñ tota hereditas est alicui delata quo casu loquunṫ iste. ll. qꝛ si posset p parte adire ⁊ pro parte repudiare sequereṫ ꝙ quis decederet pro parte testatus vel pro parte intestatus qd esse nõ debet.

2 † Sed quid si hoc nõ sequeretur. qꝛ habebat coheredẽ vel substitutũ in aliqua parte. ⁊ sic portio repudiata posset peruenire ad substitutum qui etiã est paratus adire an possit tunc vnã acceptare et aliam repudiare. dic ꝙ nõ. casus est in. l. si solus. j. eo. post prin. ibi nec interest ⁊c. cum sequenti. subest ergo alia ratio ne faciat cõtra intentionem testatoris. qui voluit ipsum totũ habere vel toto carere. nec representet eum pro parte ⁊ pro parte non. ⁊ ex hoc sequiṫ ꝙ si instituo te heredẽ in dimidia et titium in altera dimidia. ⁊ tu vis adire tuam dimidiam pro parte. puta pro dimidia ⁊ pro altera repudiare vt perueniat ad coheredem nõ potes hoc facere vt in illa. l. si solus. ver. item puto. licet iste. ll. loquuntur qñ fuisti institutus in tota hereditate. sed eadeꝫ ratio est de parte quo ad partẽ.

3 † Sed ponamus ꝙ eras filius. ⁊ sic debebatur tibi legitima quam sine causa nõ poterat tibi auferre. tu vis acceptare hanc hereditatẽ vsq̃ ad legitimã que est deducto ere alieno residuum repudiare vtrum possis. hic est maior dubitatio. qꝛ legitima est tibi debita. sed dic si nõ habebas substitutũ ad hoc idem quod hic. Sed si habebas. et sic non facis me decedere pro parte intestatum tũc poteris hoc facere vno casu. s. si grauassem te per fideicõmissum in aliqua re tua. sicut videmus in simili in patrono ita instituto ⁊ grauato. j. de bo. liber. l. si libertus a patrono. ⁊ ita determinat. Bar. in. l. gerit. j. eo. in. iij. col. ⁊. ff. de vulga. ⁊ pupil. l. j. Item si repudiares primo hereditatẽ simpliciter. ⁊ postea velles habere legitimam nõ posses quoniã illã non potes habere nisi tanꝙ heres. vnde cum per repudiationem abdicaueris a te hereditatẽ nec legitimam habere potes ita determinat Cy. C. de impu. et ali. substi. l. heres institutus. in. l. sequi. in glo. in fi.

4 ¶ † Pro declaratione istius glo. quero. ll. iste bene dicunt ꝙ ille cui delata est hereditas siue simul siue per partes nõ potest p parte adire ⁊ pro parte repudiare. sed quid si faciat cõtrarium quid erit isti tex. nõ aperiũt. ⁊ ideo hic glo. distinguit tres casus. ¶ Primus qñ adiuit pro parte et de alia parte nihil dixit. Scdᵒ qñ adiuit pro parte ⁊ alteram partem repudiauit. Tertius quando incepit a repudiatione partis ⁊ de altera parte nihil dixit. ¶ In primo casu aditio partis attrahit ad se alias partes siue iam sint delate tempore quo adit siue tunc nõ essent delate. sed deferuntur post. nec est necessaria alia aditio ẽm gl. ⁊ bene probatur. ff. de heredi. instituen. l. liber homo. §. titius pone exemplum quando deferuntur post per. l. testamento. C. de impu. et ali. substi. vel si te institui in dimidia pure: in altera sub conditione. ⁊ in defectũ conditionis dedi substitutũ si existat condi-

¶ Heres q. ad. de Bar. in. l. ij. C. de sac. san. eccle. Bal. i. l. filiũ quẽ habẽtez. C. fami. hercis. Bal. i. l. j. C. de his que pe. no. i. ix. q. Inno. j. c. qꝛ pleriq̃. de immu. eccle. Jo. and. in. c. ꝙꝙ. de vsur. lib. vj. Anto. de but. in. c. fi. de solu. Joã. de ana. i. c. i literis. in. viij. col. de raptoribus.

tio deficit substitutio. et si adiueras ex pura prima accepit hec secunda sine noua aditione. ⁊ intellige istū casum glo. etiā si fuisti protestatus contrarium. qꝛ protestatio tua nō potest tollere dispositionē iuris nisi adiuisses partē puram sub cōditione si altera pars tibi nō accresceret. quia tunc nō valeret aditio tua sm Bar. pro quo facit. j. de condi. ⁊ demon. §. quod autē iuris. ver. at si cōditionaliter ⁊c. ⁊ no. in aut. ingressi. C. de sac. san. ec. ¶ In secūdo casu similiter aditio preualet tanq̄ fauorabilior. ¶ In tertio casu glo. vult ꝙ repudiatio non valet nec attrabit ad se alias partes. ratio diuersitatis qꝛ aditio est fauorabilis cum faciat quem decedere testatum: ideo ampliatur. repudiatio vero est odiosa: quia operatur contrario. ideo non recepit augmentum ⁊ pro se stare nō potest. qꝛ non attrabit ad se alias partes. si valeret repudiatio sequeret ꝙ heres posset adire pro partibus nō repudiatis ⁊ portio repudiata sibi non accrescit. ⁊ sic decederet pro parte testatus ⁊ pro parte intestatus. Item aditio est habitus. repudiatio est priuatio et habitus est aliqd et ideo recipere augmentum priuato est nihil. ideo augmentū non recipit. ad hoc allegatur ista glo. ¶ Sed contra ipsum oppo. de. l. si ita ex parte. j. eo. vbi incepit a repudiatione et valet repudiatio in parte repudiata. ¶ Solu. si due portiones deferrentur mihi diuerso iure puta vna iure institutionis. quia fui institutus in dimidia altera iure substitutionis. quia fui substitutus coheredi meo si repudio partem meam ⁊ de altera parte nihil dico valet repudiatio ⁊ non attrabit ad se alterā partem et sic possum alteram partem adire siue tēpore repudiationis erat delata. siue deferatur post. tamen adeundo pro illa habeo etiam primam partem repudiatam que illi accreuit. ita loquit contrarium. sed ambe portiones sunt delate eodem iure puta institutionis. qꝛ fui institutus in pluribus partibus. vt in exēplo quod ponit glo. precedēs tunc si incipiam a repudiatione vnius: ⁊ de alijs nihil dicam nō valet repudiatio. ita intellige istam glo. Predicta quādo delate omnes sunt mihi per me. sꝫ si vna per me altera per filiū vel seruum: tūc adeo primam nō efficior heres in secunda. quia non possum effici nisi mediante aditione filij vel serui. sed si primo filius vel seruus adiuit suā iussu meo statim mihi acquiritur mea quaꝫ possum pro libito voluntatis adire ⁊ hec habentur in. l. si ego. ⁊. l. si solus. j. eodē.

5 ¶ †Ultimo Barto. dicit ꝙ quicquid fit in hereditate vel legato. secus est in cōtractibus. qꝛ si dico dono tibi hanc pecuniam vel hanc rē. ⁊ tu dicis accepto per dimidiā perficitur donatio in illa dimidia ⁊ in altera nō. Ratio diuersitatis: qꝛ institutio vel legatū habent suā perfectionem etiam anteq̄ acceptentur. cum pendeant ex voluntate vnius tantū. ideo nō possum post ea diuidi. sed donatio nō habet suam perfectionē anteq̄ donatarius cōsentiat. ideo pōt perfici pro parte. ⁊ istud dictū Bart. tanq̄ pulchrū ⁊ subtile Bal. approbat ⁊ cōmendat.

a ¶ Transmitteret. adde Alexā. de imo. in consi. suo. iiij. col. vij. ī prin. qui Paul. hic allegat et ibi 2cor. in. ij. volu. Fran. cur.

2 ☞ Ius adeūdi durat triginta annis. ⁊ nō est facultas sꝫ ius.

3 Si delata est hereditas ex testamēto ei q poterat succedere ab intestato pōt adire vsq̄ ad. xxx. annos: ex testō. si aliud tēpus breuius nō fuit sibi assignatū per iudicē. quibus elapsis incipit habere alios annos. xxx. super causa intestati.

1 **Quamdiu.** †Non summat. ¶ Not. istaꝫ. l. pro eo qđ dixi in. l. suus. de iure deli. ꝙ si suus qui repudiauit hereditatē habeat substitutū vulgarem quousq̄ ille suus pōt beneficio illius. l. adire nō obstante repudiatione substitutus nō vocetur. Et eodē modo si institutus decedat hereditate nō adita ⁊ sit aliquis casus in quo si nō haberet substitutum transmitteret[a] ad heredē ius adeundi. nō est locus substitutioni quousq̄ heres pōt adire ex iure transmisso. qꝛ censetur facta in casu in quo oīno institutio deficiat. sed nō videtur defecta oīno in casu predicto. qđ etiā tenet Bar. in. l. j. de vulga. ⁊ pupil. ¶ †Not. glo. hic positā ꝙ ius adeundi durat. xxx. an. ideo not. in. l. licet. C. de iure deli. ex quo sequit ꝙ non est facultas: sed est ius. qꝛ si esset facultas duraret etiā vltra. vt dixi super rubri. ¶ †Et aduerte ad vnū qđ not. Bar. in. d. l. licet. ꝙ si delata est hereditas ex testamēto ei qui poterat succedere ab intestato potest adire vsq̄ ad. xxx. annos ex testamēto si aliud tēpus breuius nō fuit sibi assignatū per iudicē ⁊ lapsis. xxx. annis exclusus est a causa testati. ⁊ incipit habere alios. xxx. annos super causa intestati in qua nō potuit currere tempus anteq̄ esset delata. ⁊ sic vsq̄ ad. lx. annos poterit habere quod est mirabile[b] et semel habui istum casum de facto quem no. pro mulieribus negligentibus adire. sꝫ si expresse repudiaret simpliciter talis repudiatio traheretur ad causam testati. et etiam intestati glos. est singu. que non est alibi in. l. j. §. videndum. j. de succes. edicto. que incipit scilicet agnatis. et vide quod not. Cy. C. qui accu. non possunt. l. accusatione.

b ¶ Qđ est mirabile. adde Alex. de imol. qui hoc idē tenet ⁊ refert Pau. hic in 2si. xc. col. ij. i. ij. vol. Fran. cur.

c ¶ In voto. adde tex. ⁊ ibi doc. i. c. magne de voto.

2 ☞ Ubi deficit ptās non pōt adesse voluntas vel nolle.

1 **Nolle.** †Not. hic ꝙ si institutus sub cōditione pēdente repudiauit. potest ea postea existēte

2 adire qꝛ repudiatio nō valuit. ¶ †Itē not. ꝙ vbi deficit potestas nō potest adesse volūtas vel nolle.

2 ☞ Aditio hereditatis lꝫ cōsistat in sola volūtate intelligit tū ꝙ ista voluntas sit declarata per aliquod factū vel per aliqua ⁊ per que alia. ⁊ nu. 3.

3 Uotum ex sola deliberatione perficit ⁊ obligat vouentē: etiā si non processit ad exteriora verba vel facta.

4 Uerbum dicitur etiā illud qđ intra mentē cōcipitur. lꝫ ad exteriora non proueniat.

5 Notarius qñ rogatur de aditione Muti: qualiter concipiet instrumentum.

6 Ille cui interdicit bonis qñ non possit hereditatē adire.

7 Statutum ꝙ minor vel mulier nō possint se obligare sine cōsensu consanguineorum quod tunc non possint adire sine eorum consensu.

Quid si in hereditate nō erant aliqui creditores nec legatarij. an poterunt adire sine eorum consensu.

8 Quid si statutum vetat cōtrahere: an poterit minor adire.

9 Uere furiosus nec in acquirendo nec in alienādo vel se obligādo dicitur habere voluntatem.

Quid in prodigo ⁊ pupillo.

1 **Mutum nec.** †Mutus ⁊ surdus ⁊ prodigus cui bonis est īterdictū possunt hereditatē adire. h. d. In hoc tū differūt ꝙ primi duo possunt adire per se si habēt intellectum. sed si nō habent indigent curatore. vt. l. seruo inuito. §. si pu. in fi. j. ad treb. Sed prodigus nō pōt indistincte sine curatore. qꝛ fingitur non habere intellectū. vt. l. is qui. §. fi. s. de tu. ⁊ cu. da. ab is. iuncta. l. si is cui bonis. de ver. obli. cū non possit se obligare sine curatore vt ibi ⁊ adeundo hereditatē se obligat creditoribus ⁊ legatarijs cū quibus videt quasi cōtrahere. l. hec autem. §. fi. qui. ex cau. in pos. ea. ¶ In. j. gl. ibi nisi volūtas decla-

2 rata per factū. ¶ †Not. istā glo. que semper allegat ꝙ lꝫ aditio hereditatis cōsistat in sola volūtate. hic tū intelligit ꝙ ista voluntas sit declarata p aliqđ factū supple vel per aliqua verba vel per nō facta. ⁊ que sunt illa facta. ⁊ q̄ sunt illa verba vel ista non facta ex quibus inducat aditio plene examinatur p Bal. in. l. erit. sola ergo volūtas in mente retenta. ⁊ deliberatio non

3 inducit aditionē. ⁊ sic nō obligat etiā in foro conscientie. †Se-

c cus in voto[c] qđ emittitur deo. nam ex sola deliberatione perficitur ⁊ obligat vouentē ⁊ si nō processit ad exteriora verba vel facta. l. si rem. §. voto de polli. nō est ergo bona comparatio de voto ad aditionē hereditatis per qđ potest impugnari vna ratio in qua se fundat Bar. j. l. proxi. in prin. Quod autē dixi in aditione vt requirat ꝙ processerit ad verba vel facta exteriora intelligo. scilicet cū alijs gesta vel prolata ita ꝙ possint probari. sed si intra semetipsum in camera sua diceret. ego adeo ista verba nō magis importarēt aditionem q̄ si nō fuissent prolata cum sibijpsi nō loquatur. nā tacendo ⁊ deliberādo sibijpsi ta-

4 cite loquit. ⁊ tamē non inducit aditio. †dicit enim verbū etiam illud qđ in mente concipitur. licet ad exteriora nō perueniat. ideo filius dei dicitur verbū dei iuxta illud. Eructauit cor meū verbum bonū. qꝛ in mēte dei conceptū. ¶ In glos. ibi est ergo opus ꝙ intelligat. dic al's nō valet aditio. vt in. l. hic allega. in

5 gl. supple nisi interueniat autoritas curatoris vt. s. dixi. †Quid autem ponet notarius in instrumēto quando rogat de aditione muti. dic vt ibi per Bar. qui tenet ꝙ si notarius ipsum intelligit per signa sufficit ꝙ scribat ꝙ ille adiuit. vt comprehendit per quedā signa sibi nota. nā statur attestationi notarij. si autē nō intelligat adhibeat vicinos vel attinētes qui intelligāt tāq̄ interpretes ⁊ sm relata ipsorū scribat. l. j. §. fi. j. de verb. obli. qđ

6 idē Bar. no. in. l. fi. j. de bo. pos. infan. ⁊ fur. ¶ †In gl. seq. in. fi. ibi manicheos. aut ergo interdicit alicui bonis propter suum delictum seu culpā. aut propter sui fauorē. primo casu loquit ista gl. vt distinguamus an interdictio fiat per. l. sine facto iudicis. ⁊ nō pōt adire hereditatē. vt hereticus ⁊ criminosus crimine lese maiestatis. aut fit per iudicē autoritate legis. ⁊ tunc potest adire cum autoritate tamē sui curatoris. vt in hoc text. sed si fieret interdictio propter sui fauorem. tunc etiam si fiat per. l. sine facto hominis nō prohibetur adire dummodo seruet solennitatem a iure requisitā. vt patet in pu. cui interdicitur per l. administratio bonorū suorum sine tutore. vt. l. iusiurandū qđ ex cōuentione. §. j. de iureiur. ⁊ tamē potest adire cum autorita-

7 te tutoris. vt. j. l. pup. ¶ †Item si statutuꝫ diceret ꝙ minor vel mulier nō possint se obligare sine cōsensu consanguineorū. nā possent adire cum illorum cōsensu. sed sine eo non qꝛ adeundo obligantur. Sed quid si nō obligant. qꝛ in hereditate nō erāt aliqui creditores. nec aliqui legatarij. an possint adire sine autoritate

toritate illo℞. Ange. tenet hic ꝙ sic. qꝛ cessat ꝓhibitio legis vel statuti. ⁊ nõ tractat̃ nisi de acquisitione in qua nõ requirit̃ illorum autoritas ne qđ introductũ est in eo℞ fauorẽ vertatur in odium. vt. l. nõ eo minus. C. de procu. et dicit hoc esse notandũ si tales postea decederent relictis extraneis heredibus ⁊ orieť contentio de illa hereditate inter alios venientes ab intestato illi defuncto ⁊ illos extraneos heredes: qꝛ si primi dicant aditionem factã sine autoritate illo℞ nõ valuisse. ⁊ sic hereditatem nõ fore transmissam. cã est ꝙ heredes articulent ꝙ in hereditate nulli erant creditores vel legatarij. et sic valuit aditio quia cessabat ratio statuti. Ego semel cõsului Florentie pro ista parte ⁊ nõ videram dictũ Ang. tñ nõ potui persuadere tantum ꝙ sufficeret asserentibus cõtrariũ per. l. obligari. §. pup. ff. de auto. tuto. vbi dicit̃ ꝙ etiã lucrosam hereditatẽ pupillus nõ adit sine tutore ⁊ p id qđ not. Cy. in. l. qđ fauore. post prin. C. de legi. Sed nõ ob. qꝛ potest hereditas dici lucrosa ⁊ nihilominus ibi sint creditores ⁊ legatarij si deductis debitis et legatis multa supersunt. vnde qꝛ tunc saltẽ obligat̃ fieret contra ꝓhibitionẽ statuti qđ vetat obligari. 8 ¶ † Sed quid si vetat cõtrahere an poterit adire. nã adeundo nõ ꝯtrahit. sed quasi cõtrahit. Bar. ff. eo. l. more. tenet ꝙ nõ. qꝛ statutũ loquẽs de cõtractu cũ sit fauorabile. qꝛ ꝓpter fauorẽ illo℞ inductũ extendit̃ ad quasi contractũ. vt. l. omnem. ff. de iudi. Contrariũ determinat ipse idez Bar. in. l. hec aũt. §. si. quib. ex cau. in pos. ea. ⁊ etiã Bal. ⁊ Ang. hic lz Bar. nõ alle. in illa. l. primã partẽ puto veriorẽ ⁊ eam vidi seruari de facto. 9 ¶ † In glo. seq. ibi secus est in acquirendo. dic ꝙ vere furiosus nec in acqrendo nec in alienãdo vel se obligando dicit habere voluntatẽ. h. d. l. furiosi. ⁊ l. in negotijs. de reg. iur. sed prodigus ⁊ pupillus qui nõ sunt vere furiosi. licet ei cõparantur aut tractãt mere de acquisitione. ⁊ dicunt̃ habere voluntatẽ etiã sine tutore vel cura. vt. l. is cui bonis. in prin. de ver. obli. aut tractant mere de dissipando. vt cũ donant sine causa. ⁊ tunc etiã cũ autoritate tu. vel cura. non dicunt̃ habere voluntatẽ nec valet donatio. qꝛ nõ cadit in administratione illorum. vt de cura. furi. l. ab agnato. ⁊ de manu. ab ignoto. ⁊ l. fi. C. si maior factus. aut tractat̃ mixtim de acquisitione ⁊ obligatione vt in aditione hereditatis. vel in alio cõtractu non gratuito. ⁊ tunc dicunt̃ habere voluntatẽ interueniente autoritate tutoris vel curatoris: vt hic. ⁊ in auribus vulgaribus.

2 ¶ Aditio dicit̃ actus legitimus qui nõ põt stare in pendẽti.

3 Aditio facta p filiũfamilias nõ precedente iussu patris qđ hodie valeat ⁊ obliget filium ⁊ nõ patrem.

1 **Qui in aliena.** † Existens in aliena potestate nõ põt hereditatẽ sibi delatã adire sine iussu illius siue sit delata ex testamẽto siue ab intestato. sz bo. pos. bene potest petere ⁊ sufficit ꝙ postea rata habeatur per illũ in cuius est potestate. h. d. vsqꝫ ad ver. sed si nõ adierit. Et primo loquit̃ in hereditate delata ex testõ vsqꝫ ibi sed pater. Scđo in bono℞ possessione vsqꝫ ibi sed ⁊ si. Tertio in hereditate delata ab intestato. In primo ergo ⁊ tertio casu requirit̃ ꝙ volũtas pr̃is precedat aditionẽ. alias nõ valet nec põt rata haberi. sed in secũdo casu sufficit ꝙ sequat̃ ⁊ rata põt haberi. alias nõ differret secũdus casus a primo vel tertio. sed si non haberet̃ rata per patrẽ petitio bo. pos. efficeret̃ irrita. Idez si haberet̃ rata post tẽpus bono℞ possessionis petende. vt. ff. quis or. in bo. pos. ser. l. fi. ⁊ l. bono℞. rẽ ra. ha. Sed que est ratio diuersitatis inter aditionẽ ⁊ bono℞ possessionẽ. Bar. hic laborat. Tu dic melius ẽm Bal. 2 † ꝙ aditio dicit̃ actus legitimus qui non põt stare in pendenti vt. l. actus legitimi. de reg. iuris. sed si posset rata haberi staret in pendenti. ¶ In glo. j. in fi. ibi bene obligat hodie. iure ergo iste filiussa. adeundo nõ precedẽte iussu patris nec obligat patrem in tex. qꝛ poterat. nec etiã se. quia non intendebat se obligare. ⁊ sic aditio erat nulla: hodie vero valet ⁊ obligat se nõ autem patrem. nam si potest adire patre inuito fortius eo ignorante vel tacente. vt. l. cum non solum. C. de bo. que libe. iuncta l. qui potest. ff. de reg. iur. ⁊ sic ista lex est correcta ẽm Dy. inquãtum requirit iussum seu voluntatem patris in hereditate filij. ¶ Sed opp. ꝙ etiã isto iure posset adire sine iussu vt. ff. ea. l. ver. fi. iur̃. alias est lex. Solu. ibi reuera erat sui iuris qꝛ pater erat mortuus. licet ipse de hoc esset incertus ⁊ dubitaret: hic vero viuebat ⁊ sic erat in illius potestate. ¶ Itẽ adhuc oppo. fortiter quãdo adit sine iussu patris videtur habere animũ se obligandi nõ patrem. vt in. d. versi. iur̃. sed constat ꝙ poterat se obligare cũ filiusfa. ex omni causa preterꝙ ex mutuo ⁊ voto possit se obligare. vt. l. filiusfa. de actio. ⁊ obli. ¶ Dicit Barto. ꝙ aditio hereditatis assimilat̃ voto qꝛ cõsistit in sola volũtate. vnde sicut vouendo nõ poterat se obligare ita nec adeũdo que rõ nõ videt̃ bona. qꝛ nõ est oĩmode cõparatio vt dixi in. l. precedẽti. ideo dic melius ⁊ subtilius ꝙ ꝯriuz ꝓcedit in obligatione que est abstracta ab acqsitione. sz in aditione hereditatis ĩteruenit obligatio ⁊ acqsitio. ⁊ ille dz obligari cui hereditas acquiritur sed huic filio nõ acqrebat̃ olim hereditas. qꝛ nõ erat capax ergo erat cõueniẽs ꝙ obligaret̃. hodie vero si acquirit̃ tanꝙ adductiuũ quantũ ad ꝓprietatẽ. ergo ⁊ ipse obligat̃. vt in hac gl.

2 ¶ Si pater fecit aliquẽ actũ q nõ põt fieri citra ius ⁊ nomen heredis vel ecõuerso filius an ex solo actu sine cursu temporis presumatur aditio. ⁊ quid in bo. pos. ⁊ nu. 3.

3 Presumptio iuris ⁊ de iure recipit probationẽ in cõtrarium per confessionem partis.

4 Seruitus habens causam discontinuã vt itineris seu vie que non põt prescribi etiã longissimo tẽpore. ex quibus fundamentis probetur tunc concessio.

1 **Sed ⁊ si nõ adierit.** † Ex diuturnitate tẽporis cũ patiẽtia presumunt̃ oĩa solẽniter acta. h. d. Et loquit̃ hic qñ pater possedit longo tpe hereditatẽ delatã filio sciente ⁊ patiẽte filio. nã presumitur ꝙ filius adiuerit patre iubente. ⁊ sic presumit̃ substantia aditionis ⁊ etiã solẽnitas. sic ecõuerso si filius sciẽte et patiente patre per longũ tp̃s possidet lz de aditione facta iussu precedẽte aliter nõ cõstaret vt est casus i. l. si fili⁹. C. de peti. here. ¶ 2 † Et dicit hic Bar. ꝙ si pater fecisset aliquẽ actũ q nõ põt fieri citra ius ⁊ nomẽ heredis vel ecõuerso filius. ꝙ ex solo actu sine cursu istius tpis p̃sumeret̃ aditio p id qđ not. glo. in fi. in. l. ij. C. de do. ꝓmis. pro hoc videt̃ casus in. l. filio. C. de libe. sed de isto dicto ego dubito. qꝛ possidere bona hereditaria tanꝙ sua nõ poterat fieri citra ius ⁊ nomẽ heredis. ⁊ tñ hoc non sufficit nisi cũ cõcursu decennij. vt hic patet in dictione diu. vt. l. si fideicõmissaria. §. aristo. de fideicõ. liber. Dicit etiaz hunc. §. licet loquat̃ in aditione locũ habere in bono. pos. ita tz glo. in. l. j. C. qui admit. ad bo. pos. Nec ob. si dicat̃ bono℞ possessio non põt haberi rata nisi infra tẽpus quo potest peti. puta centũ dies vel annũ. vt. l. bono℞. rem ra. habe. ergo possessio decennalis nõ videtur sufficere. Respondet̃ ꝙ imo sufficit. qꝛ facit presumi ꝙ ab ipso principio interuenerit volũtas patris verbi ꝙ ratificauerit infra tempus. non enim iste lapsus tẽporis inducit ratificationẽ. sed inducit presumptionẽ iuris ⁊ de iure ꝙ interuenerit volũtas patris a prin. vel ex postfacto infra tẽpus. 3 † hoc itellige verum qñ pater hoc allegat ⁊ asserit. ⁊ ad hoc probandũ inducit possessionẽ longi tpis cũ sciẽtia ⁊ patiẽtia filij. vt in similibus habet̃ in. l. cũ de in rem verso. ff. de vsur. Sed si fateret̃ se nunꝙ iussisse vel filiũ nõ adiuisse p̃sumptio istius. §. sibi non ꝓdesset. qꝛ qui vult aliqđ p̃sumi dz illud allegare alias non ꝓdest. dicit Bar. in. l. cũ quid. ante fi. si cer. pet. l. si adulteriũ. §. idẽ polioni. de adul. nã ⁊ presumptio iuris ⁊ de iure recipit ꝓbationẽ in cõtrariũ per cõfessionẽ partis. vt not. in aut̃. sed iam necesse. C. de dona. ante nup. per Cy. ⁊ in corpore vnde sumit̃ per glo. Et potest intelligi iste ver. ꝙ pater mortuo filio allegabat istã hereditatem fuisse aditã per filiũ iussu suo. ⁊ sic sibi acquisitã cõtra venientem ab intestato cõtrariũ asserentẽ ⁊ ꝙ nõ poterat amodo adiri. ⁊ sic erat deuoluta ad cãm intestati. põt intelligi econuerso ꝙ allegabat̃ hic ꝯ patrẽ p creditores hereditarios volentes patrẽ cõuenire tanꝙ effectũ heredẽ. sz pater ꝯdicebat ⁊ nõ poterat ꝓbari aditio alio modo ꝙ p presumptionẽ de qua hic que sufficit. 4 † ⁊ ideo Bart. inducit istũ tex. p glo. q̃ est in. l. seruitutes. la grãde. ff. de serui. tit. gñali in glo. ma. circa fi. q̃ dicit ꝙ lz seruitus habẽs cãm discõtinuatã vt itineris vel vie nõ possit p̃scribi etiã longissimo tpe. vt ĩ illo tex. nisi sit tantũ cui⁹ ꝯrij memoria nõ existat vt. l. hoc iure. §. ductus aque. de aqua quo. ⁊ esti. si tñ qs nõ fundat se in prescriptione vel in solo vsu tẽporis. sed in cõcessione dicens fuisse sibi cõstitutam seruitutẽ per aduersariũ ⁊ ad ꝓbandũ inducat vsum longi tẽporis ꝙ per decenniũ iuit illo sciente ⁊ patiẽte ꝙ ex istis duobus probat̃ concessio p̃sumptione iuris lz aliter nõ probari possit. ⁊ hoc tenet ibi glo. per. l. cũ de in rem verso. ff. de vsur. Ultramõtani cõtra in. l. si certis annis. C. de pac. dicẽtes ꝙ. l. cũ de in rem ver. loquitur in faciente. ff. in soluente vsuras per longũ tp̃s cõtra quẽ resultat p̃sumptio obligationis sortis si allege. lz aliter probari nõ possit. sed gl. loquit̃ in eo qui nihil fecit sed passus est cõtra quẽ nõ resultat p̃sumptio. al's sequeret̃ ꝙ si te sciente ⁊ patiente tenuissem rem tuaz tanꝙ mea possem postea allegare ꝙ illã rem mihi vendidisti. ⁊ ad hoc probandũ sufficeret possessio et patientia predicta. quod esset absurdũ ⁊ destrueret materiam prescriptionum. Bar. sustinet dicẽs ꝙ in his que sunt magni preiudicij vt in acquisitione dominij verum dicunt vltramontani. sed in his que sunt parui preiudicij. vt in acquisitione seruitutis verum dicit glo. vt resultet presumptio cõtra nõ facientem sed patientem. Et allegat glo. in. l. pe. C. communi diui. vbi presumitur diuisio que nõ est magni preiudicij. Item allegat istũ tex. ⁊ l. si filius. C. de peti. here. Tamen iste tex. parum videtur

facere pro Bar. ponẽdo casum ꝙ hic allegabatur ista presum-
ptio cõtra patrẽ p creditores nam nõ aliter cõtra patientẽ sed
cõtra facientẽ qꝛ pater possedit ⁊ filius passus est preteritionẽ
hic agit de magno preiudico. s. ꝙ obliget hereditati. Itẽ, si po
natur casus primo modo ꝙ supra relato. s. pater allegabat p
se similiter nõ facit. qꝛ non allegabat hoc contra filiũ patientẽ
sed contravenientes ab intestato qui nõ fuerunt passi. dictum
tamen Bar. satis placet per autoritatẽ illarũ glo. ⁊ vide quod
not. canoniste in. c. peruenit. de censi. c. super isto arti.

2 ☞ Si mandaui tibi vt emeres mihi talẽ rem. ⁊ accepisti mã-
datum. ⁊ ita emisti de tua pecunia ⁊ non dixisti ꝙ emeres noĩe
meo sed simpliciter qualiter agere potero.

3 Quod tunc dñium illius rei fuerit tibi acquisitũ. ⁊ per actionẽ
mandati tenearis in me transferre.

Quid si dixisti nomine meo. ꝙ tunc recta via dominiũ cũ pos-
sessione mihi acquiratur.

1 **Si is qui.** † Qui credit se esse in aliena ptãte cũ nõ sit si adit hereditatẽ iussu illi⁹ nec illi ac-
quirit. qꝛ nõ põt nec sibi qꝛ nõ p̃sumit hoc voluisse. hoc primo.
sed si scit se nõ esse lꝫ oliꝫ fuerit ⁊ etiã iussus illius interuenerit
facit heredẽ se. qꝛ põt. ⁊ etiã velle presumit hoc secundo. Idem
si credat vel dubitet se esse. tñ adit sine iussu illius. qꝛ presumit
ꝙ noluerit illi querere sed sibi. ideo sibi querit si põt. lꝫ ignoret
se posse hoc tertio ⁊ vltimo. vsqꝫ ad. §. interdũ. ⁊ sic sunt tria di-
cta seu tres casus vt glo. dicit. Secũdus ibi. q̃q̃. Tertius ibi
iul. alias incipit. nã cũ qui dubitauit. ⁊ in oĩbus istis casibus
erat sui iuris. ⁊ sic poterat sibi acquirere. sed dubitabat an vo-
luerit. Et in primo casu. quia adiuit iussu alterius quẽ iussum
putabat valere presumit ꝙ noluerit. sed solũ illi q̃m adiuit cõ
templatione iussus. ¶ In scdo casu lꝫ olim fuerit ĩ potestate ⁊
iussus illius interuenerit. hodie tñ erat qꝛ mortuus erat pater
⁊ ipse hoc sciebat. ⁊ sic se esse sui iuris ⁊ iussum illũ esse finitum
vnde presumit velle sibi querere secus si ignoraret patrẽ mor-
tuum qꝛ tũc esset idẽ ꝙ in primo. In tertio vero casu similiter
presumit voluisse querere sibi. licet crederet se esse in aliena po
testate vel dubitaret postq̃ adiuit sine iussu illius. ideo si in po
testate illius nõ est qꝛ cõcurrit potestas ⁊ volũtas licet ignora
ret se posse acquirit sibi. Sed cõtra qꝛ aditio videt non valere
postq̃ dubitat de potentia adeundi. qꝛ si credit vel dubitat esse
in potestate alterius scit vel scire debet ꝙ nõ potest adirẽ sine
illius iussu. ⁊ ꝙ aliter faciendo nõ valet aditio. vt in principio
huius legis. ergo aditio est nulla. vt. j. eo. heres institutus. So
lu. illud esset verũ si in aliqua parte dubitationis nullo modo
posset adire. secus si in vtraqꝫ parte adire potest. lꝫ aliter ⁊ ali-
ter: vt. l. ꝙ si dubitet. j. eo. sꝫ hic si nõ erat in illius potestate po
terat adire sine iussu. si erat poterat cũ iussu ideo dubitatio no
cet postq̃ adest potẽtia ⁊ volũtas. ¶ In glo. magna circa prin.
ibi in tertia viuo vel mortuo ista glo. inquantũ dicit viuo. non
bene dicit. qꝛ in tertio casu si ille in cuius potestate dubitabat
se esse. qꝛ ignorabat an viueret vel mortuus esset erat pater le-
gitimus ⁊ naturalis. si reuera viueret adeũdo sine iussu illius
nõ faceret se heredẽ nec etiam patrẽ. qꝛ nõ poterat. vt in prin.
illius. l. oportet ergo intelligerere tertiũ casum ꝙ ille pater ve
re mortuus erat ⁊ sic poterat adire sine iussu ⁊ acquirere sibi tñ
ipse hoc ignorabat vel dubitabat. sed si poneremus ꝙ ille nõ
erat pater legitimus. sed naturalis tantũ posset pcedere glos.
quia siue ille viueret siue mortuus esset poterat iste fili⁹ adire.
et ibi acquirere sine iussu illius. ¶ In eadem glos. ibi dic ergo
ex his que sequuntur in glo. colligũtur tres opiniones. prima
est de primo casu ad tertiũ qꝛ primo casu nõ acquiritur sibi. et
tamen poterat acquirere. qꝛ non erat in alterius potestate. sed
in tertio bene acquirit sibi postq̃ poterat. qꝛ pater mortuus
erat. Glo. ponit tres solu. Prima ꝙ primus casus loquitur in
errante qui applicat mentem suam ad partẽ falsam. tertius lo
quitur in dubitante qui nõ applicat plus ad vnam partem q̃
ad alteram. ista nõ est bona qꝛ sicut cessat voluntas in errante
ita in dubitante. Et ideo licet verũ sit ꝙ primus casus loqua-
tur in errante, idem tamen si dubitasset an esset in illius pote-
state vel non ⁊ eius iussu adiuisset. ⁊ licet sit verũ ꝙ tertius lo-
quatur in dubitante tamen idẽ esset in errante si adiuisset sine
iussu illius in cuius potestate putabat se esse. Alij dicũt ꝙ pri
mus loquitur in errante in facto tertius in errante in iure. sed
nec ista est bona. quia error iuris ita impedit cõsensum ⁊ volũ
tatem sicut error facti. vt. l. si per errorem. de iur. om. iudi. Ter-
tia ergo solutio ⁊ ista est bona. ꝙ in primo casu adiuit iussu il-
lius in cuius potestate putabat se esse ⁊ sic putabat iussum va-
lere ⁊ durare. tertius vero casus debet intelligi licet in text. nõ
dicatur ꝙ adiuit sine iussu illius. ideo videtur intentionis ac-
quirere sibi si poterat licet potentiam ignoraret. si ergo potest
acquirit. ⁊ hoc vult gl. in ver. vel melius. vsqꝫ ibi cur ergo. iun-
cto ver. ⁊ forte. ideo hic distinguit vbi gl. melius aperit q̃ supra
fecerit. Scdm cõtrariũ collige ex gl. in ver. cur ergo. d. l. homo
liber. in prin. j. de acq. re. do. ⁊ istud cõtrariũ reuera venit ad se
cundũ casum. vbi dicit ꝙ acqrit sibi si scit se esse sui iuris. et ibi
dicit ꝙ acqrit ei cui bona fide seruit si hoc vult et scit se esse sui
iuris et adit sine iussu illius. licet secus si cũ iussu ⁊ necessitate
seruili. Sed respõdet ꝙ hic acquirit sibi ⁊ nõ alteri: qꝛ nõ erat
cui posset acquirere nec volebat ibi acquiri ei cui seruiebat bo
na fide: qꝛ volebat ⁊ poterat propter possessionẽ illius ⁊ ppter
seruitiũ qδ impẽdebat illi q̃m habebatur quantũ ad hoc pro
seruo. postq̃ dicebat cõditionem suam ⁊ voluit illi acquirere.
Tertiũ cõtrariũ est de. l. his qui putat. j. eo. per quã videt ꝙ in
tertio casu ppter dubitationẽ sibi acquireret. Sed solue vt in
glo. ꝙ ibi dubitat in alio an esset necessarius heres vel volun-
tarius in hereditate sibi delata. hic sciebat se nõ necessarium.

2 ⁊ dubitabat cui acqreret. † ¶ Vltimo Bar. induxit primũ ca-
sum ad questionẽ notabilẽ. mãdaui tibi vt emeres mihi talem
rem ⁊ accepisti mandatũ postea emisti de tua pecunia ⁊ tũc nõ
dixisti ꝙ emeres noĩe meo: sed simplr. ago cõtra te actione mã
dati vt eam mihi tradas offerẽs pecuniã quã soluisti. tu dicis
te emisse pro te ⁊ nõ vis restituere. qd iuris. ⁊ dicit ipse ꝙ pro-
pter precedens mandatũ censeris emisse pro me ⁊ contempla-
tione illius mãdati sicut hic censet adire cõtemplatione istius
precedentis. Ego dico esse casum de hoc in. l. si ita quis. §. seia.

3 de ver. obli. ⁊ in. l. res ex mandato. de acqui. re. do. ¶ † Notan-
dum tñ ꝙ hoc casu postq̃ tẽpore emptionis nõ dixisti ꝙ eme-
bas nomine meo acquiritur dominiũ tibi. ⁊ per actionem mã-
dati teneris in me trasferre vt in illis iuribus. sed si dixisses ꝙ
meo noĩe tunc recta via ⁊ dominiũ cum possessione acquirere
tur mihi: vt. l. per procuratorem. C. de acqui. pos. ⁊ vide omni-
no tex. ⁊ id qδ ibi not. Bar. expresse ad propositũ in. l. is qui. §.
si ab ignoto. ver. qδ si is. j. de manumis. ⁊ qδ idem Bar. no. in. l.
post dotem. solu. matri. in. iij. lec.

2 ☞ Quando filius precedit tẽpore mortis patris. siue sit pre-
teritus siue exheredatus. lꝫ iura suitatis non sint apud nepotẽ
preteritum in testamento: tamen q̃n nepos est institutus bene
sunt apud eum iura suitatis.

Quid si filius erat institutus in parte ⁊ nepos in alia parte.

3 Qδ in casu de quo hic. sicut hereditas acquirit nepoti p. l. ipso
iure ita ⁊ p euꝫ acquirat filio in cuius ptãte ipse nepos reinci-
dit per mortẽ aui absqꝫ aliquo iussu ipsius filij eiusdẽqꝫ pris.

Quod codẽ modo nõ requiratur autoritas tutoris in heredi-
tate que per. l. acquiritur pupillo.

4 Existentia sui heredis etiã si adhuc nõ est secuta immixtio cõ-
firmat exheredationem.

Quid si existẽtia sui heredis sit elisa per abstẽsionem.

5 Talis heres habeor qualis est is per quẽ heres efficior.

6 Si tu es mihi heredes ex testamẽto. ⁊ titius est tibi heres ab in
testato. ꝙ per cõsequens sit etiã heres mihi.

1 **Interdum.** † Si filiusfa. efficiat alteri necessari⁹ heres facit patrẽ similiter necessariũ
sine aliquo iussu secus. si alteri erat necessarius heres. h. d. vsqꝫ

2 ad. §. celsus. ⁊ est mirabilis casus in primo dicto. ¶ † No. † pri
mo ꝙ lꝫ quãdo filius p̃cedit tpe mortis patris. siue sit institut⁹
siue exheredatus. iura suitatis nõ sint apud nepotẽ quãdo ne-
pos fuit preteritus vt sic possit dicere testamentũ nullũ ratiõe
preteritionis tanq̃ suus. vt. l. si quis posthumos. §. si filiũ. s. de
libe. ⁊ po. ⁊. l. si qs filio exheredato de. iniust. tes. vt hic succedat
cõtra voluntatẽ defuncti. Quãdo tamẽ est institutus nepos he
nẽ sunt apud eũ iura suitatis vt possit succedere suus ſm volũ
tatem defuncti. casus est hic ⁊ forte nõ est alibi. ⁊ lꝫ hic loquat
quãdo filius erat exheredatus. Idẽ puto si erat institutus in
parte ⁊ nepos in alia parte vt vterqꝫ sit necessarius. qꝛ eadẽ est
ratio. Nã apud nepotẽ filio precedẽte iura suitatis sunt in ha-
bitu non in actu vt patet in. l. gallus. §. nunc de lege. ibi si quis
ex suis heredibus ⁊c. sꝫ si instituat habitus deducit ad actum.
quãdo aũt pater decedat intestat⁹ tũc qꝛ tota hereditas deuol-
uitur ad filiũ iure suitatis nepos nõ est suus heres. Et per ista
remanet expeditũ vnum contrariũ qδ format gl. super ver. ne
cessarius. de. §. sui. insti. de her. qua. ⁊ dif. ¶ † Itẽ no. ꝙ isto casu
sicut hereditas acquirit nepoti. per. l. ipso iure. ita ⁊ per eũ ac-
quirit filio in cuius potestate ipse nepos reincidit per mortem
aui absqꝫ aliquo iussu ipsius filij eiusdẽqꝫ patris. ⁊ sic fallit re-
gula que ponit in prin. huius. l. ⁊ hoc vult glo. j. codẽ modo nõ
requirit autoritas tutoris in hereditate que per legẽ acquirit
pup. vt. j. eo. l. more ver. de ea. ⁊ aduertendum ꝙ ista acquisitio
non potest fieri patri nepotis q̃ sit apud ipsum nepotẽ. scilicet
cum beneficio repudiãdi. sicut in heredẽ ad quẽ transmittit. vt
j. proxi. §. j. Ex quo patet ꝙ acquisitio etiam repudiabilis que
olim fiebat filio acquirebatur patri cuius contrarium voluit
Bar.

4 Bar. in. l. fi. §. de cõdi. insti. sz cõtra ipm allegani istũ text. † Itẽ videt̃ pbari p istũ tex. ꝙ existẽtia sui heredis etiã si adhuc non esset secuta immixtio cõfirmat exheredationẽ. nã hec hereditas acquirit̃ filio tã filio exheredato nõ ex psona sua sed mediã te psona nepotis instituti. et tñ hic nõ erat secuta immixtio. qd ptz qꝛ in illa cũ obliget effectualiter regrerer iussus pr̃is et sic nõ interuenit. Sed si exheredatio nõ esset cõfirmata nõ posset ista acqsitio fieri hoc mõ. sz acqreret sibi ex sua psona. ¶ Quid aũt si existẽtia sui heredis sit elisa p abstẽtionẽ. ⁊ sic remãsit nudum nomẽ. an illud sit sufficiẽs ad cõfirmandã exheredationẽ

5 tetigi in. l. si fili⁹ qui pr̃i. de vulg. ⁊ pupil. † Itẽ not. illud ad qd allegat̃ ꝙ talis heres habeo qualis est is p quẽ heres efficior. qꝛ nepos p quẽ fili⁹ exheredatus efficit̃ heres erat suus heres

6 auo. ⁊ eodẽ mõ fili⁹ q mediante nepote efficit̃. † Et hoc facit ad questionẽ no. p glo. in. l. j. §. de peti. here. vt si tu es mihi heres ex testõ. ⁊ titius est tibi heres ab intestato. ⁊ p ɔ̃ns est etiã heres mihi ꝙ ꝗtum ad me dicat̃ mihi heres ex testõ sicut ⁊ tu mediã te quo ipse mihi heres efficit̃. licet tibi sit ab intestato.

2 ☞ Timens cõpelli ad faciendũ aliquẽ cõtractũ vel ꝓmissionem remediũ est ꝙ clã corã testib⁹ ⁊ notario ꝓtestet̃ ꝙ si cõtingat eũ facere vult haberi ꝓ nõ facto. qꝛ facit ex timore. ⁊ ꝙ tũc cõtractus postea factus sit nullus an hoc ꝓcedat. ⁊ nu. 3. ⁊ 4.

3 In actu qui dependet ex volũtate ꝓtestantis et alterius vt est cõtractus nõ sufficit ꝓtestatio clandestine facta si aliter nõ apparet de metu ⁊ violentia subsecuta.

4 Metus solus an remoueat voluntatem ab actu. ⁊ vide plures species coactionis.

5 Actus an reddatur nullus per protestationẽ vel metum.

6 Quãdo coactio fit a iudice licite in casu permisso a iure nõ dicitur actus factus per metũ nec vitiatur nisi quantũ ad vtilitatem illius qui permisit se cogi.

7 Cõfessio extorta in tormẽtis: si pcesserũt legitima indicia. ⁊ in ea perseueretur dicit̃ spõtanea secus si indicia nõ precesserũt.

1 **Celsus.** † Protestatio facta sup actu dependente a mera volũtate ꝓtestantis reddit actũ sequẽtem illi ꝯtrariũ ipso iure nullũ. h. d. Et gl. intelligit etiã si facta fuit protestatio clam ⁊ occulte nec puenerit in notitiã partis qd est notandum. adde ⁊ etiã si nõ cõtinet aliquã cãm: qꝛ sufficit pro ratione volũtas in his que dependẽt ex mera volũtate. vt. l. qꝛ poterat. ad treb. qñ autem nõ dependebat actus ex mera volũtate protestantis sed ipsius ⁊ alterius. dicam statim super glo.

2 ¶ In glo. ij. ibi clam corã quibusdã. per hanc gl. cũ tex. dicit Dy. † ꝙ si aliquis timet cõpelli ab aliquo ad faciendũ aliquẽ cõtractum vel ꝓmissionẽ remediũ est ꝙ clam corã testibus ⁊ notario ꝓtestet̃. qd si cõtingat eũ facere vult haberi ꝓ nõ facto. qꝛ facit ex timore[a] ⁊ tunc ɔ̃tus postea factus erit nullus. Bar. reprehendit. qꝛ iste tex. loquit̃ in aditione hereditatis. qꝛ depẽ-

3 debat ex mera volũtate protestãtis. † sed in actu q dependet ex volũtate ipsius ⁊ alterius vt est ɔ̃tus nõ sufficit ꝓtestatio clãdestine facta imo debet fieri presente illo ⁊ tacente quo casu videtur cõsentire ꝓtestationi. secus si eo ignorãte vel cõtradicente vt. l. fi. §. itẽ si pdixerit. §. nau. cau. sta. nã dicto casu p actũ subsequenẽ ɔ̃rium censet̃ recedere a ꝓtestatione. vt. l. cũ plures. §. locator horrei. §. loca. Bal. aũt dicit dictũ Bart. ꝓcedere si aliter nõ aparet de metu ⁊ violẽtia subsecuta. qꝛ p illã protestationem nõ probat̃ metus: vt. l. metũ. C. qd met. cã. ⁊ hoc etiã innuit Bar. in verbis suis sed si metus vel violentia probaret̃ subsecuta dicit ꝓcedere dictũ Dy. Sed cõtra Bal. arguo qꝛ si appa

4 ret metũ subsecutũ inutile est dictũ Dy. † qꝛ tũc etiã si protestatio facta nõ fuisset actus rescinderet̃ per tit. qd met. cã. Sol. teneo menti fateor hoc: nõ tñ esset contractus nullus ipso iure: qꝛ metus nõ remouet voluntatẽ ab actu. imo dicit̃ volũtas licet

b coacta.[b] vt. l. si mulier. §. fi. qd met. cã. sed qñ precessit ꝓtestatio tunc illa remouet voluntatẽ ab actu. ⁊ ideo erit nullus ipso iure concurrente protestatione ⁊ etiã metu. ⁊ licet ꝓtestatio facta fuerit occulte et actus ille nõ dependet ex mera volũtate protestantis. ⁊ ita intelligantur dictum Dy. ⁊ Bal. qd est singulare. ¶ Sed adhuc op. ꝙ sufficiat solus metus ꝙ ⁊ ille solus remoueat volũtatẽ ab actu: vt in. c. maiores. de baptismo. Sol. coactio precisa bene remouet voluntatẽ ab actu. vt si aliquis infidelis violenter emergeret in aqua baptismi: qꝛ nõ efficeretur christianus cũ deficiat oĩs eius volũtas. secus ĩ coactione ꝯditionali seu causatiua. ⁊ istã distinctionẽ ponit tex. notabiliter ĩ. c. sacris. qd met. cau. ⁊ dicit̃ coditionalis qñ dico nisi feceris hoc interficiam nã videris velle facere vt nõ interficiã. sed quando capio te per personã ⁊ cogor aliquid facere illa dicit̃ precisa que nõ põt interuenire in casu isto: qꝛ nullus põt compelli loqui si nõ vult loqui. ¶ In glo. seq. ibi sol. hic fallens. i. qꝛ pmisit ꝓtestationẽ ibi nõ. ⁊ hec vera. ¶ In glo. ibi vnde etiã si nullus fuisset metus nõ tenuisset. ¶ † No. istã glo. ꝙ lz hic loquat̃ qñ interuenit metus verborũ idẽ tñ si non interuenisset postꝙ̃

5 interuenit ꝓtestatio. † Circa hoc aduerte an actus reddat̃ nullus per ꝓtestationẽ vel metũ. aut interuenit sola ꝓtestatio aut solus metus aut ꝓtestatio ⁊ metus. Primo casu aut actus super quo fiebat protestatio dependebat ex mera voluntate protestantis ⁊ tunc redditur nullus ex ꝓtestatione precedente etiã clandestine facta. vt hic iuncta glo. precedẽte. hoc tñ verũ si incontinenti post protestationẽ adiuit qꝛ censet̃ esse in eadẽ volũtate quã ꝓtestatus est. Si vero ex interuallo censet̃ mutasse voluntatẽ. ⁊ sic valebit aditio p ea q̃ not. in simili. in. l. per retẽtionem. C. de vsu. facit. l. qui bona. §. si qs stipulaturus. de dãno infec. ⁊ in. l. fi. in fi. j. qd vi aut clã. nisi ꝓtestatio fuisset facta ita generaliter ꝙ cõprehenderet omne tps puta si contingat me qñcunq̃ adire ꝓtestor ꝙ nolo adire. sz adeo ficte. ⁊ hoc tenuit Jaco. bu. i. l. pacta nouissima. C. de pac. vbi vide p Bar. aut actus nõ dependebat ex mera voluntate ꝓtestantis. ⁊ tunc p solã protestationẽ precedentẽ nõ reddit̃ nullus nisi facta sit pñte illo cũ quo celebraturus est illũ actũ ⁊ tacente. vt. d. §. itẽ si predixerit. imo faciẽdo post ea actũ cẽset̃ recessisse a ꝓtestatione precedente. vt in. d. §. locator horrei. qꝛ volũtas in mente retenta nõ debet alteri ignorãti nocere nec dz ille decipi a ꝓtestãte. ⁊ ideo

a Bar. in. l. nõ solũ. §. morte. in. j. q. de ope. no. nun. vbi ponit materiã protestationis intelligit istũ text. qñ post protestationem adiuit solo verbo vel etiã facto nõ celebrato cũ alio. Si autem tanꝙ̃ heres celebraret aliquẽ cõtractũ cui alia ꝓtestatio precedens nõ prodesset sibi quominus ex hoc efficeret heres ne ille remaneat deceptus ⁊ sic obligaret̃ nõ solũ illi sed oĩbus aliis per ea que not. p glo. in. l. fi. §. de interro. actio. sed Ang. intellexit istũ tex. qñ post protestationẽ gessit aliquẽ actũ qui solet inducere aditionẽ. pũta recollegit fructus. qꝛ ꝑpter ꝓtestationẽ nõ censetur recollegisse tanꝙ̃ heres. sed si expresse adiuisset: qꝛ tunc apparet ꝙ vult adire postꝙ̃ ita dicit tenet Ang. ꝙ videretur recessisse a protestatione precedente. hoc falsum. ⁊ cõtra gl. que sunt hic ⁊ cõmunem intellectũ. qꝛ illa protestatio remouet voluntatẽ a verbis subsecutis ⁊ etiã ab actu nisi geratur cum alio. ⁊ istam tene alias non esset differentia inter actum dependentẽ a sola volũtate vel non. Secũdo casu principali qñ interb uenit solus metus vel coactio distingue. vt. §. dixi iter coactionem precisam que omnẽ voluntatẽ excludit et illa reddit actũ nullũ ⁊ causatiuam ⁊ illa nõ reddit actũ nullũ. qꝛ non excludit voluntatẽ sed facit actum rescindi interdũ per actionẽ qd met. cau. Interdũ iudicis officio dũmodo iustus interueneri metus qd pluribus modis cõtingere põt. qd dic vt not. in. l. inter positas. C. de transa. ⁊ in casu huius. §. si solus metus interuenisset rescinderet̃ aditio officio iudicis. l. si mulier. §. si metus. §. qd met. cau. Tertio casu qñ interuenit protestatio ⁊ metus si ille metus nõ fuit iustus nihil operatur ille sed protestatio vt in hac glo. iuncta cũ tex. sed si fuit iustus tunc protestatio precedens facit vt ille actus reddatur ipso iure nullus qui non si precessisset ꝓtestatio valeret mero iure etiã si sit talis actus qui pendeat ex volũtate duorꝝ. ⁊ etiã si ꝓtestatio fuerit facta occulte. et ita intelligit̃ inductio quã facit Dy. iuncta sustentatione Bal. qd est singulare. hoc tñ limito qñ ꝑpter istũ timorẽ nõ potuit palam ꝓtestari al's nõ prodesset sibi potestatio occulta. et hoc dico per ea que not. Bal. C. de fideicõ. l. clari iuris. in fi. vbi omnino vide ⁊ per ea que habent̃ plene in. l. de pupil. §. si quis ipsi. j. de ope. no. nun. C. de his qui per me. iudi. nõ appel. in ru

6 bro ⁊ nigro. ⁊ extra de appel. si iustus metus. ¶ † Ultimo not. c glos. in fi. ꝙ qñ coactio fit licite a iudice in casu permisso a iure non dicit̃ actus factus per metũ nec vitiat̃ nisi quantũ ad vtilitatem illius qui permisit se cogi. qꝛ omnẽ vtilitatẽ perdit quã cõsecuturus esset si sponte fecisset. vt. l. ita tñ. §. qui suspectã. ad

7 treb. ⁊ ꝑpter hoc dicit † Ange. ꝙ cõfessio extorta in tormẽtis si precesserunt legitima indicia ⁊ in ea perseueretur dicit̃ spontanea. vt. l. fi. §. si quis. de questi. secus si indicia nõ precesserũt. qꝛ tunc nõ legitime exorta est. cũ sine eis nõ debeat ad torturã peruenĩri. vnde etiã si in ea perseueret nõ nocet.[c] qd etiã videt̃ tec tenere Bar. in. l. fi. j. de questio. circa principium.

2 ☞ Dõ illa verba si non erit heres intelligantur. s. per se ⁊ ad suam vtilitatẽ vel etiam ad vtilitatẽ alterius.

1 **Si quis filium.** † Vulgaris substitutio expirat si institutus adit lz hereditatẽ acquirat alteri nõ sibi. h. d.

2 † et sic illa verba si nõ erit heres intelligunt̃. scilicet pro se ⁊ ad suam vtilitatem siue etiam ad vtilitatem alterius. vt. §. de heredi. instituen. l. si paterfa. titium. que licet loquatur in seruo instituto locum habet in filiofa. vt hic in glos. j. quam not. licet Pet. dixerit cõtrarium. C. de heredi. insti. l. cum proponas. ⁊ non meminit de ista glo. sed ista tenetur ⁊ sic si testator ignorabat ipsum esse filiumfa. substitutus nõ excluderetur ex

---

a ¶ Quia facit ex timore. Adde. c. nullus. vij. di. c. j. lvij. distin. c. ex his. xxiij. q. vij. ⁊ i regula que ex timore. de regu. iur. lib. vj.

b ¶ Dicit̃ voluntas lz coacta. ad de. l. si mulier. in §. si dos. ff. quod met. cau. c. merito. ⁊ ibi glos. xv. q. j. Car. zab. i. c. verũ. in. j. not. de iureiur. idẽ Car. i. c. j. i. j. oppo. de despõsa. impu.

c ¶ Nõ nocet. adde Alex. de imo. qui hoc etiã tz in ɔ̃s. l. lij. col. ij. ver. si autẽ. in. iij. vol. ⁊ Alex. in cõsi. v. col. v. in pri. in. j. volu. Cur.

toto sed admitteret ad quartā partē sicut ibi dicit in seruo instituto in illa.l.cū seq.⁊ hoc vult gl.j.ꝙ ista.l.intelligat qñ sciebat postq̄ dicit substitutum ex toto excludi. Hoc tñ verū iure isto.sed hodie cū filio acquirat ꝓprietas si adit idistincte excluditur substitutus siue testator sciebat siue ignorabat.sed q̄tuz ad vsumfru.qui acquirit patri adhiberi potest eadē distinctio scientie vel ignorantie ꝯm Bal.

2 ☞ Quando ignorauit filius sibi delatā hereditatē paternā transmittit eam ratione suitatis tanq̄ sibi acquisitam.per.l.cū beneficio repudiandi ⁊ tam ad nepotem ex eo q̄ etiā ad quoscunq̄ extraneos heredes.

Quod tunc nō transmittat ius deliberādi tanq̄ extraneus heres licet decedat infra annum.

1 **Si filius.** †Suus heres hereditatē pr̄is non aditā transmittit ad suos heredes cū beneficio abstinēdi sicut ipse abstinere poterat.h.d.⁊ semp allegat q̄ declarat oēs.ll.in q̄bus hereditas nō adita transmittit de quib᷒ plene habet in.l.vētre.j.eo.q̄ intelligunt ꝙ trāsmittit nō tāq̄ adita sed adeunda ⁊ ꝙ heres postq̄ adiuit hereditatē trāsmittentis pōt illā hereditatē trāsmissam.s.aui repudiare. sicut poterat transmittēs ⁊ pōt adire si vult. sed si nō adiuisset hereditatem transmittētis tūc sicut nō posset illā adire tāq̄ heres ita nec posset repudiare et separare eā ab hereditate trāsmittētis ⁊ ideo si repudiat hereditatē trāsmittentis. illa hereditas vna cū dicta hereditate transmittentis deuoluit ad aliū ad quē hereditas trāmittentis deuoluitur.lz gl.hic super.abstinere videatur velle ꝯtrariū ꝙ si iste nepos nō vult hereditatē sui pr̄is sed bene vult hereditatē aui trāsmissaz p̄t illā repudiare ⁊ hāc amplecti p.l.q se patris.C.vnde libe.qđ est falsum per id qđ.s̄. dixi.⁊ illa.l.qui se patris debet intelligi qñ ipse filius repudiauit hereditatē paternā.tunc enim nepos bene pōt illam auitā adire ⁊ repudiare paternam. q̄ separatio facta fuit per filium alias ipse nepos facere nō posset.postq̄ repudiaret paternaz: sed transiret ad alios heredes vna cū hereditate patris. ¶ In prima glo.que incipit: idem si non ignorauit quidam habent idem si ignorauit sed male.q̄ tunc glos.nō adderet nouum casum ad tex.qui loquit qñ ignorauit. 2 †No.ergo ꝙ qñ ignorauit filius sibi delatā hereditatem paternam bene transmittit eam ratione suitatis. tanq̄ sibi acquisitam per.l.cum beneficio repudiandi.⁊ tam ad nepotem ex eo vt hic quam etiam ad quoscunq̄ extraneos heredes ꝯm veram opi.vt plene no.j.ea.l.vētre.nō tamen tunc transmittit ius deliberādi tanq̄ extraneus heres.lz decedat infra annum.q̄ ignorans illud ius nō transmittit cū in eo nō cadat deliberatio.sz si sciuit sibi delatū trāsmitti duplici iure ⁊ tanq̄ suus ⁊ etiam tanq̄ extraneus ius deliberandi si decedat infra annum ⁊ hoc reperitur in questionibus Pauli iurisconsulti cuius fuit ista.l.vt refert Imperator in.l.cum antiquioribus.C.de iure delibe. licet hic non loquatur nisi quando ignorauit.

a ¶ Pupill᷒ non pōt obligari.adde.l.j.et Bart.ff.de noua.Bart.ī l.pupillus.ff.de reg.iur.⁊ gl.in.l.ij.ī.§.pupillus.ff.de nego.gest.

b ¶ Nisi sit p̄xim᷒ pubertati. adde qñ pupillus dicitur proximus pubertati. vide gl.ī.l.pupill᷒.ff.de reg.iur.Bar.in.l.j.ī fi.ff.de dona.c.cōtinebat,de despō.impu.⁊ gl.in.c.attestationes.eo.titu.

1 **In omni.** †Heres heredis primi testatoris seu defuncti est heres si ille eam adiuit.⁊ tūc nō poterit repudiare.h.d.Nec ob.§.precedens:q̄ ibi loquit qñ nō adiuit vel immiscuit.lz eaz trāsmiserit ad suos heredes hic.qñ adiuit vñ cū iuncta sit cū hereditate heredis nō pōt heres heredis eam separare.vt.l.sed si plures.§.filio.s̄.de vulg.⁊ pup.

2 ☞ Pupillus nō pōt obligari sine autoritate tutoris.⁊ si daret sibi curator nō sufficeret autoritas curatoris licet in adulto sufficeret.⁊ proximus pubertati naturaliter obligatur.

3 Qui adit hereditatē qualiter obligetur creditoribus ⁊ legatarijs.⁊ quando etiā vltra vires hereditarias.

4 Qui nō pōt se obligare sine certa solēnitate nec etiā pōt hereditatem adire sine eadē solēnitate qñ adeundo obligaretur.

5 In obligatione que cōtrahitur per legē sine facto obligati nō requiritur autoritas administratoris.

Minor si conducat domū vel ducat vxorem ⁊ recipiat dotē an inuecta ⁊ illata in primo casu ⁊ eius bona mobilia in scđo obligentur pro pensione vel restitutione dotis si nō interuenit autoritas curatoris vel iudicis.

6 Pupillus qñ cōtrahit vel quasi cōtrahit ad vtilitatē alterius iussu vel mādato illius nō requiritur tutoris autoritas secus si tractaretur de eius incommodo.

c ¶ Pubes i fans. Adde.l.in negotijs.ff.de re.iur. Jas.in.l.infantis.C.q admit.ad bo.pos.in pn. idez Jas.in.l.infanti.C.de iure delibe.

1 **More.** †Pupill᷒ sine tutoris autoritate nō pōt hereditatez acquirere nisi acq̄sitio fiat p l.sine facto suo.vel nisi eā acq̄rat alteri in cui᷒ est potestate adeūdo iussu illi᷒.cū tutoris vero autoritate bene pōt acq̄rere si fari pōt.lz intellectū nō habeat.q̄ sit proximus infantie.h.d.cum.l.seq.⁊ sic ista prima.l.loquit.qñ nō pōt l.sequens qñ pōt.⁊ prima regula negatiua recipit duos casus fallentie.vt p̄tz ex ista.l. 2 ¶ †Not.j.ꝙ pu.nō pōt obligari[a] sine auto.tut.intellige siue habeat tutorem.siue nō habeat.⁊ si daretur sibi curator nō sufficeret auto.cura.lz in adulto sufficiat vt in vltima glo.l.seq. ¶ Itē intellige ꝙ nō obligatur ciuiliter nec naturaliter nisi sit proximus pubertati[b] tunc enim naturaliter obligaret.vt no.in.l.j.j.de noua. 3 ¶ †Itē not.ꝙ qui adijt hereditatē obligat.intellige scilicet creditoribus ⁊ legatarijs cū quibus videt quasi cōtrahere.vt.l.apud iul.in fi.qui.ex cau.in pos.ea.⁊ etiā fisco si erant debita fiscalia. sed si nulli erāt creditores nec debita fiscalia adeūdo nō obligat.q̄ nō est cui obligatio querat ⁊ sibijpsi tanq̄ heredi non pōt esse obligatus vt no.in.l.frater a fratre.in prima glo.de cōdi.inde. ¶ Itē not.ꝙ obligat vltra vires hereditatis.vt patet dū dicit.etiā si non sit soluendo cōcordat.l.que dotis solu.ma.Quod intellige si creditoribus legatarijs nō isto iure vt plene no.in.l.j.in fi.j.ad treb.hodie sic si nō cōfecit inuentariū.sz si cōfecerit nec creditoribus nec legatarijs obligat vltra vires. 4 ¶ †Itē no quarto ꝙ qui nō pōt se obligare sine certa solēnitate nec etiā pōt hereditatē adire sine eadē solēnitate qđ no.pro statutis. Hoc intelligo quādo adeundo obligaret.vt.s̄.dixi alias secus vt dixi in.l.mutū.s̄.e.ꝯm Ang.licet pleriq̄ ī hoc nō cōsentiant q̄ saltem recipit vexationem ex aditione certe statutū nō prohibet quem vexari sed obligari. 5 ¶ †Itē no.ꝙ in obligatione que cōtrahitur per.l.sine facto obligati nō requiritur autoritas administratoris ⁊ illud facit ad questionē not.in.l.certi iuris.C.loca.per Cyn.⁊.l.si cōstante.solu.ma.per Bar.de maiore cōducente domū vel ducente vxorē recipiente dotē vtrū inuecta ⁊ illata in primo casu ⁊ eius bona immobilia in secūdo obligent pro pensione vel restitutione dotis si nō interuenit autoritas curatoris vel iudicis ⁊ videt ꝙ sic q̄ illa est tacita obligatio legalis.vt hic in contrarium q̄ descēdit ex facto suo propter factū eius q̄ inuexit ⁊ intulit in domum conductā in primo casu vel recipit dotē in secundo sed hic loquitur quādo nulluz factū eius interuenit dic vt no.in preallegatis iuribus per doc. 6 ¶ †Itē no.in fi.§.impuberes ꝙ quādo pu.cōtrahit vel quasi cōtrahit ad vtilitatē alterius iussu vel mandato illius nō requirit tutoris autoritas q̄ nō tractatur de eius incōmodo sed illius mādantis facit.l.sz ⁊ si quis.§.fi.s̄.de instito.secus si tractaret de eius incōmodo q̄ nomine proprio obligaret ꝙ quādo sit dic vt no.in.l.procurator qui pro euictione.de procu.per Bar.⁊ adde.l.cum mādato s̄.de mino. ¶ Sed op.quādo impubes iussu patris nō possit adire hereditatē:q̄ patria potestas nō sufficit ad obligādum filium pu.vt.l.fi.§.j.de verbo.obli.Solu. verū est quādo obligaretur ⁊ nō acquireret:sed quādo cuz obligatione iuncta est acquisitio vt cum adit hereditatem tunc licet obligetur tamē ista obligatio nō remanet penes eum. sed transit in patrē sicut ipsa acquisitio penes eum vt hodie est in aduentitijs quoniam pater est legitimus administrator si habet vsumfructum.ideo potest sibi autorari sicut tutor ꝯm Bart.vt.l.infanti.in fi.C.de iure delibe.⁊ dic vt ibi per eum.

2 ☞ Furiosus nō gerit actum per se etiā cum autoritate curatoris sui.sz ipse solus curator:sed infans vel proximus infantie pōt per se cū autoritate tutoris.

1 **Pupillus si fari.** †Nō summat hic sz summat in precedēti.l. c ¶ No.ꝙ pubes infans[c] vel proximus infantie equiparatur furioso q̄tum ad carentiā intellectus dic tamē ꝙ equiparatio nō est per omnia bona. q̄ furiosus penitus caret intellectu etiā q̄tum ad acquirendum sibi:nō sic infans vel proximus infantie.vt.l.donatarum.C.de acqui.pos. 2 †Item furiosus nō gerit actum per se etiā cum autoritate pro curatoris sui.sed ipse solus curator.vt hic in glo.super ver.furiosus.sed infans vel proximus infantie pōt actum gerere per se cū autoritate tutoris.vt.l.seruo inuito.§.si pu.j.ad treb.ibi siue heres institutus esset ⁊c.⁊ in prima glo.istius.l.pupillus.⁊ adde qđ dixi.s̄.ea.l.mutum ⁊c.

Sexasse. Nō summatur. habuimus.s̄.e.l.j.

2 ☞ Differētia inter pupillū ⁊ adultum circa aditionē vel repudiationem hereditatis.

1 **Impuberibus.** †Impubes etiā si adiuit si tamē sine autoritate tutoris pōt repudiare.q̄ nō valuit aditio.sz pubes ita demū pōt repudiare si nō adit.al's secus.etiam si sine autoritate cur.quādo ipsum nō habebat.q̄ aditio valuit mero iure.h.d.ista.l.suppleta p gl.posset tamē petere restitutionē in integrū que nō est necessaria ī precedēti casu. 2 ¶ †Et breuiter recollige p ītellectu tex.⁊ gl.ꝙ si aditio facta nō est vel īmixtio nō differt pu.ab adulto.q̄ vterq̄ p̄t repudiare mero iure sine restōne ī integrū.ad hoc vt valeat reqrit ī pu. tutoris autoritas sicut ī adeūdo. ⁊ idē in adulto si curatorē habebat.al's vz repudiatio mero iure.lz aduersus eā possit ī integrum

grũ restitui. ⁊ etiã puber posset restitui si lesus esset licet interuenisset autoritas tutoris aut est secuta aditio vel immixtio. et tunc aut interuenit autoritas tutoris vel curatoris. ⁊ similiter non differt pu. ab adulto. q2 in vtroq3 valet mero iure ⁊ vterq3 põt in integrũ restitui aduersus aditionẽ. Aut non interuenit autoritas predictorum. ⁊ tunc differt pu. ab adulto. qm̃ aditio pu. nõ valuit ⁊ sic mero iure sine restitutione põt repudiare. vt in primo casu huius. l. in versi. oĩmodo. qđ importat sine nõ adiuerit etiã adiuerit sine tutoris autoritate aut loquimur ĩ adulto. ⁊ tunc si haberet curatorẽ. Idẽ ꝙ in pu. vt in. l. si curatorẽ. habens. C. de in integ. rest. si nõ habebat loquit᷑ ẜm dictum hui⁹. l. ꝙ mero iure valuit aditio ⁊ sic nõ potest repudiare supple sine restitutione in integrũ. ⁊ ex his remanẽt declarata ea q̃ habentur in glos. ⁊ meli⁹ ꝙ Bar. ponat.

2 ☞ Fili⁹ si cõueniat᷑ tanꝗ fili⁹ ⁊ heres non h3 necesse allegare se nõ immiscuisse nisi creditores probẽt illũ se immiscuisse.

1 **Si qui.** †Suus heres si se ĩmiscuit h3 beneficiũ abstinendi ab edicto pretoris ideo nõ h3 necesse impetrare a iudice nec est obligat⁹ efficaciter creditorib⁹ hereditariis ideo aduersus eos 2 nõ indiget restitutione in integrũ. h. d. ¶ †Videbat᷑ contrariũ in primo dicto q2 beneficiũ qđ cõcedit᷑ ab edicto pretoris debet ĩpetrari a pretore viuo. vt patet in bo. pos. q̃ defert᷑ ab edicto pretoris ⁊ dicit᷑ edictalis. ⁊ tñ necesse est adire pretorẽ vt concedat decretalẽ ⁊ hodie sufficit ꝙ corã eo agnoscat᷑. vt. l. fi. C. q admit. ad bo. pos. sed certe illud est in beneficio qđ cõceditur ad aliqd acquirendũ illud in eo qđ tendit ad liberandũ. vt est istud q2 fauorabilior est liberatio. ⁊ ꝑ hoc. s. de cõdi. insti. l. que sub condi 3 tione. §. j. iũcta. l. arrianus de acti. ⁊ obli. ¶ †Itẽ adhuc videbatur contrariũ in scđo. q2 cũ statim sit obligatus per. l. xij. tab. videbat᷑ ꝙ remaneret obligatus nisi vtatur beneficio pretoris se expresse abstinẽdo sed certe satis est ꝙ posset vti. sicut in simi. videmus in eo cui legata est liberatio q2 nõ est liberatus quousq3 heres ipsum liberet per acceptilationẽ vel pactũ ⁊ tamẽ anteꝗ liberet᷑ habet exceptionẽ q2 sufficit ꝙ possit petere se liberari. vt. l. si creditoris. C. de fideicõ. ⁊ no. in. l. si nõ sortẽ. §. adeo. de 4 cõdi. inde. per gl. † ex hoc videt᷑ ꝙ si conueniat᷑ tanꝗ filius ⁊ heres habeat necesse saltẽ allegare se nõ immiscuisse q2 mero iure est obligatus s3 habet exceptionẽ. ⁊ exceptio est proponẽda al's reus condemnaret᷑. vt not. per glo. in. l. si vnus. §. pactus. s. de pac. licet secus in eo qui ipso iure non tenetur vt no. gl. in. l. vbi pactum. C. de transac. Contrariũ tñ dic. q2 hoc ꝓcederet in exceptione nõ notoria que orietur ex facto ipsius rei puta ex pacto ꝙ potest esse incognitu3 iudici. sed ista exceptio est notoria. q2 prouenit ex edicto pretoris qđ iudex scit vel scire d3. vnde cũ constet sibi vt iudici de hac exceptione non potes ipsum cõdemnare licet nihil dicat vel apponat nisi creditores probent illum se immiscuisse. vt no. j. eo. necessariis. ⁊. l. si cum dotem. §. transgrediamur. solu. ma. in fine de quo videtur casus in hac. l.

2 ☞ Qui potest adire potest repudiare. ⁊ quãdo ⁊ nu. l.
Tres casus in quibus non potest quis adire.
3 Qui non potest adire non potest repudiare.
4 Licet institutus sub conditione potestatiua dicat eam se nolle implere: modo tamen dicitur conditio defecta quousq3 mutando voluntatem potest eã adhuc implere.
5 Ius conditionale per simplicem renuntiationẽ seu repudiationem non potest remitti. ⁊ quid per pactum. ⁊ quid si repudiatio facta sit parte presente.

1 **Is qui.** †Hereditas que non potest adiri nõ potest repudiari ⁊ tunc nõ põt adiri qñ non est adhuc delata licet speret᷑ deferri in euẽtũ alicuius cõditionis. vel si est delata tñ delatio igno 2 ratur. h. d. vsq3 ad. §. fi. qui incipit: neq3. †Et primo ponit vna3 regulã affirmatiuã. ꝙ qui põt adire põt repudiare. vsq3 ibi hec ita vbi ponit᷑ regula negatiua ꝙ qui non põt adire nõ põt repudiare. ⁊ ponũtur tres casus in quibus non põt adire. sed primus ⁊ tertius tendunt ad idem qñ non est delata. sed speratur deferri sub conditione vt interim non possit repudiari. Secundus casus qñ est delata. s3 ignoratur delatio. puta si testator sit mortuus. primus ⁊ tertius casus seu exempla locu3 habent in hereditate ex testõ. illa enim potest deferri sub cõditione non in hereditate ab intestato que semper defertur pure. secundũ exemplũ locũ habet tam in hereditate ex testamento ꝗ ab intestato. 3 †Et notandũ ꝙ regula negatiua semp ꝓcedit ꝙ qui nõ potest adire non potest repudiare. sed affirmatiua non semper. q2 pluribus modis dicit᷑ quis posse adire ⁊ non omnis potẽtia adeũdi facit vt repudiare possit. ⁊ hoc prosequere pulchre ⁊ subtiliter per Bar. in. l. is potest. j. eo. §. põt. ¶ In tex. ibi: nihil egit et sic ea non obstãte poterit adueniente conditione adire. vt. j. eo. l. nec is. §. fin. ⁊ idem in casibus sequentibus ⁊ dixi. s. eo. l. iiij.

4 ¶ †In tex. ibi. ⁊ sic in arbitrium collata est. Not. istum tex. pro eo quod dixi in. l. suus quoq3. §. sed si filio. de here. insti. qđ licet institutus sub conditione potestatiua dicat eam se nolle implere nõ propterea dicitur conditio defecta quousq3 mutãdo voluntate3 potest eam adhuc implere. q2 hic dicitur ꝙ si repudiat non valet repudiatio subaudi quominus si postea cõditionem implet possit adire. certum est aũt ꝙ eoipso ꝙ repudiat videt᷑ asserere se nolle conditionem implere. vt eã habeat. ⁊ tamẽ hec assertio tacita non facit videre cõditionẽ esse defectã: vt hic colligitur si bene cõsideret᷑. ¶ In tex. ibi viuat testator qui reuera erat mortuus. ⁊ sic hereditas erat delata. sed ignorabatur. sed si viueret non esset adhuc delata. vnde non differt iste casus a ꝑcedenti ⁊ sequenti.
5 ¶ †In glo. ij. ibi itẽ cõtra. C. de pac. l. j. Solu. ius conditionale per simplicẽ renuntiationem seu repudiationem non potest remitti. q2 repudiatio tendit solũ ad abdicandũ emolumentũ qđ quis habet vel habere põt si vult. sed cõditione pendente nec h3 nec habere põt. ideo repudiatio nõ valet q2 nõ potest operari effectũ ad quem ordinatur. sed per pactũ bene potest remitti. q2 per illud obligat᷑ ad non petendũ ⁊ constat ꝙ potest obligari licet adhuc ius nõ habeat nec põt postea cõtra suam obligationẽ venire ⁊ ita loquit᷑ contrariũ. Si tamẽ repudiatio facta est parte presente haberet vim pacti ⁊ valeret ar. in. l. tale pactum. in prin. s. de pac. ⁊ no. in. d. l. j. ¶ In glo. ibi item aliud in bonorũ possessione petenda. q2 si potest peti conditione pendente nõ tribuit ius. sed simplicem administrationem. vnde dicitur potius facti ꝗ iuris. ⁊ si postea ꝯditio existat incipit sortiri iuris effectũ. sed aditio hereditatis nõ ordinatur ad administrationẽ facti principaliter. sed ad tribuendum ius qđ tribuere non potest conditione pendente: ideo aliud est ꝗ in bonorũ possessione que ordinatur etiã ad administrandũ. vt. l. si quis. instituat᷑ de here. insti. In glo. super verbo arbitriũ ibi secus si nollet ⁊c. vult dicere glo. ꝙ si aliquis esset institut⁹ sub ista conditione si nolles censetur institutus pure. q2 ista cõditio non suspendit cũ tacite insit etiã si non fuisset expressa. vt. l. verba. de ꝯdi. insti. ⁊ ideo posset statim mortuo testatore repudiare ⁊ non haberet locum qđ hic dicitur de instituto sub conditione ꝙ ea pendente non possit repudiari. debet ergo hic intelligi qñ conditio dependebat ex arbitrio instituti tacito nõ expresso. vt si capitolium ascenderit vel. x. dederit. nã hic exprimit᷑ factũ. et tacite inest voluntas. vt. l. nonnunꝗ de condi. ⁊ demon. iste conditiones bene suspendunt institutionẽ. ⁊ anteꝗ impleantur. nec potest adiri hereditas nec repudiari. potest etiã intelligi tex. qñ conditio collata erat in arbitriũ tertij similiter tacitum ⁊ valatũ non expressum vt si titius ascenderit capitoliũ vel. x. dederit si autẽ expressum vt si titius voluerit non valeret institutio tanꝗ captatoria. vt. l. illa institutio. de here. institu. secus si fuisset dictum si titius arbitrabitur. ⁊ sic non in meram voluntatẽ. vt. l. si sic. in prin. de leg. j. ⁊ dicit gl. ꝙ tũc erit institutio pura per. l. j. de leg. ij. quod non est verum. vt ibi no. quia quãdo conditionaliter confertur in arbitrium tertij institutio legatũ redditur cõditionalis vel conditionale licet non reddatur nullum quando per verba importantia arbitrium boni viri. vt sunt illa q̃ habentur in. d. l. si sic. in prin.

2 ☞ Quando duo faciunt vnum actum simul censetur alter alteri consentire.
Non differt hereditas profectitia ab aduentitia in hoc q2 pater sine filio nec ecõtra filius sine patre potest eam repudiare. et in quibus aliis differant.
3 An ipsi patri noceat repudiatio ipsius patris. licet non noceat filio ⁊ an repudiatio filij licet nõ noceat patri noceat sibiipsi. vt si sit effectus sui iuris non possit eã adire pro se.
4 Hereditatẽ delatã seruo an solus dominus possit repudiare.
5 Bonorũ possessionem delatam filio potest pater agnoscere sed non repudiare.
6 Quid in hereditate delata filio infanti.

1 **Neq3 filius.** †Hereditatem delatã filiofa. nec ipse sine patre repudiare põt nec econuerso. sed vterq3 simul. h. d. cum. l. seq. ¶ In tex. neq3 filiusfa. repudiando sine patre hoc casu est vnica tantum ratio. sc3 ne filius solus repudiãdo faciat preiudicium patri cui hereditas acquireretur si iussu eius eam adiret vnde nõ potest sibi auferre hãc spem acquisitionis. ⁊ ideo non obstante repudiatione filij põt pater adhoc sibi iubere ꝙ adeat. ⁊ adeũdo sibi acquirat. ¶ In text. ibi neq3 pater sine filio. isto casu est duplex ratio. prima q2 nec pater illam adire posset. q2 non est sibi delata sed filio ⁊ per factum filij acquiritur sicut ⁊ per factum serui. vt. C. de here. insti. l. iij. ergo nec potest repudiare per princi. huius. l. Alia ratio est ne faciat preiudicium filio q2 anteꝗ adeat iussu patris efficiatur sui iuris potest eam adire ad commodũ suũ. ⁊ sibi acquiratur. nec habeat eam restituere patri. vnde non potest pater

hanc spem sibi auferre. ⁊ ideo nō obstāte repudiatione patris si efficiatur sui iuris potest eā adire ad suū commodū. Predicta pcedūt in hereditate aduētitia que dr qn̄ filius nō fuit institutus cōtēplatione patris. qd̄ presumitur si fuit facta mētio de patre vt instituo talē filiū talis. vt. l. filio. ī. de condi. ⁊ demō. tūc in illa filius non h3 aliquā spē retinēdi. nā etiā si fact⁹ sui iuris adeat necesse h3 illā restituere patri. vt. l. aditio in fi. ī. eo. ⁊ ideo videt̄ q̄ solus pater possit eam repudiare. Cōtrariū vult tn̄ gl. mag. in prin. quā etiā sequit̄ Bar. q̄ l3 in ista esset ratio pdicta de piudicio subest tn̄ alia q2 pater nō posset eam adire sine filio ergo nec repudiare. nam sufficit adesse vnā de rationibus prohibitiuis. vt. l. si non lex. in princ. s. de here. insti. ⁊. l. liberorū. §. notant̄. ⁊ ibi no. s. de infa. ⁊ insti. de nup. §. affinitatis. Primū tamen dictū q̄ filius nō posset repudiare. multomagis procedit in hac profectitia quā in aduētitia. cu3 ipse careat omni spe acquirēde hereditatis. ¶ In tex. ibi vterq3 aūt intellige ita q̄ ipse filius repudiat ⁊ pater cōsentiat nō ecōuerso q2 sicut act⁹ adeundi d3 expediri per filiū nō per patrē ita ⁊ actus repudiādi q2 procedūt a patre. Et si instrumētū repudiationis diceret oppositū nō valeret repudiatio. S3 qd̄ si diceret instr̄m q̄ pater ⁊ filius repudiauerūt. Respondet̄ valet q2 repudiatio patris nō v3 vt repudiatio sed vt iussus seu volūtas. † Istā qn̄ duo faciunt vnū actū simul censetur alter alteri cōsentire vt. l. titius in fi. prin. ⁊. l. lucius. s. qui. mo. pig. vel hypo. sol. no. bar. in. l. cū pater. §. libertis. i fi. ī. de leg. ij. ¶ Sed opp. q̄ nō valeat q2 iussus debet pcedere in repudiatione sicut in aditione. vt no. bar. s. eo. qui aliena in princi. ⁊ hic non procedit. sed simul interuenit. So. satis est q̄ nō sequat̄. q2 censet̄ pcedere in iuris intellectu. qn̄ simul hoc faciūt ⁊ tunc volūtas habet̄ pro iussu seu mādato hoc probat̄ per istū tex. s̄m Bal. ⁊ Ange. facit hoc qd̄ no. p bar. in. l. post dotē. so. ma. in. iij. lec. ideo valet repudiatio si dicat instr̄m q̄ filius repudiauit de cōsensu ⁊ volūtate patris l3 nō diceret iussu patris q2 intelligetur s̄m subiectā materiam et presumit̄ volūtas vel sensus pcedere. tene mēti. ¶ Glo. magnā hic positā recita per quatuor questiones vsq3 ibi alij dicunt et postea per quatuor opi. vsq3 ibi in fi. que opi. tendūt ad probādū q̄ solus pater sine filio possit repudiare ⁊ ordinē questionū ⁊ oppositionū collige per teipsum. ¶ In princ. glo. ibi ⁊ sic aduentitia. nō differt ergo profectitia ab aduentitia q̄tum ad id de quo hic. q2 neutrā potest alter sine altero repudiare s̄m glo. ⁊ bene quam tenet bar. s3 quidā ɔtra. vt dixi super tex. s. in profectitia. sed in alio est differentia q2 licet aduētitiam hereditatem filius possit cogi a patre adire ⁊ sibi acquirere non sic pōt cogi repudiare ne auferatur spes illius hereditatis sibi acquirende si efficiatur sui iuris. nā pater licet possit exercere patriā potestatē ad sui cōmodum nō sic ad id qd̄ non esset ad sui commodū sed etiā damnum filij. sed hereditatē profectitiam potest filius cōpelli adire ⁊ repudiare cū in omnē casum sit deuētura ad patrē etiam si adeat factus sui iuris. vt. s. dixi ergo tenetur pro illa facere quicquid pater vult per. l. idem. §. si cui. s. mādati vbi si habes actionem ad tui cōmodum quā mihi cedere teneris possum te compellere ad cedendum alteri vel ad ipsam remittendā. quod etiā tenet Bart. hic. ¶ † In glos. ibi sed ea ipsi patri supple noceat repudiatio ipsius patris licet non noceat filio ⁊ sic potest queri ecōuerso an repudiatio filij licet non noceat patri noceat sibiipsi vt si sit effect⁹ sui iuris nō possit eam adire pro se. glose respondent forte non. Aliqui habēt forte sic ⁊ ista videt̄ melior litera propter. l. quā allegat glo. s. solu. matri. l. ij. §. deniq3. ⁊. §. ceterū. ⁊ in ver. q̄ si sui iuris. Breuiter teneas cōtrariū q̄ nec sibi nocet q2 est nulla ipso iure. Nec obstat cōtrariū q2 loquitur in pacto qd̄ tendit ad obligandū vnde factum a solo patre super actione de dote nocet sibi. licet non filie ⁊ econuerso. sed ex repudiatione non obligatur repudians. facit quod dixi in principio huius legis super gl. ij. ¶ In gl. eadem ibi indubitanter obtinet quod hic dicit supple ad gl. l. vt filius non possit preiudicare patri nec econuerso. sed in alio est aliud hodie q̄ olim. q2 olim repudiatio solius filij nō nocebat patri. nec etiam proderat patri. nec nocebat ipsi filio. vt. s. dixi. hodie prodest patri. ⁊ nocet ipsi filio. quia proprietas quam erat habiturus filius adeundo. acquiritur patri si repudiat. et potest pater eam adire pro se. ⁊ filius amplius adire non potest vt. l. cum non solum. C. de bo. que libe. et econuerso repudiatio patris non nocebat olim filio. nec proderat nec nocebat ipsi patri quominus ea non obstante posset adhuc filium compellere adire. vt. s. in glo. ibi. non pōt repudiare vt patri noceat ⁊c. hodie repudiatio patris prodest filio ⁊ nocet ipsi patri quia vsusfructus quē pater erat habiturus remanebit apud filium ⁊ ex hoc fecit aliam differentiam inter vetera iura ⁊ iura. C. quia in re veteri repudiatio alterius eorū erat ipso iure nulla ⁊ sic nullum producebat effectum. hodie est valida. ⁊ effectum producit contra repudiantem ⁊ pro alio. ¶ In eadem glos. ibi alij dicūt pro declaratione huius particule. ¶ Opp. extra glosam quod solus pater potest repudiare sine filio. quia de soli⁹ patris preiudicio agitur cum sibi sit acquirēda hereditas. timore huius dixerunt quidam q̄ hic loquitur in hereditate materna delata filio que etiā isto iure non acquirebatur patri sed remanebat apud filiū. ⁊ sic agitur de piudicio filij. in alia vero hereditate fatebantur ɔtriū. glo. hic reprehendit ⁊ bene q2 hoc fuit introductū per iura. C. ¶ No. istam gl. quia Ricar. malumbr. disputando tenuit primā partē in. l. filius. de inoffi. testa. ⁊ de ista gl. non meminit. doct. tenent istā gl. per. l. filiusfa. que est in vltima charta. ī. eo. vbi plene probatur ⁊ de ista questione vide per Cy. in. l. j. C. qui admit. ad bo. pos. Nec obstat opinio q2 etiā tractat̄ de preiudicio filij pter spem quā habet acquirendi sibi si efficiatur sui iuris. que spes auferret̄ sibi si repudiatio soli⁹ patris valeret. ¶ In gl. ea. ibi tēpore enim aditionis. Pro declaratione huius particule oppo. q̄ licet filius efficiat̄ sui iuris anteq̄ adeat non possit eam adire pro se sed pro patre q2 sufficit q̄ tēpore quo fuit delata erat in patria potestate. vt. l. que legata. cū ibi no. de reg. iu. ⁊ sic non agit̄ de preiudicio filij. Sol. aliud in legato facto filio. q2 si tēpore quo cedit dies legati reperitur in patria potestate. licet anteq̄ acceptet efficitur sui iuris nō acq̄ritur sibi. q2 statim fuit sibi acquisitū tēpore quo erat in ptāte et per eū patri. vnde non resoluitur acquisitio. idē in stipulatione etiā cōditionali si tēpore ipsius interposite erat in patria potestate nō sic in hereditate filiofa. delata: nā nō est acquisita patri anteq̄ adeatur q2 nec filio vt. l. pretia rerum circa mediū. ad. l. fal. Item ius adeūdi licet esset acquisitū filio. nō erat acquisitū patri. q2 est quoddā ius acquirendi qd̄ nihil habet in se. sed est quoddā instrumentū per qd̄ acquirit̄ ⁊ ista talia iura acquirēdi nō acquirūtur patri per filiū. vt patet etiā in querela inofficiosi testamēti. s. de inoff. testa. l. papi. in prin. requirit ergo. tps aditionis quo fit acquisitio. ⁊ si tunc reperit̄ sui iuris acquirit sibi nō patri. ⁊ hoc vult gl. ista. ¶ † In ea. glo. ibi. Idē secus in in domino ⁊ seruo. vult ergo glos. q̄ hereditatē delatam seruo solus dominus possit repudiare per. l. j. §. per seruū. de succes. edic. Bar. ɔtra q2 nullo iure hoc cauetur. ⁊ in cōtrariū est regula. q2 solus dn̄s nō posset adire. ergo nec repudiare. Non obstat lex allegata per gl. q2 loquitur in bonoꝝ possessione delata seruo quam dominus potest repudiare quoniā etiā ipsam petere potuisset q2 non cōsistit in expressione animi. sicut aditio hereditatis que expressio animi vnius per aliū fieri nō pōt vt not. gl. s. de arbi. l. ij in tres. cum. l. seq. † Quid aūt in bonoꝝ possess. delata filio certe illam potest pater petere sed non repudiare q2 filius habet in ea spē si efficiatur sui iuris morte patris vel emancipatione anteq̄ petatur que pbabilis est propter votū parentum. sed seruus nullam spem habet q̄ per mortē domini non efficitur sui iuris nec de manumissione pōt sperare cū pendeat ex mera voluntate domini. vt. l. apud iulia. in fi. de lega. ij. † S3 cū pater possit adire hodie solus hereditatē delatā infanti. vt l. si infanti. C. de iur. deli. An poterit solus repudiare. dicas q̄ non sicut nec tutor. vt no. glo. ī. eo. l. is pōt. ⁊ illa regula pcedit in his qui possunt adire pro se vt possint etiā repudiare non in illis qui possunt adire pro alio. vt ibi notatur.

2 ¶ Actus factus ad aliquid conseruandum quando non inducat de nouo.

3 Magis inspicitur id qd̄ est in opinione q̄ id qd̄ est in veritate posito q̄ id qd̄ est in opinione tendat ad reddendū actū nullū ⁊ id quod est in veritate tendat in oppositum vt valeat. Quid in his q̄ non dependent ex sola voluntate vnius sed etiā alterius.

4 Capitulum vel alij subditi episcopo q̄ possint prescribere totalem exemptionē a prelato per tantū tempus cuius contrarij memoria non existat.

5 Cum monacho existente monacho papa nō dispensat q̄ teneat propriū vel capiat vxorem. sed bene potest facere ipsum nō esse monachum ⁊ tenebit.

Pretorie stipulationi nihil pōt addi ea remanēte pretoria sed per aditionē efficitur cōuentionalis.

6 Dominus nō pōt rei vsufructuarie imponere seruitutē etiam consentiente fructuario durante vsufructu. sed si consentit vsufructuarius extinguitur vsufr. ⁊ valet impositio.

7 Donatio causa mortis non potest fieri irreuocabiliter. ipsa durante causa mortis.

Seru⁹ nō pōt tutor dari durāte seruitute. sed si det̄ efficit̄ liber.

8 Oldradus pater legum.

1 SI QUIS PUTAT. † Si putās se necessariū heredē cū sit volūtari⁹ repudiat vel adeat. nec repudiatio nec aditio v3. h. d. cū. l. sequēti. Rō istarū legū est q2 si putat se necessarium

rium repudiando non putat abdicare a se nomen heredis sed solum commoda ⁊ incommoda. si repudiatio teneret cum ipse non sit voluntarius abdicaret a se etiam nomē. quod esset preter intentionē suam. ne ergo aliquid fiat contra illam redditur repudiatio nulla. Item si adit non credit per hoc acquirere nomen heredis cum credat se effectum heredem per. l. xij. tab. sed solū credit acquirere commoda ⁊ incommoda. si ergo valeret aditio cū ipse sit volūtarius acquireret etiā nomen qd̄ esset preter intentionē suam. ideo redditur nulla ratione predicta. †Et ex hoc quod illud quod fit ad confirmandū ius ꝙ quis putat se habere. si illud nō habet. non inducit acquisitionem de nouo ⁊ istud no. per glo. que est. in. l. iij. in prin. de acqui. pos. que vult ꝙ si aliquis non habeat possessionē sed putat se habere ⁊ facit aliquem actū ad ipsum conseruandū non inducitur acquisitio de nouo. quā glo. Bar. ibi no. ⁊ tamē ipse ibi determinat cōtra gl. dicens ꝙ actus factus ad aliquid cōseruandū inducit de nouo ⁊ allegat. l. iij. C. cō. vtri. iudi. vbi approbatio sentētie nulle q̄ fit ad conseruandū eā. licet non cōseruet nec faciat eā valere tanꝙ sentētia valet vt pactū. Contra Bar. videt̃ esse casus hic. ⁊ per gl. cogita super hoc. ¶ †No. etiā ꝙ magis inspicitur id qd̄ est in opinione ꝙ̄ id quod est in veritate ⁊ posito ꝙ id quod est in opinione tendat ad reddendū actum nullum. ⁊ id qd̄ est in veritate tendat in oppositū vt valeat. Sed contra ꝙ magis inspiciatur quod est in veritate. vt. s̄. de iur. ⁊ fac. igno. l. regula. §. qui ignorauit. ⁊. j. pro empto. l. ij. §. j. ⁊ in alijs legibus allegatis hic in glo. fi. pro contrarijs. Solu. hic in his que depēdent ex mera voluntate vt est aditio hereditatis in qua inspicitur poti⁹ opinio ꝙ̄ veritas. qm̄ opinio h₃ alterare voluntatē. Contraria loquunt̃ in his que nō dependēt ex sola voluntate vnius sed etiā alterius. vt in cōtractibus ⁊ in translatione dominij vbi inspicitur veritas. Unde si emis a dn̄o ⁊ credis eū nō dominū nec acquiris dominiū nihilomin⁹ acquiris inspecta veritate. ⁊ ecōtra si tradens est dn̄s licet putet se non esse tradendo ex causa habili transfert̃ dominiū si suo noīe tradat. non sic si alieno ⁊ tanꝙ procurator illius quē putat dominū. vt. l. seruū titij. ⁊ ibi no. in gl. s̄. man. ¶ Sed adhuc op. ꝙ etiā in aditione hereditatis inspicitur potius qd̄ est in veritate ꝙ̄ quod in opi. vt. s̄. eo. qui in aliena. §. si is qui. versi. iul. alias incipit nā eū. Solu. ibi dubitabat de veritate. ⁊ sic eius opi. non erat cōtraria veritati. sed dubia hic erat cōtraria. q2 putabat necessariū cū esset voluntari⁹ licet ibi dixerim illū ver. habere locū etiā si errabat. videt̃ nunc contrariū ꝙ tunc nō haberet locū sed vitiat̃ ibi aditio per illū tex. ⁊ qd̄ magis placet licet glo. ibi aliter videatur soluere cū illū quā ibi transiui. Si aūt opi. concurreret cū veritate licet de veritate nō esset quis certus an debeat inspici opi. dic. vt. j. eo. cum quidā. §. qd̄ dicitur si putetur esse pregnās ⁊c. ¶ †In glo. que incipit: in errore ibi sic arbor mala ⁊c. No. istam glo. pro vno in quo consuluit Oldra. in cōsilio quinquagesimoquinto an capitulū vel alij subditi ep̄o possint prescribere totalem exemptionem a prelato per tantū tēpus cuius cōtrarij memoria non existat. videtur ꝙ non per. c. cum non liceat. de prescrip. vbi subdit⁹ cōtra superiorē non prescribit. ipse determinat contrariū: q2 verū est ꝙ subditus existens subdit⁹ nō prescribit cōtra ius superioris. secus si desinat esse subditus quod est per prescriptionē. †Item cum monacho existēte monacho papa non dispensat ꝙ teneat propriū vel capiat vxorem sed bene potest facere ipsum non esse monachū ⁊ tenebit. vt in. c. cū ad monasteriū. in fi. de sta. regu. Item pretorie stipulationi nihil potest addi. sed verū est ea remanente pretoria. sed per aditionem efficitur conuētionalis de ver. oblig. l. in conuentionalib⁹. †Et dn̄s non potest rei fructuarie imponere seruitutē etiam cōsentiēte fructuario. nam verū est durante. vsufruc. sed si cōsensit vsufructuarius extinguitur ⁊ valet īpositio. vt. l. sed ⁊ si quis. §. fi. de vsufr. † Et donatio causa mortis non potest fieri irreuocabiliter nā verū est ipsa durāte causa mortis. Et seru⁹ nō potest tutor dari durāte seruitute. sed si detur efficit̃ liber. insti. qui da. tu. pos. §. fi. ista sunt verba. Oldr. † qui merito dici potuit pater le. ⁊ appellabatur pro quo optime facit ista glo. quā ipse non allegat.

☞ Adire est extraneorum sed suorū est immiscere.

Sciens se esse filium legitimū ⁊ naturalem tunc videtur etiā scire id quod est de iure scilicet quod est suus ⁊ necessarius.

Quid si credebat se esse non legitimum.

E converso.

†Sūmat̃ cū p̄cedenti l. ideo bis summatur. ¶ Queritur hic quid ecōuerso si aliquis erat necessari⁹ ⁊ putabat se voluntariū si adeat an valet et sic implicet̃ onerib⁹ hereditarijs ⁊ sic ea non obstāte possit se excusare ab onerib⁹. Et breuiter si loquamur in seruo qui efficit̃ esse ctualiter heres ⁊ nō poterit repudiare. non procedit questio q2 nō inspicitur eius opinio sed legis dispositio que certa est. Sed si loquimur in suo ⁊ necessario qui habet beneficium abstinendi ⁊ nisi se immisceat nō tenetur. vt. l. ei qui. s̄. eo. inspicitur eius opinio quantū ad mixtionem ⁊ isto casu gl. dicit ꝙ postꝗ erat in iure suo adeundo non censet̃ se immiscere. ⁊ si non obligatur ista gl. est singularis s̄m Barto. nam quotidie reperiuntur instrumenta in quibus filij acceptant hereditatē paternā. si ergo conficeret instrumentū ꝙ talis sciens hereditatē patris sui sibi delatā eam adiuit non valebit aditio. nam ex hoc ꝙ dicit delatam apparet ꝙ non credebat se suum ⁊ necessarium sed voluntarium. nam suo ⁊ necessario non defertur hereditas sed in eū cōtinuat̃. vt. l. in suis de lib. ⁊ posthu. †Itē ex eo ꝙ dixit adiuit nā adire est extraneorū. sed suorū est immiscere. vt. j. eo. l. cū bonis. hec vera nisi aliquibus verbis instrumēti apparet ꝯtrariū q2 sciebat se suū heredē q2 tunc illa verba impropriarētur ⁊ sumeretur verbū adiuit p immiscuit s̄m bar. Ideo sit cautus notarius qn̄ conficit instr̄m de immixtione filij ꝙ dicat talis sciēs se suū ⁊ necessariū heredē se īmiscuit ⁊c. Idē si dixisset adiuit et immiscuit Bal. in. l. potuit. C. de iure delib. truffat̃ de hoc. ⁊ dicit ꝙ indistincte obligatur quecūq₃ verba contineant̃ in instr̄o q2 non oēs sciunt vti proprijs vocabulis. C. de dona. ante nup. l. si cū ante. ⁊ dicit non esse tenēdam doctrinam Bart. q2 est vna truffa. Breuiter si cōstaret ꝙ sciebat se necessarium procederet reprehensio Bal. q2 tunc non est curandum de verbis sed debēt impropriari s̄m subiectam materiā. vt. l. sed ⁊ possessori. §. sed si rerum. s̄. de iure iur. sed si non constat ꝙ sciret se necessariū p̄cedit dictum Bar. ⁊ ex natura verborū colligit̃ quid senserit. l. labeo. de supel. lega. † tamē mihi videt̃ ꝙ opinio glo. ⁊ Bar. non sit vera nā aut sciebat se esse filiū legitimū ⁊ naturalē ⁊ sic in potestate ⁊ tūc eoipso videt̃ scire qd̄ est de iure. vc₃ ꝙ est suus ⁊ necessarius q2 iura in omnibus sciri debent vt. l. leges. C. de lega. etiam si aliter non apparet ex verbis instrumenti ꝙ sciret si necessarium ⁊ sic illa verba debent improbari. Aut ipse credebat se esse nō legitimū nec in potestate cū tn̄ esset. q2 putabat matrē suam fuisse concubinam cum fuisset vxor vel putabat legitimationē factā de ipso non valere cū tamen valeret ⁊ tunc apparet ꝙ putabat se voluntariū. ⁊ procedit questio gl. in qua dico aliter ꝙ̄ gl. ꝙ nō est idem ꝙ hic vt aditio nō valeat. nam si putat se voluntarium adeundo vult duo scilicet acquirere nomē heredis per suam aditionē ⁊ etiam effectum licet primū non acquirat q2 iam effect⁹ est heres per. l. nō est. ratio quare non debeat acquirere secundum q2 si voluit duo quod plus est ergo ⁊ qd̄libet eorum qd̄ minus est q2 plus est vtiꝗ tanti est vt. l. cum furti. de in lit. iuran. ⁊ eodem modo si repudiat vult a se abdicare duo scilicet nomen ⁊ etiam effectum. licet primū non abdicet q2 non pōt sed tamen abdicat q2 potest ⁊ vult sed in casu harū legū qn̄ credebat se necessariū cū esset voluntarius nolebat nisi vnū sc₃ abdicare effectū si repudiabat non nomē ⁊ acquirere effectum si adibat nō nomē ideo si valeret repudiatio si aditio abdicat ⁊ acquireret qd̄ noluit ideo reddit̃ nulla ne fiat contra suā intentionē ⁊ ista est ratio subtilis que dat intelligere has leges ⁊ dictā questionē vnde tenet dictū Bal. indistincte. licet ipse perfunctorie loquatur ⁊ non declaret in. d. l. potuit.

☞ Pōt q̄s esse certus de negatiua nō coartata loco vel t̄pe. quando affirmatiua pendebat ex facto suo. ⁊ potest probari.

Necis.

†Incertus de viribus testamenti non potest ex testamēto adire secus si sit certus licet per aliū super viribus mota sit questio. h. d. Sed qn̄o potest esse certus si per alium mouetur lis imo ex hoc efficit̃ dubius. vt. l. si script⁹. ad carbo. ⁊ posito ꝙ nō fieret dubius efficitur temerarius q2 debuit fieri dubius et sic sua credulitas nō debet sibi prodesse. vt. s̄. l. cum quidā. §. quod dicitur. propter hoc intellige s̄m gl. que allegabat aliquid ꝯtra testamentū qd̄ pēdebat ex facto ipsius heredis. q2 dicebatur ꝙ ipse fecerat fabricari falsum instrumentū de testamēto de quo facto ipse debebat esse certus ⁊ ipse sciebat oppositū. vnde non efficitur temerarius per motionem litis. secus si non dependebat ex facto suo. s̄m glo. ⁊ doc. ⁊ ad hoc. l. cū falsum. j. eo. ¶ In tex. ibi repudiare potest. q2 cū repudiatio ⁊ aditio pendeant ex sua mera voluntate non potest dici ꝙ velit id quod ignorat se posse q2 fatua esset voluntas ⁊ fatuitas non presumitur. vt. l. fi. C. de here. insti. ¶ †In tex. ibi sed si certum est falsum non esse. No. hic s̄m Bald. ꝙ potest esse quis certus de negatiua nō coartata loco vel tempore quando affirmatiua pendebat ex facto suo. quia talis negatiua cadit in sensum. ⁊ ideo testis super tali negatiua potest testificari quando affirmatiua pendebat ex facto suo vt si dicebatur ꝙ titius fecerat tale quid ⁊ aduersari⁹ articulauit ꝙ non fecerat. ⁊ titius productus in testē dicat articulum verum esse quia valet dispositio. secus si pendebat ex facto alteri⁹ ita loquit̃. l. actor. C. de proba. vbi d2 ꝙ negatiua per rerū naturā non potest probari nō cadit in sensum testium.

2 ☞Exclusus ab vno iure: non repellitur ab alio iure a quo nō reperitur exclusus.

3 Qui potest vocari ad aliquid duplici iure diuerso per repudiationem vnius excluditur ab alio iure quando potest stare repudiatio illius absq; eo ꝙ attrahat ad se aliud ius.

Quid si repudiatio fuit facta in rem.

4 Si aliqs possit cōsequi aliquā hereditatē de iure ciuili ⁊ de iure pretorio si repudiat alterū eorū an possit amplecti ex altero.

Si possum habere portionē coheredis mei iure accrescendi et iure substitutionis q2 fui sibi substitut⁹ an possim repudiare ex vno ⁊ amplecti ex altero.

5 Qui vult vnū: cēset etiā velle aliud sine quo illud velle nō pōt.

6 Ad destructionē consequentis sequit destructio antecedentis. sine qua prima stare non potest.

Hereditas nō deuoluit ad cāz itestati nisi pempta sit cā testati.

7 Hereditatem nondum delatam repudiare non potest.

Non censetur quis repudiare ius quod ignorat sibi competere.

1 **Heres institut⁹.** †Qui repudiat causaz testati non videt repudiare cām intestati. idem econuerso si causam testati ignorabat sec⁹ si sciebat. h. d. Sūt ergo tres casus in pmo qn repudiat cām testati excludit ab illa non a causa intestati. In scdo qn repudiat cām intestati ⁊ sciebat causam testati excludit ab vna q2 non vult. l. velle nō psumit postq ignorabat ab alia nō pōt licz velit. †No.

2 ex primo casu duo. primo ꝙ q est exclusus ab vno iure nō repellitur ab alio iure a quo non reperit exclusus vide ad hoc optimū tex. in. l. si fili⁹ qui patris. j. de bo. li. circa prin. facit. l. vendicantē cū. l. se. de euic. ⁊ l. j. §. sed videndū de suc. edi. de adul. l. miles. §. sexaginta fm Cy. ⁊ bal.

3 †Itē no. ꝙ qui pōt vocari ad aliquid duplici iure diuerso p repudiationē vnius excluditur ab alio iure quādo potest stare repudiatio illius absq; eo ꝙ attrahat ad se aliud ius facit. l. si dom⁹. de ser. ru. pred. Intellige hoc qn repudiatio fuit restricta ad illud ius secus si fuisset facta in rem. quia tunc extenderetur ad omnia iura ex quib⁹ posset habere illā rem vt si diceret repudio talē hereditatē. gl. est in. d. §. sed videndū. facit. l. si duo. §. ius de iurein. Et istud primū dictū glo. hic inducūt in ar. ad duo.

4 † Primo ꝙ si aliqs possit cōseq aliquā hereditatē de iure ciuili et de iure ptorio si repudiat alterū eorū pōt admitti ex altero. h. d. vt habet in. l. pubere. C. de impu. ⁊ ali. sub. Secūdo inducūt ꝙ si possum habere portionē coheredis mei iure accrescēdi ⁊ iure substitutionis q2 fuit sibi substitut⁹ possum repudiare ex vno ⁊ amplecti ex altero. cōtrariū determinat gl. j. eo. si quis heres. dic vt ibi dicā ⁊ no. in. l. testamēto. C. de ipu. ⁊ ali. sub. Ex scdo dicto no. illō ad qō allegat

5 ꝙ †q vult vnū censet etiā velle aliud sine quo illud velle nō pōt sic. j. e. l. illud. nō enī pōt repudiare cām intestati nisi fiat illi loc⁹ vt in fi. ⁊ non fit illi locus nisi deficiat causa testati. vt. l. ꝙdiu. §. eodē cū ergo sit in potestate sua repudiare causaz testati ⁊ sic facere locū cause intestati si sit causam testati repudiādo causam intestati cēsetur etiam illā repudiasse vt valeat repudiatio cause intestati. ⁊ sic excludit ab illa per repudiationē expressam ⁊ a

6 causa testati per tacitā. †Not. etiā fm bal. ꝙ ad destructionē cōsequentis sequitur destructio antecedētis sine qua prima stare nō pōt. Ex tertio ⁊ vltimo dicto no. in fine ꝙ hereditas non deuolutur ad causam intestati. nisi perempta sit causa testati.

7 Itē ꝙ hereditatē nondum delatā repudiare non pōt. † Itez ꝙ non censetur quis repudiare ius qō ignorat sibi cōpetere. vt. s. de transac. l. qui cū tutoribus.

a ☞Qō primogenit⁹ succedat i regno. adde pe. de anc. in. c. lz deuoto Do. i. c. grādi de sup. negl. pla. li. vj. cy. bal. ⁊ Saly. in. l. si vna. C. de bo. mat. bal. in. l. liber. in. vj. co. C. de op. lib. bal. in l. iij. C. de suis et legi. Bal. in. l. ex hoc iurein. vj. q. ff. d. iu. ⁊ iur. bal. in. c. j. de filijs natis ex matrimonio ad morganicā in vsib⁹ feud. Old. ɔsi. xciiij. i. ci. elegāter. circa negotiū. Pe. de anc. ɔsil. lxxviij. inci. dicta facino ratio. Abb. cōsi. xcvj. inci. in pñti qstione. in. j. vo. Pau. de ca. ɔsi. clviij. inci. i pñti cā. Fran. de are. ɔsi. clxiij. inci. diligenter ⁊ mature discussis.

b ☞Ego etiā cōsului. vide eundez pau. de ca. consi. clxv. inci. i causa presenti q̄ vocat maiore hispalēsis in pria pte cō siliorū nouorū vbi fecit plenissimū cōsiliū ⁊ refert ⁊ sequit do. alexā. de imo. cōsil. iiij. co. fi. in. iiij. vol. Fran. Curt.

2 ☞Primogenit⁹ si ex ɔsuetudine succedat regno. ⁊ ɔtingat ꝙ primogenit⁹ decedat viuēte nepote ex eo. postea decedat Rex relicto illo nepote ⁊ etiā scdogenito qs eorū succedat i Regno.

3 Que requirantur vt hereditas possit adiri.

4 Que requirantur vt sit delata alicui.

1 **Si potest.** †Hic ponit regula affirmatiua q̄ explificat in. l. sequēti. q hereditatē. alia regula negatiua ponit. s. eo. l. iij. ⁊ l. is q v. hoc ita verū ⁊ illa semp est vera. sz affirmatiua nō semp. qn potētia adeūdi pōt sumi trib⁹ modis. Primo p illa quā hz quilibet liber hō ⁊ capax hereditatis. nā de ipso pōt dici: iste pōt hereditatē adire capiēdo pōt p possibilis est: sibi deferat. vt in simili in. l. ꝙ serui⁹ de cōdi. ob cau. ⁊ ista potentia nō est quid separatū a libertate vnde sicut non pōt a se libertatē abdicare ita nec hāc potentiā ⁊ ista nō est respectu certe hereditatis. Est ⁊ alia quā habet quilibet qui pōt ab intestato succedere nā de ipso pōt dici iste pōt adire hereditatē sui consanguinei etiā illo viuēte ⁊ ista potentia nō est quid separatū a cōsanguinitate ideo sicut nō pōt a se abdicare ɔsanguinitatē ita nec hāc potētiā. l. iura sanguinis. de reg. iu. s. de pac. l. ius agnationis. ⁊ in istis duab⁹ potētijs non hz locuz regula hic posita. Dicit tū bar. vnū qō est notabile ꝙ potētia quā hz fili⁹ in succedēdo patri bene est quid diuersum a filiatione qō pz q2 filio precedente in vita patris nepos ex eo succedat in potentiā lz non

2 succedat in filiatione q̄ cū persona extinguit. †Not. istud dictū pro ista ardua questione si cōsuetudo est ꝙ primogenit⁹ suc-

a cedat in regno a ⁊ contingat ꝙ primogenitus decedat viuente nepote ex eō postea decedat rex relicto illo nepote. ⁊ etiam filio secūdogenito quis eorum succedat in regno. ⁊ videtur nepos q2 succedat in ius primogeniture quā pater ei⁹ habuit etiā viuēte rege fm istā doctrinā Bar. lz non succedat in filiatione q2 nō dicit primogenit⁹ de quo loquit cōsuetudo. sed nepos ex eo. ⁊ p ista pte cōsuluit vel allegauit solēniter Oldrad⁹ tpe regis Roberti corā eo in Auinione vt refert Ioā. an. in addi. spec. in

b ti. de feu. q etiā videt adherere huic parti. ⁊ ego etiā cōsului b in hyspania de curia romana. nostri aūt doc. legiste vident determinare cōtrariū p scdogenito. vt no. cy. in. l. si viua matre. C. de bo. ma. ⁊ Bar. in auť. post fratres. de le. here. Bal. super hoc variauit ⁊ plene de hoc disputat in. l. cum antiquiorib⁹. C. de iur. delibe. lz multi non habēt in suis lec. tāgit etiā in. l. liberti liberteq;. de operis li. Est ⁊ tertia potētia respectu certe hereditatis iam mortui ⁊ sic est in rerū natura. ⁊ in illa pcedit regula hic posita. sed nō est semper vera sed habet locū quando illa potentia pōt deduci ad actū. nā possibile est ꝙ quis habeat potentiā ad-

3 eundi. ⁊ tū non pōt adire. q2 illa potētia est impedita. †Est ergo aliud potētia adeūdi aliud posse adiri que aūt sint illa q̄ requirunt vt possit adiri glo. hic vsq; in ver. item sibi numerat sex ⁊ postea in ver. itē scire debet addit septimū. deinde in versi. item sibi. q2 supra dixerat requiri delataz esse hereditatē ponit quedam necessaria vt dicat delata postea tertio. in ver. sed regula ponit fallētias ⁊ si gl. vide. in. l. illud. §. si pars here. pe. Tu melius ⁊ intelligibili⁹ dic tria tantū esse necessaria. s. ꝙ hereditas sit delata. ⁊ in hoc stat potentia adeūdi. Itē ꝙ sciat sibi delatā. Itē ꝙ sciat ex qua causa sit delata ex testō vel ab intestato et in

4 his duob⁹ cōsistit posse adire. †Ad hoc aūt vt sit delata multa requirūtur: ꝙ ille de cuius hereditate agitur sit mortuus. Itez si est hereditas ex testamēto ꝙ illud valeat ⁊ non subiaceat rupture. Itē ꝙ sit institutio pura vel purificata. Item ꝙ nullus precedat in gradu ⁊ idē in successione intestati. scientia aūt non requirit perfecta sed sufficit eam habere per cōmunē opinionē per relatū alteri⁹. ita ꝙ pter eā vehemēs opinio eius cōcurrat cum veritate vt. j. eo. cū quidā. §. qō dicit cetera ɔsequere vt hic subtilissime ⁊ vtiliter per Bar.

2 ☞Aditio hereditatis per quos act⁹ inducat. ⁊ qn requirat ɔtestatio. ꝙ quis nō facit aliquid tanꝙ heres. ⁊ nu. 6. ⁊ 7.

3 Sepelire defunctum: vel pascere iumēta hareditaria vel claudere domū nō est adire etiā si non precedat protestatio.

Per alienationē rerū hereditariarū. vel si qs cōueniat debitores hereditarios videtur induci aditio.

4 In locatione vel fulctura rerum hereditariarū standū est declarationi gerentis cum iuramento. an hoc fecerit tanꝙ heres vel tanꝙ custos.

5 In his que dependent ab animo statur iuramento gerentis.

6 Verbum pro herede quot modis sumatur remis.

7 Dictio tam ⁊ quam quid importent.

8 Actus agentium non operantur vltra eorum intentionē.

Facta ad vnū finē non inducunt alium finem diuersum.

9 In dependentibus ab animo principaliter inspicitur animus ⁊ intentio.

In dependentibus ab animo vtilis est protestatio ad declarādum animū. ⁊ dicitur protestatio declaratoria.

1 **Pro herede.** †Qui aliquid facit tanꝙ heres censet hereditatem adire sec⁹ si facit nō tanꝙ heres. ⁊ quo aīo fecerit ex ptestatione ei⁹ cognoscit. ideo vtile est ptestari. h. d. Et in quid tamē. ⁊ huc⁹q; iuriscōsult⁹ tractauit de illis q possunt adire vel repudiare. in hac. l. tractat de ipsa aditione p quos act⁹ inducat. †Notandū ꝙ quedā est aditio expressa

2 vt cū quis dicit adeo vel cognosco hereditatem vel assumo vel apprehendo vel gero pro herede que oīa sunt verba dispositiua ⁊ de istis non est dubiū ꝙ statim inducit aditio etiā si nihil hereditariū tangat. vt. j. eo. l. gerit. Quedam est aditio tacita qn nō processit ad verba sed ad facta. ⁊ ista inducit quādo aliquid facit tanꝙ heres ⁊ tūc dr pro herede gerere qō differt ab aditione. q2 aditio expressa cōsistit in animo ⁊ verbis. ista vero tacita q̄ dicitur actio pro herede consistit in animo ⁊ facto. ⁊ vtrobiq; non sufficit solus animus. sed requirūtur verba vel facta vt no. s. eo. l. mutuū. licet glo. hic scda innuat contrariū quā tenent vltramontani in. l. potuit. C. eo. sed Bar. tenet gl. in. l. multū quod est vtile in foro cōsciētie vt ibi tetigi. Precedit aūt hec. l. in illis qui pñt adire de iure ciuili. nō in illis q nō possunt sed habēt venire de iure pretorio q2 lz gerant actū tanꝙ heredes nō efficiūtur heredes

tur heredes nisi adeãt iudicẽ.⁊ tunc efficiunt bonorũ possesso-res ⁊ iste est casus in.l.j.C.de iur.deli. Itẽ pcedit istud pricipiũ in casibus certis qñ cõstat quo animo gesserit. Quid aũt in du-bio iurisconsultus tradit doctrinã in.§.papi.j.ea.l.in fi.ꝙ ille actus in dubio inducit aditionẽ q nõ põt geri citra ius ⁊ nomẽ heredis.als aditionẽ nõ inducit.Iʒ quõ hoc cognoscat est valde dubiũ.⁊ super hoc sunt due gl.hic vna super v.testari q̃ recitat diuersas opi.inter Rog.⁊ Hu.ex pte vna qui dicũt ꝙ in dubio nõ presumit aditio etiã si nõ fuit protestat⁹.⁊ ꝙ ptestatio fit ad abundantẽ cautelã. Jo.⁊ Azo ex altera parte qui dicũt econ-uerso ꝙ in dubio inducit aditio.alia est gl.que incipit.i.aliqd q̃ refert opi.eiusdẽ Azo.variãtis ⁊ postea dicẽtis ꝙ ex diuersi-tate casuum ⁊ qualitate personarũ ⁊ actuũ ⁊ rerũ dʒ perpendi. que verba sunt magis obscura ꝙ̃ verba iuriscõ.⁊ ideo Bart. super hoc cõpilauit pulchrã repetitionẽ in.d.l.gerit.ad decla-rationẽ istorũ verborũ discurrẽs per singula verba ⁊ facta.dic vt ibi. Diuide aũt istud principiũ.qꝛ primo loquitur qñ actum gessit tanꝙ heres vsqʒ ibi ⁊ generaliter. Secundo qñ gessit non tanꝙ heres.vsqʒ ibi pro herede.vt colligitur ex dictione demũ Tertio assignat rationẽ vtriusqʒ dicti vt ibi ⁊ ideo. Quarto cõ-suluit actũ gerenti si nõ vult adire ꝙ ptestetur ꝙ facit non ani-mo adeundi vsqʒ ibi vt pura. Quinto adducit plura exempla ⁊

3 plura gesta.† Quorũ quedã tendũt principaliter ad actũ pieta-tis vt sepelire defunctũ. Quedã ad actũ custodie vt pascere iu-menta hereditaria vel claudere domũ.⁊ in istis in dubio dicas ꝙ nõ inducũt aditionẽ qꝛ possunt videri gesta alio animo.ideo in eis protestatio est ex abũdanti.⁊ in istis põt saluari opi. Ro. ⁊ Hu. Quedã sunt q̃ nõ possunt fieri ab herede vt alienare res hereditarias vel cõuenire debitores hereditarios ⁊ in istis dic ꝙ in dubio p̄sumit aditio qꝛ hʒ locũ doctrina iurisconsul.in.§. pap.ꝙ nõ possunt geri citra ius ⁊ nomẽ heredis.⁊ in istis pro-

4 cedit prima opi. Jo.⁊ Azo.† quidã vero sunt actus indifferẽtes vt locare res hereditarias.vel fulcire.nam põt hoc facere tanꝙ heres vel tanꝙ custos.nec magis ordinant ad vnũ ꝙ̃ ad alterũ sicut ordinant primi actus.⁊ in istis locũ habet scd̃a opi. Joã. ⁊ Azo. Jac.aũt de are.dicit stãdũ esse declarationi sue cũ iura-

5 mento.quo aĩo fecerit.† qꝛ regulatur in his que depẽdẽt ab aĩo stat iuramẽto gerentis.vt no.p gl.insti.de actio.§.alie. Tu dic melius per Bar.in.d.l.gerit ⁊c. ¶ In tex.ibi pro herede gerere idest pro dño.ita exponit gl.in.l.potuit.C.e.⁊ probatur.j.eo.l. duo fratres.in fi.in ver.dominationẽ interponeret ẜm bal.ibi-

6 dẽ.† Sʒ tu limita ẜm Bar.p dño.l.ex causa hereditaria sec⁹ si tanꝙ dñs ex alia causa.vt.j.dũ dicit sed quasi alio iure dñs et qõ modis sumat hoc verbũ pro herede vide bonã gl.pro here. in prin.s.de peti.here. ¶ In tex.ibi qui aliquid facit quasi he-res etiã si nihil hereditariũ attinguat.vt.j.eo.l.gerit.⁊.l.si quis extrane⁹.§.j. Unde dicit ang.ꝙ etiã si lignũ tangeret ⁊ diceret se tãgere tanꝙ heres efficit heres.pone aũt hic exemplũ si egit cõtra debitores hereditarios tanꝙ heres narrãdo se heredem

7 in libello.† In tex.ibi tã facti ꝙ̃ animi gl.hic dicit ꝙ ista dictio tam ⁊ ꝙ̃ ponunt electiue.qꝛ nõ est facti sed animi dũtaxat.⁊ ẜm hoc sufficeret anim⁹ in mẽte retent⁹ absqʒ eo qõ procederet ad aliqõ factũ. Cõtrariũ vult gl.in.l.mutũ.⁊ illa vera sed Bar.ideo ipse dicit qõ ponunt cõparatiue ⁊ ꝙ triplex est cõparatio quod dic vt hic per eũ ⁊ intẽdit dicere ꝙ est animi ⁊ facti licet magis animi.ꝙ̃ facti vtrũqʒ tñ requiritur. Tu dic prout sentit Bal.ꝙ nec electiue nec cõparatiue ponant sed intẽdit dicere ꝙ aditio hereditatis nõ ꝯsistit in facto abstracto ab aĩo ideo licet aliquẽ actũ gerat circa res hereditarias si tñ nõ vt heres nõ inducit

8 aditio qꝛ nõ debemus inspicere nudũ factũ sed quo animo fiat.

9 No.ergo † ꝙ act⁹ agentiũ operant vltra intentionẽ agẽtis sed ẜm illam regulant vt.l.nõ oẽs.si cer.peta.† Ite ꝙ factũ ad vnũ finem non inducũt aliũ finem diuersum. Ite ꝙ in dependenti-bus ab aĩo principaliter suspicit anim⁹ ⁊ intẽtio. ¶ In tex.ibi ⁊ ideo. No.ꝙ in dependẽtibus ab animo vtilis est protestatio ad declarandũ animũ ⁊ dicitur protestatio declaratoria.

2 Opere liberti concernentes patrimoniũ vt scriptorie vel pictorie:trãseunt ad quoslibet heredes etiã extraneos.⁊ nu.9.

3 Opere officiales q̃ concernunt personã patroni.vt seruire sibi in mẽsa trãseunt ad filios tantũ etiã si nõ sint heredes ⁊ qñ cre-ditores hereditarij possint petere se inuestiri de istis operis.⁊ si filius petat eas vt heres an efficiatur heres.

4 Quid in feudo quod transit in filium vt filium.⁊ nume.8.

5 Quid in operis obsequalib⁹ q̃ nõ sunt proprie opere ⁊ nume.9.

6 Quare petitio istarum operarum denegatur heredi extraneo. ⁊ non creditoribus hereditarijs.

7 Creditores pñt mitti in possessionẽ iuris qõ hʒ debitor supra liberas personas.⁊ sic in iure superioritatis vel iurisditionis.

8 Si aliq̃ cõmunitas vel dñs negligit mihi forẽsi facere iustitiã de subdito suo.cũ ex hoc efficiatur debitrix vel debitor meus. possunt a meo superiore impetrare represalias generaliter cõ-tra omnes subditos eius.

9 Feudũ quando transeat ad filium vt filiũ etiã si nõ sit heres.

1 **Si quid.** † In his que ex persona defuncti trãseunt ad filiũ vt filiũ etiã si non sit heres si aliqd gerat filius tanꝙ heres vel etiã simpliciter non efficit heres.qꝛ illud verbũ tanꝙ heres exponit idest tanꝙ filius qui põt dici heres largo modo ppter solã filiationẽ etiam si aliter nõ sit he-res. Et ex predictis que transeũt ad filiũ vt filiũ etiã si nõ sit he-res creditores hereditarij possunt manus apponere ⁊ inuestiri p eorũ creditis si alia bona deficiant.licet nõ dicantur iura he-reditaria postꝙ non transeunt ad heredes extraneos.h.d. Iste singularissimus.§.sic limitatus per fi.gl.magne inquantũ dixi creditores solũ in defectũ bonorũ hereditariorũ posse manus apponere. ¶ Et primo loquit quãdo fili⁹ in predictis aliquid gessit tanꝙ heres dicendo se gerere vt heres patris sui vsqʒ ibi sed ⁊ qui. Scd̃o quando gessit simpliciter.nã si primo casu non efficitur heres multominus in isto.⁊ pro hoc sumitur a cõtra-rio sensu tex.qui loquitur de sepulchro hereditario.nam secus innuit in non hereditario sed familiari in quo filius etiã si non

2 sit heres potest sepelire.† Et p̄mitte ꝙ quedã sunt opere liberti concernentes patrimoniũ vt sciptorie vel pictorie quas glo.di-cunt operas certas ⁊ fabriles.sed ego non curo si sint certe idest specificate tẽpore stipulationis vel nõ qꝛ si stipulatur a scripto-re vel pictore.x.operas cẽsetur stipulatus illas quas scit facere ⁊ iste opere quia concernunt patrimoniũ transeunt ad quosli-bet heredes etiã extraneos.⁊ ad filios nõ transirent nisi essent heredes.sicut nec patrimoniũ.⁊ de istis non loquitur iste tex.et creditores de istis possunt se iuestire etiã nõ in subsidiũ sicut de alijs reb⁹ hereditarijs.⁊ de istis loquũtur.ll.hic allegate in

3 glos.† Quedã sunt opere officiales que concernũt personã pa-troni ⁊c.vt seruire sibi in mensa vel in camera de quibus gl.nõ potuerunt habere notitiã sed solus Bald.⁊ glo.vident appel-lasse operas incertas sed non est curandũ.⁊ iste non transeunt ad extraneos heredes sed ad filios tantũ etiã si non sint here-des qꝛ opere que conueniunt persone patris censentur couenī-re persone filij non sic extranei heredis.de illis loquit tex.in.l. si operarũ iudicio.j.de ope.libe.cũ gl.⁊ etiã iste tex.qui vult ꝙ si fili⁹ mortuo patre istas operas petat a liberto.⁊ dicat se pete-re vt heres patris sui non censetur per hoc hereditatẽ adire. Nec obstat principio huius.l.quia loquitur quãdo istud verbũ profert ab illo vel in tali materia in qua nõ põt in verificari vel saluari nisi tanꝙ in vero herede sed hic p̄fertur a filio ⁊ in tali materia in qua potest verificari ⁊ saluari in sola filiatione cum verbũ heres vel heredes sumatur pro filijs.l.ex facto.§.si.j.ad trebel.⁊ in feudorũ materia:vt in ti.de alie feu.§.⁊ si clientulus. ⁊ in emphyteosi ecclesiastica.vt no.in.l.etiã in prin.solu.ma. Et si dicatur postꝙ iste opere non transeunt ad filium tanꝙ here-dem sed tanꝙ ad filium etiã si non sit heres nõ possunt dici res hereditarie tamen postꝙ petit eas vt heres videtur ꝙ efficia-tur heres per.l.gerit.j.eo.iurisconsultus ostendit contrariũ qꝛ creditores hereditarij possunt petere se inuestiri de istis ope-ris ⁊ tamen non efficiuntur heredes ergo ⁊ filius tanꝙ sit cre-ditor hereditarius in hoc glo.tamen supplet istud si deficiant alia bona hereditaria tunc enĩ qꝛ tractant creditores de dãno vitando ⁊ filius de lucro ⁊ habet hoc a patre conuenientius est ꝙ creditores habeant ꝙ̃ filius ꝙ deficientibus alijs sed si non deficerent secus postꝙ nõ sunt res hereditarie.licet filius ha-

4 beat a patre.† Et per hoc patet idẽ in feudo quod transit in fi-

a lium [a] vt filium cum deficientibus alijs bonis si filius non sit heres creditores possint petere se immitti in possessionem sal-tem cõmoditatis illius feudi nõ dico in proprietatẽ ne domi-nus cogat habere vasallum quẽ non vult si autẽ filius adiret hereditatẽ patris.tunc qꝛ incipit obligari creditorib⁹ possunt illi petere se inuestiri etiã non in defectũ aliarũ rerum ⁊ sicut de alijs bonis ipsius filij ⁊ sicut in creditorib⁹ clerici de fructibus beneficij.vt in.c.ij.de fideiusso.⁊ hoc si non confecit inuentariũ alias esset idẽ ꝙ si non adijsset vt in.l.fi.§.in computatione.de

5 iure delibe.† Opere vero obsequiales non sunt proprie opere sed obseq̃a.vt in ti.de obsequi.⁊ ideo nõ transeũt ad extraneos heredes nec etiã creditores possunt petere se in illis immitti.et ideo de illis non potest loqui tex.⁊ hoc vult glo.j.seu scd̃a super ver.nõ potuit q̃ icipit vt qꝛ ⁊c. Pro declaratione ad istas ope-ras tanꝙ heres efficiat heres.licʒ iste opere nõ possint dici res hereditarie postꝙ non transeunt ad heredes extraneos.vt.j.e. l.gerit.⁊.j.l.proxi.§.j.in prin.huius.l. Quidã fatẽtur contrariũ dicẽtes ꝙ in tex.nõ debet esse affirmatiua pro herede cũ gessis-set ⁊c.tunc ver.seq̃ ẽs cũ petitio earum ⁊c.venit hoc modo qꝛ posset opponi ꝙ ex hoc non inducitur aditio cum dicte opere non sint res hereditarie. Sed respondeo ꝙ etiam possunt dici

a ¶ Idẽ in feudo qõ trãsit in filiũ. adde an transit ad feminã.vide spe.ti.de feu.ĩ.§. qm̃.v.xxv.⁊ v̄si. xxj.⁊ ibi io.an.ĩ addi.bal.ĩ.l.quo ties de suis ⁊ le-gi.calde.cõsi.iij. in ti.de feu.inci. an femia.raph. cu.cõsi.cxxxviij. inci.ꝯsultis ⁊ in fra script̃ raph. ful.cõsi.cccxx.in-ci.nobiles defor citate lu.ro.ꝯsil. xxxiij.inci.viso ĩuestiture tenore ang.ꝯsi.ccxlij.in ci.punctus talis est pe.de anc.ꝯsi. clxxiij.d.Lazar⁹ bal.ꝯsi.ccclxxxv. ĩci.factũ tale est in.iij.vol.pau.ð ca.cõsi.lix.inci. ꝙ̃ꝙ multa scri-pta fuerũt.alex. de imo.ꝯsil.xxx. inci.oẽ datũ ĩ.ij. col.ĩ.j.vol.idem alexã.cõsi.j.inci. põderatis his q̃ ĩ.viij.col.ĩ.v.vo. Pe.philip.cor. ꝯsi.xvj.ici.aper-ta frõte in.ij.co-lũ.ĩ.j.vol.idẽ pe. phili.cõsil.cxvj. inci.circa p̄sentẽ cõsultationẽ ĩ.ij. vo.Sozin⁹ cõsi. xix.inci.pro deci sione p̄dicte in.j. vol.idẽ Sozin⁹ cõsi.cclvij.incip. visis instris ro manoꝝ in.ij.vo. Frã.de cur.ꝯsil. lviij.ici.dn gme diolani Philip pus.in.vij.co.

omnino hereditarie qd patet q2 creditores hereditarij nō possunt inuestiri de istis operis sicut de alijs reb⁹ hereditarijs loquit ergo etiā de creditorib⁹ hereditarijs nā de proprijs creditoribus ipsius filij nō est dubiū.q2 cū illi habeāt filiū obligatū possunt inuestiri de ipsis operis ptinētib⁹ ad filiū sicut de alijs reb⁹ ipsius filij sed de hereditarijs creditorib⁹ erat maius dubiū q2 ipsi nō habēt filiū obligatū ⁊ ideo anteꝙ adeāt hereditatem non possunt petere se inuestiri de istis operis q̄ nō sunt hereditarie sed si dicam⁹ ꝙ petendo videaṫ adiuisse.tūc q2 incepit filius eis obligari ⁊ sic tenetur eis satisfacere etiam de proprijs facultatib⁹ si hereditarie nō sufficiūt possunt petere isti creditores se inuestiri.⁊ hoc vult tex.in ver.maxime futurarū idest post aditā hereditatē fm glo.illa tñ dictio maxime innuit ꝙ idem ante eam aditā sed hoc est verū in subsidiū tantū vt in sequenti lect.sed post adita etiā non in subsidiū ⁊ ita intellige istā glo.et dū dicit quasi hoc faciendo approbet se teneri expone ꝙ incipit obligari creditorib⁹ hereditarijs:quod ante nō erat. ¶ †Sed queritur quare petitio istarū operarū denegaṫ heredi extraneo ⁊ nō denegaṫ creditorib⁹ hereditarijs.gl.dicit q2 heredi extraneo obstat filius ad quē transeunt tanꝙ ad filiū.sed si filius est effect⁹ heres non pōt obstare creditorib⁹ hereditarijs quib⁹ incepit obligari per aditionē.Istud nihil est dicere.pone enim ꝙ non extat filius sed solus heres extraneus adhuc sibi nō cōpetit petitio istarū operarū ⁊ tñ cessat ratio gl.Itē pone ꝙ filius nōdum petijt istas operas ⁊ sic nō est effect⁹ heres nec est obligat⁹ creditorib⁹ hereditarijs.vñ pōt eis obstare.⁊ tñ si non supersunt bona hereditaria nihil obstat quomin⁹ isti creditores inuestiātur de istis operis vt in seq.lec.in fi.glo.Dicas ergo ꝙ ratio diuersitatis est q2 heres extrane⁹ tractat de lucro captando.creditores vero de dāno vitādo ideo cōcediṫ eis ꝙ extraneo heredi denegaṫ.breuiter ista lec.nō est bona q2 cōmuniter i tex. habetur litera negatiua nō gessisse.Itē q2 in prin.§.ponitur dictio aduersatiua tñ.⁊ sic aduersatur prin.hui⁹.l.vbi dꝛ ꝙ regulariter qui aliquid facit tanꝙ heres efficiṫ heres.fallit tñ in hoc casu.Itē q2 in seq.ver.sed qui in sepulchrū.dꝛ ꝙ nō efficiṫ heres sepeliēdo in sepulchro hereditario.ergo idē in casu precedenti q2 ponitur aduersatiua sed cū copulatiua:⁊ que significat diuersitatē in facto nō in iure.vt.l.sed ⁊ si lege.in princi.de peti.here. Ad contrariū respondeṫ fm glo.ꝙ dū tex.dicit ꝙ petijt quasi heres dꝫ intelligi nō ꝙ in libello dixerit peto tanꝙ heres quia tūc efficereṫ heres sed dixi peto tanꝙ filius nō exheredat⁹ q2 si esset exheredat⁹ petere nō posset.Sed hoc est destruere tex.ideo dic ꝙ ita dixit in libello peto tanꝙ heres.Et ad cōtrariū respōdeṫ.vt.s.dixi ꝙ illa iura procedūt qñ illa verba proferuntur ab illo vel in illo casu quo nō possent verificari nisi heres efficereṫ ꝫ in his que ex persona patris trāseunt ad filiū vt filiū illa vba possunt verificari in sola filiatione.Sꝫ tūc op.tenēdo istā lec.si nō efficiṫ heres ergo creditores hereditarij nō possunt de istis operis inuestiri cū non habeāt filiū obligatū.⁊ iste sunt res hereditarie.Soluitur trib⁹ modis in gl.Primo ꝙ loquaṫ tex.de creditorib⁹ ipsi⁹ filij q habent eū obligatū ⁊ tunc non est dubiū ꝙ possunt inestiri de istis operis sicut de alijs bonis ipsi⁹ filij. ⁊ quid vult dicere maxime futurarū expone.vt in glo.Vel dic scdo ꝙ loquatur de creditorib⁹ hereditarijs.sed tunc in v.cum petitio earū dꝫ intelligi ꝙ mutet casum q2 supra de operis que nō transeūt ad extraneos heredes hic de illis q̄ transeunt et sic illa dictio earū non facit propriā relationē.q2 non intelligitur de illis de quib⁹ statim dixerat.sed de alijs que trāseunt.⁊ ideo dicit earum includuntur sub eodem genere operarū iuxta illud mulier damnauit q̄ saluauit.Vel dic melius ⁊ notabilius ꝙ nō mutat casum.⁊ ꝙ loquaṫ de creditoribus hereditarijs ⁊ de operis que non transeunt ad extraneos heredes.Et ad contrariū respōdetur ꝙ procederet si superessent bona hereditaria que sufficerēt eis.sed deficientibus illis in subsidium possunt apponere manus ad istas lꝫ nō sint res hereditarie.vt filius eas habeat ab ipso patre debitore ex cā lucratiua:sec⁹ esset de alijs q̄ nō haberet filius ab ipso patre.⁊ hoc vult glo.in effectu in fi.lꝫ valde obscure loquatur ⁊ est valde difficilis glo.⁊ male declarata per docto. ¶ †Ex hoc no.ꝙ creditores possunt mitti in possessionē iuris qd habet debitor supra liberas personas.⁊ sic in iure superioritatis vel iurisditionis:sicut hic in iure quod hꝫ supra libertum.Et hoc inducit Bar.ad materiā represaliarū. Si aliqua cōitas vel dñs negligit mihi forēsi facere iustitiam de subdito suo efficiatur debitrix vel debitor meus possum a meo superiore impetrare represalias gñaliter cōtra oēs subditos eius de hoc.xxiij.q.ij.c.dñs noster.Itē aduerte in eo quod supra dixi creditores mittēdos in possessionē feudi seu comitatus feudi quod transit ad filium vt filiū.si bona hereditaria nō sufficiunt intelligas ꝙ ipse filius pstabit seruitia dño licet creditores habēt cōmodū feudi.vt no.Bar.in.l.si finita.§.si de vectigalib⁹.de dam.infec.⁊ alle.l.cōmodis.§.de iudi.C.de execu.rei iudi.l.stipendia.⁊ adde qd no.in spe.in primo ⁊ scdo decreto.§. restat.versi.quid si reus nō habuit.†tunc aūt feudum trāsit ad filiū vt filiū.etiā si nō sit heres patris qñ fuit receptū a patre p se ⁊ suis filijs seu liberis.si aūt simplr vel p se ⁊ heredib⁹ suis vl pro se ⁊ liberis ⁊ heredib⁹.tūc ad liberos nō trāsit nisi sint heredes ⁊ ita dꝫ intelligi ti.an agnatus vel filius.in vsib⁹ feudo.⁊ ita limitat ibi bar.notabiliter qd etiā videṫ fuisse de mēte Cy.licet bal.nō alleget in.l.ij.C.de li.⁊ eorū liber.⁊ tene mēti hāc limitationē ad illū titulū.an agnat⁹ vel fi.hoc etiā forte sensit Bart.in l.ij.§.de inter.⁊ relega.vbi oīno vide.Itē qd.s.dixi.operas fabriles trāsire ad extraneos heredes est verū.nisi patronus fuit stipulat⁹ sibi ⁊ liberis.q2 tunc idē in obseqnialibus vt transeant ad liberos tanꝙ liberos nō sint heredes.⁊ hoc voluit gl. ij.que incipit.vt q2 in prin.Et qd dixi de obsequialib⁹ vt transeant ad liberos vt liberos nō ad extraneos heredes.est verum nisi sint deducte in estimationē q2 tunc esset idē qd in fabrilib⁹. ⁊ hoc vult hic gl.magna ante fi.dū dicit ꝙ pecunia erat deducta in cōdemnationē.Vbicūꝗ aūt iste glo.loquūtur de operis certis intellige idest de fabrilibus nō concernentib⁹ personam. sed patrimoniū.nec curo an sint deducte in stipulationē certe vel incerte.cū veniāt certificande ex qualitate persone ⁊ ecōuerso vbicūꝗ loquiṫ de operis incertis intellige de officialib⁹ ⁊ cōcernentib⁹ personā patroni de quib⁹ gl.notitiā non habuerit. sed Bart.ita intelligit in.§.libertus.⁊ bene nec est curandū an sint certe vel incerte ratione de qua supra.

2 Datio coheredis extranei nō facit de necessario voluntarium ⁊ quare.

3 Duo requiruntur ad hoc vt gerendo quis aliquē actum videatur hereditatem adire scilicet ꝙ ille actus non potuerit geri citra nomen heredis item ꝙ non potuerit geri citra ius idest effectum hereditatis.

1 **Papinianus.** †Filius etiā si se abstinuit recipiēdo cā cōditionis iplēde a legatario censeṫ abstentionē reuocasse ⁊ se imiscuisse si erat solus institut⁹ vel si habebat coheredē qui adhuc nō adierat secus si adierat.h.d.in effectu.Ratio primi ⁊ secundi dicti est.q2 sic recipiendo censetur velle ꝙ legatarius habeat qd sibi relictum est.sed habere non potest nisi legatū cōfirmetur per aditionem. ergo videṫ adire.q2 qui vult vnū vult aliud sine quo aliud velle non potest.vt.§.co.l.illud.sed in tertio casu cōfirmatū est per aditionē heredis vnde non est necessaria aditio recipiētis ideo nō inducitur q2 cessat ratio de qua supra.Et procedit iste.§.qñ statuliber vel legatari⁹ fuit iussus dare filio nominatim ⁊ sic nō vt heredi sed vt filio.Si autem heredi vel vt heredi non potest recipere nisi sit heres vt.§.de condi.⁊ demon.l.si in diem in prin.⁊ argu.s.de vulga.⁊ pupil.qui liberis.in princ.⁊ ideo indistincte recipiendo videtur velle esse heres.⁊ hoc vult glo.j.iuncta etiā alia gl.que incipit tunc enim que assignat rationē primi ⁊ secūdi dicti. ¶ In tex.ibi qui ex defuncti voluntate accipitur.Ista non est sufficiens ratio ad inducendam aditionem:nā etiam si habet coheredē qui adiuit locū habet ista ratio.⁊ tamen aditio nō inducitur.vt.§.in tex.est ergo ratio illa quā supra dixi ⁊ quā ponit gl.que incipit tunc enim. ¶ In tex.ibi.⁊ si non abstinuit supple ⁊ multomagis ꝙ si abstinuit. ¶ In text.ibi et coheres adijt.i.adierat tēpore quo recepit ⁊ sic iam erat cōfirmata datio libertatis.secus si tūc adierat adhuc lꝫ posset adiri per coheredē q2 recipiendo videṫ velle ꝙ ex nunc confirmet non autē ꝙ expecteṫ aditio coheredis. ¶ In tex.ibi nā cū respondet tacite obiectioni q̄ posset fieri.ꝙ etiā si habeat coheredē q adierat nō possit recipere quin efficiaṫ heres cū ipse sit suus ⁊ necessari⁹ heres p.l.xij.tab.Sꝫ rñdet ꝙ habet beneficiū abstinēdi a pretore.ppter qd censeṫ voluntari⁹ sicut emācipatus.vñ nō est heres effectu nisi se imisceat potest ergo tunc recipere absꝗ eo qd se imiscuisse videaṫ.si nominatim nō aūt tanꝙ heres iussus erat ille dare.vt hoc est quod sequitur.vnde expone.dū dicit.§. non heredi dādo idest non existēti heredi in effectu licet sit nomine. ¶ Et no.istum tex.cum quo concordat.l.nam nec emācipatus.de legi.ideo sicut contra emancipatum non est fundata intentio creditorū nisi probent aditionem ita nec contra suum nisi probent immixtionē. ¶ No.etiā ex hoc ꝙ datio coheredis

2 extranei non facit de necessario voluntariū:q2 tunc abstineret de iure ciuili ⁊ hic dicitur ꝙ abstinet de iure pretorio ⁊ ita allegabāt doctores papiēses istū text.in materia suitatis. ¶ †In

3 tex.ibi itaꝗ.no.istā regulam que melius ponitur hic ꝙ alibi. ⁊ non est procurator qui cam nesciat duo ergo requiruntur ad hoc vt gerendo aliquem actum videatur hereditate adire.s.ꝙ ille act⁹ nō potuerit geri citra nomē heredis.Itē ꝙ non potuerit geri citra ius idest effectum hereditatis si ergo potuit geri propter solum nomen absꝗ effectu non inducitur aditio.⁊ iste casus

est casus in. §. p̄cedēti ad cuius limitationē venit iste ⁊ idē pōt geri propter solū effectū absq; noīe ⁊ vide per bar. qui exemplificat. hic aūt in primo ⁊ secundo casu quādo nō habebat coheredē vel habebat ⁊ nō adiuerat ⁊ non poterat recipere citra nomen ⁊ citra ius ideo inducitur aditio s; in tertio casu qn̄ adiuerat poterat recipere citra nomē ⁊ citra ius. ¶ Sed oppo. fortiter q etiam in p̄cedētibus casibus poterat recipere citra ius q; datio libertatis cōfirmatur propter nudū nomē heredis. vt l. cū quasi. §. sed ⁊ si quis. de fideicōmissarijs libertatib9. vn̄ non videbatur necessaria immixtio ad hoc vt cōfirmaret datio sed videt sufficere solū nomē hereditariū ideo videt q nō inducat vt in. §. p̄cedēti. Ista est valde difficilis oppositio quā Barto. pertransit ⁊ non respondet sufficienter. Possumus dicere q si nullū actū gereret fili9 bene cōfirmaret ꝑpter nudū nomen sed gerēdo hūc actū videt velle q nō cōfirmet propter solū nomē. Nec ob. §. p̄ce. q; ibi poterat gerere per solum nomē filij posito etiā q nō esset heres nomine vt q; erat emancipat9 sed hic propter solū nomen filij s; per hoc dicat heres largo modo si non esset suus heres nomine non confirmaret datio libertatis. ideo facilius inducitur aditio. Aliud est ergo in actu qui potest geri per filiū tanq filium etiam si nō sit heres nomine vt emancipatus vt ibi. Aliud in actu q nō potest geri nisi sit suus heres nomine vt hic quia tunc facilius transit in ius ⁊ effectum.

2 ☞ Fili9 qui fecit vindictā de morte patris vel fecit pacē ⁊ aliquid recipit pro pace nō videt se immiscere hereditati paterne.

1 **Si sepulchri.** †Qui agit actione personali competente ad vindictā licet ꝓ re hereditaria non censet gerere pro herede. h.d. †Et allegat q filius q facit vindictā de morte patris vel fecit pacē ⁊ aliquid recepit pro pace nō videat se immiscere hereditati paterne ꝺm Dyn. de hoc per Bart. in. l. pe. de sepul. vio. Vel dic q ratio in istō. §. est q; filius tanq fili9 s; non sit heres habet ius sepeliendi in sepulchro non soluz familiari sed hereditario etiā si nō sit heres. vt. l. vel q. §. primo. de religio. ⁊ .s. §. sed si quid tamē. in fin. ideo prosequendo iura sepultorū non efficitur heres q; prosequitur vt filius etiā si sit emācipat9 vt illo. §. si quid tū. ¶ In tex. ibi q; nihil. ista ratio non est sufficiens vt dicitur in. l. gerit. j. eo. ⁊ j. l. proxi. §. interdū nec etiam sequens videtur sufficere q intentat actionē cōpetentē ad vindicta nam ⁊ actio iniuriarū competit ad vindictā. vt. l. ij. ⁊ ibi no. de colla. bono. ⁊ tamen si trāsmissa esset ad heredes q; defunct9 fuisset litē cōtestatus prosequendo quis litē super ea videret hereditatē adire q; non potest prosequi nisi vt heres. sed hic potest prosequi vt filius licet nō sit heres ⁊ ista est melior ratio.

2 ☞ Qui intendit delinquere non intendit contrahere vel quasi contrahere.

Si quis dicat cum reuerentia loquēdo tu mentiris q propter primum verbū non excusatur a dolo.

1 **Si quis extraneus.** †Attingēs etiā rem hereditariā nō tanq heres adire nō videtur s; attingēs rē ⁊ non hereditariā tanq heres adire videt. Itē nec aditio nec repudiatio v; nisi hereditas delata sit. h.d. vsq; ad. §. sciēdū. ¶ †In tex. ibi nā admissum idest delictū ⁊ not. textū q qui intēdit delinquere nō intendit cōtrahere vel quasi cōtrahere. ⁊ allegat per Dy. q si aliquis dicat cum reuerentia loquendo tu mentiris [a] q propter primū verbum non excusat a dolo iniurioso tu mētiris quoniam ex hoc apparet q non intendit reuerētia deferre. ⁊ sic ironice ⁊ dari suevit dixisse cū reuerentia loquendo vnde poterit agere contra eum actione iniuriarum.

2 ☞ Institutus ad hoc vt possit adire non est necesse q interfuerit testamēto vel quod viderit aut audiuerit ipsum legi sed sufficit q relatu fidedignorum audiuerit se institutum.

3 Hereditas potest hodie adiri clausis tabulis.

Ignorantia quote partis quando vitiet institutionem.

Sciendum est. †Ignorans portionē ex qua institut9 est adire nō prohibet hoc primo. Idē si sciat se sub conditione institutū ⁊ ipsam conditionē extitisse hoc scdo. Idē si nesciat eā extitisse s; vehementer opinetur hoc tertio. Idē si sciat partē sibi pure delatā licet alia delatā ignoret hoc quarto ⁊ vltimo. Secūdus casus ibi. q est casus. Terti9 ibi quid tū. Quart9 ibi quēadmodū. ¶ †Not. ex primo dicto q institut9 ad hoc vt possit adire non est necesse q interfuerit testamēto vel q viderit aut audiuerit ipsum legi. q; si hoc esset nō posset ignorare ex quota portione erat institutus. sed sufficit q relatu fidedignorū audiuerit se institutū. ⁊ ita sit ⁊ ipse credat ita q opinio sua cōcurrat cū veritate licet nō sit certus per propriū sensum qd etiā tenet bar. in. l. is potest. s. eo. ⁊ probatur q; hodie clausis tabulis pōt adire hereditas. vt. C. de cad. tol. §. in nouissimo. †Sed op. cōtra istum primū casum q ignorantia quote partis vitiat institutionē. vt. j. eo. ex semisse. glos. hic distinguit. Tu dic plenius aut scio me institutū sed ignoro in quota parte ⁊ non applico animū meū plus ad vnaz q ad alterā ⁊ possum adire quia videor velle adire ex illa parte in qua institutus sum. ⁊ ita loquitur iste tex. Aut credo me institutū in vnā ⁊ sum institutus in alia. ⁊ sic applico mentē ad partem falsam. tunc serua distinctionem glo. q aut constat q volui effici heres siue sum institut9 in illa in qua putabā siue in alia. ⁊ efficior heres indistincte. aut cōstat de cōtrario q nolebā effici nisi ex illa ex qua putabā ⁊ indistincte non valet aditio. Aut sumus in dubio ⁊ tunc si putabā me institutū in maiore cū essem institut9 in minore. ⁊ nō presumor velle effici heres in minore ⁊ sic non valebit aut econuerso ⁊ tunc valet. q; si volui effici heres in minore p̄sumēdū est q voluerim fortius etiā in maiore. ⁊ ita no. in. d. l. ex semisse. ⁊ p̄bat per. l. si quis mihi bona. §. sed si mādauit. j. eo. ¶ Circa tertiū in ver. quid tamen oppo. q si ignoro extitisse conditionem sub qua fuit institutus non possim adire hereditatē. vt. j. de cōdi. ⁊ demō. l. multum. Glo. fin. soluit multis modis. tene vltimam q si ignoro tamen credo ⁊ vehemēter opinor eā extitisse tunc non nocet ignorantia. ita intelligat hic. ⁊ probatur in. l. cū quidā. §. qd d;. l. e. Aut credo eam nō extitisse vel etiā dubito ⁊ tunc nō possum adire. vt in cōtrario. aut ergo cōditio nondū extiterat ⁊ clarū est q adire non possum licet credam eam extitisse. q; hereditas adhuc nō est delata et patet in p̄cedenti tex. vbi dicit si tamen extiterit a cōtrario sensu aut cōditio extiterat ⁊ tūc aut sciebā eā extitisse ⁊ possem adire sine dubio vt in scdo casu. §. aut ignoro eam extitisse. ⁊ tūc in tribus casibus valet aditio. Primus si vehemēter opinabar eam extitisse. vt in hoc tertio casu ꝺm intellectu glo. in fi. Scds est quando erā institutus in aliqua parte pure: in alia sub conditione q̄ extiterat. sed ego ignorabā ⁊ adiui ex pura. nā efficior heres ex conditionali vt in vltimo casu hui9. §. ⁊ in scda sol. gl. in ver. vel ꝺm Joā. Tertius est quādo putabā institutionē fuisse pure factā cū tamē esset facta sub conditione que iam extiterat. et ego ignorabā extitisse. nā adhuc non nocet ignorātia postq credebam institutionē fuisse puram licet non fuerit ex quo tamen est purificata ⁊ iste est casus in. l. sed si de sua. j. e. Extra istos casus nō possum adire siue credā eam nō extitisse siue dubitē. ⁊ iste est casus in. l. multū. Et predicta in conditione facti. sed si est cōditio iuris: ignorātia circa illā nō h; vitiare. vt. d. l. multū.

2 ☞ Qui agit vt heres tenet respondere an sit heres ex testamēto vel ab intestato. si reus petat eum interrogari.

3 Si ago contra te petitione here. ⁊ interrogo te an possideas pro herede ⁊ respōdeas q sic. ⁊ postea interrogo an tanq ex testamento: vel ab intestato. an tenearis respondere.

4 Gerere pro herede est dicere. i. pro domino.

Qui tenet ⁊ possidet tanq dn̄s presumitur dominus.

5 Falsa causa in iudicium deducta non sustentatur ex vera licet probata.

6 Sententia lata ex falsa causa in ea exp̄ssa non potest reformari ex vera ⁊ debet retractari. ⁊ q debeat ab ea appellari.

7 An in causa appellationis possit confirmari ex vera causa.

8 Si non fuit appellatū: an ille contra quem lata est possit petere aduersum eam restitutionē in integrū.

9 Quādo processus vel sententia est nulla non cadit reformatio.

10 Ad iudicem appellationis deuoluūtur ea q̄ fuerūt corā primo iudice non alia penitus diuersa.

11 An iudex habeat necesse exprimere causam ꝑpter quā mouet ad sententiam ferendam.

12 Si eam non exprimit ⁊ ex p̄cessu colligūtur plures cause semper in dubio censet se fundasse in illa q̄ reddit sententiā validā ⁊ equā nisi probetur cōtrarium. ⁊ si ex actis non appareret nisi vna. censeretur ex illa se mouisse.

1 **Si is ad quē.** †Ignorātia circa causaz ex qua delata est hereditas vitiat aditionē. h.d. Vel sic. Qui credit hereditatem vel bona sibi delata ⁊ vna causa cū sit delata ex altera si adit non efficit heres nec ex putatiua q; non pōt nec ex vera q; nō vult licet possit. h.d. Et ponit quatuor exempla. In primo exēplo putabat bona esse sua cū nō essent. In scdo putabat hereditatē sibi debitam cum non esset licet esset delata. In tertio putabat sibi delatam ab intestato cū esset delata ex testamento. In quarto econuerso. Et glos. etiā addit aliud exemplū si credebat delatam ex institutione cum esset delata ex substitutione vel econuerso. 2 †Et per istā legē dicit Bal. q ille qui agit vt heres tenetur respōdere an sit heres ex testamēto vel ab intestato si reus petit eum interrogari q; interest ipsius rei nam si responderit ex testamento. poterit reus probare contrarium ⁊ venit absoluēdus. licet sit talis qui possit etiā ab intestato succedere. nam per hoc nō iustificabit sua responsio vt hic. hoc idē

[a] ¶ Tu mentiris. adde qn̄ dicatur mētiri de hoc vide per cardi. ale. in. c. qd interrogasti. iu. xxiij. no. xxvij. dist.

tenet bal.in.l.ij.C.de succes.edic.τ dicit esse opi.Mar.de fano. †Quid autem in reo si ago contra te.pe.here.τ interrogo te.an possideas pro herede.τ respondeas ꝙ sic.postea interrogo an tanꝙ ex testamēto vel ab intestato an tenearis respondere habui de facto τ dixi ꝙ non.qꝛ ex prima responsione fundata est intētio mea sufficit enim ꝙ teneas tanꝙ heres.qꝛ potero probare ꝙ non sis heres sed ego.τ hoc mihi sufficit.nec de ista interrogatione fit mentio in alijs interrogationibus q̄ sunt fiende cum agit peti.here.vt no.in.l.cogi.C.de peti.here sꝫ si agam actione personali tanꝙ cōtra verū heredē teneris respōdere si mea interest.vt.l.si defensor.§.illud de inter.act. ¶ In text.ibi scire dꝫ salue vehemēti opinione vt no.j.l.pxi.in gl.ij.s.qō dixi in.§.precedēti. ¶ †In tex.ibi q̄uis omnia pro dn̄o fecerit no. istū tex.pro gl.que est in.l.potuit.C.de iur.deli.que dicit ꝙ gerere pro herede est dicere.idest pro dn̄o.nam heres grece idem est ꝙ dn̄s.vt.l.item mella.§.ad legis.l.aquil.No.etiā arg.ꝙ ille qui tenet τ possidet tanꝙ dn̄s presumit dn̄s.dic vt.l.pe.de ꝯdi.insti.†Itē facit ista[a] lex ꝙ si egi cōtra te ad aliquā rem ex causa cōmodati tamen nō probaui cōmodatū sed depositū licet constet iudici de iure meo qꝛ tn̄ illud ī iudiciū nō deduxi.nō ꝓdest mihi probatio τ venis absoluēd⁹ ex causa in iudiciū deducta.qꝛ non probata:nec ex probata venis cōdemnandus.qꝛ nō deducta.facit.l.habebat.in prin.de instito.τ no.Inno.in.c.j.de lit.cōte.Et adde qō no.in addi.Spe.de ac.seu pe.§.sequiꝛ iubere facit.l.nō possum⁹.s.si pars heredi.pe.falsa ergo causa in iudiciū deducta nō sustentaꝛ ex vera licet probata sicut hic aditio facta ex falsa cā nō sustentaꝛ ex vera lꝫ illa subesset.nā in oībus exemplis hic positis suberat vera causa ex qua poterat adire tn̄ ex illa nō adiuit sed ex putatiua. ¶ Sed opp.fortiter cōtra tertiū τ quartū exemplū de.l.si quis mihi bona.§.penul.j.eo.q incipit aliter atqꝫ.Sol.error circa causam testati in adeunte vitiat aditionē vt hic.sed in mandante vel iubente an vitiāt iussum dic vt ibi.debet ergo intelligi ꝙ lꝫ esset error in iubēte non erat in filio adeūte. ¶ †In glo.fi.que semper allegatur ibi nō vꝫ sentētia cū effectu vult ergo glo.qō si iudex exprimat falsam causam in sententia qō mero iure valeat sentētia.sed nō in effectu qꝛ dꝫ retractari.τ sic vult ꝙ non possit reformari ex cā vera ex qua potuisset eam ferre si voluisset.Pone exemplū condemnauit reū adiecta causa.qꝛ intentio actoris erat ꝓbata p testes τ ista causa erat falsa.qꝛ nulli erant testes recepti sed bene erat ꝓbata per instrumentū.vel dixit ꝙ erat probata per tales τ tales testes.cum per illos nō esset ꝓbata sꝫ per alios vꝫ nihilominus sentētia:qꝛ nō est cōtra ius cōstitutionis sed cōtra ius p̄ris ergo τc.vt.l.preses.de re iudi.secus si ꝯ ius constitutionis vt si ꝓnuntiauit testamētū valere adiecta cā:qꝛ pupillus pōt testari tūc sentētia esset ipso iure nulla.vt.l.j.§.itē cū cōtra sacras.que sen.sine ap.rescin.τ.l.si expressim.de appella.dꝫ ergo appellari ab ista sn̄ia de qua.s.p̄mo loco dixi ex quo est valida mero iure vt in glos.et si non appellatur transit in rem iudicatam.vt not.Inno.in.c.quoniam contra falsam.circa fi.de proba.τ etiā Jo.and.† Si autē appellatur queritur an in causa appellationis poterit istā sententiā cōfirmare ex vera cā.ista glo.innuit ꝙ nō Bart.tꝫ cōtrariū per.l.ticianus.s.qō cū eo.Bal.in.l.j.C.de cōdi.inde.dicit illā.l.titianus loqui qn̄ causa nō erat falsa sꝫ min⁹ idonea.quando autem est falsa locum habet ista glo.vt nō possit reformari ex vera.quod dicit esse not.dignum.hic vero aliter loquitur Bal.τ melius ꝙ si fuit appellatum poterit reformari ex vera causa vt in illa.l.titianus.nō dico ꝙ iudex debeat confirmare eā ex causa vera.sed debet dicere reformamus qm̄ attēta falsa causa expressa deberet illam sententiam irritare:et postea ex eisdē actis deberet reum cōdemnare sicut prius fuerat condemnatus vt in.c.cum dilecti.de emp.τ vendi.τ dicendo reformamus.hoc verbū importat illa duo.τ ita est de more iudicium.qꝛ dicunt reformantes.†Si autem non fuit appellatū tunc tenet ipse ꝭm Dy.lꝫ transeat in rem iudicatā poterit tamē ille contra quem lata est petere aduersus eam restitutionem in integrū propter expressionē false cause.τ tūc non poterit iudex coram quo petitur restitutio ipsam reformare ex vera causa et ità intelligit hanc glo.quod esset notabile valde si esset verum.sed bar.de hoc non facit mentionē qō possit peti restitutio propter hanc expressionē factā a iudice.τ idem videtur esse de mēte Inn.in loco.s.alle.qui dicit ꝙ debet sibi īputare pars si nō appellauit.ꝙ nō prodest sibi inspectio processus ex quo apparet manifeste de falsitate illius cause.sed si posset petere restitutionem vt dicit.Bal.nō esset sibi imputandum.τ istam partem puto tutiorē.Nec ob.C.si ex fal.instru.per totum.τ.l.diuus.de re iudi.qꝛ ibi loquitur qn̄ pars fuit vsa falsis allegationib⁹ scꝫ inducendo falsos testes vel falsa instrumenta.quo casu in duobus casib⁹ sn̄ia est nulla.Primus qn̄ ꝯ minorē.vt.C.ex fal.instru.per totum.Secūdus quādo duo concurrūt ꝙ dolose hoc fecerit τ ꝙ lata sit sn̄ia ꝯtra absentē.vt.l.si p̄tor.§.marcellus.s.de iudi.Altero vero deficiente seu extra istos casus potest peti restitutio in integrū per illa iura nos loquimur qn̄ pars non fuit vsa falsitate sed ipse iudex fundat se in falsa cā vnde nō dꝫ nocere parti pro qua lata est q̄ nō fuit in dolo vel culpa.postꝙ altera pars non appellauit sed permisit eā transire in rem iudicatā nā si appellasset nō obtinuisset victor eā reformari ex causa vero nunc aūt hoc obtinere nō posset ꝭm eos.τ sic malitiose omitteret appellare ne possit reformari qō nō est permittendū ne malitijs aperiatur via.l.in fundo.de rei ꝟē.τ istā partē puto uiorē.†Ultimo scias ꝙ qn̄ processus vel sn̄ia est nulla nō cadit reformatio ita vult Bal.notabiliter in.l.ij.in.xiiij.op.C.de rescin.ven.nec etiam pōt reformari ex cā in iudiciū nō deducta vt in exemplo quod supra posui de illo qui deduxit in iudiciū causam commodati τ succubuit.nā non posset in causa appellationis deducere causam depositi q̄ non fuit in primo iudicio deducta.†nam ad iudicē appellationis deuoluūtur ea que fuerant coram primo iudice non alia penitus diuersa vt plene no.in.l.per hanc de tempo.appel.C.maxime per eundē Bal.licet viderim aliquos in hoc vehementer errare.Et vide bonū tex.p̄ro ista gl.in.l.qui testō de excu.tuto.vbi est casus ꝙ insertio false cause reddit sn̄iaꝫ inutilē.licet subesset vera causa propter quā iudex potuisset idē pronunciare.Itē ꝙ sn̄ia ex hoc nō reddaꝛ nulla vide expresse per Inn.in.c.in p̄ntia.de renū.qui etiā dicit vnū verbū notabile.ꝙ si exprimanꝛ due cause quarū vna sit falsa in iure puta ꝙ pupill⁹ potuit testari[b] altera sit vera vel falsa in facto.tamē sn̄ia non erit nulla qꝛ potius attendiꝛ secūda causa q̄ꝫ prima q̄ reddit nullā quod videtur esse falsuꝫ qꝛ qn̄ concurrunt due cause quarum vna nocet altera prodest inspicitur illa que nocet.vt.l.si quis in graui.§.fi.cum.l.seq.j.ad sillei.nisi quādo illa que ꝓdest absorbet illam que nocet.vt.l.aufertur.§.si quis palam.de iur.fis.Sol.dico dictum Innoc.esse verum quādo causa illa q̄ nō erat falsa in iure sola erat sufficiēs ad sententiā ferenda.tunc enim iudex in qualibet illarum censetur se fundasse.τ licet fundamētum in prima nō sit bonū τ reddat sententiā nullā.fundamentū in scd̄a est bonū vel esse potest si esset causa vera.τ hoc sufficit secus si vltra illarū causarū per se sufficeret.quia tūc videretur se fundasse in vtraqꝫ simul ideo vicissim vnus sufficeret.τ pro ista distinctione allegabo nā glo.que est in.c.ij.de rescrip.τ Cyn.in.l.cum te.de proba.C. ¶ †An autem iudex habeat necesse exprimere causam[c] propter quam mouetur ad sententiam ferendam.dic ꝙ non q̄tum ad hoc vt valeat sententia.quia valet sine expressione cause tex.est in.c.sicut.de re iudi.īmo cauti iudices non debent eam exprimere ꝭm Jaco.bu.ne incidāt in dubium istius glo.sed quātum ad alios effectus puta ad releuandū partem ab infamia vel ad infamādum.vel ad alium effectū bene habet necesse exprimere ne contra intentionē suam aliquid sequatur.vt.l.ij.§.ignominie.τ ibi no.s.de infa.† τ si non exprimit τ ex processu colliguntur plures cause semp in dubio cēseꝛ se fundasse in illa q̄ reddit sn̄iam validam τ equam nisi probetur contrarium vt est casus in.l.pe.C.si ex fal.instru.τ in.c.cum.J.τ.A.de re iudic.probari autem pōt per verba iudicis ꝓlata etiā aliter q̄ꝫ in sn̄ia gl.est.s.de iud.in.l.si pretor.§.marcellus.quā no.τ si ex actis nō appareret nisi vna causa censereꝛ ex illa se mouisse.vt no.j.de excep.rei iud.si quas ad exhibendū τ.s.de euic.l.sed si hic.τ vide bonā gl.in.c.si confirmationē.de elec.lib.vj.in vltima glo.

Uir questionis.

Illud qō fit ad vnū effectum nō inducit effectū contrarium.h.d.

Si quis mihi bona.

†Seruus alienus bona fide possessus.vel vsufructuari⁹ adeūdo hereditatē sibi delatā iussu possessoris vel fructuarij nō acquirūt illis sꝫ vero dn̄o vel ꝓprietario.h.d.Nō est qꝛ illi nō acquirūt illis sꝫ vero dn̄o vel ꝓprietario.h.d.Nō est qꝛ illi nō acqrūt nisi ex re illoꝝ vel ex opera sua sed hec acqsitio nō est ex re illorū.nec cōsistit in opera.τ hoc probaꝛ in.l.aditio.j.eo.si tn̄ essent instituti cōtemplatione possessoris vel fructuarij.censereꝛ ex re illorū ꝓuenire.vt.l.sed si plures.§.in arrogato in fi.s.de vul.et pu.τ ideo videreꝛ tunc ꝙ possunt adire iussu illorū τ eis immediate acquirere.gl.tn̄ volunt contrariū ꝙ immo debeant adire iussu veri domini vel proprietarij tamē illi teneantur restituere possessori vel fructuario.hoc vult glo.in.l.si serui.s.de vsufru.quam vltima glo.allegat pro contraria τ Barto.hoc tenet per.l.seru⁹ dotalis.s.so.ma.nō sic in libero homine bona fide possesso τ instituto contemplatione possessoris.qꝛ si scit se esse liberum potest adire iussu illius τ sibi acquirere.vt.d.l.aditio.ver.τ quod a quibusdam.τ hoc vult hic glos.j.τ que sit ratio diuersitatis.dic vt ea. ¶ In glo.j.ibi sol.ibi.loquitur.Uel dic melius ꝙ hic qn̄ non fuit institutus contēplatione possessoris vel fructuarij

---

[a] ¶ Itēꝫ facit ista lex.adde in hoc do.Alex.ꝯ imo.in ꝯsi.cxxj.co.ij.ver.insup cōprobaꝛ.in.j.vol.qui hoc refert τ ī co.fi.τ ita ipsum sequitur.Cur.

[b] ¶ Qō pupillus potuit testari.adde an pupill⁹ possit testari de his q̄ vidit in pupillari etate vide p host.ī summa in ti.de testib⁹ in.§.quis possit esse testis.v.sed nunquid pupillus.

[c] ¶ Iudex hēat necesse exp̄mere causaꝫ.adde cy.in.l.ꝓperādū in §.fi.de iu.bar.in l.nec pretori.§.ignomine.ff.de his qui no.infa.host.in.c.ex pte.de cōces.preben.Car.zaba.in.c.j.ī.xxix.no.de po.stu.pla.idē car.ī c.cū super.in primo no.de cōfes.

ctuarij. si aūt illorū contemplatione tunc aut loquimur ī seruo alieno bona fide possess. vel ī quo habeo vsumfruc. ⁊ tunc adhuc adibit iussu veri domini vel proprietarij sed tenebitur mihi restituere. aut loquimur ī libero homine bona fide possesso. ⁊ potest adire iussu meo si scit se liberū ⁊ vult mihi acquirere. quoniam habet voluntatē ⁊ illa iuncta cum mea possessione ⁊ bona fide sufficit ad acquirendum mihi sed seruus alienus vel in quo habeo vsumfru. non habet voluntatem ideo non sufficit ꝙ velit mihi acquirere. sed si dominus vel proprietarius consentiret quod adiret iussu meo esset idem quod in libero homine. ⁊ hoc vult ista glo. que loquitur obscure. dū dicit nō mea tantum sed mea ⁊ domini ⁊c. ¶ In gl. sequenti ibi sed mihi instituit. intellige hoc sane quādo fuit institutus mei contemplatione. alias non restituit mihi. ¶ In fi. gl. ibi sed legatum quod mihi queritur. intellige qn̄ fuit relictum mei contemplatione. ⁊ tunc acquiritur mihi sine aliquo iussu vnde nō expedit tūc vti circuitu. nec requiritur ꝙ voluntas veri domini vel proprietarij adsit. licet secus in aditiōe hereditatis. vt dictū est. sꝫ si nō esset relictū mei cōtēplatione nō acquireretur mihi qꝛ nō cōsistit in opere nec ex re mea sed acquireretur vero dn̄o vel ꝓprietario.

1 **Seruus.** †Si seruus īstitutus manumittaṫ vel alienetur anteꝗ̄ adeat iussu dn̄i nō perdit ius adeundi. sed poterit adire ꝓ se in primo casu vel iussu noui dn̄i in secundo casu. h. d. cum glo. ¶ In tex. ibi vel curie idē si esset alicuius priuati cum sit eadem ratio. ¶ In tex. ibi heres institutus nō contemplatione pristini domini. si aūt eius contemplatione an sit idem respondetur sic vt possit adire iussu noui dn̄i vel a seipso si est manumissus. sed an tenebiṫ restituere pristino dn̄o: puto ꝙ non. ⁊ imputet sibi quare manumisit vel alienauit anteꝗ̄ iuberet illū adire. nā videṫ iuri qđ habebat ī iubēdo quodammodo renūtiare nō sic in casu ꝓcedēti. vbi nō est qđ sibi imputeṫ. hoc si sciebat ipm̄ institutū. alias cessaret hec rō. ⁊ putarē tunc illos teneri ad restituendū. ita intelligo istum tex. cum gl.

2 ☞ Pupillus lꝫ nō possit adire lucrosam vel locupletem hereditatem sine tutore: ꝙ tamen poterit adire opulentam.

1 **Si seruus fisci.** †Non summaṫ. ¶ No. hic vnā gl. que no est alibi fm̄ Ange. q̄ facit differentiam inter hereditatem opulentā ⁊ lucrosam. quia opuleta dicitur que habet vtilitatem sine vexatione. quia nulla sunt ibi debita: †sed locuples dicitur que habet vtilitatē cū vexatione ⁊ idem in lucrosa. ⁊ ideo licet iura dicāt ꝙ pupillus nō possit adire sine tutore etiam lucrosam vel locupletem hereditate. vt. l. obligari. §. pupill⁹. ff. de auto. tu. nō sequtur ergo nec opulētā. sic videmus in procura. fisci q pōt hac adire ⁊ nō illā.

2 ☞ Dānatus ad securiꝫ vel ad sagittas nō efficiṫ seruus pene nec testamentū eius rumpitur. cū talis pena nō debeat īponi.

3 Non potest quis condemnari vt serretur. vel diuidaṫ per medium. nisi statutum hoc disponat.

1 **Si quis plane.** †Institō facta de illo q est seru⁹ pene est ꝓ non scripta. nec pōt ille adeundo acquirere fisco quia non est seruus fisci. h. d. pertinet ergo ad venientes ab intestato. l. si in metallū. ff. de his que ꝓ non scrip. haben. ¶ In glo. j. ibi non sic in deportato. sꝫ vt efficiatur seruus pene quia nō perdit libertatem licet perdat ciuitatem. sed ista de quibus hic perdūt etiā libertatē sed in alio est idē qꝛ sicut īstitutio istorū de qbus hic est ꝓ nō scripta ⁊ ipo iure nulla. ita ⁊ institutio deportati. fm̄ verā opi. no. l. j. C. de here. insti. Et si dicatur quid ergo habet plus commodi deportatus. Respondeo ꝙ si ante aditā hereditatem quis deportareṫ. licet institutio efficeretur caduca si postea restitueretur in integrū ⁊ reconualesceret. ⁊ inhabilitas medij tēporis non noceret si fuerit habilitas tribus tēporibus. vt. l. sed si in cōditione. §. solemus. ff. de here. insti. non sic reconualesceret si dānatus in metallū restitueret in integrū qꝛ cēsereṫ nouus homo sed deportatus q retinuit ciuitatem nō cēseṫ nouus homo ⁊ hec ꝓbanṫ in. l. interdicit. j. de cōdi. ⁊ de. ¶ †In gl. ibi nō alio ferro. supple incōsueto puta securi vel sagittis. talis enim pena nō debet imponi vt quis occidaṫ sicut bos. vt est casus notabilis in. d. l. aut dānum. §. j. ff. de pe. ⁊ si fiat ꝯtrariū etiā si sn̄ia executiōi mittaṫ. nō efficiṫ cōdēnat⁹ seruus pene nec testm̄ ei⁹ rumpeṫ. qꝛ nō ligitime cōdēnat⁹ fm̄ Ang. qđ no. † ⁊ sic nō pōt qs condenari vt serretur vel diuidaṫ ꝑ mediū. nisi statutū aliqđ hoc disponeret ⁊ indices q cōtrariū faciūt dicunṫ homicide. ⁊ hn̄t reddere rōnē deo. ¶ In gl. ibi hodie nemo bene natus ⁊c. supple efficitur seruus pene. quod intellige vt dixi in. l. eius qui. §. j. ff. de test. i illis qui habent superuiuere naturaliter. nō in his qui habēt statim mori fm̄ communem opinionē. ¶ In glo. sequenti ibi siue primo fuit dānatus ⁊ postea īstitutus siue ecōtra. primū dictū est verū indistincte. sed secundū quādo ꝑmo fuit institutus ⁊ postea fuit cōdemnatus ⁊ hoc accidit viuēte testatore instō nō dr̄ ꝓ nō scripta qm̄ habuit principiū. sꝫ efficiṫ caduca ⁊ sic nō acquiriṫ fisco hereditas. si vero post morte testatoris. ⁊ sic postꝗ̄ ibi fuit acqsitū ius adeūdi tunc dic ꝙ aut sumus in casu quo potuisset trāsmittere ad extraneos heredes hereditatē nō aditā: qui notanṫ. j. e. ventre. ⁊ tūc trāsmitteṫ etiā ad fiscū q loco extranei heredis habeṫ. aut nō trāsmitteret ad extraneos heredes. ⁊ tūc nō trāsmitteṫ ad fiscū. sed deuolvetur ab substitutū vel coheredem. ⁊ si eos nō habeat ad veniētes ab intestato. ⁊ hoc qn̄ hereditas nō erat adita tp̄e cōdemnationis. alias sicut alia bona sua cōfiscāṫ ita ⁊ ista hereditas ⁊ adde qđ no. in. l. si sequēs. j. ad tille.

2 ☞ Tria requisita ad hoc vt iussus patris vel dn̄i valeat. s. ꝙ precedat aditionē. ⁊ ꝙ fiat spāliter: puta de hr̄ditate talis. ⁊ ꝙ fiat super hereditate iam mortui. ⁊ nume. 2.

Iuramentū generaliter prestitū: a minore ꝙ nō veniet contra aliquem contractum quem postea faciet ꝙ non valeat.

3 In casibus ī quib⁹ requiriṫ speciale mandatū vt ad petendam restitutionē in integrū. an sufficit generaliter dici ꝙ possit petere resti. in inte. in omni causa in qua constitutus est.

Aditio non pōt fieri sub conditione nec per procuratorem. sed iussus sic per nuntium vel epistolam.

4 Differentie inter iussum ⁊ autoritatē. ⁊ nume. 6. ⁊ 7.

Autoritas qualiter possit interponi perfecto negotio.

Quod non possit interponi per nuntiū vel epistolam.

Quid in cōsensu patris qui hodie requiritur in aduentitijs.

5 Statutū si dicat ꝙ mulier vel minor non possit agere vel cōtrahere sine cōsensu consanguineorum an illi possunt prestare cōsensum per nuntium vel epistolam.

Decretum an debeat interponi ante vel post. ⁊ qđ nō possit interponi per nuntium vel epistolam.

6 Autoritas semper debet interponi pura etiam super cōtractu conditionali. sed iussus potest interponi conditionaliter.

7 Autoritas debet formaliter interponi ꝑ hec vba autoritatē interpono vel interposuit nō alijs verbis. ⁊ an sufficiat verbū cōsensus vel licētia sed in iussu sufficiūt quecūꝗ̄ verba. ⁊ nume. 8.

8 Preceptum vel permissio an debeant actū precedere.

Quid in verbo conscientia que importat idem quod cōsensus.

9 Quid in verbo consilio. vel consilio ⁊ assensu.

1 **Iussum.** †Usꝗ̄ ad fin. istius. l. tractat de materia iussus patris vel domini qui requiritur in aditione filij vel serui. Et diuide in quattuor partes. Quia primo ponuntur tria que requiruntur ad hoc vt iussus valeat vsꝗ̄ ibi sed quid si mādauit. Scd̄o ponit per verba inducaṫ iussus vsꝗ̄ ibi sed si mandauit. Tertio declarat qn̄ in iubente fuit error. an hoc habeat vitiare iussum. ⁊ an valeat aditio nō seruata forma tradita per errorē vsꝗ̄ ibi. sed si postea. Quarto ⁊ vltimo declarat an iste iussus possit reuocari re integra expresse vel tacite. ¶ †No. tria que requirunṫ ad hoc vt iussus valeat. Primo ꝙ precedat aditionē. et ad hoc vt dicatur precedere sufficit ꝙ non appareat secutus esse. vt. s. eo. is qui. in fi. ⁊ ibi dixi secūdū Bal. ⁊ Ang. ⁊ in hoc differt ab autoritate que etiam si apparet ꝙ sit secuta tuꝫ tamen incontinēti non vitiatur ita intellige istum tex. cum gl. ¶ Secūdo requiritur ꝙ fiat specialiter puta de hereditate talis ⁊ nō sufficeret generalis iussus ⁊ per hoc dicunt quidam ꝙ consensus patris q hodie requiritur cuꝫ filius agit super aduentitijs per. l. cuꝫ non solum. §. necessitate. ff. de bo. que lib. non pōt prestari generaliter. puta ꝯsentio ꝙ agas in quacūꝗ̄ causa quam contingeret moueri per te vel contra te. vt not. ꝑ d. §. necessitate. facit ad questionem not. in aut. sacramēta ꝙ nō valeat iuramētum generaliter prestitum a minore ꝙ nō veniet cōtra aliquem cōtractuꝫ quem postea faciet. †Itē allegatur ꝙ in casibus in quibus requiritur speciale mādatum puta ad petēdam restitutionem in integrum non sufficit generaliter dici ꝙ possit petere restitutionem in integrum ī omni causa in qua restitutus est si fuit constitutus ad oēs lites. sed debeat dici in causa quam habeo cum tali. Bar. tn̄ tenet cōtrariuꝫ in. l. fili⁹. j. de dona. ⁊. §. de lib. ⁊ posthu. l. titius. ¶ Tertio ⁊ vltimo requiritur ꝙ fiat iussus super hereditate iaꝫ mortui. vel illius qui dicebaṫ ⁊ reputabatur mortuus. licet non esset ⁊ valet tūc iussus non ꝙ possit adiri hereditas anteꝗ̄ ille moriatur. sed sortietur effectum postꝗ̄ ille mortuus erit ⁊ nō requiretur nouus iussus sed si sciebatur viuere nō valet ⁊ requiriṫ nouus iussus. ex his apparet differentia inter iussuꝫ ⁊ aditionē qꝛ aditio nō potest fieri de hereditate viuentis etiā si puteṫ viuere. vt. j. eo. neminē secus in iussu. Itē aditio non pōt fieri sub cōditione qꝛ est act⁹ legitimus vt. l. actus de reg. iur. sed iussus sic. vt in fi. istius prime partis ibi vt si scripsit cū appareat ⁊c. ⁊ in sequenti parte ibi ꝙ si mandauit ⁊ ibi si communia ⁊c. Nec potest fieri aditio per procuratorem vel per alium. j. e. l. paulus. sed iussus potest fieri per nuntium vel epistolam vt in prin. huius. §. ¶ †No. etiaꝫ hic in prin. duas differentias inter iussum et autoritatē.[a] Pri

[a] ¶ Differentia inter iussum et autoritatem. adde Cy. in. l. j. in. §. sꝫ ego. ff. quod iussu. Bar. in. l. j. in. §. necessitate. C. de bo. q̄ lib. glo. in. c. j. de rebus ec. nō alie. li. vj. glo. incle. j. de iudi. Card. zaba. in c. quoniā abbas de of. deleg.

ma quia autoritas interponitur pfecto negotio. intellige interponit. i. interponi pōt nā prin. interponit idest an actu perfectum ⁊. j. eo. de vsuc. l. nunꝙ. ⁊ etiam in ipso actu vt. l. obligari. §. tutor. j. de auto. tuto. ⁊ etiam post actuz vt hic dummodo eodem contextu. ⁊ incōtinenti tā in primo casu ꝙ in vltimo totum fiat. ⁊ ita intelligūt hic glo. ⁊ doc. sed iussus semper debet interponi ante vt hic quod intellige etiam si actus postea ex interuallo fiat. vt patet. j. in ver. plene. cum glo. ⁊ in. §. sed quid circa fi. vel simul cum actu. s. eo. is qui herez in fine. licet post actum non etiam ꝙ incōtinenti. vt innuit. alias non esset differentia inter autoritatem ⁊ iussum licet quidā dixerunt contrarium vt hic no. gl. ij. in ver. Item no. quod Cy. dixit sed non est verum licet glo. transeat: ⁊ sic notarius debet esse cautus cum conficit instrumentum. vt apponat verba taliter ꝙ nō appareat actuz primo celebratū ⁊ iussum postea interuenisse etiam incontinēti. Nec haberet vim ratificationis: qꝛ aliud est ratificare aliud iubere. nam ratificatio prodest in actibus in qbus necessarius est consensus vt. l. fi. C. ad mac. nō in his in quibus requiritur iussus. Alia differentia est quia iussus potest interponi per nūtium vel epistolam vt hic. secus in autoritate vt in gl. iiij. super ver. fieri posse. que incipit. s. iussum. ¶ Quid autem cōsensu patris q hodie requirit in aduētitijs. §. necessitatem. dicunt doc. idē ꝙ in iussu vt possit īterponi a pr̄e absente ꝑ nūtiū vel ep̄laz ⁊ ꝑ istū tex. ⁊ ꝑ. l. honores. in fi. j. de decu. lꝫ illa. l. parū faciat. qꝛ loquit potius de dissensu ⁊ ꝯtradictione patris q̄ nō fit ad solēnizandū actū. nos loquimur de consensu q requirit ad solennitatem iudicij vt ibi no. ⁊ expresse in spe. de acto. §. j. ver. sꝫ ⁊ filius. ⁊ sic videtur ꝙ debeat interuenire in ip̄o actu. sꝫ si posset īterponi a patre absente non interueniente ipso actu. Vel dic ꝙ confertur in tēpus ipsius actus si volumus sequi cōmunē opi. † Et idē posset qri si statutū dicat ꝙ mulier vel minor nō possit agere vel ꝯtrahere sine ꝯsensu cōsenguineorū. vt illi possint p̄stare cōsensum ꝑ nūtiū vel epistolā qꝛ si hoc est ī iussu q dꝫ precedere: licet requirat ad solēnitatē. si aūt nō ad solēnitatē. sꝫ rōne p̄iudicij qd̄ pōt cōsequi habens consentire. ⁊ tūc non est dubium ꝙ potest interponi per nūtium vel epistolā. ⁊ etiam ex interuallo ratum habendo actū. d. l. fi. ad mace. nō sic quando nō pretēdit ad iudiciū qꝛ tūc censet requiri ad solennitatē. ⁊ debet interuenire in ipso actu. vt not. ī Specu. vbi supra ⁊ plenissime per Bal. C. qui admit. ad bo. pos. in. l. j. in fi. ¶ Quid autem in decreto an debeat interuenire ante vel post dic per Inno. in. c. dudum. de reb. eccle. non ali. ⁊ per Bald. notabiliter in. l. quecūqꝫ. C. de bo. que li. ⁊ non potest interponi per nuntium vel epistolam vt. l. nec quicꝙ. §. vbi decretū. de of. proconsul. † Adde aliam differentiam inter autoritatem ⁊ iussum. qnonia autoritas debet semper interponi pure etiam super contractu conditionali vt. s̄. de auto. tu. l. ⁊ si conditionalis. sed iussus potest interponi conditionaliter. vt. j. in ver. plene. ibi vt si scripsit cū ⁊c. ⁊ in. §. seq. circa fi. ibi ꝙ si mādauit ⁊c. † Item aliam. nam dicit Inno. ꝙ debet interponi formaliter autoritas ꝑ hec verba autoritatē interpono vel interposuit ⁊c. secus si vteretur alijs verbis vt ipse not. in. c. cum consuetudinis. de consue. secus ī iussu in quo sufficiunt q̄cunqꝫ verba exprimentia consensus. vt. §. seq. Sed contra dictum Innocen. videtur esse tex. cuz gl. in. l. iij. s̄. de auto. tu. que volūt sufficere v̄ba cōsensus ⁊ sic sufficit dicere ꝙ tutor cōsensit cōtractui pupilli. lꝫ nō dicat ꝙ autoritatē īterposuit hoc itellige si apparet ꝙ ī ip̄o actu cōsensit ante vel post incontinenti. vt tūc habeat vim autoritatis. sec⁹ si ante vel post ex interuallo. ⁊ sic potest saluari dictū Innocen. ¶ † Quid in verbo licentia. dicit Bal. ꝙ debeat interuenire ꝑm Ang. ī aut. de alie. ⁊ amphy. §. emphyteosim vero. ⁊ vide quod no. ī. d. c. dudum. ⁊ in regula qui tacet in mercurialibus. Ubi etiā de precepto ⁊ de permissione an debeant actum precedere. Quid in verbo conscia. dic ꝙ importat idem ꝙ consensus ⁊ sic potest seq ex interuallo vt ī. d. §. emphyteosim vero. ꝑm Ang. † Quid ī v̄bo cōsilio. vel cōsilio ⁊ assensu. dic vt in. c. j. ne sede vacan. ⁊ ista sunt notanda ꝑpter statuta que faciūt aliqn̄ mētionez de vno aliqn̄ de alio vt sciat qn̄ debet interuenire solēnitas a statuto reqsita. ¶ In gl. que incipit subaudi ibi. ⁊ no. hic ar. ꝙ consensus p̄ris post s̄niam nō valet. Tu dic ꝙ imo etiā post cōtestationem. qꝛ cū requirat hodie ille consensus de quo in. §. necessitatez. ad solennizandū iudiciū debet īteruenire t̄pe cōtestationis quo iudicium incohoat ⁊ ista est communis opi. per. l. si cum dotē. §. eo aūt tempore. so. ma. alias nō diceret inchoatū ⁊ quicquid post eā fieret non valeret. ¶ In fine glo. ibi lꝫ sit cōtrariū argumentum supple ad id quod supra dixerat ꝙ potest nō parere. Sed respondetur ꝙ si nō vult parere patri vel domino potest pater vel dn̄s iudicem adire vel facere ipsum precise compelli ponendo in carceribus vel aliud prout iudici videbitur. vt. l. j. §. siqs omis. cau. testa tamen adhuc his non obstantibus potest nolle adire de facto. ⁊ permittere se spoliari ⁊ cruciari. vt. d. l. iij. C. de here. insti. ¶ In glo. super ver. dꝫ ibi. Item hodie in aduentitia filius sine patre ⁊ pater sine filio adit. dic primum esse verū qꝛ si filius potest patre contradicente adire. vt. l. cum non solum. fortius eo non iubente per hoc quod no. j. eo. l. heredi posthumo. in vltima glo. patri tamē acquirit vsufr. nisi expresse cōtradixerit. secundum vero ꝙ pater possit sine filio procedit quādo filius recusauit expresse adire tunc perdit proprietatem et acquiritur patri. ⁊ est mirandū quod licet patri non fuerit delata hereditas. sed filio tamen in patrem transfertur ius adeundi. sic. j. eo. l. cum quidam. in prin. In profectitia vero nihil videtur mutatum. ⁊ sic pater non potest adire sine filio nec filius sine patre. ⁊ eius iussu ⁊ potest pater compellere filiuz ad repudiandum ergo non potest filius adire sine iussu patris. vt dixi s̄. e. l. is qui. in fi. ¶ Quero quid si pater est presens ⁊ tacens tēpore quo filius adijt an videatur iubere. videtur quod non. et sic non valebit aditio. licet in actu quem facit pater presente filio facilius presumatur cōsensus filij. vt no. in. l. si cum dotem. §. j. sol. ma. de hoc vide quod habetur. in. l. si filius. s̄. de tu. per Bar. ⁊ in. d. l. ⁊ cum dotez. §. transgrediamur. an pater presens ⁊ tacens videatur filio prestare consensuz. vbi distinguit an sit actus cui pater teneatur consentire vel non.

2 ☞ De equipollentibus verbis idem est iudicium.
Qui vult adire hereditatem de iure pretorio censetur etiam eā velle de iure ciuili.
3 Quid in petente bonorum. posses.
Ratihabitio que fit ad validandum actum gestum importat mandatum super actu gerendo.
4 Si cū quis recepisset iniuriā ab aliquo inimico suo dixit famulo suo: nō reuertaris ad domū: qui sentiā nouū ⁊ ille famulus iuit ⁊ interfecit inimicuz. qd̄ debeat ille puniri ac si mandasset.
5 Creditor si dicat debitori amice ego indigerez illa pecunia: qd̄ videatur ipsum interpellasse ⁊ in mora constituisse.

1 **Sed quid.** † Iussus intelligit quocūqꝫ modo ⁊ ꝑ quecūqꝫ verba volūtas iubētis appareat. etiam si sint enuntiatiua. ⁊ potest fieri sub conditiōe ⁊ cuz certa limitatiōe. h. d. vsqꝫ ad. §. sed si mādauit. ⁊ gl. dicit ꝙ nisi seruetur forma tradita a iubente non valebit aditio facit. l. diligenter. s̄. mā. ¶ Nota primo ꝙ q̄tum ad iussum non requiritur certa forma verborum. sed sufficiunt quecūqꝫ verba per que apparet de consensu iubentis nō sic in autoritate ꝑm Inno. vt dixi in prece. §. ¶ † Item nota ꝙ de equipollentibus[a] verbis idē debet esse iudiciū. ¶ Itē no. ibi. si vt pateat bonorū pos. ꝙ qui vult habere hereditatē de iure pretorio censetur etiaz eam velle de iure ciuili. vn̄ licet iusserit ꝙ petat bo. pos. iste iussus iportat vt etiā possit adire. Quid in ip̄o petēte bo. pos. an censeatur velle hereditatē de iure ciuili. vt sic efficiatur heres vtroqꝫ iure. dic. vt. l. puberē et. l. suū heredez. C. de iure deli. ¶ † Item no. diligēter ibi bo. pos. rataz habuit ⁊c. ꝙ ratihabitio[b] que sit ad validādū actuz gestū importat mādatū sup actu gerēdo. qꝛ si ratificauit petitione bo. pos. iam factam censetur voluisse ꝙ possit adire ⁊ sic actus qui fit ad conseruādū aliquid de nouo ī ducit. qd̄ facit pro eo quod no. Bar. in. l. iij. in prin. de acquiren. pos. ⁊ s̄ id qd̄ dixi in. l. is qui putat. s̄. eo. Adde qd̄ dixi in. l. si qs filio exheredato. §. irritum. v. qua ratione. s̄. de iniu. ⁊c. ¶ † Allego per istum tex. cum quidaz recepisset iniuriam a quodam inimico suo dicit famulo suo nō reuertaris ad domū quin sentiam nouū. ille famulus iuit ⁊ interfecit inimicū. an debeat ille puniri ac si mandasset. determinatū fuit ꝙ sic. ⁊ fuit ille decapitatus florentie ꝑm Bar. per istum tex. quia satis ex illis verbis constabat de sua voluntate nec alia forma verborū requirebatur. † Alle. etiā iste tex. in ver. pr̄ filio. ꝙ si creditor dicat debitori amice ego indigerem illa pecunia ꝙ videatur ipsum iterpellasse ⁊ in mora constituisse. licet sint verba enuntiatiua. facit. l. ⁊ eo modo. de leg. j. ⁊ no. per doc. in. l. inimicoruz. C. qui. ex cau. in integ. resti. non est neces.

2 ☞ Iussu nō determinato: qꝛ non dixit ꝙ adiret ꝑ ꝑte vel ex testamēto sed simpliciter. licet iubens putaret vnū ⁊ eēt alterū sufficit ꝙ mādatarius faciat meliorē cōditionē iubētis vel nō faciat deteriorem. ⁊ valebit actus. secus si deteriorem.
3 Quid in mandato non determinato.
Error in iubente nō semꝑ vitiat iussuz lꝫ error in adeūte vitiet.
4 Si mādaui tibi ꝙ occideres titiū. ⁊ tu nō occidisti sed vulnerasti vel aliā iniuriā fecisti. ꝙ tenear. ac si illd̄ tibi sp̄alr mādassez.
5 Quid econtra si mandaui ꝙ percuteres ⁊ occidisti.

1 **Sed si mandauit.** † Error in iubēte vitiat iussum qn̄ si nō vitiaret efficitur deterior cōditio iubētis ꝑ aditionē secus si melior vel deterior. Item iussus sup vna hereditate ad aliā nō porrigit. Itē pōt reuocare exp̄sse ⁊ tacite an̄ secutā aditionē. h. d. vsqꝫ i fi. No. ergo

a ¶ De equipollētibus. adde. c. ī his de ver. sig. card. in. c. licet. ī §. ex premissis. de prob.

b ¶ Ratihabitio. adde in regula ratihabitio. de re. iu. lib. vj.

2 ¶ Iſſo. ergo ꝙ iuſſu non determinato. q̄ non dixit ꝙ adiret ꝑ parte vel inſolidū vel adiret ex teſtamento vel ab inteſtato ſed ſimpliciter. lꝫ iubēs putaret vnū ⁊ eſſet alterū. ſufficit ꝙ mandatarius faciat meliorem cōditionem iubētis. licet aliquid faciat preter propoſitū illius vel non faciat deteriorem ⁊ valebit
3 actus ſecus ſi faciat deteriorem † hoc etiam habemus in mandato nō determinato qñ aūt eſt determinatum. tunc aut mandatarius facit omnino aliud ꝙ ſibi fuerit mādatū ⁊ non valet actus. Aut nō omnino aliud ſed fuit aliqualiter tranſgreſſus. ⁊ tunc ſeruanda diſtinctio de qua ſupra an fecerit cōditionem meliorem an non. vt hec habentur in. l. iij. cū. l. ſe. ⁊ ſe. ff. mā. hoc etiā ꝓbatur hic qñ fecit nō aliud vt ſi iuſſit de hereditate teſtatoris ⁊ adiuit hereditatē pupilli. ꝙ nō valet etiā ſi cōditio iubētis facta fuerit melior. Itē no. hic ꝙ error in iubēte nō ſemper vitiat iuſſum licet error ī adeunte vitiet dixi. ff. e. ſi qs extrane⁹
4 §. ſciendum. † Bal. inducit iſtū tex. ꝙ ſi mādaui tibi ꝙ occideres titium tu non occidiſti ſed vulneraſti vel aliam iniuriā feciſti teneor ac ſi illud tibi ſpecialiter mādaſſem: q̄ ſi mādaui qđ periculoſum erat. ⁊ volui de illo teneri. fortius id qđ minus periculoſum vt colligitur ex iſto tex. quando iuſſi ꝙ adiret ex teſtamento quod erat periculoſius ⁊ ipſe adiuit ab inteſtato qđ eſt minus periculoſum. nā videt̄ aditio facta iuſſu meo. vt hic
5 patet. † Sed econuerſo ſi mandaui ꝙ percuteres ⁊ tu occidiſti ſiquidem tibi ꝙ percuteres manu vacua. non teneor. q̄ veriſimile non erat ex tali percuſſione debere mortem ſequi. ſi autē quod vulnerares gladio tunc teneor: quia poterā veriſimiliter opinari qđ ex hoc poſſet ſeq mors: ergo ⁊c. vt i. c. ſi. de ho. li. vj.

1 **Si ego.** † Qui vult portionem ſibi delatam per aliū eoipſo videtur adire delatam ſibi h. d. q̄ erat in ſua poteſtate eam adire non ſic econuerſo. vt in glo. ⁊ dic. vt. j. eo. ſi ſolus.

1 **Neminem.** † Ut quis gerat ſe ꝓ herede neceſſe eſt illum mortuum eſſe in cuius bonis geri debet. h. d.
2 ☞ Si feciſti mecum aliquem actum tanquā procurator titij an tenearis mihi edere inſtrumentū procurationis.
Quid ſi feciſti aliquam proteſtationem an tenearis edere inſtrumentum proteſtationis.

1 **Aristo.** † Nota in hac. l. ꝙ heres q deliberat de adeūdo pōt petere ſibi oſtēdi iſtrumenta hereditaria vt poſſit meli⁹ deliberare. ⁊ nō vi-
2 detur ꝑ hoc adire. vt. l. ſe. † Et īducit Bal. ꝙ ſi feciſti mecum aliquem actū tanꝗ procurator titij tenearis mihi edere inſtrumentum procurationis vt ex eo poſſim me defendere cōtra titium ⁊ ſi feciſti aliquam proteſtationem tenearis edere inſtrumentū proteſtationis: certe debeo hoc petere a notario qui fuit rogatus non a te quia forte non habes.
2 ☞ Reſtitutio id concedit quod abſtulit leſio.
3 Licet filio recuſante expreſſe adire ius adeundi tranſeat hodie in patrem. ſi tamen nō recuſauit expreſſe ſed mortuus eſt ea nō adita non transfertur in patrem niſi filius eſſet infans.

1 **Cum quidā.** † Impedit⁹ iubere ꝑpter abſentiā ſui vel filij reſtituitur ad cōmodū hereditatis vt eam habeat. ac ſi fuiſſet adita iuſſu ſuo. h. d. ⁊ ītellige hic ꝙ fili⁹ mortuus erat hereditate nō adita. ⁊ ſic pater eā adire non poterat mero iure. ſꝫ q̄ fuerat īpeditus iubere vt adiret vel ꝑpter ſuā abſentiā ſcḋm primā lec. vel ꝑpter abſentiā filij ſcḋm ſcḋam reſtituit̄ ex titulo q ex cau. maio. ⁊ gl. intelligit ꝙ reſtituat̄ vt poſſit adire Bal. Ang. cōtra q̄ reſtitutio id concedit qđ abſtulit leſio. vt. l. ꝙ ſi minor. §. reſtitutio. de mino. ſꝫ leſio nō abſtulit ius adeūdi q̄ pater ipm nūꝗ habuit. ſꝫ ſemꝑ fuit penes filiū ergo nō dꝫ ſibi reſtitui. q̄ illud erat perſonale coherens ꝑſone filij dicit ergo ꝙ reſtituit̄ ad cōmodū h̄ditatis ⁊ ad iura vtilia. vt habeatur perinde ac ſi hereditas fuiſſet adita per filiū iuſſu patris. Et hoc eſt vtile q̄ ſtatim reſtitutione cōceſſa habebit pater iſta iura ſine noua aditiōe. ⁊ tranſmittet ad ſuos heredes. ſꝫ ſi eſſet neceſſaria aditio vt glo. vult niſi fieret non haberet iura et non trāſmitteret ad ſuos heredes. Et habet locum iſta. l. etiā hodie q̄ licet filio recuſante expreſſe adire ius adeundi trāſeat hodie in patrē per. l. cū nō ſolū. de bo. q̄ lib. ꝙ olim nō erat ſi tñ nō recuſauit expreſſe: ſed mortuus eſt ea nō adita nō trāſfert̄ in p̄rē ſcḋm doc. ibidē. q̄ ſpeciale eſt in filio infante. vt eo mortuo pater adire poſſit. vt. l. ſi infanti. C. de iur. deli. ergo in ꝯtrariū eſt ius cōe ſcḋm predictos doc. Bal. ⁊ Ange. ⁊ hū. ¶ In gl. q̄ incipit: nā ita ibi. nam belle ſubuenit̄ in lucro. hoc verum ſi potuiſſet illud cōſeq ſine iniuria alteri⁹ ſi nō fuiſſet abſens vt erat illō de quo hic alias ſecus. vt in loco p̄ſcriptiōis. ſi ꝑpter abſentiā fuit interrupta ⁊ ſic potuit illud cōſequi nā nō reſtituit̄ vt habeat̄ pro nō interrupta. vt. l. deniqꝫ. ff. qui. ex cau. maio. q̄ nō ſine iniuria

2 dñi contra quē preſcribitur. Et facit. l. is cui. §. j. de fur. ¶ † Sꝫ opp. extra gl. nā poſito ꝙ iſte pater nō fuiſſet abſens nō ꝑpterea ſequitur ꝙ iſtud lucrū fuiſſet oīno habitur⁹ q̄ poterat fili⁹ nō adire ei⁹ iuſſu ergo vr̄ ꝙ nō habeat ad ipm reſtitui. ac ſi oīno fuiſſet habitur⁹. ar. i. l. naturalē. §. j. de acq. re. do. vbi eſt bonus tex. in ſimili. ſol. hoc cōtingit ꝑpter veriſimilitudinē ⁊ preſumptionem que eſt filius debeat obedire patri. alias procederet cōtrariū ꝙ nō deberet reſtitui ad lucrū īcertū. tene menti. facit ad ea q̄ habent̄ in. l. j. C. de ſen. que ꝓ eo. an poſſit peti veriſimiliter factus ſi habuiſſet pecuniā. vt q̄ erat negotiator an nō
3 vt etiā not. in. l. iij. §. fi. de eo qđ cer. lo. ¶ † In glo. ſe. circa fi. ibi ſo. plus iuuatur hec bona nā reſtitutio q̄ ꝯcedit̄ ex titulo de mino. fundat̄ ſuꝑ iure ſingulari. ſ. minori etate. ſꝫ illa q̄ ex titulo q ex cau. maio. fundat̄ in rōne naturali. ⁊ ſic ī iure cōmuni ꝑpter iſtud impedimētū ſꝫ ius cōe magis extēdit̄ ꝙ ius ſingulare. facit. l. eius militis. §. militiā. de teſta. mili. ⁊ qđ no. gloſ. in. l. j. C. ſi aduer. vēdi. Preterea pater ita dr̄ impedire ꝑpter abſentiā filij ſicut ꝑ ſuā nimirū ſi ꝑpter vtrāqꝫ reſtituit̄. ſed nō ſic etas filij vel fragilitas eius dicit̄ etas patris vel eius fragilitas. vt ſic propter eam reſtituat̄ pater. ⁊ iſta eſt clarior.
2 ☞ Proximus heres dr̄ qui ſuccederet non nato poſthumo. Si venter erat plenus nō poſſum ſuccedere. idē ſi non erat ſed ego putabam eſſe ⁊ hoc niſi eſſet inſtitutus vna mecum vel exheredatus. ⁊ vide nu. 8.
3 Mulier ſi fuit inſtituta ⁊ venter preteritus ſi ſcit ſe nō eſſe pregnantem poteſt adire.
4 In is q̄ dependēt ex mera volūtate mea ſi nō ſum certus de veritate ꝑ ſenſum corporeū ſed opinor inclinādo animū meū ad vnam partem an debeat inſpici mea opinio vel veritas.
5 In his in quibus nō poſſum h̄re certitudinē ꝑ propriā ⁊ verā ſcientiam ſeu ſenſum corporeum. puta an aliqua mulier ſit pregnans debeo potius ſtare opinioni eorū qui poſſunt melius ſcire ꝙ ego vt dicto mulieris vel obſtetricum.
6 Si ep̄s vel eccleſia mādaret mihi ſub pena excommunicationis ꝙ facerem aliquid contra cōſcientiā meam ⁊ ego ſcio veritatem debeo potius pati excommunicationem.
Quid ſi non haberem perfectam ſcientiam.
7 Syndicus communitatis ſi tenetur ſub pena denūtiare maleficia ⁊ publica vox ⁊ fama eſt ꝙ ipē ſyndic⁹ commiſit aliquod maleficium. ⁊ ipſe eſt certus de contrario non tenetur denuntiare ſeipſum non ſic ſi publica vox ⁊ fama eſt de alio licet non commiſerit. ⁊ etiam ipſe credat ꝙ non commiſerit.
8 Pōt eē fama de aliq̄ negatiuo vt ꝙ talis mulier nō ſit p̄gnās.
Quid ſi fama.
9 Quis dicatur conſanguineus.
10 Venter qui non eſt pariturus ſuum an mittatur in poſſeſſionem ex edicto de ventre in pol. mit.

1 **Quod dicitur.** † Venter q pariturus eſt poſthumū qui me īpedit ſuccedere ſilr anteꝗ naſcet̄ me īpediet ſi reuera erat plenus. vel ēt non erat ſed ego putabā eē. ſi aūt nō erat nec ego putabā eē ſꝫ ſciebā nō eſſe vel etiā opinabar ⁊ mea opinio iuſta rōne fundabat̄ me ſuccedere nō īpedit vel adire. h. d. ī effectu vſqꝫ ad. §. ſuū heredē. lꝫ ꝑ multa v̄ba ſe inuoluat. vt dicit gl. pe. ſuꝑ v̄bo ꝑficit. q̄ īcipit. ſꝫ nec tūc. Et q̄ tex. eſt īfraſcat⁹ diuide q̄ p̄mo ponit vnā regulā antiquorū cōtinētē tres caſus duos negatiuos in quibus adire nō poſſū. ⁊ tertiū affirmatiuū ī quo adire poſſū vſqꝫ ibi nō ſolū. Scḋo oſtēdit illā regulā habere locū in trib⁹ caſibus. ſ. in cā teſtati ⁊ inteſtati ⁊ iſte eſt vnus. Itē ſiue vēter pariturus eſt ſuū heredē ſiue nō ſuū lꝫ legitimū vel cōſanguineū ⁊ iſte eſt alius. Itē hꝫ locū ſiue tractet̄ de ſucceſſiōe fiēda de iure ciuili ſiue de iure p̄torio ꝑ bo. poſ. ⁊ iſte eſt terti⁹. Et aſſignat rōnē quare poſthum⁹ anteꝗ naſcat̄ me īpedit. cū nō ſit ī rerū natura. ⁊ dicit ꝙ iō q̄ habet̄ ꝓ nato in his q̄ cōcernūt eius cōmodū ſꝫ ſi eēt natus me impediret. vt ponit̄ in themate. ergo anꝗ naſcat̄ ⁊ vſqꝫ ibi. ſiue igitur. Ibi tertia ī qua cōcludit īfert ad caſum propoſitū ⁊ in illo ver. dꝫ incipi caſus ī terminis vt oīa bñ correſpōdeāt vſqꝫ ad. v̄. qđ dr̄ ſi putet̄. Ibi quarta ī qua d̄termināt tria dubia circa illō verbū regule. dū dr̄ ſi putet̄ eē p̄gnās. Primo eſt qd ſi nō putabit̄ ꝑ me p̄gnās nec ēt erat. ⁊ ſic mea op. cōcurrebat cū veritate vſqꝫ ibi qd ergo. Scḋo qñ nō putabat̄ ꝑ me p̄gnās tñ erat. ⁊ ſic nō cōcurrebat cū veritate vſqꝫ ibi. ſed ſi ipā. Tertio q̄ locut⁹ eſt ī ſuperioribus in illo q nō pōt eſſe certus an ſit p̄gnās vel nō lꝫ poſſit opinari ꝙ ſit vel non ſit ponit qd iuris in ipā muliere q̄ dr̄ p̄gnās inſtituta ⁊ vētre preterito q̄ poterat eē certa an eſſet p̄gnās vel nō ſi putabat ſe pregnantē cū nō eſſet an opi. ſua ſibi noceat vt nō poſſit adire tanꝗ īcerta de viribus teſtamenti. ⁊ determinat̄ ꝙ ſic ſicut noceret cuilibet alteri qui nō poſſet eſſe certus. Pone ergo caſum ꝙ quidā inſtituit me heredē extraneū ⁊ ventrē vxoris ſue p̄terijt: certum

Caſus.

eſtꝙ ſi naſcereť poſthumus impediret me ſuccedere. qꝛ rũperet teſtamentũ queriť an impediat me anteꝗ̃ naſcať. videbaťꝙ nõ qꝛ teſtamentũ eſt validũ: ⁊ nõ eſt in rerũ natura ꝙ poſſit me impedire. Juriſcõſultus anteꝗ̃ reſpõdeat ad iſtã queſtionẽ premittit vnã regulã antiquorũ que dicit ꝙ proximus heres a filio poſthumo ſi mulier eſt ꝑgnãs vel ipſe putat eã eſſe lꝫ nõ ſit adire nõ põt. † Diciť aũt proximus,[a] ille qui ſuccederet nõ nato poſthumo ſꝫ ego hic ſuccederẽ. ſi aũt ſcit eã nõ eſſe pregnãtẽ bene põt ſuccedere. Ex his inferť ad deciſionẽ in ver. ſiue igiť. vt ſi vẽter erat plenus nõ poſſum ſuccedere idẽ ſi erat ⁊ ego putabã eſſe. hoc tamẽ quãdo poſthumus erat preteritus. qꝛ tunc naſcẽdo impediret me ſuccedere. ſecus ſi erat inſtitutus vna mecum. vel exheredatus qꝛ naſcẽdo nõ impediret me ſuccedere: nec rumperet teſtamentũ. ideo etiã anteꝗ̃ naſcatur nõ impedit vnde ſi erat exheredatus nõ impedior adire inſolidũ ſi erã inſtitutus. ⁊ nullus erat in vtero. Jdẽ ſi aliquis erat in vtero poſſum adire pro portione que me cõtingit habito reſpectu ad numerũ eorũ qui ſunt in vtero. qui eſt certus in rerũ natura licet apud nos ſit incertus. vnde ſi erat vnus efficior heres. in dimidia ſi duo in tertia. ⁊ ſic de ſingulis. vt. ſ̃. ſi pars here. pe. l. illud ⁊. j. l. e. §. ſuũ herede. ſed ſi in rerũ natura nõ erat certũ quot deberent eſſe. qꝛ mulier cõceperat. ⁊ nõ erant adhuc tranſacti. xl. dies ita ꝙ poterãt plures formari partus etiã vſꝙ ad ſeptẽ eligitur media via vt efficiať heres interim in quarta. ⁊ poſtea in plus ⁊ minus ſm ꝙ formabunť vt in. d. §. ſuũ heredẽ cũ ibi no. ⁊. l. antiqui. ſi pars her. pe. ¶ Jn tex. ibi qđ diciť. queriť hic quõ intelligať verbũ regule in ſcđo caſu dũ dicit. aut putat eſſe ſuple lꝫ nõ ſit ponamus enim ꝙ nõ eſt ⁊ nõ putatur eſſe imo qui vult adire putat contrariũ ꝙ nõ ſit vtrũ iſta ſua opinio ſibi ꝓderit. ⁊ reſpondeť ꝙ ſi nõ eſt rationabilis ſibi nõ prodeſt puta ſi ipſa mulier aſſerebat ſe eſſe nã debebat illi credere vel ſi obſtetrices hoc aſſerebãt lꝫ mulier nõ adhuc debebat illis credere. vel ſi nec mulier nec obſtetrices ſꝫ cõis opinio erat ꝙ eſſet ipſe autẽ ſolus credebat ꝙ nõ eſſet certe iſta opinio diciť temeraria ⁊ ſibi nõ prodeſt: ſi aũt cõis opinio erat ꝙ nõ eſſet pregnans et etiã ita erat in veritate tunc ſua opinio ſibi prodeſſet. poſtꝗ̃ iſta tria ꝯcurrunt. ⁊ hoc vſꝙ ibi quid ergo. ſꝫ ſi reuera erat ꝑgnãs. ⁊ ſic ſua opinio nõ cõcurrebat cũ veritate. lꝫ cõiter reputaretur nõ pregnãs. ⁊ etiã ipſa. ⁊ obſtetrices hoc dicebãt adire nõ põt. qꝛ poſt in contrariũ ſe habet veritas. ⁊ hoc erat certũ in rerũ natura. illa potius inſpiciť ꝗ̃ opiniones predictorũ in tantũ ꝙ ſi tunc adeat nõ valet aditio nec recõualeſcit. lꝫ poſtea abortiuũ faciat. † Jpſa autẽ mulier ſi fuit inſtituta ⁊ vẽter preteritus ſi ſcit ſe non eſſe pregnantẽ põt adire qꝛ de hoc põt eſſe certa nec tunc eſſet curandũ de eo ꝙ dicerẽt obſtetrices. aut ꝙ cõis eſſet opinio in contrariũ illud enim inſpiceret in eo qui nõ põt eſſe certus ⁊ ſic nõ põt dici ꝙ ſciat ſed opineť. iſta aũt dicit ſcire. et ideo locũ haberet tertius caſus regule ꝙ ſi ſcit ſe nõ eſſe ꝑgnãtem adire põt. ſi autẽ credit ſe pregnãtẽ ⁊ tamẽ nõ eſt lꝫ ſua credulitas nõ videať iuſta attamẽ ſibi nocet ſicut noceret cuilibet alteri qui nõ poſſet eſſe certus ⁊ ſic non poterit adire. hoc dicit vſꝙ ad ſi. ¶ Nota ergo plura ex iſto ver. in quo diciť primo expoſitionẽ illus verbi ſi putetur qꝛ exponiť. ideſt putari debet. nã poſito ꝙ nõ puteť pregnans ſi tñ debet putari qꝛ ipſa mulier ſe aſſerit vel obſtetrices vel eſt cõis opinio perinde q̃s impeditur adire ac ſi putaret ipſe eã pregnantẽ. ſimile no. in. l. ſed iul. §. qđ diciť. ad macedo. in glo. ⁊. facit. l. iij. §. j. in ſi. de ali. lega. ¶ † Scđo no. bonã doctrinã ꝙ in his que dependent ex mera voluntate mea ſi nõ ſum certus de veritate per ſenſum corporeum ſꝫ opinor inclinãdo animum meũ ad vnam partẽ. ⁊ queritur an debeat inſpici mea opinio vel veritas. diſtinguiť. aut mea opinio cõcordat cũ veritate ⁊ eſt rationabilis. ⁊ tũc vtraꝙ inſpiciť ⁊ habeť pro perfecta ſciẽtia: ⁊ perinde adire poſſim ac ſi per ſenſum corporeũ ſcirẽ. Aut nõ erat iuſta mea credulitas ⁊ tũc neutra inſpiciť qđ patet qꝛ vtraꝙ tẽdit vt adire poſſim ſi nõ erat ꝑgnãs ⁊ ego ita putabã. ⁊ tamẽ adire nõ poſſum qꝛ nõ habeť pro perfecta ſciẽtia poſtꝗ̃ nõ eſt rationabilis. ſed habeť pro dubitatione que impedit aditionẽ ſi aũt opinio diſcordat a veritate tũc inſpiciť illa que nocet. ⁊ nõ illa que nõ prodeſt. nã ſi nõ erat pregnãs ⁊ ego putabã eã eſſe inſpiciť mea opinio que mihi nocet vt adire nõ poſſim nõ veritas que prodeſſet. ecõuerſo ſi erat pregnãs ⁊ ego putabã nõ eſſe inſpiciť veritas que mihi nocet. ⁊ nõ opinio que prodeſt ⁊ ſic nõ poſſim adire. vt hic in ver. quid ergo ſi pregnãs. Jn his aũt que nõ dependẽt ex volũtate mea dũtaxat inſpiciť veritas potius ꝗ̃ opinio. vt dixi. ſ̃. e. l. qui aliena. §. ſi is qui per. l. ij. §. j. j. de empt. ⁊. l. regula. §. ij. vel iij. ſ̃. de iur. ⁊ fac. igno. ¶ † Tertio no. diligẽter ꝙ in his in quibus nõ poſſum habere certitudinẽ per propriã ⁊ verã ſcientiã ⁊ ſenſuꝫ meũ puta an aliqua mulier ſit pregnãs debeo potius ſtare opinioni illorũ qui poſſunt melius ſcire ꝗ̃ ego puta dicto mulieris vel obſtretricũ ⁊ ſi cõtradicũt potius dicto obſtetricũ ꝗ̃ mulieris vel ſi neutre dicũt cõi opinioni potius ꝗ̃ mee Non ſic in illis de quibus poſſim habere perfectã ſcientiã per ſenſum corporeũ quia potius debeo ſtare ſcientie mei ſolius ſi ſum certus de veritate ꝗ̃ dictis quorũcunꝙ in contrarium vt patet hic in muliere q̃ ſcit ſe eſſe nõ pregnãtem. vnde põt adire licet obſtetrices vel omnes alij crederent cõtrarium ⁊ pro hoc j. e. l. in ſi. † Et iſtud facit ꝓ eo quod dicunt canoniſte. ſi eps vel eccleſia mãdaret mihi ſub pena excõicationis ꝙ facerẽ aliquid ꝯtra cõſcientiã meã ſi ego ſcio veritatẽ. puta mãdat mihi ꝙ cohabitem cum illa quam ſcio nõ poſſe eſſe vxorẽ meã. vel ratione conſanguinitatis vel affinitatis. ⁊ tũc debeo potius pati excõicationẽ ꝗ̃ facere ꝯ propriã cõſcientiã informatã a vera ſciẽtia. Sed ſi ſup aliquo de quo nõ haberẽ perfectã ſcientiã de quo deberẽ ſtare iudicio aliorũ potius ꝗ̃ meo. debeo conſciẽtiã deponere lꝫ habeã meã in contrariũ. ⁊ obedire ꝑcepto. vt no. ĩ. c. iquiſitioni. de ſentẽtia excõi. † Facit etiã ſi ſyndicus comitatꝰ teneť ſub pena denũtiare maleficia ⁊ publica vox ⁊ fama eſtꝙ ipẽ ſyndicus cõmiſit aliquod maleficiũ ⁊ ipẽ eſt certꝰ de cõtrario nõ teneť denũtiare ſeipm nec incidit in penã: nõ ſic ſi publica vox et fama eſt ꝙ aliꝰ cõmiſit lꝫ non cõmiſerit ⁊ etiã ipẽ crederet ꝙ nõ cõmiſerit nõ tamen eſt certꝰ nã nõ dꝫ ſtare ſue credulitati qđ cõmuniter dř ⁊ denũtiare alias punitur. ⁊ lꝫ poſtea reperiať ꝙ ille nõ cõmiſerit nõ puniť. iſte tãꝗ̃ calũnioſus denũtiator. qꝛ publica vox ⁊ fama ipm excuſat a calũnia poſtꝗ̃ teneť ei ſtare vt hic colligiť. ⁊. ſ̃. de here inſti. l. ſi. ⁊. j. de adul. miles. in ſi. ⁊ i. l. preſens. C. ſi ſeruꝰ aut lib. ad decur. aſpi. li. x. ¶ † No. etiã ꝙ põt eẽ fama de aliquo negatiuo puta ꝙ talis mulier nõ ſit pregnans Jtẽ ꝙ fama eſt opinio multorum qđ exponunt doc. i. maioris partis populi. ſi eſt de aliquo magno qđ ad notitiã totiꝰ populi veriſimiliter debet ꝑuenire vel maioris partis vicinie vel cognoſcentiũ ſeu amicorũ ſi eſt de aliquo paruo quod ad notitiaꝫ totius populi veriſimiliter ꝑuenire nõ dꝫ puta an aliqua mulier ſit ꝑgnãs: vel nõ. ⁊ ita ĩtelligiť hic ¶ Ultimo recollige quattuor caſus. Primus qñ mulier eſt ꝑgnãs cuius venter fuit preteritus. ⁊ tũc inſtitutus indiſtincte non põt adire. Scđs quãdo nõ eſt. ſed inſtitutꝰ putat eſſe ⁊ idẽ nec curatur an ſua opinio ſit rõnabilis vel non. Tertius caſus eſt quãdo nõ eſt ⁊ iſtitutꝰ ſcit ꝑ ꝓpriã ſcientiã ꝙ non eſt. ⁊ tunc indiſtincte põt adire. nec curatur dictũ obſtetricũ vel aliorũ. hoc tñ non põt ꝓcedere niſi ĩ ipſa muliere q̃ põt habere perfectã ſciẽtiã ⁊ iſti tres caſus ponũtur in regula q̃ ponitur in prin. Eſt ⁊ quartꝰ caſus q addiť per interpretationẽ in hoc ver. qđ dř qñ nõ eſt tñ iſtitutꝰ hic neſcit perfecte ſed credit vel vehemẽter opinatur cũ non ſit. ⁊ ſic ſua opinio concurrit cũ veritate. ⁊ tunc adhibetur diſtictio de qua hic. an ſua opinio ſit rationabilis. qꝛ cũ ea concurrat dictuꝫ mulieris obſtetricũ vel cõis opinio ⁊ habetur ꝓ perfecta ſciẽtia aut non et tunc habetur pro dubitatione et in hoc ſiat tota ſubſtãtia huius. §. ⁊ quod dixi in inſtituto locuꝫ habet ſi ille de cuius hředitate agiť deceſſit inteſtatus. ⁊ aliquis inferioris gradus a poſthumo vult adire: qꝛ nõ ſupereſt de preſenti qui habeat eũ impedire vt non poſſit in caſibus. ſ̃. dixi inſtitutũ non poſſe. et ĩ quibus ſi poſthumus naſcereť impediret ipiuꝫ ſuccedere. alias ſecus: vt. j. e. l. §. ſuũ heredẽ. ¶ † Jn glo. ſuper verbo conſanguineũ id eſt cognatum. contra iſtam expoſitionẽ oppo. qꝛ conſanguineꝰ dř[b] frater ex latere patris coniũctus. l. poſt ꝯſanguineos j. de ſuis ⁊ legi. Solu. tribus modis ſumitur. Primo ſtricte et ꝓprie vt ibi. Scđo pro cognato ſimplici qui nõ eſt agnatus qñ iſtud verbũ iungiť cũ ṽbo legitimũ vt hic. niſi enim ita ſumeretur nihil adderet qm̃ appellatiõe legitimi venit frater ex latere patris coniũctus. ⁊ etiã quilibet agnatus ⁊ iſtum reſpectũ habuit hic gl. Tertio ſumiť largiſſime pro quolibet coniũcto per ſanguinẽ ex latere maſculino vel feminino. vt in ti. de ꝯſang. et affini. ⁊ ita ſumitur ſm cõem vſum loquẽdi. qđ nota ꝓ ſtatutis ſi faceret mentionẽ de cõſanguineo vt intelligať ſm iſtum tertium modũ. qꝛ verba debẽt intelligi ſm communem vſum loquẽdi. vt. l. liberorũ. §. ꝙ tñ caſſius. de leg. iij. ¶ † Jn ſi. gl. teneť ergo iſta gl. ꝙ venter qui nõ eſt pariturus ſuum nõ mittať in poſſeſſionẽ ex edicto de ventre in poſſeſſionem mittẽdo. ⁊ idem tenet alia gl. q̃ incipit ſi habeas in pricipio. de quibus videť. text. ĩ. l. ſi. e. ti. ĩ. l. j. §. j. e. ti. cõtrariũ plene diſputãdo determinat gl. ĩ. l. ſi. e. ti. hoc tñ differunt. qꝛ quando nõ eſt pariturus ſuũ ita demũ mittitur ſi nõ ſupereſt aliqs q faciat ei ꝯtrouerſiãꝙ nõ ſit filius talis defuncti. ſi aũt ſupeſt nõ mittiť ſꝫ qñ eſt pariturus ſuũ etiã tunc mittiť cauſa cognita differť queſtio in tẽpus pubertatis. ⁊ hec patẽt in. l. vbicũꝙ. §. interdum. e. ti. Jtẽ quando nõ eſt pariturus ſuũ ita demũ mittiť ſi nõ hꝫ aliunde vñ ſe alat mater. vt. l. extraneo eo. ti. ſecus ſi eſt paritura ſuũ. ¶ Jn gl. ſe. ibi ſꝫ in quo differat a ſuo ſubaudi alius qui eſt in eodẽ gradu cũ poſthumo neuter tñ eſt ſuus. nã poſthumus nõ impedit euꝫ de preſenti

[a] ¶ Dicitur aũt proximus. adde quis dicatur ꝓximus vide no. in. c. proximi. de pe. di. j. ⁊ in. c. ioſeph. de ver. ſig. ⁊ quot modis dicatur proximus dic qđ quattuor modis de quibꝰ numerat Cardi. zaba. in. c. nulla in. iij. no. de conceſſio. preben.

[b] ¶ Conſanguineus dicitur. adde do. in. c. nõ debet. de conſan. et aff.

ſenti ſuccedere a caſu qñ vterqꝫ eſt ſuus. nam ⁊ tũc non impeditur iam natus ſuccedere. vt. ſ. voluit gloſ. q2 iſti non ſunt inferiores de quibus loquitur tex. ¶ Tamē glo. querit que ſit differentia inter iſtos caſus qñ neuter eſt ſuus. vel vterqꝫ eſt ſuus ⁊ tamen vterqꝫ eſt in eodē gradu ⁊ aſſignat dr̃iam q2 qñ vterqꝫ eſt ſuus cũ ille qui eſt iam natus ⁊ vult ſuccedere efficiatur heres per. l. etiam ignorans. ſi vēter eſt vacuus efficitur heres inſolidũ inſpecta veritate que eſt in rerũ natura de qua lex eſt certa licet ipſe credat eſſe plenũ. ⁊ nõ inſpicit̃ ſua credulitas poſtꝙ̄ non efficitur heres per ſuā aditionem. ſed inſpicit̃ certitudo legis ⁊ ſi in vtero eſſet vnus efficeretur heres pro dimidia ſimiliter inſpecta veritate. ſed qñ non eſt ſuus. q2 non efficitur heres per. l. ſed per ſuā aditionem. ⁊ ſic debet eſſe certus. et eſſe non poteſt. tũc dicit glo. ꝙ non efficit̃ heres niſi ꝓ quarta. licet in vtero nullus ſit vel ſit vnus tantũ. quia certus erat ꝙ etiaꝫ nato poſthumo ſucceſſurus erat cũ illo in aliqua parte. vnde ſufficit ꝙ de illa ſit certus. licet de alia que poteſt ſibi obuenire ſit incertus. ⁊ efficitur in illa heres ſicut in ſua. vt. ſ. c. ſiquis extraneus. in fi. ⁊ ꝓbat̃ in. l. illud ſi pars here. pe. q̄ loquitur etiam in extraneo. Nec ob. l. antiqui. c. ti. in qua glo. ſe fundat dum dicit ꝙ ꝓ quarta. q2 ibi quãtũ ad poteſtatē agēdi petitione hereditatis. vel tanꝙ̄ heres: q2 lꝫ ſit effectus heres inſolidũ vel pro dimidia iudex tñ q de hoc eſt incertus ⁊ etiã an aliquis ſit ĩ vtero vel nõ ⁊ quot ſint ⁊ eſt poſſibile ꝙ ſint ſeptē vel vn⁹ tãtũ vel nullus ꝓpter hoc dubiũ nõ admittit eũ ad agēdũ niſi ꝓ quarta parte vt ibi. ſed ex futuro euētu declarabit̃ ꝓ quota debeat admitti vendicat etiam ſibi locũ hoc dictũ gl. ꝙ non efficiatur heres niſi ꝓ quarta qñ non eſt tranſactũ tēpus. xl. dieruꝫ poſt cõceptionē. nã tũc ex ꝯceptu poſſunt plures formari ⁊ iõ ēt tũc eligitur media via. j. in. §. ſuum heredem ideſt nec per naturaꝫ humane conditionis. ſed qñ eſt tranſactũ tempus ⁊ nõ eſt formatus niſi vnus ⁊ plures amodo poſſunt formari inſpicit̃ certitudo que eſt in rerum natura de qua etiam. l. eſt certa. ⁊ ideo facit illum heredem in dimidia inſpecta veritate.

2 ☞ Ante cõpletos ſexaginta dies an partus ſit in vtero formatus et anima incluſa.

Quod añ trãſactum illud tempus ex vno et eodem conceptu poſſint formari plures partus etiam vſqꝫ ad ſeptem.

3 An poſt ṗmũ ꝯceptũ poſſit infra ſexagita dies iterũ cõcipere.

4 Poſthumus abortiuus preteritus an rumpat teſtamentum.

1 **Suũ heredē.** † Su⁹ heres lꝫ putet vxorē defuncti pregnantem cuꝫ nõ ſit efficitur heres inſolidum. ⁊ nõ inſpicitur ſua falſa opinio. ſꝫ inſpecta veritate que erat certa in rerũ natura. ⁊ ꝑ cõſequēs penes legem que facit ipm̃ heredē. ⁊ ſi putat eē plures in vtero cuꝫ nõ ſit niſi vnus efficitur heres ꝓ dimidia eadē rõne dummodo ille q eſt in vtero ſucceſſur⁹ erat pro dimidia ſi naſceretur quia defunctus deceſſit inteſtatus vel ſi teſtatus inſtituit poſthumuꝫ vna cũ eo ⁊ dummodo in vtero nõ poſſent plures formari quod eſt qñ tranſactũ eſt certũ tēpus poſt cõceptionē. hoc dicit ſubtiliter ⁊ pulchre. Qñ aũt illud tēpus non eſſet tranſactũ. ⁊ ſic poſſent plures formari. tex. nõ aperit ꝓ qua portione iam natus efficiat̃ heres. nec alibi hoc reperio declaratũ in tex. ſed Bar. hic intelligit ꝙ efficiat̃ heres ꝓ quarta parte vt ſeruet̃ media via ſicut in petitione hr̃ditatis q2 nõ admittit̃ ad petēdũ niſi ꝓ quarta parte lꝫ ſit heres inſolidũ. vt in pri. vel ꝓ dimidia vt in ſcdo caſu. vt. l. antiq. ſi ps here. pe. ⁊ de iudi. l. ſꝫ ⁊ reſtituat̃. §. fi. q̄ opi. ſatis plꝫ. ⁊ in his duobus caſib⁹ põt ꝓcedere opi. Juli. q̄ hic reprobat̃ in tex. quantũ ad caſum de quo hic. Et eſt vtilis iſta inueſtigatio ſi iſte ſuus heres decedat anteꝙ̄ ſit certum an aliquis naſcat̃ vel nõ vel quot debeãt naſci. ⁊ fit queſtio quãtũ tranſmiſerit ad quos heredes q2 ex futuro euētu declarabat̃ ĩſpecta veritate ⁊ nõ inſpecta ſua falſa opinione ſi eñ illa inſpicerẽ in ṗmo caſu huius. §. nõ tranſmitteret totam. cum putaret vxorem pregnantē ⁊ tamē tranſmittit. ⁊ in ſecũdo caſu non tranſmitteret dimidiam cum putaret eſſe plures in vtero. ⁊ ſic ſibi nõ tãgeret dimidia ⁊ tamē trãſmittit. Primo ergo loquit̃ qñ venter erat vacuus vſqꝫ ibi ꝙ ſi vnum. Scdo qñ plenus. Et iſta ſcda ſubdiuidit̃ q2 primo ponit̃ determiatio pompeij vſqꝫ ibi putat. ſecũdo ponit̃ eiuſdem pompeij limitatio ad ſuaꝫ determinationē. ¶ In ṗma parte ibi ex eē hr̃deꝫ eſſe. hoc põt ꝓcedere in trib⁹ caſibus. ſi defunct⁹ deceſſit inteſtatus vel teſtatus ⁊ poſthumũ exheredauit vel ēt ꝑterijt. poſtꝙ̄ nullus erat in vtero. q2 certũ erat in rerũ natura ꝑ natiuitatem poſthumi nõ poſſe teſtamētũ rumpi ⁊ illũ iam natuꝫ inſtitutũ ſucceſſurũ eſſe ex teſtamēto inſolidũ. Nõ ſic ſi aliquis foret ĩ vtero ꝑterit⁹ na interim etiã ſuo hr̃di nõ deferret̃ hereditas ex teſtamento. quod ſi ſperatur rumpi poſthumi natiuitate. vt. j. e. l. vētre. v̄. ſꝫ ſi vacuo a contrario ſenſu. ⁊ ver. ergo ſi vētre pleno. lꝫ glo. magna hic circa mediũ in ver. vbi aũt dicat expreſſe ꝯtrariũ ⁊ male q2 ꝯ caſum illius. l. vētre. ⁊ l. ſi fili⁹ heres. de libe. ⁊ poſth. ſᷓm verã lec. ⁊ l. illud. §. fi. cũ. l. ſe. de cõ. ta. ideo ſubuenitur ſibi ſi iterim decedat vt tranſmittat con. ta. ſi habebat coheredem vel deſtituatur teſtamētum in puncto mortis ⁊ efficitur heres ab inteſtato que prouiſio nõ eſſet neceſſaria ſi gl. diceret verũ ꝙ efficeretur ſuus heres teſtamento. de iure ciuili pendente natiuitate poſthumi. ¶ In tex. ibi. ⁊ ſi putat eſſe ꝑgnantē. quia cũ nõ efficiatur heres ex ſua voluntate nõ inſpicitur eius falſa opinio. ſed veritas que certa eſt in rerum natura. vt. d. l. ſed ſi reſtituatur. §. fi. de iud. ⁊ per conſequens apud legē que facit ipſum heredem ⁊ in hoc differt a. §. precedendi qui loquitur in extraneo herede in quo inſpicitur potius eius falſa opinio vt non poſſit adire ſi putat eſſe pregnantē cũ non ſit ꝙ̄ inſpiciatur veritas. In tex. ibi an ex parte dimidia ſit heres. ſubaudi ⁊ putat eſſe plures in vtero vt conueniat primo caſui. ꝙ habeã falſam opinionem, ⁊ ſit aliqua dubitatio qd̃ etiam patet. in fi. dum dicit. ⁊ pro etiã ignorante ⁊c. qd̃ expone id eſt errante. quia credit eſſe plures ꝙ̄ vnũ. ¶ In tex. ibi ſiue inſtitutũ poſthumum proponas. quaſi dicat iſta queſtio an iſte etiaꝫ natus efficit̃ heres ꝓ dimidia ſolũ ꝓcedit in his duob⁹ caſibus qñ defunct⁹ deceſſerat inteſtatus vel teſtat⁹. ⁊ ventrē inſtituit vna cum iam nato nam vtroqꝫ iſtorũ nato vna cũ poſthumo qui erat ĩ vtero iã natus habiturus erat dimidiam vnde eſt queſtio qd iuris anteꝙ̄ naſcat̃. ſi aũt poſthumus fuiſſet exheredatus non eſt querendũ an iam natus interim ſit heres ꝓ dimidia. quia imo eſt heres inſolidum cũ illo nato ſimiliter inſolidum ſit futur⁹ heres. Nec etiam ſi poſthumus fuiſſet ꝑterit⁹ quoniã tunc illo nato ruptus eſt teſtm̃ ⁊ iã natus ex teſtamēto non eēt futur⁹ heres in aliquo vna cũ illo. lꝫ ab inteſtato ſic. nõ eſt ergo querēdũ an ex teſtamento efficiatur heres ꝓ dimidia anteꝙ̄ naſcatur q2 illud operatur pendentia natiuitatis ad impediendũ heredē effici qd̃ operat̃ natiuitas poſtea ſubſecuta.

2 ¶ † In fi. tex. ibi. ꝙ quidem poſt certũ tēpus glo. ⁊ doc. intelligunt ꝙ ſint. xl. dies. ante quos cõpletoꝫ partus nõ eſt in vtero formatus [a] ⁊ per ꝯñs nec eſt anima infuſa. ſed ipſis trãſactis ſic ego audiui alias a medicis. ꝙ femina formatur ĩfra. xl. dies. maſculus infra ſexaginta ⁊ ante tranſactũ hoc tp̄s ex vno ⁊ eodem cõceptu pñt formari plures partus etiã vſqꝫ ad ſeptē. vt. l. antiqui. quot autem debeãt formari cum ſit de futuris contingentibus nõ põt eſſe certũ in rerũ natura naturata. ſꝫ ſolũ penes deũ qui eſt natura naturans. ⁊ per cõſequēs nõ eſt certum plures formari. l. q̄ ſequitur naturam naturatã. ideo lex non facit iam natum heredē in dimidia licet apud deũ certũ ſitꝙ nõ formabatur niſi vnus. ſed tranſacto hoc tēpore ſit formatus eſt vnus cũ hoc ſit certum in rerũ natura. q2 eſt de preſenti et etiã eſt certũ ꝙ plures formari nõ poſſunt. lex que certa eſt. de hoc facit iam natum heredē ꝓ dimidia. ſed glo. q̄ incipit ideſt poſt. lx. ponderauit iſtum tex. in ver. formare poteſt. ⁊ intellexit alio modo id eſt concipere iterato.

3 † nã mulier poſtꝙ̄ ſemel concepit iterum ex eodem vel alio põt infra. lx. dies poſt primũ conceptum iterum concipere vt ꝓbatur ſᷓm glo. in. l. antiqui. vbi dicit ꝙ quattuor fuerũt nati ſimul. ⁊ ſic ex primo cõceptu ⁊ quintus natus eſt poſt ṗmos quattuor in. xl. dic. ⁊ per cõſequēs debuit naſci ex ſecundo conceptu. quia ex primo potuiſſet portari in vtero plus ꝙ̄ ṗmi. certe iſte non eſt bonus intellectus quia hic ponitur ꝙ maritus deceſſit poſt primũ cõceptũ. ⁊ infra iſtos dies. ideo nõ ſperatur mulier ex eodem iterũ cõcipere. ſed bene ſperatur ex primo conceptu poſſe plures formare. ⁊ ita loquitur tex. quē gl. nõ ponderauit. ⁊ miror ꝙ doc. gl. non redarguunt. quia non habuit perfectuꝫ intellectũ. ¶ In glo. j. ibi imo idē in extraneo videtur. ſcilicet vt ſua falſa opinio ſibi non noceat ſed inſpiciatur veritas ĩ ſuo vt. l. illud. allegata in gl. ⁊ ſolue vt in gl. ꝙ illud eſt verum quando extraneus eſſet ſucceſſurus cuꝫ poſthumo ſi naſceretur. vel etiã ſolus. quia poſthumus erat exheredat⁹. ſed iſte tex. loquit̃ etiã in caſu quo eſſet preteritus ⁊ ſic iam natus non eſſet ſucceſſurus cũ eo ſi naſceretur. iſto ergo caſu differt ſu⁹ ab extraneo herede. quia ſi nullus eſt in vtero. ſuus efficitur heres inſolidũ inſpecta veritate ſed extraneus etiam tunc non poteſt effici inſpecta ſua falſa opinione. vt in. §. precedenti poſt prin. ibi autē putatur eſſe. ⁊ in verſi. ſiue agitur putarem. ⁊. j. e. l. vētre. in pri. ſimiliter ſi deceſſiſſet inteſtatus nõ poſſet extraneus ſuccedere etiam ſi nullus erat in vtero ⁊ ipſe putabat eſſe. q2 ſi aliquis eēt ⁊ naſceret̃ eſſet illum extraneum excluſurus. cum ſic ĩ poſteriori gradu ſecus in ſuo qui eſt in eodem. ⁊ ſic iſtud primũ dictum locum habet in tribus caſib⁹. vt dixi ſuper tex. ⁊ in primo ⁊ vltimo nõ haberet locũ in extraneo qd̃ hic dicit̃ in ſuo ſꝫ in ſecundo ſic qñ poſthumus eſſet exheredatus. ¶ In gloſ. magna ibi vel die vt. d. l. antiqui. veritas eſt ꝙ caſus ſunt diuerſi. nam hic efficitur heres pro dimidia ex quo vnus tantum eſt ĩ vtero ſᷓm opinionē pompeij que eſt vera non ꝓ quarta vt Jul. dixit lꝫ gl.

a ¶ Partus non eſt in vtero formatus. adõ quo tempore partus poteſt eſſe vel nõ eſſe legitim⁹. vide per Bar. in. l. gallus in pri. ff. de lib. ⁊ poſthu.

s.⁊.j.videaſ dicere ꝙ opinio Jul.preualeat qđ est falſuȝ in hoc tamē ad agendū pe.here. vel cōtra debitores hereditarios vt heres nō admittaſ per iudicē niſi vſqȝ ad quartā partē q2 certitudo illa que erat penes rerū naturā ⁊ penes.l. nō est penes iudicem.⁊ ipſe cōſiderat ꝙ poſſunt plures eſſe lȝ nullus ſit vel vnus tm̄.ideo determinatū est per illā.l. ꝙ iudex ſeruet mediā viā ⁊ ꝙ preſumanſ eſſe tres qđ frequētius contingit ꝙ̄ ꝙ.vij. ideo admittit eū pro quarta ⁊ iſte est caſus illius.⁊.l.ſȝ ⁊ ſi reſtituaſ.§.fi.de iudi. Quid aūt ſi de facto fuit admiſſus inſolidū q2 forte aduerſarius nō oppoſuit ⁊ lata est ſnīa cōtra agentē que trāſiuit in rē iudicatā. ⁊ poſtea apparet ꝙ nullus erat in vtero ⁊ ſic poterat petere totū vel erat vnus tm̄.⁊ ſic poterat petere dimidiā an obſtet exceptio rei iudicate in toto vel in dimidia. an autē in quarta tm̄ ad quā ſolā iudex debeat eū emittere hic determinaſ ī tex.⁊ gl.ī.l.ſi pr̄.ī.de ſol.ꝙ quarta dūtaxat. ¶ In glo.ibi ſed eū.iuli.fatebaſ gl.hic p̄ſuppoſita opiniōe iul.ꝑvero arguit cōtra ipm̄ de ipſomet q2 iu.fateſ ꝙ ſi nullus est in vtero iā natus est heres inſolidū inſpecta veritate.⁊ nō ſua falſa opinione.quare ergo nō fateſ ꝙ ſi est vnus tm̄ lȝ ipſe putet eſſe plures efficiaſ ꝑ dimidia ſimiliter inſpecta veritate. Glo. rn̄dit ꝙ iul.habuit hunc reſpectum q2 qn̄ nullus est in vtero hoc de facili pōt ſciri.ſȝ qn̄ est aliquis nō pōt ſciri quot ſint.iſta reſpōſio nihil valet q2 ꝑcedit quātū ad certitudinē hominis.nos loquimur de certitudine legis per quā efficiſ heres.⁊.l. ita est certa quot ſint q2 est certū in rerū natura. ſicut est certa ꝙ nullus ſit. Dicas ergo ꝙ opi.iul.nō est vera ⁊ merito hic reprobaſ. q2 ex quo fatebaſ primū habebat fateri etiā ſcōm. In gl.ibi vltimo diſtingue.reducas iſtā diſtinctionē ad duo mēbra principalia in eo qui reliquit ventrē vxoris.⁊ etiā aliū iam natū ſi queriſ in quota portione iā natus ſit heres pendēte natiuitate poſthumi.qđ aut deceſſit inteſtatus aut teſtat⁹.⁊ qđlibet iſtoꝝ ſubdiuiditur in alia tria.q2 vel iā natus erat ſuus vel emācipatus vel alius ex̄neus.⁊ qn̄ deceſſit teſtat⁹ vel poſthumus fuit p̄teritus vel inſtitutus vna cū iā nato vel exheredatus oīa iſta membra colliguntſ ex gl.que in aliquib⁹ bn̄ ⁊ in aliquibus male habeſ vt patebit ex ſequētibus. In gl.ibi qđ preualet vt hic tu dic ꝙ imo preualet opinio pomp.vt patet ex text.⁊.s̄.dixi qn̄ conſtat quot ſint in vtero.ſȝ ſi cōſtat adhuc q2 nō trāſiuit tp̄s quem caſum gl.omit.pōt procedere qđ dicit glo.vt habeat locū opinio Jul.cui.nec pompo.cōtradicit qui loquiſ quādo est certū in rerum natura quot ſint. ¶ In glo.ibi dicam in quarta.ī hoc puto glo.bene dicere quia emancipatus hoc iure non poterat ab īteſtato venire niſi per bo.poſ.vnde liberi.et erat neceſſe quod iudex eam decerneret.cū ergo eſſet incertus an aliquis eſſet in vtero vel ꝙ non decernebat niſi pro quarta parte.etiam ſi nullus erat in vtero vel vnus tm̄ ſicut nec admittebat ad agendū pe.he.in.d.l.antiqui.hodie vero cum ſit neceſſe ꝙ iudex decernat.ſed ſufficit ſibi agnoſcere coram iudice.vt.l.fi.C.qui admi. ad bonorū po.⁊ ſic efficiſ bonorū poſſeſſor ſine facto iudicis. ⁊ iure autēticorum pōt adire de iure ciuili.vt ī aut.de here.ab inteſtato.dico ꝙ emācipatus efficiſ heres vel bonorum poſſeſſor pro illa rata que ipm̄ cōtingit lȝ ignoret quāta ſit cū in oēm euentuȝ eſſet ſi poſthumus naſcaſ ſciat ſe cū illo ſucceſſurū ab inteſtato.vnde nō nocet ſibi ignorātia portiōis vt.s̄.e.l. ſi quis extraneus.§.ſciendum.in prīci.et in fin.ideo ſi nullus est in vtero efficietur heres inſolidum ſi vnus in dimidia. ¶ In gl.ibi adit etiā preterito ⁊ etiā ſi est grauida.ī hoc glo.male loquitur nam ſi nō eſſet grauida poſſet ꝑcedere qđ dicit gl.ꝑ principiū huius.§.vbi est caſus ſm ꝙ ſupra declaraui:ſed ſi est grauida ⁊ ſic teſtamētū pōt rūpi ex eo nō deferſ hr̄ditas vt ibi dixi ſup tex.⁊ ratio que ſequiſ in gl.nihil valet.nā ab inteſtato ideo tūc admittiſ:q2 certus est ꝙ cū illo in oēm euentuȝ est ſucceſſurus ab inteſtato ſed nō ſic est certus ꝙ ſit ſucceſſurus ex teſtamento qđ pōt rumpi † ⁊ ſi cōtingat ꝙ poſtea fiat abortiuus.[a] nam anteꝙ̄ fiat.licet certū ſit apud deū ꝙ fiet.q2 nō est certum in rerū natura nec apud legem non efficiſ heres ī aliquo ex teſtamēto nec etiā ab īteſtato.quouſqȝ ſperatur cauſa teſtati niſi interim decedat vt non habeat coheredem vel ſubſtitutū quia tunc deſtituiſ teſtamentum ⁊ efficiſ heres ab inteſtato in puncto mortis vt.l.ſi filius heres.de libe.⁊ poſthu.ſm intellectū quē ibi dedi.poſtꝙ̄ vero est effect⁹ erit poſthum⁹ abortiuus ex tūc efficietur heres ex teſtamēto qđ rumpi non pōt. Nec obſtat.s̄.proximo.§.ver.quid ergo ſi pregnans quia ibi loquitur in aditione facta anteꝙ̄ poſthumus fieret abortiuus.illa enim non valet nec poſtea reconualeſcit.Ego autem nūc dico ꝙ poſtꝙ̄ factus est abortiuus efficitur heres per legem.

[a] ¶ Poſtea fiat abortiuus.adde qualiter puniſ faciens abortuȝ adde.l.diuus et ibi bar.de extra or.cri.Bar.in.l. ſi quis.i.§.abortionis.ff.de pe. glo.in.l.dietare. ff.de liber.agno c.ſi aliquis de homi.gl.in.c.cō ſuluiſti.ij.q.iiij. ⁊ de procurante faciente abortuȝ vi de.c.aliquando ⁊.c.ſeq.xxxij. q.ij.

Scientia. † In hereditate delata filio vel ſeruo inſpicitur ſcientia vel opinio ipſorū nō patris vel domini.h.d.Et hoc ītelligas quia filius vel ſeruus est maior pupillo.alias.cū illam habere nō poſſit ꝑfecte.vt.s̄.eo. pupillus inſpicietur potius ſcientia vel opinio patris vel domini ſicut etiam tutoris vt no.bar.in.l.is poteſt.in fi.s̄.eo.

Si certus. † Certus de viribus teſtamēti pōt adire licet ſuper illis queſtio moueaſ ⁊ pendeat.h.d.declara vt dixi.s̄.e.l.nec is.in prin.

Heredi. Portio deficiens accreſcit ignoranti. hoc dicit.

Heres. † Qui dubitat an hereditas ſit ſibi delata nō pōt adire.ſec⁹ ſi de hoc est cert⁹ licet dubitet vel erret circa aliquas circunſtantias h.d.in effectu cum.l.ſeq.vſqȝ ad.l.ſi quis heres.⁊ de primo ponuntur quattuor exempla in hac p̄ma.l.que ſunt clara excepto tertio qđ ponitur ibi.Vel ⁊ ſub conditione licet paruerit ꝯditioni ⁊c.qđ declara ſic.quia vel debebat vel ſciebat ſe inſtitutum ſub conditione et neſciebat ſub qua.⁊ reuera erat inſtitutus ſub conditione poteſtatiua ſi aſcenderet capitolium aſcendit.et ſic paruit conditioni.tamen non cenſetur eſſe paritum.quia conditio poteſtatiua nō debet īpleri facto ſed ex propoſito.vt.l.ij.j.de condi.⁊ demon.et ſic hereditas non erat ſibi delata. Poteſt etiam poni ꝙ erat delata.quia erat inſtitutus pure.ſed ipſe credebat ſe inſtitutum ſub conditione ⁊ ignorabat ſub qua.⁊ ſic non erat certus an conditio eſſet impleta ⁊ ꝑ conſequens an eſſet ſibi delata hereditas.et propter hoc non obſtat.l.ſed ⁊ ſi de ſua.§.ſed ⁊ ſi cum eſſet.de quo.§.gloſ.op.ad iſtum tex.⁊ ſoluit multis modis, hic.⁊.ibi ſed vera ſolutio est. quia ibi erat ſubſtitutus pure ⁊ putabat ſe inſtitutum ſub conditione ſi aſcenderet capitoliū.Et aſcēdit animo implendi conditionem ⁊ ideo opinabatur prout etiā erat ꝙ hereditas eſſet ſibi delata.in hoc tn̄ errabat q2 credebat ꝙ eſſet delata ex īſtitutiōe ꝯditiōali tn̄ purificata ⁊ erat delata ex pura.hic ergo ignorabat ſibi delatam quia credebat ſe inſtitutum ſub conditione ⁊ ignorabat ſub qua ⁊ ſic neſciebat an eſſet impleta ⁊ per conſequens an eſſet hereditas delata.De ſecunda parte ſummarij colliguntur etiam quattuor exempla.vnum in.l.ꝙ ſi dubitet. aliud in.l.ſed ⁊ ſi de ſua in prin.⁊ alia duo.in.§.ſed ⁊ ſi cū eſſet.

☞ Si reperitur in ꝑceſſu ꝙ lis est cōteſtata licet nō reperiatur an per confeſſionē an per negationem.q2 tn̄ vtroqȝ modo poteſt fieri non nocet hec incertitudo.

Iudex ſi habet iuriſditionem procedendi contra aliquem non ſubdituȝ q2 prorogauit eius iuriſditionē.⁊ iudex credat ſe poſſe procedere ex ordinaria iuriſditione tamen valebit ꝑceſſus.

Quod ſi dubitet. † In.l.ꝙ ſi dubitet ibi qn̄ vtroqȝ caſu nota iſtam rationē ꝑpter quā iſta.l.ſemper allegatur,ꝙ nō nocet dubitatio qn̄ neutra pars dubitationis est nociua.ſecus ſi altera tantū.vt.l.precedēti.† Ideo dicit Bar.ſi reperitur in proceſſu ꝙ lis est cōteſtata.licet nō reperiatur an per confeſſionem an per negationē q2 tamē vtroqȝ modo poteſt fieri.vt.l.rem non nouam.C.de iudi.nō nocet hec incertitudo cum idem ſequatur effectus.bene facit.l.gallus. §.ſi eius.in fi.de libe.⁊ poſthu.† Facit etiam ſecundum Bal.ſi iudex habet iuriſditionem procedendi contra aliquem nō ſubditum:quia prorogauit eius iuriſditionem quod fieri poteſt etiam iudice ignorante.vt.l.ij.§.i.s̄.de iudi.ipſe autem iudex credit ſe poſſe procedere ex ordinaria iuriſditione. quia putat illum eſſe ſubditum.vel ignorat an ex ordinaria vel ex prorogata ꝙ nihilominus valebit proceſſus ſecus ſi iuriſditionem non habebat vel procedere non poterat de hoc articulo vide per Bar.in.l.multum.de condi.et demon.

Sed ſi de ſua. In.l.ſed et ſi de ſua.ī pn̄. ibi poſſe eū acquirere hereditatē ītellige ſane ſi reuera erat ſui iuris q2 pater erat mortu⁹ ⁊ adiuit ſine iuſſu pr̄is.vt.s̄.e.§ ī aliena ver.nā ⁊ eum.ſecus ſi pater nō eēt mortu⁹.tūc eñ nō poſſet adire ſine iuſſu eius.itē ſecus ſi adiuit ꝑpter iuſſum pr̄is q ꝑceſſerat q2 tūc cenſeſ voluiſſe acquirere pr̄i nō ſibi.⁊ nūc pr̄i nō acqreret ſed ſibi.iđ nō vȝ.vt.d.l.qui in aliena.§.ſi is qui putabat.⁊ no.ꝙ ī iſto caſu iſte īſtitutus ſciebat ſibi hereditatē delatā ⁊ ſe habere potētiā adeūdi tn̄ ignorabat an eſſet libera.⁊ iſta ignorātia nō vitiat aditionē.gl.tn̄ hic intelligit tex.qn̄ iuſtis rōnib⁹ mouebaſ ad credēdū patrē eſſe mortuū ſicut erat lȝ nō eſſet de hoc certus.iſte intellectus nō placet q2 tunc nō eſſet dr̄ia inter iſtū caſum in quo nō dubitat hereditatē ſibi delatā ⁊ caſuȝ qn̄ de hoc dubitat.nā etiā ſi ignoret ſibi delatā.ſi tn̄ est delata.⁊ ipe iuſtis rōnib⁹ moueſ ad credendū ſibi delatā pōt adire.vt.s̄.eo. l.cum quidā.§.qđ dicitur ſi putetur q2 illa duo habenſ pro certa ſcientia.ergo in caſu iſto vbi ſcit ſibi delatam.ſed ignorat an libere poſſit adire vel nō.predicta diſtinctio nō est adhibenda quinimo videſ † ꝙ ēt ſi credat patrē viuere cuȝ non viuat.ſi tn̄ adit ſine iuſſu patris quia per hoc apparet ꝙ vult querere ſibi

ſi poteſt

si potest ꝛ non patri valeat aditio inspecta veritate q̄ pōt. ꝛ inspecta sua opi. q̄ vult sibi acquirere. licet ignoret an possit vel non ꝛ ita intelligo istū tex. ¶ In tex. ibi cur autē hic iuriscōsultus vult opponere ad id qd̄ dixit. s. in pri. huius legis de eo qd̄ dixerat in. l. heres institutus. in fi. ꝛ soluit. ¶ In tex. ibi an valeat testamentum. dubitat ꝛ sic de potentia adeūdi ꝛ an sibi sit delata hereditas. sed hic de neutro istoꝝ dubitat. sed an possit libere adire. ꝛ an possit sibi acquirere vel alteri.

2 ¶ Exceptio q̄ agens est filiusfamilias an debeat opponi ante litē contestatam ꝛ si non fuit opposita ante an possit postea probari post. ꝛ nu. 2. ꝛ nu. 3.

Sed ꝛ si cum esset. Ibi putauit sub cōditione supple potestatiua vt differat a casu sequenti in ver. facilius vbi credebat se institutū sub conditione casuali ꝛ vtroq̄ casu erat institutus pure ꝛ conditio sub qua putabat se institutū erat impleta. ꝛ ipse hoc sciebat certe pōt licet credat se posse ex purificata institutione cum possit ex pura. sed hoc nō nocet. q̄ siue sit pura siue sit purificata idē est. vt hic patet ꝛ no gl. in auc. de sanc. episco. §. ꝛ hoc presenti. in prima glo. magna. ꝛ fideius. si a reo. §. sed diuersis. que autem dicat facilius glo. laborat sed dic q̄ quando est conditio casualis si existat etiam ignorāte instituto purificatur institutio. secus si est potestatiua. quia debet impleri ex ꝓposito vt. l. ij. de condi. ꝛ demon. ꝛ sic si requiritur tunc scientia duobus temporibus. s. tēpore quo implet. ꝛ tempore quo adit. sed in casuali sufficit tempore quo adit scd̄m Barto. quod etiam videtur esse de mente gl. fi. per ver. facilius. ¶ Dominus Ange. notat gl. j. l. sed ꝛ si de sua. que vult q̄ pater alicuius presumatur in dubio viuere quia quilibet presumitur viuere centū annis sicut viuere pōt nisi ꝓbet mortuus. vt. l. fi. C. de sacrosan. ec. † Si ergo tu agas contra me ꝛ factus est processus pōt assumi caute la ex glo. ad irritandum totum processum quod ego in fine processus lapsis terminis ad probandum opponam q̄ tu es filiusfami. ꝛ q̄ nō potuisti agere sine consensu patris ex forma statuti vel de iure communi. nā eoipso fundata est intentio mea q̄ patrem habuisti qui hodie viuere presumitur nisi probes contrariū. ꝛ tu nūc probare nō potes. q̄ lapsi sunt termini probatorij intra quos debebas hoc probare ad fundandum intētionem tuam. ꝛ sic absoluit per istam glo. de qua poteris habere honorem scd̄m eum si scires eam practicare ꝛ sic docet calūniari. † nec placet dictum eius q̄ debuit ante litem cōtesta. apponere q̄ eras filiusfami. cū sit exceptio dilatoria ꝛ postea nō possum opponere nisi forte velim hoc ꝓbare q̄ es filiusfa. p. l. ita demum. C. de ꝓcu. q̄ legitimata est persona tua. † Nec obstat q̄ infra terminū ꝓbatoriū debebas probare incūbentia. q̄ verū est in cōcernentibus negotiū principale non in concernētibus habilitatem persone agentis nisi fuerit oppositū de inhabilitate. q̄ quilibet presumit habilis. ar. in. l. ab ea parte. de ꝓba. ꝛ quod habetur in. l. non ignorat. qui accu. non pos. C.

2 ¶ Coheres substitutus an possit renuntiare iuri substitutionis. ꝛ habere per ius accrescendi ꝛ nu. 3.

3 Uerbum appendices quid importat.

4 Substitutio vulgaris non dicitur dependere ab institutione vt illa viciata vicietur substitutio.

1 **Si quis heres.** † Qui adiuit partem suam efficit heres in portione coheredis postea deficiente etiā inuitus tā iure accrescendi q̄ iure substitutionis. si fuit ei substitutus nisi partē suam quesierit alteri in cuius erat potestate ꝛ postea reperiatur sui iuris tēpore quo deficit portio coheredis q̄ tūc nō inuitus. sed ita demū si vult habebit portionē coheredis si in ea fuit substitutus. sed si non vult accrescet illi cui sua portio fuerat acquisita. h. d. tex. cū gl. fi. vsq̄ ad ver. si exclusus ꝛc. ¶ In tex. ibi mox[a] titio supple coheredi. ¶ In tex. ibi substitutus. scilicet vulgariter scd̄m Dy. ¶ In tex. ibi ꝓ heredes gesserit. sc̄ i portione sua ꝓm Dy. ¶ In tex. ibi heres erit. s. in portione coheredis postea deficiente. ¶ In tex. ibi ex causa quoq̄ substitutionis glo. prima exponit ista verba tribus modis. Primo q̄ non solum in sua sed etiam in portione coheredis. vt in prin. glo. Secundo q̄ non solum ignorans sed etiam inuitus. vt in glo. post medium ibi quasi dicat ignorāti accedit ꝛc. Tertio q̄ non solum iure accrescendi. sed etiam iure substitutionis habebit portionem coheredis inuitus. vt in fin. gl. ꝛ ista vera. ꝛ tunc erit hic casus de questione quam gl. j. hic format. s. † an possit renūtiare iuri substitutionis ꝛ habere p ius accrescēdi. ꝛ hic terminat q̄ non. ꝛ est vtilis ista questio si substitutio esset grauata legatis. ꝛ ideo ius accrescendi. de hoc dic vt dicam super ea. ¶ In tex. ibi quin inuito quoq̄. hoc intelligenisi velit etiā suam portione repudiare ꝓpter creditores. vt. j. e. cum hereditate. quod dic vt ibi sed si post defectā portionē coheredis adiret. nō daret sibi licentia repudiandi portionē coheredis. vt. j. eo. si duo. ¶ In tex. ibi accrescit portio etiā si nō fuisset substitutus. fortius si fuit q̄ substitutio tēdit ad corroborandum ius accrescēdi. vt. s. de iniust. testa. l. pe. cū ibi no. ¶ In tex. ibi idē dico. dicit Dy. quo ad quid nō simpliciter sed per omnia quod declarat. q̄ supra in portione coheredis efficitur heres inuitus quoniā apud eū est prima portio cui altera accrescit. sed hic non q̄ non est apud eum sed apud patrem vel dominum. ꝛ ideo efficitur heres si vult dummodo fuerit in illa substitutus. alias etiam si vellet nō posset. q̄ portio coheredis nō deuoluitur nisi per ius accrescendi ꝛ sibi nō potest accrescere. q̄ portionem suā non habet ꝛ portio accrescit portioni. vt j. e. si totā. ideo accresceret patri vel dn̄o inuitis. Item in dupli ci iure habet portionē coheredis sc̄ iure accrescendi ꝛ iure substitutionis. hic vero iure substitutionis tantū si vult. si autem nō vult accrescet patri vel dn̄o. ¶ In tex. ibi erunt nāq̄ hr̄des. s. filius vel seruus effecti sui iuris si volunt ꝛ sunt substituti. al's pater vel dn̄s ex iure accrescēdi. ꝛ tūc bn̄ sequit rō sequēs sunt em̄ appēdices ꝛc. s. portiōes postea deficiētes sunt appendices ꝓme portiōis adite. vt sequant illū apud quē reperiunt. ¶ † Et no. illud verbū appendices qd̄ dicit Ange. alibi non reperisse Et facit ad intellectū illoꝝ verborum coherentibus dependētibus ꝛ connexis. que interdum ponuntur in rescriptis vt in. c. fi. de iudi. lib. vj. in pri. de quibus in addi. spe. de teste. §. nūc videndum. ¶ † In glo. j. ante fi. ibi. de impu. et ali. sub. l. testamēto. ibi. l. vr̄ sentire cōtrariū ꝛ etiā. s. e. l. nec his. §. j. in pria gl. qd̄ pōt repudiare ex substitutione ꝛ habere per ius accrescēdi. pro hoc. j. ad trebel. l. recusare. §. titius. Dy. tenet istam glo. ꝛ ad illa iura rn̄det q̄ loquantur qn̄ aliqua portio deferē mihi ex dupli ci iure incōpatibili. puta ex testamento vel ab intestato seu iure substitutionis directe vel fideicōmissarie vt tunc possim eligere ex quo iure velim. hic quādo duplici iure cōpassibili quo casu nō possum eligere sꝫ ex vtroq̄ tenore amplecti. Hoc nō placet quia eadem ratio videt quādo sunt compatibilia sed diuersa. ar. in. l. si domus. de ser. v. predio. ꝛ. l. quod in heredem. §. eligere. de tribu. Oldra. vero dicit q̄ contraria loquūtur quādo aliqua hereditas deferē mihi ex pluribus vijs quaꝝ q̄libet est expressa volūtate defuncti hic quando vna est ex volūtate defuncti. vt substitutio. altera non vt ius accrescēdi. Ista solu. nō placet. nam procederet quantum ad. §. titius non quantum. ad. l. nec is. §. j. s. eo. quia ibi vna erat ex volūtate defuncti. scilicet ex testamēto. altera preter voluntatē. vt ab intestato. ꝛ tamen poterat ex vna repudiari ex altera amplecti. Bart. autem distinguit. Aut incepi a repudiatione partis mee. ꝛ tunc potero partē coheredis habere ex substitutiōe. si sum substitutus. ꝛ cū illo habebo etiā partē meā repudiatā iure accrescendi. vt. j. eo. si tu ex parte. Aut incepi ab aditiōe partis mee. ꝛ tūc compellor habere portionem coheredis vtroq̄ iure vt hic. primū dictum fateor de plano. Sed secūdū dictum subdistinguo quando primo adiui partem meā. q̄ aut portionem coheredis eram solus habiturus per ius accrescendi. sicut per substitutionem. quia non eramus nisi duo instituti. ꝛ tūc sit vera ista glo. ꝛ dictum Bart. a q̄ habebo eam etiā iure substitutionis inuitus. quia tunc substitutio est cōiūcta domino cum iure accrescēdi. vnde capit ab eo hāc naturam vt accedat inuito. sicut ꝛ ius accrescēdi. hoc tamē est verum in persona ipsius substituti viuentis. Sed si decessisset licet trāsmisisset ius accrescendi ad suos heredes. nō sic trāsmisisset ius substitutionis. licet cum iure accrescendi esset contunctum. vt. j. eo. qui patri scd̄m cōmunem intellectum. aut non eram solus habiturus per ius accrescendi. quia eramus tres coheredes et ego solus fui substitutus vni coꝝ quo casu si volo habere ex substitutione ego solus habebo si non accresceret mihi et coheredi pro rata vt in exemplo hic posito per glos. et tunc puto veram esse precedentem opinio. quam gl. videtur reprobare q̄ possum repudiare ex iure substitutiōis et venire p ius accrescendi. quia tunc substitutio non est ita coniuncta cū iure accrescendi sicut in precedenti casu. Sed quid econtra si volo repudiare ex iure accrescendi et admitti ex substitutione. Respondetur quod non procedit. quia cum substitutio preferatur iure accrescendi quousq̄ repudiem ex substitutione non est mihi delatū ius accrescendi. ideo non possum illud repudiare. Nec obstant ad primum casum iura in contrarium allegata. quia in illis non erat coniunctum vnum ius cum altero. et ex neutro illorum deferebatur inuito. hic sic ex iure accrescendi. et ista est veritas i hoc passu male declarato per doc. ¶ In glo. sequen. ibi dixi vbi adierunt. scilicet filiū vel seruus effectus sui iuris adierunt. scilicet portionem coheredis i qua fuerunt substituti. quasi dicat. si nolunt adire. si repudiant tunc nō erunt ipsi heredes. sed pater vel dominus ex eadē substitutione ita sentit glo. j. dum dicit quod habeant substitutiones qui ha-

a ¶ Mox. adde qualiter intelligitur mox adde Bar. in. l. j. in fi. ff. si certum pe. et gl. in. c. propter. de ele.

bēt institutiones.sꝫ hoc nō placet qꝛ pr̄ vel dn̄s nō fuerūt sub
stituti ergo ⁊c.vt.l.q liberis.§.hec v̄ba.de vulg.⁊ pupil.vbi est
casus cōtra gl.dic ergo:vt.s̄.dixi ꝙ filio vel seruo repudiātib⁹
4 ex substitutiōe pater vel dn̄s veniēt p ius accrescēdi.¶ †Ulti
mo no.gl.in fi.ꝙ substitutio vulgaris nō dꝛ depēdere ab istitu
tione.vt illa vitiata vitiet̄ substitutio licet contrariū dicat gl.
in.l.iij.§.fi.de libe.⁊ posthu. vt ibi tetigi et allegaui istam glos.

1 **Si exclusus.** ¶ †Iubēs filio vel seruo vt adeat
nō propterea videtur adire portio
nem suam si ab illa fuerat exclusus propter defectum conditio
nis.hoc dicit.secus si non fuerat exclusus.vt.s̄.eo.si ego.qꝛ tūc
cum posset eam adire eoipso ꝙ iubet seruo vt adeat suam vi
detur etiam velle habere propriam.sed licet hic nō habeat ex
sua persona habebit tamen ex persona filij vel serui cui accre
uit per exclusionem a sua.quia non potest quis decedere pro
parte intestatus ⁊ pro parte testatus.⁊ hoc est quod voluit glo.
hic posita.¶ In gl.ibi ⁊ scōm hoc i potestatiua.pone isti volūt
cōcludere ꝙ iste pr̄ nō habebit portionē in qua fuit institutus
nec ex sua persona nec ex psona filij ꝑpter suā culpā qꝛ ꝯditio
nē ptātiuā nō ipleuit sec⁹ ergo si est casualis.sꝫ ꝭm hoc sequere
tur incōueniēs de quo.j.p gl.⁊ ideo tene ꝙ idē si fuisset casua
lis ⁊ ꝙ licet nō habeat ex ꝑpria persona filij p ius accrescendi.

1 **Sed si ex duobus.** †Ex duab⁹ portionib⁹
delatis mihi per diuer
sos.licet acquisiuerim vnā nō propterea eoipso acquiro alia si
ne nouo iussu ⁊ noua aditione.h.d.Et sic non obstat.l.ij.s̄.e.qꝛ
ibi quando plures portiones deferuntur mihi per ipsum tūc
adeundo pro vna efficioꝛ heres i oibus qꝛ nō requirit̄ factū al
terius.hic qn̄ oēs p alios diuersos quo casu requiritur factū
illoꝛū.vn̄ non sequit̄ vnus adiuit iussu meo ergo ⁊ alter cēsetur
adiuisse.⁊ de hoc dic vt.j.e.l.fi.in magna distinctione per Bar.

1 **Si ex parte.** †Licet quis adiuerit pro parte
sua nō efficitur heres i parte in
qua filius eius vel seruus est instiutus nisi interueniat
noua aditio cū iussu.hoc dicit.Sed ꝯtra de.l.si ego.s̄.e.¶ No.
ibi econuerso.primo fuit effectus heres in portione serui vel fi
lij.vnde eoipso efficitur heres in sua in qua non requiritur fa
ctum alterius sed hic adiuit primo ex sua.

2 ☞ Casus in quo dominiū acquiritur sine possessione vel tra
ditione.⁊ valet statutum vel consuetudo qd̄ possessio defuncti
transferatur in heredem sine noua apprehensione.

3 Possessio qualiter possit transferri ex actu ficto non interue
niente actu corporali.

1 **Heres.** †Per aditionez hr̄ditatis acqrit quis
non solum dominium sed etiaꝫ omnia
iura actiue ⁊ passiue.h.d.¶ In tex.ibi dominiū dic.
non autem in possessionez defuncti.quia illa finitur
morte ⁊ ad heredem non transit vt.l.j.§.sceuola.si quis te.lib.
esse ius.fu.⁊ possessio heredis erit noua possessio.vt.l.cū here
2 des.in prin.de acquirē.pos.†Et sic no.casum in quo dominiuꝫ
acquiritur sine possessione vel traditione.si tamen esset statutū
vel consuetudo qd̄ possessio defuncti transferatur in heredem
valeret ⁊ non requireretur noua apprehensio.vt est in ciuitate
a ista[a] ⁊ etiaꝫ Bon̄.de qua etiā p Cyn.in.l.ea.C.de ꝯdi.ob cām.
qui dicit hanc consuetudinem esse in Francia.ꝙ viuus sesinat
mortuo hoc est dicere ꝙ heres viuus succedit in possessione de
3 functi.naꝫ sesina idem est ꝙ possessio apud gallos.†⁊ qualiter
possit transferri possessio ex actu ficto non interueniente actu
corporali .sed fingendo ꝙ interuenerit mediante consuetudine
vel statuto habetur in.c.ex literis.de cōsue.⁊ tangitur per Bal.
in.l.fi.C.de.sac.sanc.eccle.

2 ☞ Qui acceptat vnuꝫ videtur se obligare omnibus legibus
loquentibus de illo.

Acceptans ciuilitatem in aliquo loco ꝙ cēseatur se obligasse
omnibus oneribus ciuium.

Quid si ante ciuilitateꝫ adeptam habebat aliquod beneficium
tanquam forensis quod ciuibus non competebat.

3 Damnum quando habet originē a lucro iuris ignorātia non
prodest in dānis vitādis sicut non prodest in lucris querēdis.

4 Qui occidit bannituꝫ qui tamen erat rebannitus sed non erat
cancellatus de libro bannitorum an puniatur ⁊ possit sibi im
putari quare non perquisiuit an esset rebannitus ⁊ nu.5.

5. Paria sunt scire:et scire potuisse facta diligenti inquisitione.

1 **Si duo.** †Qui adit portionē suam post repu
diationē cohr̄dis vr̄ adijsse hoc aīo
vt p vtraqꝫ portiōe oib⁹ onerib⁹ hereditarijs teneat̄
h.d.¶ In tex.ibi necessarij istituti.idē vr̄ si sint volū
tarij.vt not.j.e.cum hereditate. in prima gl.¶ In tex.ibi non
posse recusare etiam si velit repudiare partem sua ne teneatur
omnibus creditoribus. Nec obstat.l.cuꝫ hereditate.j.eo.qꝛ ibi
primo adiuerat partē suam. ⁊ postea coheres repudiauit quo
casu nihil est qd̄ sibi imputet̄ vnde propter casum inopinatū si
nō vult teneri pro vtraqꝫ portione cōceditur sibi vt possit suā
repudiare.⁊ ambe applicant̄ creditoribus.sed si vellet suā reti
nere:⁊ inuitus haberet etiā portionē coheredis.vt.s̄.e. si quis
heres.hic vero primo coheres repudiauerat ⁊ ipse hoc sciebat
vnde est quid sibi imputet̄ quare adiuit postea suā per rationē
que sequit̄ qui enim scit ⁊c.secus ergo si ignorabat̄ coheredem
adiuisse.⁊ hoc vult gl.super verbo nō posse. nā paria sunt co
heredem postea repudiasse vel ante sed postea ad sui notitiam
peruenisse.arg.in.l.cōfirmando ⁊.l.vtilitatē.s̄.de cōfir.tuto. et
2 in.c.pasto.de exceptio.¶ †Ultimo nota rationē que sequit̄.qui
enim scit ⁊c.per quā patet ꝙ ille qui acceptat vnum videtur se
obligare omnibus legibus loquentibus.de illo ꝭm Bald. Ex
b quo dico[b] ꝙ si aliquis acceptat ciuilitatē in aliquo loco censet̄
se obligasse omnibus oneribus ciuiū. etiā si illa ignoret ⁊ sibi
imputet quare nō perquisiuit posito etiā ꝙ ciuilitas sit sibi cō
cessa de gratia speciali ⁊ ob eius tantū fauorē hoc expresse de
terminat Pe.⁊ Bal.in.l.qd̄ fauore.C.de legi.licet istū tex.nō al
legent.vbi est casus.Nec obstat qd̄ no.Bar.in.l.iij.§.si emācipa
tus.j.de cōtra tabu.nā fateor ꝙ si ante ciuilitatē adeptā habe
bat aliqd̄ beneficiū tanꝙ forēsis qd̄ ciuibus nō cōpetebat.Po
ne exemplū i ciuitate Florētie.vbi semel fuit ordinatū ꝙ ciues
nō possent eligi ad lec.sed dūtaxat forenses:aliquis doctor fo
rensis fuit receptus in ciuem.certe nō perdit illud beneficiū.ita
loquitur dictū Bart.ibidē sed nō teneretur ad onera ciuium.
qꝛ hoc nō habebat ex beneficio forensiū sed ex eo qꝛ nō erat sub
ditus.ideo si postea efficit̄ subditus tenebit̄ ad onera p hāc.l.
¶ In glo.que incipit.cōsulendo peritiores. videtur ergo per
hanc glo.ꝙ si nō potuit cōsulere peritiores qꝛ nō erant in illo
loco nō habet locū ista.l. vt teneatur pro portione repudiata.
hoc puto verū si expresse protestatus est ꝙ nō intendebat habe
re suā partē.nec volebat obligari creditoribus nisi pro parte.⁊
tunc permittit̄ sibi repudiare partē quam adiuit sicut si adiuis
set ante repudiationē coheredis vt.j.eo.cum hereditate. alias
adeundo simpliciter censet̄ se cōmittere dispositioni iuris ⁊ sic
tenebitur si sciebat coheredē repudiasse licet crederet illā por
tionem nō debere sibi accrescere inuito ⁊ si dicatur ista prote
statio deberet sibi prodesse etiā si nō posset ꝯsulere peritiores.
Respondeo contrariū puto per glo. fi.huius.l. qꝛ contra pre
sumptionem huius.l. de qua in fi.non admittitur probatio in
contrarium etiā per confessionem partis qꝛ est fictio ⁊ non pre
sumptio ꝭm glo.fi.quaꝫ no.quod intelligo eo casu quo potuit
3 consulere peritiores vt in hac glo.¶ †In fi.glo.ibi qꝛ originē
habet a lucro.nota istam glo.⁊ adde istum casum ad alios qui
ponuntur per glo.in regula de iuris ⁊ fac.igno inter quos iste
nō ponitur ꝙ quando damnum habet originem a lucro iuris
ignorantia non prodest in damnis vitandis sicut nō prodest in
lucris querendis.nam ille qui adit hereditatē principaliter in
tendit lucrari licet in cōsequentiam intendat etiā obligari. te
4 nementi hunc casum.¶ †Ultimo.d.Ang.inducit tex. ad que
c stionem de illo qui occidit bannitum[c] tamen erat rebannitus.
sed nō erat cancellatus de libro bannitorū ꝙ puniatur ⁊ po
test sibi imputari quare nō perquisiuit an esset rebānitus vel
5 nō † quia paria sunt scire ⁊ scire potuisse facta diligenti inqui
sitione.vt hic ⁊.l.ꝙ te.si cer.peta.Breuiter iste tex.nihil facit qꝛ
loquitur de his que consistunt in dispositione iuris.⁊ veniunt
in necessariam cōsequentiam prout sunt ista ꝙ adeundo vnam
partem cogitur habere alterā ne quis decedat pro parte testa
tus ⁊ pro parte intestatus ⁊ ꝙ teneatur creditoribus.sed ꝙ ali
quis sit rebannitus cōsistit dumtaxat in facto ⁊ nō venit in cō
sequentiam banni. ⁊ ideo sufficit ꝙ esset in libro bannitorū qꝛ
excusatur autoritate publice scripture nisi subsistat aliqua cau
sa propter quā debuerit credere ꝙ esset rebānitus vt si erat de
hoc publica vox ⁊ fama alias nō est sibi imputanda culpa qua
re nō perquisiuit.⁊ hoc patet ex no.per Bal.in.l.nō solum.§.fi.
de ope.no.nun.in secūda questione principali de protestatione
inhibitoria vbi tenet ꝙ debeat fieri fides per publicum instru
mentum de rebānito adhuc vt ille teneatur.vel ꝙ sit publica fa
ma.vt.s̄.dixi. ⁊ tunc teneretur nō tamen de dolo sed de culpa.
⁊ sic non deberet decapitari per ea que idem Bart.no.in.l.fi.j.
de adulte.⁊ vide in addi.Spe. de obligatione ⁊ solu.super ru
brica.in fi.de ista questione.

2 ☞ Qui repudiat hereditatē ex testamēto nō videtur impu
gnare iudiciū defuncti vt perdat ex eo cōmodum dūmodo sit
aliquis qui eam adeat.

1 **Quesitum.** † Qui adiuit hereditatē pupil
li ex pupillari substitutione vi
det̄ adire paternā si solus erat institutus.secus si ha
bebat coheredē qui adiuerat.h.d.ꝭm vex intellectū quem

---

a ¶ Ciuitate ista. Et etiā in regno Frācie.nā vulgariter dr̄ le mort saisit le vif.

b ¶ Ex quo dico. addō ꝙ hic dicta refert ⁊ seqt̄ do. Alex.de Imo.ī cōsi.clvij.col.pe. ver.qnimo.ī.ij.vo.⁊ eūdē Alex. in cōsi.ciij.colū. iiij.in fi. in dicto ij.vol.Frā.Cur.

c ¶ De illo q̄ occidit bānitū .adde Nellū ī tractatu de bānitis ī pma pte tertij tpis.q. ij.⁊.d.Alexā. de Imo.in ꝯsi.lxv. col.iij. circa mediū ⁊ ī ꝯsi.cxiiij. col.ij.v̄.plus dicit in.j.vo.Et adde tu ꝙ hāc decisionē refert do. Phil.cor.peru. in ꝯsi.xvij. colū. iij.v̄.⁊ idē dicit. ⁊ vide Ang.in.l. fi.j.de his q̄ ī testa.delē. vbi ꝙ si qs est descript⁹ bānitus ī pluribus scripturis si ī vna erat casus ī alia nō tn̄ offendēs excusabit̄.et eū ibi seqt̄ Lu. ⁊ Fulg.i.l. nostrā. C.de testa.Stra.

quē sonat litera.ꝛ ratio colligitur ex his ꝙ habent in.l.ꝓ herede §.papi.ſ.eo.vbi ponitur similis casus similē ratonē habens.et sic dꝫ intelligi qñ incepit iste institutus ꝛ substitutus ab aditione pupillaris hereditatis ꝛ queritur an ꝑ hoc videatur adire paterna.sed glo.ꝛ doc.vident intelligere ecōuerso qñ incepit a repudiatione paterne.ꝛ queritur vtrū postea posset habere pupillarem certe lꝫ etiā hoc casu locū habeat distinctio huius l.tñ istum intellectū litera nullo mō patitur si bene inspiciatur ideo tene precedentē que est ipsa veritas.ꝛ ponas casum in extraneo herede instituto ꝛ substituto filio exheredato.Si em̄ filius esset institutus nō haberet locū distinctio hui⁹.l.ꝙ vel filius adiuisset hereditatē ꝛ tunc substitutus non posset hereditatem pupilli separare a paterna.vt.l.sed si plures.§.filio.de vulg.ꝛ pupil.ꝛ sic teneretur creditoribus paternis cuius contrarium hic dicitur.aut filius nō adiuit sed repudiauit ꝛ tunc ꝓpter existentiā filij heredis posset iste substitutus habere pu. repudiando paternā etiam si nō habebat coheredē.ꝛ ideo nō sequitur necessario ꝙ volendo pu.censeatur velle paternaꝫ cum possit habere pu.sine illa sicut qñ hꝫ coheredē qui adiuit. In tex.ibi.nisi attingat hoc est contra intellectū gl.ꝛ doc.ꝙ ponūt casum ꝙ incepit ab aditione paterna. ¶ In tex.ibi nā qui iudicium parentis impugnauit.istam rōnem declara sic.nam si adeundo pup.non videretur adiuisse paternā sequeretur quod posset illam paternam postea repudiare.ꝛ si repudiaret impugnaret iudicium defuncti.qꝛ ipsum spernit ꝛ per cōsequēs nō deberet ex illo consequi vtilitatē.arg.in.l.filium.§.oībus.de lega.prestan.Ex quo ipse igitur voluit habere vtilitatē hereditatꝫ pu.sequitur ꝙ voluit non posse iudiciū patris impugnare:et sic nō posse repudiare.ꝛ hoc idem importat quod adire. ſꝫ ista

2 rō Jul.†non est bona qꝛ sequeretur ꝙ etiaꝫ si haberet coheredem qui adiuisset idē esset qñ adhuc subesset ista rō nec est verum ꝙ qui repudiat hereditatē ex testō videatur impugnare iudicium defuncti intantū ꝙ perdat ex eo cōmodū: dūmodo sit aliquis ꝙ adeat eā.vt.j.de leg.j.l.filio patre.vbi est casus ideo reiecta hac rōne iuriscōsultus determinat aliter cū distictiōe que sequitur.aut non habebat coheredem.ꝛ tunc qꝛ nō esset ꝑ cuius aditionē pup.substitutio cōfirmetur adeundo ex pupillari videtur adire paternā.qꝛ ꝙ vult vnū vult aliud sine quo illud velle nō pōt.aut habebat coheredē qui adiuit.ꝛ tunc qꝛ cessat ista rō nō videtur adire paternā cum possit habere pupillarē absꝙ sua aditione.vt in.d.§.papi.qd̄ declarat vt ibi dixi quando coheres iam adiuerat.als secus.ꝛ ita intellige hic. Ex hoc sequitur ꝙ ista lex dꝫ intelligi qñ iste institutus ꝛ substitut⁹ erat extraneus.si em̄ esset suus tunc etiam repudiata paterna posset habere pupillarem.qꝛ propter existentiā sui heredis confirmaretur substitutio etiam exheredati.vt.j.l.proxi.vbi casus.ꝛ ideo adeundo pup.nō censeretur se immiscere paterne cum sine ista immixtione possit habere pup. Adde ꝛ tertiam limitationē.nā intelligo istam.l.qñ iste extraneus fuit substitut⁹ pupil.nō tanꝙ heres ꝑ illa verba quisquis mihi heres erit ſꝫ nominatim.als non posset habere pup.sine paterna etiā si haberet coheredē qui adiuisset.vt.l.qui liberis.de vulg.ꝛ pupil.Et ista no.qꝛ non tanguntur per doc.ꝛ tamen sunt substantialia sine quibus ista.l.nō potest intelligi.

2 ☞ Extraneus si fuit substitutus filio exheredato ꝙ existētia sui heredis filij repudiantis nō confirmet tabulas pup.ad cōmodum illius extranei.

1 Ilius. †Existentia sui heredis etiā nuda ꝑpter abstentionē confirmat ta.pu.ad cōmodū ipsius sui heredis vt possit pup.succedere etiā exheredato.h.d.ꝛ semp allegatur.similiter ad cōmodū suū vt possit sibi succedi.vt.j.l.pxi.ꝛ.l.si pater.de priuil. credi. ¶ In gl.ibi vel dic spāle in filio abstinēte hec vera.ꝛ cōi-

2 ter tenetur ꝑ oēs.qꝛ alias sunt diuinationes. ¶ †Sed queritur: quid si extrane⁹ fuisset substitut⁹ huic filio exheredato. Rñdetur existentia sui heredis istius filij repudiantis non cōfirmaret ta.pupillarē ad cōmodū illius extranei ſm Bar.in.l.si fili⁹ qui patri.de vulg.ꝛ pu.tu dic vt ibi dixi. Itē ista hereditas paterna repudiata ad quē deuenit si iste repudians non habebat coheredē ꝛ frater suus erat exheredatus dic vt dixi in.d.l.si filius ꝙ patri.ꝙ ad istū exheredatū nō ꝙ sit heres direct⁹ ab intestato vel de iure ciuili.sed vtilis: ꝛ de iure pretorio quo ille institutus repudiauit qui remansit heres noīe ex testamento ꝛ de iure ciuili.vnde alius ab intestato non pōt esse directus heres.ſ.e.ꝙdiu.ꝛ in fi.no.l.si fuer.§.lꝫ ꝙ papi.de mino. ¶ Item qualiter confirmatur ista exheredatio vt sibi succedatur tanꝙ exheredato prout videtur velle ista litera. Respondetur vt dixi in.d.l.si filius qui patri.

2 ☞ Utilius est habere heredem ex testamēto ꝙ ab intestato ꝛ maior est honor.

3 Donatio omnium bonorum presentium ꝛ futurorum qd̄ non valeat.

4 Qui repudiat ex testamento ꝛ amplectitur ab intestato ꝓpter aliud ꝙ cā fraudandi legatarios non incidit in edictuꝫ si quis ob causam testa.

5 Existentia sui heredes ꝯfirmat tab.pupil.ad cōmodū ipsius filij repudiantis.vt possit sibi ex substitutione succedi.

Qui hꝫ hereditatem pupilli si nō habet hereditatem paternā non tenetur creditoribus paternis licet ex prouisione patris habeat hereditatem pupilli.

1 Ulianus. †Qui adit hereditatē pupilli ꝛ ex pupillari substitutione nō tenetur onerib⁹ hereditatis paterne a qua īpubes se abstinuerat lꝫ Jul.ꝯtrium dixerit cuius opiñ.hic reprobatur.h.d.vsꝙ ad.§.si in societatē. Primo ponitur rñsio Jul. cōtinēs regulā ꝛ exceptionē vsꝙ ibi que sñia.scdo ponitur reprehensio marcelli circa exceptionē positā a Julia.ꝑ duas rōnes vsꝙ ibi ſꝫ qd̄ in fratres. Tertio vnū qd̄ dixerat iuriscō.actor legis limitatur ꝛ declarat.ꝛ pone hic casum ꝙ pupillus fuit insolidū heres institut⁹ ꝙ tñ hereditatē repudiauit.ꝛ in hoc differt a legibus precedētib⁹ in quib⁹ pupil.cui facta erat substitutio pu.erat exheredat⁹. Itē in alio differt qꝛ in illis ipse substitut⁹ pu.erat etiā institut⁹ a patre hic non sed solus pu.cui facta est substitutio ſꝫ in alio cōcordat ista.l.cū.l.preced.qꝛ sicut ibi existētia sui heredis cōfirmat tab.pu.vt ipse su⁹ heres posset succedere ex eis ita ꝛ hic vt sibi succedi ex eius ꝛc. ¶ In tex.ibi vt putet substitutum etiā patris onera substitutū subaudi lꝫ nō habeat hereditatē paternā postꝙ pup.eam repudiauit: ꝛ ille solus fuerit institutus ꝛ potuit esse motiuū Jul.qꝛ cū substitutus habeat cōmodū hereditatis pup.ex ꝓuisione patris ipsi⁹ pup.nō debeat recusare onera patris.ar.in.l.ex qua ꝑsona.de reg.iur. ¶ In tex.ibi recte notata est.s.in eo qd̄ dixit de substituto pu.qꝛ postꝙ nō hꝫ hereditatē paternā non est iustū ꝙ teneatur creditorib⁹ paternis lꝫ habeat pu.ex ꝓuisione patris ꝓpter rōnem ꝙ sequitur. ¶ In tex.ibi impugnat em̄ declara istam rōnē sic.nā interest pu.habere heredē poti⁹ ex testō ꝙ ab intestato qꝛ maior est honor.ꝛ si nō esset opi.Jul.posset habere heredē ex testō.i.ex pu.substitutione lꝫ pater ex testō heredē non habeat postꝙ pu.repudiauit hereditatē illi⁹.nā nihilomin⁹ remāsit heres noīe ꝓpter qd̄ pup.substitutio fuit ꝯfirmata.sed si opi.iulia.est vera substitutus timore onerū paternoruꝫ nollet adire hereditatē ex substitutione pu.ꝛ si est talis ꝙ pōt ab intestato pu.succedere vt frater repudiabit ex pu.substitu.ꝛ amplectetur ab intestato.qꝛ tūc nō tenebitur creditoribus paternis vt in primo dicto.iul.ꝛ sic fiet ꝯ vtilitatē pu.cuius potius interest haberi ex testamento. Et si dicatur imo non facit hoc ipse substitutus ne incidat in edictum si ꝙs omis.cau.testa. Respōdetur ꝙ de hoc nō potest dubitare.qꝛ illud edictum ꝓuidet ꝯ illum qui in fraudem legatorum repudiat ex testamento ꝛ amplectitur ab intestato sed iste non facit hoc in fraudem legatorum sed ne teneatur creditorib⁹ paternis postꝙ hereditatē illius non habet ꝛ sic nō videtur facere in fraudem edicti sed potius sibi prospicere ne indebitis oneribus grauetur.ꝛ hoc vsꝙ ibi sed qd̄. Et si dicatur istud qd̄ dicis de fratre substituto ꝙ repudiabit ꝛ pu.sub.ꝛ amplectetur ab intestato vr̄ ꝙ sibi non ꝓsit alia ratione qꝛ nihilominus erit heres necessarius pu.ex pup.sub.per.l.ſꝫ si plures.§.quos posthumi.de vulg.ꝛ pup. Respondetur verū esse si esset frater ipsius pu.sed dicit iuriscōsultus se putare ꝙ supra dixerat Marcellus debet intelligi qñ esset frater testatoris ille em̄ nō esset necessarius heres.pup.qꝛ nec testator poterat esse necessarius inuitus.ergo ꝙ tunc si erat frater pu.licet repudiet hereditatē ex pu.ꝛ amplectetur ab intestato.tenebitur creditorib⁹ paternis quod non est verū.vt.l.si filius qui patri.de vulg.ꝛ pup.intellige ergo ꝙ in hoc est differentia inter fratrem pu.ꝛ fratreꝫ testatoris qꝛ frater pupilli licet repudiet ꝛ pup.tamē remanet heres necessarius pupilli ex substitutione solo nomine.frater autē testatoris non sed quantum ad onera paterna in casu proposito non est differētia:qꝛ neuter ipsorū tenetur.ꝛ hoc voluit in effectu tota glo.magna que incipit nam frater pupilli ꝙ effun-

2 dit plura verba ꝙ expediat. ¶ †No.ꝙ qd̄ vtilius est habere heredem ex testamēto ꝙ ab intestato ꝛ hec vtilitas vt dixi cōsistit poti⁹ in honore ꝙ in alio ꝛ sic poti⁹ īterest habere heredē quopoti⁹ in honore ꝙ nullo mō habere:vt.l.qꝛ interest.de interro.acti.

3 ¶ †Item no.bonum tex.in ver.metu enim pro determinatione doctorum ꝙ cōiter tenēt in.l.fin.ſ.de pac.ꝙ nō valeat donatio omniū bonorum presentiū ꝛ futurorū qꝛ auffert liberam testamēti factionem saltem ꝑ indirectum vel facit vt ille moriatur sine herede ex testamento vel ab intestato qꝛ non reperiretur qui vult esse heres ei⁹ cū in eius hereditate nō possunt esse aliqua ꝯmoda sed potius onera ꝛ ista ratio ꝓbatur in isto tex.quia ꝓpter

hoc reprobat opinio Jul. ex quo sequeretur istud incōueniēs 4 ¶ †Itē in ṽ. nec eñ. videt ꝙ non incidit in edictū si qs omissa cā te. qui repudiat ex testō ⁊ amplectit ab intestato ꝑpter aliud ꝙ cā fraudādi legatarios. facit. l. cū pater. §. titio. in vlt. col. de leg. ij. 5 ¶ †Ultimo allegat iste tex. ꝙ existentia sui heredis confirmat tab. pu. ad comodū ipsius filij repudiantis vt possit sibi ex substitutione succedi. ⁊ iste est verus intellectus ⁊ vera solu. ad 2rium qꝛ format in. ij. gl. ⁊ in alia que incipit substitutū. dū apponūt ꝙ ista substitutio nō possit habere locū postq̃ repudiata est hereditas paterna per. l. ij. §. adeo. de vul. ⁊ soluūt multis modis q continēt diuinationē. Tu dic cōtrariū loqui in extraneo repudiante hic in suo q remansit heres noīe. ⁊ hoc sufficit sicut etiā cōfirmat ad cōmodum sui vt ipse possit succedere fratri suo ex pu. vt. l. pxi. Conclusio ergo est ista in isto textu ꝙ ille q hꝫ hereditatē pupilli si nō hꝫ hereditatē paternā: non tenetur creditoribus paternis licet ex prouisione patris habeat hereditatem pupilli.

Si in societate.

†Qui perseuerat in īchoatā viuēte patre vr̄ patris hereditatē adire. secus si nō inchoet. h. d. ⁊ dicit Dyn. ꝙ iste casus non est alibi. Sed intelligendo prout Bar. intelligit parū dubitationis videt habere qꝛ primum dictū dꝫ intelligi qñ societas erat inchoata super bonis paternis patre viuente nimirū ergo si in perseuerando in ea post mortē censet se miscere quia aliquid facit super bonis hereditarijs. Scōm aūt dictū intelligit Bar. qñ inchoat societatem de nouo post mortē patris super bonis ꝓprijs nō paternis vel hereditarijs. Uñ cū nihil hereditariū attingat nō censet se immiscere distinctio. ergo text. fit ꝓpter hoc qꝛ viuēte patre nō poterat habere bona paterna sed post mortē patris sic si tñ viuēte patre fuisset inchoata societas lucri ⁊ questus ꝓueniētis ex industria filij: nō ex bonis paternis. vt si alius ponebat pecuniā ⁊ filius industriā sic ⁊ cōtinuaret post mortē patris nō cēsetur se immiscere qꝛ nihil hereditarium attingit. ⁊ si inchoaret de nouo super bonis hereditarijs videretur se immiscere. non ergo stat vis in hoc an ꝑseueret in inchoata vel inchoet de nouo. lꝫ text. videatur vim facere. sed an ꝑseueret vel inchoet super paternis vel nō. gl. tñ videt habuisse aliū intellectum ꝙ qñ perseuerat in inchoata iussu patris cēseatur se immiscere nō qñ ichoata a seipso post mortem qd̄ non videt habere rationem in se.

Si seruum.

1 †Filius manumittēdo seruuū hereditariū videt se immiscere hereditati secus si manumittat seruum ꝓpriū etiā si sibi mandatū erat a patre nisi appareat ꝙ tanq̃ heres volēs obtēperare mādato patris manumiserit. h. d. vsq3 ad fi. l. ¶ In textu. ibi si se abstinuisset. idē si non abstinuerat cū sit eadē rō: ꝓcedebat aut qd̄ etiā qñ se abstinuerat qꝛ poterat abstentationem reuocare. l. si quis suus. de iur. deli. ⁊ propter hoc sic locutus est.

2 Hereditas ꝓprie loquēdo nō dr̄ nisi anteq̃ sit adita postea efficitur patrimonium heredis viuentis quaten⁹ est adita.

3 Non debet esse aliquis causa sue cause.

Quando due iurisditiones sunt pares altera contra alteram nihil potest.

4 Qd̄ ista noīa venditus donatus vel legatus significant titulū ⁊ verificentur ex actu momentaneo sed verbum hereditarium verificetur ex successiuo.

Heres.

1 †Per seruū hereditariū facientē aliqd noīe veri heredis ante aditā here. non acquirit hereditas heredis. nec aliqd eiusdē hereditatis h. d. nec etiā post aditam hereditatem. ⁊ sic post acquisitum dominiū heredi non possessionē pōt sibi acquirere possessionem vt. l. j. §. veteres. de acq. pos. Et q̃ sit ratio dic vt in glo. Intellige ergo istam. l. vt dixi qñ a seipso aliud fecit circa res hereditarias noīe veri heredis non iussu vel mandato heredis. quia tunc ipse heres efficeretur heres per seipsum eoipso ꝙ mādaret fieri. vt. j. eo. l. per procuratorē. lꝫ ergo ille actus serui sit talis q si esset gestus per heredem induceret aditionē hereditatis nihilominus nunc non inducit qꝛ non est in dñio ipsi⁹ heredis vnde nihil potest facere noīe illius tanq̃ seruus su⁹. In tex. ibi heres. s. illi cui delata est hereditas. adhuc tñ nō adiuerat. vñ nō erat adhuc ꝑfecte heres. ¶ In tex. ibi vel id qd̄ eiusdē hereditatis sit. i. ipsam hereditatē. ¶ In gl. ibi bene dicūt vrgentem disputationem. dicit Dy. s. que forte colligit ex. l. qd̄ per manus. de iure codic. qꝛ hereditas est causa acquisitionis serui non ergo seruus debet esse causa sue cause vt hereditatē acquirat heredi cum per acquisitionē hereditatis facta ex propria aditione heredis iste seruus acquireretur heredi. 2 ¶ †Et nota ex ista glo. primo ꝙ hereditas proprie loquendo non dicitur nisi anteq̃ sit adita postea vero desinit esse hereditas mortui ⁊ efficitur patrimoniū heredis viuentis. hoc intellige quatenus est adita. nam si esset pro parte adita ⁊ pro parte non: ꝓ illa que non est adita non desineret esse hereditas. ⁊ hoc voluit gl. in. l. eius qui in prouincia. si certum pe. super ver. heredita. 3 ¶ †Item no. ex. isto ver. ꝑm expositionem Dy. id quod. s. dixi qd̄ non dꝫ esse aliquis causa sue cause. Item in ver. seq. not. argu. ꝑm Bald. ꝙ quando sunt due iurisditiones pares altera contra alteram nihil potest. nam par in parem non habet imperium. l. nam quod. ad treb. 4 ¶ †Ultimo. no. quod ista nomina venditus donatus vel legatus significant titulū ⁊ verificantur ex actu momentaneo sed istud verbum hereditariū nō verificatur ex momētaneo sed successiuo qꝛ quousq3 hereditas fit dicit res hereditaria non potest.

2 Gesta ꝑ prelatū lꝫ postea priuetur prelatura firma remanent. secus si non erat verus prelatus. lꝫ putaretur esse si postea declaretur non fuisse.

Quoties.

1 †Si minor restituat aduersus aditionem remanent firma gesta ꝑ eū bona fide tanq̃ per heredē. h. d. qꝛ tunc erat verus heres ⁊ potuit gerere. ⁊ licet nunc desinat esse in effectu. nō tamē ex causa de preterito sed vt ex nunc qꝛ restitutio non trahit retro vt no. in. l. gallus. in. §. ⁊ quid si tñ. de libe. ⁊ posth. secus in gestis ab illo q non esset heres sed putabatur esse vel si ex causa de preterito desineret esse. 2 †Et sic faciunt ista ꝙ gesta per prelatū licet postea priuetur prelatura firma remanēt. secus si nō erat verus prelatus licet putaretur esse: si postea declaretur nō fuisse. vt no. in. l. iusiurandū. qd̄ ex cōuētione. §. j. de iureiu. per gl. ⁊ vide hic bonum tex. in. l. ex cōtractu. j. de re iudi.

2 Opera est diurnum officium.

Seruus dotalis adeundo iussu mariti an acquirat marito.

Liber homo per me non possessus vel etiam seruus tuus non possessus per me, si fuit institutus 2tēplatione mei non possum ipsum compellere adire ⁊ mihi restituere.

3 Quod alius per me non possessus licet mei cōtemplatione sit institutus possit pro se. ⁊ non teneatur mihi restituere. vide tamen nume. 4.

4 Si iste liber homo per me bona fide possessus adiuit sine iussu meo sciens se liberum acquirit sibi tamen tenet mihi restituere: sed qñ adiuit iussu meo acquirit mihi recta via.

Aditio.

†Hereditas delata seruo dotali: lꝫ possit adiri iussu mariti sibi tamē nō remanet sed restituit vxori soluto matrimonio. hoc primo. delata vero seruo fructuario etiam adiri nō potest iussu fructuarij qꝛ non est dominus sicut maritus: nec etiam ad fructuarium pertinet cum non sit in fructu in opera serui. hoc secundo. delata vero libero homini per alium bona fide possessum si contemplatione possessoris potest adiri iussu possessoris ⁊ ei acquiritur. hoc tertio ⁊ vltimo dicit tota. l. hoc tñ vltimum declara vt habetur in. l. homo liber. ⁊. l. lib. homo. de acqui. re. do. quando ipse liber homo sciebat se esse liberum ⁊ voluit acquirere possessori. alꝯ secus. ⁊ vide ibi bonam glo. que dicit ꝙ plura requiruntur ad hoc vt acqrat possessori. primum autem dictum declara vt. l. seruus dotalis. s. sol. matri. ⁊ secundum dictum de fructuario. declara vt dixi. s. eod. l. si qs mihi bona. in princ. 2 ¶ †In tex. ibi non est in opera seruili. qꝛ opera est diurnum officium. vt. j. de ope. lib. l. j. sed aditio expeditur momento ꝑm Dy. ¶ In tex. ibi. si seruus dotalis adiuerit supple iussu mariti ⁊ tunc procedit quod hic subijcitur. nā illa hereditas acquiritur marito ⁊ efficitur dotalis. ⁊ maritus ea vtitur ⁊ fruitur constante matrimonio. ⁊ eo soluto restituit per actionem de dote vt sequitur que oritur nisi matrimonio soluto. vt no. in. l. si cōstante. §. j. sol. ma. sed si maritus restituisset seruum dotalem mulieri vt illius iussu adiret ꝑm consiliū traditū. in. l. seruus dotalis. sol. matri. acquireretur statim mulieri ⁊ non efficeretur dotalis: nec haberet locū qd̄ statim subijcitur de actione de dote. ⁊ ita intelligo istum tex. ¶ In textu ibi. ⁊ cū questus. probat ꝙ nō consistit in opera seruili ꝑ duo exēpla que sequunt vsq3 ad ver. ⁊ ꝙ a quibusdā. ¶ In text. ibi preterea nec fructuarius seruus. subaudi etiam si sit institutus contēplatione fructuarij nisi proprietarius cōsentiat vt iussu fructuarij adeat vt no. in. l. si quis mihi bona. in prin. s. e. si enī cōsentiret tunc posset adire iussu fructuarij lꝫ nō sit dñs sicut i casu sequēti. in ver. ⁊ ꝙ a quibusdā. rōnē dixi in. d. l. si qs mihi bona. acqreret ergo ꝓprietario hereditas tñ tenebit eam restituere fructuario qñ contēplatione illius fuit institut⁹ alꝯ sec⁹. Et idē dicas ꝑ oīa in seruo alieno bona fide possesso. i quo idē iuris est qd̄ in fructuario. ¶ In text. ibi ⁊ ꝙ a quibusdā rñdet oppositioni que posset fieri contra precedentē ver. nā videt qd̄ possit adire iussu fructuarij lꝫ non sit dñs sicut iussu bonefidei possessoris qui non est dominus sꝫ respondetur ꝙ illud in bonefidei possessore liberi hominis qui habet voluntatē ⁊ duobus con-

bus cōcurrentibus potest adire iussu possessoris. scilicet ꝙ sit institutus cōtēplatione illius ꝛ ꝙ sciat suam conditionē. ꝛ sic vellet illi acquirere ꝛ tūc q͛ habet velle acquiritur illi tanꝗ ex re sua. sed supra in seruo fructuario qui non habet velle. vnde no potest nisi interueniat velle proprietarij. vt statim dixi.

3 ¶ †Sed quero quid si aliquis liber homo ꝑ me nō possessus vel etiam seruus tuus nō possessus per me fuit institutus con tēplatione mei an possum ip̄m ꝯpellere adire. ꝛ mihi restituere dic ꝙ nō q͛ istud ꝙ hic dicit᷑ processit rōne possessionis quam habeo in illo instituto ꝯcurrentibꝰ alijs de qbus dixi. ꝛ notat᷑ in. d. l. homo liber. sed alius ꝑ me non possessus licet mei ꝯtem platione sit institutus potest adire pro se et non tenet᷑ mihi restituere nisi fuerit a testatore de hoc rogatꝰ vt colligit᷑ ex. l. quidam cum filiū. s. de here. institu. ꝛ de edil. edic. l. cum autem. §.

4 si. †Item qd si iste liber homo ꝑ me bona fide possessus adiuit sine iussu meo sciēs se liberū. Respōdeo acqritur sibi tamen tenetur mihi restituere ꝑpter meā possessionē ꝛ quia mei contēplatione. sed quādo adiuit iussu meo recta via mihi acquirit᷑. Quod autem. s. dixi in illo qui a me nō possidetur ꝓcedit nisi tanꝗ procurator meus adeat ꝛ fuerit institutus q͛ erat procurator quia per procuratorem solet acquiri domino et ita videtur notari in. l. paulus. j. eod.

2 ☞ Quando de facto suo quis debeat esse certus.

3 Dubitans de viribus testamēti vel an sit sibi delata hereditas non potest adire quando dubitatio peruenit ante aditionem. et quid si superueniat.

4 Exceptio opposita heredi ꝙ non potuit adire q͛ tēpore additionis erat incertꝰ de viribus testamēti an impediat missionē.

Cum falsum.

†Questio falsi mota heredi super eo ꝙ ꝯsistit in facto suo si scit oppositū non impedit ipsuꝫ adire secus si sup facto alieno gesto sine eius cōsciētia. h. d. Ratio primi est q͛ de facto suo pōt habere ꝑfectā notitiā ꝛ ideo licet esset cōis opinio in ꝯtrium nō reddit ip̄m dubiū de viribꝰ testamēti ꝛ statur potiꝰ sue ꝑfecte sciētie vt. s. ca. cū quidā. §. qō dicit᷑ circa fi. nō sic de eo qō cōsistit in facto alterius etiā si sua opinio ꝯcurrat cū ṽitate si tamē cōmunis opinio est in ꝯtrium vel est mota super hoc lis. vt hic q͛ tūc eius opinio nō esset ꝓbabilis vt in. d. §. qō dicit. ¶ In tex. ibi recte adibit secus ī bo. pos. vt no. C. de bo. pos. ꝺm tab. l. j. in gl. et que sit ratio. dic vt ibi ꝺm Dy. sed istud ꝓcedat iure isto quo requirebat᷑ factū iudicis decernētis bo. pos. q nō erat certus de viribꝰ testamēti licet ipse bo. pos. esset certꝰ ꝛ ideo eā nō decernebat vt in illa gl. requirit᷑ sed cū hodie nō factū iudicis decernētis sed sufficit sola agnitio corā eo. vt. l. fi. C. qui admi. ad bo. pos. erit idē in aditione hereditatis vt possit agnoscere bonorū possessionē sicut adire.

2 ¶ Not. ergo qñ de facto suo quis debet esse certꝰ [a] cōcor. c. ab excōicato de rescri. Et ꝑpter hoc dicunt doc. ꝙ qñ positio consistit in facto suo interrogati nō dat᷑ sibi terminus ad liberate respondendū ꝺm Bal. Ang. Dy. vt in carminibus. aliqñ tñ in facto proprio pōt cadere iusta ignorantia vt si de longinquo tp̄e. l. peregre. in prin. de acqui. pos. vel est factū valde intricatū vt. l. emptor. §. j. de pac. ꝛ no. per Bar. post alios in. l. si res obligata. j. de leg. j. alꝰ nō cadit iusta ignorantia. vt. l. ꝗꝗ. ad velle. tñ lꝫ non sit iusta excusat in dānis vitandis si prohibetur illa ignorantia vt. l. sed ꝛ si me presente. in prin. de condi. inde. hoc voluit glo. super ver. debeat. que nō bene loquitur dū dicit qō ibi iuste ignorabat imo nō iuste tñ q͛ erat omnino indebitum etiam iniusta ignorantia inducit condi. indebi. vt si consistat in iure vel in facto ꝑprio. ¶ In gl. fi. circa fi. ibi: de edic. diui adr. l. ij. vbi si peto mitti in possessionem bonorum hereditariorū tanꝗ heres ex testamēto ꝛ tu opponis de falsitate testamēti. ista oppositio non impedit missionem si requirit altiorem indaginem nec ibi distinguitur an opponatur de facto meo vel alieno et sic etiā de alieno cuius contrarium videtur hic probari.

3 ¶ Glo. soluit duobꝰ modis ꝛ quilibet est notabilis. Primus qō ibi questio fuit mota post aditionem factam. hic ante. Not. ex ista limitationem ad omnia iura dicētia qñ †dubitas de viribus testamēti vel an sibi sit delata hereditas non pōt adire. nam verum est qñ dubitatio ꝑuenit ante aditionem sed si tempore aditionis fuit certus de viribus lꝫ incertitudo vel dubietas postea superueniat. aditio non irritatur. ad hoc allegatur ista glo. singu. ¶ Contra quam opp. extra glo. ꝙ imo inspiciatur dubitatio postea superueniens. vt. j. quis or. in bo. pos. ser. l. ij. post prin. vbi spectatur vltima opinio. Sol. verum est si superueniret re integra ante aditionē. secus si post vt in hac glo. et vide Bar. in. l. is potes. Alia solu. ponitur per glo. quod hic loquitur ꝙ̄tum ad aditionē hereditatis quātum ad impediendū missionē in possessionē. †Ex hac no. ꝙ si heres petit se immitti in possessionē ꝛ opponit ꝙ non potuit adire: q͛ tempore aditionis erat incertus de viribus testamenti quia erat mota questio falsi: ꝛ per cōsequēs non est mittendus. ꝙ ista exceptio nō impedit missionē posito ꝙ aditio non valuisset q͛ tempore aditionis erat mota questio nā nūc non potest opponi de hoc cū agat᷑ solum de possessione vel tenuta que est modici preiudicij. sed reseruabitur in iudicio petitorio quod est singulare.

2 ☞ Non sufficit volūtatem semel affuisse nisi etiam duret tēpore quo actus celebretur.

Qui cōstituit nuntiū ad vendendum rem suam si anteꝗ vendatur moriatur vel efficiatur furiosus non perficitur venditio: tribuit tamen causam vsucapiendi.

Qui seruum.

1 †Furor superueniēs in iubēte vel mandāte re integra facit iussum vel mandatū finiri sicut mors: secus si re nō integra. h. d. cū. l. sequenti. ꝛ sic est hic casus de quo dubitat Cy. in. l. fi. §. j. C. de admi. tuto. an propter furorē finiatur mādatū re integra sicut per mortem mandantis. ¶ Opponitur cōtra istam primā. l. de. l. cum heres. in prin. j. c. vbi non requirit᷑ iussus quando ille qui habet iubere est effectus furiosus. Solut. hic loquitur in seruo qui non pot sibi acquirere q͛ est incapax ibi loquitur in filiofa. qui non est incapax. vnde si pater est furiosus pōt adire sine iussu ꝛ acquirit sibiipsi. qō ē notādū. Oppo. ꝯ. l. seq. ꝙ nō potuerit fieri mandatū illo mortuo si estimauerit petere ꝛc. vt. j. eo. l. paulus. Solu. Hic loquit᷑ in bo. pos. que nō consistit in mera voluntate nec est actus legitimus. vnde potest recipere pendentiam ꝛ pōt alteri cōmitti. ibi loquit᷑ in aditione hereditatis que consistit in mera voluntate ꝛ est actus legitimus qui non recipit pendentiaꝫ. vnde ille cui delata est he non pōt adire procuratorem si est certus de viribus hereditatis. q͛ constituendo procuratorem ad adeundum eoipso videt᷑ adire. [a] si dubitat de viribus hereditatis. ꝛ non constituit simpliciter ad adeundum nunc: sed suspendit aditionem mandando ꝙ se informet de viribus. ꝛ si reperiat eam idoneam non valet tale mandatum ꝺm doc. ibidem tamē ista ratio videtur bona q͛ nō est in suspēso aditio sed mandatū. cū enī postea adibit pure adibit. melior est ergo q͛ cū ꝯsistit ī mera volūtate hr̄dis non pōt illa voluntas per alium ꝗ̄ per ipsum explicari. vt no. d. l. paulus.

2 ¶ †Vltimo no. hic ꝙ non sufficit voluntatem semel affuisse nisi etiam duret tempore quo celebratur ꝛ est argumentum quod si aliquis constituat nuntium ad vendendū reꝫ suam ꝛ antequam perueniat ad mortem moriatur ipse mittēs vel etiam efficiatur furiosus non perficitur venditio quia nō durabat volūtas tempore quo debebat perfici. de hoc est glossa in. l. prima. in fine. s. de contrahenda emptione. Tribuit tamen causam vsucapiendi. l. mandatum distrahendum. supra mandati.

a ¶ Certus. adde qd sit certitudo. vide gl. iij. c. constitionē. de ver. signi. li. vj. Jo. andre. i. c. certificari. de sepul.

Pupillum.

¶ Nō summatur quia est clara de per se.

2 ☞ Mandatū qñ est factum a legitimo administratore finit᷑ morte eius re integra licet viuat ille cuius negotia administrātur ꝛ quando non finiatur.

Mandatum quando est factum a pupillo cum autoritate tutoris poterit solus tutor ipsum expresse reuocare.

3 Constitutio procuratoris facta a prelato finit᷑ morte constituētis quantum ad ea que restant fienda.

4 Compromissum factum per prelatum an finiatur morte p̄lati. Mādatum factum nuntio curie per iudicem etiam re integra non expirat morte mandantis. vel finito eius officio.

Si per epistolam.

1 †Iussus factus per tutorem seruo pupilli morte solius tutoris re integra expirat. h. d. no. In gl. ibi vel autorat᷑ pupillo. dic ꝙ quādo actus gerit᷑ per pupillū tūc est necessaria autoritas tutoris nō iussus. ꝛ ideo nō pōt interponi ꝑ epistolam. sed debet esse presens. vt. l. obligari. §. tuto. de auto. tuto. sed qñ actus geritur ꝑ seruum pupilli non est necessaria autoritas sed iussus qui potest interponi per epistolam. l. si quis mihi bona. §. iussus. s. e. In fi. gl. ibi. C. eo. l. potuit. Vel dic melius ꝙ quando aditio est fienda per pupillū q͛ sibi delata est hereditas. tunc si maior est infante tutor pro eo nō pōt adire sed dꝫ adire pupillus cū auto. tut. secus si erat infans. vt. l. si infanti. eo. tit. sꝫ qñ est fienda ꝑ seruum q͛ ipse fuit institutus nō pupillus. tūc solus tutor pōt sibi iubere ꝙ adeat lꝫ pup. sit maior infante. q͛ penes solum tutorem est administratio bonorum pupilli: ꝛ iussus in administratione cōsistit. sed nō sic est penes tutorē ius adeundi qñ pupillo fuit hereditas delata. aliud ergo est dicere ꝙ tutor adeat aliud ꝙ iubeat adiri. Nunc extra gl. op. ꝙ ꝑpter morte solius tutoris non finiatur iste iussus q͛ censet᷑ factus nomine pupilli et pupillus non est mortuus.

2 †Solu. hec erat ratio dubitandi hic. ꝑpterea ista lex est notabilis ꝙ qñ mādatū factū est a le-

hic et propterea ista lex est no. quod quando mandatum factum est a legitimo administratore finiatur morte eius re integra licet viuat ille cuius negotia administrantur: quia talis administrator loco domini habetur. l. interdum. §. si tutor. de fur. ¶ Sed contra hoc oppo. de. l. si quis mancipijs. §. si impubes. ff. de insti. Sol. ibi loquitur in mandato generali quod non finitur morte mandantis etiam re integra nisi contingat etiam status mutatio. vt. l. eius qui in prouinciam si cer. pe. ta. hic in mandato speciali secundum doc. vel dic quod ibi mandatum fuit factum a pu. aut. tu. quo casu morte solius tutoris non finitur hic quando factum fuit a solo tutore. et sic fundat in sola voluntate tut. vnde cum illa deficiet etiam mandatum deficit. fateor tamen hoc debere intelligi quando est speciale mandatum. si autem generale de cuius natura non est quod finiatur morte secundum doc. tunc non finietur morte tutoris. vt in eodem §. secundum alium intellectum. ¶ Sed quero quando factum est a pup. cum autoritate tutoris. an solus tutor poterit ipsum reuocare expresse. licet per mortem ipsius solius non finiatur. Respondeo sic quia solus tutor habet administrationem: et hoc determinat Bar. in. l. actor. rem ratam ha. in ver. sed iuxta predicta. ibi allegat Inno. hoc tenentem in. c. presentium. de testib. et sic maioris virtutis est expressa reuocatio quam tacita contingens per mortem. vt probatur in. l. iij. in prin. de manu. vin. ¶ † Ultimo oppo. quod etiam re non integra finiatur morte solius tutoris. vt in cle. si. de pcu. Sol. ibi in mandato facto a prelato. hic ab alio administratore. Non primum potest esse quia successor prelati non habet causam ab antecessore et ideo in his que restant fienda non tenetur stare facto antecessoris: et sic constitutio procuratoris finitur morte constituentis quantum ad ea que restant fienda nos loquimur in alio administratore. cuius facta tenetur pu. rata habere. Et est mirabilis determinatio illius cle. † Et predicta inducunt ad compromissum factum per prelatum vtrum finiatur morte prelati. de quo in Spec. de arb. §. finit. versi. quid si prelatus. et Bar. tangit hic. Mandatum vero factum nuntio curie per iudicem etiam re integra non expirat morte mandantis vel finito eius officio. vt in aut. vt nulli iudi. §. si vero. et per Bar. in. l. fundi. §. j. de acq. pos. et hoc no. quia quotidianum est. nam si iudex commisit nuntio quod mitteret me in tenutam et antequam hoc fieret finitum est officium iudicis: et venit nouus successor non habeo necesse facere reintegrare commissionem: sed poterit virtute prime me immittere. de hoc no. ta. etiam in. l. item quia. de iuris. om. iu.

a ¶ Ad compromissum. Adde gl. in cle. si. de pcu. do. in. c. si. de arbitr. Inn. Host. et moder. in. c. dilecti. de fo. compe.

2 Per secundum testamentum tollitur primum: etiam si in secundo sit institutus ille idem qui in primo.

3 Sententia secunda etiam similis prime quod tollat primam.

4 Quando reperiuntur duo testamenta facta eadem die nec apparet quod prius factum sit quod istorum dicatur valere.

1 **Eum qui.** † Dubitans de viribus secundi testamenti censetur dubitare etiam de viribus primi in consequentiam. et ideo ex neutro potest hereditatem adire si erat in vtroque institutus. h. d. † Et sic patet per istam. l. iuncta gl. quod per secundum testamentum tollitur primum etiam si in secundo sit institutus ille idem qui in primo quod etiam probatur in. l. si iure. de leg. iij. et. §. si cui plusquam per. l. fal. l. nisi. §. item si ipse. † Et sic est ar. ad questionem motam per gl. C. quando prouo. non est neces. l. j. quod secunda sententia etiam similis prime tollat primam. quia sicut non potest quis decedere cum duobus testamentis nisi sit miles. ita super eodem negotio non possunt concurrere due diffinitiue sententie quarum quelibet habet vigorem et pariat actionem. vt no. in. l. qui restituere. de rei ven. per glos. etc. ¶ In fi. gl. ibi. nec appareat † quod prius et quod posterius quia ambo sunt facta eadem die et potest esse quod vnum de mane et aliud de sero et ignoratur et intellige gl. quando diuerse persone reperiuntur instituite in eis. quod ergo istorum dicetur valere. questio fuit sabbatina. et finaliter determinatur quod neutrum propter dubium de hac. q. no. per Bar. in. l. j. §. j. si quis in duobus. de secu. tab. Et per Jo. and. in. c. duobus. de rescrip. lib. vj. in nouel. facit. l. si fuerit. de reb. dub. vbi dispositio vitiatur ratione incertitudinis. hic enim constat quod vnum factum est primo quam alterum propter institutiones diuersarum personarum. et sic vnum tamen est validum. et aliud non: et ignoratur quod sit illud validum. Sed si eadem persona reperiatur instituta in vtroque. dic quod aut ista testamenta sunt confecta manu eiusdem notarij et cum eisdem testibus et sunt eiusdem tutoris. et tunc non dicuntur duo sed vnum de quo sunt plures scripture. vt. l. vnum testamentum. ff. de testa. ideo vtrumque potest sortiri effectum et executioni mandari. Aut sub manu diuersorum notariorum vel testium vel continent diuersos tenores. et tunc apparet quod sunt duo diuersis temporibus facta quia vnum potuit fieri de mane. aliud de sero. et ignoratur quod est vltimum. Isto casu dicit An. se vidisse arduam questionem in hac ciuitate et quod multi dicebant ex neutro posse hereditatem adiri: quia ignoratur ex quo postquam ignoratur quod illorum sit vltimum. ipse tamen dicit dedisse consilium quod adiretur hereditas ex illo quod reperiretur vltimum et sic non applicet animus suum plus ad vnum quam ad alterum: nam cum in omnem euentum esset habiturus hereditatem vel ex vno vel ex altero non nocet dubietas. ar. ff. e. l. quod si dubitet. et. l. gallus. §. si eius. in fi. de lib. et posthu. secus si applicaret mentem suam ad vnum et dubitaret postea an illud esset vltimum vel non et vellet adire hereditatem ex eo: et ita dicit postea fuisse obtentum.

2 Papa si mandat aliquibus ad instantiam alterius quod debeant se informare de aliquo et si reperiatur ita esse vt sibi fuit narratum faciant etc. qualiter tunc isti commissarij debeant procedere et pronuntiare.

3 Quid in scriptis ad lites si mandat aliquid fieri sub conditione.

Filiusfamilias. † Aditio facta per filium non seruata forma iussu patris non valet. idem si fiat sub conditione: puta si hereditas est soluendo quia cum sit actus legitimus conditionem non recipit. h. d. iste pulcher. §. Et primum dictum limito quando non constabat hereditatem fore vtilem et lucrosam: et sic conditionem patris factam meliorem: alias videtur secus si forma non fuerit seruata. vt. l. si quis mihi bona. §. pe. qui incipit sed si mandauit. ff. e. ¶ In tex. ibi hereditatem adijt. subaudi non explorato vtrum sit hereditas soluendo vel non secundum Dy. et sic non seruauit formam iussus quia pater voluit quod per prius exploraret et postea adiret et si explorasset relatum sibi fuisset quod erat soluendo: licet reuera non esset quia esset seruata forma valeret aditio dummodo fuisset facta pure secus si sub conditione si est soluendo. vt in fi. quia tunc propter vitium forme adeundi redderetur nulla. vt in fi. dicitur. in. l. g testator. de excu. tuto. ¶ † Et no. tex. optimum quia papa quotidie mandat quibusdam ad instantiam alterius quod debeant se informare de aliquo et si reperitur ita esse vt sibi fuit narratum et sic faciant quod talis commissarius non potest procedere ad executionem nisi seruata forma et habita diligenti inquisitione super his de quibus papa voluit quod se informaret et debent ad hoc vocari illi quos res tangit vel qui possunt ledi alias non diceretur informari. arg. in. l. fi. C. si per vim vel alio modo. et no. in cle. vnica. de offi. deleg. per glo. Et Fede. de senis in consi. lxxx. vbi plenissime et antequam istam informationem fecerit non habet potestatem exequendi id quod papa mandauit exequi post habitam informationem quia tale mandatum videtur conditionale. Et ideo cautela est quod pronuntiet et declaret se informationem habuisse et ita reperisse. et quod de hoc appareant acta manu notarij: alias non staret simplicibus verbis eius. arg. in. c. quoniam contra falsam. de proba. et hoc videtur nota re glo. in cle. cum ei quem. de concesl. preben. vbi videtur probari quod dixi. Hec autem procedunt quando illa de quibus papa voluit illum informari. non inerant tacite de natura gratie: sed erant omnino extranea alias videntur reddere mandatum conditionale sed potius inducunt quandam monitionem puta mandat quod si per diligentem inquisitionem repererit talem esse idoneum conferat si bi tale beneficium. certe illud etiam si expresse non dixisset tacite inerat. et ideo non reddit mandatum conditionale. arg. optimum. ff. de tute. l. muto. §. sub conditione. et ideo licet conferat non habita inquisitione de idoneitate valet collatio si est idoneus et capax beneficij: ita videtur notare gl. in. d. cle. vnica. per ea quae not. Inn. in. c. dudum. de presum. mihi videtur quod Inn. ibi non loquatur isto modo quando papa mandauit quod se informaret: vel mandauit quod si per diligentem inquisitionem etc. sed loquitur mandauit quod sibi conferret si esset idoneus in primo ergo casu debet se informare antequam conferat alias non valet collatio. arg. huius. §. et. c. cum dilecta. de rescrip. Secundo casu seruanda est distinctio Inno. et Jo. and. quod aut erat talis conditio que non erat puta si est oriundus de tali ciuitate. et tunc reddit mandatum conditionale. aut inerat vt si est idoneus: et tunc non sed facit monitionem: vt. d. l. muto. §. sub conditione. † Quid autem in scriptis ad lites si mandat aliquid fieri sub conditione: vide omnino Inn. in. c. prudentiam. de offi. deleg. sup ver. excommunicationis. qui distinguit an ponatur conditio circa collationem iurisditionis non valet actus nisi conditio existat. Aut circa executionem et tunc secus vt si mandat quod tibi condemnetur si probauero ipsum esse debitorem meum. nam tius mihi condemnetur si probauero ipsum esse debitorem meum. nam valet condemnatio licet non probauerim. ratio est quia illa conditio inerat: non enim de iure debebat condemnari nisi probarem: et tamen valeret condemnatio licet iniusta: quia est contra ius patris vt. l. presens. de re iudi. l. cum patrem fami. her. verba ergo illa potius faciunt monitionem quam conditionem.

2 Filius si adiuit hereditatem solus quia pater erat furiosus tamen pater postea factus sane mentis ratificabit aditionem factam per filium: et extunc acquiretur isto iure ipsi patri. idem in bonorum possessione.

1 **Cum heres.** ¶ † Si pater est furiosus filius potest adire sine iussu patris et acquirit sibi: et potest administrare et alienare bona hereditaria ac si esset sui iuris. h. d. singulariter et est valde menti tenendus iste casus. Est specialis casus quo isto iure filiusfami. acquirebat sibi et non patri quia ista acquisitio

fitio nõ erat mera sed iuncta cũ oneribus hereditarijs: vnde licz esset iustũ ℞ equũ ꝙ postꝙ pater nõ poterat libere ꝑpter furorem filius posset adire sine iussu: nõ erat iustũ ℞ equũ ꝙ acgre ret hereditate patri: ℞ sic in consequentiã applicaret ipm igno rantem oneribus hereditarijs: acquirit ergo filiꝰ sibijpsi sicut ℞ alibi est speciale isto iure ꝑpter culpã patris dissipãtis bona que post mortẽ erãt ad filiũ deuẽtura. j. ad treb. l. imperator. †si tñ postea pater efficeretur sane mentis. ℞ ratificaret aditionez fa ctaz per filium ex tunc acquireretur isto iure ipsi patri. sicut vi demus in bono. pos. quã filius poterit patre furẽte. j. quis or. in bo. pos. ser. l. fi. §. penul. vbi hoc colligitur. hodie vero secus q2 remanet apud eũ. ¶ In tex. ibi: ℞ seruos hẽditatis manumit teret. ℞ sic sibi acquirit ℞ nõ patri ẽm dy. in duobus ergo dero gatur hic iuri cõi. l. in actu adeundi: q2 nõ requiritur iussus: et in actu acqrendi: q2 nõ acquirit patri sed remanet apud ipsuz filiũ. debes tñ scire ꝙ si adiuisset iussu patris: ipse filiꝰ efficeretur heres ℞ nõ pater tamẽ sine effectu cõmoda acquirerentur pa tri ℞ nomẽ hereditariũ remãsisset penes filiũ: vt plene nota. in l. cũ filio. de lega. j. ℞. j. de solu. l. q homine. §. quidẽ filiũ. sed hic etiã cõmoda ℞ incõmoda remanẽt penes filiũ: q2 non possent acquiri patri cõmoda: nisi acquirerẽtur etiã incõmoda et hoc nõ esset iustũ: vt. s. dixi. ℞ isto modo declara glo. que est hic. ℞ sic iste filius nõ manumittit tanꝙ curator patris sed tanꝙ domi nus. ¶ In glo. ibi dicas ergo nõ fieri patrẽ heredẽ subaudi et quãtũ ad cõmoda: nã quantũ ad nomẽ clarũ est: q2 etiã si eius iussus adiuisset filius nõ fieret pater heres. ¶ In gl. ibi: sed ex priuilegio fieri filiũ heredẽ: subaudi etiã quantũ ad cõmoda ℞ incõmoda: nam quantum ad nomen ℞ non ex priuilegio sed de iure cõi: ℞ ita intelligendo: ista prima opi. est vera non illa que sequitur in fi. glo. ibi: vel si dicas ℞c.

Qui ex parte. †Institutus pro parte pure: ℞ ꝑ parte sub cõditiõe nõ dato substi tuto vel coherede si adijt ex pura statim efficitur heres ẽt ex cõditionali quã in omnẽ euentũ erat habiturus siue extaret cõ ditio. siue nõ. secus si habebat substitutũ in illa cõditionali q2 tũc expectatur cõditio hoc primo. Et isto casu si decedat ea pen dente trãsmittit ad heredẽ suũ spe illius institutionis cõditio nalis ℞ ideo si cõditio postea existat eius heres etiã ex illa effi citur hẽs hoc secũdo. ℞ etiã inuitus ꝑ ius accrescẽdi hoc tertio ℞ vltimo dicit iste. §. cũ. l. se. ¶ In prima parte ibi ex asse heres erit intellige. s. in dimidia ex institutione pura ℞ in alia cõditio nali per ius accrescẽdi ante cõditionis euentũ. sed ea existente mutabit sibi causam ℞ efficietur heres in illa ex cõditionali istitu tione postea purificata ita videtur intelligere Bar. in. l. sequẽ. si super vltima opi. recitata in fi. glo. Et si dicatur quomodo põt fieri ista mutatio. respondetur sicut ℞ alias in. l. seruus. §. qui fideicõmissariam de herc. insti. Itẽ si dicatur ad quid est vtilis hec mutatio. Respõdetur q2 cõditionalis institutio põt esse gra uata onere legatorum puta instituo te in dimidia pura ℞ in di midia sub conditione si nauis ex asia venerit ℞ in illum casum grauo te de soluẽdo legata nam ante cõditionis euentũ habe bis illã dimidiã ℞ nõ onera legatorum q2 nõ habes ex illa in stitutione postea vero q2 mutas causam habebis etiam onera in fi. tex. ibi substituti. subaudi vulgare ℞ tunc pendente condi tione nihil habebit institutus de parte conditionali q2 deficiẽ te conditione nihil erat habiturus ex illa sed ipse substitutus si autẽ haberet coheredẽ tũc de parte cõditionali etiã ante con ditionis euentũ habebit dimidiã ℞ si postea cõditio existat ha bebit alterã dimidiã nam si cõditio deficeret primã dimidiam erat habiturus per ius accrescẽdi ꝙ portio illa tanꝙ defecta vtriꝗ accresceret ergo in illa nõ expectatur conditionis euentus vt. s. de here. insti. l. si liber homo. §. titius ex semisse. iuncto. §. si ita scriptum. quem sequitur Paulus.

2 ☞ Casus specialis in quo spes substitutionis cõditionalis transmittitur ad heredem ℞ non deficiat post mortem quando est coniuncta cum iure accrescendi sicut trãsmittitur ipsuz ius accrescendi.

1 **Si ex duabus.** †In. l. ibi postea que conditio extiterit. In nuit ergo a cõtrario sensu ꝙ anteꝙ existat heres istius heredis nihil habet de parte conditionali. Sed contra. s. pro ximo. §. nam ipse defunctus adeundo ex pura fuit effectus sta tim heres ex conditionali. ergo ℞ heres eius similiter erit in il la. Solu. illud qñ nõ habebat substitutũ vel coheredem sz hic licz nõ dicatur ꝙ intelligi qñ habeat alterum eorum ℞ hoc vult gl. vlti. ibi. sz scdm hoc. ¶ Sed cõtra oppo. si intelligamus hic ꝙ habebat coheredẽ vel substitutũ nõ potest procedere qd hic dicitur ꝙ adueniẽte cõditione post mortẽ heres heredis effi ciatur heres in illa conditionali qñ illa institutio conditiona lis per mortem euanuit cũ spes institutiõis vel substitutionis conditionalis ad heredẽ nõ transmittatur. l. sed ℞ si plures. in ꝑn cipio de vulga. ℞ pupil. ℞ videtur esse tex. expressus in. d. l. liber homo. §. si ita. de heredibus instituendis: ꝑpter hoc dicũt qui dam verum esse ꝙ iste heres heredis non efficitur heres ex illa institutione conditionali: quia euanuit: sed efficitur per ius acre scendi certe si hoc esset non expediret expectare cõditionis euẽ tum ℞ hic innuit ꝙ debeat expectari. Preterea nec etiam per ius accrescendi potest effici heres heredis in illa parte cõditio nali: quia si institutio conditionalis euanuit statim substitutꝰ vulgaris admittitur qui prefertur iure accrescendi: vel etiã co heres in dimidia illius portionis: vt est casus in. d. §. si ita per quem videtur cõfundi iste intellectus propter hoc dixit Hugo ꝙ imo hoc debet intelligi quãdo non habebat coheredem vel substitutũ: ℞ dum tex. dicit postea ꝙ cõditio extiterit debet sub audiri maxime. nam etiam si nõ extiterit q2 defunctus fuit effe ctus heres etiam in illa conditionali adeundo ex pura ℞ sic etiã transmisit in suum heredem. Bar. sequitur istam et postea dicit illud quod dixi in. §. precedẽti. Mihi videtur ꝙ non possit in telligi quãdo habent coheredem: q2 tũc defunctus fuisset effe ctus heres etiam in parte cõditionali ante cõditionis euentũ: quã erat habiturus etiam cõditione deficiente: ℞ sic eam trans mitteret ad suũ heredẽ. sed tex. innuit ꝙ heres institutꝰ de illa cõditionali interim nihil habeat sed demũ post euentũ cõditio nis sed bene potest intelligi ℞ debet quando habebat substitu tum vulgarẽ: et sic refertur ad casum qui ponitur in fi. ꝑceden. §. tamen debet intellgi ꝙ ille fuit substitutus demũ in deffectũ

2 conditionis. † puta instituo te in dimidia pure: in altera sub conditione si nauis ex asia venerit. ℞ si non venerit substituo ti tium: tunc si adiuisti ex pura nihil habes interim de conditio nali. si decedis ℞ postea cõditio eueniat pinde est ac si ille substi tutus nõ esset datus: ℞ ideo heres tuus efficietur heres in illa portione etiam in substitutiõe purificata. ℞ est casus specialis in quo spes institutionis conditionalis transmittitur ad here dem ℞ non deficit per mortem quãdo est cõiuncta cũ iure accre scendi sicut transmittitur ipsum ius accrescẽdi. ℞ hoc forte sen sit sequens glo. du dicit ꝙ imitatur ius accrescẽdi. Nam si non fuisset datus substitutꝰ: illa portio statim accreuisset: q2 fuit da tus non accreuit statim: sed expectatur cõditionis euentus. et si existat: q2 tunc datio substituti habetur pro non facta eodem tempore incipit habere vigorem ius accrescendi ℞ purificari institutio: ℞ sic erit heres vtroꝗ iure: qd etiã videtur esse de mẽte Bar. hic alias vero non trãsmitteretur: licet ius accrescẽdi trãs mittitur: vt no. j. eo. l. qui patri. ℞ ibi no. ℞ tene menti: quia ista sunt subtilia et difficilia et de apicibus iuris.

2 ☞ Additio hereditatis retrotrahitur ad tempus mortis. et hoc per fictionem.

3 Si aliqua hereditas fuit mihi delata. ℞ anteꝙ eam adirẽ pro curator meus generalis ad lites egit contra debitorem here ditariarum ℞ post lit. conte. in calculo ferende sentẽtie oppona tur ꝙ non est producta aditio hereditatis an potero gesta per procuratorem ratificare.

1 **Heres quãdoꝗ.** †Qui adijt here ditatẽ fingitur fuisse effectꝰ dñs rerũ hereditariarum a morte defũcti. h. d.

2 †Et semp allegatur qd aditio hẽditatis retrotrahit ad tps mortis ℞ hoc ꝑ fictionẽ nõ per veritatẽ: ℞ ideo heres nõ vtitur ꝑuilegio in preiudiciũ alterius ꝑ tẽpore ante aditionẽ. s. de neg. gest. l. nam ℞ seruus. §. j. ℞ ibi vide Bart. ¶ In tex. ibi a morte defuncti nam si contingat incõueniẽs ꝙ ꝑ parte tpis. s. añ adi tam hẽditatẽ dicatur decessisse intestatꝰ ℞ ꝑ pte post aditionẽ te

3 status vel ꝑ pte tẽporis sine herede. ¶ †Per istã legẽ deter minat Cy. ℞ Bal. talem questionẽ ponamus: habebam ꝓcura torem generalem ad lites ℞ causas presentes ℞ futuras: delata fuit mihi quedam hereditas anteꝙ eam adirem: ꝓcurator iste incepit agere nomine contra debitorem hereditarium post li tem contestatem in calculo ferende sententie opponitur ꝙ non est producta aditio hereditatis. Et sic iste procurator egit sine actione: vnde reus debet absolui nam anteꝙ adeã non habeo actiones hereditarias: ego sciens hoc cõpareo in iudicio ℞ ra tifico gesta per procuratorem ℞ hereditatẽ ex tunc adeo: dicit reus ꝙ istud mihi non ꝓdest vt ex illo iudicio debeatꝰ cõdẽna ri q2 istud ius superuenit mihi post litis contesta. ℞ sic non iudi cium deductum: ℞ ideo debeo succumbere ℞ condẽnari in expẽ sis et de nouo potero iudicium incohare: quid iuris: certe imo virtute eiusdẽ iudicij debet cõdemnari: q2 ista aditio trahitur re tro. sic nunc acquiritur mihi ius et actio ex causa de preterito et hoc sufficit: vt. l. si rem. §. fi. de pigno. actio. quod etiam vide tur fuisse de mente glo. in. l. non potest videri. s. de iudi.

2 ☞ Casus in quo receditur a rigore iuris propter equitatem superuenientis casus incogitati.

3 Tres limitationes ad istam legem.
4 Qn̄ heres suus ⁊ necessarius hꝫ coheredem etiā extraneū non tn̄ efficitur de necessario voluntarius.
Donatio coheredis extranei non tollit existentiā sui ⁊ necessarij heredis.
5 Si adiui hereditatē ꝑ parte mea postq̄ coheres meus repudiauit suā cogor acceptare portionē coheredis nec possum repudiare meam.
Quid si postq̄ adiui ꝑ parte mea coheres meus postea repudiauit.
6 Quid si coheres meus adiuit sed postea beneficio restitutiōis in integrum restituitur vt repudiet.

1 Cum hereditate. †Ille q adiuit hereditā. pp. coheredē postea repudiantē pōt portionē quā adiuit repudiare si nō vult portionē coheredis ne ꝑ illa teneat vltra vires hereditatis: si tn̄ creditores contenti essent ip̄m nō cōuenire vltra vires nisi ꝑ portione quā adiuit: tūc nō poterit illā repudiare: ⁊ erit heres etiā in repudiata: tn̄ non tenebitur ad onera illius vltra vires illius hereditatis. ⁊ idē in herede eius. h. d. ista lex singularissima cum. l. sequen. quā nescio alibi. ¶ In tex. ibi cōditio coheredi. subaudi qui adiuerat ⁊ nunc nolebat portionē coheredis postea repudiatam qꝛ hereditas erat dānosa nec teneret creditoribus vltra vires illi⁹ dimidie cum grauet in sua dimidia. nam nō pōt hoc facere creditoribus nolentibus sed possunt creditores dare sibi electionem vt vel totam accipiat vel a tota recedat si tn̄ contentarentur creditores non conuenire ipsum vltra vires hereditatis nisi pro dimidia quā adiuit: tunc portio repudiata accrescet ei ne defunctus decedat pro parte testatus ⁊ pro parte intestat⁹ vel cū herede pro parte ⁊ pro parte adiuit sine. tn̄ nō poterūt cōuenire ipsum vltra vires pro illa portione repudiata. sed solum pro illa qua primo ⁊ altera dimidia tradetur eis vel heres pro viribus eius respondebit eis. vt. j. sequitur ꝑm diuersas lectu. glo. cogūtur ergo creditores dare hanc electionem si non contentant de eo qd̄ heres vult. ⁊ ꝑpter hoc heres pōt eos ad iudicium vocare ⁊ petere eos compelli ad hanc electionē dandam vel expectare q̄ conueniant insolidū: ⁊ tunc per viā exceptionis opponet beneficio huius legis qd̄ emanauit ꝑpter ipsum
2 ⁊ eius fauorem ꝑm Bar. †Et sic no. casum in quo receditur a rigore iuris ꝑpter equitatem superuenientis casus incogitati qꝛ de rigore hereditas adita non repudiat regl'r fallit hic.
3 ¶ †Et aduerte qꝛ plures limitationes recipit hec lex. Primā ponit Bar. in. l. testō. C. de impub. ⁊ alijs substi. quā Ange. sibi appropriat hic: ⁊ dicit nō esse ab alio dictum q̄ ab eo sed forte Bar. non vidit ibidē qd̄ hꝫ locum qn̄ in portione coheredis repudiata ille non fuit substitutus. Et sic deuoluit̄ ꝑ ius accrescendi. si aūt erat substitutus qꝛ deuoluit̄ expressa dispositione defuncti quā ignorare nō potuit cogit̄ illam accipere inuitus: nec creditores cogant̄ istā electionē ei dare qꝛ eoipso q̄ adiuit censet̄ se obligasse ad recipiendū aliā partem in qua erat substitutus vulgariter: sicut obligat̄ ad recipiendū hereditatē pupilli in qua est substitutus pupillariter: vt. j. eo. q patri. Est singularis limitatio sed qn̄ deuoluit̄ ꝑ ius accrescendi qꝛ illud est ex dispōne legali: non sic sibi imputat̄ si istū casū nō preuidit ¶ Aliā limitationē ponit Bar. hic vt habeat locū qn̄ erāt creditores q volebāt ipsum conuenire vltra vires hereditatis vt hic ptꝫ. Sed si nulli erant creditores vel hereditas erat soluendo: tūc non subest equitas huius. l. ideo cōpellit̄ recipere portionē repudiatā: nec pōt dimittere suā: nam ad hoc vt possit requiritur q̄ electio detur suis creditoribus: vt hic circa fi. ibi qꝛ nō potest exonerari ⁊c. Et hoc inducit Bar. ad questionē quā habui de facto. quam vide hic per eum. ¶ Tertia ⁊ vltima limitatio: qꝛ nō haberet locū hodie ista lex. si confectū esset inuētarium qꝛ nō teneret̄ creditoribus hereditarijs vltra vires: sꝫ si non est confectum dicit Bar. ipsum etiam hodie locum habere qꝛ lꝫ grauet̄ propter hoc vltra vires hereditarias: etiam quo ad legata tn̄ q̄ patiat̄ istam penam vt perdat beneficium huius legis non reperitur iure cautū ꝑm eundē Bar. quod est
4 etiam notabile. ¶ †No. in ver. necessarius. Nā allegat̄ q̄ quando heres suus ⁊ necessarius hꝫ coheredem etiam extraneum: non propterea efficitur de necessario voluntarius: vt ptꝫ hic in isto ver. necessarius. ⁊ in eo quod infra subijcitur coheredi: siue extraneo. datio ergo coheredis extranei non tollit existentiam sui ⁊ necessarij heredis: vt hic. ⁊. s. eo. l. pro herede. §. pen. ver. nam cum vbi habebat coheredem extraneum. ⁊ tn̄ dicitur q̄ abstinet beneficio pretoris. sed si nō esset necessarius abstineret de iure ciuili. lꝫ autem non tollatur: impeditur tn̄ eius effectus quantum ad ea que dependent ex testamento. qꝛ non confirmantur propter existentiam sui heredis. vt. l. apud iulianū. §. idem iulianus. ad trebel. secus quantū ad ea q̄ ex testamēto non dependēt vt est transmissio hereditatis non adite iure ciuitatis. illa enim nō impedit̄: licet habeat coheredem extraneum: vt. l. iij. C. de iure delibe. vbi casus. si tamen cogeres repudiare haberetur pro non dato: ⁊ sic illa existentia recuperaret vires suas etiam quantū ad illa que ex testamēto dependent: vt no. Bal. in. d. l. iij. Quādo autē habet coheredē similiter suū indistincte existentia sui heredis nō perdit effectū suum in ali-
5 quo vt. l. si filius qui patri. de vulg. ⁊ pupil. ¶ †Ultimo debes scire q̄ tres sunt casus. Interdū adiui hereditatē pro pte mea postq̄ coheres meus repudiauit suā: ⁊ tunc nō loquitur ista. l. sed. l. duo. s. eo. vbi indistincte cogor acceptare portionē coheredis nec possum repudiare meā. Interdū adiui anteq̄ coheres meus repudiaret vel etiam adiret suā ⁊ postea repudiat et tūc habet locum ista lex cū his que. s. dixi. Interdum coheres meus repudiaret vel etiā adiret suam ⁊ postea repudiat ⁊ tūc
6 hꝫ locū ista lex: cū his que. s. dixi. †Interdum coheres meus etiā adiuit ⁊ postea beneficio restitutionis in integrū restituit̄ vt repudiet ⁊ non hꝫ locū ista lex. sed. l. si minor. j. e. qꝛ indistincte non cogor eā acceptare: sed traditur creditoribus qꝛ beneficiū singulare ipsius non debet redundare in alterius preiudiciū quoquo modo. vt. l. impuberi filio. de admi. tuto. non sic qui repudiat de iure cōmuni qꝛ nunq̄ adiuerat. tūc enī in aliquo mihi nocet: vt hic qꝛ ius cōmune potentius est q̄ priuilegium. cōtra illā tn̄. l. si minor. videt̄ tex. in. l. antepe. j. ad trebel. per quā videtur q̄ debeat esse idē q̄ hic. etiā qn̄ repudiat ex priuilegio speciali ⁊ istud contrarium format gl. super versi. tota. in fin. et respondet. Sed dic q̄ repudiatio q̄ fit ex priuilegio non nocet in aliquo coheredi. ⁊ ita loquit̄. d. l. si minor. qꝛ coheres ab illo nullum consequitur cōmodū. ergo nec incōmodū debet sentire. sed bene nocet fideicōmissario vniuersali cui ille partē hereditatis restituit. ⁊ postea se abstinet a portione que sibi remansit ꝑ restitutionē in integ. nā fideicōmissarius alterius partis tenet̄ illam acceptare vel suam repudiare sicut hic. ⁊ ita loquit̄ illa. l. antepe. qꝛ sensit cōmodū ex aditiōe illi⁹ hr̄dis vn̄ nō dꝫ dedignari sustinere etiā incōmodū. Super gl. fi. ibi ⁊ pro parte a se adita tn̄ sentiat onus. subaudi vltra vires hereditatis. nam vsq̄ ad vires sustinet etiam pro parte repudiata al's sequeret̄ absurdum ⁊ inconueniens quod lucraretur cum aliena iactura. ⁊ ita etiam intellige qd̄ infra subijcitur in glo. dum dicit. et velint esse contenti conuenire pro sua portione tn̄. subaudi vltra vires hereditatis.

2 An intentio creditor̄ sit ꝑbata eoipso q̄ ꝑbauerūt illum esse filium defuncti. lꝫ nō ꝑbauerunt illū se immiscuisse.

1 Necessarijs. †Suus ⁊ necessari⁹ heres si se nō immiscuit pōt se abstinere a beneficio pretoris mortui absq̄ eo qd̄ iudicē sup hoc adeat. Idē si se immiscuit tn̄ imixtio non valuit qꝛ erat pupillus ⁊ hoc fecit sine tutoris autorita. Si aūt valuit tūc non pōt vlterius se abstinere de iure cōi. sꝫ si sit minor. xxv. pōt de iure spāli ꝑ beneficiū restitutionis in integrū. necessarius vero tm̄ vt seruus beneficiū abstinendi nō hꝫ. h. d. tota lex. lꝫ ergo suus heres q repudiauit possit adhuc mero iure reuocare reuocationē ⁊ adire etiam si sit maior vt. l. si qs su⁹ de iure deli. non sic si adiuit vel se immiscuit pōt mero iure abstinere vt hic. sed solū ex priuilegio restitutiōis in integ. ¶ In tex. ibi proconsul potestatem facit. l. si non immiscuerit. vt. j. v. impuberibus quidem. ¶ †In tex. ibi iure ciuili teneatur. iste te-
2 xtus inducitur pro ⁊ contra ad illam questionem: an intentio creditorum sit fundata eoipso q̄ probauerunt illum esse filiū defuncti. lꝫ nō ꝑbauerint illū se immiscuisse ⁊ primo sit fundata. facit iste tex. dum dicit iure ciuili teneant̄. ⁊. j. dum dicit qd̄ actio nō det̄ ꝯ eū si velit hereditatem derelinquere. ergo nisi allegauerit abstentionē dꝫ condēnari. In cōtrariū dum dicit qd̄ actio non dat̄. ⁊. s. e. l. ei qui. vbi videt̄ casus. ⁊ istā partem tenet hic gl. datur ergo actio mero iure sꝫ non cum effectu sicut quādo actio sperat̄ nouari in conditionis euentū. nā anteq̄ nouet̄ competit ⁊ potest mero iure intentari. tamen erit sine effectu. quia obstat exceptio que si iudici est notoria vt iudici. poterit reum absoluere etiam si non fuerit opposita iuxta no. ꝑ Bar. in. l. eum qui. §. qui ita. de verbo. obli. sed hec est notoria qꝛ consistit in iure scripto.

2 Qd̄ quis portionē hereditatis in qua est cōstitut⁹ conseqūtur a seipso nō coherede nec teneat̄ alteri ꝑ illa.

1 Ex parte. †Seruus ēt ex pte institut⁹ est necessarius heres lꝫ ei⁹ coheres non dū adiuerit nisi sit institutus sub cōditione si coheres adiuerit. h. d. ¶ In tex. ibi liber ⁊ heres sit videbatur ꝯtrium qꝛ non potest effici heres nisi sit liber. hoc enī nomē heres nō cadit in seruo cū sit de iure ciuili. ⁊ illo iure seru⁹ pro nihilo q̄

pro nihilo habetur.l.qđ attinet.de reg.iu.ſed liber nõ videbať poſſe effici niſi coheres adiuerit ⁊ per illius aditionẽ datio libertatis ſit confirmata.Sed ad hoc rñdeť.j.qđ illam libertatẽ non conſequitur a coherede vel per aditionẽ illius ſed a ſemet ipſo.nam ſtatim mortuo dño ſimul ⁊ ſemel efficitur ⁊ liber ⁊ in ordine intellectu prius liber ꝙ̃ heres.lꝫ non in ordine tẽpis.

2 ¶†No.ergo hic ꝙ quis portionẽ hereditatis in qua eſt inſtitutus conſequiť a ſeipſo non a coherede ⁊ ꝓpter hoc reprehẽditur glo.que eſt in.l.ſi poſt diuiſionẽ.C.de iur.⁊ fac.igno.que videtur velle ꝙ alter alteri teneať ciuiliter ⁊ naturaliter ꝓportione cuiuſlibet eoꝝ danda hincinde ⁊ ſi teſtamentum ſolẽne teneatur naturaliter qđ non eſt veruꝫ.nã portionẽ tuam recipis a te non a me.ideo non ſum tibi ꝑ illa obligatus nec econuerſo vt hic ⁊.š.de herẽ.inſti.l.ſed ⁊ ſi in conditione.§.fin.⁊ ibi hoc tangit Bal.⁊ Bar.in.d.l.ſi poſt diuiſionẽ.ſed quantũ ad iplendam diſpoſitionem defuncti circa alias pſonas bene obligať alter alteri.⁊ ideo alter põt alterum cõpellere vt ſi teſtator mãdauit aliquid fieri ad piam cauſam ⁊ coheres meus nõ curat implere poſſum agere contra eum iudicio familie her.quia intereſt mea voluntatem defuncti implere.vt famil.her.l.is conſequenter.§.j.

2 ☞ Ius accreſcendi tranſmittiť ad heredem ⁊ ſi eſt coniũctũ cum pup.ſubſtitutione trahit ab ea duplicẽ naturaꝫ cõtra ſuã ꝓpriam.ſ.vt habeat locũ poſt aditam hereditatẽ vt trahať ad oĩa bona impuberis.

3 Ius accreſcendi ꝓprie nõ hꝫ locũ poſt aditã hereditatem ſed ſolum ex impedita acquiſitione a principio.

4 Qđ proprie habeat locum in portione eiuſdem hereditatis: et non diuerſarum.

5 Si deceſſit ſubſtitutus anteꝙ̃ pupillus relicto extraneo herede ⁊ poſtea moriať pupillus an heres primi decedentis cõpellatur agnoſcere hereditatem pupilli.

6 Neceſſitas an tranſmittať ad heredem ſubſtitutum.

7 Pupillus ſi fuit exheredatus ⁊ extraneꝰ inſtitutus ⁊ ſibi ſubſtitutus an fauore pupilli vt habeat heredem hereditas eius fingitur eſſe portio hereditatis paterne: ⁊ ſic an habeat locum iſta lex.

8 Quid ſi pupillus fuit vna cum extraneo inſtitutus.⁊ portionem ſuam repudiauit.

9 Si pupillus fuit inſtitutꝰ inſolidũ ⁊ filie femine fuit relicta iure inſtitutionis certa quantitas quã ipſa acceptauit ⁊ fuit ſubſtituta pupillo ſi pupillus poſtea moriať in pup.etate an in ꝑſonam filie vel heredis eius habebit locũ iſta lex.

10 Si pupillus vniuerſal'r inſtitutus fuit ſubſtitutus illi filie inſtitute in certa quantitate ⁊ adiuit paternã.deinde illa moriať in pup.etate relictis pluribus alijs bonis an pupillus cogeť habere hereditatem ſororis.

1 **Qui patri.** †Qui adiuit hereditatẽ paternã cogiť recipere pupillareꝫ in qua fuit ſubſtitutus ⁊ idem in herede eius ſi deceſſit anteꝙ̃ pupillus.h.d.in effectu: ⁊ eſt difficilior lex titu.intellectu ſui ꝓpter difficilia cõtraria.Et primo poniť vnum dictũ in ipſo inſtituto eodẽꝗ ſubſtituto vſꝗ ibi ꝙ ſic.Scđo poniť aliud dictum in herede eius vſꝗ ibi.nam ſi ipm.Tertio poniť rõ ſcđi dicti ⁊ etiã extenſio de primo ad ſecũdũ vel tertiũ heredẽ ⁊ deinceps.Summať etiã ẽm intellectũ Dy.† ⁊ Bar.qui fuit etiam gl.hoc mõ ius accreſcẽdi trãſmittiť ad heredẽ ⁊ ſi eſt coniũctũ cũ pupillari ſubſtitutione trahit ab ea duplicẽ naturã ꝯ̃ ſuaꝫ ꝓpriam vcꝫ vt habeat locũ poſt aditã hereditatẽ vt trahať ad oĩa bona impuberis.h.d.†Nã ẽm ꝓpriam naturã ius accreſcendi non hꝫ locũ poſt aditam hereditatẽ ſed ſolum ex impedita acquiſitione a principio vt ptꝫ.j.eod.ſi minor.vbi ſi minor adiuit lꝫ poſtea ſit reſtitutus aduerſus aditionem nõ cõpelliť coheres ſuam portionẽ recipere.qꝛ ius accreſcẽdi fuit extinctũ per aditionẽ.ſecus ſi non adiuiſſet vt.š.eo.ꝗ ex duabus.§.fin. ſed hic hꝫ locum poſt aditam hereditatem etiã ſi aditio nõ ſit reſoluta per reſtitutionẽ in integrum.¶†Itẽ ius accreſcendi hꝫ locum in portione eiuſdem hereditatis non autem hereditatem diuerſam ſed hic trahitur ad diuerſam hereditateꝫ pupilli que erat coniuncta cum paterna propter aditionem pup. Debet enĩ põni caſus ꝙ pupillus fuit inſtitutus vna cum extraneo ⁊ ſic fuit ille extraneus pupillariter ſubſtitutus vterꝗ ipſoꝝ adiuit hereditatem poſtea moritur pupillus in pupillari etate ſubſtitutus recuſat habere hereditatem ipſius dicitur hic ꝙ non poteſt ſed compellitur eam recipere ſicut cõpellereť recipere portionem hereditatis paterne in qua pupillus fuit inſtitutus ſi eam pupillus repudiaſſet.vt.š.eo.qui ex duabus §.ſi.preciſe non poteſt repudiare ſuam qꝛ tex.ſimpliciter loquitur ⁊ ita intelligit ipſum Ange.notabi.⁊ bene.hoc idem habetur in.l.quidam elogio.C.de iure delibe.vbi etiam fit iſta comparatio de pluribus portionibus eiuſdem hereditatis ad hereditatem pupilli: vt ſicut ille ꝗ adiuit vnã portionẽ cogiť ſuſcipere alias.ita ⁊ cogať ſuſcipere hereditatẽ pupilli tãꝙ̃ ſit ꝑs hereditatis paterne.

5 †Sed ponamus ꝙ deceſſit ſubſtitutꝰ anteꝙ̃ pupillus relicto extraneo herede.poſtea moriť pupillus: an heres primi decedentis compellať agnoſcere hereditateꝫ pupilli.videť ꝙ nõ imo ꝙ nec poſſet ſi vellet qꝛ ſubſtõ pupillaris expirauit ꝑ mortẽ ſubſtituti: nec ſpes eius eſt trãſmiſſa ad heredem.vt.l.qui habedat.š.de vulg.⁊ pup.contrarium rñdetur ꝙ imo neceſſe hꝫ illam agnoſcere.⁊ aſſignať rõ qꝛ defunctꝰ adeundo hereditatem patris ſe obligauit ad recipiendam hereditatem pupilli ſed obligatio tranſmittiť ad heredem obligati ⁊ ſic hereditas pupilli ꝓpter hanc obligationẽ coniungetur cum hereditate paterna ſicut coniungiť portio accreſcens alteri portioni.nam ſi pupillus non adiuiſſet paternam ⁊ poſt mortẽ ſubſtituti repudiaret pupillus ſuam portionem heres illius ſubſtituti cogereť illam portionem recipere iure accreſcendi.j.de ſuis ⁊ legi.l.ſi ex pluribus.ergo ⁊ nũc hereditatem pupilli ad ſimilitudinem iuris accreſcẽdi.Ex quo ſequitur ꝙ hoc totum habeat non ſolum in primo herede: ſed etiã in quocũꝗ alio puta ſecũdo vel tertio.

6 ¶†In tex.ibi pupillo quoꝗ heres neceſſarius erit.i.ex neceſſitate ꝓpter preãbulam aditionem non aũt intelligas ꝓprie prout ſumunť in.l.ſed ſi plures.§.quos poſſum.de vulgari ⁊ pupillari.ſecundum Bartolum.⁊ in hoc dicto lex iſta non reperitur alibi. Nam in primo dicto bene reperitur in dicta lege quidam elogio. Sed quod iſta neceſſitas tranſmittať ad heredem ſubſtitutũ: hoc eſt peregrinum hic.qꝛ videbať contrariũ per.d.l.qui habebat.de vul.⁊ pup.⁊.l.ſed ſi plures.per quas videtur ſubſtitutio extingui. ſed gl.⁊ etiam Dy.⁊ Bar.fatentur quod ſubſtitutio fuit extincta ⁊ ꝙ iſte heres ſubſtituti nõ veniet virtute ſubſtitutionis.ſꝫ virtute iuris accreſcendi qđ erat cõiũcta cũ pupillari ſubſtitutione.⁊ ſi dicatur non põt habere locũ ius accreſcendi poſt aditam hereditatem: nec etiam in hereditate penitus diuerſa.Reſpondetur verum eſſe in iure accreſcendi regulari ſed hic eſt irregulare ꝓpter coniunctionem quã hꝫ cum pupillari ſubſtitutione a qua trahit duplicem naturam.vt.š.dixi.nã pupillaris ſubſtitutio locum habet poſt aditam hereditatem per pupillũ ⁊ trahitur ad omnia impuberis.Idem ergo in hoc iure accreſcendi.¶Sed contra de dicta.l.ſed ſi plures.vbi heres illius primi precedentis nullo modo venit ſed ſolum alij ſuperſtites ſubſtituti.Sol.hic non erat ſubſtitutus niſi iſte qui deceſſerat. Si aũt plures fuiſſent ſubſtituti fateor contrarium ꝙ qꝫtũ ad vnũ precedẽtẽ extingueret nõ ſolũ ſubſtõ ſed etiã ius accreſcendi.⁊ alij ſubſtituti ſupſtites venirẽt qꝛ potẽtiꝰ ius habẽt ⁊ hoc voluit hec gl.circa med.ibi.tunc enĩ ei pferent ⁊ clarius.j.eo.l. toties.iſtuꝫ intellectũ ſequiť Dy.⁊ Bar.⁊ etiã Ang.hic.⁊ Baldus in.l.quidã elogio.in pe.col.vbi examinat intellectum huius.l.ſed idẽ Bal.hic recitat vel refert opi.Ja.de rauen.⁊ Cy. ꝙ imo ſubſtitutio nõ euaneſcat.⁊ ſic heres iſtius ſubſtituti habeat iure ſubſtitutionis propter rationẽ que hic ſubijcitur in tex.qui defunctus adeundo fuit obligatus ad recipiendaꝫ hereditatem pupilli ⁊ iſtã obligationem hereditas pupilli accedit huic heredi ne iure accreſcendi offendãť ille regule: ⁊ natura iuris accreſcendi: ſed iure ſubſtitutionis tamẽ ad ſimilitudinem iuris accreſcendi: qꝛ ſicut illud tranſmittitur ad heredem ita ⁊ hoc caſu ſpes ſubſtitutionis pupillaris.nec ob.l.qui habebat.qꝛ fallit hoc caſu ꝓpter hanc aditioneꝫ paternam qs eſſet obligatus ad recipiendã pupillarem ꝓpter naturam obligationis al's non tranſmitteretur ad heredẽ: ⁊ ſic ſoluitur etiam aliud contrarium de.l.ſi ex pluribus.de ſuis ⁊ legit.⁊.l.toties. j.eo.Et iſtã opi.videtur hic ſeq Bal.⁊ mihi plus placet ꝙ̃ precedens.Nec obſtat tunc.d.l.ſed ſi plures.vbi ille qui deceſſerat adiuerat: ⁊ ſic erat obligatus.⁊ tunc non trãſmittit ad heredẽ eius.ſed ſolue vt.š.qꝛ ibi erãt alij ſubſtituti qui poterant venire iure regulari.ideo excludunt heredẽ premortui qui venit iure quodammodo irregulari ẽm Bal.⁊ hanc opi.cõfirmo.qꝛ ſi ius accreſcendi iunctum cum pupillari ſubſtitutiõe trahit ad eam duplicem naturaꝫ pupillaris ſubſtitutionis eodem modo illa pupillaris iuncta cum iure accreſcẽdi deberet ad ſe trahere naturam illius iuris accreſcendi vt ſicut illud tranſmittitur ad heredem.ita ⁊ iſta pupillar.ſubſtitutio lꝫ hoc non ſit de ſui natura regulariter.Preterea nec videtur verum qđ dicũt doc.ꝙ ius accreſcendi propter coniunctionem quã habet cum pupil.trahat ad ſe naturas pupil.poſtꝙ̃ dicunt pupil.extiguitur per mortẽ: qꝛ ſic remanet ius accreſcendi nudum ⁊ abſtractum a pup.ſubſtitutione.vnde non põt ab ea recipere fomentum.⁊ hanc rõnẽ pulchrã ⁊ ſubtilẽ format hic Bal.contra cõmunem intellectum.non ergo poteſt ſtare fundamentum doctorum.neceſſe eſt ergo ꝙ eamus ad aliud fundamẽtũ de obli

gatione predicta propter hoc potest defendi ꝙ substitutio non fuerit extincta. ¶ †Ex predictis sequitur ꝓm istũ intellectũ qđ ista.l. potest habere locum etiam qñ pupillus fuit exheredat⁹: ⁊ extraneus institutus ⁊ sibi substitutus. nam adhuc viget eadẽ ratio obligationis qꝛ fauore pupilli vt habeat heredẽ hereditas eius fingitur esse portiõ hereditatis paterne sed glõ.j. in prin. innuit contrariũ dũ intelligit ꝙ hic fuit institutus ⁊ idem Ang. dicens ꝙ si erat exheredatus pupillus non erat coniũcta cum hereditate paterna in qua cõiunctione fundaẽ decisio huius.l. Sed tu dic ꝙ tex. non dꝫ intelligi de cõiunctione quaꝫ faciat pupillus per suam aditionẽ qꝛ fateoꝛ ꝙ illã nõ põt facere hoc casu sed loquitur de coniunctione que fit de hereditate pupilli cũ hereditate paterna in personã substituti vel heredis ei⁹ tunc em̃ coniungit cum eis inuitis accedit. ⁊ ita sonat litera: et est de mente. d. Jaco. de rauen. vt loquatur per modum similitudinis qñ portio iure accrescẽdi accedit portioni. †Ex his et sequit̃ ꝙ si pupillus fuit vna cum extraneo ⁊ repudiauit portionẽ suaꝫ adhuc habeat locum ista lex. qꝛ portio repudiata accresceret inuito ⁊ sic postea decedat in pupi. etate sua hereditas virtute substitutionis deuoluitur ad inuitum non ergo refert in pupillo vtrũ adiuerit velnon sed bene refert in ipso substituto qꝛ si non adijsset non esset obligatus ⁊ hoc tenuit azo in.j. glo. sed doc. tenentes intellectum gl. dicũt contrarium ꝙ si pupill⁹ non adiuisset hereditas patris non esset coniuncta cum hereditate pupilli. Sed dic vt.s. dixi. ꝙ hic non loquitur de coniunctione que fiat ꝑ aditionem pupilli. †Ex his etiam sequit̃ alˢ magnus effectus ponamus ꝙ pupillus fuit institutus insolidum ⁊ filie femine fuit relicta iure institutionis certa quãtitas quam ipsa acceptauit ⁊ fuit substituta pup. ⁊ si pupillus postea moriatur in pupil. etate. an in personam filie vel heredis ei⁹ locũ habebit ista lex. Bal. tangit in. d.l. quidam elogio in vl. colũ. ⁊ videt̃ tenere ꝙ sic sed contrarium videt̃ verius qꝛ cum nõ sit heres vniuersalis non in ea contracta est ista obligatio que cõtrahitur per aditionẽ que aditio nõ fit in certa quãtitate. sed in vniuersali hereditate. †Item econuerso si pupillus vniuersaliter institutus fuit substitutus illi filie institute in certa quantitate ⁊ adiuit paternam deinde illa moriatur in pupillari etate habens plura alia bona vtrum pupil. cogetur habere hereditatem sororis: ⁊ clarum est quod si viuat tenetur sed si moriatur anteꝙ̃ pup. tenet hic Ang. ꝙ in herede eius non hꝫ locũ ista.l. qꝛ hereditas pupille que non erat instituta vniuersaliter non erat coniuncta cum hereditate patris. tu dic contrariũ vt.s. dixi. Et ꝑ predicta opi. que est ipsa veritas facit.l. qui ex duabus. s. eo. ꝓm intellectum quem ibi tꝫ Bar. vbi vulgaris substitutio seu institutio conditionalis iuncta cum iure accrescendi transmittit ad heredem si non erant alij substituti. sicut ergo institutio ⁊ substitutio vulgaris iuncta cum iure accrescendi efficitur illius nature vt sit transmissibilis. Idẽ vt in pupillari fauore filij vt habeat heredẽ ex testamento. ⁊ idẽ puto in exemplari per quam succeditur filio. qđ tangit hic Ang. vt in ea habeat locũ ista lex ꝓm tñ cõem intellectũ ⁊ ego dicam similiter locum habere ꝓm alium intellectum. ¶ In gl. fi. ibi. Respondeo hic per ꝓprium nomen ibi per appellatiuum. Bar. ⁊ etiam Bal. reprehendunt istam gl. qꝛ maioꝛ ratio extinguendi est qñ per nomẽ proprium ꝙ̃ qñ per appellatiuum: sed idem Bal. in.l. quidam elogio. circa fi. videtur istam tenere ⁊ limitat istam.l. inquantũ dicit transmitti ad heredem vt non habeat locum si testatoꝛ dixisset si pupillus decessit in pupil. etate substituo sibi superstitẽ vel ꝑ hec verba qſquis mihi heres erit. qꝛ cẽset̃ habuisse respectum ad ipsum primum heredem. breuiter tenendo intellectuꝫ q̃ sequitur in gl. ꝙ heres veniat per ius accrescendi, nõ iure substitutionis non refert qualiter fieret substitutus qꝛ ius accrescẽdi sequitur heredem heredis indistincte: sed tenendo ꝙ veniat iure substitutionis vt Bal. tꝫ hic. tũc põt ꝓcedere limitatio quã Bal. facit ibi qꝛ testatoꝛ substituendo per illa verba videt̃ se restringisse ad primum tñ adhuc videt̃ contrarium: qꝛ idẽ si per proprium nomẽ ideo videt̃ indistincte dicenduꝫ ꝙ cum obligatio vtroqꝫ casu extendatur ad heredem eodẽ modo ius substitutionis. ¶ In gl. ibi. vel dic. hanc tenent doct. ⁊ eodem modo responde ad sequentia contraria hic vt.s. dixi.

☞ Illa verba si heres non erit apposita in substitutione vulgari ⁊ relata ad illum qui põt succedere ex testamento ⁊ ab intestato intelliguntur si heres non erit.s. ex testamento.

Filium. †Qui adijt hereditatem ab intestato videt̃ repudiare ex testamẽto ex quo sequuntur duo. qꝛ facit locum substituto vulgari ⁊ eius aditio nihil valet: quia cessat causa intestati quando superest causa intestati. h.d. Et sic no. ꝙ †illa verba si heres nõ erit apposita in substitutiõe vulgari ⁊ relata ad illum qui potest succedere ex testamento ⁊ ab intestato intelliguntur si heres non erit.s. ex testamento. si em̃ intelligerent̃ ex testamento vel ab intestato: tunc non fieret locus substitutioni vulgari ⁊ valeret aditio ab intestato ⁊ excluderet substitutum si quis ita heres sit legitimus.s. de here. insti. in penul. charta. ¶ †In tex. ibi tanꝙ̃ᵃ pater demẽs fuisset: cũ tñ nõ esset ⁊ sic valebat testamentũ ⁊ non erat locus cause intestati: ⁊ ipse hoc sciebat ꝙ in dubio presumitur. eo qꝛ tanꝙ̃ coniũctus: vt.l. octaui.j. vnde cog. ⁊ ideo istis verbis prolatis ab eo non statur vt.j. patet. nec faciunt videri ipsum dubitasse vel ignoꝛasse patrem nõ esse dementem: alˢ non haberet locum qđ hic dicitur ꝙ si appareret ipsum credidisse patrem dementem errando in facto non posset dici acceptando ab intestato videretur repudiasse ex testamento quod putabat non valere qꝛ non fecisset hoc animo repudiandi sed qꝛ putabat se non posse habere ex testamento: vt.l. mater decedens. de inoffi. test. ⁊ hoc voluit in effectu gl. fin. ¶ In gl.j. ibi que emancipatis est necessaria. dicas.s. isto iure cum non esset cognitus de iure ciuili ab intestato. hodie sec⁹ vt in aut. de here. ab intestato. sed ex testamento olim etiã non erat necessaria. nam si penitus ˈextraneus poterat adire de iure ciuili ex testamento fortius emancipatus. lꝫ alique glos. videantur innuere contrarium.

☞ Post aditam hereditatem non habet locum ius accrescẽdi de portione adita.

Si minor. ¶ †Qui adiuit pro ꝑte sua non cogit̃ acceptare ꝑteꝫ coheredis semel aditã et per beneficiũ restõnis in integrũ post repudiatã. h.d. ¶ †Not. ergo post aditã hereditatẽ nõ habet locũ ius accrescẽdi de portiõe adita etiã si aditio fuerit resoluta multo forti⁹ si non fuit: vt dixi.s. eo. qui patri. hoc tñ ꝓcedit quãdo fuit resoluta nõ ipso iure vt erat hic qꝛ per beneficiũ restitutionis in integrũ ⁊ sic nõ desinebat heres de iure ciuili quantũ ad nomen licet quãtum ad cõmoda ⁊ incõmoda sic vt.l. sed si sine.§. sed ꝙ papi. dño. Si autem resolueretur ipso iure puta ꝑ querelã vel alio remedio iuris ciuilis qđ facit quẽ ipso iure desinere esse heredem vt no. in.l. in substitutiõe. de vul. ⁊ pu. tunc videt̃ secus per ea que no. in.l. si duo patroni. in prin. s. de iure iu. ⁊.l. huiusmodi.§. si titio. de lega.j. tunc tamẽ haberet coheres beneficium leg. cũ hereditate.s. eod. ⁊ vt posset suã partem repudiare si vellet recipere partẽ coheredis sed hic nõ indiget illo beneficio sed indistincte recusare potest qꝛ non accrescit ei inuito postꝙ̃ semel fuit adita ne beneficiũ restitutionis coheredi ꝯcessum ex priuilegio speciali fit sibi nociuum. ar. in.l. impuberi filio. de admi. tuto. ⁊ in hoc fundat̃ decisio huius l. Contra quam oppo. de.l. pe.j. eo. Solu. si ergo adirem partẽ meam post restitutionem cõcessam coheredi meo teneret portionem illius recipere vt ibi nam tunc sicut perderẽ beneficiũ legis cum hereditate.s. eo.l. si duo.s. eo. titu. ita et bñficiũ hui⁹ legis. vt.d.l. penul. ¶ Item adhuc oppo. de.l. pe.j. ad treb. Solu. hic eram coheres ⁊ sic nullum beneficium habui a coherede meo sed a meipso vt.s. eo. ex parte. in cõtrariũ eram fideicommissarius vniuersalis in parte ⁊ sic habuerã bñficiũ ex aditiõe heredis per quam meum fideicommissum fuit confirmatum ideo teneoꝛ recipere portionem illius repudiatam licet per beneficium restitutionis in integrũ nisi velim etiã portionẽ meam repudiare vt.d.l. cum hereditate. et ibi etiam tetigi.

Institutus. ¶ †Qui implet ꝯditionẽ sub q̃ fuit institut⁹ censet̃ adire hereditatẽ si fecit hoc animo vt esset heres sec⁹ vt si esse posset.i. instõnẽ purificaret. h.d. Distigue vt plene habet in.l.j.§. si parenti. de cõdi. ob cãm. ⁊.s. de here. instit.l. iã dubitari. ¶ In tex. ibi volũtatem magis suã videatur declarasse. scilicet vt posset adire si velit nõ autem vt tũc vellet adire nisi appareat contrarium vt sequitur.

☞ Hereditate delata monacho. si abbas iussit sibi ꝙ adiret ⁊ trãsiuit ad aliud monasteriũ de licẽtia suꝑioris ꝙ abbas secũdi monasterij poterit iubere ⁊ acquireretur sibi non primo ⁊ quando.

Si seruus. †In aditiõe serui requirit̃ iussus illi⁹ dñi in cuius dñio reperit̃ tꝑe quo adiuit. h.d. † Et est arg. de hereditate ďlata monacho ꝙ si abbas iussit sibi ꝙ adiret ⁊ trãsiuit ad monasterium de licentia superioris ꝙ abbas secundiᵇ monasterij poterit iubere et acqret sibi: non primo: et hoc si tenemus illã opinionẽ ꝙ requiritur aditio monachi ad hoc vt acquiratur monasterio quam etiam videtur tenere Bal. in.l.j.C. qui admit. ad bo. pos. ⁊ Bart. tãgit in.l.j. de vulga. ⁊ pupil. sed tenẽdo aliã opinionẽ. ꝙ non requiritur de qua tetigi in.l.j.s. de iure delibe. tunc ius adeũdi fuisset acquisitum primo monasterio nec transiret cum monacho ad secundum monasterium. sicut nec alia bona perfecte acquisita argu. de vsufruc.l. penul.

Curatoꝛ

ᵃ Tanꝙ̃. adde de ista dictione est gl. i.l. si pr̃. in.§. q duas. ff. ď adopti. ⁊ gl. in.c. solite. de ma. ⁊ ob. ra pba. cu. ꝯsi. clvj. ici. symõ helias

ᵇ ¶ Qđ abbas secũdi. adde gl. in c. qđ adte. de cle. ꝯiu. pe. de anch. ĩ reg. accessoriũ. de re. iu. li. vj. anto. de bu. in.c. statuim⁹. in.j. colũ. de reg. Ro. ĩ tit. de ꝯsue. decisi.j. ĩ antiqs. Ab. frã. de are. i.c. pe. ď p ba. bar. in.l. ij. in §. fi. ff. ď bo. pos. bal. ĩ aut. ingressi. C. ď sac. san. ec. Cald. ĩ ti. ď reg. xxiij. ⁊ ꝯsi. xxvij. ang. ꝯsi. cccxiiij. inci. cã talis est. Ja. de vbertilis barb. ꝯsi. xx. ici. vbi xp̃s. ĩ. v. col. in. iij. vol.

2 ☞ Curator furiosi ꝙ possit adire vt sit aditio iuris.
3 Furiosus an possit sibi acquirere cōmodum hereditatis.

1 **In libris.** †Furiosus non pōt acquirere hereditatē ꝑ seipm ⁊ suā aditionē lȝ ex legis dispositione vel ꝑ aditionē alterius cōstituti in sua ptāte hn̄ pōt h.d. hodie adit ꝑ.l.fi.§.si aūt ꝑpetuus.cū ibi no.C.de cur.fu.de qua gl.oppo.ꝙ etiā ꝑ curatorē suū.lȝ non sit in eius potestate sed potius ecōuerso acqri pōt sibi hereditas.lȝ si postea efficiatur sane mētis:vt velit repudiare possit vt plene no.in ea.l.§. 2 tali.†Quidam tn̄ dixerūt ꝙ aditio curatoris non est aditio iuris:nec per eam acquiritur hereditas furioso:sed est quedā administratio facti.⁊ ideo tex.ibi videt̄ velle ꝙ debeat petere bonorum pos.ad similitudinē instituti sub conditione.q̄ꝛ ea pendēte pōt eā petere⁊ est potius facti ꝙ̄ iuris.vt.l.ij.§.sub conditione.⁊.l.sub cōditione.j.de bo.pos.ſm̄ tab.Glo.tn̄ videnť sentire contrarium ꝙ imo possit adire ⁊ sic aditio iuris.⁊ acquiritur furioso etiā dnium:lȝ postea resoluat si vult repudiare qd̄ dic vt.d.l.fi.§.tali.⁊.§.finautē perpetuus.¶ In tex.ibi nisi ne3 cessarius.s.posuit dictū pomponij gnāle.†ꝙ furiosus nō potest sibi acquirere cōmodum hereditatis.hic ponit duplicē limitationē marcelli.prima hic.secunda in ver.seq.ibi aūt ꝑ.⁊c. adde tertiam de qua.s.dixi.

1 **Seruus.** ¶ †Seruus duorum pōt partem hereditatis sibi delate acqrere vni ex dn̄is adeūdo iussu eius ⁊ alterā acqrere sibi si anteꝙ̄ adeat iussu alterius efficiatur sui iuris.⁊ excluditur inostitutus.h.d.cum.l.seq. ¶ Oppo.ꝙ hic acquirat illi soli iubenti totam hereditatē:vt.l.seruus communis.⁊ sic.j.de stip.seruo.gl.voluit soluere sed non clare.Dicas aliud esse in stipulatione quaȝ seruus facit nominatim vni ex dominis vel iussu vnius tm̄:q̄ꝛ tūc ab ipso principio illi soli acquirit̄ ius ex illa stipulatione:vt in contrario.aliud in aditione hereditatis delate seruo q̄ꝛ statim a principio ius iubendi acquirit̄ vtrisqȝ dominoꝝ ꝑ portione dominica ⁊ ideo neuter potest iubere nisi pro parte sua:q̄ꝛ nec plus fuit ei acquisitum ius iubēdi que ratio cessat in stipulatione anteꝙ̄ interpositum nullum ius est acquisitum dominis.⁊ cūȝ interponitur iussu vnius tm̄ illi soli ab ipso prin.acquiritur.

1 **Si seruus communis.** †Necessarius heres nō hȝ bn̄ficium abstinendi.h.d.concor.l.necessarijs.in fi.s.eo.secus in suis ⁊ necessarijs.vt ibi.¶ Oppo.ꝑ declaratione ꝙ seruus cōis non possit effici necessari⁹ heres vni tm̄ ex dn̄is:q̄ꝛ non potest effici heres cū libertate.⁊ vnus ex dominis non pōt relinquere libertatem in preiudicium aliorum propter hoc gl.dicit ꝙ istud dum tex.dicit vni fuit auditum a cōpositoribus noui iuris:q̄ꝛ per.l.nouam.C.de cōmuni ser.ma. vnus ex dominis potest instituere seruum cōmunē cum libertate efficit liber ⁊ heres alijs inuitis:soluto tn̄ precio partium illis alijs.⁊ hoc duplici fauore libertatis ⁊ institutiōis.iure autem isto non poterat procedere.non etiam ꝙ efficeretur necessarius pluribus nisi quilibet eoꝝ instituisset cum libertate: et postea simul morerentur.vt.s.de here.⁊.l.si duo socij.quod dic vt ibi no.in glo.

2 ☞ Ius accrescendi in hereditate habet etiam locū inter disiunctos.

1 **Seruus cōis ab extraneo** ¶ †In hereditate locū hȝ ius accrescendi etiā inter ꝯiunctos cōiunctione legali dūtaxat.h.d.⁊ semper allegat̄ q̄ꝛ talis cōiunctio cū non ꝓcedat a testatore nō attēditur circa ius accrescēdi vt ptȝ in legatis.de leg.ij.l.⁊ ꝓculo.⁊ ideo hic hȝ locū ius accrescendi non ꝑ hanc coniunctionē: sed 2 ne quis decedat ꝓ parte testatus ⁊ ꝓ parte intestatus.vel p.o parte cū herede ꝓ parte sine†ꝓpter quā rōnem etiā inter omnino disiunctos locum habet ius accrescendi in hereditatē.vt C.de cadu.tol.§.is ita fortius inter istos coniunctos cōiunctione legali quantum ad ius accrescendi habentur pro disiunctis vnde allegatur ꝙ etiam inter disiunctos locum habet ius accrescendi in hereditate.

2 ☞ Si aliquis infra annum iuris deliberandi decesserit relictis pluribus heredibus lȝ ipse si viueret non posset adire pro parte.heredes tamē potuerunt diuersis temporibus quilibet adire pro parte sua.
3 Si plures dn̄i iusserūt seruo cōi ꝙ adiret quod poterit facere plures aditiones si hoc dicat expresse.

1 **Cum solus seruus.** †Seru⁹ pluriū dn̄orum pōt adire eodē tpe ꝓ omnibus ⁊ etiam diuersis tpibus.¶ In tex.ibi.sicut lȝ vno tpe h qn̄ iussus oīm precessit.nā tūc non pōt vnā solā aditionē facere ꝓ oībus.sed qn̄ precessit iussus quorumdā ⁊ quorūdā non.tunc non potest adire nisi ꝓ iubentib⁹ ne iussus illoꝝ preiudicet alijs q nō iusserūt vt q̄ꝛ forte volūt hereditatē habere.vt i fi.huius.l.⁊ ideo si alij postea iubēt faciant nouā aditionē ꝓ illis vt in tex.q seqtur.ita ⁊ separatis ⁊c.¶ In tex.ibi nam q̄ꝛ rn̄det tacite oppositioni q̄ posset fieri contra hunc vltimū casum ꝙ nō debeat plures adire sed sufficiat vna aditio.vt.s.de heredib.insti.l.liber hō.§.titius.in fi.Sed rn̄det ꝙ ibi qn̄ plures portiones eiusdē hereditatis sunt eidē delate ex testo quas pōt adire ꝑ se: vnde cum posset sibijpsi preiudicare adeundo ꝓ vna non reqrit qd̄ postea adeat ꝓ altera statim sibi acquiritur si erat delata vel si non erat acquireret cū postea deferret sine noua aditione: hic vero nō poterat adire ꝓ se sed ꝓ dn̄is quibus non poterat preiudicare sine eoꝝ iussu.⁊ ideo ad cōseruationē iuris cuiuslibet eorū ne iussus vnius sit alteri damnosus statuitur vt pluries 2 adeat.†Et ex hoc dixit Bar.si aliqs infra annū iuris deliberādi decesserit relictis pluribus heredibus.lȝ ipse si viueret non posset adire ꝓ pte:heredes tn̄ potuerūt diuersis tpis quilibet adire ꝓ parte sua ne festinatio vnius alterius ius ledat si aditio vnius faceret oēs heredes.¶ †Sed quero pone ꝙ oēs dn̄i iusserunt vtrū iste poterit facere plures aditiones.Respondet̄ nisi hoc dicat expresse:puta adeo ꝓ tali dn̄o.nā tunc erit necesse ꝙ iterum adeat ꝓ alio dn̄o q̄ꝛ non facit heredem nisi primu vt.s.l.proxi.sed si simpliciter adiret tunc censeretur adire pro ambobus ⁊ alia aditio non requireretur.⁊ ita intelligo prin. huius legis.

2 ☞ Substitutus vulgaris nō admittit̄ nisi excluso instituto.
In casib⁹ in quib⁹ hereditas nō adita trāsmittit̄ si institut⁹ decedat hereditate nō adita nō vocat̄ substitutus vulgaris.
3 Substitutus pōt facere assignari terminū instituto intra queȝ adeat ⁊ si nō assignaret̄ haberet terminum.xxx.annorum.
4 Quod pendente isto termino non vocetur substitutus ⁊ ꝙ pendente dilatione nihil debeat innouari in preiudicium dilationis.⁊ nume.12.
Per lapsum tpis predicti si institutus nō adit excludit̄ ab hereditate ⁊ censetur tacite repudiare.
5 Primus substitutus si fecit assignari terminuȝ instituto.⁊ anteꝙ̄ finiatur mortuus est substitutus.postea labatur termin⁹.⁊ institutus non adiuit ꝙ statim vocabitur secundus substitutus vulgaris.
Quid si terminus non fuit assignatus:sed instituto deliberante primus substitutus mortuus est ⁊ postea institutus.
6 Si ꝑ eodē tpe fuerūt electi tres in ptātem alicuius loci: vnus post alterū ⁊ secundus moriatur ante exclusionē primi deinde primus excludatur ꝙ veniat tertius.
7 Si titius fuerit alicui pupillariter substitutus ⁊ titio qn̄cūqȝ moreret̄ sine liberis seius fuerit cōpendiose substitut⁹.postea moriatur titius ante pupillum deinde pupillus.an tunc seius vocetur ad hereditatem pupilli.
8 Terminus ad adeundū hereditatē non dȝ statui p er iudicem anteꝙ̄ hereditas sit delata.
Anteꝙ̄ quis possit actū gerere nō est sibi terminus assignād⁹: nisi conferatur in tempus quo poterit.
9 An possit assignari terminus ad producendum instrumenta in causa ꝙ sic.
10 Qd̄ eodē mō possit assignari terminus ad agendū vel accusandum ex iusta cā ad instantiam eius cuius interest.
11 An post lapsum termini audiatur volens pugare moram.
12 Pendente vna dilatione iudicis offm̄ conquiescit.⁊ nō dȝ dari altera in preiudicium prime ⁊ per quā illi derogaret̄.

1 **Quamdiu.** †Seqūēs i gradu nō admittit̄ nisi primis exclusis ad q̄s excludēdos pōt ad instātiā seqūētis in gradu terminus assignari ꝓcedētib⁹ post delatā eis hereditatē intra quē adeāt:ꝙ si nō fecerit ab hereditate sunt exclusi. ⁊ deuoluit̄ ad seqūētē.h.d.ista.l.sing.magistra q̄ semp allegat̄ Et pmo ꝓuidet instituto vsqȝ ibi eueniet igit̄.Scdo ꝓuidet primo substituto vulgari vsqȝ ibi.his aūt.tertio ꝓuidet scdo substituto vulgariter vsqȝ ibi.ergo.Quarto determiīat vnū dubiū 2 qd̄ pōt ꝯcernere tā īstitutū ꝙ̄ substitutū.¶ †In prima pte: vt no.du dicit ꝙ excluso herede ⁊c.ꝙ substitut⁹ vulgaris non admittit̄ nisi excluso īstituto.⁊ id dico ꝙ in casib⁹ in quib⁹ hereditas nō adita transmittit̄.q no.in.l.vētre.j.e.si institut⁹ decedat hereditate nō adita nō vocat̄ substitutus vulgaris.q̄ꝛ non censet̄ institutus exclusus ex quo si substitutus non esset trāsmitteret hereditatē ad suos heredes.sed tūc vocabitur substitutus qn̄ heredes eius repudiabūt.q̄ꝛ fuit transmissa vt adeūda nō 3 vt adita.l.si qs filiū.§.j.s.e.¶ †In scda parte not.tria. Primo ꝙ substitutus pōt facere assignari terminū instituto intra

quem adeat.ná si nõ assignaret̃ haberet terminũ.xxx.anno.vt no.in.l.ļз.C.de iur.deli.ꝛ.§.eo.l.rei.ꝛ sic posset malitiose differ re in perniciẽ substituti si forte ipse institutus nõ intendit adi re nec etiá vult repudiare ne deueniat ad substitutũ:ꝫ differt expectans forte ꝙ substitut⁹ moriat̃:ꝛ ad obuiandũ huic mali tie puideť substituto ꝑ modũ de quo hic.ꝛ sic beneficiũ.l.datũ instituto vt possit adire vsq͂ ad.xxx.an.aufert̃ sibi ꝛ artatur ad

a modicũ tp̃s^a vt obuiet̃ malitijs regulariter cõtra.vt in.c.idul tum.de reg.iur.li.vj.ꝛ dicit Bar.ꝙ non dз sibi assignari min⁹ cẽtum dier.ꝛ si erat filius nõ minus q͂ tantũ tp̃s dat̃ eis ad pe tendá bo.pos.ex edicto pretoris mortui.vt.l.ij.§.de in.deli.qđ edictũ pretor viuus dз imitari.vt.l.si quis instituat̃.de here.in sti.sed hoc est verũ qñ assignat̃ tp̃s ad instantiá substituti.et sic ad effectum excludendi institutũ.Si aũt ad instantiá creditor̃ qui non intendũt eũ excludere:sed potius implicare heredita ti vt habeant q̃ conueniant:tũc non requiŕ tantũ tp̃s sed erit in arbitrio iudicis ne creditores tátũ cogant̃ expectare quo tp̃e elapso nõ habebit̃ ꝓ adeunte vel repudiáte.sed creditores mit tent̃ in bo.pos.ꝛ hoc no.Bal.de succes.edi.sup rub.ꝛ Ang.etiá

4 hoc tз hic.ꝛ dixit in.l.j.de iur.deli.¶ †Itẽ no.ꝙ pendente isto termino substitutus nõ vocat̃:q͂ nõ est sibi adhuc delata bere ditas.dз ergo lapsum huius termini expectare.vt.j.ea.l.ibi ex pectamus diẽ prestitũ ꝛc.pendente ergo dilatione nihil dз in nouari in preiudiciũ dilationis:vt.l.siue pars.C.de dila.Nota tertio ꝛ vltimo.ꝙ per lapsum tp̃is predicti institut⁹ si nõ adit excludit̃ ab hereditate q͂ censet̃ tacite repudiare ꝑpter fauorẽ substituti ad cuius instantiam fuit tp̃s assignatũ:ideo eius la psus debet interpretari in partem illi magis fauorabilẽ:sed si fuisset assignatũ ad instantiam creditoꝝ censeretur adire q͂ magis expedit illis.ꝛ.h.d.gl.si.quam not.tene menti:quod in tellige quando centum dies vel annus vel minus tempus.vt

5 §.dixi.¶ †Circa tertiá partem potest poni casus duobus mo dis.Primo ꝙ primus substitutus fecit assignari terminũ in stituto.ꝛ anteq͂ finiet̃ mortu⁹ est substitutus:labit̃ postea termi nus ꝛ institutus non adiuit.queritur vtrũ statim vocabit̃ secũ dus substitutus vulgaris.videtur ꝙ non q͂ ipse non fecit assi gnari illum terminum:ꝛ sic eius lapsus non videt̃ sibi ꝓficere sed ꝙ debeat iterato facere assignari.Contrarium rñdetur qđ admittet̃ ac si ad eius instantiam fuisset assignatus.Põt etiá poni ꝙ terminus non fuit assignatus.sed instituto deliberan te primus substitutus mortuus est postea institutus an võca bitur secundus substitutus.videbatur quod non q͂ fuit substi tutus primo substituto si ille heres nõ esset ꝛ sic videbatur ad hoc vt ista conditio impleret̃ ꝙ requireretur vt hereditas esset illi primo substituto semel delata ꝛ postea ab ea esset exclusus sed nunc fuit delata postq͂ ipse decessit anteq͂ institutus esset exclusus.cõtrarium tñ determinatur q͂ iste secundus substitu tus censet̃ etiá institutus primo instituto.vt.l.coheredi.in prin. ꝛ.l.si titius.de vulg.ꝛ pup.ꝛ q͂ illa verba si nõ erit heres expo nunt̃.siue q͂ nolit:siue q͂ non possit.ꝛ sub istis secundis cõpre henditur iste casus.q͂ non videtur potuisse postq͂ decessit an

6 te delatam sibi hereditatem.¶ †Et inducitur iste ver.per Dy. si fuerunt electi tres in potestatẽ alicuius loci vnus post alter̃ si secundus moriatur ante exclusionẽ primi.deinde primus ex cludatur.an veniat tertius:ꝛ dicit ꝙ sic per istum tex.ꝙ est ver̃ si ꝑ eodem tp̃e.secus si pro diuersis.puta primus ꝑ primis sex mensibus.scđs ꝑ secũdis tertius ꝑ tertijs.nam tertius nõ vo cabitur ad primos vel secundos sex menses.q͂ sunt tp̃a diuer sa ꝛ hoc per ea que habent̃ in.l.si vsusfructus mihi in biennium j.de vsufru.leg.ꝛ qđ no.Bar.in.l.in senatus.in fi.ad turpilli.ꝛ de ista.q.vide per Cy.in.l.post aditam.C.de impub.ꝛ ali.subst.

7 ꝛ per Bar.in.l.cũ sub hac.de cõdi.ꝛ demõ.¶ †Inducit etiam Bar.pro casu notabilis questionis ꝛ singu.si fuit institut⁹ pu pillus.ꝛ si decesserit in pup.etate.titius fuit sibi pup.substitut⁹ ꝛ quandocũq͂ titius moreret̃ sine liberis seius fuit sibi compẽ diose substitutus morit̃ titius anteq͂ pupillus postea moritur pupillus in pupillari etate.queritur an seius virtute secunde substitutionis compendiose vocetur ad hereditatem pupilli. videt̃ ꝙ non q͂ ipse non fuit substitutus pupillo sed titio.ꝛ iste tex.ꝛ.l.si titius.ꝛ.l.coheredi.de vulg.ꝛ pup.loquunt̃ qñ ambe substitutiones sunt vulgares.hic vero prima fuit pupillaris: scđa fuit compendiosa que comprehendit fideicõmissariam.ꝛ sic non videt̃ habere locũ nisi in casu quo hereditas pupilli ꝑ uenit ex pupillari ad titium ꝛ titius eam adiuerit ꝛ postea de cesserit sine liberis ꝙ hic non euenit.Contrarium tñ determi nat Bar.per istũ tex.ꝛ per rationẽ potissime q͂ ista cõpendio sa cõprehendit vulgarẽ ꝑm cõem opi.qñ fuit facta ꝑ verba gna lia qñcũq͂ decesserit sine liberis tũ substituo.ná pot intelligi. decesserit.l.hereditate non adita vel adita.Ex quo sequitur ꝙ iste secundus substitutus censetur etiam pupillo substitutus si

a ¶ Ad modicum tp̃s.adđ qđ dica tur modicũ tẽp⁹ vide glo.in.l.ꝓ misit.in.§.j.ff.de cõsti.pe.l.eũ qui in.§.fi.de ver.ob liga.ꝛ in.l.esse si vnus.ff.de arb.

primus ipsi pupillo non erit heres.ꝛ sic fuerit vulgaris facta in hereditate pupilli.ꝛ fuit etiá substitutus titio:si ipse titius erit heres ꝛ postea decedat sine liberis.succedat ergo isto casu pupillo virtute pupillaris substitutionis.secundo loco facta alio respectu põt dici vulgaris in hereditate pupilli.secus si esset facta ꝑ talia verba q̃ non cõprehenderent vulgarem in he reditate pupilli:puta si titius erit heres pupillo.postea decel serit sine liberis.ná iste casus tunc non euenisset:ꝛ sic non voca ret̃ ꝑm Bar.q valde subtiliter loqtur.ꝛ Bal.decisionẽ suá ẽmẽ dat.ꝛ etiá Ang.qui dicit se consuluisse Floren.ꝑm eá.ꝛ ego bo nonie existens habui istũ casum de facto dẽ Vicentia.ꝛ consu les consuluerant:ꝛ non meminerát de decisione Bar.hic.de q̃ fui miratus.qñ aũt vtraq͂ substitutio est pupillaris.dic vt.l.q

8 habebat.§.de vulg.ꝛ pup.¶ †Ex vltima pte no.ibi dum dicit vt prius ei deferet̃ hereditas ꝛc.qđ terminus ad adeundũ her. non debet statui per iudicẽ anteq͂ here.sit delata.ꝛ sic antequá qs possit actum gerere nõ est sibi terminus assignandus ad ge rendũ.hoc verũ nisi cõferat̃ in tp̃s quo poterit vt dicá.§.gl.per

9 l.in tp̃s.§.de here.insti.¶ †Vltimo facit ista lex ad illud qđ q͂ ritur an possit assignari terminus ad producendũ instrumen ta in causa:quidá ꝙ non q͂ ius permittit vt possit vsq͂ ad con clusionẽ exclusiue.vt in.c.cum dilectus.de fide instru.ergo nõ debet ad breuius tempus actari.sed in cõtrarium facit hec lex q͂ ꝛ heres põt adire vsq͂ ad.xxx.annos.ꝛ tñ ex causa arctatur

10 ad breuius tp̃s.de hoc per Dy.in.d.c.indultum.de re.iu.ꝛ eo dem modo põt assignari terminus ad agendum vel accusan dum ex iusta cá ad instantiam eius cuius interest.vt.l.titia.de

11 accu.ꝛ.C.qui accu.nõ pos.l.si ea.†Sed an post lapsum termi ni audiatur volens purgare moram.dicit ꝙ interdum tẽpus prefigitur a lege vel statuto.ꝛ non audit̃:q͂ illud semp est pre sisum hoc no.Inno.eleganter cuius dictum semp allegatur in c.cum in tua.qui ma.accu.pos.vnde cum ius prefigat terminũ in exceptionibus dilatorijs vsq͂ ad litis contesta.non poterit postea talis exceptio opponi:etiam si volens opponere igno rauit sibi eam competere:vt sentit glo.parua in.l.qui procura to.det.§.fi.§.de procu.Item prefigitur a iudice.ꝛ tunc si per la psum temporis executio erit facta a iure nõ potest postea mo ra purgari:vt in casu huius legis.q͂ statim lapso tẽpore insti tutus est exclusus et ius adeundi deuolutũ est ad substitutũ. ꝛ sic est executio facta a iure.ꝛ regula est ꝙ post factá executio nem a iure vel ab homine non admittit̃ purgatio more:vt.l.q ob rẽ nõ defensam.de cõd.inde.ꝛ.l.si is cui.j.de lega.ij.Item si non erat facta executio:tñ iudex assignauit terminũ cũ cõmi natione ꝙ post eius lapsum nõ audiat̃ per ea q̃ no.Inno.in.c. lator qui filij sint legi.Itẽ si res non erat integra:q͂ ius aduer sarij factũ esset deterius vel reciperet damnũ ex purgatiõe mo re:vt.l.mácipior̃.cũ ibi no.de opt.lega.ꝛ qđ no.j.si cui plusq͂. per.l.fal.l.j.§.cum dicit.in gl.que incipit si igitur non venerit. ꝛ qđ dixi in.l.aristo.§.de iure delib.post Bar.als admitteretur purgatio more.vt no.in.d.l.mancipioꝝ.Aut tempus statui tur a contrahentibus.ꝛ tunc dic plene in.l.si insulam.de ver. ob.cum sua materia.¶ In glo.sup verbo substituto.ꝑ ipsius declaratione oppo.contra tex.dum dicit substituto q͂ deberet dicere instituto.nam illud tp̃s assignat̃ instituto ad instantiá substituti.statim sequit̃ dum dicit intra diem primo prestitũ. nam ipse institutus dicitur primus:ꝛ sic videt̃ sibi contrarius iste tex.propter hoc glo.intelligit duobus modis.primo ꝙ tẽ pus prefigatur instituto tamen ad duplicem effectũ.primo q͂ tum ad ꝑiudicium instituti vt post eius lapsum sit exclusus ab hereditate.Secundo quantũ ad preiudiciũ substituti:vt infra illud tẽpus debeat expectare ꝛ non possit adire.sed demũ post eius lapsum ꝛ hoc respectu videt̃ ꝑstitũ substituto ꝛ hoc voluit glo.in effectu vsq͂ ibi vel dic.Et aduerte ꝙ gl.innuit ꝙ statua tur duplex tempus dũ dicit ꝙ ꝑtor circa duo se interponit ꝛc. Tu intellige vt dixi primo est vnum tñ tempus quod assigna tur ad duplicem effectum ꝛ ista est bona.Alio mõ intelligit de tpe qđ assignat̃ etiam substituto ad instantiá sequentis substi tuti.ꝛ hec est etiá bona in se.q͂ est eadẽ rõ tñ de hoc nõ loquit̃ hec litera si bene inspiciat̃.ꝛ dic ꝙ istud põt practicari trib⁹ mo dis.Primo ꝙ sequens substitutus expectet lapsum tp̃is assi gnati instituto.ꝛ sic ꝙ hereditas sit deuoluta ad primũ substi tutum vt in vltima pte legis ibi vt pri⁹ ei deferat̃ hereditas ꝛc. ꝛ hoc mõ põt intelligi gl.hic dũ subdit ꝙ erit post tempus pri mi finitum ꝛc.Scđo modo ꝙ etiam pẽdente termino illo pos sit petere sequens substitutus assignari terminum primo sub stituto q incipiat currere post lapsum primi termini.q͂ nec pri mus põt incipere cum nec possit adire.Tertio ꝙ ab ipso prin. iudex statuat terminum instituto ad instantiam primi institu ti.ꝛ eodẽ instanti statuat ipsi substituto ad instátiam sequentis substituti incepturũ tamẽ post lapsuз primi.ꝛ istis etiá modis potest

2 pôt intelligi gl.q̃ est hic.† sed ob.his duob⁹ modis q̄ pendēte vna dilatione iudicis officiū cōquiescit.ꝛ non dz dari altera q̄ verū est in preiudiciū prime p quā illi derogaret sed hic nō est in preiudicium primi termini: nec illi derogat imo fit saluo ter mino.ꝛ ita no.doc.in.l.siue pars.C.de dila.ꝛ Bart.in.l.ij.de re iudi.ꝛ hic etiam tangit.

2 ¶ Iuri de futuro seu conditionali pôt corā iudice renūtiari.

1 **In plurium.** ¶ † Nō pôt repudiari cā itestati quousq̄ supest cā testati siue in psona diuersoꝝ siue eiusdē: ꝛ siue de iu re ciuili siue protorio: ꝛ etiā si cā testati sit cōditionalis ꝛ ditio adhuc pēdeat.pôt tñ tūc corā iudice vtrūq̄ renūtiari si mul.h.d.tota.l.cū alia simili. Et ppter hoc † vltimū dñ tarat al legat ista lex q̄ iuri de futuro seu conditionali pôt corā iudice renūtiari.facit.l.j.de cur.bo.dā regulariter secus.vt.l.si qs sub cōditiōe.j.de leg.ij. Et pone casū q̄ ille q succeslur⁹ erat ab inte stato repudiauit hereditatē ex cā intestati certe non valet repu diatio siue subesset in persona alterius siue in persona sua.ꝛ id exclusa postea causa testati: poterit illo non obstante ab intesta to adire. Intellige tñ in secundo casu qñ concurrebat in perso na eiusdē q̄ ipse ignorabat casum testati sibi cōpetere repudiā do casum intestati censeret per prius repudiasse casum testati. ꝛ sic excluderet ab vtraq̄ vt.s.eo.nec is.§.heres.ꝛ.ſ.e.l.illud. ꝛ.s.e.l.filium.cum his q̃ ibi no.ꝛ hoc vult glos.hic.que incipit primo ergo ꝛc.

1 **Si seruum.** † Seruum alienū quē quis redemit ab hostibus potest instituere cum libertate: ꝛ erit sibi necessarius he res: tenebit tñ priori dño soluere examinationē sui ipsius.h.d.ꝛ iste casus ꝛ alius qui ponit in seq.§.melius staret in ti.de here.instit.q̄ hic. ¶ In text.ibi.nā cū rñdet tacite obie ctioni q̃ posset fieri q̄ imo non efficiatur liber ꝛ heres.certum est enī q̄ si fuisset reuersus ab hostib⁹ sine redēptione iure post liminij dominium eius redijsset ad pristinū dñm: vt.l.sicut.C. de cap.sed q̄ fuit redēptus fauore redimentis non redit ad pri stinum dñm: imo ipse redimēs efficit dñs: non tamen perfecte q̄ primus dominus offerendo sibi quātitatem quā expēdit po test ipsum ab eo recuperare: ꝛ sic potius dicit ipsum habere iu re pignoris q̄ iure pleni dñij.vt.l.in bello.§.si quis seruum.j. de capti.ꝛ hic glo.j.ꝛ vltima.si ergo redimens instituat eum cū libertate remittit ius suum.ꝛ illum liberat a vinculo pignoris ergo videtur q̄ eius dominium reuertatur ad primum domi num: nō aūt q̄ fiat liber sicut si sine redēptione reuersus fuisset sed iurisconsultus dicit q̄ hoc esset iniquum q̄ beneficiū istius redimentis pderet priori domino.ꝛ non huic seruo.ꝛ ideo fa uore libertatis ꝛ institutionis efficitur heres ꝛ liber.tamen ne prior dominus perdat ius suum facto redimētis a quo potuis set aduocare tenebit iste seruus liber factus soluere priori dño estimationem sui que potest esse maior q̄ quantitas soluta pro redemptione vel minor.

Si quis. Qui tenetur seruo dare libertatē ad certū tps si ipsum instituit cū libertate añ lapsū tpis erit necessarius heres: postea vero efficiet voluntari⁹.h.d. vsq̄ ad.§.pretor. Et sic potest qs esse certo tpe necessari⁹ ꝛ post ea mutare causam ꝛ effici voluntarius.vt.l.si seruus.§.q fidei cōmissariam.s.de here.institu.

¶ Priuilegium meretur amittere: qui cōcessa sibi abutitur potestate.

Filius lz dicat se nolle hereditatem paternā non videt propter hoc eam repudiare: nisi post ista verba laberetur annus.

3 Qñ verba legis vel statuti sunt concepta in personā vt si quis subtraxerit vel occiderit: nō comprehendūt fieri facientem de proprietate verborum.

Quid si sint concepta in re vt si dicat q̄ pro homicidio impona tur talis pena.

4 Statuta maxime penalia debent proprie intelligi ꝛ nō exten di ad casum fictum ꝛ quid si puniunt illud qđ est de genere pro hibitorum.

5 Si pater tradiderat filio aliquas res: ꝛ postea patre mortuo fi lius interrogatus an illas res habeat.ꝛ negauerit se habere in totum vel pro parte perdit beneficium abstinendi ꝛ implicatur oibus oneribus hereditarijs.

Idem si consumpsit vinum vel frumentum in vsum suum ꝛ fa milie sue.

6 Statutū q̄ si aliquis officialis publicus subripuerit de auere cōis sit infamis: ꝛ ipse ꝛ oēs sui descendentes sint priuati oi be neficio ꝛ officio cōis.ꝛ aliquis gabellarius stans ad portā im bursauit sibi aliquos grossos datos sibi pro gabella qđ p tam modica re incurrat tales penas.

7 Penam non meretur qui aliquid facit non malo animo sed p errorem iuris vel facti.

Statutū q̄ mulieres q̃ remanēt vidue nō debeāt secū aliqđ ex portare de bonis mariti: sub magna pena.ꝛ aliqua recesserit de domo mariti cum annulis: vel cum iocalibus credens per errorē iuris esse sua q̄ nō incurrat penam statuti.

8 Lex q̃ punit aliquē beneficio obtinēdo non priuat eum benefi cio iam obtento.

Statutū q̄ ille cui delata est aliqua hereditas ceperit aliq̃ bo na hereditaria vel fuerit ingressus etiā non tanq̄ heres sz alio iure vel cā pretensa vt si diceret q̄ esset sibi obligata p dote ma terna q̄ tamen efficiat heres que tunc debeāt prius seruari vt non dicatur heres.

1 **Pretor.** † Suus heres q ante q̄ abstineat si aliquid surripiat de hereditate malo animo pdit be neficiū abstinendi qđ hz ab edicto pretoris.sed si pri⁹ abstinuis set non efficeret patri heres sed teneret actione furti creditori bus hereditarijs.h.d.vsq̄ in fin.l.ꝛ sunt isti tex.valde singula. ꝛ quotidiani.nā plerumq̄ cōtingit q̄ filij dubitant adire here ditatē paternā ꝛ tñ pecunias in hereditate inuētas vel iocalia q̃ de facili pñt occultari accipiunt ꝛ ad manus suas reducunt ꝛ postea hereditatem paternā repudiāt.nam si creditores ꝛ lega tarij pñt pbare q̄ aliquid quantūcūq̄ modicū surripuerint ꝛ occultauerit ꝛ negauerit apud se esse tenebūtur eis insolidū ac si expresse immiscuissent.vel si beneficiū abstiendo non fuisset eis concessum ab edicto pretoris quo casu p.l.xij.tab.esset ne cessarius heres cū effectu.ꝛ hoc contingit.q̄ sic faciendo abuti

2 tur bñficio pretoris.ideo pretor ei denegat.† q̄ priuilegiū mere tur amittere q concessa sibi abutit ptāte.vt dicut multi Cano nes.xj.q.iij.c.priuilegiū.c.lz.de regula.c.contingit.c.cū illorū. de sen.excō.c.vt priuilegiū.ꝛ.c.tuaꝝ.de priui. Et primo ponun tur verba ꝛ mens edicti pretoris hoc statuētis vsq̄ ibi.si qs su⁹ Scdo circa illud determinat quinq̄ vel sex dubia p ordinē vsq̄ in fi.ꝛ tene ppetuo istos casus. ¶ No.j.in ver.si qs suus.q̄ filius licet dicat se nolle hereditatē paternā nō videt propter hoc eā re pudiare.nā si videret repudiasse amouendo postea aliqđ ex ea non ppterea implicaret onerib⁹ hereditarijs.vt in.§.fi.ꝛ tamē hic dicit contrariū q̄ non hz beneficiū abstinendi.hoc intelli ge nisi post ista verba laberet annus.vt.l.filij mater.§.j.ad ter

3 tulia. ¶ † Itē no.in ver.non dixit.q̄ qñ verba legis vel statuti sunt concepta in psonā puta si quis subtraxerit vel occiderit nō comprehēdūt fieri facientē.sed solū principalē facientem.secus si sunt cōcepta in rē puta si p aliquē factū est vt aliquis occida tur ꝛc.vel si dicat q̄ p homicidio imponat talis pena ꝛ ad hoc semp allegat iste.§.de quo vide p Bar.in.l.hec verba.de adul. ꝛ in.l.non solū.§.si mandato.de iniu.Cy.aūt in.l.si p aliū.s.ne quis eū q in ius vo.est.vbi plene examinauit istum passum di cit q̄ in primo casu lz nō cōprehēdat fieri faciens de pprietate verborū.tñ cōprehēdit de eqtate ne maleficia remaneant im

a punita.[a] vnde si dicat si quis interfecerit vel vulnerauerit pu

b niatur tali pena etiā mādans[b] punit eadē pena † lz statuta ma

4 xime penalia debeant proprie intelligi ꝛ non extendantur ad casum fictum.vt.l.iij.§.hec verba.de neg.ge.ꝛ mādās dicitur fa cte facere: non vere.vt no.in.l.j.§.quoties.de vi ꝛ vi arma.tamē fallit qñ statutū punit illud qđ est de genere phibitoꝝ.ꝛ q̄ etiā a iure cōi punit q̄ extēdit ad casum fictum.sicut ꝛ alibi in fili habetur in.c.cum tu.de vsu.tene menti q̄ Bar.nō allegat Cy. in locis.s.allegatis.

5 ¶ † Item no.in ver.amouisse.in ver.cela uerit.ꝛ in ver consumpserit.q̄ si pater tradiderat filio aliquas res.ꝛ postea patre mortuo filius interrogatus an illas res ha beat negauerit se habere in totū vel p parte perdit beneficium abstinēdi ꝛ implicat oibus oneribus hereditarijs: qđ ppetuo tene menti. Idē si cōsumpsit vinū vel frumētū in vsum suū.et sue familie.ꝛ postea hoc negauerit ꝛ ista sunt quotidiana. stu deant ergo creditores ꝛ legatarij conuincere filium de mēda cio si volūt eū implicare oneribus ꝛ nō possint abstinere.nā de

6 facili pôt hoc ɔtingere q̄ filij ignorāt dispōnem iuris. ¶ † Itē in ver.ait pretor pro eo qđ semel vidi Florētie vbi est statutū qđ si aliqs officialis publicus surripuerit de auere cōis sit infamis ꝛ ipe ꝛ oēs sui descēdētes sint priuati oi bñficio ꝛ offō cōis.et q dā gabellarius stās ad portā imbursauit sibi aliquos grossos datos sibi p gabella fuit excusatus videt impium q̄ p tā mo dica re incurreret tā graues penas.tñ hic videt text.q̄ p omni minimo debeat incurrere.ꝛ adde qđ no.in.l.j.§.j.de ope.no.nū de ista dictione qđ.

7 ¶ † Itē no.in ver.amouere.q̄ semp allega tur q̄ non meretur penam ille q aliqđ facit non malo animo. sed per errorem iuris vel facti.ꝛ inducit Ang.ad statutū quo cauetur q̄ mulieres que remanent vidue non debeant secū ali quid exportare de bonis mariti sub magna pena.ꝛ si aliqua re cesserit de domo mariti cum annulis vel iocalibus credēs p er rorē iuris esse sua cū tamē de iure teneat cōmuniter q̄ sint be

a ¶ Impunita.ad de q̄ malitijs nō est indulgēdū vt l.in fundo.ff.de serui.l.is cui.de trāsac.c.vt circa de elec.li.vj.c.se des.de rescri.c.si gnificāte.q ma. acc.pos.

b ¶ Mandās.ad de.c.j.iuncta.gl. ij.extra.de offic. deleg.ꝛ in.c.nup ꝛ i.c.q̄te psum ptiōis.d sen.ex.

a ¶Sz male. adds in hoc eundem Pau.de ca.in.l. iij.C.de instit.et subst.sub condi. factis.τ Alex.de imol.in ɔsilio.c. col.j.i fi.i.iiij.vo lu.Fran.Cur.

rendu3 mariti:sicut τ vestes pretiose:vt plene not.in.l.pe.§.j. solu.ma.q nõ incurrat penã statuti.secus si exportasset alias in quibus nõ cadit talis presumptio erroris. ¶Ultimo no. in.§.fi.q lex q priuat aliquē beneficio obtinēdo non priuat eū beneficio iã obtēto:τ est hic casus de eo quod practicatur flo= rētie vbi est statutũ q si ille cui delata est aliqua hereditas ce= perit aliqua bona hereditaria vel fuerit ingressus etiã nõ tanq̃ heres:sed alio iure vel cã ptensa:vt si diceret q esset sibi obli= gata pro dote materna.q nihilominus efficiat heres τ teneat oĩbus creditoribus insolidũ.τ sibi nihil pficiat cõfectio inuen tarij:qd ergo remediũ habebit filius si nõ vult hereditatē pa= tris.τ tñ vult dotē maternã ad quã hereditas patris est obli= gata etiã bona sunt hypothecata.certe remediũ est q primo τ ante oĩa repudiet palã hereditatē paternã:τ vbi est statutũ q debeat fieri repudiatio in cõsi.publico cõis ad obuiãdũ frau= dib⁹.τ hoc facto poterit pecuniã τ cũ ei⁹ auto.occupare bona hereditaria:τ nõ nocebit sibi statutũ.dz ergo intelligi statutũ qñ occuparet etiã autoritate curie anteq̃ repudiaret expresse: secus si post.casus est expressus hic.tene menti.

2 ¶Nõ debet expectari lapsus temporis qui nihil operatur.
3 Testator potest prefigere terminũ heredi intra quem adeat τ si non adibit postea adire non poterit.
Quid si prefigat terminum legatario intra quem aget.
4 Si assignatus est alicui terminus octo dierũ ad respondēdu3 positionibus τ ipse respondeat prima die finita est dilatio.et poterit ad vlteriora procedi τ vide nu.8.
5 Si testator cõstituit executorē τ si infra annũ nõ fuerit execut⁹ cõstituit aliũ si primus decessit infra annũ alius statim potest exequi nec debet expectare lapsum anni.
6 Si marit⁹ reliquit vxorē vsufructuaria3 toto tempore vite sue dũmodo vidua steterit τ post eius mortē reliquit alieri τ mu= lier se maritauit τ sic perdidit vsufru.an vsufru.debeat rema nere penes heredem quousq̃ illa viuat.
7 Statutũ q debeat qs appellare infra dece3 dies.τ post decem dies habeat terminũ sexaginta dierũ ad psequēdum τ aliquis appellauit in prima die an tẽpus ad prosequendũ incipiat sta tim currere an demum post lapsum decem dierum.

b ¶Itē si facit pa cē.adde bar.in.l. quesitũ τ in.l.se= pulchri violati actio.ff.de sepul. viola.eũdē pau. de ca.in.l.cõuen tionũ.§.de pac. τ bar.in.l.pro he rede.§.fi.§.eo.et p flo.i.l.hec autē actio.als i.l.j.§. hec aũt actio.§. de his q deie.vel effūde.etiã si ac ciperet pecuniã ab occisoribus nisi pax fieret ad fine3 que nõ pos set sequi nisi fili⁹ esset heres.puta si statutũ diceret q hñs pace3 ab herede eximat a bãno.tunc si fili⁹ facit pacē vř adi re vt p Flo.ibi.τ Bar.i.d.l.qsitũ. τ p bart.τ Nico. de neap.in.l.cu3 tutor.de tutel.et rõ.distra.et in.l. cum.C.arbi.tu tel.Cur.

Si quis heres.

1 ¶†Remota cã dila= tionis remouetur di= 2 latio.h.d.†Vel sic.nõ debet expectari lapsus tpis qui nihil operat.facit.ff.ad treb.l.a filio.§.alũno.τ l.aliqñ.§.ad velle.τc.In tex.ibi vt intra certum tps adeat.Di 3 cit Ange.se respondisse.†Florētie per istũ tex.de facto q testa tor potest prefigere terminũ heredi intra quē adeat.τ si nõ adi bit postea adire nõ poterit facit qd habet in tex.τ glo.C.de iu re deliberan.l.creditorũ.¶Contra dictũ Ange.oppo.de his que habent.in.l.nemo põt.ff.de leg.j.vbi testator nõ põt prefi= gere terminũ legatario intra quē agat:τ posito q pfigat non excludit ipo iure ab agēdo post terminũ l3 excludat ope exce= ptiõis:τ Ange.vult q ipo iure excludat a potētia adeũdi.So lu.cõtrariũ loquit qñ p testatorem assignat termin⁹ legatario post ius sibi acquisitũ ad ipm in iudiciũ deducēdũ.sed Angel. loquit qñ assignat heredi ante ius acquisitũ ad ipsum acqren dum vñ facilius ipedit acquisitio fienda q tollat iam facta:vt l.patre furioso.cum ibi no.de his qui sunt sui vel alieni iuris. ¶Adhuc oppo.cõtra dictum Ange.q illud preceptum tanq̃ nudũ nõ valeat vt.l.pater filiũ.§.tusculanus.de leg.ij.Sol.in telligo dictu3 Ange.quãdo apparet cui⁹ fauore testator illud fecit:vt erat hic.q dedit substitutũ in casu quo infra temp⁹ nõ adiret.Idē si habebat veniētes ab intestato cuius fauore vide tur illud pceptũ fecisse.l.peto.de leg.ij.circa princi.alias puto procedere contrariũ sicut in precepto de non alienando bona hereditaria si nõ apparet cuius fauore fiat habebit ergo tunc vim cuiusdam monitiõis facte ipsius tamē heredis fauore cu= ius ipse potest renũtiare. ¶In tex.ibi:anteq̃ adiret decessit subaudi infra tẽpus prefixũ a testatore intra qd adiret:τ sic cer tum est istum amodo adire nõ posse infra residuum temporis 4 ergo non expedit expectare lapsum residui tẽporis.†Unde in ducitur per bar.Si assignatus est terminus octo dieru3 ad re spondendũ positionib⁹:τ ipse respondeat prima die finita est dilatio τ poterit ad vlteriora procedi nõ obstante.l.sue pars. 5 C.de dila.q dicit amodo pendere dilatio.†Item inducit per Bal.si testator constituit executorē:τ si infra annu3 non fuerit executus constituit aliũ si prim⁹ decessit infra annu3 alius ita 6 tim põt exeq:nec habet expectare lapsum anni.†Ego induco ad duas notabiles questiones maritus reliquit vxorem vsu= fructuariã toto tpe vite sue dũmodo vidua steterit:τ post eius mortē reliquit alteri.mulier se maritauit:τ sic perdit vsumfru. ille alter vult statim venire ad illu3 vsumfructũ heres dicit:q nõ põt venire nisi post mortē mulieris:quia ita dixit testator

τ sic interim dz esse apud heredē:τ ita semel vidi consultu3 sed a male[a] nã fuit questio disputata quã ponit Jo.an.in addi.Spe in ti.de secũ.nup.super rubrica q imo statim ille possit venire nec habet expectare mortē mulieris postq̃ eius vsufr.est finit⁹. Nec obst.q post mortē mulieris:quia censetur se retulisse ad casum quo mulier non nupserit:τ sic durat vsufruc.in eius p= sona quousq̃ vixerit:sed si cogitasset q deberet nubere sicut il lum substituit post mortē mulieris:ita substituisset post transi tum ad secũda vota:q censetur substituisse in casu quo finiat in persona mulieris.τ vtroq̃ modo finitur:vnde sc3 expresse= rit vnu3 casum veniet alius.argu.in.l.mulier.ff.ad treb.τ hoc optime probat in hac lege q nõ sit expectãda mors mulieris. Nec obst.l.publi⁹.§.j.de ɔdi.τ demon.q ibi expectatio tẽporis põt esse pficua ei cui fit primo legatũ.sed hic mulieri non põt 7 esse pficua.sed heredi tñ τ p hoc qd dicã sup gl. ¶Facit etia3 ad questionē in qua cõsului Florētie dicit statutũ q debeat qs appellare infra decē dies:τ post decem dies habeat terminũ se xaginta dierũ ad psequendũ appellauit in prima die.vtrũ ips ad psequendũ incipiat statim currere.vel demũ post lapsu3 de cē dierũ:τ dico q statim q nõ dz expectari lapsus postq̃ est ap pellatũ.ar.hic alias interim nihil fieret qd esset inutile vtriq̃ litigãtiũ l3 quidã cõsuluerũt ɔtriũ.ppterea q dicit statutũ post dece3 dies.sed dico q habuit respectum ad casum quo vltima dies dieru3 appellat vt cõmuniter fieri cõsueuit.alias frustra 8 toriũ esset expectare tñ. ¶†In fi.gl.dic fm Dy.ad oĩa illa cõ traria q si expectatio tpis affert aliquã vtilitatē dz expectari vt in dictis cõtrarijs.alias secus:vt hic.prio eñ excluso nulla vtilitas resultaret q alius deberet differre aditionem.

2 ¶Filius si recipiat iuramentum fidelitatis a vasallo nõ tñ videtur adire hereditatem patris si poterit habere feudum tã= q filius l3 non esset heres.
Idē si facit pacem vel vindictam de morte matris.nec hoc per tinet ad eum vt heredem sed vt filium.

Si quis non quasi.

1 ¶†Qd qs facit vt fili⁹ nõ inducit imixtionē.h.d.cõcor.l.p herede.§.si qd 2 tñ.§.e.Et iducit Dy.†q si fili⁹ recipiat iuramētũ fidelitatis a vasallo nõ ppterea videt adire hereditatē pris si poterit habere feudũ tanq̃ fili⁹:licz nõ esset heres.Ite3 si facit b pacē[b] vel vindictã de morte patris ptinet ad eũ tanq̃ filiũ nõ tanq̃ heredem. ¶In tex.ibi.nõ quasi heres dicit maxime.nã etiam si petijsset vt heres patris intelligeretur.i.vt filius post q̃ hoc ius transit ad eum tanq̃ ad filium:vt in dicto.§.si quid tamen quicquid dicat hic glo.

Qui putat.

¶Qui plus facit vtiq̃ tantu3 fa cit. ¶Ite3 conditio dãdi põt im pleri diuersis vicibus.h.d.

Qui bona.

1 †Liber homo putãs se seruũ iussu al= teri⁹ adeũdo nõ obligatur hereditati secus si sua sponte siue iussu hoc dicit.Dic vt.l.liber homo.et l.homo liber.de acq.re.do. ¶In tex.circa fi.ibi:an adeũdo.sc3 sponte sine iussu alterius:secus si ex necessitate seruili τ iussu il lius:vt in precedenti casu:ibi ergo q adiuit iussu possessoris nec acquiritur possessori:q⁹non põt q cum aditio nõ consistit in opera:nec sibi:q non censetur postq̃ adit iussu possessoris. Sed in hoc secũdo casu acquirit sibi.l3 credat se adhuc seruum cum reuera sit liber.τ posset sibi acquirere:τ adiuit sine iussu τ sic videtur habuisse animũ acquirendi sibi si potest.l3 ignoret se posse.vt.§.eo.qui aliena.ver.nam cum.

Ex semisse.

1 †Qui adit ex minori portione q̃ sibi sit delata nõ efficitur he res in aliquo si erat hui⁹ ppositi q nolebat esse he res nisi in illa.h.d.fm itellectũ gl.Et distinguẽ ple ne vt dixi i.l.si extrane⁹.§.fi.§.e.q distinctio locũ habet qñ igno rabat ex qua pte erat institut⁹.si autē sciebat.tũc adeũdo p pte efficit heres in toto eo in quo erat institut⁹.vt.l.si ex asse.§.eo.
2 ¶Sicut qñ primo adiuisti partē in qua fuisti institutus: si postea tibi obueniat pars coheredis in qua fuisti substitut⁹.nõ habes necesse de nouo adire.sed illa portio tã iure accrescendi q̃ substitutionis deuoluitur ad te inuitum.
Quid econuerso si prio adiuisti partē coheredis q ex substĩone efficieris heres in pte in qua fuisti institut⁹ sine noua aditione.
3 Quid in repudiatione.

Si tu ex parte.

1 ¶†Qui adiuit partē he reditatis ex substitutione vulgari efficitur heres sine noua aditione etiã in pte i qua institutus est.existente tamē cõditione sub qua fuit institu tus.hoc primo.Item qui repudiauit partem in qua erat institutus vul tutus nõ prohibetur adire partem in qua erat substitutus vul gariter:τ cu3 illa habebit etiam partem repudiata3 vel partē eius si

eius si habebat coheredem.hoc scdo dicit tota lex.Et sic ponit duos casus.primus vsq ibi.item si tu.secūdus vsq in fi.glo.j. dicit q in primo casu fuerunt duo tm̄ instituti.vnus in duab⁹ vncijs que sunt sexta pars hereditatis alius in decē vncijs.in secundo casu fuerūt tres instituti.vnus in duabus vncijs. alter in quinq.⁊ alter in alijs quinq. In hoc secūdo bene dicit gl.sed in primo non apparet causa ꝓpter quam glos.dicat qd fuerunt duo tm̄ instituti:imo tex. innuit cōtrariū q si fuissent duo tm̄ instituti.vnus in duabus vncijs sub conditione. alter in decē.⁊ primus fuisset huic secundo substitutus vulgariter: ⁊ conditio substitutionis euenisset:⁊ ipse adiret ex substitutione in.x.vncijs statim efficeretur heres etiam in duabus conditionalibus non expectato euentu conditionis cum in oēm euentum sit illas habiturus.tex.est.s.de here.insti.l.si quis ita rescripserit.⁊ tm̄ tex.innuit contrariū q efficiat heres in illis: demum post euentum conditionis: vt hic in versiculo deinde conditio iure sextātis extitisset ⁊c.oportet aūt ponere q habebat coheredem.⁊ sic erat illum sextantem habiturus in omnē euentū:q si conditio deficeret haberet dimidiā illi⁹ ⁊ coheres alteram dimidiam.ideo oportet expectare euētū conditionis ⁊ ad hoc vt habeat totum sextantem.⁊ ita intelligit Dy.quod etiā in primo casu fuerunt tres instituti.vnus in quinq alter in alijs quinq.⁊ alter in duab⁹ vncijs.⁊ iste vltimus substitut⁹ vni ex primis. In hoc tm̄ est differentia inter primū casum ⁊ secundū.q in primo institutus in duabus vncijs erat institutus sub conditione.in secūdo vero erat institutus pure. Itē in primo incipit ab aditione ptis coheredis sibi obuenientis ex substitutione vulgari.in secundo vero casu incipit a repudiatione partis sue.⁊ queritur vtrum per hoc prohibeatur habere partem coheredis ex substitutione vulgari ⁊ dicitur q non.item queritur an cū illa debebit etiam partem illius portionis sue repudiare.⁊ ad istam questionē iuriscōsultus non respondet: sed glo.⁊ docto.respondent q sic:q statim q repudiauit illas duas vncias vna earū accreuit portioni titij altera portioni seij.si postea titius repudiat:sua portio vna cum portione accrescente deuoluitur ad illum substitutum.Et ex hoc sequitur tertia differentia inter primum casum ⁊ secundum:q in primo iste institutus in duabus vncijs habebit septē vncias duas ex sua institutione.⁊ quinq ex substitutione vulgari. In secūdo vero casu non hz nisi sex.s.quinq ex substitutiōe vulgari.vnā q accreuit illis quinq p ius accrescēdi. †Nota ergo ex prio casu q sicut qn̄ primo adiuisti partem in qua fuisti institutus: si postea tibi obueniat pars coheredis in qua fuisti substitut⁹ nō habes necesse de nouo adire imo illa portio tam iure accrescēdi q substitutionis deuoluitur ad te inuitum.vt.s.e.l.si qs heres institutus:ita ⁊ econuerso si primo adiuisti partem coheredis ex substitutione efficieris heres in parte in qua fuisti institutus sine noua aditione.⁊ hoc voluit dicere iste tex.in ver.respondi nihil interest. Aduerte tm̄ q etiam ante cōditionis euētum efficieris heres in parte illius sextantis q in omnē euētū es habiturus.etiā si conditio deficit ⁊ sic euentus conditionis expectatur quantū ad aliā partē quā deficiente conditione tu no es habiturus sed coheres tuus.vt.s.de here.inst.l.liber homo.§.titius.cum seq.⁊ ita intelligunt istum tex. Unum tamen facit me dubitare:q ponendo q essent tres:vt ponit Dyn.adueniente conditione sextantis.q institutio non erat coniuncta totaliter cum iure accrescendi.qm̄ ius accrescendi erat p parte illius sextantis sed institutio erat in toto sextante.non videtur q habeat illas duas vncias inuitus per ius accrescendi ⁊ substitutionis sicut nec ecōuerso vt dixi in.d.l.si qs heres.s.e.cui⁹ cōtrariū hic innuit ⁊ ꝓpterea forte gl.hic posuit casum q erāt duo tm̄ instituti.⁊ ad ꝯriū de tex.pōt rn̄deri verū esse q statim es effectus heres in portione coheredis repudiata ex substitutione vulgari efficieris heres etiā in parte conditionali p ius accrescendi nō tm̄ virtute institutionis quousq conditio extiterit postea vero q extiterit etiam ex institutione eris heres:et est magnus effectus in hoc.vt dixi.s.e.l.qui ex duabus.⁊ itelligendo pōt procedere dispositio gl.que forte verior est q positio Dyn.ne dicamus contra id qd dixi.in.l.si qs heres. †Ex scdo casu recollige in effectu q lz qn̄ plures portiōes sunt mihi delate eodem iure.puta institutionis vel substitutionis tm̄ si repudio vnam partem non valet repudiatio nec attrahit ad se alias partes vt no.in.l.ij.s.co.sed si adeo vnā hn̄ efficior heres in oībus.vt ibi ⁊.j.e.si solus.qn̄ tm̄ vna delata est mihi vno iure.puta institutionis.altera alio iure puta substitutiōis possum repudiare vnam ⁊ valet repudiatio . non tamen attrahit ad se alteram. Item q hoc non obstante possum alteram adire:⁊ totum hoc colligitur ex isto tex.in fi. ¶ Sed cōtra hoc op po.de.l.qui plures.in fi.de vulg.⁊ pup.Sol.vt ibi dixi.q fuit substitutus vt heres:vnde si repudio partē meā nō possuz adire ex substitutione.q nō sum heres vt ibi.hic vero dz intelligi qn̄ fui substitutus p nomē ꝓpriū ⁊ sic nō tanq heres.cetera dic vt dixi in.d.l.si quis heres.s.eo.⁊ oēs gl.remanēt declarate q non tendūt nisi ad declarationē litere excepta vltima gl.q opponit.sed sol.ptz ex predictis.

2 ☞ Qui vult vnum censetur velle aliud sine quo illud esse nō potest.
Ad positionē consequentis sequitur positio antecedentis.
Quid in his que non pendent ex mera voluntate.
3 Si probatur quem fuisse ꝓmotū ad presbyteratum nō sequit per hoc q fuerit ꝓmotus ad priores ordines.
Si probatur quē fuisse absolutū non tm̄ probatur ipsuz fuisse excommunicatum.
Licet ꝓducatur snīa non tm̄ sequitur ergo precesserunt acta nisi aliter probetur.
4 Qui vult vnū censet etiā velle aliud sine quo illud esset inutile.

ILLUD. [a] †Qui repudiat vl adit hereditatē ab itestato cū sciat sibi delatā ex testamento cēset p pri⁹ eā repudiare ex testō q sine hoc ab intestato nō pōt repudiare vel adire.h.d.† ⁊ sic allegatur q q vult vnū cēset velle aliud sine q illud esse nō pōt.et qd ad positionē ꝯñtis sequit positio añcedētis. ¶ In text.ibi.an simul vtrāq hereditatē repudiare possuz.ista qd videt fatua.nō em̄ est aliqd dubiū quin si dicam repudio istā hereditatē tā ex testō q ab intestato.ista repudiatio vz ⁊ p pri⁹ repudio cām testati:qua repudiatione facta deuoluitur ad cām intestati . et eodem instanti possum ab intestato repudiare.dz ergo formari qd qn̄ repudiaui solū ab intestato.vtrū valeat ⁊ videar repudiare p prius ex testō ⁊ sic vtrāq repudiare simul ⁊ vnico vbo ⁊ videbitur q nō qm̄ incepi a repudiatione cause intestati que nō erat adhuc delata ⁊ hoc est qd sequit in ver.qm̄ anteq tm̄ determinat ꝯriū in v.verum q tacite videor p pri⁹ repudiare ex testō ⁊ postea p posterius ab intestato ⁊ ꝓcedit hoc in his q pēdent ex mera volūtate nō sic in alijs vt ad positionē ꝯñtis sequtur positio añtis.† Un̄ si ꝓbat [b] quē fuisse ꝓmotū ad p̄sbyteratū nō sequit p hoc q fuerit ꝓmot⁹ ad priores ordines.lz h necessario reqreret.itē posito q ꝓbat quē fuisse absolutū nō probat ꝓpterea ipm fuisse excōicatuz lz ad positionē absolutiōis requirat excōicatio.de hoc dic vt nota.in.l.decē.de verbo.ob. ⁊ posito q ꝓducat snīa nō sequit:ergo precesserūt acta nisi taliter ꝓbet vt in.c.qm̄ ꝯ falsam.de pba. ¶ † Ultimo adde q ille q vult vnū censet etiā velle aliud sine quo illud esset ĩutile. vt.C. de fidei.l.q̄uis.⁊ adde.l.fi.s.de diuor.⁊c.

¶ Illud.ad materiā isti⁹.l. vide Inn.ĩ.c.ĩnotuit.de eo q fur.or.su sce.⁊ abb.in.c.cū m.ferrariēsis.extra.de cō.abb.in c.cū oli.de censi. ⁊ ĩ.c.p illoꝝ.col. v.ꝺ p̄bē. Curti⁹.

b ¶ Probat.adō h itelligēdū verū nisi p̄cessisset decēniū iuxta ea q habēt ĩ.l.q in alienas.s.e.et p mod.ĩ.l.sciēduz. j.de v.ob.⁊ ĩ.c.sicut.de re iudica. Fran.cur.

2 ☞ Qd ista verba nolo esse heres talis nō inducāt repudiatione nisi sint prolata post datū tempus ad deliberandū.
3 Comes palatinus creatus ab imperatore vel etiā imperator an possint legitimare in terris ecclesie romane.
4 Ex duobus fratribus habētib⁹ domū cōmunē si vn⁹ se absentat ⁊ alter inhabitet totā domuz p plures annos q nō teneat ad pensionē pro parte alterius fratris.
5 Si ex duob⁹ scholarib⁹ q ꝯduxerūt domū alter eoꝝ recedat et alter vtat tota domo.nō tm̄ tenet ad totam pensionem.

1 DUO FRATRES. †Usus reꝝ cōmuniū non inducit aditionē hereditatis ꝯsocij si fiat vltra id qd pōt rōne cōionis.h.d.et est no.casus.Et rō est q potuit fieri cira ius ⁊ nomē heredis.vt.s.eo.p herede.§.papi.in fi. ¶ † In tex.ibi nolebat em̄ heres esse nō tm̄ repudiauerat.⁊ sic no.q ista verba.nolo eē heres talis nō inducūt repudiationē.intellige nisi essent ꝓlata post datū tp̄s ad deliberandū.vt.j.ad treb.l.sz ⁊ si alio.de quo vide p Bar.in.l.si qs suus.de iu.delib. ¶ † In.l.vbi ne qua in re.istū tex.allegat Bal.in.q.illa an comes palatinus creat⁹ ab impatore [c] vel etiā impator [d] possit legitimare in terris ecclie romane ⁊ facit q nō.q cū sint distincte iurisditiones tpales ⁊ ecclesie.vt in aut.quo oporteat epis.in pri.nec impator nec papa dz plus sua parte dn̄atione interponere.⁊ sic nec impator ĩ terris ecclesie nec papa ĩ terris ĩperij.⁊ hoc vltimū est claꝝ vt hr̄ ĩ c.p venerabilē. q sint legi.qtū ad successiones.nō qtū ad ordines vel sp̄ūalia.† Allegat etiā p Richar.malū.Bal.⁊ Angel. ad qōnem quotidianā si sunt duo fratres habētes domū cōem vnus se absentat alter inhabitat totā domū.reuertit alter post plures annos ⁊ petit a fratre pensionem de parte sua.⁊ est arg. quod possit q ille plus sua parte vsus est.contrarium est verius quia non potuit vti pro parte vel habitare si erat cōis pro indiuiso quod etiā probat hic.q quando est actus qui nō potest geri in parte vni⁹ quin geratur etiā in parte alteri⁹ nō inducit aditionē ⁊ ita intelligūt hic doct. Per hoc etiā rn̄det ad questionē de duobus scholaribus qui coduxerunt domum: si alter eorum recedat.et alter vtatur tota domo nō propterea tenetur ad totā pensionē: q censet vsus rōne sue partis.p glo.

c ¶ Impatore.adō Inn.ĩ.c.q trāslationē.de offic.dele.archi.ĩ.c.in aliq.lj.dist.idez archi.ĩ.c.si qsq.xj.q.j.car.zab.in c.p venerabilē.q si sint le.ĩ.§.rōnibus.richar.malūb.ĩ.q.p.eū disputata ici.qbusdā ꝓuicijs obseruat.⁊ qd de creato p papam: an possit legitimare ĩ terris ĩperij vide p bal.ĩ.l.j. C.de sum.tri.⁊ p doc.ĩ.d.c.p venerabilem.

d ¶ Uel etiā imperator adō bal.in rub.ꝺ iure aure.annuloꝝ.ĩ.j.co. bal.ĩ.l.tāq.C.de fidei. Pe.anch. ꝯsi.cccxvj.ici.primū dubiū nouū ant.ꝺ bu.ꝯsi.xix. inci.q hic agit.

que est in.l.sabinus.cõi diui. Ultimo.l.merito.quã glo.allegat pro contraria.potius concordat.

2 Acqsitiones q̃ fiunt p seruũ recta via fiũt ipi dño:non aũt per prius seruo ⁊ postea domino.⁊ quid in filio.

3 Que sint acquisitiões q̃ etiã de iure fforum remanebãt penes filium nec querebantur patri vel domino.

1 **Placet.** †Quesita per seruũ vel filiũ q̃runt patri vel domino.nec momento resident penes illos.hoc dicit.Et semper allegatur.dicit Dy. ꝙ nõ.dicit illud ad quod allegatur videlicet ꝙ acquiruntur: sed illud presupponit.⁊ hoc presupposito declarat qualr̃ fiat acquisitio qui ita velociter.ꝙ momento non remanent penes 2 filiũ vel seruum.†Et licet ista.l.videatur equiparare filium ⁊ seruum tamen est differentia:quia acquisitiones que fiunt per seruum recta via fiunt ipsi domino non autem per prius seruo postea domino cum seruus sit incapax:q̃ pro nihilo reputatur.l.quod attinet de reg.iu.sed ille que fiunt per filiũ p pri⁹ fiunt ipso filio:q̃ non est incapax.⁊ de persona sua faciũt trãsitum ad patrem.⁊ ideo illa que sunt inseparabilia remanent apud personam filij vt nomen hereditarium nam ipse filius remanet heres:licet iura etiam directa transeãt in patrē ⁊ primum dictum probatur in.l.quam glo.secundo loco allegat p 3 contraria.ff.de solu.l.qui hominem.¶ †Ultimo adde ꝙ etiã iure isto erant aliquę acquisitiões que remanebãt penes filiũ seu que non querebantur patri vel domino vt ex causa iniustavt.l.ꝙ seruus.de acquir.pos.¶ Itẽ in dote ꝓfectitia vel aduentitia:vt.l.põp.fam.her.⁊.l.cai⁹.so.ma.¶ Itẽ in casu.l.cũ heres.š.eo.Et in alio.ĵ.ad treb.l.impatoꝛ.⁊.l.cogi.ℌ.sed si pater.¶ Itẽ si pater nolebat sibi acquiri:vt no.ĵ.de leg.ĵ.l.cũ filio.in glo.ij.ver.vel dic si pater sibi retinere non vult ⁊c.

2 Repudiatio tanq̃ priuatio non recipit extentionem. licz secus in aditione.

3 Repudiatio vnius partis.q̃n trahatur ad aliã que venit iure accrescendi ⁊ quid in aditione.

1 **Siolus.** †Si plures portiones eiusdem hereditatis deferant̃ mihi pure per meipsum adeundo ex vna efficiar heres in omnibus ẽt si habeã substitutũ vel cõiunctũ in alijs.ſʒ repudiãdo vnã nõ valet repudiatio.nec attrahit ad se alias. hoc dicit.vſq̃ ad verſiculum.item̃ si seruus.⁊ sic est hic casus 2 de eo quod no.glo.in.l.ij.š.e.in fi.magne glo.† ꝙ repudiatio tanq̃ priuatio nõ recipit extensionem.lʒ secus in aditione ⁊ ꝙ facta de vna portione nõ valet q̃ p se sine alijs stare nõ potest ne quis decedat ꝓ parte testatus ⁊ pro parte intestatus. vel ꝓ parte cũ herede ⁊ ꝓ parte sine.vñ cũ alias ad se nõ trahat ipa vitiat̃ lʒ Ang.videat̃ ibi tenere contrarium p.l.illud.š.eo.sed alius est ibi casus habens diuersam rõnem.Additur etiam p ista.l.alind ad illam.l.ij.ꝙ etiã si habebat substitutũ in alijs portionibus vel coniunctum.adhuc adeundo ex vna efficitur heres in alijs quod ibi non dicit̃ ⁊ in hoc ista.l.est singularis.¶ In tex.ibi fuero institutus subaudi pure.vt colligitur in fi. ibi si tamen delate sint.Si autem in vna pure in altera sub cõditione.tunc si non habebam substitutum vel coheredem adhuc adeundo ex pura efficioꝛ heres in conditionali.vt.š.eo.l. cum heres.ℌ.fi.de here.institu.l.si quis ita scripsit.sed si habebã substitutum in conditionali tunc non efficioꝛ heres in illa. quia non sum eam habiturus in omnem euentum sed expectatur conditio ⁊ si euenerit etiam in illa efficioꝛ heres sine noua aditione quinimo etiam si euenerit post moꝛtez meã heres meus efficitur heres in illa etiam ex illa institutione.vt.l.q ex duabus.š.eo.etiã si fuit datus substitutus solum in defectum illius conditionis.⁊ ita debet intelligi ibi.secus si in omnẽ casum quo illa portio deficeret q̃ cum deficiat per moꝛtem vocaretur substitutus ⁊ non heres meus sed in casu precedenti non potest substitutus vocari q̃ deficit conditio sub qua fuit substitutus vt colligitur ex no.ibi per Bar.Si autem habebam coheredem tunc adeundo ex pura efficioꝛ heres etiam in parte conditionali in qua sum habiturus in omnem euentum: ⁊ in alia parte expectatur euentus conditionis.⁊ si eueniat etiã in illa iure institutionis.si nõ eueniat accrescet coheredi.⁊ hec habentur.š.de here insti.l.liber homo.ℌ.si ita scriptũ.¶ In glo. ĵ.oppo.ꝙ si habeo substitutum in vna portione vel coheredẽ adeundo ex alia poꝛtione non efficioꝛ heres in illa.nam ratio quare adeundo ex vna efficioꝛ heres in altera.est ne quis decedat pro parte testatus ⁊ pro pate ĩtestatus que ratio cessat hic q̃ illa alia poterit peruenire ad substitutum vel coheredẽ glo. dicit q̃d ista erat ratio dubitandi.⁊ nihilominus determinat contrarium.nec respondet ad istam rationem.Tu dic q̃d ista non est sola ratio sed etiam alia quia non potest heres diuidere.nam anteq̃ adeat non quia non est dominus:nec postea:q̃ effectus dominus in totum.⁊ si dicatur si ipse fuit institut⁹ in pluribus poꝛtionibus non diuidit ipse sed diuisit testatoꝛ.Respondetur ꝙ tunc testatoꝛ censet̃ diuisisse: quando in diuersis portionibus instituit diuersos:et tunc vnum potest adire sine altero.vt.l.seruus quoq̃.post princip.de heredib.insti.non sic quando instituit eundem quia diuisio portionuz non censetur facta causa diuidendi hereditatem.sed alio respectu sicut diuisio fundi gratia vberioꝛis culture remanente vnitate fundi.vt l.caius.ĵ.de leg.ij.⁊ sicut in illa mensura qua mensurantur pani in qua licet sint plura demonstrantia diuersas mẽsuras tamen non diuiditur vnitas illius mensure ẽm Barto.¶ Item extra glo.oppo.quod si habebam substitutum vulgarẽ in vna portione possim illam repudiare ⁊ alteram adire quia in prima videtur mihi data licentia a testatoꝛe propter substitutum vulgarem.arg.in.l.j.ℌ.si proponatur.ĵ.si quis omissa causa testamen.Sollutio.verum esset hoc si ego essem substitutus mihypsi secus si alius est mihi substitutus.quia non propterea videtur mihi data licentia repudiandi illam vt colligitur hic. ⁊ est expressum in.l.iul.si quis omis.cau.te.q̃ videtur substitutus potius in defectum.⁊ in casu quo possim nolle.non autem vt videatur mihi data licentia nolendi.⁊ hoc facit ad illã questionem an per dationem substituti tollatur existentia sui heredis.⁊ allegatur iste tex.⁊ illa.l.iuli.ꝙ non contra fundamentũ gl.⁊ doc.qui dicunt ꝙ videtur data licentia abstinendi.¶ In 3 glo.ij.†ibi.item videtur contra.š.eo.l.si tu.in fi.l.ad id q̃d dicitur hic.in prin.ꝙ non possum repudiare vnam.nam ibi probatur contrarium.sed dic ꝙ hic loquitur quando plures portiones fuerunt mihi delate eodem iure:puta institutionis ibi quando diuersis iurib⁹.vna iure institutionis:altera iure substitutionis quo casu possum repudiare primam ⁊ hoc nõ obstante possum adire secundam.tamen cum illa habeo etiã portionẽ repudiatã vel partẽ eius vt ibi dixi.Si aũt vna iure institutionis.altera iure tm̃ accrescendi.tunc si incepi a repudiatione prime non possum habere alterã iure accrescendi. quia portio accrescit portioni.⁊ tunc portionem nõ habeo.vt.ĵ.e.l. si totam.Aut incepi ab aditione prime.⁊ tunc an cogar habere alteram iure accrescendi.dic vt.š.eod.cum hereditate.⁊.l.si duo.⁊.l.si minoꝛ.⁊ ita declarat sequens contrarium gl.de.l.cũ hereditate.Recollige ergo duos casus.vnus est q̃n incipit ab aditione vnius partis ⁊ queritur an habeo alias quo casu distingue.Aut omnes erant delate eodem iure.aut diuerso.Et primo casu.aut omnes pure ⁊ loquitur ista.l.aut vna pure:altera sub conditione.⁊ tunc distingue tres casus.vt supra dixi: scʒ ꝙ aut non habeam substitutum vel coheredem aut habeã coheredem tm̃.Si autem sint delate diuerso iure.Aut vna iure institutionis:altera iure substitutiõis vulgaris.⁊ tũc adeũdo ex prima si queritur an efficiar heres in secunda postea adueniente conditione.dic vt.š.eodem si quis heres institutus. Sed econtra si adiui primo ex secunda an efficiar heres in prima.dic vt.š.eo.l.si tu ex parte.in primo casu.Si autem vna iure institutionis.altera iure accrescendi.dic vt.š.eo.cum hereditate.⁊.l.si duo . In s̃cdo casu q̃n incepit a repudiatione vni⁹ an valeat aut omnes erant delate eodem iure aut diuerso.primo casu si omnes pure nõ valet repudiatio vnius partis etiã si habeam substitutum vel coheredem vt hic.Si autẽ vna pure:altera sub conditione ⁊ repudiem puram si non habeã substitutum vel coheredem idem.sed si habeam potest dici quod valeat.quia deficiente cõditione alterius perueniet illa ad substitutum vel coheredem vna cum repudiatione.Si autem deferantur diuerso iure.dic vt.š.dixi.aut vna iure institutionis altera substitutionis.aut vna iure substitutionis altera iure accrescendi.Et ex predictis remanet declarata magna pars repetitionis quam facit Bar.in.l.fi.ĵ.e.satis cõfuse addẽdo etiã que dicam in sequenti.ℌ.

2 Quando plures portiones sunt mihi delate per meipsuz vna pure altera sub conditione ⁊ habebam substitutum vel coheredem adeundo ex pura ꝙ efficiar heres in conditionali et sic sufficit vna aditio.⁊ quid si deferantur mihi per alium vide tamen nu.4.

3 Quid si vna portio deferat̃ mihi per me et altera per alium.

1 **Item si seruus.** †Si plures portiones eiusdẽ hereditatis deferant̃ mihi p alium in potestate mea constitutum vna pure altera sub cõditione adeundo ex pura iussu meo illa tm̃ mihi acquiritur in cõditionali vero expectat̃ conditionis euentus.⁊ si tunc reperitur sui iuris potest eam acquirere sibi.si autem in mea potestate acquiret mihi interueniente noua aditione.h.d.vſq̃ i finẽ. ¶ In tex.ibi ex parte sub conditione.sed quid si in vtraq̃ fuit institutus pure. Bart.tʒ hic ꝙ adeũdo ꝓ vna parte iussu meo facit me heredem in vtraq̃ quia nõ possum diuidere hãc hereditatem

ditatē: ꝙ ꝗ est in potestate mea ambas habere. nō sic si essemus diuersi dñi qui adeundo iussu meo nō acquirit nisi partē meā: ⁊ alia est in pendenti. vt. s. eo. cum solus. al's cum seruus. ¶ In tex. ibi. s. †dato coherede subaudi maxime. nā idē nō habebat coheredem vel substitutum qꝛ adeundo non facit me heredem nisi in parte pura. in cōditionali vero nō. qꝛ non sum illā habiturus in omnem euentum cum si reperiat̄ sui iuris ipse conditione existentis acquirat eā sibi ⁊ non mihi vt hic ptꝫ. Itē probatur: qꝛ si non dato coherede vel substituto adeūdo pro pura: acquireret mihi etiam conditionalem. sequeret̄ ꝙ eo casu quo haberet coherede adeundo ꝓ pura acquireret etiā mihi partē conditionalis. vt. l. liber homo. §. si ita. de here. insti. cuius contrarium. j. innuitur. qꝛ dicitur ꝙ si conditio existat postꝙ erat effectus sui iuris tota illa conditionalis acquirit̄ sibi quod nō esset si prius fuisset mihi acquisita ꝓ parte. Nec ob. l. cum heres §. fi. s. eo. ⁊ l. si quis ita scripserit. de here. insti. qꝛ loquunt̄ quando plures portiones sunt mihi delate per meipsum vna pure: altera sub conditione quo casu fateor ꝙ si habebā substitutum vel coheredem adeundo ⁊ pure efficiar heres in conditionali: qꝛ illam sum habiturus in oēm euētum. non sic qñ deferuntur mihi per aliū: qꝛ cessat illa ratio vt colligit̄ ex isto tex. quem sic intelligo. lꝫ gl. j. dum allegat. l. cum heres. s. eod. iuuat contrarium sed non placet. ¶ In tex. ibi non mihi esse acquisita nec a prin. cum adiuit ex pura. nec etiam nunc existente conditione. sed acquiritur sibi si adit per se. si autem repudiaret. accresceret mihi vt. s. eo. si quis heres ver. idem dico cū his que ibi dixi. et si fuisset alienatus adeundo iussu noui domini acquireret illi vt. j. eodem. si seruus eius. ¶ In tex. ibi. omnia enim. rñdet tacite oppositioni que posset fieri ꝙ saltem nunc post euentū conditionis adeundo acquirat mihi illam conditionalem sicut acquisiuit purā. ⁊ respondet ꝙ istud esset verū si res esset in eodē statu qꝛ iste seruus nō fuisset manumissus al's nec vel alienat'.

3 ¶ †In tex. ibi ego quidem iurisconsultus. limitat id qđ proxime dixerat ꝙ si esset in eodem statu acquireret mihi. nam istud est verum interueniente demū noua aditione. ⁊ si dicatur imo non videtur necessaria. qꝛ regula est ꝙ sufficit vna aditio. dicit iurisconsultus ꝙ illa regula locū habet in pluribus portionibus delatis mihi per meipsum. qꝛ si adiui ex vna sine noua aditione efficior heres in altera vel statim si erat delata ⁊ poteram adire vel cum postea deferretur ⁊ adire poterit. vt. l. si quis heres. s. eo. ⁊ de here. insti. l. liber homo. §. fi titius. in fi. non sic qñ deferuntur mihi per alium: qđ intellige vt. s. dixi. l. vna pura: altera sub cōditione: secus si ambe pure. vt. s. dixi. nā primo casu aditio ex pura nō hꝫ aptitudinem ad conditionalem ꝙ poterat acquiri sibi si efficeretur sui iuris. ideo si non efficiat̄ eam ad se non trahit. Quid autem si vna portio deferatur mihi per me altera per alium. distingue an incipiam ab aditione mea. ⁊ non efficior heres in altera nisi interueniat aditio illius. vt. s. si ex sua. aut econtra ⁊ tunc secus. vt. s. eo l. si ego. cetera dic vt. l. fi. j. e. tit. per Bar. ¶ †Oppono pro declaratione gl. magne ꝙ incipit dic contra. l. vbi dicitur ꝙ illa regula: ꝙ sufficit vna aditio locum habet quando plures portiones essent mihi delate per meipsum contra quod etiam tunc non habet locū vt si sum institutus in parte pure in parte sub conditione dato substituto vel coherede. qꝛ adeundo ex pura non efficior heres in conditionali vt in legibus allegatis in fin. glo. Gl. videtur fateri cōtrarium. ⁊ dicit quod istud quod hic dicitur procedit in tribus casib'. ¶ Primus si essē institutus in tota hereditate ⁊ adirē partem eius vel in parte puta in dimidia. et adirem partem dimidie. nam efficior heres in alijs sine noua aditione. ¶ Secundus casus est qñ institutus in pluribus portionibus pure puta primo in vna tertia. postea in altera. deinde in altera. ¶ Tertius casus est quando in vna pure in alijs sub conditione non dato substituto vel coherede. ¶ In quarto autem casu quādo datus esset coheres vel substitutus non habet locū quod hic dicitur. ¶ Glo. dicit bene in primis tribus. in hoc vltimo non nam verum est quod hoc casu adeundo ex pura nō efficior heres in conditionali ante conditionis euentum: cum illa nō sim in omnem euentum habiturus. ⁊ ita loquuntur iura allegata in glo. sed si postea cōditio eueniat efficior heres in illa sine noua aditione. tex. est in. d. l. liber homo. §. titius. in fi. cuius cōtrarium innuit ista glo. dum dicit tunc secus referendo gl. ad text. in quo signata est.

2 ¶ Si ex duobus institutis ⁊ inuicem substitutis vn' adiuit ⁊ postea mortuus est deinde alter repudiauit: tunc heres pmortui habet portionem repudiatam tam iure accrescendi: ꝙ iure substitutionis iuncte cum iure accre.

Quid si essent plures substituti ꝙ ꝯsubstituti preferant̄ tali heredi qui non habet nisi ius accrescendi.

3 Spes substitutionis quando transmittatur.

Toties. †Spes substitutionis etiā iuncta cum iure accrescendi ⁊ etiam ipsum ius accrescendi non transmittitur ad heredem qñ supperunt alij consubstituti qui possunt venire de iure communi ad portionem deficientē. h. d. ꝫm intellectum quē puto verū ponendo casum ꝫm. l. sed si plures. in prin. s. de vulg. ⁊ pup. ⁊ declarando vt ibi dixi quē etiā videt̄ tangere hic glo. magna. in ver. verum dico ⁊c. ꝙ hic fuerunt tres: instituti vel plures ⁊ inuicem substituti ⁊ omnes adiuerunt hereditatem excepto vno. deinde vn' ex adeuntibus mortuus est. ⁊ sic transmittit ad suum heredem portionem suam. deinde qui nō adiuerat repudiauit oritur cōtentio inter heredem illius mortui qui dicit debere habere portionem illius portionis repudiate sicut haberet defunctus si viueret tā iure substitutionis ꝙ iure accrescēdi: qꝛ postꝙ defunctus adiuit pro parte sua censet̄ etiam adiuisse in causam substitutionis: qꝛ sine noua aditione portio coheredis in qua est substitutus tam iure accrescendi ꝙ iure substitutionis sibi obueniret si viueret. vt. l. si quis heres institutus. s. eo. ⁊ ipse non debet esse deterioris conditionis ꝙ defunctus. qꝛ ius accrescēdi transmittitur ad heredem: ergo ⁊ ius substitutionis vulgaris iunctum cum eo. Alij vero consubstituti dicunt oppositū: quod tota illa portio pertinet ad eos. ⁊ ꝙ ille defunctus nō potuit trāsmittere ius substitutionis. ⁊ pro ista parte determinatur hic. ⁊ d. l. sed ⁊ si plures. heres ergo etiam iure accrescēdi nihil habebit vt ptꝫ in. d. l. sed ⁊ si plures. dum dicit soli superstites ex substitutione existent heredes. lꝫ hic gl. mag. circa fin. dicat contrariū ꝙ non est verum. lꝫ doc. videatur sequi. Erat etiā alia ratio pro herede defuncti qꝛ si illi non fuissent inuicē substituti non esset dubium ꝙ ille qui predecessit post aditionem trāsmisisset ius accrescendi in portionē postea repudiatā cū illud de sui natura trāsmittatur ad heredē vt. l. si ex pluribus. de de su. ⁊ legit. nō ergo videt̄ debere esse deterioris cōditionis ex eo qđ fuerūt inuicē substituti ꝙ substitutio fit ad agēdū ius accrescendi nō ad ei derogandū. vt no. in. l. pe. de inui. te.

2 †Breuiter iste rationes in contrarium facte ꝓcederent qñ fuissent duo tm̄ instituti ⁊ inuicem substituti ⁊ vnus adiuisset ⁊ postea mortuus esset deinde repudiaret tūc heres premortui haberet portionem repudiatam tam iure accrescendi ꝙ iure substitutiōis: iuncte cum iure accrescendi que transmitteretur quodam iure speciali propter coniunctionem quā habet cum iure accrescēdi. per. l. qui ex duabus. cum ibi no. supra eodem. quam gl. hic in fin. allegat. sed quando sunt plures. quia tunc supersunt consubstituti qui possunt venire ad portionem repudiatā de iure communi p̄ferūtur heredi qui non potest venire nisi de iure speciali ad substitutionem. ⁊ qꝛ substitutio prefertur iuri accrescendi consubstituti ꝙ habent vtrūqꝫ ius preferantur heredi ꝙ non habet nisi ius accrescendi: ita subtiliter declara hanc legē.

3 ¶ †In hac. l. sunt duo gl. que laborant super vno contrario. s. de. l. qui patri. s. eo. per quā videt̄ ꝙ iste qui predecessit trāsmisit ad suum heredē spem substitutionis istud contrariū format vltima glo. magna. in prin. sed in precedenti glo. que incipit ante aditam hereditatem colligunt̄ due solutiones vna ꝙ hic iste mortuus est ante aditam hereditatem. vnde si nō trāsmisit portionem suā nec etiam spē portionis coheredis in. l. vero cōtraria decessit post aditam hereditatem. Ista sol. est contra tex. in versi. adisse. qui presupponit ꝙ adiuit. Alia solu. est ꝙ hic adiuit vt habetur in glo. ibi item post. ⁊ ad contrarium respondetur ꝙ ibi fuit ille mortuus substitutus per nomen proprium: hic per nomen appellatiuū quisquis mihi heres erit. ⁊ istam eandem sol. reperit sequens glo. ⁊ etiam ponit eam glos. in. d. l. contraria. sed per omnes reprobatur quia potius deberet dici econuerso. nam facilius deberet transmitti qñ fuit substitutus per nomen appellatiuum qꝛ tunc tanꝙ heres ⁊ ratione portionis hereditatis quam habet. sicut ergo illam transmisit ad heredem deberet transmittere spem substitutionis. sed quando ꝑ nomen proprium tunc contemplatione sue persone. vnde cum persona extinguatur per mortem etiam spes substitutionis deberet extingui. Glo. autem sequens ponit duas alias so. vnam ꝫm Jo. ⁊ Azo. ꝙ ibi loquitur in pupil. substitutione. hic in vulgari. gl. fatent̄ ꝙ ibi loquitur in pupil. ⁊ assignat ratione quare ibi transmittitur. Tamen ista sol. non satisfacit. qꝛ sicut non transmittitur spes vulgaris. ita nec spes pupil. vt. l. qui habebat. de vulg. ⁊ pupi. vnde gl. soluit alio modo ꝙ nec ibi nec hic transmitti t̄ ius substitutionis. sed tam ibi ꝙ hic transmittitur ius accrescendi. hec intentio glo. quam ita docto. intelligūt ⁊ sequuntur. qꝛ dico ꝙ hic etiam ius accrescendi nō transmitti t̄ vt. s. dixi. Item ꝙ in. l. contraria non transmittitur ius accrescendi sed ius substitutionis vt ibi declaraui. ¶ Dic ergo ꝙ si loquitur de spe substitutionis pu. distinguēdū est vt ibi no. vel per illū qui adiuit cum sit obligatus ad acceptādum pu. trāsmitti-

tur quia hoc est de natura obligationis. sed per illum qui non esset obligatus non trasmitteretur. vt. l. q habebat. Si autem loquitur de substitutione vulgari distingue. aut erat coniuncta cum iure accrescendi et non superant alij constituti. et neutrum trasmittitur nec ius substitutionis. nec ius accrescendi. vt hic contra. d. l. sed si plures. in prin. Et ex his remanent declarate iste gl. que sunt difficiles.

2 Institutio facta de seruo incapaci in casu huius legis ad hoc vt reconualescat quod oporteat quod non fuerit nulla a principio. et nu. 5.

3 Incapacitas serui inspicitur ex persona domini. et nu. 2.

4 Si dominus est indignus hereditate defuncti quia deliquerat contra eum vt si cubuerat cum eius vxore tamen si testator hoc sciebat instituendo eum vel seruum suum videtur iniuriam remisisse et non aufertur hereditas a fisco.

Illud quod relinquitur incapaci quod non applicetur fisco sed sit pro non scriptum nisi quando grauatus accomodat fidem tacite de dando incapaci.

a Declarat. l. siue deportati. adde in materia et pro declaratione. d. l. si deportati. eundem paul. de ca. et ibi vide. d. Joan. de imo. in. l. si mihi et tibi. §. regula. j. de leg. j. Curti.

Si seruus eius. † Institutio facta de seruo incapaci in totum vel pro parte licet a principio sit nulla si tamen tempore aditionis reperiatur manumissus vel alienatus reconualescit de equitate vt possit adire per se vel iussu noui domini. h. d. secundum intellectum gl. quod est mirabilis et limitaret multa iura si esset verus. s. l. quod ab initio. de reg. iur. quod procederet de rigore non de equitate. et. l. si alienum. §. in extraneis. de here. insti. vbi habetur quando inspiciantur tria tempora in herede instituto. et si in aliquo illorum sit incapax non valet institutio vt sit verum de rigore non de equitate. quia si fuit incapax tempore testamenti: et mortis tamen reperiatur capax tempore aditionis de equitate reconualescat quod est ridiculosum et falsum dicere. † oportet ergo intelligere hunc tex. quod institutio facta de isto seruo incapaci non fuit nulla a prin. alias non posset reconualescere quare autem non fuit nulla statim dicam. Oppo. pro declaratione gl. quod licet iste seruus non fuerit manumissus vel alienatus non possit adire hereditatem per se vel pro nouo domino quia institutio facta de ipso fuit nulla ab ipso principio propter incapacitatem domini. sicut enim fuisset nulla si ipse dominus fuisset institutus. vt. l. j. C. de here. insti. ita si fuit institutus seruus eius quia incapacitas serui inspicitur ex persona domini et si dominus est incapax. vt. l. ideo minus. de here. insti. et. l. si mihi et tibi. §. regu. de leg. ergo non potest reconualescere ratione manumissionis vel alienationis. p. l. quod ab initio. de reg. iur. et confirmatur quia tribus temporibus acquiritur capacitas. vt in. §. in extraneis. et hic non reperitur nisi tempore aditionis. Glo. so. vt. s. dixi quod contraria procedunt de rigore. secus de equitate. alij dicunt quod gl. reprobat quod licet quis sit incapax per se potest tamen capere per seruum. quod est falsum. vt. l. j. §. j. si quis aliquem te. phi. et. d. l. non ideo minus. remanet ergo gl. in prima so. que est falsa. † Unde Jac. de are. dicit quod iste dominus non erat omnino incapax. sed erat indignus et sic poterat institui et poterat adire hereditatem licet postea sibi deberet auferri. vt. l. ex facto. §. iulius. de vulg. et pup. sicut ergo valuisset institutio facta de domino meo iure. ita et facta de seruo eius. et si non fuisset manumissus vel alienatus potuisset adire iussu eius et acquisiuisset sibi tamen postea fuisset sibi hereditas ablata per fiscum. si ergo ante aditionem manumisit vel alienauit et non fecit hoc in fraudem fisci acquirit sibi vel nouo domino. et fiscus non habebit. † Et pone exemplum si dominus erat indignus hereditatis defuncti quia deliquerat contra eum. et defunctus ignorabat vt si cubuerat cum vxore dicit gl. in. l. si ea. C. de his quibus vt indi. Si autem testator sciuisset instituendo eum vel seruum suum videretur iniuriam remisisse et non aufertur a fisco. Et qualiter autem dicatur manumisisse vel alienasse non in fraudem fisci dic quia ignorabat ipsum esse institutum. alias videretur in fraudem fisci fecisse et sibi non nocere pro ea que habentur in. l. si sequens. j. ad sille. ista lect. est multum plana. et congruit litere dum dicit antequam iussu domini adeat. et sic innuit quod potest adire iussu domini: et acquirere sibi mero iure. item dum dicit nihil in fraudem legis et c. nam proprie hoc cadit in indigno qui potest fraudare fiscum non incapacem. quia illud quod relinquitur incapaci non applicatur fisco. sed est pro non scriptum. vt. l. si in metallum. de his que pro non scrip. habentur. et no. in. l. j. C. de hered. instit. nisi quando grauatus accomodat fidem tacite de dando incapaci vt. j. l. pxi. et istam lect. tenet gl. in. l. seq. dum dicit. s. l. proxi. indignus confiscatur. quam etiam sequitur Ang. Sed licet sit vera in se et notabilis: quia tamen tex. dicit capere non potest. non videtur congruere litere. quia indignus potest capere mero iure licet non cum effectu. ideo Bar. intellexit quod erat omnino incapax. Ad contraria responde quod lex non eo minus. procedit quando seruus incapax esset institutus contemplatione domini vel simpliciter. quo casu ita presumeretur et tunc si non valeret institutio de ipso domino: nec reconualesceret ex postfacto. ita nec de seruo nec reconualesceret ex manumissione. Si autem sit institutus contemplatione ipsiusmet serui et hoc apparet tunc non habeat locum. l. non eo minus. quia institutio valet mero iure. nec inspicitur persona domini sed ipsius serui. si est talis qui si esset liber posset illam hereditatem capere. vt. l. de bitor. §. seruo. de leg. ij. † quousque ergo durat in eiusdem domini potestate non potest adire quia nec domino posset acquirere nec sibi sed si manumittatur vel alienatur attento quod valuit mero iure a principio poterit adire et acquirere sibi vel nouo domino. et ita intelligit hanc. l. qui intellectus est valde singularis et limitat illam

a l. non eo minus. cum concordan. et declarat. l. si deportati. seruo de lega. iij. quam Barto. intelligit eodem modo quo istam quod ibi fuit institutus contemplatione ipsiusmet. Dominus Ange. reprehendit istum intellectum quia est diuinare quod hic institutus sui contemplatione sed certe licitum est interdum restringere quando restrictio fundatur in optima ratione gratia contrarietatis tollende. Item dicit quod non continet vtilitatem dictum Bar. etiam si esset institutus contemplatione domini: valeret mero iure institutio attenta persona serui et non domini. et ita intelligitur. l. si deportati seruo. Istud dictum potest procedere quando dominus est generaliter incapax. vt quia esset deportatus qui nullius hereditatem capere potest et sic habetur pro mortua. vt. l. si necem. §. si deportatus. de bo. lib. ideo non inspicitur persona domini. ita intelligit Bar. ibi dando alium intellectum ad illam. l. quam facit hic. Sed si dominus non esset generaliter incapax sed solum quantum ad hereditatem defuncti. puta spurius testatoris non habetur pro mortuo et ideo si esset institutus seruus contemplatione domini. et inspiceretur persona domini: et non valeret institutio facta de seruo contemplatione domini. et ita potest intelligi. l. non dominus. sed sui contemplatione bene valet mero iure. et ita loquitur illa lex. et sic remanet lec. Bar. defensata. Et no. predicta quia non ita bene declaratur alibi.

1 **Si totam.** † Portio accrescit portioni non persone. ideo ei qui semel habuit portionem si fuit sibi ablata non accrescit. h. d. Accrescit ergo ei ad quem peruenit portio. facit. s. e. si quis heres institutus. in ver. idem dico cum his que ibi dixi. In text. ibi si totum aut partem. expone. i. totam partem hereditariam in qua institutus erat. si enim fuisset institutus in tota hereditate non esset tractandum de iure accrescendi de quo hic loquitur et dicas quod huic qui tacitam fidem accomodauit de restituendo partem suam incapaci fuit sibi ablata illa pars propter fiscum tanquam indigno post eam aditam deinde coheres repudiauit suam. illa portio repudiata non accrescit sibi sed fisco. sed si fuisset substitutus illi bene admitteretur ex substitutione. vt in gl. quia substitutio est personalis ius accrescendi est reale et sequitur portionem non personam.

2 Proximus ventri vt agnatus decedens pendente natiuitate posthumi non transmittit ad suos heredes ius deliberandi. p. l. cum antiquioribus.

3 Existentia sui heredis operatur transmissionem hereditatis ad quoscumque heredes etiam per ignorantem.

4 Statutum si permittit filio quod possit hereditatem repudiare. an faciat de necessario voluntarium.

5 Uenter si erat plenus et preteritus tunc suus non fuit heres effectus ex testamento.

6 Emancipatus institutus licet in omnem euentum sit habiturus hereditatem siue posthumus nascatur siue non. tamen non potest heres esse fieri nisi sit certus quod non nascatur.

7 Emancipatus institutus adit ex testamento.

8 Quandocumque quis in omnem euentum est habiturus hereditatem si propter aliquod dubium impediatur adire interim decedens transmittit ad suos heredes.

9 Emancipatus cui fuit delata hereditas ex testamento si non potuit adire propter dubium an venter esset plenus prout communiter reputabatur: quare si vterus esset vacuus non trasmittit ad suos heredes hereditatem paternam. sed beneficium petendi restitutionem in integrum quod est minus quam transmittere hereditatem vel bo. pos.

10 Si posthumus fuit preteritus quod beneficium habeat suus institutus et quod emancipatus.

11 De iure communi institutus ex sua persona non potest intentare contrata. sed de iure speciali ex persona preteriti potest. et an possit transmittere secundum tab. et nu. 10.

12 Quando non transmittat nec secundum tab. nec contra tab. sed destituatur testamentum in articulo mortis et ipse efficiatur heres ab intestato.

13 Differentia inter transmissionem hereditatis de iure ciuili et illam que transmittitur beneficio pretoris et quo iure trasmittat emancipatus.

14 Quando alicui delata est hereditas et ipse fuit impeditus adire facto tertij si ad illum non poterat haberi regressus. quia erat factum iniustum decedens interim trasmittit hereditatem etiam si erat penitus extraneus et non erat habiturus in omnem euentum. Quid si factum tertij erat iniustum et erat soluendo et poterat haberi regressus cum effectu.

15 Qui fuit impeditus adire timore pene legalis decedens interim transmittit hereditatem.

Quid

Quid si subesset alia causa ꝙ timor pene legalis.
Quid in forensi prohibito ex forma statuti acqrere immobilia sub certa pena nisi primo faciat se allibrari. si ei fuit delata hereditas ⁊ decedat anteꝙ allibretur. an transmittat.
[16] Hereditas ascendentis ꝑ lineam masculinā vel femininā trāsmittitur in descendentes ⁊ quod illa transmissio non fiat ratione suitatis cum fiat etiam de hereditate materna et etiam per emancipatum. ⁊ non fit in extraneos heredes sed solum in descendentes secus in illa que fit ratione suitatis quia fit in quoscumqꝫ extraneos.
[17] Ius deliberandi qualiter ⁊ qñ [illegible] transmitti.
[18] Infans ꝙ hodie transmittat in patre vt heredem.

Ventre. †Ex testamento qd̄ pōt rumpi natiuitate posthumi preteriti qr venter erat plenus nulli defert hereditas. etiā suo heredi instituto nō solū emancipato vel extraneo hoc primo. Sed si nō poterat rūpi. qr vēter erat vacu⁹. lꝫ ex eo deferatur hereditas emācipatus tñ vel extraneus adire non pōt nisi sit de hoc certus ꝙ vēter sit vacuus sed suus hñ pōt effici heres p. l. lꝫ ignoret. qr. l. q̄ facit eū heredē hñ est certa de eo qd̄ est certum natura hoc secundo. Et primo casu qñ est plenus lꝫ ex eo nō sit delata hereditas ⁊ ꝑ cōsequēs institutus nō potuerit effici heres si tñ erat filius in potestate vel emācipatus interim decedens transmittit ius consequendi portionem quam in oēm euentum erat habiturus siue posthumus nasceretur siue non hoc tertio ⁊ vltimo dicit ista. l. solennis. quā diuide in tres partes. vt in summario. secūda ibi. sed si vacuo. tertia ibi ergo. ⁊ in prima parte vēter erat plenus. ⁊ determinat vnum ꝙ ex illo testamento nō defert hereditas cum eius vires sint in pēdenti ⁊ ex hoc ꝙ dicit non deferri apparet ꝙ loquitur qñ erat plenus licet eñ possit contingere ꝙ fiat abortiuus. ⁊ licet futurus sit abortiuus. ⁊ hoc sit notum deo qr tñ est de futuris contingentibus. non est notum legi. qr nec in natura naturata. et ideo. l. ex tali testamento cuius vires sunt in pendenti. qr non potest rūpi si nascatur lex non defert hereditatem scripto. ⁊ licet loquat qñ fuit scriptus emancipatus vel extraneus idem tñ si suus vt colligitur ex secunda parte a contrario sensu. vbi vult qd̄ suo deferatur qñ venter est vacuus. ergo si est plenus vult qd̄ non deferatur. Colligitur etiam ex tertia parte vbi prouidet circa inconueniens quod sequit ex hoc ꝙ nō defertur suo vel emancipato. si eñ defertur prouisio que ibi ponitur nō esset necessaria saltem suo. qm̄ efficeretur heres per. l. ⁊ transmitteret iure suitatis. vt in secunda parte. ¶ In dicta vero secunda parte loquitur qñ venter erat vacuus. ⁊ tunc testamentū non pōt rumpi. ⁊ hoc est certum in rerum natura. ergo et apud. l. ⁊ per consequens ex eo defertur hereditas sed non sufficit hereditatem esse delatam qñ extraneus vel emancipatus fuit substitutus. nisi etiam sciat delatam ad hoc vt possit adire cum habeant effici heredes eorum voluntate. vt. l. heres institutus. s̄. eo. nō sic in suo qui efficitur heres per. l. vnde sufficit qd̄ lex sit certa de eo quod est certum in reꝝ natura. suus ergo interim decedens decedit heres. ⁊ per consequens transmittit hereditatē. secus in emancipato vel extraneo. ¶ In tertia parte reddit ad primum casum. qñ erat plenus. nam si verum est qd̄ fuit dictū in prima parte ꝙ hereditas ex tali testamento non defertur: sequitur ꝙ nullus ex illo testamēto quousqꝫ pendet natiuitas posthumi potuit heres effici. qr ista essent inter se contraria ꝙ hereditas non esset delata. ⁊ ꝙ nihilominus institutus efficeretur heres ex eo. Ex hoc sequitur magnum inconueniens ꝙ si erat institutus suus vel emancipatus interim decedens nihil transmittit. ⁊ tamen si non decessisset in omnē euentum esset habiturus totum vel partē hereditatis siue posthumus nasceretur siue non scilicet ab intestato si nasceretur. ⁊ ex testamēto si nō nasceretur. Iniustū est ergo ꝙ casus mortis sibi noceat vt ab hereditate excludatur ⁊ nihil ad suos heredes transmittat. maxime qr totum hoc cōtingit facto ⁊ culpa testatoris posthumum pretereūtis. Si eñ testamentum non fecisset iam natus habiturus esset partē hereditatis ⁊ potuisset heres effici etiam pēdente natiuitate posthumi in portione que ipsuꝫ contingeret ꝑ numerū liberorū qui esset in vtero. ⁊ idem si facto testamento fuissent instituti ⁊ posthumus institutus vel exheredatus. vt. s̄. eodē. l. cum quidam. §. suum. ⁊. s̄. si pars her. peta. l. illud. Sed quia posthumuꝫ preteriit quod facere non debuit. ex hoc efficitur vt ille suus emancipatus non potuerit heres effici pendente natiuitate posthumi. nam ex testamento non quia vires eius sunt in pendenti ⁊ ex eo nō est delata hereditas similiter nec ab intestato. quia nec est etiā hereditas delata ab intestato quousqꝫ pendet causa testamenti. qr potest contingere ꝙ posthumus non nascatur ⁊ testamentum non rumpetur. Est ergo valde iniquum ꝙ facto et culpa patris male testantis filius in potestate vel emancipatus excludatur a sibi debita portione. ⁊ ideo iurisconsultus prouidet. ꝙ licet in eius vita neuter istorū potuerit effici heres interim tamen decedens transmittat ad suos heredes id quod erat habiturus posthumo nato vel non nato. ⁊ hoc voluit dicere dum dicit decreto filie succurrendum est ⁊c. l. vt transmittat. quid autem transmittat habetur in glo. fi. in prin.

[2] ¶ †Ex prima parte Bar. colligit vnum in quo dicit se consuluisse ꝙ proximus ventri puta agnatus decedēs pendente natiuitate posthumi nō trāsmittit ad suos heredes ius deliberandi per. l. cum antiquioribus. nam ad hoc vt quis illud transmittat reqritur ꝙ sciat hereditatem sibi delatam. sed posthumus erat in vtero qui precedebat agnatum non est delata agnatio. s̄. eo. l. cum quidam. §. ꝙ dicitur. ergo non potest scire sibi delatam certe etiam si posthumus non erat in vtero. ⁊ sic erat delata. si tamē hoc ignorabat sicut non potest adire vt quia in sequenti parte. ver. emancipatus autem. ita non potest transmittere ius deliberandi. qr requiritur vt possit adire ad hoc vt trāsmittat. i. ꝙ habeat potentiam adeundi. quia sibi delata est hereditas. ⁊ ꝙ illam potentiam possit ad actum deducere. qr hoc sciat vt in. d. l. cum antiquioribus. vnde dictū Bar. modicam dubitationē habet.

[3] ¶ †Ex secūda parte not. primo dum dicitur heres fuisse intelligitur qr est hic casus ꝙ existentia sui heredis operatur transmissionē hereditatis: ad quoscūqꝫ heredes aūt per ignorantem. frustra enim diceret hic ꝙ intelligitur fuisse heres. nisi trāsmitteret nec pōt dici ꝙ hic se immiscuit. qr loquitur qñ erat incertus ꝙ pupillus erat in vtero ⁊ sic non potuit se immiscere. qr illud quod impedit aditionem in extraneo impedit etiā immixtionē in suo. vt. j. eo. l. cum bonis. qr illa fit in sua voluntate. licet non sic impediat acquisitionem hereditatis q̄ fit p. l. nec etiam pōt dici ꝙ istud inducatur hoc casu ratione alicuius specialitatis ꝑ id qd̄ habetur in fin. qr verū est ꝙ qñ filius non fuit effectus heres in eius vita tñ inducitur speciale in casu huius. l. ⁊ in tertia parte ꝙ trāsmittat de equitate ⁊ extra istū casum non sic esset. sed duꝫ fuit effectus heres in vita vt erat in hac secunda parte nulla est specialitas quod ad heredem transmittat. hoc etiā colligitur ex. l. si filius heres. de lib. et posthu. ⁊ in. l. fi. de condi. insti. hoc etiam probatur expresse. j. de col. bo. l. j. §. ibidem iul. ver. ꝙ si ante acceptaꝫ allegatur etiam plures alle. ll. ad hoc per docto. qr ista est cōis opi. licet Iac. de bel. disputando tenuerit contrarium cuius disputationem refert hic Barto. et singula eius membra. ⁊ regulas destruit de quo etiam per eū in. l. ex militari. §. fi. cuꝫ. l. seq. s̄. de testa. mili. Procedit autem hoc quando suus heres non repudiauit hereditatem. al's secus ꝑ id quod in fi. habetur. in. l. si quis filium. C. de inof. testa. ¶ Item procedit quādo suitas non est impedita. al's secus nisi erat institutus sub conditione potestatiua que facit ipsum de necessario volūtarium. vt. l. cornelius. et. l. iam dubitari. de hered. insti.

[4] ¶ †Sed quid si statutum permittit filio ꝙ possit hereditatem repudiare videtur ꝙ cum statutum sit de iure ciuili facit de necessario voluntariuꝫ et sic non transmittat. Bald. notabiliter[a] valde in. l. qui se patris. C. vnde liberi in vltima vel penul. colū. tenet contrarium ꝙ anteꝙ repudiet non dicatur voluntarius imo hereditas sit sibi infixa. et eam transmittat. sed si repudiet fingitur non infixa. et nunꝙ fuisse heres. ⁊ hoc operatur statutum et sic nepos ex eo poterit heres effici de iure ciuili. ⁊ sic erit casus in quo in suitate locum habebit successorium edictum regulariter contra vt in illa. l. qui se patris. et istud est satis peregrinum dictū quod tene menti. cetera circa istum articuluꝫ vide hic per Barto. qui melius examinat hic ꝙ in alio loco.

[5] ¶ †Item nota. hic a contrario sensu ꝙ si venter erat plenus suus non fuit heres effectus ex testamento. sed contra de. l. cum quidam. §. suum heredem. s̄. eod. Solu. hic loquitur quando venter erat preteritus secus si institutus vel exheredatus et sic testamentum non poterat rumpi vel si decessisset intestatus. tunc enim iam natus potest effici heres etiam si venter sit plenus licet ignoret pro qua portione efficiatur. vt ibi dixi. et. l. illud si pars he. pe.

[6] ¶ †Tertio nota. ꝙ emancipatus institutus licet in omnem euentum sit habiturus hereditatem. siue posthumus nascatur siue non: tamen non potest heres effici nisi sit certus ꝙ non nascatur. Sed contra de. l. ꝙ si dubitet. s̄. eo. Solu. ibi institutus erat certus ꝙ in omnem casum erat habiturus hereditateꝫ ex testamento hic non sic licet esset certus ꝙ nato posthumo esset habiturus ab intestato et eo non nato ex testamento et sic non poterat adire. quia erat incertus de causa. s̄. eo. si quis ad quē.

[7] ¶ †Ultimo inquantum vult ꝙ si emancipatus erat certus potest adire est hic tex. contra glos. fin. in. l. illud. in fi. j. de contratabu. que sentit quod emancipatus iure isto nō erat cognitus de iure ciuili etiam ex testamento. et sic non poterat adire. sed bono. possessio. petere quod est falsum. quia non debet esse de-

[a] ¶ Bal. notabiliter. Adde ꝙ ipse idē Pau. de cas. in. l. iij. C. de iure delib. dubitat d̄ hoc dicto Bal. ⁊ vide eūdē Pau. i. l. j. C. si vt se ab hered. absti. ⁊ de veritate. ꝑ. d. alexan. in. d. l. qui se patris. Cur.

terioris conditionis ꝙ penitus extraneus. et probatur etiam expresse in.l.si ex duabus la.ij.de contratab.vbi patet qꝺ emãcipatus institutus adit ex testamẽto. 8 †Ex vltima parte huius l.Bar.colligit talẽ regulam quod qñcũq; quis in omnẽ euentum est habiturus hereditatẽ.si propter aliquod dubium impediatur adire interim decedens transmittit ad suos heredes. Ex quo sequitur quod si fuit institutus ille qui poterat ab intestato succedere si ille dubitat de testamento an esset factũ vel non.⁊ an ipse esset institutus vel non.⁊ an valeret vel non:interim decedens transmittit quia in omnem euentum erat habiturus siue esset factum ⁊ ipse esset institutus.siue non esset factum. Item siue est validum.⁊ ita sentit Bar.qꝺ falsissimũ puto.nam dico ꝙ hic loquitur quando ille qui in omnem euentũ erat habiturus hereditatem fuit impeditus heres effici ꝑpter vitium testamenti.⁊ sic non erat sibi delata hereditas.⁊ quãdo istud vitium prouenit facto ⁊ culpa testatoris.his tribus concurrentibus qꝺ esset habiturus hereditatem in omnẽ euentũ. et ꝙ impediretur vitio testamenti.et ꝙ illud vitium prouenit a testatore locum habet qꝺ hic dicitur.⁊ altero deficiente secus Nam si nõ erat habiturus in omnẽ euentum:etiam si alia duo subsistant non transmittit.casus est.ĩ.ad sille.qui posthumos. in fi.⁊.ẽ.si mulier ventris nomine.l.j.§.fin. Idem si non ꝑpter vitium testamenti.sed propter suam dubitationem.vt si testamentum erat validum.⁊ delata erat hereditas ipse tamen dubitabat.nam ista dubitatio prouenit suo defectu. Unde imputet.quia debet perquirere veritatem. Si ergo veniẽs ab intestato fuit institutus.et testamentum est validum licet ipse dubitet de eius viribus quod suo facto impedit̃ adire non culpa alterius sibi hoc nocet vt non transmittat. Idem si non erat delata hereditas.non tamen contingit culpa testatoris.vt si erat institutus sub cõditione.⁊ conditio pendebat.nam testator nõ fuit in culpa instituendo sub cõditione.sed bene est in culpa pretereundo posthumũ.licet ergo sit habiturus heredem siue existat cõditio ⁊ tunc ex testamento siue non existat ⁊ tunc ab intestato.interim decedens puto eum nihil transmittere.⁊ ꝑ hoc. l.pantonius.ĩ.eo.vbi fuit impeditus adire ꝑpter sui absentiã non transmittit hereditatẽ.licet transmittat beneficiũ resti.in integrũ.⁊ loquitur etiã in eo qui in omnẽ euentũ erat habiturus vt in filio ⁊ in hereditate materna.⁊ liga ista ad digitũ. q̃ sunt substantialia nec reperio ea declarata ꝑ Bald.aut Ange. vel aliquẽ aliũ ⁊ confundunt regulã Bar.quã colligit ex ista.l. qñ eã intelligo in terminis huius.l.tria concurrunt.vt.ẽ.dixi nõ ita generaliter.vt Bar.ponit. 9 ¶†Ex predictis videt̃ ꝙ in secũdo casu huius.l.qñ venter erat vacuus ⁊ sic delata hereditas emancipatus q nõ potuit adire ꝑpter dubiũ non trãsmittit ad suos heredes hereditatẽ paternã q̃ nõ fuit impeditus ꝑpter vitiũ testamenti.sed solũ propter suã dubitationem que sibi nocere debet.non enim fuit in culpa pater si nõ instituit vel exheredauit ventrẽ in quo nullus erat secus in primo casu huius.l.⁊ in vltimo ⁊ istud videbitur tibi nouum ꝙ minus transmittat qui habuit potentiam adeũdi lꝫ illam ad actum deducere non potuerit ꝙ̃ ille qui potentiam nõ habuerit nec actum sed non est nouum.q̃ magis fuit impeditus hic secundus quã primus ideo fuit dignus maiori fauore si tñ sua ignorãtia fuit iusta q̃ communiter reputabatur pregnans potest dici ꝙ trãsmittat ad heredem suum beneficiũ resti.in integ.per.l. pantonius.ĩ.eo.vt ibi dicam.⁊ istud est minus ꝙ̃ transmittere hereditatem vel bo.pos.ꝙ necesse habet primo restitutionem petere ꝙ̃ possit hereditatem acquirere.⁊ forte sibi denegabat sed si ignorantia non fuit iusta.q̃ cõmuniter repudiabatur nõ pregnans ipse autẽ credebat pregnantẽ imputet sibi quare opin. suam nõ confirmauit cũ opi.cõmuni.qꝺ si fecisset adire potuisset cõcurrẽte veritate cum eis vt hic in gl.super ver.sciant ideo nõ meretur resti.in integ.q̃ non cõceditur nisi ex iusta causa vt.l.j.§.si.qui ex cau.maio. 10 ¶†In glo.j.in fi.ibi cõtratab.tamẽ petere potest emancipatus supple ⁊ etiam suus institutus vtrique enĩ aperitur edictum per preteritum.vt.l.iij.§.si quis ex liberis.ĩ.de contratab.quod ergo dixit glo.in princi.ꝙ instituti expectant preteritos dꝫ intelligi quantũ ad hoc vt possint adire vel bo.pos.fm tab.petere neutrũ enĩ possunt si preteritus est posthumus vel etiã iam natus in ptãte q̃ primo casu testamẽtum speratur rũpi de iure ciuili.in secũdo est ipso iure nullũ.si aũt emãcipatus est preteritus põt adiri ꝑ institutũ q̃ valet de iure ciuili ⁊ in hoc institutus nõ expectat preteritũ sed nõ põt petere fm tab.quousq; põt peti contratab.vt.l.ij.§. expectandi de fm tab. ¶Sed op.cõtra gl.ꝙ nec cõtratab. possit petere institutus beneficio posthumi preteriti q̃ ipsi posthumo adhuc non cõpetit.cũ nõ sit in rerũ natura ergo nec alteri eius beneficio põt competere q̃ quod quis non habet ꝑ se non potest alteri dare vel cõmunicare. Fateor contrarium de rigore. Sed quia ex hoc resultabat iniquitas ꝙ nec adire nec fm tabu.potest petere ꝙ etiam nec posset petere cõtratab.de equitate subuentum est sibi de contratab.⁊ hoc voluit tex.in.l.illud in fi.de contrab.cum gl.super ver.moriatur. ¶Sed adhuc op. ꝙ imo possit etiam fm tab.petere.nam sicut potest posthumus nasci: ita ⁊ non nasci.sed effici abortiuus.si ergo propter primum casum qui potest contingere datur instituto contratab. ergo etiã propter secundum quia similiter potest contingere debet dari fm tab.propter hoc Azo.fatetur istud de plano. sed gl.tenent contrarium per illum tex.qui hoc vult. Et ad contrarium dic ꝙ potius consideratur ꝙ [illegible] nascatur ꝙ̃ ꝙ nascatur. q̃ primum fauorabilius est reipu.cui homo nascitur vt.l.j.§.si ea in fi.de ven.in pos.mit.licet ex natiuitate testamẽtum rumpatur maior enim vertitur vtilitas in frequentia hominum ꝙ̃ in sustentatione testamentorum.vt.l.cum ratio.§.fin. de bo.dam.⁊ hoc voluit gl.in.d.l.illud.§.fi.dum dicit ꝙ in dubio benignius presumitur ꝙ nascatur posthumus. ¶Sed ad idem oppo. ꝙ imo detur fm tab.q̃ detur instituto sub ꝯditione.vt.l.ij.§.sub conditione.de fm tabu.⁊ quando posthumus est preteritus institutus licet pure censetur institutus sub tacita conditione si posthumus non nascatur. Sol.si loquitur de bono. posses. fm tabu.que non tribuit ius.sed simplicem administrationẽ: possemus hoc fateri ⁊ isto modo potest saluari opi.Azo.de qua in d.l.illud.§.fin.talis enĩ cõpetit instituto sub conditione.sed si loquimur de illa que tribuit ius secus.ita loquitur opi.glo.et tex.in.d.fin. Sed quid consequitur institutus intentando con.tab.anteꝙ̃ posthumus nascatur.pone enim ꝙ erat institutus in minori parte ꝙ̃ ipsum tangeret ab intestato.puta in quarta parte ⁊ extraneus in residuo videtur ꝙ cõsequatur vt habeat integraꝫ dimidiam quam est habiturus nato posthumo.vt.ĩ. de con.tab.l.non putauit.§.fi. Sed certe illud intelligo quãdo esset preteritus iam natus. Sed quãdo posthumus qui potest non nasci ⁊ sic testamentum non rumpetur ⁊ per consequens habebit filius institutus vltra portionem in qua institutus est dico ꝙ per con.tab.illam tantũ consequit̃.⁊ si postea nõ nascatur posthumus:illa con.tab.conuerteretur in fm tab.⁊ illa tãtum portio remanebit sicut ecõuerso.fm tab.cõuertitur in cõtratab.vt no.in.d.l.ij.§.si sub cõditione.⁊ est speciale in filijs. vt vna con.tab.cõuertatur in alterã nõ sic in alijs.vt no.Bar. in.l.ij.C.de succes.edic.sed si posthumus nascatur illa con.tab. remanebit in suo esse.sed augebitur.quia rupto testamento extraneus excludetur ⁊ hereditas diuidetur equaliter inter iam natum institutum ⁊ posthumum preteritum.ita intelligo istaꝫ materiam male declaratam. ¶In glo.magna.que incipit certe sic in prin.certe dum dicit si venter erit vacuus.ista verba gl. referas ad id qꝺ proxime dixerat vel etiam fm tab.⁊ intellige gl.erit vacuus.i.fiet vacuus post mortẽ.tamen filij transmittẽtis sed tempore mortis erat plenus.si enĩ tunc fuisset vocatus filius in potestate fuisset suus heres euẽtus ⁊ transmisisset hereditatem iure suitatis.vt in secunda parte huius.l.nec haberet necesse transmittere con.tab.vel fm tab. Quod autem subditur in gl.⁊ velit differre referas ad id qꝺ dixerat gl.de con.tabu.nam illam potuit filius institutus intentare quousq; vixit vt ptꝫ in gl.j.in fi.sed si noluit:sed potius voluit differre ipsam transmittit.⁊ hoc vult dicere gl.hic ⁊ etiam sequens gl. super verbo decreto. ¶Sed op.si potuit tam intentare ⁊ non intentauit fuit negligens.ergo non debuit eam transmittere hoc cõtrarium seu sit glo.in.l.illud.§.fi.⁊ dirigit ꝙ non imputatur sibi negligentia quia distulit volens deseruire iuri communi ꝙ 11 sic declara. †quia de iure communi institutus ex sua persona non potest intentare contratab.sed de iure speciali ex sua persona preteriri potest.vt.l.iij.§.si qs ex liberis.de con.tabu.si ergo noluit vti hoc iure speciali.sꝫ potius deseruire iuri communi.non est sibi negligentia imponenda. Sed nunc opp. ꝙ non potuerit transmittere fm tab.q̃ eam in vita non habuit vt dixit gl.j. Solu.fateor ꝙ non transmittit nisi con.tab. quam habebat.sed si contingat postea non nasci posthumũ sed effici abortiuum illa con.tab.conuertitur in fm tab.⁊ hoc respectu potest dici ꝙ transmiserit fm tab.scilicet in habitu nõ in actu ita debet intelligi illa.l.sed ⁊ si decesserint.in fi.de bo.poss.con.tabu.dum dicit bono.posses.fm tabu.vel contra ⁊ etiam ista glo. 12 ¶†Sed vltimo opp.ꝙ nec fm tabu. nec con.tab. transmittat sed destituatur testamentum in articulo mortis filij ⁊ ipse efficiatur heres ab intestato.vt.l.si filius heres.de lib.et posthu. vbi casus. Sol.contrarium procedit duobus concurrentibus scilicet ꝙ filius institutus non habeat coheredem vel substitutum ⁊ sic cuꝫ mori incipit:esse certum neminem ex illo testamẽto heredem futuruꝫ. Item filius erat in potestatem tunc ergo destituitur testamentum in mortis articulo.⁊ hoc prodest filio in potestate quia in puncto mortis efficitur heres per.l.ab intestato ⁊

testato et transmittit hereditatem iure suitatis.nec habet neces se transmittere.ſm tabu.vel contratabu.Sed si habebat coheredem vel substitutum non incipit esse certũ nemineꝫ ex illo heredem futuruꝫ.ideo non destituitur et sic habet necesse trãsmittere con.tab.conuertendum in ſm tab.si posthumus nõ nascat. Idẽ si erat emancipatus licet non haberet coheredẽ vel substitutum quia si destitueretur testamentum hoc sibi non ꝓdesset vt efficeretur heres in puncto mortis cum habeat effici heres ex sua voluntate quam tunc non habet ideo adhuc habet necesse transmittere con.ta.conuertendum in ſm tabu.et non destruitur testamentum.et hoc vult dicere tex.in illa.l.illud.§.fin. quod remedium con.ta.vel ſm tab.semper est necessariũ emãcipato instituto.quando posthumus est preteritus siue habeat coheredem vel substitutũ siue non.sed non sic filius in potestate sed solum eo casu quo non habet coheredem vel substitutuꝫ et ex his remanet declaratus ille tex.cum omnibus glo.suis.et etiam difficultas huius.l.¶†In glo.ibi.l.j.§.sub pretex.dic qḋ ibi loquitur in extraneo instituto qui non erat habiturus hereditatem in omnẽ euentum siue posthumus nascatur siue non

13 ideo transmittit hic in filio qui erat habiturus.¶†In gl.ibi item nota qḋ hic transmittit nõ adita here.seu bo.pos.Ex ista alternatiua gl.sentit ꝙ hic transmittatur hereditas de iure ciuili.et etiam beneficio pretoris qḋ hic no.Bar.quia ista.l.est situata in hoc titu.vbi non tractatur de remedio pretoris:sed de hereditate iuris ciuilis.hoc non placet.primo per tex.dum dicit decreto qḋ congruit bonorum possessioni in qua olim reqrebatur decretum iudicis licet hodie non.sed sola agnitio sed id aditione hereditatis non reqritur decretum.sed Barto.intelligit decreto.s.huius.l.quod est violare literaꝫ.Item dico ꝑ tex.in d.l.illud.§.fi.vbi dicitur qḋ emancipato est necessarium istud remedium pretoris.sed si transmitteret hereditatem non esset necessarium.et tamen hic loquitur etiam in emancipato. Dic ergo solum transmitti beneficium pretoris hoc est magni effectus quia heres transmittentis habebit necesse inter annuꝫ implorare als non transmitteret.cum veniat iure speciali ad hanc transmissionem.sed ſm intellectũ Bar.posset perpetuo

14 adire vsqꝫ ad.xxx.an.¶†In glo.ibi.j.ad car.l.scriptus.ad idẽ tendit.l.si filia.la terza.§.fin.de bo.liber.licet gl.j.ponat pro casu diuerso.et ex illis.ll.no.hanc regulam ꝙ quando alicui delata est hereditas et ipse fuit impeditus adire facto tertij si cõtra illum non poterat haberi regressus.qꝛ erat factum iustum vel iniustum tamen erat soluẽdo decedens interim trãsmittit hereditatẽ etiã si erat penitus extraneus et nõ erat habiturus in omnem euentum ne factum tertij sibi noceat.secus si erat iniustum et erat soluendo et poterat haberi regressus cuꝫ effectu: tunc eñ non trãsmittit:sed heredi eius datur regressus ad interesse contra illum tertium.et iste est casus in.l.j.§.fi.s̃. si mul.ven.nomi.de qua glo.op.simile no.in.l.inde neratius.§.j.ad.l.

15 aquil.et de cõdi.et demõ.si titius statuas.¶†In gl.ibi.§. elegãter.et.l.qui posthumos ex illis.ll.collige hanc regulaꝫ ꝙ fuit impeditus adire timore pene legalis decedens interim transmittit hereditatem:intellige etiã si non erat eam habiturus ab intestato.Item intellige dũmodo non subesset alia causa ꝙ timor pene legalis que non sufficeret ad transmittendũ.vt.d.l. qui posthumos.in fin.Et per alias.ll.dicit Bart.consuluisse si statutũ dicat ꝙ forẽsis nõ possit acqrere bona immobilia sub certa pena nisi primo faciat se allibrari.et quidam forensis cui delata erat hereditas venit vt faceret se allibrari.et postea volens adire per prius ne incideret in penam statuti quia ꝑ aditionẽ acqrentur bona immobilia si interim decedat anteꝙ alli

16 bretur transmittit ad suos heredes.¶†In gl.ibi.C.de his q ante aper.tabu.l.j.ex illa.l.collige aliam regulam ꝙ hereditas ascendentis ꝑ lineam masculinã vel femininam transmittitur in descẽdentes et illa transmissio nõ fit ratione suitatis cũ fiat etiã de hereditate materna et etiam ꝑ emancipatũ et nõ fit in extraneos heredes sed solũ in descendẽtes transmittentis.secus in illa que fit ratione suitatis quia fit in quoscunqꝫ extraneos. ¶In glo.ibi.l.apud hostes de intellectu illius.l.multa est altercatio.sed communis opin.est ꝙ sibi fiat transmissio ratione suitatis.et licet loquatur de matre propter qḋ quidam dicunt ꝙ illa.l.vult ꝙ hereditas vnius ascendentis transmittatur in alium ascendẽtem puta patris in matrẽ vel ecõuerso istud cõiter non approbatur ideo in alium etiã extraneum ꝙ matrem fieret ibi transmissio.vt.l.iij.C.de iur.delib. et.l.lucius.de iure fis.et.l.hereditatẽ.de castren.pec.et.l.liber homo.de stipu.ser.et s̃.ti.proxi.l.ex militari.§.fi.cũ.l.seq.et iste.ll.allega.per doct.ad hunc argumẽtum vltra alias quas supra allegaui.qꝛ etiam est

17 casus hic et in.l.si filius heres.de lib.et posthu.¶†In gl.ibi.l. cum antiquioribus.ibi nõ transmittitur hereditas sed ius deliberandi tribus concurrentibus ꝙ hereditas sit delata.et sic habebat potentiam adeũdi.et ꝙ sciat eam sibi delatã.et sic possit illã potentiam in actum deducere et ꝙ decesserit infra annũ a morte testatoris et tunc transmittit residuum anni et nisi infra illud adeatur hereditas per heredem eius non poterit postea adiri.et in hoc differt ista transmissio a transmissione hereditatis non adite.qꝛ non transmittitur hereditas heres transmittentis potest perpetuo adire vsqꝫ ad.xxx.an.a die hereditatis

18 delate vt.l.j.cum ibi no.C.de iur.delib.¶†In gl.ibi.l.si infanti.ibi fit transmissio per infantem hereditate sibi delata in patrem infanti non tanꝙ in heredem sed in patrem.ideo iure patris potest pater adire.sed hodie ꝑ filiussa.habet heredem pater venit vt heres et sic in ipsum tanꝙ in heredem fit transmissio ex quo seqtur magnus effectus.qꝛ si extat pater et mater et frater vtriqꝫ coniunctus cũ omnes isti sunt heredes infantis in omnes fiet transmissio.et sic mater et frater habebunt ex persona patris quod per se habere nõ possent.quia si non esset pater hereditas illa non adita non transmitteretur in matrẽ vel fratrem cũ ex priuilegio paterno fuerit hoc inductum quod viderit matri et fratri non patri tantum ꝓpter quem fuit cõcessuꝫ et ista videtur esse cõmunis opi.quam Bar.hic ponit.sed super ea semper dubitaui quoniam ibi loquit etiam in infante emãcipato qui poterat illo iure habere heredem et tamẽ pater ibi nõ venit vt heres.sed iure primo certe etiam si erat in potestate iuris.C.in aduentitijs poterat habere heredem vt.l.fina.ad tertu.et tamen pater ibi nõ venit vt heres vnde videtur extraneum dicere ꝙ illud quod fuit introductum in fauoreꝫ patris operetur fauorem aliorum in preiudicium ipsius qui ſm tẽpora illius.l.solus erat habiturus hereditatem exclusa matre et fratre.dic vt ibi dixi quoniam diu est ꝙ consului contrarium ius quod tenet hic Bar.

Si metus causa.

1 †Aditio facta per metuꝫ valet mero iure.sed rescindit.h.d.primũ ꝓcedit si non precessit ꝓtestatio tunc eñ ipso iure non valeret.vt.s̃.eo.l.q in aliena.§.fi.ſm intellectum quod rescinditur officio iudicis non actione ꝙ metus causa quia non esset contra quem daret quoniam ad inferentem metum nihil prouenit probatur in.l. mulier.§.fi metus.s̃.quod met.cau.

2 Hereditas non adita lꝫ non transmittatur tñ impeditus adiri in triplici absentia transmittit beneficium restitutionis in integrum et vide nu.8.

3 Apud quos dicatur esse respublica.

4 Si alicui delata est hereditas et ipse fuit impeditus eam adire etiã ꝓpter iustissimã ignorantiã non ꝓpter vitium testamenti non transmittit eam ad suos heredes.

5 Restitutio in integrum in casu huius.l.ex cuius persona debeat peti.

6 Non quilibet decedens hereditate non adita transmittit beneficium restitutionis in integrum et a quo tempore incipiat cõpetere et nu.7.

7 An talis restitutio transmittatur etiam de rigore.

8 Minor.xxv.annis si decedat hereditate nõ adita an transmittat beneficium restitutionis in integrũ.

9 In his que non transmittuntur ad heredem gestũ nomine defuncti non potest ratum haberi per heredem.secus in his que ad heredem transmittuntur.

10 Ad hoc vt actus possit haberi ratus reqritur ꝙ oĩa sint in integro statu in quo erant qñ actus fuit gestus.

11 Mutuũ si fuit factũ filiosa.sine voluntate paterna.lꝫ pater possit ratificare.quousqꝫ est in eiusdem potestate tñ postꝙ ipsum emancipauit:non põt ratificare ꝙtum ad hoc vt faciat cessare exceptionẽ que filio incepit competere.

Per petitionem bonoꝝ possessionis factã noĩe absentis ꝙ nõ sit absenti aliqḋ ius quesitũ anteꝙ haberet rata.

Quid si absens esset pupillus.

12 Actus trahitur ad tempus quo ratus habetur.

Antonius.

1 †Impeditus adire ꝓpter iustã ignorantiã si decedat anteꝙ sit pfecte exclusus ab hereditate lꝫ per mortẽ excludat beneficiũ tñ resti.integrũ de rigore nõ trãsmittit ad heredes.sed hñ de equitate trãsmittit.h.d.ista.l.valde singularis maxime in hoc vltimo dicto in quo alibi non re

2 perit.†Et declarat et moderat infinita iura que dicunt hereditatem non aditam non transmitti vt si non fuit impeditus adire ꝓpter iustam ignorãtiam vel dubitationem saltem trãsmittit beneficium restitu.in integrum de equitate per istam singularem.l.que loquitur qñ ignorãtia prouenit ratione absentie ipsius heredis.Et loquitur de triplici absentia.s.causa reipu

3 blice romanorũ que dicit probabilis et necessaria.¶†Item cã sui municipij que nõ dicitur ratione reipublice cũ respublica

non sit apud singularia municipia sed penes populū romanū vel imperium vel alium superiorem non recognoscentē alium in superiorē. vt penes[a] dominationem venetorum vel populū Florentinū respectu suorum subditorū qꝛ tenet locum principis vt not Cy. in. l. ea lege. C. de condi. ob cau. ⁊ Bar. in. l. apud hostes. de cap. Itē loquitur generaliter de qualibet absentia probabili vt causa mercantie. de prima patet vsq͛ ibi ⁊ in filio ibi generaliter loquitur de absente absq͛ eo ꝙ se restrīgat ad aliquam causam vnde debet intelligi de probabili adueniente sine culpa secus si esset improbabilis puta causa relegationis quia illa non meretur fauorem restitutionis in integrum. vt. l. pap. exuli. de mino. ¶ In tex. ibi procuraret qꝛ erat preses prouincie iuxta illud euangelij procurāte pontio pilato iudeā ⁊c. et si erat absens causa reipublice romanorum. ¶ In textu. ibi quam se institutum cognosceret supple ⁊ sic non transmisit hereditatem vt ptꝫ ex sequentibus al's restitu. in integrum non

4 esset necessaria. †Et sic no. hic casum de eo quod dixi. s. e. l. vētre. ꝙ si alicui delata est hereditas ⁊ ipse fuit impeditus eā adire etiam ꝑpter iustissimam ignorantiam non ꝑpter vitiuꝫ testamenti non transmittit eam ad suos heredes. casus est rotūdus. vnde nec etiam in secundo casu. l. ventre vbi delata erat hereditas tñ non potuit adiri per extraneum vel emancipatum propter ꝑbabile dubium si forte venter reputabatur plenus hoc non sufficit vt hereditas transmittatur. ¶ In tex. ibi quādo procurator eius petierat expone idest procurans seu nego. gest. sine mandato ad petendū bonorū possessionē statim fuisset acqsita huic pantonio absenti nec reqrebatur alia ratihabitio. vt. l. si procurator. de condi. inde. sed qꝛ non habuit mandatum lꝫ eam potuerit petere noīe absentis non tamen fuit illa acquisita anteq̃ eam ratam haberet. vt. j. quis or. in bo. pos. ser. l. fi. ⁊ de bo. pos. l. iij. §. acquirere. ius tamen ratificandi non transmittit ad suos heredes sicut nec bo. pos. non agitatam. vt d. §. acquireret ratio ponitur hic in gl. super ver. non poterat.

5 ¶ †In tex. ibi ex persona defuncti in integrum restitutionem implorabat. nota dum dicit ex persona defuncti non ex ꝑpria vnde cum infra decidatur ꝙ competit ex equitate dicendū est ꝙ ex persona defuncti prout petitum fuit propria. sed Pet. et Cy. C. de resti. mi. l. j. tenēt ꝙ etiam ex propria potest petere virtute clausule generalis si qua mihi iusta causa ⁊ cetera de qua in. l. in fi. s. quibus ex causis ma. propter quā nō solum absens aduersus presentem. sed etiam presens aduersus absentem vel ꝑpter absentiaꝫ alterius restituitur et sic restituetur iste heres propter absentiam defuncti propter quam ipse heres videtur lesus quia si non fuisset absens sciuisset hereditatem sibi delatam ⁊ verisimile est quod adiuisset ⁊ ad eum transmisisset hoc etiam videtur sequi Barto. hic et tunc non de equitate tātum sed etiam de rigore. Hoc non placet Bald. quia tunc presens restituitur aduersus absentem virtute illius clausule quādo propter absentiaꝫ alterius lesus est in perditione alicuius iuris sui quod hic non est qꝛ iste heres nunq̃ habuit illud ius hereditatis. vnde ipsum non perdidit. sed perdidit ipse defunctus pātonius que habebat. et hoc magis placet per istum textuꝫ: quia si posset restitui ex sua persona de rigore ad quid esset necesse ꝙ restitueretur ex persona defuncti de equitate non

6 video. ¶ †In tex. ibi quia intra diem aditionis aditus obijsset infra tempus quo habebat adhuc potentiam adeūdi. licet propter ignorantiam non posset illam in effectuꝫ deducere nō ergo fuit exclusus ab hac hereditate quousq͛ vixit. quia superueniente scientia semper potuit adire igitur non fuit lesus qꝛ lesio prouenit cum excluditur ab hac hereditate. postea vero per mortem bene excluditur quousq͛ ergo vixit non postq̃ nō erat exclusus. ⁊ per consequens nec lesus beneficium restitutionis qd̓ propter lesionem conceditur sibi non competebat. Itē ipsa mors que ipsum excludit non est causa concedende restitutionis al's quilibet decedens hereditate non adita transmitteret beneficium restitutionis quod est falsum. Si autem inuita fuisset exclusus ab hereditate. vt quia non poterat succedere nisi de iure pretorio ⁊ tempus bonorum possessionis petēde transiuerat tunc beneficiuꝫ restitutionis incepisset sibi competere in vita. ⁊ sic potuisset ipsum transmittere. vt. l. non solum. s. de in integrū restitu. et est casus in. l. j. C. de test. milit. vbi hoc colligitur. ¶ In fi. tex. ibi sine respectu eius distinctionis idest non distincto an decesserit infra tēpus quo poterat adhuc adire. idest potentiam habeat. an autem postq̃ erat exclusus a potentia adeundi quod vltimo casu non erat dubium. vt. s. dixi. ¶ In tex. ibi quod et hic subaudi multomagis quia hic fuit absens causa reipublice. sed in casibus in quibus determinauit diuus pius fuit absens etiam non causa reipublice. ¶ In textu ibi humanitatis gratia sic ergo de equitate non de rigo-

7 re. ¶ †Sed opponi. fortiter. et ista oppo. semper fecit me dubitare non reperio aliquem qui eam faciat nec etiam video bonam solu. et videtur ꝙ etiam de rigore transmittat si hec iusta ignorantia est causa restitutionis concedende nam licet iste absens anteq̃ inciperet mori semp habuit potentiam adeundi. ⁊ sic nunq̃ fuit lesus cum tantum incepit mori statim perdit potentiam. qꝛ voluntatē qua aditur vt probatur in. l. fi. j. quando di. le. ce. ⁊ sic etiaꝫ anteq̃ fuerit perfecte mortuus fuit exclusus a potentia adeundi: ergo eodem instanti succedit beneficiuꝫ restitutionis. et sic incipit sibi competere etiam in vita. ergo potest ipsum transmittere de rigore prout in simili habetur in. l. fi. de condi. insti. circa medium ibi dum oritur ⁊c. et. l. si filius heres. de liberis ⁊ posthumis. non ergo expedit expectare mortē vt dicatur lesio perfecta vt extūc incipiat competere beneficiuꝫ restitutionis. et per consequens non in personam defuncti. sed in personam heredis quod esse non potest de rigore ideo est necesse recurrere ad equitateꝫ cogita super ista oppositione q̃ est

8 difficilis ⁊ intacta. ¶ †Ultimo per istum tex. dici potest probabiliter limitari omnes. ll. dicentes ꝙ dubitans vel ignorans de delatione hereditatis si reuera erat delata et ignorātia vel dubitatio erat probabilis sine sui culpa licet non transmittat hereditatem transmittit beneficium restitutionis quod alibi non reperitur. et eodeꝫ modo dicunt docto. in minore. xxv. an. decedente hereditate non adita ꝙ licet quousq͛ vixit non fuit exclusus ⁊ sic non competit sibi beneficium restitutionis quia est verisimile ꝙ si fuisset maior hereditatem adiuisset sed propter fragilitatem minoris etatis non adiuit. et illa etas est priuilegiata. sicut ista absentia vel ignorantia circa concedendam restitutionem in integrum transmitti eam de equitate non de rigore. licet possit dici ꝙ etiam de rigore per id quod. s. dixi. licet quidam teneant contrarium. sed istā opinio. tanq̃ vtilem vidi vbiq͛ seruari. de hoc vide per Barto. in. l. qui duos. de rebus dubijs. ¶ In gl. j. ibi qualiter ignoranti incipit currere. certe hoc non dicitur hic ꝙ ignoranti cucurrerit sed potius cōtrarium dum dicit ꝙ iste decessit intra diem aditionis seu petende bono. possessio. et sic apparet ꝙ non cucurrit. si enim cucurrisset fuit lesus in vita ⁊ non esset dubium ꝙ transmitteret beneficium restitutionis de rigore vnde istud contrarium nō meruit hic signari. sed bene meretur signari. ad. l. j. C. de restitu. mili. vbi patet ꝙ cucurrit absenti causa reipublice. sed solue vt ibi no. in gl. ⁊ per hoc ꝙ tempus petende bo. posses. sit vtile. et sic non currat ignoranti vel impedito dicit Bal. C. qui admit. ad bono. posses. super rubrica valere etiam hodie vtilitatē bono. possessio. quia si aliquis per. xxx. annos stetit ꝙ hereditatem non adiuit quia ignorauit sibi delatam exclusus est a potentia adeundi de iure ciuili. quia illud tempus longissimum est continuum ⁊ sic cucurrit ignoranti et etiam impedito. vt. l. sicut. C. de prescrip. xxx. anno. et tamen tempus petende bo. possessio. adhuc nō incepit currere. sed incipiet a tempore scientie etiam post. xxx. annos: constat autē ꝙ etiam ille qui potest adire de iure ciuili potest petere bonorum possesso. de iure pretorio vel contratabu. si erat scriptus heres vel ab intestato. adde ꝙ si poterat venire ex testamento ⁊ etiam ab intestato licet per lapsum. xx. anno. exclusus a causa testati de iure ciuili habebit alios. xxx. annos vt excludatur a causa intestati. de iure ciuili. vt no. idem Bal. in. l. licet. C. de iure delib. ¶ Pro declaratione gl. ij. oppo. ꝙ heres istius pantonij potuerit ratam habere bono. posses. petitam nomine pantonij. vt. C. qui admit. ad bo. posses. l. j. ⁊. l. iij. §. acquirere. j. de bo. possesso. so. veruꝫ est si tempore quo ratam habeo posset illam petere si per alium non esset petita. sed si non poteraꝫ eam petere quia lapsum esset tempus non possum etiam ratam habere quia tempore quo rataꝫ habeo fingitur per me peti licet per prius esse petita si ergo nō poterat habere locum veritas nec etiam fictio vt not. per gl. in. l. bonorū. l. gallus. §. si eius. de libe. ⁊ posthu. et hoc probat in. l. non pos. j. rem ra. ha. sed si non fuisset petita nomine pantonij non posset per mortem eius peti per heredem quia non fuisset ad eum transmissa sicut nec hereditas non adita. ergo nec potest per heredem ratificari vt in. d. §. acquirere et hec est intentio glos.

9 †Ex qua collige primo ꝙ in his que non transmittuntur ad heredem gestum nomine defuncti non potest ratuꝫ haberi per heredem ad hoc. l. his qui. j. rem ra. hab. secus in his que ad heredem transmittituntur. eo. ti. l. si sine. §. si procurator. ꝫm Dy. vt not. per eum in. c. rati. de regu. iur. et per Barto. in. d. l. bono

10 rum. ¶ †Secundo nota. ꝙ ad hoc vt actus possit haberi ratus requiritur ꝙ omnia sint in integro statu. idest in quo erāt quādo actus fuit gestus. vt in si. videtur. s. eodem si solus ver. om-

11 nia paria ⁊c. et per hoc determinat Dyn. †ꝙ si mutuum fuit[b] factum filiofa. sine voluntate paterna. licet pater possit ratificare quousq͛ est in eiusdem potestate. et ratificando facit cessare exceptionem macedoniani. sicut si a principio cōsensisset. vt C. ad macedo.

[a] ¶ Ut penes. add. de Albe. de ros. i. l. cūctos populos. C. d̓ sum. tri. ⁊ fi. ca. bal. ⁊ Ja. aluar. i. c. j. qs di[…] in vsib[…] bal. in rub[…] de re. di. car. alex. i ru. de ap. i. xiiij. co. bar. cepola veronēsis in tract. de serui rusti. idem Bar. in tract. de matri. in. ij. colū.

[b] ¶ Si mutuum fuit. adde an mutuo facto filiofa. orit̃ ciuilis ⁊ naturalis obligatio vide ꝑ pau. d̓ ca. in. l. j. ad sena. tuscon. ma.

C. ad macedo. l. fi. et eo. ti. §. l. fi. tñ postq̃ ipsum emãcipauit non potest ratificare quantum ad hoc vt faciat cessare exceptionem que filio incepit competere. q2 non sunt omnia in integro sta- tu et ad hoc. l. fi. j. rem ra. habe. ẽm Dy. quod tenemẽti. ¶ Ter- tio collige ex ista glo. q̃ per istam petitionem bonorum posses- sionis factam noĩe absentis nõ fuit absenti aliquod ius quesi- tum anteq̃ haberetur rata q2 si fuisset quesitum fuisset trans- missum ad heredem. et sic posset ratificare. ¶ Contra hoc op. q̃ imo fuerit quesitum q2 iudex qui decreuit nomine absentis cẽ- setur supplere defectũ absentie. vt alia ratihabitio non requi- ratur. tex. cum glo. videtur in. l. penul. j. de bo. pos. so. verũ est si fuisset petita nomine pupilli pro quo põt iudex de facto sup- plere defectum tutoris. vt. l. bonorum. C. qui admit. ad bo. pos. ita loquitur ista. l. pe. secus quando est petita nomine maioris quo casu etiam si iudex sciat absentiam et velit supplere nõ ac- quiritur ius absenti anteq̃ ratam habeat gl. est in. l. seruus. j. de bono. pos. licet suppleat tunc defectum parentis puta si erat seruus et istud videtur velle Bar. in. d. l. penul. et sic non remediũ ad rigorẽ. l. si infanti. C. de iure delib. vbi dicitur q̃ infans si nõ habet tutorem et sic hereditatem sibi delataz non potuit adire non trãsmittit eam sed ea habetur pro non delata qđ est ergo remedium vt possit transmittere cũ non possit adire dicit bal. nota. super dicta rubri. C. qui admit. ad bo. pos. q̃ cõsanguinei et amici illius infantis petant bono. pos. noĩe illius q̃ fieri po- test etiam sine mandato vt in hoc text. licet hereditatem adire nõ possint et faciant q̃ iudex decernat statim illi infanti acqui- ri ius supplendo defectum tutoris quem non habent vt in. d. l. bonorum. sed si esset maior pup. secus ẽm eundem Bal. ibidẽ. qui allegat ad hoc istũ tex. vbi dicit q̃ non transmisit. Et si dicat hodie non reqritur decretum iudicis sed sufficit sola agnitio. vt. l. fi. eo. tit. Respondeo fateor q̃ non est necessarius et qui po- test sibi acquirere sed non negatur quin possit peti et sit vtile quando petitur pro alio vt sic iudex suppleat decernendo bo- no. pos. modo predicto que suppletio non fieret propter solam agnitionem factã corã eo si solam presentiam prestaret et sic ad- huc patet vtilis bonorum possessi. ¶ † Quarto et vltimo no. ex gl. dicit ac si nunc peteretur q̃ actus trahitur ad tempus quo ratus habetur vt tunc videatur geri sed contra q̃ imo econuer- so vt ratihabitio trahatur[a] retro ad actum gestũ vt videatur gestus cum mandato. quia mandato comparatur. vt. l. fi. C. ad macedo. Solu. vtruq̃ est verum diuersis respectibus quia in- teruenit quedã fictio in qua requiritur habilitas vtriusq̃ ex- tremi seu temporis scilicet ad quod vt est tẽpus quo actus fuit gestus. et a quo vt est tempus quo ratus habetur licet eniz ista tempora sint diuersa tamen finguntur vnum quando omnia sunt integra et habilitas est in vtroq̃ quia potuit geri tempo- re quo fuit gestus et etiam tempore quo ratus habetur al's non posset procedere fictio facit. l. fi. §. communia predi. et. l. qui hal- neum. §. titia. qui po. in pigno. ha. ¶ In glo. que incipit detur igitur ibi. C. de restitutio. milit. l. j. illa. l. contradicit huic quia ibi dicitur non dari restitutionem si decessit infra tempus. So- lu. intellige illam ẽm istam q̃ non datur de rigore vt etiam hic habetur sed de equitate sic. et hoc deficit in. l. illa que supple- tur per istam.

2 ☞ Crimen lese maiestatis non extinguitur morte et põt pro- cessus incohoari post mortẽ quãtum ad dãnandum memoriaz et quãtum ad confiscationem bonorum.

3 Quod interim possit accusatus habere heredẽ et si sequat con- demnatio auferatur sibi hereditas.

4 Licet in accusatione vel inquisitione non sit necesse appone- re diem delicti commissi vel horam sed mensem dumtaxat ta- men si opponãtur necesse est probare quod illa die et hora fuit commissum.

5 Diuersitas loci vel temporis diuersificat substantiam malefi- cij. vt aliud dicatur maleficium.

6 Negatiua coarctata loco et tempore cadere potest in sensum ve- rum et potest probari.

Rei perduellionis.

1 † Accusatus vel inq- situs de crimine lese maiestatis decedens pendente pcessu põt habere heredem ex testamento vel ab intestato hoc dicit in accusato de alio crimi- ne non est dubiũ q2 crimen morte extinguitur. vt. §. de testa. l. si quis post. et. l. qui a latronibus. ¶ † Sed crimẽ lese maiestatis non extinguitur morte etiam si processus nõ fuit inchoatus in vita sed potest incohoari post mortem quantũ ad damnandum memoriam et quantum ad confiscationẽ bonorum ideo videt' q̃ non posset habere coheredem per. l. fi. et. l. penul. C. ad. l. iuli. ma. † Sed certe q2 potest sequi absolutio et sic sumus incerti an sit fienda condemnatio vel absolutio in isto dubio potest inte- rim habere heredem et si sequatur absolutio remanebit sibi he- reditas. si vero condemnatio auferetur sibi et sic desinet heres saltem in effectu. ita declarat tex. in. §. per contrariuz. insti. de here. ab intesta. et est hoc vtile. quia si debemus expectare euẽ- tum iudicis anteq̃ quis posset heres effici. scilicet ille dece- ret et ad heredem suũ illam hereditatem non transmitteret li- cet non sequatur absolutio quod esset iniquum. ¶ In text. ibi suspensa cognitione idest pendente fortius si non erat inchoa- tus. ¶ In tex. ibi filius emãcipatus ex hoc apparet iuncto ver- bo hereditatem quod supra ponitur q̃ loquitur quando erat institutus. al's non posset hereditatem acquirere de iure ciuili non ergo irritatur testamentum nisi secuta condemnatione q̃ transiuerit in rem iudicatam. ¶ In tex. ibi cui de patris inno- centia liquet supple maxime. nam idem si nõ liqueat quinimo si erat nocens idem est vt colligitur ex. d. §. p contrarium. vbi dicitur q̃ secuta cõdemnatione desinit esse heres ergo erat no- cens vel presumitur. ¶ In glo. magna. in prin. ibi non dicit q̃ possit alienare sed cum ei qui cõmittit crimen lese maiestatis statim interdicta sit alienatio bonorum. vt. d. l. penu. et. l. fi. quo modo potuit ipse transmittere in heredem cum etiaz illa dicat alienatio vt. l. peto. §. fratre. de leg. ij. respondetur illa. l. penu. et fi. debẽt intelligi de alienatione que fieret titulo singulari nõ de ista que fit titulo vniuersali in heredem vt patet ex hoc tex. et habetur simile in. l. j. §. de fun. dota. extra istos casus an quan- do prohibita est alienatio censeatur prohibita heredis institu- tio vel transmissio in heredem plene per Bart. in. d. §. fratre. et l. si ita quis. §. ea lege. de verbo. oblig. ¶ In glo. ibi et sic nõ adi- re. ista glo. sentit contrarium eius quod dixi super tex. scilicet q̃ ad hoc vt possit adire requiritur q̃ sit innocẽs et q̃ heres sit certus de hoc sed non est verum per illum. §. per contrarium. ¶ In glo. ibi certa die et hora. ista glos. reputatur singularis et semper allegatur ad tria. † Primo q̃ licet in accusatiõe vel in-

4 quisitione[b] non sit necesse apponere diem delicti commissi vel horam sed mensem dumtaxat. vt. l. libellorum. de accu. si tamẽ apponantur est necesse probare q̃ illa die et hora fuit commis- sum quia censetur accusans vel inquirens ad hoc se astringisse al's non potest sequi cõdemnatio etiam si apparet alio die fuis- se commissum. al's ista gl. non diceret verum q̃ per hoc posset reddi certus de innocentia si posset sequi condemnatio. vide quod not. Barto. in. l. is qui reus. de publi. iudi. et facit. l. habe- bat in princip. de institu. et quod habetur in. c. licet causam. de prob. de illo qui censetur se astringere in libello. ¶ † Ex hoc se-

5 quitur aliud notabile q̃ diuersitas loci vel temporis diuersifi- cat substantiam maleficij. vt aliud dicatur maleficium vno lo- co vel tempore aliud commissum alio. q2 si non probatur fuisse commissum loco et tempore in accusatione cõtentis debet seq absolutio licet apparet cõmissum alio loco vel tempore quia il- lud censetur diuersum maleficium de quo nõ fuit inquisitum hoc declara vt no. Bar. in. l. denuntiasse. §. quid tamen. de adul- te. Si ergo accusatus vel inquisitus confitetur se fecisse illud quod continetur in accusatione vel inquisitione negat tamẽ se fecisse loco et tempore in inquisitione contẽtis et postea proba- tur q̃ imo illo loco et illo tẽpore nõ gaudebit beneficio cõfessio- nis ex forma statuti dicentis q̃ confitenti maleficium debeat dimitti quarta pars pene. quia nõ videtur confessus illud ma- leficium de quo in accusatione sed aliud diuersum et ita dispu- tando ponit Barto. in sua questione disputata que incipit per italiam communiter sunt statuta. vbi allegant hanc glos. et. l. si non sortem. §. libertus. de condi. indebi. vbi diuersitas tempo- rum inducit diuersitatem operaruz. vt. c. cum ioannes de fide

6 instrumen. ¶ † Ultimo allegatur ista gl. q̃ negatiua coartata loco et tempore cadere potest in sensum verum. et ideo super ea potest fieri articulus et examinari testes. de hoc tetigi. §. eodem l. nec is. ẽm Bald.

[a] ¶ Ut ratihabi- tio trahat. adde doc. in regula ra tihabitio. de re- gu. iur. lib. vj.

[b] ¶ Uel inqsitiõe. adde bal. i. l. edi- ta. ĩ repe. padua na. in. v. co. C. de edẽ. c. libelloruz. ij. q. viij. doc. i. c. tue. de pcu. In- no. in. c. bone. de elec. Bal. ĩ. c. sup in. ij. col. de cõfes sis. et vide Bal. ĩ l. j. C. q accus. vbi in crimine here sis nõ reqrit qđ apponat loc' et tps et ibi vide rõ nẽ nec etiã ĩ cri mine falsi vt di- xit idẽ Bal. ĩ tit. q mo. feu. ami. d quolate p Ang. are. in tract. ma- lefi. in ver. de an no presenti col. j. in verbo hec est quedã inqsi- tio col. v. vers. v. principaliter p d. Alex. de imo. ĩ pposito qñ ap poni debeat lo- cus et tps in inq sitione. in consil. clxvj. et csil. clxx- iij. in. ij. libro.

Pro herede.

1 † Etiam vltimã voluntatẽ condẽ- do potest adiri hereditas. h. d. con cor. l. si auia. C. de iure delibe.

2 ☞ Differentia inter adire et immiscere.

3 Quod interdum ponatur vnum pro alio.

Cum demum bonis.

1 ¶ † Il- le actus q non induceret aditionẽ in extraneo inducit immi- xtionẽ in suo. h. d. puta si rem hereditariã tanq̃ nõ hereditariã sed propriam attingat. et ea vtatur non vt heres sed vt dominus ex alia causa. potius ergo inspicit intentio q̃ actus sic econuerso si vteretur re non hereditaria tanq̃ tamen hereditaria vel tanq̃ heres videtur adire et se immiscere: vt. j.

2 l. proxi. ¶ † In gl. ij. ibi no. differentiam inter adire et immisce re: q2 adire pertinet ad extraneos immiscere vero ad suos. et ad hoc allegat: ista. l. sed quid importat plus vnuz verbũ q̃ aliud respondet adire est de nouo acqrere: sed immiscere est acqsitio

nem factam per.l.acceptare.ita declarat Bar.j.l.proxi.naꝫ extraneo nõ est acquisita hereditas anteꝗ̃ adeat.vt.l.pretia rerũ circa mediũ.ad.l.falci.sed suo hñ est acq̃sita anteꝗ̃ se immisceat non tñ cum effectu.sed immixtio facit acquiri cũ effectu.¶ In glo.ibi:†qñq; tñ ponit̃ vnum ꝓ alio ⁊ ideo si cõtineretur in instrumento quod talis filius sciens hereditatem paternam sibi delatam eam adiuit non vitiaretur instrumentũ vel actus:sed poneret̃ adiuit pro immiscuit.lꝫ Bar.videatur dicere contrarium qḋ vitiatur immixtio:q2 facit vt voluntarius cũ sit necessarius.vt dixi.s.eo.is qui putat.Et sic ecõuerso si diceret ꝙ talis extraneus se immiscuit poneretur pro adiuit:q2 vͣba intelliguntur ſm qualitatem personarum ad quã referuntur.l.cũ filio.de legatis.iij.et interdum vnum vocabulum ponitur pro alio:vt.l.veteres.de acti.empti.sicut ⁊ vna dictio pro alia:vt.l.eas causas.et ibi not.de condi.et demonstra.¶ In glo.que incipit quia nec.in fin.ibi primo et secundo casu huius.l.melius C.eo.si seruum.§.pretor ait.iuncta.l.si quis extraneus.in princip.quia extraneus surripiendo rem hereditariam non censetur adire:sed suus bene cẽsetur se immiscere.vt.d.§.pretor ait. per rationem quam ibi dixi.

Pupillus. †Ei qui restituit̃ in integrum aduersus aditionem restituunt̃ actiones q̃s habebat contra defunctum que ꝑpter aditionẽ fuerant confuse:q2 omnia reponuntur in pristinum statutũ.h.d. Nec ob.j. ad sille.l.propter veneni.§.neptis.quia ibi aufertur hereditas propter culpam heredis:ideo sibi non restituuntur actiones confuse hic ꝑpter beneficium etatis.⁊ sic in priuilegiũ hic ibi in penam ⁊c.¶ In tex.ibi confusas actiones nõ directas que primo competebant ille em̃ cũ sint extincte resuscitari non possunt.l.qui res.§.arcam.de solu.no.in.l.deferre.§.fi.cum.l.seq. j.de iure fisci.sed restituuntur vtiles a pretore que erunt.licet prime essent ciuiles:ideo videtur quod competant preter ius commune:licet non sint penales non durant vltra annum:vt l.in onerarijs.sed cum rescissa.j.de acti.et ob.et adde quod nota in.l.j.et.ij.C.si aduer.trans.

a ¶ Soli deo. Adde tex.i.c.tua nobis.in fi.de simo.

2 Non dicitur res hereditaria licet in hereditate sit reperta nisi dominium pertineat ad hereditatem ⁊ pertinuerit ad defunctum.licet aliquod ius reale hereditas habeat in ea.quod sit infra dominum.

3 Hereditas lꝫ nõ dicat̃ possidere res hereditarias.seu quas defunctus possidebat.q̃lis tñ possessio dicit̃ esse penes hereditatem illarũ reꝝ quas possideb it defunctus tpe mortis.

4 Ex sola destinatiõe animi si nõ processit ad exteriora lꝫ deliberauerit esse heres non efficitur heres.

Ex sola destinatione animi si nõ est ꝓcessum ad exteriora quis obligat̃ nisi soli deo cui aĩus notus est siue vouendo ⁊ ꝓmittẽdo aliquid deo siue etiam deliberando delinquere.

5 Si agens cõtra aliquẽ tanꝗ̃ heredem volens ꝓbare ipsum hereditatem adiuisse faciat articulũ vel positionem ꝙ ipse in aĩo suo deliberauit esse heres non tenet̃ ille respondere.

b ¶ Illa d2.adde Pau.de ca.in.l.j.in.ij.no.C.quãdo li.ab emp.discedere.

6 Non tenetur quis respondere positioni impertinenti que confessata non releuat.

Quid si positio cõprehenderet etiã aliquod extrinsecuꝫ vltra animum per quod animus declaretur.

7 Que dicatur nuda voluntas.

8 Aditio quid sit.⁊ nu.10.

9 Volũtas est affectio animi vel naturalis motus animi ad aliquid inclinatus.

1 **Erit.** †Qui aliqḋ facit vt heres in re quã putat hereditariã cum non censetur gerere pro herede.h.d.⁊ ponit duo exempla primũ quãdo non erat hereditaria:licet hereditas haberet in

2 ea ius pignoris.¶ †Et sic nota quod non dicitur res hereditaria.licet in hereditate sit reperta nisi dominium pertineat ad hereditatem ⁊ pertinuerit ad defunctum:licet aliquod ius reale hereditas habebat in ea quod sit infra dominiũ.Aliud exẽplum ponit quando in illa re nullum habeat ius hereditatis licet fuerit in hereditate reperta ⁊ aduerte quia licet tales res non sint hereditarie veniunt tamẽ in petitione hereditatis ex quo fuerunt in hereditate reperte ⁊ tenebantur ⁊ possidebantur per defunctum tempore mortis vt.s.de peti.heredi.iteꝫ veniunt secundi.l.item videndũ cum.l.seq. Et hec est ratio quare petitio hereditatis non datur contra ti.possidentem.q2 possidens titulo cum ille ordinetur ad dominiũ fortius ius habet ꝙ̃ ille qui intentat petitio.hereditatis quia ei sufficit probare rem fuisse in hereditate repertam retentam ⁊ possessam per defunctũ tẽpore mortis:⁊ hoc eẽ poterat absq; eo ꝙ defunctus aliquod ius in ea haberet ideo satis est fragilis hec actio quia agens non fundat se in aliquo iure quod habeat in re sed illũ in detentatione defuncti. Possidens aũt titulo fundat se in do

minio vel quasi ideo excludit agentem per here.C.in qui.cau. cess.long.temp.prescrip.l.here.¶ †Not.tex.ibi cuius possessio-

3 nis qualis ⁊c.ꝙ lꝫ hereditas non dicatur possidere res hereditarias seu quas defunctus possidebat:quia possessio defuncti finitur eius morte ⁊ non transmittitur in heredem:vt.l.j.§.scenola.si quis te.libe.esse ius.fue.ideo requiritur ꝙ heres de nouo apprehendat:vt.l.cũ heredes.in prin.de acqui.pos.q2 possessio non potest esse penes personam fictam vt est hereditas si non representat personam verã ⁊ viuentẽ:q2 tunc secus:vt.l.iij.§.fi.de acqui.pos.qualis tñ possessio dicitur esse penes hereditatẽ illarũ rerum quas possidebat defunctus tpe mortis vt erat res pignori data.tex.hic nota.†Et ista est ratio quare vsucapionem ceptam per defunctũ hereditas iacens potest cõplere:lꝫ interrupta fuerit possessio per mortem defuncti.vt.l.cepta.de vsucap.q2 nõ videtur interrupta oĩno imo qualis possessio censet̃ esse apud hereditatem:vt hic.¶ In glo.j.ibi ⁊ sic incepit possidere ciuiliter ⁊ naturaliter.s.ipse defunctus creditor:sed morte eius fuit finita vtraq; possessio.⁊ in hereditatem non transiuit.¶ In gl.seq.ibi.l.qui a seruo:sed ibi nõ dicitur ꝙ hereditas iacens possideat vere.sed bene dicit̃ ꝙ seruus hereditarius alteri tradendo transfert possessionem noĩe hereditatis:lꝫ hereditas eaꝫ non haberet:⁊ ille possidet ab hereditate.q2 potest a me possidere vel habere causam possidẽdi.¶ In glo.se.ibi solus enim animus sufficit supple.vt in prin.huius l.qualitercũq; tamen declaratus vt seqtur in gl.per.ll.quas allegat que limitant ꝙ hic dicitur ⁊ etiã probatur in.l.potuit.C. de iure delibe.¶ Et no.istam.glo.ſm Bar.q2 melius loquitur ꝙ̃ glo.que est in.l.pro herede.in prin.s.eo.gloss.ij.que dicit ꝙ sufficit solus animus.Item melius ꝙ̃ gl.que est in.l.mutũ.s. eo.que dicit ꝙ reqritur volũtas declarata per factum.⁊ in.d. l.potuit.ista vero dicit sufficere animũ seu volũtateꝫ qualitercũq; declaratã supple vel per factũ.⁊ in hac.l.vel per verba:vt insti.de here.qua.⁊ dif.§.antepe.vel qualitercũq; puta ꝑ scripta vel per non facta ⁊ ista duo addit Bar.⁊ omnia ista prosequ-

4 tur subtiliter ⁊ vtiliter valde.†Ex qb᷑ patet ꝙ ex sola destinatione animi si nõ processit ad exteriora lꝫ deliberauerit esse heres nõ efficitur heres per istã glo.⁊ etiã per rationem q2 si efficeretur heres obligaretur.⁊ regula est ꝙ ex sola destinatione animi si non est processum ad exteriora quis obligatur nisi so-

a li deoᵃ cui animus notus est siue vouendo ⁊ promittendo aliquid deo.vt.l.si quis rem.§.voto.de pol.siue etiam deliberãdo delinquere q2 statim ꝙ deliberauit in mente peccauit mortaliter ⁊ detectum est a conspectu dei.in princip.de cre.in quadam bulla que incipit sed pensandũ non sic obligatur in foro secula-

5 ri:vt.l.cogitationis.j.de pe.†Ex his sequitur ꝙ si agens cõtra aliquem tanꝗ̃ heredem volens ꝓbare ipsum hereditatem adiuisse faciat articulũ vel positionem ꝙ ipse in animo suo deliberauit esse heres non tenetur ille respondere quia posito ꝙ responderet credit hoc non releuare puniret ponentem:quia ex

6 hoc non sequitur aditio.†Et regula est ꝙ non tenetur respondere positioni impertinenti que confessata non releuat:vt no. in.l.ij.§.quod obseruari.de iura.calũ.Hoc verũ nisi positio cõprehenderet etiam aliquod extrinsecum vltra animũ ꝑ quod animus declaretur:vt dicit Bal.in.l.potuit.in.ix.questio.qui in hoc sequitur opi.Barto.sed do.Ange.in ista.l.nititur mordere Bar.in tribus satis cauillose salua sui reuerentia.Et primo in hoc.q2 ipse tenet ꝙ sufficiat sola destinatio animi absq; eo ꝙ precesserit ad actum exteriorem per tex.cui dicit non posse responderi quem allegat glo.insti.de hered.quali.⁊ diffe.§. penu.seu fi.in versi.nuda voluntate.⁊ in versicu.destinatione. sed certe glo.supple dummodo sit qualitercunq; declarata.et probatur in.§.precedenti.vbi expresse dicitur id quod dicit gl.

7 ꝙ sit declarata re vel verbis.†Nec obstat quod textus dicit nuda voluntate.nam posito ꝙ sit declarata non tamen perdit no-

b men nude volũtatis.q2 illa diciturᵇ nuda voluntas q̃ est vnius tantum.sic nuda a voluntate alterius vel presentia:vt.l.nuda. j.de dona.nam in aditione hereditatis non reqritur presentia vel voluntas creditorum seu legatariorum cum quasi contrahitur:sed ex sua sola voluntate eis obligatur.ideo dicitur obligari nuda voluntate licet illa fuerit declarata.nec obstat quod dicit destinatione.istud enim bene facit pro eo:quia destinatio consistit in animo etiã non declarato:sed deliberato:certe etiã si est declaratus non perdit nomen destinationis:et ideo nõ teneas dictum Ang.quia periculosum est. Infert enim per hoc ꝙ tenetur respondere positioni.et obligatur in foro conscientie.et quantum ad deum cui notus est casus quod est valde ab-

8 surdum.†Item reprehendit Barto.in diffinitione aditionis: quia Bartol.diffinit ꝙ aditio est potentia adeundi non impedita in actum deducere.dicit Ange.ꝙ Barto.per hoc videtur velle ꝙ potẽtia adeundi ⁊ aditio sit vnum ⁊ idem quod est falsum:

falsum: quia potentia est habitus aditio est actus inter que est differentia secundum philosophum: sed salua sui pace. nam Bartol. non dicit quod adire sit potentia adeundi in actum deducta tunc bene videretur velle quod potentia adeundi esset aditio postquam esset in actum deducta: sed ipse Bar. dicit loquendo per accusatiuum quod est potentia adeundi non impedita in actum deducere. est ergo aditio ipsa deductio in actum non autem ipsa potentia: vnde Ange. multum errauit in hac reprehensione et infideliter reprehendit. Sed adhuc magis errat in diffinitione quia dicit quod ipsa aditio est voluntas essendi heres: et quod non est differentia inter voluntatem et aditionem. et allegat ad hoc. l. iam dubitari. de heredibus instituendis. in fi. vbi dicit esse ca-
9 sum: sed hoc est falsissimum: † quia voluntas non est aditio: sed affectio animi vel naturalis motus animi ad aliquid inclinatus: vt dicit Bal. in. l. potuit. in. vij. q. et pot esse voluntas adeundi absque aditione: vt si hereditas non erat delata: sed si vera esset sua diffinitio vbicunque esset voluntas adeundi esset aditio. non recedas ergo a diffinitione Barto. et hoc prout diffinit verbum adi-
10 re quod est in fieri: † sed verbum aditio quod est in facto esse et consummato potest diffiniri quod est quedam acquisitio ciuilis omnium bonorum et iurium hereditariorum facta ex volutate heredis mediante iuris dispositione. nisi enim esset dispositio iuris talis acquisitio fieri non posset nisi interueniente traditione que est actus naturalis vel cessione iurium que succedit loco traditionis: vt no. in. l. fi. C. vbi fis. vel pri. sed dispositio iuris operatur an sola voluntate declarata acquiratur dominium rerum sine possessione et etiam iurium sine cessione: quia transfert hereditatem apud quam est dominium et ista iura in ipsum heredem. ¶ Ultimo reprehendit Ange. Bartol. inquantum dicit quod si heres vocatis amicis dicat volo esse heres licet non dicat adeo efficitur heres per. l. pamphilo. §. propositum. de leg. iij. quia videtur hoc dixisse deliberate postquam vocauit amicos vt essent testes alias non induceretur aditio quia aliud est dicere adeo aliud volo: sicut aliud est dicere eligo et volo eligere vt not. gl. in. l. serui electione. de lega. j. nisi illud dixisset post tempus datum ad deliberandum vel ad interrogationem factam per aduersarium: quia tunc etiam videtur dixisse deliberate. Ang. dicit quod licet vocauerit amicos non propterea videtur dixisse deliberate nisi hec faciat existens in mortis articulo, et ita loquitur ille. §. propositum ita quod duo ibi erant. et alterum solum non sufficit. Sed certe salua reuerentia hoc quod esset in mortis articulo ibi fuit de facto: sed non denotat iuris mysterium. imo ratio naturalis dictat illud quod Barto. dicit quod vocando amicos vt sint testes videtur dixisse deliberate. secus si eos non vocat vnde non recedas a sententia Bartol. quia magis studio contradicendi quam pro veritate Ange. fuit locutus. ¶ Unum tamen tenet hic Barto. quod etiam disputando terminauit vt per non factum inducatur aditio quod communiter reprobatur et Bal. in pluribus locis ipsum reprobat scilicet in. l. cum antiquioribus. C. de iure deli. et. l. non hoc. vnde cog. nam tenet Bart. quod si delata est hereditas matris infanti. et patri in cuius potestate erat infans dotem maternam ad quam tenebitur non restituit infra annum alteri ad quem pertineret hereditas vxoris si infans repudiaret videatur hereditatem vxoris per hoc non factam adire pro infante cum adire possit. tamen veritas est quod ipse limitat se taliter quod non pot reprehendi: quia intellige hoc verum quatum ad vtilitatem infantis vt eam transmittat ad suos heredes non quantum ad incomodum: vt hic ipse infans obligetur creditoribus hereditarijs ad quod tendunt omnes rationes Bal. sed non bene considerauit totum quod Bart. dixit quia forte non reprehendisset: vt. l. in ciuile. s. de legi.

¶ Si pupillus. † Restitutio concessa minori aduersus aditionem prodest fideiussoribus datis ab eo sup hereditarijs contractibus. h. d. quia eximit eos ab obligatione ope exceptionis sicut et ipsum minorem. ¶ In tex. ibi pupillus. idem si maior pupillo et minor. xxv. ¶ In text. ibi ab eo dat. secus si essent dati a defuncto: quia illi soluentes non habent regressum contra minorem qui restitutus est: sed dati ab ea sic. vnde restitutio non prodesset minori si non prodesset fideiussoribus ab eo datis: licet etiam aduersus eos posset petere se de nouo restitui quod dic. vt. l. j. et. ij. C. de fideius. mi. ¶ In tex. ibi si ex hereditario contractu. i. propter hereditarium contractum. ipsi enim conueniuntur ex proprio contractu seu promissione non ex hereditario. sed propter eum. ¶ In glo. fi. ibi in alium regressum. i. in illum in quem perueniet hereditas per istum minorem repudiata vel contra ipsam hereditatem et hereditaria bona. si ergo nulla bona essent in hereditate et nullus vellet eam acceptare ne creditores remaneant in damno videtur quod non succurratur fideiussoribus minoris per. ll. contrarias et si repetent a minore po-

terit minor aduersus eos iterum restitui. et sic damnum erit si deiussorum dumtaxat.

2 ☞ Procurator institutus contemplatione domini qualiter teneatur domino restituere hereditatem nec detrabat quartam trebellianicam. et nu. 1.

3 Si constituo procuratorem ad adeundum an videar adire. et nume. 4. et. 5.

4 Quandocunque agens est liberum et sic quod actus consistat in sua mera voluntate et patiens est dispositum eoipso quod vult actus geruntur et consummantur.

5 An quis possit hereditatem adire per procuratorem. et nu. 6.

Paulus.

Per procu. † Ad summam quia iste versus est breuis. legitur principium huius. l. duobus modis. in gl. primo in hereditate mihi delata. vt per procuratorem meum specialem vel generalem non possit adiri nec nihil acqri. secundo in hereditate delata procuratori meo si fuit institutus contemplatione mei. et ipse de mandato meo recepit institutione et postea hereditatem adijt. nam presupponitur quod valet aditio. quia facta est per illum cui delata est hereditas tamen dicitur hic quod eam mihi non acqrit ipso iure eo modo quo acqreret mihi dominium vel possessionem alicuius rei sibi tradite nomine meo. vt. l. p. procuratorem. C. de acq. pos. sed reqritur quod mihi tradat et restituat ad hoc vt mihi acqrat et ad hoc possum et ipsum compellere per actionem mandati: sed in testamento testator non rogauerit ipsum de restituendo mihi tamen apparet quod mei contemplatione instituit. Et de hoc est casus in. l. notabili quam alleg. s. de here. insti. l. quidam cum filium. ¶ † Ista est extranea lex singularis contra quam oppo. imo acquirat eoipso quod adiuit eam de mandato meo. vt. l. ho liber. in prin. j. de acq. re. do. Sol. ibi in libero homine per me bona fide possesso qui habetur pro seruo quatum ad hoc vt statim mihi acqrat sicut acquireret seruus concurrentibus tamen quibusdam de quibus ibi in tex. et glo. hic vero procurator iste non possidebatur per me tanquam seruus. ¶ Item oppo. postquam non possidebat non acquirit mihi: sed sit institutus contemplatione mei vt dixi. s. eo. l. aditio. in fi. per. l. cum aut. §. fi. de edil. edic. et sic restituere non tenebitur. cuius contrarium dicit gl. Solu. verum est in libero homine qui non esset procurator meus nec de mandato meo institutionem recepisset vt etiam probatur in ista. l. quidam cum filium. in principio talis enim alteri non solet acquirere. sed procurator solet acquirere domino: ideo si est institutus contemplatione domini tenetur domino restituere. ipse tamen remanebit heres nomine nec detrabit quartam trebellianicam. quia non restituit de mando vel iussu testatoris. et ideo nec transeunt iura actiue et passiue. quia non transeunt nisi autoritate senatusconsul. trebel. que hic cessat cum non habeat locum nisi in eo qui rogatus est per testatorem restituere. debebunt ergo cedi iura actiua et pro passiuis tenebitur cauere procuratori de defendendo. ita intellige hanc lectu. que licet sit bona et notabilis. tamen docto. tenent primam in hac. l. et quod habeat locum tam
3 in speciali procuratore quam in generali. vt in fi. gl. † In speciali glo. assignat duas rationes. prima quia eoipso quod constituo procuratorem ad adeundum videor adire. quia constat de voluntate mea quod volo hereditatem ergo &c. vt. s. eo. l. gerit. non ergo restat alia aditio fienda per procuratorem. Istam rationem videtur com-
4 muniter sequi doctores. † et Barto. in. l. serui ele. de lega. j. allegat illud ad confirmationem eius quod dicunt philosophi naturales. quod quandocunque agens est liberum: idest quod actus consistat in sua mera voluntate et patiens est dispositum eoipso quod vult quod actus gerantur et consummantur. et ideo si dico volo eligere statim eligo. licet ibi gloss. dicat contrarium. et per consequens eoipso quod dico volo adire videor adire per hanc gl. breuiter ista ratio glo. non placet: quia si constituo procuratorem ad adeundum apparet quod nolo adire per me. sed volo quod actus aditionis expediatur per eum. ideo non inducitur aditio quoniam actus agentium non operantur vltra eorum intentionem. l. non omnis. si cer. pet. et istam rationem sentit Bal. C. qui admi. ad bono. pos. l. j. in trigesima oppositione vbi subtiliter tractat de in-
5 tellectu huius. l. ideo tenet sequentem rationem glo. † quia aditio hereditatis debet expediri per voluntatem heredis cui debita est hereditas non per voluntatem procuratoris cui non est delata. sed si posset adire expediretur et perficeretur ex sua voluntate que est diuersa a voluntate heredis. nam quando actus qui geritur per procuratorem consistit in consensu vel voluntate vt est contractus perficitur ex consensu et voluntate ipsius procuratoris non domini quod patet: quia si mando quod vendas et postea reuoco mandatum. et tu ignorans vendis perficitur venditio. quia licet cesset voluntas mea adest tua ex qua venditio perficitur. vt patet in. l. mandassem. s. man. et actio ex illo contractu acquiritur procuratori quam tenetur cedere do-

mino: vt. l. possessio quoqz. §. ⁊ possessio. de acquirē. pos. si ergo posset fieri aditio p procuratorē ipse efficeret heres et iura directa acqrerentur sibi quod est impossibile cum non sit sibi delata hereditas ⁊ ista est subtilis ratio huius legis quam etiam Bar. tangit in preallegato loco. 6 †Si autem pcurator est generalis tunc ratio est clara: qz sicut nō sufficit generalis iussus vt l. si qs mihi bona. §. iussum. s. eo. ita nec generale mandatum. ⁊ posito ꝙ haberet generale cū libera adhuc idem est: qz equiparatur speciali mandato: sed per specialem procuratorē non potest adiri per rationem quam supra: ergo nec per istum. Itē quia est speciale in tutore qui habet liberaz vt possit adire pro infante: vt. l. si infanti. C. de iure delibe. ergo in contrarium est ius commune. cetera vide hic per Bar. in. d. l. j. in. xxix. opposi tione ⁊ in trigesima.

2 ☞ Filia q̃ viuente patre renuntiauit hereditati paterne: cuz iuramento. ⁊ peruenerint omnia bona ad masculū qui postea decessit ab intestato nō prohibetur in hereditate fratris vnā cum alijs fratribus succedere.

1 **Idem respondit.** †Licet castrēsia quesita p filium non acquiratur patri quousqz sunt apud filium. si tñ fecerunt transitū ad aliuz qui possit patri acquirere bene acquiruntur: quia desierūt esse castrēsia mutatione persone. h. d. notabiliter per hūc text. in fi. 2 consuluit †Oldra. ꝙ si filia renuntiauit hereditati paterne cū iuramento viuente patre ⁊ pmisit de illis bonis paternis nūquam aliquid petere ⁊ sic perueniunt omnia ad masculum deinde decessit masculus ab ītestato. ipsa vult succedere illis vna cum alijs fratribus. Oppo. sibi de renuntiatione ⁊ promissione dicit Old. sibi non nocere: qz nō petit ea nunc vt paterna sed vt fraterna qz mutatione persone desierunt esse paterna ⁊ facta sunt fraterna. vt. s. de vul. ⁊ pupil. l. sed ⁊ si plures. §. si filio. ⁊ pbat hic determinatio in. l. q titij test. in prin. j. de his q. vt indi. ⁊. l. iij. §. plene si mater. ad carb. ⁊ de leg. iij. l. fi. in prin. ¶No. istū casum pro vxore Jo. de vsulanis q̃ renuntiauit hereditati paterne vel materne non curo si postea moreretur aliquis frater eiusdem mulieris poterit venire cum fratribus: quia modo petit vt fraterna non aliter: vt. s.

Si is qui. †Abstensio vel repudiatio facta malafide nō prodest abstinenti ⁊ hic presumitur si postea oīa bona hereditaria vel maiorē partē emit p interpositā personaz. h. d. nota. declara: vt habetur in. l. j. ⁊. ij. C. de repu. heredi. duo ergo operatur ista emptio facta de bonis paternis per interpositam personā quia facit presumi abstensionem factam fuisse simulatam ⁊ nullius valoris: vt. l. imaginaria. de reg. iur. ⁊ in. l. nuda. de contra ben. emp. Secundo operatur vt censeatur se immiscuisse hereditati: lz ex alia causa q̃ hereditaria bona acceperit. nec obst. l. si seruum. §. fi. s. eo qz ibi nō emit: sed surripuit que surreptio non facit presumi abstensionem prius factam fuisse simulataz nec ipsa de se immixtionem importat vel aditionem. vt. l. si qs extraneus. s. eo.

a ¶Et hoc si extabant. Adde do. Alex. imo. in cō sili. lxxv. col. fi. in prin. in. j. volu. q hoc idem tz ibi allegat concordantes. Frā. cur,

2 ☞ Bona materna acquisita filio ꝙ etiam de iure digestoruz acquirebantur patri.

1 **Filiussa.** †Nepos existens in aui potestate debet adire iussu illius non iussu patris in cuius potestate non est. h. d. ¶In text. ibi acquisita sit hereditas. si ergo fuisset adita iussu aui bene fuisset auo acquisita. vt hic innuitur a contrario sensu. est 2 ergo hic casus contra illos qui dicebāt †ꝙ etiam iure digestorum bona materna acqsita filio non acquirebantur patri quorum opi. refert gl. in. l. is qui heres. §. fi. s. e. ver. alij dicunt quā ibi gl. reprobat. quia hic fuit introductuz per constantinum et non allegat istam. l. vbi est casus.

1 **Pater filio.** †In iubēte reqritur certitudo quote ⁊ etiaz cause ex qua delata est hereditas sicut in adeūte. Item iussus de adeundo ⁊ aditio possunt fieri nutu p illū qui loqui non potest. hoc dicit tota. l. De primo dicto dic vt. l. si qs mihi bona. §. pe. s. eo. quia non per omnia requiritur tanta certitudo sicut in adeunte.

2 ☞ Juri quod est mere de futuro non potest renūtiari per se principaliter.

3 Filia si renuntiauit hereditati paterne cum iuramēto propter masculos deinde decessit relictis filijs an illud iuramentum ⁊ renuntiatio nocebit eius filijs vt non possint ad hereditatem aui venire.

4 Si filij istius filie fuerūt preteriti in testamento aui ⁊ filia mortua sit auo viuēte poterūt dicere testamentū nullū de iure cōi secus si mortua sit post mortē patris ⁊ quid si filia habuerit aliquid pro legitima sua a patre: puta dotem.

5 Statutū si disponat ꝙ filia dotata nō succedat cū masculo tūc si decedat patre viuente superstitibus filijs an filij excludātur a successione aui.

1 **Qui superstitis.** †Non pōt qs repudiare hereditatē viuentis. h. d. qz nō est delata: ⁊ sic non pōt adiri. ergo 2 nec repudiari: vt. l. is potest. s. eo. ¶†In gl. ibi sol. ibi tacite. tu dic ꝙ ibi remittitur ius patronatus qd̄ est de futuro cū sit ei annexū. sed iuri qd̄ est mere de futuro non pōt renūtiari p se principaliter. vt hic. ¶In glo. ibi: idem si iuret hic de iure ciuili ꝑm ꝙ non valet principaliter nec valet iuramentum vt hic. l. non dubium. secus de iure canonico ꝑm ꝙ iuramentum habet maiorez vim vt cōfirmet etiam id ad qd̄ est inualidum si pōt seruari sine interitu salutis eterne. et est casus in. c. ij. de pac. lib. vj. vel dic ꝙ non cōfirmat inualidum. sed iurans cōpellitur iuramentū seruare de hoc tāgitur per Bar. in. l. si qs 3 pro eo. de fideius. j. ¶†Sed qrit si filia renuntiauit hereditati paterne cū iuramento ppter masculos deinde decessit relictis filijs verū illud iuramentum ⁊ renūtiatio nocebit filijs eius vt non possint ad hereditatē aui venire. Bart. hic distinguit aut volunt succedere cum filijs defuncti qui sunt in priori gradu. ⁊ nocet eis: qz non possunt tunc venire nisi ex psona matris. sed mater erat exclusa ergo ⁊c. Aut volunt venire cū alijs nepotibus defuncti qui sint in eodē gradu. ⁊ tunc secus. qz veniunt ex psona ppria ⁊ sic factū matris nō nocet eis. certe etiaz isto casu veniunt ex psona matris qd̄ patet: qz veniunt in stirpē. nam si venirent ex propria persona venirent in capita. Bal. in. l. pactum. C. de colla. dicit indistincte ꝙ non. qz iuramētū est psonale ex parte iurantis. vt no. Inno. in. c. veritatis. de iureiur. sed hoc est verū quantū ad animā ⁊ peccatū nō quātum ad contractum super quo interponitur. qz sicut ille trāsit in heredem ita et efficacia iuramenti. dic ergo melius vt idem Bald. nota. in l. fina. C. de pac. vbi distinguit. Aut filia decessit in vita patris ⁊ repudiatio eius ⁊ iuramentū non nocet filijs eius qm̄ habentur p non factis. nam etiā si non repudiasset nec iurasset fuisset filia exclusa per mortem nec fuisset sibi delata hereditas ⁊ illa repudiatio ⁊ iuramentum habent in se conditionem tacitaz si contingat hereditatē sibi deferri: al's nō esset necessaria repudiatio. postq̃ ergo non extitit cōditio: euanuit repudiatio. Sz si superuixit patri tunc statim illo mortuo defertur sibi hereditas patris. ⁊ eodem instanti succedit virtus repudiationis. ⁊ illam excludit ab ea. et sic accrescit tota illi masculo. non autem transit ad filios filie. Et ꝙ ista repudiatio incipiat sortiri effectum demum cū filia superuiuit patri. ⁊ sic defertur sibi hereditas. ⁊ eodē instanti ppter repudiationē aufert: probatur optime in fi. j. de noua. l. quoties. §. fi. ⁊. l. stichuz. §. si ita. in fi. ⁊ sic filijs eius nō nocet repudiatio ⁊ iuramentū matris sed potius superexistentia eius ppter quā hereditas fuit illi delata tanq̃ precedenti in gradu non autem filijs eius ⁊ exclusio que postea subsequitur ex dicta repudiatione cum iuramento non pdest filijs ad quos non transmittitur ius repudiatum. l. si qs filiū. C. de inof. test. sed prodest coheredibꝰ filie qbus accrescit. vt. C. quando non petē. par. l. vnica. Et hoc si extabant[a] alij qui fuissent successuri. cum ista filia non repudiasset cum iuramēto vt fratres eius vel filij fratrū ⁊ illos appello coheredes: sed si non extarent aliqui q cū illa essent successuri sed alij agnati inferioris gradus transuersales. tunc repudiatio illa cuz iuramento etiam si filia superuixit patri non nocebit filijs eius nec etiam superexistentia ipsius: quia nō deuoluitur ad coheredes p ius accrescendi cum eos nō habeat: sed ad sequentes in gradu per successorium edictum: vt insti. de succes. cog. §. placebat. sed filij eius reperiuntur in potiori gradu inter subsequentes ergo illi admittuntur per successorium edictuz: qz non superest aliꝰ q possit eos excludere sicut si mater repudiasset vere post mortē patris q̃ sola fuerat successura si nō repudiasset quinimo si repudiauit vt filia etiaz ipsamet hoc casu tanq̃ proximior agnata admitteretur: vt. l. j. §. videndum. de succe. edic. secus si simpliciter; vt ibi no. in glo. Quod aūt distinctio Bal. sit vera probatur expresse in si. in. l. si quis posthumos. §. si filium de libe. ⁊ posthumis. ⁊. l. si quis filio exheredato. de iniu. test. circa principium. vbi filius exheredatus si moritur viuente patre. non ob. nepotibus ex eo quominus possint venire ex eorum persona ad succedendū etiam contra testamentū ⁊ rumpendū si reperiant se preteritos. secus si supuiuunt patri totum hoc fundatur in ratione. s. tacta. quod ergo ibi dicitur in filio excluso per exheredationem per idētitatem rationis locuz habet in filia exclusa per repudiationem cum iuramento vt eodem modo debea4 mus distinguere. †et ex hoc patet ꝙ si filij filie fuerūt preteriti in testamēto aui ⁊ filia mortua sit auo viuēte poterūt dicere testamentum nullum de iure communi secus si mortua sit post mortem

mortem patris et ita consului hoc anno per istos tex. Preteritio vero ipsius filie non vitiat testamentum quia cum sit exclusa per iuramentum non debetur sibi legitima sicut si esset exclusa per statutū extante masculo et sic institui vel exheredari nō debeat de necessitate iuxta no. in. l. ij. §. fin. j. ad tertul. per Barto. et in. l. maximum vitium. de libe. prete. in ultima colum. per Bart. predicta vera etiam si filia que renuntiauit cum iuramē to nihil habuerit a patre pro sua legitima. si vero habuerit puta dotem que in legitima computatur: vt. l. quoniam nouella. de inoffic. testa. videtur q etiam si decesserit patre viuente filij ex ea sint exclusi puta perinde ac si totam portionem quē sibi tā gebat ab intestato fuisset consecuta per ea que not. Barto. in. l. j. §. j. penulti. de contratabu. Sed si hoc esset filij ex ea non possent plus petere: quia non debent bis idem consequi vt. l. bona fides. de regu. iur. nam id quod mater fuit consecuta transiuit ad eos. et sic cum eadem causa Bald. tamen in. d. l. pactum. s. de col. videtur tenere contrarium q etiam tunc si decessit in vita patris non nocet filijs eius nec aliter declarat nec format opinionem quam. s. dixi. et iste fuit casus quem habui de facto et quotidie contingit. puto Balduz verum dicere quia consecutio dotis vel alterius portionis in vita patris si non interueniret repudiatio cum iuramento de residuo etiam ipsam filiam non excluderet quominus si superuiuat patri possit succedere etiam contra testamentum dicendo ipsum nullum si fuit preterita dummodo q habuerit conferat fratribus vel filijs fratrū cum quibus succedit vel in legitima vel in suam portionem illud computet. tex. est qui hoc notabiliter probat in. l. si vero. §. de viro. j. de bo. libe. Illud ergo q potest eam excludere est repudiatio residui cum iuramento: sed filij ex ea non repudiauerunt et nunc veniunt ex persona propria postq mater in vita patris decessit. licet quodam respectu videatur venire ex persona matris inquātum veniūt in stirpem. Predicta vera quādo mater excluditur sua repudiatione et iuramēto. ¶ †Si autem per statutum[a] quo disponitur vt filia dotata nō succedat cum masculo si filia dotata succedat viuente patre superstitib[9] filijs an filij excludantur a successione aui. disputauit Jac. bu. in questione que incip. quidam nomine. et videtur determinasse q si illa dos non remansit penes filios eius. sed si fuit per patrem recuperata. quia forte fuerat stipulatus vel erat locus in quo seruabatur ius commune iuxta no. in. l. dos a patre profecta. C. so. matrimo. tunc filij eius non excluduntur a succedendo cum filio masculo. quia statutum non excludit filiam solum fauore masculi. sed etiam contēplatione dotis quam habuit. si ergo est ad patrem reuersa cessat causa exclusionis q̄tum ad filios eius secus si filia superuixisset patri et sic haberet adhuc dotē quā trāsmittit ad filios. Et idē in primo casu si ad patrem non fuit reuersa. sed remāsit apud filios eius tanq eius heres fm consuetudinem de qua in illa. l. dos a patre. tene mēti predicta quia quotidiana sunt et non reperies melius tacta vel declarata per aliquem.

2 ¶ Voluntas in mēte retenta dicit potius cogitatio vel propositum vel destinatio q dicatur voluntas.

1 **Recusari.** †No. hic q repudiatio non fit sola voluntate in mente retenta. sed ea declarata verbis aut re aut alio modo. et sic facit pro glo. que est in. l. gerit vt idem sit in aditione. licet Angel. dicat contrarium vt saltem repudiatio possit fieri sola destinatione animi in mente retenta. quia in ea cessat ratio quam facit Bar. videlicet q soli deo quis obligatur ex volūtate in mente retenta. Nam ista ratio locum habet in aditione p quā quis obligatur. sed p repudiationem non obligat. et dicit probari in illo. §. seu penulti. insti. de here. quali. et differentia et per hoc infert q quicquid Bart. dixit idem debet esse in aditione. als et repudiatio non procederet paribus passibus qd esse non debet vt. l. is potest. s. eod. vnde cum repudiatio possit fieri sola destinatione animi. quia in ea cessat ratio Barto. similiter et aditio vt procedat paribus passibus. licet in ea veni dicet sibi locum ratio Bart. tu dic contrarium per istū tex. †quia voluntas in mente retenta dicitur potius cogitatio vel propositum vel destinatio q dicatur voluntas. vt. l. cognationis. de pen. sed aditio et repudiatio requirunt voluntatem et sic ad exteriora debet esse processum vt sit voluntas. ¶ In tex. ibi. sed re. puta si rem hereditariā permittat perdere arg. C. de infant. expo. l. j. fm Jaco. de are.

Teli se pupillum. †Dubitatio huius. l. erat. quia si credebat se pupillum credebat se per cōseqnēs aut credere debebat se non posse adire sine tutore. l. pupilla. s. e. in simili ergo impeditur aditio. licet reuera adire posset quia non erat pupillus. vt. s. eo. heres institutus. sed dic q ibi loquitur qñ credebat se nullo modo posse adire vel dubitabat an posset adire vel nullo mō posset. hic vero sciebat se posse adire in omnem casum. licet crederet q non sine tutore. et iste error non habet vitiare. sed potius inspicitur veritas. vt patet. s. e. sz et si de sua. et intellige hic q erat pubes et non habebat curatorem et sic poterat adire solus. als equipararetur pupillo et non valet aditio sine curatore. vt. l. si curatorem habens. C. de in integrum restitu.

2 ¶ Qui elegit viam incompetentem an videatur renuntiasse vie competenti.

3 Statutum si dicat q cā debeat mitti ad cōsiliū sapientis altera parte petente: q iudex debeat pronuntiare fm cōsiliū sapiētis alias nō valeat sñia et sapiens cōsuluit reū cōdēnandum et assignauit suas rationes q̄ non placeant iudici et condemnet ex alia ratione an sententia sit nulla.

4 Errans in iure qñ non preiudicet sibi in commodo querendo

5 Mater q̄ per ignorantiā iuris non petijt tutorē filijs infra tēpus debitū non excusatur a perditione lucri etiam si non potuit cōsulere peritiores.

6 Quid in muliere rustica.

7 Miserrimus est intellectus nolle cōsulere nisi vbi reperitur determinatum a doctoribus.

8 Si ille qui credebat testamentum secūdum valere decessit nō adita hereditate ex primo an transmiserit ad suos heredes ex primo.

1 **Clodius.** †Adiens hereditatē ex posteriori testamēto inutili etiaz p ignorantiam. q2 putabat vtile videtur repudiare ex precedenti testamento: vt ibi fm papi. secus fm paulū iurisconsultum et ista est vera: licet contrarium fuerit pronuntiatum. h. d. tex. cū gl. Duo ergo dixit papi. scilicet q aditio facta ex inutili testamento non valebat. et in hoc bene. et q nihilominus propter eam videbatur repudiasse hereditatē ex precedenti testamento vtili. et sic nec ex eo poterit amodo adire et per consequens defunctus videtur decessisse intestatus et ita pronuntiauit iudex. sed paulus iurisconsultus in hoc secundo dicit contrarium. quia ille qui erat putans secundum testamētum valere adeundo ex eo non habet animum repudiandi ex primo cum putet ipsum sublatum per secūdum. vnde cum putat se ex primo non posse adire si vellet non potest dici q voluerit ex eo repudiare. et ista opin. pauli est vera fm omnes si errabat in facto. puta quia non viderat testamentum secundum. et credebat q haberet debitas solennitates: quia errans in facto non habet aliquam voluntatem et si papi. intellexit de tali errante fm omnes male dixit si autem errabat in iure: quia vidit testamentum in quo erāt descripti dumtaxat quinq testes vel sex et putabat sufficere vel sciebat non sufficere si non putabat q ex secundo vtili sublatum esset primum vtile. tunc glos. in. l. filium emancipatum. s. cod. tenet q papin. diceret. et hoc sequitur Jacob. de are. sed omnes alij contra scilicet Jaco. de are. Pet. Cy. Bart. et Bald. nam etiam errans in iure non habet voluntatem. vt. l. error. de iur. et fac. igno. vnde etiā in eo locum habet ratio de qua. s. quia putabat primum sublatum. ergo non intendebat repudiare ex eo ex quo credebat se non posse adire. †Distingue tres casus cum queritur an ille qui eligit viam incompetētem videatur renūtiasse vie cōpetenti ad qd principaliter allegatur ista. l. et. l. mater decedens. de inoff. testa. Aut eligit ex certa scientia et videtur illi renuntiasse. vt. s. eo. l. filiū. fm comunem intellectum et hic in gl. ij. que incipit. sz male. Aut eligit per errorem facti. et tunc fm oēs non videtur renuntiasse. per. l. mater decedens. Et si pap. sentit hic de tali errante male locutus est fm omnes et merito a Paulo reprehenditur. Fallit in duobus casibus in quibus etiam errans in facto censetur renuntiare vie cōpetenti. Primus quando ex eadem scriptura vel ex dispositione pretēditur eadem via. et sunt inter se contrarie: vt directa et obliqua. et sic duo concurrunt. vt in ca. l. si. C. de condi. Secundus casus est in. l. si is cui. j. de leg. ij. in. ij. char. et ibi omnino vide Bar. Interdum elegit incompetentem per errorē iuris et tunc in duob[9] casibus de qbus. s. dixi. idem et multofortius extra illos casus distingue. Aut tractatur de perdendo lucrum iam quesitum ergo nō videtur renuntiasse etiam si non erat quesitum perfecte. sed repudiabit vt legatum qd queritur ignoranti etiam fm opi. papi. vt. j. de leg. ij. l. q fideicōmissum. et ibi no. et ideo ista. l. non haberet locū in filio instituto in primo testamento valido. vt si adiuit ex secundo per ignorantiā iuris vt videatur repudiasse ex primo ex quo iam erat acqsita hereditas etiā fm papi. nec videat fi. hūjs cōtrarius fuisse. aut q̄ritur de perdēdo lucruz nullo mō acquisitum. et isto casu loquitur ista. l. fm cōmunem intellectuz quia fuit dissensio inter pap. et paulū in gl. in. l. filium. s. eo. vi-

a ¶ Si aūt p statutuz. vide ad hoc q̄ ponit Alex. de imo. in cōsil. liij. co. pe. v. vlteri[9]. in. iiij. vol. cur.

detur tenere pap. dicit verũ sed glo. j. hic vult cõtrariũ ⁊ etiam gl. si tñ gl. forte intellexerũt pa. qñ errauit in facto: tu dic vt. s. dixi ꝫm cõem opi. ꝙ imo papi. non bene dixit etiã in hoc casu qꝛ subest eadẽ ratio ⁊ sic poterit iste adire ex primo ex quo non videaꝛ repudiasse. Sed ꝯtra fuit ꝓnuntiatũ ꝫm sñiam pap. lo. lu. male fuit ꝓnuntiatũ vt in vltima gl. sic ⁊ alibi in. l. qui rome §. si. de ver. ob. vel dic ꝙ bene ꝓnuntiauit non ꝓpter rationem Pa. ꝙ videaꝛ renũtiasse ex primo: sed qꝛ iste institutus decesserat nõ adita hereditate ex primo cũ posset adire ideo defunctꝰ videꝛ decessisse intestatus: qꝛ nõ superat alius qui posset ex illo testamento succedere ꝫm gl. ex qua colligit Bal. ꝙ iudex põt moueri ad ꝓnuntiãdũ alia rõne ꝙ̃ illa q̃ per cõsultorẽ assignata est.

3 ¶ †Et vt istud dictũ habeat vtilitatez pone dicit statutũ ꝙ cã debeat mitti ad consiliũ sapientis altera parte peten. ⁊ ꝙ

a iudex[a] debeat ꝓnuntiare ꝫm consilium sapientis. alꝯ nõ valeat sñia. sapiẽs cõsuluit reũ cõdemnãdũ ⁊ assignauit suas ratiões q̃ non placuerũt iudici. tñ iudex ipsum cõdemnauit ex alia ratione q̃ ipsum mouebat. ⁊ hoc expresse dixit in sñia queriꝛ an sñia sit nulla. vr̃ ꝙ non sit. qꝛ videꝛ non ꝓnuntiasse ꝫm ꝯsiliũ sapiẽtis postꝙ̃ nõ ex rationibꝰ eius. ⁊ sic ꝯtra formã statuti. cõtrariũ dic qꝛ satis est ꝙ ꝯdẽnauit sicut sapiẽs ꝯsuluit licet alia alia ratione motus fuerit ꝑ istũ tex. cũ gl. ⁊ cum dicto Bal. tenementi: qꝛ posset faciliter de facto cõtingere. ⁊ non reperies aliqd ꝓpriũ si non concorderis de hoc.

a ¶ Et ꝙ iudex. ad de an iudex teneatur sequi cõsilium sapientis iniustũ vid Barto. in. l. si conuenerit. ff. de re iudi. Bar. in. l. j. in §. si plures. ff. de extra. Anto. de bu. in. c. intimasti. in. ij. colũ. de app. Ant. de butri. in. c. cũ olim. colũ. ij. de arbitꝛ. abb. i. c. si ꝓpter. debilitatem. de offi. deleg. Ang. cõsili. ccxvj. inci. visis igiꝛ supradictis. ⁊ Pau. d ca. consi. xv. inci. pro clariori examinatione. in. j. colum.

4 ¶ †Sed vlterius ꝑ declaratione articuli. de quo. s. opp. ꝙ errans in iure nõ preiudicet sibi in cõmodo querendo etiam ꝙ non erat ipso iure quesitum nisi potuerit ꝯsulere peritiores. vt. l. in bonorũ. j. de de bo. pos. So. si querimus an sibi preiudicet in tali cõmodo ratione tacite repudiationis q̃ resultet ex aliquo gesto vel facto. ⁊ tunc dic ꝙ nullomodo sibi preiudicat. etiã si potuit cõsulere peritiores vt in ista ꝫm opi. Pau. q̃ cõiter teneꝛ. hic em̃ adiuit hereditatẽ ex secũdo ⁊ q̃ritur an ex hoc resultet tacite repudiatio ex p̃io. Aut q̃ritur de tacita repudiatione que non resultet ex aliquo actu gesto: sed resultet potius ex non gesto ⁊ ex negligentia tẽporis prefixi ad actum gerendn: ⁊ tunc tantũ preiudicat sibi si potuit cõsulere peritiores: secus si nõ potuit. vt. l. in contraria vbi ꝑmisit labi tẽpus bonoꝝ possessionis petẽde ꝑ ignorãtiaz iuris. ratio diuersitatis est: qꝛ ista negligentia plus preiudicat cũ censeaꝛ habere volũtatẽ ⁊ etiã ꝑseuerantiã voluntatis ꝑ totũ tꝑs non sic in illa q̃ resultat ex aliquo actu momẽtaneo gesto vnde alibi habemus ꝙ plus nocet lapsus tꝑis ꝙ̃ pactũ vel repudiatio. vt no. in. l. ꝓprium. s. cõmu. pred. in gl. ⁊. l. sed si inter. de ser. vr. predi.

5 ¶ †Ultimo opp. ꝙ ignorantia iuris nullo mõ excusat a perditione lucri nondũ quesiti etiã si non potuit cõsulere peritiores: vt. C. qui pe. tu. l. fi. so. ibi loquiꝛ in matre que non petijt tutorem ꝑ ignorantiam iuris ⁊ illud iuris non solũ erat ius positiuũ quod imponit sibi necessitatẽ: sed etiam erat naturale vel quasi naturale seu in naturali iure fundatum: qꝛ mater naturaliter debet inclinari ad habenduz curã de bonis filij ne pereant ideo error in tali iure nullo modo excusat etiaz si non potuit consulere peritiores: vt. l. in contraria. ⁊ ita intelligit glo. magna. in. l. regula. de iur. ⁊ fac. igno. qꝛ ibi errauit in iure quasi naturali sicut ⁊ in alio casu in liberto qui nõ habuerit reuerẽtiam patrono quã debuit. C. de in ius vocã. l. ij.

6 †sed aduerte ad vnum casum in quo consului boñ. ad excusationez mulierũ rusticarũ ne tanta austeritate iuris perdant hereditatem filiorum. nam erat q̃dam mulier rustica in mõtaneis lõge a Boñ. q̃ administrauit bona filij impuberis nõ tñ iuridice qꝛ non acceptauit tutelã nec fecit eã sibi decerni nec cõfecit inuentariũ bene tñ administrauit. gl. q̃ est in. l. ij. §. si mater. ad tertu. que incipit: potuit. determinat ꝙ hoc sibi non prodest quominus priuetur hereditate si filius decessit in pu. etate quã om̃es doc. sequuntur. Ego cõsului ꝙ istud sit verũ qñ potuit cõsulere peritiores: alꝯ secus: qꝛ isto casu peccauit solum in iure positiuo non aũt in naturali vel quasi postꝙ̃ administrauit ⁊ bene sed si non administrasset ⁊ permisisset bona periclitari tũc peccasset ia iure naturali ⁊ nõ excusaretur ⁊ ita intellexi illam. l. fi. ⁊ puto ꝙ istud sit ita verum: lz nouum ⁊ a nemine tactum sicut deus est ⁊ equissimũ ⁊ mitigat tm̃ rigorẽ iuris.

7 †⁊ vidi ꝙ multis placuit: lz timuerunt consulere: sed perniciosus est talis timor vbi adest tam bona ratio. ⁊ miserrimus est intellectus nolle cõsulere nisi vbi reperitur determinatum a doctoribus. qualiter em̃ scientia nostra fuisset augmentata si ita fecissent antiqui.

8 ¶ †Querit hic Ang. si iste q credebat testamẽtum secudũ valere decessit non adita hereditate ex primo vtrũ trãsmiserit ad suos heredes ex primo. et determinat ꝙ sic si non potuit cõsulere peritiorẽ ꝑ. l. ventre. s. eo. que determinatio non placet per vltimã glo. huius. l. que vult ꝙ non transmittat. sed testamentum irritetur ⁊ videatur decessisse intestatus nec etiã ꝑ cõsequens transmittit ab intestato. nec ob. l. ventre. qꝛ ibi fuit impeditus ꝓpter vitium testamenti ⁊ in omnẽ euentũ erat habiturus vel ex testamento vel intestato hoc primũ testamentum non erat vitiosum vnde etiam si errauit in facto non transmisit. vt. l. pãtonius. s. eo. bene tñ põt dici ꝙ tunc transmittat bñficiũ resti. ĩ integrũ qꝛ error facti est iustus. sed si errauit in iure tunc si erat rusticꝰ vel mulier vel miles q̃bus ꝑmissum est ignorare iura. l. cũ de indebito. de ꝓba. idẽ si vero alius tunc: qꝛ error non est iustus non transmittit beneficiũ restitutionis. lz faciat vt non currat tꝑs si viueret. vt. l. in bonoꝝ. qꝛ facilius seruat ius qd̃ est in rerũ natura ꝙ̃ ius extinctũ ꝑ mortẽ faciat reuiuiscere ꝑ in integrũ restitutionẽ. q̃ cũ sit de iure speciali requirit iustũ errorem. qꝛ fundatur in equitate ⁊ si error non est iustus non subest equitas. ideo dicit clausula gñalis si qua mihi iusta causa. ⁊c. l. j. §. si. qui. ex cau. ma.

2 ☞ Ius accrescendi an habeat locũ post emolumẽtum semel acquisitũ si acquisitio resoluatur.

3 Quid si portio non deficiat ipso iure sed ope exceptionis. in legatis.

4 Obligationes q̃ inceperunt in ꝑsonã heredũ q fuerũt restituti in integrũ ⁊ repudiauerũt an transferanꝛ in coheredem q portiones repudiatas sponte acceptauit.

1 ## De neptis.

†Qui sponte acceptat portionẽ repudiatã ꝑ bñficiuz restitutionis in integrũ oneribus illius se implicat. h. d. ꝫm verũ intellectũ gl. fi. lz Bar. aliter videatur intelligere. sed nõ bene vt statim dicã.

2 ¶ †Op. ꝙ ista filia scia non tenebatur recipere portiones coheredũ repudiatas per beneficium restitutionis postꝙ̃ semel fuerunt adite. vt. l. si minor. s. eo. Solu. fateor ꝙ non tenebatur: sed sponte suscepit. vt in glo. fi. que dicit veritatem. ⁊ colligitur in fi. in verbo maluisset. sed Bar. intelligit ꝙ ista filia adiuit hereditatem postꝙ̃ sui coheredes qui adiuerunt fuerũt restituti. quo casu non habet beneficium. l. si minor. s. eo. sicut nec haberet beneficium. l. cum hereditate. si coheredes nunꝙ̃ adiuissent ⁊ post repudiationẽ eorũ factam de iure cõmuni ista filia adiuisset. vt. s. e. l. si duo. iste intellectus est singularis ⁊ notabilis ad limitationẽ illius l. si minor. vbi dixi. sed non probatur per illam. l. qꝛ hic omnes adiuerant. alꝯ non potuissent conueniri nec condemnari tanꝙ̃ heredes. cuius cõtrariũ hic dicitur ⁊ sic ista filia adiuit anteꝙ̃ coheredes essent restituti. vt hic expresse colligitur. tene ergo intellectum glo.

¶ Sed contra ꝙ etiam volens non possit habere portiones coheredum postꝙ̃ semel fuerũt adite. qꝛ ius accrescendi extinctum est quod non habet locum in proprietate post ius semel acquisitum. licet acquisitio resoluatur. secus si in vsufru. vt. s. de vsufruc. accres. l. j. §. interdum. et no. per glo. in. l. mater decedẽs. de inoffi. test. in prima magna gl. Istud cõtrariũ format ⁊ soluit gl. in. l. ex contractu. de re. iu. quam restitutio in integruz facit haberi perinde ac si non esset adita hoc non placet. quia tunc accresceret. sicut si adita non esset. vt. s. e. qui ex duabus. §. fi. cuius cõtrariũ dicitur in. l. si minor. ⁊ Bar. in. l. re coniuncti. de leg. iij. in penu. colũ. dicit ꝙ est specialis casus in quo post emolumentum semel acquisitum si acquisitio resoluatur habet locum accrescendi in volentẽ non in inuituz. vt hic iuncta. d. l. si minor. ⁊ melius loquitur. alle. etiam quosdã alios casus speciales. sed in ꝯ̃rium est regula. ergo opp. restitutio in integrũ que solet reponere omnia in pristinũ statũ: tñ hic nõ reponit per omnia ne fiat preiudiciũ coheredi volẽti.

3 ¶ †Sed adhuc videꝛ ꝙ nõ possit accrescere. quia qñ portio nõ deficit ipso iure. sed ope exceptionis. non accrescit eam volenti. vt. l. si duo patroni. in prin. ⁊ ibi no. s. de iureiur. Sol. in legato faterer contrarium ⁊ in alio commodo simili legato. quia si collegatarius meus excluditur a sua portione non ipso iure. sz ope exceptionis superest heres q habet illam exceptionem aduersus vnde sibi ꝓficit non mihi. quia portio sua remanebit apud heredẽ apud quẽ est ⁊ nõ accrescit mihi. sed hic loq̃tur in hereditate in qua cessat dicta ratio. qꝛ non est alius q possit mihi obstare si coheres meus post aditam hereditatẽ restituatur aduersus aditionẽ quominus ad me ꝑueniat si nolo. licet ipse nõ excludatur ipso iure. quia remanet adhuc heres nomine. sed ope exceptiõis.

¶ Quarto opp. si remanet heres nomine quo potero suam portionem habere per ius accrescendi. nam seq̃retur ꝙ in eadem portione tam ipse quã ego erimus heredes quod esse non potest. sol. ipse est heres nomine ergo effectu. et ideo contra me non dantur actiones directe pro illa portione sed vtiles vt hic notaꝛ. dicitur in tex. circa fi. ero heres vtiliter de iure ciuili non solum pretorio. ꝫm opini. Barto. notat. in. l. ij. in. §. interdum. ver. ego. s. de vulg. ⁊ pupi. ⁊ in. l. si sine. §. sed ꝙ pap. s. de mino. ⁊ in. l. j. §. si quis adita. j. ad tertu. sicut et substitutus vulgari datus tali restituto in integrum.

¶ †Ultimo op. ꝙ obligationes que inceperunt in personam istorum heredum qui

dum qui fuerunt restituti in integrũ non transferantur in istã filiã coheredẽ vt est obligatio ⁊ actio q̃ orta fuit ex snia cõdẽnatoria. ⁊ alia que fuit orta ex cautione post sniam interpositã de seruando contenta in snia vt habeť hic in tex. in ver. cõdẽnati. ⁊ in ver. cauerũt per. l. fi. §. fi. ff. de contrahẽ. emp. Sol. dicit Ange. ꝙ ibi quando obligatio fuit contracta occasione ꝑsone. hic vero occasione rex hereditariarũ ideo transit ad eũ ad quem trãseunt res. tu dic ꝙ ibi loquiť in successore singulari q̃ succedit singulari ti. ⁊ singulari re. hic in successore vniuersali q̃ succedit vniuersali ti. nã in portione istoꝝ coheredũ ista filia hꝫ ti. hereditariũ q̃ est vniuersalis ⁊ succedit in hereditate q̃ est vniuersalis iuris habens in se commoda ⁊ incõmoda. l. si seruum §. fi. cũ. l. seq. j. de leg. iij. puto tamẽ ꝙ istud sit verum quantum ad obligationem qua tenebať defunctus. q꞉ erat hereditaria. ⁊ etiam quantum ad obligationem q̃ post mortẽ defuncti fuit orta ex sententia lata contra heredes꞉ lꝫ illa non sit hereditaria꞉ sed contracta occasione debiti hereditaria preter tñ voluntatem ipsorũ heredũ꞉ q꞉ iudicium ⁊ snia conferuntur in inuitũ l. inter stipulantem. §. j. de verborũ obli. ⁊ voluit tex. no. in. l. ex contractu. j. de re iudi. ꝙ licet non sit hereditaria tñ transferat in eum in quẽ transfertur hereditas ꝑpter resti. in integ. In illa vero q̃ oritur ex cautione seu promissione illorũ coheredum. ⁊ sic ex eorũ voluntate puto secus. nam si esset obligatio actiua non transferretur in istum sine cessione꞉ lꝫ succedat ti. vniuersali sicut nec in fideicom. vt. l. si heres pecuniam. j. ad treb. ⁊ no. in. l. si post. ff. de con. pe. multominus obligatio passiua transferetur q꞉ nec potest cedi. si tamen dedissent fideiussores huic creditori bene tenerentur ad quemcũꝙ deueniret portio illorum dantium꞉ q꞉ hic non variatur persona creditoris cui facta est obligatio fideiussoria. nec persona fideiussoris qui se obligauit. licet varietur persona principalis debitoris in cuius locũ succedit ista filia. tamen remanet idem debitum pro quo interuenerunt fideiussores.

2 ¶ Decedens anteꝙ̃ portioni coheredis repudiãtis se immisceat an transmittat ad heredes suos illam portionem.

3 Si per statutũ femina excludať a succedendo extante masculo masculus transmittit portionẽ femine iure suitatis.

4 Qñ alicui preferuntur plures portiones eiusdem hereditatis vel a principio vel vna a principio altera ex postfacto iure accrescendi vel substitutionis vulgaris si q̃s acceptauit vnaꝫ qñ efficiatur heres in alijs inuitus. ⁊ quid in pluribus hereditatibus scilicet testatoris ⁊ pupilli.

1 Risto. †Si alter ex suis heredibus se abstinuit alter se immiscuit. obligatiões tam actiue ꝙ̃ passiue danť ei ⁊ in eũ q̃ se immiscuit ⁊ denegantur ei ⁊ in eum qui se abstinuit. h. d. in effectu. ¶ In tex. ibi extitissent in mero iure nõ per mixtionẽ꞉ vt ptꝫ ex seq̃tibus q꞉ postea altera illarũ se abstinuit q̃d facere non potuisset si se immiscuisset altera vo se imiscuit. ¶ In tex. ibi parata erat supple ⁊ de facto se immiscuerat꞉ vt patet. j. in ver. sic accesserat. Sed in quo differt ista. l. a. l. precedenti. Respondeť in tribus꞉ q꞉ in. l. prece. illi coheredes filie semel adiuerunt ⁊ postea ꝑ beneficiũ restitutionis in integ. se abstinuerũt hic vero ista filia nunꝙ̃ se immiscuit꞉ lꝫ se abstinuit de iure ciui. Itẽ in. l. precedẽti se abstinuit postꝙ̃ illa filia adiuerat. hic põt intelligi ꝙ se abstinuit anteꝙ̃ alia se immisceret꞉ vel etiaꝫ ꝙ se abstinuit postꝙ̃ illa se immiscuit. ⁊ in primo casu illa q̃ se immiscuit. si sciebat sororẽ se abstinuisse necessario habet etiã portionem sororis꞉ vt. l. si duo. ff. eo. in secũdo casu nõ necessario si vellet repudiare suã꞉ vt. l. cum hereditate. ff. eo. hic autẽ voluit suã repudiare sed sponte suscepit portionẽ sororis. ⁊ sic p꞉o illa tenebitur insolidũ. ⁊ non habebit locũ illa. l. cum hereditate. q꞉ ibi q̃si creditoribus cõsentientibus vt illam habeat꞉ ⁊ pro hoc nõ tenetur vltra vires illius hic nõ ita consenserũt. ⁊ sic ista. l. declarat illã ⁊ supplet. Tertio q꞉ l. precedẽs loquiť in obligationibus passiuis. ista loquiť in actiuis꞉ licet etiam in passiuis possit procedere ꝑ iam dicta. Potest aũt hic opponi ꝙ vno ex suis heredibus repudiante alteri nõ accrescat꞉ q꞉ repudians remanet heres noĩe. vt. l. j. §. q̃ sunt in potestate. j. si q̃s omis. cau. testa. Sol. vt in. l. prece. dixi꞉ q꞉ propter hoc alter non erit in illa portione heres directus꞉ ne duo in eadẽ portione sint heredes eodẽ iure vt. l. contra. §. vni duo. de regulis iur. sed erit heres vtilis. ⁊ ista possunt stare simul vt in herede ⁊ fideicõmissario vel in herede q̃ institutus est in integrũ ex substi. vulg. vel coherede vnde in. l. prece. ⁊ in. l. ex contractu. de re iud. ⁊ erit heres de iure ciuili. licet vtiliter.

2 ¶ †Et hoc facit ad q̃stionem an decedens anteꝙ̃ illi portioni se immisceat transmittat ad heredes suos extraneos illam portionẽ iure suitatis. Aduerte si coheres adiuisset. ⁊ postea restitutus esset in integrũ sine dubio non transmitteret. q꞉ illã portionem nõ habet inuitus꞉ sed ita demũ si vult. vt. ff. l. proxi. ⁊. l. si minor. ⁊ sic req̃riť noua aditio. al's non transmittitur꞉ sed datur creditoribus. vt. l. si minor. ff. eo. Si vero nunꝙ̃ se immiscuit ⁊ sic abstinuit de iure cõmuni. tunc si coheres post abstentionẽ se immiscuit in vtraꝙ̃ efficitur heres inuitus. ff. eo. si duo. ideo transmittit. vt. ff. eo. qui patri. Si vero primo se immiscuit postea coheres repudiauit tunc in heredem transmittit ꝙ erat apud eũ. s. potentiã acceptandi hereditatẽ coheredis vel potentiã repudiandi illã ⁊ etiã suã virtute. l. cũ hereditate. ff. eo.

3 ¶ †Quid aũt si per statutũ femina excluditur a succedendo extante masculo. an masculus transmittat portionem femine iure suitatis. Bal. consuluit ꝙ sic ⁊ mihi videtur[a] ꝙ hoc sit clarũ quoniam propter statutũ excludẽs feminam ista habetur pro mortua. vt. l. j. §. h. de contratab. ⁊ sic tota hereditas iure suitatis deferatur masculo ac si femina nõ esset in rerũ natura p. d. l. j. §. fin. Bal. vero in dicto consilio hoc non considerauit꞉ sed presupposito ꝙ habeat alio iure ꝙ̃ suã duxit idem nihilominus dicendũ. quia q̃d iuris est de principali idẽ dꝫ esse de augmento eius. vt. l. inter socerũ. §. cuꝫ inter. de pac. do. l. etiam. C. de iure do. q̃ ratio necessaria nõ est attentis predictis.

4 †Ultimo Bar. recollegit hic multas. ll. huius tit. qñ alicui preferũtur plures portiones eiusdẽ hereditatis꞉ vel a prin. vt. l. j. ⁊. l. si solus. ff. eo. vel vna a prin. altera ex postfacto iure accrescendi vel substitutionis vulg. vt. ff. in hac. l. ⁊. ff. eo. si q̃s heres institutus. ⁊. l. cũ hereditate. cum si. An si acceptauit vnã efficiatur heres in alijs inuitus꞉ ⁊ q̃d in pluribus hereditatibus s. testatoris ⁊ pupilli recitando vnã distinctionem Dy. ⁊ etiam supplendo de qua materia tractatur per gl. in. l. quidã elogio. C. de iure delib. Sed Bar. hic plenius ⁊ partẽ sue repetitionis expediuit in. l. si solus. ff. eo. ⁊ partem in. l. qui patri. cetera vide hic per eũ. Unum tñ dicit in quo reprehenditur ꝑ modernos. ⁊ etiam ipse idẽ voluit contrariũ in. l. si testamẽto. C. de impu. ⁊ alijs sub. ꝙ si adiui hereditatem paternã postea mihi obueniat pu. si nolo pupillarẽ possuꝫ recusare dummodo recusem etiã paternã. per. l. cum hereditate. ff. eo. ⁊ sic limitat. l. q̃ patri. ⁊. l. quidã elogio. contrarium est veritas꞉ q꞉ l. qui patri. loqtur in portione q̃ obuenit mihi iure accrescẽdi de quo iure ꝑbabiliorẽ poteram habere ignorantiã. secus in illa q̃ mihi obuenit iure substitutionis non solũ pupi. sed etiã vulgaris de qua nõ poteram ignorantiã pretendere. vt dixi in. d. l. q̃ patri. ⁊ in. l. cũ hereditate. ⁊ ita affirmat Bar. in. d. l. si testamento.

a ¶ Et mihi videť. Adde ꝙ hic idẽ tenet. d. Alex. de imo. alleg. paul. hic in ꝯsi. xx. co. ij. in fi. in. j. volu. Cur. Et adde ꝙ hoc idem tꝫ dñs meus sozi. in ꝯs. cclxxxvj. i. ij. col.

¶ Finis Prime partis Commentariorum Pauli de Castro super Infortiato.

¶ Lugduni ex officina chalcographaria Sebastiani Gryphis Germani. Anno a Christo nato vigesimoseptimo supra sesquimillesimum.

Index quaternionum.

A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Horũ P. ternio est꞉ reliqui quaterniones.

iij. Esdre. iiij.

Super omnia autem vincit Ueritas.

PAVLI DE CASTRO
SECVNDA SVPER INFORTIATO.

Habetur hoc in volumine Se-
cunda pars Commentariorũ Pauli de Castro iuriscõsulti ce-
leberrimi: in Infortiatum: elegantissimis iuris vtriusqʒ do-
ctoris famosissimi Francisci de Curte: pluriumqʒ alioꝝ Addi-
tionibus ⁊ Apostillis: Summarijs itẽ Hieronymi de Mar-
liano Mediolanensis aucta ⁊ illustrata. Nunc demum accu-
ratissime ⁊ castigata ⁊ typis excusa: nihil eorũ que in alijs ha-
bentur editiõibus pretermisso. Indice postremo: qui omnia
que notatu digna videbantur: et que sparsim Paulus noster
toto opere complexus est: serie alphabetica copiose continet:
in multo meliorem q̃ʒ hactenus ordinem redacto.

M. D. XXVII.

Tabula rubricarum huius voluminis.

¶ Incipit lectura aurea pata/uina clarissimi ꝛ excellentissimi doctoris domini Pauli de castro super secunda parte infortiati Optima ꝛ ultima omnium quas idem autor unq̃ ediderit. Et propterea melius ceteris digesta. Emendata etiam diligentissime sicut ipsum opus per se satis attestabitur. Cum additionibus magni practici Domini Francisci Curtij: necnon do. Bernardini ex capitaneis de Landriano Mediolanensis. vna cum summarijs Hieronymi de marliano Mediolanensis.

¶ De legatis ꝛ fideicõmissis primo. Rubrica.

1 Vires fideicommissorum attribuuntur legatis: que vires sunt tres.
2 Verbum lego latissimũ h3 significatum: vt cõprehendat etia3 institutiones directas. sed stricte non cõprehendit nisi particularia relicta: vt hic sumitur.
3 Legata dicuntur illa: que relinquuntur verbis directis ad legatarium. ꝛ que dicantur fideicommissa. ꝛ qualiter relinquantur. ꝛ nume. 5.
4 Dominium rei legate recta via ꝛ sine facto heredis qd trãseat in legatariũ statim mortuo testatore ficte. ꝛ adita hereditate vere. ꝛ idẽ in fideicõmissis. vide tamen. nu. 11. ꝛ 12.
5 Pro legatis ꝛ fideicõmissis competunt tres actiones. s. personalis ex testamento. ꝛ rei vendicatio si res erat testatoris. ꝛ hypothecaria pro alijs rebus non legatis. ꝛ nu. 4. 15. 16. ꝛ 17.
6 Verba in omnibus ꝛ per omnia quid importent.
7 Quãdo vnũ exequatur alteri: tũc vires illius ad qd fit exequatio tribuuntur exequato: non econtra: sed qñ duo exequantur simul: tunc vires vnius tribuunꝑ alteri. ꝛ econuerso.
8 Si nobiles exequantur popularibus ex forma statuti vel aliq forenses puta scholares exequanꝑ ciuibus tunc scholares adipiscuntur priuilegia ciuium nõ ecõtra: secus si diceret qd scholares ꝛ ciues exequantur. vel nobiles ꝛ populares.
9 Quando fit vnio vnius ecclesie cũ altera: vel vnius prouincie vel territorij cum altera vel cum altero. ꝛ vna habeat debita: altera non quod cõmunicentur debita.
10 An hodie sit differentia inter fideicommissariam libertatem ꝛ legatam seu simpliciter relictam.
11 Cum relinquitur vniuersitas puta hereditas per viam legati vel fideicommissi non est differentia nisi q̃tum ad nomen: non q̃tum ad effectus iuris.
12 Legata vniuersalia equiparantur fideicõmissis vniuersalib[9]. sed non econuerso fideicõmissa vniuersalia sortiuntur naturã legatorum. ꝛ nu. 14.
13 Licet in verbis dispositiuis nõ referat: an referantur ad grauatum an ad honoratum. tamen refert in enuntiatiuis. ꝛ primo casu dispositionẽ inducunt secũdo casu non.
14 Plures differentie inter vniuersale fideicõmissum seu legatũ ꝛ particulare.
15 Actio ex testõ pro legatis ꝛ fideicõmissis qñ competat.
16 Rei vendicatio ad hoc vt competat pro re legata vel per fideicommissum relicta que sint necessaria.
17 Quid in hypothecaria actione ꝛ qualiter formetur libellus.

1 PEr omnia.

¶ † Vires fideicõmissorum attribuũtur legatis. hoc dicit. ẽm verum intellectũ. S3 que sunt ille vires. dic tres que cõtinenꝑ in glo. ab illo ver. Ite3 legata in testõ vsq3 ibi solutio. in quibus fideicõmissa superabãt legata. sed per hanc. l. nõ superãt cum legatis tribuanꝑ. Est ꝛ aliud in quo ecõuerso legata superabant fideicõmissa. qd habetur in principio glo. ꝛ istud non tribuitur fideicõmissis per hanc. l. quia verba eius hoc non patiuntur sed fuit tributu3 per alia iura facta post diuum pium. vt patet insti. de fideicõ. here. circa principiũ. ꝛ etiã fortificatur hoc per Iustinianum. C. communia de lega. l. ij.
2 ¶ † Et premitte q verbum lego[a] latissimum habet significatum. vt comprehendat etiã institutiones directas.[b] vt. j. de ver. sig. l. verbis legis. ꝛ isto modo non sumitur hic. Item h3 significatũ strictum vt nõ comprehendat nisi particularia relicta et isto modo sumitur hic ꝛ in tota ista materia. Ad quod vide qd no. Bar. in. l. centurio. de vulg. ꝛ pup. in. j. q. princi. de compendiosa facta per verba directa in questione vltima.
3 ¶ † Itẽ debes scire q legata proprie dicũtur illa que relinquũtur verbis directis ad legatarium vt relinquo titio. x. vel fundũ vel sibi lego. vel volo q habeat. ꝛ iste modus relinquendi fuit inuentus antiquissimo iure. l. xij. tabula. fideicommissa vero sunt illa q̃ relinquuntur verbis directis ad grauatum que dicuntur obliqua vel inflexa respectu illius cui relinquuntur quoniã habet recipere de manu illius. vt cum dico grauo heredem meu3 vel legatariũ q det titio centum vel talem rem. ꝛ iste modus relinquendi non fuit inuent[9] illo iure antiquissimo. nec etia3 per. l. xij. tabularum sed dudum post ꝛ habuit originem ab homine volente. l. fraudare quoniã erant aliqui incapaces legatorum quibus non poterat relinqui: primo modo vt deportati vt dãnati in metallum: vel spurij testatoris quibus si fuisset relictu3 primo modo nõ valuisset. Unde testatores volẽtes fraudare. l. eligebant in heredem aliquem amicum de cuius fide confidebant. ꝛ ei iniungebant vt illi tale quid daret vel hereditatẽ restitueret. Et propterea iste modus iure ãtiquissimo fuit reprobatus in tantum etiam si illi quibus relinquebatur hoc modo erant capaces nihilominus nõ valebat relictum. nec poterat peti nec cõpelli heres iure actionis vel aliquo alio iure ad soluendũ vel tradendũ. sed mere dependebãt talia relicta a fide ipsius grauati vt si volebat eam seruare testatori posset. si ille cui relinquebatur erat capax. si nolebat non cogebatur. Cum autẽ tẽpore diui pij accidisset quida3 casus. q quidã heres sic grauatus magna vsus est perfidia. q2 forte induxit testatore3 ꝛ iurauit per principem seruare sibi fidem ꝛ postea seruare nolebat. Diuus pius mandauit illum compelli. nec propterea generaliter statuit idẽ esse fiendũ in alijs. Postea quia hoc visu3 est vtile incepit obseruãtia generaliter in omnibus. ꝛ cõstitut[9] fuit pretor specialis qui ius redderet de fideicõmissis. nõ tamẽ producta est actio ꝑ ipsis petendis: sed iudicis officio peti poterant. vt. j. de ver. sig. l. pecunie verbum. §. actionis.
4 † Postea per iura ffoꝝ prodita est actio ex testõ pro fideicõmissis sicut ꝑ legatis. vt. j. de leg. iij. l. si res. Quinimo effecta sunt fideicommissa. in quibusdã melioris cõditionis q̃ essent legata. vt sunt illa tria de quibus hic in glo. ab illo versi. Item legatum vsq3 ibi sed solutio. Sed q2 incõueniẽs erat q essent melioris conditionis. cum legata fuerint prius inuenta ꝛ licitam habuerunt originem ꝛ principium per hanc. l. vires ille tribute sunt legatis vt possent fieri ab intestato sicut fideicõmissa. ꝛ post morte3 heredis. ꝛ a legatario sicut fideicõmissa. quod olim non erat vt in legibus hic allegatis in glo. Remanebat tamen in vno melior conditio legatorum q̃ fideicõmissorum. q2 dominium[c] rei legate recta via ꝛ sine facto heredis transibat in legatarium statim mortuo testatore ficte ꝛ adita hereditate vere per. l. adeo q penes heredem nunq̃ reperitur fuisse nec ante hereditatẽ aditam nec post si res erat testatoris. vt in. l. a titio. de fur. ꝛ. l. cũ pater. §. si rem. de leg. ij. ꝛ qd no. j. e. l. si heredis seruus. in glo. propter quod Iustinianus ad tollendum difficultatem verboꝝ introduxit q idem sit in fideicõmissis vt sic per omnia sint exequata tam legata fideicõmissis vt in hac. l. q̃ ecõuerso. vt in. l. ij. C. cõmunia de leg.
5 † ꝛ pro vtrisq3 competant tres actiones. s. personalis ex testamẽto ꝛ rei ven. si res erat testatoris ꝛ hypothecaria pro alijs rebus non legatis. vt no. insti. de lega. §. nostra. Et vltra hoc etiam introduxit vt ista nomina dicantur synonyma. i. idem importantia vt omne qd legatur per verba directa censeatur fideicõmissum ꝛ ecõuerso. ꝛ sic si peto legatum vel rem tanq̃ legatam ꝛ produco testm̃ in quo continentur verba obliqua directa ad grauatum ꝛ sic est fideicõmissum non legatum nihilominus debeam obtinere. q2 verbum positum in libello fictione iuris includit fideicommissum. Differentia tñ verbalis ad hoc hodie durat vt illa que relinquuntur verbis directis ad legatarium dicunꝑ legata. que vero ad grauatum dicuntur fideicommissa. que differentia est potius verbalis et q̃tum ad vsum ꝛ modũ loquendi q̃ substantialis quo ad effectum iuris. ita intellexit glos. hic dum dicit. sed in casu quo ad vsum ꝛc. ¶ In tex. ibi per omnia. Not. hic ẽm Angel. ad illud quod vulgariter dicitur in omnibus[d] ꝛ per omnia sic. s. ti. j. l. ij. §. furiosus. vbi plenius. ꝛ insti. quibus mo. ius pa. po. solui. §. pari rõne.
6 ¶ † In tex. ibi exequata sunt legata. Iaco. de are. intellexit q vires legatoꝝ tribuanꝑ fideicõmissis. qd Barto. et alij reprehendunt q2 verba ista potius important econuerso.
7 † Cum enim vnũ exequatur alteri sensus est q vires illius ad qd fit exequatio tribuãtur exequato nõ econuerso. S3 qñ duo simul exequanꝑ. tũc est sensus q vires vnius tribuanꝑ alteri ꝛ ecõuerso. ꝛ ita loquiꝑ. l. ij. C. cõia de leg. ꝛ no. in auꝑ. in successione. de suis ꝛ legi. ꝛ in corpore vñ sumiꝑ. §. si vero neq3. qd no. ad

a ¶ Lego. vide ange. consi. clxviij. bal. ɔsil. xv. rom. ɔsi. clxix. ale. ɔsi. xiij. Sozi. consi. xxxiij. ꝛ ibi qd dveda reliq. ꝛ ibi qd si testõr post legata dicat volo q oĩa sint vt angele filie mee per hoc videaꝑ ĩstituta.

b ¶ Directas. ad de tu. Dñ vbum lego relegatum ad vniuersitate3 bonoꝝ trahaꝑ ad ĩstitutionẽ et vide late per do. Alex. de imo. in ɔsi. lxxvi. col. iij. in tertio vol. vbi latissime ꝛ p ange. i suo. ɔs. cxvij in. ij. col. Fran.

c ¶ Dñiu3 rei legate. adde an p tale dñiũ legatari[9] possit ad petẽdũ rẽ legatã rei vendicationẽ vel publicianã vide late p do. alex. de imo. ĩ ɔsi. iiij. co. v. ver. videam[9] ĩ secũdo vol. adde tñ q in legatis ꝛ fideicõmissis ad pias causas trãsit dñiũ ĩ legatariũ et fideicõmissarium ipõ iure ita bart. ĩ repeti. l. si. in. vj. q. q̃rte q. pñcipalis. C. de sacrosan. ecc. ꝛ in sua disputatiõe q̃ incipit filium adultum ꝛ dicit mag. cõe3 opi. d. alex. in ɔsil. lvij. col. fi. ĩ fi. ij. vo. ꝛ ibi alleg. ɔcor. Fran. Cur.

d ¶ In oĩbus ꝛ p oĩa. adde Bald. ɔsil. cxiiij. ꝛ. lxi. p ang. ɔsil. vj. ꝛ. lj. ĩ fi. ro. ɔsi. lxxxij. Ant. de bu. ɔsil. xix. Et ibi q talis cl'a apposita ĩ cõmissiõe feuda li nõ opaꝑ vt pso ne insolite includunꝑ ꝛ dixi in q. facti in ɔsi. meo. xlix. col. xiij. v. et etiã addũt. ꝛ ibi vid bona similia Fran. Cur.

8 qõnẽ ẽm Bar.†Si nobiles exequãtur popularibus ex forma statuti vel aliqui forenses.puta scholares exequantur ciuibus nam est sensus ꝙ scholares adipiscantur priuilegia ciuiũ.non econuerso.secus si diceret ꝙ scholares ⁊ ciues exequant̃ vel nobiles ⁊ populares.[a] Adde qđ in simili habet̃ cũ fit vnio vnius ecclesie cũ altera.vel vnius prouincie vel territorij cum altera vel altero.si altera habet debita altera nõ an cõmunicent̃[b] debita vbi videtur fieri similis distinctio.vt no.in.c.j.ne se.vacan. ⁊ per Bar.j.ad.l.fal.l.j.§.si coheredis. 9 †In glos. ibi solutio hoc est de media iuris prudẽtia hec vera sed imperfecta.distinguit enim glo.tria tempora Bar.autem ponit quatuor tu potes ponere quinq; vel sex.vt colligit̃ ex his que.s.dixi.s.tẽpus.xij.tab.ante diuum piũ.⁊ hoc tempore erant omnino inutilia fideicõmissa vt nec actio nec officium iudicis competeret sic potest intelligi principium glo. Item tempus diui pij quo vnuꝫ fideicõmissum incepit esse efficax iussu principis. Ita tempus post diuũ piũ quo omnia inceperunt esse vtilia non vt peterent̃ iure actionis sed officio iudicis si fideicõmissarij erãt capaces. Item quartum tempus in quo inceperũt esse efficaciora fideicõmissa in tribus de quibus.s.nõdũ tñ erat prodita actio. Itẽ postea prodita fuit actio personalis.vt.in.l.si res.de le.ij.⁊ est quartum tempus. Quintum fuit tempus huius.l.per quã vires fideicõmissorum in quibus superabãt legata tribute sunt legatis.sed nõ ecõuerso qr dominiũ rei legate trãsibat recta via nõ sic per fideicõmissum.sed requirebatur factũ heredis. Sextũ ⁊ vltimũ tẽpus fuit Iustiniani in quo trãsit etiã in fideicõmis. merito ergo fraternizant.vt.j.subijcit̃ in gl.tã in trãslatione dñij ꝗ̃ in actionibus dãdis:vt sicut inter fratres nõ ꝺꝫ alter eẽ melioris conditionis ꝗ̃ alter in successione pr̃na.vt insti.de nup. 10 §.pe.⁊ C.cõia vtriusq; indi.l.fi.nec ista inter se. †In glos.ibi sed in casu quo ad vsum remanet differẽtia nominis lꝫ non de iure. Aduerte qr ista gl.vult duo.primũ est cũ relinquit̃ libertas ꝙ lꝫ olim esset differẽtia vtrũ relinqueret̃ directo quo casu statim adita hereditate efficitur liber.⁊ vacatur libertus orcinus.i.testatoris:non heredis.vt insti.de fin.re.per fideicõ.reli. §.libertis. Qñ aũt per fideicõmissuꝫ nõ efficitur liber nisi secuta manumissione.vt.j.ti.j.l.si quis seruũ. Hodie vero non erit ista differentia propter hanc.l.⁊ dictaꝫ.l.ij.cõia de leg.imo etiã si relinquatur per fideicõmissum efficietur liber sine manumissione.⁊ sic dicitur fideicõmissaria libertas ꝗ̃tum ad nomẽ non ꝗ̃tum ad effectum. Sed omnes doc.reprobãt istam gl.⁊ aliam similẽ que est in.d.l.ij.dicẽtes ꝙ ista differẽtia etiã hodie remanet.vt habet̃ in.l.fi.C.de ma.te.vt fideicõmissa.libertas.nõ cõpetat nisi secuta manumissione vel decreto iudicis vt.j.de fidei com.li.l.si cum.§.si quis seruũ. Ad hanc.l.⁊ dictam.l.ij. respondet Dy.ꝙ ista exequatio fit in legatis ⁊ fideicõmissis pecuniarijs seu reducibilibus ad pecuniã nõ in relicto libertatis que est res inestimabilis ⁊ ad pecuniam non reducitur. Petrus vero alio modo loquitur ꝙ pcedit in his in quibus circuitus esset inutilis.nam nullã vtilitateꝫ cõsequitur heres.si dicamus dominium non transire recta via.sed requirit traditionẽ eius cũ facta traditione nihil apud eũ sit remansurum.⁊ ideo tollitur iste circuitus vt sicut qñ legatur directo transit dñiũ sine traditione.ita qñ relinquitur per fideicõmissum. Sꝫ in relicto libertatis circuitus nõ est inutilis.qr secuta manumissione aliquid remanet penes heredem.s.ius patronatus qđ hꝫ multos effectus. Bar.reprehẽdit hũc modũ loquendi.qr etiam cũ relinqtur alia res esset vtile heredi ꝙ non transiret dominiuꝫ anteꝗ̃ ipse traderet propter ea que habent̃ in.l.pap.de serui. Sꝫ certe petrus loquitur de tempore post traditionem. Bart.vero ante traditionem.ideo reprehẽsio non est bona qr lꝫ esset vtilis heredi anteꝗ̃ traderetur postꝗ̃ tradidit nulla vtilitas remanet apud eum cũ legatur alia res.ideo tene solutionem petri.licet 11 †Bar.conetur alio modo ostẽdere sed non multũ curo. Item illa glo.vult aliud ꝙ cum relinquitur vniuersitas puta hereditas per viam legati ⁊ fideicõmissi nõ fit differentia nisi quãtuꝫ ad nomen ⁊ ꝗ̃tum ad effectum iuris. Ultimo dicitur ꝙ sicut cum relinquitur per viam fideicõmissi non transit dñium nec iura hereditaria nisi facta restitutione saltẽ verbali.vt.l.facta in prin.⁊.l.restituta.ad treb. Ita ⁊ cũ relinquitur per viã legati vt.l.mulier.§.fi.cum his que ibi no.in glos.j.ad treb.fideicommissuꝫ ergo hereditatis non trahitur ad naturã legati que est vt transeat recta via.sed econuerso legatum hereditatis transit ad naturam fideicõmissi cũ non trãseat nisi secuta restitutione 12 verbali.†Legata ergo vniuersalia equiparantur fideicõmissis vniuersalibus sed nõ ecõuerso. Fideicommissa vniuersalia sortiuntur naturã legatorum.⁊ in hoc differt a casu precedenti in quo est differentia.an libertas relinquitur p fideicõmissuꝫ vel directo.hic vero nõ refert cũ vtroq; casu iura nõ transeãt. Sed que est ratio quare in particularibus transit dominiũ recta via quocũq; modo relinquat̃.sed in vniuersalibus nõ. Respondetur ꝙ si bene inspiciatur non videtur esse differentia.nã in particularibus tunc trãsit cũ expresse res relinquitur.secus si tacite.vt l.si seruũ filij.§.fi.⁊ ibi no.j.e. Cũ aũt relinquũtur hereditates non relinquuntur expresse res hereditarie sed tacite.imo relinquitur ipsa vniuersitas iuris.nimirũ si nõ transfert̃ dñium añ restitutionẽ ẽm Bar.que rñsio nõ videt̃ sufficiẽs.[c] licet enim pcedat quo ad res eorum nõ procedit quo ad iura hereditaria. Illa eniꝫ bene relinquunt̃ expresse ex quo relinquit̃ hereditas que nihil aliud est ꝗ̃ ius vniuersale.⁊ tñ illa nõ trãsferunt̃ etiã vtilia ante factam restitutionem. Dic ergo qr ista vniuersalia magis coherent ossibus heredis qui representat personam defuncti.arg.s.de here.insti.l.ei qui soluendo.in fin. non sic esset in alio iure nõ vniuersali vt si relinquat̃ nomẽ debitoris quia transit vtilis sine cessione vt in.l.ex legato nominis.C.de lega. Uel potest dici sustinẽdo rõnẽ Bar.ꝙ aliud est hereditas quia est qđã successio verbalis.vt in.l.hereditas de verb.sig. Aliud sunt iura in quibus succedit̃ ⁊ res corporales.⁊ sic differunt tanꝗ̃ cõtinẽs ⁊ ꝯtẽtũ. Qui ergo relinquit hereditatẽ nõ relinqt ex 13 presse res vel iura sed tacite.⁊ sic bona est ratio Bar. †Ultimo scias ꝙ lꝫ in verbis dispositiuis nõ referat an referant̃ ad granatũ an vero ad honoratũ.i.illũ cui relinquit̃ p ea que dicta sunt.bene tamẽ refert in enũtiatiuis.qr primo casu dispositionẽ inducũt.vt in.l.vnũ ex fami.§.fi.⁊.l.peto.in prin.j.titu.j. Secũdo vero casu nõ inducũt sed cẽsent̃ potius adulatoria.vt l.generali.in princip.j.de vsufru.lega.ẽm Pet.⁊ Cyn.in.d.l.ij. 14 †In glo.ibi.Itẽ hec cõia nõ sꝫ ad vniuersalia fideicõmissa. vult dicere ꝙ legata pticularia nõ exequant̃ fideicõmissis vniuersalibus.seu nec etiam particularia fideicõmissa vniuersalibus exequant̃. Plures enim sunt differẽtie inter vniuersale fideicõmissum seu legatũ ⁊ particulare.quarũ vnã ponit hic gl. qr vniuersalis fideicõmissarius vel legatarius cui relicta est hereditas tota vel quota per viã fideicõmissi vt legati põt cõpellere heredẽ ad adeundũ.sꝫ pticulares legatarij vel fideicõmissarij nõ:ratio ponitur in.l.nam qđ.§.fin.j.ad treb.⁊.l.cogi.§.et generaliter. Alia est illa quã supra dixi.qr in prin.nõ trãsit dominium nec iura etiam vtilia nisi facta restitutione saltem verbali sed in scđm sic. Item primũ fideicõmissum fieri põt etiã si hereditas nõ est soluendo qr nõ tẽdit in preiudiciũ creditorũ hereditariorum cum fideicommis.vniuersalis eis teneat̃ sicut heres. Sed legata ⁊ fideicõmissa particularia nõ valẽt si deducto ere alieno nihil supest in hereditate.vt in.l.si vniuerse.C.de lega.nisi hodie adiret sine beneficio inuentarij quia solueret de suo vt in aut.de here.⁊ fal.§.si võ nõ fecerit. Itẽ in primũ transeũt iura ⁊ actiones q̃ erãt apud heredẽ sed in scđm nõ sine ces 15 sione.vt.l.iperator.in pñ.j.tit.cũ ibi notatis. †Ultimo scias ꝙ actio ex testamento quam dixi competere pro legatis ⁊ fideicõmissis tunc demũ cõpetit cũ tẽdunt ad cõmodũ alicuius tertij. Sed si dispositio testatoris ad cõmodũ tertij non pertinet. vt si mandat fieri sepulturam vel cõstrui capellam non compe d tit talis actio.sed iudicis officium[d] nobile.vt in.l.quintus.j.de an.leg. Si tamẽ sunt plures heredes competit inter eos actio famil.hercis.alteri.s.ipsorum ꝯ alterũ vt volũtas testatoris seruet̃ vt.l.his consequẽter.§.j.fam.her. Requiritur etiã ꝙ relictũ sit purum vel purificatum de iure cõi.si vero de iure speciali vt cõtingit interdũ qñ cõditio nõ impleta habetur pro impleta.tũc glo.in.l.j.C.de isti.⁊ substi.dicit posse peti extraordinario iure. i.officio iudicis nõ actione ex testõ. Tu dic de hoc vt no.Bart. in.l.in testamẽto in fi.j.de cõdi.⁊ demõ.⁊ si facta sunt legata in testamẽto cõpetit actio directa.si vero in codicillis ab intestato 16 cõpetit vtilis ex testamẽto.vt no.in.l.j.s.de testa. †Actio vero realis.i.rei vẽ.ad hoc vt competat pro re legata vel p fideicõmissum relicta.plura sunt necessaria. Primo ꝙ res legata sit testatoris secus si tertij vel etiaꝫ heredis.vt no.in.l.papi.s.de serui.⁊ sic si testator non erat dominus sed quasi dominus quia ipsam prescribebat trãsit in legatariũ publiciana que etiaꝫ est realis quã habebat testator.vt.l.ij.⁊ ibi no.s.de publi. Iteꝫ requirit̃ ꝙ sit relictũ particulare.si aũt vniuersale tunc aut de hereditate ⁊ nõ datur rei ven.nisi facta restõne verbali.vt.s.dixi aut de alia vniuersitate facti vel iuris.vt de grege vel peculio ⁊ bene datur sicut pro re singulari.vt.j.eo.grege.cum.l.sequen.⁊ l.peculium.j.titu.j. Tertio requiritur ꝙ legatum sit simplex si autem alternatiuum non daret̃ ante factam electionem:qr nec dominium transiret.vt.l.apud aufidium.de opti.le.⁊ idem si in genere. Item requirit̃ ꝙ sit purum vel purificatum.nã ante e conditionis vel diei euentũ dñium[e] nõ trãsit.vt.l.sempronius attalus.⁊ ibi no.de vsufru.lega.requirit̃ etiã ꝙ sit expresse relictum secus si tacite.vt.l.seruum filij.§.fi.⁊ ibi no.j.e.⁊.s.tetigi. 17 †hypothecaria vero actio cõpetit quando legatum cõsistit in quantitate vel in genere vel etiam in specie que non sit testatoris si

a †Et populares.addo ꝙ voluit Sozi.consil.lxij. ꝯsilijs nostris ⁊c. ponit istãte statuto vel priuilegio ꝙ iudei debẽt tractari vt ciues gaudeãt in omnibus priuilegijs aliorũ ciuium an iudeus delinquẽs debeat puniri ẽm ius cõe vel municipale illius ciuitatis ⁊ vide Fran. Cur. cõsilio.xlv.

b †Cõicentur.an qñ fit vnio duarum ciuitatũ vel prouinciarũ vna teneat̃ ad debita alterius vide p Lud.ro. consi.cclxxv.

c †Sufficiẽs vide hic p alexã.et añ eum p Jo.de Imo.

d †Officiũ iudicis.sꝫ qđ si statutũ disponat ꝙ legata debeant̃ hereditate nõ adita q̃ actio cõpeteret vide hic p ale. et an legata ad pias causas debeant̃ hereditate nõ adita vide p lud.ro.ꝯsi.cccxxviij.pe.de anc. ꝯsi.xliij.⁊ per.d. alex.de imo.i ꝯs. ccix.col.ij.v.non obstaret ⁊ col.pe. ver.posset ⁊ tertio.Frã.Cur.

e †Dñiũ nõ trãsit.nõ trãsit etiã dñiuꝫ vsusfructus rex legatarum qui vsu cõsumit̃ ẽm anch. cõsil.ccclj. icipiẽte pncipale dubiũ qđ alle.do.Alex.hic.

ris si autem erat testatoris competit pro alijs rebus non pro ipsa re legata cum illius sit dñs legatarius: ꝛ sic non potest esse sibi obligata. vt in. l. neq3 pignus. de reg. iur. ꝛ hoc tenet glo. in §. nostra. institu. de lega. Vel dic etiam ꝙ etiam pro illa compe tit. q2 est dñs quodã iure speciali. quia sine traditione. ideo põt concurrere etiã hypotheca. vt in. l. in bello. §. si quis seruuz. de capti. ꝛ eadẽ ratione videt̃ ꝙ si intentat actionẽ personalem ex testamento pro illa re non sit ineptus libellus ꝛ concludit eam sibi dari. glos. tamẽ in. d. §. nostra in fi. videtur dicere qd debeat concludere eã sibi tradi. ꝛ sic ratione possessionis agitur alias non cũ nemo dicat rem suã vt insti. de actio. §. si itaq3 videretur libellus ineptus. Tu salua per id quod dixi. vt etiam no. in. l. j. C. cõmunia. de lega. Non sunt alia.

2 ☞ Statutum ꝙ minor. xx. annis non possit testari: non pote rit etiam codicillari.

3 Si statutũ disponat ꝙ maior duodecim annis possit testari po terit etiam codicillari.

Statutum quod valeat testamentum coram tribus testib⁹ an valebunt etiam codicilli.

Si dicat ꝙ testamentum valeat coraz quinq3 testibus: quot re quirentur in codicillis.

4 Donatio causa mortis nec est vltima volũtas nec ꝑprie cõtra ctus: sed ꝑticipat de natura vtriusq3. ꝛ nõ ꝑficit̃ nisi cõcurrente volũtate donãtis ꝛ donatarij ꝛ fit mediãte traditione vel stipu latione: vel hodie pacto nudo. ꝛ põt fieri a filiofamilias. ꝛ cõfir matur sola morte donãtis. ꝛ nu. seq.

Pro donatione causa mortis que actiones competant.

5 Dñium ꝛ quasi dominium rei donate causa mortis transfert̃ in donatariũ secuta morte donãtis. qñ donatio incepit a ꝑmis sione: non a traditione.

6 Donatarius cum semel consensit recipiendo promissionez vel traditionẽ non potest renũtiare in preiudicium tertij. cui gra uatus fuit restituere.

7 In tali donatione non potest fieri substitutio vulgaris. nisi in teruenientе promissione ꝛ consensu substituti.

8 Donatio causa mortis requirit quinq3 testes. ꝛ potest reuoca ri pro libito donantis. ꝛ nu. 7.

De donatione causa mortis detrahitur falcidia sicut de lega tis ꝛ fideicommissis.

9 In donatio. causa mor. habet locũ ius accrescendi.

10 Illis tantum possunt fieri legata ꝛ fideicommissa qui possunt heredes institui ꝛ qui sunt capaces institutionis similiter ꝛ fi deicõmissorum ꝛ legatorum.

1 Sciendum. ¶ † Qui nõ potest testari nõ potest etiam codicillari. h. d. et econtra. si potest testari quod est plus potest codi cillari quod est minus. ¶ In tex. ibi fideicõmissum supple vel legatum singulare vel vniuersale: ꝛ dic. s. in codicil lis ꝛ ab intesta. ¶ In tex. ibi ius habent. sic ergo inspicitur po tentia iuris non facti. nam si aliquis habet potentiaz iuris ad testandum licet sibi deficiat potẽtia facti. q2 nõ habet. vij. testes si tñ h3 quinq3 potest codicillari. ꝛ in codicillis legata ꝛ fideicõ missa relinquere nõ aũt facere institutionẽ heredis. vt. s. ti. j. l. conficiunt̃. §. j. † Sed quid de illis qui post istã. l. efficiũtur inte stabiles ex forma statuti vt si dicat statutum ꝙ minor. xx. annis

2 non possit testari an poterit codicillari[a] videtur ꝙ sic. Primo quia statutũ est stricti iuris ꝛ cõtra ius cõmune ideo non debet extendi ad casum in eo non comprehẽsum. sicut nec ad perso nas diuersas. vt. l. si vero. §. de viro. s. solu. matri. Unde cũ au ferat potestatẽ testandi nõ expellitur quis a potestate codicillã di quia codicilli sũt diuersi a testamẽto. vt. C. de codicil. l. si idẽ. Item quia equiparatio de testamẽtis ad codicillos de qua hic non videtur extẽdi ad ea que post istam. l. statuta sunt gloss. est or. ꝛ not. si esset vera in. l. heres absens. §. j. s. de iud. ante fi. glo. magne. cõtrariũ determinãt doc. quia veruz est ꝙ statutum nõ recipit interpretationẽ extẽsiuam actiue. ꝛ ita loquit̃ prima ra tio. sed passiue sic. s. vt lex iuris cõmunis que loquit̃ per modũ regule extendat̃ ad statutum. Ista em̃. l. que tradit regulam nõ solum censet̃ eã tradere quo ad illos q erant ĩtestabiles. quãdo facta fuit sed etiã q efficient̃ post. vt. l. nõ est nouũ. cũ. l. seq. s. de le. ꝛ ita no. hic. ꝛ. l. j. §. j. ad. l. fal. per † Bar. ꝛ eo modo si aliquis

3 efficeretur testabilis qui tempore huius. l. nõ erat. vt si diceret ꝙ maior duodecim annis possit testari quia poterit codicilla ri. vt in regula cui l3. de regu. iur. lib. vj. Sed quid statutum di cit ꝙ valeat testamentũ coram tribus testibus an valebũt etiã codicilli. dic ꝙ sic eadem rõne. licet ista. l. loquat̃ in personis te stantium non in solẽnitate. Circa hoc vide Bal. in. l. fin. C. de te sta. Sed quid si dicat ꝙ valeat testamentum coram. v. testibus quot requirerẽtur in codicillis videtur sufficiant tres. quia de iure cõi requirũt̃ in testamẽtis duo plures ꝙ̃ in codicillis. quia vij. et in codicillis. v. vt in. l. fin. in fi. C. de codicillis. Postꝙ̃ er go diminut⁹ est numer⁹ per statutũ in duobus in testamẽtis: vi detur etiam diminutus in codicillis. ꝛ pro hoc optime facit qd no. glo. in. l. illud. C. de sacrosan. eccl. ꝛ. l. fi. §. finautez a locis. C. de iure deli. Bar. tamẽ nõ allegãdo illas glo. videtur termina re hic contrarium quia nõ habemus hãc regulã a iure traditã ꝙ in testamẽtis debeãt esse simpliciter duo plures ꝙ̃ in codicil lis. vel econuerso ꝙ in codicillis sufficiat minor numer⁹ ĩ duo bus. ad illas aũt gl. collige responsum ex his q̃ ibi no. Bart. et sic requirent̃. v. ex forma statuti in testamẽtis ꝛ. v. ex forma iu

4 ris cõmunis in codicillis. qd nõ est ĩmutatũ ꝑ statutũ. ¶ † In glos. ibi sed illa nõ est legatũ vel fideicõmissum. dic ꝙ donatio causa mortis nec proprie est vltima volũtas nec proprie cõtra ctus. sed participat[b] de natura vtriusq3. Primum patet quia vltima voluntas. pendet ex arbitrio ꝛ voluntate vnius tantũ. vt. l. inter vestẽ. ꝛ ibi not. de auro et argẽ. lega. Sed donatio cã mortis non perficitur nisi concurrẽte voluntate donantis ꝛ do natarij. vt in. l. illud. ꝛ. l. inter mortis. de dona. causa mortis. et fit mediante traditione vel stipulatione vel hodie pacto nudo. sicut donatio inter viuos glo. est ordi. que nõ est alibi in. l. cum pater. §. meuio. j. titu. j. ꝛ hac ratione q2 sapit naturã ꝯtractus in hoc potest fieri a filiofa. l3 non habeat liberũ arbitriũ devo luntate patris q2 contract⁹ potest pẽdere ex alieno arbitrio. l3 nõ vltima volũtas. vt. l. fi. cõia predio. ꝯm Bal. Itẽ hac ratione q2 est cõtractus nõ requirit cõfirmationẽ ꝑ aditio. heredita. l3 secus in legatis ꝛ fideicommissis. vt in. l. eam quã. C. de fideicõ mis. sed confirmat̃ sola morte donantis. vt no. in. l. filie. C. fami. her. ꝛ. j. de his q. vt indig. l. post legatũ. §. qui mortis per glos.

5 † Item eadẽ ratione pro ea nõ cõpetũt tres actiones. s. ex testa mẽto ꝛ hypothecaria. sed actio ex stipulatione si interuenit vel cõdictio ex. l. si. quis argentũ si solum pactum. Rei autem ven. competere per glo. ij. fi. que est in. l. ij. de publi. que tenet dñiuz ꝛ quasi dñium rei donate causa mortis transferri in donatariũ secuta morte donãtis sicut in legatarium quã Bar. videtur ibi sequi qd intellige quãdo donatio incipit a promissione ꝛ non a

6 traditione. † Itẽ donatari⁹ q2 semel cõsensit recipiendo ꝑmis sionem vel traditionem nõ potest renũtiare in preiudictum ter tij cui grauatus fuit restituere. licet legatari⁹ possit repudiare legatum nõ acceptatum glo. est sing. in. l. cũ pater. §. eorũ. j. tit.

7 † Item in tali donatione nõ potest fieri substitutio vulgaris. ni si interueniente ꝑmissione ꝛ consensu substituti. vt. l. vt heredi bus cum ibi no. j. tit. j. l3 secus in legatis ꝛ fideicõmissis. Ergo sapit naturã vltime volũtatis q2 potest reuocari pro libito do nantis. l3 secus in ꝯtib⁹. vt. l. siue. C. de act. ꝛ obli. et nõ h3 effi caciam ãñ mortẽ donãtis. vt. l. n omnis. post prin. cum ibi no.

8 si cer. pe. sicut nec vltima volũtas. † Et hac ratione attẽta requi runtur in ea quinq3 testes sicut in qualibet alia vltima volũta te excepto testamẽto. vt in. l. fi. in fi. de codicil. Itẽ ex ea detrahi tur falcidia sicut de legatis ꝛ fideicõmissis. vt. d. l. cũ pater. §. eo

9 rũ. secus de alijs cõtractib⁹. † Item in ea habet locũ ius accres. vt. l. j. in fi. de cadu. tol. licet secus in ꝯtibus ꝑterꝙ̃ in vsufru. vt l. j. de vsufru. accre. qd dic vt. l. si quis titio. de vbo. obliga. Po test enim dici ꝙ non est vltima voluntas sed habet vim eius et inter ista differentia est. vt in. l. licet. C. de pac. nec est contra ctus proprie sed vim eius habet. ꝛ ita intellige quod no. in. l. ij.

10 de do. prelega. ¶ † In glo. ibi Item econtra legatur capacib⁹ q. d. sicut in ista. l. dicitur ꝙ ille tantum potest relinquere lega ta ꝛ fideicommissa qui potest facere testamentum. i. heredẽ in stituere ita ecõuerso illis tantum possint fieri legata et fideicõ missa qui possunt heredes institui ꝛ qui sunt capaces institu. si militer ꝛ fideicommissorum ꝛ legatorum. Hec verba ꝛc.

2 ☞ Expressio eorum que tacite insunt nihil operatur. ꝛ quod faciat potius quandam monitionem.

3 Papa si mandat conferri beneficium alicui: si est idone⁹. istud mandatum non est conditionale: secus si exprimatur conditio[c] que non inerat.

1 Hec verba. ¶ † Conditio que tacite inest si a testatore exprimat̃ legatuz conditionale[c] non reddit. h. d. † Et allegatur ꝙ ex

2 pressio eoruz que tacite insunt nihil operat̃. de quo plene per Cy. in. l. non recte. C. de fideius. ꝛ per Bart. hic et per Pe. in. l. si arrogator. s. de adop. cuius verba hic recitat Bart. ꝛ examinat. ¶ In tex. ibi quisquis mihi heres erit ꝛc. Ista ver ba hic importãt ꝙ si isti instituti essent heredes. dent titio cẽtũ. ꝛ loquitur hic qñ plures fuerunt instituti. sed sequentia quan

3 do vnus tantum. ¶ † In tex. ibi nõ faciunt cõditionale. s. quã tum ad impediendum diem legati cedere. nam sicut si esset pu rum non cedere dies a morte testatoris quantum ad hoc vt si le gatarius postea decedat legatum non deficiat sed ad heredem transmittatur ita et hic licet decesserit ante aditam hereditatẽ

[a] ¶ Codicillari. Adde hic q̃ po suit. D. andreas barb. ĩ repeti. ru brice extra d tes. ꝛ que ponit abb. Sicu. ĩ cõsi. suo clxxxv. Frã. cur.

[b] ¶ Sed ꝑticipat. vide ꝑ anc. cõsil. ccclxxxv. bal. cõ si. clxij. ꝛ. clxvj. et ibi an vsurarius possit donare cã mortis.

[c] ¶ Cõditionale. adde eũdẽ ĩ. l. ex duob⁹. §. j. et ibi fulgo. s. de vulg. ꝛ pupil. ꝛ ĩ. l. si te stamẽto. cũ gl. s. si qs omissa cau sa. bar. in. l. si qs cũ testm̃. s. ti. j.

a ¶ Et q illa. adde in proposito. Que pulchre ponit Fe. in. c. ij. co. iij. et seq. extra de rescrip. ⁊ in. c. ex officij. co. ix. de prescrip. Cur.

b ¶ Demonstratio. Adde Sozi. ɔsi. lxxxvj.

c ¶ Pōt tñ. adde hic q̄ pulchre ponit feli. i. c. significāte extra de rescri. ⁊ ale. de imo. in cōsi. viij. co. ij. versi. quāto ⁊ vehemētius i. iiij. volu.

d ¶ Contrariū faciant. ⁊ bene s̄m Bal. ɔsi. liiij. incipiēte: casus breuis ⁊ ardu⁹. iij. li. vbi voluit et qñ locus sit in iquisitio. vel accu. de substātia vide p sozi. ɔsil. cxlvj. et p ange. de are. in tract. malefi. i ṽsi cu. ī platea cōis.

e ¶ Stultitiā. idē si erraret in noīe patris sui. vt voluit roma. consi. cxxix. et. cccvj. Error noīs appellatiui quādo vitiet legatum.

Ista enim v̄ba. potius faciūt quādā monitionē q̄ conditionē: ⁊ exponunt cū heres erit vel qñ. vt in. l. conditionibus. §. j. j. de condi. ⁊ demō. q₂ etiam si nō fuissent expressa a testatore inerāt tacite a. l. q₂ legata ⁊ fideicōmissa nō tenēt nec sortiūtur. efficaciam nisi adeatur hereditas vel ex testamento si fuit relicta ī testamento vel ab intestato si nō fuit factum testamētum. vt in. l. si nemo. de testa. tute. ⁊. C. de fideicom. l. eam quā. ⁊ no. in. l. qui filio. §. j. s. de here. insti. Et q illa[a] que tacite insunt potius faciant quandā monitionē si exprimātur q̄ cōditionē est bonus tex. in. l. muto. §. sub cōditione. de tute. † Ideo dicūt canoniste si papa mādat cōferri beneficium alicui si est idoneus istud mādatum nō est cōditionale. ⁊ ideo valet collatio etiā si nō sit idoneus dummodo sit capax. quia clericus quia istud inerat etiaȝ si non fuisset expressum. nō ergo debet cōferri nisi idoneis. possunt tamē cōferri si sunt capaces sed peccat conferēs. secus si exprimat conditio que nō inerat vt si est doctor. nam hoc nō requiritur de iure. ⁊ tunc nō valeret collatio si nō esset doctor quod dic vt no. in cle. j. de offi. deleg. q̄tum vero ad obligationē ⁊ petitionem verba de quibus hic bene faciūt legatum ɔditionale. quia nec debetur legatum nec potest peti nisi heredi as adeat ⁊ hoc voluit dicere glos. si. in principi. dum dicit. Ut ius legati cōditionalis sortiatur. q. d. est cōditionale sed nō per omnia. et hoc quādo cōditio inerat a lege que dicit cōditio extrinseca nō proueniēs ex testamēto vel ex volūtate testatoris. vt. l. cōditiones que extrinsecus. de cōditio. ⁊ demon. secus si proueniret ex verbis testatoris vel eius volūtate. nā tūc licet esset tradita impediret diem legati cedere. ⁊ etiam transmissioneȝ fieri. Pone exemplum. vt in. l. quod pure. ff. quādo di. le. ce. ⁊ in. l. legatum. de adi. le. ⁊ in conditione que resultat ex relatiuo quis vel q iūcto futuro tempori. nam facit conditionē tacitam. vt. j. eo. l. stichus qui meus erit. ⁊ prouenit ex verbis testatoris nō ex mēte. Unde nō est extrinseca nec haberet locum ista lex. pone etiam exemplum in cōditione que cēsetur repetita. vt. l. auia. de cōdi. ⁊ demōstra. ⁊. l. repetēdis. de leg. iij. ¶ † Predicta vera nisi appareat de intētione testatoris in contrariū q voluit illud legatum effici cōditionale. vt. l. in cōditionib⁹ primum locū. §. j. de conditio. ⁊ demonstra. Dicit autē Bal. in. l. j. C. de cadu. tol. in fi. princip. q videt constare quādo dirigit verba ad legatariuȝ dicēdo lego titio centum si heres meus adibit hereditatem secus autem quādo ad grauatum. vt grauo heredem q det titio centū si ipse hereditatem adibit. ⁊ isto modo limitat hāc legeȝ cum simi. quod esset singulare si esset verum sed nō placet quia si bene inspiciantur tex. et glos. nō vidētur facere vim ad quem referātur. sed qualis sit ɔditio que exprimit an tacite in eē etiā sine expressione vel nō. Pone etiā exemplum si diceret lego titio centū vel mādo sibi dari sub ista cōditione si heres me⁹ adibit hereditatem. nam apparet q voluit legatum reddere cōditionale. q₂ dixit sub ista cōditione. sec⁹ si hec verba nō dixit sed simpliciter si heres adibit ⁊c.

2 Quādo apponit duplex demonstratio. s. nominis ꝓprij et confiniū. vel qualitatis rei preponderat ⁊ magis inspicitur demonstratio confiniū vel qualitatis q̄ nominis proprij.

3 Res immobilis licet debeat demonstrari per duo cōfinia. potest tamē demonstrari per aliam qualitatem absq₃ appellatione confinium.

4 Si testōr legat vxori sue massaritias nō videt p h legare vestes.

5 Error in nomine appellatiuo continet stultitiam errantis sicut in nomine proprio ipsius loquētis. sed error in noīe ꝓprio rerum vel alterius persone nō continet stultitiam.

Rerum vocabula immutabilia hominum mutabilia sunt.

6 Quatuor fallentie in quibus error nominis appellatiui nō vitiat legatum.

7 Si quis legat equum suum album: cum non habeat albuȝ sed nigrū. valet legatū in nigro. ⁊ si haberet plures ⁊ nullus esset albus nullus debetur.

1 **Si quis in fundi.** ¶ † Error in nomine proprio rei legate si constat de corpore non vitiat legatuȝ. secus si sit error in corpore vel in nomine appellatiuo. hoc dicit. vsq₃ ad. §. si quis ⁊ sic tractat de triplici errore. vt in gloss. In text. ibi ⁊ cornelianum pro semproniano nominauit. quia cum non haberet nisi vnum funduȝ vocatum sempronianum. dixit lego fundum meum corne. videbatur enim non valere legatum cum nullum fundum corne. haberet. et sic erat incertum de corpore rei legate. Sed dic q imo debetur quia si non habebat nisi vnum cēsetur de illo sensisse. ⁊ in nomine proprio errasse. vel dic s̄m glos. ij. q adiecit vnam aliam demonstrationem veram per quam apparet de corpore quia dixit quem habeo iuxta fundum titij. ⁊ ita erat vel in quo est oliuetum. ⁊ ita erat ⁊ sic recipitur demonstratio vera que facit legatum vale-

2 re. et reijcitur falsa. † Ex qua glos. nota duo. primo secundum Barto. q quando apponitur duplex demonstratio.[b] s. nominis proprij ⁊ confinium vel qualitatis rei preponderat et magis inspicitur demonstratio confinium vel qualitatis q̄ nominis proprij quod dicit esse notandum. Sed certe hoc ideo erat hic quia ille demonstrationes reperiebantur vere ⁊ demōstratio nominis falsa. Sed si econuerso demōstratio nominis esset vera quia fundus ille vocabatur cornelianus et alie false. quia nec erat ibi oliuetum nec erat iuxta fundum titij. inspiceret demonstratio prima que faceret legatum valere. et alie due reijcerentur tanq̄ false, et legatum valeret. vt. j. de lega. iij. l. patronus. §. j. ⁊. ij. et sic semper inspicitur illa que vera est. sed si esset alius fundus cui conuenirent omnes demonstrationes p̄dicte ille censeretur legatus. non autem ille cui altera tantū. vt in. d.

3 §. habetur. † Secundo nota secundum Bal. dum dicit glo. vel oliuetum. q licet res immobilis debeat demōstrari per duo cōfinia. vt in. l. for. j. de censi. potest[c] tamen demonstrari per aliaȝ qualitatem absq₃ appellatione confinium. quia rei demonstrate frustra alia demonstratio adijcitur. vt in. l. j. in fi. de do. prelega. Et ideo cum demonstratur palatium potestatis vt interdū contingit in accusationibus falsi. cum aliquis accusatur de falso testimonio in palatio ꝓlato non expedit apponere cōfinia. quia statim demonstratur per se ar. eius quod no. in. l. hac consultissima. C. qui testa. face. pos. licet procuratores communiter contrariuȝ faciāt.[d] ¶ In tex. ibi s₃ si in corpore errauerit. Hic debet poni casus. q habebat duos fundos quorum vnus erat melior altero ⁊ testator volebat legare deteriorem ⁊ de eo cōstabat et non habebat nota corpora licet haberet nota nomina. et de hoc etiā constabat credebat enim q deterior esset iuxta fundum titij. cum tamen ille non esset sed erat melior legauit fundū quem habebat iuxta fundū titij certe nō valet legatū nec in illo licet sit legatus propter demonstrationem quaȝ fecit q₂ in illo deficit eius intentio nec in alio deteriore. quia illum non legauit cum ipsum non demonstrauerit glo. ponit exemplum in vinea ⁊ prato. Et dicit. Ang. se habuisse de facto. quia quidam legauit terram suam aratam que erat iuxta fundum titij cum ibi non esset terra arata s₃ vinea. dicebat q illa esset legata q₂ potest reduci ad aratrum. Contrariū fuit determinatū p istam glo. ⁊ censetur potius erratum in corpore. Potest statim poni q expressit nomē deterioris. puta cornelianum cum iuxta fundum titij esset sempronianum qui erat melior. certe neuter debebit quia corpora habebit incognita respectu sit⁹. S₃ si sciebat q iuxta titium erat fundus melior. qui vocabitur semproni. ⁊ nihilominus dixit lego fundo corne. quē habeo iuxta fundum titij debebitur sempronia. quia censetur potius errasse in nomine q̄ in corpore postq̄ situm corporis notū habebat vt h probatur. j. de rebus du. l. qui habebat flacchum. Inspicies ergo an habeat nota corpora et censetur errasse in nomine nō in corpore in habeat nota nomina ⁊ non corpora ⁊ cēsetur errasse in corpore. q₂ qui errat totū vitiat. ⁊ hec est conclusio. ¶ † In

4 tex. ibi vestem nō deberi. Nota s̄m Ange. q frequenter testatores legant vxo. suis massaritias vt per hoc nō videantur legare vestes que hoc nomine non comprehendūtur. ¶ † In text.

5 ibi vel q stultius est ⁊c. Nota q error in nomine appellatiuo cōtinet stultitiam[e] errātis sicut in nomine ꝓprio ipsius loquētis. vt. C. de here. institu. l. fi. ⁊ ideo est intolerabilis ⁊ a iure nō approbatur. ⁊ hec est ratio quare vitiat legatum quia nō debetur quod expressit cū in illo non adsit volūtas nec in illo quod voluit. cum illo non adsit dispositio. vt. j. de reb. du. l. in ambiguo. qui est bonus tex. ad hoc. Sed error in nomine proprio rerum vel alterius persone non cōtinet stultitiam. ideo tolerabilis est: et non vitiat. vt in prin. Et intellige hunc tex. quādo primo dixit coram testibus q volebat legare vestes. ⁊ non aliud. Et postea cum venit ad actum testādi incōtinēti dixit lego supellectilem. nam videtur hoc dixisse per errorem. qui vitiat. Si autem ex interuallo tunc videretur potius ex penitentia quasi mutauerit voluntatem de vestibus. in supellectilē. arg. eius qd

6 habetur. C. de vsur. l. per retentionem. ¶ † In glos. que incipit id est que habēt hoc ipso q sunt res ⁊c. ibi sine impositione hominis non intelligas q glo. voluit excludere primum parentē qui dicitur imposuisse nomina omnib⁹ reb⁹ creatis quas de⁹ adduxit coram eo vt nomina imponeret vt habetur in principio geñ. Ille enim imposuit nomina communia que dicūtur appellatiua ⁊ conueniunt cuilibet indiuiduo de genere vel specie. sed excludit alios qui talia nomina non imposuerunt. licet interdum imponant propria que vni tantum indiuiduo cōueniunt. ¶ In glo. ibi nisi hoc actum erat. Ista glo. videtur sibi cōtrariari in eo quod supra proxime dixi. q si legauit equū cū sentiret de mulo non valet legatum etiam in mulo licet cōstet de intentione mea. Hic autem dicit contrarium q si constat valet. Sed

let. Sed certe nõ contrariatur sibi. quia sup̃ra loquitur quãdo cõstat de intẽtione mea quantũ ad rem quã legare volui et hoc nõ reddit legatum validum postq̃ nõ expressi eam per vocabulum conueniens hic loquitur quando cõstat de re quam legare volui et etiam constat quo vocabulo intendebam eam nominare. quia vocabulo improprio. et sic non videor hoc casu esse in errore sed ex certa scientia hoc facere. In precedenti vero p̃sumeret per errorem expressisse vocabulum inconueniens. †Et adde hic alias duas fallentias in quibus error nominis appellatiui non vitiat legatũ vltra illas duas quas hic ponit glos. scilicet quando inter nomen expressum et nomen conueniens erat multa similitudo. vt si cum vellem legare libros dixi lego chartas meas. quia libri de chartis cõficiuntur. vt. j. de lega. l. librorum. §. quod tamen. allegata pro contraria in glo. precedẽti q̃ incipit. quia vestem. in fin. Et ita solue illud contrarium. Item est alia quãdo res demonstraretur ad oculũ vt si dixi lego hũc equum cum esset presens mulus et non equus. glos. est sing. in. l. que extrinsecus. j. de verb. ob. alia gl. que incipit. i. imposita in fi. ibi respondeo idem q̃ de proprijs. †Nota diligenter secũdũ Ange. q̃ si quis dicat lego equum meum album. cum non habeat album sed nigrum valet legatum in nigro. licet prima facie videatur contrarium postq̃ album non habet. quia videtur legasse quod non est in rerum natura. sed postq̃ nõ habet nisi vnicum censetur de illo sensisse. et sic constat de corpore. Sed si haberet plures et nullus esset albus dicerem contrarium q̃ nullus debetur. quia non constat de corpore. tene menti. et ista lex est magis difficilis che non mostra.

2 Distributiua duplicia dicuntur que ad perfectam orationem requirunt duo verba: et cum vno non possunt stare et includunt conditionem quãdam. et nu. 3.

3 Distributiua simplicia que sint. et q̃ non inducant conditionem.

4 Verbum ab omnibus vt hic in plurali numero est collectiuum licet in singulari sit distributiuum.

5 De natura distributiui simplicis est tribuere actum cuilibet insolidum et quid in duplicibus. et nu. 1. et 2.

6 Si facta est reformatio q̃ quicunq̃ acceperit banderiã hostiũ vel quicũq̃ primo ascenderit muros hostium. habeat centum et contingat q̃ duo simul accipiant vel ascendãt an quilibet habebit centum.

1 a **Si quis heredes.** †Distributiuum[a] duplex quemadmodũ tribuit actum primi verbi similiter tribuit et secundi. h. d. secundum Bar. qui pulchre summat. † Dicuntur autem distributiua duplicia que ad perfectam orationem requirunt duo verba et cum vno nõ possunt stare. vt est dictio quisquis si quis et quicũq̃. nam ista esset imperfecta oratio quisquis mihi heres erit nisi addatur aliquid puta det titio centũ. nec ista si quis heres erit vel quicunq̃; †Simplicia vero distributiua sunt illa que requirunt vnicum tantũ verbum vt quilibet. nam perfecta oratio est si dicatur quilibet heredũ meorum det titio cẽtũ. Item prima includũt cõditionẽ quãdam. l. si heres erit. scdm nõ. Si ergo plures heredes institui ex diuersis portionibus. postea dixi quisquis mihi heres, erit simpliciter vel quisquis heres erit in talib[us] rebus sicut quilibet est institutus ita quilibet est grauatus. et sic nullus est institutus. insolidũ sed ex portionibus ascriptis ita nullus est grauatus insolidum sed pro portione heredi. quia primum verbum heres erit distribuit inter eos p̃ partes ergo et scdm quo grauantur. Hic est casus huius. §. quem tene menti. sed si actus primi verbi tribueretur cuilibet insolidũ similiter actus secundi. vt. j. eod. l. qui filiabus. §. j. Sed si dico quilibet heredum meorum det titio centum. censetur quilibet grauatus insolidum. licet non sit quilibet institutus heres in solidum propter naturam illius distributiui quilibet qđ actum cuilibet insolidum tribuit. vt. l. non distinguemus. §. cum quidam. s. de arbi. et j. titu. j. l. si pluribus. †In text. ibi ab omnibus. Pondera hoc verbum quod in plurali[b] est collectiuum licet in singulari sit distributiuum. vt no. in. d. l. si pluribus. vñ est sensus q̃ ista quantitas legata debeatur ab omnibus simul non a quolibet eorum insolidum. licet dictio quisquis que precedit sit distributiua et ista erat ratio dubitandi. † quia de natura distributiui est tribuere actum cuilibet insolidum. vt in. d. §. cum quidam. Sed hoc verum in simplicibus non in duplicibus in illis enim distingue vt supra dixi. †Et inducitur hoc ad questionem si facta est reformatio q̃ quicunq̃ acceperit bãderiam hostium. vel quicunq̃ primo ascenderit[c] muros hostiũ habeat centum. et contingit q̃ duo simul accipiant vel ascẽdant an quilibet habebit centum. et certe in primo casu nõ censetur quilibet insolidum accipere. forte enim vnus sine alio nõ potuisset. vt. l. ita vulneratus. ad. l. aquil. ideo quilibet habebit pro parte. Secundo casu cum quilibet ascendat insolidum nec alter indiget auxilio alterius ideo quilibet insolidum habebit. Et de his vide plene per Barto. in. l. hoc articulo. s. de here. institu. Tene menti.

2 Debitor ex contractu qui habet electionẽ põt post electionem semel factam variare. et quid si ex vltima voluntate.

3 Legatarius qui ante aditam hereditatem elegit. potest secuta aditione iterum variare.

4 Per ista verba volo eligere an inducatur electio. et quid si dicatur volo adire. et quid si dicatur volo relinquere.

5 Electio quando non tenet an liceat iterum variare.

1 **Serui electione.** †In vltimis voluntatibus facta semel electione variare[d] non licet. hoc dicit. In gl. mea in princip. ibi. l. apud aufidium. Ex ista gloss. dicunt docto. colligi rationem istius legis quare non est licitũ variare in vltima voluntate quoniam electio semel facta statim trahit secum executionem. quia dominium rei electe acquiritur eligenti. vt. d. l. apud aufidium. ideo non licet variare sicut nec moram purgare post executionem factam a iure vel ab homine. vt. l. qui ob rem non defensam. de condi. inde. et j. titu. j. l. si is cui secus dicunt in contractibus in quibus cessat ista ratio quia non trahit secum executionem. et ita loquitur contrarium formatum in fi. glos. de. l. eum qui certarum. §. fi. de verb. obliga. Sed istud non videtur bene dictum. nam potest quis legare electionem de seruis non suis vt si nullos seruos haberet in patrimonio quo casu potest eligere de his qui sunt in foro et tenetur heres emere. vt. l. titia. §. j. de auro et argento lega. nec tunc electio secum trahit executionem ante rem redemptam et traditam. preterea video idem in contractibus. vt. s. de procur. l. si is qui sticbum. in text. et glos. videtur ergo dicendum q̃ ex parte creditoris qui habet ius eligendi post electionem semel factã nec in vltima voluntate nec in cõtractibus licitum est variare vt hic et. d. l. si is q. et. l. si vnus. §. si stipulat[us]. s. de pac. et põt esse ratio quia res electa fingitur sola legata vel p̃missa. cum tale legatum vel promissio censeatur factũ de qualibet re sub conditione si eligetur: vna ergo electa cetere videntur non legate nec promisse sicut in fi. s. de procur. l. pluribus.

2 †Ex parte vero debitoris si ad ipsum pertineret electio q̃r fauorabilior est bene potest distingui an sit debitor ex contractu et potest variare. vt. d. l. eum qui certarum. §. fina. aut ex vltima voluntate et tunc ant' testator non habebat res in patrimonio de quibus relinquebat electionem et idem quia electio nõ trahit secum executionem aut habebat. et de illis elegit. et tũc quia[c] executionem trahit secum non posset variare per id quod supra dixi. In glos. ibi quia de seruis testatoris. Intellige gl. vt supra dixi quando testator relinquit seruos in patrimonio tunc enim etiam si simpliciter legat optionem serui censetur se restringisse ad suos et si intelligeret de alienis non valeret. sec[us] si non habebat seruos in patrimonio. vt. s. dixi. In glos. ij. tota fam. exibit idem si non tota exibit. si tamen legatari[us] sciebat quia erant alij et quales erant. et sic non fuit deceptus. secus si ignorabat quia non cadit ignorantia in deliberante que req[d]ritur in eligente.

3 †In glos. ibi hereditas erat adita. q̃r ante aditam hereditatem nullum ius habet legatarius in legato. cum adhuc non debeatur sed habet solam spem ratione cuius ad heredem transmittit. sicut ergo non habet ius in principali ita nec in eligendo. quod est accessorium vnde si eligit añ aditam hereditatem aditio postea secuta iterũ eligere potest quasi prima electio fuerit intempestatiua. facit. l. j. §. quod ait. quorum lega. et. l. vnum ex fam. in princip. j. titu. j. In glos. ibi q̃r erat maior al's non cadit in eo perfecta deliberatio que requiritur ad perfectam electionẽ quia electio est actus perfecte deliberationis et deliberate voluntatis.

4 †In glos. ibi nõ volo[e] eligere Barto. dicit hanc glo. debere intelligi quando hec verba dixit. nõ ex deliberatione. secus si animo deliberato qui presumitur si erat sibi assignatus terminus ad eligendum vel si ad interroga. heredi. hoc dixit tunc enim quia agens est liberum et patiens est dispositum dicendo volo eligere statim eligit. secus si extra dictos casus: tunc enim exponitur id est prim[us] act[us] mee voluntatis inclinet in hoc. simile in illo qui dicit volo adire. et quare an inducatur aditio nam adhibetur si. distinctio. vt no. idem Bar. in. l. si quis suus. s. de iure delibe. et in. l. gerit. de acquiren. here. et ad predicta. l. pamphilo. §. propositum.[e] j. de leg. iij. vbi dicendo deliberate et vocatis testi. volo tali relinq̃re talem rẽ censet relinquere. secus si nõ dixisset deliberate vt intelligitur. licet Bar. videat facere differentiã inter istos duos casus. et multa verba hic dicit sup significatu istius verbi volo. et in. l. cũctos populos. C. de sum. tri. etc. Sed quantũ ad p̃positũ tene quod dixi sm Ange. qui aliter intelligit illum. §. q̃ Bar.

a Distributiuũ õ distributiuo vide p Signo. de mediolano. cõsil. cxc. p fulg. cõsi. xlvi. p old. cõsi. ciij.

b In plurali. ad de bar. i. l. hoc arti. col. j. i fine. s. de here. isti. bar. in. l. mochis. j. de iure fis. et gl. in. l. ita vulnerat[us]. s. ad. l. aq. F. Cur.

c Ascẽderit. de bac. q. late p ange. et imol. in. l. q filiab[us]. j. e. et in. l. si ei q nouissim[us]. j. ad trebe. ponit etiã Corset. i suo tracta. de iberrauio. Cur.

d Variare. adde qñ liceat variare late ancha. cõsil. ccxv. et ad materiã huius. l. vide frã. de are. in suo cõsil. xvj. col. iiij. card. in cõsi. lviij. et in cõsi. ix. et cal. cõsil. viij. in titu. de elec. Cur.

e Propositum. de itellectu hui[us] §. vide eũdẽ pau. cõsi. lxxxiij.

a ¶ Meū est. adde hic que habes in apostil. ad bart. ⁊ alex. ⁊ vltra ad de q̄d voluit Jo. an. in c. si snīa de sē. excō. vbi dicit q̄. §. terra ī cle. j. d̄ penis nō h̄z locū ī eo q̄ h̄z terrā cōez cū alio ⁊ p̄pter h̄ doc. flo. dicebāt nō debere pati dictā penā cū illi d̄ medicis fecerūt furca su spēdere car. ⁊ archiep̄z pisanū q̄z ciuitas florentie nō erat p̄pa deli quētis adde etiā a alia q̄ponit sozi. cōsil. clxviij. vbi ponit an falsificās librū rōnum cōez deceat puniri vt falsificās librum suum.

b ¶ Simplr. adde l. hoc legatū. j. d̄ le. iij. l. titie texto res? ibi vide per bal. ⁊ p Ange. et moder. i. l. j. ī p̄n. j. de vb. ob. §. C.

c ¶ Partē suā. tenuit anch. consi. suo. ccccxxxvij. p hūc tex. q̄ si executor distribuendo in paupes domū sibi cōēz cuz testōre assignat vni illā domū q̄ tū cēseī assignare ptē testatoris.

d ¶ Sz q̄n scit. q̄n est facta alienatio rei cōis. p q̄ ⁊ q̄n p te censeā facta vide p eundē Pau. de ca. i ?s. suo. ccccxvj. i antiqs icip. Qd dicti redditus dānoz. Frā. Cur.

e ¶ Cōis. adde q̄ lz id q̄d ē cōe dicaī meū. tū h̄ōz ītelligi q̄n sum⁹ in materia fauorabili ⁊ nō ī odiosa. ita Semi. in c. cū i illis. §. si. d̄ p̄b. li. vj. allegat Joā. cal. in ti. de p̄bē. ?sil. xxij. vbi reseruatio beneficioz fcā per papā exceptis bn̄ficijs spectātib⁹ ad collatione epi intelligi ēt de spectātib⁹ ad epm ⁊ capl'm. Facit q̄d dicit bal. i. l. j. C. q test. fa. pos. et p bar. i. l. illud. s. d̄ ritu nup. de domo cōi. Frā. cur. c

⁊ credo melius. Adde aliud q̄ requiritur vt fiat ex certa scientia. Si autem erraret quia putaret rem alienam sibi legatam precise ⁊ non aliam. ⁊ sic aliam non posse eligere tunc si fuit legatum optionis. quia vera species est in obligatione vitiaretur electio. ⁊ sic posset aliam eligere quia non est facta ex deliberatione. Sed si esset legatum alternatiuum: tunc quia quelibet species est in obligatione non vitiaretur electio propter tilem errorem siue sit ex parte legatarij siue heredis vt posset variari. text. est ⁊ ibi no. per Bartol. qui ita declarat banc. l. in. d. l. si is cui. j. titu. j. in prima seu. ij. charta. † Quando autem electio non tenet an liceat iteruz eligere distingue plene per Bar. in. l. ij. j. de op. lega. inter elect. rerum ⁊ elect. personarum. Non sunt alia.

1 ☞ Fiscus potest alienare partez socij ⁊ quid q̄tum ad dispositionem super toto.

2 Si lego titio seruos meos cum haberem quosdam meos insolidum. ⁊ quosdā cōmunes: q̄ veniant cōmunes. ⁊ nu. 4.

3 Verba in dubio an debeant intelligi proprie ⁊ simpliciter. an etiam s̄m quid.

4 **Labeo ait.** ¶ † Quod commune est meuz est[a] quo ad dispositionem partis mee. ad hoc allegatur sed quantum ad dispositionem partis socij secus: vt in l. falso. C. de cō. rerum alieñ. † fallit in fisco. vt. C. de ali. bo. cum fisco communi. per totum. vbi fiscus potest alienare partem socij. quantum vero ad dispositionem super toto distinguitur. an res erat ad aliud destinata vel non. vt in. l. sabinus. C. communi di. Circa quod vide omnino quod no. Bald. C. qui test. fa. pos. l. j. vbi format plures. q. no. circa istam materiam. ecce casum. Ratio dubitandi erat hic quia videbatur legatum nō valere quasi defecta esset conditio. quia dixit qui meus erit cum morior. ⁊ sic videtur sensisse q̄ totus sit suus sed certe exponitur quat. meus erit. vt. j. l. proxi. ¶ † Sed quero hic loquitur quando legauit certam et determinatam rem quid si incertam puta lego titio seruos meos cum haberet quosdam suos insolidum. ⁊ quosdam communes cum alio an veniant communes: text. est q̄ sic. j. de lega. iij. l. si suos seruos. Sed in contrarium facit. eod. titu. l. hoc legatum. vbi si testator legat vxori vestes illius causa paratas nō censetur legasse nisi illas que illius tantum causa parate erant non illas que ad communem vsum ipsius testatoris et illius † quia verba in dubio debent intelligi proprie et simpliciter ⁊ secundum quid. ⁊ ad hoc allegatur illa. l. Sed serui proprie et simpliciter dicuntur illi qui sunt sui insolidum. Communes autem dicuntur secundum quid. ergo illi non debent venire postq̄ sunt aliqui insolidū serui. Et sic verba possunt proprie seruari. So. aliud est quando lego seruos meos: quia si intendo legare proprios fortius communes pro parte quam habeo. Aliud cum lego vestes paratas causa vxoris. quia non est eadem ratio vt videar legasse paratas causa illius et mei. cum primas non habeam ad vsum meum. vnde non curaui illas legare. secundas nō sic de facili presumor legare voluisse. non ergo est verum simpliciter[b] illud notabile quod verba debeant simpliciter intelligi in illis quibus possunt operari proprie ⁊ simpliciter non in illis in quibus scōm quid: sed debet inspici an sit eadez ratio vel nō ad quod facit. q̄ idem no. Bald. no. in. d. l. j. C. qui testa. fa. pos. glos. allegat concor.

☞ Legans fundum quem communem habet cuz alio si post testamentum redimat partem socij. ⁊ tempore mortis reperiatur fundus insolidum suus quando totus debeatur legatario. vide tamen. nu. 8.

Contrahens super re quam communem habet cum alio an videatur contrahere super tota re an vero super parte sua tantum.

Legās rem videtur in dubio solum legare illud ius quod habet in ea.

Si totus fundus erat testatoris. tū ipse tenebatur actione personali alicui tertio ad partē eius q̄z sibi vendiderat sed nondū tradiderat tunc legādo simpliciter illū fundū nō cēsetur sensisse de parte quam vendiderat.

Si dixit lego totum fundum: tunc debebitur totus. Idem si dixit lego talem fundum: cui ab illa parte coheret talis. ab alia talis ⁊c.

Si dixit lego dimidiam talis fundi cum ipse non haberet nisi dimidiam dimidie. q̄ censeatur sensisse nisi de dimidia dimidie.

Testator si habebat rem communē cū herede tūc eam legādo simpliciter. cēsetur totā legasse nisi dixerit meam.

Cum fundus. ¶ † Qui legat rem quam cum alio communem habet censetur legasse dumtaxat partem suam.[c] hoc dicit. Videbatur contrarium si sciebat partem suam partem alienam. nam si tota esset aliena et hoc sciret tota deberetur. vt in. l. alienam. C. de leg. Sed certe tunc non subest ratio quare magis senserit de vna parte q̄ de altera. Sed quando[d] scit eam esse communem ius presumit q̄ solum senserit de parte sua et q̄ voluerit heredem suum grauare in redimendo partem socij. Idē si credebat totam esse suam. quia verisimile est quod si sciuisset eam communem solum partem suam legare voluisset. quia nō grauaretur heres in redimendo. Unde si est communis ⁊ deberetur tota grauaretur heres preter intentū defuncti. ideo restringitur legatum ad suam tantum partem. Sed credebat totam alienam. certe nunc legat ipsam tanquam alienam et intendit heredem grauare in redimendo totam. ⁊ ideo tota debebitur. quia nihil sequitur preter mentem defuncti. Quid si voluit grauare in redimendo totam. fortius in redimendo partem ⁊ ita colligitur ex his que no. per Bartol. post Dyn. j. eod. seruum filij. §. j. vbi omnino vide. ¶ † In text. ibi sed meum nominauerit idem seruum dixit meum. sed simpliciter dixit lego titio talem fundum qui tamen erat communis[e] glos. est ordi. in. l. iul. j. de leg. iij. ⁊ ita tenuit hic Dy. ⁊ refert Cyn. in. l. cum alienam. C. de lega. vt semper fictione iuris intelligatur voluisse legare dumtaxat pro portione quam habebat licet in contrarium videatur facere glos. que est hic. que ponderat hoc verbum. Sed glos. non habuit respectum ad casum qui ponitur in text. quo queritur quantum videtur legasse. sed habuit respectū ad questionē quā ipse format videlicet. si post testamentum redimat partem socij. et sic tempore mortis reperiaī fundus insolidum suus. an tunc debebitur totus. tunc enim bene est distinguendum. an dixit lego fundum meuz. et tunc non debebitur. quia istud pronomen meum significat tempus presens. ⁊ est secundus lego partem que non est mea per interpretationez iuris. ideo non extenditur ad patrem que postea efficitur sua. vt. l. si ita. j. de auro ⁊ argento legato. Secus si dixit simpliciter talem fundū non apponendo meum quia tunc cessat ratio predicta. non enim includitur hic tēpus presens. ideo intelligitur q̄ non est meus vel erit in futurum. quia verba simpliciter prolata etiam futura comprehendunt. vt. l. si seruitus. de ser. vrb. predio. Item iste. §. loquitur in vltima voluntate. quid in contractibus. Respondeo aut in lucratiuo. vt in donatione. et idem videtur quod hic quia legatarius non remanet deceptus in aliquo si habeat partez ⁊ non totum. vtroq̄ enim casu aliquid lucratur: vt in fi. no. j. eod. l. si quis a filio. §. si quis plures. in fin. glos. † Si vero in contractu oneroso. vt in venditione et locatione non debet inspici scientia vel ignorantia vendentis vel locantis sed ementis vel conducentis. vt sciebat rem communem imputet sibi quia ille non censetur nisi partem suam vendidisse. Si autem ignorabat et credebat totam esse vendentis tota censetur vendita vt venditor ad totam teneatur. ⁊ imputet sibi quare non certificauit emptorem. Et hoc patet ex his que no. per Cyn. in. l. j. C. si pig. pi. da. fit. et per Bald. in. l. j. C. qui testa. fam. pos. Et satis probatur istud membrum in. l. si quis domum. §. primo. s. loca. ¶ † Item quod dicitur in eo qui habebat partem proprietatis. idem si habebat aliquod ius in re. quod sit dominium vel pars dominij. vt si habebat vtile dominium et alius directum nam simpliciter legando censetur legasse dominium vtile quod habebat dumtaxat vt in. l. si domus. j. eodē. Et si habebat vsumfructum qui est pars dominij censetur illum tantum legasse licet legatum ex hoc reddatur inutile quia morte ipsius finitur nec propterea tenebitur heres illum redimere a proprietario. vt. C. de lega. l. cum questio. et ibi no. ⁊. j. eod. quod in rerum. §. j. ⁊. l. stichum. de vsufru. lega. vbi omnino vide per Bart. sed si erat aliud ius. quod nec erat dominium nec pars eius vt seruitus predialis vel pignorat. non censetur testator legando rē simpliciter restrinxisse se dumtaxat ad illud ius. quia licz cadat in eo. non sic caderet in legatario. quia non haberet predium vicinum cui seruitus illa possit deberi. vt in. l. j. communia predi. Uel debitum principale non erat ein ius persona nec legatum ratione cuius posset illud ius pignoris in ipsum transire quia sic esset hypotheca sine pricipali quod regulariter esse non debet. Et predicta quando proprietas est cuiusdam tertij. Quid autez si erat legatarij. Et testator habebat illa iura seruitutis vel pignoris. ⁊ simpliciter legauit illi fundūz illum an teneat legatum ratione illorū iurium vt sic censeanī remissa. dic vt plene habetur in. l. meuius. §. fundo. in tit. j. qui et difficilis valde. ¶ In glos. ibi. sed cur pars alterius. Ista. q. potest dupliciter ītelligi. primo vt referatur ad id quod dicit in tex. ⁊ simpliciter quod loquiī q̄n pars socij non fuit redempta quo casu dicitur in tex. q̄ non debeī nisi pars testatoris. ¶ † Unde querit glos. quare non debeī etiā pars socij vt sic heres cogatur illam redimere

mere. Et glo. respondit ꝙ ideo quia dixit meum. sed si non dixisset etiam illa deberetur. ꝛ si ita sensit glo. male locuta est. qꝛ imo etiam si nõ dixisset. vt dixit super tex. ꝛ not. glo. in. l. iul. de leg. iij. Et ad contrarium glo. respondet vt dixi. s. Secũdo modo potest intelligi vt referatur ad id quod dixit glo. in presen. si testator redemit partem socij. quod etiam tunc illa pars non debebitur. tunc querit glo. quare non ꝛ si sensit isto modo bene locuta est. nam ideo. quia dixit suum quod si non dixisset debe

5 retur per rationem quam. s. dixi. ¶ † Sed quero quid si totus fundus erat testatoris. tamen ipse tenebatur actione personali cuidam tertio ad partem eius. quia sibi vendiderat. respõdeo quod etiam tunc legando simpliciter illum fundum nõ censetur sensisse de parte quam vendiderat licet adhuc sit sua. qꝛ nõ censeť esse postꝙ actione personali tenebať alteri tradere sed solum de illa quam non vendiderat. casus est in. l. qui concubi

6 nam. §. qui fundum. j. de lega. iij. ¶ † Itez quid si dixit lego totum fundum. respõdeo tunc debebitur totus. vt eo. ti. l. iul. idẽ si non dixit totum tamen ipsum totum confinauit dicendo. lego talem fundum cui ab illa parte coheret talis. ab altera talis

7 vt no. Bal. in. l. j. s. alleg. ¶ † Sed quid si dixi lego dimidiã talis fundi. cum ipse non haberet nisi vnã dimidiam. an censetur sensisse de tota illa dimidia. an de dimidia dimidie. Bart. tenet istã partem. ad qd̃ omnino vide qd̃ ipse no. j. de dã. infec. si plu

8 res. ¶ † Quero quid si testator habebat rem communẽ cũ herede. nam hic loquitur qñ cum extraneo. respondeo tunc debetur tota. vt in. l. cum filius. §. dominus. j. ti. j. nisi dixerit meam. ¶ Item quero circa glo. qd̃ si redemit partem ex quadam necessitate quia fuit sibi adiudicata iudicio diuersorio. dicit Jac. de are. tunc totam deberi legatario. siue dixerit meam siue nõ. vt in. l. iul. §. celsus. s. de actio. emp. Sed ibi loquitur in contractu oneroso in quo est alia ratio vnde verius videť ꝙ etiã tunc adhibeatur distinctio glo. tene menti.

2 ¶ Relatiuum quis vel qui iunctũ futuro tp̃i reddit cõditionale suum antecedens. ꝛ non aliud ꝛ vide. nu. 3.

Si tunc antecedens est tale in quo cõsistit substãtia institutionis tota dispositio cõditionalis reddiť ꝛ defectus talis cõditionis facit deficere substantiam institutionis.

3 Si antecedens est tale in quo substantia dispositionis nõ consistit. sed accidens. ꝛ tunc facit deficere illud accidens non autem substantiam.

4 Relatiuum accidẽtis quãtitatis. vel qualitatis iunctũ futuro tempori non facit conditionem.

5 Clausula si nõ valet iure testa. debet intelligi quatenus nõ vz.

Statutum qd̃ minor nõ possit cõtrahere sine presentia ꝛ voluntate duorũ cõsanguineorũ ex parte patris ꝛ si eos nõ hz duorũ ex parte matris ꝛ minor habeat vnũ tantũ ex parte patris debet ille adhiberi cum vno alio ex parte matris.

1 Stichum qui. ¶ † Relatiuum quis vel qui[a] iunctũ verbo futuri temporis facit conditionẽ. sed iunctuz verbo presentis temporis facit demonstrationem. Itẽ conditio que venit implenda in re de qua fit dispositio resoluit in quatenus. hoc dicit ꝛ semp allegatur. Et cõtinet tria dicta primum quando iungitur verbo futuri temporis. secundũ quando verbo presentis. tertium circa primũ dictum declarat vnuz dubium. effectus primi dicti est. qꝛ licet tẽpore testamẽti seruus esset testatoris. si tamen postea alienauit vel ex causa voluntaria vel etiã necessaria nõ curo. ꝛ si tpe mortis nõ reperitur suus legatum nõ debebitur qꝛ defecit conditio sub qua fuit factum. ¶ In secundo casu si alienauit ex causa necessaria hñ debebiť quia defectus demonstrationis non vitiat legatum cum consistet de corpore. vt. l. demonstratio. de condi. ꝛ demõ. Sed si alie

b nasset ex causa voluntaria non deberetur quia censeretur testa

2 tor legatum reuocasse.[b] vt. l. fideicommissa. §. si rem. de lega. iij. ꝛ no. glo. in. l. nuper. eo. ti. ¶ † In glo. j. ibi sed certe. dic clarius ad istud cõtrariũ qd̃ relatiuũ. quis vel qui reddit conditionale suũ antecedens ꝛ non aliud. si ergo antecedens est tale quid in quo cõsistit substantia insti. tota dispositio conditionalis redditur. ꝛ defectus talis cõditionis facit deficere substantiã insti. ꝛ iste est casus. hic nam in re legata consistebat substantia legati. ꝛ per ista verba apparet ꝙ stichus non fuit legatus nisi sub

3 ista conditione si erit testatoris cum morietur. ¶ † Interdum antecedens est tale in quo substantia dispositionis non consistit. sed accidens ꝛ tunc facit deficere illud accidens non autem substantiam ita loquitur illud contrariũ. qꝛ institutio heredis potest fieri sine partibus ꝛ cuz partibus. Si ergo dixi instituo talem ꝛ talẽ ex partibus quas ascripsero. si postea non ascribo deficit distributio partium non insti. sed est perinde ac si sine illis verbis fuissent simpliciter instituti. ¶ In fi. glos. ibi sed ibi

apparet ratio diuersitatis. qꝛ ius patronatus quod remanet testatori post manumissionem surrogatur loco domini ideo non censetur seruum alienasse sed censetur esse adhuc suus ideo illa cõclusio si meus erit non censeť defecta. ¶ Sed oppo. nunc extra glo. contra primum dictum. l. de. l. fi. C. de posthu. here. insti. vbi si testator instituat posthumum qui sibi nasceť post mortem licet nascatur in vita non deficit institutio. ꝛ sic relatiuum illud cõditionem non facit. Sol. ꝛ tene menti iste tex. dz intelligi qñ testator sciebat vel credebat illud quod adijciebať per relatiuum quis vel qui se posse habere ad esse vel non esse. ꝛ sic

a voluit facere conditionem. Sed si credebat se habere ad tantũ qꝛ in infirmitate de qua credebat mori dixit illa verba. ꝛ sic putabat illum nasciturum post eius mortem. non intendebat facere conditionem sed causam. Et exponitur qui mihi nascetur post mortem. idest quia inspecta mea opi. ideo si reconualescet ꝛ nascatur in vita non deficit institutio. quia defectus cause nõ finalis non facit eam deficere nec fuit inductus ad ipsum instituendum propter hunc causam quia deberet nasci post mortẽ.

4 sed quia filius. ideo causa non erat finalis. ¶ † Item adhuc oppo. de. l. si titius mihi. §. cum ita. in fi. j. ti. j. Sol. hic loquitur in relatiuo quis vel qui qd̃ est relatiuũ substantie. vt no. C. de sen. que pro eo. l. pe. ibi loquitur in relatiuo accidentis quantitatis vel qualitatis qd̃ iunctũ futuro tempori conditionẽ nõ facit. vt est ibi casus not. ꝛ. l. clemens patronus. in fi. de heredi. institu. ¶ Cõtra scd̃m dictum oppo. de. l. nuper. de leg. iij. Sol. hic loquitur quãdo adijcitur certo ꝛ determinato corpori. ꝛ tunc facit demonstrationem si iungitur verbo presentis temporis. Si autem adijciatur incerto corpori. tunc facit conditionem vt ibi qd̃ expone. idest taxationẽ ꝛ limitationẽ. vt si dico lego omnia vina que mea sunt vel omnes vestes que mee sunt. nam non tenet legatum nisi in illis que mee sunt in alijs vero qꝛ in eis deficit demonstratio. Sed si adijcitur certo corpori licet demonstratio deficiat nõ redditur legatũ nullum. sed cõtra qd̃ etiam tunc reddatur nullum qꝛ si dico relinquo. x. que mihi titius debet. hic adijcitur terminus determinatus rei. ꝛ tñ si titius non debet legatum non valet. vt. l. si sic. §. j. cum ibi no. j. eo. Sol. ibi falsa demonstratio facit deficere substantiam rei legate. nam videor tunc potius legasse actionem ꝙ quantitatẽ. Si ergo ille non debet deficit actio ꝛ sic res legata in qua deficit substantia

5 legati. secus qñ non facit substantiã deficere. ¶ † Ultimo inducitur iste tex. in fi. ad duas. q. primo ꝙ illa clausula si non valet

b iure testamenti debet intelligi quatenus non valet. ꝛ est glos.

c in. l. controuersia. s. de transactio. Item si statutum[c] dicat qd̃ minor nõ possit cõtrahere sine presentia ꝛ voluntate duorũ consanguineorum ex parte patris. ꝛ si eos nõ habet duorũ ex parte matris. ꝛ minor habeat vnuz tantum ex parte patris an illo omisso debeant duo adhiberi ex pte matris videbatur ꝙ sic. qꝛ si nõ habet ambos censeť verificari verba statuti. Et si eos nõ hz ꝛc. vt veniatur ad alios. ¶ In contrariũ facit iste text. vt intelligatur. i. quatenus nõ hz ꝛ sic adhibebiť ille vnus cum alio ex parte matris. de quo vide hic p Bar. scias etiã ꝙ hic vna gl. tz ꝙ ista cõditio que induciť p relatiuũ dicať tacita de quo videtur esse tex. in. l. j. circa finẽ de cõdi. ꝛ demon. tñ non ex tacita dispositione legali. sed ex tacita voluntate defuncti qui non fuit vsus verbis directo facientibus cõditionẽ vt est dictio si. sed p indirectum vt sicut cũ vtiť dictione cũ: que principaliter facit tempus signare cõditionem. vt. j. qñ di. le. ce. l. si titio. ꝛ ideo ista conditio reddit adeo legatũ cõditionale qd̃ impedit diẽ eius cedere. ꝛ sic legatarius interim decedens nõ trãsmitteret. vt. l. ꝙ pure. j. qñ di. le. ce. ꝛ expresse tenet Bar. in. l. si post mortẽ. in fi. j. eo. secus in tacita legali que dicitur extrinsece non proueniens ex testamento vt dixi. s. eo. l. iij.

2 ¶ Hereditas seruo delata an solus dñs possit repudiare.

3 Cũ hodie filio querať ꝓprietas ꝛ patri vsusfructus. põt pater illum vsumfructũ repudiare in sui preiudiciũ. nõ proprietatez in preiudicium filij ꝛ sua repudiatio proderit filio.

4 Legatũ monacho delatũ an solus abbas possit repudiare vel acceptare.

1 Legatum. ¶ † In glo. ibi non tantũ dño adimi potest. qꝛ adẽptio nõ debet fieri nisi ab eo cui relictũ est. sed si relinquiť seruo non ꝓpterea videť relictuz dño lz sibi mediante psona serui acquirať qd̃ est ex dispositiõe legali nõ ex volũtate defuncti. vt. l. q liberis. §. hec verba. de vulg. ꝛ pup. hñ tñ potest grauari dñs in relictis seruo. qꝛ lz nõ habeat expressaz volũtatem testatoris q̃ requiriť ad hoc vt alicui possit adimi hz tñ tacitam q̃ sufficit vt possit grauari. vt. j. eo. cũ filio. cũ si. ꝛ sibi acquiritur recta via mediãte psona serui. lz reuocabiliter anteꝙ acceptet. Et hoc sufficit vt possit repudiare vt hic. nã repudiare est

a ¶ Quis vel qui vide per Oldra. consi. cxxvj. per bal. cõsi. cccclv. ij. li. ꝛ p Signo. de medi. in cõsi. x. in cõsi. lxx. consi. cvij. ꝛ cõsi. ccxxix. ꝛ do. Alex. de imo. in consi. xlvj. col. iij. in. ij. vo. ꝛ p Feli. in. c. sup lris col. iij. d̃ rescrip. Frã. cur.

b ¶ Reuocasse. adde vt per Ludo. ro. cõsi. cxxviij.

c ¶ Statutũ. adde vt p Ang. cõsil. clxx. ꝛ etiam Pau. d̃ ca. ĩ suo cõsi. lxvj. Fran. cur.

a ¶ Cōtrariū. adde q opi. Fede. sequit̃ Lud. ro. cōsi. clxxxiiij. vbi refert q Joā. de ana. etiā ita consuluit ⁊ ibi dicit etiā q bal. fuit si hūjsi Iri⁹ ⁊ opi. Fede. sequit̃ cardi. cōsi. lxxxix.

b ¶ Collecta noua. adde Bal. cōsi. cxxxiiij. v. lib. Lud. ro. cōsi. cccc xxxvi. ⁊ p Alex. de imo. in consi. xxx. col. ij. v̄. nec etiā obstat. in. v. vol. ⁊ de hoc vide etiaȝ p Alex. in cōsi. cxciij. col. is. ver. nūc attingo. ⁊ ī cōsi. ccxiij. col. vj. v̄. Ad idē ī. ij. vol. adde tū q si est cōcessa immunitas alicui a collectis. si talis patiat̃ se describi ī libro soluentiū collectas q sibi p̄iudicat si nō appellauit ita naturaliter Ang. ī. l. j. §. siqs tutor. j. qn̄ appe. sit. Et dicit do. Alex. de imo. in cōs. cj. col. pe. ver. iij. principaliter in. j. vol. ⁊ ī pposito. vide que ponit ipse Alex. in d. cōsi. cxciij. ff. allega. et vide etiā Feli. in. c. causaȝ colum. x. ver. tertiam consilio. de rescript. ⁊ in. c. accedēs. col. iij. ⁊ col. vij. de pscri. Fran. Cur.

abdicare a se ius acquisitū sed nō perfectū nō ergo pertinet ad seruum cui nō acquirit̃. sed ad dn̄m cui acquirit̃ lȝ mediāte psona serui. ⁊ hec est rō huius. l. ¶ In fi. gl. ibi plus iuris hȝ filius ista glo. sentit duo. nā ille. §. fi. loquit̃ in hereditate hic in legatis. ⁊ in hoc glo. nō videtur facere vim. Item ille loquit̃ in filio ⁊ patre hic in seruo ⁊ in dn̄o. ⁊ in hoc gl. nō vr̄ facere vim. sentit ergo glo. 2 ¶ †Primo qd̄ ille. §. qui loquit̃ in filia ⁊ patre nō haberet locū in seruo ⁊ dn̄o. ⁊ sic qd̄ hereditatē seruo delatā solus dn̄s posset repudiare: licet delatam filio pater repudiare non possit. Barto. ibi hoc reprobat. quia in nullo iure hoc cauetur ⁊ in cōtrariū est secūda quia dominus nō posset eā adire. imo requirit̃ aditio serui. vt. C. de here. insti. l. cum proponas. ergo nec repudiare. vt. l. is potest. de acqui. heredi. lȝ secus in bono. posses. quā repudiare potest: vt. l. j. §. per seruū. de succes. edic. Et que sit ratio dic vt in. d. §. fi. per Bar. 3 ¶ †Secūdo sentit gl. qd̄ ista. l. que loquit̃ in seruo ⁊ domino nō haberet locum in patre ⁊ filio: sed hoc est falsum ipso iure cū sit eadem ratio q2 legatum factum filio querebatur patri ipso iure. sicut hic dn̄o ergo solus pater poterit repudiare. ¶ Item hodie iure codicis cuȝ filio q̄rat̃ proprietas ⁊ patri vsusfru. potest pater illū vsumfru. repudiare in sui preiudiciū nō proprietatem in predicium filij ⁊ sua repudiatio pderit filio. vt. l. cū nō solū. C. de bo. que libe. 4 ¶ †Et qd̄ hic dicit̃ in seruo ⁊ domino procederet in monacho ⁊ abbate. tamē abbas nō solū legatū potest repudiare ⁊ acceptare: sed etiam hereditatē delatā monacho qd̄ nō est in domino. vt no. in. c. in presentia. de proba. non tamē videtur qd̄ possit repudiare sine cōsensu capituli vel cōuētus sicut nec al's alienatio. facere per. l. magis puto. §. fundū autem. ff. de re. eo. licet Fede. de senis videat̃ cōsuluisse cōtrarium[a] per. l. qui autem in prin. que in frau. cre. que nihil facit. quia loquit̃ in creditis qui nō habebant ius in rebus alienatis. vnde nō possunt reuocare repudiationem lucri nondū quesiti tanq̄ factam in eorū fraudem: sed alienationes rei perfecte quesite sic. nos loquimur in eo qui habebat ius. vt est cōuentus sicut ⁊ abbas in legato facto monacho. quia queritur toti monasterio qd̄ consistit in abbate ⁊ conuentu. ⁊ hoc probat optime ille. §. si fundum. contra quē videtur ipse cōsuluisse: lȝ ipsum alleget de quo miror cum fuerit excellentissimus vir.

2 ☞ Si testator alienauit ex necessitate rei familiaris: non censetur in illa parte legatum reuocasse.
3 Contrariorum eadem debet esse ratio.
Quod operatur propositum in proposito: operatur oppositū in opposito.
4 Idem iuris est de augmento: qd̄ est de ipso principali.
5 Si alicui cōcessa est immunitas a collectis. ⁊ post cōcessionem inducatur noua collecta propter guerraȝ superuenientem: an teneatur ad illam soluendam.
Que de nouo emergunt nouo indigent auxilio.

1 **Si ex toto.** †Si testator rem legatā diminuit vel auget censetur diminutum ⁊ auctum legatum. h. d. Cōcor. j. eo. qd̄ in rerum. §. si quis post. 2 ¶ †In tex. ibi alienatis si voluntarie. secus si ex necessitate rei famil. quia nō censeret̃ in illa parte legatum reuocasse. ⁊ sic adhuc totus fundus deberetur: vt. j. de lega. iij. l. fideicommissa. si rē. ⁊ ita intellige hic glos. j. ¶ In tex. ibi q2 etiam si adiecisset. 3 ¶ †No. q eadem dicitur rō contrariorum q2 si vnū de contrarijs operatur vnū. aliud contrariū debet operari aliud contrarium. ⁊ quod operatur propositum in pposito operat̃ oppositū in opposito vt. j. de leg. iij. l. fi. ⁊. ff. de vulg. ⁊ pup. l. ⁊ si cōtra. 4 ¶ †Not. etiā qd̄ idem iuris est de augmento. quod est de ipso principali. concor. l. inter socerum. §. cū inter. de pac. do. ⁊. l. etiā. C. de iure dotiū. Et inducitur in argumentū per Dy. ad. q. quotidianā. Si alicui cōcessa est immunitas a collectis. ⁊ post cōces. inducatur collecta noua[b] propter guerrā superuenientem vtrū teneat̃ ad illam soluendam. ⁊ est ar. hic qd̄ non q2 cum habeat immunitatem de principalibus collectis que tunc vigebant censet̃ habere etiā de ista que venit per modū augmēti ad primas. Et per hoc q2 concessio videtur extendi ad futuras collectas cum fuerit simpliciter facta. vt in l. si seruitus. ff. de ser. vrba. pre. ⁊ qd̄ not. idem Dy. ⁊ Bar. in. l. si mihi ⁊ tibi. §. in legatis. in fi. j. eo. ¶ In contrarium quia non censetur cogitatum de his. sed solum de illis que tunc vigebāt nisi forte iam tunc erat incepta guerra tēpore cōcessionis. ⁊ sic suberat causa cogitandi. ⁊ ad hoc. l. qui cum tutor. ff. de transac. ⁊. l. in lege. ⁊. l. rutilia polla. ff. de cōtrah. emp. Itē que de nouo emergunt nouo indigent auxilio. vt. ff. de inter. ac. l. de etate. §. ex causa. Istam partē tenet hic Dy. per. l. j. C. ne li. in emptione specierum lib. x. seu. xj. Alij tenent contrariam partē que mihi plus placet quia concedens potuit de hoc casu cogitare saltē in genere: licet nō in specie. vnde sibi imputet q simpliciter cōcessit argumen. C. de trāsac. l. sub pretextu. la secūda. cū ibi not. per doc. ⁊ per Cy. in. l. nō modus. C. de serui. ⁊ aqua. Et quia debet fieri larga interpretatio contra cōcedentem in beneficijs sicut potest dici hic concessio. vt. l. beneficium. de constitu. prin. ⁊ quod no. Inno. in. c. cum dilectus. de dona. Bald. autem videt̃ distinguere aut imponuntur per moduȝ augmenti. ⁊ procedit ista pars. aut tanq̄ noue collecte. ⁊ procedit opi. Dy. Sed parum est probabilis hec distinctio q2 ratio potest hic apparere ⁊ q2 esset in potestate imponentis grauare illum cui facta concessio qd̄ esse nō debet. arg. ff. de ar. l. ne in ptātis. ⁊ de iudi. l. ij. §. lȝ si agant. Ultimo oppo. cōtra hūc ver. de no. per glo. ⁊ doc. ff. eo. serui electione. §. fi. Sol. posset dici qd̄ hec intelligat̃ secundum ea que ibi no. q2 legauit fundum simpliciter nō dicendo meū. ⁊ tunc meum. ⁊ tunc debebitur legatario augmentuȝ. secus si dixisset meū per illam glo. hoc tamen non placet: quia hic simpliciter loquitur. ideo dic s̄m Jaco. de are. qd̄ hic legauit totū fundum quo casu etiam si dixit meum debebitur augmentuȝ postea superueniens q2 non censetur illud verbum appositum causa limitandi legatum: sed potius causa demonstrandi quia nō suberat causa quare deberet in legato plus venire q̄ illud qd̄ erat suum. ⁊ totum erat suum. Sed ibi loquit̃ quando legauit fundum in quo habebat solum partem quā habebat. Si ergo tunc dixi meum illud verbū censetur appositum causa limitādi legatum ad suam tantum partē. quia suberat propter quā videret̃ prima facie totus fundus legatus q2 totus erat vnus fundus si erat communis pro indiuiso. vnde dicendo lego talem fundum videbatur totum legasse. Si ergo addidit meū perinde est acsi dixisset. lego partem dumtaxat meā ideo licet redimat alteram partem non debetur quia legatum limitatuȝ non recipit augmentuȝ. argu. in. l. in agris limitatis. de acqui. re. do. Sed legatum de quo hic non erat limitatum per rationem de qua. ff. dixi. ideo recepit augmētum. Glo. remanent expedite per predicta.

2 ☞ Per dictionem alternatiuam positā inter obligatos: cōstituuntur plures rei debendi. sed copulatiua tribuit actū cuilibet pro parte.
3 In testamentis possunt etiam cōstitui duo rei debendi. ⁊ eodē modo duo rei credendi.
Licet plures rei debēdi sint obligati diuersis obligationibus tamen vno soluente liberatur alter.
4 Si vnus ex heredibus soluat totam quantitatē vt hic. an poterit petere a coherede partem actione neg. gest.
5 Si vnus ex duobus reis credendi tantum egit ⁊ exegit totum an teneatur cōicare partem alteri.

1 **Si ita scriptum.** †Alternatiua posita inter psonas grauatas stat proprie. ⁊ tribuit actionē cuilibet insolidum. Item vno ex reis debendi soluente in totū vel pro parte liberatur alter in totū vel ab illa parte. Item pars illa non soluta potest ab illo eodē qui primā partē soluit vel etiā ab altero peti put elegerit creditor sicut poterat ipsum totum. h. d. notabiliter. Et in hoc vltimo cōsistit difficultas huius. §. quia imo videbatur qd̄ altera pars nō soluta nō posset peti ab illo eodē qui soluit primā partē. sed solum ab altero qui nihil soluerat quasi recipiendo partem ab illo censeat̃ sibi factuȝ tacite pactū de nō petendo amplius ab eo. vt in. l. si creditores. C. de pac. ⁊ q cēseat̃ actio diuisa. vt. C. de fideius. l. liberum. de quibus. ll. gl. hic magna similis opponit ⁊ soluit multis. dic vt dicam super ea. 2 ¶ Uenio ad casum. Not. primo qd̄ per dictionem alternatiuā positā inter obligatos cōstituunt̃ plures rei debēdi. cōcor. C. de constit. pecu. aut. si qn̄ ⁊ plene per Bar. in. l. j. j. de duo. re. in. q. illa qualiter constituant̃ plures rei debēdi vbi tex. iste allegatur: sed per copulatiuam nō q2 tribuit actū cuilibet pro parte. vt in. l. reos. §. cū tabulis. eo. titu. ⁊ in. l. pe. quā allegat glo. j. nisi fuerit dictum expresse cōtrarium q quilibet teneatur insolidū. vt in. l. eadē. eo. ti. sed qn̄ ponitur alternatiua nō expedit q dicat̃ sed cōtra qd̄ etiā alternatiua resoluat̃ in cōiunctā. vt. C. de verbo. sig. l. pe. so. vt hic in glo. que incipit: ergo. in fi. q2 ibi quādo ponit̃ inter honoratos idest illos quibus relinquitur. vel inter credi. quibus acquirit̃ obligatio hic qn̄ inter grauatos vel inter eos qui obligantur. Itē nota q etiā in testamētis possunt constitui duo rei debēdi ⁊ eodem mō duo rei credēdi. vt. j. ti. j. l. si titio aut seio. in prima charta. 3 ¶ †Itē no. q lȝ plures rei debēdi sint obligati diuersis obligationibus tū vno soluente liberatur alter. quia vnicū tantum censetur debitum ⁊ vnica est actio. ¶ In glo. que incipit ergo ibi de pac. l. si creditores. de fideius. l. liberū. Ista duo contraria debēt diuidi. lȝ glo. cumulet. nā aliud dicit. l. liberū. aliud. l. si creditores. dic ergo ad. l. liberū qd̄ ibi loquit̃ quando creditor cōuenit ambos reos debeñ. quēlibet tū p pte quo casu censet̃ actionē diuisisse. ⁊ si cōtingat eos cōdemnari ⁊ alterū ipsorum non

ipsorum non esse soluendo. ꝛ sic non possit contra eum fieri executio non poterit ad alterū redire pro illa parte. hic aūt loquitur quando conuenit vnum tantum pro parte. vnde non est tractādum de diuisione actionis: sed solum de pacto an videatur sibi fecisse pactum de non petendo alteram partem. ꝛ iste tex. probat q̄ non. Sed. l. si creditores. C. de pac. probat contrarium. glos. hic laborat in soluendo. ꝛ Bar. tenet illam solutionē q̄ hic loquatur in legatis eorū fauore. ibi in cōtractibus. lȝ glo. ipsaȝ reprehendat ꝛ merito. dic ergo ſm Bal. ꝛ Ang. q̄ ibi in petendo partem apposuit alia verba ex quibus resultat pactū: q̄ in libello dixit peto a te quinq̄ pro parte que tangit te de isto debito. vel si vnus eoruȝ sponte soluit partem ꝛ dixit soluo pro parte mea. hic vero nō fuerūt apposita hec verba ideo nō resultat tacitum pactum de nō cōueniendo illū in plus. hec est ipsa veritas. ¶ †Ultimo quero qd si vnus ex hered. istis soluit totam quantitatem an poterit petere a coherede partē act. neg. ge. q̄ ipsum liberauit videtur q̄ sic. vt. l. soluēdo. de neg. gest. Sed illa loquitur qñ solus liberat alium ꝛ nō se q̄ ipse nō erat obligatus. hic aūt liberat se principaliter. ꝛ sic gessit negotiuȝ suū lȝ in cōsequentiam etiā alienuȝ. Breuiter dic q̄ nō repetit cū sint duo rei ex cā lucratiua. secus si essent ex cā onerosa. puta p̄ pecunia quam mutuo receperunt. ꝛ que peruenit ad quēlibet eorū pro parte. tñ ambo se obligauerunt insolidū. tūc enim si vnus conuentus soluat totū repetit a correo pro parte que ad illū peruenit ſm Bar. in materia duorū reorū. †Et idē in duobus reis credeñ. si vnus tm̄ egit ꝛ exegit totum ꝛ queritur an teneatur cōmunicare partem alij: q̄ distinguitur an sint ex causa lucratiua vel onerosa. vt no. in. l. qui hominē. §. j. de solu. ꝛ d. l. si titio. ꝛ. j. ti. j. ꝛ in. l. frater a fratre. de condi. inde. post prin. glo. magne. ꝛ in. l. j. C. de duo. reis. dic vt ibi no.

2 ☞Debitor alternatiuus nō pōt partē soluere de vno ꝛ partē de altero. ꝛ si soluat partem in vno. etiā ab illa pte nō liberatur quousq̄ alteram partem soluat in eodem.

3 In stipulatione annua vnica tantū est obligatio. vel stipulatio pro omnibus annis. nisi in executione illius obligationis sit necessarius actus corporis ipsius creditoris ꝛ quid in legato. Si stipulor alternatiue habitationē annuā vel decē p̄ quolibet anno. possunt pro primo anno habitationē eligere. ꝛ pro secundo decem. ꝛ quolibet anno variare.

4 Legatum alternatiuum cōsideratum respectum vtriusq̄ extremi an sit vnum vel plura.

Unum extremum obligationis alternatiue qñ contineat vnū ꝛ quando plura. ꝛ quando continet plura an tunc dicatur continere plura legata.

1 **Si ita legatum.** ¶ †Qui hȝ in elec. in alternatiua nō pōt eligere parteȝ in vno de alternatiuis ꝛ partē in altero qñ in quolibet eorum erat vna tantū res vel quātitas legata. ꝛ idē si in vna tm̄ parte: lȝ in altera essent plures surrogate loco illi⁹ vnius: sed dȝ intelligere alterū tantū. hoc dixit tex. sed si in quolibet de alternatiuis essent plures res posset eligere vnā de vno. alterā de altero ꝛ hoc dicit glo. j. quam no. ecce casum. ¶ In tex. ibi lecticarios octo. Istud legatū dicitur vnicū lȝ ɔtingat octo seruos postq̄ nō fuerūt singulariter nominati. vt in. l. scire debemus. de ver. ob. ideo nō pōt pro pte acceptari. ꝛ pro pte repudiari. vt. j. ti. j. l. neminē. cū. l. se. ¶ In tex. ibi in homines singulos certā pecuniā. ista pars alternatiue cēsetur cōtinere plura legata p̄pter dictum singulos que est distributiua. ꝛ sic est perinde acsi legasset omnes decē. secus si dictio distributiua non esset apposita vt quia dixisset aut octuaginta. vt in fi. huius. §. q̄ tūc esset vnicū legatum etiā in ista parte. Uerūtñ vtrobiq̄ idē est vt nō possit acceptari pro pte vnius ꝛ pro pte alterius vt in fi. §. q̄ lȝ in primo casu sint plura: surrogantur loco vnius cō tēti in altera pte. ꝛ hoc

2 vult dicere tex. in fi. dū dicit q̄ vnuȝ in alterutra causa ꝛc. quasi dicat sufficit q̄ sit vnū in altera pte alternatiue. ¶ †In tex. ibi vtrū legatarius volet. ꝛ sic erat electio creditoris. Item si debitor: q̄ debitor alternatiuus nō potest partē soluere de vno partem de altero. ꝛ si soluat partē in vno etiā ab illa parte nō liberatur quousq̄ alterā partē soluat in eodē q̄ lȝ ista obligatio sit de se diuidua quantū ad substantiā obligationis est tñ indiuidua quantū ad solutionē seu executionē. vt in. l. executione. §. pro pte. ꝛ. l. ij. post prin. j. de verb. ob. ¶ In tex. ibi ne aliter obseruantibus probat per reductionē ad absurdū. q̄ si posset eligere partē in vno partē in altero in exemplis de qbus supra in quibus in vna pte est vnū in altera plura similiter soluere posset qñ in vtraq̄ pte esset vnū vt lego stichū aut. x. consequēs est falsum ergo ꝛc. q̄ lȝ sint plura reputantur vnū propter surrogationem loco vnius. ¶ †In tex. ibi nec interest ꝛc. tollit quandā oppositionē q̄ posset dici q̄ si legassem vni seruos aut pro eis octuaginta. ꝛ sic summā nō diuisisseȝ. posset procedere q̄ supra dictū est sed q̄ diuisi dicendo in singulos. viij. nō debeat procedere. Et respondet q̄ nō est vis an fuit diuisa. vel coniunctim posita. ꝛ q̄ sicut quando fieret coniunctim posita non pōt fieri diuisio. ꝛ istud est certum vt subijcit. ꝛ certe. viij. seruis ꝛc. ita ꝛ

3 si diuisa est. vt in exemplis de qbus supra sufficit. ¶ †In gl. que incipit petere. in fi. ibi tot obligationes ꝛc. Ista solutio nō videtur vera per. l. sticbum. §. stipulatio. de verb. obli. vbi in stipulatione annua vnica tantum est obligatio vel stipulatio pro omnibus annis. licet secus in annuo legato: sed dic ſm docto. illud esse veruȝ nisi in executione illius obligationis sit necessarius actus corporis ipsius creditoris. vt si stipulor annuam habitationem. tunc enim quot sunt anni tot cēsentur stipulationes ꝛ obligationes. ideo si stipulor alternatiue habitationē annuam vel. x. pro quolibet anno. possum pro primo anno habitationem eligere: pro secundo decem. ꝛ quolibet anno variare. vt est casus no. in. d. l. si sterilis. §. fi. de act. em. ꝛ facit. l. si seruus

4 cōis meuij. §. fi. de stipu. ser. ¶ †In sequenti glos. que incipit si dicas alterutra. pro declaratione istius glo. debes scire q̄ aut querimus vtrum legatum alternatiuum consideratum respectu vtriusq̄ extranei sit vnum vel plura. ꝛ tunc leges videntur variare que allegantur hic in glo. sed est dicenduȝ q̄ potest dici vnum vno respectu: quia sufficit soluere vnum de alternatiuis. ꝛ sic respectu solutionis. ꝛ possunt dici duo respectu obligationis q̄ quelibet res de alternatiue debitis dicitur esse in obligatione. vt in. l. illud. de consti. pecu. Et istum respectū non habuit hic iurisconsultus. interdum querimus de vno extremo tantum obligationis alternatiue. vtrum contineat vnū vel plura ꝛ istum respectum habuit hic iurisconsultus. ꝛ breuiter si cōtinet vnam rem tantum non est dubium q̄ dicitur continere vnum legatum. vt hic in versi. ne aliter. idem si continet plures res specificatas: sed sub nomine collectiuo cōprehensas. vt in prin. §. ꝛ tunc dicitur etiam continere vnū in alio extremo. licet in eo plures res fuerant specificate. q̄ surrogantur loco illius vnius. si autem specificantur quelibet de per se: tunc dicitur continere plura legata. vt. l. scire debemus. de verb. ob. ꝛ tunc etiam altera pars cōtinens plures res diceretur cōtinere plura legata. ꝛ nō haberet locum iste. §. sed haberet locum variatio. vt in glo. precedenti. ꝛ in glo. j.

2 ☞Res mea potest mihi legari sub conditione si desierit esse mea: sed si legatur simpliciter. non valet legatum nec postea reconualescit.

1 **Ad qd apud hostes.** †Res hostiū semel fuit nostra potest a nobis legari propter spem postliminij. h. d. videbatur contrarium: quia cum hostibus non habere debemus cōmercium: ꝛ sic videtur legata res cuius non est commercium: q̄ non licet nobis cum eis contrahere ꝛ acquirere. ꝛ sic videbitur legatum nullum. sicut rei sacre vel religiose vel pertinentis ad vsum publicū quarum non est commercium q̄ non possumus eas emere. vt. j. eo. l. apud iul. §. fi. sed tex. voluit soluere istud cōtrarium quia postq̄ res fuit nostra speratur recuperari fictione postliminij que locū habet in rebus sicut in psonis. ꝛ est spes approbata a iure in qua potest legatum fundari. secus ergo si nunq̄ fuisset nostra: q̄ in ea cessat spes postliminij. ꝛ fictio que requirit duo extrema: sȝ hic deficit primum ꝛ probatur in. l. liber homo. de verbo. ob. nisi legaretur sub conditione. si efficietur nostra. vt in. c. abbate sane.

2 de re iud. lib. vi. †Nam ꝛ res mea potest mihi legari sub conditione. si desierit esse mea. ꝛ tñ si legatur simpliciter nō valet nec postea reconualescit propter regulam cato. vt. j. eo. l. cetera. §. j. nō tenebitur ergo heres redimere quousq̄ sit recuperata ab hostibus per quēcunq̄. ꝛ sic licet nō redeat in dominium heredis sed illius recuperantis tenetur heres redimere sicut si fuisset legata res aliena a testatore scienti. ꝛ si ille volet vendere ex tunc prestabit heres estimationem: vt. l. nō dubium. §. fi. j. de leg. iij. prius vero q̄ redeat ab hostibus ad nihilum tenetur ita intellige hanc. l. non sunt alia.

2 ☞Fortius ꝛ potentius est ius q̄ habemus ex nostra prouisione ꝛ prudentia ꝛ diligentia ꝛ difficilius a nobis abdicatur q̄ illud quod habemus aliunde.

1 **Julianus.** ¶ †In hac. l. probantur duo de requisitis ad hoc vt valeat optio de quibus per glo. in. l. serui electione. s. eo. ꝛ ratio pma quare filiusfa. sine iussu patris nō pōt eligere. est q̄ cōsistit in libera voluntate solius filij sicut aditio hereditatis ꝛ votū vnde sicut nō pōt adire nec vouere nisi pcedēte iussu patris: vt. l. si qs mihi bona. §. iussum. de acqui. heredi. lȝ alios cōtractus nō depēdētes ex volūtate ipsius tm̄ possit celebrare ꝛ ex eis se obligare etiam sine volūtate patris. ita nec pōt optare. ꝛ sic dȝ iussus precedere sicut in adeundo. nec prodesset

si sequeretur.vt in.d.§.iussum vero ⁊c.Sed videtur ꝙ etiã cuꝫ
iussu nõ valeat sicut nec põt condere vltimã voluntatem etiaꝫ
iussu vel volũtate patris.⁊ etiã in aduẽtitijs in qbus patri nõ
querit̃ vsusfructus.vt in.l.si.C.q testa.fa.pos.nã ⁊ vltima volun
tas assistit in vltima voluntate ipsius tantum.Sed respõde ꝙ
in vltima voluntate est aliud plus quia est publici iuris.vt in.l.
iij.s̃.de testa.⁊ sic non potest pendere ex arbitrio vel voluntate
alterius:sed optio in legatis est priuati iuris sicut adire here-
ditatem glo.tamen hic dicit qđ si haberem optionẽ ex sua pro-
uisione.vt ex suo cõtractu bene posset eligere sine patre.vt in.l.
2 fina. in prin.de verb.ob. que glo. semper allegatur† ꝙ fortius
⁊ potentius est ius quod habemus ex nostra prouisione ⁊ pru-
dentia ⁊ diligentia q̃ illud qđ habemus aliunde ⁊ difficilius a
nobis abdicatus.facit.l.si filius.§.erit rubriano.j.de fideicom-
mis.liberta.tene menti.

2 ☞ Seruus institutus postq̃ adiuit iussu dñi. statim omnia quesita sunt dño.⁊ si grauatus est domin⁹ restituere extraneo qđ teneatur ex persona propria.

3 Quod pater in eo casu teneat̃ ex persona filij ⁊ que sit rõ diuersitatis ⁊ quid si filius efficiatur sui iuris anteq̃ adierit. ⁊ nu.13.

4 Quis possit detrahere falcidiam vel trebellianicã. ⁊ nu.3.

Si pater vel dñs quorũ filius vel seruus fuerunt instituti grauati sint restituere eideꝫ seruo vel filio vt cum esset sui iuris.ꝙ istud grauamen censeat̃ per prius iniunctũ soli patri vel dño.

5 Quid si pater vel dñs grauant̃ de restituendo alicui extraneo.

6 Fideicõmissum relictũ post mortẽ grauati censet̃ cõditionale.sc; si fideicõmissarius superuiuat grauato.⁊ si precedebat fideicommissum extinguitur tanq̃ defecta conditione idem etiã in patre ⁊ dño grauatis de restituendo post eorũ mortem filio vel seruo institutis.⁊ nu.20.⁊ vide nu.27.

7 Quid si grauãtur restituere extraneo post mortẽ ipsius patris vel dñi qđ tũc fideicõmissarius precedens transmittat ad suos heredes.⁊ vide nu.22.

8 Pater vel dominus grauati de restituendo filio vel seruo proprio cum esset sui iuris.semp̃ vident̃ grauati vt heredes ⁊ aduersus eos detrahunt trebellianicam ⁊ falcidiam ⁊ quid si grauarentur simpliciter sine illis verbis cum esset sui iuris.

9 Si instituatur filius vel seruus alienus.⁊ rogantur restituere patri vel dño.⁊ sic iniungatur grauamen ipsi filio vel seruo institutis qñ valeat fideicommis. ⁊ quando nu.10.

10 Quid si grauatur ipse pater vel dñs.⁊ quid si grauantur vtriq; ipsi pater vel dominus.⁊ filius vel seruus.

11 Qualiter possit grauari pater vel dñs cum eis non fuerit relictum.⁊ nu.12.

12 Ille ad quem bona testatoris perueniunt potius ex fortuna q̃ ex cogitatu testatoris non potest grauari.

Substitutus exheredati non potest grauari.

13 Pater ⁊ dñs qbus facta est acqsitio p̃ filiũ vel seruum possunt grauari de restituẽdo acqsita eidẽ filio vel seruo.⁊ vide nu.27.

Quod tunc grauamẽ sumat vires ex p̃sona patris vel domini.

14 An tale fideicommissum valeat.⁊ nu.15.

15 Relictũ a principio nullũ: p̃ regulã catonianã ex postfacto nõ recõualescit que regula nõ hꝫ locũ in relictis conditionalibus.

16 Falcidie appellatione continetur trebellianica. ⁊ quid de legitima debita iure nature.

17 Restituens ei qui habet iura directa tamẽ inutilia nihil transfert sed directa iura vires reassumunt.

Quid si restitutio fiat illi q nõ hꝫ directa iura tñ semel habuit.

Si restitutio fiat ei q nõ hꝫ directa iura necvnq̃ habuit tũc ĩ eũ trãsferunt̃ vtilia.⁊ penes restituentẽ remanẽt directa ĩefficacia.

28 Pater iure qđ habuit a filio non potest vti contra eum.vt sibi detrahat trebellianicã licet aduersus alium possit vti.⁊ quando hoc procedat. ⁊ nu.19.

19 Cum pater rogatur restituere filio an censeatur rogatus vt heres.vt detrahat trebellianicam.

Quid in domino rogato restituere seruo.

Conditio dandi heredi ꝙ debeat impleri in persona filij vel serui instituti.non patris vel domini.

20 Si dono tibi vineam ⁊ fundum fructibus plenum an veniat vinea plena.

21 Fideicommissum vniuersale relictum filio vel descendenti testatoris sub conditione an transmittatur ad heredes vel descẽdentes suos.⁊ nu.25.

22 Quid si fideicõmissum est purũ.⁊ qd si est particulare.⁊ nu.24.

23 Heres anteq̃ adeat qđ nullũ ius habeat in bonis vel ad bona qđ sit in esse formatũ licet habeat ius adeundi ⁊ ꝙ non dicatur ex illa hereditate locupletior anteq̃ adeat.

24 Quid in fideicommissario vniuersali.

25 Fideicommissum si est relictum extraneo post mortem patris. an dicatur conditionale.quando filius fuit institutus.

26 Quid si tunc relinquatur post mortem alicuius tertij.

1 **Cum filiofami.** ¶ †Cuꝫ filiusfami. vel seruus alienus
heres instituitur vel sibi legat̃ potest pater vel dñs
quibus per eos acquiritur onere fideicommis. gra-
uari hoc primo.Et si grauant̃ de dando vel restituẽdo eidem fi
lio vel seruo tenetur pater vel dominus ex sua propria p̃sona.
non tanq̃ heres sed tanq̃ cõmodũ sentiens ex testamẽto. ideo
falcidiam vel trebel.nõ detrahit aduersus illos.Si vero extra-
neo tunc tenent̃ pater ⁊ dominus ex p̃sona filij vel serui.⁊ sicut
heredes cum filij fuerint heredes instituti.ideo detrahunt ad-
uersus illũ falci.vel trebel.sicut detraherẽt ipsi instituti si essent
sui iuris ⁊ fuissent grauati restituendo illi.hoc.sc do.Et in pri-
mo casu cum grauantur de restituere eidem filio vel seruo si col
latum fuit grauamen post mortem patris vel domini censetur
cõditionale.scꝫ si superuixerit patri vel domino.⁊ ideo si prede
cesserit legatũ vel fideicõmissum extinguitur ⁊ remanet penes
patrem vel dominum grauatum cũ ipsi ex propria persona te-
neantur hoc tertio ⁊ vltimo.Si autem grauati essent dare ex-
traneo ⁊ collatũ esset grauamen post mortẽ patris vel domini
⁊ fideicõmissarius predecederet innuit esse secus:quia nõ debe
tur ex p̃sona patris vel domini: sed filij vel serui. ⁊ sic innuit a
contrario sensu ꝙ post mortem fideicommissarij non extingui
tur quasi non sit conditionale:quia non relictum post mortem
grauati:licet enim pater vel dominus fuerint grauati tñ istud
grauamen censetur prius iniunctum filio vel seruo ideo tale fi
deicommissum ad heredem fideicommissarij transmittitur.qđ
est verum s̃m Barto.licet glo.fina.hic sentiat cõtrarium vt ibi
dicam.Et diuide hanc.l.in quatuor partes: quia primo poni-
tur vnum dictum vsq; ibi ac tunc.secundo circa illud declarat
vnum dubium.vsq; ibi deniq;.tertio ex dicta declaratione po-
nit vnam illationem s̃m Julianum vsq; ibi.⁊ ideo.quarto po-
2 nit aliam scd̃m põpo.autorẽ huius legis.†Et no.quoniã scd̃m
vnã gl.que est super tertia parte que incipit vt homo.in fi.illa
que dicuntur in prima ⁊ secunda parte legis locũ habent com-
muniter in filio ⁊ patre nõ in seruo ⁊ dño qꝛ seruus institutus
postq̃ adiuit iussu dñi statim oĩa quesita sunt dño in tantũ qđ
penes seruũ nihil remanet etiã nudũ nomẽ heredis cũ sit inca
pax talis nominis qđ est nomen iuris seu ciuile. vt in.l.verbis
ciuilibus de vulga.⁊ pupil.iuncta.l.quod obtinet de regu.iur.
ideo si grauatus est dominus restituere extraneo nõ potest ha-
bere locuꝫ quod hic dicitur qđ teneatur ex persona serui tanq̃
heredis cũ nõ sit heres quoquo modo.⁊ sic etiã tũc tenetur ex
3 persona propria.⁊ tanq̃ ipse sit heres.†Sed pater bene potest
teneri ex persona filij:qꝛ penes filium remãsit saltem nudũ no-
men heredis cũ ipse sit capax talis nominis.⁊ hoc volunt plu-
res glo.que sunt hic.glo.tñ q̃ est in.l.quidam ita.§.si seruo.j.ad
trebel.videtur velle cõtrarium qđ omnia que hic dicunt̃ locuꝫ
habeant in seruo ⁊ domino sicut in filio ⁊ patre.licet in tex.ter-
tie ⁊ quarte partis non reperiatur de seruo ⁊ domino sed solũ
de filio ⁊ patre.⁊ ista verior est.vt.j.dicam.†Debes etiam scire
qđ ille tantũ grauatus põt detrahere falci.vel trebel. qui gra-
uatus est vt heres directus.ideo legatarius aduersus aliũ le-
gatarium nõ detrahit.vt in.l. lex falcidia.§.nunq̃.j.ad.l.falci.
nec fideicommissarius vniuersalis aduersus alium fideicom-
missa.vt.j.ab trebel.l.j.§.inde neratius.⁊ in.§.precedenti.in fi.
vtrobiq; per glo.Si ergo instituit filium tuum vel seruum ⁊ te
cui acquiritur per eos grauaui de restituendo alteri qđ graua
men valet.si queritur an possis detrahere falcidiam per trebel
lianicam expedit scire an sit grauatus vel heres an autẽ vt pa
ter vel dominus commodum sentiens ex testamento meo sicut
4 grauatur legatarius fideicommissarius.†Et breuiter adhibe
tur distinctio vt si grauaui de restituendo eidem seruo vel filio
subaudi.cum esset sui iuris.⁊ tunc censeris grauatus vt pater
vel dominus non vt heres.hoc est dicere:quia istud grauamen
nõ censetur per prius iniunctuꝫ filio vel seruo.⁊ per posterius
tibi:qꝛ sic esset sensus qđ filius vel seruus essent grauati vel cen
serentur grauati de restituendo sibijpsis.⁊ sic grauamẽ ⁊ obli-
gatio sumerent originem in p̃sona ipsoruꝫ.⁊ postea ad patrem
vel dominum facerent transitum sicut ⁊ ipsum lucrum heredi
tatis sumit originem in personã ipsorum.⁊ postea facit trãsitũ
ad patrẽ vel dominum.Sed hoc non potest stare. vt quis inci
piat esse obligatus sibijpsi.vt no.in.l.frater a fratre.s̃.de condi
ctio.indebi.in fi.glo.magne oportet ergo dicere quod cẽseatur
iniunctum soli patri ⁊ domino.⁊ ipsi ex propria p̃sona tenean-
tur filio vel seruo.non ex persona filij vel serui ne sequat̃ incõ-
ueniens de quo supra.ipsi autem pater ⁊ dominus nõ fuerunt
heredes instituti:licet commodũ hereditatis sentiant ergo nõ
possunt dici grauati vt heredes.⁊ p̃ cõsequens falci.vel trebel
li.non detrahunt aduersus filium vel seruũ affectus sui iuris
cum eis

5 cum eis restituunt. ¶ † Si autem grauant de restituendo cuidam extraneo: tunc istud grauamen censetur per prius iniunctum ipsi filio vel seruo. et in eis sumit originem et principium. postea facit transitum ad patrem et dominum. sicut et lucrum hereditatis quia hic cessat inconueniens de quo supra. Nam si filius et seruus instituti essent sui iuris possent grauari de dando extraneo. ergo et potest fingi vt grauamen iniunctum patri et domino censeatur per prius iniunctum filio et seruo. Ex illorum ergo persona et tanquam illis iniunctu per prius pater et dominus tenentur extraneo sicut si esset institutus pupillus vel minor et grauamen esset iniunctum tutori vel curatori. vt. j. ad trebel. l. j. §. si filie. in fi. et l. peto. §. mater. de leg. ij. tunc ergo censetur iniuctu vt hereditas. et sicut ipse filius vel seruus si essent sui iuris et fuissent grauati. detraherent trebellianicam et falcidiam. ita et pater vel dominus qui tenentur ex persona illorum tanquam illis per prius fuerit iniunctum. ¶ † Ite debes scire quod fideicommissum relictum post mortem grauati censetur conditionale scilicet si fideicommissarius superuiuat grauato. et si predecedat fideicommissum extinguitur tanquam defecta conditione: vt. l. heres meus. in principio. j. de conditio. et demonstratio. Si ergo pater vel dominus grauantur de restituendo filio vel seruo post mortem ipsius patris vel domini: quia ipse pater vel dominus tantu censetur grauatus. vt primo dixi fideicommissum illud est relictum post mortem grauati. ideo bene sequitur quod filius vel seruus prius moriant fideicommissum euanescat etia si illi erant effecti sui iuris per emancipationem vel manumissione et no trasmittunt ad eorum heredes sed remanet penes grauatum et hoc dicitur in fi. l. ¶ † Sed si grauantur restituere extraneo post morte ipsius patris vel domini quia istud grauamen censet per prius iniunctu filio vel seruo et pater vel dominus ex illorum persona habet soluere sicut tutor et curator iniunctu pupillo vel minori. patet quod istud fideicomissum no est relictu post mortem grauati. sed post mortez executoris quia pater et dominus sicut et tutor et curator videntur executores in soluendo. substantia ergo istius legati censet pura: licet executio sit collata post mortem illorum. ideo tunc fideicomissarius decedens ante patrem vel dominum transmitteret ad suos heredes quia non decessit pendente coditione cum in substantia non sit conditio sed in executione. differetur ergo executio quousque pater vel dominus moriat et postea fiet restitutio heredi fideicommissarij. et ita intelligit Barto. finem huius. l. in eo. quod innuit a cotrario sensu. et ex his patet casus clarus istius l. et quasi omnium glossarum pertinentium ad declarationem. tex. Ueniam ergo ad casum in voce et aduerte quia ista est solennis. l. ¶ † Item scire debes quod interdum instituitur pater vel dominus et grauantur de restituendo filio vel seruo proprio cu esset sui iuris. et tuc est clarum quod videtur grauatus semper vt heres cu ipse sit institutus. et sic aduersus eos detraheret trebellianicam et falcidiam. et omnia remedia trebel. locum haberent sicut si esset grauatus de restituendo extraneo: sed si grauarent simpliciter restituere filio vel seruo no appositis aliquibus verbis ex quibus no appareret voluisse differri fideicomissum in tempus quo essent sui iuris. no valeret fideicommissum et iste casus no ponitur in hac. l. Sed quid iuris sit in hoc dic vt plene habetur in. l. cogi. §. si pater. j. ad trebellia. et l. pure. et l. imperator. eodem titu. ¶ † Interdu instituitur filius vel seruus alienus. et tunc tres sunt casus. nam interdum iniungitur ipsi patri vel dno: interdu iniungit grauame ipsi filio vel seruo institutis interdu iniungit vtrisque. primo casu si quidem filius vel seruus rogant restituere patri vel dno. an valeat. dic vt. j. eo. l. a filio. in tex. et glo. quia si reperiuntur sui iuris tepore quo adeunt hereditatem: licet tempore testatoris essent in illorum potestate valet fideicommissum. Sed si tempore quo adeunt erant in illorum potestate non valet: quia est nugatorium. cum illis acquiratur sola aditione facta illorum iussu. vt. l. placet. de acq. heredi. Sed si grauantur restituere extraneo valet indistincte et si adeunt iussu patris vel domini. pater ipse et dominus tenentur ex psona illorum. et locu habent remedia trebellia. et hic est casus in. d. l. j. §. si filio. in prin. j. ad trebellia. nec iste casus ponitur hic. ¶ † Secundo casu quando grauatur ipse pater vel dominus iste ponitur hic in quo distinguitur an sit grauatus restituere eidem filio vel seruo an extraneo. et primo casu non grauatur vt heres: sed vt commodu sentiens. et sic no detrahit falcidiam vel trebellianicam. licet alia remedia trebellia. locuz habent vt hic in glo. que incipit non retenta. quod dic vt ibi dicam cum glo. seq. Si aut extraneo. tunc grauantur vt heredes quia tenentur ex persona filij vel serui. et omnia remedia trebellianica locum habent sicut si ipse filius vel seruus essent sui iuris et fuissent grauati. Tertio casu loquitur. l. nesennius. §. seruo. j. ad. l. falci. na si grauantur dare extraneo tam illa que relinquuntur a seruo et filio quam illa que a patre et domino debent ex persona filij vel serui. et sic tanquam ab herede relicta. tame in coputatione falcidie prius habetur ratio relictorum a filio et seruo. et postea relictorum a patre et dno. vt ibi habet. quia sufficiat ista.

6

7

8

9

10

¶ Super prima parte huius. l. sunt glo. due quaru prima ponit casuz et bene loquitur preterquam in duobus: quia exponit tex. in secunda parte dum ibi dicit deberi fideicommissum ex persona patris. vel dni cu grauant restituere filio vel seruo. i. ex voluntate. quia nisi velint no debetur. imo relictuz est nullum. vt insti. de lega. §. si seruo. Sed qn extraneo debet ex persona filij idest ex necessitate: quia tunc valet. que expositio non est bona. Et alius est intellectus litere vt dicam in se. parte super gl. que ponit alium intellectum et veru: licet etiam recitet istum. Item glo. dicit aliud quod ipse filius est heres et remanet heres: licet patri querat emolumentu. Sed hoc non est expeditu. imo dic vt dicam in scda parte sup glo. que idem vult quod ista: licet in seruo dicat secus. ¶ † Secuda glo. querit qualiter potest grauari pater vel dominus cum eis non fuerit relictum. contra. l. ab eo C. de fideicomis. et respondet quod licet non fuerit relictu expresse censetur ei relictum tacite quia testator qui sciebat illum esse filium vel seruuz alienu sciebat vel scire debebat hereditate illa acquiri patri vel domino. et sic tacite voluit hoc: quia qui vult vnum vult aliud quod sequitur ex illo. Sed contra quia ista acquisitio fit ex legati dispositione ergo non potest pater vel dominus grauari. vt. l. si arrogator. §. sed an impuberi. de adop. Sol. istud esset veru si cum illa non concurreret tacita voluntas testatoris quia acquireretur etiam contra suam voluntate. ita loquitur ibi in quarta que debetur filio etiaz patre inuito. vnde in ea no grauatur. quia habet a. l. non a patre etiam si pater eam relinquat. quia facit ex necessitate. hic vero concurrebat ex quo illum heredem instituit. poterat enim ipsum no instituere. et sic non fuisset emolumentum acquisitum. ¶ † Item adhuc op. de. l. si sic. §. fi. de leg. iij. Sol. ibi in illo ad quem peruenerunt bona testatoris potius ex fortuna quam ex cogitatu testatoris expresso vel tacito. ideo non potest grauari. hic vero ex cogitatu ordinato ad hoc siue sciebat illum esse filiu vel seruuz alienum siue etiaz ignorabat. quia lex presumit ipsum habuisse hunc coceptum quod si est sui iuris acquiratur sibi si est in aliena potestate acquiratur illi. vt in. l. si paterfami. titium. cuz ibi no. s. de here. institu. ¶ Item tertio oppo. de. l. cum quidam. C. de leg. Solu. ibi est casus specialis in substituto exheredati quod non potest grauari etiam in eo quod fuerat relictum exheredato et ad eu peruenit: licet ipse exheredatus grauari potuerit. et forte no reperitur casus de quo minus possit assignari ro. ¶ † Ultimo op. de. l. si alienus. j. ti. j. Sol. limita principuz huius. l. per illam. l. nam istud fideicomissum debebitur a patre vel domino si filius vel seruus adeant ipsoru iussu. et sic illis acquiratur: sed si antequam adeant efficiuntur sui iuris et adeant ipsorum voluntate. et sic lucru hereditatis apud eos remaneat tunc tale fideicommissum de rigore nec debetur a patre vel domino qui non habent emolumentum nec a filio vel seruo qui non fuerunt expresse grauati. sed de equitate bene debetur ab eis: quia grauame fingit per prius eis iniunctum vt hac. l. probat. du dicit deberi ex eoru psona. et hoc dicitur in illa. l. Ex secunda parte. l. no. duo. primo quod pater et dominus quibus facta est acquisitio per filium vel seruu possunt grauari de restituedo acquisita eide filio vel seruo. Secundo quod tunc grauame sumit vires ex persona patris vel domini. hoc est dicere quod debet ex eorum psona no filij vel serui. ratio redditur infra post medium ibi: quia ex persona sua etc. ¶ † Et super ista parte est vna glos. magna que incipit scilicet pro cuius declaratione oppo. ad primum notabile quod tale fideicommissum non valeat. vt instit. de lega. §. an seruo. et. j. eode. titu. l. quantum. circa prin. et per rationem quia si fieret eis restitutio statim acquirerentur ipsi patri vel domino restituenti. sicut quando adiuerunt iussu eoru statim fuit eis facta acquisitio. vt. l. placet. de acquiren. heredita. et sic nugatoria esset illa restitutio et pro non facta habetur. vt. l. qui sic. j. de solu. Glo. laborat in solutione huius cotrarij. Quidam enim fatentur quod non valet. nisi quatenus est de voluntate patris vel domini. et dicunt hoc velle tex. dum dicit ex eorum psona vires assumeret. nam exponunt idest ex eoru voluntate. sed quando extraneo tunc ex necessitate quia valet. et hoc habetur. in prin. glo. et etiam alia sol. quam ponit glo. circa finem in ver. vel dic tendit ad idem in effectu qua opi. recitauit glo. prima ponendo casum. sed non est vera. quia contra istum text. si bene ponderetur. in ver. ipsi vero filio. vbi dicitur quod aduersus filium non detrahit pater fal. ergo totu tenet restituere. et si ista opi. esset vera nihil teneretur restituere nisi quatenus sibi placeret. et sic si posset retinere totu, fortius partem. l. videamus. §. pe. s. de in litem iura. tex. autem dum dicit ex eoru persona re-

11

12

13

14

cipit alium intellectum quē tangit glo. post prin. ibi vel dic ex persona &c. ⁊ iste est verus. vt. s. dixi quem etiam declarat glos. in sequēti parte super verbo ex persona filij. vnde soluitur contrarium alio modo ꝙ ꝓcederet si pater esset grauatus pure restituere filio vel seruo: sed hic debet intelligi qñ in diē vel sub cōditione. quo casu quia testator distulit legatū etiam lex differt eius validitatē ⁊ facit ipsam esse in suspenso. vt si tēpore conditionis vel diei adueniente reperiant̄ sui iuris valeat: qꝛ remanebit penes eos ⁊ non reacquiret̄ patri vel dño. ⁊ sic cessabit ratio de qua. s. si aūt reperiant̄ in eadē ptāte ex tunc apparebit

15 nō valere sic. in si. ff. eo. a filio. †Sed qñ pure sicut testator nō distulit legatū. ita ⁊ lex nō differt validita. sed statim reddit ipm nullum nec reconualesceret. licet ante diem legati cedētis reperiantur sui iuris propter regulam cato. que vult inspici tēpus testamēti vt sicut tūc nō valeret si testator illo tūc moreret̄. ita ⁊ si moriatur post. lꝫ tēpore mortis cesset causa inualiditatis. vt ff. de regula catonia. per totum. que tamen regula non habet locum in relictis cōditionalibus propter rationeꝫ de qua supra. ista solutio vera est in se. sed continet diuinationē quo ad hanc l. qꝛ hic non apparet qđ in diem vel sub conditione reliquerit. vnde cū loquat̄ simpliciter debet intelligi ꝙ etiam si pure. ideo soluit̄ tertio modo ꝙ simpliciter ⁊ pure grauauit. ⁊ nihilominus intelligitur conclusio vel tēpus ex presumpta mente defuncti. scꝫ qđ voluerit relinquere in tēpus quo erāt sui iuris emācipatione vel morte patris. si tūc reperiant̄ sui iuris die legati cedentis erit validū relictum al's secus. ⁊ allegat glo. ad hoc. l. vbi pure. ff. ad trebellia. certe per hoc non tollitur contrarium de. §. an seruo. vbi simpliciter dicit qđ nō vꝫ. ⁊ sic nō subintelligitur dicta cōditio que valeret. itē. l. vbi pure. quā glo. allegat nō facit pro ea qꝛ ibi fuerunt apposita alia verba ex quibus apparebat de mente testatoris qđ voluit differre in istud tps quia dixi qđ faceret ad illud peruenire. qđ intelligit̄ scꝫ cū effectu. vt in. l. ij. §. peruenisse. de heredi. vel actio. ven. ꝑpter hoc. Oldra. supplet ad glo. qđ hoc debet intelligi qñ alia verba fuerunt apposita que hoc sapiant. al's fatetur cōtrarium qđ nō valet. Sed qꝛ istud videtur continere diuinationē Bar. intelligit etiam si nō fuerunt apposita. ⁊ ad. §. an seruo. respōdet qđ illi pater vel dñs fuit institutus ⁊ grauatus dare seruo vel filio a qbus nihil acquirit. ideo legatum redditur nullum nec censetur dilatum in tempus existentie sui iuris. hic fuit institutus ipse filius vel seruus qꝛ acquisiuerunt patri ⁊ domino. vnde cum pater ⁊ dominus rogentur restituere eisdem a quibus acquisiuerunt merentur illi plus fauoris vt non sit nullum: sed censeatur dilatū in illud tempus. ⁊ allegat ad hoc. l. epistolā. §. fi. cū sua glo. ff. ad trebel. sed ille tex. parum facit qꝛ loquitur in fideicommissario vniuersali q habuit ab herede ex iudicio defuncti. vnde si grauatur de restituendo eidem heredi simpliciter censetur grauatus restituere post mortē suam. al's primū fideicōmissum fuisset inutile quod testator nō censetur voluisse. nos loquimur in patre ⁊ domino qui habuerunt a filio vel seruo nō expressa voluntate defuncti: sed ex legali dispositione. vnde nō sic presumimus voluntatem defuncti. circa illam acquisitionē que fit a. l. sicut in casu precedenti. Et breuiter contra ipsum. ⁊ pro Oldra. videtur tex. a contrario sensu. de. l. quidaꝫ. §. si seruo. ff. ad treb. vbi dicit in terminis huius. l. valere fideicōmissum quādo fuit expresse collatum in tempus existentie sui iuris. ergo si nō fuit non vꝫ. Nec ob. glo. in. l. epistolam. dum sentit opi. Barto. quia dicam eam nō esse veram per illum. §. si seruo. de. l. quidam ita. ⁊ ista opi. videtur mihi tutior. valebit ergo istud fideicommissum si fuit dilatuꝫ in tempus existentie sui iuris expresse vel tacite per appositionem aliquorum verborum que hoc sapiant. Et hoc casu cum valeat. i. est in pendenti qꝛ nō valet firma validitate. vt. s. dixi. si pater vel dominus dissiparet anteꝙ illi efficerentur sui iuris locum hꝫ prouisio. l. imperator. ff. ad trebel. ⁊ ita intellige glo. hic circa finē ibi dum dicit. Item cogitatur pater ⁊ dissipat. Et eo casu quo pater esset institutus ⁊ grauatus restituere filio in illud tempus si nollet adire. posset per filium cogi. qꝛ recusando adire videtur dissipare ad incommodum filij. qꝛ ponit fideicōmissum in periculo. ⁊ ita loquitur. l. cogi. §. si pater. ff. ad treb. ⁊ hoc de primo notabili. ¶ Circa tertiam partem. l. que continet duos casus nota ex primo casu qđ tūc detrahit trebel. Item no. rationeꝫ: quia tunc restituit vt heres cum

16 teneatur ex ꝑsona filij. ¶ †Itē no. qđ appellatione falcidie continetur trebel. ⁊ eo modo debitis iure nature largo mō dicitur falcidia vt in aut. vnde si parēs. C. de inoffi. testa. quod facit ad illam questionem. an de relictis ad piam causam detrahatur trebel. nam iura dicunt qđ non detrahit fal. ⁊ sic videtur loqui de singularibus relictis de quibus ꝓprie detrahitur falcidia. nō de vniuersali de quo detrahitur trebellianica. vt in aut. sed cum testator. C. ad. l. falci. ⁊ in corpore. vnde sumit̄. sed in contrarium facit iste tex. ⁊ quia est eadem ratio. scilicet fauor pie cause. ⁊ hoc tenet Bar. in. l. marcellus. ff. ad trebel. super isto casu nō est nisi ista glo. que incipit. ergo vt heres. que tendit ad declarationem litere. sed eam supra melius declaraui. In fine tamen format vnum contrarium ad illud quod. s. dixi quod ideo tūc pater tenetur ex persona filij: quia fideicōmissum censet̄ iniunctum filio per prius ⁊ patri per posterius. cōtra de. l. si alienus. ff. ti. j. vbi probatur qđ non censetur iniunctum filio per prius Solu. non fuit expresse sibi iniunctum. ⁊ ita loquitur ille text. dum dicit nec seruus qꝛ rogatus non est scilicet expresse. sed tacite bene fingitur rogatus. ⁊ ideo de equitate tenetur in casu illius. l. ¶ Circa scdm casum sunt tres glo. vna que incipit id est non retenta. ⁊ alie due se. ¶ Oppo. pro declaratione prime qđ si rogatus est restituere filio detrahat quartā qꝛ etiā tūc locum habent remedia trebel. vt. l. j. §. si filio. ff. ad treb. gl. fatet̄ de alijs remedijs non de detractione quarte. Illud videt̄ verū. nā alia remedia sunt vt fideicōmissarius cogat heredē ad adeundum sed hoc nō cadit hic vt filius cogat patrem ad hoc: tum quia pater non est institutus. ⁊ sic ad se nō pertinebat adire. sed ad filiū. tum qꝛ presupponitur qđ filius iam adiuit ⁊ patri acquisiuit. Itē aliqđ remediū est de trāsferendis iuribus vtilibus in fideicōmissum per solā restitutionē verbalē. sed nec istud videt̄ hic habere locū. qꝛ pater grauat̄ restituendo filio nō trāsfert in eum iura vtilia. nec facit ipm vtilē heredem cū ipse filius sit directus heres vt tꝫ gl. se. que incipit. ideoqꝫ. in fi. ꝗ videt̄ ꝯtraria huic. nā qñ fit restitutio ei q hꝫ iura directa ꝑ illum q hꝫ vtilia nihil trāsfert. imo vtilia euanescūt. ⁊ directa ꝗ erāt inutilia reasumunt vires. vt in. l. si heres institutus. in prin. ff. ad tre. Solu. breuiter posito ꝙ esset verū ꝙ filius remāsit directus heres tñ apud eū nō remāserunt directa iura. imo illa trāsiuerūt in patrē iuris censura. Et cū pater postea restituit filio eadē iura directa totaliter ab eo euellant̄ ⁊ redeunt ad filium penes quem semel fuerūt ⁊ remanserunt reliquie. s. nomen heredis nudum. vnde facilior facit regressus. argu. in. l. si vnus. §. ꝙ in specie dotis. s. de pac. Nec ob. ꝙ directa iura nō separantur ab ossibus vt no. in. l. quis ergo casus. s. de peculio. ⁊ no. in. l. iij. s. pro socio. qꝛ fallit hoc casu quādo redeunt ad illū a quo habuerūt ori

17 ginem. ita intellige istū arti. ¶ †Et sic aduerte tres casus. nam interdum fit restitutio ei qui hꝫ iura directa tñ inutilia vt cū fideicōmissarius vniuersalis grauatus post tps restituere hereditā. illi restituit. ⁊ tūc nihil transfert. imo iura vtilia que habebat euanescunt ⁊ directa ꝗ erāt penes heredē reassumunt vires vt in. l. heres institutus. in princi. ff. ad treb. non enim directa ⁊ vtilia possunt cōcurrere in eiusdē persona circa idem. imo directa absorbent vtilia. vt in. l. stichū. §. aditio. de solu. Interdum fit restitutio illi qui non hꝫ directa iura: tñ semel habuit. vt in casu huius. l. cū filius fiet institutus ⁊ adiuit. ⁊ sic directa. icéperunt in eius ꝑsona ⁊ trāsiuerūt in patrē. postea pater eidē restituit. ⁊ tūc ad ipsum redeunt eadē directa ꝑ rōnem quā. s. dixi. Interdū fit restitutio ei q nō hꝫ directū nec vnꝙ habuit. ⁊ tunc in eū transferunt̄ vtilia ⁊ penes restituenteꝫ remanent directa inefficacia. vt in. l. j. in ꝑn. ⁊. §. de illo. ea. l. ⁊. l. ex asse. cū ibi not. ff.

18 ad treb. Et ex his ambe iste gl. remanēt declarate. ¶ †No. ergo qđ pater iure qđ habuit a filio non potest vti contra euꝫ vt sibi detrahat trebel. licet aduersus alium possit vti. facit. l. si iudex circumuento. s. de mino. ⁊ itellige ⁊ limita istū tex. no. ſm Bart. quando filius fuit institutus contemplatione ipsiusmet vel simpliciter. Si autem expresse contemplatione patris: tūc ipse pater censeretur institutus ⁊ hereditas diceretur profectitia non aduentitia vt in. l. aditio. de acqui. heredi. Ideo tunc non haberet locum iste tex. qđ non posset detrahere trebel. imo posset sicut si ipse fuisset institutus ⁊ grauatus restituere filio suo que limitatio est singularis ⁊ verissima. procedit etiam iure isto. l. ista. hodie vero si fuit institutus filius sui tñ contemplatione vel simpliciter proprietas nō acquiritur patri: sed sibi. vnde nō posset grauari pater de restituendo eā filio cū habeat eam: sed vsusfru. acquirit̄ patri ⁊ de illo posset rogati. ⁊ tūc cēseret̄ potius ꝓhibita acquisitio vsusfr. que ꝓhibitio pōt fieri. vt in aut. excipitur. C. de bo. que libe. ⁊ hoc si fuisset rogatus pure sed si post tempus interim acquireretur patri ⁊ adueniente tempore rediret ad filium sine alia restitutione. ⁊ ita intellige qđ no. glo. iij. huius. l. ante fi. ibi al's etiā scdm nouas leges. est enim sequens

19 glo. que vsꝙ ad ver. sed q̄ro. clara est. ¶ †Sed pro declaratione illius ver. op. qđ cum pater rogatus restituere filio censet̄ rogatus vt heres. ⁊ ꝑ cōsequens detrahat treb. nam filius adeundo iussu eius fecit cū heredē. vt in. l. placet. de acqui. heredi. ⁊. l. qui aliena. §. interdum. So. ſm glo. verū est quo ad commoditatem nō quo ad nomē hereditariū nec quo ad directa iura qꝛ illa remanserunt penes filium. vel si volumus dicere ꝙ omnia transiuerunt in patrem debet intelligi ille tex. quādo non fuit rogatus vt

rogatus vt heres sed vt pater al's procederet contrarium. hec secunda non est vera. quia sic nõ esset fienda differẽtia. an esset rogatus restituere filio an extraneo: sȝ solum qualiter fuerit rogatus quod est contra mentem huius litere. tene ergo primã secũdã glo. Sed cõtra quia ista. l. loquitur in filio et seruo. sȝ in seruo non potest procedere id quod supra dictũ est ꝙ penes eũ remanserit nomen heredis ⁊ etiam iura directa cum sint verba iuris ciuilis. vt in. l. verbis ciuilibus. de vulga. ⁊ pupil. que nõ cadit in seruo. vt in. l. quod obtinet. de regu. iur. glo. fatetur ꝙ licet prima ⁊ secunda pars. l. possint procedere etiam seruo. non sic illud quod hic dicitur ĩ tertia parte. Ideo caute iurisconsultus non facit de seruo mentionem ab illo ver. vsq; in fi. Innuit ergo glo. per hoc. ꝙ si domin⁹ rogatus est restituere seruo censeretur rogatus vt heres. ⁊ aduersus eum detraheret trebel. contrarium determinat glo. in. d. l. quidam ita. §. si seruo. ab treb. Doc. videntur tenere hanc glo. in. l. cũ proponas. C. de hered. instit. Bar. tenet ꝯ ꝙ nõ sit dr̃ia inter filiũ ⁊ seruũ. ⁊ ꝙ directa iura transiuerint in patrem ⁊ dominũ ⁊ ꝙ penes filium ⁊ seruum remãserit nudum nomẽ facti qđ cõsistit in hoc ꝙ fuerũt instituti. nã ea que sunt facti bene cadunt in eis. ⁊ istud nomẽ facti sortitur hunc effectũ iure. q2 pater ⁊ dñs nõ possunt aduersus eos detrahere fal. q2 ius qđ habes a me nõ potes vti ꝯ me: vt. d. l. si iudex circũuento. Item operatur ꝙ conditio dandi heredi dȝ impleri in persona ipsorum non patris vel dñi q non sunt heredes scripti vt in. l. q heredi. in prin. j. de cõdi. et demõ. q2 implemẽtũ cõditionis est facti. Operatur etiã vt substitutio facta p hec verba quisquis mihi heres erit. cõprehẽdat ipsum filiũ vel seruũ nõ patrẽ vel dñm. vt. l. qui liberis. §. hec verba de vulg. ⁊ pupil. Et sic si tpe quo extrat cõditio substituionis reperiantur sui iuris adibunt ex substitutione ad cõmodum proprium nec acquirunt patri vel dño. Ange. dicit se semp fuisse secutum hãc glo. ⁊ ꝙ penes filium remãserit nomẽ iuris q2 est capax illius. Sed an remanserint iura directa vel nõ. ⁊ in hoc cespitat ⁊ possumus dicere ꝙ nõ. ⁊ ĩ hoc Bar. dicat melius ⁊ verius. ⁊ in hoc differt filius ab extraneo qui adiuit ⁊ restituit. nam penes eum remansit nomen heredis qđ est iuris. ⁊ etiam iura directa: licet inutilia. sed penes filium qui adiuit iussu patris et remanserit solum heredis. ⁊ directa iura transiuerũt in patrem. penes vero seruum remansit solũ nomen facti. quia non est capax nominis iuris. tamẽ illud nomen facti sortitur omnes effectus iuris quod remansit penes filium in illis tribus de quib⁹. s. dixi. et ista videtur veritas. et sic nec glo. bene senserit ex toto nec Bartol. super vltima parte sunt quatuor gloss. Prima glo. que in-

20 cipit no. Inducit in arg. per. † Dy. ꝙ si dono tibi vineã ⁊ fundum fructibus plenũ. non veniat vinea plena: quia si hoc volebã debebam ad illa duo substãtiua adijcere adiectiuum plurالis numeri. al's nõ determinat nisi vltimũ substãtiuũ. In ꝯriũ videtur gl. in. l. extat. s. qđ metus causa post prin. põt dici ꝙ illa loquit q2 qñ illud adiectium cõuenit vtriq; substãtiuo. vt si vtrũq; erat feminini generis ⁊ adiectiuum similiter. vt ibi habetur dũ dicit rem vel pecuniã debitã. nam glo. supplet rem. s. de bitam. vt. j. subijcit in pecuniã. Dy. loquit qñ nõ cõuenit: quia vinea est feminini ⁊ fundus masculini. ⁊ adiectiuũ similiter masculini. ⁊ sic non esset cõgrua grãmatica. ergo ⁊c. vt. l. plautius. de auro. ⁊ arg. lega. tñ propter aliud Dy. dicit verũ. q2 ẽt si non dixisset fructibus plenũ. venirẽt fructus pẽdentes q reputant pars soli. vt. l. si. in. fi. §. pe. vel si. que in frau. cre. ⁊. l. fructus pendentes. s. de rei ven. Sȝ in alijs terminis in q̃bus tacite nõ veniret potes distinguere vt. s. dixi. an adiectiuum cõueniat vtriq; vel nõ. ⁊ facit. l. heres meus. §. vxori. j. de leg. iij. ⁊ quod no. in l. si. j. de re. du. ⁊ in. l. filiũ qñ di. le. ce. vbi no. ⁊ ꝙ illud quod ponit non in oratione de per se. sed per modũ determinationis vel qualitates determinet: dũtaxat proxime prece. nõ omnia quod tamen limita vt. l. si idem cũ eodeȝ. de iurisdi. om. iu. in fi. ¶ In glo. que incipit. i. ex voluntate: vt in principio huius. l. vero iungẽ cũ prin. huius glo. finẽ eius. ibi dum dicit. Item huic verbo nã refert ad id qđ dicit hic ex volũtate: quia cũ relinquat libertas a dño non pendet ex eius voluntate. vt in contrario glo. tñ ista expositio non est bona. vt no. in glo. iij. s. e. l. ¶ In gloss. ibi non fideicõmissarij extranei. melius diceret non patris vt congruat litere que loquit quãdo vires accipit ex persona patris. ¶ In eadem gloss. ibi. licet decederet filius non periret legatũ. sed tũc non esset dr̃ia inter filiũ ⁊ extraneum. sed in contingẽtia casus: q2 tex. loquit qñ filius q decessit erat fideicommissarius et decessit cõditione pendente. Gl. vero ponit quãdo extraneus erat fideicõmissarius ⁊ non decessit. sed decessit filius qui non erat non est ergo bona dr̃ia quantum ad hoc inter filium et extraneũ q2 si decessit extraneus fideicõmissarius ante mortem patris extinguit legatũ sicut si decederet filius fideicommissarius. vt not. j. in glo. fi. sed est dr̃ia in alio. s. penes quẽ remaneat fideicõmissum qđ caducũ efficit: q2 si erat relictũ filio a patre remanet penes patrẽ a quo vires assumpsit. ⁊ hoc dicit in tex. Sȝ si fuisset relictum extraneo ab eo patre nõ remaneret penes patrem a quo vires non assumpsit. sed penes filium a quo res assumpsit: q2 tũc ex eius persona debetur. dummodo tẽpore quo deficit reperiatur sui iuris. al's p indirectum remanet penes patrem vt dicam in glo. fi. ⁊ ad ipsam venio omissa se. gloss. que est

21 clara. ¶ † In glo. fi. ibi sed in vniuersali est hoc plus. quasi dicat glo. quando fideicomissum est conditionale non est differentia inter vniuersale ⁊ particulare. neutrum enim transmittitur ad heredem fideicõmissarij decedentis conditione pendẽte de vniuersali patet hoc in. §. fi. de particulari in. l. heres meus. j. de condi. ⁊ demon. in prin. ⁊. C. de cadu. tol. §. sin autem sub conditione. Aduerte tamen quia vna gloss. que non est alibi in. l. is cui. j. de act. ⁊ obli. tenet in fideicõmissario vniuersali. qđ si erat relictum filio vel descendenti testatoris: lȝ sub conditione trãsmittatur ad heredes seu descendentes suos. sicut purum. Glo. tamen notauit contrarium ⁊ melius. C. de his. qui ante aper. tab. l. vnica. ⁊ illa que est in. l. is cui communiter reprobatur.

22 Quando † autem fideicõmissum est purum gloss. hic mirabiliter facit differentiam inter particulare ⁊ vniuersale: q2 primuȝ transmittitur ad heredem si decedit fideicõmissarius post dieȝ fideicommissi cedentis quod est a tempore mortis testatoris: vt C. de cadu. tol. §. in nouissimo. Sed vniuersale non transmittit etiam si fideicommissarius decedat post aditam hereditatem an te tamen restitutionem sibi factã saltẽ verbaliter. sicut nec transmittitur hereditas si nunq̃ adeatur: lȝ pure sit relicta: q2 fideicommissarius vniuersalis loco heredis est. vt in. l. si filius. s. ꝙ cum eo. Ergo fideicommissum loco hereditatis. Subdit tamen glo. ⁊ etiam mirabilius ꝙ transmitteret infra annũ iure deliberandi. sicut ipse heres. per. l. cũ antiquioribus. C. de iure

23 delibe. † Primum dictum glo. cõmuniter ab omnibus reprobatur: q2 longa differentia est inter here. ⁊ fideicõmissariũ. naȝ heres anteq̃ adeat nullũ ius hȝ in bonis vel ad bona qđ sit ĩ eẽ formatum: lȝ habeat ius adeundi. qđ est ius acquirendi nõ ius

24 rei acquisite. † Ideo non dicitur ex illa hereditate locupletior anteq̃ adeat: vt. j. ad. l. fal. l. pretia rerum. circa medium. Ideo non transmittit sed fideicommissarius vniuersalis post diẽ fideicommissi cedentis habet actionem ex testamẽto pro fideicõmisso consequendo. vt no. in. l. si legatus. j. ad trebel. ⁊. C. eo. ti. l. ⁊ sine scriptura. Cuius actionis vera est vt ad heredem transmittatur. Et breuiter contra istam glo. sunt casus legũ expressi in. l. cogi. §. idem metianus. ⁊. l. postulantis. in princi. j. ad treb. nec ob. ll. hic allegate in glo. q2 debent intelligi quando decessit sine herede. Quidam tñ tenent ꝙ si fideicõmissarius decederet ante aditã hereditatem nõ transmitteret. secus in fideicõmissario particulari dicẽtes ꝙ dies fideicõmissi particulariter cedit a die mortis testatoris sed vniuersalis ab adita hereditate. sed hoc nullo iure cauetur. ⁊ contrarium patet ex ordine titulorum quia post legatum ⁊ fideicommis. particularia ⁊ etiam vniuersalia tam in digesto q̃ in codice ponitur tit. quando di. leg. vel fideicommissi cedat. ⁊ sic refertur ad omne fideicõmissum ⁊ dicitur simpliciter ꝙ si est purum: cedit a morte testatoris q̃tũ ad transmissionem vt etiam no. j. l. proxi. in prin. ⁊ in. l. ij. lȝ quedaȝ relicta cedent ab adita hereditate vt libertas vel vsufru. q2 illa non transmittuntur ad heredem. Unde non fit cessio nisi q̃tuȝ ad petitionem que non fit nisi post aditam hereditatem. Et breuiter scdm Bar. pbatur id qđ dixi in. §. idem metianus. vbi heres fideicommissi cogit heredem testatoris ad adeundum hereditatem. Et sic bene patet ꝙ decessit hereditate non adita ⁊ tamen transmisit fideicõmissum. al's heres eius nullum ius haberet cogendi heredem testator. ad adeundum. ⁊ hec est cõmunis opi. Et scdm hoc nõ expedit dicere ꝙ trãsmittat ius deliberandi infra annum potest trãsmittit ius fideicommissi ppetuo.

25 ¶ † In glo. ibi sed scdm hoc vult dicere si verum est id quod dictum est. in prin. glo. ꝙ quando fideicommissum est cõditionale: q2 relictum post mortem heredis vel grauati siue sit particulare siue vniuersale non transmittitur ad heredem si fideicommissarius decedat conditione pendente sed remanet penes grauatum q2 text. hic facit vim in hoc ꝙ relictũ erat filio. ⁊ dicit qđ ideo remanet penes patrẽ. q2 ex psona patris vires assumpsit. nam idem esset si fuisset relictuȝ extraneo ab eo patre post eius mortem: lȝ tunc non sumeret vires ex psona patris: sȝ filij instituti vt. s. in ver. deniq;. Glos. hoc fatetur. ⁊ subaudit hic maxime qđ est cõtra mẽtẽ litere q fundat se in hac rõne. vel dic scdm glo. aliud in extraneo. ponderando tñ ꝙ extraneus nõ decessit sed filius ex cuius persona vires assumpsit. Sed tũc nõ esset differentia inter filiũ ⁊ extraneũ. vt dixi in gl. precedenti. Sȝ inter casum ⁊ casum q2 in filio ponimus ꝙ decessit fideicõmissarius in extraneo ꝙ nõ decessit. Ideo Bar. ponit alium intellectũ ꝙ

quando esset relictum extraneo.lꝫ post mortē patris tale fidei-
cōmissum nō dicereť cōditionale.qꝛ nō assumit vires ex perso-
na patris sed filij.⁊ sic pater loco executoris habetur.et mors
ipsius patris potius apponiť ad solutionem ⁊ executionē fidei
com.ꝙ ad substantiā non est ergo substātia fideicōmissa cōdi-
tionalis.sed executio delata in tp̄s.⁊ sic trāsmittet ad heredem
tñ non poterit peti nisi mortuo patre.⁊ allegat ad hoc.l.liberto
§.largius.sed voluit allegare.§.fi.de au.⁊ ar.lega.⁊.l.a filia.§.
alumno.j.ad treb.que.ll.salua pace sua nihil faciunt ad ꝓposi-
tū.nā in illis nō fuit relictū post mortē executoris:sed in tēpus
certe etatis illius cui fuit relictum.nec ibi mortuus est fideicō-
26 missarius:sed ipse executor.† Ꝯ ipsum allego.tex.expssum in.l.
quibus diebus.§.quidā titio.j.de cōdi.⁊ demō.vbi nō refert an
relinquatur post mortē grauati an post mortē cuiusdam tertij
qꝛ vtroqꝫ casu est ꝯditionale.nec refert an mors illius tertij ap
ponatur ad substantiam an ad executionem.vtroqꝫ enim casu
si decedat conditione pendente fideicōmissum euanescit vt ibi
27 patet nec pōt dari respōsuꝫ.† Dic ergo ⁊ ista est veritas ꝙ q̄tū
ad hoc vt fideicōmissum euanescat per tutorem fideicō.nō re-
fert an fuerit relictū filio vel extraneo qꝛ vtroqꝫ casu euanescat
⁊ q̄tum ad hec subauditur hoc maxime.vt glo.dicit.Sed q̄tū
ad hoc vt remaneat penes patrē post cuius morteꝫ fuit relictū
bene refert qꝛ si fiat filio remanet penes patrē.ex cuiꝰ ꝑsona vi-
res assumpsit ⁊ hoc voluit dicere tex.quia sicut ipse sustinebat
onus si filius nō fuisset mortuus.ita debet sustinere commodū
si propter mortem filij fideicommissum deficit.Et hoc vult glo.
immediate precedens que incipit:sicut ipsuꝫ.⁊ intellige si filius
erat effectus sui iuris qñ decessit.⁊ sic potuit habere heredem
ad quem transmitteret.⁊ tamen non transmisit. Si enim erat
in potestate clarū est qꝛ etiā si esset fideicōmissuꝫ purū euanesce
ret ⁊ remaneret penes patrem.Si vero erat relictum extraneo
tūc qꝛ assumit vires ex ꝑsona filij.⁊ ipse filius censetur grauatꝰ
lꝫ post mortē patris.tūc remanebit penes ipsum filiū grauatū
per eandē rōnem vt habeat cōmodum sicut hꝫ onus. Et hoc in
nuit tex.a ꝯtrio sensu.qō tñ ītellige sane si tp̄e quo decedit extra
neus filius erat effectus sui iuris.Alˀs parū sibi prodesset hec
qꝛ reacquirereť patri.hodie tñ ꝓderit qꝛ non reacquiriť ⁊ rema
nebit penes filiū indistincte sicut relictū a tutore post eius mor-
tē remaneret apud pupillū.si fideicōmissarius ante mortē tuto
ris decederet.⁊ hec est veritas per neminē tacta. Nō sunt alia.

2 ☞ Regula ꝙ due cause lucratiue non possint in eadem re cō-
currere:quando non habeat locum.

3 Legatarij si sunt re cōiuncti ⁊ verbis disiuncti faciunt sibi par
tes per concursum ⁊ si vnus repudiat legatum.alter habet to-
tam rem iure suo per ius non decrescendi:nec tenetur ad onus
quod erat alteri iniunctum.

4 Quid si sunt coniuncti verbis ⁊ disiuncti re.

1 **Si mihi ⁊ tibi.** ¶ † Si legatarius suc
cedat cū legatario eius
dem rei post diem legati cedendem potest repudia-
re ex persona defuncti ⁊ totum cōsequi ex ꝑsona sua
vel ecōuerso.⁊ si semel cōsecutus est totā ex ꝑsona vnius nō pōt
amplius petere ex ꝑsona alterius.h.d. ¶ In tex.ibi die legati
cedētis hoc ideo.dicit:qꝛ si ante diē cedētē morieris me herede
relicto non transmittes ad me ius tuum:sed deficeret vt accre-
sceret mihi.⁊ sic non possem consequi rem nisi ex persona mea ⁊
totam habere ex persona tua tāq̄ heres tuus per ius accrescē
di vel non decrescendi.⁊ hoc si tu non acceptasti ante morteꝫ:sꝫ
si acceptaueras non possenm repudiare ex persona tua et habe
re partem tuaꝫ per eius accrescendi.quod non habet locū post
emolumentum quesitum nisi in vsufruc. vt in.l.i.§.interdum.
de vsufruc.accrescen. ¶ In text.ibi me non posse proculus ait
hoc est verum nisi fuisset legatum cuilibet nostrum insolidum.
vt vnus habeat rem:alter estimationem scōm.l.si pluribꝰ.j.e.
tunc enim si fuisset consecutus rem ex persona mea et ex meo
legato possem ex tua consequi estimationem quia quando iu-
ra duorum concurrunt in persona vnius illud potest vnus
quod poterant duo vt.l.in tutorem.j.de his quibus vt indig.
et ita summat Bartol.istum text.idem si fuisset eadem res lega
ta mihi in testamento vnius.⁊ tibi in testamēto alterius quia si
fuissem consecutus ex meo legato rem ab herede mei testato-
ris possum consequi estimationem ab herede tui testatoris.
2 non † obstante regula de duabus causis lucratiuis non valen-
tibus concurrere in eadē re:quia hoc casu locum non habet.cū
tamen habuerit originē ex personis diuersorū ⁊ quelibet earū
habuerit effectū solide exactionis in ꝑsonis nostris:vt i.l.si ser
3 uus legatus in.§.i.j.eo.titu. ¶ † In gl.que.incipit:videtur ibi
propter onus impositum parti defecte quādo disiunctum ⁊c.
nam si eadem res legatur tibi in vna oratione ⁊ postea mihi in
alia sumus disiuncti verbis et coniuncti re.et cuilibet videtur
eadem res insolidum legata non tamen ꝙ quilibet habet inso-
lidū nisi hoc testator expresse dixerit.Sed facimus nobis par-
tes per concursum si tu repudias legatum totā rem habeo iure
meo per ius non decrescendi.quia si non vis mecum concurrere
partem nō facis ⁊ ideo si aliquod fuit tibi iniunctum illud a me
non transit quia nullum lucrū habeo ex tua persona:sed lucruꝫ
ex meo legato.Si autem decedas me herede relicto ego possuꝫ
repudiare ex tua persona vt non tenear ad illud onus ad quod
4 tenerer si ex tua persona acceptarem.† Quando autē est relicta
coniunctim verbis ⁊ disiunctim re.vt lego titio ⁊ seio fundum
equis portionibus cuilibet censetur relicta dimidia.Et si tu re-
pudias tua dimidia mihi accrescit.⁊ sic eam habeo ex tua per-
sona.Et codeꝫ modo onus tibi iniunctum postq̄ habeo lucrū.
Isto ergo casu cessaret cōmodū.Sed subest aliud ſm Bar.naꝫ
si feci inuentarium de bonis tuis non teneor vltra vires heredi
tatis tue.si acceptarem ex persona tua:hereditas tua reputare-
tur tanto minor quantū valet illa res vel tua dimidia.⁊ ideo te-
nerer credi.in tantum plus.possum ego repudiare vt eis nō te
near ⁊ habere totum ex persona mea . Sed contra quia non vi-
detur ꝙ possis repudiare in preiudiciū creditorū arg.in.l.liber
to octuaginta.de bo.lib.⁊.l.si partem.§.fin.quēadmo.ser.amit.
Solut.si mihi non prodessem ⁊ alij nocerem non possem vt in
contrario.Sed cum facio vt mihi prosim possum.Simile.j.de
aqua plu.arcen.l.j.in.§.deniqꝫ ſm Barto.⁊ adde quod dicam
in.l.si fundum sub conditione.§.si titius.j.eo. ¶ In glo.fina.ibi
non sunt cause lucratiue hic sic vel dic melius ꝙ nō est fienda dif
ferentia an sint cause lucratiue vel onerose in hoc:sed an queli-
bet causa habuerit effectum solide exactionis in persona vnius
in qua concurrunt iura diuersoruꝫ etiam si sint cause lucratiue:
vt dixi super tex.aut non habuerunt effectum solide exactionis
sed pro parte.⁊ tunc similiter in persona vnius nō habebunt vt
hic. ¶ In glo.ibi sed alij contra precedens verior est ſm docto.
per.l.reos.in princi.de duo.reis.Non tamen potuerunt dedu-
cere vtrūqꝫ ius in diuersis libellis.Sed in vno tantum postq̄
in persona mea concurrunt.⁊ hoc no.probat.l.non est nouuꝫ.in
fi.de actio.empti . causa minuendarum litium.licet si viueres
⁊ acceptares ⁊ ego similiter quilibet nostrum posset agere di-
uersis libellis. ¶ In gl.ibi quando disiunctim non scilicet ver-
bis non re.nam tunc in persona cuiuslibet eorum est vnum lega
tum de tota re.si ergo repudio ex persona tua remanet tota res
in legato meo per ius non decrescendi.nec possuꝫ ꝑ parte acce
ptare ⁊ pro parte repudiare ex mea persona. vt.l.neminē.j.ti.j.
Sed quando coniunctim verbis ⁊ disiunctim re.tunc cuilibet
legata est dimidia.⁊ si repudio ex persona tua possum etiaꝫ re-
pudiare ius accrescendi.ne mihi accrescat.sed remaneat penes
heredem.quia ista censentur duo legata sicut duo sunt dimidia
quorum vnum potest acceptari aliud repudiari.vt.d.l.neminē
cū legibus sequentibus et hoc intendit dicere glos.Sed in here
ditate non potest repudiari portio accrescens . ne quis decedat
pro parte testatus ⁊ pro parte intestatus.vt in.l.j.§.ꝙ ita.C.de
cadu.tol.Non sunt alia.

2 ☞ Impossibilitas consistens circa substantiā rei legate vitiat
non solum legatū:sed etiā contractum.
Gades quis locus sit.

3 Angustia temporis non nocet vt vitiet legatuꝫ.sed nec prodest
alicui;vt propter eā suū aduersariū in mora constituat.

1 **Si quis seruos.** † Difficultas prestationis
adiecta legato ipsum nō vi-
tiat sed reijcitur.ad hoc allegatur.Idē in contractibus bonefi-
dei.vt.l.insulam.§.fi.s.loca.Secus in stricti iur.vt in.ll.hic alle
2 gatis in glo.† Impossibilitas vero cōsistens circa substantiaꝫ
rei legate.vt si legaretur res que non est in rerū natura vel quā
impossibile est habere benevitiat ⁊ non solum legatū sed etiam
contractū.vt.l.non solum.de act.⁊ obliga.⁊ sic loquitur contra-
rium hic formatū in glo.insti.co.§.fi.⁊.C.de his que pe.no.la.i.
¶ In tex.ibi gradibus quis sit ille locus.vide glos.j.de lega.ij.
l.vxorē.§.legauerat.qui dicit ꝙ subest venetis.⁊ est sedes patri-
archalis.⁊ olim erat portus Aquilegie. ¶ In glos.ibi nā pote-
rat testator tantū viuere.ista ratio nō videtur vera per regulam
cato.ſm quā inspicitur tēpus testamēti.Sed si tēpore testamēti
ipse testator fuisset mortuꝰ.istud preceptū erat impossibile.ergo
nō inspiciť impossibilitas superueniēs ex eo ꝙ superuixit.Dic
ergo vt.s.dixi ꝙ hic nō erat impossibilitas respectu rei legate
licet esset respectu prestationis ⁊ sic potiꝰ diciť difficultas q̄ nō
3 vitiat dispositū bonefidei.vt.s.dixi. ¶ † In fi.gl.ibi cōstit.pec.
a Itē illa.dic ꝙ difficultas vel angustia tēporis [a] nō nocet vt vi-
tiet legatū vt hic.sed nec prodest alicui.vt propter eam suum ad
uersariū in mora constituat vt ibi secundū Ray.

2 ☞ Id qō non possum legare tibi:nec etiā seruo tuo.

3 Si dñs est incapax.quādo posset eius seruus institui.
Regula iuris.

a ¶ Angustia tē-
poris.Adde qō
voluit roma.cō
silio.cccxlviij.

1 **Regula iuris.** ¶ †Hic ponit̃ vna regula affirmatiua. q̃d id q̃d possum legare tibi possum etiam legare seruo tuo. † ⁊ alia regula negatiua colligitur hic a contrario sensu. q̃d id quod nõ possum legare tibi nec seruo tuo: que probatur in.l. non minus.§. de heredi. institué. Et glo. opponit primo ad secundam regulam. nã tibi non possum legare rem tuã. vt in.l. mea res. de cõdi. ⁊ demon. ⁊ tamen possum eam legare seruo tuo ⁊ staret legatum. si tẽpore quo cedit dies eius reperiatur sui iuris. vt.l. debitor. §. fi.j. ti.j. Postea oppo. ad primam: q̃ tibi possum legare seruitutẽ de fundo meo hereditario ad tuum. ⁊ tñ nõ possum eã legare seruo tuo. vt.j. de ser.le.l. ⁊ si maxime. Et sic nõ omne q̃ possum tibi legare possum legare seruo tuo q̃d est contra primã regulã. Nec id solũ q̃ possum legare tibi: possum legare seruo tuo: q̃d est contra secũdam regulam. Glo. rñdet q̃ contraria procedũt qñ prouenit impedimentũ mixta ratione: alias cõsideratione rei legate ⁊ eius cui legatur: quo casu regule de quibus hic nõ procedũt. nã res tua de se legabilis est: ⁊ etiam tu es capax legati. Sed si lego tibi rem tuam nõ valet legatum non ex eo q̃d res nõ sit legabilis: sʒ q̃ tua: nec ex eo q̃ tu nõ sis capax legati: sed q̃ non istius: ideo si variatur persona: q̃ lego eã seruo tuo cessat causa inualiditatis. Itẽ seruitus de predio meo legabilis est: scʒ ei qui habet prediũ vicinũ: vnde si habes possum eã tibi legare: sed seruo tuo q nõ habet nõ possum: q̃ si esset liber nõ possem p.l.j.com.predi.

3 † Et regula affirmatiua de qua hic procedit qñ illud est tale q̃d q̃d posset legari seruo si esset liber alĩs nõ. vt.d.l. ⁊ si maxime. que limitat hanc.l. Qñ vero prouenit defectus solũ ratione persone cui legatur procedunt iste regule. Unde si dñs nõ est capax simplr̃ alicuius legati vel institutionis similiter nec seruus eius. vt.d.l. nõ minus. ⁊ econtra si est capax similiter ⁊ seruus eius. ¶ Sed contra primũ opp. de l. si deportati seruo.j. de lega.iij. vbi deportatus similiter est capax. ⁊ tamẽ seruo eius potest legari ⁊ acquiritur fisco. Item de l. si seruus eius qui capere.§. de acqui.heredi. vbi potest institui seruus illius qui est incapax. So. illud q̃d.§. dixi p̃cedit qñ legaretur sibi vel institueretur cõtemplatione dñi. q̃d in dubio presumit̃ si tibi tanq̃ seruo talis relinquatur. vt not. in.l. fi.C. de vsufru. secus si contẽplatione ipsius serui: tunc enim inspicitur an sit tale quid q̃d sibi posset relinqui si esset liber: ⁊ tũc valet si reperiatur liber tempore quo cedit dies vel t̃pe adite hereditatis. vt in dictis iuribus. q̃d dic vt no. Bar. vt etiam ibi tetigi in.d.l. si seruus eius.

2 ¶ Contrahentes possunt a primo contractu recedere.

3 Legatum primo ademptũ pure si postea adimatur sub conditione an sequens ademptio valeat.

4 Si imperator cõcedat alicui comiti potestatẽ creãdi notarios: q possint cõficere instrumẽta in quolibet loco nõ obstãte quacũq̃ cõsuetudine vel statuto cõtrariũ disponẽte: ⁊ post creationẽ notarij fiat statutũ in aliquo loco q̃ non detur fides instrumẽtis alicuius notarij nisi sit creatus cũ autoritate illius ciuitatis: an illud statutum preiudicabit.

5 Immunitate alicui cõcessa: si postea illa cõmunitas imposuit vnã collectã quã mãdauit solui per omnes: ⁊ quoscũq̃ nemine excepto: an preiudicabit illi cui prius concesserat.

6 Si quis in testamẽto dixit: si cõtingat me facere aliud testamẽtum volo illud non valere: nisi ibidẽ cõtineat̃ iste versus arma virũq̃ cano. vel tota aue maria vel totus tenor huius testamẽti. de verbo ad verbum: ⁊ postea faciat aliud testamentum an habeat necesse ista exprimere.

7 Clausula non obstantibus apposita in rescriptis vel legibus: quid operetur.

1 **In legatis.** ¶ † Ultima volũtas p̃ualet: nisi prior sit derogatoria illius. h.d. in effectu. vsq̃ ad finẽ. ¶ In tex. ibi. in legatis. idẽ in insti. ⁊ substi. ⁊ qualibet vltima voluntate: q̃ cum pendeat ex voluntate testatoris dumtaxat liberum est sibi quousq̃ viuit variare ⁊ a prima recedere. videtur tñ hoc fallere quãdo propter culpam alterius priuarẽtur heredes hereditatis. vt tunc nõ valeat priuatio. vt §. de here.insti.l. paterfami. testamento. in fi. ⁊ q̃d ibi no.

2 † Quid autem in cõtractibus. dic idem si interuenit voluntas vtriusq̃ contrahẽtium: q̃ possunt a primo contractu recedere. vt in.l. si diuersa.C. de transac. ⁊.l. pacta nouissima.C. de pac. In text. ibi prece. legati. scʒ pure facti. nam in sequenti parte testamenti vel etiã in codicillis posset adijci dies vel conditio vel etiam totũ adimi vt sequitur. ¶ In tex. ibi. legatum ademptum q̃d fuerat primo ademptũ sub vna cõditione: ⁊ postea adimit̃ sub alia. tenet secunda ⁊ nõ prima.

3 † Si aũt fuit primo ademptũ pure: et postea adimitur sub cõditione videt̃ q̃ sequẽs nõ valeat: q̃ q̃d semel ademptũ est amplius adimi nõ potest. arg. de iniust. test. l. nam ⁊ si sub conditione.§. post defectum. ⁊ q̃ precedẽs ademptio pura sequentem conditionalem absorbet sicut ⁊ pura institutio absorbet conditionalem. vt in.l. si te solũ. de here. insti. glo. tamen prima hic determinat contrarium. q̃d tenet sequẽs. ⁊ prima habetur pro non facta: q̃ adimendo sub cõditione cẽsetur sub contraria cõditione dare. Si ergo extabit cõditio legatarius habebit legatum. ⁊ si prior ademptio remãsisset non haberet Jaco. de are. ⁊ Bar. tenent cõtrarium: quia ademptio cum fiat causa adimendi vel tollendi non debet operari cõtrarium effectum: vt ex ea inducatur tacitum legatum sub contraria conditione. arg.j.eo.l. legata inutiliter. Sed cõtra ipsos videtur esse casus legum infra quãdo di.le.ce.l. quod pure. et de cõdi. ⁊ demon.l. aliquãdo. de adi.le.l. si legatum. in quibus hoc dicitur expresse q̃ legatum sub conditione ademptum cẽsetur sub contraria conditione datum. Sed aduerte vt intelligas illas.ll. nõ eñ debes intelligere q̃ ista datio resultet ex illa adẽptione ne operetur contrarium effectum. vt isti docto. dicũt: sʒ intellige q̃ remanet ex prima datione que fuit pura. Sic ergo illi detrahitur adimẽdo sub cõditione. si nauis ex asia venerit a remanet illa datio firma sub cõtraria cõditione si non venerit. ⁊ perinde est ac si ab ipso principe fuisset datum sub illa cõtraria conditione. ita volunt illi tex. Dicunt eñ q̃ videtur et fingitur datum sub contraria conditione. Intellige ex prima datione non ex ademp. nũc ad propositũ si prima datio fuit ex toto sublata per primã ademptionem pure factam. et postea fiat secunda sub conditione illud legatum nõ potest deberi legatario: q̃ non ex prima datione cum fuerit in totum sublata: nec ex alia que resultet ex vltima ademptione: q̃ resultare non potest: sed si non precessisset ademptio pura bene deberet̃ ex pri- b ma datione sublata in vnum casum tãtum. ⁊ in cõtrarium casum remanẽte. ⁊ ita salua reprehẽsione docto. quam faciunt ad hãc glo. hec tamẽ procedũt quãdo in diuersis volũtatibus prima ⁊ secunda ademptio facta sunt. ⁊ sic prima fuit operata suũ effectum: q̃ volũtas in qua facta est fuit habita pro perfecta et absoluta. si autẽ in eadem voluntate primo ademi pure: postea adimo sub conditione precedẽs habetur pro nõ facta. quoniã ab ea recessi anteq̃ hanc voluntatẽ haberem pro perfecta ⁊ absoluta. vt.j.eo. si ita sit ascriptũ. Et ideo stabitur vltime. ⁊ istud tenet etiã hic Ang. ⁊ bñ. licet nõ dicat ea que.§. dixi. tene menti q̃ ista sunt substantialia ⁊ subtilia. ⁊ de facili possunt accidere de facto.

4 ¶ † In text. ibi. nõ valebit istum textum inducit Dy. a ad questionẽ si imperator concedat alicui comitti potestatem creãdi notarios qui possint cõficere instrumẽta in quolibet loco. nõ obstãte quacũq̃ cõsuetudine vel statuto contrarium disponẽte. si post concessionẽ ⁊ creationẽ notarij fiat statutum in aliquo loco q̃ nõ detur fides instrumẽtis alicuius notarij nisi sit creatus cum autoritate illius ciuitatis. vtrum illud statutũ preiudicabit illi notario. ⁊ inducit istum text. q̃ nõ: q̃ imperator potuit tollere tam preterita q̃ futura statuta cũ ab ipso sumãt autoritatem. vt in.l. omnes populi. de iusti. ⁊ iure. ⁊ sustulisse videtur per clausulã illam. nõ ob. arg. hic precedẽs voluntas defuncti derogat sequẽti. ⁊ facit sequẽtia nõ valere. ⁊ hoc tenet b Dy. ar. in.l. si seruitus. de ser. vrba. predi. ⁊ alij doc. sequũtur: sed cõtra istã determinationem videtur glo. ordi. in cle. statutum. de elec. que dicit q̃ clausula illa nõ obstãte quacũq̃ cõsuetudine in cõtrariũ disponẽte tollit cõsuetudines preteritas nõ postea inductas. c nec doc. allegãt illam glo. Possumus dicere aliud in cõsuetudine: q̃ non presumitur induci in fraudẽ illius rubrice. aliud in statutis q̃ possent fieri in fraudẽ et esset in potestate infirmor exinanire conces. illam a principio factã q̃d esse nõ dʒ. nã ⁊ princeps nõ censet̃ habuisse respectũ potius ad presentia statuta q̃ futura. cũ illor nõ habeat notitiã. Sed si cõces. alia fuisset facta ab eadem cõmunitate.

5 † Pone exemplum in cõces. immunitatis facta alicui: postea illa cõmunitas inclusit vnã collectã quã mãdauit solui per oẽs ⁊ quoscũq̃ nemine excepto: an p̃iudicabit illi cui prius cõcesserat. dic q̃ nõ. nã aut trãsiuerat in cõtractis: vel quasi ⁊ erat irreuocabilis. vt in.l. q̃d semel. de decre. ab or. fa. ⁊ q̃d no. Bart. in.l. oẽs populi. d de iusti. ⁊ iure. Aut nõ trãsiuerat in cõtractũ. ⁊ sic erat reuocabilis. ⁊ tũc in dubio nõ cẽset̃ voluisse reuocare. vt in secũda cõsti. codicis. §. si vero pragmatice. ⁊ in.l. decurionib. C. de silẽtiarijs. ⁊ q̃d no. gl. in.c.j. de cap. mona. lib. vj. ⁊ Arch. xxij. dist. renouãt. nisi dicat expresse. nõ obstãte quacũq̃ immunitate alteri cõcessa. ⁊ tũc videret̃ reuocasse immunitates non clausas in corpore statutor: sʒ clausas nõ. vt no. in.l. heres absens. in pñ. de iudi. ⁊ in aut. qua in prouincia. C. vbi de cri. agi. opor. ¶ In tex. ibi. presentia legata. ⁊ si dixerit oĩa legata per me facta pure volo deberi annua bima trima die. nã hec verba lʒ p̃teriti tẽporis nõ solũ referãtur ad legata prius facta: sed etiã ad illa q̃ faciet post in eadem voluntate vel alia. vt.j.eo. talis scriptura. in fi. q̃ cũ oĩa sumãt robur ex morte testatoris nõ censet̃ prius

b

a ¶ Ad questionẽ. hãc q̃nẽ ponit hic Bal. qui busdã mutatis: tñ ĩ eodẽ sensu.

b ¶ Et hoc tenet Dy. adde quod idẽ tʒ ipẽ Pau. de ca. i.p.l. si seruit. ⁊ ita refert et sequitur Frã. Cur. in suo cõsi. xxxv. col. xiij. in prin. v.

c ¶ Inductas. de hoc vide latius hic p do. Alexã. in cõs. cxcvj. lib.

d ¶ Nisi dicat expresse. adde Alexan. de imo. qui hoc idẽ tenet et refert Pau. de ca. hic in cõsi. cj. col. fi. in.j. volu. Cur.

a ¶ Mirum. adde Bal. cōsil. cclxxviij. scdo li. ⁊ de hac materia vide eundē Pau. de cast. in consil. cclxxxi. col. ij. circa mediū in antiqs. ⁊ in consil. ccccv. in nouis. ⁊ Pau. de ca. hic refert. et sequit do. Alex. d' imo. in consi. cxxxiij. col. ij. ver. ad idē l. noīatim. ⁊ vide eūdem Alex. de imo. in consi. vij. colū. pe. post med. in. iij. vol. vbi dicit hanc opi. quā tȝ etiā hic Pau. de ca. circa cōem. et in ɔsi. xliiij. col. pe. circa med. v. vo. Cur.

b ¶ Quid autem operetur de hac clausula. vid' latissime p Fely. i c. nōnulli. extra de rescrip. et ibi vsq; ad saturitatem. Frā. Cur.

c ¶ Singulare. sequit Alexan. ⁊ Jason hic. vt p eos videre potes.

d ¶ Exceptionis reprehēdit pau. hic per aliquos nouissimos.

e ¶ Proprie sumpta. faciunt no. per Sozi. consi. lxxxij. vbi ponit an stāte statuto q' de missione i possessionē ex p'mo ⁊ ex secūdo decreto debeat solui gabella qd' debet ītelligi de missione q̄ sortita sit effectum.

f ¶ Sed ⁊ si. s. hac dictione dicas. vt plene p bart. i. l. patris ⁊ filij. s. de vul. ⁊ pup. et in. l. sed ⁊ si. s. de peti. here. i. l. ij. i gl. j. s. ne qs eū. q in ius. in. l. sed si hac. s. de i ius voc. ⁊ in. l. si pupilli. s. sed si nois. s. de neg. gest. Cur.

vnum factum q' aliud: sed omnia eodem tempore. vt ibi. arg. j. eo. si ita sit ascriptum. Et sic bene probatur hic q' precedēs voluntas derogatoria sequētis seruatur ⁊ nō sequēs: quia si postea faciat plura legata nihilominus nō erunt pura: sed in diem propter precedentia verba in tex. ibi voluntas ergo. Cōcludit q' illa dispositio seruatur in qua magis adest volūtas defuncti siue sit vltima. vt in prin. s. siue sit prima. vt in ver. interdū. ⁊ in preceden. ver. ¶ In glo. que incipit nisi expresse. subaudi et specialiter. vt in. d. l. si quis. in prin. ⁊ dicitur specialiter penitere quādo facit mētionē de qualitate prime volūtatis. vt infra subijcitur in glo. dum dicit si exprimat qualitatē. que est singu. ⁊ semper allegatur. †Si ergo fecit testamentū ⁊ in eo dixit q' si cōtingat me facere aliud testamētum volo illud nō valere: nisi ibidem cōtineatur iste versus. Arma virumq;ᵃ cano. vel tota Aue maria: vel totus tenor huius testamēti. de verbo ad verbum. ⁊ postea facio aliud testamētum qd' volo valere: non habeo necesse ponere illos versus nec exprimere totū tenorē nec etiā dicere nō obstāte tali testamēto in quo dixi talia verba: q2 ista esset mentio singularis que nō requiritur: nec etiam sufficeret dicere. nō obstāte quocūq; alio testamēto per me facto: q2 ista esset mētio generalis que nō sufficit. Sed debet dicere non obstāte quocūq; alio testamēto in cōtrarium facto: in quo contineantur verba derogatoria huius testamēti. nam ista est mētio specialis: q2 exprimit quali. primi. ⁊ ista sufficit. vt. d. l. si qs in prin. Et hoc quādo precedēs voluntas esset derogatoria sequētis voluntatis vt in exemplo. s. posito. quādo dixi volo valere: quia videor dicere q' illud non habeat volūtatem meam. et per ista verba apparet contrarium que si non fuissent dicta videretur non habere locum. vt in hoc text. Sed si essent derogatoria presentis. vt si dixi volo non posse aliud testamentū facere: tūc ista verba nihil valerent: quia nō possum mihi auferre potestatē testādi quā habeo a iure. ⁊ ideo valeret sequens testamētū: etiā nulla facta mentione de precedenti testamento vel eius qualitate s'm Jaco. de are. ⁊ alios docto. licet glos. hic in ver. sed quid dicat contrarium ⁊ non bene ⁊ ponit bonū exēplum. Et idē si esset deroga. solēni. vt si dicerē volo hoc testamētum valere. et non posse per me aliud testamentum fieri nisi cū decem testibus. quia non possum immutare dispositionem iuris communis que est de septem. ideo ista verba nihil operarentur. Secus si subiungerem. et si contingat me aliter facere: volo illud testamentum valere: q2 tunc esset derogatum. ⁊ ista no. per Cy. in. l. sancimus. C. de test. ⁊ per Barto. in. d. l. si qui. in princi. †Quid autemᵇ operetur clausula ista non obstantibus apposita in scriptis vel in legibus. vide plene et singulariter per Barto. in extrauaganti ad reprimendum super verbo non obstantibus. et per Joan. and. in. c. j. de exces. prelato. lib. vj. in nouella.

☞ In legato generis nulla species est in obligatione: sed in alternatiuo vtraq;.

In legato generis generalissimi electio est heredis: dū tamen eligat meliorem: ⁊ quid in genere subalterno.

Debitor meus soluēdo seruo meo non liberatur a me: nisi de voluntate mea soluat vel ratum habeam.

Cum incertus. †In legato generis species que soluitur censet sola fuisse legata. h. d. Et idē in alternatiuo. l. si quis stipulatus sit stichum aut pamphylum. de verbo. obliga. licet in alio differant: † quia in legato generis nulla species est in obligatione: sȝ in alternatiuo vtraq; quod dic vt no. j. de leg. ij. l. meuius. s. duobus. ⁊. l. tamen is. s. fin. de cōdi. inde. ¶ †In tex. ibi tradidit. est ergo electio heredis in legato generis generalissimi. vt hic dum tñ eligat mediocrē. vt no. j. e. l. legato generaliter. Sed in legato generis subalterni. vt si lego vnum de seruis meis electio est legatarij. vt. j. eo. qui duos seruos. ⁊ idem si alternatiue qd' dic. vt plene no. j. titu. j. l. lucio. ¶ In tex. ibi. si voluntas domini. †Hoc ideo dixit: q2 debitor meus soluēdo seruo meo non liberatur a me nisi de volūtate mea soluat vel ratū habeam. vt in. l. qd' seruus. s. de solutio. quod hic nō erat. ¶ In tex. ibi. perinde eū liberatū videbatur contrariū: q2 nullus seruus erat in obligatione. et sic videbat soluisse id quod non debeat: ergo nō est liberatus. vt in princi. gl. vltime. Sed dic q' ante solutionem nec erat in obligatione nec poterat dici legatus. Sed cum soluit fingitur fuisse in obligatione ⁊ etiam legatus. nam quilibet seruus cēsetur legatus sub cōditione si soluetur s'm Pet. Sed pone q' non est processum ad traditionem: sed ad solā electionem an ille qui fuit electus ex nūc fingatur solus fuisse legatus ⁊ esse in obligatione. vt sic si postea soluat alius nō cōtingat liberatio tanq; de non legato: quia aliud pro alio nō potest solui. Dic qd' sic si electio sit irretractabilis: secus si poterat adhuc variari. Et quando

hoc sit. dic vt. d. l. si qs stipulatus fuerit stichū aut pamphylū. et. l. eum qui certarum. s. si. de verbo. obli. ⁊ vide qd' not. Bart. in. l. si vnus. s. sed si generaliter. s. de pac. ⁊ glo. in. l. si is qui stichum. de procurato.

☞ Si testator dixit si cui bis leganero: semel heres ei dato: ⁊ postea dixit lego titio duos fundos q' videatur bis legasse: et sic vnus tantum debetur.

Codicilli sunt perfecta volūtas ad inducendum ⁊ eodē modo tollendum legatum factū in alijs codicillis: sed nō sic ad factū in testamento: vt tollat ipso iure: sed ope exceptionis.

Adēptio legati quando fit in alia volūtate legatum dicitur semel datum: sed ademptum.

Si statutū diceret qd' relictum semel factum non possit adimi sine certa solēnitate debet intelligi de ademptione ꝓprie sumpta que fieret in alia voluntate.

Si ita sit ascriptū. ¶ †Ademptio legati facta i eadem voluntate siue precedat siue sequatur legatum perimit ipsum ipso iure. ⁊ facit videri acsi factū non fuisset. et in dubio presumitur ademptum id quod maius est. hoc dicit. ¶ †In tex. ibi legatario bis. istud faciebat dubium: quia si postea lego titio duos fundos meos non nominando ipsos istud censetur vnum tantum legatum. vt patet. s. eo. l. si ex toto. s. fin. et sic non videor illi legasse bis: sed semel tantum licet dixi duos fundos: ideo videbātur ambo deberi quasi verba ista referantur ad actum legandi quādo ipsum reitero. primo legando vnum: postea alium. nam tunc proprie loquendo bis lego: tamen contrarium infra subijcitur quod est singulare: ᶜet procedit attenta mente testatoris: non proprietate verborum: vt tanq; legauerit bis debeatur vnus fundus tantum. ¶ In fi. l. ibi nisi exiguum prestādum: subaudi nisi aliud sit ex proprio significatu verborum. vt. j. de reb. dub. l. si is qui ducenta. in princip. ⁊ ibi vide Barto. ¶ In glos. que incipit: quia ibi tunc pro exceptione. hoc reprobant doc. quando in codicillis facta esset ademptio. licet legatum esset factum in testamento: q2 codicilli sicut dicūtur voluntas solēnis quātum ad inducendum legatum. ita ⁊ quātum ad perimendum. et ideo debēt tolli ipso iure. ⁊ videtur glos. de hoc. C. de fideicō. l. fideicōmissum. breuiter de ista questione dic. vt plene no. in. l. heredes palam. s. si quis post. de testa. s. vbi fuit conatus istam gloss. cū si. sustinere. argu. l. j. s. j. de lega. iij. vbi legata facta in testamento assumūt vires ipsius: vt sicut nō reconualescit testamentū quo ad iustitiam quod erat nullum ex aliquo defectu: licet ille defectus cesset. ⁊ licet appareat q' voluit decedere cū eo testamento nisi ipsum reficiat: ita nec recōualescit quo ad legata ibi facta. ⁊ tñ secus videt in codicillis. ⁊ sic ar. doc. nō videt ꝓcedere: †q2 fateor q' codicilli sunt perfecta voluntas ad inducendum ⁊ eo modo ad tollendum legatum factum in alijs codicillis: sȝ non sic ad factum in testamento vt tollat ipso iure sed ope exceptionis.ᵈ Que autē vtilitas resultet ex hoc. dic vt no. in. l. si vnus. s. pactus. in glo. in opponendo. s. de pac. Et adde quod quando ademptio fit in alia voluntate legatum dicitur semel datum: sed ademptū: sed qñ in eadem dicitur nunq; datū: q2 nō perseuerauit in datione: vsq; ad perfectionē eius. et hoc est vtile ⁊ si statutum diceret q' relictū semel factum non posset adimi sine certa solēnitate deberet intelligi de ademptione proprie sumptaᵉ que fieret in alia voluntate. ista enim presupponit habitū precessisse: non de impropria que fieret in eadem: quia nō presupponit habitū: iuxta ea que notā. in. l. decē. de ver. obli. ⁊ vide de glo. magistrā pro declaratione cōtrarior que formantur in vltima glo. l. si fuerit. in fi. prin. de reb. dub.

☞ Paria sunt noluisse: vel de volūtate non apparere.

Si quartam. †Error in quātitate legatum nō vitiat ⁊ volūtas testatoris: licet nō scripta sit de ipsa constat prefertur id qd' scriptū est. h. d. ¶ In tex. ibi. dimidiam scripsit: scȝ per errorē: q2 potest probari s'm Dy. ⁊ Ray. probatur autem ex his que primo dixerat corā testibus: si postea incontinēti repetitur aliter dixisse scribi fecisse. vt no. s. eo. l. si qs in fundi vocabulo. de heredi. insti. l. quoties. s. tantūdē. ⁊ vtrobiq; p Bar. ¶ †In tex. ibi. sedᶠ ⁊ si. Si habes cum et aduersat in facto ⁊ non in iure. ⁊ est idem sensus vt debeatur quantitas maior q' apparet testatorem voluisse ⁊ non minor que fuit scripta p errorē. sicut supra cōtingit ecōuerso. ⁊ hoc ꝓbat in. l. quā glo. allegat pro cōtraria. in. d. l. quoties. s. sȝ si nō in corpore. sȝ si habes siue ⁊ aduersat in facto ⁊ in iure. ⁊ est sensus ecōtra qd' debet pars scripta ⁊ nō illa quā voluit testator. Sed tūc intellige q' de illa volūtate nō cōstabat. ⁊ sic prefert scriptura. vt in. l. si alij. de vsufru. lega. q2 paria sunt noluisse: vel de volūtate nō apparere. ⁊ sic ambo intellectus glos. sunt boni. Nec ob. predictis. l.

ctis.l.si quis in fundi vocabulo.per quā videtur legatū vitiari tanq̄ fuerit erratū in nominibus appellatiuis in quib⁹ non cadit iustus error:q2 ibi q̄si erāt oīno diuersa:sed pars ꝛ totum non sic:imo censetur inter ea esse conformitas.ergo ꝛc.vt.l.libe roꝝ.post prin.j.de leg.iij.Bar.tamen hic dicit q̄ in primis casibus huius.§.q̄n voluit legare minus ꝛ scripsit plus facilior requireretur probatio erroris q̄ ecōuerso.per ratione que hic colligit:q2 maior pars continet minorem:sed non ecōuerso. et istud dicit fuisse hic de mente glo.sufficit.

2 Pluralitas non verificatur in vno.

Nomen filiabus est collectiuum:ꝛ inducit inter eas cōiunctionem verbalem:que causat ius accrescendi.

3 Caduca etiam hodie nō acquirūtur fisco:sed q̄ accrescāt coniuncto:ꝛ quid de pro non scriptis.

Legatum factū posthume que speratur nasci si postea spes deficit dicitur effectum caducum:sed si fieret legatū ei qui non est in rerum natura:nec esse sperat̄ dicetur pro non scriptum.

1 **Si quis vnam.** †Qui non admittitur ad partem nec admitti speratur.non facit partē:secus si speratur admitti.hoc dicit.cū principio.l.sequētis. ¶ In text.ibi.vt etiā de posthuma sentiret gl.dicit hoc probari q̄n in alia parte testamenti de posthuma fecit mentionem.vt.j.e.qui filiabus. Tu dic etiā probari si nō habebat nisi 2 vnam filiam iam natam. ¶ †Et legauit filiabus in plurali: q2 a pluralitas non verificat̄ in vno.ᵃ vt.j.ad treb.l.si ſm Barto. et bene.Idem si habebat plures ꝛ habebat vxorem pregnantem que consueuit parere feminas.Sunt ꝛ alie cōiecture quas ponit Barto.in.d.l.qui filiabus. ¶ In tex.ibi.si ea non esset nata subaudi nec sperabatur nasci:q2 fecerat vxor abortiuū:vel apparet q̄ nō erat pregnans:licet putaretur esse.Sed in prin.l.sequen.nō apparebat nō debere nasci sed sperabat̄:ideo interim facit partem. ¶ In text.ibi.superstiti solum debebitur. Patet ergo q̄ illud nomē collectiuum filiabus inducit inter eas coniunctionem verbalem que causat ius accrescēdi:al's superstes nō haberet solidū:sed portio posthume remaneret penes here 3 dem. †Item patet hic q̄ cadu.iure isto nō acquirebātur fisco: sed accrescebāt coniuncto.l3 gl.j.l.proxi.sentiat cōtrariū. Sed post iura ffoꝝ tempore cuiusdam guerre fuit facta.l.papi.per quam applicabantur fisco.que.l.fuit correcta.per.l.vnicam.C. de cad.tol.per quam reditur ad iura ffoꝝ. Erat autem hic caducum in persona posthume quoniā habuit originem validā: q2 legatum potest fieri posthume que speratur nasci:ꝛ postea: q2 spes defecti dicit̄ effectum caducum.Sed si fieret legatum ei qui non est in rerum natura:nec esse speratur diceret̄ pro non scriptum ꝛ in illo nihil induxit.l.papi.vt applicaretur fisco. et hoc etiam sentit gl.in.l.sequēti. ¶ In tex.l.sequētis.ibi. alteri deberi solam partem.videbatur q̄ imo totū postq̄ adhuc non erat in rerum natura:sed certum sufficit q̄ speretur esse:al's diceretur legatum pro non scriptum.ꝛ totum deberetur coniuncto vt in contrario quod hic facit glo.

2 Testator habēs bona cōmunia cum fratre pro indiuiso et qui alium instituit:pōt legare vxori sue alimenta in bonis cōmunibus:partim in sua parte:ꝛ partim in parte fratris.

3 Portio hereditatis pro non scripta: vt q̄n vnus ex institutis erat mortuus tempore testamēti accresc[illegible]um onere.

1 **Si duobus res.**

Heres adiectus. †Onus iniunctū duob⁹ tanq̄ heredibus si vnus tantū sit heres ille solus tenet̄ soluere.h.d. Et ponit duos casus. Primus q̄si alius non fuit heres: q2 nec fuit institut⁹:s3 vnus tantū ꝛ nihilominus fuit grauatus. Certe grauamē nō est nullū:imo censet̄ iniunctū instituto: si simul cū illo fuit grauatus. Ita loqtur tex.quod est singulare.Sed si 2 separatim ab eo tale onus esset nullū ꝛ nō deberet̄ ab instituto per.l.ab eo.C.de fideicō. ¶ †Et per istū tex.consuluit Bart.cū quidam testator haberet bona cōmunia cum fratre pro indiuiso ꝛ instituit quendam alium legauit vxori sue alimenta in bonis cōmunibus partim in sua parte.ꝛ partim in parte fratris dicebat istud legatum non deberi nisi pro parte sua ꝛ p parte fratris esset pro nō scripta:q2 iniunctū ei cui nihil erat relictū. ipse cōsuluit cōtrariū q̄ totum debebatur ab herede suo p istū 3 tex.q2 simul ꝛ cōiunctim relinquit in bonis suis ꝛ etiā fratris: quod tene menti perpetuo. †Alium casum ponit quando non fuit heres:q2 noluit:bene tamen potuit q2 fuit institutus:ꝛ valuit institutio.Sed quid si nō valuit:q2 erat mortuus tempore testamēti.ꝛ sic fuit pro nō scripta quo ad eum: an totum debebitur a coherede.videtur q̄ nō:q2 portio pro nō scripta accrescit sine onere.vt.C.de cad.tol.§.in primo. Sed illud est verum in legato pro nō scripto:sed portio hereditatis p nō scripta accrescit cū onere.vt.j.e.ciuitatibus.§.lucius.tene menti:ᵇ quia de facili posset contingere de facto.ꝛ qui nesciret istū text. et dictum Bar.posset intelligere cōtrarium ꝛ male. ¶ In tex. ibi totum legatum debet.Videbatur contrarium: q2 onus iniunctum ei qui nō erat institutus videbatur nullum ꝛ esse pro non scriptum per illam.l.ab eo.ꝛ sic videbatur non deberi nisi pro parte instituti.ꝛ hoc quilibet diceret prima facie. Sed responde ad id quod.s.dixi q̄ hoc operatur cōiunctio simul facta:sed in casu sequēti minor erat dubitatio:quia valuit onus iniunctū instituto.vnde si repudiat portio sua accrescit cōiuncto cum eodem onere. ¶ In fi.tex.ibi.ad eum qui adijsset fuerit.Sed quomodo potest nō peruenire.cum non posset decedere pro parte testatus.ꝛ pro parte intestatus: ꝛ si accrescit inuito responde.Si ponas tres fuisse institutos:puta titium ꝛ seiū in vna dimidia.ꝛ caiū in altera dimidia:postea fuit grauatus titius ꝛ seius nominatim de dando tibi centū. Si postea titius repudiat tota.c.debebunt̄ a seio.q2 tota positio titij accrescit et non caio quoniam erat disiunctus.Sed si omnes essent cōiuncti pariter vel disiuncti portio titij non plus accresceret vni q̄ alteri.et ideo solus seius non teneretur. ꝛ hoc voluit iste text. ¶ Sed opp.si nominatim titius ꝛ seius fuerunt grauati. ergo altero ipsorum repudiante onus illi nominatim iniunctū etiā non debebitur a coniuncto.vt.j.ti.j.l.celsus.§. q̄ alicuius. ꝛ.l. j.§.id quod ex substitu.ad.l.falci.quod cōtrarium format glos. Sed solue q̄ procederet si vni tantum eorum fuisset iniunctū nominatim.ita loquūtur illa iura.Sed hic quando vtriq3 nominatim:vnde ratione cōiunctionis facte in onere cēset̄ vtriq3 iniunctū ꝛ voluisse testatorem vt debeat̄ ab altero ipsoꝝ si ille solus sit heres.qđ probatur in.d.l.ciuitatibus.§.lucius. ꝛ plene de hoc per Bar.in.l.que cōditio.j.de condi. ꝛ demon. et ad hoc qđ dixi in precedenti casu.

2 Inter omnino disiunctos nō habet locum ius accrescendi in legatis:secus in hereditate.

1 **Si titio.** †Portio deficiens remanet apud coniunctum siue sit coniunctus re tantum: siue re ꝛ verbis tantum.h.d.ſm intellectū glos.ꝛ doc.de prima coniun. vsq3 ibi sed ꝛ si.de scđa vsq3 ibi vel etiam.ibi de tertia.ꝛ hoc voluit glo.ne responsa huius.§.videātur in se superflua si loquerētur de ista vel vnica tm̄ cōiunctione.primo tm̄ ꝛ scđo casu remanet per ius non decrescendi. In tertio vero per ius accrescēdi. Item in primo casu remanet sine onere propter cōiunctionem verbalē.ꝛ q2 ille totum habet a iure suo. In secundo casu cum onere propter coniunctionem verbalem:l3 etiam tunc habeat iure suo.Sed hic operatur coniunctio.vt hic no.C.de cad. tol. §.sin autem a deficientis.ꝛ facit qđ dixi in precedenti.§. In tertio vero similiter cū onere:sed clarius est: q2 cōiunctus tūc nō habet portionem deficiēte iure suo:sed ex persona cōiuncti repudiāt.cuilibet enim cēsetur relicta dimidia sicut ergo conseqtur commodum ex persona illius ita et onus. Or ecce casum.

2 ¶ In text.ibi.vtiles partes dari voluisse subaudi nō exp̄sse vt differat a casu precedēti:sed tacite:q2 dixit titio ꝛ posthumo lego talē fundū.nam l3 inspectis verbis idem fundus sit legatus insolidum cuilibet eoꝝ.ꝛ propter hoc dicūtur cōiuncti re:q2 tm̄ nō dixit q̄ quilibet habeat insolidū:sc3 vnus rē alter estimationem censet̄ tacite voluisse q̄ faciāt sibi partes per concursum: sed si dixit equis portionibus:tūc habet locū sequēs casus: q2 etiā inspecta proprietate verboꝝ neutri ipsoꝝ dicitur legatus fundus insolidum:sed cuilibet pars dimidia:ideo nō dicūtur cōiuncti re.nā tūc dicūtur cōiuncti re quādo eadē res cuilibet eoꝝ est legata: s3 hic nō sic:imo diuerse:quia diuerse sunt dimidie. Patet etiā in isto.§.qđ responsio cuius opi.recitat glos.in prin.huius.l.nō bene dixit q̄ isto iure caduca applicarētur fisco ꝛ nō cōiuncto.q2 hic est casus in contrariū. Sed inter oīno disiunctos nō h3 locū ius accrescēdi in legatis.vt hic gl. per.l. ꝛ.pculo.j.ti.j.ꝛ per.l.j.§.j.ꝛ.l.pe.de vsufru.accres.secus tm̄ in hereditate ne quis decedat pro parte testatus ꝛ pro parte intestatus vel pro parte cū herede ꝛ p parte sine.vt in.l.si seruus cōis ab extero.de acqui.heredi.ꝛ.C.de cad.tol.§.his ita.

2 Filiorum appellatione comprehēduntur etiā nōdū nati. qui tamen sperantur nasci.

3 Si testator legauit filiabus pro dotibus cētū pro qualibet:instituto masculo:q̄ veniēt etiā ille que postea nascētur siue erāt in vtero tempore testamenti siue non.

4 Vna pars testamenti declaratur per alteram.

Si testator fuit locutus in masculino genere:dicēdo filijs: ꝛ in aliqua parte etiā fecit mentionē de filiabus sub illo masculino comprehendentur femine.

5 Q̄n legatario fit copia de particula testamēti in qua cōtinetur legatū suū debet etiā fieri de alia particula in qua ɔtinet̄ aliud ex quo suum legatum declaretur si sua interest.

a ¶ In vno. An pluralis numerus verificet̄ in singulari. vide eūdē Pau. cōsi. cclv. vbi an distributio fienda in paupes possit fieri in vno Ange.consi.lvj. vbi an statutū requirens plures verificetur ī vno.Et de materia p doct. in.l.j. C.de cōdi.insti.ꝛ in.l. falsa.§. fi.j. de cōdi.ꝛ demō. et per do. mari. Sozi. in.c.j. extra de cōdi. appo. ꝛ ibi docto. Cur.

b ¶ Tene menti. vide Bar.consi. ccxj.

1 **Qui filiabus.** †In legato facto filio vel filiabus non comprehen
ditur postbumus vel postbuma: nisi ex alia conie-
2 ctura appareat de cõtraria voluntate. h.d.no. †De
primo tñ significatu appellatione filiorum comprehenduntur
etiam nondum nati qui tamen sperantur nasci. vt in.l. nomen
filiarum. de verb. signi. Ideo in substitutione facta alicui. si de-
cesserit sine filijs intelligit natis vel nasciturís. ꝛ si decessit cum
vxore pregnãte non admittitur substitutus quousqꝫ speratur
nasci. vt. C. ad treb. l. iubemus. ꝛ idem videtur in quacũqꝫ alia
materia. Et si princeps concedat alicui ꝛ filijs eius. Contingit
autem hic ex eo: quia legatum continet grauamẽ heredis quẽ
in dubio censetur voluisse potius minus grauare q̃ plus. vt
s. eo. si ita. in fi. Et si cõprehenderẽtur nondum nati ꝛ legatum
esset factum culibet ex filijs: minus grauaretur heres. Si vero
est factum omnibus simul: licet non grauetur: quia saltẽ totũ
debebitur iam natis. Subest alia ratio:[a] quia non censetur ad
nondum natos talem habere affectionẽ qualem habet ad iam
3 natos. ꝛ affectio est causa legati. †Si tamen legatum consisteret
in eo ad qđ legans teneretur: vtputa si legauit filiabus pro do
tibus centũ pro quolibet instituto masculo: putarem ꝙ tũc ve-
nirent etiam que postea nascentur siue erant in vtero tempore
testamenti siue non: quia necessitas par est ad nasciturás sicut
ad iam natas. Et sicut videmus in datione tutele que fit causa
filiationis ꝛ illa est par in vtrisqꝫ. vt hic. de te. tute. l. si qs filia-
4 bus. ¶ †No. ꝙ vna pars testamenti declaratur per alteram. ꝛ
ad hoc semper allegatur. Et ideo si testator fuit locutus in ma
sculino genere dicendo filijs. ꝛ in aliqua parte etiam fecit men
tionem de filiabus sub illo masculino cõprehendentur femine
arg. hic. Al's videtur: secus rõne quã. s. dixi. ꝛ que hic colligit.
5 †Et dicit Bar. ꝙ qñ legatario fit copia de particula testamen
ti in qua continetur legatum suum debet etiam fieri de aliqua
particula in qua continetur aliud ex quo suum legatum decla
retur si sua interest.

a ¶ Subest alia ratio. Adde qđ ista rõ fuit Dy. ꝛ hãc sequit do. Alex. de imo. in cõsil. xxix. col. ij. in fi. iij. vo. Cur.

1 **Si quis ita.** †Distributiuum duplex: si actũ pri-
mi verbi attribuit cuilibet insolidũ
similiter ꝛ actum secundi. h.d. dic vt dixi. s. eo. si in fundi voca-
bulo. §. fi. Et inducitur ad. q. de qua ibi. ꝛ per Bar. in. l. hoc ar-
ticulo. de heredi. insti. ¶ In text. ibi. iuris sui tantundẽ. Vide-
batur ꝙ omnes simul admitterẽtur ad ista. c. sicut si oẽs essent
nate. ꝛ omnibus esset relictum. vt. j. l. legata inutiliter. in fi. ꝛ. l.
si pluribus. versi. si autem hoc minime. Sed hoc operatur hic
natura distributiui si qua: que actum primi verbi: scilꝫ genita
erit: attribuit cuilibet insolidum: nam quelibet insolidũ nasci-
tur. In contrarijs hoc non erat. Et adde hic. ꝛ vide omnino. l.
vtrum post prin. j. de reb. dub. ꝛ qđ ibi no. Bar.

2 ☞ Heres cui factum fuit prelegatum si adiuit hereditatem:
partem rei prelegate habet iure hereditario a seipso partẽ iu-
re prelegati: a coherede ꝛ quando hoc fallat.
3 Quid si repudiauit hereditatem.
4 Quid si nec adiuit nec repudiauit: sed mortuus est hereditate
non adita nec repudiata.

1 **Si vni ex heredibus.** †Unus ex duo-
bus heredib⁹ cui
factum est prelegatum: si adit hereditatem: partẽ rei prelegate
habet iure hereditario: partem iure prelegati a coherede quã
potest consequi officio iudicis mercenario deseruienti: actio-
ne fami. her. cum diuidit heres cum illo. Si vero heredita. re-
pudiat totã rem habet iure legati a coherede: cui portio repu-
diati accrescit: licet anteq̃ repudiaret legatum in portione sua
non videretur valere. h.d. cum. l. seq. non intelligas ꝙ esset nul
lum: sed pendebat sub ista conditione: si ipse hereditatẽ repu-
diaret ꝑ portione vero coheredis ista conditio nõ inest. ¶ In
tex. ibi legatum: idest prelegatum. ꝛ dic ꝙ loquitur de portio-
ne coheredis quã ille habet iure prelegati. vt in diui. heredita
tis: eã cõsequat officio iudicis mercenario deseruiẽte act. fami.
hercis. que nõ proponitur pro prelegata: sed in diui. heredi. in
qua diui. debet iste percipere ante partẽ res prelegatas. vt. s.
fami. herciscũ. si ita legatum. Et si hoc nõ esset factum daretur
sibi actio ex testamento contra heredem: aliam vero partem in
eadem re habet iure hereditario: quia in illa nõ tenet prelega-
tum. vt in. l. sequen. in fi. ꝛ. l. legatum. §. heredi. j. eo. qꝛ titulus
heredis plenior est. ¶ Et cum ex illo possit consequi a seipso
non habet necesse petere ab alio. ꝛ distingue hic tres casus pro
2 solutione cõtrarioꝝ que formãtur in glo. † Nam aut heres cui
factum fuit prelegatũ adiuit hereditatem aut repudiauit: aut
nec adiuit nec repudiauit: sꝫ mortuus est hereditate nõ adita.
Primo casu partẽ rei p̃legate hꝫ iure hereditario a seipo par-
tẽ iure p̃legati a coherede: quã pốt cõseq dupliciter. vt. s. dixi.
fallit si fuisset sibi factũ legatũ sub cõditione si nõ erit heres: qꝛ
tunc adeũdo solum partem suã iure hereditario consequit. Et
iste est casus in. l. apud celsum. §. ex vncia. ꝛ. l. fi. §. fi. de doli ex-
cep. allegatis hic in glos. pro cõtrarijs in ver. Item contra. Itẽ
fallit si coactus adiuit hereditatẽ ꝛ nixus est impugnare testa-
mentum ꝛ ad irritum deducere si non haberet coheredem ꝛ fa-
ctum erat fideicõmissum sibi a fideicõmissario. vt. j. ad trebel. l.
si patroni. §. qui fideicõmissum. ver. quid ergo. allegato hic in
glo. pro cõtraria. in ver. partẽ. argu. cõtra. ꝛ isto modo quãdo
adiuit dicit proprie prelegatũ. et loqtur prima pars huius. §.
3 ¶ †Secundo casu qñ repudiauit totã rẽ p̃legatã cõsequit iu-
re legati a coherede cui accrescit portio hereditatis repudiata
cũ suo onere prelegati. vt in prin. gl. sed videt gl. nõ bene dice-
re: qꝛ cũ prelegatũ nõ oneraret suã partẽ hereditatis: qꝛ quan-
tũ ad illã nõ valebat. vt hic. ꝛ in. l. sequẽti. in fi. quomodo dicit
gl. ꝙ accrescit cũ onere si nõ haberet onus. Solu. dicit Bal. nõ
habebat actu: sed aptitudine. vel dic scđm eundẽ ꝙ duo censet
testator fecisse: scꝫ prelegatũ si adeatur hereditas. Itẽ legatum
si per illũ non adeatur. Et tũc non incipit onus in ꝑsona repu
diantis: sed in persona coheredis cui accrescit. videbatur autẽ
ꝙ repudians non possit consequi partem quã erat habiturus
iure hereditario si adiuisset. nam hereditario iure nõ: quia re
pudiauit iure prelegati nõ qꝛ in illa parte nõ tenuit p̃legatũ.
Sed rñde ꝑ predicta ꝙ nõ incipit tenere post repudiationem:
qꝛ illa portio censet sibi legata: si iure hereditario fuerit repu-
diata. Predicta fallunt quãdo fuisset factũ p̃legatũ sub condi-
tione si erit heres. ꝛ nõ aliter. vt. j. eo. ti. l. sꝫ si non alias. nã tunc
nihil cõsequeretur vt ibi. Itẽ fallit quãdo p̃legata succederent
loco portionum hereditariarũ vt si diuisit inter heredes bona
hereditaria: licet enim quilibet eorum in rebus sibi assignatis
partim habeat iure suo partim iure p̃legati a coherede. vt i. l.
ex facto. de heredi. insti. Iste tñ portiones a testatore facte suc-
cedũt loco hereditariarũ portionũ loco cõsistẽtiũ in iure: ideo
si aliquis eorum repudiat hereditatẽ nihil habebit de illis bo
nis assignatis. tex. est singu. qui nõ est alibi in. l. quid ergo. la. ij.
ver. plane. si pluribus. j. eo. et quod dixi in repudiante locum
habet etiã in adeunte si postea portio hereditatis fuit sibi abla
ta tanq̃ ab indigno vt consequatur totum iure prelegati sicut
si repudiasset. vt. j. de his qui. vt indig. l. eum qui. §. pro parte.
4 ¶ † Potest autem interesse sua repudiare hereditatẽ: et acce-
ptare prelegatũ nec oneribus implicetur. vt. l. filio quẽ. j. eo. ti.
¶ Tertio casu qñ decessit hereditate non adita nec repudiata
nihil trãsmittit ad heredẽ de portione quã erat habiturus iu-
re hereditario si adiuisset sicut nec trãsmittit hereditas illa in
qua portio includit. quoniã decessit pẽdẽte cõditione sub qua
illa portio fingebat legata: scꝫ si repudiaret hereditatẽ: sꝫ aliã
portionẽ quã erat habiturus a coherede hñ trãsmittit: qꝛ illa
erat pure legata. ꝛ illã tantũ habebit heres eius. Et iste est ca-
sus in. l. miles ad sororẽ. §. pro parte. j. titu. j. allegata hic in gl.
circa prin. Et adde quod no. Bar. in. d. l. filio quem. cum. l. seq. j.
eo. tene menti.

b ¶ Hoc ampli⁹. Adde Ang. ꝯsi. cclxx. incipiente precedente deci sione. ꝛ vide etiã do. Pau. consi. lxxviij.

2 ☞ Dictio hoc amplius est repetitiua precedẽtis legati: tam
in persona eiusdem q̃ alterius: ꝛ non solum repetit substantiã
precedentis legati: sed etiam qualitatẽ illius repetit in sequen
ti legato.
3 Quid si non apponatur pronomen hoc.
4 Verba apposita ad diminutionem nõ inducunt augmentũ: sic
ecõuerso: ꝛ quid si apponatur dictio hoc amplius.
5 Si superior reprobat aliqua de priuilegijs que quis habet: an
intelligitur confirmare alia si erant inualida.
6 Si nõ vꝫ cõpromissuꝫ: nõ recõualescit ꝑ ꝓrogationẽ termini.
Si testm̃ fuit nullũ a principio vel annullatũ anteq̃ essent fa-
cti codicilli: qđ possint codicilli valere.

1 **Legata inutiliter.** †Legata inuti
lia per receptio
nem cõfirmãtur ꝛ recõualescunt: si cessabat tũc cau-
sa inualiditatis non sic reconualescunt per proroga
tionem termini solutionis. h.d. in effectu. ꝛ est nota. Et allegat
2 principaliter ad duo. Primo eñ allegatur† ꝙ dictio hoc am-
b plius[b] est repetitiua precedentis legati. ¶ Et hec tam in perso
na eiusdem vt hic q̃ in persona alterius. Nã si legaui titio fun-
dum: ꝛ postea hoc amplius lego tibi. x. videor etiam eundẽ fun
dum tibi legare: ꝛ cũ ipso titio concurrẽs in fundo. vt. j. ti. ij. l. sꝫ
si sic. Itẽ nõ solũ repetit substantiã precedẽtis legati: sed etiam
qualitatis illius repetit in sequenti legato. vt si primo legaui
fundũ sub cõditione postea hoc amplius lego domũ vel centũ
nã intelligit sub eadẽ cõditione. vt no. j. de leg. iij. l. in repeten-
dis per glo. Et ecõuerso: qualitatis seq. in preceden. si sequens
erat conditionale ꝛ primum purum. nam efficitur conditiona-
le. vt probatur in. l. aurelius. §. testator. j. de lib. leg. ꝛ per Bar.
3 in. l. si tibi pure. de leg. iij. vbi oĩno vide. † Predicta quãdo ap-
ponitur

ponitur istud verbũ hoc: s ʒ si sine eo dicatur amplius lego domũ. hec dictio non est repetitiua precedentis legati vel qualitatis: s ʒ solum actus legandi. ꝛ sic potius est cõtinuatiua. vt. j. eo. ti. l. si seruus legatus. §. si ita scriptum. ꝛ non haberet locũ ista l. que dixit in dictione hoc amplius. Idẽ in dictis. s̃. vel vltra vel preter vt inducant repetitionem legati. vt no. per Jaco. de are. et Barto. j. de do. prelega. cum ita. ¶ †Item allegatur iste ver. non enim ꝛc. quod verba apposita ad diminutionem non inducant augmentum. sic econuerso. j. de fundo instruc. l. si mancipia. Fallit interdum propter dictionem hoc amplius. que lʒ adijciat ad primum legatum: si tñ adijcit cum modificat. ꝛ limitat ipsam modificationem ꝛ diminutionem repetit in primo legato. ꝛ est casus no. in. d. l. aurelius. §. testator. ꝛ in fi. ¶ †Et inducitur per Dy. qd si superior reprobat aliqua de priuilegijs q̃ quis habet non intelligitur propterea alia confirmare[a] si erãt inualida ne reprobatio que tendit ad infirmandum operet̃ cõtrarium effectũ. Sed in cõtrarium videt̃ casus in. l. tribunus. de test. mili. §. fi. Et ad istũ text. responde ꝙ loquitur qñ verba tendentia ad diminutionẽ nõ cõcernũt substantiã sed executionem. Differebat enim hic solu. legatoꝝ in qua non cõsistit eoꝝ substantia: ideo ad substantiã nihil adijciunt. Sed cũ quedam priuilegia infirmantur hec concernunt substantiam illorum: ideo operãtur cõtrarium circa substantiã aliorum: vel hic loqtur quo ad illa in quibus fuerũt prolata verba tendẽtia ad diminutionẽ: qꝛ non debent in eisdem operari diminutionem et augmentũ que sunt inter se cõtraria ꝛ in eodem subiecto se nõ cõpatiuntur. Nos loquimur quãtum ad alia in quib⁹ possunt se cõpati. Non enim est cõtrarietas ꝙ quedã infirmẽtur quedã nõ infirment̃ qd presumit̃ voluisse eoipso ꝙ aliud infirmat. ad quod facit. l. cũ pretor. in prin. s̃. de iudi. Hoc tñ verum si habebat notitiã alioꝝ. ꝛ ꝙ etiã erãt inualida. Al's etiã in illis[b] nihil censeretur statuere. arg. s̃. de test. tute. l. si quis ita. §. si quis cũ. †Item allegat Bal. no. istũ tex. ꝙ si non valet cõpromissum nõ recõualescit[c] per prorogationẽ termini. qd perpetuo tene mẽti. Ultimo qꝛ glos. ponit casum ꝙ primũ legatum erat inutile: qꝛ testamentum erat inualidũ ꝛ ꝙ repetitio postea facta fuit in codicillis validis. ¶ Oppo. ꝙ nõ possint esse validi si testamẽtum erat inualidũ. vt. C. de codi. l. j. Sol. ẜm Dy. ꝛ etiã Cy. ibidẽ. Si testamentũ a prin. esset validũ ꝛ postea rumperetur natiuitate posthumi rumperẽtur etiã codicilli iam facti qui inceperunt ab illo habere depẽdẽtiã. Sed si fuit nullũ a principio vel annullatũ anteꝙ̃ essent codicilli: possunt codicilli valere: qꝛ nõ habẽt depẽdẽtiã ab illo. Et hoc voluit gl. in fi. s̃. de libe. ꝛ posthu. l. iij. §. fi. ¶ Itẽ op. cõtra ver. Itẽ qꝛ si pupillus fuit exheredatus. ꝛ ꝓpter hoc legatũ ab eo factũ nõ valuit nec etiam repetitio facta a substituto eius potest valere per. l. cum quidã. C. de lega. quidã fatent̃ hoc. ꝛ dicũt istũ ver. referri ad proxime precedentẽ casum. vt sicut ibi nõ inducit̃ repetitio nec cõfirmatio. ita nec hic ponendo ꝙ pupillus erat exheredatus. Tu dic ꝙ etiã hic põt procedere. qd hic dicitur ꝛ esse idẽ ꝙ in primo casu si ponimus substitutum exheredatũ fuisse a testatore institutũ. vt. j. en. l. plane. el. ij. ꝛ. l. in ratione. §. fi. ad. l. fal. al's ꝓcederet cõtrarium. Potest etiã poni ꝙ pupillus fuit institutus ꝛ ꝙ legatum ab eo factũ erat inutile ꝓpter aliã causam: qꝛ res erat legatarij ꝛ tempore repetitionis facte a substituto desierat esse. ꝛ sic recõualescit ꝛ debetur a substituto si fuit locus substitutioni lʒ a pupillo non potuisset peti. ꝛ hoc voluit glo. que incipit exheredato. Sed cõtra ꝙ repetitio facta a substituto non valeat. vt. l. si fundus sub condi. §. si pater. j. eo. ꝛ. l. seruo. §. sed si pater. Solu. illud procedit qñ legatũ factũ a pupillo valuit et incepit ab eo deberi: qꝛ heredi. adiuit ideo substitut⁹ pupillaris ipsum prestat tanꝙ̃ heres pupilli nõ ex repetitione ab eo facta: qꝛ fuit superflua. hic vero nõ valuit. ꝛ idem si valuisset ꝛ nõ incepisset ab eo deberi: qꝛ repudiasset hereditatẽ. nã tunc repetitio nõ est superflua. ꝛ ita declara glo. vltimã. Non sunt alia. Sequit̃. l. quos. qꝛ in precedenti. §. non expedit aliquid scribere: quia clarus: ꝛ infra declarabitur.

2 ☞ In declaratione non cadit variatio postꝙ̃ semel facta est: sed in electione sic interdum.
3 Legatum si consistit in genere generalissimo ad quem pertineat electio.
4 Quid si consistat in genere subalterno.
5 Quid si est alternatiuum.
6 Si habens duos seruos eos diuersis personis legauit ꝛ vnus erat melior altero an primo nominatus debeat eligere.

1 **Q**Ui duos. †Qñ legat̃ res incerta de certa nec apparet ꝙ testator sensit de alia certa. pertinet electio ad legatarium. h. d. no. Et dicit̃ apparere qñ nõ expressit nomẽ ꝓprium alicuius: ꝛ tũc legatũ dicit̃ incertũ: nõ aũt dicit̃ obscurũ vel dubium. ꝛ cadit tũc electio. Si autẽ expressisset nomen ꝓprium: ꝛ essent plures habẽtes idẽ nomẽ: tunc apparet ꝙ sensit de certo sed nõ cõstat de quo. vnde tũc legatum dicitur obscurũ vel dubiũ in quo nõ cadit electio s ʒ declaratio. Et qꝛ ad heredẽ pertinet declarare volũtatẽ defuncti potius ꝙ̃ ad aliquẽ aliũ: qꝛ reputat̃ eadẽ persona pertinet ad eũ hoc casu. ꝛ iste est casus not. 2 in. l. si qs a filio. in. §. si quis plures. j. e. ꝛ ibi per glos. ¶ †Et no. qd in declaratione non cadit variatio postꝙ̃ semel facta est. vt no. in. l. quicquid astringẽde. de ver. obli. Sed in electione sic interdum. vt. l. eum qui certarũ. §. fi. eo. ti. per glos. ¶ Quod ergo hic dicitur in glo. j. ibi heres eliget. dic ꝙ nõ est ꝓprie electio. vt 3 s̃. dixi. sed declaratio. ꝛ sic nõ poterit variare. †aut ergo legatũ consistit in genere generalissimo vt lego tibi vnum seruũ. ꝛ tũc si reliquit seruos in patrimonio pertinet electio ad te. si nõ reliquit pertinet ad heredẽ ꝛ si est in mora trãsfert̃ in te. vt no. j. eo. in. l. legato generali. ꝛ. l. huiusmodi. §. sicuti. ꝛ hic. in prin. glos. 4 †Aut in genere subalterno vt cũ lego incertũ de certis. ꝛ tũc si nõ sensi de aliquo certo. pertinet electio ad legatarium. vt hic etiam herede nõ existente in mora. ꝛ etiam si de alienis seruis reliquisset. licet hic loquat̃ quãdo de proprijs. Si autẽ sensi de 5 certo tunc ad heredẽ. vt. l. si qs a filio. §. si plures. j. eo. † aut est legatũ alternatiuũ. ꝛ tũc dic vt in. l. lucio. j. ti. j. per gl. que dicit ꝙ in dubio ꝓtinet ad legatariũ fauore vltime volũtatis: in cõtractibus vero ad debitorẽ. vt in. l. plerũꝙ̃. in fi. de iure do. ꝛ. l. 6 pe. §. fi. de act. emp. ꝛ hic. in fi. gl. ¶ †Ultimo quero hic loquit̃ qñ legaui vnũ de duobus. qd si ambos diuersis tñ personis et vnus erat melior altero quis habebit meliorẽ Dy. format istã questionẽ. s̃. eo. si ita sit ascriptũ in fine. Et inducit illũ tex. ꝙ secũdo nominatus: qꝛ ꝑ legatũ factũ sibi diminuit̃ legatũ primi. ꝛ sic videt̃ ꝙ deterior remaneat in legato primi. vt ibi habetur in fine. ecõtra ꝙ primus tanꝙ̃ magis dilectus: qꝛ primo nominatus p. l. quoties. s̃. de vsufruc. Et hãc partẽ tenet Dy. qꝛ censet̃ cuilibet eoꝝ legata optio vnius de seruis predictis ꝑ hãc. l. ergo primo nominatus debebit primo eligere. vt est casus in d. l. quoties. tene menti predicta.

2 ☞ Fructus certe rei legate percepti viuẽte testatore nõ pertinent ad legatarium: sed ad heredem.
3 Quid de perceptis post mortẽ testatoris ante aditã hereditatẽ ꝛ quid si post aditam hereditatem. et nu. 4.

1 **G**Rege legato. †No. hic ꝙ legatũ vniuersale auget̃ ex fructibus intelligendo ꝙ postea accrescũt ex eisdẽ capitibus: vñ si tpe testamẽti erãt cẽtũ capita ꝛ tẽpore mortis reperiuntur ducẽta nata ex eisdẽ omnia debebũtur legatario. vt hic. Sed cõtra de. l. si ita. de aur. ꝛ arg. leg. Solu. hic in legato generali. ibi vniuersali inter q̃ longa est differẽtia. vt not. 2 j. ti. j. l. fi. §. q indiuisam. ¶ †Itẽ adhuc op. de. l. quesitũ. §. pe. j. eo. vbi fructus rei legate ꝑcepti viuẽte testatore nõ ꝓtinẽt ad legatariũ: s ʒ ad heredẽ. vt habet̃. j. de fun. instru. l. ꝓdia. §. affini. sol. ibi in legato certe rei specialis q̃ nõ auget̃ ex fructib⁹. hic in legato gregis qd dicitur vniuersale: qꝛ grex facit vniuersitatẽ corpoꝝ ꝛ auget̃ ex fructibus ad hoc. j. de fun. instru. l. pe. et qd no. j. ti. j. l. lucius. in verbo cõmodũ. Et multofortius si fructus 3 isti essent cõcepti. ꝛ nati post mortẽ testatoris. † Sed cũ legãtur res singulares fructus ꝑcepti post mortẽ testatoris ante aditã hereditatẽ nõ ꝓtinẽt ad legatariũ: s ʒ acqrunt̃ hereditati ꝛ postea heredi. Sed ꝑcepti post aditã hereditatẽ si res legata erat testatoris pertinẽt ad legatarium. vt in. l. herẽnius. s̃. de vsuris. 4 †Si erat aliena nõ debẽtur legatario nisi ꝑcipiant̃ post mortẽ heredis de quib⁹ omnibus dic. vt in. l. in fideicõmissaria. s̃. de vsuris. ꝑ glos. ꝛ. j. eo. ti. l. si tibi homo. §. cũ seruus. ꝛ. C. de vsur. ꝛ fru. legatis. l. fi. per Cy. Et ita declaratur gl. huius. l. que breuis est. Põt etiã intelligi hec. l. ꝙ ista que accesserũt aliũde, puenerũt: nõ eisdẽ capitib⁹: ꝛ tũc esset idẽ ꝙ in re singulari relicta. vt. s̃. eo. si ex toto. in prin. ꝛ. j. eo. qd in rerũ. §. si quis post.

2 ☞ Compromissum factum a canonicis non expirat: licet illi mutentur ꝛ alij loco eorũ subrogẽtur si factũ est super negotijs pertinentibus ad capitulum.
3 Excõicato populo. ꝛ ꝑ cõsequẽs singulis de populo an cẽseant̃ excõicati: etiã subrogati loco premortuorum. et nu. 4.
4 Excõicatio est pena: cum afficiat animã.
Si oẽs de collegio iurauerũt sup aliquo cõtractu: vel compromisso: an etiã subrogati sint periuri si veniant contra.
5 Juramentum quantum ad penam periurij cum sit personale non transit ad heredem.
6 Si remansit nisi vnum caput desinit esse grex: ꝛ an illud debeatur legatario gregis.
7 Licet vniuersitas hominũ remaneat in vno solo oĩbus alijs mortuis: secus tñ est in vniuersitate: rerũ seu corporum.
Uniuersitas hominũ hʒ iura que nõ extinguunt̃ ꝓpter mortẽ

a ¶ Confirmare. Adde vt ꝑ alex. cõsi. xxxix. ꝛ cõsi. cxxij. iiij. lib.

b ¶ Etiã in illis. Adde ꝙ h̃ etiaʒ tenet ꝛ sequitur Alex. de imo. in cõsil. lix. col. iiij. ver. nec obstat si dicat̃ in primo vol. ꝛ Alexã. in cõsi. xxxix. colũ. fi. in prin. in. iiij. volu. Frã. Cur.

c ¶ Nõ recõualescit. Adde ꝙ cõtrarium tenent Alex. areti. ꝛ añ eos Rapha. cu. ꝛ etiã do. Jas.

hoim: sz vniuersitas corporum non habet iura: sed dutaxat illa corpora.

1 **Si grege leg.** ¶ † Dubitatio huius.l. erat: quia si oia capita fuerunt renouata videtur alius grex q ille qui fuit legatus & sic non deberi legatario. Sed cotra est: quia non variatur grex: licet varietur capita: cu substituta loco aliorum succedant. cocordat.l. proponebatur.ff. de indi. 2 † Et inducitur per Dy. vt si factu sit compromissum a canonicis non expiret: lz illi mutentur & alij loco eorum subrogetur. dicit Bal. hoc esse verum si factum est sub negotijs pertinentibus ad capitulum: qr est idem capitulum: secus si super proprijs ipsorum canonicorum. vt i.c. querela. ne pla.vi. suas. 3 ¶ † Ite inducit Dy. q excomunicato populo. & per coseques singulis de populo. vt in.c. si setetia. de sen. exco. lib. vj. q censeatur excoicati etia 4 subrogati loco premortuorum † Bal. cotra qr excomunicatio est pena cum afficiat anima. & sic no cadit in subrogatos q non comiserunt delictum vel culpam.[a] arg. in.l. sancimus.C. de pac. & ff. de magis. coue.l.j. in prin. Est etiam argumentum q si oes de collegio iurauerut super alio cotractu vel copromisso etia subrogati sint periuri si veniat cotra. Tu dic cotra fm eundem Bal. qr lz compromissum transeat in eos si concernebat factu 5 collegij † no sic iuramentu quantu ad pena periurij cu sit personale[b] & non traseat ad herede. vt no. Inno. in.c. veritatis. de iureiura. bene tn trasit efficacia qua cotractus recipit a iuramento si de nullo efficeret aliqs. vt in aut. sacrame. puberum. & vi6de qd no. Bal. circa hoc in.l. fi.C. de pac. ¶ † Circa scdm casum erat dubiu: qr si no remasit nisi vnum caput desineret esse grex vt etia hic dicit. & sic nihil videt deberi legatario tanq perempta re legata. vt.j. eo. huiusmodi.ff. si cui. Sed dic q debet etia id qd superest ex re legata: vt cu legatur domus que combusta est & remasit area. & hoc voluit hec litera qd declara. vt no. in.l. mortuo.j. titu.j. & no. tex. in verbo vedicari. q rei vedicatio copetit etia pro vniuersitate legata. hoc veru nisi hereditas leget vel eius pars: tunc no possunt res singule vedicari nisi post restitutione verbale per qua traffertur dominiu: qr tale legatum habet vim fideicomissi vniuersalis in quo reqritur restitutio. vt no.j. ti.j.l. si seruu.ff. fi. cu.l. seq. No sic in alijs legatis in quibus trasit dniu adita heredi. & hoc no. Bar. in.l.j. ante fi.ff. eo. 7 ¶ † Ultimo no. q lz vniuersitas hoim remaneat in vno solo.[c] omnib9 alijs mortuis. vt.l. sicut.ff. fi.ff. qd cuiuscq vniuer. no. Secus tame est in vniuersitate reru seu corporum vt hic. Nam prima vniuersitas hz iura q no extinguunt pter morte hominum. vt no. in.c. cu ex iniuncto. de ope. no. nutia. & propter illa iura representat tota vniuersitas in vno. Sed vniuersitas corporu no hz iura: sz dutaxat illa corpora vnde no est necesse inducere hac representatione. & hoc voluit glo. que dicit: imo du dicit vel ibi sunt duo: scz vniuersitas & res eius subaudi. & iura q no pereut nisi dissoluant iussu superioris. vt not. p Inno. in d.c. cu ex iniuncto. Tene meti perpetuo: qr ista sunt vtilia.

[a] ¶ Uel culpam. Adde vt p Federi. cosi. xcij.

[b] ¶ Personale. Adde Fede. 2si. cclxxxj.

[c] ¶ Uno solo. adde Abb. consil. xxv. & cosi. xij.

2 Fructus rei legate que erat testatoris percepti post adita hereditate pertinet ad legatarium etia non interueniete mora heredis. et nu.5.
3 Quid in legato gnali partis bonorum & qd in vniuersali. & nu.5.
4 Quado legat hereditas vel p fideicomissum relinqtur qualiter & quando veniant fructus.

1 **Si quis bonorum.** ¶ † In legato partis bonorum no veniut fructus nisi interueniat mora heredis. h.d. 2 ¶ † Opp. cotra hanc.l. de.l. herenius.ff. de vsu. vbi fructus rei legate si erat testatoris pcepti post aditam hereditate pertinet ad legatariu etia no interueniete mora heredis. 3 † So. ibi in legato rei singularis cuius dniu transiuit in legatariu. & sic sunt sui pcepti ex re sua. vt.l. solu.ff. meu. de rei vedi. Hic in legato generali partis bonorum in quo no trasit dominium adita heredi. vt ex ista.l. manifeste colligit. quia no est certum an debeat sibi tradi pars in qualibet re an vna res pro oibus alijs an estimatio sit difficilis & dispendiosa est diuisio: sed venit ex postfacto declaradu arbitrio iudicis. vt.j. eo.l. non amplius.ff. fi. cu.l. seq. & in hoc cosistit ro huius.l. Sed cotra de l. grege.ff. eo. Sol. ibi in vniuersali. hic in gnali. Sed contra q ide in vniuersali. vt si leget vel relinquat hereditas p fideicomissum. vt.j. ad treb.l. in fideicomissaria.ff. quoties. Sol. ibi in relicto heredi. in quo trasit dniu an restitutione. & sic fruct9 percepti p herede sunt sui: qr ex reb9 suis pceptis. Sed si perciperent post restitutione verbale ptineret ad legatariu. sz in.l. grege. trasit dniu gregis ab adita hereditate. Ite itelligit Jac. de are. hac.l. in fructib9 satis a testatore. Ite si ab herede & legatu esset in die: secus si puru. Tu dic etia si puru p rone qua.ff. dixi qr dniu no trasibit in legatarium ante traditionem. Cetera 4 vide in.d.l. in fideicomissaria. ¶ † Et coclude qn legat hereditas vel per fideicomissum relinquitur an veniat fructus. dic q percepti an adita hereditate: siue viuete testatore siue post mortem indistincte veniut qm auget hereditate.l. ite veniut.ff. fructus. de peti. heredi. iuncta.l. ita tn.ff.j. in fi.j. ad treb. vbi est casus. Ite si percepti sunt post adita hereditate & post facta restitutione verbale: qr tuc sunt pcepti ex rebus legatarij vel fideicomissarij. vt.l. herenius.j. de vsur. nec est curandu in istis casibus an sit relicta tota hereditas vel pars eius per.l. qui seruu. in fi.j. tit.j. cum ibi no. si aute sunt pcepti post adita hereditate & ante restitutione verbale: tuc non indistincte: sz habita distinctione trimebri. qua ponit glos.j. in.l. fideicomissaria.j. ad trebel: cum suppletionibus doc. etia si fuisset rogatus per hec verba: quicquid puenerit de bonis vel heredi. mea. vt in.l. qd his verbis. in prin.j. de leg. iij. Secus si p ista verba quatucuq pecunia peruenerit. qr tuc indistincte. vt in.l. balista.j. ad treb. Et si dicat quare no semp indistincte cum fructus augeat hereditatem. Responde vt no. Barto. in.l. in fideicomissaria. in fi. Si aute relinquutur tunc aut oia. & ide p omnia quod.ff. qr censet relicta heredi. vt.l. na quod. in fi. cu.l. seq.j. ad trebel. aut pars bonorum quota. & habet locum ista.l. no. vt non veniat fructus nisi post mora heredis: siue sint percepti ante adita hereditate siue post p ratione qua.ff. dixi. qr tuc cesset relicta hereditas vel eius pars: vt patet: qr intelligitur deducto ere alieno. vt in.l. cum aut pars bonorum.j. titu.j. quod no est qn relinquit pars hereditatis. vt.l. mulier.ff. fi. ad trebel. et.d.l. si quis seruum.ff. 5 fi. cum ibi no. † Si aut relinquatur alia res particularis: tuc aut vniuersitas. vt grex. & distingue vt ibi dixi. qr fructus pcepti viuente testatore vel iacete hereditate no veniut: & in hoc differt a primo casu: post adita aut hereditate si res erat testatoris veniunt si non tunc a tepore more. quod dic plene per Cy. in.l. fin. de vsu. & fruc. legatorum.

2 Legatu rei q no est in reru natura: sed esse sperat: dicit coditionale quantum ad obligatione & actionem.

1 **Quod in reru.** † Legari pot id qd no est in rerum natura: sed esse speratur. h.d. glo. dicit q istud legatu est coditionale per.l.j. in fi. de codi. & demon. que potius videtur facere in contrariu: qr dicit q inest conditio si nascatur & subest tacita conditio que reddit actus coditionale: sicut expressa. vt.l. ite qr.ff. de pac. Sed dic q glo. habuit respectu ad effectum coditionis que impedit legati trasmissione si legatarius interim decedat. Ista vero tacita coditio non impedit. & sic quatum ad trasmissione reputatur purum. tex. est. in.l. cum illud.ff. fi. ante fine.j. quado di. le. ce. Et ro est: qr inest ex natura rei legate: non enim pot deberi nisi nascatur. & sic non reddit legatum conditionale quo ad hoc. arg. de vulg. & pup. qui liberis. in prin. vbi substitutio reputatur pura: lz fuerit apposita conditio que de sui natura inest. per.l. conditiones extrinsecas. de condi. et demon. ergo inest voluntate defuncti tacita: quia tunc impediret transmis. vt in.l. quod pure quado di. le. ce. & dixi in.l. iij.ff. eo. lz 2 ex natura rei. † Quatum vero quo ad obligationem & actione bene est coditionale: qr non debetur anteq nascatur. & hoc no. glo. in.d.l. item quia.

2 Legatum fundi in quo testator vsumfructum habebat no valet: & quid si legauit proprietatem.
3 Si emphyteota legat ius qd habet in re vel ipsam re: & contingat ipsum decedere sine filijs ita q res redeat ad directu dnm extinguitur legatum.
4 Habens vsumfructu in fundo finiturum eius morte: si ipsum legat: & postea nactus est pprietate q non debeat proprietas legatario: sz vsusfructus sic & quid si legauit proprietatem nuda et postea nactus sit vsumfructum.

1 **Si vsumfructu.** † No valet legatu factum de iure quod habet testator si illud erat finiendum eius morte: nisi postea superueniat causa propter qua non finiatur salte effectu. h.d. In tex. ibi eumq legauerit. 2 † Sed quid si legauit ipsum fundum in quo vsumfruc.[d] habebat. Rnde ide q hic: qr videor legasse ius solum quod habeba vel ratione illius. & iste est casus in.l. vxor patrui.C. de lega. & per Bar. in.l. si domus.ff. fi.j. eo. Si aute legauit proprietatem: tunc dic vt habetur. & no. in.l. sticho.j. de vsufruc. lega. et ibi omnino vide Barto. in fine. vbi distinguit istos tres casus. 3 ¶ † Et per istum tex. dicunt docto. si emphyteota legat ius qd hz in re vel ipsam rem. & cotingat ipsum decedere sine filijs. ita q res redeat ad directum dominum extinguitur legatu: vt est hic casus: qr non cesetur legasse nisi ius q habebat. ¶ In tex. ibi nactus sum. Sed cotra: qr nactus sim proprietate extingnitur vsusfructus. ergo & legatum de ipso factum. Solu. veru est q extinguitur formalis: sz remanet casualis: & sic in effectu videtur

[d] ¶ Usumfructu. Adde Alexan. consi. ix. ij. lib. et ibi vide alia ad materia hui9.ff.

detur durare: q2 potest ipsum deducere in formalē q̄d non po-
4 tuisset si natus non fuisset. † Sed an tūc cū nactus est proprie-
tatem debetur solus vsusfructus an etiā proprietatis quod vi
detur. arg. j. proxi. §. et. s. eo. si ex toto. in prin. sed certe proprie-
tas non accedit vsuifructui. sed ecōuerso: vnde non potest dici
q̄ aliquid sit additum rei legate. Secus esset ecōuerso si lega-
set proprietatem nudam et postea redimeret vsumfructum. et
tunc bene haberent locum ille. ll. et hoc voluit Pe. in. d. l. vxor
patrui. et ibi vide omnino. quod ibi no. Bal. Et hoc etiā patet:
quia si tempore testamenti habuisset proprietatē legando fun
dum. nō propterea legasse videretur proprietatem si habebat
aliud ius vt dominium vtile: sed illud tantum: vel potest dici
esse distinguendum: an legauerit vsumfru. et verum dicit Pe-
trus: an legauerit fundū. et tunc si sciebat se habere solū vsum-
fruc. idem: q2 illū tātum censetur legasse. Si enim ignorabat se
aliquod ius habere. et sic legauit rem tanq̄ alienam: tunc debe
tur proprietas: quia etiam si nō fuisset redempta teneretur he
res redimere. per ea que not. in. l. seruum filij. §. j. j. e. et tetigi. s.
eo. serui electione. §. fi. ¶ In glo. ibi. respondeo hic errabat &c.
Ista non est vera. nā innuit a contrario sensu q̄ si testator scie-
bat illum vsumfructū debere finiri eius morte legatū valeret
et videtur grauasse heredem de redimendo ipsum a proprieta-
rio sicut si tempore testamēti nō haberet vsumfruc. fundi alie-
ni sciēter vel ignoranter et legatarius erat coniuncta persona.
vt. l. cum alienam. C. de lega. et hoc est contra mentē huius lite-
re que loquitur indistincte. et sic etiam quando sciebat et etiam
si legatarius erat cōiuncta persona: quia non censetur legasse
nisi ius quod habebat. Nec obstat contrarium glo. quia loqui
tur quando nullū ius habebat: vnde tunc nō subest causa pro-
pter quam censeatur se restringisse. Ideo tunc distinguitur an
sciebat vel ignorabat et an esset coniuncta persona vel non. hic
vero quādo habebat ius ad quod censetur se restringisse: licet
sciat ipsum finiturum morte.

2 ☞ In potestate alicuius est de duobus fundis facere vnum:
vel de vno duos et quid in domibus et qualiter. et nu. 3.
3 In diuisione domus requirit interiectio parietis: s3 in diuisio
ne fundi sufficit appositio alicuius signi.
Legādo quis fundum titianū veniet totus fundus: l3 sit diui-
sus: et quid si diuisio esset facta causa faciendi duos.
4 Domus nō pōt dici facta diuisim: nisi sit apta ad habitandū:
sed fundus in quacūq3 modica parte potest dici fundus.
5 Si est creatus nouus officialis sup certis causis: puta dānis
datis: an videātur iste cause detracte de iurisditione potestatis
qui habebat eam generalem.

1 **Si quis post.** ¶ † Quod adijcitur rei legate p
2 testatorem legatū auget: quando
autem detrahitur minuit. h. d. vsq3 ad. §. et si nauem. † Allega-
tur finis huius. §. q̄ in potestate alicuius est de duob9 fundis
facere vnum et de vno duos et similiter de domo iungendo vnā
cum altera vel diuidendo eam: et tunc quelibet pars fundi dice
tur fundus et quelibet pars domus dicetur domus. vt. j. e. pla-
3 ne. in fi. † Plus tamen requiritur in diuisione domus: scilicet
interiectio parietis: alias de vna non fiunt due. vt in. l. si quis
duas. §. j. cō. predio. quod notā. Non sic in fundo: quia sufficit
diuisio: tamen cum appositione alicuius signi nisi fiat gratia
a vberioris culture remanentis eodem nomine. nam et tunc non
sunt duo.[a] vt. l. caius. j. de lega. ij. et ideo legando fundum titia-
num veniet totus fundus: licet sit diuisus vt ibi. Sed si diuisio
esset facta causa faciendi duos quid iuris sit hoc casu. vide q̄d
no. Bart. in. l. j. §. de reb. dub. et facit. l. qui pluribus. de verbo.
4 obliga. † Est etiam alia differentia: quia domus non potest di-
ci facta diuisim: nisi sit apta ad habitādum: sed fundus in quā-
tacūq3 modica parte potest dici fundus. Et propter hoc resul-
5 tat alia differentia. de qua habetur in. l. si domus. in princip. j.
eo. in tex. et glos. ¶ Ultimo Bald. allegat finem huius. §. q̄d
si est creatus nouus officialis super certis causis: puta dānis
b datis videntur iste cause detracte de iurisditione potestatis q
habebat eam generalem.[b] et sic non poterit potestas se impedi
re. In cōtrarium videtur esse casus in. l. j. C. de offi. prefec. vrb.
et tetigi in. l. si quis cū procura. §. fin. s. de procu. Et pro primo
dicto. facit gl. que est in. l. cū pretor. in prin. de iudi. et ibi Ange.
tangit istum passum. Non sunt alia.

2 ☞ Legatum nauis in genere: non valet si testator nullā ha-
bebat in patrimonio.

Si nauem. Dubium erat hic: quia videbat alia
nauis q̄ illa que fuit legata postq̄
erat tota refecta ex nouis tabulis. Sed si non est verum postq̄
durauit eadem. carina. i. fundus nauis. Si autem nō durasset:
tunc distinguendum an paulatim fuisset refecta. et idem an vno
impetu fuisset destructa et postea refecta: et tunc distingueretur
qua mente destructa fuisset. l. inter stipulantem. §. sacram. j. de
2 verbo. obliga. et de solu. qui res. §. aream. ¶ † In tex. ibi. et spe
cialiter mea ascripsero: vult dicere q̄ fuit legata in specie: quo
casu valet legatum: sed si legauit vnam nauem distingueretur
sicut in domo: aut habet nauem in patrimonio et valet: aut nō
habeat et non valet sicut distinguitur in domo. j. eo. si domus.
in princi. non sic si legatur fundus in genere: quia tunc etiam si
habet in patrimonio non valet: q2 et sic legatum esset inutile. l.
cum post. §. genere. de iure do. et no. in. l. si domus. et hoc voluit
dicere hic glo. ista.

2 ☞ Legata inutilia cū remaneāt apud heredē iure heredita-
rio falcidiam diminuunt vel impediunt.
3 Si pater instituitur et ab eo legatur filio an valeat legatū.

1 **A filio.** ¶ † A filio instituto potest legari pa-
tri in cuius est potestate nec irritat le-
gatū: licet tempore mortis testatoris quo cedit eius
dies similiter sit in potestate: secus si tempore adi-
tionis facte iussu patris. h. d. Tunc enim efficitur inutile et im-
putatur patri in falcidiam quam de alijs legatis vellet detra-
2 here. hic etiā dicit tex. † Nam debes scire q̄ legata inutilia cum
remaneāt apud heredem iure hereditario falcidiā diminuunt
vel impediunt. l. in ratione ista. in princip. j. ad. l. fal. ¶ In tex.
ibi legari potest. Uidebatur contrarium: q2 cum patri sit acq-
renda tota hereditas istud legatum videbatur superfluum: s3
a certe nō necessario est acquirenda sibi hereditas: q2 si tempore
quo adibit erit sui iuris acquireretur ipsi filio. et tūc legatū ha-
bebit vtilitatem. et hoc respectu habito valet et est in pendenti.
¶ In text. ibi. in patris potestate sit. Uidebatur contrarium
quasi dies inutiliter cedat postq̄ tunc adhuc est in potestate pa
tris: sed contra est. nam adhuc speratur effici sui iuris anteq̄
adeat. et propter istam spem non cadit inutiliter: si autem tem-
pore aditionis sit adhuc in potestate: tūc legatū euanescit per
rationem quam. s. dixi. al's sequeretur q̄ esset obligatus pater
sibijpsi ad hoc legatum. et iste casus non ponitur in tex. sed po-
nitur pro constāti. et ex eo infertur illatio que sequitur. igit et si
iussu &c. ¶ In tex. ibi. imputabit ei: sc3 patri volenti detrahe-
re falcidiam de alijs legatis catenus quatenus valet hoc lega
tum cum maneat penes eū iure hereditario nō iure legati: sed
legatum validum remanēs penes heredem tanq̄ legatum in
falcidiam sibi nō computatur: q2 cum dicatur debita iure insti
tutionis nō imputatur in ea nisi illud quod capitur iure insti-
tutionis. et hoc voluit hic glos. fin. per. ll. quas allegat. ¶ In fi.
glo. prime ibi. et tunc est tota plana. Quia tūc legatum remane
ret hodie validum etiam si tempore quo adit sit in potestate pa
tris. §. q2 non acquirit patri proprietatē: sed sibi. et sic cessat ra-
tio. de qua. s. et tunc filius detrahit falcidiā de isto legato sicut
de facto extraneis s̄m glos. quam no. et ita intelligit si. huius. l.
et tunc illud verbū ei exponitur: sc3 filio. Sed queritur ecōuer-
so: si pater instituitur: et ab eo legatur filio non valet hoc iure
nec recōualescit: l3 postea efficiatur sui iuris. vt insti. de leg. §.
an seruo. Respondeo propter regulam cato. quia si testator tē-
pore testamēti mortuus fuisset illud legatum non potuisset va
lere: q2 si valuisset fuisset statim quesitum filio: qui tunc erat in
potestate. et per filium eodem momento fuisset quesitum patri.
et sic videretur factum a seipso sibijpsi: sed hic regula catonia-
na nō habet locū: q2 l3 testator moreretur tēpore testamēti nō
propterea legatum esset inutile: q2 inspiceretur tēpus aditio-
nis: vt hic p3 in verbo nec interest.

2 ☞ Si soluēda est gabella de legato vel donatione ad ratio-
nē tot denariorum pro libra vere estimationis rei legate vel dona
te: q̄d de illa estimatione deducat id q̄d soluit causa conditio-
nis implende vel notarijs: et omne onus.
3 Si q̄s impetrauit bñficiū vsq3 ad valorē cētū: et vacet beneficiū
b vsq3 ad valorē ducētorum: tñ deductis oneribus nō remanēt nisi
centum: an debeatur impetranti.

1 **Non amplius.** ¶ † Per principium
huius. l. p3 q̄ si legat
tibi fundus valēs centum sub conditione si dederis
heredi quinquaginta et dedisti non potest te graua-
re onere fideicōmissi de dādo alteri nisi vsq3 ad quinquaginta:
quia non censeris plus habere. facit. j. eo. ciuitatibus. in fi. sed
contra. j. de lega. ij. l. si cui fundus. vbi censeris totum habere
iure legati: l3 tātū dederis heredi quātū valet fundus. Solu.
illud procedit quantū ad hoc vt valeat legatū: q2 sepe interest
vestra habere vicinum fundum etiam soluendo vltra verā esti
mationē: vnde valet legatum de fundo valēte centum sub cōdi
tione si dederis centum heredi: vel si grauatur heres de vendē
do tibi pro centum. et potes agere ex testamento. et hoc voluit
illa. l. sed quantū ad hoc vt possis grauari de dādo alteri nō di
ceris habere iure legati nisi quātū tibi superest deducto eo q̄d

a ¶ Nō sunt duo. adde eūdē pau. de ca. in. l. ita sti-pulat9. j. de ver. oblig. et ibi vide Alexā. et eūdem Paū. de cast. in consil. suo sexto col. pe. in fi. i no-uis inci. in cau-sa mota p Ga-sparē. et ibi q̄d si apposita trabit sepe vel termi-nos vel fossata: l3 visu videātur diuersa predia si tñ i ipsis fun-dis ita diuisis essent q̄dā caue. dicerētur tales fundi vnū p̄diū respectu caue. q2 illa diuersi-tas in superficie non inducit di-uersitatē in vera caue. et vide que no. ad Alexan. hic. Cur.

b ¶ Generalē. ad de vt per Fran. de are. cōsi. cij. et Ludo. ro. consi. cccxciij.

2 soluisti vt hic. † Item per istũ tex. patet si soluenda est gabella de legato vel donatione ad rationem tot denariorum ꝓ libra vere estimationis rei legate vel donate. ꝙ de illa tantũ estimatione est soluenda q̃ remanet deducto eo ꝙ soluit̃ causa conditionis implende vel notarijs deducto omni onere. † Et adde no. ꝑ Bar. in. l. quoties. ꝭ. ad le. fal. facit etiã iste tex. si aliqs impetrauit beneficiũ vsq3 ad valorẽ. c. ⁊ valet beneficiũ valorẽ du centorũ tñ deductis oneribus non remanẽt nisi centũ. ꝙ istud beneficiũ debeat̃ impetranti. nescio tamẽ[a] si in curia romana hoc admittitur[b] qꝛ forte intelligeret valorẽ non deductis oneribꝰ cũ tales gratie sint restringẽde. quia odiose vt in. c. q̃uis. de ꝑben. li. vj. sed legata sunt fauorabilia ⁊c.

3

2 ☞ Periculum rei legate in specie pertinet ad legatarium. si non interuenit mora heredis.

Dicitur fieri deterior conditio alicuius quãdo perdit lucrũ. ⁊ an dicatur pati dãnum.

Si certum.

1 † Not. hic ꝙ res nobilis legata. si tpe mortis testatoris erat alibi q̃ in loco vbi est heres vel incipit esse post sine culpa heredis non tenet̃ heres eã tradere nisi in loco vbi est. vnde potest dicere legatario vadas illuc ⁊ scribam vnam literam tali qui h3 eam vt ibi tradat. ⁊ si recusat culpa est sua non heredis. l. qꝺ legatur. ꝭ. de iudi. nisi velit eam reduci ad locum vbi est heres sumptu ⁊ periculo ipsius legatarij vt ibi no. ⁊. l. postea. in fi. cum. l. seq. ꝭ. de eden. ¶ † Itẽ no. ꝙ periculum rei legate in specie pertinet ad legatariũ si non interuenit mora heredis. ¶ Itẽ no. ꝙ dicitur fieri deterior conditio alicuius quando perdit lucrum[c] nõ tamen hic dicit̃ ꝙ dicatur pati dãnum licet gl. hoc dicat hic. ⁊ sic cessant contraria glo. Tene menti.

2

2 ☞ Quãdo legatur pars bonorum. ꝙ partes in singulis rebus dicantur legata. ⁊ sint in obligatione.

3 An dominium in singulis rebus pro illa parte acquirat̃ legatario ab adita hereditate.

4 Quid tunc sit in solutione. ⁊ ꝙ facultas soluẽdi estimationem duret quousq3 lata sit sñia super parte bonorum. ⁊ quousq3 sit cõuentus actione iudicati super illa vide tamen nu. 6.

5 Quid si talis facultas competat ex potestate data contrahentibus ꝙ non duret nisi vsq3 ad litem contestatam super re debita idem quãdo a testatore si in penam heredis fuit introductum. secus si in eius fauorem.

Aliud pro alio quando possit solui inuito creditore.

6 Legatarius partis bonorum in genere non potest compellere heredem ad adeundum hereditatem.

Qꝺ secus sit in legato certe partis hereditatis qꝺ est vniuersale ⁊ intelligitur nõ deducto ere alieno. ⁊ ꝙ facta restitutione verbali trãseat dominium in singularibus rebus. ⁊ si possunt cõmode diuidi potest peti pars in singulis rebꝰ. nec det̃ facultas heredi soluendi estimationem.

Quid si legantur omnia bona.

7 Qñ legatur filio pars bonorũ iure institutionis ꝑ sua legitima tunc non datur heredi facultas soluendi estimationẽ.

8 Heres vel filius grauatus restituere hereditatẽ de singularibus legatis an possit falcidiam vel trebellianicam. vel debitũ iure nature retinere in vna re.

Cum bonorum.

1 † Cũ legat̃ pars bonorũ est in electione heredis an soluat estimationẽ an autem partẽ in singulis rebus si tamen possunt diuidi cõmode. alˀs cõpellit̃ soluere estimationem vel vnã rẽ aut plures q̃ tãtũdẽ valeant ꝑut iter se cõcordauerint. vel si discordant ꝑut iudici expedire videbitur. h. d. cum. l. seq. ¶ † Pro declaratione huius. ꝭ. tria vel quatuor sunt videnda qñ legat̃ pars bonorum. Primũ est quid sit in legato ⁊ in obligatione. nã sabinus ⁊ cassius dixerunt ꝙ ipsa estimatio. ⁊ sic pinde ac si estimatio fuisset legata ne singule res habeãt diuidi. alij vt ꝓculus ⁊ nerua ꝙ partes in singulis rebus dicunt̃ legate ⁊ sunt in obligatione. ⁊ ista pars verior est vt colligit̃ ex l. si quis bonorum. ꝭ. e. qꝛ si estimatio esset in obligatione post morã heredis venirẽt vsure non autẽ fructus cuius ꝯrium ibi dicit̃. † Scꝺo videndũ est an dñium in singulis rebus pro illa parte acqrat̃ legatario ab adita hereditate. ⁊ tex. in. l. põt. in fi. in verbo vẽdicare. ꝭ. eo. facit ꝙ sic. alˀs non haberet locũ vendicatio. Sed ꝯrium vr̃ ꝓbari p. d. l. si quis bonoꝝ. quia si dñium trãsiret venirẽt fructus. ab adita hereditate etiã nõ interueniente mora heredis tanq̃ ꝑcepti ex rebꝰ legatarij. vt. l. herẽnius. ꝭ. de vsu. cuius ꝯriũ ibi dicit̃ ꝙ nõ nisi post morã. Et hãc partẽ tenebat Bald. ⁊ Ang. ⁊ assignat rationẽ Bal. qꝛ si dñium esset trãslatum nõ daretur heredi facultas soluẽdi estimationẽ que rõ non placet. qꝛ ꝯrium habemus in. l. si quando. ꝭ. heres. ꝭ. eo. vbi erat translatum dñium ⁊ tñ datur facultas soluẽdi estimationẽ tñ ibi ꝓcedebat ex potestate data a testatore vt p3 ex ibi no. per Bar. ¶ † Ad tex. autẽ dũ dicit vẽdicare. Rñdeo ꝙ ponit̃ improprie proprietatẽ. ⁊ vult dicere ꝙ legatarius non h3 necesse petere partẽ in singulis rebus eas nominãdo. S3 potest dicere generaliter peto quartã partẽ oĩum bonoꝝ mihi legatũ. ¶ Et ꝓcedit libellus. qꝛ cõformis testamento Bar. autẽ vr̃ sentire ꝙ dñium sit trãslatũ. ⁊ ꝙ si in hereditate nõ sunt debita legatarius possit vẽdicare partes in singulis rebus licet non teneat̃ ipsas specificare sed generaliter petere vt. l. põt. in fi. ⁊ licet heredi cõcedat̃ facultas soluẽdi estimationem. Sed si sunt debita in hereditate: tũc qꝛ illa veniũt deducẽda ante oĩa de toto patrimonio nõ est certus legatarius quota portio sibi debeat̃ in singulis rebus. ideo poterit vẽdicare partẽ incertã s. quartã partẽ eius qꝺ restabat deducto ere alieno vt in. l. q de tota. ꝭ. incerta. ꝭ. de rei vẽ. Opi. Bal. verior est ꝑ illã. l. si qs bonorum. quã Bar. in hoc non ponderauit nec põt dare rñsum.

4 † Tertio videndũ est quid sit in solutione. nã ista possunt simul stare ꝙ vnũ sit in obligatione. ⁊ tñ aliud sit in solutione vel ex dispositione legali. vt patet in actione noxali. vt i. l. itẽ veniũt. ꝭ. idẽ ait recte. de peti. here. vel ex dispositione testatoris. vt. l. si quãdo. ꝭ. heres. ꝭ. eo. ⁊. l. j. de penu lega. vel ex dispositione contrahentiũ. vt in. l. si quis stipulatus fuerit. x. in melle. ꝭ. de solu. Et ad istã. q. iuriscõsultus hic respondet in ver. sed oportet. ꝙ in solutione est ipsa estimatio si heres vult eã prestare. vel etiã partes in singulis rebus si hoc magis vult heres ⁊ possint cõmode diuidi. vel si neutrũ istoꝝ vult potest soluere vnam rem vel plures q̃ valeãt tantũ q̃tum pars legata in singulis rebꝰ. tñ tũc nõ est in eius libero arbitrio nec solius legatarij. sed in arbitrio iudicis. si hoc viderit expedire. vel ꝑut fuerit equum. Qñ ego vult soluere estimationẽ indistincte potest. etiam inuito legatario ⁊ etiã si bona recipiant cõmodam diuisionem. vt hic colligit̃. qꝺ est notandũ ⁊ dat̃ hec facultas a. l. ne inducatur cõmunio singulis rebus inter heredẽ ⁊ legatariũ que solet parere discordias. vt. l. cũ pater. ꝭ. dulcissimis. ꝭ. de lega. ij. Ideo regulariter ad eã quis non cõpellitur vt in. l. si nõ fortẽ. ꝭ. si cẽtum. ꝭ. de condi. inde. ⁊ dat̃ magis heredi. quia est debitor ⁊ sic fauorabilior ꝙ creditor. vt. l. plerũq3. in fi. ꝺ iure dotis. Et dat̃ etiã si nulla sint debita in hereditate. qꝛ adhuc viget dicta rõ ⁊ durat ista facultas quousq3 lata sit sñia super parte bonorum ⁊ quousq3 sit cõuentus actione iudicati super illa. vt in. d. l. itẽ veniunt. ꝭ. itẽ ait recte.

5 † Sed qñ cõpetit ex potestate data contrahentibus nõ durat nisi vsq3 ad lit. cõtest. super re debita. vt in. d. l. si quis stipulatus fuerit. x. in melle. ꝭ. de sol. Idẽ qñ a testatore si in penam heredis fuit introducta. vt in. d. l. j. de penu leg. secus si in eius fauorẽ. quia tunc idẽ ꝙ in primo casu. vt in d. l. si quãdo. ꝭ. heres. ⁊ ibi no. ꝑ Bar. ꝭ. eo. Non ergo obstat cõtrariũ formatũ in glo. ꝙ aliud ꝑ alio nõ possit solui. qꝛ fallit[d] qñ vnũ est in obligatione aliud i solutione. Itẽ fallit qñ illud qꝺ est in obligatione nõ potest solui. vt no. in. l. vinũ. ꝭ. si certũ peta. circa fi. gl. magne. ⁊. l. si seruũ. ꝭ. si. de verbo. ob. Fallit etiã ꝑpter difficu. tatẽ vel duram separationẽ. vt. ꝭ. eo. l. si domus. ꝭ. qui cõfitet̃.

6 † Predicta qñ fuit legata pars bonorũ in genere. qꝺ legatum dicit̃ vniuersale. sed generale. quia itelligit̃ deducto ere alieno. vt hic in glo. que incipit secus. Ideo legatarius non põt cõpellere heredẽ ad adeundũ hereditatẽ. vt in. l. muIieri. ꝭ. fi. ꝭ. ad treb. ⁊ hic gl. que incipit nõ ergo. secus si legaret̃ certa pars hereditatis. qꝺ est vniuersale. ⁊ intelligit̃ nõ deducto ere alieno. ⁊ põt compellere heredẽ ad adeundum. Et facta restitutione verbali transit dñium in singularibus rebus pro parte ⁊ possunt cõmode diuidi. põt peti pars in singulis rebꝰ nec dat̃ facultas heredi soluẽdi estimationẽ. hoc sentit glo. q̃ incipit. secus in princ. sed qñ legant̃ oĩa bona tũc est idẽ ac si legaret̃ hereditas ⁊ esset fideicõmissum vniuersale. vt dixi. ꝭ. e. si qs bonorum. Item ꝓcedit qꝺ hic dr̃ qñ legata est pars bonoꝝ in genere. si vero in specie in singularibꝰ rebus specialiter nominatis. In gl. ante fi. innuit esse secus dũ dicit. Nõ rerũ singulariũ ꝙ nõ det̃ facultas heredi soluẽdi estimationẽ qꝺ not. S3 intelligit̃ si pñt cõmode diuidi alˀs secus. vt in. d. ꝭ. q cõfitet̃. sed qñ in genere hoc nõ inspicit̃. vt in hoc tex. singulari. Procedit etiã iste tex. ꝭm Bal. qñ legat̃ extraneo

7 † secus si filio ꝑ sua legitima vt freqñter cõtingit ꝙ parentes dicunt relinquo iure institutio. tali filio meo legitimã suã vel partẽ q̃ ipm cõtingit. nã cũ legitima dicat̃ deducto ere alieno ⁊ funeris impen. vt. l. papi. ꝭ. quarta aũt. de ioffi. test. vr̃ legata pars bonoꝝ. Nec tũc dat̃ facultas soluẽdi estimationẽ ꝭm Bal. qꝺ no. ⁊ tene mẽti. qꝛ legitima debet̃ in ipsis rebꝰ quo ad obligationẽ ⁊ solutionẽ. vt i. l. sancimꝰ. ꝭ. repletionẽ. C. ꝺ ioffi. testa. Gl. tñ hic i. l. põt. sup vbo partẽ. dũ exponit. i. legitimã innuit ꝯriũ ꝙ hic loquat̃ etiã qñ filio. sed opi. Bal. plus placet. ¶ † Ultimo de. q. quam

8 format gl. in. l. põt. an heres vel filius grauatus restituere hereditatẽ de singularibꝰ legatis posset fal. vel treb. vel debitũ iure

---

a ¶ Nescio tamẽ. Adde ꝙ Bal. firmat in. l. j. in. ij. col. C. de fruc. et litis expen. Rapha. cu. in. l. fructus. so. ma. Jo. and. in addi. ad Spec. in rub. de cõces. prebẽ.

b ¶ Admittit̃. adde ꝙ imo h̃ admittit curia et h̃ tenet etiã Bal. i l. coheredibꝰ. ꝭ. fami. herci. ⁊ i. l. neq3. in fin. C. de cõpensa. Refert ⁊ sequit̃ Feli. i. c. ad aures. colũ. xij. ver. duodecimo ꝯsi. extra de rescrip. vbi latissime qñ valor sit exprimendus ⁊ qñ non. Cur.

c ¶ Perdit lucr. Intellige qñ est radicatũ. qꝛ tũc dicit̃ pati dãnũ alˀs secus vt no. Alex. ꝯs. lxxxix. ij. li. ⁊ ꝯsi. ccij. eo. volu. ⁊ qꝛ. d. Jas. h. d. in illa. q. an elecmosyna consueta cõcedi fratribus ꝑ statutũ possit reuocari. per statutũ ꝯfirmatũ ꝑ superiorem potest ꝑ statuentes reuocari. vide ipm do. Jas. hic ⁊ tu declara. qd hic addens voluerit.

d ¶ Fallit. Adde ꝙ aliud ꝑ alio inuito creditore soluitur in casu singulari posito per Bald. in. l. si qs argentũ. ꝭ. si vero. C. de dona. ⁊ in alio casu no. per Bald. in rub. de cõtrahẽ. emp. in. xv. q. ⁊ i hac materia adde Ludo. ro. ꝯsi. clxiij.

iure nature retinere in vna re. sicut pōt hic dare alteri ī vna re iu. iminē te vide plene p Bar. i. l. in quarta. ĵ. ad le. fal. in. iiij. q. in. l. marcellus. §. res que. ad trebel. et Cy. in. l. filiū quē habentem. C. fami. herci. et gl. in aut. de resti. et ea que parit. §. ꝙ obrē. et opinio Bal. de qua. s. ꝙtum ad legitimam reperi approbatam p doc. vltramon. p. l. in emptione. de mino. et de bo. liber. l. libertus qui soluē. et. C. de admi. tuto. l. lex ꝗ tutores. dūmodo possint cōmode res diuidi als secus per istū tex. et per. l. ij. §. fi. C. qñ quibus et quarta pars debe. lib. ex. Tene menti.

2 ☞ Si debebam tibi centum actione stricti iuris et ea tibi lego non valebit legatum.

3 Quod tibi debeo pure si tibi legat a quodam tertio ꝙ valebit legatum. si tui contemplatione hoc fecerit.

4 Si aliquis stipulatus est a me suo nomine cētum. et ego ea centum tibi lego ꝙ valebit legatum.

5 Quando debitū est purum licet non valeat legatum quātum ad hoc vt possit peti actione ex testamento. cōtinet tamen aliā vtilitatem. quia debitor legando censetur debitum recognoscere. et sic interrumpitur prescriptio.

6 Cū tale legatum cōtineat cōfessionem legantis factam parte absente. ꝗ inducit semiplenā probationem poterit legatarius cū vno alio teste probare debitum et tanꝗ debitum petere nec patietur falcidiam. et si debitum non erat hypothecatum. an p tale legatum adijciatur hypotheca. et nu. 7.

7 Si lego simpliciter qd debeo. et sum tutus exceptione ꝙ non valeat legatum nisi dixissem quod debeo ex tali causa.

8 Si testator mādat executori ꝙ soluat sua debita censet sensisse de efficacibus nō de illis in quibus obstat exceptio.

9 Si teneor tibi in cētum ex aliq dispositione statutaria nō iure cōmuni. et ista centum tibi lego valet legatum vt possis ex testamēto petere. licet debitū esset purum. cū intersit tua habere duas actiones. et ꝙ per scdam non tollatur prima.

1 Si creditori. † Si debitor legat creditori qd dz ita demū vz legatum si cōtinet aliquam vtilitatem als secus. h. d. cum. l. seq. Cum enim posset eque cōmode consequi debitū suū absqz legato sicut cū legato non dz cōtinere vtilitatē. als secus et hoc probat hic per tria exempla. Est et quartus casus in quo cōtinet vtilitatem vel si debeo tibi actione personali rem aliā meā nā dñium in te nō trāsit nisi tradam. vt in. l. traditionib9. C. de pac. Sed si lego ipsam transit sine traditione. et propter hoc reddit legatum licet debitum esset purū. tex. est no. in. l. iij. §. si rem. ĵ. ti. ij. et sic gl. in. l. meuius. post prin. ver. debitor aūt. ĵ. ti. i. ꝗ videt requirere ad hoc vt valeat ꝙ debeat cōtinere aliquid plus altero de quatuor modis. vt habet insti. de actio. §. plus non bene dicit quia iste non est de illis modis

2 et tamen valet. ℂ † Sed pone ꝙ debebam tibi centum actione stricti iuris et ea tibi lego an valebit. videt ꝙ sic. quia habebis actionem ex testamento que habet instar bonefidei. Et pro hoc iste ver. id qd. et hoc tenet glo. in. l. si cui. §. si titio. ĵ. eo. in fi. gl. ꝗ incipit imo saltem. In contrarium est tex. in. l. aurelius. §. fi. ĵ.

3 de libe. leg. ℂ † Itē pone ꝙ illud quod tibi debeo pure legat tibi a quodam tertio. an valebit. Respondeo sic si tui contemplatione hoc fecerit. nam ex hoc ꝯsequeris vtilitatē. quoniam habes duos obligatos. s. me et heredem legātis ex testō. et hoc tua interest. vt in. l. vi. in fi. de libe. lega. et hoc probatur in. d. l. si

4 titio. in tex. et glo. ℂ † Item pone ꝙ aliquis stipulatus est a me tuo nomine cētum. ego lego tibi ista centum. an valebit dic ꝙ sic. quoniam ex stipulatione illius nō habes actionem contra me nisi tibi cedatur. sed nunc habebis contra heredem meum etiam cessione non facta. et hoc probat in. l. huiusmodi. §. si pater. ĵ. eo. et de iur. do. l. cum pater. si bene inspiciatur. Loquunt ergo isti tex. quādo debitor legat creditori id qd debet. non qñ

5 alius pro debitore. vel quādo debet alteri ꝙ legatario. licet ad legatarium sit peruenturū. ℂ † Itē scias ꝙ licet qñ debitū est purum non valeat legatū quātum ad hoc vt possit peti actione ex testō vt in ista. l. sin autē. cōtinet tñ aliam vtilitatem. quia debitor sic legādo cēsetur debitum recognoscere. et sic interrū-

6 pitur prescriptio vt. C. de prescri. xxx. anno. l. cum notissimi. §. sed et si quis. ℂ † Itē quia tale legatū continet confes. legantis factā parte absente que inducit semiplenā probationem vt in. l. fi. de succes. ab ite. et sic cū vno alio teste poterit legatarius probare debitum et tanꝗ debitum petere qd sibi vtile. quia nō patitur falcidia vt hic in fi. Ita elegāter ponit Bal. in. l. j. ante fi.

7 C. de fur. ℂ † Bar. etiā hic addit aliam vtilitatem quia si debitum non erat hypothecatum per tale legatum licet nō valeat quātum ad hoc vt possit peti actione ex testamēto. valet tamē ꝙtum ad hoc vt illi debito adijciat hypotheca per testamētū et reperi hoc fuisse dictum Dy. licet ipse non alleget in. d. §. si titio. qd dictum reprobat hic Ange. et merito. quia hypotheca

ex testamento non competit nisi pro legatis. vt. l. j. C. de lega.

8 ℂ † Si ergo nō nascitur actio ex testamēto pro eo quod principaliter legat similiter nec actio hypothecaria. et allegat isti. eo. §. ex cōtrario. Dicit etiam Bart. hic vnum aliud ꝙ principium huius. l. debet intelligi qñ testator expressit quātitatē dicēdo lego decē que tibi debeo. Sed si simpliciter legarē qd debeo. et essem tutus exceptione nihil viderer legasse qr aliud nō debeo vt in. l. creditor. et i. l. creditores. de verbo. sig. et sic reddit nullum rōne icertitudinis vt i. l. legaui. ǒ libe. le. et no. i. l. si sic. in. §. i. ĵ. eo. hoc puto verū nisi dixissem ꝙ debeo ex tali causa et ex illa deberem. nō tñ cum effectu ꝑpter exceptionem quia viderer illā remittere. Qñ autē[a] nullo mō debeo procedit indistincte dictū suū. Si ergo testōr mādat executori ꝙ soluat sua debita censet sensisse de efficacibus.[b] non de illis in qbus obstat exceptio. vt in. l. si is cui. §. flauius. ĵ. de solu. ℂ In glo. que incipit. vt de peculio. ibi p hac. l. tpali. doc. istā reprobāt quia istud iteresse nō dz attendi ꝙtū ad hoc vt faciat valere legatū scz ꝙ actio ex testō sit magis duratura ꝙ actio ꝑtoria quā habebat. per. l. pater q castrē. ĵ. de castrē. pecu. quā allegauit Pe. in. l. q bis idē. de vbo. ob. et ibi vide in simili p Bar. Tene ergo sequentē in versiculo vel pone in pretoria. ℂ In ea. gl. ibi ppetuū ius agentis hec est truffa dicit ergo ꝙ in. §. qui iniuriarū. vna actio surrogat loco alterius accessorie qr nō cōpetebat p eo ad qd actio pma sz ad aliud qd erat illius accessio. hic eque principaliter. qr cōpetit ad illud idē. ideo vtraqz seruat suam naturā vt in. l. itē illa. §. qd adijcitur. de cōsti. pecu. ℂ In gl. ibi

9 diceret valere legatū. hec vera quā no. ℂ † Nā dixit hic Ang. ꝙ si teneor tibi in centum ex aliqua dispositione statutaria nō iure cōi. et ista centum tibi lego valet legatū vt possis ex testamento petere licet debitū esset purum qr incipit deberi ex alia iuris cēsura ꝙ prius deberetur. s. de iure cōi et interest tua habere duas actiones. qr si succūbis in vna redibis ad aliaz vt. l. aurelius. in fi. de libe. lega. nō enim per secūdam tollit prima. sed noua sibi accumulatur vt hic sequitur in glo.

2 ☞ An alia clā per se posita referat ad oīa pcedētia. et nu. 8. Dicta in vno capitulo: lege: vel statuto: an censeantur repetita in alio capitulo.

3 Expressio eius ꝙ tacite inest: aliquid operat habito respectu ad aliquid extrinsecus.

4 Licet donatio inter virum et vxorē a iure prohibita morte donantis premorientis cōfirmetur et cōfirmatio retrotrahatur. debet intelligi ꝙ trahitur retro quātum ad fructus. vt eos lucretur a die facte donationis.

5 Qd hic fictio nō extendat ad illud qd a iure erat reprobatum.

6 Clausula seu verba alicui9 dispositionis legis vel statuti generalia. non referunt ad alia que sunt ꝯ dispositionē iuris cōis.

7 Facilius fit relatio ad id qd cōcernit qlitatē ꝙ ad id qd cōcernit substantiā. si tendit ad confirmandū substantiā inualidā.

8 Uerbū ꝑteriti vel pñtis tpis ꝑprie nō cōprehendit futurum.

9 Si testōr legauit mihi pecuniā quā habebat in arca vel apud campsorem. et si heres nō traderet legauit mihi fundū tūc si heres illam pecuniam cōsumpsit ꝑpter qd ego peto fundum nō pōt tradere aliam similē pecuniam me inuito.

10 Quid si nō legasset fundū in casu quo illa non traderetur.

1 Illis scriptura. † Clausula per quā prorogat legata pecuniaria quibus dies nō est appositus porrigit ad illa tantū que ꝯsistunt in pondere numero vel mensura. et in quibus dies quoquo modo nō est appositus. secus si quoquo modo est appositus. Item porrigitur ad precedentia et sequētia etiam in codi. relicta. h. d. in effectu vsqz ad. l. si quis filio. et est pulchra lex. ℂ In glo. secunda. ibi so. ibi summa. hoc non placet doc. quia idē importat vnum verbum qd alterum dicit ergo ꝙ ibi dispositio testatoris erat mere fauorabilis legatis. quia mādauit ea solui simpliciter: ideo ista verba habēt latissimnm significatum. vt comprehendant etiam legata cōsistentia in speciebus hic vero nō erat mere fauorabilis sed mādabat solui cum termino. Ideo habent medium significatum vt cōprehendant ea ꝗ cōsistunt in pondere numero vel mensura. Quādo vero dispositio est mere odiosa vt mace. tunc verbū pecunia habet strictū significatum. s. de consistentia in pecunia numerata. vt no. in. l. ij. s. si cer. pe. et hoc vult dicere sequēs glo. in prin. Quia sufficit quātum ad primam partē. ℂ In alia gl. que incipit quia huic ibi. l. cum vulgari. vbi erat legatū purū. et tamē ad istud non extenditur hec clausula. glo. soluit ꝙ imo ibi habebat diem legalem que solutio falsa est. nam ibi legatū nō habebat terminum legalem imo erat purum. licet actio de dote ꝗ prelegabat bene haberet quia iure isto deberet reddi annua bima trima die. et hodie vsqz ad annū. preterea glo. ista sentit hanc clausulam nō extendi ad legata que haberent ter-

[a] ℂ Quādo autē. Adde qd voluit Ludo. ro. consi. cccviij. in prin.

[b] ℂ Efficacibus. Adde vt p Old. cōsil. cclxxxvj. et p eūdē Pau. melius cōsi. cclv.

minum a lege non a testatore. quod est contra istum textũ. nam legitimum pure habet diem & terminum a lege. s. ut debeat statim adita hereditate. & tñ ad illud extẽditur hec clausula ut hic in ver. proinde. Tene ergo ultimã solutionẽ q ibi loquitur in plegata dote. qd nõ tenet nisi ppter cõmodũ representationis. q: debitor legat creditori qd debet in diẽ vñ censet velle qd debeatur pure & hec est representatio ppter quã tenet. Si aũt legaretur in eadẽ die nõ valeret q: nõ contineret cõmodũ. ut. s. l. proxi. Et ideo si diceremus hãc clausulã referri ad tale legatũ redderetur ex hoc legatũ inutile. ideo nõ refert. arg. j. eo. si qs a filio. & hoc vult ista glo. ¶ 2 †Et no. istã regulã q est singularis in materia relationis vel repetitionis qñ querit. An alia clausula [a] p se posita referat ad oĩa pcedentia. de q materia tractatur in. l. si idẽ cũ eodẽ in fi. ff. de iuris. om. iudi. nam nõ refertur ad illa que ex tali relatiõe redderent inutilia. & ad hoc allegat ista glo. & etiã illa lex cũ vulgari. Similiter quãdo queritur an ea que dicta sunt in alio capitulo. l. vel statuto censeant repetita in alio capitulo. nã ista est alia materia q precedẽs. de qua per Barto. in. l. pretor. §. j. vi bo. rap. & dicas idem ut non censeantur repetita si induceretur vitiũ. ut facit. l. titia. §. idem respondit. de verb. ob. ¶ In glo. que incipit. i. nõ pure ibi: sed ibi effectũ consideravit & nihil extrinsecus. Hoc idem dicitur hic in tex. expresse in ver. Quis. q: lz legatũ factum cum appositione istor verbor q debeat de pñti dicat purum qtum ad vim & effectũ legati & sic illa verba sunt superuacua qtum ad hoc q: ita deberet de presenti si nõ fuisset apposita. idest statim adita hereditate. sicut si sunt apposita. tamen considerata ista clausula que dicit extrinseca nõ reputatur purum. i. factum sine die. imo fuit appositus dies a testatore. & ideo ad illud clausula nõ extenditur. que nõ nisi ad illa que diẽ nõ hñt a testatore appositum. ¶ 3 †Sic ergo nota q expressio eius qd tacite inest [b] aliquid operat habito respectu ad aliquid extrinsecus lz habito respectu ad id cui inest nihil operet. & hoc pbat iste tex. qd not. ad materiã que ponit in. l. iij. s. eod. Videbat autẽ istã clausulã referri etiã ad hoc legatũ. q: verba ipsius clausule quibus dies non est appositus videbant debere intelligi de die apposito cã differende solutionis quasi fuerit intẽtio testatoris. q illa legata in quibus talis dies specialiter nõ est appositus saltem apponeretur per hanc clausulã generalẽ. Sed si specialiter esset appositus in illis non operaretur ista generalis. argu. in. l. doli clausula. de verbo. obli. nam & ipsa clausula continet talẽ diẽ appositum causa differẽde solutionis. ergo & de legatis similẽ diem habentibus videatur intelligẽda. & quilibet prima facie ita diceret. si non haberemus istũ tex. Sed iste dies de quo hic non est talis. non enim apponitur ut differat legatum vel eius solutionẽ. sed magis in oppositum ut acceleret & statim debeatur. & sic ad illud nõ videbat extendi. sed certe etiam de tali censetur testator intellexisse. ut voluerit differri solutionẽ legatorum. nisi illorum que voluit non differri: sed statim solui & hoc est huiusmodi. & in hoc consistit ratio huius text. & nisi illorum que specialiter in aliũ diem voluit differri. ut sic specialis prouisio deroget generali. Sed magis facit dubiũ id quod sequitur in versi. sed si in annos. quia ibi dies fuit appositus causa multiplicandi obligationem legatorum. non causa differendi vel accelerandi. quia tot sunt legata quot anni. & tamẽ ad istud non extenditur. Sed ratio ponitur in tex. quoniam & tale legatum habet initium & finẽ. Incipit enim in principio cuiuslibet anni & finitur in fine & sic nota multiplicẽ diem nam quidã apponitur causa differendi solutionem qui nõ suspendit substantiã legati sed executionẽ eius ut est dies quã continet hec clausula. Quidã q apponit causa demõstrationis potius ad accelerandũ solutionẽ & de hoc hic in ver. quid si forte. Quidã qui cã multiplicãde obligatiõis ut hic in ver. & si in annos. Et quocunq istor modorum sit apposita clausula ad illud non extenditur. Et etiã quidã dies incertus ut est ille qui est in cõditione que principaliter non facit diẽ sed secũdario. ut. l. si titio. j. quãdo di. le. ce. Ideo verba istius clausule de tali die non videbantur intelligenda sed solum de illa que principaliter. cuius contrarium hic patet in versiculo. sed si sub conditione qd diligenter. no. Nam ex hoc apparet si lex vel statutũ aliqd disponeret in aliqua dispositione facta in diẽ locũ haberet etiã i facta sub cõditione. q: & illa dicit facta in diẽ qd perpetuo tene menti. q: posset tibi reddere honorem loco & tpe. casus est hic. ¶ In ultima gl. ibi. l. vxori. §. vxori. ubi verbũ pteriti tpis donaui nõ extenditur ad donationẽ postea factã. & hoc verbum legaui bene extenditur ad legata postea facta. ¶ 4 †Glo. soluit & de solutio. suis no. duo ad que semp allegatur ista gl. primo q lz donatio inter vir. & vxo. a iure phibita morte donãtis premoriẽtis confirmat & cõfirmatio retrotrahat. ut in. l. donationes. C. de do. inter vi. & vxo. debet intelligi q trahitur retro qtũ ad fructus ut eos lucretur a die facte donat. non qtum ad hoc ut censeat voluisse ab illa die & fuisse dominium translatum. quia hoc est contra phibitionẽ iuris. ¶ 5 †Et ideo hec fictio lz etiã sit a iure inducta nõ extenditur ad illud qd a iure erat reprobatũ qd est notabile & singulare in materia fictionis. & ista gl. cõiter tenet al's ius sibijpsi cõtrariaret fingendo voluisse q ipsum ius improbauit. Incipit ergo esse valida ex nũc scilicet post mortem. Non autem fingitur valuisse ex tunc contrarium tamen videtur sentire glos. in. l. sequens questio. j. tit. j. Sed ista communiter tenetur. ¶ 6 †Nota etiã in versi. Dic ergo unum quod dicit Barto. esse valde notandum q clausula vel verba alicuius dispositionis. l. vel statuti generalia nõ referunt ad alia q sunt ꝯ dispositionẽ iuris cõis. et ideo dicta in primo capitulo statuti nõ referunt ad aliud caplm precedẽs vel sequens qd cõtineret aliqd ꝯ dispositionẽ iuris cõis. Et hãc regulã ponit Bart. per hãc glo. in. l. ptor. §. eritq differẽtia. j. vi bo. rap. ¶ 7 †No. etiam tertio ex gl. ibi itẽ in substãtiã &c. q facilius fit relatio ad id qd concernit qualitatẽ q ad id qd cõcernit substantiã. si tendit ad confirmandũ substantiã inualidã. al's potius econuerso videtur dicendũ. ut not. j. eo. tit. l. si cui serui. §. j. per Bar. qtum tamen ad contrariũ formatum in glo. melior solutio videt posse dari quia hic loquitur in verbo legaui quod ideo extenditur ad futura legata licet sit preteriti temporis. quia legare vel nõ legare pendet ex mera volũtate loquẽtis. ut probatur in. l. plociana de iure codi. et. l. verbum erit. de verb. sig. ubi econuerso verbum futuri temporis extẽditur ad preterita propter eandẽ rationem. ibi vero loquitur in verbo donaui. q ideo non extẽditur ad futuram donationem. quia donare nõ pendet ex mera voluntate donantis. imo requiritur voluntas etiam donatarij. ut no. in. l. illud. C. de sac. san. eccle. p gl. ideo retinet ppriũ significatũ quod est. 8 † ut verbũ preteriti [c] tpis vel psentis non cõprehendat futurũ. ut. j. de aur. & ar. leg. l. si ita. & l. cum stipulamur de verb. ob. & de fideius. si a colono. ¶ In fi. glo. ibi. §. cũ qui. In quibus fit relatio ad immediate pcedentia. et hic dicit q etiã ad futura. Sed ibi loquitur in clausula posita in alia. l. vel statuto. & queritur an referat ad oĩa precedentia an vero solum ad immediate [d] precedentia. quo casu dic ut in. l. si idem cũ eodẽ. §. fi. ff. de iuris. om. iudi. & l. si. j. de reb⁹ dub. q: si non ponit in oratione de per se sed adijcitur ad qualificandũ referet ad immediate pcedentia tm ut not. in. l. filiũ. j. qñ di. leg. ced. Sed si in oratione de per se tunc ad oĩa pcedentia nisi sint alia que ex hoc vitiarentur. ut in alia glo. quam. s. recitaui. vel nisi habeat specialem determinationem & ita loquũtur. ll. allegate hic in glos. vel nisi cõmode relatio fieri nõ possit saluarõne recti sermonis ut not. in. l. si idẽ cum eodem. & j. de leg. iij. l. heres meus. §. vxori. Nos loquimur in verbis testatoris in quib⁹ dic. ut. s. dixi. et sic. ll. allegate in glo. parum faciunt ad propositũ. ¶ 9 †Ultimo Dy. dicit fuisse determinatũ per istũ ver. Item si legetur pecunia. q si testator legauit mihi pecuniã quam habebat in arca vel apud campsorem. & si heres eam non traderet legauit fundum & heres illam pecuniã cõsumpsit. ppter qd ergo peto fundum heres aũt voluit tradere aliã pecuniã similẽ ut nõ careat fundo q non possit hoc facere. q: fuit mihi legata illa pecunia tanq species. q: certũ corpus pecunie. & sic nõ recipit cõmutationẽ in aliud corpus sicut una species cũ altera specie. & videt hoc pbari in. l. si certos nummos. j. eo. ubi vñ casus. ¶ 10 †Quid aũt si non legasset fundũ in casu quo illa non traderet. an possit heres tradere aliã pecuniam. & retinere illã. rñdeo si adhuc nõ est ꝯsumpta. & põt tradi nõ audit heres inuito legatario ut in. d. l. si certos nũmos. Sed si iã est cõsumpta p heredẽ audit sicut in alia specie legata & perẽpta culpa vel facto heredis. quia peruenit ad estimationẽ ppter impossibilitatẽ eam tradẽdi ut no. in. l. vinũ. in fi. gl. magne. s. si cer. pe. Et debes scire q si in arca non reperitur vel non tota non debetur nisi id qd reperitur postq fuit legata ut spẽs. ut. j. cod. l. si seruus. §. qui quęq. & j. titu. j. si qs seruũ. §. si qs legauerit. Secus si fuisset legata ut qtitas. & postea fuisset demõstratus locus. vñ solueret in alia oratione. ut. j. eo. quidã testõ. in prin. Non sunt alia.

Si quis a filio. 1 †In repetitione facta a substituto legatis factis ab instituto nõ subintelligitur repetita cõditio apposita i primo legato. si ex ea vitiaret repetitio. h. d. in effectu usq ad. §. si qs plures. Idẽ tñ si nõ vitiaret & repetitio esset expsse facta a testatore. ut i. l. si cui serui. §. j. eod. Sed in tacita repetitione legali de qua loquit. l. lz imperator. j. eo. bene subintelligit repetita eadẽ cõditio. ut. j. ti. j. l. cũ pr. §. ab instituto. & p gl. in. d. l. si cui. §. j. ecce casum. ¶ In glo. ij. ibi & est hec nugatio quedã. Dicit Dy. q: verba que vident cõfirmare legatum infirmant. sicut in. ll. allegatis in glo. verba que vident confirmare cõtractus infirmant. Declara sic. nam substitutus pupillaris

a ¶ An alia clausula. de materia hui⁹ clausule vide que habes in cõsilio meo. xlij. col. v. & cõsi. lxiij. col. ix. ad fin. & in col. xj. & colũ. xv. Fran. Cur.

b ¶ Expressio ei⁹ q tacite inest. qd operetur.

c ¶ Preteriti. an verbum preteriti tẽporis possit trahi ad futurũ Fulg. ꝯsi. xxxvij. et. cxxxvi. et vide qd voluit Ludo. ro. ꝯsi. ccccxxxiij. & no. q verba pteriti tpis in dubio debẽt intelligi de modica pteritiõe fm Alexan. in ꝯsi. ij. iiij. libro.

d ¶ Immediate. vide andream si cu. ꝯsi. xiiij. & xlj. ij. li. Bal. ꝯsi. cclxxiij. & ꝯsi. lxxxiij. iij. lib. Ludo. ro. cõsi. ciij. & ꝯsi. ccccxxx. p Alex. ꝯsi. lvij. & cxvij. & qd si referri potest tã ad sequentia q ad precedẽtia. vide per eundem ꝯsi. lj. iij. li. et vide de pdicta clausula p fulg. ꝯsi. xlij. p signo. ꝯsi. clxxxiij. & ꝯsi. ccxviij.

tutus pupillaris non pot debere legata ex repetitione nisi succedat ex substitutione. Succedere autem non potest nisi pupillus moriatur impubes. Legatum autē factū a pupillo fuit factum sub cōtraria ɔditione si efficiatur pubes. Dicendo ergo ꝙ idem legatum debeatur a substituto sub eadē cōditione est implicare cōtradictionē. et est perinde ac si dixisset volo deberi a substituto quando deberi non potest. et sic est nugatio quedā. Non sunt alia.

2 Obscuritas qñ est circa incertū de certis nō habet vitiare legatū. sed declaratio cōmittit heredi. secus si esset circa incertum de incertis.

Declaratio voluntatis defuncti in legatis que sunt fauorabilia cōmittitur heredi. non sic in iudicijs.

3 Quādo est obscuritas in citatione qz citat titius cū essent plures titij. dicit citatio temeraria et si cōparet ille de quo pars nō sensit tenebit pars ad expensas et damna.

4 Si testator legauit titio cū essent plures titij ꝙ heres eligat declarando de quo testator senserit.

Quid si nō sensit de certo. vt quia legauit vni ex libertis suis. ꝙ omnes liberti simul vocentur. nisi declaratio fuerit expresse cōmissa heredi.

5 Quid in officijs vt si relinquat titiū tutorem: cū sint plures titij. vel si relinquat titiū executorem super seruis legatis.

Differentia inter declarationem et electionem. et nu. 6.

6 Quando in omnem euentū quis lucratur aliquid et nihil perdit nō pōt cōqueri de alieno arbitritrio vel iudicio circa declaratione dicendo ꝙ debuit plus lucrari. et quid in electione.

7 Obscuritas circa verba legis vel statuti cōmittitur iudici declaranda.

Eius est interpretari vel declarare cuius est cōdere.

1 **Si quis plures.** †Qñ legatur incerta res de certis et testator sensit de certa non tamen apparet de qua electio est heredis. h. d. Dic vt. s. eo. qui duos. In tex. ibi elegerit. i. declarauerit. Nō enim est proprie electio. vt dixi in d. l. qui duos. Sic in promissione vt j. de verbo. ob. l. qui ex pluribus. †Not. ergo hic ꝙ obscuritas quando est circa incertum de certis non habet vitiare legatum sz declaratio cōmittitur heredi. secus si esset circa incertū de incertis vt si legaret stichum quem non haberet in patrimonio. nam apparet ꝙ sensit de certo nec cōstat de quo. et sic est incertus de incerto vnde vitiat. nisi incertitudo cōmittat declaranda in aliquē futurum euentum vel alicui alteri. vt. j. de reb. dub. l. si fuerit. in prin. et l. quidam relegatus. †Item not. ꝙ declaratio voluntatis defuncti in legatis que sunt fauorabilia cōmittit heredi nō sic in iudicijs. vt not. in l. pōponius scribit si frumentū. §. fi. s. de rei ven. qz agitur de preiudicio[a] aduersarij ꝙ dic vt no. in l. inter stipulantē. §. j. de ver. obli. Itē quādo est obscuritas in citatione. quia citatur titius cū sint plures titij dicit citatio temeraria et si cōparet ille de quo pars non sensit tenebit pars ad expensas et dāna. vt. l. eum quē temere. s. de iud. Loquit aūt iste tex. qñ obscuritas erat ī re legata. †Idē si circa personā legatarij[b] vt si legauit titio cū essent plures titij. nam heres eligit declarādo de quo testator senserit. vt. j. tit. si quis seruum. §. si inter duos. sed si testator nō sensit de certo quia nō nominauit ꝓprio nomine. puta legauit vni ex libertis suis. tunc nō cōmittit heredi declaratio nec legatarijs. sed oēs liberti simul vocantur. vt. j. tit. j. l. si quis titio. §. fi. nisi expresse fuerit commissa heredi. vt eo. tit. l. cum quidā. et hoc in legatis †In officijs vero aut pōt verti preiudiciū alterius. vt cū relinquit titiū tutorē cum sint plures titij tunc non committitur heredi declaratio. qz agit de preiudicio pupilli sed potius redditur nulla cōmissio. vt. l. duo sunt titij. de testa. tute. Sed si nō agitur de preiudicio. vt si relinquat titiū executorem super seruis legatis tunc ar. huius. §. dicit Bar. ꝙ heres habebit declarare de quo titio senserit. secus si non sensit de certo. qz nō noiauit nomine proprio. vt si relinquit executorem vnū de libertis. nam nec oēs admittent ad officiū qz testator voluit vni tantū cōmittere et facilius per vnum expedire ꝙ per plures. et sic nō obstat dicta. l. si quis titio. in fi. j. tit. j. que loquitur in legato facto vni ex pluribus. ad qd omnes admittūtur equaliter et hoc est fauorabile. Nos loquimur in officio ī quo est alia ratio. nec heredi cōmittitur declaratio. quia non sensit de certo ergo relinquitur datio executoris obscura et incerta. et sic non debet valere. quia debet dari certus. vt in. l. nulli. C. de episco. et cleri. ita sentit Bald. qd not. In glo. prima ibi hec et alia que legatarijs electionem dant. Intellige gl. sic ꝙ ista. l. que dat electionē heredi et alie que interdum dāt legatario debent intelligi. vt. j. sequitur in glo. Sed Petrus dicit hoc non esse verum. qz. l. legato generaliter. j. eo. in qua glos. se fundat loquit in electione ꝓprie sumpta. et eo. modo. l. qui duos. s. eo. Nos loquimur in declaratione. quia locum habet in obscuris. Unde Petrus dicit ꝙ heres potest declarare testatorem sensisse de deteriore nā tunc heres nihil facit a se. sed declarat id qd testator facit. vt. s. de testa. heredes palam. §. sed si notam. Ideo nō potest nec tenet vti sua discretione sed declaratiōe veritatis. Qñ aūt eligit tunc a se facit. ideo dz vti discretione in eligendo mediocrē qd etiā sequit Bald. tamen dictū glo. magis placet qz declaratio dz fieri bona fide. et si declarat de deteriori potius est ꝑsumptio in ɔtrium ꝙ faciat ꝓpter suū lucrum. sed si non ageretur de lucro suo procederet dictum petri. Est etiā alia differentia inter declarationem et electionem de qua dixi in dicta. l. qui duos. In glo. seq. in fi. ibi quicqd legatarius hz sibi cōmodum est q. d. etiā si deteriorē. et sic sentit glo. id qd. s. dixi fm Pet. in precedenti glos. et nota verba glos. qz propter ea semper allegatur

6 †ꝙ qñ in omnem euentū quis lucratur aliquid et nihil perdit non pōt conqueri de alieno arbitrio vel iudicio dicendo ꝙ debuit plus lucrari. nam sufficere sibi debet ꝙ lucretur et nō impugnare alterius iudiciū ex quo istud lucrum sensit dicēdo ꝙ fuerit iniquum vel indiscretum. et hoc in declaratione. secus in electione. vt. s. dixi. et ideo in arbitrantibus vbi committit non declaratio eius quod est sed potius arbitriū fm suā discretionē posset impugnari de iniquitate si minus lucri cōferat vni ꝙ debeat. vt in. l. si societatē. §. arbitrorum. s. pro socio. et l. vnde si nerue iuncta. l. legato generaliter. j. eo. et de eo qd dicit glo. precedēs.

7 †In gl. ibi de iure delibe. l. j. in fi. dic ꝙ ibi in obscuritate que vertitur circa verba legis vel statuti. et illa committitur iudici declaranda. Hic circa mentem testatoris que cōmittitur heredi qui reputatur eadem persona cū defuncto. et eius est interpretari vel declarare cuius est condere. vt. j. de appel. l. ab executore. et l. fi. C. de legi.

2 Si aliquis gebellinus relinquat parti gebellinorꝫ. cum sint due partes in ciuitate non valet legatum.

3 Quod homines vnius talis partis possint facere syndicum ad paciscendū vel pacem faciendā cum alia parte.

4 Si vna istarum partium sit expulsa an altera que remāsit possit facere statuta.

1 **Si parti.** †Pone exēplū hic si reliquit hoibus talis contrate ciuitatis padue ad ornatum reipublice videbat non valere qz illi homines nō representāt rempub. sed totus populus et illi bene pōt legari vt. j. eo. ciuitatibus. et l. ciuibus. de re. du. Sed cōtra est qz saltem representant partē que pōt acqrere toti ciuitati.

2 †Uel pone ꝙ sit relictū ad ornatū vel honorē illius cōtrate. puta vt quolibet anno in illa cōtrata currat brauiū vel fiat ludus. Sed qd si aliqs gebellinus relinquat parti gebellinoꝝ cū sint due partes in ciuitate. Rñdeo nō valet fm doc. ꝙ iste partes nō faciunt licitam cōgregationē sz ꝑtinent ad exinanitionē ciuitatis et in derogationē reipub. vt. l. si quis ingenuā. §. in ciuilibus. j. de capti. ergo et c. vt. j. de re. du. l. cū senatus.

3 †Bene tū pñt hoies vnius talis partis facere syndicū ad paciscendū vel pacē faciendā cū alia parte: qz et iste est actus licit⁹ et ꝓbabilis fm Lāber. de rāponibus qui ita determinauit cū esset qd de facto. argu. huius. §. qd etiā tenet Bart. lz Dy. dixerit ɔtriū et ꝙ iste. §. nihil faciebat.

4 †Itē qd si vna istarū partiū sit expulsa an altera q remāsit possit facere. ll. vel statuta et an possit submittere terrā alteri: et quid de parte expulsa tangit hic Bart. post alios. Bal. dicit ꝙ illa pars q est maior poterit hoc facere etiā si sit expulsa qz ad hoc representat ciuitatē vel locū. per id qd not. Inno. in. c. cum ex iniuncto. de ope. no. nun. nō tū in preiudicium superioris si quem habet. argu. in. l. inuitus. de fideicō. liber. et qd no. in. c. dilecti. de maio. et obe. Tene menti.

[a] Preiudicio. adde ꝙ per hāc doctrinā Abb. cōsi. clxxx. ij. lib. cōsuluit ꝙ potestas declarandi trāsit ad heredē quando null⁹ est dānificandus vt in casu ibi posito per ipsum.

[b] Legatarij. B reprobat. d. Jason vt hic p ipm videre potes.

2 Quando legat disiūctim verbis. et cōiunctim re ꝙ partes nō dicant fieri ab initio sed ex postfacto per cōcursum.

Quid si sunt coniuncti re et verbis.

3 Ex pluribus legatarijs eiusdē rei vn⁹ pōt intētare actionē psonalē ex testō ad ptē suā alter pōt agere rei vēdicatiōe ad suam.

Quid in pluribus heredibus vnius legatarij.

4 In his q dependēt ex mera volūtate vnius lz act⁹ scōs ex quo reuocat primus nō valeat tū valet et tenet reuocatio prima.

5 Si primo legaui fundum titio postea in alia oratione eundem fundum legaui seio deinde in tertia oratione eundeꝫ fundum legaui caio et sempronio qualiter diuidetur fundus in tres partes.

6 Si legatur quātitas puta centū duobus in duabus orationibus separatim nō inducitur coniunctio realis: sed quilibet habebit centum nisi aliter testator expresserit.

7 Qualiter inducatur preoccupatio et quid in iurisditione: et qd in alijs officijs.

8 Qñ vnus dz habere rē alter estimationē si res pereat sine dolo vel culpa vel mora heredis ꝙ neuter habebit estimationē.

Debitor quantitatis respectu certe speciei perēpta illa spē si/ sine eius dolo vel culpa vel mora liberatur a quantitate.

1 **Si pluribus.** ¶ † Si pluribus eadem res legetur cōiunctim cuilibet debetur pars. Si aūt disiunctim faciunt sibi partes p cōcursum nisi testator voluerit a primo adimere vel cuilibet insolidū cōcedere. h. d. Bar. Et ponūtur hic tres casus principales. Primus qñ oēs sunt coniuncti verbis vsq3 ibi q si separatim. Scōs qñ oēs sunt disiuncti verbis. qr in diuersis orationibus positi vsq3 ad. l. plane. ver. ac si coniunctim. Tertius casus est qñ quidā sunt cōiuncti quidā disiūcti. Item scōa pars cōtinet tres casus. Primus qñ cōstat q delegādo secūdo eandē rē quā legauerat primo. voluit a primo adimere. ꝛ tunc solus fundus habebit vsq3 ibi si aūt. Secūdus casus est qñ hoc nō cōstat. nec etiā cōstat q voluerit vtrūq3 habere insolidum ꝛ tūc quilibet habebit partē nō a prīcipio s3 p ꝯcursum vsq3 ibi nisi. Tertius casus q voluit vtrūq3 habere insolidū. i. vnus rē alter estimationē vsq3 ibi electione. Ibi iuriscōsultus declarat duo dubia circa istū casum vsq3 ad. l. plane. Ibi vero declarat vnū dubiū circa primū casum. In prima parte ibi. Si quidā coniunctim. subaudi verbis ꝛ nō re: puta titio ꝛ seio lego fundū equis portionib9 ꝛ tūc cuilibet v3 legari dimidia ꝛ fiūt partes ab initio ꝛ per ipm testatorē ꝛ hoc voluit dicere text. i. l.

2 plane. §. si cōiuncti. in pn. ¶ † Sed in secūdo casu qñ in diuersis orationib9. puta lego titio fundū postea eundē fundū lego seio tūc nō fiūt partes ab initio nec a testatore imo vr legatus cuilibet insolidū. nisi manifestissime hoc dixerit vt. j. in ver. nisi ipse. Ideo partes fiunt ex postfacto p cōcursum qr si vterq3 acceptat legatū ꝛ sic alter vult ꝯcurrere cū altero. lex diuidit hoc legatū. l3 testator nō diuiserit ꝛ de hoc loquitur ille. §. si cōiunctim. in scōa parte. ꝛ. C. de cadu. tol. §. finautē disiunctim. ꝛ vno repudiante inter primos locus est iuri accrescendi inter secundos iuri nō decrescēdi. Quid autē si sint cōiuncti re ꝛ verbis. qr nō dixit equis portionib9 sentit idē qō hic dicit. Sed tūc non esset differētia inter cōiunctos ꝛ disiunctos. qr in cōiunctis re ꝛ verbis nō fiunt partes ab initio p testatorē. imo censet res cuilibet insolidū legata ꝛ faciunt sibi ptes per cōcursu3 sicut oīno disiuncti. ꝛ ex postfacto. vñ nō placet q istud principiū loquat de talibus. cū intendat ponere differentiā inter coniunctos. et disiunctos. qr in primis fiūt partes ab initio ꝛ a testatore. in se-

3 cūdis ex postfacto ꝛ ab herede ꝛ hic talis dña nō esset. ¶ † In text. ibi alter ex testamēto agat. Not. q ex pluribus legatarijs eiusdē rei vnus potest intentare actionē psonalē ex testamēto ad partē suam alter pōt agere rei ven. ad suam. Sed ꝯtra de. l. huiusmodi. §. fi. j. eo. vbi debent cōcordare. Sol. ibi in plurib9 heredibus vnius legatarij. hic in pluribus legatarijs vt in. l. duobus. j. eo. quē sequit postillā. Sicut enim vnus legatarius nō posset primā patē petere actione ex testamēto alterā rei ven. arg. in. l. nō est nouum. de actio. emp. nec heredes eius qui loco vnius reputant vt. j. de cōdi. ꝛ demō. l. cū fundus. in fi. ¶ In secunda parte ibi si quidē euidentissime apparuerit. ꝛ dicit Dy. q tunc videt apparere qñ sub memoratione primi legati facit scōm puta fundū quē legaui titio lego seio. nā videor titio adimere voluisse. arg. in. l. nam ad ea. de cōdi. ꝛ demon. Sed Bar. in. l. re cōiuncti. de le. iij. in prima vel secūda oppositione. reprehendit Dy. per. l. iulia. ff. de here. insti. vbi si institui titium pro illa parte in qua instituerā seium. nō videar reuocasse insti. seij sed illam partem vtriq3 insolidū assignasse. Nec obst. l. nam ad ea. qr ibi loquit qñ eidem persone fuit factū vtrūq3 legatum. et tūc ne resultet superfluitas per scōm cēset reuocasse primū qñ ex interuallo. Nos loquimur qñ diuersis personis quo casu requiritur euidentissima volūtas q voluerit a primo adimere. ꝛ

4 hoc sentit glo. in. l. sicut. de adi. leg. ¶ † Ultimo no. in pn. l. plane. q in his que dependēt ex mera volūtate vnius licet actus secūdus ex quo reuocatur primus nō valeat. nihilominus valet ꝛ tenet reuocatio prima. Et ad hoc vide quod no. Bar. in. l. fi. §. fi. de aur. ꝛ ar. lega. vbi limitat hoc dictū semel. in ꝯrium facit. l. si mater. j. de leg. iij. nā per scōm testamentū censet qs velle reuocare primū tñ si nō valet scōm testamentū nō censet primū reuocatū. qr videt reuocasse sub cōditione. si valebit scōm. facit. l. nec vtilē. ff. qui. ex cau. maio. Sed dic q ibi in reuocatione tacita que resultabat ex secūdo testō. vnde si nō valet expressum nec tacitū. arg. in. l. iij. §. fi. ff. de ser. vrba. pdio. hic vero non censetur reuocasse primū per scōm. nisi hoc appareat expresse ꝛ tunc vtraq3 est expssa. s. translatio in scōo. ꝛ adēptio in primo et vtraq3 est eque principalis. Ideo licet non valeat scōa valet

5 prima. ¶ † In ver. ac si cōiunctim. pone casum q pmo legaui fundū titio. postea in alia oratione eundū fundum legaui seio. Deinde in tertia oratione eundem fundum legaui caio et sempronio. Certe l3 sint quatuor legatarij non diuidet fundus in quatuor partes. sed in tres. et vnam habebit primus. alteram secundus alteram illi duo coniuncti qui loco vnius reputātur sic tantū habent duo simul coniuncti qꝫtum quilibet ex disiunctis. ꝛ ita sentit glo. hic. ꝛ bene. Sed glo. in. l. si pluribus in pn. sup vbo portione. dicit fundū diuidendū in duas partes. ꝛ primam diuidendā habebūt isti duo cōiuncti ꝛ altera dimidia diuiditur inter disiunctos. que glo. p oēs doctores reprobatur p l. si qs titio. de vsuf. accre. ꝛ per. l. fi. C. de impube. ꝛ alijs substi.

6 ¶ † Ultimo dicit Bal. secundā partē huius. l. locū habere qñ legatur certa spēs. Si aūt qꝫtitas legat duob9 in duabus orationibus separatim vt titio lego centum sempronio centū. quilibet habebit. c. nec sunt cōiuncti re. quia non censet sensisse de eisdem centū. sed de alijs. vt. j. l. plane. versi. sed ꝛ si non corpus nisi dixerit expresse. ꝛ tunc quilibet habebit partē. Quantitas enim recepit multiplicationem. nō sic species. vt. l. lucius. §. impuberē. j. de leg. ij. ꝛ propter pluralitatē personarū quibus relinquit. censetur voluisse multiplicare sicut ꝑpter pluralitatē personarū quibus relinquit. vt. j. tit. j. l. si plurib9 heredib9. §. j. ꝛ. j. eo. ti. l. seruo alieno. §. si quis a tribus. ¶ In glo. super verbo contemptus. ibi de peculio. l. si vero. dic q hic agitur de iure acquirendo in quo fit preoccupatio p cōtestationē ibi de iure quesito pferendo in quo requirit snīa. Nec obst. de duo. reis. l. duobus. vbi agitur de iure quesito preferendo. ꝛ tamē fit per contestationem. quia ibi in duobus reis credendi in quibus l3 sint diuerse obligationes reputat tñ vna ꝛ sententia lata cōtra vnū preiudicat alteri. qr veniunt ex ea causa. Sed qō. ff. dixi d3

7 intelligi in illis q veniunt in diuersis articulis. ¶ † Et de isto articulo qualiter inducat pꝛoccupatio. vide hic plene p Bar. q recitat opinionē multoꝝ ꝛ aliqñ inducit per vnū actū aliqñ p alterū. Sed in iurisditione fit pꝛoccupatio p solā citationē: vt. l. si postea. ff. de iudi. aliqñ per solā libel. datio. vt. l. qui prior. eo. ti. In alijs officijs fit per cōte. vt. l. pluribus. ff. de pcu. Super eo aūt qō sequit in glo. dic melius qꝫ glo. q ante electionē neutrius est dñium rei. qr cuilibet eoꝝ censet legata res vel estimatio ꝛ in legato alternatiuo non transfert dñium ante electionē

8 vt not. in. l. j. C. cōia de le. ¶ † Quero circa fi. huius. l. si plurib9 quādo vnus d3 habere rem alter estimationem. quid si pereat res sine dolo ꝛ culpa vel mora heredis qs habebit estimationē rñ de neuter: quia legatū extinguitur quo ad vtramq3. tex. est not. in. l. filiussa. in fi. j. eo. etiā si res iam erat tradita vni ex eis vt. j. eo. titie textores. §. fi. vbi est tex. not. Nec ob. q qꝫtitas debita in genere non potest perire. vt. l. incendium. si cer. pe. qr fallit quādo debet respectu certe speciei vt in dictis iuribus. ꝛ. l. electio. §. si is. ff. de nora. ꝛ videtur deberi respectu certe speciei. qñ etiā debet tanqꝫ ptiū vel estimatio ipsius. vt dictis iurib9. Nec etiā obstat q ex duabus specieb9 alternatiue legatis altera perempta remanet altera in obligatione. vt. j. eo. cū res. §. sed ꝛ si stipulatus. ver. qua rōne. qr ibi vtraq3 erat in obligatione principaliter ꝑpter se. Sed in casu nostro ipsa res principalr est i obligatione. sed estimatio secundario ꝑpter illā. ideo dicit deberi respectu certe speciei. fateor tamen q est in obligatione ꝛ spēri tradita vni. pōt peti estimatio in libello tanqꝫ legata vt est tex. in. l. si res. j. de leg. iij.

2 ¶ Qñ testator pluries legauit eande3 speciē vel corpus eidē siue in eodem testō. siue in testō. ꝛ codicillis non debetur legatum nisi semel. ꝛ quid in legato quantitatis. ꝛ nu. 10.

3 Quid si testator dixit q volebat pluries deberi vel prestari eandem rem.

4 Quid si legauit rem ꝛ estimationem.

5 Quid si primo legaui tibi partem fundi postea lego fundum.

6 Quid si primo legaui tibi fundum: postea eundem fundum lego seruo tuo.

7 Quid si primo legaui tibi ab vno herede: postea legaui tibi ab alio herede.

8 Illud quod dicit quod qñ eadem res legatur eidē in testamentis diuersorum debet pluries qñ non procedat.

9 Due cause lucratiue nō possint in eadem re concurrere.

1 **Plane vbi. Si eadē res.** † Si circa idem corpus multiplicet a testatore legatum in persona eiusdē nō debetur nisi semel. secus si a diuersis testatoribus sed circa quantitatē vel genus debetur pluries si de volūtate testatoris appareat. h. d. vsq3 ad. §. qō si rem. Et primo loquit qñ eadē species legatur eidē pluries vel ab vno testatore vel a diuersis an pluries debeatur. puta res ꝛ estimatio. vsq3 ibi sed si non corpus. scōo quando eadem quātitas relinquatur pluries eidem ab eodem herede. intellige vsq3 ibi eiusq3. Tertio reddit rationem diuersitatis inter primum casum ꝛ secundum vsq3 ibi. sed hoc ita. Quarto limita id qō dixerat in secundo

rat in secūdo vsqꝫ ibi sed si pōdus. Quinto et vltimo ampliat
2 et extēdit ad alias quātitates. ¶ †Circa primū casuꝫ quādo ea
dem species vel corpus pluries legāt eidem ad eodem testato-
re. text. dicit ꝙ nō debetur nisi semel. Et glo. prima intelligit si
3 ue in eodem testamēto siue ī testamēto et codill. τ bñ. ¶ †Sed
quero qd si testator dixit quod volebat pluries deberi vel pre-
stari eandē rē. Rñdeo nihil operaꝛ hoc. vt colligiꝛ ex isto tex. in
ver. sꝫ si nō corpus. Alias nō esset differētia inter legatū certe
speciei τ certe ꝗtitatis. qꝛ hoc scdm multiplicaꝛ. si apparet te-
statorē voluisse multiplicare τ nō aliter ergo primū nō multi-
plicaꝛ lꝫ appareat ꝙ voluerit. al's nō esset differētia ī cuiꝰ ꝯriū
voluit tex. hic in. §. eiusqꝫ rei. τ pbaꝛ in. l. lucius. §. impuberē. ꝭ.
4 ti. j. ¶ †Sed qd si legauit rē τ estimationē eisdē. Dy. sentit idē
ꝙ nō debeaꝛ nisi altera tm̄ p. l. ij. §. mela. ꝭ. de do. ꝑle. Sed doct.
tenēt ꝯriū ꝙ vtraqꝫ debeaꝛ p. l. si alij. §. rerū. de vsuf. τ. ꝭ. de leg.
iij. nutu. §. j. τ de noua. l. fundū cornel. quia ista sunt duo legata
vnū de re: alterū de estimatione. sꝫ qn̄ plures legāt rem nō cen
senꝛ plura legata sed vnū. vn̄ dicit tex. ꝙ videꝛ potius pluries
loqꝫ ꝙ pluries legare. ꝭ. ti. j. l. meuius. §. cū q. vbi est bonus tex.
declarās hoc. vn̄ dicēdo ꝙ pluries ꝑstareꝛ vr̄ dicere impossibi
le. qꝛ nō pōt pluries ꝑstare. vt in ver. eiusqꝫ rei. nec fit interpre-
tatio fauore legati vt videaꝛ voluisse prestare rē τ estimationē.
nā imputet sibi testator quare hec nō dixit cū facile sibi erat et
sic accidit hoc sui culpa ꝙ semel tm̄ debeaꝛ lꝫ forte ꝯriū volue-
rit ꝙ debeaꝛ res τ estimatio. debuit em̄ loq p vba cōgruētia. τ
ad hāc rōnem bene facit in rōne sui. l. si in testō. post princi. ꝭ. si
qs omis. cā test. ibi dū dicit: sua em̄ culpa ⁊c. τ. l. si in ambiguo. ꝭ.
5 de re. du. ¶ †Itē q̄ro qd si primo legaui tibi partē fundi post-
ea lego fundū. rñdeo tex. videtur velle ꝙ nō videar legasse nisi
partē quā pmo legauerā. τ sic nō valeat secus si heres meus le-
gauit tibi fundū. cuius ego legauerā partē. qꝛ videꝛ sentire de
alia parte nō debita tex. est not. in vtroqꝫ dicto in. l. meuius. in
prin. ꝭ. ti. j. Nec ob. primo dicto. l. cū centū. de adi. leg. vbi si testa
tor variauit modū legandi primo legando plus postea minus
videtur voluisse multiplicare. qꝛ ibi quando legabat ꝗtitateꝫ.
Nos loquimur quando legabat speciem primo partem fundi.
postea fundum. nā τ pars fundi fundus potest appellari. vt in
6 fi. huius. l. τ quilibet diceret contrarium prima facie. ꝙ sensisse
censeaꝛ tm̄ de altera parte. ¶ †Itē quero qd si primo legaui ti
bi fundum postea eundem fundū lego seruo tuo. an multipli-
cetur. τ sic possis petere ex ꝑsona tua τ ex persona serui τ conse
qui ex vtroqꝫ. Rñdeo sic per. l. quid ergo si maiorem. §. j. in fi.
τ per. l. si seruo meo. ꝭ. eo. Dy. tamē ibi sentit hoc esse verū si ap
paret ꝙ voluit pluries tibi ꝑstari quo casu ista verba bñ ope-
ratur ꝑpter diuersitatē personarū quibus reliqui. lꝫ seruus re
putatur eadē persona cum dn̄o. sed hoc ex fictione iuris. secus
7 qn̄ non diuersificaꝛ ꝑsona vt hic. ¶ †Ultimo quero qd si diuer
sificatur ꝑsona eius a quo fit legatū. vt quia primo legaui tibi
ab vno herede. postea legaui tibi ab alio herede. Respondeo
aut ab herede illius heredis quē primo grauauerā: nō multi
plicatur legatū vt si primo a pupillo. postea a substituto eius
pupilli. vt. ꝭ. eod. si fundū. §. si pater. τ. l. seruo alieno. §. si quis a
primo. ver. sed si pater. Si autē a diuersis heredibus succeden
tibus in diuersis portionibus. tūc aut dixi ꝙ volebam pluries
deberi τ multiplicatur legatum τ vnus tenebitur ad reꝫ alter
ad estimationem vt. d. l. quid ergo. §. si quis duos et sic isto ca-
su verba mea aliquid operantur propter diuersitatem graua-
torum. Si autem hec nō dixi expresse. tunc aut legaui tibi rem
hereditariā τ quilibet teneꝛ pro portione hereditaria quā ha-
bet τ nō vltra. vt. l. si fundus τ sub cōditione. §. si libertus. ꝭ. eo.
Aut rem non hereditariā scienter primo ab vno postea ab al-
tero. τ tunc quilibet censetur grauatus insolidum de redimen
do τ potest insolidum conueniri. sed vno soluente liberatur al-
ter vt. ꝭ. eod. si tibi homo. §. j. τ plene τ subtiliter not. in. d. l. me-
8 uius. §. eum. ꝭ. ti. j. licet Bar. aliter videatur intelligere. sed dic
vt. ꝭ. dicam. ¶ †Circa scdm casum quando eadē res legatur ei-
dem in testamentis diuersorum ꝙ debeatur pluries. ꝑcedit ni
si habeantur pro vno vt si primo legaui tibi fundum. τ postea
heres meus legat tibi eundem fundū. non enim potes cōsequi
nisi semel rem vel estimationem. vt. ꝭ. eo. si mihi sempronius. et
hic in secunda glo. Item ꝑcedit quando habenꝛ pro pluribus
si primo fuisti consecutus estimationem ex testamento vnius τ
postea petis rem ex testamento alterius. secus si primo rem. nā
9 heres alterius liberatur. vt nō possis eandem rem ab eo pete-
re vt consequaris estimationem. ¶ †Propter regulā de dua-
bus vel pluribus causis lucratiuis que non possunt concurre
re in eadē re in estimatione. licet possint concurrere in origine.
nam eadē res pōt ibi deberi a diuersis ꝑsonis ex diuersis cau-
sis lucratiuis. Sed si ab vna traditur omnes alie liberanꝛ. nec
potes agere ad eandem rem cōtra alias. vt estimationem con-
sequaris: vt. ꝭ. de act. τ obliga. l. omnes. et plene in. l. meuius. §.
duobus. ꝭ. tit. j. Sed si primo fuisti cōsecutus estimationem. li-
cet petieris rem petendo ab alio rem non venis cōtra regulā.
quia in re illa non est facta adhuc executio ex causa lucratiua.
Hec tamen vera qn̄ habuerunt originē in persona eiusdem di
recto. secus si per obliquū. vt qꝛ vnus legauit tibi rem aliam. τ
alter eandem rem legauit seruo tuo. vel etiam alteri cui tu suc-
cessisti. nā potes petere ex ꝑsona tua ab vno et ex ꝑsona alteriꝰ
ab altero. siue primo fueris ꝯsecutus estimationē siue ipsam rē
vt. ꝭ. eo. si seruus legatꝰ. §. j. Et hoc voluit hic glo. in effectu que
10 incipit. Hec vera sunt. ¶ †Ultimo circa scdm casum principa-
lem: qn̄ eadem quātitas legaꝛ eidem pluries ab eodem testato
re ꝙ pluries debeaꝛ si appareat testatorē hoc voluisse dic ꝙ vi
detur apparere si narrauit modū legandi. quia primo legauit
plus postea minus vel econuerso loco re tpe vel cā. vt. l. cū cen-
tum. ꝭ. de adi. le. fm intellectū Jac. de are. quē ibi sequiꝛ Bart.
Idē si variauit ꝑsonas grauatas. quia legauit ab vno herede
tibi centum postea ab alio similiter centum naꝫ tibi bis debeꝛ.
lꝫ aliter de volūtate appareat vt. ꝭ. ti. l. si. pluribus heredibus.
§. j. τ. ꝭ. eo. seruo alieno. §. si qs a primo. Idē si variauit volūta-
tes. qꝛ in primo testamēto postea in codicillis legauit eandem
summam τ eo mōvt in. l. quinquaginta. de proba. Hoc tn̄ verū
qn̄ legata fuerūt simpliciter facta. secus si ob certam causam qꝛ
tunc debeꝛ scdm τ non primū a quo censetur recessum. vt in. l.
libertis. la secūda. in prin. ꝭ. de ali. τ ciba. le. Si aūt nō variauit
voluntatem τ sint varie scripture cōtinentes eandem volunta
tem legatum non multiplicatur. sed semel debetur. Et si in vna
continetur maior: in altera minor debeꝛ minor. tex. est no. in. l.
sempro. ꝭ. titu. j. τ facit. l. apud iul. §. seio. ꝭ. eo. Cetera per Bart.
in. d. l. cum de adi. lega. Et ista fuerunt vt plurimum Dy. qui
plenius distinxit ꝙ alij. Tene menti.

2 ☞Licet nō valeat legatū factū mihi de re mea si erat mea tē
pore testamēti nec recōualescat licet postea desinat esse mea tn̄
si tpe testamenti nō erat mea valet legatū nec efficiꝛ inutile licet
postea efficiatur mea ex alia causa ꝙ legati.

3 Emens ab herede scienter rem sibi pure legatā: videtur renun
tiasse legato.

4 Non videtur quis habere rem quā tenetur alteri restituere.
Regula ꝙ due cause lucratiue non possunt circa idem concur-
rere locum habet quādo fuit consecutus ex vna causa lucrati-
ua. τ consecutio est duratura alias secus.

5 Si qualitas mihi abest pro re quam consecutus sum non vi-
deor illam habere. τ hoc quantum ad effectū vt possim adhuc
eandem rem petere. licet eam habeam: nō vt iterum habeam.
sed vt consequar quod mihi abest.

6 Si legatarius emit rem alicuius tertij sibi legatam plusꝙ va-
leat: non cogitur heres prestare nisi iustam estimationem.

1 **Quod si rem.** †Si res legata efficitur legatarij ex alia causa ꝙ legati onerosa.
vel etiam lucratiua tn̄ non remansit: durat actio ex testamento
pro eadem re vt cōsequatur quatenus sibi abest. quoniam eate
2 nus non censetur habere. h. d. ¶ †Not. primo ꝙ licet non va-
leat legatū factū mihi de re mea si erat mea tēpore testamenti
nec reconualescit. lꝫ postea desinat esse mea. vt. ꝭ. eo. l. cetera. §. j.
Econuerso tn̄ si tpe testamenti nō erat mea valet legatum nec
efficitur inutile. lꝫ postea efficiaꝛ mea ex alia cā ꝙ legati. Diffi
cilius ergo est reconualescere legatū a principio nullum ꝙ irri
tare validum. Sed contra quia quando res peruenit ad casuꝫ
a quo non potest incipere: ante perfectionē actus vitiaꝛ actus:
vt in. l. pluribus. §. τ si placet de verbo. Solu. potest hic intelli-
gi ꝙ emi rem mihi legatam post mortem testatoris τ sic postꝙ
legatū erat confirmatum per mortem. τ tunc non obstat cōtra
rium. quia post actum confirmantis quo ad sui perfectionem.
licet non esset executioni mandatus. potest intelligi ꝙ emi vi-
uente testatore. τ tunc obstat contrarium. Sed respōde ꝙ pro-
cedit quando casus ad quem peruenit tendebat ad contrariū
effectum. secus quando tendebat ad idem vel eundem effectū.
nam hic legatum tendebat vt rem haberem. τ acquisitio domi
nij tendit ad idem. τ sic non vitiatur legatum. vt. l. verbis. in fi.
3 ꝭ. ad. l. falci. τ plene not. in. d. §. τ si placet. ¶ † In text. ibi ꝙ le-
gatarius emendo rem legatam anteꝙ sibi tradatur ex causa le
gati non censeꝛ renuntiasse legato. hoc verum est quando emit
a tertio non ab herede. ¶ Ita intelligit glo. hunc. §. quia testa-
tor legauit rem alienam sciēter. τ legatarius emit a vero dn̄o.
Si autem ab herede: quia fuisset res testatoris. tunc aut fuit le
gata sub conditione vel in diem τ interim fuit empta ab here-
de. τ idem siue emerit scienter siue ignoranter. vt. ꝭ. ad. l. falci. l.
fundo. τ de act. emp. l. cui res. Si autem erat relicta pure. tunc
aut ignoranter. τ idē. vt. ꝭ. eo. huiusmodi. §. qui seruū. aut scien
ter τ videtur renūtiasse legato. argu. in. l. titius. qui. mod. pig.

vel hypo.sol.fm Dy. cuius fuit ista distinctio in.l.qui rome.§.
duo fratres.de verbo.obli.ꝛ ibi p Bar.in.xij.q.qui tamē repre
4 hendit vltimum membrum.Dyn. ¶ † Item not.ꝙ non videt̄
quis habere rem quā tenetur alteri restituere.ꝛ ideo si ex testa-
mento vnius fuit cōsecutus rem legatā ꝛ rogatus de restituen
do alteri non extinguitur actio ex testamēto competens cōtra
alium heredē. qꝛ regula de duabus causis lucratiuis de qua
dixi.s.pri.§.locū hȝ qñ fui cōsecutus ex vna cā lucratiua ꝛ cō
secutio est duratiua al's secus.vt hic pȝ in v.sȝ alter.ꝛ facit.l.ij.
5 §.peruenisse.de here.vendi. ¶ † Ultimo not.ꝙ si qualitas mi-
hi abest pro re quā consecutus sum non videor illam habere ꝛ
hoc ꝙtum ad effectum vt possem adhuc eandem rem petere.lȝ
eam habeam.non vt iterum habeam.sed vt consequar qḋ mi-
hi abest.nec est hoc nouum ꝙ vnum peto ꝛ aliud cōsequor per
officiū iudicis.vt no.in.l.vnū.in fi.magne gl.s.si cer.pe.Bart.
tamē hic tenet ꝙ possum petere de directo ꝙtitatem que mihi
abest per.l.filio.§.j.ꝛ per.l.illud.j.de dona.cau.mor.et per.l.si
cui res.j.ti.j.Sed nō placet.quia illa quantitas non fuit mihi
legata.ergo nō possum eam petere.text.est in.l.debitor.in fi.in
prin.j.tit.j.ibi dū dicit.nec pecunia peti potest que non est lega
ta.Et ibi videtur text.de directo contra ipsum.Nec obstat.l.si
res.j.de leg.iij.in fi.qꝛ ibi fuit legata cū testator legauerat ali-
cui eandē rem.ꝛ voluit ꝙ vterqꝫ haberet insolidū vnus rē al'
ter estimationē.ꝛ sic cuilibet eorum censetur legata res vel esti-
matio.vt.l.si pluribꝰ.j fi.s.eo.Nec etiā ob.l.filio.ꝛ.l. illud quia
loquunt̄ in cōditiōe sine cā que oritur extra id qḋ agit̄:vt.l.si is
cui.in fi.cōmodati.Et quatenus aduersarius effectus est locu-
pletior.sicut condictio inde.vt.l.si non sortē.§.libertus.ante fi.
de cōdic.inde.Nos loquimur de actione ex testamento que dat̄
nisi sup eo qḋ actum fuit.i.ad rem legatam.ꝛ hec estveritas nec
iste tex.viget in cōtrarium.dum dicit cōpetit mihi ex testamē-
to actio vsqꝫ ad pretium.non enim debet intelligi vt pretiū pe
tatur.sed ipsas res vt consequat̄ vsqꝫ ad pretiū.Si tñ est lega-
ta aliena scienter.ꝛ dñs nolit vēdere benevidet̄ ꝙ tūc possit pe
tere iustum pretiū ab herede quasi illud censeatur relictum si
res nō possit haberi:vt.j.de le.iij.l.nō dubiū.§.fi.qꝛ heres cen-
setur grauatus ad factum cuius loco succedit interessevel quā
6 titas.vt si quis ab alio.de re iud. ¶ † Ultimo scias ꝙ si legata
rius emit plus ꝙ valeat heres nō cogit̄ pstare nisi instā estima
tionē:vt.d.l.nō dubiū.§.fi.ꝛ.l.qui cōcu.eo.ti.Et si res legata pe
reat anteꝙ redimat̄ ab herede liberat̄ heres a prestatiōe ꝙtita
tis si nō fuit in mora.vt in.l.filiusfa.§.fi.j.eo.tit. al's teneret̄ he-
res ad oēm vtilitatem quā fuisset legatarius cōsecutus.nō ad
vsurarū estimationē.vt.j.de le.iij.l.patronus.j pri. ¶ In gl.j.
ibi aliqñ actione ex empto. Si enim fuit mihi legata res testa-
toris sub cōditione ꝛ ea pēdente emo ab herede existēte postea
cōditione muto mihi causam dominij ꝛ vbi primo habebā ex
ꝯctu desino ex illo habere ꝛ incipio habere ex testō.qḋ precessit
ꝯctum.Et ideo tanꝙ mihiꝫpsi emerim ago ex empto ꝯ heredē
ad restitutionē pretij.vt in.ll.hic allegatis in glo. ¶ In vltima
glo.ibi.§.si cui solue istud ꝯtrariū.vt no.glo.in.l.nō amplius.
in prin.s.eo.ꝛ adde qḋ ibi dixi.

2 ☞ Si vnus ex disiūctis petit totū anteꝙ alter aliquid dicat
totū cōsequitur.ꝛ alter postea veniēs aufert ab eo partem.
Quando vnus est institutus pure alter sub ꝯditione disiūctim
ꝙ pure institutus interim habeat totum.
3 Quid in legatarijs.si sunt re cōiuncti.ꝛ nu.2.
4 Si leget̄ titio ꝛ seruo ꝓprio sine libertate an legatum valeat.
5 Si testator in pupillari testamento legaueritalij eandem reȝ
quā mihi in suo testō legauit qual'r legatū alteri sit cōditiona-
le ꝛ meū purū ꝛ ꝙ pēdēte cōditione interim habeā partē illiꝰ.
6 Qualiter tunc inter nos legatarios sit cōiunctio realis ꝛ disiū
ctio verbalis lȝ dicantur diuersa testamenta.
7 Quando legatur duobus a diuersis heredibus nō dicunt̄ cō-
iuncti.ꝛ ꝙ pupillus ꝛ eius substitutus nō dicantur diuersi he
redes quantum ad hoc.

1 **Si cōiunctim.** † Inter coniunctos verbis tm̄ fiunt partes ab initio dummo
do quilibet eorum admittat̄ ad partem quoquo modo etiā de
sola equitate vel p viā retentio licet non act.Sed inter disiun-
ctos verbis ꝛ cōiunctos re fiūt ptes ex postfacto p ecōuersum.
Ideo anteꝙ qs cōcurrere possit nō facit partē sed coniunctus
partem suam consequit̄.h.d.fm intellectū Azonis quem puto
verissimū ꝛ expsse ꝓbat̄.in.l.vnica.§.si vo non oēs.C.de cadu.
2 tol. ¶ † Ubi si vnus ex disiunctis petit totū anteꝙ alter aliqd
dicat totū consequitur .et alter postea veniēs aufert ab eo par
tem.Et hec est intentio huius lr̄e in fi.dū dicit.Interim igitur
nam vult exemplificare et declarare istud ꝙ statim dixerat fie-
ri ptes p concursum nō a principio.nā hoc importat.qꝛ si alte
ri ipsarū est legatū pure.alteri sub cōditione pendente condi-
tione legatarius purus non solū hȝ partē suam.sed etiā partē
collegatarij qui adhuc nō vocat̄ ad partē.vnde nō facit partē
ei cui totum fuit legatum.Et sic non est fienda differentia inter
heredes ꝛ legatarios disiūctos verbis.in questione que poni-
tur per glo.in.l.ij.si pars here.pet.que fuit inter Jo.ꝛ Azo.qñ
vnus est institutus pure alter sub ꝯditione.an pure institutus
interim totum habeat.ꝛ Azo dicit ꝙ sic. ideo contra glo.tenet
opi.Azo.si erant disiuncti verbis.sed si cōiuncti opi.Jo.ꝛ doc.
dicunt glos.veram in heredibus.sed in legatarijs tenent indi-
stincte opi.Jo.mihi videtur idem in legatarijs per istum text.
qui voluit aliter dicere si bene consideret̄:ꝛ expone tex.vt dicit
Azo. dum dicit partem conditionalem sue sui cōiuncti.al's nō
esset differētia.an fiant partes ab initio vel ex postfacto per cō
cursum.qḋ est contra mentem istius litere.ꝛ probatur in.d.§.
si vero.non omnes. ¶ In tex.ibi coniuncti.s. verbis tm̄.vt le-
3 go titio et seio fundum equis portionibus. ¶ † In text.ibi ad
initio.quia neutri legata est nisi pars fundi.et ideo etiam si vni
pure alteri sub cōditione. potest purus legatarius interim pe
tere partem suam.partem vero collegatarij non quia non nisi
per ius accrescendi ꝛ portio non accrescit nisi ex toto deficiant.
vt hic non est defecta cum speretur conditio existere.Sed in vl
timo casu purus legatarius vocatur ad totum iure suo.qꝛ to-
tum est sibi relictum nec est in alio diminutum p legatū colle-
gatarij conditionale pendente ꝯditione. ¶ In tex.ibi nec solū
ꝓsequitur eūdē casum in cōiūctis v̄bis tm̄ nec h̄ret locū in cō-
iunctis re ꝛ verbis.vel re tm̄:qꝛ tunc etiā perviam retentionis
non fieret pars coniuncto.vt.j. ꝓxi.§.cū ibi no.p Bart. ¶ In
tex.ibi in quoꝝ psona cōsistit legatū.subaudi de rigore.ꝛ quo
ad effectū agendi.sed etiaȝ in quoꝝ psona non ꝯsistit de rigore
nec quo ad effectum agendi.sed de equitate ꝛ quo ad effectū re
4 tinendi vt in casu qui sequit̄. ¶ † In tex.ibi seruo ꝓprio sine li-
bertate legetur.s.ipsius testatoris. hoc enim legatuȝ ideo non
vȝ.qꝛ non subest psona cui possit acqri non sibi cū non sit lega-
ta libertas.nec alteri dño cum non habeat alterū dominiuȝ ꝙ
heredē.ꝛ sic ab eo herede eidē heredi censeret̄ relictum si vale-
ret qḋ esse nō dȝ.valet tamē de equitate:vt dicit glos.ꝛ ꝙtū ad
retinendum.qꝛ heres pōt retinere parteȝ que tangeret istū ser
uum si esset liber.ꝛ iō facit pteȝ.Sed ꝯ ꝙ nō possit retinere nec
faciat partē.j.ꝓxi.§.si duobus.in prin.Sol.vt.s.dixi.et ibi di-
caȝ.quia hic erant v̄bis tm̄ cōiuncti.vnde ꝯiunctus nō pōt pe-
tere nisi partē sibi legatā.Alterā nō pōt petere nisi p ius accre
scendi.sȝ non accrescit nisi ex toto deficiat et oī iure.vt no.i.l.si
duo patroni.in princ.de iureiu.non em̄ dicitur deficere oī iure
istud quod potest retineri.vt not.in.l.huiusmodi.§.titio.j.eo.
sed in sequenti.§.erant coniunti re et verbis vel re tātū.vñ con
iunctus nō habet necesse venire per ius accrescendi.sed venit
suo iure quod est potentius ꝙ ius retentio.competēs coniun
cto tamen habeat effectum agendi qui est efficacior ꝙ retinen-
di tm̄.et ita declara istum text.In tex.ibi sed si in pupillari.hec
aduersatiua sine copula et: significat diuersitatem in facto et i
iure.quasi dicat in casu sequenti non sunt partes ab initio sed
ex testamento. et ex hoc sequitur illatio que ponitur in fi.con-
5 traria ei qḋ dixi in prin. ¶ † In tex.ibi quam mihi in suo testa
mento legauit isto casu sumus disiuncti verbis.quia in diuer-
sis orationibus sed coniuncti re. quia eadem res tota vtriqꝫ
fuit legata et legatū meum est purum . quia factum a pupillo
sed legatum alteri est conditionale.quia factum a substituto.ꝛ
sic pendet ex conditione si succedet ex conditione : si succedet ex
pupillari substitutione.al's nō potest ab eo deberi et ex primo
sequitur ꝙ partes nō fiunt in principio sed ex postfacto per cō-
cursum extiterit conditio secundi.et sic vterqꝫ potest vocari ad
partem. Si ergo vterqꝫ acceptat et vult partem fiunt partes.
Ex scdo dicto sequitur ꝙ cum pendente conditione secundi nō
admittat̄ ad partem.ꝛ ideo primus habet partē istius secundi
nō solum suam.et sic bene sequitur illatio. Interim igitur fm
6 opi.Azo.sed fm opi.Jo.nō sequeret̄. ¶ † Sed op.cōtra istum
text.ꝙ non dicamur coniuncti.nec faciamus alter alteri par-
tem quia testamentum patris ꝛ testamentum filij dicuntur di-
uersa testamenta.et super diuersis hereditā.facta. Sed si eadē
res legatur duobus in testamentis diuersorum non dicuntur
coniuncti.nec faciunt inter se partes.imo quilibet potest pete-
re insolidū ꝛ vnus consequitur rem alter estimationem.nec in
ter eos est ius accrescendi vel nō decrescendi.vt.l.sub conditio
ne.s.quibus modis vsusfru.amit.Sol.istud est verum in testa-
mentis penitus diuersorum.sed testamētum patris ꝛ filij licet
respectu hereditatis dicatur diuersum ꝛ diuersarum persona
rum.alio tamen respectu dicunturvnum ꝛ idem.qꝛ facta ab eo
dem testatore ꝛ sub vna solēnitate.vt.l. patris ꝛ filij.de vulga.
ꝛ pupil.ideo legata in vtrisqꝫ facta simul contribuuntur in cō-
putatione falcidie.vt in.l.in ratione.§.quod vulgo.ad.l.falci.
quando non

quãdo nõ est penitus in diuersis. Igit̃ inter collegatarios isto
rum testamentoꝝ est cõiunctio realis. lʒ nõ verbalis. vt ex isto
tex. colligitur. alias nõ facerent sibi partes per concursum. er-
7 go inter eos est ius nõ decrescendi. ¶ † Item adhuc oppo. qꝛ
quãdo legatur duobus a diuersis heredibus adhuc non dicũ
tur cõiuncti. vt in. l. pe. de vsufru. accre. Sol. hic pupillus ⁊ sub
stitutus eius qui in portione: ⁊ hereditate pupilli succedũt nõ
dicũtur diuersi heredes quantum ad hoc. secus in illis quoꝝ
alter nõ succedit alteri nec in portione alterius sed in diuersis
portionibꝰ vt in contrario. Tene menti perpetuo. ¶ In glos-
sella ista ibi idẽ disiuncti pro ista glos. facit. l. si pluribus. §. fin-
autem. s. eo. vbi sunt disiuncti ⁊ tamẽ quilibet vocatur ad viri
lem. ⁊ sic videtur ꝙ fiant partes ab initio in disiunctis sicut in
coniunctis quod est cõtra mentem istius litere. Igitur intelli-
ge glo. ⁊ dicta iura sane ꝙ fiunt partes nõ tamen ab initio. sed
ex postfacto quando omnes volunt et possunt concurere. ⁊ in-
ter ista longa est differentia.

2 ☞ Si legatur duobus extraneis licet alter ipsorum succe-
dat heredi non pertinet tota res ad collegatarium ⁊ alter facit
sibi partem.

3 Effectus agendi vt hic qõ sit potentius ꝙ̃ excipiendi.

4 Portio legitime filij exheredati ꝙ non accrescat fratribus in
stitutis in legitima vel insolidũ sed granatus de restituẽdo he
reditatem extraneo sed remanet penes extraneũ scriptũ here-
dem vel transit in fideicõmissarium. ⁊ nu. 5.

5 Legitima quinqꝫ filioꝝ vel plurium est semis ⁊ sic dimidia to-
tius hereditatis. sed quatuor filiorum vel pauciorum est tertia
pars ⁊ sic quatuor vncie.

6 Si fuisti institutꝰ in vna vncia ⁊ ego in vndecim. ⁊ fundus fuit
nobis legatus ego habebo vncias vndecim in fundo ⁊ tu vnã.
⁊ nume. 7.

7 Cum hoĩes cuiusdã ville emissent quoddã solũ pro edifican-
do ibi domos ꝙ ille qui plus cõtulit de pretio plus debeat ha
bere de solo pro rata vt edificare possit.
Quando vnus tantũ est institutus heres non potest sibiipsi ab
ipso legari.

8 Filius vel filia si excludatur a legitima nõ facto testatoris sʒ ex
dispositione iuris cõis vel statuti ꝙ habeatur pro mortuo et
non cõputetur in numero.

9 Quid si excludatur de facto suo vt repudiatione.

10 Quid in fratribus si excludantur solũ interuentu alterius: pu
ta extranei instituti a fratre. ⁊ qui aliquid reliquit matri iure
institutionis. quid poterit tunc mater consequi pro legitima.

1 **Si duobus.** † Si res hereditaria legatur here
di ⁊ extraneo quota pertinet ad ex-
traneum nec heres facit partem. qꝛ in eius personam legatum
2 nõ cõsistit. h. d. vsqꝫ ad ver. inde dicit̃. ¶ † Sed si legatur duo-
bus extraneis. licet alter ipsorum succedat heredi. nõ pertinet
tota an collegatariuʒ. qꝛ alter sibi facit partem. h. d. versiculus
plane qui ponitur in fine sed debet cõiungi cũ isto primo casu
vt ptʒ in gl. ibi posita que incipit extraneũ. Ratio diuersitatis
inter primũ casum ⁊ vltimũ est. qꝛ in primo casu legatũ in per-
sona heredis non habuit originẽ validã. ideo nõ facit partem
etiã per viã retentionis. sed in primo casu habuit originẽ vali
dam in persona extranei. etiã quo ad effectũ agendi cõtra here
dem licet ergo cũ postea succedat heredi extinguat̃ actio ⁊ con
fundatur obligatio. ⁊ efficiatur heres primi testatoris mediã-
te successione primi heredis nõ tñ extinguitur legatũ quomi-
nus saltem iure retẽtionis faciat partem collegatario. ¶ Sed
oppo. ꝙ etiã in primo casu possit heres facere partẽ iure reten
tionis. vt. s. pxi. §. ver. vtputa. Sol. vt ibi dixi. qꝛ ibi erãt cõiun
cti verbis tñ. hic enim dʒ intelligi ꝙ erant re ⁊ verbis cõiuncti
3 vel etiã verbis disiuncti. ⁊ sic extraneus vocabitur ad totã rem
iure suo qõ est potẽtius ꝙ̃ ius retẽtionis qõ hʒ heres. ¶ † Cũ
habeat effectũ agẽdi ꝙ est potẽtius ꝙ̃ excipiẽdi. Et ita intelli-
git Bar. subtiliter istũ tex. ⁊ si fuissent hic verbis tantũ ꝯiuncti
ille heres faceret partẽ. Et not. diligenter istũ casum. qꝛ frequẽ
ter cõtingit ⁊ ꝓcedit ex imperitia notarioꝝ. qꝛ testatores faciũt
legata alicui ⁊ postea instituunt illũ legatariũ heredẽ. nã si dãt
4 illi sibi cõiunctũ ⁊ querit̃ ꝙ̃tum habebit cõiunctus recurre ad
istum tex. ⁊ ad ea que. s. dixi. ¶ † Ultimo Dy. inducit istũ tex.
ad. q. notabilem. si testator habẽs tres filios. vnum exheredat
alios duos instituit ⁊ grauat ipsos de restituẽdo hereditatem
alteri extraneo. Uel instituit extraneum et illos duos instituit
in aliqua re pro eorũ legitima que ab eis sufficit. Uertitur que
stio inter istos filios ⁊ fidecõmissariũ vel heredẽ. qꝛ isti volũt re
tinere legitimã aduersus fideicõmissum vel petere supplemen
tũ aduersus heredẽ. ⁊ dicũt eis deberi ꝓ legitima tertiã partẽ
totius hereditatis ⁊ sic quatuor vncias fieeicõmissarius vel he
res dicit ꝙ ipsi sunt tres filij. ⁊ iste quatuor vncie debebant di-
uidi inter eos in tres partes. ⁊ sic qlibet haberet vnã vnciã cum
vna tertia si ille nõ esset exheredatus. Isti ego duo debẽt plus
habere ꝙ̃ haberẽt illo nõ exheredato ⁊ ꝙ portio illius exhere-
dati dʒ remanere pedes heredem vel trãsire in fideicõmissum.
Sed illi dicũt ꝙ cũ exheredatꝰ nõ admittat̃ ad partẽ legitime
nõ facit eis partẽ sʒ illius portio accrescit eis. ar. huiꝰ tex. qd iu
ris. ⁊ determinat ꝓ ista pte. Hoc idẽ tʒ Guil. de cu. i aut. nouis-
sima. C. de inoffi. testa. Sed alij dicũt ꝙ ꝑ hãc viã iuris accrescẽ
di nõ pñt isti filij venire. qꝛ successio in legitima nõ est successio
vniuersalis qõ patet. qꝛ est pars bonoꝝ nõ hereditatis cũ de-
beat̃ deducto ere alieno vt. l. papi. §. qm̃ aũt quarta. de inoffi.
testa. Equiparat̃ ergo potius legatis ꝙ̃ hereditati. Sed i lega
tis nõ hʒ locũ ius accrescendi nisi inter cõiunctos a testatore re
vel verbis. Iter alios vero lʒ sint cõiuncti per. l. locũ non hʒ vt
ptʒ in. l. ⁊ ꝓculo. de leg. ij. Isti autẽ filio in tertia parte heredi-
tatis nõ cõiungit̃ a testatore. sed ꝑ. l. qꝛ ipsos ad eã vocat simul
vt in. d. aut. nouissima. ⁊ in copeuñ sumit̃ ergo ⁊c. Sed dicũt ꝙ
bñ possunt venire ꝑ aliã viã qꝛ ꝑ amotionẽ obstaculi. qꝛ exhere
datus habet̃ ꝓ mortuo sʒ si vere mortuus fuisset legitima isto
rũ duoꝝ esset tertia pars totius hereditatis. ⁊ si esset vnus tm̃
filiꝰ silr. Et idẽ si tres vel quatuor vt illa aut. Et sic eis prodest
exclusio exheredati. etiã vt habeat̃ pro mortuo. ⁊ sicut isti filij in
hoc casu allegãt hoc ꝓ se. ita ⁊ in alio casu debẽt recipere ꝯ se.
5 ¶ † Pone casum ꝙ erãt quinqꝫ filij quoꝝ legitima debet esse
semis. ⁊ sic dimidia totius hereditatis si nullus esset exhereda
tus. ⁊ sic quilibet haberet vnciã ⁊ quintã partẽ alterius vncie.
Quando autẽ sunt quatuor vel pauciores. legitima est tertia
pars. ⁊ sic quatuor vncie. quarũ qlibet de quatuor habebit vnã
tm̃. Pone igit̃ ꝙ vnus de quinqꝫ fuit exheredatus. si dicamus
ꝙ habeat̃ pro mortuo. legitima alioꝝ quatuor erit tertia pars
⁊ sic quatuor vncie. Si dicamꝰ ꝙ nõ habet̃ ꝓ mortuo ⁊ ꝙ por-
tio illius accrescat alijs quatuor. tũc illi q̃tuor habebũt sex vn
cias. ⁊ sic quilibet vnciã cũ dimidia. quid iuris. Dy. nõ soluit.
Guil. de cu. soluit ꝓ prima parte vt habeat̃ ꝓ mortuo. ⁊ sicut fi-
lij hoc reciperẽt pro se in primo casu. ita teneant̃ admittere cõ-
tra se in hoc secundo. Dy. aũt tʒ ꝙ in legitima locũ habet ius
accrescẽdi per tex. in aut. de natu. libe. curie deputan. §. ꝙ si le-
gitimoꝝ. iiij. Bar. tenet cõtrariũ per rõnem quã. s. dixi. Et de
a ista. q.ª plene per eũ in. l. pater filiũ. de inoffi. testa. ⁊ Bal. ibi in
sua repetitione. ꝯdicit Bar. in multis. mihi videtur pro nũc ꝙ
isti filij nec melioris nec deterioris ꝯditionis debeãt esse ꝓpter
exheredationem fratris ꝙ̃ essent si ille nõ esset exheredatus ne
culpa illius alijs sit lucrosa vel damnosa. Et ideo videtur mihi
ꝙ portio illius exheredati nõ pertineat ad fratres ꝑ ius accre
scendi. vt Dy. vel ꝑ amotionẽ obstaculi. vt dicit Guil. ⁊ Bald.
sed debeat remanere penes heredem vel transire in fideicom-
missum qui videntur succedere loco hereditatis. ⁊ in eoꝝ com
modum videtur pater exheredasse. non in cõmodum aliorum
filiorum per glos. que est in aut. hoc amplius. C. de fideicõmis.
in corpore vnde sumit̃ circa mediũ glo. magne. Et sic tantũ ha-
bebunt isti alij filij ꝙ̃tum haberent si frater ille nõ esset exhere
datus nec minus nec plus. ⁊ ista est veritas iudicio meo cõfor-
mis iuri ⁊ equitati ⁊ dissoluit omnem nodositatem. ¶ In ver.
6 inde dicit̃. ¶ † Pone casum simpliciter vt litera iacet ꝙ fuisti
institutus in vna vncia ⁊ ego in. xj. ⁊ fundus fuit nobis legatꝰ
ego habeo vncias. xj. in fundo ⁊ tu vnam. ¶ Contra hoc opp.
qꝛ istud legatũ nõ tenet. qꝛ factũ heredibꝰ ⁊ seipsis. vt in. ṽ. pre-
cedẽti. de quo glo. mag. in fi. voluit opponere ꝓpter hoc volen
do sustinere ꝙ istud legatũ valeat ⁊ ꝙ habeã. xj. vncias iure le
gati. ⁊ tu vnã similiter. Ideo dixit ponẽdo casum ꝙ istud lega-
tũ fuit factũ a quodã extraneo de re illiꝰ extranei ⁊ si dicas quõ
potuit ille grauari. Dicit Ioã. debere intelligi ꝙ illi fuit factũ
legatũ. puta de centũ. ⁊ sic potuit grauari in suo fundo vsqꝫ in
centũ. vt. l. imperator. §. j. ĩ. tit. j. Et si querat̃ q̃ est rõ ꝙ ego ha-
beo. xj. ⁊ tu vnaʒ. Rñdetur qꝛ ⁊ silr de onere legati. s. centũ. ego
solui. xj. ꝓ partibus hereditarijs. ⁊ tu vnã ꝓ pte. ergo siles par
7 tes debemus habere ĩ cõmodo. ¶ † Et hec not. nã dicit Bald.
per hoc fuisse determinatũ cum hoĩes cuiusdam ville emissent
quoddã solũ ꝓ edificando ibi domos ꝙ ille q plus contulit de
pretio plus debebit hr̃e de solo ꝓ rata vt edificare possit. Ista
lec. lʒ vera sit cõtinet in se diuisionẽ. Ideo alij ponũt ꝙ eisdẽ he
redibus fuit legata res hereditaria. nec tñ obstat ꝯriũ. Naʒ qñ
vnus tm̃ est institutus heres nõ põt sibiipsi ab eodem legari. ⁊
si hʒ coniunctum totũ illi accrescit. vt in precedẽti. ver. Sed qñ
sunt plures instituti. bñ põt ille legari a coherede. licet nõ a se.
vt. s. eo. q filiabus. §. fi. cũ. l. se. ⁊. l. legatũ. §. heredi. j. eo. Si ergo
sunt instituti. ex disparibus portionibus vt hic erat valet lega
tum. qꝛ non censet̃ factũ a seipso sibiipsi. sed ab vno herede al-
teri de portione ipsius. ⁊ sic institutus in. xj. vncias censet̃ roga
tus de dando. xj. vncias quas habebat in fundo suo cohere-

a ¶ Ista. q. vide ꝑ eundẽ ꝯsi. ccliiij. ⁊ ꝑ Ange. cõsi. c. do. Bal. cõsi. cc-viij. ⁊ an ĩ legitima locũ habeat ius accrescẽdi ꝑ eundẽ ꝯsi. xcix. et inq̃tuʒ do. Ias. hic istis. q. dicit ꝙ decedẽs cũ filio fratre minore dicit̃ decedere absqꝫ filijs an hoc sit simpliciter verũ vide an-cha. ꝯsi. cccxcvij.

di:⁊ econuerso coheres vnã vnciam quã habebat alteri cohere di.⁊ sic erat institutus in vncia habebit de fundo legato.xj.⁊ institutus in.xj.habebit vnã. Sed si essent pariter instituti legatũ esset inutile.q2 tñ teneret̃ quis dare q̃tũ recipere. Ista positio esset valde singularis si esset vera.⁊ si hoc dictũ secundũ deberet intelligi qñ oẽs adiuerũt hereditatẽ. Sed vno repudiante etiã si sint equaliter instituti valebit in eius ꝑsona.vt possit petere partẽ quã habiturus erat iure hereditario. gl. est ordi. j.ti.j.l.fi.§.quatuor.in ꝓma glo. Sed qñ sunt instituti inequaliter etiã si oẽs adeũt vz ₰m istã lec.quã videt̃ sequi Bar.⁊ quotidie põt cõtingere de facto. Sed tex.eam nõ patit̃.q2 dicit vnciarum heredẽ.xj.partes in fundo habiturũ coheredẽ vnciam et deberet dicere totũ ecõuerso si ista lectura esset vera. Ideo intellige text.put iacet.⁊ ꝙ fuit legata res iure hereditario ⁊ fateor cõtrariũ ꝙ legatũ nõ valet.⁊ ꝙ institutus in vncia habebit vnciam.nõ iure legati.sed iure hereditario.et alter.xj. similiter.⁊ ꝙ nõ videt̃ alter grauatus de dando alteri suam partem.imo cuilibet a seipso censet̃ legata sua pars.⁊ sic inutiliter. vt in.§. precedenti.⁊ hoc esset verũ ptz dũ dicit. Inde dicit̃. Et sic infert ex eo qđ a principio dixerat a semetipso inutiliter legatuz. Et istum intellectũ habuit Pet.de bel.parti.vt habeo in quibusdam apostillis.⁊ Bar.de eo nõ facit mentionẽ nec Bal.⁊ est verissimus intellect⁹. Sic ergo aut vnus tantũ est institutus aut plures.⁊ hoc scđo casu aut legat̃ vni vel quibusdã ab alijs vel simpliciter ⁊ sic ꝑ̃sumit̃ ab alijs et vz legatuz ꝓ portione coheredũ.vt.l.q filiabus.§.fi.s̃.eo.aut legat̃ oĩb⁹ ab oĩbus ⁊ tũc nõ valet siue sint equaliter instituti siue inequaliter vt hic. q2 non videtur ab vno alteri legatũ sed a seipso. aut ab vno ipsoꝝ legatur oĩbus.⁊ tũc habemus glo.in.l.si ab oĩbus.§.a titio.j.eo. in glo.j.que videt̃ velle ꝙ si legatũ cõsistat in q̃titate etiam ille heres a quo fit legatũ cõprehẽdatur in numero alioꝝ quibus fit ⁊ possit retinere partẽ suam. Aut legatur res hereditaria.⁊ tunc nõ possit partẽ suã retinere.vt in isto.§.si duobus.quẽ gl. sic intelligit. Tene menti.q2 ista sunt quotidiana ⁊ faciliter veniunt de facto.⁊ nunc habeo in terminis.

8 ¶ † Quero circa.q. Dy.de quib⁹.s̃.q2 materia est singularis ⁊ quotidiana. Quid si filius excludatur a legitima nõ facto testatoris ꝑ exheredationẽ.sed dispositione iuris cõis vel statuti.vt q2 deportatus vel frater minor qui nõ succedit.vel filia que ex forma statuti excluditur extante masculo a successione intestati. Respondeo ꝙ habet̃ pro mortuo ⁊ nõ cõputat̃ [a] in numero.⁊ sic nec minuit legitimam alioꝝ in prima.q.qñ erant quatuor vel pauciores nec auget. Secũda qñ erant quinq3 ₰m omnes per.l.j.§.fi.j.de cõtratabu.

a ¶ Et non cõputatur in numero adde eundẽ pau. de cast. ĩ.l.fi. col. ij.s̃.de acq.here. et in cõsi.cclxxiij.incip.quoniã fundamẽtũ. ĩ antiqs. Ang. ĩ ꝯsi. ciij.ĩci.statuto canetur.⁊ in consi. clxxiij.incip.statuto ciuitatis cortoni. et ꝑ domi. ancha. in ꝯsi.qđ incipit ĩ augmẽto ⁊ diminutiõe legitime.cur. ad de tu circa hoc q̃ põit.d.Bartho. sozi.in suo consi. cclxxviij. col. xi. ĩ fi.⁊ seq.vbi predicta alle.⁊ alia ẽt ibi dicit ꝙ ita sepius vidit ꝯsuleñ. cõsuluit ⁊ semel judicauit.

9 ¶ † Item quero quid si excludit̃ facto suo puta repudiatione. Rñdeo aut viuente patre cũ iuramẽto.vt faciunt filie qñ maritant̃ in locis in quibus nõ extat statutũ. ꝙ extante masculo femina nõ succedat.nam pater põt eam facere renũtiare successionẽ cũ iuramẽto ne veniat ad partẽ cũ fratribus masculis ⁊ valet hodie.vt in.c.ij.de pactis. lib.vj.⁊ tunc idem qđ.s̃.vt habeatur pro mortua ⁊ nõ cõputet̃ in numero. q2 tpe mortis quo incipit deberi legitima cũ viuente patre nõ debeatur cũ effectu.vt.l.j.§.si quis impuberi.ad carb.⁊ not.in aut.si qua mulier.C.de sac.san.eccle.in vltima gl.reperit se exclusaz ⁊ sic nõ ĩcipit sibi deberi sicut si esset mortua. Aut hec facit post mortem patris qñ fratres ipsam maritant.⁊ tunc cõputantur in numero.q2 tpe mortis erat capax ⁊ habilis.⁊ sic incepit habere principiũ in eius persona. Et hoc casu aut renũtiat ipsis fratribus ⁊ sua portio applicat̃ eis. q2 videt̃ eis donare.vnde si erant quatuor masculi ⁊ vna femina.habebãt masculi semissem partim ex ꝑsona ipsoꝝ partim ex donatione sororis. Aut renũtiauit heredi vniuersali si forte alius fuit institutus q̃ filij vniuersaliter.⁊ filijs sunt relicta legitima.⁊ tunc portio sua remanet apud heredẽ.q2 sibi videt̃ donata.argu.ad vtrũq3 dictum.C.de pac.l.si actionẽ.vbi probat̃ ꝙ renuntiatio ꝓdest illi cuius contẽplatione facta est ⁊ illius cõtemplatione videtur facta cui sit.vt ibi no.₰m vnã lec.⁊ ibi vide Bal.

10 ¶ † Ultimo quero quid si excludat̃ solũ interuentu alterius nõ facto suo vel testatoris. Pone exemplũ in eo qui habebat matrẽ ⁊ duos fratres vtrinq3 cõiunctos instituit extraneũ nõ turpem personaz ⁊ fratres preterijt.⁊ sic nõ debet̃ eis legitima.matri vero aliqd reliquit iure institutionis ꝓ sua legitima.;petit mater sibi suppleri ⁊ vult habere tertiam partẽ totius hereditatis. q2 si fratres nõ essent in rerũ nata illa sibi deberetur.quia ab intestato succederet in tota hereditate ⁊ legitima est tertia pars eius in quo succederetur ab intestato. Isti autẽ fratres sunt exclusi ꝓpter insti.extranei.⁊ sic habent̃ ꝓ mortuis. Sed heres dicit illi nõ deberi nisi tertiã tertie. q2 si ipse nõ esset institutus nõ succederet mater ab intestato. nisi in tertia parte. et fratres in alijs duab⁹ tertijs nec debet esse melioris cõditionis ꝙ fratres sint exclusi.imo portio fratrũ debet ramanere penes ipsum heredem institutũ.sicut si fuissent expresse exheredati sicut dictũ est s̃.de filio exheredato.quid iuris. Jac.but.disputauit hanc.q. determinauit pro prima parte ꝙ habeat tertiã totius hereditatis.q2 fratres qui nõ admittuntur ad partẽ legitime non faciunt partẽ. Idẽ tenet Cy.⁊ Old. Bar.cõtra in.l.pater filium. de inoff.test.q2 mater iure suo nõ põt petere nisi tertiã tertie.et si quid plus petere põt necesse habet dicere ꝙ petat ꝑ ius accrescendi.sed istud ius nõ habet locũ in legitima ₰m Bar.q2 non est vniuersalis successio.vt.s̃.dixi. Bald.ibi etiã in aut.nouissima.in fi.tenet opi. Jac.but.dicens ꝙ imo nõ venit ꝑ ius accrescendi.sed ꝑ amotionẽ obstaculi.q2 vident̃ nõ esse in rerũ natura. Preterea etiã ꝑ ius accrescendi posset venire. q2 locũ hz in legitima.vt.s̃.dixi. et allegat in aut.vt cũ de ap.cog.§.ceterũ. Hic vero Bal.dicit se dubitare.q2 sequeretur magnũ incõueniens. Pone enim ꝙ habebat iste defunctus sex fratres. certe mater ab intestato fuisset habitura solũ septimã partẽ totius ⁊ nũc habebit tertiã ₰m illam opin. Et sic imputabit̃ defuncto cur intestatus nõ decessit qđ esse nõ dz:vt.l.posthumus. de inoffi.testa. Ego habui nõ est diu de facto ⁊ secutus fui sentẽtiaz pluriũ cũ oẽs cõcordent excepto Bar.lz nõ sim sine dubitatione.⁊ posset dici ꝙ ista ꝑ̃teritio fratrũ loco exheredationis.habet̃.q2 exheredatio d2 tribus modis.vt no.Bar.in.l.filio preterito de iniusƒ.testa.sed portio exꝑ̃sse exheredati remanet apud heredẽ vt.s̃.dixi.q2 eius fauore censet̃ exheredat⁹ ꝑ no.in aut. hoc amplius.ergo idẽ in tacita exheredatione ⁊ forte ista pars esset securior.⁊ sic nõ dico ꝙ nõ habeat locũ ius accrescendi. sicut dicit Bar.sed alia est rõ.s.volũtas defuncti. Tene menti.

2 ☞ In quantitatibus si alternatiua ponitur inter plus ⁊ minus:illud qđ est minus est solũ in obligatione.

3 Coniuncta posita inter totũ ⁊ partẽ integralez stat improprie ⁊ ponitur tunc pro disiuncta.

1 **Si ita titio.** † In legato alternatiuo pertinet electio ad legatariũ. quãdo verba executiua fuerũt ĩ eius ꝑsona directa.ad hoc allegat̃. Et verbũ executiuũ est istud verbũ.s.habeto. Idem si fuisset simpliciter relictũ vt not.in.l.lucio.j.ti.j.in gl.lz in ꝯtctibus secus. q2 pertinet ad debitorẽ:vt in.l.plerũq3.in fi.de iure dot. Sed si verba executiua sunt directa ad creditorẽ etiã in cõtractibus pertinet electio ad eũ vt est text.quẽ not.s̃.de cõtrahen.emp.l.si ita distrahatur. Solũ ergo est differentia inter ꝯtctum ⁊ vltimã volũtatem qñ est simpliciter factũ nec ad aliquẽ eoꝝ sunt verba executiua directa. ¶ In tex.ibi duo esse legata.s.ꝓpter duas res in legato expressas.tamẽ vnũ dicit̃ legatũ ꝓpter vnicã prestationem que venit fienda.vt in.l.si ex toto.§ fi.s̃.eo.⁊ ibi not.in gl. ¶ In text.ibi vsumf.vendicare subaudi vel fundũ. Et si eligat vsum fr.ipsum solũ formalez habebit. Si vero fundũ habebit ꝓprietatẽ.⁊ vsumfru.casualẽ.

2 ¶ † Szoppo.ꝙ nõ debeat nisi vsuff.q2 qñ alternatiua ponitur ĩter plus vel minus solũ illud qđ est minus est ĩ obligatione.vt in.l.inter stipulantẽ.§.si stipulasti.⁊.l.si stipulatus fuero decẽ aut quinq3 de verbo.obli. Solu.⁊ tene menti illud habet locũ in quãtitatibus in quibus nõ cadit affectio:vt in.l.nũmis.s̃.de in litem iuran.vnde semper debitor si ad ipsum pertinet electio verisimiliter eliget minorem summam.⁊ si ad creditorem semper maiorem.et sic primo casu minor tantũ erit in obligatione.scđo casu maior tantum. Hic vero quãdo ponit̃ inter totũ ⁊ partem integralem. q2 fundus constat ex proprietate ⁊ vsufructu.⁊ tunc stat ꝓprie ⁊ vtrũq3 est in obligatione.⁊ potest eligere quod vult:casus est hic q2 cadit affectio ⁊ põt esse ꝙ magis ĩterest sua habere solũ vsumfruc.q̃ proprietatẽ propter onera forte publica. Et idem si caderet vel poneretur inter duas species quarũ vna esset melior altera.nam ⁊ tunc stat proprie ⁊ vtraq3 est in obligatione propter eandem rationem.

3 ¶ † Sed ad hoc opponitur ꝙ stat improprie.vt.j.de vsufructu legato.l.si titio fundus. Solu.cõiuncta posita inter totum et partem integralem bene stat improprie.vt ibi ⁊ ponitur pro disiuncta.vt si lego fundum ⁊ vsumfructum eius:videor enim legare vel fundum vel vsumfructũ non vtrũq3.vt ibi est tex.not. Sed ipsa disiuncta bene stat proprie.vt hic. Tene menti.

2 ☞ Paria sunt limitatũ disponere vel depositũ limitare. Pars fundi etiam indiuisi vel pro indiuiso potest appellari fundus.

1 **Sed ⁊ si quis.** † Paria sunt a principio legare partem vel legare totũ ⁊ incõtinẽti restringere ad partem.h.d.

2 ¶ † Et sic sunt paria limitate disponere vel dispositũ limitare.ad hoc bonus tex.j.ad treb.l. lucius.§.qui habebat. Et not.finem ꝙ pars fundi etiã indiuisi vel pro indiuiso põt appellari fundus.qñ enim est diuisus clarum esset.q2 de vno effecti sunt duo. Sed iste tex.plus ꝓbat ꝙ etiã si nõ est diuisus qđ not. Verba ergo illa lego titio fundum verificantur

verificant̄ licet ꝓpter sequentia verba. ita vt pro parte habeat nō videatur legasse nisi partem. sed quota erit ista pars: dic dimidia. vt in glo. Non sunt alia.

SI hominem alienum. Legatum factum de re aliena extinguitur si desinit posse prestari. h. d. Nec ob. l non dubium. §. fi. j. de leg. iij. quia ibi nō desinebat posse prestari. licet dominus nollet eam vendere. poterat enim mutare voluntatem. ⁊ sic potuisset prestari. Sed hic desinebat posse postq̄ seruꝰ alienus legatus fuit per dominū manumissus. ¶ Item adhuc oppo. q̄ debeat estimatio. vt. d. l. non dubium. §. fi. Sol. istud quando non desinebat posse prestari. alias extinguitur etiaꝫ quo ad estimationē: vt. j. l. proxi. in fi. Non sunt alia.

2 ¶ Exceptio obscura nihil operatur.
Si reus ꝓponit aliquas exceptiones ⁊ postea protestet̄ q̄ alie exceptiones si que sibi cōpetunt salue maneant an per hoc videant̄ posite. ⁊ an dicant̄ proposite infra terminum datuꝫ ⁊ qd operetur talis protestatio. ⁊ nu. 3.

3 Paria sunt non ponere vel ponere sed non clare.

4 Appellatione simplicium continentur mixta.
Si papa cassauit omnes religiones fratrum minorū ⁊ predicatorum an videat̄ cassata illa que partim viuebat de eleemosynis. ⁊ partim de redditibus.

1 **T**Itie textores. ¶ † In legato generali veniunt oēs species q̄ possunt sub illo genere includi nisi reperiant̄ clare exceptuate. taliter q̄ possit itelligi que sint exceptuate. h. d. in effectu. ⁊ primo loquitur quando fuerunt exceptuate obscure. vsq̄ ibi hoc enim. Scdō quādo nullo modo vsq̄ ibi quid si hoc modo. Tertio quando clare. Et quia text. est obscurus in ratione quā ponit. ⁊ multi dicunt eam non intelligere. ⁊ istū text. esse difficiliorem q̄ sit in infortiato. Pone casum melius q̄ glo. que errauit in positione casus q̄ testator habebat seruos triplicis generis. quosdā textores tantum nō vernas. quosdam vernas tantum ⁊ nō textores: quosdam qui erāt textores ⁊ verne. legauit titie omnes textores preter illos quos alteri legauerat. Iteꝫ plocie omnes vernas preter illos quos alteri legauerat. certū est q̄ illi qui sunt textores tantuꝫ veniūt dūtaxat in legato facto titie. ⁊ illi q̄ sunt verne tantū veniūt in legato dūtaxat plocie. Sꝫ dubiū est de illis q̄ sunt textores ⁊ verne. an veniūt in legato vtriusq̄. an de vtroq̄ legato censeant̄ exceptuati. Iuriscōsultus determinat pro prima parte q̄ veniunt in legato vtriusq̄. ⁊ sic erūt cōmunes. q̄ illa exceptuatio est ita obscura qd nō pōt intelligi ⁊ ꝓbat hoc ponendo maiorē ꝓpositionem tm̄ ⁊ omittēdo minorē ⁊ cōclusionē. dicit em̄ q̄ si volumus ipsos dicere exceptuatos de legato facto titie. oportet dicere q̄ sint legati plo. q̄ nō pōt intelligi q̄ sint exceptuati de legato titie nisi intelligat̄ q̄ sint legati plocie cū nō fuerint exceptuati nisi illi qui alteri legato. ⁊ hec est maior ꝓpositio. Supple minorē hoc modo q̄ si volumus dicere q̄ sint legati plocie. hoc nō possumus dicere. nisi ex eo q̄ sunt verne. licet etiā sint textores. cū plocie fuerūt verne tm̄ legati. Sꝫ si hoc dicamus q̄ sint legati plocie qm̄ sunt verne pari ratione oportet dicere q̄ sint etiā legati titie ex eo q̄ sunt textores. q̄ nō est maior rō q̄ sint legati plocie propter hoc q̄ sunt verne q̄ q̄ sint legati titie propter hoc q̄ sunt textores. Sed si hoc dicimus iā nobisinetipsis ꝯriamur. q̄ primo dicimus q̄ sint exceptuati de legato titie. ⁊ sic sunt exceptuati ⁊ legati que sunt inter se ꝯria ⁊ idē dicēdū est ꝯ. q̄ dicimus exceptuatos de legato facto plocie. oportet dicere q̄ sint legati titie ⁊ hoc non possumus dicere nisi ex eo qd sint textores. ⁊ si hoc dicimꝰ pari rōne sunt legati plocie. q̄ sunt verne. ⁊ sic sunt exceptuati ⁊ legati dicta ergo exceptio ꝓ nō facta habet̄. Sed si nō fuisset facta sed simpliciter legasset titie textores ⁊ plocie vernas isti q̄ sunt textores ⁊ verne viderēt̄ vterq̄ legati ergo ⁊ nūc. secus si fuissent clare exceptuati. vt titie textores preter vernas ⁊ plocie vernas p̄ter textores. vt in ver. q̄ si hoc modo. nā in legato titie nō venirent nisi illi qui sunt tantū textores. ⁊ non verne ⁊ ecōuerso. Gl. tn̄ ponit casum q̄ omnes isti serui erāt textores. tn̄ quidā verne. ⁊ quidā nō: que positio stare non potest. q̄ tūc legatū factū titie de textoribus esset generale. ⁊ factū plocie de vernis eēt spāle ⁊ spāle derogat gnāli. vt. l. vxori. §. felicissimo. de le. iij. ⁊ sic illi qui erant textores ⁊ verne essent solius plocie nō cōmunes. ⁊ hic est casus in. l. seruis vrbanis. §. fi. de leg. iij. de qua glo. fi. op. Ange. etiā hic fortiter errauit. dicit ergo q̄ si nō fuissent exceptuati in neutrius legato venirēt. sed q̄ fuerūt exceptuati obscure veniunt in legato vtriusq̄. sed ipse somniauit. q̄ primū dictum est ꝯ istum text. expsse in v̄. hoc verius est ꝫ rōnem. q̄ si in secundo casu veniūt in legato vtriusq̄. quia

2 a istud cōtingit ex eo. † q̄ exce. tanq̄ obscura habet̄ ꝓ nō facta[a] ergo ⁊ fortius qn̄ nullo modo facta fuit. Allegatur em̄ semp ista. l. q̄ exceptio obscura nihil operat̄. Ideo inducit̄ lꝫ impertinēter. q̄ si reus ꝓponet aliquas exceptiones. ⁊ ꝓpterea ꝓtestetur q̄ alie exceptiones sique sibi competūt salue maneant. nō per hoc videntur posite q̄ ista ꝓtestatio est generalis ⁊ per a consequens obscura. vt in. l. ita fidei. j. de iur. fis. Et sic si datus esset terminus ad exceptiones opponēdas fm̄ ca. pastoralis. de excep. ⁊ post terminū vellet al's specificare dicas q̄ fuerunt ꝓposite infra terminū ⁊ q̄ possunt specificari post terminū p̄ l. q̄ fundū. de ꝯhē. emp ⁊ p. l. heredes palam. §. sed si notam. de 3 testa. non deberet audiri. quia imo non vident̄ ꝓposite. † cum paria sint nō ponere vel nō clare. vt hic. ⁊ ar. j. de adi. leg. l. iij. §. si duobus. de ꝯhen. ēp. l. in lege. ⁊. l. rutilia. Dicit tamē Bal. vnū verbum notabile q̄ illa generalis protestatio saltem vnū effectū operat̄ q̄ non censetur se artasse ad ꝓbādas exceptiones propositas postq̄ apparet q̄ voluit alias posse ꝓponere. Secus si illam protestationem nō fecisset. ar. eius quod habet̄ in. c. licet causam. de ꝓba. certe etiā tunc non puto q̄ videatur se artasse ad probandū nisi illa que requiruntur ⁊ sufficiūt ad victoriam sue cause per id qd no. Cy. C. de proba. cū te. ⁊ glo. in b c. ij. de rescrip. ¶ † No. etiam hic q̄ appellatione simpliciū[b] cō 4 tinent̄ mixta. de hoc plene in. l. ij. de verbo. ob. ¶ † Et inducit Bal. q̄ papa Gregorius cassauit omnes religiones fratrum minorū ⁊ predicatoꝝ. vt in. c. j. vel. ij. de reli. domi. lib. vj. Quid si erat alia religio q̄ partim viuebat d̄ eleemosynis. partim de redditibus videt̄ illa fuisse cassata. vt hic in ꝯriū. q̄ non simpliciter viuebat. ergo ⁊c. ar. j. de leg. iij. l. hoc legatū. ⁊ istā partem tenet. Ad istū tex. pōt rūderi q̄ loquit̄ qn̄ spāliter ⁊ expsse de vtroq̄ extremo simplicium disposuit. s. de textoribus et de vernis non loquimur de vna tm̄ spē. vnde veniūt illa tantum que simpliciter sunt de illa spē nō de mixta. ¶ Ultimo dico q̄ si hic fuisset facta exceptuatio solūmodo de vno legato ⁊ non de altero. vt lego titie omnes textores preter vernas. Itē plocie omnes vernas. Illi qui sunt textores ⁊ verne essent solius plocie de cuius legato non est facta exceptuatio. q̄ non sequit̄ perplexitas. de qua. s̄. tene menti.

2 ¶ Dictio cum: si ponitur inter res legatas coniungit accessorie. ⁊ facit censeri vnum tantum legatum de principali cum accessoria. ⁊ extincto primo extinguit̄ secundum. ⁊ quid si ponatur inter res quarum vna non potest accedere alteri. ⁊ quid in dictione et.

3 Dictio cum si ponitur inter personas hoñoratas facit simul vocari: sicut dictio vna: sed dictio ⁊ facit eos vocari ordine successiuo.

1 c **N**ihil differt. † Inter copulatiuā et: ⁊[c] copulatiuā cum nō est differentia q̄tum ad inducēdū coniunctionē verbalē inter copulatos. h. d. ⁊ sic loquit̄ qn̄ ponitur inter psonas honoratas in vna tantū oratione copulatas. Si autē inter diuersas orationes non induceret coniunctionē verbalē. sed quādam cōtinuationē vt lego titio fundum ⁊ eundē fundū lego seio. isti enim non sunt cōiuncti verbis. iuxta plene not. in. l. re cōiuncti. j. de lega. iij. p̄ Bar. licet alij voluerunt ꝯriū p. l. triplici. de v̄bo. sig. sed intellige vt dixi. Et operat̄ cōiunctio verbalis. vt cōiuncti loco vnius habeant̄. ⁊ ad virilē portionē admittant̄. vt. l. plane post pnc. s̄. e. vt inter eos sit ius accrescēdi. Si autē ponant̄ iste copulatiue inter res legatas quarū vna pōt alteri accedere. tunc est differentia q̄tū ad modū cōiungēdi. † q̄ dictio cū cōiungit accessorie ⁊ facit cēseri vnū tm̄ legatū de principali cū accessorio. ⁊ extincto primo extinguit̄ scdm̄. vt. l. j. ⁊. ij. j. de pecu. le. sed dictio ⁊ cōiungit eque principaliter. ⁊ facit cēseri esse duo legata. ⁊ licet vnū nō valeat pōt aliud valere vt in ꝯriis hic allegatis in gl. Idē in dictione cū. qn̄ ponit̄ inter res quarū vna pōt accedere alteri vt inter psonas que capiunt̄ vt res. vt si legatur ancilla cū liberis eius. nā homo homini non accedit ꝓpter dignitatē. vt. l. iustissime. de edi. edic. ⁊. l. in peculiū. de vsur. Ideo dicunt̄ duo legata. ⁊ lꝫ nō valeat legatū de ancilla valet de liberis: vt 3 l. iij. ⁊. iiij. de pecu. lega. † Est etiā aliqn̄ differentia qn̄ ponitur inter psonas honoratas. i. quibus relinquit̄ quia si sunt tales inter quas cadit ordinata affectio testatoris. vt filij ⁊ nepotes eius ⁊ frater ⁊ nepos ex eo. nā dictio cū facit eos simul vocari sicut dictio sicut: ⁊ dictio vna. vt in. l. fi. C. de impu. ⁊ ali. sub. fm̄ vnū intellectuꝫ. sed dictio ⁊ facit eos vocari ordine successiuo. q̄ si instituo filiū ⁊ nepotē ex eo videor p̄ prius instituere filiū ⁊ in eius defectum nepotem vel post eius mortē. vt. s̄. de libe. ⁊ posthu. l. gallus. §. j. ⁊ ibi per glo. ⁊ Bar.

1 **S**i alteri stichum. † Qui tenet̄ ad quātitatē respectu certe speciei perempta spē ante morā ⁊ sine eius culpa liberat̄ a quātitate. c

a ¶ Pro non fcā. Adde qd voluit Ang. ꝯs. cccviij. ici. Christophorus. vbi ponit q̄ si excipiens ꝯ testes dicat q̄ nō fuerunt oī exceptiōe maiores q̄ talis exceptio non releuat rōne de qua ibi p̄ euꝫ. de quo etiam per ipsuꝫ ꝯs. j. itē facit qd voluit Lud. ro. cōsi. ccxc. vbi dicit q̄ nō sufficit opponere crimina ī genere nisi specificent̄. itē facit quod voluit Old. ꝯs. ccxliiij. vbi dicit q̄ ad ꝓban. q̄ caplm̄ ecclesie subsit epō nō sufficit ꝓbare q̄ eps fecit statuta ⁊ q̄ capitulum illa acceptauit. sed dꝫ exprimere que fuerūt statuta.

b ¶ Simpliciuꝫ. An in ꝑuilegijs veniat casus mixtus vide Lud. ro. cōsi. cccccxix.

c ¶ Et. ⁊ cū. Uide Bald. consi. cccxxxvj.

ad hoc allegať iste text.ꝛ.l.qdam testõ.§.si tibi seruus.ĵ.eo.qđ
dic vt dixi.š.eo.l.si in pluribus.in fi.Sed quare dr hic deberi
quãtitas respectu certe speciei.Rñdeo quia debeť tanq̃ ex ti-
tulo illius speciei.ꝛ sic quãtitas ĩcerta certificãda p relationẽ
ad speciẽ merito perempta spẽ perimiť obligatio quãtitatis.
qꝛ nõ potest certificari vt probať in.d.§.si tibi seruus.secus si
debereť quãtitas certa.lꝫ loco vel respectu speciei.qꝛ cessaret
dicta rõ vt.ĵ.de do.preleg.l.vir vxori.Et pone hic casum p.l.si
pluribus.š.eo.circa finẽ in ver.nisi.Non sunt alia.

2 ☞ Genus generalissimum secundũ dialecticos est illud qđ
supra se non hꝫ aliud predicabile.vt substantia vel res.subal-
ternum vero q̃ habet aliud predicabile supra se.ꝛ infra se cõti
net plures species diuersas vt animal.ꝛ in istis duobꝰ non va
let legatum factum in genere.

3 Quid in genere inferiori qđ dialectici appellãt speciem.vt si le
gatur homo vel fundus seu domus in genere.

4 Qñ legatum factum in genere valet:quis habeat eligere.

5 Que species sit tunc eligenda.

6 Si eligiť mediocris nõ tenetur heres eam tradere sanam nec
de sanitate rei promittere.

1 **Legato generali.** ¶ †In legato generis spẽs me
diocris est eligenda.h.d. Similiter in cõtractibus
vt verba cõtrahentium non sint amara.ꝛ tñ aliqua
extremitate intelligẽda.sed mediocriter.vt.š.de edi.edicto.l.si
quid venditor.q̃ est bona lex ad hoc ecce casum.¶ In tex.ibi.
nec optimus hoc referas ad casum quo electio pertinet ad le-
gatarium.quia erant serui in patrimonio.vt nõ possit eligere
meliorem inuito herede vt actorez seu castaldum qui forte oĩa
negotia dñi gerebat.ꝛ forte etiam valebat plus q̃ oẽs alij.Qđ
autem sequiť vel pessimus ꝛc.referas ad casum in quo electio
pertinebat ad heredem quia nõ reliquerat seruos in patrimo
nio.Potest tñ in primo casu legatarius eligere deteriorẽ.sed
nõ teneť.Et heres in scđo eligere meliorẽ in sui p̃iudiciũ.licet
non teneať.qđ enim teneatur hic dicitur fauore alterius par-
tis introductũ est nõ in fauorẽ eligẽtis.lꝫ Ang.aliter loquať.
sed non bene.¶ In gl.magna in pñ.ibi in ceteris nempe.Sed
quare in animalibus reperiunť species quas magis expedit
non habere q̃ habere non sic in rebus inanimatis vt vult ista
gl.Rñde qꝛ animalia comedunt ꝛ bibunt.ꝛ sic possunt afferre
dãnum ꝛ expensas sine vtilitate.non sic in rebus inanimatis.
Potes autẽ aliter soluere ꝯria gl.q̃ loquanť qñ nõ reperitur
spẽs mediocris vt tunc minor vel deterior dũtaxat si in obli-
gatione.vt si habebat duos tm̃ seruos in patrimonio quoruz
vnus erat melior altero.ꝛ idẽ in fundis vel domibus.ꝛ sic non
sit fienda differẽtia quã facit gl.ꝛ pro hoc facit.l.quã glo.alle-
gat.C.de dona.si quis argẽ.§.ij.que loquitur non in animali-
bus.sed in alijs speciebꝰ.ꝛ tñ dicit mediocrẽ esse eligẽdam.qđ
est ꝯ id qđ dicit gl.¶ In eadẽ gl.ibi rñdeo aut est genus gene-
ralissimũ ꝛc.glo.ista altius exordiendo materiaꝫ.miscet duos
articulos q non clare expediũtur per tex.¶ †Primus est an
valeat legatũ factũ in genere.Scđs ad quẽ ptineat electio eo
casu quo valeat.Tertius expeditur in tex.que spẽs sit eligen-
2 da.†Et no.q̃ in primo ꝛ in scđo casu.dũ loquiť de genere ge-
neralissimo.ꝛ de genere subalterno loquiť fm modũ dialecti-
corũ.qui dicũt genus generalissimũ esse qđ supra se nõ habet
aliud p̃dicabile.vt substãtia vel res.š.si cer.pe.l.j.in fi.Subal
ternũ vero qđ hꝫ aliud p̃dicabile supra se.ꝛ infra se cõtinet plu
res diuersas spẽs.vt animal qđ predicať de pluribus differẽ-
tibus specie.ꝛ in istis duobus nõ valet legatum factum in ge-
3 nere.†In tertio autẽ casu cum loquitur in genere inferiori lo
quiť fm modũ loquẽdi legistarum qui appellant genus illud
qđ dialectici appellant spẽm.qꝛ predicať de pluribus differen
tibus numero.vt homo in genere vel bos.ꝛ si.vt in hoc tex.p-
bať.qꝛ appellať legatũ generale factuꝫ de hoĩe seu seruo.licet
etiã aliqñ legiste sumant genus sicut dialectici.vt patet in.l.ij.
§.creditum.si cer.pe.In hoc ergo tertio casu gl.subdistinguit
tres casus in primo articulo cũ queriť an valeat.ꝛ l primo hñ
dicit q̃ qñ cõtinet sub se ĩdiuidua que habẽt certos ꝛ determi
natos fines a natura valet indistincte legatũ.siue relinquat ta
lia indiuidua.in p̃rimonio siue nõ vt cũ legat hoĩem vel equũ
in genere.In scđo autẽ cũ legat fundũ q non hꝫ certos fines a
natura.sed cõstituiť sola destinatio patrisfa.tꝫ indistincte gl.q̃
nõ valeat siue habeat in p̃rimonio siue nõ p.l.cũ post.§.gener.
de iure do.ꝛ qꝛ esset derisoriuꝫ.qꝛ heres dando palmum terre
liberareť.In tertio vt cum legatur domus que non sola desti
natione patrisfa.constituitur.sed interposito pariete.gl.dicit
esse distinguendũ an habeat in patrimonio vel nõ vt.ĵ.e.si do-
mus.in prin.Pe.de bellapertica rep̃hendit hãc differentiam
inter fundum ꝛ domum.imo dicit vtrobiq̃ distinguẽdum an
reliquerit domos vel fundos in patrimonio.ꝛ tũc valet.ꝛ vi-
detur relinquere vnum de illis.an non ꝛ tunc secus.Nec ob.ra
tio glo.qꝛ heres nõ põt in p̃iudiciũ legatarij de vno fundo fa-
cere plures ꝛ vnũ ita paruũ qui nõ sit alicuius vtilitatis.licet
testator potuerit.vñ si non fecit testator heres habebit tradere
de illis qui sunt quales sunt.Et hoc modo intelligit.§.gener.
p̃terea gl.sentit.qđ paterfa.de vno fundo possit plures facere
sola destinatione animi sui absq̃ interuẽtu alicuius facti sui.
qđ non est verũ.imo requiritur diuisio p regiones.vt no.š.eo.
qđ in rerum.§.si quis post.in fi.p gl.ꝛ.š.cõia p̃di.si quis duas
§.si qs partẽ.qđ dic vt ibi dixi.Solum est differẽtia.qꝛ nõ dice
reť domus nisi posset habitari.sed fundus posset dici de q̃tũ-
cũq̃ modico spatio terre.De isto articulo latius p Bart.in.l.
4 ita stipulatus.in prin.de ver.obli.¶ †Circa scđm articulũ qs
habeat eligere distingue an ꝯsistat legatũ in genere generalis
simo loquẽdo fm morẽ legistarũ.qđ est qñ legatur incertũ de
incertis.ꝛ tene nunc distinctionẽ glo.Aut reliquit in patrimo
nio ꝛ pertinet ad legatariuꝫ:quia videť legata optio de seruis
alienis.Si autẽ in genere subalterno qđ est qñ incertũ de cer-
tis.vt vnũ de seruis meis tunc distinguiť.an de alio certo non
sensit ꝛ pertinet ad legatariũ.sicut qñ generaliter legasset.ꝛ in
patrimonio reliquisset:qꝛ videreť de illis sensisse ꝛ legasse.aut
sensit de certo ꝛ ptinet ad heredẽ.vt.ĵ.pxi.§.ꝛ.l.si qs a filio.§.si
5 plures.š.eo.ꝛ est potiꝰ declaratio q̃ electio.vt ibi dixi.¶ †In
tertio articulo q̃ spẽs sit eligẽda distingue an reperiať medio-
cris.ꝛ illa est eligenda.vt hic an non ꝛ tũc qđ minimũ est cẽset
legatum:vt in.ll.allegatis.in princ.glo.ꝛ hic in speciebus.In
q̃titatibꝰ vero ꝛ summis semp requiriť qđ est minimum.vt.ĵ.
tit.j.l.minimis.fm Dy.¶ Ultimo scias q̃ si eligiť mediocris
non teneť heres eam tradere sanam nec de sanitate repromit-
tere:vt.ĵ.eo.si substituto.§.heres.ꝛ istam glo.tanq̃ notabilem
ꝛ magistraꝫ in hoc titulo signa ꝛ no.fm Bar.ꝛ similem habes
insti.de lega.§.si generaliter.

1 **Si de certo.** †Pone hic casum p.l.apud iuli.§.
scio.ĵ.e.qñ habebat plures fundos
eius nominis ꝛ legauit vnum exprimendo nomen.ꝛ sic appa-
ret q̃ sensit de certo.vnde declaratio pertinet ad heredẽ.vt.l.si
quis a filio.§.si plures.š.e.Sed cõtra de illo.scio vbi diciť q̃
minor est in obligatione vel legato.ergo nõ cadit electio.Sol.
ibi habebat duos tm̃.ꝛ verisimile est q̃ heres eliget deteriorẽ.
Hoc autẽ potest intelligi qñ habebat plures.ꝛ sic est reperire
mediocrem ꝛ ille tex.multum facit pro opi.petri quam dixi in
§.si quis plures.q̃ quando tractať de declaratione potest de-
clarari de deteriori.tamen ibi videť declaratio postq̃ non ca-
dit mediocris.non sunt alia.

2 ☞ Si vnus ex pluribus heredibus legatarij repudiat par-
tem suam legati q̃ illa portio repudiata nõ accrescat alijs he
redibus legatarij.

1 **Legatarius.** ¶ †Legatarius non põt
vnũ legatũ p parte acce-
ptare ꝛ p parte repudiare:sed si nõ acceptauit ꝛ de-
cesserit pluribus heredibus relictis.põt vnus acce
ptare ꝛ alter repudiare partẽ suam.h.d.Ratio primi dicti est
quia in lucris nõ admittiť incõstãs vel variatio fm Pe.Ra-
tio secũdi.qꝛ in personis heredum diuisa est obligatio p.l.xij.
tab.vt in.l.j.C.si cer.pe.¶ In tex.ibi vt alter eorũ ꝛ partẽ acq-
rat subaudi totã vel totam repudiet nõ autẽ non posset partẽ
sue partis acceptare ꝛ partẽ repudiare.sicut nec defunctus cu
2 ius p̃sonã in ista parte representat.†Sed an portio vnius he-
redis repudiata accrescat alijs heredibus legatarij.Bar.i.l.
re coniuncti.in pe.col.tenet q̃ nõ.qm̃ heredes vnius legatarij
non dicunť in re legata coniuncti re vel verbis a testatore qui
legatum fecit licet sint cõiuncti a.l.in successione.que cõiũctio
non causat ius accrescendi in legato:vt.l.ꝛ proculo.de lega.ij.
¶ In glo.que incipit cõtra ibi.de condi.ꝛ demon.cui fundus
dic clarius ꝛ melius q̃ gl.q̃ ibi loquitur in eo qđ erat in cõdi-
tione.ꝛ illud non põt diuidi p heredem sicut nec per defunctũ
vt si lego tibi fũdũ si dederis.x.heredi si decesseris anteq̃ des
ꝛ vnus de heredibus tuis vult dare quinq̃ ꝛ habere partem
fundi non põt sed debet integra.x.dare.ꝛ tamen non habebit
nisi partem fundi.quia conditio debet impleri formaliter nec
potest scindi quãdo est apposita in personam vnius.licet p̃ue-
niatur ad plures personas.vt ibi habetur i fi.hic loquitur in
eo qđ erat in dispositione.ꝛ obligatione in quo fit diuisio per
l.xij.tabu.inter heredes.nõ sic fit de eo quod est in conditione.
¶ In glo.j.de verbo.obli.l.ij.§.j.dic q̃ quãtũ ad naturã obli
gationis ex persona heredum illa nõ mutatur.quia eo modo
est diuisibilis vel ĩdiuisibilis in persona heredum sicut erat in
persona defuncti.ꝛ ita loquitur ꝯriũ.Sed quãdo in p̃sona de-
functi erat vnum legatum.licet ipse non posset diuidere rõne
quam

quã supra dixi. tamen quia de se diuisibile est heredis ius be-ne possunt diuidere cum inter eos diuidatur obligatio. et ita loquitur hic.

2 ¶ Dñium perfecte acquisitũ sola voluntate domini ab eo non abdicatur. licet secus in possessione.

1 **Si legatum.** † Si legatum repudiatur pro non facto habetur. h. d. ¶ Sed oppo. ꝙ non possit repudiari quia dominium est acquisitum legata-rio: vt in. l. a titio. de fur. & l. cauetur. † ꝙ dominiũ sola volun-tate domini ab eo nõ abdicatur. licet secus in possessione. sol. ibi in dominio perfecte acquisito. qđ est quando interuenit vo-luntas domini in acquirẽdo hic in quesito ĩperfecte. quia sine voluntate legatarij. per. l. acquiritur. & hec acquisitio videt̃ ha-bere in se tacitam conclusionem si legatarius acceptabit. Ista tamen conditio nõ obstat principio acquisitionis. sed resoluit eam si nõ existat nisi fuisset expresse apposita. vt lego tibi si vo-lueris. nam anteꝙ̃ acceptes nõ acquiritur tibi dominium. & si decederes ad heredem tuum non transmitteres. quia ista con-ditio prouenit ex testamẽto & ex voluntate defuncti & sic suspẽ-dit: vt. j. eo. si ita legatum. §. illi si nollet. secus in conditione le-gali. vt. l. conclusiones extrinsecus. de condi. & demonst. ¶ In tex. ibi predio meo debuerit seruitutem. & sic videbatur serui-tus extincta. quia fui effectus dominus predij seruiẽtis. & erã dominus predij dominantis. & res mea non põt alteri rei mee seruire. vt. s. cõia predi. l. quicquid. Sed certe inspecta fictione videor nunꝙ̃ fuisse dominus pdij seruiẽtis ex quo repudiaui legatum. & sic etiã fictione iuris fingi tunc nõ extincta. & idẽ in se. casu quãdo seruus qui dedit mihi noxam fuit legatus. & sic videbat̃ extincta actio noxalis. sed fingitur nõ extincta ꝑpter resolutionem dñi. Et adde ꝙ idem est in cõtractibus vt si alia actio sit mihi acquisita preter voluntatẽ meã ex alio cõtractu. vel quasi alicuius si repudio fingitur mihi non acq̃sita. Pone exemplum in. l. certi condictio. §. si nũmos. si cer. pe. & in. l. pom-ponius. de nego. gest. & ibi no. per Bar.

2 ¶ Heres qñ non teneatur prestare operam nec expensas in reducendo rẽ legatam existentem in partibus longinquis.

1 **Cum seruus.** † Si seruus legatus tem-pore testamenti erat in fu-ga vel in loco longinquo. tenet̃ heres ipm reducere ad locum vbi agitur suo labore. & expensa. h. d. not. cum prin. l. seq. & limitat. l. ꝙ legatum. s. de iudi. vbi dicitur ꝙ non tenetur dare nisi in loco vbi est factum dolo & culpa sua. & nõ erat heres in dolo vel in culpa. & patet etiam in. l. si seruus legatus primo responso. j. eo. † Istud est verum nisi in recupe-rando impensa esset ita magna. ꝙ legatum redderetur inuti-le si fieret expensis legatarij vt contingit quãdo est in fuga vel in loco longinquo tempore testamẽti supple & testator hoc scie-bat. nam vt sit vtile censetur voluisse grauare heredem de re-ducendo expeñ. proprijs vt in hac. l. notabili. Ita intellige et declara primum casum glo. de primo tempore. & altero illorũ deficiente. puta ꝙ testator ignorabat vel non erat magna ex-pensa. non tenetur heres nec laborẽ prestare in reducendo nec expensas facere. sed potest dicere legatario vadas ad talem lo-cum vbi est. & faciam cuz literis meis ꝙ tibi tradetur: nisi velit legatarius ipsum reduci sua impensa & periculo. nam tunc te-nebitur heres prestare operam. vt. l. pretor. in fi. cum. l. sequen. s. eodem. De alijs temporibus & casibus dic vt in glo. mag. q̃ melius distinguit hoc ꝙ̃ alibi. & facit pro ratione quam. s. dixi l. si res obligata. j. eo. & de lega. iij. §. qui hortos in ratione sui. & l. his verbis. §. fi.

1 **Apud Julianum.**

Fructus autem. † Heres post mo-ram tenet̃ de fru-ctibus rei legate non solum ꝑceptis: sed etiam qui percipi po-tuerũt per legatariũ & de oĩ cã vel vtilitate & etiã interitu. h. d.

2 ¶ In tex. ibi sed quos legatarius percipere poterat. † No. cũ agitur ad rẽ possunt in libello etiaz fructus eius deduci. Sed a an tenebitur actor exprimere certam quãtitatem. an autẽ suffi-ciat dicere peto rem cũã fructibus perceptis & qui percipi po-tuerũt. vide Cy. C. si quis alte. vel sibi. l. cum propria. & Inn. in c. grauis. de depo. & qd in sententia an sufficiat ipsum condem-nare ad rẽ cum fructibus non specificata quãtitate. sed specifi-canda tẽpore executionis. vide Bal. C. si secundo nup. mu. aut.

3 ꝙ locum sen. in. l. mulieri. ¶ † In tex. ibi non quos heres per-cepit. Subaudi tantum. nã illos quos percepit tenetur heres restituere etiam si nõ fuit in mora. si res legata erat testatoris legatum erat purum vel purificatum tanꝙ̃ perceptos ex re le-gatarij. vt in. l. herẽnius. s. de vsu. Sed si erat aliena. tunc non veniunt nisi a tẽpore more. vt in. l. equis. eo. ti. & ibi not. glo. Et si legatum erat cõditionale. vel in diem fructus interim perce-pti sunt heredis tanꝙ̃ percepti iudicio testatoris. vt. j. ad treb. l. in fideicõmissa. nisi tempus esset appositum fauore legatarij vt in. l. si ita relictum. §. pegasus. j. ti. j. & in. l. eum qui. alias inci-pit Jabolenus. j. de annu. lega. ¶ In tex. ibi. sed quos legata-rius percipere potuit. subaudi licet heres nõ perceperit. Et sic no. ꝙ titulus heredis non excusat heredem a fructibus perci-piendis. sed cõtra. C. de rei ven. si fundus vbi titulus excusat a percipiẽdis. Solu. verũ est de titulo qui habetur in re que pe-titur. sed heres habet titulum in hereditate non in re special'r legata. quia in illa legatarius reputat̃. vt habetur in. c. id tem-pus. j. de vsucap. fm Pe. & Bal. & Dy. Et adde quod in. l. peñ.

4 s. de vsur. † No. etiam & ad hoc semper allegat̃ iste text. ꝙ cum tractamus de fructibus ꝑcipiendis seu qui percipi potuerũt.

b debemus nos referre ad illos qui potuerũt percipi ab actore[b] si rem habuisset. & quia non habuit non percepit. non autẽ ad illos q potuissent percipi a reo si fuisset diligens sed quia non fuit non percipit hoc etiam probatur in. l. si nauis. s. de rei vẽ. & no. glo. eodem titu. l. ex diuerso. Sed in contrarium videtur tex. C. eodem titu. de rei vendi. l. domum vbi dicitur ꝙ veniũt illi qui potuissent percipi per reum si fuisset diligens & nõ ꝑce-pit. Bar. ibi dicit ꝙ in nulla parte iuris. glo. de hoc perpende-runt opposuerunt. & tunc contrarium videt̃ substantiale. Pe. soluit. sed eius solutionem ibi Bar. reprehendit & dicit ꝙ si re-ferimus nos ad illos qui potuissent percipi cõiter per quem-cunqz sicut debemus non referre. tantum est dicere vnum ꝙ̃ tũ alterum. ideo non obstaret. Sed si referimus nos ad illos qui non cõmuniter sed mediãte industria percipi potuissent plus ab vno ꝙ̃ ab altero. tunc veniunt illi quos percipere potuisset actor. & ita intelligatur hic. non autem illi quos percipere po-tuisset reus. quia actor non potest reo imputare cur industriã non exercuisti. quia ageret de lucro captãdo ex industria alie-na quam alter non tenetur exhibere ꝙ̃tumcũꝙ̃ sit in mora. sed primo casu agitur de dãno vitãdo. quia dicitur recipere dam-num si perdit lucrum quod ipse certitudinarie erat facturus iuxta no. in. l. iij. §. fi. s. de eo quod cer. loco. & predicta quando veniunt ratione more. si autẽ ratione malefidei. tunc est distin-guendum inter malam fidem veram & malam fidem fictam q̃ inducitur per contest. qđ dic vt no. per glo. & Bart. in. l. ij. C. de fruc. & lit. expen. Non sunt alia.

2 ¶ Si res mea testatori debita mihi legatur quando & ad qd agam.

3 Debitor si speciem debitam sibi legatam tradidit creditori le-ganti nõ censetur creditor legatum reuocasse etiam si ab ipso inuito exegit.

4 Quid si debebatur quãtitas vel aliud in genere & quid si obli-gatio erat alternatiua.

1 c **Si titius.** † Res mea testatori debita potest mihi legari[c] & ex euentu apparebit quid sit in legato an ipsa res vel liberatio. h. d. not. Declara ꝙ si post te-stamẽtum sibi tradam vel soluam erit in legato ipsa res & post eius mortem ipsam rem possum petere actione ex testamento. sicut si nõ fuisset mea tẽpore testamẽti. vt in primo casu huius §. & etiam in secũdo. Si autem non tradidi ex causa debiti tũc in legato erit sola liberatio & ipsam dũtaxat petere possum vt in vltimo casu. Illud autem qđ mihi debeat̃ occasione ipsius rei per contractum petere possum ex ipso contractu si nondũ habui. alias secus. & hoc habetur hic in secundo casu. et sic ha-beo rem & pretium. sed cõtra. C. si seruus extero. l. vnica. Solu. hic ex causis diuersis hoc cõtingit ibi autem ex vna cõtingere

2 potest fm Bal. ¶ † Et nota ꝙ in primo casu tradideram rem & pretium receperam post testamentum factum. ideo post mor-tem solam rem peto in scđo casu qui incipit. sed si nondum tra-dideram rem & pretium non receperam neutrum habeo. ideo vtrũꝙ̃ peto scilz rem actione ex testamento. & pretium actione ex vendito. In tertio casu qui incipit. Item subiungit rem nõ tradideram. sed pretium receperam. vnde neutrum peto. quia vtrũꝙ̃ habeo. sed bene peto liberationem a contractu vendi-tionis. quia postꝙ̃ receperam pretiũ poteram cõueniri ad tra-dendum rẽ actione ex empto. Sed ab ista actione cẽsetur mihi obligata liberatio. & ideo peto liberationẽ ab ea actione ex te-stamento. ¶ In tex. ibi non consistere subaudi. & tamẽ cõsistit. vt patet ex eo qđ sequitur nec obstat cõtrarium formatum in text. quia procederet in re. que esset mea irreuocabiliter. quia nulli alteri eẽt debita. Si võ erat debita testatori tũc erat mea reuocabiliter. ideo tunc non videbat̃ esse mea quatenus pote-rat abesse. vt in simili dicitur quatenus abest. s. eo. plane. §. qđ si rem. ideo hoc respectu potest mihi legari acsi non esset mea. Idem si erat debita alteri ꝙ̃ testatori: vel per alterũ poterat a me aduocari. Et quid sit tũc in legato dic. j. e. l. non quocũꝙ̃. §.

a ¶ Cũ fructibus perceptis. Addõ ꝙ practica ita seruat hoc vide eũdem Pau. de ca. in cõsi. cxviij. vbi dicit ꝙ iu-dex poterit con-dẽnare ĩ fructi-bus ꝙ̃titate nõ exp̃ssa et postea illã ꝙ̃titatẽ liq-dare. Cur.

b ¶ Ab actore. ad de Ange. consi. ccxvij. Fran. de are. consi. xvij.

c ¶ Legari. Facit qđ voluit Abb. consi. cx. qđ inci-pit inter in pre-senti causa.

3 si ex bonis.in tex.et glo.et.l.si tibi homo.in prin. ¶ † In text.ibi rem vendicare potero. Sed cõtra:qr imo videt legatũ extinctũ ex eo qd testatori tradidi:qr videbat mihi legata liberatio. vt in fi.huius.§.et qñ creditor legat debitori liberationẽ si postea ab ipso exigit debitum censet legatum reuocasse.vt.l. nõ solũ. de libe.lega.et.j.de leg.iij.l.fideicõmissa.§.si rem.Solu. quia in hoc iste.§.est singularis. qr contrarium pcedit quãdo legatur liberatio specifice:sz si legat species que erat in obligatione nõ habet locum iste.§.imo distinguitur.vt in hoc.§.notat. quia si debitor soluit et tradidit creditori legãti nõ censetur legatũ reuocasse:etiã si ab ipso inuito exegit. Sed potius ex hoc declarat fuisse legata liberatio.qp ipsa res.Si aũt nõ tradat tũc censetur legata liberatio.vt in fi.et istum intellectũ dat Bart. huic

4 singulari.§.† Aduerte:qr hoc est verũ quãdo debebat species certa:sed si debebat quantitas vel aliud in genere.puta.x.si legas mihi.x.que tibi debeo:nõ censetur esse i relicto nisi liberatio nõ autem quãtitas.Et ideo si postea a me inuito exigas legatum extinguit:nec possum.x.petere ab herede tuo. et potest intelligi.l.cõtraria.et colligit ex.l.si sic.§.j.j.eo. Idem si debebã hominem in genere:secus tñ si sponte soluissem.vt.d.l.fideicõmissa.§.si rem.et isto modo limita intellectum Bart.Item primum dictum pcedit quãdo obligatio erat simplex.si aũt alternatiua vt si debebam stichum aut pamphilũ et legas mihi stichũ:qd sit in legato an res vel liberatio.dic vt.j.tit.j.l. si titius. §.fi.et ibi vide. tene menti predicta:qr possem de facili facere tibi honorem:et pauci sunt qui perpendant de his.

> a ¶ Extinctũ. ad de vt p Lud.ro. cõsil.ccxxix.et singulari.suis. folio.iiij.
>
> b ¶ Talis debet. Adde Bal.consilio.lj.iiij. lib.
>
> c ¶ Prima cessione. limita vt pro.cõsi.ix.

2 ¶ Creditor qui rem sibi debitam legauit debitori:si eam exigit censetur tunc in legato esse ipsa res.

3 Quid si legetur actio vel nomẽ debitoris vel quantitas seu aliquid in genere.et nu.2.

4 Si quis legat rem alienam sibi non debitam quando ipsa res sit in obligatione et quando sola estimatio et qualiter formetur libellus.

5 Si quis legat rem alienam sibi debitam:nõ censet legasse nisi illud ius qd habet:ad eã:sz qñ nullũ ius habet censetur efficaciter illã legasse vt heres teneatur illam redimere.

> d ¶ Personales. an ɔcessio presumat realis vel personalis vltra ea que posui. in.l. etiã solu.ma. ad Alex. vide sozi. consi.xix.

1 **Idem iulianus.** † Potest quis legare rem nõ suam:

2 sed sibi debitã actione psonali.et videt legasse actionem quã habet et heres cedendo liberat.h.d.† Sed si rem exigit a debitore an legatum sit extinctũ[a] et videtur qp sic. vt in.l.fideicõmis.§.si rẽ.de leg.iij.lz secus si spõte soluit.Bart. tenet indistincte non extingui:qr tũc in legato censetur esse ipa res sicut dictũ est in.§.precedẽti.sed si non fuit exacta censetur esse solum actio.Et istũ intellectum singulariter no. qr limitat illũ.§.si rem.quia habet locum quando quis legat nomen debitoris sui vel illud quod talis[b] sibi debet non specificãdo rem debitam:tunc distinguatur vt ibi dicitur. Si autem specificat rem debitam:tunc ex euentu apparet quid sit in legato: quia si non soluantur testatores dũtaxat actio censetur legata.et sufficit heredi cedere eam.vt habetur hic.sed si fuit tradita vel soluta censet ipsa res esse in legato.et illa potest peti ab herede nec

3 censetur legatum:lz ab initio fuerit exactum.† Tu aũt limita hoc vt dixi in.§.pcedẽti.qñ erat debita certa spẽs.secus si quãtitas vel aliquid in genere:qr tũc nõ refert specificet vel nõ:sed semp in legato est ipsa actio.et ideo si actio extinguat p exactionem factã a testatore extinguitur legatũ:secus si nõ a spõte soluente qd perpetuo tene mẽti.et vide hic qd no.Bal.in.l.ex legato nois.C.de leg.circa intellectũ huius.§. ¶ In text.ibi.actionẽ ex empto prestari:sed qs soluet pretium an ego legatarius vel heres rñdeo heres nõ alias legatũ sit inutile. vt dixi.s. eo. cũ seruus.p iura ibi allegata.et hoc tenet Jac.de are.et Bar.sz an transeat vtilis sine actione videtur qp sic.vt in.d.l. ex legato nois.Bal.ibi videt sentire cõtrariũ:qr loquit ibi qñ legat nomẽ debitoris.hic qñ legat res debita vnde cessio est necessaria per istũ tex.Sed certe etiã tũc censet esse legatũ nomen debitoris vel actio si res nõ fuerit tradita testatori vt hic ergo transit sine cessione.Quid ergo operat cessio.rñde qr transfert exercitiũ directũ.Adde qp sicut distinguit:an leget actio seu nomẽ de

4 bitoris:an leget res debita.vt.s.dixi.† Ita distinguit cũ quis legat rem alienam sibi nõ debitã:an simplr legat rẽ.et tunc ipa res est in obligatione.et põt peti res.et heres cogit etiã redimere si põt si nõ põt tenet ad estimationẽ.vt.l.nõ dubium. in fi. de leg.iij.an aũt grauet heres emere rem et sic legatũ sonat i factũ explicãdũ p heredẽ.et tunc res nõ est in legato nec põt peti: sed sola estimatio.vt in.l.titia seio tesserã.in prin.j.ti.j.et ibi p Bar. et sic not.qualiter debebis formare libellũ: vñ caueas ne erres

5 si formares inepte:qr succũberes. Itẽ addet† qp si quis legat rẽ alienã:sibi nõ debitam censetur legasse nisi illud ius qd habet ad eam:sicut qñ legat rem in qua ius aliqd habet reale cẽsetur

> e ¶ Et ideo pater.Adde Alex. de imo.in consi. viij.col.iiij. ver. preterea inspicitur.Et vide que stionẽ i meis cõsilijs: scz i.xxv.et in.lv. et q̃ ponit do. Signo. de hõ.in suo ɔsi.xj. Et vide eũdem Pau. de cast.in ɔsi.cliiij.et Alex. de imo. consilio lxxxix.colũ. pe. in princi. in.iiij. vol.et in ɔsi.xiij. col.pe.in fi.in.v. vol.et in ɔsi.xxj. col.pe. circa pñ. in.d.l.v.Cur.
>
> f ¶ Ego aũt dicebã. vide eũdem Pau. de ca.ɔsi. ccxvij.inci.premittendnz est in nouis.col.ij. circa medi.Cur.

illud dumtaxat legare.vt in.l.si domus.in fi.j.eo. Si ergo ius illud qd habet ad rem sit inefficax heres non tenet illud facere efficax:sed liberatur cedẽdo tale quale est.et ad hoc allegat etiã iste.§.vt no.Bar.in.l.serui electione.in fi.s.eo.et argu. ad hoc. vt no.et habetur in.l.qd in rerũ.§.j.s.eo.et.C.de lega.l.vxor patrui.cum ibi no.Sed qñ nullum ius habet in re aliena quã legat censetur efficaciter illam legasse vt heres teneat illam redimere per.l.cum alienam.C.de leg.

2 ¶ Legatum quod quis possit cedere tot plaustra lignorũ et sic determinatũ transmittitur ad heredem:secus si sit indeterminatum vel annuum.

3 Concessiones an dicantur reales vel personales.

4 Pater si recipit feudum vel emphyteosim pro se et liberis suis qp in persona liberorum erit nouũ feudum diuersum a paterno: nec pater potest illi renuntiare.

Pater in preiudicium filiorum non potest renũtiare feudo antiquo:sed feudo nouo per ipsum recepto sic non facta mentione de liberis.

1 **Si quis alicui.** † Qñ legatũ sonat in factũ explicandũ p legatariũ censetur esse personale.et ad legatariũ eius nõ transit.h.d. singulariter fm Bar.aliud ergo est dicere lego tibi talem rem: aliud pmitto tibi vt possis facere tale quid in fundo meo. ¶ In tex.ibi lito tibi vt possis facere tale quid in fundo meo. ¶ In tex.ibi licere lapidẽ cedere.et sic fuit concessio indeterminata tam respectu tẽporis qp quãtitatis.vnde cũ veniret determinãda p legatarium hec facultas cum ptãte determinandi nõ trãsmittitur

2 ad heredem.† secus si fuisset determinata respectu certe quantitatis:qr trãsmitteretur ad heredem sicut legatũ quantitatis. vt si permisi in testamẽto qp possis de fundo meo cedere.x.plaustra lignorum fm Pet.ar.s.de vsufru.l.quesitum. et de pig.act.si necessarias.§.de vendendo.qd no.ad intellectũ huius.§.qr necessarium est.nam determinando quãtitatẽ censet hic electa industria persone qp cessat qñ quantitas est determinata.hoc verũ nisi fuisset relictũ annuũ vt si permisi qp quolibet anno posses cedere de fundo meo.x.plaustra lignorum.nam nõ trãsmitteretur ad heredẽ tuũ ex natura annui legati fm eũdẽ Pet.vt.j. de annu.leg.l.iiij.in fi. ¶ Sed quero hic an iste legatarius in casu huius.§.possit cedere lapidem quousqp vixerit.iste tex.innuit qp sic dixit qp nõ transmittit ad heredem a cõtrario sensu.

c Sed in ɔtrariũ facit qp intelligat de prima cessione.[c] ar.in.l.hoc sermone.de verb.signi. Et qr qd minimũ est censet in dubio legatum.vt.j.eo.l.§.scio. Satis est mihi hoc dubium ex

3 qualitate persone puto hoc sumendum.† In alijs autẽ cessio-

d nibus an dicantur reales vel personales.[d] vide per Bart.in.l. pater.de ser.lega. ¶ In tex.ibi nisi nomẽ heredis additũ legato fuerit.et tunc erit nouũ legatum in persona heredis. vt.l.sti-

4 pulatio ista.§.si qs ita. de verb.obli.p qd dicit Dy.et Ang.† qp si pater recipit feudũ vel emphyteosim pro se et liberis suis.qd in persona liberorum erit nouum feudum diuersum a paterno.et

e ideo pater[e] non potest illi renuntiare:qr quesitum est illis ius ex cõtractu patris qd auferri nõ potest.vt in.l.fi.s.de pac. licet ipse possit renũtiare suo feudo.qd not. qr habui de facto in ardua.q.que nõdum est decisa.nam cõiter dicunt doc.qp pater in preiudicium filiorum nõ potest renuntiare feudo antiquo:sz feudo nouo p ipsum recepto sic.iuxta ea q̃ no.p Bal.post pñcipio.de

f do nouo p ipsum recepto sic.iuxta ea q̃ no.p Bal.post pñcipio.de mate.in.l.qui se patris.C.vnde lib. Ego autẽ dicebam[f] qp tunc potest renuntiare feudo nouo quando simpliciter ipsum recipit non facta mentione de liberis.nam etiam tunc liberi succedunt in eo.vt in titu.qui feu.da.pos.§.cum vero cõradus.dummodo etiã sint heredes patris in alijs bonis.vt in ti. an agnatus vel filius.et tũc procedit qp renuntiatio patris nocet filijs: qr veniũt ex quadam successione:nec habẽt aliqd ius aũ mortem patris:vñ si nõ recipiunt ipsuz in successione:qr pater a se abdicauerit nõ possunt in eo succedere:sz si recipit pro se et liberis siue filijs:tũc liberi habẽt rõne cõtractus paterni.q potuit eis acquirere.vt.l.quodcũqp.§.j.de ver.obli.et etiã si repudiant hereditatẽ paternã:qr tũc nõ habet locũ ille titulus an agnatus vel filius fm qd ibi sentit Bal.et ideo pater nõ põt renuntiare in preiudiciũ filiorum:sicut nec delictũ patris noceret filijs.vt sentit Cy.post Pe.no.in.l.ij.C.de libe.et eo.libe.et illud dictũ allegabam.Sed hic reperio Dy.et Ang.hoc determinantẽ expsse.tñ qd no.qr licet perpenderim qp hoc dictũ pluribus placuerit:tñ videbam autoritatem expressam quam pro tunc dare non potui.tene menti:quia quotidiana.et no.

2 ¶ Si in vita defuncti vel pẽdẽte cõditione onus publicum fuit indictũ:nõ tñ venerat terminus solutionis:sz venit postqp peruenit ad legatarium quod heres habebit soluere.

3 Si tẽpore quo qs erat eps Bonoñ. fuit indictũ onus p papã et anteqp veniret terminus solutionis effectus est eps paduanus quis habebit soluere an successor eius vel ipse.

conditione

Heres cogitur. † Onus rei legate p tpe preterito ptinet ad hrdē. s3 postq̄ ad legatariū peruenit ad eū ptinet. h. d. Et vide hic in Spe. de loca. §. nunc vero aliqua. ver. xij. ¶ In tex. ibi vectigal preteritum. i. pro tpe quo testator vixit. et etiā post mortez pendeñ. die vel cōditione legati. q2 fructus illius tpis ptinet ad heredē. vt dixi. s. e. l. §. fructus. ergo et onus de quo hic. quia cēseē magis onus fructus q̄ pprietatis vt. s. de impen. l. nā stipendiū. in fi. et. l. si pēdentes. §. si qd cloacarij. s. de vsufru. Itē p tali pterito onere fundus erat obligatus. vt. l. īperatores. j. de publi. ergo heres tenetur liberare. vt. j. e. l. res obligata. sed pro futuro nō erat adhuc obligatus.[a] † S3 pone q̄ in vita defuncti vel pendente cōditione onus publicum fuit indictum. et sic cessit dies nō tñ venerat terminus solu. et sic cessit et non venit dies. iuxta ea q̄ habenē in. l. cedere diē. de vbo. sig. sed si venit postq̄ puenit ad legatariū quis habebit soluere rñdeo heres p ea q̄ not. in. l. defuncta. s. de vsufruc. et in. l. incola iam. ad municip. et qd no. in regula nō est in mora. de re. iur. in. vj. in mercu. † de illo qui erat eps bonoñ. tpe quo fuit indictum onus per papā. sed anteq̄ veniret solu. effectus est eps paduanus qs habebit soluere an successor eius vel ipse. et tenet q̄ successor. q2 inspicitur tps quo fuit indictū. et tunc erat eps bononie. et sic onus afficit illam ecclesiā non solum personā. lapsus autē termini nō afficit ecclesiā paduañ. si tñ malitiose redditus sequentis tēporis asportasset. posset a successore compelli restituere[b] vel soluere et p hoc bonus text. in. l. et hec distinctio. §. cū fundum. s. loca. et qd no. in. l. pe. de vsufru. leg. tene menti.

Scio ex facto. ¶ † Iste. §. idē dicit in effectu q̄. l. si quis a filio. §. si plures. et. l. legato generaliter. §. si de certo. s. eo. ideo declara vt in eis dixi. et loquitur quando non erat dare mediocrem. q2 nō habebat nisi duos fundos eiusdē nominis. Si aūt tres videē q̄ mediocris debeaē et eligi debeat per. l. qui lancē. j. de au. et ar. le. quā allegat glo. p contraria. Itē limita qd hic dicitē: vt no. Bar. in. l. si is qui ducenta. in prin. j. de rebus du.

2 ¶ Quando dicatur esse cōmercium de re.
3 Illud q̄ est ex voluntate principis tantum dicitur quasi impossibile sic et principi reseruata. et nu. 7.
4 Statutum q̄ forensis non possit acquirere bona immobilia. et legetur res immobilis alicui forensi debebitur estimatio. et sic legatum non est nullum.
Si legeē fundus fratribus ordinis minorum qui nō possunt possidere immobilia debebitur eis estimatio.
5 Prelati inferiorū ecclesiarum possunt earum res alienare cū consensu immediati superioris suadēte vtilitate ecclesie. et qd in rebus episcopalibus.
6 An res dotalis dicatur esse in cōmercio: vt possit legari.
7 Ex sermonibus cognoscitē furiosus vel fatuus et etiā ex gestis. Reseruata soli pape vel imperatori.
8 Si religiosis mendicantibus q nō possunt acquirere noua loca sine licentia pape: fiat legatum cū onere q̄ debeāt aliquem locum acquirere. et ibi cōstruere monasterium valeat legatum reiecto onere tanq̄ impossibili.
Quod tale onus sit conuertendum in alium pium vsum cum cōsensu immediati superioris.
9 Si testator mādauit heredi q̄ infra annū corpus suū et filij sui qd erat ibi sepultum portaret ad aliū locū alias priuat ipsum hereditate. et eam relinquat alteri. et heres voluit hoc facere s3 fratres apud quos erant corpora non permittant: cum nō teneantur nisi iussu pape non incidit heres in penam.

Constat. † Ualet legatum de re cuius est commerciū. licet non sit in dominio testatoris nec sine difficultate esse possit. quia sufficit q̄ possit esse hoc pmo. Sed illius rei cuius penes neminem est commercium. nec esse potest inspecta rei qualitate vel pōt esse iussu solius principis nō valet nec q̄tum ad rem nec q̄tum ad estimationem hoc secundo. Si vero penes legatarium non est. quia suo dominio subijci non pōt. non pter sui delictū vel culpam. sed propter qualitatē sue persone penes alios vero bene est. tūc si testator sciebat qualitatem persone legatarij valet. vt debeatur estimatio non ipsa res. h. d. vsq3 ad. l. cetera. Item qd vltimo dixi locum habet quando illius rei legate esset cōmerciū penes oēs non tamen per se solam. sed vna cum altera cui accedit et legaē ipsa sola sine illa. nam nō valet legatum q̄tum ad rem. sed vt debeatur estimatio vt. j. e. l. cetera. §. si duobus. in fi. et. §. si quis inquilinos. in princ. † Tunc autem dicitur esse commercium de re quando est in dominio alicuius puati et potest subijci dominio alterius priuati. licet cum difficultate. quia dominus non vult vendere. Et ita loquitur primum dictum. Tunc autem dicitē non esse cōmercium quando est in dominio alicuius nec esse potest stante qualitate et conclusione psenti imo in nullius bonis est vt sunt res sacre et religiose. Item liber homo. Item res destinata ad vsum publicū. vt platea vel forum. vel ad vsum principis vt erat olim fundus albanus. quia princeps rempublicam representat. Idē si potest subijci dominio priuati etiam extante qualitate rei pro tamen sine iussu principis. vt si erat in dominio principis. vt erant olim horti salustiesi. vel alia predia. de quibus loquitur titulus. C. de pdi. rei priua. nam sumitur ibi res priuata non principe. † nam reputatur quasi impossibile illud quod est ex voluntate principis dumtaxat. et ad hoc allegatur iste tex. cum glo. et no. in. l. continuus. §. cum quis. j. de verbo. obli. Tunc autem dicitur esse cōmercium penes alios nō penes legatariū quando legatarius non est capax. sed alij sic. et gl. ponit exemplū in militijs: et erāt iste militie quedam officia publica pro quibus dabatur certū salarium de publico: vt militia cantoris. Pone exemplū Perusij. vbi priores tenēt semper duos vel tres cantores pueros quibus dant prouisionem. si talis militia legetur muto et grauaē heres eam emere. vel militia cursoris. vt sunt isti nūtij curiarum perpetui. Tene pone exempla clariora. † Si statutum dicit q̄ forensis nō possit acquirere bona imobilia: vt est hic et legetur res immobilis alicui forēsi. certe debebitur estimatio et sic legatū non est nullum. Uel pone in fratribus ordinis minorum qui nō possunt possidere: imo si legeē eis fundus: certe debebiē estimatio. quia illius sunt capaces: quia viuere volunt. Et vide hic omnino quod no. Bal. in. l. cum questio. in fi. C. de lega. et Bar. in. l. multū. de verbo. obli. ¶ In text. in prin. §. ibi legari posse. non tamen in preiudicium domini sed heredis: et sic non obst. s. de iure codici. l. conficiuntur. §. si post. in fi. fm Pe. de bellapertica. ¶ In tex. ibi: si comparari possunt. et sic earum est cōmerciu3 in cōmuni fm Dy. Sed fallit hic in re ecclesie: que sicut est in dominio ecclesie: ita potest subijci dominio priuati: sed quia non sine magna solēnitate et ex iusta cā[b] non censetur illius esse cōmercium: nec valeret legatum factū de illa re. etiam vt debeatur estimatio[c] fm Inno. qui ita no. in c. filius. de testa. ar. hic in fi. quod etiam videtur sequi hic Bal. vero dicit q̄ posset pcedere in re ecclesie ratione cuius dominium est apud papam sicut in rebus que erant in dominio imperatoris. vt in fi. huius. §. pter eandem rationem: quia sine principe non possunt haberi. † secus dicit in rebus aliarū ecclesiarū que possunt alienari sine iussu facta: sed potest dici vt cum episcopi et alij superiores prelati iurent hodie cum pmouentur nō alienare romano pontifice inconsulto: iuxta ea que habentur in. c. ego. N. de iureiuran. locū habeat in rebus episcopatuum et aliorum prelatorum similium nō inferiorum ecclesiarum quarū prelati possunt alienare cum cōsensu immediate superioris suadentis vtilitati ecclesie: vt in. c. nudū. et. c. cōsultissimo. de rebus eccle. non alie. li. vj. † Fallit etiam quod[e] hic dicitē in re dotali que est in dominio mariti: et ita potest esse in dominio alterius: tamen quia non potest alienari obstante prohibitione legis. de fun. do. non dicitur esse in cōmercio: et si extraneus legaret illam rem non valeret etiā vt debeatur estimatio. ita voluit glo. in. l. dotalem. s. de re mili. Sed communiter per omnes reprobatur: et in contrarium videtur esse casus in. l. cū pater. §. pater qui filio. j. titu. j. et plene de hoc per Bar. in. l. cum lex. j. de fideiuss. ¶ In tex. ibi furiosi. expedit. † Not. q̄ ex sermonibus cognoscitur furiosus vel fatuus: vt etiam habetur in. l. pe. s. de conditio. institu. et etiam ex gestis: vt in. l. ob que vitia. s. de edil. edic. ¶ In fi. text. ibi: nisi iussus principis no. fm Bal. q̄ omnia que sunt reseruata principi cēsentur esse impossibilia et tanq̄ de impossibilibus[d] iudicandum. Sunt autem multa que reseruantur soli pape: q̄ no. in. c. quo ad trāslationem. de offi. dele. et in Spe. co. ti. et que reseruantur soli imperatori: vt restitutio natalium et venia etatis et creatio notariorum et restitutio fame: vt in. l. j. §. de qua autem. de postulā. et de his qui ve. eta. impetra. l. ij. vel. iij. ¶ † Et per istū text. determinat Bar. q̄ cum religiosi mendicantes nō possunt noua loca acquirere sine licentia pape: legatum eis factum cum hoc onere q̄ debeant aliquem locum acquirere: et ibi cōstruere monasterium valet reiecto onere tanq̄ impossibili cum nō possit obtineri nisi de pape licentia[e] et impossibilis cōditio vel onus reijcitur de legato. non autem vitiat: vt in. l. j. de condi. institu. Sed Bal. no. in. l. cum alienam. C. de lega. dicit hoc onus conuertendum in alium pium vsum quod potest fieri cum consensu immediati superioris postq̄ istud erat inualidum: vt. l. legatum. de vsufru. leg. cum. l. seq. licet si fuisset validum nō potuisset cōmutari in alium sine licentia pape: vt in clemen. quia cōtingit. de reli. do. et no. in dicta. l. legatum. cum. l. sequen. per Barto. Per istum etiam tex. consului. † Cum quidam doctor mutiñ. moriens Ferrarie mādans heredi suo q̄ infra annum

[a] ¶ Adhuc obligat⁹. Adde bal. cōsi. cxxiij. j. li. et an pro collectis bona sint tacite hypothecata vide Sozi. cōsilio cxxix.

[b] ¶ Restituere. Addē vt pulchre per Ancha. 2si. clvij.

[c] ¶ Estimatio. ad de Abb. 2si. xlv. ij. li. Ro. late 2s. ccccix.

[d] ¶ Impossibilibus. Adde abb. cōsi. proxime allegato.

[e] ¶ Licētia. Sed qd si testōr dicat et si de iure fieri non potest dicta cōditio habeaē p nō apposita: an tūc debeatur estimatio vide Fede. cōsi. clxxv. et an cū legaē fratrib⁹ minorib⁹ debeaē estimatio vide p Ang. cōsi. cccxiij. Fed. consi. xij.

corpus suũ ⁊ filij sui qḋ erat ibi sepultũ portaret mutinā:alias priuabat ipm̃ hereditate ⁊ eā relinquebat cuidaꝫ alteri. heres autē infra ānum voluit hoc facere:sed fratres minores apud quos erant corpora non pmiserunt nec pmittere tenebant̃ nisi iussu pape postq̃ nō suberat iusta causa:vt no. C. de religio. l. pe. vel fi. ꝙ nō inciderit in penā:⁊ ꝙ non potuerit sibi iputari: quare non ꝓcurasti habere licentiā a papa:q2 obtinuisses. nā poterat rñdere ꝙ hoc nō est verisimile:quia ius ꝓsumit ꝙ potius impossibile. ideo nō tenebat̃ hoc tentare. Et pro hoc text. expssus no. in fi. ꝭ. ad ter. l. ij. §. tractari. ver. finge autē. Ibi aut hoc imputatur matri cur non desiderauit a principe ⁊c. vbi est expressum. ⁊ sic non incidit in penā. vt insti. de here. insti. §. impossibile. ⁊. ꝭ. de his q pe. no. in. l. j. in fi. licet viderim tunc consilium dñi Rapha. ful. consulentis contrariũ de quo fuit valde miratus nec alij voluerũt ipm̃ subscribere excepto vno ⁊ fuit magna. q. quam habui bononie.

2 ☞ Sex casus in quibus nō habet locũ regula catoniana.

3 An habeat locũ etiā in legatis: que non sunt omnino inutilia ⁊ an debeatur saltem estimatio.

4 Quod ista regula non haberet locũ in legatis conditionalib9.

1 **Cetera igitur.** ¶ †Valet legatuꝫ de re testatoris siue sit corporalis siue incorporalis:nisi sit affixa edibus:q2 tũc obstante ꝓhibitione senatusconsulti qḋ inhibet ab edibus separari ne vrbs deformet̃ ruinis:nō valet legatuꝫ nec reconualescit:licet postea ab edibus separet̃ nisi fuerit legatũ conditionale:⁊ ea pendente separet̃. h. d. vsq ad. §. itē q̃ri pōt. ⁊ tota ista lex cum duabus sequētibus tractat de ista materia determinās plura dubia occurrētia circa dictũ senatuscōsul.

2 ¶ †No. hic duos casus in qbus habet locum regula catoniana:scꝫ qñ legatum erat nullum propter quātitatem rei legate dumtaxat:vt q2 erat iuncta edibus. Item qñ mixta consideratione rei ⁊ legatarij:vt q2 erat res illius legatarij. poterat eñ legari alteri: sed non isti ⁊ ille erat capax alterius legati:non istius. Et addit quatuor casus quos recolligit Dy. ⁊ Bar. eos prosequit̃ in. l. j. ꝭ. de re. ca. Et scias ꝙ nō habet locũ hec regula qñ defectus cessaret ex causa que retro fingeret̃:vt. ꝭ. eo. seruũ filij in prin. ſm intellectũ Bar. nec habet locũ quādo esset nullum propter conditionem legatarij dũtaxat:vt q2 erat incapax tpe testamēti:quia si tpe mortis reperit̃ capax reconualescit[a] legatum vt in. l. iiij. §. qñ autem. ꝭ. de iure fis. qḋ facit ad. q. si pater legat filio suo spurio ⁊ tpe mortis reperitur legitimatus:an reconualescat:videt̃ ꝙ sic per illum. §. In contrarium q2 hic est nullum mixta consideratione legantis ⁊ legatarij:quia testator poterat alteri relinquere sed nō isti ⁊ ecōuerso iste poterat capere ab altero sed non a testatore:vt no. gl. in aut. qui. mo. na. effi. sui. §. fin. Et qñ est nullum hoc modo regula locũ habet:vt insti. de lega. §. an seruo. Sed ibi loquit̃ qñ testator potuit puidere timore testamenti huic defectui. s. manumittendo seruum vel relinquēdo sibi libertatem. Sed non sic est in libertate sua filiũ legitimare ſm Bar. q per hoc tenet primam partem. arg. in. l. quia ratio. de condi. insti. vt ipse not. in. d. l. j. de regu. cato.

> a ¶ Recōualescit legatum. Adde Alexā. de imo. ĩ cōsi. gl. col. fi. circa fi. in. j. volu. ⁊ in cōsi. xxix. col. fi. in. iiij. volum. Cur.

3 †No. etiam hic regulam illam habere locũ etiam in legatis q̃ non sunt omnino inutilia:vt est istud:quia saltem valet vt debeatur estimatio:vt. ꝭ. ea. l. §. si duobus. in fi. Sed certe satis est ꝙ sit nullũ respectu rei legate vt regula locum habeat:ex quo patet ꝙ res legata nō potest peti ipso iure sed sola estimatio. si enim posset ipo iure peti:sed obstaret exceptio ⁊ perueniretur ad estimationē officio iudicis regula nō haberet locum:quia cessante defectu non reconualesceret legatũ in substantia cum ipsam iam haberet. ⁊ ideo cessaret regula:sed reconualesceret in effectu:q2 cessaret exceptio. Et tñ iste text. vult ꝯtrariũ ꝙ nullo modo reconualescat si separetur ab edificio post testamētum.

4 ¶ †Ultimo not. istam regulam non habere locum in legatis conditionalibus. nō est ꝙ postq̃ testator suspēdit legatũ similiter ⁊ lex suspēdit qualitatē vel substantiam eius:vel sic nō sit statim nullum:sed in pendenti vsq ad mortē testatoris:⁊ si tũc reperiatur causa nullitatis cessare fingit̃ retro valuisse si secus fingit̃ retro non valuisse. Sed qñ est purũ testator non suspendit. ⁊ sic vult statim valere:vnde nec lex suspēdit. Sed si nō pōt valere statim reddit ipsum nullum:non autem ponit in suspēso:⁊ si est nullum nō recōualescit. Et hec est clara ratio:licet aliter loquamur. Gl. tñ fi. huius legis limitat hoc de cōditionali qñ esset talis conditio que suspēderet si testator moreret̃ tēpore testamenti:alias dicit regulam habere locum:vt si lego tibi rē tuam sub cōditione si tempore mortis mee desierit esse tua. Nam si tēpore testamēti morerer:quia erat tunc tua:legatum esset nullum ⁊ non in suspenso ⁊ ideo licet desinat esse tua post mortē meam non reconualescit ſm Roge. Doc. tenent ꝯtrium p. l. j. in fi. de re. cato. vbi dicunt esse casum.

1 **Item queri potest.** ¶ †No. hic ꝙ possuꝫ de vna domo mea extrahere iniuncta ⁊ asportare vel iponere ea alteri domui mee: quia licet deformē aspectũ publicũ in vna. reformo tñ in altera:⁊ ꝑpter hoc tolerat̃. Et hoc ē verũ siue ambe sint ĩ eadē ciuitate vel loco:vt hic siue in diuersis vt. ꝭ. e. l. §. sed si qs. in fi. non tñ licet de domo quā habeo in ciuitate ad domum quā habeo in villa:vt. C. de edi. priua. l. si quis post hanc sed econtra sic:vt ꝭ. eo. senatus. §. intellectus. Dubitatio autē erat hic:q2 si habebam duas domos sicut poterā de vna auferre ⁊ ponere in altera:ita videbat̃ ꝙ si vnā tibi legabā alterā reseruabam:possem etiā tibi legare vt de reseruata posses asportare ad legatam. Sed contra est quia non idē dominus vtriusq. ⁊ senatus non pmittit nisi ei qui est dñs vtriusqꝫ. ⁊ possessor.

2 ☞ Non est licitũ mihi remouere iniuncta de domo cōmuni etiam cum voluntate socij. ⁊ asportare ad ꝑpriam.

Si sunt duo domini vnius castri. ⁊ ibi est ordinatum ꝙ de territorio non possint extrahi victualia sub certa pena. et vnus illorum extrahat vt portet ad aliud castrum qḋ erat ipsius solius ꝙ incidat in penam.

3 Si alique ecclesie habēt consuetudinē infeudandi aliquē. ⁊ in eius liberos masculos ⁊ etiā vnaꝫ feminam q̃ possideat bona patris intelligit̃ de illa q̃ succederet patri insolidum non de illa que simul cũ fratribus masculis.

4 Sicut non possum remouere iniuncta domui mee:⁊ illa vendere reseruatis parietibus ita nec econuerso.

5 Licet non valeat legatũ factũ ad ipsa iniuncta vt debeant remoueri ⁊ possint peti. tñ valet vt debeat̃ estimatio illarũ rerũ.

1 **Si duobus.** †Hic determinat vnũ dubiũ circa §. prece. Naꝫ possum de vna domo mea auferre iniũcta ⁊ ponere in altera domo mea si sum remāsurus dñs ⁊ possessor vtriusq. vt ibi. Sed quid si vnam lego tibi ⁊ titio. alteraꝫ tibi soli. ⁊ etiā lego ea q̃ sunt iniuncta ꝑsone vt possis ponere in hac secũda. an valeat videbat̃ ꝙ sic quia tu eras dñs vtriusq vnius insolidũ. alterius ꝑ parte vna cũ titio. Contrariũ est:quia pmissio senatuscōsulti loquit̃ de illo q est dñs vtriusq insolidũ.

2 ¶ †No. ergo. ꝙ non est mihi licitum remouere iniuncta de domo cōi etiā cũ voluntate socij ⁊ asportare ad ꝑpriaꝫ:qḋ no. Et no. si facio debeo puniri ⁊ etiā socius qui ꝯsensit:vt in. l. si qs post hāc. de edi. priua. sicut si esset illius solius ⁊ facit in arg. ſm Bal. ꝙ si sunt duo dñi vnius castri:⁊ ibi est ordinatũ ꝙ de territorio non possunt extrahi victualia sub certa pena:⁊ vnus illorũ extrahit vt portet ad aliud castrũ

3 qḋ erat ipsius solius incidat in penā. †Itē facit in argu. nam q̃dam ecclesie hñt consuetudinē infeudandi aliquē ⁊ eius liberos masculos:⁊ etiā vnā feminam q̃ possideat bona patris vt intelligat̃ de illa q̃ succederet patri insolidũ nō de illa q̃ simul

4 cũ fratrib9 masculis. ¶ †Et sic illis existētibus nō possit infeudari in feminā. ¶ Itē no. hic in ver. ⁊ qd si qs ⁊c. ꝙ sicut nō possum remouere iniũcta domui mee ⁊ illa vēdere reseruatis parietib9:ita nec ecōuerso reseruare iniuncta ⁊ vēdere parietē:⁊ non valebit vēditio nec legatũ factũ de parietibus reseruatis

5 iniunctis. ¶ †Ultimo not. limitationē ad totā hāc materiā. ꝙ licet nō teneat legatum factũ ad ipsa iniuncta vt debeāt remoueri ⁊ possint peti. bene tñ valet vt debeat̃ estimatio:qñ illarũ rerũ:sed penes nullum sit cōmerciũ de per se:tñ cuꝫ edibus est cōmerciũ penes oēs. ⁊ sic nō obstat. l. apud iulianum. §. fi. circa fi. ꝭ. eo. quia loquit̃ qñ non erat cōmercium quoquo modo:vt ibi dixi. ⁊. l. si quis inquilinos. ꝭ. e. Et declara ꝑdicta vt dixi in principio huius legis:quia quātum ad rē nō valet legatum:alias nō haberet locum regula catoniana. dꝫ ergo peti estimatio:alias libellus esset ineptus ⁊ succumberet actor vt in. l. j. ꝭ. si mens. fal. mo. dixe. hic non sunt glo.

2 ☞ Maior est fauor publicus consistens in publica vtilitate q̃ consistēs in decore ⁊ aspectu publico.

A fauore publico vnius ciuitatis non recedit̃:propter fauorē publicum alterius ciuitatis etiam maiorē.

3 Potest quis remouere de domo quā habet in vna ciuitate. vt ponat in domo quā habet in altera.

Si in ista ciuitate sit statutũ qḋ nullus possit extrahere victualia de territorio:sub certa pena ⁊ aliqs faciat trāsitũ ꝑ territoriũ huius ciuitatis ad aliud an incidat in penam.

4 Si hic sit ordinamētũ qḋ panni forēses non immittant̃ in ciuitatē istam sub certa pena dꝫ intelligi de illis qui itromitterēt vt hic operarent̃ secus si ꝑ transitum ad alium locum.

Legatum an sit quoddam cōmercium.

1 **Sed si quis.** ¶ †Not. hic primo ꝙ a fauore publico recedit̃ ꝑpter aliũ fauorē publicũ maiorē:nam fauore publico manauit ꝓhibitio senatuscōsulti ne vrbs deformet̃ ruinis:⁊ nihilominus ab hoc fauore recedit̃

2 recedit̄ qñ ꝓpter vtilitatē publicā remouent̄ iniūcta. ¶ †Not. etiā ꝙ maior est fauor publicus cōsistēs in publica vtilitate ꝙ̄ consistēs in decore ꝛ aspectu publico. ¶ Itē no. ꝙ a fauore publico vni⁹ ciuitatis nō recedit̄ ꝓpter fauorē publicū alterius
3 ciuitatis etiā maiorē. ¶ †Ultimo no. in fi. ꝙ pōt qs remouere iniūcta de domo quā hꝫ in vna ciuitate vt ponat in domo quā hꝫ in altera: ꝛ sic diuersitas ciuitatis nō īpedit. Et inducit̄ ī argumentū lꝫ parū faciat iste tex. Si in ciuitate ista est statutū ꝙ nullus possit extrahere victualia ð territorio sub certa pena. qdā portat victualia de territorio Uicētino ad territoriū Ferrariēn. ꝛ facit trāsitū ꝑ territoriū huius ciuitatis an īcidat ī penam. vr̄ ꝙ sic: q2 incidit in v̄ba statuti īmittēdo in territoriū: ꝛ postea extrahēdo. Cōtrariū tenēt doc. q2 dꝫ ītelligi de illo qui
a originaliter extraheret de isto territorio: nō faciēte trāsitum.[a] Et istud melius ꝓbat̄ in. l. si qs post hāc. C. de edi. priua. circa
4 fi. ꝛ ibi vide ꝑ Cy. † Simil'r cū hic sit ordinamētum ꝙ pāni forenses non imittant̄ in ciuitate istā sub certa pena dꝫ intelligi de illis qui intromitterēt vt hic operaret̄ secus si ꝑ transitū ad aliū locū. ¶ Ultimo est hic vna glo. q̄ videt̄ dicere ꝙ legatū sit quoddā cōmerciū. Ideo si statutū diceret ꝙ de mercantijs solua𝔱 gabella tm̄ pro libra debuit solui de legatis contrariū est verius: quia nō est proprie cōmerciū per ea q̄ no. in. l. lega. ser. uis. de leg. iij. per Bar. dic. vt hic ꝛ ibi per eum.
2 ¶ Officiales publici propter debitū publicuꝫ non possunt destruere domū debitoris: nec recipere tigna vel tegulas siue alia iniuncta vt vendant pro debito publico.
3 Quid si debitor abest. ꝛ non reperitur qui emat domū sed qui emeret tigna.

Hoc senatus. ¶ †No. hoc in fi. singulariter ꝙ debitor reipublice: lꝫ nō habeat
1 vn̄ soluat nō pōt iniuncta edib⁹ separare vt vēdat ꝛ soluat. maior ergo est fauor publicus in edificio publico propter qđ nō pñt
2 remoueri: vt. s. ꝓxi. §. ꝙ̄ sit in exolutione debiti publici. † No. etiā ꝑ hoc ꝙ officiales publici ꝓpter debitū publicum nō pñt destruere domū debitoris: nec recipere tigna vel tegulas siue
3 alia iniuncta vt vēdāt ꝓ debito publico. † Quid ergo si debitor abest ꝛ nō repit̄ q emat domū sed q emeret tigna. sic adhuc hꝫ locū iste tex. vt poti⁹ respublica debeat carere debito ꝙ̄ deformare ciuitatē ruinis: tene mēti. Sꝫ in vrbe romana vbi fuerunt cōdite iste leges pessime vident̄ seruare: nā ꝯ cōtumaces mittūt baiulos cū īstrumētis ferreis: ꝛ faciūt angulos domus cauari ꝛ destrui tecta: ꝛ quasi ꝑ totā vrbē vident̄ esse deformitates: qđ est valde mirādū ꝙ de tātis morib⁹ venerūt ad tātā verecundiā ꝛ vocant̄ lipicbioni. ꝛ si ibis Romā videbis hoc.
¶ Statutū si punit maleficium: ꝛ iniuriam illatam alicui in domo sua an comprehendat illatam in porticu.
Differentia inter domum ꝛ edem.
3 Statutū ꝙ nullus possit capi in domo ꝓpria: an possit capi ī apotheca sua quā tenebat ad vendendum pānos.

Hoc senatus. ¶ †No. hic ſm quosdā ꝙ appel
1 latione dom⁹ cōtinet̄ porticus. Dicit̄ aūt portic⁹ q̄ hꝫ tectū ꝛ nō parietē hincinde: vt pꝫ ꝑ totā
2 istā ciuitatē ꝛ ēt Bonoñ. sꝫ Florētie nō sūt iste porticus. † Et ex hoc vr̄ ꝙ si statutū punit maleficiū ꝛ iniuriā illatā alicui ī dolo suo ꝙ si inferat̄ sibi dū stat ī porticu sua añ ostiū domus dicat̄ illatū ī domo. Sꝫ iste tex. potius facit in ꝯriū ſm Bar. q2 dicit extēdit̄: ꝛ sic de ꝓprio significato nō cōprehēdit̄. sꝫ p extēsionē iurisconsulti factā ad senatusconsul. Et de ista vide hic ꝑ Bart. q facit differētiā iter domū ꝛ edē. dom⁹ est illa q̄ inhabitat̄. Edes autē latius est vocabulū: q2 de edificio: vn̄ comprehendit quodlibet edificiū ſm eū. Sꝫ iste tex. vr̄ tenere ꝯriū dū dicit se-
b natusconsultus factū in edibus extēdi ad porticiū ꝛ vallū: ꝛ sic
3 sumitur edes pro domo. Facit etiā ad qōnem quā vidi[b] senis.
c † Cum statutū dicat ꝙ nullus possit capi in domo ꝓpria an possit capi in apotheca[c] quā tenebat ad vēdēdū pānos. Adde qđ habet̄ in. l. lex cornelia. de iniu. §. domū. ¶ No. etiā ꝙ ꝓhibitio senatusconsulti nō solū hꝫ locū in his que sunt infixa: sed etiā in alijs nō infixis si postea erāt vt perpetuo essent. ꝟ. ergo ille. Uerūn̄ senatus mens ꝛc. videt̄ corrigere qđ. s. dixerat de cancellis ꝛ velis ꝙ pñt legari. ꝛ de tabulis pictis: q2 imo non possunt cū ista fuerint apposita vt essent perpetuo.
2 ¶ Destinata ad aliquid faciēdū antequā fiat non habentur pro factis. ꝛ qñ habeantur pro impositis.
3 Inspicitur primum propositum. qñ fuit licitum ꝛ ex illo reddit licitum id quod sequitur.
4 Statutum contra ementem frumentum in foro. ꝛ vendentem non habet locum in illo qui pro vsu suo licet postea forte non indigens illud vendit.
5 Propter factū heredis non debet legatum extingui licet contrarietur nature legati.

Sed si parauit. ¶ †Iste tex. pōt itelligi duob⁹ modis. Primo ꝙ testator
1 detraxit de vna domo sua tigna vel colūnas vt poneret̄ ī altera domo sua: qđ licite facere poterat. nōdū tñ īposuerat: vel ꝙ nō detraxerat de alia domo: sed emerat ꝛ destinauerat ad ponēdum. nō tñ imposuerat: querit̄ an possit illa alteri legare: videbat̄ ꝙ nō. quia postꝙ̄ destinauerat ad imponēdū videbant̄ haberi ꝓ impositis ar. j. de au. ꝛ ar. lega. l. si nō fuit. §. qd ergo. ꝛ. s. de act. emp. l. fundū. in fi. cū. l. seqnē. in fi. Contrariū tamen
2 hic dr̄ ꝙ valet: quia non habent̄ ꝓ impositis. † Et sic no. ꝙ de-
d stinata[d] ad aliquid faciēdū anteꝙ̄ fiat nō habent̄ ꝓ factis. sed ob. iura ꝯria. Sed dic ꝙ quātum ad hoc vt cedāt in legato vel vēditione illius rei ad quā sunt destinata locum habēt ꝯria vt interdū cedāt ꝛ habent̄ ꝓ impositis si semel ibi fuerūt ꝛ postea fuerūt: inde remota vt reponerent̄: al's secus. Sed quātum ad hoc vt qs incidat in penā ꝛ legatū factū de destina. valeat: ac si essent apposita nō habent̄ ꝓ īpositis vt hic. Sed sup hoc vide
3 hic vnā longā distinctionē Bar. ad quem semp remittit. † No. etiā tenēdo primū intellectū ꝙ īnspicit̄ primū ꝓpositū quādo fuit licitū: ꝛ ex illo reddit̄ licitū id qđ sequit̄. nā licite possuꝫ remouere de vna domo mea vt ponā in altera: sed nō possum licite vt alienē vel legē alteri. certe si remoui vt ponā in altera ꝛ sic licite: lꝫ postea mutē ꝓpositū ꝛ non ponā: sed alteri legē vel vendā valet legatū ꝛ vēditio: ꝛ reddunt̄ licite ꝓpter primū ꝓ-
4 positū licitū. vn̄ inducit̄ ad. q. † Si statutū est ꝯ ementem fru-
e mētū in foro ꝛ vendente non habet[e] locū in illo q ꝓ vsu suo: lꝫ forte postea nō indigens illud vēdat. ꝛ ad hoc iducit ꝛ allegat Guil. de cu. hunc tex. in. l. j. §. idem cecilius. s. de exerci. de quo etiā vide hic ꝑ Bar. in dis. an fit verū indistincte ꝙ īnspiciatur
5 primū propositū. † Ultimo no. ꝙ ꝓpter factū heredis non dꝫ legatū extingui: licet factū illud ꝯriet̄ nature legati: quia non dꝫ esse in potestate sua se liberare a legatario: lꝫ si illud fuisset factū a defuncto legatū extingueret̄: ꝛ ꝑ hoc. j. de libe. lega. l. si id qđ ꝛ. j. e. seruū filij. §. si procula. ſm vnū intellectū q̄ tāgit in glo. Si ergo heres etiā ignorās seruū legatū occideret vel manumitteret legatū nō extingueret̄: ꝛ sic posset conueniri ad eundē seruū ꝛ cogeretur soluere estimationē: non ꝙ estimatio esset ī obligatione sꝫ ī solutione ꝛ offō iudicis. Et ita hic si ista q̄ fuerūt legata per heredē iniungant̄ domui: nā remanent in obligatione: qm̄ a principio cū essent separata ab edib⁹ tpe testamēti tenuit in eis legatū ꝛ nō fuit extinctū: sed qñ tpe testamenti nō esset separata nō tenuit in eis legatū: sꝫ in estimatione: vt. s. e. cetera. §. si duob⁹. in fi. Ex quo sequit̄ ꝙ hic qñ erant separata: ꝛ postea fuerūt ꝑ heredem iniuncta si deinde separarent̄ ipsa deberēt pstari: q2 sunt in obligatione: sꝫ qñ erāt iniūcta lꝫ postea separarent̄: nō posset heres ea pstare inuito legatario: q2 legatum tenuit in estimatione ꝛ nō in illis. Possēt tñ dici ꝙ q2 debet̄ estimatio respectu certarū specierū ꝑ solutionē illarū specieruꝫ liberat̄ ab obligatione quātitatis. ꝑ. l. fideiussor euictionis. ꝛ. s. de doli excep. Sl. tñ hic in. l. oppo. de. l. si in summa. §. pe. de cōdi. inde. ꝑ quā videt̄ ꝙ hec res nō teneatur si fecit ignorās. Sed soluit ꝙ ibi in cōdictione indebiti q̄ orit̄ in eo ꝙ recipiēs efficit̄ locupletior ꝛ nō vltra si nō fuit in dolo: vt l. si nō sorte. §. libertus. ante fi. eo. ti. si manumisit ignorans nec fuit in dolo nec locupletior ideo nō tenet̄. Hic loquit̄ ī actione ex testamento q̄ ꝯbitur ad ipsam rem legatā: ideo ignorantia heredis nō debet preiudicare legatario. preterea hic efficit̄ locupletior iniungēdo domui sue. Non sunt alia ꝛc.

2 ¶ Domunculam paruam factā in re dotali: potest maritus destruere: etiā inuita vxore secus in domo magna etiā si vellet sibi restituere sumptus.

Senatus. Marcellus. ¶ †Not. hic ꝙ pōt quis
1 paruam domūculam rusticam destruere ꝛ asportare iniunctā ad ciuitatē. Idem tamē videt̄ si nō esset parua. Pone exēplum in comitatu Florē. vbi sunt magna palatia: certe non ꝓhibet̄ dñs destruere ꝛ portare ad ciuitatē: q2 cessat ratio senatusconsulti. licet secus econuerso. e
2 vt in. l. si qs post hanc. C. de edi. priua. † In casu tñ huius. §. bn̄ videt̄ differentia inter paruam domūculam factā in re dotali quā maritus potest destruere etiā iuita vxore: vt hic ꝛ magnā domū quā nō posset ea inuita si vellet sibi restituere sumptus. Sed si nollet posset tanꝙ̄ expēsa voluntaria in qua permittit̄ abrasio: sine tñ detrimēto vxoris: vt in. l. pro voluntarijs. s. de impensis: nec maritus donare cōpellitur: licet in re aliena hoc fecerit quia nō fecit tanꝙ̄ in propria perpetuo duratura: licet tunc esset ꝓpria quia sperabat̄ ad mulierē redire: ꝛ sic fecit aīo repetēdi: secus qñ in re aliena tanꝙ̄ propria: vt in. l. adeo. §. si quis. de acqui. re. do. Non sunt alia.

¶ Trāsitū. adde Alexā. late cōsi. lxxxvj. iiij. lib.
¶ Ad qstionem quā vidi. addō ꝙ hoc ꝯsiliū Pau. de ca. i cōsi. ccxij. incipi. viso puncto. s. ꝛ cōsilijs ī antiqs: ꝛ qñ apotheca veniat ap pellatione dom⁹ vide. vltra ea q̄ posui ad Alexā. eūdē Pau. i ꝯsi. ccij. ici. notādūꝫ est ꝙ si dom⁹ ꝛ ī ꝯsi. cccclj. ici. ð eodem qđ qrit̄ eodem vo. ꝯsilior anti quorū. Frā. cur.
¶ In apotheca. addō eūdē ꝯsi. xlj. ꝛ an ſcm̄ ī porticu dicat̄ factuꝫ ī domo. vid. ꝑ spe. ꝛ Jo. an. ī addi. ī ti. ð iniu. §. j. ꝟ. sꝫ pone. Jo. an. in c. in alia. ð imu. eccl. Sꝫ q2 sum⁹ ī ciuitate Uenetiarū si qs legat oē frumentū qđ hꝫ ī ciuitate: an veniat illđ qđ ē ī porticu maris ciuitatis tex. habes singularem ſm Roma. in. l. si qs ita. de au. ꝛ argen. lega.
¶ Et adde tu ꝙ dñs me⁹. d. Bartho. soz. ī ꝯsi. suo ccxj. col. fi. alleg. Bal. hꝛ ī rub. s. solu. ma. ꝙ id dr̄ fieri ī domo qđ fit in porti. ꝛ qñ appellatione dom⁹ veniat capana vel fortilitiū. vid. ꝑ. d. Pe. ꝓhilip. corneū ī ꝯsi. ccvj. in. iij. ꝑte. et ꝑ Cepo. ī tra. de ser. vrb. ꝑdio. c. xliiij. Str.
¶ Destinata. an destinatum habeat̄ ꝑ fcō. vide Alexā. cōs. xcvj. iiij. li. ꝛ qd de pecunia destinata ad emptionē ꝑdior. vide ꝑ Lu. ro. cōsi. clxxx.
¶ Nō hꝫ locum. Adde eundem Pau. de ca. i. l. ij. s. si cer. peta𝔱. Bal. in. l. j. §. vn̄ offilius. ð exercito. ꝛ Albe. in tracta. statu. qđ. lxxj. ꝛ in secūda parte. qđ. cciiij. Fran. Cur.

2 ☞ Legatum si conferatur in voluntatem heredis vel extranei quando valeat.

3 Stipulatio an possit committi in voluntatem creditoris. et an debitoris.

1 **Legatum.** ¶ † Legatū pōt ɔferri in liberā volūtatē legatarij: nō sic heredis vel extranei[a] h.d. tex. cū gl. ¶ In tex. ibi: heredis nō pōt. q: nō dʒ esse in ei⁹ volūtate: an obligeť vel nō: vt in.l.cū sub hac.de act. et ob. et q: ꝑsumereť simpliciter nolle: et distingue breuiter ꝙ in volūtate legatarij pōt idistincte cōmitti etiā p vbū iportās liberā volūtatē: et etiā ipsaʒ substātiā legati: vt lego tibi si voles: et qđ iportat ista ɔditio cū etiā si nō esset apposita subintelligereť tetigi š.e. legatarius.§.j. q: obuiat principio acqsitionis. nō eñ acqriť legatario vere vel ficte etiā adita hereditate nisi declaret se velle: et interim decedēs nō trāsmitteret: vt.j.e. si ita.§.illi. et.l. si ita exp̄ssim.de cōdi. et demō. secus si nō esset apposita. quia tūc inesset resolutioni: nā acqrereť ignorāti. Sʒ si repudiaret fingereť nō acqsita. vt.d.l. legatarius.§.j. et decedēs trāsmitteret ptātē acceptādi. † Si autē in volūtate heredis vel extranei nā nō facio differētiā i hoc: tūc refert an i volūtatē tacitā: vel lego tibi si heres me⁹ vel titius capitoliū ascēderit et vʒ: lʒ in sua volūtate sit ascēdere vel nō: vt.l. nō nūq̄.de ɔdi. et demō. aut i voluntatē exp̄ssam: et tūc aut p vbū iportās arbitriū boni viri: vt si fuerit arbitrat⁹ vel si putauerit vel equū crediderit: vel si sibi placebit: et valet vt.l. si sit.j.e. in p̄n. et q̄ sunt vba iportātia arbitriū boni viri: dic vt ibi p Bar. Et rō hui⁹ est: q: si arbitrareť et male recurrereť ad arbitriuʒ boni viri q posset reformare et sic legatū eēt nullū. Si tñ nō arbitrareť: tūc isto casu qñ ɔditionaliter est cōmissuʒ nō recurrereť ad arbitriū boni viri. Sʒ legatū eēt nullū: vt no. p gl. et doc.i.l.j.ti.j. Aut p vbū qđ iportat liberā volūtatē: vt vbū volo. et tūc aut p dictionē q̄ iportat p̄ncipaliter tp̄s et secūdario ɔditionē: vt est dictio cū et tūc vʒ: q: nō cēseť cōmissa substātia: vt.j.de le.iij. fideicōmissa.§. hoc autē legatū. aut p dictionē q̄ iportat principalr̄ ɔditionē: vt si voles. vel. si volueris.[b] et tūc nō valet: vt ea.l.§. q̄q̄. et hoc qñ apponiť origini. Si aūt resolutioni: vt lego nisi heres me⁹ voluerit: tūc q: legatū est purū: lʒ veniat resoluēdū voluntate vʒ: vt.e.l.§. si fideicōmissum. † In ɔctib⁹ autē similr̄ in volūtate creditoris pōt cōmitti stipulatio: vt ꝓmitto tibi si velles: q: est obligatoria ex vna tm̄ pte: vt i.l. a titio.de v.ob.i fi. Sʒ in ɔctib⁹ vltro citroq̄ obligatorijs: sec⁹ vt in.l. in emētis.C.de ɔbē.ep. An autē in volūtate debitoris: vt ꝓmitto tibi si volam vel cū voluero. dic vt in.l. cētesimis.§. fi.de vbo.obli. et in.l. cū sub hac.de act. et obli. nā est materia subtilis et periculosa: vt ibi no. per Bar.

a ¶ Uel extranei. adde vt p Ang. consi.ccj. p Old. consi.clvj.

b ¶ Si volueris. Quid importet legatū factū tali modo lego tibi domum si volueris soluere oīa mea legata. vid omne ius suum per eūdē Pau. consi.ccxlv.

2 ☞ Si redimo aliquem ab hostibus: q ante captiuitatē erat liber homo et postea fuit effectus seruus hostium. cuʒ redit ad ciuitatem recuperat libertatē omnium me excepto quousq̄ restituatur mihi pecunia quā pro eo dedi.

3 Habens castrum et iurisditionem omnium subditorum potest legare castrum et omne ius suū hominibus dicti castri et videť ipsos liberasse a superioritate.

Legando vel donādo alteri ecclesiam videor legare iuspatronatus ꝙ in ea habeo et si ipsimet ecclesie videor ipsaʒ liberasse ab hac seruitute iurispatronatus.

1 **Qui ab hostibus.** ¶ † Casus istius.§. nō est alibi fm Ang. Et dicit ꝙ liber hō in quo alius hʒ ius pignoris: pōt sibijpsi legari et ꝓdest legatū: q: ius pignoris cēseť remissum. Et sic p̄sona legatarij et res legata sunt vnū et idē. Hoc tñ verū quātū ad corticē vboꝝ: nō quātū ad veritatē: q: res legata ē ipm pignus seu ius qđ habebat legās: sʒ p̄sona legatarij i q̄ habeť hoc ius penitus diuersa ab isto iure sicut aliud est res i qua habeo ius pignoris: q̄ est res corporalis: et aliud est ipm ius pignoris: q: est

2 ius icorporale. † Et p̄mitte ꝙ si redimo aliquē ab hostib⁹ q añ captiuitatē erat liber hō: et postea fuit effect⁹ seruus hostiū cuʒ redit ad ciuitatē recuperat libertatē respectu oīm me excepto: respectu cui⁹ reputať adhuc seru⁹ me⁹ quousq̄ restituet mihi pecunia quā p eo dedi: p q̄ pecunia est mihi obligatus sicut si eēt seru⁹ cuiusdā tertij: et sic in ipso habeo dñiū reuocabile: vt i l. in bello.§. si qs seruū.j.de capti. non sic qñ irreuocabilr̄ esset mea res: nā nō posset eē mihi obligatus: vt i.l. neq̄ pignus.de re.iur. Si ergo dicā lego tibijpsi valet legatū. et videor remisisse oē ius meū et recuperas libertatē respectu oīum. et h.d. iste.§.p

3 quē dicit Ang. † ꝙ hñs castrum et iurisditionē oīum subditoꝝ pōt legare castrū et oē ius suū hoibus dicti castri. et vr̄ ipsos liberasse a sua superioritate. Similr̄ si habeo iuspatro. in eccl'ia legādo vel donādo alteri eccl'iā videor legare iuspatronatus[c] qđ habeo p.l. q tabernas.de ɔhen.emp. et per.l. si domus.§. fi. j.eo. Similr̄ si dono ipsam ecclesiā ipsimet ecclesie vel lego vʒ: et videor legasse iuspatronatus et sic ipsaʒ liberasse ab hac ser-

c ¶ Iuspatronatus. Adde vt p Ro. sing. suis so. ij. cōsi.clxxvij.

nitute: vt.j.e. si tibi homo: in fi. tene menti ad multa.

2 ☞ Ex iure superueniente autori meo confirmať ius meum. vide tamen.nu.5.

3 Si legans rem alienam habeat aliquod ius saltēʒ in spe. et que poterat deficere censetur habuisse respectuʒ ad illam spē. et ad illius contemplationem censetur legasse non legaturus: nisi spes deueniat ad effectum.

Si debeť mihi a titio stichus aut decem: et ego lego tibi stichū: videor legasse cōtemplatione spei quā habebā in sticho.

4 Legans rē in qua habet ius in re vel ad rē videť legasse illud ius etiam si erat incertum et fallibile.

5 Emphyteota si legauit mihi ius suū: vel simpliciter rē. et deide acquirat directum dñium an debeatur mihi totum.

1 **Seruum filij.** ¶ † Regula catoniana nō hʒ locū i legatis i q̄bus impedimētū cessat ex cā q̄ retrotrahiť. h.d. fm Bar. et est notabile summarium: et p̄bať.j. p̄xi.§. Et ad hoc vt p̄cedat istud summariū oportet ponere casuʒ fm eū ꝙ iste pater credebat istū seruū q erat filij sui et dñiū castrensis peculij esse ipsius p̄ris. vel errore iuris ductus: q: credebat castrēse peculiū sibi acqri: sicut p̄fectitiū vel etiā aduentitiū ipso iure ꝙ nō erat in.l.ij. ad macedo. vel credebat filiū eē mortuū: et sic dñiū castrēsis peculij ad se deuenisse: vt in.l.ij.de castrē.pec. et sic errabat in fcō cū viueret vel putabat esse suuʒ ex alia cā: et legauit ipm cuidā extraneo tanq̄ suū: cui verisimilr̄ nō legasset si nō credidisset eē suū et sic nō valebat legatū: vt i.l. cū alienam.C.de leg. Si ergo postea dñiū acqrat: q: filius p̄moriať: et nō facit testm̄ sup castrēsi peculio qđ facere poterat: et sic pater occupat iure peculij: vt.d.l.ij.de castrē.pe. videbať nō ꝓpterea recōualescere legatū ꝓpter regulā catonianā: q: si fuisset moriturus tpe testamēti legatū non valuisset: cū filius supuineret: et sic erat legata res aliena ab ignorāte et extraneo: vt.d.l. cū alienam. Cōtrariū hic dr̄ qđ valet et recōualescit: q: postq̄ fili⁹ non fuit vsus iure suo testādo de castrēsi peculio. pater fingiť retro fuisse dñs. Intellige vt cōcludat ista rō.s.a tpe acqsitionis isti⁹ serui: et sic añ testm̄ p̄ris. Sed si tūc fuisset su⁹ legasset rē suā nō alienā: et nō haberet locū.l. cū alienā. et valeret legatū eodē mō valet nūc et recōualescit: q: ipedimentū et cā nullitatis tollit ex cā q̄ fingit retro ante testm̄ p̄ris. Sed Bal. reprobat hūc intellectū q: p̄r nō efficiť retro dñs: nisi a tpe mortis filij. Sʒ filius hic mortuus erat post testm̄ patris: ergo pater nō fingit fuisse dñs tpe sui testi: et sic ista rō nō pōt esse bona hic: lʒ dictū i se sit bonū qñ cessaret cā q̄ fingereť retro ante testm̄. Sʒ dictū Bal. nō placet: q: si sic esset frustra ponereť ista rō: q: retro creditur patrē dñiū habuisse. nō eñ cōcluderet aliqđ ex quo non retro añ suuʒ testm̄ sed a tpe mortis filij. Ideo intellige retro. s. a tpe acqsitionis hui⁹ serui: nā patria ptās erat cā ꝙ oīa q̄sita p filiū statim acqrebaň patri. Fallebat in castrēsi peculio vel quasi q̄ q̄rebaň filio pleno iure: et de ipsis poterat testari. Sʒ filio mortuo si nō fuit testatus pater occupat iure peculij: et i ipm trāsit dñiū nō tanq̄ in heredē hoc iure: sed tanq̄ in patrē: et dicebať vniuersalis successor: nō heres in.d. peculio. vt.d.l.ij. et.l. tā ex ɔctib⁹.de iudi. Et vltra hoc fingebať fuisse dñs a tpe acqsitionis facte ꝓpter patriā potestatē: in qua fundať hec fictio: licet reuera non fuerit. Hec autē acqsitio fit ante testm̄ patris. ergo p̄r fingiť legasse rē suā: non alienā: sec⁹ ergo si acqsiuisset dñiū testator ex cā q̄ nō retro fingereť: nā nō reconualesceret legatū ꝓpter regulā catonianā vñ si iste filius fuisset testatus et patrē instituisset vel istū seruū sibi legasset: tūc cessaret prima fictio: q: filius fuit vsus iure suo: vñ pater non potuit occupare iure peculij. lʒ acqrit dñiū tanq̄ heres vt legatarius: et iste cause habuerūt originē post testm̄ p̄ris. et sic legatū factū a patre de isto seruo qđ a principio fuit nullū ꝓpter errorē nō recōualesceret fm Ja. de are. et eūdē Bar. ꝓpter regulā catonianā. Et hec est intentio sua lʒ valde obscure loquať. et vix pōt intelligi. ¶ In tex. ibi cōsistit legatū. nō intelligas ꝙ valuerit a p̄ncipio ponēdo casum vt Bar. ponit: sʒ ꝙ recōualescit ex postfacto. ¶ † In

2 tex. ibi: cū enim. Ista rō nō esset necessaria. si poneremus ꝙ p̄r sciebat tpe testamēti seruū istū esse filij: q: tūc valeret legatū ab ipso p̄ncipio etiā si factū esset extraneo: vt.d.l. cū alienam. et ex supueniēti dñio ipsi patri multo fortius valeret et fortificaret. ar.in.l. cū vir. p̄diū.de vsucap. vbi ex iure supueniente autori cōfirmať ius meū. Et hoc etiā si nō fingeretur retro fuisse dñs nec esset tractādum de regula catoniana q̄ locū habet in legatis a principio inualidis. Ad hoc ergo vt ista rō sit ptinēs et cōcludens oportet ponere ꝙ ignorabat: vt Bar. ponit. Et p hoc ꝙ hic dr̄ ꝙ retro fingitur fuisse dñs. habes tex. in.l. ꝓponebať. j.de castren.pecu. fm Dy. ille tamē tex. videť posse intelligi in casu quem ponit vt fingatur retro dominus a morte filij. Sed ipse nō potest sic intelligi: quia ratio tunc non concluderet. Et per istum

per istum tex.patet q si legasti mihi rē que erat tua reuocabi-
liter tñ.vt quia dñs ei⁹ eā tibi legauerat ⁊ erat mortuus tu tñ
credebas esse tuā irreuocabiliter ⁊ ex alia causa:⁊ sic non vale
bat.si legasti extraneo si postea sciens legatum acceptasti.⁊ sic
efficieris dñs ex causa que retro fingit:recōualescit legatū a te
factū:⁊ ita intelligitur sequēs.§.fm Dy.vel dic vt ibi dicam.
Eodē modo si legasti mihi rē meam q̄ erat mea reuocabiliter:
vt quia erat mihi ab alio obligata ⁊ ego postea repudiaui le-
gatū:quia fingor retro non fuisse dñs:vt.s.eo.l.legatarius.§.
3 reconualescit legatū.per istū tex.fm intellectum Bar.¶ †In
gl.j.ibi.quia ius qđ habet legare videtur.Bar.miratur de ista
glo.quia pater viuēte filio nullum ius habebat in hoc seruo.
Sed certe gl.intellexit q habebat in spe nō in re.sperabat em̄
ipm effici suū premoriente filio ⁊ nō testante:⁊ occasione istius
spei legauit.Si ergo euanescat ista spes:euanescit etiam lega
tum.Et ista gl.debet aliter intelligi q̄ Bar.intellexit.s.quādo
pater sciebat istū seruum esse filij:⁊ sic valuit legatum a princi
pio:vt dixi sup tex.per.l.cū alienā.Si enim ignorabat nō pōt
dici q habuerit respectū ad hanc spē.Sed tūc oppo.si valuit
a principio legatū:vt dixi:licet postea non acqsiuit dñium dz
remanere validum ⁊ heres debet teneri ad redimendū a filio
q superuixit vel ab herede filij:vt.d.l.cum alienā.nō autem dz
vitiari vt dicit glo.ppter hoc gl.que sensit istud cōtrariū vult
soluere q illud procederet quādo in re aliena quā quis lega-
uit nullū ius habebat i re vel spe:sed qñ habebat saltē in spe:⁊
q̄ poterat deficere censetur habuisse respectū ad illa spē:⁊ ad illi⁹
cōtēplationē cēsetur legasse nō legaturus:nisi spes deueniat ad
effectum:hec est intētio gl.singularis pro qua allegat tex.in si-
mili in.l.si sic.§.fi.circa fi.ibi:dū dicit:s.x.nihil cōsequetur.j.eo.⁊
in.l.si titius mihi.in prin.j.ti.j.vbi si debetur mihi a titio stichus
aut.x.vtrū ipse soluerit.⁊ ego lego tibi stichum videor legasse
contēplatione spei quā habebam in sticho.Ideo si debitor nō
4 soluat stichū.sed.x.nihil tibi debetur.¶ †No.ergo q iura dicen
a tia qñ quis legat rē in qua habet ius illud ius[a] in re vel ad rē
videtur solum legasse illud ius:vt.j.eo.si domus.§.fin.⁊.s.eo.qđ
iuli.§.si fundus.non solum haberet locū qñ habebat ius cer-
tum ⁊ infallibile:sed etiam qñ incertum ⁊ fallibile.⁊ sic consiste
bat in sola spe vt ad illā tantum cēseatur habuisse respectum:
b tene mēti perpetuo[b] istam gl.sed Bar.ipsam rephendit ⁊ non
bene.dicit enim q ista spes in patre nō erat pbabilis:qm̄ erat
contra votū parentū:qđ est vt filij superuiuant non vt premo
riantur:⁊ quia contra bonos mores:⁊ sic in quolibet extraneo
esset improbabilis spes post mortē alterius.vt in.l.post emā-
cipationem.de libe.lega.Et ideo non est dicēdum q ius presu
mat ipsum habuisse respectum ad hanc spem a iure reproba-
tam.Et propter hoc videtur sentire licet ipse non dicat expresse
q si iste pater sciebat istum seruum esse filij q tūc legatum re-
maneat firmum:licet dñium ad patrem non puenerit tanq̄ le
gauerit rem quā sciebat alienam:⁊ in qua nullā spē habebat ⁊
sic heres tenebitur redimere.Sed non obstat rō sua:q2 ista spes
non fundatur principaliter in morte filij:sed in patria ptāte q̄ est
de pñti:⁊ sic est pbabilis:quia fundatur in dispositione iuris:
qđ vult si filius pmoriatur vel nō testetur:pater fingatur retro fuisse
dñs.Sed si spes nō esset pbabilis fateret dictum Bar.Pone
exēplum.Titius instituit me heredē vel fundum suū mihi le-
gauit.ego sciens hoc illum fundū legaui tibi:certe non videor
legasse cōtemplatione spei quā habebam in morte sua:q2 illa
est iprobabilis.nō enim fundatur in patria potestate. Et ideo si
spes illa euanesceret:q2 premoreretur vel ille reuocat testm̄ nō
euanesceret legatum:sed remaneret firmum tanq̄ factuz de re
aliena scienter in qua nullam habebā spē:⁊ ita intellige istam
6 materiam.quā no.quia melius declaraui q̄ Bar.vel Bal.aut
Ang.¶ †Ultimo.Ja.de are.formauit hic vnā qōnem pter
vnum qđ.s.dixi si iste filius testaretur in ipsum patrē q nō recō-
ualesceret quia ex cā que non fingit retro acquireret.Pone q
emphyteota legauit mihi ius suum vel simpliciter rē:⁊ sic vi-
detur mihi ius suū tantum legasse.Deinde acquirit directū do-
miniū:an debeatur mihi totum.Et illud qđ dixi est argumentū
q nō quia ius supueniens autori meo post testm̄ factum si nō
fingit retro non prodest mihi.Ista questio hic est impertinēs.
quia hic loquitur qñ superuenit autori meo ius qđ mihi lega
uerit qđ tempore testamēti non habebat.q2 legauit rem filij q̄
postea effecta est sua.Sed qđ loquitur qñ superuenit id qđ nō
legauerat nā legauit vtile dñium ⁊ superuenit directū in qua
qōne Bar.distinguit.Aut dixit lego talem rē meā vel tale ius
meum ⁊ tunc non debetur dñium directum superueniens:sed
dūtaxat vtile qđ fuit legatū per id qđ no.gl.i.l.serui electione.
§.fi.s.eo.Aut simpliciter dixit:lego talē rē:⁊ sic non restrinxit
ad ius qđ habebat de presenti:⁊ tunc ius superueniens debetur.
ar.in.l.si ex toto.in prin.⁊ in.l.qđ in rerum.§.si quis post.s.eo.

Sed illa iura nihil faciunt loquuntur enim qñ ius supueniens
nō absorbebat ius legatum sed superuenit tanq̄ accessio.Hic
vero ius directū supueniens absorbebat vtile qđ erat legatuz
tanq̄ plenius absorbens semiplenū vt i.l.si te solum.de here.
insti.⁊ sic nō supuenit vt accessio:sed vt principale.Unū Bal.i.l.
vxor patrui.C.de leg.tenet indistincte nō deberi directū dñiū
sed vtile.Nā licet id fuerit extinctū per superuenientiā dñij di-
recti quātum ad formā.non tñ quātum ad cām. Potest enim
heres causare de nouo aliud vtile:⁊ ita dz intelligi.l.qđ in re-
rum.§.i.s.eo.qñ vsufru.legauit vsumfru.⁊ postea acqrit pro-
prietatē:⁊ sic vsusfru.extinguitur nā legatū adhuc tenet ⁊ debet
creari de nouo p heredē in personam legatarij.Sed econtra si
habens directū dñium vel proprietatem nudam ipsam relin-
queret ⁊ postea vsusfructus qui esset apud alium vel vtile do-
minium cōsolidaretur cum proprietate deberetur integra proprie
tas:quoniā ius superueniens non absorbet primū sed potius
ecōuerso:⁊ superuenit tanq̄ accessio:ad quod.j.e.l.§.si aree.sed
si alterum non absorberet alterum quid intersit:dic in.d.l.si ex
toto.⁊ qđ ibi dixi.⁊ in.l.si serui elec.§.fi.

2 ¶Si rē mihi legatā ignorans tibi legauerim ⁊ decesserim
antequā acceptarem vel repudiarem an transmittam dñium
quod habebam ex causa legati in te legatarium:vt nec heres
meus possit repudiare in tui preiudicium.

3 Si tunc eā tibi legaui tanq̄ simpliciter alienā.postea cogno-
uerim mihi legatā.⁊ legatū repudiauerim quare nō remanet
legatū tuum validum sicut si nunq̄ fuisset mihi legata.

4 Quando legaui rem in qua habeo ius videor illud tantum le
gasse quando sciebam me illud ius habere:⁊ nō vltra idem si
putabā me plus habere quā haberem.⁊ restringitur ad illud
quod habeo.

5 Si tēpore testamēti mei sciebam rem alienam ⁊ mihi legatam
tunc eam legando videor legatum mihi factū acceptasse si te-
stator erat mortuus ⁊ adita erat hereditas.
Quid si credebam rem meam ex alia causa cum esset aliena et a
mihi legata.⁊ quid si sciebam esse alienam tamen ignorabam
mihi legatam.

1 **Si quis rem.** †Si lego tibi rē alienam mihi legatā:secuta acceptatione legati p
me valet legatū tuum:secus si sequatur repudiatio.h.d.fm intel b
lectum Dy.q ponit casum qñ credebam rē esse meā ex alia cā
q̄ legati.⁊ sic irreuocabiliter:quo casu legatū tibi extraneo fa-
ctum nō valebat per.l.cum alienā.C.de leg.sed secuta accepta-
tione p me recōualescit:quia fingor retro fuisse dñs:vt in text.
⁊ sic cessat impedimentū ex causa q̄ retro fingit.Ideo cessat re-
gula catoniana vt in pncipio hui⁹ legis:lz Dy.hoc nō ponat.
Intellige tñ q testator q mihi eam legauit erat iam mortuus
tpe testamēti mei:⁊ erat eius hereditas adita vel etiā nō adita.
Nam primo casu videor fuisse vere dñs ab adita hereditate.⁊
scđo ficte a morte testatoris.⁊ quodlibet istoꝝ precedebat testa
mentū meum:secus si esset mortuus post testm̄ meum:quia nō
fingeretur fuisse dominus tēpore mei testamēti:⁊ sic obstaret re-
gula catoniana. Si vero repudio legatum nō cōfirmatur:quia
impedimentum non cessabat:⁊ iste intellectus placet q quātū
ad hoc vt secuta acceptatione valeat legatum tuū:⁊ secuta re-
pudiatione nō valeat.sed q legatum a principio tibi factū nō
valeat ex eo:quia credebam rē meam esse ex alia causa nō pla
cet quia verisimile est q si sciuissem rem mihi legatam ⁊ testa-
torem esse mortuū.similiter legassem cū esset in potestate mea
facere ipsam meā acceptādo legatū si erat adita hereditas vel
erat legatū repetitū ab intestato:ita q nō poterat deficere p-
pter aditionē nō factam:nam sicut si esset mea ex cā quā puta-
bam non grauabatur heres in redimendo.ita ⁊ si efficiatur mea p
2 acceptationē legati.† Et ex hoc sequitur q si decessi anteq̄ acce-
ptarem,vel repudiarē transmitto dñium qđ habebam ex cā le
gati:licet ignorarē me illud habere in te legatariū:nec heres
meus poterit repudiare in tui preiudiciū:vt est tex.j.e.l.si fun-
dum sub conditione.§.si titius.sed si esset verū qđ dicit Dy.q
istud legatū non valeret sed cōfirmaretur per acceptationem
meā tunc decedendo anteq̄ acceptē cum nō possit sequi confir
matio legatū tibi factum esset inutile:⁊ in hoc est vtilis ista iue
stigatio.Qñ autē repudio legatum:tūc perinde est ac si nunq̄
fuisset mea:⁊ ideo si putabā eam meam tempore testamēti ⁊ tu
eras extraneus:legatum nō valet.vt.d.l.cum alienam.† Sed
3 potest poni casus q ego sciebā ipsam esse alienā sed ignorabā
eam mihi legatā.⁊ sic eam legaui tanq̄ simpliciter alienā tunc
legatū valet:q2 si nō esset mihi legata valeret:vt.d.l.cū alienā.
fortius si est legata. quia eram dominus licet ignorarem ⁊ sic
plus erat in veritate q̄ i opinione.Si ergo acceptaui legatū:
non dico q confirmetur legatum tuum:sed roboratur sicut si eam
emissem a vero dño.Si autem repudio adhuc remanet lega-

¶[a] Illud ius.ad de quod voluit Alexā.cōsi.xlvij.ij.lib.

¶[b] Menti perpetuo.adđ qđ pulchre voluit lud.ro.consi.cccviij.in.ij.col.

tum tuũ validũ tanq̃ factũ de re aliena scienter: q2 si non esset mihi legata valeret. Idẽ ergo si fingit̃ nõ legata: ⁊ iste fuit intellectus. Bar. dicẽtis q̃ in fine hui⁹. §. nõ dicitur q̃ legatũ nõ valeat. sed dicit̃ q̃ fingor nõ fuisse dñs: sed si nũq̃ fuissem dñs postq̃ legaui rẽ alienã sciẽter valeret: ⁊ teneret̃ heres redimere: ergo ⁊ nũc. Sed in ꝯtrium facit: quia cũ acceptãdo potui roborare legatũ repudiando videor ipm̃ reuocasse sicut alienãdo rẽ legataꝫ: vt. ff. ti. ij. l. fideicõmissa. §. si rẽ. Potest dici q̃ hoc ꝓcederet in alienatione que nõ fingeret̃ retro facta: vt si legaui tibi rẽ meam quã credebam alienam: ⁊ ipsam postea alienã licet enim legauerim vt alienã ⁊ sic volui grauare heredeꝫ de redimẽdo. nõ propterea tũc tenebit̃ heres redimere: q2 tenuit legatũ tanq̃ de re mea licet ignorarẽ: vt sic potius inspiciatur veritas q̃ opi. falsa postq̃ plus erat in veritate: vt. l. regula. §. j. de iur. ⁊ fac. igno. nã ista alienatio nõ trahit̃ retro. Sed qñ erat mea ex cã legati qđ ignorabã repudiãdo fingit̃ retro non fuisse mea: ⁊ sic tenuisse legatũ tanq̃ de re aliena sciẽter factũ. ⁊ hoc mõ salua intellectum Bar. ⁊ vterq̃ est bonus subtilis ⁊ no. † Qđ ergo dicũt iura qñ legaui rẽ in qua habeo ius videor illud tm̃ ius legasse: vt. ff. eo. si domus. §. fi. ꝓcedit qñ sciebã me illud ius habere ⁊ non vltra. Idẽ si putabã me plus habere q̃ haberẽ: qñ restringit̃ ad istud qđ habeo: sed si credebã me nullum ius habere ⁊ sic legaui tanq̃ alienã: simpliciter dico q̃ nõ restringit̃ ad ius qđ habebã: sed debebit̃ pleno iure: q2 sic fuit intẽtio mea. Et hoc colligit̃ ex dictis Bar. in hoc. §. qđ ꝑpetuo tene menti. ¶ † Ultimo recollige tres casus. Primum ponit Dy. qñ credebã rẽ meã ex alia cã cũ esset aliena ⁊ mihi legata. Scđm ponit Bar. qñ sciebã esse aliã. ignorabã tñ mihi legatã. Tertius casus est qui colligitur ex gl. j. qñ tp̃e testamenti mei sciebam alienã ⁊ mihi legatã ⁊ tunc eã legando tibi videor legatũ mihi factũ acceptasse: argu. in. l. si auia. C. de iure delibe. ⁊ tunc nõ est tractandũ de repudiatione: ⁊ sic iste. §. non loquit̃ hoc casu. Intellige tñ gl. si poteram acceptare. quia mortuus erat testator q mihi legauerat ⁊ adita erat heredi. alias secus fm̃ Dy. ⁊ bene. Aut ergo legaui rem meã aut alienã. Primo casu [a] valet legatũ siue sciebã esse meã: siue credebã esse alienã per rõnem quã. ff. dixi. quia plus erat in veritate q̃ in opinione. Scđo casu aut legaui tanq̃ alienam: aut tanq̃ meã: qđ dic vt. d. l. cum alienam. C. de lega. non sunt alia.

2 ¶ Heres si rem legatam transtulit in aliam speciem tũc legatum non extinguitur.

3 Quid tunc petet legatarius ⁊ qua actione.

1 **Si pocula.** ¶ † Si materia legata reducat̃ ꝑ testatorẽ in materiatũ: vel ecõuerso legatum nõ extinguit̃: si apparet testatorem nõ mutasse voluntatem hoc dicit fm̃ intellectũ doc. In dubio autẽ si materiatũ nõ est reducibile ad pristinam materiam vt cyphi argentei in massam argenteã ⁊ ecõuerso nõ cẽset̃ mutasse voluntatẽ secus si nõ est reducibile vt vestimentũ in lanam vel farina in frumẽtum: vt hic probat̃ in. l. q̃situm. §. illud fortasse. j. de lega. iij. fm̃ doc. ¶ † In tex. ibi. si modo nõ mutauerit. i. certum est nõ mutasse fm̃ Dy. ⁊ hoc est clarum: q2 si hoc apparet videt̃ voluisse legare illud in quo facta est cõuersio: ⁊ sic valet legatũ tanq̃ de noua re. in dubio dic vt. ff. dixi. ⁊ põt peti ipsa res in quã facta est cõuersio tam actione ex testamento q̃ rei ven Sed si nõ testator sed heres cõuertit in aliam spẽm: dic vt dicã sup gl. ideo venio ad eã. ¶ In gl. j. ibi: solutio ibi testator hic heres facit. Hoc videt̃ ꝯ hunc tex. fm̃ Dy. ⁊ alios dũ dicit si modo nõ mutauit testator voluntatẽ: ⁊ sic innuit q̃ iste testator hoc facit nõ heres q2 ex facto heredis nõ colligeretur mutatio voluntatis defuncti. Ideo dic vt dixi in precedẽti lectura: q̃ hic testator fecit hanc mutationem. Nec obstant iura ꝯtra: quia loquunt̃ qñ constabat q̃ ꝑ hoc voluntas nõ mutauit. Si autẽ non constabat loquunt̃ leges ꝯtrie: ⁊ tũc distingue vt. ff. dixi. ⁊ multe leges reducunt̃ ad ꝯcor. per illam distinctionẽ. Quid autẽ sit in casu quẽ ponit glo. qñ non testator sed heres rẽ legatã transtulit in aliam spẽm. dicendũ est q̃ tunc indistincte legatum non extinguit̃. q2 non dꝫ esse in ꝑtãte heredis extinguere: vt. ff. e. cetera. in fi. cũ alijs quas ibi allegaui. ¶ † Sed dubiũ est qd petet legatarius: ⁊ qua actione: an petet rẽ in qua facta est conuersio: an rẽ q̃ fuit sibi legata: ⁊ vr̃ hoc vltimum verius: q2 non potest prestari punit̃ ad estimationẽ: vt. ff. e. senatus. in prin. ibi heres ergo. Nã ⁊ si heres bona fide hoc fecit: quia ignorabat rem fuisse legatã: ⁊ iusta erat ignorãtia. q2 erat legata. in codi. arg. l. nõ est ferẽdus. de trãsla. Dominium rei in quã facta est conuersio est ipsius heredis: vt. j. de acqui. re. do. l. sed ⁊ si ex meis tab. ij. respon. ꝯtrium tamen sentit ista glo. relata ad tex. q2 tex. vult durare legatum in re q̃ superest: vt hic patet dum dicit: ⁊ deberi qđ extat ⁊ gl. intelligit vt loquatur qñ heres mutauit: ⁊ ista videt̃ tutior. arg. ff. e. l. si grege. in fi. vt illa res peti possit. Nec ob. l. senatus. quia ibi nullo modo poterat prestari postq̃ erat iniuncta edibus ideo peruenit̃ ad estimationẽ. Hic vero prestari põt res in qua facta est cõuersio. Sed si querit̃ an poterit vẽdicari. dicendũ est q̃ aut mala fide fecerit: ⁊ tunc poterit: quia dñium non est heredis: aut bona fide: ⁊ tunc non vendicabit̃ quia est heredis: sed aget̃ actione ex testamẽto ad rem illam per iura. ff. allegata. Non sunt alia.

2 ¶ Si testator vel eius heres imponat edificiũ in area legata que erat testatoris vtrũq̃ debebit̃ legatario. ⁊ quid si legauit aream alienam. ⁊ superimposuit edificium.

1 **Si aree legate.** ¶ † Distingue hic ꝑ cõcordantia legum allegatarũ in glo. q̃ aut legaui domum q̃ postea diruta est: ⁊ remansit area ⁊ econuerso: legaui areã ⁊ ei postea fuit dom⁹ supimposita. Primo casu si querit̃ an debeat̃ area q̃ remansit distingue aut sup illa area non fuit postea edificatũ ꝑ testatorẽ: ⁊ tunc debet̃ tanq̃ id qđ supest ex re legata: vt. ff. eo. si grege. in fi. licet glo. hic simpliciter dicat ꝯtrium: ⁊ sic videt̃ loqui contra illum tex. aut postea fuit sup illa area edificatũ per testatorẽ: ⁊ tũc legatũ est extinctum: nã nec debet̃ domus noua. quoniam est diuersa ab illa que fuit legata nec debet̃ area quousq̃ edificiũ durat: quoniã desijt esse area. ⁊ effecta est pars domus nec etiã edificio postea diruto. quia remanet pars noue domus non veteris: ⁊ sic non põt dici q̃ sit pars rei legate: quia noua domus non fuit legata: ⁊ ita intellige. l. si ita legatum. §. si domus. j. e. Sed si fuisset supedificatum per heredẽ non extingueret̃ legatũ in area. ar. ff. eo. circa fi. Et sic videt̃ q̃ haberet tunc locũ iste tex. quoniam edificium cederet solo. ⁊ deberet̃ vna cum area. † Secũdo casu principali: aut erat area testatoris ⁊ tũc siue testator siue heres imponat edificiũ debebit̃ vtrũq̃ legatario: vt hic. ⁊. l. si aree. j. titu. j. que loquunt̃ indistincte: aut legaui aream alienam ⁊ dominus superimposuit edificium ⁊ tunc non extinguitur legatum aree. sed suspenditur quousq̃ durat edificiuꝫ: ⁊ eo diruto poterit area peti: ⁊ ita intelligit fm̃ vnũ intellectũ. l. si chorus. §. area. j. de lega. iij. Non sunt alia.

2 ¶ De contractibus ad vltimas volũtates bona est argumẽtatio. qđ est eadem ratio.

Si legat̃ kalendariũ: liber siue codex rõnis in quo sint descripta nomina debitorũ videntur legata nomina debitorũ.

3 An heres tenebitur ministrare sumptus litis qui fierent ꝑ legatarium in exigendo nomen debitoris.

4 An poterit cogi ad agendum contra debitorem ⁊ ad exigẽdũ ⁊ tradendum legatario.

5 Statutum q̃ instrumentũ qđ non fuit registratũ in libro cõis non valeat ⁊ habeatur pro casso. an etiã censeat̃ cancellatũ debitũ. ⁊ sic q̃ creditor non possit ꝓbare etiã per testes.

1 **Cũ qui chirographũ.** ¶ † Qui legat instrumẽtũ debiti censet̃ legare nomen debitoris. ⁊ qui legat nomen debitoris cẽset̃ legare actionẽ quã hꝫ ⁊ ipsam cedẽdo liberat̃ heres.

2 † Et allegat̃ q̃ de cõtractibus ad vltimas volũtates bona est argumentatio qđ verum qñ subest eadẽ rõ: al's secus: ⁊ sic non semp est bona: vt no. ff. cõia pdio. l. fi. ꝑ doc. ¶ Idem q̃ si legat̃ kalendarium liber siue codex rõnis in quo sint descripta noĩa debitoris: qđ ita noĩa kalen. mẽsium ibi descriptis vt videant̃ legata noĩa debitorũ: vt. j. de le. iij. l. q̃ filiũ. † Sꝫ vtrũ heres tenebit̃ ministrare sumptus litis q fierent ꝑ legatariũ in exigendo nomẽ debitoris. Dicit Ang. q̃ nõ ꝑ istũ tex. q vult q̃ heres non teneat̃ ad aliud nisi ad cedẽdũ actionẽ. nam legatum põt afferre vtilitatẽ: licet legatarius faciat istos sumptus quia potuit recuperare a victo: al's sumptus ꝑtineret ad heredẽ ne legatũ sit inutile: vt. ff. eo. cũ seru⁹. cũ cõcor. ibi allegatis. † Dico etiã q̃ heres nõ poterit cogi ad agẽdũ contra debitorem: ⁊ ad exigendũ ⁊ tradendũ legatario. nisi in casu. j. eo. si sic. §. fi. sed liberãt act. cedendo vt hic. siue sit legatum nomen siue res q̃ debeat̃. ff. eo. apud iulianũ. §. si fundus. lꝫ si testõr exigat: ⁊ querat̃ an sit reuocatum legatuꝫ distinguat̃ inter dictos duos casus: vt ibi dixi: ⁊ tenet̃ cedere actionẽ talem qualis est ⁊ sic inutilẽ si est inutilis ope exceptionis: nec tenet̃ eã facere vtilẽ. ar. j. l. pxi. in fi. Et hoc prodest dicere si legat̃ nomen debitoris vel actio. aliud est quando ipsa res vel quãtitas legatur. ¶ In vltima glo. ibi: sed ibi nõ legauit chirographum specialiter sed legauit fundũ cũ omnibus q̃ ibi erant. ⁊ dr̃ q̃ non videntur legata chirographa [b] q̃ ibi erant nec noĩa debitorũ ibi descriptorum: quia nõ cõprehendunt̃ appellatione eorũ q̃ sunt in loco: ⁊ q̃ sit rõ dic vt ibi. † Et inducit Bal. istum tex. q̃ si dicat statutum q̃ instrumentũ qđ non fuit registratũ in libro cõis nõ valeat: ⁊ habeatur ꝑ casso cẽseatur etiã cancellatum [c] debitũ: ⁊ sic creditor nõ poterit probare etiam per testes. Istud est periculosum dictũ ⁊ nõ puto ipm̃ [d] verũ q2 satis est q̃ irritet̃ ꝑbatio fienda ꝑ dictum

a ¶ Primo casu. Pro cõi cõplemento huius distinctionis vide eundẽ Pau. de ca. j. ea. l. in. §. si ideꝫ seru⁹. col. ij. v. circa. §. j. Frã. cur.

b ¶ Chirographa. Facit qđ dicit Oldra. consi. clxiij. q̃ legato castro nõ veniũt noĩa debitorum veniũt tñ arma ad defensionem castri.

c ¶ Cancellatuꝫ. In hoc articulo vide qđ in fi. consuluit Roma. cõsilio. clxxvij.

d ¶ Nõ puto ipꝫ. Adde q̃ ꝯ Bal. ꝯsuluit ipse pau. de ca. i ꝯsi. lxxvj. inci. notandum est q̃ primũ statutũ. in nouis. et adđ eũdẽ Pau. de ca. in simili in consi. xliiij. inci. videt̃ dicendum ꝫ dictũ cõpromissum. in antiqs. i j. col. vbi si statutum ãnullet instrumentũ cõfectum a notario nõ matriculato nõ annullat cõtractum qn possit ꝑbari per testes. Frã. cur.

soci. cons. 2 § 3.

dictũ instrumentũ.⁊ hec fuit intẽtio statuẽtiũ sicut si instrumẽ-
tum pderet posset pbari p testes: vt i.l.sicut cũ multis alijs.C.
de fide instru.⁊.l.ↄbit.s.de pig.Sed hic nullius vtilitatis eẽt
legatũ si dũtaxat pergamẽtũ vel instrumẽtũ esset legatũ.Sta
tutũ ergo predictum satis operatur in annullando probatio-
nẽ instrumẽti.ar.ad hoc.l.quãdo.cũ ibi no.C.de ioffi.testa.

2 ☞Si idẽ seruus ⁊ legatus ⁊ liber esse iussus sit tũc si in frau
dem creditorum sit ei relicta libertas eam non consequit: sed si
debet legatario: poterit esse casus in quo creditores habebũt
vnde eis satisfiat si forte legatus sit sub cõditione si legatarius
dederit.x.heredi qui forte sufficiẽt pro creditoribus.

3 Datũ gratia conditionis implende licet heres nõ imputet in
falcidiam potest tñ peti a creditoribus hereditarijs.
Quid si heres fecit inuentarium.

4 Legata vltra vires hereditatis licet facto inuentario non va-
leant si tñ sint facta sub cõditione dandi aliquid heredi ex quo
posset satisfieri creditoribus valent ⁊ possunt peti.
Si testator rẽ legatam alienauerit ⁊ alienatio sit inualida an
cẽseatur legatum reuocasse.

5 Legatum rei ppꝛie testatoris vt aliene an valeat.⁊ quid in re
aliena.⁊ nume.7.

6 Si facto mei testatoris desij esse dominus an ⁊ quando reuo-
cetur legatum.

1 **Si idem seruus.** ¶†Per dationẽ liberta-
tis inutilẽ non cẽset reuoca
tum legatũ factũ de seruo in eadẽ volũtate.h.d.Sed in diuer-
sis voluntatibus sic: ⁊ ita loquit ↄrium formatũ in vltima gl.
de lega.iij.§.fi.j.de fun.instru.¶In text.ibi: ⁊ liber esse iussus
sit is in eo testõ vel codicillis. Et ista duo simul stare non pñt:
quia si liber efficit nõ põt in legatariũ transferri dñium eius.
⁊ sic expedit ꝙ alterũ istorũ valeat alterum non.¶In tex.ibi
iterdũ.quasi dicat regulariter fauore libertatis relictũ ipsius
preualet: ⁊ legatũ factũ de seruo nihil valet nec refert qd ipsoꝝ
precedat: vt.j.tit.j.l.si idẽ seruus.⁊ hoc qñ tenet relictũ liberta-
tis: als secus de quo ponit tria exẽpla q̃ sequunt: quia p iutile

2 non dꝫ vtile vitiari.¶†In tex.ibi: si in fraudẽ creditorũ.vt qꝛ
non superant alia bona de quibus posset satisfieri creditori.si
ille seruus cõsequeret libertatẽ: sed si non consequatur sed de-
bet legatario poterit esse casus in quo creditores habebũt.vñ
de eis satisfiat vt si fuit legatus sub cõditione si legatarius da-
ret.x.heredi.nã de illis.x.debebit heres creditoribꝰ satisfacere:

3 q̃ forte sufficiẽt. Ita intelligit gl.quã perpetuo tene mẽti.† nã
ex hoc sequunt duo not.valde.Nam primũ est ꝙ licet istud qd
datur heredi gratia cõditionis implẽde non cẽseat esse in he-
reditate quãtum ad hoc vt heres istud sibi imputet in fal.imo
ac si illud non haberet detrahit fal.vt in.l.iiij.in fi.ad.l.fal.⁊.l.
ad veterani.bene tamẽ cẽsetur esse in hereditate ⁊ in patrimo
nio quãtum ad hoc vt creditores possint istud petere: ⁊ de illo
debeat eis satisfieri qd sine dubio procedit isto iure quo heres
tenebatur vltra vires hereditatis. Sed an hodie pcedat facto
inuẽtario: ⁊ sic non tenetur vltra vires. Ange.hic dubitat sed
finaliter dicit ꝙ si dat sibi vt heredi adhuc procedit: qꝛ equius
est ꝙ proficiat creditori qui tractat de dãno vitãdo q̃ꝫ ꝙ cedat

4 lucro heredis: ⁊ hoc placet. Ad qd induco bonũ text.in fi.in.l.
rescriptum.§.j.de distrac.pig.† Collige etiam aliud notabile.
nam licet iure isto ⁊ etiam hodie facto inuẽtario non valeãt le
gata vltra vires hereditatis: vt in.l.si vniuerse.C.de lega.si tñ
essent facta sub conditione dandi aliquid heredi ex quo posset
satisfieri creditori valent ⁊ possunt peti nec põt eis opponi ꝙ
sint vltra vires heredita.glo.est hic singularis: quã perpetuo
tene mẽti.¶In glo.que incipit quod fieri potuit ibi.sol.ibi ta
cite: quia legauit fundum cum omnibus q̃ ibi erant ⁊ ibi erat
seruus: ⁊ ꝙ istud legatum tacitum vel in genere factum p da-
tionẽ libertatis postea iutiliter factã reuocatur. Secus si fuis-
set legatus specialiter ⁊ expresse: ⁊ pro hoc qd no.in gl.seq.No.
istam sol.ꝯm Ang.ad ea que habẽtur in.l.fideicõmissa.§.si rẽ.
j.de leg.iij.nam si testator rẽ quã legauerat alienauerit: ⁊ alie-
natio est valida cẽsetur reuocasse legatum si fuit voluntaria:
secus si necessaria: vt ibi.⁊.l.rẽ legatam.de adi.lega. Quid aũt
si fuit inualida.glo.ista videtur hic decidere: ꝙ aut illud lega-
tum erat tacitũ.id est generali sermone factum ⁊ cẽset reuoca-
tum p illam.l.iij.in.§.fi.de fun.instru.aut specialiter ⁊ expsse: ⁊
tunc secus.argu.huius.§.quod no.diligẽter. Sed quãtum ad
solu.contrarij dic melius ꝙ ibi post legatum factum de seruo
fuit data libertas inutiliter: vnde licet nõ valeat derogat lega
to pcedẽ.argu.§.eo.plane.in prin. Et hoc voluit gl.j.ti.j.in.l.q
in testamẽto.hoc vero debet intelligi quando pcessit datio li-
bertatis inualida: ⁊ secutum fuit legatũ factum de seruo. Di-
stingue ergo: nam aut valet datio libertatis ⁊ preualet legatũ
factum de seruo idistincte.siue pcedat siue sequatur: ⁊ siue in ea
voluntate siue diuersa: nisi contrarium appareat de volunta-
te defuncti: vt in.l.si idẽ seruus.j.tit.j. Aut non valuit datio li-
bertatis: ⁊ tunc aut legatum factum de seruo fuit factum post:
⁊ valet: vt in hoc.§.aut pcesserat.⁊ tunc cẽsetur reuocatum sal-
tem ope.exceptio.argu.s.eo.plane.in princi.siue in eadẽ volũ
tate: vt no.glo.in.d.l.qui in testamẽto.siue in diuersa vel inter
viuos: vt in.d.l.iij.§.fi.de fun.instru.qui procederet etiã si rela
tiuum factum de seruo expresse factum ⁊ specialiter.argu.d.l.
plane.¶In glo.ibi.Sed vt ministrum eum elegit.dic clarius
quando nõ potuit seruo relinqui libertas.aut ipse seruus fuit
legatus alij simpliciter.⁊ loquitur iste text.cũ his que.s.dixi.
Aut fuit legatus alteri vt manumitteret: ⁊ tũc nec preceptum
de manumittẽdo valet: nec legatum illi factum quãdo fuit ro
gatus statim manumittere: ⁊ sic videbatur nudus executor: qꝛ
nullam vtilitatẽ erat consecuturus: secus si post tempus: ⁊ sic
erat consecuturus vtilitatẽ medij temporis.vnde non diceret
nudus executor ⁊ valeret vsqꝫ ad illud tẽpus: vt ibi not.⁊.l.co-
dicil.eo.ti.tene mẽti. Adde istam distinctionẽ que infra proxi-
me ⁊ immediate sequitur.ad.§.j.s.e.l.q̃ icipit. Si quis reũ ⁊c.

5 ⁊ ibi cadit distinctio ⁊ ideo sequere ⁊c.¶†Circa.§.j.e.l.recolli
ge plenius distinctionem quam ibi in fi.cepi facere vt habeas
omnia q̃ ibidẽ dixi clarius: nam aut legaui tibi rem meam aut
alienam. Primo casu duo sunt vidẽda. Primũ an valeat le-
gatũ: ⁊ hic dico ꝙ sic siue sciebam esse meã: ⁊ sic legaui vt meã:
siue credebã esse alienã ⁊ sic legaui vt alienã ⁊ transfert dñium
in legatarium: licet ergo non putarẽ. Itẽ siue erat mea irreuo
cabiliter siue reuocabiliter: vt quia erat mihi legata ⁊ dies le-
gati cesserat ⁊ ego ignorabam: vt est casus in.l.si fundũ sub cõ-
ditione.§.si titius.j.eo.⁊ sic inspicit potius qd est in veritate q̃ꝫ
qd est in falsa opinione.ar.in.l.regula.§.qui ignorauit.de iur.
⁊ fac.igno. Scdo est vidẽdum si facto meo desijt esse dñs an re-
uocet legatũ: ⁊ hoc distinguit: aut legaui vt meã aut vt alienã.
Primo casu dic vt habet in.l.fideicõmissa.§.si rem.de leg.iij.
⁊.l.in rẽ legatã.de adi.lega.vbi distinguitur an ex volũtate an

6 ex necessitate rei familiaris.† Scdo casu distingue: aut desijt
esse mea ex causa que retro fingit vt quia erat mea reuocabi-
liter ⁊ ego repudiaui legatũ mihi factũ: ⁊ tunc legatum postea
factum p me de illa re tanq̃ꝫ de aliena non cẽsetur reuocatum:
sed est perinde acsi vere esset aliena.vt in fi.huius.§.ꝯm intelle
ctum Bar. Aut desijt esse mea ex causa q̃ non fingit retro vt qꝛ
erat mea irreuocabiliter: ⁊ tũc hoc ignorãs legaui tibi vt alie-
nam.deinde sciens eam alienam.⁊ tunc distingue vt in primo
casu: aut voluntate aut necessario: vt hic scdm intellectũ alioꝝ
qui tenet contra Bar.ꝙ repudiando videatur suum legatum

7 reuocasse. Sed reducas ad concor.cũ ista distinctione.† Scdo
casu principali quando legaui rẽ alienam nullo modo meam:
similiter duo sunt videnda. Primũ an valeat legatum: ⁊ istud
deciditur in.l.cum alienaꝫ.ꝙ valet in duobus casibus.scilicet
quando sciebam esse alienam. Itẽ quando ignorabam ⁊ lega-
tarius est coniuncta persona: secus si extranea. Secũdo est vi-
dendũ si superueniat mihi dominium quid iuris: ⁊ certe in pri
mis duobus casibus non infirmat legatum sed fortificat ⁊ ro-
borat: ⁊ legatarius poterit vendicare: vnde si non supuenisset
⁊ non potuisset. Sed solum ageretur ex testamẽto vt redimat
a domino: ⁊ sic non est verũ simpliciter id quod dixit Iaco.de
are.in prin.huius legis ꝙ ius supueniens testatori non pdest
legatario qñ ex causa q̃ non retro fingit.nam procedit quãdo
legatum a principio erat nullum: secus quando validũ: quia
tunc fortificatur ⁊ roborat: ar.in.l.cum vir predi.de vsuca. Nõ
enim debet legatarius esse deterioris cõditionis ex eo ꝙ testa-
tor effectus est dominus quia si voluit legare rẽ alienam for-
tius suam: nam ⁊ heres exoneratur a redimẽdo. In vltimo tñ
casu qñ legatum erat inualidum: an ex superuenietẽ dominio
recõualescat.distingue an superueniat ex causa q̃ fingat retro
ante testamẽtum ⁊ reconualescit: vt in princi.huius.l.⁊ in isto.
§.j.tenẽdo intellectũ. Dy.ꝙ hic legatum erat nullum propter
errorẽ testatoris: quod tñ nõ tenuit: aut supuenit ex causa que
nõ retro fingit.⁊ tũc non reconualescit ppter regulam catoni.
vt in casu quẽ ponit Iaco.de are.in prin.huius legis qñ filius
fuisset testatus i ipsum patrẽ: ⁊ ista distinctio de qua.s.cadit in
§.j.s.e.l.quã ibi omiseram.

2 ☞Si p statulibero legato heres soluit estimationẽ ⁊ igno-
rabat esse statuliberum videtur emisse ipsum seruum vt per-
petuo sibi remãsurũ.⁊ si postea perueniat ad libertatẽ anteq̃ꝫ
re euicta agere poterit ex empto.⁊ recuperabit estimationem.
secus si sciebat.

3 Bonum consilium pro habẽtibus soluere rẽ aliquã debitam
vt potius soluant rem q̃ꝫ estimationem.

1 **Si statuliberum.** †Si legatur res que põt
euinci heres tamẽ d̃ eui-

etione non tenet. Utilius est ergo sibi tradere rem q̄ estimationē. h.d. ¶ In tex. ibi expediet heredi. s. heredis legatis. ¶ In tex. estimationē verā p̄stabit subaudi nec eā recuperat licet seruus perueniat postea ad libertatē. ar. ff. de cōdi. fur. l. si seru⁹. in fi. prin. cū sua gl. & sic carebit seruo: q2 effectus est liber: & etiā

2 estimationē quā non poterat. † Hoc tamen intellige verū qñ heres sciebat cōditionē serui q̄ erat statuliber: & sic estimatio soluendo censet emisse dubiū euentum. sibi ergo non imputet: vt in. l. si ita tamē. ff. de act. emp. sed si ignorabat videret emisse ipsum seruū tanq̄ perpetuo sibi remansurū: vt. l. lit. estimatio. ff. p empto. Si ergo postea perueniat ad libertatē tanq̄ de re sibi euicta agere poterit ex empto & recuperare estimationem. Et ita limita hunc. §. & est verissima & equa limitatio. Idem videtur dicendum si sciuit conditionem & coactus soluit estimationem litis: nam & tunc nō videtur emisse dubium euentum. ¶ In tex. ibi: estimatio postea non petitur & sic non tenetur de euictione: quia cēsetur relictus talis qualis fuerat: vt. ff. l. p xi. in fi. Et no. in isto. §. bonum cōsilium pro habentibus soluere rem aliquam debitam.

a ¶ Dō nō. Adde q̄ hoc est verū in tātū q̄ si facta diuisione inter fratres qui habeāt domū cōem cū trib⁹ solarijs & cuilibet adiudicet vnum solariū q̄ inferiores nō tenent p̄stare aditum superioribus p tex. in. l. via cōstitui. §. fi. de serui. rusti. p̄dio. fm Bald. & Flo. ibi quos et refert & sequitur do. Jas. hic. cui & eis adde Bald. nouellum. cōsi. cxxxix. inter cōsilia Sozi. & subtilius Sozi. vbi latius hāc materiam p̄sequit.

2 ☞ Ille cui legatus est vsusfructus vnius fundi. qñ poterit intentare cōfessoriam cōtra legatariū alterius fundi. nō p seruitute itineris: sed pro suo iure vsusfructus.

3 Si est factū legatū expressum de re vel de seruitute. tūc ius seruitutis transit ipso iure in legatariū sine noua constitutione.

4 In legato tacito non transit dñium ipso iure in legatarium.

5 Vendens vnum fundū non videt vendere accessum ad eūdem per alium fundū ipsius venditoris nisi expresse agatur.

6 An saltem cogatur vendere nouo pretio quod non nisi fauore religionis.

Si duos fundos.

1 † Ei cui legat vsusfructus vnius fundi debet accessus per alium fundū testatoris alteri legatū si sine illo nō posset vti: non tamen petitur a legatario fundi sed ab herede qui redimere debet ab illo. h.d. Idem etiam si ille fundus nō esset legatus vt heres teneatur illi prestare aditum per alium fundum here. ne relictū vsusfru. sit inutile: vt. ff. de serui. vrba. predi. l. binas. non tamen dicetur vsusfructus habere seruitutem itineris: quia esset seruitus seruitutis qd̄ esse nō potest: vt in. l. j. de vsufruc. leg. Sed dicetur quedam cōmoditas: vt dicit tex. in. l. ij. §. recte. ff. si ser. vē. Quid autē si fuisset relicta p̄prietas & plenū dñium vnius fundi: an legatario debeat accessio per aliū fundum testatoris legatum alteri vel non legatū glo. in. l. iij. §. si loci. ff. de adi. leg. tenet q̄ non: quia nō reperitur expressum. Et alia ratio est in eo cui relinquit vsusfructus quia cū de facili pereat non sequit magnū preiudiciū heredi vel legatario alterius fundi si p̄stat sibi accessum ad tempus sed legatum p̄prietatis non fingitur ideo resultaret magnum preiudicium si perpetuo prestaret accessum. Et hāc rōnem ponit gl. in fi. in. l. sed & si qd. §. p̄prietatis. ff. de vsufru. Sed Bar. te-

2 nuit ꝯrium. in. l. j. de ser. leg. dic vt ibi plenius p eum. ¶ † In glo. que incipit. Obligatione p̄sonali. in fi. ibi nō nisi ꝯstituat: tenet ergo gl. q̄ hic ille cui legat⁹ est vsusfructus vnius fundi nō possit agere ꝯ legatariū alterius fundi vt prestet accessum nec actione p̄sonali ex testamēto nec reali. s. cōfessoria nisi post mortem testatoris legatarius illius fundi cōstituat seruitutē itineris heredi q est dñs alterius fundi i quo legatus est vsusfructus p illo fundo: & tūc poterit fructuarius intentare confessoriam cōtra illum legatarium fundi non pro seruitute itineris: q2 illa non debetur iuri suo: sed debet proprietati: sed p iure suo vsusfructus p quo datur cōfessoria cōtra impedientē vtilitatē: vt i. l. j. §. j. ff. si vsusfru. peta. Debet enim fructuarius habere cōmoditatē illius seruitutis itineris debite fundo in quo hz vsumfructū: sicut hz vtilitatē fructuū: sz si seruitus itineris illi nō debet cōmoditatē eius habere nō dz. Et hec est itētio gl. q̄ loquit obscure & p bat q̄ ille fundus legatus nō debeat seruitutē alteri fundo in quo legatus est vsusfructus nisi cōstituat de nouo: q2 viuēte testatore cū esset dñs amborū fundorū nō poterat alter alteri seruire vt in. l. vti frui. ff. si vsusfru. pe. Oportet ergo q̄ cōstituat postq̄ peruenit ad diuersos dños l. si qs binas. de ser. vrba. p̄dio. ideo agit ꝯ heredē vt redimat i. vt faciat constitui: & tenebit legatarius fundi hoc facere etiā p̄tio non recepto: vt in seq. glo. q2 si vsusfructus nō esset alteri legatus legatarius fundi teneret prestare seruitutē heredi p illū fundū: vt. l. testatrix. in prin. ff. si ser. ven. Prestat ergo nūc vt etiā legatarius vsusfru. illa gaudeat quousq̄ durat vsusfru-

3 ctus: quia sic videt fuisse de voluntate defuncti. ¶ † Sed tunc op. fortiter si hec fuit voluntas defuncti: ergo seruitus cēsetur constituta ipso iure sine noua consti. sicut enim transit dñium rei legate ipso iure i legatariū sine traditione: ita debet trāsire ius seruitutis ipso iure sine noua cōstitutione: & est casus in. l. si partē. §. si. que ad. ser. amit. Solu. dicit Ja. de are. vnū verbū notabile propter quod semper allegatur iste tex. q̄ illud proce-

4 dit in legato expsso facto de re vel de seruitute. † Sed hic seruitus non fuit expresse legata: sed tacite presumitur testatorē voluisse q̄ heres habeat: & ideo nō transit ius ipso iure sed requiritur factum hominis: hoc ppetuo tene menti: quia doc. communiter dicunt per hoc q̄ in legato tacito nō transit dominiū ipso iure in legatarium: & allegant ad hoc istum tex. scdm hūc intellectum vbi requiritur constitutio seruitutis fienda p legatariū fundi ipsi heredi tene menti. Allegat Bar. ad hoc. l. em-

5 ptor. §. ancillā. cū ibi no. in gl. ff. de rei ven. † Quid autem in cōtractibus. si vēdis mihi vnum fundum an videaris mihi etiā

a vendere accessum ad eundē per alium fundum tuū dic q̄ nō nisi agatur expresse per. l. in vendendo. ff. de contrahen. emp. & aliud in legatis que sunt magis fauorabilia. vt no. in. d. l. j. de

6 ser. lega. † Sed an saltem cogaris vendere nouo pretio: dic q̄ non. fm Pe. quia speciale est fauore religionis vt quis vēdere cogatur rem suam vel ius. ff. de reli. l. si quis sepulchrū. Ergo in contrariam est ius cōmune. l. j. in fi. ad municipa. & pro hoc ff. re. amo. l. non enim. & C. de iure delibe. l. nec emere. de serui. rusti. predio. l. vie. in fi.

Ja substituto.

1 ¶ † Si legatarius emat rē legatā pendente condictione legati non facit sibi preiudicium quominus existente conditione possit petere rē legatam. si tunc tēporis non erat sua sed aliena. h.d. Et glo. intelligit etiam quando sciebat rem sibi legatam: quod not. quia si legatum esset purum an videatur sibi preiudicare si scit & emit dic vt. ff. eo. l. plane. §. quid si rem. ¶ In tex. ibi: tibi legassem: & sic erat legatum cōditionale si substitutus succederet ex substitutione & illa pendente: quia pupillus adhuc viuebat. legatarius emit ab ipso pupillo. ¶ In tex. ibi alienaueris. quid aūt si nō alienasti. tex. vult q̄ non possis petere. Glo. vult cōtrariū & subdit hic maxime dic q̄ quādo alienasti potes petere ipsas res legatas ac si nunq̄ fuissent effecte tue postq̄ desierunt esse tue ante diē legati cedentis. Sed si nō alienasti nō potes ipsas res quas habes. sz quia mutas tibi cām dominij. & vbi primo habes ex contractu emptionis. nūc incipis habere ex causa legati que precessit emptionem tanq̄ tibi ipsi emeris agis cōtra substitutū heredem pupilli actione ex empto ad restitutionem p̄tij. vt. ff. ad legē fal. l. iiij. & l. cui res. de actio. emp. sicut si euinceretur per quēdam tertium ad hoc quod habetur in. l. huiusmodi. §. qui seruum. ff. eo.

2 ☞ Licet in legato generis teneatur heres dare rē mediocrē qñ eius est electio tamen non tenetur dare rem sanam.

3 Si testator relinquat vxori victum in cōmuni vel de per se. et mandauit sibi emi vnā sclauam. vel tradi. an talis vxor possit petere sibi caueri q̄ sit sana.

4 Qui tenetur ex causa lucratiua nō tenetur redhibitoria p̄pter morbum vel vitium rei.

5 Qui tenet in genere ex causa legati. vel ex contractu inter viuos tenet etiam ad trāslationē dñij ex natura obligationis taliter q̄ non possit auferri & tenet se obligare de euictione.

6 Quid in legato certe speciei.

7 Quid in stipulationibus.

8 An tunc secuta euictione possit promissor cōueniri. & sic resuscitetur obligatio vel oriatur noua.

9 Promittens simpliciter talem fundum an videat promittere dare vel tradere. & nu. 10.

10 Donatio dicitur doni datio.

Heres seruum.

1 ¶ † In legato generis heres de euictione tenet. Secus in legato speciei. & idem in stipulatione rem tradi. h.d. cum. l. seq. Bar. vel sic in legato generis tenet heres cū tradit se obligare in omnem casum in quo res tradita possit euinci nō de alio defectu rei ex quo nō possit euinci. sz in legato certe speciei nō tenet de euictione pmittere. Et idē p omnia in stipulatione generis vel certe speciei. h.d. l. sequēs. Hoc tamen vltimū gl. intelligit quando in stipulatione certe speciei veniebat rē tradi & tūc sufficit tradere talem qualis est nec de euictione tenetur. vt in. l. si rem tradi. de verbo. obli. secus si videbat rem dari. & sic dominiū transferri. quia tunc esset idē quod in obligatione generis. quia teneret dñium transferre. alias nō diceretur dedisse. & taliter transferre q̄ euelli nō possit ratione hypothece vel alia ratione. vt in. l. si rem meam. cū ibi no. ff. de solu. Item loquit quando tenebat rem tradere ex causa lucratiua. Si autem ex causa onerosa: puta vēditionis teneret de euictione caute secuta. & ideo teneret cauere cū tradit & liberatur tradendo vt in. l. ff. de rerum permu. nec potest cōueniri nisi secuta euictione ibi. Venio ad casum & not. diligenter istū. §. qui potest contingere

2 tingere de facto.❡†Not.j.ꝙ lȝ in legato generis teneaẗ heres dare rẽ mediocrẽ qñ eius est electio:vt no.s̃.eo.l.legato generaliter.nõ ꝓpterea teneẗ dare rem sanã.nec ꝓpter hoc ꝙ nõ sit sana dicitur nõ esse mediocris:quod est mirandum τ hoc vult glo.hic iuncta cũ tex.videtur tñ hoc debere intelligi qñ nõ constabat seruũ nõ esse sanũ:τ sic heres nõ poterat in dolo deprehendi:secus videtur si cõstabat nõ esse sanum:q2 nõ posset dici mediocris tũc.Nã posset esse talis ꝙ potius expediret nõ habere q̃ habere.Itẽ etiã si hoc esset occultũ heres tñ sciebat potest dici ꝙ teneaẗ de dolo vel ratione doli si tradit rẽ nõ sanã.
3 †Et no.hic.q2 frequẽter testatores relinquũt vxori victũ in cõi de ꝑ se:τ mandãt sibi emi vnã sclauã vel tradi si talis vxor petat sibi caueri ꝙ sit sana:nã ex predictis pȝ quid iuris.
4 ❡†Itẽ no.ex predictis ꝙ ille qui teneẗ ex cã lucratiua nõ teneẗ redhibitoria ꝓpter morbũ vel vitiũ rei.vt.s̃.de edi.edic.l.ad res do
a natas.τ hoc etiã si teneẗ ex 𝔠ctu[a] donationis stipulatione precedente.licet tũc teneaẗ de euic.vt in.l.j.cũ ibi not.C.de iure do.
5 et sentit glo.in.d.l.ad res donatas. ❡†Itẽ aduerte ꝙ ille qui teneẗ in genere ex cã legati vel ex cõtractu inter viuos tenetur ad traditionẽ.s.ad trãsferendũ dñium rei ex natura obligationis vt no.gl.in.l.q cõcubinã.§.si heres.j.de le.iij. Itẽ taliter ꝙ nõ possit auferri.q2 non sit alteri obligata. Itẽ tenetur se obligare de euictione in dictis duob9 casib9 si euicatur ratione dominij vel ratione obligationis:vt in hoc tex.τ ĩ quocũq3 istorũ defecerit lȝ rem tradiderit nõ est liberatus:q2 nõ fecit qd debebat:ideo põt cõueniri statim etiã ante secutã euictionẽ ac si nõ tradidisset:τ cõuenietur ad rem debitã vt cõsequatur actor id qd sibi deficit.vt hic probaẗ.ĩ.l.cũ qs.§.q hoĩem.et.l.si rẽ meã.
6 τ.l.etiã.de solu.†In legato aũt certe speciei si testator ignorabat illã speciẽ esse alienã τ credebat eã esse suã:q2 eã possidebat τ etiã ignorabat alteri esse obligatã iure pignoris vel rõne furti vel noxe:ꝓpter quas causas põt auferri:sufficit heredi ꝙ rẽ tradat talẽ qualis est.Et ad hoc dico ipm posse cõpelli per istũ tex.in fi.lȝ ipse dicat legatũ nõ valere per.l.cum alienam.C.de leg.τ ideo vult euitare ne tradat:nã dico ꝙ nõ poterit euitare. licet nõ teneaẗ a domino redimere vel eã liberare:τ ĩ hoc diciẗ legatum nõ tenere τ ita intellige.l.cum alienam nec tenebitur se obligare de euictione nec ea secuta poterit cõueniri ꝑ istum tex.in fi.per quẽ daẗ intelligi.l.cũ alienã.Sed si sciebat eã alienã teneẗ redimere:τ eo modo si sciebat eã obligatã iure pignoris:vt.j.eo.l.si res obligata.vel rõne furti aut noxe:vt.j.eo. qd ergo.§.si heres.ver.sȝ si noxe. q2 teneẗ heres eã liberare:τ ideo dictis casibus teneẗ de euictione cauere:itá sane limita τ intel
7 lige istũ tex.†In stipulatione vero aduerte ꝙ aut qs se obligauit ad dandũ.τ idẽ per oĩa qd.s̃.dixi in obligatione generis lȝ se obligauerit ad certã speciẽ ꝓpter naturã verbi dãdi qd importat dominiũ transferri:τ taliter ꝙ auelli nõ possit ꝙ etiam ꝓbatur.ĩ.l.fi.de cõdi.ob cau.Si aũt obligatus est ad tradendũ tunc aut in genere:τ videtur obligatus ad dandũ:ita sentit hic Bar.Aut in specie:τ tunc est obligatus ad merum factum τ de tradendo lȝ nõ transtulerit dominiũ:et licet tradiderit rẽ obligatam alteri:liberatus est ab obligatione rem tradi vt ĩ hac.l.
8 q̃ de legato.❡ † Sed si queriẗ an secuta euictione possit cõueniri:τ sic resuscitetur obligatio vel oriatur noua ꝭm ea q̃ no.in l.cũ plures.in fi.s̃.de euic.distingue an promiserit ex cõtractu nõ lucratiuo τ põt cõueniri an ex lucratiuo τ non põt conueniri:vt hic.τ si dicatur imo põt:q2 quando donatio incipit a precedenti stipulatione teneẗ donator de euictione vt.s̃.dixi. Rñdeo τ tene mẽti illud esse verũ si simpliciter promitteret talẽ rẽ vel ꝓmiserat dare. Nos loquimur qñ promiserit tradere qd cõsistit in solo facto.vnde tunc non tenetur.casus est in hac.l.q̃ de legato iuncto fi.ꝑce.§.si bene ꝯsidereẗ.Idẽ videẗ si se obliga
9 uit ad rẽ prestandam:q2 prestare idem importat qd tradere:vt l.ex empto.in prin.de actio.emp. † Si autem simpliciter promisit:puta promitto tibi talem fundũ an videatur promittere dare vel tradere.Respõdeo aut promissio est facta ex causa vẽditionis:et videẗ promittere tradere: q2 sic est de natura illius cõtractus:τ ideo liberatur tradendo τ de euictione promittendo licet non transferret dominium.τ lȝ traderet rem obligatã nec posset conueniri ante secutã euictionẽ:sed postea sic.vt in.l.
10 j.s̃.de rerũ permu.†Si vero promisit ex cã dona.de cuius natura est vt transferatur dominium:q2 donatio dicitur doni datio.vt in.l.senatus.§.j.de dona.cau.mortis.τ datio est dominij translatio.tũc promittẽdo simpliciter fundum ex cã dona. etiã certũ censeretur se obligasse ad dandum:vt not.in.l.si filius.in fi.de verbo.ob.τ plene per Bar.in.l.si fundũ certa die. eo.titu. vbi omnino vide.τ eius dicta supple τ declara per ea que.s̃.dixi.τ per Bart.in.l.si ita distrahatur.§.fi.s̃.de contraben.emp. τ ibi per eundem Bar.et sic si traderet τ dominiũ non transferret vel esset res obligata non esset liberatus:τ posset conueniri iterum ad dandum vt consequatur actor dominium:quod sibi deficit etiam anteq̃ esset euicta per iura.s̃.alleg.

2 ☞Quando res legata erat in loco vbi fuit actum. et vbi heres fuit condẽnatus.τ vbi ipse heres erat.tunc tenetur eam ibi tradere τ nisi tradat est in mora τ tenetur ad omnem vtilitatẽ τ an etiam ad vsuras.
3 Quid si erat alibi sine facto heredis.
4 Quid si erat alibi facto heredis.
5 Quid in relicto q̃titatis que legata fuit vt species τ quid si vt q̃titas.
6 Quid si non constat vbi sit re legata et hoc contingat dolo vel culpa heredis τ quia si sine eius dolo vel culpa.
7 Quid si legatum est alternatiuum.
8 Quid si res legata est perempta vel nõ constat an sit in rerum natura τ quid si interuenit dolus vel culpa aut mora heredis.
9 Quãdo heres fuit in mora.τ postea res legata perijt an teneatur ꝓpter morã si eodẽ modo fuisset penes legatariũ ꝙ sic.
10 In obligatione ꝑsonali ex contractu si res debita pereat post moram an debeat distingui an fuisset eodẽ modo peritura penes actorem vel non.

1 49 **Cum res legata.** ❡†Lex ista congruentius diuiditur q̃ summeẗ.tota enim tractat de vna materia scȝ vbi debeat tradi vel solui res legata.Debes aũt scire ꝙ potest conueniri vbi est maior pars hereditatis.Item vbi ipse habet domicilium.Item quando cõsistit legatũ in specie in loco vbi est res si erat immobilis:vt plene not.in.l.qd legaẗ s̃.de iudi.Pone ergo ꝙ cõuenitur vbi est maior pars hereditatis vel vbi habet domicilium τ condẽnatur ad dandum vel
1 ad tradendũ τ erat res mobilis.†Si enim esset immobilis clarum est ꝙ non posset tradi nisi vbi est.Sed quando est mobilis est dubiũ si heres vult eam tradere in alio loco q̃ vbi fuit actũ et fuit condemnatus.Et istud dubium examinatur in hac lege quam diuide in quinq3 partes.Naȝ primo loquitur qñ legatũ consistebat in certa specie:τ qñ cõstabat vbi erat illa species: et qñ legatum erat simplex non alternatiuũ:et ꝙ res legata erat in rerum natura:τ sic quatuor concurrebant vsq3 ibi : sed si id petatur.Secũdo loquitur qñ deficiebat primũ:q2 non consistebat in certa specie sed in quãtitate vsq3 ibi:itaq3.Tertio loquitur quando deficiebat secundum:q2 ignorabatur vbi res erat vsq3 ibi:sed stichus. Quarto loquitur quãdo deficiebat tertiũ q2 nõ erat legatum simplex sed alternatiuũ vsq3 ibi.Itẽ si res. Quinto loquitur quando deficiebat quartum et vltimũ: quia res legata nõ erat in rerum natura:vel erat dubiũ an esset vel non vsq3 in fi.Et q̃libet particula cõtinet plures τ diuersos ca
2 sus:τ ista diuisio sufficit ꝓ summario.❡†In prima parte ponuntur tres casus. Primus quando res erat in loco vbi fuit actum:τ vbi heres fuit condẽnatus:τ vbi ipse heres erat:τ tũc indistincte tenetur eam ibi tradere:τ nisi tradat est in mora τ tenetur ad vtilitatẽ rei τ ad vsuras.Sȝ quomodo põt teneri ad vsuras si legatũ consistebat in specie.dicunt docto.τ sentit glo. ꝙ fuit legatum certum corpus pecunie qd ibi erat. Ex quo nota ꝙ lȝ tale legatũ dicatur potius cõsistere in specie q̃ in quantitate:vt.j.ea.l.ver.qd si certũ corpus.τ.l.sed si certos nũmos. j.eo.nihilominus q̃tum ad hoc vt ꝓpter morã veniant vsure censetur potius cõsistere in quãtitate q̃ in specie:vt hic . simile s̃.de vsur.l.in fideicommissa.§.si auro.τ.l.cum quidam.§.fi.al
3 leg.in glo.❡†Secundus casus est quãdo erat alibi sine facto heredis quod poterat cõtingere:vel q2 erat tẽpore testamenti: vel q2 incipit esse post ante mortẽ:τ tunc heres nõ teneẗ eã tradere nisi vbi est.Sed cõtra hoc videẗ tex.s̃.eo.cum seruus.vbi suis expensis tenetur reducere. Sol.ibi qñ tria cõcurrunt.s.ꝙ erat alibi tẽpore testamẽti:τ testator sciebat. Itẽ nesciebaẗ vbi erat:q2 in loco valde longinquo. Item aberat ꝑter voluntatẽ testatoris:q2 erat fugitiuus:τ his cõcurrẽtibus presumiẗ testator rem voluisse ꝙ ipsam suis expensis ꝓsequatur τ reducat vt legatũ nõ sit inutile:vt ibi dixi.Altero istoꝝ deficiente locũ hȝ quod hic dicitur: vt ibi sit ꝑstanda vbi est:nisi aliud de voluntate testatoris appareat tacita vel expressa.De tacita pone exẽ
4 plũ in.l.sed τ si susceperit.§.j.τ.ij.s̃.de iudi. ❡†Tertius casus in ver.sed si alibi.qñ erat alibi cũ facto heredis.τ tũc aut fuit in dolo vel culpa τ teneatur eam tradere vbi fuit actũ τ ibi eã reducere suis expensis.Et aduerte ꝙ licet tẽpore mortis esset alibi:τ si heres de illo loco nõ amouisset liberaretur eam prestando in loco illo.ex quo tamen inde amouisset sine causa non liberatur si vult prestare in loco illo:sed tenetur eaȝ reducere ad
5 locum vbi fuit actum si legatarius vult vt hic.❡†In secunda parte ponuntur duo casus. Primus quando quantitas non fuit relicta vt quantitas sed vt certũ corpus pecunie:τ tũc per omnia quod.s̃.dictum est:quia censetur potius legatũ speciei.

a ❡Ex contractu donatiõis. adde de hoc ꝑ Alexã. in ꝯsi.xlvij. ĩ.iij. vol.τ ibi qd ĩ donatione renũtiatoria donãs tenetur de euictione etiam si donatio inceperit a traditione.Cur.

Secundus casus est quando fuit relictum vt quantitas ꝛ tunc est prestādū vbi fuit actū. Intellige hoc si ibi erat maior pars hereditatis: alias haberet exceptionem vt non teneat soluere nisi vbi est maior pars hereditatis. puta si fuit conuentus vbi habebat domiciliū. ꝛ alibi erat maior pars hereditatis. ꝛ ista fuit quedā opinio antiquorū quā refert glo. in. l. qđ legatis. §. de iudi. per. l. si fideicōmissum. in prin. eodem tit. quā puto veram. licet glo. non videat eam tenere: vt ibi dixi anno pterito.

6 ¶ † In tertia parte in versic. itaq; ponuntur duo casus. Primus quando non constat vbi erat res legata: ꝛ hoc contigerat dolo vel culpa heredis: vt qz seruus legatus erat in fuga ꝛ tūc dicit tex. ꝙ cōpellitur heres prestare estimationem incōtinenti: ꝛ sic nō expectatur vt recuperetur postꝙ non constat vbi est sed si constat expectaret ꝛ compelleretur heres ad locum reducere: vt patet in tertio casu prime partis. Item aduerte quia si hoc contingit dolo heredis non dat sibi aliquis terminus ad reducendū: sed statim compellitur estimationē soluere. Si autem culpa dabit sibi terminus arbitrio iudicis. arg. ff. so. matri. si constante. §. si vxor. fm Bar. Alius casus est quando sine dolo ꝛ culpa eius: ꝛ tunc non tenetur nisi vt caueat de restituēdo cum ad eius manus puenerit siue erat seruus alienus siue testatoris: subaudi ꝛ etiam cauet de prosequendo ꝛ operam dando vt recuperet: vt est casus. j. e. l. seruo legato. in fi. sed an suis expensis: dic ꝙ non nisi cōcurrant tria: de quibus dixi. §. arg. huius tex. Et aduerte qz hoc contingit ꝙ teneatur cauere de psequēdo: quia sentit heres vtilitatem ex testamēto. Secus in depositario qui nullā vtilitatē sentit. ideo non tenetur de alio cauere: vt. §. depositi. l. si fine. Bonefidei autem possessor cauet de restituendo nō de persequendo: vt. §. de rei ven. l. si a bonefidei. ꝛ habes expeditam istam tertiaz partem.

7 ¶ † In quarta parte in versi. sed si stichus: quādo legatum est alternatiuum: puta de sticho aut pamphilo: ponunt duo casus. Primus est quando alter tantum abest. ꝛ tunc cōpellitur heres statim tradere alterum vel estimationē absentis: nec potest dicere heres electio pertinet ad me nisi forte testator eā sibi dedit. aliter enī nō competeret: vt no. in. l. lucio. j. ti. j. Ego eligo absentem ꝛ peto mihi terminum assignari ad ipsum reducēdum: nam si ille solus fuisset legatus daretur mihi nec cōpellor statim soluere estimationē: postꝙ abest sine mei culpa. vt. §. pri. §. ꝛ facta electione de illo. perinde est ac si ille solus fuisset legatus. vt. j. de verbo. ob. l. si ita stipu. fuero stichū aut pamphilū. ꝛ. §. e. l. cum incertus. nam dicit iuriscōsultus ꝙ toties sibi cōcedit electio quoties eligendo non esset moram facturus legatario: vt quia ambo essent presentes: ꝛ sic posses statim tradere illū quē elegit: nō sic quando alter abest: qz si illum eligat ꝛ petat terminū faceret moram legatario. vel ergo tradat illū qui est psens vel estima. absentis. ꝛ sic si ille est deterior melius ē sibi soluere estimationē illius. hoc intellige si sine sui culpa abest: alias non liberaretur soluendo estimationem absentis sed tātum tradere presentē. vt. j. de solu. stichum aut pamphilum. in prin. ꝛ dic vt ibi plene not. Itē pcedit hic quādo vtrūq; est in obligatione. Sed qñ vnū est in obligatione: aliud in solutione vt in actione noxali: vbi quantitas est in obligatione ꝛ seruus in solutione: tunc si seruus sine culpa debitoris moriat vel absit nō tenetur heres ad estimationē: vt in. l. si ad libertatē. §. si quia. §. de noxa. ꝛ. l. electio. §. si is. ꝛ p hoc est expedita glo. sup verbo pretiū. que format ista duo contraria nec bene soluit: sed dic vt dixi. ꝛ vide plene in. d. l. stichum. de solu. ꝛ per ista remanet expedita ista quarta pars.

8 ¶ † In vltima parte quando res legata est perempta vel non cōstat an sit in rerū natura vel non ponunt duo casus. Primus est quando hoc cōtingit sine dolo vel culpa aut mora heredis: ꝛ tūc heres non tenetur ad aliud nisi eo casu quo est dubiū an sit in rerū natura: quia solū cauebit de tradendo si ad eius manus peruenit. Secūdus casus est quando interuenit dolus vel culpa aut mora heredis: ꝛ tūc tenetur ad illam rem ac si esset in rerum natura: ꝛ potest ad illam cōueniri ꝛ in ea condēnari: sed fiet executio in estimatione. ita intellige hūc tex. p ea que no. in. l. seruū. §. fi. de vbo. ob. quia culpa vel mora perpetuat obligationem vt per introitum rei nō extinguatur. Sed dubium est de qua culpa teneatur heres ꝛ tex. hic cū gl. vult ꝙ teneatur non solum de lata sed etiam de leui. De leuissima autē dicit glo. eum non teneri. Tu dic fm doct. ꝙ si plus cōmodi percepturus erat heres ex testamēto ꝙ legatarius de legato ꝙ tūc etiam de leuissima culpa tenetur: quia tunc potius contemplatione sui censetur fuisse factum testamētum ꝙ cōtemplatione legatarij. ideo venit leuissima sic in cōmodato. qđ fit gratia recipientis tantum. Si autem per commodum tantum tunc procedit glo. vt de leui tantum. Si vero minus tūc solum de lata sicut in deposito. Ista regula dicitur tradi per iuriscōsul. ꝛ fieri de vltima voluntate ad cōtractum j. co. ti. l. si seruus. §. cū quis iuncta. l. si vt certo. §. nūc videndū. §. cōmo.

9 ¶ † Vltimo est videndum quando heres fuit in mora ꝛ postea res legata perijt ꝙ simpliciter fuisset peritura penes legatarium si fuisset tradita vtrum heres propter moram nihilominus teneatur. Iurisconsultus hic in fi. vult ꝙ sic. quia licet esset peritura penes legatarium: si rē sibi retinuisset forte tamen non retinuisset sed vēdidisset ꝛ pretium percepisset ꝛ sic dānum non fuisset consecutus si heres non fuisset in mora. Et hoc inspiciatur ꝛ presumitur euenisse in penā morosi. h. d. notabiliter.

10 † in illa ergo. q. quā formant glo. in. l. ꝙ te. si certum peta. vtrum in obligatione personali ex cōtractis. si res debita pereat post morā debeat adhiberi distinctio. an fuisset eo mō peritura penes actorem vel non distingue aliter ꝙ Barto. distinguat. ꝙ aut cōstabat ꝙ non esset peritura. quia fuisset venditum. ꝛ tunc debitor tenetur. aut constabat. ꝙ non fuisset vēditurus ꝛ sic eo modo fuisset peritura ꝛ non tenet. vt in. l. si plures. §. fi. §. depositi aut dubitatur ꝛ presumit contra morosum ꝙ nō fuisset peritura ꝛ ꝙ fuisset venditurū. ꝛ iste est casus huius. l. in fi. Et per hanc distin. multe. ll. ad concor. reducuntur. licet Bar. alias dicat in. d. l. ꝙ te. ꝛ. l. rem nemo suam. de verbo. obli. In actione autem reali dic vt in. l. item si verberatuz. §. fi. §. de rei vendi.

2 ¶ Si seruus heredis surripiat rem legatam anteꝙ tradatur ꝛ vendat. ꝛ res sit perempta vel prescripta. ꝛ heres esset locupletior. teneretur indistincte heres ad restitutionem pretij. etiam si seruus nō habebat peculium. nec liberaretur dando seruum pro noxa.

3 Duo possunt esse domini vnius rei diuersis respectibus. Imperator an sit dñs rerum priuatarum personarum cuz sit dominus totius mundi in vniuerso.

4 Quando legatur res heredis. non transit dominium in legatarium.

1 **SI heredis ser.** † Si seruus heredis surripiat rem legatā anteꝙ tradatur ꝛ vendat datur legatario cōtra heredem actio in factum vt restituat pretiū perceptū vel vt tradat seruū pro noxa. h. d. ꝛ est difficilis ad sustinendū.

¶ In tex. ibi ignorante domino. quia si ipso sciente ꝛ phibere valente nō liberaretur dando seruū p noxa. vt. l. ij. §. de noxa. Glo. hic format vnum difficile contrarium ꝙ non datur actio in factum cum illa sit generalis ꝛ subsidiaria. ꝛ sic non competit vbi potest competere specialis actio. vt in. l. quoties. de pre. verb. Sed hic potest competere specialis. s. furti noxalis. quia seruus heredis surripuit rem legataz que erat legatarij. vt in l. a titio. j. de fur. iuncta. l. apud antiquos. C. eo. cū multis si. gl. mirabiliter se inuoluit in solutione huius §rij ponendo multas solutiones. ꝛ doct. approbant penultimam que fuit Azo. ꝛ vltimam ꝙ non erat adita hereditas ꝛ rei hereditarie nō fit furtū. sed crimen expilate hereditatis. Ego miror de tanta cecitate. nam actio furti datur ad penā dupli vel quadrupli. Si ergo legatarius vellet agere ad hāc penā vel vt detur seruus pro noxa. fateor ꝙ daretur actio furti noxalis. vt in cōtrario. sed si vult agere vt sibi restituat pretium perceptum per seruū ex venditione rei ad illud non datur actio furti sed actio in factum que oritur ex equitate. l. si me ꝛ titium. si certum petatur. ne heres efficiatur locupletior indebite ex re legatarij. vel dat vtilis neg. gest. habendo ratā venditionem serui in subsidium re perempta vel prescripta. vt in. l. fi. §. de nego. gest. ideo dico vtilis non directa quia venditio non fuit facta nomine legatarij. ꝛ sic de rigore non posset eam ratam habere vt sibi det directa. vt. l. si pupilli. §. sed si ego. e. tit. Et de ista actione in factū loquitur hic. ꝛ gl. supplet fm Ruge. etiam de illa vtili que concurrit cū actione in factum cum sit subsidiaria sicut illa. ꝛ procedit tex. clare quantum ad hoc. Sed ob. fortiter. quia tunc videtur ꝙ heres nō liberetur dando seruū pro noxa. sed precise teneatur restituere pretium perceptuz. vt in dictis. ll. quia iste actiones nō oriuntur ex maleficio serui. sed ex contractu. eius. tunc autem liberatur dominus dando pro noxa. quando conuenitur ex maleficio. ppter hoc. l. ista mirabilis est et difficilis ad sustinendū. Sed potest dici contrarium procedere quando res vēdita esset perempta vel prescripta. ꝛ sic definit esse cōsultum ad rem. ita loquuntur illa iura. sed ista lex vult indistincte teneri heredē ad restitutionem pretij percepti vel vt det seruū pro noxa. Aut ergo res est perempta vel prescripta ꝛ procedit contrarium. aut hoc non potest probari: ꝛ tunc locum habet ista lex. vt vel restituatur pretiū vel detur seruus pro noxa. Et hoc procedit ex eo quia licet nō oriantur he actiones ex maleficio sed ex cōtractu tamen proueniunt ratione maleficij precedentis. scilz subtractionis. Et ita possunt limitari. ll. predicte in cōtrarium allegate. qđ videbitur ibi nouū ꝛ subtile si bene cōsideres

consideres. Idē adhuc ob. fortiter inquātum hic dicit ex pecu
lio. nā etiā si nō haberet peculiū vr heres teneri ad restitutio-
nem huius pretij percepti remaneat locupletior ex re aliena.
ꝛ tamen iste tex. innuit cōtrarium. sed dic nō sumi hic argumē
tum a contrario sensu: cū ratio sit in oppositum. vnde subaudi
maxime. Non nego tamē quin sit valde difficile hoc sustinere.
Item facit cōtrarium quia ex maleficio nō agitur de peculio.
vt. l. iij. §. ex causa. ff. de peculio. Sed responde per eundem. §.
verū esse. nisi quatenus dominus est locupletior. ꝛ ita erat hic.
Posset etiā dici ꝙ pretium erat consumptum ꝛ sic nō erat lo-
cupletior. si tamen habebat peculiū iste seruus. quia hec actio
non orit ex maleficio sed ex contractu. propter maleficium te-
net vsq ad vires peculij. vel dare seruū pro noxa. ꝛ sic eligitur
2 media via. † Cōclude ergo ꝙ cōcurrentibus his duobꝰ ꝙ res
esset perempta vel prescripta. ꝛ ꝙ heres esset locupletior tene-
ret indistincte ad restōnem pretij etiam si seruus non habebat
peculium nec liberaret dando seruū pro noxa. vt in dictis le-
gibus. sed altero deficiente locū habet qđ hic dicitur. ideo ista
3 lex est peregrina. ¶ † Ultimo no. ex prima solutione gl. ꝙ duo
possunt esse dñi vnus rei diuersis respectibus. vnus respectu
vniuersitatis in qua res illa includit quia si est dñs vniuersita
tis censet dñs singulariū rerum eiusdē inspecta generalitate.
Aliud ergo respectu singulariū rerū. ꝛ ideo in. q. illa qua q̄rit
an imperator sit dñs rerum priuatarū personarū. potest dici
ꝙ sic inquātū est dñs mundi in vniuerso. vt. l. deprecatio. ff. ad
l. rhodi. de iac. ꝛ sic nō solum quo ad iurisdi. ꝛ ꝓtectio. vt gl. di-
cunt sed etiā quo ad dñium. sed inspecta particularitate rerū
secus. ꝛ hoc videt tenuisse Bar. in. l. ij. vel. iij. de rei vēdi. Gl. ta
men non videt bene dicere. quia non sequit. aliqs est dñs vni-
uersitatis. ergo singulariū rerū eiusdem. vt patet in. d. l. iij. vbi
vnus est dñs gregis. ꝛ tñ non omniū singularium corporū. ꝓ-
pterea sol. gl. nō est bona. quia per eā concludit ꝙ legatarius
vno respectu nō habebat actionē furti. sed in factū. Alio vero
respectu habeat. ꝛ ista nō possunt simul stare. quia si nō vno re
spectu haberet spālem actionē cum illa sufficeret. nō deberet
4 alio respectu habere subsidiariā. † No. etiā glo. in pe. sol. ꝙ q̄n
legatur res heredis nō transit dñium in legatarium qđ etiam
tenet gl. in. l. papi. ff. de ser. ꝛ est casus. j. eo. si tibi homo. §. si fun
dus. ꝛ iste gl. tenent licet Dyn. notauerit gl. in. l. ij. C. cōia de le.
sed ꝓ illa facit. quia testator potest obligare rē heredis. vt no.
Pe. in. l. assiduis. C. q po. in pig. habe. Sed Cy. istud dictū nō
tenet. quia si nō potest transferre dñium illius. ergo nec aliud
ius reale constituere in illa re. cum sit eadem ratio. bene tñ pōt
legare vt heredem obliget actione personali ꝛ valet legatum.
etiam si credat esse suam ꝛ relinquat extranee persone vt in. l.
vnum ex familia. §. si rem. j. ti. j. nō sic si esset alterius extranei.
vt in. l. cum alienam. C. de lega.

1 **Si vnus.** † Factū vnius ex heredibus alijs nocere
nō pōt. h. d. Quinimo ꝓdest. quia si vnus
ex heredi. seruū interficit alij liberātur per interitū rei debite
sine dolo ꝛ culpa vel mora ipsorum. vt in. l. si ex legati causa. de
vbo. ob. ꝛ interficiēs solus tenet partim actione ex testō perpe
tuata ꝓpter factū suū quātum ad partē suam partim actione
de dolo ꝓ portionibus coheredum. vt. l. arbitris. §. fi. ff. de do.
qđ dic vt ibi. ꝛ ita intellige hūc tex. ꝛ facit. l. in depositi. cū. l. seq.
ff. depositi. ꝛ. l. de pupillo. §. si pluriū. ff. de ope. no. nū. Aliq̄n tñ
factū vnius ex heredibꝰ pōt alijs nocere. s. si pena esset ꝓmissa
per defunctū si tale qđ fiat. nā factum vnius ex heredibus face
ret penā cōmitti cōtra oēs. quia hoc venit ex ꝯtu defuncti qđ
2 dic vt. l. eadē. §. cato. de verbo. obli. Non sunt alia.
¶ Si cui legetur cum quatuordecim annorū erit. ꝛ ingressus
sit vltimam diem. xiiij. anni non tamen eam compleuit ꝛ mor-
tuus est ꝙ transmittat ad heredem.

1 **Si cui legetur.** † Non dicit qs esse tot
annorū puta. xiiij. nisi
eos cōpleuerit. h. d. principiū huius. l. nec etiam ad
xiiij. annos peruenisse. nisi eos cōpleuerit ẜm gl. licet
qdam distinguāt. an loquat in plurali an in singulari. qđ glo.
reprobat per sequentē ver. ergo ꝛ hic ꝓpter naturā verbi pue
nerit qđ perfectam rem significat ẜm Bar. vt. l. ij. §. peruenisse.
de here. ven. nō ꝓpter naturam dictionis ad: ẜm quā sufficeret
tangere de vltimo anno. arg. l. si vitem. §. qui ad ianuam. qđ vi
aut clam. fallit tñ hoc. j. ad trebellia. qui filium. §. j. fauore filij.
vt ibi patet. de mune. ꝛ hono. l. ad rē publicā. fauore reipubli-
ce in quibus annus ceptus habet pro impleto. Sed loquēdo
per ablatiuū sufficeret tetigisse. quia in anno. xiiij. dicitur qui
2 ipsum ingressus est. l. si ita libertas. de ma. testa. ꝛ hec omnia
sunt de ꝓprietate verbor. ¶ † In tex. ibi in totū compleuerit.
sed quid si ingressus est vltimam diem. xiiij. anni nondum tñ
eam compleuit ꝛ mortuus est an transmittat ad heredem. ar.

est hic ꝙ nō in verbo. totū. iuncto. §. hoc autem legatū. contra
ea. l. Contrariū dico per. l. si in annos. j. de condi. ꝛ demon. vbi
patet ꝙ statim ꝙ incepta est vltima dies īcipit legatum debe-
ri. ꝛ sic cedit dies. ꝛ transmittitur non sic si ceptus est annus. vt
l. non putabam. que immediate precedit illam ꝛ in. §. hoc autē
legatum. j. eadem. l.
2 ¶ Terminus solutionis legati ꝙ aliquando incipiat ante
testamentum conditum. ꝛ quando. ꝛ nu. 4.
3 Quod interdum incipiat tēpore testamenti. ꝛ sic cum legatum
fit ꝛ anteq̄ debeatur.
4 Interdum ab illo tēpore quo testator disposuerit. vt īciperet
indistincte. s. quando illud tempus secutum est post testamen-
tum. ꝛ tunc recte incipit.
Si testator aliter non disposuerit. īcipit terminus solutionis
a tempore mortis.
5 Dictio cū vt hic denotat extremitatem temporis.
6 Solutio est fienda in fine termini: quando terminus apponit
ad solutionem differendam vt quando apponitur hoc modo
annua bima trima die. ꝛ quid si apponatur causa multiplicā-
di obliuionem ꝛ legata. vt lego. x. annua tūc debent ꝛ possunt
peti in principio cuiuslibet anni.
7 Si vēdidi tibi rē pro certo pretio: ꝛ dedi tibi terminū soluendi
pretiū per vnum annum incipiet currere ille annus postq̄ in-
cepit effectualiter deberi. vt post traditionem.
8 Si legaui tibi cētum si nauis ex Asia venerit soluēda tibi īfra
annum a tempore quo venerit ex asia. ꝛ tpe testamenti iam ve-
nerat ꝛ lapsus erat annus ꝙ legatū sit purum. ꝛ si lapsus non
sit totus. dicit habere terminū temporis quod restat.
9 Quid si nō dixissem ꝙ inciperet a die quo venerit ex asia.

1 **Ergo cum esset.** † Terminus solutiōis lega
ti ꝑfixus a testatore īcipit ab
eo tempore quo testator disposuit debere incipere etiā si illud
tps precesserat testamētum si tamen testator hoc ignorabat. si
autem sciebat incipit a tempore testamenti. h. d. vsq ad. §. hoc
autē. Sed si non precesserat testamentum sed est secutū incipit
ab illo tpe qđ postea sequetur. ꝛ hoc dicit versi. ꝙ si testamenti
facti tpe. quia debebit cōiungi cum ista parte ꝛ cōtinuari post
verbū numerabimus. Et ita intelligo istos tex. ꝛ sine isto sum-
mario maxime in prima parte nō posses itelligere. Aliqñdo
autem incipit currere a morte testatoris. s. q̄n testator nō ꝑfixit
a quo tēpore deberet īcipere. vt in. l. qui duos. §. j. de ma. testa.
2 † Et sic nota ꝙ aliq̄n incipit ante testamentū conditū quod est
valde mirandū. vt primo incipiat tps soluendi legatū q̄ lega-
tum sit factū. ꝛ hoc cōtingit tribus concurrentibus. s. q̄n testa-
tor expresse disposuit a quo tempore deberet incipere. puta cū
legatarius esset. xiiij. annorū ꝛ ꝙ illud tēpus precesserit testa-
mentū. quia illo tpe legatarius iam erat. xiiij. annorum. Item
ꝙ testator hoc ignorabat. ꝛ ratio tunc est. q2 postq̄ testator ap-
posuit certū principium ꝛ finē sensit de certo tēpore ꝛ speciali
ꝙ voluit ꝑfigere solutionē legati. ideo non recipit surrogatio-
nem alterius tpis. vt. i. l. si. vsusfru. mihi in bienniū. j. de vsufru.
3 le. ꝛ qđ not. Bar. in. l. in senatus. §. fi. ad turpil. † Interdū inci-
pit a tpe testamēti. ꝛ sic cum legatum fit. ꝛ anteq̄ debeat. qđ est
etiā mirabile. ꝛ hoc q̄n testator sciebat illū maiorē. xiiij. tpe te-
stamenti. ꝛ sic de tpe preterito non censet sensisse sed de secutu-
ro. ꝛ quia nō potuit incboare a tpe. de quo testator locutus est
repugnante lapsu illius tpis ex volūtate presumpta. quia vo
luit legatum differri vsq ad tempus ad qđ apposuit. incipit a
tpe testamenti. Et isti duo casus ponunt vsq ad. §. hoc autem.
4 † Interdū incipit ab illo tpe quo testator disposuerit vt īcipe
ret indistincte. scꝫ q̄n illud tempus secutum est post testm̄. vt in
ver. qđ si testamēti ꝛ tunc recte incipit nec resultat aliquid mi-
randū vel incōueniens. nisi quia potuit hoc cōtingere viuente
testatore. ꝛ sic incipit currere tēpus soluendi anteq̄ debeat. sed
si illud tps superueniret post mortē testatoris īciperet currere
cum incipit deberi. Et predicti tres casus sunt quādo testator
disposuit a quo tēpore inciperet terminus solutionis. Si autē
nō disposuit incipit a tempore mortis. vt. d. l. qui duos. §. j. de
5 ma. testa. ꝛ no. ista diligēter. ¶ † In tex. ibi. cum ad quatuorde
cim. Ista dictio cū denotat extremitatē temporis. ꝛ sic illud tē-
pus appositum tam ad substantiam legati q̄ ad incboationem
triēnij appositi ad soluēdum. s. termini. ꝛ primum redditur le-
gatum conditionale: ꝛ si decedat ante non transmittit propter
scōm redditur temporale. ꝛ licet decederet ante finē illius tem
poris non impediret transmissio. vt. j. in. §. hoc autē legatum.
¶ In tex. ibi mortis tēpore subaudi ꝛ etiam testamēti vt bene
cōueniat ver. hic ita. vbi dicitur omnia ꝓcedētia procedere q̄n
tempore testamenti iam excesserat. xiiij. annū. ꝛ potest contin-
gere ꝙ excesserat illū annum ꝛ etiā vltra tantum quātus erat
terminus solutionis. puta triēniū vel minus. vt in casibus se-

quētibus. ¶ In tex. ibi p̄sens legatū erit. nam testator in effe-
ctu voluit q ipse haberetītegrū legatū in fine. xvij. an. postq̄
apposuit terminū triū annorū inchoandorū a die quo cōple-
uerit. xiiij. Si ergo tūc tēpore testamēti reperitur esse. xvij. an-
norū legatū est purū. nec habet cōditionē nec diē. nā verosimi
le est q si testor hoc sciuisset illū terminū triēnij non apposuis-
set. & si erat. xvj. annorū. & si deficiebat vnus nō apposuisset nisi
vnū. & si erant. xv. q deficiebāt duo. nō apposuisset nisi duos.
sed apposuit tres q credidit ip̄m adhuc nō esse. xiiij. annorū.
¶ In tex. ibi post biēniū deberi subaudi integrū. nā pro anno
iam elapso viuēte testatore statim debet: p sequēti anno debe-
bit illo finito. Pro tertio anno debebitur finito sequenti & sic
6 post biēnium post mortē testatoris. † Et sic nota solutionē fien
dam in fine termini. qn̄ terminus apponit ad solutionē diffe-
rendā. qd est quādo apponitur hoc modo. annua bima trima
die. qm̄ est vnū legatū cum p̄finitione terminorum. Si autem
causa multiplicādi obligationē & legata vt lego. x. annua. tūc
debent & pn̄t peti in principio cuiuslibet anni. vt. C. qn̄ di. leg.
7 ce. l. j. allegat hic in glo. pro contraria. ¶ † Ultimo inducitur
iste tex. ad. q. si vēdidi tibi rē pro certo pretio & dedi tibi termi-
num soluēdi p̄tium per vnum annum. qn̄ incipiet currere ille
annus. Et certe postq̄ nō fuit expresse actū a quo termino. cer
tū est q nō incepit nisi postq̄ incepit effectualiter deberi. puta
post traditionē rei. nā an̄ ob. exce. vt. l. iulianus. §. offerri. s. de
a act. emp. nō enim est rationabile[a] q currat terminus soluendi
anteq̄ debeat. sed qn̄ apponit tp̄s a quo incipiat colligit solu-
8 tio ex hoc text. † Et per istū tex. dico si legaui tibi. c. si nauis. ex
asia venerit soluēda tibi infra annū a tpe quo venerit ex asia.
& tēpore testamenti iam venerat & lapsus erat annus legatum
est purū & nō habet diem. & si lapsi erāt sex menses non dicitur
habere nisi terminū sex mēsium & si tempore mortis mee lapsi
sunt isti sex mēses debebunt statim. si nō sunt lapsi expectant.
9 † Sed si nō dixissem q inciperet a die quo venerit ex asia. tūc
sicut si pure legassem nō inciperet terminus nisi post mortē vt
l. qui duos. de manu. testa. ita & nunc si cōditio existat me viuē
te. & sic dispositio est purificata. incipiet tn̄ terminus post mor-
tem meam & non ante. Tene mēti quia sunt singularia extra-
nea. & sic non de facili reperies alibi.

2 ☞ Tempus certe etatis honorati facit conditionem. & quid
in tempore etatis grauati. & nu. 3. vide tamen nu. 5.

3 Si lego tibi decem annua vsq ad. xxv. annum. & tēpore testa-
menti eras. xv. annorū nō intelligitur vsq ad. xxv. etatis tue:
sed a tempore mortis mee.

4 Si lego tibi. x. annua quousq filius meus peruenerit ad. xv.
annum. licet non p̄ueniat sed moriatur. durat legatū vsq ad
illud tempus quo si vixisset peruenisset.

Quid si legaui per dictionem si.

1 **Hoc autem.** † Legatū de quo supra in versicu. Ergo dicit conditionale & in diem
h. d. Allegatur q tempus certe etatis honorati facit cōditio-
nem quoniā fundatur in euentu incerto. Nam incertū est vtrū
legatarius ad illam etatē perueniat vel non. & hoc quando ap
ponitur ad substantiam vt lego tibi cū eris. xiiij. annorum. se-
cus si substātia fiat pure. vt lego tibi. c. & postea dico q volo ea
tibi solui cum p̄ueneris ad. xiiij. annum q tunc substantia nō
redditur cōditionalis & si decederes ante transmitteres. sed so
lutio differtur in illud tēpus. & si prius decedas debebitur he
redi tuo non statim sed eo tēpore quo si viueres compleuisses
xiiij. & iste est casus in. l. ex his. C. quando di. le. ce. allegatus in
gl. p̄ c̄ria. Nec obstat. l. quibus diebus. §. quidam titio. de con
ditio. & demon. vbi non refert an apponantur ad substātiam
an ad executionē. quia illud quando apponit tēpus omnino
incertum quando eueniet vel euenturum sit vt est tēpus mor-
tis alicuius. nam nō refert legē tibi cum titius moreretur vel
simpliciter. & mandē solui cū moreretur. Utroq enim casu est
cōditionale vt ibi. Nos loquimur in tempore etatis quod ha-
bet in se aliquam certitudinem si legatarius vixerit quādo ad
illam etatem perueniet. & tunc est differētia an apponatur ad
substantiam vel executionē. & hanc solutionem posuit gl. in. l.
2 seius saturninus. j. ad trebel. ¶ † Itē loquitur iste tex. in tem-
pore etatis legatarij seu honorati s3 tēpus etatis grauati nō
reddit legatum conditionale. vt si grauo heredem de dando
tibi cum ipse heres p̄ueniat ad. xv. annum. & licet heres prius
decedat legatū nō extinguitur tanq̄ defecta conditione. quia
b non erat conditionale[b] sed temporale. & debebitur ab herede
heredis illo tn̄ tempore quo heres compleuisset. xv. si dixisset.
& iste est tex. in. l. libertis. la secūda. §. ab heredibus. j. de alimē.
& ciba. lega. Et multo fortius si decederet legatarius nō extin-
gueretur legatum. secus si esset relictum in tempus mortis he
redis. vt. l. heres meus. de condi. & demonst. in principio. vide
l. codicil. in fine prin. j. de annu. lega. & quod ibi not. Bar. q in
dubio non presumitur habuisse respectū ad tempus certe eta
3 tis sed ad tempus simplex: † quia si lego tibi. x. annua vsq ad
xxv. annum. & tempore testamenti eras. xv. annorum non intel
ligitur vsq ad. xxv. etatis tue. quia tunc non duraret nisi vsq
ad decē annos. sed intelligitur vsq ad. xxv. annum a tempore
mortis mee. & sic durabit. xxv. annis. casus est singularis ibi &
non est alibi. Quod autem. s. dixi ad tempus certe etatis gra-
uari non facere conditionem sed diem procedit quando appo
nitur per dictionem cum vt lego tibi cum heres meus perue-
nerit ad. xxv. annum. Ita loquitur. §. ab heredibus. quo casu
4 ponitur ad incboationē legati. † Idem si apponitur ad dura
c tionem per dictionē quousq[c] vt lego tibi vsumfruc. vel. x. an-
nua quousq filius meus peruenerit ad. xv. annum. licet enim
p̄ueniat sed post moriat nō finitur legatum. sed durat vsq ad
illud tēpus quo si vixisset peruenisset. vt est casus singularis
in. l. ambiguitatē. in prin. C. de vsufru. Secus si per dictionem
si. vt lego tibi si filius meus peruenerit ad talem etatem. tūc fa
cit conditionē: & si non peruenit non debetur. Fallit fauore li-
bertatis. vt est casus in. l. ita scriptū. de manu. testa. Idē si dixi
postq̄ peruenerit. vt est casus in. l. fideicōmis. libertas. §. etiā.
de fideicō. liber. Tempus autē certe etatis cuiusdam tertij cō
ditionē facit etiam si apponatur per dictionē cū vt. l. si seruus
5 liber. de statulibe. † Quod autē dixit de tempore certe etatis
onerati qd facit cōditionē vt in hoc tex. fallit in casu. l. seius sa
turninus. ad trebel. propter tria que ibi cōcurrūt. s. q fideicō-
missarius erat filius testatoris. & tota hereditas sibi relinque-
batur per fideicōmissum. & fuerat īstitutus fiducialiter heres.
id est qdā amicus de quo pater cōfidebat. & sic apparet q non
d contemplatione eius sed filij. nam tunc facit diem.[d] Et ideo si
filius prius decedat nō extinguitur fideicōmissum. Bar. autē
dicit q ibi erat speciale. quia filius erat minor. qd non placet.
quia contra istum tex. in versi. quod si testamēti. vbi erat filius
& minor: & tamē faciebat ibi conditionem referendo illū versi.
ad istum. §. qui venit cōtinuatiue. filiatio tamē sola bene facit
vt vltimus annus ceptus habeatur pro completo. vt in. l. qui
filiū. §. j. eo. ti. ad treb. & si postea decedit transmittit. secus si an̄
quādo fecit cōditionem. secus qn̄ diem. vt in illa. l. seius satur
ninus. ¶ Ultimo contra precedentem. §. op. q terminus inci-
piat ab adita hereditate. vt in. l. si ī diē. in p̄n. de c̄di. & demon.
Sol. ea q̄. s. dixi p̄cedunt in termino dato heredi ad soluendū
c̄trium procedit in termino dato legatario ad implendā cōdi-
tionē in personam heredis quo casu non incipit ab adita he-
reditate. quia prius nō est heres. & sic nō potest impleri c̄ditio.
vnde nō d3 currere terminus anteq̄ possit actus expediri. S3
si veniret implenda in personā alterius inciperet a tpe quo ce
dit dies legati. & sic a tēpore mortis. ¶ Item oppo. q non va-
leat legatum factum ei qui tēpore testamenti erat. xiiij. annorū
cū peruenerit ad. xiiij. annum si testator ignorabat. vt. l. seruo
manumisso. de cōdi. inde. Sol. ibi fuerat legatū factum sub cō
ditione impossibili quā testator putabat possibilē3 quia dixit
si peruenies ad libertatē ex hoc testamento in quo relicta erat
libertas cū iam esset liber. quo casu īpossibilis cōditio vitiat
legatum p̄pter ignorantiam testatoris. licet si sciret non vitia-
ret. vt. l. obtinuit. de cōdi. & demon. & idem esset hic si testator di
xisset relinquo tali si post istud testamentū peruenerit ad. xiiij.
annum cū iam cōpleuisset. Sed hic nec apposuit dictionem si.
sed dictionē cum que principaliter facit tempus & non ita in-
ficit. vt in simili hic tenetur. j. de lega. iij. l. fideicommissa. §. hoc
autē. & §. q̄q̄. & etiam. s. dixi. in tempore certe etatis grauati.
quia si apponitur per si facit conditionem. si per cum nō facit.
Item non dixit post istud testamētum. & sic se non retulit pre-
cise ad etatem postea secuturam sicut ibi se retulit ad libertatē
secuturā post testamentum. & quia verbum peruenerit licet sit
futuri temporis subiunctiui deriuatur tamen a preterito indi
catiui. & sic verificatur in etate iam completa. arg. ad hoc in. l.
plocianus. de iure codi. & de verbor̄ signifi. l. verbum erit. & sic
non est factum istud legatum sub conditione impossibili. quā
testator putabat possibilem. & ideo non vitiatur: secus in. l. cō-
traria. Non sunt alia.

2 ☞ Quod interdum ago contra te. vt alteri soluas sic etiam
interdum ago. vt contra alium agas.

3 Fideiussor si grauat heredē suum de soluendo creditori id qd
debet fideiussorio nomine. & ille soluit non repetit a debitore.
& vide alium casum remis. in quo soluendo non repetit.

4 Fideiussor nō est idoneus index nec idoneus testis inter debi-
torem & creditorem.

5 Si legatur id quod tibi debeo. quando valeat legatum. & quā
vtilitatem afferat.

6 Si lego titio & grauo ipsum de tradēdo tibi. & titius repudiat
legatum tunc

a ¶ Est rōnabile. adde Bal. ī rub. C. de Ihen. emp. in. xxiiij. q. Lud. ro. in. l. j. in prin. s. si quis cau. & limita vt p Ant. de bu. cōsi. lvij.

b ¶ Cōditionale. Contrarium t3 Bal. in. l. si qs a filio. s. eo. Imo. Alexan. Frā. de are. hic.

c ¶ Quousq. Si legat vsusfruct⁹ tutori donec fuerit reddita rō tutele mortuo pupillo extinguit legatū per text. no. ī. l. iij. §. si qs titio. de adi. leg. s̄m Roma. cōsi. cccxij.

d ¶ Facit diē. do. Ias. hic dicit q regula q magis faueat libertati q̄ filiationi cōprobari pōt q excepta legitima magis fauetur pie cause q̄ filiationi vt expresse t3 Bar. in l. j. C. de sac. san. ecc. & legatum libertatis ē fauorabilius q̄ pie cause ergo & fauorabilius q̄ filiationis q legatū libertatis exhaurit legitimā vt est tex. ī. l. papinianus. §. quarta. & ibi Rapha. & Pau. de ca. de ioffi. testa. nō sic est in legato pie cāe aut. si qua mulier. C. de sac. san. eccle. adde q p eo facit qd voluit ro. consi. ccxxxv.

legatum tunc contra ipsum agere non potes. nec cōpellere ipsum ad acceptandum. sed remanet penes heredem meum cuz onere iniuncto titio.

Si legatum acceptauit tamen non est consecutus tunc tenetur solum ad cedendum actionem quam hz contra heredem meū. ⁊ si est consecutus tenetur ad soluendum.

7 Licet vitietur expressum: non vitiatur tacitum quod est eque principale.

1 **Si titio decem.** †Si debitor relinquat creditori quod dz licet non valeat relictū quo ad credit. vt habeat actionem ex testō si sua non interest. pōt tamen valere respectu alterius cuius interest. h. d. in effectu vsq ad. l. si fideiussor. §. fi. Et pmo loquit qñ reliquit legatario quē creditor cōuenire non poterat p debito sed solū heredē vel fideiussorē et ideo solus heres vel fideiussor quorū interest vt legatarius soluat agere possunt cōtra eū nō ipse creditor: ⁊ hoc vsq ad. l. si fideiussor. Secūdo qñ relinquit ab herede q poterat cōueniri loquit tñ in fideius. relinquēte: ⁊ tūc similiter nō valet respectu creditoris: ⁊ ipse pōt agere cōtra heredē fideiussoris. Et ex his omnibus nota q interdū relinquit vni vel vnus noīatur: ⁊ tñ alius nō noīatus agit qr censet sibi tacite relictum ⁊ eius contēplatione nō cōtemplatione nominati: qr noīati nō interest sed nō noīati interest. sic. j. de le. iij. fideicōmissa. §. interdū. ⁊ §. plerūq. ⁊ j. eo. ti. seruo legato. §. si testator in quibus hoc bene declarat. ¶ Et no. q isti tex. supplēt ⁊ limi-

2 tant. l. si autē. post. l. si creditore. s. eo. †Quod enim ibi dicitur nō valere legatū factū creditori a debitore qñ debitū erat oīno purū qr nō interest creditoris procedit nō solū qñ grauat heres ipsius debitoris qr poterat a creditore cōueniri sed etiā qñ grauatur ille qui cōueniri nō poterat vt legatarius vt hic: vel non insolidum. vt vnus ex pluribus heredibus vt. l. seruo legato. §. si testator. j. eo. Item suppletur ille tex. cum licet nō valeat

a respectu creditoris: valet tamē respectu alterius cui⁹ interest[a] vel interesse potest q grauatus soluat ⁊ ille pōt agere qr sibi videtur factū hoc legatū: ⁊ sic no. modū agēdi qr interdū ago contra te: vt alteri soluas sic: ⁊ interdum ago vt cōtra aliū agas: vt

3 j. eo. si sic legatum. §. fi. ⁊ l. cū plures. §. messem. s. loca. ¶ †No. etiam in. l. si fideiussor. ver. qui perpe. tex. singu. fm Bal. qui dicit forte non esse alibi q si fideiussor grauat heredē suū de soluendo creditur id qd debet fideiussorio noīe si soluit nō repeti

b tur a debitore qr censetur hoc fecisse animo donādi.[b] qd perpetuo tene mēti. Glo. tñ videt sentire hoc procedere quādo cōstat q hoc animo fecit: sed Bal. dicit esse diuinationem puto tamē hoc securius esse: als sequeret incōueniēs qr multoties testatores mandant heredi qd soluat oīa debita sua ⁊ sic cōprehenditur etiam debitū quo tenet fideiussorio noīe. Satis enim videt extraneum dicere q soluendo non repetat nisi dicas hic loqui quando specialiter mandauit illud solui: non sic si generaliter. Adde alium casum in quo soluendo nō repetit. in. l. tribus. de

4 vsufru. ea. re. que vsu consu. ¶ †Ultimo Dy. allegat fi. istius. l.

c si cui. qd fideiussor nō sit idoneus iudex nec idone⁹ testis[c] inter debitorē ⁊ creditorē qr est suspectus q faceret pro debitore cuius interest potius nō soluere q̄ solutū repetere. de hoc ī Spe. de offi. dele. §. superest. ver. nunquid fideiussor. ⁊ de testi. §. j. v. qd de fideiussore. ¶ In glo. j. ibi: vel ibi alius nō debitor. Hec vera ⁊ etiam sequen. in se est vera ⁊ no. Unde distingue tres ca-

5 sus† qñ tibi legat id qd tibi debeo. Aut legat ab alio q̄ a me et valet indistincte legatū: vt in. l. iij. in fi. de li. leg. pter rationē q̄ ibi ponit. aut legatur a me: ⁊ tunc aut ab alio qui nō poterat a te cōueniri: vt a legatario vel nō insolidū vt ab vno ex heredibus: ⁊ tūc si nō apparet q tui cōtemplatione hoc fecerim: non valet quo ad te nec videor tui cōtēplatiōe fecisse: sed contēplatione heredis mei vel aliorū coheredū quorū magis interest q̄ tua: vt in hoc tex. ⁊ l. fideicōmissa. §. interdū. de leg. iij. Si autē appareret q tui cōtemplatione fecissem tūc etiā quo ad te valeret ⁊ haberes actionem ex testamēto contra illū grauatū. vt in sequēti solutione huius glo. no. ⁊ etiā ex illis legibus colligit. Aut reliqui ab illo vel illis q poterant a te conueniri: ⁊ tunc indistincte non valet respectu tui etiā si tui contēplatione hoc fecerim. vt in. l. si autē. s. eo. ⁊ in casu. l. seq. si fideiussor. lz respectu alterius cuius interest bene valeat. ⁊ not. istā distinctionē. ¶ In fi. glo. ibi: tñ prius erat stricti iuris. ista glo. in hoc reprobatur: qr pter hoc interesse legatū factū creditori nō valet: vt

6 est casus in. l. aurelius. §. idē quesijt. de libe. leg. Cetera aūt dic vt dixi in. l. si creditori. ¶ †In seq. gl. q̄ incipit. i. fideicōmissum ibi: nec enim cogit. de hoc dic vt. j. eo. tit. l. fideicōmissum. ⁊ j. e. tit. l. imperator. in prin. qr si lego titio ⁊ grauo ipsum de tradēdo tibi aut titius repudiat legatū ⁊ cōtra ipsum nō potes agere nec cōpellere ipsum ad acceptandum sed remanet penes heredē meū cū onere iniuncto titio. Aut legatū acceptauit tamē non est consequutus: ⁊ tunc tenetur solū ad cedendū actionem quā habet contra heredem meum. Aut est cōsequutus ⁊ tenet etiam ad soluendum. vt in dictis. ll. not. †Allegat etiā ista. l. fi-

7 deiussor. q lz vitiet expressum nō vitiat tacitū qd est eque pncipale. de hoc arculo dic per Cyn. in aut. ingressi. C. de sac. san. eccle. ⁊ Bar. hic tangit.

2 Si arbiter cōdēnauit te ad vendēdum mihi ⁊ tu vēdidisti postea non vis tradere an incidas in penā cōpromissi.

3 Impetrans beneficium certi valoris an possit acceptare beneficium quod habet taxā illius valoris vel infra lz multo plus de eo percipiatur.

Si fideiussor.

1 **Meminisse.** †Grauatus vēdere nō tenet vendere nisi iusto pretio nisi ptiū fuerit taxatū a testatore. h. d. ¶ In tex. ibi vero pretio. sed quā vtilitatē hab et hoc legatū. dic vt. j. titu. j. si cui fundus. ⁊ j. eo. tit. l. ⁊ si equo. Sed pone q grauatus vendidit non tñ tradidit qua actione aget legatarius ad tradendū. † Rñde act. ex emp. nō actione ex testō a qua liberatus est per solā venditionem de qua sola fuit grauatus: ⁊ hoc pbat in. l. in numerationibus. in fi. de solu. fm Bar. posset tñ dici cōtrariū quasi nō videat vendidisse quousq pfecerit etiam tradēdo rem cū suis accessionibus. p. l. si heres. s. de act. emp. †⁊ hoc inducit ad qō.

2 Si† arbiter condēnauit te ad vendendam mihi tu vendidisti postea non vis tradere an incidas in penam cōpromissi: et fm

d Bar. videtur q non[d] qr per solā venditionē videris laudo paruisse ⁊ pena compromissi: nō cōmittitur nisi contra non parētem laudo: sed in cōtrarium facit id quod dixi in. l. inter castellianum. s. de arbi. de hac. q. in qua Bart. consuluit. dic vt hic p eū. ⁊ d. l. in numerationibus. in fi. Itē quid si legatarius offert heredi se velle emere iusto pretio offert ⁊ ipsum requirit heres recusat vendere. dixit Dy. ⁊ cōsuluit q incōtinēti dominiū rei

e transfertur[e] in legatarium: lz secus esset si non teneret vendere ex causa legati quia non transfertur dominiū nisi sequuta traditione: vt. l. in traditionibus. C. de pac. ⁊ hoc tenuit Dy. per. l.

3 vxorem. §. agri plagam. j. de leg. iij. quod dic vt ibi. ¶ †In tex. ibi: quod si certo pretio. inducit Bal. ad impetrantem beneficium certi valoris vt possit acceptare beneficium quod habet

f taxam[f] illi⁹ valoris vel infra lz multo plus de eo percipiat qr de hoc non est curandū postq̄ habuit taxā: sed hoc est relinquendum consuetudini ⁊ stilo curie an intelligatur fm taxationem decime. de qua in cle. fi. de deci. Non sunt alia.

2 Citatio facta ad domū arctat citatū etiā ignorantē.

Si heres cōtra quē fuit lata snīa nō fuit in culpa vel in dolo sz fecit quicqd potuit piudicat legatarijs ignorātib⁹ ⁊ nō citatis.

3 Si lata est cōtra legatariū vel aliū ad quē pncipaliter nō pertinet tunc alijs non preiudicat etiam si sciuerunt.

4 Legatarij an debeant agere contra heredem qui succubuit an contra illum qui obtinuit.

5 Qui obtinuit nō pōt allegare q snīa p se lata sit iniusta ad exonerandum se ab oneribus hereditarijs. ⁊ nu. 1.

Si seruus pluriū.

1 **Si hereditatis.** †Snīa lata cōtra heredez sup testō

g nō preiudicat legatarijs.[g] si heres fuit in culpa vel in dolo qr causam nō defendit vel qr collusit cū aduersario: vel qr nō appellauit cū posset. Itē qui obtinuit non pōt allegare q snīa sit iniusta ad exonerādum se ab oneribus hereditarijs. h. d. Et in hoc vltimo nō est alibi fm Dy. ⁊ Bal. sed in primo dicto plures habet concordātias. vt in. l. si perlusorio. §. fi. de ap. ⁊ in. l. q repudiantis. §. fi. de inoffi. testa. Et primo loquitur quando lis fuit mota heredi per illū a quo legata non fuerunt repetit vsq ibi: si tñ postea. ibi qñ per substitutum vulgarē a quo fuerūt repetita tacite vel expresse. Et in prima parte potest poni casus in veniente ab intestato qui allegauit testamentum nullum vel in filio qui intentauit querelam ⁊ petijt ipsum annullari. Ecce primam partem istius. §. intellige quando legatarij nō fuerūt citati vt venirent ad causam. Si enim fuissent citati sententia lata contra heredem preiudicaret eis non ratione negligentie vel culpe heredis sed ratione propria: qr citati non comparuerunt ⁊ sic pro presentibus habentur. iuxta ea que habentur in l. si deserta. C. si propter pub. pensi. ⁊ qd not. Cy. in. l. C. de aduo. diuer. iudi. ante finē. ⁊ quod not. glo. ⁊ doc. in. l. in cause. §. interdum. de mino. ⁊ l. cum miles. in fi. s. qui. ex cau. maio. ⁊ c. inter quatuor. de maiori. ⁊ obedien. Item limita alio modo: quādo ignorauerunt causam agitari vel si sciuerunt erant absentes: ⁊ non potuerūt ad causam venire als etiam si non fuissent citati debuerunt ad causam venire ⁊ non veniendo sibi preiudicat

a ¶ Interest. do. Jas. hic dicit p hoc facere qd voluit idē pau. ī. l. postulāte. ad tre. q statutū dispo nens q instrm mittat executioni cōtra descriptū vel noīatuz poterit mitti cōtra heredē qr intelligitur noīatus ⁊ sequit ale. csi. xvij. v. li. vid q̄ posui. d. l. postulante.

b ¶ Donādi. adde vt p Lud. ro. sing. suis. fo. iiij.

c ¶ Testis. adde alex. csi. lxxviij. ang. csi. cclxxxv.

d ¶ Qd non. adde eūdē Bar. csi. inci. pcepit arbiter sozi. csil. cxxxiij. ⁊ ibi an dānat⁹ a testatore sub pena cōhere societatem teneat vlterius ad aliquid aliud.

e ¶ Transfert. de veritate hui⁹ articuli vide hic p noui. Are. alex. ⁊ Jas.

f ¶ Taxā. Adde vt p Old. consil. ccxxxv.

g ¶ Legatarijs. An snīa lata cōtra heredē preiudicet legatarijs. vide Bal. consi. cccxcviij. iiij. li.

sing. verba.

per.l.sepe.de re iudi.†Et si dicatur ad quid ergo necessaria est citatio si sola scientia sufficit.respondeo q2 citatio facta ad dominum artat eos etiã ignorantes.vt in.l.ab eo.C.quomodo ⁊ qñ iudex. Quid ergo si heres contra quem lata est sententia non fuit in culpa vel in dolo.sed fecit quicquid potuit. an preiudicet legatarijs ignorantibus ⁊ non citatis.videt̃ qð sic.arg. hic a contrario sensu.⁊ videt̃ tex.in.l.si superat post prin.ſ.de pig. ⁊ hic in glo.fi.que videt̃ hoc decidere.Sed gl.in.l.j.C.de excep. rei iudi.videtur distinguere aut contra heredem fuit lata sententia declaratoria.puta qð testamentum erat nullum vel ruptum ⁊ non preiudicat legatarijs.q2 non dicitur facere ius nã iudex non facit nullum sed declarat.vt.l. heredes palam.ſ.sed si notam.de testa.Aut fuit lata sententia rescissoria vt in querela per quã testamentum qð est aliquod rescinditur.⁊ tunc sententia facit ius q2 de aliquo facit nullũ ⁊ regula est qð sententie que faciunt ius preiudicant omnibus etiam qui in iudicio nõ fuerunt vel non fuerunt citati.vt in.l.ingenuum.de statu ho.⁊ in.l.pap.ſ.fi.de inoffi.test.Bar.vero in.d.l.nummo. tenet hãc distinctionem vel differentiã.sed dic esse distinguendũ.an sit lata contra heredẽ ad quẽ principaliter pertinet defendere testamentum.⁊ tunc quecũq3 sit preiudicat legatarijs ad quos pertinet secundario.vt in his que supra allegaui pro ista pte.†aut est lata contra legatarium vel alium ad quem principaliter nõ pertinet.⁊ tunc alijs non preiudicat etiã si sciuerunt tanq̃ lata cum non legitimo contradictore quantũ ad alios. arg.in.l.cu3 non iusto.de collu.dete. ⁊ idẽ Pe.⁊ Cy.C.qui.res iudi.non nocet.†Sed contra que debent agere legatarij.an cõtra heredez qui succubuit an contra illum qui obtinuit.⁊ certe si ab illo fuissent repetita deberẽt agere cõtra illum.vt est casus hic.in ver.si tamen. Sed si non fuerunt ab illo repetita expresse vel tacite, glo.hic.ij.tenet qð debent agere contra heredẽ glo.in.l. qui repudiantis.in fi.tenet cõtrarium q̃ cõtra obtinentẽ pro qua videtur tex.in.l.si perlusorio.ſ.fi.in fi.de app.Dy.distinguit aut heres collusit.⁊ sic fuit in dolo vel per fraudẽ nõ defendit.⁊ locum h3 prima pars.secus si fuit in culpa.⁊ tunc agitur contra illu3 qui sentit lucrũ.vt in.ij.parte hoc in sñia.sed si heres trãsegit cum mouente litem.dic vt plene no.in.l.controuersia.ſ.de transac.¶†In scða parte erat ratio dubitandi q2 substitutus videbatur dicere posse qð sententia pro se lata fuit iniusta quia institutus adiuerat nõ repudiauerat.⁊ hoc presupposito legata scðm veritatẽ ab eo nõ debebant̃ q2 substitutio euanuerat. vt.l.post aditam.C.de impu.⁊ ali.substi.⁊ l3 ipsum reperiatur hereditatem habere dicitur ipsam habere ex sua industria vel fortuna.⁊ hoc d3 prodesse sibi non legatarijs. ar.j.ad.l.fal.l.cũ heres institutus.ſ.sed ⁊ si is.⁊ ad trebel debitor.ſ.fi.in fi.s3 certe hoc dicere non potest.imo habet necesse fateri qð fuerit bene lata vt est hic casus singularis.hic remanẽt alique gl.que p.predicta sunt expedite.

a ¶Collectis. vide p Lu.ro.cõsi. lxxiij.

b ¶Ultra vires. adde vt p Abb. cõsi.lxxiiij.

c ¶Subijcit.Ad de an pcuratio prosit pcurato. Bal.cõsi.lxi.iij. li.Lud.ro.consi. clij. ⁊ sing. suis fo.xiij.

d ¶In medio.ad de Alexã. consi. lviij.iij.li.

2 ☞Casus in quo pena affert immunitatẽ:tñ immunitas non debet alicui iniungi pro pena.

3 Bannitus qui perdidit bona liberatur a collectis impositis. Remotus ab officio tanq̃ suspectus liberat̃ a periculo tutele. Infamis liberatur a muneribus psonalibus publicis de quibus non est capax.

4 Heres postq̃ adiuit nõ põt repudiare.l3 hereditas sit dãnosa, secus in fisco qui nõ est proprie heres sed vniuersalis successor.

5 Deportatus põt habere heredẽ legitimũ si fiscus nõ vult acceptare bona sua.

Inducta in penam non debent redundare in fauorem.

6 Criminosus si subijcit accusatorẽ ⁊ facit se accusari in curia vbi imponitur minor pena p hoc non liberatur quominus possit accusari in alia curia vbi maior pena imponit̃ licet de delicto eiusdem hominis pluries queri non debeat.

In causa criminali nõ habet locũ prorogatio iurisditionis de vno iudice ad alium.

1 **Si quis autẽ.** †Petitio legatorũ datur in fiscũ in quẽ deuoluunt̃ bona propter delictum vel culpã heredis nisi fiscus noluerit accipere vel nisi heres hoc procurauerit.h.d.¶In tex.ibi aduersus fiscũ locũ habet non aduersus heredẽ qui liberatur per hoc a petitione 2 legatorum.†Et sic nota. qð pena affert immunitatem. nam in eius penam auferuntur bona tanq̃ ab indigno.⁊ tñ consequit̃ liberationem.Sed cõtra de.l.relegatorũ.ſ.fi.de interdi.⁊ rele. Sol.immunitas nõ d3 alicui cõiungi p pena. ⁊ ita loquit̃ ibi. sed bñ põt puenire in cõsequẽtiã alterius pene iniuncte vt hic 3 ⁊.l.eũ qui.ſ.in bonis.de his qui.vt indig.†Et sunt ista in argu a mentu3 q̃ bãnitus qui perdidit bona liberet̃ a collectis[a] impositis pro quo vide bonã glo.⁊ qð ibi no.Bar.in.l.inter quos.ſ. dãni.de dã.infe.facit.l.decreto.de suspec.tu.vbi remotus ab officio tanq̃ suspectus liberatur a periculo tutele. sic ⁊ infamis liberatur a muneribus psonalibus publicis de qbus nõ est capax ⁊ cũ ad ea vocat̃ põt allegare infamiã suã si detecta est vt se exoneret.vt no.Bar.in.l.iusiurã. qð ex cõuentione.ſ.fi.cum.l. seq.circa fi.ſ.de iureiur.¶Sed op.cõtra istũ tex.qð nec contra fiscum detur petitio legatorũ.vt.j.ti.j.l.cum filius.ſ.fi.Sol.ibi propter delictum defuncti deuoluta erant bona in fiscũ.⁊ sic legata erant effecta irrita.vt.ſ.de testa.l.eius qui. hic pter culpam heredis que nõ d3 nocere legatarijs.vt.ſ.proxi.ſ. ¶In tex.ibi non agnoscat.nõ ergo acquirunt̃ bona fisco ipso iure s3 secuta agnitione.⁊ hoc qñ auferunt̃ tanq̃ ab indigno.idẽ si tanq̃ hereditas deuoluit̃.secus si pter vectigal nõ solutũ cõmittuntur in fiscũ.q2 ipso iure acquirunt̃.vt.l.cõmissa.de publica. ⁊ no.in.l.ij.ſ.an bona.de iure fisci p Dy. sed qd si fiscus agnouit.⁊ postea reperta sunt nõ soluendo.rñdeo adhuc põt repu4 diare.vt ibi no.†Et in hoc differt hereditas a bonis vacantibus.vel vniuersalis successor ad heredẽ q2 heres postq̃ adiuit nõ põt repudiare l3 sit dãnosa.vt.C.de repu.here.l.sicut.secus in fisco qui nõ est proprie heres.sed vniuersalis successor.vt no. in.l.inter eos.ſ.fi.de fideius.⁊ nõ est hereditas sed bona vacantia.vt.C.de bo.vacã.per totũ.Idẽ videt̃ in ecclesia eius fauore vt si adeat hereditatẽ dãnosam sine cõfectione inuentarij nõ te b neatur vltra vires.[b]argu.C.de sacrosan.eccle.aut.sicut que dicit q̃ sterilis possessio nõ debet acquiri ecclesie. ⁊ ibi expresse p 5 Bal.¶†In tex.ibi redundabit onus ad heredẽ.iste text.optime facit pro glo.que est in.l.ea sola.de reg.iur.⁊ non est alibi q̃ deportatus possit habere heredẽ legitimum si fiscus non vult acceptare bona sua.¶†Et no.hic qð iducta in penã nõ debẽt redundare in fauorẽ.Et glo.hic inducit ad questio.facit.j.de cõtratabu.l.nõ putauit.ſ.si qs sua manu.⁊.ſ.de hẽre.insti.l.si qs solidũ.⁊ qð no.in aut.de here.⁊ fal.ſ.si vero.in glo.que incipit. 6 nunquid.in fi.vbi de.d.gl.¶†In tex.ibi sed si subiecerit dela c torem.est optimũ ar.ſm Bal.q̃ si criminosus subijcit[c] accusatorem ⁊ facit se accusari in curia vbi imponit̃ minor pena q̃ per hoc non liberatur quominus possit accusari in alia curia vbi maior pena imponitur.licet de delicto eiusdem hominis pluries queri nõ debeat.vt.l.licet:in fine nau.cau.stabu.q2 illud qñ semel fuit quesitum non fraudulenter.l.si cui.ſ.ijsdem.de accu. ⁊ propter hoc dicimus qð in causa criminali non habet locum prorogatio iurisditionis de vno iudice ad alium ad obuiandũ fraudibus.⁊ ne fiat contra publicam vtilitatẽ que est vt maleficia debitis penis puniantur.vt in.l.si a reo.ſ.id qð vulgo.de fideius.non sunt alia.

2 ☞Si precedẽtia verba innuunt vnũ ⁊ sequentia innuunt cõtrarium qualiter intelligetur legatum quod est in medio.

3 An sit differentia inter consuetudinẽ loquendi ⁊ vtendi.

4 Cõsuetudo regionis inspicitur circa nummos non circa alias qualitates vt vinum ⁊ frumentum ⁊ simi.

5 Si testator mãdat fieri calicẽ intelligit̃ de argento.l3 in illo loco essent etiam de alia materia.⁊ si mãdat fieri planetã intelligitur de serico.

6 Legatũ obscurũ p quot cõiecturas declaret̃. ⁊ nu.1.⁊.3.⁊.4.

7 In dispositione testatoris sicut vna particula p alterã declaratur.ita in legibus vel statutis.

1 **Si numerus.** †Qñ dubitat̃ de intẽtione testatoris pter obscuritatẽ verborũ recurritur ad cõiecturas de quibus hic.h.d.⁊ semper allegat̃. 2 ¶†Quero quid si precedẽtia verba innuunt vnu3 ⁊ sequentia innuunt contrarium qualiter intelligetur legatum quod est in d medio.[d] Respondeo potius scðm precedentia que sunt maioris efficacie circa sequentia q̃ econuerso.vt.j.de lega.iij.l.quis ⁊ quis.⁊ ibi no.in prima glo.⁊ per Bar.in.l.auia.j.de conditio.⁊ 3 demon.†Itẽ scias q̃ glo.dum facit differentia3 inter cõsuetudinem loquẽdi ⁊ vtendi cõmuniter reprobat̃. q2 non est in hoc fienda.Sed an sit dubitatio de substãtia legati ⁊ nõ recurrit̃ ad cõsuetudinem testatoris.vt.l.cũ certum.alleg.in glo. an de qua 4 litate.⁊ tunc sic vt hic qð dic vt ibi plene per Barto.†Itẽ consuetudo regionis inspicitur circa nummos nõ circa alias qualitates vt vinum frumentum ⁊ si.vt hic tenet glo.etiam doct.sequuntur ⁊ licet tex.dicat hic ⁊ qð ante omnia recurratur ad cõsuetudinem videtur tñ melius dicendũ qð primo recurrat̃ ad precedentia ⁊ sequentia si ex illis põt apparere qualiter verba intellexerit.q2 ista est propinquior coniectura.cũ colligatur ex verbis testamẽti vt.l.cũ patre.ſ.cum imperfecta.j.ti.j.Si enim fuit locutus deductis aureis ad tot libras.⁊ tot soli.hec dicẽdo expsse.⁊ i alio loco loquat̃ simpliciter deductis.certe intelligit̃ eo modo.ar.ſ.eo qui filiabus.⁊ qð hic dicit ante oĩa refero ad cõsuetudinem regionis vt prius inspiciat̃ cõsuetudo patrissaq̃ regionis.nõ aũt prius q̃ ex verbis eius pcedẽtib⁹ vel sequẽtibus colligatur.⁊ postea recurret̃ ad qualitatẽ persone legatarij.vt in.l.titia.ſ.fi.de auro ⁊ arg.lega.vbi si legatur deo vel ecclesie

5 clesie largior fit interpretatio. † Unde si mādasti fieri calicez in a telligitur de argento[a] licet in illo loco essent etiam de alia materia vt olim erant. et si mandat fieri planetā intelligitur de serico licet vniuersaliter fiat interpretatio eo qd est minus. vt. s. eo. apud iulianum. §. scio. et l. si ita sit scriptū. in fi. † Itē necessitudo. vt. l. aurelius. §. titius testamento. j. de lib. leg. vbi legatum factū patri largius interpretatur qz factum extraneo. † Et adde qz dispositione testatoris vna particula per alterā declaratur: ita in legibus vel statutis. vt est tex. no. in. l. vtruz. s. de petitione heredita. ¶ † Circa. l. sz si certos. quero qd si legauit c. quos habebat penes se et nō dixit in tali arca. Respondeo videtur reliquisse vt quantitatem nō vt certum corpus pecunie. vt. l. j. §. pe. et ibi not. et. j. de dote prelega. Et adde ad istam legē quod dixi in. l. talis sciptura. s. eod. et. l. cum res. in princip. Non sunt alia.

2 ☞ Posita ad diminuendū non inducunt augmentum.
Legans omnes seruos suos cum peculio videtur etiam legare seruos non habentes peculium.
3 Quid si non dixit omnes sed simpliciter seruos meos.
Qui omne dicit nihil excludit.
b Indefinita equipollet vniuersali.

1 **Si cui[b] serui.** † Verbum positū cā augēdi non inducit diminutionem. h. d. facit. j. de fun. instru. l. si mancipia. et de auro et argen. lega. l. si quis legauerit aurum. † Sic ecōuerso posita ad diminuendum non inducunt augmentum. s. eo. l. legata inutiliter. et est argu. istius tex. Si aliquis impetrauit preben. cum dignitate et vacet prebenda sine dignitate potest eam acceptare. ¶ In tex. ibi qui nullum peculium habēt videbatur contrarium si habebat quosdam seruos habentes peculium et quosdam non habentes qz legando seruos suos cum peculio videatur sensisse dūtaxat de habentibus peculium sed non est verū qz illa verba cum peculio fuerunt apposita causa augendi nō enim veniret peculiū in legato nisi fuisset expresse dictū nō ergo inducunt taxationē et hoc si legauit oēs: † qz qui omne dicit nil excludit. vt. l. iul. j. tit. ij. Quid si dixit simpliciter seruos meos non peculio: adhuc puto idem vt non intelligat sz habentes peculiū sed tam habentes qz non habentes: et primos vna cum peculio. secundos sine peculio: qz indefinita equiparatur vniuersali. vt. l. si pluribus. de leg. ij. Glo. signat cōtrarium de. l. cum certus. de vino triti. et oleo leg. dic qz ibi erāt verba apposita causa taxationis sicut in simili. in. l. nup. de leg. iij. hic causa augmenti.

2 ☞ Legata relicta ab instituto an censeantur repetita a substituto vulgari si non fuerunt expresse repetita.
3 Si legata erant relicta ab instituto sub cōditione an repetitio facta a substituto de eisdem legatis intelligatur cum eadē conditione.
4 Si titius accusatur de adulterio qz cognouit bertam vxorem sempronij et ipse respondendo inquisitioni confiteat se cognouisse dictā bertā an sit fundata intentio accusatoris.
5 Responsio in dubio intelligitur ꝫm interrogationē pcedentē.
Conditio apposita in institutione an censeatur repetita in substitutione vulgari.
Conditio apposita in institutione an censeatur repetita in legato vel prelegato eidem facto.
6 Si lego tibi centum a pupillo instituto et ab eius substituto lego centum quinquaginta intelligitur computatis illis cētum. et numero. 7.
7 Quid si legatur a diuersis heredibus succedentibus in diuersis portionibus.
8 Si legaui tibi fundum a pupillo et a substituto pupillari eundem fundum legaui tibi et titio et substitutus adiuit ex pupillari non debetur tibi nisi pars fundi.
9 Si egisses contra pupillum et totū fundū fuisses cōsequutus. postea extet conditio substitutionis debebit agere titius cōtra te possessorem.

1 **Si a filio impubere.** † Repetitio legatorum facta expresse a substituto intelligitur facta pure: lz precesserint legata conditionalia: qz non censetur repetita cōditio. Item si impubes decessit ante aditam hereditatē legata ab eo relicta debent tanqz ex primis tabulis non tanqz ex secundis licet fuerit repetita a substituto pupillari nisi quatenus fuerint repetita cū augmēto vel cum diminutione. h. d. cum principio. l. sequentis. Et aduerte qz in hac lege solum declaratur an intelligatur repetita conditio. In lege aūt sequenti de hoc non agitur. Item iste. §. loquitur quando precesserunt legata conditionalia et repetita fuerunt pure seu simpliciter: lex autē sequēs in prin. debet intelligi quādo precesserunt legata pura et sequuta est similiter repetitio pura vel si fuerunt conditionalia et extiterat cōditio in vita pupilli: et sic inceperūt ab eo deberi. et posito qz nō fuissent repetita a substituto pupillariter tñ ab ipo fuissent pstāda tanqz ab herede pupilli et ex persona pupilli et sic ex primis tabulis. Repetitio ergo ab eo facta fuit superflua nec pter ipsam deberent: et sic nō ex secundis tabulis. Et ista inuestigatio est vtilis pter id qd dicit glo. in. l. quid ergo. in gl. que incipit scz ex primis. in fi. Itē in isto. §. pōt poni qz substitutus successerit ex pupillari vel ex vulgari tacita: qz vtrobiqz est eadē ratio. Sed in l. seq. vt procedat qd ibi dicit in prin. oportet intelligere qz successerit ex pupillari: qz si ex vulgari legata nō incepissent deberi a pupillo et sic non deberent ex primis tabulis: et hoc etiā voluit glo. ij. huius. §. ¶ In tex. ibi: deinde mortuus est scz pendēte cōditione legati. Jac. de are. et substitutus successit sibi ex pupillari: et idem si nō extitisset heres et successisset ex tacita vulgari. vt hic in glo. iij. que incip. subaudi. ¶ In tex. ibi: pure. i. simpliciter. si enim apposuisset hoc verbum pure non haberet dubitationē. ¶ In tex. ibi: statim. i. non spectato euentu conditionis. Dy. videbatur contrarium quasi repetendo legata censeatur repetijsse cum omni eorum qualitate: sed certe facile fuisset sibi hoc dicere si voluisset et si non dixit fauore legatorū presumitur voluisse repetere qualitatē que habebat legatū suspēdere et poterat ipsum nullū reddere sed aliā qualitatē que tenderet ad augmētum bene censeret repetijsse.
2 † Pone exemplum in prin. l. et aduerte hic qz habemus tres vel quatuor materias vna est an legata relicta ab instituto censeant repetita a substituto vulgari si non fuerunt expresse repetita et hec non est materia huius. §. sed. l. licet imperator. j. eo.
3 † Secunda est materia si legata relicta erant ab intestato sub conditione an repetitio facta a substituto de eiusdem legatis intelligatur cum eadē cōditione et hec est materia huius. §. in qua est dicendū qz aut fuerunt expresse repetita a substituto: sed ipsa lex subintelligit petitionem. vt in. d. l. licet. et tunc subintelligit cū eadem cōditione vt. l. cum pater. §. ab instituto. j. de leg. ij. et iste non est casus hic aut ipse testator expresse repetijt et tunc non subintelligitur repetita conditio siue erat talis que legatum vitiasset. vt. s. eo. si quis a filio. siue non vitiasset vt est casus hic. In hoc enim non est differentia sed in precedenti casu quando subintelligitur repetita bene est differentia qz si non vitiat tūc repetita intelligit vt. s. dixi. Si autem vitiaret secus vt no. j. ab hereditatis. §. fi. si autem fuisset expresse repetita conclusio illa esset expectanda si nō vitiaret legatum: sed si vitiaret. glo. hic dicit idem sed male loquitur imo tūc legatum vitiatur. vt in. l. si quis a filio. in pn. vbi glo. dicit qz est quedā nugatio.
4 ¶ † Et iste tex. inducitur ad questionē per Bart. ad quā semper allegat si titius accusat de adulterio qz cognouit bertam vxorem sempronij et ipse respondendo inquisitus confiteatur se cognouisse dictam bertā an sit fundata intentio accusatoris: et dicitur qz non: qz nō propterea videtur confessus qz sit vxor sempronij: qz illa verba dictā bertam referuntur ad substantiam illius nō ad qualitatē sicut hic dicendo dicta legata nolo deberi a substituto non intelligitur cum eadem qualitate: secus si fuisset confessus omnia et singula in inquisitione cōtenta ꝫm eundem Bar. qui allegat ad hoc l. fi. de fideicō. liber. Sed cōtra ipsum in primo membro facit qz illa verba dictam bertam videntur referenda ad substantiam cum omni sua qualitate. arg. j. de ali. et ciba. leg. l. a filio. §. testator. Et per eūdē Bar. in. l. j. j. de receptato. et. l. j. §. fi. si fami. fur. se feci. dica. et qz responsio in dubio intelligitur ꝫm interrogationem precedentē vt sic interrogans reddatur certus. vt instit. de inuti. stip. §. preterea. et. l. si defensor. §. j. de interro. ac. et istā partem puto veriorē in corpore iuris: lz cōmuniter aduocati et procuratores videātur sequi dictū Bar.[c] ad quod parum facit iste
5 tex. qz hic cessat ratio de qua. s. et agitur de fauore legati. † Alia est materia an conditio apposita in institutione censeatur repetita in substitutione vulgari. et de ista dic vt in. l. que cōditio. de condi. et demon. et. l. sub conditione. de here. instit. Alia est an cōditione apposita in institutione cēseatur repetita in legato vel prelegato eidem facto. et de hoc dic vt. l. auia. et. l. cum seruus. de condi. et demon. in. l. quid ergo. in princi.
6 † No. quod si lego tibi cētum a pupillo instituto: et ab eius substituto lego centū quinquaginta. quod intelligitur computatis illis centum et sic non debes habere. cc. quinquaginta. vt hic colligit in ver. quod vero concurrit. et centū habes ex persona pupilli quinquaginta vero ex persona substituti: si pupillus adiuit hereditatē et substi. adiuit ex pupillari. als totū haberes ex persona substituti: qz nō incepissent deberi a pupillo. ¶ Sed oppo. qz imo consequaris circa quinquaginta postqz a diuersis heredib9 legaui. vt. j. proxi. §. Sol. ibi fuit dictū qd insolidū a quolibet: hic non
7 Item † contra qd idem si non fuit dictū. vt. j. tit. j. l. si pluribus. §. si ita. Sol. et tene mēti ibi: qñ a diuersis heredibus succeden-

---

a ¶ De argento. Adde Lu. ro. singu. suis fo. xiiij. et hoc fauore pie cause.

b ¶ Si cui. Vide qz voluit Old. p intellectu huius l. consi. cxxxij.

c ¶ Dictū Bart. pro quo facit cōsiliū Anch. cōsil. cccc. et Ludo. ro. cōsi. cccclv. qz hic a nemine allegatur.

tibus in diversis portionib⁹ hic qñ ab instituto ⁊ ab eius substituto qui succedit in eadē portione et sic idē esset quo ad hoc in substituto vulgari ⁊ hoc tene menti ꝑpetuo. Et adde ad que dixi in.l.plane.§.j.s.eo.⁊ qđ no.Bar.in.l.cū centum.ff.de adi.lega. Dy.vero aliter videtur soluere ꝙ hic loquat̄ qñ legatū factum a substituto fuit factū cū repetitione primi.puta titio cui legaui centū a pupillo lego cētum quinquaginta a substituto: et si simpliciter legasset centū quinquaginta deberetur sibi prima quātitas integra ⁊ etiā scđa:vt in cōtrario ⁊ ad hoc allegat l.non ad ea.de cōdi.⁊ demō. Sed magis placet qđ.s.dixi.vt in distinctione ꝓcedat ꝙ hic dicitur per rationem supra dictam.

8 ¶ †Itē no.in ver.⁊ si repetierit.ꝙ si legaui tibi fundū a pupillo:⁊ a substituto pupillari eundem fundum legaui tibi ⁊ titio ⁊ sic repetij legatum a substituto cum diminutione.s. vero cum augmēto ꝙ non debet̄ tibi nisi pars fundi.hoc intellige postꝙ extitit casus substitutiōis ⁊ substitut⁹ adiuit ex pupillari. post vero debet̄ tibi totus fundus qꝛ totus fuit legatus ⁊ cōditio legati facti titio nondū extitit vñ nō diminuitur legatum tuum. viuente ergo pupillo potes totū petere licet ergo hic superuerbo debeatur:dicat contrariū ⁊ male ꝺm Dy. Sed si nō petijsti et non petis a substituto nō debetur nisi pars ⁊ illa debetur ex persona pupilli a quo cepit deberi totū lꝫ nūc diminutio sit facta altera pars debetur titio ex persona substituti ⁊ ex secūdis tabulis:⁊ hec est intentio huius tex.ꝓpter qđ dicit Dy.ꝙ non estis collegatarij qm̄ a diuersis heredibus est vobis factum legatum et sic non esset inter vos ius accrescendi si postea titius repudiaret partem suam per.l.pe.de vsufru.accre. Certe idē videtur si ab eodeꝫ herede primo legat̄ tibi totus fundus postea legatur altera dimidia illius fundi qꝛ censetur adempta a toto vt in.l.cum questio.C.de lega.⁊ sic nō essent collegatarij eiusdē rei:nec in eadem re ꝯcurritur:sed cuilibet debetur sua dimidia ac si tibi primo fuisset legata vna dimidia ⁊ postea titio alia dimidia.vt.s.e.plane.in fi.quo casu nec re essent coniuncti sꝫ verbis:qꝛ in diuersis orationibus.ita subtiliter voluit Bar.in.l.re cōiuncti.de leg.iij.in.iij.col.

9 †Quid aūt in casu huius.l.si egisses contra pupillū ⁊ totum fundum fuisses consequutus: postea extat ꝯditio substitutionis contra quē debebit agere titius an contra substitutum dic ꝙ non sed contra te possessorē quasi hoc casu videaris fuisse grauatus.vt.C.de cadu.tol.§. finautē disiunctim.ver.si vero nō omnes.sed qñ peruenit ad substitutū ab ipso peti debet:⁊ intelligatur hic ⁊ bene aduerte qꝛ ista sunt subtilia ⁊ male declarata per Bar.

2 ☞ In casu huius.§.si legatarius primo ꝯsequut⁹ est fundū. non potest postea petere estimationem:concordent ergo heredes inter se ⁊ tradant tibi fundum ⁊ eludent intentionem testatoris qui voluit ipsum bis habere.

3 Si testator non dixit ꝙ quilibet heres teneat̄ insolidum vel ꝙ vterꝗ solidā rem prestet legatario:qualiter tunc teneantur.

4 Si mihi ⁊ filio vel seruo meo legatū est valet legatū vtriusꝗ.⁊ potero petere ⁊ consequi etiam ex persona filij vel serui.

Quid ergo.

Si quis duos.

†Cū relinquit̄ eidē ab eodē a diuersis heredib⁹ pinde est ac si relictū foret in diuersis testamētis. Idē si relinquat̄ alicui ⁊ seruo suo eadē res.h.d.⁊ no.hāc cōparationem qꝛ no.est ꝺm Bal.

2 ¶ †In tex.ibi:ac duobus testamētis legatum esset ⁊ sic debebitur res ⁊ estimatio sicut qñ ab eodē herede relinquitur eadē res duob⁹ hoc acto ꝙ cuilibet prestetur insolidum.vt.s.eo.si pluribus.in fi.nā ⁊ ita esset in diuersis testamētis idē fundus eidē persone legatis:qꝛ ex vtroꝗ testamēto deberet̄.vt.s.eod.plane.§.j.ver.sed si duorū.si tñ legatarius ꝑmo cōsequutus est fundū nō pōt postea petere estimationem ꝓpter regulā de duabus causis lucratiuis.vt ibi no.⁊ etiā glo. hic not.secus ecōuerso.Cōcordēt ergo inter se isti heredes ⁊ tradant sibi fundū ⁊ eludēt intētionē testatoris q voluit ipsum bis habere.

3 ¶ †Sed op.ꝙ imo etiā si prius vnus solueret estimationē alter liberaret̄ qꝛ isti vident̄ duo rei debendi quorū vno soluēte alter liberat̄.vt est etiā tex.s.e.l.si ex toto.§.j.Sol.⁊ no. si testator solū diceret ꝙ qlibet teneat̄ insolidū:vel lego a quolibet insolidū ꝓcederet ꝯrū sed hic dixit plus qđ quilibet eorū ꝓstaret insolidū ⁊ sic nō sunt correi qꝛ nō tenent̄ ad idē sꝫ ad diuersas res ⁊ vno soluente alter non liberat̄ si incipit ab estimatione:si aūt a re nō liberat̄ ex eo ꝙ sint correi sed ꝓpter regulā de duab⁹ causis lucratiuis. Quid aūt si neutrū istorū fuisset dictum.rñdeo si res erat hereditaria quilibet tenet̄ pro hereditaria portione quā habet.vt.j.e.si fundū sub cōditione.§.si libertus. Si vero nō hereditaria quilibet tenet̄ insolidū ⁊ vno soluēte alter liberat̄:qꝛ sunt duo rei debēdi ⁊ hoc ꝓbat in.l.si tibi homo.§.j.j.eo.tit.de quo etiā in.l.hic allegata in glo.pro ꝯria.j.ti.j.l.meuius.§.eū.dic vt ibi. Sed cōtra ꝙ imo etiā si nō fuit dictū ꝙ quilibet teneat̄ insolidū nibilominus quilibet teneatur prestare insolidum postꝙ quilibet ꝑ se fuit grauatus.vt.j.tit.j.l.si pluribus.§.j.Sol.istud verū qñ legatū cōsistit in quantitate q̄ pōt multiplicari vel in genere. Sed que.s.dixi.⁊ etiā tex.iste loquitur quando legata fuit certa species a diuersis heredibus. tene menti.

4 ¶ †In tex.vbi valet legatū vtriusꝗ.⁊ sic ex vtroꝗ potero petere ⁊ cōsequi tā ex persona filij vel serui qꝛ sic esset si in testamentis diuersorū eadē res fuisset ab vno legata mihi:⁊ ab altero seruo meo.vt.j.eo.si seruus legatus.§.j.nec refert isto casu quid prius fuerim cōsequutus.nā etiā si prius rē possum agere ad estimationē ex persona alterius:qꝛ non ob.regula de duabus causis lucratiuis cum habuerunt oriri ambe in persona eiusdem de directo:lꝫ habeant per obliquum prout no.glo. in.l.plane.§.j.que incipit hec vera sunt.per.d.l.si seruus legat⁹ §.j.secus in casu precedenti quia ibi in persona eiusdem de directo habuerunt oriri quia eidem a quolibet herede factū fuit legatum. Non sunt alia.

2 ☞ Si aliquis fecit pacē cum alio ⁊ promisit ipsum nō offendere sub certa pena postea ille fuit bannitus ⁊ ex forma statuti potest impune offendi si ille ipsum offendat non incidit in penam pacis fracte.

3 Heres tenetur seruum legatum liberare a noxa.

4 Heres cogitur esse ꝓcurator legatarij anteꝗ rē tradat vt ipsaꝫ liberet ⁊ defendat ab alio molestāte:⁊ adhibeat diligentiā quā adhiberet si esset sua non tñ tenebitur eā tradere legatario nisi refundat quod ipse soluit pro ea.

Sic ⁊ venditor anteꝗ tradat.

1 Si heres hominem.

†Si res legata desijt posse prestari sine alia culpa heredis vel mora etiā si facto suo liberat̄ heres nisi quatenus in causam sibi necessariā foret conuersa:qꝛ tūc teneretur ad estimationē secus si interueniēte alia culpa eius in faciendo vel in nō faciendo.h.d.vsꝗ in finē legis:qđ vltimum declara vt dixi.s.eo.cum res.in fi. Et primo loquitur qñ heres non fuit in culpa lꝫ eius facto perierit vsꝗ ibi:sed si noxe. Secundo quando fuit in culpa cōmissa in faciēdo vel in nō faciendo. Et de primo ponit duo exēpla. De secundo vnum.vsꝗ ibi: sed si mortuū. Tertio redit ad primū casum qñ nō fuit in culpa tamē res fuit conuersa in causam necessariā heredi vt in sepul. defuncti ⁊ tunc distinguit vsꝗ ibi:item si seruum. Quarto quādo fuit in dolo vsꝗ in finem.

2 †Aliter princip.huius.§.quod si aliquis fecit pacē cum alio ⁊ promisit ipsum nō offendere sub certa pena postea ille fuit bannitus ⁊ ex forma statuti bānitus potest impune offendi ꝙ si ille ipsum offendat vel occidat non

a incidat in penam pacis fracte[a] qꝛ ꝓmissio sua intelligitur facta sub conditione nisi superueniat causa ꝓpter quā possit ⁊ mereatur impune offendi ⁊ fuit questio disputata per Jac.de bel.de quo vide per Bar.in.q.disputata q̄ incip.Luca.ciuitatis.⁊ per Joan.an.in mercu.in regula frustra.de reg.iur. ¶ Sed oppo. contra istum tex.ꝙ lꝫ heres non fuerit in dolo vel in culpa vel in mora si interfecit seruū merētē.nibilomin⁹ qꝛ facto suo pit nō liberetur.vt.s.eo.cetera.in fi.cum.l.seq.⁊.l. si seruū. in prin. de verbo.oblig.⁊.j.in ver.sed si animal. Solu.verū est hoc quādo res debita non prebuit sibi causam qꝛ erat debita res inanimata vel animal irrationale qđ dolū nō pōt cōmittere sed hic seruus debitus prebuit causam ꝓpter eius maleficiū ⁊ excusat heres.

3 ¶ †Itē no.in ver.sed si noxe.ꝙ heres tenet̄ seruum legatum liberare a noxa. Sed contra de.l. si a substituto.in fi.s. e.glos. soluit duobus modis ⁊ quelibet est bona ꝙ hic testator sciebat illū esse obligatū pro noxa. vt ibi dixi. Ibi ignorabat: vt.j.e.si res obligata. Vel si ponimus ꝙ ignorabat vtilius erat

4 ipsum liberare ꝙ dare pro noxa. †Et sic no. ꝙ heres cogit̄ esse ꝓcur.legatarij anteꝗ rē tradat vt ipsam liberet ⁊ defendat ab alio molestāte ⁊ adhibeat diligentiā quā adhiberet si esset sua. Nam non tenebit̄ eam tradere legatario nisi refundat qđ ipse soluit pro ea.vt.j.eo.domos.⁊ hoc etiam probatur in ꝟ. item si edes.vbi tenet̄ cauere de dāno infecto sic ⁊ venditor anteꝗ tradat tenetur diligentiam ⁊ custodiā adhibere quā adhiberet in suis als tenetur de culpa in.l.quod sepe.§.si res.de ꝯhen.emp.

¶ In tex.ibi:non vt carnē prestaret ⁊c.subaudi tantū vt ꝑ hoc liberetur cum perierit facto suo sed si sine facto suo liberaret̄.si res erat testatoris cōpelleretur tradere ad id quod superesset ex re legata.vt.j.titu.j.l.mortuo.cum ibi no.⁊.s.e.l.si grege.in fi. Et si fuit hic consequutus corium ⁊ carnes ⁊ postea petat pretium tantominus debebit consequi quātum habuit ex illis.vt l.si seruus.§.boue.s.de condi.fur. Non sunt alia qꝛ hic glo.sunt nullius valoris ideo ⁊c.

2 ☞ Dicitur esse pena vel odiū testatoris ꝙ sua dispositio habeatur pro non scripta vel non valeat.

Lex habe

a ¶ Facte. Adde Lud.ro.consilio clxxxiij.

Lex habet odio q quis diffamet illum cui legat vel relinquit. et propter hoc irritat eius voluntatem odio ipsius.

3 Statutum si punit diffamantem alium non dicitur diffamare qui stat in verbis generalibus vt dicēdo talis est vnus malus homo: secus quando dscendit ad speciē vt dicendo quod est homicida vel adulter.

4 An etiam debeat descendi ad magis particularia.

1 **Turpia legata.** †Legata facta cū verbis diffamatorijs legatarij nō valēt. h.d. q2 sunt cōtraria legato cū illud fiat fauore τ gratia legatarij: τ illa verba innuūt qd sit in indignatione testatoris sed non sic sunt contraria exheredationi ideo eam non vitiant. vt. l. iij. §. j. de libe. τ postb. ¶ In tex. ibi: odio scribentis. †Nota sm doc. q dicitur esse pena vel odium testatoris q sua dispositio habeatur pro nō scripta. vel nō valeat. Item quod lex abbominatur τ habet odio q quis diffamet illum cui legat vel relinquitur: et propter hoc irritat eius voluntatem odio ipsius. ¶ †In glo. ibi: an in genere. inducit Bar. hanc glo. si statutū punit diffamantem alium q nō dicitur diffamare qui stat in verbis generalibus. dicēdo quod talis est vnus malus homo: sed quando dscendit ad speciem dicendo q est homicida vel adulter vel vsurarius τ similia: sed adhuc hoc nō sufficeret in accusatione vel in exceptione: sed deberet descendere ad magis particularia[a] τ dicere cum quo vel contra quem τ quo tempore vel loco talia sunt cōmissa. vt. l. libellorum. de accusa. Tene menti.

2 ☞Si relinquit alicui mulieri sub cōditione si nupserit arbitratu talis. talis cōditio reijcietur τ pōt nubere sine arbitratu illius τ consequitur legatum non tamen nisi nubat.

3 Quid si relinquitur sub conditione si nupserit de cōsilio talis.

1 **Si titie legatū.** †Defectus conditionis inualide legatū nō vitiat. hoc dicit. ¶ †Premitte q si relinquitur alicui mulieri sub cōditione si nupserit arbitratu talis: ista conditio reijcietur q2 est impeditiua matrimonij. Posset em̄ ille non arbitrari vel inique arbitrari τ sic induceret viduitatem. vt. j. de condi. τ demon. l. cū tale. §. si arbitratu. vnde potest nubere sine arbitatu illius τ consequetur legatum non tamen nisi nubat. hoc enim facere tenetur sicut in fi. de condi. institu. l. que sub conditione. §. quoties. ¶ †Quero quid si relinquatur sub cōditione si nupserit de cōsilio talis. dicit Pet. hanc conditionem non esse remittendam. q2 hoc nō est contrarium matrimo. imo cōuenit cum in talib⁹ exquirendum sit consilium amicorum. vt in. l. in copulandis. et in. l. j. C. de nup. τ videt casus in. l. theopōpus. j. de dote preleg. et sic si nuberet nō requisito consilio[b] non deberet cōsequi legatum. Nec ob. hoc q2 hic dixit arbitratu quo casu si valeret teneretur requirere τ sequi arbitramentū illius sed qñ dixit de consilio sufficit q requirat q ille posset eam tradere ad suam sententiam. iuxta ea q̄ habent in. c. olim. de arbi. tene mēti.

1 **Sed τ si serui.** †Si conditio potestatiua deficit p casum non deficit relictum. h.d. Et concordat. l. que sub conditione. §. quoties. s. de condi. insti. secus in conditione mixta. vt in. l. in testamento. de condi. τ demon. τ dic vt ibi plene p Bart. τ in. l. j. C. de insti. τ substi. Quid autem in modo mixto si nō stat per legatarium sed per casum dic idem quod in primo casu. vt. j. eo. si fundū p fideicōmissum. §. iul. τ. j. ti. j. l. lucius. §. quisquis. †et sic plus nocet defectus cōditionis mixte q̄ modi mixti. ¶ In tex. ibi cum si manumisisses. ista conditio pro tanto mere dicitur potestatiua: q2 pendet ex voluntate tua dūtaxat. non enim potest seruus contradicere nec recusare ciuitatem romanam. vt in. l. fina. de ma. testa. C. Sed quare defectus huius cōditionis nō nocet legato. Respōde q2 testator censetur voluisse q dūtaxat pendeat ex voluntate legatarij postq̄ est mere voluntaria non autem a casu fortuito. Cum ergo per legatarium non stetit sed per casum non defecit relictum: sed quando est conditio mixta dependens ex voluntate legatarij τ alterius seu ex casu fortuito vt si alexandriā ueris voluit q penderet ex illo casu vel voluntate: τ ideo si deficit casu vel q2 ille nolit deficit relictū. ¶ In fi. glo. ibi: tūc agitur contra occisorem τ legatum deficit lz sit conditio potestatiua: q2 legatarius non videtur dānificari postq̄ potest recuperare estimationē legati ab illo occisore: sed si ille esset non soluendo legatum non extingueretur ne legatarius sit in dāno. vt ibi no. et idem si factum tertij impedientis esset licitum τ sic legatarius contra illum non haberet regressum. vt. j. de conditio. τ demonstra. l. si titius statuas.

1 **Si pars heredi.** †Nominati per nomina propria tenentur viriliter: sed si appellatiua pro hereditarijs portionibus. h.d. Et dicūtur appellatiua tam nomen heres vel heredes q̄ etiam alia puta filij vel fratres. vt. j. ad treb. l. lucius. §. menia. Et declara istum. §. vt hic plene no. Barto. τ in. l. antepenul. de duobus reis. Sed quare sit hic differentia an pars vel omnes sint grauati: dic q in primo casu raro contingit quin proprijs nominibus exprimātur al's non posset cognosci qui sint grauati τ qui non: τ nomina propria faciunt teneri eos viriliter: sed in secūdo casu vt plurimum grauantur sine expressione propriorum nominum et sic tanq̄ heredes.

2 ☞Clausula non obstante aliqua lege in cōtrariū disponēte non pōt apponi in aliquo actu nisi a principe.

Nemo nisi solus princeps potest cōmittere causam vt cognoscatur simpliciter τ de plano sine strepitu τ figura iudicij: vel appellatione remota.

3 Si testator instituit heredem si non potest valere iure testamēti propter defectum substantialium: non valebit etiam iure codicillorum si apparet ipsum voluisse testari τ quid si dixit non obstante aliqua lege.

4 Si fecit testamentū vel institutionem coram septē testibus habilibus τ dixit q volebat suam dispositionem valere iure codicillorum dūtaxat quo iure valebit.

5 Testator an possit facere quod actio ex testamento que durat xxx. annis tollatur per lapsum decem annorum vel minori tēpore ipso iure.

6 An possit fieri per testatorem vel contrahentes q actio personalis vel etiam realis quibus prescribitur certo tempore a iure prefixo saltē vt tollat ope exceptionis nō prescribat vllo tēpore sed semper possint exerceri.

7 Si testator dixit volo heredē cōueniri in loco domicilij τ nō in alio loco an hoc nō obstante poterit in alio loco conueniri.

8 An possit facere q obligatio finiatur conditione adueniente.

Mors legatarij potest facere vt obligatio que nondū nata est non nascatur: sed postq̄ est nata non posset mors legatarij facere vt ipso iure finiatur.

9 Solēnitatem introductam in testamentis condēdis mere ob fauorem publicum non potest testator tollere.

Quid in his que sunt introducta mere in fauorez testatoris vt eius voluntas seruetur et prestetur cautio legatorum relictorum in diem vel sub condi. q illa possit tollere τ eodem modo hypothecam tacitam inuentam pro legatis τ idem in translatione dominij rei legate.

Idem in his que inuenta sunt fauore heredis.

10 Inducta vt auferat materia delinquendi vt cautionē fructuarij de vtendo arbitrio boni viri non potest testator tollere.

An testator possit remittere confectionem inuentarij.

11 Illa pōt testator facere in suo testō τ illis pōt derogare q̄ possunt cōtrahētes τ quibus renuntiare vel derogare possunt: et que illi non possunt nec testator τ que sint.

12 An possint partes facere q a sñia arbitri possit appellari.

1 **Nemo potest.** †Testator nō pōt tollere formā traditā a iure in testamentis cōdendis nec pōt alterare naturam actionis ex testō: q̄ est perpetua respectu tpis τ generalis respectu locoz in quibus heres sortit domiciliū vt faciat ipsam finiri tempore certo vel incerto vel restringatur ad certū locum. h.d. in effectu sm qd intelligūt glo. τ declarāt. Et primo ponitur ista regula generalis quā glo. intelligit in his q cōcernūt formā: τ per cōsequens substantiā τ essentiā testamenti: q2 forma dat esse rei. Secūdo illā probat per argumētū a maiori q2 si nō pōt alterari materia actionis ex testō in qua nō cōsistit totalis substātia testamēti sed est quidam effectus ex testamento productus multominus pōt alterare illud in quo consistit tota substātia. i. formā: qm̄ omnis virtus potētior est in causa q̄ in causato. vt. l. digna vox. τ qd ibi no. p doc. C. de legi. Si ergo non pōt immutare causatum multominus causam et qd nō possit alterare actio. ex testamēto. probat tribus exemplis.

2 scda ibi: q2 nec. ¶ †In glo. in prin. ibi: sine hoc dicat in genere nā clausula illa. l. nō obstāte aliqua. l. in cōtrariū disponēte nō pōt apponi in aliquo actu nisi a principe[c] q pōt legē tollere nō ab inferiori magistratu q̄tumcūq magno vt a prefectis pto. vt in. l. forma. C. de offi. prefe. preto. vel legato de latere. vt not. glo. in. c. statuta. de here. lib. vj. τ sic non possunt cōmittere cām vt cognoscat simpliciter τ de plano sine strepitu vel figura iudicij vel app. remota sed solus princeps hoc pōt multominus pōt illa clausula apponi a priuata psona. s. testatore vel cōtrahētibus vt hic. ¶ †In fi. glo. ibi: sed ibi erat volūtas solēnis. dic clarius q p superiora vba nō pōt facere vt valeat eius dispositio put voluit valere. s. iure testamēti ex quo deficiūt substantialia sed iuris interpretatione bene operant dicta vba vt valeat eo iure quo valere pōt. sc3 codicillorū si ibi adsit tanta solēnitas q̄ sufficit ad codicil. τ ita loquit contrariū. Sed si dicta verba nō

[a] ¶ Particularia. Adde Lud. ro. consi. ccxc.

[b] ¶ Consilio. adde eundem cōsi. lxxxviij.

[c] ¶ Principe. intellige vt p eūdē cōsi. ccxxv. Lud. ro. cōsi. lix. Alex. cōsi. j. v. lib. τ cōsi. cj. Ab. cōsil. lxvj. Ang. cōsi. cclxxi. Abb. cōsi. cx. et p Rapha. cu. cōsil. clxxvij. Ful. cōsil. lxiij. τ. clxvij. per Signo. cōsi. xxij. p. d. car. cōsi. xxv. itē nō pōt pater tollere primogenito ius pmogeniture q2 iur naturali diuino et cōsuetudinario sibi debetur sm Abb. cōsil. iij. et Old. cōsil. cxiij.

fuissent apposita tũc si apparet ipsum voluisse testari: vt q2 instituit heredẽ si non potest valere iure testamẽti ꝓpter defectũ substantialiũ non valeret etiã iure codicillorũ: posito ꝙ valere posset vt in.l.nõ codicillũ.C.de testa.ꝛ.ff.de iure codi.l.j. q2 ius interpretat̃ ꝙ voluerit valere nisi eo mõ quo credidit valere et qð disposuit vt valeret. Sed qñ apposuit dicta verba ius psũmit ꝙ voluit valere vel illo modo vl' alio quo pôt. Et in hoc est notabilis illa.l.codicillis.in.§.fi.sicut qñ iurauit.vt.l.cũ pater.

4 §.filius matrem.eo.ti.¶†Sed quero quid ecõuerso si fecit testamentũ vel institutionẽ corã.vij.testibus habilibus ꝛ dixit ꝙ volebat suam dispositionẽ valere iure codicillorũ dũtaxat quo iure valebit. Reperio Dy. disputasse vel consuluisse in questione q̃ incip.quidam paterfa. Et Jo.an.refert in addi.Specu.de instru.edi.§.compendiose.in addi. que incipit ad intellectum. quod nihilominus valebat iure testamẽti postꝙ potest q2 hoc fauorabilius est.non obstante quod voluerit contrarium quasi hoc non potuerit.arg.huius legis.Sed in cõtrarium videtur esse casus in.l.fi.C.de codi.vbi si dixit ꝙ volebat valere iure testamenti ꝛ codicillorũ est in electione instituti quo iure vult valeat an directo an obliquo.ꝛ hoc mihi verius videtur. Nec ob. ista.l.nam non potest facere vt defectus forme nõ noceat vt hic sed bene potest facere vt adhibitio forme non prosit.primũ eñ ideo non potest q2 fuit introducta ob publicam vtilitatem.forma testamẽti ad tollendũ materiam fal. vt in.l.fi.C. de fideicõ. Si ergo posset facere vt forma non requiratur faceret contra publicam vtilitatem ꝛ derogaret iuri publico: qð esse nõ debet vt in.l.testandi.C. de test.ꝛ in.l.ius publicum.ff. de pact. Sed si adhibetur solẽnitas ꝛ forma ꝛ sic satisfit iuri publico relinquatur arbitrio suo.an velit testari vel codicillari. non eñ.l. cogit ipsum ad testandum si non vult: sed bene cogit ad adhibendaz

5 solennitatẽ si vult.¶†In glo.seq.post principiũ ibi: nec enim per hoc finitur actio.s.ipso iure nec ciuilis obligatio sed naturalis que oritur ex volũtate testatoris bene finit̃ qñ deficit voluntas post tempus sicut videmus in pacto de non petendo. p qð tollitur naturalis ꝛ remanet ciuilis: ꝛ etiam actio. vt in.l.stichum.§.naturalis. de solu.ꝛ plene not.in.§. pactus ne peteret ideo autẽ ciuilis non tollit̃ ipso iure quoniã se habet ad cõmodum characteris qui imprimit̃ corpori cum ferro candenti.ita et obligatio personalis imprimitur anime seu ossibus.vt dicit gl.in.l.quis ergo casus de peculio.ꝛ.l.iij.pro socio. Sicut ergo character qui imprimitur corpori non posset imprimi ad tempus vt eo lapso finiatur ac si nõ fuisset impressus. ita nec iste q imprimitur anime nisi tollat̃ remedijs a iure inuentis.vt insti. quib.mo.tol.obli.in prin. bene tñ post tempus potest obijci exceptio doli.vt.j.sequit̃ in glo. q2 venit contra voluntatẽ defuncti sicut obijceret̃ exceptio facti si quis se obligaret vsq3 ad certum tempus hoc acto ꝙ post tempus non teneretur.vt in.l.cũ

6 qui ita.§.qui ita.de verb.oblig. ¶†Sed queritur quid econuerso an possit fieri per testatorẽ vel p contrahen. ꝙ actio psonalis vel etiam realis quibus prescribitur certo tempore iure prefixo.saltem vt tollantur ope excep.nõ prescribatur vllo tẽpore: sed semper possint exercere videtur ꝙ nõ.arg.a cõtrarijs q2 si non pôt fieri vt finiat̃ aliter q̃ lex disponat: ergo nõ debet posse fieri: vt perpetuet̃ aliter q̃ disponat lex.in cõtrariũ videt̃ casus in.l.qð si nolit.§.quid si ita.de edi.edi. Istud dubiũ mouet hic Dy.ꝛ Bar.ponit in.l.j.ff.de vsuca.ꝛ tenet ꝙ vsucapioni triennij que fuit introducta mere in fauorẽ vsucapientis possit renuntiari per regulam si quis in conscribendo.C.de pac.s3 prescriptioni.xxx.annorum que fuit introducta odio nõ petentis non possit renuntiari p regulam que ponit̃ in.l.tametsi. ad maced. Et idẽ in prescri.long.tem. que fuit introducta partim in fauorem prescribentis partim odio negligentis: q2 l3 posset renuntiare suo fauori non potest renũtiare fauori alterius. dic

a vt ibi[a] no. Uenio ad aliud exemplum de loco.¶†In glos.ibi:

7 vbi habet domiciliũ subaudi de presenti vt bene conueniant ea que sequuntur in glo. Item subaudi ꝛ non in alio loco.dicit ergo glo.ꝙ non ob.istis verbis poterit mero iure cõueniri in alio loco subaudi idoneo in quo.s. sortiatur forũ vt ibi est maior pars hereditatis.vt dixi.ff.eo.cum res maxime si in loco domicilij nõ reperitur sed bene reperiatur vbi est maior pars hereditatis.vt in fi.habetur in.l.j.ff. de eo qð cer. loco. Similiter poterit conueniri mero iure in alio loco in quo re ꝛ facto mutauerit domicilium ꝛ sit in nouo domicilio vel coram nouo iudice postea acquisito permutatur qualitas persone sue: q2 de laico factus est clericus vel de pagano miles obstabit tñ in omnibus predictis exceptio sicut in casu prece. q2 venit cõtra voluntatẽ defuncti.certe videt̃ ꝙ si malitiose faciat predicta q2 nõ permittit se reperiri in loco domicilij possit cũ effectu cõueniri in alio loco idoneo.vt in.d.l.j.de eo ꝙ cer.lo.ꝛ hoc credit̃ fuisse de mẽte defuncti vt nõ vtatur malitia: ꝛ idẽ videtur si mutauit forum malitiose tñ hoc nõ est ita clarũ nisi mutauerit postꝙ fuerit preuentus. vt.l.si quis postea.ff.de iudi. Et vide oĩno circa ista exempla de loco qð no.in.l.in bonefidei.in fi.ff.de eo quod

8 cer.loco.p Bar.¶†In glo.ibi: in cõditione tacita.s.vt lego cẽtum annua ex tali fundo.nã subintelligit̃ cõditio si ibi nascant̃ vt in.l.j.de cõdi.ꝛ demõ.§.fi.innuit ergo glo.ꝙ si ibi nõ nascantur aliquo anno non finiat̃ ipso iure obligatio sed ope except. Sed hoc scðm est verũ pro illo anno: sed si nascant̃ in annis sequentibus fit restauratio: ꝛ nõ ob.excep.ꝛ sic istud exemplũ nõ est bonum nec etiã sequẽs qð loquit̃ qñ cõditio apponitur ad incohationem obligationis.nã tunc sine dubio impedit natiuitatem eius ipso iure.vt.l.cedere diem. de ver.signi. Tene ergo tertium exemplũ qñ apponitur ad expirationẽ vel finiendam obligationẽ iam natã. puta ꝙ heres teneatur quousq3 nauis ex asia venerit non vltra sicut enim quando apponitur tẽpus certum nihilominus durat mero iure post tẽpus. vt in primo exemplo.ita qñ apponit̃ conclusio q̃ continet tempus incertũ vt in isto.ꝛ probatur in.l.iiij.ff.de serui. qð dic vt ibi dixi anno preterito obstabit tñ exceptio vt ibi not.¶In glo.ibi.C.e.l.fi. dic ꝙ bene faceret testator vt dñium rei legate duret apud legatarium ad tempus ꝛ postea reuertatur ad heredẽ. et ita loquit̃ illa lex q2 dñium non ita imprimit̃ ossibus legatarij sicut obligatio personalis passiua imprimit̃ ossibus heredis.¶In glo. ibi: sed mors legatarij interuenit. dicas clarius ꝙ mors legatarij bene potest facere vt obligatio que nondum nata est non nascat̃ vt in legato annuo qð pro primo anno est purũ pro sequentibus cõditionale.vñ mortuo legatario pro sequẽtib9 non incipit nasci actio que prius non erat nata ꝛ ita loquit̃ contrarium: sed postꝙ est nata nõ posset mors legatarij facere vt ipso iure finiatur vt si legatarius dixisset ꝙ legatarius posset agere quousq3 vixerit.nã nihilominus post eius mortem durabit

9 actio sed obstabit exceptio heredi eius.¶†In fi.gl.ibi suo fauori tñ derogat.no.ergo pro cõclusione huius.l.ꝛ sue materie ꝙ quedam sunt introducta in testamẽtis cõdendis mere ob fauorem publicum vt est solẽnitas ꝛ illã nõ potest testator tollere.vt in.j.glos. Quedã sunt introducta mere in fauorẽ testatoris vt eius volũtas seruet̃ ꝛ in consequẽtiã in legatariorũ quibus relinquitur puta vt prestet̃ cautio legatorũ relictor̃ in diẽ vel sub cõditione ꝛ illã pôt testator tollere. vt.l.j.C. vt in pos. le. ꝛ eo mõ hypothecã tacitã q̃ fuit inuenta pro legatis eadẽ ratione.vt no.glo.in.l.ij.C.cõia de le. Et idẽ videt̃ in translatione dñij rei legate: vt testator possit eã impedire: vt etiã p3 ex his q̃ habent̃ in.l.sempronius attalus.de vsufru.lega. Quedã fuerunt inuenta fauore heredis: vt q2 legatarij nõ capiat ꝓpria autoritate sed de manu heredis.vt in.l.j.§.redigunt̃ quor̃ lega.ꝛ hic etiã testator pôt tollere ꝛ dare licentiã legatario ꝙ propria

b autoritate[b] capiat.vt.j.tit.in.l.j.§.lucius.ꝛ ibi not.glo.fm vnũ

10 intellectũ.†Quedã fuerunt inuenta vt auferat̃ materia delinquendi vt cautio fructuaria.de vtẽdo arbitrio boni viri ꝛ illã nõ pôt testator tollere.vt in.l.scire.C.vt in pos.lega. Sed an te-

c stator possit remittere[c] cõfectionẽ inuẽtarij. Mart.sil.vt refert hic Bar.disputãdo tenuit ꝙ sic.p.l.fi.C. arbi.tute. Sed ibi loquit̃ in inuẽtario tutoris qð iõ pôt remitti q2 tutor in alio grauatus.s.in labore ꝛ periculo tutele.nos loquimur in inuẽtario heredis q tractat de lucro vñ puto ꝙ nõ possit remitti in p̃iudiciũ creditorũ hereditariorũ quominus ab eis cõueniat̃ etiã vltra vires hereditatis q2 nõ potuit testator eius preiudicare:

d sed in preiudiciũ legatarior̃[d] pôt q2 potuit eis nõ legare: ergo ꝛ pôt limitare vt.l.videamus.§.pe.ꝛ.l.in actionib9.de in lit.iu.

11 Et†breuiter assume regulã ꝙ illa pôt testator facere in suo testamẽto: ꝛ illis pôt derogare q̃ possunt 3bentes ꝛ quib9 renuntiare vel derogare pñt q̃ aũt illi nõ pñt nec testator: ꝛ q̃ sunt illa recollige ex optima distinctione quã ponit Bar. in.l.si quis in

12 cõscribẽdo.C.de pac.ꝛ.l.ius publicũ.eo.ti.ff.†Querit etiã Dy. an possint partes facere qð a sñia arbitri possit appellari.de q̃ qõne vide hic p Bar.ꝛ p Bal.in.l.j.C.eo.tit. Non sunt alia.

2 ¶†Cautio simpliciter interposita etiam scienter debet intelligi secundum naturam illius cause vel actus super qua vel quo interponitur.

1 **Si legati serui.** †Cautio q̃ non debet interponi si per errorẽ interponatur non committitur.h.d.fm intellectum glos. Et de isto articulo an cautio que non debet interponi si fuerit interposita cõmittatur.vide subtiliter p Dyn. et Barto.in.l. si patronus.ff.de do. fm alium intellectum dicit

2 quod†cautio simpliciter interposita etiam scienter debet intelligi fm naturam illius cause vel actus super qua vel quo interponitur. si enim legatur seruus in specie non tenetur heres cauere quod nõ sit fugitiuus.si erat fugitiuus viuente testatore. sed dare ipsum talẽ qualis est.vt.ff.eo.si a substituto.in fi. Sed si esset

---

a ¶Dic vt ibi.ad de lu.ro.3si.ccj. Raph.cuma.i cõsilio.lxix.

b ¶Autoritate. Adde Old.3sil. cvij. Ang.consi. ciij.lud.ro.consi. cccxij.ꝛ sing.suis fo.xiiij. Rapha. cu.3si.cv.

c ¶Remitter̃.ad de qð voluit ange.3si.clxxv.

d ¶Legatariorũ. Adde Alex.3si. ccix.ij.li. eũdem pau.cõsi.ccx. Et eũdẽ alex.in 3si. xl.col.pe.in fi.in iij.volu.Cur.

si esset effectus fugitiuus culpa heredis bene teneretur de hoc sicut de eius peremptione sui culpa contingente.vt.s.eo.quid ergo.§.si heres.Si ergo simpliciter promittat cum tradit vel asserit seruum fugitiuum non esse non intelligitur se obligare si est fugitiuus sine sui culpa:sed solum si esset sui culpa qꝛ intelligitur stipulatio ꝫm subiectam materiã.vt in.l.si stipulatus.s.de vsu.ita intelligit Bart.hic.In contractu autem empt.et vend.tenetur indistincte venditor si est fugitiuus etiam si non sui culpa cum pretium recipiat:ideo promittendo quod nõ sit fugitiuus indistincte tenetur si reperiatur contrarium.vt.s.de euic.l.si ita.ꝛ.C.de edi.act.l.si apud allegatis.in glo.pro contrariis.Non sunt alia.

2 ¶Si res obligata alicui legaẽ ꝛ testator expresse cauit vt heres eã liberaret:an tũc legatarius volẽs eã liberare possit vel nõ petere a creditore vt actionẽ sibi cedere cõtra heredem.

3 Quando habeo ius in re vt est legatarius hic q est dñs rei possum offerre creditori quod ei debetur ꝛ per viam agendi petere cessionem actionis vt hic.

Quid si legatarius nec ante solutionem nec post etiã re sibi tradita non petijt sibi fieri cessionẽ an possit postea implorare officium iudicis vt creditor sibi soluat actionem.

4 Cessio actionum per viam agendi non petitur per viam actionis sed officio iudicis.

Possidens pignora ꝛ a creditore molestatus an possit offerre creditori et petere sibi cedi actionem personalem vel realem: et tradi pignora.

5 Quid si nõ possidet.

6 Quid si nullũ ius hꝫ in re nec est obligatus pro illo debito.

7 Tres casus in quibus tenetur heres luere rem legatam.

8 Res obligata pro minori quãtitate ꝙ valeat non dicitur exiuisse patrimonium testatoris secus quando est obligata pro tanto ꝙtum valet.ꝛ vide nu.7.

9 Quando videatur res legata talis qualis est.ꝛ nu.8.

1 **Si res obligata.** †Heres tenetur rẽ legatã liberare a vinculo pignoris in tribus casibus hic contentis et in eisdem casibus si legatarius liberat potest cõpellere creditorem a quo liberat vt cedat sibi act.suã cõtra heredẽ tam per viam excep.anteꝙ tradat ꝙ etiam per officium iudicis postꝙ tradidit creditori qd sibi debetur.h.d.ista.l.no.et famosa.ꝛ primo declarat in quibus casibus teneatur heres liberare vsq ibi:ꝙ si testator.secundo prouidet legatario in casibus predictis:si heres nõ liberauit ꝛ propter hoc creditor aduocat ab eo rem legatã per hypothecariã ꝛ ipse legatarius ne aduocetur sibi soluit ꝛ liberat vt sibi actio cedatur.certe etiã sine cessione actionis quã habet creditor habet ipse act.ex testamento contra heredẽ vt liberet si adhuc nõ est liberata vel si extitit iã liberata habet eandẽ act.ad eandẽ rẽ quasi non censeatur eam habere quousq recuperet id qd sibi abest.vt.s.eo.l.plane.§.qd

2 si rem.¶†In tex.ibi:ꝙ si testator.Iste versi.innuit ꝙ si testator expresse cauisset vt heres eam liberaret ꝙ tunc legatarius non posset petere a creditore vt act.sibi cederet volẽti eam liberare.Sed certe iste non est intellectus litere.nã etiã tunc eo modo posset cum sit ea.ratio.Sed vult iuriscõsultus se referre ad casus prece.in quibus testator censetur voluisse ꝙ heres liberet ꝛ tamen hoc expresse non dixit sed tantũ valet tacita volũtas ꝙtum expressa.vt.l.cum ꝓponebaẽ.j.titu.j.ꝛ in illis casibus prouidet legatario de hac act.cedenda quã cessionem potest petere anteꝙ sit condẽnatus in hypothecaria ꝛ hoc est clarum ꝛ etiam post anteꝙ rem hypothecariã tradat ꝛ hoc est etiã clarũ ꝛ etiam postꝙ tradidit anteꝙ soluat debitũ si offert se solutum ꝛ petat creditorem compelli ad recipiendũ ꝛ ad cedendũ.et hoc est etiam clarũ quoniã durat actio creditoris.Et si dicatur quomodo iste legatarius cũ non possideat rem habeat ius offerendi cũ requiratur ꝙ possideat ꝛ ex iusta causa possideat als non potest cedere quem ad cedendum iura sua vt in.l.nulla.C.de solu.Respondeẽ ꝙ hoc ꝓcederet si nõ haberet aliquod ius in re.nã si possides rẽ tui debitoris tibi obligatã.ego q nullum ius habeo in re illa non possum tibi offerre debitũ ꝛ petere ꝙ mihi cedas iura tua.†Sed si possiderẽ ꝛ tu cõtra me ageres ad defendendã meã possessionẽ bene possẽt tibi offerre: vt in.l.paulus.§.fi.qui.mo.pig.vel hypo.sol.quando habeo ius in re non erat hoc in legatario qui est dñs rei bene põt offerre et ꝑ viã agẽdi petere cessionẽ act.ad hoc semp allegaẽ iste tex.et ad predicta vide.l.mulier.q po.in pig.ha.Si aũt nullo istorũ temporũ legatarius petijt cessionẽ sibi fieri ꝛ soluit ꝛ rẽ liberauit ꝛ postea ꝑ viã agendi implorat officiũ iudicis vt creditor cedat sibi ac.videbaẽ nõ esse audiẽdus:qꝛ ꝑ sol.videbaẽ extincta.vt insti.qui.mo.tol.obli.in ꝑn.ꝛ sic nõ poterit cedi cum iste tex.vult Iriũ ꝫm vnũ intellectũ glo.singu.q vult ꝙ imo actio personalis quã habebat creditor non erat extincta qñ legatarius simpliciter illi soluẽdo censeẽ soluisse potius pro liberãdo rem suã ꝙ pro liberãdo ꝑsonã heredis sicut si ipse esset obligatus pro herede fideiussorio vel mãdatario noĩe simpliciter soluẽdo cẽsereẽ soluisse pro sua obligatione nõ ꝓ obligatione heredis q erat ꝑncipalis ꝛ sua obligatio ipso iure tollereẽ sꝫ obligatio ꝑncipalis nõ ipso iure lꝫ tollaẽ ope excep.si creditor ageret cõtra ꝑncipalẽ ex eqtate.l.bonafides nõ patiẽ.de reg.iur.ꝛ ideo adhuc creditor posset cedere illã actio.soluẽti postꝙ durat in substãtia:ꝛ illa exceptio q obstabat cedẽti nõ obstabit cessionario qꝛ in eo nõ est eadẽ rõ cũ nõ petat qd semel habuit sed petat ꝙ ipse soluit:ꝛ iste est casus in.l.papi.s.mã.quã glo.allegat iũcto eo qd no.in.l.fi.in ꝑn.C.de iur.do.Itẽ hic qñ nõ est obligatus ipse sed res sua videẽ soluisse pro obligatione rei sue.ꝛ illa tolliẽ ipso iure.Sed actio ꝑsonalis cõpetẽs cõtra heredẽ nõ tolliẽ ipso iure sꝫ ope excep.ꝛ sic poterit cedi ꝛ nõ obstabit exceptio.ꝛ

4 iste est casus hic ĩ fi.sui.in quo etiã no.†ꝙ cessio act.ꝑ viã agẽdi nõ petiẽ ꝑ viã acti.sed officio iudicis.Et aduerte ad istũ articulum q est vtilis ꝛ quotidianus.An qs posset offerre creditori ꝛ petere sibi cedi act.ꝑsonalẽ vel realẽ ꝛ tradi pignora.nã aut possidet pignora ꝛ molestaẽ a creditore ꝑ hypothecariã aut nõ possidet.Primo casu ꝙtũ ad hoc vt possit liberare rẽ ꝛ eã sibi retinere põt offerri creditori etiã ĩuito qualitercũq possessor sit etiã iniustus.vt est casus in.l.paulus.§.fi.s.q.mo.pi.vel hypo.sol.ꝛ põt hic facere etiã postꝙ cõdẽnatus est in hypothecaria anteꝙ rẽ tradat vt hic no.in glo.fi.ꝛ in Spe.de oblig.ꝛ solu.§.j.v.qd si te mihi.ꝛ facit.s.õ pig.si fundus.§.si pluris.nã hec exceptio cedẽdarũ nõ impugnat sñiam de iniqtate: ideo põt opponi in exec.vt.l.si fideiussores.§.idẽ rñdit.de fideius.ꝛ.l.nesennius.§.fi.de re iudi.sꝫ si vellẽ cõpellere credito.ad cedẽdũ iura sua tã ꝑ ꝑsonalẽ ꝙ hypothecariã.ita demũ possit ꝑ viã excep.

a si esset iustus possessor nõ aliter[a] ita colligitur ex tex.a cõtrario sensu.vt.l.mulier.s.q po.in pig.hab.lꝫ glo.subaudiat ibi maxime qd est destruere tex.Et ita recolo audiuisse a quodam dño

5 meo super illa.l.lꝫ alij scribentes non tangant.†Scdo casu qñ nõ possidet si vult ꝑ modũ agẽdi offerre ꝛ facere sibi tradi pignora ꝛ act.cedi.tũc aut habebat ius in illa re:qꝛ erat dñs ꝛ tũc põt vt est casus hic:ꝛ ad hoc iste tex.cõiter allegaẽ.Idẽ si habebat aliud ius in re.vt qꝛ creditor secũdus habẽs rẽ obligatã.nã põt offerre ꝑmo creditori ꝛ liberare rem ab eo ꝛ facere sibi cedi oĩa iura.vt in.l.ij.ꝛ.iij.s.de distra.pig.Idẽ si non habebat ius in re tñ erat obligatus primo illo debito fideiussorio vel mandatario noĩe illi creditori cui offert.ꝛ hoc est ꝙ disputãdo pro

6 et cõtra.determinat Cy.ꝫm Dy.in.l.ij.in fi.C.de fideius.†Si vero nullũ ius hꝫ in re nec est obligatus ꝓ illo debito tũc bene põt offerre ꝙtũ ad hoc vt liberet rẽ ꝛ etiã debitorem:ꝛ vt possit agere act.neg.gest.cõtra debitorẽ.vt.l.soluẽdo.de neg.gest.etiã inuito creditore ꝛ debitore.Sed si vult ꝙ sibi iura cedanẽ nõ tenetur hoc credi.facere.ꝛ iste est casus ĩ.l.nulla.C.de sol.ꝛ si offerẽs sit creditor eiusdem debitoris ex alia causa.Pone enim ꝙ mutuaui titio centũ ꝛ nõ habeo bona obligata qꝛ nõ feci cõfici instrm sed habeo testẽ vel scripturã de manu sua in qua raro fit hypotheca bonorũ.tu vero mutuasti decẽ et tibi fuit obligata que valebat centum quã habes penes te non reperiẽ de bonis suis vt possit mihi satisfieri volo offerre tibi decẽ ꝛ peto ꝙ tradas mihi pignus ꝛ cedas mihi ius qd habeo in eo vt sic possem idẽ pignus defendere aduersus aliũ creditorẽ cui fuit obligatum post te.certe nõ teneris hoc facere.ita sentit expresse Cy.C.etiã ob chiro.pecuniaꝫ.l.vnica.per illã.l.nulla.de solu.ꝛ sic si tibi soluo libero pignus ꝛ mihi nõ ꝓficio:sed sequẽti creditori qui nõ incipit esse primus ꝛ habet rẽ obligatã nõ ego:vt in.l.ij.in fi.de pig.ac.Tene bene mẽti predicta qꝛ male declaranẽ per

7 alios†Itẽ no.hic tres casus in quibus teneẽ heres luere.s.qñ testator sciebat rẽ obligatã.Itẽ qñ ignorabat: sed constat vere vel presumptiue ꝙ si sciuisset eãdẽ rẽ fuisset legaturus vel aliã eque bonã ꝛ nõ obligatã ꝙ ꝑsumiẽ si legatarius erat cõiuncta ꝑsona sicut qñ legat rẽ alienã ignorãter.vt.l.cũ alienã.C.de le.ꝛ de fideius.l.predia.Tertius casus est qñ nihil poterat esse superfluum in re legata soluta quãtitate debita:vt qꝛ valebat centũ qꝛ si legatarius haberet soluere legatũ nõ cõtineret vtilitatem ita intelligit glo.illũ ver.vel põt subaudiẽdo dici nõ: qd videẽ destruere tex.Preterea.d.ratio nõ videẽ bona.nã imo põt continere vtilitatẽ ꝛ valere legatũ:lꝫ tantũ soluat quãtũ valet.vt.j.e.l.ꝛ si equo.ideo Ang.dicit ꝙ tex.debet intelligi prout iacet.s.vel potest aliud esse superfluũ ꝛc.ꝛ est sensus ꝫm eum qd si res erat obligata pro minori quãtitate ꝙ valeat ꝙ tunc heres teneatur eã luere etiã si testator ignorauit ꝛ etiam si non apparet vel si sciuisset eandem vel aliã fuisset relicturus si aũt erat obligata pro tanto quãtum valeat nõ teneẽ heres eam luere sed legatarius nisi cõstet quod si sciuisset aliam vel eandem fuisset reli

[a] ¶Nõ aliter.ad de Signo.cõsil.suo centesimo.

cturus: & sic iste tertius casus deberet poni pro scdo & secundus pro tertio distinguendo hoc modo q aut testator sciebat illam fore obligatam & tenetur heres luere. aut ignorabat & tunc aut erat obligata pro minori quātitate q valeret. & idē aut pro tāto quātum valebat: & tunc si cstat vere vel presumptive: q si sciuisset fuisset eandem rem vel aliā eque bonam & non obligatā relicturus & idem. & sic sunt tres casus aut hoc non cōstat: & tūc secus. 8 † Sed que est ratio diuersitatis. dicit ipse q qñ est obligata pro minori quātitate q valeat. heres dicitur esse in culpa vel negligentia q non redimit: qz nō facit id quod diligens paterfa. faceret. & sic qz culpa heredis accidit q res nō traditur legatario tenet heres. vt no. j. tit. j. l. qui solidum. §. fi. & arg. s. eo. cetera. in fi. & l. quid ergo. §. si heres. Sed qñ erat obligata pro tanto quātum valeat non potest impingi negligētia heredi q eā non redimit sed habeat eā pro derelicto ideo cessante ratione predicta heres ad aliud nō tenet. nisi vt cedat legatario ius luēdi qd habet. Iste est mirabilis intellect9 & pro isto facit alia ratio subtilior: qz qñ est obligata p minori quātitate q valeat non videt exiuisse patrimoniū testatoris. vñ cū testator legauerit eam vt suā & sua est valet legatū & heres tenet eā tradere taliter q auferri nō possit. als nō videt tradidisse: & sic debet eam liberare als posset auferri. vt. l. si rē meam. j. de solu. qz videtur obligatus ad dandum. vt dixi. s. eo. si a substituto fi. sed qñ est obligata p tanto quātū valet videt quodā mō exiuisse[a] patrimonium: qz nō est verisimile q vnq velit luere. vt. j. de leg. iij. l. q habebat. & ibi no. Si ergo testator hoc ignorabat videt legasse rem alienā vt suam: & sic non valeret legatum qtum ad hoc vt heres teneat eam redimere si legatarius nō erat cōiuncta persona. vt in. l. cum alienā. C. de leg. sed bene valet qtū ad hoc vt ipse legatarius redimat & heres sibi cedat ius offerēdi & potestatē luēdi: & iste intellectus pz qz est cōformis litere que loquit affirmatiue dum dicit vel pōt & est satis sustētabilis et pulcher. ¶ Sed nunc op. q indistincte nō teneat heres liberare rem vt. j. eo. seruo legato. §. si fundus. Sol. seruitu. reali non tenet ipsam liberare. vt ibi qz ppter eā nō pōt res aduocari nā cōfessio dat pro seruitute. nō pro re q seruitutē habet sz ab obligatione pignoris bene tenet liberare fm distin. huius. l. qz per hypothecariā posset legatario res auferri. ¶ Itē adhuc opp. ad idē q heres indistincte nō teneat liberare: qz testator nō cēsetur legasse nisi ius qd habebat. vt. j. e. si domus. §. fi. Ang. dicit hic cūū est difficile. tu dic q non est. nā fateor q istud tm videt legare & nō vltra: nec hic dicit cōtrariū nā habet dominiū et proprietatē & illa videtur legasse & non vltra tm taliter videt legasse q legatarius habeat cū effectu & nō possit ab eo auferri in casib9 de quibus hic. Sed si haberet dñium vtile istud tm videret legasse & nō directū qd nō habet vt in cōio & si tm vsum fru. illū tm videret legasse. & nō pprietatē quam nō habet. j. de vsufru. lega. l. sticho. & si habet partē quotā illam tm videtur legasse & nō alterā. vt. l. serui electione. §. fi. s. eo. magis aūt ob. qz videt legasse talē qualis est si legatum consistebat in specie. vt s. eo. si a substituto. in fi. & sic heres videt liberari tradendo rē lz alteri obligat indistincte. 9 † Sed responde & no. q interdum res legata habet in se aliquā quātitatē intrinsecā diminuētem valorem rei quā heres remouere nō potest: vt qz est vitiosa vel seruus fugitiuus & loquit lex ctraria. aut est extrinseca & talis quā heres pōt admouere redimēdo vel soluēdo: & tunc si est talis p quā nō poterat res auferri nō tenet eā tollere. vt. j. eo. seruo legato. §. si fundus. Si aūt poterat auferri in totū vt p hypothecariā distinguendū est vt hic: & ideo in illa. l. si a substituto. in fi. dum loquit de seruo noxe obligato q heres liberatur tradendo eū talē qualis est. dixi distinguendū esse vt hic. an testator hoc sciret vel ignoraret. non sic qñ erat vitiosus vel nō sanus. tene mēti qz p predicta declarat ista lex. ¶ Ultimo oppo. q heres indistincte teneat liberare & luere. vt. s. eo. apud iul. §. heres. Timore huius Bar. istam. l. valde restringit dicēs q dz intelligi qñ erat obligatus pro debito alieno non testatoris. si autem testatoris indistincte tenet heres luere vt in contrario. & si hoc non facit cū ipse sit debitor & ad ipsum pertineat hoc debitum soluere sui culpa videt accidere & legatarius nō habet. ideo indistincte tenetur. & pro hoc tex. cum glo. in. l. qui solidū. in fi. j. ti. j. Bal. cōtra fm Ray. de for. & etiā Ang. qz videtur esse cōtra istum tex. circa fi. vbi dicit q si legatarius lui debet sibi cedi actio p heredē. ergo erat de bitū heredis. Bar. de hoc perpendit & dicit si volumus intelligere tex. q cedatur actio cōtra heredem. debemus dicere q defunctus pro illo debito alieno erat obligatus fideiussorio noīe q est diuinare. Sed Ang. meliorem dat solutionē volendo sustinere Bar. qz hic non dicitur q cedatur cōtra heredem. vnde intellige qd contra debitorem principalem pro quo erat ipsa res obligata breuiter tamē ipse tenet precedentem opi. Bal. qz ista est magna restrictio. nec ob.

a ¶ Exiuisse. add p hoc qd voluit Sozi. cōsi. incip. d. labia mea aperiat. in cā q vtit corā. d. potestate ciuitatis Luce.

b ¶ Restōni. add an impēsa facta in re subiecta restitutiōi debeat cū fructib9 compēsari. Pau. de ca. cōsi. xvij.

§. heres. qz loquitur in debito habente causam successiuam q erat magis onus fructuum q proprietatis. vt in. l. neqz dispendium. s. de impensis. vnde cum fructus illius temporis nō peruenerint ad legatarium indistincte pro illo tempore non tenetur istud debitum soluere sed heres. nos loquimur de alio debito extrinseco quod non erat onus rei vel fructuū suorum. et ista est melior solutio q illa quam dat Ange. vel Bal. nec obst. ratio Bart. quia imo accidit culpa legatarij si non soluit eo casu quo soluere tenetur non heredi sed in casibus in quibus heres tenetur fm tenorem huius legis accideret culpa heredis. quinimo tenet Ange. quod si esset obligatus pro debito alterius q testatoris non haberet locum ista lex nec eius distinctio quoniam ad heredem non pertinet illud debitum soluere: sed ad illum pro quo est obligata: & ille posset compelli ad soluendum vt per heredem vel per legatarium cessat sibi act. quā defunctus habebat contra illum pro quo obligauit. s. commo. vel man. vel alia act. fm ea que habent in. l. petenti. s. de pig. act. et si esset obligata pro debito heredi indistincte teneretur heres eam liberare: qz suo facto cōtingeret q legatarius nō haberet et iste est verus intellectus quem no.

2 ¶ Pro impensa facta in re aliena qñ quis non habeat actionem nec retentionem.

3 Impensa custodie dicitur pertinere ad presentem vtilitatem. & est cum fructibus compensanda.

Si castrum fuit datum in dotem tunc impensa custodie pertinet ad maritū qui habet fructus & soluto matrimonio non potest ab vxore repeti.

4 Impensam factam ad perpetuam vtilitatē qñ non teneat qs cum fructibus compensare.

5 Impensa facta cā colligendorū fructuū nunq repetitur sed cū fructibus cōputatur & de illis deducitur.

Quid si fiat ad vtilitatē nō pro maiori tempore q quo quis sit percepturus fruct9 q sit idē & quid si fiat duratura vltra illud tempus non tamen perpetuo q inspicitur quātum valeat hodie cum res repetitur.

6 Recipiens vineam ad quinquennium si ponat ibi palos duraturos per decennium repetit pro dimidia. si vero annuales nō repetit.

7 Si tempore quo impensa fuit facta nō fuit ppter illam effecta res maioris pretij propter qualitatem temporis qz erat guerra. & cū restituit res reperitur maioris pretij & sic vtiliter fuisse facta inspicitur tempus presens.

1 **Domos here.** † Expensa facta per heredem pēdente condi. legati in ipsa re legata & ad perpetuā eius vtilitatem repetit a legatario condi. existente. p viā excipiendi et etiā p viā agēdi si p errorē nō fuit exceptū facta vero p legatariū cōdi. pendēte. non videt dona. heredi. ideo nō pōt heres existente cōdi. eā deducere aduersus legatariū. h. d. vsqz ad. l. si ancilla. ¶ In glo. que incip. als estimas ibi sol. ibi: vt in ppria re sua impēdit hic vero nō possidebat rē alienā tanq suā & taq in sua impēdit. vñ nō habuit animū aliquē sibi obligandi. hic vero pendente cōdi. erat ipsius heredis sed subiacebat restitutioni.[b] vñ cū hoc sciret. videt impēdisse in re sua tanq aliena. & sic habuit animū obligādi sibi legatariū. Et multofortius idē videt si fuisset legata pure. cū sic impēdisset in re aliena vt aliena cū sciret se obligatū psonaliter. secus in. l. cōria. vbi non erat obligatus lz rei ven. posset cōueniri. ¶ In fi. glos. ibi: itē cōtra scz q legatū domus extinguat si fuit cōbusta et postea refecta. vt. j. e. si ita. §. fi. & solue vt in glo. qz ibi viuente testatore q videt per hoc reuocasse legatū hic post mortem & per heredem in cuius potestate nō est legatum reuocare. vt. s. eo. circa fi. ¶ 2 † In l. quid si nulla. in fi. glo. ibi: quid si pars. & illa vera. nam. l. si in area. loquitur in illo qui impendit in re aliena tanq aliena: qz possidebat rem alienam non & erat obligatus personaliter ad ipsam tradendam alteri quo casu aut sciebat se non esse dominum: & videtur donasse: & sic non habet actionē nec retētionem vt. l. si quis sciens. C. de rei ven. & in alia glo. s. in. l. domus. si autem credebat se dominū tunc de equitate habet retentionē sed si p errorē nō fuit ea vsus & tradidit nō habet repetitionē qz nō habuit animū aliū sibi obligandi. hic vero sciebat se personaliter obligatū ad tradendū. vñ siue pure siue sub condi. videtur impedisse potius tanq in aliena. & sic animo obligādi sibi legatariū. vñ habet retētionē: & si nō fuit ea vsus p errorē nō repetit p cōdi. indebi. qz res fuit debite tradita: sed qz aliter fuit tradita q deberet p errorē cōpetit cōdictio incerti & sine cā vel retractatur eadē res retinēda. quousqz impensa refundat. vt hic in d. §. si pars. ¶ In. l. sumptus. sup glo. j. ibi: qz fecerat pendente conditione & sic tpe quo res ad ipm non pertinebat sed erat heredis. vñ cū hoc sciret vel scire deberet impēdendo in re aliena videtur

videt͛ donasse.vt.s.eo.domos.vñ videbatur ꝙ heres posset de ducere aduersus legatarium:sed certe nõ videtur imo propriũ negotiũ gessisse cũ speraret adueniẽte condi.ad se debere pertinere ⁊ ita accidit.Sed si conditio nõ extitit fateor ꝙ videretur donasse:vel potest dici ꝙ nec tenetur ꝑpter spem quam habebat.nam donatio non presumitur vbi alia causa potest subesse vt.l.si cum aurum.de solu.l.autem si quis sciens.C.de rei ven. loquitur in illo qui non habebat spem vt efficeretur sua.vñ cũ cesset alia causa presumitur donasse. ¶ In glo.seq.que incipit puta ꝙ custodia.ista glo.habuit alium intellectũ ad istã.l.sumptus ꝙ̃ precedens glo.nõ precedens intellexit ꝙ isti sumptus fuerũt facti per legatarium. Ista vero ꝙ per heredẽ.⁊ dicit ꝙ non potest eos reputare.i.repetere a legatario:sed contra de.l. domos.Sol.ibi:qñ ad perpetuã rei vtilitatẽ hic qñ ad temporalem.puta ad custodiã[a] rei ad quã tenet͛ condi.pendente.nam tunc cum lucretur fructus debet istas impensas cum fructib[9] compensare.vt.s.de impẽ.l.iij.§.vos gñaliter.sicut ⁊ expẽsas factas cã fructuũ colligendorũ.vt.l.fundus.fami.her.⁊.s.solu.ma.l.diuortio.§.impendia. ¶ †Et no.istã gl.ꝙ impensa custodie dicitur pertinere ad presentẽ vtilitatem ⁊ est cũ fructib[9] cõpensanda ideo si fuit datũ in dote castrũ impensa facta in custodiẽdo ꝑtinet ad maritũ qui habet fruct[9] nec põt repeti.so.ma.ab vxo.vt no.ꝑ Bar.in.l.fi.s.de impẽ.nõ tñ dr̃ facta causa culture.vt.j.de leg.iij.l.cũ quereret͛.§.fi.⁊ ibi omnino vide Bart. ¶ Sed op.ꝙ etiã in.l.domos.lʒ esset impensa facta ad ꝑpetuã rei vtilitatẽ ex quo tñ condi.pendente faciebat fructus suos.debeat illa cũ fructibus compensare:⁊ si tot ꝑcepit quot sufficiãt non posset eã repetere.vt in.l.sumptus.s.de rei ven.so.⁊ not.et tene menti[b].Lex illa loquit͛ in illo qui lucratur fructus solũ propter bonãfidem suã vt etiã si eos consumpsit ⁊ nõ sit factus locupletior:⁊ sic nõ teneatur ad restitutionẽ sed eos lucret͛ ꝑ culturã ⁊ cura.vt insti.de re.diui.§.si quis a nõ dño.nihilominus si aliã impensam fecit debet eã cum illis fructib[9] cõpensare nec põt eam repetere a vero dño:⁊ si esset effectus locupletior:et sic teneret͛ eos restituere posset eam de illis deducere. ¶ Si autẽ lucratur fructus ꝑpter aliã causam iustã.vt heres pẽdente cõdi.legati ex tacita voluntate defuncti.iuxta not.in.l fideicommissaria.ad treb.vel maritus propter onera matrimonij tunc talem impensam factam ad perpetuã vtilitatẽ nõ tenet͛ cũ fructibus cõpensare.hoc voluit glo.que non est alibi:⁊ que debet ita intelligi ⁊ declarari.s.de rei vend.l.emptori.in fi.mag.glo. tene menti[b] perpetuo. ¶ Sed adhuc op.si intelligis.l.domos. in expensis factis ad ꝑpetuã rei vtilitatẽ.videtur ꝙ illa tota sit repetenda nõ habito respectu ad estimationẽ rei que sit de presenti qr̃ videt͛ sufficere ꝙ fuerit necessaria vel vtiliter facta tpe quo facta fuit lʒ nunc non sit.arg.s.de impẽ.l.⁊ in totum. Sed tex.l.domos.in fi.dum dicit quantitatibus extãtibus estima. dicit contrariũ ꝙ habet͛ respectus ad id qd̃ valet res de presenti.sol.⁊ hic sing.no.quatuor sunt casus.†Interdũ fit expensis. causa colligendorũ fructuũ.⁊ illa nunꝙ̃ repetitur sed cũ fructibus computatur.⁊ de illis deducitur.vt.s.dixi. Interdum fit ad vtilitatẽ rei non causa culture.tunc aũt illa impensa non fit pro maiori tempore ꝙ̃ quo quis sit ꝑcepturus fructus vt est custodia rei vel si.⁊ idẽ vt in.l.iij.§.vos generaliter.de impẽ. Interdum est duratura vltra illud tempus nõ tñ perpetuo.⁊ tũc inspicitur quãtũ valet hodie cũ res repetitur.vñ si expẽdit cẽtũ ⁊ nũc cum res repetit͛.illa impensa parum est duratura intantum ꝙ nõ remanet vtilitas ex ea vltra.x.possunt repeti.Ita intelligit Ja.de are.†⁊ Bar.istam.l.domos.in fi.⁊ hoc no.ꝑ illis qui recipiunt vineam ad certum tempus et ponunt ibi palos. nam si annuales nõ repetũt impen. Si aũt duraturos ꝑ decẽnium:⁊ locatio duratvsqꝫ ad quinquenniũ repetunt pro dimidia:qr̃ pro dimidia temporis impẽsa seruiuit sibi pro altera dimidia seruit dño cui restituit ideo ab eo repetit:⁊ istud est quotidianum.Si aũt ad perpetuã rei vtilitatẽ locũ haberet quod dixi in cõtrario. ¶ †Et no.ꝭm Ang.ꝙ eo modo dicendũ esset in econuerso:si tempore quo impensa fuit facta res ꝑpter illã nõ fuit effecta maioris pretij propter qualitatẽ tẽporis qr̃ erat guerra postea cũ restituit͛ res reperit͛ maioris pretij:⁊ sic vtiliter fuisse facta inspicitur tempus presens per hanc.l.sing.in v. extantibus.qd̃ debet esse in tex.⁊ quotidie contingit ꝭm eum in istis qui rogantur post mortem restituere:⁊ interim faciunt expeñ.in bonis deinde post mortẽ petunt͛.⁊ heredes eorũ petunt ꝙ habeat͛ ratio impensarũ factarũ.nã ex predictis ptʒ q̃ ⁊ quales sunt repetende.Et de his vide in tex.⁊ glo.in.l.vbi pure.§. §.fi.j.ad trebel.tene menti predicta.

Si ancilla. †Dictio cũ:qñ ponitur inter ꝑsonas nõ cõiungit accessorie sed eque principaliter.sicut dictio ⁊:qr̃ persona propter eius dignitatem alteri persone nõ accedit.h.d. cum.l.seq.quando ponitur inter res:distinguitur an inter pñcipalem ⁊ accessoriã ⁊ coniungit accessorie.an eque principalẽ et coniungit principaliter vt dixi in.l.titie.§.nihil distat.⁊ habetur in.l.j.⁊.ij.cũ seq.⁊.j.de pecu.lega.

2 ¶ Dispositio tribus modis dicitur esse captatoria.

Captatorie. †Dispositio capta nõ vʒ in legatis[c] sicut nec ĩ institutionibus heredũ.h.d.†Quando autẽ sit capta in institutionibus habetur.s.de here.insti.l.illa institutio.et.l.captatorias.cum.l.seq.nã dicit͛ capta tribus modis. Primo quando substantia dispositionis confertur in liberam voluntatem tertij vt lego tibi si titius nollet vel voluerit qr̃ nõ debet vltima voluntas ex alterius voluntate pendere ꝙ̃ testatoris.Secũdo qñ persona legatarij vel instituti:vt lego illi cui titius voluerit vel instituo illos quos voluerit.vt.d.l.illa institutio.hoc tñ verũ qñ incerta persona de incertis cõfert͛ in arbitriũ tertij:secus si incerta de certis.vt lego vni ex libertis meis cui titius voluerit vel elegerit.vt.l.vtrum.§.cum quidam.de re.dub.nam primo casu titio non eligente remanet dispositio omnino incerta.scdo autem nõ.qr̃ oẽs liberti admittunt͛.vt.j.tit.j.l.cum quidam.⁊.l.si quis titio.§.fi.vnde videtur non valere legatum vel institutio facta de pauperibus quos elegerit titius qr̃ est de personis incertis de incertis: contrarium tamen est verius:qr̃ potius censetur factũ de eo qui certus est nec illo non eligente remanet incerta:sed tempus succedit et declarat. vt not.j.titu.j.l.j.et quia etiam si diceretur capta.nihilominus valet ad piam causam.vt in.c.cum tibi.de testamen. ꝭm Bart. Tertio modo dicitur capta.cum fit sub spe alterius institutionis vel legati.vt instituo te si institues me.vel lego tibi si legas mihi.et hoc quando per verba futuri temporis:secus si preteriti.vt.l.ille autem.de here.insti.⁊.l.j.de his qui pro non scrip. habentur.

2 ¶ Non valet dispositio si id quod sua dispositio includebat vel includere videbatur exceptio excludebat.

Si habẽs decẽ seruos ĩ patrimonio quos legauerit titio postea legauit seio aliquos seruos in genere an legatum valeat.

3 Dictio preter quid importet.

4 Electio in legatis duobus vel pluribus separatim factis pertinet ad primo nominatum.

Si ita legatum. †Non valet legatũ si res que legate sũt non reperiuntur.h.d.Vel sic ꝭm Bal.⁊ Ang.nõ valet dispositio si id qd̃ sua dispositio includebat vel includere videbat͛ excep.excludebat.h.d.[c] ¶ Op.ꝙ lʒ in patrimonio nõ sint nisi decẽ serui valeat legatum factũ seio qr̃ testator videtur voluisse ꝙ aliunde emantur postꝙ̃ legauit in genere ⁊ illos qui erant legauerat titio.arg.in.l.titia.§.j.j.de aur.et arg.leg.propter hoc Jac.de are.restrinxit istum textum ꝙ intelligatur quando dixit ex his quos habeo in patrimonio:sed hoc est diuinare.nec tex.hoc dicit.dico ergo ꝙ contrarium procederet si nullos seruos reliquisset in patrimonio vel reliquisset decẽ tñ.⁊ sciebat ꝙ non erant plures. Si ergo putabat qd̃ essent.xx.locũ habet iste tex.⁊ iste est verus intellect[9]. ¶ Item adhuc op.ꝙ in istis.x.qui erant concurrat primus legatarius cum secũdo.vt.s.e.l.plane.§.si cõiunctim.in fi. Sol. verba illa preter eos ⁊c.tollunt contrariũ.Si enim apposita non fuissent fatendum esset contrarium.sed nõ apparet ꝙ voluit eos concurrere. ¶ Sed adhuc oppo.fortiter:qr̃ dictio preter[d] videtur potius includere.nam si lego tibi decem preter fundum video etiam fundum relinquere sicut si dixissem decem vltra fundũ vel hoc amplius.vt not.in.l.cum ita.j.de dote prele.per Jaco. de are.⁊ Bal.sol.ibi quando verba referuntur ad eandem personam.hic ad diuersas.Sed contra quod idem si ad diuersas. vt.j.de leg.iij.l.si sic.Sol.ibi:in dictione hoc amplius: que magis est repetitiua hic in dictione preter:que ponitur hic exclusiue quando inter diuersas personas:et quia hic precesserat legatum factum titio.Et de materia huius dictionis preter:nota in.l.j.s.de pigno.actio. ¶ †Vltimo videtur hic casus dum dicit.quos titius elegit.de questione quam ponit Dyn.s.eo.si ita sit scriptum.in fine.et Barto.in.l.qui duos.de illo qui habebat duos equos:vnum meliorem altero et legauit tibi vnum de equis suis ⁊ mihi similiter quis habebit meliorem: et certe quia videtur legata optio primo nominatus primo debet eligere.vt in.l.quoties.s.de vsufru.⁊ hoc tenuit Bar.lʒ Dy.contra ⁊ pro Bart. videtur casus hic: qr̃ titius primo nominatus eligit ⁊ alij debentur secundo legatario:et hoc quando apparebat de legato facto titio.als an ex illis verbis preter eos ⁊c. inducat͛ legatum factũ titio.glos.tenet hic quod nõ per.l.titia. in pñ.j.titu.j.sed nihil facit ꝭm Dy.quia ibi erant verba futuri temporis enuntiatiua que dispositionem non inducunt hic

a ¶ Ad custodiã. Adde qd̃ voluit Bal.cõsil.ccliij.ij.lib.vbi de impẽsa facta ad custodiã castri de quo etiã ꝑ Ful. cõsi.cxix.

b ¶ Tene menti. Addẽ eũdẽ pau. cõsi.cccxxvj.

c ¶ In legatis. Adde Ang.cõsi. ccj.⁊ vide late in l.captatorias.s. here.insti.

d ¶ Preter. late vide ꝑ Lud.ro. cõsi.cccxxv.

preteriti que solēt inducere.vt in.l.ex hac scriptura.de do.ideo assignant aliam rationē q2 verba inducta ad diminutionē vel ad vnum effectum non operantur alium effectum cōtrariū.vt l.cum tale.§.si.ff.de condi.& demon.tene menti.

2 ☞ Expressa nocent non expressa non nocent.

Expressio eorum que tacite insunt aliquid operatur q̄n aliter exprimuntur q̄ insint.

3 In voluntatē illius cui fit acq̄sitio sine alia obligatione ipsius pōt cōferri tā legatū q̄ etiā contractus:sed in personā illius q etiam obligatur non potest contractus conferri.

1 **Illi si volet.** †Legatū pōt cōferri in liberā volūtatē legatarij:& si decedat anteq̄ declaret se velle nō trāsmittit ad heredē.h.d.Non sic pōt cōmitti in voluntate heredis vel tertij.vt.s.l.proxi.&.s.e.senatus.§.legatum.& ibi plene.¶In tex.ibi:si volet hoc exponit.i.si declarauerit se velle.non enim sufficit mente velle nisi declaret sicut nec in adita hereditate.vt no.in.l.pro herede.in princi.de acq.here.& puto sufficere q declaret vbis aut factis sicut in adi.heredi.vt plene no.in.l.gerit.eo.tit.nā facto datur voluntas intelligi.vt.l.reprehēdenda.C.de insti.& substit.¶In tex.ibi:quam legatarius voluerit.i.declarauerit se velle.Sed contra q imo moriendo videtur hoc declarare.vt.ff.de leg.iij.l.fideicōmissaria.§.hoc autē legatum.versi.verū si anteq̄.&.l.vxorem.§.pe.

a Solu.ibi:quando in voluntate heredis per dictionē cū:[a] que significat principaliter tēpus:& sic valet licet secus si p dictionē si.vt.e.l.§.q̄q̄.& tunc heres decedēdo videtur velle & sic prestabitur ab herede eius vt ibi hic in voluntate legatarij p dictionem si:que significat principaliter condi.& magis inficit & impedit transmissionem.vt no.in.l.j.ff.titu.j.¶†In tex.ibi:q̄uis

2 respondet tacite obiectioni:& sic not.illud vulgare expressa nocent non expressa non nocent.vt.l.non nunq̄.de cōdi.& demō.et q expressio eorum que tacite insunt aliqd operatur sed hoc est verum quando aliter exprimuntur q̄ insint.nam si cōditio ista non fuisset expressa voluntas legatarij non inerat acquisitioni cum ipsi ignorāti acquireretur sed inerat resolutioni vel perfecte acquisitiōni & irreuocabiliter q2 quousq3 acceptet non est perfecte acquisitum sed reuocabiliter:postea vero irreuocabiliter. Cum autem exprimitur ad originem acquisi.apponitur quia nec ipso iure nec irreuocabiliter acquiritur nisi declaret se velle.¶In glo.ibi:de actio.& obliga.l.sicut.¶†Tu dic

3 melius q in volūtate illius cum fit acquisitio sine alia obligatione ipsius bene potest conferri tam legatum vt hic q̄ etiā cōtractus.vt stipu.in personam stipulatoris.vt in.l.a titio.§.fin.de verb.obli.sed in personā illius qui etiam obligatur.vt emētis vel vendentis qui obligatur ad rem vel ad pretium nō potest contractus conferri vt in contrario.ratio ponitur in.l.cum sub hac.de act.& oblig.¶In fi.glo.ibi:fuit apposita.hoc nihil valet s̄m Dy.vt.ff.quando di.leg.ced.l.dies.§.fi.dic ergo q in l.contraria conditio apposita legato non erat apta suspendere legatum post adi.here.ideo non reddit legatum conditionale.vt si lego tibi si heres adiuerit heredita.vel si conditio sub qua fuit institutus heres extiterit.hec autem erat apta suspendere.nam etiā adita hereditate legatum erat conditionale quousq3 declaret se velle s̄m Dy.¶In glo.seq.in.fi.de condi.& demō.si quando.solue vt ibi no.s̄m Dy.

2 ☞ Domus legata si fuit destructa & refecta post mortē testatoris debetur legatario.

Si fuit destructa viuente testatore & non refecta debetur area legatario.

3 Si in ea area postea testator edificauerit an censeatur legatum nocasse.

4 Quid si istud nouum edificium iterum destruatur an tunc etiā debeatur area legatario.

1 **Si domus.** †Domus particulariter refecta censetur eadem licet nihil remanserit de prima materia.secus in refecta eodē impetu hoc dicit s̄m Pe. Et hoc vltimū videtur verum etiam si sit refecta de eadem materia vt videatur noua domus que nunq̄ fuit legata.quod dic vt not.in.l.si de naui refecta.s.eod.quod in rerum.§.fina.¶In tex.ibi:particulatim.i.in diuersis partibus.sed infra eodē tempore.¶In tex.ibi:vtile legatum manere.q2 cum sit eadem domus pōt peti tanq̄ legata sed in sequenti est diuersa domus q̄

2 nunq̄ legata fuit.¶†Oppo.extra glos.ad vltimū casum de.l.domos.s.eo.Sol.vt ibi dixi in fi.glo.q formať istud cōtrariū.nam ibi fuit destructa & refecta post mortē testatoris p heredē:& sic tempore quo iam erat acquisitū ius reale legatario saltem ficte.vñ domus noua nō censeť diuersa s3 eadē quo ad ius reale:vt probatur etiam in secūdo cōtrario.qd glos.hic formať de l.si fundus.§.si res.s.de pigno.& etiā de.l.seruitutes.§.si sublatum.s.de ser.vrba.predi.Hic aūt viuente testatore quo tempore nullum ius erat acquisitum legatario & sic quo ad acquirendum dicitur noua domus.Item opp.in glo.de.l.seruum filij.§.si aree.s.eo.Sol.ibi est casus econuerso:q2 fuit legata area & postea per testatorē fuit superimposita domus.vñ cedit aree & tanq̄ augmentū rei legate debeť legatario.vt in.l.qd in rerum §.si quid post.s.eo.hic aūt fuit legata domus & postea destructa deinde refecta.Sed contra q ista sol.nihil valeat.nā cum primo fuit destructa remāsit area & illa debeatur legatario ac si illa fuisset legata q2 supererat ex re legata.vt.s.eod.si grege.

3 in fi.¶†Si vero postea in ea area testator edificauerit ista do-

b mus l3 noua deberet ad legatarium pertinere[b] sicut si legasset aream & postea domum superimposuisset.vt.d.l.seruū filij.§.si aree.glo.nō respōdet clare fateť q si nō superimposuisset area deberetur sed superimponendo censetur legatū reuocasse:sed quare non sic.in.§.si aree.vbi magis censetur legatum auxisse.nec glo.nec doc.declarāt:sed dic aliud esse in area expresse legata que debetur vt res principalis:& sic recepit accessionem augmenti.vt in.§.si aree.aliud cum debetur tanq̄ remanēs ex re legata:& sic debetur vt accessio.vnde non recipit aliā accessi.sed potius extinguitur legatum et ius qd legatarius habebat in illa area remanente.Simile videmus quod vna seruitus aliā

4 seruitutē non recipit.vt in.l.j.ff.de vsufru.leg.¶†Sed pone q ista noua domus destruatur in toto.an illa area debeať legatario.videtur q sic:q2 si nō fuisset constructa debebatur ergo idē videtur si fuit constructa & nō durauit.arg.in.l.si pro parte.§.versum.de in remverso.Contrarium dic per istum tex.dum dicit legatum interijsse.Si enim non fuisset constructa tunc illa area domus debebatur legatario tanq̄ pars prime domus legate & tanq̄ id qd ex ea supererat.Sed postea incepit esse pars noue domus:& illa nunq̄ fuit legata nec debebatur legatario ergo & si postea destruitur nec illa area debetur quia nō est nūc pars prime domus s3 secūde & cessat rō.l.si grege.Non sunt alia.

2 ☞ Si testator mandauit heredi vt vendat mihi fundū valētem centum pro iusto pretio.legatum valet non tamen valet quantum ad hoc si testator iniunxit mihi aliquod onus fideicommissi vt dem tibi decem quasi nihil habuerim ex testamento eius.

3 Quod testator possit mandare heredi vt mihi mutuet sub certis vsuris & habeo actionem ex testamento.

Si mandauit vt venderetur tibi & mihi & tu non vis emere vel ego an inter nos habeat locum ius accrescendi.

1 **Et si equo.** †Valet legatū de emēdo vel vendendo iusto pretio.h.d.ratio vna ponitur hic:& alia.ff.titu.j.l.si cui videbatur legatum inutile quasi non continens vtilitatē.arg.ff.eo.ciuitatibus.in fi.vbi dicitur quod nihil ex testamento vi-

2 detur capere qui tantum erogat quantū accipit.¶†Sed istud est verum quātum ad hoc vt possit grauari.nam si testator mādauit heredi vt vendat mihi fundum valentem centum pro iusto pretio valet quantum ad hoc vt per act.ex testamento possim heredem compellere ad vendendum sed non quantum ad hoc vt si testator iniunxit mihi aliquod onus fideicōmissi puta vt dem tibi decem vel fundum meū tenear illud prestare quasi nihil habuerim ex testamēto eius.vt in.l.si ab eo.C.de fideicō.& ita loquitur lex contraria.vt.s.eo.non amplius.in princip.

3 ¶†Sed an possit mandare heredi vt mihi mutuet sub certis vsuris.dic q sic:& habeo actionem ex testamento.vt.ff.de lega.iij.l.fideicommissa.§.si heres.Itē an inter istos legatarios sit ius accrescēdi si mādauit vt vendereť tibi & mihi:& tu non vis emere sicut locum habet in lucratiuo legato.dic q sic.vt no.gl.ff.de leg.iij.l.vxorē.§.agri plagam.& vide qd ibi no.p Dy.& qd dixi.s.eo.si fideiussor.§.fi.Non sunt alia.

2 ☞ Condēnatus ad mortē si primo fuit procurator vel negotiorū gestor alicuius debet differri executio quousq3 rationē reddiderit.

1 **Seruus vni.** †Solutio rei legate et pure potest ex iusta causa dif-

2 ferri.h.d.facit iste tex.†q si aliquis fuit condēnatus ad mortem qui primo fuerat procura.vel neg.gest.

c alicuius debeat differri executio[c] alicui⁹ quousq3 rationē reddiderit.facit.ff.eo.seruo legato.§.seruus.& ita not.Pe.& Cy.in l.j.C.de bonis proscrip.

1 **Si ex pluribus.** †Nominati p nomina propria viriliter admittunť non pro portione hereditaria.h.d.Simile.s.eo.turpia.§.fina.& differunt q2 ibi loquitur in granatis per nomina ppria.hic in honoratis.¶Et pone casum melius q̄ glo.q erant quatuor heredes ex diuersis portionibus instituti & duobus ex eis fuit legata res aliqua hereditaria vel non hereditaria:& primo casu tenet legatum in portionibus quas alij duo habent.vt.ff.eod.

legatum.

---

a ¶Dictionē cū. Ideo dixit Ro.singu.suis fo.xj.per tex.singu.in l.vxorē.§.scenola.de lega.iij.q si heres grauat⁹ fuerit restituere scio cū volet qd mortuo herede seius petet fideicōmissum.

b ¶Pertinere. His dictis addē vt per Lu.ro.singu.suis fo.xj.incip.fuit ante que situm an si viuēs testator trāsmutet.

c ¶Executio.adde Lu.ro.idē dicentē singularibus suis.fo.xiij.

legatum.§.heredi.certe ad illas admittenť legatarij pro virilibus non pro hereditarijs portionibus:qꝛ non potuerunt nominari nisi per nomina ꝓpria sicut dixi in.l. turpia.§.fi. posset tamen dari casus per appellatiua. vt si duo erant fratres mei vel nepotes ⁊ filij duo erant extranei ⁊ legaui fratribus.nã videntur tunc admittendi pro hereditarijs sicut si fuissent noĩati vt heredes.tex.est not.in.l.lucius.§.meuia.j.ad trebel.

2 ☞ Quãtum ad acquirendum ex vltima voluntate nõ inspicitur tempus acquisitionis incohoate.i.testamenti cõditi vel mortis sed tempus perfectum acquisitionis.

3 In his que acquirunť filio vt filio nõ est necesse ꝙ sit heres patris:vt si pater recipiat emphyteosim vel feudum pro se ⁊ filijs eius vel liberis si non dicat ⁊ heredibus.

1 **Si post mortem.** †Legatũ factuꝫ filiofa.post mortem patris mortuo patre pertinet ad filiũ nõ ad heredem patris etiã si patri nõ sit heres: factum vero seruo post mortẽ domini pertinet ad heredẽ domini nisi dominus illi seruo reliquerit libertatẽ directo ⁊ pure ⁊ fuerit institutus heres necessarius:qꝛ tunc cum cedit dies legati reperiť liber:⁊ sic acquiritur sibi.hoc dicit in effectu vsqꝫ ad.§. si pure. ¶ In tex.ibi:si filio.nõ intelligas testatoris:sed cuiusdam tertij in cuius erat potestate. ¶ In tex.ibi:ad filium pertineat.qꝛ per mortẽ patris efficitur sui iuris indistincte:⁊ tũc cedit dies legati sibi facti:vnde queritur sibi.patri autẽ quousqꝫ vixit nõ fuit acquisitum ex persona filij cum esset conditionale. vñ nec 2 potuit transmittere ad heredem eius.†Et sic not.quod ꝗ̃tum ad acquirendum ex vltima voluntate non inspicitur tempus acquisitionis inchoate.i. testamenti conditi vel mortis: sed tẽpus perfectum acquisitionis.s.cum cedit dies legati non sic in contractibus inter viuos:qꝛ si filiusfa.stipulatur sub cõditione lꝫ tempore conditionis aduenientis sit sui iuris sibi nõ acquiritur imo patri fuit acquisita:quod dic vt plene no.in.l que legata.de reg.iur.qꝛ in contractibus conditio retrotrahitur. vt l.potior.⁊.l.qui balneũ.qui po.in pig.ha. secus in legatis.vt.l. 3 j.§.j.⁊ ibi no.ad sillꝫ. ¶†In tex.ibi:an patri heres extiterit nec ne.No.diligenter ꝙ in his que acquiruntur filio vt filio nõ est necesse ꝙ sit heres patris:⁊ ideo si quis recipiat emphyteosim vel feudum pro se ⁊ filijs eius vel liberis si non dicat ⁊ heredi- a bus mortuo patre vocantur filij etiam si repudient[a] hereditatem paternam:vt hic sed cõtra in ver.feudo.in tit.an agna.vel fi.Sol.intellige ẜm Bald.idem quando pater simpliciter recepisset:quo casu filij etiam vocantur.vt in tit. qui feu.da.pos.§. cum vero contra.Ita tamen si sint heredes patris nõ aliter vt in contrario:sed agnati etiam si non sint heredes dum tamen sit antiquum sed non initiatum in personã ꝓmorientis: aľs nõ succederent licet filij bene succedant.idem dico si dixisset pro se filijs suis ⁊ heredibus.⁊ no.Bart.in.l.vt iureiur.§. si liberi. de oper.liber. ¶ In tex.ibi:in ea causa durauerit:qꝛ non fuit sibi relicta libertas.vnde non efficitur sui iuris per mortem domini eo modo quo filius per mortem patris:sed remanet in dominio hereditatis. vnde sequitur hereditati iacenti ⁊ per eã post ea heredi adeũti.vt.j.acquiritur. ¶ In tex.ibi:liber esse iussus fuerit.Instituto extraneo herede.nam tunc inter mortem domini ⁊ adi. hereditatis est dare mediũ ⁊ in illo medio iste seruus est adhuc seruus cum dies libertatis relicte non cedat nisi adita hereditate.vt.C.de cadu.tol.§.in nouissimo.vnde adhuc est idẽ hic quod in superiori casu quando non fuit relicta libertas.⁊.h.d.vsqꝫ ibi preterꝗ̃.Si autẽ fuit institutus necessarius heres vt alius seruus illius domini vel etiam filius in potestate:tũc statim mortuo domino ipso iure acquiritur instituto hereditas. ⁊ sic non est dare mediuꝫ inter mortẽ domini ⁊ adi.hereditatis sue ⁊ eodem tempore ⁊ instanti cedit dies relicte libertatis ⁊ efficitur liber ipso iure si erat relicta directo secus si per fideicõmissum:⁊ eodẽ instanti cedit dies relicti facti seruo post mortem domini:⁊ sic reperit ipsum liberum vnde sibi acquiritur ⁊ non heredi domini:sed cõtra:qꝛ ista tria simul concurrũt et eodem tempore nec vnum est altero prius vel posterius.⁊ sic legatum factum seruo non reperit ipsum liberum factum sed in actu liberationis sicut alibi dicit glo.lupus exit syluam sed nõdum exiuit in.l.arboribus.§.de illo.s̃.de vsufruc.Ita iste cũ cedit dies legati sibi facti exit seruitutem:sed nondum exiuit: ergo sibi non debet acquiri.Sol.tex.voluit hic contrariũ solue re circa finẽ.vt licet cõcurrant nec vnum sit altero prius vel posterius.respectu temporis tamen fauore legati vt seruo acquiratur in ordine intellectus fingitur prius factus liber:⁊ ꝑ posterius cedere dies legati sibi facti. ⁊ sic allegatur iste tex. ad.q. de puncto.de qua etiam per glo.in.l.sed ⁊ partus.§.fin.in vlti. glo.s̃.qd̃ me.cau.⁊ per Pe.in.l.arethusa.de statu homi. et per Bar.hic qui distinguit.

2 ☞ Legatum pure factum si adimitur sub conditione censeť sub contraria conditione factum.

Tacita conditio impedit transmissionem legati sicut expressa et quid si perueniat ex dispositione legali.

3 Sicut quãdo pure relinquitur libertas seruo legato legatum extinguitur.

Idem quando in diem certum.

4 Casus in quo relictũ factum post mortem tertij reputatur potius in diem ꝗ̃ conditionale.

5 Si relinquo titio seruum vsqꝫ ad annũ ⁊ post annum volo qd̃ sit liber:an legatum serui valeat vsqꝫ ad annum.

1 **Si pure.** †Si seruo pure legato relinquiť libertas sub cõditione primũ legatũ reddiť cõditionale in euẽtum cõtrarie cõditionis.Si vero in diẽ certũ vel post mortẽ legatarij totaliter extinguiť.h.d.⁊ multofortius si pure. nec refert quid eorũ precedat fauore libertatis.vt.j.tit.j.l.si idẽ seruus dũmodo valeat relicta libertate.aľs dic.vt.s̃.e.seruũ fi- 2 lij.§.si idẽ seruꝰ. ¶†No.j.ꝙ si legatũ pure factũ adiť sub cõditione.censeť sub cõtraria cõditione factũ.vt.j.qñ di.lega.ced.l. qd̃ pure.⁊.l.aliqñ.de condi.⁊ demon.Sed contra extra glos. qꝛ verba inducta ad diminutionẽ nõ importãt augmentũ seu cõtrariũ effectũ:vt.l.legata inutiliter.s̃.eo.ergo ademptio conditionalis importat dationẽ etiã conditionalẽ.sol. vt dixi in.l.si mihi ⁊ tibi.§.in legatis.s̃.eo.nã ista datio non prouenit ex adẽptione sed ex primo legato pure facto quare ei nõ adimiť: ⁊ ex illa dꝫ peti:ideo tex.hic caute loquiť dũ dicit sub cõditione cõtraria valet legatũ.i.firmũ remanet. ¶†Itẽ not. in ver.⁊ ideo ꝙ tacita ꝯditio impedit trãsmissionẽ legati sicut expressa.nam ꝯ̃ria cõditio nõ fuit expressa sed tacita subintellecta. Sed cõtra de.l.cõditiones q̃ extrinsecus.de ꝯdi.⁊ demõ.sol.tacita cõditio ꝓueniens ex voluntate testatoris que colligiť ex verbis ab eo ꝓlatis a cõtrario sensu vel alio mõ idẽ operať ꝙ expressa ⁊ ita loquitur hic cũ cõcor. Sed ꝓueniẽs ex dispositione legali non reddit legatũ cõditionale quo ad diei cessionẽ ⁊ transmissionẽ vt in cõtrario:qꝛ dicitur extrinseca.i. ex testamẽto non proueniens sed prima sic.et tetigi in.l.stichum qui meus erit.s̃.eodẽ. 3 ¶†Tertio no.in ver.ꝙ si idẽ ꝙ sicut qñ pure relinquitur libertas seruo legato legatum extinguitur.Item qñ in diem certũ: puta post annum sed contra.nam illud fuit inductum fauore libertatis:sed nunc nullus fauor est ꝙ legatũ serui statim extinguatur qm̃ seruus non potuit consequi libertatẽ ante lapsum diei nõ enim interest sua cui seruiat an heredi vel legatario.deberet enim legatum stare firmum vsqꝫ ad euentũ diei ⁊ tũc finiri.vt.l.fi.C.de leg.⁊ sic interim legatarius habebit cõmodum ⁊ tñ iste tex.probat cõtrariũ ⁊ sic legatarius non habet sed heres Istud contrariũ est difficile ⁊ male videť posse solui nisi dicamus ꝙ interest sua nõ habere mutare dominiũ postꝗ̃ peruẽturus est ad libertatem sed hoc interesse non concernit libertatem.⁊ quousqꝫ habet seruire non est considerandus fauor eius vnde potest aliter solui ꝗ̃ hic contingit qꝛ libertas fuit relicta directo quo casu si valeret legatum ⁊ sic trãsiret dominiũ in legatarium nõ posset adueniente die cõpetere libertas:qꝛ nõ potuit relinqui seruo alieno:et qꝛ talis seruus remanet libertus orcinus.i.testatoris a quo euelliť dñium nõ aũt euelleret a legatario ⁊ sic remanet libertus legatarij. Si ergo relinquereť libertas ꝑ fideicõmissum ꝓ̃stãda legatario bene valeret legatũ vsqꝫ ad tp̃s vt ꝓcederet cõtrariũ ꝑ.l.cũ quo.§. is qui.in fi.j. ad 4 leg.fal.⁊ ꝑ.l.pecu.§.fi.j.tit.j.⁊ hic in glo.fi. ¶†Vltimo not.hic in fi.casum in quo relictũ factũ post mortẽ tertij reputať potiꝰ in diẽ ꝗ̃ cõditionale.Si eñ esset cõditionale legatũ serui nõ extingueret statim sed in euentũ cõditionis.vt in ṗn.§.⁊ hic in fi. statim extinguiť:sed cõtra de.l.heres meus.de cõdi.⁊ demon.⁊ l.quibus diebꝰ.§.quidã titio.vbi est cõditionale:qꝛ nõ est certũ an legatarius supuiuat illi post cuius mortẽ factũ est legatum vel nõ.Solu.verũ est regulariter.fallit hic.⁊ ratio fallentie est: qꝛ legatarius nõ potest consequi emolumentum ex legato serui viuente seruo:sꝫ in ṗmo casu huiꝰ.§.sic:qꝛ si deficeret alia cõditio libertati apposita remaneret legatũ serui penes eũ sꝫ hic in fi.si deficeret qꝛ si seruus moreret ante legatariũ nullũ cõmodũ remaneret penes legatariũ:dꝫ ergo inspici an cõditio libertatis possit deficere viuẽte seruo ⁊ tũc legatũ serui nõ reuocať sed poniť in suspẽso an nõ: ⁊ tũc statim extinguiť. Ratio autẽ extinctionis est eadẽ que in casu precedenti:qꝛ relinquiť libertas directo secus si ꝑ fideicõmissum.vt in glo. sed ratio diuersitatis inter primũ casum ⁊ vltimũ est illa quã.s̃.dixi. ¶ In vltima glo.ibi:vel fideicõmissum ab herede ꝓ̃standũ quo casu si valeret legatũ nõ posset heres libertatẽ ꝓ̃stare:qꝛ nõ est dñs:ideo legatũ serui reuocať sicut qñ relinquiť directo: secus qñ a legatario prestãda est vt in ꝯ̃rio:sed quidã dicunt ꝙ etiã ibi loquitur in libertate directo relicta.⁊ ita sonat ibi litera.et ad istum

a ¶ Repudiẽt.de hoc late in.l. qd̃ diciť per not. de verb.oblig.

tex.respondet fatendo ꝙ etiam ibi reuocatur legatum serui si-
6 cut hic quod dic vt ibi no.per Bar. ¶ †Predicta qñ legatum serui esset pure seu simpliciter factũ. ⁊ postea relicta esset libertas directo pure vel in diem. sed si relinquo titio seruũ vsq; ad annum ⁊ post annũ volo ꝙ sit liber nõ video quare legatũ serui nõ debeat valere vsq; ad annũ cũ appareat de voluntate mea ꝙ nolui ipsum habere cõmodũ pro illo tpe nec sum mihi cõtrarius in aliquo sed cũ relinquo pure vel simpliciter videor velle ꝙ ꝑpetuo habeat. cũ vero postea relinquo libertatẽ post tempus volo cõtrariũ. ⁊ sic mihiipsi cõtrarior. ideo hoc scdm preualet ⁊ reuocatur primũ statim propter rõnem tñ quã. s. tetigi ꝙ qñ relinquitur libertas directo dz auelli dñium a testatore. põt dici ꝙ in legatartũ non transeat sed dumtaxat cõmoditas pro illo tpe. vel si dicimus qd trãseat finito tpe redit dominiũ ad hereditatẽ. vt. l. fi. C. de leg. ⁊ eodẽ instanti auellitur ab ea ⁊ efficitur liber. ⁊ sic nihil obstabit. non sunt alia.

2 ☞ Dies legati facti seruo legato quare non cedit a morte testatoris ⁊ dies legati. facti seruo sic.

1 **SEruo legato.** †Seruo ꝓprio nomine legato põt quis legare. ⁊ dies secundi legati cedit ab adita hereditate. h. d. Si autem non esset alteri legatus seruus nõ valeret legatũ sibi factũ sine libertate. qr nõ esset cui posset acquiri. vt in. l. seruis. C. de leg. sed quando alteri legatur acquiri-
2 tur legatario ⁊ hoc vult iste tex. ¶ †In glo. ibi. §. in nouissimo sed quare dies legati facti seruo legato nõ cedit a morte testatoris. ⁊ tñ dies legati facti seruo bene cedit a morte testatoris. Glo. in. §. in nouissimo. sensit istud cõtrariũ ⁊ vult in effectu qd ideo primũ legatũ non cedit nisi ab adita hereditate. qr si cederet nõ valeret: qr nõ esset cui acquireret. nam lz dies legati facti de seruo cedat a morte testatoris. ⁊ sic legatarius efficiatur dñs serui hoc tamen nõ vere sed ficte: vt in prima glo. precedenti. ⁊ istud fictum dominium non est sufficiens vt per eundẽ seruũ eidem legatario acquirat legatũ seruo factum vnde cũ nec legatario nec seruo possit acquiri non valet sicut si non foret alteri legatus soli enim hereditati legantis acquireretur in cuius vero dominio extitit iste seruus. ⁊ sic ab eadẽ hereditate sibiipsi videretur legatum factum. sed post aditam hereditatẽ legatario serui acquiritur dñium vere. ideo per ipsum põt sibi acquiri legatũ fundi. Et ex hoc qr nõ cedit ante aditam hereditatem sequitur ꝙ iste seruus ante aditã hereditatẽ efficeretur liber. puta erat factus liber ⁊ iacẽte hereditate extitit ꝯditio libertatis. adita postea heredita. legatum acquireret sibi non legatario serui nec obstaret regula catoniana. q̃ non habet locum in relictis. quorum dies cedit ab adita hereditate. et. h. d. tex. in. l. cum legato. j. quãdo di. le. ce. qui declarat hunc articulũ. ¶ In glo. ibi quo cedit dies legati. i. quo moritur is qui legauit huic seruo. Dy. ¶ In glo. ibi ante aditam hereditatẽ. s. domini qui seruum legauit alteri tunc acquiritur hereditati ipsi⁹ domini penes quem verum dominiũ ipsius serui legati adhuc erat lz penes legatarium esset fictum. nam ista possunt simul stare vt patet in. l. in suis. de libe. ⁊ posthu. dominiũ autem verum sufficiens est vt acquiratur hereditatis legatum factũ seruo a titio sed fictũ legatario nõ. vt. s. dixi. Sed aduerte qr licet acquiratur hereditati dominij. adita postea hereditate tenebit heres seruum legatum tradere legatario vna cũ dicto legato sibi acq̄sito ita vult glos. in. l. ꝙ seruus. j. titu. j. Pe. autem voluit contrarium. C. de vsu. ⁊ fruc. lega. l. finali. Sed Barto. tenet glos. in l. ꝙ seruus.

2 ☞ Res subiecta restitutioni sub cõditione põt interim alienari si non est alienatio prohibita al's secus ⁊ quid hodie.

1 **Si seruum.** †Alienatio rei sub cõditione legate vires legati non perimit. h. d. ¶ In tex. ibi heres alienauerit. ⁊ sic trãstulit dominiũ qd erat apud eum pendente cõditione legati sed ea existente reuocat alienatio. quia resoluto iure datoris resoluitur ius acceptatoris. vt. l. lex vecti. de pigno. ⁊ redit dominium ad legatarium. Si tamẽ testator expresse prohibuisset alienari non valuisset alienatio ab ipso principio. ⁊ hoc vult glos. q̃ forte nõ est alibi. j. tit. j. cum
2 pater. §. libertis. ¶ †Res ergo subiecta restitutioni sub conditione potest interim alienari si non est alienatio prohibita: al's secus. glo. tamen dicit hoc verum iure isto. hodie vero etiam si non prohibita a testatore prohibetur a. l. et sic non valet alienatio per aut. res que. C. cõmunia de le. que glo. per omnes reprobatur quia per illam aut. nihil immutatur de iure veteri quãtum ad potentiã alienandi. Sed solum excipiuntur aliqui casus in quibus potest fieri alienatio etiam vt perpetuo valeat ⁊ non reuocetur tam autem iure digestorũ ꝙ̃ codicis valebat interim alienatio. sed existente cõditione resoluebatur. ⁊ ita etiã hodie est preterꝙ̃ in casibus illius aut. in quibus valet et non resoluitur. ¶ In glo. j. ibi: manumittere non potest: quia si valeret manumissio non posset adueniente conditione retractari fauore libertatis: sed alia alienatio sic. vnde not. quod difficili⁹ cõceditur id quod difficilius reuocatur: vt. s. de mino. si ex causa. §. fina. et not. s. de noxa. l. si noxali. ⁊. C. de condi. ob causam l. ea lege.

2 ☞ Si testator mandanit heredi ꝙ sponso vel genero nomine filie daret dotem ꝙ de equitate etiam gener vel sponsus fauore dotis agere poterit.

3 Statutum si excludit feminas extantibus masculis lz nõ disponat masculos succedere tamen hoc tacite disponere videtur cum ipsorum contemplatione feminas excludat.

4 Casus in quo verba conditionalia dispositionem inducũt. regulariter contra.

1 **Si testator.** †Ille agit ex legato cuius interest lz ad eũ verba legati nõ fuerũt directa. h. d. ¶ In tex. ibi: non creditores. nisi appareat ꝙ earũ contẽplatione sit relictum. vt no. s. eo. si cui. §. titio. qd dic vt ibi plene dixi. debent ergo creditores agere cõtra quẽlibet ex heredibus pro portione hereditaria non cõtra solum grauatũ actione ex testamẽto. ¶ In tex. ibi: quorum interest hoc fieri sz etiã creditorum interesse potest. Et possint vnũ vel duos insolidũ conuenire ⁊ non habeant agere contra quẽlibet: sed dic nõ tantum quantum interest coheredum: ⁊ ideo in dubio magis presumitur relictum cõtemplatione coheredum ꝙ̃ creditorum. l. fideicõmissa. §. interdum. j. de leg. iij. Et adde hic. l. cum ab vno j. tit. j. vbi est casus specialis ⁊ singularis in quo etiã alio nõ apparẽte creditor posset agere ꝯtra grauatũ ex testamẽto. ¶ In tex. ibi: non solũ. respondet tacite obiectioni quomodo possunt agere coheredes qui non fuerunt in hoc grauati. ⁊ respondet
2 ꝙ ⁊ alibi hoc cõtingit. ¶ †In tex. ibi: nõ eñi gener aut spõsus cui fuerat dos promissa per testatorem ⁊ subaudi tantum. vel dic de rigore: sed de equitate etiam gener vel spõsus fauore dotis hoc casu agere potest. vt. j. de condi. ⁊ demon. l. titio. j. eo. §. titio genero. secus in primo casu huius. §. ⁊ ad hoc. d. l. cum ab vno. Et per istum tex. cum simili determinat Bart. in. l. si. j. ad
3 tertul. ¶ †Si statutum excludit feminas extãtibus masculis lz non disponat masculos succedere nihilominus tacite disponere videtur. cum ipsorum contemplatione feminas excludit.
4 ¶ †Et sic est casus in quo verba conditionalia dispositionem inducũt regulariter cõtra. vt. s. si qs omis. cau. test. l. si quis sub condi. ¶ In glos. que incipit. vt. j. ipsi sol. ibi stipulatio ex qua per virum nõ acquiritur vxori. vt. C. si quis alte. vel sibi. l. multum interest. Dy. ¶ In glo. ibi: hic legatũ. in quo inspicit voluntas testatoris et ille mentaliter presumitur voluisse legare illis quorũ plus interest. vt. d. §. interdũ. Pet. de bel. pertica. ¶ In fi. glos. ibi: de lib. leg. l. iij. in fi. solue vt dixi in. l. si cui. §. si titio. qr ibi alius testator legauit creditori meo id qd debeo hic vero ego quo casu distingue vt ibi dixi. tene menti.

2 ☞ Si alius habebat vsumfructum vel vsum in fundo quem tibi legaui an heres meus tenebitur illũ redimere ⁊ ipsum tradere pleno iure.

3 Venditor an teneatur tradere fundum.

1 **Si fundus.** †Heres non tenet liberare rẽ legatã a seruitute prediali. hoc dicit intelli-
lige etiam si testator sciebat eam deberi. nec ob. l. si res obligata
2 s. eo. vt ibi dixi. ¶ †Sed an a seruitute personali. pone enim quod alius habebat vsumfru. vel vsum in fundo quẽ tibi legaui an heres meus tenebitur illũ redimere ⁊ ipsum tradere pleno iure. distingue an pertineret ad ipsum heredem. Et indistincte tenetur tradere pleno iure etiam si testator hoc ignorabat. vt. l. cũ filius. §. dominus. j. ti. j. aut ad aliũ. ⁊ tũc distinguit put in. l. si res obligata. quod dic vt plene no. in. l. meuius. §. fundo.
3 j. titu. j. ¶ †Quid autẽ in venditione an venditor teneat tradere fundum liberum. dic vt in. l. quod ad seruitutes. de euic. ⁊. l. cum venderes. de contrahen. emp. Sequitur. §. seruus. ⁊ istum casum habuisti. ideo breuis est.

Seruus qui. Cõcordat. l. seruus. s. eo. ⁊ facit ad questionẽ de qua ibi dixi. ⁊ ibi vide ideo non expedit insistere.

1 **Si res que.** †Si seruus legat⁹ est in fuga sine culpa heredis tenet heres dũtaxat cauere de prosequendo ipsum: ⁊ de restituẽdo cum ad eius manus peruenerit. h. d. sed cuius expeñ. tenet prosequi. dic vt. s. e. cum seruus legatus. ⁊ dixi in. l. cum res. circa prin.

2 ☞ Si res in qua vel pro qua ius habebam ad me peruenit: cum onere alteri restituendi: possum retentionem conseruare mihi ius meum quod erat extinctum quousq; reintegret vel indẽnis conseruer.

3 Qñ heredi cõpetebat aliqd ius in re legata anteꝙ̃ succederet testatori an

testatori an possit sibi illud ius conseruare aduersus legatariũ si per successionem fuerat extinctum.

4 Si emi fundum tuo mandato vel seruũ ⁊ mihi traditur acquiritur dominium mihi licet per actionem mandati tenear tibi tradere.

1 **Si seruus.** †Heres põt retinere seruũ legatum quousq̧ sibi satisfiat de noxa per eum sibi cõmissa ⁊ fundũ legatũ quousq̧ sibi reintegret̃ seruitus per succes. extin. h. d. Bal. et sic no. ẜm Bar. †ꝙ si res in qua vel pro qua ius habebã ad me 2 peruenit cũ onere alteri restituendi possunt per retentionẽ cõseruare mihi ius meũ qđ erat extinctũ: quousq̧ reintegret̃ vel indẽnis cõseruet̃ qꝛ pinde est ac si ad me nõ peruenisset ex quo habeo alteri restituere ⁊ sic reuocabiliter peruenit. facit. l. non quocũq̧. j. eo. ⁊ l. debitor. j. ad treb. ¶ Venio ad casum in glos. j. ibi: vt alia sit dubitatio. nã si pure legasset nullo mõ extingueretur actio furti vel seruitus competens heredi qꝛ nullo tẽpore fuisset heres dñs rei legate. vt. s. eo. legatarius. §. j. de fur. l. a titio. Dy. et sic non esset necessaria reintegratio. vt no. s. de ser 3 uitu. l. papi. in vlti. glo. ibi. §. dñs. ¶ †Circa istũ articulũ quãdo heredi cõpetebat aliquod ius in re legata anteq̃ succederet testatori an possit sibi illud ius cõseruare aduersus legatariũ si per successionẽ fuerat extinctũ. distinge aut erat ius seruitutis predialis ⁊ indistincte põt sibi conseruare nec tenetur fundum tradere liberũ legatario siue testator sciebat illam seruitutem deberi heredi siue ignorabat: vt hic in ver. nam ⁊ si fundus. qꝛ si deberet seruitutẽ cuidã titio nõ teneretur heres eam ab illo tertio redimere. vt. s. l. prima. §. si fundus. ⁊ illud tenet̃ facere in sua persona qđ esset facturus in personam alterius. argu. in. l. frater a fratre. ver. porro. s. de cõdi. inde. aut erat seruitus personalis vsusfru. ⁊ indistincte non potest istud ius sibi retinere imo tenetur illũ fundũ tradere pleno iure etiã si testator ignorabat illud ius heredi cõpetere ⁊ credebat se dñm pleno iure vt in isto. §. dñs. qꝛ vsusfru. est pars dominij: vnde si testator legaret rem heredis pleno iure valeret legatum ⁊ teneretur heres eam tradere etiam si testator hoc ignorabat ⁊ credebat esse suam. vt. j. titu. j. vnum ex fami. §. si rem. ita ⁊ si erat heredis pro parte integrali proprietatis ve vsufru. arguendo de toto ad partem. ⁊ ista videtur ratio illius. §. dñs. ita videt̃ si pro parte quota. Nec ob. l. serui electione. in fi. s. eo. vbi legatum restringitur ad partem solam quam habebat testator qꝛ illud est verum quãdo alius q̃ heres habebat alterã partem: secus qñ heres aut erat ius obligationis vel hypothece: vel qꝛ erat obligata pro noxa: ⁊ tũc adhibe distinctionem que ponit̃ in. l. si res obligata. s. eo. casu quo tenet̃ eam liberare ab extraneo teneat̃ etiam liberare a se. Sed eo casu quo non ab illo tũc nec a se. Et ideo primus casus huius legis debet intelligi quando testator ignorabat seruum illum dedisse noxam heredi: secus si sciebat qꝛ tunc teneret̃ ipsum liberare ab extraneo. vt dixi in. l. si a substituto. in fi. s. eo. Sed secundus casus qui loquitur de seruitu4 te intelligitur indistincte siue sciebat siue ignorabat. ¶ †Vltimo no. hic ibi dum dicit: nec simile ꝙ si emi fundum tuo mandato vel seruum ⁊ mihi traditur acquiritur dominium mihi lꝫ per actionem mandati tenear tibi tradere al's enim non extingueretur ius qđ habebam in eo cuius contrariũ hic ptꝫ qđ extinguit̃: sed habeo retentionem vt reintegretur vel cõseruetur indẽnis hoc intelligitur verum quando emi simpliciter. vt etiã not. in. l. res ex mandato. de acquirẽ. re. domi. ⁊ l. si ita quis. §. seia. de verbo. oblig. secus si tuo nomine qꝛ tunc recta via facta traditione acquireretur tibi dñium ⁊ possessio. vt. l. per procuratorem. C. de acqui. posses. tene menti.

2 ☞ Legatũ domus non valet si testator non habebat nisi vnã et habebat filios.

3 Legatum habitationis quid importet.

4 Si testator legauit habitationem vxori: reliquit domos in patrimonio non potest vxor petere quod sibi conducatur alia: sꝫ tenetur habitare in vna ex illis prout heres elegerit ⁊ arbitrio boni viri conueniat.

5 Quando legatur proprietas domus an erit in libera optione heredis si domos testator reliquit in patrimonio vt possit dare deteriorem.

6 Quid si habebat palatia ⁊ domum paruam que sufficiebat vni vidue cui fuit legata domus simpliciter.

7 In legatis earũ rerum que habẽt terminos facto hominis electio an sit heredis: ⁊ quid in his que habent certos fines a natura. ⁊ nu. 5. vide tamen nu. 8.

8 Si res mediocris est eligenda non esset differentia an esset electio heredis vel legatarij.

9 Quod dicitur hic de legato domus: an habeat locum in legato fundi.

1 **Si domus.** †Legatũ domus simpliciter factũ valet si testator reliquit domos in patrimonio: sed si non reliquit non 2 valet tanq̃ elusoriũ. h. d. ¶ †In tex. ibi ex his quas testator habebat. Sed quid si non habebat nisi vnã ⁊ de illa nõ est verisimile ꝙ senserit: qꝛ reliquit filios qui illam domum ingrediebantur puto perinde esse ac si non reliquisset vt non va3 leat legatũ. ¶ †Quid si dixit lego habita. Respõdeo aut nihil adiunxit. ⁊ videtur domũ legare qꝛ frequẽter hoc verbum pro domo ponitur: aut dixit lego habitationẽ vnius domus ⁊ tũc videtur legare cõmodũ habitationis. tex. est ⁊ glos. et ibi Guil. de cu. in. l. cum antiquitas. C. de vsufru. ideo non videtur adhibenda distinctio de qua hic. Sed heres teneatur indistincte legatario soluere pensionem vnius domus ẜm qualitatẽ legatarij: ⁊ hoc frequenter contingit in vxoribus qꝛ relinquitur habitatio qꝛ testator dubitat ꝙ nõ possit habitare cum heredibus.

4 ¶ †Dicit tñ Bal. in. l. in annalibus. C. de lega. qđ si testator reliquit domos in patrimonio non potest vxor petere qđ sibi cõducatur alia. Sed tenet̃ habitare in vna ex illis put heres elegerit ⁊ arbitrio boni viri cõueniat. arg. l. cũ filio. de lega. iij. vbi verba intelliguntur ẜm qualitatem persone ad quã referũtur.

5 ¶ †Sed quero quando legat̃ ppietas an erit in libera optione heredis si domos reliquit in patrimonio vt possit dare deteriorem tex. hic in verb. velle: innuit ꝙ sic: qꝛ nõ importat arbitrium boni viri. Nec ob. l. legato generaliter. qꝛ ibi in his q̃ habent certos terminos a natura vt equus vel aliud aĩal equius. tñ videt̃ hãc intelligi ẜm illã vel qđ inspiciat̃ psona legatarij.

6 ¶ †Quid enĩ si habebat palatia ⁊ domum paruã que sufficiebat vni vidue cui fuit legata domus simpliciter. Certe equum est vt remaneat illa contenta ⁊ non petat sibi non conueniẽter.

7 ¶ †In glo. ibi sensit tñ de certa: hoc ideo dicit glos. qꝛ al's esset electio legatarij ex quo reliquit domos in patrimonio. l. legato generaliter. Cuius cõtrariũ hic dicitur in tex. Sed iste intellectus non est bonus qꝛ tunc videt̃ de certa sensisse qñ expressit noĩa vt domos seianas cũ haberet plures sic noĩatas. l. si quis a filio. §. plures. s. eo. ⁊ l. apud iul. §. seio. Sed tex. hic dicit nec adiectũ fuit ⁊c. ⁊ sic patet ꝙ nõ noĩauit ergo nõ sensit de certa. Preterea si sensisset de certa valeret legatũ etiã si nõ reliquisset in patrimonio domus dummodo senserit de certa de certis vt domũ seianã ⁊ constat ꝙ sensit de illa titij qui habebat plures seianas. Nec ob. contrariũ qꝛ ibi in his que habẽt certos terminos a natura in quibus non est magna differẽtia inter pretiũ vnius ⁊ alterius vnde nõ multũ grauat̃ heres si legatarius habet optionẽ hic in his que habent terminos facto hominis in quibus potest esse magna distantia inter pretium vnius ⁊ alterius vnde posset esse magnũ dãnum heredis si legatarius haberet electionẽ. istã rationẽ ponit glo. in. l. heredes. fami. her. et 8 Bar. hoc sequitur. †Sed dicimus ꝙ mediocris sit eligenda nõ esset differentia an esset electio heredis vel legatarij qꝛ semper recurret̃ ad arbitriũ boni viri: ideo tex. est satis dubius ⁊ videtur dicẽdum qđ primo dixi quod sit in libera optione heredis. ¶ In glo. fi. in principio ibi qm̃ nõ natura ⁊c. qꝛ si a natura valeret lꝫ nullã speciẽ reliquisset in patrimonio. l. legato generaliter. vt si legauit hominem vel equum in genere: ideo in sticho vel alia re mobili habente terminos facto hominis idẽ esset ꝙ in domo si legaret generaliter ⁊ non reperietur in patrimonio ẜm Ang. sed satis videtur durũ fateri: pone ꝙ legauit ecclesie calicem vel planetã ista habẽt terminos a facto hominis nõ a natura sic non valebit legatum qđ est absonũ. l. titia. §. j. de auro ⁊ arg. leg. vnde non extendam vltra terminos ⁊ in legato facto ecclesie propter dignitatẽ legatarij fit interpretatio in ma9 iori. vt dixi in. l. si seruus. §. fi. per. d. l. titia. ¶ †In glos. ibi: domus ⁊ fundus. glos. non videtur facere differentiam inter domum ⁊ fundum ⁊ tamẽ in. l. legato generaliter. facit differẽtiã. Dic ꝙ in hoc nõ est differẽtia qꝛ tam domus q̃ fundus habẽt terminos a facto hominis non a natura. Sed in alio est differẽtia qꝛ legatũ fundi generale nõ valet etiã si fundos relinquat. sed legatũ domus sic si relinquat al's nõ vt hic. Pet. tamẽ dixit in fundo distingui. vt hic in domo qđ magis placet. vt ibi dixi: lꝫ Bar. teneat glo. vt ipse plene no. in. l. ita stipulatur. de verbo. oblig. predicta qñ non sensit de certa domo vel fundo: al's valeret si sensit de certa de certis. l. legato generaliter. §. fi. secꝰ si de certa de incertis vt lego domum seianam cum nullã seianã reliquerit nec apparet qđ se retulerit ad seianã alicuius hoĩs qꝛ esset oĩno in certum legatũ. l. si fuerit. de reb. dub. in pnci. ¶ In glo. ibi sed arg. est contra. s. qđ legatum valeat lꝫ nihil reliquerit in patrimonio in his q̃ nõ habẽt terminos a natura: sed solue vt in gl. qꝛ aliud in quãtitatibus in quibus est dare modum certum vel mensurã ẜm cõsuetudinẽ loci vel psone. l. si seruus plurium. §. fi. Si tñ reliquit in patrimonio de illo potest heres

ſoluere inuito legatario.nec compellitur heres emere in foro. vt no.Bar.in.d.l.iij.de vino triti.⁊ oleo lega.⁊.l.titia.§.j.

2 ☞ Ubicunqꝫ quis de euictione tenetur pōt etiam compelli cauere cum ſimplici cautione.⁊ quando etiam cū fideiuſſore.

3 Si heres tradidit rem legatam non preſtita cautione an poſſit legatarius cautionem petere.

4 Quid in emptore ⁊ venditore ⁊ in quibus differant.⁊ nu.5.

5 Emptor nō agit de euictione niſi re euicta ⁊ quid in legatario.

6 Quinqꝫ caſus in quibus heres tenetur legatario de euictione. et nume.7.

Aliud eſt legare rem aliud eſt legare poſſeſſionem.

7 Emphyteota ſi legauit rem emphyteoticam lꝫ morte eius finitur emphyteoſis ⁊ non valeat legatum tamē heres poſſidens tenetur ſaltem tradere poſſeſſionem.

1 **De euictione.** †Si euincit̄ res legata pro qua heres nō cauit de euictione agi pōt ex teſtamēto ad eandē rem.ac ſi nō fuiſſet tradita ⁊ cū petit̄ res legata in iudicio pōt officiū iudicis deſeruiēs actioni ex teſtamento implorari vt cōpellat̄ cauere de euictione:⁊ tūc ſequuta euictione pōt agi ex ſtipulatione.h.d.Primo formatur vna queſtio.ſecūda ibi regulariter.Scđo premittit̄ vna regula vſqꝫ ibi ceterum.Tertio ex illa regula infert reſpōſionē ad queſtionem formatam.Et aduerte bene:qꝛ famoſus eſt iſte.§. forma caſum:vt conueniat principium cū ſimili: ⁊ reſponſio cum interrogatione ꝙ legatarius petijt legatum in iudicio ⁊ cū eſſet in cauſa cōdēnatus:petebat legatarius ꝙ compelleretur cauere de euictione heres dicebat non debere compelli: qꝛ nō erat de hoc grauatus in teſtamento ⁊ qꝛ in libello forte non erat petitū iuriſconſul.premittit ꝙ ſi eſſet res tradita extra iudicium nulla data cautione ſequuta euictione legatarius poſſet agere ex teſtamēto ad eandem rem ergo nec re integra cōpellendū eſt ca-

2 uere qꝛ† vbicūqꝫ quis de euictione tenetur ibi pōt cōpelli etiā cauere vt ptꝫ in vēditore.§.de euic.l.ij.⁊.l.ex empto.§.fi. de act. emp.⁊ de rerū pmu.l.j.nō dico cū fideiuſſo.ſed ſimplici cautione.l.illud de euic.niſi in caſibus ibi not.ita hic debebit condemnari vt caueat ⁊ euictione ſequuta poterit conueniri ex ſtipulatione.Nec ob.ꝙ non fuit grauatus.nam ppter hoc nō cōpetit actio ex teſtatione ſed poteſt implorari officium iudicis deſeruiens actioni ꝓpoſite ad rem.Nec etiā obſtat qđ nō fuit petitū a principio qꝛ ſufficit ꝙ poſtea dubitatur.Uel dic ꝙ illud ꝓcederet in emergentibus poſt litis conteſta.ſed ea que per prius habent originem debent a principio deduci.l.ediles.§.itē ſciendum.de edi.edi.⁊.l.ſi quis miſſum.§.index.de dā.infec.¶ Sed oppo.extra gloſ.ꝙ non teneat̄ indiſtincte cauere qꝛ nō tenetur de euictio.indiſtincte:vt hic no.in glo.magna. Reſpondeo.fateor cōtrarium.⁊ dico ꝙ heres cum de euictione caueat poteſt opponere ꝙ cauet eoipſo quo de ipſa teneretur non aliter.argumento notatorū in.l.pretor.§.j.de dam. infec. Et ſi ſimpliciter cauet intelligitur cauiſſe in caſibus in quibus tenetur.ſ.e. l.ſi legati ſerui nomine.ſm ſecundā lec.doctorū:ibi iſta ſunt neceſſaria:licet per glo.⁊ doc.nō tangantur.¶ In glo.prima ibi: non illud euincitur:qꝛ ſi fuiſſet euicta ſine iudicio non ageret legatarius de euictione ſicut nec emptor.l.non vtiqꝫ. de rei ven. l.at qui.§.cum me abſente.ſ.de neg.geſt.etiam ſi per cōpromiſſum ⁊ ſententiam arbitri.l.ſi dictum.§.ſi compromiſero. de eui-

3 ctione.niſi aliud fuerit expreſſe actum.¶ † In glo.ſeq.pro eius declaratione quero.ſi heres tradidit rem legatam non preſtita cautione an poſſit legatarius cautionem petere.gloſ.determinat ꝙ nō qꝛ non pōt peti iure actionis cū teſtator nō diſpoſuerit de ipſa ſed petitur offi.iudicis deſeruiēte actioni ex teſtamēto q̄ pro legato proponit̄.Sed facta traditione actio eſt ſublata qꝛ ſolutione ⁊c.ergo ⁊c.C.depoſiti.l.iiij.Glo.iſta reprehenditur qꝛ lꝫ nō poſſit implorari officium mercenarium poteſt intētari ex teſtō pro eadē re:ac ſi nō eſſet tradita cū deficiat ius cautionis qđ totā rem concernit ⁊ ſic pōt res peti lꝫ nō ſit euicta:et lꝫ ſit penes legatarium non vt rem ſed vt cautionē cōſequatur l.etiam.de ſolu.⁊.l.iul.§.j.de verb.obli.Nec obſ.l.iiij. vbi actio prima non poteſt intentari qꝛ verū eſt vt ꝯſequatur vſuras vel acceſſiones q̄ veniebant officio mer.qꝛ ſunt res diuerſe a principali ſed vt conſequat̄ cautionē ſic.qꝛ concernit rem quaſi non videatur tradita ex quo poteſt euinci ⁊ de euictione nō eſt cautum.Preterea glo.dicit ꝙ per traditionē legati actio ex teſtamento ſit ſublata:qđ non eſt verum quando tenetur de euictione qꝛ re euicta nō poſſet intentari:⁊ tex.hic vult contrariū tūc ergo eſt ſublata qn̄ nō poteſt euinci qđ apparebit ex poſtfacto. Per predicta videtur ꝙ ſi heres offert legatū nō tenetur legatarius recipere niſi caueat eo caſu quo tenet̄ ⁊ ſic non conſtituit legatariū in mora:imo ipſe eſt in mora ex quo petit̄ ⁊ ſi periret non liberatur heres ſed teneret̄.l.cū res.ſ.e.iunctis his q̄ not. Bar.in.l.qui ſolidum.in prin.j.tit.j.¶ Sed oppo. contra text. dum dicit euictione ſequuta rem eſſe petendam.imo debet agi

4 ad intereſſe.l.venditor hoīs.de euic. ¶ † Sol.aliud in emptore:aliud in legatario qꝛ differunt in pluribus.nam vēditor facta traditione liberatur ab actione ex empto: qua tenet̄ tradere.vt no.glo.in aut.ſacramēta.etiā ſi erat aliena ⁊ poterat euinci qꝛ nō tenet̄ niſi tradere.l.j.de rerū permu. Heres vero nō liberatur eo caſu quo tenetur de euictione ⁊ res poteſt euinci vt probatur hic dum dicit poſſe cōueniri eadē actione qđ nō eſſet ſi eſſet ſublata.Item venditor facta traditione poteſt conueniri vt caueat directo abſqꝫ eo qđ petat̄ eadē res.l.ij.de euic.qꝛ iuris actione venit cautio in contractu emptionis.l.ex empto.de act.empt.heres vero non poteſt directo conueniri vt caueat:qꝛ hoc venit officio merce.⁊ ratio qꝛ actio ex empto eſt bonefidei. vnde in ea omnia veniunt que eſt equum venire ſed actio ex teſtamēto eſt ſtricti iuris lꝫ q̄tum ad morā ⁊ actiones ꝓpter moram habeat inſtar bonefi.l.in minorum.C.in qui.cau. nō ergo veniūt in eadē niſi diſpoſita a teſtatore.Alia vero q̄ eſt equum

5 venire veniunt officio iudicis ⁊ ex diſpoſitione legis. ¶ † Itē emptor non agit de euictione niſi re euicta.l. habere.de euic. lꝫ legatarius poteſt agere etiam anteq̄ euincatur ſi conſtaret eſſe alienā ⁊ eſſet caſus quo heres teneretur redimere a dn̄o qꝛ non eſt liberatus cum teneatur ad dandum ⁊ non dedit lꝫ tradiderit.l.cum quis.§.ſi hominem.de ſolu.⁊.ſ.eo.ſi a ſubſti.§.j. Itē quarto ⁊ vltimo qꝛ ſtante euictione emptor agit ad intereſſe.d. l.venditor hominis.ſed legatarius agit ad rē ac ſi non eſſet tradita vt hic eſt caſus.¶ In glo.fi.magna in prin.ibi:⁊ nihilominus etiā ex teſtō qꝛ per ſtipula.de euictione nō eſt ſublata iure noua actio ex teſtamēto cū ex neceſſitate fuerit interpoſita: vt voluit glo.in ſimili.ſ.de procu.vt.l.non ſolū.in prin.poſt med. magne gloſ.etiam iure iſto hodie clarum eſt per.l.fi.de noua. glo.vero hic aliam videtur aſſignare rationē quare nō ſit ſublata actio ex teſtō.ſ.ne ſn̄ia lata ꝓ legatario qua fuit heres condēnatus vt caueret legatario noceat cōtra.l.euidenter cū alijs alle.in glo.de excep.rei iudi.Si pro actione ex teſtamento q̄ habet inſtar bonefi.haberet ſolū actionē ex ſtipulatu que eſt mere ſtricti iuris:ſed ratio iſta eſt inſufficiens quid enim ſi ſine officio iudicis heres cū tradit de euictione cauiſſet nam fieret no-

6 uatio vt innuit iſta glo.quod eſt falſum.¶ † In glo.ibi:no.ſm Ang.ex iſta diſtinctione gloſ.collige quatuor caſus in quibus heres tenetur de euictione.Primū ſi conſiſtit in genere.Secūdus quando in ſpecie teſtatoris.Tertius qn̄ in ſpecie aliena:⁊ teſtator ſciebat.Quarto quando ignorabat. Primo caſu tenet̄ ſm glo.qꝛ tenetur heres dare ex natura obligationis ⁊ taliter vt euelli nō poſſit.ſ.eo.ſi a ſubſtituto.§.j.vnde magis tenetur ex natura obligatiōis q̄ ex titulo: qꝛ eſt titulus lucratiuus in quo non ſolet euenire euictio.l.ariſto.ſ.de dona.ſimile no.in.l. qui concubinam.j.titu.j.in.§.ſi heres.per qđ dicit Bar.ſi venditio conſiſtet in genere vt vendidi decem corbes vini teneret̄ venditor transferre dn̄ium ex natura obligationis.Nec haberēt locum leges dicentes venditorem teneri ad nudam traditionem ex quo ſequitur ꝙ etiam anteq̄ euinceretur ſi conſtaret alienū poſſet agi.l.cum quis.§.ſi hominem. de ſolu.Gloſ. tamē debet intelligi quādo legatur vnū de genere non totū genus:ſed ſi totum genus puta legat quis omnes ſeruos vel peculium vel hereditatem.tunc euicto vno de genere nō teneret̄ heres ꝑ not.in.l.j. de euic.¶ Item precedit glo.in genere generaliſſimo. ſecus in ſubalterno vt ſi legauit vnū ex equis ſuis:hoc intellige quādo nullus erat ſuus ſed putat nā tūc idē ꝙ ſi conſiſteret in ſpecie.arg.in.l.in ratione.§.tametſi.ad leg.falci.ſed ſi aliqui erant ſui aliqui non.⁊ tradidit de non ſuis teneret̄ de euictione ſicut in genere generaliſſimo qꝛ eſt eadē ratio.Secūdo caſu ſm glo. non eſt tractandū de euictione qꝛ nō poteſt euinci niſi iniuria: et tunc heres de euictione nō tenetur.Tu dic ꝙ pōt euinci non iure dominij:ſed hypothece ⁊ tunc dic vt.ſ.eo.ſi res.ſi aūt iure dominij tunc aut heres fuit in culpa ⁊ heres tenetur.l.excep.cū ibi no.de fideiuſ.vt ſi noluit oſtendere inſtrumēta tūc reſpectu iudicis ſententia nō eſſet iniuſta ſed re ipſa:ſed ſi nō eſſet in culpa glo.⁊ doc.dicunt ſententiā nō nocere heredi hoc intelligo ſi non fuit citatus nec fuit in iudicio al's teneretur qꝛ videretur contra ipſum lata vt dixi.ſ.eod. ſi ſeruus plurium.§.j. ¶ In tertio caſu quādo teſtator legat rem alienam ſcienter heres tenetur de euictione.l.cum alienam.quia tenetur eam redimere a dominio ⁊ facere accipientis.j.eo.huiuſmodi.§. qui ſeruū vnū anteq̄ euincatur agi poteſt ſi non eſt facta accipientis. ac ſi nō eſſet tradita vt dixi in primo caſu.fortius poſt euictionem dūmodo heredi fuerit lis denuntiata:et ſententia lata fuerit contra legatarium preſentem et defendentem al's ſecus.l.ſi fundus.et.l.ſi ideo.de euictio.hec vera niſi teſtator habuiſſet ſpem probabilem quod res deberet effici ſua: et ſpes deficit quia legatum eſſet nullum et non veniret euictio.l.ſeruum filij. in principio.ſ.

cipio.§.eo. ¶ Jtem procedunt predicta quando testator in re illa nullum ius habebat al's illud tantum videtur legasse vt in si. hui⁹. ideo si euinceretur a ratione iuris qd nõ habebat nõ veniret euictio per.l.qd in rerum.§.j.§.eo.ꝛ.l.sticho.de vsufru. lega. etiam si illud ius morte testatoris finiebat. vt in dictis iuribus no. ¶ †Sed op. si testator rẽ possidebat videt̃ heredi sufficere ꝙ rem tradat quasi tm̃ ius pos. legasse videatur. So. sm Bald. in.l.cum alienam. non est verum quia aliud est ius in re aliud possessio. que licet sit ius quoddã.l.peregre. de acq. pos. non est ius in re. imo est quid diuersum a re.l.si duo. vti possi. in princi. Aliud ergo est legare rem aliud legare possessionem et legando rez videtur legare ratione proprietatis. procederet tamen quod dixi si ignorabat alienam vt dicam in casu sequenti. ¶ Quartus casus est quando ignorabat ꝛ distinguit̃ aut legatarius erat coniuncta persona aut nõ. primo casu venit euictio quia est idem qd in precedenti casu ex coniecturata mente defuncti. fallit in.l.cum pater.§.euictis. de leg.ij. de cuius intellectu dic vt ibi. Jtem fallit quando testator putabat rẽ esse suã ex aliq cã speciali. que erat nulla vel erat finita. ita dicit glo. hic que in hoc reputatur singularis. et forte non est alibi nec bene iure probatur. ꝛ tamen cõmuniter tenetur. pone exemplũ quãdo erat nulla. quia emerat rem pupilli sine decreto. et putabat se dominum cum non esset. vult ista glo. ꝙ si legetur etiam coniuncte persone non valet legatum. Sed contra de.l.cum alienã vbi valet. licet credat suam. Solu. lex illa limitatur per hãc gl. quãdo credebat suam simpliciter ꝛ generaliter ignorando ex q̃ causa. quia eam reperit in hereditate patris. sec⁹ quãdo ex aliqua causa certa vt in hac glo. ¶ †De finita pone exemplũ in emphyteota qui legauit rem emphyteoticã cũ morte eius finiretur emphyteosis quia non valet legatum. si autem non erat coniuncta persona indistincte non valet. si tamen heres possidebat tenetur saltem possessionem tradere. ita tenet gl. in.l.cũ alienam. ¶ Sed pone ꝙ testator emerat a nõ domino: ꝛ sic habebat actionem de euictio. tradidit heres possessionẽ quã habebat euincit̃ a legatario. non potest agere de euictione cõtra heredẽ quia fuit liberat⁹ tradẽdo posses. †Sz an heres teneatur cedere illam actionem de euictione tam hoc casu ꝙ precedẽti quando dixi non valere legatum ꝛ heredez nõ teneri de euictione. glos. in.l.si res de euic. tenet ꝙ non lz possit si vult. Et est vtile legatario vt ibi patet lz heredi si non cedat non sit vtilis. quia sic res non euincitur heredi sed legatario. quia habet causam lucratiuam. nec potest agere contra heredem de euictione. similiter nec heres potest agere. quia sua nõ interest. vt l.si is qui. de euic. Et quis potest dici ꝙ heres teneatur cedere. tum quia alteri prodest ꝛ sibi non nocet argu. in.l.creditore. eo. ti. tuz quia licet legatum non teneat modo quo testator voluit propter eius errorem. vt res fiat legatarij. tenet tamen quomodo potest patet in possessione quam heres nũc habet quia heres cogitur tradere vt dixi. ergo si habeat actionem dz illam cedere. Sz quid eo casu quo heres tenet̃ redimere a domino rẽ dimit a non domino. ꝛ dominus euincit. an heres teneatur de euictione. dicit Pet. ꝙ non. ne iterum grauetur. ar. in.l. fideicom.§.qui decem.j.ti.ij. sed liberabitur cedendo actionem contra illum a quo redimit. intellige si ei fuit denuntiatum. legatarius tamen non potest denuntiare nisi sit sibi cessa actio. Sz debet denuntiare heredi. ꝛ heres illi. casus est in.d.l.si res. Vltimo potest dari quintus casus quãdo erat pro parte testatoris pro parte aliena. ꝛ hoc potest cõtingere pluribus modis. Primo si vnus habet directum dominiuz alter vtile. vel vnus proprietatem alter vsumfru. ꝛ sic quilibet habebat partez integralem. vel vnus dimidiam alter dimidiam. Jn omnib⁹ istis aut erat communis cum herede. ꝛ dic. vt.§.tit.j.l.cum filius.§.dñs aut cum alio. tunc aut testator sciebat vel credebat habere plenum ius. ꝛ illud tantum videtur legasse. et si euincatur ratione alterius non tenetur heres. vt.§.dixi. Sed si credebat nullum ius habere ꝛ legaret tanꝙ alienam: tunc veniret euictio. etiam si euincatur ratione iuris qd nõ habebat sicut si nulluz ius haberet ꝛ ipse sciuisset. per no. in.l.seruum filij.§.j.ꝛ ibi dixi.§.eo. ꝛ etiam in.l.serui. elec.§.fi.

2 ☞ Jn confessum non sunt partes iudicis in compellendo ipsum litigare. sed in assignando sibi terminum sicut si esset cõdemnatus.

3 An quis possit compelli inuitus litem contestari. ꝛ nu.2.

4 Per cõfessionem factã coram iudice: etiam non aĩo litigãdi inducitur preuentio iurisditionis: vt alius iudex se nõ possit impedire. ꝛ quid in causa criminali.

5 Quando legatur res aliena scienter heres non tenetur redimere nisi iusto ptio. ꝛ qd sit iustum pretium iudex arbitrabitur. Quid si heres semel potuit habere iusto pretio. ꝛ noluit. ꝛ nũc non potest.

6 Si dominus non vult eam vendere: nõ tamen potest peti estimatio. quia non fuit legata sed debet peti res. estimatio vo erit in cõdẽnatione officio iudicis. sed si legatum cõsistat in facto quia mandat testator ꝙ heres rem mihi emat: tunc si est in mora succedit obligatio ad estimationem.

7 Aliud pro alio soluitur inuito creditore ne fiat dura separatio. ꝛ quando dicatur dura.

8 Si pater doctor relinquit filium heredem ꝛ legat alteri libros filius etiam doctor non auditur volens soluere estimationem ne libri ab eo separentur.

1 **Jn pecunia.** †Confitenti fit preceptum et dat̃ terminus ad soluendum. Jtẽ ex cã iusta permittit̃ vt soluatur estimatio ꝑ spẽ. secus si nõ est iusta. h.d. vsq ad.§.fi. ¶ †No. ꝙ in cõfessum nõ sunt partes iudicis in cõpellẽdo ipm litigare. ꝯcor.l.si reus parat⁹. de pcura. sed in assignãdo sibi terminũ sicut si esset cõdẽnatus qz ꝑ condẽnato habetur si in iudicio confessus est. non ergo cogitur litem cõtesta. nec rñdere libello simpliciter. qz tunc induceretur litis cõtesta. sed põt dicere confiteor nõ animo litem contesta. sed quãdo non confitetur sed negat. non põt dicta verba apponere inuito iudice ꝛ parte. sed cõpellitur litem contestari.l.j.§.quid ergo. de ven. inspi. †Glo. tñ in aut. qui semel. C. quõ ꝛ qñ iu. videtur sentire ꝯrium ꝙ quis non põt pcise compelli lit. cõtesta. qz satis est ꝙ fiat contra ipsum missio in posses.l.nã satis. de ĩ ius vo. sz hoc verũ si eẽt in domo ꝛ nollet exire. quia nõ dz extrahi ꝛ duci inuitus ad contestandum. sed aliter põt compelli.s. captis pignoribus ꝛc. al's eẽt in arbitrio rei actorẽ eludere ne ad diffinitiuã perueniat quod esse non dz. ¶ †Et dicit Bald. per istũ tex. ꝙ per confessionẽ factam corã iudice etiaz non aĩo litigandi, inducit̃ puentio iurisdi. vt alius iudex se non possit impedire, etiã in causa criminali. vnde si post cõfessionẽ factam coram vno iudice ante formatã inquisitionem. alter formaret inqsitionẽ. põt alter sibi inhibere ne pcedat. qz pueni t.l. si postea de in. ar. isti⁹ tex. qz hic pz ꝙ iudex exequit̃ cõfessionẽ. Jdẽ ĩ cã criminali in qua confessus non habet̃ pro confesso. sz debet cõdemnari.l.si confes. de custo. reo. poterit iudex post confessionem formare inquisitionem ꝛ condẽnare altero inuito. ꝛ an talis confessio faciat probationez. dic vt.l.capite qnto.j. de adulte. ¶ †Jtẽ no. quando legatur res aliena scienter si heres non tenetur redimere nisi iusto pretio. ꝛ qd sit iustum pretiuz iudex arbitrabitur.l.qui alieno.§.si quis decẽ. de fideicom. liberta.l. qui concubinã.§.fin. de leg.iij. Sed quid si heres semel potuit habere iusto pretio. ꝛ noluit hic vero non potest. vide glos. notabilem in.d.l.qui concubinam.§.fi. ¶ †No. etiã ꝙ si dñs non vult vendere nõ propterea potest peti estimatio. qz non fuit legata sed peti debet res estimatio vero erit in cõdẽnatione officio iudicis. ꝛ hoc qñ fuit legata ipsa res sed si legatum cõsistat in facto. quia mandat testator ꝙ rem mihi emat. tũc si heres est in mora succedit obligatio ad estimationẽ. qd dic vt.l.titia.§.j. j.ti.j. ¶ Jtem not. ꝙ aliud pro alio soluitur creditore inuito.s. ne fiat dura separatio. ꝛ tunc dicitur dura qñ filius a patre vel frater a fratre separat̃ quia sequitur inhumanitas. sed qñ alia res inanimata secus ꝙꝙ ad eam habeatur affectio. vt in.§.cũ aliter. per quem dicit Bald. ¶ †Si pater doctor relinquit filium heredem ꝛ legat alteri libros. filius etiam doctor non auditur volens soluere estimationez ne libri ab eo separẽtur nec obstat.l.si in emp.§. de mino. ꝛ.l.si libertis qui soluendo de bonis liber. vbi habetur consideratio talis interesse. qz verum est nisi per hoc veniretur contra dispositionem testatoris. vt hic quod tene menti.

2 ☞ Res in qua vnus hz dominiũ directũ alter vtile: simpliciter loquẽdo dr esse illi⁹ qui hz directam: non illius qui hz vtile. Casus in quo res mea põt mihi legari.s. qñ legans hz ĩ ea ius aliquod reale. ꝛ legatum importat vt tale ius videat̃ remissuz. ꝛ quid si alius ꝙ legans habeat ius in re illa.

3 Proprietas rei dicitur esse apud illuz qui habet directũ dominium non apud illum qui hz vtile.

4 Emphyteota an possit rem illã legare sine cõsensu dñi.

1 a **Si fundus.** a †Habens ius in re si eã legat censetur illud tm̃ legasse. nõ aũt qd non habebat. h.d. Limita duobus modis.s. qñ erat ius qd poterat transire in legatarium. naz si habeo seruitutẽ in fundo titij. legando illum fundum non videor legare tibi solum illam seruitutem que debetur fundo dominanti. qui non est tibi legatus. ꝛ sic non potest in te transire.l.j. cõmunia prediorũ. Vel pone ꝙ fundus ille erat obligatus non videor sentire de illo iure qd erat occasione debiti. qz illud non est legatum vnde non transit hypotheca sine psonali. Alia limitatio est. si sciebã illud ius habere vel credebã plenuz ius habere. Secus si credebam nullum ius habere ꝛ legaui tanꝙ alienam. vt dixi in.§. de euic. et

a ¶ Ad materiaz hui⁹.§. vide Alexan. de imol. ĩ cõsi. xlvij. in tertio vo. vbi si ille qui hz hypothecam vel ius pignoris in fundo vel re legat funduz vel rem ꝙ vr̃ legasse ius qd hz in fundo vel re. et ꝙ legatarius poterit incũbere rei legate donec sibi satisfiat qd not. Fran. Cur.

2 in.l.seruum filij.§.i. ¶ †In tex.ibi municipium fit.Not.ꝙ res in qua vnus habet dñium directū alter vtile simpliciter loquēdo dicit̃ esse illius qui habet directū non illius qui habet vtile.

3 ¶ †Itē no.casum in quo res mea pōt mihi legari.s.qñ legās hꝫ in ea ius aliquod reale.nam catenus non videt̃ mea ꝛ legatum importat vt tale ius videat̃ remissuꝫ.vt.j.eo.l.si tibi hō.§.fi.Itē ꝙ valeat si alius ꝙ̃ legans habebat ius in re illa.tūc importat vt heres illud ius cogat̃ redimere.l.si tibi homo.in principio.ꝛ isto casu non curo quale ius sit,istud dñij vel pignoris secus si esset ius seruitutis realis.nam si haberes seruitutē in fundo meo ꝛ legares mihi fundū non valeret legatū nec videretur remissa seruitus.l.meuius.§.fundum.j.ti.j.quoniam per confessoriā que pro seruitute competebat non poterat res a me auocari sec⁹ si erat ius per qd̄ poterat auocari vt hic. ¶ Item no.in verbo proprietatē.ꝙ ꝑprietas rei dicitur esse apud illuꝫ qui habet directū nō apud illū qui habet vtile.ille aūt dicit̃ habere magis ius in re ꝙ̃ dominiū ꝛ ꝑprietatē que duo intelligūtur in potiori significato.s.in directo.Vñ Bar.in.l.siquis vi.§.differentia dicit ꝙ quidā vltramontani tenent ꝙ de iure ciuili nō reperitur vtile dominiū.qꝛ oīa alia iura q̃ loquunt̃ de illo q̄ ſm vulgarem modum loquendi dicitur habere vtile dominiū dicitur potius ius habere.lꝫ habeat vtilē rei vēdi.ipse tenet cōtrariū ꝛ allegat aliquos tex.sed iste tex.facit pro illa opinione.

4 ¶ †Vltimo no.ꝙ emphyteota potest rem illam legare sine cōsensu dñi.ꝛ eadem ratione donare nō sic vendere.l.fi.C.de iure emphy.hoc idem tenet glo.ꝛ videt̃ cōis opi.Bar.tenuit cōtrarium ꝙ.non pōt donare sicut nec vēdere.ad tex.istū respondet ꝙ hic loquit̃ in emphyteota reipublice et rō est qꝛ res publica hꝫ ius agēdi ꝯtra quēcūqꝫ possessorē.l.imperatores.de publi. vñ sibi nō preiudicat̃ si nō cōsensit:nō sic in priuato qꝛ requirit̃ cōsensus:vt sibi prouideat cōtra donatariū vel legatariū faciēdo eum obligari ad pensionē.l.omnes.§.fi.vsufru.quēad.ca.ꝛ posito ꝙ cōtraria opinio esset vera.ista saltē est vera in emphyteota ecclesie.per.l.ij.C.ne rei domi.vel tem.Bal.ipsuꝫ mordet in vtroqꝫ dicto.Et dictū Bal.cōmuniter tenet̃ p modernos.et per Spe.ꝛ Jo.an.in tit.de loca.§.nunc vero.ver.xxv.ꝛ in.c.potuit.de loca.ꝙ empby.lꝫ non possit vendere non requisito domino.an velit emere iusto pretio qd̄ alio reperitur vel nō:donare tñ pōt qꝛ donatio nō fit ꝑpter pretium ideo non cadit talis requisitio sed fit propter meritū legatarij vel affectionem que nō habet̃ ad dñm ꝛ lꝫ.l.fi.quāqꝫ dicat ḡnaliter ꝙ nō pōt alienare ex his tñ q̃ ibi apparēt ptꝫ ꝙ se restringit ad vēditionē similiter in scdō mordaciter reprehendit Bar.ꝛ audiui ab eo ꝙ habuit istam questionē cū eo:ꝛ ipse erat aduocatus[a] pro vna parte Bar.pro alia.Ad legē secundā respōdet ꝙ nihil facit qꝛ ibi donauit tanꝙ̃ rem ꝑpriā nō ecclesie in fraudē ecclesie vt pstaret titulū prescribendi.nā si venderet tanꝙ̃ rem ecclesie nunꝙ̃ prescriberet̃ qꝛ semper recognosceret̃ ecclesia.l.male agit̃ de pscri.xxx.anno.ꝛ de hac.q.vide Bal.in aut.quas actiones.C.de sac.san.eccle.ꝛ tangitur in.d.c.potuit.

2 ☞Si tibi vendidi fundū plenum fructib⁹ saluo ꝛ excepto iure coloni ad quē dixi pertinere ꝛ reperiat̃ ꝙ nullus erat ibi colonus sed egomet colui an talis exceptio nihil operetur.

1 **Si quis.** †Exceptio facta de re q̃ nō reperit̃ nihil operat̃ ad hoc allegat̃. ¶ In tex.ibi exceptis vineis cū tpe testamēti essent vinee:sed fuerūt tradite p testatorē heres volebat retinere solū in quo erat vinea tanꝙ̃ illa fuerit excepta qꝛ vinea cōsistebat in solo ꝛ vitibus:ergo tam vites ꝙ̃ solū videbant̃ cadere in exceptio.per.l.certo generi.de seruitu.rusti.predio. Contrariū est qꝛ nihil pōt retinere postꝙ̃ nō sunt vites.nā donec erant vites etiā solū ꝯtinebat̃:ideo seruitus apposita vel quesita vinee censetur potius quesita solo ꝙ̃ vitibus ꝛ remotis vitib⁹ remaneret in solo vt in contrario.Sed ꝙ̃tum ad ius nō radicatū solo anteꝙ̃ remoueant̃ vites sed radicādū post solū sine vitibus non cōprehendit̃.iste est casus hic qui inducitur ad questionē

2 per †Ja.de are.si tibi vendidi fundū plenū fructibus saluo et excepto iure coloni ad quē dixi pertinere reperit̃ ꝙ ibi nullus fuit colonus sed egomet colui volo pro me retinere dimidiam fructuū:dicit emptor ꝙ nō possum qꝛ exceptio fuit facta ꝑpter colonum ꝛ nullus reperit̃ ergo nil operat̃:vt in hac.l.et perinde est ac si facta non esset:sed si non esset facta venirent in venditione fruc.non facta deductione laboris mei ꝛ expensarū.l.iul.§.fructibus.de act.emp. ¶ In contrariū facit.l.si in venditione.als est.§.sub.l.si quis duas.cōia pdio.ꝛ.l.fundū cum mihi venderes.de act.emp.l.sub cōditione.de vsufruc.ꝛ.l.minor.§.fi.de euic.qd̄ possum ꝑ me retinere sicut pro colono si esset.ꝛ tex.iste nō multum facit:qꝛ res q̃ excipiebat̃ non erat in rerū natura:ꝛ lꝫ fuerit dictū ꝙ pertinebat ad colonū falsa demonstratio non habet vitiare excep.de dimidia fructuum per illa iura. Breuiter ista pars est vera si sciebat emptor ꝙ nullus erat colonus:sed si ignorabat inspicienda sunt verba.nam si dixit vendo excepta dimidia fructuū vel vsusfruc.quā dimidiā vel vsumfru.dico ad talem pertinere talia verba falsa non vitiant exceptionem sed si non excepisset sed protestando dixit ꝙ ad talem pertinebat talia verba nihil operarentur istum intellectum voluit glo.in.l.minor.§.fi.ad illa iura.

a ¶ Aduocatus. hoc idē dicit ꝯsi.ccclx.j.lib.ꝺ quo etiā p Old.cōsi.cclxx.Abb.cōsi.lxxiiij.

b ¶ Manualiter. Adde ꝙ p hunc tex.cōsuluit ange.cōsi.cclxxvij.vbi consuluit ꝙ heres q ausus fuit mādare executioni testm̃ fratris cuius testator fuerit factus executor teneat̃ soluere legata facta in pmo testō executioni mandando.

c ¶ Ciuitatis.an ꝑuilegia ꝯcessa ciuitatibus extēdant̃ ad castra.vide per Lu.ro.ꝯsi.ccclxvj.

d ¶ Comitatiuos Adde Are.cōsi.lxxvij.

e ¶ Ad villā.adde qd̄ voluit rapha.cuma.cōsil.cxliij.

1 **Si heres.** †Qui tenet̃ facere vt habeā centum nō liberat̃ nisi centū manualiter[b] det.h.d.ꝛ sic nō potest dare fideiussorem:secus si tenetur curare vt habeam.ita loquitur.l.fin.§.fi.si cer.peta.de qua glo.opponit ꝛ non bene soluit nec liberatur cōpensando mecum:vt hic colligitur in ver.dederit.secus in eo qui tenetur dare.l.si fundum.§.titio.j.titu.j.l.iul.de condi.ꝛ demon.ſm quosdam:ꝛ sic iste de quo hic fortius tenet̃ ꝙ̃ aliquis predictorum.videtur tamē probabilius dicere quod liberetur compensare volendo quia non potest videri ꝙ fortius teneat̃ ꝙ̃ qui tenetur dare.nam qui compensat dare videtur:vt dictis iuribus.ꝛ.l.ij.qui po.in pigno.ha.l.si peculium.de statulibe.si ergo liberatur dādo ergo compensando.

2 ☞Ciuitates habent quinqꝫ priuilegia que nō cōpetunt terris sibi subditis:illi tamen qui sunt de talibus terris habentur pro ciuibus lꝫ sint in aliquo deterioris conditionis. Priuilegiū cōcessum ciuibus an extendatur ad comitatiuos.

3 Quod olim apud ciuitates erat saltē simpliciter iurisditio nō metum vel mixtū imperiū excepta vrbe romana sed penes vniuersitates castrorū seu villarū nulla erat iurisditio nec sibi possunt eligere magistratum ꝛ quid hodie.ꝛ nu.4.

4 Priuilegiū ꝯcessum castro an extēdat̃ ad villā sibi coherentē.

1 **Vicis legata.** †Vicus seu ville vel etiā castra ciuitatis[c] sunt capaces ꝛ capacia legatorum sicut ciuitas.de ciuitate patet in legibus allegatis in vltima glos.ꝙ̃tum vero ad alia non semper iudicantur a pari.

2 ¶ †Quia ciuitates habent quinqꝫ priuilegia que non competunt terris sibi subditis:vt illud de quo in.l.fi.de sac.san.eccle. vt no.glo.in.l.si finita.§.fi.de vectigali.illi tamē qui sunt de talibus terris habentur pro ciuibus lꝫ sint in aliquo deterioris

3 cōditionis qꝛ magis grauantur oneribus.iuxta not.p Bar.in.l.fi.de mune.ꝛ hono.iuncta.l.qui ex vico.eo.tit.ꝛ si concede-

d retur priuilegium ciuibus an extendat̃ ad comitatiuos.[d] vide Jac.de bel.in aut.quibus mo.na.effi.sui.§.si vero.ꝛ per Bart.in.l.ij.de verb.sig.ꝛ Jo.an.in.c.si ciuitas.de sen.exco.vbi habetur quid sit castrum vel villa.ꝛ Bar.in extrauag.qui sint rebel.in verbo lombardia.ꝛ debes scire ꝙ apud ciuitates erat olim saltē simpliciter iurisditio nō verū vel mixtū imperiū excepta vrbe romana.l.j.§.cum vrbē.de offi.pre.vrb.sed penes vniuersitates castrorum vel villarū nulla erat iurisditio ideo sibi nō possunt eligere magistratū sed mittunt̃ a ciuitate superiori q̃ ibi exercet iurisditionem.d.l.qui ex vico.sed vniuersitates ciuitatum eligebant sibi magistratus ꝛ per presides confirmabantur in aut.de defenso.ciuita.qui magistratus exercebant iuris-

4 ditionem ciuitatis. ¶ †Hodie vero multe ciuitates vel ex pace constantie vel longissima consuetudine exercent ea que sunt meri vel mixti:vt est glo.not.in aut.de defen.ciui.§.nulla.in fi.magne glos.adde qd̄ not.Bart.in.l.si finita.§.ex hoc edicto.de dam.infec.an priuilegium concessum castro extendatur ad vil-

e lam[e] sibi coherentem.

2 ☞Legata si relinquunt̃ gener aliter hec v̄ba quisquis mihi heres erit vel simpliciter tunc a quolibet gradu censentur relicta ꝛ non est locus huic legi.

3 Quid si relinquantur specialiter expresso nomine appellatiuo puta ab instituto.

4 Quid si expresso nomine proprio.ꝛ nu.1.

5 Legata relicta a pupillo nō debent̃ a substituto qui succedit ex pupil.virtute repetitionis tacite si habuerunt originē in persona pupilli:sed debētur ex persona ipsius pupilli etiā si fuissent expresse repetita.

6 Coheres qui venit per ius accrescendi an teneatur ad legata relicta ab alio coherede cuius portionem cōsequutus fuit per ius accrescendi.

7 Quid in legatario a quo fuit relictum ꝛ sibi post ademptum:et alteri legatum.

8 Relicta in primo testamento an censeantur repetita in scdō. An censeant̃ repetita a substituto cū eadē conditione.

9 Illa dicitur euidens voluntas que probatur per coniecturas a lege approbatas.

Tria dicuntur multa.

10 Vna presumptio tollit aliam.

Non est verisimile testatorem substitutum dupliciter voluisse grauare expresse ꝛ tacite eidem persone.

11 Concernentia personam vnius.illam non egrediuntur.
12 Si testator instituto filio pupillo reliquit vxori vsumfructum omnium bonorum et vxorem pro parte substituit pupillariter. et alium pro alio. et pupillus decedat et vxor succedat ex substitutione an debebit habere vsumfru.

1 Dicet imperator. ¶† Legata ab instituto relicta censent repetita tacite a substituto vulgari nisi de voluntate defuncti cotrariu ex aliquibus coniecturis possit apparere.b.d.† Aduerte ad quatuor casus.interdu legata relinquuntur generaliter per hec verba: quisquis mihi heres erit vel simpliciter. et tunc a quolibet gradu censentur relicta et nec est locus huic.l.que tractat de tacita repetitione:qr est ista expressa:licet verbis generalib' iste est casus in.l.si plures. de leg.iij.et.l.que coditio.de cdi.et demon. Interdu specialiter ab instituto tunc aut expresso proprio noie.et similiter no est locus huic.l.qr non debentur nisi ab eo succedat et si non succedat non videntur repetita.et ista videtur comunis opinio per illa. l.si plures.in fi.l.celsus.§.quod alicuius.de leg.ij.et per.l.prima 3 §.id quod ex substitutione.in fi.ad.l.falci.† aut expresso nomine appellatiuo.puta ab instituto.tuc aut tepore relicti institutus non erat in reru natura vt quia fuerint relicta in codicillis tempore quo institutus erat mortuus. et idem et non habebat locum ista.l.nec videant repetita a substituto.l.quida referunt. de iure codi.qr voluit qd caperet origine ab instituto. nunc no potuerunt.vnde et habentur pro non scrip.aut erat in reru natura.et tunc qr capiunt originem censentur repetita a substituto.et habet locum ista lex.ista videntur de mente doct. lz no ita 4 tradant.† Ego semp dubitaui in secundo casu quando nominatim fuerunt relicta:qr no videtur differentia an expresso proprio nomine vel appellatiuo.qn non erat nisi vnus institutus. l.ij.de libe. et posthu. et sic etiam qn expresso nomine proprio lz de rigore verboru no debeantur a substituto ex rescripto tame imperatoris qui fuit interpretatus cotrarium de equitate et ex coniecturata mente defuncti bene debeantur. Ad hoc allego.l. non iustam.C.ad trebel.vbi probari videtur.cum dicit q fidei commissum no fuit a substituto nominatim relictu. ideo no videbatur deberi subaudi cum fuerit ab instituto nominatum relictu.nihilominus determinat cotrariu pter rescri. imperatoris.videtur etiam de hoc tex.lz doc. allegent in cotrarium in d.l.j.§.id qd. ad.l.falci.qr ibi dicitur si fuerunt nominatim relicta ab vno ex institutis.si ille no succedat:sed coheres ex substitutione vulgari talia legata non augent ex portione succedetis no grauata.secus si non nominatim.innuit ergo qd hn debent lz non augent qr potius debentur ex persona grauati q succedentis.secus si nominatim.Nec obstat.§.qd alicuius:qr intelligitur qn no habuerunt origine in persona noiatim grauati:qr no erat in reru natura tempore grauaminis.et istum intellectu multi dant illi.§.qui placet.nec ob. qd no pscripta hereditas accescit cum onere.l.ciuitatibus.§.lucius.j.eo.qr veruz est nisi alicui fuerit nominatim iniunctum.d.§.qd alicuius.nec ob.l.si plures.in fi.qr ibi constabat de mente defuncti qd non grauabat nisi gradu insistat:vt si apposuit dictione taxatiuam alias no coprehendo bona differentiam et exprimat nome proprium vel appellatiuum.et in hac opi.fui a pueritia cu repeterem ista 5 l.in tertio anno studij mei inter socios. et vide qd dixi in.l.non iusta.† Item aduerte istam.l.qr loquitur in substituto vulgari siue succedat ex expressa vulg.siue ex tacita comprehensa in pupillari.l.ex fundo.§.qui filiu.ad.l.fal.Si aut ex pup.tuc relicta a pupillo no debentur a substituto virtute repetitionis tacite si habuerunt origine in persona pupilli:sed debent ex persona ipsius pupilli.etiaz si fuissent expresse repetita:qr nihil operat repetitio nisi quatenus excederet vel aliter esse relicta.l.si fun 6 dum sub coditione.§.si pater.j.eo.et.s.eo.l.qd ergo in prin.ad l.falci.l.j.§.interdu.et.l.in rone.§. qd vulgo. † Ite loquitur ista l.in substituto vulgari qui succedit ex expressa voluntate defuncti.Ide in coherede quiuenit p ius accre. ex testato vel ab intestato.l.si mihi et tibi.§.iul.secus in eo q mere succedit ex dispositione legali preter intentione defuncti vt in venientibus ab intestato secundi vel tertij gradus.nam relicta a primo gradu etia per nomina appellatiua.si ille no succedat sed seques gradus no debent ab illo ex tacita repetitione.l.j.§.fi.de leg.iij.et gl. notabilis hoc declarauit.d.l.no iustam. secus si simpliciter essent relicta:qr viderentur relicta ab omni gradu.l.si quis cu nullum.de iure codi.et vide qd plene no.Bar.in.l. cum pater.§.cu 7 existimare.de leg.ij.† Quid in legatario a quo fuit relictu et sibi postea ademptum et alteri legatum an videatur translatum cu onere.dic q sic nisi ille fuerit specialiter grauatus.l.caio.in pn. de adime.leg.et.l.alumne.in prin.de adime.leg. sed si non fuisset in alium translatum: sed solum ademptum. et sic remanet apud grauatum.an remaneat cum eode onere.dic q sic.l.si adimendo.de adimen.lega.et ibi per Bar.nisi factum fuerit a cohe rede gratia coequationis.l.alteri.eo.ti.et.l.papbilo.§.fi. de leg. 8 iij.† Et an relicta in primo testamento censeantur repetita in secundo.dic q non etiam si ille idem fuerit institutus in secudo qui fuerat in primo.l.si iure.in fi.de lega.ij.et si cui plus q per.l. falci.l.iij.§.item si ipse nisi fuerit tacite relicta in fraudem et accommodata fides.l.statius.de iur.fis.et quod ibi no.et.l.cum ta a citum.Item an censeantur repetita[a] substituto cum eade con 9 ditione.dic vt.s.eo.l.si cui.in.§.j.¶† Vltimo allegatur in verbo euidens.qd illa dicitur euidens voluntas que probatur per coniecturas a.l.approbatas.facit.l.si tutor.C.de periculo tuto. Item in ver.multis qd tria dicuntur multa.facit insti.de liber. §.multis.non tamen faciunt multitudine.fm Ang. vt in aut. 10 de referen.† Allegatur etiam qd vna presumptio tollit alia. facit.l.cum de indebito.de prob.Et qd quando aliud statuitur ex presumpta mente statutum cessat si sunt coniecture de contrario.No etiam ex primo exemplo qd non est verisimile testatore substitutum dupliciter voluisse grauare expresse et tacite eidem persone ita loquit tex.secus si esset grauatus dare alteri persone.na non videret per hoc exoneratus a relicto.ab instituto vir 11 tute repetitionis.¶† Ex secundo exemplo no.qd cocernentia persona vnius illam non ingrediuntur facit de adi.leg.l.legatum.et.C.de cadu.tol.§.me aut.et ponit exemplum Old.si legaui tibi ab instituto onere gerendi negotia instituti qui erat mi 12 nor vel mentecaptus et hec causa cessabat in substituto.¶† Vl b timo Dy.[b] inducit tertiu exemplu ad questione qua vidi de facto si testator instituto filio pupillo reliquit vxori vsumfru.omnium bonoru.et vxore pro pte substituit pupillariter.alium pro alio.si pupillus decedat et vxor succedat ex substitutioe no debebat habere vsumfr.qd Bar.dicit veru si succedat ex vul.tacita. et sic legatu vsufr.no icipit deberi a pupillo:sed si pupillus adiuit.et sic incepit sibi deberi pro pte coheredis.no desinit deberi et detrahitur vt es alienu.lz sua pro parte cofundat: qr iungit cum proprietate.et no. pulcherimam.l.et notabilem.

> ¶ Repetita.ad. de vt p Oldr. co si.cxlj.
>
> ¶ Vltimo Dy. q illa. q. sequit Bal.cclxx. iij.li. Et ibi vide i quo casu cosuluit.

2 ☞ Que sint verba importantia arbitrium boni viri.
3 Legatum si conferatur in arbitrium heredis conditionaliter et heres no vult arbitrari perinde est ac si esset arbitratus deberi:sed si esset commissum in arbitrium tertij coditionaliter no receditur a persona.et si non conditionaliter in arbitriuz tertij non deficeret legatum sed recurreretur ad arbitrium boni viri in vltimis voluntatibus.
Quid in contractibus.

1 Si sic. † Legatu potest conferri in arbitriu heredis.etia coditionaliter: sed no in eius liberam voluntate.cocor.de leg.iij.l.fideicomissa.§. 2 quaq.¶† No hic tria verba importatia arbitrium boni viri.adde aliud.sc3 verbu videbitur.l.fideicommissaria li c bertas.de fideicomis.liber.adde aliud.s. placebit[c].l.thais.§.soro:em.eo.ti.Ite aliud sc3 plus vt lego titio plus q seio.l.titia. §.pater.de leg.ij.Secus in verbo iudicio.quod importat liberam voluntatem.l.thais.§.lucius.sed quare magis pot comitti per importantia arbitrium boni viri q per importantia liberam voluntatem.respondeo primo casu si male arbitratur recurritur ad arbitrium boni viri.Secundo non.quia posset preferre equum iniquo quod toleratur. si non concernit substantiam legati.l.cum quidam.j.ti.j.Sed si addatur verbu liberuz vel plenum facit vt videatur commissa libere voluntati.vt probatur in.§.quaq.et in.l.procurator.cu libera de procu. quid in verbo licentia.et alijs similibus vide Bart. in.l.alio.de ali.et ci. 3 leg.† Item quid si heres non vult arbitrari respondeo qr per eum stat perinde est ac si esset arbitratus deberi. Secus si esset commissum in arbitrium tertij conditionaliter:qr non receditur a persona vt.j.ti.j.l.j.et.l.si quis arbitratu.de ver. ob.per.l. hec venditio.in fi.principij.de contraben.emp. sed si non conditionaliter etiam in arbitriu tertij non deficeret legatum.sed recurreret ad arbitriu boni viri in vltimis voluntatib'.d.l.j.secus in cotractibus.d.l.si quis.Differunt etia in alio.qr in contractibus substantia cotractus no potest mitti in arbitriu contrahentis etia ad arbitriu boni viri.nec etia substantia 3ctus: vt pretium etiam conditionaliter.l.qd sepe.§.j.de 3ben. emp. sed accidentalia sic.sicut.d.l.hec venditio.Sed legata sic tam in arbitrium heredis:vt hic q tertij.d.l.j.j.ti.j.

> ¶ Placebit. ad de abb. 3si.iiij.et gd si dicat ad libituz volutatis. vide Bal. consi. lviij.lib.j.

2 ☞ Cum quis legat quod sibi detur a legatario. si nihil debetur non valet legatum.et vide nu. 4.
3 Falsa demonstratio non vitiat quando non deficit substantia demonstrationis.et constat de corpore.
4 Si testator dicat lego qd debuisti et post factum testamentu incipis non debere an valeat legatum.
5 Si comes donat ecclesie omne ius qd habebat in tali castro:

ecclesia nihil põt pretendere si nullum ius detur. et quid si eccle sia possedit longo tempore tanq̃ suum.

6 Aliud est vẽdere hereditatẽ aliud ius ĩ hereditate. et primo ca su tenetur venditor de euictione secundo non.

Uendens ius quod habet in domo non dicitur vẽdere domũ. et non tenetur de euictione.

a ¶Debet̃. an va leat legatũ cũ dr̃ lego centũ q̃ ti tius mihi dz cũ nihil debebat ti tius. vide Bal. 2s. cccclv. li. vj.

1 **Si mihi quod.** †Cum quis legat quod sibi debetur si nihil debetur[a] non valet legatum siue exprimat quãtitatẽ siue non: sed si legat qd̃ debet licet nihil debeat valet. si exprimit certam quantitatẽ. se cus si nõ exprimit. primo loquitur qñ quis legauit qd̃ sibi de betur a tertio. vsq3 ibi nam si is. et cum ista particula iunge ver. qd̃ si. qr principium loquitur: si non expressit quantitatẽ. ibi di citur idẽ si expressit. scd̃o quando legauit qd̃ sibi debebat lega tarius cũ nihil deberet. et hic distinguit an expressit quantitatẽ vel non tertio. in ver. nam inter. reddit rationem inter primu3 casum in quo non sufficit exprimere quantitatẽ si nihil debet̃ et

2 secundũ. in quo sufficit. †Et in primo casu loquitur quando le gauit qd̃ sibi debebatur a tertio. idẽ si id quod debebat̃ a lega tario: vt si nihil debetur nõ valeat. rõ diuersitatis est: qr qñ lega tur qd̃ sibi debetur ius versatur in hoc legato: qr videtur lega re actio. si legatur qd̃ sibi debebat̃ a tertio si nihil debetur defi cit res legata. nã non potest legatũ valere rei que nõ reperitur in rerum natura. et falsa demonstratio vitiat legatu3 qñ deficit substantia legati. ita probat iste tex. sed si legauit qd̃ sibi debet̃ a legatario censet̃ legare liberationem: sed si nihil debet̃ libera tio fieri non potest. et sic deficit legatũ tanq̃ factũ de eo qd̃ erat

3 impossibile. †Sed cũ legat qd̃ ipse debet factum versatur non enim potest dici qd̃ legauerit actionem: tũ qr non habebat: sed alius contra eum. tum qr cõtra seipsum nõ legasset. censet̃ ergo legasse rem debitã et si non expressit quantitatẽ vel rẽ. legatum reddit̃ nullũ ꝑpter incertitudinẽ: sed si expressit v3: qr factũ de re vel quãtitate que est in rerũ natura. et l3 nõ debeat̃ nõ vitiat̃ dicitur falsa demonstratio nõ vitiat qñ nõ deficit substãtia de

b ¶Honorẽ. Ad de Dl. 2s. clxiij.

monstrationis. et constat de corpore. et hec est substãtia tex. et gl. ¶In tex. ibi nã inter falsam demonstrationem sc3 que fuit in ver. cũ si. x. et dũ subdit et falsam conditionẽ. sc3 que fuit in proxi mo ꝑcedenti ver. qd si addiderit. et dic q loquit̃ de conditione falsa de presenti que nõ est ꝑprie cõditio: sed vel actũ reddit nul lum si est falsa vel purũ. si est vera. l. cũ in secũdo. de iniust. testa. si enim lego decẽ que titius dz inest cõditio si debet. si ergo nõ debet est falsa. Itẽ ista conditio est etiã causa legãdi que cã in est legato. ideo vitiat l3 qñ non inest nõ vitiet. l. cũ tale. §. falsa. de condi. et demon. ¶In tex. ibi. nã et si viuus. probat hic qd̃ vi deor legare act. cũ lego decẽ que titius debet duabus rõnibus. Prima qr si viuus exigeret extingueretur fideicommissum: qr extingueret̃ actio. l. fideicõmissa. §. si rem. de leg. iij. qd̃ nõ esset si non viderer legare acti. sed rem debitã: qr illa nõ est extincta. Itẽ qr heres liberatur cedendo actionẽ. qd̃ non esset si esset le gatum ipsum debitũ: qr heres cogeret̃ exigere et tradere lega tario: vt in seq. §. si ergo legata est actio que nõ est in rerum na

4 tura: deficit substantia legati. †Et no. qr tex. procedit siue testa tor sciat sibi nõ deberi siue ignoret. Nec ob. l. cũ alienã. C. de leg. qr ibi extabat substantia legati: l3 esset aliena et testator sciebat. et sic erat possibile tradere. sc3 redimendo a dño hoc aũt nõ erat in rerum natura ergo nihil operat̃. Sed cõtra q distinguatur sciuerit vel nõ. l. si. in prin. de libe. lega. solu. hic per verba ꝑsen tis temporis: sed si per verba preteriti tẽporis vt lego qd̃ debui sti. et post factu3 testamentu3 incipis nõ debere: qr mihi soluis non valet legatum: sed si solueras testamentum tunc aut igno rabam mihi fuisse solutũ et non valet. aut sciebam et valet. et vide tur heres grauatus restituere qd̃ fuit solutũ. hic est casus in il lo tex. per quẽ iste. §. limitatur. s̃m Bar. ibi licet hic nihil tãgat.

5 ¶†Ultimo Dy. inducit ad. q. inquantu3 dicit̃ q si quantitas nõ fuit expressa nihil valet. si nihil debet qd̃ si comes donat ec clesie omne ius qd̃ habebat in tali castro. ecclesia nihil potest pretẽdere si nullũ ius debet̃ et hoc est clarũ. facit. l. si nõ designa ta. C. de falsa causa. Sed pone qd̃ ecclesia possedit longo tempo re tanq̃ suũ. alius vendicat. ecclesia dicit se prescripsisse ex titu lo et bona fi. longo tẽpore an potest se tueri Bal. et Ange. qd̃ nõ qr incertitudo dona. impedit posses. l. locus. de acqui. pos. si nõ possidet nõ currit prescriptio. Sed aduerte qr bene impeditur possessio iuris dona. si non constat qd̃ sit illud qr in eo non ca dit possessio. l. iij. §. incerte. de acqui. pos. sed negari non potest qd̃ nõ possederit castrũ. ideo allego aliam rationem: qr non est donatum castrũ: sed ius qd̃ ille habebat. nam castrũ est res cor poralis: sed ius est res incorporalis: vnde in castro nõ habet ti tulum. ideo longo tpe non põt prescribere: sed longissimo sic. l. sicut. de prescri. xxx. an. et tene mẽti perpetuo nec exeat mentem tuam. et istud semel habui de facto et consului: l3 de dicto Dy. non fuerim recordatus: sed fundaui me in. l. qd̃ si nulla. cum. l. seq. et precedenti. de heredi. vel act. ven. †Aliud est vendere he reditatem. aliud ius in hereditate. primo casu tenet̃ de euict. se cundo non: qr venditus videtur dubius euentus. l. si iactu3. de contrahen. emptio. et istud contingit de facto quotidie. qr nota rij per imperitiam ignorantes vim verborum dicunt q talis vendit omne ius quod habet in domo. certe ille non vendit do mum. et nõ teneretur de euict. et sibi imputet qui sic emit. nec pre scriberet longo tempore: qr non habet titulu3. sis ergo cautus inspicere instrumentum quando interrogaris an dicat vendi dit ius qd̃ habet in domo vel vendidit domũ. et istud faciet tibi

b honorem[b] et tene menti autoritatem Dy. et aliorũ docto. quorũ ista est intentio: licet non sic declarent.

2 ¶Si testator legat rem que non erat sua: nec habebat ius in ea: nec actionem personalem ad eam tamen habebant spem qd̃ ad ipsum deueniret et erat spes probabilis. et spes deficiat lega tum extinguitur.

3 Si testator dicat lego talem rem que mihi debetur a tali et exi gat in vita qd̃ sit legata res et non actio secus si non exigat.

4 Ius eligendi in alternatiua est personale et personam nõ egre ditur viuo stipulatore: sed eo mortuo trãsit electio ad heredem et stipulator licet possit actionẽ cedere dz tamen ipse eligere.

5 Testator si non legauit simpliciter qd̃ sibi debetur sed rem tan tum. sc3 vna3 de alternatiue debitis et electio pertinebat ad eũ videtur eam eligere.

Quid si ambas res legauit.

6 Quid si electio erat debitoris.

1 **Si quis ita sti.** †Si legatur debitum alterna tiuum in quo pertineat electio ad legantem ceditur actio legatario. et in ipsum transit ius eli gendi. et si legaretur spes alternatiue debita. diuersis personis vni cedẽda est actio: alteri soluẽda estimatio alteri⁹ rei. h. d. pri mo iuncta. l. qd̃ si quis: sed si electio pertinet ad debitorem. et le getur vna res de alternatiue debitis nõ est actio cedenda quia actio non est legata: sed res illa et spes que ad illam habebatur Ideo agitur vt heres agat. et si illam exegerit tradat: sed si aliã legatum extinguit̃: qr spes legata deficit. h. d. ver. proinde vsq3 in si. duo ergo sunt casus principales. aut electio ꝑtinet ad cre ditorem. aut ad debitorem. primo casu loquitur principium. §. et. l. qd̃ si quis. etiam ponunt duos casus. primus qñ simpliciter legatur qd̃ debetur. secũdo in. l. qd̃ si quis quãdo quelibet alter natiue est debita. est et alius casus qui hic non ponitur quãdo sc3 legatur vna tantũ. secundo casu loquit̃ ver. proinde qui po nit vnum casum tantum qñ fuit legata vna de rebus alternati ue debitis. est et alius casus quando ambe diuersis. et iste ponet̃ in. l. si titius mihi. in prin. ꝟ. ti. j. in ver. et si ex diuerso. est et dare tertium si legasset simpliciter qd̃ debet̃ et tunc esset legata actio: et esset cedenda sicut in primo casu. §. ex hoc tex. circa finem dico fundari opi. glo. qua3 Bar. reprehendit in. l. seruum filij. ꝟ. eo.

2 que vult †si testator legat rẽ que nõ erat sua nec habebat ius in ea. nec actionem personalem. ad eam tamen habebat spẽ qd̃ ad ipsum deueniret et erat spes ꝑbabilis vt in casu illius. §. si spes deficiat legatũ extinguitur qr censetur factum cõtemplatione illius spei. qd̃ aliter nõ esset facturus. de hoc est casus hic: quia si creditori debetur spes alternatiue ipse habet spem in quali bet ipsarum nõ tamen in aliqua nec habet actionẽ ad aliqua3 qr si peteret alteram diceretur plus petere causa de acti. §. plus. si ergo legat vnam. et illa non soluatur sed alia dicitur hic q ex tinguitur legatum. Item fundatur hic alia opi. Bar. quam po nit in. l. apud iul. §. si titius. ꝟ. eo. versi. idem iul. scribit &c. vbi di xit aliud esse si lego nomen debitoris mei vel qd̃ mihi debetur qr videtur legata actio. ideo heres liberaretur cedendo: vt in precedenti. §. si testator extingueretur legatum: vt ibi etiam di

3 citur. †Aliud quando dico lego talem rem que mihi debetur a tali qr non est simpliciter legata actio: sed ex postfacto appare bit: qr si testator exigat in vita apparebit quod res fuit legata et res debetur non aũt extinguetur legatum: sed si nõ fuit exacta censetur legata actio. et heres liberatur eam cedendo. et hoc in debito simplici. idem patet hoc in alternatiuo: qr si debetur sti chus aut decem. et lego stichum non videtur legata actio: sed sti chus propter spem que habetur ad ipsum. et heres debebit age re et stichũ exigere. si debitor volet soluere nec extingueretur le gatum: sed tradetur stichus. Sed hoc plene in alternatiuo: qr si non fuerit facta exactio per testatorem in legato remanet res non actio nec heres liberatur cedendo: sed compellitur agere et exigere si potest. Sed aduerte vbi heres liberatur act. cedendo. non tenetur legatario ministrare expensas litis s̃m doc. qui di cunt probari. in si. §. precedentis. in verbo dũtaxat recolligen do ergo dictos casus quando ad legantem pertinet electio. aut legatur quod debetur sibi. et tantum actio videtur legata et illa erit cedenda.

erit cedenda. et ad legatariũ transit electio. ¶Sed cõtra istud opponitur de.l.si stipulatus fuero.de verb.ob.vbi ius eligendi in alternatiua est personale. ad personam stipulantis non egreditur. Glo.hic dicit aliud quando apponitur verbũ subiunctiui.aliud qñ indicatiui.qd nihil est. Bal.et Cy.dicunt qd ex persona filij vel serui stipulantis non queritur patri vel domino vt ibi.sed in cessionarium transit sicut actio cui coheret. qr competit ex forma contractus.sed Bal.nõ ponderauit Bar. hic.et in.l.si stipulatus.vbi subtiliter et vtiliter declarat istũ passum dicens qd viuo stipulatore in alium transferri non potest per cessionem.sicut non transfertur in patrẽ vel dominum ex dispositione legis.ne fiat cõditio debitoris deterior.forte enim cessionarius aliũ eliget qȝ faceret stipulator vnde cum superest stipulator qui potest eligere licet possit acti.cedere debet tamẽ ipse eligere ne fiat conditio debitoris deterior:sed mortuo stipulatore transit electio ad heredem vt ibi dicit:qr nõ superest stipulatio:ne stipulatio fiat inutilis.postqȝ ergo factũ est trãsmissibile decetero.etiã per cessionem fiendam ab herede poterit transmitti casus notabilis est hic arg. in.l.pater.§.xv.j.tit. ij.qr legatarius in re legata reputat heres.l.id tẽpus.de vsu.

5 ca.†Cetera ibi vide per eũ.aut non legauit simpliciter qd sibi debetur:sed rem tantum.tunc aut vnã aut ambas primo casu videtur testator eã eligere.ex quo habet elec.ar.l.si auia.de inre deli.et illa videtur esse in ob.et ad illam cedet actio per heredem:licet iste casus nõ ponat hic.aut legauit ambas res diuersis personis et tunc testator non videt eligere: sed remanet electio heredi.qui dʒ alteram eligere et illam act.cedere cui legata est.et qr cedendo vnam facit vt altera desinat deberi. et sic facto suo alter legatarius illam habere non potest oneret heres in estimatione.iste est casus in.l.seq. eam declarando vt declarat

6 glo.et sic patet tex.ibi actionẽ suaʒ rc.posse ꝓprie stare licet gl. exponat.l.exactionẽ.†Quando vero electio est debitoris etiaʒ sunt tres casus aut legatur qd debetur et videt actio legata.legatarius recipiet rem quã debitor volet dare. et iste casus non ponitur hic aut legauit vnã tantũ.et dic vt in ver.proinde.qr valet legatum si illa soluetur.si alia extinguetur nec heres liberabitur act.cedẽdo:qr illa nõ est legata sed cõpellet agere et exigere si põt.et no.mo.agẽdi ago vt agas.sed si legatur vtraqȝ diuersis ex postfacto apparebit qd illorũ valeat.et iste est casus in

1 l.si mihi titius.in prin.j.ti.j.

Si pecunia.

†Potest relinqui fideicommissum a debitore testatoris.hoc dicit. qr p hoc videt legata liberatio. vnde cũ honoret et grauari poterit.l.si ab eo.C. de fideicõmis. ¶In si.tex.ibi etiam omni debitore.et no.regulã et intellige extraneo nõ heredi:qr nõ teneret:vt.j.ti.j.l.cũ pater.§.curatoris. ¶Itẽ glo.intelligit istam legem qñ debitor legatum liberationis acceptauit tunc potest cõueniri act. ex testamento fideicommissario sicut legatarius grauatus onere fideicom.secus si non acceptat:vt.j.l.proxi.cũ his que ibi dicã.et in legibus allegatis in gl.qr non posset cõueniri nisi legatario esset cessa actio:sed hoc declarat vt no.Bar.j.eo. si quis seruum.§.certũ. ¶Sed oppo.tex.innuit qd si debitor acceptauit possit conueniri a legatario.et aduer.heredẽ habeat excep.sed hoc nõ videt nisi in tribus casibus de quibus in.l.iij.de noua.qr heres hʒ directam.dicit Bal.qȝ.l.illa nõ habet locũ in eo qui hʒ vtilem ex testamento.qr vtilis prefertur directe.et debitor etiã extra illos casus põt se tueri aduer.habentẽ directã.vel dic etiaʒ ẜm eum qd istud contingit:qr verba fuerunt ad debitorẽ directa: vnde videtur sibi legata liberatio.vnde cõtra heredem põt se tueri etiam extra casus illius.l.secus si non essent ad eum directa. et dicit hoc dictum esse nouum et a nemine tactum.

2 Si fuit legata quãtitas cũ onere qȝ debeat facere aliquid j.tm tẽpus.alias sit priuatus legato.et perueniat ad talem cuʒ eodem onere:si nõ potuit ab herede cõsequi quãtitatẽ nõ currit sibi tempus nec tenetur ante implere.

Fideicõmissum.

1 ¶†Legatarius nõ cogitur fideicommissum ab eo relictũ prestare quousqȝ legatũ fuerit cõsecutus.h.d.Sed si legatũ acceptauit bene cogitur cedere actionem cõtra heredem:vt.j.ti.j.l. imperator. in prin.et.l.si legatarius.j.ti.ij.sed si non acceptauit.nec soluere nec cedere tenetur cum actionem nõ habeat sed remanet legatum penes heredem cum onere fideicõmissi.l.si ab eo.j.de vsufru.lega.sed pone qd acceptauit an fideicommissarius habeat actionem ex testamento cõtra heredem anteqȝ sibi cedatur dic qd sic vtilem non directam.j.ti.j.l.si quis seruum.§.certã scõm intellectum Bar.ibi.et si concurrat legatarius et fideicommissarius:prefertur legatarius.vt ibi patet qd satis est mirabile cũ ad fideicommissarium sit legatum peruenturum et potest sua interesse recta via ab herede recipere: qr forte legatarius erat consumpturus:sed puto qd si hoc constaret sibi esset soluendũ alias propter saluandam mentem defuncti qui voluit ad legatarium primo peruenire ille prefertur:vt ibi.in fi.nõ sic quãdo concurrit executor et legatarius:qr legatarius indistincte prefertur:vt ibi no.Dy.et Bart.p.l.si a pluribus.de leg.iij. et istud facit contra id qd Bal.no.s.l.proxi.qȝ habens vtilem ex testamento prefertur habenti directaʒ et ibi dicitur contrarium qd legatarius prefertur fideicommissario habenti vtilem sed distingue an habens directam veniat scõm voluntatem et prefertur habenti vtilem etiam in casibus.l.iij.de noua.et dicto.§.certam.aut venit contra voluntatem.et tunc econuerso. ita loquit Bal.in.l.preceden.quia ibi debitori videbatur legata liberatio ideo heredi opponitur exceptio.aut non venit contra nec scõm voluntatem:vt si legatur nomen.nam legatarius habet vtileʒ l.ex legato nominis.et heres dictam.et si agit non venit contra voluntatem.nec scõm.sed preter tũc posset agere nisi in tribus

2 casibus.de quibus in.l.iij.cuʒ sit eadẽ ratio. ¶†Vltimo Bar. determinat per hanc.l.si fuit legata quantitas cũ onere qd debeat facere aliquid infra tantũ tempus alias sit priuatus legato et perueniat ad talem cum eodem onere si non potuit ab herede quantitatem consequi non currat sibi tempus qr nõ tenetur ante implere:vt hic cum sit ex illa implendũ: vt etiam probatur in.l.si vero non remu.§.fi.s.manda.et tempus non debet currere anteqȝ sit efficaciter obligatus etiã si dixisset intra annum a morte mea:qr debeat subaudiri. et a consecutione legali nec est extranea subauditio:vt probatur in.l.iij.§.si heredi. de statuliber.et.l.tali stipulatione.de verb.ob.et per Bart.in.l.genero. de his qui notantur infamia.

1 Legatum quantitatis factũ duobus vel etiam vni quando censeatur multiplicatum.

3 Dictio dena importat bis decem hic.

Si quis testamẽto.

1 ¶†Si legatur quantitas duobus in eadẽ oratione nõ censetur legata cuilibet insolidum:sed vna inter ambos communiter

2 diuidenda.hoc dicit.†Quod est verũ etiam si fuerit eadẽ quantitas repetita.dummodo non sit repetitum verbum lego:vt lego titio decem et seio decem: quia vna est oratio.probatur in.l. stipulatio ista.de verb.ob.§.eum qui.secus si esset repetitũ verbum lego titio decẽ.et seio lego.et sic essent duo orationes. et quilibet decem habebit:qr et si eidem esset ita legatũ censeret quantitas multiplicata.s.eo.l.plane.§.sed si nõ corpus. fortius si diuersis.nã quando eidem dic vt ibi in diuersis. hoc solũ sufficit sicut si a diuersis heredibus legaretur eideʒ quantitas.nã hoc solum sufficit.vt videatur multiplicare voluisse.l.si a pluribus §.si ita.j.ti.ij.sed quando ab eodem eidem.dic vt ibi dixi.et vide Bar.in.l.re coniuncti.in.ij.col.et no.significatum huius dictionis dena.qr importat bis centum.

2 Quando omnia legata consistunt in quantitate et trãscenduntvires hereditatis:omnes legatarij sunt pares:lʒ vnus sit primo nominatus qȝ alter.

3 Quid si vnum legatum consistebat in specie aliud in quantitate.et non erat in hereditate nisi illa species.

4 Si omnia legata sunt in quantitate:etiam si vni sunt legata vt debita si non ostendit debitum:non prefertur alijs.

Legatum dotis factum filie prefertur alijs et ante omnia legata deducitur integraliter tanqȝ es alienum.

5 Idem in relictis ad pias causas.vt ante omnia deducant: cum de ipsis non detrahatur falcidia.

Quid in relictis male ablatis.

Apud iulianum.

1 †Quando legata trãscendunt vires hereditatis sit cuilibet legatario diminutio pro parte.et de eo quod remanet facta diminutione detrahitur falcidia.h.d. testator cum haberet.xxx.fecit legata ascendentia ad.lx.et sic in duplo qȝ haberet. et sic cuilibet sit diminutio ꝓ dimidia vt hic patet si inspicias.

2 ¶†Et not. qd quando omnia legata consistunt in quantitate omnes legatarij sunt pares:licet vnus sit primo nominatus qȝ alter.nam si ex hoc deberet fieri prelatio ille cui primo fuerunt legata.xxx.haberet.xxx. alij nihil cuius contrarium hic patet sed contra de.l.si ita legatum.in prin.s.eo.et de.l.quoti. de vsufru.vbi primo nominatus prefertur.Solutio verum est in eligendo cum ex hoc ius aliorum differetur non tollatur vt ibi patet non autem in soluendo.si ex hoc ius aliorum tolleretur vt

3 hic. ¶†Sed quid si vnum legatũ consistebat in specie.aliud in quantitate et non erat in hereditate nisi illa species.respondeo illam habebit.et legatarius quanti. nil habebit. casus est in.l. fideicommissorum:vt in posses.leg.idem si omnia consisterent in speciebus et quedam erant in hereditate quedam non. nec

erant quantitates vel facultates de quibus possent emi: sed solum ille species: quia legatarii illarum preferentur. alii nihil habebunt ita no. Bal. in l. si vero composita. de testamento mili. vbi omnino vide. et hoc iure isto quo non valent legata vltra vires. et etiam hodie facto inuentario: sed eo non facto teneretur heres omnibus satisfacere. in aut. de heredi. et fal. §. si vero non fecerit. Sed Ang. in l. querebatur ad l. fal. dicit per illam. l. si in hereditate est species tantum. scz fundus: et ille sit legatus tibi et mihi sit legata quantitas quod estimabitur fundus: et debeo habere pro rata quantitatem illius tex. vbi dicit casum. et dicit quod Bald. in l. si vero composita. non habuit recordium de illa. l. querebatur. sed ad illam potest responderi. quod ibi legatum magis consistebat in quantitate quam in specie. nam in hereditate erat tantum debitor in. cccc. legata fuit sibi liberatio. et mihi centum fuerunt legata. dicitur ibi quod non liberabitur in totum: sed debeo habere partem. nimirum. quia si soluisset illam quantitatem. et sibi postea esset legata. et mihi centum concurreremus pro rata. vt hic in tex. idem ergo si legata est liberatio: quia videtur legata quantitas debita: sed quando est vna species vt fundum legatarius fundi: quia in ipsum transit dominium prefertur legatario quantitatis in quem non transit aliquod ius in re. vt est casus in. d. l. qui fideicommissorum. intelligendo quod ibi hereditas erat non soluendo. facit. l. procuratoris. §. plane. de tribu. et vide quod ibi scripsi. ¶ †Scias etiam si omnia legata sunt in quantitate etiam si vni sunt legata vt debita si non ostendit debitum non propterea prefertur aliis. ita dicit Bar. in l. cum quis decedens. §. codicillis. de leg. iii. per. l. qui vxori. de aur. et ar. leg. que est singularis ad hoc. et detrahitur fal. sicut de leg. puro. aliquando vnus prefertur aliis. si esset legatum factum filie pro dote. l. ii. et ibi per Bar. de priui. cred. vbi vide omnino et ante omnia legata deducerentur integraliter tanquam es alienum. †Idem videtur in relictis ad pias causas: vt ante omnia deducantur cum de ipsis non detrahatur fal. ita videtur Bar. sentire in l. si quis seruum. §. fi. j. titu. j. et l. ex asse. ad l. fa.. per. l. sed si non seruus. eo. titu. et l. eris alieni. quod no. perpetuo. Idem si fuit relictum pro incertis malis ablatis propter periculum anime. ita consuluit Fede. de senis. consi. cclxiii. licet expresse contrarium Bar. no. in l. qui vxori prealleg. sed concordat quod de tali legato detrahatur falci. ita loquitur Barto. vt in hoc ad damnum heredis non sit melioris conditionis nisi probentur male ablata: sed in deductione ante alia legata. et sic in preiudicium legatariorum bene sit melioris conditionis. ita loquitur Fede. quod tene menti: quia singularia sunt.

2 ☞ Filius quod non possit rumpere testamentum patris secundum quod loquuntur idiote.

1 **Si fundum.** ¶ †Dispositio heredis non pot. derogare dispositioni
2 testatoris. †Et no. quod vulgariter dicitur quod filius non pot. rumpere testamentum patris. ita loquuntur idiote idest si pater aliquid disponit et filius in testamento suo aliter disponit non preiudicatur dispositioni paterne: vt hic.

1 **Si seruo communi.** †Quando vnus representat plures idem est censendum de eo quod pluribus. hoc dicit. premitte quod legatarius non pot. pro parte acceptare et pro parte repudiare. l. neminem. j. ti. j. l. legatarius. §. eo. sed si duobus legaret posset vnus accepta re alter repudiare. Idem si vni et postea deueniret ad plures vt si decessit pluribus heredibus relictis pone ergo quod sit legatum seruo communi plurium perinde est ac si esset legatum pluribus. et sic vnus ex dominis potest repudiare alter acceptare. non tamen accrescet alteri: quia non sunt coniuncti a testatore qui non fecit mentionem nisi de seruo. sed dicuntur coniuncti coniunctione legali ratione communis dominii que non est sufficiens ad inducendum ius accre. et l. proculo. de leg. ii. remanebit ergo heredi portio repudiata.

2 ☞ Si testator deputauit executorem ad legata pia soluenda. et si infra annum non fuerit executus eum priuauit et alios deputauit per negligentiam illorum non deuoluitur executio ad episcopum sed ad alios deputatos.

1 **Stichum.** †Expressa prouisio testatoris facit cessare dispositionem legalem. hoc dicit. premitte quod si legatur alicui seruus cum onere vt manumittat infra certum tempus. si non manumittat succedat legis dispositio ex epistola diui pii que facit eum liberum. l. ii. si man. ita fu. alie. certe hoc est verum nisi testator disponat quid fiendum post tempus: vt si alteri legauit quia non efficitur liber: sed erit illius. et
2 h. d. iste tex. quem Bal. †induxit si testator deputauit executorem ad legata pia soluenda. et si infra annum non fuerit executus. priuauit et alios deputauit per negligentiam illorum non deuoluitur executio ad episcopum. sed ad alios deputatos. vide quod idem Bal. no. in l. pream. post principium. de cad. tol. facit. l. si pecuniam. §. j. de condi. ob causam. ¶ In tex. ibi stichum sempronio delego. sub. et volo quod manumittat infra annum. vt procedat lect. quam. §. dixi. alii dicunt quod non fuit impositum hoc grauamen. et propter hoc per lapsum anni non fit liber: sed peruenit ad titium: sed nulla esset dubitatio. ideo tene precedentem tanquam vtiliorem.

2 ☞ Domus superficies et edificium qualiter differant.
3 Si legatur domus excepto edificio an intelligatur excipere domum an superficiem. et qualiter legatarius petere debeat.
4 Si ad superficiem non erat accessus nisi per alias partes fundi testator videtur voluisse reseruare heredi talem accessum. et an erit seruitus.
5 Actor si habet actionem licet possit exceptione repelli pot. agere nec dicitur nulliter agere et obtinebit nisi reus excipiat.
6 Locus exceptus de totalitate fundi censetur facere fundum per se non comprehendi in totalitate.
7 Appellatione superficiei an in dubio includatur solum. Quid appellatione vinee.

1 **Qui fundum.** ¶ †Exceptio facta de superficie sine solo non tenet mero iure: sed seruatur ope excep. si autem fiat de superficie cum solo quod in dubio presumitur mero iure tenet. et intelligitur solum superficies exempta de totalitate fundi in quo situata est. Item in primo casu alie partes non possunt seruitutem debere superficiei cum dominium eius sit eiusdem domini cuius sunt alie partes licet habens superficiem possit habere seruitutem per alias partes. secundo casu seruitus mero iure possit deberi. et in dubio prestanda est heredi commoditas eundi per rem legatam ad aliam sibi remanentem. hoc. d. iste. §. subtilis et pulcher. ¶ In
2 tex. ibi edificio. †No. tria vocabula. scz domum superficiem et edificium. domus consistit ex tribus. ex solo ex parietibus et tecto. l. solum. de rei vendi. cum ibi no. superficies consistit ex duobus scz ex parietibus et tecto sine solo quasi id quod est supra faciem terre. et edificium est vocabulum commune: quia potest sumi
3 pro domo et superficie. †Si ergo legatur domus excepto edificio. dubium est an intellexit de domo an de superficie: quia primo casu etiam solum censeretur exceptum. et sic dominium directum soli tanquam separati a totalitate fundi. et tanquam de vno fuerint effecti duo: vt in fi. §. colligitur. esset heredis non legatarii fundi. per consequens etiam dominium superficiei que cedit solo. nec est possibile quod sit alterius quam eius cuius est solum quatenus situata est. l. obligationum fere. §. placet. de actio. et oblig. si autem intellexit excipere tantum superficiem. dominium directum soli pertinet ad legatarium: quia non fuit exceptuatus. nec separatum a totalitate fundi ergo et dominium superficiei directum pertinet ad eundem legatarium fundi. et breuiter respondetur si constat de voluntate defuncti illa est seruanda si non constat presumitur sensisse etiam de solo. Ex his resultat solutio ad duo dubia: primum qualiter legatarius poterit petere: quia si constat quod voluit excipere superficiem poterit petere totum: quia in toto habet dominium. etiam in superficie. et debebit obtinere: quia mero iure est fundata sua intentio. nisi heres excipiat de voluntate defuncti que debet saluari melius quam potest non vt heres habeat dominium directum in superficie: quia hoc facere testator non potuisset. seruabitur ergo quantum ad commoditatem. vt eam habeat in superficie et etiam vtile dominium. Secundo casu quando excepit solum non potest legatarius totum fundum petere: sed debet petere excepto edificio et si peteret puniretur tanquam plus petens et succumberet etiam herede non opponente: quia iudici constat actori non competere ius agendi in solo et superficie. iuxta no. in l. vbi. C. de transact.
4 aliud dubium soluitur. †nam si ad superficiem non erat accessus nisi per alias partes fundi testator videtur voluisse reseruare heredi talem accessum. l. si testatrix. si ser. ven. in prin. erit necne predicta seruitus vel non. et est vtile: quia si est seruitus in quemcunque heres alienaret superficiem transiret seruitus. l. via. §. si fundus. de serui. rusti. predio. si non est seruitus: sed commoditas esset personalis et non transiret in aliam personam nisi de nouo concederetur. l. si quis edes. de serui. vrb. predio. Et breuiter primo casu quando excepit superficiem non potest esse seruitus: quia dominium directum superficiei est legatarii sicut alie partes fundi et res sua alteri rei sue seruire non pot. d. l. si quis edes: etiam si altera sit sua pleno iure: altera vtiliter tantum: vt hic secundum gl. quod no. quia per hoc patet si tenes rem a me in emphy. licet concedam accessum ad aliam rem meam non est seruitus. ideo si vendis etiam de consensu meo non transit ista commoditas. Secundo casu est seruitus proprie: quia res heredis seruiet rei legatarii. et iste est verus intellectus: vt etiam ex glo. colligitur quem no. ad plura: quia primo dico hic esse casum de eo quod no.

5 qd no. glo. in. §. pactus. in glo. in opponendo. † q si actor habet actionē: licet possit exceptione repelli pōt agere nec dicit nulliter agere. et obtinebit nisi reus excipiat: vt ibi patet in exceptio ne doli &c. si autem non habet actionem mero iure non potest agi et debet repelli, etiā non opposita exceptione si constat iudici qd act. nō habet vt hic cum dicitur fundus excepta villa &c. et
6 est glo. in. l. vbi pactū. † Item in fi. no. qd locus exceptus de totalitate fundi censetur facere fundum per se non comprehendi
8 in totalitate. et his diebus[a] allegabā de facto: qr imperator concessit cuidam nobili immunitatē in castris suis. et voluit quod essent separata a territorio cuiuslibet ciuitatis in quo sunt separata an p hoc in dictis castris sit cōcessum merū imperium. dixi qd sic qr videt fecisse duo territoria vbi primo erat vnum: vt hic colligitur. ergo imperiū qd erat in ciuitate cui suberat videtur in illud transtulisse nec remanet acephalum sicut qū de vna prouincia facit duas: qr quelibet indiget suo preside. l. si ea dem. ff. de offi. asses. et omnis iurisditio et imperiū q erat penes vnam diuiditur in quālibet partem in totū sicut seruitus predialis diuerso predio trāsit in quālibet partē insolidū in. l. via.
7 cū. l. seq. de serui. rusti. prediorum. ¶ † Vltimo no. q appellatione superficiei in dubio includitur solidum: vt hic. in fi. et sic ap
b pella. vinee.[b] et sic est ar. si tibi vendo fundum excepta vinea vel arbore. que ibi est videtur excep. solum et si legatur vinea. et viuo testatore remoueatur vinea legatario non debeat solum: qr fuit delegata except. in contrarium videtur casus. ff. eo. ; si quis legauerit: sed ibi fuit locutus per verba futuri temporis: vt lego vites que erunt tempore mortis. vnde si tēpore mortis non sunt vites nec possit dici vinea nec etiam solum videtur in consequentiam excep. qr exceptio confertur in tempus quo non reperitur principale. secus quādo per verba presentis temporis: qr tunc reperitur vinea. ergo solum venit in excep. et postq semel est excep. licet vites remoueantur non reincidit in legatū. argumen. hic.
2 ☞ Si testator legat vxori vestes vel iocalia et dicit valere. cc. et non valent nisi centū q vxor nō possit petere vt suppleant sibi centum quasi testator voluerit. cc. legare et econtra si valent. cccc. non potest heres retinere. cc. quasi voluerit legare nisi. cc.
1

Si libertus.

† Grauati in re hereditaria censent grauati pro portione quā habēt in illa nō vltra. Item, estimatio testatoris nō attenditur si nō concurrit cū veritate. h. d. ¶ In text. ibi illum et illū. ista verba faciebant dubiū: qr coheredes patroni videbantur grauati de dā do integros seruos vnde lz nō haberent nisi quinq vncias in eis: qr in quinto tm̄ fuerunt instituti videbatur q a patrono deberent redimere alia septem arg. in. l. cū alienā. C. de leg. sed cōtrarium est: qr legatū potest restringi ad suas tm̄ partes. sicut cū lego rē in qua habeo partem. l. serui elec. in. fi. ff. eo. et sic non obstat. l. cum aliena. qr ibi nō suberat causa restringendi cū in totū essent aliena. secus si cōstaret de voluntate defuncti q traderent insolidū. ff. eo. quid ergo. §. j. Item videbatur idē quasi illi serui videant prelegati illis grauatis cū in eis grauati essent cū aliter tradere nō possunt insolidū. arg. in. l. titia. §. seia. j. ti. j. et qd no. in. l. alio. de ali. et ci. leg. in glo. tamen contrariū est vt voluit glo. in. l. meuius. §. eū qui. in prima glo. j. ti. j. nec obstat. §. seia. qr ibi fuit grauatus vltimo moriens in re hereditaria. nā p hoc videt substitutus premorientibus. vt sic possit eā totam tradere. nec obstāt no. in. l. alio. qr ibi non suberat causa restringi plus ad vnam partem q ad aliam partem. si autē nō in re hereditatis sz heredis: vel extranei: esset vnus heres grauatus censeretur grauatus insolidū. l. meuius. §. eum qui. j. ti. j. et. l. si tibi hō. §. eū qui. cum ibi no. Idem si in quantitate: quia totam pōt soluere de parte sua. l. ab omnibus. in prin. j. eod. l. si pluribus. §. j. et qd no. in. l. cū pater. §. j. eo. titu. et. l. deducta. §.
2 nummis. ad trebel. ¶ In fi. §. ibi verum; pretium. per istū text. determinat † Dy. et alij doc. si testator legat vxori vestes vel iocalia. et dicit valere. cc. et nō valent nisi centum qd vxor non pōt petere vt suppleantur sibi centum quasi testator voluerit. cc. legatario et econtra. si valent. cccc. heres non pōt retinere. cc. quasi voluerit legare nisi. cc.
2 ☞ Qui remittit vel compensat dare videtur.
1 Conditio licet sit implenda in forma sufficit tamē implere equipollenter.

Itio fundum.

2 † Qui remittit dare videt. h. d. Idē si cōpensat. l. iul. de consti. et demon. † et no. q lz conditio sit implenda in forma in. l. meuius. et. l. qui heredi. de condi. et demon. sufficit tn̄ implere equipollenter: qr qui remittit proprie non dat qd est dn̄ium transferre. qr liberat et non transfert: et tamen dare videtur fictione iuris: qr pecunia fingi sibi soluta. deinde per ipsum tradita. et isti actus occultantur. l. iij. §. fina. de do. inter vir. facit. l. mulier. ad trebel. et quod Bart. no. in. l. ab emp. de pac. vbi dicit sufficere fieri equi
c pollenter.[c]
2 ☞ Quando quis legat rem suam tanq alienam inspicitur quod erat in veritate: nec inspicitur an sciret vel ignoraret: sed indistincte valet legatum tanq factum de re propria et quid econuerso.
1

Si titius cui.

† In legatarium transit dominiū qd erat apud defunctum: licet de
2 functus ignoraret. etiā si erat reuocabiliter. h. d. ¶ † Et sic no. quando quis legat rem suam tanq alienā: qr inspicitur quod erat in veritate nec inspicitur sciret vel ignoraret. sed indistincte valet tanq factum de re propria. secus econuerso qū de aliena tanq de propria: quia tunc bene distinguit sciret vel ignoraret. l. cum alienam. C. de leg. ¶ In tex. ibi anteq fieret. nā si sciuisset censeretur legatū acceptasse. et sic esset factus suus irreuocabiliter, nec esset tractandum de repudiat. de qua subijcit. ¶ In tex. ibi. et heres non repudiauit. innuit ergo q repudiare possit sicut defunctus. gl. tn̄ dicit contrarium: quia nō potest in preiudiciū legatarij. per. l. si partem. §. fi. quemad. ser. am. sed pōt dici q non erit suum preiudicium: sed heredis: qr tenebit ad estima. vel redimere ab herede prelegātis. et hoc quidam tenent: sed certe adhuc remanet preiudiciū. quid enim si plus affectat habere rem et ille non vult vendere. et sic plus placet opi.
a glo. quia si nō valet repudiatio pōt legatarius vendicare sicut poterat defunctus: sed si heres repudiaret propter aliquod cōmodum, suum posset: licet noceret legatario. l. si mihi et tibi. in prin. ff. eo. et ibi tangitur per Bar. et facit. l. liberto octuaginta. j. de bo. liber.
2 ☞ Quando semel est nata actio pro legato amplius non nascetur etiam contra diuersam personam.
1

Si paterfamilias.

† Legata ab imperatore relicta si ceperunt ab eo deberi amplius non incipiunt deberi a substituto pupillari. et ex expressa repetitione. secus si nō inceperunt a pupillo deberi. h. d. Et ponit tres casus qū a pupillo fuerūt relicta pure et pure repetita. et pupillus adiuit. secundo quando a pupillo pure a substituto sub conditione. et idē multo magis. tertio econuerso quādo a pupillo sub conditione et a substituto pure et pupillus decessit conditione pendente adita hereditate. vel non et tunc incipiunt deberi a substituto ex repetitione expressa. et debentur tanq ex pupillaribus tabulis: sed si nō essent repetita extante conditione debet ex primis tabulis. et inuestigatio est necessaria cū agitur falcidia per no. in. l. in ratione. §. qd vulgo j. ad. l. falci. et no. qd quando inceperunt a persona pupilli possunt etiam deberi a persona substituti: quatenus ab eo plus
2 esset relictum. l. quid ergo. ff. eo. in prin. † No. quando semel est
b nata actio pro legato. amplius non nascetur etiam contra diuersam personam.
2 ☞ Si fiat compromissum in plures cū appositione istorū verborum vt omnes vel alter ipsorum possit negotium expedire an vnus solus non poterit nisi in defectū aliorum non valentium vel nolentium interesse.
3 Quid in vltimis voluntatibus si testator plures faceret executores cum clausula vt omnes vel vnus possit.
4 Disiuncta posita inter personas oneratas resoluitur in cōiunctam si sola disiuncta posita fuit.
5 Si duo deponunt rem cum pacto q eis vel alteri eorum restituatur an depositarius teneatur vni restituere.
c
1

His verbis.

† Hec verba vobis vel alteri eorum intelliguntur in defectum aliorum. hoc. d. notabiliter. concordat. l. heredes mei. §. fi. ad trebel. vn̄ si lego pluribus vel vni ipsorū et tpe mortis mee viuant, oēs admittuntur oēs. vnus aūt nō admittitur nisi qū vnus solus reperitur tempore mortis: sed quid prodest hoc dicere. nam etiā si non fuisset dictum. alijs mortuis viuo testatore totū legatū esset viuētis. Solutio. verū est per ius accre. et ex persona mortuorum. et sic cū onere illorum: sed si fuit dictum vobis vel vni vestrū alijs mortuis. illo superstite nō habet ille per ius accre. nec ex persona illorū: sed sua. et sic non tenet ad onus illius in
2 iunctum. † Et facit iste tex. si fiat compromissum in plures cum appositione istorum verborum: vt omnes vel alter ipsorū possit negotium expedire q vnus solus nō poterit nisi in defectū aliorum non valentium vel nolentium interesse. et sic oportebit de hoc cōstare vt in. c. prudentiam. de offi. deleg. sed in contrarium quod etiā in alijs nō requisitis et valentibus interesse. facit. c. cū plures. de offi. deleg. lib. vi. et. ff. de arbi. l. non distinguemus. in prin. vbi videtur casus. Solutio fm̄ Bar. in. l. heredes mei. §. fi. ad trebel. aut agitur de commodo illorum quādo dispositio collata est. et habet locum iste text. et ille. §. aut agitur

[a] ¶ His dieb9. vide eius cōsi. cxxiiij. inci. notādū est in primo impressis vbi multa pulchra dicit.

[b] ¶ Vinee. ap. vinee qd veniat. vide Alexā. consi. xx. li. iiij.

[c] ¶ Equipollenter. facit q dicūt doc. maxime Fede. et anch. consi. cccvij. q sufficit remissio vsurarum in foro conscietie, facta per creditorem vsurario.

de onere ininncto. & habent locum cōtraria. ideo si testator plures faceret executores[a] vt omnes vel vnus possit: quia agitur de onere poterit vnus aliis non requisitis. etiā si valeant & velint interesse per iura in contrariū allegata. sed †Ang. dicit q in vltimis voluntatibus potest dici siue agatur de cōmodo siue nō habeat locū iste tex. secus in actibus inter viuos vt in contrarijs. & hoc pōt tolerari: quia in actibus inter viuos agit vt actus statim expediatur. vnde nihil pdesset illa clausula. nisi sic intelligatur: sed vltima voluntas differt post mortem vnde videtur cogitasse q interim alij deficiant. & in illū casum prouidisse de vno. †Item no. fm Bal. limitationem. & l. pe. C. de verb. sig. qd disiuncta posita inter personas oneratas resoluitur in coniunctam: quia est verū si sola disiuncta posita fuit. secus si coniuncta. & postea disiuncta vt hic. nam disiuncta stat proprie quinimo hic si dixisset & alteri eorū poneretur pro †vel alias nō importaret aliquid. argu. de vsufru. lega. si titio fundum. & not. qd dictio de ponitur pro vel. & dictio cui ponitur pro alteri vel vni. & inducit in arg. si duo deponunt rem cū pacto q eis vel alteri eorum restituatur. q depositarius nō teneat vni restituere nisi appareat qd alter nolit vel nō possit: sed cōtrarium facit qd. s. dixi de actibus inter viuos.

[a] Executores. adde vt per Sozi. consi. xi.

Cum statuliber.

†Defectus cōditionis apposite libertati validat legatum factum de seruo hoc dicit cum seque. §. & iste primus loquitur quādo fuerunt diuersi testatores quorum vnus legauit libertatem seruo. alter. scz heres ipsius legauit seruum. tūc si deficit conditio sub qua fuit relicta libertas. legatum serui valet. sequēs. §. loquit quando idem testator legauit seruū ab vno. puta ab impubere & libertatē eidē ab altero. s. substituto pup. nā censetur legata sub conditione si substitutus succedet. & per consequens legatum serui factum a pupillo redditur conditionale sub contraria conditione. si substituto locum non habebit s. eo. si post. §. fi. ideo si efficiatur pubes incipit valere legatum: quia deficit conditio libertatis: sed si decedat impubes deficit: quia extat conditio libertatis relicte.

2 Non censetur factum meum: qd potest a me auferri & postq est ablatum possum redire ad actionem primam.
Si eras debitor cum fideiussore & dedisti rem insolutū que fuit euicta an possim redire contra fideiussorem.

Non quocūq.

†Res effecta mea ex causa lucratiua reuocabiliter non desinit mihi deberi ab alio ex alia causa lucratiua. hoc dicit. secus si esset facta mea irreuocabiliter. l. omnes. la secunda. de actio. & obliga. quia due cause lucratiue in eadem re & persona quantum ad executionē nō possunt concurrere: licet executio fiat a diuersis: sed quantū ad originem sic: quia diuersi possunt esse mihi obligati ad eandem rem ex causa lucratiua. scz vnus ex testamento vnius: alter ex testamento alterius: sed vno soluente alter liberat. secus qn ex causis nō lucratiuis vel vna lucratiua alia lucratiua. l. nō est nouū de actio. emp. & l. ex stipulatione. de actio. & obli. In eadem persona passiue & quantum ad originem nō possunt cōcurrere: quia mihi obligatus ex causa lucratiua. illa obligatione durāte nō potest incipere mihi obligari ad illam rem ex alia causa lucratiua. l. si seruum. §. sticbum. j. eo. quādo autem incepit esse mea reuocabiliter censetur nō esse mea: quia potest abesse. ideo durat alia causa. h. d. l. ista que tractat tota de ista materia excepto. §. qui caium. & l. seq. de eadem tractat & l. huiusmodi. §. j. & plenissime & subtilissime per Car. in. l. menius. §. duobus. de lega. ij. In tex. ibi res effecta fuerit sub. ex causa lucratiua: vt patet ex se. licet regulariter sit verum. qd alia causa lucratiua extinguatur non tamē semper. In tex. ibi: per traditionem. idest ex causa donationis: licet glo. dicat ex causa legati: sed tunc nō requireretur traditio. In tex. ibi nempe agam ex testamento sub. statim anteq mihi auferatur. nam sufficit qd possit auferri: vt statim sequitur in verbo discessurum sit: sed in contrarium qd agere non possim. donec extiterit conditio & si mihi sit ablata: vt in fi. tex. glossella in hoc verbo ponit vtrumq intellectum nec dicit quis sit verior. dic qd vterq est bonus. nā etiam anteq auferatur possum agere. non ad totalem estimationem sed quatenus minus valet propter dubiū euentū. pone res valet. xv. sed quia potest mihi auferri non reperiretur qui daret nisi decem. petā ergo. v. sed postq mihi est ablata: si nihil primo fui consecutus agam ad. xv. sed si primo egissem & fuissem. v. cōsecutus re ablata non possem plus petere: quia si conditio deficeret & mihi nō auferretur non teneret aliud reddere vt probatur in. l. si seruus. in fi. de condi. fur. videt enim hincinde emp. & vendi. dubius euentus. facit. s. eo. si seruum filij. §. si statuliber.
2 †In tex. ibi cōditio extiterit. scz legati a domino relicti. no. ergo quod non censetur factum meum. quod potest a me auferri. & postq est ablatum possum redire ad actionem primam. Et inducit ad. q. fm Dy. si eras debitor cū fideius. & dedisti rem insolutū que fuit euicta. qd possim redire contra fideiussorem. Tu dic aut eras debitor quantitatis. & non possum redire: quia illa datio fuit quedam emptio. l. eleganter. de pig. actio. & emptor non tenetur transferre dominium. ideo re tradita statim fuisti liberatus a primo debito & pecunia debita fuit conuersa in pretium. ergo fideiussor liberatur: quia non tenebatur nisi pro prima obligatione que est extincta. & re euicta non ago actione: sed ex empto ad interesse. d. l. eleganter. in prima qua fideiussor nō intercessit: sed si eras debitor in specie tradēdo aliam non tuam que fuit euicta possum redire ad actionem primam. tam contra te q cōtra fideiussor. quia ista datio hz vim permutationis. l. libera de sentētijs. & ibi no. & in permutatione tenetur quelibet pars transferre dominium. l. j. de rerum permuta.

2 Casus in quo res mea potest mihi legari sed regulariter contra.
3 An attendatur quod euenire potest iure extraordinario restitutionis in integrum.

Si ex bonis.

†Res mea que pōt mihi auferri pōt mihi legari tanq nō mea. h. d. sicut ergo quando res efficitur mea ex causa lucratiua reuocabiliter. non desinit mihi deberi ex alia causa lucratiua que erat orta tempore quo est effecta mea vt in prin. l. ita si non erat orta pōt oriri postq non erat facta mea etiā ex causa lucratiua. h. d. & prosequitur eandem materiam. †Et no. casum in quo res mea potest mihi legari. regulariter contra. l. mea res. de cōdi. & demon. & loquit quando potest auferri iure dominij. Idem si iure hypothece lz a me causam habuerit. l. si tibi hō. in prin. j. eo. In tex. ibi deinde euincatur. ante ergo non possum petere cum eam habeam. nisi vt consequar quanto minus valet: quia pōt mihi auferri: vt dixi in precedenti. †No. ergo hic qd attenditur qd euenire pōt iure extraordi. resti. in integ. sed in cōtrariū facit. l. iul. qui & a quibus. vbi nō sint cōsiderādi tales casus sed dic verum esse nisi subsistat causa de presenti propter quā possit euenire: vt hic: quia vsucapta erat res absentis causa reipublice propter quam reuersus potest petere restitu. Et intellige fm glo. q testator sciebat rem non esse suā. & legauit vt alienā. als non valeret legatum non tantū quia res non erat mea: sed propter errorem eius.

2 Vsusfructus qn reuertitur ad proprietatem dicit proprietarius in illo habere causam lucratiuam qn pro illo nunq aliquid soluit alias contra.
3 Si ex forma statuti soluitur gabella de his que quis acquirit ex causa lucratiua nō de alijs vel soluitur maior an talis proprietarius soluet.

Fundus mihi.

†Eatenus extinguitur obligatio ex cā. lucratiua quatenus res efficitur creditoris ex alia lucratiua: sed quatenus ex onerosa secus. & ponit duo exempla. vnū de parte integrali vt est vsusfru. aliud de quota. aduerte in tex. ibi legatus est. s. a nō domino. Dy. intelligit sciente fundum non esse suum. In text. ibi redimit sub. a vero domino. Dy. & cum fundus valeret. xv. iuncto vsufru. cum proprietate. emi solam proprietatem pro decem in illa sola dico habere causam onerosam & agere possum ad rem non vt illam cōsequar. sed. x. que mihi absunt. s. eo. plane. §. q si rem. non aūt possum petere. v. pro vsufru. si ille reuersus est ad me absq eo qd aliud pro eo soluerim: vt p mortem & capitis diminutionē vēditoris. sed qd si non est reuersus certe cum speraretur reuerti in omnē euentum. videt qd debeat esse mari interusurium medij temporis: quia illud mihi abest & res mihi fuit legata pleno iure. scz proprietas cū vsufr. In glo. ibi hoc casu vicē seruitutis. dic melius fm Dy. q vsufru. obtinet vicē dominij nō totius seu pleni: sed partis. quia text. in. d. l. iiij. dicit q vsufru. est pars dominij. s. integralis: quia ex pprietate & vsufr. cōstituit plenū dominiū. lz ergo fm cōsecutus vsumfru. ex causa lucratiua. nō tū totū fundum videor habere ex cā lucratiua. †no. ergo qd qn vsusfr. reuertitur ad pprietatem suā nō dicit proprietarius in illo habere causam lucratiuā hoc qn pro illo nunq aliquid soluit vt erat hic. als ɔtra. vt emi fundū pro. xv. deinde tibi concessi vsumfr. qui valet. v. lz postea ad me reuertat nō dico habere in eo causam lucratiuā. cū semel pro eo soluerim. †qd not. ad statuta per que qnq soluit gabella de his que quis acquirit ex causa lucratiua nō de alijs. vel soluit maior: vt etiā de iure cōmuni fit: vt in ti. C. de imponen. luc. descrip. & sic est vtilis inuestigatio huius. §.

2 Si ancilla erat pregnans anteq eā emerē q tūc valeat legatum factum mihi de eo qd nasceretur ex ea.

Julianus ait quod.

†Qui habet causam onerosam in ancilla censetur

tilla censetur etiam habere in partu eius hoc dicit qđ est verū indistinct. et si concepit postꝙ acquisiuit ex causa onerosa: sed si tunc cū acquisiuit erat pregnans distinguit. aut propter hoc ca rius emit ꝛ idem aut non: qꝛ forte ignorabat. ꝛ tunc secus vt po tius videat habere causam lucratiuam. ita loquit glo. hic. ꝛ. l. si id qđ ex pamphila. j. ti. j. ¶ In tex. ibi ex causa lucratiua habe re per cōsequēs agere possim cōtra heredē legantis: nō vt con sequar partum cum habeam: sed vt habeā qđ mihi abest pro pter partē facta cōparatione ancille ad partum: vt si ancilla va lebat. x. ꝛ ꝑpter partū emi. xv. vt in. l. si quid ex pāphila. vbi po nitur practica huius. §. vide glo. in. d. l. si qđ que limitat istū. §. vt licet videar habere causam onerosam in partu sicut in ancil la. non tamen est verum ꝙ partum emerim. ideo euicto partu non possum agere ad duplam: qꝛ non cōmittatur nisi cū euinci tur res vendita: sed solum acti. ex empto ad interesse. que cōpe tit etiā pro re non vendita: sed accedente rei vendite. †Itē pu to qñ concepit penes emptorem legatū factum de eo qđ nasce retur ex pamphila non valet: qꝛ nunꝙ habuit originem vali dam nec pōt acquirere cū sit mea ꝛ res mea non potest mihi le gari: sed quando erat pregnans anteꝙ efficeretur mea iam in cepit habere originem validā qꝛ erat in rerū natura: lꝫ nō per uenisset ad lucem nec erat meus vel ex re mea. vnde valuit lega tum nec extinguit: lꝫ postea peruenerit ad dominiū meū ꝛ pro eo aliud solui: sed si nihil solui extingueret ꝑpter regulā de dua bus causis lucratiuis. gl. ergo in. d. l. si qđ ex pamphila. inquā tum intelligit tex. istū eo casu quo cōcepit penes emptorē ꝛ le gatariū. non placet ꝑpter id qđ. s. dixi. nā glo. vult ꝙ possit pe ti ex testamento: sed mihi videtur contrarium.

2 ☞ Qui actionem cessit vni non potest alteri cedere.

3 Si habeo duos reos eiusdē pecunie possum legare qđ mihi de bet vnus ex eis: ꝛ contra illum cedēda est actio: nō contra aliū ꝛ an facta cessione alter liberetur.

1 **Qui caium ꝛc.** †Sed id qđ debet a diuersis reis debēdi leget diuersis. videtur he res grauatus cedere vni actio. ꝛ de dādo alteri estimat. sed si te stator exegit ab vno extinguit legatū vtriusqꝫ. h. d. notabiliter. ¶ In tex. ibi alteri litis estimat. rō huius reddit in. l. qui duos. j. eo. ti. ꝛ ꝑ glo. s. eo. l. si sic. §. fina. sed quare nō cedit heres acti. cuilibet ipsorū cōtra illū correū cuius debitū fuit sibi legatum. rñdeo: qꝛ si posset facere: esset dicere ꝙ quilibet posset conueni ri in solidū cū effectu. qđ esse non pōt. ideo nō cedit acti. nisi con tra vnū. ꝛ est in electi. sua. cui cedat cū etiā sit in electione sua cō tra quem agat. ꝛ facta cessione cōtra vnū. non pōt alteri cedere cōtra alterum ꝛ qꝛ hoc cōtingit facto suo: qꝛ cessit. primo tene tur alteri cedere estimationem. nā qñ facto heredis cōtingit ꝙ res legata extinguitur ad estimationē tenet etiā si ignorans fe

2 cit. l. cetera. §. fi. s. eo. †ꝛ allegatur ꝙ qui act. cessit vni nō potest alteri cedere. nam si hoc procedit in duobus reis in quibus est dare duas obligationes ꝛ actiones ꝙ facta cessione cōtra vnū nō pōt fieri cōtra alterum. fortius in vno creditore ꝰm Iaco. de are. ꝛ alios qđ est verū ꝰm Bar. vt in scōm nō trāsferatur vtilis actio. nā postꝙ per primā cessionē actio directa semel ꝑduxit vtilē que trāslata fuit in vnā ꝑ alterā cessionē amplius nō pōt producere aliam: sed cū directa sibi remanserit quā pōt intēta re. nisi in tribus casibus. l. iij. de noua. potest in illa constituere procuratorem simplicē. vel in rē suā. ꝛ admittet eo casu quo ad mitteretur cedēs. ꝛ si est hoc in vno debitore. fortius in diuersis

3 lꝫ sint duo rei debendi: vt in casu huius. §. ¶ †Not. ergo hic qđ si habeo duos reos eiusdē pecunie possum legare qđ mihi dꝫ vnus ex eis. ꝛ cōtra illū cedēda est actio nō cōtra aliū. Itē facta cessione alter liberat. sed cōtra. nā si ageret contra vnū ꝛ sñiam obtineret alter nō liberaret. nisi facta exacti. l. fi. de fideius. ergo multo minus videt sola cessione liberari. rñdeo quando egi cō tra vnū. ideo nō liberat alter: qꝛ nisi ille soluat possum ad aliū redire: sed si cessi cōtra vnū. nō possum cōtra aliū redire in pre iudicium cessionarij qui cessionarius cōtra aliū agere nō pōt: sed solū cōtra illum contra quē facta est cessio intellige tñ: vt. s. dixi in tribus casibus illius. l. iij. ꝛ vide Bar. in. d. l. qui duos. ꝛ Bal. in. l. j. de actio. ꝛ obli.

2 ☞ Regula de duabus causis lucratiuis non procedit nisi in vna re.

1 **Cū mihi stipu.** †Due cause lucratiue possunt cōcurrere in diuersis rebꝰ etiā quo ad execu. ꝛ in diuersis ꝑtibus eiusdē rei. h. d. cū seq. possunt etiā in eadē re concurrere diuersis temporibus. ita qđ vna ori ginem habeat postꝙ facta fuit execu. ex altera ꝛ finita sit. verbi gratia donasti mihi rē postea desijt esse mea. deinde mihi pro mittitur ex causa dona. vel leg. pōt icipere deberi: qꝛ incipit ha bere originem post causam primo finitā: vel si legasti mihi sub conditione. ꝛ interim sit effecta mea ex causa lucratiua. ꝛ ea fi nita desinat esse mea. nam ea conditione existente incipit debe ri ex causa legati: qꝛ non potest dici qđ cōcurrerit eodem tēpo re cum prima. l. existimo. de verb. ob. possunt etiam concurrere in personis diuersorum licet veniat ad alterū ꝑ indirectū. j. eo. si seruus lega. §. j. ꝛ. l. si is qui stichum. de acti. ꝛ obli. ꝰm doc. ibi. ¶ In tex. ibi duorū testamentis. scꝫ vnius nō domini qui lega uit scienter. ꝛ alterius domini ꝛ ab herede domini sui consecu tus stichum videbatur qđ cōtra heredē non domini non pos sum agere: vt cōsequar pamphilū: qꝛ legatū alternatū censetur

2 vnū ꝑpter vnam solutionem. l. si ex toto. s. eo. sed certe licet sit vnū legatum sunt tñ due res. †ꝛ regula de duabus causis lu cratiuis nō ꝑcedit nisi in vna re: sed an heres nō dñi possit libe rari soluēdo estimat. stichi quā legatarius iam erat cōsecutus. si nō vult soluere pamphilū. rñdeo sic si eius erat electio. nā so lutio stichi nō debet preiudicare heredi alterius. l. si stichū aut pamphilum. de solu. in prin.

2 ☞ Legatum relictū sub cōditione si legatarius cauerit de ali quo dādo vel faciendo assimilat legato: cui in vim modi vel fi deicommissi onus iniungitur.

3 Aliud est legare sub cōditiōe si aliqd dederis vel feceris aliud legare simpl'r ꝛ postea iniūgere onus per viā modi: vel fideicō missi ꝛ an legatarius transmittat si decedat anteꝙ caueat.

4 Legatū nō valet qñ onus equiualet quasi nō cōtineat vtilitatē ꝛ quid si non continet nec speratur cōtinere vtilitatem.

5 Si quis ex forma legis vel statuti vel cōtractus tenet aliqd fa cere tenet taliter facere ꝙ valeat ꝛ quid si esset pupillus vel mu lier qui tenetur ad aliquid.

a Qui promisit alteri vendere vel facere instrumentū de aliqua re: debet taliter facere qđ valeat ꝛ cum debitis ꝛ vsitatis solen nitatibus.

¶ Alteri cedere. Adde qđ voluit Sozi. cōsi. xviij.

6 Iura que dicunt ꝙ alter alteri stipulari nō pōt dꝫ intelligi qñ simpliciter stipulatur ꝛ non valet nisi stipulātis intersit. ꝛ tunc quando interest stipulator agit.

1 **Huiusmodi.** †Licet onus fideicōmissi legatario iniuncti equiua leat legato. nihilominus legatū valet. h. d. ꝰm Dy. vel dic vtilius ꝰm Bar. †legatū relictum sub condi

2 tione. si legatarius cauerit de aliquo dādo vel faciēdo assimila tur legato cui in vim modi vel fideicōmissi onus iniungit. h. d. ꝛ primū summariū Dy. probat. in prin. vsqꝫ ibi quemadmodū ibi ꝑbat scōm. ¶ In tex. ibi queadmodū. qđ. s. dictū est legatū hoc valeret. intellige vt valeat. ꝛ sit tale quale, si esset relictū nō expressa conditione de cauendo. ꝛ postea per viā modi vel fidei commissi onus fuisset iniunctum. nam etiā tunc legatarius nō admitteretur ad petēdū nisi cautione prestita de implendo mo dum vel fideicommissum. l. quibus diebus. §. fi. ꝛ. l. si tibi lega tum. de leg. iij. in. iij. charta. ꝛ tamen illa tacita conditio cautio. non suspendit substantiam legati: sed executionem seu petitio nem eodem modo si exprimat quasi nihil operetur expressio. cū fiat modo quo inest. s. eo. l. iij. †Ex hoc sequitur ꝙ licet lega

3 tarius decedat anteꝙ caueat ad heredem suum transmittit le gatum cum onere implendi modum vel fideicommissū quod non esset si legatum esset conditionale quod tene menti perpe tuo. aliud ergo est legare sub conditione si aliquid dederis vel feceris quo casu est cōditionale. aliud legare simpliciter. ꝛ post ea iniungere onus per viam modi vel fideicommissi vel legare sub conditione si caueris de dando: qꝛ hoc casu sic dicit legatū purum quantum ad substantiā. l. libertas. §. hec scriptura. de manu. test. ꝛ mortuo testatore. statim cedit dies: lꝫ petitio suspē datur: sed hoc videt mihi verū. si onus cau. adiectum conditio naliter concernat verbū executiuū vt erat hic heres meus da to. nam cōditio si cauerit cōcernit verbū dato. ideo non suspen dit substantiam: sed executio. si autem cōcerneret substantiam: vt verbū lego: vt lego centum si caueris heredi meo de dādo ei centum ꝛc. putarem legatum esse conditionale: qꝛ conditio cō cernit substantiā legati. ꝛ sic non exprimitur eo modo quo in est. s. eo. si ita. §. illi si volet. ad predicta bene facit. l. muto. §. j. de tute. ꝛ. l. pretor. in prin. de colla. bo. in quibus patet ꝙ interdū conditio non habet vim conditionis: sed monitionis quando inerat etiam si non fuisset expressa ꝛ non cōcernebat substātiā:

4 sed executionem ꝛ exprimebatur modo quo inerat. ¶ †Sed oppo. cōtra summarium Dyn. ꝙ legatum non valet qñ onus equiualet quasi non contineat vtilitatem. s. eo. l. si autem. ꝛ qđ in. l. res obligata. Solu. ibi quādo non continet: nec speratur. ꝛ posset continere si ille cui erat dandum repudiaret. vel viuo te statore moreretur. nam remaneret legatum legatario sine one re: licet secus esset si non vt legatarius sed vt executor esset ele ctus. l. si quis titio. j. ti. j. in. ij. char. ¶ In gl. ibi sed videt prius grauari. scꝫ ꝙ commodum sentiat quod videtur cōtra. l. ab eo. de fideicom. ꝛ. l. imperator. j. ti. j. ꝛ. s. eo. l. fideicommissum. glo.

huius timore soluit duobus modis. primo fatendo cõtrarium ⁊ dicit qd primo debebit consequi legatum. ⁊ postea cauebit qd est falsum. nam etiam si conditio non esset expressa. non admitteretur nisi cautione prestita: vt in. ll. §. alle. fortius si est expressa. ideo soluit. Secundo modo qd non grauatur si nõ vult hec vera quam sic declara per viam modi vel fideicommissi nõ potest quis in plus grauari ꝙ commodum sentiat. nam si valeret grauamen posset cogi implere inuitus. etiam anteꝙ commodum sentiat cũ modus inducat dispositionẽ ⁊ act. ex testamẽto: vt impleatur. l. fi. C. de his que sub modo le. qd esset inconueniens sed per viam conditionis põt grauari anteꝙ cõmodum recipiat: qꝛ conditio nõ inducit dispositionẽ nec acti. l. si qs sub conditione. si quis omis. causa testa. vnde nõ compellitur precise. sed sponte implet si vult cõmodum. ⁊ sic est coactio causatiua: videtur tamen glo. procedere in prima solutione qñ conditio esset implenda de eo qd relinquitur: vt lego tibi centum si de illis construxeris capellam. vnde non potest implere nisi percipias. vnde magis videtur importare modum qui est implendus post quesitum emolumentum. ideo posses petere. arg. l. si vero non re. §. fi. man. ⁊. l. insulam. in fi. loca. vt sic potius inspiciatur effectus ꝙ verba. ad qd facit qd no. in. l. quibus. §. fi. ⁊. l. j. de condi. ⁊ demon. per Bar. circa modũ cognoscendi cõditionem vel modum.

5 ¶ † In glo. ibi vel dic, vt valeat ⁊c. ista glo. allegatur notabiliter ad duo primo ꝙ si quis ex forma. l. vel statuti vel contractus tenetur aliquid facere tenetur taliter facere qd valeat. ideo si essent pupilli vel mulieres tenebuntur adhibere cõsensum tutorum vel cõsanguineorum. Itẽ tenebuntur iurare nõ venire contra rationem minoris etatis: vt sic actus valeat. ⁊ nõ possit retractari. Et eodem modo qui promisit alteri vendere vel facere instrumẽtum de aliqua re. debet taliter facere qd valeat. ⁊ cum debitis ⁊ vsitatis solennitatibus: aliis nõ videretur fecisse. l. nõ putauit. §. nõ que vis. de cõtratabu.

6 † Itẽ ꝙ omnia iura que dicunt ꝙ alter alteri stipulari non potest[a] debet intelligi quando simpliciter stipulatur. nam non valet nisi stipulantis intersit. ⁊ tũc qñ interest stipulator agit. non ille cui est dandum vel faciendum. Nec etiam illi cedẽda est actio si stipulator non vult. ita intelligitur. l. stipulatio. §. alteri. ⁊. §. si insulaꝫ. sed si stipulatur nomine illius valet. etiã si non intersit. ⁊ si hꝫ mandatum vt procurator si non habet vt neg. gest. qꝛ est perinde ac si ille cuius nomine gerit gessisset: qꝛ is gerit cuius nomine geritur. sicut is possidet cuius nomine possidetur. l. qd modo. de acqui. pos. ⁊ tunc tenebitur stipulator cedere acti. manda. si habebat. vel nego. gest. si non habebat. ⁊ secuta sit ratihabitio. l. si ego. §. de nego. gest. ideo sis cautus cuꝫ recipis nomine alieno qd dicas qd stipularis vice ⁊ nomine illius. ⁊ ita faciunt hodie notarij. ⁊ ad hoc allegatur ista glo. In casu autem huius. l. non est necesse: qꝛ heredis interest qd seruetur voluntas testatoris l. his consequenter. §. si fami. her. licet eius pecuniariter nõ intersit. l. si tibi legatũ. j. ti. ij. lꝫ ergo heres nõ dicat vice vel nomine talis cui est faciendum vel dandum: sed simpliciter promittis dare vel facere tali valeret stipulatio propter suum interesse. non dico qd compellatur illi cedere postꝙ non recepit nomine illius potest tamen si vult.

a ¶ Potest. adde vt p bar. cõsi. in cip. gilius fuit confessus.

2 ☞ Si in testamẽto duorũ qui nõ reputantur idẽ eadẽ res sit legata alicui si prius legatarius fuit cõsecutus estimationẽ posset ex testamento alterius rem petere sed si fuit cõsecutus rem non potest postea petere estimationem.

1 **Si sempronius.** ¶ † Due cause lucratiue ex testamento duorum qui reputantur loco vnius iudicantur. ac si ex testamẽto vnius procederent. h. d. Nam sicut si in eodẽ testamento quis pluries eandem rem vni legaret non deberetur nisi semel. C. de leg. cũ questio. qꝛ nõ censeretur pluries legasse: sed pluries locutus. l. meuius. §. eũ que. in fi. j. ti. j. ita si in testamento defuncti ⁊ in testamento here. eadẽ res vni pluries esset legata. ideo siue rem fuerit cõsecutus ex testõ vnius non põt agere ex testõ alterius vt cõsequatur estimationem. siue ecõuerso primo esset estimationem cõsecutus. ⁊ hoc dicitur hic. non sic si idẽ non reputaretur. l.

2 plane. §. sed si duorũ. §. eo. † Et si prius fuisset cõsecutus estimationem posset ex testõ alterius rẽ petere: lꝫ ecõuerso nõ sic propter regulam de duabus causis lucratiuis vt ibi no. ecce casuꝫ. ¶ In glo. ij. ibi duplicare non potuit. imo potuisset legando estimationem cum primus testator legasset fundum. nam legatarius ex testamento heredis posset estimationem cõsequi. ex testamento alterius rem. l. alij. §. fundũ. de vsufru. lega. ⁊. l. fundum cornelianum. de noua. sed legando eundem fundũ fateor qd non posset duplicare etiam si testator expresse dixisset vt dixi in. l. plane. §. j. per. l. lucius. §. impuberi. de leg. ij. sed secus in quantitate que duplicationem recipit: sed species nõ: tene ergo se. qꝛ in dubio non videtur voluisse duplicare. ⁊ sic legare estimationẽ: sed potius se exonerare ⁊ legare pro eo quod tenebatur ex testamento sempronij.

2 ☞ In legato generis electio est heredis qñ in hereditate nulle species in eo contente reperiuntur. aliis secus.

1 **Si cui homo.** † Debitor generis re ablata per empta liberatur ope excepti. hoc dicit. Sed quare nõ ipso iure. rñdeo qꝛ nõ dicitur pempta res debita. cum in obligatione generis nulla species sit in obligatione. lꝫ quelibet sit in solu. vt no. in. l. meuius. §. duobus. sed debitor liberatur interitu rei debite si non precessit mora vel culpa. l. si ex legati causa. de ver. ob. ideo secus esset si consisteret in specie: qꝛ liberaretur ipso iure etiam ante obligationẽ vt hic in glos. sed in obligatione generis ideo requiritur obligatio qꝛ genus perire nõ põt. l. incendiũ. si cer. pe. ⁊ re ablata perempta liberatur potius ex equitate ne mora creditoris noceat debitori ꝙ de rigore. ⁊ ideo liberatur ope excepti. quia omnis exceptio fundatur in

2 equitate. l. qui exceptione. de doli. excep. ¶ † Ultimo dicũt doc. per hunc tex. melius ꝙ per alium probari ꝙ in legato generis electio est heredis qñ in hereditate nulle species in eo contente reperiuntur. alias secus. l. legato generaliter. §. eo. Itẽ intellige istum tex. qñ sine causa legatarius recusauit: qꝛ seruus oblatus erat mediocris ⁊ sine vitio aliis non esset in mora. nec sibi obstaret exceptio ita innuit glossella secunda.

2 ☞ Legatarius edium põt adueniente cõditione ex testamento agere ad easdem edes: non vt eas consequatur cum habeat: sed vt consequatur qd deficit. scꝫ seruitutẽ nec aliter absoluitur heres nisi reintegret.

3 Si heres traderet seruum debilitatum sui culpa durat actio ad eundem seruum vt consequatur legatarius pretium deteriorationis.

Quando deficit ius siue sit actio bonefidei siue stricti iuris durat actio ad eandẽ rem. sed qñ traditur deteriorata qꝛ non deficit ius ⁊ actio sit bonefi. ⁊ tunc idẽ. si vero sit stricti iuris qd datur noua actio vel de dolo. ⁊ quid in actione ex testamento.

1 **Edes quibus.** † Actio ex testõ durat ad rem si est tradita nõ pfecte. h. d. ¶ In tex. ibi legate sunt. scꝫ sub cõditione scꝫm Dy. ⁊ sic pendente conditione heres adeundo effectus est dñs edium dominantium. vnde cũ etiam sit dñs ediũ seruientiũ confusa fuit seruitus. l. si quis edes. de serui. vrb. predi. adueniente tñ cõditione cũ edes dominãtes sint ad legatariũ peruenture reintegrari dꝫ seruitus. qꝛ tales dãde erant quales erãt apud defunctũ: sed hoc factum nõ fuit. ⁊ fuerũt tradite cũ diminutione iure seruitu. ideo legatarius nõ dicitur habere plenum legatũ: sed si pure essent relicte heres dñiũ earũ nõ acquisiuisset: sed recta via trãsissent in legatarium. l. a titio. de fur. ⁊ sic extincta non fuisset seruitus

2 ⁊ transisset cum illa. nec haberet locum iste. §. ¶ † In tex. ibi ex testamento agere sub. easdem edes non vt eas consequatur cuꝫ habeat: sed vt consequatur quod deficit. scꝫ seruitutem nec aliter: absoluitur heres nisi reintegret: vt in simili. j. pri. §. in fi. ad hoc. l. etiam. de solutio. ⁊. l. inl. §. j. de verb. ob. ¶ † In tex. ibi nã

3 ⁊ eum probat per argumentum a minori. nam si heres seruum traderet debilitatum sui culpa duraret actio ad eundeꝫ seruũ vt consequatur pretium deteriorationis fortius in precedenti. quando deficit ius. nam quando deficit ius siue sit actio bonefid. siue stricti iuris. durat actio ad eandẽ rẽ. d. l. inl. ⁊. l. etiã. sed quando traditur deteriorata: quia non deficit ius distinguitur inter actionem bonefid. ⁊ tunc ideꝫ. l. iij. §. reddita. commod. an stricti iuris ⁊ tunc non durat eadẽ: sed datur noua actio vel de dolo. vel in factum. l. eleganter. §. non solum. §. de dolo. ⁊. l. exhibitionis. C. ad exhi. ⁊ tamen hic licet actio ex testamento sit stricti iuris: quia habet instar bonefidei. durat sicut actio bonefidei. d. §. si reddita. fortius ergo durat quando in re tradita deficit ius seruitus vel cautionis non prestite. cetera vide per Cy. in. l. exhibitionis. ⁊ Bar. in. d. l. inl. ⁊. d. §. si reddita. ⁊. l. qui sibi de solu. intellige hic qñ legatarius recipit ignoranter seruũ deterioratuꝫ: alias videretur remittere: vt no. in. l. in hac. de triti. in quadam glossella.

2 ☞ Si heres rogatus est post eius mortẽ titio hereditatẽ restituere: ⁊ interim titius emit ab herede aliquas res an conditione existẽte habere possit hereditatẽ. ⁊ etiã ptiũ recuperare.

3 Obligatus ex testamento dicitur obligatus ad dandum non simpliciter ad tradẽdum. ideo si nõ dederit licet tradiderit põt iterum conueniri vt det qd regulare est in omni qui est obligatus ad dandum.

4 Quando legatum est in diem certam non trãsit dominium ante diem.

1 **Qui seruum.** † Si legatarius rem legatã ignorans emit ab herede. ⁊ eam postea ex testamento fuit consecutus a diuersis petitionẽ pretij habet exceptionem

exceptionē doli ꝛ ſi iam ſoluit petere pōt ꝑ actionē ex empto ſꝫ ſi fuerit cōſecutus ex cōtractu emp. pōtvt pretium rehabeat in tentare actionem ex teſtamēto ad eandē rem. ꝛ heres ab ea nō abſoluitur niſi pretiū reſtituat ꝛ etiam rez legatarij faciat. hoc dicit. Et Bar. reputat difficilē. §. ꝛ difficultas cōſiſtit in cōtrario qḋ formaꝛ ad fi. de act. emp. cui res per quā videꝛ ꝙ lꝫ rem habuerit ex cōtractu emptionis. deꝛ actio ex eodem cōtractu. ſcꝫ ex empto ad recuperationē pretij. quaſi ſibijpſi enicerit. ꝛ in hoc tex. dr ꝙ daꝛ actio ex teſtamento ad eandem rem ꝛ per indirectum cōſequiꝛ pretium. gloſ. fi. magna laborauit et poſuit diuerſos intellectus: ſed omnibus reiectis tene quod habeꝛ in fi. glo. ꝙ habet duplicē actionem ex empto ratione predicta: vt l. contraria. vel actione ex teſtamēto agat ad rem. quaſi non videatur rem habere donec habeat pretium. l. plane. §. ꝙ ſi rē. ſ. eo. ꝛ iſte eſt caſus hic. examina iſtam materiam: vt ibi dixi. ꝛ vide in addi. ſpe. de emp. ꝛ vē. §. tertio loco. circa fi. nā iſte tex. loquitur de re ſpecialiter legata. † Quid ſi heres rogat⁹ eſt poſt eius mortez titio hereditatem reſtituere. ꝛ interim titius emit ab herede aliquas res. an cōditione extante poſſit habere hereditatē ꝛ etiam pretium recuperare. quidam ꝙ non quaſi videatur emiſſe dubiū euētum qꝛ poterat conditio deficere. ſi titius moreреꝛ ante heredem. ar. l. ſi iactum. de act. emp. Contrarium ibi determinat recitans op. legiſtarū in hoc: qꝛ eſt eadem ratio que eſt in re particulariter legata. ꝛ allegat. l. imperator. §. fin. j. ti. j. Et aduerte qꝛ iſte tex. ponit tres caſus. primus vſqꝫ ibi ꝙ ſi pretio. ꝛ in iſto res erat integra ex vtroqꝫ latere cūz peruenit ad notitiā legatarij ꝙ ſeruus erat ſibi legatus: quia nec ſibi fuerat ſeruus traditus nec pretium ſolutū. In ſecūdo erat integra ex parte vēditoris: ſed emptoris non: quia ſoluerat pretium vſqꝫ ibi ꝙ ſi iudicio. In tertio ex neutra parte erat integra: quia iam ſeruus ex cauſa venditionis fuit tradit⁹. ꝛ ꝑtium ſolutum. ꝛ poſtea ꝑuenit ad eius notitiaz ꝙ erat ſibi legat⁹: vnde qꝛ tunc habet ſeruū ex cōtractu. videꝛ ꝙ pretium non poſſit repetere: qꝛ ex quo fuit ſibi implet⁹ contractus ipſi etiam implere debuit ſed contrarium dicitur: quia nō videtur impletuz ex quo alia cauſa debetur emptori vnde ex illa cauſa ex qua non hꝫ poteſt agere: vt recuperet quod ſibi abeſt. Et aduerte: qꝛ ſeruus nō erat teſtatoris nec heredis: ſꝫ teſtator poſſidebat. ꝛ ſciebat alienum ꝛ ſic valuit legatū heres tradendo ex cauſa empt. non tranſtulit dñium: qꝛ nō habebat ꝛ tñ fuit liberat⁹ ab actione ex empto qua tenebaꝛ ſoluꝫ tradere ſed nūc cū ꝯueniꝛ actione ex teſtamēto teneꝛ ſeruū facere accipiētis ꝛ a dño redimere. ꝛ vltra hoc pretiū reſtituere. alias nō dꝫ abſolui quaſi non impleuerit cauſam teſtamenti ꝛ poſtea fiat executio in ꝑtio ita intellige tex. in fi. ¶ Et ſic no. † ꝙ obligat⁹ ex teſtamēto dr obligatus ad dandum non ſimpliciter ad tradendū. ideo ſi non dederit lꝫ tradiderit: poteſt iterū conueniri vt det. nam hoc eſt regulare in omni qui eſt obligatus ad dādū. l. cū quis. §. qui hominem. de ſol. ꝛ. l. fi. de cōdi. ob cauſam. de hoc dixi. ſ. e. ſi a ſubſtituto. §. fi. lꝫ Bar. ibi videaꝛ ſentire ꝙ teneaꝛ ad tradendū quod nō placet ꝑ hunc tex. ¶ In princi. §. ibi hoc ignorās. h. d. ideo quia ſi ſciebat ꝛ legatū erat purū emendo ab herede videreꝛ repudiare. vt no. ꝑ Bart. in. l. qui rome. §. duo fratres in. xij. q. de verb. obli. ꝛ tetigi. in. §. ꝙ ſi rē. ¶ † In glo. ibi vel in diez tenet ergo glo. ꝙ quando legatum eſt in diem certam non trāſit dominiuꝫ ante diem. ꝛ iſta cōmunis opi ꝑ. l. ſempronius attalus. de vſufru. le. quia. l. nō facit executionem ante diez ſicut nec iudex faceret: ꝛ ſicut nec pendente conditione. ¶ In glo. ibi non defuncti. poſſet dici ꝙ imo erat defuncti ꝛ legatum erat puruꝫ et ſic tranſiuit dñium et tamen valuit emptio. quia non erat legatarij irreuocabiliter. ꝛ ꝑfecte ante legati acceptio. vnde qua ratione res mea reuocabiliter poteſt eſſe mihi obligata. l. ī bello. §. ſi quis ſeruū. de cap. lꝫ ſecus quando irreuocabiliter. l. nec pign⁹. de reg. iur. eadeꝫ ratione poſſum emere. licet ſec⁹ quādo reuocabiliter perfecte. l. ſue rei. de cōtrahē. emptio.

Qui legauit genero aliud ꝙ ꝑmiſit ꝑ dote qꝛ ꝑmiſit ſpeciem ꝛ legauit quātitatē vel ecōuerſo ꝙ vtrūqꝫ debeat ſolui genero ꝛ quid ſi dixit ſe legare pro dote.

Si teſtator primo legauit deinde ꝑmiſit doteꝫ ꝛ ſoluit an filia poſſit petere legatum.

Cum pater.

¶ † Si pater doteꝫ quam promiſerat genero pro filia leget filie ſemel eſt ſoluenda vel ipſi vel alteri. ideo niſi cōcordent neutri ſoluere cōpellitur heres. hoc dicit. ꝛ hoc quando ſimul veniūt: ſed ſi primo veniret filia ꝛ obtineret deberet ſibi ſolui cū cautione defendendi heredem aduerſus generum ex promiſſione: ſed ſi gener venit ꝛ obtinet ſoluitur ſibi ſine alia cautione: quia ſolutione facta genero liberatur heres filie. cū ad generum ſit res peruentura. vnde non eget defenſione heredis: quia ſeipſum pōt defendere nō ſic econuerſo. iſte eſt caſus in. l. cum pater. de iure dotium allegata in glo. ¶ In tex. ibi eidem glo. dicit: filie ꝛ bene. ſed ſi genero cui promiſerat non valuiſſet legatum. qꝛ creditor legaſſet creditori. l. ſi creditori. in fin. ſ. eod. cum. l. ſequen. ꝛ iſte etiam eſt caſus in. d. l. cum pater. de iure do. ſed Bald. hic non viſa illa. l. dicit contrarium ꝙ legatum valeret. ꝛ ex eo non poſſet agere gener cuius nō intereſt: ſed filia. ſ. e. l. ſi cui. §. ſi titio. Poſſet tamen dictum Bal. ſuſtineri per illum. §. ꝛ duꝫ dicitur in. l. cum pater. ꝙ nō valet legatum. verū eſt reſpectu generis: ſed reſpectu filie ſic ex his que dixi in. l. ſi creditori. in fi. ſ. e. ꝙ ſi ſtipulatus fuiſti a titio meo nomine ꝛ titi⁹ mihi legat qḋ tibi promiſit valet legatum: licet illud debitum cēſeatur potius meum ꝙ tuum: quia eſt peruēturum ad me ex ceſſione: qꝛ non fit creditori. nam tu eras creditor nō ego: licet propter ſpē videar eſſe. ¶ In tex. ibi doli excep. tutus erit videlicet vt ſoluat bis ꝛ etiam vt neutri ſoluat niſi concordent. ¶ † Sed oppo. ꝙ bis debeat ſolui genero ex promiſſione filie ex legato. l. ſi dotem pro filia. de col. dot. Barto. intelligit illam. l. quando legauit aliud ꝙ promiſit: quia promiſit ſpeciem ꝛ legauit quātitatem vel econuerſo. Et aduerte: quia puto ꝙ etiam ſi dixit ſe legare pro dote adhuc peti poterit quaſi videatur dotem auxiſſe: ſed ſi legauit illud ideꝫ ſemel tantū debetur ſiue dixit ſe legare pro dote ſiue non: vt hic in tex. ꝛ gloſ. Sed ad hec contra ad idem. j. ti. j. l. cum pater. §. pater filie. ſolutio. ibi pater promiſit ꝛ ſoluit dotem ꝛ poſtea legauit rem quam tradiderat pro dote tunc non cenſetur legare ꝑ dote. ideo quid iuris ſit dicvt ibi. ¶ † Itē oppo. de. l. lucius. la prima. j. titu. j. ſolutio. hic promiſit primo poſtea legauit:[a] ſed ſi econuerſo. primo legauit deinde promiſit ꝛ ſoluit an filia poſſit petere legatum ꝛ habere vtrāqꝫ diſtinguendū eſt an legauerit pro dote ꝛ nō poteſt petere niſi quatenus plus legauit ꝙ dederit vt ibi aut ſimpliciter legauit ꝛ habebit vterqꝫ ſm docto. Sed nō videtur verum: qꝛ cum legauit filie: licet ſimpliciter videatur legare ob cauſam do. ad quam tenebatur. l. ſi autem in tex. ꝛ gloſ. de iure dot. ꝛ ibi videtur Bar. concludere ergo idem ꝙ in precedenti: ſed dic ꝙ illud verum quando ex conіecturis patet ꝙ voluit legare pro dote: quia filia erat nubilis. ꝛ quantitas conueniebat. vel dic ꝙ ſufficit hoc vltimum: ſed ſi nō ſufficit non eſt preſumendum ꝙ voluerit legare pro dote. ideo vtrūqꝫ integraliter pōt petere. cetera dic ꝑ doc. C. de leg. l. filia legatorum.

[a] ¶ Legauit. adde eūdē pau. conſi. lxxiij. ꝛ vide quo luit ange. ꝯſi. lxxviij. Bald. conſi. cclvj. iiij. lib.

Creditores qui non poſſunt reddere inſtrumenta ꝙ nihilominus admittantur ꝛ ſufficiat liberare debitorem per inſtrumentum.

Quādo conditio continet vnum: cēſeꝛ potius illud continere ꝙ id qḋ verbū ſonat lꝫ ꝛ illud contineaꝛ ſi pōt fieri.

Si ita cui legat.

† Conditio de inſtrumentis reddendis continet in ſe liberationē ꝑſtari quod ſolum ſufficit ſi inſtrumēta nō reperiātur h. d. notabiliter. ¶ In tex. ibi heres meus ei. x. dato ſub. queritur ſi legatarius non pōt reddere tabulas: qꝛ perdidit vult tamē ab illo debito liberare heredē per publicū inſtrumētū: al's heres teneatur ſoluere decē. videtur ꝙ nō: quia nō implet conditionē in forma. Contrarium rñdetur. j. in ver. ꝛ ſi tabule. ꝛ ad probationē huius ꝑmittit vnum in ver. ſe. ꝙ conditio ſi tabulas reddiderit idem importat ꝙ conditio ſi heredem liberauit nam non cenſetur voluiſſe redditionē fieri propter ſe: ſed propter liberationeꝫ que ſequitur ex eo: qꝛ cum creditor reddit debitori inſtrumentum debiti videtur liberare ipſum. l. labeo. de pac. Potius ergo propter hunc effectum videtur appoſita ꝙ propter illud quod ſonat verbum. ꝛ probat: qꝛ etiam ſi inſtrumentū redderet ꝛ liberaret per pactum non ſufficeret nec videretur conditionem impleuiſſe. niſi liberaret ꝑ acceptilationeꝫ: quia cēſetur teſtator voluiſſe liberare meliori modo quo pōt. l. iij. §. nūc de effectu. de lib. lega. Ex hoc concludit ꝙ ſi non pōt reddi inſtrumentum pōt acceptilare ꝛ cenſetur impleta conditio: ſed ſi poſſet reddi nō ſufficeret liberare niſi inſtrumentum redderet. vt. l. ab omnibus. §. j. j. eo. † et ſi decederet ante non tranſmitteret. vt ibi. Et glo. multum no. iſtum tex. pro creditoribus qui nō poſſunt reddere inſtrumenta ꝙ nihilominus admittātur. ꝛ ſufficiat liberare debitorem per inſtrumentū. etiaꝫ ſi ſtatutum dicat ꝙ debitor non teneatur ſoluere niſi ſibi reſtituatur inſtrumentū inciſum ꝛ cancellatum: qꝛ dꝫ intelligi ſi extat per iſtū text. iſtam de iure communi dꝫ reſtitui. l. diſſolute. de condi. ob cau. ꝛ tñ dꝫ intelligi ſi pōt. vt hic. ¶ In text. ibi videbatur ꝑtinere qꝛ ſi tempus teſtamenti erat perditū procederet clare iſte. §. qꝛ iſta cōditio eſſet impoſſibilis. ꝛ habeꝛ ꝑ non adiecta. l. obtinui. de cōdi. ꝛ demō. ſed ſi tunc non erat ꝑditum fuit impoſſibilis. vnde ſi ꝑdatur cenſetur defecta. ꝛ defectus conditionis vitiat legatum: ſed contrarium eſt: qꝛ non dr defecta: qꝛ poteſt impleri eqpollenter. † Nota ergo ꝙ qñ ꝯditio ꝯtinet vnū cēſetur potius illud cōtinere ꝙ id qḋ vbū ſonat lꝫ ꝛ il-

lud contineatur si pōt fieri.vt hic iuncta.l. ab oībus.§.ī.et hoc videmus in cōditione si rōnes reddiderit.nam si ꝑpter restitutionē reliquoꝝ.ꝛ nō sufficit reddere nisi restituat reliqua nec ecōuerso sufficit reddere reliqua si rōnes possunt reddi.l.cū seruus.de cōdi.ꝛ demō.sed si nulla essent reliqua purū censeret legatum.l.qui libertati.de euic.vn̄ in casu huiꝰ.§.si nullum esset debitū. quia esset iam solutum.licet penes creditorem remansisset instrumentum videretur legatum purum quia instrumentū est inefficax.l.induct.de solutio.vn̄ eo nō reddito: lz reddi posset:videret posse peti:sed nō audeo hoc dicere si hoc sciebat testator:qꝛ cēseret sentire de nuda restitu.nō de liberatione q̄ iam est facta:ergo est seruāda voluntas defuncti:qꝛ heredis interest:lz sit iam liberatus ꝙ instrumentū sibi restituat ne de facto cōueniatur.ꝛ cōdēnetur de facto:si probare nō pōt:sed si testator ignorabat censet de liberatione sensisse.ꝛ illa iā facta est vnde nō videtur necessaria redditio.

2 ☞Statutum si dicat ꝙ stante masculo ab intestato femina non succedat sed debeat dotari ꝛ filius sit institutus ꝛ filia dotata ꝛ rogatꝰ sit filius restituere post mortem an heres filij detrahendo legitimā habebit tertiam totius an dimidiā tertie ꝛ an in ista tertia cōputetur dos.

5 Quando quis nō admittitur ad partē legati qꝛ non valet in eius persona an faciat partem collegatario.

1 **Si titio et me.** †Qui non admittit ad partem iure actionis.si tn̄ iure retentionis facit partē:lz non iure legati:sed ꝓprio possit retinere.h.d. ¶In tex.ibi debebit pars stichi meuio. ꝛ si heres grauabitur in parte quā tenebit redimere a titio ꝛ dare meuio.ꝛ hoc si sciebat rem esse titij.alias nō valeret etiā quo ad meuiū.quātū ad titiū nō valeret tanꝙ factū de re sua.tn̄ facit partē.videbatur cōtrariū:qꝛ si nō valet in sua persona nō retinet legatū iure legati:sed proprio.ergo nō facit partē in legato.tn̄ ꝯriū est quod

2 no.†Ideo Bal.subtiliter inducit ad questionē.dicit statutum ꝙ stante masculo ab intestato femina nō succedat:lz debeat dotari.pone filius est institutus ꝛ filia dotata de centum ꝛ rogatus filius de restituēdo post mortem loco pio extāti:sed adueniente condi. locus pius petit.heres filij vult detrahere legitimā quod potest.s.tertiā totius.locus pius dicit ꝙ imo dimidiam tertie:qꝛ duo erant filij inter quos tertia erat diuidēda.lz heres filij dicit ꝙ filia nō facit partē in legitima:qꝛ nō admittitur ad partē in successione. ecōtra dr ꝙ nō est in totū exclusa a statuto cū debuerit dotari. ꝛ sic nō habet omnino pro mortua. heres filij dicit ꝙ lz admittat ad dotē nō facit partē i legitima que defert iure vniuersali successionis:qꝛ dos debet titio singulari nō vniuersali.dicit Bal.ꝙ tex.iste facit pro loco pio. nam hic lz filius nō admittat iure legati.sed ꝓ pio tn̄ facit partē in legato.ergo ꝛ filia.i.legitima.ꝛ plus videt dicere ꝙ si parū habuit ꝓ dote que non ascendat ad dimidiā tertie tn̄ facit partē in tota dimidia tertie:quia loco eius dos successit. et sic poterit filius tm̄ dimidiam tertie retinere. ¶Hunc casum non est diu habui de facto.Ang.in.l.pap.§.vn̄ si quis.de inoffi. test.tāgit.ꝛ vr̄ aliter sentire ꝛ melius videt mō ꝙ faciat partē quatenus habuit ꝓ dote nō vltra.vn̄ pone ꝙ tertia valebat.cccc. habuit centū in dote totū residuū.ꝛ sic.ccc.erunt heredis filij.per illū tex.vbi dicit casum si bene considerei in cōputatione.tn̄ debet tota dos in patrimonio cōputari:ꝛ videri quāta sit tertia totius cōputata dote.tene mentiᵃ qꝛ faciet tibi honorē.ꝛ mul os vidi dubitare.Videt etiā ꝙ ista filia cū nō excludat in totū augeat numerū filioꝝ:vt si sunt quatuor masculi ꝛ vna femina legitima sit dimidia omniū bonoꝝ que tota ꝑtinebitᵇ ad masculos deducta dote:sed si non augeret numerū legitima esset tertia in aut.nouissima.C.de inoffi.testa. ¶†Ultimo glo.hic

3 voluit tradere hanc materiā qn̄ quis non admittitur ad partē legati:qꝛ nō valet in eius persona an faciat partem cum legatario.nā iura videntur variare glos.enumerat quatuor vel quinꝙ casus in quibus non facit partem vsꝙ ibi.itē legat.postea enumerat alios in quibus facit sed ꝓpter hoc nō tradit ꝑfecta doctrina.Dic ergo qn̄ nō admittit nec admitti sperat aliquo iure agendi vel retinendi de rigore vel de equitate. tunc nō facit partem.ita loquuntur primi casus si inspiciantur.si vo aliquo dictoꝝ modoꝝ admittitur facit partē.ita loquunt alij casus.inter quos est ille de quo hic ī quo admittit iure intētionis.ꝛ saluatur volūtas defuncti.nā voluit ꝙ dn̄s illius serui habeat dimidiā meuius aliā.cū ergo titius possit suā dimidiā retinere ꝛ nō vēdere satis est ꝙ nō possit ni si dimidiā petere.lz quid si est paratus vendere.vt meuius totū habeat.R̄ndeo heres nō tenetur emere.ꝛ sic per viā excep.heres pōt sibi cōsulere saluā do mentem defuncti.¶Sed contra istū.§. opponit fortiter de l.plane.§.si duobus.s.e.vbi si legatur heredi. ꝛ tertio res aliena:quia legatū non valet in persona heredis.l.legat.§.here

a ¶Tene mēti.vide eiꝰ cōsi.ccliij. Fran.Cur.cōsil. lxviij.

b ¶Cōsueuerūt. addevt ꝑ Anto. de bu.cōsi.lxvj.

di.s.e.non facit partem ꝛ extraneus habet totum.ꝛ tamen ibi sicut hic heres poterat sibi consulere retinendo.So.s̄m Ray.ꝛ alios ibi ius retentionis non erat vetustius legato hic sic.nā ibi heres nō poterat retinere nisi ibi:quia habebat titulū institutionis.ꝛ iste ti.non sufficit ad retinendum:quia est vniuersitas ꝛ de vniuersitate res legata erat exempta.ꝛ sic in ea nō poterat pretendere titulum vniuersalē.facit.s.e.si heredis seruꝰ vel titulus legati.ꝛ nō pōt:qꝛ iure nō valebat. hic titulus erat vetustior ex alia causa.ideo si legaret heredi ꝛ extraneo res heredis nō haberet locū ille.§.sed iste.qꝛ tunc ius retētionis erat vetustius legato.debet ergo.§.ille intelligi quando fuit legata res hereditaria heredi ꝛ extraneo s̄m Bart.ꝛ etiā coniunctim re tm̄.vel re ꝛ verbis.ꝛ sic cuilibet insolidum.vnde extraneꝰ poterat totam rem iure suo vendicare.ꝛ quia habebat ius agēdi quod est potentius ꝙ ius retinendi prefertur heredi.secꝰ si coniuncti verbis tantū quia extraneus suo iure nō posset vendicare nisi dimidiam.aliā nō.nisi iure accrescendi.et illud non habet locum nisi in parte omnino deficiente.ꝛ pars heredis non omnino deficit possit retineri.hic est cū intellectus Bar.q per hoc dicit illum.§.nō habere locū.qn̄ legaret quantitas vel res tertij vt ibi dicitur.lz alij contra ꝛ pro Bar. videtur gl.in.l.ab omnibus.§.si a titio.s.eo.

2 ☞Si vna ex rebus alternatiue debitis desinit posse prestari ante electionem factam vel post si licitum est,variare remanet obligatio in alia.

1 **Stichum aut.** †Si ex duabus rebus alternatiue legatis altera sit electa.ipa perempta liberatur heres.ac si sola fuisset legata.nec post electionem semel factam in vltimis voluntatibus licitū est variare.h.d.

2 ¶†Opponit de.§.si titio.s.ea.l.ꝛ.l.stichū.de sol.vbi si vna ex rebꝰ alternatiue debitis desinit posse prestari. remanet obligatio in alia.So.verū est ante electionē factā vel post si licitū est variare quasi censeat non facta:sed hic erat electa.nec lz variare.vnde est perinde ac si electus solus esset legatꝰ quo casu non interueniēte dolo vel culpa liberaret debitor. ¶Item oppo.ꝙ nō sufficiat stichū esse mortuū post electionē. nisi fuerit obligatꝰ ꝛ legatarius sit in mora.s.e.l.§.si cui. Solu. hic in legato alternatiuo in quo vtraꝙ spēs est in oblōne.nō tn̄ irreuocabiliter ante electionē.sed ea facta semp illa censet fuisse.l.si stipula.stichum aut pamphilum.de verbo.obli. ibi in legato generis in quo nulla spēs est in obligatione vt ibi dixi. ¶In gl.ibi dic tn̄ ꝙ secus est in stipulatione hec vera non per rationem glos.quid enim si legauit illos qui non erant sui facta electione non transit dominium.ꝛ tn̄ habet locum quod hic dicitur.Dic ergo ꝙ est fauore vltime volūtatis.que non dz pendere.ideo ad quēcūꝙ pertinet electio.nō lz variare in cōtractibꝰ distinguitur aut pertinet ad creditorē.ꝛ idem.aut ad debitorē ꝛ refert p q̄ verba an ꝑteriti temporis vt,volueris.an futuri vt quē voles vel eliges.d.l.si stipulatꝰ.ꝛ no.in.l.si vnus.§.ꝛ generaliter.ꝛ de pac.ꝛ.l.cū qui certarū.de verbo.obli.

2 ☞Appellatione eorū que sunt vel erūt in loco:cōtinent etiā illa q̄ nō sunt si tn̄ esse cōsueuerūt:ꝛ alibi casualiter sunt.non vt ibi perpetuo sint sed ad tempus.

3 Partus fingitur ibi editus vbi mater fingitur esse lz casualiter mater sit alibi.

Si propter guerrā animalia vnius parochie fugiant ad aliā ꝛ ibi pariūt ꝙ decima illoꝝ sit soluēda parochie vn̄ fugerunt.

Ratione originis an dicatur quis ciuis.

4 Ubicūꝙ quis nascitur quomodocūꝙ dicatur sortiri fop rōne originis nō tn̄ gaudet priuilegijs nisi subeat onera ꝛ sic faciat se describi ad munera.

1 **Legatum est.** †Qui est in fuga non censetur abesse in preiudicium alterius.ꝛ qd iuris est de principali:est etiam de accessorio.h.d.

2 ¶†Nota ꝙ appellatione eorum que sunt vel erūt in loco continentur etiā

b illa que non sunt.si tamē esse consueuerunt.ᵇet alibi casualiter sunt non vt ibi perpetuo sint.sed ad tempus.facit.l.quesitū §.fina.de leg.iij.ꝛ.l.si ita.ꝛ de fun.instru.cū delanionis.§.sab. facit.l.labeo.de statu liber.ꝛ vidi semel florentie de facto.¶Testator existens in villa fecit testamentum et vxori legauit omnes massaritias que erant in domo que erat florentie de illis massaritijs aliquas portauerat in villam quousꝙ ibi staret reportaturus florentie.quia communiter consueuerūt stare florentie querebatur an deberentur vxori ꝛ isti tex. fortiter faciūt ꝙ sic. In contrarium videtur mens defuncti qui se restringit ad illas que erant in domo florentie. et si sensisset de istis expressisset istam partem puto veram si locutus est per verba presentis temporis et sciebat ibi non esse. vt erat in proposito si vero preteriti. vt que erunt tempore mortis vel presentis ꝛ ignorabat alibi esse. tunc ne fraudetur eius intentio ex casu post testamētū

post testm cōtingēte vel ex ignorātia: q2 credebat ibi esse tēpore mortis: vel testamēti & nō erant: tūc locū habent leges contrarie & tene menti: quia vidi dubitari. & ex vna parte vrgebāt tex.
3 & ex alia itētio testatoris & absurditas q̄ videbat sequi. ¶ † Itē no. q ibi fingitur partus editus vbi fingetur esse mater. lz nō sit. & hoc no. q2 sunt statuta & hic bononie q nullus doctor possit esse de collegio medicorum vt hic: vel iuristarū vt bononie nisi
a sit originarius ciuis quid si mater casualiter[a] abest. & ibi parit certe fingitur natus in ciuitate. vbi mater fingit esse. l. nihil. de cap. ex quo videt q nō sit ciuis originarius loci vbi nascetur ex quo mater non erat ibi vt esset perpetuo: sz ad tempus. & istud vidi de facto in filijs quorūdaz doctorum hui9 ciuitatis natis alibi. vbi pater erat cōductus ad legendum vel aliud ministeriuz nō ppterea min9 dicātur originarij paduani vide Bar. in. l. filios. de muni. & ori. Et inducit Dy. q si propter guerrā animalia vnius parochie fugiant ad aliam & ibi pariunt q decima illorum sit soluēda parochie vnde fugerunt. & idem in gabella. Quidam dicunt q nati de loco vbi pater vel mater ideo erāt mansura nihilominus ibi dicuntur sortiri originē quia nō fraudatur. l. que dicit q ratione originis quis dicat ciuis. l. assumptio. ad mu. q2 non tēdit in preiudicium alicuius. sed hic nō dicitur natus in loco fuge q2 fraudaretur intentio testatoris qui
4 credebat q nasceretur in loco vnde fugit. & hoc satis placet. † & cōmuniter dr q vbicūq quis nascit quomodocūq dicat sortiri forū rōne originis nō tñ gaudet priuilegijs nisi subeat onera. & sic faciat se describi ad munera & nō expedit q impetret ciuilitatem. secus si non esset ibi natus.

1 **Si titio stichus.** † Si ex duabus rebus alternatiue legatis altera donetur legatario per testatorem remanet legatum in alia. h. d. & sic quando vnam nō videt eligere qm ad euz nō spectat electio. sed ad heredem vel legatariū al's non remaneret legatū in altera: sed fingeretur non esse legata. s. ea. l. §. stichū. Op. de. l. lucius. j. ti. j. Solutio ibi in legato simplici in quo si testator rem legatam tradat legatario non potest legatarius post mortem aliam petere hic in alternatiuo. Erat autez hic dubitatio quia si heres ad quem pertineret electio alterum traderet liberaretur ab alio: sed aliud in traditione facta per heredem per rationem quam supra dixi.

2 ☞ Si testator legauit vnā rem puta fundum factis portionibus p diuiso tot censentur fundi quot partes fecit.

1 **Quibus ita le.** † Coniunctio verbalis nō inducit ius accrescendi i rebus prorsus diuersis. hoc dicit Bar. qui dicit se pluries vidisse q testator legat centum cuilibet de filiabus suis vel eas instituit in cētum pro qualibet. licet em sint coniuncte verbis. q2 tñ quantitates diuerse sunt sing. relicte non est locus iuri accre. inter eas p istū tex. vbi dicit esse casum. & in. l. re coniuncti in q̄one illa. an
2 inter coniunctos verbis tantū fit locus iuri accre. Idem † si legasset vnam rem puta fundum factis portionib9 pro diuiso vt titio et seio talē vez a tali loco vsq ad talē titio. et ab illo vsq ad talē seio. nam tot censentur fundi quot partes fecit. l. plane §. fin. s. e. & hunc dicit esse casum in. l. j. de vsufru. accres. Ad hoc ergo vt conditio verbalis psit nō debet esse omnimoda disiunctio rei: vel lego titio & seio equis portionibus. nam q2 pro indiuiso fiunt partes quarum nulla pōt ad oculū demonstrari nō debet dici omnimoda disiunctio. & habet locū ius accrescēdi. l. re coniuncti. de leg. iij. ¶ In tex. ibi & nō concursuros. & sic ibi non est locus iuri accre. & propter hoc fact9 fuit iste. §. al's nulla esset vtilitas.

2 ☞ Plures possunt agere eodem libello si ex eadem causa.
Quod tunc debeant in actis concordare et vnam actionem intentare.
3 Quando plures discordant iudex debet concordare & quando repellat.
4 Quando dubiū est de facto sorte nunquā dirimitur.
Si vnus legatarius consecutus est estimationē partis rei legate ita facit partē cū legatario sicut si esset rem consecutus.

1 **Si ita cui legatum.** † Qñ plures agūt eodem libello ad eandē rem debent in actione cōcordare al's repellerentur. Sz si age-
2 rent diuersis libellis possent diuersis actionib9 agere ēt orien-
b tibus ex diuersis causis. h. d. cū se. & tene mēti. ¶ No. q plures possunt agere eodē libello[b] qd est verū si ex eadē cā al's requirerentur plures libelli vt dixi in. l. si quis cū procuratorio. de procura. & no. p Bart. in. l. supra iter. §. cassius. de aqua plu. arcen. Itē qñ agūt eodē libello debēt in act. cōcordare & vnā actionez intentare: & ratio q2 cū sit vnus libellus vna debet esse instātia & vna actio: q2 si essent plures. etiā essent plures instātie. & sic requirerent plures libelli. istā rationē ponit Bal. q̄ est optima. sed qñ diuerse sunt actiones & libelli diuerse sunt instantie. nimirum si plures actiones possunt intentari. vt. j. p xi. §. & lz loquatur in pluribus heredibus legatarij. idem esset in plurib9
3 legatarijs. quib9 eadem res est legata. ¶ † No. etiā quādo plures discordāt iudex compellitur concordare. sed contra q imo non concordat. sed repellat. l. quot de vsufru. gl. nō soluit. Bar. dicit q hic discordabant ad incommodū alteri9. s. heredis. ibi ad incōmodū propriuz. ideo si alter petit q sorte dirimatur debet dirimi. l. fi. cōia de le. si neuter petit se impediūt & iudex nō compellitur cōcordare. sed repellit. Certe hic erat modicū preiudicium heredis. ideo hic iudex compellitur denegādo audiētiam. sicut in. l. contraria repellendo. nisi concordent. s. ea. l. §.
4 cū pater. & faciēdo dirimi sorte. l. cū ambo. de iudi. ¶ † Not. tamen q nunq dirimitur sorte quādo est dubiū de facto. vt not. glo. in. l. vna. C. vti possi. ¶ Vltimo no. in. l. se. q si vnus legatarius consecutus est estimatio. partis rei legate ita facit partem cum legatario. sicut si esset rez cōsecutus q2 estimatio loco vni9 succedit. & sic non ob. iura que dicunt q faciunt sibi partes per concursum. & hic non videtur concurrere qui recipit estimationem partis. vt hic patet. vñ dicit Bal. si filia repudiat bona paterna q2 dicit se contentam dote facit partem fratribus in legitima. quia non est simplex repudiatio cum loco sue partis habeat dotem.

2 ☞ Quando res mea alteri obligata mihi legatur & heres eā luit an possit repetere quod soluit actione negotiorum gestorum q non.
Quod secus sit in eo q tenet p me ex cōtractu fideiubere.
3 Valet legatū rei mee qñ potest a me auocari iure dominij.
4 Quid si erat obligata iure pignoris vel ali9 i ea habebat vsum fructum.

1 **Si tibi homo.** ¶ † Res mea alteri obligata potest mihi legari & importat vt heres teneat luere. h. d. & nō est alibi sm Dy. Sed † an heres possit repetere quod
2 soluit acti. nego. gest. dic q non. sicut quando esset grauat9 pro me fideiubere. l. tribus de vsufru. ea. re. que vsu cō. Secus in eo qui tenetur pro me ex contractu fideiubere quod dic vt notat Bald. C. de verbo. sig. l. sancimus. & Cyn. in. §. ne autem. de ca-
3 du. tol. † Adde alium casum in quo valet legatū rei mee. s. quādo potest a me auocari iure dominij. l. non quocunq. §. si ex bonis. s. eo. ¶ In tex. ibi. vt pignus luatur nō ergo agitur ad rē sed ad factū: quia illud importat legatum. sit ergo cautus legatarius in modo agendi. ¶ In glo. ibi aliud esset quia nō teneretur heres aliquid soluere nec debituz personale remittere. sz tradere rem liberam. vt in. l. contraria multuz enim operatur legatum. secus in redditione instrumēti que nihil operaretur nisi debitum videatur remissum lege seruum filij. §. euz qui. s. eodem. Dicit tamen Bar. q si esset obligata testatori pro tanta quantitate quantum valebat legatum: importaret etiam remissionem per. l. qui habebat. j. de lega. iij. Angel. contra quia est eadem ratio q multum operatur restitutio rei absq eo q debitū remittatur. & l. contraria nihil facit. quia non legabantur debitori. sz alteri omnia que habebat tali loco. vnde fateor q venit illa res obligata pro tanta quantitate quantū valebat quasi cēseatur esse testatoris. nec videtur legata sola liberatio: quia nō prodesset legatario cuius res nō erat. secus si legatur debitori. & hoc placet nisi testator fecisset sibi adiudicari p debito: quia debitum esset extinctum. & res esset sua. l. elegāter. in princi. de pig. act. & sic videretur legasse dominium. tamen idē si esset obligata pro minori quantitate. Itē Bart. limitat p̄mū dictum glos. quando testator sciebat sibi obligatam & non esse suam: alias propter errorem non valeret legatum factū domino de illa re. nec importaret liberationem. l. cuz alienam. C. de leg. Tu dic contra. quia si voluit legare dominiū qd est plus. ergo liberatio. que est minus. nec ob. l. cū alienā. quia preter intentionē testatoris heres grauaretur redimere ab alio: sed hic non ab alio: sed a se quod est sibi facile. in casu autē huius. l. p cederet suum dictum. nam si mihi legaret rem meā alteri obligatam: quam putabat suam non valeret legatum. quia heres grauaretur ab alio luere quod est graue sicut redimere & quod plus est si sciebat esse meam. sed ignorabat obliga. idem erit: q2 hoc testator non sensit. & sic legatum erit nugatorium. Item qd si testator legat rem suam alteri obligataz. dic vt. s. e. si res obli-
b gata. Item quid si legauit rem titij obligatam seio an teneat redimere a titio & liberare a seio & sic duplici onere. Bar. innuit q sic si sciebat esse titij. quia tenetur facere meam. l. huiusmodi. §. qui seruum. in fi. s. e. & taliter q non possit euelli. l. si rē meā. de euic. & teneretur de euictione. l. si domus. §. de euic. s. e. Alij quod est verum si etiam hoc sciebat q erat obligata. alias sec9. mihi videtur q etiam tunc non sit verum quia non est verisimi

[a] ¶ Casualr. facit q voluit lud. ro. 9si. cclxiij. q ille q iurauit 9tinue stetisse i ciuitate lucana nō ē piurus lz pbet q aliq̄ tpe fuerit absens propter pestem.

[b] ¶ Eodē libello. adde late Ludo. ro. 9si. cclv.

le ꝙ voluerit heredem dupliciter grauare.j.ti.j.l.titia.§.q in-nita.sed solum ꝙ redimat vnde si valebat decē ꝛ erat obligata pro quinq; satis est ꝙ offerat decē domino.ꝛ ipse liberet eā sed si dominꝰ non vult hoc facere:sed vult decem:ꝛ ꝙ emptor si hi liberet.non tenetur hoc facere tanꝗ in modico pretio voluerit vendere.l.non dubiū. in fi.j.ti.ij.liberabitur ergo soluēdo legatario iustum pretium.vbi.ꝛ.s.eo.si demum.§.qui confitetur ꝛ ista est veritas.

4 ¶†In glo.se.ibi:sed arg.contra.s.ꝙ non valeat legatum rei mee:lʒ alius habeat ius reale re mea.Sʒ responde aut erat tale ius propter quod tota vel eius pars poterat a me auocari.qꝛ erat obligata iure pig.vel aliꝰ ea habebat vsūfr.ꝛ sic poterat vsufr.auocari ꝑ ꝯfessionē.ꝛ tūc vʒ vt liberet a pignore vel a tali seruitute personali vt hic ꝛ in.l.quā glo.allegat.aut erat tale per quod res vel eius persona nō potest auocari:lʒ posset incommodari.vt quia alius habebat seruitutem predialem pro qua competit cōfessoria. nec tñ res vel eiꝰ pars auocatur.ꝛ tunc legatum rei mee.ita loquitur illa.l. meuius. §.pe.que incipit:fundo.j.ti.j.cum ibi no.in glo.

2 ¶Ille heres specialiter grauatus vt hic tenetur insolidum ꝛ numero.1.

3 Quod etiā aliȷ̄ gn̄aliter grauati teneant ꝛ ꝙ soluēte specialiter grauato aliȷ̄ liberentur.ꝛ nu.4.

4 Si genus ꝛ species cadat inter ꝑsonas grauatas ꝛ precedit species ꝛ sequitur genus alter alteri nō derogat nisi genꝰ possit ad speciem restringi.

Papa si pro debito ecclesie grauat primo clerum totius ciuitatis vt illud soluat:deinde grauat totum clerū ꝓuincie in potestate ecclesie est exigere totū a clero ciuitatis vel a clero totius prouincie ꝛ tūc ꝓ rata cōputabit clerus ciuitatis.

1 **Si testamento.** †Si vnus ex heredibus specialiter grauatur in vna non hereditaria.ꝛ aliȷ̄ heredes simul vniuersaliter grauantur in eadem re danda eidem.primo soluente extimationē rei omnes aliȷ̄ liberantur ipso iure.h.d.Et Bar.reputat.§. istū difficilem ꝛ dicas ꝙ isti censentur duo rei debendi.s.ille specialiter grauatus.qui habetur pro vno ꝛ tenetur insolidum.ꝛ aliȷ̄ omnes qui loco alterius habentur ꝛ tenentur insolidum omnes.sed inter se pro hereditariȷ̄s partibꝰ.Est ergo perinde ac si legasset alternatiue ab vno vel ab omnibus.quia cēseretur multiplicare obligationem non exac.ideo vno soluēte totū:aliȷ̄ liberantur sicut si legasset a titio herede vel a seio etiam herede.s.eo.si ex toto. §.j.ꝛ in hoc consistit substantia ꝛ consideratio ꝫm verum intellectum.ꝛ idem casus ponitur in.l.meuius.§.eum qui.j.tit.j.licet in determinatione videatur discordare quia iste tex.vult ꝙ omnes aliȷ̄ liberātur ipso iure per solutionē vnius specialiter grauati.ꝛ ille videtur velle contrarium ꝙ ille tantū.ꝛ ab aliȷ̄s possit peti ꝛ de hoc opponit glo.ꝛ non soluit.dic vt infra dicā qꝛ bene punctādo concordat non discordat.¶In tex.ibi non potest.videbatur cōtrarium.nā si in testamentis diuersoꝝ idē stichus esset eidem legatus ex quolibet deberetur mero iure et si esset cōsecutus estimationē ex testamento vnius non prohiberetur agere ad rē ex testamēto alterius.s.eo.plane.§. si duorum.Idem videtur quando ex testamento vnius ꝛ a diuersis heredibus succedentibus in diuersis partibus.s.e. quid ergo. §.j.ꝛ fortius si ab vno in testamēto ab alio vel aliȷ̄s in codicillis vt hic.Sed aliud in testamento vnius qui nō censetur duplicare legatum speciei:lʒ ipsam relinquat eidē a diuersis heredibus quantū ad solutionē sed ꝙ semel tantū habeat nisi dicat expresse.ita loquit.l.ꝯria.lʒ videatur duplicare obligationē vt quilibet teneat insolidum vt in testamēto vnius:lʒ a diuersis heredibꝰ:qꝛ cum semel debeat hic.sed qñ sunt diuersi quilibet voluit ꝙ debeatur ꝛ soluat insolidū.ꝛ tūc hʒ locū regula de duabus causis lucratiuis nō aūt qñ nō refert a quo īcipiat. nā si essent testatores diuersi.si tñ haberent ꝓ vno idem esset ꝛ tñ a

2 diuersis ꝑsonis est res relicta.s.e. huiusmodi.§.j. ¶†Ex isto §.collige tres vel quatuor.Primo ꝙ heres ille specialiter grauatus tenet insolidum.si enim teneretur ꝓ parte soluēdo totā estimationē nō liberasset coheredes.qꝛ quatenus soluisset pro illis indebitū soluisset.ꝛ posset repetere ꝛ eadē solutio nō pareret liberationē ꝛ repetitionē.l.cū is.§.j.de cōdi. inde Bar.in.l. meuius.§.eū qui.ꝛ in summario ꝛ distinc.quam ponit in fi.videtur ꝯtrium sentire ꝓpter secundā lec.que ibi ponitur in glo. ꝙ lʒ ille teneret insolidum si aliȷ̄ nō fuissent grauati.ex quo tñ aliȷ̄ omnes fuerunt grauati censet recessū a speciali grauamine.ꝛ omnes teneant ꝓ hereditariȷ̄s partibꝰ.ꝛ sic vult ꝙ ꝑ genꝰ videt recessū a specie ꝓcedēte qñ cadūt inter ꝑsonas grauatas sicut ecōuerso.l.titia.§.pe.j.ti.j.qđ est falsū ꝑ istū tex.ꝛ rōnem quā dixi.ꝛ tex.ille nō ꝓbat nec illa lec.est vera:sed dic vt statim dicā circa illū.§. ¶Sed opponitur ꝙ nō teneat insolidū.s.eo. si fundum sub ꝯditione.§.si libertus.Solutio ibi qñ grauatur vnus in re hereditaria in qua hʒ partē.vñ in illa videt grauatus hoꝛ intelligi ꝙ iste seruus erat heredis vel alterius ꝛ testator sciebat.nō aūt hereditariꝰ.vñ cessat rō de qua supra:qꝛ nō hʒ partē sed totū vel nihil.vñ in totū videt grauatus ista solutio videt cōtra tex.in verbo vēdicare.nā si nō esset hereditaria non est dubiū ꝙ nō posset vēdicare.etiā si aliȷ̄ nō essent liberati:sʒ solū agere ꝑsonali ꝛ tex.vult ꝙ nō possint vēdicare.qꝛ sunt ipso iure liberati ꝑ rationē ꝗ ponit in fi. Solutio expone.i.petere.ꝛ sic improprie.ꝛ istā opinionē oēs cōiter tenēt et Guil.de cu.in.l.auus.s.de pac.Quidā dicunt ꝙ etiā si erat hereditaria tenet insolidū:qꝛ sibi videtur ꝑlegata cū aliter tradere nō possit arg.eiꝰ qđ no.in.l.alio.de ali.lega.Sʒ glo.prima in.l.meuiꝰ. §.eū qui.hoc reprobat ꝙ videat prelegata.Aliȷ̄ tenēt idē ꝙ etiā si sit hereditaria teneat īsolidū.ꝛ videat grauatū redimere partē coheredū per.l.cū quasi.§.si plures.de fideicō.libe.Nec ob. §.si libert.qꝛ fatent ꝙ legatarius non pōt vendicare nisi partē grauati.sʒ pōt agere ad totā acti.ꝑsonali:vt redimat partē coheredū.ꝛ hanc opi.ꝗ fuit Iaco.de are.videt Cy.tenere.C.de cadu.tol.§.sed vt manifestet in fi.ꝛ ꝫm istā opinionem posset hoc intelligi in seruo hereditario ꝛ verbū vēdicare staret ꝓprie:sed cōiter tenet cōtrariū.ꝛ.§.si plures.nō ob.qꝛ est ibi spāle fauore libertatis.Et si intelligimꝰ in seruo hereditario.oportet intelligere qđ expresse dixit ꝙ ille teneretur insolidū:sed nō dixit ꝙ pluries prestet.ꝛ stabit ꝓprie:sed cōtinebit diuinati.¶Sʒ opponitur fortiter ꝙ nō ꝓcedat ēt in nō hereditaria qꝛ non propter ea tenebitur insolidū.j.ea.l.§.si fundus.Solutio.ibi fundus vnius heredis fuit dūtaxat relictꝰ ab omnibus heredibꝰ hic ab illo specialiter deinde ab omnibꝰ ꝛ virtute primi specialis tenet insolidū.sed virtute secundi generalis in quo etiā cōprehendit.vt infra dicam tenet ille pro hereditaria portione si

3 cut aliȷ̄.†Collige secūdo ex tex.ꝙ etiam aliȷ̄ generaliter grauati tenent qđ ptʒ:qꝛ liberant ꝑ solutionē illius.ꝛ si ille nō soluisset possent conueniri.sʒ contra ꝙ tantū specialiter grauatū te-

4 neatur.j.ti.j.l.titia.§.lucius. †Sol.ibi precessit generale grauamen ꝛ secutū fuit speciale de vno. ꝛ tunc generi derogat hic econuerso.Sed contra qꝛ nō refert quod precedat vel sequatur vt.l.vxore.§.felicissimo.solutio.ibi quando genus ꝛ species cadunt inter res legatas hic quādo inter personas grauatas qđ est singulare.Sʒ cōtra ꝙ etiā si precedat species genus sequēs restringatur ad illam ꝛ generi per speciem deroget.l.legatorꝛ. §.qui plures.j.titu.j.solutio ibi poterat cōmode restringi sal-na ratiōe recti sermonis:quia grauauerat duos specialiter:deinde grauauit heredes sine signo vniuersali.vnde potest intelligi de illis duobꝰ hic non potest restringi.tum quia grauauit vnum ꝛ sequens pluralitas nō potest ad vnum restringi.l.fi. ad treb.ꝛposito ꝙ grauasset plures postea grauauit omnes cū signo vniuersali.ꝛ qui omne dicit ꝛc.l.iul.de leg.ij.sed an inter omnes comprehendet etiam specialr grauatus videtur ꝙ non quia generalis clausula non refertur ad specificata.l.doli clausula.de verbo.oblig.contrarium dic per.l. ab omnibus.§.si a titio.j.eo.ꝛ contrarium loquitur in rebus non in personis grauatis ꝛ virtute illius ad hec tenebitur ꝓ hereditariȷ̄s partibꝰ

5 †ex his sequitur ꝙ si genus ꝛ species cadat inter personas grauatas si precedit species ꝛ sequitur genus alter alteri nō derogat. nisi genus possit ad speciem restringi.vt.s.dixi. lʒ secus si genus precederet.hoc inducit Bal.si papa pro debito ecclie. primo grauat clerū totius ciuitatis vt illud soluat deinde grauat totum clerū prouincie:in potestate ecclesie est exigere totū a clero ciuitatis:vel a clero totius prouincie.ꝛ tunc pro rata cōputabitur clerus ciuitatis.¶Ultimo nota ꝙ soluēte specialiter grauato aliȷ̄ liberantur.contra hoc primo opponitur de.l. quid ergo.§.j.s.e.Solutio reiecta solu.gl.dic vt.s.dixi.ꝙ ibi testator expresse dixit ꝙ quilibet prestaret insolidū alias multiplicatur obligatio non prestatio:ꝛ hoc si legatur species.si autem quantitas etiam prestatio.l.si pluribus.§.j.j.tit.j.¶Ultimo opponitur de.l.meuius.§.eum qui.j.tit.j.vbi innuit ꝙ ab aliȷ̄s posset peti quia vult ꝙ non ab alio qui soluit:sʒ ab aliȷ̄s sic glos.remittit ad ibi no.ꝛ ibi sunt diuersi intellectus. Tu dic ꝙ concor.si bñ punctabis.nam verbum ab omnibus determinat verbum relinquere:non verbum querere.ꝛ est sensus ꝙ eadem res que fuit in testamento ab vno relicta in codicil.fuit ab omnibus relicta.ideo si recipit estimationem ab illo nō potest vendicare ab aliȷ̄s qꝛ testator videtur pluries locutus vt ibi dicitur.ꝛ doctores intelligunt ꝙ determinet verbum ꝗrere.ꝛ vult dicere ꝙ non potest ab omnibus querere sʒ a quibusdam non. sed est truffa ꝛ iurisconsultus fuisset improprie locutus.dū dicit ab omnibus querere:sed debuit dicere non ab omnibus:qꝛ negatiua preposita signo vniuersali facit equipollere contradictorio:vt no.in.l.legitimos.de legi.tu.§.an ergo.sed quidā volentes concordare fatentur ꝛ exponunt non,ab omnibꝰ querere id est

id est a nullo querere. cetera dic vt ibi dicā. et vide Barto. in l. quesitum. §. fi. de fun. instru. quando genus et species cadūt inter personas grauatas. & inducit ad questionem de facto. s; plenius loquitur in §. eum qui. sed non melius in his in quib⁹ dixi supra male loqui.

2 Quesita per seruum legatum viuo testatore ad legatarium non pertinent.

3 Qui legat sortem debitam videtur legare vsuras q̄ cucurrerūt viuo testatore.

1 **Cum seruus.** † Quesita per seruum legatū post aditam hereditatem. & antequā legatum acceptetur vel repudietur secuta acceptatione pertinet ad legatariū: sed secuta repudiatione pertinet ad heredē sicut seruus. h. d. ¶ In tex. ibi status. i. dominium. quia seruus nō habet statum. ¶ In text. ibi attingunt. s. post aditam hereditatē nam quesita ante hereditatem aditam nō sunt in suspēso. imo acquiruntur hereditati iacenti. et per heredi. s. eo. si post mortem: sed heres tenebitur restituere legatario acceptanti. vt no. glo. in l. q̄ seruus in titu. j. et Barto. no. in l. seruo legato. s. eo. titu. j. in princ. Pe. contra ibi dixi. & in l. fi. C. de vsufr. leg. & hec vera quia tunc non potest legatarius habere nisi fictum dominium quod non est sufficiens ad acquirendum sibi vt no. gl. in §. nouissimo. de cadu. tol. ¶ † In text. ibi in suspenso. s. inspecto quod euenire potest: quia potest legatarius repudiare sed inspecto presenti statu & veritate non sunt in suspenso cum adita hereditate dominium serui sit legatarij. licet reuocabiliter eo dem modo quesita per eum eadem ratione. sed secuta repudiatione censentur non quesita. et hac ratione dicuntur in suspenso vide glo. in l. cum pater in fi. de nego. gest. ante hereditatem aditam nec vere nec ficte sunt quesita legatario quia nō habet efficaciam. nisi confirmetur aditione. sed ea secuta: quia trahit retro ad tempus mortis. & tunc fingitur facta. l. heres quando ff. de acqui. heredi. in consequentiam huius fictionis fingitur retro quesita ita intelligitur glo. dum dicit vere ab adita hereditate. & ficte a morte testatoris. sed q̄sita a viuo testatore ad legatarium non pertinēt. l. quesitum. §. pe. j. eod. nisi esset relicta cum suis commodis &c. j. ti. j. l. lucius. la prima. & ibi no. et nisi in commodo vsurarum debitarum occasione sortis debiter legate. l. nomen debitoris. in prin. de leg. iij. vbi est text. singularis q̄ † qui legat sortem debitam videtur legare vsuras que cucurrerunt viuo testatore & exacte quod tene mēti: quia ibi est casus q̄ si qs legat pecunias quas habet sup imprestitis de venetijs: vel mōtis de florentia videtur legare etiam pagas que cucurrerūt viuo testatore. licet non fecerit mentionē nisi de sorte. casus est ibi et ita consului.[a] ¶ In text. ibi intelligitur. l. videtur et fingitur. nam hoc verbum fictionem nota. et sic glos. videtur male dicere. q̄ ab adita hereditate acquirit dominium sed dic q̄ ab adita hereditate vere acquiritur. quia fit ex legis dispositione tamen reuocabiliter: sed secuta acceptatione fit irreuocabilis & fingitur retro fuisse irreuocabilis hec vera quā do res legata fuerat testatoris. alias fructus eius non veniunt nec pertinent ad legatarium. nisi a tempore more heredis. l. q̄situm. in fin. j. eo. et de vsuris. l. equis. Item est verum quando heres sciebat rē legatam. & sic est malefidei possessor: sed si ignorabat fructus percepti post aditam hereditatem ex accep. legati efficiuntur heredis sicut cuiuslibet possessoris bonefi. l; si extant tenetur restituere vel si consumpti sunt quatenus est effectus locupletior. reliquos lucratur propter bonam fidem vt h̄ probatur in. l. quesitum. de acquir. re. do. & not. in l. herennius. ff. de vsuris.

2 In actione bonefidei licet quilibet heredum teneatur pro hereditarijs partibus: si tamen vnus potest in totum soluere: potest ille conueniri insolidum non q̄ creditor cogatur.

3 Personalis actio quando iungitur cum vendicatione trahit hanc naturam ab ea: vt contra vnum heredum detur insolidū.

4 Si res legata erat testatoris: q2 tunc transit dominium. si vnus heredū eam possideret forte ex diuisione: posset ille insolidum conueniri non solum rei vendi. sed etiam actione personali ex testamento.

1 **Si fundus.** † Si ab omnibus heredib⁹ legatur res que sit vnius eorum nō tenetur ille solus sed omnes pro hereditarijs portionib⁹. h. d. no. ¶ Oppo. q̄ ille solus teneat. s. e. l. §. j. solutio ibi specialiter fuit grauatus. hic generaliter omnes vt ibi dixi. sed contra q̄ etiā hoc casu ille sol⁹ possit cōueniri insolidum qui habet facultatem rei tradende. l. iij. §. heres. commo. † solutio illud in actione bonefi. propter largam naturam q̄ licet quilibet heredum teneatur pro hereditarijs partibus. si tamen vnus potest in totū soluere potest ille conueniri insolidum nō q̄ creditor cogatur quia potest omnes conuenire. etiam illum insolidum sed actio ex testamento est stricti iuris. nisi quantum ad accessiones. l. in minorum. C. in quibus cau. in integ. restit. non est ne. et quantum ad id quod habetur. s. eod. huiusmodi. §. edes. Sed contra ad huc q̄ idem sit stricti iuris. l. in conditione. de condi. fur. & l. cum plures. de vi & vi ar. solutio fateor quando cum personali stricti iuris concurrit etiam rei vendicatio: quia licet vendicatio sit stricti iuris datur tamen contra vnum heredum qui habet facultatem rei restituende ante lit. contesta. cum defuncto. l; post

3 ea quid iuris sit dic vt. l. ij. §. fina. de preto. stipu. ¶ † Personalis ergo actio quando iungitur cum vendicatione trahit hanc naturam ab ea vt contra vnum heredum detur insolidū. si habet facultatem rei restituende. vt in contrario. sed hoc nō concurrebat. quia erat legata res vnius heredum quo casu nō trāsit dominium in legatarium sine traditione. vt not. in l. pamp. de serui. quod etiam probatur in hoc. §. secundum doct. aliter ille solus conueniri posset. & hec fuit doctrina Dyn. in l. si fundum. §. si tu ex parte. ad l. fal. vbi vide glo. per istum textum. de quo per Bar. in §. cato. in primis op. et indistincte & per Cyn.

4 post Pet. C. de heredi. act. l. pro hereditarijs. † Ex his patet q̄ si res legata erat testatoris: quia tunc transit dominiū si vnus heredum eam possideret forte ex diuisione posset ille insolidum conueniri non solum rei vendi. sed etiam actione personali ex testamento per iam dicta.

2 Dominium vtile se h3 ad directum ad instar seruitutis. & alibi ad instar vsufructus.

1 **Ualet legatum.** † Qui habet vtile dominium potest rem legare habenti directum. & tunc vtile consolidatur cum directo & extinguitur et directum plenius efficitur. h. d. non enim concurrere possunt penes eundem in eadem re directum & vtile. l. si heres instit. in princi. ad trebel. & l. stichū. §. aditio. de solu. adde. s. eo. si dom⁹.

2 §. fi. † No. & ad hoc allega ur q̄ dominiū vtile se habet ad directum ad instar seruitutis. quia per ipsum incōmodatur directū sicut proprietas per seruitutem. alibi dicitur q̄ se habet ad instar vsufru. l. j. §. q̄ autem de superfi. quia sicut vsufru. habet totam vtilitatem. ita habens vtile dominiū. sicut ergo extincto vsufru. impinguatur ꝓprietas ita directum extincto vtili. quoniam cōmoditas ad ipsum reuertitur.

2 Non dicitur impugnare testamentum qui hereditatē pro sua parte repudiat. & quid si erat institutus insolidum.

3 Beneficium pretoris qd̄ dat filijs in potestate potentiā abstinendi redigit eos ad instar emancipatorum & sicut emancipati sunt voluntarij ita filij in potestate.

Filius in potestate transmittit l3 se non immiscuerit. sed emancipatus non.

4 Propter existentiam suitatis confirmantur tabule pupillares & tutele etiam si repudiauit secus si esset institutus emancipatus nisi adiret.

Intentio creditoris agentis contra filium tanq̄ cōtra heredē non est fundata. nisi etiam probet q̄ se immiscuerit.

5 Si pater instituit filios: & omnia bona diuidit inter eos. assignando cuilibet certam partem pro parte sua licet iste assignationes habeant vim prelegatorum idem iuris est censendū de istis assignationibus quod de portione hereditatis magis q̄ de prelegatis.

6 Prelegata an cadant in fideicōmisso vniuersali.

1 **Filio patre.** † Suus vel emācipatus se abstinens ab hereditate p̄legatum in totū consequitur. nisi testator aliud voluerit vel prelegatum loco hereditarie partis posuerit. hoc dicit. cū sequē. vsq3 ad l. quesitum. & cum hac prima iunge. l. sed cum emancipatus. que continuatur cum illa cum. l. sequenti. sed si non alias iunge. l. quid ergo. que etiam cum ea cōtinuatur. prime due leges ponunt regulam & eam probant. alie due ponunt exceptionem. & declara hunc articulum vt dixi distinxi in l. qui filiabus. §. fina. s. eod. & ibi patent solutiones ad

2 contraria hic formata in glos. ¶ † Nota q̄ non dicatur impugnare testamentum qui hereditatē pro sua parte repudiat hoc est verum quando non fuit institutus in totum: quia tunc non irritantur legata cum accrescant cum onere legatorum. secus in eo qui erat institutus insolidum: quia repudiādo irritat successionem testati & legata. ideo non debet consequi cōmodum qd̄ non fuisset habiturus si non fuisset institutus. hoc probatur. de acquiren. heredi. l. quesitum. et. l. ita tamen. §. qui su-

3 spectam. ad trebel. ¶ † Item nota. in. l. nam nec. q̄ beneficium pretoris dat quod filijs in potestate potentiam abstinendi redigit eos ad instar emancipatorū vt sicut emancipati sunt voluntarij ita filij in potestate attento beneficio: l3 attēta. l. xij. tabularum sint necessarij. & hoc quantum ad effectū: sed quantū ad nomen differunt ab emācipatis: q2 ipso iure sunt heredes:

[a] ¶ Cōsului. adde eūdē cōsilio. ccc. xlviij.

licet abstinere possint.l.j.§.qui sunt in potestate.si quis omis.
4 ca.test.sed emancipati non.† ex hoc sequitur ꝙ filius in pote
state transmittit.l3 se non immiscuerit:sed emancipatus non.
Item propter existentiam suitatis confirmãtur tabule pupil.
ꝛ tutele etiã si repudiauit.l.si filius qui patri.de vulg.ꝛ pupil.
non sic si esset institutus emãcipatus nisi adiret.Ex his que di
cit ista.l.sequitur effectus ꝙ intẽtio creditoris agentis cõtra fi
lium tanꝙ contra herede non est fundata.nisi etiã probet ꝙ se
immiscuerit.[a] l.j.si vt se ab here.absti. sicut non esset fundata
contra emancipatũ.vt no.in.l.si cũ dotem.§. transgrediamur.
5 s.so.ma.ꝛ.s.de acqui.here.l.necessarijs.¶†In.l.quid ergo in
versi.plane.no.ꝛ tene menti.ſm Bar.si pater instituit filios et
omnia bona diuidit inter eos ne veniant ad rixam assignan-
do cuilibet certam partem pro sua parte.l3 iste assignationes
habeant vim prelegatorũ.l.ex facto la grande.de here.insti.qm̃
in qualibet earum habet partem suo iure ꝛ a seipso ꝛ partem a
coheredibus iure prelegati idem iuris est censendũ de istis as-
signationibus ꝙ de portione hereditatis magis ꝙ̃ de prelega
tis.ideo si aliqs repudiat partẽ suã nõ d3 habere prelegata.qd
est notabile ꝛ si nõ haberem⁹ istũ textũ esset satis dubiũ. ꝛ ideo
6 dicit †Bar.ꝙ distinctio q̃ ponit̃ in.l.cũ virũ.C.de fideicom.an
prelegata cadant in fideicõmisso vniuersali:qꝛ distinguitur an
primo legauit ꝛ postea grauauit.ꝛ cadet.An ecõuerso ꝛ tũc se-
cus nõ h3 locũ in istis prelegatis q̃ succedũt loco portionis he
reditatis qꝛ indistincte veniũt siue precesserint siue secuta sint.
sicut ipsa portio hereditatis.

a ¶Immiscuerit. qualr̃ aũt pbet̃ i a mixtio vide per Bar.sozi.ꝯs.lxx.

1 **Quesitum.** †Sicut ab herede instituto po
test legari patri suo ĩ cuius est
potestate.ita omnib⁹ alijs in eiusdẽ patris potesta-
te constitutus.h.d.Dic tñ ꝙ legatũ remanebit va-
lidum si filius ĩstitut⁹ tẽpore quo adit reperitur sui iuris.alias
secus sicut si ipsi patri esset relictũ.vt.l.filio.s.eo.ꝛ hoc iure isto
qd autem hodie dic vt ibi dixi.¶In glo.q̃ incipit imo ibi vel
dic.Tu dic ꝙ cõtrariũ loquitur quando instituo aliquem qui
est sui iuris.ꝛ ab eo lego seruo vel filio ipsius.qui sunt ĩ sua po
testate tunc non valet:quia censetur legatum sibijpsi.hic loq-
tur quando fu t institutus filius qui erat in potestate patris.ꝛ
fuit factum legatũ filio ipsi⁹ filij qui nõ erat in filij instituti po
testate:sed patris eiusdemqꝫ aui. ꝛ filius emancipetur anteꝙ̃
adeat. filius remanet in eiusdem aui potestate ideo valet lega
tum quia non acquiretur patri suo a quo factum est sed auo in
cuius est potestate.ꝛ sic cesset inconueniens.

2 ☞Seruo proprio nõ potest quis legare: nisi sibi relinquat̃ libertas vel nisi alteri legetur.

3 Si libertas fuit relicta seruo pure valet legatum factũ seruo si ne purũ siue sub conditione.

4 Quid si libertas sit relicta sub conditione.ꝛ fuit dictũ ꝙ legatum deberetur pure.ꝛ nu.3.

1 **Presenti quidem.** †Legatum factum ser-
uo ꝓprio testatoris va-
let indistincte si illi seruo fuit pure relictum si autem sub con-
ditione valet ita demum.si illa conditio potuit impleri añ he-
reditatẽ aditam.ꝛ fuit impleta secus si non potuit impleri nisi
post.Item secus si potuit impleri.ante tamen impleta nõ fuit
2 maxime si fuit institutus heres necessarius.h.d.†Premitte ꝙ
seruo proprio non potest quis legare.l.seruus.C.de le.nisi sibi
relinquatur libertas vel nisi alteri legetur.§.seruo legato.s.eo.
primo enim casu non valet:quia non subest persona cui possit
acqri.nisi ipsi heredi.ꝛ sic si valeret sibijpsi ab herede censet̃ fa-
ctum.Sed in dictis duobus casibus subest persona cui potest
acquiri modo in hac.l.declarantur aliqua dubia.circa primũ
casum quando sibi fuit legata libertas in hoc.§. postea quan-
do fuit legatus alteri declarantur plura dubia in.§.duob⁹cuꝫ
§.sequentibus.¶In textu.ibi pure intellige expresse dicendo
alias cũ conditio libertatis censeatur repetita in legato facto
eidẽ.ꝛ sic simul cederet dies vtriusqꝫ relicti valeret.l.cũ seruus.
de condi.ꝛ demon.ita debet intelligi.l. qui concubinam.§. te-
stamẽto.de lega.iij.allegata pro contraria.¶In textu ibi vti-
le legatũ est sub.dũmodo cõditio extat ante hereditatẽ aditaꝫ
ꝛ sic dies libertatis ꝛ legati cedat simul alias secus patet ex se-
3 quen.†Et distingue ad intellectum.§. aut libertas fuit relicta
pure.ꝛ valet legatũ factũ seruo siue purũ siue sub ꝯditione vt ĩ
pñcipio.§.qꝛ nõ nisi vtiliter cedere põt dies legati. nã cedit ab
adita hereditate.si est purũ vel purificatuꝫ.C.de cadu.tol.§.in
nouissimo.ꝛ cũ aditur hereditas statim efficitur liber.ꝛ tũc ce-
dit dies legati ꝛ reperit eũ libertũ attẽto ordine ĩtellect⁹ poti⁹
ꝙ̃ tẽporis.s.e.si post mortẽ.aut fuit relicta libertas sub ꝯditio
ne ꝛ legatũ simplr̃ ꝛ idẽ qꝛ legatũ censet̃ relictũ sub eadẽ cõdi-
tione:qꝛ eodẽ tpe.ꝛ sic eodẽ tẽpore dies vtriusqꝫ cedit.vt.s.dixi.
4 ꝛ iste casus non ponit̃ hic.†Aut non simpliciter.sed fuit dictũ

ꝙ legatum deberetur pure.ꝛ sic noluit conditionem repetere ꝛ
distingue tres casus.aut conditio libertatis est casualis vel mi
xta que possunt impleri viuo testatore:ꝛ valet quicunqꝫ fuerit
institut⁹:dũmodo fuerit impleta tẽpore mortis testatoris:ꝛ sic
libertas purificata:al's dic vt in sequẽti.Aut sub cõditione po
testatiua q̃ non põt impleri nisi post mortẽ.vt in.l.ij.de cõdi.et
demon.Tunc aut nõ poterat impleri nisi post aditã heredita-
tem:vt si erat implenda in personã heredis:ꝛ legatũ non valet
qꝛ non potest dies cedere:nisi inutiliter siue suus siue extrane⁹
sit institutus:qm̃ inter aditionẽ hereditatis ꝛ implementũ cõ-
ditionis interuallũ aliqd necessario interuenit in quo ille repe
ritur seruus.Et illo tẽpore dies legati cedit:ꝛ reperit eũ seruũ
ꝛ tunc inutiliter.Aut poterat impleri ante aditã hereditateꝫ ꝛ
post.qꝛ nõ erat implẽda in personã heredis: vt si titio decẽ det
ꝛ distinguit̃:aut fuit institutus necessarius vt alius seruus ꝛ le
gatum est inutile:qꝛ cõditio nõ potuit impleri viuo testatore:
nec post mortẽ ante aditionẽ:cũ iter mortẽ ꝛ aditionẽ nõ sit me
dium vnde cum statim testatore mortuo cedat dies relicti:ꝛ tũc
non erat impleta conditio: ꝛ si erat seruus cessit inutiliter: vt
in si.§.aut fuit institutus volũtarius:tunc si cõditio est imple-
ta cum aditur hereditas valet legatum:qꝛ dies eius vtiliter ce
dit:vt in tex.ibi vtile legatũ est ꝛc.secus si non reperiretur im
pleta.vt.s.dixi.

1 **Duobus heredibus.** †Legatum factũ
seruo prelegato
vni ex heredibus valet:ꝛ si manumittatur anteꝙ̃ adeatur he-
reditas ipsi seruo totum acquiritur:videbatur ꝙ pro parte tã
tum.nã ideo legatũ valebat sibi factũ:qꝛ erat vni ex heredibus
prelegatũ:sed istud legatum non valebat nisi pro parte cohere
dis.j.eo.legato.§.heredi.ergo nec legatũ sibi factum. Et licet
postea fuerit manumis.nõ videbatur recõualescere. ꝓ parte q̃
a principio non valuit ꝓpter regulam cato.Sed ad hanc opi-
nionem iurisconsult.voluit respõdere in ver.nam insolidũ.ꝙ imo
prelegatum serui potuit insolidum valere si ille heres repu-
diauerit partem hereditatis.s.eo.filio.quem ꝛ sic legatũ non
erit nulluꝫ:sed pendebat ex futuro euẽtu:ꝛ hoc sufficit ad hoc
vt si manumittatur totum sibi debeatur.¶In tex.l.nõ adisset
i.repudiasset.Dy.hoc dicit propter id qd habetur in.l.miles.
§.pro parte.j.ti.j.qꝛ si mortuus esset hereditate non adita:non
propterea prelegatum valeret:nec posset peti nisi pro parte co
heredis.

1 **Seruo legato.** †Dubitatio huius.§. erat qꝛ
legatum factum seruo ꝓprio
alteri legato ideo valebat:qꝛ alteri legatus erat.l.seruo legato
s.eo.al's non valuisset sine liber.sed per alienationẽ de ipso fa-
ctam legatum videtur reuocatum.l.fideicommissa.§. si rem.j.
titu.ij.ergo ꝛ legatum eidem factum.Contrarium tamẽ est:qꝛ
hic subest persona emptoris cui põt acquiri. simile.s.progi.§.
vbi per manumissionẽ censetur reuocatum prelegatum serui:
ꝛ tamen legatũ factũ seruo nõ:qꝛ superest ipse liber is nunc cui
potest acquiri:per hoc eñ valebat legatũ seruo:qꝛ suberat pso
na cui poterat acqri:vnde sufficit ꝙ etiam nunc subsit:l3 nõ ea
dem:quia succedit loco illius.

2 ☞Cũ filius vel seruus heres instituitur potest dñs vel pater onere fideicommissi grauari.

1 **Cum seruus.** †Dubitatio poterat esse hic:quia
legatum factum seruo ꝓprio lega
to acquirit̃ legatario non expressa volũtate defuncti. sed ex.l.
dispositione.qꝛ incipit esse sub suo dñio. vnde videbat̃ ꝙ non
posset grauari in eo qd seruo fuit legatũ.ar.l.ab eo.C.de fidei-
cõmis.Vrũ est: qꝛ ex tacita saltem volũtate acqritur qꝛ sciebat
ꝙ seruus illi acquirebatur.ergo ꝛ sciuit vel scire debuit ꝙ etiã
legatum seruo factuꝫ sibi acquireretur:ꝛ sic tacitum videt̃ hoc
2 voluisse.†nam cum filius vel seruus heres instituitur põt do-
minus vel pater onere fideicommissi grauari.s.e.cum.l.se.cuꝫ
filio.ꝛ.j.titu.j.l.iij.

1 **Si quis stichum.** †Dubitatio hic pote-
rat esse.qꝛ qñ legat̃ ser-
uo proprio alteri legato cẽset̃ testator voluisse qd illi legatario
acquiratur.sed verũ est nisi reuocet̃.secus si fuit reuocatũ qꝛ tũc
videtur velle ꝙ querat̃ emptori vel manumisso maxime si fiat
postꝙ̃ alienatus vel manumissus est vt hic.nã idẽ si factũ erat
ante.s.ea.l.§.duobus.ꝛ.§.seruo.

2 ¶Fructus ꝛ commoditates rei legate percepte viuo testatore non pertinent ad legatarium.sed ad heredem fallit in duobus casibus.

3 Quod etiaꝫ aliquo viuente possint eius bona vel patrimoniũ dici hereditas inspecto quod futurum est.

4 Si quis dixit dono tibi hereditatem meam ꝙ valeat donatio ac si dixisset dono bona mea.

Si seruus mihi

1 **Si seruus mihi.** †§.precedentes loquuntur quādo seruo ꝓprio legato fit legatū ab eodē testatore hic qñ a tertio vnde queritur cui ac 2 quiratur. Iste † tex. allegatur ad duo. primo ꝙ fructus ꝛ commoditates rei legate percepte viuo testatore non pertinent ad legatariū ſ3 ad heredē. nec heres tenetur ei restituere. fallit in duobus casibus de quibus dixi. s. eo. in. l. sit tibi homo. §. cum 3 seruus. † Item allegatur in versi. hereditati. ꝛ glos. exponit id est bonis ꝛ patrimonio ꝙ etiā aliquo viuo bona vel patrimonium eius pñt dici hereditas non inspecto p̄senti tpe. q2 viuens nō h3 heredē. l. j. pro her. sed īspecto quod futurū est q2 destina 4 ta sunt vt sint hereditas eo mortuo. † Unde inducit̃ si quis di a xit dono tibi hereditatem[a] meam ꝙ valeat donatio. ac si dixisset dono bona mea videret̃ contrarium: quia videbatur donasse id qđ nō erat in rerū natura. sed certe oportet illud verbū debet intelligere secundū subiectā materiā. vnde q2 voluit donare nunc ꝙ donatio valeret exponitur hereditatem id est bona nec est extranea expositio vt patet hic.

2 ¶ Quando legatur res testatoris fructus ꝛ accessiones veniunt ab adita hereditate.

3 Mora etiā cōmittitur per interpellationem extraiudicialem.

1 **Cū homo.** † Cū legatur res aliena fruc. ꝛ accessiones veniūt a tpe more. q̄ cōmittit̃ in cō 2 testatione litis si interpellatio nō p̄cessit. h. d. ſm gl. † Sed qñ res testatoris veniūt ab adita hereditate. s. e. sit tibi hō. §. cum seruus. ꝛ. l. herēnius. de vsur. ¶ In tex. ibi interim pcepti. l. lite pendente. Dy. vult dicere ita etiā dixit. And. de pisis. ꝛ Bald. ꝙ hic fit mentio de cōtestatione lit. quātū ad condēnationē fiedam officio iudicis de predictis accessionib⁹ perceptis post lit. cōte. etiā si nō fuerūt petite ī libello. l3 secus de perceptis ante l. ediles. de edil. edic. §. sciendū nō aūt excludēdā petitione3 eorum que sunt pcepta ante lit. contestationē. ꝛ morā q̄ cōmittit̃ 3 p interpellationē. nā ꝛ ille pñt peti. q2 veniūt a tpe mortis cum legat̃ res aliena. l. eqs. de vsuris ꝛ † mora etiā cōmittit̃ per interpellationē extraiudiciale. l. si penu. circa prin. in verbo interpellat. cū sua glos. qñ di. le. ce. ꝛ not. in. l. qui rome. §. coheredes in parua glo. adde quod no. in. l. fi. de triti. Debēt tñ in libello expresse peti alias in illis non posset fieri cōdēnatio. vt. s. dixi.

2 ¶ Quando expedit probare valorem rei modus probandi est qđ tantū annuatim cōiter percipi ex ea. ꝛ res ex qua tantu3 pcipit cōmuniter valet tantum. ad rationē tot pro centenario.

3 Necessitas seu paupertas illius cui traditur facit presumi animum donandi in eo qui tradit si est modicum id quod datur.

4 Si consentio tibi alienanti rem meam. an videar cōsentire animo donandi ꝛ quid si possideat̃ per me. ꝛ nu. 5.

5 Si cōsensi vt alienares rē quā mihi donasti videor indistincte consentire animo donandi.

1 **Si fundum per fideicom.** † Legatari⁹ vel fideicōmissarius consentiendo heredi alienanti rem legatam pro soluendo debitum hereditariū non censetur consentire animo donādi. ideo lic3 sibi preiudicet in re vt ea3 petere non possit. non tamen preiudicat in pretio quominus possit petere heres tamē offerendo rem liberatur a solutione pretij. h. d. not. in vtroq3 dicto. et in primo puto ꝙ non sit alibi. ꝛ pone ꝙ hereditas erat soluendo pro debitis ꝛ legatis alias non valerent legata. l. si vniuerse. C. de lega. ꝛ tamen in ea nō erat pecunia. ꝛ suberat debitū quod vrgebat. forte vsurariū vel quia creditor nolebat sibi solui. vñ oportebat vendere de bonis heredi. ꝛ. nō reperiebat̃ aliquis q vellet emere nisi fundum tibi legatum heres te rogauit vt assentires. vt ipse posset exonerari ab illo debito. Dicitur ꝙ si assensisti potes petere pretium ꝑ acti. ex testamēto. qđ pretiū succedit loco rei. Simile. j. titu. j. q solidū. §. j. si tamē postea heres illum fundū redimeret ab emptore ꝛ illū vellet tradere nō posses primum cōpellere ad solutionē pretij. ꝛ sic nota quādo ꝓpter speciem debet̃ quātitas debitor soluēdo speciē liberat̃. ꝛ sic quātitas est ī obligatione ꝛ species in solutione. ꝛ ꝑ hoc. l. fideiussor 2 euic. de doli excepti. Iste est casus verus huius. l. quicquid dicat Bar. ꝛ oēs cōcordare vident̃. ¶ † In tex. ſm redditus nota hic ad materiā. l. ij. de rescin. vē. qñ expedit ꝓbare valorē rei ꝙ mod⁹ ꝓbādi est ꝙ tantū annuatim cōmuniter pcipitur ex ea. ꝛ res ex qua tātū pcipit̃ cōmuniter valet tātū ad rōnē tot ꝑ centenario solēt esse res q̄ multū valēt. ꝛ tñ paruos habēt reddit⁹. vt vna turris vt in aut. de nō alienan. allegata in glos. ꝛ adde. l. pe. de reb⁹ eoꝝ. ¶ In text. ibi. ꝛ assignāte. i. expsse consentiant alienationi. sed si esset pñs ꝛ nō ꝯdiceret vel se subscribit. vt testis nō p̄iudicaret sibi et in re ita loquuntur iura allegata ī cōtrarium in. l. caius. de pigno. act. ꝛ. l. titia. §. lucius. j. titu. ij. ꝛ sic posset ad hoc fundum petere. ¶ In textu ibi sed pretium eius restitui debere. ꝛ potest peti act. ex testamēto: licet non fuerit legata pecunia sed res. vnde videbatur contrariu3. j. titu. ij. l. debitor in fi. princ. sed fallit hic ideo est singularis. facit. j. eo. plane. §. j. sed ibi in vniuersali in qua pretiū succedit loco rei qđ est regulare. l. si ꝛ rem ꝛ pretiū. de peti. heredi. non sic in particulari. l. mater. C. de rei ven. ¶ In glos. que incipit imo ibi quia eo animo hic consentit ꝛc. ista nō habet dubiū ideo docto. dicūt ꝙ consensit simpliciter. nec ob. contraria gl. quia hic suberat alia causa consentiendi. s. propter necessitatem eris alieni. Unde nō presumitur animus donandi. l. si cum aurum. de solu. ꝛ. l. campanus. de ope. libe. sed in legibus allegatis. in contrarium nulla suberat necessitas. ideo presumitur animus donandi. nisi cōtrarium protestetur hec vera ſm omnes. Bar. dicit sibi nō pla a cere: quia necessitas debet magis facere presumi animū donādi ꝙ̄ si non subesset. allegat no. in. l. cum quid. in fi. magne glo. 3 si cer. pe. † Ego miror de hoc dicto. nam fateor ꝙ necessitas. i. paupertas illius cui traditur facit presumi animū donandi in eo qui tradit si est modicum id quod datur: sed hic non suberat paupertas: quia vt. s. dixi. d3 intelligi ꝙ hereditas erat soluendo. alias non valeret fideicōmissum. ideo tene dictā solutionē. S3 Bar. al'r soluit sed nō curo q2 magis cōtinent diuinitatis. ¶ In gl. ibi. l. nihil. Bar. ibi dicit ꝙ ibi erat relictū in pena heredis alienātis. vñ legatari⁹ cōsentiēs vt alienetur. facit ne heres incidat in penā. ꝛ sic sibi preiudicat: q2 nō euenit cōditio relicti. ista solutio nō placet: q2 ibi nō erat relictum in pena3 alienantis. cū etiā si non fieret alienatio testatoris voluerit de vno in alium peruenire. S3 bene posset procedere. Sol. Bar. ad. §. 4 liber. j. allegato. in glo. ¶ † Ultimo Bar. ponit distinctionē satis confusam. si cōsentio tibi alienanti rem meam. an videar cō b sentire animo donādi[b] ꝛ mihi etiam in pretio preiudicē quam hic etiam vide. Sed aduerte quādoq3 cōsentio ꝙ alienes rem tuam in qua habeo ius reale. qñq3 rem meā: primo casu an perditur ius meū. distinguitur an erat tale p qđ rem poteras auocare. vel parte3 vt ius pignoris vel hypothece vel vsufr. ꝛ tūc videor emittere ius meū ꝯsentiendo. l. sicut. §. si volūtate quib⁹ mo. pig. vel hypo. sol. ꝛ. l. apud celsum. §. quesitum de doli excep. sed si erat tale per qđ nō poterat auocare rem vel partē ei⁹ vt serui predialis. tunc nō videor remisisse: sed trāsit cum illa in emptorē. l. via cōstitui. §. si fundū. de serui. rusti. predi. ¶ Secūdo casu qñ erat res mea. aut vēdis tāq3 meā me consentiente et nō preiudico mihi in pretio imo possint petere act. mandati. si consensus meus precessit quasi ad hoc videor te constituisse. et si secutus est per act. nego. ges. l. si ab eo. de nego. gest. vel si erat cōmunis cōmuni diui. vel fa. her. l. in familie. fa. heres ꝛ not. ꝙ isto casu si velles tradere postea re3 non cogor recipere q2 esset obligatus simpliciter ad pretium nō respectu illius rei. ꝛ sic nō posses soluere aliud ꝓ alio. nec haberet locu3 qđ hic dicit̃ in fi. aut nō vēdidisti tanq3 meam nō faciēdo mētione3. ꝙ esset mea vel cōis q2 tunc videris vendere vt meam vel cōem: sed quādo nō facis mētionē tunc vt propriam vt Bart. sentit. in. l. si ab eo. tūc aut eras possessor a quo poteram vendicare non agere per sonali aut eras talis ꝯ quē poteras agere p̄sonali vt in herede qui est obligatus ex testamēto. In primo casu si cōsentio a p̄ncipio vel ex postfacto anq3 res sit perempta vel prescripta p̄iudico mihi tam in re ꝙ̄ in pretio q2 nō succedit loco rei. l. mater. C. de rei ven. nam vendicatio que solum competebat ad re3 nō potest succedere ad pecuniam vt possit vendicare etiā si subest eadem quam percepisti q2 tuo nomine percepisti et tibi fuit q̄situm dñium. Bart. ibidem habuit singularem intellectum ꝙ licet non possum vendicare pretium quia tamen consentiendo libero te ab obligatione. de euict. et sic gero negotium tuum ipso gestu habeo negotioꝝ gest. cōtrariam quod dic vt ibi sed si consentio post rem peremptam vel prescriptam quod possum facere in subsidium habeo neg. gest. nō contrariā que datur gestori sed directam que datur domino negotiorum ꝛ condictionem sine causa ex. l. si me et titium. si cer. peta. Secūdo casu quando eras obligatus actione personali tene istum tex. cū his que. s. dixi an consenserim ex causa necessaria vel voluntaria. nam pretium potest succedere in act. ex testamento. quod fa 5 cilius fit ꝙ̄ succedere loco vēdicatio. † vnum scias si consensi vt alienares rem quam mihi donasti videor indistincte consentire animo donandi per. l. si vero non re. §. idem papi. s. mandati propter precedentem liberalitatem predicta ꝓcedūt si cōsensi vt alienes rem meā per te possessam: sed si possessam ꝑ me. dicit Bald. singulariter ſm Iaco. de are. ꝙ nunq3 videor consentire animo donādi sed vt geras negotium meū quod tene mēti singulariter ita intelligebat hic. ꝛ. l. codicillis. ꝛ de leg. ij. qđ ibi possidebam.

1 **Si titio pecunia.** † Modus mixtus deficiēs ꝓ casū nō facit ꝯficere

a ¶ Hereditate3. addō qđ voluit gl. i. l. l3. C. d pac. ange. h aduerte tñ q2 si ꝯstaret ꝙ ꝓmisisset hereditatē. i. ius succedēdi nō valeret. l. cū donationis. ī fi. C. de trāsac. ꝛ vide in. l. fi. C. de pac. in. l. stipulatio h modo cōcepta. de verb. obl.

b ¶ Animo donādi. addō late doc. in. l. q̄ dotis. sol. ma. Bal. in. l. si fine. ad velle. ꝛ. l. cū pponas. C. de pactis. ꝛ ibi sali. plene p bal. in. l. mř. C. de rei ven. bal. ꝯs. clxviij. ij. li. an aūt consentiens legato rei sue p̄iudicet vid Bar. ꝯs. cxxiij. ꝛ qd si aliqs cōsentiat ꝙ ali⁹ vēdat ipsi⁹ nomē tanq3 debitor cū nō sit vide per Lu. ro. ꝯs. clxviij.

relictum.h.d.⁊ nõ est alibi fm dy.sed imo est.j.tit.j.l.lucius.§.quisquis.sed reuera iste tex.nõ loquitur in modo: sed in onere iniuncto per viam fideicõmissi.nam modus fit p vt:hic nõ fic: qꝛ primo legata fuit pecunia ⁊ postea iniũctum onus ꝙ seruũ alienũ redimeret ⁊ manumitteret naꝫ modus esset si diceret lego vel redimo vt manumittas:tñ equiparantur onus iniũctũ per viam modi in eadẽ oratione.⁊ iniunctum p fideicõmissum in eadem oratione vt colligitur.ꝫ.eo.huiusmodi.in prin.⁊ dicitur mixtus qñ dependet ex voluntate habentis impleri ⁊ alteri⁹.vel ex casu fortuito ita erat hic.cõditio vero mixta deficiẽs p casum facit deficere relictũ.l.legatũ.de cõdi.incer.⁊.l.in testamento.la secunda.de condi.⁊ demon.⁊.l.cũ ita datur iste.§.reputatur notabilis.⁊ de ista differẽtia no.per glo.in.l.j.C.de insti.⁊ subst.Dicit aũt Bal.istũ.ꝫ.procedere qñ modus ascribitur legatario.secus si mero executori:quia tũc facit deficere cõmissionem executionis si deficit per casuꝫ.l.si quis quos.j.ti.j.⁊ no.in.l.si quis eum.de cõdi.⁊ demõstra.¶Sed op.ꝙ grauamen manumittendi seruum sit potestatiuũ.qꝛ nõ põt recusare libertatẽ.l.sic de manumis.testamẽto.¶Solutio verum est in seruo testatoris.tunc etiam si per viam conditionis esset appositum onus non deficeret relictum etiam si per casuꝫ deficeret conditio.l.que sub cõditione.§.quoti.de cõdi.insti.sed hic erat alienus.vnde pendebat ex volũtate dñi.ideo distinguitur.an per viam conditionis an per viam modi vel fideicommissi vt supra dixi.

2 ☞Possum fideicõmissum relinquere nõ solum ab eo cui relinquo.sed etiam ab heredibus:siue ab intestato succedatur siue ex testamento.⁊ quandocunqꝫ decesserit ꝙ locuꝫ habeat fideicommissum.

In legitima debita filio iure nature nõ potest testator grauare filium iure fideicõmissi.licet in eis bonis possit dare substitutum pupillarem.

3 Quod venientes ab intestato ipsius pupilli possint grauari p fideicommissum.

4 Si pupillus grauatus onere fideicommissi vt hic decedat post pupillarẽ etatẽ.in quibus bonis habeat locũ fideicommissuꝫ.

5 Relictum collatum post mortem pupilli an censeatur factuꝫ a pupillo et sic non teneat in bonis proprijs nec in legitima.an a veniẽtibus ab intestato vel a substituto pupilli.et sic veniant in generalitate talis grauaminis etiam bona pupilli.⁊ eius legitima.

6 Licet eo casu quo pater decedit intestatus non possit facere filio testamentũ.vel pupillarẽ substitutionẽ.põt tñ pro filio facere codicillos sicut pro se.⁊ quando.

7 Quando in codicillis fit substitutio pupillaris quo casu non test valere iure directo propter defectum solẽnitatis:tamẽ trahitur ad fideicommissum:ex quo verba directa nunqꝫ potuerunt valere iure directo.ꝙ tale fideicõmissum valebit si decedat pupillus in pu.etate.⁊ in quibus bonis habebit locum.et numero.8.

8 Quid si substitutio fuit cõpendiosa.

1 **Sicuti conceditur.** †Pater potest fideicommissuꝫ relinquere a succedẽtibus filio suo pupillo.sicut a succedentib⁹ sibi dũmodo pupillũ nõ exheredauerit.ꝫ ĩstituerit expꝛsse vl tacite decedẽdo ĩtestat⁹ꝫ nõ habebit locũ grauamẽ.nisi pupill⁹ d̃cedat pupillari etate.h.d.cũ se.⁊ principio se.⁊ est singularis.⁊ ꝑpter istum.§.semper allegatur ista lex.Aduerte quia licet doc.⁊ gl. sentiant verum intellectum.tamen ipsum non bene declarant. ¶In tex.ibi fideicommissum dare.l.j.§.pe.j.titu.ij.¶In tex. ibi ita⁊ ab eo videbatur contrarium.aut succedentibus ab itestato sibi potest relinqui.quia tacite videtur eis sua bona relinquere non faciendo testamẽtum.l.si quis cum nullum.de iure codicil.vnde cum honorentur grauari possunt sed venientib⁹ ab intestato pupillo nihil videtur pater relinquere etiam si decedat intesta.sed soli pupillo qui tenet primum locum.d.§.fin. ergo ⁊c.l.ab eo.C.de fideicõ.sed certe.imo videtur relinquere. nam poterat auferri dando substitutum pupi.ergo non dando tacite vult ꝙ ille habeat.⁊ hoc sentit glo.⁊ hec est ratio quare potest eos grauare in.l.seq.in fi.ibi euanescit fideicõmissuꝫ

2 †sed contra ꝙ nõ euanescat.nam possum fideicommissum relinquere.non solum ab eo cui relinquo.sed etiam ab heredib⁹ siue ab intestato succedat siue ex testamento et quandocunqꝫ decesserit locũ habebit fideicõmissum.l.si fuerit.§.fi.j.titu.ij.ꝫ hic relinquebat a pupillo expꝛsse vel tacite.quare ergo fideicõmissum relictũ ab eo euanescit.lꝫ decesserit post pupillarẽ etatem.solutio ⁊ no.qꝛ declarat istã glo.nam dico ꝙ debet intelligi quando iniungit onus sup bonis que habebant aliunde ꝙ a patre vt a matre vel etiã a patre ex causa necessaria vt in legitima iure nature in talibus nõ poterat testator grauare iure fideicõmissi.l.coheredi.§.filie.ꝫ.de vulga.⁊ pupil.lꝫ in eis possit dare substitutũ pupillarẽ.quia illa est prouisio nõ grauamẽ

3 l.ex trib⁹.C.de inoffi.testa.†ꝫ veniẽtes ab intestato ipsius pupilli in illis bene possunt grauari per fideicõmissum iste est casus hic singu.per rõnẽ quã dixi.sed quia ipsa ratio cessat post pupillarẽ etatẽ:qꝛ nõ põt eis auferre merito si decedit post nõ dicunt veniẽtes ab intestato habere a patre sed a filio qui potuit testamẽtum facere ⁊ eis auferre merito nõ tenent ad grauamẽ a patre iniunctum.sed quantum ad bona que pupillus habuisset a patre.fateor ꝙ fideicõmissum factũ a patre nõ defi

4 ceret si decederet post pupillarẽ etatẽ.† si ergo grauauit de restituẽdo hereditatẽ pupil.⁊ pupillus ĩ pupil.eta.decedat tenebitur restituere omnia bona.tam q̃ habuit a pr̃e necessario vel volũtarie ꝙ aliũde detracta treb.de oĩbus.si vero decedat post solũ tenebit restituere bona q̃ habuit a patre ex volũtate quia in illis nõ deficit fideicõmissum.ꝫ alia nõ ita intelligit h idem in substituto pupillari ꝙ põt a patre grauari.ẽt in bonis pupilli multo forti⁹ qꝛ habet ex expressa volũtate.etiã p viã fideicõmissi.⁊ habebit locũ qđ hic d̃r ad qđ.j.ad.l.fal.l.in rõne.§.fi.

5 † et in dubio a quo censeatur factũ relictũ collatũ post mortem pupilli an ab ipso pupillo.⁊ sic nõ tenẽt in bonis ꝓprijs.nec in legitima.an a veniẽtib⁹ab intestato vel a substituto pupilli.et sic veniãt in generalitate talis grauaminis.etiã bona pupilli.⁊ eius legitima.vide Bar.in.d.§.cũ filie.⁊ in.l.duobus.¶Et iste casus frequẽter ꝯtingit.ideo aduerte qñ iterrogaris de facto ⁊ recolo vidisse cõsiliũ Bar.qui nõ aduerterat.⁊ ideo errauit ⁊ fecit plures errare qui secuti fuerũt eũ. Itẽ.l.se ibi nõ cogit.nã etiã a substituto pupillari ipsi⁹ exheredati nõ põt fideicommis.relinqui nisi substitut⁹ sit institut⁹ a patre.l.in rõne.§. fi.ad.l.falci.etiã in eo qđ erat relictuꝫ pupillo exheredato.l.pe.

6 C.de lega.¶†In gl.j.ibi vel docto.no.glo.singulariter ꝙ licꝫ eo casu quo pater decedit intestat⁹ nõ possit facere filio testamẽtum.l.pupil.substi.quoniã requirit vt etiã sibi faciat si vult sibi facere.l.ij.§.prius.de vulga.⁊ pupil.põt tñ facere ꝓ filio codicillos sicut potest ꝓ se intellige vt cõtineat vtilitatẽ.⁊ habuerat dubiũ etiã sup bonis pupilli.⁊ dicent codicilli pupilli sicut pupil.substitutio diceretur testamentũ pupil.quãtum ad bona q̃ a patre habuit nõ est dubiũ nec dicerent codicilli pupilli.ꝫ potius patris.Videbat cõtrariũ in casu p̃cedẽti:quia pupil.substi.facere potest qꝛ est fauorabilis ⁊ est ꝓuisio nõ grauamẽ.sed codicilli in quibus relinquitur p viã fideicõmissi non videtur fauorabiles nec cõtinere ꝓuisionẽ ꝫ grauamẽ sed hoc est veruꝫ respectu grauator nõ pupilli imo quo ad eũ censetur ꝓuisio ⁊ cẽsentur facti ab ipso pupillo.ex quo sibi facere nõ poterat ita

7 intellige glos.¶†Ultimo p istã.l.ꝙ fideicõ.dixit Dy.ꝙ qñ in codicillis fit substitutio pupil.quo casu non põt valere iure directo ꝑpter defectũ solẽnitatis.tñ trahitur ad fideicõmissuꝫ.ex quo verba directa nunqꝫ potuerũt valere iure directo.vt est casus notabilis in.l.sceuola ad treb.ꝙ tale fideicommissum valebit si pupillus decedat intra pu.etatem.secus si post.nam sicut euanesceret pupil.substi.si valeret iure directo.ita euanescit fideicõmissum.qđ iuris interpretatione loco ei⁹ succedit.ita refert Bar.in.l.sceuola.sed hoc videt verum quo ad bona aliunde quesita nõ quo ad ea que habuit a patre.vt.ꝫ.dixi.†Sꝫ ad

8 uerte subtiliter.aut fuit substitutio mere pupilli restricta ad tẽpus pupillariter.vt si fili⁹ decesserit in pu.etate talis sit sibi heres vel talẽ pupillarẽ substituo.tũc sicut quo ad bona euanesceret pupilla.si valeret iure directo.ita si non valet:qꝛ facta in codicil.fideicõmissum qđ cõuertitur euanescit in omnib⁹ quia substitutio tempore limitata vltra illud nõ extẽdit.§.de vul.⁊ pupil.l.si quis ita aut nõ fuit mere pupil.nec restricta ad tempus sed fuit compẽdiosa vt quãdocũqꝫ filius meus decesserit talem substituo quo casu si esset facta in testamẽto valeret iure pupil.j.pupil.etatem si post iure fideicommissi ⁊ in prima venirent omnia bona.in secunda illa patris tantũ iuxta no.in.l.cẽturio.sed qꝛ facta ĩ codicillis nõ potest valere iure directo.etiã in pupil.etate sed iure fideicõ.isto casu dico ꝙ si decedat infra pupil.etatem venirent fideicom.omnia bona sed si post nõ venirent bona pupil.nec legitima eius.per istam.l.ꝫ bona q̃ habuit a patre ⁊ sic ista est veritas iudicio meo licet male declarat per docto.

2 ☞Pretium succedit loco rei vniuersalibus.secus in particularibus nisi in casu vt hic remis.

3 Casus in quo actio ex testamẽto:datur contra emptorem qui non fuit grauatus a testatore et qui non habuit a testatore: et hoc in subsidium.

Plane si filium.

1 **Qui rogatus.** †Rogatus restituere heredita.q̃ ad ipsum puentura

peruentura erat si nō peruenit facto eius hereditas aut pretiū eius cogitur ad restitutionē pretij. eo non soluente agitur con
2 tra emptorē ꝗ̄ possessorē hereditatis. h. d. † No. pretiū succedere loco rei in vniuersalibus. secus in particularib⁹. nisi in casu. l. si fundū. p fideicōmissum. s̄. eo. l. mater. C. de rei vendi. et l. q vas. §. fi. de fur. et. l. si seruum. §. fi. de ver. obli. Jtē not. ex secūdo di- cto. ꝙ in subsidiū agit contra possessorē. lꝫ habeat causam one rosam. nam si hꝫ lucratiuam nō est dubiū ꝙ in defectū dolosi agitur contra eū ne ex dolo alterius lucretur. ita loquitur. l. fi. allegata in glo. sed hic habebat causam onerosam. vnde illa se nō facit. et sic dānum erit emptoris. qꝛ carebit re et pretio. nō em̄ poterit dominus grauatus vendere in preiudicium fideicom- missarij sed an possit incipere ab emptore si vult puto ꝙ sic. et ordo de quo hic nō fit necessitatis sed voluntatis: qꝛ ille nō po- tuit vēdere in sui preiudiciū. potest ergo incipere a quo vult et est mirabile ꝙ actio ex testamēto detur contra emptorē qui nō
3 fuit grauatus a testatore et qui a testatore nō habuit. † Possit dici propter hanc rationē. qꝛ rigor iuris repugnat. ꝙ nō agat nisi in subsidiū. nō enim potest fideicōmissum vendicare bona ante verbalē restitutionē. qꝛ iura nō sunt ante translata si enim posset vendicare nō est dubium ꝙ ab illo posset incipere et in hoc stat cōsideratio huius. §. et hanc puto veriorē: et sic ordo est hic necessitatis vt hic colligitur dum dicit ex causa. q. d. secus esset si non subesset.

1 **Si cui stichus.** † Grauatus in vna de rebus alternatiue sibi legatis si illā non eligat sed alterā tenebitur ad illam et estima. eius siue plus valeat siue minus. h. d. Et hoc ideo qꝛ per illuꝫ accidit ꝙ ad il- lum non perueniat. qꝛ habebat electionē. sed si electio ptinuis- set ad heredē. et ille aliam elegisset legatarius ad onus fideicō- missi nō teneretur ſm Jaco. de are. et Bal. per. l. si sic. §. fi. s̄. eo. et per. l. si titius. j. titu. j. in prin.
2 Finiti ad infinitum nō est proportio.
Ex iure patronatus nō dicitur quis locupletior. vt ꝑpter ipm̄ possit onere pecuniario grauari.

1 **Qui testamento.** † Qui consequitur ex testa mento cōmodū inestima- bile seu nō pecuniariū nō potest grauari onere pecuniario vel
2 estimabili. h. d. cū. l. seq. † qꝛ finiti ad infinitum non est propor tio. ad hoc possunt isti tex. allegari ſm Bal. Not. etiam ꝙ ex iu
a re patronatus non dicitur quis locupletior[a] vt propter ipsum possit pecuniariter grauari. adde quod no. in. l. naturalis. §. fi. de prescrip. ver.
2 Si tibi lego decem annua ex his que percipiuntur ex tali fundo et inde non percipiuntur tot vel aliquo anno vel nunꝗ̄. an debeat suppleri de alijs.

1 **Quidam testa.** † Si primo legatꝰ quā- titas. et designatꝰ vnde debeat solui: si tn̄ nō pōt solui etiā facto testatoris le gatū nihilominus debetur. et aliunde est soluendū. cōco. l. paulo callimacho. §. fi. de leg. iij. Adde tex. in. l. lucius. §. ciuibus. de leg. ij. qui videtur velle cōtrarium. aliud ergo est legare quod mihi debetur a tali vel quod habeo in tali loco qꝛ si tempore mortis nihil debetur vel non reperitur legatum nō debetur. s̄. eod. si sic. §. j. et. l. si seruus. §. qui. vt. j. titu. j. aliud est legare simpliciter. et postea dicere ꝙ soluatur de eo quod debet talis vel de eo quod est in tali loco. qꝛ si non debetur vel ibi nō reperitur debet aliūde solui vt est casus hic. nisi designatio suc
2 cederet loco legati facti de eo quod al's debet. ita loquitꝰ. §. ciui bus. et nō contradicit. ¶ † Quid si dixit lego. x. ex his que sunt in tali loco. respondeo si non sunt vel non tot. nō debentur nisi quatenus reperitur. j. titu. j. l. si quis legauerit. predicta in lega to non annuo. sed si tibi lego. x. annua ex his que percipiuntur
b ex tali fundo. si inde non percipiuntur tot vel aliquo anno vel nunꝗ̄ an debeat suppleri[b] de alij annis vide per Barto. in. l. inter stipulantem. §. sacram. de ver. ob. et plene in addi. Spe. in titu. de fruc. et interesse. §. j.
2 Que dicantur proprie bona vacantia.
3 Fiscus qui acceptauit bona tanꝗ̄ vacantia qualiter teneatꝰ ad legata que nō fuerunt cōfirmata per aditionē heredis.

1 **Quoties.** † Bona vacantia transeunt in fiscum cū onere legatorum. h. d. Jste ver. potest in telligi qn̄ institutus adiuit et sic cōfirmata fuerunt legata fidei commissa postea ablata fuerunt per fiscum tanꝗ̄ ab indigno. nā nō desijt esse heres. l. ex facto. §. iul. de vul. et pupil. et tunc est
2 clarum ꝙ transeunt cū onere legatorum. tn̄ tunc improprie vo cantur vacantia. et nā tunc sunt ꝑprie vacātia qn̄ nō fuit reper tus aliquis qui vellet adire ex testamēto vel ab intestato. vt no. in. l. sine herede. de admi. tu. et. l. stichum. in fi. princi. de solu. per
3 Bar. et Bal. in. l. sancimus. C. ad trebel. † secundo pōt intelligi

proprie qn̄ nullus voluit adire: sed fiscus acceptauit tanꝗ̄ va- cantia sed tunc qualiter tenetur ad legata que non fuerūt cōfir mata. nā si fuisset adita qꝛ veniētes ab intestato ꝑpter repudia tionem instituti nō deberentur ab eis nisi essent repetita. l. j. C. de iure codi. Potest dici ꝙ aliud in fisco per istum tex. et per id quod habetur in. l. recusare. §. fisco. in text. et glo. ad treb. qđ est singulare. et ista lectura vtilior est ꝙ̄ precedens. tene menti.
2 Qui tenetur ad quantitatē respectu certe speciei quando interitu illius speciei nō liberetur a quantitate.
3 Re debita perempta qualiter possit eius valor declarari seu probari.

1 **Si tibi seruus legat.** † Qui tenetur ad quantitatem respe ctu certe speciei interitu illius speciei liberatꝰ. h. d. et dicit Dyn. ꝙ non est alibi. Tu dic ꝙ imo. s̄. eod. titu. l. titie textores. §. fi.
2 et. l. electio. §. qđ si is. de noxa. et. l. qđ si libertatem. † et limita si nō interuenit mora debitoris. vt. d. l. titia. §. fi. Jtē qn̄ tenetꝰ ad quantitatem incertā certificandam per respectum ad reꝫ puta ad pretiū. secus si ad certam. l. vir vxori. de dote prelega. Jdem si aliter est certificanda vt in noxali que datur ad emendationē dāni. et sic ad quantitatē incertam. sed debitor liberatur dando seruum pro noxa. sed liberatur seruo mortuo ante moraꝫ vt in iuribus. s̄. allegatis. videbatur cōtrarium per. l. incendium. si cer. pet. sed ibi quantitas erat in obligatione simpliciter nō re-
3 spectu speciei. facit. s̄. locati in naue saufelli. † sed an in casu hu ius. §. si velles tradere seruum et non pretium liberaris ab obli gatione quantitatis forte ꝙ sic. arg. j. eo. fili⁹. §. apud marcellū. in fi. ibi certe erit legatarius &c. quasi quantitas in obligatione et seruus in solutione ex quo fuit grauatus per moduꝫ de quo hic et sicut in noxali. et ratio forte quare liberatur interitu serui. Alij dicūt ꝙ ideo. qꝛ post mortem serui nō poterit quātitas de clarari: sed certe possunt esse testes qui deponāt ꝗ̄tum res vale bat. et sic ista ratio non videtur bona.
2 Unus heredum potest cōstitui executor.
3 Annus qui datur executori vt exequatur. et si nō fuit executus: executio deuoluitur ad episcopum. si erāt legata ad pias cau- sas. et in legatis conditionalibus vel in diem non incipit an- a nus currere.
4 Cautio legatorꝫ in diē vel sub cōditione pōt pstari executori te stamēti et si prestita est sibi: nō est prestāda legatarijs.
An executor teneatur cauere de exequendo.
Quando heres possit preuenire executorē et per seipsum execu tionem facere.
5 Si heres tradidit executori an liberetur a legatarijs.

1 **Si scriptus.** † Legata et fideicōmissa nō sunt tra denda executori testamenti anteꝗ̄ fienda sit executio. sed cauendum est sibi vel legatarijs de dan- do adueniente tēpore. h. d. not. Facit in ratione sui. l. nec semel. §. si in habitatione. j. quādo di. le. ce. et. l. firmo. §. fi. de lega. iij. si
2 legatarius. §. fi. ¶ † Jn text. ibi rogatus sit percipere &c. p hoc videtur constitutus executor. et sic not. ꝙ vnus heredū pōt con stitui executor. quid si nō iussit percipere: sed cōstituit simplici- ter executorē. Rn̄deo idē est vt percipiat et restituat. vt no. in. l. alio. de ali. et ci. lega. ¶ Jn tex. ibi cū cōditio extiterit. qꝛ nec an te est fienda executio. ergo interim nō debet esse apud executo- rem qui nullum cōmodū dꝫ sentire. vt. l. sulpitius. al's mulier. de donatio. inter vir. et vxo. ea. l. creditor. §. si inter mādati. Jdē
3 si legata cōsistebāt. in diē ex † his not. ſm Bal. ꝙ annus qꝰ datꝰ executori vt exequatꝰ. et si nō fuit executus executio deuoluitur ad episcopū si erant legata ad pias causas. in. c. tua nos. de te- sti. in legatis cōditionalibus vel in diē nō incipit annus curre re. qꝛ nō valēti exequi vt hic nō dꝫ currere. argu. l. j. in fi. de an- na. excep. sicut nec ignorāti. vt not. p Bar. i. l. genero. de infa. si-
4 mile no. etiā p Bal. s̄. eo. fideicōmissum. ¶ † Jn fi. tex. ibi aut ei b aut is &c. Not. dū dicit aut ei. ꝙ cautio legatorꝫ in diē vel sub cō ditione pōt prestari executori testamēti. et si prestita est sibi non est prestāda legatarijs qđ est notandū. sed ꝯ̄ an executor teneatꝰ cauere de exequēdo. dic vt. j. si cui plusꝗ̄ p. l. falci. diuus in tex. et gl. et p Bar. itē dū dicit aut is. pꝫ ꝙ heres pōt ꝑuenire execu- torē. et p seipsum executionē facere. ad hoc. j. de bō. lib. l. si liber- tus sub cōditione. §. j. et in autꝰ. de eccle. titulis. si qs in nomine. et no. Bal. in. l. nulli. de epi. et cleri. qđ est verū si sunt certa et de- terminata. secus si erāt determināda arbitrio executoris vel re spectu quātitatis. et ꝑsonarū. vt si fuerit relicta pauperib⁹ quos
c executor elegerit. nam anteꝗ̄ eligat. nō pōt heres soluere.[c] sed c postꝗ̄ sunt electi pōt. qꝛ nō restat nisi executio facti. q̄ nō refert
5 per quē fiat. facit. c. si cui. de pbē. in. vj. † Quid si heres tradidit executori. An liberetur a legatarijs. vide in additio. Spec. de instru. edi. §. nūc vero aliqua. in additio. q̄ incipit hic ꝯgruit &c. et videtur casus in. l. liber. §. largius. de annuis legatis.

f

a ¶ Locupletior. nec dicitꝰ qs locu pletior ex re que pōt acquiri et nō acqri ante actua lē acqsitionē. vñ dicit Old. consi. cxviij. ꝙ quoti- diane distribu- tiones nō cōpre henduntꝰ in lite- ris gratiaruꝫ in quib⁹ mādatꝰ ali cui prouideri de bñficio certi va- loris et an locu- pletior dicatꝰ do minus qui recu perat feudū et ad mittit seruitia vi de p eundē cōsi. cclviij.

b ¶ Suppleri. ad de vt per Sozi. consi. liiij.

c ¶ Soluere. addꝺ vt p Pe. de anc. consi. ccclxxxiiij. incipiente: in cri sti nomine ꝑmo et ante omnia.

2 Quod ille dicatur a me habere cui potui auferre, et non abstuli.

1 **Cum statuliber.** †Etiã ille qui percipit commodũ ex testamento ex mortis causa capione .i. gratia conditionis implende potest grauari. h. d. Ratio dubitandi erat qr ille põt grauari in vltima voluntate qui aliquod cõmodum pecuniariũ percipit. s. eo. plane. in fi. ibi ex testamento &c. sed qui percipit causa conditionis implende non percipit ex testamento sed occasione testamenti. ideo dicit̃ mortis cã capio non donatio cã mortis vel legatũ. l. qd cõditionis. de do. cau. mor. qd em̃ est in cõditione non est in dispositione. l. si quis omis. cau. testa. ⁊ longa videbat̃ esse differentia inter perceptionẽ ex testamẽto ⁊ propter testamentũ. qr ex denotat cãm ꝓximã. sed ꝓpter cãm remotã. l. eo tpe. in fi. de pecu. ⁊ l. si vna. si seruus extero. Sciũ dicit̃ p rõnem que sequit̃ quã not. qr facit pro eo qd not. glo. ⁊ ibi dixi in. l. si fundũ per fideicõmissum. §. fi. †ꝙ ille dicat̃ a me habere cui potui auferre ⁊ non abstuli.

2 Qñ onus iniungitur super re legata appellatur onus intrinsecus: sed si super alia re appellatur extrinsecus.

1 **Si mihi stichus.** †Fideicõmissum iniunctum legatario super re legata soluitur modo quo percipitur. s. cũ diminutione si fuit defalcatum sed relictum in re ꝓpria legatarij soluit̃ integrũ: lʒ legatũ fuerit defalcatũ. h. d. Uide bonã glo. in. l. facta. §. si titius. ad trebel. ⁊. l. plautius. de condi. ⁊ demon. ⁊ qd ibi per Bar. †Et no. ꝙ qñ onus iniungitur super re legata gl. appellat onus intrinsecus. sed si sup alia re appellat extrinsecus vt in iuribus. s. allegatis. ¶ In gl. ibi sed q. s. ad id qd hic dr̃ ꝙ si eligo dare stichũ quẽ habui diminutis tenear dare totã partẽ quã recepi sed imo vr̃ ꝙ nõ totã. sed possim mihi minuere sicut mihi fuit p heredẽ minuta. vt in. l. penales alle. in glo. Glo. soluit qr ibi in quãtitate hic in specie indiuisibili loquitur. Dy. reprehendit. qr idẽ ꝙ hic locũ haberet in quantitate. l. maritus. §. fin. ad. l. fal. secundo qr respectu dominij seruus nõ dicit̃ res indiuisibilis. Dic ergo ꝙ ibi fuit vel legatarius rogatus de parte rei legate: hic de tota. nã ibi legata fuerunt. xxx. ⁊ rogatũ fuit dare. xv. si heres detraxit quartã. s. vij. cũ dimidia nõ teneor dare tibi: lʒ possim integra: xv. quia. vij. cũ dimidia censetur detracta nõ solũ de. xv. que erãt penes me remãsura si falcidiã nõ minueret. sed etiã de. xv. que erat ad te peruentura. vñ detrabam tertiã ⁊ dimidiaʒ alterius dimidie habebis: ergo. xj. ⁊ tres quartas. ⁊ tantũdem mihi remanebit secus si esset grauatus restituere tota. xxx. qr oia q̃ ad me peruenissent haberẽ restituere vt hic dicit̃ ⁊ eadẽ rõne si hic esset rogatus restituere dimidiã stichi. non haberem totã tibi restituere: sed eatenus de tua dimidia possem detrahere quatenus est detractum de mea.

Seruus ab. Istaʒ. l. declara. vt. s. eo. l. id qd apud hostes.

2 Si vni legat̃ species alteri totũ genus vt lego tibi stichũ. ⁊ seruos meos tali ⁊ in genere. nõ cõprehẽditur stichus.

3 Quid si vni legatur species certa de genere: alteri species incerta de eodẽ genere certificando per eum vel alium.

4 Si papa mandauit cõferri tali prebendã: quã duxerit acceptãdam in tota prouincia vel diocesi: ⁊ alteri mãdauit cõferri prebendam quã duxerit acceptandam in tali ecclesia eiusdem prouincie. ⁊ vacet prebenda illius ecclesie in qua primus vult preferri. ꝙ ipse primus preferatur.

5 Si post gratiã primi vacet prebenda quã papa alteri cõferat. non facta mentione de primo expectante qui poterat acceptare tanq̃ surreptitia non valet ⁊ quando.

1 **Si domino.** †Ille cui legata est optio serui potest optare etiam seruum alteri legatuʒ specialiter. ideo anteq̃ optet ille cui est specialiter legatus. nõ habet nisi partem qr si cõtingat ipm optari ambo concurrent in eodem ⁊ facient sibi partes per cõcursuʒ. h. d. no. ¶ In tex. ibi optio data sub. queritur an dñs petere possit totũ stichũ cũ ad hoc seruus eius nullũ optauerit. Et rñdet ꝙ nõ sed dimidiã attẽto qd euenire põt: qr põt seruus effici liber anteq̃ optet. ⁊ postea stichũ optare: quo casu fingeret̃ sibi legatus. ⁊ sic duobus taʒ dño q̃ seruo facto libero ⁊ sibi facerẽt partẽ p cõcursum. ¶ In text. ibi pertinere. s. in effectu. nã mero iure totus vr̃ ad se pertinere: qr erãt disiuncti verbis ⁊ cõiuncti re. ⁊ sic cuilibet insolidũ vr̃ legatus. vñ ab initio nõ fuerũt partes facte sed fiunt ex postfacto p concursum. l. plane. §. si cõiunctim. s. eo. nõ tñ dñs interim admittetur nisi pro parte. Sed cõtra. C. de cadu. tol. §. si vero nõ oẽs. vbi vr̃ ꝙ si vnus cõiunctus re ⁊ disiunctus verbis venit ⁊ totã rem petit. dʒ sibi assignari ⁊ si alius veniat auferet sibi partẽ. Solutio. põt dici ꝙ ibi qñ nõ cõstat iudici ꝙ alteri fuerit legata: sed si constat: qr ex illa scriptura ꝓducta apparet locũ hʒ qd dicitur hic ꝙ ad instãtiã heredis nõ cõdẽnetur nisi ad partẽ vt ibi nõ apponebatur heres. hic secus. ⁊ hic vr̃ casus de. q. glo. in. l. ij. si pars heredi. pe. qñ vnus pure instituit̃ alter sub cõditione. vel vna res relinquit̃ duobus vni pure alteri sub ꝯditione. an conditione pendente ille cui pure est relictum habeat totũ an partem. ⁊ fuit cõtentio inter antiquos gl. ⁊ tangitur p glo. ⁊ doc. in. d. §. si coniunctim. ⁊ tex. iste probat ꝙ etiam sit disiunctũ verbis. ⁊ sic cuilibet vr̃ assignata. tñ nõ hʒ nisi partẽ ⁊ multum facit ista. l. ¶ †Nunc oppo. ꝓ declaratione glo. ꝙ dñs cui

2 specialiter fuit legatus totũ habeat. ⁊ ꝙ factus liber nõ possit illum seruum optare qr sibi fuit legatũ in genere de seruo quẽ optauit. s. eo. legato generaliter. de quo genere vr̃ exẽptus seruus domino specialiter legat⁹ p regulã generi p speciẽ. l. vxori. §. felicissimo. gl. dicit debere intelligi ꝙ i hereditate nõ erãt nisi duo serui. ⁊ sic vr̃ sensisse ꝙ possit illum optare. al's frustra optionẽ legasset. secus si essent plures. vt in cõtrario: que solutio in sequẽ. est vera q̃tum ad primũ dictũ: sed est diuinatio. ad scdm non est vera sed reiecta alia solu. gl. dic aliqñ vni legatur species alteri totũ genus vt lego tibi stichũ. ⁊ seruos meos tali ⁊ in genere ⁊ non comprehenditur stichus. ita loquit̃ contra-

3 riuz. †Aliqñ vni legatur species certa de genere. alteri species incerta de eodẽ genere certificando per eũ vel aliũ. ⁊ istud non dicitur legatum generis. sed bene dicit̃ generaliter factũ. qr de qualibet re in genere contẽta loquit̃ hic. nã hʒ locũ illa regula nec illa species eximitur de genere imo in illa specie possunt

4 concurrere. †ex hoc determinatur questio si papa mandat conferri tali prebendam quã duxerit acceptandam in tota prouincia vel diocesi. ⁊ alteri mandauit conferri prebendã quã duxerit acceptandã in tali ecclesia eiusdem prouincie. ⁊ vacet prebẽda illius ecclesie in qua primus vult ꝓferri. secũdus dicit se preferendũ tãq̃ habeat gratiã specialẽ in. c. Quis. de pbẽ. in. vj. nõ

a põt dicere hoc. imo prefert̃ primus[a] per istuz tex. vbi est casus

5 ad qd. l. cũ ita. ⁊ l. si heres. de op. leg. †eodẽ modo si post gratiã primi vacet pbẽda quã papa alteri cõferat nõ facta mẽtione de primo expectãte qui poterat acceptare tanq̃ surreptitia nõ valeat ⁊ videtis casus in. c. ex parte em̃. de offi. dele. q̃ decisio fundatur in istis tex. ⁊ hoc qñ constat de ꝓrioritate ⁊ posterioritate impetrantium. al's dic vt in. c. duobus. de rescrip.

a ¶ Primus. ad de vt p Old. ꝯsi. clxxxviij.

1 **Si mihi.** †Quando circa eandẽ rem cõcurrit dispositio testatoris et heredis sola prima attenditur. h. d. nõ enim videt̃ legatarius habere ab herede qui ex necessitate fecit cũ teneretur ex primo testamento sed a primo testatore qui fecit ex voluntate. ⁊ si legatum primum factũ in primo testamento esset cõditionale vel in diẽ ⁊ factum testa. heredis esset purũ. ⁊ sic legatarius inciperet habere ex testamẽto heredis adueniente die vel cõditione mutat sibi cãm dominij ⁊ desinit habere ex testamẽ heredis. ⁊ incipit habere ex primo testamẽto. l. fundo. ad. l. fal. ¶ In tex. ibi ex testamẽto sempronij: qr legatũ heredis nõ valet cũ nullã afferat vtilitatẽ. l. quoties duplici. de re iudi. Dy. ad hoc. j. tit. j. vnum ex familia. in prin. ibi ⁊ ei quẽ elegerit filiusfami. in testamento suo legat. ⁊ ibi est expressum.

1 **Si seruo meo.** †Si eadẽ res legatur domino ⁊ postea seruo eius vel econuerso duo sunt legata. ⁊ si repudiet̃ ex persona serui põt acceptare ex persona ꝓpria. h. d. Sed an possit acceptare ex persona vtriusq; vt primo habeat estimationẽ postea rem: videt̃ ꝙ sic. j. eo. si seruus. §. j. lʒ ibi in testamẽtis diuersorum prorsus. secus qñ in testamẽto vnius vel duorũ qui pro vno reputantur. l. huiusmodi. §. j. s. eo.

2 Paria sunt aliquid nõ esse factum. ⁊ factũ esse inutiliter.

3 Sicut minor sine decreto immobilia non poterat alienare. ita nec dare libertatem ⁊ quid hodie.

4 Legatum inutile a principio mixta consideratione legantis ⁊ legatarij ex postfacto non reconualescit: licet cesset causa inualiditatis.

1 **Si minor.** †Legatum factum seruo proprio cui libertas inutiliter data erat nõ valet. sicut si nullo modo fuisset data. h. d.

2 †No. ꝙ paria sunt aliquid non esse factũ ⁊ factũ esse inutiliter. sic. s. qui satisda. cogã. l. quot. ⁊ qd cuius. vniuer. l. iij. §. quibus. ⁊ l. non putauit. §. non queuis. de cõtratab. ¶ In

3 tex. ibi manumiserit sub. inter viuos vel in vltima voluntate. ⁊ sic nota ꝙ sicut minor sine decreto immobilia nõ poterat alienare ita nec dare libertatẽ qr est irreuocabilis. ⁊ hoc in minore xx. annis. hodie vero aut inter viuos ⁊ idẽ aut in vltima voluntate. ⁊ illud restringitur in glo. vt patet in allegata. in eadem.

4 †Item nota ꝙ legatũ inutile a principio mixta cõsideratione legantis

legatis et legatarij ex postfacto non reconualescit lz ect inuali ditatis propter regulā cato.l.cetera.§.j.s.eod.et ista est melior ratio q̄ illa quam ponit glo. fm Dy.

2 Leges que dicunt q accōmodans fidē tacitā priuatur hereditate.debet intelligi qñ accōmodat se obligādo secus si simpliciter pollicendo.

3 Quando plus puniatur qui palam facit q̄ qui clam.

1 **In tacitis.** a †Tunc dicitur fides tacita accommodari de restituendo incapaci qñ per priuatā cautionē quis se obligat testatori nec fuit in testamēto vel.codicillis grauatus h.d. Et scias q talis punit in hoc.q2 sibi aufertur hereditas vt ab indigno et applicat fisco. In tex.ibi neq3 testamento nec codicillis etc. idē si in eis taliter tñ qd pot intelligi.j.eo.lucius.§.in testamento.et.l.ita fidei.de iure fis. In tex.ibi domestica cautio.i.priuata scriptura idē si publica.sz secrete facta vt adhibito notario amico testatoris et testibus similib9: secus si palā et publice se obligaret.l.nō intelligit.§.j.de iure fisci.et ibi not. per Bar.

2 †In tex.ibi obligaret se.no.fm Bal. q leges que dicunt q accommodans fidē tacitā priuatur hereditate debet intelligi qñ accōmodat se obligādo secus si simpliciter pollicē do.qd est singulare fm eū.vel dic idē esse cū sua fides seu cōfessio sufficiat q fidem accommodauit licet non probet alia promissio.vt no.per doc.in.d.l.nō intelligitur.§.tacita. In tex. ibi incapaci.no.aliquid quod requiritur vt puniatur.s.qd ille cui d3 restitui sit incapax.secus si esset capax.l.j.de delato.li.x.

3 †Sed oppo.q plus punitur qui palā facit q̄ qui clā.l.palam.de ritu nup.sol.ibi in his que sunt de natura prohibitor vt furtū et similia.sed hic in his que sunt regulariter de natura permissor lz qñq3 fallat vt restituere hereditatē q est actus licitus sed si recipiens est incapax est illicitus tūc plus punit clā faciens q̄ palā q2 magis presumitur.ita not. in.l.fi.de rit.nup. et.l.non intelligitur.in prin.de iur.fis.

2 Onus legati censetur cuilibet heredū appositū pro parte hereditaria nisi aliquis excipiatur.

3 Si aliqua cōitas d3 soluere supiori certā q̄titatem distribuendā inter homines illius p solidū et librā.et inde superior aliquos eximit ab onere soluendi ceteri habebunt soluere totum.

4 Qñ occurrit interpretatio circa verba testatoris obscura.vide an congruat verbis et proprietati verbor et nō repugnat intentioni.sed sit verisimile q ita voluerit.

5 Si habeo plures debitores et vnum libero an mihi preiudico in alijs.

6 Qñ vni heredi iniungitur onus si duo concurrāt qd portio sua no sufficiat ad illud grauamē.et verba sint dubia partim relata ad personā partim impersonaliter prolata q ille nō teneatur ad integrum onus sed videatur constitutus executor vt habeat solus curam facti.et expēsa sit cōmunis.

1 **Ab omnibus.** †Si testator aliquē ex heredibus eximit ab onere legatorum alij tenentur ad integrum onus. h.d.no. In tex.ibi quis mihi etc.ista verba tantū important q̄tum si dixisset grauo omnes heredes meos dare titio.c.vt in verbo omnibus.et sic dictio quisq3 licet sit distributiua resoluitur in collectiuā.vñ simul ad.c.tantū tenentur nō quilibet ad centū in totū.q2 quilibet non est heres in totum et distributiuū dup.sit actū primi verbi attribuit cuilibet,p parte ita et actū secūdi.l.si qs in fundi.§.fi.secus si insolidū.s.eod.qui filiab9.§.i.

2 †In tex.ibi tota.c.debere.videbat triū.q2 onus legati cēsebatur cuilibet appositum pro parte hereditaria.d.l. si quis.§.fi.lz ergo vnus sit exemp.nō videbat alijs preiudicare vt onus eor crescat.l.legator. in prin.j.ti.j.et.l.iij.§.fina.de ali.leg.Sed ibi qñ vnus heredū efficeret nō soluēdo et sic eximitur ab onere non facto testatoris hic facto testatoris qui potuit facere in preiudicium alior.et est perinde ac si a principio dixisset:quisquis mihi heres erit excepto tali det titio centū.q2 sunt paria a principio limitate disponere et ex postfacto dispo sita limitare.

3 †Et inducitur ad.q.si aliqua cōmunitas d3 soluere superiori certā quātitatem distribuendā inter homines illius per solidū et librā inde superior aliquo eximit ab onere soluendi ceteri habebūt soluere totū nō deducta parte illor.q2 a principio potuit illos grauare in toto.ergo et tunc eximere in eor preiudiciū fm Jac.de are.et Bar.Sed triuz determinat Spe. in ti.de censi.§.nūc.ver.quid si vniuersitas.et Gui.in.l.si vnus. §.et generaliter.s.de pac.et Jo.and. in.c.peruenit.seu in.c.non minus.de immu.eccle.q imo deducetur pars illius.q2 nō debuit in grauamē alior illū priuilegiare nec obst.iste tex.lz ipsi nō respōdeat q2 testator alios a p̄ncipio et ex postfacto poterat grauare sine eor iiuria q2 ɔsequebant cōmodū hereditatis ab eo.sed in casu p̄posito grauant alij absq3 eo q cōmodū aggrauantis recipiant.ideo in p̄iudiciū alior nō debuit illos eximere b sed in preiudiciū suuz potuit.et hoc q̄titas erat soluenda superiori eximēti.sed si alteri puta imponēda est collecta p soluendo salariū potestatis.vnus eximitur nō debuit eximi i preiudiciū potestatis ideo alij tenebuntur insolidū.Et ad hoc inducunt Bar.et Bal.istū tex.et non allegant que.s.dixi.sed reducas ad cōcordiā vt.s.dixi.

4 †In tex.ibi cum significatio.not. ista verba que centies allegaui in cōsilijs quādo occurrit interpretatio circa verba testatoris obscura vide an congruat verbis et proprietati verbor et nō repugnet intentioni. sed sit verisimile q ita voluerit et si aliqd istor deficit nō facias eaz ad hoc j.de adulte.l.miles.§.quidā. In glo.ibi.§.libertus.so.ibi legata erat res hereditaria.et ita esset hic.q2 ceteri tenerentur ad portiones quas habēt in eis nō vltra.sz hic legatū ɔsistebat in pecunia quā integrā alij poterāt deducere de partibus eor.l. cū pater.in prin.et.l.deducta.§.nūmis.ad treb. In glo.ibi si pupillus.Dic q ibi pupillus quondā illos non potuit liberare in p̄iudiciū alior.sed hic poterat testator in p̄iudiciū aliorū

5 †In glo.ibi cū ab vno illa potius cōcordat.sed quero quid si habeo plures debitores et vnū libero. rñdeo aut tenent pro parte et mihi preiudico nō alijs.Aut insolidū tūc aut habebāt beneficiū diuisionis vel cessionis vel vtilis actio.et idē.d.l.si pupillus.Aut nullū istor.et liberando vnū remanet actio contra alium.et sic sibi fit preiudiciū q2 vbi primo poterā aliū cōuenire et eo soluente liberaretur.nūc nō possum.et sic iste nō liberatus habebit soluere.vt in.l.allegata in gl.de fideicō.l.si stipulatus. et qd no.in.l.in his.de solu.

6 †Ultimo ex glo.op.q ceteri nō teneant insolidū.sed pro portionibus eor.l.titius heredis.de a leg.iij.Solutio ibi est casus notabilis qñ vni heredi iniūgitur onus.si duo cōcurrāt q portio sua nō sufficiat ad illud grauamen et verba sunt dubia partim relata ad psonā partim impersonaliter prolata.qd ille nō teneat ad integrū onus sed videat cōstitutus executor vt habeat solus curā facti et expensa sit cōmmnis.et illum casum tene mēti.q2 sepe cōtingit q testator vnū heredē grauat facere monumētū vel aliud an teneat facere sumptu proprio vel cōmuni heredū alior colligitur ibi.

a In tacitis. vide Bal.in.l.eam quā.C.d fideicō. bene.caprā.cōsi. lxxxviij.

1 **In testamento.** †Legatario mortuo ante existentiaz cōditionis possibilis legatū extinguitur. secus in cōditione impossibili.h.d. In text.ibi non deberi idem si fuissent restitute tabule. tamen non b fuisset facta liberatio per acepti.que etiā erat fienda.s.eodem. huiusmodi.§.si ita.ver.quare.Nec ob.si dicatur illa videtur tacita conditio.q2 non fuit expressa que nō impedit legatū cedere.l.cōditiones extrinsece.de condi.et demon. imo non est conditio tacita et diuersa ab expressa. Sed est effectus et virtus expresse fm Bal.vnde sicut defectus expresse perimit legatū ita defectus istius effectus. In text.ibi faciendi idest facti.idem tamen si extabant tunc et desierunt extare.d.§.si ita. sed in precedenti casu clarius est.q2 si tēpore testamēti nō extabant cōditio de illis reddendis erat impossibilis.ergo pro non apposita habetur.l.obtinuit.de condi.et demon.quod intellige si testator sciebat q erat impossibilis vel dubitabat an extarent vel non. sz si putabat extare et sic esse possibilē:defectus ɔditionis vitiat ac si esset possibilis.l.seruo manumisso.de condi.inde. licet aūt defectus ɔditionis expresse de qua hic qñ erat impossibilis nō vitiet vt infra sequit.si tamen liberatio que potuit fieri nō fuit facta bene vitiaret.ita intellige glo.fi.que est hic.Collige ergo quatuor casus aut extant tabule et etiam subsistit debitū.et non purificatur legatū nisi tradentur tabule vt hic et fiat liberatio per accept.a debito.vt in.§.si ita.et si prius decedat non transmittit.aut non extant tabule nec debitum et conditio reijcitur tanq̄ impossibilis.aut extant tabule sed non debitum q2 erat solutum et requiritur restitutio tabularū sed alia liberatio nō requiritur si erat liberatus ipso iure.secus si per pactuz q2 sua interest liberari p accep.Aut ecōuerso extat debitū nō tabule. et tunc requirit liberatio:et illa sufficit:siue tpe testamenti:et nō extabant vt sic siue desierunt postea extare dicto.§.si ita.

b Eximere.ad d eundē Pau.ɔsi. cxxxiiij.Ancha. consi.cclxj.

2 Si imponitur collecta hominibus vnius ville pro soluendo vni ex eis debitum.pro quo villa sibi tenetur q etiā ille pro collecta que imponit cōtribuere debeat:et sic deducta parte sua soluetur sibi debitum.et vide nu.5.

Uilla si tenetur emendare damnū datum ex forma statuti.et datum sit vni de villa.ipse etiam contribuet.

3 Si cōstitutio collegij vel canonicor dicat q qui recipit in collegiū vel canonicatū soluat.x.diuidēda inter illos de collegio an etiā ille qui dat et recipitur debeat habere partē suam.

4 Si testator plegat vni ex heredibus simpliciter decē ab heredibus an habebit integra decem.

5 Singularis numerus qñq3 importat pluralitatem qñ nō constat q possit referri potius ad vnū q̄ ad alium.

1 **Si a titio ita le.** †Si omnes heredes grauati sunt dare vni ex eis appellatione grauatorum continetur etiã honoratus. ⁊ ecõtra si vnus grauatur dare omnibus appellatione honoratorum continetur grauatus. sed si omnes omnibus inuicem fit cõpensatio. ⁊ grauamen tanq̃ inutile non valet. h. d. ¶ †Ponit tres casus vt colligit̃ ex glos. fi. ⁊ ex summario. secundus ibi item si iussus. tertius ibi deniq̃. ¶ Primus casus imponitur ad questionẽ si imponitur collecta hominibus vnius ville pro soluendo vni ex eis debitum. pro quo villa si tenebatur ꝙ etiã ille pro collecta que imponit̃ cõtribuere debet in collecta ⁊ sic deducta sua parte soluetur sibi debitum. Itẽ si villa tenetur emẽdare damnum datum ex forma statuti. ⁊ datum sit vni de villa ipse etiã contribuet pro collecta que imponetur pro soluendo sibi ipsi.

3 ¶ †Secũdus casus inducitur si cõstitutio collegij vel canonicorum dictat ꝙ qui recipitur in collegium vel canonicum soluat. x.ª diuidẽda inter illos de collegio ꝙ etiã ille qui dat ⁊ recipit̃ debeat habere partẽ suã. ⁊ sic deducta sua parte soluat. x. Bal. videt̃ in hoc casu sentire ɔ̃riũ. quoniã anteq̃ recipiat̃ non est de collegio vel numero canonicorum. vñ cũ cõditio sit implenda anteq̃ fiat statim facta solutione queritur ius diuidẽdi antiquis de collegio ⁊ lʒ recipiatur nõ minuitur ius quesitũ primis. ⁊ hoc plus placet. Quid si iaʒ erat receptus. sed ꝓpter morã vel culpã suam cõdemnetur ad aliquã summã quã dicit cõstitutio diuidendã inter doc. col. an qui soluit habebit partẽ suã. doc. videntur ꝙ sic. q2 cessat ratio Bal. ɔ̃riũ puto ex quo soluit propter suã culpã. ⁊ sic in penã vñ dʒ cedere alioꝝ lucro ⁊ nihil ad eum redire per. l. id quod pene. de solu. ⁊. l. si pignore. de pigno. actio. ⁊ per. l. dãni infecti stipulatio. in fin. de dam. infec. ¶ Ultimum casum nota pro eo qd̃ dixi. s. eod. plane. §. si duobus. ver. plane si alter. nam si omnes equaliter fuerũt instituti clare procedit iste tex. q2 tantũ quilibet grauatus est dare q̃tũ recipit ab eo. facit. l. cum pater. §. si pater a filia. j. titu. ij. et. l. si fundus ita legatũ. ad. l. fal. sed si erãt dispariter instituti est dubiũ. q2 institutus in maiori: vʒ grauatus dare partem suam instituto in minori. ⁊ ecõuerso si legata erat res hereditaria. ⁊ sic qui maiorẽ parteʒ hʒ in hereditate minorẽ habet in legato. et econuerso. ⁊ quid iur. sit: dic vt ibi ⁊ quotidie testatores p̄mo faciunt legata quibusdam ⁊ postea heredes instituunt. quid aũt importãt talia legata. dic vt ibi dixi sufficit. ¶ In glo. secũda

4 ibi. §. si duobus cõtra. † Nota istã solutionẽ pro eo qd̃ Barto. no. s. eo. huiusmodi. §. si titio. qui vult expresse ꝙ. §. si duobus. non habeat locum si legatũ cõsisteret in q̃titate. sed loquatur qñ in re hereditaria. tu dic q̃tũ ad terminos huius. §. idẽ esse si cõsisteret in re hereditaria. nam etiã si diceret: quisquis mihi heres erit talẽ fundum det titio vni ex heredibus ceteri tenerẽtur dare partes suas in quibus valeret prelegatũ sed in parte titij nõ valeret. vnde retinent iure hereditario. Nec ob. ille. §. p̄ quẽ videt̃ ꝙ nihil retineat. q2 ibi vnus fuit institutus hic plures. Item ibi vni instituto ⁊ alteri tertio fuit res hereditaria legata. vnde cum legatum q̃tum ad suam partem nihil valet totum pertinet ad collegatarium hic nõ habebat collegatariuʒ ad quem pertineret portio sua in qua nõ valebat prelegatum. ¶ Quid si testator legat vni ex heredibus simpliciter decẽ. an habebit ab heredibus integra decẽ. videt̃ ꝙ sic per ea que not. in. l. cũ pater. in prin. j. titu. j. ⁊. l. deducta. §. nummis. ad trebel. iura que dicunt ꝙ prelegatum factum vni ex heredibus nõ valet pro sua parte videat̃ posse intelligi si fuit prelegata res hereditaria in qua hʒ partẽ iure hereditario. vnde illam nõ põt petere a coherede iure prelegati nec a se cũ alio iure habeat cõtrarium puto verius per prin. §. iunctã glo. q2 censetur: factuʒ ab omnibus heredibus sicut si dixisset. quisq̃s mihi heres erit ⁊ sic ipse miratur inter grauatos. vnde deducta sua parte petit residuum. ¶ Ultimo ad. q. illã de collecta an contribuat ille ꝓ quo imponit̃ si est de vniuersitate. vide in addi. Spe. tit. de cen. §. ij. ver. quid sit tantum. vbi refert. q. Mar. de fano. qui disputauit ⁊ allegat Dy. in isto. §. † Nota etiam in fi. in verbo heredi

5 meo ꝙ exponitur idest heredibus. ꝙ singularis numerus qñq̃ importat pluralitatẽ qñ nõ ɔ̃stat ꝙ possit referri potius ad vnum q̃ ad alium. ad hoc. j. titu. j. l. si ita relictum fuerit. in p̄n. ⁊ quod ibi not. in glo.

2 ☞ Conditio ꝑtatiua ꝙ possit impleri in vltimo vite spiritu. Legatũ factũ tibi cum titius morietur ꝙ sit conditionale. ⁊ qd in institutione facta: si titius morietur.

3 Conditio apposita in institutione an videatur repetita in sequenti gradu ⁊ quid in legatis.

4 Conditio si repudiaueris hereditatem nõ impletur cum incipis mori.

1 **Cum quidam.** †Conditio si heres nõ eris impletur cum incipis mori etiaʒ anteq̃ sis perfecte mortuus ideo legatum factum sub illa cõditione tunc cedit. ⁊ q2 cedit te viuo herede trãsmittis. h. d. ⁊ vide

2 pro hoc bonũ tex. ⁊ glo. in. l. fi. C. qñ di. le. ce. † Hoc tñ est verum qñ ascribitur voluntario heredi cuius volũtas requirit̃ vt heres fiat ⁊ illam perdit cũ mori incipit. secus in necessario instituto sub cõditione potestatiua que vltimo spiritu põt impleri cum enim sua voluntas nõ requiratur qñ est pura vel purificata institutio: q2 efficitur heres per. l. non dicitur deficere cũ incipit mori. sed cum perfecte mortuus est q2 conditio potest impleri vltimo vite spiritu. l. fi. post medium. s. de condi. institu. ¶ In tex. ibi qñcũq̃ mater eis decessisset. ista ĩstitutio fuit ɔ̃ditionalis. vt infra colligitur ibi sub ɔ̃ditione heres institut᷑ ⁊c. Nam exponitur si ⁊ quando mater morietur superstite instituto. si ergo moritur institutus ante matrẽ deficit cõditio instituti. vt infra patet. ⁊ not. contra glo. que est. j. titu. j. l. si pecunia. §. fi. que; videtur velle ꝙ legatũ factũ tibi cuʒ titius moriet̃. nõ sit cõditionale. qd̃ est falsum. vt hic est tex. in institutis. vnde idem in legato. vt si lego tibi vel instituo te si titius morietur. lʒ sit certum titiũ moriturũ q2 nõ est certum ꝙ te superstite. l. qui bus diebus. §. quidã titio. l. heres meus. in princi. de condi. et demõ. l. cũ heres. qñ di. le. ce. ¶ In tex. ibi relicta essent ista legata habebãt duplicẽ cõditionẽ. s. si substitutus a quo erãt relicta erit heres ex substitutione. ⁊ in consequentiã si institutus nõ erit heres ex institutione alias substitutus esse nõ posset ⁊ ita vltima ɔ̃ditione impletur instituto moriente. sed prima nõ q2 substitutum potest non adire tamen pendentia illius conditionis cum sit tacita ⁊ legalis non impedit diem legati cedere

3 etiã si fuerit expressa. l. iij. s. eo. ⁊ hoc circa fi. ¶ †In text. ibi legatũ deberi. cõtra hoc opponitur. nam istud legatum videbat̃ habere eandẽ cõditionẽ quã habebat institutio. s. si mater morietur ipso viuente. l. auia. de condi. ⁊ demon. sed ipse moritur auia viuente. ergo sicut deficit institutio ita ⁊ legatũ. Sol. imo illa conditio nõ subintelligitur vt hic probatur. nec ob. l. auia. quia ibi de legato facto ab eodem gradu institutionis hic a se. gradu. s. substi. quod est singulare ẽm Bar. ⁊ est limitatio illoꝝ iurium. sed cõtra q2 cõditio apposita in institutione vʒ repetita in secundo gradu. C. de cadu. tol. §. pro secũdo. si ergo videt̃ repetita in substitutione similiter in legato facto a substitutione. Sol. primũ dictũ procederet in legatis. secus in hereditate quia conditio casualis vel mixta nõ censetur repetita in substitutione vulg. q2 agit̃ de maiori preiudicio q2 eius defectus faceret quẽ decedere intestatũ si deficeret vterq̃ gradus. ideo nõ facit deficere nisi primũ. ita not. s. de here. insti. l. sub ɔ̃ditione. et not. glos. in. l. si quis instituatur. eo. titu. satis colligitur hic.

4 ¶ †Ultimo opponitur ꝙ cõditio si heres non erit nõ impleatur cum incipis mori. l. miles ad sororem. §. pro parte. j. ti. j. iũcto eo quod not. glo. s. eo. filio pater. So. ibi in cõditione si repudiaris heredi. naʒ si prelegatur vni ex heredibus q̃tum ad partem quã hʒ iure hereditario censetur factũ sub cõditione si heres nõ erit per repudiationẽ vñ si decedit anteq̃ repudiet lʒ cum incipit mori efficiat̃ certũ ꝙ nõ eris heres tñ q2 nõ fuit facta; repudiatio ad heredẽ nõ trãsmittit illã partẽ sed ꝓ portionibus coheredum bene transmittit.

2 ☞ Per non confectionem inuentarij an heres perdat deductionem eius quod sibi debetur aduersus fideicommissarium vniuersalem.

1 **Si socero.** †Heres a quo est legata portio hereditatis potest deducere ante partẽ qd̃ sibi debebatur a defuncto ⁊ de residuo tradere partem. h. d. ¶ In tex. ibi legata fuisset. hoc legatũ importat fideicõmissum vniuersale. quando enim relinquit̃ hereditas vel pars eius nõ refert q2 relinquatur vel per modum legati vel fidecõmissi. vtro ꝙ enim casu locum hʒ trebel. l. mulier. §. fin. ad treb. qd̃ dic vt ibi. ¶ In tex. ibi deducta dote. videbat̃ ɔ̃riũ quasi debitum sit extinctũ per aditionẽ hereditatis istius soceri instituti ⁊ creditoris. Sed dic ꝙ est extinctum ad effectũ agendi. q2 nõ põt agere contra seipsum. nõ ad effectũ retinendi aduersus fideicõ. vel legatarium. l. in imponẽda ad. l. fal. quid si non confecit inuentarium videtur tunc extingui ad omnes effectus. l. fi. §. in computatione. de iure delib. sed hoc esset verũ si vellet retinere aduersus legatarios singulares vel creditores: q2 tũc retentio minueret legata. vel credita. qd̃ facere non potest cũ etiã de suo teneatur sic q̃tum ad fideicõmissum vniuersale. q2 nõ minuit de fideicommisso cũ consistat potius in iure. si enim grauatus est restituere dimidiam hereditatem. lʒ deducat qd̃ sibi dʒ ⁊ restituit dimidiam eius qd̃ restat non minus dicitur restituisse dimidiam ac si nihil detraxisset. cũ hereditas in iure nõ corporibus ⁊ si nihil remaneret adhuc posset restituere dimidiã. licet

2 inutile. tene menti† q2 al's vidi errare valentes viros dicentes ꝙ per non confectionẽ innẽtarij heres perdit deductionẽ eius quod sibi

---

a ¶ Soluat. x. ad de Bar. consi. incipiente cõtinet̃ statuto ꝙ si damnum dat̃ Jo. an. i. c. cũ nõ deceat. de elec. Jo. an. in addi. ad Spe. in rub. de sol. et ad tex. hũc vide bal. in. l. plautius. j. de cõdi. ⁊ demõ.

q͞d sibi debetur aduersus fideicõ. vniuersale p. §. in cõputatione quod est falsum. ⁊ ita consului quod eis placuit postea fuerunt ei cõfessi. quia ratio est in promptu. nam de iure veteri heres tenebatur insolidum creditoribus. ⁊ tamẽ aduersus fideicom. poterat deducere quod sibi debet̃. d. l. in imponenda. ⁊ l. irritum. ad. l. fal.

2 Legatarij qñ possint cõuenire executorẽ pro legatis.
3 Executor an possit agere cõtra heredẽ vt sibi tradat legata.
4 Executor testamẽtarius an possit agere cõtra debitores hereditarios vel possit a creditoribus conueniri.
5 An teneatur cauere.

1 **Ita pluribus.** † Si vnus heredum cõstituat̃ executor testamenti possunt legatarij vel ab eo solo integra legata petere vel ab omnibus pro partibus eorum si alij heredes illi tradant legata tenetur illis cauere de cõseruãdo eos indẽnes aduersus legatarios. h. d. ⁊ est notabilis lex in materia executorum de qua loquitur etiã text. in. l. quidam testamẽto. §. si scriptus. s. eo. ¶ In tex. ibi precipere videatur et prestare: per hoc videt̃ constitutus executor et dicitur executor non merus sed mixtus. q2 consequitur vtilitatẽ ex testamẽto. s. hereditatis. sed etiã alij executores nõ nudi. qui etiã dicuntur legatarij vt cum tibi lego ⁊ mando q distribuas inter alios ⁊ hoc casu plus iur. habes q2 illis nõ volentibus remanet apud te. non sic in casu huius. l. q2 legata non sunt facta ab isto vno sed ab omnibus. licet iste iussus sit percipere ⁊ restituere. vnde si illi nollẽt legata remanerẽt penes omnes quatenus ab illis fuit relictũ. sunt alij meri ⁊ nudi executores quibus non est aliquid relictum iure legati vel institutionis sed solum iniuncta heredi. vide per Bart. j. titu. j. l. si quis titio. ¶ † In tex. ibi an ab eo qui percipere iussus sit. † No. singulariter q legatarij cõuenire possunt executorem pro leg. sed contra de. l. firmio. §. si. ⁊ q͞d ibi not. qñ di. le. ce. So. hic in executore nõ nudo: ibi in nudo. ⁊ dic plene vt ibi not. p Bar. ⁊ in Spe. de instru. edi. §. nunc vero. in addi. que incipit hoc dictũ. † An autẽ executor possit agere contra heredem vt sibi tradat legata videtur q non. l. lucius. §. j. ad trebel. de hoc dic per Bart. in. d. l. si quis titio. ⁊ in addi. Spe. eo. ti. in addi. que incipit. s. in certa. An autẽ executor testamenti possit agere contra debitores hereditarios vel possit a creditoribus conueniri[a] vide in. d. §. in additione que incipit scire debes. ¶ † In tex. ibi indemnes ⁊c. cõtra q2 executor non tenetur cauere. l. diuus. si cui plus quã per. l. fal. Solu. hic de cautio. indẽnitatis ibi de alijs quod dic vt ibi per Bar. ¶ Item opp. q nõ sit necessaria cautio: q2 soluendo executori liberatur a legatarijs. l. liberto. §. largius. in si. de an. leg. vnde satis sunt securi: vnde nõ videntur executores onerari in cauẽdo argu. l. cũ pater. de iure do. So. ibi in nudo executore: q2 nõ debet grauari cautione ex quo nõ h3 cõmodũ: hic est mixtus: nec est magnũ grauamẽ: q2 non tenetur dare fideiu. sed sufficit q per publicum instrumentũ se obliget.

Si quis seruum. Seruo legato potest quis legare cũ ipse seruus moritur. h. d.

1 **Si seruus.** † Qñ seruus legatus post testamentum arripuit fugam: impensa ⁊ periculu3 reducendi pertinet ad legatarium. h. d. Sed si erat in fuga t͞pe testamenti: dic vt. s. eo. cũ seruus labor autem pertinet ad heredẽ si legatarius hoc vult. s. eo. seruo legato. §. fi. ⁊ hec qñ viuo testatore fugã arripuit: sed si post mortem: q2 cõtingit vt plurimũ culpa heredis: etiã expensa ⁊ periculum ad heredem pertinet. l. si quis seruum. in principio. j. eodem. Non sunt alia.

1 **Si id q͞d ex testamẽto.** ¶ † Due cause lucratiue p͞nt cõcurrere etiã quo ad executionẽ q͞d habent originẽ in personis diuersor: l3 reputent̃ vna. h. d. Vel sic. res mihi debita ex cã lucratiua nõ desinit mihi deberi: l3 pueniat ad seruũ meum ex alia cã lucratiua. Itẽ q͞d mihi debet̃ si me nõ cõsentiente soluat̃ seruo meo nõ cõtingit liberatio. h. d. ¶ In tex. ibi ex testõ actio in 3riũ videbat̃ ppter regulã de duab⁹ causis lucratiuis l. omne. de actio. ⁊ ob. Sed ibi qñ directo ambe cause haberent originẽ in personã meã. hic vna directo altera p obliquũ mediante persona serui. ideo nõ est vis an cõsequat̃ primo estimationẽ an ipsam rem ex persona serui vt hic patet. ⁊ not. in. l. plane. §. s3 si duor. s. titu. j. ¶ Ultimo q͞d d̃r in fi. pcedit nisi qñ aliquid mihi debetur: ex 3ctu serui nã tũc posset sibi solui. l. quod seruus. de solu. ⁊ facit. s. de pac. si vnus. circa prin. Itẽ intellige finẽ nisi ad me pueniat q͞d solutũ est seruo meo vel ratũ habeã. arg. sol. vide po. l. nõ solũ. cũ. l. seq. ⁊ hoc qñ sibi soluit̃ ex cã ex qua mihi vr̃: sed si ex alia vt in casu qui ponit̃ in p͞n. tunc etiam si ad me peruenisset nõ liberatur a me vtraq3 causa habet vim sol. de exactio. ita declara glosellam hic s͞m Dy. ⁊ Pet. facit. l. si is qui stichum. de actio. ⁊ obli.

2 Ubi ad idem cõpetunt plures actiones ⁊ ex eadem causa electio est actoris idẽ in iudicibus. fallit in scholari. ⁊ qd in locis vbi agendum est.

1 **Cũ homo.** † In legato generis electio est legatarij. h. d. Intellige si species sunt ĩ patrimonio per rationẽ que ponitur hic in tex. q2 tunc ad legatariũ pertinet electio actionũ. An velit agere act. reali vel psonali q2 statim facta electione dñium rei legate trãsit in legatariũ. vt. l. apud aufidium. j. de opti. lega. ⁊ no. in. l. j. C. cõia de lega. ⁊ in. l. huiusmodi. §. stichũ. s. eo. ⁊ suppleas istũ tex. per ea que not. in l. legato generaliter. s. eo. vbi dixi. ¶ † Not. q vbi ad idem cõpetunt plures actiones ⁊ ex eadem cã electio est actoris. vt in. l. q͞d in heredẽ. §. eligere. s. de tributo. Idẽ in iudicibus vt si põt quis reũ cõuenire corã pluribus ordinarijs. eiusdẽ loci vel diuersor. dummodo ibi reus reperiatur. vt no. glo. in. l. fi. vbi in rẽ actio. ⁊ Cy. in. l. fi. de iurisdi. om. iu. ⁊. l. cũ cleri. de epis. ⁊ cle. fallit in scholari q d3 cõueniri corã illo quẽ ipse vult in aut̃. habita. C. ne fil. p pa. idẽ in locis vbi agendũ est vt electio sit actoris l3 de eo q͞d cer. lo. ⁊ ibi ponit̃ rõ similis q̃ hic q2 si denegaret̃ electio loci esset in potestate rei nunq̃ conueniri.

2 Alternatiua posita ĩter personas oneratas resoluitur in coniunctam.

1 **Huiusmodi leg.** † Incertitudo persone legatarij legatum nõ vitiat si cõmittitur declaranda in euentũ certi casus. h. d. al's secus. l. si fuerit. in p͞n. p gl. de re. du. q͞d dic vt plene p Bar. in. l. qdã relegatus. eo. ti. ¶ † In tex. ibi vtile etiã ⁊ debet̃ ei q pmo ascẽdit alteri nihil. s3 3 q2 imo alteri p dimidia q2 alternatiua posita inter psonas oneratas resoluit̃ in cõiunctã. l. cũ quidã. de v̄. sig. So. illud qñ nõ cõmitit̃ declarãda ĩ euẽtu certi casus al's sec⁹. vt hic pbat̃. ⁊. j. tit. j. l. si titio aut seio. in scda charta. qd si simul ascẽdũt vt̃ q cuilibet debeat̃ integra summa q2 verũ est quẽlibet prius ascendisse postq̃ a nullo precedetur. l. q duos. de re. du. ⁊ cũ qlibet ascẽdat isolidũ ⁊ pecunia sit multiplicabilis. ar. s. eo. qui filiab⁹. §. j. s. eo. 3riũ dic q2 vna tm̃ summa debet̃ vtriq3 ex eqtate l3 ppter incertitudinẽ de rigore neuter videbat̃ videri. a vt no. Bar. in. l. hoc articulo. de here. insti. ⁊ q͞d. s. dixit pcederet si testator esset vsus distributiuo. vt quicũq3 vel si qs ascẽderit habeat centũ. hic nõ per distributiua vt patet ex ibi not. q2 dixit ei q superixerit vel vter ascenderit.

a ¶ Cõueniri. ad. de eundem: cõsil. cxlvij. ⁊ sequẽti.

2 Diuerse persone possunt esse mihi obligate ad eandẽ rez ex duabus causis lucratiuis. sed nõ q̃tum ad executionẽ.

1 **Stichum quem.** † Obligatus ex causa onerosa potest illa obligatione durãte iterũ eidẽ obligari ex cã lucratiua. sed si primo erat obliga. ex lucratiua nõ põt iterũ eidẽ obligari ex alia cã lucratiua ad eandẽ rem. nisi quatenus ex alia abest vel absuturũ est. h. d. Et est fundamẽtalis. §. in hac materia. Ex quo patet interdum duas causas lucratiuas etiã in origine ĩ eadẽ re nõ posse simul cõcurrere. s. in eadẽ re passiue. s3 ĩ diuersis passiue ⁊ in eadẽ actiue nõ p͞nt cõcurrere in origine q2 diuerse psone p͞nt esse mihi obligate ad eadẽ rẽ ex duabus causis lucratiuis s3 nõ q̃tum ad executio. q2 vno soluẽte alij liberant̃. l. oẽs. de act. ⁊ ob. ⁊ tetigi. s. eo. l. nõ quocũq3. Et primo ponit̃ distinctio bimembris vsq3 ibi sed si cum mihi. scdo limitat̃ scõm membrum ⁊ ista diuidit̃. q2 pmo qñ ex eadẽ cã lucratiua siue testõ res ad me peruentura erat mihi absutura vel aliud ppter eã vsq3 ibi vt multo magis. secũdo qñ ex pma cã erat aliud absuturũ. In pmo ergo mẽbro distinctio. quelibet causa habet effectũ solide exac. s. onerosa ⁊ lucratiua sicut due onerose q͞d dic in. l. nõ est nouũ. de act. emp. In secũdo mẽbro sola prima q2 secunda nõ sumit originẽ stãte pma s3 in limitationib⁹ que ponunt̃ postea vtraq3 causa l3 lucratiua habet effectũ. solide exac. quatenus abest vel absuturũ est. q2 eatenus censetur nõ lucratiua sed onerosa. hic loquit̃ in codẽ. q2 nõ põt ex diuersis causis lucratiuis eidẽ esse obligata. sed an idem diuersis ex diuersis causis lucratiuis ad eandẽ rẽ possit se oligari. puto q sic etiã si reputent̃ eadẽ psona vt dñs ⁊ seruus. s. ea. l. §. j. qlibet habebit effectũ solide exactionis a quocũq3 incipiat̃ vel ab estimatione vel ab ipsa re. vt ibi patet. cetera circa istã materiã dic per Bar. in. l. meuius. §. duobus. gl. opponit de. l. plane. §. s3 si duor. s. eo. sol. ibi in psonis diuersor sumebat originẽ. hic in persona eiusdẽ etiã ĩ diuersis tẽporibus non potest sustinere originem.

2 Dictio hoc amplius non vitiat legatũ licet non reperiat̃ quis habeat repetere ⁊ qd aliud importet dictio amplius vel hoc amplius. ⁊ nu. 4.
3 Statutũ si dicat q si iudex aliquẽ cõdẽnauit vltra quã debue-

rit teneatur sibi ad totũ illud. ⁊ iudex in tota quãtitate cõdẽnauit indebite ꝙ teneatur in tota quãtitate.

4 Dictio insuper an sit repetitiua legati.

1 **Si ita scriptum.** †Dictio amplius sine adiunctione pronominis hoc est dumtaxat cõtinuatiua actus legandi non repetitiua rei legate. sed si iungatur articulus hoc est repetitiua legati etiã alteri vt in illa primus ⁊ secundus cõcurrant. sed si nullũ legatũ alterius rei precedit factum eidem vel alteri nihil reperit qd repetat ⁊ stat in vim simplicis positiui nec propterea legatũ vitiatur hoc dicit vsq ad. §. si seruus. ¶ In tex. ibi. nam visitatũ fere est. s. qñ testator vult ꝙ secundus legatarius habeat partẽ de legato facto alteri ꝙ ponat dictionem hoc cum dictione amplius qꝛ tunc est perinde ac si dixisset lego titio fundum ⁊ sẽ mpronio lego eundem fundum ⁊ vltra lego. x. Ita loquitur. l. si sic. de lega. iij. in. ij. charta allegata pro cõtraria. sed in casu pcedẽti qꝺ nõ apposuit perinde est ac si dixisset lego titio fundũ ⁊ amplius seio. x. ⁊ sic videatur repetere actũ legandi sicut si dixisset cucurri ⁊ amplius curro. ¶ Sed oppo. de. l. qui ita. de dote prele. vbi non fuit dictio hic. ⁊ tamen ibi inducitur repetitio rei legate. glo. in prin. simul opponit de illa. l. ⁊. l. si sic. ⁊. l. si tibi pure. ⁊ dat eandẽ solutionem ad omnes sed in alijs est dictio hoc in. l. qui ita. non ideo ꝙtum ad aliam. tene solu. que ponit in fi. glos. sm Bal. ꝙ qñ nõ est dictio hic in preiudiciũ heredis bene est repetitiua. vt in. l. qui ita. sed in preiudiciũ alterius legatarij nõ vt hic. Uel dic melius ꝙ ibi expresse repetijt aliud qꝛ dixit amplius ꝙ dotem lego vxori. x. tunc videtur etiam dotem legasse. hic non repetijt expresse aliã rem. secus si repetijsset vt lego titio fundũ ⁊ amplius ꝙ fundũ lego decem seio. nã seius haberet decem ⁊ partẽ illius fundi. ¶ † In. §. si ei. not. ꝙ

2 dictio hoc amplius non vitiat legatum. lꝫ no reperiatur quid habeat repetere. qꝛ precessit aliud legatum factum sibi vel alteri nã potius est dicendum ꝙ superflue sit appositum ⁊ sine ministerio ꝙ ꝙ legatum vitietur. ¶ † Et est arg. si statutũ dicat

3 si iudex aliquẽ cõdemnauit vltra ꝙ debuerit teneatur sibi ad totum illud ⁊ iudex in tota quantitate condemnauit indebite: ꝙ teneatur in tota ꝙtitate licet non reperiatur ad quid dictio vltra possit referri. pro hoc. j. si cui plus quam per. l. falci. l. j. in prin. ⁊. §. † Cetera de materia dictionis amplius vel hic amplius.

4 dic per Bar. in. l. si tibi pure. de lega. iij. qd in dictione insuper an sit repetitiua legati. dic Ang. florentie consultum ꝙ nõ. sed dumtaxat actus legandi ad quod facit de here. quicunq. sicut dictio amplius sine adiunctione articuli hoc.

2 Seruo alieno etiã quẽ scit alienũ directo qs nõ põt relinquere libertatẽ. lꝫ seruum possit relinquere in preiudiciũ heredis. vt teneatur redimere ⁊ dare legatario.

3 Uerba directa etiam fauore libertatis non trahuntur ad fideicommissum. ⁊ etiam si nunꝙ valuerunt iure directo. ⁊ fallit in duobus casibus.

1 **Si seruus.** †Inutilis datio libertatis nõ perimit legatum serui. h. d. Declara vt. s. eod. seruum filij. §. si idem seruus. ¶ In tex. ibi ⁊ legatus sit subaudi a sciẽte. nec. ob. l. cũ alienã. C. de lega. ¶ † In tex. ibi nullius

2 momenti sit. not. ꝙ seruo alieno etiã quẽ scit alienũ directo qs non potest relinquere libertatem licet seruũ possit relinquere in preiudicium heredis vt teneatur redimere ⁊ dare legatario.

3 †Sed in casu nostro quando directo reliquit libertatem nõ tenetur redimere ⁊ manumittere. qꝛ nõ daret directo. sed p obliquum. nã directo datur qñ nõ manumittitur sed fit liber statim adita hereditate. ⁊ sic not. ꝙ vba directa etiã fauore libertatis nõ trahunt ad fideicõmissum. ⁊ etiã si nũꝙ valuerũt iure directo. sed fallit in duobus casibus in casu nostro de quibus in. l. cogi. §. si pater. ad treb. ⁊ illud facit cõtra sniam gl. no. in. l. verbis ciuilibus. s. de vulg. ⁊ pup. dicente ꝙ verba directa in substitutione si nunꝙ potuerũt valere iure directo defectu testatoris vel substituti vel voluntatis nõ solẽnis trahuntur ad fideicõmissum per. l. seuola. ad treb. ⁊. l. ex facto. secus si aliqñ directo potuerunt valere. nã si non obliquãtur fauore libertatis. vt hic minus alio respectu videtur posse obliquari. Sed alia rõ posset assignari si qs subtiliter inspiceret. iõ nõ est recedẽdũ a cõi snia. ¶ In gl. ibi sol. vt ibi dic ad. l. si qs quos ꝙ ibi fuit electus vt minister hic vt legatarius. Ad. l. tertiã. §. fi. de fun. instr. dic ꝙ ibi in datione liberta. inter viuos vt licet sit inutilis p eã videatur reuocatũ legatũ serui precedẽs. secus si secutus fuisset. si vero detur inutiliter in vltima volũtate vr ꝙ sine precedat siue sequatur nõ perimat legatũ serui vt hic. ⁊ in. §. si idem seruus sicut si vtiliter perimeret siue precederet siue sequeret. j. eo. tit. si idẽ seruus. ¶ In fi. glo. ibi. §. preterea. dic ꝙ ibi non oĩno erat inutile hic sic vt in eodem. §. ver. quod autem.

2 Falsa demõstratio perimit legatum: quatenus reperitur deficere substantia rei legate.

Propter rationem adiunctam verba quandoq recipiunt improprium significatum.

Quod vix fit tamen fit.

3 Testis si deponat per hec verba ꝙ credit cõtẽta in articulo vera esse qꝛ vidit ⁊ presens fuit qualiter valeat testimonium.

1 **Qui quinq.** ¶ † Qñ quantitas legat vt species seu certũ corpus eatenus debet quatenus reperit ⁊ nõ vltra. h. d. † No. ꝙ falsa demõstratio perimit

2 legatum quatenus reperit deficere substantia rei legate. sic. s. eo. si sic. §. j. als secus. l. demonstratio. de condi. ⁊ demon. ¶ In tex. ibi: que in arca habeo quid si dixit que habeo penes me. dicit Old. ꝙ censetur relicta vt quãtitas non vt corpus: ideo si in arca nõ sint nisi. v. debebit suppleri. vt no. p glo. ⁊ Bart. in. l. j. §. pe. de do. plega. ¶ † In tex. ibi: vix glo. exponit. i. nullo mõ

3 Bal: ppter rationẽ que sequit nã quodã modo. ex quo no. sm Bal: ꝙ ppter rationẽ adiunctam verba qñq recipiũt improprium significatũ. nã proprius nõ est ille. nã qꝺ vix fit tñ fit. l. vix. de iudi. ⁊ hoc inducit Bal. ad qõnem de teste deponente p hec verba ꝙ credit contenta in articulo vera esse: qꝛ vidit ⁊ posuit ꝙ vale

a bat testimoniũ non ppter pprietatẽ vbi credo ꝙ testis debet deponere de veritate. vt no. in. l. testiũ. C. de testi. ⁊. s. de iureiu. super rubrica. sed ppter adiunctam rationẽ qꝛ vidit ⁊ pñs fuit p quã verbũ credit: ponitur affirmatiue nõ dubitatiue: lꝫ non sit de sui natura. qꝺ tene mẽti. multum enim attendit ratio. l. is animo. de acqui. here. ⁊. l. nomẽ debitoris. §. fi. j. tit. j. per Dy. ⁊ l. cum pater. §. dulcissimus. j. tit. j. qꝛ per eã declarant preceden tia verba obscura. ¶ In tex. ibi: mortis. tpe sub. ⁊ etiã testamẽti nã si tpe testamẽti nõ erant nisi quinq illa sola vident legata: ⁊ alia quinq addita nõ deberent legatario. l. si ita. de aur. ⁊ arg. leg. sed posset dici: ꝙ debeant si testator putabat esse ⁊ postea repериuntur addita. nã perinde est ac si verũ esset ꝙ testator putauit si potest dispositio valere. l. seruo manumisso. de cõdi. inde. ⁊. l. quo loco. §. si iam mortuo. de here. insti. secus si sciebat non esse nisi quinq. ⁊ puto ꝙ heres teneat pbare qui vult legatum infringere. j. eo. lucius. qꝛ intentio legatarij est fundata ex quo nunc reperiũtur: sed cogita. ¶ Sed pone ꝙ tempore testamenti erat tota summa: sed testator cõsumpsit ⁊ reposuit. dicũt doc. ꝙ illa debet arg. huius tex. qui facit vim in tpe mortis. et l. titia. §. filia. de condi. ⁊ demon. ⁊. l. si donate. §. j. de dona. inter vi. ⁊ vxo. Et hoc no. qꝛ frequenter contingit ꝙ testatores relinquunt vxori vestes vel totũ frumẽtum ⁊ superuiuunt: ⁊ ille vestes vel frumentũ consumũtur ⁊ alia reponunt ꝙ illa debeantur. intellige vsq ad ꝯcurrentẽ quãtitatẽ priorum. secus si alia fuerunt superaddita. ita terminat Bar. in. l. si ita. circa fi. de auro ⁊ arg. leg. In contrariũ facit qꝺ non debeant. s. eo. sed si certos nũmos: ibi nec permutationẽ recipiũt ⁊c. Sed dic ꝙ si illa que erant tpe testamẽti etiã hodie reperiunt nõ põt illa heres retinere ⁊ alia tradere legatario inuito: vt ibi. sed si nõ reperiũtur locũ habet qꝺ. s. dixi. ⁊ vide oĩno Bar. j. de vino triti. ⁊ ole. leg. l. quidam siue cum quidam. ¶ In glo. j. ibi: si ita sub. stipulatus fuero hanc summã: sed illa contradicit. vt ibi no. sed ibi fuerũt vba plata in vim cõditionis: hic in vim false demõstrationis. Dy. ¶ In glo. ibi: emptor ⁊c. hec vera ne emptor remaneat deceptus ex falsa asseueratione vẽditoris sed legatarius non remanet deceptus cũ quicqd habeat de lucro habeat. l. si quis a filio. s. eo. ⁊ ibi no. in fi. glo. Dic ibi fuit relicta vt quantitas hic vt species. non sunt alia. h. d.

2 Executores vltime voluntatis nudi non tenent nisi de dolo ⁊ lata culpa secus si non sunt nudi. ⁊ nu. 3.

3 In procuratore ad lites exactissima diligentia exigitur.

1 **Cum quid tibi.** ¶ † Rogatus restituere si nullum cõmodũ est sensurus tenetur tñ de dolo ⁊ lata culpa: sed si cõmodũ est sensurus tenetur etiã de leui sicut de ꝯtibus. h. d. Et ista cõparatio de cõtractibus ad vltimas voluntates ꝙtum ad hoc nõ ita bene alibi reperitur. s. vt distinctio. l. si vt certo. §. nũc videndũ cõmo. locum habeat in vltimis voluntatibus. hoc declara vt no. Bar. s. eo. cum res. circa fi. ¶ In tex. ibi: preter illud qꝺ teneris restituere Dy. ⁊ sic non refert. An sis sensurus cõmodũ ex eo qꝺ rogatus sis restituere vt qꝛ non totã sed partẽ vel non pure sed in diem ⁊ sic interim percepturus es fructus. l. filiusfamilias. §. apud marcellum. j. eo. An aũt ex illo nihil cõmodi percepturus es: qꝛ totum rogatus es restituere vel pure: sed aliunde ex eodem testamento percepturus es cõmodũ: nã vtroq casu teneris de

2 leui. ¶ † In tex. ibi: dolũ malũ sub. vel latã culpã: q dolo cõparatur. l. qꝺ nerua. ff. depo. est arg. ꝙ executores vltime voluntatis nudi nõ tenent nisi de dolo ⁊ lata culpa si malũ dispensant. secus si non sunt nudi: vt in casu. s. eo. si a pluribus. Pet. dicit primum dictum esse verum respectu legatariorũ. sed respectu heredis

a ¶ Ualebat testimonium. hoc refert ⁊ sequit Sozi. ꝯsi. ici. d. labia mea apiat. pñsens consultatio dicit tñ hel amera ꝙ si testis iterrogatus quõ scit ꝙ talis fit capellanus pape. rñdet ꝙ scit qꝛ pñsens fuit cũ factus fuit capellanus ꝙ nõ probat qꝛ poterat eẽ rome: tñ i taberna vel camera.

heredis cuius interest volūtatem impleri dicit ipse q etiā si sit nudus ex quo acceptauit officiū qui inuitus nō cōpelleref: teneref etiā de leuissima: q2 vr asserere se diligentē: et q2 teneŕ ad operā in quo dicit esse regulare vt quis teneatur de leuissima culpa: † vt patet in. l. a procuratore. C. manda. illa tn̄ loquitur in pcuratore ad lites. In quo exactissima diligētia exigiŕ: non sic in alio procura. ad neg. vt not. Barto. in. d. l. qd nerua. vnde melius videŕ idem quo ad heredem vt de dolo et lata culpa tātū teneatur. facit. s. si mensor fal. mo. dixe. l. j. §. fi. ¶ In tex. ibi in exigēdo eo legato: sed cōtra q exigere non teneatur cū sufficiat sibi cedere actionem contra heredem si acceptauit legatū. l. imperator. j. ti. j. et. l. si legatarius. j. ti. ij. et si nō acceptauit etiā ad cessionem non tenetur vt dixi. s. eo. fideicōmissum. Solu. verum acceptauit nō tenetur exigere nisi videat periculum: q2 heres futurus erat nō soluendo vel recessurus. et faciliter potuit exigere et noluit in fraudez fideicōmissarij. Certe nō liberabiŕ actio. cedendo per istū tex. notabilē per quē declarantur dicta iura. et qd dixi in. l. fideicōmissum. Tenetur etiā de dolo et lata culpa cōmissa in peremptione vel deterioratione rerū subiacētiū restitutioni. l. mulier. §. s3 etenim. ad treb. p quē dicit Bal. C. fami. her. l. filiū heredē teneri fideicōmissario vniuersali ad reddendum rationem de male administratis.

2 ¶ Sicut interdū vni relinquitur. et alius agit: cuius magis interest. et cuius contemplatione censetur factum: ita interdu3 vnus grauatur: et alius obligatur.

3 Si testator grauat te qui non es heres q perceptis decez des mihi fundū nec dicit a quo percipias: debet intelligi ab herede nō a me. et quid si fundū tibi legauerat.

4 Ablatiui absoluti dispositionē inducūt si referunŕ ad personā que potest grauari: alias cōditionem inducunt.

1 **Qui margaritam.** a ¶ † Fidecommissum potest iniungi debitori testatoris: licet nullum cōmodum ex testamento sentiat: sed si onus nō agnouit nō pōt ipse cōueniri: sed heres vt actio cedat contra eum. h. d. ḿ intellectum glo. in. l. si pecuniā. s. eo. sed si agnouisset: etiam ipse posset conueniri vt ibi: et ita dicit ibi glo. ¶ In tex. ibi ex ea scriptura: hic incipit respondere. ¶ In tex. ibi a fratre scilicet berede instituto: quasi dicat nō ab illo titio: l3 ad illum verba grauaminis fuerint directa non ad fratrem. ¶ In tex. ibi: vt actiones suas: sed que est illa actio que competit ad hoc dic. s. pignoratitia: sed cōtra: q2 illa nō cōpetit vt creditor vendat pignus et residuum restituat: nō enim cōpellitur vendere: l3 cōpellatur ostendere si debitor vult vēdere. l. q̄uis. de pigno. actio. Sol. fateor cōtrarium: et hoc intellige ḿ illā. l. vt filia agat ɔtra illū creditorē actione cessa: vt vel vendat vel ostendat vt possit vendi. ¶ In tex. ibi non autem mirandum. respondet tacite ob. qualiter conueniatur heres cum ad ipsum non fuerunt directa verba grauaminis: sed ad titiū creditorē: qui idem alibi cōtingit vt in exemplo qd sequitur. nō enim refert cū quo testator loquaŕ: sed in quē eius intentio dirigaŕ. ad

2 hoc allegatur. j. eod. ti. l. cū pater. §. donationis. in fine. † Et sic not. q sicut interdū vni relinquitur: et alius agit cuius magis interest: et cuius contēplatione cēsetur factū. l. seruo legato. §. si testator. et. l. fideicōmissa. §. interdū. j. tit. ij. Ita interdum vnus

3 grauatur et alius obligatur: vt hic. et. j. sequiŕ. ¶ † In tex. ibi nam et cum no. tex. singulariter q si testator grauat te qui nō es heres q perceptis. x. des mihi fundū: nec dicit a quo pcipias debet intelligi ab herede nō a me qd vr mirabile: et quilibet diceret ɔtra3 ex quo commodum fundi ad me est peruenturum. Mihi videtur dicendū: aut illū fundū tibi legaui: et tunc a me debes recipere: ne heres duplici onere grauetur: nec hoc casu intelligatur hic. Aut illum tibi non legauerat: et tunc nō poterat grauare te de dando mihi. tn̄ si grauat per hunc modū videtur duo facere: videlicet grauare videŕ herede vt det tibi decem: et te de dando mihi fundum tuū: et sic illius verbis poteris agere l3 ɔditionalis: vt hic in fi. nā si intelligeret perceptis decem. s. a me grauamen non valeret. l. cū ab eo. de fideicōmissis. oportet ergo q sumat originē in psonā heredis. et hoc videtur testator voluisse vt sua dispositio valeat: l3 Bal. nō aduertens ad predicta multum mireŕ de isto tex. no. ergo q in dubio grauamen videtur iniūctum heredi: sic incōmodo. nā si relinquiŕ alicui hac cōditione si decē dederit intelligitur heredi vel heredibus. l. si pecunia. in pn. de sta. lib. et hic in grauamine expsso.

4 Idē in tacito vt in dubio videaŕ iniunctū heredi vt est tex. s. eo. seruū filij. in fi. Intelligo nisi ex cōiecturis ɔtriū apparet. † No. etiā q ablatiui absoluti dispositionē inducūt si referunŕ ad psonā q̄ pōt grauari vt hic et. l. fidecōmissa. §. cū esset. de lega. iij. als conditionē induc unt. l. a testatore. de condi. et demon.

1 **Auidius filijs suis.** † Pōt heres grauari de mutuādo leuiori

bus vsuris. h. d. Sed qn̄ poterit repeti si eiū incontinenti modice erit vtilitatis legatum. dic vt. l. si penam. j. de verbo. obliga. et ibi tangit Barto.

2 ¶ Licet donationes inter virū et vxorē regulariter sint nulle a principio fallit in multis casibus.

3 Ea que cōtinentur in generalitate perinde est ac si specialiter exprimerentur. et sic tantū v3 generalitas respectu oim: q̄tum specialitas respectu vnius.

4 Ea que nō possunt fieri specialiter in generali dispositione nō cadunt.

Si iudex dixit admitto appellationē vel scripturā si et inq̄tum de iure debeo. q ista verba nihil operentur.

5 Si qs vxori sue ea q̄ viuus donauerat legauit an vxor habeat istas res iure legati vel donationis inualide facte.

6 In his que de sui natura sunt imperfecta nisi cōfirmentur. vt electiones que indigent confirmatione superioris. et statuta facta per subditos. tunc si superior cōfirmat generaliter omnia statuta vel electiones talis confirmatio non comprehendit nisi valida statuta vel electiones.

7 Quid in his que de sui natura sunt perfecta.

1 **Si quando.** † Verba a testatore plata debent taliter et eo casu intelligi quo possint aliquid operari ad hoc allegaŕ idē in verbis ɔhētis. l. si stipulat⁹. de vsur. idē in verbis statuti. l. j. in fi. ad muni. Idē in verbis priuilegij vt in. c. si a

2 papa. de priuile. li. vj. Premitte † q l3 dona. inter virū et vxo. regulariter sint nulle a principio. fallit in multis casibus vt cū donatur causa manumissionis vel pietatis vel aliquid annuū vt se alat. l. ex annuo. de dona. iter vi. et vxo. si ergo fecit quasdā donationes validas in prin. quasdā inualidas que egent cōfirmatione et in testō legat vxori omnia que viuus donauerat nō censetur legasse illa que valide donauerat q2 nō valeret legatū

3 sed que inualide. ¶ † In tex. ibi alioquin. not. q ea que continentur in generalitate perinde est acsi specialiter exprimerenŕ et sicta ntū v3 generalitas respectu omniū q̄tum specialitas respectu vnius. l. oēs. de prescri. xxx. anno. vn̄ vult dicere iuriscōsultus. si id legatū cōprehenderet donationes validas esset legatū nullū. ac si dixisset specialiter lego que valide tibi donaui. q2 ergo nec tunc valeret legatū. ergo nec in generali cōpre-

4 henduntur. † sic not. q ea que non possunt fieri specialitet in generali dispositione nō cadūt. facit. l. si pater. que in frau. cre. et. l. libertus. §. fi. ad muni. et qd no. gl. que incipit. ar. triplex. in l. j. de offi. eius cui mā. est iur. et inducit Barto. si iudex dicit admitto appellationē vel scripturā inquātū de iure debeo q ista

b verba nihil operantur. b Adde qd ipse not. in. l. cū propter. de

5 le. prest. ¶ † Vltimo q̄riŕ an vxor habebat istas res inualidas que fuerūt iure legati vel donationis inualide donate. Respōdeo si dixit lego habebit iure legati quasi videatur reuocasse et voluisse donare. si autē dixit confirmo donationes quas tibi feci: nūc quatenus erant cōfirmate sola morte habebit iure donationis. sed si nō veniebāt cōfirmande q2 excedebāt legitimā summā et non erat insinuata. l. donationes. C. de donatio. inter viru3 et vxo. tūc habebit iure legati. et est effectus q2 qn̄ h3 iure legati nisi adeaŕ hereditas nō pōt habere nisi esset repetita ab intestato. l. eā quā. C. de fideicō. s3 si h3 iure donationis nō reqritur additio sed sufficit mors donationis. vt no. C. fami. her. l. filie. et. l. post legatū. §. qui mortis. de his quib. vt indig. in fin.

6 glo. et Bar. in. l. sequēs questio. j. tit. j. ¶ † Itē scias q quedam sunt de sui natura imperfecta nisi cōfirmenŕ vt electiones q̄ indigēt cōfirmatione superioris et statuta facta per subditos tūc si superior ɔfirmat generaliter omnia statuta vel electiones talis cōfirmatio non cōprehendit nisi valida statuta vel electiones. q2 superior intendit perficere imperfecta. non autē valida

c re inualida c et isto casu non loquitur hic. † quedam sui natura

7 sunt perfecta que non dependent ex confirmatione. et habet locum iste tex. quia confirmatio generaliter facta non extenditur ad valida que confirmatione indigebant. sed ad inualida que c indigedāt. q2 tunc intentio cōfirmantis nō pficeret sed validaret. l. obligationes. que proprijs iuribus nō subsistunt de act. et obli. et. l. adoptio nō iure facta. de adopt. et. l. j. de reb⁹ eor. et ita voluit Bal. hic et optime.

2 ¶ Sicut in obligatione alternatiua non admittiŕ debitor si vult soluere partē in vno: partē in alio. ita qn̄ vnū est in obligatione aliud in solutione.

3 Emptor an vsq ad sn̄iam et an et post aṅq̄ lis sit cōtestata sup actiōe indicati: possit offerre pecuniā. vt nō ɔdēneŕ ad fundū.

4 Emptor debet esse eiusdē cōditionis in re empta cuius est venditor non deterioris nec melioris.

1 **Heres cuius fidei.** † Qn̄ vnum est in obligatione et aliud in fa-

a ¶ Qui margaritā. p istū text. dicit Bal. in. l. j. ad fi. C. vt actio. ab herede. q si testator dicat lego p⁹ mortē titij videŕ legare heredi titij. adō tn̄ q si testator dicat dico me nō esse dn̄s talis rei et ita iuret q post q̄ ista est impsonalis confessio nil releuat ḿ Bal. in auŕ. q obtinet. C. de pba. ar. l. fili⁹. §. diuus. j. eo.

b ¶ Nihil operantur. adde cano. ī c. cū cōtingat. de offi. dele. Alex. ī l. qdā cōsulebāt. de re iudi. Bar. ī l. ambitiosa. d. de cre. ab or. fa. bal. in. c. i. de suc. feu. Ange. ɔsi. clxxx. Lu. ro. ɔsi. cxiij. etiā adde q pdicta clausula non iuuat ī penalib⁹ ḿ Bart. in. l. ij. in fi. C. de episco. audi. et ī positiōibus pdicta clausula intelligiŕ in ɔtū. s. de iure ḿ Bal. ī. l. j. ī. j. col. C. quō et quando iudex.

c ¶ Inualida. vide hic p Imol. p Alex. ɔsi. cxcvj. et no. q l3 cōfirmatio in forma cōi non tribuat ius: tribuit tn̄ cām p scribēdi ḿ abb. antiquū in. c. dudu3. de decimis. facit qd not. bal. in. l. j. C. fini. reg. Angel. in. l. post mortē. de adop.

cilitate soluēdi in quēcunq; transit primū etiā titulo singulari transit scdm.h.d.no. ¶ In tex.ibi vt mihi fundū aut centū daret nō intelligas ꝙ legauerit hoc modo qꝛ esset legatū alternatiuū.in quo nō posset peti.sol.fundi que peteretur plus causa de act.§.plus ꝛ tñ.j.dum dicit fundi persecutione. innuit ꝙ solus fundus petebatur. Item in legato alternatiuo nō transit dominium nisi facta electione.s.eodem huius.§.sticbum.et.l. illa.cōmunia de lega.no.ꝛ sic non posset fundus vēdicari maxime a singulari possessore cuius cōtrarium infra innuit dum dicit persecutio. nā vendicatio ꝑprie dicit̄ persecutio. Debet ergo intelligi ꝙ simpliciter legauit fundum.deinde dixit si heres mallet centum dare posset isto casu solus fundus esse in legato trāsit dñium.nō obstāte qđ heres liberet̄ dando centū iō pōt vendicari. Centū vero nō sunt in legato vel in obligatione sed in solutione tantum.patet qꝛ heres non possit compelli ad soluendum centum cum positum sit in sua facultate ꝛ ex ista facultate soluendi orit̄ exceptio heredi que transit in vniuersalē successorem qđ est regulare.vt patet in.l.etiam in rē.de iureiuran.ꝛ.l.in hoc iudicio.§.si inter socios.s. communi diui.licet secus regulariter in actionibus cōpetētibus occasione rei que non transeunt in singularem successorē sine cessione.l.omnes.§.si.vsufr.quēadmo.ca.ꝛ.l.si tertius.§.si primus.de aqua plu. arcen.

2 ¶ † In tex.ibi alter solidū prestet.no.ꝙ sicut in obligatione alternatiua non admittitur debitor si vult soluere partē in vno:ꝛ partē in alio.l.in executio.§.pro parte.j.de ver.obli.ꝛ l.si non sortem.§.si id decem.de condic.inde.ita qñ vnum est in obligatione aliud i solutione vt hic.

3 ¶ † In tex.ibi offerat.sic ergo innuit ꝙ emptor in quacūq; parte litis sibi mote.etiam vsq; ad sñiam possit offerre pecuniam ꝛ non cōdemnabitur ad fundum.quinimo si esset condēnatus posset vti executione sententie anteq̄ esset conuentus iudicati.ꝛ lis super eo.contestata offerre.l.item veniunt.§.cum prediximus.seu.§.idem recte.de peti.here. ¶ Sed cōtra ꝙ post litis cōtest.super fundo nō possit offerre qꝛ facultas soluendi aliud pro alio nō durat vsq; ad contesta.super eo qꝛ est in obligatione.l.si stipulatus fuero decem in melle de sol.so.dicit Bar.illud verum qñ facultas data est a contrahentibus.secus si a testatore cuius dispositio pro.l. seruatur ꝛ constat ꝙ quando datur a lege durat post contest.ꝛ sñiam donec conueniatur iudicati vt patet in actione noxali in d.§.cum prediximus.qđ est no.sed contra ipsum fortiter opponitur de.l.prima.de penu leg.vbi pecunia erat in obligatione ex vltima volūtate: ꝛ penu in solutione vel dispositione legali vel testatoris.ꝛ tamen lit.contest.super pecuniam perditur facultas soluendi penu. Solu.quod dicebat Barto.procedit qñ vnum est in obligatione principali non penaliter aliud in solutione fauore debitoris ꝛ tunc distinguitur vt.s.dixi sed si penaliter loquit̄ ꝯriū ibi testator legauit penu.ꝛ si nō daret legauit centum.no.qꝛ nō dixit si volueris dare qꝛ esset idem quod hic. sed dixit si nō dederis ꝛ sic in penam heredis moram committentis in dādo penu.hoc casu in legato ꝛ obligatione est penu. ꝛ si est in mora dandi penu.illud desinit esse in legato ꝛ in obligatione iure nouationis ꝛ in illa obligatiōe incipiūt esse centū loco pene. Sed penu miserationis gratia remanet in solutione vt possit moram purgare ipsam offerendo certe non potest offerre nec purgare nisi vsq; ad conte.factā pecunia.ita loquit̄ ibi ꝛ illud est necessarium ad intellectum huius.§. Et sic est triplex modus legandi aut legantur centum aut fundum alternatiue ꝛ non procedit iste.§.aut legat̄ fundū.ꝛ si nō dederit centū ꝛ idē ꝛ loquit̄ illa lex prima cū similibus qꝛ pecunia est in obligatione post morā: fundus i solutione.ꝛ haberet locū quod.s. dixi interdum legatur fundus ꝛ dat̄ facultas heredi.si vult vt soluat centum.ꝛ loquitur iste.§.qꝛ solus fundus est in legato ꝛ in obligatione.ꝛ lꝫ sit in mora nō trāsfunditur in legatū pecunie sicut ibi ideo adhuc potest peti fundus ibi nō imo pecunia. Hic nullo mō pecunia cū obligatiōe nō sic locū hñt que.s.dixi primo loco.ꝛ ista dāt intelligere istū.§. ¶ In tex.ibi ita ꝛc. No.

4 † ꝙ emptor dꝫ esse eiusdē cōditionis i re empta:cuius est vēditor nō deterioris sic nec melioris.l.fi.§.j.ad velle. Et ex predictis ptꝫ ꝙ prima gl.huius.§.nō hñ ipsum intellexit ꝙ loquat̄ in legato alternatiuo. Itē vltima gl.dicit notabile verbū ꝙ lꝫ solus fundus fuerit petitus ꝛ super eo lis cōte. si tamē interrogatus ante sñiam dicat se nolle dare fundū poterit in centū cōdēnari licet nō fuerint petita virtute eiusdē libelli sed hoc non videtur verū qꝛ procederet si esset in obligatione.sed cū sit in solutione tantū.ꝛ sic nec peti potuit nec potest videri petita. Dic ergo ꝙ cōdemnatur in fundo ꝛ poterit adhuc offerre pecuniā donec sit facta executio vel ꝯuētus iudi. vt.s.dixi. sed si esset in obligatione pecunia vt i casu.l.j.de penu leg.ꝛ.l.j.de act.emp. vbi succedit obligatio ad estimatio. post morā posset ꝑcedere quod dicit gl.vt not.in.d.l.j.de act.emp.qđ limita vt singulariter no.Bar.C.de his que pe.no.l.vlt.in.viij.col.versi.quid si testator.qñ legatarius in suo libello fecisset mētionem de toto qꝛ tunc super toto facto ꝛ sic etiam super pecunia lꝫ illa nō fuerit principaliter petita:sed fundus seu penu censetur lis contesta. ideo potest sequi sententia:secus si solum penu vel fundum petijsset qꝛ non sequeretur condemnatio in pecunia:sed noua interpellatione opus esset.allegat Cy.ꝛ Bar.in.l.si pacto quo penam.de pactis. Posset etiam dici glos.simpliciter bene dicere quod virtute eiusdem libelli et processus agitati super fundo posset sequi condemnatio in pecunia:licet non sit in obligatione sed solutione per ea que notantur in.l. vinum.circa finē gl. magne si certum peta.

2 ☞ In actionibus bonefidei qđ iuretur in litem.

1 **Si heres gene.** † In legato generali si heres ad quē pertinet electio tradat sciēter rem vitiosam ꝛ ex hoc legatarius sentiat dānum poterit heres ꝯueniri ad emēdationem danni ratione doli ꝛ etiā act.ex testō:vt det aliā non vitiosam ꝛ illam traditam retinere poterit donec dānum sibi emendetur.

2 ¶ † In glo.j.in fi.ibi:instit.de actio.C.actionum.ꝛ etiam probatur ꝙ non sit bonefidei:qꝛ in ea nō iuratur in lit.l. alias.de in lit.iur.ꝛ no.ad le.fal.l.cum pater.§.legato.ꝛ tamen in actionibus bonefidei iuratur in litem.l.in actionibus.de in lit.iur. Dy. ¶ In fi.glo.ibi.§.nō solutum.in fi. sed hoc falsum est.s.eo.huiusmodi.§.heres.ꝛ.l.meuius.§.in fundo.j.ti.j.ideo primā approbo. Dy. Bart.etiam hanc tenet dicēs ꝙ si dānum esset datum a re debita male tradita procederet prima solutio: sed hic fuit datū a seruo nō debito:qꝛ in legato generali nō veniebat seruus pessimus vel fur. vnde licet talis sit electus non ideo ille videtur legatus vt hic ptꝫ qꝛ agitur vt alius detur et sic nō agitur ex testamento sed de dolo.ꝛ sic respondetur ad.l.si seruus pignori.de pig.act.s. allegata pro cōtraria. ¶ Oppo. de principio.l.ad fi.qꝛ in principio innuit heredem posse insolidum conueniri ad dānum propter eius dolum qꝛ scienter dedit:et sic non liberetur dando pro noxa.qꝛ illud beneficium cōpetit dño ignorāte ne ex malitia serui dñs grauetur in plus q̄ valeat seruus.que ratio cessat in sciente ꝛ doloso in fi.innuit ꝙ liberetur dando pro noxa.glo.respondet ꝙ finis intelligitur si legatarius vult recipere pro noxa.sed si non vult habet locum pin. Sed contra qꝛ idem esset in omni alia re tradita creditori volenti. glo.respondet vt in ea.sed truffa est quia etiam si alia res tradetur volenti prima actio tollitur ipso iure nisi sit actū contrarium.l.si quis aliam.de solu.ꝛ ibi no.vnde glo.vltimo soluit ꝙ principium corrigitur per fi.ꝛ aliud sit in contractibꝰ qđ Dy.reprobat argu.s.e.si seruus.§.cum quid.ꝛ.j.eo.si quis inquilinos.§.j.ideo approbat primam. Tu dic fm Bal.tunc dñs sciens tenetur insolidum.nec liberatur dando pro noxa. qñ scit ipsum facere furtum ꝛ potest prohibere ꝛ non prohibet al's dare potest.l.ij.ꝛ.iij.de noxa.Sed hic heres licet sciret cuꝫ furem non dedit tñ vt furaretur legatario nec etiam sciuit vel prohibere potuit cū furatus fuit.ꝛ sic procedit finis.principiū non obstat quia non debet teneri insolidum.licet dicat ꝙ possit conueniri ad emendationem damni ratione damni.sed certe hoc est regulare etiā in domino ignorāte sed liberatur dāndo seruum pro noxa.

2 ☞ Sicut onus iniunctū per modū conditionis non scindit̄ vt possit impleri pro parte vt quis conseqnat̄ partē legati.ita nec iniunctū per modum dispositionis vel modi.

3 Ex dispositione legali non debet quis pati penam vltra q̄ delinquat.

1 **Etiam si partis.** † Legatarius recusans onus etiaꝫ pro parte totū legatū ꝑdit.h.d. ¶ In tex.ibi auferē qꝛ legatum cēset̄ factū contēplatione tutele sibi iniuncte nisi aliud appareat.l.nesenius.§.fi.cū.l.seq.de excu.tu. ꝛ in aut.de here.ꝛ fal.§.his oībus.ꝛ ꝑ Ja.de bel.eo.ti.§.ꝛ hoc quidam.in vlti.q.ꝛ per Bar.C.de leg.l.pe.† ꝛ no.ꝙ sicut onus iniunctū per modū cōditionis non scindit̄ vt possit impleri ꝑ parte ꝛ consequi ꝑ parte legati.l.cui fundus.de cōdi.ꝛ demō. Ita nec iniunctum ꝑ modū dispositionis vel modi.ꝛ sic debet in totum ꝛ formaliter impleri.vt hic. Nec ob.contrarium glo. ꝙ in plus puniatur q̄ delinquat quod esse nō debet.l.rescrip. de his q.vt indig.ꝛ.l.ex facto.§.iulianus.quia hoc ꝑcedit hic ex presumpta voluntate defuncti qui non presumitur aliquid voluisse relinquere.nisi totū onus subeat.† sed ex dispositione legali non debet quis pati penam vltra q̄ delinquat vt in cōtrarijs.sed quomodo in diuersis prouincijs poterit subire onus.ꝛ sic videt̄ ꝙ habeat legitimam excusationē.respondeo fateor si non vult lucrum.sed si vult nō est iusta causa.qꝛ qđ nō potest per se poterit per alios.

Si quis

1 **Si quis inquili.** †Cũ legaẽ res cuius non est cõmerciũ per se sed cum alia re sic. ⁊ legatur sine illa non valet legatum quantũ ad rem vt peti possit: sed debeẽ estimatio. h. d. ẽm verum intellectum qui probaẽ. s. eo. l. cetera. §. si duob⁹. Sed si nullo modo esset cõmerciũ nec per se nec p aliũ: tũc nec estimatio deberet. l. apud iul. §. fin. s. eo. ¶ In glos. ibi. vel qꝛ sciebat. Tu dic indistincte deberi estimationẽ si ignorauit eos adherere solo. ⁊ etiã si legatarius nõ erat cõiuncta persona: qꝛ hic nõ legauit rẽ alienã sed seruos ꝑprios. ⁊ legatũ quantũ ad ipsos nõ tenet: qꝛ adherebat solo: ideo debeẽ estimatio. d. §. duobus. nisi appareat de cõtraria volũtate. ⁊ quantum ad hoc tex. dicit ex volũtate defuncti statuendũ. ¶ In fi. glo. ibi. si appareat testatorẽ voluisse: sed in hoc. §. etiã si nõ apparet. qꝛ presumiẽ voluisse. d. §. duobus. ⁊. j. eo. l. filius. §. si quis alicui.

2 ☞ Factum ab eo qui habuit a me cãm censetur factũ a me. Si promitto non edificare in meo sub pena: ⁊ illud vendam et emptor edificat ꝙ incidam in penam ac si edificassem.

1 **Cum seruum.** †Si facto heredis contingit vt res legata prestari non possit teneẽ ad estimationẽ etiã si ignoranter hoc fecit. h. d. ¶ In text. ibi manumiserit. ⁊ tenuit manumissio vt hic innuit. ⁊ hic est casus ꝙ si legatur res heredis nõ trãsit dñium: al's non potuisset manumittere. l. seruũ. de manu. allegata hic ꝑ cõtrario. ¶ In tex. ibi. an ignorauerat. videbaẽ cõtrariũ: qꝛ nec possidebat nec dolo desierat possidere: vñ sicut si seruus esset mortuus heres liberareẽ. s. e. cũ res. in fi. ita. ⁊ nũc videbaẽ liberatus: sꝫ cõtrariũ est. nã qđ. s. dixi ꝓcederet si esset mortuus sine facto heredis hic facto suo qđ tñ opaẽ quãtũ mora vt heres non libereẽ. l. seruũ. de ver. obli. ⁊. s. e. qd ergo. §. si heres. nisi seruus prebuisset causam. vt in principio illius. §. si heres. sꝫ cõtra. de cõdi. inde. l. in summa. §. pe. so. ibi. in cõdictione indebiti. q̃ nõ daẽ vltra illud in quo recipiẽs est locupletior qñ fuit honeſ. sed si ignoranter manumisit nõ est locupletior: lꝫ remãserit patronus: quia tale ius nõ est estimabile. s. eo. plane. l. ij. §. fin. hic loquiẽ in actione

2 ex testamento q̃ est alterius nature. ¶ † In tex. ibi. ⁊ cum is cui donatus est ⁊c. No. ꝙ factũ ab eo q habuit a me causam censeẽ factũ a me qđ facit ad. q. de qua per gl. in. l. iij. §. opus. s. de ali. iudi. facit. l. pe. de ser. expor. si ego ꝓmitto non edificare in meo sub pena. ⁊ illud vendã. ⁊ emptor edificat videẽ ꝙ incidã in penam ac si edificassem. facit. l. fi. de no. ope. nũtia.

1 **Si ita legatũ.** †Dictio cõposita inter personas vel res quarũ vna alteri non accedit ponit. ⁊. h. d. Et sic vtraqꝫ ꝑsona vel res venit eque principaliter: sed si accederet staret ꝑprie ⁊ copularet et accessorie. l. j. in fi. de pecu. leg. ⁊ qs sit effectus. dic vt ibi. ¶ In tex. ibi. cum domo: sꝫ q̃ erat in ciuitate: sed si erat in eodẽ fundo videreẽ accedere. ⁊ sic nõ esset principale legatũ domus sed fundi.

2 ☞ Lex ciuilis vel imperialis põt annullare iuramentũ: ⁊ sic habet vim apostolici: ⁊ quid hodie. ⁊ nu. 3. et. 5.

3 Statutum si annullaret iuramentum vt si diceret contractum minoris non tenere: etiam si sit iuramento vallatus sine certa solẽnitate: an valeat. et nu. 5.

In his que tangunt animam vel peccatum ius ciuile succũbit iuri canonico: ⁊ iudex ecclesiasticus superior est seculari.

4 Iuramentum contra bonos mores etiam de iure canonico nõ est obligatorium.

1 **Si quis scripserit.** †Mandatũ testatoris sup eo qđ est a iure improbatũ vel cõtra bonos mores non est seruandũ etiã si fuerit

2 iuramẽto vallatũ. † ⁊ ꝑpter hoc semp allegaẽ iste. §. ꝙ lex ciuilis vel imperialis põt annullare iuramentum. ⁊ sic habet vim

3 apostolici idest pape. vt dicit gl. in. l. adigere. §. quãuis. de iure patro. ⁊ facit. l. nõ dubiũ. de legi. ⁊ no. in. l. si. q satisda. cog. † Et

a per istũ tex. dicit Bal. hic. ⁊ in aut. sacramẽta. C. si aduersus vẽdi. ꝙ si statutũ annullaret[a] iuramentũ non valeret: vt si diceret contractũ minoris nõ tenere etiã si sit iuramento vallatus sine certa solẽnitate vt est hic. dicit ibi ꝙ ita tenuerũt aliqui aduocati perusini. Sed hoc est falsum salua reuerẽtia: qꝛ hodie iuramentũ est de foro ecclesiastico: vnde etiã imperator non posset annullare iuramentũ: sed solus papa. qꝛ laici sup talibus non possunt se intromittere maxime expresse disponẽdo in. c. ecclesia. de constitu. iuncto. c. lꝫ mulieres. de iureiurã. in sexto. ideo oẽs iste leges annullãtes iuramẽtũ sunt correcte per ius canonicũ: qꝛ nõ cõsiderauerũt vinculũ iuramẽti quo ad deũ nec etiã periculũ anime sed solũ publicam vtilitatem secũdario q̃ non est sufficiẽs. vt ꝑpter eã qs debeat periurare. ⁊ hoc ptꝫ in. c. ij. de pac. per quod corrigiẽ. l. pac. C. de colla. in. c. mulieres. p qđ corrigitur. l. non dubiũ. ita determinat Bart. in. l. non oẽs populi. in. iij. q. princi. super quibus possunt fieri statuta. ⁊ an super ꝓhibitis de iure diuino. constat aũt ꝙ in his que tangunt aĩam vt peccatũ ius ciuile succũbit iuri canonico. ⁊ iudex ecclesiasticus superior est seculari in. d. c. mulieres. ⁊ hoc inquãtum tex. dicit contra ius. nam aliqd potest esse contra ius qđ nõ est contra bonos mores: sed inquantũ dicit bonos mores non est

4 correptus: † quia etiam iure canonico cõtra bonos mores nõ est obligatoriũ vt in regula iur. ⁊ no. plene per Bart. in. l. si qs pro eo. de fide. dicit tamẽ Bar. in. l. omnes populi. ꝙ licet directo. l. ciuilis vel statutũ nõ possit annullare iuramentum. potest indirecto statuendo ꝙ contractus factus sine certa solẽnitate censeatur simulatus ⁊ sic nullus vel dolo ⁊ metu factus. nã hoc potest statutũ facere inter subditos. ⁊ in actib⁹ eoꝝ hoc stãte. succedit ei ius canonicũ qđ vult iuramentũ ita seruari si nõ est metu vel dolo extortũ. d. c. mulieres. ⁊. c. ij. ideo si interueniat iuramentũ nõ seruata tali solẽnitate nõ erit seruandũ etiã iure canonico. ⁊ istud statutũ est florẽtie in cõtractibus mulierũ qđ

5 fundaẽ in hac opi. † Mihi semp fuit visum mõ cõtrariũ: qꝛ cũ directo laici nõ possint sup iuramento disponere: ergo nec indirecto. vt in. c. cũ qd vna. ⁊. l. scire opꝫ. §. j. de tuto. ⁊ cura. da. ab his al's aperieẽ eis via faciẽdi ꝙ nunꝙ iuramentũ esset seruandũ: ⁊ sic fraudarẽt ius canonicũ qđ mandat ipsum seruari si potest sine interitu salutis eterne in. c. cũ contingat. de iureiurã. quod nõ est tolerandũ. ⁊ his diebus cũ haberẽ de facto reperi quod Butri. idẽ tenet in. c. cũ cõtingat. ideo cõsului cõtra Bal. Dubito tñ ꝙ iudices seculares hanc exceptionem nõ admitterent qꝛ iurant seruare statuta: sed modus est ꝙ recurraẽ ad episcopum ꝙ mandat iuramẽtũ seruari ⁊ per censurã ecclesiasticam compellat iuramentũ seruari. d. c. licet mulieres.

2 ☞ Dictio quoad ⁊ dictio donec quid operentur.

1 **Seruo alieno.** †Sed quid operatur dictio quoad: respondeo qꝛ statim ꝙ perueniat ad libertatẽ vel efficiẽ seruus alterius q̃ titij finieẽ legatũ ꝑpter naturam huius dictionis. s. de excu. tuto. l. penul. ⁊ qđ no. Bald. in. l. legatum. de annu. leg. de hac dictione ⁊ dictione donec. ⁊ similibus que habent significatum extinctiuũ. vt no. in. l. sufficit. de cõdi. indebi. ⁊ facit qđ no. a Inno. in. c. cum bone. de eta. ⁊ quali.

a ¶ Annullaret. Adde eundẽ late consi. cclxviij. Frã. de are. cõsi. vj. Lud. ro. cõsi. ccccxij. Alex. in multis suis consilijs.

1 **Si quis post tempus.** †Seruo ꝑprio etiam pro tẽpore quo erit seruus possunt legari alimenta: nõ tamen petentur actione testamẽti: sed officio iudicis. l. seruus ad custodiã templi. de alimen. et cib. leg.

1 **Si quis a primo here.** †Si diuerse quãtitates ei dẽ relinquanẽ diuerse a diuersis heredib⁹ succedẽtibus in diuersis quãtitatib⁹ quelibet insolidũ debeẽ: sꝫ si a pupillo ⁊ substituto pupil. tũc quatenus incepit deberi a pupillo non debetur a substituto virtute repetitionis ⁊ ex tabulis pupil. sꝫ quatenus nõ inceperũt deberi debenẽ a substituto. ⁊ pupillaribus tabulis. h. d. vsqꝫ ad. §. fin. dic vt. s. eo. qd ergo. la. j. ⁊. l. si fundũ sub conditione. §. si pater. ¶ In tex. ibi. repetierit: qꝛ dixit legata omnia prestari volo. sed idem si non repetijsset ex quo consistebat in pecunia que replicabilis. ⁊ fuerunt relicta a diuersis heredibus. l. si pluribus. §. j. sed si cõsisteret in specie. dic vt dixi s. eo. si tibi. §. j. glos. opponit ꝙ non debeanẽ. ccc. sed. cc. quia in istis. cc. relictis a secũdo videntur cõprehẽdi. c. relicta a primo s. eo. quid ergo. in principio. Glo. dicit ꝙ ibi primo ab instituto postea a sibi substituto. hic ab vno instituto postea ab alio q succedunt in diuersis partibus: sed institutus ⁊ substitutus in eadem intellige glo. instituto ⁊ substituto pupillari. si aũt erat vulgariter substitutus: tunc ex quo erat grauatus proprio legato non censetur ab eo repetitum legatum factum ab instituto. s. eo. licet imperator. ⁊ sic ex sua persona tantũ soluit. qđ relictum erat ab eo in. l. qd ergo. partim soluit ex persona pupilli partim ex propria. vnde si a pupillo reliquit centum a substituto. cc. ⁊ pupil. adiuit substitutum prestat solum. cc. centum ex persona pupilli. centum ex sua tanꝙ ex tabulis pupil. In ver. si ab impubere. declara vt. s. eo. si quis a filio.

2 ☞ Testator si mãdaret sibi fieri sepulturã magni sumptus q̃ statui suo nõ esset cõueniens: al's heredem priuat: talis voluntas non est seruanda: nec perderet hereditatem.

3 Idem si mandat se sepeliri cum melioribus vestibus quas habebat: vel cum annulis.

4 Quid in his que sunt turpia vel contra bonos mores: et a iure prohibita qđ non sint seruanda.

5 Quid in his quibus lex resistit propter publicã vtilitatem: nõ quia sint contra bonos mores.

6 Quid in his quibus lex non assistit: quia sunt inutilia.

1 **Ineptas voluntates.** †Ineptas idem si esset inhuma-

na vt si mandaret ossa sua proijci in mari vel flumine.l.penul. de códi.insti.ná tales volũtates designãt potius fatuitatẽ testa
2 toris.vt ibi ideo nõ sunt seruãde.† ꝛ no.qꝛ si testatoꝛ mandaret sibi fieri sepulturã magni sumptus q̃ statui suo nõ esset conueniens:al's heredẽ priuat:talis volũtas nõ est seruãda nec perderet hereditatem.l.j.de his que pe.nomi.† Idem si mandat
3 se sepeliri cum melioribus vestibus quas habebat vel cũ annulis vt faciebant pagani qui de alio seculo nõ cogitabãt: ista potius significãt periculum anime:quia sibi significant ꝙ nõ decedit cum bona dispositione sed cum pompa. ¶ In fi.glos.ibi. non precepit.sub.sed conditionem apponunt.nã quedam fieri possunt per modũ conditionis.l.si quis testamento.de condi. institu.que non possunt fieri per modum dispositionis.l.vxorem.§.heres.de leg.iij.sed si voluntas contineret inhumanitatem ꝛ per modum conditionis non esset seruanda.d.l.j.pe.fm Pe.Sed cõtra ꝙ hoc generaliter sit verum ꝙ nec per viã conditionis possunt fieri que nõ possunt fieri per viam dispositio-
4 nis.l.seius ꝛ augerius.j.ad.l.falc.† Solu.ibi quando fiebat in
5 fraudem.l.ꝛ hominis.al's secus vt in hac glo.vel dic.† quedam sunt quibus lex resistit:quia sunt turpia vel cõtra bonos mores ꝛ a iure prohibita.ꝛ illa nec per viã conditionis nec dispositionis possunt apponi:nec sunt seruanda.d.l.seius.quedam sunt quibus lex resistit propter publicam vtilitatem: non quia sint contra bonos mores vt erat olim ꝙ fal.nõ posset detrahi. hoc enim erat prohibitum propter publicam vtilitatem.d.l.
6 qđ de bonis.§.j.† quedam sunt quibus.l.non assistit.quia sunt inutilia vt in hoc.§.qđ fiant sumptus pomposi.vel qđ centum proijciantur in mari:tunc si per viam dispositionis nõ sunt seruanda nec inciditur in penam si non seruantur.vt.s̃.dixi.sed si per viam conditionis non admitteretur quis ad legatum vel hereditatem nisi ipsam impleret.l.meuius.hic allegata in glo. et tene menti.

2 ☞ Bona castrensia filiusfamilias non facto testamento perueniunt ad patrem iure patrio non hereditario:ꝛ an possit pater in illis grauari.
Quid in bonis liberti.

1 **Filiusfamilias.** † Qui potest testari põt codicillari si testamentũ nõ faciat ꝛ relinquere ab illis ad quos sua bona sunt peruentura vel tanꝙ peculium vel tanꝙ hereditas intestati vel tanꝙ bona vacãtia.h.d.vsqꝫ ad.§.apud
2 marcellum.† Dubitatio erat in istis casibus:quia nõ facto testamento bona castrensia filijfami.perueniũt ad patrem iure patro.non hereditario.l.ij.de castrẽ.pe.ꝛ fingũtur a tẽpore acquisitionis facte per filium:ideo videbatur nõ posse grauari quasi videatur grauasse in bonis proprijs:licet si fecisset testamentũ ꝛ patrẽ instituisset.ꝛ sic haberet vt heres videbaꝛ posse grauari.Sed cõtrarium est:quia filius testãdo poterat auferre ergo videtur sibi dare ꝛ sic potest grauare.s̃.eo.si fundum per fideicommissum.§.fin. Item si libertus decedit intestatus bona vt debita veniũt ad patronum:ergo videtur ꝙ nõ potuit grauari.vt.l.arrogatoꝛ.§.sed an impuberi.de adop.ꝛ.l.cũ patronus. j.ti.j.Sed dic ꝙ sunt omnia debita nõ precise nisi vsqꝫ ad legitimam.ꝛ in illa fateoꝛ ꝙ nõ potest grauari.d.l.cum patronus. alia sunt debita non precise: quia libertus poterat ei auferre alium instituendo.vt hic patet in textu.¶ Eadem ratio in tertio casu si aliquis decedit intestatus nullis relictis heredibus bona veniũt in fiscum tanꝙ vacantia ꝛ sic videntur debita: sed responde eodem modo ꝛ eadem ratio esset in hereditate paterna que tota dicitur debita filio iure naturali.l.scripto.vnde liberi.sed non precise tota sed vsqꝫ ad legitimam:ideo quatenus habet vltra potest grauari.

a ¶ Emãcipãdo. Sꝫ an possit qs grauari de legitimando aliquẽ cũ teneat.argu. de emãci.ad legitimationeꝫ vt per multa ꝯcludit Franc.Cur. cõsi.iiij.et consilio.lxiiij.

2 ☞ Si legaꝛ fundus:ꝛ rogatꝰ dare titio.x.acceptaui legatũ.titius petit.x.ꝛ fundus nõ valeat tm̃ an possim tradere fundũ.
3 An possim in plus grauari ꝙ̃ cõmodum sentiam.

1 **Apud marcellum.** † Potest quis grauari nõ solũ in re legata:sed etiam in fructibus quos ex ea pcipiet vel in quantitate vsqꝫ ad valorẽ fructuũ qñ aũt grauaꝛ tã in ipsa re post tp̃s ꝙ̃ in quantitate ꝓpter fructus interim pcipiẽdos nõ teneꝛ grauatus dare quãtitatem nisi fructus perceperit:sed si vult tradere fundũ vt legatarius fructꝰ sibi pcipiat deberi audiri.h.d.vsqꝫ ad.§.si qs alicui.¶ In text.ibi.qd iuris sit:scꝫ an fm fideicommissum de centũ dãdis titio valeat.nã de primo vt post eius mortem fundus restituatur sempronio nõ est dubiũ.Dy.Adde si non esset rogatus alteri restituere fundũ nõ esset dubiũ ꝙ nõ valeret fideicõmissum de centũ.ꝛ statim deberẽt solui.licet nõ tantũ valeret fundus:quia acceptando videtur tãti estimasse.iuxta no. in.l.imperatoꝛ.§.j.j.ti.j.sed qꝛ rogatus erat restituere sempronio fundũ nec põt quis grauari vltra ꝙ̃ habeat a testatore videbatur ꝙ nõ valeret fideicõmissum de centum:sed cõtrarium est ex quo fuit grauatũ dare fundũ in diem vel sub conditione cum interim sit percepturus fructus.ꝛ lꝫ non habeat a testatore fructus:qꝛ nũꝙ fuerũt eius:qꝛ tamẽ testatoꝛ fuit causa vt haberet potuit grauare.distinguiꝛ tñ an distulit grauamẽ de centum vsqꝫ in tempus quo perceperit fructus qui valeãt cẽtum. ꝛ sine dubio valet:sꝫ debet expectari ꝙ pcipiat.ꝛ si pcepit debebũtur.si nihil:quia statim moriꝛ nihil debebitur: sed si minus tunc quatenus percipiꝛ vsqꝫ ibi.sed si titij.sed si voluit centum statim esse soluenda:lꝫ marcellus voluerit ꝙ statim debeat ex quo habet fundũ recepta cautio.de qua in tex.iurisconsul.contrariũ determinat:qꝛ ex quo est fundo cariturus vel põt carere si decedat ante fideicõmissum fundi non est equũ.vt statim soluat:sꝫ postꝙ̃ perceperit solũ ergo de anno in annũ fm ꝙ percipiet:sed qꝛ ꝑ hoc esset quasi factoꝛ illius titij sentiẽs laborẽ sine cõmodo qđ esse nõ dꝫ ꝓter suã volũtatẽ.l.postulã.§.fi.ad treb. audiꝛ volẽs titio tradere fundũ retinẽdũ donec pceperit fructꝰ valẽtes cẽtũ ꝓstita cautione.de restituẽdo fundũ postꝙ̃ pceperit:qꝛ post illos pceptos alij fructus debenꝛ legatario grauato
2 de restituẽdo post eius mortẽ.† ꝑ istũ tex.dicũt qdã si legaꝛ fundus.ꝛ rogatus dare titio.x.acceptaui legatũ titius petit.x.ego dico ꝙ fundus nõ tantũ valet ꝛ volo sibi tradere fundũ qđ debeo audiri.ita no.in addi.Spe.de instru.edi.§.dicto.in addi.q̃ incipit treb.vbi allegaꝛ iste tex.sed non loquiꝛ in ꝓprijs terminis.ꝛ in cõtrariũ facit qđ.s̃.dixi ꝙ si acceptaui videoꝛ tãti estimare ꝛ sic teneoꝛ ad totã quantitatem.sed responde ꝙ est verũ si volo fundũ retinere:al's cõtra argumentũ hic.ꝛ nõ est equũ
3 vt possim in plus grauari ꝙ̃ cõmodũ sentiam.tene menti.† et de isto articulo an possim in plus grauari ꝙ̃ cõmodũ sentiã. vide plene ꝑ glo.ꝛ Bar.in.d.l.imperatoꝛ.§.j.j.ti.j.

1 **Si quid alicui.** † Si legatarius nõ potest capere legatum ꝓpter qualitatem sue persone vel rei legate qđ impedimẽtũ cessaret in ꝑsonã alterius debeꝛ sibi estimatio.h.d.Intellige qñ preter sui culpã ꝛ defectum:al's secus.l.apud iul.§.fin.ꝛ pone exemplum.vt ibi dixi in forẽsi q nõ põt acquirere immobilia etiã in territorio ex forma statuti.vt est hic.sꝫ si legenꝛ immobilia legatũ nõ est nullum:sꝫ debeꝛ estimatio.adde qđ no.in.l.multũ.de verb.oblig. ¶ In tex.ibi.relictũ:scꝫ a testatore sciẽte vitiũ vel defectum legatarij:al's secus.Dy.vt etiam no.in.d.§.fi.

2 ☞ Verba que a principio non potuerunt valere iure directo trahuntur ad fideicõmissum.

1 **Ut quis heredem.** † Non potest heres grauari de faciẽdo aliũ heredẽ ne auferatur libera testamẽti factio:sꝫ si de facto fuit grauatus nõ valet in forma specifica:sꝫ valet vt valere põt:qꝛ importat fideicõmissum hereditatis testatoris vt sit illi restituenda.ꝛ si grauaꝛ restituere hereditatẽ suam vel partem eius va-
2 let vsqꝫ ad valorẽ hereditatis sibi relicte.h.d.† Et allegaꝛ ꝙ verba que a principio non potuerunt valere iure directo trahunꝛ ad fideicõmissum.facit.l.ex facto.in principio ad trebel.et hoc quãdo propter qualitatẽ dispositionis.idem si ꝓpter defectum solẽnitatis:qꝛ prolata in codicillis in quibus hereditas directo dari non potest.eo.tit.sceuola.ꝛ.l.cum quis decedẽs.§.seia. de lega.iij.ꝛ not.in.l.verbis ciuilibus.de vulga.ꝛ pupil. ¶ In tex.ibi.rogari non potest.ꝛ posito ꝙ institutus de hoc rogatus adeat hereditatem vel legatarius acceptet legatum non compellitur hoc facere:qꝛ non potuit sibi testamenti factionẽ adimere.l.stipulatio.hoc modo concepta.de verb.obli. ¶ In tex. ibi hereditatis:scꝫ primi testatoris rogantis.ꝛ dic detracta trebel.si autẽ teneret illũ instituere haberet institutus omnia bona sine diminutione tã primi testatoris rogãtis ꝙ̃ ipsius rogati.nũc autem solius testatoris.ꝛ cum diminutione trebel.sed si specifice ꝛ expresse rogeꝛ de hereditate propria ꝓcedit qđ sequitur in ver.quid ergo.ꝛ no.ꝙ tunc nõ habet locum se.con.treb. qđ solũ habet locum in hereditate rogantis tenebit ergo tanꝙ̃ quodlibet fideicõmissum vsqꝫ ad valorẽ bonoꝝ sibi relictoꝝ. nam potest quis grauari etiã in re ꝓpria vsqꝫ ad valorem rei sibi relicte.l.imperatoꝛ.§.j.j.titu.j.

2 ☞ Cum est relictũ aliquid estimabile nõ potest grauari in re inestimabili:sic econuerso.
An possit quis grauari de adoptando aliquem.
3 Casus aliqui in quibus pater cogitur filium emancipare.

1 **Secundum vulgarem.** † Non potest quis grauari
a de emancipando[a] filiũ.ratio est.qꝛ patria potestas est inestima-
2 bilis.ꝛ sic no.† ꝙ cũ est relictũ aliqd estimabile non põt grauari in re estimabili sic econuerso.s̃.eo.l.plane.la secunda.in fi.cũ l.seq.pro re non inestimabili non potest dari actio ex testamento que inuẽta fuit pro rebus inestimabilibus hoc innuit tex.in l.si cui.de

l. si cui. de condi. ꝛ demon. sed officium iudicis bene poterit implorari si grauatus cõmodũ acceptauit. ꝛ hoc ex equitate magis ꝙ de rigore. vt ibi patet: sed an possit quis grauari de adoptando aliquẽ. tex. dicit simpliciter ꝙ non in. l. vxore. §. heres. de lega. iij. nec reperio. l. que dicat ꝙ officio iudicis cõpellatur adoptare. licet. l. dicat ꝙ compellitur emãcipare: quia durius est teneri ad adoptandum: qꝛ tenetur sibi relinquere legitimã. 3 et si ipsum preteriret testamentum esset nullũ. †Adde aliquos casus in quibus pater cogitur filium emancipare in. l. nõ põt. cum. l. seq. de adop. sed contra filius inuitus non emancipatur in aut. quibus modis natura. effi. sui. §. generaliter. vbi bona glo. ꝛ per Bar. in. l. quidã cũ filiũ. de verbo. obli. ꝛ p Ang. in. l. vtrum. eo. ti. nisi ꝑpter iustam causam vt si esset tantum dissolutus qđ periclitaret statum patris.

Edes destruende.

Intellige istũ tex. qđ nõ teneat grauamen de destruendo: sed reijciatur tanꝙ impossibile ꝛ a iure prohibitum: legatum tamen edium bene tenebit.

Si fideicommissum.

1 †No. ꝙ legatum factum seruo alieno applicatur sibi si ante diẽ legati cedentis reperiatur liber: sed si fuit factum contemplatione domini: ꝛ apparet tenebitur sibi restituere. arg. l. additio. de acqui. heredi.

2 Grauatus an possit renuntiare suo cõmodo: et quid in fideicommissario.
3 An heres restituẽs fideicõmissum ante tempus sit liberatus.
4 An tunc iura directa remanebunt penes heredem inutilia.
5 An possit restitutionem retractare.
6 Si testator instituit vxorem suam: ꝛ vult post mortem suã bona distribui inter pauperes ꝛ domina volens in vita oĩa distribuere vendidit de consensu episcopi oĩa bona pro medico cuidam consanguineo: ad quem volebat illa bona deuenire: ꝛ pretium distribuit: ꝛ episcopus laudauit ꝛ approbauit. et postea mortua est: an alius eps̃ nouus poterit executionem retractare tanquam factam ante tempus.

Diuus seuerus et anto.

1 †Fideicõmissum cõditionale nõ debet ante conditionis euentũ restitui qñ fideicõmissarius est in aliena potestate: vel quãdo sunt plures etiã de ipsius vel eorum voluntate nec cogitur ante diem restituere: licet teneatur cauere. ꝛ si non cauet patitur missionem in pos. ꝛ missio patris vel domini potest prodesse filio vel seruo. h. d. Primo loqtur in fideicõmisso cõditionali vsqꝫ ibi idem principes. scđo de fideicõmisso facto in diem. Itẽ in prima parte querit̃ an rogatus si vult possit restituere ante cõditionis euentum ꝛ terminatur ꝙ non. Secũdo posito ꝙ posset si vellet an compellatur si non vult. Aduerte: quia illud qđ primo dicitur ꝙ nõ potest locum habet etiam, in secunda quando fideicommissum est in diem per eãdem rationem: quia adueniente die possent illi reperiri sui iuris: vel non omnes. ꝛ similiter quod dicitur in secũda parte de prestanda cautione ꝛ missione in pos. si non prestetur locũ habet etiam in prima quando fideicõmissum est conditionale. vt leg. no. ca. per totum. ¶ In tex. ibi. nec quidẽ voluntate eorum posse. contra hoc videtur tex. in. l. post mortem. C. de fideicõmis. vbi dicitur contrarium. vera solutio est quam etiam sentit glo. ꝙ ibi erat vnus tantum fideicom. hic plures. Item ibi nõ erat in potestate alterius hic sic: vnde ibi non agebatur de preiudicio recipientis: sed solum de cõmodo ꝛ de preiudicio dãtis: quia poterat retinere donec impleretur cõditio et si non fuisset impleta remansisset sibi: potuit ergo sibi preiudicare. hic agitur de preiudicio recipiẽtium dupliciter. primo qꝛ erant in potestate et sic querentur patri si non fiat: sed si differatur poterunt esse sui iuris. et sic acquirentur eis. s. proxi. §. Item aliud preiudicium: quia sunt plures. ꝛ si non fiat restitutio quilibet habebit partem sed si differatur poterit esse ꝙ tẽpore conditionis nõ erit nisi vnus qui totum habebit partem iure accres. 2 ¶ †Sed opponitur fortiter sicut grauatus potest renuntiare suo cõmodo. in. d. l. post mortem. ita ꝛ econuerso fideicõ. debent posse. sed tex. dicit contrarium ꝙ eis etiã consentientibus non potest fieri restitutio quod videtur cõtra. l. nihil. j. eo. istud est difficile cõtrarium. ꝛ non declaratur. licet Bart. aliquid tangat: sꝫ non perfecte videtur. modo mihi videtur qđ aut querimus an possint cõsentire ꝙ nunc fiat restitutio ꝛ restituens liberetur ab eis. ꝛ dico ꝙ sic. quia non esset iustum quod postꝙ restituit eorum volũtati posset conueniri ab eis existente conditione si reperiatur sui iur. vel vnus tm̃ quasi male restituerit: sed si querimus an possint cõsentire ꝙ restitutio remaneat firma eo modo quo facta est quicũqꝫ casus obueniat ꝛ dico ꝙ non: imo extante cõditione si sunt sui poterũt a patre repetere: nec poterit replicare ꝙ consenserint: quia poterunt respondere: cõsensus noster intelligit̃ pro tempore ante cõditionis existẽtiam vt postꝙ rogatus volebat vti liberalitate ꝙ tu pater de liberatione illius consequereris cõmodum in illius preiudicium ꝛ non in nostrũ pro tẽpore post existentiã cõditionis si essemus nostri iuris. ꝛ hoc voluit tex. in fi. dũ dicit ꝙ per patrẽ ꝛ dñm acquiritur filio ꝛ seruo si pater ꝛ dñs missi sunt in possessionẽ: licet eñ pater ꝛ dñs interim teneant bona ꝛ percipiant fructum si extante conditione filius ꝛ seruus est sui iuris omnia debebunt sibi restitui. ꝛ eodẽ modo si tũc reperiat̃ vnus solus: licet nõ possit cõuenire grauatũ: qꝛ cõsensit restituere oĩbus poterit repetere partes decedentiũ ab heredibꝰ eoꝝ quasi restitutio facta ante tempus ꝛ euentum conditionis profuerit illis mortuis. ꝛ heredibus eorum: quia rogatus exercuit pro illo tẽpore libertatis: sed adueniẽte die vel conditione resoluitur cõmodũ. ꝛ dꝫ ad istũ solum redire sicut dicta iuris dispositio ꝛ presumitur ꝙ testator voluerit. ꝛ tunc habes intellectum huius. §. per nullum tactum. Predicta ꝑcedunt si isti fideicõ. erãt in etate vt potuerint sibi preiudicare: al's heres restituens ante tp̃s nõ liberaret̃ ab eis quatenus restitutio cederet in eoꝝ dãnũ: qꝛ esset mutata cõditio eoꝝ. l. pupillus. de so. Al's ꝛ tunc liberarent̃ si essent in eodẽ statu. Pe. vero. ꝛ etiã Dy. videt̃ dicere ꝙ ideo isti cõsentiẽdo sibi nõ preiudicãt: qꝛ cõditio emãcipatio. sub qua fuit eis relictum cens̃ apposita in odiũ patris cui testator noluit acqri cui nõ possunt renũtiare. arg. l. tã ꝛ si. ad macedo. qđ non placet: quia restringunt. §. ad hanc cõditionem solam cum possit intelligi de qualibet conditione. vt glo. etiam intelligit. Item nec illa in odiũ patris principaliter videtur apposita: sed principaliter in fauorem filioꝝ quos plus 3 diligebat. lꝫ ꝛ patrem diligeret. ¶ †Sed nũc opp. ꝙ nec heres restituens sit liberatus cuius cõtrarium. s. dixi. l. vxorẽ. §. ante penul. qui incipit seiũ. de leg. iij. so. ibi. secundus fideicõmis. in cuius preiudiciũ tendebat restitutio facta ante tẽpus non consenserat vt fieret primo hic omnes consenserũt ꝙ fieret oĩbus cum vnus tm̃ posset superesse tp̃e cõditionis ꝛ cum esset in potestate patris: sed opponit̃ ꝙ nec ipsi postꝙ cõsenserũt possint retractare restitutionẽ agendo cõtra patrẽ si reperiunt̃ sui iuris: vel cõtra heredes premortuoꝝ ꝰm ea q̃. s. dixi p. l. nihil. §. oĩbus. j. e. Sol. ibi. cõsenserunt ꝙ bona alienent̃ in extraneum cõtra volũtatẽ defuncti: vñ ad cãm cui renũtiarũt amplius nõ redeunt hic cõsenserunt ꝙ fiat executio ꝛ restitutio scđm volũtatẽ defuncti: licet pinguius: quia ante tempus vnde nõ renũ4 tiant voluntati defuncti. ¶ †Ultimo opponit̃ ꝙ ante tempus nõ poterit fieri cũ hic loquatur de fideicõmis. vniuersali. l. sꝫ si ante. ad trebel. sol. fateor ꝙ nõ potuit fieri quantum ad hoc vt trãseãt iura vtilia ꝛ directa remaneant penes heredẽ inutilia: vt ibi hñ tm̃ transeũt ex quadã donatione facta p heredem ante tp̃s. ꝛ sic iura directa penes heredẽ nõ remanebũt oĩno inutilia: imo poterit cõueniri a creditoribꝰ hereditatis. ꝛ etiã poterit agere cõtra debitores preterꝙ in casibus. l. iij. C. de nouatio. qꝛ restitutio nõ iuuat̃ trebel. qꝛ non est facta vt testator voluit añ cõditionis euẽtũ. l. sꝫ si ante treb. ꝛ. l. si mulier. §. ex asse. de iure do. ꝛ postea cõditione existẽte fideicõmissarij immutãt sibi causam domini. ꝛ incipiunt habere ex testamẽto. et incipit iuuari trebel. se. cõ. ꝛ iura directa remanent inutilia. argu. in. l. fundo. ad. l. fal. ita sentit Bar. hic. ꝛ in. l. si post mortem. de fidei cõmis. sed Bal. ibi. notabiliter sentit hoc posse ꝑcedere in alia cõditione vel tempore ꝙ mortis grauati. ꝛ dicit ꝙ si heres grauatus restituere post mortem ꝛ restitueret in vita restitutio iuuaret̃ senatuscon. vt in illo tex. vbi dicit casum cũ loqtur de retentione charte: al's frustra fieret ibi mentio. ꝛ assignat rationẽ: qꝛ cum quis grauatur restituere post mortẽ: perinde est acsi esset grauatus cũ vult. ꝛ sic citius si vult vnde statim ꝙ vult extat cõditio ꝛ fit restitutio ꝰm voluntatẽ defuncti. ꝛ cessat ratio Bar. Pro hoc. d. l. vxorẽ. §. pe. de leg. iij. Ubi econuerso rogatus restituere cum vellet censetur rogatus restituere post mortẽ si primo non declarat velle. sunt ergo ista paria inter se et est 5 pulchrũ dictũ ꝛ placet. ¶ †Nũc quero vtrũ heres qui restituit ante tp̃s possit restitutionẽ retractare. respõdeo si fecisset errore iuris vel facti clarũ est ꝙ sic p tit. de cõdi. inde. sꝫ si fecit scienter: tũc aut erat fiendũ certe persone ꝛ determinate vni vel pluribus. vt in hoc. §. ꝛ. l. post mortẽ. ꝛ nõ põt: qꝛ cens̃ donasse ius qđ habebat: scꝫ retinẽdi. l. cuius per errorem. de regu. iur. ꝛ donatio nõ retractatur. l. aristo. de dona. Si autẽ incerte per eum certificande tempore mortis: vt si esset rogatus restituere post mortẽ vni de familia quem elegerit ꝛ in vita elegit vnũ ꝛ restituit nõ potest tractare pro tempore quo habet viuere: qꝛ censetur donasse ius suum pro illo tempore: sꝫ bene potest retractare pro tempore secuturo ꝛ alium eligere ad quem bona debeãt deuenire vsqꝫ ad vltimũ vite spiritum: ꝛ retractabitur restitu6 tio prima. ¶ †Sed si alium nõ eligat remanet penes primum

et tunc incipit habere ex testamento. ista ꝓbātur in.l.vnum ex fa.in fi.prin.ibi mutari voluntas ⁊c.⁊ ibi siue tamen duret ⁊c.⁊ l.cum pater.§.a filia.⁊ per predicta determinatur questio quotidie contingens.⁊ vide de facto si testator instituit vxorem suā et vult post mortē suā bona distribui inter pauperes domina vult in vita omnia distribuere.[a] ⁊ vidi quandam ad instātiam cuiusdam consanguinei ad quē volebat illa bona deuenire de consensu epī omnia bona pro modico isti vendidit ⁊ pretium distribuit ⁊ episcopus laudauit ⁊ ꝓbauit postea mortua est successit episcopus nouus qui executionē volebat retractare tanq̄ factam ante tempus et sic consentiendo episcopus non potuit preiudicare successori qui reperiretur tempore mortis ⁊ etiam pauperibus per illum.§.a filia.⁊ per istum. Et credo qđ de facto retractauerit. ⁊ Bart. videtur ad hoc inducere in.d.§. a filia. Bal.in.l.si post mortem.dicit hunc articulum esse dubium ⁊ ꝙ equitas dictaret ꝙ ista mulier ante tempus restituere possit.ad hoc facit ratio quam.s̄.dixi.quia videtur grauata cū volet ⁊ ad plus:scʒ tēpore mortis cum desinit velle ergo nō est facta ante tempus:sed si apparet de fraude vt in casu proposito: quia fuerūt vendita pro minori pretio.hoc non debet preiudicare pauperibus ⁊ epō:quia consentiūt propter modicum lucrum quod habent.male faciunt ⁊ successor potest reuocare. et ita tunc consului:sed emptor ille concordauit supplendo iustū pretium.Non sunt alia.

2 ☞Conditio si decesserit sine liberis an deficiat si deportātur et sic facti incapaces vel fratres minores.

3 Si quis rogatus est per fideicōmissum restitnere si sine liberis decesserit:an liberi appositi in ista conditione videantur tacite substituti:⁊ sic an possint reuocare alienationē bonorū factam a patre tanq̄ subiacerent restitutioni.

4 Quando filij ponuntur in dispositione non in cōditione an requiratur ꝙ sint heredes patris:vt si quis reciperet pro se et filijs feudum vel emphyteosim.

1 **Cum quis erat roga.** † Conditio si decesserit sine liberis deficit si decedat cum eis:lʒ non sint heredes decedētis.h.d. notabiliter ⁊ semper allegatur. ¶ In glo.ibi.vel secus si exheredentur.precedentem opi.tenet glo.in.l.ex facto.in fi. ad treb. et Pet.et Cy.C.de condi.inser.l.j.qđ siue excludantur a successore facto ipsorum ad hoc ordinato:q2 repudiauerunt hereditatē siue testatores ipos exheredāt.faciāt cōditionē deficere:q2 in cōditionibus respicitur merum factum.l. meuius.de cōdi. ⁊ demon.⁊ verū est in facto istū nō decessisse sine liberis:lʒ non sint 2 heredes:† sed si de facto eorum ad hoc non ordinato: quia deportati.⁊ sic facti incapaces vel fratres minores qui nec in particulari nec in cōmuni possunt cauere isti haberentur pro mortuis.l.j.§.fi.de cōtratab.⁊.l.si decē.§.si deportatus. de bo. libe. isti enī nec ex testamēto nec ab intestato sunt successibiles: ideo perinde est acsi non extarent nec testator de illis videtur sensisse cum gratia filiorum conditionem apposuerit:scilicet vt habeant.vt dicit glos.quam no.et sic sensit de illis qui possunt ha-3 bere si volunt vel per testatorem stat quominus habeāt. † ⁊ no. istam rationem gl.per quam videtur qđ liberi appositi in ista conditione videantur tacite substituti.nam si verum est qđ dicit glos.ꝙ eorum gratia sit apposita conditio ad finem vt habeant cum ex tacita voluntate que colligitur ex cōiecturis resultet fideicōmissum:lʒ verba non disponant.l.fideicōmissa.§. hec verba.de leg.iij.l.cū proponeretur.de lega.ij.vident̄ tacite substituti.ex hoc resultat effectus:quia si pater alienasset bona filius posset reuocare tanq̄ subiacerent restitu.licet essent exheredati vel repudiassent hereditatem patris vel etiā si nō essent alienata postq̄ conditio fideicommissi expresse deficit in persona extranei ipsi tanq̄ substituti[b] poterunt bona petere ab heredibus patris:nec pater posset eis auferre. Docto.videntur cōtrarium sentire ꝙ non videantur substituti:quia verba conditionalia nō importāt dispositionē.l.si quis sub cōditione. si qs omis.cau.test.⁊ inducunt solum glossellam.[c] in.l.lucius.de heredi.insti.que vult ꝙ tales filij grauati videātur vocati ab intestato.i.ꝙ testator noluerit eos habere ~~nisi~~ ex suo testamēto:sʒ saltim ab intestato si grauatus testamentum non fecit sunt habituri.potest tn̄ facere ⁊ eos priuare ⁊ effectus de quibus.s̄. nō sequentur. ⁊ eoipso ꝙ quis habet filios potest facere de bonis quicqd vult tanq̄ bona nō subiaceāt resti.ipsis filijs vel alijs de hoc tāgit Bar.in.l.centurio.circa mediū.⁊.l. si sic. de leg.iij. ⁊.l.lucius.cōtra quod facit ratio huius glo.quā doc. non ponderant ad quā non respondent.⁊ vide Bal.in antiquis recollectis in.l.j.de condi.inser.primā opi.tenere perpulchras ⁊ subtiles rationes.Sed q2 in lectura cōiter nō habetur:licet prima opi.plus placeat:lʒ cōiter contrariū teneatur.Ego pluries requisitus nolui cōsulere pro prima parte:licet si habuissem contestem quem potuissem ostēdere pluries consuluissem:quia puto ipsam esse veritatem.⁊ ille collecte cōiter nō habētur.

a ¶ Invita distribuere.adde vt p Ancb. cōsi.cciij. Bald.cōsi.lxxv. iij.lib.

b ¶ Substituti. Adde eundem Paul. consilio ccccxciij. Sozi. late ꝯsi.xxxviij.

c ¶ Glossellā. adde ꝙ hāc opi. dicit etiam magis cōem not. Alex. de imo. in consi. suo.clxxxv. col. iiij. ver. decimo ꝓbatur.⁊ ibi allegat tenentes hāc partē in.ij. vo. ⁊ pro intellectu gl.in.d.l.lucius.vide eūdeʒ Pau.de cast. in cōsi.cclxiij. īcip. circa primū q̄situ in nouissi.⁊ vide ad materiam eūdem Pau.de cast. in.l. ex facto.§. ex facto. j.ad treb. ⁊ eundē Alex. in cōsi. cxcix.col.ij. ver. ij.ꝓbat̄ in di.ij. vol.⁊ in cōsi.liij. colū.v.versi.obmittēdo. in .iiij. vol.⁊ adde eundē Pau.de cast. in.l.ex facto.§.si qs rogat⁹.j. ad treb.⁊ dicit ideʒ Pau.de cast. in cōsil.ccxxxvj.incipiē. dubitatio vertitur. de bo. co.penul. ꝙ ista opi. semper sibi placuit. Cur. Adde eundem Fran. Cursetuʒ in cōsi.lj.col.x. ⁊ cōsi. Pau. đ ca. ꝑ eum ibi et hic allegatū habes in.j.vo.antiquorum cōsi. nume. lxxxvj. ꝰm nouissi. impressio.

4 † quādo aūt filij ponūtur in dispositione nō in conditione:an requiratur ꝙ sint heredes vt si quis reciperet pro se ⁊ filijs feudū vel emphy. Dic ꝙ non.l.si post mortē.in prin.s̄.eo.⁊ per Bar.in.l. vt iurisiurandi.§.si liberi.de ope.libe.

2 ☞Tria sunt que faciunt videri preceptum de nō alienando non esse nudum.

3 In prohibitione seu precepto de nō alienādo si exprimit̄ causa:in qua fundatur affectio testatoris vt si dicat:q2 fuerūt antecessorum meorum nolo qđ perueniāt ad alios an erit ista sola iusta causa vt non valeat alienatio.

4 Quid si fundatur causa in fragilitate persone prohibite: quia erat pupillus.

Si prohibitus erat parū industriosus ⁊ testator hoc expressit non poterit prohibitus fauori suo renuntiare.

5 Qn̄ apparēt persone ad quas voluit peruenire post mortē prohibiti alienatione nō facta:tūc si contrafiat ipsi reuocant alienationem:⁊ an possint fauori suo renuntiare.

Quid si alius lederet̄ ex ipsa alienatione:vt tertia persona.

Quid si apparet persona cuius odio prohibuit alienationē.

6 Nudum preceptum iudicis non est seruandum.

Quid si mandat vt quis compareat vel aliud quod spectat ad officium.

Si prohibet alienationem an erit idem quod in prohibitione testatoris.

7 Si testator prohibet bona alienari vt remaneāt in familia: an illi de familia si contrafiat admittant̄ ad reuocandū ante mortem alienantis.

Prohibita alienatione si contrafiat an alienatio sit a principio nulla.

8 Superior si prohibet inferiori ꝙ non eligat:si vult ꝙ electio sit nulla dicat ꝙ statim cum incipiunt eligere sint excōicati vel inhabiles:⁊ non poterunt eam perficere.

Si inhabilitat si elegerint:tunc electio valet:sed efficiuntur inhabiles ad alias electiones.

9 Prohibitio in rem cōprehēdit quācūq̄ personā ad quā peruenit vt si ꝓhibet alienari extra familiā:sed si est in personā:q2 prohibuit me alienare extra fa.si alieno infra fa.valet.⁊ nō prohibetur postea ille alienare extra sʒ heres meus sic.

Prohibitio facta filijs non extenditur ad nepotes si non sunt heredes.

10 Aliud est prohibere:ne alienetur extra familiam: quia tūc illi de familia possunt requiri.⁊ si recusant emere poterit extra fa. alienari.aliud est ꝓhibere:quia vult in familia remanere post mortem prohibiti:⁊ tunc etiam si requisiti recusant emere possunt alienationem reuocare.

11 Prohibita alienatione an videat̄ ꝓhibita heredis institutio.

Prohibita alienari pro quibus debitis possint alienari.

1 **Diui seuerus et.** † Nudum preceptū testatoris de nō alienādo nō valet nec est seruandū necessario:secus si non est nudum. ⁊ nudū dicit̄ qn̄ non continet causam rationabilem nec appareat persona cuius contēplatione sit factum vel in quā peruenire debeat facta alienatione.⁊ sic videt̄ facta solū fauore prohibiti heredū eius vt apud eos maneat:cui fauori prohibitus pōt renuntiare. Itē etiā ⁊ qn̄ est nudū nō preiudicat creditoribus testatoris quominus si alia bona deficiāt possint vēdi vt eis satisfiāt non obstāte prohibitione.h.d.vsq̄ ad.§.cū pater. Et primo loquitur qn̄ erat nudū vsq̄ ibi ꝙ sit liberis. Secūdo qn̄ non erat. et ista subdiuiditur.primo ponit reg.qđ est seruandū vsq̄ ibi:sed hoc.secūdo limitat excep.ponēdo:scʒ nisi in dānū creditorum quibus testator idemq̄ debitor preiudicare non pōt. ⁊ de materia huius.§.leges plures loquūtur.j.in titulis:sʒ maxime in.l.pe to.§.fratre.⁊ de leg.ij.l.cū pater.§.libertus.⁊.l. cū pater. quasi per totam.l.de leg.iij.vnde occurrunt quatuor dubia ⁊ questiones.⁊ tex.abundant.vn̄ remediū est recolligere text. ⁊ declarare.⁊ omnia remanebūt tibi clara. Bar.ipsum repetijt ⁊ plures 2 format questiones. ¶ † In tex.ibi.a testatore dispositum est nec apparet persona ad quā voluerit deuenire si alienentur.l.pater filiū.§.filia.⁊ sic tria sunt que faciunt videri preceptū nō esse nudū:scʒ qn̄ apparet de causa ⁊ de ꝑsona cuius cōtemplatione pro vno probibuerit.⁊ aduerte:q2 gl.hic videt̄ ponere ista duo pro vno scʒ ꝙ tūc cōtineat cām qn̄ apparet de ꝑsona cuius gratia facta est:q2 voluit deuenire ad filios vel remanere in familia qđ nō 3 placet:q2 ista ponūtur vt diuersa. † Itē glossella sequens dicit tūc apparere de ꝑsona qn̄ appet ꝑsona ad quā voluit deuenire si cōtra fiat qđ etiā nō placet.nā pōt esse ꝙ fecerit cōtēplatione quorūdā:scʒ vt remaneāt in familia si non alienentur. ⁊ tn̄ si alienētur in penam alienantis mandat deuenire in alium non in familia:

in familia. vt in. d. §. filia. ideo melius q̃ gl. exẽplifica in causa quando exprimitur causa in qua fundatur affectio testatoris vt si dicat: quia fuerunt antecessorum[a] meorum nolo q̃ perueniãt ad alios. nam in hoc consistit iusta affectio. l. si in emptione. de mino. vnde licet non appareat de alia persona ad quam voluerit deuenire si nõ sit facta alienatio nec etiam alia in quã voluit deuenire in penam si alienẽtur erit ista sola iusta causa vt nõ valeat alienatio. Ita videtur Dy. determinare in. l. ea. l. de condi. ob cau. indistincte. & in. l. quoties. de fideicõmis. in exẽplo de turri que fuit antiquorum. & sic videtur q̃ ipse idem qui alienauit possit retractare alienationem. tanq̃ factã contra. l. postq̃ non apparet alia persona cuius contẽplatione facta sit. arg. l. quẽadmodũ. de agri. & cen. † Idem si fundat̃ cã in fragili tate persone probibite: q2 erat pupillus. & res alienari probibi ta erat ei vtilissima. nam etiam consensu tutoris & iudicis[b] non poterit alienari: etiã in casibus al's permissis. ita videt̃ Bart. intelligere. l. secundum. de vsuca. pro emp. sed factus maior po terit: q2 cessat causa probibitionis. Itẽ si ꝓhibitus erat parum industriosus & testator hoc expressit. nam nõ poterit ꝓhibitus hic renũtiare suo fauori hoc probatur in. l. titio. C. eo. in prin. in ver. §. si filio. allegata in gl. magna pro contraria. l3 Barto. alium videatur dare intellectũ q̃ p modernos nõ approbatur † De secũdo: sc3 de personis quarũ cõtẽplatione facta est pro bibitio potest poni exemplũ pluribus modis. primo quando apparent persone ad quas voluit peruenire post mortem pro bibitio alienatione nõ facta: vt in versi. q̃ si liberis. & tũc si fiat cõtra. ipsi reuocant alienationem. l. cũ pater. §. liber. j. tit. j. vel quando aliud ledet̃ ex illa aliena. vt tertia persona vel quãdo apparet ꝑsona cuius odio ꝓhibuit alienationẽ: vt q̃ nõ alienent̃ in talẽ inimicum suũ. l. codicil. §. materie. de leg. ij. vel qñ res probibita erat res animata anima rationali vt seruus nõ potest pretendere interesse ne experiatur aliũ dominũ. & hec ra tio sufficit ne valeat alienatio. l. generaliter. §. si petitus. ideo si testator probibet non alienari castrũ hoc sufficit q̃ ibi sint bo mines: s3 quãdo hec cessant: sed solum ꝓhibuit: q2 voluit apud heredes remanere etiã si hoc dixisset dicitur preceptum nudũ quia potest quis suo fauori & eorum heredum renũtiare: vt hic & j. de le. iij. l. pater filiũ. §. pe. vbi est tex. bonus de herede ꝓhibiti: secus si voluit remanere penes liberos ꝓhibiti tanq̃ libe ros nõ tanq̃ heredes: vt hic in ver. q̃ si liberis. & i. l. pater filiũ. in prin. a cõtrario sensu. ¶ † In text. ibi. nudum preceptũ. arg. est hic ſm Dy. q̃ nudũ preceptum iudicis nõ sit seruãdum vt si mandat vt quis iuret seruare mãdata sua. hoc enim non fundatur in iure. ideo nõ debet seruari: secus si mandat vt compareat vel aliud quod spectat ad eius officiũ: tunc nõ dicitur nu dum. quid si probibet ne alienentur an idem quod in probibi tione testatoris. Dic q̃ sic: q2 si sine causa nõ valet: sed si cũ iusta causa: q2 prodigus valet. l. is cui bonis. de verbo. oblig. vel ne fiat alteri preiudicium: q2 res est in q̃one. l. toties. de polli. et l. creditores. de priuile. credi. & no. gl. in. l. ꝑspegit qui & a qui bus. & l. diuus. de peti. heredi. nam iudex & testator in hoc com parãtur. l. seruus hac. l. de manumissis. venio ad glos. ¶ † In tex. ibi. seruandã eam & si cõtra fiat statim reuocabit̃ alienatio non expectata morte alienantis: licet probibitio facta sit: quia voluit testator in familia remanere post mortem probibiti per illos de familia in quos deuenire voluit si nõ alienent̃ vel etiã per illos ad quos voluit deuenire si alienentur. l. cum pater. §. libertus. j. titu. j. sed cõtra primum opponitur q̃ illi de familia nõ admittantur ad reuocãdum nisi post mortem alienãtis: q2 tunc ad eos debebant venire. igitur alienatio interim facta va let et illo moriente retractatur. vt not. s̃. eo. seruo legato. §. j. in glo. sol. & tene menti. Interdum res subiecte restitutioni sub cõ ditione probibẽtur expresse alienari. & tunc quia concurrit du plex ꝓhibitio: sc3 legalis & testatoris statim a principio aliena tio est nulla. & illi ad quos debebãt deuenire sub cõditione sta tim admittuntur ad reuocandum eo2 fideicõmissa efficiuntur pura vbi prima erãt cõditionalia. vt in. d. §. libertus. & ibi not. in glo. que incipit forte aliud. Interdum nõ ꝓbibentur aliena ri per testatorem: sed subest probibitio legalis. vt in aut. res q̃ cõmunia de leg. & l. marcel. §. res que. ad treb. & tunc valet inte rim alienatio & resoluitur cõditione extante: ideo si tunc nõ ex tarẽt fideicõmissarij remanebit alienatio firma vt in cõtrarijs l. fi. C. cõia de leg. §. syndicus auaritie. ¶ Item opponit̃ qd̃ sit adhibenda alia distinctio. de qua in. l. stichus seruus meus. de manu. testamento solu. & not. q̃ qñ testator expresse probibuit alienari distinctio illa locum non habet: q2 per quecunq̃ verba fiat locum habet quod. s̃. dixi. q2 non valet alienatio & non trãsfertur dñium & possunt bona vẽdicari: sed si fiat probibitio tacita vt lego fundum: & si alienabis volo q̃ deueniat in talem non videor velle q̃ non alienes: tunc si fui locutus per futurũ indicatiui vt si alienabis vel alienes. & tũc nõ valet alienatio & a statim q̃ incipis alienare etiam anteq̃ perficias dominiũ a te recedit & vadit ad illũ ad quem testator voluit venire: sed si per futurum subiũctiui quod significat rem perfectam. & tũc de vi verborum nõ dicitur extare cõditio perueniendi ad illum nisi alienatio perfecta: sed tunc iam dominium est in eũ trãslatum: ideo ex dispositione mea non potest ab illo euelli & transire in b illũ ad quẽ testator voluit deuenire: quia cũ emptor nihil a me habeat non põt mea dispositio illi preiudicare: secus in eo qui a me habet: quia possum facere vt post tempus ab illo recedat & transeat[c] in aliũ. l. titia. §. si. j. titu. j. & l. fin. C. de leg. remanebit ergo alienatio firma. vt in. l. contraria que nõ est notabilis. tamen ille in quem debuit deuenire habet actionem contra alienationem ex testamento per quã cõsequetur estimationẽ: iuxta ea que habẽtur in alienatione probibita in cõtractu. l. ea. le. de cõdi. ob causam. † Pro primo membro distincte facit text. qui. mo. vsufru. amit. l. interdum. in verbo incipiente. & ista no. ad multa. nã si superior ꝓhibet inferiori q̃ nõ eligat si vult' q̃ ele ctio sit nulla. dicat q̃ statim cum incipiunt eligere sint excõica ti vel inhabiles: & nõ poterunt eam perficere: sed si inhabilitat si elegerint: tunc electio valet: sed efficiũtur inhabiles ad alias electiones. & ita vidi fieri semel per Pet. de luna qui appellabatur papa in partibus vltramontanis cardinalibus suis qui erant in liurno pro congregãdo cõcilium. nam inhabilitabat eos statim q̃ incipiebant alium eligere & ad multa alia potest illa. l. singularis induci. † Item circa istam materiam scias qd̃ d quãdoq̃ ꝓhibitio est in rem & comprehendit quãcunq̃ personam ad quã ꝑuenit vt si ꝓhibet alienari extra fami. & ego sum de familia & partẽ meã alieno tibi si es de familia: sed si tu postea alienes extraneo non valet alienatio: licet a principio nõ vi dereris includi: quia rem nõ habebas: s3 sufficit q̃ probibitio sit concepta in rem. l. peto. §. fratre. sed si est in personam: quia probibuit me alienare extra familiam: si alieno infra familiã. & sic valet non probibetur ille alienare extra familiam: quia ille e non comprehenditur in probibitione. l. pater filium. §. xv.[d] de lega. iij. sed bene probibetur heres meus: licet sit in personam meã tñ cõcepta vt colligit̃ in. l. lucius. in prin. eo. titu. a contra rio sensu. nam ibi non valet probibitio: q2 nuda: sed si nõ fuisset nuda valuisset & alienatio facta per heredẽ ꝓhibiti non te neret vt ibi colligitur ſm Ray. Item facta filijs non extẽditur ad nepotes si non sunt heredes. vt est glos. in aut. de resti. fidei. ¶ † Item aduerte aliud est probibere innititur hic ne alienetur extra familiam. nam tunc illi de familia possunt requiri & si recusant poterit extra alienari. vt no. in. l. codicillis. §. institu to. et per Bar. in. l. qui rome. §. coheredes. Aliud est probibere alienare: quia vult in familiam remanere post mortem probibiti. & tũc nõ est in potestate ꝓhibiti auferre illis de familia ius fideicõmissi conditionalis per talem interpellationem: vnde etiam si recusant emere possunt alienationem reuocare. † & ad de vtrũ ꝓhibita alienatio videatur probibita heredis institu tio[e] in. l. peto. §. fratre. & l. si ita quis. §. ea. l. de verbo. obli. Cetera vide per Bar. in tex. ibi. neq̃ fisco. sub. creditori testatoris. si autem heredis dic idem q̃ in alio creditore heredi vt alienatio facta pro satisfaciendo eis teneat donec vixerit heres tanq̃ facta de iure heredis qd̃ habebat in retinendo quousq̃ viueret sed postea reuocatur. l. peto. §. predium. vnde si heres probibi tus cõmittat maleficium ꝑpter qd̃ bona veniant confiscanda. etiam bona probibita alienari confiscabuntur: sed eo mortuo deueniẽt ad illos ad quos testator voluit deuenire. l. statius. §. cornelio. de iure fis. ¶ In text. ibi. nam si heredis. glos. exponit tribus modis. tu potes dicere quarto modo q̃ hic pro satisfa ciendo creditoribus videbantur bona heredis tam ꝑpria he redis q̃ testatoris que nõ sunt sua. nam isto iure heres tenebatur insolidum creditoribus: licet non legatarijs. l. que do. sol. matri. Alienatio ergo firma remanebit isto casu si non erant alia bona: sed si propter debitum heredis. dic vt. s̃. dixi. & hic in glo. fi. q2 ista est firma donec vixerit heres. vt in. d. §. predium. ¶ In glo. magna. que incipit: sed nõne. vt intelligas glos. opponitur cõtra tex. dum dicit ibi nisi inuenerint personã cuius respectu hoc a testatore est dispositum &c. q2 nõ est casus in quo non inueniatur vel apparet. nam aut probibitio est facta legatario. & videtur facta contemplatione heredum. Aut vni ex he redibus. & censetur facta cõtemplatione heredum. aut est facta oibus. & videtur facta cõtemplatione veniẽtiũ ab intestato: vt probatur in. l. peto. in princi. nec sunt plures casus. vt patet in glos. j. ibi. & pone casum &c. sol. casus. l. peto. diuersus est a primo. hic loquitur in ꝓhibitione alienationis: quia potest videri facta fauore probibiti vt sibi remaneat: vnde nõ sequitur est fa cta legatario. ergo contemplatione heredum: vel est facta vni heredum: ergo contẽplatione coheredum: vel oibus ergo cõ

¶ Antecessorũ. facit. l. l3 de i diẽ. adiecto. vbi minor prefertur in emp. rei que fuit maiorum suo2.
¶ Iudicis. itellige. prout itelligit are. cõsi. xxij. & ibi vid an si minor 3 ꝓhibitio. testator3 veniat & iurat an obligetur & alienatio teneat: s3 de hoc vltimo vide cõsilio statim in fra allegato.
¶ Et transeat. Adde vt p Frã. de are. cõsi. xviij. & ibi vide quid si alienatio ẽ nulla: q2 facta a minore.
¶ §. xv. Et ad de eundem cõsi. cccxxiij. facere q̃ cã semel deuoluta ad curiam semp ẽ tractãda ĩ curia vt voluit Ancha. cõsi. lvij.
¶ Heredis institutio in materia & pro cõplemẽto. vid Lud. ro. consi. cccclvj. Rapha. cuma. consi. xiij. & xxiij. Alexã. consi. xxiij. Ang. cõsil. cviij. clxviij. & cõsil. lvj. et clxx. Fran. cur. consi. xxvij. & xlv. do. Car. cõsi. xvij. et ĩ quãtũ do. Jas. late ꝑsequit̃ mo re suo an cõcurrẽte duplici pro hibitio. alienationis possit tñ ĩ casu dotis alie nari. vide Curtiũ vbi. s̃. et late sozi. cõsi. lxxv. dictu3 tñ notabis q̃ & sic cõiter teneat̃ q̃ cũ testator legat ecclesie cũ probibitione alienationis qd̃ res nõ põt alienari etiã in casu premisso q̃ tñ si relinquat̃ fratri bus minoribus vsusfruct' ꝑ sustẽtatione infirmo2 cũ ꝓhibitione alienationis qd̃ nõ obstã te ꝓhibitiõe poterit vendi. ita Jo. de ana. cõsi. xxx. non obstan te quod vsusfructus possit relin qui eis ſm ipm

Not[illegible] in sa[illegible]

in dicto cōsil. qđ tñ videt durum pp̄ter mentē et verba. d. cle. exi. vi. sed ꝙ nō obstāte prohibitione possint vēdere vsumfructū legatum hoc est commoditatem fructuū hoc concordat cū not. p Spe. in ti. de statu mona. i. §. tertio. ⁊ Jo. an. i. c. in presentia. de probatio.

templatione venientiū ab intestato nisi aliud appareat: qꝛ dixit ꝙ post mortē ꝓhibiti volebat ad illos peruenire. ⁊ tūc dicit facta contēplatione illoꝝ sicut hic dicitur in ver. ꝙ si liberis. in l. cōtraria. testator iussit talem esse cōtētū tali re pro omni sua portione qui iussus cēsetur factus in grauamē illius cui factū est: vnde si fit legatario cui culpa erat legata censet factus contemplatione heredis vt non possit petere nisi illam rem. et vni heredum contemplatione heredū alioꝝ vt residuum illis restituat. ⁊ omnibus contēplatione venientiū ab intestato vt residuum restituat illis. ⁊ hec est intentio glo.

2 ¶ Si quis recipit emphyteosim pro se ⁊ suis descendētibus ⁊ decessit cum pluribus filijs an possit vni tm̄ ex eis feudū vel emphyteosim relinquere alijs exclusis.

1 **Cum pater filio.** † Prohibitio alienationis extra familiā trahitur etiā ad alienationem que fit in vltima volūtate. ⁊ illi de familia admittuntur ad reuocandū qui non sunt heredes alienantis: nec dicitur facta extra familiam si fuisset facta vni tm̄ cum sint plures vel in plures seu omnes: ꝫ dispariter: ideo reuocari nō potest per illos qui nihil habent vel habent partes minores. hoc dicit in effectu vsqꝫ ad. §. interdum. Primo loquitur de alienatione facta in vltima volūtate vsqꝫ ibi idem euenit. Secūdo de facta inter viuos vsqꝫ ibi ꝫ si oēs. Tertio de facta inter viuos vel in vltima volūtate: vel dic ꝙ redit ad primū casum. ¶ In tex. ibi. sed si cū duos exheredauit sub. vel vnum vt in casu precedēti. in hoc enim non stat vis. ¶ In tex. ibi. posse exheredatos petere sub. sed institutos nō: qꝛ nō possunt venire cōtra factū defuncti ex quo sunt heredes eius: sed inquantū poterūt ex hereditati reuocare. glo. hic dubitat. dic fm̄ Dy. ꝙ non nisi pro partibus eorum nō pro parte que tangeret institutos vel substi. si alienatio non esset facta. l. vnū ex fa. §. sed si vnus. et. §. sed si duos. fm̄ Dy. ¶ In text. ibi. idē euenit: scꝫ vt possit reuocari alienatio inter viuos contra ꝓhibitionē testatoris. Dy. ¶ In tex. ibi emancipasset: qꝛ sufficit in familia fuisse tp̄e mortis aui vt admittātur ad reuocandū. l. cū ita. §. in fideicō. Si autē non esset emācipatus nō admitterētur: qꝛ sicut directo nō possunt agere contra patrem. l. lis nulla. de iudi. ita nec indirecto volētes retractare alienationē factam per partem: ꝫ post mortem possent nisi sint heredes: qꝛ tūc obstaret exceptio quem de euictione. ⁊ etiā qꝛ ex cuius persona qs lucrū sentit ⁊c. vnde in regula iuris. ¶ In tex. ibi. alienasset sub. inter viuos. ⁊ tūc emācipati statim ad reuocandū admittunt. ¶ In text. ibi. licet vni reliquisset subaudi. dūtaxat etiā si ei cui nihil a primo testatore fuit relictū: ꝫ extēt alij qb⁹ relictū fuit. l. is q cū plures. de le. iij. 2 ⁊ in vltima quarta. † Uidebatur cōtrariū quasi illi cui fuit relictū viderent plus dilecti de familia: ⁊ sic alteri eoꝝ deberet relinq̄re. ⁊ iste text. facit ad. q. si qs recipit emphy. pro se. ⁊ suis et descēdentibus ⁊ decessit cū plurib⁹ filijs ꝙ possit vni tm̄ ex eis feudū vel emphy. relinq̄re alijs exclusis. facit. l. femine. de secū. nup. istam partem tenet Bal. in aut. si quas ruinas. ⁊ si eos instituit inequaliter etiā in feudo vel emphy. habere debēt dispares partes ne possent cōqueri habētes minorem. vt in tex. precedenti. de quo in Spe. de loca. §. nūc vero aliqua. ver. lxxviij. sed Bar. in. l. vt iureiur. de oper. libe. videtur contrariū tenere p illū tex. qꝛ habēt vt liberi ⁊ heredes nec possit vni assignare in preiudiciū alioꝝ p aut. hoc lucrum. C. de secū. nup. qꝛ oē ius est q̄situ filijs ex ꝯtractu patris. l. ex quocūqꝫ. §. j. de verb. obli. nec obstat iste tex. qꝛ hic grauauit vt relinq̄ret in familia. vnde si vni relinquit vel dispariter satisfecit volūtati defuncti: secus esset si dixisset ꝙ post mortem filij volebat esse illoꝝ de familia vel nepotū suoꝝ: tūc illi haberēt ius ex dispositione aui q directo reliquit: ꝫ grauādo filiū qđ remaneat in familia relinquit in eius arbitrio qualiter relinquat dummodo relinquat. ⁊ ista est veritas. sed Bal. mouet alia rōne quasi filij habeāt ex quadā mortis causa capacē: qꝛ post mortē patris admittunt: sed ꝫ sit verū nō est licitū illos inequales facere cū habeat ius ex cōtractu. ⁊ sic ex necessitate ad qđ. l. aliud. ⁊. l. fi. de solu. vbi nō potest quis immutare formam contractus.

1 **Interdum etiam.** † Perempta re aliena legata non interueniente mora heredis liberat heres ab estima. ⁊ idem vbicūqꝫ tenetur ad quantitatē respectu speciei vt liberetur interitu illius: si sine culpa sua res pereat. h. d. sic. s. eo. titie textores. et. l. quidā testamento. §. si tibi. ¶ In tex. voluit si alienus videbat cōtrariū: qꝛ tūc si nō potest redimi tenet heres ad estimationē. l. non dubium. §. fi. j. eo. sed hoc si nō potest redimi: qꝛ dominus non vult vendere: sed est in rerū natura: quia dominus poterit mutare propositum. ⁊ legatarius si habet estimationē poterit emere: secus si desijt esse in rerum natura vt hic. ¶ In tex. ibi. solidum capiet: quo casu vni debetur res alteri estimatio. s. eo. si pluribus. in fi. sed re perempta liberatur heres ab vtroqꝫ hoc vult iste tex.

1 **Legatum est.** † No. hic ꝙ p legata minuit hereditas fm̄ primā expositionē gl. sed in cōtrariū facit: qꝛ hereditas cōsistit in iure ⁊ legata in rebus hereditarijs q̄ nō sunt hereditas. l. hereditas. de peti. heredi. vnde exponit hereditas. i. bona: aliqñ contingit qđ fit diminutio virium nō corporū illius viri. l. qđ dicit de impensis: sed alia est ibi consideratio.

1 **Heredi a semet.** † Quatenus relinquit heredi a seipso nō valet et accrescit cōiuncto. hoc dicit Bart. ⁊ differt iste. §. a. l. plane. §. si duobus. s. e. qꝛ ibi vnus so. fuit institutus ⁊ sibi ⁊ tertio fuit res hereditaria legata. tūc apud ipsum nihil remanet: sed totū habet ille tertius per ius non decrescēdi hic habebat coheredē: vñ ꝫ in partē suam nō valeat legatū ⁊ remaneat collegatarijs: pro parte tñ coheredis valet. ⁊ sic pro parte remanebit penes eum ⁊ alia transibit ad collegatarios ponendo casum fm̄ qđ ponit glo. ¶ In tex. ibi. sexta pars fundi. sub. totius ⁊ due vncie. Itē sub. l. de dimidia coheredis. in qua valet legatum que dimidia facit sex vncias. ⁊ sic due faciūt tertiā illius dimidie. ⁊ p totum ptꝫ. j. in ver. a coherede vero in verbo nō amplius tertia parte vbi declarat qđ hic dicit. Alie quatuor vncie illius dimidie q̄ faciunt tertiā totius pertinent ad collegatarios extraneos ad quēlibet secūde vncie. vt ptꝫ. j. ibi trientē vēdicabunt. de dimidia aūt quā iste heres legatarius habiturus erat iure hereditario si nō fuisset sibi legatus nihil habebit: sed totū ptinet ad collegatariū: qꝛ legatum non valuit hoc est quod sequitur: qꝛ a se vendicare non potest ⁊c. idest non valet. ⁊. j. ante fi. ibi. et ab ipso herede cui legatum est semissem ⁊c. sed contra qđ de dicto semisse debeant remanere similiter due vncie: quia ꝫ legatum quantitatis ad effectum agendi ⁊ a seipso vendicandi non valeat: videt valere ad effectum retinendi. ⁊ sic faciat partem collegatarijs. l. huiusmodi. §. si titio. s. eo. Roge. vt refert glos. magna. in fine. fatetur ꝙ habet duas vncias iure legati. vt in text. duas iure hereditario: licet non dicatur in tex. ⁊ hoc pro saluādo mentem defuncti que videtur esse qđ fundus equaliter diuiditur inter heredē legatarium ⁊ alios collegatarios ne sit deterioris conditionis ꝙ fuit ei prelegatum qđ si non fuisset. Dy. reprobat ⁊ dicit ꝙ est contra tex. dū dicit de sexta tantū parte. nec ob. ratio de voluntate testatoris: qꝛ repugnat iur. dispositio. nec etiam alia: qꝛ sit deterioris conditionis: quia sibi ⁊ alijs fuit prelegatus. Sed sibi soli fatendum est cōtrariū. nam considerandū est ꝙ quelibet dimidia fundi sui tam coheredis sui q̄ sua censetur sibi legata ⁊ duobus extraneis ⁊ cum in dimidia coheredis valeat legatū in personam omniū trium quilibet habet tertiā de illa dimidia. ⁊ sic duas vncias in dimidia coheredis legatarij valet legatū in personam collegatarioꝝ: ⁊ sic suo iure debēt habere quilibet duas vncias de illa dimidia in personam heredis non valet. ⁊ sic eius due vncie perueniunt ad eos iur. accre. l. plane. §. si duobus. s. eo. Nam quantū ad illā dimidiam perinde est ac si solus esset institutus quo casu clarum est vt ibi. potest tñ dici ꝙ hoc sit verum quando fuit legatus fundus hereditarius cōiunctim re ⁊ disiunctim verbis vel cōiunctim re ⁊ verbis quo casu cū cuilibet eorum insolidum videtur legata illa dimidia: ꝫ per concursum faciant sibi partem eadē l. si coniunctim. ideo heres collegatarius nō habet ius retinēdi. vt in. §. si duobus. fm̄ intellectum Bar. ⁊ sic non obst. §. si titio. vt ibi dixi: qꝛ ius retinendi habet causam vetustiorem legato: sed si verbis tantū cōiunctim esset legatus: tūc cuilibet de illa dimidia tertia pars tm̄ videt legata ⁊ illam tm̄ pōt quilibet petere iure suo. portionē vero heredis in qua legatū nō valuit: scꝫ tertiā dimidie non possunt petere nisi per ius accrescēdi: sed illud ius non habet locū nisi portio deficiat omnino etiā quantum ad ius retinendi. vt no. in. l. si duo patroni. de iureiuran. sed hic heres habet ius retinendi: scꝫ hereditarium: et tūc procederet opi. Roge. fm̄ quod not. Bart. in. d. §. duobus. ⁊ in d. §. si titio. Non sunt alia.

1 **Alienus seruus.** † Nota quod debet esse differentia inter rem legatam et personam a qua legatum fit: al's nō valet: quia si valeret hic eadem esset persona a qua fiebat legatum ⁊ res que legabatur hoc verum quando expresse esset factum legatum a seipso seruo instituto. idem si simpliciter: quia etiam a se videretur factū licet enim dominus habeat prestare legata facta a seruo herede instituto si iussu eius hereditas adit prestat tamen ex persona serui a qua sumunt originem: sed si legatum esset a domino non procederet quod hic dicitur: imo valeret quod prestantur ex persona domini. et in ea sumunt originem vnde non esset eadem res a qua legatur et cui legatur. vt ptꝫ in. d. l. cū filio. ideo non sine

non sine mysterio. tex. dixit a se. et per hec patet soluta dubitatio quam fecit glos.

1 **Seruo heredi.** †Ualet legatū factū seruo hereditario alterius q̃ testatoris hoc dicit. Sed si testatoris nō valeret nisi esset relicta libertas vel alteri legatus qd dic. vt. s. eo. questitū. §. j. cū seq. sed si esset alterius valet siue esset sibi relicta libertas a domino mortuo siue nō: et si dies legati sibi facti cederet anteq̃ adeat hereditas domini sui acqrit hereditati iacenti. et per ipsam heredi adeūti etiā si sibi fuisset relicta libertas. s. eo. si post mortē. §. j. Sed si cederet dies post aditam hereditatē dñi sui: et tūc si non fuisset sibi relicta: idem qr acqritur heredi. sed si fuit relicta acqrit sibi facto libero. et hoc si fuit extraneus institutus: sz si necessarius: tunc non dicitur nunq̃ hereditas iacens cum non sit da remedium inter mortem et aditionē: ideo dic tunc vt. d. l. si post mortem. ¶ In text. ibi vice fungitur. et sic subest persona ficta cui acquiritur. et hoc faciebat dubium.

1 **Fundus legatus.** †Seruitutes fundi legati q̃ p aditionē fuerūt confuse restaurari debent. h. d. declara. vt. s. eo. l. huiusmodi. §. si edes. ¶ In tex. ibi. fundus legatus sub cōditione. et sic p aditionē hereditatis interim fuit effect⁹ heres: ideo extinguit seruitus. l. si quis edes. de serui. vrb. predi. sed si non sub conditione trāsiret dominiū recta via: ideo non extinguit seruitus. ¶ In tex. ibi exceptio doli mali &c. sed si nō fuit apposita locū habebit repetitio. s. eo. q̃ si nulla. ¶ In tex. ibi. actio ex testamento superest: scz ad totū fundū: quia nō videtur traditum. l. iul'. §. j. de verbo. obliga. Dy. et in. d. §. edes.

2 ☞ Si creditor dicit debitori ego indigeo pecunia quā tu debes vel libēter vellē qd solueres mihi vel bñ faceres vti discretione et mihi soluere an per hoc debitor cōstituatur in mora.

3 Per substantiuum sum es est fit substitutio fideicōmissaria et fit etiam directa.

1 **Eo modo.** †Per quodlibet verbū ex quo exprimit volūtas defuncti pōt fieri legatum. h. d. † Et inducitur ad. q. si creditor dicit debitori ego indigeo pecunia quam tu debes vel libenter vellem q̃ solueres mihi vel bene faceres vti discretione et mihi soluere q̃ per hoc debitor cōstituitur in mora: et sic si debetur species per eius interitū cōtingentem nō liberatur debitor. contrariū videt Pe. determinare qd dic per Cy. in. l. in minorum. C. in quibus cau. in integ. restitu. non est neces. ¶ † In tex. ibi titij esse. no. qd per istud substantiuū sum es est fit substitutio fideicommissaria fit etiam directa: vt patet s. de heredi. insti. l. j. §. qui neq̃. et sic potest dici verbum cōmune. et facit ad materiam. l. centurio. et quod ibi no. Bar. circa fi. de pluribus verbis an sint directa vel cōmunia. et est vtile: quia directa si semel possunt valere iure directo non obliquātur. l. verbis ciuilibus. de vulga. et pupil. secus si non sit verbum cōmune quod dic. vt. d. l. centurio. et. l. precibus. C. de impube. et aliis substi. glos. opponit. de. l. pater. j. titu. ij. dic qd ibi fuerūt verba enuntiatiua in fauorem heredis directa vel suorum heredum hic in grauamen.

2 ☞ Tunc dicitur scrupulosa inquisitio quando redarguitur quis de negligentia seu culpa: et ista non debet exigi ab officialibus nisi de imperitia.

1 **Si seruus vetitus.** †Liberatio a reddendis rationib⁹ in vltima volūtate nō includit reliqua neq̃ dolo omissa vel cōmissa: sed solū negligētia. h. d. declara vt in. l. aurelio. §. testamento. de liber. lega. ¶ In tex. ibi si seruus substi. cui erat relicta libertas per fideicōmissum: vñ petebat se manumitti et heres nolebat manumittere nisi redderet rationem administrationis. ¶ † In tex. ibi vt negligentia. no. fm Ang. qd tunc dicitur scrupulosa inquisitio quando redarguitur quis de negligentia seu culpa. et ista non debet exigi ab officialibus nisi de imperitia: quia difficile esset omnia prouidere. vnde vt plurimū non syndicantur nisi de furtis et baratariis. Tenebitur ergo seruus si qd habet de rebus defuncti: et si dolose aliquem deteriorauerit tenebitur. l. seruo legato. §. seruus. sed si culpa et negligentia: tunc secus.

1 **Nihil proponit.** †Res ex quib⁹ aliqua prestatio annua fienda est possunt per heredem alienari: saluo iure prestationis. cōcor. l. fundi trebatiani. de vsufr. lega. et tunc dicit saluari ius prestationis qñ subsunt alia bona ex quib⁹ possit prestari vt si erat iussus dare oī anno decem de fructibus talis fundi: quid si partem illorum fructum certe si legatarius posset pretendere interesse: quia illi forte sunt meliores non poterit alienari in preiudiciū legatarij. et si contra fiat habebit regressum cōtra emptorem tanq̃ sit pro illis obligatus fundus. arg. in. l. ij. et. l. lucius. de ali. lega.

1 **Omnibus quibus.** †Consentiētes alienationi rei que dz ad eos peruenire sibi preiudicāt tam respectu rei q̃ pretij: qr censentur omni iuri suo renūtiasse. h. d. Nec ob. l. si fundum per fideicōmissum. in prin. qr ibi ex necessitate hic ex volūtate vt ibi dixi. quid si non expresse: sed fuerunt presentes et tacētes. dic p glo. et Cy. C. de pac. cum proponas. l. xj.

2 ☞ Heres non potest expellere colonum cui testator locauit: sed tenetur seruare sicut defunctus.

Legatarius nō tenet ex ɔctu defuncti heres sic. vide tñ nu. 3.

3 Singularis successor an teneatur stare colono.

1 **Fructus ex.** †Legatarius non tenet stare colono: sed potest expellere. h. d. Dubium eñ qr habet causam lucratiuā et censet in illa heres. l. id tēpus. de vsuca. ¶ † Uñ sicut heres nō pōt expellere colonū cui testator locauit: sed tenet seruare sicut defunctus: ita videbatur in legatario. et tñ cōtrariū hic ptz qd est notandū: quia legatarius nō tenetur ex ɔctu defuncti heres sic. et hec est rō decidēdi. ¶ † De isto articulo an singularis successor teneatur stare colono. dic vt no. Bar. in. l. filio. §. fi. solu. ma. ¶ In glo. ibi. nō in re: sed in persona. si autē defunctus pro obserua. cōtractuum obligasset illū fundū vel oīa bona sua vt moris est apponere in instrumētis: tūc qr colonus haberet ius reale non posset expelli p legatarium. et hoc no. Bar. in. l. j. §. qd autem. de superfi.

2 ☞ Bonū est argumētū de verbis testatoris ad verba legis.

1 **Si quis legauerit.** †Dictio cum non facit cōditionem. ¶ In tex. ibi. cum meuio sub. qui non erat in rerū natura. Dy. ¶ In text. ibi. ad legatū admittitur sub. tot. partim iuri suo partim per ius accrescēdi. videbat q̃ non esset admittendus nisi veniret cum meuio ad petendū legatum: sed si hoc esset legatū diceret cōditionale. et hoc tollit ista lex. ¶ † In tex. ibi. nā et cū. collige hic q̃ testator et iudex comparātur vel q̃ bona est argumentatio de verbis testatoris ad verba legis. ad primū facit. l. si quis hac lege. de manu. testa.

2 ☞ Que sint illa que pertinent ad ornatum ciuitatis et que ad honorem.

3 Honor ciuitatis est: vt fiant festa et qd currant ad brauia.

4 Item honor ciuitatis est q̃ pauperes et religiosi et incarcerati reperiant eleemosynas.

5 Ad legata de quibus in hac. l. an admittat syndicus ciuitatis pro publico interesse: non tantū epũs q est pater pauperū.

1 **Ciuitatibus.** †Hic sumitur hoc verbum pro hominib⁹ ciuitatis seu pro cōitate et populo: nō p muris qd dicvt no. Bart. † in. l. si finita. §. ex hoc rescripto. de dā. infec. et no. que sunt que pertinēt ad ornatū ciuitatis et que ad honorem. Nota honor ciuitatis est vt fiant festa et currātur brauia vt frequenter fit Florentie. No. etiam qd honor ciuitatis est qd pauperes et religiosi et incarcerati reperiāt eleemosynas: et est verecundia si non reperiant. ¶ † Et dicit Barto. q̃ ad ista legata admitteretur syndicus ciuitatis pro publico interesse nō tantum episcopus qui est pauper pauperum. Ang. dicit qd est verū si relinquatur ciuitati vel populo: secus si pauperib⁹: sed certe etiam tunc. arg. in. l. lucius testamento. de aur. et argē. leg. vbi si testator mandat aliquid fieri in loco aliquo ciuitatis qd pertinent ad honorem ciuitatis: licet non sit expresse relictū ciuitati videtur tacite reliquisse: ideo si mādat heredi q̃ faceret fieri picturā in ecclesia vel aliud admittuntur illi de ecclesia: lz non sit eis relictum. vt ibi no. Bar. similiter si aliquis mandaret heredi q̃ de bonis suis constitueret collegiū scholariū pauperum non solū episcopus: sed etiā syndicus ciuitatis admitteretur tanq̃ pertineat ad eius honorem. s. eo. si quid relictū ibi in eruditionem puerorum &c. vt ibi no. Ange.

1 **Lucius titius et caius.** ¶ † Pro non scriptum hereditatis accrescit cum onere etiam nominatim iniuncto si communiter iniunctum fuit. hoc dicit. Et ad hoc allegatur: secus si non communiter: sed vni tantum cuius portio esset pro non scripta. ita loquitur. l. celsus. §. quod alicuius. j. titu. j. De pro non scripto legato. vide in. l. j. §. in primo. et. C. de cadu. tol. ¶ In tex. ibi. et Caius Seius. subaudi. qui ambo fuerunt instituti. sed Caius non erat in rerum natura tempore testamenti. et sic eius institutio habetur pro non scripta. vt infra sequitur: sed si esset in rerum natura et in vita testatoris mortuus esset diceretur quasi caduca. si vero post mortem ante aditionem diceretur caduca. d. §. in primo. et. §. pro secundo. ¶ In fine text. ibi tota decē dare debebit videbatur duplici ratione. Primo

quia pro non scripto accrescit sine onere.d.§.in primo.sz illud in legato hoc in hereditate ꝛ que sit ratio.dic vt ibi.Alia ratio erat:qꝛ erat noīatus iniunctus p.l.celsus.§.qd alicuius.Sed responde ꝙ ibi quando noīatim:illi tantum cuius portio erat pro non scripta hic cōiter sibi et titio cui accrescit portio Caij Seij:ideo ista.l.reputatꝛ clauis in materia.et declarat multas leges.ꝛ adde eam.l.de cadu.tol.§.is ita.

2 ☞ Si ex forma statuti soluenda est gabella de legatis:legatarius non tenetur soluere si soluit quātum res valebat pro implenda conditione vel onere fideicōmissi.

1 **Eum qui fundus.** †Ille cui legatꝛ species nō pōt in plus grauari onere pecuniario ꝙ valeat illa species:licet ergo grauatus legatū acceptet simpꝉr ꝛ onus sit maius:nō tenetur illud subire nisi vsqꝫ ad quantitatē per istum tex.ꝛ per.l.filiusfami.§.apud marcellum.s.eo. ¶In tex.ibi.a se relictū prestare videbatꝛ cōtrarium quasi simpliciter acceptādo videatꝛ acceptasse cū suis qualitatibꝰ ꝛ cōditionibus.arg.in.c.de offi.de test.Sed ibi consistebant onera in alia qualitate.hic in soluendo.Item contra de.l.imperator.§.j.ff.ti.j.glo.videtur soluere ꝙ aut onus soluēdi pecuniam est impositum per viam conditionis:vt lego fundum valentem centum si solueres heredi.cc.et non admitteris nisi.cc.soluas:quia hoc non facis inuitus:sed sponte cū in tua potestate sit non acceptare.ꝛ quia conditio est implenda in forma.Et istud est verum vt in casu huius.§.si legatū fuisset sub cōditione dandi.cc.necesse habuisset soluere:sed si onus iniungitur per modū modi post legatum acceptum nō tenetur vltra vires legati vt hic.nec obst.l.cōtraria.qꝛ hic legatarius species testatoris ꝛ grauatꝛ in quantitate:qꝛ legatarius potuit ignorare valorē rei.vnde simpliciter acceptando non preiudicat sibi nisi vsqꝫ ad rei valorem.ꝛ quia hic soluerat.c.gratia conditionis implende ꝛ non plus valet legatum nō tenetur plus prestare:sed si nihil soluisset tenetur vsqꝫ in.c.In.l.contraria.ecōuerso legauit pecuniam ꝛ grauauit in re propria:vnde si res plus valet tenetur totam tradere:quia non potest pretendere ignorantiam cum debuerit scire valorem rei sue ꝛ tanti estimare quātū erat quantitas legata non vltra.Cetera dic vt ibi not.Barto.

2 ¶†Et vltimo not.Bar.ꝙ si ex forma statuti soluenda est gabella de legatis legatarius nō tenetur soluere:si soluit quantū res valebat pro implenda conditione vel onere fideicōmissi.in tantum grauatum est quasi nihil videatur cepisse vt hic.ꝛ facit in.l.ij.s.de in rem verso.soluet ergo fideicōmissarius gabellā qui sentit lucrum ꝛ nihil soluit.Nec obst.ꝙ etiā legatarius videatur habere cōmodum:licet tātum soluat quantū valet res s.eo.ꝛ si equo.ꝛ.l.si cui.ff.titu.j.quia verum est quantum ad hoc vt valeat legatum:non autem possit grauari.vt.s.eo.l.nō amplius.in princi.

2 ☞ Si testator pluribus relictis heredibus mādat ꝙ si vnus ex filijs decesserit sine liberis restituat hereditatem nō intelligit de tota hereditate:sed de parte illius:licet verbum hereditas hoc importet.

1 **Lucius titius.** †Si creditor debitori succedat pro hereditaria parte tantum extinguitur creditum nisi appareat ꝙ sit institutus animo compensandi.hoc dicit

2 Dy. ¶†In tex.ibi.hereditatis mee.sub.non totius sed sue dimidie in qua erat institutus ꝛ cū subdit bessem.i.duas tertias ꝛ sic quatuor vncias.sumitur ergo hic totū pro parte.vt in glo.j.quod not.qꝛ si testator pluribus relictis heredibus mādat si vnus ex filijs decesserit sine liberis restituat hereditatē non intelligitur de tota hereditate:sz de parte illius:lz verbum hereditas hoc importet.tex.est hic cū glo.de quibus nunꝙ obliuiscaris.ꝛ semel habui de facto Bononie:ꝛ fui recordatꝰ de isto tex.lz alijs viderentꝛ dubiū.ꝛ hoc Bal.no.hic. ¶In text.ex dodrante.i.in tribus quartis sue hereditatis que cōprehendebat illas quatuor vncias ꝛ vltra:qꝛ nouem vncias de.xij.vnde videbatur ꝙ amplius non posset petere a coherede instituto in quarta.Sed cōtrariū est:qꝛ solū confunditur obligatio in tribus quartis illius hereditatis:scz in tribus vncijs:aliā vnciā poterit petere a coherede nisi fuerit institutus animo cōpēsandi quod nō presumitꝛ nisi probetur in.l.creditorē.ff.titu.j.ꝛ hoc in debito volūtario:secus in necessario.l.si cum do.si pater.sol.matri.ꝛ.l.titia.§.qui in vita.ff.tit.j.Sed pone:debebā tibi centum reliqui fundum aīo compensandi qui valebat.lx.nō vltra acceptasti legatū simpliciter nunc vis petere quatenus minus valebat.ꝛ dicis ꝙ compensatio nō debet fieri nisi vsqꝫ ad concurrentem quantitatem.glo.in.d.l.creditorem.videtur velle ꝙ nō possit.ꝛ fiat compensatio in tota summa.l.imperator.§.j.qꝛ nō est proprie cōpensatio.vt no.glo.in.l.vnū ex familia.§.sed si vno.in glo.fi.que incipit hec ratio.in fi.cum nō fiat de quantitate ad quantitatē.Sed in contrariū videtur tex.j.de ali.ꝛ cib.lega.l.pe.§.j.ante fi.ibi.si non minus valeant ꝛc.Pōt dici hāc partem esse veram nisi testator expresse dixerit ꝙ relinquebat animo compensandi cum toto.nam tūc vel debet stare contentus iudicio testatoris si ipsum acceptat:vel non acceptare ꝛ debitum suum petere.l.cum ab vno.ff.titu.j.

a ¶Ueritas bal.cōsi.cclij.ij.lib.alle.Bart.in.l.j.de his qui.vt in dig.dicit ꝙ si testator grauauit vxorem de restituēdo cuicunqꝫ placuerit ꝙ poterit filio spurio testatoris restituere nec ex hoc presumitꝛ fraus sz cū opi.Pau.si vera limita vt illa non pcedat cū vxor eligit filios filij spurij testatoris conceptos post mortē ipius testatoris vt voluit idem Bal.cōsi.cccclvj.ij.lib.itē limita vt nō pcedat cū eligit vt qlibet pauper habeat alimenta vt voluit Ioā.in loco allegato.ꝛ Bal.cōsi.lxxvj.iij.lib.

2 ☞ Lingue omnium non possunt retinere qd vnusquisqꝫ non loquatur vt vult.

3 Si testator instituit vxorē ꝛ grauauit vt post mortem suam restitueret vel distribueret inter pauperes cui placuerit vni vel pluribus et ipsa reliquit spurio testatoris an ex hoc videatur accōmodasse tacitam fidem de restituendo illi.

1 **In testamento.** †Si ex verbis testatoris non apparet cui grauatꝰ habeat restituere:nec potest intelligi etiā si fuit grauatus expresse etiā si postea apparet esse restituendū incapaci nō euitat grauatus penam.ꝛ presumptio est cōtra eum ꝙ fidem accōmodauerit de restituēdo incapaci.h.d.nō tñ est tanta ꝙ sufficiant ad penam imponendā:sed reqritur ꝙ postea appareat.vt in gl.in fi.que assignat rationem:qꝛ non potuit facere quin testator loqueret

2 vt voluit.quā glo.no.ad illud vulgare†ꝙ lingue omnium nō possunt retineri ꝛ ꝙ vnusquisqꝫ nō loquatꝛ vt vult:vñ est vtendum patientia aduer.obloquētes iniuste nec est sumenda vindicta sed deo relinquēda. ¶In glo.ibi.l.nō intelligitꝛ.in prin.hoc verū nisi pcesserit ad traditionem vel restitutionē:qꝛ tunc aufertur ei qui capere nō potest ꝛ applicatꝛ fisco.l.si postulante.in fi.ad trebel.vbi casus singularis fm Bal.in.l.eam quam.C.de fideicō.Sed si non restituisset remansisset penes grauatum sine onere ex quo ille erat incapax.ꝛ sic habebatꝛ fideicōmissum pro nullo.adde qd habetꝛ in.l.codicillis.in prin.ff.ti.j. ¶In gl.ibi si autem sit capax nulla pena est:vt est casus in.l.j.C.de delato.li.x.per rationē que sequitur:quia non potuit grauatus facere quin testator loqueretur ad modum suum:vnde nō debet sibi nocere si apparet ꝙ ille non est incapax. ¶In gloss.ibi.in dubio videtur presumere ꝛc.ꝛ istud dubium declaratur ex post facto si cōtingat restitui capaci vel incapaci.Interim ergo nō

3 auferuntur sibi bona.†Sed pone testator instituit vxorē ꝛ grauauit vt post mortē suam restitueret vel distribueret inter pauperes cui placuerit vni vel pluribus ipsa reliquit spurio testatoris.Utrū ex hoc videatur accōmodasse tacitam fidem de restituendo illi.Barto.tangit in.l.fi.de reb.dub.nam text.loquitur quādo ex verbis testatoris apparet de certa psona:scilz illi quem scis vel quem tibi dixi in dicta questione nō apparet de persona certa:imo reliquit certificādam arbitrio vxoris:ideo tenet ibi Barto.ꝙ non videatur accommodasse tacitam fidem nec presumatur delictum.et in hoc bene.Sed vltra videtur dicere quod electio valeat et ad illum bona debeant deuenire:sz

a in contrarium est veritas:[a] quia talis electus ab executore vel herede cēsetur fuisse electus a testatore.l.vnum ex familia.§.j.sed si testator elegisset nō valeret:quia est incapax quo ad eum ergo nō potest capere ex electione vxoris.arg.l.is qui.de vulg.et pupil.preterea in generali grauamine facto vxori nō includitur persona incapax.arg.in.l.lucius.§.lucius titius dāmā.de lega.iij.ita videtur notari in addi.Spec.de instru.edi.§.nūc vero aliqua.in addi.que incipit cōtinuatur.ꝛ hic alia questio.et remitto me ad ibi nota.

1 **Si heres no.** †Grauati p nomina ppria censentur viriliter grauati:licet sint heredes inequalꝛr.h.d.Hoc verū nisi ex alijs coniecturis hoc appareat.arg.in.l.quoties.ad treb.si autē per nomina appellatiua:tunc pro hereditarijs partibus siue nominent hereditatē vt heredes meos:siue nō vt filios meos vel fratres.vt eo.ti.l.lucius.§.meuia.ꝛ adde.s.eo.l.turpia.§.fin.ꝛ qd no.plene.in.l.pe.de duobus reis.

1 **Si heres centū.** †Per contratabulas sicut minuitꝛ hereditas ita ꝛ preceptio fienda per heredē.h.d.Dubium erat:quia testator iusserat vt retentis.c.restitueret hereditatē titio q forte valebat.cccc.patronus preteritus a dicto testatore libertus.intentauit cōtratabu.per quā aduocauit suam legitimā vt tertiam de.cccc.heres volebat retinere.c.ꝛ restituere residuum nō potest:qꝛ diminutio facta per patronum intelligitꝛ facta tā de eo quod erat restituendū ꝙ de eo qd erat retinēdum.adde.j.de condi.et demon.l.plautius.

1 **Exheredati.** †A substitutis pupilli exheredati vel a venientibus ab intestato ipsius non possunt legata vel fideicommissa fieri:sed a substituto instituto sic et tenebitur etiam pro eo quod ad institutum peruenit per contratabu.ꝛ sic preter iudicium defuncti.h.d.Primo loquitur in

tur in substituto exheredati vel eius venientibus ab intestato vsqꝫ ibi: qđ si cōmitten. secūdo in substituto instituti. ecce casum Pau. ¶ In tex. ibi inutiliter legatum datur etiā si exheredato esset aliquid relictum quod est mirabile. nā in illo poterat ipse grauari sicut quilibet extraneus et tñ substitutum non potest. l. pe. C. de leg. nec potest reddi bona ratio qꝛ regula est in cōtrarium: qꝛ si possum te grauare in eo quod tibi reliqui etiam heredem tuum possum. l. si fuerit. §. fi. de leg. iij. ¶ Intellige tex. nisi substitutio fuerit etiā a primo testatore institutus vel iuratione. §. fi. ad le. fal. vel nisi ad exheredationē peruenissent bona testatoris per indirectū ex iudicio testatoris et iure hereditario. eo. tit. l. qui fundum. §. qui filios. vbi oīno vide. ¶ In tex.

2 ibi: † qđ et legitimi eo iure etc. nota istam rationē pro eo quod habetur. s. eo. si fundū. §. fi. nam ideo possum relinquere a venientibus ab intestato filij mei pupilli bona ipsius pupilli quia nō dando substitutū pupil. videor dare tacite ipsos venientes ab intestato vt est hic casus. et l. si quis cum nullum. sed substitutū expresse datum grauare possum etiam in bonis pupilli cū habeat ex iudicio meo lꝫ pupillum non potuissem: qꝛ non habebat ex meo iudicio. l. coheredi. §. cū filie. ver. nec fideicōmissum de vulga. et pupil. et argu. in l. arrogator. §. sed an impuberi. de adop. ¶ In tex. ibi: qđ si cōmittente. continua hoc modo quod quis substitutum exheredati grauare non possit: vt. s. tamen substitutus instituti prestat quandoqꝫ legata ampliora qꝫ faceret ex testamento graua. et hoc est quod sequitur. nam si filius in potestate fuit institutus in tribus et extraneus in duabus tertijs et emācipatū preterit et cuilibet ex cōiunctis legat centum si preteritus nō intraret cōtratab. filius institutus in tertia teneretur ad tertiam legati et extraneus in duabus tertijs. Sed si beneficio preteriti etiam institutum intentauit. et sic consequitur dimidiam hereditatis et preteritus aliaꝫ exclusō extraneo incipiet institutus filius teneri ad dimidiam legati videbatur contrarium quasi habeat contra voluntatē defuncti quod plene habuit per contratab. et sic pro illo non videretur teneri: sed tex. dicit perinde esse ac si a patre habuisset: et eodem modo tenebitur substitutus eius: et hoc intendit.

1 **Cum a posthumo.** † Legata ab instituto relicta cēsentur a substituto vulgari repetita sine conditione illa si institutus heres erit: qꝛ repetitio talis vitiaret legata. h. d. sed quando nō vitiaret tūc conditio apposita in legatis factis ab instituto censerētur repetita in tacita repetitione q̄ fit per l. a substitato vulgari. iuxta. l. licet imperator. s. eo. l. cum pater. §. ab instituto. j. ti. i. et qđ plene not. in l. si cui serui. §. fi. ¶ In tex. ibi: si heres erit. hinc oriebatur dubitatio qꝛ ista cōditio nō extiterat: et sic videbantur legata deficere sed certe ista cōditio nō censeretur repetita qꝛ vitiaret. nā substitutus non posset esse heres si posthumus heres esset: sed demū si nō est repetitio ergo legatorum a substituto censetur sub cōtraria cōditione qua facta fuerunt a posthumo. s. si posthumus heres nō erit substitut⁹. ¶ In text. ibi: substituti sub. vulgariter et tūc succedunt ex vulg. expressa. vel dic pupillariter si posthumus nascetur et erit heres et in pupillari etate decesserit nam continet tacitam vulg. si nō nascetur vel nascetur et nō erit heres. vt. l. pe. de ven. inspi. cū sua glos. q̄ reputatur singularis: et eā omnino vide.

2 ¶ Si de voluntate testatoris nō apparet standū est proprietati verborū etiā si cōtraria fuit voluntas defuncti sed quādo verba sunt dubia debet dari interpretatio consueta.

1 **Heredi. po.** † No. hic qđ etiā iure ffōrum posthumo alieno poterat relinqui iure institutionis vel legati non sic vetustissimo hoc verū qñ erat futurus suus ita loquebatur sententia galli: de qua hic: et in l. gallus. hodie indistincte vt institut⁹ de lega. §. posthumo. no. etiā illa vba sola enim volūtas etc. sub. et no. vba qñ repugnāt volūtati de qua constat vel sub. potius qꝫ vba. j. de leg. iij. l. fideicōmissa. §. itē sigs. et l. cū virū. de

2 fideicō. et l. cū questio. in fi. C. de leg. † sed si de voluntate nō apparet standū est pprietati vborū. l. nō aliter. de lega. iij. etiam si cōtraria fuit volūtas defuncti. l. si alij. de vsufru. leg. sed qñ verba sunt dubia dari debet interpretatio cōsueta vt hic no. glo. quā no. fm Bal. et si non apparet de consueta recurrendū est ad proprietatem verborum quod declara in. l. omnes populi. in arti. de interpreta. statutorum.

2 ¶ Mulier presumit potius decepta a viro qñ cū eo facit aliquid prohibitum qꝫ qđ videatur dolo fecisse.

3 Pena nō debet esse vbi delictū nō est nec vltra quā sit delictū.

1 **Si tutor pupil.** † No. quod tutor de iure ciuili prohibetur cōtrahere matrimonium cum illa cuius tutelam gessit. An autē hoc sit verū de iure canonico dic vt in titu. de cogna. lega. et in arbo. affi. p Jo. an. et Cy. in l. j. de interdic. ma. ¶ Itē

2 no. † qđ mulier presumitur potius decepta a viro qñ cum eo facit aliquid prohibitum qꝫ qđ videbatur dolo fecisse: et hoc qñ actus de genere permissorum vt est cōtrahere matrimoniū lꝫ casualiter ex qualitate psonarū sit prohibitū: secus si esset de genere prohibitum vt hominē occidere vel furari cū viro: qꝛ puniretur tūc

3 vna cū viro. ¶ † Itē no. qđ pena nō debet esse vbi delictū non est nec vltra quā sit delictū. l. rescripto. de his. qb. vt indig. et. l. ex facto. §. iulianus longinus. s. de vul. et pupil.

¶ Sequitur liber trigesimusprimus.

¶ De legatis et fideicōmissis. ij. Rubrica.

2 ¶ Legatum certe quātitatis collatū in arbitrium tertij suspenditur qꝛ est conditionale si ille arbitretur et si nō arbitetur non valet nec transmittitur.

Si declaratio quantitatis vel rei legate cōmittitur nō suspenditur legatū sed dr purū et qđ debeatur fm vires patrimonij et qualitatem legatarij et quid si ille non arbitraretur.

3 Quod isto casu si nō arbitretur fauore vltime voluntatis recedatur a persona lꝫ secus in contractibus qui redduntur nulli.

Si lego si titius ascenderit capitolium valet legatum.

Aliud est factū tertij voluntarium aliud voluntas tertij: vt legatum habeas vel non.

4 Legatum si est collatum in arbitrium tertij et etiā in factū tertij mere voluntarium et non fuit expressa quantitas an valeat legatum vel non propter incertitudinem.

5 Ille cui cōmissum est officiū arbitrādi nō dicitur executor sed declarator et an possit compelli arbitrari.

6 Ille in quē factū est cōpromissum de iure et de facto an cōpellatur acceptare.

Si quis sit male arbitratus an possit recurri ad superiorem.

Legatū an possit cōferri in arbitriū heredis. et nu. 7.

7 An possit conferri in voluntatē vel arbitriū legatarij expressa quantitate vel non.

Quid si cōmittatur electio persone legatarij vel heredis.

Quid si cōmittatur resolutio legati.

8 Qñ recurritur ad arbitriū boni viri vt corrigat arbitriū male latum si ille fert sñiam corrigēdo an ab illa possit appellari.

9 Statutum qđ si aliquis voluerit aliquā mulierē cognoscere puniatur etc. dꝫ exponi. i. voluntarie cognouerit.

10 Instrumēta debent esse liquida anteqꝫ mandentur executioni.

1 **In arbitriū.** † Legatuꝫ certe quātitatis pōt cōferri in arbitriū tertij et etiā in factū tertij mere volūtarium lꝫ in merā voluntatē tertij nō possit sil'r declaratio quātitatis vel rei legate cōmitti pōt: et ɔtinet duas partes. scđa ibi: sed cū ita. et differt pma a scđa: qꝛ in pma fuit expressa certa quātitas i scđa nō. Itē in pma fuit facta cōmissio cōditionaliter in secūda nō. hoc voluit glo. in v. sed cū ita. Ex his sequuntur alia duo qđ in pma fuit cōmissa substantia legati: in scđa nō: sed declaratio quātitatis inter que est longa differentia: vt ptꝫ in. l. vtrū. §. cū quidā. de rebus dubijs.

2 ¶ † Itē primo casu legatū suspenditur: qꝛ est conditionale si ille arbitretur: et si nō arbitretur nō valet et legatarius ante decedēs nō trāsmittit sicut nō trāsmittit aliud legatū cōditionale. In scđa parte nō suspēditur: qꝛ nō dicitur habere cōditionē vel diē inspecta substātia legati: sꝫ dr purū: qꝛ lꝫ quātitas sit incerta penes nos non censetur esse certa in rerū natura et penes. l. q̄ fingit illā quātitatē esse legatā quā bonus vir arbitrabitur. et ista reputatur certa qꝛ debetur fm vires patrimonij et qualitatē legatarij. Et iste vires sunt certe in rerū natura. iuxta no. in. l. cū quidā. §. suū heredem. de acq. here. et si ille non arbitraretur recurretur ad iudicē q dicitur vir bonus nō aūt esset nullū legatū. l. continuus. §. cū ita. de verb. ob. et iste erit iudex secularis. si tñ est relictū ad piā causam. l. iiij. de ali. et ciba. lega. et ecclesiasticus si ad pias. l. nulli. C.

3 de epi. et cle. † et isto casu procedit qđ dicit glo. qđ si nō arbitretur

a fauore vltime volūtatis receditur[a] a persona: lꝫ secus in cōtra-

b ctibus[b] qui redduntur nulli nō sequuto arbitramēto. l. si quis arbitratu. de verb. oblig. et si legatarius decederet ante arbitramētum vel declarationē trāsmitteret cū legatū sit purū: vt hic patet: secūda pars cōtinet tria. s. dictū vsqꝫ ibi cū placeat. secundo rationē vsqꝫ ibi: q̄ em. tertio declarationē rōnis. ¶ In tex. ibi: veluti cōditio. i. cōditionaliter. Dy. et hoc etiā voluit glo. in scđa expositiōe: et sic ista dictio nō ponitur similitudinarie: sꝫ qualitatiue. et ista plus placet qꝫ pma q̄ vult qđ ponatur similitudina-

a ¶ Receditur. adđ vt p Abb. consi. iiij. i vltimis verbis.

b ¶ In ɔctibus. Addevt p Lud. roma. consi. suo cccccij.

rie.nam de ista similitudine loquitur.ver.seq.¶In tex.ibi qd enim.glo.legit istum ver.etiã duobus modis. primo vt ponaꝛ interrogatiue. scdo vt ponat differẽtiã inter formã ꝓhibitã et nõ ꝓhibitã.nã si legarẽ si titius voluerit nõ valeret:qꝛ esset col latũ in meram voluntatem titij.l.si quis sempronium.de here. insti.sed si lego si titius ascenderit capitoliũ valet:qꝛ nõ est col latum in liberã voluntatẽ qꝺ patet:qꝛ potest esse ꝙ ascendet:et vult ascẽdere ⁊ tñ nollet ꝙ tu haberes legatum ⁊ ex suo ascẽsu purificabiꝛ legatũ tuũ. aliud ergo est factũ titij voluntarium. aliud voluntas titij vt legatũ habeas vel nõ eodẽ modo si lega tur si titius arbitrabitur potest esse ꝙ eius libera voluntas in clinatur ꝙ legatũ non habeas:⁊ tñ ratio sibi cõtrariũ suadet: qꝛ est voluntas sine ratione.vñ ducta ratione ⁊ victus arbitraꝛ legatũ tibi deberi:⁊ tñ eius libera voluntas dictat ꝯrium non ergo diciꝛ cõmissum in volũtate eius lꝫ sit cõmissum in eius ar bitriũ vt ptꝫ in.l.fideicõmissa.§.ꝙꝙ.ĩ fi.de leg.iij.¶Sed que
4 ro† quid si primo casu legis nõ fuisset expressa qualitas.Respõ deo nõ valeret legatũ ꝓpter incertitudinẽ.l.si sic.§.j.s̃.tit.j.cũ illa nõ sit cõmissa declarãda sed solũ substantia legati.s.an de beatur vel nõ qñ aũt incertitudo quãtitatis cõmittiꝛ declaran da arbitrio tertij tunc incertitudo non vitiat hoc habeꝛ in seq. parte qꝺ not.idẽ in certitudine persone: qꝛ si nõ cõmittiꝛ decla randa in arbitriũ alterius vel in euentum certi casus vitiat.l.si fuerit.de reb.dub.secus si cõmittitur.l.si seruus.§.huiusmodi. s̃.titu.j.Interdũ incertitudo quãtitatis vel rei:⁊ si nõ sit com missa alteri declarãda nõ vitiat dispositionẽ vt in dote fauore dotis.l.cũ post.§.gener.de iure do. vel cũ relinquiꝛ ad causam piam vt ad refectionẽ pontis vel vie vel murorũ.l. quidã in te stamento.j̃.eo.⁊ est speciale regulariter contra.vt no. Bar.in.l. j.in.ij.col.s̃.sol.ma.lꝫ Cy.dixerit esse regulare vbi relinquiꝛ ad certam causam.Ad quã facta relatione potest certificari quod Bar.ibi reprobat. In tex.ibi: pupillo vel pupille arbitrio tu toris ⁊c.idẽ si alteri ꝙ pupillo:⁊ alterius arbitrio ꝙ tutoris.in
5 hoc enim non staꝛ ſm Dy.¶†In glos.ibi:respondeo nõ me mini me legisse.no.gl.q̃ temperate loquitur.nõ eñi asserit non reperiri in iure:qꝛ periculosa esset assertio: lꝫ multi ignorãtes audeant hoc dicere.glo.nõ determinat istã questionẽ:sed in eo quod sequitur innuit ꝙ potest non arbitrari ⁊ sic non compel litur.Doc.dicunt ꝙ si consensit expresse vel tacite compelletur de expresso potest poni exemplum si cõsensit testatori ⁊ se ascri psit in testamẽto.l. vxori.de falsis.⁊.l.ex snĩa.de testa.tut.Itẽ si post mortẽ testatoris acceptauit onus etiam si sibi nihil erat re lictum.l.iij.s̃.de arbi.⁊ tunc cõpelletur officio iudicis.Item ta cite si erat aliud sibi relictum acceptauit sciens onus sibi iniũ ctum.l.post legatũ.§.amittere.j̃.de his quib.vt indi.⁊.l.a filio. in prin.de ali.⁊ cib.leg.⁊.l.ac si quis.§.si cui.de relig.⁊ sump.fu. Si autem ignoranter acceptasset non cõpelleretur si vellet red dere legatum accep.arg.in.l.fi.de confir.tu.vbi autem reddere esset paratus:idem si nullo mõ acceptasset nec cõmodũ esset re lictum qꝛ non cõpelleretur.l.si quis sepulchrũ.§. funus. de relig.
6 Sed† aduerte oẽs iste leges loquunꝛ in eo cui est cõmissuꝫ offi cium exequẽdi sed ille cui est cõmissum officiũ arbitrãdi.nõ di citur executor sed declarator.vt no.Bar.j̃.eo.cũ quidã.⁊ indu cit hoc ad questionẽ notabilẽ in quẽ est cõpromissum de iure et de facto cõpellatur acceptare.Dic vt.d.l.iij. et.l.litigatores. de arbi.¶In glo.ibi rñdeo sic istud dictũ procedit sine dubio qñ esset arbitratus sed male vt possit recurri ad superiorẽ qꝛ hoc esset in contractibus.l.si socie.§.arbitrorum.fortius in vltimis voluntatibus vt sequitur in glo.sed si nõ arbitraꝛ nõ ꝓcedit in distincte sed distinguiꝛ an cõmissum sit in eius arbitriũ nõ con ditionaliter vt in secũdo casu legis ⁊ tunc etiã ꝓcedit glo. licet secus in cõtractibus qꝛ illo nõ arbitrãte.si cõtract⁹ esset nullus partes possunt sibi aliter ꝓuidere nõ sic in vltima voluntate si redderetur nulla.arg.in.l.j.de sac.san.eccle.⁊ hãc rationẽ Dy. assignat inter vltimã voluntatẽ ⁊ contrac.sed si esset cõmissum conditionaliter ⁊ sic substãtia.vt in primo casu legis tũc illo nõ arbitrãte deficeret legatũ ⁊ sibi imputet testator qui sic omisit. tex.est qui ꝓbat in simili.in.l.in testamẽto.ibi sui eñi culpa ⁊c. s̃.si quis omis.cau.testa.vnde lex sibi non prouidet:⁊ hoc satis colligitur ex isto tex.qui vult ꝙ sit conditionale nã si illo nõ ar bitrante non deficeret posset recurri ad superiorẽ nõ diceretur conditionale nec suspendetur vt in secũdo casu legis cuius cõ trarium vult tex.⁊ glo.si aũt cõmittereꝛ cõditionaliter in arbi triũ heredis vt lego si heres arbitrabiꝛ tũc eo constituto in mo ra cũ p eũ stet quominus obligetur.perinde ac si esset arbitra tus ⁊ purificatũ est legatũ.ita sentit hic Bar.p.l. hec conditio. in prin.de contrahen.emp.facit.l.iure ciuili. de cõdi. ⁊ demon. Sed si nõ fuisset in mora arbitrãdi ⁊ decessisset tunc diceretur defecta conditio:nec recederetur a persona sicut in casu prece denti quando in arbitrium tertij eadem ratione.¶In glo.ibi

pro viribus patrimonij.glo.habuit respectum ad secũdum ca sum huius.l.vbi fuit cõmissa declaratio quãtitatis: sed ꝙtũ ad primum casum vbi fuit declarata non procedit qꝛ habet decla rare an debeatur vel non.Item procedit tex.⁊ glo. quando nõ expꝛimiꝛ causa ob quã legatur sed solũ relinquitur quantitas declaranda ⁊c.qꝛ tunc inspicitur quantitas patrimonij ⁊c. Si autem causa exprimitur vt pro dote vel in refectionẽ vie ⁊c.tũc esset habẽdus respectus ad illã causam.ꝙtum expedit pro illa causa:non autem simpliciter ad vires patrimonij.arg.d.l. qui
7 dam testamento.j̃.eo.⁊.l.si filie.j̃.tit.ij.¶†In glos. ibi:vltimo no.glos.per modum summe recolligit istã materiam per tres casus.⁊ Bar.eam prosequitur addendo plura in quolibet eoꝝ sed qꝛ in quolibet videtur repetere pluries idẽ per idẽ ad euitã dam confusionẽ dic clarius ⁊ breuius.Interdum in voluntate vel arbitriũ alterius vtputa legatarij vel heredis vel tertij cõ mittitur substantia legati qꝺ contingit quando conditionali ter.⁊ quantitate expressa ⁊ loquiꝛ principiũ huius legis.Inter dum declaratio quantitatis vel rei.Quando non conditionali ter ⁊ quantitate non expressa:⁊ loquiꝛ ſm dictum legis.Inter dum electio persone legatarij vel heredis.⁊ loquiꝛ.l.cũ quidã. et.l.vnum ex fa.in prin.⁊.§.rogo.j̃.eo.⁊.l.vtraqꝫ.§.cum quidã. de reb.du.Interdũ cõmittitur resolutio legati:vt lego centum nisi heres vel titius voluerit.⁊ loquiꝛ.l.fideicõ.§.si fideicõmis sum.j̃.tit.j.Interdũ principaliter tempus vt cum relinquitur cum titius vel heres voluerit:vt.d.l.fideicõmissa.§.hoc autem legatũ.⁊ in istis iuribus patet qd iuris sit ⁊ non expedit toties repetere vt facit Bar.⁊ circa primum casum qñ cõmittiꝛ in vo luntate vel arbitrio legatarij nõ refert p q̃ verba: qꝛ siue dico lego siue volueris siue si arbitratus fueris valet ⁊ erit cõditio nale si declaret velle.l.si ita.§.illi si volet.si in arbitriũ heredis vel tertij refert an per verbum si voluerit ⁊ nõ valet:vt in.l.se natus.§.lega.s̃.tit.j.⁊.l.si quis sempronium.de here.insti.sed si per verba importantia arbitrium boni viri valet vt hic.vbi lo quitur quando in tertium.⁊.l.si sic.s̃.tit.j.que loquitur quãdo in arbitrium heredis.⁊.l.fideicõmis.§.ꝙꝙ. ⁊ ꝙtum ad valorẽ legati nõ est differentia inter heredẽ ⁊ tertiũ: sed ꝙtũ ad aliud scꝫ quando non arbitrareꝛ est differentia.vt.s̃.dixi. ¶In secũ do casu si cõmittaꝛ in arbitrium legatarij:vt lego tibi arbitrio tuo valet ⁊ non est conditionale ⁊ recurriꝛ ad superiorẽ vt arbi tretur vt hic lꝫ loquaꝛ qñ in arbitriũ tertij:ita sentit hic Bart. sicut quando in arbitriũ heredis vel tertij.Ceteros casus pro
8 sequere.vt in iuribus.s̃.alleg.¶†Vltimo quando recurritur ad arbitrium boni viri vt corrigat arbitriũ male latũ. dubitaꝛ si ille fert snĩam corrigẽdo an ab illa snĩa possit appellari ⁊ re peritur in aliquibus lec.Bar.hic tenet ꝙ non ⁊ allegat Inno. in quadã extrauag.presenti.de rescrip. ⁊ fuit questio disputata et ita terminata.vt refert Jo.an.in addi.ti.de app.§.in quibus ⁊ mouenꝛ ex eo:qꝛ iudex succedit tunc loco arbitratoris:sed ab arbitratione nõ appellaꝛ sicut nec ab arbitrio:qꝛ nõ habet iu risditionem.l.j.de arbi.Bal.tãgit in.l.fi.C.de contrahẽ.emp.et non determinat.sed in.l.vltima.C.ne li.tertio prouo.videꝛ con trarium terminare:qꝛ iudex procedit vt iudex.non vt arbitra tor:lꝫ succedat loco arbitratoris:qꝛ corã eo seruatur ordo iudi
a ciarius.⁊ ista pars videtur tutior.[a] ⁊ istam partem disputando tenuit vt audio recolende memorie.do.Pe.de anch.in ciuita te Bononie.⁊ habui pluries de facto. tene menti: qꝛ semper re mittiꝛ ad not. Barto.hic ⁊ vix reperies in alijs locis ꝙ.s̃.dixi.
9 ¶†In glo.seq.ibi.i.si voluntarie fuerit arbitra.nota expositio nem: qꝛ facit ad.q.si statutum dicat ꝙ si aliquis voluerit ali quam mulierẽ cognoscere puniatur ⁊c.debet exponi.i. volũta rie cognouerit.nam non sufficit sola voluntas:vt dicit glo.fa
10 cit.l.fi.de rerũ diui.¶†In alia glo.que incip.vt differatur. ibi inest tñ ꝙtum ad solutionẽ ⁊c.per hoc videtur qꝺ quando quã
b titas est incerta anteꝙ declaretur non possit peti[b] executio in strumenti continentis debitum talis qualitatis quia executio ordinatur ad solutionem ⁊ solutio non est fienda anteꝙ decla retur.quoniam instrumenta debent esse liquida anteꝙ mittan tur executioni.argu.in.l.fina.de compen.⁊.l.fi.C.depositi.et sic facit ista glo.contra id quod Bart.determinat per istum tex.q dicit quod legatum non habet diem nec moram.vnde conclu dit ꝙ possit peti executio ante declarationem si statutum dicit quod instrumentũ tante quãtitatis mittatur executioni. ⁊ ego habeo instrumẽtum in quo teneris mihi ad quãtitatẽ incertã puta interesse certificandam arbitrio iudicis.Tu dic quod ha beo liquidare quod substantia obliga.sit purificata quo facto petere potero hoc modo:vel qꝺ capiatur debitor vel mittat in tenutam bonorum suorum:etiam anteꝙ declaretur quãtitas: ita intelligo dictum Bar.sed hoc facto est declaranda quanti tas anteꝙ vltra procedatur.s.ad venditionem vel dationẽ in so lu.quia habet vim solutionis quod non debet fieri anteꝙ de claretur

a ¶Tutior.adde Lu.ro.ꝯsi.cclxi. vbi refert plures opi.tãdẽ residet cũ snĩa Bal.in.l. vnica.C.de his q̃ pene noĩe di stinguẽtis ꝙ aut iudex grauat in modico aut enor miter pmo casu nõ appelleꝛ scdo casu sic lati⁹ ibi vide.Et ꝙ pos sit appellari. tꝫ etiã Imo.hic in l.publicoꝝ.ĩ.§. pub.iudi.⁊ in.c. j.extra de cõsti.⁊ ro.in.l.arbitro. s̃.q satisd.cog.⁊ refert ⁊ sequit.d. alex.de imo.ĩ cõ si.vij.in pn.ĩ.iij. volu.et ibi dicit hanc opi.equio rem ⁊ magis cõ munẽ ac verio rem.

b ¶Nõ possit peti adꝺ ꝙitaĩ termi nis ꝯsuluit sozi. cõsi.inci.dñs la bia mea apiat. vide Lud.ro.cõ si.lxxvi.

claretur quantitas vt in hac glo. ꝛ hoc modo omnia concordā tur. ꝛ pro hoc vide Bar. in. l. j. indi. sol. in. l. j. C. de sent. que sine cer. quātitate. Quod autem dixi. s. tertio non arbitran. deuolui arbitrium ad superiorem procedit quādo fuit commissa declaratio quantitatis. Idem si rei incerte de certis: sed si de certis deuoluitur ad legatarium. l. fi. §. sed ꝛ si quis. cōmu. de leg. Idem si heredi. j. eo. statu liberum. §. sticbum. sed differunt qꝛ tertius non dicitur in mora nisi post annum. d. §. sed ꝛ si quis. sed heres constituitur in mora etiam ante per interpellationē vel alio modo. d. §. sticbum. si autē fuit cōmissa declaratio persone tunc aut incerte de incertis ꝛ non valet qꝛ censetur quodā modo cōmissa substantia. s. de heredi. instit. l. illa institutio. in prin. nisi fiat ad piam causam vt pauperibus quos talis volet vel egerit. vt dixi in. l. captatorias. s. titu. j. ꝛ tunc deuolueretur ad episcopum illo non arbitrāte. l. nulli. si autem incerte de certis tunc non deuoluitur ad superiorem: sed omnes admittuntur illo non arbitrante. j. eod. si quis cum titio. §. fin. l. cum quidam. dic vt ibi.

1 **Quoties.** †Quot sunt res legate tot censentur esse legata si fuerūt specialiter nominate. l. expresse. secus si sub vno nomine complexiuo. hoc dicit. Adde de verb. obliga. l. scire. ꝛ est vtilis ista inuestigatio propter id quod habetur. j. eod. l. neminem. cum. l. sequen.

1 **Si ita legetur.** †Legatum potest conferri in non factum alterius sicut in factum voluntarium. h. d. De hoc vltimo ptꝫ in. l. j. ibi: si titius in capitolium ascēderit. De primo patet hic. ꝛ glo. intelligit tribus modis scilicet in tertio herede ꝛ legatario. circa primum secundo queritur quando dicatur non ascendisse vt extat conditio legati. Barto. videtur tenere quod tunc cum potuit ꝛ non ascendit per. l. hec cōditio. la secūda. de cōdi. et demonstra. Tu dic quod solum quando desinet posse ascendere: quia mortuus est. lꝫ enim non ascendat hodie vel cras potest al's ascendere. vnde non dicitur nō ascendisse quousqꝫ irreuocabiliter verum sit ipsum non ascēdisse. l. quicquid astringēde. §. fi. de verb. obliga. nec obstat. l. hec cōditio: qꝛ ibi loquitur in conditione affirmatiua hic in negatiua. Item ibi non ascendere facit cōditionem existere hic facit deficere ꝛ sic est casus diuersus. Item ibi fuit imposita legatario hic in persona heredis vel tertij. si autem in personam legatarij locus est cautioni mutiane. l. mutiane. de conditio. et demonstra. et hic in glos. ex quo apparet quod de sui natura non potest impleri donec viuat: al's nō esset locus dicte cautioni sed expectaret donec existeret. vt patet in. d. l. mutiane. ꝛ per hoc patet veritas eius qđ s. dixi contra Bart.

2 ☞ Si sunt plura legata ꝛ plures res potest legatarius vnuꝫ legatum acceptare ꝛ aliud repudiare.
Quid in heredibus legatarij si est vnum legatum.
3 Falcidia que erat detrabenda de legato pio facto in fauorem libertatis si non esset pium: detrahitur de alijs legatis si sunt facta eidem.
Si sunt facta diuersis an falcidia cedat in preiudicium aliorū legatariorum an heredis.

1 **Neminem.** †Legatum nō potest pro parte acceptari ꝛ pro parte repudiari: sed si sunt plura bene pōt vnū acceptari aliud repudiari: nisi alterū habeat onus annexū quo casu nō lꝫ aliud repudiare in preiudiciū oneris. h. d. cū. l. seq. ꝛ sequen. §. ¶ †No. ꝙ siue sit vnū legatū ꝛ vna res nō pōt pro parte acceptari ꝛ pro parte nō. vt. d. l. neminē. siue sit vnū legatum ꝛ plures res. vt in. l. grege. tunc aūt potest quando sunt plura legata ꝛ plures res. l. quoties. in prin. ꝛ. l. si duobus. in princ. et hec in legatario. Sed in heredibus eius si decessit cum pluribus heredibus etiam in primis casibus vnus potest partē suā repudiare alter acceptare. l. legatarius. s. tit. j. Sed partē suaꝫ nullus posset pro parte acceptare et pro parte non acceptare. Item procedit ista lex nisi esset legata res vel pars eius. j. eo. lucio. Item procedit si factum vni. sed si pluribus vnus pōt acceptare alter non accrescit acceptanti tunc tamē portio repudiātis non accrescit acceptanti: quia non sunt coniuncti a testatore: vt dixi in. l. legatarius. ꝛ no. Bar. in. l. re coniuncti. item procedit quando legatum fit ab vno herede. quid si a pluribus an quo ad vnum potest acceptari quo ad aliū repudiari: puto qđ sic: qꝛ censetur quodam modo diuisum: nisi sit factum sub conditione dādi aliud heredibus quo casu dando partem vni nō consequor partem illius. l. qui duobus. de condi. ꝛ demonstra. Sed que est ratio huius. l. respondeo: qꝛ tractat de lucro. vnde magis in eo reprobatur inconstantia ꝛ varietas. vnde idem videtur in donatione si fieret absenti aliquo pro eo recipiente: vt pro parte possit acceptari pro parte non. Circa. l. si duobus. §. j. quero quare legatarius non potest legatum serui repudiare et legatū de decē acceptare. Respōdeo qꝛ remaneret apud heredem cum onere manumittendi. vñ si legatarius consequeretur integra decē pderet heres duplicē falci. Sed si legatarius esset paratus pati duplicem fal. posset legatū serui repudiari: qꝛ nullum preiudicium fieret heredi. ꝛ vide omnino. l. si legatario. de fideicō. liber. ¶ Per istum tex. dicit Bart. se terminasse semel cum commissa esset cuidam executio legatorum Pet. testatoris et sibi erat factum legatum. et propter hoc: quia nō erat merus executor tenebatur cauere. l. si a pluribus. s. tit. j. sed si esset merus nō teneretur. l. diuus. si cui plus ꝙ per. l. fal. volebat repudiare legatum ꝛ non cauere. dicit Bar. quod non potest inuito herede. argumento hic. ¶ †Ultimo no. quod fal. que erat detrabenda de legato pio facto in fauorē libertatis. si nō esset pium detrahitur de alijs legatis. et hoc si sunt facta eidem sed si diuersis an fal. que veniebat detrabenda de legatis ad pias causas veniat detrabenda de alijs legatis: ꝛ cedat in preiudicium aliorum legatariorum non heredis. an autem heredis vt illam perdat: ꝛ ab alijs non recuperet dic per Bar. in. l. ex asse. ad leg. falci. ꝛ in aut. similiter. C. eo.

1 **Titio ꝛ ei.** †Intellige hanc legem qñ ille nō poterat capere. i. retinere: qꝛ erat indignus sed mero iure poterat: ꝛ tunc lꝫ non admittatur pro se: qꝛ tamen admittitur pro fisco facit partem. vel dic ꝙ nunc non poterat capere sed sperabatur ꝙ posset vt si non erat natus sed sperabat nasci: vel pone ꝙ testator legauit alicui ꝛ filio sub conditione si legitimabitur per eum vel se faciat legitimari post mortem vt al's vidi. nā quia speratur legitimari et admitti ad partem faciet interim partem. s. titu. j. si duobus. in fi. cū ibi notatis. ꝛ cessant omnia que tangunt in glo.

Si quis seruum. †Declara istud principiū vt habetur in. l. cum seruus. s. titu. j. ¶ Sed opp. contra tex. pro declaratione glo. dum dicit de reducēdo eū nam si fugam arripuit post testamētum viuo testatore videtur ꝙ sufficiat quod heres caueat restituere si ad eius manus peruenerit non autem de reducendo. vnde videtur ob. s. tit. j. cum res. §. si vero non fuerit propter hoc glo. secunda intelligit qñ fugit post mortem testatoris al's procederet contrariū. ¶ Sed contra hoc opponitur si heres fuit in culpa vt presupponitur ergo non sufficit cauere de reducendo sed compellitur soluere estima. d. l. cum res. propter hoc glos. tertia intelligit quod caueat volente legatario: sed si nollet pcederet contrariū. ¶ Sed tertio opponitur: quia ver. sed si quidam. loquitur quando fugit viuo testatore: ꝛ sic heres non fuit in culpa: ergo non cauet de reducendo sed tantum de restituendo. glo. fi. fatetur. ꝛ sic qđ s. dicit de reducendo non refertur ad istum casum sequentem. ex his sunt omnes glo. declarate. adde. s. titu. j. l. seruo legato. §. fi. ꝛ quod ibi dixi.

1 **Si ita legetur.** †Licet legatū alternatiuum sit vnū propter solutionem vnius de alternatiuis que sufficit ad vnam obligationē exoluendam tamen propter numerationem plurium rerum contentarum in eo possunt dici plura. h. d. tex. cum glo. adde. s. tit. j. si ex toto §. j. Non ergo posset acceptari pro parte vnius rei. pro altera repudiari. ¶ In fi. glo. ibi. l. plane. §. fina. Dyn. tenet contrariū quod etiam si eodem tempore non concurrant dicatur vnum: vt patet in. l. illud. ver. si legatur sub contrarijs conditionibus censetur vnum et tamen eodem tempore non concurrunt. tene ergo primam solutionem glo. ꝙ aliquo respectu dicuntur duo ꝛ aliquo dicitur vnum.

1 **Si quis legauerit.** †Not. ꝙ sicut quando lego. x. q̄ habes in arca vel in tali loco: ꝛ sic sentio de tota quantitate si tota nō reperitur nō debetur nisi quatenus reperitur: qꝛ censet legata quātitas vt species seu vt certum corpus. l. si seruus. §. qui. vt. s. tit. j. ita si sensi de parte qꝛ legaui decē ex his q̄ habeo in dolio ꝛc. vt est hic casus. ꝛ tetigi in. l. quidā testamēto. s. tit. j.

2 ☞ Si sunt duo impetrantes in eadē ecclesia habentes eandē datam et in omnibus sunt pares capitulū debet ꝛ tenetur alterum eligere.
3 Pluralitas non presumitur nisi probetur.
4 Plus nocet incertitudo persone legatarij ꝙ rei legate.

1 **Si inter duos.** †Si testator sensit de certo legatario: quia nominauit nomine proprio ꝛ nō apparet de quo potest heres gratificari cui vult ꝛ illi soluere recepta cau. qđ defendet ab alio si apparebit de illo testatorē sensisse. h. d. ꝛ si postea apparebit ꝙ de alio sen-

ferit heres liberaretur cedendo actionē contra illum cui soluit cautione recepta: sed si non recepisset nō liberaret qꝛ fuisset in culpa non recipiēdo ⁊ tenetur soluere. ⁊ postea repeteret ab eo cui soluit per no. in. l. penul. de pe. here. facit. l. dolo. ad leg. fal.

2 ¶ †In glo. ibi debet. idest potest. Bal. dicit ꝙ ista expositio videtur destruere tex. ideo distinguit an vtriqꝫ pariter probauit testatorē de se sensisse. ⁊ tex. stat proprie: qꝛ tenet eligere aut neuter probauit. ⁊ tex. stat proprie sed primum non placet: qꝛ dicte ꝓbationes se inuicem elidunt qꝛ testator de vno tm̄ sensit: tene ergo glo. simpliciter. vt etiam tenet Bar. qꝛ neuter heres tenet si non vult quousqꝫ sit proba. arg. ff. depositi. l. j. §. si apud. ⁊ recolo semel opposuisse de ista glo. cum tex. cōtra dominū Ant. but. repeten. cum duobus.[a] de rescrip. lib. vj. vbi habetur qđ si sunt duo impetrantes in eadem ecclesia habentes eandē datā et in omnibus sunt pares ꝙ capitulum tenet ⁊ debet alterum elidere. ⁊ cōmendauit valde. argu. non recolo de solutione sua nec etiam reperio ꝙ glos. vel in nouella hoc tangat: sed potest dici quod ibi constabat quod quilibet haberet voluntatem pape: lꝫ non constaret quis primo hic nō constabat ꝙ quilibet haberet voluntatē testatoris: ⁊ procedit tex. quando ambo cōcurrunt in petendo, quid si vnus tm̄ petit heres non vult soluere nisi probet ꝙ testator sensit de eo dicit Bar. ꝙ heres probet ꝙ si alius iuste recusat. sed si non probat sufficit petenti probare ꝙ vocatur illo nomine quo testator vsus est: nec presumitur esse alius nisi appareat: ⁊ dicit semel respondisse de facto cum lega. esset factū cuidam clarutie de tali porta. ⁊ quedam clarutia petebat ⁊ heres recusabat. ⁊ sic nota.

3 †Et pluries allegaui ꝙ pluralitas nō presumitur nisi probetur. facit. l. qui iurasse. §. si pater. ⁊. l. eum qui. §. in popularibus. de iureiu. ⁊ per Jaco. but. ⁊ Bald. in. l. ij. de erro. aduoca. ¶ In glo. ibi: sol. vt ibi qꝛ lectura vtriusqꝫ non est bona: sed debet esse neutri. ⁊ tunc concordat cū eo quod glos. dixit in principio legatum impediri ⁊ cum eo qđ sequitur. ¶ In glo. ibi: vel dic aliquod esse attēta veritate que est in rerum natura quod testator de vno sensit ⁊ sic est certum apud legem vnde valet legatum quo ad eum licet non appareat nunc quis sit: sed impedit executio donec appareat. ¶ In glo. ibi: secus autē. nota

4 †quod plus nocet incertitudo persone legatarij ꝙ̄ rei legate. quando autē est incertitudo circa res dic vt. ff. titu. j. qui duos. ⁊. l. si quis a filio. §. si plures. ⁊. l. apud iul. §. scio. sed quando circa personā legatarij. dic vt plene not. glo. in. l. si fuerit. de reb. dub.

[a] ¶ Duobus. vid in materia ⁊ intellectu dicti. c. duob⁹. Old. ꝯsi. cxciij. ⁊ Ancha. ꝯsi. liiij. ⁊ pro so. pau. facit tex. in fi. ibi nisi expresse appareat qđ vtriqꝫ voluerimus ꝓuidere.

1 **Certam pecuniam.** †Legatū est soluendum legatario nō ei cui legatarius rogatus est restituere nisi causa subsistente iusta et tunc poterit solui recepta cautione ꝙ defendet soluentem a legatario. h. d. quando autē soluitur legatario cui heres est directo ⁊ ꝓncipaliter obligatus nō expedit ꝙ legatarius caueat heredi defendere ipsum aduersus fideicōmis. tex. est similis in l. cum pater. de iure do. ¶ In tex. ibi: substituti. s. per fideicommissum ſm glo. ⁊ bene. ⁊ iste allegabat ꝙ solutio nō fieret legatario: sed eis ad quos pecunia debebat peruenire. legatarius dicebat contrarium: qꝛ testator ad ipsum voluit primo venire: et per manus eius ad substitutos: sed substituti allegabant legatarium suspectum de dilapidatione ⁊ qđ non seruabit volūtatem defuncti legatarius volebat cauere ⁊ fideicōmissarius similiter certe si appareat legitima causa suspicionis potest heres eligere quem vult recepta cautione. ex quo quilibet offert etiā si heres nō offerret potest recusare sibi soluere nisi caueat postꝙ̄ est in electione heredis cui soluat: sed si nō apparet de legitima causa debet soluere legata absqꝫ cautione. vt. ff. dixi. ¶ Sed oppono ꝙ nullo modo fideicōmissarius possit petere qꝛ non habet actionem contra heredem nisi cedatur. l. imperator. in prin. ff. eo. ⁊. j. titu. i. l. si legatarius. Quidā fatentur ⁊ intelligunt de substitutis directo qđ non placet: qꝛ legatario volente excluderentur. l. post aditam. C. de impu. ⁊ ali. sub. Dic ergo ad contrarium ꝙ etiam si non cedatur actio cum fideicōmissarius habeat obligata bona legatarij ⁊ per consequēs act. quā habet pro legato possunt intentare vtilem hypo. l. nomē. que res pig. oblig. pos. ⁊ si fiat cessio intentabitur vtilis personalis ex testamento. Item loquitur ille. §. in legatario secus in mero executore: qꝛ legatarius concurrens cū eo ei prefert vt colligit ff. tit. j. si a pluribus. ⁊ ibi tetigi.

2 ☞ Legata ad pias causas que sortiuntur fauorem libertatis ante omnia deducuntur tanꝙ̄ es alienum si hereditas non est soluendo aliis: non tamē ante verum es alienum: sed respectu aliorum legatorum sic.
Funeris impensa pro ere alieno habet ⁊ precedit alia legata.
3 Quare de legato partis hereditatis non fit deductio impense funeris vel alterius eris.
4 Quādo legantur oīa bona vel mandant restitui ꝙ legatarius loco fideicōmissarij vniuersalis habeatur.
Bona qn̄ intelligantur non deducto ere alieno.
5 Quid in verbo rerū ꝙ sit idē quod in verbo bonorum.

1 **Si cui certam.** †Cum legatur pars hereditatis traditur nulla facta deductione eris alieni vel eius qđ pro ere alieno debebat: secus qn̄ legatur pars bonorum. h. d. cum. l. seq. ⁊ ista distinctio forte alibi non reperitur.

2 ¶ †In tex. ibi species pretium manumissorum: idest eorum quos testator mandauit redimi ⁊ manumitti ſm glo. fi. in. l. seq. nam loco eris alieni. hoc habetur. l. eris alieni. ad le. fal. ⁊ hoc not. pro legatis ad pias causas que sortiunt fauorem libertatis vt ante omnia deducātur tanꝙ̄ es alienum si hereditas non est soluendo aliis nō tm̄ ante verum es alienū qꝛ respectu illius non reputatur es alienum: sed respectu aliorum legatorum sic. et vide hic Barto. qui videtur hoc sentire. ¶ In tex. ibi: funeris impēsa vt qꝛ forte heres recepit pecuniā mutuā vt faceret impēsam. ⁊ oportebat eā reddere lꝫ tale onus per defunctum non fuerit contractum. tamē pro ere alieno habetur vt precedat alia legata.

3 †Sed que est ratio ꝙ nō fit deductio istorum vel alterius eris. respōdeo qꝛ legatarius partis hereditatis habetur loco heredis vniuersalis in quem transeunt omnia onera actiua ⁊ passiua. l. j. in princi. iuncta. l. mulier. §. fi. ad treb. potest ergo legatarius dicere heredi nolo ꝙ tu soluas sed ego volo soluere: qꝛ ego possum cōueniri. l. fi. C. ad treb. hoc verum nisi testator mādasset restitui deducto ere alieno. l. cogi. §. inde queritur. ad trebel. Sed quare non sic in. l. seq. glo. laborauit ⁊ nesciuit qđ dicere nā sibi fuit visum ꝙ isti tex. essent cōtrarij: ideo dixit plura que non procedunt: ideo dic clarius qđ aliud in parte hereditatis. aliud in parte bonorum. nā hereditas importat omnia iura ⁊ onera cū in iure cōsistat non in corporibus. l. hereditas. de peti. here. ⁊ ideo legatarius hereditatis totius vel partis loco fideicommissarij habet. Nec erat ius etiā isto iure. an per viam legati vel fideicō. heres grauaretur restituere hereditatem vel partem eius lꝫ inter legata particularia ⁊ fideicōmissa particularia esset differentia. iuxta no. in. l. j. ff. tit. j. sed verbum bonorū nō est verbū iuris de ꝓprio significato sed corporū: ideo regulariter dicunt deducto ere alieno. l. mulier bona. ff. de iure do. ideo legatarius partis bonorum nō dicitur vniuersalis fideicōmis. sed potius particularis nec in eū transeunt iura saltē passiue vt possit cōueniri ideo heres pōt deducere qꝛ cōueniri pōt: ⁊ sic sua interest sed in casu precedenti nō qꝛ est tutus exceptione postꝙ̄ restituit ⁊ legatarius est conueniendus: ꝙ̄tū ergo ad effectū modica est vis: qꝛ non minus habet legatarius partis hereditatis ꝙ̄ legatarius partis bonorū facta solutione eris alieni ⁊ istorū de quibus hic: sed in hoc est differentia: qꝛ vno casu legatarius habebit soluere: alio casu heres.

4 †Sed contra qđ legatarius partis bonorū loco fideicōmissarij vniuersalis habeat. l. nā qđ. in fi. ad treb. Sol. aut legant oīa bona vel mādant restitui. ⁊ ꝓcedit ꝯriū qꝛ tm̄ valet hoc ꝙ̄tum legare heredita. aut legatur vel mandat restitui pars bonorū tūc secus vt hic. ⁊ ista differentia melius hic ꝓbatur ꝙ̄ alibi. ad qđ. l. quoties. §. fi. de vsufr. sed cōtra qđ bona intelligant deducto ere alieno siue loquamur de toto siue de parte. d. l. mulier. sol. interdū bona in aliquē transferunt: idest sibi debent ex cōtractu ⁊ locū habet cōtrariū. Interdū ex legis dispositione ⁊ tūc ecōuerso intelligunt nō deducto ere alieno siue tota siue pars. l. si tutoris. ad le. iul. de vi. Interdū ex vltima voluntate ⁊ distinguitur vt. ff. dixi. Aut omnia ⁊ intelligunt non deducto ere alieno aut pars ⁊ tunc secus vt hic. et istud voluit Bar. in. l. j. de bo. pos. ⁊ de iure fis. l. non intelligitur. §. cū ex causa. ⁊. l. princeps bona. de vb. signi.

6 †Quid in verbo rerū. dic idē qđ in vbo bonor. p. l. fi. de vsufr. lega. ⁊. l. lꝫ. C. de pac. Ceterū vide per Bar. qui subtiliter declarauit.

2 ☞ Terra comitatui addita debet gubernari secundum statuta comitatus.

1 **Cum fundus.** ¶ †Dꝫ iuris est de re ꝓncipaliter legata idē est de augmēto eius facto testatoris contingēte. h. d. dic. vt. ff. eo. si ex toto.

2 †Et est argumētū terra comitatui addita debet gubernari ſm statuta comitatus. ⁊ istud dicit Guil. de cug. in. l. si cōuenerit. §. si nuda. de pign. act. ꝑ illum tex. ⁊ p. l. inter socerū. §. cū inter. de pac. do. ⁊. l. etiā. ¶ In fi. tex. ibi: adiungit nec obstat de aur. ⁊ argento legato. l. si ita. qꝛ ibi in re principali hic in augmento accessorio. eodē modo responde ad. l. serui electione. §. fi. ff. tit. j. qꝛ ibi vtraqꝫ pars erat eque principalis. Non sunt alia.

1 **Statuliberum.** ¶ †Heres nō pōt legare statulibero sine libertate nisi conferat legatum in tempus libertatis: vel nisi post mortē eius statim cōsequuturus sit libertatē. h. d. In tex. ibi:

¶ In tex.ibi:accipere poteſt ſcʒ pure vel ſi ſimpliciter legetur videbatur contrarium:qꝛ ſperabat conſequi libertatem adueniente conditione ex teſtamēto primo teſtatoꝛis:ſed hoc nō ſufficit vt legatum factum ab herede ſine libertate valeat cum ſit adhuc ſeruus eius ⁊ ſi heres qui legauit tempoꝛe teſtamēti ſui moꝛtuꝰ eſſet dies legati inutiliter cederet qꝛ nō eſſet cui acquireretur:nec ergo confirmatur licet conditio exiſtat propter regulam catonianam. ¶ In tex.ibi valet:qꝛ tunc eo tempoꝛe cedit dies legati quo cedit dies libertatis ſicut in caſu ſequenti.⁊ ſic non niſi vtiliter cedere poteſt:qꝛ cum cedit reperit eum liberum:⁊ ſic ſibi acquiritur.fingitur enim prius ſibi competere libertas ⁊ eodem inſtanti diem legati cedere vt ſic legatū valeat. l.ſi poſt moꝛtem.§.j.ſ.titu.j.

2 ☞ Permiſſum ad tempus poſt tp̃s videtur prohibitum. Prohibitum ad tp̃s cenſeẗ poſt tempus permiſſum.

3 Terminus ſtatutus a teſtatoꝛe cenſetur peremptoꝛius. ⁊ poſt non licet purgare moꝛam idem in ſtatuto a lege vel ſtatuto. et quando poterat.

1 **Stichum aut.** ¶ † Si heres nō eligat tempoꝛe quo debet electio in alternatiuo legato transfert in legatarium. Itē facta electione res electa cenſetur illa legata.ideo eius interitu heres liberatur: ſed ante electionem vtraqꝫ eſt in obligatione:ideo altera perēpta remanet alia in obligatione ⁊ in legatis facta ſemel optiōe nō licet amplius variare.hoc dicit vſqꝫ in fi. ¶ In tex. ibi vtrū heres meus volet.certe etiam ſi non dixiſſet:qꝛ dixit titio dato:et ſic retulit verba executiua in perſonam heredis electio ad heredem petineret.j.eo.lucio.cum ibi notatis. ¶ In tex.ibi:dum vtrum ⁊ cetera.hec verba determinant verbum vtrū quod eſt ſ.non verbum dato vt ſit ſenſus ꝙ debeat eligere tempoꝛe reci2 tati teſtamenti ſi vult poſſe eligere. ¶ † In tex.ibi:ſi non dixerit.hic incipit reſpondere ⁊ dic ideſt ſi non elegerit tempoꝛe recitati teſtamenti non poteſt eligere poſt:qꝛ conſumpta eſt facultas eligendi.vnde allegatur quod permiſſum ad tempus poſt tempus videtur prohibitum. ad hoc.l. mulier.de liber.agno. et in auẗ.hodie.C.de appella.Sic econtra prohibitum ad tempus cenſetur poſt tempus permiſſum.j.tit.j.l.pater filium.§. fundum.⁊.l.imperatoꝛ.de poſtu.⁊ de pactis ſi vnus.§.j.⁊.l. epi3 ſtola.§.fi.⁊.l.ſi ita quis.de vulg.⁊ pupil. ¶ † Et ſic no.ꝙ terminus ſtatutus a teſtatoꝛe cenſetur peremptoꝛius: ⁊ poſt non licet purgare moꝛā.idē in ſtatuto a lege vel ſtatuto.vt no. Inn. in.c.tum in tua.qui matri.accu.poſ.ſed hoc verum quando eſt certum vel certi ⁊ determinati tempoꝛis.al's videtur cōtrariū tempoꝛe legali.vt.j.eo. cum quidam.vbi prefigitur tempus q̄ primum potuit eligere:⁊ tamen ſi potuit ⁊ neglexit:lʒ in alium ſit tranſlata electio poteſt moꝛam purgare ante lit.conteſta.vt ibi videbitur. ¶ In tex.liberari eum.nam per electionē ſtichi conſumpta fuit obligatio pamphilo ⁊ obligatio ſtichi conſumitur per interitum ſtichi contingentem ſine moꝛa ⁊ culpa heredis. ¶ In tex.ibi:in obligatione manebit qꝛ cū electio non eſſet facta de ſticho non erat cōſumpta obligatio in pāphilo: ideo moꝛtuo ſticho extinguitur obligatio quo ad eum ⁊ remanet in pamphilo.pōt tamen heres ſoluere eſtima. ſtichi ſi culpam vel moꝛam non cōmiſit.l.cum res.§.pe.ſ.titu.j.lʒ ſtichus non poſſit peti ſed ſi fuiſſet in moꝛa vel culpa etiam ſtichus peti poſſet licet eſſet moꝛtuus.l. ſtichum.in pn̄.de ſolu. dic vt ibi. ¶ In fi.tex.ibi non poterit fauoꝛe vltime voluntatis.⁊ qꝛ legatarius tractat de lucro.⁊ hec eſt vera ratio quicquid glo.dicat. In contractibus dic vt.l.eum qui certarum.de verb.ob.⁊ dixi ſ.titu.j.l.huiuſmodi.§.ſtichum.

1 **Si pecunia.** ¶ † No.hāc.l. ꝙ poſtq̄ heres adiuit ſi hr̄ditas eſt ſoluēdo lʒ ibi nō ſint niſi poſſeſſiones ⁊ nulla pecunia reperiatur compellitur ſoluere legata quātitatum et nō poteſt dicere recipiatis inſolutum talia bona quo etiam hodie procedit facto inuentario ſm̄ Iaco.bu.⁊ Bal.nec ꝓdeſt ſibi inuentarium poſtq̄ eſt ſoluendo hereditas:ſed debet procurare pecuniā ⁊ aliter poſſet heres capi ex foꝛma ſtatuti dicētis ꝙ legata mittanẗ executioni realiter ⁊ pſonaliter.ſed doct. in.l.fi.§.⁊ ſi prefatā.C.de iure deli.videnẗ contrariū determinare vt heres ꝓpter inuentariū nullā habeat vexationem ⁊ non eſſet modica vexatio ſi haberet bona vēdere.⁊ de euictione obligare.⁊ ſic hec lex loquitur de iure veteri quo non erat inuenta foꝛma inuentarij:⁊ licet etiā iſto iure ſi hereditas non erat ſoluendo non valerent legata.ſi tamen erat ſoluendo valebant ⁊ grauabatur heres in inueniendo pecuniam ex quo hereditatē adiuerat dic vt ibi.

1 **Quod ita legatum.** ¶ † Legatum relictum poſt moꝛtē heredis dicitur conditionale.ſi legatarius ſuperuiuat; ideo decedens interim non trāſmittit.h.d.Et hic eſt vna glo.que reprehenditur per omnes.dicit enim aliud eſſe quādo poſt moꝛtem tertij:quod eſt falſum.l.quibus diebus.§.quidam.⁊ ibi tetigi. ſ.tit.j.ſi autem confertur in moꝛtē legatarij. lego cū moꝛieris non eſt conditionale.ſed in diem incertum quā conſtat euenturam viuo legatario.ſ.cum incipiet moꝛi:ideo tunc cedit ⁊ trāſmittit.l.ſi cū heres.quan.di.leg.ced. ſecus ſi nō eſſet certū euenturum viuo legatario:qꝛ dies incertus faceret conditionem.l. dies incertus.de condi.et demon.

2 ☞ Si habeo duos reos eiuſdē pecunie ⁊ vni eoꝛū cedo actionem contra alterū ꝙ ſtatim ceſſionarius a me liberetur.

3 Si tibi ceſſi actionem contra titium ⁊ tu agens contra eū fueris repulſus exceptione cōpenſationis ex perſona mea:qd̄ habeas regreſſum contra me.

4 Actionem quam ceſſi vni an poſſim poſtea alteri cedere cōtra eundem.

1 **Qui duos.** ¶ † Si ille contra quē legata eſt actio liberaẗ facto heredis etiam ſi hoc ꝓcedit ex diſpoſitione teſtatoꝛis teneẗ heres ad eſtimationem.h.d.tota.et eſt ſingularis.l. et dicit Dy.ꝙ nō eſt alibi in primo caſu.⁊ etiam Bal.in vno qd̄ tex.dicit.lʒ in alijs videatur ſimilis tex. in.l.non quocumqꝫ.§. qui caium.ſ.tit.j. ¶ In tex.ibi meuio.glo.dicit coꝛreo. ⁊ bene. et ſic etiā Bar.intelligit in.l.ex duobꝰ.de duo.rei.in.viij.q.vbi 2 oīno vide ꝓ declaratione huius legis. ¶ † In tex. ibi videbiẗ meuius facto eius ⁊c.iſtud eſt bene notandū ⁊ qd̄ Bal.dicit alibi neſcire.ꝙ ſi habeo duos reos eiuſdem pecunie ⁊ alteri cedo act.contra alterum qd̄ ſtatim ceſſionarius liberatur a me ⁊ ratio qꝛ efficitur creditoꝛ ꝑ ceſſionē illius pecunie ergo nō debet remanere debitoꝛ illius.l.heres a debitoꝛe. de fideiuſ. nā ꝑ ceſſionem abdicaui iſtud a creditoꝛe ⁊ trāſtuli in ceſſionariū:ſi er3 go remaneret debitoꝛ non poſſet dici debitoꝛ niſi ſuijpſius † et per iſtū tex.dicit Bar.ſe determinaſſe.ſi tibi ceſſi actionē cōtra titium:⁊ tu agēs cōtra eū fueris repulſus excep.cōpē.ex perſona mea q̄ exceptio potuit ibi opponi.vt no. Dy.in regula q in ius alterius ꝙ tu habes regreſſum contra me:qꝛ facto mō no4 lētis illi ſoluere ille liberaẗ a ceſſionario. † An aūt poſtq̄ ceſſi act.vni poſſum alteri cedere cōtra eundē.dic vt in.§.q caiū.ſed quare res oneraẗ ex quo nō eſt in culpa qꝛ ceſſit volūtate teſtatoꝛis.rn̄deo oneraẗ ꝓpter ſuā culpā ſed ꝓpter voluntatē teſtatoꝛis q cenſeẗ voluiſſe heredē onerare qꝛ cū debereẗ centū legauit.cc.qꝛ qd̄ vnus debebat ſcʒ totā quātitatē reliquit alteri coꝛreo ⁊ ſic voluit qd̄ haberet ab illo.Itē illud qd̄ debebat coꝛreus cui reliquit alteri tertio reliquit:⁊ ſic voluit ꝙ tertius totam ſummā haberet de.cc.ergo heres habebit ſoluere cētū vt ſalueẗ mēs defuncti.ſimile.j.pxi.§. vbi centū q̄ vnus debebat reliquit duobꝰ ⁊ voluit ꝙ quilibet haberet inſolidū.vn̄ vni eſt actio cedēda:alteri ſoluēda quātitas:ſed ſi nō dixiſſet ꝙ quilibet inſolidum haberet facerēt ſibi partē ꝑ cōcurſum ⁊ cuilibet pro parte eſſet actio cedenda.l.ſi pluribus.§.fi.ſ.titu.j. Itē qd̄ ſ.qn̄ vni ex coꝛreis cediẗ actio cōtra aliū ille coꝛreus liberatur ꝓcedit iure ffoꝝ quo nō habebāt beneficiū diuiſionis hodie qꝛ habēt ⁊ ſic eſt ꝑinde ac ſi quilibet teneret pro parte nō pōt vni cedi contra aliū niſi pro parte ideo in alia parte remanet obligatus:qꝛ ceſſat ratio:de qua.ſ.qꝛ in illa parte nō reperiẗ debitoꝛ ⁊ creditoꝛ ſm̄ Pe.⁊ Bal.quod eſt veriſſimum.

1 **Si idem ſeruus.** † De ꝑmo caſu huius legis. dic vt.l. ſeruum filij.§.idem ſeruus.ſ.titu.j.Ex ſecundo caſu nota quod licet directo quis non poſſit legare libertatem ſeruo alieno poteſt per fideicōmiſſum grauare dominum qui commodum ſenſit mediante perſona ſerui vt ipſum manumittat.

1 **Si quis duobus.** † In obligatione alternatiua nō admittitur ſolutio partis in diuerſis rebus etiā per diuerſos debitoꝛes obligatos ad idē.h.d.quando eſt vnus debitoꝛ nō eſt dubiū:vt in legibꝰ allegatis in gloſ. ſed eſt eadē ratio qn̄ plures qꝛ hoc eſt fauoꝛe creditoꝛis vt non compellaẗ in diuerſis rebus ſolutionē recipere.

2 ☞ Sicut in vltima voluntate poſſunt cōſtitui duo rei debendi ita duo rei credendi ⁊ ſolutione facta vni liberatur ab alio.⁊ an teneatur cōicare actio.nego.geſto.

1 **Si titio aut.** † In legato facto duobus alternatiue prout elegerit heres ipſo non eligente quilibet inſolidū admittiẗ 2 ad agendum tanq̄ duo rei credēdi.h.d. † Sicut eīm in vltima voluntate poſſunt conſtitui duo rei debendi.l.ſi ex toto.ſ.titu.j.ita duo rei credendi vt hic ⁊ ſolutione facta vni liberatur ab alio.dicit tamen glo.ꝙ ille tenetur communicare act.

neg.gest.quod per omnes reprobatur.nam procederet in duobus reis ex causa onerosa: vt si mutuassent de pecunia cõmuni qꝛ si vnus totã exigeret teneretur illam cõmunicare. Idẽ si ex causa lucratiua tamẽ essent socij omniũ bonorũ vel illius obli. et tunc actione pro socio:alˀs quando ex causa lucratiua. Et nõ sunt socij vt in casu huius.l.melior est cõditio occupantis ꝛ videtur regere negotiũ suũ:ꝛ non tenetur cõmunicare: et hec est cõmunis opi.per.l.in lege falcidia.sic obseruandũ. ad legẽ fal. ꝛ in.l.qui decẽ.§.j.de solu.ꝛ no.in.l.frater a fratre.post pn.magne glo.p Bar.ꝛ in materia duorũ reorꝫ. ¶ In tex.ibi:si neutri dat nec eligit quis eorum debeat habere:ꝛ tunc videbatˀ legatũ nullũ ratione incertitudinis: qꝛ intẽtio testatoris fuit ꝙ vnus tm̃ haberet:ꝛ non constat quis sit ille. ex quo declaratio nõ est sequuta.l.si qui seruum.§.si inter duos.sed ibi testator sensit de certo hic non: qꝛ cõmisit declarandũ voluntati heredis. vñ incertitudo non vitiat:ꝛ qꝛ testator vt sensit de vno,ita de alio vt heres elegerit:ideo vterqꝫ admittitur sed vsqꝫ ad quãtum tempus durat electio heredis.dic vt.j.eo. cum quidam. ¶ In tex. ibi:petere possit sub. insolidum.vt.j.patet.Sed contra qđ non nisi quilibet pro parte.j.l.pxi.§.si.solutio hic cõmisit in electione heredis alternatiue vt daret titio aut seio per quam alternatiuam solent constitui duo rei credendi ꝛ debendi.d.l.si ex toto in contrario non alternatiue:sed quod daret vni ex pluribus quem elegerit qđ est mirandum.nã etiam tunc videtur includi alternatiua:tm̃ enim hoc importat ꝙtum si dixisset illi aut illi quẽ elegerit:tñ ista alternatiua tacita non est illius virtutis cuius expressa vt faciat quẽlibet admitti insolidũ herede non eligente.vt patet ex istis tex. ¶ Item opponitur ad idem qđ etiã hic veniat quilibet pro parte qꝛ alternatiua inter psonas oneratas resoluitur in coniunctam.ꝛ est perinde ac si dixisset titio et seio quo casu quilibet admitteretur pro parte.l. cum quidã. C.de verb.signi.Glo.prima soluit ꝙ illud procederet si nõ fuisset cõmissa electio heredi:alˀs alternatiua stat proprie vt hic patet:cuius est ratio.nam qñ nõ cõmittitur alicui electio ideo resoluitur in coniunctã.ne dispositio reddatur inutilis ꝑpter incertitudinem vt patet in illa.l.sed quando est cõmissa ista ratio cessat: qꝛ non redditur inutilis a princi.l.si seruus.§. huiusmodi.ꝫ.titu.j.nec ergo etiam ex postfacto licet ille non eligat nec declaret:ideo remanet in vi alternatiue vt sic quilibet insolidũ tanqꝫ duo rei.

2 ☞ Quando deputatur aliquis minister vel executor in testamento an possit ille agere contra heredem.vt sibi tradat legata distribuenda.

3 Quicquid relinquitur pro anima videtur relictum deo sicut ꝙ relinquitur ecclesie vel pauperibus.

4 Executor an possit a legatarijs conueniri.

1 **Si quis titio.** †Si fideicõmissum iniunctũ legatario ex post facto deficiat remanet legatũ apud legatarium sine onere.nõ aũt remanet heredi.secus si non esset legatarius sꝫ executor.h.d.ꝛ semper allegatur:sed si fideicõmissum esset nullum a prima.tunc loquitur.j.eo.si quis quos.ꝛ.l.codicillis.in prin.j.eo.dic vt ibi plene no. ¶ In tex.ibi restituat meuio sub.etiam incõtinenti.ꝛ hoc faciebat dubium: qꝛ tũc titius nullum cõmodũ esset sensurus:sed potius laborem.videbatur quodãmodo nullus executor:ꝛ sic ꝙ nõ deberet remanere sibi ista decẽ si sunt soluta ex quo executionẽ facere non potest: et si non sunt soluta heres nõ teneatur soluere:sed certe nõ põt dici executor.ex quo verba dispositiua fuerunt in ipsum principaliter directa: qꝛ dixit lego titio:sꝫ si legasset meuio ꝛ postea mãdasset ꝙ titius pciperet ꝛ restitueret tũc diceretˀ executor ꝛ haberet locũ qđ.j.sequitˀ nisi ꝛc.q dicitˀ minister:ꝛ tũc nõ debet remanere sibi qualitercũqꝫ deficiat fideicommissum:siue de iure siue de facto.l.solẽt.circa mediũ.in tex.ꝛ gl.p Bar. de ali.ꝛ cib. leg.Et istud qñ erat merus executor: qꝛ statim erat restitutus: sed si non statim sed post tp̃s ꝛ sic interim ex legato erat cõmodum sensurus.tũc idẽ qđ in legatario.l. si qs eũ de ꝯdi.ꝛ dem̃. in fi. ¶ In tex.ibi:meuiusqꝫ fuerit mortuus sub. viuo testatore.ꝛ sic ante diẽ fideicõmissi cedẽtis: vñ est effectũ caducum:nec trãsmittitˀ:secus si post diẽ fideicõ.cedẽtis: qꝛ nõ deficeret si trãsmitteretˀ.C.de cad.tol.§.in nouissimo.ꝛ sic nõ remaneret penes legatariũ sed penes heredẽ. ¶ †In glo.j.queritˀ extra ꝑpositũ legis an qñ deputatˀ aliquis minister seu executor in testamẽto possit ille agere[a] cõtra heredẽ vt sibi tradat legata distribuẽda et glo.tenet ꝙ nõ nisi sint ad pias causas.aduerte qꝛ vt.ꝫ. dixi: hoc nõ pcederet in eo in quẽ sunt directa ṽba dispositiua: qꝛ si essent facta legata ꝛ rogatus restituere tũc eñ esset legatarius et haberet act.ex testamẽto:sed si sunt alteri facta legata et ipse iussus est pcipere ꝛ restituere vel simpliciter cõstitutˀ executor tunc si sunt ad pias causas habẽt actionẽ.i. exercitiũ act. cõpetentis ecclesie vel pauperibus quibus facta sunt.nõ aũt habet actionẽ ex sua psona:sed si non sunt ad pias causas.nec act.nec exercitiũ actionis alterius hꝫ.l. lucius.§.j.ad treb. sed põt implorare officiũ iudicis.arg.in.l.quintus.de annu.leg. si iussus esset restituere post tp̃s tũc qꝛ voluit testator ipsũ interim sentire cõmodũ interim haberet actionẽ ex sua psona.ita intellige glo.quã no.ꝛ semp allegatur †ꝙ quicquid relinquitˀ pro anima[b] videtˀ relictũ ad piã causam qꝛ censetˀ relictũ pauperibus. videbatˀ ꝙ nõ diceretˀ relictũ ad pias causas nisi quod relinquitur pauperibus vel ecclesijs:sed certe videtur relictũ deo sicut qđ relinquitur ecclesie vel pauperibus.in aut.de eccle. titulis. §.si quis in nomine.†an aũt executor possit a legatarijs cõueniri.dic vt.l.firmio.§. si.qñ di.leg.ce. ¶ Ultimo opp.de.l.filio. §.mater.de adi.leg.quã glo.ꝛ male allegat.vbi deficiente fideicõmissario deficit etiã legatũ.glo.videtˀ soluere ꝙ ibi erat minister ibi legatarius.tu dic ꝙ ibi etiã erat legatarius sed ibi deficit fideicõ.ex voluntate testatoris qui ipsum reuocauit vñ videtur etiã legatũ reuocasse.eo.titu.l.alumne.§.si ab heredibus Idẽ esset hic si in codicillis fideicõmissum meuij reuocasset:sꝫ hic non reuocauit sed deficit sui natura vel ex casu cõtingente in personam fideicõmissarij ꝫm Pe.

1 **Si heres.** †Ad fideicõmissum relictũ vni ex pluribus quẽ heres elegerit ipo nõ eligẽte,oẽs pariter admittunᵗ.h.d.ꝛ hoc quando vni ex pluribus certis.ꝛ sic fuit relictũ incerto de certis.Si aũt de incertis non valeret ad pias causas ꝛ tunc deuolueretur electio ad episcopũ.l.nulli de epis.ꝛ cle.ꝛ dixi.ꝫ.eo.l.j. ¶ In tex.ibi:non constitueritidest non declarauit nec elegit cui esset dãdum nam statim ꝙ potuit et non declarauit incepit actio competere omnibus simul põt tamen heres morã purgare anteqꝫ conueniatur ꝛ dare vni ꝛ alios excludere a iure alijs quesito anteqꝫ esset cõuentũ ab aliquo illorũ.postea non posset.j.eo.cum quidã.ꝛ sic no. ꝙ legatũ factum vni transfertur ad plures. ¶ Opponitur ꝙ nõ valeat. ꝫ.si quis seruũ.§.si inter duos.vel ꝙ quilibet admittatˀ nõ totum.ꝫ.eo.si titio.glo.dicit ꝙ in alijs casibus loquunᵗ. Tu solue vt dixi in.d.l.si titio.

2 ☞ In legato generis vel optionis an vitietˀ electio p errorẽ.

3 Quando dominium est ex voluntate tradẽtis trãsferendũ tũc si errat illud non transfert.

1 **Si is cui legat.** †In legato alternatiuo nõ vitiatˀ electio ꝑpter errorẽ:imo valet ac si esset scienter facta ꝛ nõ est licitũ variare.h.d.ꝛ non esset aliquis qui nõ diceret contrarium si nõ haberemus eã:ideo forte alibi nõ est. si enim errat quomodo põt dici ꝙ eligat cum electio ꝑcedat ex libera volũtate.vt not.ꝫ.tit.j.l.serui electio. Primo loquitˀ qñ electio erat legatarij. †Secũdo qñ heredis.scđa ibi:ꝙꝙ.ꝛ pcedit hec lex in legato alternatiuo in quo vtraqꝫ species est in obligatione:secus in legato generis ĩ quo nulla species est in obligatione.iste est casus in.l.cum is.§.si.ꝛ ibi no.de condi.ꝛ demõ. Idẽ in legato optionis qđ magis appropinquat legato facto in genere.ita loquitur glo.in.l.serui electione.qꝛ ergo eligit rẽ debitam lꝫ nõ precise.nõ vitiatˀ electio ꝑpter errorẽ:ꝛ in hoc stat decisio huius legis:ꝛ sic nõ ob.leges q̃ dicunt ꝙ errãs nihil videtur facere. ¶ Sed opp.de.l.si.C.de condi.indebi.solu.ibi:creditor alternatiuus tradidit ambas species:ideo põt alterã repetere:hic vnã tm̃.ideo non potest repetere vt aliã tradat. ¶ Itẽ oppo.†ꝙ heres tradẽdo p errorẽ nõ trãsferat dñium: qꝛ errãs nõ trãsfert dñium.l.iij.§.subtilius.de condi.ob cau. solu.illud quando dominium est ex voluntate tradentis transferendum ideo si trado rem meam tanqꝫ tuã non transfero hic venit trãsferendum ex legis dispositione: qꝛ in legato alternatiuo facta electione transfertur dominium non ex voluntate tradentis: qꝛ requiritur traditio ꝛ tamen transit sine traditione facta electione:ideo error non impedit hanc transactionem que nõ fundatur in voluntate tradentis:sed a lege ideo non habet locum penitentia: qꝛ executio dicitur facta ab ipsa lege vt in primo casu vel ab homine vt in secũdo casu.vñ Dy.in.l.si seruũ.§.sequitur.de verb.oblig.allegat hanc.l. qđ post factã executionẽ a.l. vel ab homine non habet locum purgatio more.facit.l.si ob rẽ non defensam.de condi.indebi.Puto etiam istam legem habere locum etiam si res nõ erant testatoris: qꝛ etiã tunc electione scienter facta non habet locũ variatio.l. huiusmodi.§.si stichum.ꝛ ibi no.ꝫ.tit.j.ꝛ.ꝫ.eo.statuliberũ.§.stichum.in fi. Item ergo si per errorem qꝛ adhuc viget ratio huius legis qꝛ vtraqꝫ species erat in obligatione personali ꝛ sic fuit electa res debita lꝫ non precise debita.adde.l.is qui stichum.de procu.

2 ☞ Inter disiunctos in legatis non habet locum ius accrescendi.

3 In legitima non habet locum ius accrescendi.

Et proculo

a ¶ Agere. adde Bald.in.l.id qđ pauperibˀ.in.v. col.C.de epis.et cle.Bar.i.l.si qs ad declinãdã.de epi.ꝛ cle.Jo.an. in addi.ad Spe. in tit.de instru. edi.§.nũc vo aliqua.ꝛ an habeat rei ven.in.l.ij.C. cõia de leg.

b ¶ Pro aĩa.tex. est in.l.illud.iũcta glo.C.de sac. san.eccle. ꝛ in.l. diuus.ꝫm imol. j.ad le.fal.Bal. ꝛ Ro.in aut.si ꝗ C.ad le.fal.legatũ tñ pro aĩa factum diuiti non valet vt voluit etiam Ancha.cõsil.xxiiij.

1 **Et proculo.** ¶†Inter coniunctos cõiunctione legali nõ hʒ locum ius accrescendi in legato proprietatis.h.d.†Et allegatur ꝙ inter disiunctos in legatis nõ habet locum ius accrescendi vt ptʒ ibi:non enim &c.qꝛ isti reputant̃ disiuncti ex quo non sunt coniuncti a testatore:secus in hereditate.l.j.§.his ita.de cadu. tol.& vide Bar.in.l.re coniuncti.in.iiij. q.principali.¶In tex.ibi:legatum sit scʒ ab extraneo.sed si ab vno dño totũ ptinet ad alium.l.verum.§.si cõi seruo.pro socio. ¶In tex.ibi:non enim &c.qꝛ testator nõ legauit dominis & sic non potest dici ꝙ eos coniunxerit sed legauit seruo eorum vñ iuris dispositione videtur cuilibet legasse ꝓ portione dominica: 3 et hoc est qð sequitur†& inducitur ꝙ in legitima non habet locum ius accrescẽdi:qꝛ dicitur successio particularis: qꝛ dicitur deducto ere alieno:& sic est similis legato & plures filij in legitima non dicuntur coniuncti a testatore sed a lege quẽ vocat eos simul ad tertiã vel quartã.vt no.Bar.in.l.pater filium.de inof. test.tetigi in.l.plane.§.si duobus.s.tit.j.venio ad glo.Glo.opponit de.l.j.de vsufru.accrescen.

2 ¶Si testator legat filie que vidua remanebit an admittatur illa que tunc erat vidua.

1 **Cum quidam.** ¶†Uerbum compositũ non perdit significatum simplicis.h.d.†Facit ad questionẽ de qua no.in.l.hoc articulo.de here.instit.si testator legat filie que vidua remanebit.An admittatur illa que tunc erat vidua videtur quod non qꝛ videtur legare illi que viduabitur.in contrarium facit ista.l. quia si testator diceret lego illi que vidua manebit veniret vidua tempore testamenti quia exponitur idest continuabit: ergo idem si dixit remanebit.argu.hic tetigi de hoc in.l.fina.C. de indic.vidui.

2 ¶Uerba cum suis commodis in legato apposita importãt vt in legato veniant emolumenta percepta etiam viuo testato re post factum testamentum que al's non venirent si non essent apposita.

Si lego fundum cum emolumentis in legato veniunt fructus qui me viuo percipientur.

3 Si testator soluit pro legato facto & post dictam solutionem reuocauit testamentum & omnia in eo contenta an possit repetere quod soluit.

4 Si pater reliquit filie.cc.pro ipsa maritãda vel pro dote:& post ea ipse viuus maritauit cũ centũ & nõ vltra. an filia post mortẽ patris possit petere alia centum.

5 Si pater in testamẽto legat.cc.pro filia maritãda.postea in codicillis legat centum pro ea.causa an filia habebit vtrũqꝫ.

6 In voluntate qua quis semel fuit semper presumit̃ durare nisi contrarium probetur.

Semel amicus semper presumitur amicus.

Semel inimicus semper presumitur inimicus.

7 Eius quod quis olim sciuit presumitur hodie memor.

1 **Lucius titius.** ¶†Si testator rẽ quã legauit viuẽs soluit vl' tradidit legatario non potest legatarius iterum petere post mortem nisi probet testatorẽ duplicare voluisse.Sed si soluit partem potest aliã petere nisi probet testatorem alterius partis penituisse.h.d.Bald.& reputat̃.l. singularis.primo loquitur quando totum soluit vsqꝫ ibi ꝙ si nõ totũ. Secundo loquitur quando partem.ecce casum.¶In tex.ibi: militiã suã.puta feudũ quod forte olim sicut hodie erat in vsu licet non sic appellaretur in iure & poterat vẽdi: lʒ hodie de cõ 2 suetudine aliud sit.¶†In tex.ibi:cum suis cõmodis.hec verba important vt in legato veniant emolumenta percepta & viuo testatore post factum testamentum que al's non venirent si nõ essent apposita.l.questitum.§.fi.s.tit.j. & hoc voluit hic glo. quã no.& Bart.sequitur si ergo lego fundũ cum emolumentis mirabile est ꝙ in legato veniãt fructus q me viuo percipient̃. ¶In tex.ibi:vendidit.per hanc venditionem etiã si fuit facta ex mera voluntate non censetur reuocatum legatum. vt patet in fi.qꝛ si censeretur reuocatum soluẽdo partẽ non posset peti alia pars.Sed contra de.l. fideicõmissa.§.si rem.j.tit.j. sol.ibi: fuit legata sola res quo casu distinguit̃ an alienauerit ex necessitate vel volũtate hic fuit legata pecunia que ex illa redigetur 3 ideo indistincte nõ videtur legatum reuocari quod no.hoc sensit glo.in ver.reliqui.¶†In tex.ibi exigebat videbatur quod posset quasi testator non videretur soluisse animo exoluendi legatum cum viuo testatore adhuc efficaciam non haberet sʒ potius animo donandi ex qua alia causa nõ suberat:& sic ꝙ legatum remanserit firmum:& qꝛ nõ fuit executioni mandatũ testatore viuo mãdari debeat eo mortuo.Sed cõtrariũ est qꝛ lʒ non habuerit efficaciã potius ius presumit ꝙ voluerit heredẽ preuenire in exequendo suã voluntatẽ ꝙ heredẽ remanere obligatũ.& sic pro executiõe dicti legati.vñ semel cũ facta sit amplius non est fienda:sed quid si testator reuocauit testm̃ & omnia in eo contenta post dictam solutionem:an possit petere quod soluit. videtur quod sic ex quo soluit pro legato: qꝛ legatum potest reuocari donec testator viuit:ergo quicquid est factum occasione legati.arg.l.cum quis decedens.§.j.j.tit.j. & qꝛ videmus idẽ in donatione causa mortis quã si donans exequitur in eius vita et tradat si superuiuat & reuocet donationẽ reuocat̃ etiã executio & cõpetit cõdictio ob causam.l.nõ oĩs.in p̃n.si cer.pe. istum passum tangit Bar.post alios.j.eo.titu.l.legatũ.& tenet ꝙ si testator hoc dixit cũ tradidit trado ꝓ executione legati possit repetere argumẽto eius qð.s.dixi.sed si simpliciter secus:qꝛ censetur tradidisse pro legato & interim in eius vita donasse ergo non potest reuocare.l.aristo.de dona.¶In tex.ibi: nisi legatarius ostenderit.glo.que incipit presumitur. videtur velle ꝙ si testator non soluit illam pecuniam redactã sed aliã & illam cõsumpsit in suos vsus hoc sufficiat legatario ad probandum ꝙ iterum voluit sibi solui.ita etiã Bar.videt̃ sentire.Sed certe leges quas glo.allegant potius probant contrarium ꝙ cẽsetur potius legatum reuocasse si consumpsit in suos vsus ideo põt dici ꝙ legatarius tunc habet intentionẽ fundatam quãdo soluit aliã pecuniam & illam redactam non cõsumpsit sed conseruauit & pro deposito habuit.j.e.fideicõmissa.§.si rem. ver.cum 4 tamen quidã.& hec verior est.¶†In tex.ibi:reliquit superesse exactionem.istũ tex.Dy.inducit ad questionẽ.si pater reliquit filie.cc.pro ipsa maritanda vel pro dote.deinde ipse viuus maritauit cũ centũ & nõ vltra ꝙ dicta filia post mortẽ possit petere alia centũ sed ipse determinat contrariũ:qꝛ tex iste nõ ꝓbat qꝛ hic loquitur in legato simpliciter facto non ob causam certã sed in casu nostro fuit factum ob causam matrimonij & pro ea a maritanda.ex quo ergo maritata est finita est causa[a] ergo et legatum.arg.in.l.pretor.§.si inter.s.manda.Old.tenuit contrarium:qꝛ causa adiecta legato quando respicit fauorem legatarij non limitat legatum certe quãtitatis. si ergo lego ducẽta vt tibi facias domũ.si facis pro centum petis residuũ.Ad qð vide Bar.in.l.iiij.in princ.de ali.& cib.lega.&.l.habitatio.§.sed si sic. de vsu & ha.&.l.donationes.§.species.de dona.Si eñ lego fundum ad alimenta nõ videor legasse tm̃ fructus sufficientes ad alimenta:sed etiam proprietatem. de quo etiam in.l. cum his. §.si vni.de transac.ista allegatio Oldr.non multũ mihi placet: qꝛ procedit quando opponitur causa a principio per testatorẽ ꝓpter quã legat:& causa implet̃ ꝑ legatarium vt lʒ impleat pro minori non perdat residuum.nos loquimur qñ per testatorem qui implendo pro minori satis est verisimile quod voluerit reuocare residuum:qꝛ illa est causa finalis que induxit ipsum ad legandum qui dubitabat qð pro minori non posset maritari. Barto.dicit.aut dicit pro ea maritanda.& procedit opi.Dy.qꝛ sufficit ꝙ sit maritata.aut dixit pro dote & ꝓcedit opiñ.Old.qꝛ põt augeri dos stãte matrimonio.Bal.hic & in.l. filia legatorũ simpliciter tenet opi. Old. nisi appareãt indicia mutate volũtatis:qꝛ post testm̃ suscepit alios liberos.mihi videt̃ ꝙ in puncto iuris opi.Dy.sit verior per.l.libertis.la.ij.in prin. de ali.et cib.leg.vbi patet si legaui primo in causam alimentorũ maiorẽ quãtitatẽ in testamento libertis:postea in alia voluntate vt in codicil.relinquo ob eandẽ causam oĩbus libertis minorẽ quãtitatem videor reuocasse primũ.vnde dicunt doc.in materia.l. cũ centũ.de adi.leg.ꝙ qñ primũ & scõm legatũ diuersarũ quãtitatum factũ est ob eandẽ causam et in diuersis voluntatibus. 5 Per scõm†videt̃ recessum a primo siue sit maioris siue minoris quantitatis:lʒ si esset simpliciter factum censeretur potius duplicatum non reuocatũ.l.quinquaginta.de ꝓba.ex quo ptʒ si pater in testamẽto legat.cc.pro filia maritãda in codicillis legat centũ pro eadẽ causa:nec aliter apparet de volũtate sua nõ habebit vtrũqꝫ.sed scõm tm̃ per illum tex.& si hoc est quãdo secundo legauit minorem quantitatem fortius si post legatũ maritauit pro minori quantitate.& illud videtur mihi multũ vrgere:lʒ Bald.conetur respondere ad illum tex.sed sua responsio est magis verbalis.quando autem legatum est factum simpliciter non ob causam:tũc aut legatario soluitur eadem res vel pecunia legata.& loquit̃ hic aut alia qꝛ consistebat legatum in quantitate & censetur voluisse duplicare. qð dic per Bart.in.l. huiusmodi.§.cum pater.s.tit.j.Distinctio etiã Bar. in primo membro nõ multum placet qꝛ lʒ sit relictum pro ipsa maritãda tamẽ tacite videtur relictũ pro dote:maxime si quantitas cõuenit doti:qꝛ non potest maritari sine dote ħm cõmunẽ cursum. 6 ¶†In fi.tex.ibi ad eum pertinet.No.ꝙ in volũtate qua quis semel fuit semper presumitur durare nisi contrarium probet̃: quod videtur intelligendum siue bona siue mala.vnde qui semel est amicus semper presumitur amicus:& econtra qui semel

[a] ¶Finita est cã. Adde ꝙ bal.cõsi.ccccvij.ij.li.cõsuluit in facto tñ ibi erãt alia vba qꝛ legauerat in augmẽto dotis cc.& postea maritauit & promisit cc.Sed in terminis cũ in codicillis & testamento legat.vide Abb. consi.iiij.

inimicus.facit.l.fideicõmissa.§.si rem.j.titu.j.z adde.l.iij. et qđ
7 ibi not.de proba.†sic etiam eius quod quis olim sciuit presu-
mitur hodie memor.l.filio.in fi.princip.de adi.leg.z.C.de con-
traben.stipu.l.magnam.z quod no.j.pro emptore.l.qui fundũ
§.seruum meum.per glo.

2 ¶ In alternatiua cuius sit electio.
3 Quid in penis quod electio sit iudicis si statutũ imponit duas
penas.

1 Ticio titio. †Si legatur totũ aut pars integralis potest legatariꝰ eligere qđ vult.h.d.¶ In tex.ibi vel fundũ vendica re sub.pleno iure ꝓprietatis z vsusfr.vel vsusfr.tm̃. vt sequitur z loquitur qñ alternatiue fuit legatũ totum aut pars integralis. Idem si copulatiue qz ponitur pro disiuncta.l. si titio fundus.de vsufru.leg.¶ Sed oppo.ꝙ nõ possit vendicare nisi vsumfr.qz cũ alternatiua puniꝫ inter plus vel minus nõ est in obligatione nisi id qđ minus est.l.si ita relictũ.§.fi.j.eo. solutio ibi:qñ inter quãtitatẽ maiorẽ z minorẽ.vñ cũ in minimis non sit affectio si debitor habet eligere.est verisimile qñ non eliget nisi minorem.vnde lex disponit ꝙ illa sit in obligatione nos lo quimur quãdo inter totũ z partem integralẽ inter que potest esse affectio z etiam hic electio erat creditoris.tetigi in.l.plane. la.j.s.eo.¶ †Ultimo est hic vna glo.propter quã hec.l.semper allegatur z melior que sit in iure in alternatiua[a] cuius sit ele- ctio z distinguit tres casus.Aut verba executiua obligationis relata sunt ad debitorẽ z est debitoris.aut ad creditorẽ z est cre ditoris.Aut nõ apparet z distinguitur inter legata in quibus est legatarij.z ꝯtractus in quibus est debitoris.sed in alijs casibꝰ nõ est differẽtia inter cõtractus z vltimas voluntates.p.l.si ita distrahaꝫ de ꝯben.emp.†cuius aũt sit electio in penis si statu- tum imponit duas penas.dic qđ iudicis.l.j.§. expilatores. de effra.z.C.de seruis fugi.l.iij.z.l.quicunqꝫ.

2 ¶ Verbum voles est libere voluntatis.
3 Si cõmittatur executoribus vt distribuãt in pia loca, vel pau- peres an possit eligere loca non accepta testatori:z hoc cõstat propter litem vel aliam causam.
Qui ponunt se libere in voluntatem aduersarij de offensa quã fecerunt.nõ possunt conqueri si ille assumat vindictã vltra ꝙ̃ debeat.secus si in eius discretionem.
4 Executores qui habent distribuere inter pauperes an possint eligere vnum tm̃ z sibi omnia dare z quid econuerso.
5 Sicut clerici scienter eligendo indignum priuantur potestate eligendi an ita etiam laici.
Quando electio peccat in forma vel est nulla an laici priuentur potestate eligendi data a lege vel statuto.
6 Si alij sint magis digni ꝙ̃ electi an electio teneat.
7 Qui habet electionem persone debet eligere ꝙ̃ primum potest et si non facit est in mora.
8 Mora heredis de legato conditionali facit purum.
Purgatio more de puro facit conditionale.
9 Si testator mandauit bona sua distribui inter pauperes quos talis prior elegerit.z ille prior stetit per annũ z postea volebat eligere sed eps dicebat ꝙ non põt an poterit eligere.
10 Declaratio de qua hic nõ põt fieri nisi post aditionẽ ꝑ quã oĩa in testamẽto disposita robur accipiunt nisi forte in relictis ad pias causas in quibus non requiritur aditio.

1 Cum quidam. †Si in liberam volũ tatem heredis cõmit- tatur electio[b] incerte ꝑsone de certis eligere põt quẽ vult etiã indignũ.i.non gratum z acceptum testato ri ꝓpter iniuriam:secus si in voluntatẽ non liberã sed subiectã arbitrio boni viri. Et nisi heres eligat ꝙ̃ primũ potest oẽs ad petendum equaliter admittuntur.vt,ibi legatum ante moram heredis erat conditionale z non transmissibile excepto vltimo efficitur purum in personã cuiuslibet z ad heredem transmis- sibile.potest etiã heres morã purgare anteꝙ̃ sit cõuentũ ab ali quo:z vnum eligere z alios excludere:sed si fuit conuentũ pur gare nõ potest:sed si vnus veniat z totũ petat tanꝙ̃ solus sit nõ soluitur sibi nisi causa est implorata an sint alij q velint z pos- sint.h.d.cum.l.seq.z est difficilis z multa bona colliguntur ex ea etiam deinde qz primo ponuntur quatuor dicta marcelli vsqꝫ ibi sceuola.primum durat vsqꝫ ibi at si ita.secundũ vsqꝫ ibi:idẽ ait.tertium vsqꝫ ibi plane.quartum vsqꝫ ad ver.sceuola.ibi est secunda pars in qua sceuola reprehendit dictum marcelli posi tum in ver.plane.proxime precedẽti vsqꝫ ibi:videtur enim ibi. tertia ponit dictum vlpiani autoris.l.approbantis reprehen- sionem sceuole:qz marcellus in eo qđ dixit in ver.idẽ ait. videꝫ sibi ꝯtrariari in eo ꝙ statim dixit in quarto dicto: ideo merito notatꝰ est a sceuola vsqꝫ ibi nisi.ibi ponit limitationẽ ad repre- hensionem ſm quã põt saluari quartum dictum marcelli vt sit

verum in quodam casu.vno z vltimo in.l.sequẽ. determinatur quoddã nouum dubiũ circa predicta. In ꝓncipio.l.indignum preferre intellige indignum.i.nõ acceptũ nec gratum testatori propter offensam quam sibi fecit:vt patet.j.in verb.offenderit vel quam testator ei fecit ſm Bal.z sic erat inimicus.argu.in.l. testamento cẽturio.de manu.testa.z sic erat indignitas facti nõ autem iuris ꝓpter quam bona sibi deberent auferri z applica- ri fisco:nec etiã intelligas de incapace qz nõ posset eligere inca
c pacem spuriumc testatoris.vt not.Bar.in.l.fi.de his qui. vt in- dig.z Bal.in.l.id quod pauperibus.z Bar.in consil.qđ incipit
2 cechus.¶ †Sed opp.ꝙ in generali potestate huic data nõ ve- nit vt possit eligere non acceptũ testatori.l.lucius.§. lucius.j.e.
d solutio hoc operaꝫ verbũ volesd qđ est libere voluntatis. z ab- stractum ab omni equitate.vñ sibi imputet testator ꝙ ꝑ hec ver ba dedit sibi potestatem eligendi.secus si per alia verba z in du bio presumiꝫ ꝙ senserit de digno vt in cõtrario.z dicit tñ Bal. notabiliter se intelligere hoc qñ inimicitia suberat tpe testamẽ ti.vñ testator sibi imputet vt dixi.sed si cõtracta est postea non est quid sibi imputeꝫ ꝙ̃tum ad illum de quo nõ cogitauit vt fie ret inimicus:ergo ille nõ poterit eligi etiã si ꝑ verbũ volet.ar. in.l.vtilitatem.de confir.tu.qđ mihi placet.z est notabilis limi tatio.si ergo cõmittaꝫ executoribus vt distribuant in pia loca vel in pauperes.An possint eligere loca nõ accepta testatori z hoc constat ꝓpter litem vel aliam causam vt distinguatur per
3 que verba.¶ †No.etiã ſm Pe.cõtra illos qui imponũt se libe re in voluntatẽ aduersarij de offensa quã fecerũt ꝙ nõ possunt conqueri si ille assumat vindictã vltra ꝙ̃ debeat.secus si in eius
4 discretionẽ.vt in.c.quintauallis.de iureiur. ¶ †No.etiã qđ di- cit indignũ in singulari.z tñ sibi fuit cõmissum in plurali.nam per hoc videtur ꝙ executores q habẽt distribuere inter paupe
e res possint eligere vnũ tm̃e z sibi oĩa dare.hic etiã determinat Bal.in.l.vnũ.§.sed si duos.j.eo.per illũ tex.z ecõtra si esset mã datum ꝙ traderet vni posset eligere plures.vt ibi.z in.§. seq.z etiam vnum ad certum tempus vt vnum donec vixerit et post eius mortem deueniat ad alium vt ibi plene contrarium vide- tur ipse determinare ꝙ non possit eligere vnum.in.l.j.de op. lega.potest dici prima opi.vera qñ est facta electio cum discre- tione z iusta causa si bona nõ multũ valẽt z ille multũ meretur qz nobilis z virtuosus z cum illis bonis potest ascẽdere ad ma gnum gradum z sic totũ relinquaꝫ arbitrio superioris vt epi.
5 ¶ †In tex.ibi:qui non offenderint.intellige ꝙ si hoc casu quo facta est cõmissio per hec verba quos dignos putaueris elege rit indignum priuatus est potestate alium eligendi.z digni ab illo possunt auocare non sic in casu precedenti.z hoc vult glo. quam no.ꝙ sicut clerici scienter eligendo indignum priuatur potestate eligendi.ita laici contrarium videtur no.in.c.cũ vos de offi.ordi.vide Bar.quando electio est nulla vel peccat in for ma:an laici priuentur potestate eligendi data a lege vel statuto in.l.ij.de opt.lega.¶ Sed op.ꝙ non sufficit,in casu de quo hic ꝙ eligãt eos qui non offenderunt imo debeãt eligere meritos propter aliquod seruitium impensum.l.cum pater.§.rogo.j.e. solutio vt ibi per Bar.qui limitat istum tex.per illum quia hic
f dixit quos dignos putauerisf z satis sunt digni qui nõ offen- derunt ibi dixit prout quisqꝫ meruerit. vnde tunc requirũtur
6 merita. vt ibi:nec sufficeret non offendisse. ¶ †Querit autem glo.quid si alij sint magis digni ꝙ̃ electi.z glo.dixit quam not. quod sufficit qđ illi sint digni lꝫ sint alij digniores. Pe. ꝙ hoc est verum in electione data a testatore. secus in data a lege per tex.in aut.de mona.Bal.dicit ꝙ etiã si a lege:licet debeat elige re meliorem non vitiatur electio licet non fiat de digniori. In hoc dic quod inspicitur an quis sit electus a maiori parte z sa niori eligentium z preualet si dignus est lꝫ sint alij digniores.
7 in.c.quia propter.de elec. ¶ †In tex.ibi: si neminem elegerit sub.z fuit in mora eligendi quod est eoipso quod cõmode po- tuit eligere z nõ elegit:vt.j.in versi.aliquo interuallo.z sic not. quod qui habet electionem persone debet eligere ꝙ̃ primũ po- test z si non facit est in mora quod not.pro istis quibus cõmitti tur electio potestatis.nam si post moram cõmunitas eligat nõ potest conqueri ille quod electio sibi data fuerit sine causa ablata.Sed contra quod in casu nostro habeat annum.l.fin.§. sed z si quis.commu.de lega.solutio ibi:circa res hic circa per- sonas.Ratio est propter preiudicium quia legatum est condi- tionale si eligetur z interim decedentes non transmittunt vt in fin.l.ideo tam modicum tempus datur vt post morã efficiatur purum z transmissibile infra ver.sceuola.sed quando legatum est purum transmittitur ante electionem sic etiã est alia differẽ tia quia quãdo circa personas si fiat commissio per verbũ vo- lens potest eligere indignum vt.s.secus si circa res:quia non potest eligere rem damnosam vel inutilem.l. heres generali- ter.s.titu.j.si ergo cõmittitur executoribus testamentorum ꝙ distribuant

a ¶ Alternatiua. Uide ꝑ Fely.la- te in.c.inter cete- ras.de rescript. Bal.cõsi.cliij.

b ¶ Electio. adde ꝙ Bal.i.l. i emẽ tis.in.iiij.col.C. de ꝯhẽ.emp. di- cit ꝑ hũc tex. ꝙ i ꝯctibꝰ talis ele- ctio ꝑsonarũ po test cõmitti i vo luntate tertij et vide Ang. cõsil. ccj. Bald.consil. clxix.j.lib.

c ¶ Spuriũ. addꝰ bal.ꝯsil.lxxv.iij. lib.z ꝯsi. cccclvj. ij.lib.imo capa- ce instituto vt to tũ eroget i pias cãs nõ vꝫ vt fir- mat Sozi. cõsil. xxvij.

d ¶ Uoles.Adde eudẽ Pau.cõsi. lxxx. incip. dña Anzolina i suo testamento.

e ¶ Unũ tm̃.item vnũ ex se cũ plu- res sunt executo res vt voluit pꝰ alios doc.Sozi. consi.xj.

f ¶ Putaueris. Facit qđ voluit Ang.in.l. aper- tissimi.C. de iu. ꝙ hoc verbũ pu taueris dꝫ intel- ligi de putatiõe iusta et iuridica qđ infert ad.q.d qua ibi ꝑ eum.z an cũ qs est exe- cutor deputatus si sit prior vel ab bas possit elige- re ꝺ suis religio sis vel mõachis pro pauperibꝰ. vide Ancha.ꝯsi. lxxxiij.

distribuant bona inter pauperes vel ecclesias statim adita hereditate ꝙ primum põt debet exequi ⁊ si non facit omnes ecclesie vel pauperes admittuntur ⁊ sic eps pater pauperum statim põt petere nõ expectato anno. nec obstat. l. nullis. C. de episc. et cleri. qꝛ ibi in executore. secus in simplici electione cõstituto dũtaxat ad eligendũ. ita videt̃ Bar. sentire. Bal. cõtra. ⁊ ita dicit cõiter seruari. nec obst. l. ista qꝛ quãdo cõmittitur electio certarum personarum de incertis executor habet annum. vt in. d. l. nulli. ad eligendũ. hic loquit̃ qñ circa incertã personã de certis.

8 ¶ † In tex. ibi: cũ sic limitat qđ supra dixi. s. oẽs admitti herede existente in mora: et sic tam dignos ꝙ indignos qđ est verũ si fuit cõmissa electio ꝑ verbum voles. Al's nõ oẽs sed digni tm̃ admitterent̃. Alia limitatio est qñ heres nõ purgat morã offerendo: vni vel quibusdã anteꝙ ab eis fuerit conuentum vel aliquo ipsorum qđ est si post morã offert alicui eoꝝ: ⁊ sic alij excludunt̃. ⁊ sic no. ꝙ mora heredis de legato conditionali facit purum. vt. s̃. in ver. presenti. ⁊ econtra purgatio more de puro facit conditionale: qꝛ si offert vni cui alijs quesitum euanescit. et

9 hoc vult glo. super verbo vno. ¶ † No. etiã ꝙ postꝙ fuerit conuentum ⁊ lis contesta. cum vno non potest amplius morã purgare. vt in ver. sceuola. ibi: vtiqꝫ si vno petente ⁊ sic vnus solus aufert heredi potestatem eligendi: non sic aufert alijs libertis potestatem petendi. ꝭm eandem glo. in fi. nisi requisiti neglexerint petere. vt in. l. si tñ. ꝭm intellectũ glo. ibi: sed non placet: qꝛ non video quare vnus alijs possit precludere viam vartare ad petendum si nolunt. c. vt nemo innuitus. ⁊ illam legẽ intelligo quando vnus veniebat ⁊ dicebat alios nõ subesse vel repudiasse non debet admitti. si prius hoc non perquiratur. ⁊ si nõ erũt alij: admitetur ille ad solidum ⁊ si postea alij apparebunt auocabunt ab illo quasi indebite totum occupauerit. ⁊ hoc ꝑ text. in. l. j. §. si vero nõ oẽs. de cadu. tol. ⁊ iste est equior sensus. et ista dicit Bar. se terminasse cũ testator mãdasset bona sua distribui inter pauperes quos talis prior elegerit ille prior stetit per annum postea volebat eligere episcopus dicebat ꝙ non potest tã ex forma iuris cõmunis. l. nulli ꝙ cõstitutionis synodalis qua cauebatur ꝙ executor in annũ eligere debeat al's sit priuatus. Bar. dixit contrarium: qꝛ cõstitutio loquit̃ in executore iste nõ est executor sed declarator. vt ptꝫ in simili. qꝛ iudex declarat et executor mittit executioni. In isto ergo declaratore hec lex loquitur que vult ꝙ sit in mora statim ꝙ non eligit ⁊ ꝙ nihilominus quãdocunqꝫ possit morã purgare dũmodo anteꝙ petitũ sit vnde cum hic prior nunc velit eligere nondum facta petitione per episcopum: vel alio nomine pauperum nec lite cõtesta.

a potest eligere. vt in hac. l. Bal. tenet contrarium: [a] qꝛ nõ habet nisi annum ad eligendum ⁊ moram purgandam: ⁊ ita dicit obseruari. vide qđ ipse no. in. l. captatorias. de testa. mil. Breuiter si constitutio diceret ꝙ infra annum debeant mitti executioni voluntates defunctorum in istis verbis comprehenderet̃ etiã qui habet eligere qꝛ non mittit executioni voluntatẽ eligendo vt debet: sed si diceret ꝙ executores testamentorũ debeãt infra annum exequi. ꝓcederet imaginatio Bar. qꝛ electores nõ sunt executores sed declaratores lꝫ nõ declarando nõ videant̃ exe-

10 qui voluntates defunctorum. ¶ † Ultimo scias ꝙ ista declaratio nõ videtur posse fieri nisi post aditionẽ ꝑ quam oĩa in testamento disposita robur accipiũt. l. is qui tres. §. obuenire. de excu. tut. j. e. l. omnia. in prin. ⁊ l. si patroni. §. q fideicõmissariam. ad treb. ⁊ l. oĩm. C. de test. nisi forte in relictis ad pias causas in quibus nõ requiritur aditio. vt no. in. l. eã quã. C. de fideicom. per Bar. in. l. j. C. de sacrosan. eccle.

2 ☞ Qui legat rẽ videt̃ legare ꝓprietatem ⁊ vsumfructum.

1 **Scuius.** ¶ † No. ꝙ lꝫ seruitutes prediales que debebantur heredi in re testatoris legata ⁊ per aditionem fuerũt extincte debeant reintegrari. l. legatum. §. fi. ⁊ l. huiusmodi. §. edes. s̃. tit. j. non sic in ꝑsonali seruitute vsusfru. qꝛ dꝫ tradi pleno iure nec põt heres retinere vsumfru. quẽ prius habebat vt

2 hic. ⁊ l. cũ filius. §. dñs. ⁊ ibi apparet ratio. † qꝛ qui legat rẽ videtur legare ꝓprietatem ⁊ vsumfru. si ergo vsusfru. est meus ⁊ proprietas tua ⁊ me instituis. ⁊ rem alteri legas cum videaris legare vsumfru. q erat meus valet legatũ ⁊ teneor soluere sicut si esset mea pleno iure. j. eo. vnũ ex fa. §. si rem. eadem ratione si res erat cõis inter me ⁊ te. ⁊ legas alteri teneor totã tradere argumẽto horũ iuriũ. iuncto. d. §. si rem. nõ sic si erat cõis cũ alio ꝙ cum herede. s̃. ti. j. l. serui electio. §. fi. sed qñ habebas seruitutem predialem nõ põt dici ꝙ legaueris illã qꝛ non continet̃ appellatione fundi sicut continetur vsusfru.

1 **Si illud aut.** ¶ † Propter vnicã solutionem reputat̃ vnicum legatũ siue sit alternatiuum de pluribus rebus siue sub cõtrarijs conditionibus factum vel vni a pluribus vel pluribus ab vno vel pluribus a pluribus. hoc dicit Bal. ꝙtum ergo ad cõceptionem verborum ⁊ rerum specificam sunt plura legata sed quantum ad effectum vnũ: qꝛ sufficit vna solutio. dicit̃ vnum etiam si eodem tempore circa ambas res non concurrat obligatio: vt patet hic quãdo sub contrarijs conditio. per quod reprehenditur glo. que est. s̃. eo. si quis seruum. §. si ita legetur. vt ibi dixi ꝭm Dy.

2 ☞ Si filius legitimã repudiat ⁊ accrescit vel venit ad substitutum vulgarem. transit cum onere iniuncto filio lꝫ si filius acceptasset debuisset onus reijci.

Mutatione persone contingit mutatio rei.

3 Introducta in fauorẽ persone illam non transgrediuntur.

1 **Cum patronus.** ¶ † Nota in hac. l. argu. imo casum si filius fuit institutus in legitima ⁊ in ea. vel eius parte erat grauatus etiam iure ffoꝝ. nõ tenebat grauamen: qꝛ si non tenebat in legitima patroni multominus in legitima filij que est magis debita. vt not. l. si quis legatũ. de falsis. Quid ergo induxit Iustinianus in. l. quoniã in prioribus. de inoffi. test. Dic ꝙ inducit qꝛ lꝫ non teneret causabat filio querelam per quam totum testamentũ impugnabat hoc tollit Iustinianus vt sufficiat remouere grauamen ⁊ cessat querela fa-

2 uore testamenti. ¶ † Not. etiam quod filius si legitimam repudiat ⁊ accrescit vel venit ad substitutionem vulg. que potest dari in legitima sicut pupil. quia nullum affert grauamen cũ possit acceptare ⁊ substitutum excludere: ⁊ si repudiat se excludit: vt probatur in. l. posthumus. s̃. quod vni. de libe. ⁊ posthu. trãsit cum onere iniuncto filio. videbatur contrarium quia a principio non valuit ergo non potest reconualescere: sed dic ꝙ non valet filio acceptante sed eo repudiante fingitur semꝑ voluisse quia non dicitur amplius legitima ex quo transit ad aliã personam cui non debebatur: quia mutatione persone contingit mutatio rei. l. paulus. per procuratorẽ. in fi. de acquirẽ. heredi.

3 ¶ † Ultimo allegatur quod introducta in fauorẽ persone illã non transgrediuntur.

1 **Celsus pater.** ¶ † Legatum caducum remanet apud heredẽ cũ onere sic de vsufru. leg. l. si ab eo. ⁊ differt a. l. si qs titio. s̃. e. qꝛ ibi deficit fideicõmissum iniunctum legatario: vnde remanet legatum penes legatarium sine onere hoc deficit in personam legatarij ⁊ remanet apud heredem cũ onere. ⁊ hoc si a principio valuit ⁊ postea defecit: sed si a principio nõ valuit est pro non scriptum ⁊ remanet sine onere. l. j. §. in prin. de cad. tol. ⁊ sic erat etiam iure ffoꝝ. sed per. l. papiã. caduca applicabant̃ fisco sed Iustinianus illam sustulit ⁊ reduxit nos ad iura ffoꝝ. et sic tollitur contrarium glo.

a ¶ Contrarium. Addõ ꝙ ꝭm opi. Bal. cõsuluit antiqua. cõsi. ccclxxxvij. ⁊ ĩ ꝑdicta materia executio. qñ possit eligẽ ⁊ a quo tpe currat tp̃s vide per roma. consi. cclxxviij. ⁊ ccccix.

2 ☞ Licet de stricto rigore ⁊ ante rescriptum diui pij qñ onus erat nominatim iniunctũ nõ transiret ad cõiunctum vel substitutum post rescriptum diui pij secus.

1 **Quod alicuius.** ¶ † No. ꝙ portio hereditatis pro non scripta accrescit sine onere illi nominatim iniuncto. secus si esset cõmuniter iniunctum hic est casus in. l. ciuitatibus. §. lucius. s̃. eo. in legato pro nõ scripto videt̃ in distinctione accrescere sine onere. vt ĩ. §. j. ⁊ ista videt̃ cõis opinio lꝫ glo. hic multũ vacillet in eius intellectu ꝓpter cõtrariũ de. l. si titio ⁊ meuio. §. iul. j. eo. Et finaliter dat vnã solutionẽ pro opi. quã semꝑ tenui ⁊ feci mentionẽ in. l.

2 lꝫ imperator. † ꝙ lꝫ de stricto rigore. ⁊ ante rescriptum diui pij. qñ onus erat noĩatim iniunctũ non trãsiret ad cõiunctionẽ vel substitutionẽ post rescriptũ diui pij. secus ita intelligo glo. dũ dicit ꝭm ius antiquũ qđ hodie corrigit̃ ꝑ. §. iul. intelligo antiquum. s. ante rescriptũ diui pij ⁊ isto mõ necessario Azo intellexit ⁊ est de mẽte. d. l. §. iul. ibi: sed post rescriptũ seueri ⁊c. nam ꝑmo dixerat coheredẽ nõ cõpelli soluere onus coheredi noĩatim iniunctũ postea dicit cõtrariũ post rescriptũ diui pij.

2 ☞ Licet ꝯditio impossibilis nõ vitiet legatum an tñ modus impossibilis vitiet. ⁊ nu. I.

1 **Si quis quos.** ¶ † Si onus iniũctuꝫ legatario quod statim erat implendũ suꝑ re legata non teneat a principio nec etiã legatũ tenet. h. d. tria ergo requirunt̃ vt habeat locũ lex ista vt nõ teneat legatũ: qꝛ nõ teneat onꝰ. Primũ vt sit implendũ suꝑ re legata vt hic: qꝛ legati erant serui vt manumitterent̃ ⁊ nõ poterant manumitti. secus si super alia re. C. de lega. ab administratione ꝭm Bal. Secundum quod a principio non valeat onus. si autem ex postfacto deficiat legatũ non est nullum. sed remanet apud legatarium sine onere. l. si quis titio. s̃. e. Tertium est ꝙ implendũ esset statim ⁊ sic legatarius lꝫ respectu tituli non diceret̃ executor sed legatarius: qꝛ verba disposita fuerunt in eum directa vt dixi in dicta. l. si quis titio.

respectu tamen emolumenti:qꝛ nullum erat sensurus si statim impleret onus potest dici executoꝛ.ita intellige gl.ibi:vt minister ⁊c.al's non diceretur minister respectu tituli.Sed si ex post facto esset implendū:et sic aliquod emolumentū esset sensurus non est legatū nullū sed remanet apud legatarium sine onere licet onus sit a pꝛincipio nullū.hic est casus in.l.si quis eum.de condi.⁊ demon.qꝛ non potest dici executoꝛ respectu tit.vel emolumenti.Adde quartā limitationē qꝛ hec lex pꝛocedit qn̄ onus erat omnino nullum.secus si de rigoꝛe tm̄:sed de equitate valebat qꝛ tunc legatum non simpliciter nullū sed cum distinctione nam valet quo ad retentionem si legatarius est in pos.sed quo ad agendum non valet si non est in possessione. hic est casus in l.codicillis.in pꝛin.⁊ ibi per Bar.in opp.de ista lege tene mēti.

2 Ex ista lege patet† ꝙ lʒ conditio impossibilis non vitiet legatū l.obtinuit modus impossibilis bene vitiat si concurrent illa q̃ s̄.dixi:casus est hic lʒ al's modus ex postfacto deficiens minus habeat vitiare q̄ conditio mixta.l.si fundum sub cōditione.§.iul.s̄.titu.j.cum his que ibi dixi. ¶ Ultimo oppo. ex quo non valet relictum libertatis valeat legatum serui.l.seruum filij.§.idem seruus.s̄.ti.j.glo.dicit ꝙ ibi non valebat libertas qꝛ creditoꝛes fraudabantur.Tu dic quod hic legabatur fideicōmissaria libertas pꝛestanda a legatario serui.⁊ ista videbat̃ fuisse causa legati.vnde illa cessante cessat legatū ibi fuit directo relicta.vnde nō potest dici quod fuerit causa finalis legati imo cōtrariabat̃ legato:ideo nō vitiat̃ legatū si libertas vitiatur.

2 ☞ Legatarius pendente conditione non potest pꝛeoccupare legata:et si hoc facit tenetur restituere cum fructibus. ⁊ an cadat a iure suo.

3 Appellatione rerum continentur serui ⁊ ancille.

1 Omnia que. †Ex pn̄cipio.l.not.ꝙ ante aditam hereditatem pꝛo legatis nulla est nata actio vel obligatio qꝛ nō est certum eā deberi.Itē ꝙ aditio hereditatis coꝛroboꝛat disposita in testamento.vnde ⁊ executoꝛes in testamento deputati ante aditam hereditatem nullum habēt officium.tetigi.s̄.eo.cum quidam.⁊ ibi allegaui iura.In relictis autem ab intestato etiaʒ requiritur aditio ab intestato.vt no.in.l.qui filio.de

2 here.insti.§.j. ¶ †Ex.§.j.no.ꝙ legatarius pendente conditione non pōt pꝛeoccupare legata ⁊ si hoc facit tenetur restituere cum fructibus.sed videt̃ ꝙ cadat a iure suo.l.nō dubium.C.de lega.quinimo si legatum est purum non potest occupare.l.j.§.rediguntur:quoꝛum lega.nisi sibi fuerit data licentia a testatoꝛe[a].l.titia.§.j.j.eo.⁊ ibi not.ante fi.glos.mag. ¶ †Ex vltimo.§.

a ¶ A testōꝛe.Adde Ald.ↄs.cviij.ꝑ Sozi.cōsil.xj.Lu.ro.sing.suis fo.ij.vbi dicit ꝙ ꝑ illa ṽba legatario vim fieri veto videt̃ data potestas appꝛehendēdi pꝛopꝛia autoꝛitate.

3 no.ꝙ appellatione rerum continentur serui ⁊ ancille sicut res inanimate:⁊ ideo si veniant publicanda bona alicuius etiā serui ⁊ vasallij publicabuntur s̄m Bal.videbatur ↄtrariū ꝙ esset differētia inter res ⁊ personas.s̄.de statu homi.l.j. cum sequē.sed illud in liberis personis. de seruis autem idem est iudiciū qđ de equis vel asinis.arg.in.l.qđ attinet.de reg.iur. Poterat etiam hic esse alia dubitatio:qꝛ dixerat que in fundo erunt. vn̄ videbatur intelligendum de rebus inanimatis que se nō mouent quasi ille dicātur esse pꝛopꝛie in loco. sed res animate que se mouent nō videbant̃ esse in loco ꝓpter cōtinuū motū:sed dic ꝙ nō attendit̃ iste motus sed cōsuetudo reuertēdi.arg.de ↄdi. et demon.l.si quis ita legauerit.in.j.charta.

2 ☞ Si testatoꝛ legat vxoꝛi oīa q̃ in camera sua.vel in scrinijs erunt tp̄e moꝛtis sue:⁊ vxoꝛ testatoꝛe ignoꝛāte multa cōcessit in camera ꝙ illa non veniant in legato.

Idē si tertius fecit,vt pꝛoficeret vxoꝛi ignoꝛante testatoꝛe.

3 Si data est licētia,vt qs de territoꝛio possit extrahere bladum vel libꝛos sine pena deueti.⁊ ipse multa blada vlel libꝛos emit post licētiā vt ipsa vēderet p̄textu licētie ꝙ licētia sibi nō ꝓsit.

b ¶ Perempte. Adde Alex.ↄsi,clxxviij.

1 Cum ita le. †No.ꝙ dolus legatarij nō auget legatum.Itē ꝙ ad cōmodum legatarij nō dicunt̃ res esse in loco que dolo le-

2 gatarij sunt. †Ex hoc ptʒ si testatoꝛ legat vxoꝛi oīa q̃ in camera sua vel in scrinijs erunt tēpoꝛe moꝛtis sue ⁊ vxoꝛ testatoꝛe ignoꝛante multa concessit in camera ꝙ illa nō veniant in legato.facit.l.nomen debitoꝛis.§.j.Idē si tertius fecit vt pꝛoficeret vxoꝛi ignoꝛante testatoꝛe vt colligitur a contrario sensu in.l.pe.§.j.de aurg.⁊ arg.leg.in verb.iussu testatoꝛis. Nec ob.l.eleganter.de dolo.cum ibi not.vbi dolus tertij non nocet qꝛ verum est in his que gesta sunt voluntate partium sed hic in his

3 que fecit tertius testatoꝛ non consensit s̄m Bal.post† Pe.facit etiam iste tex.s̄m eū si data est licentia vt quis de territoꝛio possit extrahere bladum vel libꝛos sine pena deueti. et ipse multa blada vel libꝛos emit post licentiā vt ipsa vēderet pꝛetextu licētie ꝙ licentia sibi non pꝛodest qꝛ non censetur superioꝛ de his sensisse:imo qꝛ abutitur licētia perdit etiā in his q̃ pꝛimo habebat vt in regula iuris pꝛiuilegium meret̃ amittere ⁊c.

1 Quod a legatario. †Nota hic ꝙ lʒ onus noīatim iniunctū nō transeat interdū ad cōiunctū vel substitutū s̄m cōmunē opi.vt s̄.eo.l.celsus.§.qđ alicuius.bene trāsit ad heredē grauati:qꝛ reputat̃ eadē ꝑsona vt hic.idē in casu.l.cū patronus.s̄.eo.ecōuerso:qꝛ sicut filius vel patronus nō tenet̃ subire onus in legitima eoꝛū iniunctū ita nec heres.lʒ cōtemplatione patroni vel filij fuerit inductū vt ibi dicit̃ in fi.qꝛ heres non reputat̃ alius ⁊ sic non obst.ille tex.in fi.facit qđ not.in.l.nō erit.§.dato.de iureiuran.vbi glo.dicit ꝙ interdum alius non dicitur alius.

2 ☞ Postq̄ cōstaret vel esset pꝛobatū rem aliquā ad aliquem peruenisse etiam hodie pꝛesumeretur esse nisi contrariū ꝓbet.

3 Que sint clare pꝛobationes.

Pꝛobato interitu rei nō pꝛesumit̃ interijsse dolo vel culpa nisi ꝓbetur ⁊ qđ si custodia pertineret ad debitoꝛem.

4 Illi qui tenent ad laboꝛeriū boues alienos vel oues: si quādo alique moꝛiunt̃ poꝛtāt dominis pelles vel coꝛia ex quo apparet esse moꝛtuas.hoc nō sufficit vt de illis nō teneant̃ nisi ꝓbēt ꝙ sine dolo eoꝛum vel culpa perempte sunt.

1 Species nominatim. †No.hic ꝙ heres habet intentionem fundatā contra legatariū si dicat se nō reperire in hereditate:nec vnq̄ reperijsse res seu species legatas nisi legatari⁹ pꝛobet.vide gl.in.l.cū.l.de pꝛoba.⁊.l. fi.§.licētia.C.de iure deli.

2 secus in pecunia legata.s̄.eo.si pecunia.†postq̄ aūt ↄstaret vel esset ꝓbatum rem aliquā ad aliquē peruenisse etiā hodie p̄sumeret̃ esse nisi cōtrarium ꝓbetur.ita not.glo.mandati.l. creditoꝛ.§.si inter.opʒ ergo pꝛobare interitum claris ꝓbationibus de pig.act.l.si creditoꝛ.l.pignus.⁊.l.que foꝛtuitis.de pigno.act.

3 et† que sint clare ꝓbationes.dic vt not.Bar.in.l.si quis ex argētarijs.§.fi.de edē.ꝓbato aūt interitu an pꝛesumat̃ interesse dolo vel culpa.dic ꝙ non nisi pꝛobetur vt hic. ⁊.l.quoties.§. his qui dolo.de pꝛoba.nisi custodia pertineret ad debitoꝛem ⁊ res esset actio vt hic.⁊.l.is q domū.§.imperatoꝛ loca.quā glo.allegat.⁊ sic no.ꝙ illi qui tenent ad laboꝛerium boues alienos vel oues q qn̄ alique moꝛiunt̃ poꝛtant dn̄is pelles vel coꝛia ex quo apparet esse moꝛtuas:qꝛ nō sufficit vt de illis non teneātur nisi

b pꝛobent ꝙ sine dolo eoꝛū vel culpa perempte[b] sunt s̄m Bal. qđ no.qꝛ quotidianum est.cetera vide per Bar.in.d.§.fi.⁊ qđ ipse no in.l.quoties.C.de naufra.

2 ☞ Familie appellatione agnati tantū compꝛehenduntur.

3 Si quis recipiat emphyteosim vel feudum pꝛo se ⁊ alijs de domo sua:ꝙ ipse tanq̄ noīatus pꝛeferat̃ alijs donec vixerit:⁊ alij postea oꝛdine successiuo ⁊ pꝛimo ex eo descendentes.

4 Dictio scʒ est restrictiua.

5 Si testatoꝛ dixit lego familie ⁊ Petro ⁊ Joanni qui erant de familia tunc copula ⁊ non limitat sed auget.

1 In fideicōmisso quod. †Ad fideicōmissum relictum familie pꝛimo loco admittunt̃ noīati ⁊ eis deficientibus vel moꝛtuis vocantur ꝓximioꝛes ⁊ sufficit ꝙ tempoꝛe moꝛtis fuerint de familia lʒ postea fuerint capite diminuti.h.d.⁊ sem-

2 per allegatur.⁊ iunge.l.fi.C.de verbo.sig. ¶ †In tex.familie.i.agnationi.nā appellati.familie agnati tm̄ compꝛehēdunt̃.l.familie.de ver.sig. ¶ In tex.ibi:admitti posse sub.alijs exclusis.non em̄ oēs de familia admittunt̃ sed noīati tm̄:⁊ si nō sunt nominati admittunt̃ ꝓximioꝛes vt hic circa fi.⁊ alij excluduntur donec viuant.⁊ post illoꝛū moꝛtē admittunt̃ alij: vt ptʒ ibi oībus extinctis:⁊ sic vident̃ inuicem grauati ꝙ veniat de vno in alium s̄m gradus pꝛerogatiuā.tene mēti:qꝛ hoc impoꝛtat verbum familia vt donec aliqs sit de familia veniat de vno ī aliū. ¶ In tex.ibi.noīati sunt sub.etiā si sunt remotioꝛes in gradu tanq̄ sint magis dilecti.arg.l.quoties.de vsufru. ¶ Sed opp.de.l.is q cū plures.circa fi.tit.j.tit.ꝓxi.vbi vocant̃ oēs nō antē pꝛimo noīati.solutio ibi fuit factū legatū quibusdā noīatum ⁊ factū fuit fideicō.ab vno eoꝛū q decederet sine liberis familie.⁊ in hoc nullus fuit noīatus:ideo existēte cōditione nō solū admittunt̃ collegatarij ibi noīati sed etiā alij nō noīati si erāt in equali vel potioꝛi gradu. ¶ In tex.ibi: oēs extincti ⁊c.pōdera verbū oēs:ꝑ qđ ptʒ,si fuerūt noīati tres vel quatuoꝛ.⁊ vnus eorum decedat poꝛtio illa deuenit ad noīatos ⁊ ad non noīatos non venit nisi post oēs.nec obst.illa.l.qui cum plures.vt ptʒ ex supꝛadictis.⁊ ibi est alius casus. ¶ In tex.ibi:q ex noīe aliqui habent ex eo nomine ⁊ intelligunt tex.quod si fuerūt nominati aliqui de aliquo oꝛdine puta patrueles moꝛtuis nominatis veniant alij patrueles etiā exclusis potioꝛibus.glo.dicit quod imo veniunt potioꝛes licet sint de alio oꝛdine.⁊ dicit ꝙ verbū eo:debet esse cancellatum qꝛ non vult dicere de nomine nominatoꝛum quod significat verbū eo: sʒ de nomine defuncti.i.de agnatione.et hec vera. ¶ In text.ibi:quo testatoꝛ moꝛeretur. ⁊ etiam

et etiam tempore testamēti lʒ tempore quo moreretur nō esset de familia.l.si cognatis.de reb.dub.nec obst.l.non intelligitur.§. qñ autē de iure fis.vbi requiritur ꝙ sit capax tpe mortis: qr ibi capacitate que requirit iure cōi vt valeat legatum.s. ꝙ sit tempore testamenti et mortis quo dies legati cedat hic incapacitatis q̄ requirit ꝺm voluntatem testatoris vcʒ ꝙ sit de familia qr sufficit ꝙ sit tempore testamēti.arg.in.l.mella.in princ.de ali.et cib.lega.vbi in relicto facto pueris admittunt illi qui tpe testamenti erant pueri lʒ sint effecti maiores. ¶ In tex.ibi:et qui ex his proximo gradu ꝛc.idest dicere mortuis noīatis de quibus s.admittunt alij in familia qui sunt in proximiori gradu alijs exclusis. Sed contra qd etiam pximiores.l.vnum.§.si de falcidia.ver.itaqʒ.cum ibi no.in glo.que incipit etiā vlteriori.solutio vt ptʒ ex illa glos.qr hic qñ non fuit data electio heredi alīs posset elige etiā remotiorē.vt in cōtrario.† Per istum.§.videt ꝙ si quis recipiat emphy.vel feudū pro se et alijs de domo sua ꝙ ipse tanꝙ noīatus preferatur alijs donec vixerit et alij postea ordine successiuo et primo ex eo descendētes. Sed Bal.intelligit ꝙ oēs simul ex quo copulatiuū recipit per.l.si mulieri.cū liber.de vsufru.accre.secus si alternatiue. per.l.cū pater.§.pe. j.eo.et.l.heredes mei.§.peto.ad treb.sed prima pars mihi videtur verior per ea que plene habentur in.l.gallus.§.j.de libe.et postu. ¶ † In glo.ibi:scʒ petro et Joāni.hanc reprobant doc. qr dictio scʒ:est restrictiua et sic non censeretur legatum factum nisi Petro et Joāni.et eis mortuis non admitterent alij de familia.arg.in.l.supellectili legata.de sup.leg.ponit ergo Bart. quod dixit lego familie et Petro et Joanni qui erant de familia quia copula et:non limitat sed auget.l.ea tamen adiectio.j.titu. j.sicut in euāgelio.dicite discipulis eius et petro.vt no.C.de ser ui.et aqua.in rub.

2 ¶ Si cōitas imposuit collectā a seipsa per solidum et libram et aliqui sint nō soluendo:non debent alij grauari et quid si de mandato superioris fuit imposita.

1 **Legatorum.** † Nota hic ꝙ paupertas vnius non debet esse nociua alteri vt pro illo conueniatur et hoc quando quilibet erat obligatus pro parte vt hic:secus si insolidum vt in reis debendi q si sunt soluēdo habēt beneficium diuisionis sed si vnus non sit soluendo nocet alijs vt conueniant insolidum.in aut.de duo.reis.et.l.inter eos.§.j.de fideius.† facit etiā iste tex.ꝙ si imposita est collecta per solidū et librā et aliqui sint non soluendo non debent alij grauari: sed hoc verū si cōitas imposuisset collectā a seipsa et sic cuilibet est onus iniunctum:sed si mandato superioris qui certā summā imposuisset puta decē milia et isti distribuūt inter se si aliqui sint nō soluendo alij tenent:qr remanet eadē cōmunitas.h.d.Bar.in.l.semel de apocis pu.lib.x.vbi vide bonā distinctionē qñ aliqui de vniuersitate nō possunt onus subire an alij teneant adde istū tex. l.iij.in fi.de lega.et de re iudi.pau.el.ij.

2 ¶ Qui omne dicit nihil excludit.

1 Indefinita equiparatur vniuersali.

Qui plures. ¶ † Generalis dispositio sequēs inter grauatos restringit ad specialē precedentem si potest restrictio fieri salua ratione recti sermonis.h.d. ¶ † In tex.ad oēs heredes nō intelligas ꝙ dixerit ꝙ in codicillis haberent legata soluere qr tunc propter dictionē omnes videretur recessum a speciali grauamine:qr non posset fieri restrictio salua ratione recti sermonis: quia qui omne dicit nihil excludit.j.eo.iul.sed dixit ꝙ heredes sui ꝛc. que indefinita de suo significatu equiparatur vniuersali:et sic videtur oēs grauasse et istum respectum habuit iuriscon.et sic verbum oēs: est verbum iurisconsulti non testatoris:vel si fuit testatoris nō fuit in grauamine sed in prefatione dirigēdo codicillos ad oēs heredes et grauando heredes quod soluant legata facta in testamento.nam censetur sensisse de grauatis in testamento: sed contra quod non solum illi tenentur tanꝙ specialiter grauati sed omnes tanꝙ generaliter grauati.l.meuius.§.eum qui.s.titu.j.l.si tibi homo.§.homo. Sol.ibi:pmo specialiter grauauit vnum tm̄.vnde si postea generaliter grauat alios ista pluralis loquutio non potest restringi salua ratione recti sermonis.l.fi. ad treb.hic grauauerat plures in quibus poterat saluari pluralis loquutio. ¶ Ultimo opponitur ꝙ per secūdā dispositionem fuerit recessum a prima.j.l.proxi.§.lucius.solu. hic precessit specialis.et sequuta est generalis que potest restringi ad specialē.ibi econtra precessit generalis et sequuta est specialis. vñ a prima videtur recessum et predicta quādo genus et species cadunt inter grauatos.si autem inter oneratos dic vt.l. titia.§.q marco.de annu.leg.et per Barto.in.l.quesitum. de fun. instru. §.pe.per istum tex.et illum.§.dicit Pe.quod si testator mandauit se sepeliri in loco fratrum minorum et in codicillis commisit executoribus sepulturam corporis sui ꝙ isti executores non possunt alibi sepelire ꝙ in loco fratrum minorum.

2 ¶ Grauamen iniunctum contemplatione certi emolumenti sequuturi si non sequatur euanescit et quando idē si fuit sequutum et fuit reuocatum.et nu.3.

3 Uerba enūtiatiua etiam de preterito emissa ꝑpter aliud regulariter dispositionē nō inducunt nisi in testamēto militis.

1 **Titia cum.** ¶ † Uerba enuntiatiua de futuro vel etiaʒ de preterito sine expressione certe rei vel quantitatis dispositionem non inducunt.h.d. † Item grauamen iniunctū contemplatione certi emolumēti sequuturi si nō sequat euanescit. h.d.vsqʒ ad.§.lucius. ¶ In tex.ibi:nec legauit subaudi.s.in codicillis:sed dixit se legasse in testamēto.vt.j.ibi:cum legasse se dixerit.et sic ista testatrix fuit vsa verbis enūtiatiuis tam in testamento ꝙ in codicillis et in testamento de futuro:qr dixit legauero.in codicillis de preterito.et prima verba non inducunt legatum pluribus rationibus. Prima qr de futuro.et sic non habent voluntatem testatoris de presenti.aliud enim est dicere lego:aliud legabo.et siue concernat actum legandi.vt in exemplo predicto,siue sint enuntiatiua futuri euētus.Nā et tūc dispositionem non inducunt.l.pater filium.§.fundi.et.l.iul.§.ex his. j.titu.j.et vtrobiqʒ per Bart. ¶ † Secunda ratio est qr fuerunt emissa principaliter propter aliud.s.cum grauabat istā de manumittendo seruum suum et regulariter verba enūtiatiua etiā de preterito emissa propter aliud dispositionem non inducunt nisi in testamento militis.l.ex his.C.de testa.mili. ¶ Tertio qr non continet certam rem vel quantitatem.vnde etiam si essent de preterito propter hoc dispositionem non inducerent: vt sequitur in tex.sed propter rationes de quibus.s.et si non contineret certam speciem idem esset et hoc voluit hic glo. que incipit quid si dixerit. ¶ Quarto quia fuerunt emissa conditionaliter scʒ cum legauero.arg.in.l.demōstra.§.quod autem iuris. ibi:at si conditionaliter.de condi.et demon.facit.l.ij. de heredi. instit.et quod not.in.l.ij.de insti.et substi.scda autem, verba propter vnam tm̄ rationē dispositionem non inducunt:qr non cōtinent certam speciem.vt tex.dicit vnde etiam si essent dispositiua propter incertitudinem non valerent nisi in casu.l.quidā. s.eo.et.l.j.qñ cōmittitur declaranda arbitrio alterius si autem hoc non esset:qr sunt enuntiatiua de preterito emissa ꝑpter se pure non conditionaliter dispositionē inducerent.l.ex hac scriptura allegata in glo.pro contraria et apparet ꝙ expositio glo. in verbo legasse.cum dicit.i.legaturam esse non est necessaria: qr glo.intellexit ꝙ nō fuerūt enuntiatiua prolata nisi in testamento.et si hoc esset tex.videretur sibi contrariari:qr primo dicit ꝙ dixi legauero.postea dixit legasse.ideo glo. exponit sic sʒ vt dixi cessat contrarium. ¶ Ultimo no.in fi.non tenere grauamen si emolumentum cuius contemplatione fuit iniunctū nō est sequutum.idē si fuit sequutū et fuit reuocatū,[a] nā et grauamē videretur reuocatum.l.cum quis.§.j.et.l.pamphilo.§.fi.j.titu. j.hoc ꝙtum ad grauatum cui legatū fuit ademptum tm̄ remanet apud heredem cum illo onere.l.si adimēdo.de adi.leg.et vide ibi Bar.econtra vero si adimitur onus an censeatur ademptum emolumētum dic ꝙ sic de adi.leg.l.filio.§.mater.et.l.alūne.§.ab heredib⁹.sed si grauamē alio mō deficit ꝙ p adoptionem testatoris tūc aut ex postfacto et nō adimit.l.si qs titio.aut nō ex postfacto sed a pncipio.et dic vt.s.eo.l.si qs quos.et.l.codicillis.in prin.j.eo. ¶ In glo.fi.in fi.ibi:cum pater.§.fi. dic melius ꝙ glo.ꝙ ibi substātia legati erat pfecta qr res et psona erat expressa:sʒ qualitas oneris qd intēdebat legatario adijcere nō erat expssa.l.pe.C.d insti.et sub.h substātia nō erat pfecta. Dy.

a ¶ Distinctionē. Adde bal. ī hac materia in.l. iij. C.de nego. gest. Bar. in.l. iiij.ff. de re ind.p alex. in.l. cum filius. de verbo. oblig.

2 ¶ Sicut in cōtractu pōt dari licētia parti.vt ꝑpria autoritate capiat rem venditā vel pignoratam.ita in testamēto pōt testator hanc licentiam dare legatario.

3 Heres ꝙ possit ꝑpria autoritate capere possessionē rerū hereditariarum si non sunt occupate per alium.

4 Quid in substituto.

1 **Lucius titius.** † Si aliquis ex heredibus iussus sit rē hereditariā a seipso pcipere totā rē percipere pōt lʒ partē habeat a se partē a coherede.nec ꝑpter dicta verba a seipso tenet coheredi pretiū soluere h.d.Et sic illa ũba a se intelligunt extra ꝑpriū significatū ne legatum reddatur inutile.ad hoc allegatur.quid autem operet. dic vt in glo. ¶ In tex.ibi:integrum predium videbatur ꝙ nō nam quilibet eorū in.d.predio habet partē iure hereditario.si ergo ꝑpter dicta ũba ꝙ habeat illud predium vel percipiat a seipso haberet ipsum integrū et etiam partē coheredis illā non haberet a seipso:sed a coherede: et sic non verificarentur verba predicta a seipso: que non frustra debent intelligi apposita l.si quando.s.titulo primo.ideo alij dicunt quod neuter habe

bit nisi partē.s.illā quā erat habiturus iure hereditario: qr illā a se habet iurisconsultus hoc reprehendit: qr ꝯm hoc prelegatū nihil valet: qr etiam eo non facto quilibet erat habiturus partem iure insti. vnde verba non debent taliter intelligi ꝙ sint superflua.l.si quando.que in contrariū retorquet. habebit ergo quilibet totum: partim iure heredi.a seipso: partim iure prelegati ꝛ a coherede: sed tunc illa verba a seipso nihil operabunt nam etiam si nō essent apposita propter prelegatum solum idē esset ꝓpter qō quidā dixerūt ꝙ pro parte coheredis estimationem soluat: qr videbitur habere a se iure emp. sed nec hoc placet iurisconsulto imo dicit neutrū teneri ad aliquid. quid ergo operantur illa verba tex. non declarat. gl. magna dicit ꝙ possunt tria operari: sed reiectis alijs tene vltimum ꝓpter qō tex. semper allegatur scʒ ꝙ possit quilibet totam rem ꝓpria autoritate occupare qō non esset si dicta verba non fuissent apposita l.j.§.rediguntur.quorū lega.ꝛ.C.de leg. non dubium †allegat ergo glo. ꝙ sicut in cōtractu pōt dari licentia patri vt propria autoritate capiat rem venditam vel pignoratam ita in testamēto potest testator hanc licentiam dare legatario[a] ꝛ nō habebūt locum iura de quibus.s. ¶†De herede vero non est dubium ꝙ potest propria autoritate capere possessionē rerum hereditariarum.si non sunt occupate p alium. quod dic vt not. † Inno. in.c.in presentia.de proba. allegat etiā Bar. in penul. expositione glo. ꝙ si fuit facta cōpendiosa per verba cōmunia substituo et fuit dictū ꝙ possit ꝓpria autoritate capere non est dubium quod infra pupil. etatem importet directā substitu. licet si non essent apposita illa verba sit dubiū inter glossatores an omni tempore sit fideicom. ꝛ cōmuniter glo. tenent ꝙ sic: sed Bar. aliter distinguit in.l.centurio.

a ¶ Legatario. Adde ꝙ voluit Sozi.consi.xj.

Lucia titia.

¶†Si legatarius interueniat tanꝗ̄ testis in diuisione rei sibi sub conditione relicte non p̄iudicat sibi.h.d. Et hoc est verū etiā si se scripserit ꝛ sigillauerit vt testis etiam si sciebat ius suū: qm̄ apparet ꝙ non facit animo consentiendi sed testificandi ꝛ non poterat cōtradicendo actum impedire: si autem vt testis videretur fecisse animo consentiendi ꝛ preiudicaret sibi ius suū sciebat siue esset actus quem posset impedire siue non.l.fideiussor.§.j.de pigno. sed si non subscripsisset sed solum fuisset presens ꝛ tacens tunc distingueretur an possit actum impedire an non. vt not. glos. in.l.caius.de pigno. act. nisi fraudulenter taceret.l.si sine velle. vel nisi esset coniunctus.l.si seruus. de dona. inter vi. cetera dic per Bar. in.l.que dotis. solu. mat.

2 ¶Apud aliquem nō dicitur esse aliqua res nisi qn̄ apud eū est possessio ciuilis vel naturalis.

Apud te minus importat ꝗ̄ penes te.

Caius seius.

¶†Verba enuntiatiua negatiue prolata dispositionē nō inducunt. h.d. ꝯm Dy. sed hoc est cōtra.l.rationes. de proba. ideo dic ꝯm Bar. verba enuntiatiua non inducunt dispositionē vltra proprium significatum vocabuli. vel melius verba enuntiatiua[b] eius quod est in veritate lʒ sint emissa principaliter propter se non inducunt dispositionē sed enuntiationem veritatis ꝛ verba enuntiatiua vel subiecta per modū cause ꝯm illa intelliguntur.h.d. ꝛ limitat ista lex.l.ex hac scriptura.cū tota materia. vt vbicūꝗ dicitur verba enuntiatiua dispositionē inducere sit verum quando enuntiat quod non est verum: ꝛ fuerunt prolata scienter. si autem id quod est verum aliam dispositionē non inducūt. † ꝛ hoc sumas ex hoc.§. pro cuius scientia scias ꝙ apud aliquē non dicitur esse aliqua res nisi quando apud eū est possessio ciuilis vel naturalis.l.penes.de verb. signi. si ergo depono apud te vel in domo tua vel in pretorio rē meā te sciente cū apud me remaneat possessio omnis res non dicitur esse penes te sed penes me: sed bene dicitur esse apud te qō minus importat. in hoc ergo stat consideratio huius.§. qr maritus exportauerat in domum vxoris aliquas res causa custodie vel aliter postea dixit in testamento nullas res suas esse penes vxorem. cum tn̄ sciret illas res esse in ꝑtorio vxoris. vnde per hoc videbatur velle sibi illas legare maxime qr subiungit ꝙ nolebat eā inquietari. argu. in.l.j.C.de falsa causa. vbi testator dicit aliquē non esse debitorē cū sciat esse debitorē. videtur sibi legare liberationem ꝛ ista vxor videbatur debitrix ex causa depositi. contrariū est verius: qr verū est qō dixerat testator qr res ille non erant penes vxorē ꝛ sic enūtiauit veritatē: sed si dixisset nullas res esse apud vxorē enūtiasset falsum: ꝛ ꝓcedere posset ꝯtrariū vt sibi videatur legata liberatio. ꝛ vide Bal. in.d.l. rationes. ꝛ aut. quod locū.de ꝓba. ¶ In prima glo. ibi: testamenti tempore amouerat.s. animo interuertēdi possessionē mari. ꝛ sic eū priuauit possessione ꝛ sibi attribuit vnde tunc dicerentur esse penes eam. si ergo testator hoc sciebat enuntiauit falsum scienter ideo dispositionem inducunt. hoc voluit ista glo. ¶ In glo. ij. ibi: sed si certa quantitas vel species. vult ergo glos. ꝙ si in isto §. testator illas res specificasset quas transtulerat in pretorium et dixisset eas nō esse penes vxorē ista verba dispositionē inducerent quod non placet qr est eadē ratio de qua.s. ꝙ nō erat penes vxorem. vnde propter hec verba non induceretur dispositio sed fateor ꝙ ꝓpter sequentia verba ꝙ occasione illarū rerū non vult eam inquietari induceretur dispositio qr apparet illa verba esse relata ad illas res. vnde licet non essent penes eam ille res falsa demonstratio nō vitiat ex quo constat de corpore. sed quando non specificat qr constat de certo corpore etiā p hec verba non inducitur dispositio qr intelligunt ex his que sunt penes eam sed iste nō sunt. Ex predictis collige distin. Aut testator errat ꝛ non induciꝰ dispositio.l.j.de falsa causa. aut scienter ꝛ tunc aut expresse falsum ꝛ inducitur dispositio. aut verum et tunc aut non specificauit res ꝛ non inducitur vt hic. aut specificauit ꝛ tunc per prima verba non inducitur sed per sequentia dispositiua bene inducitur vt ex predictis patet.

b ¶ Enūtiatiua. De vbis enūtiatiuis p Sign. de mediolano cōsi. clxvj. p Fulg. cōsil. cxcvij. p alex. ꝯsi.lxxxj.iij. lib. ꝛ ꝯsi.vj. ꝛ consil. xlvij.j.lib. p Lu. ro.consi.xv. ꝛ ibi qn̄ verba enūtiatiua sunt gemiata ꝛ vide etiā eiꝰ ꝯsi.clvij.ꝛ.lxxxj. p Frā. de are. cōsi.xxiij. p eundeʒ pau.cōsi.cclxxxvj.p.d.car. cōsil. cxxxviij.

Si ea conditione.

†Si p tutorē stat quominus impleat conditio in personā pupilli pro impleta habetur. hoc dicit. ꝛ sic eius factum nocet pupillo sed habebit regressum cōtra eū. argu. in l.iij.§.fi.de condi.ob cau.

2 ¶Quod totus iste.§. loquaꝰ qn̄ filia legatū non repudiauit vel acceptauit ꝛ an tunc possit habere tam dotem per actionē de dote ꝗ̄ etiam legatum a fratre instituto per actionem ex testamento.

3 Sicut censetur filia consentire patri agenti si est presens ꝛ non contradicit. ita ꝛ patri recipienti dotem.

4 Testator non presumitur velle heredē grauare duplici onere. Presumitur quis putare vel credere quod actus quē facit valeat ꝛ sit efficax de iure.

5 Si in dote sunt quinꝗ ꝛ in legato decem et filia acceptauit legatū debet petere ab herede quinꝗ ꝛ a marito alia quinꝗ: ꝛ si egit ad quinꝗ contra maritum non potest agere contra heredem nisi ad quinꝗ.

6 Quid si vnum consistit in quantitate aliud in specie.

Qui inuita.

†Legatum factum filie censetur factum animo compensandi cumꝰ dote quam pater exegerat contra filie voluntatē: ideo vsꝗ ad concurrētem quātitatē debet filia esse contenta alterutro residuū petere potest. h.d. in effectu. glo. diuidit vt primo loquar quando filia repudiauit legatū ꝛ voluit agere ad dotem cōtra maritum qui soluendo patri ab ea nō fuit liberatus vsꝗ ibi: sic enim. ibi loquitur quando legatū acceptauit. ꝛ hoc ptꝫ ex prima glo. posita in illo ver. que diuisio nō placet qr in themate queritur quātum filia potest petere ex causa legati que questio non procederet si legatum repudiasset. † ideo dic ꝙ totꝰ.§. loquitur qn̄ legatum non repudiauit vel acceptauit. vnde queritur an possit habere tam dotem actio. de dote ꝗ̄ etiā legatū a fratre instituto per actionem ex testamento. ꝛ hoc est thema vsꝗ ibi modestinus. ibi premittit ad euidentiā quod si vult agere contra maritum potest qui non fuit liberatus soluendo patri contra suā voluntatem vsꝗ ibi: sic enim ibi decidit quasi incepit agere cōtra maritum ꝛ cōsequuta est dotem ꝛ vult agere postea contra fratrem ꝛ consequi legatum. ꝛ distinguit an dos erat maior ꝗ̄ legatum vel equiualens si tūc nihil petere potest sed debet esse contēta dote. si autem minus esset in dote tunc quatenus plus est in legato potestꝰ illud petere act. ex testamento vsꝗ ibi: non est enim. ꝛ non vltra. ibi autem reddit rationem quare vsꝗ ad concurrentem quantitatem non potest petere: qr pater cēsetur illud legatum fecisse animo compensandi: qr non est presumēdum voluisse filium vel heredem duplici onere grauare quod declara: quia si haberet soluere filie totum legatū. postea a marito poterit conueniri qui similiter reddidit filie doté cōdictione indebiti vel sine causa: qr soluendo patri non fuit liberatus a filia ꝛ sic heres bis solueret filie etiā ꝛ marito qō nō presumitur patrē voluisse: qr cū exegit a marito centū reddidit se efficaciter exegisse. ꝛ ꝙ maritus liberaretur a filia: ꝛ sic ꝙ nō possita filio vel herede eius repetere vñ nō remaneat deceptus ꝛ fiat ꝙ non putauit censeꝰ reliquisse aīo cōpensandi. In principio ibi egerat sub. ꝛ exegerat cum actio esset cōis cum filia: sed qr filia habebat causam contradicendi: qr forte pater erat turpis personā ꝛ expresse contradixit vel erat absens ꝛ ignorans ꝛ sic habebatur pro contradicente si habebat cām nō cōpetebat patri exercitium: ideo maritus sibi soluendo nō fuit liberatus a filia vt.j.ver. modestinus. ꝛ sic maritus poterat repetere a patre. l.q hominem.§.si gener. de sol. ꝛ ista patent ex glo. prima ꝛ alia sup vb. ignorās. sed si non habuisset causam contradicendi vel habuisset ꝛ fuisset presens ꝛ non contradicens fuisset liberatus a filia que censereꝰ consentire. l. dotem soluto matrimonio. ꝛ hoc etiam vult

3 etiam vult glo. j. quā no: †q² sicut censetur filia cōsentire patri agenti si est presens ⁊ non contradicit: ita ⁊ patri recipienti dotem in quo vidi quosdam errare dicētes ꝙ qñ pater recipit solutionem filia debet expresse cōsentire ⁊ eius presentia non habetur pro cōsensu. l. ij. solu. ma. sed falsum est vt ptz ex ista glos. 4 et l. quā allegat. ℭ †Ultimo no. ꝙ non presumit̄ testator velle heredē grauare duplici onere. facit. l. nauē. §. cū aūt. ad. l. rhodi. ⁊ l. penul. cum glo. de dote prele. Itē quod presumitur quis putare vel credere ꝙ actus quem facit valeat ⁊ sit efficax de iure ſm Bal. ℭ In glo. ij. que incip. i. cōtradixerit ibi: sed an maritus ⁊c. videbatur ꝙ sic: lz sibi non esset factum sed filie: q² etiā vtilitas eius concernebat. nam si filia promo egisset ad legatū et fuisset consequuta non potuisset agere contra maritum vsq₃ ad concurrentem quantitatem: sicut nec econuerso. vt in tex. ergo ⁊c. l. seruo legato. §. si testator. de leg. j. glo. determinat cōtrarium ⁊ non respondet ad hoc. ⁊ allegat tex. qui potius facit cōtra in. l. fideicōmissaria. §. interdum. j. titu. j. sed potest respōderi quod huic marito cōsultum est per aliam viam q² potest repetere condictione indebiti vel sine causa. vt. s. dixi. ideo nō potest videri eius cōtemplatione factum sicut quando debitor legat creditori: q² non valet legatum si non cōtinet voluntatem. et hic non videtur continere ratione predicta. Et aduerte quia hoc casu si repudiauit legatū ⁊ si esset maius q̄ duo non posset illud plus petere tex. tamen in veritate istum casum non ponit quod repudiauerit quicquid hic dicant glo. ⁊ glos. que incipit 5 hic mutat casum. ℭ †In glo. que incipit. s. quinq₃. glo. exponit tex. duobus modis dum dicit illius petitione sit mulier contēta. Prima est si in dote sint quinq₃ in legato decem: ⁊ filia acceptauit legatum debet petere ab herede quinq₃ ⁊ a marito alia quinq₃. ⁊ lz glo. istā reprobat tñ in se videtur verissima: nec eñ cogitur agere ad tota decē cōtra heredē lz decē fuerint legata et legatum acceptauerit q² pōt videri acceptasse vt consequat̄ illud plus: nō vt fiat sibi preiudiciū quominus agat ad quinq₃ contra maritū si tñ egisset ad decē contra heredē ⁊ fuisset consequuta nihil amplius a marito consequeretur. Secunda expositio est ⁊ ista magis congruit litere si egit ad quinq₃ cōtra maritum nō potest agere contra herede nisi ad quinq₃ illis debet 6 esse cōtenta. †Predicta autem vera sunt qñ tam dos q̄ legatū consistunt in quātitate: quid si vnum in quātitate aliud in specie. respondeo videtur dicendū si dos consistebat in specie. legatum in quantitate acceptando legatū etiā si sit minus non potest agere ad dotem quasi tantū videat̄ rem estimasse sicut quādo legatur quātitas ⁊ grauat̄ legatarius in re propria. l. imperator. §. qui centum. j. eo tit. Aut ecōuerso dos erat in quantitate ⁊ legatum in specie: ⁊ tunc fiat compensatio vsq₃ ad concurrentem quantitatē sicut cū legatur species ⁊ grauatur in quātitate: q² non tenetur vltra q̄ species valeat. l. ciuitatibus. in fi. s. tit. j. ⁊ hoc quando relinquit pro dote: ⁊ sic expresse animo cōpensandi: quid si simpliciter reliquit. respondeo videtur relinquere animo cōpensandi. l. si cum dotem. §. si pater. solu. ma. q² erat debitor ex causa necessaria. vt ibi no. secus si esset in alio extraneo qui esset ex causa voluntaria. j. eo. creditorē. vbi nō presumitur nisi dicatur. ita solue aliud contrarium. de. l. j. §. sciendum. de rei vxo. act. formatum in glo. pe.

2 ℭ In dubio fit restrictio vt quis censeatur in minus grauatus q̄ fieri potest dum tamen restrictio fieri possit salua ratione recti sermonis.

1 **Lucius titius.** †Per sequentē dispositionem specialē censet̄ recessum a gñali precedente: quando cadunt inter personas grauatas. Itē generalia verba sequentia ⁊ obscura declarantur per precedētia clara. ⁊ per illa restringuntur quando cadunt inter dispositiones. h. d. Ad primum dic vt dixi in. l. si tibi homo. §. j. s. titu. j. et ij. s. eo. qui legatorum. §. si plures. ℭ In tex. ibi: ⁊ omne onus legatorum in se sustineret in hoc. hic non erat dubium. imo ponitur pro constanti. ꝙ videtur per hoc recessum a primo generali grauamine sed dubium erat de oneribus debitorū an etiā illa teneretur filius sustinere. propter verba que addidit in preceptione facta filie. s. ꝙ filius sustentaturus erat magna onera ⁊ prestaturus omnia legata ⁊ videbatur ꝙ sic vt illa verba magna onera aliquid operarent̄: cōtrariū determinatur: q² in dubio nō presumitur intellexisse de alio onere q̄ legatorum ⁊ qd̄ subijcit ⁊ legata exponunt̄ ⁊ pro. i. sed si staret ꝓprie: potius faceret in cōtrariū q² adderet. l. ea tñ. de leg. iij. ℭ †No. ergo ꝙ in dubio fit restrictio vt quis censeatur in minus grauatus q̄ fieri potest dum tñ restrictio fieri possit salua ratione recti sermonis. ad hoc facit prece. §. ne duplici onere ⁊c.

2 ℭ Si relinquo rem ad vsumfructum vel ad alimenta videor relinquere etiam proprietatem. Aliud est relinquere vsumfructum aliud ad vsumfructum.

3 Si maritus reliquit vxorem dominam ⁊ vsufructuariā: quid important illa verba.

1 **Titia cum nuberet.** †Uerba dispositiua ad quecūq₃ directa fideicom. petitionē inducunt ⁊ voluit rem ad tempus ad aliquē peruenire cēsetur velle ꝙ post tps veniat ad heredē cū hoc vltimo ꝯcor. l. fi. C. de leg. venio ad casū. ℭ In tex. ibi erūt eñ ⁊c. hic erat primū dubiū vtrū mortuo marito ꝓpter hec vba filia posset petere ab heredibus mariti bona illa sibi restitui iure fideicōmissi. nā a legatario potest relinqui heredi: vt ptz in. l. si a me. ad le. fal. ⁊ dubiū erat: q² testator ista verba nō direxerit ad maritum: sed ad filiā vnde potius videbant̄ esse adulatoria. l. generali. in prin. de vsufru. leg. sed illud in verbis enuntiatiuis vel adulatorijs in quib⁹ distinguit an dirigant̄ ad grauatum ⁊ disponūt. l. vnum. §. fi. j. eo. an ad oneratum et tunc secus. d. l. generali. sed si sunt dispositiua semper dispositionem inducūt ad quecūq₃ dirigant̄. l. miles ad sororē. ⁊ l. cū pater. §. donationis. hoc autē verbū erunt dicitur potius dispositiuū vt hic qd̄ no. per hoc etiā tollit̄ cōtrariū. de princi. l. vbi verba futura dispositionem nō inducūt q² illud in verbis enūtiatiuis: ⁊ sic substantiuū sum es est: tam in presenti q̄ futuro est dispositiuū qd̄ no. sed verbū lego: in presenti est dispositiuū in futuro est enuntiatiuum. vt. s. in prin. l. sed op. de. l. peto. in pñ. j. eo. sed ibi concernit res: hic personas. nam exponitur erunt. s. res dotales. ℭ In tex. ibi: q̄diu viueret. hic erat aliud dubiū: q² nō dixit qd esset post mortem eius: sed presumitur velle ꝙ redeat ad heredem: q² hec est natura legati temporalis. sed quero quid si tpe quo morit̄ maritus filia iam decesserit an heredes possint petere videtur ꝙ nō: q² si filia viueret diceretur habere iure fideicōmis. d. l. si a me. sed fideicōmissum cōditionale ad heredē non trāsmittit̄. C. de cad. tol. §. sinautem. ⁊ hoc erat conditionale: q² post mortē mariti. l. heres meus. de condi. ⁊ demō. Bar. determinat cōtrariū allegat. l. si ita. de statulibe. ⁊ facit. l. seruus si heredi. eo. tit. ⁊ l. lucius. de fideicō. li. ad ratione predictā nō respōdet ⁊ ꝯtra eū videt̄ casus in. l. in cause. §. pomponius. de mino. Istum casum habui pluries de facto. ⁊ dic quantum ad primū casum. cum dixit erunt tua ⁊ filiorū tuorū: ⁊ nō est dubiū q̄tū ad scōm. dic aut testator legauit ad tps vt vsq₃ ad biennium ⁊c. et tunc finito tempore redeūt ad heredē: nō iure fideicō. sed cōsolidationis q² cōsolidat̄ cū hereditate sicut vsusfru. cū ꝓprietate: ⁊ sic penes quemcūq₃ reperit̄ hereditas bona redeūt ita intellige determinat Bart. qui in se est singularis intellecta modo quo dixi. Aut fuit legatū simpliciter. nec tempus fuit appositum ad substantiā eius. Sed legatarius fideicōmissarius fuit grauatus restituere post mortē ⁊ tūc procedūt allegata in contrarium q² nō transmittunt̄ sed remanebūt apud heredē grauati. p. l. si quis titio. s. eo. ⁊ ista liga tibi ad digitū millies habebis de facto ⁊ vidi solēnes viros errare in hoc non cōsiderātes 2 predicta. ℭ In glo. fi. ibi: sed dic proprietatem. †No. ergo ꝙ si relinquo rē ad vsumfru. vel ad alimēta videor relinquere proprietatem nō solū vsumfructū aliud est enim relinquere vsumfructū aliud ad vsumfru. ⁊ est casus in. l. fi. de vsufru. ea. re. que vsu consu. ⁊ no. p glo. in. l. cū hi. de trāsac. nā vba illa ad vsumfru. ponunt̄ p modū cause. ⁊ cā nō restringit legatum. vt plene no. in. l. quarta. de ali. lega. ⁊ tetigi. s. eo. lucius. ꝓbatur in. l. donationes in concubinam. §. species. de dona. ⁊ l. filios. de vsufru. leg. ⁊ hoc est magni effectus q² est proprietarius ⁊ alius habet in re emphyteosim. ipse habebit laudare venditionē factā per emphyte. ⁊ habere laudemium. secus si esset vsufru. l. item si fundi. §. huic. de vsufru. ⁊ adde. l. cū quo. §. j. ad. l. falci. vbi habetur pro vsufru. q̄tum ad effectum de quo ibi. ⁊ hinc sumpta 3 occasione. Dy. †formauit hic. q. si maritus reliquit vxorem dominam ⁊ vsufru. [a] quid importat illa verba. nam glo. loquitur quādo illa verba vsumfru. ponuntur p modū cause hic principaliter de qua q̄one est glo. or. in. l. ij. si secūdo nup. mu. ⁊ Bart. examinat hic. de qua etiā in Spe. q fil. sint leg. §. j. v. qd si quis ita dixerit de qua Bal. in. l. fi. de indi. vid. ⁊ in. l. si pater. de vsuf. ⁊ in. d. l. ij. ⁊ aut. ibi posita. ⁊ ī istis locis oīno vide: q² plures circa hoc cadūt q̄ones. ego nō lego istas leguculas videte p vos.

2 ℭ Qñ extat ꝯiunct⁹ re tñ ⁊ alter vbis tñ: ꝙ sil̄ admittant̄.

1 **Meuio.** †Portio deficiens accrescit cōiuncto verbis tñ: ⁊ coniuncto re tñ pro rata quā habent in re legata. h. d. ſm verum intellectum quem tenuit Old. ⁊ Bar. ⁊ Bal. etiā sequitur. Pe. aut dixit se legisse Infortiatum octo vicibus anteq̄ intelligeret hanc. l. nimirum. q² nec glo. intellexit. Legit enim trib⁹ modis ⁊ nulla est vera. primo ꝙ oēs isti tres erant cōiuncti verbis tñ: quia positi in vna oratione et sub vno verbo hec est falsa ⁊ contra tex. qui bis ponit illud verbum lego. alia est econuerso ꝙ omnes erant re tñ coniuncti nō verbis. ista est tertia lectu.

[a] ℭ Et vsufructuariam. adde eūdē ꝯsi. cclxxxvij. ꝯsi. ꝯsil. xj. Anch. cōsi. clxxx. ⁊ lxxix. ⁊ cōsil. ccxxix. Bal. cōsi. ccccxxix. per eundē cōsilijs. ccccv. iij. li. et. ccvij. lxxvj. et lvj. ij. lib. Ludoro. cōsi. cccccxvj. anch. ꝯsil. ccxxxvij. Sign. d̄ mediol. ꝯsi. cxij. alegand. ꝯsi. lxxxix.

substantiuum sum es est. tam in futuro est dispositiuum

quam glo. tenet que similiter est falsa quia meuius et seius non erant coniuncti re cū diuerse dimidie fuerint eis legate: sed bene erant coniuncti verbis: quia in eadem oratione positi. alia lectu. est ꝙ meuius et seius erant re coniuncti: quia eadē dimidia erat relicta nō aūt verbis lꝫ essent positi in eadem oratione qꝛ hoc non facit eos coniūctos sed copula et: vel cum. l. triplici. de verb. signi. Titius vero bene erat cōiunctus verbis cū illis duobus: lꝫ esset positus in alia oratione soluta qꝛ pūctus loco copule habetur. vt not. in. l. iiij. pro solu. ista est etiam falsa et ſu prædicta quia titio et seio fuerunt relicte diuerse dimidie vt patet ibi: et partes &c. et sic non vna tm̄. Item qꝛ magis attenditur vnitas orationis ꝙ̄ copula in hac materia. Tene ergo quartā lectu. que non ponitur in glo. licet Bart. dicat quod glo. sentit sed ego non comprehendo quod sentiat. Dic ergo primi duo erant coniuncti verbis: quia in vna oratione positi nō re: quia non eadem dimidia: sed diuerse fuerunt legate: et sic totus fundus inter ambos. Titius vero cui in alia oratione erat totus fundus lega. erat cum primis cōiunctus re: quia idem fundus legatus primis licet per partem fuit postea legat[9] sibi sed erat verbis disiunctus quia in alia oratione: si ergo deficit portio vnius ex primis reperitur supesse vnus cōiunctus verbis tm̄. Item titius coniunctus re tm̄: et qꝛ neutra istarum coniunctionum preualet alteri. idcirco ambo admittuntur ad partem deficientem pro rata quam habebat in fundo. Debes autem scire quod cum fundus primo esset totus legatus lꝫ per partes et postea similiter totus titio faciebant sibi partem per concursum: et ad titiū pertinebat vna dimidia per cōcursum ad alios alia dimidia quia loco vnius habentur cum sint verbis coniūcti. l. plane. §. titu. j. ibi: ac si coniunctim &c. et cum illam dimidiā haberent diuidere equaliter sequitur quod quilibet habebat dimidiam dimidie: et sic quartam totius: titius aliā dimidiam et sic duas quartas: si ergo meuius decessit ante diem legati cedentē. illa sua portio que est quarta totius debet diuidi in tres partes. vnā habebit meuius alias habebit titius quia reperitur habere in duplo plures ꝙ̄ meuius scilicet duas quartas: et meuius vnam tm̄. et iste est casus clarus. si autem superesset cōiunctus re et verbis et alius re tm̄ vel verbis tm̄ soli primo accresceret qꝛ duplex coniunctio prefertur. l. re cōiuncti. versi. prefertur.

2 † est ergo hic casus de eodem de quo dubitatur in. d. l. re coniuncti. quando extat coniunctus re tm̄. et alter verbis tm̄ que istarum preferatꝛ et hic est casus quod neutra. sed simul admittuntur cetera dic vt ibi not. ¶ In tex. ibi: si eius decesserit intellige vt dixi. viuo testatore vel die legati cedente. al's nō diceretur defecta portio sua nec accresceret sed transmitteretur. ¶ In tex. ibi: vtriꝗ videbatur quod meuio tm̄ qui erat coniūctus verbis: qꝛ illa proprie dicitur coniunctio: quia tex. vbicūꝗ faciunt mentionem de coniunctis verbis coniunctos autem re appellant disiunctos. C. de cadu. tollen. §. finautem. sed contra est vt hic patet. ¶ In tex. ibi: cum separatim. hic est tex. contra Pet. et alios qui tenent quod positi in diuersis orationib[9]. qui tamen sunt coniuncti copula vel solutis in quibus est punctum. dicuntur coniuncti verbis: qꝛ tex. dicit quod sunt separati et loquitur de menio et seio quibus fuerunt relicte partes qꝺ sunt separati a titio. Item hic est tex. ꝙ positi in eadem oratione sunt coniuncti verbis ſm Bar.

a ¶ Fruct[9]. p istū tex. consuluerūt Bar. et Franc. de albergo. ꝙ fructus medij tpis rei relicte ecclesie cōsecrāde debeantꝛ ipsi ecclesie vna cū ipsa re et est tex. in. c. nos quidē ibi sine diminutione. d' testa. vbi ita refert et pōderat Abb.

2 ☞ Relatiuum quis vel qui significat scōm tempus verbi ad quod refertur.

3 Qñ aliud puenit et recedit: vel desinit puenisse. si ɔtingit ex causa de pterito vr̄ nō puenisse. secus si ex cā superuenienti. Si mulier dedit in dote fundum et pecuniā: et in eo fundo erāt expense necessario faciende quas maritus fecit non videtur pecunia peruenisse.

1 **Am here.** †Si legatur mulieri a viro vel extraneo quicquid noīe dotis ad virum peruenerit videtur legata tota quantitas nulla facta deductione impensarum necessariarum. si autem legetur dos fit illarū deductio. h. d. Et lꝫ prima facie videatur facere differētiā inter legatum factum ab extraneo: et factum a viro reuera in hoc non est ius sed in modo legandi. An legans retulerit se ad factum et ad principium contractus: qꝛ legauit quicquid mulier pro dote soluerat vel tradiderat et nulla fit deductio an se retulerit ad ius puta ad dotem legando dotē: et sic habuit respectum ad tēpus presens. et tunc fit deductio impensarum necessariarū que

2 dotem minuunt. l. quod dicitꝛ. de impen. † et sic no. qudo relatiuum quis vel qui significat ſm tp̄s verbi ad quod refertur. et adde. l. eum qui. §. si mulier. de iureiur. et istum intellectum habuit glo. que incip. simpliciter licet gl. in. l. j. C. de falsa causa voluerit facere differētiam an legatū fiat extraneo. An a viro vt litera videtur prima facie sonare. opponit Bar. ꝙ etiam in primo casu quādo legauit id quod peruenit debeat fieri deductio impensarum. qꝛ non dicitꝛ peruenisse quod non durauit. l. qui concubinam. §. cum ita. de lega. iij. et soluit qꝺ est necesse dicere esse speciale in legato dotis. Bal. dicit quod est vna truffa. et respondet ꝙ inspecto principio dicitur puenisse in effectu ista responsio nihil valet qꝛ semper posset hoc dici. nec haberet vnꝗ̄

3 locum. §. cum ita. † Dic ergo quando aliud peruenit et recedit vel desinit peruenisse. aut contingit ex causa de preterito et non videtur peruenisse. an ex causa superuenienti: et tunc secus vt hic: ideo potest dici quod si quando mulier dedit in dotem fundum et pecuniam in quo fundo erant expense necessario faciende quas maritus fecit nō videatur pecunia peruenisse: et sic fiat deductio impensarum quasi pecunia ob illam causam a principio videatur data vt partim expendatur partim retineatur. et ista est notabilis limitatio.

2 ☞ Capacitas vel incapacitas nō consideratur respectu persone medie per quam facit transitum: sed respectu persone ad quam debet finaliter peruenire.

1 **Um ei qui.** † Qui nō est capax ꝑ se pōt esse capax pro alio cui rogatus est restituere. h. d. † Et sic no. ꝙ capacitas vel in-

2 capacitas nō cōsideraretꝛ respectu persone medie p quam facit transitum: sed respectu persone ad quam debet finaliter peruenire ſm Bal. et vide gl. in. l. eam quam. C. de fideicō. Videbatur contrarium qꝛ medium inhabile impedit extrema coniungi. l. tria predia. de serui. rusti. predi. et impedit transitū fieri. l. filiussa. §. si. de fal. sed fallit hic.

2 ☞ Si aliquis in vineam suam misit plures operarios. postea misit vnum. et promisit sibi dare quantum vnus de alijs habet quod tunc debeat habere tantum quantum alius qui tantundem fecit vel non plus arbitrio boniviri non autem ꝙ̄tum ille qui minus habet si plus fecit.

1 **Si ita relictum.** † Indefinita etiam singularis numeri equipollet vniuersali: secus in particulari oratione. et si illa sit dubia fit interpretatio in minorem partē h. d. vel sic. cum fit relatio ad heredem simpliciter censetur fieri ad omnes heredes: nisi fiat cum expressione certi numeri. h. d. et Bald. reputat istud principium valde notabile. ¶ In tex. ibi: ꝙ̄tum omnes heredes habebunt. Diuidēt ergo hoc modo: qꝛ stichus habebit vnam dimidiam alij aliam dimidiā quasi sint re coniuncti. Et omnes loco vnius habeantꝛ. l. plane. circa principium. §. tit. j. et hoc si habes in tex. ꝙ̄tum heres meus. quidā habent verbum quintus quidam verbum quisꝗ: et tūc que sit differentia inter ista verba et verbū vnus ponitur in glo. sed nō placet Bar. qꝛ sicut quilibet ex quinꝗ heredib[9] pōt dici quintus sic pōt dici vnus et pōt dici qs: et sic idem esset in se. preterea quintus dicitur qui quinto loco nominatus est. argu. in. l. quoties. de vsufru. dicit ergo Bart. ꝙ non debet esse aliqua dictio. fuit ergo oratio indefinita: ideo equipollet vniuersali. j. l. pri.

2 in princi. ¶ † Vltimo tex. facit si aliquis in vineam suam misit plures operarios. postea misit vnū: et promisit sibi dare ꝙ̄tum vnus de alijs habet vt intelligatur quod debet habere quantū ille qui minus habet. vel dic aliud in contractu in quo verba nō debēt intelligi ſm mentem proferentis tantū. l. veterib[9]. §. de pac. et l. in venditione. in fi. cōia pred. ideo remittitꝛ arbitrio boni viri ſm merita psone. argu. in. l. cū pater. §. pater q filium vt habeat tm̄ ꝙ̄tum alius qui tantundē fecit vel nō plus.

2 ☞ Dilatio semper censetur apposita fauore debitoris.

1 **Pegasus ita solitus.** † Qñ dies apponitur fauore grauati fructus[a] interim percepti ad eum pertinent. Si autem fauore onerati tunc non sunt restituēdi. h. d. et semper allegatur. et

2 l. iabolenus. de annu. lega. al's eum qui. ¶ † In tex. ibi: vtrū ne heredis quod presumitur. semper enim dilatio censetur apposita fauore debitoris. l. eum qui. de verb. oblig. ¶ In tex. ibi: retinere debere. hic iunge fi. §. ibi: et hec ita &c. vbi hoc dictū limitatur. ¶ In tex. ibi: antecedentis tempore. Sed an fideicōmissarius possit renuntiare huic fauori et petere sibi ante tp̄s restitui si erat talis qui poterat renuntiare. Dic ꝙ sic. vt no. j. eo. ti. l. cum pater. §. curatori. per glo. et Bar.

1 **Si ita sit scriptū.** † Alternatiua posita inter summā maiorem et minorē vel minorē dilationē et maiorē. facit vt minor summa sit in obligatione: qꝛ cū electio sit debitoris: et sit verisimile ꝙ eliget minorem superfluū est inducere obligationē in maiori. h. d. gl. videt sentire ꝙ vtraꝗ summa sit in obligatione lꝫ cōtingat vt plurimum ꝙ eligatꝛ maior. iō dicitꝛ hic ꝙ in obligatiōe est minor: iō si eligeretꝛ maior legatarius haberet ex cā legati. Doc. tenēt cōtrariū p tex. ibi: sola. x. &c. et sic si eligeret minorē quatenus ex eo deret haberet ex donatiōe inter viuos nō ex causa legati et potest esse

test esse vtilitas. sed aliter soluitur gabella de vno: aliter de alio hoc voluit glo. in. l. stipulantē. §. ij. de verb. ob. nisi ratione adiuncti. caderet affectio inter maiorē ⁊ minorem summā vt si est grauatus dare decē hic vel bononie. xv. ⁊ magis interest dare xv. bononie q̄. x. hic: tunc esset idem φ in speciebus in quibus vtraq₃ species de alternatiuis est in obligatione. vt probat̄ ſm Bar. in. l. qui res. §. nihil rome. de sol.

2 ☞ Indefinita quando nō equipolleat vniuersali.

Lex prolata in personam vnius cēsetur generalis in personis omnium.

3 Dictio omnis est vniuersalis collectiua ⁊ non attribuit actum cuilibet sed omnibus simul si profertur in plurali si vero in singulari est vniuersalis distributiua ⁊ actum insolidū attribuit: et quid in dictione quilibet.

1 a 2 **SI pluribus.** †Indefinita[a] equipollet vniuersali nō distributiue sed collectiue. h. d. †Primum dictum φ indefinita equipolleat vniuersali ad quod ista lex allegatur procedit sine dubio in indefinita: idest q̄ de natura legis est vt sit vniuersalis. l. lex ⁊ generaliter. C. de legi. vnde etiam lex prolata in personam vnius censetur generalis in personis oīum. vt patet in multis legibus. C. ⁊ in decretalibus. Item procedit in prolata ab homine negatiue. l. si is qui. cc. §. vtrū. de reb. du. ibi: quid eorū non feci. i. nihil feci. magis enim est vniuersalis negatiua q̄ affirmatiua. vt no. in. l. hoc genus. de ꝯdi. ⁊ demō. et facit. l. luminum. de serui. vrba. predi. ¶ Itē procedit in affirmatiua quando profertur in materia necessaria vt in diffinitionibus vt cum dico homo est animal. i. omnis homo. vel obligatio est iuris vinculū. i. omnis obligatio: q̄ꝛ diffinitio debet conuerti cum diffinito. vt no. in. l. j. de dolo. Item procedit quādo profertur in materia contingente circa ea que depēdent ex potestate loquētis. vt in hac. l. q̄ꝛ est in potestate testatoris grauare vnum vel omnes ⁊ in principio legis precedentis. Itē procedit qn̄ non penderet mere ex voluntate proferentis. nō est ea dem ratio omnium comprehensorum sub indefinita. si autem non esset eadem ratio non procederet lex obligatione generali de pigno. ideo si dico homo currit non equipollet huic omnis homo currit: q̄ꝛ hoc est de materia contingente ⁊ non pendēte ex voluntate proferentis nec est eadem ratio omnium. Cetera circa hoc hic vide per Bar. post Dy. ⁊ Pet. ⁊ glo. in. c. vt circa. de elect.

3 ¶ †No. etiam hic quod dictio omnes: est vniuersalis collectiua non attribuit actum cuilibet. sed omnibus simul qd̄ est verū si profertur in plurali: si autem in singulari est vniuersalis distributiua ⁊ actum insolidum attribuit. vt not. in. l. mobis. de iure fisci. dictio quilibet: semper est distributiua. et per hoc dicit glo. quod si index diceret condēno quēlibet eorum in decem censetur quilibet insolidū cōdemnatus. intellige si hoc dixit expresse: al's secus in sententia que est stricti iuris. vt probatur in. l. quam glo. allegat. C. si plures vna sententia. requiri tur etiam quod fuerit petitum vt ibi not. in alijs dispositionibus. etiam si non dicatur insolidū intelligitur vt hic. ideo si fieret cōmissio pluribus ⁊ cuilibet eorum vel cōstituerentur procuratores plures ⁊ quilibet eorū insolidum. Intelligeret̄ facta cuilibet insolidum: ⁊ quilibet posset pronuntiare vel actū gerere. tex. est in. l. non distinguemus. §. si plures. de arbi. ⁊ vide qd̄ no. in. c. cum plures. de offic. deleg. in. vj. ⁊ qd̄ Bart. no. j. ad trebel. in. l. heredes mei. §. cum ita.

1 **SI pluribus.** †Si quantitas relinquitur sepius eidem a diuersis heredibus sepius debetur cum effectu. h. d. quia vno soluente non liberatur alter. si vero eadem species sepius legaretur a diuersis heredibus eidem ⁊ nō esset hereditaria deberetur cuilibet insolidum. tamen non cum effectu exactionis. imo vno soluente liberarētur alij. l. si tibi homo. §. i. s. tit. j. ⁊. l. melius. §. eum qui. j. eo. sed si esset hereditaria deberetur a quolibet pro parte hereditaria. l. si fundum sub conditione. §. libertus. s. titu. j. Cetera dic vt hic per Bar. qui recitat longam distinctionē Dy. quā ego recitaui in. l. plane. la. j. s. ti. j. iunge qn̄ no. in. l. cum. c. de adi. leg.

1 **SI ita sit scriptum.** †Masculinū genus concipit femininum non econuerso. hoc dicit. de hac materia dic per Cy. in. l. quicunq₃. de ser. fugi. ⁊ Barto. in. l. j. de verb. signi.

1 **SI sub cōditione.** †Ius conditionale vel in diem repudiari non potest. hoc dicit. hoc verum nisi in iudicio. l. in pluriū. de acqui. here. et in. l. j. de cura. bo. dā. vel nisi parte presente: quia tunc habet vim pacti: ⁊ per viam pacti bene potest repudiari ius de futuro. l. j. cum ibi not. de pac. sed per viam renuntiatio nis nō q̄ꝛ renūtiatio innitit̄ voluntati renuntiātis tm̄. ⁊ nihil aliud est q̄ abdicatio iuris qd̄ quis habet sed si nō habet: q̄ꝛ est conditionale non potest abdicari: sed pactum innititur in consensu duorum ⁊ non tendit ad abdicandum principaliter: s₃ ad se obligādū: pōt aūt qs se obligare sup iure de futuro φ illud non patet q̄ꝛ obligatio est de pn̄ti. facit. l. ⁊ hrdi. §. filia. de pac.

1 **SI pater filie.** †Si conditio extiterat tpe testamenti ⁊ testator ignorabat legatū reputat̄ purū: sed si sciebat expectabat̄ vt iterū existat. h. d. dic vt. l. si iam facta. de condi. ⁊ demon. ⁊ no. φ dictio vbi facit condi. dic vt in. l. j. eo. ti. p Bar.

2 ☞ Si testator extraneo instituto mādauit sibi φ solueret oīa debita fratris sui φ heres teneat̄ etiā soluere dotē vxoris dicti fratris qn̄ matrimoniū erit solutum l₃ tpe testamēti cōstaret: ⁊ quid in debito cuius conditio posset deficere.

1 **SI ita scripsi.** †Qui legat que sibi debētur censetur legasse debita pura nō aūt conditionalia. h. d. ¶ In tex. quicquid mihi lucium titium dare ⁊c. cū iste lucius titius teneret̄ in quibusdam pure in quibusdā sub cōditione. vel in diē ⁊ sic legatū pōt operari in puris debitis. vnde ad illa restringitur: sed si teneretur solum cōditionaliter tūc ne sit inutile veniret etiā conditionalis. l. cum illud. §. j. qn̄ dies leg. ced. ⁊ arg. in. l. fundus qui locatus. de fun. instruc.

2 †quid si testator nō retulit se ad personā alicuius sed simpliciter que a suis creditoribus debent̄. Dic aut apposuit verba que importāt necessitatē vt que mihi dari fieri ve opꝫ. ⁊ idem. Aut nō sunt apposita ista verba: ⁊ tunc videtur secus vn̄ cōsuluit Jo. an. si testator extraneo instituto mādauit sibi φ solueret oīa debita fratris sui φ heres tenet̄ soluere: etiā dotem vxoris dicti fratris qn̄ matrimoniū erat solutū l₃ tēpore testamenti constaret: licet esset debitum cōditionale: et semp dubitaui de illo consilio ꝓpter istā legē q̄ contrariū videt̄ ꝓbare: sed posset dici φ debitum dotis pendet sub conditione oīno extitura: q̄ꝛ est necesse vnū solui saltē morte: ideo forte aliud in debito cuius conditio posset deficere.

2 ☞ Cum de fide instrumēti dubitat̄ recurrit̄ ad ꝓtocollū.

3 Si nō reperit̄ ꝓtocollum an derogēt fidei instrumēti.

4 Pōt qs cōpellere notarium φ sibi det in publica forma testm̄ de quo fuit rogatus l₃ viuat adhuc sed alius nō potest.

5 Potest quis cōpellere notarium vt eodem instrumēto vel cōtractu faciat sibi plura instrumēta: ⁊ hoc a principio ⁊ qd postq̄ fecit vnum.

6 Que differūt ſm plus ⁊ minus nō differūt in substātia.

b 1 **SEmpronius.** [b]†Si in diuersis scripturis eandē voluntatem cōtinentibus reperiant̄ summe diuerse minor tm̄ debetur. h. d. ⁊ est notabilis casus. ¶ In tex. ibi: exemplaris causa: ⁊ sic patet φ ambe erant originales: q̄ꝛ ab eodem confecte: nec vna erat exacta. nam exemplar dicitur originalis scriptura: sed exemplum dicitur nō originalis sed index sed si vna scriptura esset magis originalis q̄ alia vt protocollum seu imbreuatura ⁊ instrumētum inde sumptū tunc stare

2 c tur originali: †q̄ꝛ cum de fide instr. dubitatur recurrit̄ ad protocollum.[c] in aut. de tabel. ⁊ hoc tenet Bart. hic p. l. si qs ex argentarijs. §. pe. ⁊ fi. de quo plenius per eū in. l. si librarius. ante fi. de reg. in. ⁊ eodē modo si essent duo instrumēta vnū extractū de protocollo aliud extractum de illo staret̄ illi de quo vltimū esset extractum vt si notarius diceret φ hoc est instrumētū testamēti cōfectū manu mei notarij vt ptꝫ ex instrumēto cōfecto tali die. nā illud ad qd̄ se refert dicitur originale respectu istius sed non respectu protocolli. an autem stetur protocollo si p notarium non fuit redactū in publicā formā. ⁊ faciat fidē in iudi-

3 cio. vide Cy. ⁊ Bart. in. l. contrac. de fide instru. †Quid si nō reperitur protocollū an deroget̄ fidei instrumēti. dic per Bal. in eo. tit. sup rubrica. in. ix. colla. ⁊ habui de facto. ¶ In tex. ibi: eiusdem patrissa. si aut diuersorum tūc aut nō reputant̄ idem. et debetur vtraq₃ summa. l. plane. §. j. ver. sed si duorum. s. ti. j. Aut reputat̄ idem vt testator ⁊ heres eius ⁊ debet̄ maior partim ex vno testamēto partim ex altero. argu. s. tit. j. quid ergo.

4 in pn̄. ¶ †In glo. prima ibi: duo testamēta. i. duas scripturas de eodem testamēto. ⁊ no. ex glo. iuncto tex. φ pōt quis cōpellere notariū φ sibi det in publica forma testamētum de quo fuit rogatus l₃ viuat adhuc non sic potest alius: q̄ꝛ non debet notarius testamentū alicuius publicare vel manifestare ad instantiam alicuius imo incideret in senatuscōsultum libonianū ad

5 hoc. s. qm̄ ad testm̄ apud. l. secūdā. §. si dubitet. ¶ †No etiam φ pōt quis compellere notarium vt de eodem testamento vel cōtractu faciat sibi plura instrumenta. ⁊ hoc a principio sed postq̄ fecisset vnū si peteret̄ vt faceret aliud nō deberet audiri nisi ex iusta causa probanda coram iudice. l. si quis ex argentarijs.

a ¶ Indefinita. Vide late p Jo. mo. in. c. gn̄ali. d̄ elc. glo. in. l. j. de re. iu. Joā. an. in c. circa. de elec. p Bal. ꝯsil. clxxxj. lib.

b ¶ Sempronius Adde qd̄ Bal. ī l. scripture. C. de fi. instru. dicit φ hec. l. non haberet locū in cōtractib⁹ onerosis.

c ¶ Protocollū. Adde Bal. cōsi. xliiij. ⁊ qd si non reperit̄ ꝓtocollum. vide p eundē ꝯsi. cxxx. ij. li. p Anto. de but. in. c. dudū. de cōuer. cōiug. Bal. ī rub. C. de fide instru. Ca. not. ī. c. qm̄. extra de proba. ⁊ dicit Bal. ī l. fi. C. d̄ edē. φ si notarius casu pderet instrā pōt cogere illū cui reddiderat istrumentū vt faciat ipsi copiam.

§.prohibet.de edē.vt si primū esset peremptū.adde qd̄ no.Bart. in.l.fi.de bo.auto.iudi.pos.posset etiā ex iusta causa ista quam 6 dicit gl.si volebat se absentare.¶†In vltima gl.ibi de ali.leg. libe.s.la.ij.sed dic aut legatū erat factū simpliciter ꝛ vtraq̄ summa debetur si in scriptura continentur diuerse quantitates.l. quinquaginta.de proba.aut ob causam vt alimentorum ꝛ debetur vltima siue maior siue minor.d.l.si libertis.adde qd̄ not. glo.in.l.j.de bonorum possessio.de duobus testamētis ab eodem confectis eodem die.nec apparet quod primo ꝛ quod post Adde quod dixi in dicta.l.plane.Item procedit quādo producebantur a diuersis vna a legatario.alia ab herede.si autem ab eodē videt̃ q̄ neutri stetur per.l.scripture.de fide instru.C. vel illa loquit̃ qn̄ inuicem contrariant̃ sed hic non sic:qꝛ maior summa ꝛ minor nō cōtrariant̃ q̄ eī differūt ſm plus ꝛ minus non differunt in substantia.l.fi.de fun.instru.

2 ☞Si maritus in dotē recepit fundū estimatū estimatione q̄ facit emptionē quod presumit̃ in dubio:ꝛ sic in dote est estimatio non fundus:si postea legat fundum simpliciter non censet̃ legasse animo compensandi cum estimatione.

1 **Licinius.** †Fructus ꝛ partus percepti ex re legata ante conditionis euentum ad heredem pertinet non ad legatariū.h.d.ſm glos.¶In tex.ibi:vt si mallet ꝛ sic fuit legatum conditionale.si declarauerit se velle mancipia potius q̄ pecuniā. l.si ita.§.illi si volet.s.tit.j.Ante ergo q̄ declaret dn̄ium mancipiorum ad legatarium non pertinet:ideo partus editi non dicuntur editi ex vxore:ꝛ sic non habet locum.l.herēnius.de vsuris.qꝛ loquit̃ in legato puro.¶In tex.ibi q̄ postea:hoc pōt intelligi tribus modis.s.post testamentū viuo testatore vel post mortem ꝛ ante aditā hereditatem ꝛ tūc nō est dubium vel post hereditatē aditam ꝛ anteq̄ vxor declaret volūtatem suam sibi enim non debebat̃ nisi estimatio ex quo dederat mancipia estimata hic est verus casus.nec esset conditio trahitur retro in legato vt ab adita hereditate videantur fuisse sua vere vel ficte a morte testatoris.l.j.§.j.ad sille.lꝫ secus in cōtractibus.l.potior.

2 et.l.qui balneum.¶†In glo.magna ibi:qꝛ ꝛ estimationem dotis ꝛ mancipia habet not.glo.singularem q̄ si maritus in dotē recepit fundum estimatum estimatione que facit emp.qd̄ presumitur in dubio.l.etiā.C.de iure do.ꝛ sic in dote est estimatio nō fundus si postea legat fundū simpliciter non censet̃ legasse animo compensandi cum estimat.sicut si legasset alium diuersum vel si legasset quantitatem simpliciter quibus casibus vtrumq̄ deberet habere.C.de rei vxo.act.§.sciendum.ita hic licet videatur maior dubitatio quasi videat̃ recessisse ab estimatione illa sed non potuit in vita mulieris et hec est ratio decisiua ꝛ cōiter idiote dicerēt cōtrariū q̄ reliqui sibi dotē:ideo si illā non rehabuit nō pōt plus petere sed nō est verū qꝛ dos nō cōsistebat in fundo.tene menti istā glo.contra quā videt̃ tex.in.l.ij.§.pe.de dote prele.Sed solue vt ibi no.per Bar.

1 **Bonorum.** †Si petita sit bonorū possessio noīe dementis vel furiosi licet illa nō tribuat ius irreuocabile ꝛ perfectū.facit tamen vt legata possint peti ac si tribueret ius prestita tamen cautione si cōtingeret ea ad irritum deduci.premitte cum in aditione hereditatis requiratur animus adeūtis.ꝛ ille nō possit:p aliū explicari.l.pau.p pcuratorē.de acqui.here.si delata est hereditas dementi vel furioso:nec ipse potest adire:qꝛ non habet voluntatē nec curator qꝛ eius voluntas est diuersa.pōt tñ petere bonorū possessionē que est potius facti q̄ iuris:qꝛ sibi tribuit administrationē nō ius ꝛ si furiosus resipiscat ꝛ approbet efficitur ius:ꝛ ius tributi al's euanescit ꝛ deuoluitur hereditas ad venientes ab intestato vt hic habentur in.l.fi.de cur.fur.dicitur ergo hic q̄ interim debent legata prestari vt sicut furiosus cōsequit̃ administrationem facti.ita legatarij prestita tñ cautione de restituēdo.si moriatur anteq̄ resipiscat.

2 ☞Destructa domo legata etiā anteq̄ sit effecta legatarij vt viuo testatore quare debeat̃ area legatario:ꝛ quare nō debeat̃ corium neq̄ caro mortuo boue legato.

1 **Mortuo.** †Perempta re legata q̄ ex eadē superest legatario nō debet̃.h.d.intellige non interueniēte mora vel culpa vel facto heredis al's res ipsa deberet̃ ꝛ solueret̃ estimatio integra.l.cum res.in fi.s.tit.j.non autem idē ad solū qd̄ superest.l. quid ergo.§.si heres.ver.sed si animalis.eo.tit.Item intellige non debetur.s.actione ex testamento:qꝛ corium ꝛ caro nō fuit legata:sed bos qui consistit ex anima sensitiua ꝛ corpore ꝛ actio ex testameto nō datur regulariter nisi ad rem legatā.j.eo.debitor in fi.sed si queritur an corium ꝛ caro possint vendicari distingue vt in glo.aut mortuus est bos postq̄ erat effectus legatarij ꝛ potest vendicari tanq̄ id quod ex re mea superest.per.l. solum.§.fi.de rei vend.aut anteq̄ dn̄ium esset factum suū:quia non erat testatoris vel fuit legatus sub conditione ꝛ ea pendēte decessit ꝛ tunc secus:ꝛ ita hic posset intelligi si vellemus intelligere verbum debetur large pro omni actione:sed opp.q̄ etiā actione personali debeatur coriū ꝛ caro.per.l.venditor.in fi.de here.vel act.ven.ꝛ.l.tenet̃.§.j.in fi.de act.emp.sol.ibi:in act.bonefi.in qua venit nō solū res principaliter debita:sed omne id qd̄ est equum venire.l.ex empto.eo.titu.ꝛ.l.fi.de condi.ob tur. cau.vnde est periculum interitus sit emptoris post contractū perfectū saltē qd̄ superest debet sibi tradi cū pretiū soluerit.vel solutione teneatur ne omnino sit in dāno.Hic in actione ex testamēto que est stricti iuris lꝫ quo ad accessiones habeat instar

2 bonefi.ꝛ legatarius tractet de lucro.¶†Ultimo opponit̃ de.l. si grege.in fi.s.tit.j.vbi destructa domo legata etiam anteq̄ sit effecta legatarij vt viuo testatore deberet̃ area act.ex testamento.solutio ibi area est potior pars domus sicut ꝛ carina nauis. l.quod in rerum.in fi.eo.titu.vnde cum illa remāserit censetur remansisse res legata:sed hic corium ꝛ caro non sunt pars principalis bouis sed principalis est anima sensitiua ꝛ illa est extincta:ergo et res legata est extincta ad quod.j.eo.l.peculium.§. quadrige.ſm Dy.Bart.et omnes qui reprehendunt glos.hic dum dicit de domo ꝛ area qui loquitur contra tex.d.l.si grege. in fi.de quo non meminit.

1 **Sititio test.** †Si legatarius nō habeat cōmercium rei legate nō tñ propter suam culpam debetur estimatio ꝛ non res quā transmittit:sicut si deberetur res:si vero propter sui culpam nihil debetur sed si habet cōmercium lꝫ heres non habeat debetur ipsa res.h.d.vsq̄ ad.§.fi.Nō ergo in grauato distinguitur careat cōmercio propter sui culpam:vel non sicut distinguitur in legatario:imo in distinctione tenetur:sed in legatario nihil debetur.Si non habet cōmercium sui culpa vel estimatio:si nō sui culpa.qd̄ dic vt in.l.apud iulia.§.fi.s.tit.j.cum ergo forensis non possit acquirere immobilia si sibi legatur fundus debetur estimatio:sed si forēsis institutus grauetur dare ciui rem immobilem:licet pro se non possit acquirere potest acquirere pro legatario hoc probat iste tex.in.§.seq.ver.sed proculus.¶In tex.ibi:extingui legatum quoniam ad heredē post diē legati cedentem trāsmittitur res legata ꝛ eius petitio ꝛ hic non fuit legata estimatio sed tessera cuius legatarius erat incapax:sed solue q̄ estimatio ex l.dispositione succedit loco rei:ideo idem iuris est q̄ de re:sed opponitur de.l.sed si susceperit.de indi.§.j.vbi valet legatum tessere ꝛ est emenda rome ex presumpta voluntate defuncti.solutio.intellige ibi si fuit legata cui alibi forte cōmorati al's secꝰ per istum tex.cum glo.qui volunt q̄ alij nō sunt capaces istius mensure.¶In tex.ibi nō habes.s.propter tui culpā al's ꝛ rebatius non fuisset iuste reprehensus.vt in.§.precedenti.ꝛ not.in d.l.apud iulia.in fi.

1 **Si testator.** †Portio deficiēs accrescit cū onere cōsistente in dando vel faciendo.h.d. declara vt in glo.ꝛ dixi in.c.celsus.§.qd̄ alicuius.

2 ☞Qualiter fiat substitutio in donatione causa mortis.

1 **Ut heredibus.** †Substitutio vulgaris.sicut:pōt fieri in hereditate.ita pōt fieri in legato ꝛ donatione causa mortis.h.d.¶†Et not.qualiter fit substitutio in

2 donatione causa mortis.s.mediāte stipulatione vt substitutus stipuletur a legatario:sicut eñ ad hoc vt dicat̃ donatio cā mortis requirit̃ traditio vel stipulatio inter donātē ꝛ donatarium. l.mortis cā.de dona.cā mor.Ita ad hoc vt substitutus dicatur donatarius requirit̃ stipulatio inter ipm̄ ꝛ legatariū:lꝫ si neutrū interueniret nō esset pprie donatio q̄ sapit naturā ꝯtractꝰ ꝛ vltime voluntatis:sed esset mere vltima volūtas q̄ etiā est donatio.s.co.legatū ꝛ hoc est vtile si aliter soluerent̃ gabella de cōtrac.aliter de voluntate.Itē ad illā clausulā si nō valet iure testamenti valeat iure codicillorū vel iure donationis cā mortis qꝛ si heres ꝛ legatarius sunt presentes ꝛ acceptātes ꝛ habebūt iure donationis pprie sumpta:ꝛ non requiratur aditio veniētiū ab intestato.vt no.in.l.post legatū.§.qui mortis cā.j.de his qui.vt indig.ꝛ.l.filie.fami.her.sed si nō sunt presentes valebūt iure legati.ꝛ erit necessaria aditio venientium ab intestato:vt no.in.l.q filio.§.si seruus.de here.insti.

1 **Titius.** †Si legatus vna ex rebus alternatiue debitis eo casu quo electio pertinet ad debitorem ita demum tenet legatum si illa soluatur postea testatori vel heredi.et si ambe legantur diuersis personis illis legatis tenebit que postea soluetur.ꝛ alterius annihilabitur:sed si electio pertinebat ad creditorem legantem. dic.vt.s.tit.j.l.si sic.§.fina.cum.l.sequen.in tex.ꝛ glo.¶Opponitur quod rei solute non valeat legatū imo censeatur reuocatum.l.fideicō.

tum.l.fideicom.§.si rem.glo.multum se inuoluit. ꝛ ponit plures solutiones. in principio ꝛ in fi. Dic q si fiat solutio heredi non obstat cõtrarium.quia ibi loquitur quãdo testatori.si aũt fiat testatori.tunc aut sponte soluente.ꝛ idẽ qꝛ non censeẜ reuocasse vt etiam ibi patet. si aũt ponis q exegit ab inuito tũc ob. sed respõde q aliud est legare nomen debitoris.vel simpliciter quod debetur a tali.ꝛ tũc locum habet ille.§.Aut res debita ꝛ tunc habet locum.imo ex euentu apparet quid sit in legato.qꝛ si illa soluetur ipsa censetur esse in legato. ꝛ illa poterit peti. si autem nõ soluetur tunc nomen debitoris censetur esse in legato.ꝛ heres liberatur cedẽdo actionem.s̃.titu.j. apud iulia.§.si titius.ver.idez iulia.scribit si fundum.al's est.§.ꝛ ibi hoc tenet Barto.per illum text.ꝛ hic est glos.ordi.in fi. ¶ Item opponitur q in secundo casu vtrumq legatum valeat ꝛ vtriq debeatur.s̃.titu.j.quod si quis glo.immiscet contrarium illud inter solutiones precedentes.sed respõde.vt.s̃.dixi.quia ibi electio erat creditoris legantis.ꝛ que sit ratio dic vt ibi.ꝛ colligitur.s̃.eo.l.qui duos.

2 ☞ Paria sunt legare nomen debitoris vel legare quod exigetur ab eo.ꝛ sicut primum legatum est purum.et heres liberatur cedendo actionem. ita ꝛ secundum.et si esset conditionale non posset agi.vt sibi actio cedatur sed tantum post factam exactionem.

1 **Cum ita legatum.** †Relatiuum quantitatis iunctum futuro tẽpori non facit conditionem.hoc dicit. Secus in relatiuo substantie.l.stichũ qui meus erit.sed illud summarium non videtur verum.imo relatiuum quantitatis. etiam si iungaẜ verbo preteriti temporis ꝛ presentis videtur facere conditionem.l.si quis fundũ.de contrahẽ.emp.ꝛ.l.fi.C.eo.ꝛ tñ secus est in relatiuo substantie.qꝛ facit demonstra.d.l.stichum.ideo potest aliter summari. 2 †Paria sunt legare nomen debitoris vel legare qd exigeẜ ab eo.ꝛ sicut primũ legatũ est purũ ꝛ heres liberaẜ cedendo actionẽ ita ꝛ scdm.sed si esset cõditionale non posset agi vt sibi actio cedaẜ.sed tm̃ post factã exactionẽ.h.d.ꝛ est mirabilis casus ꝛ prima facie quilibet diceret contrarium.

2 ☞ Testator si general'r erat habilis ad testãdũ vel legãduz. lz nõ specialiter respectu certe persone siue dicat lego q̃tũ capere potest.siue quãtũ relinquere possum. cõprehendiẜ tempus presens ꝛ futurũ donec vixerit.

Quid si erat generaliter inhabilis ad testandum.vel ad capiendum ex testamẽto.an possit instituere aliquem vel ei legare cõferendo in tempus habile.

1 **Si ita quis in testa.** † Verbum potest est extensiuũ ideo lz proferaẜ in presenti cõprehẽdit etiaz futurũ.ad hoc allegatur.ideo si dicatur si nõ potest valere iure testamẽti valeat iure codicilloꝝ ꝛ tũc valere poterat sed ex postfacto nõ qꝛ nascitur p̃teritus qui rumpit clausula illa operabiẜ p istũ tex.ſm Dy.sed si nõ esset apposita sz dixisset si nõ valet iure testamenti non operaretur illa clausula:qꝛ refert ad tẽpus cõditi testamẽti nõ futurũ.l.si ita scripsisset.s̃.e. ꝛ tũc valebat.ꝛ sic conditio deficit. 2 ¶ †In text.ibi sed si dixerit supra retulit se ad potentiam legatarij hic ad suam ꝛ iste text. facit contra vnum qd Bald.no.in.l. eam quã.in antepe.col.C. de fideicom.vbi dicit esse differentiaz inter ista ꝛ hic probatur contrarium.sed dic q aut testator generaliter erat habilis ad testandũ vel legandum.licet nõ specialiter. respectu certe persone vtꝫ qꝛ erat filius naturalis ꝛ tunc nõ est differentia. qꝛ siue dicat lego quãtũ capere potes siue q̃tum relinquere possuz cõprehenditur tempus presens ꝛ futurũ donec vixerit.ꝛ lz tẽpore testamẽti nõ posset relinquere nisi vnciã.si sit habilis ad.vj. vncias valebit legatuz.in.vj.vt hic.Aut generaliter erat inhabilis ad testandum.qꝛ erat filiusfami.vel ad capiendum ex testamẽto.qꝛ deportatus.tunc est differentia.qꝛ primo casu si dico instituo talem cuz ero habilis ꝛ non valet institutio.nec reconualescit institutio licet efficiatur habilis ita loquitur Bal. secus in secũdo casu.qꝛ si legatur incapaci cõferẽdo legatuz vel institutuz in tempus quo erit capax vz.l.in tp̃s.de here.insti.ꝛ tene mẽti.adde qd no.Bart.de isto v̓bo pȯt.in.l.si ita.de auro ꝛ argẽ.leg.ꝛ.l.j.de iniust.testa.ꝛ.l.gallus.in prin.

2 ☞ Grauatus restituere si decesserit sine liberis.si ingrediaẜ monasterium deficit conditio.

Si dixit si decesserit sine liberis legitimis. ꝛ naturalib⁹ ex corpore proprio descendẽtibus.ꝛ ingrediatur monasteriũ an tũc etiam habeatur loco filij.

Quid si ista verba referantur ad personam que non potest ex vxore habere filios legitimos.vt presbyterum vel cõstitutum in sacris.

Quid de filijs legitimatis.an contineãtur appellatione filiorum naturalium ꝛ legitimorum.vt faciant existere vel deficere conditionem.

In legitimatis est verus status legitimationis.

4 Statutum si dicat q extante filio legitimo ꝛ naturali filia nõ succedat legitimatus excluderet filiam legitime natam.

Quid si diceret extante masculo nato legitime q si esset legitimatus p subseq̃ẽs matrimoniũ nõ diceretur legitimatus.

Quid si per rescriptum.

1 **Is cui in tempus.** †Ciuiles filij nõ faciũt existere conditionez filiorum.hoc dicit.ꝛ adde nec deficere.l.fideicõmissum.de condi. ꝛ demon. 2 ¶ †Contra tex.oppo.in aut. de sanctis.episcopis.§. sz hoc possunt. solutio.speciale est in monasterio ne impediaẜ vita contemplatiua vt sit grauatus restituere si decesserit sine liberis si ingrediaẜ monasterium[a] deficiat conditio. sed quid si dixit si decesserit sine liberis legitimis ꝛ naturalib⁹ ex corpore proprio descẽdentibus ꝛ ipse ingreditur monasterium videtur q monasterium nõ habeatur loco filij.qꝛ non descendit ex proprio corpore.cõtrarium determinatur:qꝛ etiaz si illa verba nõ essent apposita intelligeretur de filijs descendẽtibus ex suo corpore vt hic patet.nõ de adoptiuis.vnde licet hoc exprimatur nihil plus operatur.l.iij.s̃.titu.j. 3 †Dicat ergo ita specifice ꝛ expresse q appareat de monasterio non sensisse nã in dubio lex contrarium p̃sumit fauore vite cõtemplatiue vide Bal. in l.deo nobis.sed pone q ista verba referũtur ad personaz que nõ potest ex vxore habere filios legitimos vt p̃sbyteruz vel cõstitutum in sacris.respõdeo debet intelligi de his qui possunt habere pfectionẽ:vt no.Bar.in.l.heredibus.§.fi.ad trebel.ꝛ.l. si quis posthumos.in prin.de lib.ꝛ posthu. Item quid de filijs legitimatis.respõdeo continentur appella.filioruz naturaliũ ꝛ legitimorũ vt faciant existere vel deficere conditionem ita disputãdo tenuit Jaco.de are.nam ꝛ etiam iure cooperante. vt no.Jo.an.in addi.Spe.de suc.ab intesta.in fi.ꝛ sic non ob.iste tex.qꝛ hic non currit naturalis.sed legitimitas.ꝛ no.qꝛ in legitimatis est verus status legitimationis:vt no.Bal.i.l.eã quã. C.de fideicõ.ꝛ Bar.in.l.si is qui pro emptore. de vsuca. 4 † ideo si dicat statutum q extante filio legitimo ꝛ naturali filia nõ succedat legitimatus excluderet[b] filiam legitime natam. vt not. Bald.eo.titu.l.cum acutissimi.ꝛ.d.l.eam quam. ¶ Quid si diceret extante masculo nato legitime si esset legitimatus p matrimonium subsequens nõ diceretur legitime natus.ꝛ excluderet per id quod no.gl.in.c.innotuit.de elec.sec⁹ si p rescriptuz. qꝛ legitimatio talis non trahitur retro ad tempus natiuitatis vt no.Bar.in.l.gallus.§.ꝛ quid si tm̃. sec⁹ in alia.vt in.c.tanta qui filij sint legitimi.ꝛ.l.cum quis.de natu.libe.

[a] ¶ Monasteriũ. an habeaẜ loco filij vide p Bar. ꝯs.j.cal.ꝯsi.xliij. d e test.barb.ꝯsi. xiij.Ange.consi. lxxx.

[b] ¶ Excluderet.sz an filius arrogatus excludet vide p Jo.de ana. cõsi.xxvij. ꝛ ibi ꝛ qd d legitimato.

1 **Non oportet.** †Pone hic casum q legatarius viuo testatore vel pendente conditione legati porrexit iudici petitionẽ.petẽs se declarari capacẽ illius legati:qꝛ forte dicebatur cõtrarium.dicitur hic q talis petitio non est admittẽda:qꝛ posito q esset capax est dubium.an legatum ad eũ spectet.debet ergo expectari tempus quo dies legati cesserit.Sed cõtra de.l.j.de ferijs ibi etates probẽtur.ꝛ.l.de etate. de mino. solutio.si specialiter occasione alicui⁹ legati petit nõ debet audiri.sz si generaliter vt declaretur status suus debet audiri vt ibi no.ꝛ in.l.si duo patroni.de iureiuran.in princi.Sed quid si dies legati cessit.an legatarius anteq̃ petat legatuz possit petere se declarari capacem.respõdeo nõ.quia hic articulus per se nõ debet tractari.sed incidenter vt petat legatum.ꝛ si opponitur de incapacitate probet se capacem ita intelligit Bar.istã l.ꝛ sic post litis contest.l.ita demum.de procu.ꝛ.l.nõ ignorat q accu.nõ pos.solutio.ibi cum queritur de persona q̃tuz ad hoc vt in ea possit substantiari iudicium.quod dic vt no.Barto.s̃. de testamento si queramus.

2 ☞ Cum ab vno heredum legatũ esset mulieri pro dote animo compensandi q ipsa possit agere contra quemlibet heredem repudiato legato.

3 Si acceptauit legatum an debeat remanere contenta.etiã si sit dos maior q̃ legatum.

1 **Cum ab vno.** †Actio de dote potest intentari contra vnum ex heredibus mariti a quo relictum fuerat vxori animo compensandi cũ dote vsq ad cõcurrẽtẽ quantitatem relicti si ipsum repudiauit sicut posset intentari pro relicto actio ex testamento si illud acceptasset pro residuo ꝯueniat coheredes ꝛ totum quod soluit in computatione falcid.contra alios legatarios detrahitur tanq̃ es alienum.hoc dicit tota.l. singularis.ꝛ nõ est alibi.quia licet per.l.xij.tabu. diuidaẜ actio inter heredes.tamen in casu huius.l.vnus solum potest ad totũ cõueniri si mulier vult ꝛ sic testator potuit mutare.l. dispost

tionem. et facere quod vnus cõueniatur vltra partẽ suaz. et que sit ratio. j. dicam. Primo loquitur quando mulieri fuit factum legatum animo compensandi vsque ibi: eandẽ. Secũdo quando fuit instituta in parte similiter animo compensandi. et sibi datus fuit substitutus vulg. et repudiauit hereditatẽ que deuenit ĩ substitutum vt illũ solũ possit conuenire vsque ibi sed de legatis. ibi determinat dubiũ circa predicta nõ paruũ. ¶ In text. ibi quã legatam maluit. si ergo acceptasset legatum nõ esset dubium quod illũ solũ posset conuenire actione ex testamento. vt hic innuit. sed contra. ff. de. l. seruo alieno. §. si testator. s. titu. j. per quem videtur quod non mulier sed coheres posset agere ex testamento Bal. mutauit in hoc tertio contrario. Tu dicas quod cõtrarium procederet si heredem grauasset de soluendo dotem mulieri. sed hic ab eo fecit legatum animo compẽsandi. non autem directo ab isto dotem legauit. sed per indirectum. puta rem ipsius heredis vel partem suaz alicuius rei hereditarie vnde potest interesse mulieris habere potius illam rem parem quam dotem cõsistẽtem in pecunia. vnde eius cõtemplatione videtur factum legatum. sed quãdo dumtaxat grauat de soluendo dotem videtur magis gratia coheredis quam mulieris fecisse cũ ipsa habeat actionem cõtra quemlibet. sed etiam si tunc appareret quod cõtem-

2 platione mulieris posset mulier agere vt ibi dixi. ¶ † In text. ibi. vtrum in omnes heredes si ipsa vellet agere contra quẽlibet heredẽ repudiato legato sine dubio posset: quia testator non potuit eam artare ad intentandam actionem cõtra vnum. probatur in. l. plane. familie herciscũde. et argumentum. j. l. pacto successorum. C. de pact. et hoc voluit glos. in verbo putat. sed est dubium si vult contra illum soluere actionem de dote an possit. et hoc deciditur in hac. l. quod sic. Et istud etiam vult glo. illa et sic textus dum infra dicit debeat exponi. id est possit. ¶ In tex. ibi cum primũ. Iste textus innuit quod etiã cõpellatur vt si agat cum coheredem possit ille eam repellere nisi primo egerit cõtra coheredem. et ipsum excusserit cum ad coheredẽ pertineat. et possit per coheredem ad hoc compelli. licet per mulierem non. quia repudiauit legatum. sed hoc nõ debet nocere coheredi. quo minus possit compellere. ergo et vxorem ad agẽdum contra illum qui habet partẽ hereditatis subiectam huic oneri. quã adeundo videtur illud acceptasse. ff. de acquiren. heredita. si duo. pro hoc in simili. ff. commoda. vnde queritur durum videtur tamẽ quod testator hoc preiudicium potuerit facere mulieri vt prius excutere habeat. vnum quam agat cõtra alium vnde videtur quod non compellatur per illã. l. plane famil. herciscunde. quicquid in-

3 nuat tex. et hic intelligatur si velit. ¶ † In text. ibi aut iudicio mariti per hoc videtur quod si acceptauit legatum debeat remanere cõtenta etiã si sit dos maior quam legatum ex quo fuit relictũ animo compẽsandi. quasi cum hoc onere videatur acceptasse. ad quod facit. cum offi. de testamẽto. et hoc etiam sentit glo. j. e. creditorem. cum dicit de eius autem estimatione. non est opus querere. ff. eo. imperator. §. si centum quasi tantum illam rẽ videatur estimasse. Sed cõtrarium hoc facit quod no. ff. eo. titia. §. qui in vita. et. l. penul. de ali. et cib. lega. vbi videtur quod fiat cõpensatio vsque ad concurrentem quantitatẽ. potest dici quod ibi nõ fuit expresse legatum animo compẽsan. sed. l. ita fingit et tunc fictionem limitat vsque ad concurrẽtem quantitatem. secus si expresse vt hic et semper dubitaui. per istum tex. et dicta iura. in cõtrarium tamen quod infra subijcitur. quia si repudiauit et vult agere contra illũ heredem ad dotẽ non potest agere nisi vsque ad valorem legati residuum debet petere a coherede vt infra sequitur sed idẽ ergo debet esse si acceptauit. sed tamen alia ratio est in vno quam in alio. quia hic nõ potest dici quod tantũ estimauerit totã dotem quando ab vno est consecutus dotem. sed bene põt dici quãdo pro legato. ¶ In tex. ibi heres instituta. scilicet in parte animo compẽsandi cum dote dato substituto vel secundum Dyn. ¶ In tex. ibi valde dubitatur et non sine mysterio. nam ponendo casum vt gl. ponit quod dimidia cuiuslibet valebat. xij. et ab vno fuerũt legata quatuor diuersis. Item vxori animo compẽsan. cũ dote que erat octo si habet soluere tota. viij. quatuor soluit nomine suo tanquam es alienũ et quatuor nomine coheredis tanquam illi legata si illa nõ solueret tunc detractis quatuor que nomine suo soluit tanquam es alienum et solutis quatuor pro legatis. remanerent sibi alia quatuor que sunt vltra quartam de. xij. nihil ergo deberet detrahere a legatarijs. ergo nec nũc. si soluit pro coherede. quasi coheres videatur soluisse. sed cõtrarium est imo ex quo totum onus est sibi iniunctum. et tota. viij. debentur mulieri. tota de parte sua tanquam es alienum detrahuntur qua detractione facta nihil sibi remaneret. si solueret tota quatuor legata. detrahit ergo quartã de quatuor et sic vnum. sed contra quia secundum hoc testator poterit priuare parte fal. grauãdo de soluẽdo dotem totã si enim nõ grauasset soluisset quatuor. quibus detractis remanerẽt sibi octo de quibus fal. sunt duo. et in illis non poterat iure isto grauari nũc non habebit nisi vnũ et totũ cõtingit facto testatoris. qui sicut non potuit totam fal. tollere ita nec minuere. l. quod de bonis. §. j. et finali in fine. solutio. a legatarijs fateor quod tantum vnum de quatuor detrahit. Item a muliere nihil quia recipit quod suum est. l. ij. §. idẽ iulia. de do. prelega. sed vnũ de quarta parte que sibi debetur de. viij. quod sibi deficit poterit a coherede repetere. pro quo soluit quatuor que coheredi videntur prelegata dicto. §. si testator. et hoc probat tex. in. l. si filia. §. pap. famil. herciscũ. per quem debet suppleri iste text. licet doct. non tangant. et hoc declarat istum text. ¶ Ultimo glo. super verbo putat voluit opp. quod mulier etiã si velit cõtra vnum tantum non possit agere cum actio sit diuisa inter eos. et soluit pluribus modis. primo quod hic sit speciale in do. et istã sequuntur doc. vel secundum Bald. dic non esse speciale imo esse idem in alio debito per rationẽ que ex text. colligitur quia penes istum erat pars hereditatis. que per testatorem erat subiecta huic oneri. nimirum si de equitate: licet non de rigore vt hic colligitur in verbo equum possit dari actio cõtra vnum solum vt in simili. et. l. iij. §. si heres. commo. et pro sol. l. actione. §. si communis. sed ibi est propter duo. quia actio erat bonefid. et ille solus habebat facultatẽ rei restituende vel habebat rẽ subiectam oneri. ideo dictum Bald. quod etiam fuit Pe. videtur limitandum quod habeat locum non solũ in dote. sed in omni debito. ex contractu bonefi. ex quo cõcurrit aliud quod. ff. dixi secus si stricti iuris. l. si tibi homo. §. si fundus cum ibi dictis. alie solutiones glo. reprobantur quia contra istum text. et mentem eius vide Cyn. post Pet. in. l. pro hereditarijs. de here. acti. et Guil. de cu. in. l. auus. de pactis.

2 ☞ Potest interesse nostra habere potius fundum seu rem quam estimationem. vel ratione vicinitatis. vel ratione affectionis quia fuit antiquorum nostrorum.

Quid si nec est vicinus nec fuit antiquorum.

1 **Si cui fundus.** † Ualet legatum licet factum sub conditione dandi tantum quantum valet res legata. h. d. videbatur contrarium quasi non contineret vtilitatẽ. arg.

2 ff. titu. j. sinautem. sed tex. respondet in fi. † quod imo potest continere quia potest interesse legatarij habere potius rem quam estimationem. vel ratione vicinitatis quod not. vel ratione affectionis. quia fuit suorum antiquorum. vt in glos. et. ff. de mino. si in emptione. non tñ ratione talis interesse potest grauari. l. nõ amplius. ff. titulo. j. in princ. et sic soluitur contrarium in gl. ¶ In tex. ibi nam alias interest. id est interesse potest sed quid si nec est vicinus. nec fuit antiquorum. et sic nõ posset pretendere hoc interesse. dic legatũ valere si magis rem affectat quam pretiũ vt possit petere actionẽ ex testamẽto. ff. titulo. proximo si equo. quia sibi satis est vt impleat suã voluntatem.

2 ☞ Duplex est visus corporis et mentis.

Ualet testimonium si reddit rationem per sensum visus licet de his que non vidẽtur per sensum corporeum sed per sensum tactus vel auditus.

3 Quãdo diuerso iure deferuntur plures partes potest vna acceptari alia repudiari. si sic tota res deferatur diuerso iure ex persona mea. et ex persona filij vel serui.

1 **Iritio.** † Pars legati põt repudiari quãdo delata est vna vno iure et altera alio iure. hoc dicit tex. non tamen trahitur ad aliam partẽ repudiatio. imo illi accrescit pars repudiata et potest illam acceptando recuperare etiam partem repudiatam vt in gl. per. l. mihi et tibi. in princ. ff. ti. j. sed si tota res esset delata vno iure nõ valeret repudiatio partis. l. neminem. ff. e. sed acceptatio partis valeret et traheret ad se aliã partẽ. j. eo. si cui res nisi tertium appareret. quia vnã acceptauit aliam repudiauit. quia nec acceptatio nec repudiatio per dictam. l. neminem sicut in hereditate. l. j. de acquirẽ. here. cum se. et. l. si tu ex parte. ¶ In tex. ibi die cedẽte. hoc ideo dicit. quia si antequam cederet dies mortuus est titius portio sua deficeret propter mortẽ. et accresceret portioni mee. vnde nõ haberet locum quod subijcitur quod possem repudiare ex causa hereditaria. cum ex illa nõ fuerit mihi delata. nec etiam haberet locum quod gl. dicit quod possem habere. vel ex persona mea vel ex persona titij. imo non nisi ex mea ex qua vtrãque possum acceptare. ¶ In tex. ibi decessit sub. ante acceptationem legati factã per ipsum vel per me alias nõ haberet locum quod subijcitur vt possit repudiari quod semel accepta est.

2 ¶ † In tex. ibi placere videor refertur advisionem intellectus. vnde allegatur quod duplex est visus corporis et mentis certe sensus visus est adeo generalis ratione predicta quod omnes alios cõplectitur. ideo valet testimonium. si reddit rationem per sensum visus licet de his que nõ vidẽtur per sensum corporeũ. sed per

3 sensum tactus vel auditus. vt not. doc. in. l. testiũ. C. de test. † nõ. ergo quod

ergo φ quando diuerso iure deferuntur plures partes. No. φ potest vna acceptari alia repudiari: vt in tex. cum glo. sic si tota res deferatur diuerso iure ex persona mea et ex persona filij vel serui possum vnam acceptare aliam non. et repudiatio ex vna causa non trahit ad se aliam ex alia causa. j. e. si mihi pure. et. s. titu. j. si seruo meo.

2 Multa indirecto conceduntur que nō directo.

1 **Si eo herede in.** †Legatum factū seruo hereditario valet. licet heres vel defunctus non sit vel fuerit illius capax. qr eorum persona in hoc non inspicitur. sed consideratur hereditas per se tanq̄ persona capax. et ei acquiritur. et per ipsum postea heredi. lz in capaci. qr non directo. sed per indirectum acquiritur. h. d. nota bilis casus. nam licet hereditas iacēs aliquando et vt plurimū representet personam defuncti aliquando personam heredis. quātū tamen ad hoc vt legatum factum seruo hereditario red datur nullum propter incapacitatem heredis vel defuncti neu tri attenditur. sed per seipsum consideratur. tex. est hic singula ris. ¶ In text. ibi. qui nihil vel non totum capere potest. scili cet ab eo qui postea legauit seruo hereditario vt infra sequitur bene tamen poterat capere ab ipso institucēte. Pone exemplū si filius meus spurius qui nihil a me poterat capere fuit institu tus a titio a quo capere potest vt no. glo. in aut. quibus modis natu. effi. sui. §. fi. et Barto. in. l. j. de iure fisci. et anteq̄ adiret le gaui seruo hereditario illius hereditatis. videbatur non vale re cum esset peruenturum ad ipsum spurium adita hereditate sed contra est vt sequitur idem esset econtra: si spurius instituis set titium quia nō inspiceretur incapacitas spurij defuncti te 2 nementi. †et sic multa indirecto conceduntur que non directo. l. j. de auto. tut. ¶ In text. ibi post multas varietates pondera hoc: quia patet φ casus erat satis dubi9 cū hereditas nō soleat per se cōsiderari. ¶ In tex. ibi sine vllo impedimēto. nota ver bum generale. et sic intellige incapacitatē heredis vel defuncti et sic tertia pars de qua. s. cū dicit an neutrius vera est.

2 Si fiat legatum episcopo vel abbati talis loci. vel alia cō missio. lz moriatur qui tūc erat ante legati diez cedentis vel re integra legatum vel cōmissio non expirat.

3 Quid si fiat vicario episcopi.

4 Si fiat vni canonico censetur factum persone non dignitati. Quid in parochiali.

1 **Quod princip.** †Legatū factū no mine dignitatz quā quis habet per se non potest fieri caducum per mor tem persone. qr cēsetur factum dignitati non perso ne. secus in dignitate quā quis habet ab alio. h. d. et sunt singu lares primo namq̄ casu dignitas per mortez non extinguitur 2 sed dicitur vacare. †Secundo casu extinguitur. et in personam successoris dicitur noua dignitas nō eadem. secus in precedēti si ergo fiat legatum episcopo vel abbati talis loci vel alia com missio. licet moriatur qui tūc erat ante legati diem cedentis vel re integra legatum vel commissio non expirat: vt in hac. l. et. c. 3 quoniam abbas. de offi. delega. †sed si fiat vicario episcopi. se cus per. l. sequentem qr non trāsit ad nouum vicariū qui dici tur habere nouū officiū. nec dicitur successoris. sed in preceden ti est successor in dignitate. vt in. c. nouit. de elect. facit de annu. 4 lega. l. annua. §. fi. †sed quid si fiat legatū vni canonico. respō deo censetur factuz persone non dignitati. qr non habet digni tatem in ecclesia. et non habet successorem. sed cum persona fini tur. et sic habetur vice auguste ita dicunt canoniste et alius sub rogatus nō dicitur successor. secus in parochiali qui dicit pre latus sicut episcopus totius diocesis. qr apud euz est cura ani marum non sic apud canonicum. licet possit esse penes totū ca pitulum. nota. in capitulo cum nō ignores. de preben. p Inn. ¶ Sed oppo. legatum non transmittitur ad heredez si legata rius decedat ante diem cedentis. et tamen heres reputatur ea dem persona cum defuncto. solutio. veruz est per fictionem nō scdm veritatē vt patet in. l. generaliter. de re. credi. C. sz digni tas pdecessoris est eadē fm veritatē in successore nō fm fictionē qr dignitas non fuit mortua sed persona sic.

1 **Tallianus.** †Fideicōmissum deficiens ex postfacto remanet apud lega tariū. non autē reuertitur ad heredem. h. d. dic vt. s. eo. si quis titio. et. l. si quis quos.

1 **Si titio.** †Si portio minus grauata accre scat plus grauate contribuūtur vt augeantur legata. h. d. Idem si portio nullo modo grauata accresceret grauate. sed quid econuerso si grauata non grauate glo. dicit idem. Sed contrarium est veri tas fm doc. qr tunc non contribuuntur vt legata relicta. id est grauata augeantur per non grauatam. imo detrahitur falci dia perinde ac si simul non iungerentur. l. j. §. si coheredis. et. l. in singulis. ad. l. fal. ¶ In tex. ibi et vt quisq̄ heres esset in. c. et istud grauamen generale comprehendebat ambos vnde si qui libet adiuisset p parte sua titius esset grauatus i. cc. et ex specia li grauamine in qnquaginta ex generali sic. vltra vires sue par tis in quinquaginta cum sua portio nō valeat nisi. cc. deduce rentur ergo pri9 quinquaginta tanq̄ facta vltra vires sue par tis. l. j. §. pe. l. si. ad treb. de alijs. cc. deducerentur. l. pro fal. et sic non haberet soluere nisi. cl. Uidebatur ergo si meuius qui nō erat grauatus nisi in quinquaginta repudiaret partem suā. et sic accresceret titio φ titius teneretur primo ex sua psona solue re. cl. et ex persona meuij quinquaginta et sic. cc. in totum. et alia cc. sibi remanerent. sed contrariuz est postq̄ portio meuij accre scit sibi. nā est perinde ac si a prin. fuisset in totum quo casu ha beret soluere integra. cccc. cum sibi remaneant. c. que sunt quar ta pars et sic non excedunt dodrantem. in hoc stat consideratio huius. l. non sic esset econuerso. si portio titij accresceret meuio qr ex persona titij meuius non solueret nisi qd fuisset solutur9 si vtraq̄ adiuisset. s. cl. et. l. ex persona sua et sic sibi remanerent cc. sed oppo. φ in hoc generali grauamine non intelligat gra uatus semper titius qui erat specialiter grauat9. argu. in. l. im perator. solutio. ibi poterat hoc fieri salua ratione recti sermo nis: hic non qr verbum quisquis non potest referri nisi ad plu res. l. ex duobus. de vulg. et pup. hic non erāt instituti nisi duo. secus forte si plures ne duplici onere. et c. et. l. titia. §. qui inuita. sed op. etiaz φ titius ex persona meuij nō teneat ad qnquagin ta. vt. s. eo. celsus. §. qd alicuius. solutio. ibi qn soli meuio esset grauamen iniunctū hic fuit cōiter iniunctū vtriq̄ et sub nomi ne appellatiuo. nā et idē si sub ppriijs. l. ciuitatibus. §. luci9. s. ti. j. ex his tota glo. remanet declarata.

2 Qui venit per ius accrescendi censetur venire ex quadam substitutione vulgari.

3 Qn sunt plures gradus succedentiū ab intestato solus prim9 videt habere voluntatem defuncti. alij nō. sed veniunt ex legis dispositione per successorium edictum.

4 Quando sunt plures gradus facti a testatore non a lege vt plures substituti vulg. quilibet censetur habere voluntatem defuncti.

1 **Julianus quidā.** †Portio hereditatis de ficiens accrescit cum one re legatorū etiam in successione intestati. hoc dicit. ¶ In text. ibi cum esset ab eo. Barto. intelligit ab eo. scilicet non solo imo etiam ab alio coherede et sic cōmuniter fuit vtriq̄ iniūctum ni mirum si coheres tenetur etiam si fuit nominatim iniūctum. l. ciuitatibus. §. lucius. secus si ab eo solo fuisset nominatim reli ctum. l. celsus. §. quod alicuius. sed istud est violare literam. qr iurisconsultus sciuisset dicere ab eis. Item iulianus vehemen ter errasset si esset vt dicit Bar. Meli9 est ergo dicere φ ab ipso solo fuit relictū. sed quomodo respondet ad. §. quod alicuius respondeo qd procedit de vi verborum et ante rescriptum diui seueri sicut Julia. decisio sed corriguntur per dictum rescriptū et hoc vult ista litera si non calumnietur. et. l. non iustam. ad tre bellia. quod etiam voluit Azo. vt refert ibi glo. tetigi ibi et in. l. 2 licet imperator. ¶ †In tex. ibi et hic quas substitutus. no. quia semper allegatur ad hoc φ qui venit per ius accrescen. cēsetur venire ex quadaz substitu. vulg. sed cōtra. qr substitutus vulg. venit ex dispositione defuncti sed coniūctus venit ex disposi tione legali. l. si in testamēto in fine. de vulga. et pup. cum dicit alteram partem vendicasset et c. solutio. fateor φ venit per. l. ta men per tacitam voluntatem defuncti qui cēsetur sciuisse. l. di spositionem. ideo videtur voluisse eaz seruari. ideo dixit quasi. que est dictio seu nota improprietatis nimirū si tenet ad onus iniunctū coheredi. non sic in eo qui venit mere ex. l. dispositio ne circa voluntatē defuncti expressam vel tacitam vt legitim9 heres qui non est in primo gradu. vnde non tenetur ad onera primi gradus. l. j. §. fin. j. titu. j. per rationem quam dixi. ¶ In fi. glo. mag. ibi. vnde prima placet tene precedentem que est sin gularis fz Dy. nec ob. l. qui graui. qr licet ibi esset in eodē gra du testator de altero eorum non sensit. qr tempore codicillorū non erat natus nec sperabatur nasci. ideo nō dicitur venire ex vo luntate defuncti. propterea nō tenetur ad onus iniunctum co heredi. nos loquimur qn vtriq̄ cogitauit qr ambo erant in re 3 rum natura. ¶ †Nota ergo ex glo. φ quando sunt plures gra dus succedentiū ab intestato. solus primus videtur habere vo luntatem defuncti alij non sed veniunt ex. l. dispositione p suc cessorium edictum. hec est ratio quare non tenentur ad onera primi gradus. sed contra de. l. si quis cū nullum. de iure codi. sol. si sunt nominatiz relicta a primo gradu non debentur a se. quia testator non cogitauit sibi succedere nisi illū gradum. sed si generaliter quisquis mihi et c. vel a venientibus ab intestato.

per hanc generalitatem videtur sentire ꝙ etiam alij sint succes-
4 sui: ideo tenentur. Cetera dic vt notat Bart. † in. l. cū pater. §.
cum estimare. quando autē sunt plures gradus facti a testato-
re nō a. l. vt plures substituti vulg. glibet cēseāt habere volūtatē
defuncti. h. d. gl. quā omnino vide in. l. nō iustā. ad treb.

2 ☞ Quod nō reperiatur naturalis obligatio directa ⁊ vtilis.
Utile dominium an sit de iuregentium an de iure ciuili.
Imperator legitimando post aditam hereditatem p alios in
qua sunt feuda an possit vtile dominiū auferre ab adeūtibus.

1 **Si alienus.** † Fideicommissum relictū ab aliquo contemplatione emolumenti ad illū peruenturi. si non peruenit nō debetur ab illo sed ab eo apud quē remanet emolumentum de equitate non de rigore. qꝛ nō fuit ab eo relictū. contra. j. titu. j. l. iiij. que incipit: a patre glo. hic format oppo. satis pulchram. ꝙ seruus de rigore teneatur. qꝛ lꝫ fuerit relictū a domino censetur relictum a seruo qui fuit institutus qđ patet. qꝛ si adiuisset iussu domini teneretur dominus ad istud fideicommissum ex persona serui. l. cū filio. §. ti. j. ⁊ hoc non videt aliud importare nisi ꝙ videat iniunctū seruo. sicut iniūctū tutori vel curatori cēsetur iniunctū pupillo vel adulto institutis. l. peto. §. mater. j. eo. ergo tenebit seruus de rigore nō obstāte ratione de qua hic cū dicit qꝛ rogatus nō est. qꝛ imo censetur rogatus. glo. se inuoluit. vera est solutio. ꝙ imo nec est relictum a seruo. nec fingitur ab eo relictum. sed a domino cui querenduꝫ erat emolumentum. nec obstat ꝙ soluit ex persona serui. qꝛ hoc nō importat. vt censeat relictum a seruo. sed vult dicere. qꝛ iste seruus fuit institutus ⁊ non dominus ad finem vt possit detrahere trebelli. tanꝙ fuerit relictum ab herede: qꝛ dominus cēsetur heres cum sibi querantur omnia iura etiam directa. non sic qñ
2 dominus esset grauatus dare seruo vt ibi habetur. ¶ † No. gl. que videtur velle ꝙ reperiatur naturalis obligatio directa et vtilis qđ doc. reprobant. quia est de iure genti. ꝙ talem distinctionem nō fecit sed ius ciuile per hoc videtur ꝙ vtile dñiū nō sit de iure gētiū. sꝫ de iure ciuili ⁊ habeo nūc de facto inuestigare. qꝛ queritur an imperator legitimādo post aditam heredita-
a tē per alios in qua sunt feuda potuerit vtile dominiū auferre[a] ab adeuntibus. quia si est de iuregētium non potest si est de iure ciuili potest. vt no. in. c. que in ecclesiarum. de consti. ⁊ in. l. fi. si contra ius vel vtili. pub. gl. in. l. ex hoc iure super verbo dñia distincta sentit ꝙ sic. de iure gentium.

2 ☞ Quod actio de qua hic fit subsidiaria ⁊ detur vbi est equū dari actionem.
3 Quod detur loco vendicationis directe que daretur si res extaret ⁊ possit pponi ad quantitatē nec tamen minus detur ex testamento personalis ad rem.

1 **Si heres rem.** † Ignorantia heredis conuertentis rem legatam in alium vsum non facit quin teneatur actio. in factum vt conseruet legatariuꝫ indemnē. hoc dicit.
2 † Et ista est actio subsidiaria que datur. vbi est equum actionē dari. ⁊ de iure stricto non reperitur alia prodita. l. sancimus. C. de sac. san. eccle. ⁊. l. quoties. de prescrip. verb. ⁊ hic subest equitas ne fact. ⁊ ignorantia heredis alteri noceat sed potius sibi. ⁊
3 deficiebat rigor iuris. quia nec possidet nec dolo desijt. † ⁊ puto ꝙ hec actio detur loco vēdica. directe que daretur si res extaret ⁊ potest proponi ad quantitatem. sed non propterea minus datur ex testamēto personalis ad rē: qꝛ facto suo desijt extare. ⁊ sic perpetuat actio vt propter interitum nō libereē debitor. l. si seruū. de ver. ob. in prin. ⁊ sic possunt concurrere cū dent ad diuersa als non cum sit subsidiaria.

2 ☞ Uerba enuntiatiua testatoris. an inducant probationem seu dispositionem.
3 Manifestum potest dici quod colligitur ex coniecturis legalibus.
Manifestus vsurarius dicitur ille contra quē per coniecturas est probatum non expresse.
Institutiones et substitutiones an debeant expresse et specifice fieri.
4 Quando de aliquo actu est cōfecta scriptura: eatenus presumitur gestum quatenus reperitur scriptum ⁊ nihil vltra nec psumitur errore omissum nisi probetur.
5 Omittere illud quod omitti non debet: dicitur error ppie. tñ error est quando quis credit quod non est.
6 Ad probandū coniecturas ex quibus resultat perfecta probatio tot testes requiruntur: quot requirerētur si fieret directa, p batio de expressa dispositione.
7 Quando vnus testis faciat coniecturam.
8 Quando sufficiant quinꝙ testes ad probandum coniecturam circa testamentum.

a ¶ Dñiū auferre. adde eūdē ɔs. ccxxvij. Sozi. ɔs. lxvij.

b ¶ Cū pponeretur. adde ꝙ idu cit bal. in. c. si qs feudū si de inuesti. inter dñm et vasallū lis oriat ⁊ in. c. j. §. item si vasallus. si de inuesti. ɔtro. fuerit Bal. in. l. si forti dianū. C. de legi.

c ¶ Manifestus. quis dicat manifestus vsurarius vide p Abb. ɔsi. lxxxvi. p car. ɔsi. vj. de vsuris.

d ¶ Error. qualiter pbet error. vide p Barto. in. l. quoties. §. tātū dē. de here. insti. ⁊ in. l. si librari⁹. in fi. d reg. iur. p Bal. in. l. fi. C. de edē. vbi dicit hāc ꝗ. singularem.

1 **Cum propone.** † b Substitutio reciproca facta inter pupillares substitutos ⁊ super hereditate pupilli presumitur fuisse facta super legato facta eisdem per ipsum testatorem. ⁊ per errorem fuisse omissa. si non reperit facta. ⁊ sic hoc allegetur. hoc dicit. fm intellectuꝫ quem habeo in hac. l. nō tactum a glo. vel docto. ⁊ reputo difficilem intellectu suo. quod etiam colligitur. qꝛ glossa ponit casuꝫ alio tamē modo. quia nō ponit ꝙ fuerit in hereditate pupilli facta. nec i hoc glos. se fundat. sed quando pupillariter eos substituit dixit se legasse fundum eis ⁊ inuicē substituisse. ⁊ vult glos. ꝙ per ista verba testatoris probetur reciprocam substi. factam in legato. licet non reperiatur scripta. ⁊ presumatur omissa per errorē in
2 scriptura. † ⁊ sic ista verba enuntiatiua inducūt probationem fm glos. qđ etiam tenet Barto. Nec obstat fm eum ꝙ per verba enuntiatiua testatoris non inducitur probatio. quod patet qꝛ si confitetur se debitoreꝫ alicuius absentis. talis confessio q dicitur enuntiatio nō inducit probationem sed legatum. l. lucius. §. quisquis. j. eod. ⁊. l. aurelius. §. fi. de lib. leg. qꝛ verum est quod nō inducunt probationem super his que inter viuos gesta dicunt. vt in casu predicto. sed super his que in vltima volūtate gesta dicunt. sic fm Bart. qđ videt notabile. non tamē video quomodo procedat. nam aut sunt emissa ppter se ⁊ inducunt dispositionem ⁊ hec inducerent substitutionem posito ꝙ poneretur pro constanti prius non esse factam. non ergo expedit dicere ꝙ inducant probationem. qꝛ primum est vtilius ꝙ secundum cū primū non recipiat probationem in contrarium. Secundum sic. l. siue possidetis. de proba. aut sunt emissa principaliter propter aliud. ⁊ nihil operantur. nisi in testamēto militis. l. ex his. de testa. mili. ⁊ si dicat non operantur dispositionem. sed probā. si certe esset nugatoria doctrina doc. dicentiuꝫ ꝙ non operantur dispositionē qꝛ semper inducerentur ad proba. preterea cum probatio recipiat probationem aliam in contrarium. ⁊ hic ex inspectione testamēti apparet ꝙ non fuit facta nescio videre qualiter istaverba possint induci ad probādū qualiter fuit facta. ¶ In tex. ibi expressit id est fecit i hereditate pupilli fm meum intellectum. vel dic non fecit sed dicit se fecisse in fundo eis relicto per fideicōmissum fm intellectum gl.
3 ⁊ doc. ¶ † In tex. ibi voluntatem manifestam videri. id est colligi ex dicta expressione de quo. §. ⁊ no. manifestū posse dici qđ colligitur ex cōiecturis legalibus sic. §. tit. j. licet imperator. et
c facit fm Bal. ꝙ manifestus[c] vsurarius dicitur ille contra quē per cōiecturas est probatum nō expresse. qꝛ vsurarij vtunt magnis cautelis ⁊ non possunt facile directis probationibus conuinci. qꝛ de contrac. mutui ⁊ pignoris faciunt fieri instrm emp. ⁊ alijs infinitis cautelis vnde tales psumptiones ⁊ publica vox videtur sufficere qđ dic vt no. in. c. j. de vsu. in glos. in. vj. ¶ In tex. ibi etenim respondet oppo. que fieri posset qꝛ institutiones ⁊ substitutiones debent expresse ⁊ specifice fieri. l. iubemus. C. de testa. allegata in vltima glos. pro cōtraria. ⁊ respondet ꝙ quid sit in directis institu. ⁊ substitu. in precarijs id est obligs ⁊ fideicommissarijs non sic imo inducuntur ex tacita voluntate quia que potest probari per coniecturas quod patet qꝛ nutu possunt fieri. l. nutu de leg. iij. licet non sic in directis in qui-
4 bus agitur de maiori preiudicio vt ibi no. † Nota etiā fm Bal. tenendo intellectum doc. ꝙ quando de aliquo actu est cōfecta scriptura eaten⁹ presumitur gestū quatenus reperitur scriptū
5 ⁊ nihil vltra. nec presumitur errore omissum nisi probet. † Itē
d no. ꝙ omittere illud quod omitti nō debet dicitur error[d] proprie tamen error est qñ quis credit qđ non est. ⁊ sic inclinat animum ad partē falsam. l. si per errorem de iurisdi. omni. iudi. vt no. in rubrica de iur. ⁊ fac. igno. sed quādo aliud omittitur hoc non contingit. ⁊ hoc quando per inaduertētiam omittitur. secus ⁊ ex certa scientia. ¶ In alia glos. que incipit id est probatione. vij. testium. ibi fm Joan. intentio Joan. est ꝙ non solum ex coniectura que resultat ex verbis prolatis in tabu. pupil. de quibus in glos. j. sed etiam si illa non essent prolata posset probari per alias coniecturas vt si ante testamentum dixit testator se velle facere substitutionem precariam. ⁊ cum non fecerit. dixit se per errorem fecisse ꝙ tam ex primis ꝙ vltimis probet facta fuisse sed contra ꝙ sufficiant prima verba vt habeatur pro facta. l. quoties. de heredi. institu. ⁊ nota. in. l. si quis in fundi vocabulo. de lega. j. solu. verum est si statim post illa verba fecit testamentum ⁊ omisit substitutionem quia censetur repetita quia que in prefationibus ⁊c. de ver. ob. l. titia. §. ideꝫ respondit si autem ex interuallo secus. qꝛ psumeretur penituisse: nisi dicat se per errorem fecisse ita debet intelligi ista gl. per no
6 tata in. l. per retentionem. C. de vsu. ¶ † Not. etiam ꝙ ad probandum coniecturas ex quibus resultat perfecta probatio tot testes requiruntur quot requirerent si fieret directa, pbatio de expressa

expressa dispositione ad hoc semp allegatur. Sed cõtra φ imo minor numerus sufficiat. l. heredes. §. sed si notã. de testamentis. solutio. ad probandum substantiam dispositionis requirũtur tot testes. sed ad probandum qualitatem vel dispositionem quam constat fuisse factam sufficit minor numerus.[a]

7 ¶ †Item opponitur quia vnus testis facit coniecturã vt not. in. l. iij. ad. l. iuliam ma. solutio. quando probata coniectura resultat perfecta probatio quia est coniectura. l. vel iuris locũ hꝫ ista glo. sed si perfecta probatio non resultat. sed aliquid quod sufficit ad coniecturam. tunc aut vnus testis deponit de veritate eius de quo queritur ⁊ vnus testis facit coniecturam ⁊ presumptionem: vt in. l. contraria nota. Aut non deponit de maleficio sed de aliquo extrinseco ex quo resultat presumptio. vt qꝛ talis erat inimicus occisi. ⁊ fuit minatus sibi. ⁊ nõ sufficit vnus testis deponens de hoc. sed requirũtur duo ita debet intelligi

8 gl. in. l. fi. C. de fal. ⁊c. ¶ †Ultimo opponitur φ sufficiant quinqꝫ testes ad probandum coniecturam circa testamentum. vt not. in. l. qui liberis. §. testamento. de secundũ tabu. Solutio. glos. loquitur quando non cõstat aliter dispositionem factam ⁊ inducuntur coniecture ad probandum. sed si constat fuisse factaꝫ sed fuit irritata per here. ⁊ diminutio cessauit ⁊ agitur de ꝓbanda voluntate qꝺ voluit in eadem voluntate persistere. tũc sufficiunt quinqꝫ vt ibi. quid autem si dicitur φ heres est incapax. vel testator inhabilis ad testandum heres vult probare cõtrarium an requirantur. vij. testes. quia tangitur substantia institutionis. dic φ non. quia nõ directo tangitur quia non negat̃ facta. sed dicit̃ φ non valet qꝺ dic vt no. Bal. in. l. errore. de testamentis ⁊ in. l. ij. de bo. pos. ꝫm tab.

2 ☞ Legatum vniuersale in plus se habet φ̃ generale ⁊ quod dicatur esse vniuersale ⁊ quod generale.

1 **Peculium.** †Legatum vniuersale recipit augmentum ⁊ diminutioneꝫ. Legatum autem generale recipit diminutionẽ. hoc dicit. Augmentum autem non recipit. l. si ita. de auro ⁊ argen. leg. †

2 ⁊ sic in augmento in plus se habet vniuersale φ̃ generale: vt etiaꝫ no. j. e. l. fina. §. qui quatuor. sed in diminutione sunt eiusdem nature. dicitur autem vniuersale legatũ peculij. quod multa complectitur sub vno vocabulo vt legatum familie. Itẽ legatũ gregis. l. grege. s. titu. j. Generale aũt dicit̃ seruorum lecticariorum vel pedissequarũ. qꝛ nõ cõprehendunt̃ multa sub vno singulari sed plurali.

2 ☞ Legatum quadrige an pereat mortuo postea equo.

1 **Quadrige leg.** †Si legatur vna res que constat ex pluribus simul iunctis vna perempta ante diem legati cedentem legatuꝫ extinguitur qꝛ perit nomẽ rei. h. d. Et aduerte φ vt extinguatur illud legatũ nõ refert quis equus mortuus sit. An principalis q demonstrabat quadrigam an alius. qꝛ cum constet ex certo numero vno perempto cũ alij non sufficiant nõ potest dici quadriga. ergo perempta est quadriga. ⁊ per consequens legatum illius ita procedit opi. glos. que hic non curat quis equus mortuꝰ sit. sed si queritur an legatario debeantur qui remanserunt ⁊ quadriga lignea tanφ̃ reliquie rei legate. vel vẽdicatione vel ex testamẽto. tunc refert sit mortuus equus principalis qui quadrigam demõstrabat. ⁊ tũc dic vt fuit dictum in boue legato mortuo. cum queritur de carne ⁊ corio. s. eo. mortuo. qꝛ sicut ibi perit res principalis. i. spiritus vitalis. ita ⁊ hic ⁊ sic actione ex testamento nõ possunt peti. sed si queritur an rei vẽ. Distinguẽdum est an perijt ante legati diẽ cedentis ⁊ idem. qꝛ dñiũ quadrige nondum erat effec. legatarij. si aũt post tũc secus. si autẽ moritur vnus de alijs non principalibus tũc est idem dicendũ φ in area. si fuit legata domus ⁊ destructa viuo testatore. qꝛ debetur area. l. si grege. s. tit. j. ⁊ debetur actio ex testamento. ⁊ ita procedit alia opi. φ hic fuit perẽptus equus ꝑncipalis. ¶ In tex. ibi. mortuo. s. viuo testatore. ⁊ tũc procedit quod dicitur in fine. vel post mortem añ diem legati cedẽtis: ⁊ tunc illud nõ ꝓcedit. ¶ In tex. ibi ad legatarium pertinebit. s. iudicio nouo voluntatis presumpte. nam primũ legatũ fuit extinctum ⁊ non reuiuiscit. sed qꝛ reintegratur quadriga ⁊ testm̃ nõ mutat̃ cẽsetur remanere in eadẽ volũtate quãtũ ad quadrigam reintegratã per no. in. l. athlete. §. dat remissionem. de excu. tuto. ¶ In gl. que incipit qꝛ erat ibi. qꝛ genus perire nõ potest intellige glo. quando nõ omnes serui mortui sunt. sed remanserũt tot φ potest quadriga confici: al's secus. nam hoc est genus subalternũ quod potest perire. l. in naue loca. licet secus in generalissimo. ¶ In glo. ibi qꝛ quadriga desinit ⁊c. certe etiaꝫ domus desinit licet area remãserit ⁊ nomen gregis licet remanserit vnum caput. ⁊ tamẽ remanet legatum in area. ⁊ in illo capite. d. l. si grege.

2 †Dic ergo: vt. s. dixi. si volumꝰ dicere φ pereat legatũ quadrige ⁊ nihil debeatur oportet ponere φ sit mortus equꝰ principalis ꝫ si volumus φ remaneat legatũ in alijs nõ refert qs mortuus sit. nec etiam φ remaneat nomẽ quadrige. qꝛ nõ debetur vt legatum. sed vt reliquie legati.

2 ☞ Si legata sunt facta post mortem heredis scripti ⁊ institutio nõ valeat propter preteritionem vel exheredationem ⁊ sic legata debentur a venientibꝰ ab intestato ad quos peruenit hereditas an debeantur post mortem eorũ an heredis licet ab eo non prestentur.

1 **Titio stichus.** †Si seruo legato relinquitur libertas per fideicõmissum ponenda a legatario post eius mortem vel cum morietur, valet legatum serui ⁊ etiam libertatis. h. d. ꝫm intellectum glos. in. l. si post mortem. §. fi. s. titu. j. secus esset si libertas esset legata directo. qꝛ nõ valeret legatũ serui vt ibi. ratio est qꝛ primo casu ex q̃ voluit libertas prestari a legatario vr̃ velle φ valeat legatum al's nõ posset prestare. sed secũdo casu non est prestanda per legatariũ. textus tñ huic intellectui videtur repugnare. qꝛ potiꝰ innuit φ directo fuit relicta libertas ⁊ cũ dicit liber esse iussus est ita intelligit Iaco. de are. ⁊ fatetur φ legatum serui non valet ⁊ tex. intelligit de legato facto seruo sub conditione sua qua fuit relicta libertas. ⁊ facit punctum post verbum legatum. ¶ In tex. ibi. ⁊ legatis. hic incipit respondere ꝫm lecturã glo. sed ꝫm Iaco. de arena incipit respondere ibi adita heredi. quia ꝫm ipsum tria fuerunt hic legata. vnum de sticho puruꝫ. aliud de libertate. ⁊ istud fuit conditionale. qꝛ post morteꝫ titij aliud pecuniariũ factum sticho post mortem titij. primum non valet ex quo directo fuit legata libertas. d. l. si post mortem. in fin. cui male potest responderi nisi diuinãdo vt ibi facit glos. cum dicit φ ibi directo hic per fideicommissariuꝫ vel illa corrigat̃ per istum intelligendo vt intelligit Iaco. de arena. scõm autẽ legatum ⁊ tertium valent. secus si tertiũ esset pure factum ⁊ sic dies cessisset ante diẽ libertatis. ⁊ sic inutiliter. d. l. si post. §. j. de quo glos. pmo loco opponit. ¶ In tex. ibi. si morientis. s. qñ post mortem. ⁊ si non cõpetit libertas nisi titio perfecte mortuo. hic eo moriente vel cum morietur. ⁊ sic competit etiam eo viuo cũ incepit mori. l. qui duos. de ma. testamento. ⁊ est hoc vtile propter id qꝺ habetur in. l. fi. de condi. insti. ¶ Nota ergo diuersitatem inter istos modos legãdi. In fine tex. ibi post eius morteꝫ videbatur aliter dicendũ: qꝛ cum titius fuerit institutus ꝑ pte ⁊ eã repudiauerit ⁊ sic translata est in coheredem similiter ⁊ cõditio libertatis debet trãsferri. vt nõ debeatur post mortẽ titij. sed coheredis. ⁊ tamẽ tex. vult contrarium: qꝛ conditio concernit personã titij. ⁊ sic ab eo nõ trãsfert̃. l. legatum. de adi. lega.

2 ¶ †Per istum text. determinat Bart. si legata sunt facta post mortem heredis scripti. ⁊ institutio non valeat propter preteritionẽ vel exhere. ⁊ sic legata debent̃ a veniẽtibus ab intestato ad quos peruenit hereditas non debentur post morteꝫ eorũ φ̃φ ab eis prestentur. sed post mortem heredis. licet ab eo non prestentur. Uidebatur contrariũ. qꝛ conditio videtur apposita gratia heredis scripti quem putabat debere legata prestare qꝛ voluit grauari in eius vita hic cessat fauor ex quo ab eo nõ prestantur. ⁊ sic non videbatur attendenda mors ipsius. cõtrariũ determinat Bar. in aut. ex causa. ad qꝺ facit. l. cũ pater. §. ab instituto. ⁊ ibi melius probatur. nam hic lꝫ repudiauerit. qꝛ tamen seruus fuit sibi ꝑlegatus ⁊ rogatus manumittere. remanet legatum. s. titu. j. l. qui filiabus. in fi. ⁊ sic titius habet libertatem prestare. vnde ad hec subest eius fauor vt nõ cogatur donec viuit. parum ergo facit pro Barto. attentis rationibus de quibus supra. sed melius facit. §. ab instituto quem ipse non allegat.

2 ☞ Multa sunt possibilia que non sunt credibilia.

3 Qui legat vel actionẽ facit credendũ est φ voluerit valere ⁊ facere efficacem non inutilem.

1 **Meuius.** †Debitor partis rei si legat creditori cẽsetur sensisse de parte quam nõ debebat. lꝫ eã deberet alteri. h. d. ⁊ hoc ne legatũ sit inutile. Si autẽ nõ redderetur inutile tũc non videretur legare partẽ quã dꝫ alteri. l. q cõcubinã. §. q fundũ. nã ibi nõ erat debitor in aliquo illiꝰ cui legabat hic sic. diuide. primo ponit thema. ⁊ questionẽ vsqꝫ ibi volũtati. ibi determinat questionẽ. eo casu quo apparet de volũtate testatoris vt illa debeat obseruari vsqꝫ ibi. nã incredibile. ibi determinat quid in casu dubio qñ nõ apparet vsqꝫ ibi. sane. ibi rñdet obiectioni q̃ posset fieri ꝫ determinationẽ suã vsqꝫ ibi debitor. ibi suã determinationem probat. Uenio ad casus. ⁊ tota. ista. l. est difficilis. ¶ In tex. ibi sub ꝯditiõe eadẽ mihi legauit sub. ⁊ ego egi ꝫ heredẽ heredis ad ptẽ quã mihi debebat ex testamẽto meuij ⁊ eaꝫ fui cõsecutꝰ. tũc volo agere ad aliã ptẽ ad quã heres mihi non tenebat̃ ex testõ meuij. ꝫ titij vt illã redimat a titio ⁊ tradat vel si nõ põt redimere soluat estimationẽ. ⁊ hoc ex testamẽto here-

a ¶ Minor numerus. adde gl. ij. Bar. in. l. fi. C. fa. hercisc. glos. ⁊ Bal. in. l. ij. v. ex his. C. de secũ. tabu. ⁊ in. l. fi. in. v. col. C. de fideicõ.

dis:heres heredis excipit qđ heres legando mihi eũdẽ fundũ non censetur sensisse nisi de parte quam debebat ex testõ meuij q2 nõ censetur heredem grauasse duplici prestatione.scilicet illius partis ⁊ etiam partis titij: querit̃ quid iuris.est ergo qđ in hoc quid senserit heres.an voluerit mihi legare partẽ quã mihi debebat non aliam.an ecõuerso.an vtramq̃ ⁊ soluitvt sequitur. 2 ¶†In tex.ibi nam incredibile dicit gl.quod bene fuit possibile.vnde nota ꝯm Bal.quod multa sunt possibilia q̃ nõ sunt credibilia. 3 †Item nota ꝙ qui legat vel actionẽ facit credendũ est qđ voluerit valere ⁊ facere efficacem non inutilem. ¶In tex.ibi bis eidez debeatur scilicet semel ex testõ meuij.semel ex testamento heredis.nã ex hoc nullam vtilitatem consequeretur.⁊ sic fecisset legatum inutile quod non est credẽdum. ¶In tex.ibi.non onerare heredem.j.e.l.§.qui.⁊.l.titia.§.qui invita.⁊.l.plane.§.j.in princi.la prima.s̃.tit.j. ¶In tex.ibi.ad vnum testamentum pertinet ⁊ sub.quando est idẽ testator.sed hic sunt diuersi testatores ⁊ diuersa testamenta. Preterea ꝯria loquunt̃ qñ eadẽ res pluries legat̃ eidẽ.sz h legatũ factũ ab herede potest importare aliã partẽ que nõ fuit mihi legata.ideo illam importat ne legatũ heredis sit inutile.

2 ☞Genus ꝙ sumatur tribus modis.

3 Regula de duab⁹ causis lucratiuis vt circa eãdẽ rẽ nõ possint concurrere vertitur circa tria.primo q̃tũ ad impediẽdũ initiũ obligationis.secũdo circa extinctionẽ obligationis.tertio circa impediendã solutionẽ.⁊ vide.nu.5.

4 Regula ꝙ due cause lucratiue nõ possunt in eadẽ re cõcurrere quando non habeat locum.⁊ nu.5.

5 Actio semel extincta nõ reuiuiscit.⁊ vbi reperitur cõtrariũ est speciale propter aliquam rationem.

6 Si aliquis tenetur mihi in genere ad hominem ex legato vel stipulatione potest soluere quemlibet. fallit in homine qui tẽpore stipulationis esset meus:idem si nõ erat meus sed postea factus est meus.⁊ vide nu.7.⁊.8.

7 Cõtra regulã de duabus causis lucratiuis cõcurrẽtib⁹ duob⁹ non dispensatur.

8 Si obligatio ꝯsistebat in duobus hominibus in genere:⁊ fuit solutus stichus pro parte obligationis ⁊ desinat esse me⁹ ꝙ poterit mihi solui pro alia parte.

Quid si obligatio erat alternatiua in sticho aut pamphilo.⁊tẽpore stipulationis stichus esset meus.

9 Eandẽ pecuniã quã mihi soluisti ꝑ parte obligationis:si ad te reuertit̃:potes mihi soluere tam de rigore q̃ de eq̃tate.idem in alijs que pondere numero vel mensura consistunt.

Si debes.c.⁊ non habes nisi decem potes cum istis decem liberare te a tota obligatione per veram solutionem:⁊ facere ꝙ notarius sit rogatus de vera solutione.scilicet decies numerãdo de consensu meo.scilicet tradendo mihi ⁊ tibi restituendo ⁊ iterato tradendo.

10 Statutum si imponit penã extrahẽtib⁹ bladũ extra territoriũ vt publicetur mulus ⁊ bladum.⁊ alio statuto cauet̃ ꝙ pena duplicetur:si delictũ cõmittat̃ de nocte⁊ aliquis extraxit de nocte ꝙ non teneatur ad duos mulos.

Si duo extraxerunt cũ eodẽ mulo ⁊vni fuit ablatus mulus alter est liberatus.secus si soluisset estimationem muli.

1 **Duobus.** †Si eodẽ res debeat̃ eidem ex diuersis causis lucratiuis ⁊ a diuersis lz sit talis que non possit ad oculũ demõstrari tpe cõtracte obligationis vel post solutionez.tñ facta solutione exvna. Cetere obligationes tolluntur ⁊ alij liberantur.sed si obligationes cõsistebant in genere.⁊ sic nulla species in obligatione.soluta vna specie,ex vna cetere non tolluntur sed eadez species etiã si desinat eẽ creditoris ipso inuito.nõ põt solui ex alia causa lucratiua dũmodo sit talis q̃ facta demõstratione possit ad oculũ demonstrari al's secus.h.d.iste.§.difficilis ⁊ horribilis maxime scholarib⁹: q2 tractat vnã materiã exquisitam cõsistentẽ in apicibus iuris quã Bart.repetijt in iuuentute sua cũ legeret pisis quã,voluit ponere in lec.⁊ nihil addere,vel minuere vt posteri viderent a quanta perfectione intellectus ĩceperit crescere. Diuide quia primo loquitur quando in obligatione erat aliqua res que ad oculũ corporis non poterat demonstrari:nec a principio obligationis cõtracte:nec post facta solutione vsq̃ ibi:non idẽ.Secundo loquitur in obligatione generis in quo erant species q̃ licet a principio tempore obligationis cõtracte nõ possent ad oculũ demonstrari que esset in obligatione:q2 nulla erat facta tñ solutione bene poterat demonstrari ad oculos corporis que ipsarũ a prĩcipio fingebat̃ in obligatione fuisse:q2 ipsa species soluta. Itez prima pars subdiuidit̃ in duas. Prima loquitur qñ obligatio cõsistebat in specie:que licet ad oculũ corporis nõ posset demonstrari.fuit tñ demõstrata ⁊ designata ad oculum intellectus vt pars fundi ꝑ indiuiso que erat meuij vsq̃ ibi:sz 2 ⁊ si pars. †Scđo qñ nõ fuit demonstrata etiã ad oculũ intellectus vt pars fundi simpliciter que nõ est meuij vel alia:⁊ sic obligatio dicebat̃ in genere:nã gen⁹ ꝯm Bar.sumitur tribus modis. Primo in his que cõsistunt pondere numero vel mensura que in suo genere recipiũt functionem. Scđo ꝙ cõsistit in quãtitate rei:q2 qui tenet̃ ad quotã rei tertiã vel dimidiã dicit̃ obligatus in genere.l.j.§.fi.si pars here.peta.⁊ ita sumitur in scđa parte prime partis que incipit:sed ⁊ si pars. Tertio pro eo ꝙ dialectici appellant speciẽ vt obligatio hominis in genere.l.legato generali.sic sumit̃ hic in scđa parte prĩcipali q̃ incipit:nõ idem respondetur.⁊ quelibet istarũ partiũ põt subdiuidi:vt ex litera colligitur secũda pars etiã subdiuidit̃. Primo ponitur vnũ dictũ in legato generali.vsq̃ ibi:eadẽq̃. Scđo extẽdit ad stipulationẽ generalẽ vsq̃ ibi:homines enim. 3 †Tertio dictuz suum ꝓbat.⁊ ꝑmitte ad intelligẽtiã istud dabit principium ad intelligendũ omnia de leui.ꝙ regula de duabus causis lucratiuis vt circa eãdẽ rẽ nõ possint cõcurrere vertit̃ circa tria. Primo q̃tũ ad impediẽdũ initiũ obligationis vt obligatus vni ad rem ex causa lucratiua eadẽ obligatione durãte nõ possit eidẽ ad eandẽ rẽ iterũ obligari ex causa lucratiua que ĩcipiat in ꝑsona sua ⁊ nõ fuerit inchoata in personã alterius.de h non loq̃tur iste tex.§.sed tex.in.l.si seruus.§.stichũ.ver.si autẽ.s̃.tit.j.⁊ ille est melior qui reperiat̃ in hoc articulo.sz si vna esset inchoata in personã vnius:alia in personã alterius:qđ esse põt eodez tẽpore:tunc vna bene posset iungi cũ alia q2 alter alteri succederet:q2 erat primo obligatũ ex ꝑsona sua nũc ex persona defuncti in cuius persona obligatio erat inchoata.l.non est nouũ.de actio.empti.⁊ idẽ esset in persona vnius quod statim dicam in personã duoꝝ:q2 duoꝝ ꝑsonã representat heres: scilz suã ⁊ defuncti.ad quod.l.tutorẽ.de his quibus vt indig. Scđo vertitur circa extinctionem obligationis:quasi vnus eodẽ tempore. vel vnus ex persona duorum vt dixi statim sint obligati vel obligatus eidem ad eandem rem ex diuersis causis lucratiuis qđ esse potest⁊ sic possunt in origine cõcurrere ꝑpter diuersitatẽ ꝑsonarũ si fiat solutio illius rei per alterũ ipsoꝝ alia obligatio alius obligatus extinguitur:⁊ sic nõ cõcurrũt in executione.nec reuiuiscit obligatio:lz desinat esse creditor ẽt si deuenit ad alium q̃ nõ soluerat.⁊ ista regula probat̃ in.l.omnes.de actio.⁊ obliga. suppletur per istũ.§.in principio.vt nõ solũ habeat locum qñ in obligatione erat res que oculis corporis poterat demõstrari tam a principio obligationis q̃ ex postfacto facta solutione.d.l.omnes.sed etiaz qñ nõ poterat a principio vel postfacto dũmodo fuerit demonstrata ad oculũ intellectus. vt si fuit legata pars fundi pro indiuiso q̃ erat meuij:⁊ sic obligatio erat ĩ specie ex quo erat designata certa pars habita relatiõe ad meuiũ. qñ aũt consistit in genere:⁊ sic non potest demonstrari ad oculum corporis vel ĩtellectus que species sit in obligatione: quia nulla species est in obligatione generis:sed fingitur fuisse illa q̃ soluit̃. Isto casu non habet locũ regula precedens ꝙ facta solutione ex vna cã vel obligatione extinguatur alia obligatio:⁊ alter debitor liberet̃:imo remanet obliga.sed succedit tertius effectus circa quẽ vertit̃ regula ꝑdicta: scilz circa impediendã solutionem.s.q2 species ab vno soluta:⁊ ex vna causa si desinat esse creditoris.siue perueniat ad aliũ obligatum siue nõ potest alter obliga.ex sua obligatione illam soluere:intelligo creditore inuito:sz hz soluere aliã speciẽ.istud tñ ꝓcedit casu quo obligatio consistat in alio genere in quo sint species que facta solutione possint demonstrari ad oculũ corporis vt homo in genere hoc vult secunda pars.§. in ver.non idẽ.lz a principio nulla species posset demonstrari:q2 nulla erat. 4 † Si autem cõsistat in tali genere in quo sint species que non possint ad oculũ demonstrari:etiã facta solutione lit.q2 cõsistat in parte fundi pro indiuiso non facta relatione ad aliquem cuius sit: ⁊ sic etiaz ad oculũ intellectus nõ fuit demonstratus isto casu non habet locum dictus effectus: imo pars soluta ab vno si desinat esse creditoris poterit solui ab alio.hoc vult secũda pars prime principalis in ver.sed ⁊ si pars.⁊ in hoc consistit clarus intellectus totius.§.⁊ quasi omnium gl.si bene considerabis: lz multa contraria ⁊ questiones formentur circa predicta que ⁊ quas prosequere hic per Barto.q2 omnia patebunt tibi clare. Venio ad casum ⁊ pono tibi casum per particulas:⁊ cuz qualibet expediam glossas suas ne imbratetis vobis caput.⁊ ponam tibi casum pinguem dicebat Bal. ¶In prima parte ibi:liberationẽ contingere propter regulam de duabus causis lucratiuis q̃ est ꝙ quãdo obligatio cõsistit in specie si eadẽ species reperit̃ debita fuisse eidẽ eodẽ tpe a diuersis solutione facta ab vno alie liberant̃ q2 lz in origine cõcurrerent:nõ tñ in executione.l. oẽs. de actio.⁊ oblig.que regula locũ hz etiã si illa species non erat demonstrabilis ad oculum corporis:sed bene erat ad oculum intellectus vt pars pro indiuiso q̃ est meuij. ⁊ fuit demõstrata a principio

a principio: et sic videtur legatū cōsistere ī specie. et hic addit iste. §. ad. l. omnes. † Intellige tū qñ ambo testatores sunt mortui: et adita hereditas ante solutionē factā per aliquē: nā tunc est verum quod eadem dimidia eodem tempore reperitur fuisse debita a diuersis: et diuersis testamētis. si aūt mortuus est alter tantū et ex eius testamento soluta: anteq̄ alter moreretur vel post ante hereditatem aditā et sic anteq̄ inceperit deberi ex suo testamento. si postea qñ aditur. et sic incipit deberi reperitur nō esse legatarij. cessat regula predicta: quia eodem tempore nō reperitur debita fuisse ex duabus causis lucratiuis: imo ex vna tantum. et illa finita potest incipere deberi ex alia: vt probatur in. l. estimo. de ver. obli. et hoc vult glos. hic que incipit: bene dicit: lz non alleget illam. l. Itē limita qñ fuit soluta pars meuij vere: secus si ficte vt estimatio eius. nam alter nō liberaretur: et posset agi contra eum ad rem. §. titu. j. plane. §. j. ver. sed si duorum. Item adde tertiū quando esset soluta irreuocabiliter: alias secus. l. nō quocunq. §. titu. j. et. l. si seruus. §. stichum. ver. sed si cum mihi. ¶ In tex. ibi: semel extinctam. hoc est regulare quod actio semel extincta non reuiuiscit: et vbi reperitur contrarium est speciale propter aliquā rationem: ita tenet glos. in. l. qui res. §. aream. de solu. quam Bar. hic sequitur licet sint opi. vt Cyn. refert in. l. j. vel. ij. si adver. trans. Et vbi reuiuiscit si queritur an sit eadē cū prima distinguitur an reuiuiscat ex aliqua. l. pretoria. et non est eadem: quia prima directa ista vtilis. l. in honorarijs. §. sed cum rescissa. de actio. et obliga. si autem ex lege ciuili est eadem directa. l. deferre. §. fi. de iure fi. fm Bar. ¶ In tex. ibi: non perimit alteram actionē: quia hic non potest habere locū directa regula q̄tum ad effectum extinctum: quia hic legatum non consistebat in specie cum nulla pars fuerit specificata. sed in genere. quia legauit dimidiā fundi corneliani: siue qui erat cōmunis īter meuium et seiū. vnde nō magis dimidia meuij q̄ seij fuit legata: vnde potuit fieri vna dimidia ex duabus dimidijs: si emeretur dimidia dimidie ab vno: et dimidia dimidie ab alio: et illa posset solui. illa autem extinctiua locum habet in obligatione speciali: quia eadem species eodē tēpore pōt reperiri debita a diuersis non in obligatione generis in qua nulla species est in obligatione: et sic eodē tēpore nō reperitur debita a diuersis: lz ergo alter heres redemerit partem seij et soluat alter nō est liberatus et si legatarius desinit esse dn̄s potest ab alio solui eadē dimidia: et sic hoc casu regula predicta non habet locū nec ad effectū extinguende obligationis. vt. s. dixi nec ad effectum impediēde solutionis eiusdē dimidie: propter aliam tū rōnē: quia dicta dimidia soluta non potuit demonstrari ad oculū corporis: lz fuerit demonstrata ad oculum intellectus: secus si ad oculum corporis posset demonstrari: quia tunc illa eadē solui amplius nō pōt. j. ver. nō idē quod pars cōmunis pro indiuiso etiam cum soluitur ad oculum corporis nō possit demonstrari. probat ver. neq. qui est difficilior tex. huius. §. et probat hoc modo: quoniā anteq̄ solueretur neuter dominorum ante factā diuisio. poterat dici habere dominium partis illius fundi demonstrabilis oculis corporis: licet esset demonstrabilis iuris intellectu: sed hoc nō sufficit q̄tum ad effectū impediēde solutionis: et sic in ver. neq. iurisconsultus remouet quādam obiectionem que posset contra precedentem ver. atq. etiam et c. fieri. sed in glo. legitur duobus alijs modis vno fm Joannem quod veniat ad probādū quod ibi tacite dixerat hanc eandem et c. nam tacite intelligitur hāc eadē: scilicet inspecto iure. intellectu nō oculis corporis: et probat quod non oculis corporis. alio modo fm Roge. vt declarent illa verba hanc eadem vt intelligantur respectu intellectus iuris nō demonstrationis corporis: et ista est melior q̄ precedēs: sed adhuc melior quia per illā ponitur ratio decisionis prime precedētis ver. scz quare pōt soluere eadē: nec ob. si opponatur de principio. §. nā etiā ibi pars meuij soluta non poterat oculis corporis demōstrari: et tū ibi habet locū regula ad duplicē effectū. quia ibi fuit demonstrata a principio obligationis cōtractus que demonstratio facit legatum cōsistere in specie: hic a principio nō fuit demonstrata: et sic consistit in genere: vnde nō q̄tum ad effectū extinctionis hz locum regula propter hec nec q̄tū ad effectū impediēde solutionis propter aliud: qd. s. dixi. ¶ † In tex. ibi: non idē et c. s. qd dictum est. s. in ver. atq. sed bene est idē qd. s. dixi in ver. sed si pars. nam etiā hic soluto sticho ab vno non liberatur alter: quia nō reperitur eodē tempore fuisse debitū: quia nullus est in obligatione: lz oēs sint in solutione. vt. j. i ver. hominis enim. ibi iuriscōsul. probat determinationē suā alia rōne q̄ illa de duabus causis lucratiuis quod stichus lz desinat esse legatarij et perueniat ad aliū heredē ille nō possit soluere legatario inuito: et est talis. Si aliqs tenetur mihi in genere ad hominē ex legato vel stipulatione potest soluere quemlibet: quia lz nullus sit in obligatione quilibet est in solutione. fallit in hoīe qui tempore stipulationis esset meus quia ille nec comprehēderetur

q̄tum ad obligationem: nec q̄tū ad solutionem: vnde lz desinat esse meus nō pōt mihi solui ex tali obligatione generali: qd ergo iuris est in eo qui erat meus tempore obligationis idem dz esse in eo q nō erat meus: sed factus est postea meus: et sic desinit comprehendi in facul. soluēdi: si desinat esse meus nō reuertatur in illā facultatē. h. d. ille ver. et difficilis. † Sed cōtra illā tex. glo. que incipit: puta formatis difficile cōtrariū de. l. q decem. §. stichū. in fi. et de. l. qui duos. de so. vbi de directo dicitur cōtrarium quod imo pōt mihi solui qui erat meus tempore stipulationis si desijt esse meus. et glos. dat duas solutiones. Junge ambas et dic: aut sunt duo debitores ad idem genus vt hic ī principio huius ver. et tūc stichus mihi sol. ab vno ex cā lucratiua nō pōt solui ab alio: lz desierit esse meus: nec de rigore nec de equitate propter regulam de duabus causis lucratiuis cōtra quā nō dispēsatur propter duo que hic cōcurrūt. vnum est: quia lz stichus solutus ab vno vere ante solutionē nō fit ī obligatiōe cū soluitur tamē fingitur in obligatione fuisse: que fictio lz nō possit extinguere obligationē respectu alterius: quia nescitur si alter eundem sit soluturus: et sic quod recipiatur fuisse debitū a duobus ex diuersis causis lucratiuis ac si obligatio cōsisteret in specie. est tū sufficiens cū vno qd infra dicā inducere aliū effectū regule: scilicz impediēde solutionis. Aliud qd cōcurrit est: quia potest ad oculū demōstrari facta solutione. si aūt vnus tantū erat debitor generis: tūc si homo erat meus tempore obligationis et desinat esse meus: et perueniat ad debitorem de rigore nō pōt mihi soluere: vt in fi. huius. §. ibi: namq quod ab initio et c. nam loquitur etiā qñ vnus tm̄ erat debitor. † De equitate bene pōt. d. §. stichum. in fi. Et si obligatio cōsistebat in duobus hominibus in genere: et fuit solutus stichus pro parte obligationis. et desinat eē meus: poterit mihi solui pro alia parte: et hic est casus in. d. l. qui duos. in prin. nam sic si obligatio esset in specie: et esset alternatiua in sticho aut pamphilo et tēpore obligationis stichus esset meus. et sic in eo nō teneret obligatio: et reputaretur obligatio simplex de pamphilo si desinat esse meus non poterit debitor soluere ipsum: quia obligatio que incipit esse simplex et efficitur alternatiua: quia desinat esse meus. hic est casus in. §. stichū. in dn. qui sunt tex. mirabiles. et hoc nec de rigore: nec de equitate: sz in pcedēti qñ obligatio cōsistit in genere de rigore nō pōt solui: vt hic in fine de equitate sic. d. l. qui duos. in prin. Sed cōtra quod tā de rigore q̄ de eqtate. d. l. qui duos. §. j. † Solu. et nota ibi erat genus cōsistēs in his que pondere numero vel mēsura continētur que functionem recipiūt: nam eandē pecuniā quā mihi soluisti vel pro parte obligationis si ad te reuertitur potes mihi soluere tam de rigore q̄ de equitate: vt ibi est tex. notabilis dicens quod si debes centū et nō habes nisi decē potes cū istis decem liberare te a tota obligatione p verā solutionē et facere quod notarius sit rogatus de vera solutione scz decies numerādo de cōsensu meo: scz tradēdo mihi et tibi restituēdo et iterato tradēdo: qd tene mēti pro his qui habēt soluere magnas summas et nō habēt integras et vellēt instrumētū de reali solutione et sunt in cōcordia sed stat dubiū: quia notarius nō vult ne arguatur de falso: quia non potest redargui si teneatur modus predictus. Cetera vide per Bar. qui istam materiam inducit ad questionem ad ostendendum quod subtilitates iste non sunt sine rōne inter alias † si statutum imponit penam extrahentibus bladum extra territoriū vt publicetur mulus et bladuz: et alio statuto caueatur quod pena duplicetur si delictum commitatur de nocte: et aliquis extraxit de nocte vt non teneatur ad duos mulos ne due cause lucratiue cōcurrāt in eadē re. s. e. si seruus. §. stichū. et si due extraxerunt cum eodem mulo et vni fuit ablatus mulus alter fuit liberatus: secus si soluisset estimationem muli propter dictam regulā de qua dixi supra.

2 ☞ Pars iuncta cum toto plus valet q̄ separata.

3 Si testator mādauit se sepeliri in fundo per eū alteri legatū quod nihil debeatur legatario.

1 **In fundo legato.** ¶ † Si heres fundum legatum facit religiosuz tenetur legatario quāto minoris effec. est fundus habito respectu ad pretiū totius. Et si tradit fundū nō habita rōne deteriorationis pōt cōueniri ad eundem fundum vt illam consequatur. hoc dicit fm glo. primum quod teneatur quanto minoris nō placet: nec litera patitur nec subest ratio: quia heres non fuit hic in culpa: vnde non debet teneri vltra pretium illius loci effecti religiosi. s. titu. j. quid ergo. §. si heres. circa medium ibi: vt pretium loci prestet. nā posset contingere quod fundus longe plus est factus deterior q̄ valeret ille locus. Dic † ergo quod tenetur ad pretium illius loci: vt ibi: sed nō debet per se estimari: quia per se parum aut nihil valeret: sed cum fundo valet pro rata aliarū partium: hoc vult iste tex. quod no. quia pars iūcta cū toto plus est q̄ separata. vt hic. et. l. meuius. §. fina. famil. herciscū. et istum

intellectum habuit glo.in.l.cum filius.in principio.ff. eod.que incipit:pars estimationis.Ultimum etiam qd agatur ad fundum:vt vult glo.fina.similiter non placet: quoniã alie partes fundi fuerunt sine determinatione alicuius iuris: ⁊ integralr soluente sic contingit liberatio.l.si stipulatus.de solutioni.Et sic non habent locum iura allegata in glo.qꝛ loquuntur qñ nõ fuit soluta integraliter:sed cum aliqua diminutione.debet ergo agi ad locũ alienatio.⁊ qꝛ non põt reddi fiet condẽnatio in 5 estimatione ¶†In tex.ibi:sepelierit. scilꝫ testatorẽ cũ haberet locum vbi commodius posset sepelire:al's si alium sepeliret:al's si habuisset aliũ locũ commodũ non efficeret illum locum religiosum in preiudicium legatarij:contrariuꝫ infra patet in verbo alienatione:⁊ hoc habetur in.l.scriptus. in fi.⁊.l.si locus. de religiosis.⁊ sic heres non fuit in culpa. tñ tenetur ad estimationẽ:qꝛ testator censetur voluisse ꝙ habeat totum integrũ vel si oporteat alienari propter suã sepulturã que alibi nõ potest fieri habeat estimationem dicto.§. si heres. ver. testator enim.⁊ dic ꝙ testator non mandauit se ibi sepeliri.qꝛ si mãdasset nihil deberetur:vt in illo.§.ibi ⁊ siquidem paterfamilias.⁊ hoc voluit glo.j.¶In tex.ibi:ex testamento.gl.cõtra hoc opponit de.l.si heres.ſ.eodem.vbi datur actio in factum: et non bene soluit. tu dic vt ibi dixi ꝙ ambe competũt. quia proponũtur ad diuersa:vel dic ꝙ ibi res legata fuit cõsumpta in funus alterius ꝙ̃ testatoris:⁊ si heres fuisset sciẽs:fuisset in dolo: ⁊ teneretur actione ad exhibendum:sed quia est ignorans tenetur actione in factum:⁊ etiam ex testamento:nec factum suum noceat legatario hic in funus testatoris.nec fuit in culpa. ⁊ tenet propter presumptam voluntatem.de qua.ſ.dixi.Et si dicatur si in funus alterius non fuit factus locus religiosus. Sol.ibi non loquitur de fundo legato:quia illud non consumitur.licꝫ locus fiat religiosus:sed de alia re consumptibili vt veste cum qua erat sepeliuit.vnde lꝫ nec debuerit nec potuerit pur cõsumpta est:sed hic non efficeretur locus religiosus quando nõ debuisset nec potuisset.

2 ☞Quando testator eandem rem pluries eidem reliquit: in eadem voluntate vel diuersis ⁊ ab eodem vel diuersis:non censetur voluisse multiplicare legatum.sed videtur pluries fuisse locutus.

3 Negatio postposita signo vniuersali facit equipollere ꝯtrio.

1 **Eum qui.** ¶†Si legatarius cõsecutus est estimationem rei legate ab vno heredũ specialiter grauato in testamento non potest postea agere ad rẽ contra alios generaliter grauatos ad eandem rem in codicillis. 2 h.d.† Et redditur ratio notabilis: quia quando testator eandem rem pluries eidem reliquit in eadem voluntate vel diuersis.⁊ ab eodem vel diuersis non censetur voluisse multiplicare legatum:sed videtur pluries fuisse locutꝰ.⁊ no. modũ loquendi.⁊ facit.l.cum questio.C.de leg.⁊ Bar.reputat istum.§. difficilem valde in defensando ipsum a cõtrarijs oppositis. tex.innuit ꝙ legatarius potuit agere insolidũ contra heredem grauatum specialiter in testamẽto.qꝛ dicit ꝙ ille soluit estimationem totius rei:sed contra ꝙ nõ nisi ꝑ parte hereditaria si erat res hereditaria.l.si fundum sub conditione.§.si libertis.ſ.tit.j.dicunt quidam ꝙ ideo potest agere ad totam rem.qꝛ censetur sibi prelegata ex quo in tota re fuit grauatus ergo ⁊c.ſ.ti.j.si a pluribus.in principio.Alij ꝙ censentur grauati in parte sua ⁊ partibus coheredum vt redimat ab eis ⁊ tradat. Glos. prima reprobat vtrumqꝫ dictũ:qꝛ per hoc non soluitur contrarium: ⁊ sic tenet ꝙ non tenetur nisi pro parte sua nec sibi censetur prelegata:nec grauatus redimere partes sociorum. Tũc respõde ꝙ hic de facto fuit conuẽtus etiam ad rem:⁊ de facto soluit estimationem totius.vt etiam colligitur ex alia gl.cum dicit solutio hic sponte.nec obst.l.cum quasi.§.si plures.de fideicom.liber.per quã videtur esse vera secũda solutio ꝙ videatur grauatus redimere partes coheredũ:qꝛ ibi non poterat onus sibi iniunctum expleri in sua tantum parte.hic sic ⁊ predicta si ponimus ꝙ res legata erat hereditaria:sꝫ possumus ponere ꝙ nõ erat hereditaria ⁊ fuit sciẽter relicta:⁊ tunc non ob. contrariũ: qꝛ specialiter grauatus tenetur ad totam rem cũ non sit maior ratio quare magis ad vnam partem ꝙ̃ ad aliam teneatur:non sic quando est hereditaria:⁊ sic ex necessitate soluit.¶Sed opponitur secundo si hoc est ergo postꝙ̃ est consecutus ab illo estima.totius rei non debet posse agere contra alios grauatos in codicillis ad rem vt consequatur dominium.vt.l.si tibi homo.§.j.ſ.titu.j.Cuius contrarium videtur tex. probare cum dicit ꝙ dominium ab omnibus nõ querit:quasi dicat non põt agere ad rem contra illum qui soluit estimationeꝫ sed cõtra alios sic.†Dy.exponebat a nullo petere.i.ab omnibus non petere: 3 quia negatio postposita signo vniuersali facit equipollere contrario.vt.l.legitimos.⁊ ibi no.de legi.tuto.ego ibi dixi ꝙ verbum ab omnibus determinat verbum relictũ in non verbum querere.⁊ tunc cõcor.cum illo.§.vt licet fuerit ab omnibus relicta in codicillis:legatarius tamẽ ex quo habuit estimationẽ non debet agere ad rem contra alios.gl.tamẽ hic que incipit: nõ queri dominiuꝫ ab omnibus aliter soluit ꝙ in.l.contraria fuit relicta res non hereditaria:ideo specialiter grauatus legitime soluit totã estimationeꝫ:quia tenebatur.vt.ſ.dixi:nec potest quicꝙ̃ petere.ideo liberauit alios:qꝛ ipsi ꝑ se et omnes alij simul per se habẽt se vt duo rei debendi dicto casu quoruꝫ vno soluẽte alter liberatur.Hic fuit relicta res hereditaria quo casu specialiter grauatus non tenebatur nisi ad partem suam vt dixi in prima glo.si ergo soluit estimationem totius ꝙ̃tum ad coheredes soluit indebite potest repetere.⁊ sic alios non liberauit.quia eadem solutio liberationem ⁊ petitionem non potest parere merito legatarius contra alios potest agere ad partes quas in re habent vt cõsequatur dominium quasi pro illis nihil habuerint cum estimationem pro illis solutam habeat reddere:sed contra soluentem non:quia partem illius non habet necesse reddere. Ista solutio communiter tenetur.sꝫ est diuinatio:quia etiã ibi videtur loqui in re hereditaria. Tene ergo solutionem quã dixi ⁊ cessant ambages.

2 ☞Si fundus legatus traditur cũ diminutione vsufructus quid debeat petere legatarius.⁊ nu.3.

3 Quando in re soluta deficit aliquod ius quod nõ est pars rei nõ dꝫ directo peti illud ius sed dꝫ agi ad eandẽ rẽ solutã tanꝙ̃ non solutam vt cõsequatur agens qd deficit.

4 Heres tenetur legatariũ facere possessorem ⁊ vacuã possessionem in eum transferre.

5 Dicitur tradita vacua possessio licet res alteri debeat seruitutem predialem.

6 Qui promisit vacuam ⁊ liberam possessionem non liberatur si tradat rem alteri seruientem.

7 Si vsufructus in fundo legato erat alienus non videtur testator legasse nisi ius quod habebat.s.nudam proprietatem sicut econuerso.

1 **Fundo legato.** ¶†Si fundus legatus traditur cũ diminutione vsufr. vel alteri obligatus vel ab altero possessus non liberatur heres: sed potest iterũ cõueniri vt suppleat quod deficit:secus si deberet alteri que seruitus predialis est. Item legatum rei mee nõ valet propter hoc ꝙ testatori debet ius seruitutis predialis vel personalis: vel quod per eos possidet. hoc dicit. Et primo loquitur quando fuit legatus fundus qui nõ erat meus:⁊ sic valuit sed fuit traditus non perfecte.sed cum diminutione alicuius iuris.vsqꝫ ibi:sinautem.Secundo quando erat meus ⁊ sic nonvalet:tamen videbatur valere:qꝛ testator vel alius ĩ eo habebat ius seruitutis:vt saltem importaret remissionem illius iuris cuius contrarium dicitur:quia substantia legati cõsistit in proprietate.⁊ illa est mea ⁊ irreuocabiliter:vnde amplꝰ nõ potest effici mea:secus si reuocabiliter:quia cõpeteret testatori vel alij tale ius in re vel ad rem per quod res posset aduocari vt ius hypo. vel act.ꝑsonalis ad rem nã non videretur mea: ideo valeret vt sic videatur illud ius remissum.l.si tibi homo.in principio.⁊.l.non quocũqꝫ.§.si ex bonis.ſ.titu.j.de libe.lega.l.j.ꝙ propter contraria de istis legibus facta fuit glo.fina. magna q̃ distinguit.sꝫ effectus distinctus cõsistit in eo qd dixi.

2 ¶†In tex.ibi:si vsufruc.alienus sit sub.⁊ sit tradita sola proprietas.Certe non est liberatus heres:quia non tradidit totũ fundum:cum fundus consistat in proprietate: et vsufruc.et altera tantum pars est tradita.potest ergo heres iterum conueniri:sed est dubium quid debet legatarius petere. ⁊ hoc soluitur hic in seq̃ti text. ꝙ vsufruc.est directo petendus sicut si soluisset dimidiam fundi deberet peti alia dimidia nõ illa que soluta:quoniaꝫ in illa contingit liberatio.l.si stipulatus. de solu.

3 ¶†In textu ibi : vsufruc.enim respondet tacite opinioni que posset fieri:quia quãdo in re soluta deficit aliquod ius qd nõ est pars rei nõ debet directo peti illud ius sed debet agi ad eandem rem solutam tanꝙ̃ nõ solutam vt consequatur agens deficit.l.huiusmodi.§.edes.ſ. titulo primo. ⁊.l.inl'. de verborum obligatio.sed vsufruc.consistit in iure ⁊ non in parte. ergo falsum est ꝙ ipse vsufruc.sit petendus.vt.ſ. dictum est.sed debet peti totus fundus . ad quod respondetur ꝙ licet sit verum ꝙ consistat in iure non in parte quota: quia tamen continet emolumentum rei:dicitur esse pars integralis.⁊ fundus dicitur constare ex duabus partibus:vt supra dixi: et in istis est idem ius quod in partibus quotis si est soluta vna pars cõtingat liberatio et illa amplius non sit petenda : sed petatur alia . ¶In textu ibi:fundo vero.hec dictio vero est aduersatiua.et tamen casus sequens non videtur aduersari precedenti: quia sicut in precedenti heres non fuit liberatus.⁊ contra eum iterum

iterum agi potest.ita in seq.vt in tex.ibi agetur.Sed dic ꝙ ad uersatur in modo petendi:q2.s.agitur directo ad id quod deficit:hic non.sed ad ipsum fundũ:lz solutum vt consequatur liberationem.et hoc dicit tex.ob reliquas .idest propter. nõ autẽ dicit ad reliquas:sed fundus pp̃ter reliquas ꝛc.et ita expone tex. cum dicit agitur.sc3 ad fundum.et hoc voluit glo. in verbo continet que incipit.etiam vsufru.quam etiam doctores sequunt̃. ratio diuersitatis est:quia hic quod deficiebat non erat ps quota vel integralis:sed ius propter qđ fundus solutus poterat aduocari vel per hypothe.vel per aliqđ possessorium si alius pos4 sidebat.vnde non videtur perfecte solutus.¶†In tex.ibi aliena possessio.sic no.qđ heres tenetur legatarium facere possessorem:et vacuam posses.transferre.qđ est singulare: si tamen in vita testatoris alius possidebat sufficeret heredi cedere actionem quam haberet ad illam possessionem recuperandam ẽm docto.debet ergo hoc intelligi qñ facto vel culpa heredis possessio erat apud alium.¶In tex.ibi.non idem de ceteris seruitutibus sub.mere realibus:quia licet fundus aliter debeat seruitutem:tamen heres tradendo liberatur:nec potest cõueniri directo vel indirecto vt faciat fundum liberari: q2 videtur iussus dare talem qualis erat apud defunctum nisi legauerit optimus maximusq3 est.s.ti.j.seruo legato.§.si fundus. sed cur nõ idem qđ in precedenti quando erat obligatus.respondeo quia per hypothecariã poterat aduocari ideo nõ videbat̃ solutus sed per confessoriã quẽ ponit̃ pro seruitutibus aduocati nõ po5 terat:sed sola seruitus.et no.hic ẽm Bar.†ꝙ dicitur tradita va6 cua possessio:licet res alteri debeat seruitutem prediale.†Nam in tex.precedenti dicitur heredem non liberari nisi tradiderit vacuam possessionẽ.et.h.d.liberari lz tradiderit fundũ alij seruientem:et hoc no.pro his qui tenentur vacuam possessionem tradere:vt est venditor.l.ij.et.iij.in prin.de act.emp.sed si promisisset vacuam et liberam possessionem non liberatur si traderet rem alteri seruientem.¶†In tex.ibi.propter istas causas non referas ad omnes de quibus.s.sed ad illas propter quas res a legatario qui erat dominus non poterat aduocari vt sibi debebat seruitutem predialem:vel si poterat aduocari morte testatoris finiebatur vt sibi debebat vsumfru.nã non potest dici qđ videat̃ legasse vsumfr.cũ finiturus sit et reuersurus ad proprietatem.et sic erat habiturus:etiam si non fuisset legatus secus si 7 erat ius qđ poterat aduocari.d.l.si tibi homo.¶†Ultimo primus casus.§.recipit difficilem op.q2 si vsufru.in fundo legato 8 erat alienus testator nõ videbat̃ legasse nisi ius[a] qđ habebat: sc3 nudam proprietatem sicut econuerso si haberet vsumfr.tantum videret̃ legasse.l.vxor.C.de lega.et.l.sticho.de vsufru. leg. et.l.qđ in rerum.s.ti.j.et.l.serui ele.et.l.si domus.§.fi. ergo heres fuit liberatus:nec debet posse cõueniri ad vsumfru.Sol.cõtrarium procederet si testator legasset fundũ suu3 in quo alius haberet vsumfru.sed hoc d3 intelligi altero de tribus modis.vno ꝙ erat alienus vnius erat pp̃rietas alterius vsufr.vñ sicut heres tenet̃ redimere proprietatẽ si fuit facta a sciente.ita vsumfr. alš nõ dicit̃ tradere fundũ.alio mõ põt ĩtelligi ꝙ erat heredis nec tunc est curandũ an testator crederet suũ vel nõ.l.vnum ex familia.§.si rem.et sicut tenet̃ tradere proprietatẽ ita et vsumfr. põt etiã dici ꝙ erat testator.et vsufru.heredis.per.l.cum filius. §.dominus.s.eo.ita intelligit Bar.quẽ Bald.sequitur.recipit etiam aliam opi.de.l.si res obligata inquantũ loquitur de fundo qui erat alteri obliga.et vult ꝙ heres posset iterum conueniri ad fundum vt liberet:sed contra: q2 non tenetur liberari indistincte.vt ibi.Sol.intellige scdm distinctionẽ illius legis nisi esset obligatum heredi.et tunc indistincte tenet̃ dare libellũ per supra dicta in argumento illorum iurium.

1 A municipibus.†Uidebatur non valere legatũ proprietatis: quia semper remanebit inutilis cum municipium non moriat̃.et sic vsusfr. nunꝗ̃ finietur:sed ad hoc respondet iurisconsultus qđ potest finiri per nõ vsum:vel dic spatio centũ annorũ.l. an vsufru.de vsufru.

2 ☞Quãdo quis rogatur restituere incerte pſone de certis cũ morietur quem modum debeat heres tenere.

3 Rogatus rem restituere vni de familia post mortẽ põt eligere quãdocũꝗ̃ vult sed si pure et incõtinenti deberet eligere statim cum primum põt et nisi hoc faceret omnes admitterentur.

4 Quod hanc facultatẽ eligendi nõ perdat per deportationẽ sed per damnationem in metallum sic.

Quod ista electio possit fieri tanꝗ̃ actus inter viuos corã duobus testibus.

1 Unum ex fami.¶†Rogatus rem restituere vni de familia vel in familia relinquere potest eligere quem vult et electionem reuocare quousq3 viuat: et si nõ reuocat legatum factum eidem per eundẽ non valet tanꝗ̃ factum creditori a debitore:nec reconualescit si electionem reuocat. hoc dicit vsq3.§.si de falcidia.et prosequitur vnam materiã vsq3 ad.§. 2 si rem.†quando quis rogatur restituere incerte persone de certis cu3 morietur quo casu plures occurrunt dubitationes que per ordinẽ deciduntur:et in hoc principio decidunt̃ tres. Prima quem modum habet heres tenere vt impleat voluntatẽ defuncti:an habeat sibi relinquere in vltima voluntate. et dicitur qđ nõ.imo sufficit ꝙ eligat illũ ad quẽ vult peruenire etiam in actu inter viuos:et si perseuerat in electione electus cõsequetur rem illam ex testõ primo non ex electione grauati: que nullum[a] sibi tribuit ius sed solum personam eius declarat.Secundum dubiũ est si eligit et in suo testamento eidem legat eandem rem. an istud legatum valeat vt iste legatarius possit rem petere ex testamento grauati.et respondetur qđ nõ tanꝗ̃ factũ a debitore:q2 erat grauatus debitor creditori : q2 electus reputabatur creditor cum videatur electus a primo testatore.j.proximo.§. Tertium dubium est vtrum iste grauatus possit electionem factam reuocare et alium eligere.et respondet̃ ꝙ sic postꝗ̃ electionem fecit ante tempus cum esset grauatus post mortem restituere:vnde potuit eligere in articulo mortis.et si ante eligit nullum ius fuit electo quesitum . ideo potest reuocare. sed et quartum dubium decidit si elegerit et eidem in testamento reliquit[b] l.si in electione.postea reuocat.an electus saltem ex testõ grauati possit rem consequi.videbatur ꝙ sic:quia legatum non tenebat:eo quia electione durãte reputabatur creditor:nunc ea reuocata non potest dici creditor. contrarium respondetur quia a principio legatũ fuit nullu3 ex quo erat electus: vnde ex post facto non reconualescit:lz electio reuocetur propter regulã catonianam : quia si esset mortuus statim non valeret legatum: quia electio duraret:ergo ex postfacto non reconualescit.l.cetera.§.j.s.ti.j.¶†In tex.ibi. eligere debet.idest potest et etiã de3 bet si vult vnum de familia plus ꝗ̃ alios habere: quia si nõ eligeret omnes vocarentur.j.ea.l.§.rogo.et.s.eo.cum quidam . et l.si quis titio.§.fi.et dic quod potest eligere quandocunꝗ̃ vult postꝗ̃ est rogatus restituere post mortem.si autem pure et incõtinenti deberet eligere statim cum primum posset.et nisi hoc faceret omnes admitterentur.licet posset moram purgare et ante 4 lit.contest.vnum eligere dicta.l.cum quidam.†Et no. ꝙ hanc facultatem eligendi non perdit per deportationem:[c]sed p damnationem in metallu3 sic.l.ex facto.§. ex facto.j.ad trebellia.ex quo dico patere intellectum huius tex.quod ista electio potest fieri tanꝗ̃ actus inter viuos cora3 duobus testibus nec habet necesse facere in vltima voluntate cora3 septem vel quinq3:qđ patet:quia deportatus potest facere:vt ibi. et tamen non põt cõcedere vltimam voluntatem:l.eius qui.de testamẽ.sufficit ergo qđ dicat coram duobus testibus ad talem fundum eligo tale3: hoc patet ex tex.seq.dum dicit et ei quem elegit frustra testamento suo legat.et sic patet qđ precesserat electio inter viuos.¶In tex.ibi.frustra.hoc quando precesserat electio vt dixi . sed si nõ precessisset non esset frustratorium legatum.imo haberet vim electionis.j.proximo.§.versicu.itaq3 ibi satis erit ꝛc.et in.§.sed si fundum.Ite3 dic frustra.scilicet si perseueret in electione:sed etiam si non perseueret:vt sequitur in versi.vtrum. ¶In text. ibi.vtrum ergo.respondet oppo . que posset fieri contra id qđ s.dixerat frustra.nam imo videtur quod non frustra:quia potest electionem reuocare.et sic electus nõ potest dici creditor domini nec potest reuocari electio.ergo nõ potest dici legatum frustratorium tanꝗ̃ factum debitori a creditore:sed dic quod supra dictum est procedit quando electio non reuocatur.et tunc censebitur esse creditor:sed si ponis qđ electio reuocetur multomagis procedit quod.s.dixit frustra.quia nec ex electione reuocata potest petere:nec ex testamento eligentis:quia reuocando electionem non videtur reuocare legatum factum tanꝗ̃ electo : est etiam alia ratio quam dixi de regula catoniana : prefata autem reuocatio potest fieri inter viuos sicut electio. argumentũ.l.put quisq3.de solu. ¶In glo.j.ibi.vbi ꝛc.vel dixit ꝙ relinqueret in familia.nam tunc etiam potest eligere vnum vel duos vt sibi placet.l.filius.§.penul.s.ti.j.

2 ☞Electus siue nominatus ab aliquo censetur ab illo electus qui eligenti potestatem tribuit eligendi.et nu.3.

Executores testamẽtorũ quibus data est potestas distribuendi inter pauperes:non possunt eligere illum pauperem quem testator eligere non potuisset nec illum quem testator verisimiliter non elegisset.

3 Si data est potestas executoribus distribuendi in pias causas vt eis videbitur et ipsi partẽ distribuant in fabricam ecclesie de illo non habebit eps quartam.

Si cõitas dedit aliquibus potestatem eligendi rectorẽ electus censetur electus ab vniuersitate.

a ¶Nisi ius.adde vt per Sozi.zsi. lxxxix. prope fi. consilij.

b ¶In testõ reliquit. an ex eo ꝙ quis ĩstituit alique in rebus distribuendis ¦ videat̃ eligere¦ vide Bal.cõsi.cccclvj.ij.li.

c ¶Per deportationem nec p ingressum religionis vt voluit Sozi.zsi.xj. Lu.ro. zsi.ccxviij. per Ang.cõsi.lxiiij.

Si eorum electio non valeat an possint iterum eligere.
4 Si soluenda est gabella de omni dispositione ex qua ius acquiritur qd non erit soluenda de electione de qua hic.
5 Qui soluit debitum liberalitatem non exercet.
Episcopus cōferendo beneficium non dicitur gratiam facere vel liberalitatem exercere cū habeat cōferre beneficia vacātia: nec sibi potest retinere.

1 **Si de falcidia.** †Electus non dicit acquirere ius ex electione sed ex testamēto ex quo electio procedit. ideo in ratione fal. non inspiciuntur vires patrimonij eligentis. hoc dicit vsq; ad versi. itaq;. Bal. ꝛ triplicem rationem reddit. Prima quia heres eligit ex necessitate ꝛ in necessitatibus ꝛc. Secunda quia non videtur relinquere sed soluere debitum. ꝛ de debito fal. non detrahitur: vt. j. ad. l. fal. l. j. §. si debitori. Tertia qꝛ electio frustra legat. s. proximo. §. ex quibus sequitur nō inspici vires patrimonij eligentis fm eundē Bald. qui subtiliter ꝛ pulchre loquit in ista lege.

2 ¶ †In tex. ibi. ac si nominatim. semper allegatur ꝙ electus siue nominatus ab aliquo censet ab illo electus qui eligenti potestatem tribuit eligendi. ꝛ sic ille eligens vel nominans dicit exercere nudum ministerium: ꝛ nullū ius tribuit sed omne ius habet electus ab illo qui potestatem dedit per hoc plura deciduntur. primo qd executores testamentorū quibus data est potestas distribuendi inter pauperes non possunt eligere illum pauperem quem testator eligere non potuisset: scꝫ spuriū testatoris: ꝛ hoc dicit Bar. per istuz tex. in. l. fi. in. ij. col. de his quib. vt indig. ꝛ Jo. an. in addi. de instr. edi. §. nunc vero aliqua. Itez nec possunt eligere illum quem testator verisimiliter non elegisset: licet potuisset vt inimicum suuz vel sibi non gratū: ꝛ hoc

3 probatur. j. eo. lucius. §. lucius titius dammā. ¶ †Item si data est potestas executoribus distribuendi in pias causas vt eis videbit ꝛ ipsi partez distribuant in fabricam ecclesie de illo nō

a habebit episcopus quartam[a] sicut si testator expresse in illā causam legasset. in. c. fi. de test. licet de relictis ad talia habere quartam in. c. requisisti eo. ti. ¶ Item facit si communitas dedit aliquibus potestatem eligendi rectorem electus censetur electus

b ab vniuersitate[b]. l. itez eorū. §. si decuriones. qd cuiusq; vniuer. ꝛ qd no. in. l. apertissimi. in vl. glo. ex hoc sequitur ꝙ si eorū electio non valeret vt si eligerent inhabilem non possent iterum eligere tanꝙ functi sint officio eoruz sicut iudex delegatus qui tulit sententiam nullam. l. iudex postꝙ de re iudi. istum tamen articulum declara per Barto. in. l. ij. de op. le. vbi distinguit an istis fuerit collata ordinaria vel delegata potestas: qꝛ primo casu iterum posset eligere sicut ordinarius qui tulisset sententiā nullam: qꝛ posset iterum dare: vt. l. preses quomodo ꝛ quando iudex. secus in secundo casu: ꝛ quādo videatur collata ordi. vel delegata. dic vt ibi: ꝛ facit. j. eo. cū pater. §. fidei heredum. ꝛ qd

4 ibi no. †deciditur etiam per predicta si soluenda est gabella de omni dispositione ex qua ius acquiritur: vt dicit statutum Bononie non erit soluēda de ista electione: quia ex illa non acquiritur ius sed ex primo testamēto. ¶ In tex. ibi. non enim. respōdet obiectioni que posset fieri ꝙ imo electus habere videat ab ipso eligente: non a primo testatore: qꝛ nisi elegisset non haberet solus sed omnes de familia vocarentur: sicut substi. pupillaris dicitur habere bona pupil. a patre substituēte qui poterat non substituere: ꝛ per consequens potest grauare in bonis pupilli. l. si fundum per fideicommis. §. fi. de leg. j. sed respondet ꝙ electus istam necesse habuit facere. ꝛ sic nō dicitur exercuisse liberalitatem. per hoc respondetur ad id qd. s. dixi de patre: qꝛ

5 ille non habet substituere si nō vult. †no. ergo qd qui soluit debitum liberalitatem non exercet. Item no. ꝙ episcopus conferendo beneficium non dicitur gratiam facere vel liberalitatem exercere: cum habeat cōferre beneficia vacantia nec sibi potest retinere. ita no. glo. per istuz tex. in. c. relatum. de preben. est autem facultas respectu persone electe: sed est necessitas respectu actus eligēdi. ideo dicit facultas eligēdi ꝛc. facit. s. de ritu nup. l. proxi. in prin.

> a ¶ Quartam. facit qd consuluit Anc. ɔs. ccccxxx. ꝙ si executores elegerūt fratres minores ad celebrandas missas ꝙ exigens testatoris in alia ecclesia electa pri⁹ sepultura apud ipsos ꝙ debetur epō quarta qꝛ cēsentur electi a testatore ꝛ p alias rationes de quibus ibi.

> b ¶ Uniuersitate. ideo ɔsuluit Lu do. ro. ꝙ electio facta de potestate p Aretios q̄ fuit cōfirmata p florētinos non poterat per aretios annullari. vide cōsi. clxiij.

2 ☞ Si data est potestas executoribus testamēti distribuendi inter pauperes clericos possunt eligere clericos inferioris gradus. similiter possunt eligere pauperes lꝫ sint alij pauperiores ꝛ si non esset data electio priores in gradu preferrentur alijs.
3 Quando alia electio inter viuos nō precessit relictū factuz vni de familia de re illa quam grauatus est in familia relinquere vim habet electionis.

1 **Itaq; si cum format.** †Satis est eligere vnū de familia etiā remotiorē in gradu. ꝛ electio vnius est aliorū exclusio. h. d. pꝫ ergo ꝙ melius ponitur casus prout dixi in principio in prima glo. ꝙ fuit rogatus restituere in familia. nam si vni tantum de familia. clarum est qd sufficit vnum eligere: sed si primo casu posset esse dubiū: an teneretur relinquere toti familie vel pp̄inquiorib⁹ sicut si directo esset relictū familie. s. eo. si ita. §. fi. ¶ In

2 tex. ibi: vel dispari gradu. no. ar. fm bal. si data est potestas executoribus testamenti distribuendi inter pauperes clericos pōt eligere clericos inferioris gradus. scꝫ habētes primā tonsuraz similiter potest eligere pauperes: licet sint alij pauperiores sed si nō esset data electio priores in gradu preferrent alijs. l. cū ita. §. fi. s. eodē. ꝛ. s. proximo in glo. que incipit. necesse habeat.

3 ¶ †In tex. ibi. vni reliquisse. ꝛ sic no. qd quando alia electio inter viuos nō precessit relictum factum vni de familia de re illa quam grauatus est in familia relinquere vim habet electionis ꝛ sic non semper est frustratoria. vt dixi in prin. l. ¶ In tex. ibi cōditione deficiunt. nam cuilibet de familia censet relictus sub conditione. si ab herede fuerit electus. ꝛ si nemo fuerit electus censet legatus oībus. j. ea. l. §. rogo. facta ergo electione de vno conditio respectu aliorum deficit.

1 **Sed si vno ex familia.** ¶ †Nō videtur elegisse de familia qui vnum vel plures de familia heredes instituit si fundū quē testator voluit in familia remanere legauit extraneo in totum vel si pro parte vsq; ad illam partem. ideo tanꝙ electione non facta ceteri de familia possunt petere ab extraneo pro portionibus eorū: nō pro portione instituti. imo illa remanet apud extraneum legatarium. quatenus vero non est legatum extraneo censetur electio facta de instituto vel institutis. ideo ceteri non admittuntur tanꝙ conditio defecerit. vt. s. proxi. §. h. d. et si nihil extraneo reliquisset per talem institutionē generaliter factam: lꝫ de fundo nulla esset facta mētio censeretur electio facta in personā institutorū. ꝛ ceteri repellerentur. ꝛ instituti haberent pro partibus pro quibus sunt instituti nō equaliter. si nō essent equalr insti. h. d. tex. in. l. filiusfa. §. pe. ver. sed si oēs. ꝛ in fi. ꝛ tūc tm̄ valeret generalis institutio quo ad oīa bona quātum specialis electio in illo fundo. ꝛ procederet ɔ̄rium qd facit glo. in. §. seq. q̄ incipit: qꝛ tunc erit ibi: quinq; tamen tantū facit specialis ꝛc. sed quando legauit extraneo speciale legatū: tunc lega. speciale eximitur de generali institutione. l. vxorem. §. felicissimo. ideo instituti non possunt dici electi in tali fundo. ideo ceteri admittuntur tanꝙ elec. nō facta. j. ea. l. §. rogo. Et primo loquit quando vnus de familia fuit institutus. ꝛ totus fundus extra familiam relictus vsq; ad. §. si duo. Secundo qñ duo fuerunt instituti. ꝛ pars fundi extra familiam relicta ꝛ pars non: vnde qd iuris est de toto vt isto. §. idē est de pte: vt in seq. §. quātum vero ad partes nō extraneo legatas censet electio facta ad insti. ex quo sunt de familia: lꝫ de fundo nō fuerit facta mētio: qꝛ eos instituendo censetur velle ꝙ illum fundū habeant queꝫ instituens grauatus fuit in familia relinquere. in hoc stat substantia istorum tex. ¶ In tex. ibi. nam que ratio ceteros admittit. scꝫ ad agendū contra insti. vel contra extraneum legatariū scꝫ sunt de familia. eadē ratio facit vt institutus pro portione q̄ ipsum tangeret si non esset institutus eos repellat per excep. quare testator qui ipsum instituit ꝛ fundum extraneo: legauit videtur velle ꝙ cum portione que ipsum institutum tangeret electione nō facta cōpensaret cū sua hereditate. ꝛ illam partem extraneo relinqueret. ꝛ facta aditione tenetur facere nec potest factum testatoris impugnare. l. ex persona. de reg. iur. ꝛ qꝛ testator potuit in re propria ipsum heredē grauare. j. ea. l. §. si rem. portio ergo instituti danda est extraneo legatario. ꝛ alij de familia petent partes ad eos tangentes. qꝛ grauatus instituēdo vnum de familia alijs de familia non potuit preiudicare quominus partes eorum petant.

2 ☞ Executores iussi distribuere inter hospitale in genere vel fabricare hospitale: possunt distribuere in plura ꝛ plura fabricare si bona sufficiunt.
3 Qd tales executores possint facere executiones pro pte ꝛ pro il la remaneat executio rata ꝛ pro alia deuoluatur ad epm.

1 **Si duos.** ¶ †No. plura singulariter fm Bart. primo ponendo casum vt ponit glos. prima qd heres fuit rogatus fundū relinquere vni de familia: talis potuit eligere vnū vel plures. ꝛ sic excedere formaz datam a testatore: seruata tamen voluntate: qꝛ nō credit dixisse vni de familia cuz mysterio: sed ꝙ saltem vni detur. voluit enim in fami

2 lia remanere nec curauit apud vnū vel plures. †Per hoc dicit Bar. ꝙ executores iussi distribuere inter hospitale in genere vel fabricare hospitale possunt distribuere in plura. ꝛ plura fabricare si bona sufficiunt. si contra. s. ea. l. versicu. itaq;. ꝛ probatur. s. eo. cum quidam. in principio. ꝛ ibi tetigi si faciunt bona fide. ꝛ in proximo. §. ibi. aut quibus voles ponendo qd fuerint verba testatoris. ꝛ in principio dicitur ꝙ reliquit vni: ꝛ videt satisfecisse voluntati defunct: lꝫ in cōtrariū faciat. l. j. de op. leg.

3 Item †tales executores possunt facere distributiōes pro parte ꝛ pro

te ⁊ pro illa remanet rata: pro alia devoluetur ad episcopū. nā hic pro parte legata extraneo nō videtur elec. fecisse. ⁊ pro illis devoluitur ad ceteros de familia pro partibus nō legatis vide tur fecisse electionem: ⁊ pro alia nō devoluitur ad ceteros de fa milia eadem ratione sicut possunt pro parte rei facere pro pte non: similiter possunt pro parte tēporis facere pro parte nō vt distribuere ad aliquas vsq; ad decenniū: ⁊ eo lapso si aliter nō disposuerunt pertinebunt ad episcopum. possent tamē facere ꝙ vsq; ad decennium essent talium postea aliorū sicut possunt eligere plures. licet iussi fuerint distribuere in vnū. ita no. Bar. j. proximo. §.

2 ☞ Qđ electio de qua hic possit fieri per viam vltime volūta tis quando alia electio non precessit.

3 Licet electus sit grauatus de dādo extraneo. tñ dicit electio fa cta ⁊ satisfactum voluntati defuncti vt ceteri repellantur siue illud grauamen non teneat siue valeat.

4 Si lego tibi centum ⁊ grauo te vt titio des rem tuā que simili ter valet. c. ⁊ res sit tua quousq; viuas ⁊ post mortem debeat ad aliuz peruenire. ⁊ tūc te mortuo tradidisti rem titio ⁊ euincitur contra quem habebit titius regressum.

1 **Sed si fundum.** †Electus de familia nō po test grauari de dando rē ex traneo quam testator voluit in familia relinqui nisi tantundē sibi relinquatur sub. ⁊ ipse acceptet q2 tenebitur implere onus: hoc primo. tunc tamen apud extraneum non remanebit: nisi quousq; viuat electus si testator voluit non solū rem in familia relinqui: sed eam de familia non exire: imo post mortem electi ceteri de familia ab illo extraneo vendicare possunt: sed illi ex traneo succurritur ad estima. contra heredem grauati qui ele git ⁊ elec. grauauit de dando extraneo: non sic si solū voluit in familia relinqui: q2 sufficit semel fuisse relictam: vnde durabit apud extraneū perpetuo etiam post mortem grauati. quando autem voluit de familia nō exire non traditur heredi nisi pre stita cautione ꝙ post eius mortez in familia relinquat etiam si non erat grauatus de dādo extraneo: hoc tertio ⁊ vltimo vsq; ad. §. rogo. ⁊ diuide in tres partes. scđa ibi: sed si quidem. tertia ibi. ⁊ ideo ⁊ est aliquantulū difficilis. ¶ †In prin. §. ibi relique rit. no. ꝙ ista electio potest fieri per viam vltime voluntatis. si alia electio non precessit. š. ea. l. ver. itaq;. ⁊ per viam institutio nis: si extraneo non relinquit. š. proximo. §. ⁊. l. filiussa. §. pe. in fi. aduerte tamen quādo reliquit per viam legati: ille non capit vt legatarius: sed vt creditor ex testamēto primi testatoris: vt in prin. l. sed quando per viam institutionis capit eam vt heres instituētis. vt. š. proxi. §. ibi iure hereditario ⁊c. qđ patet: quia si essent plures dispariter instituti caperent pro portionibus hereditarijs. d. §. penul. ⁊ tamen possunt illum fundum dedu cere tanꝙ es alienum in cōputatione fal. l. pater. ad legem fal.

3 ¶ †In tex. ibi. extraneo restituat. no. ꝙ l3 electus sit grauatus de dando extraneo nihilominus dicitur electio facta ⁊ satisfa ctum voluntati defuncti vt ceteri repellantur siue illud graua men non teneat: q2 sibi nō fuerit tātundē relictum. siue valeat. vt p3 ex his que sequuntur: sed cōtra ꝙ ceteri admittantur ac si electio nō esset facta eo casu quo grauamen tenet: vt. š. ea. l. §. l3 si vno. glo. format hic ⁊ ibi istud contrariū ⁊ soluit multis mo dis: tene primaz ꝙ ibi nullum elegit specialiter in illo fundo: ⁊ sic non satisfecit voluntati defuncti propter generalem institu tionem factā de duo. hic elegit specialiter vnum licet ipsum gra uauerit ⁊ imputet sibi quare acceptauit legatum de tantundē factum: quia propter hoc poterat grauari in re propria. ¶ In tex. ibi. qđ fundi pretium efficiat. ⁊ tunc si acceptauit legatum te nebitur tradere extraneo ⁊ penes illum remanebit si solus gra

4 natus fuit iussus. ¶ †In tex. ibi. puto heredis heredē. hic vide tur casus singularis qđ si lego tibi centū ⁊ grauo te vt titio des rem tuam: que similiter valet. c. fiat tamen tua quousq; viuebat post mortem debebat ad alium deuenire acceptasti legatum. ⁊ tunc tradidisti te mortuo res titio euincit qđ iste titius contra heredem tuū non habet regressum de euictio. sed contra here dem meum: quia videtur oneratus hoc casu: vt hic est text. sed contra: quoniam ad tuum heredem perueniunt illa. c. propter que fuisti grauatus dare titio. ergo. c. Sol. illa. c. videntur tibi relicta vt in titium transferas ius tñ qđ in vita habebas: ⁊ vlte rius nec tu nec heres tuus teneatur. ⁊ sic licet ab illo res euin catur a te tamē vel herede tuo non euincitur quantitas. ⁊ hoc tene menti: quia habes difficultatem reperiendi istum casuz si de facto eueniret: sed tunc vltra si sic est. ergo videtur ꝙ nec cō tra heredē meū agere possit. nam si eram de familia vt hic erā ⁊ fui grauatus in familia relinquere ⁊ ne de familia exeat non habeo ius in hac re nisi donec viuo post mortē meā debet eue nire ad elect. p me de familia post mortē electi ad omnes alios si ergo elegi te relinquendo tibi: ⁊ grauādo de dādo extraneo: non videor extraneo relinquere: nisi ius quod habebā posito ꝙ post mortem meam esset finiturū. l. vxor patri. C. de leg. l. sti cho. de vsufru. leg. ⁊ sic legatum factum extraneo in preiudiciū heredis mei non valet. solu. contrariuz procederet si ignorarē ius meum. ⁊ credebam nō finiturū: sed hic sciebam finituruz. ⁊ sic videor legare rem alienam scienter. ergo videor heredē gra uare vt redimat domino. idest a familia. l. cum alienam. C. de le ga. hoc voluit glo. hic super verbo oneratur. sed istud non vide tur bene dictum: quia etiā qui ignorat ius qđ habet credit ha bere plenum ius vel etiam scit se habere semiplenum ⁊ legat rē non videtur legare nisi ius quod habebat. l. si domus. §. fi. sol. ibi: quando ius meum non esset finiturum morte mea. nā tunc siue ignorem siue sciam non videor legare nisi ius quod habeo nam vtroq; casu in illo validum est: ⁊ in contrariū si habebam vtile dominium. sed si erat finiturum: quia me mortuo legatuz non potest valere in eo quod non est: distinguitur an sciebam finiturum. ⁊ non videor legare respectu illius iuris: sed respe ctu plene proprietatis vt sic redimatur. casus est hic aut ignora bam ⁊ legatū non valet si sciuissem non legassem nec heredem grauassem de redimendo. j. ea. l. §. si rem. ita debet intelligi qđ no. in dicta. l. vxor patrui ⁊c. ¶ Vltimo scias ꝙ penes istum ex traneū sicut debet res remanere quousq; viuit electus. ita post eius mortem si heredē relinqueret aliquē de familia: q2 sicut si extraneo non esset relictum illi de familia nō possent petere ex quo remanet vni de familia virtute institutionis facte per istū electum. ita si est relictum extraneo postꝙ isti electo fuit factum relictum de tantundem quod peruenit ad heredez eius qui est de familia. hoc voluit gl. hic que incipit. legatarij. ibi posset ta men aliter intelligi: vt no. j. eo. peto. §. prediuz. vbi ponitur hec distinctio. ⁊ dum glo. dicit cū sit de familia sub. ⁊ haberet tātun dem loco illius fundi.

1 **Rogo fundum.** †Electione nō facta oēs de familia ad petendū admit tuntur. ⁊ istud procedit quādo relinquitur incerto de cer. š. eo. si quis titio. §. fi. sed si incerto de incertis vt duobus vel tribus pauperibus quos elegerit tunc elec. non facta deuoluitur ele ctio ad episcopū. l. nulli. C. de episco. ⁊ clericis. qui debebit eli gere prout debebat. ¶ In tex. ibi: vt qđ vni datum est. sc3 nomi nando ⁊ incerto. ¶ In tex. ibi. vnus petere non possit. q2 quili bet eorū habet ius conditionale si fuit elec. ⁊ conditio nondum extitit si electio non est facta. ⁊ si est facta donec viuit eligens non habet effectum: quia non potest reuocari vt in princip. l. ¶ In text. ibi. quod non omnibus dat. est ⁊c. sub. si vnus eliga tur sed si nullus eligitur omnibus datum videtur. vt dixi. š. ea dem. l. ver. itaq;.

2 ☞ Differentia inter legatum rei heredis ⁊ legatū rei tertij.

3 Testator an possit phibere alienationē rei hr̄dis sicut pprie. An possit obligare rem heredis sicut potest legare. Si vnus ex hr̄dib⁹ sit grauat⁹ ī re sua postea repudiauit cohe res cui accrescit sua portio tenet̄ redimere a coherede ⁊ soluere. Quid si grauauit vt rem suam non deducat de hereditate.

4 Si res erat pro pte testatoris ⁊ pro pte heredis ⁊ legauit simpli citer videtur legare totā rem. ⁊ qd si esset cōis cum extraneo.

1 **Si rem tuam quam.** †Valet legatum de re heredis etiā factū a testatore errāte ⁊ credēte rē esse suā: l3 si esset alterius ꝙ heredis nō valeret. h. d. ratio colligitur ex tex. q2 nihil sequitur

2 preter propositū defuncti. †si enim ignorabat rē esse suam: non cogitauit heredē grauare de redimendo a tertio qđ onerosum est. si autem reperiatur esse sua similiter non oneratur heres in redimēdo. ideo tenet̄ tradere: sed si esset alterius oneris heres in redimendo preter propositū testatoris. ideo nō valet nisi sit factū coniuncte persone. si autem sciebat valet indistincte: non tñ transit dominium ipso iure: l3 sit heredis vt no. in. l. papi. de

3 serui. †Sed an possit testator phibere alienat. rei heredis sicut proprie. dic vt. j. de manu. testā. l. si quis. ita legatū. §. fi. Item an possit obligare rem heredis sicut pōt legare. dic per Cyn. in. l. assiduis. in. v. ⁊. vj. q. C. qui po. in pig. habe. ¶ Itē qd si vnus ex heredibus sit grauatus in se sua postea repudiauit. respondeo coheres cui accrescit sua portio tenetur redimere a coherede ⁊ soluere: q2 legatum a prin. valuit tanꝙ factū de re heredis nec irritatur: sed ille heres non fit. j. eo. l. cū pater. §. cū pater. de fi deicō. Item quid si grauauit vt rē suā nō deducat de heredita te. dic vt. j. eo. l. vxorē. in prin. †Vltimo quero qd si res erat pro

4 parte testatoris vel pro parte heredis. ⁊ legauit simpliciter. rñ deo videtur legare totam rē vt colligitur in. l. cum filius. §. do minus. j. eo. ⁊ ar. hic: sed si esset cōis cum extraneo non censere tur sensisse nisi de sua. l. serui elec. §. fi. š. ti. j.

2 ☞ Si notarius omisit indictionem posuit tamen annos dñi ex quibus pōt colligi que indictio tunc currebat qđ instr̄m nō

reddatur vitiosum.

1 **Si omissa.** †Scriptura defectiua in verbo principali non est vitiosa si ex alijs que ibi sunt scripta potest perpendi qd verbum ibi debet esse: qr presumitur dictu͂ & no͂ scriptu͂. h.d. vsq ad. §. ite͂ marcus. & pone casum scd͂m secunda͂ expositionem glo. †& dicit Bar. per istu͂ tex. si notarius omisit indictionem. posuit tame͂ annos domini ex quibus po͂t colligi que indictio tunc currebat iuxta illud si per quindenos &c. qd no͂ reddatur instrumentu͂ vitiosum: lz lex dicat indictione͂ debere poni in aut. de tabel. & no. in. l. generali. de tab. vide Bar. in. l. si librarius. de reg. iur.

2 ☞ Verba directa ad p̄sona͂ de qua loquens ro͂nabiliter poterat ɔsiderare largius interpretan̄t. vt licet sint defectiua no͂ noceat defectus ne remaneat deceptus de fide.

3 Imperator appellat̄ religiosissimus vel sanctissimus & nobilissimus & dicitur quasi deus in terris.

1 **Item marcus.** ¶†Verba enuntiatiua futuri euentus relata ad grauatu͂ petitione͂ fideico͂. inducunt. h.d. qd est veru͂ qn͂ sunt emissa p̄pter se principaliter: secus si propter aliud. l. pater filiu͂. §. fun. & l. iul. §. ex his verbis vtrobiq. per Bart. Ite͂ secus si ad oneratu͂ dirigantur: qr ce͂sen̄t magis adulatoria. l. generali de vsufr. leg. allegata. in glo. pro contraria. sed qn͂ sunt dispositiua etia͂ si sint relata ad oneratu͂. no͂ grauant: dispositione͂ induc͂ut: & videtur heres grauatus: licet de illo non sit facta me͂tio. l. peto. in prin. iuncto ver. sine dubio. ff. eo. ¶In tex. ibi: liberis suis redditurum: sed quando an statim mortuo patre vel adita hereditate ex quo nulla conditio vel tempus fuit appositum. l. j. de condi. & demon. & videtur casus in. l. vxorem. §. fi. de leg. iij. §. co͂trarium dic: quia esset verum verbis dispositiuis. ita loquitur ibi: sed verba enuntiatiua futuri temporis: licet induca͂t dispositionem: non tamen ita large interpretantur vt statim sint restituenda post mortem. l. papi. in principio. ff. tit. j. ¶†In text. ibi: qui melius de matre presumpsit. no. quod verba directa ad personam de qua loquens rationabiliter poterat considerare: largius interpretantur: vt licet sint defectiua non noceat defectus ne remaneat deceptus de fide. & Bald. semper allegabat de onere bene transacti matrimonij: & qd mater debet seruare fide͂ erga liberos. ¶†In tex. ibi. religiosissimus alibi sanctissimus & nobilissimus appellatur. l. queris. de nata. resti. & facit. l. titia. §. fi. ff. ti. j. Item quare dicitur deus in terris. l. iubemus. nullam. de sacrosan. eccle. de nup. imperiali. & l. cu͂ filleianum. de his qui. vt indig.

(margin numbers: 2, 3)

1 **Sequens quest.** ¶†In generali fideico͂. no͂ veniunt ea que grauatus habet no͂ ex vltima voluntate. sed ex co͂tractu inter viuos: licet morte confirmato: po͂t tn͂ in illis specialiter grauari. hoc dicit. ¶In tex. ibi: extra causam bonoru͂ sc͂ que percipiun̄t ex vltima volu͂tate: sed ista non percipitur ex illa s͂ ex co͂tractu inter viuos: & sic cessant oe͂s expositiones gl. ¶In tex. ibi: ꝙ etia͂ &c. simile. in. l. si socius pro filia. pro so. qd ergo mater facere poterat alio herede existente: sc͂ retinere donat. si heres fuit grauatus restituere bona. Ide͂ ipsa facere poterit si erat instituta vt tan͂ꝗ donataria possit retinere: nec habeat necesse restituere vt heres. na͂ donatio illa co͂firmatur morte absq aditio͂e hereditatis. no. ff. l. filie. famil. hercis. & ff. de his qui. vt indig. l. post legatu͂. §. qui morte͂. ¶In tex. ibi: plane nominatim. no. qr glo. que est. ff. ti. j. si mulier. §. j. ver. sed si morte͂. dicit co͂tra casum huius ver. ¶In tex. ibi: fideico͂mittere potest: qr cum maritus possit reuocare dictam donationem inualidam fideicommittendo reuocare videtur. l. cu͂ quis decedens. §. nuptura. ff. ti. j.

2 ☞ Per ista verba sis co͂tentus tali qua͂titate relata ad illum cui fuerint facta plura legata & in eade͂ volu͂tate vel alia non videtur testator alia legata adimere nisi dicat pro omni eo quod sibi relictum est.

3 Si erat substitutus pupillariter an p̄ ea verba censeat̄ reuocata substitutio pupillaris.

Cu͂ quis filia͂ in legitima͂ instituisset & vltra aliud reliquisset & pupillariter filio masculo substituisset. deinde ma͂dauit qd non nuberet nisi mercatori & si co͂tra faceret ademit quicqd reliquit vltra legitima͂ & ɔ͂ fecit an fratri possit succedere ex pupillari.

4 Si pater in ema͂cipatione donat filio. & dicat ꝙ donat pro parte que ipsum co͂tingit qd videatur dicere pro legitima. & vt in legitima computetur.

5 Minor est defectus impersonalitatis ex parte persone honorate ꝙ ex parte persone grauate.

6 Si princeps vel superior ma͂dat hominibus castri sibi subditi vt in oi͂bus obediant cuida͂ militi an p̄ hoc acquirat̄ superioritas supra eos cum ad ipsum non sint verba directa.

1 **Dicto luci.** ¶†Verba illa sis co͂tentus tali re vel summa relata ad illum cui nihil erat relictu͂ inducunt co͂modum: & petitionem dicte quantitatis ab herede licet no͂ fuerit nominatus. relata vero ad instituta inducunt onus vt teneat̄ restituere residuum coheredi si ipsum habet vel venientibus ab intestato si non habet. hoc dicit vsq ad. §. prediu͂. ponit tres casus. primus quando refertur ad illu͂ cui nihil erat relictu͂ vsq ibi: quid ergo. secundo quando ad institutu͂ pro parte. vsq ibi: dicemus. tertio quando ad institutum insolidum. Et aduertendum quia primo casu erat defectus in persona grauata: qr non fuit nomitata. sed verba directa ad legatarium. & tame͂ non nocet: quia erant verba dispositiua: & sic videtur grauatus heres l. si seruus. §. qui margaritam. ff. titu. j. in secundo & tertio casu erat defectus in personam illius cui testator volebat relinquere quia non fuit nominatus in personam grauati non erat defectus: quoniam verba fuerunt ad eum directa vt esset contentus certa re vel quantitate: nec dixit cui deberet restituere residuum. & iste similiter non nocet: quia censetur prouidisse coheredi si habebat vel venientibus ab intestato si non habebat. & sic quando sunt dispositiua non refert ad quem dirigantur qr dispositionem semper inducunt non obstante defectu persone grauate vel onerate: sed quando sunt enuntiatiua futuri euentus distinguitur ad quem referantur: vt dixi in. l. vnus ex familia. §. fi. & hoc voluit glo. que incipit. s. heredibus. ¶In tex. ibi. fideicom. valere placuit vt peti possint. c. aurei ab heredibus: licet de illis non fuerit facta mentio. vt. ff. in ver. sine dubio que͂

2 iunge cu͂ isto prin. ¶†In tex. ibi: vt pro p̄te tua no. & pondera hoc verbum. nam si hoc dixisset. sed simpliciter qd esset contentus. c. aureis non videretur grauatus restituere residuum coheredi. ita videtur Bar. intelligere non hic. sed in. l. fideicom. §. si quis ita dominus. qd si alicui fuerint facta plura legata & in eadem voluntate: vel alia testator dixit qd esset contentus certa quantitate vel certa qua͂titas sibi sufficiat per hec verba no͂ videtur alia legata adimere nisi dicat pro omni eo quod sibi relictum est vt in hoc tex. quod perpetuo tene menti: sed etia͂ tu͂c

3 non censetur adimere nisi pura legata. †Non autem conditionalia. per. l. paulo callimacho. §. j. eodem ti. & hoc est no. singulariter: quoniam habui de facto. quidam testator plura reliquit vni. item ipsum substituit pupillariter filio suo: postea dixit ꝙ pro omni eo quod sibi reliquerat volebat esse contentum certa re vel quantitate. & querebatur an per hoc censetur reuocata substitutio pupillaris dixi quod non per illud dictum Barto. & reperij Oldra. hoc determinasse cum quis filia͂ in legitimam instituisset & vltra aliud reliquisset & pupillariter filio masculo substituisset: deinde ma͂dauit ꝙ no͂ nuberet nisi mercatori: & si co͂tra faceret ademit quicquid reliquit vltra legitima͂ querebatur si contra fecit an fratri possit succedere ex pupil. & determinat qd sic. quasi substitutio no͂ censeatur adempta: sed duntaxat alia legata: no͂ tamen allegat illam. l. paulo. sed. l. ex facto. §. fin. de vulga. & pupil. dicens quod priuationes sunt odiose & sic restringende. Ex predictis patet tertius casus qui hic no͂ ponitur qua͂do verba sunt relata ad alium cui alia bona erant relicta: non tamen iure insti. quod operentur. nam in fauore instituti si hec verba fuerunt adiuncta pro omnibus que tibi reliqui &c. inducit etiam Barto. istum tex. si pater. ¶†In emanci-

4 pa. donat filio. & dicat qd donat pro parte que ipsum contingit vt videatur dicere pro legitima. & in legitima computetur. & sic in legitimam computare. quod non esset si non esset dictum l. si quando. §. fi. de inoffi. testa. & de hoc est casus in. l. sancimus post princip. de inoffi. testa. ibi pro parte sua &c. vbi patet quod ista verba relata ad filiu͂ tantum importantur quantum si dixisset pro sua legitima. ita dicit ibi Cy. & Barto. licet Barto.

5 hic non alleget illum tex. †In text. ibi. sine dubio. nota hic in verbo facilius quod est minor defectus impersonalitas ex parte persone honorate ꝙ ex parte persone grauate. Item qd neutra vitiat dispositionem vltime voluntatis quando sunt verba dispositiua. quia in dubio heres censetur grauatus. vt in. l. qui. §. qui margaritam. & in dubio censetur prouisum heredi. l. qui pecuniam. de statulib. in contractibus autem impersonalitas ex parte illius qui debet obligari vitiat contractum in auten. si quando. de non numerata pecu. sed ex parte illius cui debet acquiri non vitiat. l. stipula. ista. §. si quis ita. de verborum obligatio. & hoc quando est in verbo obligationis inductiuo. sed in verbo executiuo indistincte non vitiat. l. fi. ff. si certum petatur.

6 ¶†Vltimo iste tex. in prin. maxime potest induci ad. q. si princeps. idest superior ma͂dat hominibus castri sibi subditi vt omnibus obediant cuidam militi. an per hoc acquiratur superioritas supra eos cu͂ ad ipsum non sint verba directa. & est argu. qd sic. in contrarium videtur casus in. c. solite. de maio. & obe. post prin.

post prin.vbi per illa verba que habent in epistola Petri:sub diti estote omni humane creature propter deum non censetur data potestas secularib⁹ principibus sup clericos:sed si bñ inspiciatur ibi apparet so.q2 ibi sequeretur incõueniens: hic nõ cogita super hoc:q2 pro nunc non est mihi bene clarum.¶ In glo.que incipit.s.heredibus.ibi:item huic responsioni istud cõtrarium cũ se.respiciunt scõm casum.l.in ver.quid ergo.sed precedens de.l.generali.de vsufru.leg.respicit prin.l.cum toto.eo qđ glo.s.dixit.¶ In glo.ibi.solu.vt ibi. dic φ est duplex solu. ad istũ.§.vna ibi non dixit pro parte tua hic. vñ ibi ista verba ha iis cõtentus tãta quãtitate nõ inducũt fideicõ.scõm quosdã certe imo ibi dixit pro tuo semisse.ideo melior so.est q2 ista verba fuerunt dicta cuilibet ex heredibus:vnde si induceret reciprocum fideicõ.esset inutile:q2 tantũ daret vnus quantum reciperet. hic vero ad vnum tantum.In gl.ibi:filiusfami.§.diui. vbi si vnus de heredibus prohibetur alienare fundũ nõ valet si non appareat cuius causa facta sit.τ sic non presumitur facta cõtemplatione heredis.ita deberet esse hic.si dixit.his contentus tali re non deberet valere si non apparet cuius cõtẽplatione. cuius cõtrarium hic dicit glo.soluit sed non bene: ibi melius soluit qđ prohibitio non potest videri facta cõtemplatione coheredis sed prohibiti cũ concernat sui fauorem vt semper eam habeat τ fauori potest renuntiare sed hec verba his cõtentus tanta summa non possunt videri dicta eius fauore: sed in eius odium τ in fauorem coheredis

1 **Predium.** ¶ † Res prohibita alienari per testatorem potest alienari in causam necessariam propter debi.prohi.tamen alienatio non erit perpetua sed eo mortuo rescindetur per illum vel illos ad quos testator deuenire voluit post eius mortem. si alius φ de illis fuerit ei heres.hoc dicit.τ est singularis casus.imo dicunt docto.φ non est alibi.facit.l.statius.§.cornelio.de iure fi.¶ In tex. veniant. scz propter debitum heredis.τ dic heredis.scz nunc:olim testatoris.si autem fieret propter debitum testatoris valeret perpetuo nec reuocaretur.l.filiusfa.§.diui.in fi.si aũt fiat voluntaria alienatio:tunc statim retractat.l.cũ pater.§.liber.j.eo. τ sic per dit heres prohibitus ius retinendi:qđ habebat donec viueret q2 nec in aliũ transfert nec penes se remanet sed in familiã deuoluitur.quando autem fit propter debitum heredis seruatur media via de qua hic:q2 vz alienatio in vita eius τ in emptorẽ transit ipso vero mortuo si sibi succedat extraneus:sicut extraneus nõ posset retinere aduersus illos de familia si non fuisset alienatum. ita nec emptor.si ergo,heres esset de familia innuit hic qđ eo viuo nõ retractaretur sicut nec viuo defuncto:q2 si nõ esset alienatũ transmisisset ad ipsum tdem de ceteris in infinitum si relinquat heredẽ aliquem de familia:q2 non dicitur alienata extra familiam hoc voluit glo.in fi. adde φ etiam si succes sit sibi extraneus:si tamen ab intestato tanφ legitimus heres idem sit vt illo viuo nõ retractetur:q2 in re prohibita alienari potest extraneus legitimus heres ꝓhibiti succedere.j.eo.l.cũ pater.§.cum inter.τ ibi no.τ etiam no.j.ea.l.§.fratre. sic etiam intellige qđ habetur.s.eo.vnum.§.φ si talia.ver.petituris τc. vt etiam ibi tetigi.

2 ☞ Sicut tutor vel curator legitime constitutus representat ꝑsonam pupilli vt verba in eos directa videant directa in pupillum vel adultum.ita qñ non est legitime constitutus.

3 Si papa mãdat prelato alicuius ecclesie qđ aliqđ faciat sub nomine dignitatis tale mandatũ tanφ factũ dignitati potius φ persone ligat successorez lz fuerit nõ legitime cõstitutus τ postea declaratus non fuisse tunc prelaitus.

Si aliquid relinquitur prelato:sicut censetur relictuz ecclesie si est legitime cõstitutus.ita si non erat legitime cõstitutus τ erat in possessione de facto.

4 Quid si sciebatur qđ erat illegitimus prelatus.

Quid de his que fiunt a tali prelato an valeant in preiudicium ecclesie.

5 Si debitores ecclesie illi soluant an liberentur.

Mulier nõ põt dare tutorẽ filio vt teneat datio ipso iure sed dz cõfirmari τ si ipsum instituit dz cõfirmari cũ modica cause cognitione si non instituit cum magna.

6 Si pater inter liberos facit testamẽtũ nõ solenne lz valeat quo ad eos si tñ dat in eo tutorẽ nõ valet si datio sicut nõ valeret ad commodum alterius.

1 **Pater filio.** † Relicta a tutore vel curatore censent relicta a pupillo vel adulto heredibus institutis.ideo valẽt:lz tutoris vel curatoris datio nõ sortiat effectum:q2 a prin.non valuerit:vel ex postfacto irritentur.h.d.vsq ad.§.fratre.† primo ponit vnũ dictũ in matre.vsq ibi:tametsi.scdo extendit ad matrẽ.vsq ibi.idẽ. tertio qđ dixerat de tutore extẽdit ad curatorem.vsq ibi:nec interest.quarto qñ dixerat qđ a prin.erat inutilis datio extendit ad casuz qñ ex postfacto facta est inutilis.quinto τ vltimo limitat precedentia vt procedant qñ relinquit extraneo a tutore vel curatore:secus si ipsi pupil.vel adulto:q2 non valet acsi a seipso sibijpsi sit relictũ:nisi esset tutori vel curatori relictus: q2 teneretur ex sua persona.τ non singulariter ꝑm Bal.sicut tutor vel curator legitime constitutus representat personã pupil.vt verba in eos directa videantur directa in pupillum vel adultũ.ita quando nõ est legitime constitutus: sed esse putatur.¶ † Per hoc ipse decidit si papa mandat prelato alicuius ecclesie φ aliquid faciat sub noĩe dignitatis tale mandatũ tanφ factũ dignitati potius φ persone ligat successorem:lz fuerit nõ legitime cõstitutus τ postea declarat⁹ nõ fuisset:tũc ꝓlatus eo mõ si aliqđ relinquit prelato:sicut censet relictum ecclesie si est legitime cõstitutus.l. annua.§.fi.de annu.leg.ita si nõ erat legitime ɔstitutus τ erat in posses.de facto qđ si sciebatur φ erat illegitimus prelatus. tex. hic in ver.sufficit in verbo arbitrabat.innuit ɔriũ.tñ rõ facit qđ idẽ sit:q2 presumptio est φ mãdans vel legans voluerit valere sed non potest valere tanφ factũ sibi.ergo valeat tanφ factũ ecclesie.venio ad casum in terminis.† Predicta in his que per aliũ fiunt erga dictũ prelatũ.qđ de his que fiunt a prelato tali.an valeant in preiudicium ecclesie dic φ nõ vt no.glo. in.l.iusiurandũ qđ ex cõuen.§.j.sed nec quantũ ad vtilitatẽ videntur valere vt possit illi acquirere.l.si tibi.§.cuz possessor.de pact.τ qđ no.in.l.filie.de solu. dic vt ibi. qđ si debitores ecclesie illi soluant an liberent.dic vt.l.si vrbana.de cõdi.inde.adde ad hunc.§.l.codi.§.fi.de vsufru.leg.Item hic.in prin.poterat esse alia dubitatio:q2 fideicõmis.erat iniunctum tutori post mortez pupil.τ sic postφ desijsset esse tutor.vnde videbat nõ valere posito qđ datio tenuisset a prin.tamen contrarium est. nã adhuc censet potius iniunctũ pupillo φ tutori vt hic:qđ no.† Ultimo melius φ glo.dic ꝑm Dy.φ mulier non põt dare tutorez filio vt teneat datio mero iure sine cõfir.sed dz cõfirmari.τ si ipsum instituit dz confir.cũ modica cause cognitione si nõ instituit cũ magna:sic.debet intelligi.l.ij.de confir.tuto.¶ † Itẽ no.in ver. nam τ si pater.scõm primũ intellectum glo.φ si pater inter liberos facit testamentum non solenne.licet valeat quo ad eos. si tamen dat in eo tutorez non valet datio:quoniam agitur de onere ipsius tutoris ne priuilegiũ pupil.noceat alteri.argu.in l.impuberi filio centurio.de administra.tuto.sicut non valeret ad commodum alterius.l.hac cum.§.ex imperfecto.

2 ☞ Institutio heredis an sit alienatio τ an prohibitus alienare in aliquem prohibeatur ipsum instituere.

3 Statutũ si dicat φ appellãs vel petens restitutionẽ debeat cauere cũ fideiussore de restituẽdis expẽsis τ aliter ꝓcessus factus nõ valeat τ cautio nõ fuit petita nec eã obtulit sed in causa processit an processus sit nullus.

4 Usufructuarius nõ facit fructus suos nisi cautionem ꝓstiterit de vtendo arbitrio boni viri.τ tñ si sciente τ patiente ꝓprietario vsus est non prestita cautione facit fructus suos.

1 **Fratre herede.** ¶ † Si res que debebat in familia remanere cõtra ꝓhibitionem alienet extra familiã alij de familia admittunt ad reuocãdum alienat. scõm gradus prerogatiuaz.ꝓcedens tñ in gradu qui venit ad reuocatum cauere debet post eius mortẽ in familia relinquere:τ si nõ cauet excep.repellitur:sed si nõ fuit apposita nõ cõpetit repetitio ꝓpter nõ prestitã cautionẽ: sed vẽdicatio post ei⁹ mortẽ: τ sufficit quẽ esse de familia tpe testamẽti:lz postea desierit per minimã capi.diminutionẽ. hoc dicit primo ponit thema vsq ibi:omnes scdo soluit.vj.dubia que ex illo resultant per ordinẽ.¶ In tex.ibi vt in familia.idẽ si eandem habent significationem ꝑm Bal. hic sentit glo.fi.facit.l.pro nup. de verbo.signi.¶ In tex.ibi alienauerit sub. inter viuos vendendo vel donan.vel tradendo.si enim nõ traderet non diceretur alienasse nec fecisse ɔ preceptũ testatoris vt in simili not.de feudatario in.c.imperialẽ.§.callidis.in gl.de prohibi.feu. aliena p fede.τ de emphy.in Spe.de loca.§.nũc vero aliqua. ver. xcv.vt nõ cadant in cõmissum.¶ † In tex.ibi. extraneo instituto.iste tex.allegat qđ institutio heredis est alienatio. τ prohibitus alienare in aliquẽ prohibet ipm instituere.Bald.dicit non ꝓbari hic:qñ in istũ extraneũ non transit dñium:qđ pz:q2 põt ab eo vẽdicari ab illis de familia vnde nõ anocat:q2 fuerit contra factũ:sed q2 remanere debet in familia:hoc nõ placet. nam si inter viuos videret τ traderet diceretur alienasse:τ tamẽ non transferretur dominiũ cõtra voluntatem defuncti:dicitur ergo alienasse quantum in eo fuit.nõ aũt quantũ ad rẽ vt dicat alienata:τ ista est veritas:τ vide super hoc bonam distinctionem. quã Bar.hic ponit pro solutio. contrariorum que colliguntur hic ex glo.τ aliorum.τ in.l.si ita quis.§.ea.leg.de verbo.oblig. ¶ In tex.ibi:fideicõ.petent.scz statim in primo casu cũ aliena

nit inter viuos: lz fuerit iussus in familia relinquere post eius mortem.l.cū pater.§.libertis.j.eo. nec obst.s.ea.l.§.prediū q2 ibi quando ex causa necessaria fuit facta alienatio: hic voluntaria.nec ob.qd no.in.l.seruo legato.§.j.de leg.j.vbi valet conditione pendente alienatio.nec retractatur nisi conditione existente: quia ibi non fuit expresse prohibita per testatorem licet prohiberetur per.l.de re subiecta restitutioni: que prohibitio nō est tante efficacie: vt statim facit vēditionē retractari: hoc voluit glo.in.§.libertis. In secundo qn instituit extraneum reuocatio fiet post mortē quia in vita nō dicitur esse alienata. ¶ In tex.ibi: vt proximus quisq3.sed contra.s.eo.vnū versi.itaq3.solu. si non alienasset extra familiam sed voluisset in familia relinquere posset eligere vlteriorem in gradu: vt ibi: sed si hoc nō fecit admittuntur scdm ordinē graduum: vt hic.⁊ not.in dicta.l. vnum.§.fi.de fal.in glo.necesse habe. ¶ In tex.ibi: paratus sit cauere: sed quis oppo.hanc exceptionem. an extraneus a quo vendicatur puto φ non: quia eius non interest: nec potest opponere de iure tertij: qd non est exclusum iure agentis: sed per alios de familia comparentes pro eorum interesse poterit hoc obijcere ne restituatur sine cautione.nam tertius pro suo interesse admittit.l.ij.vel.iij.de neg.gest.C.sicut ad appella.l.si per lusorio.de appel.puto etiam φ si nullus comparet poterit iudex officio suo supplere: vt.l.ampliorem.in prin.nec aliter potest intelligi ver.cautio autē cum alius de familia ibi non esset qui posset cōtradicere petenti ⁊ prestatur seruo publico.i.notario recipienti.pro his quorū interest: vt in glo. 3 ¶ † In tex. ibi: φ si cautio.istum tex.aliquando allegaui ad questionē statuti dicentis φ appellans vel petens restitu.debeat cauere cū fideiuss.de restituendis expēsis: ⁊ aliter processus factus nō valeat queritur si cautio nō fuit petita nec eā obtulit: sed in causa processit: vtrū processus sit nullus.⁊ facit tex.qd non ⁊ statutū debet intelligi si fuit petita ⁊ non prestita. 4 † nam vsufru. nō facit fructus suos nisi cautionem prestiterit de vtēdo arbitrio boni viri.⁊ tamen si sciente ⁊ patiente proprietario vsus est nō prestita cautione facit fructus suos: vt plene no.in.l.vxori. de vsufruc. leg.per Barto.tene menti: quia pluries vidi de facto ⁊ illud statutum est hic.

2 ☞ Inter legatarium ⁊ fideicommissarium non est locus iuri accrescendi.

1 **Imperator.** † Legatarius nō tenetur fideicommissario vltra φ habeat.h.d.l.q2 si nō habet.sed actio.illam tantum tenetur cedere si non habet totam: sed partem illam tantum tenetur tradere. ¶ In tex.ibi: quid ergo si non totum tamen legatum acceptauit.⁊ sic habet act.al's nec illam cedere teneretur.hoc vult glo.j.⁊ dixi in.l.fideicommis.s.ti.j.si autem accepit tenet talē tradere qualē accepit.nā si fuit legatus fundus cum instrumentis: licet rogatus sit simpl'r restituere tenetur restituere cū instrumētis.l.iij.i prin.de fun.instr. ¶ In tex. ibi: posse cedere sed ⁊ sine cessione daretur vtilis fideicommissaria in qua preferet legatario si simul concurrerent.s.eo.si quis seruo.§.certū.⁊ ibi no. ¶ In tex.ibi.nec id cogi tenetur. tamē de dolo commisso in nō exigendo si sciuit heredem fieri nō soluendo nō exegit.s.eo.si seruus.§.cum quid. 2 ¶ † In tex.ibi: qd ratio suadet.⁊ sic nota φ inter legatarium ⁊ fideicōmissarium nō est locus iuri accres.q2 si legatarius rogatus est de restituendo partē ex ipse totū repudiat portio sua nō transit in fideicō. sed remanet apud heredē: ⁊ hec est rō quare hic non tenet act. cedere nisi pro parte. ¶ In tex.ibi φ perceperit sub.licet sit rogatus totū restituere: quid si partem: puta dimidiam ⁊ nō percepit nisi dimidiam.respondeo potest retinere illam pro se ⁊ cedere act.pro alia dimidia.arg.hic.

2 ☞ Licet qn relinquo tibi quantitatē possim te grauare in re tua etiā que plus valeat tamen si relinquo certā quotā vel certam speciē nō possum te grauare in re tua vltra φ valeat res tibi relicta vna cum fructibus perceptis.

1 **Si centum.** † Ille cui legatur quātitas non pōt in plus grauari φ sit illa quātitas: ⁊ eius vsure si onus in quātitate cōsistat.secus si in specie propria: sed si legata sit species vel quota: etiam in re propria nō potest grauari vltra φ illa valeat computatis etiā fructibus.h.d.cū §.sequēti.⁊ vide bonā glo.in.l.facta.§.si titius.j.ad treb. ¶ In tex.ibi.ex aliquo negotio consecutus est.q2 tale emolumentum consecutus est a fortuna nō ex iudicio testatoris expresso vel tacito.merito non potest grauari: vt.j.ti.j.si fuerit. sed interusurium medij temporis quando grauatus est post tempus cēsetur habere ex tacito iudicio defuncti qui eius gratia cēset tempus apposuisse: vt.l.cū qui.j.de annuis leg. merito pōt in illo grauari. ¶ In tex.ibi.rem propriam.secus si fuit grauatus in redimendo rem alienā: quia tunc censetur magis grauatus in quātitate φ in specie: vt.l.titia.in prin.j.eo.vnde non tenebitur redimere pro maiori quātitate φ sit legata: sed ad speciē propriā ideo tenetur licet plus valeat: q2 tantum estimasse eā videtur eius valorem verisimiliter non ignoret: vt.l.sed si non seruus. 2 j.ad legē fal. ¶ † In.§.cum quidam no.qd licet quando relinquo tibi quantitatē possum te grauare in re tua etiā que plus valeat vt ibi: si tū relinquo certā quotam vel certā speciem non possum te grauare in re tua vltra φ valeat res tibi relicta.vna cū fructibus perceptis: q2 hic cessat ratio.de qua.s. q2 iuste potuisti ignorare valorem rei tibi relicte: nō sic potes ignorare valorem quātitatis.vnde primo casu posses remanere deceptus si forte credebas rē tibi relictā plus valere hoc tamē intellige qn te grauo simpliciter in re tua: sed si alternatiue in re tua vel in re tibi relicta debes aut tibi relictam tradere aut tuam: licet sit maioris pretij: vt.s.ti.primo si mihi secus.

2 ☞ In vniuersalibus pretium succedit loco rei ⁊ vna res loco alterius.

Grauatus restituere qcqd supererit tpe mortis pōt interim cōsumere ⁊ in fideicōmisso nō veniet nisi illud qd reperietur tempore mortis ⁊ quid hodie retineat.

1 **Cum autem.** † Non dicitur cōsumptū id cuius loco aliud superest. hoc dicit cum 2 duabus legibus seq. † vel dic qd in vniuersalibus pretiū succedit loco rei ⁊ vna res loco alterius.ad hoc allegat. ⁊ premitte φ grauatus restituere qcqd supererit tpe mortis pōt interim cōsumere ⁊ in fideicōmisso non veniet nisi illud qd reperit tpe mortis.l.titi⁹.j.ad treb.hodie saltē quartā d3 retinere: vt i aut. 3 rogatus.C.ad treb.⁊ dic vt ibi.facit.j.eo.l. cū filius.§.heres.

2 ☞ Quando vnū pretium soluitur pro duabus rebus tantū pro qualibet re censetur solutum quantū cuiq3 earū conuenit secundum valorem earum.

3 Licet ille q petit interesse in termino dato ad probādū nō probet quātitatē eius nihilominus reus nō absoluit sz pōt implorari iudicis offm vt estimet interesse qd non est regulariter i alijs.

1 **Si quod ex.** † Ex illa cā cēset qs habere partū.ex qua h3 matrē.h.d. Et istud procedit duobus cōcurrentibus.scz tēpore adepti tituli siue cū esset in vtero partus. Item no. qd propter partū mater carius fuerit empta: ⁊ quodcūq3 istorum deficiat nō sic est: vt hic colligitur ⁊ ex glo.magna.in fi. sed ego puto distinguendū an deficiat primū.⁊ tūc idē qd hic: q2 si post emptionē mater concipiat dicitur quis habere partū ex causa emptionis cū sit emolumentū pecunie quodā modo solute pro pretio: nec obst.l.non quocunq3.§.fundus.s.ti.j.q2 ibi nō tanq accessio sed sui natura prouenit emolumentū.si aūt deficiat secundum fateor id qd sentiunt glo.p hunc tex.in fi. ¶ In tex.ibi legatum mihi fuit.scz ab eo qui nō erat dñs ancille ⁊ dum subdit ⁊ ego pamphilā emam.scz a domino. ¶ In fine.tex.ibi: estimauerit.vnde pone qd matrem emi pro.xij.post partum valet octo: consequar ergo quatuor pro estima.partus tanq fuerint 2 pro ipsa soluta. ¶ † Et sic no.qd quādo vnū pretiū soluitur pro duabus rebus tm pro qualibet re censet solutū. quantū cuiq3 earum conuenit scdm valorem earū: ad qd vide bonā glo.C.de 3 trāsac.l.si ex falsis.in glo.fi.⁊ in.l.in bello.§.fi.j.de cap. ¶ † Itē allegatur iste tex.qd licet ille qui petit interesse in termino dato ad probandū nō probet quantitatē eius: nihilominus reus non absoluitur sed potest implorari iudicis officiū vt estimet interesse: qd nō est regulariter in alijs: qd perpetuo tene mēti. ⁊ ita dicunt docto.in.l.vna.C.de sen.que pro eo.per hunc tex.⁊ per.l.semper.§.hoc interdicto.qd vi aut clam.

1 **Titio centum.** ¶ † Prorogatio diei legatorū facta simpliciter refert etiā ad ea q diē habēt.h.d. Et per hoc φ dicit simpl'r tollitur contrarium glo.d.l.talis scriptura.quia ibi fuerunt prorogata legata diem non habentia. ¶ In tex.ibi.deinde protulit diem legatorum. scilicet dicendo legata que.s.feci volo deberi annua bima trima die.nam censetur recessisse a die expressa.s.in aliquo de predictis legatis licet Alphenus dixerit contrarium qd a speciali die non censeatur recessisse.

1 **Tiles ad sororem.** † Licet verba dispositiua nō referantur ad grauatum: sed ad honoratum nihilominus inducunt grauamen. hoc dicit. sic.s.eodem peto.in principio.⁊.l.titia.§.fi.⁊.s.titu.j.l.si seruus.§.qui margaritam.⁊.j.eo.cum pater.§.qui donationis.⁊.j.ti.j.cū quis decedens.§.seia.

2 ☞ In vulgari substitutione non veniunt prelegata.

3 Pro parte quam quis erat habiturus iure hereditario si adisset non valet legatum etiam si non adiuit morte preuentus.

Heres institutus.

1 **Heres institutus.** †Decedens hereditate nõ adita nõ transmittit portionem prelegati quam erat habiturus iure hereditario si adisset: sed alteram quã iure prelegati. sic si decessisset. hoc dicit.
2 allegatur semper iste tex. quod in vulgari substi. †nõ veniunt prelegata: quia iste heres erat substitutus. et ad ipm ex substi. nõ peruenit nisi dimidia pars hereditatis illius precedentis vna cum dimidia fundi quam ille erat habiturus hereditario iure sed dimidia quam erat habiturus ab isto coherede substituto nõ pertinet ad ipsum coheredẽ substitutũ ex substi. sed ad heredem decedentis. et ad hanc. l. sextiliam. ĵ. ti. j. In substitutione aũt fidei
3 commissaria dic vt in. l. cum virum. C. de fideicõmissis. ¶ †Itẽ no. qd pro parte quam quis erat habiturus iure hereditario: si adiuisset non valet legatũ etiam si non adiuit morte preuentus: secus si ideo quia repudiauit: vt. l. qui filiabus. š. titu. j. cum alijs allegatis in glo. pro contrarijs. et sic pro illa parte censet factum legatum sub conditione si repudiabit. non autem si heres non erit: quia tunc in articulo mortis verificaretur illa conditio: vt. l. penul. quando dies leg. ced. et. š. ti. j. l. ab omnibus. §. cum quidam in fine.
2 ☞ Testm̃ ex postfacto potest pro parte rumpi et pro parte valere non sic a principio.

1 **Cum filius.** ¶ †Rescisso testamẽto per querelã pro parte legata dividua debentur et prestantur pro parte. libertates vero insolidũ. seruitutes vero debentur insolidũ: sed sufficit prestari estimat. partis. hoc dicit. ¶ In text. ibi: qd non enim. si referatur ad primũ casum debet sic intelligi quod illud qd est ibi dictum quod si legatũ est diuiduũ debetur pro parte et prestatur pro parte: non procedit in seruitute. que cũ sit indiuidua adhuc debetur insolidũ et insolidum petitur licet liberetur prestando partem estimationis: sed referretur ad proximũ: intelligitur sic vt illud quod dicitur in liber. quod nihilominus competit insolidum non habet locum in seruitute prediali: que licet adhuc debeatur insolidũ: non tamen prestatur vel competit insolidum: sed liberatur prestando partem estimationis. ¶ In tex. ibi: aut si paratus. declara sic: si legatarius agat contra heredem qui obtinuit ad solidam seruitutem vt obtineat partem estimationis. puta. v. cũ tota seruitus valeat. x. ipse autẽ heres nollet soluere illa. v. sed potius prestare seruitutem: tantum fecit cũ filio quod contentatur seruitutẽ prestari dummodo sibi prestetur pars estimationis. quia ipse non tenetur. certe si legatarius perseueret in petendo vt obtineat estimationẽ repelletur. quia de
2 bet offerre illi filio et consequi integram seruitutẽ. †Et not. hic qd testm̃ ex postfacto potest pro parte rumpi. et pro parte valere. nõ sic a prin. et hoc procedit in ruptura que fit per querelam quia nõ venit ex defectu solẽnitatis. secus in illa que fit p ius dicẽdi nullum. vel per cõtratab. quia illa venit ex defectu preteritionis qui est defectus solẽnitatis. vt. l. inter cetera. ff. de lib. et posthu. et solẽnitas est indiuidua. In glo. que incipit idest apud diuersos ibi. quia actor contra vnũ et nõ contra aliũ. hoc esse potuit si egit diuersis libellis. et sic diuerse fuerunt instantie sed si eodẽ libello et eadẽ instantia non potuit probare contra vnũ qd non probauerit contra alterum. hoc aũt est in arbitrio suo agere diuersis libellis. vel eodem cõtra plures ex eadẽ causa. vt no. in. l. eo qd a multis. C. si cer. peta. vbi vide per Bal.
2 ☞ Actiones cõpetentes actiue ipsi testatori transeunt vtiles in legatarium absque aliqua cessione sed passiue non transeunt sicut nec in emptorem si legata est vniuersitas iuris et quis conueniatur.

1 **Lucio sempronio.** †Ad illũ cui legatur vniuersitas iuris pertinent cõmoda et incõmoda que tẽpore testamẽti inueniuntur durare hoc dicit. Et dic qd pertinent incõmoda integra etiã si bona illius vniuersitatis nõ sufficiant et imputet sibi cur accepta
2 uit. vt. j. eo. cũ pater. §. mense. nisi in casu. j. ti. j. l. nomen. §. vni. ¶ †In tex. ibi omnem hereditatem publij meuij supple que ad me testatorẽ peruenit. et sic erit ide acsi illi talem hereditatẽ venderet quo casu censet vendita cum cõmodis et incommodis. vt in toto ti. de hereditate vendita. Aduertendum tamen quod actio nes competentes actiue ipsi testatori trãseunt vtiles in legatarium absque aliqua cessione. sed actiones passiue non transeunt sicut nec in emptorẽ quantũ ad hoc vt creditores possint ipsum legatarium cõuenire sed conuenient heredem istius legantis et heres exactus recuperabit ab illo legatario per act. in factũ. vt l. hereditatis. de dona. quia istud non est fideicommissum vniuersale cum nõ sit legata hereditas ipsius legantis. tũc enim trãsirent onera etiam passiue ipso iure.
2 ☞ Quando testõr legat rẽ in qua ipse habet partem puta proprietatem que est pars integralis et heres eius habet alteram partem non restringitur legatum ad ius qd habet testator sed plus iure debetur.

1 **Dominus herede.** †Heres non põt aduersus legatariũ retinere vsumfru. quem habebat in re legata. secus in seruitutibus predialibus. hoc dicit. et hoc qñ fuit legatus fundus vel res talis. quia intelligitur cũ omni emolumento. et sic detraheret de eo qd legatum est si retineret vsumfr. secus si legata est sola proprietas. vt. j. de vsufr. leg. l. iiij. Itẽ qd hic dicitur in vsufr. puto procedere etiam in vsu. quia et per illum diminueretur commoditas vt dixi. š. eo. is cuius. Quid autẽ si res erat obligata heredi iure pignoris. dic qd si nõ confunditur obligatio personalis. est idem qd in seruitutibus predialibus vt patet. š. tit. j. si seruus
2 titij. et quod ibi p Bar. als idẽ qd in personalibus. †Et not. qd quando testator legat rem in qua ipse habet partem. vt proprietas que est pars integralis. et heres eius hz alteram partẽ non restringitur legatum ad ius qd habet testator. imo perinde est ac si heres nullum ius haberet. non sic si quidam tertius haberet alteram partem. vt. š. ti. j. l. serui elec. in fi. et si domus. §. fi. quod est notandum.
2 ☞ Non est falsum id qd innuatur primordio veritatis et idem in eo qd habet aliquid veritatis admixtum.
3 Dictio ex proprie significat causam proximam: sed dictio propter remotam.

1 **Heres meus titio.** †Qd debetur ex obligatione nouãte censet deberi etiam ex nouata. hoc dicit. Et nota quia proprie non debetur ex nouata. sed propter nouatam. tamen hic illa dictio ex ponitur pro propter qd no. et hoc per rationem que ponitur in fi. quia nouata fuit principalis et origo debiti vnde descendit no-
2 uans. †Et iste finis semp allegatur qd nõ est falsum id qd innuatur primordio veritatis. et idem in eo qd hz aliquid veritatis admixtum. vt. š. de contrahen. emp. l. quid tamen. †Et per predicta videtur idẽ dicendũ in accessionibus quas quis cõsequitur ex re acquisita ex cã onerosa. nam licet ille non acquirantur ex causa onerosa quia tamẽ propter causam onerosam. idem in eis est acsi ex cã onerosa. vt. š. eo. si qd ex pãpbila cũ ibi no. proprie autem loquendo dictio ex significat causam proximã. sed dictio propter remotam. l. eo tempore. in fi. š. de pecu. et. l. j. C. si seruus extero. ¶ In tex. ibi non debeatur. scz proprie loquendo quia nõ ex testamento semproníj. sed ex stipulatione debet. tñ quia debetur propter testamentũ semproníj. hec falsa demonstratio non nocet. vt sequitur et reddit rationem ibi. nec in totũ vt sic expo nas nec idest quia non.

1 **Seruus pure.** †Legatũ factum seruo proprio etiã cum liberate. nõ valet a tpe quo cedit dies legati libertas ex aliqua causa impediat. hoc dicit. et sic suspẽsio q̃ est in libertate proueniens a iure nõ est in legato. secus si proueniat ex testatore vt cũ fuit relicta sub cõditione quia censet repetita eadẽ cõditio in legato. l. cum seruũ. circa prin. j. de condi. et demon. nõ tamen est hic legatum nullum a princi. sed inspicitur tempus quo dies legati cedit vt hic patet.
2 ☞ Comparatiuum includit significatum positiui.
Si grauat heres dare vni ex liberis quẽ elegerit pinde est acsi esset grauatus dare illi quẽ dignũ putauerit nõ illi quẽ voluerit.

1 **Pater cum.** †Qui mãdat dari vni ex pluribus plus quam alijs censetur mãdare qd detur oĩbus. lz illi plus. Et quantũ plus relinquit arbitrio man
2 datarij. hoc dicit multũ notabiliter. †Et sic no. qd cõparatiuũ ĩcludit significatũ positiui. Itẽ quod verbũ plus qd põt se habere ad arbitriũ boni et ad liberã volũtatẽ in dubio ĩterpretat scđm primũ. Ex hoc dico quod si grauat heres dare vni ex liberis quem elegerit pinde est acsi esset grauatus dare illi quẽ dignũ putauerit nõ illi quẽ voluerit. et hoc dico pter id qd habet in. l. cum quidam. š. eo. vbi iste casus nõ ponit sed solum qñ dixit cui voluerit. vel quẽ dignum putauerit. isto etiam modo intellige. l. vnum ex familia. in prin. š. eo. et qd ibi. no. in prima. glo.

1 **Non iure tuto.** †Ille p quẽ nõ stat quominus tutelam suscipiat. non priuatur legato. hoc dicit. Et loquitur hic quando iste erat non idoneus forte pter etatem. secus si culpa sua vel quia erat vilis. vt. š. de excu. tuto. l. quod autem.
2 ☞ Aliud est relinquere vxori vsumfructũ quousque caste et honeste vixerit: et vitã vidualẽ seruauerit et aliud est relinquere si bi si nõ nupserit quia tunc prestat cautionem de non nubendo.

1 **Qui mutia.** †Qui venit cõtra cautionem mutianam tenetur restituere rem cũ fructi-
2 bus. hoc dicit. ¶ †Et sic nota diligenter quod aliud est relinquere vxori vsumfruc. quousque caste et honeste vixerit et vitam vidualem seruauerit. nam tunc si per aliquos annos stetit vidua nõ

perdit vsumfr. pro annis preteritis. sed pro futuris sic. nec tūc prestat cau. de non nubēdo. aliud si relinquat sibi si non nupserit qꝛ tunc prestat cau. de non nubendo. ꝛ quandocūq; postea nubat restituit fructus annorum preteritorum per istū tex. ꝛ vide Cy. in. l. fi. C. de indic. vidui.

1 **Varijs acti.** †Qñ sunt plures actiões q̄ electiōe tolluntur. nō admittit cumulatio. ad hoc allegatur. ꝛ intellige ad hoc de act. personali ex testamēto. ꝛ de rei vendi. vt non possit cumulari pro eadē re. sed actio personalis ꝛ hypothe. videntur posse cumulari in aut. de fideius. §. sed neq;. ¶ In tex. ibi vti non pōt. scʒ petēdo partē p vnam act. ꝛ partem per alteram ꝛ ad hoc tendit id quod statim sequitur qꝛ legatum ꝛc. vel totum per vtramq; ꝛ ad hoc tendit versiculus. non enim.

1 **Repetendorum.** †Damnata memoria testatoris repetuntur legata soluta. qꝛ apparet testamentum non valere. h. d.

1 **Cum pater filios.** †Jussus retinere speciē hereditariam ꝛ pecuniā retinet speciem de tota hereditate pecuniā vero de portione sua tm̄. hoc dicit ꝛ sic totam pecuniā imputat sibi in falcidiam. quia totam habet iure institutionis: sed speciem quatenus habet coheredi nō imputat qꝛ illud hʒ iure prelegati nō hereditario. ꝛ in falcidia nō imputatur nisi quatenus habet iure institutionis. vt. l. in quarta. cum ibi plene no. j. ad. l. falci. ꝛ in hoc cōsistit effectus huius principij. Itē qꝛ in retentione rei participat coheres. secus in retentione pecunie.

1 **Eorum quibus.** †Donationi cā mortis potest fideicommissum imponi ꝛ ex ea detrahitur falcidia. qua detracta fideicommissum intrinsecum minuitur. secus in extrinseco. hoc dicit. dicitur aūt intrinsecum super ipsa re donata vel legata sed extrinsecū quā do super alio.

2 ☞ Filij nō legitimi possunt capere a matre ex vltima voluntate ꝛ qd possint sibi ab intestato succedere vna cū filijs legitimis ꝛ naturalibus nisi mater esset illustris vel nisi filij essent concepti ex damnato coitu.

Casus in quo quis cogitur agere ad instantiam alterius ꝛ illi tradere.

1 **Mater filijs.** †Adhibitus ad stipulandū animo donādi causa mortis potest grauari de remittendo debitori cui ex hoc q̄rit exceptio postq̄ vsq; ad quātitatē debitā p falcidia ad quā petēdā cogitur prefatus adhibitus per act. in factum ꝛ tradere heredi. hoc dicit. ¶ In tex. ibi per infectam actio. scʒ ex qua subsidiaria agēt heredes mulieris cōtra filios vt agant contra virum ꝛ exigant ꝛ restituant heredibus. alio nāq; modo nō pōt heredibus prouideri cū contra virū non habeant actionē de dote. qꝛ mulier nō fuit stipulata sed filij. Item cōtra filios aliam act. nō habēt

2 ꝛ equitas dictat q agere possint propter fal. ¶ †No. hic qd filij nō legitimi possunt capere a matre ex vltima voluntate. quinimo possunt sibi ab intest. succedere vna cū filijs legitimis ꝛ naturalibus nisi mater esset illustris. vel nisi filij essent concepti ex dānato coitu. qd dic vt plene no. i. l. si qua illustris. C. ad orfi. ¶ Item no. in fine casum in quo quis cogitur agere ad instantiam alterius ꝛ illi tradere.

2 ☞ Qñ onus est iniunctū emolumento sicut ignoranti acquiritur emolumentum ita ꝛ ignorans obligatur.

1 **Surdo ꝛ.** †Legatū vnū cū onere suo acquirit ignoranti. hoc dicit qd intellige tā quo ad act. q̄ quo ad dominiū. sed qꝛ ista acquisitio est legalis proueniens sine voluntate legatarij est reuocabilis. qꝛ si non acceptat fingitur non facta licet vere facta fuerit vt. l. legatarius. §. j. s. titu. j. Idem in qualibet alia acquisitione legali proueniente etiā inter viuos propter voluntatem alterius. vt. l. pomponius. ꝛ ibi

2 plene no. §. de neg. gest. †Et no. hic qd quando onus est iunctū emolumentum. sicut ignoranti acquiritur emolumentum ita ꝛ ignorans obligatur.

2 ☞ Excōicatus qui equiparatur deportato pōt esse arbitrator. Fratribus minorib⁹ pōt cōmitti electio pauperū ꝛ an possint esse arbitratores.

1 **Hereditatem filius.** †Mors ciuilis nō tollit facultatē eligendi nec facit existere condi. Et ad legatū factū vni ex plurib⁹ nō facta electione admittuntur illi tm̄ q reperiuntur tunc viuere eo

2 tempore quo deficit potestas eligendi. hoc dicit. †Et ꝑpter prima duo allegatur iste. §. qd excōicatus q equiparatur deportato possit esse arbitrator. de quo in mercurialibus sup regula dolo. Itē q fratribus minoribus pōt cōmitti electio pauperū. ꝛ an possint esse arbitratores vide p speculatorē de arbi. §. fi. ver. qd de simplici monacho. ¶ In tex. ibi añ mortē filij. s. naturalē interim ergo hereditas erit apud fiscū apud quē sunt alia bona deportati. vt. j. de iure fisci. l. statius florus. §. cornelio. qd facit ad questiones de quibus tetigi. in. l. peto. §. predium. s. eo.

2 ☞ Si maritus aliud q̄ ꝑtiū dūtaxat legauit mulieri cuius prediū dotale indebite vendidit nō censetur legasse animo cōpensandi ꝛ quid si legauit pretiū tm̄ ꝛ quid si pretium ꝛ etiā aliud.

1 **Qui dotale pre.** †Qui legat mihi pretiuʒ rei mee quā indebite vēdidit cēsetur reliquisse animo cōpensandi seu nō retractandi venditionem ꝛ si accepto etiā aliud legatū q̄ illud factū ab eodē nō possum retractare dūmō mihi illud pretiū offeratur hoc dicit iste mirabilis casus. ¶ In tex. ibi nō teneri ꝯstat. s. qꝛ nō erat debitor cū vēditio nō tenuerit. ꝛ sic non ob. cōtrarium glo. fm̄ Dy. vel dic qd nō tenuit in preiudicium mulieris. nō quo ad virum. ꝛ sic videtur q esset debitor si mulier nollet retractare vēdit. ꝛ nūc teneas solutiões gl. si tm̄ mulier acceptasset legatū pretij. ex eo

2 cōfirmaretur vēditio. ar. C. de fur. l. ij. ¶ †Et no. tres casus. nam si iste maritus legasset huic mulieri aliud q̄ pretiū dumtaxat nō censeretur legasse animo compensandi nisi hoc dixisset. ꝛ ideo etiā si illud acceptasset nō ꝓhiberetur retractare vēditionē. vt. C. de rei vxo. act. §. sciendū. si vero pretiū tm̄ in dubio videtur legasse animo cōpensandi. ꝛ ideo acceptādo nō pōt rescindere. ꝛ isti duo casus nō ponuntur hic. Interdū legat illud pretium ꝛ etiaʒ aliud. ꝛ isti casus ponuntur hic. ꝛ tūc licet aliud nō videtur relictum animo cōpensandi qꝛ tm̄ pretiū bene videtur relictū hoc animo acceptando etiā aliud legatū excluditur a vendica. predij vt est casus singularis hic.

2 ☞ Donatio causa mortis ad hoc vt morte confirmetur debet esse facta in vita donantis.

3 Mandatū de soluendo morte mandantis finitur etiā si mandatarius mortem ignorauit sed fingitur non finitum.

4 An soluens liberetur.

5 An transferatur dominium pecunie solute.

6 Si meuio debitori suo creditor mandauit vt titio cui mortis causa donabat pecuniā debitam solueret ꝛ meuius mortuo creditore soluit an donatio perficiatur.

7 Paria sunt promittere per se vel facere per alium promitti.

1 **Meuio debi.** †Mandatum simplex cuius effectus post mortē cōfertur re integra morte mādantis finitur. si mādatarius eā. scit secus si ignorat ad hoc semp allegatur iste tex. sunt enim tres casus. nā interdum mandatū ꝛ effectus mandati conferuntur in vita mādantis. ꝛ tunc constat qd finitur morte. vt. l. manda. C. mandati. in ti. interdum constat q mandatū ꝛ eius effectus conferuntur post mortem. ꝛ tunc constat qd indistincte non finitur morte. vt. l. si vero non remunerandi. in fi. s. mandati. interdum mandatū confertur in vita sed effectu cōfertur post mortē. ꝛ tunc hʒ locū distinctio huius. §. qui nō est alibi. ꝛ ita no. in. l. fi. j. de solu. †Ego dico qd

2 hic mandatū erat finitum morte: sed qñ ignorauit fingitur nō finitum quantum ad duos effectus. videlicet vt mandatarius soluens liberetur ne ignorantia sibi noceat. ꝛ quantum ad hoc vt donatio causa mortis perficiatur. perinde est ac si donans adhuc viueret. ꝛ in hoc secundo stat difficultas istius. §. tota. non enim est difficultas in primo casu quando sciuit. nec in secūdo quādo ignorauit quantū ad effectum liberationis cōsequende sed est quantum ad effectum donationis perficiende. qꝛ donatio causa mortis ad hoc vt morte confirmetur dʒ esse facta in vita donātis. al's nō reperiretur tempore mortis qd cōfirmetur. si autem vel cū incipit a traditione. vt. l. inter mortis. de dona. causa mortis vel cū incipit a promissione. vt eo. tit. l. mortis cā. sed hic non proponitur qd aliquod istorum interuenerit. scʒ q creditor qui volebat donare titio tradiderit titio in eius vita. imo non tradidit sed mandauit meuio vt traderet. Item non proponitur q ipse creditor promiserit aliquid titio per stipulationem. sed solū q mandauit meuio q traderet. ꝛ sic donatio non erat facta in vita donantis: si meuius non processerat ad traditionem. vnde tpe mortis donare volentis nō suberat donatio facta que posset confirmari. videbatur ergo q ex sol. que postea fieret nō perficietur donatio etiā si ab ignorante: cuius contrariuʒ patet hic. in fi. ¶ In tex. ibi cui mortis causa donabat idest donare volebat ꝛ incipere a tradi. ad quam faciendā destinabat debitorem eius. ¶ In fi. ibi tunc iure falcidie. s. dumtaxat. ꝛ sic donatio perficitur ex tali solutione facta post mortē. qꝛ fingitur fuisse facta in vita donare volentis ꝛ per mortem postea cōfirmata. ꝛ sic non retractatur nisi vsq; ad falcidiam. ꝛ hoc propter ignorantiam soluentis que operatur tria. s. liberta. eius ꝛ qꝛ facit mandatum censeri non esse reuocatum morte. Item quod dixi. quia facit censeri traditionēʒ factam in vita. al's

ta.alias nõ posset ꝓcedere quod hic dicit᷑ q̄ nõ potuisset cõfir
mari morte si nõ fingeret᷑ facta in vita quia nõ fuisset repertũ
tempore mortis aliud cõfirmabile.⁊ hoc quando fuit manda-
tum de soluẽdo animo donãdi causa mortis.cuius effectus cõ
fertur post mortem.sed si inter viuos nõ procederet qđ hic di-
cit᷑ q̄ mandatũ esset reuocatum morte.⁊ lꝫ soluens ignorãter
liberet᷑.tñ donatio non ꝑficeret᷑.⁊ sic heres donantis posset re-
petere per cõdictionem sine causa.⁊ istud ꝓpter doctrinã quã
s̄.dixi.⁊ per.l.ij.§.si quis donaturus.j̃.de dona.Glo.tñ prima
intelligit ꝙ hic interuenit promissio inter creditorem volentẽ
donare ⁊ titiũ.⁊ hoc vt fugiat contrarium de quo.s̄.q̄ dona-
tio fuit facta in vita donantis vnde potuit confirmari.secus si
nulla ꝓmissio interuenisset. Idẽ sequit᷑ Bar.sed in hoc discre-
pat glo.quia gl.vult ꝙ qñ sciuit mortẽ sit reuocatum manda-
tum ⁊ etiam donatio.Bar.hoc vltimum reprehendit q̄ mors
nõ est causa reuocande donationis.sed confirmande ⁊ ideo te-
net ꝙ solum mandatũ sit reuocatum.Sed tunc oppono quia
dꝫ liberari etiam scienter soluendo cũ soluat creditori credito
ris.vt.l.si opera.de doli excep.⁊ respõdet ꝙ illud si non inter-
uenisset mandatũ sed quia interuenit ⁊ fuit reuocatum soluẽ-
do contemplatione mandati reuocati sciẽter videtur donasse.
Breuiter eius opi.non placet nec gl.q̄ si verum est ꝙ donatio
nõ sit reuocata nec mandatum erit reuocatum cum sit factum
super obligatione que trãsiuit ad heredem.vt.l.fundi.§.item
si amicus.de acquirẽ.pos.⁊ sic etiam scienter soluendo liberat᷑.
cuius contrariũ hic oritur.preterea non potest dici ꝙ soluerit
contẽplatione mandati reuocati si sciebat ipm reuocatum.po
tius esset hoc dicendum quando ignorabat.⁊ sic haberet locũ
l.si opera.de doli excep.Tene ergo ꝙ hic donans vel donare
volens nullã faceret ꝓmissionem titio donatario.⁊ sic in eius
vita non erat facta donatio aliqua:sed destinata vt fieret.⁊ ita
3 sonat litera quo casu de quatuor est vidẽdũ.¶†Primum an
mãdatum factũ meuio de soluẽdo fuerit reuocatũ.⁊ dico ꝙ sic
indistincte.q̄ est finita volũtas p mortẽ ergo est finitũ manda
tum qđ fundat᷑ sup volũtate.vt.l.iiij.s̄.loca.nisi esset collatum
post mortẽ vt si mandasset post mortem solui.sed tunc non ha-
beret locũ distinctio hui⁹.§.ꝭm gl.⁊ bene p.l.si vero.nõ remu.
in fi.s̄.mãda.in hoc ergo discrepo ab alijs qui tenẽt ꝙ si mãda
tarius ignorauit non est finitũ.ego dico ꝙ est finitũ sed fingit᷑
4 nõ finitum.¶†Scđo est videndum an soluẽs liberetur.⁊ bre-
uiter si sciuit mortuũ nõ est liberatus vt in primo casu.si igno
rauit est liberatus ipso iure in casu huius.§.q̄ mãdatũ fingit᷑
non finitum.ita intelligo vltimũ casum.sed si essemus in casu
in quo hoc nõ fingeret᷑:vt si voluisset donare inter viuos esset
liberatus ope exceptionis.vt.l.eius q in ꝓuincia.§.j.si certum
5 petat᷑.¶†Tertio videndũ est an transferatur dominium pe-
cunie solute.⁊ hic dicas ꝙ si soluens erat dñs indistincte trans
fert᷑ etiã si erat reuocatum mandatum ⁊ hoc sciebat ⁊ hic est ca
sus.l.hoc iure.§.si quis dederit.j̃.de dona.sed si nõ erat domi-
nus vt si tradidi pecuniã meuio nõ transferẽdo dominium vt
tibi traderet cui donare volebã.tũc si tradidit post mortẽ meã
ignoranter transferret dñium.quia mandatũ fingit᷑ durare si
volui donare causa mortis.Si autem inter viuos.vel si sciuit
6 mortẽ nõ trãsfertur dñium.⁊ sic heres meus poterit vẽdicare.
vt.l.ij.§.si quis donaturus.eo.tit.¶†Quarto est videndũ an
donatio perficiatur.⁊ hic est dicẽdum ꝙ si volui donare inter
viuos nõ perficitur q̄ cũ mandatũ sit reuocatum non prodest
dici facta traditio ex voluntate mea siue sciẽter siue ignorãter
soluerit.⁊ sic poterit repeti a te per heredẽ meum quãdo igno-
ranter solueret si autẽ scienter tunc nec p heredẽ meũ nec p sol
uentem q̄ videtur donasse vt hic.Si autẽ volui donare causa
mortis tunc si soluit scienter nõ perficitur ⁊ sic non censet᷑ ha-
bere a me.sed a soluente vt hic.si vero ignoranter perficit᷑ ac si
me viuẽte traditio facta foret vt in fine huius.§.q nõ est alibi.
7 ¶†Ex predictis patet ꝙ nec alia lec.quã ponit glo.que inci-
pit:per heredes.est bona que vult ꝙ hic creditor mãdauit me-
uio debitori ꝙ ꝓmitteret ⁊ ipse promisit.nã tunc donatio esset
facta in vita sicut si ipse donans ꝓmisisset cum sint paria pro-
mittere per se vel facere per alium promitti ⁊ est casus in.l.fin.
de solu.⁊ sic per mortem confirmaretur donatio de iure cõmu
ni.⁊ mandatum etiam duraret.⁊ si non haberet locum huius
§.quia etiam scienter soluẽdo esset liberatus.sed si mandauit
solui ⁊ ipse promisit.dic ꝙ promissio intelligitur ꝭm naturam
mandati.videlicet si mandatum durabit.⁊ sic mortuo manda
tore re integra cũ sit finitũ mandatum finitur etiam ꝓmissio.⁊
non tenebitur soluere.ar.l.cum quis decedens.§.j.j̃.ti.j.⁊ si sol
uitur esset idem dicendum per omnia vt.s̄.dixi quando nulla
interuenisset promissio.

1 **Cum pater.** †Coheredib⁹ ⁊ substitutis defertur portio cum onere suo.hoc dicit Dy.

Et erat hic ratio dubitandi.q̄ istud onus erat iniunctum filie
in predijs ꝓprijs q̄ sibi debebant᷑ ex testamento auie matris ⁊
sic nõ habebat ab aliquo redimere.sed coheredes vel substitu-
tus habebũt ab illa redimere qđ est difficilius vt.s̄.eo.vnũ ex
familia.§.si rẽ.⁊ ibi tetigi ⁊ si nõ poterunt redimere habebunt
soluere estimationẽ.vt.l.non dubium.in fi.j̃.ti.j.

2 ☞In prelegato quod debet imputari in trebellianicam vel in vltimam debetur euictio.

3 Quãdo testator diuidit hereditatẽ inter institutos ⁊ postea cõmittitur executori dicta diuisio mediãte iudice:audit᷑ ille qui petit sibi caueri de euictione rei sibi assignate a coheredib⁹ nec aliter compellitur consentire ꝙ alijs assignentur res destinate per testatorem:nisi caueant.

4 Si ista cautio nõ est petita.⁊ secuta sit euictio an possit agi.
Quid si erant quatuor heredes ⁊ vni fuit prelegata vna res ⁊ alteri altera.

1 **Euictis predijs.** †In prelegato facto vni ex heredibus nõ debetur eui-
ctio.sed si fiat pluribus debet᷑ ope excep.hoc dicit iste.§.singu-
laris habens duo dicta que alibi non sunt ꝭm Dy.⁊ omnes.
¶In tex.ibi crediderat.ergo si sciebat esse alienũ vr̄ secus ꝭm
Bal.sed intelligẽdo ꝭm ꝙ alij doc.vident᷑ intelligere esset idẽ
q̄ hꝫ eos.rõ quare hic nõ agit᷑ de euic.est q̄ cũ habeat partem
hereditatis dꝫ stare contentus.q̄ ratio locũ habet siue sciẽter
siue ignoranter legauerit.⁊ siue iste prelegatarius erat cõiun-
cta ꝑsona vt hic siue extranea.licet gl.hic sentiat cõtrariũ.sed
Bal.tenet opi.gl.ꝙ ideo hoc sit hic q̄ prelegauit ignoranter ⁊
iste erat coniuncta ꝑsona.⁊ sic allegat᷑ ꝯ coheredes qui simili-
ter erant cõiuncte ꝑsone priuilegiũ cõiunctionis qđ facere nõ
poterat.⁊ cũ sint in pari cã melior est conditio rei vt.l.si seruũ.
§.sequit᷑.de verbo.obli.Ex hoc sequit᷑ ꝙ qñ legauit sciẽter nõ
hꝫ locum qđ hic dr̄.q̄ nõ venit rõne cõiunctionis cũ etiã si nõ
esset cõiunctus esset idẽ vt.l.cũ alienã.C.de leg.Itẽ sequit᷑ ꝙ si
coheres nõ esset ꝑsona coniuncta.etiã si ignorãter legasset nõ
haberet locũ qđ hic dr̄ q̄ tunc nõ sunt in pari cã ⁊ sic prefertur
iste agens.tene menti q̄ est singularis limitatio ad istum text.
2 †Est ⁊ alia nã qđ hic dr̄ procedit nisi ad tale prelegatũ habeat
onus vt q̄ habeat imputari ĩ trebellianicã vel in legitimã.vt
j̃.ad treb.l.si heres p̄cepto.⁊ ibi vide glo.⁊ Bar.⁊.l.scimus.§.j.
3 C.de ioffi.test.¶†In tex.ibi.si tñ no.singulariter hic ꝙ qñ te-
stator diuidit hereditatẽ ĩter institutos.postea cõmittit᷑ execu
tori dicta diuisio mediante iudice audit᷑ ille q petit sibi caueri
de euictione rei sibi assignate a coheredib⁹:nec aliter cõpellit᷑
ꝯsentire ꝙ alijs assignant᷑ res destinate p testatorẽ nisi caueãt
4 †si tñ ista cautio nõ est petita.tenet hic gl.C.fa.herci.l.cogitat.
ꝙ secuta euic.nõ possit agi.Cy.ibi vr̄ tenere ꝯtrium.⁊ rñdet ad
hũc tex.Sed qd si erãt q̄tuor heredes ⁊ vni fuit prelegata vna
res ⁊ alteri altera.an habebit locum qđ hic dr̄ inter eos.gl.hic
innuit ꝙ nõ dum dicit ꝙ hic loquitur qñ sunt facta prelegata
omnibus.Cõtrariũ puto quia idẽ si quibusdã non vni soli.vt
inter eos locũ habeat qđ dicitur cum sit eadem ratio.

2 ☞Causa legati que respicit fauorẽ legatarij non restringit legatum certe quãtitatis.

3 Si testator legauit cẽtum ꝓ dote.⁊ postea ipsemet maritauit pro quinquaginta:an possint peti alia quinquaginta.

1 **Pater certam.** †Si legat᷑ certa quãtitas pro dote lꝫ ꝓ minori maritetur tñ
residuũ est mulieri soluẽdũ.Itẽ si testator mandat vt heres sti
pulet᷑ dotẽ filie ad cõmodũ ipsius heredis censet᷑ hoc voluisse
dũtaxat in casu quo matrimoniũ soluat᷑ morte mulieris.non
autẽ si diuortio vel morte viri ne mulier remaneat indotata.
Itẽ cẽset᷑ voluisse ꝙ stipulet᷑ dũtaxat ꝓ prima vice ⁊ ꝓ primo
matrimonio nõ autẽ in scđo.h.d.iste.§.notabilis in oĩbus tri-
2 bus dictis.¶†No.ex primo casu ꝙ causa legati q̄ respicit fa-
uorem legatarij nõ restringit legatũ certe quãtitatis.q̄ lꝫ illa
cã possit expleri ꝓ minori quãtitate tñ tota quãtitas debet᷑ vt
3 hic ⁊.l.libertis.la prima.j̃.de ali.⁊ ciba.le.†Et loquuntur ista
iura qñ causa explet᷑ pro minori quãtitate per heredeꝫ vel per
legatarium.si autẽ per testatorem vt quia legauit centum pro
dote ⁊ postea ipsemet maritauit ꝓ quinquaginta.an possit pe
tere alia quinquaginta.dic vt.s̄.eo.l.lucius.

2 ☞Si aliqui sint rogati restituere bona pauperib⁹ post mortem eorum.⁊ in vita eligãtur aliqui pauperes qui postea tempore mortis nõ sint in rerum natura vel sint effecti diuites habetur electio pro non facta:⁊ posset episcopus apponere manus ac si facta non fuisset.

1 **A filia pater.** †Electio facta ante tempus de ꝑsona incerta de certis non sortitur
effectum nec potest dici electio quousq̄ potest retractari.h.d.⁊
assignat᷑ hic duplex ratio.vna q̄ posset contingere ꝙ electus

moreretur ante mortẽ eligentis quo casu irritareẽ electio nec ille electus transmitteret ad heredes suos. qꝛ non habebat ius solidũ seu transmissibile quousq; poterat reuocari. ꝯstat autẽ ꝙ reuocare poterat. vt. s. si vnum ex familia. circa princi. Alia ratio est qꝛ posito qd nõ decederet posset euenire casus qd oẽs alij decederẽt ipso relicto. ⁊ sic ipse esset habiturus etiam si nõ fuisset electus. Interim ergo quousq; aliquis de pdictis casibus possit euenire nõ possit dici electio facta cũ possit ad irritum deduci. sed si nullus de istis casibus euenisset. quia ille nõ decederet nec alij ⁊ pseuerareẽ in electione. tunc ex tpe mortis videreẽ fieri ⁊ valeret vt ex nũc. nõ vt ex tũc. ita loquiẽ. l. vnum ex familia. in prin. ¶ † Et ista not. p illis qui sunt rogati restituere bona pauperib⁹ post mortẽ eoꝝ. ꝙ si in vita eligant aliq pauperes qui postea tpe mortis nõ sint in rerũ natura. vel sint effecti diuites habetur electio p nõ facta posset eṗs apponere manus ac si facta nõ fuisset tene mẽti perpetuo. vt etiam tetigi in. d. l. vnũ ex familia. §. j. ¶ In glo. prima ibi Alexã. ⁊ Euge. dicunt precedẽs magis placet vt cõmodũ medij tpis sit ipsius ex donatione quã eligẽs videẽ in ipsum fecisse. ⁊ facere potuit de eo qd spectabat ad eũ. nam quousq; viuebat cõmodum ad ipsum spectabat. vnde potuit alteri donare. ¶ In fine glo. ibi quandocũq; vellet restituere posset. nõ tamẽ transirent iure ex trebel. quia non esset facta restitutio scdm voluntatẽ defuncti. vt. l. sed si ante. j. ad trebellianum.

Fidei heredum.

† Manumissi ex causa fideicõmissi continentur appellatione libertoꝝ testatoris. hoc dicit. videbatur cõtrarium hic. quia isti non erant liberti tpe mortis testatoris. sed satis videbantur esse ex quo ad hunc statum erãt destinati p testatorem qui mandauerat eos manumitti.

Fidei tue.

† Grauatus de restituendo quicquid ad eum perueneerit tenetur etiam ad illa que post grauamen sibi relicta sunt. hoc dicit. ¶ In tex. ibi peruenerit. Nota verbum. non enim dixit quicquid tibi legaui. quia essent verba preteriti temporis. ⁊ non semper comprehẽderẽt futura sed dixit peruenerit quod est futurum ⁊ verificatur etiã in his que postea relinquuntur. ⁊ sic non ob. contrarium gl. de l. vxori. j. titu. j.

Pari.

† Appellatione liberorum continẽtur naturales tantum. hoc dicit. Et hoc in dispositione. testatoris ⁊ quãdo apponunẽ in conditione quod dic plene in. l. ex facto. §. si quis rogatus. j. ad trebelli. secus in dispositione legali ita loquitur. l. generaliter. de institu. ⁊ substitu. iuncta. l. cũ acutissimi. C. de fideicom.

2 ☞ Si nõ valet id quod est principale dilatio super eo apposita etiam non valet.

Dilatione pendẽte nihil debet innouari nisi sit data super eo quod est nullum.

3 Tempus certe etatis honorati ĩtelligitur appositum eius fauore ⁊ sic non facit conditionem sed diem.

Minor. xxv. annis põt renũtiare cum curatore fauori suo qñ ex hoc consequitur maiorem vtilitatem.

Curatoris.

† Grauamen iniunctum debitori per creditorem de soluẽdo heredi. ipsius creditoris nõ valet. Itẽ dilatio solutionis collata in tps certe etatis legatarij cẽsetur facta ipsius fauore. ⁊ ideo põt ei renuntiare ⁊ prius petere. h. d. ¶ No. ex primo dicto ꝙ lz valeat granamẽ si grauo debitorẽ meũ de soluẽdo alteri. vt. l. si pecuniã. s. ti. j. si tñ grauo de soluẽdo heredi meo nihil valet tanꝙ supfluum. cũ etiam sine hac tenereẽ facere. † Scdo no. tex. cũ gl. ꝙ si nõ valet id qd est principale ⁊ dilatio sup eo apposita etiam nõ valet. nam hic istud grauamen erat principale. ⁊ dilatio in tps etatis erat accessoria. dicit gl. ꝙ redditur nulla ppter nullitatem principalis. qd no. ad materiam. l. sine pars. C. de dila. vbi diciẽ ꝙ pendente dilatione nihil dz innouari. nam est verum nisi sit data sup eo qd est nullum. nã tunc dilatio est nulla. ¶ † Itẽ no. ꝙ tempus certe etatis honorati intelligiẽ appositum eius fauore ⁊ sic non facit cõditionem sed diem. vt. l. seius saturninus. j. ad trebel. ¶ Ultimo not. ꝙ minor. xxv. ãnis põt renũtiare cum curatore fauori suo. qd intellige quando ex hoc consequitur maiorẽ vtilitatẽ quia expediebat agere ante tps. als secus. vt. j. de annuis leg. l. eum qui. ⁊ ita intellige quod. s. dixi in. l. si ita relictum. §. pegasus. s. eo.

2 ☞ Repetitio tacita legalis intelligitur cum omnibus suis qualitatibus.

Ab instituto.

† Legata relicta ab instituto sub conditione censenẽ tacite repetita sub eadem cõditione a substituto vulgari. h. d. notabiliter. ¶ † Et sic no. ꝙ repetitio tacita legalis intelligiẽ cũ omnibus suis qualitatib⁹. secus in repetitione expressa facta p testatorẽ in qua nõ subintelligereẽ repetita conditio. l. si cui serui. §. j. s. ti. j. ¶ In gl ibi vel dic pprie. hec vera vt. s. eo. peculium. in fi. qd facit ad. q. de qua ibi dixi ⁊ est hic casus. videbaẽ tñ non habere expectari mortẽ instituti postꝙ hereditatẽ repudiauit. cũ intentio testatoris fuerit eum exonerare in casu quo adiret ne ante mortẽ tenereẽ ex quo ergo repudiauit nõ cadit exoneratio ⁊ sic videbaẽ ꝙ substitutus haberet restituere post suã mortem sicut institutus si adiuisset habuisset restituere post suam. sed ꝯtrariũ est qꝛ licet ab instituto euellaẽ hereditas conditio tñ q suam psonam respiciebat remanet in eodẽ statu. ¶ In glo. ibi vel sub cõditione dic melius ꝙ glo. qd ibi in cõditione apposita in ipsa restitu. vt nõ intelligaẽ repetita in substitutione vulgari ne ppter eius defectum contingat qd faciat testatorẽ intestatũ decedere qd est odiosum non sic quando facta est substitutio in legato quia cessat dicta ratio. ita loquiẽ. l. j. §. p secundo. de cadu. tol. hic vero loquitur in conditione apposita in legato vel fideicõmisso relicto ab intestato.

2 ☞ Casus in quo legatum affert incõmodum ppter naturã rei legate vt si legatur vniuersitas iuris.

3 Qñ legaẽ vniuersitas legatarius non admittiẽ ad petẽdũ nisi caueat heredi de indẽnitate: ⁊ que dicaẽ vniuersitas iuris.

Si quis legat apothecam pannorum: non veniunt panni nisi dicatur.

4 Si aliquis legat vxori cameram suam an censeatur sensisse de rebus existentibus in camera.

Si legauit scrinia an censeaẽ sensisse de rebus ibi existẽtibus.

Mense.

† Cũ legatur vniuersitas iuris valet legatũ licet cõtineat plus incõmodi ꝙ cõmodi hoc dicit. ⁊ est notabilis. limita tñ nisi appareat cõtrariũ ex aliquibus coniecturis de voluntate defuncti. j. tit. j. l. nomen. §. vnibus. ¶ † No. casum in quo legatum affert incõmodum propter naturã rei legate. vt quãdo est legata vniuersitas iuris quo casu grauatur in plus ꝙ sentiat cõmodi. regulariter secus vt. s. eo. l. imperator. cum ibi notatis. ¶ † Item not. quãdo legaẽ vniuersitas legatarius non admittitur ad petendum nisi caueat heredi de indẽnitate. dicitur autem vniuersitas iuris vt mẽsa tabula banchum fundicũ ⁊ similia. Nam qui talia legat videẽ legare ipsam negotiationem. Item si legat hereditatem q ad se peruenit vt. s. eodem. cum filius. §. lucio. quid si legauit tabernam vel apothecam. dic ꝙ ista sunt magis nomina locorũ ꝙ negotiationis. vt. l. qui tabernas. de cõtrahen. emp. ⁊ de fundo instru. l. tabernam. etiam si dixit lego apothecam pannorũ vel pãnariam quia non veniunt panni nisi dicat. ¶ † Quid si aliquis legat vxori cameram suam an censeatur sensisse de rebus existentibus in camera. vel pone ꝙ legauit scrinia. an censeatur sensisse de rebus ibi existentibus. vide Bar. in. l. fin. j. de penu. leg. Item quid si quis legauit alicui studiũ seu bibliothecam. an videatur sensisse de libris. vide per eundem. j. tit. j. l. librorum. §. ꝙ si bibliothecam.

2 ☞ Pater si legauit filie mancipia que sibi donauerat: an ex causa legati debeantur etiam partus.

3 Si pater filie nubenti facit aliquam donationem nõ valet eo viuente si erat in potestate. ⁊ si ei donat scrinia cum iocalibus consuetis an teneat donatio.

4 Regula de duabus causis lucratiuis nõ habet locum quãdo primo quis consecutus est estimationem.

Pater filie manci.

† Appellatione mãcipiorum datoꝝ in dotem vel donatorũ continentur partus editi ex illis mancipijs hoc dicit. ⁊ est vnus nouus casus ⁊ difficilis ad intelligendum quid iurisconsultus voluit. ⁊ male declaratus. Et legitur duobus modis principaliter primo sm ĩtellectũ Dy. ꝙ iste pater nõ dederat ista mancipia in dotẽ quia textus hoc nõ dicit sed solum dicit ꝙ dedit filie nubenti. vnde potest intelligi ꝙ dedit vltra dotẽ. talis quidẽ donatio nõ valuit efficaciter viuẽte patre si filia erat in potestate. sed mortuo patre cõfirmatio trahiẽ retro quo ad fructus ⁊ partus. licet non quo ad dominium vt no. s. eodem. sequens questio. † Pone ergo ꝙ pater huic filiẽ talia mãcipia que sibi donauerat legauit qriẽ an ex causa legati debeanẽ etiam partus. ⁊ dubium erat licet Dy. ⁊ doc. nõ tãgant quia legando videẽ reuocasse donationẽ ⁊ voluisse ꝙ habeat ex causa legati. vt no. s. tit. si qñ. in principio. posito ergo ꝙ si nõ legasset ista filia cõfirmata donatione per mortem debuisset habere partus. nunc videbatur contrarium. quia in legato nõ veniũt fructus ⁊ accessiones percepti viuo testatore. vt. s. ti. j. l. quesitum. §. penul. cõtrarium tamen respondetur. ⁊ ratio est: qꝛ nõ debet esse deterioris conditionis ꝙ si legata nõ essent. ⁊ idẽ dicit in vxore cui fuissent donata ⁊ postea legata. Ratio ergo decidẽdi scdm istã lectu. est qꝛ hoc casu cum sit vtilius filie vel vxori habere ex donatione ꝙ ex legato tale legatũ potius

potius dicit confirmatio donationis quam eius reuocatio. et sic nota limitationem ad id quod dicunt doc. in d. l. si quãdo. §. ti. j. quod legando videt reuocasse donationem quia hoc nõ est verũ quãtum ad fructus et accessiones perceptas a tempore donationis quia istud esset dãnosum mulieri habetur ergo potius pro cõfirmatione. ¶ † Itẽ no. scdm istam lecturam quod si pater filie nubenti facit aliquã donationem nõ valet viuẽte patre si erat in potestate. qd facit ad qonẽ de facto si donat scrinia cum iocalibus cõsuetis an teneat donatio. Et quidam consuluerunt quod non per regulam generalẽ. pro quibus facit iste tex. sm hanc lecturã. et sic mortua filia relicto filio et patre debebũt redire ad patrem: contrariũ consului[a] quod imo ad filiũ tanquam ad heredem quia valuit donatio cum sint appendices dotis quia si nõ darent tanto minor esset dos vñ sicut est speciale in dote quod valet donatio etiã iure veteri. vt. l. pomponius philadelphus. §. fa. mi. herci. ita et in istis argu. in. l. inter socerum. §. cum inter. de pac. dota. et. l. etiam. C. de iure do. vbi qd iuris est de principali dote. idem de augmento. Scdm gl. ista mancipia fuerũt data in dotem. et dicit gl. quod non curat vtrum estimata aut inestimata. Certe primum non potest procedere. nam si data fuerunt estimata: partus non erant dotales cuius contrarium dicit gl. sequẽs. tene ergo quod fuerunt data inestimata. Itẽ aduertedũ quod potest cõtingere duobus modis. primo quod pater nõ fuerit stipulatus reddi dotẽ sibi et sic actio de dote erat cõis inter patrẽ et filiam et sic maritus tenebat filie. scdo quod pater fuit stipulatus sibi soli reddi et tunc actio nõ est cõmunis sed solius patris et maritus non tenet filie. et isti duo sensus colligunt ex glo. dum dicit debeantur filie a marito an nõ tenendo quod nõ fuit stipulatus. tũc istud legatum importat ad hoc vt aliquid operetur quod filie debeat estimatio ab herede patris incõtinenti sicut si legasset rẽ cuiuslibet alterius quia erãt mariti vt. l. doce ancillã. C. de rei vendi. et postea soluto matrimonio filia per actionẽ de dote cõsolidatam in eius psonã recuperabit a marito mancipia et partus. et sic habebit vtrũque † nec ob. regula de duabus causis lucratiuis. nam vltra id qd dicit gl. dic quod illa non ob. qsi primo consecutus est quis estimationem vt no. in. l. plane. §. j. §. tit. j. Item non obst. quando diuersis temporibus. vt. l. existimo. de verbo. ob. et nisi hoc importaret quod debeatur estimatio nõ esset alicuius vtilitatis cum etiam sine hoc legato per actionem de dote consolidatam esset recuperatura ipsam dotem. Si intelligit scdo modo quod pater fuit stipulatus hoc solum importat vt heredes patris teneantur huic filie cedere actionem pro mancipijs et partibus recuperandis quia legendo mãcipia data in dotem perinde est ac si legasset dotem. et ideo veniunt etiã partus sicut si dotem legasset cũ sint dotales. et hoc voluit iste tex. et ista lectura magis placet quam precedẽs. quia de estimatione nihil dicitur in textu et est diuinatio. nota tamẽ vtranque lecturam. quia scdm precedẽtem aliud est legare dotem quo casu filia nihil cõsequitur ab heredib[us] patris. et postea dotem per actionem de dote qd perpetuo tene menti. et hoc quãdo actio erat cõis. als dic vt in secunda lectura.

2 ☞ Licet rogati de restituendo non possint alienare in preiudicium fideicõmissarij bene possunt diuidere in preiudicium illius.

3 Plures feudatarij possunt inter se diuidere.

Portio proueniens ex diuisione cadit in fideicõmisso ac si illa sola fuisset relicta.

4 Diuisio dicitur esse quedam permutatio.

Per simplicem diuisionem non censent diuidentes renũtiare fideicõmisso.

1 **Hereditatem.** † Rogati restituere hereditatẽ possunt eam inter se diuidere. et illa videntur fuisse in fideicõmisso que per diuisionem obtinuerunt. ideo non tenentur de periculo eorũ plus quam tenerent hoc dicit notabiliter. Et potest intelligi quod fuerunt rogati restituere extraneo vel inter se. † Et sm primũ casum nota quod licet rogati de restituẽdo nõ possint alienare in preiudiciũ fideicõmissarij bene possunt diuidere in preiudicium illius qd est valde singulare. et sic feudũ non põt alienari in extraneũ et tamen plures feudatarij possunt inter se diuidere vt in vsibus feudorum qbus modis feu. amittatur. §. si vero nõ fuerit. ¶ † Itẽ not. quod portio proueniens ex diuisione cadit in fideicõmisso. ac si illa sola fuisset relicta. facit. l. iul. §. idẽ celsus. de act. emp. et adde qd no. Bar. in. l. is qui. j. de vsufru. le. ¶ In tex. ibi restituere. puta ego fui rogatus restituere meam dimidiam titio post mortem meam. et tu tuã seio. et cũ in hereditate essent certa nomina debitorũ meorum et factis delegationib[us] illi debitores solidã summam mihi pmiserunt te volente postea effecti sunt non soluẽdo. et extitit casus restitu. et heres meus dicit se nõ teneri fideicõmissario meo nisi vt cedat actiones contra illos tales quales sunt fideicõmissarius dicit quod ista diuisio nõ potuit fieri in eius preiudicium nam si nõ fuisset facta cum haberet dimidiã prediorum et dimidiam nominum debitorum saltem dimidia prediorum que hodie extant ad eum deueniret. ergo tenet heres meus ac si dimidiam illam tibi vendidissem qd facere nõ potuissem in eius preiudicium. cõtrarium respondet quia ad aliud non tenetur heres nec ista potest dici fuisse venditio. sed quedam permutatio dimidie prediorum cum dimidia nominum debitorum et ista secũda succedit loco prime. postquam ex diuisione ad me peruenit vt illa sola videat esse in fideicõmisso. 4 tene menti. † et sic nota quod diuisio dicitur esse quedam permutatio. Scdm aliam lecturam allegat quod per simplicem diuisionẽ non censentur diuidẽtes renuntiare fideicõmisso. quod plene dic in. l. qui rome. §. fi. de verbo. obli. prima tamen lectura magis placet et congruit litere.

2 ☞ Si emphyteosis concessa est alicui pro se: et filijs suis masculis: quibus deficientibus deueniat ad feminam que nupserit et rem patris habeat: quid importent illa verba et rem patris habeat.

1 **Filia.** † Qui legat hereditatem sibi quesitã non videtur legare fructus quos ipse consumpsit. h. d. ergo a contrario quos non cõsumpsit. sic etiã si sunt percepti viuente testatore. et qd plus est etiã si tempore testamẽti qui augent hereditatẽ. nõ sic cum legatur res singularis. vt. §. ti. j. quesitum. §. 2 penul. ¶ † In tex. ibi rem matris sue quod exponitur id est hereditatem que fuerat acquisita huic patri testatori mediante filia ad hoc. §. de iniusto testamento. posthumus. §. idem et circa. qd facit ad qonem in qua consului his diebus de quadam emphyteosi cõcessa cuidam pro se et filijs suis masculis quib[us] deficientibus deueniat ad feminã que nupserit et rẽ patris habeat. ita dicebant verba querit quid importent illa verba et rẽ patris habeat. Rñdeo id est hereditatẽ vt hic. nõ tamen requiro quod sit heres insolidum. sed sufficit quod in quocunque modico sit instituta per. l. si ex modica. j. de bonis libertorum. et qd no. Bar. in l. vt iusiurãdi. §. si liberi. de ope. libe. ¶ In tex. ibi vel in suum patrimonium cõuertit. sed contra. §. eo. l. imperator. in fi. vbi isto casu non censetur cõsumptum. Sol. notabiliter ibi in rebus principalibus hereditatis que licet sint alienate. si tamen loco earũ alie sunt surrogate succedũt loco earum. hic loquitur in fructibus qui sunt res accessorie. et ideo largius assumitur verbum consumptio qd perpetuo tene menti. et adde qd not. per Bar. §. eodem cum filius. §. lucio.

2 ☞ Ex ratione et causa loquendi colligitur mens loquentis. et mens nihil aliud est quam ratio.

1 **Dulcissimis.** † Ratio et causa verborũ testatoris plus attendit quam verba ad hoc semper allegatur. Et hoc quando tendit ad restringendũ vba vt hic: idem si ampliandum. vt. j. eodẽ titulo. vel. j. titu. j. l. no- 2 men debitoris. §. fi. † Et ratio est quia ex ratione et causa loquẽdi colligitur mens loquẽtis cum mens nihil aliud sit quam ratio. vt no. Dy. in. c. fi. de regu. iur. libro sexto. ad qd. §. soluto matrimonio cum mulier. la prima. et de calum. l. hec actio. et. l. emp. §. fi. de rei vendi. et. l. is qui animo. de acquirẽ. possess. et idem in dispositione legali. quia ratio expressa per mentẽ plus attẽdit quam verba legis. vt no. i. d. c. fi. per. l. adigere. §. quis. j. de iure patro. sed si non esset expressa in. l. sed ex cõiecturis posset colligi. dic vt no. per Bar. in. l. non dubium. C. de leg. In dispositione autem vltime volũtatis nõ curo vtrum sit expressa vt hic. vel ex cõiecturis possit colligi vt. §. eodẽ. cũ proponebatur. ¶ In tex. ibi quecunque mihi istud verbum faciebat dubiũ cũ sit generale vt omnia que fuerunt matris tempore mortis eius comprehendant. sed per rõnem que statim subnectitur nequã cum his cõtrouersiam habeas &c. restringuntur ad illa tantum bona que inter istam testatricem et istos fratres suos eosdemque auunculos remanserunt indiuisa. quia in illis consueuit excitari materia controuersie. non ergo comprehenduntur illa que ex diuisione facta erant solius testatricis quia in illis cessat causa discordie cui voluit prouidere.

1 **Pater.** † Traditio clauium et assignatio rerũ in dubio presumitur causa custodie. si non precessit titulus habilis ad translationẽ dominij. ad hoc allegat. Sed si precessit operatur translatio potestatis et dñij. vt. l. clauib[us]. de cõtrahen. emp. et de assigna. lib. per totũ. et de vsufru. lega. l. generali. §. heredis. vbi verbũ assignare importat translationem iuris. sed hic ex pluribus colligebat mens quod noluit plus iuris transferre. sed custodiam cõmittere.

2 ☞ Omissio notarij vel scriptoris nõ vitiat actum qn potest colligi quid erat dicendum.

1 **Cum imperfecta.** † Oratio imperfecta perficitur ex precedentibus et

[a] ¶ Contrarium consului. Adde quod idẽ tenet et refert Pau. hic. d. Alexã. de imo. i cõsi. xxvij. col. fi. in. v. volu.

sequentib⁹ si ꝯgrue fieri pōt. hoc dicit sic. s̄. eo. vnū ex familia.
2 §. penul. ibi dū dicit ꝛc. que legantur. ¶ † No. ergo hic ꝙ omissio notarij vel scriptoris non vitiat actum quando potest colligi quid erat dicendum ꝛ hoc quādo circa dispositionem. sed circa solēnitatem talis omissio bene vitiat ꝛ nocet. glo. est notabilis in. l. ambiguitatis. C. de testa.

2 ☞ Iuramentum facit rem valere meliori modo quo valere potest.

1 **Filius matrem.** † Iuramētum testatoris vel heredis habet vim clausule codicillaris. ad hoc semper allegatur. † Item allegatur ꝙ iuramentū facit rē valere meliori modo quo valere potest ꝛ hoc includitur sub virtute iuramenti.

2 ☞ Ratio alterat naturam verborum.
3 Uerbum rogo licet de sui natura non sit necessitatiuū tū necessitatem importat in vltimis voluntatibus.
4 Omne verbū ex quo de voluntate testatoris apparet necessitatem importat licet de se sit ineptum.

1 **Quando filie.** † Uerba prolata per modū consilij nō inducunt necessitatem. ad hoc allegat̄ etiā si de se sint preceptiua. vt patet in verbo mando cuius significatū aleratur propter rationem annexam dū
2 dixit ꝑ salute solicitus ipsius. † Item postea subdit ita enim poterit ꝛc. ꝛ sic nota ꝙ rō alterat naturā verborū. facit. §. dulcissimis. s̄. ea. l. ¶ In tex. ibi non videre relictam. ꝛ ideo si ista filia nō obtemperauit cōsilio sed fecit testamentū ꝛ extraneum heredem instituit. non tenebit̄ illi sorori restituere quicꝗ̄ pro-
3 pter dicta verba ꝛ hoc est quod sequit̄. † Et econuerso verbum rogo licet de sui natura nō sit necessatiuū tamen necessitatem
4 importat in vltimis voluntatibus. ī. proximo. §. † quia omne verbum ex quo de voluntate testatoris apparet necessitatem importat. licet de se sit ineptum vt no. s̄. ea. l. §. cū imperfecta. in glo. ꝛ ī. ti. j. l. fideicōmisso. §. hec verba.

2 ☞ Si te heredem instituo ꝛ postea grauo ꝙ bona tua restituas tali videor sensisse dūtaxat de bonis meis.
Merentes dicuntur qui non apparent demerentes.
3 Si grauo te ꝙ quandoꝗ̄ restituas titio videor grauare vt restituas post mortem.
4 Si grauo te vt restituas cum voles videor grauasse post mortem.

1 **Rogo filium.** † Si roget̄ qs distribuere inter plures secūdum eorum merita non facta distributione admittantur omnes exceptis illis qui demeruerunt offendendo quia omnes videntur mereri dummodo non demereant̄. sed si facta sit distributio illi soli admittunt̄ inter quos facta est. si illi soli meruerūt. hoc dicit. declara vt in gl. licet ergo nō facta distributione admittant̄ etiam illi qui non meruerunt dum tamen nō demeruerint. si tū facta est inter merentes nō admittunt̄ qui nec merent̄ nec demerentur sed si nō inter omnes merentes facta fuisset admitterentur qui derelicti fuerunt. quia hoc fideicōmissum factum est omnibus merentibus ꝛ illi qui meruerunt dicunt̄ merentes. siue sequat̄ distributio siue nō. ¶ Illi qui nec meruerunt nec demeruerūt dicunt̄ merentes si nō fiat distributio. sed si fiat ꝛ nō inter eos non habentur ꝑ merentibus ꝛ ista colligūtur ex tex. ꝛ glossis.
2 ¶ † No. tex. cum gl. super verbo bona tua. ꝙ si te heredē instituo ꝛ postea grauo ꝙ bona tua restituas tali videor sensisse dūtaxat de bonis meis in quibus te īstituo q̄ postea futura sunt tua. non autē de tuis bonis proprijs. qd̄ perpetuo tene menti. nam si intelligeret̄ de tuis ꝛ bona mea equiualerent illis acceptando bona mea. teneris restituere tua vt patet. s̄. eo. vnū ex familia. §. sed ꝛ si fundus. ver. dixi. ¶ Item no. ꝙ merentes dicuntur qui non apparēt demerentes. ad hoc vide bonum tex.
3 in. l. seruos. de manu. test. ¶ † Item si grauo te ꝙ quandoꝗ̄ restituas titio. videor grauari vt restituas post mortem. ita colligit̄ hic. ibi. si non sequet̄ electio ꝛc. ꝛ hoc ideo quia grauaui restituere secūdū merita. propter quod videtur voluisse differri quousꝗ̄ possum mereri vt est casus notabilis ī. d. l. seruos. al's istud verbum importat vt cum primū poterit restituat. casus est quādo dies lega. ced. l. antepenul. quā perpetuo tene menti.
4 secus; † si grauo te vt restituas cū voles quia videor grauasse post mortem vt. l. vxorem. §. penul. ī. ti. j.

2 ☞ Uerbum dono quando importet legatum.

1 **Donationis.** † Uerba dispositiua inducūt grauamen etiā si nō referunt̄ ad grauatum sed ad honoratum. hoc dicit. ¶ Not. verba que sunt in
2 fine propter que semper allegatur. ¶ † Item no. ꝙ per verbū dono fit legatum quando proferuntur circa absentem ꝛ nemine pro eo recipiente. supple ꝛ cum solēnitate que requiritur in vltima voluntate. ꝛ isto modo debet limitari qd̄ no. in. l. illud. C. de sacrosan. ecc. vbi no. gl. ꝙ non valet donatio facta absenti nemine pro ipso recipiente. nam verum est nisi sit ibi solēnitas requisita in vltima voluntate quia tunc importaret legatum. tene menti perpetuo.

2 ☞ Prohibitio alienationis quando sit personalis ꝛ quando realis.
3 Aliud est alienare aliud alienanti consentire.
4 Tres differētie inter casum quādo testator prohibuit alienationem expresse ꝛ quando non prohibuit expresse licet prohibeatur tacite a lege, vt in re subiecta restitutioni.
5 Qui contra voluntatem defuncti facit non admittit̄ ad cōmodum consequendum ex ea.
Frustra legis auxilium inuocat qui cōmittit in legem.
6 Si duo fecerunt pacem ꝛ promiserunt se non offendere sub pena ꝛ postea se inuicem offendunt et non apparet quis primo inceperit ꝙ nenter possit ab altero penam petere ꝛ quid si apparet.
7 Facilius perdit quis ius acquirendum ꝙ̄ acquisitum.
Qui consensit vni alienationi nō prohibetur retractare alias quibus non consensit.

1 **Libertis predium.** † Alienatio voluntaria facta cōtra expressam ꝓhibitionem testatoris potest statim reuocari ꝛ ad reuocandum admittuntur illi tantum qui ante ipsam contra voluntatem testatoris non alienauerunt ꝛ qui eidem alienationi non cōsenserunt. Item vltimus de familia etiam si alienet cōtra expressam prohibitionem non reuocatur alienatio. hoc dicit. ꝛ continet quatuor casus. Primum quādo omnes alienauerūt vno excepto vsꝗ̄ ibi alioquin. Secūdus quādo omnes simul vsꝗ̄ ibi ceterū. Tertius quando omnes separatim vsꝗ̄ ibi at si nemo. Quartus quando nullus sed vnus tantum re-
2 mansit in familia q postea alienauit. etiā in extraneū. ¶ † In tex. ibi ne id alienaret ista prohibitio est in persona qz quilibet videt̄ ꝓhibitus alienare partem suam extra familiam. ꝛ si non essent verba que sequuntur. si vnus eorū alienaret intra familiam. illa pars alienata posset postea extra familiā alienari vt ī. titulo primo. l. pater filium. §. quindecim. sed propter verba que sequuntur atꝗ̄ in familia retinent ꝛc. redditur prohibitio realis ꝛ sic etiam si facta inter familiam non poterit postea extra familiam alienari. vt. s̄. eo. peto. §. fratre. ꝛ quod ibi dixi.
3 ¶ † In textu ibi quibus non dedit. ergo si consensisset alienationi vnius ꝛ non aliorum illam tantum prohibentur reuocare quia ex hoc solo ꝙ consensit non facit cōtra prohibitionem defuncti. quia aliud est alienare aliud alienāti consentire vt in regula iuris. sed quando facit contra tunc prohibet̄ reuocare etiā alienationes aliorum vt. ī. in versicu. alioquin. quia plus
4 deliquit ꝛ hoc voluit glo. ¶ † No. ex isto primo casu cum glo. tres differētias inter casum quādo testator prohibuit alienatione expresse ꝛ quando ꝓhibuit expresse licet prohibeatur tacito a lege vt in re subiecta restōni. nam primo casu ab ipso principio est nulla. secundo valet ꝛ postea reuocatur existente conditione fideicommissi vt in gl. que est notabilis ꝛ vera. licet q̄dam glo. dicant ꝙ etiam hoc secundo casu sit nulla per antenres que. sed ista verior. Scd̄a differentia est quia prima statim retractatur non expectato ꝙ eueniat conditio fideicōmissi. secunda non ꝛ est ratio in his duobus quia cum expressa prohibitione testatoris concurrit etiam tacita legalis sed non econuerso. ꝛ due prohibitiones fortiores sunt ꝙ̄ vna. Est et tertia differentia quia primo casu qui alienauit cōtra ꝓhibitionem non potest retractare alienationes que postea fiunt etiā cōtra ꝓhibitionem. vt hic in ver. ceterū. licet etiam simul vt in versi. alioquin. In scd̄o casu secus quia existente conditione fideicōmissi etiā ille q prius alienauerat reuocat alienationē illius in cuius persona extitit quod est singulare. ꝛ ratio est quia nō venit ad reuocandū alienationem tanꝙ̄ factam contra voluntatem defuncti. sed ex hoc quia extitit conditio fideicommissi. ¶ Ex hoc infero ponamus ꝙ vnus ex istis cōsensit alienationi alterius. certū est ꝙ non potest statim retractare illam alienationem, vt hic. sed quid si ille qui alienauit postea decedat ꝛ sic extat conditio fideicōmissi. an admittetur ex hoc capite. videtur ꝙ sic per hanc glo. puto dicendum ꝙ si consensit partibus presentibus non admittatur. quia videtur fideicōmissum conditionale remisisse per pactum qd̄ fieri potest. al's secus qz fideicommissum conditionale non potuit repudiare. vt. s̄. eo. dem. si ita. §. sub cōditione. licet a renocatione p̄senti potuerit
5 se excludere. ¶ † Item no. in versicu. alioquin. ꝙ ille qui facit contra voluntatem defuncti non admittitur ad cōmodum cōsequendum ex ea ꝛ sic in simili frustra legis auxilium inuocat
6 qui cōmittit in legem vt. l. auxilium. de mino. ¶ † Et īducitur ꝙ si duo fecerunt pacē ꝛ promiserunt se non offendere sub pena ꝛ postea

na ⁊ postea se inuicē offendūt ⁊ nō apparet quis primo incepe rit ꝙ neuter possit ab altero penā petere. sed si appareret tunc ille q incepit non pōt ab altero petere. sed ecōuerso sicut hic in ver. ceterū. vide ꝑ Jo. an. in regula frustra. de reg. iu. ⁊ in addi. Spe. de treu. ⁊ pace. super rubri. insi. ¶ In glo. q̄ incipit. sed si cōsensit. ibi sed fundū per fideicōmissum. illa nihil facit q2 lo quitur qñ legatarius qui habebat ius de presenti q2 legatum erat purū consensit heredi alienāti. hic loquit̄ qñ ille qui non habebat adhuc ius in parte alienata sed sperabat habere ꝓ pter alienationē factā contra prohibitionē si non consensisset. si ergo cōsensit facit vt sibi hoc ius non acquirat̄ ⁊ sic nō potest petere p̄tiū. ¶ In glo. que incipit. id est si alienauerunt ibi sed male. quia Roge. videt̄ voluisse ꝙ ille alienauit contra ꝓhibi tionē vel qui cōsensit alienāti indistincte ꝓhibeatur a retractā do ⁊ ita intellexit versi. alioquin. sed neutrum est verū. quia in primo casu si alienauit licet ꝓhibeat̄ retractare alienationes q̄ fiunt simul vel post nō tñ illam que facta erat prius vt hic in

7 versi. ceterū. † Et sic no. ꝙ facilius perdit quis ius acquirēdū q̄ acquisitum. Itē si consensit vni alienationi non prohibetur retractare al's quibus non consensit.

2 ☞ Si res est ꝓhibita alienari specialiter in talem extraneū tunc etiā iure successionis intestati nō posset ad illū deuenire.

1 **Cum inter libertos.** † Res ꝓhibita alie nari i extraneū nō prohibetur deuenire in extraneum iure successionis intestati. hoc dicit multum notabiliter fm glo. que est. j. titu. j. l. pater fi lium. §. iuli. agrippa. que melius ⁊ notabilius declarat q̄ fa

2 ciat hic. † Et sic licet loquat̄ in filio liberte. idem esset in quoli bet alio qui sibi succederet ab intestato. ⁊ hoc verū quādo ꝓhi bitio erat generalis quo ad extraneos. secus si specialis. puta ꝙ non alienet in talem. tunc etiā iure successionis intestati nō posset ad illum deuenire. vt. l. codicillis. §. mater. j. eo. dico etiā ꝙ si iste successurus ab intestato instrueretur posset etiā cape re ex testamento ⁊ ita sensit gl. in. d. §. iulia. agrippa. sufficit eñ ꝙ sit talis ad quem posset trāsire intestati. al's secus. vt. l. peto. §. fratre. s̄. eo.

2 ☞ Legata indiuidua relicta ab eo quem testator insolidum putabat successurum nullo modo debentur quādo succedit ꝓ parte fallit in libertate.

3 Quid si talis nō successit in aliquo sed alius an habeat locum iste. §.

1 **Cum estimaret.** † Legata relicta ab eo quē testator insolidum putabat successurū si succedat ꝓ parte. ꝓ parte illius tantū debentur si sunt diuidua. sed libertas debetur insolidum. etiam ad incom

2 modū illius grauati. hoc dicit. † Quid autem in alijs legatis indiuiduis vt in seruitute. videtur dicendū prout habetur. s̄. eo. cum filius. tu dic ꝙ tale legatum nullo modo debetur p. l. penultimā. s̄. de iure codi. vbi dicitur indistincte ꝙ legata īdi uidua non debent̄ qñ succedit ꝓ parte fallit in libertate vt hic ex equitate. lex aūt cum filius loquitur in relictis in testamēto quod pro parte fuit rescissum ⁊ tunc dic vt ibi. ¶ In gl. prima ibi. j. ti. j. post emācipationem. dic ꝙ hic credebat istam succes suram insolidum ⁊ successit pro parte ibi sciebat ꝙ erat succes sura pro parte tantum. credebat tamen ꝙ succederet vno iure tantū puta pretorio ⁊ succedit ciuili vel ecōuerso. Certe hic nō facit quominus teneatur īsolidū cū nihil sibi auferat̄ de emo lumento. ¶ In gl. super verbo dāni causa. ibi sed cur nō pre stat̄ ab vtroꝫ sicut ad fideicōmissum ⁊c. gl. male loquitur in nuit enim ꝙ fideicōmissum pecuniarium ⁊ dimidium prestet̄ ab vtroꝫ succedēte qd̄ est falsum imo nō prestatur nisi ab ista quā testator putabat succedere. ⁊ pro parte sua. tātum ab alio nō quia testator ip̄m nō grauat. voluit ergo querere gl. quare legatum libertatis non prestat̄ ꝓ parte tantum sicut alia. ⁊ ad hoc tendit responsio que sequit̄. ¶ In gl. ibi redemptis parti bus hoc qñ libertas fuit relicta per fideicōmissum ab ista con sobrina. si autem directo: puta ꝙ efficiatur liber ad incōmodū

3 vtriusꝫ succedētis nec habeat ista cōsobrina redimere cū non habeat manumittere. † Et no. ꝙ iste. §. loquitur qñ testator pu tabat istam successuram insolidū ⁊ succedit pro parte. quid si nō successit in aliquo sed alius. Rñdeo aut nō successit nec po tuit succedere. q2 erat alius ī potiori gradu aut potuit. primo casu si legata fuerūt relicta simpliciter debent̄. q2 cēset̄ sensisse de quolibet successuro licet putaret istā solā succedere. l. si qs cū nullum. de iure codi. si autē nominatim ab ea non deberent̄ ab eo qui successit. vt. l. j. in fi. j. ti. j. Secundo casu quando po tuit. sed noluit vel īpedita fuit morte preuenta. tūc aut alius q successit erat in vlteriori gradu. ⁊ idē per omnia qd̄ supra dixi. quia videtur succedere preter volūtatē defuncti vt dicto. §. fi. licet in substituto vulga. nō sit idem vt no. gl. in. l. non iustam. C. ad trebel. quā omnino vide. si autem erat in eodem gradu. vt si ista consobrina repudiauit vel morte preuenta est ⁊ sic sua portio accreuit alteri. tūc dico ꝙ ille qui succedit tenet̄ ꝓ parte tantū ꝓ qua teneretur ista consobrina si adiuisset. vt. l. si titio ⁊ meuio. §. iul. s̄. eo. ꝓ altera nō quia sunt effecta inutilia. Quid autem si testator putat vnum succedere ex dispositione legati successit alter ex dispositione ipsius defuncti. dic ꝙ legata de bentur etiam si nominatim sint relicta a primo. vt. s̄. eo. si alie nus. in fi. ⁊. j. ti. j. l. a patre.

1 **Pater qui filio.** † In dubio verba non sunt sic intelligēda vt importent fideicōmissum inutile. si alius intellectus potest eis dari etiā si ex illo non resultet vtilitas. hoc dicit.

2 ☞ Licet rogatus de restituēdo sub conditione vel ad tp̄s lu cret̄ fructus tanq̄ perceptos iudicio testatoris. debet tñ illos cum debito cōpensare. idem in bonefidei possessore. qui lucrat̄ fructus ⁊ tamen eos cōpensat cum sumptibus.

3 Licet iure isto nō posset trebellianica vel falcidia directo ꝓhi beri vel auferri poterat tamen auferri per indirectum.

4 Falcidia vel trebellianica nunq̄ computat̄ in debito nisi testa tor hoc expresse dicat vel equipollenter.

5 Quandocūꝫ onus apponitur post emolumētum acquisitum facit modum potius q̄ conditionē sed si esset implēdum ante tunc faceret conditionem.

Dictio vt facit modum ⁊ non conditionem.

1 **Titio in suo.** † Rogatus de restituēdo heredi tatem cum onere etiam ꝙ nō de ducat id qd̄ sibi a testatore debet̄ si percepit tot fructus ex he reditate. qui equiualeant illi debito qd̄ pōt euenire qñ est ro gatus restituere sub cōditione vel ad certū tēpus tenet̄ subire vtrūꝫ onus ⁊ debet illam cū debito compensare si hereditatē adiuit. sed q2 ex hoc sequit̄ iniquitas: q2 sibi ꝑ indirectū aufert̄ trebellianica sibi debita cōsulitur sibi vt hereditatē nō adeat ex testamēto sed repudiet ⁊ adeat ab intestato. si est talis q hoc facere pōt. puta de venientib9 ab intestato. nec ꝑ hoc incidit in edictū si quis omis. cau. te. q2 non facit principaliter vt fraudet fideicōmissarios. s3 vt fraudē quā testator sibi paruit excludat hoc dicit iste. §. magistralis ⁊ difficilis. Et diuide q2 primo lo quit̄ qñ fuit rogatus post mortē ⁊ iterim percepit tot fructus qui equiualent debito vsꝫ ibi plane. Scd̄o quando pure ⁊ sic nullos fructus percepit vel etiam sub conditione ⁊ non perce pit fructus vel si ꝑcepit non vltra illos qui sufficiūt ad trebel lianicam. ¶ Itē prima pars subdiuidit̄. quia primo ponitur thema ⁊ questio vsꝫ ibi. cū ex fructibus. scd̄o respōsio vsꝫ ibi quoniā. tertio ratio responsionis. Item secunda subdiuiditur quia primo ponitur determinatio vsꝫ ibi sed iniquitatē. Se cūdo obijcit de iniquitate que orit̄ ex ea aditione hereditatis ⁊ eam fatetur vsꝫ ibi prudentius. Tertio cōsuluit contra ini quitatē. vt hereditatem nō adeat ex testamento sed ab intesta. vsꝫ ibi nec videt̄. Quarto remouet dubiū qd̄ contra hoc con silium posset fieri. Et glo. prima pone casum ⁊ bene loquit̄ sal uo ꝙ non distinguit inter primū principalem casum ⁊ secūdū sed debet fieri distinctio. al's primus casus nō differret a secun do. licet primus loquatur quando grauauit de restituēdo etiā hereditatē seij. que debebatur isti titio. secundo quādo graua uit vt illam hereditatē non deduceret de hereditate meuij. sed certe tantum est vnum quantum alterum ⁊ ideo distingue vt dixi. Dicit etiam glo. vnū circa scd̄am partem quod in tex. nō dicitur. s. ꝙ titius nō debet adire hereditatē meuianā nisi re nuntiet fideicōmisso in versicu. plane. Sed certe non expedit hoc facere. nam eoipso ꝙ adit videtur quodāmodo renuntia re cum fuerit grauatus ꝙ nō deducat. ⁊ ipse adeundo cēsetur huic oneri assentire. Ex hoc etiam patet ꝙ nec est necessarium aliud qd̄ fortius dicit alia gl. super verbo retineat. s. ꝙ non po test adire nisi caueat de non deducēdo. nam hoc dicitur in tex. nec est necessarium rōne predicta. Item pro supplemento glo. adde aliud qd̄ habetur in glo. super verbo falcidia. vt clarius ꝓcedat casus ꝙ hereditas primi testatoris. s. seij. valebat cen tum quā meuius fuit rogatus restituere titio. Cum ergo pos set meuius detrahere quartā erat debitor titij in. lxxv. ⁊ istud est fideicōmissum de quo hic dubitatur an possit deducere de hereditate meuij postq̄ fuit grauatus ꝙ nō deduceret. si enim grauatus non fuisset clarū esset ꝙ sic ante omnia ⁊ vltra illud etiam deduceret trebellianicā de hereditate meuij. Item me uius postea instituit dictum titiū creditorē in hereditate sua valente. cccc. ⁊ sic in totum valebat hereditas meuij. non facta deductione fideicō. qngenta. dr ergo ꝙ si percepit fructus eq ualentes fideicōmisso sine dubio nō potest deducere quod in tellige quādo vltra quartam trebellianicam debitam titio de hereditate meuij erant tot fructus qui equiualebant fideicō

misso. nam illi fructus primo cōputantur in quartam trebel/lianicā. vt. l. in fideicōmissaria. ff. ad trebellia. ⁊ postea in fidei/cōmissum. debet ergo percepisse tot fructus qui valeāt. clxxv. quia quarta de bonis meuianis ascendit ad centū. ⁊ si hoc est omnia bona tenetur restituere sempronio alia deductione nō facta. sed si nullos percepit vel nō vltra centū. q2 sunt necessa/rij pro trebellianica: tunc in illud debitū debet computare tre bellianicā q̄ sufficit. tamen ex hoc resultat iniquitas q̄ auferf sibi trebellianica per indirectum que iure directo auferri non posset iure isto contra quā iniquitatē consuluit. nā illa sequif si adeat ex testamento. repudiet ergo ⁊ adeat ab intesta. ⁊ non tenebitur ad fideicōmissum hereditatis meuiane. ⁊ sic vbi te/stator voluit ipsum fraudare quarta habebit totum nec īcidet in edictum. q2 nō facit principaliter vt fraudet fideicōmissum sed vt fraudē quā testator sibi parauit excludat quo casu illud 2 edictum cessat. vt. l. excusatus. si quis om. cau. testa. ¶ †No. ex prima parte q̄ licet rogatus de restituēdo sub conditione vel ad tempus lucretur fructus tā q̄ perceptos iudicio testatoris debet tamen illos cū debito compensare vt hic. sicut compen/sat in trebellia. l. vt. l. in fideicōmissaria. ff. ad trebellia. simile in bonefidei possessore qui lucratur fructus ⁊ tamē eos cōpensat cum sumptibus. vt. s. de rei vendi. l. sumptus. ¶ Et not. quia etiam si testator expresse nō dixisset q̄ compensarent cū debi/to vel q̄ debitum non deducat. nihilominus tales fructus cū debito compēsāt. tex. est notabilis in. l. quod de bonis. §. quia anus. circa finē. ff. ad le. falci. qđ enim dicunt iura vt grauatus restitueret hereditatē ante omnia possit deducere qđ sibi debe batur. ⁊ de residuo quartam trebellianicā debet intelligi nisi tot fructus perceperit qui sufficiant ad vtrūq;. q2 tūc neutrum deducit sic limitatur. l. in imponenda. ad le. falci. C. cum simili.

3 ¶ †Ex scđa parte nota q̄ licet iure isto nō posset trebellianica vel falci. directo prohiberi vel auferri. l. quod de bonis. §. j. ff. ad. l. falci. poterat tamen auferri per indirectū. s. mādando q̄ eam compenset cū eo qđ ipse testator debet grauato. vt. l. si de/bitor. ff. ad le. falci. qđ etiam fecisse videf eoipso q̄ grauauit q̄ debitū nō deducat. vt hic in ver. plane. vel q̄ illud debitū alte/ri restituat in prima parte huius. §. ¶ Secundo no. ex hoc re/sultat iniquitas ⁊ tn̄. l. istam iniquitatem tolerat qđ est miran/dum sed hoc euenit propter fatuitatē grauati qui adit heredi/tatē. sibi enim imputet ⁊ hoc vult glo. super verbo iniquitatē. Itē cōtra istam iniquitatem lex prouidet ⁊ sic videtur sibiipsi cōtrariari lex permittendo q̄ fiat aliquid quod sit iniquum ⁊ 4 postea contra iniquitatē medendo. † Aduertendum tamen q̄ fal. vel trebellianica nunq̄ cōputaretur in debito nisi testator hoc dixisset expresse vel equipollēter vt patet in dicta. l. in im/ponenda cum simi. vbi deducit debitum ⁊ etiam falcidiam vel trebellia. ⁊ sic aliud est in falcidia q̄ in fructibus quos compu tat in debito etiā si non sit dictum. vt. s. dixi. Ratio est quia fal ci. vel trebellianica est debita. ⁊ in eis directo grauari non po/test. nō sic in fructibus. l. filiusfami. §. apud marcellum. s. tit. j. ⁊ hoc nō q̄ imputetur nisi dicatur pcedit in debito vero: sed in quasi debito bene computaf falcidia vel trebellia. etiam si nō sit dictū vt in dote vel indebitum iure nature vt patet in auf. res que. C. cōmunia de lega. ⁊ quod no. in. l. mulier. §. cum pro/poneretur. ff. ad trebel. ⁊ vide ibi quod no. in vltima glo. ¶ Vl timo istum tex. in fine Bar. multum pulchre inducit ad termi nationem questionis terminate per eū que incipit pupillus. quam ponit in. l. ij. s. qui petant tuto. vbi omnino vide. ¶ In glo. que incipit id est computationis in fine. ibi idē tamē esset. scilicet vt non fiat computatio falcidie nisi vsq; ad concurren/tem quātitatem ⁊ quatenus debitum transcendit possit dedu ci. casus est in. l. lucius. §. maritus. ff. ad trebel. ita debet intelli gi. l. si debitor. allegata pro cōtraria. ¶ In gl. que incipit quo casu in fine ista gl. primo vult reprehendere opi. tacitā in prin cipio eorum qui dixerūt q̄ in secundo casu huius. §. iste titius nō potest adire hereditatem meuij. nisi caueat de non deducē/do fideicōmissum. ⁊ q̄ ista cautio mutiana. gl. hoc scđm repro/bat: quia cautio mutiana prestatur in conditionibus negati/uis sed hic nō fuerit conditio. sed modus. vult ergo gl. q̄ bene debeat cauere sed ista sit cautio. que prestaf de modo implēdo. de qua in. l. quibus diebus. §. fi. de condi. ⁊ demonst. Tu dic q̄ nullo modo prestatur quia eoipso q̄ adit perdit ius deducen/di ⁊ sic de ipsa nō potest opponere fideicommissario vt dixi. s.

5 ¶ †No. tamen ex glo. duo ad que semper allegatur. primo q̄ quandocūq; onus apponitur post emolumētum acquisitum facit modum potius q̄ conditio. sed si esset implendum ante tunc faceret conditio. vt. l. quiheredi. in fi. de condi. ⁊ demon. ⁊ vide omnino quod no. Cy. in. l. cum mota. C. de transac. Scđo allegatur ista glo. q̄ vt facit modum ⁊ non cōditio. vide Bar. in. l. j. de condi. ⁊ demon.

2 ¶ Qn̄ grauatur heres dare diuersis alternatiue iter quos est dispar ratio disiuncta nō ponitur pro coniuncta.
3 Ordo scripture preponderat ordini affectionis.
4 Remediorum electio est actoris seu creditoris.

1 **Item peto ma.** †Disiuncta posita iter personas inter quas cadit affectio ordina/ta non resoluitur in coniunctam. sed intelligitur ordine succes siuo. hoc dicit fm doc. sed nō placet quia inter istos de quibus hic. nō cadebat affectio ordinata respectu eiusdem persone. q2 vxor habebat tantū ad consanguineos suos affectionē ⁊ non mariti. ⁊ ecōuerso maritus ad suos tantum ⁊ nō vxoris. bene 2 tamen placet summarium in se. † Et ideo dic qn̄ grauatur he/res dare diuersis alternatiue iter quos est dispar ratio disiun cta non ponitur pro coniuncta. ⁊ seruatur ordo scripture hoc dicit notabiliter. Lex ergo pe. C. de verbo. signifi. loquitur qn̄ vba sunt directa ad legatarios vt lego titio aut seio quo casu ponif p cōiuncta. sed si sunt directa ad heredē q̄ det titio aut seio si quidem inter illos est par ratio non ponif pro cōiuncta ⁊ datur heredi electio vt. s. e. si titio aut seio iuncto eo qđ no. in l. lutio. sed si est dispar ratio attēditur ordo scripture vt primo 3 nominatus pmo veniat. casus est singularis hic. ¶ †No. ergo hic q̄ ordo scripture preponderatur ordini affectionis. quia si attēderetur ordo affectionis vocarentur per prius propinqui vxoris qđ non est. Et istū. §. allegat Petrus de luna pro se cū promisisset vnire ecclesiam per omnes vias cōmodas tam iu/stitie q̄ etiā cessionis papatus si expediret ⁊ ipse requireret q̄ offerret viā cessionis. dicebat se non teneri. ⁊ qđ volebat prius experiri viā iustitie. quia non censebatur data electio cardina/libus quibus erat facta. pmissio sed debebat attendi ordo scri pture. sed certe nihil facit q2 loquitur qn̄ alternatiua ponitur inter personas. sed illo casu ponebaf inter remedia. pmiserat enim vnire ecclesiam ad quā vnionem plura erant remedia ⁊ 4 vie sed† regula est q̄ remediorū electio est actoris seu credito/ris. ita dicit Bar. in. l. cū proponas. C. de pac. per. l. quod in he redē. §. eligere. de tribus. ⁊ Guili. de cu. in. l. q̄uis. s. de pigno. act. pro quo. s. de manu. vindi. l. etiam. §. puellam. ⁊. l. ij. §. sce/uola. de eo qđ certo loco. Quando autem inter res promissas vel debitas. dic vt. s. eo. lutio.

2 ¶ Legatum non reddif nullum: licet non exprimentur cōfi/nia rei legate si res legata alio modo est certa.
3 Idem in venditione.
Libellus iste peto rē sitam in tali loco procedit absq; expres/sione confinium ⁊ quando.

1 **Vicos ciuita.** † Legatum certi predij non red/ditur nullū licet non exprimant confinia vel onera que testator dixit se expressurum. et morte 2 preuentus non expressit. h. d. ¶ †Not. q̄ legatum nō redditur nullum licet non exprimantur confinia rei legate qđ est verū 3 si res legata alio modo est certa. † ⁊ idem in vendi. vt est casus in. l. cum seruo. §. fi. s. de contrahen. emp. als propter incertitu dinem vitiaref. per qđ etiā videf qđ procedat libellus in quo quis petat rem sitam in tali loco. licet non exprimat confinia. dūmodo reus ex forma libelli possit reddi certus de re que pe titur. als secus vt. l. si rem. s. de rei. vendica. Cetera dic pro de claratione huius. §. in. l. penul. C. de insti. ⁊ substi. vbi impera/tor allegat istum textum.

2 ¶ Si petif totum cum pars tantum debeatur non imputaf debitori cur non offert partem debitam.
Heres qui confitetur partē fideicōmissi debitā potest fideicō/missarium compellere ad illam recipiendam.
3 An incumbat onus ipsi debitori offerre partē cōfessatā vt nō constituatur in mora: in illa parte an vero creditori offerre se paratum recipere vt oneratus constituatur in mora.
4 Qui petit totum q̄ cēseaf petere quālibet eius partē quātum ad effectum consequendi sententiam super parte debita.

1 **Qui solidum.** † Petens totum cū sibi pars tantum debeaf cō/stituit debitorem in mora quo ad illam partem. si se offerat illam recepturum. hoc dicit notabiliter. als autem non constitueret vt probatur in. l. in fideicommis. post princi. s. de vsuris. quia debitor habet iustam causam litigan 2 di ratione partis indebite. † quia cū petatur totum nō potest sibi imputari cur non offert partem debitam cū non sit veri/simile q̄ creditor eā recepisset argumē. l. tutor. §. lucius. de vsu/ris. Sed cōtra hoc fortiter facit quia heres qui cōfitef partem fideicommissi debitam posset fideicommissum compellere ad illam recipiēdā vt. l. quidam estimauerunt. si certum petatur. ergo posito q̄ fideicōmissarius non offerat se paratū recipere videtur tamen q̄ heres sit in mora. si non obtulit illam partē que nō erat in controuersia. Respondeo. fateor q̄ si obtulisset potuisset

potuisset fideicōmissarium cōpellere ad accipiēdum vt ibi:tñ si non obtulit fideicōmissarius non potest sibi hoc imputare. quare nō obtulisti quia poteras me compellere.nā heres pōt dicere.ideo tibi nō obtuli.quia tu petebas totum ⁊ nō potes beneficiū datū mihi ꝯ me retorquere.debebas ergo te offerre paratū recipere si volebas me in mora constituere.¶†Item fortiter facit contra.l.si seruus.§.boue.ver.contra.si corium cū glo.ibi posita.ff.de condi.furti.que videtur velle ꝙ incumbat ipsi debitori offerre.etiam si creditor non offerat se paratū recipere ⁊ nisi oneratus cōstituatur in mora.sed intellige sic creditor obtulerat se paratum recipere per prius.al's esset casus cōtra Bar.¶†Itē facit contra quia qui petit totum censetur petere quālibet partem eius vt.l.si quis cum totū.⁊ qđ ibi no. de excep.rei iudi.sed respōdeo verum est quātum ad effectum consequendi sententiam super parte debita quā consequi non posset si non videret̃ eam petijsse quātum ad effectum cōstituēdi debitorē in mora nisi se offerat illam recepturum.

2 ☞Licet non valeat legatum si legatur res aliena ignorāter extraneo tamē si testator qui credebat rem suam quia emerat a non domino bona fide habet ius ad recuperādum pretium an saltem illud pretium debeatur legatario ⁊ sic debeat sibi cedi actio.

3 Quid si legauit coniuncte persone.

4 Casus in quo pretiū succedit loco rei in particularibus.

Quādo est datū pretium pro vna re vel pluribus ⁊ euincatur pars illius rei vel vna de pluribus scđm estimationem illius euicte ⁊ bonitatem eius attribuit̃ sibi de pretio.

1 **Cum post mor.** †Si res legata euincat̃ extraordinario auxilio aliquo dato heredi debet legatario solui de eo qđ ad heredem peruenit ꝓm estimationē rei legate.hoc dicit notabiliter.Per† istū tex.videtur limitari.l.cum alienam.C.de lega.cum similibus. vbi dicitur ꝙ si legat̃ res aliena ignoranter extraneo nō valet legatum.nam videtur verum quātum ad ipsam rem.sed si testator qui credebat suā quia forte emerat a non domino bona fide habet ius ad recuperandum pretium ꝙ saltem illud pretium debeat̃ legatario per hunc tex.⁊ sic debeat cedi sibi actio ⁊ hoc quidam dicunt.sed non est verū quia hic loquit̃ quando fuit legata res propria testatoris ⁊ sic valuit legatum q̄ postea fuit ablata extraordinario auxilio restitutio.in integrum.Ibi loquitur quando fuit legata res aliena.⁊ sic legatum non valuit.vnde nihil debetur legatario ⁊ heres recuperabit pretiū pro se si res fuit sibi euicta anteꝗ̄ traderet legatario.si autem postea magis est dubiū.an possit agere de euic.† ⁊ pro hoc gl. ⁊ doc.in.l.si domus.§.de euic.ff.tit.j.qui dicunt plus ꝙ quādo testator credidit rem esse suā ex alio speciali contractu ⁊ tamē nō est etiam si legauit coniuncte persone non valet legatum.⁊ ita est in casu predicto.¶†Itē no.hic casum in quo pretium succedit loco rei in particularibus.facit.l.itē si verberatū.§.j. de rei vendi.¶Item no.in fi.ꝙ quando est datum pretium ꝑ vna re vel pluribus ⁊ euincatur pars illius rei vel vna de pluribus scđm estimationē illius euicte ⁊ bonitatē eius attribuit̃ sibi de pretio.ad qđ vide bonā glo.C.de transac.si ex falsis que allegat hunc tex.

2 ☞Respublica vel pupillus nō habent priuilegium quominus post moram teneantur ad vsuras.

Administratores reipub.vel pupilli debēt agnoscere bonam fidem ⁊ soluere id quod debetur non autem superuacaneam litem instituere.

3 Qui habet iustam causam litigandi non condēnatur in expēsis si habuit in tota lite ⁊ si in parte litis quatenus habuit non condēnatur ⁊ quatenus non habuit sic.

Iusta causa litigandi an excuset a pena legali.

1 **Etiam res du.** †Res publica propter moram tenetur ad vsuras.ꝑpter temeritatem tenetur ad expensas litis quas recuperat ab administratoribus.Idē in pupillo ⁊ tutoribus.hoc dicit.¶†Not.ꝙ res pupil.vel pupillus nō habent priuilegiū quominus post moram teneantur ad vsuras.hoc tamen verum quod fuit facta interpretatio congrue cum autoritate administratorū vel ipsi administratores fuerūt interpellati vt.l.si ex legati causa. de verbo.obli.¶Itē no.ꝙ licet teneant̃ recuperare ab administratoribus.⁊ sic administratores debēt agnoscere bonā fidē ⁊ soluere quod debetur non autem superuacaneam litem instituere.† Item allegatur ꝙ ille qui habet iustā causam litigandi non cōdēnatur in expensis ⁊ hoc si habuit in tota lite.si autem in parte litis.quatenus habuit non condēnat̃.quatenus non habuit sic vt not.per Bar.in.l.destitisse.ff.de iudi.⁊.l.si qs inficiatus.ff.depositi.An autem iusta causa litigandi excuset a pena legali.dic idem vt no.Bal.in.l.ij.de epi.audi.⁊ Jo.an. in.c.j.de elec.lib.vj.

1 **Predium de fa.** †Vltimus de familia predium alienari prohibitum ⁊ eius petitionem transmittit ad eius extraneum heredē.hoc dicit sic.ff.ea.l.§.libertis.in fi.

1 **Si creditor ab.** †Si alienatur res per creditorem.⁊ sic ex causa necessaria.non censetur fieri contra prohibitionem testatoris non poterit reuocari.

2 ☞Ignorantia iuris non prodest in lucris nullo modo acquisito.

3 Si dñium esset perfecte acquisitū tunc etiam si scienter ꝑmittit alium tenere ⁊ possidere rem suam non perdit dominium nisi lapso tempore prescriptionis.

4 Debita legalia dicunt̃ quasi debita:vt legitima filij ⁊ dos.

5 Quod ista quasi debita nō sint ita fortia sicut vera debita.

1 **De fideicōmissi.** †Errans in iure non censetur legatum repudiare.hoc dicit.† Dubiū erat qr ignorantia iuris nō prodest in lucris vt.l.iuris ignorātia.C.qui admit.ad bono.pos.possunt.sed responde verū esse in lucris nullo modo acquisitis vt ibi.⁊.l.clodius.de acquirēda hereditate.nam erranti in iure currit tempus ⁊ excluditur a dicto lucro.vt dicta.l.in bonorum.⁊ etiam repudiare videt̃ vt dicta.l.clodius.sed si erat acquisitum licet nō perfecte errās in iure non videret̃ repudiare vt hic.secus ergo si non errauit vt hic a contrario sensu.† sed si perfecte esset acquisitum. tunc etiam si scienter permittit alium tenere ⁊ possidere rem suam non perdit dominium nisi lapso tempore prescriptionis.vt.j. de ali.lega.l.libertis quos.§.j.cum ibi not.Cetera dic vt dicta l.clodius.†No.ꝙ debita legalia dicūtur quasi debita.⁊ sic legitima filij ⁊ dos que debetur filie dicitur quasi debita.† Itē ꝙ ista quasi debita nō sunt ita fortia sicut vera debita.quod facit ad id quod dixi.ff.eodem cum pater.§.titio.adde qđ not.in.l.si cui legatur.de falsis.⁊.C.qui admit.ad bono.posses.possunt.l. emancipata.

2 ☞Heres ⁊ legatarius secuta aditione ⁊ acceptilatione equiparantur:sed ea non secuta secus.

Legatum ita dominium.

1 † Sicut per aditionem hereditatis acquirit heres dominium rerum hereditariarum vere ⁊ irreuocabiliter absꝗ̄ apprehēsione possessionis ⁊ fingitur fuisse dominus a tempore mortis ita ⁊ legatarius agnoscendo legatum ⁊ sic heres rei pure legate nunꝗ̄ fuit dominus secuta acceptilatione legati.hoc dicit.† Equiparant̃ ergo heres ⁊ legatarius secuta aditione ⁊ acceptilatione.sed ea non secuta secus.quia heredi non acquiritur dominium ipso iure nisi sit de suis.ipsi legatario sic dūmodo sit legata res testatoris ⁊ pure.vt.ff.eo. cum pater.§.surdo.

1 **Si quis testamen.** †Legata in testamento relicta si non adeatur ex eo hereditas non debetur ab intestato.etiam si ille idem succedat qui fuit institutus.hoc dicit. Et illud verum nisi fuerit facta repetitio ab intesta.vt.l.finali.C. de codicillis.

1 **Debitor decem.** †Cum quis legat creditori suo quod ei debet in diem tota quātitas est in legato.non autem interusurium medij temporis tantū.Itē quando superuenit causa tendens ad eundem effectū licet ea existēte ab initio nō valuisset dispositio nō propterea vitiatur:hoc dicit ⁊ concordat.l.verbis.j.ad le.falci.secus si nō tenderet ad eundem effectum.vt.l.pluribus.§.⁊ si placet.de verbo.obliga. ¶In tex.ibi vt quidam putant.ꝑ istis faciebat quia istud legatum tenet dūtaxat propter vtilitatē interusurij medij temporis.vt.ff.titu.j.si creditori.in fin.cum.l.sequen.⁊ ibi no.ergo ipsum tantum interusurium medij temporis videbatur posse peti.sed si hoc esset verum.sequeretur inconueniens de quo in versi.alioquin.ꝙ si fundus debitus post annum legaret̃:nihil posset peti.nam fundus non ꝓm illos:interusurium non:quia ex fundo non debentur vsure.sed ex pecunia.tamen ista ratio parū valet.quia posset dici ꝙ in legato essent fructus fundi.⁊ ꝙ illi tantū peti possint.quicquid sit determinatur contrariū. ꝙ tota summa ⁊ totus fundus est in legato.⁊ pōt peti ꝑ actionem ex testamēto etiam post lapsum tēporis.⁊ sic habet duas actiones primam ex contractu ⁊ alteram ex testamento quod est vtile quia si succūbat in vna nō repellitur ab altera.¶In glo.que incipit.sine commo.in fi.ibi vel illud nouum istud vetus.hoc nō est verum vt patet in.l.verbis.j.ad legem falcidiā.

que est lex Pauli sicut ista. ideo tene primam.

2 ☞ Legata nominatim relicta ab instituto debentur a substituto vulgari.

3 Legata nominatim relicta ab instituto primo gradu non debentur a secundo gradu.

1 **Si primo & secundo.** † Legata relicta ab vno ex heredibus si coheres non erit heres debentur etiam si ipse nõ sit heres ab eius substituto si cõditio existat. Et parum dubitationis habet iste casus. ¶ † No. tamẽ hic expressum q legata nominatim relicta ab instituto debentur a substituto vulgari. q hic ambo instituti erant nominatim grauati. cuius contrariũ cõmuniter videntur dicere doc. sed hic est casus contra eos vt dixi in. l. licet imperator. quia substitutus venit expressa volũtate defuncti. † non sic in relictis nominatim ab instituto primo gradu. quia non debentur a secundo gradu. cum ille non veniat ex tacita vel expressa voluntate defuncti. & hic est casus. j. ti. j. l. j. §. fi. & ita voluit glo. facere differentiam in. l. nõ iustam. C. ad trebel. quã no.

2 ☞ Quando seruo alieno legatur vel istituitur ad hoc vt valeat duo requiruntur.

1 **Seruo alie.** † Legatum factum seruo alieno valet dummodo sit tale q liber factus ipsum capere posset attẽta natura rei legate. licet attẽto modo legandi vel impedimento libertatis nõ posset. dummodo dominus possit capere ex testamento legantis generaliter. licet istud speciale legatum sibi fieri nõ potuisset. hoc dicit & est magistralis. §. declarans multa iura de hoc loquentia. & est difficilis in tex. Et diuide quia primo determinat duos casus vsq ibi. cum enim. Secundo respõdet cuidã obiectioni que posset fieri contra suam determinationem vsq ibi. & ideo. Tertio ex vno quod dixerat in dicta responsione infert vnam regulã circa predicta vsq ibi calumniosa. Quarto tollit quãdam calũniosam argumentationem. que posset fieri contra dictã regulam vsq ibi alioquin. Quinto probat qđ dixerat per aliã calũniosam argumentationem vsq ibi ex illo. Sexto dictã regulam probat vsq ibi. ita non mirũ. Septimo & vltimo epilogãdo ĩfert ad primam determinationem. ¶ In tex. ibi. & ideo ex eo qđ dixerat in versi. ceterum. ¶ In tex. ibi alioquin. id est dicere si procederet argumentatio calumniosa digna supra proximo procederet etiã sequens. ¶ In tex. ibi ex illo infert hic etiã

2 ex eo qđ dixerat in versi. certum. † Nota ergo hic optimam regulam q quando seruo alieno legatur vel instituitur ad hoc vt valeat duo requirũtur scilicet q dominus possit capere regulariter ex testamento testantis nec est curandũ quod in specie nõ possit illam rẽ legatam capere & sic inspicitur capacitas domini in genere. scđo requiritur capacitas serui in specie q sit tale legatum q si esset liber capere posset. & aliquo istorum deficiente non valet. tamen aduerte q si deficit primũ: quia dominus non possit capere ex testamento legantis vel instituentis legatum factum seruo suo vel institutio nõ valet. ita demũ si ipsius domini contemplatione fiat vel nõ apparet cuius cõtemplatio. quia presumitur q cõtemplatione domini. Si autem apparet q contemplatione serui etiam tunc valet institutio & legatum. & iste est casus in. l. si seruus eius qui capere. de acqui. heredi. & in. l. si deportati seruo. j. ti. j. scđm vnum intellectum. vel scđm alium dic q ibi fuit legatum factũ simpliciter. sed ideo valuit licet dominus sit icapax. quia seruus ille in spe erat fisci. et inspicitur persona fisci. secus si in spe non esset alicuius alterius q incapacis. Item aduerte q concurrentibus illis duobus valet legatũ & institutio & non est inefficax sed est in pendenti: quia si tempore aditionis vel quo cedit dies legati. reperiatur sui iuris remanebit valida institutio & legatum & acquiretur sibi. al's ex tũc irritabuntur si dominus in specie non erat capax illius legati. & ita debet limitari hic quod etiã voluit glo. vt liber factus.

2 ☞ Conditio apposita in institutione censeť repetita in legatis & fideicõmissis postea factis. eidẽ licet de alijs rebus. & quid si non est fauorabilis ei cui relinquitur.

3 Quid si est apposita in eo qđ fit post. q non censeatur repetita in eo quod factum fuit prius.

1 **Titius largus.** ¶ † Conditio apposita fideicõmisso censetur repetita in substitutione vulgari postea facta de eodem & super eadem portione. hoc dicit in

2 effectu. † Similiter apposita in institutione censetur repetita in legatis & fideicõmissis postea factis eidem. licet de alijs rebus: vt. l. auia. infra de conditio. & demonstra. quod vtrũq tamen puto verum si talis conditio sit fauorabilis ei cui relinquitur. vt est illa si erit sui iuris. quia p hoc efficitur vt acquiratur sibi vt hic & ibi. al's putarem secus. argumen. l. si sub con-

3 ditione. §. de here. insti. † apposita vero in eo quod fit post nõ cẽsetur repetita in eo quod factum fuit prius. vt. l. filium. infra quando dies lega. cedat. quia maioris potentie sunt precedentia circa sequentia q econuerso. vt no. j. titu. primo. l. quisquis. ¶ In text. ibi iussu patroni adiuerunt hereditatem. id est fecissem hereditatis ex directa substitutione vulgari. tamẽ ista aditio non tenuit cum adhuc non extitisset cõditio sub qua videbatur facta. scilicet cum essent manumisse & sic eam non acquisiuerunt huic patrono in cuius erãt potestate. merito post manumissionem possunt ad eandem substitutionem redire. vt in versicu. sed verius sm Dy. ¶ In tex. ibi. petere ab eodem patrono possunt. videbatur q sic. quia fideicommissum relictũ ab instituto censetur repetitum a substituto vulgari. vt. l. licet alias. j. titulo primo vel secundo. sed huic filie a qua fuit relictum videtur vulgariter substitutus iste patronus ex quo fuerunt substitute ancille sue. sed cõtrarium determinatur. Nam hoc procederet si vere patronus fuisset substitutus. Sed quia ipse ancille quibus fideicõmissum erat relictum fuerunt vere substitute non potest dici q ab eisdem ancillis censeatur repetitum fideicõmissum ipsis eisdem dandũ. sed potius iste substitutiones censentur facte sub cõtrarijs casibus videlicet fideicõmissaria si adeatur hereditas per filiam. sed si non adeatur directa vulgaris & hoc est quod sequitur. Respõ. nec repetitũ &c. Et sic no. limita. ad dictam legem licet imperator. ¶ In textu ibi verius. quasi dicat non possunt iste ancille cõsequi dictam dimidiam ex substitu. fideicõmissaria vt dictum est. sed ex directa vulgari sic.

2 ☞ Mora cõmissa in antecedenti videtur commissa in subsequenti.

Negligentia cõmissa circa vnũ censetur cõmissa in altero.

1 **Si quis seruo suo.** ¶ † Legatũ factum seruo proprio cui relicta est libertas per fideicõmissariũ suspenditur in tempus adepte libertatis. Item qui patitur moram in libertate censetur etiam pati in legato. hoc dicit. ¶ In tex. ibi. quia placebat. hec ratio sic formatur. Iste non efficitur liber nisi secuta manumissione & sic tam tempore mortis testatoris q tempore adite hereditatis reperitur esse seruus. si vero dicamus q dies huius legati cesserit tempore mortis siue tempore adite hereditatis. videť inutiliter cessisse. vt. §. eodem cũ filius. §. seruus. sed respondetur q neutro tempore cessit. sed demum post adeptã libertatem in quod tẽpus videtur dilatũ. quod ergo dicit. C. de cadu. tollẽ. §. nouissimo. versi. libertatibus. q quando legatur seruo proprio cũ libertate vtrũq legatũ cedit ab adita hereditate procedit quando relicta est libertas directo. secus si per fideicõmissariũ vt hic. No. ergo q fideicommissaria libertas non competit sine manumissione quod est verum etiam hodie. vt plene not. in. l. j. §. titu. j. ¶ In tex. ibi etiam fideicõmisso morã. videbatur cõtrarium quia nõ tenebatur soluere fideicõmissum anteq esset liber sed certe cum cõmiserit morã in prestando libertatem & sic per ipsum factũ est quominus esset liber. etiã in fideicõmisso

2 moram fecisse videtur. † No. ergo sm Bal. q mora cõmissa in antecedenti. videtur cõmissa in subsequenti. & al's negligentia cõmissa circa vnum censetur cõmissa in altero. vt. l. si seruus. & ibi no. j. vi bo. rapto.

2 ☞ Si creditor legat debitori pignus quid importet hoc legatum.

1 **Creditorem cui.** ¶ † Si debitor legat creditori pignus non cẽsetur legasse animo compensandi hoc

2 dicit. † qđ ecõtra. si creditor legat debitori pignus quid importat hoc. dic vt in. l. iij. de libe. lega. nec obstat huic legi. l. lex cum pater. §. qui dotale. §. eodem. q ibi legauit pretium rei debite. hic rẽ obligatam pro debito. Item non obstat l. vxoris. §. pater naturalis. j. titulo primo. quia ibi nec legauit nec donauit. sed simpliciter in dotem soluit. qđ videtur fecisse animo cõpensandi cum debito. Item dicit quidã vt Petrus & similes hanc. l. procedere quãdo legatur res diuersa vt quia legatur pecunia & debebatur species vel ecõuerso vel debetur species & legať altera species. secus si debetur pecunia & legatur pecunia. quia videtur animo cõpensandi nisi in casu. l. prime. §. sciendum. C. de rei vxo. actio. & hec per legem titia. §. qui in vita. supra eodem. quod cõmuniter reprobatur. quia ille. §. sciendum. locum habet generaliter vbicuq est debitum ex causa voluntaria. vt ex contractu vel quasi delicto vel quasi secus si ex causa necessaria. vt quãdo est debitum legale. vt. l. si cum. §. si pater. soluto matrimonio. cum si. in text. ibi non estima. innuit ista gl. q si esset factum animo compensandi. etiam si res

si res minus valeret ꝙ esset debitũ si fuit acceptatũ non potest aliquid petere qđ videtur tenere Dy.tu dic contra vt dixi.s. eo.cuꝫ ab vno.ꝛ est casus in.l.pe.ĵ.de ali.leg.nisi expresse dictũ esset ꝙ nihil posset petere.

2 Exceptuatio fundi facta de vniuersali institutione non valet quando quis fuit institutus insolidum secus si habebat coheredem.

1 Gaius seius. ¶†Appellatione eorum que sunt in loco non continentur nomina debitorum. Et nota quia istud est verum etiam si testator dixisset cum omni instrumẽto ꝛ nullo omnino excepto.quia intelligitur de his que sui natura veniunt.non de instrumẽtis debitorum.Casus est singularis in.l.si mihi meuia.ɧ.fi.ĵ.tit.j. ¶†In tex.ibi exceptis domibus. Istam exceptionem censetur fecisse cõtemplatione coheredis.ꝛ ad ipsum pertinebit ista domus cum omnibus que ibi sunt.argumen.s.eodem peto.ij.responso.quod no.diligenter ẽm Bald.pro eo quod habetur in.l.si quis ita heres excepto fundo.s.de heredi.institu.vbi dicitur ꝙ talis exceptuatio facta de vniuersali institutione nõ valet.quia illud est verum quando quis fuit institutus insolidum.secus si habebat coheredem vt est hic casus singularis quem perpetuo tene menti. ¶In textu ibi non contineri.scilicet appellatione eorum que ibi sunt.ꝛ ideo non sunt exceptnata ꝛ per consequens sunt cõmunia.alia vero licet mobilia bene continentur.ꝛ sic sunt exceptuata.ꝛ iste pronepos nullam habet partem in eis quod est verum si erant ibi non ad tempus.sed perpetuo. Item ex hoc tex.sequitur necessario ꝙ instrumẽta licet ibi essent videbaꝛ non esse sicut nomina debitoruꝫ.al's sub illis verbis venirent instrumenta ꝛ per consequens etiam nomina debitorum.vt.l. seruum filij.ɧ.eum qui.s.ti.j.

2 Si totus fundus continuabatur nulla facta diuisione tamen singule partes habebant singula nomina ꝛ testator legauit alicui ꝛ vocabulum vnius partis tantum apposuit an veniat totus fundus.

1 Titius cum. ¶†Diuisio facta gratia vberioris culture plures fundos non facit ad hoc semper allegatur. ¶Quero hic loquitur in casu certo quando constabat ꝙ nõ diuiserat vt faceret plures fundos quid in dubio. Respõ.puto dicendũ ꝙ aut diuiserat solo verbo vt quia a tali angulo supra appellabat seianũ superiorem. ab illo infra inferiorem.ꝛ nõ videtur diuisisse vt faciat plures ꝛ ita etiam potest intelligi. Aut diuisit interueniente aliquo facto ꝛ tunc aut paruo intermedio puta vno sulco.ꝛ idem. Aut magno.ꝛ tũc censeꝛ fecisse plures fundos.licet vtrũqꝫ vno nomine appellet.ꝛ hoc est quod dicitur diuidere per regiones.ex qua diuisione plures fundi efficiũtur.vt.l.si quis duas.ɧ.j.s. cõmunia prediorum.ꝛ qđ no.in.l.pompo.in fi.per gl.s.de rei vendicatio. ¶†Item quero quid si totus fundus continuabatur nulla facta diuisione tamen singule partes habebãt singula nomina vt istis diebus vidi de facto quia vna pars vocabatur la punta. Altera pars vocabaꝛ lo oliueto.quia al's ibi fuerunt oliue. Alia pars vocabatur alio nomine.legauit cuidam ꝛ scribendo vocabulum vnius partis tantum apposuit. an veniat totus fundus. Iudex cause allegabat istum text.ꝙ sic. Ego dicebam contrarium quia in isto casu non est aliquod nomen vniuersale cõueniens toti fundo sed sunt plura nomina conuenientia diuersis partibus.ideo legando sub.de illis censetur tantũ de illa parte sensisse potuit autẽ si voluit partẽ legare adeo ꝙ totũ non comprehendatur.vt.s.tit.j.l.plane.la prima.circa fi. Et pro eo qđ hic no.glo.vide qđ habeꝛ in.l.j.de rebus dub.per glo.ꝛ Bar.

1 Ita seio. ¶†Principium huius legis est dubium ad intelligendum quid velit. Et breuiter.h.d.scđm corticẽ litere. Ille cui testator mandauit rem emi ab herede si eam cõsecutus est ex causa lucratiua potest petere estimationem.hoc dicit scđm lecturam ꝙ hic fuit legatum cum quo mensurabaꝛ frumentum. Et aduertendũ ꝙ hoc potest contingere duobus modis.primo ꝙ mandauit emi tesseram frumentariam in genere ꝛ hoc sensit glo.j.ꝛ tunc notabilitas consistit in hoc quia non legasset tesseram frumentariam in genere.in legato esset ipsa tessera.ꝛ sic legatarius non posset petere estimationẽ nisi post moram vt.l.patronus.ĵ.ti.j.sed quia mandauit emi in legato est ipsum factũ ꝛ si non esset cõsecutus tesseram ageret ad ipsum factũ vt ematur ꝛ post moram ageret ad estimationem q̃ succedit in obligatione facti.vt.ĵ.ti.j.fideicõmissaria in fi.iuncta.l.qui concubinam.ɧ.fi.eo.titu.sed quia fuit consecutus ex causa lucratiua.etiam nulla interueniente mora potest agere ad estimationem.ꝛ hoc dicit iste tex.notabilis. ¶In tex.ibi nõ posset.id est non expedit bene enim posset si vellet.nam cum legatũ cõsisteret in genere licet vnã speciem sit consecutus ex cã lucratiua.nõ extinguiꝛ legatũ.vt.l.meuius.ɧ.duob⁹.in scđo ꝛ tertio casu.s.eodem.ꝛ hoc vult glo.super verbo petere. Scđo potest intelligi quando mãdauit emi certam tesseram spẽlem ꝛ tunc cõsistit notabilitas in hoc.quia si non esset eã cõsecutus ex causa lucratiua:nõ posset agere ad estimationẽ nisi in duobus casibus.s.post morã.ꝛ si ille cuius erat noluit vendere vel non iusto pretio.vt.l.nõ dubium.ɧ.fin.ĵ.titu.j.sed quia eam est consecutus ex causa lucratiua.etiã nullo illorum duoꝝ interueniente.potest agere ad estimationẽ.vt hic. Item consistit in alio quia si fuisset legata tessera certa ꝛ determinata tũc extingueretur legatum consequẽdo ipsam ex causa lucratiua.vt.l. omnes.de actio.ꝛ obliga.sed quia mãdauit emi satis est.quia istud legatũ potius consistit in quãtitate ꝙ in specie hic est casus singularis ꝛ perpetuo menti tenẽdus.ꝛ iste intellectus ꝙ mandauerit de certa tessera videꝛ colligi ex glo.pe.in quantitate dicit ꝙ dominus tessere noluit vẽdere vel nõ iusto pretio. nã si mandasset emi in genere.istud nõ caderet.quia licet vnus nollet vendere suum reperiretur alius qui vellet. Alio modo intelligitur ꝙ fuit legatum frumentum vnius mensure. Ista lectu.non cõgruit litere nec habet in se aliquid notabilitatis. ideo tenete precedentes.

2 Mora illa est regularis que contrahiꝛ per interpellationem sed irregularis que sine ĩterpellatione vera vel ficta ꝫhiꝛ ꝛ dicitur contrahi re ipsa ꝛ qualiter hoc contingat.

3 Priuilegium qđ concediꝛ ratione minoris etatis finitur illa finita si habebat causam successiuam secus si instantaneam.

4 Mater minor.xxv.annis que ratione minoris etatis excusaꝛ a petendo tutorem filio infra annum si facta est maior:an duret excusatio.

5 Appellanti sufficit semel requirere iudicẽ quod expediat causam:vt sic per eum non videatur stetisse sed per iudicem et sic instantia non finiatur et qualiter requirere debeat iudicem.ꝛ numero.6.

6 Quid in instantia cause principalis.

1 Usuras fidei. †Mora irregularis que cõtrahitur ex priuilegio minoris etatis finitur etate minori finita.sed mora regularis semel cõtracta semper durat quousqꝫ sit purgata hoc dicit ꝛ semper allegaꝛ.

2 † Et no.ꝙ illa est regularis que contrahitur per interpellationem.ꝛ.l.si ex legati causa.de verbo.obligatio.ꝛ no.in.l.si penu.ĵ.quãdo dies lega.ce.sed irregularis est illa que sine interpellatione vera vel ficta contrahitur vnde dicitur cõtrahi re ipsa.ꝛ hoc contingit interdum propter priuilegium creditoris quia minor vt hic.ꝛ.l.in minorum.C.in quibus causis in integrum resti.non est neces. Interdum propter delictum debitoris. vt.l.prima.ɧ.fina.s.de vsuris.ꝛ.l.prima.ɧ.rectissime. de vi et vi ar.ꝛ.C.quod metus causa.l.j. Interdum ex natura actionis vt cum ago ad id quod est vel fuit meum.vt.l.videamus.ɧ.j.de vsuris.ꝛ in quibusdaꝫ alijs casibus qui colliguntꝛ ex legibus allegatis per glo.in.l.sed si reipublice.ɧ.finali.de vsuris.ꝛ.l.mora.in fi.magne glo.vbi omnino vide. ¶In tex. ibi ex quo mora quasi dicat ꝛ non ante.id est dicere ꝙ non cernit nisi de nouo ĩterpelletur.quia mora preterita irregularis fuit iam finita ꝛ quod sequiꝛ quãuis ꝛc. Respondet tacite obiectioni que posset fieri ꝙ mora semel cõtracta per prius durat.

3 quia illud in mora regulari. †Nota ergo ꝙ priuilegium quod cõceditur ratione minoris etatis finitur illa finita.ꝛ hoc si habebat causam successiuã secus si instantaneam vt in.c.decet.de

4 regu.iur.† Et facit ad.q.de matre minore.xxv.que ratione minoris etatis excusatur a petẽdo tutorem filio infra annum an ea effecta maiore duret excusatio. Et breuiter si annus adhuc non est lapsus non durat.argu.hic al's sic quia consummatus est effectus cum infra annum tantum a morte patris sit petendus ꝛ infra totum illud ista fuit minor de hoc in.l.minoribus. C.de his quibus vt indignis.ꝛ.l.in quibus cau.in integ.restitutio.nõ est neces. ¶†Ultimo allegatur finis ꝙ sufficit appel-

5 lanti semel requirere iudicem ꝙ expediat causam vt sic per eũ non videatur stetisse sed per iudicem ꝛ sic instantia nõ finiatur ꝛ ita consuluit Barto. Bal.consuluit contrarium per.l.fina.ɧ. illud.circa medium.C.de tempo.appellatio.ibi summa ope ni

6 sus ꝛc.ꝛ.l.deberi.de fideicommis. liber.† In instantia autem cause principalis nõ est dubium quia nulla diligentia prodest nisi causa expediatur quominus instantia finiatur tempore vt patet in.l.properandum.C.de iudici.posset dici ꝙ sufficiat appellanti requirere iudicẽ hoc modo requiro vos semel sepius et instanter sicut sufficit in petendis apostolis vt sic tempus petendorum apostolorum non currat vt in clemẽti.quamuis de appellationi.quia nimis esset durum ꝙ qualibet die habe

ret necesse requirere iudicem.

2 ☞ Substitutio si facta est nõ vltimo morienti: sed sub expressione nominis collectiui vt si ambo vel oẽs decesserint sine liberis talẽ substituo vel volo qđ bona mea perueniant ad talẽ an ex hoc videantur inuicem substituti.

1 **Seia liberti.** ¶ † Fideicõmissum relictũ ab vltimo moriente videri eos facit inuicez substitutos. hoc dicit. ⁊ est singularis casus. nec alibi repit. ¶ In tex. ibi eũ qui. in hoc verbo facias vim. quia hic vltimo moriens fuit grauatus de restituendo totũ fundum istis infra noiatis. sed totũ nõ potuisset restituere nisi fuisset substitutus premorienti cũ iste fundus fuerit duobus relictus. ex hoc ergo resultat tacita substitutio per id qđ no. per glo. ĩ. de ali. lega. l. alio. circa fi. prime glo. magne: secus ergo si fuisset facta substitutio in parte vltimi morientis vel simpliciter qꝛ potest intelligi facta in parte sua tantũ ⁊ ita habetur in tex. ⁊ glo. ĩ. ad trebellia. l. eũ qui. ¶ † Sed quid si facta fuit non vltimo morienti

2 sed sub expssione nominis collectiui. vt si ambo vel oẽs decesserint sine liberis talẽ substituo vel volo ꝙ bona mea pueniãt ad talem an ex hoc videanť inuicem substituti. habeo istũ casum de facto ⁊ videť ꝙ sic. quia propter illud nomẽ collectiuũ tacite videtur velle testatoꝛ ꝙ quicũqȝ ipsorũ superueniat excludat substitutũ. vt. l. heredes mei. §. cum ita. ⁊ ibi no. ĩ. ad trebellia. ⁊ constat ꝙ fideicõmissaria substitutio potest fieri ex tacita volũtate defuncti de qua per cõiecturas possit apparere. vt. l. cũ proponereť. š. eo. secus in directa pupillari que nõ resultat ad inuicẽ siue fiat substitutio vltimo morienti siue si oẽs decesserint. vt. š. de vulga. ⁊ pupil. l. vel singulis. ⁊ qđ no. in. l. si pater impuberes. eodem titulo. quia directa nõ sic ex tacita voluntate sed requiritur expressa sicut in institutione. vt no. in dicta. l. cũ proponeretur. per. l. iubemus. C. de testamen. ⁊ adde quod habetur. š. de vulga. ⁊ pupil. l. quidam testamẽto proculum. vbi omnino vide.

2 ☞ Legitima filiorum quanta sit.
Per venditionem omniũ bonorũ an possit quis fraudare seu excludere filium a legitima. ⁊ vide nu. 4.

3 Reuocatio que fit per titulum de inoffi. dona. fit ex defectu potestatis donantis quia voluit fraudare filium legitima ⁊ non potuit sed illa que fit per. l. si vnꝗ. C. de reuoca. dona. fit ex defectu voluntatis quia si cogitasset filiũ habiturum non donasset ⁊ qualiter iste reuocationes differant.

4 Venditio bonorum an possit retractari per. l. si vnꝗ. C. de reuo. dona.

1 **Imperatorale.** ¶ † Donatio inofficiosa reuocatur vsqȝ ad legitimam. hoc dicit. ⁊ de ista materia non habetur alibi ꝙ hic in iuribus digestorum. §. sequenti. dicitur autem inofficiosa quando non

2 remãsit donãti tantum ꝙ sufficiat filio ad legitimam. ¶ † In tex. ibi interuertẽdã inofficiosi querelã. Notandum est ꝙ legitima est quarta pars secũdum ista iura vel hodie tertia vel semis eius quod ab intestato debeť de bonis que reperiũtur in patrimonio tẽpore mortis. si enim non reperitur nulla legitima debetur ⁊ sic nõ potest conqueri ꝙ non sit relicta legitima illi cui legitimo non debeť nec posset agere querela inofficiosi testamẽti. Ista ergo auia ad excludendum istum nepotem ab ista legitima cogitauit de pr̃imonio suo omnia bona alienare vt sic tempore mortis nihil reperiretur et iste non posset conqueri ⁊ hoc vult dicere litera. sed nõ prodest sibi quando alienat donando quominus reuoceť per querelam inofficiose donationis. Si autem vendendo quid iuris sit. dic vt. l. non vsqȝ adeo infra si quis a pa. fue. manu. nã ꝓm legistas non fit reuocatio. Canoniste habent capitulum in contrarium. in. c. raynu

3 tius. de testamen. ¶ † Et nota ꝙ reuocatio que fit per titulum de inofficio. donatio. fit ex defectu potestatis donãtis. quia voluit fraudare filium legitima ⁊ non potuit. Illa que fit per legem si vnꝗ. C. de reuocan. donatio. fit ex defectu voluntatis quia si cogitasset se filium habiturum non donasset ⁊ sic ex defectu cause finalis. l. finali. de heredibus istitu. Ex his sequunť alie differentie. quia prima non fit per ipsum donantem: nec ipso iure cum valeat donatio. ⁊ non possit venire contra factũ suũ. sed fit per filiũ fraudatum ⁊ post mortem demum donantis. quia ipso viuente non debetur legitima vt not. in auten. si qua mulier. C. de sacrosan. eccle. sed secunda fit ipso iure susceptis liberis ⁊ per ipsummet donãtem quia resoluitur cessante causa finali. ita intellige questionem glo. in versicu. Item ipso iure. ¶ Item prima fit proposita querela infra quinquẽnium vt. l. fi. C. de inofficio. donatio. in secunda non requiritur querela ⁊ condici possunt donata per condictio. sine causa. Item prima non fit nisi vsqȝ ad legitimam licet glo. ⁊ doc. videantur tenere ꝙ quando concernunt ista duo. ꝙ sit facta extraneo ⁊ ꝙ sit inofficiosa re ⁊ consilio reuocetur in totum. sed non est aliqua lex que hoc bene probet vnde dicit Bal. ꝙ excepto casu. l.

4 si vnꝗ. non fit nisi vsqȝ ad legitimã. † Illa vero que fit per illã legem si vnꝗ. si fuit facta extraneo fit in totum. si vni de liberis fit vsqȝ ad legitimam. Cetera dic vt per Bart. Et an venditio bonorum possit retractari per. l. si vnꝗ. vide Cy. in. l. prima. in fine. C. de pactis.

2 ☞ Qui admittitur contra voluntatem: multo magis secundum voluntatem.

1 **Lucius titius.** ¶ † Ille cui donať inofficiose potest onere fideicommissarij grauari. Item querela potest per modum replicationis proponi. h. d. Primum dictum limita quando grauatur de dando illi qui poterat querelam proponere. ⁊ ita loquiť hic alš secus quia donatio valet ⁊ non põt donãs reuocare vt ipse habeat vel aliquis alius vt dixi. š. proxi. §. sed bene potest vt habeat ille qui etiã reuocat non facta posset infringere. casus est notabilis hic ⁊ istud vult in effectu. Scõm dictum limita dũmodo simus infra tempus quinquẽnij. i. quod potest querela proponi per modum agendi. vt. l. fin. C. de in offi. dona. alš secus per. l. nam ⁊ postea. §. si minor. š. de iureiuran. cum ibi no.

2 ¶ † Et not. circa fi. tex. qui semper allegatur ꝙ qui admittitur contra voluntatem multomagis scõm voluntatem facit. l. titia. ĩ. ad le. falcidi. ⁊ l. maximum vitium. C. de libe. prete. ⁊ vide qđ no. Bar. in. l. pater filium. in secunda. q. š. de inoffi. testamẽ. ⁊ ad idem quia iste filius nõ fuit grauatus vt heres. sed vt donatarius. quia de redditibus prediorum donatorum ⁊ sic etiã alia ratione videbať ꝙ nõ posset detrahere falci. vt. l. lex falci. §. nunꝗ. ĩ. ad le. falci.

2 ☞ Si pater erexit banchũ nomine filij ⁊ omnia credita eius nomine sint contracta. an per hoc solum videatur pater sibi donasse vt sic esset eius precipuum. etiam si in testamento non legasset.

3 Si quis legauit vxori totum frumentũ qđ habebat in domo: ⁊ postea superuixit ⁊ consumpsit ⁊ aliud postea subrogauit ꝙ subrogatum debeatur vxori.

1 **Lucius titius.** † Res in kalendario filij posita ⁊ abstracta si iterũ sit reposita pinde est ac si extracta nõ fuisset. h. d. Dy. Vel sic in legato vniuersitatis cedit quod ex ea deduciť si in eam postea redigatur. h. d. Bar. ¶ In textu ibi kalendarium. id est nomina debitorum sic dicta quando in

2 libro consueuerunt scribi singule kalende mensium. † ⁊ etiam istud legatum vniuersitatis puta mẽse seu negotiationis banchi. vt. ĩ. ti. j. qui filio. quod banchũ erexerat pater nomine filij ⁊ omnia credita eius nomine erant cõtracta. Et an per hoc solum videtur pater donasse sibi. vt sic esset eius precipuum. etiã si in testamẽto non legasset. vide qđ no. in. l. si pater. in princi. ĩ. de dona. per Bar. ¶ In tex. ibi ⁊ placuit. s. iudici in dicta sententia qua ꝓnuntiauit id qđ sequiť cum orta esset dissensio iter hunc filiũ ⁊ fratres propter aliqua credita que pater exegerat ⁊ in suos vsus cõuerterat. ⁊ ius reddendi sententiam generalẽ inter eos in qua continenť duo que sequuntur. s. illa q̃ remanserant in kalendario sub nomine ipsius filij pertinerẽt ad eũ. Illa vero q̃ erant exacta ⁊ in rõnes patris conuersa nõ pertinerent ad eũ sed essent cõmunia. reperiť postea vnũ creditum fuisse per patrẽ exactũ ante testamentũ ⁊ in suam rõnem conuersum postea in pristinã causam ⁊ idẽ kalendariũ post testm̃ conuersum. Erat questio an ptineret ad filium. ⁊ ꝓ ipso faciebant prima verba omnia. remãserant sub eius nomine tẽpore mortis. cõtra ipm̃ faciebant scõa verba quia semel fuit exactũ ⁊ in rõnem patris cõuersum. Itẽ fortiter faciebat contra eum quia testatoꝛ fuit vsus verbo preteriti tpis dum dixit donaui aut in vsum cõcessi. sed tpe quo fuit vsus vbis istis adhuc non donauerat nec in vsum cõcesserat imo exegerat. sed post testm̃ cõcessit reponẽdo in eodem kalendario ⁊ sic non videbať ꝙ ex virtute verborũ testamẽti posset iste filius vẽdicare p. l. vxori. §. ĩ. ti. j. sed ꝯtrium determinať postꝗ ante testm̃ fuerat illi concessum. ⁊ post testm̃ in eãdẽ causam reuersum quia hoc facit videri nunquã fuisse exactũ ⁊ sic non ob. l. vxori. §. j. quia ibi non precesserat causa ad quã id qđ postea factum fuit redigeretur

3 hic sic: tene menti quia subtile est. † Et facit iste tex. ad. q. notatam. in. l. si seruus. §. qui quinqȝ. ĩ. ti. j. de eo q legauit vxori totum frumentum quod habebat in domo sed postea supuixit ⁊ consumpsit ⁊ aliud postea surrogauit ꝙ debeatur vxori ⁊ ita allegat ibi Bar. hanc legem.

2 ☞ Quando aliquid relinquiť pro aliquo opere faciẽdo ille potest petere anteꝗ faciat maxime si aliter facere non posset ⁊ quid si illud pro tunc fieri non posset.

3 Si testoꝛ religt cẽtũ ꝓ icertis ⁊ male ablatis ⁊ executoꝛ nõ distribuit

stribuit nisi quinquaginta quia nõ fuit repertũ ꝙ plus abstulerit an residuum sit restituendum heredi.

1 **Ite peto titi.** †Si executor totam pecuniã exposuit i opus qđ testator fieri mãdauit tenetur heredi residuum restituere. hoc dicit. ¶In tex. ibi suscipias. & sic primo iniunxit onus postea mãdauit ꝙ pciperet. per hoc dico ꝙ ipse fuit electus vt executor non vt legatarius. sed si primo mãdasset sibi pciperet. & postea grauasset. tũc esset electus vt legatarius & non haberet locum qđ hic dicit imo remaneret penes eũ sicut qñ fideicõmissarius ex toto deficit vt. s. eo. si quis titio iuncta. l. quidã testamento. §. si scriptus. & quod ibi dixi. s. tit. j. & l. si a pluribus. quicquid hic dicat Bar. qui dicit ꝙ hic erat legatarius propter hoc. q2 iussus erat precipere. quod non placet. ¶†Itẽ no. hic dñs dicit & pro hoc. quia ista dictio pro facit modum. & ꝙ quando aliquid relinquit pro aliquo opere faciendo ille potest petere anteꝙ faciat maxime si aliter facere nõ posset. vt. l. si vero remunerãdi. in fin. s. mandati nisi illud pro tunc fieri non possit quia debet expectari tps cum poterit fieri anteꝙ petat. vt. l. nec semel. §. si inhabitet. j. quando dies lega. cedat. pro quo facit dictus. §. si scriptus. ¶†Ultimo facit hic text. si testator reliquit cẽtum p incertis & male ablatis & executor non distribuit nisi quinquaginta. quia non fuit repertum ꝙ plus abstulerit. an residuũ sit restituendum heredi. de quo per Bal. C. de epi. & cleri. l. si quis ad declinandam. versi. quero testator. & in additio. Spe. de instru. edi. §. nũc vero aliqua in additio. q̃ icipit de his. id est &c. dic breuiter si mandauit distribui illis qui probabũt a se fuisse extortum nõ repertis pluribus debet residuũ restitui heredi per hunc tex. & competit conditio sine causa. sin autem mandauit simpliciter distribui. dico ꝙ reliquum debet tradi pauperibus per executorẽ quia testator voluit totã summam distribui & se nõ limitauit. vt in. l. cum sit. de iudeis.

2 ☞ Ille cui legatur vniuersitas iuris ad que onera teneat.

1 **Que marito.** †Ille cui legat vniuersitas iuris non tenetur ad onera illius vniuersitatis. & soluta per testatorem de fructibus illius vniuersitatis repetuntur. h. d. notabiliter. †Et sic limitatur. l. cũ filius. §. lucio. s. eo. & l. cum pater. §. mense. vbi habetur ꝙ tenetur ad omnia onera. nam verum est nondum soluta per testatorem. sed si sunt soluta distinguitur an ex fructibus vniuersitatis & non tenetur. an de proprio ipsius testatoris & tũc debeat restituere heredi ac si soluta non essent vt hic a contrario sensu qđ est notandum. Istud tamen videtur verum si testator mandauit solui onera etiã pterita. & ita loquitur hic quia intelligitur de preteritis solutis de bursa testatoris quasi soluta non sint secus si de fructibus vniuersitatis. si autem hoc nõ dixisset videtur indistincte dicendũ ipsum nõ teneri ad onera soluta sed dũtaxat ad illa que tẽpore mortis reperiuntur extare vt. d. §. lucio. ibi & in diẽ mortis &c. & hoc placet quicquid Bar. ibi dicat nam & econuerso fructus in patrimoniũ testatoris cõsumpti non debent legatario vt. l. cum pater. §. filia mea. s. eo. per predicta dico nõ pcedere summarium Bar. dum dicit ꝙ cum iniungunt onera preterita intelligitur de preteritis pẽdentibus nondum finitis. Certe hic etiam de finitis intelligit si nõ esset soluta de fructibus istius hereditatis legate vt etiam ipe idem tenet in. d. §. lucio.

1 **Quisquis heres.** †Legatarius per quem nõ stat quominus ipleat modũ mixtum sed stat per casum. non repellitur a legato. h. d. Quod ergo dicit Dy. in. l. si fundum per fideicommissarium. §. iulia. ꝙ ille textus non reperitur alibi: videlicet ꝙ modus mixtus deficiens per casum non facit deficere legatum non est verũ quia est etiã casus hic & erat mixtus q2 pendebat ex facto duorum: vt patet dum dicit ita vt negotium exerceatis. Certe etiã si iste viueret & nollet exercere. & sic staretur per eos adhuc non repellerent a legato cũ iste modus cõcernat eorũ tantum vtilitatem vt. l. titio centum. in prin. de condi. & demon. secus si non per ambos. sed per alterum tantum staret. ¶In text. ibi heredes mei. supple sciant hoc qđ sequitur. ¶In fi. ibi. vt voluit. quia voluit ꝙ ambo exercerent & hoc fieri nõ potest. quia vnus est mortuus.

1 **Sempronia.** ¶†Qui factum heredis impugnat non autem testamentũ non est indignus legato. hoc dicit vide glos. in. l. quisquis. C. arbitrium tute.

2 ☞ Qui facit gratiam in vno non tenetur facere in altero.

1 **Testator le.** ¶†Solutio aliquorũ legatorũ facta ante diẽ. nõ preiudicat heredi. vt alia legata ante diẽ soluere teneat. h. d. ¶†Isto. ergo ꝙ q facit gratiam in vno nõ tenetur facere in altero facit. l. statuliberũ. de condi. & demon. & l. si cum proprius. si serui. vendicetur. & de ope. liber. l. operis non impositis.

1 **Lucius titius.** ¶†Plures coniuncti admittunt in viriles portiones si res phibita est alienari extra familiam. h. d. & habet vnum cõtrarium valde difficile. scilicet de. l. fi. C. de impub. & aliis sub. per quam videbatur ꝙ omnes isti cõiuncti haberent vnam dimidiam. & ista seia alteram dimidiam. & breuiter non potest dari alia solutio bona nisi ꝙ istud contingat hic. quia res erat phibita alienari fm doct. quia per hoc videtur parẽ affectionem ad singulos habuisse.

2 ☞ Duplicatio legatorum an trahatur ad legata cõsistentia in genere.

3 An talis duplicatio possit consistere in specie et estimatione legati.

4 Statuta duplicantia penam non habent locũ in penis consistentibus in specie.

Si testator legauit alicui. x. que habuit in dotem ꝙ legatũ valeat & dupletur.

1 **Impuberem.** ¶†Duplicatio legatorum trahit ad legata cõsistẽtia in quãtitate non ad ea q̃ consistũt in specie. h. d. Dy. †Sed quid si aliqua consistebant in genere vt quia legauit boiem vel equũ in genere. videt dicendum idem qđ in quãtitate. quia equiparat magis legato quãtitatis q̃ species & potest tale legatũ duplicari argu. C. de ser. fugi. l. quicũq. & l. se. Itẽ quid si omnia cõsistebant in specie. dic ꝙ tũc etiam nõ duplicantur cum species pluries prestari nõ possit etiam si testator hoc dicit ꝙ pluries prestent. vt. l. plane. §. j. s. ti. j. quod tamen est verum si ab eodẽ & eidẽ legetur. secus si diuersis vel a diuersis. l. quid ergo. §. j. eo. ti. †Si ergo tunc vult pluries prestari leget rẽ & estimationem eius vt. l. si aliis. s. d vsufru. & de noua. l. fundũ cornelianũ. nam mandando ꝙ dupletur vel pluries prestet nõ videtur legasse rem & estima. ¶In text. ibi seruos. s. in specie. ¶In text. ibi. de dotis legato. dic siue cõsistat in quãtitate siue in specie. quia vnica dos est & postq̃ vno semel est reddita amplius non potest reddi sed in aliis distinguitur an cõsistant in specie vel in genere. ¶†Ultimo allegatur iste tex. ad statuta de duplicatio. penarum. ꝙ non habeant locum in penis cõsistentibus in specie. vide Bar. in. l. meuius. §. duobus. circa fi. s. eo. Sed qd si legauit. x. que habuit in dotem. Respon. tunc bene duplaret quia non est legata dos. sed quãtitas & isto casu posset pcedere glo. que incipit forte.

1 **Ciuibus dole.** †Si legatur nomen debitoris liberatur heres cedendo acti. Item demonstratio solutionis ex certo nomine apposita loco legati nominis pro legato nominis habetur. h. d. Et erat hic dubium quia licet primo legauerit nomẽ Caii Seii debitoris ex quo legauit instrumentum. vt. l. seruum filii. §. eum qui. s. titu. j. postea cum mandauerit nihil ab eo exigi. & ꝙ summa legata exolueretur ab alio nomine debitoris. Istud secundum legatum cõsistebat in pecunia: & erat demostratus locus vnde solueretur vnde si non potest ille soluere quia non est ille idoneus videbatur alium debere solui & quod non liberaretur cedendo actionem per. l. quidam testamento. s. titu. j. sed solue p id qđ dixi in summario quia sufficit quod primũ legatum cõsisteret in nomine debitoris. & sicut sufficiebat cedere actionem contra Caium seium: ita nũc sufficiat cedere cõtra alium eius loco surrogatum. licet per alium modum vt hic est casus notabilis. non esset sic si legatum nominis debitoris nõ precederet per illam legem.

2 ☞ Paria sũt dicere lego dimidiã: & lego portionẽ dimidie.

1 **Filiam ex.** †Uerbũ pertinere trahitur ad fideicõmissarium. Item legata relicta in defectum testamenti seu institutorum & substitutorum: vident relicta a succedentibus ab intesta. h. d. Dy. & ad hoc scđm semper allegatur iste tex. Si ergo verba illa habent vim clausule codicillaris. s. relinquere in defectũ venientiũ ex testamento vt hic

2 in tex. & glo. ¶†Ultimo no. hic tex. cum glo. super verbo dimidie. ꝙ paria sunt dicere lego dimidiam & lego portionẽ dimidie. videbatur contra ꝙ hoc secundo casu videret legasse partem dimidie. vt. j. de dam. infec. l. plures quod not. & dic vt ibi no. adde. l. lucius. in prin. in vltima charta. s. titu. j. & j. tit. j. l. si titius. in vltima charta.

2 ☞ Confessio debiti facta in vltima voluntate quando non possit reuocari.

3 Si testator legat quod debet: an de tali legato detrahatur falcidia.

1 **Quisquis mihi.** †Confessio debiti facta in vltima voluntate nõ pbat

debitum sed fideicõmis.peti.inducit.ad hoc semper allegatur.
2 †.Primum dictum est verum nisi fiat presenti vel absenti altero pro eo recipiẽte.quia tunc transit in confessionem inter viuos ⁊ nõ posset reuocari vt plene no.per Bar.j.ti.j.cũ qs decedens.§.codicillis.Itẽ fallit si testator iurauit ita esse.tũc enim probat etiã si fiat absenti ⁊ nullo pro eo recipiente vt etiam ibi no.alias potest reuocari sicut vltima volũtas per istũ tex.licet Petrus videatur cõtrariũ dicere per.l.generaliter.C.de non nume.pecu.quia reprehẽdit per doc.Item vltima pars summarij procedit quando cõfessio habet annexã dispositionẽ:qr mandauit solui.si dũtaxat confitetur se teneri.ista cõfessio nec probat debi.al's qr facta parte absente nec inducit fideicõmissum quia est enuntiatio ⁊ nõ dispositio.nec ob.l.ex hac scriptura.de do.quia ibi quando dicit se legasse qõ nõ legauit.aliud est quando dicit se teneri cum non teneatur.¶ In tex.ibi si nõ deberentur.id est si nõ ꝓbaretur deberi alio modo ꝙ̃ ex dicta
3 cõfessione.† Sed an de hoc legato detrahet fal.dic ꝙ sic licet sit factum tanꝙ̃ de quãtitate debita postꝙ̃ non probatur debitum.secus si probaretur vt no.in.d.§.codicillis.in gl.que incipit vt.j.ibi sed contra.s̃.de proba.qui testamento.per quã videtur ꝙ nec fideicõmissarium inducat:sed solue vt in glo.⁊ patet.j.ti.j.l.cum quis.§.titia.

2 ☞ Si cõcedatur alicui arbitrium super bono statu ciuitatis nõ potest huius virtute aliquid statuere in fauorẽ rebellium. vel al's expulsorum de ciuitate.
3 Expulsi de domo censentur exosi expellenti.
Famulus expulsus an admittat in testem cõtra expellentem.

1 **Lucius titius.** ¶ † In generalib⁹ verbis non comprehẽdunt qui sunt odiosi
2 loquenti.ad hoc semper allegatur.† ⁊ facit ad multa ꝙ si cõcedatur arbitriũ super bono statu ciuitatis nõ possit hui⁹ virtute aliquid statuere in fauorẽ rebellium vel alias expulsorũ de ciuitate sm Bal.de quo vide Bar.in.l.ambitiosa.de decre.ab ordi.fa.facit.s̃.de ritu nup.ꝙ̃ꝙ̃.⁊.C.de iure emphy.l.fin.§.his tamen.⁊ de secun.nup.l.ij.post prin.dũmodo ⁊c.⁊.l.fi.⁊ aut.si res.in fi.⁊ in aut.amplius.C.de fideicommis.vbi non comprehenduntur exheredati.¶ In textu ibi omnibus.dic istud verbum faciebat dubium quia qui omnes dicit neminez excludit vt.j.ti.j.l.iulia.in pñ.sed satis est ꝙ possit verificari in alijs nõ exosis.qõ autem dixi.s̃.exosos non cõprehẽdi in generali dispositio.procedit quando dispositio est fauorabilis.sed si esset odiosa esset dicendum potius contrarium pro odio si compre
3 hendent ⁊ alij non.† Et not.hic ꝙ expulsi de domo censentur exosi expellẽti sm Bal.⁊ est argu.ꝙ famulus expulsus nõ admittatur contra expellentem in testem.tamen hoc nõ affirmo nisi aliter appareret de odio famuli.Sed qualiter probabitur ꝙ testator senserit de istis.videt sufficere si probentur merita. postea tamen ante testamentum interuenisse:vt.C.fami.herci. l.in ipsius.que est optima ad hoc.

1 **Damme ⁊.** ¶ † Si res legata a testatore iterum leget eidẽ ab herede debet ex primo testamento nõ ex secũdo.Et appellatione filiorũ cõprehendunt naturales in seruitute concepti.h.d.Primũ dictũ procedit si legatum in primo testamento erat purũ al's secus.vt.s̃.eo.debitor.in prin.⁊.l.huiusmodi.§.j.s̃.ti.j.Itẽ procedit qñ testator legauerat totum.⁊ heres similiter sed si testator legauerat partem ⁊ heres legat rem simpliciter valet ⁊ censet sensisse de altera parte.vt.s̃.eo.meuius.in prin.

2 ☞ Fideicõmissum iniũctum legato qñ ex postfacto redditur nullum an etiam censeatur legatum reuocatum.
3 Si reuocatur legatum an cẽseatur reuocatum fideicõmissum legatario iniunctum.
4 Casus in quo debitum per errorem solutum non repetitur.

1 **Codicillis ga.** ¶ † Si fideicõmissum iniunctuz legatario sit ab initio nullũ:legatũ reddit nullum quo ad agendum.nõ quo ad retinendũ.h.d.istud singulare principium ⁊ nõ est alibi ista distinctio ⁊ limitat ⁊ declarat multa iura.hoc tamen est verũ sm doc.quando erat nullum nõ oino quia saltem de equitate valebat vt est quando relinquit seruo proprio sine libertate.vt.l.pe.C.de neces.ser.ideo tenet media vt hic.sed si esset omnimodo nullum tam de rigore ꝙ̃ de equitate legatum redderet indistincte nullũ.vt.s̃.eo.si quis.ꝙ nisi fideicom.esset relictum post tempus ⁊ sic apparet testatorẽ voluisse aliqõ cõmodum sentire.vt.l.si quis eũ.j.de cõdi.⁊ demõ.
2 Cetera vide hic per Bart.† Quando autem ex postfacto reddit nullum distinguitur an ex facto testatoris reuocãtis fideicõmis.⁊ tunc censeatur etiam legatum reuocatũ.vt.l.filio matri.de adi.lega.Aut ex alia causa ⁊ tunc remanet legatũ validum tam quo ad agendum ꝙ̃ ad retinẽdum.vt.s̃.eodẽ si quis
3 titio.† Quid autẽ si reuocatur legatum.an censeatur reuocãdum fideicõ.legatario iniunctũ.vide.j.de adi.lega.l.si adimẽdo.⁊.l.alij.⁊.j.ti.j.cũ quis decedens.§.j.¶ In tex.ibi ancille testatoris.dic cui libertatẽ non reliquerat.vnde sicut non valet legatũ eidẽ factũ ab herede vel simpliciter.vt.C.de leg.l.seruo. ita nec fideicõ.a legatario eidem relictuz ⁊ hoc addit ista.l.Itẽ est hoc verũ quando legatarius fuit grauatus incontinẽti restituere.sed si ex ĩteruallo valeret vtrũqȝ cum legatario vel fideicõmissario possit ex interuallo legari vel per fideicõmissarium relinqui ipsi heredi ergo ⁊ seruo hereditario.vt.j.ad trebellia.l.epistola.§.fi.⁊.s̃.ti.j.l.plane.§.si duobus.cum ibi not.
4 ¶ † In tex.ibi.non compelli dic etiam si per errorẽ soluit putans se efficaciter teneri cũ hoc ĩdistincte loquatur.si enim soluisset scienter nõ esse dubiũ.⁊ hoc no.⁊ si erit casus ꝙ debitum per errorem solutũ non repetitur quia lex post solutio.habet perinde ac si fuisset debitũ per ea que dicta sunt supra ita credo debere intelligi hunc tex.

1 **Insulam li.** ¶ † Legatarius consentiens heredi vẽdenti rẽ legatam perdit oẽ ius tã ad rem ꝙ̃ ad estima.h.d.Bar.dicit ꝙ istud procedit hic.qr iste legatarius erat libertus heredis ⁊ sic facilius in eo p̃sumit animus donãdi.al's sec⁹ qr saltem quo ad estimatio.remaneret ei ius.l.p fideicõ.s̃.ti.j.tu dic vt ibi dixi qr Pe.melius intellegit. ¶ In glo.fi.ibi vel dic.hec non videt bona per.l.debitor.in fi. principij.s̃.eo.ibi nã nec pecunia ⁊c.qñ particularibus pretiũ nõ succedit loco rei.dic ergo sm Pe.ꝙ competit actio prescriptis verbis qñ consensit cum hac conditione vt habeat pretiũ ar.de prescrip.verbis.l.naturalis.⁊ hoc qñ consensit vt vẽderet noie ipsius heredis sed si nomine ipsius legatarij haberet actio.mandati ⁊ ita loquuntur alie opiniones.

2 ☞ Qui non potest rem vendere vel obligare:non propterea prohibetur vendere fructus.
Si reperitur in instrumento ꝙ talis mutuauit tali cẽtũ super tali possessione.licet aliter non contineat ꝙ post fuerit obligata.ꝙ per hec verba erit obligata.
3 Testator potest apponere decretũ annullatiuũ sicut princeps. Quid in iudice ordinario.
Actus factus contra prohibitionem iuris non valet.
4 Locatio ad longum tp̃s habet vim alienationis cũ ex ea trãsferatur vtile dominium.⁊ dicitur ad longum tempus quãdo ad decẽnium vel vltra.

1 **Instituto filio.** ¶ † Prohibit⁹ alienare vel obligare non ꝓhibet ad modicum tẽpus locare nec conductorem creditori suo delegare.
2 Dy.† Sic ergo patet per istũ tex.ꝙ qui non potest rẽ vendere vel obligare nõ ꝓpterea ꝓhibet vẽdere fructus.facit.s̃.fami.her.lucius.⁊ extra de loca.§.fi.⁊ semper allegat iste.§.ad hoc. ¶ In tex.ibi fenerari sup eas.no.ꝙ si reperit in instrumẽto ꝙ talis mutuauit tali centũ sup tali possessione.licet aliter nõ cõtineat ꝙ post fuerit obligata videt per hec verba obligata qõ perpetuo no.⁊ vide qõ no.Bar.j.de ãnu.lega.l.fundus.Et propter hoc his dieb⁹ consului ꝙ cũ papa cuidã creditori camere apostolice in sexcentis fecerit bullam per quã illa sexcenta illi creditori assignabat super tali cẽsu camere apostolice debito ꝙ per hoc ille cẽsus videbat sibi obligatus.⁊ sic poterat agere vtili act.contra illum censuarium.⁊ de hoc erat questio vtrum posset agere.Constat autẽ ꝙ qui habet nomẽ obligatũ potest agere vtili ac.l.si cõuenerit.de pig.act.cum si.Simile habet ꝙ si quis promittit aliquid agere sub tali pena licet contineatur in instrumẽto promisso pene.illa verba sub tali pena importanc vt pena videat promissa.vt no.s̃.de pac.l.rescriptum.§.si
3 pacto.per gl.⁊ Bar.in.l.ea die.in fi.de verbo.obli.¶ † In tex.ibi inutile atqȝ infirmũ.no.ꝙ testator potest apponere decretũ annullatiuũ actus sicut p̃nceps.Quid ĩ iudice ordinario.dicit Inno.idẽ in his q̃ pertinent ad suam iurisditionem.c.dilecto. de preben.facit.l.toties.de pollicita.vbi actus factus contra
4 ꝓhibit.iuris non valet.¶ † In glo.si ibi in centum annos vel mille ista glo.cõmuniter reprobat.quia locatio ad longũ tempus habet vim alienationis cum ex ea trãsferat vtile dñium. vt.l.j.§.qui in perpetuum.s̃.si ager vecti.⁊.l.j.§.qõ ait.de superficiebus.⁊ dicitur ad longum tempus quãdo ad decẽnium vel vltra vt no.in cle.j.de rebus eccle.nõ alie.intellige ergo hic de loca.ad non magnum tempus ex qua non constituitur ius in re sed dũtaxat persona obligatur ad pensionem.illa enim non continet alienationem.

2 ☞ An possint alicui fieri peius ꝙ̃ occidere filium vel adulterare vxorem.
3 Mulier secundo nubens ꝙ prohibeatur plus tradere secũdo viro in dotem cum pacto de lucrãdo ꝙ̃ relinquat vni ex filijs primi matrimonij.

Quid si

Quid si dedit in dotem sine illo pacto et tamen erat ibi statutum de lucrando.

4 Qui occidit filium alicuius: non prohibetur illi patri succedere ab intestato etiam cum effectu: sed ei quem quis occidit bene prohibetur succedere cum effectu non ipso iure.

1 **Matre ex vxore.** ¶ † Prohibitus alienare in personas certas prohibetur in ea ab intestato vel legitimo iure transferre. h.d. ¶ In text. 2 ibi: sed et alia mihi deteriora etc. † No. quod potest alicui peius fieri quam occidere filium vt adulterare vxorem secundum quosdam. sed alij hoc probant per l. fi. in fine. j. de publica. vbi dicit quod adulterauit vxorem et peiora sibi fecit. et ideo alij dicunt quod istud deterius est commisisse stuprum vel circa personam eius vel filij vt. l. isti quidem in fi. s. quod metus causa. ¶ In tex. ibi et legitima eius hereditas hoc est quod faciebat dubium quia ista bona non peruenerunt ad fratrem ex dispositi. istius vxoris. sed ex dispositi. legali. et sic non videbatur factum contra prohibit. testatoris qui prohibuit vxori quod non relinqueret et ipsa non reliquit sed certe debuit cauere quod ad illos fratres non perueniret etiam ex dispositione legali vt hic est casus singularis postquam prohibitio concernebat cer- 3 tas personas al's secus. vt. s. eod. cum pater. §. cum inter. ¶ † Et iste tex. allegatur ad q. de matre secundo nubente que prohibetur per l. hac edictali. in prin. C. de secun. nup. plus tradere secundo viro in dotem cum pacto de lucrando quam relinquat vni ex filijs primi matrimonij. al's potest reuocari vt ibi. quid si dedit in dotem sine illo pacto. tamen ibi erat statutum de lucrando. certe videtur fecisse contra prohibi. illius. l. quia debuit cauere ne vir lucretur etiam ex dispositi. statuti. arg. huius tex. et ista est co(mmun)is opi. Not. 4 etiam hic † quod ille qui occidit filium alicuius non prohibetur illi scilicet patri succedere ab intest. etiam cum effectu vt hic est casus. sed ei quem quis occidit bene prohibetur succedere cum effectu. non ipso iure quia aufertur sibi tanquam ab indigno vt. l. cum ratio. in fi. j. de bonis dam. et in aut. de nup. §. ingratitudinem. et vide quod not. Bal. in l. eam quam. C. de fideico. In tex. ibi posse fideicommissarium deberi. sed contra quia istis filijs sororis nihil erat relictum. sed consultum fuit vxori quod sibi relinquat. ergo etc. vt. s. eod. cum pater. §. mando. glo. hic super verbo relinquas. dicit quod subauditur mando vel precipio. Tu dic quod quando procedit prohibitio quod non relinquat tali. et postea sequitur consilium quod potest relinquere tali. istud consilium habet vim precepti si relinquatur prohibitio. ita intelligo istum tex. sed si relinqueretur alteri secus: tunc enim non posset peti fideicommissarium per illum. §. mando. tene menti.

2 ☞ Clausula codicillaris vel alia habens vim dicte clausule: non solum operatur circa legata. sed etiam circa institutiones vt faciat eas deuolui in fideicommissum.

1 **Lucius titius.** ¶ † Si testator dicat quod vult testamentum suum valere iure testamenti non obstante defectu solennitatis perinde est ac si dixisset quod valeat iure codicillorum si iure testamenti valere non potest. hoc dicit iste casus singulariter. et erat dubium nam quando dixit si non valet iure testamenti valeat iure codicillorum vel quo iure melius valere potest clarum est. sed quando dixit quod vult valere iure testamenti videbatur contrarium quia voluit valere eo iure quo non potuit valere. ergo non valet eo iure quo valere potest iuxta illud quod potuit noluit etc. vt. l. multum. C. si quis alteri vel sibi. cum fauore vltime voluntatis contrarium est 2 hic casus singularis. et miror quod docto. hoc non ponderent nec scio alibi istum casum. † No. etiam hic quod clausula codicillaris vel alia habens vim dicte clausule non solum operatur circa legata. sed etiam circa institutiones vt faciat eas deuolui in fideicommis. quia venientes ab intesta. tenebuntur restituere scriptis hereditatem. de hoc not. in l. ex ea scriptura. s. de testa. et probatur in l. querebatur. de testa. militis. et hoc puto verum nec ob. hic quia aliter fuit locutus hic.

2 ☞ Licet testator disponat qua forma debeat fieri sua dispositio futura: si postea facit non seruata illa forma nihilominus valet. Quid si lex hoc disponat.

1 **Testator si.** ¶ † Licet testator mandauerit seruari scripturas per ipsum signatas conseruabuntur etiam non signate postea per ipsum facte. hoc dicit notabiliter. contrarium videbatur quia disponendo de signatis videbatur voluisse quod non signate non valerent a contrario sensu. sed certe ab hac voluntate quam colligitur a contrario sensu censetur recessisse faciendo postea non signatas quia non censetur eas fecisse nisi vt valeant. et ad hoc j. titu. j. quisquis in fi. vbi colligitur ratio huius. l. nec expedit quod dicat non obstante quod prius dixi vel volui. quia cum illud non dixerit expresse sed tacite a contrario sensu potuit similiter tacite ab illa voluntate recedere nec fuit expediens expressam mentionem facere. non sic si precessissent verba derogatoria expressa. tunc enim deberet etiam expresse ab eis recedere. vt. j. titu. j. si quis in prin. vnde allegatur istud prin. quod quando procedit voluntas derogatoria tacita. non est necesse quod de illa specialiter et expresse peniteat. sed sufficit quod tacite. ¶ In tex. ibi si fides epistole relicta constaret. s. quod emanauit de voluntate defuncti. licet non sit signata sigillo testatoris. Sed quid si tempore testamenti fuisset facta hec epistola. Respondeo tunc non valeret. quia disponendo quod scripture sigillate non valeant: voluit a contrario quod non sigillate non valeant. et ab hac voluntate non recessit per actum postea factum. et hoc diligenter no. licet doc. istud non tangant. quia verissimum est. sed videtur quod etiam si precessit voluntas expressa quod non valeat nisi sit sigillata. idem sit quod hic. vt. s. de iure codi. l. diui. §. licet. Solu. vt ibi no. in glo. que intelligit quod 2 tunc sit necesse expresse penitere. sed hic non. ¶ † Not. ergo quod licet testator disponat qua forma debeat fieri sua dispositio futura. si postea facit non seruata illa forma nihilominus valet secundum Bal. secus quando lex hoc disponit quia eo ipso videtur annullare actum factum forma non seruata. vt. l. non dubium. C. de legi. secundum omnes quod non placet. quia ibi quando lex mandat priuatis quod seruent certam formam. sed si legislator disponeret circa actum suum in futurum fiendum debere certam formam seruari. esset idem quod hic. quod licet postea non seruaret valeret actus si videretur penituisse prioris voluntatis vt etiam patet in l. fi. et de legibus. vbi traditur forma in condendis legibus et tamen leges facte illa forma non seruata valent.

pro eo facit gl. r. §. hi. T. a velit. codicillos. futuros.

2 ☞ Si quis legat talia bona que habet in tali loco: vel communia cum tali: in hoc legato non continentur illa que post testamentum essent acquisita in eodem loco: vel postea facta communia.

Quid si talia relinquantur pro iusto pretio.

3 Testes non sunt contrarij si vnus dicat quod res valet centum. et alius dicat quod valet centum quinquaginta.

4 Heres iussus dare vel dimittere certa bona pro certa estimatione quam tempore testamenti putabantur valere: ipsis postea auctis non cogitur dare vel dimittere nisi pro estimatione quam valent tempore mortis. et quid si portio quam voluit dimitti pro mille valebat plus. et nu. I.

1 **Qui indiuisam.** ¶ † Verba presentis temporis referuntur ad tempus conditi testamenti non ad tempus mortis. hoc dicit secundum Dy. et quasi omnes facit. j. titulo primo. l. vxorem. §. testamento pueros. istud summarium non placet in isto. §. licet de se regulariter sit verum. quia hic etiam illa que post testamentum fuerunt acquisita. deberentur fratri istius testatoris dummodo offerret estimationem illorum. vt patet in fine. §. quod etiam voluit glo. que incipit quasi dicat in fine. Et ideo summa alio modo. quod heres iussus dare vel dimittere certa bona pro certa estimatione que tempore testamenti putabantur valere. ipsis postea auctis non cogitur dare vel dimittere nisi pro estimatione quam valent tempore mortis. hoc dicit. Si ergo illa offeratur bene cogitur vt hic 2 in textu et glo. † Nec obstat. l. ita. de auro et argento lega. cum simi. vbi si quis legat talia bona que habet in tali loco vel communia cum tali. in hoc legato non continerentur illa que post testamentnm essent acquisita in eodem loco vel postea facta com- 3 munia. † quia illud verum quando relinquuntur gratis. sed quando pro iusto pretio vt hic fuit. videlicet si det iustam estimationem. tunc etiam postea acquisita debentur dummodo illorum estimatio offeratur. tex. est singularis cum glo. hic et ratio quia heres non tantum grauatur hoc casu. sicut quando gratis vel non per veram estimationem. tene menti perpetuo. Quod ergo dicitur in glo. que incipit ex hoc ibi non porrigitur ad ea que postea ceperunt communia esse debet suppleri scilicet nisi earum prestetur estimatio. vt in glo. sequen. in fine. ¶ In glo. sequenti ibi tu habes vnum oculum supple cum habeas duos. dicunt enim isti quod ista propositio est falsa cum subaudiatur dictio taxatiua. et no. istam glo. pro qua facit quod not. per Gl. in l. fundum. §. fin. s. de euic. et si certum petatur. l. rogasti. l. si tibi. vbi subintelligitur dictio taxatiua sed in contrarium videtur tex. in l. cum furti. de in litem iurando. et hec vera cum proferuntur verba enuntiatiua vt in terminis gl. sed in verbis dispositiuis bene subintelligitur. nam si promittis. v. bene subintelligitur scilicet tantum et non plus et ita loquitur text. in. §. si 4 tibi etc. ex hoc sequitur quod † testes non sunt contrarij[a] si vnus dicat quod res valet centum et alius dicat quod valet centum quinquaginta. sed si in dicto primi subintelligeretur dictio taxatiua essent 5 contrarij. † Sed quid si portio istius testatoris quam voluit dimitti pro mille tempore testamenti valebat plus. an tenebuntur iste filie dimittere pro mille. glo. super verbo obligatio. voluit hoc querere et non determinat clare. dic quod si sciebat valere plus clarum est quod tenetur dimittere pro mille quia residuum videtur legasse. Item

[a] ¶ Non sunt contrarij. Adde quod hoc idem tenet Fulg. hic et refert etiam Alex. de imo. in consi. lxiiij. col. ij. ver. istam vltimam. in ij. volu. Cur.

si credebat valere mille non credulitate iusta cum de facili potuisset informari habita vera informatione siue veritate et nõ habuit. qz videt voluisse in oẽm euentum dari pro tanto. sed si iusto errore ductus qz forte sibi relatũ fuit per illos quibus cõmiserat q plus nõ valebant. tunc dico non esse standũ estimationi testatoris τ nõ tenebunt isti dimittere nisi p vera estimatione. qz verisimile ẽ q si testor hoc sciuisset: noluisset dari nisi p vera estimatione: τ hoc faciunt iura q dicunt nõ esse standũ estimationi testatoris. vt in glo. τ. ff. eo. cũ pater. §. pater q filio. nisi forte iurasset qz tũc esset sibi imputandũ τ talis dispositio non haberet pro erronea pter iuramentum vt in glo.

1 **Scio quem.** ℂ†Conditio apposita in persona vnius ex cõiunctis nõ intelligit in persona alterius repetita. hoc dicit notabiliter. Et hoc qñ post nominationẽ vnius tm. secus si post nominationẽ vtriusq vt l. mulieri actio. de condi. τ demon. Itẽ loquitur hic qñ est coniunctus per copulã. sed si per dictionẽ cum tũc intelligitur de rigore repetita. Sed de equitate in libertate secus vt. l. iulius paulus. eodẽ titu. τ dic vt ibi sed Bar. aliter loquit in. l. seia. §. caio. ante finẽ. de fun. instru. distinguendo an sit cõditio q concernat personã vnius tm τ loquit hic an vniformiter psonam vtriusq τ censet repetita q distinctio non placet per dictã legẽ mulieri actio vbi cõcernebat personã vnius tantum τ tamẽ in persona vtriusq intelligitur apposita.

2 ☞Si vnus ex heredibus sit iussus rẽ suã de hereditate non deducere perinde est ac si iussus sit cõmunicare alijs.
Quid si iubeantur cõmuniter diuidere.
Quid si iubeantur cõmuniter viuere.

1 **Lucius intestato.** ℂ†Si grauet heres et alius cui nihil fuit relictũ q inuicẽ bona cõmunicent non tenet heres cõicare nisi cõmunicet alius sibi. hoc dicit notabiliter. Videbat 3rium quia grauamẽ heredis fuit factũ pure nõ sub cditione si aliter cõicaret. Itẽ grauamen alterius videbat nullũ. qz sibi nihil erat relictũ. τ sic videbat q posset petere ab herede. sed heres nihil ab eo. s3 verũ est q heres nõ põt p modũ agẽdi sed p modũ excipiẽdi. qz grauamen heredis licet prima facie videat purũ tñ pter receptũ grauamẽ alterius reddit conditionale si ille cõmunicet. τ grauamẽ alterius licet sit nullũ quo ad pariendum actum habet tamẽ vim conditionis vt in casu huius. §. notabilis quẽ not. ad intellectũ. l. si ab eo. C. de fideicõmis. Et quod hic dicit põt intelligi generaliter quandocũq testator grauat illum cui aliquid relinquit τ illum cui nihil relinquit de dãdo inuicẽ. vt si pinde ac si grauasset primũ sub conditione si scõm

2 dederis. tene mẽti. ℂ†Et adde q si vnus ex hrdib⁹ sit iussus rem suam de hereditate nõ deducere. perinde est ac si iussus sit cõmunicare alijs casus est in. l. vxorem. ff. ti. j. Quid si iubeant cõmuniter diuidere. vide Bar. ff. eo. cũ proponebat. §. dulcissimis. itẽ quid si iubeantur cõmuniter viuere. vide per eundẽ j. de annuis lega. cum quintus. quid hoc importet. τ in cõsilio suo quod incipit bittoniensis.

2 ☞Prelegatum factum omnibus heredibus equaliter institutis valet quo ad illum qui non adiuit vt tunc possit suã portionem petere.
Quid si essent inequaliter instituti.

1 **Quatuor filios.** ℂ†Si plures obligãt cõmuniter rem aliquã cõem dando potestatẽ creditori q vẽdat nõ potest vnus ex eis emere. τ si emat perinde est ac si luisset τ tenet alijs refundere portiones refusa sibi quãtitate quam prestitit. h. d. notabiliter. Et hoc operat cõio que erat inter eos vna cũ actu cõiter celebrato. glo. tñ τ doc. vident velle q hoc operat vinculũ fraternitatis qd erat inter istos. Ego puto q istud nõ sufficeret sine alijs duobus τ q prima duo sola sufficerent τ altero deficiẽte vt si simul nõ obligassent. aliud esset vt pbatur in legibus allegatis in gl. p 3rijs. τ. ff. fami. herci. l. heredes. qd p emp. vide Cy. in. l. j. C. de dolo. p intellectu huius. §. Et premitte q si creditor vẽdat ex pacto vel ex lege transfert dñium τ debitor vẽdicare nõ potest. vt. l. si conuenerit. in prin. ff. de pigno. actio. secus in casu huius. §. τ dicte. l. prime. C. de dolo. vbi ẽptor censet luisse pter fidẽ quã seruare debebat socijs. τ ideo nõ sine mysterio text. ponit hic q isti liberauerunt ista bona a primo creditore cui testator obligauerat. τ cõiter obligauerunt scdo creditori. nã si iste emisset a primo creditore cui testator obligauerat eẽt tutus τ fratres sibi offerẽtes non possent ab eo vẽdicare sicut

2 nec a quolibet alio extraneo. ita intelligo. ℂ†Opponit q plegatum fundi factũ omnibus istis heredibus nihil valeat cum essent oẽs equaliter istituti. quia tantũ quilibet accipit a coherede quãtum eis dat vt est casus. ff. tit. j. ab omnibus. §. si titio. τ. ff. eo. cũ pater. §. qui filio. Sol. verũ est si adeat hereditatẽ. sed quia potest aliquis eorum nõ adire reputat validum quo ad illum vt tũc possit suam portionem petere. hoc vult glo. super verbo fundum. quã no. pro declaratione illorũ textuũ. Si autem essent instituti inequaliter valeret etiã si adiret. τ tũc quid importet dic vt. l. plane. §. si duobus. versi. inde dr. τ qd ibi no. in gl. magna scdm scdam positionẽ casus. ℂIn gl. que incipit sed que in fi. ibi. l. si fundũ. per fideicõmissum. per quã videbat q alij heredes postq cõsenserunt q creditor secũdus vẽderet repellerentur a vẽdicando res. licet in casu illius. l. possit peti pretiũ. sed hic non repellunt. Solue q istud cõtingit propter qualitatẽ emptoris qui nõ debuit emere sed luere. si autem vẽdidisset extraneo procederet contrarium.

2 ☞Licet donatio facta filie in potestate teneat: nec possit pater reuocare in vita filie: potest tamẽ filiam grauare: si decesserit sine liberis.

3 In generali fideicõmisso, non venit dos.

1 **Filie fideicõmis.** ℂ†Filia potest grauari i dote p fideicõmissum. hoc dicit notabiliter. Martinus sili. disputauit hanc questionem τ determinauit contrarium. q licet in dote possit filia institui tanq nõ exiuerit patrimoniũ patris. vt no. in. l. iij. §. sed vtrũ. ff. de mino. non tñ potest grauari per fideicõmissum cum censeat proprium patrimoniũ filie. vt in. d. §. sed vtruz. τ de patrimonio patris exiuerit vt. j. de col. do. l. fi. vnde sicut in alijs rebus proprijs filie grauari non potest per fideicõmissum. vt. l. coheredi. §. cum filie. ver. nec fideicõmisso. de vulg. τ pupil. ita nec in dote vt refert Jo. and. in addi. Spec. de instrumen. edi. §. vt autem. Sed Dy. contra per hũc tex. dicit tamen hoc verũ quatenus in dote est vltra legitimã. nam vsq ad legitimã cõstat qd non potest grauari. τ ratio est quia in eo qd est vltra legitimam licet sit proprium patrimonium filie τ videat de patrimonio patris exiuisse. non tñ per omnia. τ ideo imputatur dos in legitimã que si exiuisset totaliter patrimonium nõ imputaretur vt in. l. quoniã nouella. Et intellige predicta etiam si actio de dote sit consolidata in filiam vel si filia iussu patris fuit stipulata. aut pater ipsi filie. quibus casibus censet sibi do-

2 nata. vt no. in. l. post dotẽ. soluto matrimonio. †Nam τ tũc imputatur in legitimã vt no. in. d. l. quoniam nouella. inquãtum loquit de matre vel linea materna. que dotando videt donare vt. ff. accidit. de rei vxo. ac. licet ergo donatio teneat etiã facta filie in potestate. l. põpo. philadelphus. ff. fami. herci. nec possit pater reuocare in vita filie potest tamẽ filiam grauare si decesserit sine liberis. vt est hic casus singularis τ menti tenẽdus

3 quẽ nunq obliuiscaris. † In generali autem fideicõmisso nõ venit dos. vt. l. a filia. in princ. j. ad trebellia. τ vide Cy. in. l. j. §. videamus. in fine. C. de rei vxo. ac. Bald. autem in. l. quoniam nouella. intelligit hunc textũ quando actio erat solius patris τ heredum suorum non quãdo esset consolidata in filiam. sed salua sui gratia multum errauit. quia tunc non grauaret filia sed heredes. τ non haberet hic aliquod dubium. vnde Martinus sili. formabat questionem quando pater non fuit stipulatus sibi τ sic actio erat cõmunis τ consolidabatur in filiam vt patet ex no. in preallegato loco in addi. Spe. ℂIn tex. ibi dotalem cautionem τc. dic quia pater fuerat stipulatus dotem restitui sibi τ filie vel sibi aut filie vel simpliciter vel illi cui debet fieri restitutio de iure. quibus omnibus casibus actio erat cõmunis patris τ filie. τ mortuo patre nõ fuit transmissa ad heredes patris sed consolidata in personam filie. iuxta plene no. in. l. post dote soluto matrimonio. τ. l. caius seius. Potest etiã intelligi q fuit stipulatus soli filie vel q ista filia fuit stipulata sibi soli consentiente patre quibus duobus casibus etiã viuente patre actio erat solius filie quia videbatur donata. τ donatio tenebat vt dicta. l. pompo. fami. herci. Iste autem pater voluit q ista filia faceret eam pmitti filijs masculis ipsius patris heredibus institutis. vt sic licet iure hereditario non trãsmittatur saltem ex hoc grauamine ad eos perueniat. τ postea istam filiam heredẽ instituit in ista dote τ filios masculos vniuersaliter τ valuit institutio filie. etiam si in alio non instituisset. vt no. i. d. l. iij. §. sed vtrũ. de mino. vult ergo iste tex. q istud grauamẽ potuerit iniungi huic filie. τ que potuit esse ratio dubitandi τ decidendi dic vt. ff. ℂIn text. ibi anteq renouarent cautionẽ dotalem. dic τ ista filia eam exegit ab heredibus primi mariti. τ tradidit secũdo. ℂIn textu ibi an titius petitionem haberet. s. insolidum. quia portio fratris decedentis sibi accreuit vel cessit conditione pendente. ℂIn tex. ibi ab heredibus sororis peti. qui heredes exegerunt a secũdo viro. vnde tenẽtur exactam restituere huic titio. Et sic nota q onus de faciendo mutari cautionem conuertitur in onus de restituendo dotem. si mutatio facta non est. sed si nõ fuit dos exacta tenent isti heredes actionem cedere.

Si factum

2 Si factum est grauamen in omnibus bonis relictis pluribus vt hic tunc non videt testator voluisse q perueniant ad substitutum nisi deficiant in persona omnium quibus primo fuerant relicta.
3 Si factum esset grauamen pluribus filijs seu descendentibus etiam sine expressione nominis collectiui an tunc non omnibus mortuis veniret substitutus.

1 **Filium et filiam.** ¶ † Pluribus post mortem ipsorum simul rogatis vno mortuo alijs superstitibus.statim cōpetit fideicōmissi petitio p portione illius.h.d. Istud est verum nisi grauamen sit factū cū expressione nominis collectiui.quia tunc nō nisi omnibus mortuis vendicat sibi locum.vt.j.ad trebellia.l.heredes mei.et ibi nota.† Idem si factum esset grauamen in omnibus bonis relictis illis pluribus.q2 tūc nō videtur voluisse q perueniat ad substitu.nisi deficiant in persona omniū quibus primo fuerant relicta.vt.l.quidam testamento proculum.de vulga.et pupilla.vbi casus notabilis.† Idem si factum esset grauamen pluribus filijs seu descendētibus etiam sine expressione nominis collectiui.quia tunc non nisi omnibus mortuis veniret substitutus ita tenet Bar.in.d.l.quidam.quod est notabile si esset veruȝ.quod ergo dicitur in.l.lucius.§.caio.j.ad trebellia.vbi idem dicitur qd hoc debet intelligi quādo facta substitutio fideicōmissaria extraneis.secus si descendentibus de hoc dic vt dicto.§.cum ita.¶ In tex.ibi post vos.Istud faciebat dubiū.videbatur enim non debere redire ad filios nisi post mortem omnium libertorum et tamen cōtrarium est vt.j.patet quo ad portionem precedentis.¶ In tex.ibi defuncta testatricis filia meuia.et sic non transmisit partem fideicommissi ad heredes suos quia decessit pendente conditione.ideo accreuit fratri.vt j.colligitur.quia frater posset totum petere si hereditatem liberti non adisset.Et istud no.contra determinationem.Bar.in.l.titia cum testamento.§.fina.s.eodē.vt ibi dixi.tamen ipse loquitur quando mādauit redire ad heredes hic ad filios.sed certe cum essent instituti videtur voluisse quod redeat ad eos vt heredes.et tamen ista filia suam partem non transmittit ad heredes suos.vnde videtur iste casus contra eum.¶ In textu ibi ex parte debita.dic pro ista parte confunditur obligatio:et ideo a coherede non potest petere nisi bessem eorum que peruenerunt ad illum libertum defunctum vt.j.patet.et sic videtur hic casus de eo quod not.C.de rei vendi.cum a matre.q licet filius sit institutus in legitima tantum.si tamen adit hereditatem confunditur actio quā habebat contra testatorem p illa propter quod.no.¶ In tex.ibi adita hereditate.s.istius liberti pro parte debita.l.tertia.

2 Si testator expsse phibuit alienari an alienatio rei subiecte restitutioni sub cōditione facta ab ignorāte grauato ignoranti valeat. a[illegible]

1 **Maritus vxo.** ¶ † Alienatio rei subiecte restitutioni sub cōditione facta ab ignorante grauato et ignoranti non potest adueniente conditione retractari.sed fideicōmissario succurritur ad pretiuȝ.hoc dicit singularis casus.et non est alibi et limitat omnia iura dicentia res subiectas restitutioni alienari nō posse et si cōtra fiat alienationem reuocari.nam fallit quando ista cōcurrunt q sit facta a grauato ignorante et ignoranti supple iusta ignorantia.ita loquit hic al's secus.Item requiritur hic q subiaceat restitutioni sub conditione.et sic grauatus pendente conditione erat dn̄s.vnde transtulit dominium secus si non erat dn̄s vt quia erat grauatus pure et in specie et sic dominium nō transtulit.primo nāq; casu facilius conseruatur quod semel translatum est.et pro hoc quod not.j.ad trebel.quidam ita.§.si quis filium.vbi etiā ponitur alius casus fallentie in quo alienatio etiam facta a sciente non retractatur fauore libertatis.quādo legatum erat in genere.secus si in specie.† Sed quid si testator iste expresse prohibuisset alienari.an propter ignorātiam valeat:dubiū est cum sit potentior et fortior hec phibitio vt patet in.l.cum pater.§.libertis supra.

1 ¶ De legatis tertio. Rubrica.

Jincertus. ¶ † Dubius de statu suo non potest testari vel codicillari.siue erret in facto siue in iure.hoc dicit.Et hoc quando altera pars dubitationis tendit ad nullitatē vt hic.secus si ambe tendunt ad validitatem vt si dubitat an sit ingenuus vel libertus.nam quecūq; pars sit vera potest testari.vnde non nocet dubitatio.argu.l.q si nulliter.de acqui.here.et de libe.et posthu.l.gallus.§.si eius.in fi.

2 Legata facta in testamento qualiter assumant vim institutionis.
3 Legata facta in testamento coram septem testibus an possint reuocari coram quinq;.
4 Qualiter testes debeāt deponere q factus sui iuris voluit decedere cum eisdem codicillis.

1 **Sed si filiusfami.** ¶ † Qui est in aliena potestate non potest codicillari vel testari.et si contra fecerit non valet.sed si postea fiat sui iuris codicilli reconualescūt.si cum eis decedere voluit.secus in testamēto vel relictis in eo.hoc dicit. ¶ † Et sic nota ex hoc vltimo q legata facta in testamento assumunt vim institutionis.quia sicut institutio nulla a principio postea non reconualescit licet esset causa nullitatis:ita nec legata in eo facta.licet non sic in factis in codicillis.et istud facit multum cōtra Bart.qui tenet in.l.heredes palam.§.si quis post.s.de testa.† q sicut legata facta in codicillis corā.v.testibus possunt ipso iure reuocari coram alijs.v.testibus ita et facta in testamēto licet sint facta coram.vij.possint reuocari corā quinq; quasi.vij.nō fuerint necessarij in eis licet fuerint necessarij in institutione certe postq fuerunt facta coram.vij.et cum assumant vim institutionis et sicut illa non potest reuocari coram.v.ita nec legata ipso iure:sed in hoc est plus q in institutione quia saltem ope exceptionis reuocantur.sed institutio nullo modo.et hoc probatur.s.de testa.mili.l.militis codicillis.§.veteranus.et istud puto verissimum.quicquid dicat Bart. ¶ † Et no.tex.cum gl.super verbo durauerit q oportet constare per aliqd indicium q voluit decedere cum eisdem codicillis et istud idicium debet probari per.v.testes iuxta ea que not.in.l.cum proponeretur.s.ti.j.Aduerte tamen quia non requiritur q illi quinq; testes deponant de vbis dispositiuis.s.q factus sui iuris dixit velle decedere cum eisdē codicillis quia tunc nō esset dubium.nam videret de nouo codicillari.et non haberet locum quod hic ponitur inter codicillos et testamentum.nam si septem testes dicerent q dixit se velle decedere cum eodem testamento videt de nouo testari et valeret cū sufficiant etiam in publice institutionem exprimere:vt patet ex not.per Bar.in.l.si ita scripsero.de cōdi.et demonstra.Sufficit ergo q testes deponant de verbis enuntiatiuis:quia interrogatus an vellet codicillari.respondit q non qui iam codicillatus est.istud sufficit ad faciendum reconualescere codicillos.non sic ad faciēdum reconualescere testamentum etiam si sint.vij.ita debet intelligi hic.hoc tamen quod dico de testamento est verū quando a principio fuit nullum:secus si valuit et postea fuit per capitis diminutionem ruptum deinde cessat capitis diminutio vel causa irritādi vt patet in.l.qui ex liberis.§.testamēto.de secun.tabu.quia facilius renasceretur q de nouo nascatur.vt no.glo.in.l.si testamentū.s.de testamentis.

2 Locum tenēs alicuius ordinarij dicit ordinarius quādo fuit positus ab illo a quo fuit positus ordinarius et quid si eēt positus ab ipso ordinario.
3 Unus ordinarius nisi sit princeps non potest facere alium ordinarium.
Si concederet aliqd priuilegium ordinario et eius locū tenenti debet intelligi de illo locū tenente qui esset ordinarius et positus ab eo qui posuit ordinarium.

1 **His quibus.** ¶ † Deportatus non potest testari vel codicillari.et nō dicit deportatus quando sententia est a preside nisi fuerit confirmata per principem secus si a superiore a preside.Item cessante deportatione codicilli prius facti recōualescūt si cum eis voluit decedere.h.d.vsq; ad.§.sciēdū. ¶ † Et no.text.ibi vel eo qui voce prefecti ex mādatis principis.qui semper allegatur q locum tenens alicuius ordinarij dicitur ordinarius quando fuit positus ab illo a quo fuit positus ordinarius. Sȝ si esset positus ab ipso ordinario diceretur potius delegatus et sic ad eum nō transirent ea que sunt de imperio mero vel mixto vt.l.j.in pn.s.de offi.eius cui man.est iurisditio.† quia vnus ordinarius nisi sit princeps non potest facere alium ordinarium.et ita etiā not.in.l.ij.C.de offi.eius qui vicē alterius gerit.Et ex his etiā dicit alibi Bar.j.de legationibus.l.filius.q si concederet aliquod priuilegium ordinario et eius locum tenēti deberet intelligi de illo locum tenente qui esset ordinarius et positus ab eo qui posuit ordinarium.

a ¶ Ignorantia. Adde q hūc met itelle.refert et sequitur Alexan. de imo.in consi. iiij.colū.ij.versi. nec obstat.in.iij. volu.Cur.

2 Uulgaris substitutus venit ex expressa volūtate defuncti sed sequens gradus ab intestato non:sed dūtaxat primus gradus censetur venire ex tacita.

1 **Sciendum.** ¶ † Hucusq; tractauit qui prohibentur testari vel codicillari hic incipit tractare a quo possit fideicommissum relinqui.et de hoc

tractat vsq; ad.l.si deportati seruo.z hoc dicit. Omnem illum possum p fideicōmissum grauare cui aliquid relinquo vel nō adimo cum admittere possim. Item si relinquo ab vno et ille non succedit: sed alius legatum vel fideicōmissum non debet. hoc dicit vsq; in finem.l. Dy. ¶ In tex.ibi dum eis nō admittitur.nam tunc eis tacite videtur dari.vt.l.conficiuntur.§.de iure codi. ¶ † In fi.tex.ibi non debere.videbatur contrarium sicut relicta ab instituto debent a substituto vulgari sed aliud est qz vulga.substitutus venit ex expressa voluntate defuncti. sed sequens gradus ab intc.nō cēset venire ex expressa vel tacita voluntate defuncti.sed dūtaxat primus gradus censet venire ex tacita.z ad hoc semper allegatur iste tex.z vide bo.glo. que ita sensit in.l.nō iustam.C.ad trebel.z adde qđ dixi in.l.cū pater.§.cum estimaret.§.ti.j.

2 ☞ Clausula codicillaris locum sibi vendicat etiam qñ testm̄ est nullum ex causa preteritionis vel exheredationis.
Limitatio ad aut.ex causa.C.de libe.prete.
3 Intellectus ad istam.

1 **Ex filio preterito.** ¶ † Legata vel fideicōmissa relicta a filio preterito pure non valent etiam si ad eū deueniat hereditas.hoc dicit scđm veram lecturā. nō sic si esset relicta in casu quo ad ipsum hereditas deueniat. z hoc vult glo. † quia clausula codicillaris locum sibi vendicat etiam quando testamētum est nullum ex causa preteritionis.licet non sic ipso iure quando ex causa heredationis.vt.l. titia.§.de inoffi.testa.sed hodie idē vt no.in aut.ex cā.Et p⁹ istā l.dicit Dy.notabiliter limitari illā aut.vt debeat intelligi de relictis ab ipso herede scripto q potuit grauari.nō sic si facta fuissent ab ipso preterito vel exheredato nisi eēt apposita clausula codicillaris z tunc non conseruarētur p dictam aut.sed p dictam clausulam. ¶ Pro declaratione glo.oppono q ista legata debeantur a filio preterito:quia relicta in testamēto etiā nullo debent a venientibus ab intestato quādo fuerūt ab eis repetita.vt.l.fi.C.de codicil.sed hic fuit huiusmodi.ppter hoc quidā intelligūt in preteritione materna q̄ habet pro exheredatio.z sic fuit rescissum testamentum per querelam quo casu iure isto clausula codicillaris nihil opabat vt.l.titia.de ioffi. testamē.quia irritabatur quesito colore dementie.hodie secus z sic ista.l.corrigeret. Ista lectu.non est bona quia text.dicit q iste preteritus fuit suus heres z mulier non habet suū heredē. 3 Alij aliter dicūt timore istius contrarij. † Tu dic melius q loquitur in preteritione paterna z in filio in potestate.z ad contrarium respōde q legata relicta ab instituto primo loco qui poterat grauari virtute clausule codicillaris bñ possunt deberi a preterito vel exheredato hodie z ita loquitur cōtrarium. sed si fuerūt immediate relicta a preterito vel exheredato non possunt ab eo deberi quia non habuerunt principium.voluit enim testator eos grauare etiam si de bonis suis ad eos nihil perueniret.sed primo casu noluit grauare nisi ad eos pueniāt bona.z iste est verus intellectus.

1 **Si mulier.** ¶ † Donatarius causa mortis pōt onerere fideicōmissi grauari.h.d. Idem in donatario inter viuos qñ actum fuit vt possit donatio reuocari.vt.j.eo.cū quis decedens.§.pater.Et scias q gl.hic posita cōmuniter reprobatur per omnes quia loquitur contra tex.in.l.sequēs questio.j.ti.j. quando donatio inter viuos est inualida z sic potest reuocari clarum est q donatarius potest grauari specialiter licet in generali grauamine hoc non veniat vt patet.nam licet inspecta originali donatione habeat ex contractu inter viuos vt dicit glo.inspecto tamen fine.quia potuit reuocare z non reuocauit videtur habuisse ex vltima voluntate z sic ex vtroq; iudicio.vt §.eo.l.j.§.sciendum.

1 **Julianus.** ¶ † Ille qui non sentit cōmodū pecuniarium non potest onere fideicōmissi grauari.als secus quatenus sentit.h.d. ¶ In tex.ibi nō posse videbatur contrarium.qz apud me remanet ius patronatus. sed dic vt.l.plane.el secundo.§.ti.ij.Pau.

2 ☞ Si debeo tibi aliquā rem certam pure:z ipsam tibi lego valet legatum.
3 Qui legat rem debitam videtur legare sumptus qui fient pro ea petenda.
4 Utilius est posse repetere sumptus litis iure actionis q̄ officio iudicis mercenario z quare.
5 Statutum si dicat q victus victori condēnetur in expensis an competat conditio ex statuto:z quid si dicat q victus teneatur victori ad expensas.
6 Debitor nihil videtur lucrari si remittatur sibi pignus z non debitum.

1 **Si rem quis.** ¶ † Si creditori debitor leget rē debitam non potest ipsam onere fideicōmissi grauare.sic creditor non sentit aliud cōmodum q̄ translationis dominij ipso iure vel sumptum litis.secus in eo 2 qui aliud commodum sentit.h.d. ¶ † Et not.istum tex.qui forte nō ita bene reperitur alibi q si debeo tibi aliquam rem certam pure.z ipsam tibi lego valet legatum.licet non contineat plus aliquo de quatuor modis.s.re causa tempore vel loco.qz est z quintus modus in quo videtur cōtinere plus de quo hic. videlicet quia transfertur in te dominium ipso iure quod non esset si non legassem vt est hic tex.notabilis.ita voluit gl.§.ti.j. meuius.in fine principij in vltima glo.que incipit q quatuor 3 modis attendit zc. ¶ † No.etiā hic in versi.fortassis cum gl.q ille qui legat rem debitam videtur legare sumptus qui fient p 4 ea petēda qđ alibi non reperit. ¶ † No.etiam glo.que semper allegat, q vtilius est posse repetere sumptus litis iure actionis q̄ officio iudicis mercenario.quia primo casu indistincte recuperat siue reus habuit iustam causam litigandi siue non. non sic in scđo casu.Itē primo casu etiā in eis nulla facta condēnatione possunt de nouo peti.non sic secūdo casu quia lata 5 sentētia expirauit iudicis officium vt.l.iiij.C.depositi. † z hoc nota ad statuta dicentia q victus victori condēnetur in expensis.nam videt competere cōdictio ex statuto fm doc.sed nō placet quando verba referuntur ad iudicem.sed posset procedere quando referunt ad partem.vt si dicant q victus teneant victori ad expēsas.z vide qđ not.in.l.nō solum.§.de rei vendica. 6 ¶ † Ultimo no.in fine q debitor nihil videtur lucrari si remittatur sibi pignus z non debitum.

1 **A Patre vel.** ¶ † Relicta a patre vel domino cuius filius vel seru⁹ fuit institutus non debētur ab eis si non fuit eis hereditas quesita sed debentur ab ipso filio vel seruo si apud eos hereditas remansit,vtilibus actionibus.hoc dicit. videbatur q ab ipso filio vel seruo non deberentur:quia successerūt preter propositum testatoris.qui cū sciret eos in aliena potestate cogitauit q nō ipsi sed pater vel dominus succederent ipsis mediantibus ergo zc.vt.l.cum pater.§.cū estimaret.§.titu.j.sed dic q ibi in eo qui succedit preter propositum z preter dispositionem testatoris.hic vero licet preter propositum tamen ex dispositione testatoris successerunt quia fuerūt instituti.z alias non successissent vt ibi tetigi.tamen qz ab ipso filio vel seruo nō fuerūt nominatim relicta sed a patre vel domino non tenentur directa actione sed vtili vt hic.z.§.titu.j.si seruus alienus.

2 ☞ Si grauo te cui nihil relinquo etiam sub cōditione si successeris heredi meo non valet grauamē etiam si sibi succedas secus si generaliter grauem heredem eius.

1 **Si quis non.** ¶ † Potest fideicōmissum relinq nō solum ab herede vel legatario sed etiam ab eorū heredib⁹ dūmodo sub nomine appellatiuo 2 non sub proprio.hoc dicit cum.l.sequē. † Et mirabile est istud vltimum q si grauo te cui nihil relinquo etiā sub conditione. si successeris heredi meo.nō valet grauamen etiā si sibi succedas.quia non succedis ex mea dispositione.sed illius expressa vel tacita.secus si generaliter grauent heredem eius.

2 ☞ Sicut qñ relinquit seruo duorum qđ vni eorū non potest acquiri acquirit alteri:ita qñ est vnius solius in re z alterius in spe si nō potest acquiri primo acquiritur secundo.
3 Deportatus potest habere seruū duobus concurrentibus.

1 **Si deportati.** ¶ † Legatū factū seruo deportati valet z acquirit fisco nisi tempore quo cedit dies legati reperiat seruus alienatus:quia tunc acquirit dño nouo.vel deportatus reperiat restitutus.quia tunc acquiritur sibi.h.d. Et prima duo dicta valeant z acquirat fisco procedunt.ppter hoc solum quia licet seruus sit deportati in re tñ.in spe est fisci ad quē sperat venire post mortē deportati.vt.C.d bonis dam. l.secūda vel tertia.vnde perinde est ac si esset fisci in re valet legatū non attēta incapacitate deportati.q̄ attenderet z redderet legatū nullū.si nullus alius esset dñs in peculio.vt.§.ti.j.l. 2 debitor.§.seruo.ver.j. ¶ † No.ergo q sicut qñ relinquit seruo duorū q vni eorū non potest acquiri acquirit alteri.vt.l.verū. §.seruo.§.p socio.ita qñ est vnius solius in re z alterius i spe. z si non potest acqri primo acqrit scđo.casus est hic mirabilis z difficilis ad sustinēdum.z ista cōsideratio soluit multas ambages. ¶ † Itē no.q deportatus potest habere seruū.qđ est verū 3 duobus cōcurrentibus.s.q sit acqsitus post deportationem. Illa enim que tempore deportationis habebat confiscantur vt.l.tutelas.in fi.de capi.dimi.sed ad postea quesita cōfiscatio nō trahit.vt.l.si ex mādato.§.is cuius bona.§.mandati.z not. glo.

glo.j.de condi.⁊ demon.l.nam ad ea.in glo. que incipit: sed qd est secūdo requirit ꝙ acquisiuerit ex contractu iurisgentiū seu per modos acquirendi.de iuregen.qui multi sunt.vt.s̄.de acq. re.domi.tale enim ius gen.deportatus nō perdit: sed dūtaxat ea q̄ sunt de iure ciuili.⁊ ideo ex cōtractu iuris ciuilis non posset acquirere nec per modos acqrendi de iure ciuili quos enumerat gl.notabilis in.l.de acqui.re.do.⁊ inter alios est modus acquirēdi ex vltima volūtate cū testamenti factio iuris ciuilis sit.vt.l.testamēti factio.s̄.de testa. Ex hoc sequit ꝙ cōis opi. de qua in.l.j.de heredi.insti.est vera:scʒ ꝙ deportatus est ipo iure incapax.⁊ institutio facta de ipso vel lega. habentur pro nō scriptis.qd etiam ptʒ hic:qꝛ sibi nō acquirit:ptʒ etiā infra proximo.§.vbi est speciale in milite.vt ex suo testamēto possit deportatus capere. ¶ Item qꝛ sicut ipse non habet testamēti factionem actiue:ita nec passiue.

1 **Si quis creditori.** ¶ † Si debitor legat creditori debitum nō pōt ipsum onere fideicōmissi grauare nisi quatenus consequit pecuniarium commodum.h.d.

1 **Si legatarius.** ¶ † Legatarius non tenetur fideicommissario: nisi quatenus ad eū peruenit de legato vel culpa eius factum est quominus perueniat: et nisi ad cedendum actionē quam habet.h.d.

¶ De rebus dubijs. Rubrica.

2 ☞ Si testator distinxit fundum meuianum vt faceret plures fundos:tūc siue leget simpl'r fundū meuianū non censetur sensisse nisi de vno illorum et sic de minori.
3 Si legatur totū aut pars:illa pars non continetur in toto.
4 Alternatiua posita inter totum ⁊ partem an resoluatur in contumaciā sicut qn̄ ponitur inter genus et speciem.

1 **Fundum meuianum.** ¶ † Quādo vna ex rebus alternatiue legatis est dubia an fuerit intellectū de maiori vel de minori declarat ex comparatione alterius vt illa videatur legata cuius pretiū magis se conformat cū pretio alterius.h.d.ꝺm primā lecturā ⁊ notabilē. Et pone casum vt in glo.ꝙ iste fundus meuianus fuit diuisus in plures partes non vt plures fierent fundi: sʒ gratia facilioris culture ⁊ singulis partibus fuerūt imposita diuersa noīa particularia:sed vni fuit impositū nomen meuianū qd etiam erat vniuersale ad omnes partes simul intellectas: licet non sic cis particulariter intellectis ⁊ legauit fundum meuianū vel seianum.modo omnes partes simul iuncte q̄ faciebant vnū totum valebant centum:sʒ illa pars quam etiā appellabat meuianū valebat.xx.queritur an videatur sensisse de toto ⁊ sic de omnibus partibus an de illa parte tm̄ quam appellabat meuianū. Et respondetur vt in tex.qd si pretium fundi seiani qui erat in altera parte alternatiue non distinguebatur se non excedebat pretium illius fundi particularis meuiani in magna quātitate:vt qꝛ valebat.xx.sicut ille vel circa.⁊ censetur sensisse de illo particulari meuiano nō de totali. ergo ecōtra a ꝯtrario sensu si deferebat in magna quātitate:vt qꝛ valebat centum vel circa nō censet sensisse de illo meuiano particulari:sʒ de dotali:quia nō est credendū ꝙ posuerit alternatiuā inter res multū dispares:sʒ potius inter pares.⁊ hoc prout habet in fine litera negatiua non magna.⁊ tūc exponitur fundi meuiani:scʒ particularis:sʒ si est litera affirmatiua magna:tūc expone fundi meuiani:scʒ totalis.⁊ in idem recidit ⁊ est sensus ꝙ si fundus seianus non valet tantum quantum totale meuianum: imo differt in magna quātitate nō censet sensisse de ipso totali: sed de particulari.⁊ scdm vtrāq; literā dictio si proprie stat vt faciat conditionē nec video quare sit necesse exponere si pro quāuis prout exponit glo.inquantū sit litera affirmatiua. ¶ Contra istā lecturā oppono ꝙ postq̄ erat diuisus non vt fierent plures fundi ꝙ appellatione meuiani continetur totale ⁊ omnes partes in quas distinxit.vt.l.caius.§.j.de lega.ij. Solu.fateor si legasset simpliciter fundum meuianum.⁊ ita loqnitur ibi:sed qꝛ hic legauit alternatiue meuianum vel seianum ex comparatione istius seiani apparet an intellexit de totali vel de particulari.
2 ¶ † Sed quero quid si distinxit vt faceret plures fundos quod presumitur si inter vnam partem ⁊ alterā posuit vel fecit multa distincta confinia:secus quando non multum distincta. ita intelligit Bart. Respondeo ꝺm eum siue leget simpliciter meuianum non censet sensisse nisi de vno illorum. ⁊ sic de minori. vt.s̄.de lega.j.apud iulia.§.seio.⁊.l.qui ex pluribus.j̄.de verb. obliga.et ita debet limitari.l.caius.§.fi.quod etiam ibi videtur sentire glos.siue leget alternatiue meuianum vel seianum etiā si pretium seiani sit ita magnū quod equiualeat pretio omniū
3 illorum.ita videtur velle Bar.hic quod est notādum. ¶ † Secundum aliam lecturam.hoc dicit. si legatur totum aut pars illa pars non continetur in toto.hoc dicit. Et secundum istam lecturam iste fundus seianus non erat diuisus a meuiano. ⁊ in hoc differt a precedenti lectu.vbi erat diuisus:sʒ erat pars fundi meuiani cui imposuerat nomen seianum.⁊ pone etiam ꝙ diuisio nō erat facta causa faciendi plures fundos.⁊ sic erat vnus fundus tantum vocatus meuianus habēs plures partes quarum vna vocabatur seianus:legauit ergo meuianum vel seianum:et sic totū vel partem.dicitur hic quod appellatione meuiani non cōprehenditur illa pars que dicebat seianus postq̄ testator principaliter seu specialiter ipsam nominauit.pro ista lectura faciunt iura dicentia quod generalis clausula non refertur a specificata seu illa non comprehendit.vt.l. doli clausula.de verbo.obliga.et.l.stipulationes commodissimum. de peni.l.sanctio legum.de vulg.et pupil.l.coheredi.§. qui partem. de alimen.lega.l.alimenta.§.basilice.⁊ stichus nutricis. facit.l. cum ex filio.§.filio.de vulga.et pupilla. vbi in expressa vulga. non comprehenditur pup.tacita si fuit specificata: licet cōprehenderetur si non esset. Ista lectura sine dubio est vera in se:sed nullo modo videtur conuenire litere:quia text. dicit respondi non videri certa predia:idest certas partes legatas voluisse cedere ⁊c.nā deberet dicere affirmatiue.preterea certa predia ⁊c. quia potius censet sensisse de alijs partibus ⁊ non de illa parte specificata. Item non video ad quid. in fi. diceretur si fundi seiani pretium ⁊c.quia indistincte esset verum quod non videretur sensisse nisi de alijs partibus ratione quā supra dixi siue illa pars specificata distinguatur magna pecunia ab alijs siue non. ¶ Quero circa istam lecturam quis sit effectus huius decisionis. Respondeo quia si legatarius cui data est optio ⁊ debet eligi meuianum vel seianum:eligeret meuianum haberet alias partes.et non illam que vocatur seianns:econtra si eligeret seianum haberet illam tantum partem.secundum hoc ista
4 alternatiua inter totum ⁊ partem stat proprie. ¶ † Sed contra hoc oppo.extra glos.qd imo non stet proprie:sed resoluatur in coniunctam quando ponitur inter totum ⁊ partem sicut quando inter genus ⁊ speciem.vt.s̄.de au.et arg.leg.l. quintus. la.j. ante fi.ibi plane ⁊c.in text.in glos.et Barto.hic se infrascat. Tu dic quando primo nominantur partes seu species.⁊ postea vltimo loco nominatur totum seu genus procedit contrarium et alternatiua resoluitur in coniunctum. ⁊ ideo hic si dixisset lego seianum vel meuianum resolueretur in coniunctam.et sic posset petere:al's partes ex quo dixit seianum ⁊ etiam meuianum ex eo:quia dixit meuianum:sed in casu huius.l. que precessit nominatio totius non potest eligere nisi alterum: qꝛ stat proprie quod not. ¶ Sed contra hoc adhuc oppono extra gl. et docto.quod imo etiam si esset coniuncta inter totum ⁊ partem resoluatur in disiunctam.vt.s̄. de vsufruc.leg.l. titio fundus. Solu.ibi.quando ponitur coniuncta inter totum integrale ⁊ partem integralem vt est fundus qui constat ex duabꝰ partibus integralibus: scilicet proprietate et vsufructu: nisi sint simul iuncte non dicitur proprie fundus: sed dicitur ꝓprietas nuda vel vsusfruc.formalis. Si ergo lego tibi fundū vel vsumfruc.quia non potes habere vsumfruc.formalem simul cū proprietate exponitur et pro vel:vt sic proprietatem cum vsufruc. causali:vel vsumfruc.formalem distinctum a proprietate ratione contrarietatis.nos loquitur quando ponitur inter totum predicamentale ⁊ partem subiectiuam inter que non est cōtrarietas.⁊ sic copulatiua debet dare proprietatem ⁊ etiam alternatiua nisi quando resoluitur alternatiua in copulatiuam. vt s̄.dixi. ¶ Item adhuc opponitur extra glos. contra lecturam. de eadem.l.si titio fundus.vbi dicendo lego fundum et vsumfructum appellatione fundi etiam vsusfruc.continetur:lʒ non fuerit specificatum. Solu.ibi.ideo quia nomen fundi nō posset specificari in sola proprietate.et ideo comprehendit vsumfruc. causalem:sed hic nomen fundi meuiani potest verificari in certis partibus etiam remota parte que vocatur seianus.qꝛ pars fundi fundus est.vt.l.plane.in fi.de lega.j.sed proprietas nuda non est fundus:quia hoc totum quod dicitur fundus integratur ex duabus partibus vt dixi.similiter si legarē seruos meos vel stichum sub primo genere seruorum non comprehenditur stichus:quia potest verificari in alijs. ¶ Nunc pro declaratione glos.oppono inquantum dixi quod hic legatarius pōt eligere vel seianum vel meuianum.contra quod non possit eligere seianum:quia quando legatur genus ⁊ species censetur species exempta de genere.vt.l.si seruis vrbanis.§.fin. de lega.iij. Solu.si vni esset legatus meuianus ⁊ alteri seianus fateor qd primus nō posset eligere seianum.⁊ ita loquitur oppositio:sed

arg. limitationem ad tx.

si vtrũq; legetur eidem potest eligere qḋ vult. ꝛ ita loquitur ꝙ supra dixi. Item adhuc oppono qḋ nõ habeat necesse eligere sed possit petere vtrũq;. vt. s. de supellect. le. l. legatam. in prin. Sol. si legaret totum eidem etiam pars copulatiue fateor contrarium si noĩatio non fuit facta causa restringendi totum: sed ex superabundanti: secus quando alternatiue. ꝛ ita loquit̃ hic hoc intendit dicere glo. in distinctione quam ponit ex qua colliguntur iste oppositiones que non veniunt contra tex. sed contra id qḋ dixi pro declarando effectum istius legati alternatiue facti. Quando aũt enumeratio specierũ videatur fieri causa restringendi vel causa ampliandi. dic vt. l. quesitũ. §. fin. de fun. instru. Et predicta no. singulariter. qꝛ Bar. videtur quedã obscuritas: qꝛ offuscaret mentem vestram.

2 ☞ Relictum ciuibus indefinite ꝛ sic oĩbus censetur relictum cõi seu vniuersitati non ipsis tanq̃ singularibus: secus si esset relictum quibusdam ciuibus nominatis.

3 Quid in personis ecclesiasticis vt si sit relictum alicui prelato.

1 **Quibus ciuita.** ¶ † Relictũ administratoribus ciuitatum censetur relictum vniuersitati ipsarum ciuitatum non ipsis administratoribus. h. d. ẜm vnũ intellectum glos. Si quis ergo legat ancianis cõmunis bononie vel prioribus cõmunis Florentie non debet legatum distribui inter eos: sed applicatur cõmunitati ꝛ camere fiscali. † Secundum alium intellectum dicit qḋ relictum ciuibus indefinite et sic omnibus censetur relictum communi seu vniuersitati non ipsis tãq̃ singularibus. ꝛ sic non est distribuendum inter eos. ꝛ ita no. in. l. ciuitatibus. s. de lega. j. secus si esset relictũ quibusdam ciuibus nominatis ꝛ non administratoribus. † In personis autem ecclesiasticis de quibus glo. tangit dic ꝙ si relinquitur habenti administrationem: vt est episcopus abbas vel rector parochialis ecclesie qui dicuntur prelati. ꝛ habent̃ ad similitudinem tutoris vel curatoris censetur relictum ecclesie siue prelature siue sit expressum nomen proprium vel appellatiuũ vt supra de annuis lega. l. annua. §. a titia. nisi fuerit relictum a coniuncta persona: quia tunc indistincte censetur relictũ cõtemplatione persone quodcũq; nomen fuerit expressum. vt in c. requisisti. de testa. sed si nõ erat prelatus vt sunt canonici: tũc aut relinquitur omnibus canonicis vel canonicis indefinite ꝛ censetur relictum ecclesie. argu. huius secũdum secundã lecturam. ꝛ no. in. l. j. C. de sacrosanc. eccle. per docto. hoc verum puto nisi ex causa vel modo adiectis legato appareat cõtrarium vt relinqueret pro missis cantandis: quia tunc distribueret̃ inter eos. si autem vni vel quibusdam canonicis indistincte etiã si ab extraneo relinquatur relictum contemplatione persone vt in. d. c. requisisti. circa fi.

2 ☞ Quando aliqua lex habet plures lecturas: ꝛ quelibet approbatur per doctores: non tamen est dicendum qḋ legislator senserit de omnibus: sed de vna tantum: et alie per alias leges approbantur.

3 Quandocũq; testatoris verba non possunt adaptari ad vnum sensum quoquomodo: lʒ verisimile sit apud nos qḋ testator de illo sensu senserit: non tamen debemus secundum illũ sensum iudicare.

4 Si testator substituit aliquem si filius decesserit sine filijs masculis: ꝛ ipse decesserit cum feminis: ꝛ euenit casus in quo verisimile erat testatorem idem voluisse de feminis: an tunc substitutus excludetur a feminis.

5 Qualiter dicatur verbum ambiguum ꝛ de quo censeat̃ testator sensisse: ꝛ quando vitietur dispositio.

6 An recedat̃ a proprio significatu propter mentẽ defuncti.

1 **In ambiguo.** ¶ † Quando verbũ dubium potest simpliciter intelligi non censetur loquens de vtroq; intellectu sensisse: sed de altero tantum. Item si habet tantum vnum intellectum vel significatum. ꝛ constat quod testator de illo sensit non valet dispositio. h. d. Et sic habet duas partes vt in summario. secunda ibi itaq;. ¶ † No. ex primo dicto ꝙ quãdo aliqua lex habet plures lecturas. ꝛ quelibet approbatur ꝑ docto. non propterea est dicendum qḋ legislator senserit de omnibus: sed de vna tantum. ꝛ sic per alias leges alie approbantur. ¶ † Ex secunda parte nota vnam bonam regulã que proficiet tibi ad multa quod quandocũq; testatoris verba non possunt adaptari ad vnum sensum quoquomodo: licet verisimile sit apud nos qḋ testator de illo sensu senserit nõ propterea debemus ẜcõm illũ sensum iudicare: quia presumptione iuris cui magis statur q̃ presumptioni hominis cẽsetur potius de illo sensisse nisi appareat contrarium quo casu non valebit dispositio in aliquo sensu nec in illo quem verba importãt nec in illo quem nullo modo important: licet testator de illo senserit. † Et his diebus habui de facto cũ testator substituerit quẽdam si filius decesserit sine filijs masculis: ꝛ ipse decesserit cum feminis ꝛ euenit casus in quo verisimile erat testatorem idem voluisse de feminis: quia tamen ex verbis nullo modo poterat apparere ex verbis non poterat iudicari substitutum a feminis excludi. ¶ † Quero qualiter verbum dicatur ambiguum. Respondeo quando potest adaptari ad plures res vt hoc verbum stichum si testator habebat plures stichos. ꝛ hoc verbum fundum si habebat plures fundos non ergo censetur testator sensisse de omnibus. sed de vno tantum. Sed de quo. Respondeo primo casu: quia expressit nomen proprium. et sic sensit de certo. ꝛ constat de quo pertinet declaratio ad heredem. vt. l. si quis a filio. §. si plures. de leg. j. Secundo casu: quia nõ expressit nomen proprium: ꝛ sic non sensit de certo videtur sensisse de minori. vt. l. apud iul. §. seio. eo. titu. ꝛ. l. legato generaliter. §. fi. Item poterit dici ambiguum quando potest intelligi omnino diuersis modis ꝛ contrarijs vt in exemplo glo. aio te eacida ꝛc. vel quando non contrarijs. ꝛ tunc etiam nõ censetur sensisse de vtroq;: sed de altero sed quero de quo. Respondeo si vnus intellectus facit rem valere: alter non censetur sensisse de primo vt. j. eo. quoties. la. ij. Item si vnus intellectus est benignior altero censetur sensisse de benigniori. vt. j. eo. si fuerit. in fi. Quando autem esset omnino incertum nec esset aliqua ratio propter quam magis videatur sensisse de vno q̃ de altero videt̃ dispositio vitiari propter incertitudinem. argu. j. eo. si fuerit. ¶ Nũc glos. contra primum dictum apponit de. l. si alij. de vsufru. leg. et soluit multis modis. Tu dic qḋ non contradicit: quia text. hic dicit quod non videtur sensisse de vtroq; significatu: sed de altero tantum. Ibi vero dicitur quod si est vnus significatus magis proprius q̃ alter vt hoc verbum fundus q̃ proprie loquendo significat proprietatem ꝛ vsumfruc. sed improprie aliquando adaptatur ad proprietatem solam in dubio si nõ apparet de voluntate testatoris: licet reuera voluerit legare solã proprietatem: non tamen debetur proprietas integra cũ vsufruc. ꝛ ita vult illa. l. Sed si constaret qḋ voluerit legare solam proprietatem illa sola deberetur: licet non proprio vocabulo fuerit vsus: quia hoc verbum fundus non est omnino impertinens: imo etiam adaptatur ad proprietatem cum consistat ex proprietate ꝛ vsufruc. sicut hoc verbum charte non est omnino extraneum ab hoc verbo libros: qꝛ libri ex chartis conficiunt̃ vt. l. librorum. §. qḋ tamen cassius. de lega. iij. ꝛ per hoc nõ obstat ẜcõm dictum huius. l. qꝛ loquitur quando nullo modo potest adaptari. ¶ † Item opponit glos. ad secundum casum. de l. non aliter. de lega. iij. vbi receditur a significatu propter mẽtem defuncti: sed hic dicitur quod non: imo vitiatur dispositio. Sol. per ea que supra dixi. Ibi loquitur quando verbum testatoris habet vnum significatum proprium ꝛ alterum nõ ita proprium qui sibi datur a consuetudine vel a iure quo casu si apparet ꝙ intellexit de proprio non vitiatur dispositio: sed receditur a proprio. ꝛ ita loquitur ibi. hic vero quando non habebat nisi vnum ꝛ ad sensum testatoris nullo modo poterat adaptari nec ẜcõm proprium nec ẜcõm improprium vt si volebat legare bouem ꝛ dixit fundum. hoc intellige qñ constat ꝑ aliquas coniecturas precedentes ꝙ volebat legare bouem: non tamen constat ꝙ voluerit appellatione fundi bouem contineri. vnde si vtitur vocabulo fundi ignoramus an hoc fecerit per errorẽ an penitentia ductus. ꝛ ideo nihil est in legato: sed si constat ꝙ nec errauit nec penituit: vt qꝛ dixit cum dixero fundum. intelligo de boue vel dicit lego hunc fundum ostendendo ad oculum bouem. ꝛ tunc debetur bos. vt nota. in. l. si quis in fundi vocabulo. s. de lega. j.

2 ☞ Si legatur tibi fundus si dederis. x. lʒ nõ specificet̃ ꝑsona nec conferat̃ declaratio in aliquem futurũ euentũ: tñ nõ vitiat̃ legatũ ꝛ intelligitur heredi a quo consequeris legatum. Grauamẽ in dubio intelligitur impositum heredi: licet nõ fuerit specificatum.

Dictio alius quid implicet.

3 Si quis impetrat a principe in mei fauorem aliqḋ rescriptum concernens statum persone: puta restitutionẽ ab infamia vel simile acquiritur mihi etiã ignoranti nõ sic in alia impetratione cõcernente patrimonium: qꝛ requiritur ratihabitio.

1 **Paulus respon.** ¶ † Dandũ gratia cõditionis implẽde etiã legatum ꝛ fideicõmissum possunt cõferri tam in personam certam q̃ in incertã dũmodo veniat certificanda in aliquem futurum euentum in quem confertur. ꝛ ille euentus subsequatur etiam ignorante testatore: al's secus. h. d. cum. l. sequen. ꝛ se. vsq; ad. §. fina. qui incipit si tibi a posthumo.

2 ¶ † No. tamen ibi. primo casu ꝙ si legatur tibi fundus si dederis. x. lʒ nõ specificet̃ persona nec conferat̃ declaratio in aliquẽ futurum

futurum euentum nihilominus nõ vitiatur: q intelligitur: sc3 heredi a quo consequeris legatum. vt.j. de statulibe.l. qui pecuniam. sicut et grauamen in dubio cense impositũ heredi: l3 non fuerit specificatũ. vt.l.si seruus.§. qui margaritã. de leg.j. et sic incertitudo ex parte grauati nocet vt ibi. sed ex parte honorati nocet si nõ esset cõmissa declaratio in aliquem futurum euentum. Idem si fuit cõmissa et non fuit secutus vel fuit secutus non tñ taliter q declarauerit. vt.j.eo. si fuerit: al's secus vt in.l.quidam relegatus. ¶ Et no. in illa.l.tex.cum gl. de illa dictione alius qd implicat et intelligitur sm precedentia. Aliqñ aũt non implicat. vt no. in aut. qui semel.C. quomodo et quando iudex. in glo. super verbo aliud. et.s. de procu. non solum.§. quesitum. super verbo ceteros. et adde qd no. de ista dictione in l.necesse.s.de in diem adiec.

3 † Item innuit iste tex. ibi. dum dicit anteq id sciret decessit &c. qd si quis impetrat a principe in mei fauorem aliqd rescriptum concernens statum persone: puta restitutionẽ ab infamia vel simile q acquirit mihi etiã ignoranti: nõ sic in alia impetratione cõcernente patrimoniũ: q requiritur ratihabitio. et ita põt intelligi qd no. Inno. de conces. preben. q cunctis. lib.vj. et vide qd no. Bar. in.l.fi.C. de sen. passis. et Cy. in.l.beneficium. de consti. princi.

2 ¶ Si testator dixit relinquo tibi et posthumis qui nascentur ex tali: et sic fuit locutus in plurali: tũc oẽs posthumi quotcũq nascantur loco vnius habentur.

Quidam relegatus.

Si tibi et posthu.

1 ¶ † Posthumus q nõ nascit nõ facit partẽ. Si vero plures nascant quilibet cũ suo cõiuncto admittit in virilẽ. h.d. cũ.l.seq. et sequẽti vsq ad.§.cũ quidã. Et istud vltimũ est multum singulare et procedit propter duo: scilicet q testator locutus est in singulari dicendo posthumo. et sic non putabat nasci nisi vnum. ¶ Itẽ q legauit persone que non erat in rerum natura. nam verisimile est qd si sciuisset plures nasci cuilibet puidisset. et presumit ista.l. q prouidisset cuilibet pro rata vna cum coniuncto sicut prouidit vni quem solũ putabat nasci: q equaliter ei reliquit vna cũ cõiuncto.

2 † Sed si fuisset locutus in plurali vt relinquo tibi et posthumis qui nascentur ex tali: tũc oẽs posthumi quotcũq nascant loco vnius haberentur: q nominati simul per nomẽ appellatiuum sicut si essent iam nati. vt in.l.interdum. de here. insti. et.l.si titius fundum. tene mẽti perpetuo. Et predicta vera qñ loquendo in singulari relinquit principaliter et primo loco posthumo: s3 si nõ principaliter sed ipsum surrogasset loco alterius: tunc quotcũq nascãtur non est credendum testatorem voluisse qd plus habeant inter oẽs q ille cuius loco ipsos surrogauit: puta mãdat testator q si filius decesserit sine filijs hereditas sua restituatur vel perueniat in titium et etiam in seium et posthumum qui nascetur ex seio: pone ergo q seius decessit anteq filius et plures posthumi nati sibi fuerũt an habebit quilibet virilẽ cũ titio. Certe nõ: q non debent esse melioris cõditionis q seius eorũ pater: sed ipse noluit q seius esset melioris conditionis q titius: imo equalis ergo et oẽs posthumi eius simul debebunt esse equales titio. et ita intelligo hic determinationem Bar. nã si fuisset locutus in plurali. vt Bar. ponit: tunc etiã si nõ essent surrogati loco alterius haberentur pro vno.

2 ¶ Qñ cõmittit electio psone etiam si per verbũ qd importat liberã voluntatẽ: puta cui vellet non vitiatur dispositio.

Utrum ita.

Cum quidam.

1 ¶ † Substantia legati vel fideicõmissi in alterius arbitrium committi nõ potest: sed electio persone sic. h.d. et semper allegatur. Intellige electio persone: sc3 incerte de certis vt vni ex liberis vel vni ex liberis: q non facta electione non redditur legatum nullũ: imo admittuntur oẽs. vt hic in gloss.j. Sed si certe de incertis: puta relinquo cui heres meus dare voluerit non valet: imo est dispositio captatoria dependens mere ex voluntate heredis: quia non secuta electione non reperiretur persona vel persone que ad legatum admitterentur nec est dicendum q omnes persone mundi admittãtur: q esset derisorium. et breuiter de hoc est casus in.l.illa. insti. de heredi. insti. non sic quãdo declaratio persone incerte de incertis cõmitteretur in alium futurum euentum et non in declaratione heredis vel tertij vt est casus.s.eo. quidam relegatus. et tetigi de hoc in.l.j.s. de lega.ij.

2 † No. etiam hic q quãdo cõmittitur electio persone etiam si verbum quod importat liberã voluntatem: puta cui vellet: nõ vitiatur dispositio. et idẽ si electio rei: sed quãdo cõmitteretur substãtia legati: tunc distinguitur an per verbum quod importat liberam volũtatem et nõ valet

vt hic: an per verbum qd importat arbitrium boni viri. et tunc secus vt.l.fi. de lega.j. dic vt plene dixi in.d.l.j. de lega.ij.

Quesitum.

1 ¶ † In fideicõmisso coheredibus relicto intelligitur portio p modo oneris eis iniuncti: al's debetur pro hereditarijs portionibus. dic vt plene habet in.l.quoties. cum.l.seq.j. ad trebel.

2 ¶ In casu quo requirit alterũ superuixisse vel premortuum esse non sufficit eos simul decessisse: vt hic.

3 Quid si esset casus in quo nõ requirit alterum superuixisse vel premortuũ esse: sed sufficit alterũ non superuixisse.

4 Si duo mortui sunt vno impetu: vel vno casu: puta vna ruina vel vno naufragio: vel vno bello: tñ non constat quis eorũ primo emiserit spiritum nec q simul emiserint in quo casu presumatur vnus premortuus alteri: aut qñ est pater vel mater et filius et qñ non presumitur hoc.

5 Si cõstat q ambo sunt mortui non tamen vno casu nec in vno loco nec constet quis eorum primo: tunc ille qui dicit aliquem premortuum: habet necesse probare si hoc est causa sue intẽtionis: idem de illo qui dicit aliquem superuixisse.

Si inter virum.

1 ¶ † Ad confirmationem donationis facte inter coniuges sufficit donatorem donatario nõ superuixisse. h.d.

2 † Et aduertendum q ista.l. cum tota.l.se. et.l.qd de pariter. cum duabus se. et.l.cum puberem. cũ.l.seq. tractant de vna materia satis confusa: sc3 de duobus simul morientibus seu quando non apparet quis primo et qs vltimo mortuus sit quam Bar. tractat in illa.l. qd et pariter: sed satis confuse. Tu aduerte ad tres casus: q interdum constat q duo simul et vno casu mortui sunt et etiam cõstat q neuter ipsorum emisit spiritum ante alium: sed ambo simul: et de isto casu loqtur ista.l. et etiam sequens vsq ad.§.cum in libello. et etiam in §.si maritus. nam tunc postq cõstat qd neuter ipsorũ mortuus est ante alium et neuter superuixit nõ presumitur alterum esse premortuum nec alterum superuixisse: quia in incertis nõ certis locus est coniecturis. vt.l.continuus.§. cum ita. de verbo. obliga. et ideo si esset casus in quo requireretur alterum supuixisse vel premortuum esse non sufficeret eos sic simul decessisse pone plura exempla que habentur in.l.qd et pariter.

3 † Si autem est casus in quo non requiratur alterum superuixisse vel premortuum esse: sed sufficiat alterum non superuixisse: tunc sufficit: q perinde locũ habet dispositio ac si premortuus esset vt in casu huius.l. nam sicut si donans esset premortuus confirmaretur donatio: quia nõ superest persona que possit reuocare ita et si simul moriatur cum donatario: q eadem subest ratio: non dico qd simul moriendo videatur premori: sed perinde confirmatur ac si esset premortuus ex quo non superuixit. Itẽ est in casu.l.sequentis.§.si maritus. q ibi requirebatur ad hoc vt stipulatio committeretur q mulier moreretur in matrimonio. vnde sicut cõmitteretur si premoreretur viro. ita et si simul moriatur: q verum est dicere qd in matrimonio moritur. et sic sufficit eam non superuiuere non ergo ille.§. cõtrariatur huic l. imo concordat. sed ideo videtur contrariari: quia hic requirebatur qd vir qui donauerat non superuiueret vxori. vnde si simul moritur: q non superuiuit perinde est ac si premortuus esset: et sic videtur probare ista lex qd vir fingatur premori: sed ibi probat tex. qd mulier fingatur premori: sed hoc propter diuersitatem casuum: quia ibi requirebatur mulierem nõ superuiuere: ideo ipsa fingitur premori. hic requirebatur virum nõ superuiuere. de hoc etiam habetur in.l.sequen. in princi. q ibi erat casus in quo sufficiebat alterum non superuiuere vel non premori.

4 † Interdum eñ constat qd duo mortui sunt vno impetu vel vno casu: puta vna ruina vel vno naufragio vel vno bello: tamen non constat quis ipsorum primo emiserit spiritũ nec etiam constat de contrario qd simul emiserint et isto casu: q sumus incerti est dare casum in quo lex presumit qd vnus sit premortuus alteri secundum ordinem nature. videlicet quando est pater et filius et mater et filius. nam sicut naturale est qd premoriatur pater et mater. iuxta not. in.l.nam et si parẽtibus. de inoffi. testa. ita et ius presumit: q ars sequitur naturam inquantum potest. et iste est casus in.§.cum in bello. fallit hoc in tribus casibus: sc3 fauore patroni ne excludatur a successione liberti. vt in.§.si cũ filio. eadem.l. Item fallit quãdo filius esset impubes propter fragilitatem etatis: q ius presumit ipsum premortuum. vt in.§.si.eiusdem.l. Et quod dixi de patre et filio idem per omnia de matre et filio. vt.j.eo. cum pu. cũ.l.seq. Tertio fallit quando esset facta substitutio hoc modo: si decesserit sine liberis: et ipse decessit simul cum liberis et non constat quis primo. nam q illa conditio censetur apposita fauore liberorũ et nũc istum fauorem non potest operari videtur decessisse sine liberis. et sic liberi videnť premortui ne excludatur substitutus

k ij

al. singl. declarat ista

iste primus casus est parui quia vix poterit constare q certo fuissent mortui hoc.§. l. qm duos? t. co. m. l.

et hic est casus in.l.ex facto.§.si quis autem.in fi.ĵ.ad trebel. Si aūt non sit inter istos ordo nature eo modo quo dixi: q2 nō est pater vel filius etiam si cōsanguinei vel fratres ⁊ etiam si vnus sit antiquior altero nō presumit lex ꝙ vnus sit premortuus alteri.⁊ ideo vbi esset necesse alterum premortuū nō sufficit eos sic simul perijsse si non potest constare illum primo spiritum emisisse.⁊ hoc intendit.l.qđ ⁊ pariter.in pluribus exemplis ibi

5 positis.cum.l.seq.† Interdum enim constat ꝙ ambo sunt mortui non tamen qđ vno casu:puta vno bello vna ruina vel naufragio:imo vnus mortuus est in vno loco:nec etiam cōstat qs eorum primo.et tunc ille qui dicit aliquem premortuum habet necesse probare si hoc est causa sue intentionis et similiter ille qui dicit aliquem superuixisse habet necesse probare ⁊ nisi probet succumbit.vt.ĵ.ad trebel.l.eum qui.nisi in casu.l. qui ex liberis.ĵ.de secun.tabu.per rationem quam no. glos.ĵ.l. proxi. in glos.magna.Ex his apparet glos. que est hic dum in principio exponit:idest superuixisse non probatur non esse necessarium:q2 idem est si probatur qđ non superuixit:imo simul emiserunt spiritum.¶ In tex.ibi.vbi mulier presumitur premortua:sed certe hoc ibi non dicitur:sed solum ꝙ non superuixit ⁊ hoc sufficit perinde ac si esset premortua. vt dicatur in matrimonio decessisse.et ideo solue vt supra dixi.¶ In fi.glo.ibi.sed quasi relictū hoc nō est bene dictum:q2 si confirmaret quasi relictum non sufficeret donantem non superuixisse:sed requireretur premortuū esse sicut requiritur ad confirmationem relictorum:alias non valet.vt in.c.idem est.dic ergo ꝙ l3 donatio sit a principio nulla:⁊ per seipsam non confirmaret̄ tractu tēporis si lex hoc non diceret: q2 tamen eadem lex que dicit eam non valere a principio. dicit eam confirmari ex postfacto per mortem donantis potest confirmari:q2 a pari potentia procedit confirmatio a qua processit annullatio. Quare aūt lex voluit eam cōfirmari.dic vt in fi.glos.q2 cessant cause ꝑpter quas voluit annullare.

2 ☞ Si duo impuberes mortui sunt:vnus primo:alter postea incontinenti an iste alter transmittat hereditatē primi ad substitutum heredem suum an beneficium restitutionis.

3 Quid in absente causa reipublice qui moritur hereditate non adita.

4 Licet ista verba primus ⁊ vltimus sint cōparatiua:⁊ vnus dicatur respectu alterius:tñ quodlibet eoꝝ potest sumi nō cōparatiue seu vt nullum faciat correlatiuum.

1 **Qui duos simul.** ¶ † Ultimus seu supremus dicitur quē nemo sequit̄ etiā si nullus precedat.Et proximus seu primus dicit̄ quē nemo precedit etiā si nemo sequatur.⁊ sic idē pōt dici primus ⁊ vltimus.h.d. Et pōt loq hic etiam eo casu quo constabat ambos simul mortuos et neminē alterum emisisse spiritum:sed simul. Idem est qñ non cōstat qđ simul mortui sint:imo in diuersis locis nec etiam constat quis primo emiserit spiritum vt etiam:tunc substitutus primo morienti admittatur ad hereditatē vtriusq3 ex presumpta voluntate defuncti qui voluit substitutū habere hereditatē vtriusq3 sc3 vnā immediate alterā mediate.si constaret quod vnus esset premortuus alteri.argu.l.heredes mei.l. cum ita.ĵ. ad trebel. in fi.vbi probatur ista ratio.⁊ hic casus in.l. qui ex liberis.ĵ. de

2 secun.tabu. ¶ † In text.ibi.in ea tñ hereditate etiam ante defuncti ⁊c. Sed hoc quomodo potest esse si simul mortui sunt isti impuberes:licet vnus primo alter postea incontinenti. nā ille alter non potuit adire hereditatem primo morientis. tum q2 erat pupillus:quia non potest adire sine tutore. tum q2 ꝑpter continuatam mortem non presumitur habuisse notitiam hereditatis sibi delate.ergo non transmittit ad substitutum heredem suum.vt.l.qñ.C.de iure delibe.ergo falsum est qđ reperiatur in eius hereditate.dixit Jac.de are.verū esse ꝙ nō trāsmisit hereditatē.sed q2 erat minor:⁊ in articulo mortis ledit̄ trāsmittit beneficium restitutionis mediante quo potest eius heres consequi dictam hereditatē petendo se restitui ex persona

3 istius vltimo decedentis ad potētiam adeundi.† sicut in simili in absente causa reipublice q in absentia morit̄ hereditate non adita.vt.l.pantonius.s̄.de acqui.heredi.q2 trāsmittit de equitate non de rigore cum lesio non fuerit completa ipso viuente et istam opi. totus mundus sequitur.⁊ ita practicatur ⁊ quotidie consulitur nec est textus in mundo qui nos vrgeat ad hoc dicendum nisi iste qui non potest aliter intelligi ꝯm Docto. tñ iste intellectus nō videtur bene congruus huic litere que dicit qđ reperit in hereditate vltimi hereditatē primi.⁊ tunc non reperirent hereditatem primi: sed beneficium restitutionis quo mediante posset illā consequi.preterea postq̄ simul perierunt non potest dici ꝙ ledatur ratione minoris etatis. nā tūc illud procederet quādo nō simul:s3 diuersis temporibus quo casu si non fuisset minor iste superuiuens presumitur quod fuisset diligens in adeundo:sed q2 fuit minor non fuit diligens.⁊ ista est causa restitutionis:sed postq̄ simul mortui sunt etiā si fuissent maiores non potuisset iste superuiuens fuisse diligēs in adeūdo:q2 ita propinquus morti non poterat deliberare.⁊ ideo videtur qđ iste tex.debeat aliter intelligi:videlicet quādo isti pupilli erant inuicem substituti pupillariter quo casu vno mortuo alter statim per.l.efficitur sibi suus heres etiam ignorans per.l.sed ⁊ si plures.§.possum.s̄.de vulga.et pupil.⁊ tunc bene est verum qđ substitutus in hereditate vltimi reperit hereditatem primi non tanq̄ aditam:sed tanq̄ adeundā:sed si nō essent substituti:tunc quia hereditas primi deuoluitur ab intesta. et non ex iudicio patris non potest dici qđ efficiatur suus heres fratri.⁊ sic obstaret oppositio: quicquid tñ sit communis opi. est illa quam.s̄.dixi.sed in puncto iuris non puto qđ possit sustineri in casu huius.l.¶ In tex.ibi.sed superior sentētia:sc3 vt vtriq3 succedat substitutus et cuilibet eorū immediate postq̄ quilibet dicitur vltimus:sed contra:q2 testatoris volūtas non fuit qđ succederet nisi vni cum illud relatiuum qui qñ ponitur distributiue in vno tantū verificetur.vt.ĵ.eo.si fuerit.ergo cum non constaret cui ⁊ vni tantum debeat succedere nulli succedat vt ibi. Solu.imo voluit qđ succederet vtriq3 vni immediate:sc3 vltimo morienti:alteri mediante illo: scilicet primo morienti: sed licet casus non ita eueniat non fit contra mentem defuncti qđ succedat vtriq3 immediate per.d.l. heredes mei.§. cum ita. ad trebel.nec etiam repugnat significatus verborū postq̄ vltimus dicitur quem nemo sequitur: et sic vterq3 potest dici vltimus.Cum igitur voluntas defuncti non refragetur nec verborum significatus non debet excludi. vt.l. ab omnibus.s̄. de

4 leg.j.¶ † No.ergo quod licet ista verba primus ⁊ vltimus sint comparatiua ⁊ vnus dicitur respectu alterius:tamen quodlibet eorum potest sumi non comparatiue seu qđ nullam faciat correlationem.

1 **Cum in bello.** ¶ † Si vno casu decessit pater ⁊ filius prius pater decessisse presumitur nisi fauor patroni contrariū suadeat vel nisi filius sit impubes.hoc dicit.cum.§.seq.⁊.§.fin.huius.l.declara. vt dixi s̄.l.proxi.Et intellige vt.s̄.dixi quando non constabat qđ aliquis illum primo spiritum emisisset.et potest esse ꝙ primo pater ⁊ postea filius.vnde lex presumit qđ pater. si autem constaret ꝙ ambo simul emiserint spiritum lex nō presumeret qđ pater per prius.⁊ ideo ista mater excluderet̄ ab hereditate filij: q2 nō potest dici ꝙ habeat heredem cum sit mortuus in patria potestate sicut dicitur mori in matrimonio vxor que morit̄ simul cum viro.vt.ĵ.§.si maritus.

1 **Si maritus.** ¶ † Per hunc.§.dicūt doc.si statutum dicat qđ vxore decedente in matrimonio vir lucretur dotem et ambo simul moriantur etiam si nullus ante alium emisit spiritū:⁊ hoc constat maritus trāsmittit ad suum heredem lucrum dotis:secus si diceret statutū vxore premoriente:quia tunc maritus debet superuixisse. vt.l. quod de pariter.ĵ.eo. Item aduertendum quod iste.§. differt ab illa.l.quia hic decessit vxor et simul cum marito.ibi vero decessit vxor simul cum stipulatore dotis:et sic sunt casus diuersi non contrarij.

2 ☞ Qui agit habet necesse probare testatorem de se sensisse.

3 Relatiuum quis vel qui non distribuit nisi de vno.

Quid in distributiuo si quis vel quisquis.

1 **Si fuerit legatum.** ¶ † Incertitudo persone legatarij ꝑcedens ex euentu casus in quē legatū confertur vel ex ꝓlatione defuncti vitiat legatū ademptionem autem nō vitiat.h.d.vsq3 ad.§.plane. ¶ In tex.ibi.s3 si legatis.supra posuit tria exempla qñ dubitatio prouenit ex euentu casus hic ponit alia tria quando prouenit ex prolatis

2 defuncti.† Et no.hic mirabile: q2 legatum videbatur magis fauorabile q̄ ademptio.⁊ ideo minus videbat̄ debere vitiari ratione incertitudinis.⁊ tamen hic dicitur cōtrarium qđ magis vitiatur ⁊ ratio potest esse:quia in legato qui agi habet necesse probare testatorem de se sensisse: sed in ademptione tractatur de exceptione competente heredi et fauorabilior est exceptio q̄ actio.argu.l.arrianus.de actio.⁊ obligatio. ¶ Item magis fit interpretatio in fauorem heredis in dubio tanq̄ plus dilecti q̄ legatarij.huic tamen legi fortiter obstat.l.precedens. circa princip.per quam videtur qđ quilibet istorum admittatur ad legatum:q2 quilibet potest dici primus postq̄ non constat qđ alius ipsum precedat. Solu.hic si appareret qđ vnus prior q̄ alter ille solus admitteretur.ibi vero licet appareret qđ vnus prior q̄ alter esset mortuus non tamen substitutus admittere tur ad hereditatem solius vltimi:imo etiam ad hereditatē primi illa

mi illa mediante vt ibi dixi.⁊ sic est diuersitas casuum: quia hic erat dubitatio circa personas que veniebant admittende ad cõmodum ibi erat circa personam in cuius bonis vel hereditate substitutus veniebat admittendus. et sic magis nocet incertitudo in personis actiuis ꝙ passiuis vt sic dicam. ¶ Item fortiter obstat.l.qui filiabus.§.j.de lega.j.que loquitur in personis actiuis et vult ambos admitti. 3 † Solu. hic fuit positum relatiuum quis vel qui quod non distribuit nisi de vno vt hic est casus singularis: vnde cum de illa sit incertus vitiatur dispositio. Ibi vero est distributiuum si quis vel quisquis que distribuunt etiam de pluribus: vnde si dixisset testator si quis masculus prior nascetur ex tali et nascantur duo et ignoratur quis prior quilibet admittitur ad legatum insolidũ sicut quilibet nascitur insolidum per istam.l. Sed hic dixit ei qui prius nascetur vel capitolium ascenderit.et hoc tene menti: quia alibi non ita bene habetur quod istud relatiuum qui non distribuat nisi de vno: et ad hoc semper allegatur ista lex. ¶ Ultimo not.glos.magistram.super verbo ademptionem ad quam semper recurritur. In prima glo.ibi.alias non valet supple ab ipso principio.et ideo non reconualescit ex postfacto etiam si appareat quis primo monumentum fecerit. et hoc intendit dicere glos.sed non placet: quia contrarium quod.j. allegat loquitur quando incertitudo non committitur declaranda in aliquem futurum euentum: alias non vitiat etiam si relinquatur incerte persone de incertis.vt.s.eo.quidam relegatus.vnde hic etiã si non dixit ex eo generatis nec subintelligatur non redditur nullum a principio: sed ex postfacto propter incertitudinem superuenientem ex casu.

1 **Plane si ita.** ¶ †Si dubitatur quis primo natus sit: ille presumitur primo natus ex cuius natiuitate mater consequitur libertatẽ. hoc dicit. Et quia hic consecutura erat libertatem si primo pareret masculum presumitur masculus primo natus: sed si erat consecutura si primo pareret feminam presumitur femina primo nata: quia hoc introducitur in fauorem matris. Sed si non tractaretur de fauore libertatis consequende per matrem: tunc masculus tanꝙ fortior presumeretur primo natus. argu.s. proximo §.cum in bello.vbi filius adultus tanꝙ fortior presumitur superuiuere.

2 ☞ Relatiuum qui quãdo non distribuat de vno tantũ.

1 **Quoties libertis.** ¶ †Si relinquatur in certo de certis certificando ex aliquo futuro euentu censetur cuilibet eorum relictum sub conditione si ille futurus euentus in personam suam eueniat.h.d.facit.l.cum quidam.de lega.ij.vbi si relinquitur vni ex libertis quẽ heres elegerit cuilibet videtur relictum sub conditione si fuerit electus ⁊ si nullus fuit electus omnes admittuntur. ⁊ ita videtur qđ si nõ apparet quis superuixerit heredes omnium admittantur: sed in contrarium quod nullus heredum admittatur. vt.s.l. proxima.⁊ ea que ibi dixi.quia testator non videtur sensisse hic nisi de vno: quia dixit ⁊ ei qui nouissimus ⁊c. nec obst. contrarium: quia ibi euenit incertitudo facta heredis non eligentis.⁊ 2 hoc not.pro limitatione.l.precedẽtis.† quia tũc relatiuum qui non distribuetur de vno tantum.

1 **Quoties in.** ¶ †In dubio fit interpretatio vt potius res valeat ꝙ pereat ad hoc semper allegatur. Adde quod dixi,s. eo.in ambiguo. et quod in nota. in.l. veteribus.s. de pactis.

2 ☞ Copula cadit inter diuersa: sic et alternatiua.
Tria ⁊ duo separata faciunt quinqꝫ: sed tria ⁊ duo: qꝛ insunt in illis rebus non faciunt quinqꝫ.

3 Si per schedulã cõfitearis te esse obligatum in mille cũ quingentis apud te depositis: videtur ista confessio intelligi vt sis debitor in mille quingentis: sis ergo cautus dicere cõputatis quingentis apud me depositis.

1 **Is qui ducenta.** ¶ †Dictio cũ censetur copulare diuersa sicut dictio et. hoc dicit. et semper alle- 2 gatur† quod copula cadit inter diuersa sic ⁊ alternatiua.vt.j.de vi et vi arma.l.j.§.ait.pre.or.et ibi not. Et not. hic quod tria ⁊ duo separata faciũt quinqꝫ. sed tria ⁊ duo: quia insunt in illis tribus non faciunt quinqꝫ. ¶ In tex.ibi. incidunt in ambiguitatem: quia possunt verba dupliciter intelligi dum dixit cum ducentis.primo idest computatis ducentis. ⁊ tũc trecenta tantum essent legata: scilicet illa ducenta deposita et centum vltra. Secundo potest intelligi cum ducentis: idest vltra ducenta: ⁊ sic ambe summe videntur legate. ⁊ istam interpretationem iurisconsultus amplectitur: quia in illa dictio cum ponitur pro ⁊. vt.l.titia.§.nihil distat.de lega.j. Sed si dixisset lego ducẽta q̃ apud eum deposui ⁊ trecẽta. clarum esset ergo ⁊c. 3 †Et no.hanc.l.⁊ sis cautus si per schedulam confitearis te esse obligatũ in mille cũ quingẽtis apud te depositis: qꝛ ista cõfessio videt intelligi vt sis debitor in mille qngẽtis.sis ergo cautus dicere cõputatis quingentis apud me depositis.

1 **Si quis leget.** ¶ †Si seruus nominatus potest accipi vt res legata et etiam vt persona legatarij in dubio accipitur vt res legata.⁊ hoc dicit.notabiliter valde. ¶ In tex.ibi.dubitatur.⁊ oritur dubitatio: quia illa verba cum dione possunt referri ad verbum attitio quod immediate precedit. et tunc capietur vt persona legatarij. ¶ Item possunt referri ad verbum attitio quod immediate precedit.⁊ tunc capietur vt persona legatarij.et istud magis videbatur vt potius determinaret id quod immediate precedit ꝙ qđ mediate.vt.l.si idem.cum eodem.in fi.cum ibi no.s. de iurisdi.om.iudi. ¶ Item quia ex hoc minus grauatur heres.et tamen contrarium est quod est mirandum: ⁊ difficile est assignare rationem decessionis. ¶ In textu ibi.maxime ergo etiam si habet iustam causam legandi illi dioni. idem erit propter hanc dictionem: maxime iuxta nota.in.l.illud.ad.l.aquil. contrarium tamen putarem: et credo qđ ista dictio hic abundet: quia si suberat causa legandi cũ plura concurrant pro ista interpretatione quod ponat vt persona legatarij: puto sic esse interpretandum.

2 ☞ Stipulatio penalis ⁊ verba eius intelliguntur secundum precedentem stipulationem.

3 Quid si precessit stipulatio de pluribus dandis aut fiendis: sꝫ cepit stipulatio penalis a precedenti conditione si hominẽ: aut fundum non dederis.

1 **Cũ ita stipulationẽ.** ¶ †Si precedit stipulatio de plurib⁹ dandis vel fiendis copulatiue penalis stipulatio subiecta si cõtra fiat committitur in vno non dato vel non facto: licet aliud datum vel factum sit qualitercunqꝫ fuerit concepta: siue copulatiue si hoc ⁊ illud non dederis vel non feceris quo casu res est clara: siue disiunctiue si hoc aut illud quo casu res nõ est ita clara: quia illa disiunctiua ponitur hoc casu pro coniuncta ratione precedentis stipulationis coniuncte: siue singulariter siue particulariter: puta si quod eorum non dederis vel non feceris quia eodem modo intelligitur. hoc dicit in effectu. Adde siue etiam simpliciter: puta si non dederis vel non feceris seu si contra feceris: quia eodem modo intelligitur si non feceris vel nõ dederis: scilicet hoc et illud.et contrafacere videtur vnum non 2 dando vel non faciendo.†Et sic no.qđ stipulatio penalis ⁊ verba eius intelliguntur secundum precedentem stipulationem. Si ergo precederet stipulatio alternatiua: quia promisisses hominem aut fundum.et si non dederis promittis centum nomine pene: tunc illa verba si hominem aut fundũ non dederis intelligũtur: idest si nec hominem nec fundum dederis ex coniecturata mente contrahentium.nam cum fuerit actum vt vnus detur.dando vnum non contra facit: sed tunc demum contra facit: quando neutrum dat.et ideo cum stipulatio penalis intelligatur concepta in casu quo contra faciat. Illa alternatiua resoluitur modo predicto si nec fundum nec hominem dederis.vtilius tamen est ita concipere. vt in.§. sequenti. in ver. quis autem plura: quia alternatiua aut inducit dubitationem secundum intellectum logicalem. et hoc est quod intendit de- 3 clarare sequens.§. † Quid autem si nulla precessit stipulatio de pluribus dandis aut fiendis: sed cepit stipulatio penalis a precedenti conditione si hominem aut fundum non dederis ꝑ istum textum in principio. qui loquitur simpliciter in textu ibi si hominem aut fundum non dederis supple quos primo copulatiue dare promiseras vt colligitur ibi. dum dicit pluribus rebus quas fieri volumus: potest etiam intelligi vt dixi quod non precessit stipulatio de ipsis dandis.et tunc erat magis dubium: quia non possumus istam alternatiuam interpretari ratione precedentis promissionis copulatiue. et ideo videbatur quod deberemus stare proprio significatui ipsius. Sed si promittis centum si hominem aut fundum non dederis videtur a contrario sensu tacite actum quod si hominem aut fundum dederit non promittis.si ergo dedisti hominem.et non fundũ: licet verum sit quod hominem aut fundum non dedisti: quia non fundum.et istud facit pro me.vt sit commissa stipulatio penalis: est etiam verum quod hominem aut fundum dedisti: qꝛ hominem: et istud facit pro te vt non sit commissa: quia iste due orationes possunt esse simul vere: quia non ex vniuerso: sed ex aliquo sumuntur.vt.j.proximo.§.et tamen iste text. vult quod non inspiciatur iste sensus tacitus et contrarius qui facit pro te: sed ille tantum expressus qui facit pro me. Cetera videbunt

in.§.vtrum.in tex.ibi.vel vt propius accedamus: idest vt clarius loquamur ⁊ taliter qđ non habet dubitationem. vt infra patet.dum dicit neq3 enim dubitabimus.

2 Due orationes singulares: quorū vna sit affirmatiua altera negatiua vt quidam homo currit: ⁊ quidā homo non currit dicuntur orationes subcōtrarie: quorum natura est vt possint esse simul vere: sed non possunt esse simul false.

3 Si oratio sumat̃ ex vniuerso: tūc vniuersalis affirmatiua ⁊ vniuersalis negatiua dicūtur orationes recte cōtrarie: ⁊ earū natura est vt non possint esse simul vere: sed simul false.

4 Alternatiua quando ponatur pro coniuncta et quando sufficiat vnum fieri ne cōmittatur stipulatio penalis: et quid si dicatur si quid horum factum non fuerit ⁊ alterum nō fiat. ⁊ numero.§.et.6.

5 Dictio quid vel aliquid: licet de se sit particularis qđ aliquando resoluatur in vniuersalem.

6 Quando precedit stipulatio copulatiua de hoc et illo fiendo alternatiua postea apposita in stipulatione penali resoluitur in copulatiuam hoc modo: si hoc ⁊ illud non feceris nō autem si nec hoc nec illud.

7 Quando precedit stipulatio alternatiue concepta: tunc resoluitur hoc modo: si nec hoc nec illud: ⁊ sic si nullum vel neutrū vel nihil horum factum fuerit.

8 Significatus verborum sumitur secundum mentē contrahentium que ex precedentibus colligitur non secundum corticem: prout sumunt dialectici.

1 **Utrum ita concipi.** ¶ † Iste.§. continet difficultatem potius in verbis q̃ in substantia: ⁊ vult ostendere qđ verba aliter intelliguntur ƀm Logicos qui considerant corticem: ⁊ aliter ƀm Legistas qui considerant mentem contrahentium: vnde alternatiua ad cuius veritatem ƀm Logicos sufficit alteram partem esse veram. Interdum secundum legistas ponitur pro copulatiua ad cuius veritatem requiritur vtraq3 partem esse veram. Item quod oratio particularis que verificatur ƀm Logicos in vno tantum. Interdum ponitur ƀm Legistas pro vniuersali que non verificatur nisi in omnibus quando mens contrahentium potest colligi ita fuisse ex precedentibus. Et in effectu.hoc dicit. Quando precedit stipulatio copulatiua de duobus non fiendis: et sequitur stipulatio penalis.si cōtra fiat siue alternatiue si illud aut illud factum non erit. ⁊ ita obseruatum non fuerit: siue particulariter si quid horum factum non fuerit.ad hoc vt pena nō committatur requiritur quod neutrum fiat. Si vero stipulatio precedens copulatiuā fuerit affirmatiue concepta de duobus fiendis requiritur quod vtrūq3 fiat ne stipulatio committatur.et sic alternatiua posita in stipulatione penali resoluitur in coniunctam: et illa dictio particularis si quod vel si quid resoluitur in vniuersalem: idest nihil horum vel vtrūq3 ipsorum factum fuerit vel non fuerit: si autem precedat stipulatio alternatiue concepta de hoc aut illo fiendo debet stipulatio penalis ad hoc vt nō habeat dubium cōcipi sub conditione si nihil seu neutrum illorum factum fuerit cum intentio contrahentium sit alterum fieri et si alterum fiat non cōmittatur pena: sed tunc demum quando neutrum ⁊ est vtile ita specificare.hoc dicit.vsq3 ad.§.item si pater. Ex hoc innuit qđ si non ita specificassent: sed dixissent si hoc aut illud factum nō erit. Illa alternatiua resoluitur modo predicto secundum intentionem contrahentium: scilicet si nihil aut neutrum factum fuerit vt dixi in.§. precedenti. Iste ergo.§. reuera. idem dicit quod.§.precedens.tamen addit tria: quia in.§.precedenti.non fit differentia quando precedit stipulatio copulatiua an stipulatio penalis concipiatur alternatiue si hoc aut illud non dederis. An concipiatur particulariter si quid horum non dederis: quia vtroq3 casu resoluitur in copulatiuam: scilicet si hoc et illud non dederis. Sed iste.§.vult ostendere quod secūdum corticem verborum maius dubium sit primo casu quando concipitur alternatiue q̃ secundo: quia in primo si vnum detur et aliud non: licet vnum faciat pro stipulatore quod pena sit commissa: quia verum est dicere hoc aut illud datū stipulatio fuit commissa cum tacite videatur actum a contrario sensu vt si hoc aut illud dederit non committatur pena. et quod iste due orationes possint esse simul vere probatur: quia sunt orationes singulares.nam tantum valet ista: quidam homo currit: quantū

2 ista: iste homo currit aut iste ⁊c. † Sed due orationes singulares quarum vna sit affirmatiua altera negatiua vt quidā homo currit: ⁊ quidam homo non currit.dicuntur orationes subcontrarie quarum natura est vt possint esse simul vere cum oratio non sumatur ex vniuerso: sed ex aliquo: sed non possunt esse simul false: quia si ista falsa quidam homo non currit ista quidam homo currit necessario est vera. † Econtra vero quando

3 oratio sumitur ex vniuerso vt contingit in vniuersali affirmatiua ⁊ vniuersali negatiua: vt omnis homo currit ⁊ nullus homo currit. Iste dicuntur orationes recte contrarie quarum natura est econuerso ad precedentes q₃ non possunt esse simul vere: sed bene possunt esse simul false. ⁊ ideo sint plures filij quorum quidam sint puberes quidā impuberes. Ista est falsa oēs isti sunt impuberes: ⁊ ista similiter est falsa oēs isti sunt puberes q̃ resoluitur in istam nullus istorum est impubes: pt3 ergo cōcludendo qđ ambe ille alternatiue possunt esse vere hoc aut istud

4 factum non est. ¶ † Item ista hoc aut istud factū est cū sint singulares ⁊ subcontrarie q₃ fuerat probandum. ⁊ sic sequitur qđ vnum faciat pro stipulatore ⁊ aliud contra. tñ reuera illud qđ facit contra non inspiciatur attenta mente contrahentium qui voluerunt qđ vtrūq3 fiat: ⁊ si alterum non fiat videatur nō obseruasse promissa: ⁊ sic incidat in penam: ergo illa alternatiua si hoc aut illud resoluitur in coniunctam si hoc ⁊ illud. Sed qñ concipitur singulariter si quid horum factum non fuerit ⁊ alterum nō fiat totū facit pro stipulatore: ⁊ nihil est qđ faciat ꝓ promissore. ⁊ hoc voluit iste.§.reuera vsq3 ad ver. animaduertendum. ⁊ sic non corrigitur.§.precedens.qui vult qđ inter istas cōceptiones non sit differentia: q₂ verū est quo ad effectū: s3 quo ad corticem sic. Quidam vero quos recitat glo. super verbo in illo que incipit: sc3 primo voluerunt dicere qđ iste.§. voluit corrigere precedentem: q₂ aliud importat vna conceptio et aliud importat altera etiam quo ad effectū: ⁊ est etiam inter se discordantia: q₂ quidam intelligunt vno modo: quidam alio quos tñ glo.reprehendit ⁊ bene.q₂ euitanda est correctio. Aliud est qđ addit iste.§.q₂.§.precedens loquitur quando precedit stipulatio copulatiua de duobus dandis vel fiendis quo casu ne committatur stipulatio penalis requiritur q₃ vtrūq3 detur vel fiat hic ponitur etiam qñ precedit stipulatio negatiue concepta de duobus nō fiendis vt si promisisti me non impedire ⁊ non agere. Item promisisti rem a me non aduocare: quo casu ne committatur stipulatio requirit̃ q₃ neutrū fiat tamen idem importat hoc qđ supra dictum est: q₂ neutrū facere resoluitur hoc modo: idest vtrūq3 promissum obseruare.et sic non factum pro facto accipitur ⁊ si alterū fieret ⁊ alterum non fieret cōmitteretur pena: ⁊ hoc vult siculus animaduertendum.qđ debeat inspici quid si illud de quo querit̃: scil3 an precedat stipulatio negatiue concepta. ⁊ tunc requiritur q₃ neutrum fiat: aut affirmatiue ⁊ tunc q₃ vtrūq3 fiat ne stipulatio cōmittatur ⁊ hoc vsq3 ibi pro

5 uide. † Ibi tertio iurisconsultus intendit probare q₃ illa dictio quid vel aliquid: l3 de se sit particularis: tñ aliquando resoluitur in vniuersalem: quia si dico tibi hoc modo seu te interrogo an eorum que ibi obijciuntur quid idest aliquid feceris. ⁊ tu respondes eorum que mihi obijciunt̃ quid idest aliqđ non feci. Certe tu respondes: et intelligit̃ idest nihil feci. ⁊ sic plus importat illa dictio quid apposita in tua oratione negatiua: q₂ vniuersaliter intelligitur idest nihil q̃ apposita in mea interrogatione affirmatiua in qua sumit̃ particulariter idest aliquid simile qđ habetur in.l.hoc genus.de condi. ⁊ demon.in vlti.glo. ⁊ ibi allegaui hunc tex. ⁊ hoc vsq3 ibi si quis autem. Ibi est tertium seu quartum q₃ additur ad.§.precedentem.q₂ ille loquitur solum qñ precedit stipulatio copulatiue concepta: sed iste ver. si quis loquitur etiā qñ precedit stipulatio alternatiue concepta quo casu ponit qualiter debeat concipi stipulatio penalis ⁊ posito qđ non ita fuerit concepta resoluitur in illum modū per quem

6 debuit concipi vt dixi. † Et aduertendum: q₂ differentia est in hoc.nam qñ precedit stipulatio copulatiua de hoc ⁊ illo fiendo alternatiua postea apposita in stipulatione penali resoluitur in copulatiuam hoc modo: si hoc ⁊ illud non feceris.non aūt si nec hoc nec illud: q₂ non requirit̃ ad hoc vt cōmittatur qđ neutrum fiat: sed sufficit q₃ alterū non fiat cū fuerit actū qđ vtrūq3

7 fiat. † sed qñ precedit stipulatio alternatiue concepta: tūc resoluitur hoc modo si nec hoc nec illud. ⁊ sic si nullū vel neutrū vel nihil horum factū fuerit: q₂ intentio cōtrahentium est qđ alterū tantū fiat ⁊ si alterum fiat non cōmittatur pena: sed tunc demum cōmittat̃ qñ neutrum vel nihil factum fuerit. ⁊ ista est intentio finalis huius.§.q₂ remanet vna cum glossis suis perfectissime declaratus que non tendunt nisi ad declarationē litere: sed nec glo.nec doc.ita clare declarant vt dixi. Bar. tñ hic solennizauit ponendo naturā copulatiue ⁊ alternatiue ⁊ multum mirabiliter loquit̃ verba tñ sua non pertinent ad declarationē

8 tex.sed materie. † Tu ex oibus conclude vt supra dixi in principio.q₂ significatus verborum sumitur scđm mentem contrahentium que ex precedentibus colligitur non secundum corticem prout sumunt dialectici. Et notandum quod glos. mouetur ad dicendum qđ in principio.§.non intendit iurisconsultus facere differentiam qualiter sit concepta stipulatio penalis an alternatiue: si illud aut illud factum non erit: an particulariter si quid

si quid horum factum non erit: licet prima facie text. videatur eam facere quod etiam mouit illos qui hoc tenuerunt quos recitat glo. super illo verbo in illo: sed solum intendat facere differentiam in stipulatione precedente copulatiua an illa sit negatiue cõcepta de duobus non fiendis: an affirmatiue de duobus fiendis et fuerit mens iurisconsulti querere. Mouet glos. ex versi. animaduertendum vbi ponitur mentio ad id de quo fuit questitum in principio. §. et ibi recte & expresse ponitur differentia predicta & dicitur quod primo requiritur qđ vtrumq; fiat. & secundo casu requiritur ꝙ vtrũq; fiat. constat antẽ qđ ex responsione declaratur qualiter quis intellexit interrogatur. vt. s. de libe. lega. l. aurelius. §. sticho. versi. plautius. Et scdm istum intellectum glo. iurisconsultus in versi. qđ quãuis alter facto & cetera non respondet ad questitum: sed premittit vnum ad euidentiam. Alij volunt qđ ibi respondeat ponendo differentiam substantialem. Tu dic vt dixi cõcordando dictas opinio. qđ ibi respondet ponendo differentiam verbalem nõ substantialem. & sic vera est opi. illorum qui dicunt ꝙ intendit ponere differentiã in modo concipiendi stipulationem penalẽ an concipiatur alternatiue vel particulariter: quia reuera tex. ita ponit non tñ inquantum debent corrigere. §. precedentem. & sic non quãtum ad substantiam sed quantum ad verba est differentia. Item est etiam vera opi. glo. q: non potest negari ꝙ iste. §. velit facere differentiam an stipulatio precedens copulatiuam sit de duobus non fiendis an sit de duobus fiendis: vt colligitur in dicto versi. animaduertendum. Modice tamẽ importãtie est ista differentia: q: in effectu ad idem tendunt: sed solũ est variatio in terminis seu in facti proposito non in substantia cũ etiam si sit negatiue concepta de duobus nõ fiendis habeat inclusam affirmatiuam: scilicet qđ abstinebit ab vtroq;. Et per hec habes declaratũ istum. §. melius ꝙ per doctores. Et glossas videatis per vos: q: in eis nimis staremus: & tamẽ sunt declarate per predicta.

2 Si institutio fuit facta illo modo instituo filium aut filiã que nascetur: tũc ex natura verborum substitutio postea facta si filius aut filia nõ nasceꝛ exponitur. i. si neq; filius neq; filia.

3 Quid si precessit institutio copulatiue concepta.

1 **Item si pater.** †Ad idem tendit iste. §. ad qđ tendunt. §. precedentes. scilicet ꝙ alternatiua interdum sumitur pro copulatiua seu coniuncta ex mente testatoris que talis presumitur esse posito qđ ex precedentibus non colligatur. vt si testator instituit filium et filiam que sibi nascentur deinde dicat qđ si filius aut filia heres non erit aut non nascetur substituo talem. Et contingat qđ nascatur filius & non filia. queritur an substitutus vna cum filio admittatur. & videtur qđ sic attento significatu logicali: quia ipse fuit substitutus si filius aut filia non nascetur: sed verum est dicere qđ filius aut filia non est nata: quia non filia cum ad veritatem sufficiat alteram partem esse veram. & sic videtur quod vterq; habeat dimidiã tam filius ꝙ substitutus. tamen iuriscõsultus determinat contrarium: q: intentio testatoris creditur esse qđ si alter ipsorum nascatur ipse solus sit heres. & substitutus in nihilo nisi appareat de contraria voluntate ꝙ voluerit substitutum miscere vni ex eis. vnde autem proueniat ista cõiectura mens gl. intelligit qđ prouenit ex affectione quã censetur habuisse ad liberos & secũdum hoc esset: secus in extraneis.

2 †Tu dic qđ si institutio fuit facta illo modo instituo filium aut filiam que nascetur prouenit ex natura verborum: q: tunc substitutio postea facta si filius aut filia non nascetur exponitur idest si neq; filius neq; filia: prout dixi. s. proxi. §. in fi. quando promisisti hoc aut illud facere. & si hoc aut illud non feceris promittis penam. nam exponitur si nec hoc nec illud. et sic erit idẽ

3 in extraneis qđ in filijs. † Si vero precessit substitutio copulatiue concepta: vt q: instituit filium & filiam que nascentur & si filius aut filia non nasceꝛ instituit talem: tunc si filius nascitur & non filia ratio quare filius non admittiꝛ ex coniecturata mente est duplex. vna q: ista est substitutio vulgaris de cuius natura est ꝙ q̃n fit duobus etiam sine expressione noĩs collectiui intelligiꝛ facta si neuter erit heres. & posito ꝙ vnus nõ sit alter sit non admittitur substitutus propter ius accresc. qđ est inter eos qđ in dubio presumitur testator voluisse tollere vt est casus ẽm cõem opinionem in. l. quãuis. C. de impub. & alijs substi. & textꝰ gl. in. l. heredes mei. §. cũ ita. ff. ad trebel. Sicut ergo si dixisset talem & talẽ instituo. & si heredes non erũt talẽ substituo nõ admitteretur substitutus nisi neuter esset heres. vt ibi ita si dixi, et si talis aut talis non erit heres: q: ista alternatiua resoluitur in illum significatum qui sumereꝛ si non esset apposita. arg. precedentis. §. Alia ratio sumitur ratione affectionis quam presumitur habuisse ad liberos: tñ etiã si ista cessaret sufficeret precedens. Sed ista ratio de affectione bene esset vtilis si substitutio esset fideicõmissaria de cuius natura est si sit facta duobus post eorum mortem verificaꝛ statim vno moriente. vt. l. lucius. §. caio. ad trebel. ff. fallit si instituti essent de liberis: q: tũc non verificaꝛ nisi post mortẽ omniũ. ita tenuit Bar. in. l. heredes mei. §. cũ ita. ff. ad trebel. per istũ tex. sed vt ibi dixi nihil facit: q: hic erat alia ratio: sc; q: substitutio erat vulgaris de cũius natura est vt nõ habeat locũ nisi in persona vtriusq; deficiat institutio non sic in fideicõmissaria. vt. d. §. caio. Item esset ista nimia restrictio ad illum. §. vt ibi dixi.

2 Testibus in testamento descriptis legari potest.

1 **Si quis ita scripsi.** †Incertitudo que venit declarãda nõ nocet. h. d. sic. s. eo. quidam relegatus. & hoc si sequatur certificatio: alias secus. vt. s. eo. si fuerit. †Et not. hic qđ

2 põt legari testibus descriptis in testamento.

2 Si heres transtulit rem legatam in alterũ: anteq; legatarius acceptet vel repudiet legatum nullum dominiũ transtulit inspecto presenti statu: sed si legatarius repudiabit fingitur a principio translatum fuisse dominium.

3 Quedam sunt que declarantur ex futuro euentu et sic exitus acta probat.

4 Fictio ad hoc vt habeat locũ requiriꝛ habilitas extremorum tam ex parte personarum ꝙ rei super qua fit.

5 Quod possit esse fictio priuatiua super re que hodie non est.

1 **Quedam sunt.** †Legatario repudiante fingiꝛ res nũq; fuisse ipsius sed semper heredis. h. d. vere tamẽ bene fuit sua & non heredis. & sic per fictionem hoc euenit si autem accepta nulla interuenit fictio: s; qđ primo fuit suum reuocabiliter efficitur suũ irreuocabiliter in tantum qđ si post acceptationem simul factam repudiaret non fingeretur nunq; fuisse suam: sed ex nunc desineret esse sua. nam tunc demum fingitur retro nunq; fuisse sua quando sine sua voluntate fuit sibi acquisita qđ est ante acceptationem. iuxta not. per Barto. in. l.

2 pomponius. la. ff. s. de nego. gest. †Ex hoc sequitur qđ si heres ante acceptationem vel repudiationem transtulit in alterum nullum dominium transtulit cum nõ esset apud eum & sic inspecto presenti statu res non esset dubia: imo certa. et dominium non est translatũ: sed inspecto futuro euentu dicitur dubia: quia potest contingere quod legatarius repudiabit. et sic fingitur a principio fuisse heredis. et per consequens etiã fuisse dominium translatum ab herede. Et potest esse cõtra quod acceptet. et tũc remanebit veritas in eo statu in quo fuit a principio quod nec fuerit translatum nec fingatur translatum. & ita est intelligenda ista. l. et sic inspecto presenti statu res non dicitur pendere: sed respectu futuri euentus. vt. l. ff. §. si pendeat. et

3 ibi not. s. ad macedo. †No. ergo hic quod sunt quedam que declarantur ex futuro euentu. & sic potest dici quod exitus acta probat. concordantie sunt in glo. Et nota textum in fine. quod licet pecunia legata et pro herede alteri mutuata deliberante legatario sit consumpta nihilominus si legatarius postea repudiat fingitur nunq; fuisse ipsius legatarij: sed semper fuisse

4 heredis. †Sed contra: nam ad hoc vt habeat locum fictio requiritur habilitas extremorum tam ex parte personarum ꝙ rei super qua fit. et sic quod sint in rerum natura: al's non fit vt. l. huic scripture. s. ad. l. aquil. & l. qui balneum. §. titia. §. qui. po. in pig. ha. et. l. fin. cõmunia prediorum. vnde cum ista pecunia ex quo est consumpta non posset hodie cum legatarius repudiat vere effici heredis sequitur quod nec potest fingi retro fuisse. & istud est dicere ꝙ extrema sint habilia: idest sint in tali statu quod hodie posset vere fieri id quod volumus retro fingi

5 fuisse factum. †Sol. fictio principaliter quod aliquid fingatur fuisse factum super re que hodie non est in rerum natura non potest esse vt in contrarijs: sed in consequentiam bene põt esse. nam bene potest esse fictio priuatiua super re que hodie nõ est: puta quod ista pecunia: licet vere fuerit legatarij: tamen fingatur nunquam fuisse: istud bene potest fieri: licet non sit in rerũ natura: vt hic est casus notabilis. Et in consequentiam huius fictionis priuatiue venit fictio affirmatiua: quia si non fuit legatarij fingitur fuisse heredis. et hoc probat ista. l. sed si nõ precederet fictio priuatiua nõ posset principaliter introduci fictio affirmatiua super re que hodie non est. et ita declarat Bart. in materia fictionis.

2 Si extraneus dans dotem fuit stipulatus sibi reddi soluto matrimonio qđ ista stipulatio intelligaꝛ si matrimoniũ soluatur ipso stipulante superstite: & quid si simul premoriatur cũ altero coniugum.

3 Si testator & legatarij simul moriaꝛ & non appareat qs prius emisit spiritum: vel non appareat an simul qđ legatarius non transmittat legatum ad heredem legatarij.

4 Ad hoc vt quis efficiatur suus heres alteri necesse est qd ap- pareat ipsum superuixisse.
5 Quid in extraneo herede si simul cum testatore moriatur.

1 **Quod de pariter.** ¶ Ubi requiri- tur aliquem sup- uiuere vel premori non sufficit qd simul moriantur vel qd non appareat quis prius. h. d. in effectu cum duabus sequentibus et reputo istas. ll. esse valde notabiles et 2 singulares in casibus quos ponunt. † Et glo. intelligunt istam primam legem qd ista mater vel extraneus fuerunt stipulati dotem sibi restitui si matrimonium solueretur ipso stipulante superstite: sed certe hoc non dicitur in tex. nec haberet tunc du bium: vnde ego intelligo simpliciter qd fuit stipulata vel stipu latus sibi reddi sol. matri. ⁊ dico qd ista stipulatio intelligitur modo predicto: scilicet solu. matri. ipso stipulante superstite. ca sus est singularis in ista. l. nec recordor alibi hoc vidisse: et est magna declaratio et limitatio ad. l. j. §. accedit. C. de rei vxo. actio. vbi habetur qd quando extraneus dat dotem pro mulie re nisi stipuletur vel paciscatur sibi restitui censetur dos dona- ta ⁊ acquiritur actio mulieri fauore dotis: sed ista. l. notabili- ter vult ꝙ etiam si fuit stipulatus ad hoc vt actio non cõpetat mulieri vel heredi suo requiritur vt matrimonium soluatur ipso stipulante superstite. si autem ipse premoriatur vel simul cum altero coniugum decedat: tunc qꝛ non potest dici superui xisse deficit conditio stipulationis. ⁊ perinde habetur ac si sti- pulatio non interuenisset vt si actio de dote acquiratur heredi mulieris ⁊ non heredi suo si simul cũ muliere decessit vt in pri- mo casu huius. l. vel ipsi mulieri si decessit stipulator simul cũ marito vt in vltimo casu. Sed in hoc est maior ratio ꝙ in pri- mo: scilꝫ fauor dotis vel mulier ex ea possit iterum nubere. ⁊ sic est fauor publicus: sed in primo casu nõ sic in persona heredis mulieris. ⁊ tñ idem est et liga bene ad digitum casum. l. quem glo. ⁊ doc. non gustarũt: sed posset facere magnum honorem ⁊ forte non est doctor in mundo qui hoc credet ⁊ qui non consu- leret contrariũ nesciendo casum huius. l. vcꝫ ꝙ stipulator trãs- mitteret ad heredem suũ actionem etiam si precederet anteꝙ solueretur matrimoniũ. et ita videtur sentire Bart. sed reuera 3 iste tex. vult contrarium. ¶ † Item no. in. l. idem est quam etiã alibi non recordor vidisse. certum enim est qd si legatarius mo riatur viuo testatore legatum efficitur caducũ ⁊ non transmit- titur ad heredem eius. vt. C. de cadu. tollen. §. pro scdo. si vero moriatur post testatorem bene transmittit si erat purũ. vt in. §. in nouissimo. ea. l. quid si simul. ⁊ non apparet qs primus emi- sit spiritum vel constat qd neuter prius appareat an simul an diuersis temporibus: qꝛ in diuersis locis nec apparet qs prior. Certe non transmittit ad heredẽ legatarij: qꝛ talis heres si pe- tet legatũ habet necesse ꝓbare qd testator primo mortuus fue- rit ⁊ qd legatarius superuixerit: casus est in hac. l. idem est. q̃ li cet loquatur quando fuit dos prelegata: tamẽ generaliter potest intelligi in quocũꝙ legato. ita sentit Bart. supra eadem. si in- ter virum. dum reprehendit glo. magnam. in fi. que dicit ꝙ ibi 4 confirmatur donatio tanꝙ relictum. ¶ † Item not. in. l. sed et in illo. qd ad hoc vt quis efficiatur suus heres alteri necesse est qd appareat ipsum superuixisse illi sicut dictum est in legata- rio: quia eadem est ratio. ⁊ sic innuit iste text. ꝙ si appareret: lꝫ simul mortui sint sicut incontinẽti vnus post alium. ille qui su- peruixit efficeretur illi suus heres et ratione suitatis trãsmit- teret hereditatẽ ad suos heredes: al's non video ad quid esset vtilis ista inuestigatio. Bene ergo probatur hic subtiliter in- tuendo qd existentia sui heredis operatur transmissionem he 5 reditatis qd plene examina per † Barto. in. l. ventre. de acqui. heredi. in extraneo autem herede clarum est ꝙ simul cũ testa- tore moriatur non põt dici ꝙ effectus sit sibi heres. nam etiam si incontinenti post cum requiratur factum suum ⁊ declaratio voluntatis et illa non potuit interuenire in tã subitanea mor- te non efficeretur sibi heres. et ideo non sine ministerio textus ponit casum in suo herede quem quis potest facere filio suo si- cut sibi. vt. l. sed si plures. §. quos possum. de vulga. et pupilla. ¶ Ultimo Bar. tractat hic materiam de pluribus simul mo- rientibus satis confuse. tũ dic melius et clarius vt dixi in. l. in- ter virum. s. eo.

2 ☞ Si quis legaret posthumo nõ solum admittetur ad istud legatum qui nascetur ex vxore que erat tempore testamenti: sꝫ etiam qui nascetur ex alia vxore.
3 Priuilegium concessum episcopo ⁊ familiaribus suis cõpre- hendit non solum familiares quos habebat tempore cõcessio- nis: sed etiam postea substitutos ⁊ etiam additos.
4 Uerba indefinita prolata circa personas: in quas aliquid con fertur sub aliqua qualitate videntur extendi ad quoscũꝙ qui- bus quandocũꝙ reperietur illa qualitas inesse.

1 **Si cognatis.** ¶ † Ad legatum factum in certis personis decla- randis ex aliqua qualitate eis inherente admittun tur tam illi quibus inerat illa qualitas tẽpore testa menti: lꝫ postea desinat nec reperiatur tẽpore mortis. Et econ- uerso etiam admittuntur illi quibus non inerat tempore testa menti: sed reperitur inesse tempore mortis. h. d. ista. l. valde sin gularis iudicio meo maxime in hoc scdo dicto: quia de primo etiam alibi. s. de ali. ⁊ ciba. lega. l. mella. circa principiũ. sed de hoc scdo non reperit ita bene alibi. ⁊ in contrariũ fortiter facit l. si ita. de aur. ⁊ arg. leg. per quam videtur qd verba testatoris debeant referri ad tempus testamenti. ⁊ illa que non potuerũt includi tempore testamenti: quia deficiebat qualitas requisita non includantur post: lꝫ reperiatur adesse tempore mortis. et istud contrarium non format hic glos. sed Bar. ⁊ soluit multis modis. finaliter deuictus dicit esse speciale quando quis legat cognatis suis vt sufficiat adesse qualita. tempore mortis non sic si legaret cognatis alterius vel sub aliqua alia qualitate: sꝫ non placet: quia tex. hic non dicit plus de suis ꝙ de alienis. et ideo teneo aliam solutionem. quam tñ ipse posuit et nõ tenuit qd contrarium loquatur in rebus legatis. hic in personis qui- bus legatur sub aliqua qualitate vt sufficiat illam adesse tem- pore mortis. nam video econuerso in personis a quibus lega- tur idem esse. vt. s. de lega. iij. si ita fuerit fideicommissum in se- cunda charta. nec est aliqua lex que contradicat. et sic nõ est spe ciale in. l. placet. de libe. et posthu. nec hoc ibi dicitur qd sit spe- ciale fauore testamenti ne pereat: qꝛ etiã si ista ratio cessat idem est. vt hic ptꝫ. et istud est bene singulare ad multa. nam idem vi deretur in ꝯcessionibus factis sub aliqua qualitate. Et pone hic casum in cognitione legali vt procedat magis clare in vtroꝙ 2 dicto quã in cognitione naturali. † Et ideo puto ꝙ si quis lega- ret posthumo suo. ad istud legatum non solum admitteretur qui nascetur ex vxore que erat tempore testamenti: sed etiam qui nascetur ex alia vxore. vt. d. l. placet. et hic. ⁊ sic non est spe- 3 ciale in institutione. † Et istud facit ad. q. disputatam in mercu rialibus super regula qui sentit de priuilegio concesso episco- po et familiaribus suis vt comprehendantur non solum fami liares quos habebat tempore concessionis: sed etiam ad illos quos postea acquiret: non solum substitutos illis: sed etiã ad- 4 ditos. vt dixi in. l. filie. §. titia. de condi. et demonstra. † sed ista distinctio non videtur fienda per hanc. l. quia verba indefinita prolata circa personas in quas aliquid confertur sub aliqua qualitate. videtur extendi ad quoscũꝙ quibus quandocũꝙ re perietur illa qualitas inesse. Et aduertẽdum: quia hic dicitur qd multomagis in secundo casu admittuntur illi qui reperiuntur cognati tempore mortis ꝙ illi qui erant tempore testamẽti. ra- tio ptꝫ ex se: qꝛ tempore mortis legatum capit substantiam: tñ ista ratio non procederet in rebus legatis. vt. d. l. si ita.

2 ☞ Si quis legaret clero huius ciuitatis censetur legatũ fa- ctum singulis clericis.

1 **Si quis cognationi.** ¶ † Not. in isto. §. qd legatum factũ aliquibus sub nomine vniuersali: puta cognatione censetur fa- ctũ singulis quando tale nomen vniuersale non significat vni- uersitatem iuris: al's secus. vt. s. eo. ciuibus. vbi legatum factũ ciuitati vel ciuibus qd idem est non censetur factum singulis: sed ipsi vniuersitati: qꝛ illud nomẽ significat vniuersitatem iu- ris sicut est hoc nomen collegium vel societas. vt. s. qd cuiusꝙ 2 vni. no. per totum. † Ex hoc videtur quod si quis legaret clero huius ciuitatis censetur factum singulis clericis: quia istud nomen clerus non significat vniuersitatem: eo qꝛ lꝫ sint plures clerici in vna ciuitate non tamen habent arcam communem et syndicum cõmunẽ ⁊ alia signa vniuersitatis. vt dicit Inno. in. c. tanta. de excessi. prelato.

2 ☞ Fraternitates fustigatorꝫ qd faciant collegiũ licitum.
Quod tales cum sint mere laici debeant conueniri coram iudi ce seculari.
De relictis talib⁹ fraternitatib⁹ nõ debetur epo q̃rta canonica.
3 Quid in illis laicis qui mutant habitum qui dicuntur tertij ordinis sancti Francisci.
4 Quid de militibus gaudentibus.
5 Si collegiũ cui legatur est approbatũ legatũ ei factum, nõ distri- buitur inter singulos: sed venit ad arcam cõmunem.
Si tale collegium dissolueretur an ea que sunt in tali area cõ- muni debeant inter eos distribui.

1 **Cum senatus.** ¶ † Collegio licito po test legari: sꝫ illicito nõ singulis tamen de collegio etiã illicito: bene. potest legari. hoc dicit. hoc tamen vltimũ est verũ nisi colle gium sit reprobatum ratione secte vt hereticoꝝ: tunc singulis legari non

2 legari non potest vt.l.iiij.C.de heredi.instituen.†Et ponit hic Bar.de istis fraternitatibus frustratorum ꝙ faciant collegiũ licitum quia ad pium ministeriũ.dicit tñ ꝙ cum sint mere laici debent conueniri coram iudice seculari ⁊ istud habui de facto consulere in ciuitate ista.intellige si conuenitur ipsa fraternitas.nam si singulariter non esset dubium.⁊ circa hoc vide omnino quod not.Bald.C.de episco.⁊ cleri.l.si quis ad declinandam.versi.decimo quero.⁊.l.illud.et de sacrosanc.eccle.autentica hoc ius porrectum.versi.scdo quero. qui etiam sentit idem et dicit ꝙ de relictis talibus fraternitatibus non debetur episcopo quarta canonica.qꝛ non sunt persone ecclesiastice cũ nõ 3 mutent habitum nec faciant aliquam professionem.†secus in illis laicis qui mutant habitum ⁊ habent inter se certum modum viuendi:lꝫ stent in domibus proprijs etiã cum vxoribus 4 vt illi de tertio ordine sancti†Francisci ⁊ etiã illi qui dicuntur milites gaudentes qꝛ dicuntur persone ecclesiastice ⁊ sunt exẽpte a iurisditione seculari ⁊ ab oneribꝰ seculariũ nec possunt eis imponi collecte ita notat Bart.in.l.semper.§.quibusdam.de iure immunitatis.⁊ dicit se vidisse plura consilia de hoc doctorum bononiensium:licet contrariũ in quibusdam locis ser 5 uetur ⁊ istud etiã habui de facto in ciuitate Florentie.†Et notandum hic ꝙ si collegium cui legatur est approbatum legatũ ei factum non distribuitur inter singulos sed venit ad arcam communem vt dixi.s.eo.l.ciuibus.iuncta.l.qd cuiuscꝫ vni.vbi dicitur ꝙ habent arcam cõmunem.si tamen dissolueretur tale collegium vtrum ea que sunt in tali arca cõmuni debeant inter eos distribui dic vt plene nota.in.l.sodales.j.de collegijs illicitis.per Bar.Si vero est improbatum nec venit ad arcam cõmunem nec distribuitur inter singulos qꝛ legatũ non valet nisi esset factum singulis ⁊ non collegio.

2 ☞In re dubia illud dicitur verisimilius qd est benignius ⁊ si non apparet ꝙ sit benignius fit interpretatio in cõtractibus contra proferentem.
Quid si est omnino obscuritas.

1 **Ubi est verborum.**†In re dubia ĩspicit̃ qd est verisimilius nisi illud esset a iure improbatum.h.d.pcor.l.in obscuris.de reg.iur.primo ergo inspicitur ille intellectus q facit rẽ valere ⁊ ille respuit̃ qui facit non valere vt.s.eo.quoties.Si autẽ vtercꝫ intellectus facit rẽ valere inspicitur ꝙ est verisimilius vt.hic qd exemplifica vt plene no.p glo.in.l.semper in stipulationibus.de reg.iur.⁊ etiã glo. 2 hic tangit.†Et in dubio illud verisimilius ꝙ est benignius si aliter non appareret vt.j.eo.cum in testamento.⁊ si hoc appareret ꝙ sit benignius fit interpretatio in cõtractibus contra proferentem vt.j.eo.cum queritur.ꝙ dic vt.l.veteribus.s.de pac. et si est omnino obscuritas adeo ꝙ non possit declarari ex aliquo de predictis modis redditur dispositio nulla vt.j.eo.si qs de pluribus.que omnes possunt iungi huic.

1 **Cum pubere.**†Si mater decessit simul cũ filio nec apparet quis eorum prior emiserit spiritũ presumit̃ mater prior decessisse nisi filius esset impubes qꝛ tunc econuerso.hoc dicit.cum.l.seq.Idem in patre vt.s.eodeꝫ.qui duos.§.qui in bello.Et cum hac.l.concordat.supra eodem.ꝙ de pariter.vbi si mater ⁊ filia simul decesserunt non presumitur superuixisse sed potius predecessisse.¶In tex.ibi cum explorari nõ possit.Nota quia presumptio huius.l.non habet locum nisi quando non constat quis prior ⁊ quis posterior nec etiam constat ꝙ simul emiserint spiritum qꝛ tunc lex non presumeret.hꝫ ergo locum qñ constat ꝙ vno casu vel impetu mortui sunt.et est incertum an simul emiserint spiritum vel vnus post alium vt dixi in.l.si inter virum.s.eo.

2 ☞Si testator dicit se dixisse heredi in secreto cui volebat legare ⁊ mandauit heredi ꝙ teneret secretum ꝙ sit presumptio cõtra vtrũcꝫ ⁊ ꝙ heres accomodauerit tacitam fidẽ de dando incapaci:⁊ an talis presumptio sufficit ad auferendum heredi tanꝙ ab indigno.
3 Si dicat se dixisse voluntatem suam executori qui deputatus ad distribuendum bona prout sibi placuerit in piam causam dicat se distribuisse mille in quandam causam piam ꝙ dicere non intendit qꝛ testator in secreto sibi dixit et mandauit ꝙ teneret secretum an sibi sit credendum.
4 Qualiter vltĩa volũtas nõ debeat pẽdere ex alieno arbitrio.
5 Quid si testator posuit in declaratione heredis ⁊ executoris.⁊ ipsi inuicem discordant.
6 Si testator dixit heredi ꝙ teneret secretum et ipse morte preuentus cum non potuerit executionem facere in testõ suo dicit testatorem sic voluisse ⁊ mandet heredi ꝙ sic faciat an istud habeat vitiare.

1 **Item heredi.**†Si testator voluit stari dicto heredis de persona cui volebat legare quã sibi dixit in secreto stari debet dicto eius dũmodo dicat aliquid ꝙ sit verisimile.h.d.ista notabilis lex.oportet ergo ꝙ cum dicto heredis sint argumenta et coniecture ꝙ ita sit verisimile testatorem voluisse al's non staretur eius dicto.forte potest intelligi hoc verum nisi heres cũ iuramẽto dicat ipsum sic voluisse dũmodo nõ sit verisimile voluisse contrarium seu ꝙ non sic voluerit.⁊ ita potest intelligi.l.theopompus.de dote prele. que videtur requirere iuramentũ sed ista non videtur requirere nisi argumenta ⁊ verisimilitudi 2 nes.†Et notandũ ꝙ hic loquit̃ qñ testator dicit se in secreto dixisse heredi cui volebat legare non tamen mandauit heredi ꝙ teneret secretũ.al's est presumptio contra vtrũcꝫ ⁊ ꝙ heres accõmodauerit tacitam fidem de dando incapaci non tamẽ est tãta presumptio quod sufficiat ad auferẽdum heredi tanꝙ ab indigno nisi postea appareat ita fuisse vt qꝛ restituit vel tradidit incapaci:qꝛ ex hoc presumit̃ ita fuisse actum inter ipsum testatorem.arg.in.l.cum quis.post medium.C.de natu.libe.⁊ ita lo 3 quitur.l.lucius.§.in testamẽto.s.de leg.j.†Quid aũt si testator non dixit se dixisse volũtatẽ suam heredi vel executori sed ipse executor deputatus ad distribuendũ bona prout sibi placuerit in piam causam.dicat se distribuisse mille in quandaꝫ causam piam quã dicere non intendit qꝛ testator in secreto sibi dixit et mandauit ꝙ teneret secretum an sibi sit credendũ.Et dixit Jo.and.ꝙ non.in addi.Spec.de instru.edi.§.nunc vero aliqua.in addi.que incipit ad questio.⁊ sic episcopus poterit executorem compellere ad ostendendũ in quam causam exposuit al's esset dare materiã executoribus imbursandi sibi oĩa bona ſm eum.

4 ¶†Sed oppono contra hanc.l.de legibus dicentibus ꝙ vltima voluntas non debet pendere ex arbitrio alieno.vt.s.eo.l.vtrum.§.cum quidam cum simul.Solu.si testator diceret lego illi cui heres voluerit non valeret legatum qꝛ tunc bene ponit̃ in sua voluntate:sed quando dicit lego illi quẽ dicam vel queꝫ dixi meo in secreto cuius dicto volo stari bene valet vt est casus notabilis hic:qꝛ tunc non ponitur in sua voluntate qꝛ volendo seruare fidem nõ debet eligere ad placitum suũ qd posset in casu precedenti sed debet dare illi quem testator sibi dixit ⁊ posset esse ꝙ ille esset sibi non beniuolus ⁊ per seipsum non elegisset 5 illum.†Sed quid si testator posuit in declaratione heredis et executoris ⁊ ipsi inuicem discordant.Respondeo neutri statur ſm Bar.ad hoc.j.eo.si quid de pluribus.qd puto verũ nisi aliqua sit ratio quare magis debeat stari vni ꝙ alteri.puta si dicit id qd est verisimilius et fine psona cui magis debeat dari fi 6 des.arg.hic in fi.†Item quid si testator dixit ꝙ teneret secretũ et nulli diceret.Ipse autem morte preuentus cum non potuerit executionem facere in testamento suo dicit testatorem sic voluisse ⁊ mandat heredi ꝙ sic faciat an istud habeat vitiare.habeo nunc de facto ⁊ puto ꝙ non maxime propter iustã causam qꝛ non semper est parendum testatori.vt.s.de confirmãdo tuto.l.confirmando.cũ seq.⁊ ne pereat voluntas testatoris qꝛ credendum est ꝙ si talem casum cogitasset voluisset ipsum exprimere ergo ⁊c.arg.in.l.tale pactum.§.fi.s.de pac.

2 ☞Si nescitur an testator habuerit nota nomina propria vel non in dubio magis videtur erratum circa nomen propriũ ꝙ circa appellatiuum.
3 Quod tunc censeatur habere nomina propria nota quãdo habet notas personas al's secus.
4 Si nomen proprium expressum a testatore non discordat cum appellatiuo sed concordat cui sit magis standum si posset operari diuersos effectus.

1 **Qui habebat.**†Si nomen pprium expressum a testatore non concordat cũ noĩe appellatiuo similiter expresso statur nomini pprio si testator habebat ipsum nomen notum.⁊ de illo corpore videtur testator sensisse cui cõuenit tale nomẽ pprium nõ de illo cui conuenit nomẽ appellatiuũ qꝛ censetur in appellatiuo errasse.Si aũt nomẽ proprium nõ habebat notum tunc ecõuerso censetur sensisse de illo corpore cui conuenit appellatiuum et circa nomen proprium videtur errasse.hoc dicit ista singularis.l.que ponit casum mirabilem et pulchrum.per quem potest responderi ad multa de facto contingentia per quam declaratur.l.si quis in fundi vocabulo.de 2 legatis primo.†Quid autem in dubio si nescitur an habuerit nota nomina propria vel non.Respondeo magis videri erratum circa nomen proprium ꝙ circa appellatiuum quod significat mysteriũ aliquod ex quo mysterio magis imprimitur in mente testatoris notitia cum illud aliquid significet in mente ꝙ nomen proprium qd per se nihil facit.†dico aũt ꝙ tunc cen 3 setur habere nomina propria nota quando habet notas per-

sonas.alias secus ꝛ ita intelligo istū text. Si enim iste testator habuerat istos seruos secum presumiꝶ habuisse nota propria nomina si non habuerat secum.q2 forte empti erant per procuratorem.ꝛ ipse nondum vidit eos presumiꝶ nō habuisse nota.

4 ¶ †Sed quero hic loquitur quādo nomen proprium discordat ab appellatiuo:quid si concordat ꝛ exprimitur nomē proprium ꝛ appellatiuū cui sit magis standū si posset operari diuersos effectus.pone exēplum.Cōmissio est facta titio episcopo vel abbati talis loci vel cōpromissum est factum modo predicto.si attentatur nomen proprium non transit ad successorē in dignitate q2 contēplatione persone ꝛ non dignitatis censetur facta.Si aūt attendatur nomē appellatiuum tunc secus.ꝛ videtur attēdi id qđ precedit vt.l.si seruus cōmunis ita de stipulatione seruorum.Bar.ibi videtur tenere ꝙ non attēdatur ꝙ precedat si loquens habebat notum nomē propriū sed illud magis attendatur per hanc.l.notabilē.Idem videtur si nomē proprium non fuerit expressum:sed solum appellatiuum vt si dispositio emanauit a persona que nō habebat notitiam persone vel nominis proprij censeatur habuisse respectum ad dignitatem.ꝛ sic transeat ad successorem et ita intelligitur.c.qm̄ abbas.de offi.delega. Si aūt emat a persona que habeat notum nomē propriū.tunc secus ꝛ ita loquatur ꝙ not.Barto.in l.qui ex liberis.§.hec verba.de vulga.ꝛ pupilla.vbi dicit ꝙ si duo compromittunt in abbatem talis monasterij.etiam non exprimēdo personam non transit compromissum ad successorem:q2 censetur magis cōtemplatione persone ꝙ̄ dignitatis.nam censentur cōpromittentes habere notitiaȝ de persona in quam cōpromittunt magis ꝙ̄ princeps ꝛ adde ꝙ not.per glo.in.c.fi.de testa.lib.vj.que in executione testamenti videtur dicere contrarium si testator reliquit executorem abbatem talis monasterij.tñ ad idem tendit ibi glo.cum predictis:q2 videtur distinguere an testator habuerit affectionem ad personam vel nō.Pone exemplū si erat vnus sanctus homo.certe presumiꝶ potius habuisse respectum ad personam quam ad dignitateȝ Paulus de castro vtriusq3 iuris doctor legens in ciuitate Bononie anno.M.cccc.xxiiij.Sequiꝶ.l.fi.que incipit plures.Copiaui ego Egidius Angeli de Corneto anno.M.cccc.xxviij.in domo dicti dñi Pauli in ciuitate Bononie.

2 ☞ Quinq3 limitationes ad regulā qđ clausula in fine posita nō solū referꝶ ad proxima:sed ad omnia precedentia.

3 Quid in clausula in principio vel in medio posita.

4 Qñ apparet ꝙ aliqua qualitas est apposita ad qualificandum vnum capitulū an censeatur repetita in sequenti.

1 Plures testamento. ¶ †Clausula i fine posita nō refertur solū ad proxima:sed ad omnia precedentia.hoc dicit notabiter.

2 †Et istud dictū recipit plures limitationes.prima colligitur ex tex.in verbo ziuncta scriptura.nam est verū quando precedētia sunt cōiuncta cum proxi.precedenti cōtinuata scriptura.si enim essent aliqua intermedia non referretur ad illa remota:sed ad proxime precedentia.argumētum eius qđ not.instituta.de rerum diuisio.§.item lapilli.Secunda limitatio tangitur hic per Bart.quando illa clausula est posita in oratione de p se vt erat hic in versiculo.ꝛ hoc amplius.ꝛ dicitur oratio de per se qñ habet verbum principale de per se.si aūt non haberet tale verbum tunc apponeretur p modū qualitatis ad p̄cedentia et ideo referreꝶ ad proxime precedentia:et.l.filiū.cū ibi nota:infra qñ dies lega.cedat.Tertia limitatio est:q2 procedit ꝙ hic dicitur qñ pōt referri ad oīa salua rōne recti sermonis ꝛ sine vitio.al's non referretur ad que nō posset sed ad illa tm̄ ad que posset siue sint mediate precedentia siue immediate:vt.l.si idem cum eodē.in fi.š.de iurif.omnium iudi.ꝛ ibi not.Quarta limitatio est quia est verum quod hic dicitur quando non est aliqua ratio quare magis debeat referri ad vnum ꝙ̄ ad aliud:al's referreꝶ ad illud in quo est maior ratio.ista limitatio colligitur ex.l.j.C.de libe.prete.a ꝯtrario sensu. Quinta limitatio est quia procedit nisi sit aliqua de precedentibus quod vitiaretur si ad illud fieret relatio.nam tunc ad illud non fit vt.l.talis scriptura.circa fi.et ibi no.de lega.j.et vide omnino quod not.Bar.

3 ¶ †Sed quero hic loquitur quando clausula est posita in fi. Quid si in principio vel in medio.Respondeo idem nisi sit intra vnū capitulum:q2 tunc non concerneret nisi illud solum vt probaꝶ in d.l.j.C.de libe.preteritis.ꝛ in.c.secundo requiris.de appella.ꝛ ista cōcernunt articuluȝ relationis que relatio dicitur qñ vna clausula est posita de perse:ꝛ queriꝶ an referatur ad omnia sequentia vel omnia precedentia.

4 †Est et alia materia que dicitur repetionis qñ apparet ꝙ aliqua qualitas est apposita ad qualificandum vnum capitulum an censeatur repetita in sequēti:nam hoc non contingit ex relatione:q2 constat ꝙ non refertur nisi ad illud:sed est dubium an censeatur voluisse eandē qualitatem repetere in alijs ꝛ sic alia capitula:nō dico ꝙ qualificentur ex illa qualitate specificata in vno:sed ex tacita qualitate repetita in isto.Et breuiter si est apposita in vltimo capitulo non potest dici ꝙ censeatur repetita in precedentibus:quia repetitio non est nisi respectu sequentium ꝛ ita loquitur quod.š.dixi quādo nō esset apposita in diuersa oratione.facit.l.quisqs.cuȝ ibi nota.de legatis.iij. Si aūt est apposita in precedenti capitulo ꝛ queritur an intelligatur repetita in sequenti. tunc distingue aut loquimur in dispositione legali ꝛ dic vt plene notaꝶ p Bar.in.l.pretor.§.eritq3 differentia:infra vi bonorum raptor. Aut loquimur in ꝯtibus ꝛ dic vt not.per eundem in.l.si stipulatus.§.chrysogonus.de verborum obligatio. ¶ In tex.ibi:et hoc amplius.de.ista clausula est dubitatio an referaꝶ soluȝ ad salinam an ad semproniam de quibus locutus fuit supra.pxi.immediate.Et an ad alias de quibus mediate supra proxi.fuerat locutus.ꝛ responde vt sequitur.

¶ De his que pene causa relinquuntur. Rubrica.

2 ☞ Legata aliquando non fiunt principaliter contemplatione legatarij:nec vt sibi prouideatur sed in odium heredis vel alterius grauati.ꝛ tunc dicitur fieri nomine pene.ꝛ valent hodie ꝛ qñ non teneat.

3 Sicut testator pōt imponere penā heredi nō obedienti precepto possibili ꝛ iusto.an ita possit iniungere vsuras.

1 ¶ †Notandum est ꝙ legata regulariter fiunt contemplatione legatarij ꝛ propter merita que presumuntur erga ipsum vt.l.

2 vt adiecit supra pro socio.†sed aliquando nō fiunt principaliter contemplatione legatarij nec vt sibi prouideaꝶ:sed in odiū heredis vel alterius grauati ꝛ tunc dicitur fieri noīe pene de quo loquitur iste titulus.Et olim ante iura digestorum nō valebant:sed hodie tam de iure digestorum quam codicis valent nisi quando precedit dispositio seu preceptum impossibile de natura vel de iure.nam tūc non delinquit qui non seruat.esset ergo iniustum qđ incideret in penā et hoc vult.l.prima huius tituli.Idem si propter culpam vnius ex heredibus imponeretur pena alteri coheredi:quia non tenet:vt.l.paterfamilias testamento.š.de heredi.instituen.Quid aūt si preceptum nō est impossibile de natura nec reprobatum a iure tamē ius sibi nō assistit.Respondeo debet seruari de facto alias incidit in penam:vt.l.quidam cum filium.de verbo.obliga.ꝛ ibi nota.per Dy.ꝛ qđ not.Bar.eo.ti.l.ita stipulatus.Quod aūt relictū pene noīe valeat iure digestoꝝ si nō precedit preceptum impossibile:lȝ non caueatur in.l.huius tit.probatur in.l.multa.de cōditio.ꝛ demon.ꝛ.l.j.§.item si ita.ad.l.falci.de iure autem.C.clarum est:vt.l.j.C.eo.

3 †Sed an sicut potest imponere penam heredi nō obedienti precepto possibili ꝛ iusto.ita possit iniungere vsuras:puta ꝙ si non soluerit infra tantū tempus teneatur legatario ad tm̄ quolibet mense pro vsuris.Bar.hic in.l.fi.huius tit.tenet quod non:q2 vsure sunt prohibite sed pena non et ita consuluit de facto.tamen in contrarium facit.q2 ista ratio procederet qñ proueniunt vsure ex cupiditate ꝛ ex dispositione illius cui applicanꝶ.sed hic non sic.nam applicantur legatario ꝛ nō veniūt ex dispositione sua:sed testatoris qui potuit de bonis suis disponere pro libito voluntatis et sicut poterat heredi non relinquere ita pōt super relicto grauare.argumē.l.videamus.§.pe.de in litem iuran.ꝛ.l.in actionibus.eo.titu.ꝛ non dicetur vsura que proprie dicitur quando ex pacto creditoris prouenit ꝛ credo ꝙ ista pars sit verior de iure.Bal.tñ in l.j.C.eo.videtur sequi Bar.

2 ☞ Statutū an possit disponere ꝙ si filius delinquat teneaꝶ pater pro eo.

Sicut non potest statutū laicorum disponere cōtra clericū an nec etiam contra coniunctum clerici.

3 Si testator reliquat centū p filio sua legitima:ꝛ mandat sibi ꝙ nihil plus petere possit.ꝛ si contrafaciat cadat a dicto relicto ꝙ tamen poterit agere ad supplementum.

1 Filiofa.vel. †Si filius vel seruus alteriꝰ sit heres institutus nō pōt imponi pena patri vel dño si p̄cedat p̄ceptū impossibile vel reprobatū in persona filij vel serui.h.d.Sicut ergo ipe filiꝰ vel seruus non dȝ incidere in penā si tale p̄ceptū non

2 seruat ita nec pr̄ vel dñs.†Et facit ꝯ statutū florentinū quo cauetur ꝙ si delinquat filiꝰ pr̄ teneaꝶ p eo nā sicut nō pōt statutū laicoꝝ disponere ꝯ clericū ita nec ꝯ coniunctū clerici:q2 censeꝶ factū in fraudē iuris ad qđ.j.de condi.ꝛ demon.l.heres meus in.fi.glo.tñ hoc male intellexit ponēdo casum ꝙ precessit preceptum de dando.x.quia istud preceptum non est illicitum nec

probrosum

probrosum ꝙ videtur requiri in tex.ad hoc vt non valeat relictum nomine pene tñ glo.intellexit ꝙ ipsum relictum nomine pene dicatur illicitũ vel probrosum.eoipso ꝙ noĩe pene relinquitur ⁊ hoc iure isto:sed nõ est verũ:vt.s̃.dixi.†Et pone exemplum in precepto reprobato. si testator relinquat centum pro sua legitima ⁊ mandat sibi ꝙ nihil plus petere possit:⁊ si contra faciat cadat a dicto relicto.nam tñ poterit agere ad supplementum:qr tale grauamen non potest imponi in legitima: vt l.qm̃ in prioribus.C.de inofficio.testa.⁊ de hoc est text.vt cũ de appellatio.cogno.§.ceterum.

De penam a conditione.

Ad euidentiam premitte ꝙ si relinquo tibi rem aliquã puta fundum ⁊ in euentum alicuius conditionis istũ fundum relinquo alteri vel tibi ⁊ istud potest contingere altero de tribus modis vel nomine pene.⁊ sic principaliter in tui odium.vel principaliter in fauorem ipsius titij ⁊ tunc dicitur conditio.Item potest dici ꝙ translatio de persona tua in illaʒ de qua loquitur titu.de adimen.⁊ transferend.lega. †et differt translatio a conditione quia si transfero adimo tibi ⁊ relinquo illi:⁊ sic ille non habet petere a te:sed ab herede meo:⁊ ideo heres meus quando tibi tradit debet recipere cautionem cõmittetur sibi ⁊ non illi tertio. et ita loquitur.l.cum sub. Barto.de condi.⁊ demonstra.sed in precedenti casu quando non est trãslatio:sed simplex conditio:non adimo tibi:sed videor te grauare de dando illi ⁊ sic ille tanꝙ̃ fideicõmissarius non potest petere ab herede:sed a te nisi tu cedas sibi contra heredem:vt.s̃. de lega.j.l.fideicommissa.cum ibi not. in.l.imperator. in prin. de lega.ij.⁊ de lega.iij.si legatarius.In penam aũt dicitur relinqui illi tertio qñ precederet preceptum in personã tuã ⁊ in casu quo illud non seruares fuisti grauatus dare alteri. dicit ergo hic iurisconsultus ꝙ ad tale relictum de persona tua in illum sit pena vel sit conditio.an vero sit translatio ex voluntate defuncti perpenditur.voluntas autem colligitur ex verbis ꝼm ꝙ predixi.

De regula catoniana. Rubrica.

2 ☞ Institutio ad hoc vt valeat inspicitur tempus testamẽti et tempus mortis ⁊ aditionis vt nullo istorum temporum adsit aliquod impedimentum propter quod institutio nõ possit valere licet aliquo tẽpore medio superueniat ⁊ postea cesset.

3 Ratio quare regula catonis non hʒ locum in legatis cõditionalibus vel quoꝝ dies nõ cedit ab adita hereditate.

4 Regula catoniana ad hoc vt habeat locum sex requiruntur.⁊ nu.5.6.⁊.7.

5 Si legaui tibi rem tuam sub cõditione si me viuo eam alienaueris ⁊ nunc morerer quare nõ valeret legatum.

6 Statutum si dicat ꝙ forensis nõ possit acquirere in territorio bona immobilia.⁊ legatarius tẽpore testamenti erat forensis sed tempore mortis factus est ciuis ꝙ poterit capere non obstante regula cato.

7 Si quis legat bastardo et tpe mortis reperiatur legitimatus an cesset regu.cato.vt legatũ valeat vel non.

Catoniana.

† Legatum qõ esset inutile si testator tempore testamenti decessisset propter aliquod impedimentum quod tunc subsistebat:licet illud impedimentum cesset viuente testatore. et non subsit tempore mortis nihilominus est inutile ex regula catonis si tale legatum erat purum vel in diem certum:⁊ erat tale cuius dies cedebat a tempore mortis ⁊ tale impedimentum procedebat ex aliqua lege veteri ante regulam catonis compositam. secus si legatum sit conditionale vel in diem incertum.Item secus si sit tale cuius dies cedit ab adita hereditate.Item secus si tale impedimentum prouenit ex aliqua.l.noua post regulam catonis quibus casibus sufficit ꝙ reperiatur cessare impedimentum tempore quo cedit dies legati.hoc dicit totus titulus.†Et aduertendum ꝙ licet in institutis esset statutum ꝙ inspiceretur tempus testamenti ⁊ tempus mortis ⁊ aditionis vt nullo istorũ temporum adhesit aliquod impedimentum propter ꝙ institutio non possit valere ad hoc vt valeat:lʒ aliquo tempore medio superueniat ⁊ postea cesset vt.s̃.de heredibus instituendis.l.si alienũ.§.in extraneis. In legatis tamen hoc nõ erat in statutum ante canonem propter qõ videbatur debere inspici tempus mortis:qr illo tẽpore legata sumunt vires ⁊ videbatur ꝙ si illo tempore nullũ sit impedimentum posito quod fuerit tempore testamenti non redsdatur legatum inutile argumentũ supra titulo secundo.l.si cognatis versiculo certe.tamen cato statuit contrarium: qr cum testator faciat legatum cum ista intentione ꝙ si statim moreretur statim valeat ⁊ sortiatur effectũ debet inspici talis intentio in tantum vt requiratur qõ tũc temporis nullum subsit impedimentũ ac si legatum statim sortiretur effectũ suum et ideo sicut in alijs dispositionibus inter viuos que sortiuntur effectũ statim si subest impedimentũ a pricipio.⁊ sic dispositio sit nulla:lʒ postea cesset non reconualescit: vt.l.ab initio. de regulis iuris.ita in legatis:lʒ habeant suspensionẽ in futurum:qr hoc non inspicitur:sed inspicitur intentio testatoris que fuit qõ si statim decederet statim sortiretur effectum.Si vero voluit statim valere ⁊ effectũ sortiri ergo debet posse valere et effectum sortiri ⁊ sic debet concurrere dispositio iuris cum intentione testatoris ad hoc vt legatũ valeat.⁊ si nõ cõcurrit nõ valet.nec ex postfacto conualescit posito qõ impedimentũ cesset anteꝙ̃ sortiatur effectũ.†Et ex his ptʒ ratio quare regula catonis non habet locũ in legatis cõditionalibus vel quoꝝ dies non cadit ab adita hereditate:qr illa non facit testator cum hac intentione ꝙ si statim decederet statim valeret ⁊ ideo non inspicitur tẽpus testamenti:sed conditionis euenientis vel adite hereditatis quibus temporibus voluit testator valere†Requirunt̃ ergo plura vt habeat locum regula catoniana.primo ꝙ legatuʒ sit purum supple vt habeat diem certũ.nam ⁊ tũc testator censetur voluisse qõ statim valeat quo ad cessionem diei et quo ad transmissionẽ si statim decederet.secus si sit cõditionale vel in diem incertũ ⁊ de conditionali ponuntur in.l.j.duo exempla. primũ si legaui tibi si post kalendas mortuus fuero.nam si tẽpore testamẽti morerer tale legatum non valeret: qr non sum mortuus post kalẽdas.⁊ tñ si postea morior post kalendas valet.Certe hic est alia ratio qr extat conditio sub qua fuit factuʒ sed si decessissem tẽpore testamẽti nõ extitisset nimirũ si nõ habet locũ.Item hic proueniret impedimentũ ex verbis testatoris:sed regula catonis loquitur quando prouenit aliunde.ad quod optime.s̃.de legatis.l.ij.debitor.§.seruo.versiculo calũniosa.†Aliud exemplũ est si legaui tibi rem tuam sub cõditione.si me viuo eam alienaueris.nam si tunc morerer non valeret:qr non alienaueras tẽpore testamenti: sed si postea alienes valet.Certe etiã hic sunt alienationes quare cesset sicut supra. Illa ergo verba text.si eum ⁊ cetera determinat sequentia ꝼm Dy.⁊ sic sub verbo testatoris nõ legis.si eñ fuisset legata simpliciter res tua non valeret nec reconualesceret:lʒ postea alienares viuente testatore:vt institu.de lega.§.si rem.Aliud exẽplum ponitur in.l.sequen.si relinquo filie mee sub conditione si nupserit titio viuente.nam si statim decederẽ non deberetur legatum:qr non est nupta:sed si non decessi ⁊ postea nubat me viuente bene valet. Certe etiam hic est alia ratio quare cesset sicut in precedentibus.Pone ergo casum magis dubium si legaui:si nauis ex asia venerit.nã posito qõ nunc decederem nõ propterea cõditio diceret̃ defecta cum possit post mortẽ euenire:sed in casibus precedentibus deficeret conditio. Si testator moreretur tẽpore testamẽti nimirũ si legatum nõ deberetur.et certe etiã hoc casu qñ non deficeret legatũ esset inutile nõ propter defectum conditionis:sed ꝑpter impedimentũ subsistens et tamen si reperiat̃ extare tpe cõditionis existentis valet. scdo requiritur quod sit tale cuius dies cedat a tẽpore mortis vt est regulariter.secus si ab adita hereditate vt est legatũ vsufruc. vel libertatis vel alterius rei que relinquitur seruo proprio cũ libertate:vt.C.de caducis tollẽdis.§.in nouissimo.naʒ sufficit ꝙ reperiatur cessare tpe quo adit̃ hereditas:qr tñ voluit testator sortiri effectũ nõ tẽpore testamẽti etiã si tunc moreret̃.Tertio requirit̃ qõ impedimentũ aliqõ subsisteret tpe testamẽti ꝑpter ꝙ nõ possit valere.si eñ nullũ subsisteret nõ haberet locũ regula:sed valeret dũmodo nec tpe mortis subsistat: als esset inutile nõ propter regulam catonianã que non loquit̃ in impedimento subsistente tpe mortis tm̃: sed solum de subsistente tẽpore testamenti.si propter alias dispositiones iuris:qr inutiliter cederet̃ dies impedimẽto subsistẽte nec obstat.l.si cognatis.s̃.titu.ij.in principio.quia ibi non subsistebat impedimentum tempore mortis cum illi qui petebãt se admitti ad legatũ essent capaces: licet in eis non adesset qualitas cuius contemplatione factum fuit relictum quia sufficit ꝙ fuerit tempore testamenti. † Quarto requiritur ꝙ tale impedimentum proueniat ex lege antiqua:secus si ex lege noua post illam regulam factã:vt in.l.fi.⁊ hoc glo.ibi exẽplificat multis modis:sed exẽpla possunt dari satis clara si proueniret impedimentũ ex forma statuti:vt si dicat statutum qõ forensis non possit acquirere in territorio bona immobilia et legatarius tempore testamenti erat forensis si tẽpore mortis factus est ciuis. Certe poterit capere non obstante regula quod est notandum. Quinto requiritur quod tale impedimẽtum proueniat altero de quinꝙ̃ modis vel ex persona testatoris.vt si erat intestabilis: licet

tempore mortis reperiatur testabilis et hoc est indubitatum ꝛ dicit Baldus notabiliter.C.de fideicommissis.l.eam quã etiã quod etiam cõferret legatum in tempus quo erit testabilis ta le legatum non valeret nec reconualesceret.nec obstat.l.in tem pus.de heredi. instituen. quia loquitur quando proueniebat impedimentum aliunde ꝙ ex persona testatoris quod est sin gulare et pulchrum. deportatus ergo si testetur lz dicat insti tuo talem cum desiero esse deportatus ꝛ postea desinat esse nõ propterea conualescit institutio vel legatum. Secundus mo dus est quando tale impedimentum prouenit dũtaxat ex qua litate rei legate vt si legaꝶ res sacra vel religiosa vel affixa edi bus:vt.l.cetera.§.j.de lega.j. Tertio quando prouenit mixta consideratione legantis et legatarij vt cum quis legat seruo proprio sine libertate.nam tali seruo ab alio posset legari ꝛ te statori alteri quam illi seruo posset legare.ꝛ sic prouenit impe dimentũ mixta consideratione. vnde non reconualesceret si de fineret esse seruus vt institu.de lega.§.an seruo. Quarto quan do mixta cõsideratione legatarij ꝛ heredis vt si legat quid ser uo heredis sine libertate. Ultimo mixta consideratione legata rij ꝛ rei legate vt si lego tibi rem tuam.vt instituta.de lega.§.si rem.Si vero impedimentum proueniat solum ex defectu sub sistente in personam legatarij cessat regula catonis vt si lega

7 tur incapaci vt.l.iij.§.quando autem.de iure fis.† Quid ergo si quis legat bastardo ꝛ tempore mortis reperitur legitimatus. Certe tunc prouenit defectus mixta consideratione legãtis et legatarij.vnde non reconualescit:qꝛ bastardo potest legari ab alio quam a patre:sed si esset omnino incapax vt deportatus tunc prouenit mere ex defectu legatarij.ideo sufficit quod tem pore mortis reperiatur restitutꝰ. Sexto et vltimo requiritur qđ testator potuerit circa illum defectuз dispensare.ideo si nõ dispensat est quid sibi imputetur vt ptз in casibus precedenti bus.nam si volo relinquere seruo meo possum tollere defectũ relinquendo sibi libertatem. si non tollo imputetur mihi. Si autem est talis defectus circa quem non possum dispensare:qꝛ nõ est quid mihi imputetur cessat regula vt in vltimo casu pre cedenti qñ res incapax ꝛ probatur in.l.seruũ filij. in prin.§.de leg.j.ꝛ per predicta remanẽt declarate glo. Duos titulos pro xime sequentes ipse dominus Paulus omisit: qꝛ superuene runt vacationes.

De conditionibus ꝛ demonstrationibus. Rubrica.

2 Omne legatũ presumitur purũ sine cõditione vel die.
Legatum in diem certum potest ante solui legatario inuito per heredem et si non recipit constituitur legatarius in mo ra:et si fuit facta consignatio et depositio liberatur heres ipso iure.
Quid si dies fuit appositus fauore legatarij.
3 Dies incertus qñ sed certus an siue etiam incertus an ꝛ qñ an faciat semper in legato conditionem.
Que dicaꝶ conditio extrinseca ꝛ ꝙ non impediat diei cessioneз nec transmissionem.
4 Conditio que inest ex dispositione legali etiam contra volun tatem testatoris:vt est conditio si adeatur hereditas qꝛ nõ im pedit cedere diem legati nec etiam conditio apposita institu tioni cum illa suspendat aditionem non reddit legatum con ditionale.
5 Relatiuum quis vel qui cũ verbo futuri tpis facit conditionẽ tacitam nõ expressam.
Differentia inter dictionẽ si ꝛ dictionẽ cũ:ꝙtum ad faciendaз conditionem.ꝛ nu.6.
6 Conditio debet se habere ad esse ꝛ non esse.
7 Emphyteota quare non possit inuito proprietario soluere pẽ sionem pro longo tempore.
Conditio per que verba vel dictiones inducatur.

1 **Legatis.** † Lex ista primo ponit di stinctionem trimembrem cũ exceptione vsqꝫ ibi cum dies.scđo prosequitur primum membrũ declarando ꝛ supplendo:qꝛ cum sit de die certa an ꝛ quãdo supplet: quia aliquando est dies certa an: sed incerta quãdo vt est dies mortis.Etiam ista magis facit legatũ conditionale ꝙ in diem:vsqꝫ ibi inest.ibi declarat exceptioneз que fuerat de conditione que aliquando inest:lз non fuerit expressa.ꝛ decla rat quomodo potest inesse ex natura rei legate. cũ legatur qđ non est in rerum natura tempore testamẽti:sed speratur.vnde inest conditio si erit in futurum. aliquando inest nõ ex natura rei legate:sed ex modo legandi:vt lego seruo quem alteri non legauero:idest si non legauero.Et ista pro summario sufficiãt

2 † In tex.ibi:aut si nihil horum ꝛc.qꝛ simpliciter fuit relictũ ꝛ sic nota regulam qđ omne legatũ presumitur purum sine cõ ditione vel die nisi appareat apposita vel nisi sit casus in quo insit ex dispositione legali.ad hoc allegatur iste tex.cum glos. ꝛ concordan.allegatis. In text.ibi:solui possunt sub.etiam inuito legatario non qđ precise compellatur si nõ vult:ꝛ si nõ recipit constituitur in mora ꝛ periculum incipit ad eum perti nere.etiam si primo non pertinebat:ꝛ si fuit facta consignatio ꝛ depositio heres liberatur ipso iure.l.si obsignatione.de solu tio.et est ideo:qꝛ dies presumitur apposita fauore grauati cui potest renũtiari.secus si apparet qđ fauore legatarij:vt in glo. cum gratia.an aũt dies certa an ꝛ quãdo impediat dum obli gat.dic per Bar.in.l.ita stipulatio. de verbo.obligatio.trans missionem aũt ꝛ sic cessionem non impedit.l.si post diem ꝛ.l.si dies.quando dies le.ce.sed bene impedit translationem domi nij.l.sempronius attalus.de vsufru.legato.ꝛ not.glo.in.l.si ita

3 sit scriptum.§.j.de legatis secũdo. † In text.ibi:dies autem incertus sub.quando.sed certus an vt est dies mortis que pro conditione habetur vt sequitur ꝛ multomagis quando est in certus an ꝛ quando vt cum titius erit consul.l.dies incertus. j.eodem.illa enim in legato semper facit conditionẽ:sed in pre cedenti distinguitur.an erat incertum euenturum viuo legata rio.vt dies mortis heredis vel alterius ꝛ idem vt hic.j.eodem. quibus diebus.§.quidam titio. Aut erat certum euenturum viuo legatario.ꝛ ista dies non reddit legatum conditionale: qꝛ cum incipis mori purificatur legatum ꝛ ipsum trãsmittis: vt no.in.l.extraneũ.de heredi.insti.ad qđ.l.miles ad sororem.

4 §.pro parte.de lega.ij.ꝛ.l.si.qñ dies lega.ced. † In si.tex.ibi aut fructus.Et istis casibus:qꝛ conditio inest velit nolit testa tor non dicit prouenire conditio ex testõ:sed extrinsecus:ideo non impedit dici cessionem. nec transmissionem.l.cũ illud.§.j. circa si.quando dies lega.ced.iuncta.l.conditiones que extrin secus.j.eodem.intelligitur glo.in.l.quod in rerũ.de legatis.j. Idem in alia conditione que inest ex dispositione legali etiam contra voluntatem testatoris vt est conditio si adeatur heredi tas:qꝛ non impedit cedere diem legati nec etiam conditio ap posita institutioni cũ illa suspendat aditionem:vnde non red dit legatum cõditionale:lз in insti.sic.l.si dies.§.si. quando di. lega.ced.ꝛ.l.heredis.in princi.eo.titu. In sequenti vero ca su:qꝛ conditio non inest contra voluntatem defuncti : imo fm eam cum oriatur ex modo legandi:poterit enim alio modo le gare.ꝛ non inesset.tunc conditio non dicit extrinseca. ideo im pedit diem legati cedere et transmitti.j.sicut quando qđ pure legauerat sub conditione adimit. nam censetur sub contraria conditione relictum.ꝛ qꝛ prouenit ex eo qđ testator fecit impe dit diem legati cedere.l.qđ pure.quando dies lega.ced.ꝛ not.

5 in.l.si post mortem.§.si.de lega.j.† ꝛ not.ꝙ relatiuum quis cuз verbo futuri temporis facit conditionem tacitam non expres sam.de quo not.in.l.stichus qui meus erit.de legatis.j. In glo.j.in prin.ibi:que apponitur per si ꝛ per cum.ꝛ sic dictio si ꝛ dictio cum equiparantur ad faciendam conditionem nec vide tur esse differentia inter eas ꝙtum ad hoc.vt.l.qui promisit.de condi.indebi.sed imo est differentia:quia dictio si facit princi paliter conditionem secundario diem:sed dictio cũ econuerso l.si titio.quando dies legati.in si.princi.ex hoc resultant etiam alie differentie:qꝛ quando apponitur circa verbum substantia le legati vt est verbum voluerit dictio si reddit legatum cõdi tionale si fiat sub conditione si talis voluerit quasi substantia sit commissa in alterius voluntatem qđ esse non debet.secus si per cum quasi magis dilatio ꝙ substantia videatur commissa l.fideicommis.§.cum esset. de lega.iij.l.centesimis.§.si.de ver bo.obliga.Item si apponetur ad executionem legati similiter differunt vt si lego.tibi simpliciter ꝛ in vna oratione ꝛ postea ti bi mando solui si titius morietur redditur legatum cõditiona le.l.quibus.§.quidem.j.eo.sed si mandarem solui cũ titius mo rietur nõ redderetur conditionale:qꝛ primo loco fuit pure fa ctum:sed solutio differretur.l.ex his.C.quando dies lega.ced. extra istos casus qñ ponuntur ad euentũ extrinseci casus non est differentia inter eas vñ sunt paria dicere si titius consul fa ctus fuerit vel cũ factus fuerit. Item si heres vel talis morietur vel cũ morietur vtroqꝫ enim casu est cõditionale nec transmit titur ita intellige istam glo.qđ aũt glo.dicit de conditione vt si faciat conditionẽ procedit si apponiꝶ circa id qđ est de futuro secus si circa id qđ est de preterito vel presenti.l.cum ad prñs.si cer.peta.ꝛ.l.cum in secundo.de iniusto testamento.ꝛ omnes.ll. facientes mentionem de conditione de preterito vel presenti loquuntur improprie. Item glo.procedit quãdo apponiꝶ cir ca futurum euentum qui potest euenire ꝛ non euenire.si autem est certum euenturũ tunc aut est certum an ꝛ quando:vt si cras oriatur.solu.ꝛ non facit conditionem et exponitur si pro quia

6 quia conditio est necessaria nõ contingens. † ꝛ conditio debet se habere

se habere ad esse et ad non esse vt patz in diffinitione conditionis quam ponit glo. Respondeo. isto modo intelligitur. l. pupillus. §. si sub conditione. de solutio. Interdum est certum an: sed incertum quando vt lego tibi. si vt heres meus vel titius morietur. et tunc alique glo. dicunt quod est conditionale: alie quod non. primam partem tenet Bar. hic per. l. quibus. §. quidam titio. j. eod. vbi casus secundam partem tenuit Petrus vt notat Cy. in. l. extraneum. C. de heredi. instituen. mihi videtur quod in legatis sit vera opinio Bar. quia non est certum debitum iri. nam si legatarius primo decederet non transmitteret: quia conditionale. sed in contractibus sit vera alia opinio. si enim promitto tibi si titius morietur vel ego moriar promissio non est conditionalis: sed in diem incertum: ideo oritur obligatio ciuilis et naturalis. An aut actio dic vt in dicta. l. ita stipulatus: quia contractus conditionales transmittuntur. instituta. de verbo. obligatio. §. si ex conditionali. et hoc dico probari in. l. nam et si cum moriar. de condi. inde. Aliquando dictio si ponitur pro quamuis et tunc etiam non facit conditionem: vt si contrarius sensus esset malus. l. ij. C. de conditio. inser. Inquantum aut glo. dicit dictionem cum facere conditionem non est verum semper: distingue vt. s. dixi. An importet tempus incertum an et quando: an certum an et incertum quando et hoc voluit glo. si. dum querit an dies incerta faciat conditionem. ¶ In glo. que incipit cum gratia ibi als secus et videtur gratia onerati tempus appositum quando esset persona coniuncta testatoris et apponeretur tempus sue etatis. l. in fideicom. §. cum pollidius. de vsuris. vel quando transacto tempore madauit rem restitui cum fructibus perceptis. vel quando ipse legatarius esset constitutus in patris potestate. et posset contingere quod adueniente die erit sui iuris. l. filiusfa. §. diui. de lega. j. vel quando post tempus mandauit restitui vni ex pluribus quem tunc elegerit vt ibidem. et. l. cum pater. §. a filia. de lega. ij. 7 † Et nota argumentum ex hoc quod emphyteota non potest inuito proprietario soluere pensionem pro longo tempore: quia interest proprietarij vt omni anno soluatur vt interrumpatur prescriptio per multiplicatas interruptiones. et quia si cessaret. caderet a iure suo. de hac questione vide Spe. de loca. §. nunc vero aliqua. versi. xxxiij. et. xxxiiij. cetera vide per Bart. hic qui discurrit per singulas partes orationis ad declarandum per que verba vel dictiones inducatur conditio. et originaliter habuit a Pet.

2 ¶ Conditio si. x. dederit dependens ex voluntate dare debentis et recipere volentis quod dicatur mixta et debeat impleri post mortem et quid in mixta que pendet ex voluntate implere debentis. et in casu fortuito.

3 Implens conditionem cum dat vel assentit non requiritur quod dicat ego facio vt impleam conditionem.

4 Si quis citatur vt veniat ad respondendum articulis: et ipse comparet non requiritur vt dicat compareo ad respondendum articulis sed sufficit quod representet.

5 Quod regulariter videatur quid facere actum ex causa ex qua tenetur.

Ad consequendam actionem non sufficit aliquid facere fato sed debet facere ex proposito.

6 Si nauicularius promisit aliquem ponere in naui et in tali loco et ille promisit sibi certam quantitatem in nauicularius possit petere pecuniam promissam si non probat illum posuisse cum potuit esse fato positus. et quid de rebus inanimatis.

1 **Conditionum.** † Conditio casualis quandocunque existat etiam si viuo testatore purificat legatum. secus in conditione dandi; vel in alia mere potestatiua que non purificat nisi impleatur post mortem testatoris. et ex proposito idest ab eo qui scit eam sibi incumbere. secus si ignorat. Et sic facto impleuit non ex proposito. h. d. et semper allegatur cum qua iunge. l. si iam facta. §. j. j. eo. 2 ¶ In text. ibi: veluti si decem dederit. ista conditio dicitur mixta: quia dependet a voluntate dare debentis et recipere volentis vt patet. j. eodem. cum ita datur: sed quia est verisimile quod ille recipiat accidit potius ad naturam potestatiue de qua statim subijcit quam ad naturam casualis: ideo debet impleri post mortem. secus in mixta que pendeat ex voluntate impleri debentis et casu fortuito vt si alexandriam ierit. nam accedit ad naturam casualis. l. suus quoque. §. puto. de heredi. instituen. Idem si ex facto legatarij et tertij non tamen est ita verisimile quod consentiat sicut recipiat puta si nupserit tali: ideo tales conditiones quandocunque impleantur etiam viuo testatore et a legatario ignorante et sic facto implente purificatur legatum. l. hec conditio. la prima. j. eo. ita intellige glo. que loquitur confuse et conditionem mixtam dependentem ex voluntate legatarij et alterius appellat potestatiuam et dicit quod aliquando est facilis aliquando difficilis tu declara vt supra. 3 ¶ † In tex. ibi etiam scire debet. nota quia hoc sufficit. nec requiritur quod cum dat vel ascendit dicat ego facio vt impleam conditionem quia in dubio presumitur facere ob illam causam que sibi incumbit secundum Bart. quod ipse inducit ad questionem. 4 † si aliquis citatur vt veniat ad respondendum articulis et ipse compareat non requiritur vt dicat compareo ad respondendum articulis: quia censetur propter illud comparere: sed sufficit quod se representet. ad quod vide secundum Bal. quod not. Archi. lxxxij. dist. proposuisti. vbi videtur sentire et hoc videtur regulare 5 † vt videatur quis facere actum ex causa ex qua tenetur. facit. l. vxorem. §. pater naturalis. de lega. iij. et quod no. glo. in. l. sed interim. de dona. inter virum. ¶ In tex. ibi nam si fato et cetera not. secundum Dy. quod ad consequendam actionem non sufficit aliquid facere fato: sed debet facere ex proposito. secus ad euitandum penam. l. cum seruus. allegata in glo. fina. pro contraria vnde Barto. per hoc dicit se semel determinasse. 6 † Cum quidam nauicularius promisisset aliquem ponere in naui et in tali loco. et ille promisit sibi certam quantitatem reperiebatur positus in naui. Et ductus ad illum locum petebat nauicularius pecuniam non tamen probabat illum posuisse: licet appareret quod fuerit in naui. dicit Barto. quod non potest petere quia potuit esse fato positus. miror de ista determinatione que est potius cauillatio sufficit enim quod in naui fuerit illo sciente et patiente: quia contra voluntatem eius stare non potuisset: vnde hoc ipso videtur ibi ab eo positus. non enim sunt verba captanda vt illum debuerit portare in humeris cum per se ire potuisset: sed si essent res inanimate que sic debent portari posset distingui aut nauicularius sciuit res esse in naui et idem aut ignorauit. et preter propositum exportauit potest procedere dictum Barto. quia non videtur impresse contractum ex parte sua vt possit petere promissa: sed prouidebitur nauiculario per aliam viam ne dominus sentiat lucrum in damnum nauicularij. et sic stabitur consuetudini vel arbitrio boni viri. facit. l. si vehenda. in fi. prin. ad legem rhodiam de iact. ¶ In glos. j. ibi quedam tantum post vt sunt ille que sunt implende in personam heredis infra eodem lege si in diem. Dy.

2 ¶ Conditiones que a iure ciuili reprobantur reijciuntur. et remanet dispositio pura de iure ciuili. et quid de illis que tantum a pretore reprobantur.

1 **Obtinuit.** † Conditio impossibilis reijcitur de legato. hoc dicit. et de institutione. l. j. de conditio. institutio. non sic de contractu. l. non solum. de actio. et obligatio. imo ipsum vitiat. Sed hic vitiat et est verum quando est impossibilis de natura: vt si digito celum tetigeris. vel de iure et reprobata: vt si hominem interfeceris. l. si filius. de conditio. institutio. si autem ratione perplexitatis orientis ex verbis testatoris vitiat et sibi imputet testator. l. si titius. eodem titulo. Idem si de facto est impossibilis: vt si decem milia des cum nihil habeas institu. de heredi. instituen. contra impossibilis. et de his plene per Bartol. in. l. j. de conditio. institu. et reijcitur quatenus est impossibilis non vltra. l. qui dotem. de dote prelegata. et ita si testator sciebat impossibilem als vitiat. l. seruo manumisso. de conditio. indebi. ¶ In gl. ibi secus si in personam onerati omnes reprobant glo. quia non est vis in cuius personam apponatur vt patet per istam. l. que loquitur indistincte et. l. si mihi et tibi. §. si quis seruos. de lega. j. versi. fuit apposita in personam grauati et non vitiat. nec obstat instituta de legatis. §. si. quia ibi legatum non fuit factum sub conditione impossibili: imo sub necessaria: quia precepit heredi aliud impossibile. et si non faceret grauauit vt daret mihi. x. nam si illud facere erat impossibile. ergo non facere erat necessarium. Et si dicatur ergo debet valere legatum tanquam purum quia conditio impossibilis non habetur pro conditione. l. si pupillus. §. sub conditione. de noua. et tamen ibi dicitur contrarium: sed responde quod procederet si in persona grauati non precessisset preceptum impossibile nam tunc non censetur legatum factum in penam: sed ibi precessisset tale preceptum: vnde legatum videtur factum in penam et quia heres non est in culpa. si non seruat preceptum impossibile ideo non debet penam sentire. ideo tale legatum a iure reprobatur tanquam magis factum odio grauati quam fauore legatarij. 2 ¶ † In fi. glos. ibi. §. si sub conditione. dic quod sunt quedam conditiones que a iure ciuili reprobantur et ille reijciuntur et remanet dispositio pura de iure ciuili et potest adiri hereditas et intentari actio directa. quedam que tantum a pretore reprobantur vt conditio de portando nomen turpe vel de eundo sine caputio ad modum fatui que reprobatur magis contemplatione persone vel propter verecundiam quam propter vtilitatem publicam. et tunc loquitur ille. §. quia de rigore iuris debet impleri. argumen. j. eod. meuius. et sic non impletur non potest adiri hereditas nec intentari actio directa: sed de iure pretorio reprobantur ideo si non

implentur potest peti bonoꝝ possessio ꝛ intentari vtilis actio vt in contrario Pau.

2 ☞ Naturale est vt vbi sit cōmodum: sit etiam onus. Commoda qui sentis iungas onus emolumentis.

1 **Si his legatum.** † Si scindit onus diuiditur etiã cōmodum quod datur occasione illius. hoc dicit. † Sic
2 econtra naturale est vt ibi sit commodum sit etiam onus iuxta illud. Commoda qui sentis iungas onus emolumentis: vt patet in. l. manifessimi. circa mediū. de furtis. ¶ In glo. ibi si. x. dederit heredi subscripto. ꝛ hic erat ratio dubitandi: quia conditio debet impleri in forma. ratio videbatur quod patronus nihil deberet habere de his que erant danda heredi gratia conditionis implende: sed contrarium est: quia conditio scinditur. ĩ. eo. plautius. ꝛ hoc magis de equitate vt patet ibi temperare debet pretor ꝛc. per istũ tex. dico si posita est clausula codicillaris. ꝛ testamentum nō valeat. ꝛ sic sint soluenda legata a venientibus ab intestato conditio dandi que erat implenda in personam heredis scripti erit implenda in personam venientiū ab intestato si hereditas ꝛ onus remanet apud eos: licet in personam non fuerit ascripta. quid si fuerint relicta post mortem heredis scripti. respōdeo ꝛ illa spectabitur. l. peculium. in fi. ꝛ ibi per Barto. de lega. ij. licet videatur respicere cōmodum heredis scripti: sed quia nunc non potest commodum respicere: quia ab eo non est fienda prestatio: sed a venientibus ab intestato non videbatur fienda ista expectatio ideo est notandum ad quod eodem titulo. l. cum pater. §. ab instituto. vbi videtur casus. ¶ In fi. glo. ibi aliquid habere. debeo dicit Dy. ꝙ verum credo per. l. j. eo. plautius. ꝛ. l. caius. ff. de alimē. lega. ꝛ de adi. lega. aliūne. §. seia. soluentur ergo heredi due partes de decem: quia pro duabus partibus prestat legata. tertia vero pars que erat prestanda patrono remanet legatario: quia patronus nihil petere potest Dy.

2 ☞ Dictio tunc significat extremitatem temporis.

1 **Si ita scriptum.** † Si apposita sit conditio ꝛ dies lꝫ extiterit conditio expectatur dies anteq̄ legatum sit soluendum necessario. h. d. ¶ In tex. ibi natus non erit ista fuit cōditio qđ aūt sequitur tunc fuit appositio diei: quia voluit decem solui trāsacto quinquennio: vt patet in fine sed si solū dixisset si infra quinqueniū titio filius natus non erit seio lego. x. statim eo mortuo infra quinquēnium non nato filio deberent decem: quia legatum non habet nisi conditio illa extitit iam cū sit verum non posse habere filium infra quinquēnium ita potest intelligi. l. si quis heres. de heredibus institu. vt ibi sentit glos. dum format 3ium de isto. §. et dicit ꝙ hic fuit apposita dictio tunc ibi non potest etiam dici qđ etiam qñ fuit apposita hec dictio si non resultat vtilitas alicuius ꝙ dispositio differatur non debet differri ita potest ibi intelligi sed si resultat differtur: vt hic quia erat vtile heredi vt differatur solutio. nā primo casu dictio. tūc non censetur apposita ad differentiam solutionis. sed ad limitandũ tēpus infra qđ conditio deberet impleri. et si postea impleretur non prodesset ex quo ex dilatione nullus erat commodum sensurus: sed qñ aliquis est sensurus censetur apposita ad effectū
2 de quo supra et vt differatur solutio † ꝛ semp allegatur qđ dictio tūc significat extremitatem temporis ad qđ. l. substitutione. de vulg. ꝛ pup. ꝛ. l. j. §. rectissime. de vi ꝛ vi ar. adde. l. hoc iure. ꝛ. l. in illa stipulatione si kalen. de verbo. obli.

2 ☞ Tutoris autoritas requiritur tunc. qñ resultat obligatio ex actu quē pupillus gerit: si aūt non ex illo sed ꝓpter illū aliunde ꝛ ex. l. dispositione tunc secus.
Minor si recipit dotem bona sua obligatur pro restitutione dotis lꝫ non interueniat autoritas tutoris. vel decretum iudicis in receptione dotis.
Quid in inuectis et inductis in domū conductam.
3 Filius in ptāte institutus sub conditione potestatiua nō est heres necessarius anteq̄ impleat. sed postea sic.

1 **Conditionibus.** † Pupillus sine tutoris autoritate et filius vel seruus sine patris vel domini voluntate possunt implere conditionem cōsistentem in eorum facto. hoc dicit. Et requiritur ratio quia ex implemento conditionis non videtur adijsse hereditatẽ si fuerunt sub illa instituti: sed censentur amouisse obstaculum et aperuisse sibi viam ad adeundum quod facere possunt: lꝫ non possint adire sine eorum voluntate nec obstat si erat necessarius: vt filius. ꝛ sic statim impleta cōditione efficitur suus heres: quia hic non contingit facto pupilli qđ ad hoc ordinatum non est sed ex. l. dispositione q̄ eum
2 facit heredem. remoto obstaculo † et hoc not. quia facit ad multa tunc enim requiritur tutoris autoritas. quando resultat obligatio ex actu quem gerit: si autem non ex illo: sed propter illum aliunde et ex. l. dispositione tunc secus: ideo si minor contrahit vnum. et recipit dotem bona sua obligantur pro restitutione dotis: licet non interueniat autoritas tutoris: vel decretum iudicis in receptione dotis: licet bona immobilia sine decreto non possint obligari per titulum de rebus eoꝝ. quia obligatio ista resultat ex legis dispositione. idē in inuectis et inductis in domum conductam de hoc per Cy. in. l. certi iuris. C. loca. et per Barto. in. l. si constante. in tertia questione principali questione quarta. ¶ In text. ibi parere potest quia tunc requiritur autoritas cum se obligat vel
3 alienat: sed hic neutrū facit licet conditionē impleat. ¶ † In text. ibi: quod expleta conditione. nota ergo hic quod filius in potestate substitutus sub conditione potestatiua non est heres necessarius anteq̄ impleat sed postea sic: quia institutio pura et purificata comparantur vt in aut. de sanctissi. episco. §. sed hoc in presenti. quidam allegant istum textum per contrarium ꝙ conditio potestatiua que non consistit in expressa voluntate: sed delata: vt si capitolium ascenderit non tollit existentiam. secus si sub conditione si voluerit. l. iam dubitari. de heredi. instituen. sed male nec ponderant textum in verbo expleta. qui probat cōtrarium ꝛ probatur in. l. si. de conditio. institu. ꝙ talis cōditio potestatiua anteq̄ sit impleta impedit suitatem postea non. Idem in conditione si voluerit statim ꝙ declarat se velle: lꝫ dicat ꝙ non facit vt se immisceat: sed vt purificet institutum nihilominus efficitur heres necessarius vt hic tamen habebit propter illa verba beneficium abstinendi que si non dixisset non haberet. d. l. iam dubitari: licet secus in alia conditione si capitorium ascenderit: quia non efficaciter: sed cum beneficio abstinendi per. l. primā. §. si parendi. cū ibi not. de conditioni. ob causam. ¶ In text. ibi: aliquādo esse potest vt quādo instituitur a patre vel auo in cuius erat potestate. ¶ In tex. ibi: iure potestatis nō conditionis explete hoc est dicere: quia erat in potestate instituētis: nō quia impleuerit conditionem: quia implementum conditionis nō inducit aditionẽ sed aperit viam dicto. §. si parendi. ꝛ not. tex. optimum ꝛ subtilem ſm Bald.

2 ☞ Si laudū arbitratoris petitū est reduci ꝛ arbitrator condemnauit in quinquaginta bonus vir in. c. reformādo laudū si pars soluat illa quinquaginta nō incidit in penā cōpromissi secus si nihil solueret.

1 **Ulctra testamento.** ¶ † In penis non receditur a persona. ad hoc allegatur. ¶ In glos. ibi idest quia non arbitratur titius: sed contra quia licet titius non arbitretur recurritur ad arbitrium boni viri et ſm illud debebit facere vt. l. j. de legatis. ij. ꝛ. l. si. §. sed ꝛ si quis. C. eodem. de lega. Solutio verum est ꝙ recurritur quantū ad onus faciendi monumentum vt compellatur facere vt bonus vir arbitrabitur non quantum ad penam vt si non faciat scdm arbitrium illius incurret penam a testatore impositam: quia censetur imposita solū si nō fiat vt titius arbitrabitur: sed ex quo non est arbitratum. non incidit in penam ex hoc capite: quia non in culpa sed si nō facit scdm ꝙ bonus vir arbitrabitur nō
2 incidit: quia non fuit sibi imposita in hunc casum. † vnde allegatur ad id qđ dixi in summario. ideo Barto. inducit si laudū arbitratoris petitum est reduci et arbitrator condemnauit in quinquaginta bonus vir in. c. reformando laudum si pars soluat quinquaginta in quibus per primum fuit condemnatus: licet alia quinquaginta adita per bonum virum nō soluat nō incidit in penam cōpromissi ab eo promissam si nō pareret laudo: sed si nihil solueret bene incideret propter primum laudũ quod in illa summa fuit iustum. pro ista facit optime glos. in. l. in proposita. pro socio. que vult pignora vel fideiussores nō teneri pro eo ꝙ est aditum a bono viro quasi de illo partes non senserint: licet de primo eadem ergo ratio est in pena pro hoc facit. l. iij. ꝛ. l. cum apud. iudi. solui. contrarium videtur tenere Inno. in. c. quintauallis. quē Bal. sequitur in. l. si. ff. de contrahen. emptio. in. x. ꝛ vltima oppo. vel. q. licet in. l. j. C. de his que pe. no. in secunda oppo. videatur tenere cum Barto. sed precedens opinio est veritas: quia partes cōpromittentes ꝛ penam apponentes si non stetur laudo censentur sensisse de laudo ferendo tanq̄ a bono viro: sed si primū reformatur. patet qđ nō fuit latum tanq̄ a bono viro: ideo cōmittitur pena: si non pareatur reformationi. quasi de illa partes senserint. pro hoc text. in. l. celsus. §. j. de arbi. vbi licet pena non sit commissa: quia non fuit paritum infra terminum: quia non fuit in culpa si non paret cum potest. bene committitur. licet videatur imposita dum taxat si nō pareatur infra terminum primum ꝛ sic quia in illo non fuit in culpa. nec propter illū cōmittatur nec eo quo postea non

ta non fuit: quia mutata est forma argumento. l. cum plures. §. le ge dicta loca. Ad istum tex. Bal. respondet subtiliter quod hic nõ reciditur a laudo. cum nullum laudum per titium latum fue rit: sed receditur solum a persona titij. nos loquimur quando recedimus a laudo tanquam iniquo. possumus dicere quod tex. non probat penam non committi si non fiat momentum vt bonus vir arbitrabitur: sed probat quod non committitur ex illo capite quod non fuit factum arbitrio titij. vnde dicam si habitus est re cursus ad bonum virum: qui arbitratus est bene cõmittitur. si nõ pareatur arbitrio eius per illam. l. celsus. §. j. que bene pro bat. per hoc etiã patet quod si per lapsum anni deuoluta est execu tio vel declaratio ad epm et heres nõ obtemperat declaratio ni epi ita incidat in penam sicut incidisset si non paruisset de clarationi executoris vel illius cui testator cõmisit: licet opin. Bar. in contrarium videtur. ¶ Ultimo quod sequitur in glo. re probatur per omnes quia iure isto valebat relictum nomine pe ne si precedebat preceptum possibile et honestum vt hic. et. l. j. §. item si ita. ad. l. falci. et. l. j. de penu lega. secus si inhonestum l. j. C. de his que pe. no. et ibi fit mentio de quadam media iuris prudentia in qua aliud statuebatur quod corrigitur, et reducitur ad iura digestorum.

1 **Si seruus certos.** †Si cõditio est pro par te impossibilis: pro illa reijcitur. et pro illa parte possibili debet impleri. hoc dicit facit. l. qui dotem. de dote prelega. ¶ In text. ibi: neratius respondit sub. et male. ¶ In tex. ibi: sed et seruus ponendo similem casum reprehendendo neratium Dyn. ¶ In text. ibi si filia et mater mea viuerent sub. in talibus kalen. et cetera. tunc est verum quod si altera erat mortua tempore testamenti quãtum ad illam di citur conditio impossibilis: quia impossibile vt in futuris kalen dis viuat que hodie est mortua: sed si se retulisset ad tẽpus te stamenti diceretur falsa nõ impossibilis: ideo cum sit de prete rito redderet legatum nullum. l. cum in secundo. de iniusto te stamento. ¶ In tex. ibi: sabinus quoque et cassius tenentes opi niones seuij. quod nec in primo casu conditio deficiat assignant rationẽ: quia quãtum ad mortuos conditio erat impossibilis: ideo vitiatur et nõ vitiat et sufficit eam impleri pro parte possibili: sed quid si tempore testamenti tam in primo casu quam secũdo erat possibilis in totum. quia omnes viuebãt postea mortui sunt ali qui. respondeo primo casu quia erat conditio mere potestatiua non deficit relictum vel instituto deficiente per casum. l. quam sub conditione. §. quoties. de conditio. institu. sed in secundo casu quo erat casualis secus infra eodem in testamento. cum ibi no ta. et hoc voluit glo. fi. ratio diuersitatis est: quia quando con ditio est potestatiua non censetur velle testator quod legatũ pen deat a fortuna: sed a volũtate legatarij: si ergo a principio fuit possibilis et efficitur impossibilis casu fortuito non dicitur cõ ditio defecta nec facit legatum deficere: quia non stat per lega tarium vel heredem: sed per casum: sed secũdo casu voluit testa tor pendere ex viribus fortune. nimirum si deficit per casum fa cit deficere relictum.

2 ☞ Cautio mutiana est cũ fideiussore.

3 Pactum vel statutũ de lucrando dotem vxore premortua ha bet locũ etiã in dote non soluta.

4 Qui hz implere conditionem debet se offerre et sic ire ad domũ illius cui est implenda et nõ expectare quod ab eo petatur.

5 Cautio mutiana de implendo conditionem an habeat locũ in contractibus.

1 **Mutiane.** †In conditionibus negatiuis cõ sistentibus in nõ faciẽdo illud quod faceret quis vsque ad vltimũ vite spiritũ cũ perfecte nõ possit vere impleri quousque viuat cautio mutia na de non faciendo pro implemento habetur vt possit adiri here ditas et peti legatũ: sed si conditio per aditionem hereditatis efficitur infallibilis adeo quod non potest deficere talis cautio nõ requiritur. hoc dicit lex vulgaris et famosa quam Bart. decla rat per multa contraria. que potius sunt legenda in studio quam recitanda. ¶ †In tex. ibi cautionis que cautio est cum fide vt patet. j. eodem. cum sub hac. C. de indic. vidui. auf. cui relictũ. ¶ In text. ibi: vtilitas. hec est vtilitas legatariorum qui non possent petere si fuit relictum sub tali conditione. et sic legatum nugatoriũ esset et sic magna resultat vtilitas ex prouisione mu tij. ¶ In tex. ibi in non faciendo. nota quia non habet locum in omnibus negatiuis: sed solum si consistunt in non faciendo habito respectu ad factum quod incumbit heredi vel legata rio. tunc enim habet locum quod supra dixi. secus si consisterent in casu fortuito vt si nauis ex asia non veniet: quia potest esse cer tum eam non venire etiã viuo legatario si testator sensit de cer ta naui: sed si non sensit de certa: sed generaliter fortius idem esset quod hic haberet etiam locũ in affirmatiua si implicaret negatiuam vt si relinquat vxori si semper manserit cum libe

3 ris. nam exponitur: idest si non decessit infra. l. proxi. ¶ †In tex. ibi cui dotem promiserat: sed qualiter maritus soluto ma trimonio potest petere dotem sibi promissam cum si eam rece pisset haberet reddere. respondeo propter pactum de lucran do vel statutum. et sic not. quod habet locum tale pactum in dote non soluta. nimirũ si petit per mulierẽ vt no. etiã in. l. si dona turus. in fi. de condictione ob causam. et. l. iulia. de iure dotium.

4 ¶ †In tex. ibi: denuntiare posse. nota sm Bald. quod qui habet implere conditionẽ debet se offerre. et sic ire ad domũ illius cui est implenda non expectare quod ab eo petatur. et sic infra eodem conditiones. §. priscus in alio debitore. dic vt. l. item illa. de cõ stituta pecu. ¶ In text. ibi acceptionem facere vel cauere: sed nõ sufficit primũ: quia si liberauit per acceptationẽ nõ põt pete re. respondeo non quia ad hoc de facto põt petere: ideo debet fa cere vtraque in dubio: et exponere vel pro et ad quod facit quod not. in l. j. in fi. glo. C. de pactis. ¶ In tex. ibi nõ est cui caueat: sed con tra quod debeat cauere venientibus ab intestato. j. eo. is cui. solu tio conditio poterat deficere [illegible] instituo te in solidum si capito lium non ascenderis. nam post aditam hereditatẽ posses ascẽ dere. ideo caues de restituendo hereditatem si ascendes hic nõ poterat deficere: quia fuit institutus sub conditione si non pe tierit: et postquam adijt petere non potest nec ab alio nec a se. ideo ista conditio censetur impleta postquam factum reducitur ad im

5 possibile. ¶ †Opponitur quod prouisio mutui non fuerit neces saria cum alsi esset prouisum. l. quibus. j. eo. solutio ibi in lega to modali quo casu statim adita hereditate oritur actio et obli gatio. et potest peti etiam antequam modus sit impletus cũ sit im plendus post legatum acceptum: sed obst. exceptio nisi caueat de implendo siue consistat in non faciendo siue in faciendo hic quando sub conditione quo casu nulla oritur obligatio vel actio antequam conditio sit impleta. l. qui heredi. j. eo. in fi. ideo du rius erat dicere quod cautio de implenda cõditione faceret actio nem oriri. ideo prouisio fuit vtilis si restingitur ad cõditiones que consistunt in non faciendo que non possunt impleri donec legatarius vel heres viuit. Idem si posset impleri: sed nõ nisi cum expectatione tristis euentus. j. eo. cũ tale. in principio. re stringitur, etiam ad vltimas voluntates. sed in contractu non habet locum: vt hic glo. sentit. et in. l. j. in fi. glo. de pac. contra rium sentit in. l. siue apud. de transac. Bar. ibi distinguit inter bonefidei et stricti iuris. dic vt ibi not.

2 ☞ Qualiter probetur actus continuus vt continua posses sio vel mansio in ciuitate.

1 **Si quis ita lega.** †Recedens ab ali quo animo redeũ di recessisse non videtur. et qui cum aliquo tenetur stare vel morari. non requiritur quod omni momen

2 to temporis stet. hoc †vltimum nota: quia est vtile cum queri tur de probando actũ continuum alicuius vt continuam pos sessionem vel mansionẽ in ciuitate: quia nõ requiritur vt steterit omni momento. cũ istud sit impossibile. ideo probant testes si deponunt de estimatione temporis secundum docto. vide quod no. Bar. in. l. celsus. de vsucapi. facit. l. j. soluto matrimonio. in verbo semper. ¶ In text. ibi: sed si eam mentem: idest sufficit quod habeat mentem et animum redeundi: lz nõ quolibet mo mento permanserit: quia hoc nõ requiritur: qui si recessit animo non redeundi: sed postea redijt an incontinenti et idem quasi non videatur illum animum habuisse. l. plerique. de ritu nupt. Aut ex interuallo et videtur secus argumento huius tex. a cõ trario sensu. in contrarium facit quod not. glo. que dicit quod hic erat legatũ annuũ. in quo debet sufficere quod in principio cuiusli bet anni quo cedit dies legati reperiatur cum liberis quamquam modi cum stet. l. qui concubinam. §. vxori. de leg. iij. sed ibi loquitur quando per eam non stat alias aperta esset via vxori habenti semper annuum legatum. et nõ standi cum filijs vltra duos vel tres dies in principio anni. quod esse non debet et esset contra mentem huius. l. imo plus videtur quod si stetit in principio an ni. et consecuta est legatum si recedat animo non redeundi de beat legatum perdere: quia censetur factum pro mansione to tius anni. et istud credo fuisse mentem huius tex. nec sufficit pe nitentia superueniens ex interuallo: sed pro anno sequẽti sic. si peniteat ante ingressum anni et incipiat morari et cõtinet per totum annum.

2 ☞ Si pater reliquit filie que vidua fuerit an admittatur illa que tunc erat vidua: an tantũ illa que postea viduabitur.

1 **Solemus.** Bar. summat hanc. l. hoc mo do †verbũ quod potest intelli gi in preteritum et in futurũ in vltimis volũtatibus intelligitur in futurũ. h. d. Glo. enim ponit quod factũ fuit legatum cum liberos habuerit istud habuerit reperitur in

preterito & futuro subiũctiui. & text. dicit q intelligitur de illis quos habebit non de his quos habet vel habuit. & qñ sciebat eam habere de pñti. j. eo. si iã facta. secus videtur si ignorabat. j. l. proxi. in fi. & l. si ita scriptũ. §. fi. s. de leg. ij. & iste tex. cũ glos. & summario Barto.

2 †facit ad illam questionẽ si pater reliquit filie que vidua fuerit an admittatur illa que tũc erat vidua an tantũ illa que postea viduabitur & pro ista scda parte facit iste tex. cũ summario Bar. vide in. l. hoc articulo. de heredi. insti. & ibi tetigi. & in. l. fi. de indi. vi. tol.

2 ☞ Si legatur filie vel alteri cũ nupserit quanto tpe erit expectanda q nubat an post illud tempus si non nubat dicatur cõditio defecta.

3 Cum lex vel statutum loquitur de aliquo actu qui põt sortiri iuris effectum debet intelligi de actu valido.

1 **Ec conditio.** † Conditio nuptiarũ põt impleri viuo testatore qz non est mere ptãtiua & implet̃ p nuptias validas p inualidas aũt nec implet̃ nec deficit. ideo per alias validas impleri poterit [illegible] eqtate tñ. cum testator videat̃ sensisse de primis nuptijs. ¶ In text. ibi filie mee: sed quõ potuit filie relinquere sub hac 9ditione nõ potestatiua. dic q fuit legatũ sed instituta erat pure in alia parte vel fuit factũ in codicillis ab intestato.

2 ¶ † In tex. ibi nõ satis exegerat qñ vtraq viuo testatore vel post mortẽ sed quãto tpe erit expectãda q nubat vt cõsequat̃ videt̃ q statim cũ põt & nõ nubit dicat̃ defecta. l. hec cõditio. j. eo. sed in 9riũ q sit expectanda per triennium a tpe quo nubere potest & sit speciale. C. qñ & quibus quar. pars de. l. ad filiarũ. & ibi not. Bart. & dicit Guil. in. l. si quis herede. de insti. & substi. per istũ tex. q si pater reliquit p dote & eã maritat sine dote post mortẽ filia potest petere relictum sed parum facit qz huic fuit legatũ simpliciter nõ pro dote: vt dixi in l. lucius. de lega. ij. ¶ In tex. non omnes not. ad quod semper

3 allega † q cũ lex vel statutũ loquit̃ de aliquo actu qui potest sortiri iuris effectum dz intelligi de actu valido qz actus inualidus habetur pro nõ facto. facit l. huiusmodi. in prin. & qd ibi dixi. de leg. j.

2 ☞ Si princeps cõcedit alicui inhabili ad testandum & talis tpe confessionis fecerat testamentũ an validabitur.

3 Si concedat vasallo q possit alienare fundũ an ista concessio extendatur ad alienationẽ iam factam.

1 **I iam facta.** † Facit ista lex. cũ principio. l. seq. q si papa cõtulit vel mandauit cõferri prebendã in tali ecclesia et tpe date prebẽde vacabat & querit̃ an illa debeat̃. dz distingui an papa ignoraret & debet̃ vt hic. aut sciebat & tũc secus sed dz expectari alia vacatura: vt in prin. l. seq. lz glo. in cle. cũ ei quem. de cõces. prebẽ. videat̃ indistincte tenere qd debeat̃.

2 † Itẽ facit tex. iste si princeps cõcedit alicui inhabili ad testandũ puta papa concedit epo vel cardinali vt possit testari de bonis quesitis de ecclesia. tpe cõces. fecerat testm̃. & querit̃ an illud validat vt distinguat̃ sicut hic in 9riũ facit. l. si quis filio. §. irritũ. in fi. de iniusto testa. Et ratio qz lz esset factũ nõ tñ habebat vires: sed recipit p mortẽ: vt i epistola pauli. & in. l. oĩno. de testa. & censetur factum tpe mortis. & sic verba futuri temporis propter hoc ad iam factũ testm̃ videnẽ trahi argumento in. l. talis scriptura. in fi. de leg. j. & hoc placet. secus in his q nõ habent dependentiã vt hic. nã cõditionem extitisse consistit in facto simplici per hunc videtur aliud esse q̃ in testõ

3 † si princeps concederet vasallo q posset alienare fundũ. qz non extenderetur ad alienationem iam factã. vel dic q tũc esset econuerso ad istos tex. qz si ignorabat alienationem factam similiter ignorabat ad se deuolutum feudũ. & si sciuisset nõ est credendũ q iuri suo voluisset renũtiare. secus si sciebat: & sic est maior ratio cõcedendi licentiã in nõ alienatis q̃ in alienatis tetigi in. §. irritum. intellige tex. tñ in tali conditione que poterat impleri viuo testatore. als indistincte expectaretur q de nouo impleat̃ post mortem iuxta not. s. eo. l. ij.

1 **Item sciendum.** † Not. q 9ditiones potestatiue dicunt̃ promiscue idez in mistis facilibus vt sunt conditiones dandi. Alie dicuntur non promiscue. cetera dic vt in. ij. s. eo.

2 ☞ Relicta filio legitima põt pater totũ alteri relinquere et multo magis alteri filio: nisi resultaret inuidia & scandalum.

1 **I ita legatum.** † Not. q bene facit pater si vnus filius aliqd sibi surripuit vel pro maleficio vnius aliquid soluit in cõi si tantũdem prelegat alteri idẽ si pro vno fecisset expẽsas in studio. & sibi libros emisset: vt vidi fieri per quendã prudentẽ. cum in studio medicine multa expendit. non tñ negat̃ quin ad vnum filiũ possit habere maiorẽ affectionẽ q̃ ad aliũ. dicit tñ tex. q non propterea in multo dz facere potiorẽ: sed discretio-

2 rem. in aut. de nuptijs. §. pe. † Sed potius volũtatis est nõ necessitatis quia relicta filio legitima põt totũ alteri relinquere. magis alteri filio nisi resultaret inuidia & scandalũ tunc male faceret iuxta not. in. l. cũ pater. §. euic. ¶ In text. ibi debebitur sub. etiã si causa esset falsa. l. demonstratio. §. qd aũt in. ¶ In tex. ibi & sane respondet op. que posset fieri q legatum non deberet valere cum videat̃ factũ in penam filij maioris. & legatum factum nomine pene nõ valet in distictione. l. j. & ij. de his que pe. no. Sed rñdeo non esse verum: qz pena concipitur in futurum qñ testator mandat alicui q aliquid faciat & si non fecerit mãdat q aliqd det noie pene. & sic pp̃ter spretũ p̃ceptũ. l. multa. in princi. sed hic cõceptum fuit preteritum qz filius exarca sumpserat. vnde magis dicitur ob causam factum vnde valet siue causa sit vera siue falsa: vt. s. dixi.

2 ☞ Dandũ dño si det̃ seruo: q non videat̃ impleta conditio.

1 **I fundus.** ¶ † Dandũ pupillo gratia cõditionis implẽde põt dari tutori. & dandũ furioso curatori: & censet̃ impleta cõditio. h. d. Videbatur cõtrariũ cũ debeat impleri

2 formal̃r hinc est † q dandũ dño si det̃ seruo nõ videt̃ impleta cõditio. l. q heredi. in prin. ideo glo. intelligit q vr̃ impleta cõditio qñ datio tutoris cõuertit̃ in vtilitatẽ pupili. & sic cẽsetur pupillo datũ. ar. in. l. non solũ. in fi. sol. ma. Idẽ esset si q datũ est domino conuerteret̃ in vtilitatez serui manumissi. d. l. q heredi: sed contra oppo. q soluendo tutori liberatur: qz legitime soluit. l. qd si forte. de solu. sed aliud in debitore soluente fauore liberationis. non sic in nolẽte implere conditionẽ vt habeat actionem: qz nõ est ita fauorabilis actio sicut liberatio. qd ecõtra si soluat̃ pupillo sine tutore: an videatur impleta conditio glo. hic non bene soluit. Dic si est salua pecunia & est clarũ aut non tunc aut erant dãda ad vtilitatem suã: qz sibi erat remansura & tunc secus. aut ad vtilitatem alterius vt si stipulor mihi aut pupillo quo casu datum pupillo debet mihi restitui tanq̃ datum procuratori meo. l. iuli. §. j. de verbo. obli. sufficit & mihi imputem qz talem adieci. et hec probantur in. l. allegata. in glo. de solutione si stipulatus fuero. & eo. ti. si seruus. & s. eo. cõditionibus pupillus. not. in glo. j.

2 ☞ Qñ quis impedit̃ implere cõditionẽ potestatiuam facto tertij qui iuste potuit impedire: conditio habet̃ pro defecta et an habeat regressuz contra prohibentem.

1 **I titius.** † No. qd nõ põt qs ponere statuas in aliquo loco publico sine licentia communitatis illius loci nec aliud edificium facere.

2 Item no †. quod quando quis impeditur implere conditionem potestatiuam facto tertij qui iuste potuit impedire conditio habetur pro impleta. ratio est quia si haberetur pro defecta non superesset egressio contra prohibentem ad dãdum et interesse. secus si iniuste vt si fui institutus si manumisero seruũ meuz. & tu occidisti. nã qz possum habere regressum p actionem. l. aquil. conditio habetur pro defecta. l. inde nerat. §. j. ad l. aquil. secus si ille non esset soluendo. sed si cõditio potestatiua deficit per casum tunc habetur pro impleta: vt. l. que sub cõditione. §. quoti. de condi. insti.

2 ☞ Qd oĩa presumant̃ ltĩme acta si aliqua ducta est vt vxor.

1 **Um fuerit.** ¶ † No. argumentũ si statutũ dicat q vir lucretur dotẽ vxoris premortue q statim q est 9tũ matrimoniũ p verba de pñti: lz nõ cõfirmatũ locũ hz statutũ & est casus fm Bal. in. l. deo nobis. fm Bal. ibi ita cõiter tenet̃ & vidi consuli: lz dñs Bar. de Sali. nigus fuerit probare 9riũ per multas rationes q potius aures demulcent q̃ habeant de substantia. C. de dona. ante nup. Sed iste tex. vr̃ requirere q saltez fuerit inducta in domũ mariti: vt ptz in verbo ducta est. glos. notabiliter intelligit hoc requiri qñ non constabat matrimonium 9tum per verba de presenti qz si est ducta tanq̃ vxor presumunt̃ verba de presenti interuenisse quam glo. tene mẽti sed si posset constare ista ductio non esset necessaria: ideo vt plurimũ qñ datur ãnulus & interueniũt verba fit in presentia multorum & cauti homines faciunt etiã confici instrm̃. qñ ad esse matrimonij non sufficit 9sensus in valentibus loqui in. c. tue. de sponsa. & not. glo. singularem in. l. cum notissimi. de prescri.

2 xxx. anno. † ideo glo. ista est notabilis vt omnia presumatur legitime acta si ducta est vt vxor als oporteret probari verba de presenti. & ideo facias vnam magnam manum ad h. adde. l. de niq. de ritu nup. & l. seia. de dona. inter virũ & vxorem. & q habetur in. c. illud. de presump.

1 **Nisque.** † No. hic q qñ interpretatio verborum et significatus est clarus illi statur in dubio quantũcunq fit rigorosus. qñ autẽ non est

non est clarus fit interpretatio de bono et equo. et isto anno babui de facto cũ quidã herede istituto substituisset post eius mortem si decesserit sine filijs filiam que tunc esset vidua. et sic fuit admissa prima se maritauit. dicebatur per dños de venetijs quod debebat perdere bona: quia si cõtingeret aliam viduari nihil haberet: si illa nõ perderet et non est credendũ quod pater vnã filiam voluerit facere melioris cõditionis quam aliam. et sic in effectu dicebat quod inspecta equitate et quod testator presumitur voluisse quod quelibet filia que postea viduatur debet habere bona: et si se remaritat debet perdere: ego dixi quod licet pater prudentius fecisset, ita disponere: tamen verba repugnant et habent propriũ significatũ quod illa sola habeat que tunc reperiretur vidua quicquid postea faciat de hoc est casus in l. fi. de indi. vi. tol. et ibi per Bald. licet posset dici quod ibi loquitur quando est vna filia: tamen quia cũ quando sunt plures nihil reperiatur cautũ: stabo significatui: licet sit de stricto rigore nõ dicte interpretationi que fit ex bono et equo secundum, cap. l'm nostrũ: nõ secundum iuris decisionẽ: casus est hic quod not. ad similes casus. et ita fuit singulariter iudicatũ propter consilium meum: licet magna facta fuerit contradictio.

2 ¶ Casus in quibus falsa demõstratio vitiat legatũ. et nu. 9.

3 Illa dicitur demonstratio que apponitur ad declaratione rei vel persone cui relinquitur si aũt ad qualificandũ verbũ relicti non dicitur demonstratio sed dispositio.

4 Facta demonstratio an vitiet processum vel sententiam.

5 Si reperiantur duo eisdem nominis. et ambo capiantur an possit iudex eligere quem vult et facere executionem et quid in causa ciuili. et nu. 4.

6 Ad perfectam demonstrationem rei vel persone sufficiunt due demonstrationes et duo confinia nisi pars aduersa probaret contrarium vel nisi esset alia res cui conueniunt ambe demonstrationes.

7 Quando variantur confines: cautela est quod fiat articulus quod talis possessio que non habet illos cõfines est eadẽ cum illa que tempore instrumenti confecti habebat tales et tales in instrumento contentos.

8 Demonstratio magis coheret legato quam causa.

9 Falsa causa quando vitiet legatum.

Non prodest protestatio: si factis contrariatur.

10 Causa proprie dicitur de presenti vel de preterito et quãdo de futuro dicitur modus in vltimis voluntatibus et qualiter largius sumatur.

1 Demonstratio. †Falsa demõstratio legatũ nõ vitiat si cõstat de corpore hoc primo. nec falsa causa: nisi sit conditionaliter apposita. hoc secundo. et dictio vt facit modum nõ aũt demonstrationẽ: vel causam. hoc tertio et vltimo dicit.

2 ¶ †Nota in princip. casum in quo falsa demõstratio vitiat legatum. scilicet cum nõ constat de corpore rei quam voluit testator demonstrare. adde aliud quãdo constat quod voluit demõstrare: sed nõ reperitur in rerum natura. l. si seruus. §. qui quinque. idem si legatum consistit in iure nõ in corpore. et illud non reperitur: vt si lego. ff. in quibus titius tenetur, quia video legare actionem. et ille nõ tenetur actio nõ est. l. si sic. cũ ibi no. de leg. j. adde tertium quando demonstratio consisteret circa parentelam vel consanguinitatem: et exprimeretur ab ignorante: vt lego titio fratri vel filio cuius non esset. et ego credebam quod esset. l. si pater. et l. nec apud. de here. insti. Item adde quartã quia text. debet intelligi quando opponitur demonstratio circa certũ corpus et determinatum. secus si circa incertũ vt lego vestes causa vxoris paratas: et nulle sunt parate. nam nõ videtur relictum: quia illa verba potius faciunt conditionem. l. quintus. de auro et argen.

3 lega. et l. nuper. de leg. iij. et hic in glo. que incipit illud no. †Debes autem scire quod illa dicitur demõstratio que apponitur ad declarationem rei vel persone cui relinquitur. Si autẽ ad qualificandum verbum relicti non dicitur demonstratio: sed dispositio: vt lego seruo meo libertatem directo: quia verbum directo determinat verbum lego secundum Bar. et bene. cetera circa materiam demonstrationis vide per Bar. hic ad quem recurritur semper

4 in tribus specialiter. ¶ †Primũ an falsa demonstratio vitiet processum vel sententiam: vt si processum est cõtra titiũ ioãnis ex maleficio positum in banno et cõdemnatum: postea capitur titius petri. iudex vult facere executionem. dicens quod ipse fuit qui condemnatus fuit: et quod fuit erratum in nomine patris: et quod error non debet vitiare. ipse dicit executionem non posse fieri. quia processus non artat cum fuerit citatus titius Joannis: et quod ipse non debuit comparere. et citatio fuit temeraria. l. eum quem temere. et eum non artabat ergo processus factus contra nõ citatum et per consequens non contumacem non valet: queritur quid iuris. et distinguit an constet de corpore. et idem quod hic vt valeat. an non constet. et tunc secus: videtur constare si cõparuit. et defensam fecit licet esset citatus sub nomine titij Joannis vel si cõfitetur: quod est ille homo. et illud corpus qui vel quod erat diffamatum de illo crimine. et contra quem fuit processum ideo dicit quod cauti assessores quando capiunt bannitum in cuius contumaciam fuit processum faciunt eum confiteri predicta: et faciunt executionem sed Ang. in. l. inter stipulantem. §. j. dicit cautius esse quod confiteatur se illud maleficium cõmisisse.

5 †quid si reperiantur duo eiusdẽ nominis et ambo capiantur. an possit eligere quem vult et facere executionem. vide Bal. in. l. si quis seruum. §. si inter duos. de leg. j. qui dicit quod nõ sed debet querere pro culpabili quid si capitur vnus. et ille dicit quod est vel esse potest alius eiusdem nominis. et sic citatio fuit temeraria. l. eum quem. cum sua glo. dic si non probat non presumitur vt no. Bar. in. d. §. si inter. si autem constat. tunc aut apparet quod iudex de eo capto sensit: quia mandauit ipsum citari in tali domo in tali loco. et idem aut non constat et tunc licet iudex mandauerat citari non artabatur: quia non constabat de cor-

6 pore vt hic cetera dic vt per eundem. †et maxime no. vnũ quod dicit quod ad perfectam demonstrationem rei vel persone sufficiunt due demonstrationes et duo confinia et statim fundata est intentio illius qui dicit hanc esse rem que demonstrata est licet adiecta sit alia demonstratio que illi non conueniat: quia rei demonstrate etc. in. l. j. in fi. de dote preleg. nisi pars aduersa probaret contrariũ quod est dare aliam rem vel personam cui conuenirent omnia quia illa preualerent. l. patronus. §. liberti. et §. sempronio. de leg. iij. vel nisi esset alia res cui conueniunt ambe demonstrationes sicut isti: quia poneretur res in dubio: nec constaret de corpore adde. l. cũ possessor. de censi. vbi habetur illud de

7 confinibus. †Itẽ quando variantur confines cautela est secundum eũ quam no. quod fiat articulus quod talis possessio que nõ habet illos cõfines est eadem cũ illa que tempore instrumenti confecti habebat tales et tales in instrumento cõtentos: alias nisi ita ponerentur et probarentur nõ cõstaret de identitate corporis propter variatos cõfines et succumberet. adde quod idem no. in. l. j. si vnus ex plu. ap. et ista sunt meliora dicta que ponat in hoc principio.

8 ¶ †In ver. quod autem iuris. no. primo in verbo vel magis. quod demonstratio magis coheret legato quam causa: quia rursus arguit si falsa demõstratio non vitiat: multomagis nec falsa causa et ratio est in promptu: quia demõstratio est necessaria nõ enim valeret legatum si res legata vel persona legatarij nõ demonstraretur tanquam incertum: sed bene valet sine expressione cause: quare legat. nulla enim causa requiritur quam liberalitas testato-

9 ris. †Item casum in quo falsa causa vitiat legatum. scilicet si fuit apposita conditionaliter per si et vt hic. et no. glo. C. de fal. cau. l. j. et intellige siue sciebat falsam siue ignorabat. Adde aliud casum quando causa coherebat legato: quia presumitur finalis. dicitur autem coherere quando si esset vera testator tenebatur facere quod fecit vel iure actionis vel officio iudicis de rigore vel equitate vt si mandat heredi quod non molestet talem debitorem quia sibi soluit. et tñ non soluerat vel soluat. ff. in quibus tenetur et tamen nõ tenebatur: hic tamen distinguitur: aut ignorabat causam falsam: et vitiatur legatum: aut sciebat. et tunc secus. l. j. C. de falsa cau. ita intelligitur. l. cum tale. §. falsam. ff. ea. lo primo. cum dicit nõ coheret a contrario sensu. Ad tertium quando probatur testatorem non fuisse alias relicturum si sciebat causam. et tũc vitiatur legatum etiã si non coherebat. d. §. falsa. et istud nõ potest procedere nisi in eo qui ignorabat. si enim sciret non potest probari quod non fuisset alias relicturus cũ ex eo quod legat et scit causam falsam apparet voluntas contraria arg. s. loca. l. cum plures. §. locator horrei. vbi nõ prodest protestatio si factis contrariatur. vnde etiam si dixisset se non fore relicturũ nisi apponat conditionaliter ex quo relinquit. et scit eam falsam presumitur negatorie dixisse. adde quartum si causa legati concerneret cõsanguinitatem legatarij vt lego tali quia est cõsanguineus meus quia presumitur causa finalis sicut et demonstratio. vt. s. dixi per

10 l. si pater. C. de here. insti. †Vltimo scias quod causa proprie dicitur de presenti vel preterito. s. eo. si ita legatum sit in fine. quando autem de futuro dicitur modus in vltimis voluntatibus. vt relinquo. c. vt tale quid facias et si causa non impletur carebit legato. et restituit. et de hoc cauet. l. quibus. §. fi. ff. eo. potest autẽ largo modo dici causa: quia compellit testatorem ad legandũ propter spem vt impleatur: sicut causa de preterito impellit pro pter hoc: quia credit impletam in actibus inter viuos. etiã si sit de futuro appellatur causa: vt in ti. de cõdi. ob causam. potius tamen secundum vsum loquendi quam de proprietate vocabuli secundum quã dicitur ob rem dari non ob causam. l. j. de cõdi. sine causa. et plene in. l. damus. de condi. inde. sumitur etiam causa largius pro omni ex quo aliud sequitur vel procedit vt contractus et conditio ex quibus sequitur obligatio et dñium. l. an eandem. §. actiones. de excep. rei iudi. et interdum causa. idest lex seu litigium. l.

causas vel lites.C.de transact.

1 **Si cui sub condi.** †Cautio mutiana prestatur ei cuius interest.idest ad quē dz hereditas vel legatum deuenire si cōditio nō impletur.h.d. ¶In tex. ibi eademue hereditas si ergo fuit institutus insolidū videtur qd debeat cauere venientibus ab intestato vt hic patet: qz loquitur generaliter:sed contra de.l.mutiane.in fi. vbi nulli cauet.solu.vt ibi dixi qz ibi impletur cōditio statim ꝙ adiuit: hic dz intelligi que nō impletur per aditionē. ¶Itē oppo.qz post ꝙ impleuit conditionē pōt adire vt efficiet heres nec pōt amplius desinere esse heres.l.ei qui soluendo.de here.insti. ergo nō pōt esse locus cause intestati.Solutio verū est directo:sed p obliquum qz tenebiť restituere:ꝛ nō detracta forte trebel. quia sui culpa perdidit remanet tamen heres nullo nomine. ¶Itē opp.de.l.iiij.in fi.de condi.insti.vbi quando est solū institutum illa cōditione negatiua tanꝗ impossibilis reijciť qz nō est cui caueatur solutio ibi nō erant venientes ab intestato ſm docto. quod est diuinare vel dic ſm Ray. ꝙ ibi conditio continebat prohibitionem alienatione rei hereditarie. ꝛ sicut preceptū de nō alienando,si est nudum cōcernens fauorem tantum prohibiti est nullum.l.pater filium.§.iul.agrippa. ita illa conditio. ¶Ultimo oppo.ꝙ non prestetur ei ad quē res est deuentura: sed heredi licet sit ad alium deuentura.j.eo.cū sub hac. sed dic qd ibi poterat peruenire ad heredem:si scds legatarius pendēte conditione legati moreref.l.j.§.finautez sub cōdi.de cad.tol. Item qz ibi heres existente conditione obligatur scdo legatario.ꝛ eidem cauet vbi habetur.

2 ☞Conditio si nupta erit,intelligit tēpore mortis: sed si testator dixit si nupserit sufficit quandocunqꝫ impleatur.
Que conditionē non faciunt quia insunt ex legis dispositione: volente test atore faciunt.

3 Institutus si adit hereditatem de iure pretorio tantum excluditur substitutio vulgaris facta per hec verba si heres nō erit.

1 **In conditio.** †Uoluntas defuncti facit vt conditio que tempore mortis debebat esse impleta: si impleatur post valeat.Item facit vt illud qd de se nō faceret conditionem:nec suspenderet cessionem diei faciat ꝛ suspendat. Itē conditio de preterito vel presenti non est proprie conditio. ꝛ si relinquatur sub conditione si heres nō erit siue sit heres in totum siue in parte deficit conditio.ꝛ appellatione heredis con-
2 tinetur bonorum possessor.h.d.tota lex.†Et no.in prin.ꝙ conditio si nupta erit intelligitur tempore mortis:sed si dixit si nupserit sufficit quandocunqꝫ impleatur.s.eo.hec conditio. Not. etiam qd que conditionez non faciunt qz insunt ex legis dispositione volēte testatore faciunt.vide Bar.in.l.vter ex fratribus de condi.insti.ꝛ Bal.in.l.j.in prin.de cad.tol.qui dicit qd verbū si heres erit si refertur ad legatarium vt lego.x.si heres adhibit faciunt legatum conditionale.ita potest exemplicari hic.secus si ad grauatum vt si heres erit damnas esto dare.c.titio. intelligit leges que dicunt quod talia verba non faciunt legatum cō-
3 ditionale.tetigi in.l.iij.de leg.j.†Ultimo ibi si patroni.facit ꝙ si institutus apprehendat hereditatem de iure pretorio tantuz excludatur substitutio vulgaris facta si heres non erit ꝛ quod secundum testamentum de iure pretorio tantum valide tollat primum vtroqꝫ iure validum. de primo per Barto. in.l.j.de vulga.ꝛ pupil.de secundo tetigi in.l. si filius qui in potestate. de libe.ꝛ posthu.

2 ☞Conditio facti diciť illa que a iure non intelligitur:nisi exprimatur.ꝛ ista expressio consistit in facto:sed iuris dicitur illa que subintelligitur etiam si non exprimatur.

3 Si iudex procedit in aliqua causa ignorans an possit: cū vere possit:an valeat processus.

4 Quid si ignorantia est circa exercitium iurisditionis non circa substantiam.

5 Quod paria sint ignorare iurisditionē habere:vel scire ꝛ ignorari posse exercere.

6 Sententia lata non viso processu:etiam si lata sit pro parte pro qua erat danda non valet.

7 Si iudex ignoret citationem factam an valeat processus.

8 Procurator vel executor testamenti.si faciant actionem anteꝗ sciant se habere potestatem cum vere habeant an talis actus valeat.ꝛ nu.9.

9. An ante presentationem rescripti vel instrumenti dicať iudex habere iurisditionem vel mandatum.

1 **Ultum.** †Qui ignorat extitisse cōditionē institutionis nō pōt adire:lz extiterit:sed qui ignorat se esse sui iuris pōt adire si reuera est.h.d.ratio est quia primo casu ignorat hereditatem sibi delatam:que non defertur ante cōditionis existentiam ꝛ putat non delatam:lz delata sit:ꝛ sic ignorat qd est causa principalis potentie adeundi.In scdo casu scit hereditatē sibi delatam si alia cōcurrunt que sunt necessaria:vt si delata ignorat tñ quoddam accidens in quo nō cōsistit potentia adeundi: sed per accidens qz se putat esse in aliena potestate. ꝛ sic nō posse adire sine illius voluntate ne inuitus obligeť: si ergo nō est reuera nō obligatur.ideo qz cessat causa propter quā impediebatur adire cessat impedimentū:lz ignoret ipsu m cessare.ideo
2 valet aditio. ¶†In glo.ibi quodā iuris statuto: vel dic ꝙ conditio facti dicitur illa que a iure nō intelligiť nisi exprimatur ꝛ ista expressio consistit in facto.ideo quelibet cōditio expressa dicitur in facto consistere.j.eo.qui heredi:sed iuris diciť illa que subintelligitur etiā si non exprimatur Dy. ¶In glo.seq.ibi si quis extraneus.§.fi.contra.scz ad primū casum huius.l.sed responde ꝙ hic institutio fuit facta sub cōditione ꝛ istitutus hoc sciebat:sed ignorabat cōditionem extitisse.ꝛ sic se nō posse adire in.l.contraria ignorabat conditionem appositam in institutione.imo credebat restitutionem puram ꝛ se posse adire ꝛ poterat nō ex capite quo crediderat:sed ex alio: qz cōditio extiterat,certa sua ignorantia non nocet:qz non est circa potentiam: sed circa commodum adeundi.ꝛ quia opinio sua cōcurrit cum veritate:licet non cum modo nō impeditur adire. ¶Nunc contra scdm casum opponitur de lege qui in aliena.§.si is qui putat.de acqui.here.Solu.ibi qui putabat se in aliena potestate cōstitutus cum non esset adiuit iussu illius.ꝛ sic non credidit se facere heredē:sed illum.si ergo non est in illius potestate:necessario facit illud heredē:qz nō potest:nec etiam se facit qz non vult. ꝛ sic nō valet aditio hic adiuit sine iussu illius. ꝛ sic voluit se facere heredem:lz ignoret an possit.ideo si vere potest efficitur heres qz vult ꝛ potest.l.qd si dubitet.ꝛ ea.l.§.ꝗꝗ.ꝛ ver.fi. que incipit iul.al's nam eum:sed adhuc op.extra glo.ꝙ ignorantia impedimenti iuris impediat aditionem.l.heres institutus. in fi.eo. ti.ibi ignorantia concernebat principalem potentiā adeundi. scz delationem hereditatis:qz ignorabat testatorē fuisse habilem ad testandū.ꝛ sic an testamentū valeat. si enim nō vz hereditas nō est delata.ideo posito qd valeat impeditur aditio.hic nō erat ignorātia circa delationem.d.l.sed si de sua ꝛ hoc iuris
3 cōsultus ibi declarat. ¶†Ideo predicta Bar. inducit ad aliā materiam si iudex procedit in aliqua cā ignorans an possit cū vere possit.an valeat processus ꝛ dicit per predicta aut ignorat circa substantiam iurisditionis vt an sit vel nō sit iudex.qz dicebatur delegatus ꝛ non erat rescriptum sibi presentatū ꝛ nō vz arg.in.l.quero quando ex fact.tuto.aut credit se esse iudicem ꝛ est.sed nō modo quo credit qz credit esse ordinariū ꝛ litigantes sibi subditos qui nō sunt.ꝛ si ex hoc capite nō hz iurisditionem sed hz qz partes prorogarunt iurisditionem certe vz processus
4 l.ij.de iudi.§.j.vbi casus. ¶†Quid si ignorantia est circa exercitium iurisditionis.non circa substantiam iurisditionis.qz est iudex.ꝛ sic procedit contra illum quē ignorat citatū ꝛ contumacem reuera est citatus ꝛ contumax.sed nuntius nondū retulit
5 tenet Bar.vt.s.†ꝙ nō valeat quasi sint paria ignorare iurisditionem habere vel scire ꝛ ignorare posse exercere.ita dicit consuluisse de facto per.l.hec aūt.quib.ex cau.in pos.ea.ibi constare libereqꝫ debet ꝛc.Idem tz in.l.si finita.§.iul.de dam.infec.ꝛ
6 in.l.properandum.ꝛ arg. dicte.l.quero.†eadem ratione videtur si iudex non viso processu dedit sententiam etiam pro parte pro qua erat danda.qz ignorabat se posse dare.qd no. ad infringendas sententias imperatorū vt articules ꝛ ꝓbes ꝙ tulit non viso processu quod probabitur probando qd liber actoris
7 nō fuit sibi traditus:sed semper fuit apud notarium.†Et pro dicto Bar.qd si iudex ignorat citationem factā non valeat processus.videtur tex.in.l.generaliter.§.his de presentibus. ꝛ ibi
8 Bal.C.de iureiur.†Idem tamen Bal.in.l.falsus.in.viij.col.al leg.Jo.an.in quadam disputatione tenentem contrarium qd sufficiat absentem citatū licet non sit facta relatio.ne culpa vel malitia nuntij habeat impedire processum Bal.ibi distinguit an sint iudicia de citatione facta.ꝛ procedit dictum Joā. an.an non sint ꝛ procedit dictum Bur.ꝛ ibi ponit etiam de alijs vt de procura.vel executore testamēti.si faciant actionē anteꝗ sciant se habere potestatem cum vere habeant an talis actus valeat vide ibi ꝛ quod no.Inno.in.c.cum ex offi. de prescri. de iudice qui habebat ordi.ꝛ noluit ex illa procedere sed ex delegata quā non habebat:an valeat ex ordinaria dicvt ibi.ꝛ facit quod sic.l.
9 seruum filij.in fi.†an autem ante presentationem rescripti vel instrumenti dicatur iudex habere iurisditionem vel mandatū. dic vt no.glo.in cle.j.de procur.que videtur facere differentiam inter procuratorem ꝛ iudicem ꝛ Inno.in.c.ex conquestione.de resti.spo.ꝛ Bal.in.d.l.falsus.vbi recitat consilium Dy. ꝛ Bar. qui cōsuluit cōtra Dy.ꝛ propter hoc semper recurriť ad hāc.l.

Quoties

1 **Quoties.** †Fideicõmissum qđ relinquitur in defectum conditionis que a iure remittitur non debetur.h.d. Bar.

2 ☞Cui accedit portio etiam emolumentũ obueniens occasione illius partis sic cui accedit labor.

Si idem officialis propter casum aliquẽ exercet officium duorum debetur sibi duplex salarium.

Item in doctore legente pro se et alio diuersis horis.

1 **Ubi duobus.** †Conditio dãdi implenda in personã duorũ non põt pro parte impleri in personã vnius vt legatarius partem legati cõsequat.h.d.et habeo istam.l.pro no.qr si nõ esset cõditio apposita legatũ esset diuiduũ:et posset legatarius accepta re ex pte vnius ex alia repudiare sicut qñ pluralitas etiã ex parte legatariorũ.ff.de leg.ij.legatariorum.et tamẽ propter cõditionem dandi in personã vtriusq3 redditur indiuiduũ sicut et conditio est indiuidua.ĩ.eo.cui fundũ.¶†No.in hac.l.in fi.qđ cui accedit portio accedit etiam emolumentũ obueniens occasione illius partis sic cui accedit labor.vnde si vnus.et idẽ officialis ppter casum aliquẽ exercet officiũ duorũ debeť sibi duplex salarium fm Bal.vt co.in aut.vt iud.sine quoquo suffr.et si doctor ex casu legit pro se et alio diuersis horis debeť sibi salarium vtriusq3 fm eundem Bar.

2 ☞Si stat per tertium quominus conditio impleať an habebitur pro impleta.

3 Quod dicatur stare per aliquem quominus conditio impleať quando recusat vel impedit.

1 **Iure ciuili.** †Si per eu3 stat in cuius personam debet impleri cõditio quominus impleatur habeť conditio pro impleta. hoc dicit.¶In tex.ibi nõ stat aliqui habent dictionem.nõ ante dictionem impleri.ita habebat glo.et tunc est sensus qđ stabat per heredem grauatum cuius intererat non impleri ne teneretur ad legatum.alij habent post verbũ impleri.et tunc est idẽ sensus qđ nõ stat p legatariũ quominus ipleat et legatũ consequať sub.sed stat p grauatum qui ea impleta venit obligandus vt hic.in fi.et.ĩ.eo.iulius paulus.¶†Sed quid si stat per tertiũ qui ea impleta venit obligabať.in fi. respondeo idem si conditio erat in personã suã implenda siue cõsisteret in dando.l.ij.de cõdi.insti.siue in faciendo.l.j.C.de instit.et substi. sed si nõ veniebat implenda in personã suã et nihilominus impediuit respõdetur.aut iuste potuit impedire.et idẽ.§.si titius statuas.aut nõ potuit tunc aut nõ est soluendo.et idẽ aut est soluendo et habeť pro defecta vt dixi in.d.l.j.per.l.idem neratius. ad.l.aquil.†Dicitur aũt stare per illu3 qñ recusat vel impedit impleri:si aũt qr moriatur anteq̃ impleatur nõ dicitur stare p eam:sed per casum.ideo dicitur conditio defecta nõ impleta.l. legatum.de condi.inser.nisi fauore libertatis.ĩ.eo.l.cu3 ita.sed si stat per implere debentẽ habereť indistincte pro defecta: per ista remanet declarata glo.j.¶In tex.ibi.acsi impleta cõditio fuisset hoc intellige sane:vt legatũ purificeť et legatarius trãsmittat:nõ autem vt nõ teneatur amplius soluere qđ semel obtulit et recusauit.imo si petit heres per viam except.põt cõsequi vt soluat.tex.est in.l.cui fundũ.in fi.scđm intellectũ doc. qui nõ põt aliter intelligi.et not.Cy.l.fi.C.de condi.inser. Sed si esset iam solu.vel habita cõditione pro impleta facta esset a lege executio.nec alia esset necessaria vt si fuit relicta libertas directo sub condi.dandi heredi.et ille obtulit.et sic factum statim liber. nõ potest heres sibi consulere per viam agendi vt sibi soluat.et iste est tex.in.l.pe.circa fi.C.de condi.inser.tene menti: quia est substantiale.Item limita nisi tacite videatur actum contrariũ qđ liceat aduersario impedire implementu3:vt si promisisti.x. si vicero te ad ludum.nam tibi licitu3 est taliter ludere qđ te nõ vincam quia sic videtur actio vt not.in.l.in executione. in fi.de verb.ob.¶In tex.ibi.cum per promissiorem:hoc casu qñ stat per illum qui conditione implenda venit obligandus siue conditio erat implenda in personam suam siue non et ipse impediat impleri.Item siue licite impediat siue illicite videtur locũ habere quod hic dicitur.per.l.tertiam.§.fi.de condi.ob causa3. vbi licite heres potest prohibere statuliberum ne impleat conditionem dandi de pecunia peculiari.et tamẽ si hoc facit heres tenetur vt ibi habetur.

2 ☞Consuetudo quod dos profectitia. mortua vxore cum liberis remaneat apud maritum debet intelligi cum liberis ex illo marito.

1 **Cum vir vxori.** ¶Si maritus legat vxori in tẽpus liberorũ cẽsetur sensisse de illis qui suscipientur a se nõ ab alio.h.d. 2 ¶In fi.tex.ibi.qui se viuo idẽ si mortuo cũ sit eadẽ rõ.†Et inducitur per Bar.q̃ consuetudo de qua in.l.dos a patre.q̃ dos profectitia mortua vxore cũ liberis remaneat apud maritũ debeat intelligi qñ cũ liberis ex illo marito.ideo si habens filios ex primo marito scđo nupsit decessit ibi cũ filijs ex primo nõ ex scđo:non remanebit penes illũ sed redibit ad patrem si dos nõ fuerit donata filie:vel si fuit donata filij succedent vt heredes: qđ dic vt no.in.l.post dotem.sol.ma.

1 **Ex scriptura.** †Cõditio alternatiua dicitur vna que põt duobus modis impleri. et si in conditione aliquid turpe ponitur illud reijcitur.et aliud est implendum qđ non est turpe hoc dicit Barto.

1 **Cum eadem.** ¶†Cui accrescit portio accrescit etiã cũ onere cõditionis.vel dic q̃ portio deficiens accrescit portioni.ideo ius accrescẽdi trãsmittitur ad quẽ trãsmittitur portio.h.d.et facit.de acqui.here.si totam.¶In tex.ibi legatũ sub.separatim et insolidũ et qđ infra dicit accrescit sub.idest nõ decrescit vel dic legať simul in eadẽ oratione.nã põt fieri qđ vni ex coniunctis legeť pure alteri sub cõditione equis partibus.et tũc verbũ accrescit stat ꝓprie.et tũc faceret cõtra determinationem Bar.in.l.plane.§.si coniunctim. in.q.de qua no.in.l.ij.si pars here.pe.

2 ☞Qui tenetur aliquid facere sub certa forma. et sub pena si non potest illam formam obseruare sine sui culpa:non incidit in penam: tenetur tamen opus facere vt potest arbitrio boni viri.

3 Si iussus est facere scđm dignitatem testatoris et facultate3 bonorum qđ facere debet.et nõ fecit infra tempus nulla cã subsistẽte.et sic fuit in mora an incidat in penam.

4 Quod isto iure ffor.valebat relictum nomine pene: si precedebat preceptum honestum et possibile.

1 **In testamento.** †Si deficit exẽplare deficit exemplandum 2 ad hoc alleg.†vel vtilis sic qui tenetur aliquid facere sub certa forma et sub pena:si non põt illam formã obseruare sine sui culpa non incidit in penam:tenetur tamen opus facere vt potest arbitrio boni viri.h.d.¶In text. intelligereť.idest si apparet qđ testator sensit de certo corpore qđ erat septimi dame:l3 adiecerit falsam demõstrationẽ: qr nõ dixit dãme:sed demetri.d3 facere ad exemplũ illius:qr nõ nocet falsa demonstratio.et putare3 cõstare si in duabus orationibus fuisset locutus vt mando monumentu3 fieri ad exemplum illius qđ est in via salaria.et est publij septimi demetrij sed hic in eadẽ oratione:vt non refert in vna vel duabus:sed aut nõ erat nisi vnũ et non potest dici qđ senserit nisi de illo.argu.in.l.ij.de libe.et posthu.aut erant plura et locum h3 tex.quia non censetur constare ex quo adiecit demonstrationem que nulli competit.Sed contra facit qđ no.Bar.in.l.demonstratio.§.eo. vbi dicit qđ sufficiunt due demonstrationes.et si ille reperiantur alicui corpori conuenire licet sit adiecta alia que non cõuenit nõ reddit corpus incertũ imo tanq̃ certum remanet satis demonstratum:illa tertia tanq̃ falsa reijcitur.Breuiter[a] sua determinatio est contra istũ tex. 3 et cogita pro responsione:qr difficile est respondere.¶†In tex. ibi penam nullam vim habere hoc verum quantum ad hoc qđ non fecit ad similitudinem illius qđ non reperitur: sed quid si iussus est facere scđm dignitatẽ testatoris et facultatem bonorũ qđ facere d3 vt in fi.et non fecit infra tempus nulla cã subsistente.et sic fuit in mora.an incidat in penã videť q̃ nõ qr sicut in penis receditur a persona.§.eo.multa.ita nec a forma:vt si forma nõ põt seruari sine sui culpa sit liberatus a pena per.l.cum plures.§.lege dicta loca.de fideius.l.stipulatus est opus.et illas leges Bal.consueuit alleg.qđ est no.sed cõtra de eo qđ dixi in.d. l.multa.Sol.aliud quando receditur a persona: qr testator vel partes qñ cõmittunt arbitrio tertij censeť cõmittere arbitrio boni viri.ideo si arbitretur et male non censetur de illo sensisse: sed de illo qđ reformabitur.et si illi non paretur cõmittitur pena fm Inno.et Bal.vt ibi alleg.secus si de certa et determinata forma senserunt.ita videtur debere.l. ista intelligi et redditur no.nam quod non incidit si non fecit scđm formã designatam. si illa non reperitur sine sua culpa nullum haberet dubiũ. et sic 4 vtilitatem.¶†Ultimo est hic casus quicquid hic et alibi dicãt glo.qđ valebat isto iure relictum nomine pene si precedit preceptum honestum et possibile.licet de media iuris prudentia inter ius ffor.et ius nouum aliud esset que corrigitur per.l.primam.C.de his que pe.no.

[a] ¶Breuiter.et q̃ decisio Bart.nõ h3 locũ qñ essent apposite quatuor vel q̃nq3 cõfines et due cõuenirent et due nõ t3 Alex.de imo. cõsi.lxxiij.colũ. iij.ver. plus dicit et alle. Pau. de ca. hic. in.iij. vol.et hoc t3 etiã idẽ do.Alex. in cõsi.xxxviij. col. ij.ver.tunc est verum.in.v.vol.

1 **Filie sue.** †Defectio conditionis a iure reprobate non facit legatum deficere hoc dicit.

2 ☞Res subrogata loco alterius reputatur eadem.

Si testator legauit vxori frumentum conditum in horreo.et illud consumpsit.et aliud reposuit quod reperitur tempore mor-

tis quod illud debeatur.
Quid si loquutus fuit per verba de futuro.

1 **Titia vxor.** †Quando demonstratio confertur in tempus mortis illa res videtur legata cui conuenit illa demonstratio tempore mortis: non illa cui conueniebat tempore testamenti. h. d. et reputat Bar. §. singularem tamen dicit quod vix scit ipsum defendere a contrariis. ¶ In tex. ibi. vendidit: hic stat dubitatio: quia videtur legatum reuocatum quantum ad agatheam: quam vendidit. l. fideicom. §. si rem. et licet aliam redimet non videtur reintegrari. nam etiam si eandem redemisset non reintegraretur nec deberetur. l. cum seruus. de adi. legat. sed responde si constaret testatorem sensisse de illa agathea quam habebat tempore testamenti procederet contrarium: quia in illa tantum consisteret legatum. et censeretur factum sub conditione: si permanebit sua vsque ad tempus mortis. vnde si non permansit deficit conditio et per consequens legatum. l. stichus qui meus erit et in dubio ita presumeretur: si huic ancille nouiter redempte non posuisset idem nomen: sed quia imposuit istud cum alio. scilicet quia se retulit ad tempus mortis. scilicet qui mei erunt cum moriar faciunt presumi. quod non sensit de illa quam habebat tempore testamenti plusquam de alia quam habebat: si ergo illa non fuisset vendita illa censeretur legata: sed quia fuit vendita. et alia redempta. et idem nomen sibi impositum non censetur prima sed ista fuisse legata. ¶ †Hec est intentio huius. §. qui semper alleg. quod res surrogatur loco alterius reputatur eadem. facit. l. donare. §. si sponsus. de dona. inter vir. et. c. ecclesia. vt lite pend. Et facit ad no. per Iac. de are. in. l. si seruus. §. qui quinque si testator legauit vxori frumentum conditum in horreo: si illud consumpsit et aliud reposuit: quod reperitur tempore mortis: quod illud debeatur: sed hic loquitur quando per verba de futuro: sed in questione predicta quando per verba de presenti sed quia frumentum in suo genere recipit functionem: hec est ratio potior quare frumentum surrogatum censeatur omnino idem cum consumpto. non sic in speciebus.

2 ☞ Conditio dandi in legatis si est de modica summa quod debeat impleri quamprimum potest vt potestatiua. et quod non habeatur pro defecta si non impletur.

1 **Hec conditio.** †Conditio potestatiua in legatis debet impleri quamprimum potest: alias habetur pro defecta. h. d. singulariter: secus in institutionibus vbi agitur de maiori preiudicio si haberetur pro defecta: quia faceret deficere institutionem in qua consistit substantia testamenti. ideo expectatur quod desinat posse impleri ad hoc vt habeatur pro defecta. vt. l. suus quoque. in fi. s. de here. insti. in contracti. dic vt. l. ita stipulatus. de verb. ob. †et vide Cy. in. l. fi. de condi. inser. qui videtur hanc legem limitare quando est mere potestatiua dependens a mero facto debentis implere vt si ascenderis capitolium. et alie secus in conditione dandi que licet reputetur potestatiua si est de modica summa reuera est mista vt patet. j. eo. cum ita. vnde non diceretur defecta si non esset impleta quamprimum posset secundum eum.

1 **Si separatim.** †Ius non decrescendi transit sine onere conditionis hoc dicit. sicut etiam sine onere fideicommissi. vt. C. de cadu. tollen. §. sin autem ad deficientis. secus in iure accrescendi. j. eo. si quis legata. §. fi.

2 ☞ Si stat per eum qui debet implere quia non vult: conditio habetur pro defecta.
3 Quid si stat per heredem vel alium grauatum qui impleta conditione venit obligandus.
4 Quid si stat per eum in cuius persona debet impleri.
5 Quid si stat per tertium in cuius persona non debet impleri tamen impedit quod non impleatur.
6 Quid si deficit per casum.

1 **In testamento.** †Si conditio mista deficit per casum contingentem in personam legatarii vel alterius in quo vel cum quo erat implenda deficit relictum. Idem si facto implere debentis. secus si per illum in cuius personam debebat impleri. h. d. et est lex magistra. et clauis in materia et glo. hic distinguit et plenius in. l. j. C. de insti. et substi. vbi omnino vide per doc. et diuide quia primo loquitur quando legatum fuit factum duobus in matrimonium contraxerit: secundo quando vni tantum si contrahat cum aliqua. Item prima pars continet duos casus. secundo ibi sed vterque. Secunda pars continet quatuor siue quatuor dicta vt patet in tex. per ordinem. ¶ †Recollige quinque regulas: prima quando stat per eum qui debet implere quia non vult et indistincte habetur pro defecta vt hic in versi. sed si vterque ibi stichi autem portio inutilis fiebat. ¶ †Secunda est quando per heredem vel alium grauatum qui impleta conditione venit obligandus. quominus conditio impleatur: tunc siue erat implenda in personam suam siue alio modo. et ipse recuset: vel impediat quominus impleatur siue licite siue illicite: conditio habetur pro impleta. s. eo. iure ciuili. secundum vnum intellectum. et. j. eo. iulius pau. et ibi melius exprimitur. ¶ †Tertia regula est quando stat per eum in cuius personam debebat impleri: qui tamen non veniebat obligandus. et idem dicta. l. iure ciuili. cum concor. ibi alle. et hic in dicto ver. sed si vtrique cum dicit illi quidem legatum debetur. ¶ †Quarta regula est quando stat per tertium in cuius personam non debebat impleri. tamen impedit quod non impleatur tunc distinguitur. an iuste impediat vt contra eum non possit haberi regressus. et habetur pro impleta. s. eo. si titius. aut iniuste et tunc aut temporaliter impedit. et non habetur pro defecta nec impleta: sed cessante impedimento debet impleri aut impedit perpetuo et tunc aut non erat soluendo: et habetur pro impleta. aut erat soluendo: et habetur pro defecta. l. idem neratius. §. j. ad. l. aql. ¶ †Ultima regula est quando deficit per casum tunc si est conditio casualis deficit legatum. Idem si mista dependens ex voluntate implere debentis vel alterius in cuiuscunque personam casus eueniat vt hic et l. legatum de condi. inser. Fallit fauore libertatis. j. eo. cum ita. et fauore alimentorum. j. eodem illis libertis: si autem est conditio mere potestatiua: tunc licet deficiat per casum non deficit legatum: quia tunc testator non censetur voluisse quod dependeat ex viribus fortune. et hic est casus in. l. que sub conditione. §. quoties. de condi. institu. Quid si in modo mixto deficit per casum dic quod non deficit relictum. l. si fundum. per fideicom. §. iulianus. de leg. j.

2 ☞ Nemo est qui non erret. et si est bona fide dicitur error: si non dicitur dolus.
Quod bona fide fit bene factum censetur: nec penam meretur quod malo animo non fit.
Quod malo animo fit pro facto non habetur ad proficuum facientis.
Qui parum transgreditur non vituperatur.
3 Qui per errorem minus soluunt quam debeant pro gabella quod non incidant in penam commissi.
Officiales non syndicantur de omni malo gesto si per errorem non per maliciam.

1 **Quamuis.** †Conditio reddendarum rationum videtur impleta si computatio sit facta bona fide licet in ea fuerit erratum et per errorem minus solutum. h. d. et est pulchra lex in ratione sui. et ad excusationem eorum qui per errorem aliquid omittunt: †quia nemo est qui non erret: hoc vult ista lex. vnde debet inspici an sit bona fide. et tunc dicitur error aut non et dicitur dolus et modica omissio vitiaret. Et quod bona fide fit bene factum censetur: nec penam meretur quod malo animo non fit. de acqui. here. si seruum. §. non dixit. in glo. in verbo videri. et econuerso quod malo animo fit pro facto non habetur ad proficuum facientis. l. qui filium de manu. testamento. †et alleg. Bal. quod qui parum transgreditur non vituperatur. ¶ Et ita dicebat Oldra. alleg. no. optimam. l. ad excusandum condemnationem a pena pecuniaria. si per errorem calculi vel alio modo minus soluat quam debeat infra terminum statuti vt non ideo incidat in penam corporalem impositam a statuto si pecuniaria non soluatur in termino: similiter ad illos qui per errorem minus soluant quam debeant pro gabella vt non incidant in penam commissi: similiter pro officialibus vt non syndicentur de omni malo gesto: si per errorem non per malitiam. et ad infinita alia potest induci.

2 ☞ Limitatio ad. l. si quis seruum. §. si inter duos de lega. ij. vbi dicitur heredem posse eligere quod procedat nisi alter probet testatorem de se sensisse non de alio.

Falsa demon. †Nota hic limitationem ad ea que dixi in. l. demo. s. eo. quod falsa demo. circa consanguinitatem reddit legatum nullum quia continet causam finalem: quia est verum si ab ignorante fuit posita. secus si a sciente. †No. etiam limitationem ad. l. si quis seruum. §. si inter duos. de leg. ij. quia quando ibi dicitur heredem posse eligere procedit nisi alter probet testatorem de se sensisse non de alio.

2 ☞ Forensis factus ciuis non perdit priuilegium forensis.
Doctor factus comes quia legit. xx. annis non perdit priuilegium populare. si primo erat de populo.
Notarius factus doctor non definit esse notarius.
3 Monachus factus episcopus non desinit esse monachus.
Episcopus factus archiepiscopus non desinit esse episcopus et quod commissio sibi facta vt episcopo non expiret.
4 Si quis promisit dare scachum mattum cum pedona. et illa fit facta regina et cum illa fit datum: an videatur datum cum pedona.

1 **Sed et si cui quasi.** †No. quod libertus impetrans ius annulorum aureorum non desinit esse libertus: licet habeatur pro ingenuo. nam aliud est esse ingenuum: quod fit si restituitur natalibus. aliud haberi pro

heri pro ingenio quod fit si impetrat ius annulorum: vt etiam patet in.l.sed si hac.§.patronum.de in ius vo.et.l.ij.de iure annu.au. et sic aliud est legitimari: quia funditus tollit defectum illegitimitatis: aliud dispẽsare qđ habeť pro legitimo: prima enim est vniuersalis et reintegratio status. vnde non potest fieri quo ad quedam et quo ad quedã non sicut nõ potest quis esse quo ad quedam seruus quo ad quedam liber.l.pariter.in fi.de liber.cau.et no.glo.in.c.cum inhibitio.de clan.despõ. secus in dispensatione que potest fieri quo ad quandã rem stricti iuris quia facta ad aliud: ad aliud nõ extenditur in.c.j.de fil.presby. sed quero quid si esset restitutus natalibus. et sic mutasset conditionem. respondeo adhuc idem videť: qr sufficit ꝙ est liberatus tempore testamenti vel mortis.l.si cogna.de rebus dubijs. ¶Ultimo tex.in fi.alleg.ad multa primo qđ forensis factus ciuis nõ perdit priuilegium forensis. ¶†Item doctor factus comes quia legit.xx.annis.l.j.de profes.qui in vrbe constan. non perdat priuilegium populare si primo erat de populo. vt not. Bar.in.l.alexandrinis.C.de decurio. ¶†Et notarius factus doctor non desinat esse notarius. Et monachus factus episcopus non desinat esse monachus. ¶Episcopus factus archiepiscopus nõ desinat esse episcopus et commissio sibi facta vt epo non expiret. et hoc ponit.†Jo.an.in addi.Spe.de offi.deleg.§. restat videre. et ad questionem de ludo scacchorum. si quis promisit dare scacbum mattum cum pedona. et illa sit facta regina. et cum illa sit datum quod videatur datum cum pedona et fuit questio disputata hic vt refert Jo.an.in.d.§. et etiam bononie et determinatum qđ si fuit promissum cum certa pedona videatur factum quod promisit qr tunc pedona facit demonstrationem: nec curatur qđ cesset demonstratio. si constat de corpore qđ nõ alteratur: lʒ alteretur qualitas. secus si cum incerta qr potius facit conditionem [illegible] super.de leg.iij. et requiritur ꝙ cũ dat scacbum illa sit pedona. et nõ mutauerit qualitatẽ: qr qualitas iuncta verbo etc.l.in delictis.§.si extraneus de noxa. et.l.si titius.de testa.mili.

2 ☞Pluralitas geminat plures singularitates.

1 **Si quis ita legauerit.** †No. limitationem ad no. in.l. fideicõmissa.§.si rem.de leg.iij. quando testator rem legatam alienauit. et queritur an legatũ videtur reuocatũ: qr distinguitur an alienauit sponte an necessitate ductus que distinctio locum hʒ si pure legauit: si autem sub conditione si erit sua tempore mortis indistincte: si alienat reuocatur legatũ non qr censeatur reuocatum sed qr conditio deficit sub qua fuit relictum: 2 vltimo allega. † qđ pluralitas geminat plures singularitates quẽ articulum examina per Bal.in.l.pe.C.de impu.et ali. sub. in vlti.col. erat autem dubium hic si legaui stichum et pamphilum mei erunt cum moriar videbatur intelligi si ambo erunt. vnde si vnus est meus tantũ tanꝗ cõditio defecerit videbatur deficere legatũ vtriusꝗ qđ est: qr nõ subaudiť dico ambo ʒ censentur esse duo legata sicut sunt duo serui. et quodlibet sub conditione si erit testatoris cũ morietur: si ergo deficit in vno non facit deficere alterum legatum.

2 ☞Si alicui fuit legata quantitas pro dote a quodã tertio. et ipsa viuo testatore se dotauit vel alius eam dotauit: qđ tamen possit legatum petere mortuo testatore.

3 Si alicui relinquitur cũ doctorabitur vel pro expẽsis doctoratus. et viuo testatore doctoratus est vel aliunde fecit expẽsas qđ adhuc possit legatum petere.

4 In officijs secularibus qđ tres actus interueniant.s.electio acceptatio. et ingressus in officiũ: et qñ dicatur quis officialis anteꝗ ingrediatur. et quid in spiritualibus.

1 **Publius me.** †Conditio casualis põt impleri viuente testatore. h.d. ¶In tex.ibi.in honorẽ consulatus ista verba ẽm Cy. et Bar. faciunt conditionem. idest si cum efficiatur consul. et sufficit conditionem extitisse viuo testatore: sed est dubium qr ista quantitas videtur legata pro expẽsis que imminent in ingressu offi. et legatarius fecit ipsas de suo. vnde cũ amplius nõ sint fiende videbatur qđ petere non possit: cõtrarium dicit. et sic est 2 hic casus de questiõe de qua dixi in.l.lucius.de leg.ij.† si alicui fuit legata quantitas pro dote a quodã tertio et ipsa viuo testatore se dotauit vel alius eam dotauit qđ nihilominus possit legatuʒ petere mortuo testatore. et ad hoc allegat Guil.de cu. istũ 3 tex.in.l.cum his.§.si mulier.de condi.inde. eodem modo† si alicui relinquitur cum doctorabitur vel pro expensis doctoratus et viuo testatore doctoratus est. vel aliunde fecit expensas qđ ad- 4 huc possit legatum petere. ¶†No. etiam qđ in officijs secularibus tres actus interueniunt: electio vt hic cum dicit designatus est que dicitur fieri cum extrahitur de bursa scđm communem vsum. Item acceptatio dum dicit edidit. Item ingressus in officium dum dicit ingressus est. et sic videť ꝙ nõ dicatur consul vel potestas vel alius officialis anteꝗ ingrediatur officium qđ tangit Bar.hic et alleg.glo.aliquas cõtrarias: quidã dicũt qđ statim qđ est electus. aliqui demũ cũ acceptauerit. aliqui cuʒ est ingressus: breuiter in his qui eliguntur durante officio predecessoris: clarum est. et ita videť obseruari qđ non dicať officialis donec ingrediatur: sed in his qui eliguntur post mortẽ antecessoris. si talis electio requirit confirmationem superioris. et nihil aliud ea facta dicetur officialis non prius et si requirebatur aliud vt in episcopo vbi requiritur consecratio. vt cõsequatur que sunt ordinis nõ dicitur eps ante consecrationem sed dicitur bene electus si acceptauit. et est confirmatus. et cõsequitur que sunt iurisditionis vt in.c.transmissa.de elec. sed si non requiritur confirmatio vt in electione pape statim facta electione est papa. et etiam anteꝗ coronetur. et etiam imperator.l.bene a zenone.de qua prescrip. quod etiam ante coronationẽ possit tanꝗ imperator cõcedere priuilegia: sed ecclesia romana nõ appellat imperatorem ante coronationem sed regem romanorum in imperatorem promouendum dummodo eius persona sit approbata: vt in cle.j.de iureiuran. et vide Barto.in.l. absenti.de donatio.

2 ☞Per mortẽ grauati fideicommissum vel legatũ conditionale nõ extinguitur sed bene per mortem honorati.

Quando quis trãsmittat ad heredem commodum medij temporis.

3 Non censetur quis plus dilexisse substitutũ ꝗ institutũ: vel positum in sequenti gradu quam in precedenti.

An primo nominatus censeatur plus dilectus remis.

Illum quem quis in vno predilexit censetur etiam in alio predilexisse.

1 **Titia codicillis.** †Heres grauati nõ pri⁹ cogitur soluere ꝗ cogeretur grauatus si viueret: nec prius est fienda restitutio substituto in defectum alterius ꝗ esset fienda illi in cuius defectũ substitutus est: hoc dicit vsꝗ in fi. Aduerte primo ponitur thema et questio vsꝗ ibi marcellus. secundo premittit ad euidentiam vnum vsꝗ ibi etenim. tertio soluit questionem de qua queritur vsꝗ ibi et verba. quarto dicit contra solutionem predictam facere prima facie verba testatoris vsꝗ ibi sed non est. tertio dicit quod licet in contrarium faciant verba: mens testatoris facit pro ea. que colligitur ex verisimilitudine vsꝗ ibi nec quicꝗ. vltimo tollit quandam obiectionem que posset fieri. ¶In text. ibi reliquerat. et sic patet ꝙ ista titia legataria: qr in eam erant collata verba legati.l.si quis titio.de lega.ij.si vero executrix vt quia esset testator legasset filio suo pure et simpliciter. et mãdasset titie vt ea caperet et seruaret quousꝗ filius haberet.xvi.annos completos. et tunc et non ante restitueret. tunc non haberet locum tex. iste in duobus. primo quia mortuo filio incontinenti possent venire substituti. tex. est in.l.a filia.§. alumno ad trebel. Item mortua titia statim admitteretur filius si viueret vel substituti si non viueret quia officium executionis esset finituʒ morte eius etiam si non esset mera executrix: sed cum commodo. quia voluisset testator qđ fructus interim percepti pertinerent ad executricem quoniam istud commodum venit in consequentiam officij executionis quo finito etiam cõmodum finitur.l.liberto.§.fi.de annu.leg. et ibi omnino vide Barto. et sine istis duabus legibus non haberes intellectum perfectũ istius. §. et miror ꝙ nullus tangat nec alleget cum videantur cõtrariari directo in hac reprehensione. queʒ isti tex. prohibent: illi permittunt. Si autem titia ista nõ fuisset nominata nec electa vt legataria vel executrix. sed directo fuisset factum legatuʒ filio cũ peruenerit ad.xvj.annum et ipse prius decessisset aut legatum fuit conditionale. et tunc extingueretur morte filij.l.si cui legetur.§.hoc autem.de leg.j. aut non fuit conditionale quod contingit interdum vt in casu.l.ex his quando di.le. quãdo primo simpliciter legasset. et in alia oratione mandasset solui post.xvj. annum vel in casu.l.seius saturninus. quando esset fideicommissum de tota hereditate vel magna parte. et fuisset institutus fiduciarius heres quia fauore filij videretur factum. et isto casu morte filij legatarij vel fideicommis. nõ extingueretur legatum. sed solutio vel restitutio non esset fienda nisi lapso tempore quo si filius viueret compleuisset.xvj.annum dicta.l.ex his et no.in.d.l.seius. et ista sunt necessaria pro intellectu. et intelligo casus supredictos quando nõ erat datus substitutus casu quo prius decederet alias indistincte videretur cõditionale in personam filij argu.hic. ¶In fi.tex.ibi septitia ius qđ in his predijs habuisset hoc est dicere presupposito. qđ septitia si viueret generet ius retinendi predia quousꝗ si filius viueret haberet.xvj.annum qui illud ius transmisit ad suos heredes est ergo videndum an haberet ius retinendi si viueret et hoc soluit in

2 versi. etenim qd sic. †no. ergo hic qd per mortem grauati fideicommissum vel legatum conditionale non extinguit. ff. ea. l. legato relicto et no. l. a testatore. ff. eo. ante fi. gl. sed bene extinguitur per mortem onerati. l. heres meus. post principium. ff. eodē. ¶ Item no. quē transmittere ad heredē cōmodum medij temporis. et hoc est verum. vt. s. dixi qn legatarius. q2 legatū postq dies cessit non extinguitur morte. secus si erat executor et in cōsequentiam deberet habere commodū medij temporis vt. s. dixi. vt in illa. l. liberto. vbi casus.

3 ¶ † In tex. ibi q ad puerum no. q2 semp allegatur qd non censetur quis plus dilexisse substitutū q institutū vel positū in sequēti gradu q in precedenti facit. l. quoties. de vsu. vbi primo nominatus censet plus dilectus.

4 ¶ † Itē no. q illū quē quis in vno predilexit censet etiam in alio predilexisse. facit autentica hoc amplius de fideicō. et ad questionem notatam per Bar. in. l. fi. ad trebel. ¶ In tex. et verba quidem que. s. ponentur in ver. q si filius meus. xvj. annum nō impleuerit etc. nā voluit: q venirēt substituti si filij nō complerent. xvj. annū. sed si mortuus est ante. et sic mō non pōt complere. et sic conditio impleta est. et purificatū fideicōmissum substitutorum ergo statim possunt petere. sed certe verū est q est purificatum. et substituti si decederent trāsmitterent: qd nō esset si decessissent anteq filius. tn̄ restitutio differt ad tempus qm̄ dictum fideicommissum nō solum censetur habuisse conditionem sed etiam tempus restitutionis fiende. et sic posito qd extiterit conditio expectatur tempus. s. eo. l. iiij. §. fi. ¶ In fi. text. qd septitia ante decesserit videbat cōtrariū quasi tempus illud fuerit appositum cōtemplatione septitie. et sic non egrediatur eius personam. l. cū patronus. de leg. ij. sed contra est q2 non est personale beneficium vnde filius si viueret non posset heredes septitie conuenire ante septitiam vt sequitur.

a ¶ Dubitaui. ad de q idē Pau. de cast. in. l. heredes palā. ī prin. §. de test. et opi. Bar. quā etiā sequit. d. Alex. de imo. in cōsi. suo. clxxvj. colū. ij. v. nec ad hec obst. in. v. vol.

1 **Si quis eum.** † Si fideicommissum relictum post tempus est nullum a principio non propterea est nullū legatū etiam quo ad effectum agendi. hoc dicit sed si non esset relictum post tempus sed pure. tunc etiam legatum esset nullū. ex quo fideicōmissum a legatario relictum erat nullum. l. si quis, quos. de leg. ij. nisi non esset omnino nullum. sed de rigore tantum quia tunc etiam si esset pure relictum legatum non esset nullū quantum ad ius retinendi. licet quantum ad ius agendi sic. l. codicillis in principio. de lega. ij. vbi vide per Bar. et dixi in. d. l. si quis quos. ¶ In fi. l. ibi aliquod commodum ex hoc apparet qualiter intelligitur quod supra dixerat quia grauamen de manu mittendo non fuit purum. sed collatum post certum tempus. et sic voluit legatarium interim sentire commodum serui et illud soluit contrarium. l. si quis quos. que videtur contradicere directo. doct. dicunt qd ibi erat executor hic legatarius certe hic etiam erat legatarius respectu tituli licet non respectu commodi vt ibi dixi.

2 ¶ Contenta in scriptura ad quam fit relatio. censent contineri in scriptura se referente ad illam.

Quid in institutione heredis si corā. vij. testibus instituo illum quem nominabo in codicillis. et in codicillis corā quinq nomino aliquos qualiter isti erunt heredes.

3 Si testator dixit q testabat in omnibus et per oīa: vt cōtinetur in quadā schedula que est penes guardianū fratrū minorum et ille proferat schedulam que nō habet solennitatē. sed cōtinet institutionem an valebit. et nu. 4.

Nomina heredum in testamento nuncupatiuo debent palam nuncupari. et nu. 4.

4 An quodlibet testamētū in scriptis posset dici nūcupatiuum.

1 **Si ita scripse.** † Ex testamento debetur qd ibi expresse relinquit: vel per relationem ad aliam scripturam: hoc dicit et

2 allegatur † q cōtenta in scriptura ad quam fit relatio censetur cōtineri in scriptura se referente ad illam ad quod alleg. l. asse toto. de here. insti. patet ergo qd idem esset in institutione heredis si coram. vij. testi. instituto illum quem nominabo in codicillis coram. v. nomino aliquos certe illi erunt heredes: licet nominatio facta fuerit coram nō sufficienti numero testium ad institutionē necessario: sed certe illa nominatio nō est institutio: sed declaratio personarū in qua nō reperitur solennitas postq facta est institutio corā solenni numero: et testator se retulit ad codicillos. ¶ Quid si dixit instituo illū quē nominabit titius cui voluntatē meā declaraui titius nominat seium videt nō valere quasi sit institutio captatoria. l. illa institutio. in prin. Sed istud procederet si commisisset in liberam voluntatem titij nominatio: sed hic non sic: quia committit vt nō nominet nisi illum de quo testator sibi dixit secreto: nec est verisimile qd mentiatur si cum iuramento nominauit dummodo concurrant alie coniecture qd testator de illo sensit: casus est in l. quem heredi. de rebus dubijs licet non loquatur in instituto sed eadem ratio. et creditur dicto vnius. l. theopompus. de dote preleg.

3 ¶ † Et predicta faciunt ad questionem si testator dixit qd testabatur in omnibus et per omnia: vt cōtinetur in quadā schedula que est penes guardianum fratrum minorū ille profert schedulam que non habet solennitatem sed cōtinet institutionem. an valebit Ja. de bel. tenuit disputando q nō q2 nomina heredū in testamento nuncupatiuo debent palam nuncupari. l. heredes palam. et q2 daretur materia falsum fabricandi. et esset disputatio captatoria: q2 guardianus posset facere aliam ad sensum suū Bar. tenet contrarium argu. huius. l. dūmodo illa schedula appareat de manu testatoris vel aliter ex cōiecturis posset apparere q illa sit schedula a testatore tradita. et subguardianus cum iuramento hoc asserat per. d. l. quem heredi. et. l. theopompus. de dote prelega. nec ob. prima ratio quia palam potest quis nuncupari implicite et explicite vt hic. l. asse toto. nec obstant alie rationes propter limitationes quas supra

4 a dedi. † In ista questione semper dubitaui[a] q2 scdm hoc sequeretur qd quodlibet testamentum in scriptis posset dici nuncupatiuum quoniam testes audiunt a testatore implicite omnia que continentur in scriptura. dicit enim eis qd ibi continetur testamentum suum ex hoc sequetur qd licet non valeat vt testamentum in scriptis aliqua ratione quia testes nō sigillauerunt: vel non omnes subscripserunt: saltem valebit vt nuncupatiuum: si testes deponunt audiuisse a testatore qd ibi continetur suum testamentum et contrarium patet in. l. hac consul. vbi patet qd si aliud deest testamentum est nullum et si dicatur est nullū tanq testamentum in scriptis nō tanq nuncupatiuum hoc est imponere. l. verbis. nec est verisimile quod fuerit intentio illius. l. ideo videtur posse dici tam in hac [illegible] one q in eo quod. s. dixi quod quantum ad institutione [illegible] edis non sufficiat implicita nuncupatio: sed fieri debet explicita nisi fieret explicita in codicillis coram. v. testibus et implicita in testamento per dictam. l. asse toto. et sic si schedula contineret saltem. v. testes posset valere nominaliter tetigi in. d. l. hac consultissima. §. p nuncupationem.

2 ¶ Sicut onus legatorum vel fideicom. simpliciter vel generaliter iniunctum cuilibet gradui institutorū censetur appositum ita et onus conditionis.

3 Conditio apposita vni gradui puta institutorū nō censet repetita in sequenti gradu substitutorum vulgarium et quid in onere conditionis. et vide nu. 6.

Idem si sit apposita vni vel quibusdā personis de vno gradu vt non censeatur repetita in personis aliorum.

4 Conditio quando dicatur taliter adiecta qd cōcernat oēs gradus vel omnes personas illius gradus vel qn taliter q nō cōcernat nisi vnum gradum vel certam personam.

5 Eo casu quo cōditio fuit apposita pluribus personis eiusdem gradus: et erat talis: que pro parte cuiuslibet erat implenda vt cōditio dandi: vt instituo talē et talem sub cōditione si dederint. x. et titius moriatur ante conditionem impletam et accrescat coheredi an habebit soluere. x. v. pro se et. v. pro defuncto.

1 **Ue conditio.** † Cōditio generaliter apposita circa institutionē heredum concernit oēm gradum institutionis directe tam primū q scdm q tertiū: sed si sit specialiter apposita ad vnū gradū sequentē non concernit. h. d. et est lex famosa et clara in tex. sed in articulo quem glos. tangit difficilis. et ita reputat eā Barto. venit ad casum.

2 ¶ † No. primo sicut onus legatorū vel fideicōmissorum simpliciter vel generaliter iniunctum incūbit cuilibet gradui institutorū. l. si plures. de le. iij. ita et onus conditionis qd est valde diuersum. et habet materiam per se que tractatur in hac. l. et confuse explicatur p glo. et docto. et hoc non est ex virtute tacite repetitionis: sed expresse dispositionis licet generaliter facte vt dixi in. l. licet imperator. Idem dicit glo. hic si sunt plures persone in eodem gradu vt cuilibet censeatur appositum quod intelligeʼ dixi. secus dicit glo. in venientibus ab intestato. aduerte hoc potest dupliciter intelligi: primo quando factum est testamentum et queritur de onere fideicommissi an iniunctū institutis censeatur iniunctum venientibus ab intestato si ad eos deuoluatur. et clarū est quod non nisi sint repetita. l. j. cum sua materia de iure co. et loquor de onere legatorū. q2 de onere cōditionis non est tractandum cum non instituantur expresse. Secundo potest intelligi qn non est factum testamentum et sunt plures gradus venientium ab intestato. tūc si onus legatorū esset iniunctū generaliter vel simpliciter censeretur iniunctum cuilibet gradui. l. si qs cum nullum de iure codi. et sic glo. hoc casu nō bene diceret sed si esset iniunctum vni gradui non censeretur repetitū a se. gradu q2 non venit ex voluntate defuncti. l. j. in fi. de leg. iij. licet secus in

tus in gradibus institutorū. l. licet imperator. ⁊ hoc casu glos. potest verum dicere vt etiam tetigi in. l. titio. §. iulia. de lega. ij.

3 ¶ Secundo no. in versi. at cū† ꝙ conditio apposita vni gradui puta institutorū non censeṫ repetita in sequēti gradu substitutorū vulgariū concor. l. sub conditione de heredi. insti. Idē si sit apposita vni vel quibusdam personis de vno gradu vt non censeatur repetita in psonis aliorum vt patet in. l. fi. §. seio. de lega. ij. quod limita vt statim dicam. sed contra qḋ censeatur repetita a sequēti gradu. l. lꝫ imperator. solutio. ⁊ no. ibi in onere legatorū ⁊ fideicōmis. secus in onere conditionis vt hic ⁊ dicta l. sub conditione. ratione diuersitatis. q: defectus conditionis facit deficere gradū cui est apposita. ⁊ sic si censeretur repetita totum testamentū possēt deficere qḋ est odiosuꝫ. nō sic in onere legatorū ⁊ fideicō. vt faciat deficere. cū si nō soluant possint cōpelli ad soluendū. ¶ Itē cōtra adhuc ꝙ idē in onere conditionis de ca. tol. §. pro scḋo. Solutio ⁊ tene menti. l. ista. ⁊. l. sub conditione loquuntur in institu. heredū ratione qua dixi. sed in legatis facti sunt plures gradus. conditio apposita primo gradui censetur repetita in sequenti gradu vt in contrario. quod tñ glo. intelligit ibi de cōditione onerosa consistente in dando vel faciendo. ex cuius implemento al's cōsequitur vtilitatē. nā illa equiparatur oneri iniuncto per viaꝫ fideicōmis. secus vult glo. ibi si esset conditio casualis vel talis ex qua alius nō sentiret vtilitatem vt si lego si nauis ex asia veniat ⁊ si ad te non perueniat substituo titium in eodē fundo. nā si decedis conditione pendente titius statim admitteretur non expectato euentu cōditionis sicut in insti. q: nō censeṫ repetita ⁊ hoc tenet ibi gl. in solutione quā facit ad. l. sub conditione. quā etiam solutionē tenet hic etiā Bar. in le[illegible] propter autoritatem illius gl. sed in institutionibus que[illegible] cōditio sit nō censeṫ repetita scḋm aliam solutionē in. d. l. [illegible] conditione. ⁊ adde in simili eo. titu. si quis instituatur.

4 ¶† Nunc quero de duobus principaliter. primo de exemplis qñ dicatur cōditio taliter adiecta qḋ cōcernat omnes gradus vel omnes psonas illius gradus vel qñ taliter ꝙ nō cōcernat nisi vnū gradum vel certas psonas. gl. ponit exempluꝫ indubitabile qñ apparet ex verbis testatoris qñ generaliter fuit locutus ⁊ cū signo vniuersali. Tu pone exemplum notabile qḋ vbi conditio apponeretur post omnes gradus vel personas tūc cōcerneret oēs etiam si testator nō fuisset vsus verbis generalibus. ⁊ etiam si dependeret de facto vnius tantum. puta titium instituo: semproniū substituo vulgariter si nauis ex asia veniat. nam tam institutio ꝙ̄ substitutio censeṫ facta sub illa conditione ⁊ illius defectus faceret ambas deficere q: sic videmus in pluribus personis eiusdem gradus vt titium ⁊ seium heredes instituo vel eis lego si titia non nupserit: q: ista conditio reddit conditionalem non solum institutionē vel legatum titie cui coheret: sed etiam institutionem: ⁊ legatū seij. j. eo. mulieri ⁊ titio. vbi casus. idem puto si conditio precedat omnes gradus vel personas vt si nauis ex asia veniat titium ⁊ sempronium instituo ⁊ caium substituo: q: potentior est actus precedens ad sequentes vt instituat in omnes ꝙ̄ econuerso vt no. in. l. quisquis. de leg. iij. ad quod facit. l. j. C. de libe. pre. ⁊. s. eo. tit. l. iij. §. filius ante heredis. si vero post nominationē vnius gradus vel persone tunc illum vel illam tantum censeṫ concernere. d. l. fi. §. seio. hoc tamē Bar. limitat in. l. seia. §. caio. de fun. instr. esse verū in personis coniunctis per copulā ⁊: sed si per copulam cum puta titio: si nauis ex asia veniat cum seio lego vel instituo. nam tunc cēsetur apposita in personam vtriusꝙ̄ nisi in relicto libertatis. l. iulius. j. eo. quia dictio cuꝫ magis coniungit ꝙ̄ dictio ⁊. Item in dictione ⁊ similiter procedit cum limitatione quando cōditio coheret persone nominate ⁊ non sic alteri puta titie si non nupserit ⁊ seio lego fundum vel titie quam heredem institui: si heres erit seio quem non institui: lego fundum. nam quia nubere ⁊ adire pertinet ad solam mulierem non ad seium: nō censetur repetita in personam seie: secus si vtriꝙ̄ conueniret vt titio si nauis ex asia veniet ⁊ seio lego fundum q: vterꝙ̄ legatum censetur factum sub eadem conditione ⁊ virtute copule ⁊: que repetit qualitatem precedentis legati. l. seie. §. caio. vbi omnino vide Bar.

5 ¶† Secundo quero principaliter eo casu quo conditio fuit apposita pluribus personis eiusdē gradus ⁊ erat talis que pro parte cuiuslibet erat implenda vt conditio dandi vt instituo talem ⁊ talem sub conditione si dederit. x. quilibet habet soluere. v. queritur si titius moriatur ante conditionem impletam. ⁊ sic portio accrescat coheredi an accrescat cum onere conditionis. ⁊ sic habeat soluere xv. pro se. ⁊. v. pro defuncto. ista est materia glo. hic ⁊ eodem modo est querendum si fuit apposita vni tantum. ⁊ ille moritur cōditione impleta. ⁊ sic sua portio accrescat alijs. an accrescat cum onere. nā istud est querere aliud ꝙ̄ de quo supra dictum est: an cēseatur repetita vel apposita quia illa questio procederet etiā si portio non deficeret: sed id de quo quero non procedit nisi qñ deficit. ⁊ sic queritur an sicut habet cōmodum ita ⁊ onus in hoc articulo. Breuiter quantum ad primum casum si conditio fuit communiter apposita omnibus vt titium seium ⁊ caium instituo vel lego si. x. dederint tūc indistincte portio deficiens accrescit cum onere conditionis pro parte que tangebat personam deficientem per. l. ciuitatibus. §. lucius. de leg. j. ⁊ hoc voluit gl. hic in ver. sed est argumentū contra dictam. l. ciuitatibus. Itē siue portio deficiens a principio fuerit pro non scripta siue valuit ⁊ deficit ex postfacto per. l. si duobus. §. j. de lega. j. vbi casus. Itē siue loquamur in portionibus hereditarijs siue in legatis licet ille. §. loquatur in hereditarijs nec obst. de cadu. tol. §. in primo. vbi legatum pro non scriptum accrescit sine onere quia intelligo ibi de onere illi particulariter iniuncto: nō de iniuncto communiter omnibus ad quod. j. eo. si quis legata. §. fi. vbi casus cum ibi loquatur generaliter de parte accrescente ⁊ differentia que fit in pro non scripto inter hereditatem ⁊ legatum de qua in glo. procedit casu quo onus fuit iniunctum illi tantum cuius portio deficit. ⁊ sub isto membro glo. ponit hanc differentiam. si bene inspiciatur licet reperiaꝫ quosdam moderdos tenere. §. in primo loqui etiam in onere cōmuniter iniuncto quod nō placet per. l. si quis legato. ⁊ generalitatem ipsius ⁊ predicta in conditione dandi: que est diuidua in qua pōt maior cadere dubitatio: sed in casuali communiter iniuncta nulla est dubitatio: quia instituo vel lego pluribus si nauis ex asia veniat ⁊ vnus moritur anteꝙ̄ veniat alij nō possunt habere portionem suam: ergo nec deficienteꝫ cum portio accrescat portioni: ⁊ vbi non reperitur pars: pars accrescere non potest. l. si totam. de acqui. here. sed in conditione dandi que est diuidua potest esse dubium: quia alij implendo possunt consequi eorū portiones. ⁊ sic possent habere deficientem absꝙ̄ eo qḋ soluat pro eo. cuius erat similiter non haberet dubium si conditio consistit in facto indiuisibili: vt si domum fabricauerit quia nisi totam fabricent non possent habere portiones eorum: ergo nec deficientes: hic est casus in. l. fi. C. de condi. inser. Secundo vero casu quando fuit apposita vni tantum. ⁊ tunc glo. distinguit ⁊ ego capio distinctionem ordine retrogrado. Nam interdū sunt disiuncti verbis tantum sed re coniuncti: vt lego titio fundum si. x. dederit vel nauis ex asia veniat. Item seio lego eundē fundum hoc casu: si alter moriatur ante conditionis euentū: alter habet iure suo totum fundum non expectato cōditionis euentu. s. eo. si separatim. ⁊. C. de cadu. tollen. §. finauteꝫ ad deficientis. ⁊ iste est vltimus casus quem glo. ponit ibi: si autem re tantum: q: nihil habet ex persona mortui: ergo nec debet habere onus. Interdum sunt coniuncti verbis tantum: vt titio si. x. dederit ⁊ seio lego fundum equis portionibus: vel pone melius exemplum qḋ illa conditio concernit personam illius tantum alias censetur repetita vt. s. dixi. tunc glo. hic facit differentiaꝫ si portio illius cui fuit conditio adiecta deficiat. ⁊ sic perueniat ad coniunctum per ius accresc. an perueniat cuꝫ illo onere ⁊ dicit quod si deficit a principio. ⁊ sic est pro non scripta tunc portio hereditatis accrescit cum onere. C. de cadu. tol. §. his ita. si est portio legati accrescit sine onere vt in. §. in primo. Ratio diuersitatis quia hereditas representat defunctum ⁊ habet vicē persone. ⁊ sic onus illi iniunctum cēsetur potius iniunctum hereditati ꝙ̄ persone: licet ergo persona non esset in rerum natura tempore testamenti: erat tamen portio hereditatis sibi ascripta. in qua onus potuit initium sumere: sed portio legata non representat personam. vnde onus iniunctum censetur iniunctum non legato sed persone legatarij. vnde si illa non erat in rerum natura non sumpsit originem: ergo in coniunctum non potuit transferri: si autem a principio voluit sed defecit. ⁊ sic est caducū vel in causa caduci tunc onus sumpsit originem in personam. ideo non facta distinctione inter hereditatem ⁊ legatuꝫ accrescit cum onere vt in. §. pro secundo. hoc vult gl. ex qua no. qḋ licet onus sit vni tātum iniunctum ex pluribus heredibus vel legatarijs. ⁊ sic nominatim nihilominus cū portione illius transit ad cōiunctum. nā non video qḋ vni possit iniungi quin nominatim iniungatur: sed contra quia communis opinio est in contrarium per. l. celsus. §. quod alicuius. dic vt dixi in. l. titio. §. iul. de leg. ij. ꝙ de rigore iuris non transit sed ex presumpta mente defuncti coniecturata a principe. secus vt. d. l. iul. ita intelligo istam glo. ⁊ videtur fuisse opi. Azo.

6 † Idem sequereṫ de onere nominatim iuncto instituto nō: an debeatur a substituto vt dixi in. l. licet imperator. per. l. non iustam. C. ad trebel. hec vera nisi conditio coheret persone: vt si contraheret matrimonium cum tali. C. de cadu. tol. §. ne autem. si vero sunt coniuncti re ⁊ verbis glo. hic ⁊ in dicto. §. finautem ad deficientis. videtur idem dicere quod quando sunt coniuncti verbis tantum. Pet. contra quia tunc alius venit per ius non decrescen

di:sicut coniunctus re tantum. ꝛ sic videtur quod ex persona defuncti non debeat sentire onus dicta.l.si separatim Bart.sequitur opi.glo.propter coniunctionem verbalem iunctam cum reali vt illa faciat coniunctum teneri ad onus ad qd aliter non teneretur:ex his remanet ista.l. ꝛ iste articulus melius declaratus ꝙ declaret Bar.vel aliquis alius.vide Cy.in.d.§.finautem.qui voluit istam materiam declararet tangendo tres casus qñ portio deficiens remanet penes grauatum:vel quando vadit ad substitutum vel coniunctum si non habet substitutū. an valet cum onere ꝛ non distinguit inter onus fideicommissi ꝛ conditionis:plenius tamen loquitur ꝙ Bar. ꝛ eius membra pro maiori parte supra tacta sunt.

2 ☞Si testator legat.c.ecclesie:nō intelligitur de ecclesia romana:nec de alia extra locum:sed de ecclesia sibi propinqua vt est ecclesia parochialis.

3 Si testator mandat bona sua distribui inter pauperes qd executores non possint distribuere nisi in pauperes illius loci.

1 **Cum ita.** †Cum quis facit mentionē de foro vel platea intelligitur de foro vel platea loci vbi

2 habet domiciliū.h.d.no.† Per istum.§. determinant docto. si testator legat.c.ecclesie.nō intelligitur de ecclesia romana nec de alia extra locum:sed de ecclesia sibi propinqua vt est ecclesia parochialis.ita no.Cy.in.l.C.de sacrosan.eccle.ꝛ Spe.in ti. de

3 instru.edi.§.nunc vero aliqua.ꝛ vide†Jo.an.in addi.facit etiā si testator mandat bona sua distribui inter pauperes quod executores non possint distribuere nisi inter pauperes illius loci licet Jo.an.aliter videatur dicere in.c.j.de testa.quid in accusatione si aliquis accusatur qd fecit maleficiū in villa sancti martini.ꝛ non dicit sub qua ciuitate sit posita an intelligatur qd sit posita sub ciuitate domicilij:vt sustineatur accusatio videt qd sic per istum tex.Bar.determinat contrarium propter preiudicium accusati qui debet reddi clarus per specificatum ciuitatis cui subest:qꝛ non debet vagari in criminibus.l.pretor.de iniurijs.ꝛ.l.item exigit.de dolo.

2 ☞Nō censetur quis fuisse impeditus qñ potuit facere vt impedimentum cessaret ꝛ non facit.
Facere posse videtur qui potest facere vt possit.

3 Si datus est terminus ad probandum ꝛ probatum habendū. ꝛ quis produxit testes verbaliter ꝛ fecit citari ꝛ non comparuerunt.ꝛ lapsus est terminus qualiter excludatur a probando.

4 Non debet quis impediri ire per stratam publicam:ꝛ qualiter impeditus agere possit contra impedientem.

1 **Quibus diebus.** †Tempus impedimēti illati a tertio non computatur in tempore statuto ad conditionem implendā si legatarius fecit quicquid potuit vt impedimentum cessaret.h.d.no.ꝛ singulariter glo. ponit casum quod fuit certum tempus statutum ad conditionem implendam:sed non placet quia tunc non obstante impedimento curreret tempus vt patet in.l.attilicinus.de serui. rusti.predi.ꝛ quod not. Cyn.in.l.quot.de preci.impera.offer.ꝛ sic lapso tempore conditio esset defecta ꝛ ageretur contra illum per quē stetit per.l.secundam.in fi.vbi casus in simili si quis cautioni. Barto.tenendo lect.glo.dicit text. intelligendum quando ille non erat soluendo per no.ꝭ.eodem in testamento in glo. sed est diuinare.ideo melius pone quod tempus non fuit statutum a testatore sed a.l.statuitur.scilicet ꝙprimum potest.ꝭ.eodem.l. hec conditio.si ergo voluit ꝛ propter impedimentum non potuit tempus legale nō currit.ꝛ eo cessante impleuit ꝙprimum poterit:nō ergo habet ꝯditio ꝓ impleta vel defecta. Sed ꝯtra quod habeatur pro defecta quia iste tertius illicite impediuit ꝭ.ad.l.aquil.idem neratius. Solutio ibi fuit impedimentum perpetuum quia occisus seruus qui erat manumittendus hic temporale. quod poterat cessare per hoc est expedita glo.fin.

2 ¶†In tex.ibi quo nec per te staret.no.qd nō censetur quis fuisse impeditus quando potuit facere vt impedimentum cessaret ꝛ non facit:quia facere posse videtur qui potest facere vt possit vt in reg.iur.ꝛ.l.sed si per pretorem.§.hec clausula.ꝛ quibus ad liber.proclama. non licet.l.licinius. ideo excommunicato qui potuit facere se absolui currit tempus eligendi licet excommunicatione durante non possit eligere vt in.c.fi.de elect. ꝛ si quis allegat se impeditum fuisse,potest sibi replicari:poteras ire coram iudice ꝛ facere impedimentum cessare. ad quod.ꝭ.de con-

3 trario iudicio tut.l.iij.§.†quid ergo.ꝛ dicit Bal.per istum tex. si datus est terminus ad probandum ꝛ probatum habendum. ꝛ quis produxit testes verbaliter ꝛ fecit citari ꝛ non comparuerunt ꝛ lapsus est terminus excluditur a probando:nec potest dicere per se non stetisse: quia produxit ꝛ fecit citari: quia potest replicari nō fecisti quod poteras quia debebas petere eos aggrauari per captionem pignorum vel alterius.ꝛ dicit quod non est tex.qui melius probet.ꝛ dicit qd non fuisti prosecutus appel.ꝛ dicis non comparuisse propter inimicitias non audi-

4 ris:quia poteras adire pretorem ꝛ facere prouideri. ¶†Ultimo no.qd nō debet aliquis impediri ire per stratam publicam ꝛ impeditus potest agere contra impedientem vt desistat.ꝛ dicit glo.qd actio.iniuri.vel nugatoria.Bal.contra qꝛ non prosequitur interesse pecuniarium vel patrimoniale.ideo dicit competere iudicis officiū arg.in.l.denuntiamus.C.de his qui ad eccle.confu.ꝛ.l.si seruus quod cum eo.ꝛ.l.fi.de offi. procur. cesque sunt bone leges ad hoc.

2 ☞Damnorum appellatione non continentur expense.

3 Si pater reliquit filio expensas quas fecit in studio an videat relinquere pretia librorum.

1 **Quidam ita legatum.** †Appellatione impensarū factarum in re non comprehenditur pretium eius. ꝛ quando hoc verbum profertur ab homine intelliguntur non deductis

2 fructibus.hoc dicit.ꝛ dicit Dy.†quod non est alibi sic appellatione damnorum non continentur expense in.c.in nostra.de iniuri.ꝛ intellige primum dictum quando testator expensas faceret post emptio. ꝛ sic legatum seu illa conditio poterat aliud operari: sed si nullus faceret ne conditio reddatur nugatoria comprehenderetur etiam pretium argu. in.l.fundum qui. de fun.instru.ꝛ hoc casu posset esse vera opi.castellij ſm Barto. Item circa secundum licet fructus non debeant deduci:tamen non sunt reddende nisi ille expense que pertinent ad perpetuā rei vtilitatem:ille autem que gratia fructuum colendorum nō videntur facte in fundo.ideo sunt compensandi.l.fructus. sol. matri. Item quando profertur a.l.intelligitur deductis fructibus.l.sumptio.de rei vendi.ſm doct.si a non domino. de peti.

3 here.ꝛ inducit per†Dy.si pater relinquit filio expensas quas fecit in studio qd non videtur relinquere pretia librorum.contrarium determinatur quia alias legatum nihil operaret: qꝛ alie expense consumpte non veniunt conferende.l.que pater.fami.herc. ꝛ hoc si legauit expensas factas non autem fiendas si autem post mortem patris tunc quia de iure communi nō sunt fiende de communi.satis operatur: licet non comprehendantur pretia librorum:quid si legauit expensas librorum: certe si emendorum videtur legare pretia:si autem iam emptorū:tunc si aliquas expensas post emptionem fecisset cēsetur de illis sensisse al's de pretio ſm Barto.mihi videtur indistincte ex qualitate legantis ꝛ legatarij legatum intelligitur vberius vt comprehendatur pretium.arg.de libe.leg.aurelius.§. titius testamento.in fi.

2 ☞Quando legatum confertur in mortem tertij ita est cōditionale sicut quando in mortem heredis.
Si cōferatur conditionaliter in mortem alterius vt si talis morietur an ita sit conditionale sicut per dictionem cum.

3 In vltimis voluntatibus nō refert vbi apponat conditio. an circa substantiam dispositionis an circa executionem.

4 In vltimis voluntatibus non refert an apponatur conditio circa substantiam an circa resolutionem.
Licet cōditio que resultat ex resolutione legati sit tacita:tñ impedit transmissionem sicut expressa.

1 **Quidam titio.** †Conditio apposita in executione legati vel in eius resolutione reddit ipsum conditionale sicut si esset apposita disposi-

2 tioni vel substantie:hoc dicit.ꝛ semper allegatur. ¶†Not.primo quod quando legatum confertur in mortem tertij. ita est conditionale sicut quando in mortem heredis.ꝭ.eodem heres meus contrarium tenuit gl.in.l.si pecunia.§.fi.de leg.ij. ¶Secundo no.qd etiam si confertur conditionaliter in mortem alterius.vt si talis morietur ita est cōditionale:sicut si per dictionem cum:contrarium tenuit pe.C.de heredi.insti.l.extraneum dicens quod cum ista conditio sit omnino extitura:non reddit legatum conditionale.l.pupillus.§.sed conditione. de nona. contra eum est casus hic. Ad contrarium respondeo qd loquitur quādo est certum quod est extitura viuo legatario vel lego cū morieris:quia cum incipis mori extat cōditio vnde non refert dicam si morieris:vel cū morieris dicta.l.heres meus.sed quādo in morte tertij:non est certum quod sit extitura viuo lega-

3 tario. ¶†Item no.qd in vltimis voluntatibus non refert vbi apponatur conditio an circa substantiā dispositionis: an circa executionē qꝛ cū legatū viuo testatore non habeat efficaciā vbicunqꝫ sit apposita impedit legatū sortiri substantiam quoniam precedit tēpus mortis quo substantiā sortit nō sic in contractibus qui statim sortiuntur substantiā.ꝛ sic si precessit dispositio pura: si postea circa executionē apponeret conditio non redderetur substantia conditionalis per id quod in seq.not. ꝛ dicam procedit

procedit autem qd hic dicitur qñ apponitur conditio per dictionē si que principaliter cōditionem denotat. sed si p dictionem cū lego.c.ꝛ dico ꝙ tibi soluātur cū talis morieꝛ tūc adhuc esset idē qꝛ tps mortis esset oīno incertū sed si est tps non oīno incertū vt cū cōpleueris.xxv.annū legatū non esset cōditionale.l.ex his.C.qñ di.le.ce.ꝛ hoc voluit gl.notabilis in.l.seius saturninus ad trebel.ꝛ vide Bar.in.l.j.circa mediū.§.eo.quando tractat de dictione cū. ¶ †Itē no.ꝙ in vltimis voluntatibus nō refert apponaꝛ cōditio circa substātiā an circa resolutionē.qꝛ paria sunt legare.c.si talis morieꝛ:vel simplr.ꝛ adimere nisi talis moriaꝛ.nā dictio nisi resolutionē inducit non sic in contractib⁹.qꝛ aliud est cōtractū fieri cōditionaliter.aliud pure ꝛ resolui sub conditione.qd dic vt no.glos.in.l.ij.de in diem adiec.ꝛ habeꝛ in.l.obligationū fere.§.conditio. ꝛ ratio est quā supra dixi qꝛ cōtractus pure celebratus statim ꝓducit effectū ergo conditio apposita non impedit natiuitatem: sed resoluit et hoc est magni effectus.vt no.in locis supra alleg.sed vltima voluntas nō statim sortiꝛ effectū:sed in morte. vnde cōditio resolutiua reperiꝛ eodē instāti cōcurrere cū actu dispositiuo.et sic impedit natiuitatē ꝛ originē effectus ſm Bal. ¶ †Ultimo no.ꝙ lꝫ cōditio q̄ resultat ex solutione legati sit tacita.tñ impedit transmissionem sicut expressa sic.j.qñ di.le.ce.l.quod pure. et hoc quia prouenit ex voluntate defuncti sic legendo:secus in tacita q̄ prouenit ex dispositione legis.l.cōditiones q̄ extrinsecus.j.eo.ꝛ tetigi.§.eo.l.j.in fine.

2 ☞Si testator mādat heredi ꝙ debita sua soluat:non censeꝛ sensisse de inefficacibus:sed de his que possunt peti.

Si aliqs mandauit solui debita sua:ꝛ addidit pro exoneratione conscientie an sint soluenda debita prescripta.

1 **Dominus seruo.** ¶ †Appellatione debiti cōtineꝛ debitū naturale tm̄ quando inspecta qualitate personarū aliud debitum nō pōt cadere.h.d.secus si posset cadere. quia tūc intelligereꝛ de efficaci.l.cum illud.§.j.qñ di.le.ce.ideo dixit Dyn. † si testator mandat heredi ꝙ debita sua soluat nō censeꝛ sensisse de inefficacib⁹ sed de his q̄ possunt peti vt probeꝛ de sol. in.l.is cui.§.flauius.Quid si aliqs mādauit solui debita sua et addidit pro exoneratione ꝯsciētie.tūc vꝛ ꝙ sunt soluēda debita prescripta quasi cū cōsciētia nō possint retineri.argumēto in autētica vt ecclesia romana.vbi habeꝛ ꝙ remediū prescriptionis est impium remediū.ꝛ qui opponit videꝛ impie agere.sed hoc est verum de illa que procedit mala fide. que de iure ciuili esse poterat:hodie nō videꝛ de iure canonico.ideo ſm Bal. legatū non importat illud.facit qd no.Inno.in.c.qꝛ plerīqꝫ de immu.eccl. quid de penali.si testator tenebaꝛ ad penā ex maleficio. respondeo non censetur tale debitū legare qꝛ in foro conscientie non tenetur illud soluere.ita no.glo.notabilis.xij.questione secunda fraternitatis ſm Bal.

2 ☞Confessio facta in vltima volūtate nō probat debitum si parte absente ꝛ nullo ꝓ ea acceptante:ꝛ qd inducat semiplenā probationem:ꝛ an possit talem confessionem reuocare.

Confessio extraiudicialis facta parte absente inducit semiplenam probationem.

3 Si testator solum confessus est talem fundum esse dotalem: et non mandauit in testamento reddi:an confessio importet legatum:ꝛ an probet matrimonium.

1 **Qui dotalem.** ¶ †Falsa demonstratio non viciat si de corpore constat.hoc dicit.¶ In tex.ibi doti dedit.no.ergo ꝙ ista cōfessio nō ꝓbat datū fuisse in dote.qꝛ si ꝓbaret nō peteret vt legatū sed actiōe de dote cuius cōtrariū hic ptꝫ.ꝛ probaꝛ in.l.lucius.§.quisquis.ct de libe.lega.l.aurelius.§.fi.† ꝙ confessio facta in vltima volūtate nō probat debitū.hoc verū si parte absente.ꝛ nullo ꝓ ea recipiente.qꝛ cōfessio extraiudicialis facta parte absente ꝓbationem nō inducit.l.certū.§.si qs absente.de cōfes.Dicit tñ Bart. in.l.ij.C.de furtis.ꝙ induceret semiplenā ꝓbationē sicut quelibet confessio extraiudicialis facta partea.bsente. vt no. in.l.admonendi.de iureiurā.per doc.ꝛ est casus in.c.fina.de suc.ab intest.ꝛ est vtile.qꝛ cū alio teste ꝓbaret debitū.ꝛ testator illā confessionē nō posset reuocare sicut posset legatū vt not.Pe.in.l. generaliter de non nu.pecu.Itē ꝓcedit nisi interueniat iuramentū.qd dic vt no.Bar.in.l.cū quis.§.codicillis.de lega.ij. si autē pars esset presens vel alius qui pro ea reciperet probaret debitū vt ibi no.† dicit aūt Bar.ꝙ sicut ista ꝯfessio nō probat dotē ita non ꝓbaret matrimonium quid si facta esset inter viuos in instrumēto dotali vide Bald.in autē.si quis in aliquo. C.de edē.¶ Ultimo quero qd si nō mādauit in testamēto illū fundū reddi.sed solū fuit cōfessus esse dotalē an cōfessio importet legatum vt mulier possit ex causa legati petere. dic ꝙ sic vt est casus in.l.j.§.fi.de dote prelegata.

2 ☞Modus ꝙ nō reddat legatum conditionale nec impedit obligationē ꝛ actionē oriri nec legatū trāsmitti: sed solū faciat obstare exceptionem antequam caueatur.

3 Dictio ad facit modum sicut dictio vt.

Natura conditionis est vt impleatur anteq̄ emolumentum petatur:et natura modi est:vt emolumentum primo habeaꝛ deinde modus impleatur.

4 Quod cautio de mō implēdo debeat pstari cū fideiussorib⁹: et prestet de duobus.s.ꝙ modus impleaꝛ:ꝛ si non impletur de restituendo rem cum fructibus sicut cautio mutiana.

Quod paria sint relinquere sub modo vt tale quid facias vel sub conditione si cauebis te aliquid facturum : vt neutro casu legatum sit conditionale.

5 Quid in contractibus si quis promisit tibi aliquid:vt aliud facias:ꝛ tu petis an tenearis cauere de faciendo:vt al's possim te repellere.

1 **Termilius.** ¶ †Legatū sub modo factū nō pōt peti nisi prestita cautione de mō implēdo ꝛ censeꝛ factū sub illa cōditione si caueaꝛ.h.d.Bar.†tractat plene materiā modi q nō reddit legatū conditionale:ꝛ sic non impedit obligationē ꝛ actionē oriri.nec legatū trāsmitti. vt no.j.e.l.a testatore.ꝛ si post diē.§.iisdē qñ di.le.ce.sed solū facit obstare exceptionem anteq̄ caueaꝛ vt h. ¶ †In tex. ibi ad monumentū not.ꝙ dictio ad facit modum sicut dictio vt. ꝛ de multis aliis vide hic Bar.ꝛ sume regulā ꝙ vbi aliqd iniungiꝛ qd est explicandū post emolumentū quesitū quocūqꝫ modo expliceꝛ censeꝛ legatū sub mō.si aūt añ emolumentū quesitū censetur factū sub cōditione.qꝛ natura conditionis est vt impleaꝛ anteq̄ emolumentū petaꝛ. ꝛ natura modi est vt emolumentū primo habeaꝛ deinde modus impleaꝛ ꝛ hoc ptꝫ ex notatis in l.cū pater.§.titio in glos.que incipit.quo casu. in fin.de lega.ij.

4 ¶ †In tex.ibi si satisdedisset.no.qꝛ ista cautio dꝫ pstari cum fideiussoribus.ꝛ prestaꝛ de duob⁹ ꝙ modus impleaꝛ.ꝛ si nō impletur de restituēdo rē cū fructib⁹ sicut cautio mutiana in autēti. cui relictū.de indi.vidu.ꝛ qd no.gl.rub.in fi.§.e.sed an ista conditio si fuisset expssa redderet legatū cōditionale. dic ꝙ nō cū insit ex dispositione legali.etiā si non esset expssa ergo ꝛc.l.iij. de leg.iij.ꝛ est casus.in le.huiusmodi.in princi. ꝛ sic sunt paria relinq̄re sub mō.vt tale qd faciasvel sub conditione.si cauebis

5 te aliud facturū.vt neutro casu legatū sit conditionale.† qd in contrac.si ꝓmisit aliqd vt aliud facias. ꝛ tu petis an tenearis cauere de faciēdo al's possim te repellere. dic ꝙ sic.l.insulā.in fi.locati.ꝛ cauendo potes petere anteq̄ facias.l.si vo nō re.l.§. fi.mādati.qd nō est in ꝯditione q̄ dꝫ primo impleri.l.q heredi. j.e.in fi.sꝫ si tibi solui cautione nō pstita.an possim te cōpellere ad cauendū.dic aut incepi a cautione nulla pcedēte ꝓmissione. ꝛ nō possum.l.iij.in prin.de cōditione ob causam . aut incepi a promissione ꝛ omisi p errorē excipere. ꝛ tūc possum condicere cautionē.l.hoc senatus de vsuf.earū re. q̄ vsu cō.ꝛ.l. q exce.§. si pars.de cōdi.inde.¶ Itē q̄ro qd si nō interest peculiariter heredis modū impleri.rñdeo adhuc pōt petere.l.si tibi legatum de leg.iij.qꝛ sua interest volūtas defuncti impleri.l. his consequenter.§.j.vel.ij.¶ Ultimo q̄ro qd si modus respicit vtilitatem tertii.lego vt tradas titio vel aliud sibi facias. respondeo etiā titius agere pōt actione ex testamēto vt faciat. licet verba non sint in eum directa.l.ij.C.de his que sub modo.

2 ☞Si legatarius legat illud qd sibi legatū est sub cōditione an valeat legatum tanquam.de re aliena.

1 **Legata sub condi.** ¶ †Antequā existat cōditio legati legatarius nullū habet ius ideo nec alteri legare potest.h.d.†Sed quero lꝫ non valeat tanq̄ de re sua.an valeat tanq̄ factū de re aliena vt sic heres teneaꝛ cōditione pendente redimere ꝛ prestare legatario.gl. videꝛ velle ꝙ sic.contrariū videtur verius si sciebat rem legatā sub conditione quia censeꝛ legasse occasione illius spei.l. seruum filii.in princi.de leg.j.ꝛ si illa spes deficiat nihil est in legato.hoc tñ verum si testator sibi legauerat sub conditione iam erat mortu⁹ ꝛ sic spes erat ꝓbabilis.si aūt non erat mortuus secus qꝛ spes nō erat probabilis.vt.l.post emācipationem de liber.le.ꝛ sic nō videtur legare cōtēplatione illius spei ita pōt glos.intelligi ꝛ tetigi in.l.seruū filii.quid si ignorabat legatā ꝛ sic legauit vt alienam non contēplatione spei dic.vt in illo.§.j. ꝛ in.l.si fundum sub conditione.§.si titius.eo.ti.

2 ☞Relictū factū filiofa.vel seruo simpliciter an videaꝛ factū contemplatione patris vel domini.

3 Si factū est legatū filiofa.sub cōditione si in patris ptāte mansisset:ꝛ postea pater filium emancipauit non potest filius legatum petere:ꝛ an pater petere poterit.

4 An tunc sumat vires ex persona filii.

1 **Filiofamilias.** ¶ † Relictum factũ filiofa. sub cõmemoratione patris ⁊ patrie potestatis censetur patri eẽ factum ideo pater potest petere. idem si seruo contẽplatione domini vel dominice potestatis. h. d. quid si simpliciter an videatur factũ contẽplatione patris vel dñi. vide in. l. fi.

2 C. de vsufru. ¶ † In tex. ibi suo nomine ⁊c. etiam nõ faciendo mentionẽ de filio: sed dicẽdo tale legatũ. sibi factũ nec succumbet. l3 ꝓbet factũ filio. ex quo censet̃ factũ sibi. q2 sui cõtemplatione qđ no. vt colligit̃ ex isto tex.

3 ¶ † Quid si pater filiũ emancipauit clarũ est ꝙ filius nõ põt petere. q2 deficit conditio. sub qua factũ fuit. vt no. hic glos. ⁊ bene. Sed an pater põt petere. videt̃ ꝙ nõ eadẽ rõne: s3 cõtrariũ est q2 conditio ista non censet̃ apposita vt quo ad patrẽ suspendat̃: sed vt pater possit petere. ideo puto ꝙ si dies legati cessit ante emancipationẽ ⁊ sic incepit deberi patri. nõ desinit deberi. l3 emãcipet. si autẽ nõ cesserat dies legati. videt̃ secus q2 nõ erat patri quesitũ. nec potest nũc queri deficiẽte illa conditione ideo si legatũ esset annuum nõ deberẽt patri. nisi pro tẽpore quo esset in patria ptãte quia singulis annis cedit dies legati. ⁊ tot sunt legata quot anni. l. iij. de annu. leg.

4 ¶ † Opponitur pro declaratione glos. ꝙ imo istud legatũ censeat̃ factũ filio vel seruo. q2 l. cauet̃ ꝙ ex ꝑsona ipsorũ sumit vires. l. debitor. §. seruo. de leg. ij. Quidã fatentur ꝙ videat̃ factũ filio ⁊ seruo per illa3. l. ⁊ etiã patri ⁊ dño. ⁊ plus ei ꝙ̃ filio ⁊ seruo ⁊ sic dictio magis ponit̃ cõparatiue. glo. dicit ꝙ imo electiue. quia nullo modo filio ⁊ seruo ⁊ ꝓbat quia si filius vel seruus esset emãcipatus vel manumissus nõ admitteretur ad petendũ. q2 nõ fuit intentio testatoris vt ipsi haberent nec ob. contrariũ. q2 fateor ꝙ ex persona ipsorũ sumit vires vt sciat̃ an valeat vel non. q2 si est legatũ qđ si essent sui iuris possent capere valet vt ibi: s3 si nõ possent capere: nõ valeret. l. s3 ⁊ si maxime. de serui. leg. vel dic ꝙ distinctio ista ꝓcederet si simpliciter esset relictum filio vel seruo non facta mẽtione patris vel domini. quia videretur relictum contemplatione ipsorum sed in casu huius. l. quia apparet ꝙ fuit facta contemplatione patris vel domini perinde est acsi esset factum patri vel domino nec sumit originem ex ꝑsona filij vel serui nec est adhibẽda illa distinctio sed inspicienda est persona domini vel patris si sunt capaces ad quod de here. insti. l. si seruus eius qui capere ⁊ ibi per Barto.

2 ☞ Si tibi relictũ est aliquid cũ onere dãdi. l3 diminuat̃ commodum nõ diminuit̃ onus iniunctũ: si illud qđ remanet facta diminutione sufficit ad integrum onus.

3 Si alicui relinquit̃ res ⁊ grauat̃ in maiori quantitate quã res valeat tenetur ad totam si acceptauit.

Ratio quare quando fit diminutio per falcidiam: non minuatur onus conditionis.

4 Si cõditio nõ cõsistit in dãdo s3 in faciẽdo: cũ factũ sit indiuisibile non diuiditur conditio. l3 diuidatur cõmodum.

5 Que sit rõ diuersitatis inter onus appositũ ꝑ modũ conditionis ⁊ onus iniunctum per viam modi vel fideicõmissi.

1 **Plautius.** ¶ † Diminuto cõmodo fideicõmissi vel legati diminuit̃ ꝓ rata etiã onus cõditionis dandi adiecti legato vel fideicõmisso nisi cõmodũ sit diminutũ per fal. quia tunc onus dandi non minuit̃ in aliquo nisi sit appositũ ꝑ via3 modi vel fideicõmissi non per viam conditionis quia tunc diminuitur etiã si per fal. fiat diminutio cõmodi. h. d. ⁊ ꝑmo tractat quando onus conditionis fuit appositũ per viã cõditionis vsq3 ibi neratius. secundo quãdo per modũ dispositionis seu fideicõmissi. prima pars cõtinet tres casus. primo quando diminutio fit per tertiũ vsq3 ibi diuersum. secundo quando fit per grauatũ propter. l. fal. vsq3 ibi item scinditur. tertio quando propter incapacitatẽ illius cui relinquitur. Et no. q2 glo. finalis magna in sua distinctione primo tractat de secũda parte principali huius. l. vsq3 ibi si in vim conditionis. postea in prima parte quando in vim conditionis. ⁊ vide similẽ glos. in l. facta. §. si titius. ff. ad trebel. Alie glos. hic tendunt solũ ad declarationẽ litere.

2 ¶ † Pro intellectu glos. magne posite in fi. l. opponitur tribus modis contra illũ casum. nam videtur si tibi relicta est dimidia pars hereditatis que valebat. c. ⁊ grauatus dare. c. titio. l3 tibi minuat̃ quarta per fal. seu trebel. onus tamen ibi iniunctũ nõ diminuatur. l. liberto. §. j. de annu. leg. Solutio. intellige istum text. in terminis quos posui in quibꝰ quod tibi remanet facta diminutione cõmodi tibi relicti non sufficit ad soluendũ integrum onus. imo si solueres integrum remaneres in damno quia solueres de tuo. xxv. ideo eatenus minuitur de onere. quia non potuisti in plus grauari per viã fideicõmissi ꝙ̃ cõmodum sentires. ita etia3 debet intelligi. l. facta. §. titius. Lex autẽ cõtraria d3 intelligi ꝙ qñ remanet facta diminutione tibi i sufficitad integrũ onus vt si fuisti rogatus dare quinquaginta vel. lxxv. nã deducta quarta parte de. c. remanent tibi. lxxv. que potes soluere absq3 tuo dãno. Sed qđ si fuisti rogatus soluere. lxxx. ⁊ tibi fuerunt detract. xxv. respondeo non detrahes fideicõmissario nisi. v. q2 hac detractione facta non remanes in dãno. ⁊ ista sit cõclusio vt nõ detrahas pro rata tibi detracta. Sed quatenus onus tibi iniũctum transcendit cõmodũ qđ ad te ꝑuenit ⁊ hoc est de mẽte gl. ¶ Sed oppono scđo ꝙ etiã si id quod tibi remanet transcendit onus tibi iniunctũ nihilominus possit minuere de onere tibi iniũcto. quatenus tibi fuit diminutũ vel pro rata. l. penales. §. fin. ad. l. fal. Solu. qđ. s. dixi ꝓcedit quando onus erat extrinsecus. i. super alia re. q2 relicta fuit res vel hereditas ⁊ grauatꝰ fuisti in quãtitate: sed si erat intrinsecus. i. super eo quod tibi relictum erat tunc locũ habet. l. contraria. vt si tibi sunt relicta. xx. ⁊ rogatus dare dimidiã heres detraxit. v. l3 tibi remaneãt. xv. ⁊ sic possis absq3 tuo dãno soluere mihi. x. non tamen solues quia illa. v. censentur detracta tam de dimidia que remansura erat penes te. ꝙ̃ de illa que erat ad me peruẽtura. detrahes ergo duo cu3 dimidio ⁊ sic de. xv. habeo dimidiam. ⁊ tu aliam sicut habuissemus de. xx. si detractio non esset facta.

3 ¶ † Ultimo opponitur contra precedentem casum. q2 videtur ꝙ si alicui relinquitur res ⁊ grauatur in quantitate. l3 quantitas sit maior teneatur ad totam. et sibi imputet quare acceptauit. l. imperator. §. j. de leg. ij. Sol. quod. s. dixi procedit quando commodu3 tibi relictum minuitur ex postfacto. ideo non est quid imputetur tibi sed si a principio erat minus tunc est quid tibi imputetur. ⁊ dic vt in. l. cõtraria. ex predictis recollige distinctionẽ glos. quã etiã ponit in. d. §. si titius. ¶ Nunc quero de tribus pro declaratione litere. primo que sit ratio in prima parte. l. ꝙ quando fit diminutio per fal. non minuitur onus cõditionis vt in ver. diuersum. ⁊ tamen secus in primo casu. l. et in tertio. §. Itẽ scinditur. cũ potius videretur cõtrariũ. quia heres est ille qui minuit ergo ⁊ sibi debet fieri diminutio de eo qđ ad eũ erat peruenturum gratia conditionis implende. gl. hic que incipit de docto. respondet sed parũ valet. et similiter qđ dicunt doct. dic ergo ꝙ de diminutione quam heres facit per fal. vel trebel. legatarius vel fideicommis. sentiunt commodu3 quia nisi heres videret posse aliquid detrahere repudiaret hereditatem ⁊ sic legata et fideicommis. annihilarentur. compenset ergo legatarius ⁊ fideicõmissarius hanc vtilitatem cu3 onere conditionis quia censetur totum legatum vel fideicõmissum habuisse. ideo tenet̃ totũ onus conditionis implere. sed in primo ⁊ tertio casu nullum commodum sentit fideicõmis. de diminutione facta heredi. ideo nec debet sentire totum onus hec est vera ratio non tacta per docto.

4 ¶ † Item quero quid si conditio non consistit in dando sed in faciendo. respondeo cum factum sit indiuisibile non diuiditur conditio l3 diuidatur cõmodum sed integraliter debet facere: alias nihil videretur fecisse per l. fin. de cõdi. inser. iuncta. l. fina. C. ad sill.

5 ¶ † Tertio et vltimo quero que sit ratio diuersitatis inter onus appositum per modum conditionis. quia illud non minuitur si commodum fuit per fal. vt in ver. diuersum. ⁊ tamẽ secus in onere iniuncto per viam modi vel fideicõmissi. si grauatus remaneret in damno nisi fieret diminutio. in versi. neratius. Respondeo cum conditio sit implenda ante quesitum commodũ. ⁊ sit implẽda voluntate. quia nõ cogit̃ implere. si non vult sibi imputet quare acceptat legatum: quia per viam conditionis potest quis in plus grauari ꝙ̃ sentiat commodum. vt si lego fundum valentem. c. sub conditione. si dederis. cc. l. si cui fundum. de lega. ij. sed per modum fideicõmissi non potest quis in plus grauari ꝙ̃ sentiat commodum. quia cum fideicommis. sit dispositio potest quis ad illud compelli. vt etiã tetigi. s. l. huiusmodi. in principio de lega. j.

2 ☞ Conditiones etiam in dando consistentes ꝙ dicãtur consistere in facto.

3 Ea que sunt facti per seruum non queruntur domino. ⁊ in eu3 non transeunt.

Acquisitiones iniuste que consistunt in facto: non in iure. vt ꝑ furtum vel rapinam facte per filium vel seruum non queruntur patri vel domino.

Electio collata in personã serui ꝙ nõ transeat in dominum.

4 Licet seruo adeunte iussu domini oĩa iura acquirantur dño ⁊ nihil apud seruum remaneat: etiam noĩe heredis quatenꝰ est iuris: tamen remanet illud quod est facti.

1 **Cui heredi.** ¶ † Solutio collata in personam serui etiam si tanquam heredis scripti vel simpliciter non potest fieri domino vt censeatur impleta conditio. vel contingat liberatio preter ꝙ̃ fauore libertatis et collata in personam domini non potest fieri

fieri seruo nisi de voluntate dñi.h.d.vsq3 ad.§.cum hereditas.

2 ¶†No.tria.primũ illud ad quod semper allegatur ꝙ cõditio nes etiã in dando consistentes dicũtur ꝯsistere in facto.ĩ.eo.in facto cum ibi notatis in glos.⁊ tñ ista datio continet in se iuris effectũ.s.translationẽ dominij quare ergo dicũtur in facto con sistere.respondeo hic non cõsideratur cui dominiũ acquiratur sed traditio que facti est que dꝫ fieri formaliter. et illi in quem

3 fuit collata.¶†Jtẽ no.ꝙ ea que sunt facti per seruũ non que runtur dño.⁊ in eũ nõ trãseunt ⁊ sic facultas recipiendi q̃ consi stit in facto nõ querit̃ dño lꝫ postq̃ facta fuit seruo dominium acquirat̃ dño.ideo acquisitiones iniuste que cõsistunt in facto nõ in iure vt per furtũ vel rapinã vel prauitatẽ vsurariã facte per seruũ vel filiuꝫ patri vel dño nõ queruntur.l.qđ seruus.de acqui.pos.⁊ electio collata in personaꝫ serui nõ transit in dñm

4 quod dic vt.l.stipulatus.de ver.oblig.¶†Jtẽ no.ꝙ licet ser uo adeũte iussu domini oĩa iura acquirant̃ dño. et nihil apud seruũ remaneat.etiã noĩe heredis quatenus est iuris qꝛ illius nõ est capax.tñ remanet illud qđ est facti.qđ cõsistit in eo ꝙ in stitutus fuit.⁊ adiuit q̃ sunt facti ⁊ hoc nomẽ facti non est ab stractũ ab omni vtilitate.imo habet hanc vt cõditio dandi de beat impleri in personã suã non dñi cui sunt q̃sita ea q̃ cõsiste bant in iure.¶Jtẽ aliã de qua in.l.qui liberis.hec verba et si tpe quo cõditio.§.implet̃ fit sui iuris remanet apud eũ qđ sibi datur:sed quero quid si seruus cõsentiat ꝙ soluatur dño gra tia cõditionis implẽde videt̃ sufficere sicut ecõuerso vt in fine istius tex.¶Jtem cuius vtilitatis est inuestigatio huius.l.vt sit seruo soluẽdum.vt cõditio dicat̃ impleta cũ facta solutione seruo statim sit res acquisita dño.quare ergo recta via vt vide tur circuitus nõ potest solui dño.rñdeo ꝓpter id qđ.s.dixi. qꝛ posset cõtingere ꝙ tpe implete cõditionis seruus esset effect⁹ sui iuris.Sed si est in ptãte dñi satis videt̃ de equitate ꝙ suffi ciat dare dño si eius iussu seruus adeat.Uel dic ꝙ non purifi cat legatum.nisi tradat seruo.quia poterit esse ꝙ seruus nol let adire iussu domini quod põt.l.iij.C.de heredi.isti. maxime si sperat consequi libertatem ⁊ sic hereditatem speret retinere. ⁊ ista fuit forte cõsideratio huius.l.

2 ☞Conditio dandi heredi intelligitur de herede directo licꝫ non habeat cõmodum hereditatis non de fideicõmissario:qui est vtilis heres.

3 Licet heres qui coactus adit hereditatẽ perdat cõmodum qđ habiturus nõ fuisset:si nõ fuisset institutus:non tñ ꝑdit cõmo dum eius quod datur gratia conditionis implende.

Datum gratia conditionis implende ꝙ non sit qđ heredita rium cõputatur tamen in trebellianicam.

1 **Cum hereditas.** ¶†Conditio dandi colla ta in personaꝫ heredis nõ potest impleri in personam fideicõmissarij vniuersalis: sed de bet impleri in personã heredis apud quã facta restitutione re manserunt iura directa.lꝫ inutilia non tñ quantũ ad hoc com modũ inutilia sunt.Jtem datũ heredi gratia conditionis im plende non venit in fideicõmissum vniuersale.etiã si heres co actus adeat.Jtem legatario qui coactus fuit prestare heredi cautionẽ euicta hereditate legatũ reddi. similiter est cauẽdum de restitutione eius qđ dedit gratia conditionis implẽde h.d. Et prosequit̃ quasi candẽ materiã cũ prin.l.qꝛ conditio dꝫ im pleri in forma.⁊ sic in personã heredis in quẽ est collata.⁊ non fideicõmissarij lꝫ cõmodũ hereditatis sit apud euꝫ.sicut in pn. l.nõ est implenda in personã dñi. lꝫ cõmodũ sit apud eum.Jn hoc tñ differũt.qꝛ hic apud heredeꝫ remãsit nomẽ etiã iuris et iura directa.sed apud seruuꝫ q adiuit iussu dñi nihil remansit nisi nomẽ facti.si ergo ibi dꝫ impleri in personã ei⁹ fortius hic.

2 ¶†No.ꝙ cõditio dandi heredi intelligit̃ de herede directo li cet nõ habeat cõmoduꝫ hereditatis nõ de fideicõmissario. qui est vtilis heres.l.si filius qđ cuꝫ eo.lꝫ habeat cõmodũ heredita

3 tis.¶†Jtẽ no.ꝙ lꝫ heres qui coactus adit hereditatẽ perdat cõmodũ qđ habiturus nõ fuisset si non fuisset institutus.l. ita tñ.§.qui suspectã.nõ tñ perdit cõmodũ eius qđ dat̃ gratia con ditionis implende siue detur ab alio q̃ fideicommissario.vt in ver.sed cũ suspectã.siue a fideicõmissario. vt hic in fi.§.Jtẽ qđ datũ gratia cõditionis implẽde nõ cadit in fideicommissario vniuersali.qꝛ nõ censetur quid hereditariũ ⁊ in illo nõ veniũt nisi que hereditaria sunt.l.in fideicõmissaria.ad trebe.hñ tñ cõ putatur in trebel.tale datuꝫ.in.l.quarta ad.l.fal. quia quo ad hoc nõ requirit̃ ꝙ sit hereditaria.sed sufficit ꝙ occasione here ditatis ad eũ perueniret.glos.opponit de.l.si is qui de cõdi.in debi.Breuiter dic ꝙ ibi fideicommissum occasione cuius fuit datũ gratia conditionis implẽde fuit effectũ inutile.ideo datũ repetit̃ qꝛ deficit causa ꝓpter quã fuit datũ hic nõ fuit effectuꝫ inutile ⁊ ita ibi not.per glos.⁊ docto.residuum quatenus exce dit trebel.cedit lucro eius.

1 **Si duorum seruorum.** ¶†Cõditio dandi appo sita seruo pluriũ dominoꝝ censetur cuilibet eoꝝ apposita ideo vnus põt implere alter non.h.d. ¶Opponit̃ fortiter de.l. cui fundus.in fi.ĩ.eo.vbi qñ conditio dandi fuit apposita vni lꝫ de persona vnius veniatur ad plures remanet indiuisibilis. ⁊ nõ põt vnus pro parte implere.Solu.hic vnus tẽpore testamenti representabat plures.vt seruus pluriũ.nã videt̃ apposita cui libet dño potius q̃ seruo.⁊ sic cẽsetur per testatorẽ diuisa.ideo quilibet põt pro sua parte implere.lꝫ alius noluit ibi tempore testamẽti ille vnus non representabat plures sed seipsum.lꝫ ex postfacto sit ad plures peruentũ qꝛ decessit pluribus heredi bus relictis quo casu nõ põt heres vnus implere pro parte et cõsequi partẽ legati.sicut nec ille cui successit.lꝫ non esset cõdi tionale posset vnus heres acceptare partẽ suã ⁊ alter repudia re.l.legatarius.de leg.j.lꝫ defunctus non potuisset: qꝛ acquisi tio diuidit̃ inter heredes lꝫ non cõditio.¶Jtẽ opponit̃ ꝙ plu ralitas dominoꝝ nõ facit cõditionẽ esse diuisibilẽ arg.s.e. qui duob⁹.Sol.ibi pluralitas erat in persona illoꝝ in quoꝝ perso na erat conditio implenda.hic in parte implere debentiũ.⁊ sic censebant̃ plures legatarij ⁊ per consequens plura legata vbi vnum legatũ propter vnum legatarium.

1 **Si pars rei.** ¶†Diminuto cõmodo vsucapio nem etiã onus cõditionis diminuit̃ h.d.⁊ sic addit̃ hic tertius casus ad.l. plautius. vbi ponuntur duo qñ minuũtur per tertiuꝫ vt in primo vel ꝓpter incapacita tem legatarij.vt in ver.itẽ scindit̃.Jtẽ dixit in glos. si quocũqꝫ alio modo preterq̃ quod per fal.et hoc per istum.§.

2 ☞Si consuetudo est vel statutũ:vt canonicus receptus no uiter:vel doctor nouiter recept⁹ in collegio soluat tãtũ:⁊ illud distribuat̃ inter oẽs:an ille qui recipitur habeat partẽ.

1 **Plautius vni ex.** ¶†Jussus dare heredi bus si tpe quo dat repe rit se heredẽ deducit suã partẽ pro rata.secus si non sit heres li cet esse speret̃.h.d.Dic vt.s.de leg.j.ab oĩbus.§.si a titio.⁊ est

2 hic casus de questione de qua ibi dixi † si consuetudo est vel sta tutum. vt canonicus receptus nouiter vel doctor nouiter rece ptus in collegio soluat tantũ.⁊ illud distribuatur inter omnes an ille qui recipitur habeat partem.et sic possit retinere. nam aut onus dandi iniungitur antequam sit canonicus. vt quod nullus recipiat̃ nisi soluat tantũ ⁊ nõ debet tũc habere parteꝫ. vt hic in ver.at si heres.Aut postq̃ est factus canonicus vt ꝙ receptus in canonicũ debeat tantum soluere ⁊ tunc dꝫ habere partẽ.⁊ sic põt eã retinere vt in principio huius.§.allegatur qđ ante cõditionẽ impletã ipso iure nõ admittitur quis ad petẽ dum.qꝛ ante non est nata obligatio vel actio.l. cedere diem.de verbo.signi.⁊.s.eo.l.legata. nõ sic ante impletũ modũ vt dixi. s.eodem quibus diebus.§.fina.

2 ☞Qui remittit non dicitur dare:⁊ quid si pecunia est para ta solutioni.

3 Statutum si dicat ꝙ verba testatoris intelligantur ẞm quod iacent sine subauditu: vel interpretatione:et legatum sit factũ sub conditione dandi cum vere non impleat liberando an con sequatur quis legatum.

Statutum si pro maleficio imponit penam pecuniariam:⁊ ni si soluat.j.x.dies amputetur sibi manus vel pes. ⁊ ipse vult li berare commune a quantitate in qua sibi tenetur:an euitet pe nam corporalem.

4 Arbiter vel arbitrator si condẽnat te mihi in.c. ex vna causa: ⁊ me tibi in quinquaginta ex alia:ad soluẽdũ.j. certũ tempus sub pena in cõpromisso contẽta ꝙ ego euitabo penã offerẽdo me liberare te in quinquaginta vel compensare.

Qui est excõicatus nisi soluat:vel iurauit soluere: an euitet ex cõmunicationẽ vel periurium:si nõ soluat:sed compenset.

5 Conditio licet regulariter sit implenda in forma: tamen suffi cit si impleatur equipollenter.

1 **Julianus.** ¶†Cõditio dãdi non imple tur formal'r liberãdo quẽ per acceptil'.tñ hoc valet pinde ac si fuisset impleta qua si p liberatũ stat quominus impleat̃ si nõ soluat qđ debet.h.d.¶Jn tex.ibi accepto tulisset.quid si heres non vult recipere acceptilationẽ.dicit Barto:ꝙ legatarius protestetur vt vel soluat vt dare possit vel patiatur se liberari vel compen sari quod erat dandũ gratia conditionis implende cum eo qđ debebatur ab herede sed nõ sic proprie compensatio.qꝛ non est vnius debiti ad aliud cõfusio.cũ illud quod est in cõditione nõ sit in obligatione.l.si qs sub conditione.si quis om. causa testa menti.Et dicit hanc practicam probari. in.l.si peculium.§.fin. de sta.libe.nam qui compensat dare videt̃.l.iiij.qui po.in pig. ha.de quo vide Bar.in.l.amplius.rẽ ra.ha.Quid si legatarius

vult dare expromissorē de dando. an sufficiat. dic si heres non vult nō cogitur. l. promissor. in fi. de cōsti. pecu. sed si recipit in solutū perinde est ac si soluisset vt no. Bald. in. l. fi. C. ad. l. falci.

2 ¶ † In tex. ibi conditioni paruisse sic nota ꝙ qui remittit nō dicitur dare. q2 dare est accipiētis facere et iste nihil facit accipientis. in cōtrarium in. l. si quis obligatū. de reg. iur. Breuiter si pecunia est parata solutioni dicatur dare ficte. quia pecunia fingitur sibi pmo soluta ꝛ sibi re tradita. l. singularia. si cer. pe. Sed si non est solutioni parata nō dr dare vere vel ficte sꝫ facere ꝛ si liberat ex causa dona. primo casu pecunia dicitur esse in donatione. secundo casu ipsa liberatio. l. si sponsalibꝰ. §. j. de iure doti. ꝛ hoc est vtile ꝑpter insinuationē. q2 pecunia est certa est: estimatio libertatis nō. q2 lꝫ dicātur deberi mille si tñ debitū nō est bene liquidū ꝑpter dubiū euentum litis multominus estimabiꝛ iuxta no. in simili in. l. tutius. §. maritus. ad trebel.

3 ¶ † Per istū text. videꝛ si statutū dicit ꝙ verba testatoris intelligantꝛ scdm ꝙ iacēt sine subauditu vel interpretatione. vt est venetijs. ꝛ legatū sit factū sub cōditione dandi cū vere non impleat liberādo nō cōsequaꝛ legatū quasi habeat pro impleta. q2 ꝑpter statutū legatū non videtur factum nisi impleaꝛ vere. Item si statutū pro maleficio imponit penā pecuniariam. ꝛ nisi soluat infra. x. dies amputeꝛ sibi manus vel pes. ꝛ ipse vult liberare cōmune a quantitate in qua sibi teneꝛ. an euitet penā corporalē. nā si viget aliud statutū ꝙ verba statuti intelligantur secūdum ꝙ iacent. nō vitiabit pena secus si tale statutū nō est arg. hic.

4 ¶ † Itē dicit per istū tex. Barto. si arbiter vel arbitrator ꝯdēnat te mihi in. c. ex vna causa. ꝛ me tibi in qnquaginta ex alia ad soluēdum infra certū tēpus sub pena cōpromissi et ego euitabo penā offerēdo me liberare te in quinquaginta vel compēsare. Facit etiā ad illum qui est excōicatus nisi soluat vel iurauit soluere. an euitet excō. vel periuriū si nō soluat: sed compēsat vide hoc in. c. ad audientiā. de iureiurā.

5 ¶ † Ultimo ptꝫ hic ꝙ lꝫ regulariter cōditio sit implenda in forma. s. l. prima in fi. ꝛ. l. meuius. j. eo. tamen sufficit si impleatur equipollēter. facit. l. si mater. C. de institu. ꝛ substi. ꝛ. l. mulier. ad trebel. ita etiam videtur dicere Barto. in. l. ab emptione. s. de pactis. sed quare non sic sufficit in. l. qui heredi. Respondeo imo sufficeret intelligendo vt ibi intellexi.

2 ☞ Si testator apposuit initiū tēporis puta. j. c. dies a tēpore mortis infra quos debeat impleri cōditio dādi: an debeat subaudiri: ꝛ adite hereditatis.

1 **Si in diem.** ¶ † Conditio dandi heredi nō pōt impleri ante aditā hereditatē. q2 nō est heres. ideo tēpus prefixum ad ipsam implendam nō prius incipit currere. h. d. not. ergo ꝙ terminus ad aliud faciendū nō debet prius incipere ꝙ͂ quis possit illud facere. facit. s. eo. quibꝰ diebus. in prin. ¶ In text. ibi vt pecuniā solueret. sub. heredi vt ptꝫ ex his q̄ sequūtur.

2 ¶ † In tex. ibi. neq3 initiū tpis. sꝫ qd si apposuit initiū puta infra. c. dies a tempore mortis. Respondeo debet subaudiri ꝛ adite hereditatis ex quo venit implenda in personā heredis. ꝛ hoc p. l. iij. de sta. libe. ꝺm Bar. ꝛ vide per eum in. l. genero de his qui not. in fa. ꝛ adde etiam a quo tempore incipiat currere tēpus appositum in legatione ad soluendum. s. de lega. j. si cui legetur. §. j. in fi. ideo non fuit extranea expositio glos. quam facit in. l. fin. C. de iure deliberan. in. §. si vero postꝙ͂ dum text. dicit tempus inuentarij currere a tempore mortis. nam glos. subaudit ꝛ adite hereditatis q2 debet fieri ab herede. ꝛ ante aditam hereditatem non est heres. facit etiam. l. scimus. §. illud. C. de inofficioso testamento.

1 **Seruo libertatem.** ¶ † Expressio conditionis que tacite inest nihil operatur in eo in quo principaliter exprimitur nec in alio ad qd per tacitā repetitionem refertur. licet aliquando expressio aliquid operetur non tamen regulariter. hoc dicit: casus est iste. ¶ In text. ibi si meus erit liber esto. ista conditio si meus erit subintelligebatur in relicto libertatis etiam si non fuisset expressa. quia si tempore mortis non esset eius in preiudicium noui domini non potest consequi libertatem. expssio ergo huius conditionis nihil operatur quantum ad relictuꝫ libertatis. et hoc voluit dicere tex. j. in ver. nam id expressit. licet ergo si alienetur vitietur relictum libertatis non tamē vitiatur legatum sibi factum in quo eadem conditio tacite videbatur censeri repetita. tamen non censetur postquam illa expressio nihil operatur. ꝛ hoc est qd sequiꝛ in ver. debetur. sꝫ cōtra. q2 relictū seruo proprio sine libertate non valet. Solu. verum est si nullo modo esset relicta: sed q2 relicta fuit valuit et censetur collatum in tēpus erit liber. ꝛ lꝫ non efficiaꝛ liber ex quo supest persona cui possit acquiri scilicet nouus dñs non vitiaꝛ legatū qd a principio valuit. facit. l. q̄situ. §. seruo. de leg. j.

¶ In tex. ibi sepenumero tamen. i. in multis casibus fallit qd supra dixi ꝙ expressio nihil operatur. nam quādoqꝫ multum operatur. quia vitiat actum qui alias non vitiareꝛ vt ptꝫ. j. eo. nōnunꝙ͂. ¶ In glos. j. in fi. ibi vel q2 infringiꝛ in expresso. ergo in tacito hoc non videtur bene dictū. quia in expresso non infringitur conditio. imo infringit relictum libertatis. quia facit ipsum deficere. licet infringatur expressio. quia non operatur plus ꝙ͂ si non esset facta ergo similiter debet infringere relictum pecuniarium factum eidem seruo vel institu. in quibus intelligebatur tacite repetita. et in hoc stabat dubium. sed dic ꝙ subintelligebatur repetita rebus stantibus in eodem statu scilicet ꝙ seruus non alienaretur. sed efficeretur liber. nam legatum videtur collatum in tempus quo erit liber ad hoc vt valeat in consequentiam videbatur collatum in euentu conditionis. sub qua libertas erat relicta. sed facta aliena. licet vitietur relictum libertatis non sic debet vitiari legatum factum seruo. quia non fit preiudicium nouo domino. et q2 cessat causa propter quam intelligebatur collatum in tempus libertatis scilicet vt valeret legatū. quia nunc potest valere. Licet nō efficiatur liber cum possit nouo dño acquiri. nam causa ꝑpter quā videbatur collatum in tempus libertatis erat: quia alias legatum esset inutile. q2 non esset cui acquireret. ꝛ in hoc stat subtilis consideratio huius. §.

1 **Non putabam.** ¶ † Si tēpus certe etatis legatarij apponiꝛ per accusatiuū requiriꝛ ꝙ totuꝫ sit cōpletum nec sufficit vltimū annū esse inceptum sꝫ hñ sufficit vltimā diē vltimi anni esse ceptam vt possit legatum peti et sit purificatū. h. d. ¶ In tex. ibi cum ad. xvj. annum. ꝛ sic per accusatiuum ꝛ in singulari numero. idem si in plurali cuꝫ perueniret ad. xvj. annos vt in. l. se. secus in ablatiuo q2 sufficeret vltimum annum ceptum vt in glos. quod est verum qñ ablatiuus apponiꝛ cursui plurium annorū: vt cū eris in. xvj. anno secus si vni anno vt lego hoc anno alias nihil operaretur appositio anni. si statim inciperet deberi debetur ergo in fi. anni. l. q hoc anno. de ver. oblig. Ita solue cōtrariū formatū de illa. l. ¶ In l. se. ibi nouissimo illius tempore diei ꝛc. ergo in quacūqꝫ parte illius diei et per consequens statim ꝙ cepta est dicitur legatum purificatum. ex quo debetur et transmitteretur prius non tanꝙ͂ conditionale. l. si cui legetur. §. hoc autem. et hic est casus de questione quam ibi formaui: et allegaui hanc. l. qd licꝫ vltimus annus ceptus non habeatur pro completo quando apponitur per accusatiuum. vltima tñ dies vltimi anni bene habetur pro completa. licet docto. non ponderēt istā. l. ad hoc. ¶ In gl. j. ibi sol. ibi speciale vt tempus certe etatis non faciat conditionē. sed diem propter aliqua que simul ibi concurrunt scilꝫ quia erat filius. ꝛ tota hereditas sibi relinquebatur. ꝛ fuerat institutus fiduciarius heres. et aliquo deficiente videtur secus vt hic. ꝛ. d. §. hoc aūt vbi erat filius. ꝛ non facit conditionē. quia non concurrebant alia.

2 ☞ Consules in vrbe nō exercebāt iurisditionē cōtentiosam: sed pretores: ꝛ tamen ad eos spectabat dare arbitros.

Quod priores in locis vbi sunt: vel cōsiliarij venetijs aditi possint dare calculatores qñ agitur de reuidendo rationē alicuius nec expediat ire ad potestatem.

3 Quod isti calculatores qui dantur inter partes videantur habere iurisditionē: ꝛ ex simplici datione quod habeant videre rationem ꝛ calculare videātur habere licentiā ferendi sententiā ꝛ condēnandi alterum alteri.

1 **Si cui libertas.** ¶ † Pro implenda cōditione reddēdarū rationū dꝫ postulari arbiter seu calculator cuius officium est in discernēdo que reliqua sint penes illum q administrauit. ꝛ q̄ scripture sint causa celande vel reddēde. ꝛ in illis debet condēnari. requiritur etiam ꝙ sentētie illiꝰ sit paritum. alias non dicitur impleta conditio. ꝛ ponit practicam in isto articulo.

2 ¶ † In tex. ibi a consulibus. no. tex. q2 cōsules in vrbe non exercebant iurisditionem contentiosam: sed pretores ꝛ tamen dicitur hic ꝙ ad eos spectat dare arbitros et sic videtur per eandem rationem ꝙ priores in locis vbi sunt vel consiliarij venetijs aditi possint dare tales calculatores. quando agitur reuidere rationem alicuius nec expediat ire ad potestatem vel alium qui exerceat iurisditionem cōtentiosam hoc potest intelligi inter consentientes quasi tunc sit voluntarie iurisditionis. secus si altera pars contradiceret. quia esset recurrendum ad competētem iudicem. facit. l. vbi absunt de tuto. et cura. da. ab his. ¶ In tex. ibi reliqua. q̄ sunt reliqua hic vt no. glos. j. e. cum seruus. in glossa reliqua sunt.

3 ¶ † In text. ibi cuius sententie not. et tene menti qd isti calculatores qui dantur inter partes videntur habere iurisditionem ꝛ ex simplici

simplici datione ꝙ habeant videre rationem . et calculare videntur habere licentiam ferendi sententias ⁊ condẽnandi alterũ alteri. tene mẽti quia est notabilis ⁊ faciliter posset dubitari. ⁊ prima facie posset dari contrarium ꝙ solum haberent videre et referre iudici se ita reperire ita videmus fieri. q2 dant relationes in scriptis ⁊ iudex pronuntiat: sed videtur ꝙ nõ necessitentur: sed ipsi possint pronuntiare cautius tñ est seruare communem stylum sed si contingeret ita fieri: habes tex. h ad sustinendum sententias. vt patet. s. in verbo cõstituet. id est declarabit. Non sunt alia.

1 **Ab diuersis.** ¶ †Si in relicto libertatis apponantur plures conditiones separatim põt seruus eligere quam vult: sed in alio relicto parendum est vltime. h. d. ¶ In tex. ibi disiunctim i. nõ simul: s3 in partib9 testamẽti: si aũt simul aut copulatiue ⁊ omnes debent impleri. aut disiunctiue ⁊ sufficit altera quecũ ꝙ sit nõ facta differentia inter relicta libertatis vel alia. l. si heredi plures sed qñ in diuersis partib9 testamẽti nõ copulatiue vel disiunctiue: sed solute tunc per vltimã regulariter videt̃ recessum à prima nisi post primã vt incõtinẽti apponunt̃ secũda j. ea. nã ad ea. sed in relicto libertatis eius fauore datur electio legatario. qui põt eligere leniorẽ vt hic dicit̃. per hoc est expedita gl. que incipit. ⁊ imo etiam prima glos.

2 ☞ Morte grauati legatum conditionale non extinguit̃: sed morte legatarij sic.

3 Facultas recipiendi transmittitur ad heredem secus in facultate soluendi.

1 **Heredi decem dari ius.** ¶ †Conditio dandi heredi ex parte heredis qui d3 recipere põt impleri in personã heredis eius. s3 ex parte habẽtis implere nõ põt heres eius implere. h. d. scdm vnũ intellectũ clarũ ⁊ verũ. † ⁊ sic morte grauati legatũ conditionale nõ extinguit̃. vt etiã pt3. s. eo. publius. §. titia. sed p mortẽ legatarij bñ extinguit̃. † Itẽ facultas recipiendi trãsmittitur ad heredẽ. Secus in facultate soluendi. ¶ Sed cõtra primũ op. de. l. cũ ita. j. eo. vbi morte habẽtis recipere cõditio habetur pro defecta ⁊ deficit relictũ. nisi sit relictũ libertatis. q2 tũc si habebat pecuniã solutioni paratam nõ extinguit̃. Sol. ibi qñ erat dandũ tertio sub noĩe ꝓprio. Idem si heredi sub ꝓprio noĩe. q2 vr̃ tunc habitus respectus dũtaxat ad personã. ideo extinguitur cũ persona. nec põt impleri in psonã alterius l3 reputet̃ eadẽ. s. eo. qui heredi. hic vero qñ heredi ⁊ sub appellatiuo noĩe quo casu cẽset̃ habitus respectus potius ad hereditatẽ ꝙ ad personã. vñ cũ illa sit apud heredẽ heredis similiter in eius personã põt conditio impleri. ad qd facit in. l. seruus. si heredi. de sta. libe. qd etiã facit ad notata p Bar. in. l. titia. §. fi. de leg. ij. ⁊ ibi tetigi. ideo si collata esset in personã legatarij. vt si dederis tali legatario talis fundi hanc facultatẽ: nõ trãsmitteret ad suos heres. q2 nõ sic heres legatarij dr̃ legatarius sicut heres heredis dicit̃ heres primi testatoris ⁊ ita intelligunt quidã ver. quod no. similiter vt sic ambo dicta loquãtur de illo cui est soluendũ gratia conditionis implende. ⁊ hoc est etiã notãdum precedens tantum verior est quem limita vt j. eo. cui fundum. in fine.

2 ☞ Si exprimitur illud quod tacite inest ex voluntate. tunc expressio multum operatur. et facit cessare tacitum. et iudicat̃ tanquam de expresso.

3 Quid si exprimitur quod inerat ex necessitate.

4 Quid si exprimitur aliter ꝙ insit.

5 Quid si exprimatur quod tacite non inerat.

6 Expressio fit qñꝗ gratia dubitationis tollende: ⁊ tunc parum operatur nisi ꝙ tollit dubium ⁊ facit cessare vitium.

1 **Nonnunquam.** ¶ †Legatum non põt cõferri in expssam volũtatẽ tertij: s3 in factũ tertij mere volũtariũ bene põt cõferri. h. d. nõ em̃ exprimit̃ qd tacite inest modo quo inest qd declara vt dixi in. l. j. de leg. ij. ¶ In glo. ibi in heredis vel legatarij inquantũ loquit̃ legatario bene dicit l. si ita. §. illi de leg. j. ⁊ j. eo. si ita expssum. s3 inquantũ dicit heredi nõ bene loquit̃. q2 sicut nõ põt cõmitti in liberã voluntatẽ tertij. vt hic ita nec in voluntate heredis ⁊ multo minus. de lega. j. l. senatus. §. legata. Nec ob. l. xi. §. sic fidei. de leg. iij. p quã glossam fuit mota q2 ibi nõ fuit cõmissa substãtia. s3 resolutio. nam aliud est legare si heres voluerit. ⁊ nõ valet. aut nisi heres voluerit ⁊ tũc valet vt in illo. §. l3 quãdo cõditio nõ est cõtraria actui non referat apponat̃ substãtie vel resolutioni. l. quib9. §. quidã titio. s. eo. sed cõditio volũtatis repugnat obliga. nõ em̃ debet ex volũtate grauati vel obligati pẽdere obligatio. l. hac de act. ⁊ ob. ¶ In glo. ibi. de lega. ij. l. j. dic ꝙ ibi cõmittebat̃ in

2 arbitriũ nõ in vltimã voluntatẽ ⁊ q̃ sit ratio dic vt ibi. ¶ †In glo. ibi pupil. tacita. dic breuiter ad ista cõtraria que glos. non soluit. Interdum exprimit qd tacite inest ex volũtate. tunc expressio multũ operat̃. q2 facit cessare tacitũ ⁊ iudicat̃ tanꝗ de expresso. l. cum ex filio. §. filio. de vulga. ⁊ pup. ita loquit̃ iste ca

3 sus de pupil. expressa. † Interdũ exprimit̃ qd inerat ex necessitate. ⁊ tũc si exprimit̃ modo quo inest talis expressio nihil operatur. ⁊ sic nec nocet nec prodest. l. si in die. §. fi. s. e. ⁊. l. iij. de leg. j. ⁊ hoc mõ intelligit̃ qd gl. subdit qñꝗ nec prosunt nec nocent

4 † Interdũ exprimitur aliter ꝙ insit. ⁊ tũc expressio operatur vt alteret naturã actus. d. l. si ita. §. illi si volet. ⁊ hoc etiam mõ põt loqui hec lex. q2 l3 ex voluntate tertij pendeat ascẽdere vel nõ ⁊ per consequens an legatũ valeat vel nõ expressio tñ voluntatis multũ operatur. q2 facit legatum non valere cum aliter exprimit̃ ꝙ insit. nã volũtas inerat principaliter ad ipsum factũ seu ascensum. licet in consequentiam videretur inesse substantie legati. sed si exprimatur si voluerit apponitur principaliter substãtie. ideo vitiat plus ꝙ illud qd apponitur in consequentiam. vel patet in. §. sic fidei. vbi non vitiat si apponatur resolutioni.

5 † Interdum exprimitur qd tacite nõ inerat ⁊ tũc operatur expressio vt in casibus in quibus requiritur speciale mãdatum. nam in generali tacite non veniunt sed si exprimantur veniunt. Item in secunda stipulatione que nõ presumit̃ apposita animo nouandi si non dicitur. ideo non nouat ita intellige qd sequitur in glos. ibi idem in casib9. adde

6 † ꝙ expressio fit quandoꝗ gratia dubitationis tollende. ⁊ tunc parum operatur quia tollit dubium. ⁊ facit cessare vitium. l. qui mutuam supra mandati.

2 ☞ Si pater instituit duos filios ⁊ inuicem substituit si contingat aliquem eorũ sine liberis decedere: ⁊ postea in codicillis dixit conditionem quam apposui filijs meis adimo. quid importet hec ademptio.

3 Si testator conditionẽ quã apposuit legatario ipse impleuit an remaneat legatum purum.

1 **Si quis seruum.** ¶ †Cõditio ascripta legato potest adimi sicut legatũ p adẽptionẽ tñ eius nõ censet̃ legatũ adẽptum. h. d. Ratio dubitãdi in primo opponit̃. ⁊ tollit̃ in. l. iij. §. conditio. de adi. leg. secundum vero dictũ recipit contrarium de. l. alumne. §. seia. ⁊. l. filio. §. matri eodem titulo. Sed solue vt in glos. quia ibi de onere apposito per viã modi vel fideicõmis. quo adempto censetur legatum adempt. cui erat appositum. quia illud onus censetur fuisse causa finalis illius legati. ita loquuntur contraria hic in apposito p modum conditionis. sed certe magis videtur causa legati conditio ꝙ modus quod patet. quia magis suspendit. Dicunt doct. ꝙ quando apponitur per viam modi vel fideicommis. assimilatur contractui vltro citroꝗ obligatorio. quia hincinde nascitur obligatio. nam heres obligatus legatario ad legatum et legatarius heredi ad implendũ modum sicut venditor emptori. ⁊ econuerso. sed in contractu emptionis hoc est. et qd resoluta obligatione ex parte vnius ex contrahentibus rescinditur etiam ex alia. l. j. de rescinden. vendi. et. l. fina. de accept. ita hic si soluatur ex parte legatarij censetur resolui ex parte heredis. sed non sic contrahitur obligatio reciproca in legato conditionali cum legatarius non obligetur ad implendam conditionem. et sic cessat ratio supradicta. Sed in primo casu videtur posse dici tunc esse verum ꝙ supra dixi quando onus per viam modi vel fideicommis. iniungitur super re legata et in tota re vt si lego. c. vt ex eis construas capellam vt restituas titio. ⁊ postea adimo onus. nã tũc est verisimile qd legauerim propter illum onus. sed si minus esset vt si lego fundum valentem mille vt des titio. c. vbi aliud facias in quo expendas centum non videtur rationabile dicere ꝙ si adimam onus postea videar adimere totũ legatum. nã non est verisimile ꝙ propter tam paruum onus fecerim tam grande legatum. sic possunt limitari. ll. in contrarium allegate. si bene inspiciant̃.

2 ¶ †Vltimo Barto. inducit hanc. l. ad questio. quã habui de facto: pater instituit duos filios et inuicem substituit. si contingat aliquẽ eorum sine liberis decedere. postea in codicillis dixit conditionẽ quam apposui filijs meis adimo. quero quid importet hec ademptio et vide hic text. ꝙ nõ sit adempta substitutio reciproca: sed conditio ei apposita si contingat aliquem decedere sine liberis. et sic substitutio remaneat pura. contrarium ipse terminat. quia si hoc esset substitutio esset inutilis. quia tantum daret alter alteri quantum reciperet. l. pater. §. qui filium. de lega. secundo. et. l. si fundum ita legatũ ad. l. fal. ⁊. l. ab omnibus. §. si a titio. de lega. j. ideo consuluit ꝙ censeatur adẽpta substitutio ⁊ sic ponatur conditio ꝓ conditionato ne verba nihil operentur nec est extranea expositio. quia sic loquitur imperator. in. l. j. de pactis. dum dicit conditionis incertum

quia sumit pro fideicōmissario cōditionali. Reperio quosdam melius dicere q censeatur adepta illa conditio si decesserit sine liberis non illa si decesserit. qr est duplex conditio scilz si decesserit ꝛ si sine liberis decesserit argumento. in. l. celsus. §. j. de arbi. prima ergo non censetur adempta quia esset sensus q statim alter alteri teneatur restituere et sic esset inconueniens qd dicit Bar. is id est sunt equaliter instituti: sed si inequaliter adhuc illa interpretatio nō est recipiēda per. l. plane. §. si duobus ver. plane. de leg. j. sed si illa remanēte alia censeat adempta est sensus q si vnus decesserit etiā cū liberis portio illius sit restituenda. Certe ista interpretatio cōtinebit iniquitatē per. l. cuz acutissimi. qr qua ratione quemlibet in sua parte predilegit alteri eodē modo oēs illius descēdentes ꝑdilexisse videtur naturali stimulo suadente ꝛ ista est interptatio papiniani ideo melius est tenere qd tz Bar. q substitutio cēseat in totū reuocata q̄ q remaneat etiā si decedat cū liberis. 3 †Sed quero quid si testator cōditionē quā apposuit legatario ipse impleuit vt lego si solueris centuz creditori meo vel si edificaueris in tali loco capellā postea egomet soluo vel edifico an remaneat legatum purū videt q sic quasi tacite sit cōditio adempta q̄ tacita ademptio nō plus dz operari q̄ expressa arg. in. l. qui ad certū. §. locati. In contrarium videtur casus. j. eodem cū tale. §. falsaz. in fi. ibi q si post testamētum. vbi dicitur q cōditio habetur pro defecta quod est admirabile. tene menti.

1 **Si quis legata.** ¶ †Prorogatio legatorū non habētiū diē nō porrigitur ad legata cōditionalia cū habeāt diē lz incertā. d. l. talis scriptura de leg. j. ¶ In tex. ibi qr magis vult dicere istud legatum cōditionale principaliter hz conditionez licet secūdario diem. l. si titio qñ di. le. ce. sed illa clausula quib⁹ dies ꝛc. videbatur intelligi de legatis que principaliter habebāt diem non que secūdario: cōtrariū tñ determinat per rationē que censetur apposita ad prorogāda legata pura ꝛ que debent statim adita hereditate sed hoc non est in conditionali legato ergo clausula ad ipsum non pertinet qr ex quo habet vnā diē licet incertā ꝛ secūdario nō est credenduz q testator alium diem voluerit apponere.

1 **Duobus eadem.** ¶ †Conditio dādi pluribus ascripta est diuidua. qr quilibet pōt implere pro parte sua. ꝛ partem legati consequi. et si non implet portio sua accrescit coniuncto cum onere implendi. quod illi incumbebat. cum primo dicto concor. infra eodem cui fundum. de secundo dic vt supra eodem que cōditio. ꝛ. l. si separatim.

2 ☞ Uerbum dare quando ponatur pro tradere.

Licet ex implemēto cōditionis potestatiue nullus sentiat commodum tñ non admittitur quis ad legatum nisi impleat.

1 **Meuius.** ¶ †Si conditio dandi nō pōt impleri de iure debet impleri de facto h. d. Et semp allegatur q cōditiones formalr sunt implēde: ꝛ vt verba sonāt non inspecto an ex implemēto sequat aliquis effectus iuris. facit. l. mulier. §. j. de condi. insti. sed si pōt impleri de iure impleri dz ita loquit contrariū glo. de. l. si seruus. de solutionibus. ¶ In tex. ibi non habebat qr erat deportatus ꝛ sic incapax. l. j. de here. insti. C. vel dic quod erat frater minor. 2 ¶ †In tex. ibi ducenta dare. i. tradere. quia dare est dñium transferre. l. vbi aūt in fi. de verbo. oblig. qd hic nō fit. vt. j. sequit. licet nūmos ꝛc. ꝛ sic verbuz dare ponitur pro tradere. Quando exigit persona ad quam refert. qr non est capax dñij. ¶ In tex. ibi vel in mari deijcere no. q licet ex implemēto cōditionis potestatiue nullus sentiat cōmodum nihilominus nō admittitur quis ad legatū nisi impleat. ¶ In text. ibi neq enim respondet ad obiectionez de qua in principio. l. cum dicit testamenti factionem ꝛc. id est qui non poterat capere ex testamento nam tunc non capit ex testamento. sed propter testamentum ꝛ causa mortis. ꝛ sic videtur si aliquis relinquat sua bona alicui sub conditione si tacitaz quantitatē dederit filio spurio debet conditionem implere ꝛ quasi spurius nō capiet ex testamento patris sed mortis causa. Dic. vt. l. quod conditionis de dona. causa mor. gl. tamen videt dicere q istud aufertur per fiscū tanquā ab indigno. ¶ In glos. q̄ incipit facit in fi. ibi seruo alieno. §. fi. Dic q ibi onus apponebat p viā modi vnde non erat implendū ex quo ex implemento non resultabat vtilitas sed magna quedā elusio. lz hic per viam conditionis que magis inficit.

2 ☞ Conditio dandi apposita vni scindit si legatū scinditur.

3 Nihil dicitur factum donec quid superest ad agendum.

Cum vna res pluribus relinquitur: nisi dicatur equis portionibus an dicat relicta cuilibet insolidum.

4 Si legatarius decedat conditione nō impleta an transmittat ad heredē tam legatū quā facultatem implēdi cōditionem: lz ab aliquo ipsorū pro parte non posset impleri.

1 **Qui fundus.** ¶ †Cōditio dandi ascripta vni nō pōt per vnum impleri etiā si de vno veniat ad plures: lz si sit ascripta pluribus tūc secus. h. d. ꝛ declara hāc. l. vt plene no. ibi in fi. que incipit: si plures. C. de condi. inser. Junge fi. in ver. in eo vero principio. ¶ Nunc opponit contra principium pro declaratione. l. tribus modis. primo de le. ij. nā hic innuit a contrario sensu. q si legatū non esset conditionale. posset ꝑ parte acceptare ꝛ pro parte non. solu. hic non debet recipi contrarius sensus. qr esset contrarius. l. Unde dum dicit nisi tota pecunia sub. maxime. nā ꝛ si totā solueret non posset ꝑ pte ac- 2 ceptare: ꝑ parte repudiare. ¶ †Itē opponit de. l. plautius. supra eo. vbi cōditio dandi apposita vni scindit. solu. ibi ideo qm̄ etiā legatū scindebat hic nō. ¶ Itē op. de. l. pe. in princ. j. e. vbi scindit. solutio. ibi desijt posse impleri insolidū qr vnus ex duobus quib⁹ erat dandū mortuus erat. ¶ Itē opp. de. l. stichus qui meus erit in fi. vbi cōditio si meus erit exponitur. i. quatenus erit meus ꝛ sic sufficit illam impleri ꝑ parte. sol. vt ibi not. Bar. in vlti. op. vbi oīno vide cōtra secundū dictū in ver. ꝛ dissimilis opponit de. l. qui duob⁹. §. e. solutio. ibi erat pluralitas ex pte eoꝝ quib⁹ erat dandū hic ex parte habentiū dare vt di- 3 xi. in. l. qui heredi. §. si duoꝝ. §. eo. ¶ †Itez opponit de. l. si. C. de condi. inser. sol. hic in cōditione dandi cū dare sit diuiduum de se. ibi in cōditione faciendi. qr facta sunt indiuidua et nihil dicit factū donec superest ad agendū cū nō habeat formā qua datur esse rei. l. iul. §. pe. ad exhibē. vnde non sufficit vni facere pro parte vt cōsequat suam partē legati: lz dz totū facere. ꝛ cōsequat suā partē iure suo. ꝛ partē cōiuncti negligentis per ius accres. vt ibi no. ꝑ Cy. ¶ Itē tertio opp. q lz sit ascripta pluribus. non tñ dicat diuersa a testatore. qr cū vna res pluribus relinquit nisi dicat equis portionib⁹ nō censet tacite hoc dictuz. imo cuilibet dr insolidū relicta ꝛ sic dicuntur re ꝛ verbis coniuncti hic videt dici contrariū. Barto. mutauit. ꝛ ad istū tex. respondet q censetur diuisa quo ad verba nō quo ad mentē. dic vt in. l. re coniuncti. de leg. iij. qr iste tex. multū facit in contrariū vt censeat diuisio facta per testatorē ꝛ sic quilibet admittatur ad partē. ¶ Contra vltimū ver. oppo. de. l. qui heredi. §. si duoꝝ. §. eo. sol. vt ibi dixi. ¶ Itē oppo. de. l. ea. §. cato. solutio. hic in cōditione dandi que nō diuidit inter plures heredes legatarij. qr habuit originē in persona defuncti qui erat vnus licet sit deuentū ad plures heredes potest vnus in totum implere si vult. ibi loquitur in conditione faciendi et erat factum diuiduum. vnde sufficit vni facere pro parte sua vt euitet penā. quia non potest facere pro parte aliorum cum esset factū quod cohærebat persone vt ratum haberet. ꝛ pro ista solutione facit 4 lex. v. §. si sortem. eo. ti. cum ibi no. ¶ †Ultimo opponitur fortiter q tex. innuit q si legatarius decedat conditione non impleta transmittit ad heredem tam legatum q̄ facultatem implendi conditionem: licet ab aliquo ipsorum pro parte nō posset impleri contra de. l. intercidit. j. eo. ꝛ. §. eodem sub diuersis in fin. solu. et tene menti. Pe. quem omnes vidētur sequi intellexit tex. quando legatarius anteq̄ decederet obtulit et heres qui habebat recipere fuit in mora recipiendi quo casu conditio habet pro impleta. vt sic legatuz sit purificatū. §. eo. iure ciuili. ꝛ transmittat vt hic est casus. tñ licet ita sit. heredes legatarij non admittunt ad petendū. nisi conditionē impleāt. quia quo ad hoc nō habet pro impleta. casus est hic singularis. sed in cōtrariū videt tex. q sufficiat semel obtulisse in. l. cū quidaz de condi. inser. solutio. vt dixi in. d. l. iure ciuili. qr ibi statim qd habita fuit pro impleta fuit facta executio: qr seruus cui erat directo relicta libertas fuit cōsecutus libertatē: sed si executio nō esset facta. qr esset relicta p fideicōmissum vel fuit relicta res que adhuc est penes heredem si legatarius eam vult hz necesse soluere. ꝛ cōditionē implere. casus est hic multum notabilis ꝛ notat Cy. in. d. l. si plures. C. de condi. inser. in quinta questione. Non sunt alia.

2 ☞ Quod aliqd possim facere te nō cōtradicente: siue scias et patiaris: siue ignores in tui preiudicium: qd facere nō possum te expresse prohibente.

3 Sapientia quandocūq ponitur pro calliditate.

1 **Quesitum.** ¶ †Statuliber pōt operas suas alteri locare gratia cōditionis implende. et etiam dare pecuniam peculiarē. licet ad euz non pertineat. nisi heres expresse prohibeat. et tunc habetur 2 conditio pro impleta. h. d. ¶ †Not. q aliquid possum facere te non contradicente. siue scias et patiaris siue ignores in tui preiudicium quod facere non possum te expresse prohibente et sic plus operatur expressa prohibitio q̄ non contradicere: licet

licet non contradictio habeatur pro dissensu in his que tendunt in preiudicium. l. qui vas. §. vetare. de furtis. et hoc etiam patet in. l. heres in fundo de vsu. leg. et. l. iiij. de manu. vin. et in c. maiores. de baptis. et hoc facit hic seruus ex permissione. l. quia cum nihil suum habeat fauore libertatis lex sibi permittit ꝙ possit implere conditionem de eo quod pertinet ad dominum id est ad heredem. nisi heres contradicat expresse. et tunc non transferret dominium et mero iure heres posset vendicare vel operas repetere. tamen quia hoc fecit in preiudicium tertij tenetur illi tertio actione in factum ad interesse. l. iij. §. fi. de condi. ob causam. et esset locus compensationi si ageret. ¶ Not. ꝙ quando stat per heredem. etiam si licite faciat habetur cōditio pro impleta vt dixi. s. eo. iure ciuili. ¶ † Item no. in verbo sapienter. ꝙ quandoque sapientia ponitur pro calliditate iuxta illud euangelij. Laudauit dñs villicū iniquitatis: quia prudenter egisset. i. callide. quia sapiētia et prudētia non dr̃ nisi in bonis operibus. et hic non pōt dici bonum opus cum ex hoc illi tertio teneatur ad interesse vt supra dixi.

2 ☞ Non debet haberi consideratio eius qd̃ euenire potest cū expectatione tristis euentus.

1 **Si ancille.** ¶ † Cōditio nō reputatur impossibilis licet attento p̄senti statu non possit impleri dūmodo eo mutato impleri possit. h. d. sm̃ Bal. et intelligo quādo fauorabile est expectare mutationē que fit de malo in bonū. vt erat hic: secus si tenderet in malū: quia nō debet haberi consideratio eius ꝙ euenire pōt cū expectatione tristis euētus ar. j. e. cū tale in principio. idē si nō posset contingere mutatio absque facto pricipis argumēto in. l. apud iul. in fi. de leg. j. ¶ In tex. ibi vtile esse legatū. et non reijcitur conditio tanquā impossibilis. quia tūc quereretur dño. sed expectatur qd̃ manumittatur et nubat et nō acquireretur domino.

2 ☞ Legatū cōditionale si est semel extinctum per mortem legatarij: et legatarius miraculose resuscitaretur cōditionis euentum an recuperet legatum.

3 Si legatarius fiat religiosus pendente conditione legati an legatum extinguatur.

1 **Intercidit.** ¶ † Legatū extinguitur si pēdēte cōditione ipsius legatarius perdat vitā naturalē vel etiā libertatē. secus si ciuitatē tm̃. h. d. similis distinctio adhibetur in. l. res
2 vxoris. C. de dona. inter vi. † Et no. ꝙ primo et secūdo casu cū penitus extinguatur lꝫ ante cōditionis euētū miraculose resuscitaretur vt lazarus vel recuperaret libertatē ex indulgentia principis nō ideo recuperaret legatū semel extinctū. sꝫ vltimo casu quādo perdit ciuitatē non extinguitur penitus sicut nec penitus perdit statim ciuilē. q̄ cōsistit in duob⁹. s. in ciuitate et libertate. et ipse perdit solam ciuitatem stat ergo in pendenti. et si ante cōditionis euentum recuperet ciuitatem consequitur legatū ita debet intelligi hic. secus si non recuperet et sic adueniente cōditione dies legati cedat ipso existente deportato. cum sit incapax. l. j. C. de heredi. insti. et tunc locum habent iura allegata in glos. ꝙ deportatus habetur pro mortuo. s. in his quorum dies cedit durante deportatione sm̃ Dy. ¶ Oppo. contra primum dictum de. l. cui fundus. s. eo. in fi. Solu. ibi legatarius per ei⁹ oblationem purificauerat legatum hic non. ¶ Item oppo. de l. a testatore. j. eo. cum ibi no. sol. ibi in legato relicto sub modo hic sub conditione. vt dixi. s. e. qb⁹ dieb⁹. §. fi. ¶ Cōtra vltimū dictū opponitur de lege ex facto. §. iul. de vulga. et pup. vbi lꝫ perdat libertatem non perdit spem substitutionis. et si tempore cōditiōis reperiatur recuperasse libertatē admittitur ad substitutionem. Solu. ibi conditione pendente fuit factus seruus hominis hic pene. nam primo casu non efficitur incapax. cum habeat dominiū qui potest capere hic sic. quia seruus pene habet dominium. etiam fiscū. l. in metallum de his qui pro non scrip. ha. sed contra ꝙ idem si seruus hoīs. l. si seruus. de adimen. lega. sol. vt no. Bar. in. l. cognatis de rebus dubijs. Iteꝫ contra ꝙ etiam qñ seruus pene sibi restituatur videatur recuperare legatum. cum restitutio sit totalis repositio vt not. in. l. fina. de iniam pas. solutio. Barto. in. l. j. in fi. de contrata. limitat istum textū vt non recuperet quando non per restitutionē sed indulgentia vel gratia principis recuperaret libertatem. secus si p generalē restitutionē ad primū statum vt in contrario contra quem facit hic tex. ibi duꝫ dicit. quia restitui in ciuitate potest. quia secūdum hoc non esset differētia inter deportatum et dānatum in metallum. Sed potest responderi ꝙ potest restitui ad ciuitatem et libertatē ex indulgentia. absque totali reintegratione. Et tunc est differentia de qua hic. si autem reintegraretur status tunc non esset differentia. et vide omnino quod ibi not. Barto. vbi plene examinat hunc articulū. quando ille qui sperat admitti ad commodum aliquod hereditatis vel legati perdit libertatem eam recuperat anteꝙ spes perueniat ad effectū an admittetur ad lucrum. et dicit verba notabilia. ¶ Vltimo opponitur de. l. Aristo. de manu. testa. vbi licet efficiatur seruus pene non nocet si recuperet libertatem. quidā dicūt ibi speciale in libertate. certe ibi etiam loquitur in alio legato ideo dic ꝙ hic loquitur in libero hoīe qui tempore testamenti habebat libertatem et eam perdidit. et sic annihilatus est status eius. ibi in seruo qui nō habebat libertatē. vnde nō perdidit libertatē licet sit dānatus. imo de vna seruitute trāslatus est in aliam. et
3 habet locū qd̃ ibi dicitur. ¶ † Vltimo in questione fi. gl. si legatarius fiat religiosus pendēte cōditione. dic ꝙ aut ingreditur religionē que potest habere in cōi. vel legatū non extinguitur imo debetur etiam si cōditio existat ipso in religione manente et acquiritur monasterio per. l. deo nobis. quia et sibi posset pure legari ac si esset in seculo cum non debeat esse deterioris cōditionis propter vitam contēplatiuā. secus si nō habeat in communi. nisi quatenus posset ei pure legari qd̃ quando sit dic per Bar. in libro minoricarum.

2 ☞ Omnis conditio dicitur in facto consistere. etiam si sit conditio dandi.

1 **In facto.** ¶ † In hac. l. ponitur triplex distinctio conditionū si bene inspiciatur. prima quod oīs conditio aut est affirmatiua aut negatiua. et hec est bimembris. Alia est trimembris. siue sit affirmatiua siue negatiua aut consistit in dando aut in faciendo aut in expectatione alicuius euentus. vel contra in non dando in nō
2 faciendo vel ne sequatur aliquis euentus. † Tertia distinctio ꝙ sit consistens in faciendo vel dando. vel vt detur vel fiat heredi vel cuidā tertio. et not. primo ꝙ omnis conditio dicitur in facto consistere. etiam si sit conditio dandi. vt in gl. quod. exemplifica. per. l. qui heredi. et. l. meuius. s. eo. item in tota ista. l. dictio vt non ponitur modaliter sed conditionaliter vt etiā habetur supra eodem quesitum. et ibi no. quoniam per eam adijcitur aliquid explicandum ante quesitum cōmodum. secus si post vt dixi. s. eodem quibus diebus. §. fi.

1 **Fiscus sicut.** ¶ † In fiscum transit legatum cum onere conditionis vel fideicommis. hoc dicit. intellige quando fiscus aufert alicui tanquam ab indigno. si autē per confiscationem ratione delicti in fiscum non transirent iura conditionalia. l. quoties. in fin. de noua. et not. j. eo. nam ad ea. et maxime perderet libertatem vel ciuitatem. s. l. proxima. ¶ In tex. ibi cū suo onere scꝫ iniuncto per viā cōditionis vel modi sm̃ Dy. ne videatur idem repetere.

1 **Si vir vxori.** ¶ † Relictum vxori in tēpus liberorū quandocūque ex eodē suscipiat liberos vel eo viuo vel eo mortuo purificatur legatū. secus si ex alio nisi expresse et specialiter contrariū dixerit testator hoc dicit cum prin. l. sequen. et facit ad questionem de qua per Bal. in aut. qui rem. C. de sacrosan. eccle.

2 ☞ Si facta est donatio vltra quingēta sine insinuatione cum onere dādi vel faciendi: qd̃ trāscēdit illud vltra: vel equiualet non infirmatur donatio in illo vltra.

3 Si soluenda est gabella pro pretio rei. vt tantum pro libra. et res sit vendita centum sed expense proxenete vel subhastationis vel notarij ascendant ad. x. non debet solui nisi pro nonaginta.

Sed si hoc.

Quidam non solidum.

1 † Illud tantū censetur quis percipere ex testamento alicui⁹ qd̃ sibi remanet deducto eo quod soluit gratia cōditionis implēde. h. d. pone casum in filio naturali cui poterant relinqui due vncie nō vltra. l. j. C. de natu. liber. reliquit tres vel quatuor sub conditione: si daret. c. heredi. si illa tertia et quarta nō valēt vltra. c. habebit omnes quia nō dicitur cōsequi nisi illas duas: que sibi remanent deducto eo quod soluit: et sic nihil dicitur factū cōtra prohibitionem. l. videbatur autem posse dici quod non valeret relictum nisi de duabus vncijs. et illas etiam non posset habere nisi solueret. c. quod hic remouet. ¶ In text. ibi tanto amplius etc. sed contra. imo videtur ꝙ cum non possit capere nisi duas vncias non valeat relictum de tertia et quarta. et sic onus conditionis debeat scindi pro rata. s. eo. plautius. ver. Item scinditur: istud est difficile contrarium. dicit Dy. ꝙ ille. §. determinatur per istū nescio quid sit hoc dicere: potest dici ꝙ ibi habebat substitutū in parte cuius nō erat capax in quem transit onus cōditionis pro illa parte. et sic tota cōditio impletur. licet nō per eundem hic non habebit substitu. ideo seruatur quod
2 hic dicitur. ¶ † Istum tex. inducit Bal. si facta est donatio vltra quingenta sine insinuatione cū onere dandi vel faciēdi qd̃

transcendit illud vltra vel equiualet non infirmetur donatio in illo vltra quasi nō censeatur capere ex causa donationis† similiter facit si soluēda est gabella pro pretio rei vt tantū pro liberis. ꝛ res sit vendita. c. sed expense proxenete vel subhastationis vel notarij ascendant ad. x. non debet solui nisi pro. xc. vide Bar. in. l. quoties ad. l. falci. et. l. si in computatione. C. de iure deliberandi.

2 ☞ Dñs mater iubetur morari cū liberis: cēsetur sibi a patre attributa cura liberorū: ꝛ sic administratio psonarū ꝛ bonorum. An per hoc videatur relicta tutrix.

3 Si in cā dantur aliq suspecti ne fiat eis cōmissio: oēs alij cēsentur dati ꝑ fidentibus: ꝛ cuilibet pōt causa cōmitti ꝛ qd ecōuerso.

4 Quid si vna pars dat oēs sapiētes illius loci pro suspectis: qđ hoc videatur fieri in fraudem.

5 Mulieri est melius nō nubere: ꝙ nubere indigno nuptijs suis.

6 Ille cui interdicitur locus in quo actus debet celebrari: intelligitur etiam actus interdictus.

7 Conditio viduitatis quare reijciatur hic.

8 Lex facta fauore reipublice: cepit largā interpretationem: ꝛ ꝙ non recipiat restrictionē de habilitate personarum licet regulariter secus.

9 Si relinquatur alicui sub hac cōditione si talē religionē nō ingrediatur: cū alie sint quas pōt ingredi: an hec cōditio reijciatur.

1 **Cum vir vxori.** ¶† Conditio que inducit generalē viduitatem respectu tēporis personarum ꝛ locorum reijcitur de legato vel institutione tanꝙ contraria reipublice siue inducat directo siue indirecto secus si non generalem sed specialem respectu certi temporis vel certarum personarum vel certi loci. h. d. cum se. et se. vsqꝫ ad. l. legato. et primo loquitur quando inducit generalem viduitatem vsqꝫ ibi ꝙ si ita. secundo quando specialem respectu temporis vsqꝫ ad. l. cum ita. tertio quando specialem respectu certarum personarū vsqꝫ ad. l. hoc modo. tertio quando respectu certi loci. primum tamē dictum hodie corrigitur in vidua sed remanet in virgine in aut. cui relictum. C. de indi. vidui.

2 ¶† In tex. ibi si a liberis ne nupserit. i. si nubendo a liberis nō discesserit: sed contra de. l. cum tali in princi. j. eo. vbi conditio si non discesserit a liberis non reijcitur: sed debet impleri per cautionem mutianam. solu. vt ibi not. in glos. quia ibi non prohibuit nubere: sed solum discedere. ꝛ illa potest nubere absqꝫ eo quod discedat hic prohibuit nubere. ¶ In text. ibi quia magis cura liberorum. not. quando mater iubetur morari cū liberis censetur sibi a patre attributa cura liberorum et sic administratio personarum ꝛ bonorum. Sed an per hoc videatur relicta tutrix hoc anno habui de facto. ꝛ videtur glo. ꝙ non in l. qui aliena. §. ꝙꝙ. de nego. gest. Sed certe olim non poterat esse tutrix: hodie potest. ideo videtur aliter dicendū secundū aliā opi. glos. ibi reperio Dy. determinasse eo casu quo reliquit curam filiorum. ꝛ sic personarum ꝛ per cōsequens etiam bonorū et ipse no. in. l. j. de confir. tuto. ꝛ allegat tex. in. l. ij. in verbo defensores. ꝫ. qui pe. tuto. ꝛ. C. de tuto. ꝛ cura. illu. per. l. j. sed reliquisset curam bonorū de persona nihil dixisset tūc esset confirmāda per iudicem. quasi fuerit defectus in modo dandi. quia debuit dari persone. l. qꝛ persone. de testa. tu. ꝛ iste est casus in d. l. j. de confir. tu. ibi curam habere rerū qđ ergo dicit Dy. qū curā expresse reliquit idē videtur quādo tacite mandando qđ a liberis nō discedat. vt in hoc tex. qđ no. qꝛ alibi forte non reperies.

3 ¶† In. l. seq. ibi cū alibi cuilibet satis commode ꝛc. alꝰ secus. vt. j. l. proxima. ꝛ nota hic argumentū secundū Ray. et Bald. quod si in causa dantur aliqui suspecti ne fiat eis commissio omnes alij censentur dati pro confidantibus. Et cuilibet potest causa committi quod not. et eadem ratione econuerso si aliqui dantur pro cōfidatis. alij oēs videntur dati ꝑ suspectis. arg. j. ea. l. ver. qui enim. et nulli alij poterit causa cōmitti

4 sed † quid si vna pars dat oēs sapientes illius loci pro suspectis. Dicit Ray. ꝛ Bal. hoc videri fieri in fraudem maxime si causa est mota. ideo iudex poterit cōmittere cui placebit argu. j. l. proxima qđ no. qꝛ est quotidianū ꝛ sufficit habere autoritatem tantorum. ¶ In tex. ibi si verū amamus ibi veritatē recte consideramus. Dy. sic no. ꝙ durior est cōditio in qua sunt duo precepta quodlibet iniustū: vnū affirmatiuū: aliud rogatiuū ꝙ illa in qua est vnū tantū negatiuū.

5 † Item no. ꝙ mulieri est melius non nubere ꝙ nubere īdigno nuptijs suis iuxta illud vulgare melius est esse solū ꝙ male sociatū. arg. contra melius enī duo ꝙ vnus. sic enī ꝛ fidelius ꝛ tutius res geritur. ve enī vni qꝛ si ceciderit nō est qui erigat eum. c. in oībus. lxxxi. di. c. illud

6 vij. q. j. c. ij. de sta. mo. ecclesiastes. c. iiij. Bal. i. l. seq. † No. ꝙ ille cui interdicitur locus in quo actus debet celebrari intelligitur etiam actus interdictus. ideo si canonico interdicitur chorus ꝛ capitulum intelligeretur electio etiam interdicta que consueuit in aliquo dictorū fieri in. c. cum dilectus. de consue. et text.

7 ibi si aritie. dic ꝙ est nomē loci † not. etiam ad fi. quare conditio viduitatis reijcitur qꝛ contra bonum publicū cum reipublice intersit matrimonia cōtrahi vt ciuitas repleatur hominibus. l. j. solu. matri. ꝛ. ꝫ. de ventre in pos. mit. l. j. §. si ea. vbi dici-

8 tur ꝙ partus etiā nascitur reipublice. ¶† Item not. ꝙ lex facta fauore reipublice recipit largā interpretationē. ꝛ videtur ꝙ nō recipiat restric. de habilitate personarum. licet regulariter secus vt est casus in. l. si quis in graui. §. vtrū. ver. hi quoqꝫ quē perpetuo tene menti. facit qđ no. Bart. in. l. cū nauarcorum de

9 nauicu. li. xj. ¶† Ultimo Bald. dicit per istam. l. cum ita. hanc conditionē non debere reijci. si relinquatur alicui sub hac conditione. si talem religionem non ingrediatur cū alie sint quas potest ingredi secus si generaliter qꝛ tunc reijcitur. cū non sit minus fauorabile matrimonium spirituale ꝙ carnale in autentico de san. epis. §. sed hoc presenti. posita. C. ad trebel. autentica contra roga. ꝛ quod ibi no. Cy.

1 **Legato sub cō.** ¶† Morte grauati nō extinguitur cōditionale legatū. h. d. sic. ꝫ. e. publius. §. j. sed morte legatarij. sic supra eodem interdicit.

2 ☞ Qui facit gratiā in vno nō tenetur facere in alio: ꝛ quando hoc fallat.

3 Si dñs remittat emphyteote annuā pēsionē. nō vide remittere ius superioritatis quantum ad alia que sunt diuersa.

1 **Heres statu.** ¶† Qui pendēte cōditione soluit vnū legatū nō ꝑpterea tenetur soluere aliud sub eadē cōditione relictū. h. d. sic. ꝫ. de leg. ij. luci?. §. testator.

2 † Et sic q facit gratiā in vno nō tenetur facere in alio. fallit in casu autētice sed cū testator. ad. l. fal. qꝛ ex volūtate defuncti oīa legata debētur integra nō facta detractione fal. que ꝫ mentē defuncti detrahitur. l. titia. ad. l. fal. vnde qđ venit detrahendū: lꝫ legatario nō debeatur de iure ciuili debetur de iure naturali vt no. in. l. cū qs de iuris ꝛ fac. igno. ideo si heres vnū soluit integre videtur recedere a rigore iuris ciuilis. ꝛ sequi ius naturale ꝛ volūtatem defuncti. ¶ In tex. ibi prestare debeat. sub. incōtinenti non expectata conditione sub qua fuit relicta libertas. ꝛ etiā fideicommissum. nā cū nō sit expectāda quantū ad libertatē. qꝛ eam cōsecutus est. videbatur non expectanda quantū ad fideicōmissum. quod ideo videbatur relictum sub eadem conditione. quia nisi fieret ibi non poterat deberi. sed nunc est factus liber. ergo frustra expectatur conditio. qꝛ conditio vtrūqꝫ relictum principaliter suspendebat sed contra ꝙ non principaliter propter ratione de qua dixi. sol. fateor ꝙ nisi contingeret libertas non posset fideicōmissum deberi. sꝫ posito ꝙ cōtingat nō debetur necessario nisi quatenus testator voluit. sꝫ ipse voluit nisi in euentū cōditionis quā videtur posuisse nō solū vt valeat sꝫ vt suspendat. per hoc nō ob. cōtrariū de. l. fi. C. de his qui a non dño. vbi qđ fit in vno censetur factū in alio. qđ ab illo pendet. qꝛ ibi est oīmoda dependētia hic nō sic qꝛ in vno tantū casu vt supra di-

3 xi. nec ob. etiā. j. eo. l. duos. vt ibi dicā † ꝛ est argumentū in ista l. si dñs remittat emphyteote annuam pensionem. nō ideo videtur remittere ius superioritatis quantum ad alia que sunt diuersa. ꝛ sic non poterit vendere irrequisito domino. facit. l. si dominus de serui. vrba. predio.

2 ☞ Cautio mutiana requirit satisdationē ꝛ sic cū fideiussore.

3 Si duo fuerunt electi in potestatē alicuius loci vnus primo loco: alius in eius defectū ꝛ primus acceptauit: et anteꝙ veniret mortuus est: an admittatur secundus.

1 **Cum sub hac.** ¶† Deficiēte cōditione ꝑ qua fuit pstita cautio mutiana legatū debetur ei in quem fuit ea deficiente translatum. h. d. ¶ In tex. ibi si seruū nō manumiserit qui erat coniūctus legatario. ꝛ sic erat triste expectare mortē eius. l. cum tale. in prin. alias cum hec conditio posset impleri viuo legatario per mortem serui nō esset prestāda cautio: sed deberet expectari ꝙ impleretur. d. l. cum tale. §. j. vel licet non esset coniunctus. qꝛ tamē erat domesticus ꝛ poterat sibi affici. Idem est ac si esset sibi coniunctus. ¶ In text. ibi sa-

2 tisdederit. † No. ex alio verbo satis. ꝙ cautio mutiana est simplex cautio: sꝫ satisdatio. s. cū fideius. qꝛ interponitur ꝑpter duo scilicet: vt impleat. ꝛ restituat si nō impleret rem cū fructibus et propter hoc scdm prestantur fideius. Alias heres non est tutus in aut. cui relictum. ¶ In text. ibi heredi fuit ergo prestita heredi: sed contra ꝙ debuit prestari meuio. l. is cui. ꝫ. e. solu. hic heres fuit grauatus dare primo. et in defectum conditionis dare scdo. vnde cum secundus possit petere ab herede interesse: sed an liberetur heres actionem cederat heredis sibi caueri: sed an liberetur heres actionem cedendo dico quod sic. quia ideo tenetur quia actionem habet l. quod

l. quod debetur de pecu. Sed pone q secūdus legatarius moriatur ante defectum cōditionis. respōdeo remanet apud heredē cōditione deficiēte ⁊ ppter hāc causam pōt heres petere si bi caueri. q2 sua interest vt ad manus suas perueniat ⁊ tradat secūdo si superenit al's sibi remaneat. ¶ †Ultimo allegat̄ p Dy. si duo fuerunt electi in potestatē alicuius loci vnus primo loco alius in eius defectum et primus acceptauit. et anteq̄ veniret mortuus est an admittatur secūdus. ⁊ facit ista .l. q sic quia hic primus acceptauit ⁊ fuit cōsecutus legatum. ⁊ secūdus admittitur. in cōtrariū facit .l. post aditā. de impuber. ⁊ alijs. sub. sol. distingue qn̄o secūdus fuit electus. an si primus nō acceptauerit. ⁊ acceptando facit deficere conditionez secūdi. an si primus nō venerit ⁊ tunc secus. de hoc etiā no. Cy. in dicta .l. si post aditam de impuber. et ali. substi.

1 **Si ita legatum.** †Lex ista dicit idez q licet si iā facta. s. eo. ⁊ .l. solemus. ⁊ no. hic quod verbum quod reperitur in preterito ⁊ futuro subiunctiui vt verbū nupserit in vltimis volūtatib⁹ interpretat̄ in futurū potius q̄ in preteritum. ¶ In tex. ibi si nupta fuerit. sc3 tempore testamenti.

1 **Si ita expressum.** ¶ †Legatū pōt cōmitti in liberā volūtatem legatarij. ⁊ tunc est conditionale. nec transmittitur nisi voluntatem declarauit. dic vt supra. de lega. j. si ita. §. illi si velet.

Suos filios. ¶ †Pater emancipando filiū censetur a se abdicare omne cōmodu3 relictū filio sub conditione emancipa. ta3 hereditatis q̄ legati. h. d. ¶ In tex. ibi pure dedit hinc oriebatur dubiū q2 dies istarū perceptionū cū essent pure relicte videbat̄ cessisse stati3 mortua testatrice ⁊ antequā filie essent emācipate ⁊ p cōsequēs q essent q̄site patri. ideo licet emācipādo filios pdat hereditatē q̄ nō fuerat patri quesita: q2 relicta sub cōditione emācipa. nō ppterea videbat̄ debere perdere legata semel quesita. arg. s. eo. heres statuliberū. s3 contrariū est. q2 immo nō erāt acquisita. nec dies cesserat cū illa conditio videret̄ in legato repetita. l. auia. j. eo. nā sicut mater videtur voluisse per appositionem illius cōditionis q hereditas non acquirat̄ patri sed filijs. ita ⁊ perceptiones. ⁊ sic non ob. l. heres statuliberū. de qua gloss. opp. q2 ibi legata nō fuerūt facta sub cōditione manumissio. sed sub alia si nauis ex asia venit tā relictū libertatis q̄ fideicōmissum. vn̄ licet dederit libertatē an̄ cōditionis euentum nō tenet̄ dare fideicōmissum. ⁊ sic sunt casus diuersi. Pau. l. sequens tota est famosa.

2 ¶ Illud quod dicitur q preceptum de non alienando concernens fauorē phibiti tantu3 est nudum nec debet seruari debet intelligi nisi testator fuerit motus fragilitate probibiti: et idem si propter affectionem suorum antiquorum.

3 Si testator legauit alicui centum vt fundum emat an videatur etiam comprehendere q postea non alienet.

Si arbiter vel iudex condēnat aliquem ad restitutionem rei et restituit: sed incontinenti aufert. non intelligitur restituisse: ⁊ sic intelligitur restituat: ⁊ restitutam dimittat.

4 Quid si recuperat ex interuallo.

1 **Titio centum.** †Modus respiciens cōmodum dūtaxat legatarij presumit̄ impulsiuus. ideo legatarius nō tenetur cauere de ipso implēdo cū ei possit renūtiare nisi fuerit appositus ppter eius fragilitatē vel defectū nature. h. d. ⁊ ad hoc allegat̄. ¶ In tex. ibi nō esse cogendū cauere. ⁊ sic l3 nō impleat modū nō tenet̄ restituere legatū. eodē modo si dono tibi vt emas tibi fundū ista nō dr̄ donatio ob causam: s3 pura ⁊ simplex. l. ij. §. fi. cum ibi no. j. de dona. tūc aut esset ob causam qn̄ modus vel causa cōcerneret vtilitatē dātis vel legātis vel tertij. Aut mistā dantis ⁊ recipiētis vel tertij. l. cū fundū. s. de pact. ¶ In tex. ibi interponēdā: s3 quare magis hoc casu q̄ in precedēti. nā ⁊ hic cōcernit dūtaxat vtilitatē legatarij. gl. respondet q ppter affectum testatoris. certe etiā primo casu versabatur affectio testatoris. Bar. dicit q hic dn̄iu3 fundi nō erat translatū in legatariū cum nō esset testatoris ideo si vult habere ab herede vt emat h3 necesse cauere. secus si esset translatu3. truffa est. nec in primo casu erat translatu3. not. tamen q2 sentit q si testator mandat emi alicui fundu3 alienū. l3 heres emat et anteq̄ tradat dn̄ium ipso iure nō transit in legatariū q2 nunq̄ fuit testatoris secus si fuisset eius. Dic ergo q affectio testatoris hic vertebat̄ circa causam piam quia legatarius nō erat industriosus. vnde ne iret ad hospitale voluit vt haberet vn̄ viueret cui fauori legatarius nō pōt renūtiare. Idem si esset mi. no. l. ij. C. pro emp. †Et istud limitāt omnes tex. dicētes q preceptū de non alienādo cōcernens fauore3 phibiti tm̄ est nudum nec debet seruari. l. pater filiū. §. iul. de leg. iij. ⁊ leg. j. filius. §. diui. nā d3 itelligi nisi testator fuerit motus fragilitate probibiti. Itē si ppter affectionē suorū antiquorū vt no. Cyn. in .l. ea lege in magna distinctione. ¶ †In tex. ibi ⁊ nō alienetur not. scd̄m Bal. q2 testator hoc nō dixit s3 solū q deberet emi ⁊ tn̄ cōprehendit̄ q etiā nō alienet̄ attēta finali intentione testatoris de qua. s. dixi q̄ nō sequeret̄ si posset vēdere. ⁊ hoc facit ad multa si arbiter vel iudex condēnat aliquē ad restitutionē rei. et restituit sed incōtinenti aufert vt nō intelligat̄ restituisse ⁊ sic intelligat̄ restituat ⁊ restitutā dimittat. ⁊ sic incidat in penam ac si non restituisset. similiter si pcipiat vt debeat disgombrare vt sit florentie d3 intelligi vt disgōbratā dimittat al's non intelligat̄ paruisse facit. l. si quis missum. ne vis fiat ei. ⁊ .l. inter castellianū de arbitris. ⁊ vide Bar. in .l. possessori. de iureiurā. †hoc tn̄ videt̄ verū si incōtinenti recuperat. secus si ex interuallo q2 nō videt̄ fecisse in fraudē. s. restituisse aīo recuperadi: s3 aīo dimittendi ⁊ ppter causam superuenientē abstulisse: ⁊ sic non inciderit in penā cōpromissi vel pcepti spreti. ⁊ sic expulsus nō potest agere ex laudo vel precepto tāq̄ ei nō fuerit paritū sed interdicto recuperande vel alio remedio. l. fi. de actio. emp. C. ⁊ .l. in numerationis. de solu. ⁊ adde quod not. in capitulo querenti. de offi. delega.

2 ¶ Modus largo modo appellatur conditio.

3 Qui lucrum perdit: an damnum recipiat.

Nō valet pmissio facta a viro de dādo aliqd mulieri: si nubat promittenti ⁊ vr̄ fieri ex cā libidinis: ⁊ qd si tertius promittat.

4 Si qs relinquat monasterio sub cōditione vel modo vt aliquā recipiat: an valeat legatū: ⁊ sit implenda conditio vel modus.

5 Quid si relinquat̄ mulieri si ingrediatur monasterium.

6 Quid si relinquatur mulieri si monasterium non ingrediatur: sed nubat seculo.

7 Quid si testator ei reliquit mille si nupserit: ⁊ si ingrediatur monasterium legat. ccc. an si ipsa ingrediat̄ possit petere mille.

1 **Titio centum ad con.** ¶ †Ad matrimoniū cōtrahēdū pōt quis induci sub spe premij nō metu pene ad hoc allegatur. ¶ In tex. ibi cōditio. glo. exponit. i. modus qd̄ patet: quia sub modo fuit factū relictū. ⁊ q2 cauet̄ de implēdo vt sequit̄: sed si esset cōditio nō esse locus cautioni s3 esset implenda an̄. l. qui heredi. in fi. s. e. s3 hic cōsequit̄ anteq̄ modū impleat pstita cautione. ¶ †No. ergo q modus largo modo appellat̄ cōditio. facit. l. meuia de manu. testa. ⁊ .l. j. de his q̄ sub modo. q2 idē operatur q defectus modi sicut defectus conditionis facit deficere legatū. l3 primū a prin. acquisitionē impediat scd̄3 ex postfacto resoluat tn̄ tex. ibi nō refragat̄. videbat̄ q cautio ducendi illā nō esset prestanda q2 matrimonia debent esse libera. l. titia. de ver. obli. s3 si caueret nō libere cōtraheret: s3 coacte ne cōmodū perderet s3 hoc. j. soluit q2 debēt esse libera a pena q2 si quis promitteret penā: si talē nō duceret ex tali pmissione nō daret actio. l3 nō duceret. S3 a metu lucri nō dn̄t esse libera. vn̄ si non cōtrahit lucrū perdit. ⁊ aliud est dānū sentire. ⁊ aliud lucrum perdere. l. fi. de codicillis. ¶ †In gloss. fi. in fi. ibi. §. merito. per quē vr̄ q sicut nō pōt quis induci ad matrimoniū metu pene q2 dānū reciperet. ita nec spe lucri q2 qui lucrū pdit dānū recipit vt in illo. §. sed rn̄de si aufero tibi lucrū qd̄ habes aliunde videor inferre dānum vt ibi. sed si a me lucrū nō habes q2 nolo nisi sic facias nō videor tibi dānū inferre vt hic. ¶ Extra gloss. et doc. op. primo q etiā sub spe lucri nō possit quis induci. l. si ita stipulatus fuero te sisti. §. si tibi nupsero. de verb. obli. sol. vnus ex cōiugibus nō pōt aliū inducere spe lucri vt ibi vn̄ non valet promissio viro facta de dādo aliquid mulieri si nubat pmittēti vel econuerso. q2 videt̄ fieri ex causa libidinis in dubio q̄ reprobatur vt ibi. ⁊ .l. fi. de actio. ⁊ obli. s3 a tertio pmittēte vel negante si nupserit tali vel talē in vxorē duxerit bn̄ pōt induci. et valet promissio ⁊ legatu3. nec reijcitur conditio dūmodo honeste cadere possit matrimoniū ita loquitur hic. ita no. ibi l3 hic nihil dicat. ¶ Item opp. sicut matrimonia ita testamenti factio debet esse libera. l. stipulatio hoc modo. de verbo. oblig. et sic cōparantur in hoc: sed ad testamenti factionem sub spē lucri non potest quis induci vnde non valet institutio vel legatu3 si lego vel instituo te vt me instituas vel vt titius me instituat. l. ille autem. de here. insti. Solutio aliud in matrimonio quo solet interuenire datio hincinde. s. dos ⁊ donatio propter nup. et sic non abhorret interuen. lucri. Aliud in testamēti factione de cuius natura non est vt interueniat pecunia ita not. Bar. in .l. cum donationis. de trans. vbi omnino vide quia ibi glo. format q̄stionē. quid in contractibus si contraho tecū vel te libero vt me instituas an valeat liberatio glo. ibi q non. Pet. contrarium dicebat per istū. §. Barto. ipsum reprehendit per illā. l. ille autem et dicit aliud in matrimonijs per rationē predictam Bald. ibi

m

4 videtur sequi pe.dic vt ibi. ¶ † Quid i matrimonio spirituali: vt si quis relinquat monasterio sub cõditione vel modo vt aliqua recipiatur.an valeat legatum ꝛ sit impléda cõditio vel modus.videtur ꝙ sic argumẽto huius tex.qꝛ bonũ est argumentum de vno matrimonio ad aliud in.c.inter corporalia.de trãs. Quidã magnus doc.vt refert Bart.consuluit legatum valere. Sed dicit conditionem vel modũ nõ esse implendũ.qꝛ cõmitteretur simonia.lꝫ eñ pro carnali possit dari dos nõ sic pro spirituali.vt videtur casus in.c.nõ satis.de simo.Bart.dicit ꝙ imo conditio tanꝙ turpis nõ debet reijci quia recipere aliquam in monialẽ nõ est turpitudo lꝫ induci sub spe premij sit turpitudo.ideo econuerso. Sol.est dicendũ ꝙ legatũ vitiet.qꝛ inducit monasteriũ ad recipiendũ sicut vitiatur institutio tua si te instituo vt me instituas.qꝛ te induxi ad instituendũ.sed bene valet institutio tua si me instituas sic valebit receptio.sꝫ legatũ non potest peti ne committatur simonia.si tamen monasteriuꝫ non haberet vnde aleret intrantes.nisi secũ aliquid portarent non committeretur simonia vt ibi nota.ꝛ sunt aliqua monasteria que habent eorũ obseruantias vt nulla recipiatur nisi tantum portet:que obseruantia est valida si aliter non potest sustentari ꝛ hoc anno fui interrogatus.quia quidam faciebat sibi consciẽtiam dare aliquid cum monachabat filiam.sed idem Barto.in l.vxoreꝫ.§.heres.de lega.iij.videtur velle ꝙ si onus recipiendi apponatur per viam modi licet non vitietur legatum:sed modus.et possit legatum petere.nec teneatur recipere sicut si lego vt adoptes aliquẽ.quia non tenet onus tamẽ legatum non vitiatur vt in illo.§.heres.sed quando per modum conditionis non habet locum quod.s.dixit Bal.in.l.j.de insti.et substi.ꝛ.l.j. de his que pe.no.tenet contrarium ꝙ neutro casu legatum vitietur nec etiam onus imo nisi impleatur non possit monasterium aliquid petere.dicens quod hoc sit potius ex causa pietatis ꝛ ex quadam liberalitate ꝙ causa simonie.ꝛ legatum censetur potius relictũ mulieri ꝙ ipsi monasterio.argumen.j.ea.l. §.titio genero.vbi relictum dotis factum genero censetur factum filie ꝛ per filiam videtur peruenire ad monasteriũ vel maritum ꝛ ipsa dando sine pacto precedenti:non committit simoniam.qꝛ dat ex liberalitate.secus si precederet pactio. vt dicto

5 capitu.non satis.ꝛ.c.veniens.ꝛ hoc magis est in vsu. † Quid si relinquitur mulieri. Aduerte tres sunt casus.interdũ relinquitur si ingrediatur monasterium non aliter et reperio Bartol. consuluisse in quodam consilio quod incipit domina vita.qꝺ ista conditio reijciatur quia inducit viduitatem.quia est perinde ac si fuisset relictũ:si non nupserit. Item qꝛ artat ad perpetuam mansionem in certo loco.ꝛ sic aufert sibi libertatem ar.j. proximo.§.sed miror de ista decisione ꝛ credo ꝙ male consuluerit.nec ob.prima ratio.quia non inducit spiritualem viduitatem licet auferat carnalem:quia vita contemplatiua altior est ꝙ temporalis.ideo non reputatur esse contra rem publicam quia anime sunt preferende corporibus.l.sancimus.de sacro-

6 san.ecle.† Tunc autẽ reijceretur qñ induceret ad non nubẽduꝫ temporaliter.nec ad ingrediendum religionẽ.ꝛ illa est vita bestialis.qꝛ vna vel alia est eligenda scdm vitã politicã.nisi subsit causa. Nec ob.secũda ratio.qꝛ tollit fauore religionis.secundo modo potest relinqui econuerso.si monasterium non ingrediatur.sed nubat seculo.ꝛ in hoc Bal.s.eo.cuꝫ ita videtur tenere ꝙ ista conditio reijciatur.qꝛ inducit generaliter viduitatẽ spiritualẽ secus si specialiter:si non ingrediatur tale monasteriuꝫ arguendo de carnali ad spirituale.vt ibi quia non minus est priuilegiatuꝫ spirituale ꝙ carnale. Allegat etiã ipse tex.in aut. de san.epi.§.sed hoc presenti.sed ille tex.nõ facit quia loquitur quando relinquitur sub cõditione si nupserit.ꝛ dicit ibi ꝙ licet non nubat si ingrediatur monasterium consequitur legatum ac si nuberet.ratio est.quia lex presumit si testator cogitasset hãc conditionẽ non apposuisset sed solum voluit apponere ne stet neutralis.quia nec deo nec seculo nubat. Sed si cõstat de intentione testatoris quod non vult eam habere:nisi nubat in seculo nulla est que prohibeat hoc facere.licet enim reperiatur prohibita conditio si non nupserit in seculo tanꝙ contraria reipublice.non tamen reperitur ista prohibita si non nupserit deo ideo ex quo constat de mente defuncti non est locus illi.§.qui procedit presumptiue.ꝛ si ingrediatur non habebit relictum istud videtur de mente Iaco.de bel.in quadam disputatione vt refert

7 Bald.in.l.deo nobis. post prin.† Ex quo respondetur ex questione que resultat tertio modo legandi vt si legat sibi mille si nupserit.ꝛ si ingreditur monasterium legat.ccc.illa ingreditur et vult habere mille ac si nupsisset.an debeat habere videtur ꝙ sic.argu.j.eo.titie.si non nupserit quod sine dubio esset verum si conditio illa si non ingrediatur monasterium reijceretur sicut illa si non nupserit temporaliter. Istam partem disputando tenuit quidam thomas formagliñ.vt refert Io.an.in rubrica.de conuer.coniuga.in addi. Bartol.idem videtur sequi.in.l. j.de his que pe.no. Bal.contra sequẽdo Iaco.de bel.in dicta l.deo nobis. Istam partem alias consulendo fui cõsecutus per dictam rationem quia non reperio quod hec conditio sit prohibita:alij dicunt quod imo est prohibita quia retrahit ab ingressu ꝛ hanc dic rationem.§.sed hoc presenti.sed illam quam s.dixi.ꝛ sic etiam si constaret de mente defuncti haberet locum quod.s.dixi precedens opi.mihi videtur verior ne voluntates defunctorum fraudentur.quia equum ꝛ iustum est vt plus habeat que nubit mundo ꝙ que nubit deo et ita videmus seruari per totum mundum.

2 ¶ Statutum ꝙ debitor pro debito possit capi an valeat.
An valeat ꝙ possit capi per creditorem.

3 An valeat pactum inter contrahentes ꝙ debitor possit capi.

1 **Titio centum et seio.** † Conditio vel modus auferẽs libertatẽ reijcitur preterꝙ in libertis testatoris.h.d. ¶ Opponitur de lege se.vbi conditio ne vnquam a liberis recedat non reijcitur.sol.ibi tẽdebat in vtilitatẽ liberorũ hic in nullius et in

2 fringebat libertatem. ¶ † Inducitur per Dy.ad plures questiones.et maxime quod non valet statutum quod debitor pro debito possit capi argumento.in.l.ob es.de actio.ꝛ obligatio. Bartol.tenuit contrarium.quia hoc potuit fieri per ius commune vbiꝗ.l.j.C.qui bo ce.pos.ergo per statutum in loco sta-

3 tuentium.ꝛ hoc vt possit capi per iudicẽ.† Sed an valeat quod possit capi per creditorem idem videtur.l.ait pretor.§.si debitorem de his que in fraudem cre.quid de pacto si inter contrahẽtes agitur ꝙ debitor possit capi dic ꝙ si per creditorem non valet vt not.in.l.alia causa.§.eleganter solu.matrimonio.si per iudicem videtur quod valeat ita refert Bald.fuisse consultum Alij contra quia non possunt partes renuntiare ordini iudiciario.vt no.in.c.de causis.de offi.deleg.breuiter si instrumentum continet contractum ꝛ confessionem.quia in aliquibus locis dicuntur confessionata in alijs guarentigiata.quia notarius tãquam iudex ordinarius facit parti preceptum de soluendo tẽpore instrumenti celebrati tale instrumentum habeat vim sententie seu cõfessionis facte coraꝫ iudice ꝛ sic põt incipi ab executione.et hoc seruatur vbiꝗ. In contrario quod format vltima glo.tene secundam solutionem.

1 ¶ Si testator legauit puta titio genero suo centum dotis filie sue nomine cui competat actio an filie an genero:et an hoc legatum defalcetur.

2 Cui possit heres soluere vt liberetur.

3 Si non sequatur matrimonium an legatum possit peti.

4 Quando heres soluit genero an possit astringere ipsum ad aliquam cautionem.

5 Si maritus contracto matrimonio:egit ꝛ succubuit:an noceat mulieri vt non possit petere.

6 Si puelle nondum nubili fuit relicta aliqua quãtitas pro dote quando possit ipsa vel tutor eam petere.et nu.7.et.8.

7 Statutum si dicat ꝙ filia dotata extante masculo nõ succedat: tãc nõ excluditur tñ pꝑter masculũ sed etiã pꝑter dotẽ:ꝛ quid si dicat ꝙ extante masculo filia non succedat.et nu.8.

8 Dotata dicitur illa cui factum fuit relictum pro dote licet non sit nupta.
Legitima que debetur de iure naturali:an possit per statutum auferri vel minui.et nu.10.

9 Pꝛ si simpliciter relinquat puelle nubili:vel aliter.qꝺ attenta qualitate persone censeatur reliquisse pro dote.
Si filia nõ vult recipere dotẽ a fratre vt possit cũ eo succedere ꝛ non excludatur a statuto:an sufficiat fratri dotem illi offerre.

10 Si ipsa petat dotẽ:nõ tñ vult nubere:sed in domo cõtinentiaꝫ seruare:an masculus teneatur ad dotem.
Si masculus nõ vult sororẽ excludere a successione nec eam dotare potest eam admittere:ꝛ ꝙ dotet se de sua parte.

Titio genero meo. Iste.§.diuiditur principaliter in duas partes.primo ponitur thema ex quo resultant plures questiones secunda ibi legati.secundo respondet per ordinẽ ꝛ ista subdiuiditur in quinꝗ sicut sunt quinꝗ questiones. Prima vsꝗ ibi. si post.Secunda vsꝗ ibi añ nuptias.Tertia vsꝗ ibi sabinus.

1 Quarta vsꝗ ibi si maritus.Quita vsꝗ in fi. ¶ † In tex.ibi.i.cẽtum dato.an hoc legatum defalcetur gloss.dicit quod sic.s.de iure dotiũ.l.tali stipulatione.§.j.ꝛ subaudi hic queritur ex quo themate de.v.primo pro isto legato cui competat actio et certe de filia non est dubium.quod competit licet non sibi factum.qꝛ eius contemplatione factum fuit.l.seruo legato.§.si testator de le.j.et in fin.huius.§.Sed est dubium de genero cui fuit factuꝫ. quia eius cõtemplatione nõ fuit factũ.ꝛ sic sibi nõ videtur actio competere.d.§.si testator.vbi videtur casus.nec videtur extraneum vt

neum vt vni sit factum. ꝛ alius agat. l. fideicom. §. interdum. de leg. iij. cōtrariū respondetur. q2 cū illius intersit habere dotem ꝛ eius contemplatione factum videtur licet magis contemplatione filie ꝛ sic de equitate. etiam gener agere pōt. habebit tñ necesse sol. matri. restituere filie. ꝛ hoc vsq3 ibi si post. ¶ † Secūdo 2 dubitatur cui possit heres soluere vt liberetur ꝛ respōdetur ꝙ vtriq3. tñ si soluit genero constante matrimonio liberatur. etiā si filia ɔ̃dicat. sed si iam erat solutum liberatur si nō cōtradicat. Si aūt vult soluere mulieri cōstante matrimonio potest ita demū si vult in dotē cōuertere. sed si vellet retinere non liberaretᷣ a genero. quia testator voluit ꝙ cōuerteretur in dotē. ideo quādo soluitur genero constante matrimonio nullū fit preiudiciū mulieri. l3 ea contradicente soluatᷣ. q2 cōuertitᷣ in dotē ꝛ sua interest. vt sit dotata vt melius videatur a marito. sed si solueretur mulieri que sibi vellet retinere fieret preiudiciū marito hoc vsq3 ibi: sed si maritus. faciat ergo heres sibi caueri cum soluit mulieri ꝙ tradat viro. sed qñ soluit marito non est necesse. l. cū pater. de iure do. ¶ † Tertium dubiū est si nō sequatᷣ matrimoniū 3 an legatum possit peti. Et respondetᷣ si cōtingit casu fortuito. q2 alter moriatur ꝛ tunc legatū deficit. ꝛ remanet apud heredē. q2 fuit conditionale. si matrimoniū cōtrahatur. al's nō pōt dici dos. cōditio est mixta q̄ si deficit per casum facit deficere relictum. §. eo. in testamento sed si staret per generū. quantū ad eū dicitur cōditio defecta quantū ad filiā per quā non stat nec per casum. sed p eū in cuius psona debet impleri habetur p impleta. ꝛ poterit peti vsq3 ibi sabinus. ¶ † Quarto queritᷣ quando 4 heres soluit genero an possit astringere ipsum ad aliquam cautionem. Et respondetur si matrimoniū erat contractū non pōt nec vt caueat heredi de implēdo conditionē vel modū quia cōditio matri. est cōpleta ꝛ modus. sc3 cōuersio in dotē ipsa solutione impletur. nec de restituendo heredi. q2 nō est fienda sibi s3 mulieri. nec cauet de restituendo mulieri. q2 maritus constante matrimonio non cogitur cauere mulieri. l. sed si cōstante. §. quoties. solu. matr. ꝛ. C. ne fide. do. dē. Sed si solutio fieret ante matrimoniū contractum debetᷣ cauere de restituendo si matrimonium cōtrahatur. ꝛ si dicatur quō fit solutio ante matrimoniū cum legatum sit conditionale. si matrimoniū cōtrahatur respōdetur ꝙ debet poni vt illud procedat ꝙ legatū erat purum. q2 constabat ꝙ volebat illi legare siue cum illo cōtrahat siue non. et sic est purum. i. respectu filie licet respectu sponsi sit conditionale ꝛ forte filia consentit ꝙ sibi soluatur. tamen cogitur. cauere ita videtur intelligere Barto. versi. quod si ante nuptias. in quo stat difficultas istius. §. quia prima facie innuit ꝙ illud legatū factū noīe dotis de quo illuc usq3 fuit locutus sit conditionale tam respectu generi q̄3 filie vt probatur in versi. nam ante nuptias. al's non procederet quod ibi dicitur. ꝙ aliquo illorū mortuo deficiat relictum si esset modale, vt no. §. eo. a testatore. ꝛ in ver. sed cum ante nup. dicitur contrarium hoc tenuerunt omnes doc. vsq3 ad Bartol. sed Bar. dicit cōtrarium ꝛ dicit ꝙ hic mutatur casus et debet poni. vt. §. dixi et text. ibi q2 pure debet exponi. i. quādo purū. quod contingit quando. §. dixi al's esset 5 conditionale respectu vtriusq3. ¶ † Quinto ꝛ vltimo queritur si maritus cōtracto matrimonio egit ꝛ succubuit an noceat mulieri vt non possit petere. ꝛ text. ponit si succubuit sui culpa nec sit soluendo vt possit restaurare mulieri. sed ratio que ponitur in decisione concludit. quod etiam si non sui vitio vel etiam si sit soluendo non noceat. qñ vtriq3 cōpetebat actio pro suo interesse. ꝛ sic erant iura diuersa. si ergo maritus egit ius suum tantum deduxerit in iudiciū non illud mulieris. ideo nō nocet mulieri ita intelligo tex. sed si deduceret etiam ius mulieris. pone exemplum si cecidit a possessione fundi dotalis. ꝛ egit rei vē. di licet dominium sit suū vere ficte reputatur mulieris. l. dote de rei vendi. tunc esset distinguendū an mulier ignorauit ipsū agere. an sciuit ꝛ passa est. vt. l. sepe. de re iudi. ꝛ not. Cy. in. d. l. dote. ꝛ per Barto. post Guil. de cu. in. l. de die. §. ij. qui satis. cog. Ex his remanent expedite omnes glo. et etiam textus. clarus. 6 ¶ † In hoc. §. restat examinare vnam questionē quā Bart. hic examinat ꝛ propter dicta sua ad que quotidie recurritur. rediꝛ. §. famosus. ꝛ est questio si puelle nondum nubili fuit relicta aliqua quantitas pro dote quando possit ipsa vel tutor eā petere an statim adita hereditate. tanq̄3 legatum sit purum. an postq̄3 nupserit an postq̄3 peruenerit ad nubilē etatē. Et ista questio habet duo puncta. primo quando fuit factum relictum ab extraneo. qui non tenebatur ad legitimā. secundo quando a patre. ꝛ istud secundū similiter habet duo puncta. primū quid iuris attento iure cōmuni. scdm ꝙ pater tenetur ad legitimā de qua debet remoueri omnis conditio ꝛ grauamen. secūdo quid iuris attentis statutis que sunt per italiam que excludunt feminam extante masculo. ꝛ hoc secundum ego subdiuido in alia 7 duo licet doc. in hoc non aduerterunt † tamen est aduertendū

scilicet qualiter statutū loquatur. s. an dicat ꝙ filia dotata extāte masculo non succedat quo casu loquitur hic Bart. quo casu non excluditur tantum propter masculū sed etiā propter dotē q2 si nō esset dotata nō excluderetur. An dicat extante masculo filia non succedat. sed si non est dotata debeat dotari. et sic excluditur propter solam existentiam masculini. etiā si data nō esset. et istam questionem in qua omnes iste questiones includuntur disputauit Ric. ma. quā disputationem refert Joan. an. in addi. spe. sup rubrica. de statu mo. ꝛ Cy. eū reprobat in multis in l. sancimus. C. de nup. quem sequitur hic Bartol. ¶ Circa primū ergo articulū quando relictū fuit factū ab extraneo questio est in videndo. An relictū sit cōditionale vel modale. quia primo casu nō posset peti ante cōtractum matrimonium. sicut nec promissio pro dote que sine dubio est conditionalis. l. tali stipula. de iure dot. ꝛ hic in glo. que incipit imo. ꝛ hec dubitatio videtur decidi in hoc. §. nā ver. ante nup. videtur probare quod sit conditionale. al's altero mortuo ante matrimonium non extingueretur legatū cuius contrariū ibi dicitur. hoc non potest contingere nisi quando conditio deficit: ꝛ erat cōditio mixta. l. in testamento. §. eodem. sed versi. sed cum ante nup. videtur expresse oppositū dicere ꝙ sit legatum purum. ꝛ sic poterit statim peti istam partem. communiter tenuerūt doct. antiqui qui fuerunt ante Barto. ad. §. ante nuptias. respondet ꝙ licet sit purū respectu conditionis. est tamē modale vel casuale. quia factū ob causam de futuro que erat finalis ꝛ ista est ratio quare soluitur si non sequatur matrimoniū sicut si foret conditionale non inciperet nec ob. l. tali stipulatione. q2 aliud in stipula. aliud in legato quasi sit fauorabilius vt hic in gl. Bar. tenet primā partē reprehēdendo Dy. ꝛ alios inquātum dicūt ꝙ defectus modi qui dicitur causa de futuro quādo est causa finalis resoluit legatum. q2 est falsum. ꝛ contra. l. si fundum. §. inst. de leg. j. vbi defectus modi contingens per casum non facit deficere relictum et tamen ibi erat modus finalis. ideo non potest stare responsio doc. in isto ver. ante nuptias. preterea si legatum esset purū resoluendum in defectum modi sponsus qui ante contractum matrimonium peteret non caueret de restituendo mulieri. sed heredi a quo recepit quia tex. in. §. ante nuptias. remanet apud heredem in defectum matrimonij. ꝛ tamē in ver. cū ante. dicit ꝙ cauet de restituendo mulieri ideo secūdū eum est necesse dicere ꝙ ibi casus mutetᷣ quia. §. qñ ēst cōditionale qd in dubio presumitᷣ ibi erat purum. q2 constabat pone exēplū vt. §. dixi qñ in oēm euen. erat relicturus mulieri siue ɔ̃heret cū illo siue non. et hoc cōstat per. l. si donaturus. de cōditione ob causam. al's nō presumitur voluisse legare nisi matrimoniū ɔ̃hatur sicut q pro mittit dotem animo donandi pro muliere. quia non p̄sumitur donare nisi matrimonium contrahatur. l. si ego. de iure dotiū in prin. Istam opi. Bartol. ego sequor ꝛ cōiter vidi eam teneri quia presupposita videtur sufficere vt petere possit qd perueneritad nubilē etatē quasi insit ista cōditio si efficietᷣ nubilis. non ista si nupserit licet secus in pmissione ꝛ de hoc videtur text. §. vbi pu. edu. debe. l. qui filium ibi puberi iam facte ꝛc. contrariū tamē sentit hic Bar. licet illū tex. non alleget ꝙ non possit petere nisi ad legitimam etatē peruenerit ꝛ vltra hoc realiter nupserit per. l. sancimus. C. de nup. illa tamen loquitur quando fuit relictum cum nupserit. nos quando fuit relictum pro dote sed Bar. sentit ꝙ tunc etiā videatᷣ relictū cū nupserit. ꝛ p hoc. j. qñ di. le. ce. l. si pupille ꝛ. l. nec semel. §. si in habitatione. Ad. l. qui filium potest responderi ꝙ sibi soluit sponte. nō autē tenebatur. 8 Item † dicit Bar. hec vera siue sit relictū certe persone pro matrimonio contrahendo cū certa persona. vt in hoc. §. siue incerta cū sit eadem ratio. quid aūt si fuit relictum incerte psone pro matrimonio cōtrahēdo cū incerta psona puta reliquit aliquis mille pro maritandis puellis queritur vtrum executores poterūt distribuere inter nondum nubiles. vide. Bal. in. d. l. sancimus Bar. in quibus dieb9. §. fi. §. e. videtur dicere ꝙ tale legatū non sit conditionale q2 semper reperiūtur puelle ad nubendū nec potest deficere per mortē earum sed tunc est conditionale: qñ certe persone. Sed posito ꝙ non sit conditionale. dubiū est an possit fieri distributio. q2 nondū venit tps nubēdi per. d. §. si in habitatione. Item dicit Bart p̄dicta p̄cedere si legauit pro dote. si autem pro ipsa maritanda tūc dicit ꝙ est purum et potest peti statim quia multe expense fiunt anteq̄3 maritentur. ꝛ pro illis videtur relictum ꝛ potest peti prestita cautione si non mariteturᷣ de restituendo. ar. d. l. quibus. §. fin. hoc non placet. quia non est verisimile ꝙ pro istis expen. legauit sed magis pro dote maxime si quātitas conueniat doti quia et dos relinquitur pro ipsa maritanda. ꝛ sic significatum verborum non repugnat. Nec solent fieri tales expense nisi primo concludatur matrimonium. posset tamen esse tam parua quantitas quod non videretur relictum pro dote sed videretur relictum pro expen

sis si in loco illo imminerent ꝛ ita al's consului. facit quod idem no. in l. lucius. de leg. ij. ¶ Circa secundum articulum quando est relictum a patre ꝛ loquimur vbi nõ sit statutũ de excludendo filias. ꝛ sic debetur legitima tũc quatenus est vltra legitimã idem esset ꝙ in extraneo. sed vsqꝫ ad quantitatẽ legitime dicendum est ꝙ sit purum qꝛ legitima pure debeꝝ reiecta omni cõditione vel tempore ꝛ credendũ est partẽ relinquere pro legitima ad quã tenetur. arg. in l. vxorem. §. pater naturalis. de leg. iij. et in oẽs cõcor. nec expedit dicere ꝙ cõditio reijciatur. quia in hoc erat dubitatio inter antiquos doc. an conditio casualis esset reijcienda. ꝛ quasi oẽs doctores tenebãt ꝙ non. qꝛ inducit pteritionẽ. sed Bar. tenet cõtrarium. in l. suus quoqꝫ. sed illud qñ apparet ꝙ cõditio fuit apposita. hic nõ apparet: nisi qꝛ reliquit pro dote vel pro ipsa maritanda ideo potius censetur voluisse apponere cõditionẽ requiritur tamẽ ꝙ relinquat iure instituti. al's nõ valeret testamentũ in aut. vt cũ de ap. co. §. aliud quoqꝫ. Item aduertendum si in alia parte testamẽti iure institutionis reliquisset legitimam vltra illam relinquendo q̄titatem pro dote legatum esset cõditionale sicut in extraneo. ¶ Circa tertium passum quid iuris attenta forma statutorũ si dicat q̄ filia dotata non succedat extante masculo. Barto. premittit ꝙ dotata dicitur illa que nondum est nupta sed ei est relictũ pro dote[a] quia sufficit ꝙ pater actum dotandi circa eam exercuerit. alle. cum no. in l. cum plures. ss. in gloss. cũ quid de admini. tuto. ꝛ plures alias. ll. ꝛ cõmunẽ vsum loquendi. ꝛ qꝛ dicimus aliquã dotatã. qñ pater cõstituit dotẽ in testamẽto ex hoc sequitur ꝙ tunc sibi vendicat locũ statutũ. vt excludaꝝ sicut si fuisset nupta: ꝛ dos data p patrẽ. Scdo premittit ꝙ cũ filia excludaꝝ a successione paterna vniuersali nõ debeꝝ sibi legitima. qꝛ legitima est pars debita ab intestato. l. parentibus. C. de inoffi. testa. sed ista nihil erat habitura ab intestato extãte masculo postq̄ erat dotata p tale relictũ facturum in codicillis. ex hoc sequitur ꝙ istud relictũ est cõditionale. sicut si esset factum ab extraneo qui nõ teneꝝ ad legitimã ꝛ sic anqꝫ nubat nõ põt peti ꝛ si decedat nõ trãsmittit. ꝛ de hoc millies fui interrogatus. Ric. malũ. dixit c̃riũ qꝛ statutũ nõ põt auferre legitimã directo vel indirecto. qꝛ debeꝝ de iure naturali sicut alimẽta: dicit tñ ꝙ bene potest minuere de quo etiã per Dy. in c. indultũ. de re. iu. Cy. et Bar. contra. nã si potest minuere ergo tollere. qꝛ si nõ posset tollere nec minuere ꝓbatur. in l. q̄ de bonis. §. fi. ad. l. fal. lꝫ illam non allegent ꝛ si posset minuere in quãtitate posset etiã in tpe. ꝛ in causa ꝛ sic posset facere relictũ conditionale. qꝛ tũc minuiꝝ in causa ꝛ in tpe concludũt ꝙ subsistente causa legitima puta propter existentiam masculorũ fauore agnationis statutũ posset legitimam in totum tollere. ꝛ sic tale relictum erit cõditionale. Aduerte tu diligenter. qꝛ Bartol. videtur in dictis suis contrarius. quia vult ꝙ relictũ sit cõditionale. ꝛ vult ꝙ propter ipsum dicatur dotata. ꝛ excludatur a statuto. certe si est conditionale non est dotata antequam conditio veniat argumento. in l. cedere diem. de ver. signi. sicut institutus sub cõditione non dicitur institutus. Et tanquam preteritus olim dicebat testamentum nullum. l. suus quoqꝫ. de here. insti. si ita est ergo non excluditur tanquam dotata ꝛ per cõsequens sibi debeꝝ legitima q̄ videtur pure relinquenda ꝛ ista sunt cõtraria ꝙ sit purũ vel cõditionale. preterea resultaret incõueniens qꝛ statutũ excludit ꝓpter dotem. ꝛ sic vult quod dotem habeat argu. in l. qui habebat de here. insti. ꝛ tũc põt cõtingere ꝙ non habebit si decedat ante vel non vult nubere. sed continentiã seruare. ꝛ tamen erit exclusa a successione. Bal. in l. sancimus. preallegata vidit hoc dubiũ. ꝛ cespitat in solutione nec aliquid boni dicit. Ego pluries consultus taliter distingui. si statutum dicat quod extante masculo filia nõ succedat sed dꝫ dotari. ꝛ tũc ꝓcedat opi. Bar. qꝛ nõ excludiꝝ nisi propter existentiã masculi ꝛ quod subditur. ꝛ debeat dotari debet intelligi si maritabitur al's dotatio non est necessaria. et tunc filie non debetur legitima. nam ab intestato nõ succederet cum masculo. etiam si pater nihil reliquisset pro dote. ergo nec legitima debetur. si ergo tunc pater reliquit pro dote[b] non censetur relinquere pro legitima que non debetur: sed tanqꝫ extraneus presumitur ꝙ velit ꝙ dotem habeat qñ eam habuisset. si non reliquisset. s. cum maritabitur. Si autem loquatur vt ponit Bartol. quod filia dotata non succedat cum masculo tũc Bart. bene dicit verum. quia imo relictum est purum al's non diceretur dotata. ꝛ sic non esset exclusa a statuto. ꝛ tũc potest peti ꝛ ad heredem transmitti. tene menti. quia hanc distinctionem nullus facit ꝛ est ipsa veritas. 9 † Quid si pater simpliciter relinquat puelle nubili vel aliter. dicit Bar. in l. quod autem de iure dot. per illum tex. cum glos. ꝙ attenta qualitate persone censetur reliquisse pro dote quod perpetuo tene menti. Item quid si filia non vult recipere dotem a fratre vt possit cum eo succedere. ꝛ non excludatur a statuto. Bald. in l. fi. C. de pac. tangit ꝛ

a ¶ Relictũ pro dote. Adde eundẽ Pau. de ca. in cõsi. cxcvij. in antiquis incip. in puncto queritur col. j.

b ¶ Reliquit pro dote. Et q̄ tale relictum nõ succedat loco legitime. adde alex. de imo. qui refert ꝛ sequitur Paul. hic in cõsi. lxxix. col. iij. ver. si preterea statutum. in quinto volu.

c ¶ Delate successionis. adde alex. de Imol. qui dicit hanc opi. cõmunem et allegat Pau. hic in consil. xciiij. col. pe. in fi. in tertio volu.

dicit ꝙ sufficit fratri dotem illi offerre. ꝛ eam a successione excludere. quia non potest filia sibi auferre beneficium statuti. et ista questio procedit si statutũ dicit ꝙ non succedat. sed debeat dotari: sed si dicit quod dotata non succedat: tunc aut fuit sibi relictum a patre pro dote ꝛ idem. aut sibi nihil fuit relictum tũc quia non reperitur dotata tempore quo defertur successio non habet locum statutum. quia debet intelligi de dotata tempore delate[c] successionis cum qualitas iuncta verbo ꝛc. l. in delictis §. si extraneus. de noxa. et. l. titius. de testa. mili. et succedet cum 10 masculo non obstante oblatione masculi. † quid econtra si petat dotem non tamen vult nubere. sed in domo continentiam seruare masculus dicit se non teneri ad dotem nisi nubat. Bal. mouet istud dubium. in l. pac. C. de colla. ꝛ dicit quod est sibi soluenda. Istud procedit si pater sibi reliquit qꝛ est purum vt supra dixi. quando statutum excludit filiam dotatam sed si simpliciter ꝛ mandat eam dotari tunc non debet dotari nisi nubat. ꝛ relictum sibi factum similiter non deberetur nisi nuberet ita limito dictum Bald. Item quid si masculus non vult sororem excludere nec a successione eam dotare. sed eam admittere ꝛ ꝙ dotet se de sua parte. quia forte hereditas est modica ꝛ scdm qualitatem persone non esset sufficiens pars sua. Bald. tangit in l. maximũ vitiũ. ꝛ tenet ꝙ masculus possit hoc facere. qꝛ statutũ est factũ ius fauore cui potest renũtiare maxime dicto casu quãdo plus inferret incommodi q̄ cõmodi ꝛ puto ꝙ verũ dicat et ad illã questionẽ an legitima possit diminui vel tolli: ꝛ an exclusio a successione legitima: vide quod no. idem Bald. in l. cum lege. de epi. ꝛ cle. in autẽ. quod ante. ꝛ in l. si queqꝫ. eo. ti.

1 Cum tale.

¶ † Licet cõditio negatiua possit impleri viuo legatario: si tamen no n sine expectatione tristis euentus locus est cautioni mutiane. h. d. secus si sine expectatione tristis euentus: quia expectaretur quod impletur. ꝛ primo nõ posset legatum peti: licet cautionem offerret. s. proximo. §. ꝛ no. tex. cum glo. ꝙ ista conditio si nũqꝫ decesserit a liberis nõ reijcietur nec ex eo quod infringatur libertas eius. ss. l. proxima. §. secundo. quia hic concernit vtilitatem liberorum ibi nullius: vt ibi dixi. nec ex eo quod inducat viduitatem: quia potest nubere: ꝛ tamen a liberis nõ discedere secus si dixisset si nubendo a liberis non discesserit. ss. eo. sed si hoc. §. fi.

2 ¶ Heres grauatus de restituendo post eius mortem: tenetur reddere rationem de gestis in eius vita: ꝛ an veniat dolus vel leuis culpa.

Heres ꝙ ad instantiam fideicõmissarij teneatur facere inuentarium: vt adueniente cõditione sciatur que bona erãt in hereditate: ꝛ que deficiant ꝛ vt sic heres heredis teneaꝝ de mala administratione. ꝛ quid in legatarijs. ꝛ nu. 3.

3 Si non conficiat inuentarium: an tunc prohibeatur detrahi trebellianica sicut in falcidia.

1 Titius heredem meum.

¶ † Si cõditio negatiua põt impleri viuẽte legatario: sine expectatione tristis euentus non potest impleri per cautionem mutianam: sed expectatur quod vere impleatur. Item dictio ne si apponatur ei q̄ venit implendum ante quesitum emolumentum facit conditionẽ: sed si post quesitum facit modum. Item liberatio a reddendis rationibus pro administratione futura vel pterita in vltimis voluntatibus non includit dolum sed culpam tantũ. h. d. vsqꝫ ad. §. rescripto. ꝛ prẽmitte ꝙ pro fideicõ. cõditionali vel in diem potest peti cautio ex ti. vt leg. no. caue. Itẽ ꝙ emanauit constitutio imperialis vt testator possit illam cautionem remittere. C. vt in pos. leg. l. scire. Dicitur ergo hic quod etiam anteqꝫ illa constitutio esset facta si relictum erat fideicõmissũ sub cõditione si illa cautio non fuerit petita nõ erat locus cautioni mutiane qꝛ hec conditio poterat impleri viuo legatario si cõtingeret heredẽ grauatum primo mori: ꝛ expectare mortẽ eius nõ erat triste legatario: qꝛ erat penitus extraneus multo fortius post illam consti. nõ est locus cautioni: qꝛ testator illam conditionem apponendo censetur cautionem remisisse. l. a nia. §. fi. j. e. ꝛ valet remissio dicta. l. scire. ꝛ sic est duplex ratio hic quare non est locus dicte cautioni. primo quia cẽsetur remissa. secũdo qꝛ ꝛ si nõ esset remissa poterat impleri viuo legatario. Certe est tertia ratio que videꝝ fortior: qꝛ fideicõ. fuit relictum sub duplici conditione. s. illa de qua. ss. Item post mortẽ heredis ꝛ sic sub cõditione si legatarius superuiuat. cũ ergo fideicõmissum suspẽdatur per istam conditionem affirmatiuã propter illam negatiuã nõ cauetur: qꝛ nõ sufficit illam impleri: nisi alia impleatur. l. si heredi plures. de condi. insti. ꝛ est casus. j. e. a. l. a nia. §. mutiana. et miror ꝙ iurisco n. laborauerit hic ad ostendendum ꝙ non est locus cautioni mutiane ꝓpter duas rationes precedẽtes ex quo subest ista tertia ratio. ¶ In tex. ibi: non interponende cautionis. s.

nis.s.inquantū dixit ne satis rc.nam satisdatio legatorum petitur ante quesitū emolumentum legati vel fideicōmissi:vt adueniente soluatur. ¶ In tex.ibi:modus adhibitus.s.inquantum dixit neue ratio exigitur:nā ratio administrationis pro tempore quo heres grauatus restituere dixit petitur post quesitum emolumentū.s.post mortē grauati.Et post restitutionem fideicōmissi:r sic illa verba q̄tū ad hoc faciunt modum nō conditionem. ¶ †Not.ergo q heres grauatus de restituēdo post eius mortē tenet reddere rationem de gestis in eius vita.quid autem veniat in hoc an dolus vel leuis culpa.dic vt.s.de leg.i.l.si seruus.§.cū quid.r.l.mulier.§.sed cū.cuȝ precedenti.j.ad treb.Ex hoc dicunt doc.q heres ad instantiā fideicommissarij tenetur facere inuentarium vt adueniente conditione sciatur que bona erant in hereditate:r que deficiant adueniente condictione:vt sic heres heredis teneatur de mala administratione r habui hoc anno de facto:quia cum quidam fideicōmis.ad quē testator voluit sua bona peruenire si filij decederent sine liberis volebat q tutor filiorū faceret inuētariū in quo omnia describerentur:r ipse volebat habere copiam:qr erant multa mobilia ne dissiparentur r vt adueniente conditione si erant dissipata peterentur ab heredibus eorū.Dicebatur cōtrariuȝ q lȝ heres si vult nē teneatur vltra vires:r vt possit trahere treb.possit inuentarium conficere.l.fi.C.de iure delibe.non tamē reperit lex que cōpellat ipsum ad hoc:r maxime nō videbat q posset compelli facere ad vtilitatem alterius:qr lex illa emanauit ad vtilitatem heredis.contrarium consului. allegaui istum text. vbi doctores videntur hoc terminare:qr hic dicitur q tenetur reddere rationem:ergo conficere inuentarium qd est caput rationum.argu.l.j.§.officio.de tutel.r ratio.distrahen.sicut r tutor.l.tutor qui repertorium.de admi.tuto.sed aduerte qr in hoc inuentario quod non fit ad commodum heredis.r de quo loquitur.l.fin.non sunt necessarie solēnitates illius legis:sȝ sufficit q fiat eo modo quo tutor tenetur. Ex hoc sequitur q testator pōt remittere si vult sicut r tutor.l.fi.arbi.tu.C.non sic posset remittere confectionē inuentarij:de quo.in.l.fi. vt sic si non fit factum non teneatur heres vltra vires saltem creditoribus quia non potest illis preiudicare. †Ideȝ videtur in legatarijs quia fauore publico fuit inductum ad obuiandū ne heres bona surripiat vel occultet.videtur etiam ex predictis q si heres non conficit cum teneatur ad instantiam fideicommissarij vniuersalis nō possit detrahere trebel.sicut nec fal.scdm Baldum Sed scdm q dixi cū hic nō loquatur de illo inuentario:de quo in.l.fin.non videtur q patiatur illam penam:qr text.in aut.de heredi.r fal.que imponit illam penaȝ in falcidia loquitur in inuentario de quo illa.l.fina.not.r tene mēti predicta. ¶ In text. ibi:ibidemq̧ supra quando fuit remissa ratio administrationis future:qr tempore testamenti heres nō administrauerat sȝ sperabat administrare:hic quando per preterita:r sic no. vnuȝ quod videtur contra cōmunem opi.Dy.et aliorū qui dicūt qd l.quidaȝ decedens.de admi.tuto.cū similibus in quib⁹ dicit q quando relinquitur liberatio a reddendis rationib⁹ censet relicta de culpa nō de dolo locum habēt in administratione preterita non in futura:qr pro futura etiam culpa non videtur remissa ne detur materia negligendi.qd videtur cōtra istum tex. in ver.precedenti.vbi administratio erat de futuro:r sic ponuntur ad paria isti duo casus:tene menti:qr doc.ibi non allegant. ¶ In glo.que incipit satisdat.ibi non inuenio iure nouo.s.qd habeat cauere sub.scdm Dy.q nec etiaȝ inuenitur phibitū nisi qū frater fratri vel pater filijs rogatus est restituere.l.iubemus.in prin.ad trebel.ergo in alijs remanet correctus titulus vt leg.no.ca.j.ad muni.l.j.§.fi.r ita no.in illa.l.cū archimedoram. Item dicit Dy.sup ista glo.heredē rogatū teneri facere inuentarium.allegat.l.aristo.s.de iure deliberan.

Rescriptum est condi.

¶ †Conditio nuptiarū collata in arbitriū tertij reijcit sicut cōditio viduitatis:qr pōt per indirectum inducere viduitatem. Item defectus conditionis que a iure reijcitur legatum non facit deficere:dic vt.s.de leg.j.l.turpia.§.j.r quod ibi dixi. ¶ In fi gloss. ibi:respondeo forte valet.tu dic contra scdm doc.qr non refert apponatur cōditioni substantie vel resolutioni.s.eo. quibus.§.quidā titio. Item per casum.in.l.quoties.s.eo.

Meuie si non.

¶ †Si cū cōditione de non nubēdo adijciat tēpus mortis taȝ conditio q̄ tempus reijcitur:secus si adijciatur aliud tempus qr tunc reijcitur conditio r non tempus. Rationem diuersitatis dic in glo.qr primo casu potius censetur adiectum tempus ad explenduȝ conditionē negatiuā.qr vere non implet vsq̧ ad mortem:ideo reiecta conditione q̄ est principalis reijcitur tempus.secundo casu non censetur positum ad illum finem sed ad differendam solutionem vsq̧ ad illud tēpus posito q conditio impleta reijcitur sicut alia conditio.j.eodēm. auia.§.mutiana. ¶ In gloss.magna ante finem ibi propter publicam vtilitateȝ scdm istā opi.etiā si apparet de intētione testatoris q noluit tēpus mortis apponere ad finē cōditionis explende:sed differende solutionis adhuc reijceret tps tāq̄ sit ꝯ publicā vtilitatem quod nō est verū:nā si nō esset apposita cōditio si nō nupserit r legatū esset collatū in tps mortis mulieris nō reijceretur tps:r hoc est clarissimū.ergo idē si fuit apposita r tps nō fuit appositum ad finem conditionis explende cum sit eadem ratio.

☞ Aliud est ratio aliud causa.

Legato falsam.

¶ †Falsa causa nō vitiat legatū nisi legato cohereat vel probet testatorē nō fuisse aliter relicturū.h.d.adde tertium casum vel nisi fuerit conditionaliter apposita:vt.s.eo.l.demonstratio.§.qd autē iuris.q̄ oīa declara vt ibi dixi. Et hoc in causa de pterito q̄ est pprie causa:sed de futuro est potius modus qui si nō implet resoluit.l.quibus diebus.§.fi.s.e.pcedit hic.§. quando falsa causa per errorem fuit expressa.si autem scienter etiam coheret legato non vitiaret.l.j.C.de fal.cau.vt lego tibi. c.qr tibi teneor.vel lego liberationē:qr mihi teneris:r tunc dicitur coherere:qr si vera esset tenerer liberare.gl.dicit idē in ratione.l.sȝ aduerte.†aliud est ratio aliud causa.causa est que impellit aliquem ad aliquid faciendum:sed ratio est quam cū facis adijcis:r exprimis prima.s.cā:lȝ sit falsa sicut non vitiat legatum:ita nec vitiatur lex:vnde licet esset falsum quod dicitur de calphurnia q dederit cām edicto:nihilominus edictū non vitiaretur:similiter licet esset veruȝ qd dicit de illa gregoria de qua in aut.de resti.r ea que pa.q dederit causam illi l.nihilominus non vitiaret illa lex:sed in rōne que adijcitur a faciente qñcūq̧ cessat:cessat etiā lex.l.adigere.§.q̄uis.de iure patro.q̄ etiam dispositio testatoris.l.cum pater.§.dulcissimus.de le.ij. secundum Bar.r bene.r sic non est differentia inter legē r dispositionē testatoris.sed inter causam r rationem.

Falsam conditionem.

¶ †Conditio de futuro que fundat sup aliquo de preterito vel presenti:qd est falsum tāq̄ impossibilis reijcitur:secus si nō erat falsum tpe testamēti sed facto testatoris efficiat falsum:qr dr defecta cōditio r legatum deficit.h.d.Et reputo satis notabilē istū.§.maxime in vltimo dicto:qr si testator legat alicui sub cōditione:puta si soluerit tali vel capellam fabricauerit:r testator viuens soluat censeatur legatum reuocasse:qr fecit conditionem deficere:pro hoc facit: qr si hoc onus adiectū p viā modi testator reuocaret censeretur reuocasse legatum.l.filio.§.matri.de adi.lega.r.l.alūne.§.seia. eo.titu.eodē modo si p viā cōditionis explēdo cōditionē videt legatum adimere vt hic tene mēti.aliqñ habet pro impleta qñ facto testatoris effecta est impossibilis:vt no.per Dy.r Bart. in.l.miles.§.fi.de adul. ¶ In tex.ibi:falsam cōditionem.i.fundatam sup falso. ¶ In text.ibi:qd debeo.r sic non expressi q̄titatē:r sic nō apparet qd debeat r quid sit sibi soluendū reddit cōditio impossibilis:r sic reijcitur.s.e obtinuit.quid si expressi q̄titateȝ lego decē in quib⁹ teneor r tū nō teneor:pōt dici cōtrarium q nō dicat impossibilis:imo sit implēda:qr falsa demonstratio sicut nō vitiat dispositionē:ita nec cōditionem si constat de corpore vel q̄titate q̄ est soluēda gratia cōditionis implēde. ¶ Opponitur nūc q ista cōditio tāq̄ falsa vitiat r legatū.l.cuȝ in secūdo.de iniu.testa.Sol.ibi:qñ conditio est de preterito vel presenti vt lego si titius est vel fuit cōsul.q̄ est proprie falsa si nō est vel fuit r statim vitiat:sed hic fuit de futuro.s.si soluerit licet dependeat ex aliquo presenti:quod est falsum:vnde non dicitur propterea falsa:sed impossibilis:ideo vitiatur r nō vitiatur:et hoc voluit glo.in effectu.

☞ Verba non debent operari contrarium eius ad quod inducta sunt.

Si sunt plata ad augmentū nō debēt operari diminutionem.

Falsam legati.

¶ †Verba plata causa minuendi legatū nō important augmētum nec legatū inducūt.h.d.r semp allegatur† q verba nō debent operari ꝯrīū eius ad qd inducta sunt r ecōtra si sunt plata ad augmentū nō debēt operari diminu.l.fi.circa medium de agē.in reb⁹.li.xij.r.l.iij.§.fi emancipatus.de contratab.ibi: non enim rc.r.l lucius. de ali.lega.r.l.fi mācipa.de fun.instru. ¶ No.q licet falsa demōstratio nō vitiet legatū:nec etiā ipsuȝ inducit si nō apparet fuisse factū sȝ opponit q īducat de.l.deniq̧.§.interdū de pec.le. Solutio si grauarem te vt ex.c.q̄ tibi legaui dares titio quinquaginta:tūc qr istud grauamē nō pōt tenere nisi aliquid sit tibi relictū saltē illa quinquagita vident relicta vt ibi.qd no.in.l.alio.de ali.r ciba.lega.sed si non grauo te sed heredē meū:tunc qr grauamen pōt stare in personam here

dis absq; hoc q inducatur legatum in personam tuam non: in ducitur. iste est casus hic secundum Bar. et bene.

2 Cautio mutiana nō prestatur nisi pro tali cōditione negatiua: que non posset perfecte impleri quousq; legatarius viuat secus si possibile est eam impleri eo viuente dummodo sine expectatione tristis euentus.

3 Non est imputandum alicui si crediderit cui erat verisimiliter credendū. lz remāserit deceptus: et quid si fuit minus credulus.

4 Ei qui fecit quod potuit: et nihil omisit de contingentibus: nihil potest imputari.

1 Titio fundus. ¶ † Lex ista idez dicit qd lex cuz sub hac. s. e. Addit tñ duo que sunt in ver. sed si cautio. et in ver. si tñ titius. et in illo versi. sed si cautio. et casus de eo qd dixi. in. d. l. si sub hac. q heres liberatur cedēdo actionē cōtra primū legatarium. h. d. ¶ † In tex. ibi: que morte legatariorum finiuntur. no. q cautio mutiana non prestatur nisi pro tali conditione negatiua que non possit perfecte impleri quousq; legatarius viuat: secus si possibile est eam impleri eo viuēte. s. l. proxi. §. j. dūmodo sine expectatione tristis euentus: alīs secus vt in prin. l. ¶ In tex. ibi: ei dedit. Bal. no. istud verbū qd importat. i. dominiū trāstulit: lz cōtra nonne erat translatū ipso iure prestita cautione mutiana per quā legatū fuit purificatū: et ista cōparant: vt no. in aut. de sanc. epis. §. sed hoc presenti. dicit Bal. q nō: qr pcederet si cōditio vere impleret: lz hic implet ficte: vñ nō operat dñij trāsla. ac si esset pure: lz facit vt oriatur actio personalis ex testamēto et transferat dominiū traditione secuta: qd est no. scdm eū posset dicit ɔtrariū cū ista fictio idē operet qd veritas quantum ad id qd fuit relictū sub hac conditione. l. mutiane. s. eo. lz nō quantum ad partem cōiuncti vt sibi possit accrescere. j. l. proxi. et tex. potest exponi dedit. i. tradidit. s. eo. meuius. ¶ In tex. ibi: vtili actione. i. efficaci scdm glo. Naz datur actio ex testamento cōtra heredē qui fuit grauatus vtriq; legatario tam primo q secundo habet etiā rei ven. ɔtra primū legatariū scdm gl. et sic dominiū ipso iure transfert in secundum adueniente cōditione translationis facte in secundum pōt etiā dici q debet vtilis ex stipulatione interposita per heredem etiā anteq cedatur in subsidiū si non est heres qui cedat. l. j. in fine. de instito. et dabitur cōtra legatariū et fideiussores eius sed si est heres aget contra eū vt agat et recuperet fundus et sibi

3 tradat. l. si sic. §. fi. de leg. j. ¶ † In tex. ibi: defecerit. gloss. intelligit: qr nō fuit pstita: lz diligēter fuerit petita: sed tūc nō debuit dare: et si dedit fuit in dolo. l. dolo. ad legē fal. et sic non liberaretur actionē cedēdo cuius contrariū statim sequitur pter hoc glo. dicit tenendo suū intellectū dicit q titius non cauerat nec fideius. dederat sed pmiserat dare: sed qr erat fidedignus heres sibi tradidit vnde excusatur a dolo: que glo. semp allegat: quod nō est imputandū alicui si crediderit cui erat verisimiliter credēdū: licet remāserit deceptus: et sic limitatur regula de qua. in l. j. de eo per quem fac. est. vbi dr q imputat alicui si fuit nimis credulus. fallit in casu huius glo. facit. l. si quis affirmauerit. de dolo: sed reiectis istis lz sint bone: potes exponere scdz doc. q imo fuit prestita et dati fideius. sed postea titius et fideius. fuerunt facti nō soluendo sed fundus erat per eos alienatus. et peruenit ad manus potentis a quo non poterat euelli: vñ videbat q heres teneret secūdo legatario ad estima. quasi iste casus sibi imputetur. cōtrariū dr p ratione que sequit: qr sibi nihil po-

4 test obijci ex quo a principio fuit diligens. ¶ † No. ergo q ei q fecit qd potuit: et nihil omisit de cōtingentibus nihil pōt imputari. facit. l. si ea. C. de his quibus vt indignis. ¶ In tex. ibi: cuz in asiam venisset. sic extitit cōditio trāslationis facte in semproniū: merito decedens trāsmittit: secus si primo decessisset.

2 In hereditate lz quis veniat de iure speciali et ɔ voluntatem defuncti ad partē suam: nihilominus hz ius accrescendi.

3 Legatarius minor si repudiauit partē suā legati postea restituitur ad eandē q sibi accrescat portio coniuncti deficiens.

4 Si ex forma statuti extāte masculo nō succedit femina: et vnus vnus puta ex duobus masculis repudiat partē suam: an accrescet in totum alteri masculo.

1 Mulieri et titio. ¶ † Ei qui admittit ad partē suaz de iure speciali cōtra voluntatem defuncti portio cōiuncti deficiens non accrescit. h. d. ista singularis lex: que forte non est alibi. et Bar. in. l. re coniuncti. facit de ea magnum festum. intellige tñ duobus cōcurrentibus vt dixi q admittat de iure speciali et contra volūtatem. si aūt scdm voluntatē iure speciali esset distinguendum an admitteret cōtra eū qui venit de iure cōmuni et haberet ius accrescen. l. fi. §. fin. de lega. pres. Aut contra illum qui venit de iure speciali: et non haberet ius

2 accre. e. l. §. fi. et l. iij. §. sed si cōiunctim. eo. ti. † Item predicta in legatis non in hereditate in qua licet quis veniat de iure speciali et contra voluntatem defuncti ad partem suam: nihilominus habet ius accrescendi. l. si duobus. de contratabu. et de coniung. cum eman. liber. l. j. §. si quis ex nepotibus. ¶ In tex. ibi: si non nupserit. videt q ista conditio cōcerneret tantum personam mulieris cū respiciat factum eius. Sed contrarium est. ex quo fuit apposita post expressionem et nominationē vtriusq; legatarij: quod no. secus si post nominationē mulieris: et ante nominationē titij: ita loquit. l. fi. §. seio. de leg. ij. allegata pro contrario in glo. super verbo: partē. ¶ In tex. ibi: qdiu titius viueret et in eodē statu erit. hoc ideo videtur dicere: qr non debet esse deterioris cōditionis ista mulier q si conditionē impleuisset: sed si impleuisset: et sic titius fuisset admissus ad ptez vsufr. et postea decederet vel capite minutus esset. portio sua accresceret mulieri. ergo et nūc accresceret non impleta cōditione: et satis est q priuetur iure accrescēdi titio viuēte et capite non diminuto: qr tunc admittit ad partē suā cum damno et iniuria titij: qr nubendo facit deficere legatū titij: sed si titius esset mortuus vel capite minutus nullā iniuriā faceret mulieri. sed mors sua et capitis diminutio. glo. tamen videtur velle q etiam hoc casu portio titij nō accrescat mulieri: qr tunc accrescit quod finit: sed non finitur quod non incepit mihi videtur primā pars verior: qr tex. non sine mysterio sic locutus est: et lz in vsuf. sit hic speciale q post emolumentum quesitum et finitum locum habeat ius accrescendi. l. j. §. interdum. de vsufruc. accresen. non tollit propterea quia habeat locum ante quesitum emolumentum deficiente parte coniuncti: quia si hoc est in relicto proprietatis fortius relicto vsufru. noto ergo q cōditio ista que censetur apposita vtriq; lz reijciatur in personā mulieris: non tamen reijcit in personam titij: qr cessat ratio que est in personam mulieris nisi sit cōiuncta. ita q sit presumptio q mulier non nuberet sine eius voluntate: qr reijceretur in personam vtriusq; vt in prima gloss. In text. ibi: partem sub. dūtaxat. et dic suam non titij: licet defectam propter defectum conditionis. remanebit ergo illa penes heredem ¶ In tex. ibi tantum enim probat q nō debeat habere nisi partem suam: qr non debet esse melioris conditionis nubendo q si non nuberet lz tunc nō haberet nisi partem suam: alteraz haberet titius: ergo nec nunc licet titius suā non habeat cum titio faciat damnum et iniuriaz: vt. s. dixi. Est et alia ratio quoniam admittitur de iure speciali non impleta conditione: et contra voluntatem defuncti ex quadam dispensatione: et sic no. et ad hoc allegat quod dispensationes sunt stri-

3 cti iuris. facit. c. primū. de filijs presby. in. vj. † Ex predictis respōdetur ad questionē. si legatarius minor repudiauit partem suam legati postea restituitur ad eandem: an sibi accrescat portio coniuncti deficiens. videtur q non: qr venit de iure speciali contrarium est: quia saltez veni scdm voluntatem defuncti: et sic non habet locum ista lex per illam. l. filium. §. fi. de leg. prestan.

4 Item † pone ex forma statuti extante masculo non succedit femina. extant duo masculi qui habēt totū. et sic auferunt femine tertiam quam erat habitura de iure communi. vnus ex masculis repudiat partē suam: an accrescet in totum alteri masculo dixit. Dy. q non: qr non venit de iure communi nisi ad tertiaz quatenus habet vltra ex forma statuti habet de iure speciali et in preiudicium femine. contrarium est verum: quia hoc non nocet in hereditate: vt. s. dixi: nec potest accrescere femine que nihil habet ex persona sua. Et portio non accrescit nisi ei qui habet portionem. l. si tota. de acquiren. here. ¶ In glos. fi. ibi non potest videri amittere sed quid ad rumbum ista ratio cum ius accrescen. locum habeat non solum in parte acquisita et defecta sed etiam in nunq quesita: vt in pro non scripta. ¶ In glo ibi: dispensatur. no. verbū quia in iure ciuili raro reperitur licet in iure canonico in multis locis habeatur. ¶ In gloss. ibi: ex sic not. hec distinctio est satis clara: tamen quodlibet membrum eget supple. et primum supple per ea que habentur. s. eod. sed si hic. cum. l. sequen. secundū supple per. l. heres meus. §. fi. j. codē Non sunt alia.

Dies incertus. ¶ Declara istam legem vt dixi. s. eodem. l. j.

Fideicommissum. ¶ Declara istā legez vt dixi. s. de leg. ij. si ita quis. §. fina.

2 Conditio apposita in legato precedente an censeatur repetita in institutione vel substitutione facta de eodem.

3 Conditio adiecta in institutione quando non censeatur repetita in legato facto eidem.

1 Alia que. ¶ † Conditio adiecta in institutione censetur repetita in legato facto eidem. idem in libertate data in institutione vt censeatur repetita

tur repetita in legato etiã facto in defec. institutionis. hoc. dicit.
2 Quid † e cõtra an conditio apposita in legato precedēte censea-
tur repetita in institutione vel substitutione vulgari facta de
eodem: videtur casus ꝙ sic. in. l. latinus largus. de leg. ij. tamē
ibi loquitur in fideicõmissario vniuersali: ⁊ sic facto ĩ eadē par
te hereditatis in qua fuit facta substitutio: sed si esset legatum
particulare non esset ratio quare magis censeretur repetita in
institutione ꝙ̃ alio legato particulari in quo non censetur repe
tita nisi virtute alicuius dictionis hoc amplius: quo casu dic
per Bartol. in. l. si tibi pure. de leg. iij. vel dictionis. Item quo
casu dic vt. l. in repetendis. de leg. iij. vel copule. ⁊ quo casu dic
vt. l. seia. §. caio. de fun. instruc. et probatur hic quod non censea
3 tur repetita. in. l. qui fundum. de contrahen. emp. † Limita hanc
legem tribus modis. primo nisi esset conditio cuius repetitio
vitiaret legatum. l. si quis a filio. de leg. j. ⁊ not. in. l. cum seruus
de condi. insti. Alia limitatio est quando institutio conditiona-
lis precedit: ⁊ legatū simplex sequitur si legatū simplex prece-
deret. l. filiū. qñ di. le. ce. ⁊ ibi est glo. ordi. Sed reuera ibi institu-
tio precedebat ⁊ post institutionē ⁊ legatum simpliciter factum
fuit adiecta conditio ad institu. merito non censetur adiecta le
gato: qꝛ satis apparet de mente defuncti ꝙ voluit adijcere insti
tutioni dūtaxat glo. tñ que est ibi: vera est in se. qꝛ maioris vir-
tutis aliquid est respectu sequentiū vt influat in illa ꝙ̃ ecõuer-
so vt influat in precedentia: vt no. in. l. quisquis. de leg. iij. Alia
limitatio est quando fieret ab eodem gradu: secus si a diuersis
l. ab oibus. §. cū quidā. de leg. j. Itē hanc legē intellige ꝙ cõdi-
tio posita in institutione censeatur repetita in legato facto eidē
etiã si non sit apposita dictio repetitiua. hoc amplius qñ in ea-
dem voluntate fuit facta institutio ⁊ legatum. s. e. qui duos. sed
quādo ĩ codicillis requiritur dictio hoc amplius. ⁊ ita fuit hic.
Item ista lex videt̃ locum habere nõ solū in legato nõ facto in
defec. institutionis: sed etiā in facto in illius defectū. casus est in
d. l. cum seruus. sed videt̃ extraneū: qꝛ cū defectus cõditionis fa
ciat deficere institutionem nõ deberet facere deficere legatū fa-
ctū in eius defectū: sed magis purificarē. vnde mihi semp fuit
visa extranea decisiõ illius legis: dic vt ibi per Bar. Item ha-
bet locum ista lex non solum in conditione emancipati: de qua
plurimum loquuntur leges de hoc tractantes: imo in qualibet
conditione text. est in. l. fin. §. fi. de doli excep. nec est curādū qd
fiant in diuersis orationibus: licet in legatis quādo inducitur
repetitio virtute dictionis itē. vel copule ⁊. distinguat̃ an fiant
in eadem oratione vel diuersis: vt no. per. Bartol. in dicta. l. re-
petendis. ⁊ dicto. §. caio. non sic quādo inducitur per dictionē
hoc amplius. iuxta not. in. l. si tibi pure. ¶ Gloss. opponit de. l.
iulius paulus. s. e. ⁊ non bene soluit: sed dic ꝙ loquitur hic: an
cõditio apposita in relicto facto vni cēseatur repetita in alio re
licto facto eidem per eundem: quo casu dic vt. s. dixi. ibi loqui-
tur in cõditione apposita vni persone censeatur repetita in aliā
personam: quo casu etiam loquitur. l. mulieri ⁊ titio. s. eo. ⁊ teti-
gi. s. eo. ti. l. que conditio.

1 **Mutiana cautio.** ¶ † Ratio huius. §. est quia quando sunt plura
impedimenta non sufficit remouere vnum vt posset quis intē-
tum suum consequi. l. ⁊ si non lex. de heredi. insti. l. liberorum. §.
notantur. de infami.

1 **Pater ex hereditate.** ¶ † Cõditio si nõ nupserit spernit̃
in extraneo de restituendo mulieri grauato: sed in non graua-
to expectatur quod impleatur: nec impletur per cautionē mu
tianam. hoc dicit.

2 ☞ Non sufficit de facto fieri vt censeatur cõditio pro defecta.
An sufficiat de facto fieri ad euitandum penam.

1 **Quocumqꝫ iudicio.** ¶ † Cõditio apposita administratio-
ni tutele non reddit datione tutele conditionalem: sed restrin-
gitur ex mente defuncti ad certum quid ⁊ cautio legatorū pos
sit remitti per testatorem censetur remissa qualitercumqꝫ appa
reat de intentione quod noluit prestari etiā si per indicia ⁊ ver
ba conditionalia ⁊ censetur remissa si fuit relictum sub condi-
2 tione si non petatur dicta cautio. hoc dicit. ⁊ no. circa finem † ꝙ
non sufficit de facto fieri vt censeatur conditio pro defecta: sed
bene sufficit vt habeatur pro impleta si non potest de iure im-
pleri non potest. l. meuius. s. eo. ⁊. l. mulier. de condi. insti. an au
tem sufficit de facto fieri ad euitandum penam. vide Bartol. in
l. vbi pact. C. de transac. ⁊. l. quidam cum filium. de verb. obli. ⁊
no. in. l. ea quidem. si man. ita fue. alie.

1 **Cum pupillus.** ¶ † Opponitur cõtra hanc legē inquan
tū dicit ꝙ cõditio habet̃ pro impleta si stat p pupil-
lum. ꝯ qꝛ pupillus põt licite recusare conditio. dādi
sine tuto. autoritate in eius persona non potest impleri: ⁊ si si-
bi daret̃ nõ diceretur cõditio impleta. l. si seruus decem. in fi. de
solu. ergo si stat per eum nõ debet haberi pro impleta. propter
hoc glo. intelligit inquantū dicit qñ stat per pupillū ꝙ loquat̃
in conditione faciendi: qꝛ illa põt impleri in eius psona sine tu-
to. autoritate: secus in conditione dandi. vel dic etiā ꝙ in cõdi-
tione dandi põt intelligi. si tutor erat presens ⁊ volebat auto-
rari ⁊ pupillus noluit: sed si recusauit recipere: qꝛ tutor non ad
erat põt pcedere gl. preterea etiā si sine tuto. esset solutum et pe
cunia esset salua. conditio saltē de equitate haberetur p imple-
ta: sicut cū debitor pupilli soluit liberatur saltem ope exceptio
nis: si pecunia est salua plene notatur in. l. ait pretor. de minori.
¶ Itē oppo. extra gl. ꝙ factum tutoris nõ facit haberi cõditio
nem pro impleta sicut nec factum tertij si est illicitū: ⁊ põt habe
ri regressus cõtra eum. l. idē neratius. §. ad. l. aquil. Sol. tutor
non reputatur extraneus sed idē cū pupillo: ⁊ sic indistincte no
cet pupillo: sicut factum pupilli: lꝫ in penitus extraneo distin-
guatur. facit. l. iij. in fi. de tribu. p hoc videt̃ reprobari vnū qd di
cit Bar. s. e. l. iulianus. qꝛ videt̃ loqui cõtra istū tex. ⁊. l. titia cū
testamento. §. si ea. de leg. scdo. dū dicit ꝙ factum tuto. nõ facit
haberi conditionem pro impleta.

2 ☞ An dies incertus reddat dispositionem conditionalem.

Heres meus. ¶ † Dies mortis legatarij non reddit legatum cõditio
nale: sed dies mortis heredis sic. h. d. Et redditur ratio
quia primum diem euenturū eo viuente certum est: sed non sic
de secundo ideo primo casu certum est legatum omnino deben
dum: non sic in secundo. ¶ In text. ibi: purum legatum est sub.
quantum ad transmissionem: non quantum ad petitionem. nā
proprie loquendo illud dicitur purum quod de presenti: idest
statim adita hereditate peti põt. l. j. s. eo. ⁊ sic illud quod nec ha
bet conditionem nec diem: sed istud habet diem mortis legata-
rij vt statim sequitur: ergo nõ est proprie purū. Item nec quā
tum ad obligationem: qꝛ non nascitur obligatio anteꝙ̃ legata
rius moriatur: ⁊ tūc si fuit relictū cū titius moriet̃ incipit nasci
cum incipit mori. si aūt post mortem nascitur in personā here-
dis. l. vna. vt act. ab here. ⁊ cõtra here. ⁊ not. in. l. in omnibus. la
secunda. de regu. iur. sed quādo legatum habet diem certum et
quando nascitur obligatio incõtinenti. l. cedere diem. de verb.
signifi. ratio diuersitatis: qꝛ primo casu cū dies sit incertus qñ
etiā interusurium medij temporis redditur incertum propter
quod minoratur quantitas ⁊ sic est incerta quantitas que debe
tur. ideo non potest incipere deberi. Sed si est certa an et qñ si-
militer interusuriū redditur certum ⁊ sic cessat ratio predicta.
hoc videtur de mente Bald. hic. ¶ In text. ibi: cum ipse moriet̃
sed quid cū tertius vel moriet̃ vel nõ moriet̃. Rñdeo idē quod
hic. l. quibus diebus. §. quidam titio. lꝫ gloss. in. l. si pecunia. de
2 lega. ij. sentiat contrarium. ¶ † Nota hic distinctionē quā feci
s. e. l. j. an dies incertus reddat dispositionem conditionalem:
quia si est incertus quando sed certus an distinguitur vt hic an
sit certum euenturum viuo legatario vel non sed si est omnino
incertus an ⁊ quando reddit indistincte conditionalem tam le-
gatum ꝙ̃ contractum. l. dies incertus. s. eo.

2 ☞ Aliud est relinquere vxori si vitā viduale seruauerit: aliud
relinquere quousqꝫ vitam vidualem seruauerit.

1 **Qui post cautionem.** ¶ † Cautio mutiana committi
tur ad rē cū fructibus si fiat contra. ¶ Oppo. ꝙ non teneatur
restituere fructus: nā prestita cautione legatū fuit purum ac si
cõditio esset impleta. s. eo. mutiane. Et sic interim anteꝙ̃ veni-
ret cõtra. dicitur habuisse ti. ⁊ causam possidendi. ergo fecit fru
ctus suos. Sol. verū est sed qꝛ suo facto resoluitur titu. perinde
est ac si nunꝙ̃ habuisset non dico ꝙ redeat ipso iure dñium in
heredē sed pñt peti ex ista cautione: ⁊ posito ꝙ non promisisset
expresse sed dūtaxat nõ venire ꝯ possunt cõdici ꝯdictione sine
cā ita intellige glossellā hic. ¶ † Not. per istū tex. aliud est relin-
2 quere vxori si vitā viduale seruauerit quia si prestita cautione
legatū percepit annuū vel nõ. statim cū nubit restituit quicqd
habuit etiā alimenta. Aliud relinquere quousqꝫ vitā viduale
seruauerit qꝛ tūc nõ restituit pcepta sꝫ decetero nõ consequit̃ et
sic finitur legatū annuū pro futuro non aūt pro preterito. hoc
voluit Cy. in. l. fi. de indic. vidui. lꝫ notarij ignorātes vim verbo
rū plerūqꝫ ponant vnū pro alio. ⁊ vidi de facto quendam nota
rium satis verecundari. sis ergo cautus qñ es requisitus super
concipiendis testamentis.

1 **Quamuis vsusfruc.** ¶ † Licet vsusfruc. non posset alicui re
linqui cū mori et põt tñ relinqui sub cõditione negatiua q̃ non
põt impleri nisi cū moriet̃. h. d. Ratio est: qꝛ ista cõditio ficte po-
test impleri per cautionē mutianam anteꝙ̃ moriat̃: ⁊ sic legatū

vsusfruc.non erit inutile:secus in casu precedenti:qꝛ remedio cautionis non potest fieri vt primo consequatur vsumfruc.q̄ incipiat mori et sic legatū redderetur inutile:qꝛ collatū in tempus quo debet finiri.l.titio cum morietur.de vsufruc.

2 ☞ Sicut non valet statutū laicorū imponens penam clericis si aliquid faciant:ita si imponat penam consanguineis eorum qui sunt de iurisditione si clerici aliquid faciant.

3 Subditi non possunt statuere ꝙ non liceat appellare ad superiorem ⁊ si statuunt non contra appellantes sed contra consanguineos si appellauerint non valet.

Sicut mulier nō pōt obligare se sub pena de ꝯbēdo matrimoniū cum aliquo ita nec pater vel alius cōsanguineus strictus.

1 **Quod in fraudem.** ¶ † Conditio si mulier nō nupserit etiaz si sit apposita alteri q̄ mulieri si erat talis sine cuius voluntate non erat presumēdum ꝙ mulier deberet nubere reijcitur.h.d. Ratio reddit̄ in tex.qꝛ conditio presumit̄ apposita in fraudē legis ad nuptias impediēdas.adde qd̄ no.s.eod.mulieri ⁊ titio.

2 circa finē glo.magne.† inducit̄ ꝙ sicut nō valet statutū laicorū imponens penā clericis si aliquid faciāt:qꝛ nō sunt de iuris.ita si imponat penā cōsanguineis eorū qui sunt de iurisditione si clerici aliud faciāt qꝛ cēsetur factū potius cōtra clericos qui ex hoc redduntur timidiores.ergo est cōtra libertatē ecclesiasticā l.j.§.que onerāde.quarū rerū act.nō da.facit.c.sciāt.de elec.li.

3 vj.¶ † Itē facit qꝛ subditi nō possunt statuere ꝙ non liceat appellare ad superiorē.in.c.veniētes.de iureiurā.sed pone ꝙ statuūt nō cōtra appellātes:sed cōtra consanguineos si appellauerint nō valet sicut si cōtra appellantē statuisset. Et vidi florentie talia statuta nec potuit papa Martinus tātum facere ꝙ remoueret̄ de volumine statutorū. Item facit ꝙ sicut mulier non potest obligare se sub pena de cōtrahendo matrimonio sub aliquo ita nec pater vel alius cōsanguineus strictus si mulier potius vellet nubere q̄ facere illū incidere in penaz.arg.hic et ad plura alia potest induci.Non sunt hic alia.

2 ☞ Conditio debet se habere ad esse ⁊ non esse anteq̄ impleatur et licet repellat legatarium quo ad rem non tamen repellit quo ad spem si est possibilis.

Conditio proprie non dicitur nisi de futuro.

3 Una dictio potest poni ꝓ alia qn̄ expedit ad sanū intellectum. colligendum ⁊ secundum subiectam materiam.

1 **Has causas.** ¶ † Cōditio de preterito vel de presenti falsa nō suspēdit legatum sed prorsus vitiat.conditio vero de futuro possibilis suspēdit donec sit impleta modus nō suspēdit nec vitiat legati substantiā:ſ3 differt donec sit ꝑstita cautio de modo implēdo.h.d.scd̄m Dy.l3 gl.infrascet istā legē.diuide qꝛ primo loquit̄ in cōditione de ꝑterito vel ꝑsenti falsa vsq̄ ibi eas vero.secūdo in modo vsq̄ ibi:nec em̄.tertio ponit differētiam inter conditionem de futuro possibilē ⁊ modū de futuro. primus suspendit substantiā.secūdus nō:ſ3 differt petitionez: statim enim nascit̄ obligatio:⁊ actio etiā ante modū impletum sed differt̄ petitio donec caueat̄.l.quib⁹.§.fi.s.e.sed ante conditionē nec actio nec obligatio nascit̄. ¶ In text.ibi:proximus.

2 subaudi tam in re q̄ in spe.¶ † In tex.ibi:nō pro cōditionibus no.ꝙ cōditio dꝫ se habere ad esse ⁊ nō esse anq̄ impleat̄:licet repellat legatarium quo ad rē non repellit quo ad spem quando est possibilis.no.ergo ꝙ proprie cōditio non dꝛ nisi de futuro. ¶ In tex.ibi:q̄ habēt mortē.i.dilationē temporis que nō concernit substantiaz sed executionem:⁊ sic non impeditur natiuitas obligationis ⁊ actionis sed exercitiū.¶ † Ultimo not.vnā gloss.que semper allegatur ꝙ vna dictio potest poni pro alia quando expedit ad sanum intellectum colligēdum.⁊ scd̄m subiectā materiam facit.l.veteres.de contrahen.emp.

3

2 ☞ Inter seruum ⁊ seruam non est matrimonium sed contubernium ⁊ quid de iure canonico.

1 **Titius paul.** ¶ † Cōditio apposita in ꝑsonā vnius ex ꝯiunctis per dictionē cū de rigore verborū censet̄ repetita in personā cōiuncti:sed de equitate ī relicto libertatis nō censet̄ repetita.h.d.scd̄3 intellectū Bar.¶ In tex.ibi:stich⁹ si rōnes reddiderit.hoc faciebat dubiū qꝛ conditio reddēdarū rationū fuit apposita post nominationē stichi ⁊ an̄ noīationez cōtubernal̄.vnde nō videbat̄ cōcernere nisi relictum libertatis factum sticho ⁊ ipsum redderet conditionale.l.fi.§.scio.de lega.ij.⁊ hoc tam de rigore q̄ de equitate:cuius ꝯriuм infra subijcitur Sed respōde ꝙ ille.§.loquit̄ in cōiunctione ꝑ copulā ⁊:hic in coniunctione per cū q̄ est maioris virtutis in cōiungēdo ad qd̄ vide Bar.in.l.gallus.§.j.de libe.⁊ posthu.l3 alibi dicat̄ qd̄ inter ⁊ ⁊ cū non sit differētia quo ad cōiungenduz.l.titia textores.in fi.sed certe est differētia in modo cōiungēdi:l3 em̄ vtraq̄ coniūgat quantum ad ius accrescēdi:⁊ in hoc nō sit differentia q̄tum ad alios effectus plus cōtingit dubitatio cum q̄ ⁊. Sed contra de.l.mulieri ⁊ titio.vbi idē in dictione ⁊.Sol.ibi fuit conditio apposita post noīationem vtriusq̄ coniuncti:sed hic post

2 noīationē vnius tm̄.¶ † In tex:ibi cum cōtubernali.not.ꝙ inter seruum ⁊ seruā nō est matrimoniū sed cōtuberniū ſ3 de iure canonico cū sit sacramentū ⁊ apud deū non sit differētia personarum contrahitur etiam matrimoniuz indissolubile.extra de coniug.seruo.¶ In tex.ibi:vel paria habēte.s.sticho.de quo.s. ⁊ est sensus ꝙ stich⁹ qui negotia administrabat vel habebat pares rationes cum domino:quia tantum erant data q̄tum accepta ⁊ sic non erat debitor vel erat:quia plus ascendebant accepta ⁊ sic habebat apud se reliqua que tenebatur reddere nam vtramq̄ tenetur reddere:⁊ hic tex.decidit:⁊ habeas in text paria:licet aliqui aliter habeant.et expone vt dixi ibi pares rationes.¶ In tex.ibi hanc conditionez.hic incipit soluere.⁊ primo quando habebat pares rationes ⁊ sic nō erat debitor:quia nulla reliqua habebat.⁊ tunc dicit ꝙ illa conditio habetur pro nō posita:licet em̄ consistat in facto.hoc factum non censetur testator requisiuisse:nisi propter reliquorum restitutionem. si ergo nulla sunt reliqua nulla ratio erat reddēda:⁊ sic facta hereditate factus fuit liber ⁊ ad heredem trāsmisit legatum:⁊ sic in hoc est in eo fortius in cōtubernali.qꝛ nō pōt censeri repetita conditio q̄ pro nō apposita habebat̄ vsq̄ ibi:ꝙ si cuз.si aūt habebat reliqua:⁊ sic erat debitor.⁊ ratio erat reddēda q̄tū ad stichū nō est dubium ꝙ decessit seruus cum conditionez non impleuerit nec legatum transmisit cum haberet heredem ⁊ eadem conditio censebatur repetita in legato.l.proxi.in princi.sed est dubiū quid in contubernali.an dicatur conditio defecta.nam si est repetita dicendum est ꝙ sic:al's secus sed respondet cū distinctione inter rigorem ⁊ equitatem. ¶ In tex.ibi.non ad iungendaz ⁊c.sub.in casu ꝑdicto fauore libertatis regulariter:secus vt inducat repetitionem conditionis postq̄ rigor verbo in hoc importat ex hoc videtur licet contubernalis sequatur libertatem non consequatur legatuz in quo censetur repetita cōditio:⁊ cesat fauor libertatis.l3 glo.finalis dicat contrarium.¶ In text. ibi.tunc demum hic limitat quod.s.dixerat in ver.qd̄ si cum si per stichum non stetit quominus rationem redderet.sed per heredē haberet̄ conditio pro impleta decessit liber sicut primo casu.⁊ no.finem istuz pro intellectu.l.iure ciuili.s.eo.vt intelligatur secundum istum finem vt ibi dixi.

2 ☞ Quando finis facti est datio:potius in obligatione reputatur dari q̄ fieri.

3 Sicut repetitio conditionis quando haberet vitiare non subintelligitur.ita econuerso quando posset valere sequens legatū nisi intelligeretur facta repetitio.semper intelligitur facta.vt reddatur validum.

4 Quando datio principaliter est in conditione factū secundario tunc inspicitur potius datio q̄ factum.

Pena apposita obligationi quantitatis presumitur apposita in fraudem vsurarum secus si apponitur obligationi facti.

Quid si mutuans.c.alicui fecit pactū ꝙ.j.annum restituere debeat pecuniā vel portare tot pignora que valeāt centū:⁊ si non faciat promiserit quinquaginta nomine pene.

5 Non sufficit ei qui offert pecuniā debitam dicere ꝙ ibi erat tanta pecunia nisi numeretur.

6 Non statur codici rationuз administratoris asserentis se aliud expendisse si negetur nisi fiat fides de hoc.⁊ qualiter poterit fieri fides per coniecturas.

7 Uerba testatoris debent intelligi secundum mortem ⁊ consuetudinem testatoris.

Quid si ageretur de preiudicio alterius.

1 **Cum seruus.** ¶ † Conditio apposita in libertate cēsetur repetita in legato facto eidē.Itē cōditio reddēdaruз rationum est mixta ex facto ⁊ datione.i.solutione reliquorū qn̄ ille cui iniūgitur erat debitor ex administratione:nec alterū sine altero sufficit vt videat̄ impleri:sed vtrumq̄ requiritur.h.d.tota lex.Et primo vsq̄ ibi.quid ergo loquit̄ de prima parte summarij ibi vsq̄ ad ver.idest legandas de secunda parte.In illo ver.declarat que contineantur in illo facto:quia tria scilicet vt exhibeantur rationes ⁊ legantur.Item vt fiat cōputatio.item vt ea de quibus vertitur dubiū ꝓbent̄ vsq̄ ibi.nam ꝙ ipse.Adde quartū vt restituantur codices rationum.l.si ita fuerit de manu.testa.in.l.fina.§.ille.de liber.et vide in glossa. omnino.postea in ver.nam quod.probat quod dixerat vsq̄ ibi itaq̄.¶ Ultimo concludit quod sicut non sufficit restitutio reliquorum sine computatione:vt.s.dixerat:ita nec econuerso sufficit computatio sine restitutione:⁊ hoc quando erat debitor: sed si nulla erant reliqua:⁊ sic non erat debitor neutrum requiritur nec

ritur:nec restitutio aliquorū:q2 nō sunt:nec computatio cū illa nō fiat:nisi propter reliqua:⁊ sic cōditio habetur pro nō apposita:q2 ibi duo ꝓpter vnū ibi vna tantū esse reputatur.§.l.proxi. ibi si nulla sunt ⁊c.⁊.l.q̄ libertatis.§.ij.de euic.⁊ ita allegat Cy.

2 istos tex.† Item etiā alleg.ꝙ quādo finis facti est datio potius in obligatione reputat̄ dari q̄ fieri qđ inducitur ad.q.qđ dic vt no.in.l.qui res.§.mihi rome.de solu.⁊.l.cū ꝓponas.C.de dolo. per Barto.post Cy.⁊.l.quinq3.§.fin.de verbo.obliga.

3 ¶†Not. ꝙ sicut repetitio cōditionis quādo haberet vitiare nō subintelligitur.l.si quis a filio.de lega.j.⁊.l.titius.idem respōdet.de ver. obli.ita ecōuerso quando nō posset valere sequens legatū nisi intelligeretur facta repetitio semper intelligit̄ facta vt reddat̄ validū vt hic.¶Sed opponitur ꝙ imo legatū factum de fundo possit valere etiam si conditio posita in libertate non fuerit repetita:quia expresse apparet de voluntate defuncti:quia vult legatum esse purū sine illa cōditione:vt patet.j.eo.ink̄.versi.cū vero.Solu.fateor ꝙ tunc non est nullum a principio: sed est in pendenti:⁊ si tēpore adite hereditatis quo cedit dies dicti legati cōditio extiterit que apposita fuit libertati:⁊ sic reperiatur factus liber valebit legatum pecuniariū:vt ibi quia regula cato. nō habet locū in legato facto seruo cui est relicta libertas cum dies talis legati cedat ab adita hereditate.C.de caduc.tol.§.in nouissimo.Sed si tēpore hereditatis nō extiterat cōditio libertatis ex tunc redditur legatum nullum:quia dies eius inutiliter cedit cū non reperiat eum liberū:⁊ sic nō est cui possit acqri vnde quidā habent in tex.literam negatiuam ibi:ideo legatum inutile nō fit sub.a principio.Aliqui affirmatiuam inutile fit:⁊ tunc sub.ex post facto.hoc voluit glo.j.cū opponit de.l.quesitū. §.j.de leg.j.

4 ¶†Item no.ex secunda parte ꝙ quādo datio principaliter est in cōditione facti:secundario per illam dationē inspicitur potius datio q̄ factū:vnde inducitur per Dy.nos habemus ꝙ pena apposita obligationi quātitatis presumit̄ apposita in fraudē vsurarū:secus si apponitur obligationi facti. l.cū allegas.de vsur.⁊.l.ink̄.§.idem.de act.emp.pone ꝙ mutuaui centū cum pacto ꝙ restituas infra annū:⁊ si nō facis promittis quinquaginta nomine pene.Ista promissio videretur facta in fraudem vsurarū:⁊ nō valeret:sed pone ad hoc vt valeat facio in instrumēto poni ꝙ infra annū restituere debeas pecuniā vel portare tot pignora que valeant.c.⁊ si non facis promittis quinquaginta nomine pene vel promittis sub dicta pena venire corā iudice ⁊ recipere preceptū de soluendo.An promissio pene valeat: ista practica antiquitus fuit inuenta Bononie ad obuiandum illi fraudi:nam dicebant antiqui ꝙ valebat:quia est apposita obligationi facti Dy.determinat contrariū: quia illud factū de portando pignora non fit propter se:sed propter dationem pecunie: ⁊ sic magis videtur pena apposita obligatione quantitatis q̄ facti.argu.huius tex.ibi:quasi nihil intersit.⁊ arg.§.l.proxi.ver.que si nulla sunt ⁊ aliorum iurium alleg. quia quando finis facti est datio reputatur potius datio q̄ factū.Bart.distinguit.Aut hoc fuit factum a principio celebrati contractus:⁊ verum dicit Dy.vt presumatur illa cautela adhibita in fraudem:aut ex post facto:⁊ tunc secus:⁊ procedat practica Bononien.que etiam hodie est in vsu:vt ibi vidi per glos. in.l.s3 ⁊ si quis.§.fi.si quis cau.pro ista distinctione facit.l.iiij.§. j.ab ignot.de manu.vbi facilius presumitur fraus ex his que a principio fiunt q̄ ex his que ex post facto.vide Bal.in.d.l.cū alleg.vbi videtur aliter loqui.

5 ¶†Item no.in versi.nam non: ꝙ non sufficit qui offert pecuniam debitam ⁊ dicere ꝙ ibi erat tanta pecunia nisi numeretur:quia posset ibi contineri reproba pecunia vel non tota:nec posset notarius cōficere instrumentum numerationis vide Bald.in rubri.de fide instru.in.v.questione.⁊ Barto.hic tangit allegatur tex.in aut.vt exactio.instātis dotis ⁊c.

6 ¶†Item no.in versi.inest ꝙ non statur codici rationum administratoris asserētis se aliquid expendisse si negetur nisi fiat fides de hoc: hoc voluit textus ibi heredis notitia instrui ⁊c.poterit autem fieri fides per coniecturas.l.fi.de exerci.⁊.C.de ali.pupil.pres.l.j.vel.ij.⁊ si reperiantur expense facte: licet non possit docere ꝙ fecerit quasi presumatur fecisse si non erat alius de quo magis possit presumi.

7 ¶†Item not.in ver. nam quod: ꝙ verba testatoris debent intelligi fm̄ morem et consuetudinem testatoris.ad hoc.§.de vsufru.leg.l.sempronio. §.fin.⁊.l.penul.in princi.de ali.leg.Sed contra.§.de rebus eorum.l.j.§.si defunctum. Solu.quando ageretur de preiudicio alterius non presumitur voluisse defunctum ꝙ fiat per heredem quod ipse erat facturus vt ibi: quia de preiudicio pupilli agebatur:alias secus vt hic.⁊ quod not.in.l.equissimum.§.fructuarium.de vsufr.⁊.l.edicto.§.extat.de iure fis.⁊.l.vniuersorū. de pigno.actio.

2 ☞Probatio filiationis est impossibilis vt vere probetur: ⁊ qualiter fiat indirecte.

1 **Lucius titius.**†Institutio facta de filio in potestate sub cōditione si probauerit se filium non valet tanq̄ facta sub cōditione:quando non sit facta sub eius potestate.h.d.Hoc verū iure isto:hodie ista conditio sicut quelibet que nō sit in eius potestate reijcitur de legitima fm̄ opi.glos.quam sequitur Barto.⁊ sic valeret institutio:quod dic vt.l.si pater.de cōdi.insti.¶Oppo.ꝙ ista cōditio non vitiet testamentum:nam etiam si nō fuisset apposita si negaretur filius haberet hoc probare cum sit institutus vt filius:⁊ si non probaret nō admitteretur.l.si pater.⁊.l.nec apud.de hered.insti.⁊.l.eam quam.⁊ sic expressio conditionis que inerat nō videtur aliquid operari.So. imo operatur:quia alter exprimitur q̄ insit quia si non esset expressa admitteretur alio nō negante ipsum filium:sed si expressa etiam si alius non neget non admittitur nisi facta hac ꝓbatione corā iudice:⁊ sic interim reperitur preteritus:simile.§.eo. si ita expressim.⁊.l.si ita.§.illi si volet.de leg.j.

2 ¶†In gl.fi.ista gl.alleg.ꝙ probatio filiationis est impossibilis vt vere probetur:potest tamē probari indirecte:⁊ presumptionib9 iuris:quarū vna est ꝙ talis ⁊ talis fuerunt cōiuges.Et ex eis est natus.l. filiū.alleg.in glo.⁊.l.si vicinus.C.de nup.nam lex presumit natum ex marito:licet vxor sit adultera.l.miles.§.defuncto marito.j.de adul.⁊ ista est magis directa ꝓbatio que posset fieri licet nō sit vera sed cōiecturata a.l.est ⁊ alia si fuit habitus ⁊ reputatus tanq̄ filius:⁊ sic erat in quasi possessione filiationis:qđ dic vt.l.j.§.j.de. q.l.j.§.iulianus.de libe.ag.⁊ vtrobiq3 per Barto. in.l.j.C.quorū bonorum.

1 **Alis libertis.**†Conditio mixta deficiēs per casum nō facit deficere legatū alimentorū nisi fuerit factum cōtemplatione illius in cuius personā casus accedit.h.d. fm̄ intellectum Bart.Concor.l.j.C.de leg.⁊.l.caio.de ali.lega. ¶Et distingue aut loquimur in alio relicto q̄ alimētorū ⁊ tūc si cōditio mixta deficit per casum in cuiuscūq3 persona contingentis deficit relictis.l.in testamēto.la.ij.§.eodē.Aut in relicto alimentorū:tunc aut cōstat ꝙ fuit relictū contēplatione legatarij ⁊ nō deficit si casus nō cōtingit in personā legatarij sed heredis in cuius persona d3 impleri in prima parte legis.Aut constat ꝙ nō contemplatione legatarij sed heredis:⁊ tunc secus vt in fi.l.Aut dubitatur:⁊ tunc aut apposita fuit cōditio si morati fuerint cū herede:⁊ presumitur legatū:contemplatione legatarij:sed cōditio contēplatione heredis:q2 minus grauat̄ dando in domo q̄ extra.l.caio.§.fi.de ali.le.⁊ sic etiā pōt intelligi pars aut fuit apposita conditio si administrauerit negotia heredis ⁊ cum eo moratus fuerit ⁊ presumitur potius factū cōtēplatione heredis:⁊ deficeret mortuo herede:⁊ si essent plures ⁊ vnus deficeret pro rata.l.seio.de ali.leg.sed Dy.hic nō recte considerauit:cum distingit cuius contemplatione sit apposita conditio: nam conditio non potest dici apposita nisi gratia heredis nec tex.probat dictum Dy.sed dicit considerandum ob cuius vtilitatē relicta sunt alimēta:⁊ per hunc modū soluūtur omnia contraria formata in glo.j.

1 **Titia heredes.**†Legatum alicui relictū cū petierit non est conditionale.h.d.sic ⁊ stipulatio.l.si decē cū petiero. de verb.obli.⁊ hoc qr̄ fuit apposita dictio cū que denotat principaliter tempus:sed si dictio si petierit esset cōditionale:sicut si voluerit:⁊ si prius decederet nō trāsmitteret.l.si ita. §.illi.de leg.j.Ita declarat Bar.hanc legem ponendo differentiam inter si ⁊ cū.§.eo.l.j.⁊ hoc quando nō cōcernunt substātiā: sed executionē.¶Sed oppo.ꝙ nō sit vis:an concernat substantiā vel executionē.l.quibus.§.quidā titio.Sol.ibi quando apponuntur circa aliud qđ non fuerat de natura legati:nā nō refert legare si titius vel cū titius moriet̄ vel simpliciter ⁊ mandare ꝙ soluat̄ si vel cū titius moriet̄ vtrobiq3 enī est cōditionale vt ibi: q2 mors titij nō inerat huic legato:si nō fuisset expressa cū autē exprimit̄ id qđ inerat refert apponat̄ dictio si vel cū circa executionē legati vt.§.dixi.nā heres nō tenet̄ dare legatū nisi petat̄. ¶In tex.ibi:filijs eius:s3 cū ipsi essent in potestate patris instituti a matre eadēq3 auia:qūo potest fieri restitutio que valet cū statim reacquiratur patri.Solu.dic.vt.l.cogi.§.si pater.⁊.l.vbi pure.⁊ qđ no.j.eo.si cui legatum.

2 ☞Per alienationē serui nō extinguitur legatū sibi factū cū libertate:sed transit in emptorem.

1 **Iulianus.**†Seruus cui libertas ⁊ legatum sub cōditione relinquitur manumissus vel alienatus non cōsequitur illud nisi impleatur conditio:in cuius euentum legatum fuit expresse collatum. Item regula catoniana non impedit legata quorum dies cedit ab adita hereditate.h.d.Bart.¶In tex.ibi

dare: dicit gl. cuidã extraneo. q. d. nõ heredi: hoc ideo qꝛ si heredi: cõditio nõ posset impleri nisi post aditã hereditatẽ. l. si in diẽ. s. eo. cũ ante nõ sit heres: ⁊ sic nõ posset locũ habere qđ. j. subijcitur ante si ibi cũ posset cõditio libertatis ante aditã hereditatẽ impleri ⁊c. ¶ In tex. ibi: ⁊ ita liber esse. glo. dicit ꝙ ista verba, faciunt cõditionẽ: qđ no. nã hoc contingit per ordinẽ: qꝛ voluit ꝙ primo daret. x. ⁊ postea esset liber: ⁊ hoc est perinde ac si dixisset lego libertatẽ si dederis. x. qꝛ semper, cõditio venit implẽda anteꝗ queratur emolumentũ. s. eo. cu; tale. §. titius. Et ibi tetigi. ¶ In tex. ibi: quã nõ cõditioni libertatis paruisset contrarium videbatur: nã licet ꝯditio apposita in relicto libertatis censeret repetita in alio relicto sibi facto. s. e. cũ seruus attamẽ qꝛ quãtũ ad relictũ libertatis euanuit: nõ eñ expediebat impleri vt cõsequereẗ libertatẽ cũ iam esset, cõsecutus ex manumissione in precedẽti casu: nec in se. si fuit alienatus: qꝛ per hoc censeẗ reuocatum relictũ libertatis: que nõ põt cõpetere in preiudiciũ emptoris: vnde similiter videbaẗ ꝙ euanuerit quãtũ ad legatũ pecuniariũ in quo cõsequentiã videbaẗ tacite repetitũ: ex quo euanuit in principali: ⁊ hoc per. l. si in diẽ. §. fi. Et qđ no. l. cũ tale. §. meuie. in gl. s. eo. Solu. in illo. §. fi. in princ. cõditio apposita in principali habebaẗ pro nõ apposita: qꝛ cõtinebat illud qđ tacite inerat: ⁊ eodẽ modo vnde nec operaẗ in accessorio: nec fingiẗ repetita: sed hic a principio valuit appositio cõditionis: ⁊ incepit operari in relicto libertatis ⁊ in cõsequentiã inducta fuit repetitio in legato pecuniario: licet eñ euanescat quantũ ad relictũ libertatis principale nõ euanescit quantũ ad aliqđ quominus duret tacita repetitio: hec est intẽtio hui⁹. l. subtilis. ¶ In

2 tex. ibi: idẽ in emptore. † Not. ꝙ per alienationẽ serui nõ extinguitur legatũ sibi factũ cũ libertate sed transit in emptorẽ. Sed cõtra: qꝛ extinguiẗ legatũ libertatis eidẽ fact. ergo ⁊ pecuniariũ: qđ non valuisset a principio si libertas relicta nõ fuisset. l. si seruus. de adi. leg. Sol. nõ est verũ ꝙ extinguatur penitus legatum libertatis: per alienationẽ nã posset redimi ⁊ valeret vt in eadẽ. l. probaẗ. sed si adimereẗ expresse libertas etiã legatũ pecuniariũ censereẗ ademp. vt ibi hr̃. ¶ In tex. ibi presenti die: datũ est hoc expresse dicto ꝙ debeaẗ presenti die al's p̃sumereẗ relictũ sub cõditione sub qua libertas. s. eo. cũ seruus. ⁊ dixit in. l. quesitum. §. j. de leg. j. ⁊ distingue vt ibi no. pro declaratione huius. l. ¶ In tex. ibi: nec catoniane sentẽtie: qꝛ dies relicti facti seruo a dño cũ libertate cedit ab adita hereditate. C. de cad. tol. §. in nouissimo. ideo nõ h; locũ regula catoniana: sed expectaẗ antẽpore adite hereditatis reperiaẗ liber. ⁊ valet legatũ qꝛ est cui acq̃ratur: ⁊ sic cedit vtiliter: an nõ: tũc secus: ⁊ hoc si fuit institutus extraneus inter cuius aditionẽ ⁊ mortẽ est dare medium in quo potest cõditio libertatis existere: secus si suus heres inter cui⁹ aditionẽ ⁊ mortẽ nõ est dare remediũ: vnde si testator tẽpore testamẽti decessisset cũ tunc penderet cõditio libertatis nõ posset valere legatũ pure factũ: ⁊ hoc est qđ. j. sequiẗ. De quo arti. inter mortẽ ⁊ aditionẽ in suis ⁊ necessarijs sit dare medium: vide Bar. in. l. fi. de cõdi. insti. ⁊ tangitur hic in glo. fi.

2 ☞ In vltimis voluntatibus quãdo vltima scriptura valeat: ⁊ inspici debeat. ⁊ nu. 3.
3 Non presumitur quis incontinenti se velle corrigere etiã in actibus inter viuos.
4 Quãdo sunt plures ⁊ diuerse datur legatario optio: ex qua forma velit legatũ nõ autẽ heredi si in legato alternatiuo vel generis qñ species reperiũtur in patrimonio.
5 Si scđm legatum fit sub cõmemoratione primi: etiã si incontinenti quod videatur a primo recessum.
6 In legato cõditionali capacitas vel incapacitas legatarij inspicitur tempore conditionis.
7 Si donasti omnia bona tua intelligitur scilicet presentia ⁊ non futura.
8 In publicationem bonorũ alicuius veniunt legata facta pure quorũ dies cesserat licet nõ esset acceptata si postea acceptãtur.
Casus in quo deportatus potest habere heredem.
An in confiscatione veniant iura conditionalia.

1 **Quod traditum.** † In hac. l. cũ seq. tradiẗ regl'a bimẽbris. Sed in. l. nõ ad ea. ponũtur tres declarationes ad primũ mẽbrũ: ⁊ hoc sufficiat ꝓ summario. † Not.

2 in. l. nõ ad ea. ꝙ qñ alicui relinquiẗ eadẽ res ab eodẽ sub diuersis formis vel in eadẽ scriptura: vel diuersis: dũtamen ex interuallo. i. aliquo medio interueniẽte in casu precedenti qñ in eadẽ scriptura per secundã formã censeẗ recessum a prima. Ita intelliguñẗ leges dicẽtes ꝙ in vltimis voluntatib⁹ vltima scriptura valeat. l. si tibi ⁊ mihi. §. in leg. de leg. j. Cõtra de. l. j. si te solũ. de here. insti. Sol. hic in legatis ibi in institutione in qua inspiciẗ forma que plenior est: vnde si te instituo primo pure postea sub cõditione ex interuallo nõ valet secunda: sed prima: quia est plenior: vt ibi. Et si sub diuersis cõditionib⁹ inspiceretur illa que prius existeret: tene menti ⁊ alia euanesceret ⁊ hoc: quia fauorabilior est institutio ꝙ legatũ. ¶ † Itẽ no. in ver. ꝙ si pure ad de-

3 clarationẽ. §. in legatis. cũ similibus tunc inspiciaẗ vltima forma vel scriptura: qñ ex interuallo fiunt: secus si incõtinenti vel cõtinuata scriptura: qꝛ nõ censetur vna prior ꝙ alia: ⁊ sic nõ censetur recessum a precedẽti: ⁊ hoc nõ est alibi ſm quosdã vnde al'. leg. cũ glo. ꝙ nõ presumitur quis incõtinenti se velle corrigere

4 etiã in actibus inter viuos. ¶ † Itẽ no. qñ sunt plures ⁊ diuerse forme daẗ legatario optio ex qua forma velit legatũ: nõ autẽ heredi. sic in legato alternatiuo vel generis qñ species reperiũtur in patrimonio. l. lucio. de leg. ij. ⁊. l. legato generaliter. ⁊ hoc est speciale in vltimis voluntatib⁹ vt creditori detur electio tam circa formã ꝙ circa res: secus in cõtractibus. l. plerũꝗ. in fin. de

5 iure do. s; cuius vtilitatis sit hec inuestigatio dic vt in glo. † Ex alio dicto in ver. nisi ⁊c. no. si scđm legatũ fit sub cõmemoratione primi: etiã si incõtinenti videtur a primo recessum per hoc videtur si legaui titio fundũ deinde dico etiã incontinenti fundũ quẽ legaui titio lego seio ꝙ isti nõ sunt re cõiũcti: s; solus seius admittaẗ quasi primũ legatũ censeatur reuocatũ: qualiter ergo intelligũtur iura de re tantum cõiuncta. C. de ca. tol. §. si autem disiunctim. dicit Dy. qñ res legata vni legatur alteri nõ sub cõmemoratione primi: vt lego fundũ titio eundẽ lego seio. Sed si dicerẽ fundu; quẽ titio legaui lego seio: isti nõ essent coniuncti. Ita dixit Dy. quẽ Bar. reprobat per. l. itẽ qđ sabi. de here. insti tuẽ. circa prin. Ad legẽ istã rñdet ꝙ loquiẗ qñ eidem fit legatu; de eadẽ re pluries: nos loquimur qñ diuersis personis: nã primo casu nihil operareẗ cõiunctio in scđo sic: qꝛ facit ambos ad idẽ legatũ cõcurrere. Bal. in. l. si fortidianũ. C. de leg. videẗ sustinere Dy. Sed plus placet opi. Barto. de quo etiã per eũ in. l. re

6 cõiuncti. de leg. iij. post prin. ¶ † In gl. sed quid prodest: gl. semper alleg. ad plura. primo ꝙ in legato ꝯditionali capacitas vel incapacitas legatarij inspiciẗ tẽpore ꝯditionis: vnde licet esset incapax tẽpore testamenti si tẽpore conditionis est capax valet legatũ: qꝛ regula catoniana nõ h; locũ in legatis cõditionalib⁹ s; pluris. l. pe. de regula cato. ⁊ idẽ in istitutione heredis: vt ibi.

7 ¶ † Secũdo no. ex gl. si donasti oĩa bona tua intelligitur scilicet presentia: nõ futura: ⁊ sic valet qđ in ista donatione veniũt etia; ea ꝗ tibi nõ erãt perfecte quesita: puta legata quorũ dies cesserat: ⁊ sic tibi erat quesitũ dominiũ vel actio tamẽ reuocabiliter: qꝛ nõ acceptaueras: qđ no. que autẽ querunẗ in futurũ etiã si ex causa de preterio que h; originẽ ante nõ veniũt nisi fuerit dictũ expresse: ⁊ tunc nõ valeret donatio de presentibus ⁊ futuris. l. fi. C. de pac. qđ aũt dixi etiã si ex causa de preterito videtur intelligi qñ acquisitio nõ trahitur retro vt in legatis in quibus cõditio retro non trahitur. l. j. §. j. ad sill'. Sed si retro trahitur puta debebaẗ tibi aliud ex cõtractu donasti omnia bona: postea extitit cõditio: an veniat in donationẽ tanꝗ quesitũ ex causa precedenti: an nõ tanꝗ postea quesitũ: videtur distinguẽdum: an sis vsus verbo presentis tẽporis: vt dono oĩa bona vel iura ꝗ habeo ⁊ nõ venit. l. si ita scripsisset. de leg. ij. an vero simpliciter et

8 tunc venit arg. illius. l. cogita tñ super hoc. ¶ † Itẽ no. in publicationem bonorum alicuius veniũt legata facta pure quorum dies cesserat: licet nõ essent acceptata si postea acceptãtur: quia acceptatio retrotrahiẗ sicut repudiatio. l. legatari⁹. §. j. de leg. j. sed iure cõditionali nõ: licet cõditio existat ⁊ accepteñẗ: ⁊ sic nõ veniunt nisi presentia pro quo. l. si deportatis seruo. de lege. iij. vbi post depor. ⁊ cõfiscat. potest deportatus acquirere seruum ⁊ est suus ⁊ sic non venit in confiscat. l. si tibi. §. is cuius mandati. ¶ No. tamen ꝙ si decedat in deportatione nõ potest in illis habere heredẽ: ideo deueniunt in fiscu;: ita intelligitur in. l. ij. C. de bo. proscrip. S; si fiscus nollet: iste est casus in quo deportatus potest habere heredẽ ab intestato. glos. in. l. sola ea. de regu. iu. ⁊ vide Bar. in. l. cetera forma. de iure fis. ⁊ an in cõfiscatione veniant iura conditionalia. vide in. l. quoties. in fi. de noua. ⁊ tangit Bal. in. l. j. de bo. libe. Adde ꝙ in sentẽtia interlocutoria primi decreti videntur venire iura cõditionalia. l. ꝗuis. in prima lec. gl. de bo. aut. iud. pos.

2 ☞ Officiu; iudicis dicitur, remediũ extraordinariũ: s; actionis dicitur ordinarium.
Iudicium agitatum super officio est ordinarium nisi misericorditer imploretur.
3 Casus in quibus pater cogitur emancipare filiũ.
4 Qui cõmittit morã in precedẽti videẗ cõmittere etiam in consequenti ad quod illo mediante peruenitur.

1 **Si cui legatum.** † Ad emancipandũ filiũ nõ potest pater compelli iure act. sed officio iudicis ⁊ ex equitate potest cõpelli si legatum factũ ob hanc causam acceptauit vel instituit. ¶ Itẽ rogat⁹ filiũ emãcipare videẗ rogat⁹ filio restituere

restituere id qđ a rogāte filio relictū fuerat.h.d.cum seq. ¶ In tex.ibi:manumittere.i.emācipare ad instantiā et petitionē filiorū. ¶ In tex.ibi a petitione fideicō.i.dicere q nō habent actionem ex testamēto isti filij cōtra patrē vt eos emācipet:licet pater legatū acceptauerit:secus in legato pecuniario relicto a legatario:qr daretur actio cōtra legatariū.l.si legatarius.de leg.iij.in l.charta. Ratio autē quare nō datur actio ponitur in.l.filiusfa. §.fm vulgarē.de lega.j.qr patria potestas est inestimabilis:vn̄ oneratus onere estimabili nō potest grauari onere inestimabili facit.l.plane.la.ij.§.fi.de le.j. ¶ In tex.ibi extra ordinē.i.officio iudicis:et ex equitate ꝓpter rationē q̄ subijcit in ver.neqꝫ enim simile.si cer.pe.l.cū filius.cū ibi no. ¶ †Et sic no.q officiū iudicis dicitur remediū extraordinariū:et hoc respectu actionis que dicitur ordinariū:nā regula est q sine actione nullus experitur vbicūqꝫ ergo reperitur quē admitti sine actione ꝓpter equitatē aliquā dicitur extra ordinē admitti. Non autē intelligas q iudicium agitatū super officio nobili dicatur extraordi.imo est ordinariū sicut.s̄.actione qn̄ datur libellus.et lis cōte.qr loco actionis proponitur in.c.fi.de offic.iudi.et.l.papi.exuli.de mino.nisi misericorditer imploretur vt no.gl.s̄.de interrog.act.super rubri. Et ista no.qr frequenter statuta dicūt q aliter duret instātia in iudicio ord.aliter in extraor.vt est hic.nā nō dicitur extraor. ꝓpter hoc solū q sit intentatū officiū iudicis nobile:sed solum quādo est casus in quo nō requiritur iuris ordo:nec lit.cōtesta. vel datio libelli vt in iudicio executiuo.l.a diuo.§.si super reb⁹. de re iudi. ¶ Sed oppo.q etiā officio iudi.nō cogatur emancipare.l.vxorē.de leg.iij. Solu.ibi ecōuerso nō compellitur quis adoptare:si acceptauerit legatum ob hoc factū:sed emācipare sic:et sic primū durius reputatur:qr pater astringitur instituere adoptiuū sicut naturalem. Illud intellige quādo per viā fideicommissi illud onus adiungitur. Si autem per viam conditionis non potest consequi legatū nisi cōditionē adimpleat et adoptet:ita potest intelligi.l.in testamēto.et.l.si quis in testamento. de cōdi.insti.quicquid glo.dicat eodē modo si esset factū legatū si filiū emanciparet etiā de rigore nō posset cōsequi legatū nisi emāciparet:vt.j.in ver.quead.si sub cōdi.† An autē pater possit filiū inuitū emancipare. Dic vt in aut.qui.mo.natu.effi. sui. §.generaliter.col.vij.et.l.fi.de his,qui sunt sui vel alie.iur.et insti. qui.mo.ius pa.pote.sol.in fi.et.l.quidā cū filium.de verb. obli. per Bar.casus autē in quibus pater cogit emancipare filium: vide in.l.non potest.de adop. ¶ In tex.ibi:ijsqꝫ restituere hereditatem.i.partem in qua dicti filij fuerūt instituti.nā ex quo rogauit q emanciparet videtur voluisse q gaudeant bonis sibi relictis:et ideo grauauerit de emancipando:qr paruū prodesset emācipatio si non essent sibi restituēda quia essent quesita patri iure isto:vnde alleg.q qui vult vnū videtur velle aliud sine quo illud modice esset vtilitatis:sic.§.de fideicō.l.Quis. Non autem intelligas q teneatur restituere partē in qua pater ipse fuit institutus:hoc sentit glo.q̄ incipit:hec presumptio.licet Bart.dicat q sentit cōtrarium:sed nō video:an autē pater grauat⁹ restituere filio videatur grauatus emācipare:dic.vt.l.vbi pure.et.l. cogi.§.si pater.ad treb. ¶ In tex.ibi videri.† No.q qui cōmittit morā in precedēti videtur cōmittere etiā in cōsequenti ad qđ illo mediante peruenitur.

Cum ita dat. †Conditio dandi certe persone nomine ꝓprio nūcupate nō pōt impleri nisi in personā illius:ideo si ille decedat cēsetur cōditio defecta nec pōt impleri in personā heredis: fallit in statulibero fauore libertatis:si habebat pecuniā paratam tēpore mortis illius:qr habetur pro impleta etiam si nulli det sed si fit nominatus per nomen appellatiuū pōt impleri in personā heredis in quē transit nomen appellatiuū.h.d. ¶ Et sic patet hic expresse q cōditio dandi nō esset mere potestatiua:qr si deficeret p casum cōtingentē in personā illius cui erat dandū nō deficeret legatū.l.que sub cōditione.§.quoties.de cōdi.insti. cuius cōtrariū hic dicit:sed dicitur mixta:ita no.in.l.j.C.de insti.et substi.in gl. Sed reputatur potestatiua ad effectū vt possit filius sub ea institui:qr reputatur facilis ad similitudinē aliarū potestatiuarū:vt patet in.l.fi.de condi.insti.

Legatum sub. †Translatio legati cēsetur facta sub eadē cōditione:nisi sit talis que cohereat persone primi legatarij. Da exemplū de hoc vltimo in.l.legatū.sub cōdi.de adi.le. Et intellige hanc legē qn̄ in eodē testamento vel in codicillis facta est translatio:secus qn̄ in alio testamēto per qđ reuocatur primū:qr tūc nō subintelligit eadē cōditio.l.statuis. et ibi no.per Dy.et Bar.de iure fisci. Item loquitur hic qn̄ facta fuit in personā diuersam. Si vero in eandē similiter subintelligitur ne sit superflua translatio.l.si tibi certā.de adi.leg. Itē loquit in onere cōditionis idem in onere fideicōmissi.l.caio.in pn̄. de adimen.leg. ¶ In tex.ibi:translatum videtur:et est conditio tacita:tamen suspendit legatū secundū sicut expressa:qr prouenit ex coniecturata mente defuncti:cum nō sit mere legalis:als secus.j.eo.conditiones. Et idem vbicūqꝫ conditio precedentis legati cēset repetita in seq.etiā de alia re facta.l.qđ pure.quādo di.leg.ce. ¶ In glos.fin.de here.insti.l.sub cōditione.tu dic melius q ibi loquit in substi.vulg.que concipitur in defectū institutionis quo casu procederet distinctio.qr qn̄ fit in institutione heredis nō censet repetita cōditio:secus in legatis qr subintelligitur repetita cōditio.C.de cad.tol.§.pro scđo.et ibi no.et rationem diuersitatis dixi.s̄.eo.q̄ cōditio hic loquit in translatione q̄ non cōcipitur in defectū:sed fit simpliciter:ideo locū hꝫ qđ dicitur etiam in hereditate si portio hereditatis alicui relicta sub conditione transferatur in alterā personā fm doct.

Relictum factum si aliquid desinat:non habet locum si nō incipiat.

Si testator mandauit heredi q pecuniam quam habebat super monte cōis florentie faceret describi et permutari in personā filie sue cui relinquebat vsumfr.donec vixerit:et postq̄ filia decesserit volebat vsumfru.pertinere ad pauperes christi perpetuis tēporibus:et peruenire ad cōsules cuiusdā artis qui habeāt distribuere et filia moriatur viuo testatore an poterunt consules istam pecuniam petere.

Itio vsusfru. †Non videt desinere qđ nō incepit.h.d.†Et relictū factū si aliqđ desinat.nō hꝫ locum si nō incipiat ꝑ hanc legē videt determinari quidā casus quē nunc habeo de facto testator mādauit heredi q pecūiā quam habebat super mōte cōis florētie:faceret describi et ꝑmutari in ꝑsonā filie sue cui relinquebat vsumfr.donec vixerit:postea dixit q si fuerit ꝑmutata in personā dicte filie:deinde filia decesserit volebat vsumfr.pertinere ad pauperes xp̄i ꝑpetuis tēporibus et peruenire ad cōsules cuiusdā artis qui habēt distribuere:modo filia mortua est viuo testatore:et si nō fuit descripta et permutata testatore mortuo:cōsules volūt istā pecuniā dicēdo q legatū fuit caducū in personā filie et sic remāsit cū eodē onere heredi. nā si testator legaret titio fundū et grauaret mihi restituere post eius mortē. Istud grauamē hꝫ cōditionē si ad titiū peruenerit: alias nō pōt mihi restituere.l.fideicōmissum.de leg.j.et no.j.eo. cōditionis:et nihilominus lꝫ ad titiū nō perueniat:qr si repudiet vel moriat viuo testatore remanet heredi cū onere:et possum petere saltē post mortē titij.no.in.l.iperator.de le.ij.iuncta.l.peculiū.in fi. ¶ In cōtrarium facit iste tex.vbi videt casus:qr relictū factū cōsulibus videt relictū casu quo habuerit initiū in persona filie et desierit:sꝫ si mortua est viuo testatore nō habuit initiū et sic nō pōt dici desijsse:et sic remanet sine onere:iste est pulcher casus:et aliqui cōsuluerūt qui nō considerauerūt ꝑdicta.nō determino pro nūc:nā prima ratio multū facit:difficile est rn̄dere tenēdo scđam partē. Et nihilominus hic vr casus ꝓ scđa parte. Gl.opponit de.l.iij.§.desinere. vsufr.quead.ca.vbi dr desinere qđ nō incepit:dic breuiter incepit ibi de facto:lꝫ nō de iure et ratione illi⁹ inceptionis cōmittit stipulatio cōcepta in casu in quo desierit: qr intelligit quatenus inceperit hic nec de iure nec de facto:aliqn̄ ratione cōtrarietatis tollēde dicitur desinere qđ nō incepit.l.si seruus seruū.§.qui olinā.ad.l.aquil.et.l.qui alienam. de euic.in prin.collige ergo hic q vbi nō est habitus nō potest esse priuatio:de hoc in.l.decem.de ver.obli.

Si legatū est factū si non nupserit etiā virgini et si nupserit translatū sit in ecclesiā vel hospitale tunc nō habebit legatum si contingat eam nubere.

Serui vsufructu. †Cōditio viduitatis non rejicit si in defectū eius legatū fuit in causam piam et fauorabilē translatum.h.d.per hoc determiat Gui de cu.† si legatū est factū si nō nupserit etiā virgini:et si nupserit si legatū est translatū in ecclesiā:vel hospitale si contingat eā nubere nō habebit lega.sed hospitale:tene menti. facit in aut.de san.epis.§.sed hoc presenti.

Uniuersitas cū sit persona ficta nō habet animā:ideo non potest excōmunicari licet possit interdici.

Paria sunt relinquere vniuersitati vel cōmuni talis loci:et relinquere ciuibus vel municipibus eiusdem.

Unicipibus. †Uniuersitas pōt ꝓstare iuramētū ꝑ illos qui vniuersitatē regūt.h.d.dubiū est saltē hodie:qr iuramentū ligat animā:lꝫ isto iure nō cōsideraretur hoc ligamē:† sed vniuersitas cū sit persona ficta nō hꝫ animā ideo nō pōt excōicari licet possit interdici in.c.si sententia. de sen.excō.li.vj. Sed potest respōderi q cū nihil aliud sit vniuersitas q̄ persone ipsius:vt no.gl.in.l.sicut. qđ cuius.vni. ligabit animas ipsorum vel saltem illorū qui iuramētum prestant nam procu-

3 rator pōt iurare in animā suam ꝛ in animā dn̄i. ¶ †In tex. ibi municipibus .i. vniuersitati municipū .l. ciuibus. de reb. du. naꝫ sunt paria relinquere vniuersitati vel cōmuni talis loci ꝛ relinquere ciuibus vel municipibus eiusdē: vt no. in .d. l. ciuibus. et l. in ciuitatib⁹. de le. j. ¶ Glo. opp. ꝙ ista cōditio iureiur. reijciatur. l. que sub cōditione. de cōdi insti. tene vltimā solut. vt hic intelligat̄ in iuramēto de aliquo presenti vel preterito: nō autē de futuro: qꝛ illa bene reijcitur timore periurij qḋ facilius incurritur: nā sub spe faciēdi quis iuret facere ꝛ postea mutat ꝓpositū: que ratio cessat si iurat aliqḋ factum vel non factum.

2 ☞ An sit reperire nisi vnum dominiū.

1 **Mea res sub.** †In legatis cōditionalib⁹ sufficit ad valorē legati qḋ tēpore ꝯditionis cesset defectus qui erat tēpore testamenti vel mortis. h. d. ꝛ sic nō hꝫ locum regula catoniana. ¶ In tex. ibi: sub cōditione: scilicet si desierit esse mea vel sub alia: nam legatū nō erit nullū: sed erit in pendenti: ꝛ si tempore conditionis reperiatur nō esse mea possum eam petere vel estimationem eius: sed pure legari nō pōt nec reconualesceret si 2 desineret esse mea. l. cetera. §. j. de lega. j. ¶ †Et istā legē perusij repetijt quidā vltramontanus tēpore Bar. ꝛ inter alias cōclusiones tenuit ꝙ nō erat reperire nisi vnum dominiū: scilicet directum: qꝛ de vtili nulla lex facit mentionē: licet faciat mentionē de vtili vendi. que potest dari etiam ei qui non est dn̄s directus vel vtilis: vt est cessionarius si rei vend. cedatur. l. si culpa. de rei ven. nā cessionarius nō acquirit dominiū donec nāciscatur pos. vt ibi no. sed vt audiui a Bal. Bar. sibi fortiter arguit ꝛ ꝓbauit ꝙ erat reperire vtile dominiū sicut reperitur vtilis seruitus. l. j. de aqua plu. arcē. nam quomodo se habet vtile dominiū in corporalibus: eodem modo se habet ius in incorporalibus. l. si qs diuturno. si seruitus. ven. vide Bar. in. l. si quis vi. §. differētia. de acqui. pos.

1 **Conditiones.** †Cōditiones legales que insunt nō reddunt legatū conditionale quantū ad transmissionem vel vt impediant diē eius cedere: quia dicūtur extrinsece. id est nō prouenietes ex verbis testamenti: ꝛ sic nō ex volūtate testatoris. h. d. semper alleg. bene tamē reddūt cōditionalem quantū ad actio. ꝛ obli. quia primo ꝙ existat obligatio et actio nō nascitur nec potest peti legatū. l. item legatū. l. itē quia. §. huius rei. cū ibi no. de pac. quādo autē colligūtur ex verbis testatoris vel modo legandi: licet sint tacite nō dicūtur extrinsece: qꝛ ex testamento proueniunt. l. in his. ꝟ. eo. idē impediūt diē legati cedere quantū ad transmissionē. l. qḋ pure. qn̄ di. leg. ce. ꝛ dixi. ꝟ. eo. legatū. ꝛ pone exemplū in conditione si adeatur hereditas que inerat ex dispositione legali etiā si nō fuisset expressa: ꝛ ideꝫ in cōditione apposita in institutione ex quadā necessitate quia nisi existat non potest adire: vnde nec illa cōditio impedit diem legati cedere etiā si fuerit expressa: qꝛ etiā si nō fuisset subintelligebatur: vt. j. qn̄ di. leg. ce. l. si dies. §. fi.

2 ☞ Si pater relinquat mille filie si nupserit: ꝛ si monasterium ingrediat̄. cc. ꝛ ingressa est monasterium an possit petere mille.

1 **Titie si nupserit.** †Allegans cōtraria nō auditur ad hoc alleg. vel sic. mulier q̄ spreta cōditione nō nubēdi nupsit non pōt petere duplex legatū: vnū factū si nu- 2 pserit sed dꝫ esse altero contenta. h. d. †Et est bona lex. ꝛ per eaꝫ videt̄ determinari questio quotidiana de qua dixi. j. l. titio. c. §. j. ꝟ. e. si pater relinquat mille filie si nupserit si monasteriū ingredit̄. cc. Ingressa est monasteriū ꝛ petit mille ac si nupsisset tanq̄ spreta conditione q̄ trahit ab ingressu monasterij. Itē petit. cc. qꝛ cōditio sub qua fuerunt relicta extitit: iste tex. videtur ꝓbare ꝙ possit petere mille: ꝛ tunc nō poterit petere. cc. vel dic ꝙ non poterit petere nisi. cc. vt dixi in. d. §. j. ista opi. cōmuniter approbatur vide Bal. in. l. deo nobis. circa prin. de epi. ꝛ cle. ꝛ in addi. Spec. de statu mo. super rubri. In tex. ibi: admitti videbat̄ contrariū: qꝛ vtriusq; legati cōditio videbatur extitisse: primi ficte: secūdi vere: sed ne sibi cōtrarietur nō potest allegare existentiā vtriusq;: sed debet esse altera cōtenta: ꝛ licet hic dicat ꝙ cōsequitur. cc. puto ꝙ si eligeret sequēs legatū deberet audiri si sua interest: vt si legauit. cc. si non nupserit ꝛ si nupserit legauit fundū qui valet centū si nubit ꝛ vult potius habere fundū ex scḋo legato nō video quare nō possit: primū clarū est ꝙ potest: qꝛ potest spernere cōditionē scḋm etiā qꝛ extitit cōditio illi⁹ nō sic ecōuerso: si nō nuberet ꝛ vellet scḋm legatū: nā videtur ꝙ nō possit: eo qꝛ nō extitit cōditio illius sicut in precedenti.

2 ☞ Ad remotionem vnius de contrarijs sequitur appositio alterius.

3 Substitutio vulgaris facta in legato an cōprehēdat nisi casum quo noluerit vel potuerit.

4 Si testator legat penu: ꝛ si heres non det penu; legat. x. nomine pene habebit locū legatum de. x. si heres dare potuit ꝛ noluit.

1 **Pater seuerinam.** †Non dicit̄ nolle qui velle non pōt vel sic: fideicōmissum ab aliquo relictuꝫ sub cōditione si nō fecerit tale quid qḋ ab eius voluntate dependet censetur factū in penā si facere noluerit: ideo non hꝫ locuꝫ si 2 facere nō poterit. h. d. no. multū. ¶ †In tex. ibi: ꝙ si nō nupserit: ista verba faciebant dubiū: qꝛ ista verba possunt dupliciter intelligi sicut verba si heres non eris. l. iij. de here. instit. si ergo filia decessit anteq̄ esset nubilis: verū est ꝙ nō nupsit: licet nubere nō potuerit: ꝛ sic deficit cōditio legati facti filie. ꝛ hoc est clarum: ideo in consequentiā videbat̄ extitisse cōtraria cōditio sub qua fuit legatū Helio philippo que fuit negatiua si non nupserit: licet precedens affirmatiua: quia ad remotionē vnius de cōtrarijs sequitur appositio alterius sicut ecōuerso. Contrarium infra determinatur: qꝛ attēta mente testatoris que potius est inspicienda q̄ ꝓprietas verborū: licet ista verba cōtineant duos casus de ꝓprietate ipsorū: de mente tn̄ testatoris nō cōtinet nisi vnū scilicet si nubere noluerit: ꝛ sub ista censetur legatuꝫ helio: sed ista nō extitit: ex quo nō potuit per rationē quā dixi in sum- 3 mario: ꝛ sic nec ille habebit sed remanet penes heredē. ¶ †Nūc opponit̄ de dicta. l. iij. vbi sub. vel verbis cōprehenduntur ambo casus si nolit vel possit dixit Ray. ꝙ illa lex loquitur in substi. vulg. facta in hereditate: secus quādo fit in legato: qꝛ nō cōprehenditur nisi casus si noluerit: casus est hic singularis. Ego vidi de isto tex. fieri verecūdiā cuidā doc. vocato dn̄s Philip. de aregio ꝛ legerat hic: postea venit Papiam. vbi primo legerat ꝛ fuerat doctor omniū illorū doc. vnde fecit quodlibetū super rub. de testa. asserēs velle respōdere de quolibet in materia vltimarū voluntatū. Bal. interrogauit eū vbi habemus ꝙ substitutio vulgaris facta in legato non cōprehēdat nisi casum quo noluerit vel potuerit. Breuiter obmutuit. ꝛ Bal. aperuit libruꝫ ꝛ legit istum tex. vnde resultauit illa maxima confusio. Bar. tamen reprehendit dictū Ray. ꝛ bene. nam aliud est loqui in substituto vulga. quo casu loquitur lex cōtraria: quia siue fiat in hereditate: siue in legato comprehendit vtrūq; casum aliud in fideicōmisso relicto in penā: quia nō cōprehendit nisi vnū: vt hic. Sed quare iste helius non dicitur substitutus vulgaris cū sibi fuerit factū in defectū prime legatarie: sed potius fideicōmissuꝫ relictū in penam filie. Respondeo propter plura concurrentia: primo qꝛ cōditio apposita in legato filie pendebat ex eius voluntate: ꝛ quia erat implenda in personā helij philippi: ꝛ qꝛ legatum filie in defectū cōditionis fuit in ipsum helium translatum: vnde ꝓpter ista tria verba si nō nupserit restringūtur ad casum si noluerit nubere: ꝛ altero deficiente forte secus est: vnde si titius legetur etiā si nō habet liberos transfertur in seium: et titius decedit in pupillari etate: ꝛ sic nō potest habere liberos: seius habebit legatum quia non potest dici facta translatio in 4 penā titij. ¶ †Not. ergo ad declarationem legis prime. de penu leg. si testator legat penu: ꝛ si heres non det penu: legat decem nomine pene: quia habebit locum legatum de decem si heres dare potuit ꝛ noluit: secus si nō potuit qꝛ decessit anteq̄ sciret: qꝛ erat factū in codicillis per istū tex. vnde per hoc confunditur dictū illorū qui cōsuluerūt in questione de qua dixi in. l. titio. qꝛ ille testator in penā heredis dixit: si heres nō permutauerit illā pecuniā heres det mille in pecunia numerata nā videnť sentire: licet heres nō potuerit permutare: qꝛ filia decesserit locū habeat relictū de mille qḋ est cōtra istū tex.

1 **Ita fideicōmisso da.** †Nōn dꝫ decedere sine liberis q vnū tantū reliquit. h. d. Et est regula iuris videbat̄ contrariuꝫ: quia verbū plurale non verificat̄ in vno. l. fi. ad treb. Sed pōt dici ꝙ ibi qn̄ apponit̄ in dispositione hic in conditione negatiua: ꝛ sic intelligitur. i. sine vllis liberis: qꝛ negatio totum destruit. not. j. eo. hoc genus. ¶ In tex. ibi: filio substituto vel nepote seu nepte nato vel nascituro. l. iubemus. §. penul.

2 ☞ Unum ꝛ idem verbum relatū ad diuersa tempora diuersimode debet intelligi scḋm subiectam materiā: ꝛ naturam illorum temporum.

Compendiosa substitutio facta pupillo post eius mortem per verbū cōmune an cōprehendat pupil. si moriatur infra pupil. etatē: ꝛ si post fideicōmis.

3 Uerbū cura relatū ad tp̄s pupil. etatis: an sumatur pro tutela.

1 **Conditionū.** †Uerbū tutelare relatū ad pupil. etatē ꝛ etiā adultā quātū ad pm̄ā 2 stat ꝓprie quātum ad scḋaꝫ sumit̄ ꝓ cura. h. d. † ꝛ semp alleg. ꝙ vnū ꝛ idē verbū relatū ad diuersa tēpora diuersimode dꝫ intelligi scḋm subiectā materiā ꝛ naturaꝫ illorū tēporū: et sic principalr alleg. in materia cōpendiose facta pupillo post eius mortē: per verbum

verbum cõmune vt cõprehendat pupil. si moriatur infra pupillarem etatẽ si post cõprehendat fideicõ. licet in contrarium faciat qr quãdo refertur ad diuersas personas pupillã et adultũ nõ cõprehendit pupil. in personaz pupil. l. iam hoc iure. et sic aliud in personis: aliud in tẽporibus licet de personis ad tẽpus sit bonum, arg. l. miles. ita. §. et qr diximus. de testa. mi. dic vt. l. centu-

3 rio. per Bart. in. iij. q. prin. † Quid in verbo cura relato ad ista tẽpora: an sumatur pro tutela in pupil. etate. Bart. in. l. tutores qui post. §. j. de admi. tut. dicit q nõ: et aliud in tutela q̃ in plus se haz q̃ cura: qr datur persone et rebus: vnde eius significatus potest decrescere ad minus vt hic nõ sic significatus verbi cura potest crescere de minori ad maius: quia facilior est descensus q̃ ascensus iuxta illud. Facilis descensus auerni. et not. in. l. fi. C. de bo. libe. ¶ In glo. fi. ibi. l. verbis. et. l. in pupillari. dic q proprius significatus cõuertitur in improprium quãdo vertitur fauor pupilli: secus quãdo odium vel grauamen: ita loquũtur ille leges qn̄ verba directa obliquarẽtur post pupil. etatẽ cõprehenderẽt fideicõ. qd̄ est grauamen in fi. gl. ibi. l. fi. Dic q illa potius concor. si bene inspiciatur.

1 **Socius nurui.** † Conditio negatiua que potest vere impleri viuo legatario nõ potest impleri per cautionẽ mutianã: sed impletur in articulo mortis cũ mori incipit. h. d. et sic eo viuo: quia viuens moritur: ideo transmittit. l. fi. qñ di. leg. ce. et. l. ab omnibus. §. cũ quidam. de leg. j. ¶ In tex. ibi: sine culpa viri: si aũt illius culpa nõ diceretur conditio deficere: sed potius existere: vt gl. in fi. quod no. qr si aliquid facio tui culpa interueniente non videor fecisse quo ad damnũ meũ. ¶ In tex. ibi: mori ceperit Not. qr nõ dicit mortua sit propter id quod. s. dixi: vt etiam ea viuente dies legati cedat per. l. qui duos. de manumis. testa. ¶ In tex. ibi: vel maritus: ex hoc q moriente marito impleatur patet q impleri potest viua legataria: ideo sequitur illatio de qua subdit. l. cũ tale. §. j. s. eo. Adde ad id quod. s. dixi. j. eo. si ita legatum. et. l. hoc genus. ¶ Glo. opponit q licet possit impleri viua legataria morte mariti: non tamen sine expectatione tristis euentus ergo videtur locum habere cautio mutiana ac si non posset impleri. l. cum tale. in princi. s. eodem. Solu. expectare mortem filij vel alterius propinqui bene est triste: et sic non cogitur expectare vt in contrario: sed expectare mortem mariti non est triste: quia multe gaudent de morte mariti: ita dicit glos. Bartol. dicit text. debere intelligi quando non erat triste: quia forte erat senex vel infirmus: vide Bald. in. l. fin. de instit. et substi. vbi alleg. hanc glos.

1 **Fideicommissa.** † In legato annuo licitum est quolibet anno variare: quia tot sunt legata quot anni: quid in stipula. cõditionali q̃ est vna pro oĩbus annis. videt idez per. l. si sterilis. §. fi. de ac. emp. Breuiter examina hunc articulũ vt plene no. per Bar. in. l. seruus meus et castrẽsis peculij. de stip. ser. ¶ In tex. ibi. et si. i. quãuis. ¶ In tex. ibi pstari necesse est, p primo anno vel mẽse quibus illa phibuit gerere: qr cõditio habet p impleta quãtum ad legatũ illius anni vel mensis. vt. s. ea. l. iure ciuili.

2 ☞ An requiratur q liberi sint heredes ad hoc vt excludant substitutum.

3 Liberorum appellatione q contineatur etiam nepos ex filia seu neptis.

1 **Cum auus.** † Fideicõmissum relictũ per ascendentem descendẽti post eius mortem habet in se tacitam conditionẽ si decesserit sine liberis: etiaz si fideicõmissarius sit de descẽdentibus: et in potiori gradu. h. d. Ista lex singularis q̃ habet duas cõcordantias scz. l. cum acutissimi. C. de fideicom. l. generaliter. §. cum autem. C. de insti. et substitu. in quibus imperator alleg. istam. l. que fuit papiniani. et de ipsius decisione valde miratur: et eum valde cõmendat et etiam eam supplet et declarat in pluribus: qr hic loquitur quando grauauit nepotem: idem si filium vt ibi. Item loquitur hic in ascendente ex linea paterna ibi idẽ in materna vel ex linea materna. Itẽ hic loquitur quãdo grauatus fuit masculus descendens idem si femina: et ista habetur in. l. cũ acutissimi. Itẽ hic loquit qñ descendens erat legitimus et naturalis ibi si naturalis tantũ. Itẽ loquit de conditione si decesserit sine liberis: id est legitimis et naturalibus: sed naturalis tantũ vel non legitimus nõ faciunt conditionem deficere. Item hic loquitur in descendente instituto et grauato fideicommissario vniuersali: ibi in legato particulari: et hec habentur in. d. §. cum autem. et maxime circa fin. Item ille supplentur per istam: qr loquũtur quãdo fideicõmissarius erat extraneus ista vult q idẽ si erat de descendentibus: et etiam in potiori gradu q̃ grauatus: quia erat hic filius et grauatus erat nepos. Itẽ illi loquuntur simpliciter de fideicommisso relicto a descenden

te ista limitat scilicet quando relinquitur post eius mortem: si

2 autem pure non inesset illa conditio fm omnes. ¶ † Sed an requiratur q liberi sint heredes ad hoc vt excludant substitutuz videtur q nõ sicut si illa cõditio fuisset expressa a testatore. vt. l. filiusfa. §. cũ quis. s. de leg. j. licet in cõtrariũ faciat: qr fortior est cõditio expressa q̃ tacita qd̄ patet: qr si fuisset expressa: liberi naturales tantũ possent aliquando excludere substitutũ: licet non semper sed cum distinctione in. l. ex facto. §. si quis rogatus. ad treb. Et tamẽ quãdo est tacita nisi sint legitimi et naturales substitutũ nõ excludũt: vt in. d. §. cum autẽ. Precedentem autẽ reperio tutiorẽ: licet nõ reperiã hoc tactuz per doct. Itẽ loquitur hic qñ fideicõmissum fuit relictuz a descendente: secus si ab alio post mortẽ descendentis vt restituo titio: et rogo quod restituat descendenti: et descendens prius moriat q̃ ipse q restituat seio: nã nõ subintelligitur si descendens moriatur scilicet sine liberis imo etiã si cũ liberis: locũ habet fideicõmissum in personã seij: qr non fuit relictũ a descendente: sed a titio instituto post mortẽ descendentis: et hoc habet in. l. qui filiuz. §. sabinus. j. ad trebel. Cetera vide per doct. hic et in dictis legibus. ¶ In tex. ibi hereditatem dic idest portionem hereditatis in qua erat institutus: et sic no. q totum ponitur pro parte: ad quod facit. s. de le. j. l. lu-

3 cius. in prima charta et qd̄ dixi fm Bal. ¶ † In tex. ibi liberis relictis dic q appellatione liberorũ cõtineatur etiam nepos ex filia seu neptis. vt. C. de cõdi. inser. l. j. ¶ In tex. ibi fideicõmissi conditionem dic scilicet tacitam quam lex presumit ex cõiecturata mente defuncti: licet nõ fuerit expressa et presumit q fuerit dicta sed non scripta vt sequitur. Sed an ista cõditio reddat fideicommissum adeo cõditionale q impediat diem eius cedere et ipsum ad heredẽ transmittit si decedat fideicommissarius ante q̃ grauatus: videtur q non cum sit legalis: vt. s. eo. l. cõditiones extrinsecus. contrariuz q prouenit ex coniecturata mente defuncti: et sic nõ ex necessaria: quia defunctus posset eaz tollere si vellet: sed contrariũ loquitur in omnino necessaria. vt scilicet adeatur hereditas quam testator tollere nõ potest sicut in alia tacita que colligitur ex modo legandi. vt in. l. quod pure. qñ di. leg. ced. et. j. eo. aliquando. in fi.

1 **Si ita legatum.** † Conditio negatiua depẽdens ex facto legatarij impletur ipso legatario moriente: ideo non impedit diem relicti cedere et ad heredem transmitti. h. d. ¶ In tex. ibi post. x. annos. dic. s. a morte testatoris vt in. l. qui duos de manu. testa. et no. in. l. si cui. §. j. de lega. j. ¶ In tex. ibi si satis ab herede nõ exegerit. i. petierit cautionẽ legatorũ scilicet de soluendo adueniente die: et dic si nõ exegerit pendẽte decẽnio nã ipso elapso nõ est locus cautioni: cũ legatũ sit omnino purũ: ideo ad illud tẽpus nõ cẽsetur se retulisse: tẽpus ergo appositum in solutione legati censet repetituz in hac conditione. ¶ In tex. ibi ad heredẽ suũ transmittit dũ videbatur cõtrariũ qr istud relictũ fuit factũ in diẽ et sub cõditione: et licet pendẽtia diei nõ impediat transmissionẽ qñ est dies certus an et quando pendẽtia tamen cõditionis impediat: et hic decessit conditione pendẽte: sed certe licet ipso viuẽte et ante q̃ inceperit mori penderet cõditio: quia poterat petere cautionem: cũ tamen incipit mori desinit pendere conditio: qr certus esse incipit ipsum amodo petere nõ posse: licet ipse nõ sit adhuc perfecte mortuus et sic impletur cõditio: vt est ar. de leg. j. l. ab omnibus. §. cũ quidam. in fi. et. j. quando di. leg. ced. l. fi. ¶ Sed quero quid si viuit et decennium. l. non est lapsum. ipse autem non vult prestare cautionem mutianam de non petendo satisdationem vt conditio impleatur. Respondeo in casu huius. l. non debet audiri. qr cum relictum sit factum post decennium nihil prodest legatario implementum conditionis quãtum ad hoc vt possit petere statim vt. s. eo. auia. §. mutianam. sed si fuisset relictum simpliciter factum sub conditione si nõ petierit satisdationem infra decẽnium. et sic tempus non esset appositum ad differendam solutionẽ legati: sed ad limitandum conditionem tunc esset magis dubiuz: tamen adhuc dicas idem q non auditur: casus est. s. eo. cũ tale §. titius. et ibi redditur ratio. quia ista conditio negatiua potest impleri viuente legatario per mortẽ heredis: item probatur in l. auia. §. fin. vbi etiam redditur alia ratio in ver. itaq. quia per appositionem huius conditionis censetur inhibita petitio satisdationis et etiam remissa: et sic de iure non potest peti per. l. scire. C. vt in possessionez legatorum. et si peteretur de facto non deficeret conditio. et ideo nec redditur legatum conditionale vt ibi habetur. ¶ In glos. ibi sed certe dic. not. istam glos. de qua Bar. facit magnũ festum in. l. in illa stipulatione si kalendis. et in. l. hoc iure. de verb. oblig. que videntur sibi contrariari: quia vna vult q licet cõditio sit impleta: tamẽ debeat expectari dies l. lex. in illa. et lex hoc iure. vult contrarium q postq̃ extitit conditio frustra expectatur dies et ibi ponuntur plures distinctio-

nes. Finaliter doc. distinguunt inter casum & casum: certe dicit Bar. q etiã illa distinctio quã sentit glo. ibidẽ sola procedit eo casu quo dies est appositus ad limitandum conditionem vt lego si nõ petieris cautionem infra decenniũ & tu mortuus es infra istud decenniũ tunc distingue vt ibi no. sed quando tempus principaliter est appositũ ad differendã solutionem vt erat hic: quia mandauit solui post decenniũ licet censeatur tacite repetitum sub conditione tunc existente conditione per mortem indistincte expectatur dies: vt in ista glo. quam Barto. ibi allega. et fecit magnum festum de ipsa.

1 **Cum qui apertũ.** † In legato conditionali nõ attẽditur incapacitas legatarij cõtingens cõditione pendente si tẽpore quo extat reperitur capax. h. d. Et sic nõ inspicitur tempus testamenti nec mortis nec adite hereditatis: sed dũtaxat conditionis existentis: qr regula catoniana nõ habet locũ in conditionalibus. vt in. l. pe. de regu. cato. Et idẽ videtur in institutione conditionali: quando autem est pura inspiciuntur tria tẽpora. vt in. l. si alienum. §. in extraneis. de here. insti. In legatis autẽ puris gl. hic videtur dicere q inspiciatur tempus testamenti: sed in illo. §. in extraneis. dicitur q inspicit tẽpus mortis: & illa vera fm doc. quando agitur dũtaxat: de capacitate legatarij: & sic defectus peruenit vere ex persona sua: qr tunc non habet locum regula catoniana: et probatur in. l. si deportati seruo. in prin. ¶ In ver. nisi eum. s. de leg. iij. & j. de iure fisci. l. iij. §. cum aũt allego. in gl. sed quando defectus prouenit attestantis: vel mixta consideratione rei legate vel legatarij: vt si lego tibi rem tuã: tunc inspicitur tempus testamenti: & si tunc erat tua nõ valet: & si postea me viuente desinit esse tua: nõ recõualescit propter regulã catonianã. vt in. l. arriani. §. j. de leg. j. & plene no. in. l. j. de regula catoniana inspicitur etiã tempus mortis: qr si tunc esset tua: licet tẽpore testamenti nõ fuisset: & esset, ex causa lucratiua non valeret legatũ & sic duo tẽpora inspiciũtur: sed quãtum ad capacitatẽ legatarij vnum tantum: scilicet mortis: vt etiã no. j. de do. cau. mor. l. in morte. & instituta de lega. §. si peculiũ super verbo cedere. ¶ In glo. ibi nisi ab apertura tabularũ: dic ista gl. per omnes reprehenditur: quia legata quãdo erant pura cedebant a tẽpore mortis. vt. j. quãdo di. leg. ced. l. v. in princ. quod autẽ dicit gl. fuit de media iuris prudentia. de iure ffo͞rum scilicet per. l. papiam introductum quia Justinianus sustulit & rediuit ad iura ffo͞rum: vt. C. de cadu. tol. l. vnica. & §. in nouissimo.

1 **Si fundum.** † Existente conditione legati reuocatur quicquid per heredem super re legata dispositum fuerat in legatarij preiudicium. h. d. ¶ In text. ibi a priore legatario recedit: dic improprie loquitur: qr ante existentiã cõditionis non fuit prioris legatarij: vnde improprie dicit nõ recedit: sed a priore legatario bene recedit: & transit in primũ pendẽte cõditione primi heredis & transiuit in legatariuz heredis: & si heres eidem legasset pure cui testator legauerat sub cõditione pendente cõditione legatarius hz dominiũ heredis sed ipsa existente mutat causam dominij: & incipit habere ex testamento primi testatoris. vt. l. in fundo. cũ ibi plene no. j. ad. l. fal. ¶ In glo. fi. ibi in auť. de rest. & ea q̃ parit. dic posita. C. cõmunia de leg. res que. sed ista gl. reprehenditur per doc. qr per illam auť. nõ immutatur ius antiquũ quo ad hoc: sed solũ limitatur: qr ponit vna exceptio. Dic ergo q pendente cõditione valet alienatio & impositio seruitutis: sz ea existente finitur vt hic patet in fi. & patet in. l. seruo legato. §. j. de lega. j. sed si alienatio esset irretractabilis: vt datio libertatis impediretur ipso iure. vt. s. dicit. glo. & etiam inquãtum iste tex. dicit de loco religioso fatendũ est q heres cõditione pendente nõ potest locũ facere religiosum quia postea nõ posset redire ad humanũ vsum.

2 ☞ Conditio si non nupserit titio: an intelligat de prima vice tantum: & quid si est affirmatiua: & vide nu. 4.

3 Plus negat negatio q̃ affirmet affirmatio.

1 **Hoc genus.** † Cõditio negatiua q̃ potest impleri viuẽte legatario non impletur per cautionẽ mutianam. h. d. cõcordat. l. cũ tale. §. j. s. eo. ¶ † In gl. fi. ibi sed modo dic. gl. hic opponit contra seipsaz inquantũ. s. dixit q si nubat alteri q̃ titio licet legatũ nõ perdat: vt in tex. & in prin. gl. nõ tamen ipsum cõsequitur nisi mortuo titio etiam si vellt prestare cautionem mutianam: sed cõtra: quia imo videtur q statim cum nupsit alteri: qr illa cõditio videtur debere intelligi si nõ nupserit titio prima vice. Sed hic verum est dicere q titio nõ nupsit prima vice: nec amodo poterit nubere: quia qd fecit pro infecto haberi non potest: ergo illa cõditio videtur extitisse. glo. singula. respondet: q aliud in conditione affirmatiua: vt si titio nupserit qr intelligit scilicet si nupserit prima vice: qr si nuberet prima vice alteri diceretur cõditio defecta: & licet illo mortuo postea nuberet titio nõ reconualesceret legatum. ar. est in. l. bone. §. hoc sermone. de ver. sig. s. de leg. ij. l. cum pater certam. in fi. Sed † quãdo cõditio est negatiua nõ solum intelligitur de prima vice: sed de secũda & tertia & de quacũq alia: & ideo licet nupserit alteri: quia posset illo mortuo iterũ nubere titio nõ potest consequi legatum nisi titio mortuo anteq̃ sibi nubat: qr plus negat negatio q̃ affirmet affirmatio: & ad hoc alleg. ista gl. & ad hoc facit. l. quicquid astringende. de verb. oblig. & l. liminũ. de serui. vrba. pred. §. fi. et quod habetur in. l. his qui ducenta. §. sed vtrũ. de reb. dub. & no. glos. in. c. cũ dilectus. de cõsuetudine. ¶ † Et per ista3 glos. consuluit Old. in cõsi. qd incipit. thema tale est: q si testator aliquid relinquit filie vltra legitimã & mandauit q nõ nuberet nisi mercatori vel filio mercatoris al's perdat legatum & ipsa primo nupsit mercatori: illo mortuo nupsit nõ mercatori querebatur an perderet legatũ. & quidam dicebant quod non: quia sufficit q prima vice nupserit mercatori ipse determinauit cõtrariũ per istã glos. quam no. Et semel fui recordatus de illo consilio: & de ista glo. & habui honorem: possumus tamen dare huic tex. in fi. contrarium intellectũ vt velit dicere q si nubat alteri q̃ titio consequatur legatũ statim: qr verũ est dicere q nõ nupsit titio prima vice: & istud videtur esse de mente litere: & sic si idem in negatiua qd in affirmatiua: sed qr doct. sequũtur glo. ideo in consulendo non esset ab ea recedendum.

1 **Aliquando.** † Expressio cõditionis que tacite inest ex legis dispositione nõ reddit legatũ cõditionale: quantũ ad transmissionem: sed conditionalis adẽptio sic. h. d. in effectu: quantũ vero ad obligationẽ & actionem etiã in primo casu legatũ est cõditionale: qr nisi adeatur hereditas non incipit deberi: & hoc voluit gl. j. & dixi. s. eo. l. cõditiones extrinsecus. Itez pcedit primũ dictũ quãdo exponitur per eũ modũ per quẽ inest al's etiam quãtũ ad transmissionẽ reddit cõditionale. vt. s. eo. l. si titia expres. & l. si ita. §. si ita. §. si volet. de le. j. & hoc voluit in effectu gl. ij. ¶ In tex. ibi sub qua etiã heres institutus est. Dic q cũ in quolibet legato etiã pure facto insit cõditio si adeatur hereditas: per cõsequens etiã cõditio sub qua heres fuit institutus quecũq aũt istarũ conditionũ exprimat nihil operatur expressio. Sed si expressio facta nõ esset ille tacite cõditiones nõ impedirent diem legati cedere. vt in. l. si dies. §. fi. j. quãdo di. leg. ced. ¶ In fi. tex. ibi sub cõtraria cõditione datũ intelligitur dic sed contra qr ademptio fit ad auferendũ ergo nõ debet inducere dationem que est illi cõtraria: vt in. l. legata inutiliter. de le. j. Sol. vt ibi dixi. qr ista cõditionalis datio nõ resultat ex cõditionali ademptione. sed propter ipsam prima datio que erat pura redditur cõditionalis: & ista conditio qr non inerat ex legis dispositione: sed prouenit ex verbis testatoris nõ dicitur extrinseca: sz ex testamẽto proueniens: ideo impedit diem legati cedere & ad heredẽ transmitti. ¶ In glos. ij. imo acquiritur etiã ignoranti: dic & sic nõ inest ista conditio si voluerit quãtum ad primariam acquisitionem imo illa fit & si non appareat de voluntate quoniam acquiritur ignoranti nisi insit quantum ad irrenocabilem acquisitionem: quia nisi acceptet non acquiritur irreuocabiliter: cum autem exprimitur a testatore censetur expressa quo ad primariã acquisitionẽ: & sic nõ acquiritur ignoranti etiã irreuocabiliter sicut nec relictum sub alia cõditione & sic per aliũ modum q̃ insit.

2 ☞ Dictio hoc amplius cuius nature sit.

1 **Libertis omnibus.** ¶ † Dictio hoc amplius inducit repetitiones grauaminis appositi in precedenti legato in sequẽti. hoc dicit: & sic triplicem inducit repetitionem: scilicet de primo legato vt in. l. legato inutiliter. de lega. j. & de qualitate primi legati in sequenti puta de conditione in illo apposita. vt no. glos prima. in. l. in repetendis. de legatis tertio. & econuerso de conditione apposita in sequenti legato in primo pure facto. vt notat glos. eodem titulo. in. l. si tibi pure. item inducit repetitionem grauaminis appositi in primo legato. et in sequenti: vt in hac. l. & ideo videtur econtra dicendum de apposito in sequenti vt illud repetat in precedenti per glos. que est in dicta. l. si tibi pure. et sine sint facta ambo eidem persone: vt hic: siue diuersis. vt in. l. si sic. de legatis tertio. in tertia charta. † Cetera dic per Barto. in. l. si tibi

2 pure. de natura huius dictionis hoc amplius. ¶ In tex. ibi an conditio. dic improprie loquitur: quia non fuit conditio. sed grauamen dum dixit ne de nomine exeat vt ad vnum qui nouissimus extiterat perueniat videtur enim quemlibet eorum grauare de restituendo partem suam cum morietur cum libertis superstitibus. Est ergo potius quedam modificatio

nam &

nam et alibi modus appellatur cōditio. vt in l. meuia. de manumissis testamento.

2 Casus in quo verba conditionalia dispositionē inducunt et obligationem.

3 In vltimis voluntatibus ius implendi conditionem potestatiuam seu que ex facto legatarij dependet non transmittitur ad heredem.

In contractibus an ius implendi conditionē transmittitur ad heredem.

4 Dictio vt denotat modum.

1 A Testatore. †Legatum conditionale nō trasmittitur ad heredē ante conditionem impletā sed legatū modale sic etiā ante modum impletā: et ablatiui absoluti conditionē inducunt nō modum. h. d. et semper alleg. ¶ In text. ibi rogatus dic puta titius institutus in dimidia cū titia instituta in altera dimidia. ¶ In tex. ibi vt acceptis centū nūmis restitueret hereditatem etc. dic ista verba important duplex grauamen: vnū in persona titij. vt restituat partem sue hereditatis titie coheredi. et istud est cōditionale. scz si titia dabit sibi centum: et de isto vertitur seq. q. vtrum titia decedens anteꝙ soluat centū transmittat ad suum heredem ius implendi istā conditionē et per consequens cōsequendi fideicommissum: et dicitur ꝙ non. Aliud grauamen inducit in personā titie: vt det titie centū. †Nam cū titia esset heres instituta et sic poterat grauari censetur per illa verba licet cōditionalia grauata de dando centū heredi volēti sibi hereditatē restituere et sic est casus in quo verba conditionalia dispositionē inducūt et obligationem: quando referūtur ad personā q̄ poterat cōtrariari et hic est casus in l. fideicōmissa. §. cuz autē. in fi. ff. de leg. iij. licet regulariter sit secus: quia cōditio dispositionē et obligationē nō inducit vt in l. si quis sub ꝯditione. §. si quis omis. cau. test. potest ergo titius viuens si offerat se paratum ad restituendū hereditatē cōpellere titiā ad soluendum centū sed secus esset si titia nō esset instituta. Et sic non potuisset grauari: sed an istud grauamen de centum sit purū seu modale: vt sic titius decedens transmittat ad suū heredē ius petendi et offerendi restitu. heredi. an autē cōditionale: vt sic nō transmittat sicut ecōuerso. tex. hic non aperit nec glo. nec doc. putarē tamen primā partem veriorē quantū ad istud grauamen nō fuit apposita cōditio per testatorē vt qꝛ non dixi vt restituta hereditate percipiat centū licet videatur velle ꝙ habeat centum et restituat hereditatem et sic potius interpretabor purū cū onere restituendi: ꝙ conditionale. tene menti: quia subtile est. ¶ In tex. ibi decessit: dic de morte istius titij rogati nulla est disputatio quia ille nō facit fideicōmissum extingui: vt. ff. eo. l. publius. §. titia. et l. legato relicto. sz de morte titie de qua subijcitur erat dubitatio: quia incertū videbatur: an illa verba acceptis centum inducerent conditionē vel modum vel grauamen: et iurisconsultus determinat pro prima parte. ¶ †In tex. ibi pure non posset. dic iste tex. allega. ꝙ in vltimis voluntatibus ius implendi conditionē potestatiuā seu que ex facto legatarij dependet non transmittitur ad heredē: nimirū si ipsum legatū quod est principale nō trāsmittitur ꝯditione pendēte. vt. C. de cad. tol. §. finaūt. frustra ergo esset implere conditionē si nō posset legatuz consequi: quid autē in cōtractibus an eius implendi conditionez ad heredē transmittitur: vide plene per Bar. in. l. si decem cum petiero. de verbo. obli. et per Cy. post pe. in. l. fin. C. de cōdi. inser. in iiij. q. vnde Bart. extraxit quasi quicquid dixi. ¶ Sed oppo. ꝙ in casu huius. l. ius implendi conditionē hanc et cōsequendi per cōsequens hoc fideicōmissum transmiserit titia ad heredē suū. Nam ex istis verbis resultat tacita dispositio obligatoria. vt. ff. dixi. que per mortē titie nō extinguitur vnde titius si vincat potest cōpellere heredem titie ad soluenduz centum offerendo restitutionē hereditatis per iura. ff. alleg. ergo et in consequentiaz deberet transire facultas soluendi per modum cōditionis. ar. in. l. stichum si heredem. de statuli. et l. diem proferre. §. j. et quod ibi no. ff. de arbi. et qđ no. Cyn. post Pe. in. d. l. iiij. vbi dicit ius implendi conditionem: etiā in vltimis voluntatibus ad heredem trāsmitti quādo precessit dispositio super eo de quo apposita est conditio per illam. l. diē proferre. ff. alleg. Sol. ſm Bar. hic illud procedit qñ tractatur de dāno euitādo vt posset quis offerendo penā euitare ita loquitur contrariū: secus qñ de lucro captādo vt hic: et sic Pe. nimis generaliter fuit locutus vt etiā in alio videtur reprehendendus: nam dicit ꝙ non precedebat 4 dispositio non dicit ꝙ precedebat tacita. vt. ff. dixi. ¶ †In glo. mag. ibi licet solemus dicere ꝙ vt denotat modum: dic et est verum vt no. in. l. j. C. de his qui sub modo. nec obstat iste tex. quia hic cōditio non resultat ex alia dictione vt: sed resultat ex illis ablatiuis qui subijciūtur exceptis centū nūmis etc. vt. ff. de vsu. l. euictis. de statulibe. l. statulibe. arg. §. fi. et l. cuz liber. §. si duobus. de fideicom. liber. l. thais. §. fin. ¶ In glo. ibi. item videtur contra subaudi: et quod hic colligitur a contrario sensu ꝙ si illi ablatiui facerent modū et non conditionē potestas implēdi modum et per consequens cōsequendi fideicōmissum transmitteretur ad heredē fideicōmissarij. ¶ Sed contra hoc glos. opponit duobus modis: primo quia fideicōmissum vniuersale non pōt restitui alteri ꝙ cui testator iusserit: vt. l. j. §. ex asse. de iure do. sz hic iussit restitui titie: et fieret testamēto heredi eius de quo testator non senserit. ¶ Secundo glos. opponit ꝙ fideicommissum vniuersale equiparatur hereditati directe cū fideicōmissarius dicatur heres. vt. l. si filius. ff. quod cum eo. sed hereditas nō adita non transmittitur ergo nec fideicōmissum non restitutum. gl. respondet ad ambas oppositiones hoc modo ꝙ posito ꝙ non expedit sequitur ꝙ nōn oportet: hoc est dicere posito vno inconuenienti seu falso sequitur aliud: sed tu ponis vnum incōueniēs seu falsuz: scilicet ꝙ si illa verba importarent modum transmitteret ad heredem: scilicet ius implendi modum vel implendi fideicommissum vt hic colligitur a contrario sensu ſm Pet. sed ego dico ꝙ iste cōtrarius sensus nō debet colligi: qꝛ esset falsus ꝓpter dictas oppositiones: et quando contrarius sensus est reprobatus: tunc non debet sumi: et ideo vult glo. in effectu ꝙ etiā si importarent modū esset idem ꝙ hic vt non transmittatur: sed tunc glos. pessime loquitur: quia frustra diceret iurisconsultus esse dubium an importet modū vel conditionē ex quo vtrobiꝙ esset idem. Preterea verissimū est ꝙ legatum modale tanꝙ purum transmittitur ad heredem etiam ante modum impletum: et sic potestas implendi modum: vt. j. quando di. leg. ce. l. si post diem versi. ijsdem autem diebus. et ibi no. glo. nec obstant contraria. Nam procuratori in rem suā: scilicet fideicōmissarij non pōt fieri restitutio. vt in preallег. §. ex asse. sed heredi fideicōmissarij stat quia reputatur eadem persona sicut et procuratori simplici eiusdem vt hic colligitur a contrario sensu: et sic not. ꝙ licet cessionarius dicatur succedere in locum cedentis: vt. l. qui quadringenta. ad trebel. non tamen ita reputatur vna persona cuz eo: sicut reputatur heres vniuersalis. Ad secundā obiectionem respondetur ꝙ licet hereditas non sit adita: sed transmittatur bene tamen restituitur fideicom. restitu. vt in. l. restituta. ad trebel. Ratio diuersitatis: qꝛ heres anteꝙ adeat nulluz ius habet in bonis. l. pretia rerū. ad. l. fal. sed fideicōmissarius habet actionem personalem sibi acquisitā que est in bonis eius vt sibi fiat restitutio. vt no. in. l. hec scriptura. C. ad treb. et plene not. de his in. l. cū filio. de leg. j.

1 Si inuitis. †Statuliber potest implere conditionem dandi etiam de pecunia peculiari licet ad eum nō pertineret sed ad heredez et etiam inuito herede quantū ad hoc vt consequatur libertatē. hoc dicit. Dic vt. ff. eo. l. questitum.

2 Tutores et alij administratores qui tenentur rationes reddere si deposuerunt pecunias domini penes mercatorē qui cōmuniter reputabatur idoneus eis nō imputatur si postea fefellit et pecunia perdatur.

3 Pro quibus expensis stetur iuramento testatoris.

1 Qui sub condi. †Conditio reddēdarū rationū non impletur nisi de his que scripta sunt in codice rationū fiat fides: si vero negētur et nisi restituātur reliqua si qua sunt nec imputatur gestori paupertas debitorum superueniēs si tēpore quo cōtraxit fecit diligēs vt paterfamilias. h. d. † Not. 2 bonam. l. pro tutoribus. et alijs administratoribus qui tenētur rationes reddere et ꝙ si deposuerunt pecunias domini penes mercatorē qui cōmuniter reputabaṫ idoneus nō imputetur eis si fefellit et postea perdatur pecunia. ¶ †In text. ibi vt neqꝫ ad 3 istū finem tenetur docere: qꝛ ea que scripsit sint vera vt appareat ꝙ nihil subtraxit de bonis domini: sed bona fide fecisse et nō scripsisse mēdacia: et sic tolliṫ obiectio que posset fieri: qꝛ hic innuit ꝙ habeat ꝓbare negatiuā: sed nō vult hoc dicere: sed dz probare affirmatiuā: de qua supra: sed qualiter ꝓbatur illa affirmatiua: respondeo quedā sunt de quibus statur eius iuramento vt sunt expense minute de quibus nō solent prestari probationes vt not. in. d. l. id qđ pauperibus. et l. sancimus. C. de iudi. Item quedam ex coniecturis que colliguntur ex. l. fi. de exerci. et. C. de ali. pupil. prest. l. fi.

1 Tales conditio. †Conditio consistens in facto pluribꝰ apposita nō sufficit ꝙ impleaṫ per vnū sz debet per oēs impleri. h. d. principiū et pōt intelligi duobꝰ modis primo ꝙ non sufficit impleri per vnū: scilicet pro parte etiā quātum ad hoc vt consequatur partē legati et est verum in facto indiuiduo qđ constat ex materia et forma et omnis forma dicitur indiuidua: vnde non dicitur aliud actū donec formam

suam adipiscatur.l.si is qui.cccc.§.quedam.j.titu.si autē est factum diuiduū quod nō cōstat ex materia & forma vt si ratū habuerit talem contractū.l.eadem.§.cato.tunc idem videtur ꝙ in cōditione dandi:de quo.j.proxi.§.Secūdo intelligit ꝙ nō sufficit etiam impleri per vnū etiā insolidū vt consequatur partem legati:sed debet per oēs impleri & tunc intellige hoc verū quādo cōstat de mente testatoris:ꝙ ita voluit:ita intelligitur Cyn.C.de cōdi.inser.l.si.in prima oppo.Recollige ergo tres casus: interdū si onus tantū facit nec sibi nec alteri ꝑdest dictis duob⁹ casibus.Interdum prodest sibi & alteri collegatario:vt si facit totū & apparet de mente defuncti ꝙ satis habuit fieri per vnuʒ l.si ita.de manu.testa.Interdū sibi soli & nō alteri vt si aliter nō apparet de voluntate testatoris pro vel contra & tunc cōsequitur legatum totū partim iure suo partim iure accrescendi:quia pars collegatarij deficit.vt no.Cy.in.l.si.in.j.q.& patet in simili s.eo.si quis legata.§.si.

1 **Item si sumphoro.** †Conditio dādi pluribus dʒ impleri in personā omniū:& si alter mortuus est anteꝗ̄ in personā eius impleatur deficit totū legatū de rigore:sʒ de equitate debetur pro parte dūmodo in persona superuenientis impleat̄ saltem pro parte.h.d.vsqꝫ ad.§.de illo.¶In tex.ibi quisqꝫ eorum viueret prestitisset sed hoc nō fuit factū nec ammodo fieri potest:quoniā in personā heredis illius mortui nō potest impleri.s.eo.cū ita.& sic cōditio dicitur defecta cū formaliter impleri nō possit.s.ꝙ detur vtriqꝫ sicut testator voluit:& sic legatū perit:contrariū determinatur vt sequitur.¶In tex.ibi si nō post moram titij:sed quomodo potest esse in mora cū vbi nulla petitio &c.l.si pupillus.de verb.ob.& ea que sunt in cōditione non sunt in petitione l.si quis sub cōditione.solutio fateor ꝙ loquit̄ improprie: expone morā.i.negligentiā:quia nō impleuit ꝗ̄ primū potuit & sic cōditio habet̄ pro defecta:etiā anteꝗ̄ ille moreretur.l.hec conditio.la.ij.s.eo.ergo & legatū vnde nō sufficeret implere in totum posito ꝙ non decessisset multominus ergo post eius mortē sufficit implere pro parte:sed oppo.contra id quod sequitur.de.l.qui duobus.s.eo.que ob.in duobus.primo qꝛ videtur per illā l.ꝙ nec de rigore nec de equitate sufficiat dare vni nisi detur alteri.Solu.ibi ambo viuebant:& ambobus poterat dari hic alter erat mortuus.Nec ei poterat dari nec heredi eius qꝛ cōcessa in persona eorū ꝓprijs nominibus expressis:si autē appellatiuis puta tanꝗ̄ heredi.qꝛ tunc posset impleri in personaʒ heredis decedētis.l.cū ita.s.eo.& sic perinde esset acsi ambo viuerent qꝛ non posset implere in personam vnius etiam vt partē legati cōsequatur nisi impleatur in personam heredis:& hanc opposi.glos.nō sensit.¶Sed scdo opponitur de ea.l.qui duobus.in fi. per quā videt̄ ꝙ in persona superstitis debeat vt in totū impleri & al's non cōsequatur partē legati.tex.vult contrariū cum dicit partem dimidiā.glo.sensit istā opp.& soluit ꝙ illi quibus erat dandū erant coheredes:& tanꝗ̄ heredibus erat dandū hic non: sed quid ad propositū.Respondeo supple ad gl.ꝙ ibi alter eorum repudiauit hereditatē vel mortuus est ante ipsam aditā & portio deuenit per ius accrescēdi ad coheredē cū onere & cōmodo cōditionis vt tota impleatur in eius persona & soluat totuʒ: qꝛ sicut censentur grauati tanꝗ̄ heredes:ita conditio dandi cēsetur apposita in persona eoruʒ tanꝗ̄ heredū sicut ergo si alter decederet post aditā hereditatem eū transmitteret.ita transmitteret ius implendi conditionem.l.cū ita.§.fi.s.eo.Ita si decedit vel eā repudiat & sic peruenit ad coheredē cum eodē onere peruenit & cōmodo.l.thais.§.sticbus.de fideicō.lib.quādo autem nō sunt coheredes nō habet locū ius accre.in hac mortis causa capione vt est casus hic,qꝛ nō debet cōditio impleri insolidū in persona superstitis.Quid si vellet dare totā quantitatē huic superstiti:respondeo nō tenetur heres propterea dare plus ꝗ̄ dimidiā:qꝛ illa datio non prodest heredi:qꝛ ille erat extraneus:sʒ erat coheres dic vt.s.

1 **De illo quoqꝫ queri.** †Conditio dandi pluribus apposita nō pōt per vnū impleri facta pro parte de rigore:sed de equitate sic.h.d.Et est casus ecōuerso ad precedentē:qꝛ ibi erat dandum ab vno pluribus hic ecōuerso a pluribus vni & declarat.l.cui fundus.s.eo.vt qd ibi dicitur singulas posse ꝓ sua parte implere intelligat̄ de equitate nō de rigore vt hic.¶In tex.ibi expleri nō pōt de rigore:secus de equitate vt sequit̄.¶In text.ibi dando partē:scilicet si nō vult nisi partē legati & sic qd sequitur legatū &c.expone.i.partē legati ꝭm gl.si.sed si vult habere partē collegatarij ꝗ̄ deficit qꝛ nō vult conditionē implere debet soluere etiā partē illius.s.eo.si quis lega.§.si.l.fin.ibi cū sua cōditione &c.& hoc in cōditione dandi que potest impleri per alterū qd in cōditione facti diuidui vt si ratū habuerit:respondeo sufficit ꝙ ratum habeat ꝓ parte sua vt legatū cōsequatur:qꝛ pro parte collegatarij ratum habere nō potest:in simili ꝓbatur in.§.cato iuncta.l.v.§.si sortem.de verb.oblig.

2 ¶Licet debitor qui nō tenetur ad certuʒ tempus nō habeat accedere ad creditorem tamē ille qui semel fuit in mora si vult purgare eā debet ad creditorem accedere:& etiam ille qui vult actionem consequi.

1 **Priscus respondet.** †Qui hʒ implere cōditionem in personam alterius vt actio consequat̄ debet ad illū accedere & se offerre nō aūt expectare vt interpellet̄:hoc aūt totuʒ relinquit̄ iudicis arbitrio ex qualitate loci & persone:†Iʒ ergo debitor qui nō tenet̄ ad certū tēpus nō habeat accedere ad creditorē iuxta no. in.l.item illa.de consti.pec.ille tamen qui semel fuit in mora si vult purgare eam debet ad creditorē accedere.arg.hic.& etiam ille qui vult actionem consequi.

1 **Cum filius.** †Non dicitur quis posse administrare negotia nisi peruenerit ad.xxv.annuʒ.¶Sed opp.ꝙ sufficit venisse ad adultam etatē.l.cū filio.de leg.iij.Sol.interdum alicui relinquitur in tēpus quo negotia sua poterit administrare:& tūc siue sit pupillus siue adultus censet̄ relictū in tēpus quo cōpleuerit.xxv.annū.vt hic licet post pupillarē etatē possit gerere & cōtrahere si non habet curatorem & ciuiliter & naturaliter obligatur.Sed qꝛ pōt restitui nō dicitur cū effectu posse gerere. Si autē relinquatur cū erit etatis sue vel cum in suam tutelam peruenerit distinguit̄ an tunc erat pupillus:& censetur relictum cum erit adultus.i.cōpleuerit.xiiij.annū.aut erat maior pupillo:& tunc cum erit.xxv.annorū.vt ibi.¶In tex.ibi egressus.xx. annos nō tamen.xxv.¶In tex.ibi deberi:qꝛ verū est decessisse anteꝗ̄ possit administrare res suas.glos.intelligit etiā si impetrasset veniam etatis:& dicit ꝙ hec sibi nō prodest:qꝛ testator de hac nō cogitauit.l.si.de his qui ve.eta.impetra.sʒ ista esset ficta etas non vera.

¶Ad legem falcidiam. Rubrica.

2 ¶Statutum si disponit id quod ius commune non dicitur statutum.
3 An sit sublatum cū sit sublatum ius cōmune.
4 Quod dicatur reformatio anteꝗ̄ in volumine statutorum includatur.
5 An valeat reformatio si nō apparet ꝙ sit facta ꝓposita.
Quid si fuit facta per personam inhabilem.
6 Quid si fuit facta super materia prohibita.
7 Si iudex aliquid tibi pure & simpliciter adiudicat:& in eadē sententia apponit conditionē vel onus an valeat.
8 Paria sunt limitata disponere vel simpliciter disposita limitare.
9 Caius falcidius autor.l.falcidie fuit tribunus plebis.
10 Omnis detractio potest dici falcidia.
11 Quod ꝓprie falcidia sit illa que detrahit̄ de singularib⁹ relictis: & dicitur debita iure institutionis.
12 An in casibus in quibus lex dicit falcidiam nō habere locuʒ vt in relictis ad pias causas vel vbi non sit inuentarium locū habeat trebellianica.
13 Verbum relinquo est cōmune:licet regulariter quādo apponitur rei singulari nō intelligatur iure institutionis nisi dicat̄ sed iure legati.
Quid si adijciatur pro sua falcidia.
14 Si legata transcendunt vires hereditatis qualiter detrahatur falcidia.

1 **Lex falcidia.** †Potest quis legare quantum vel dummodo non excedat dodrātem id est tres partes de quatuor & quarta debet remanere penes heredem ne sit heres nudo nomine:& hoc introduxit l.falcidi.hoc dicit.vsqꝫ ad.§.l.falcidia.¶In tex.ibi vsqꝫ ad dodrantem:istud est de secundo capite ꝭm glos. vnde tex.videtur inepte fuisse locutus:dum dicit primo capite vel si volebat hoc adijcere non debebat hoc dicere:et comprehendisset vtrūqꝫ caput.¶In tex.ibi dedit.glos.exponit.id est datam a.l.xij.tabu.confirmauit.nam verba.l.xij.tabu.dicebāt vti quisqꝫ legauerit:ita ius esto.l.lege.de verbo.signifi.Sed ad quid oportuit dare hanc licentiam per illam vel istam.respondeo cum mors omnia soluat.de nup.§.deinceps.videbatur ꝙ post eius mortem nō posset de illis disponere:sed concederentur occupanti tanꝗ̄ bona vacantia:qꝛ de iure naturali vel gen. per occupationē acquireret̄ dominiū cessante occupatione videbat̄ cessare dominiū & sic redire in primeuū statū quo in nullius bonis erāt;ꝑpter hoc fuit introductū ꝙ licet qs vere moriatur

riatur ficte tñ videaẽ viuere: qꝛ loco eius succedit hereditas q̃ ipsum representat ⁊ apud eã cõtinuetur dñium rerũ que fuerant defuncti ad cuius retẽtionẽ non reqrebaẽ factũ defuncti: ꝫ possessio ad cuius retentionem nõ requirebaẽ vel actus vel animus extinguaẽ ⁊ nõ trãseat.l.j.§.sceuola.ꝑpter hoc etiã statutũ fuit vt de dictis bonis possit disponere post mortẽ tanꝗ̃ 2 nõ desinãt esse sua.no.ergo ex hac gl.† Qꝛ sentit in hac expositione ꝙ cũ ista datio esset prius facta a.l.xij.tabu.tñ videaẽ facta a.l.fal.etiã si dixerit expsse ⁊ sic exponaẽ dederit.i.datũ con 8 firmauerit.vñ inducit.si statutũ disponit id qđ ius cõeª nõ dicitur statutũ ⁊ hoc est vtile:qꝛ qñ princeps facit.l.cõtra ius cõe tollit aliã legem cõem ⁊ si de ea non facit mentionẽ.sed statuta specialia non tollit nisi faciat mentionẽ saltẽ in genere dicẽdo 3 nõ obstãtibus quibuscũꝗ statutis in.c.j.de cõsti.in.vj.†an statutum disponẽs id qđ ius cõe sit sublatũ cũ sit sublatũ ius cõe questio stat in hoc an illud statutũ sit statutũ vel ius cõe.primo casu nõ est sublatũ.scđo sic.hanc partẽ tꝫ glo.in.d.c.j.sed Bar. not.hic cõtrarium vide per eũ hic.⁊ vide Jo.and.in ti.de filijs presby.in.c.j.in nouella.in.vj.⁊ in ti.de testa.in rubri.Bald.in 4 l.ij.circa fi.C.de consti.pecu.¶† In tex.ibi:rogatam.hoc ideo dicit.qꝛ consules vel principes ꝑponebant negotiũ ⁊ cõtingentiam facti in senatu ⁊ rogabãt populũ vt sup illis ꝓuiderent.l. itẽ veniunt.§.ꝑdie.de peti.heredi.hoc etiã videmus fieri: qꝛ priores in cõsilio populi ꝑponũt ⁊ petunt super ea reformari. hã dicitur reformatio anteꝗ̃ in volumine statutoꝝ includanẽ. vnde vocãtur notarij reformationũ qui sunt deputati ad hoc. 5 †An ergo valet reformatio si nõ apparetᵇ facta.ꝓposita videẽ b ꝙ nõ:quasi sit de forma legis.arg.hic. Contrariũ determinat 6 Bar.in.l.obseruare.C.de decurio.⁊ ibi vide per eũ.† Itẽ qđ si fuit facta per personã inhabilẽ.Dic nihilominꝰ reformationẽ valere per.l.vniuersum.C.de preci.impe.offer. Quid si fuit facta super materia ꝓhibita.vt si statutũ dicit ꝙ tale negotiũ nõ possit proponi in cõsilio sicut dicit hic statutũ vniuersitatũ de quibusdã rñdeo nõ valeret reformatio nisi dispensareẽ contra 7 statutũ.ita dicit Bart.C.de peti:bo.sub.l.j.li.x.¶† In tex.ibi: vt hac.l.sequenti.i.sequenti capite.⁊ no.ista verba pro glosella que semp allegaẽ in.l.itẽ labeo.§.j.fami.hercis.nã si iudex aliquid tibi pure ⁊ simpliciter adiudicat ⁊ in eadẽ sñia apponit ꝯditionẽ vel onus nõ videẽ valere appositio:vt ibi dicit in tex. c qꝛ ex prima adiudicatione tibi quesitum est ius pureᶜ dicit ibi glos.notabilis hoc verum.nisi dixisset saluo qđ infra dicam qꝛ nõ censetur pura adiudicatio. sed facta cum modificatione sequenti ⁊ sic valeret modificatio.⁊ pro illa glo.facit tex.hic quia primo casu dedit licentiã cum modificatione sequẽtis capitis: 8 sed opponitur cõtra id qđ.s.dixi.† qꝛ paria sunt limitata disponere vel simpliciter disposita limitare.l.lucius.§.qui habebat.ad trebel.Solutio. illud in vltimis volũtatibus in quibꝰ non acquiritur ius incõtinenti:sed post mortẽ testatoris.secus in sententia ex qua statim prolato verbo substantiali queritur ius.⁊ hec faciũt ad notata in.l.iudex postꝗ̃.de re iudi.si iudex in fine sententie facit protestationem vel reseruationẽ circa ea que.s.dixerat an valeat si maiorem penã reducit ad minorem vel ecõuerso.¶ In tex.ibi dum ita detur limitat ergo potestatem legãdi:ex quo videẽ si legata excedãt dodrantẽ quatenus excedunt nõ debeantur nec ciuiliter nec naturaliter qm̃ cõtra prohibitionẽ nõ nascitur etiã naturalis obligatio.l.si nõ sortem.in prin.de condi.inde.hoc tenuit Pe.in.l.cũ quis.de iur. et fac.igno.Bar.cõtra.hic ⁊ ibi ꝙ naturaliter debeẽ nõ ciuiliter.l.j.⁊.l.error.C.eo.⁊ rñdet ad hoc ꝙ nõ resistit.l.sed non assistit.ideo naturaliter debeẽ que impedit repetitionem soluti p errorẽ iuris:ꝫ si nõ debereẽ naturaliter nõ impedireẽ repe- 9 tio.iuxta no.in.l.j.de cõdi.inde.¶† In glo.j.ibi a falcidio cõsule refert Vincentius hystorialis ꝙ fuit vocatus caius falcidius ⁊ nõ fuit cõsul nec pretor ꝫ tribunus plebis.ista est bona vt denominetur ab autore sicut senatuscon.trebell.a trebellio cõsule.l.j.in prin.ad trebell.⁊ publiciana a publio.vltima etiã 10 expositio est bona.⁊ eã tenet† Bar.vt dicaẽ falcidia ab effectu: qꝛ resecat legata sicut falx.l.linea.⁊.l.plautius.j.e. ideo omnis detractio potest dici falcidia ab hoc effectu vt quarta treb.que in multis iuribus appellatur fal.j.eo.titia.in fi.cũ similibus.⁊ legitima debita iure nature.vt in auẽ.vnde si parens.de inoffi 11 cio.testa.†proprie tamen loquendo falcidia est illa que detrabitur de singularibus relictis.⁊ dicitur debita iure institutionis:vt.j.in glo.que incipit:hec dicitur.qꝛ in eã nõ imputantur nisi que capiunẽ iure institutionis nõ ea que gratia ꝯditionis implẽde vel iure plegati:vt hic:qꝛ debeẽ ⁊ fuit inuẽta vt institutio rata sit.⁊ vt heres adeat hereditatẽ ꝑpter hoc cõmodũ.In trebel.que debeẽ de vniuersali fideicõmis.⁊ in legitima debita iure nature q̃ detrahiẽ tã in vniuersalibꝰ ꝙ̃ particularibꝰ relictis imputanẽ plura q̃ in hac nõ imputanẽ.vt plene no.j.eo.in

12 quarta ⁊ qꝛ sunt diuerse in substãtia.† fit questio vtrũ in casibꝰ in quibꝰ lex dicit fal.nõ habere locũ.vt in relictis ad pias causas vel vbi non fit inuentariũ locũ habeat trebel.quẽ articulũ examina ꝑ Bar.in.l.marcellus.ad trebel.ꝫm tñ subiectã materiã interdũ sumiẽ vna ꝑ alia.vñ vbicũꝗ lex quarta q̃ deduciẽ de fideicõmisso vniuersali appellat falcidiã debet exponi.idest treb.alˢ nõ posset cõuenire subiecte materie ad hoc.l.ꝫ si possessori.§.sed si rerũ.s.de iureiur.⁊ si pater aliquid relinquat filio ꝑ sua falcidia dꝫ exponi.i.ꝑ sua legitima : qꝛ qualitas psone cui relinquiẽ hoc exposcit:qꝛ sibi debeẽ legitima. ideo† vbi 13 relinquo qđ est cõe ꝫ regulariter qñ apponiẽ rei singulari non intelligaẽ iure institutionis nisi dicaẽ ꝫ iure legati.l.cogi.§.et generaliter.ad trebel.qñ tñ adijciẽ ista clausula ꝑ sua falcidia intelligiẽ iure institu.qꝛ hoc modo dꝫ relinqui legitima.alˢ diceretur preteritus:vt in.§.aliud quoꝗ.ita not.Bar.in.d.auẽ. vnde si parẽs.⁊ ꝑ Bal.i.l.humanitatis.de impu.⁊ alijs substi. Resecat autẽ falcidia ipso iure quãtũ ad obligationẽ ciuilẽ nõ quãtũ ad naturalẽ:qꝛ naturaliter debenẽ insolidũ ex volũtate defuncti:vñ fit cõtra suã volũtatẽ.j.eo.titia.sed si fieret ꝫm volũtatẽ etiã naturaliter nõ deberenẽ. ideo plura imputanẽ primo casu ꝙ̃ secũdo : vt est casus in.d.l.titia.q̃ tamẽ loquiẽ treb. Resecat etiã ipso iure quãtũ ad dñium:qꝛ nõ transit quatenus imminet falcidia.⁊ sic sunt cões inter heredẽ ⁊ legatariũ.ꝑpter incõmodã tamen diuisionẽ perueniẽ ad vnã rem vt illa capiaẽ pro tota falci.debita ꝑ oĩbus qđ dic vt in quarta. et per Cy.in 14 l.filium quẽ habẽtẽ.¶† Ultimo recollige quãdoꝗ legata nõ trãscendunt.⁊ tunc nõ est tractandum de falci.cũ heres habet quartã etiã si lex falcidia facta nõ fuisset.quãdoꝗ autẽ trãscendunt:tunc autẽ transcendunt vires hereditatis:puta habebat d xxx.⁊ legauit.lx.ᵈ fit tunc detractio primo eius qđ est supra vires:qꝛ legauit in duplo plus ꝙ̃ haberet:ideo quodlibet legatũ minuiẽ pro dimidia.nõ per fal.sed etiã per.xij.tabu.que pmittebat legare vsꝗ ad vires nõ vltra.l.vniuerse.C.de leg.iuncta l.si quis testamẽto.de leg.j.que loquiẽ de ista diminutione.De residuo qđ restat inter vires facta distributione ꝑ rata ꝫm tenorem illius.l.detrahiẽ falci.j.eo.querebaẽ circa principiũ ibi dicebã.l.falci.⁊c.quãdoꝗ nõ excedunt vires hereditatis.⁊ tũc prima detractio fit per falci.etiã si veniebat alia fienda ꝑpter qualitatem persone:qꝛ non poterat capere totum quod sibi legabatur.primo eñ detrahitur qđ erat per falci.detrahendum postea inspicitur vtrum id quod restat excedat quantitatem quam capere potest.j.eo.quoties.qđ inducitur ad questionem ibi per Barto.

2 ¶ Licet statutũ qđ est cõtra ius cõe nõ recipiat extensionem actiuã vt extendatur de casu ad casum : recipit tamen passiuã vt ius cõe ad illud extendatur.

3 Signum vniuersale restringitur ad habilia ⁊ que possunt habere locum.

Si statutum dicit ꝙ statuta loquentia de coniunctis locũ habeat in extraneis:⁊ loquentia de fisco locum habeant in priuatis debent intelligi si sunt talia que possunt locum habere et congruere.

4 Si testator instituit plures filios quorum vnus sit in sacris:et grauat eos si decesserit sine liberis ꝙ restituant tali:in tali generalitate non cõprehenduntur qui non possunt liberos legitimos habere.

5 Statuta nõ extenduntur ad casum fictum.

Lex falcidia.

1 † Falcidia detrahitur de oĩbus legatis que qualitercũꝗ debenẽ siue ex vltima voluntate valida.de iure cõi ⁊ ꝫm veritatem:siue de iure speciali ⁊ ꝫm fictionem.Item siue de iure cõmuni vel pretorio:⁊ etiam si facta sunt deo vel principi ⁊ etiam si de rebus 2 alienis eo casu quo sint valida.h.d.vsꝗ ad.§.item si ita.† Iste §.j.allegatur ꝙ licet statutum qđ est cõtra ius cõmune nõ reci e piat extensionẽ actiuam vt extendaturᵉ de casu ad casum recipit tamẽ passiuam vt ius cõe ad illud extendatur vt si dicit statutum ꝙ pupillus maior.xij.annis possit testari non extendiẽ ad alium inhabilẽ vt testari possit:qꝛ esset extẽsio actiua ꝫ oẽs leges tractãtes de testamẽtis validis locũ habẽt in talibꝰ testamẽtis:sicut in testamẽtis alioꝝ ar.hic ꝑpter quã fictionem lex 3 fal.⁊c.¶† Itẽ no.text.ibi:que tñ locũ possunt habere ꝙ signũ vniuersale restringiẽ ad habilia ⁊ q̃ possunt habere locũ:vnde induciẽ ꝙ si statutũ dicit: ꝙ statuta loquẽtia de cõiunctis locũ habeant in extraneis.⁊ loquẽtia de fisco locũ habeãt in priuatis debẽt intelligi si sunt talia que possunt locũ habere ⁊ congruere.vñ si erat statutum ꝙ cause inter cõsanguineos cõpromittantur inter cõsanguineos cões statutũ illud generale nõ 4 habebit locũ.vt idem fit in extraneis† facit etiã si testator instituit plures filios quoꝝ vnus sit in sacris ⁊ grauat eos si decesserint sine liberis ꝙ restituant tali:in tali generalitate non cõ

a ¶ Qđ ius cõe. Adde Jo.an.in c.j.de fil.psby.in vj.in nouella.⁊ i ti.de test.in rub. Bal. in.l.j.C.de ꝯsti. pec.d.Fely. plenissime i.c.j. i vlti.cbar.ex de rescrip.⁊ ꝑ cõfirmatione eorũ q̃ hic dicit Alexã. adde qđ voluit Hela.decisi.ccc- xij.de priuile.ꝙ gra concessa vni ecclesie in ꝑiudiciũ alterius nõ obstãtibus quibuscũꝗ sententijs nõ dꝫ intelligi đ sñia lata de ꝯsensu expresso pape.

b ¶ Si non apparet.ꝫ quid si nõ apparet de compromisso . vide Pet.de ancha. cõsi.lxxxvij.

c ¶ Jus pure. si iudex in sñia dicat cõdẽno imo absoluo.sñia cõtinet absolutio. ꝫm Ro.ꝯsi.xiij.

d ¶ Sexaginta. Adde vt ꝑ Old. consi.cxj.

e ¶ Extendatur. Adde Alber.de rosa.in.j.ꝑte statutoꝝ.q.clxxx.q̃ incipit:itẽ qro si aliquis ꝓhibeaẽ p statutũ Jmo.i rub.ex de test.

prebendantur qui non possunt liberos legitimos habere. Sz opponitur contra istũ.§.de.l.iij.§.hec verba.de nego.gest.vbi lex noua pretoria nõ extẽditur ad casum fictum: qr si loquit̃ de negotijs alterius nõ extenditur ad negotia que geruntur sup bonis hereditarijs: qr vere nõ possunt dici alicuius licet ficte. 5 †vnde dicimus cõiter ꝙ statuta non extenduntur ad casum fictum[a].vt no.in.l.omnes populi. Istam opi.nõ faciunt docto. hic est tamen vere necessaria. Sol.quãtum ad substantiã legatorum non erat casus fictus: qr erat vere legata: qr vere facta a testatore. lz quãtum ad validitatem esset fictio: qr non valebat quãtum ad verũ statũ testatoris: qr vere mortuus erat seruus apud hostes: sed valẽt ẜm fictum statum: qr fingitur mortuus prima hora cap. vnde etiam si non haberemus istum.§.etiam interpretatione magistrali possumus hoc dicere non obstante illo.§.⁊ sic ista sit interpretatio declaratiua non necessaria vel si volumus dicere ꝙ sit necessaria verũ est ꝙ per se non extendit̃ ad casum fictum per se. sed beneficio alterius legis extendentis specialiter bene fit ⁊ hic est huiusmodi ⁊ sic cõcor.⁊ sic oporteret dicere ꝙ si non esset iste.§.ad talia legata non extenderet̃ lex falcidia.

a ¶Casum fictũ. vide hic late per Jo.de imo.

b ¶Falcidiã.adđ vt ꝑ Aret.consi. xviij.ꝑpe finẽ.

2 ☞ Debitor nõ cõstituitur in mora per interpellationẽ lz incontinenti nõ soluat: sed cum aliquo interuallo.

Post moram fit transfusio ipso iure primi legati in legatum penale.

3 An per stipulationem penalem secuta mora nouetur ipso iure obligatio precedens.

4 Licet legatum de penu ꝑpter moram fuerit trãslatum in legatum quãtitatis ⁊ an modo debeatur quãtitas: tamẽ heres potest soluere penum vt non soluat quãtitatem ⁊ sic moram purgare vsq3 ad litem contestatã super pecunia.

5 In falcidiam an imputetur que capiuntur iure institutionis. quid in trebellianica.

6 Legatum de penu censetur ademptum sub cõditione si heres voluerit decẽ dare ⁊ si est ademptũ sub cõditione qđ censeatur sub cõtraria cõditione datũ si noluerit dare decẽ.

1 **Item si ita legatum.** †De eo ꝙ heres soluit tanq̃ legatum potest detrahere falcidiam si imminet non sic de eo quod soluit non tanq̃ legatum: sed vt euitet solutionẽ alterius legati.h.d. Et illud dicit̃ mortis causa capio. de qua falci.nõ detrahitur: vt hic. primo loquitur qñ legatum quãtitatis incepit a precedẽti dispositione: qr primo legauit penũ.⁊ hec fuit dispositio precedens. postea si heres penũ non daret legauit.x. et sic fuerunt duo legata. primũ purum. secũdum conditionale vsq3 ibi: idemq3 erit. Ibi loquitur qñ incepit a precedẽti cõditione qr non legauit penum: sed solum si heres penũ non daret ⁊ sic fuit vnum tantũ legatum conditionale.s.de.x. vtroq3 casu queritur si heres soluat penum ⁊ immineat fal. vtrum possit eã de pena detrahere. Quidam dicebãt indistincte ꝙ nõ etiã primo casu: qr fal.detrabitur de legato: lz nõ penus nõ censet̃ legata: licet prima facie legata fuerit qđ ptz: qr legata possunt cũ effectu peti ⁊ heres astringi inuitus ad illa soluẽda. sed in casu isto penus non potest peti cũ effectu: nec heres inuitus astringi ad soluendũ cũ possit dando pecuniã euitare solutionẽ penus ex licentia sibi data a testatore: vt probat̃ in.l.j.s̃.de penu leg. vbi patet ꝙ tantũ quantitas potest peti cũ effectu non penus: licet sit in prestatione si heres vult ergo de illa nõ detrahit falci. que non nisi de legatis detrahitur. iurisconsul. tamen distinguit in illo primo casu: aut soluitur penus anteq̃ heres sit in mora soluendi penũ: qr nõ fuit interpellatus vt solueret ⁊ potest detrahere: qr soluit vt legatum cum reuera penus fuerit legata.⁊ sic fuit in obligatione ciuili ⁊ naturali: vt etiã dicit hic glo. lz non potuerit cũ effectu peti ab herede inuito. Ex quo tamẽ sponte soluit: vt rem legatã soluit qr nõ erat facta transfusio de legato penus in legatũ quãtitatis que fuit relicta si heres penum nõ daret qđ exponitur.i.fuerit in mora dandi.l.duo.§.fi.de consti. pecu.⁊.l.iij.§.j.de adi.lega. si vero heres fuerit in mora ꝑ interpellationem ⁊ non soluit extunc purificatũ est legatũ q̃titatis. Et desinit legatũ penus ipso iure: ⁊ transfunditur in legatum quãtitatis ex voluntate defuncti qui censet̃ dicto casu ademisse legatũ penus ⁊ legasse quãtitatẽ: vt est casus in.l.si penũ. post mediũ qñ di.le.ce. cũ dicit fundi.lega.ademp. ideo si volẽs purgare moram ne habeat soluere.x. soluat penũ qđ facere potest vsq3 ad litis cõtestationem super.x.d.l.j.de penu leg. nõ soluit vt rem legatam. ideo de ipsa nõ detrabitur falci. qr legatarius dicit̃ capere mortis causa nõ iure legati. Et idẽ est in scđo casu qñ incepit a precedenti conditione.s. qr tũc penus nullo modo est legata. et si soluit̃ mortis causa soluitur vt euitetur solutio quãtitatis. Ideo isto casu indistincte fal. nõ detrabitur. hic est casus clarus per quẽ remanent quasi oẽs glo. declarate. ¶In tex.ibi: si non dederis.x.dato. queritur si heres dat penũ ⁊ immineat falcidia vtrũq3 possit detrahere de penu. ¶In tex.ibi omnino in legato.x.sub.⁊ non penum etiam in casu predicto. lz penus fuerit legata per rationes quas.s̃.dixi. ideo dicebant in falci. heredem non imputare.i.non posse falci.[b] detrahere. ¶In tex.ibi: si incontinenti.s.ꝙ fuerit interpellatus vt solueret.⁊ sic non fuit constitutus in mora ex quo incontinenti. Idẽ et fortius si non expectauit interpellationẽ. ¶In tex.ibi: cum aliquo spatio ꝙ iudicis arbitrio relinquitur.l.qđ dicimus.de solu. ¶In text.ibi: idemq3 erit.s.qđ.s̃.est dictum ꝑximo versi. ꝙ si iam. non autẽ qđ in primo casu qñ incõtinenti qr hoc casu de quo hic nunq̃ fuit legata penus.⁊ sic nullo casu potest solui res legata. ¶No. ergo ꝙ isto casu primo valebat relictũ factũ noĩe pene quando precedebat preceptũ honestũ. Nã relictũ de decẽ videt̃ factũ noĩe pene si heres fuerit in mora dandi penũ. Secus si p̃cedebat preceptũ reprobũ.l.j.et.ij.C.de his que pe.no. Olim autẽ iure digestorũ nõ valebat.l.j.de his que pe.no. Uel dic ꝙ fuit de media iuris prudentia. si enim fuisset ante et fuisset sublatum per istum.§.nõ expediuisset tollere per illã.l. Quod autem dixi relictum de.x. factum nomine pene procedit si nõ tantum valebat penus. si autem tantum potest dici ꝙ nõ sit factum noĩe pene: nec in odiũ sz in fauorẽ vt habeat facultatem soluendi qđ valet sicut in simili.s̃.de leg.j.si qñ.§.j. ¶Itẽ no. ꝙ hec pena nõ cõmittit̃ anteq̃ heres sit in mora.⁊ sic patet dico ꝙ illa v̂ba si nõ dederis exponunt̃.i.fueris in mora dãdi sz si esset factũ in fraudẽ heredis exponerent̃.i.dare nolueris sed potius quãtitatẽ. 2 ¶†Itẽ no. ꝙ debitor non cõstituitur in mora ꝑ interpellationẽ lz incõtinenti nõ soluat: sed cũ aliquo interuallo: quia non debet ire creditor cum sacco[c] paratus. 3 ¶†Item no. ꝙ post moram fit trãsfusio ipso iure primi legati in legatũ penale. vnde allegatur ad illũ articulũ difficilẽ vtrũ per stipulationẽ penalẽ secuta mora nouet̃ ipso iure obligatio precedens de quo plene in.l.ita stipu.de v̂.obli.⁊ iste tex. videt̃ ꝓbare ꝙ sic qđ Bar. dicit ꝓcedere ex eo qr hic p̃cedebat obligatio ex causa lucratiua.⁊ eodẽ modo in.l.obligationũ fere.§.fi. secus si ex causa onerosa.l.si quis a socio.pro socio.et.l.predia. de act.empt. Uel dic verius ꝙ causa est hic ex eo qr in vltimis voluntatib9 que dependent ex voluntate testatoris qui potuit hoc facere.⁊ legando hoc modo videt̃ ademisse vt dicit text.in l.si penũ.qñ di.le.ce. sed in ɔ̃ctibus qui depẽdent ex voluntate vtriusq3 siue p̃cedat obligatio ex causa onerosa siue lucratiua 4 nõ fit nouatio qđ dic vt tetigi in.l.predia.de acti.emp. ¶†Itẽ no.in eo.v̂. ꝙ lz legatũ de penu ꝑpter morã fuerit translatũ in legatũ quãtitatis ⁊ ammodo debeat̃ quãtitas. attamen heres potest soluere penũ vt nõ soluat quãtitatẽ ⁊ sic morã purgare qđ intellige: vt.s̃.vsq3 ad litẽ cõtestatã sup pecunia: vel si fuerit appositũ certũ tp̃s vt si nõ soluerit penũ infra dies non haberet locũ purgatio: vt.l.j.de penu leg.l.si insulã.de ver.obli.⁊.l. traiectitie.§.de illo.de act.⁊ obli.⁊ recito gl. ¶In gl.in verbo imputare posse ibi vt quasi nõ habeat heres. vult dicere gl. ꝙ verba text. possunt intelligi duob9 modis. Primo penus põt imputari in falci.s.quo ad se: et tunc est sensus ꝙ de ipsa potest detrahi falci. si imminet. Scđo quo ad alia legata: ⁊ tũc est sensus ꝙ penus cõputat̃ inter alia legata.⁊ si oĩa trãscendunt dodrantẽ detrahit̃ de oĩbus ⁊ sic facit vt etiã de alijs detrahat̃ quasi nõ sit remãsura penes heredẽ. lz eam nõ soluerit sed soluturus est. si eñ nõ diceret̃ legata remaneret apud heredẽ ⁊ diminueret falci. sicut alie retentiones.j.e.in rõne.in prin. ¶In fi.gl.ibi. Uel dic hec vera vt sic dicamus ꝙ penus sit legata: vt hic. hic exequit̃ ꝙ est in ciuili ⁊ naturali obligatione: vt in glo. fi.⁊ etiã in petitione quãtũ ad hoc vt heres in mora posset constitui: vt hic ptz qđ nõ esset si nullo modo posset peti.l.si pupillus.de v̂.ob. Sz quãtũ ad effectualẽ consecutionẽ nõ est in petitione vt inuitus cõpellat̃ soluere: sz est in p̃statione vt volens possit soluere ne incidat in penã de.x. ita loquit̃ ɔ̃trium de.l.j. de penu leg. ¶In gl.seq.ibi: imo vsq3 ad litẽ cõtest. tu dic melius. Aut querimus de spacio qđ haberet ad soluẽdũ post interpellationẽ quãtũ ad hoc vt nõ sit in mora si ĩfra illud soluat de quo loquit̃ iste tex.⁊ illud est modicũ qđ iudicis arbitrio relinquit̃: vt in iurib9 allega.in glo. Aut querimus de spatio qđ hz heres ad purgandũ morã in qua fuit constitutus ꝑ lapsum illius spatij.⁊ illud est vsq3 ad lit.cõtesta.super.x. nã vsq3 tunc potest offerre penũ: lz desierit esse legata ⁊ esse in obligatione: qr nihilominus remãsit in solutione vsq3 ad lit.cõtest.super.x. postea nõ potest offerre sz hz soluere.x.l.j.de penu leg. cũ alijs alleg.in gl. ¶In gl.seq.ibi: sed minuit falcidiã ⁊c. hoc nõ placet. nã istud ꝓcederet si remaneret penes heredem sicut ⁊ alia legata inualida q̃ penes eũ remanẽt ⁊ operant̃ vt tanto minus detrahat̃ de alijs legatis ⁊ si sufficerẽt ad quartã in totũ impedirẽt.l.in rõne.in prin.j.eo. Sz hic loquit̃ qñ tradit̃.⁊ lz tradat̃ nõ vt legata:

c ¶Cũ sacco. facit tex.in.l.diuortio ibi euestigio.s̃. de neg.ge. Bal.ĩ c.j.in prin.de noua for. fidel̃. vbi dixit ꝙ oĩs interpellatio.l.vel hominis spatiũ quoddã ɔ̃tinere dz saltẽ tacitũ et ꝓ quo alleg.gl.ĩ l.emilius largianus.ĩ prin.s̃.de mino. facit tex.ĩ c.j.§.ad hec. hic finit̃ lex cõradi. interpellatio tñ põt fieri statim ẜm Fulg. alleg. l.liber homo.§. decẽ.de v̂.obli.

nō vt legata: sz ꝓ euitatione pene nō imputatur in falcidiā. vt sic falc. diminuat. lz ergo qñ soluitur vt legata falcidiā inducat de alijs legatis: vt in glo. preceden. qñ tamē soluitur nō vt res legata fal. nō minuit. tene ergo primā expositionē ꝙ tunc non imputaᷣ. i. de ipso non detrabiᷣ fal. sed soluitur integraliter. lz oībus cōputatis immineat fal. ꝓpter rōnem de qua. s. qꝛ falc. nō detrabitur nisi de lega. ¶ †In fi. gl. C. eo. l. pe. Dic mortis causa capio. interdū datur a legatario beredi vt cū datur gratia ꝯditionis implende. ꝛ tūc nō est tractādum an detrabatur falci. sed an cōputetur in falci. ꝛ tunc dic vt. l. accep. ꝛ. l. quarta. qꝛ regulariter in falci. iur. insti. nō cōputatur. lz aliqñ fallat sz in trebel. sic aut datur ab berede alteri: tūc si ꝓpter eius morā ad euitandū solutionē alterius legati penalis: ꝛ non detrabiᷣ vt bic. aut ob aliā causam ꝛ tunc bene detrabiᷣ vt in. l. penul. et adde glo. l. qui pretio. de dona. cau. mor. et qđ no. gloss. insti. eo. circa prin. ¶ †In glos. fi. ibi: sed dicitur vnum ꝓpter vnam exactionē. simile in legato alternatiuo. nā ꝓpter duas res dicunᷣ duo legata: sz qꝛ sufficit solutio vnius dicitur vnū. l. si illud. de leg. ij. ꝛ boc anteꝙ beres sit in mora: qꝛ legatū penus est pure ꝛ legatū de. x. est conditionale. ꝛ si soluitur penus ante morā extinguitur legatum cōditionale: ꝛ sola penus censetur legata. Sed si sit in mora etiā anteꝙ soluat. x. extinguitur legatum de penu ꝛ purificatur legatū de. x. ꝛ est perinde acsi. x. sola essent legata: ex boc inferas. licet qñ soluitur penus distinguaᷣ: vt bic in tex. Si queritur an de eo possit detrabi fal. qñ tñ soluunᷣ. x. indistincte detrabitur: qꝛ non soluuntur nisi tanꝙ legata siue inceperit a precedenti cōditione siue a precedenti dispositione. ꝛ siue post morā siue ante: qꝛ si beres eligit. x. anteꝙ sit in mora super penu legatum de penu extinguitur ꝓpter electionē datam beredi. nō ꝓpter transfusionē que fit in rōne more vel dic ꝙ etiā tunc fit transfusio. ¶ †In gl. ibi: sed ideo nō petitur sub. quātū ad effectū cōsecutionis. sed bene petitur ad cōstituendū beredem in mora. rationē primi gl. subnectit ex qua rōne colligo qđ. s. dixi ꝙ legatum de. x. potest esse factū in fauorem beredis: licet etiam in penā dicatur factum: ex quo ad penam cogi non potest ex tacita voluntate defuncti. ¶ †In glo. ibi: alij dicunt sola. x. esse in obligatione. pro ista opi. ꝓm Dy. facit multum. l. si penum. qñ di. le. ced. vbi dicitur ꝙ legatū de penu censetur ademptum sub conditione si beres voluerit. x. dare si est ademptum sub conditione censetur sub contraria conditione datum si noluerit dare. s. titu. j. aliqñ sic: si ex pendente conditione nulla nascaᷣ obligatio. l. cedere diē. de v. sig. nec ciuiliter nec naturaliter debebitur. Dyñ. laborauit in solutione buius cōtrarij. sed responde ꝓm Bar. illud ꝓcedere in ademptione q̄ fieret sub alia conditione: sed qñ fuit sub cōditione si beres voluerit dare. x. anteꝙ declaret se velle legatum est purū ꝛ sic debetur ciuiliter ꝛ naturaliter qđ patet: qꝛ si legatarius decederet legatum de penu transmitteret. d. l. si penum tanꝙ purum. licet nō transmitteret legatum de. x. qđ erat conditionale si nō daretur penus: vt ibi patet. ꝛ tamē non sic in alio legato puro. ꝛ sub alia conditione adempto. l. qđ pure. eo. titulo. licet dixi in dicta. l. aliquando.

¶ Vsusfructus est seruitus diuidua: licet cetere tam reales ꝙ personales dicantur indiuidue.
Necessitas est indiuisibilis.
Statuta si dicāt ꝙ de relictis soluatur gabella ad rationē tot soluēdoꝝ ꝓ centenario: qualr̄ estimabiᷣ relictū vsusfructus.

Si vsusfruc. legatus. †Quando legaᷣ aliquid diuisibile falcidia detrabiᷣ de ipsa re nō de estimatione eius. dz tamē estimari ad aliū effectū vt sciaᷣ quātū sit sibi legatū. ꝛ sic an falcidia veniat ab eo vel ab alio detrabēda. Sed si legatur aliud indiuisibile nō potest detrabi de eo qđ est legatū: sed detrabiᷣ de estimatione. b. d. in effectu. venio ad casum. ¶ †In text. ibi diuidi potest. no. qꝛ est principalior tex. qui allegetur ad boc ꝙ vsusfructus est seruitus diuidua: licet cetere tam reales ꝙ psonales dicantur indiuidue vt sequitur. sed que est ratio? respondeo ꝓm doc. ꝙ tantam vtilitatem affert pars vsusfructus respectu partis quātam totus respectu totius. non sic in alijs. nam vsusfructus consistit in cōmodo fructuū. Et si percipiuntur. x. corbes frumenti vel vini tantam vtilitatem babeo de vna corbe respectu vnius corbis quātā de. x. respectu. x. sz cetere seruitutes cōsistunt in cōmodo necessitatis. nā prediales debentur iuxta necessitatē predij. l. pretoris. cū. l. seq. vel precedēti. de ser. rusti. predio. ꝛ personales vt vsus ꝛ babitationis ꝓm necessitatem persone. l. plenum. ꝛ de vsu. ꝛ ba. †Necessitas autem est indiuisibilis: qꝛ si ad substātiā alicuius sunt necessarij duo penᵒ. si nō baberet continuo nisi vnū non baberet vtilitatē respectu vnius quantitatis ex duobᵒ: qꝛ si baberet duos sustentaretur ꝛ vigeret insolidū: sed si non baberet nisi vnum nō sustentareᷣ pro parte: qꝛ nō potest ꝓ parte viuere ꝛ ꝓ parte mori. Ista est ratio. l. vsus pars. de vsu ꝛ babi. ¶ In tex. ibi: totum vsumfructum. i. totius tpis babita rōne quātum posset viuere: puta. x. annis: ꝛ quātum posset percipi toto tpe. x. annoꝝ puta centū ꝛ de tota ista summa detraberer̄ falc. boc modo: qꝛ si legatarius vellet vsumfructum deberet dare beredi. xxv. ꝛ beres traderet fundū fruendum donec viueret si opinio veterū esset vera: sed nō est vt sequiᷣ. ideo singulis annis fiet detractio boc modo: qꝛ beres fruetur pro quarta parte: legatarius ꝓ tribᵒ. ꝛ sic ambo colent fundum. ꝛ percipient de manu sua: qꝛ legatarius nō bz percipere de manu beredis. l. fundi trebatiani. de vsufruc. leg. ꝛ silr̄ beres nō babet capere de manu legatarij. Ponent ergo simul colonū q reddat rationē singulis annis cuilibet ꝓ rata. ¶ In tex. ibi: neqꝫ vsus. innuit ꝙ seruitus vsus sit diuidua sicut vsusfruc. qđ nō est verum. l. vsus pars. de vsu. ꝛ ba. nec vult boc dicere. sz ꝙ opera seruoꝝ nec est seruitus vsusfru. nec vsus. sed est quedā tertia species ꝛ est indiuidua sicut vsus ꝛ babitatio.[a] boc voluit glo. que incipit quo ad vsum. ꝛ no. in ti. de ope. seruo. Sed quare est indiuidua cum tantam vtilitatem afferat pars operis respectu partis quātam tota respectu totius. nō enī regulatur a necessitate que est indiuidua. respondeo quia cōsistit in facto ꝛ omne factū est indiuiduum vel ratione forme si babet materiā ꝛ formā. l. si is q quadringenta. §. quedā. j. eo. vel si nō bz: qꝛ in facto succedit oblatio ad interesse. l. si quis ab alio. de re iudi. si esset diuidua ꝛ solueretur pars opere cōtingeret liberatio in partē. l. si stipulatus. de sol. ꝓ alia parte posset soluere interesse ꝛ sic fieret solutio in diuersis rebus. ꝛ propter boc diciᷣ indiuidua: sicut obligatio alternatiua ne fiat solutio in diuersis rebus. l. ij. ꝛ. l. in executore. §. pro parte. ꝛ in obligatione generis eadē rōne: qꝛ si esset diuidua ꝛ deberes bominē in genere tradēdo partē sticbi liberareris ꝛ posses soluere partem in alio ꝛ liberareris. vñ ne boc sequatur nō liberaris nisi soluas aliā partē in sticbo. dicunᷣ ergo indiuidua respectu solutionis nō obliga. que diuidiᷣ inter beredes: lz secus in bis q̄ sunt indiuidua respectu obligationis. ¶ †Vltimo no. gloss.[b] magnā. in v. sz quātū. qꝛ multoties dicūt statuta ꝙ de relictis soluaᷣ gabella ad ratione tot solidoꝝ pro centenario. ꝛ sic relictus vsusfructus: vt sciamus quātū sit soluendū ꝛ quātū sit estimandus recurrendum est ad istam glo. qꝛ aliquādo parū estimatur si statim speraᷣ redire ad ꝓprietatē aliqñ multū si raro vel nunꝙ ꝑdiderit etiā si statutū vult ꝙ beres babeat soluere tanꝙ babēs cām lucratiuā: qꝛ solū de valore ꝓprietatis que dz estimari ꝓm ꝙ vult ista glo. ꝓm Ang. nō sunt alia.

[a] ¶ Habitatio. 3 facit. l. cū antiqᷓtas. C. de vsufru. vbi babitatio eq paratur vsuifructui potest dici ꝙ equiparaᷣ ad boc vt babēs babitationē possit alteri locare.

[b] ¶ No. glo. adde aliā gl. in. l. oim. §. de vsufruc.

Si quis creditori suo. †Si debitor legat creditori eo casu quo legatum valet detrabiᷣ falcidia solū de cōmodo representationis nō de eo qđ principaliter debebaᷣ. b. d. ¶ In tex. ibi: an inutile legatū erit ꝛ tunc nō est tractādum de falcidia q̄ detrabitur de legatis validis.

Si legatarius posses. †Si per errorē traditur res nō deducta falcidia locum babet condictio indebiti vsqꝫ ad falcidiam. b. d. Res autē non potest repeti per interdictū quorum legatorum postꝙ beres sponte tradidit: qꝛ illud babet locum quando legatarius occupauit sine voluntate beredis: et tunc restitueret totam rem per illud interdictum. et sic intellige de errore facti non iuris: qꝛ tunc cessaret repetitio cū naturaliter debeatur. l. error. C. eo.

Interdum omnimodo. †Legata pura que per se non excedunt dodrantem: lz iniuncta cū conditionalibᵒ excedant soluunᷣ integra prestita cautione de restituēdo adueniente conditione quatenus est solutū vltra ꝙ falcidia patiaᷣ. b. d. ¶ Premitte id qđ babetur. j. eo. in ratione. §. qđ vulgo. ꝙ legata facta in secundis tabulis censentur facta in primis tabulis sub conditione. Et sic a pupillo licet facta sint a substituto vt contribuantur cū actis a pupillo vt videatur: an omnia excedant dodrantē. ꝛ tunc sit locus falci. lz facta a pupillo non excedant per se.

¶ Legata qñ sunt nominatim relicta a coberede vel substituto: licet de proprietate verboꝝ non debeanᷣ a substituto vel alio coberede: tamen debentur ex equitate.

Si portio non grauata accedit non grauate: quando nō confundantur.

Id quod ex substituti. †Si portio non grauata accedat grauate cōfunduntur ad inuicē vt legata augeantur et falcidia non detrabatur dūmodo accedat ex voluntate defuncti expressa vel tacita: secus si preter voluntatem: sed si grauata non grauate siquidem ex expressa voluntate defuncti idē

nisi legata sint nominatim relicta ab illo cuius pars deficit. si autem ex voluntate tacita vel preter voluntatem non confun duntur. et sic portio non grauata non prodest legatarijs.h.d. vsq₃ ad.§.q₃ si in annos.iuncta.l.q₃ si alterutrũ.j.eo.⁊ iste articulus de cõtributione portionum adinuicem ⁊ de cõtributione legatorum est difficilior qui sit in isto titulo.hic tractatur de contributione portionum.sed in.l.ratione.§.qd̃ vulgo de contributione legatorum.⁊ glo.hic aliqualiter tangit sed plenius in.l.qd̃ in alterutro.⁊ per Bar. in.l.qui fundũ.§.coheres.j.eo. Et aduerte hic primo loquitur quãdo vna portio accedit alteri ex vulgari substi.⁊ sic expressa voluntate vsq₃ ad.§.si coheredis.ibi qñ ex iure accres.⁊ sic ex tacita vsq₃ ad.§.si coheredẽ. ibi quando nec expressa nec tacita: sed preter voluntatem.s.facto illius cui accedit.⁊ idem si expositione legali per successionem ab intestato.j.eo.si pater filiam. Item in prima parte ponuntur duo casus. Primus qñ non grauata accedit grauate vsq₃ ibi:sed ea. Secũdus econuerso. In secũda parte non ponitur nisi vnus casus.s.quãdo grauata nõ grauate.⁊ in illo ponuntur plures opi.quarum vnam tenet iuriscõsul.aliã tenuit imperator in casu de facto: sed vltra illum non est extendenda quia non est vera. In tertia parte ponit̃ vnus casus ecõuerso. sc₃ quando non grauata grauate.al's nõ haberet dubium per §.precedentem.⁊ sic limita primũ casum qui loquitur quando ex voluntate defuncti.sed in hac tertia quãdo preter voluntatem defuncti.

2 ¶ †In glos.super verbo nominatim.ibi:nam si non expressit tm̃.no.glos.que expresse determinat pro illa opi. de qua dixi in.l.licet impator.et.l.titio ⁊ menio.§.iul.de leg.ij. q₃ quando legata sunt nominatim relicta a coherede vel substituto: l₃ de proprietate verborum non debeantur a substituto vel alio coherede.l.celsus.§.qd̃ alicuius.de lega.ij.bene tamen debentur de equitate virtute rescripti imperatoris:de quo loquitur.l.licet.⁊.§.iul.⁊.l.nõ iustam.ad treb.⁊ hoc vult ista glo. nisi sit apposita dictio tantũ vel similis per quã apparet cõtraria voluntas. Intelligit ergo glo.q₃ ideo.in ver.sed ea.hic non augẽtur legata nominatim relicta ab illo cuius portio deficit pars:q₃ nec ab eodẽ debent̃ cũ ab illo fuerunt dũtaxat relicta ⁊ sic sub conditione si adibit hereditatẽ al's noluit deberi nec ab illo nec alio. Sed si nõ fuit apposita dictio taxatiua:tum quia deberent̃ a coherede augerent̃ sicut qñ deberent̃ expressa repetitione vt in tex.dicendo:quisquis mihi heres erit. videtur dicendum q₃ licet debeantur a coherede ƀm glos.quã puto verã. non tamen augentur isto casu loquitur tex.qui non facit mentionẽ de dictione taxatiua.⁊ improprie loqueret̃.si foret apposita dicendo q₃ non augentur ex quo nõ debentur. debet ergo intelligi casus quo debentur:sed ideo nõ augentur: q₃ debent̃ ex psona illius a quo fuerũt nominatim relicta. vnde sicut ille detraxisset falcid.si adiuisset.l.in singulis.j.eo.ita coheres qui soluit ex persona illius:s₃ quãdo fuerũt expresse repetita p illa verba. Quisquis mihi heres erit.soluit ex sua psona:ideo sua portio nõ grauata prodest legatarijs.licet ergo tex.iste alleget̃ q₃ legata ab vno nominatim relicta nõ cẽsent̃ repetita a substituto vel coherede non cẽsentur repetita reuera ꝓbat 𝔠̃riũ:vt patet ex supradictis.

3 ¶ †In glo.in ver.iudicasse.ibi ad intelligentiam ⁊c.gloss.non perfecte loquitur. ideo dic quando non grauata accedit grauate regulariter confundunt̃ siue accedat ex voluntate defuncti puta ex substitutione vulgari:vt in prin. §.siue ex pupil.l.qui fundum.§.qui filium. ver.q₃ si extranei.j. eo.siue ex iure accres.⁊ sic tacite.j.qd̃ si alterutro. secus si preter voluntatem:vt in.§.si coheredem.⁊.l.pater filiam.§.fin.in fi.si grauata non grauate. Tunc aut ex iure accrescendi tantum et non confundunt̃: vt in.§.si coheredis.⁊ multominus quando preter voluntatem defuncti: vt in.§.si coheredem. ƀm alium intellectum quem glos.ibi dare videtur. aut ƀm voluntatẽ defuncti tũc aut ex vulg.substi.aut ex pupillari. Primo casu aut fuerunt nominatim relicta cũ dictione taxatiua ⁊ nõ augent̃: q₃ nec debentur vt in ver.sed ea.ƀm intellectum glos. Aut sine dictione taxatiua: tunc expresse fuerunt repetita et augentur vt in fi.dicti ꝟ.aut non fuerunt repetita sed simpliciter relicta. tunc aut nõ nominatim:⁊ debentur sed nõ augẽtur.vt iste tex. ƀm meum intellectum:aut nõ nominatim tũc debent̃ ⁊ augent̃ vt hic a contrario sensu.si autẽ ex pupillari tunc q₃ inceperunt deberi a pupillo qui adiuit hereditatẽ prestantur ex eius psona ⁊ sicut ille detraxisset falci.ita detrahet substitu.eius nõ ob. q₃ habeat suã partem non grauatam.hoc voluit hic glo.in ꝟ. aut in substitutũ ⁊ instituto.ibi hoc saluo ⁊c. ⁊ ꝓbatur in.d.l.q fundum.§.qui filium. ¶ Ultimo contra.§.si coheredẽ.tene intellectum quẽ posui.op.de.l.maritum.⁊.l.si pupillus.§.si ego. j.eo.Sol.si coheres meus erat in mea potestate tẽpore institutionis tunc portio quã acquiro ex sua psona nõ grauata ꝓdest legatarijs quibꝰ erat a me relictũ:vt in 𝔠̃rijs.s₃ si tunc nõ erat:

a ¶ Pure. vide plene p Bar.i.l. titio al's incipit: si titio. alle.i gl. ⁊ adde q₃ l₃ non eẽt ꝓstita cautio de qua in tex.tñ sequẽtiũ annoꝝ legata posset heres retinere pro falci.eoꝝ q̃ ꝓmo ꝓstitit.l.si ex pluribus.j.eo.

b ¶ Cõputarent̃. Adde q₃ debitũ naturale solutũ heredi imputat̃ in falcid.⁊ auget hereditatẽ etia₃ si illi debitũ fuit solutũ cã implẽde cõditionis a legatario. vt est tex.no.in.l.si pupillus. in princ. j.eo.

sed postea ꝑ meã adoptionẽ efficitur tũc nõ ꝓdest:vt hic.

1 **Si in annos.** †In annuis legatis q₃ tot sunt legata quot anni.si soluitur primo pure[a] integraliter debet prestari cautio de restituendo quatenus plus percipiat si contingat ex sequẽtibus annis imminere fal.sicut pro alijs legatis cõditionalibus.s̃.ea.l.§.interdũ. hoc dicit. De hoc varie loquunt̃ tex.in ti.⁊ dant diuersos modos.dic vt no.j.eo.

1 **Id quod natura.** †Naturale debitum nõ cõputatur in hereditate nisi cum fuerit solutũ.h.d. ¶ Pone casum q₃ testator habebat ccc.in bonis ⁊ debitorem qui naturaliter tenebatur ad.c.fecit legata de.ccc.legatarij petunt integra legata. heres vult retinere fal.dicũt legatarij q₃ sibi cõputet in fal.c.que naturaliter debent̃.dicitur hic q₃ nõ debet cõputari:q₃ nõ possunt peti. et sic nõ censent̃ in hereditate. si autẽ soluerent̃ postea scientur vel per errorẽ iuris. et sic nõ possent repeti.bene cõputarent[b] in hereditate ⁊ extũc heres fal.quã detraxisset restitueret legatarijs.⁊ de hoc cauebit sicut ecõuerso caueant legatarij qñ recipiunt integra legata ⁊ dubitat̃ in futurũ imminere fal.s̃.pxi. §.sed si soluerent̃ per errorẽ facti ⁊ sic possent repeti nõ cõputarent̃ acsi nõ essent soluta.ita intellige istũ tex.

1 **Si creditori al's si debitor.** †Qd̃ heres debebat defuncto cõputatur in hereditate. Et sic cõputatur in falcidiam.h.d. ¶ In tex.ibi:cõfusione liberetur.dic q₃ ꝑpter hoc videbat̃ tanq̃ extinctũ non debere cõputari in hereditate:sed cõtrarium est.nã est extinctus quãtum ad effectũ agẽdi: q₃ nõ potest heres agere cõtra seipsum nõ quãtum ad effectũ retinẽdi. ¶ In glo.j.ibi idem est ecõuerso.dic qñ defunctus debebat heredi.⁊ intellige idem est.s.vt illud debitũ per aditionẽ confundatur non vt cõputetur in hereditate: imo de ipsa detrahitur:vt.l.imponenda.C.eo.titu.⁊ sic non cõputatur in fal.nec etiã minuit:sed potius inducit.

2 ☞ Impensa funeris que fit in portando corpus ad sepulturam semper est necessaria et semper deducitur de hereditate dũmodo sit rationabilis ⁊ ꝓbabilis ƀm qualitatẽ persone ⁊ facultatẽ bonoꝝ ⁊ consuetudinem ciuitatis.

3 Quid in impensa monumenti.⁊ nu.4.

4 Quid si expensa fieret per tertium et eam vellet ab herede recuperare.

Relictum pro monumento an dicatur ad piam causam.

5 Si relinqueretur certa summa pro constructione capelle vel altaris:⁊ illa nõ fuisset per executores tota expẽsa: an residuũ debeat restitui heredi.

1 **De impensa.** †Impẽsa funeris ⁊ necessarij monumenti facta ab herede deducit̃ de hereditate tanq̃ es alienũ in cõputatione falcidie.h.d.vsq₃ ad.l.si heres in effectu.⁊ aduerte q₃ hic ponunt̃ duo dicta circa expensam monumẽti q̃ vident̃ inuicẽ 𝔠̃ria. Primũ sabini q dixit eã deducẽdã:si monumẽtũ erat necessariũ. ƀm Marcel. q dixit expẽsam funeris bene deducendã esse: s₃ expẽsam monumenti non:q₃ non v̄r necessaria nisi sit modica expẽsa. Glos. autẽ que sunt hic cõfuse loquunt̃:⁊ sunt verbose sine substãtia. ⁊ doc.etiã non clare loquunt̃.

2 †Breuiter clarus intellectus est iste q₃ impensa funeris que fit in portãdo corpus ad sepulturã semp est necessaria.ideo semp deducit̃ dũmodo semp sit rõnabilis ⁊ ꝓbabilis vc₃ ƀm qualitatẽ persone ⁊ facultates bonoꝝ ⁊ cõsuetudinẽ ciuitatis:vt in.l.s₃ ⁊ si qs.§.s₃ ⁊ si res.s̃.de relig. s₃ quatenus esset supra rationẽ nõ deduceret̃ in preiudiciũ legatarioꝝ etsi testator mãdasset hoc fieri quasi in hoc nõ sit sibi parendũ:vt in.l.seruo alieno.§.fi.s̃.de leg.j.s₃ in preiudicium suimet heredis potest expẽdere quãtũ vult.

3 †Expensa võ monumẽti puta de lapidibꝰ cũ ornatu cõstruendi nõ semp est necessaria:puta si habebat sepulchrum maioꝝ suoꝝ in quo poterat sepeliri:vel si ƀm qualitatẽ psone eã nõ merebat̃: vt q₃ erat vilis homo:vel tales cõsueuerũt sepeliri in foueis terreis tunc nõ deduceret̃ etiã si testator mãdauit. Si autẽ nõ habebat sepulchrũ maioꝝ.⁊ erat talis q₃ merebat̃ tunc dicit̃ necessariũ.⁊ haberet locũ primũ dictũ sabini.in dubio vero p̄t tumulari cũ modica expẽsa vtputa cũ vno lapide super terrã. ⁊ hoc voluit Marcel.in.l.seq.⁊ tũc cessant oẽs ambages.

4 †Qñ autẽ expẽsa fieret p tertiũ ⁊ eã vellet ab herede recuperare.tũc de hoc non loquit̃ hic.s₃ in.l.q aliena.§.libertos.de neg.gest.⁊ in ti.de religio.⁊ sump.fu.⁊ Bar.hoc tangit. Cõclude q₃ nõ est alia differentia inter expensam funeris ⁊ monumẽti nisi q₃ prima semp est necessaria.scd̃a nõ sempvt dixi.tñ in alio equiparat̃:q₃ tam prima q̃ etiã scd̃a: eo casu quo est necessaria. ita demũ deducit̃ vt es alienũ in pͥudiciũ legatarioꝝ si est necessaria ⁊ ꝓbabilis ꝑ ea que.s̃.dixi al's nõ.etiã si testator mãdauit eã fieri al's non. vt in ver.

vt in ver. marcellus. qui loquitur dicto casu ꝛ vsq ad quātitatem necessariam non est detrahenda falcidia de quātitate relicta ob istas causas sicut nec de ere alieno relicto: sed quatenus excedit probabilem modum detrahēda est falcidia. ꝛ intellige ita finē huius. §. dicit tamen †Ange. ꝙ ipse putat hodie correctum per aut. similiter. C. eo. vbi de relictis ad piā causam non detrahitur fal. ꝛ ista summa videtur relicta ad piam causam qꝛ pertinet ad ornatum ecclesie ꝙ sint ibi sepulture honorabiles[a] dicit etiā hic vnum aliud verbum notabile. ꝙ si relinqueretur certa summa ꝓ cōstructione capelle vel altaris. ꝛ illa nō fuisset per executores tota expēsa qꝛ si sufficeisset minor summa ꝙ residuum debet restitui heredi ꝛ nō debet cōuerti in alium vsum pium. nec ob. l. legatū. cū ibi not. de vsufru. leg. qꝛ ibi qn̄ fuisset relicta in quā nullo modo potuisset cōueniri ꝛ tūc cōuertiꝛ in similē causam piā. ſ3 hic qn̄ potuit cōuerti. tn̄ fuit tota summa necessaria. ꝛ sic est optima limitatio ad illam. l. cū ibi not. Ego allego[b] bonū tex. quē ipse nō allegat. ſ. de lega. ij. l. lucius. §. ante. iste tamē text. quē ipse adducit nihil facit ibi dum dicit non amplius ꝛc. qꝛ ille nō est sensus huius ver. ſ3 vult dicere ꝙ deducitur impensa funeris nō impensa monumenti.

2 ☞ Si heres vēdidit hereditatē nō lucrosam pro ducētis: an de istis tenebitur soluere legatarijs.

3 Hereditas que reperit emptorē in dubio presumiꝛ esse soluendo tam creditoribus ꝙ̄ legatarijs.

4 Si filius cū pecunia paterna lucratus est vsuras vel socius cū pecunia cōi qd non teneatur cōmunicare fratrib⁹ aut socio dictas vsuras quas lucratus est ex stultitia soluentiū.

5 Contrariorum eadem debet esse iuris disciplina.

1 **SI heres.** †Qd heres lucratur ex sua industria vel errore alterius nō autē ex bonis hereditarijs: ſ3 ꝓpter ipsa bona vel hereditatem. seu ipsarū occasione nō ꝓdest legatarijs nec cōputatur in bonis hereditarijs: sed cedit lucro reipubli. h. d. vsq ad. §. fin. ꝛ facit. ĵ. ad trebel. l. postulante. §. sed huiusmodi. Et potest poni casus duob⁹ modis. Primo ꝙ deductis debitis nihil remanebat in bonis ex quo possent solui legata ꝛ si legata non valebant: vt in. l. si vniuerse. C. de legi. et. ĵ. ad treb. l. j. §. j. cum ibi no. licet enim heres teneretur creditoribus hereditarijs iure isto vltra vires hereditatis: vt in. l. que dotē. ſo. ma. non sic tenebatur legatarijs. † Pone ergo ꝙ heres istā hereditatem vendidit pro ducentis debes scire ꝙ censetur vendita cum oneribus creditorum. ꝛ sic emptor debet soluere creditoribus non ꝙ possit ab eis conueniri sed cōuenitur heres. ꝛ si heres eis solueret posset recuperare emptorē per actionē ex vendito: qꝛ sic censetur actum inter eos: vt. l. ij. C. de here. vel acti. ven. ex quo sequitur ꝙ heres lucratur ista ducēta cū ad emptorem pertinerent onera debitorū. Queritur vtrū de istis ducētis tenebitur soluere legatarijs. nā si nō vendidisset soluere nō tenebaꝛ: qꝛ nullum lucrū sentiebat deductis debitis nūc vero sentit ꝛ istud lucrū habet occasione dictorum bonorū: vnde videbatur ipsum teneri. cōtrarium erat verum: qꝛ hoc non consequitur ex suis bonis ſ3 ex sua industria ꝛ ex stultitia emptoris. certe dicit gl. in fi. ꝙ etiā si ex bonis idē esset puta ex fructibus collectis post mortē: qꝛ inspiciꝛ quātitas bonoꝝ q̄ erat tēpore mortis: nō illa que post mortē accedūt: vt. ĵ. eo. in. l. quantitate. S3 illud ꝓcederet quo ad aliū effectū qn̄ agiꝛ detrac. falc. Sed qn̄ queriꝛ an valeant legata. vr̄ ꝙ possit grauari etiā in fructibus qui percipiunꝛ post mortē: vt in. l. filiusfa. §. apud marcellum. de leg. j. potest etiā poni casus scd̄o modo ꝙ erat tm̄ in bonis ꝙ sufficiebat ad soluendū debita ꝛ etiā legata. tn̄ facta solutione nihil remanebat apud heredē. ꝛ sic si nō vendidisset hereditatem detraxisset falcidiam. Si autē vēdidit tunc apud eum aliquid remanet qd sufficit ad falcidiā. ꝛ sic vr̄ ꝙ nō sit detrahēda. Tamen ꝯrium dicit ꝙ nō ꝯsequiꝛ ex ipsis bonis: ſ3 ꝓpter ipsa. ꝛ istō casu potest ꝓcedere id qd dicit glos. ꝙ etiā si ex ipsis bonis idē esset ꝑ rōnē ꝑdictā. Et aduerte qꝛ primo casu postq̄ legata sunt inualida emptor nō teneꝛ eā soluere ꝛ si emptor soluerret nō recuperaret ab eo. In scd̄o casu cū sint valida teneꝛ emptor soluere. tn̄ cū diminutione fal. sicut teneꝛ heres: qꝛ censeꝛ heres vēdidisse cū onere ꝛ emolumēto. ꝛ si ipse heres solueret recuperaret ab emptore. quatenus incumberet emptori necessitas soluendi. poniꝛ etiā aliud exemplū in v°. ſ3 si his. in quo 3 heres lucraꝛ ꝛ lucrū ꝑdest sibi ꝛ nō legatarijs. ¶ †No. in prin. in ver. vir. ꝙ hereditas que reperit emptorē in dubio ꝑsumiꝛ esse soluēdo tam creditoribus ꝙ̄ legatarijs: qꝛ emptor nō psumiꝛ ita fatuus ꝙ velit perdere pretiū nisi lucrari. Ista tamē presumptio nō est iuris ꝛ de iure ſ3 recipit ꝓbationē in ꝯrium. 4 etiā hic colligiꝛ. ¶ †Itē no. hic arg. dū dicit magis ex stultitia emptoris ꝙ si filius cum pecunia paterna lucratus est vsuras vel socius cū sua pecunia cōi non teneatur cōicare fratrib⁹ aut socio dictas vsuras quas est lucratus stultitia soluentiū. Certe si subdiꝛ alia ratio fortior. qꝛ teneꝛ eas restituere soluētibus. et sic lucratus nō videꝛ: vt in. l. nā quocūq. §. j. de le. j. ꝛ de hoc. ſ. pro socio. l. cū duobus. §. si cū. l. seq. ꝛ de acq. pos. ꝙ seruus. et. l. 5 nō videnꝛ. ¶ †No. in ver. nā ꝛ ecōtrario. ꝙ contrarior eadē d3 esse disciplina ꝛ nō d3 quis petere cuius ꝯrium nō esset postulaturus: vt. C. de solu. l. fi. qꝛ nō d3 quis petere lucrum si adest si nollet in casu ꝯrio sustinere damnū: qꝛ si factū tuū nō debet esse mihi dānosum ſ3 tibi. eodē modo nō debet esse mihi lucrosum a ſ3 tibi. facit. l. si vnus. §. si vnus. ſ. pro socio.

2 ☞ De legato annuo qualiter detrahatur falcidia.

1 **Item si reipublice.** †Ego nunq̄ vidi tex. de quo non viderem aliquā rationē vel aliquē fructum excepto isto quē fateor non intelligere. nec vr̄ qd iurisconsultus voluerit ꝛ multominus viderunt glo. ꝛ doc. videre meo. diciꝛ eī hic ꝙ si fiat legatum annuum reipublice puta. de decem ꝙ in cōputatione fal. istud legatū reputaꝛ ascēdere ad tantā quātitatē quātū debeꝛ in trib⁹ annis. ꝛ sic ad. xxx. vnde paria sunt legare. x. annua reipu. ꝛ legare sibi. xxx. nam. x. essent vsure trientes. de. xxx. et ad tantam quātitatem vr̄ ascēdere legatū quāta est sors necessaria ad tantā quātitatem quāta legata est. h. d. ſm primā lectu. glo. vide eam 2 amore dei. ¶ †In tex. ibi: cū de falcidia queraꝛ. dic glo. intelligit quātum sit detrahēdum de isto legato annuo per falc. ꝛ tūc cum videanꝛ esse legata. xxx. quarta pars de. xxx. sunt septē cū dimidio. ꝛ illa sunt detrahenda: ſ3 an detraheretꝛ tota de solutione primi anni vt sic non soluanꝛ reipublice. In primo anno nisi duo cū dimidio ꝛ postea sequētibus annis soluanꝛ. x. integra. glos. fi. in fi. queritꝛ nō soluit. Alij dicūt ꝙ nō detrahiꝛ de primo anno. ſ3 de singulis annis. ꝛ sic quarta pars. de decē singulis annis. arg. ĵ. eo. in quātitate. §. ſ3 si legata. Sed certe imo vr̄ aliud dicendum ꝙ pro primo anno soluaꝛ integra quātitas prestita cautiōe qm̄ adhuc nō imminet falcidia ſ3 potest imminere in futurū pro sequentib⁹ prestationibus: vt. ſ. eo. l. j. §. si in annos. Preterea quare estimatur legatum tam modicū ꝙ nō videatur factum nisi pro tribus annis ꝛ si esset factum cuidam priuato nō arctareꝛ ad tā paruū tp̄s vsq ad. §. si in annos. Nō video qd mouerit iurisconsultū. ꝛ Dy. dicit ꝙ non est alibi iste tex. ꝛ Bar. nō dicit plus: sed ego vellem videre vtilitatē: ſ3 respubli. nō moritur. ꝛ istud legatum nō est perpetuum[c] ꝛ potest ascendere ad maximā summā: vn̄ ꝙ heres nō habet nisi septē cū dimidio nō cadit in capite meo: vn̄ pōt intelligi alio modo vt queratur de falcidia vt agatur cū herede ex capite vno q dicit ascendere dodrantem ꝛ legatarios. ꝛ rempub. ex altero qui dicunt oppositū. vnde debet videri quātum ascendat quo casu debet fieri estimatio de isto annuo legato quod debet valere ꝓ toto tēpore quo duraturū est sicut fit. de vsufruc. lega. ſ. eo. l. j. §. si vsusfructus. in fi. ꝛ dicitur ꝙ estimatio ascendetur ad. xxx. Sed quare hoc cum si esset factū extraneo plus solueretur ꝛ nihilominus ex euentu iudicaretur: an ascenderet vltra summā qua iudicaretur vt si fuit estimatum centū. ꝛ postea legatarius tantū vixit ꝙ ascēdit ad centū quinquaginta. nā recediꝛ a prima estimatione ꝛ statur secunde: vt. ĵ. eo. titie. in fi. ꝛ tn̄ d3 expectare futurū euentū ꝛ tamē certū est a principio ꝙ ascēderet ad maximā summā. vnde posset ascēdere totā hereditatē. ideo estimatur tam parū. cogita: qꝛ pro nūc nō occurrebat bona ratio. gl. dicit ꝓpter istud qꝛ nō fuit factū perpetuū legatū: ſ3 simpl'r vsq ad trienniū. ꝛ tunc nullū h3 dubiū ꝛ nullius est vtilitatis hec decisio. vn̄ reperio quosdam alios intelligentes hoc modo ꝙ heres calūniose dicebat imminere fal. respu. negabat ꝛ durauit litigiū per plures annos. ꝛ sic nō soluit. postea determinatum est nō imminere fal. diciꝛ ꝙ ꝓpter morā heredis teneꝛ ad vsuras triennij ꝓ annis preteritis quib⁹ nō soluit que lect. est extranea. ꝛ tex. eam nō patitur.

2 ☞ Ille qui est factus dominus ex vna causa supueniēte alia causa que nō habet originē vetustiorem desinit habere ex illa ex qua effectus erat.

1 **Fundo legato.** †Si legatarius cōditionalis succedat heredi: et postea existat conditio: rem legatam nō cōputat sibi in falcidiā detrahendam de legatis factis ab herede: qꝛ l3 eam habuerit ante existētiā cōditionis. postea vero mutat sibi causam dn̄ij: ꝛ desinit habere ex causa hereditaria. ꝛ incipit habere ex cā primi legati ꝛ a testatore. ꝛ sic deducit eā tanq̄ es alienū. h. d. in effectu. †ꝛ semp allegaꝛ ꝙ ille qui 2 est factus dn̄s ex vna causa supueniente alia causa q̄ nō habet originē vetustiorē desinit habere ex illa ex qua effectus erat: et incipit habere ex causa supueniente. ſ3 si nō haberet originē vetustiorem: secus qꝛ semel factus dn̄s ex vna non posset ex alia amplius effici dn̄s: vt in. l. sequiꝛ. §. lana. de vsuca. in. l. iij. §. ex

¶ Honorabiles. Jo. de imol. dicit ꝙ quaten⁹ expēdit vltra necessitatē dꝛ poti⁹ ad vanā gloriā. iō t3 ipse ꝙ non sit correctus iste §. ꝛ vide Ange. ĩ l. hereditas. §. j. ſ. de peti. here.

¶ Ego allego. Adde Jmol. et Ang. i. l. si seru⁹ ĵ. eo. Ang. in. l. q aliena. ſ. ō neg. gest.

¶ Perpetuum. Jnquantum. d. Alex. h. d. nō eē verū ꝙ legatu3 annuū relictū ciuitati duret longius q̄ relictu3 vsumfructū. dic ꝙ eādem opi. t3 Joā. de ana. ꝯsi. xxxix. vbi tenet ꝙ relictū hospitali finiaꝛ eo tpe quo finiꝛ legatū ciuitati.

plurimis.de acqr.pos. ¶ In tex.ibi: heredē instituit subaudi. ⁊ fecit legata q̄ nō cōputato isto fundo in hereditate trāscendunt dodrātē ꝫ eo cōputato nō. ⁊ de istis legatis erat questio. ¶ In tex.ibi:cōditio extitit dic ꝫ si nondum extitisset ⁊ ea pendente legatarij peterēt ab eo legata deberet istū fundū sibi cōputare in falc.q2 tūc hꝫ ipsum iure hereditario ⁊ ab ipso herede nō a primo testatore deberēt tñ cauere ꝙ si postea existat cōditio restitueret quatenus ꝑcipiunt vltra ꝙ̄ liceat p.l.fal.vt.s. eo.l.j.§.interdū.⁊.§.si in annos.⁊.j.ti.j.per totum.

2 ☞ Ex pollicitatione facta ciuitati qñ oriatur actio.
Differentia inter casum qñ debitor legat creditori plusꝙ̄ debeat ⁊ queritur an inquātum valeat legatum.

3 Licet res deueniat ad casum a quo nō poterat incipere ante cōsummationem effectus nō tamen actus irritatur.

1 **Verbis legati.** †Si debitor legat creditori id qđ debet ⁊ nō vltra non valet legatū nec defalcat̄ nec onere fideicōmissi creditor grauari pōt ꝫ si legat plus quātitate in illo pluri valet ⁊ habet locū falcidia.ꝫ si plus tempore vel causa.q2 erat conditionale debitū. ⁊ legatum pure tunc valet in tota quātitate non dumtaxat in cōmodo presentationis quātum ad hoc vt actio ex testamēto pro tota quātitate cōpetat etiā si viuo testatore dies vel cōditio extiterit.h.d.nō tamē defalcatur nisi cōmodū representationis.si cōditio vel dies nō extitisset viuo testatore.s.eo.l.j.§.si qs creditori.ꝫ si extitit non defalcat̄ quātum ad illud cōmodū ⁊ irritatur legatū: q2 cessat illud cōmodum cū debitū sit effectū purū ⁊ possit peti actione

2 prima.⁊ etiā ex testamento ita intelligas.†No.ex principio ꝙ ex pollicitatione facta ciuitati oritur actio qđ intellige vt in gl. scđa qñ subest iusta cā ꝫ si fieret priuato secus:q2 hꝫ vim pacti nudi.l.pac.de pollici. ¶ Itē no.differētiā inter casum qñ debitor legat creditori plus ꝙ̄ debeat.⁊ querit̄ an inquātum valeat legatū q2 si legat plus re vel quātitate in illo pluri valet.⁊ pro illo tantū dat̄ actio ex testamēto.⁊ cōpetit falc.⁊ potest fideicōmissarius grauari.ꝫ si plus tpe vel cā valet in tota quantitate nō dūtaxat in cōmodo representationis ⁊ tota pōt peti actiōe ex testamēto anteꝙ̄ existat conditio vel dies:postea vō duplici actione.s.ex illo cōtractu ⁊ actione ex testamēto que nō desinit cōpetere.lꝫ alia accedat.Dicit tamē glo.in.l.iij.§.si ex pluribꝰ. de acq.pos.ꝙ si soluat̄ creditori nō dicit̄ dñium acqri ex duplici causa.lꝫ ambe cōcurrant tpe traditionis ex cōtrac.⁊ vltima voluntate.sed ex causa vetustiori.s.ex cōtractu.ar.s.l.pxi.lꝫ in contrariū faciat.l.in numerationibus.de sol.ꝙ ex oībus concurrentibus efficiat̄.de quo vide ibi Bar.adde.l.debitor.de lega.ij.vbi declarat̄ ista.l.

3 ¶ †Vltimo no.lꝫ res deueniat ad ca-
a sum a quo nō poterat incipere[a] ante consummationē.effectus nō tamen actus irritat̄.qñ casus ille tendit ad eundē effectū cū primo q2 legatū tendebat vt statim respu.haberet q2 erat purum.lꝫ debitum esset cōditionale.existētia cōditionis vel diei tēdit ad eundē effectū.hec est causa quare legatū nō efficit̄ irritum.lꝫ si tpe testamēti debitū fuisset purū legatū non tenuisset vt in prin.l.⁊.l.lꝫ extiterit viuo testatore quo casu ad hec nō habebat suā ꝑfectionē qñ autē tēderet ad ꝯ̄riū effectū tūc vitiaret̄ si supuenit casus ante ꝑfectionē act.l.pluribus.§.⁊ si placet.de ver.obli.secus si post ꝑfectionē in.c.factū legitime.de reg.iur. sic soluit contrariū formatum in vlti.glo.

2 ☞ Quatenus vir lucratur ex pacto vel statuto tenet̄ ad expēsas funeris ꝫ quatenus reuertit̄ ad patrē vel trāsit ad heredes mulieris tenetur pater vel heredes.

1 **Si vir vxori.** †Expensa funeris quatenus fuit ab herede vt herede deducit̄ in cōputatione fal.tanꝙ̄ es alienū.secꝰ quatenus fit nō vt ab herede.sed vt alio qui teneret̄ facere etiā si nō heres.h.d.†Premitte ꝙ quatenus vir lucrat̄

2 ex pacto vel statuto tenet̄ ad expēsas funeris.ꝫ quatenꝰ reuertitur ad patrē vel trāsit ad heredes mulieris tenet̄ pater vel heredes.si ergo lucrari debebat dimidiā ⁊ ipsemet est heres expē-
b sa ꝑ dimidia[b] vr̄ facta tanꝙ̄ ab herede ⁊ illa deducit̄ in tanto minus videat̄ esse in hereditate pro alia facit vt maritus.ideo nō deducit.dic vt.s.de religio.l.celsus.cū seq.

1 **Lege falcidia.** †De seruitute legata nō detrahit̄ falc.sed de ipsius estimatione:q2 nō tradit̄ seruitus nisi legatarius offerat quartā partē estimationis.dic vt.s.eo. l.j.§.si vsusfru. ¶ In tex.ibi:restituetur.i.cōstituetur.

1 **In lege falcidia.** †Es alienū in cōputatione falc.per illum tñ deducit̄ qui grauatus fuit a testatore illud totū exoluere nō p alios.Pone exēplū.sic cū essent tres heredes ⁊ portio cuiuslibet valeret.cc.⁊ es alienū ascēderet ad.c.grauauit testator vnū ex eis vt illa tota solueret.⁊ etiā legatū vsꝙ in.c.si legatarij petunt integra legata dicentes ꝙ de illo debito nō tangit eū vt heredē nisi tertia pars qua deducta remanet sibi de parte sua tantū ꝙ sufficit ad quartā ⁊ sic nihil potest detrahere.potest dicere ꝙ cū sit grauatus totū soluere totū potest deducere: q2 totū d̄r eiꝰ pars quo deducto nihil sibi remaneret: ideo potest detrahere. Alij heredes qui nihil soluunt nihil possunt deducere ad vsus eoꝝ hoc vult iste tex.⁊ l.cū ab vno.in fi.de leg.ij.Sed vnū facit dubiū fm Bar.q2 coheredibus istius grauati vident̄ relicte quātitates que eos tangebant ꝑ eoꝝ ratis ⁊ sic illas habēt iure prelegati.ergo nō tenentur sibi in falci.imputare aduersus legatarios.j.eo.l.nesennius.sed si verū est qđ.s.dixi: ꝙ nō possunt deducere tanꝙ̄ es alienū aduersus legatarios eoꝝ.sequit̄ ꝯ̄rium ꝙ cōputabunt̄ in hereditate.⁊ per consequēs in quartā ad impediendā falci. Bar.dubitauit ⁊ obscure loquitur ⁊ vr̄ nesciuisse soluere.ꝫ dic fm Ange.ꝙ imo nō habēt iure prelegati.imo portiones eoꝝ censent̄ pinguiores tanꝙ̄ liberate ab hoc debito.sed cōtra istā rationē facit id qđ dicit glos.fi.in fi.ꝙ grauatum potest detrahere fal.de quantitatibus tangētibus coheredes de isto debito que vidētur eis prelegate.l.si filia.§.pap.s.fami.hercis.⁊ sic habēt iure prelegati.dic ergo vt dicit Bar.ꝙ hoc operatur voluntas testatoris qui grauando vnum videtur velle ꝙ alij nō possunt deducere aduersus suos legatarios.et sic cōputabunt in fal.dictas quantitates licet habeant iure prelegati.q2 ista testator videtur voluisse.

2 ☞ Statutū si dicat ꝙ pro legatis soluat̄ gabella ad rationē tātum pro centenario eius qđ valet res legata. ⁊ leget̄ fundus plenus fructibus:an etiā debebit solui pro fructibus.

3 Quid si legatur ancilla pregnans vel vacca. ⁊ ꝑpter hoc plus venderetur.

1 **In lege falcidia.** †Fructus pēdentes censentur esse pars rei ⁊ ipsam reddūt pretiosiorē vt plus censeat̄ valere.secus in partu nondū edito.h.d.Et est.l.singularis fm Bar.†⁊ no.eā pro statutis dicentibus ꝙ pro lega-

2 tis soluat̄ gabella ad rationē tñ ꝑ cētenario eius qđ valet res legata. pone legat̄ fundus plenus fructibꝰ ⁊ si nō essent fructꝰ valeret.c.ꝫ fructus possunt valere quinquaginta cū erunt recollecti.an estimabit̄ proprietas sola vt soluat ꝑ.c.an fructus etiā:aut cēseatur valere fundus.c.quinquaginta.⁊ hic colligit̄

3 ꝙ ista vltima pars est vera q2 sunt partes fundi. † Quid si legat̄ ancilla pregnās vel vacca.⁊ ꝑpter hoc plus venderet̄ ꝙ̄ si nō esset:certe nō dꝫ haberi de hoc estimatio quasi nō reddat̄ ꝑ hoc pretiosior quo ad solutionē gabelle.lꝫ plus posset vēdi de facto ꝙ̄ si non esset pregnans.l.si id qđ ex pāphila.de lega.ij.et hoc in glo.ij. ¶ In tex.ibi:maturi.qđ si nō erāt maturi.ꝫ erāt sati tpe mortis.gl.sentit idē qđ no.q2 multi casus possunt accidere ꝙ lꝫ sint sati perdent̄ vñ ꝑ hoc fundus non vr̄ reddi ꝑtiosior.nec plus valere.ꝯ̄rium vult glo.q2 nō debemus istū casum inspicere.sed ꝑsumere ꝙ venient ad ꝑfectionē.Dubitatio erat hic q2 valor patrimonij inspicit̄ tpe mortis.⁊ si augeat̄ non ꝑdest ⁊ si minuat̄ nō nocet legatarijs.l.in rōne.la.ij.j.eo.sed fructus percipiunt̄ post mortē.ꝫ rñde vt in gl.j.q2 imo tpe mortis cēset̄ valere tñ plus quātū fructus q colligent̄ postea cū essent sati.al's secus ita loquitur contrarium.

1 **Quod supra.** †Hereditas pupilli exheredati que potest ad institutū venire virtute pupillaris substitutionis nō cōtribuit̄ cū hereditate defuncti ad tollēdū fal.⁊ augēdum legata ab instituto relicta.h.d.in effectu.ꝫ si pupillus ēēt institutus secus.l.q fundū.§.q filiū.j.eo.⁊ etiā gl.hic sentit.⁊ loquitur hic de cōtributione hereditatū.legata vō relicta ab instituto tā in primis ꙗ̄ in secūdis tabulis:lꝫ pupillus sit exheredatus q2 tñ sunt valida ex eo ꝙ substitutus erat etiā institutꝰ bene cōtribuunt̄ vt videat̄ an inter oīa excedāt dodrātem.hic est casus in.l.seq.§.fi.q vr̄ prima facie ꝯ̄riari.Sꝫ cōtra est q2 de diuersis contributionibꝰ loquunt̄.Pone casum testator instituit extraneū in hereditate sua q2 vꝫ.c.exheredauit pupillū q habebat bona materna q̄ valebāt.c.ab eo instituto legauit.c.⁊ ipsuꝫ illi pupillo substituit pupillariter volebat detrahere fal. dicebat̄ ꝙ nō poterat cū speraret habere hereditatem pupilli quā sibi in fal.debet cōputare:q2 qñ portio nō grauata accedit grauate maxime ex volūtate defuncti contribuit̄ cū illa.⁊ facit cessare fal.l.j.§.id qđ.s.e.⁊ hereditas pupilli nō erat grauata. Sꝫ certe aliud in portiōe eiusdē hereditatis aliud in parte hereditatis diuerse in qua nihil erat de hereditate defuncti: q2 illa nō cōtribuit̄.secus qñ pupillus erat institutus ⁊ sic in eius hereditate erat aliqđ de hereditate testatoris in.d.§.q filiū.ꝫ quero hic loquit̄ qñ pupillus nō erat mortuus ⁊ sic hereditas eius poterat

---

a ¶ Incipere.vid. Dy.i.c.factū legitime.de regu.iu. Cy.i.l.si gaudētis.C.de ꝯ̄hē.emp.⁊ in.l.generaliter.C.de epi.⁊ cle.ꝑ Ja.d̄ bel.l.in eū.alle.i gl.

b ¶ Pro dimidia Adde fm Nico.de neap.ꝙ lucrū dotis delatū marito ex forma statuti nō d̄r haberi iure hereditario ⁊ sic trāsmittit̄ ad heredē ēt nō agnitū.⁊ hoc expresse tꝫ Bal.in.l.si arrogator.i.ij.col.s.de adoptio.⁊ vid̄ qđ voluit Ang.consi.lxxx.inci.d.Maria.de bastar.

eius poterat accedere: sed nõ accesserat. qd si erat mortu⁹ glo. ij. tñ idẽ si non erat adita. ⁊ sic innuit. secus si erat adita. ego puto 𝔷riũ q̃ est eadẽ ratio: q̃ si pupillus erat institutus ⁊ mortuus: sed erat adita. nã si erat adita nõ esset dubiũ ꝙ cõtribuunt̃ glo. sentit idẽ q̃ necessario erat adeũda ex quo adiuerat paternã. l. qdã elogio. C. de iu. deli. ex hoc remanet declarata glo. j. ⁊ ij.

1 **In ratione.** † Quicquid remanet apud heredem iure hereditario imputatur sibi in fal. h. d.

1 **Si seruus sub condi.** † Res hereditaria pempta post mortẽ testatoris que si extaret nõ imputetur heredi in falc. nec etiam tunc imputatur. secus si imputaret̃ d3 tamẽ tm̃ estimari quãtũ valebat tpe peremptionis attenta qualitate ipsius. h. d. Cum primo dicto cõcor. j. ea. l. §. si seruus. in prin. scdm limitat̃ per illũ. §. in ver. nã ⁊ eos vt sit verũ. nisi perierit ex causa q̃ habuerit originẽ viuo testatore: q̃ tũc nõ imputat̃ sicut si eẽt pempta testatore viuẽte: l3 si extaret hodie in fal. imputaret̃. Ratio autẽ secundi dicti fundat̃ in. l. in rõne. in prin. j. eo. vbi inspicit̃ quãtitas patrimonij que erat tpe mortis. ⁊ si tũc erat tantũ ꝙ legata nõ excedebãt dodrãtẽ ⁊ sic erant integraliter soluẽda vt in prin. huius. l. licet istud post mortẽ perierit nõ nocet legatarijs quãtũ ad hoc. vt falci. detrahat̃ que tpe mortis nõ emebat sed nocet heredi vt soluat integra ⁊ qd̃ plus est q̃ si tm̃ perit ꝙ residuum nõ sufficit ad soluendũ integra legata. nihilominus habebit heres integra soluere. nec obst. ꝙ leg. etiam iure isto vltra vires patrimonij nõ valent. l. si vniuerse. C. de le. q̃ verũ est si sunt vltra vires patrimonij qd̃ erat tpe mortis s3 inter vires illius valent ⁊ licet ex casu supuenienti incipiant esse vltra vires nõ nocet legatarijs. hoc voluit tex. in. §. qd̃ vulgo. cir. fi. in v̓. nec ad rẽ pertinet ẽm verum intellectũ. ¶ In text. ibi: decessit. s. pẽdente cõditione libertatis. vñ cũ ammodo nõ posset existere cõditio in fauore libertatis videbat̃ esse perinde acsi libertas nõ esset relicta: s3 si nõ fuisset relicta seruus imputaret̃ heredi in fal. si extaret q̃ penes eũ esset remãsurus vt in prin. legis ergo ⁊ nũc licet nõ sit mortuus p. d. l. in rõne. in prin. sed 𝔷rium est si existat cõditio vt sequit̃. sed si nõ existat ꝑcedit qd̃ dixi. ¶ In tex. ibi: quãti statuliberi. i. nõ imputatur heredi tota estimatio serui. si forte valebat quinquaginta si nõ fuisset sibi relicta libertas: s3 q̃ relicta fuit sub cõditione que poterat existere vel nõ: non potuisset reperiri emptor qui daret vltra. xx. imputabit ergo sibi. xx. residuũ detrahet a legatarijs a quib⁹ nihil detraheret si seru⁹ viueret. ⁊ cõditio defecisset q̃ estimatio eius sufficit ad quartã.

2 ☞ Forma sententie in causa appellationis.

1 **Cum quidam.** † Bona ablata heredi post mortẽ testatoris ex causa que habet originẽ illo viuẽte nõ imputantur heredi in fal. acsi tpe mortis nõ essent in hereditate. h. d. vsq̃ ad. §. si seruus. primo ponit regulã vsq̃ ibi: cũ qdã. scdo illã exẽplificat. vel dic ꝙ ex ea infert ad solutionẽ q̃onis de qua dubitabat̃ ⁊ differt a. §. ꝑcedẽti q̃ ibi res totaliter post mortẽ fuerat extincta. h nõ fuerat extincta: s3 ablata heredi. Itẽ ibi fuit perempta nõ ex causa habẽte originẽ viuo testatore. hic ex cã origine prefatã habẽte fuit ablata. ¶ In tex. testamẽto facto. no. ꝙ relegatus potest testari q̃ nõ perdit libertatẽ vel ciuitatem. ¶ In tex. ibi: obijsset. s. pẽdente appel. ⁊ sic extinguit̃ causa appel. quantũ ad crimen ⁊ penã: nõ autẽ quãtum ad bona expresse adempta: vt in glos. j.

2 ¶ † In tex. ibi: appellatũ est. no. formã sñie in cã appellatiõis: s3 vt ꝑnuntiet̃ iuste vel nõ iuste appellatũ. sic. s. de leg. iij. offi dius. in fi. ⁊ ibi no. ¶ In tex. eris alieni loco. ⁊ per consequens habeat locũ falsi. quasi tempore mortis nõ videat̃ fuisse in bonis nisi alia dimidia ⁊ legata ascendebãt ad dimidiã hereditatis. ⁊ respondetur pro ista parte. ¶ In tex. ibi: cũ animus litigantis. vult dicere ꝙ cõdẽnatus appellãs credidit vincere in causa appellationis. ⁊ per cõsequẽs ꝙ oĩa bona remanerẽt in sua hereditate ꝑ cõsequẽs apud heredẽ remaneret vna dimidia. s3 cũ contigerit contrariũ ne sequat̃ cõtra intentionẽ testatoris q̃ voluit heredes aliud habere cõcedit̃ eis detractio fal. nã si testator hoc cogitasset forte tot legata nõ fecisset. vl̓ dic ꝙ est melior ratio quã. s. dixi qcq̃d fuerit de intẽtione testatoris q̃ ista dimidia aufertur heredi ex causa habente originẽ viuo testatore. ⁊ sic non videntur fuisse in bonis tẽpore mortis: vt. s. ibi. vt residua sola ⁊c.

1 **Si seruus testamento.** † Res perempta post mortem ex causa que habuit originẽ viuo testatore nõ imputatur heredi in fal. h. d. Fundat̃ in rõne precedentis. §. qui loquit̃ qñ nõ sunt perempta sed ablata: hic qñ perempta. ¶ In text. ibi: manumissus. i. cui fuit relicta libertas directo ⁊ pure: vt differat a. §. j. ver. sub cõditione. ¶ In tex. ibi: ante aditam hereditatem decessit ⁊ sic ante diẽ cedentis relicte libertatis qui cedit ab adita hereditate. C. de cadu. tollẽ. §. in nouissimo. ⁊ sic videbatur esse perinde acsi libertas relicta nõ fuisset: s3 si nõ fuisset relicta iste seruus estimaret̃ ⁊ estimatio imputaret̃ in fal. ergo ⁊ nunc s3 𝔷rium determinat q̃ si viueret non estimaret̃: q̃ sibi cõpeteret libertas adita hereditate. qualiter ergo debem⁹ dicere ꝙ estimetur ex quo mortuus est. ¶ In tex. ibi: heredi qdẽ perijsse intelligitur. s. prima facie ꝑpter rationẽ factã. s. s3 statim corrigit cum dicit s3 cuius pretij ⁊c. l. interrogatione. q. d. nullius. ¶ In text. ibi. nã ⁊ eos. vult dicere ꝙ nõ solũ in precedẽti casu nõ d3 estimari mortuus ad incõmodũ heredis qui si viueret nõ estimaret̃: s3 etiã in casib⁹ sequẽtib⁹ in qbus si viueret estimaretur ⁊ imputaret̃ in fal. ⁊ tñ mortuus nõ estimat̃: q̃ est mortuus ex causa que habuit originẽ viuo testatore. ⁊ sic nõ videtur fuisse in bonis tpe mortis. s. proxi. §. ibi: vt residua sola ⁊c. de quo ponit duo exempla. vt in tex.

2 ☞ Testator si habebat in bonis. cccc. ⁊ instituit filium pupillum insolidum a quo legauit. cc. ⁊ sibi pupillariter substituit. ⁊ a substituto legauit alia. cc. ⁊ pupillus adiuit ⁊ sic incepit esse obligatus ad sua integraliter soluẽda que si soluisset falcidiã nõ detraxisset ⁊ mortuus sit anteq̃ soluat. ⁊ substitutus adeat an eodem modo habeat ea soluere. ⁊ an possit detrahere duas falcidias.

3 Quid de relictis in secundis tabulis.

4 Quid si viuo pupillo diminuta vel aucta sunt bona.

5 Dõ relicta a pupillo q̃ adiuit soluant̃ vt es alienũ. ⁊ nu. 2.

6 Inuentario non confecto legatarij non differunt a creditoribus: q̃ ad omnia tenetur heres etiam vltra vires: sed ipso cõfecto non tenetur vltra vires: ⁊ in quo sit differentia inter legatarios ⁊ creditores.

1 **Quod vulgo dicitur.** † Legata relicta in secũdis tabulis contribuunt̃ cũ relictis in primis. acsi in eis relicta fuissent. vt videatur an inter omnia trãscendant dodrantem. ⁊ sic falcidia vnica detrahatur sicut de relictis in vnico testamento: de quibus nõ detrahitur nisi vna. Itẽ in eisdẽ legatis inspicitur quãtitas bonoꝝ que erant tpe mortis primi testatoris non pupilli ⁊ sic diminutio vel augmentũ cõtingẽs post mortẽ patris nõ attenditur. Et sic nec nocet nec ꝓdest heredi sicut in relictis in eodẽ testamẽto: l3 videant̃ plura testamẽta ꝑpter duas hereditates: q̃ propter testatorẽ reputatur vnũ. h. d. iste. §. difficilis scholaribus ⁊ doctorib⁹. Diuide ẽm Dy. ⁊ alios in quinq̃ partes. Primo ponitur vna regula vulgaris vsq̃ ibi: q̃uis. Secũdo ponit̃ primus effectus regule. vsq̃ ibi: ẽm que. Tertio ponitur secũdus effectus cõtinẽs duos casus vsq̃ ibi: quid ergo. Primus est de diminutione. Secundus de augmento. Quarto in ver. Quid ergo exemplificatur primus casus de diminutione vsq̃ ibi: nec ad rem. Quinto ⁊ vltimo rñdet op. que posset fieri cõtra ea que dixerat in v̓. quid ergo. Glo. tamẽ que reprobat̃ dicit ꝙ primus effectus ille incipit in ver. ẽm que. secũdus in v̓. qd ergo. sed manifeste apparet 𝔷rium. Et l3 ista distinctio placeat. ꝑ aliũ tamẽ modũ magis intelligibilẽ ne habeam⁹ casum incipere a dicta regula. s3 a primo effectu q̃ melius dat̃ intelligi. dic ꝙ ꝑmittit vnã regulã vsq̃ ad ver. q̃uis. ibi inferat casum: de quo principal̓r dubitat̃ vsq̃ ibi: ẽm que. postea infert ad casu3 de quo principal̓r nõ dubitat̃: s3 ex dicta regula decidit̃: cetera ꝑsequere vt. s. Aduerte q̃ hic nõ tractat̃ de cõtributione bonoꝝ vel hereditatũ patris ⁊ filij: de illis em̃ nihil dr̃ hic: sed. s. l. ꝑxi. Sed de cõtributione legatoꝝ quorum quedã fuerũt facta ab impubere quedã a substituto pupilla. ⁊ neutra ꝑ se excedebãt dodrãtẽ: s3 simul iuncta sic: vñ erat q̃stio an deberẽt iungi. ⁊ sic fal. detrahat̃ an nõ. Et dubium faciebãt relicta a pupillo: q̃ illa inceperũt deberi a pupillo integral̓r cũ hereditatẽ adiuerit. ⁊ per se nõ excedebãt dodrãtẽ. Et si soluisset habuisset integraliter soluere: sed nõ soluit ⁊ substitutũ habet necesse soluere. vñ cũ soluat ex persona pupilli soluit vt es alienum. et per consequens videtur ꝙ non possit defalcare sicut nec pupillus poterat. sic non defalcatur es alienũ p̄ leg. l. j. §. si quis creditori. ⁊. l. verbis. de relictis autem a substituto quominus possit defalcare nõ erat dubiũ: q̃ illa nõ inceperũt integraliter deberi nec soluuntur vt es alienũ nec ex ꝑsona pupilli s3 ex ꝑpria. Bart. autẽ ⁊ Ang. intelligit vt tex. velit dicere vt fiat contributio legatoꝝ ⁊ bonorũ qd̃ vltimũ nõ apparet in tex. s3 potius 𝔷riũ in v̓. ẽm q̃. q̃ vult ꝙ bona acq̃sita ꝑ pupillũ post mortẽ testatoris: q̃ eo viuo nõ poterat habere nõ contribuunt̃ nec augent legata: s3 cedũt lucro substituti. ⁊ ꝑpter hũc errorẽ in quo fuit Bar. q̃ iudicio meo nõ bñ intellexit formauit q̃plures opi. q̃ cõcernũt istã cõtributionẽ bonoꝝ que nec sunt necessarie nec vtiles ⁊ infrascãt mentẽ legẽtiũ. ⁊ dicit aliqua q̃

2 non sunt vera.† Pone ergo casum sm scdam lec.gl.post prin. ibi.vel etiã pone hoc modo ꝙ testator habebat in bonis.cccc. instituit filium pupillum insolidum ab ipso legauit.cc.et titiũ sibi pupillariter substituit ⁊ ab ipso legauit alia.cc.si substitutio locum haberet.⁊ sic neutra per se excedebant dodrantē.sed simul iuncta sic pupillus adiuit.⁊ sic incepit esse obligatum ad sua integraliter soluenda que si soluisset falcidiam non detraxisset mortuus est anteꝙ soluat ⁊ substitutũ adiuit ex pupillari.queritur an eodē modo habeat ea soluere integraliter sicut pupillus habuisset.in hoc stat principalis dubitatio huius.§. non de relictis a substituto glo.tamen in positione casus videt̃ querere de alio.s.an substitutus possit detrahere duas fal.qđ q̃ sint nõ cõgruit huic casui cũ neutra.c.legata dodrantē excedant.sꝫ cadit in prima lec.glos.vbi ponit ꝙ a quolibet legauit vltra dodrantem.scꝫ a pupillo.cccc.⁊ a substituto similiter alia cccc.⁊ sic a quolibet totum assem.vnde potest dubitari: an duplex.fal.sit detrahenda tanꝙ de duplici asse.⁊ hoc facit glos.vt deseruiat verbis regule dum dicit vnã fal.seruari.sed non fuit intentio regule istius.sed voluit dicere ꝙ licet tabule paterne et pupil.⁊ videant̃ diuerse ꝑpter diuersas hereditates. Attamen reputat̃ vnũ testm̃ vt fal.detrahat acsi oĩa fuissent in vno testamēto relicta. Dic ergo ꝙ solũ querit̃ de eo qđ dixi ꝙ substitutus habeat soluere itegra relicta a pupillo sicut pupillus habuisset.arguit̃.qꝛ inceperũt ita deberi a pupillo et ex persona eius substitutũ soluit.⁊ tanꝙ es alienũ.ergo nõ detrahitur iurisconsultus premittit regulam vulgarē ex qua colligit̃ solutio ꝙ in tabulis patris ⁊ filij vna fal.seruat̃.i.quãtũ ad detractionem fal.habentur pro vno testamento ex quo sequit̃.l.debeantur vt es alienum falcidia est detrahenda:qꝛ si in eodē testamento quedam sunt pure relicta.quedã sub conditione que inter omnia excedunt dodrantem: sꝫ per se nõ contribuuntur vt existente conditione falcidie detrahatur.licet ea pēdente pura integraliter soluant̃.s.eo.l.j.§.interdum.⁊.j.eo.in quãtitate.§.sed si legata.

3 †ita ⁊ in casu isto.qꝛ relicta in secundis tabulis censentur cõditionaliter relicta in primis⁊ ab ipso pupillo vt dicitur in fi.huius.§.⁊ licet pupillus non detraxisset qꝛ non excedebant nõ tamē soluisset simpliciter conditione pēdente: sed recepta cautione.d.§.interdum.et si post existentem conditionem solueret detraheret fal.nunc autē extitit conditio relictorum a substituto.⁊ sic habet soluere sua.⁊ non solũ ergo sua sed etiam relicta a pupillo defalcabit hoc vult tex.vsꝙ ad ver.

4 sm que.iuncto fine per quem declaratur principium.† Ex his sequitur decisio secundi dubij pone tēpore mortis patris erãt in boñ.cccc.⁊.cccc.fuerunt legata.vt.s.dixi.postea viuo pupillo minuta sunt bona in.c.vel.cc.⁊ sic licet hereditas patris sufficeret ad legatũ detracta fal.hereditas pupilli non sufficit cum in ea nõ sint nisi.cc.quãtum tenebitur substitutus soluere. Uel pone econtra ꝙ sunt aucta bona ⁊ valent sexcenta.iuriscõsultus dicit ꝙ hec diminutio⁊ augmentatio non debet attendi sicut nõ attēderetur si essent facta in eisdē tabulis vel testamēto l.in ratione.j.eo.vñ primo casu si fuerũt diminuta potest cõtingere ꝙ substitutus nihil retinebit. ⁊ tñ si non fuisset diminuta retinuisset.c.⁊ soluisset.ccc.nũc vero sil'r solũ.ccc.⁊ nihil retinebit quinimo si bona sunt diminuta in.cc.solum de suo.c.⁊ ecõuerso si bona fuerũt aucta retinebit longe plus ꝙ̃ sit quarta.nã si sunt aucta in.cc.⁊ sic valent sexcenta non soluet nisi.ccc.⁊ retinebit.ccc.sicut si ĩ eodē testamēto relicta fuisset hocvsꝙ ad ver. nec ad rē.ibi opp.ꝙ hoc nõ possit cõtingere qꝛ etiã iure isto legata nõ debebant̃ vltra vires hereditatis.l.j.§.si is q. ad treb. sꝫ respondetur illud verũ inspecta quãtitate que erat tpe mortis.⁊ hic dꝫ inspici tps mortis patris nõ pupilli ex quo omnia censentur facta in testamēto patris ⁊ relicta a pupillo sub cõditione si substitutio locũ habebit:qꝛ tpe mortis patris non erãt vltra vires patrimonij nũc sunt. hic est clarus reiectis multis ambagibus.⁊ sic presupposito fundamēto ꝙ testm̃ patris ⁊ filij habeant̃ ꝓ vno ꝑpter vnũ testatorē ⁊ vnã solēnitatē lꝫ alio respectu sint duo ꝑpter duas hereditates sequuntur quatuor

5 effect⁹.† Primus ꝙ vna fal.detrahit̃ posito ꝙ tã relicta a pupillo ꝑ se ꝙ̃ a substituto similiter per se dodrantē excedãt. non due vt in regula posita in principio sm primã lec.glo. Secundus effectus qꝛ si per se quelibet non excedunt. sꝫ simul iuncta sic existēte cõditione simul contribuunt̃ vt detrahat̃ fal.etiã de relictis a pupillo vt inver.ꝙ̃uis.⁊ de hoc principal'r erat dubitatio. Tertius effectus vt inspiciat̃ quãtitas bonoꝝ q̃ erat tpe mortis patris⁊ diminutio vel augmentũ postea cõtingēs non inspiciat̃ ad cõmodũ vel incõmodũ heredis:vt in ver.sm que. Quartus⁊ vltim⁹ qꝛ relicta in pupillari tabu.lꝫ sint substituto relicta cēsent̃ tñ a pupillo relicta cõditional'r. ⁊ sic in primis tabulis.ideo si pupillus solueret relicta a se exigeret cautionē ꝓ relictis a substituto:sicut ꝓ relictis a se sub cõditione: vt in.§. interdũ.⁊ hoc habet̃ in fi.§.ex quib⁹ remanet valde clarus⁊ pꝫ ꝙ glo.in quibusdã male intelligunt ⁊ declarant. ¶ In gl. que incipit:sꝫ vr̃ oppo.si relicta a pupillo qui adiuit soluunt̃ vt es alienũ:vt dꝛ in text.ergo nõ debēt defalcari.qm̃ es alienũ ante oĩa deducitur.l.in imponēda.C.eo.cuius ꝯ̃rium hic dicit̃. Glo. soluit duob⁹ modis ⁊ neutra est bona.dic sm Dyñ.habito respectu ad substitutũ verũ est ꝙ soluit vt es alienũ:qꝛ pupillus cuius est heres tenebat̃ ad ipsam lꝫ relicta a se substi.nõ soluat vt es alienũ:sꝫ vt legata:qꝛ defunctus pupillus nõ tenebat̃:sꝫ ipse incepit teneri.ideo de illis nõ est dubiũ ꝙ defalcant̃. Sed habito respectu ad personã pupilli q incipit teneri nõ soluunt̃ vt es alienũ qꝛ primus defunctus ad illã nõ tenebat̃. Et si pupillus soluisset.soluisset vt legata eodem modo substitutus ex ꝑsona eius. Sꝫ ꝯ̃ qꝛ si sic est adhuc vr̃ ꝙ nõ defalcent̃ qꝛ pupillus si soluisset nõ defalcasset cũ quo ad eũ nõ excederē dodrãtē vt pꝫ.j.ꝑxi.§.ibi quã pupillus nõ haberet ⁊c.ergo nec substitutus ex ꝑsona pupilli:sꝫ rñdeo pupillus: ideo nõ defalcasset: qꝛ cõditio alioꝝ legatoꝝ substituto nondũ extiterat ipso viuo: ⁊ sic non excedebãt dodrantē:sed post eius mortē cõditio extat si substitutus adit.⁊ sic iunctus cũ illis incipiunt excedere dodrantē ⁊ qꝛ illa fingunt̃ relicta a pupillo sub cõditione vt in fi.§.lꝫ illa cõditio ipso viuo nõ potuerit existere attamen defalcant̃ acsi incepissent ab eo deberi.⁊ in hoc stat cõsideratio hui⁹ §.⁊ difficultas. ¶ In glos.fi.ibi:at vltra patrimoniũ nõ valēt. Tu dic ꝙ hic soluuntur etiã vltra vires patrimonij:vt dicit litera. Ad contrariũ responde ꝙ isto iure non debebantur vltra vires que erant tpe mortis patris qđ debēt attendi ita loquit̃ contrariũ sed vltra vires que erãt tēpore mortis pupilli bene soluunt̃.ita loquitur tex. Sed quid si confectũ sit inuentariũ ꝑ pupillũ? Respõdeo idē qm̃ inuentariũ facit vt nõ teneat̃ vltra vires q̃ erãt tpe mortis testatoris: sꝫ vsꝙ ad illas teneat̃. lꝫ fecerit inuētariũ.⁊ lꝫ bona sint diminuta qꝛ hoc nocet heredi nõ legatarijs ꝙ etiã erat de iureveteri.vt no.etiã.j.eo.in rõne.nisi legata cõsisterēt in speciebus.⁊ ille essent perempte sine culpa

6 heredis.l.cũ res.in fi.de leg.j. ¶ † In glo.ibi:sic hodie in legatis ⁊c.no.ex gl.ꝙ nõ cõfecto inuētario legata nõ differũt a creditoribus qꝛ ad oĩa tenet̃ heres etiã vltra vires.sꝫ ⁊ ipso confecto ad neutra tenet̃ vltra vires sic etiã in hoc nõ differũt sed in alio:qꝛ primo satisfit creditorib⁹.⁊ si nihil restat nihil debetur. Ray.autē vt refert Bar.tenuit ꝙ nõ cõfecto inuentario heres patit̃ solũ hãc penã ꝙ ꝑdit fal.⁊ sic lucrũ nõ autē patit̃ dãnũ vt teneat̃ soluere de suo legatarijs:sicut in illo q volũtatē testatoris nõ implet. Et sic plus peccat ꝙ̃ inuētariũ nõ cõficiēs: vt in aut.hoc amplius.de fideicõ.lꝫ creditorib⁹ teneat̃ vltra vires qꝛ ꝑpter cõmodũ fal.arctat̃ heres ad cõfectionē inuentarij. Breuiter illud dictũ poterat ꝓcedere iure.C.p.l.fi.C.de iu.deli.que nõ puniebat nisi in hoc vt pꝫ ex no.in.§.fi.illius.lꝫ hodie per ius aut.punit̃ etiã ĩ hoc qꝛ lex ꝓsumit ꝙ subtraxerit bona. ⁊ sic nõ vr̃ soluere vltra vires attēta iuris ꝓsum.q̃ ꝓsumit tot fuisse bona q̃ sufficerēt in aut.de here.⁊ fal.§.sancimus.nec ob. ꝯ̃riũ qꝛ qñ nõ implet voluntatē defuncti.lex nõ facit hãc ꝓsumptionē sm Bar.sꝫ Bal.notabil'r in.l.filiũ.C.famil.hercis.hoc dictũ declarãdo dicit ꝙ ista presumptio lꝫ sit iuris et de iure recipit ꝓba. in ꝯ̃rium per confessionē patris:vt in aut.sꝫ iã necesse.de dona.ante nup.iõ si legatarij cõsiterent̃ ꝙ bona nõ sufficiebãt ad legata ⁊ ꝙ heres nihil subtraxit ⁊ solũ fundarēt se qꝛ inuētariũ nõ fuit cõfectũ succũberēt.caueãt ergo quõ rñdēt ⁊ aduocatus⁊ ꝓcurator heredis sit cautus in extorquēdo dictã cõfessionē:vt faciãt clientulũ absolui. hinc sumpta occasiõe Bar.in materia inuētarij format multas.q.de qb⁹ ꝑ Bal.in.d.l.filiũ. in addi. Spe.de instru.edi.§.dicto.q est.§.fi.vbi oĩno vide.

2 ¶ Si sunt plures instituti ⁊ oēs adeunt ꝙ in singulis personis eoꝝ habeat̃ ratio legis falcidie de per se.

Differentia inter istum.§.⁊ precedentem.

3 Si in hereditate valente.cccc.fuit pupillus institutus ⁊ titius et seius pupillariter substituti ⁊ a titio tantum fuerunt legata cc.an si extitit conditio pupil.substitutionis.⁊ sic quilibet eorũ successit in dimidia titius de legatis a se relictis possit ex persona propria falcidiam detrahere ⁊ quid si titius solus fuisset substitutus.

4 Quid si titius non fuit grauatus nisi in.c.et a pupillo fuerunt relicta.cc.

5 Omnis substitutus directus siuevulgariter siue pupil.dicitur cõditionaliter institutus.

6 Quando a pupillo non sunt legata relicta:sed a substituto nõ soluunt̃ ex persona pupilli nec finguntur a pupillo relicta:sed soluunt̃ tanꝙ a substituto relicta.

7 Ex diuersitate casuum licita est variatio ⁊ contrarietas.

1 **Si filio suo.** ¶ † Dicit Bartol.ꝙ text.huius.§. vsꝙ ad.§.quesitũ. est difficilior qui sit in

fit in infortiato.ꝛ forte in toto corpore iuris.tamen satis male declarat glo.peius.ꝛ vis consistit in intelligendo literam quia materiā nō habet.h.d.Si vnus ex pluribꝰ pupillariter substitutis sit grauatꝰ vltra dodrātē sue portiōis detrahit fal.ex sua persona tm̄ tanq̄ vnus de pluribꝰ principaliter institu.non ex persona pupilli:qꝛ illā detrahere nō potuisset.hoc primo vsq̄ ad ver.quid non.sed si relicta a se dodrantē sue portionis non excedūt:sed iuncta cum illis que debentur ex persona pupilli ꝛ bene excedūt:tūc detrahit ex persona pupilli tanq̄ eius substitutus nō tanq̄ principaliter institutus qꝛ vt talis nō posset hoc secundo vsq̄ ad ver.huic.Et si pupillus legata a se relicta dodrantem nō excedētia soluit non deducta falci.sed cautione recepta propter relicta a substitutis eius stipulatio seu cautio cōmittitur in personā vtriusq̄ substituti tam illius cuius portio fuit grauata vltra dodrantē legatis a se relictis q̄ illius cuius portio nō fuit grauata legatis a se relictis: licet iunctis cū relictis a pupillo remaneat grauata.hoc tertio ꝛ vltimo.diuide in tres partes vt i summario.prima subdiuidit̄ in quatuor Primo ponitur thema ꝛ questio vsq̄ ibi quam pupillus.secūdo arguit ad partem negatiuam q̄ nō possit detrahi fal.vsq̄ ibi sed verior. ¶ Tertio determinat ꝑ parte affirmatiua vsq̄ ibi vt enim. Quarto reddit rationem satis obscuram vel per obscurissima verba.Item secūda similiter subdiuidit̄ in alias quatuor.Primo determinat pro parte affirmatiua q̄ fal.possit detrahere vsq̄ ibi at cū. ¶ Secundo arguit in contrariū de eo qd̄ dixerat in prima pte.§. Tertio arguit pro sua decisione de quo dictū fuit in.§.precedenti qd̄ vulgo.qꝛ si non posset detrahi diceremus cōtra regulā ibi positā vsq̄ ibi itaq̄. Quarto soluit cōtrariū factū de eo qd̄ dictū fuit in prima parte dicēs q̄ diuersitas casuum tollit cōtrarietatē:quia ibi fuit substitutus grauatus vltra dodrātē sue partis:pupillus nullo modo ideo ibi substitutus detrahit ex ꝑpria persona tanq̄ principaliter institutus:qꝛ tanq̄ substitutus nō posset hic per se vltra dodrantē nō fuit grauatus:lꝫ iūctis legatis pupilli remaneat grauatus:ideo detrahit tanq̄ substitutus ex ꝑsona pupilli qd̄ potest:vt in.§.vulgo.sꝫ tanq̄ principaliter institutus non posset cū nō fuerit grauatus vltra dodrantem per.l.in singulis.ſ.eo.qꝛ nō haberetur respectus ad relicta a pupillo si teneretur vt principaliter institutꝰ.Ex his resultat variatio prout expedit substituto.q vtroq̄ casu vltra dodrātem sue partis reperit se grauatū vt aliquando detrahat tanq̄ institutus non tanq̄ substitutus vt in casu:qꝛ sibi expedit.Aliquādo econuerso tanq̄ substitutus nō tanq̄ institutꝰ:vt in secūdo casu.ex his remanet intellectus clarus.

2 †Differt aūt iste.§.a pre.qꝛ ibi vnus tātū fuit substitutus. hic duo vel plures. Item ibi legata per se non excedebāt dodrātem:sed simul iuncta sic:sed hic in prima parte relicta a substituto ꝑ se excedebāt.Premitte etiā qd̄ habet̄ in.l.in singulis.ſ.eo.q̄ si sint plures instituti ꝛ oēs adeunt in singulis personis eorum habetur ratio.l.fal.per se non habito respectu ad coheredem nec ad portionē eius:nec ad eius grauamen sed solū ad suā partem ꝛ suū grauamen.qꝛ si grauatus est vltra dodrātem sue partis pōt fal.detrahere.licet coheres in nullo sit grauatꝰ.qꝛ portio illius nō ꝑdest legatarijs cū nō sit penes ipsum grauatū:sed penes aliū. in hoc stat decisio primi casus in ver.sed verior:vbi substitutꝰ detrahit tanq̄ institutus.si aūt eius pars nō sit grauata vltra dodrātem nō detrahit:licet a coherede sint alia relicta q̄ iuncta cū relictis a se dodrātem sue portionis excederent:qꝛ illa non contribuuntur cum relictis a se cū nō sint a se soluēda sed a coherede.In hoc fundat̄ arg.factū in secūda parte.§.cōtra decisionē iuriscon.in ver.cum quartam habet:neq̄ id patiatur instituta comparatio.ꝛc.

3 †Pone casum q̄ in hereditate valēte.cccc.fuit pupillꝰ institutꝰ:ꝛ titius ꝛ seius pupillariter substituti:ꝛ a titio tm̄ fuerūt legata.cc.queritur si extitit condito pupilli substituti.et sic quilibet illorū successit in dimidia q̄ valet.cc.vtrū titius de legatis a se relictis possit ex ꝑsona ꝑpria fal.detrahere ꝛ videtur q̄ nō per ea q̄ dicta sunt in ꝑcedēti.§.nā constat q̄ si hic legata fuissent relicta a pupillo nō potuisset fal.detrahere.qꝛ nō excedebāt dodrātem totius hereditatis q̄ erat apud eū. Et similiter si titius solus fuisset substitutus eadē ratione.ergo nec nūc qꝛ dictū est in.§.ꝑce.in fi.q̄ legata relicta a substituto cēsent̄ relicta a pupillo sub cōditione.ꝛ ratio quia hereditas pupilli reputatur eadē cū paterna.ideo inspicitur quātitas q̄ erat tempore mortis:vt in ver.hm̄ q̄.Contrariū respondet̄.nā si nō fuisset pupillus institutꝰ:sed isti duo principaliter instituti.et ambo adiuissent dictus titius ex ꝑsona sua posset fal.detrahere.ſ.eo.l.in singulis.idē debet esse in casu isto.qꝛ lꝫ fuerint substituti attamen quo ad intellectū sunt reducēdi ad instar principaliū institutorꝫ ac si ipsi nō pupillus fuissent instituti per rationē q̄ assignat̄ in ver.vt enim.qꝛ hereditas patris ꝛ pupilli reputātur vna quo ad alios effectus.s.cōtributionē legatorū et quantū ad vim formā ꝛ originē.ergo ꝛ quantū ad hūc finem vt substituti in hereditate pupilli fingātur in paterna principaliter instituti subducta persona pupilli quantū ad intellectum.

4 ¶ †Sed secūdo queritur. Pone q̄ titius non fuit grauatus nisi in.c.ꝛ a pupillo fuerūt relicta.cc.ꝛ sic nec relicta pupillo ꝑ se excedebāt dodrātē hereditatis q erat apud eū. nec relicta a titio excedebāt dodrā.sue dimidie.sed qꝛ titiꝰ ex pupillari habet soluere.c.ex ꝑsona pu.alia.c.ex ꝑsona ꝑpria reperitur grauatus vltra dodrā.sue dimidie alter cōsubstitutus nō.qꝛ tenetur ad sola.c.ex persona pupil. Querit̄ ergo an titiꝰ detrahere posset fal.de his q̄ hꝫ soluere:ꝛ rn̄det̄ q̄ sic similiter per ea que sunt dicta in.§.ꝑce.qꝛ legata q̄ dꝫ ex ꝑsona pu.cōtribui debent cū his q̄ dꝫ ex ꝑsona ꝑpria: vt dr̄ in.§.pre.sed ꝯ de eo qd̄ est dictū in ꝑcedēti casu.qꝛ titius lꝫ substitutus sit habet̄ pro principaliter instituto.sed si principaliter fuisset institutus ꝛ grauatus in.c.nō potuisset detrahere fal.qm̄ qꝛ quartā ꝛ vltra qꝛ dimidiā per.l.in singulis.ꝛ.ſ.dixi in euidētiali. Sed certe si hoc diceremus q̄ haberet̄ pro instituto ꝛ nō detraherēt veniremꝰ cōtra.§.qd̄ vulgo. ¶ Ideo est dicēdū hic detrahit non vt institutus principaliter:sed vt substitutus qꝛ hic quedam fuerūt relicta a pu.q̄dam ab eo que simul iūcta excedūt dodrātem ideo tūc soluuntur ex persona pup.qꝛ propter relicta a pupil.vt defalcentur etiā relicta substituto fingūtur a pu.relicta.Et sic soluit ex sua persona nec vt institutus: sed vt substitutus.secus si in precedenti casu.qꝛ ibi non fingūtur relicta a pu.postq̄ nulla fuerūt relicta.ꝛ sic resultat varietas q̄ aliquādo substitutus soluit vt institutꝰ nō vt substitutus.aliqñ ecōuerso prout sibi expedit.Sed vltimo precedēs casus loquitur quādo pupil.legata non soluit que sunt a se relicta:sed veniūt soluenda ꝑ substitutos.Quid si soluit recepta cautione de.l.j.§.interdū. Respō. q̄ dicta cautio cōmittitur vtriq̄ substituto si dimidia vtriusq̄ reperitur grauata vltra dodrātem.Et hoc pro parte quā posset quilibet eorū retinere quā nunc haberet soluere quā pupil. nō soluisset.hic est casus.

5 ¶ †Not.ex primo casu.ꝛ ad hoc allega.cū precedenti.q̄ omnis substitutus directus siue vulgariter siue pupil.dicitur conditionaliter institutus.sed melius ꝑbatur in.l.coheredi.§.coheres.de vulga.ꝛ pupilla.

6 ¶ †Itē nō qñ a pu.nō sunt legata relicta.sed a substituto nō soluuntur ex persona pu.nec fingūtur a pu.relicta.sed soluunt̄ tanq̄ a substituto relicta. Qñ aūt a pu.relicta sunt q̄ iuncta cum relictis a substituto excedūt dodrātem siue totius siue partis vniꝰ substituti fingunt̄ a pu.relicta ꝛ ex ꝑsona sua soluunt̄.

7 ¶ †Itē no. q̄ ex diuersitate casuum licita est variatio ꝛ ꝯtrarietas.facit.l.pap.§.sed nec impuberis.de inoffi.testa.cum ibi no.

2 ☞ Relictorum ab instituto ꝛ ab eius substituto tanq̄ substituto semper fit contributio.

3 Relictorū ab instituto tanq̄ instituto ꝛ ab alio instituto tanq̄ instituto non fit contributio ꝛ quid si alter non adiuit.

4 Relictorū ab herede tanq̄ instituto ꝛ relictorum ab eodem tanq̄ substituto fit contributio.

1 **Quesitum est.** †Iste.§.nō est minus difficilis q̄ precedens.imo plus in materia ꝛ solutione contrariorū.ꝛ differt a precedentibus:quia ibi pupil.fuit institutus insolidum. ꝛ extraneus vel extranei pupillariter substituti.hic fuit institutus pro parte.extraneus in alia.ꝛ idem extraneus pupillo substitutus ꝛ relicta fuerunt q̄dam a pupillo:quedā a coherede substituto. ꝛ queritur an ista relicta contribuantur ad inducendam fal.quasi sint vltra dodrātem.ꝛ.h.d.Si pupil.fit substitutus coheres eius legata relicta a coherede tanq̄ substituto cōtribuuntur cum relictis ab impube.vt si simul iuncta excedant dodrantem portionis pupil.de ipsis arbitrabatur falci.licet suam partem habeat integram non grauatam.quia hoc casu cum portione pupil.grauata non contribuitur ad falci.impediendam:licet plures partes in quibus eadē persona pure vel sub conditione fuisset instituta contribuerētur adinuicem.ꝛ etiā legata sicut si in omnibus semel fuisset institutus.relicta vero ab eo non tanq̄ a substituto: sed tanq̄ a coherede nō cōtribuuntur cū relictis a pu. sed per se cōsiderātur quelibet earū respectu sue portionis.ꝛ si eius dodrantē nō excedāt fal.nō detrahit̄.h.d.Diuide.primo ponit̄ thema ꝛ questio vsq̄ ibi dixi.Scḋo respōsio cū distinctione bimēbri vsq̄ ibi ideoq̄. Tertio illatio resultās ex p̄io mēbro vsq̄ ibi ꝛ aliā.Quarto remotio cuiusdā obiectionis q̄ posset fieri tam cōtra scḋm membrū q̄ contra illationē factam ex primo.Pone casum q̄ in hereditate valente.cccc.pup.fuit institutus in dimidia ꝛ titius in alia a pu.fuerūt relicta.c. Item titius eidē pu.fuit pupillariter substitutus ꝛ ab eodem fuerūt relicta alia.c.pu.adiuit ꝛ mortuus est in pupilla.etate coheres successit ex pupil.Legatarij quibus a pu.erat relictum petunt

integra legata.quia illa non excedebāt dodrantē partis pup. titius dicit falc.detrahendā:qꝛ si cū illis iungaꝛ relicta a se facta excedunt ⁊ cum fuerit substitutus videtur ꝙ cōtributio fieri debeat:vt in.§.qd vulgo.⁊.§.filio.ver.ꝙ tamē. Replicāt legatarij ꝙ in illis substi.nō erat etiā institutus.nā tunc fit contributio:quia omnia relicta sunt soluēda ex parte ⁊ hereditate pu.sed hic titius erat etiā institutus ⁊ potest soluere sua legata de sua dimidia.⁊ sic nō debet minuere de dimidia pu.nā quādo relinquūtur a diuersis heredibꝰ quorū quilibet adiuit ratio est separāda:nec fit contributio nec portionum nec legatorum.j.e.in singulis. Iuriscon.respondet cum distinctione.relicta a titio fuerunt relicta tanꝗ a substituto non tanꝗ a principaliter instituto:qꝛ fuerunt collata in casum quo substitutio locū habebit.⁊ tunc ꝓcedit allegatio titij ꝙ cōtribuunꝛ et fal. detrahiꝛ.aut fuerūt relicta tanꝗ a coherede.qꝛ nō fuerunt collata in casum quo esset locus substi.tunc procedit allegatio legatariorum ꝙ non contribuuntur quia sunt soluenda de parte coheredis.⁊ sic nulla pars reperitur grauata vltra dodrantem. Et primo casu quando fuerunt relicta tanꝗ a substituto sequitur ꝙ detrahetur de dimidia pu.licet titius habeat suaꝫ dimidiā non grauatam.⁊ sic non contribuitur cum parte pu. grauata. ¶ Sed cōtra hoc ⁊ cōtra secundum casum opposi.ꝙ omnes partes ⁊ omnia legata cōtribuātur quia iure cauetur si vnus est institutus in pluribꝰ partibus in omnibꝰ pure vel in aliqua pure in alia sub cōditione omnes cōtribuuntur ac si semel in omnibꝰ fuisset institutus.⁊ similiter omnia ab eo relicta in p̄fatis diuersis partibus. sed sic est in casu isto: qꝛ titius fuit institutus in vna dimidia pure:in alia sub cōditione si pupillus decesserit in pu.etate. Iuriscō.respondet aliud i vno casu aliud in alio:⁊ nō declarat.vult dicere si fui institutus i vna parte pure in alia sub cōditione que nunꝗ fuit quesita alteri procedit oppo. Pone exemplum sum institutus in vna dimidia tu in alia.⁊ si nō eris heres sum institutus in tua. si tu non es heres.⁊ sic nunꝗ tibi fuit quesita tunc fit cōtributio tam legatorum ꝗ portionum siue tua pars sit grauata ⁊ nō mea: siue econuerso.l.j.§.id qd.s̄.eo.⁊.l.qui fundū.§.qui filiū. Sed si primo acquiritur tibi ⁊ peruenit postea ad me ex pupil.locum habet determinatio.s̄.facta quia non semper portiones cōtribuunꝛ nec legata.sed dic vt statim dicā. ¶ Uenio ad glossas. Glo.in verbo oportet:format aliqua cōtraria que veniunt diuersimode formanda. Primū de.§.qd vulgo istud concernit ver.sed legata.vbi dicitur ꝙ legata a pupillo ⁊ relicta a substituto coherede nō cōtribuuntur in.§.qd vulgo.diciꝛ contrariū Glo.sol.duobꝰ modis iunge simul ibi substitutus non erat institutus.et sic non poterunt fieri legata nisi a substituto. ideo contribuuntur:vt etiā hic dicitur in ver.dixi hic erat etiam institutus ⁊ potuerūt fieri ab eo tanꝗ instituto:⁊ sic omnia erāt relicta in primis tab.ideo inuicem nō miscentur ⁊ per rationē quā dixi:quia de diuersis partibus soluūtur.j.eo.in singulis. Nā etiā secundo glo.oppo.de.l.coheredi.§.coheres.de vulg.et pup.ibi substitutus erat institutꝰ ⁊ dꝛ ꝙ fit cōtributio.

2 †Glos. timore huiꝰ ponit tres regulas sed so.formaliter colligitur ex his que glo.dicit in tertia regula.videlicet ꝙ legata relicta ab vno instituto nō cōtribuunꝛ cū relictis ab alio instituto tanꝗ instituto vt hic in versi.sed cū legata. Sed cū relictis ab eodeꝫ instituto tanꝗ substitutus bene cōtribuunꝛ vt i cōtrario. Certe in illo.§.nō fuerūt relicta quedā ab eo tanꝗ ab instituto:sed dūtaxat tanꝗ a substituto ⁊ nulla a pupillo. Illud tñ qd dicit glo.est verū in se.qꝛ est casus.j.proxi.§.dic ergo ⁊ contrariū ꝙ non meruit signari.hic loquitur de cōtributione legatorū:hic de contributione portionū.quia ibi non cadebat contributio legatorū:quia ibi non erant nisi relicta vnius generis. Collige ergo tres regulas.ꝙ relictorum ab instituto ⁊ ab eis substituto tanꝗ substituto semper fit contributio siue substitutus non fit institutus:vt in.§.qd vulgo.⁊.§.filio versi.si tamen.siue sit insti.non tamen tanꝗ instituto licet tanꝗ a substituto relicta sunt.vt.s̄.dixi.

3 †Scda regula est ꝙ relictorū ab instituto tanꝗ instituto ⁊ ab alio instituto tanꝗ instituto nō fit cōtributio:vt hic in ver.sed legata.⁊ ibi in singulis hoc si vterqꝫ adiuit.sed si alter nō adiuit.⁊ sic sua portio ad alium peruenit.dic vt.s̄.eo. l.j.§.id qd.⁊.l.ꝙ si alterutro.

4 †Tertia regula est ꝙ relictorum ab herede tanꝗ instituto ⁊ relictoꝝ ab eodē tanꝗ substituto similiter fit cōtributio sicut i primo casu est.tex.est.j.proxi.§.nec hoc casu loquitur.§.coheres.licet glo.velit cōtrariū. Sed tūc oppo.tertio ⁊ fortiter ⁊ colligitur hec oppo.ex gl.in ver.qd accipe.⁊ venit cōtra ver.ideoqꝫ.nā in illo ver.patet ꝙ portio titij instituti ⁊ substituti non cōtribuiꝛ cū parte pupilli.qꝛ de parte pu.detrahitur quarta.lꝫ suā habeat integram. Cōtra de.l.qui fundū.§.qui filiū.ver.ꝙ si extranei.j.eo. Sol.hic portio pup. erat grauata vltra dodrātē partim relictis factis a pupil.partim relictis a coherede tanꝗ substituto. et sic grauata accessit nō grauatis:ideo nō cōtribuuntur.sed ibi ecōuerso.pars pu. nō erat grauata sed pars coheredis ⁊ substituti erat grauata. quo casu faciliꝰ fit cōtributio:vt dixi in.§.id qd.hoc vult gloss. sed ꝯ de.§.coheres.vbi portio pu.erat grauata vt hic. et pars coheredis nō:⁊ tñ cōtribuiꝛ vt augeanꝛ legata qd etiā diciꝛ gl. in fi.p illū.§.⁊ sic ibi cōtradicit i eo qd dicit in ver.accipe.⁊ non sol. Dic hic erat grauata ptim relictis a se partim relictis a coherede tanꝗ substituto sed in contrario solū relictis a coherede tanꝗ a substituto:quia a pu.nō fuerunt relicta.si ergo queritur de cōtributione portionū an pars pupil.cōtribuaꝛ cum parte coheredis substituti distingue tres casus. Aut non erat grauata:sed pars coheredis sic et contribuuntur. vt in.§.qui filium. Aut erat grauata.⁊ accessit non grauate tunc aut erat grauata a relictis a pu.⁊ a se tanꝗ substituto.⁊ nō cōtribuuntur vt in ver.ideoqꝫ. Aut relictis a se tm̄ ⁊ tūc cōtribuuntur vt in.§.coheres.⁊ ista si pu.fuit institutus cū substituto. si autem exheredatus ⁊ institutus substi.queritur an hereditas exheredati contribuatur cum hereditate testatoris ad augendū legata ab instituto. Distingue an facta fuerunt ab instituto tm̄: et in primis tabu.⁊ nō cōtribuunꝛ.vt.s̄.l.proxi.qd.s̄.⁊c. Aut quedam tanꝗ ab instituto.quedam tanꝗ a substituto qd fieri potest.tunc dicivt.j.proxi.§.⁊ ista sunt de apicibus iuris:altum ⁊ profundū intellectū habentia ꝗ vix capi possunt.sed si subtiliter intuearis quilibet casus habet latentem rationem ⁊ per docto.male sunt hic declarata.

Si quis exheredato.

1 †A substituto exheredati legata fieri possunt qñ est institutus in hereditate paterna ⁊ tūc legata ab eo facta tanꝗ ab instituto ⁊ facta tanꝗ a substituto contribuuntur vt videatur an excedant dodran.h.d.sed cuius hereditatis.⁊ videꝛ ꝙ vtriusqꝫ tam patris ꝗ filij.qꝛ hoc casu contribuunꝛ etiā hereditates:ita sentit hic glo.que incipit aliter. nec ob.s̄.l.proxi.qꝛ ibi fuerunt legata facta tanꝗ ab instituto dūtaxat ⁊ tūc nō augentur propter hereditatē pu.exheredati. et secus quādo etiam vt ab substituto ita intelligit illa glos.qd no. Adde aliū casum i quo a substituto exheredati possunt fieri legata.sꝫ qñ ad eū peruenerūt bona virtute ⁊ iure pu.substituti.⁊ sic iure hereditario.secus si iure legati vel fideicōmissi.j. eodē.l.qui fundū.§.qui filios. Et hic iuriscōsul.finit tractatum suum quē inceperat in.§.quod vulg.de relictis.in primis et secūdis tabu.an cōtribuantur ⁊ posuit tres casus:quia loquuntur quādo pupil.fuit institutus:hic est quartus:quando exheredatus. Adde quintū casum circa hūc tractandū qui ponitur j.eodem pater filiam.§.duobꝰ. ¶ In tex.ibi tabulis quoqꝫ secūdis sub.⁊ etiam primis.al's non esset tractandū de confusione. ¶ In tex.ibi a substituto relicta tanꝗ a substituto:qꝛ collata in casu quo substitutio locū habebit:⁊ potuerit grauari substitutus etiam in bonis pu.que non habuit a parte cū ad ipm substitutiones perueniant ex dispositione partis.l.si fundum. per fideicōmissum.§.si.cū.l.seq.de leg.j.licet pu.non potuerit grauari in bonis proprijs per fideicōmissum.l.coheredi.§.cū filio.de vulg.⁊ pup.sed si nō fuisset institutꝰ i paterna nō posset grauari in bonis pu.postꝗ fuit exheredatus odio exheredantis.l.ab exheredato.de leg.j.

2 ☞ De iure flor nō ꝓhibebaꝛ detractio falcidie sed dabaꝛ cū onere cōpēsandi cū debito.qd poterat expꝛsse fieri ⁊ qd hodie.

3 Si vxor instituit maritū qui erat lucratus partē dotis.et grauauit ꝙ falcidiam vel trebellia.cū parte illa dotis sibi cōputaret an hoc facere potuerit.

I debitor.

1 †Testator pōt grauare heredē ꝙ in cōputatione falc. non deducat qd sibi a testatore debebaꝛ.⁊ tunc debitū in fal.computabit.h.d.

2 †Et semper allego ꝙ licꝫ isto iure fal.non posset directo prohiberi.j.eo.quod de bonis. §.j.nec impediri eius detractio poterat tamē indirecte.vt hic. Uel proprius hic non prohibetur detractio fal.sed datur cum onere cōpensandi cū debito qd poterat expresse fieri.sed si non fuisset expresse dictū primo debuisset deduci debitū ⁊ fal.de residuo.c.eo.imponenda.⁊ sic fal.nō computaretur in debito.qd est verū de vero debito proueniente ex contractu vel quasi delicto vel quasi.sed cū quasi debito puta legali computabatur.⁊ etiam hodie cōputaretur:licet non fuisset expresse dictū. vnde si pater instituit filiam quā tenetur dotare obligatione legali. l.qui liberos.de ritu nup.⁊ grauaret legatis nō deduceret primo dotē.⁊ postea fal.sꝫ prīo fal.⁊ si sufficeret ad dotē de illa deberet se dotare si nō sufficeret:quatenus deficeret detraheret p no.in.l.mulier.§.cum proponeretur ad trebel.⁊ i aut.res que. nam ⁊ in hac.l.cū vero debito.quando fuit dictū expresse fit cōpensatio vsqꝫ ad concurrentem quantitatē.ita debet intelligi hic ⁊ qua-

hic.ꝛ quatenꝰ excedit:posset deduci.vt est casus in.l.qđ de bonis.§.fideicōmissum.j.eo.Ecce casum.videbatur si non poterat ꝓhibere detractionē fal.quā habebat a testatore minꝰ posset deductionē debiti.sed ista lex probat contrarium.sed dic ꝙ facilius prohibetur deductio debiti quod aditione fuit extinctū.Sed ius deducēdi fal.per aditionē in esse producitur. In hoc stat cōsideratio huius.l.cōtra quā oppo.j.eo.de.l.pater filiam.Solu.ibi non debebaꝛ a defuncto: sed alio.s.a marito. et sic per aditionem hereditatis illius filie nō fuit illud debitum extinctū.ꝛ sic non valuit mandatum ꝙ illud in falc.cōputaret.

3 ¶ †Item oppo.de.l.qđ de bonis.§.qđ auus.j.e.Solu.ibi nō prohibuit deduci debitū aduersus legatarios.sꝫ grauauit creditorē institutū ꝙ tā bona testantis ꝗ̄ bona ipsius restitueret vnde nō tenet nec per hoc videꝛ prohibitus debitū non deducere:vt ptꝫ ex illo tex.iūcto isto.Quidam inducūt hāc.l.si vxor instituit maritū qui erat lucraturus partē dotis ꝛ grauauit ꝛ rogauit ꝙ fal.vel trebel.cū parte illa dotis sibi computaret ꝙ istud fieri potuerit qđ nō placet:qꝛ cessat ratio huius.l.qꝛ illa dos nō debebatur a muliere cū iā esset apud maritū.vnde per aditio.nō fuit extinctū.ꝛ esset pergrauatus ꝙ rē suā in fal.cōputaret qđ fieri nō pōt:vt no.Bar.in.l.ita tamē.§.trebellianū ad treb.licet glo.ibi ꝑ hāc.l.dicat cōtrariū.sed nihil facit vt ptꝫ ex p̄dictis.Posset etiā dici ꝙ si mulier nondū soluit dotē licet adhuc habeat locū statutum de lucrāda dote.vt not.in.l.si donaturus.in fi.de dona.ob cau.si tñ mandauit ꝙ illud nō deduceret locū habet hec.l.[a] qꝛ per aditionē illud debitū extinguiꝛ. ¶ In tex.ibi exceptionis expone.i.replicationis.nam legatarij petūt integra legata:qꝛ dicūt ꝙ non transcendunt dodrantem heres dicit ꝙ imo excedunt facta deductione eius ꝙ sibi debebatur legatarij replicāt ꝙ fieri non debet:quia testōꝛ hoc prohibuit.ꝛ hoc preualet.non sunt alie.

2 ☞ Mandatū superioris excusat in his que non sunt de genere atrocium.

1 **Si tacitam.** †Accomodās tacitā fidem de restituendo incapaci nō punitur nec fal.perdit si erat in potestate testatoris ꝛ ex necessitate suscepit mādatū.h.d. ¶ †Et sic no. ꝙ mādatum superioris excusat in his que non sunt de genere atrociū[b].l.seruus nō in oībꝰ.de ac.ꝛ ob. ¶ In text.ibi seruus substitutus cū libertate ꝛ tacite grauatus restituere incapaci: puta spurio testatoris. nam trebel.quā esset detracturus si nō esset incapax similiter detraheret nec cōfiscatur:licet ab extraneo esset institutus ꝛ grauatus confiscaretur.

2 ☞ Heres non potest grauari vt rem suam in falcidiam vel trebel.sibi computet.

Postꝗ̄ pater dederit dotē pro filia in potestate licet actio sit cōmunis inter patrem ꝛ filiam tamen dos dicitur exiuisse patrimonium patris:ꝛ esse patrimonium filie.

3 Licet in trebellianicam computētur que heres habet occasione testamēti etiā iure non hereditario ꝛ id qđ datur gratia cōditionis implēde.lꝫ in fal.iure institutionis nō cōputētur predicta:sed solū illa que habet iure institutionis. tñ non computantur in illā ea que nō habet ex testō.vel eius occasione sed ex contractu inter viuos.

1 **Pater filiam.** †Dos extra causam testamenti capiꝛ in trebel.vel falc.nō imputaꝛ etiā si testator expresse dixerit.h.d.

2 †Vel sic. heres nō potest grauari vt rē suā ī fal.vel treb.sibi cōputet.h.d.Et sic est casus hic pro eo qđ dicūt doc.ꝯ glo.in.l.ita tñ.§.trebel.ad trebel.Etiā premitte ꝙ postꝗ̄ pater dedit dotē pro filia in ptāte lꝫ actio sit cōis inter patrē ꝛ filiam attamen dos dꝛ exiuisse patrimoniū patris ꝛ esse patrimoniū filie:ꝛ hoc ideo qꝛ filia effecta sui iuris actio in eā consolidaꝛ ꝛ pōt habere etiā si nō sit heres patris.vt habeꝛ in.l.fi.de colla.

3 bo.†Itē p̄mitte lꝫ in trebel.ꝯputenꝛ q̄ heres habet occasiōe testamēti etiā iure nō hereditario.ꝛ id qđ datur gratia conditionis implēde.l.in quarta.j.e.lꝫ in fal.iure institutionis nō cōputētur p̄dicta sed solū illa q̄ habet iure institutiōis.ꝛ sic largior est treb.attamen nō cōputanꝛ in illa ea q̄ nō habet ex testō vel eius occasione sed ex cōtractu inter viuos.hic est casus huiꝰ.l. etiā si testator mandauit ꝯtrariū. ¶ In tex.ibi diuerterat.nōdū tñ ab ipso dos erat detracta ꝓm verā lec. ꝛ sic morte patris actio fuit in filiā cōsolidata etiā si pater petijsset ꝛ obtinuisset cōtra maritū sniam nondū tñ erat missa executiōi vt est casus in.l.si marito.§.si volūtatē.§.so.ma. ¶ In text.ibi pro pte sub dimidia q̄ cōtinet sex vncias. ¶ In text.ibi deducta sexta.ꝛ sic vna tantū vncia.ꝛ sic voluit ꝙ restitueret.v.ꝛ vnā retineret ꝓ sua quarta q̄ nō sufficit cū quarta de sex sit vncia cū dimidia: deficit ergo dimidia in quā voluit dotē compēsari. ¶ In tex. ibi fal.in rōnē.i.treb.qꝛ erat fideicōmissum vniuersale.ꝛ sic trebel.appellaꝛ fal.vt dixi.§.eo.l.j. ¶ In tex.ibi si pater.hic sol.q̄stionē. ¶ In tex.ibi non repetijsset.qꝛ nullo modo habuit:sed erat apud maritū. ¶ In tex.ibi iure hereditario.i.dicere ꝙ poterit nō obstante p̄cepto testatoris detrahere vnciā cū dimidia pro fal.ꝛ habebit eā iure hereditario.ꝛ etiā dotem iure ꝓprio virtute cōtractus p̄cedētis ꝛ ꝯsolidationis facte in eam. ¶ In tex.ibi nō inueniretur merito in trebel.nō cōputaꝛ: qꝛ nō habet ex vltima volūtate vel eiꝰ occasione. ¶ Sed op.de.l.si debitor §.e.Sol.ibi debebaꝛ a defuncto.ꝛ sic ꝑ aditionē debitū fuit extīctū:ideo potuit de facili prohiberi eius detractio hic a marito nec ꝑ aditionē fuit extinctū. ¶ Itē op.de.l.qm̄ nouella.Solu.dos lꝫ nō habeaꝛ ex vltima volūtate.sꝫ ex cōtractu imputatur in debitā iure nature.sed in trebel.nō vt hic.ꝛ sic plura imputanꝛ in legitimā ꝗ̄ in trebel.qđ dic vt plene not.j.e.l.ī quarta.ꝛ per hoc est expedita glo.que incipit:loquiꝛ ꝛ etiā seq.glo. in fi.que format contrariū de.l.si debitor.Predicta ꝓm secundam lec.glo.q̄ est vera ꝙ hic dos nō est exacta a marito legitur alio modo ꝙ pater exiget sine volūtate tamen filie: qꝛ erat absens ꝛ causam cōtradicēdi habebat.nā nō propterea ius cōsolidationis impediꝛ qꝛ maritus nō liberaꝛ.sed filia potest agere perinde ac si dos nō esset exacta.ipse tamen maritus repetit per condictionē inde.a patre vel heredibus.l.qui hominē.§.si gener.de solu.voluit aūt pater ꝙ dotē sibi cōpensaret in eo ꝙ deficiebat.ꝛ dicitur ꝙ hoc non obstāte potest agere ad dotem ꝛ fal.detrahere.Glos. reprehendit:qꝛ cum maritus habeat regressum cōtra heredē patris ꝛ ipsa sit heres in dimidia si agat cotra maritū repelleꝛ excep.compe.pro dimidia.arg.in.l.vēdicāt.de euic.cuius contrariū huic innuitur ꝙ totā dotē repetere potest.[a] Debet ergo intelligi casu quo illi marito nō tenetur ex ꝑsona patris ꝛ sic quādo pater nō exegit:sed qui vellet saluare hāc lec.posset exponere dotem.i.partem dotis quā repetere pōt pro parte ī qua ipse nō successit.Sed aduerte:qꝛ glos. sentit ꝙ non patiaꝛ exceptionē nisi pro parte qua successit.qđ nō videꝛ verū.imo si dimidia sua valebat quantū erat dos vel vltra patitur except.in tota dote:qꝛ videꝛ relicta animo compensandi cū dote sicut ꝛ legata.l.titia.§.qui in vita.de lega.ij.ꝛ l.sicut dotem.§.si pater.solu.matri.tamē hoc glo. male sentit qꝛ dimidia illa nō remanet apud eā sed habet restituere nōdū cōpensare cū dote.sed bene obstaret exceptio pro hereditaria parte vt dixi.tene ergo prece.lec. ¶ Circa hanc lec.glo.querit quid si pater petijt non tamē exegit glo.distinguit aut lis erat cōtesta.ꝛ perinde ac si esset exacta ꝛ impediretur cōsolidatio ꝛ trāsmitteretur actio ad omnes heredes.ꝛ sic cum a marito nō possit petere nisi tanꝗ̄ heres debēt in fal.imputare.h.d.gl.vero ꝓm naturā exactionis quā habebat iure ff.non sic ꝓm naturā quā habet hodie actio ex stipulatu tacita.C.de rei vxo.ac. §.ꝛ hoc ex rei.vult dicere ꝙ hodie nō impediretur ꝯsolidatio. nec trāsmittereꝛ ad heredes.sed si lis nō erat ꝯte.etiā nō impediebatur nec trāsmittebaꝛ. ista glo.nō bene loquiꝛ.qꝛ etiā iure isto nō solum per cōtest.imo per sentētiam non impediebatur cōsolidatio ante exactionē:vt est casus in.d.§.si volūtate.postea sic.hodie per.l.fi.C.cōmu.vtriusꝗ iudi.etiā si exactio nō sit[b] facta non videꝛ impediri consolidatio si erat institutus extraneus qđ dic vt in.d.l.fi.que nō est alibi. Ex his remanet.expedita ista difficilis lex cum glo.

1 **Auia nepotibus.** †Potest testator grauare heredē vt falci.quam ipse testator erat detracturus alteri ex alio testamēto non detrahat ꝛ tūc illud cēsetur legatū.ꝛ inter alia legata contribuiꝛ hoc dicit.licet ergo nō possit testator prohibere detractionem fal.per heredē suum.vt.j.l.proxi.§.j.pōt tamen ꝓhibere illam quā ipse testōꝛ erat detracturus ex alio testō.Et pone hic casuꝫ ꝙ cū ista auia haberet quatuor nepotes fuit ab alio instituta ꝛ grauata dare duobꝰ ex eis certa legata de quibus imminebat fal.ipsa postea īstituit illos eosdē ꝛ etiā alios duos.ꝛ grauauit illos duos alios:vt ītegra legata suis coheredibꝰ soluerent et fal.ex ꝑsona auie nō detrahereꝛ certe si fal.ascēdebat ad quinquaginta.ꝛ sic illa duo erāt detracturi coheredibꝰ.xxv.pro eorū portione.illa.xxv.cēseꝛ illa auia legasse eisdē nepotibꝰ.et sic dicti nepotes hñt ꝑtim ex primo testō ꝛ partim ex testō auie.ꝛ illa partim veniūt ex testō facto ab auia ꝛ defalcanꝛ si īminet fal. ¶ In tex.ibi nepotibꝰ.s.quatuor. ¶ In text.ibi fideicōmisit.dic.s.duobꝰ ex eis quibꝰ ipsa auia nō tenebatur. ¶ In text. ibi competebat.dic.s.ipsi auie que trāsmittit ad suos heredes ius detrahēdi sibi competens.vt.C.eo.l.ꝗ̄ꝗ̄.ꝛ sic partim quo ad alios duos quibus non tenebatur. et partim quo ad alios duos quibus tenebatur. ¶ In glo.ibi sed contra.dic non contra tex.sed cōtra id quod statim dixerat glo.secus esset si mandasset detrahi falci.de relictis a se.quia non valeret mādatum vt.j.l.pxi.§.j.ꝛ fi. qꝛ verū est directe.secus per indirectum.l.si

a ¶ Hec.l. Adde ꝙ hec difficultas hodie cessat per aut.sed cum testōꝛ.C.ad treb.

b ¶ Genere atrocium. q̄ dicātur atrociora facta vide.§.de mino. l.auxiliū.§.ī delictis.ꝛ de suspectis tu.l.j.§.fi.et de reg.iur.ad ea que atrocitatē ī sti.§.iiu.§.atrox et actio furti est atrox.C.de furt. l.vlti.§.pe.atrocius. quid dicaꝛ vide.§.ꝙ metu cau.l.metū.ꝛ de vi ꝛ vi.ar.l.j.§.ß interdictum.

debitor.§.eodem.

2 ☞ Substitutus duobus impuberibus quando non possit succedere nisi vterq; moriatur.

3 Si grauo duos.vt si ambo decesserint sine liberis restituãt titio ⁊ primus decesserit sine liberis.an vocabit superstes ex tacito fideicõmisso.an trãseat hereditas ad eius heredẽ extraneũ. et cũ postea alter decesserit sine liberis subitutus petat vtrãq; portionem ab heredibus cuiuslibet.

1 **Duobus impuberibus.** †Si portiões duorum heredum deueniunt ad vnũ directo ex dispositione testatoris confunduntur ad inuicem vt augeãt legata ab altero illorum relicta.licet per vtrũq; fuerit hereditas adita:secus si ꝑ indirectum.h.d.in effectu.⁊ est notabilis casus. Et de materia §.quod vulgo.cum se.⁊ dubiũ faciebat ĩ primo casu huius.§. l.in singulis.§.e.vbi post aditã hereditatẽ per vtrũq; heredem portio vnius nõ cõtribuitur cũ portione alterius.⁊ sic grauat⁹ vltra dodrãtẽ põt detrahere fal.ex sua ꝑsona.lz alter non grauatus hz suam integrã qđ etiã patet in.l.in ratione.§.quesitũ. vnde videbat̃ ꝙ lz postea portiones amborũ deueniãt ad vnũ substitutũ ex pu.substitutione.idem ius debeat esse in tali substituto q̃ succedit duobus.s.grauato ⁊ nõ grauato.vt ex persona grauati possit detrahere sicut poterat ipse grauat⁹ si soluisset ⁊ portio alterius nõ grauati non contribueret̃ cũ grauata. Sed cõtrariũ est q̃ lz nõ cõtribuant̃ qñ sunt penes diuersas ꝑsonas vt in cõtrario.postq̃ tñ peruenerũt directo ⁊ ex dispositione defuncti.perinde ac si a ꝑ̃ncipio ambe deuenissent ad eũ subductis ꝑsonis pupilloꝝ.vt in.§.si filio.v̓.sed verior est.⁊ sic cõtribuant̃ vt in.§.q̃situ.v̓.⁊ aliã causam.⁊ si nõ haberem⁹ hãc decisionẽ ꝓbabiliter potuisset dici cõtrariũ. In scđo faciebat dubiũ q̃ portio p̃cedẽtis nõ grauata ꝑuenerat ad supstitẽ grauatũ.⁊ sic videbat̃ conferri cũ eo.vt.§.e.id qđ.⁊.j.e.ꝙ si alterutro.sed verũ est si peruenisset ex volũtate testatoris expressa vel ex iure accrescẽdi.⁊ sic ex tacita.⁊ sic venit ex dispositione legali.⁊ sic nec expressa nec ex tacita. ⁊ sic non cõtribuitur cum illa. vt.§.eo.l.j.§.si coheredẽ.vbi casus.⁊ post incepit modo contribuit in personã vltimo morientis.trãsit cũ eadẽ causa in personã substituti.vt hic in.l.qui duos.de vulga.⁊ pup.quã omnino vide pro intellectu huius.§.Et pone casum ꝙ pater instituit duos filios pupillos in hereditate valente.cccc.⁊ vnũ ipsorum grauauit in.cc.⁊ ambo adiuerunt hereditatem ⁊ postea decesserunt in pupil.etate.⁊ sic portiones amborum peruenerũt ad substitutũ pupillarẽ.legatarij petebãt integra legata.substitutus volebat detrahere fal.q̃ ille pu.grauat⁹ potuisset detrahere.in cõtrariũ dicũt legatarij.ex eo ꝙ ad ipm substitutũ ambe portiones deuenerũt ⁊ sic debuerunt inuicem cõtribui. quo facto nõ excedunt dodran.totius hereditatis. distinguitur hic. an ista pup.successit vtriq; ex pup.substitutione:⁊ sit contributio an vltimo tantũ morienti. q̃ premorienti successit supstes ⁊ sic portio illius mediante supstite cui successit substitutus ꝑuenit ad substitutũ.⁊ tunc nõ contribuuntur ⁊ detrahit̃ quarta de portione vltimi moriẽtis.

2 ¶ †Nũc ꝓ declaratione prime glo.op.ꝯ primũ casum.ꝙ iste substitutus nõ potuit vtriq; succedere ex pupillari.sed dũtaxat vltimo moriẽti:q̃ premorienti nõ substitutus:sed superstes successit.vt in.l.pe.C.de impub.⁊ ali.sub.Scđo qđ hic dicitur in primo casu põt procedere altero de duob⁹ casib⁹.s.si cuilibet eorũ pupilloꝝ ꝑ se ⁊ separatim fuit substitutus ⁊ tũc nõ refert an moriãtur simul vel diuersis tẽporibus.nã etiã tunc primo moriẽti substitutus succedit. vt in.l.pe.de iniu.test.Scđo qñ fuit substitutus simul vterq; cum expressione noĩs collectiui si ambo vel vtriq; decesserint ĩ pu. etate.⁊ ipsi simul decesserũt ita ꝙ nõ põt apparere quis prius vt ĩ.d.l.qui duos.Si vero vn⁹ prior altero:locũ hz contrariũ: q̃ premorienti ꝓpter appositionẽ noĩs collectiui non succedit substitutus cũ adhuc conditio nõ sit impleta ꝙ vtriq; decesserint in pu.etate.ideo p̃morienti succedit superstes ab ĩtestato. ⁊ postea vltimo moriẽti ĩ pu.etate succedit substitutus ex pu.⁊ hz locũ secũdus casus inver.ꝙ si frater ⁊ ille solus vltimo moriẽs dr̃ substitutũ habuisse.Sed primus fingitur nõ habuisse. Sed cõtra ꝙ primo moriẽti substitutus succedat.vt.j.ad treb. l.luci⁹.§.caio.gl.dicit ꝙ ibi ĩ fideicõmissaria esset idẽ si fuisset facta cũ expressione nominis collectiui.vt in.l.heredes mei.§. cum ita cum ibi no.ad trebe.⁊ in hoc non differunt.sed in alio qñ esset facta sine expressione illius nominis.nã in fideicõmissaria statim mortuo primo vocaret̃ substitutus puta titium et seium heredes instituto.⁊ si decesserint sine liberis semproniũ substituo statim primo mortuo sine liberis vocatur substitut⁹ ad eius portionẽ.vt in.§.caio.Non sic in pu.substitutione. puta si decesserint in pup.etate sempronium substituo.Nã primo decedenti non succedit substitutus sed superstes.sicut si fuisset appositum nomen collectiuum:vt.§.de vulg.⁊ pu.l.si pater impuberis.⁊ ibi no.in glos.⁊ hec est differẽtia inter fideicõmissariam ⁊ pupillarem.qđ dic vt no.Barto.in.l.fin.de impu.⁊ ali. sub.⁊ no.istũ text.qui loquitur in filijs institutis.⁊ glos.vult ꝙ si esset facta substitutio fideicõmissaria subaudi sine expressione nominis collectiui ad portionẽ primi morientis vocaretur substitutus quẽ glo.etiã videt̃ velle locum habere in filijs institutis ⁊ grauatis ⁊ tamẽ primo mortuo superest alius qui ex presumpta voluntate defuncti videtur excludere substitutũ qđ est cõtra id qđ expresse voluit Bar.in.d.§.cum ita.⁊ in.l.quidã testamẽto proculum.de vul.⁊ pu.qui videtur intellexisse illũ. §.is quando extranei fuissent instituti ⁊ per fideicõmis.grauati sine expressione nominis collectiui.secus si filijs per rationẽ quia secus est si superest alter qui ex presumpta mente defuncti substitutũ excludit qđ dictum nunq̃ mihi visum est verum et hic est glo.in cõtrariũ.⁊ ipsam multũ no.⁊ cũ ea videt̃ etiam trãsire Bal.expresse in.d.l.pe.⁊ ꝑ hoc remanet declarata.j.glo.

¶ Oppo.adhuc contra primũ casum ꝙ iste portiones nõ contribuãtur.vt in.l.in ratione.§.si filio.Sol.ibi vni pu.substituti erãt duo ⁊ apud quemlibet eorum erat suo portio.⁊ ideo vna cũ altera non contribuitur.sicut quando sunt penes diuersos substitutos hic duob⁹ erat substitutus vnus ⁊ portiones amborum deuenerunt ad illum vnũ merito cõtribuuntur sed cõtra de.§.quesitum.ver.ideoq;.licet glo.alle.ver.sed legata.sed ille ver.ideoq; melius probat ꝙ licet ambe portiones essent penes vnum non tamẽ cõtribuuntur.sed dic ⁊ ita voluit gloss.ꝙ vna erat ex institutione.s.nõ grauata ⁊ altera grauata tam ex relictis a se q̃ a pu.erat ex substitutione pupil.⁊ sic diuerso iure hic ambe eodẽ iure.s.pu.substitutionis. ¶ Sed extra gloss. circa scđm casum oppo.ꝙ cũ substitutus succedẽs vltimo morienti totam suam hereditatẽ habeat vno iure.s.pupillari substitutio.tota venire debeat in cõtributionem.⁊ sic etiam portio primi morientis que fuit cõmixta cum portione vltimo moriẽtis: est effecta eiusdem hereditatis.vt.l.sed si plures.§.filio.de vulga.⁊ pup.Solu.⁊ no.si ageretur de legatis relictis ab isto substituto in substitutione pu.facta vltimo morienti faterer cõtrariũ.⁊ si illa non transcenderet dodrantẽ vtriusq; portionis non detraheretur fal.sed hic agitur relictis ab illo vltimo moriente cui incepit cõpetere ius detrahẽdi quia sua portio erat grauata vltra dodrantem nec per superuenientem portionem coheredis premoriẽtis fuit extinctum.quia nõ peruenit ex iudicio defuncti.vt in.§.si coheredem.ideo durat ĩ personã substituti.⁊ est subtilis consideratio iuriscon.vnũ tamen mihi facit magnum dubium quia ponendo casum ꝙ substitutio fuit facta cũ expressione nominis collectiui ⁊ ꝙ primo mortuus est vnus:licet alter sibi succedat ab intestato.nõ dicit̃ succedere p̃ter volũtatẽ defuncti saltem tacitã imo cũ ea.q̃ text.dicit ĩ.d.l. pe.C.de impu.⁊ ali.sub.ꝙ tũc censetur testator voluisse ꝙ portio premorientis veniat in superstite m:⁊ ideo apposuit nomẽ collectiuum.⁊ si hoc est videretur debere contribui cũ portione grauata.sicut succedit sibi vt in.d.l.ꝙ si alterutro.et tamen hic vult cõtrariũ nam ⁊ ius accrescẽdi habet tacitam voluntatem defuncti.vt in.l.si titio ⁊ meuio.§.iul.de lega.ij. Difficilis est oppo.nec soluo pro nunc sed cogita.[a] Dicit autem Angel. hic probari ꝙ nõ vidẽtur inuicẽ substituti.propter hoc solum ꝙ facta est eis substitutio cũ expressione nominis collectiui cũ hic dicatur ꝙ succedat premorienti tanq̃ legimus heres.et sic nõ vt substitutus licet quidam voluerint contrarium:sed non memini me legisse aliquẽ alium contrariũ tenẽtẽ:q̃ tex.est expressus in.d.l.pe.maxime in pu.substitutione que est directa ⁊ nõ resultat ex cõiecturata mẽte ⁊ tacita:⁊ arg.in.l.iubemus.C. de testa.sed in fideicõmissaria q̃ nõ resultaret ex mẽte cõiecturata ⁊ tacita.vt.l.cũ proponeret.ff.de lega.ij.maius potest esse

3 dubiũ †ꝙ si grauo duos ꝙ si ambo decesserĩt sine liberis restituãt titio ⁊ primus decesserit sine liberis.⁊ sic citius adhuc nõ vocatur quia non decesserint ambo.vtrum vocatur superstes ex tacito fideicõmisso quasi premoriens sit grauatus tacite restituere superstiti.an autem trãseat ad eius heredẽ extraneum ⁊ cũ postea alter decesserit sine liberis substitutus petat vtrãq; portionem ab heredibus cuiuslibet maius potest esse dubium ⁊ posset dici ꝙ prima pars sit vera.de hoc dicam in.l.heredes mei[b].§.cum ita.ad treb.vbi melius cadit.

1 **Quod de bonis.** †Falcidia resecat etiã liberationẽ factã ex causa legati donatiõis.cau.mor.h.d.Dicvt.j.eo.nesennius.§.si.⁊.l.q̃rebat̃.⁊ gl.j.ĩtelligit ꝙ fuit facta ex cã legati:sz gl.iij.intelligit ꝓprie ꝙ factũ fuit pactũ a defuncto ex dona.cau.mor.et sic dona.causa mor.defalcatur sicut legatũ in mortis causa capione.dicvt.j.e.l.j.§.item si ita. ¶ In tex.ibi cõcepta replicatione q̃ in tentabat heres actionem primam non

[a] ¶ Cogita.solutionẽ huius contrarij vide hic ꝑ Alexan.

[b] ¶ Heredes mei Adde q̃ ibi posui in materia.

mam nō ob.pacto.⁊ si excipietur de pacto replicatur ꝙ nō habet effectū vltra dodran. ꝑpter fal.q̄ imminet.quid si fuit liberatus ꝑ accep.glo.idē.Tu dic verū quātū ad hoc.vt rescindatur sed non poterit tūc intentari actio prima.q2 sublata est.l.actione.de trans.sed agetur cōdi.inde.vt se reponat in obligatione si prima erat in di em vel sub cōdi.si autē pura ꝓponetur ad rem debitā vsq3 ad quartā ac si illa esset soluta indebite.ꝑ not.in.l.si mulier.⁊.l.si quis accepta.de cōdi.ob cau. ¶ In glo.iij.ibi errore facti ⁊c.referas ad id qđ proxi.dixi ab herede. si enim a testatore nō refert per errorem vel ex certa scientia.q2 testator nō potest impedire fal.ʃ.proxi.§.sed heres post mortem testatoris potest illā remittere sponte soluēdo.l.fi.C.eo.sed viuente testatore nō.vt.ʃ.proxi.§.⁊ sic intelligas ꝙ pactum factum a defuncto fuit donatio causa mortis si ab herede fuit legata liberatio quo casu licet heres ex solo legato sit tutus pōt tamen petere se liberari.l.iij.§.nunc de effectu.de libe.lega.

2 ☞ Casus in quo valent legata si non adeatur hereditas.

1 **Frater cum.** †Testator non pōt ꝓhibere fal.nec heredē cautionibus ad hoc astringere.⁊ si cōtra fiat nō valet principalis cōuētio nec penalis.Adde ꝙ nec pōt fal.minuere.ʃ.ea.l.§.fi.Idē intelligas ī trebellianica cū sit eadē ratio.licet quidā dicāt cōtra iuxta no.in.l.marcellus ad trebel. ¶ In glo.ij.ibi.l.codicillis.§.fi.sed nec ibi derogatur iuri publi.ꝑ dispositionē testatoris qui voluit valere iure testamēti.licet nō sit seruata solēnitas .nā nō ꝑpterea valet vt testamentū sed valet iure codicillorū.Hic autē nō potuit valere vt voluit testator.nec etiam alio modo. ¶ In gloss.fi.ibi.vel excep.⁊c.hec vera quia mero iure valet stipulatio.sed obligatione doli exceptio. ¶ In glo.ibi ⁊ no.hic glo.voluit oppo.de.l.stipulatio ista.§.alteri.vbi l3 nō valet principalis valet penalis stipulatio.hic dr̄ cōtrariū.s3 respōde vt colligitur ex glo.ꝙ ibi nō valebat principalis non ex eo ꝙ ius ei resisteret.sed quia nō assistebat.hic vero resistit ⁊ reprobat vt in ll.alleg.ī gl.ideo distingue tres casus vt in gl. ¶ In fi.glo.ibi hodie corrigitur.sed cū fal.fuerit inducta ad publicū fauorē:vt dicitur in tex.quare hodie corrigitur cū publicus fauor remaneat. Solu.olim erat publicus fauor quia nisi heres adijsset legata ⁊ fideicōmissa irritabātur ⁊ fauor publicus est ꝙ hoc nō fiat.imo ꝙ voluntates exitum habeant.l.vel negare.quēad.test.aper.heredes videntes nullū commodū cōsequi quādo hereditas erat exhausta recusabāt adire.hodie si propter fal.nō adeatur hereditas legata nō irritantur.†Et est casus in quo valent legata si non adeatur[a] hereditas:vt in.§.si vero.alle.ī glo.⁊ sic cessat ratio de qua ʃ.Itē hoīes nō habebāt cōmodū pecuniariū nullū aliud sperabāt.Hodie propter fidē christianā sperāt cōmodū spirituale apud deum.ideo non recusabāt adire.de hoc per Bart.in.l.nemo potest.de lega.j. ¶ Item quero extra glo.cū heres post mortē testatoris possit renūtiare fal.soluendo vt promittendo sponte integrū legatum.l.fi.C.e.quare etiam viuo testatore nō potest se per pactum astringere vt hic:licet enim ius futurū per renuntiationem non possit remitti per pactum tū potest vt plene no.in.l.j.C.de pac.Respon.si viuo testatore vellet cū fiat ante aditam hereditatē fieret cōtra publicam vtilitatem q2 nō adiret.postea vidēs se nō posse detrahere.sed post mortē si primo adeat postea paciscatur vel soluat nihil fit cōtra publicam vtilitatem quia iam legata habent effectum:⁊ si ante aditam promitteret vel solueret videretur adire.⁊ sic idem quod.ʃ.

1 **Non idcirco.** †Licet quis legatum integrum soluat cum fal.imminet nō prohibetur de alio legato detrahere.h.d. Et si facta sunt eidē qđ erat detrahēdū de primo si poterat repeti detrahetur de alio legato.l.si ex pluribus.ʃ.eo.non sic si diuersis personis vt ibi no.⁊ pōt intelligi duobus modis.Primo ꝙ soluit primū ignorāter.⁊ tunc etiam hodie nec in illo sibi preiudicat si fuerit error facti.l.error.C.eo.nec in alio.Secundo potest intelligi ꝙ soluit sponte vel per errorem iuris:⁊ tunc olim preiudicabat sibi in soluto.l.j.C.e.nō in soluendo vt hic.hodie si sponte soluit preiudicat etiā in soluendo.vt in aut.sed cum testator.C.eo.quā limita.vt no.in.l.si ex pluribus.ʃ.eo.

2 ☞ Si testator expresse mādauit heredi debitori ne deducat nō pōt deducere.sed quartā falci.vel treb.sibi ꝯpēsat ī debitū.

3 Licet fructus percepti per grauatū cōditione pendēte cedant lucro heredis.nisi sit expresse rogatus restituere.tamē si qua detractio fienda est aduersus legatarios nō cedūt lucro heredis imo computantur in eo qđ erat detrahendum nō solū in falcidiam vel trebellia.vel in debitū quasi naturale.vt in dote. sed etiam in verum debitum ciuile ⁊ naturale ⁊ quid in quarta debita iure nature.

4 Si testator grauauit filium vel aliū descendētem de restituendo si decesserit sine liberis ⁊ vixit plurib⁹ annis ⁊ fructus percepit.⁊ decessit postea sine liberis extraneo instituto.quantum debeat restituere.⁊ quantum possit retinere.

1 **Quod auus ex causa.** †Falcidia vl' trebel. nō cōputatur cū eo qđ heredi habebatur si nō fuit exp̄sse dictū iō primo loco illud detrahitur ex residuo falci.Sed fruct⁹ ꝑcepti iudicio testōris hīc ꝯputantur ī tali debito.Itē quarta nō detrahitur nisi de bonis testōris nō de ꝓprijs heredis:l3 fideicōmisso subiaceāt.⁊.h.d.

2 ⁊ est aliquātulū fortis. ¶ †In text.ibi.nec ad rē.hic rñdet opi.que poterat fieri ꝯ suā determinationē de.l.si debitor.ʃ.eo.v.si testator mādat heredi debitū ne deducat nō potest deducere s3 dūtaxat quartā fal.vel trebel.quā sibi cōpēsat in debitis:sed hic videbatur hmōi.q2 nepos fuit rogatus restituere nō solū bona ꝓpria testatoris:sed etiā heredis.⁊ sic videtur ꝙ voluerit vt quartā sibi cōpenset in debitū.ideo nō debet facere nisi vnā detractionē.⁊.ʃ.in prin.voluit cōtrariū ꝙ primo debitū deducat ⁊ de residuo quartā.S3 rñdet ꝙ casus sunt diuersi.Aliud em̄ est prohibere expresse ꝙ nō deducat debitū ⁊ loquitur cōtrariū. Aliud mādare ꝙ restituat bona testatoris ⁊ etiā ꝓpria:q2 non videtur ideo ꝓhibitus debitū deducere sed potius ista verba innuunt cōtrariū q2 si nō deduceret illud debitū nō deduceretur de bonis ꝓprijs q2 erat extinctū aditione.⁊ tū mādādo ꝙ restituat bona ꝓpria significāt ꝙ ꝓpria haberet. ¶ In tex.ibi q̄ ꝓpria si primo nō dixisset hereditaria ꝑ hoc nō intelligeretur de ꝓprijs heredis s3 de hereditarijs olim nō factis ꝓprijs.l.cū pr̄.§.rogo.ī.j.gl.S3 q2 hic ꝓcessit vbū hereditaria.vt aliud adeat a intelligitur de ꝓprijs q̄ nūq̄ fuerūt hereditaria. ¶ In text.ibi hereditatē.i.fal.seu trebel. ¶ †In tex.ibi plane no.istū vsi.⁊ tene mēti ꝙ l3 regula sit vt fructus ꝑcepti ꝑ grauatū cōdi.pēdēte ⁊ si iudicio testatorū cedāt lucro heredis nec sint restituendi nisi sit expresse rogatus.ʃ.ad tre.l.in fideicōmissa.⁊.l.qđ his verbis.de leg.iij.attamē si qua detractio fiēda est aduersus legatarios nō cedūt heredis lucro.imo cōputantur in eo qđ erat detrahendū nō solū in fal.vel trebel.ʃ.e.l.§.fructus vel in debitū:vt quasi naturali in dote ad quā pater tenetur filie.l.mulier.§.cū ꝓponeretur.Sed etiā in verū debitū ciuile ⁊ naturale vt est casus hic singularis.Jac.tū de are.⁊ Bar.videntur innuere ꝙ in verū debitū non cōputetur nisi sit dictū:sed in quasi debitū sic.vt in.§.cū proponeretur.Sed aduerte q2 loquuntur de ipsa fal.vel treb.vt cōputetur in quasi debitū etiā si nō sit dictū:sed in verū nisi sit dictū.⁊ hoc est verissimū.ʃ.proxi.§.⁊.l.si debitor.ʃ.e.sed fructus percepti cōdi.pen.cōputantur in verū debitū etiā si non sit dictū vt est casus hic no.Sed in quartā debitā iure nature fruct⁹ nō cōputantur.l.sancimus.§.repletionē.⁊ nihilomin⁹ nō est debitū sed quasi debitū qđ pt3 q2 nō debetur nisi deducto ere alieno.l.papi.§.qm̄ aūt q̄rta.mirabile est ergo si pr̄ tenebatur filio ciuiliter ⁊ naturalr ex cā castren.peculij vel hodie aduētitij.⁊ fili⁹ rogatus sit restituere si decesserit sine liberis fruct⁹ ꝑcepti īpediēt detractionē debiti si sufficiūt ad illud ⁊ tū nō detractr.legitie q̄ est min⁹ debita.hoc videtur mihi mirabile ⁊ satis extraneū. ¶ Itē dicit gl.ꝙ si fruct⁹ excederēt debitū qđ est.ʃ.imputatur in falc.vt in.d.§.fruct⁹.⁊ sic poterunt esse tot ꝙ impedient ambas detractiones ⁊ bona restituentur integra:hoc verū dicit gl.ī liberis nō primi gradus vt erat hic nepos.Liberi aūt primi gradus fructus sibi nō īputāt.l.iubem⁹.ad treb.Sed si nō īputāt in trebe.qui minus est debiti.quō īputabit in verū debitū.Aū pōt dici b ꝙ nec in illud imputāt:⁊ hic loquitur in liberis nō primi gradus ne sequatur absurdū vt liberi primi gra.nec in treb. nec ī fal.nec in debitū iure nature ꝯputēt:⁊ tū ꝯputet ī verū debitū vel quasi debitū vt hic.⁊ in hoc ꝯsistit magna speculatio.†Dicit tamē

4 Barto.hic vnū notabile.vt sis cautus q̄n petitur a te consiliū q̄n testōr grauauit filiū vel aliū descēdētē de restituēdo si decesserit sine liberis.⁊ vixit plurib⁹ ānis ⁊ fruct⁹ ꝑcepit ⁊ decessit sine liberis extraneo īstituto.q̄ritur quātū h3 restituere ⁊ quātū pōt retinere.Docto.cōiter nō ꝯsiderātes rñdent ꝙ pōt retinere dimidiam ꝓ legitima ⁊ treb.debita defuncto q2 cū sit fideicōmissum cōditionale due q̄rte pñt detrahi.l.ꝙꝙ.C.e.Alia dimidia ē restituēda.⁊ de fructib⁹ nō cōsiderāt.Tu inspicias an grauatus erat de liberis primi gradus.⁊ nō habes eos ꝯsiderare. q2 nec in fal.nec in treb.ꝯputantur.Sed si de liberis posterioris gra.l3 nō imputēt in legitimā imputāt in treb.⁊ sic sola legitima detrahitur.⁊ dicit se magnū doc.ī hoc errasse.[b] ¶ In text.ibi sed

b quartā ꝑmit te ꝙ postq̄ fuit grauatus restituere nō solū hereditaria s3 ꝓpria valet grauamē quatenus h3 de fructib⁹ vltra computationē facta in debi.⁊ treb.ꝑ.l.filiussa.§.apud marcel.de leg.j.dr̄ ergo hic ꝙ de proprijs nō detrahet.sed de hereditarijs q2 tot fructus habuit ⁊ consumpsit qui equiualebāt pro prijs ⁊ impediunt fal.detrahendam de ipsis.

2 ☞ Si pater reliquit aliqđ ꝓ legitia qđ nō sufficiat ⁊ iubeat filiū stare cōtentū.l3 filius acceptet relictū nō censetur onus ac-

a ¶ Si nō adeatur. Adde alium casum ī legatis ad pias causas ī quibus nō requiritur aditio vnum tamē casum ī quo requiratur vide ꝑ Pet. de ancha. consi.viij.

b ¶ Errasse. Adde Sozi.ꝯsi.ici. consilijs nostris trinus de⁹ adsit vt fas perpetuo sanctaq3 iura loquar viso testamento ⁊c.⁊ q̄n filius grauat⁹ restituere non possit duas quartas detrahere vide de Alexā.consil. cxiij.ij.libro.

ceptare.sed potest petere eam suppleri.

1 **Cum fideicommissum.** †Etiã in liberis primi gradus fal.cum debito compensatur vsq̧ ad cõcurrentẽ quantitatẽ si hoc testator expresse dicit.si antẽ debitũ excedat fal.detrabiť de dodrã.h.d.ẽm secundã expositionẽ glo.inversi.vel secũdo põt intelligi q̃ est vera.sed ẽm primã ⁊ vltimã dicit totum cõtrariũ ꝙ lz in alijs cõputeť.l.si debitor.s̃.eo.in liberis primi gradus nõ cõputatur etiã si sit expresse dictum ⁊ ambe ille lec. tẽdunt ad idem sed cõmuniter reprobãtur tenendo ergo secundã lect.iste.§.limitat.⁊.l.si debitor.vbi simpliciter diciť debitũ non detrahi:sed in fal.cõputari quando expresse dixit:hic dicitur hoc verũ vsq̧ ad cõcurrentẽ quãtitatẽ quia vltra nõ est cũ quo compẽsetur ⁊ testator nõ potest illã detractionẽ impedire sicut nec cuiuslibet alteri⁹.¶ In tex.ibi quã ĩ filiũ ꝯferebat ⁊c. instituendo ⁊ grauando de restituendo hereditatẽ alteri. et sic erat fili⁹ detracturus trebel.de hereditate paterna quã pater voluit compẽsari cũ fideicõmisso in quo tenebatur filio ex testamẽto matris q̃ ipsum patrẽ ĩstituerat ⁊ sic ꝙ fideicõmissum nõ detraheret de hereditate paterna.dr ergo hic ꝙ istud preceptũ valuit ⁊ debet cõpensari.vt.s̃.dixi.Sed cõtra.nã ista treb. cõputať in debitũ iure nature sed fideicõmissum a patre relictũ erat purũ ⁊ debitũ iure nature.sed nõ põt dari cũ grauamine.l.qm̃ in priorib⁹.nã si procedit qd hic dr pater posset filium priuare legitima si tenebať filio.⁊ mãdat ꝙ illã non detrahat sed legitimã cõpẽset.⁊ sic nõ reperitur aliud habere de bo.paternis.Solu.dicit Ange.imputet sibi filius quare hereditatẽ adiuit:qr videť acceptasse onus a patre iniunctũ.poterat enim ex testõ repudiare ⁊ adire ab ĩtestato.nec incidisset in edictũ si quis omis.causa testa.l.cũ pater.§.titio.de leg.ij.in vlti.col.dicit ꝙ hoc procederet etiã hodie.Tu dic ꝯtra in hoc ꝙ hoc isto iure ꝓcedebat quo poterat legitima dari cũ onere:licet cõpeteret q̃rela.hodie nõ ꝓcederet.qr onus ipõ iure reijcitur.vnde licet adeat nõ videť acceptare onus qd erat nullũ vt patet in.l.si 2 qñ.§.fin.de inoffi.testa.†nã si pater reliquit aliquid pro legitima qd non sufficiat ⁊ iubeat filiũ stare contentũ licet filius ac- a ceptat relictũ non censetur onus acceptare.[a] ⁊ ideo postea illo nõ ob.põt petere eã suppleri.vt ibi no.ponit Bal.per.§.cęterũ in aut.vt cũ de ap.cog.nõ sic quãdo onus nõ reijcitur ipso iure.vt patet in.c.officij.de testa.⁊ sic hodie ista lectu.nõ procederet sed potius prima que vult contrarium ꝙ filius non teneať in debitum cõpensare ⁊ non solũ procederet in filio primi gra. imo in quocũq̧ inferiore cui debereť legitima.sed si esset casus in quo trebel.debetur qr esset fideicõmissum condi.tunc posset mãdare ꝙ trebel.cõpenset cũ debito.⁊ sic primo detraheret legitimam ⁊ de residuo trebel.que si sufficit ad debitum non fiet alia detractio de debito.

[a] ¶ Acceptare.ad de eundẽ consil. cccxxij.Bal.cõsil.cccclv.ij.lib. Ange.ꝯsi.xciiij.

2 ☞ Donatio facta per virum vxori p̄remoriente vxore reuocatur ⁊ debet redire ad virum.
Qd nõ possit redire nisi quaten⁹ sit locupletior tẽpore mortis.
Licet mulier cõsumẽdo possit viro p̄iudicare nõ sic hr̃es ei⁹.
3 Pro facto habetur quod necessario fiendum est.

1 **Ex donationibus.** †In patrimonio nõ cõputať id qd venit 2 alteri restituẽdũ.h.d.facit.l.nõ quocũq̧ de leg.j.¶ †Not.ꝙ donatio facta per virũ vxori p̄moriente vxore reuocať ⁊ debet redire ad virũ.Itẽ non potest redire nisi quaten⁹ erat locupletior tpe sue mortis.vñ si donata sunt.c.⁊ vxor cõsumpsit quinquaginta illa nõ sunt restituẽda.¶ Item no.ꝙ illa quinquaginta sunt restituẽda.lz heres ꝯsumpserit.qr lz mulier cõsumẽdo vi 3 ro possit p̄iudicare nõ sic heres ei⁹.vt in fi.¶ †Itẽ not.haberi pro facto qd fiendũ necessario.lz factũ nõ sit qd dic vt in glo.

2 ☞ Fructus quando augeant hereditatem.
3 Cuicũq̧ debetur quarta debẽtur fructus quarte a tẽpore quo incepit quarta deberi vere vel interpretatiue.
4 Que cõputãtur in trebellianicã an etiã ꝯputẽtur in legitimã.

1 **Fructus prediorum.** †Fructus ꝑcepti cõditione pẽdẽte cõputãtur in quartã detrahendã ex p̄dijs ex q̃bus sunt percepti ⁊ etiã in fructus quarte.h.d.¶ In tex.ibi nõ deductos sub. etiã.nã multomagis deductos.maior enĩ ratio erat ĩ nõ deductis.nã illi cum percipiaň iudicio testatoris solẽt cedere lucro heredis.vt no.in.l.in fideicõmissaria.⁊ sic videbaň nõ cõputari in quartã.sed respõde vt dixit in.§.qd auus.nã tũc lucro cedunt qñ nulla detractio est fienda.als in illud cõputať vt hic ⁊ ibi residuũ cedit lucro.Qñ autẽ sunt deducti in fideicõmissum cõputaň multomagis ⁊ residuũ restituiť.¶ In tex.ibi nec ad rem tollit.op.ad id qd dixerat statim ex die mortis deberi fructus quarte:nã nõ videbať prius habẽda ꝯsideratio de fructibus quarte q̃ de ipsa quarta. Sed si fideicõmissum erat cõdi, de quarta nõ habeť ratio nisi a die cõditionis existẽtis.Prius enĩ cũ possit cõditio deficere nõ est tractandũ de quarta.igitur nec de fructibus quarte nisi a tpe ꝯditionis qd hic remouet.qr quãdocũq̧ cõdi.existat perinde est ac si a morte testatoris esset debita quarta.per cõsequẽs a dicto tpe fructus quarte debeň grauato:si ergo in bonis erãt.cccc.⁊ sic quarta erat.c.ex bonis omni anno percipiebãtur.xlj.grauatus tenuit p annos.iiij.debẽtur sibi.c.pro quarta.⁊.xl.pro fructibus quarte. qr cuilibet cẽtenario.x.attribuuntur pro fructibus.p̄dicti ergo fructus cõ 2 putãtur ĩ dictis.c.⁊.xl.si sufficerẽt vltra nõ detraheret. ¶ †In glo.j.alioquin nõ cõputantur.Tu dic melius si fructus erant sati tẽpore mortis testatoris:tũc augẽt hereditatẽ ⁊ faciũt cessare fal.detrahendã etiam de alijs de quibus nõ sunt percepti. s̃.eo.in.l.fal.placuit.Si autẽ tunc non erant.sed sati post mortem fuerunt sati ⁊ recollecti per grauatum augẽt hereditatem quãtum ad impediendum fal.de predijs ex quibus sunt percepti.ita loquitur hic.nã non potest intelligi de satis tpe mortis cũ loquatur de perceptis condi.pen.⁊ conditio potest pendere per plures annos ⁊ sic omnes illi cõputantur vt hic patet.sed non impediunt fal.detrahi de alijs rebus.nec quantũ ad illas augent hereditatem.ita potest intelligi.l.in quãtitate.alleg.in glo.pro contraria ẽm Dy.⁊ Jac.de are.qd no. ¶ In glo.seq. ibi sub eadem.videtur etiã legare fructus.s.percipiendos post euẽtum conditionis non ante.l.cum libertate.C.de fideicommis.l.mulier.§.si heres.ad trebel.⁊ no.s̃.de leg.ij.cum seruus. C.de regu.iur.cum tempus.⁊ hic sequitur in glos.Dy.et patet in.l.qd his verbis.de lega.iij.ꝙ etiam si dixit ꝙ restituat quicquid ad eũ peruenerit de bonis testatoris.nõ ideo videtur grauatus restituere fructus satos ⁊ perceptos post mortẽ testato- 3 ris ⁊ sic glo.inepte loquitur.¶ †Vltimo allega.cuicunq̧ debetur quarta debentur fructus quarte a tẽpore quo incepit quarta deberi vere vel interpretatiue.Item sicut in trebel.fructus computantur ita in debitam iure institutionis.videbatur contrarium quia in illa non imputãtur nisi ea que capiuntur iure institutionis.l.qd autem.j.e.licet in treb.etiam ꝯputentur alia que nõ capiuntur iure institutionis.sed fructus sati ⁊ percepti post mortem testatoris non videntur capi iure institutionis qr illa sola capiuntur iure institutionis que fuerunt testatoris tẽporis vite ⁊ mortis sed fructus isti nunq̃ fuerunt sui.vt etiam colligitur ista ratio in.d.l.quod de his verbis.⁊ tamen computantur quia percipiuntur ex bonis que iure institutionis habentur.⁊ sic idem est iudicium de accessorijs qd de principali- 4 bus.¶ †In glo.fi.ibi.C.ad trebel.l.iubemus.ego intelligo illam.l.in terminis suis quando vna quarta detrahitur.quia licet detrahatur tanq̃ treb.tamen computatur in debitam iure nature.nimirum si fructus non computãtur quia indebita iure nature similiter non computãtur.l.sancimus.§.repletionẽ. C.de inoffi.test.⁊ si computarẽtur in treb.computarentur in legitimam qd esse non debet cum illa debeatur ex rebus hereditarijs.⁊ ꝙ ita loquatur illa lex patet ex tex.cum dicit dodrans restituať.⁊ sic vna tantũ quarta detrahebatur.⁊ hoc contingit si fideicommis.est purum.si autem in diem vel sub conditione ⁊ sic est detrahẽda legitima ⁊ trebel.ẽm vulgarem opi.in.l.q̃-q̃.C.e.⁊ in.c.raynutius ⁊ raynaldus.potest dici ꝙ licet nõ computeň in legiti.bene ꝯputabuň in trebel.per regulã cõmunẽ que est ꝙ ĩ treb.cõputãtur fructus iudicio testatoris percepti. vt.l.in fideicõmissaria.ita als illam.l.intellexi.⁊ limitaui.

1 **Fideicommissum porti.** †Prelegatũ defalcatur ⁊ qd supra defalcationem remanet in fal.non imputatur.h.d.Hoc limita ⁊ declara.vt.j.c.nesenni⁹.¶ In tex.ibi supplende.i.augẽde.nam suppletio esset si minus reliquisset q̃ debuisset sed hic non reliquit minus q̃ debuisset.licet paruã partem matri reliquisset ⁊ extraneum in residuo ĩstituisset. voluit ergo augere portionem non supplere hoc voluit glos.j.in effectu.¶ In tex.ibi ⁊ eam pecuniam.id est illã partem quam mater recepit a coherede iure prelegati sic defalcatam non imputat sibi in quartam detrahẽdam a legatarijs quibus fuit a matre relictum.sed habet vltra quartam quã detrahit si dodrantem sue partis excedunt.sed si illa legata a matre relicta coheredi a quo habuit prelegatum quo ad eum bene cõputaret ibi ad falc.detrahẽdam illi.d.l.nesennius.similiter alij si fuisset expresse dictum a testatore.l.qd autem.in fi.j.eo.

2 ☞ Legitima an possit per statutũ minui vel auferri in totum ⁊ an etiam per testatorem.

1 **Quarta que per legẽ.** †Estimatio testatoris non minuit 2 fal.quia nõ attenditur sed potius veritas.†Et per istum text. reprobať opi.Richar.mal.q tenuit disputando ꝙ licet legitima per statutũ non possit in totũ auferri.quia ex iure naturali

bene potest

bene pōt minui. Sed cōtrariū hic patet qꝛ sicut testator nō pōt in totū auferre. s. e. l. §. j. ita nō pōt minuere. vt hic. si ergo posset minuere vt dicit Ric. ergo in totū auferre. vt hic a ɔ̄rio sensu. ⁊ veritas est ꝙ auferre ⁊ minuere pōt in totū qḋ dicūt not. Cy. in. l. sancimus de nup. ⁊ Dyn. in. c. indultum. de reg. iur. et Bar. i. l. titio. c. §. titio genero. de cōdi. ⁊ demon. ⁊ Bald. in. l. cū lege. ⁊ aut. nūc autē. C. de epi. ⁊ cle. ¶ In glo. ibi hodie contra Ang. dicit ɔ̄riū nā hodie. ita demū pōt testator tollere. si certus de virib⁹ sui patrimonij prohibet detrahi vt in. §. si vero. alle. in glo. Sed si estimat bona plus ꝙ̄ valēt p̄sumitur nō esse certus ⁊ p errorē fecisse cū veritas in ɔ̄riū pateat ⁊ error pbaꝛ. pbando rē aliter se habere. l. si post diuisionē. C. de iu. ⁊ fac. igno. et sic etiā hodie locū habebit quod hic dicitur.

2 ☞ De specie ad speciem non habet locum compensatio.

1 **Si ex pluribus.** †Falcidia que erat detrahenda ex quibusdā reb⁹ resolutis si per errorē nō fuit detracta poterit retineri de alijs reb⁹ eidem legatario relictis. ¶ In tex. ibi soluerit. s. per errorē facti. Si autē scienter vel errore iuris pderet falci. detrahēdā de reb⁹ solutis. l. error. ⁊. l. j. C. e. et sic de alijs soluēdis nō detraheret nisi ꝓpriā fal. ipsarū. s̄. l. proxi. §. nō idcirco. hodie si sponte soluisset perderet etiam de alijs nō solutis si essent plura legata facta eidē ⁊ etiā diuersis psonis in aut. sed cum testator. Sed si esset vnū lega. et esset soluta pars fal. non detracta posset etiā hodie retineri de alia parte qꝛ nō haberet hodie locū illa aut. ita dicit hic glo. singu. cū dicit ibi integre soluit hic nō et sic referas glo. ad vltimū casum in ver. sed si vna res. posset etiā referri ad primum quādo plures res fuerūt relicte nō tñ singulariter nominate sed collectiue. vt si lego seruos meos. nā esset vnum legatum ⁊ si aliqui soluerētur nō facta detractione posset de alijs detrahi ꝭm istā glo. tñ videꝛ se referre ad falci. detrahē. de alijs reb⁹ nō de solutis. vult em̄ gl. ꝙ sol. facta nō de integro legato sed de parte nō preiudicet quin de alia parte posset fal. detrahi non de soluta.

2 †Sed quomodo ꝓcedit qḋ hic dr̄ cū de specie ad speciē nō habeat locū cōpēsatio ⁊ hic fieret si legata cōsistūt in speciebus. et fal. detrahēda de vna specie detrahitur de altera. Sol. reperio quosdā tenere qḋ intelligaꝛ hoc modo ꝙ altera retinebitur do nec restituatur fal. que erat detrahēda de re soluta nō ꝙ realiter de ista detrahatur ⁊ hoc placet. sic vna res potest retineri ꝓ debito alterius rei. l. fi. C. com.

2 ☞ Legata facta tēpore militie qñ non patiantur falcidiam.

1 **Si post mihi.** †Quatenus legata sunt vltra vires patrimonij defalcaꝛ pro rata tam priuilegiata ꝙ̄ nō priuilegiata sed quaten⁹ sunt infra vires priuilegiata soluuntur integra. sed nō priuilegiata suā tñ fal. patiūtur. h. d. Et est no. l. per quā patet si testator habēs. cccc. in bonis legauit. cccc. ad nō piam causam. item c. ad piam causam de quibus nō debet fal. detrahi. ⁊ sic legauit. c. vltra vires patrimonij de quolibet cētenario dꝫ defalcari quinta pars ⁊ sic etiā de legato pio defalcabūtur. xx. ⁊ remanet in. lxxx. Item de. cccc. detrahūtur. lxxx. ⁊ remanet. in. cccxx. Illud ergo pium legatū qḋ remanet in. lxxx. soluet integrū. sed alia q̄ remanent in. cccxx. defalcabūtur ⁊ non detrahetur nisi fal. eorum nō illa que erat detrahenda de pio legato.ᵇ ⁊ sic illud priuiꝛ. pij legati cedit dūtaxat i dānū heredis. ⁊ no. Bar. j. e. ex asse. ¶ †In tex. ibi sed res. s. quando legata nō transcendebāt vires patrimonij hic qñ transcendebāt. Primo casu legata facta tēpore militie si decedat eodē tpe vel post i annū missionis habēt priuiꝛ. ne patiantꝛ falci. sed facta post missionē licet infra annū nō habēt hoc priuiꝛ. In secūdo casu nulla eorū habēt priuile. quominus fiat detractio si excedāt vires. ideo si habēs. cccc. legauit. cccc. illa. cccc. debēt diuidi in. v. partes ⁊ quelibet pars ascēdit ad. lxxx. ⁊ sic de quolibet. c. defalcanꝛ. xx. si ergo reliq̄rat. cccc. i testamēto tpe militie reducunꝛ ad. cccxx. ⁊ nō detrahet fal. c. vero legata in codicillis reducūtur ad. lxxx. ⁊ de illis fal. detrahiꝛ. ad qḋ vide. s̄. de test. mili. l. si certarū. §. fi. ⁊. l. si v̄o cōposita. ⁊. j. eo. in quātitate. §. fi. Et sic no. ꝙ fal. q̄ nō detrahiꝛ de legatis priuilegiatis. nō ideo detrahitur de nō priuilegiatis siue sit facta diuersis psonis siue eidem. ad qḋ vide glo. ⁊ Bal. C. e. aut. s̄. r. ⁊. j. eo. l. ex asse.

2 ☞ Filiusfamilias licet isto iure ab intestato nō habebat heredē etiā in castrensib⁹ sed pater occupabat iure peculij ⁊ dicebatur vniuersalis successor. ⁊ quid ex testamento.

3 Licet filij primi gradus nō cōputēt sibi in trebelli. fructus preceptos iudicio testatoris pater tñ licet sit filio in primo gradu sicut econuerso filius est patri in primo bene computat.

4 Hereditas patris plus est debita filio ꝙ̄ econtra.
Pater grauatus de restituendo: restituēdo plus trāsfert ꝙ̄ sit apud eum.

1 **Filiusfa.** †Bñficiū legis falci. vel trebe. cōpetit etiā ei ad quē bona intestati deueniūt nō iure hereditario sed vniuersalis successionis. h. d. tota. l. q̄ primo ponit thema ⁊ questionē vsq; ibi dixi. Scḋo arguit ad partē negatiuā vsq; ibi sꝫ nemo. Tertio determinat ꝓ pte affirmatiua vsq; ibi his ɔ̄ñs. Quarto circa p̄dicta determinat nouū dubiū vel infert ex. s̄. dictis.

2 †Premitte ꝙ filiusfa. isto iure ab ītestato nō habebat heredē etiā in castrensibus: sed pater occupabat iure peculij ⁊ dicebaꝛ vlis successor. l. ij. de castrē. pec. ⁊. l. si seruū filij. i princ. Ex testō habebat duob⁹ ɔcurrētib⁹ ꝙ faceret testm̄ ⁊ adiretur hereditas. ⁊ ante aditionē nō dicebaꝛ hereditas iacēs. ⁊ i hoc differebat a patrefa. cui⁹ dr̄ heres etiā anteꝙ̄ adeaꝛ. Et sic adita hereditate filiusfa. dicebatur habere heredē ⁊ tñ nunꝙ̄ habuit hereditatē qꝛ ante nō habebat hereditatē nec etiā postea proprie diciꝛ hereditas. vt not. in. l. j. §. veteres. de acquir. pos. largo tñ mō hereditas dici pōt ita ītelligi dꝫ hic ibi fieri hereditatē ⁊c. Itē premitte ꝙ fal. fuit inuēta in hereditate delata ex testamēto siue in legatū in testō factū. vel in codicillis facto testō. s̄. l. j. ibi testm̄ facere volet. ⁊ ibi testm̄ faciet ⁊c. poste a p diuū pium fuit extēsa ad causam ītestati ꝓpter fideicōmissa q̄ relinq̄banꝛ ab ītestato. nā legata nō fiebāt nisi i testō. Sꝫ fideicōmissa etiā ab intestato vt plene no. in. l. j. de leg. j. ¶ In text. i prin. ibi decedēs dic. s. intestatus factis dūtaxat codicillis. ¶ In text. ibi nec hereditatē esse subaudi ex testō vel ab intestato. sed quādā vniuersalē successionē. ¶ In tex. ibi in extraneo herede īstituto. dic. s. p filiū. ⁊ idē intelligas i ipso patre instituto. ¶ In tex. ibi fieri hereditatē eius successione dic quasi prius nō esset hereditas. sed quedam vniuersalis successio in qua non representatur psona defuncti sed postꝙ̄ est adita representatur ab herede. proprie autē loquēdo nō dicitur postꝙ̄ est adita cū bona hereditaria sint cōmixta bonis heredis. vt. l. sed si plures. §. filio. de vulg. ⁊ pu. ¶ In tex. ibi apud patrē remanet sub. ab intestato. vt est in casu nostro. ¶ In tex. ibi ius pristinū. i. patriū qḋ fuit filio viuēte. ¶ In tex. ibi ⁊ peculium est sub. nō hereditas etiā postꝙ̄ fuit apprehēsum. secus in casu p̄ce. qñ fecit testamētū. ¶ In tex. ibi nec huic cōtrariū posset quis dicere ꝙ licet nō fuerit hereditas sed peculiū nō sequiꝛ ergo nō detrahitur fal. nā videmus ꝙ si captus ab hostib⁹ ibi moriꝛ. nō potest dici ꝙ ei⁹ sit hereditas cū moriaꝛ seruus ⁊ tñ si testm̄ fecit ante captiuitatē locū habet fal. sed responde ꝙ fictio. l. cornelie facit vt videaꝛ fuisse hereditas a tpe captiuitatis sed in patre nulla est inducta fictio q̄ faciat illū dici heredē ab intestato nec etiā ꝙ fuerit hereditas.

3 ¶ †In text. ibi quasi patrisfa. bona vnde posito ꝙ nō sit hereditas. qꝛ nō est vniuersalis successio inducta ad similitudinē hereditatis debet fal. locū habere sicut alie legales dispositiones locū habēt in tali successione tanꝙ̄ in herede vt sequiꝛ. qꝛ si pater institutus a filio repudiat ⁊ capiat ab intesta. lꝫ nō capiat vt heres incidit i edictū qḋ loquiꝛ i eo q repudiat ex testō ⁊ eā adit ab intestato. ¶ †In tex. ibi si ex fructib⁹. not.ᵇ ꝙ lꝫ filij primi gra. nō cōputēt sibi in treb. fructus pceptos iudicio testatoris. paterᶜ tñ lꝫ sit filio i primo gradu. sicut ecōuerso filius est patri in primo bene cōputat vt hic.

4 †Ex quo. no. ꝙ plus est debita hereditas p̄ris filio ꝙ̄ ecōuerso. ¶ In text. ibi fiatq; hereditas post restitutionē. no. ꝙ pater d̄ restituēdo grauatus restituēdo plus transfert ꝙ̄ sit apud eū ⁊ alio modo qm̄ apud eū non erat ius hereditariū nec dicebaꝛ heres ⁊ tñ restituendo faciat vt penes fideicōmissariū sit hereditas ⁊ dicaꝛ heres sub. vtilis. l. si filius qḋ cū eo. Hodie inuestigatio hui⁹. l. remanet inutilis. quia si filius habet heredem ab intesta. etiā in aduentitijs. vt aut. de he. que ab intesta. §. j.

1 **Id dignum.** †Id quod capitur tanꝙ̄ pretium rei hereditarie habetur pro re hereditaria ideo cōputatur i falc. h. d. ⁊ sic aliud est legare titio fundum si. x. dederit heredi. quia illa. x. non reputantur res hereditarie nec in fal. cōputantur. j. eo. l. in quarta ⁊ aliud grauare heredem vt vendat titio fundum pro decē quia illa. x. censentur esse hereditaria. ⁊ computantur in falcidiam. ⁊ sic pretium succedit loco rei.

1 **Si a seruo meo.** †Legatum relictum a seruo instituto domino suo non valet si iussu eius hereditatem adit qꝛ non continet voluntatem. ideo non est tractandum de falcidia de ipsa detrahenda. h. d. sed bene computatur in domino in falci. quam vellet ab alio detrahere. s̄. eodem in ratione in princip. ita loquitur. l. a filio. de leg. j.

2 ☞ Statutū si dicat soluendā esse gabellam de omni cōtractu sed de instrumento liberationis non. ⁊ aliquis promisit vendere ⁊ vēdidit. ⁊ fecit instrumentum an de hoc instrumento vēditiōis erit soluēda gabella. lꝫ sit vt liberet a prima promissione.

a ¶ In totū. Adde Old. cōsil. xc. Ange. cōsil. lvij. Alexā. ɔ̄si. lxxv. per Sozi. ɔ̄sil. v. ⁊ cōstat cōcludatur per cōsulentes ꝙ sic.

b ¶ De pio legato. Adde Oldr. cōsi. cxi. quē supresso autore sequit Ioan. and. in addi. ad spe. i ti. de test. §. j.

c ¶ Pater tamē Adde vt p Cal. cōsi. xij. de testa.

1 Si pupillus. †Datū grā conditionis implende si primo debebatur naturaliter ab ipo dante ipsi recipiēti ɔputātur in falci. qꝛ dꝛ magis solui qđ debeꝛ ꝙ dari qđ nō debeꝛ ꝛ dꝛ esse i pr̄imonio. Adde. s̄. e. l. j. §. qđ si natura. sꝫ si nullo mō̄ deberet nō ɔputareꝛ. ¶ In text. ibi iplet ɔditionē sub. ꝛ sic ɔsequit actionem ad lega. ꝛ liberatur ab obligatiōe naturali. vt seqtur. Sꝫ ɔtra qꝛ eadē numeratio nō pōt parere actionē ꝛ liberationē. l. cū bis. §. j. de ɔdi. inde. ideo actio nō pōt parere ad repetendū qđ numeratum est: sed ad aliud ɔsequendū bñ pōt vt hic. ꝑpter hoc qꝛ parit liberationē ɔputatur in hereditate defuncti ꝛ eā auget. l. j. §. id qđ natura. s̄. e. ¶ In tex. ibi si tantū ɔditionis implēde. vt qꝛ nō erāt prius debita. ꝛ sic non

2 poterant dici soluta causa liberationis. ¶ †Et inducit ad. q. si statutū dicit soluendā esse gabellam de oī ɔtractu sed de istr̄o liberationis nō. ꝛ aliquis promisit vendere. ꝛ vēdidit. ꝛ fecit instrumētum ꝙ de hoc instr̄o vēditionis nō sit soluēda gabella qꝛ fit vt liberetur a prima ꝑmissiōe. ꝛ hāc fraudē vidi fieri bonoñ. vbi ita dicit statutū ꝛ volentes fraudare non faciūt instrumentū venditionis. sꝫ promissionē de vendendo in quo verba instrumēti nō verificātur postea sine alio instrumento permit-

a tunt partē possessionē capere. sed ista fraus nō dꝫ ꝓdesse[a] qꝛ fit de ɔ̄ctu ad ɔtractū. l. fraus. de legi. facit. l. j. de alie. iudi. de eo q vult rem alteri donare. ꝛ habet rem pro derelicta vt ille capiat vt euitet solutionē gabelle. nam quia habet rē pro derelicta videꝛ donare occupanti. sicut qui spargit pecuniā in vulgus. l. q̄ rōne. §. fi. de acqui. re. do. si tamē esset soluta de instrumēto promissiōis nō esset amplius soluenda per not. in. l. fi. §. toties. de publi. ¶ In tex. ibi alio. premitte si heres vel legatarius qbus est relictū. fi. ex. ticio dederit soluat ꝛ purificet legatū. ꝛ postea repudiet potest totū repetere datū tanꝙ causa ob quā dedit nō sit secuta. l. j. §. si repetēdi de condi. ob. cau. hoc est verū si id qđ soluitur nō erat primo naturaliter debitū illi cui dedit al's nō repetit quia causa secuta est. dedit enī vt libereꝛ a naturali obligatione. ꝛ liberatus est. lꝫ alia cā. scꝫ vt ɔsequeretur hereditatē vel legatū non sit implenda sed prima causa magis attenditur ꝛ hoc probat iste tex. quod no.

a ¶ Prodesse. in lectura Bonoñ. aliter loquiꝛ ipse Paul. de cast.

1 Si ego et seruus. †Portio serui mei non grauata accedēs mee grauate contribuitur cū illa ad falci. impediendam. secus econuerso si eius portio grauata accederet mee nō grauate. quia mea cum illa non contribuereꝛ. h. d. ſm lect. gl. Dubitatio in primo casu poterat esse qꝛ tunc portio non grauata cōtribuitur quando accedit ex dispositione expressa vel tacita. sec⁹ si ex dispositione legali vel facto eius cui accedit. l. j. §. si coheredeꝫ. s̄. eo. sed si seruus meus est institutus in dimidia ꝛ adit iussu meo portio sua accedit mihi facto meo ex dispositione legali tñ contribuiꝛ cum mea quia qui instituit eum videtur voluisse ꝙ illa portio deueniat ad me si meo iussu adeat hinc est qđ potuit me grauare quasi habeā ex volūtate sua. l. a patre de leg. iij. in. j. charta.

2 ☞ Prelegata licet nō imputenꝛ in falcidia aduersus extraneos a quibus nō percipiūtur. tamen nō augent falcidiam.

1 Mesennius. †Quod iure legati percipiatur in quartam non imputaꝛ nisi respectu ei⁹ a quo ꝑcipiꝛ ꝛ qđ ex hac causa nō detrahiꝛ pro detracto habeꝛ. h. d. Bar. vsꝫ ad §. seruo. primo ponit thema. vsꝫ ibi quero. secūdo ex illo tres elicit q̄stiones vsꝫ ibi rñdi. tertio respondet ad tertiā q̄stionē ex qua respōsione patet respōsio ad primā vsꝫ ibi sed cum his quarto rñdet ad scđaꝫ vsꝫ ibi plane. quito limitat qđ dixerat in precedēti vsꝫ ibi: sed. In tex. ibi ex facto domine istud verbum dñe referꝛ ad pau. iuriscō. quem nesennius licet magnus esset vir tanꝙ eius magistrum ſm Ang. appellat dñm. ¶ In tex. ibi vti possit fal. sub. de rigore qđ videbaꝛ. s̄. e. ꝙ de bonis. §. pe. sed ibi non receperat a coherede prelegatum. ¶ In text. ibi ꝛ si possit expone sic posito ꝙ de rigore possit vti falcidia aduersus coheredē. vtrū de equitate saltem nō possit. sed ob. sibi doli except. qꝛ a coherede receperat prelegatū qđ sibi imputat in fal. ꝛ sic dico ꝙ hic ponitur. ij. q. licet glo. ꝛ doc. dicāt ꝙ sit de appenditijs. j. q. ꝛ ꝙ secūda. q. incipit in se. ver. queādmodum. ego dico ꝙ ibi incipit tertia nā iste due sunt vt possit detrahere aduersus coheredes a quib⁹ recipit ꝑlegata vt possit detrahere aduersus coheredes a qb⁹ recipit ꝑlegata vt respectu illorū i fal. imputenꝛ. ista tertia est an aduersus extraneos. ¶ In tex. ibi quominus fal. patiatur. ꝑficiūt tñ in eo qđ infra subjicitur i ver. plane. quē hic iūge. ¶ In text. in plane ceteris legatarijs nō vniuersum ꝛc. s. vt possit eis detrahere qđ nō detraxit coheredib⁹ nā nō pōt qꝛ detraxisset videꝛ cū loco illi⁹ fuerīt ab

2 eis secuta ꝑlegata. ¶ †Et sic no. ꝙ lꝫ ꝑlegata nō imputētur in fal. aduersus extraneos a quib⁹ nō ꝑcipiunꝛ. attamē nō augēt fal. nā si non fuissent facta ꝑlegata detraxisset istā fal. aduersus coheredes. ꝛ postea aduersus alios legatarios nō potuisset id qđ detraxisset ꝛ tāto minus ab alijs detraheret quāto plus reperitur apud eam. ita erit nunc posito ꝙ detraxit cum loco illi⁹ cōsecuta sit prelegata. ſm hoc fieret ꝑ indirectū qđ directo prohibeꝛ. Rñ. nō est verū. quia prelegata possunt multo plus ascēdere ꝙ sit portio que pro fal. fuisset detractura non ergo imputabit in totū aduersus alios. sed hñ faciūt vt habeaꝛ pro detracto id qđ ꝑpterea nō detrahit. tanto minus detrahiꝛ. hoc vult iste ver. ¶ In glo. q̄ incipit hoc si percepit oppo. pro declara. glo. contra ver. respondi. ꝙ etiam aduersus extraneos prelegata computantur in fal. j. eo. ꝙ autem in fi. Solu. verum est si testator expresse dixit al's sec⁹. vt hic. ¶ Scđo op. ꝙ saltē sibi imputet partem prelegatoruꝫ. s. illā quam hꝫ iure hereditario in ea. l. ꝙ aūt. ꝑpter hoc glo. dicit tex. duꝫ simpliciter loquitur intelligi quādo legata cōsistebant iure vel pecunia non hereditaria sed coheredum. quo casu nihil habet iure hereditario ideo nihil sibi imputat. cōtrariū loquitur quādo iure hereditario. quo casu partem imputat quā habet iure hereditario. sed contra ꝙ immo etiā tunc totum imputet. l. deducte. §. nummis ad treb. ꝛ. l. cum pater in prin. de leg. ij. Solu. aut cōsistit in specie hereditaria ꝛ ꝓcedit qđ dixi aut i pecunia hereditaria ꝛ loquitur contrariū. Tu dic si pecunia prelega. reperitur in hereditate idem iuris est qđ in alia specie. sed si non reperitur sed aliqs heredū iussus est vt retenta quātitate certā partem suam restituat videtur iussus vt eam retineat de parte sua. ideo totū videtur habere iure hereditario. qꝛ potest de parte sua redigere ita loquitur cōtrariū. ¶ Sed quarto ꝛ vltimo op. ꝙ etiam partem suā quā habet iure heredi. nō cōputet totā in fal. sed dūtaxat quartā ꝑtē. j. eo. titia. Sol. illa est mirabilis lex. ꝛ nō est alibi. ꝛ limitat alias vt dicamus ꝙ tūc imputet totā partē hereditatis in falci. qñ detrahit cōtra voluntatē defuncti qđ regulariter est verū. si autē ſm voluntatē tunc imputat solū quartam partē eius. quidam dicūt ibi loqui in quarta trebel. ꝛ est verū tamen glo. hic tenet illam distinctionē locum habere in falci. ꝛ ista glo. not. per doct. ad intellectū illius. l. ex quibus patet distinctio glo. ꝛ plene per Barto. j. eo. in quarta.

1 Seruo herede. †Prius sunt soluenda legata relicta a seruo instituto vel sub. qui iussu dñi adiuit ꝛ de residuo soluenda relicta a dño ad quem hereditas peruenit mediāte persona serui. h. d. Si ergo nihil superesset nihil solueretur. ꝛ redditur ratio qꝛ non debet ad dñm peruenire nisi qđ superest deducto omni onere iniuncto seruo. nō ergo fit cōtributio predictorū legatorū. secus in relictis tam ab intestato ꝙ substi. qꝛ nō sunt melioris cōditionis vna ꝙ alia: sed cōtribuuntur ꝛ pro rata fit diminutio si facultates nō sufficerēt. vt in. §. qđ vulgo. ¶ In tex. ibi fal. exercet do. Dy. dicit tam de legatis a seruo relictis ꝙ de fideicommissis relictis a dño. In tex. ibi ab ipso do. data sunt. qꝛ videꝛ in fraudē relictorū ab eo repudiasse hereditatem. ꝛ sic habetur perinde ac si adiuisset. Glo. format hic cōtrarium difficile de. l. iul. si quis omis. cau. test. vbi prius habetur ratio relictorum a seruo. ꝛ sol. multis modis. sed ibi ponitur melior sol. vt quantum ad fal. verius sit qđ ibi dicitur. sed quantum ad solu. procedit qđ hic dicitur.

1 Si debitori liberatio. †Debitor licet non sit soluēdo quo ad alios quātum ad seipsum dicitur esse soluēdo. ideo si sibi legatur liberatio totam summam dicitur capere ex testamēto ꝛ de tota detrahitur falci. licet respectu aliorum inspicereꝛ. an postea efficeretur soluendo. ꝛ tūc in patrimonium computaretur illud debitum an non. ꝛ nō computaretur. h. d. vt. j. eo. cum querebatur.

1 Si fundus. †Si eidem persone legatur fundus. ꝛ eidem legatur via per aliū fundū hereditarium ꝛ immineat fal. si tantum valeat via quantum fal. ipsius ꝛ fundi perit legatum vie ꝛ pro falcidia detineꝛ ꝛ solueꝛ fundus integer. ꝛ etiā quatenus via minus valeret ꝙ fal. qꝛ si valet plus soluiꝛ etiā via facta restitutiōe a legatario de eo qđ est necessariū pro fal. ei⁹ de ipsius estimatiōe. h. d. tex. cū gl. ꝛ est mirabilis lex ꝛ ideo extraneus modus retineꝛ qꝛ via est indiuisibilis nec potest defalcari. l. j. §. si vsufru. s̄. e. sed loco fal. tam ipsius ꝙ fundi extinguitur legatū vie si nō transcendit quantitatem fal. Sed si trāscendit. ideo non extinguitur. quia quod minus est non debet ad se attrahere qđ est maius ꝛ econuerso.

2 ☞ Heres si vnam rem nō posuit in inuētario ꝛ celauit ac negauit se habere cū interrogaretur perdit falcidiam tam de illa quam de alijs ꝛ sic perdit lucrum sed quantū ad euitandū dānum ne teneatur vltra vires hereditatis non perdit.

Paulus respon.

1 **Paulus respon.** †In re subtracta p heredem perdit heres fal.h.d.Et non in alijs rebus.q2 delictum nō d3 extendi vltra re3 in qua delinquitur.l.rescriptis.de his qui.vt indig.fa.l.ex facto.§.iulius.de vulg.⁊ pup.⁊ hoc in re isto.sed iure aut.glo.in aut.de here.⁊ falci.videtur velle qđ quo ad omnia pdat beneficiū inuentarij.Cy.⁊ oēs 3.in aut.l3 cū testator dicētes illā.l.esse correctā.Bar.tenet illā gl.Ang.dicit pluries habuisse de facto.⁊ dixisse esse veram illam gl.ꝙtū 2 ad dettac.fal.†q2 si heres vnā rē nō posuit in inuentario ⁊ celauit ⁊ negauit se habere cū interrogaretur perdit fal.tā de illa ꝙ de alijs.[a] ⁊ sic pdit lucrū.Sed ꝙtū ad euitandum dānum ne teneatur vltra vires hereditatis nō pdit.ita loquitur opp. aliorum que distinctio placet q2 equa est.

1 **Idem respondit part.** †Id qđ percipitur ex re legata cōputatur in quartā.⁊ fructus quarte si erat res hereditaria.secus si heredis.h.d.Hoc vltimum intellige.s.ante morā q2 tūc heres pcipitur iure proprio.nec tenetur fructus illos tradere legatario sed post morā teneretur ad illos fructus l3 res sit sua.l.equus.de vsur.ideo cōputaret in quartam ꝑm doc.

1 **Maritum.** †Quod fuit dictum in.l.si pupillus.§.si ego.s.eo.in dño ⁊ seruo.illud dicitur hic in patre ⁊ filio.vt si sunt ambo instituti ⁊ portio alterius grauata cum ambe deueniāt in partez.vna ex propria institutione.altera ex psona filij ptribuant si portio sua erat grauata ⁊ illa filij nō sed ecōuerso nō ptribuantur l3 iste vltimus casus non p onatur hic.

2 ☞Si legatur fundus ⁊ grauatur legatarius in annua prestatione ꝙ debeant attendi redditus non valor fundi an sufficiant ad onus.

1 **Ad liberto cui.** †Licet legatum sit per fal.diminutum onus tñ extrinsecū legatario iniunctum non minuitur.si id quod remansit ad illud sufficit.h.d.secus si esset onus intrinsecum.j.eo.penales.§.fin.qđ dic vt dixi.in.l.plautius.s.titu.j.⁊ p gl.in.l.facta.§.si titius.ad treb.C In tex.ibi annua.x.⁊ sic erat onus extrinsecum q2 nō erat de ipso fundo legato l3 de quātitate pcipiēda ex red 2 ditibus eius.C†In tex.ibi cū redditibus.no.diligenter ⁊ tene menti si legatur fundus ⁊ grauat legatarius in annua prestatione debent attendi redditus non valor fundi.ideo si redditus non sufficiunt nō tenetur legatarius l3 fundus sit magni precij.nec potest dicere ille cui est relicta prestatio vendas[b] q2 pcipies tm̄ ꝙ sufficiet pro tēpore quo habeo viuere.⁊ supabūdabit q2 non tenebitur legatarius hoc facere q2 videtur testator velle ꝙ de redditibus prestetur si sufficiant ad qđ de an.le.l.lib.§.j.Adde quod no.Bal.in.l.imperator in fi.ad trebel.in addi.Spec.de fruct.⁊ inter.§.j.

2 ☞An interdū adipiscēde cū petitorio possit cumulari.
3 Falcidia ꝙtum ad dñium resecat legata ipso iure ⁊ facit vt remaneat p quarta apud heredem.
4 Rector parochialis ecclesie an possit pponere rei vēdi.contra parochianos p decima quā habere d3 ex fructibus.
5 Licet falcidia resecet legata.non tamen resecat legitimaz iure nature vel id quod pro ea relinquitur sed illa precedit omnez falci.vel trebel.
6 Si relingtur certa quātitas p picturis fiēdis in ecclesia an de tali relicto possit detrahi falcidia.

1 **Ineam marga.** †Si res legata de qua falci.est detrahenda reperiatur apud legatariū in electione heredis est agere pos.quorum bonorum ⁊ petere rei restitutionē vt fal.detrahat.vel agere petitorio.s.rei vē.ad quar 2 tā tm̄.h.d.C†Et sic no.hic casum ꝙ interdic.adipiscende cum petitorio nō possit cumulari postꝙ dat electio q2 debet eligere sed in ptrariū est cōis opi.tā in pos.adipiscende ꝙ restituende q2 nō ptrariantur petitio.l.cū fundū in fi.de vi ⁊ vi ar.in.c.pastora.de cā pos.⁊ pro.Sed dic illud verū qñ cōpetūt ad idē.sed hic pos.cōpetebat ad totā rē:petitoriū ad quartā tm̄.⁊ sic quodāmodo viderent sibi pͣriari si simul intētaret.C In tex.ibi tēpore mortis ⁊ sic sine volūtate heredis.Si aūt cū volūtate nō posset aduocari pos.per quor leg.s.e.l.j.§.si legatarius.C In tex.ibi vt ea restituatur sub tota p interdictū quor legatorum sed heres nō debebat habere nisi quartā.similiter.s.de condi.inde.q except.§.si pars.⁊.l.sed si me putē.§.cum inter.etiam.s. 3 de leg.j.ꝙ si nulla.C†In tex.ibi vēdicare partē.s.debi.p falci.⁊ ꝓpter hoc verbū vēdicare allega.semp ꝙ falci.ꝙtū ad dñiū resecat legata ipso iure ⁊ facit vt transeat p quarta sed remaneat apud heredē.cōcor.l.plautius.j.e.nō sic resecat quātitatē sed obliga.naturalē.imo tota res debetur naturaliter legata rio vt patet in.l.j.C.eo.sed ꝙtū ad ciuile3 oblig.idē ꝙ in dño. 4 †⁊ inducit p quosdā vt rector parochialis ecclesie ꝯ parochianos p decima quā habere d3 ex fructibus possit pponere rei vēdi.Alij dicūt qđ imo cōfes.seu quasi confes.sed tūc parochianus liberaret decimā dimittendo in campo.q2 de natura seruitutis nō est vtile vt cuius fundum seruit alijs faciat suis sumptibus.sed vt patiatur.l.quoties.la.j.de ser.Idē tamen in rei vendi.q2 possessor rē dimittēdo liberat.l.fi.de rei vē.⁊ tñ cōiter videmus ⁊ vr ꝙ teneatur portare suis expensis ad domū rectoris.vñ alij dicūt ꝙ tenet etiā act.psonali.s.cōdi.ex canone.[c] vñ nō liberatur cedēdo rei ⁊ dimittendo in campo.sed debet portare ⁊ offerre sicut in fisco.l.oēs.⁊.l.pro locis de anno.⁊ tribu.lib.x.Dic ꝯsuetudinē in hoc obseruare.l.dñi prediorū de agri.⁊ cen.⁊ de eroga.mili.an.l.puinciarū.lib.x.⁊ de admi.tu.⁊.l.sine herede.§.lucius.vide Inno.in.c.certificari.de sepul.C In tex.ibi mortis tpe subaudi ⁊ pter volūtatē defuncti.als nō haberet locū ītdictū quor legator vt.j.q.leg.l.j.§.sigs ex mortis ꝑm Jac.de are.sicut qñ de voluntate heredis.l.j.§.si legata 5 rius.s.eo.†Et adde ꝙ l3 fal.resecet legata non tñ resecat legitimam iure nature vel id qđ pro ea relinquitur cu3 illa precedat oēm fal.vel trebel.vt est tex.in.l.scimus.post princ.de inoffi.te 6 sta.C†In fi.l.ibi rñdi debere.est arg.si relinquitur certa quātitas p picturis fiendis in ecclesia de tali relicto possit detrahi fal.Cōtrariū determinat Bar.hodie q2 vr relictū ad pias causas cū fiat ad honorē ⁊ reuerentiā dei ⁊ sanctorū per glo.in.l.si quis titio.de leg.ij.iuncta.aut.similiter.C.eo.

2 ☞Illud ꝙ non pōt fieri p modū dispositionis nec etiā p modum conditionis vide tamen.nu.4.
Sicut statutū non pōt disponere vt spurius succedat ab intestato patri tanꝙ sit contra ius diuinum ⁊ inducat ad peccādū ita non potest disponere ꝙ alicui hereditatem patris petenti non possit opponi exceptio ꝙ sit spurius.
3 Sicut partes non possunt prorogare tempus instantie prime cause ita non possunt pacisci ꝙ non liceat opponere de peremptione instantie sub certa pena.
Sicut arbiter non pōt partes cōpellere ad prorogandū cōpromissum vel ad transeundū in aliū necvaleret sñia hoc ptinens ita non t3 condēnatio facta de pecunia sub cōditione si nō prorogauerit l3 sine alia cōditione posset valere.

1 27 **Eius et auge.** †Cōditio tēdēs in diminutionē vel derogationē fal.reijcitur de institutione tanꝙ a iure reprobata.h.d.⁊ semp alleg.ꝙ illud qđ nō pōt fieri p mo- 2 dum dispositionis nec etiā p modū cōditionis.†nā nō valet dispositio vel preceptū ꝙ fal.nō detrahatur vel minus.s.eo.qđ de bonis.§.j.⁊ sic eodē modo nō valet cōditio tendēs ad idē vt hic.qđ inducitur ad multas questiones.primo inducitur ꝙ sicut statutū non pōt disponere vt spurius[d] succedat ab intestato patri tanꝙ sit contra ius diuinum ⁊ inducat ad peccandū.vt no.Bar.in.l.iij.de test.ita nō pōt disponere ꝙ alicui hereditatem patris petēti nō possit oppo.exceptio ꝙ sit spurius q2 permitteretur p indirectū.qđ directo non pōt.qđ fieri non d3. 3 vt hic.†Itē sicut partes possunt prorogare tps instātie prime cause.q2 fuit inductū in fauorē publicū vt lites expediant.l.properandū.ita non possunt pacisci ꝙ non liceat oppo.de peremptione instantie sub certa pena.ita sicut arbiter nō pōt partes cōpellere ad prorogandnm cōpromissu3 vel ad transeundū in aliū[e] nec valeret sñia hoc ptinēs.ita nō t3 condēnatio facta de pecunia sub cōditione si nō prorogauerit.l3 sine alia conditio.posset valere q2 videt facta in fraudē eius qđ facere non pōt.l.nō distinguemus.§.quesitū.de arbi.eo mō si pure cōdēnauerit adiecta clā ꝙ si prorogauerit cōpromissum habeat cōdēnatio p nō facta.nā nō valet.fa.l.quid tñ.in fi.eo.ti.⁊ dicit Ang.se de facto vidisse cū esset tractat pacis inter comitē virtutū ⁊ floren.⁊ cōpromissum esset factū in ducē Genue qui infra tps compromissi pnuntiauit condēnando partē q̄ recusaret prorogare in c millibus ducatis.⁊ fuit ꝯsultum ꝙ talis cōdemnatio non valeret.q2 talis ptās non videt sibi data ⁊ alias fraudes vidi fieri p arbitros volentes apponere manus vigore cōpromissi ad 4 ea que non poterant.C†Opp.ꝙ multa per modū cōditionis possint fieri.l.meuius.ff.tit.j.l3 per modū dispositionis nō.l.seruo alieno.in fi.⁊ ibi no.de leg.j.So.ibi sup eo qđ nō erat iure improbatū tanꝙ cōtra publi.vtilitatē.vel tanꝙ contra bonos mores l3 ius ei nō assisteret tanꝙ fatue vel inutiliter factū als procederet qđ pōt hic dicit.C In tex.ibi exheredes sunto.gl.dicit p hoc ꝙ erant filij.als inepta esset exheredatio.l.quidam cū filiū.de ver.ob.l3 hoc verū esset si non essent instituti.sed si nō erāt nō est inepta etiā in extraneis.nec est pprie exheredatio l3 reuocatio institutionis.nec ꝓpterea erat necessaria q2 institutus sub condi.videtur sub ꝯria conditione non institutus

a C Quā de alijs. addē ꝙ Lud.ro.ꝯsil.cclxxvi.dicit ꝙ nō mō priuat cōmodo inuētarij l3 res cellatas tenetur duplicatas restituere.

b C Uēdas. Addē Lud.ro.fin.suis fo.xvij.

c C Ex canone.ad de vt p dños de rota deci.suis ꝯ re.spo.incip.possessor beneficij.

d C Spurius.an valeat tale statutū.vide Bal.ꝯs.cccxxxvij.iij.li.de fideic.ꝯs.cclxxv.Joā.de anania cōsi.lxxvj.

e C In aliū.i hoc vide sozi.ꝯs.cxxiiij.vbi dicit qđ cū est in fine cōpromissi pōt laudare vt iterū cōpromittat ⁊ late ibi vid de illo dicto Ange.

⁊ si expresse nō sit dictū. Aduerte tñ qꝛ Bart. in .l. paterfa. testā de here. insti. dicit ꝙ si aliquē instituo ⁊ in eo testō exheredo nō valet exheredatio nisi sit facta ex iusta cā qꝛ exheredatio dꝫ sumere robur ab aditione .l. filium. §. sed cū exheredato. de cōtra tabu. hic vero nō posset sumere si institutio esset reuocata. qꝛ videret exheredatus a seipso. ꝙ fieri nō pōt .l. sed si in ꝯdi. in fin. eo. titu. ⁊ dic ꝙ de hoc vr̄ casus in .l. si certā. §. si eo. de test. mili. Certe reperio hāc esse opi. vltramō. quā Bar. sibi appropriat nec facit de eis mētionē. Ego semp tenui ꝯtriū ⁊ nūc reperio ꝙ etiā Ang. in d. l. pater tꝫ ꝯ Bar. ꝙ imo etiā sine cā pōt hec facere. ⁊ habet institutio ꝓ nō facta postꝙ̄ reuocauit verbo anteꝙ̄ haberet ꝑ perfecta ⁊ absoluta. sicut si reuocasset .l. j. §. penul. de his que in test. delē. ⁊ ff. de leg. ij. si ita ascriptū circa mediū. Itaqꝫ probatur de lib. ⁊ posthu. si ita. §. regula. vbi pꝫ si est institutus seruus cū libertate lꝫ vna sine alia non possit reuocari. ambe tñ bene possunt. nec ob. §. si eodē. nā ſm primā lect. dꝫ intelligi qñ erat institutus seruꝰ cū libertate. vt altera sine alia nō possit reuocari a pagano. sed a milite sic ſm aliā lec. potius ꝯcor. Itē nō ob. l. paterfa. nam fateor ꝙ ꝑpter alterius culpā nō posset hoc modo exheredari vt ibi est casus sing. sed ideo qꝛ placeret testatori. lꝫ alia cā non subesset pene posset. ⁊ etiā propter culpā instituti. vt hic a ꝯtrario sensu. qꝛ innuit ꝙ si conditio ista non reijceret valeret exheredatio. Nec etiam ob. ratio Bar. qꝛ tunc exheredatio ab aditione sumit robur qñ non est facta de instituto sed de alio. sed qñ de instituto non qꝛ esset oppo. in obiecto ꝙ institutio esset reuocata. ⁊ qđ exheredatio ab ea sumeret robur ⁊ effectum.

1 **Pater quoqꝫ.** †Nota ꝙ lꝫ relictū factū patri a filio sit priuilegiatū vt pinguius ⁊ latius ꝙ̄ aliud interpretetur. l. aurelius. §. titius testamento. de lib. lega. non tñ quantū ad hoc ne detrahatur falci. quia publica vtilitas preferatur in hoc patrie po.

2 ☞ Heredi potest legari a legatario vel fideicommissario sicut a coherede.

1 **Ita me tibi.** †Si legatū post tps ex dispositione defuncti redeat ad heredē nō dicit haberi iure hereditario. sed iure fideicōmissi. iō nō imputat in quartā iure īstitutionis. h. d. Pau. ¶ In tex. post tps. qđ si simpliciter. respōdeo cēseris rogatus restituere post mortē tuā nō incōtinēti ne legatū tibi factū reddatur inutile. tex. est no. ad treb. epistolā. §. fin. ¶ In tex. ibi non puto ⁊c. ꝯtriū videbatur qꝛ si nō esset tibi factum imputarē mihi in fal. ff. e. in rōne. in prin. ergo nō postꝙ̄ ad me est reuersum. ⁊ sic vr̄ perinde haberi ac si factum nō fuisset. sed nō est verum. qꝛ si nō esset factū remansisset iure hereditario. nunc non habeo illo iure sed iure fideicōmissi. 2 ¶ †Et sic no. ꝙ heredi pōt legari a legatario vel fideicō. sicut a coherede. vt ⁊ ff. de lega. j. plene. §. si duobus. ver. inde dicitur. Item pꝫ ex quo habeo iure fideicō. si tale fideicōmissum esset ꝯditionale. qꝛ relictū post mortē legatarij si decederē ante legatariū non transmitterem sed remanet apud heredē grauati ꝓbatur l. in cause. §. pompo. de mi. Sed contra de no. per Bar. in .l. titia cū testamēto. §. si. de leg. ij. Solu. vt ibi ⁊ allegaui hanc .l. qꝛ Bar. loquit qñ legatū primū esset tpale: vt lego donec vixeris hoc acto ꝙ post tps reuertatur ad institutū. nā tunc haberem iure hereditario si premoriaris ⁊ imputarē in fal. ⁊ si decederē primo transmitterē qꝛ cōsolidatur cū vniuersitate hoc fuit simpliciter factū ⁊ rogatus fuisti restituere post tempus. nunc habet locum quod hic dicitur.

2 ☞ Si patrimoniū post mortem testatoris sit tantū diminutum ꝙ nō sufficit ad legata an hoc hodie noceat heredi.
3 Quid de augmento vel diminutione habente originem in vita testatoris.
4 Si post mortē testatoris augeatur patrimoniū an augeatur legitima ⁊ quid si diminuatur.
5 Quid si aliqua res esset filio relicta pro sua legitima que post mortem patris perit.
Quid si in vita assignauit expresse dicendo quod fieri pōt ⁊ viuo patre augeatur patrimonium.
6 Quid si res assignata pro filio pro legitima euincatur ab eo tāꝙ̄ aliena non patris.

a ¶ Augeat. vide Lu. ro. sing. suis fo. xiij.

b ¶ Breuiter. Adde vt p Alex. de imo. hic. qui aliter loquitur.

1 **In ratione.** †Diminutio patrimonij cōtingēs post mortē testatoris non nocet legatarijs. sed heredi ecōtra augmentuꝫ non ꝓdest legatarijs. sed heredi in cōputatione fal. h. d. Pone casum ꝙ hereditas vꝫ. cccc. legata ascendebant ad ccc. in pecunia vel in genere. ⁊ sic nō excedebāt dodrā. post mortem testatoris diminutū est in. c. ⁊ sic incipiūt excedere dodrā. Certe soluenda sunt integra postꝙ̄ nō excedebant tēpore mortis. ⁊ sic illa diminutio nocet sibi heredi. sic econuerso si legata ascendebāt ad. cccc. ⁊ si tpe mortis imminebat fal. si postea auctū est patrimoniū nihilominus detrahitur. 2 †Quid si patrimoniū post mortē sit tantū diminutū ꝙ non sufficit ad legata. Respon. adhuc nocet heredi iure isto si cōsistebant in pecunia vel in genere generalissimo. secus si in speciebus ille sint pemptę qꝛ pereūt legatarijs. idem si in genere subalterno ⁊ totū genus sit pemptū. ff. e. l. §. diligenter. Sed quid hodie facto inuētario. Bar. ibi videt contrariū dicere ⁊ ꝙ ille. §. sit correctus dū dixi si cōsistebant in quātitate vt teneat soluere de suo qꝛ ē obligatus ad quantitatē respectu certe speciei. s. rerū hereditariarum. igit illis pemptis liberatur. l. titie textores. in fi. ⁊ l. qđ aꝫ testamento. §. si tibi. de lega. j. Sed ꝯtriū vr̄. nā tunc est obligatus respectu certe speciei. Qñ est obligatus respectu speciei nō declarant sed declarandū ꝑ estimationē illius. secus si ad certā quantitatē soluendā de illa re. l. vir vxori. de dote preleg. et dixi in. §. si tibi. ita est hic. nam inuentarium prodest ne teneat vltra vires que erant tpe mortis sed si postea minuātur nō video quare noceat legatarijs certarū quantitatū. Istā opi. puto veriorem de rigore licet op. Bar. quā sequit Ang. videat ego ⁊ vt heres qui tractat de damno preferatur legatarijs qui tractāt de lucro. l. si. §. licētiam. de iure delib. l. aut si quis. §. iij. vel. iiij. de relig. 3 †Item intellige nisi augmētum vel diminutio habet originē in vita testatoris q̄ videret contigisse in vita. qꝛ sic diminutio noceret et augmentū prodesset. l. penales. post princi. j. eo. ibi nam ⁊ si ita ⁊c. ⁊ ff. eo. l. in lege fal. placuit. vbi fructus sati tempore mortis ⁊ recollecti postea patrimoniū augent in fauorem legatariorū. idem si augmentū prouenire ex causa q̄ in vita non haberet originem. tñ circa id qđ habuit originē puta testator habebat debitorē in. c. tamen nō erat soluendo. et sic nō cōputabantur in patrimonio quod valebat. ccc. illo nō computato. ff. eo. nesennius. §. fi. ibi lꝫ nomē ⁊c. post mortē testatoris ex causa noua efficit soluendo. Certe efficit ad cōmodū legatariorū. tex. est no. in .l. cū quo. de peculio post prin. ibi et ego querā ⁊c. j. eo. Similiter fructus ⁊ alie cōmoditates ⁊ partus. si ꝑcipiant ex rebus legatis lꝫ habeant originē post mortē augent patrimoniū vt cōputātur in fal. si legate erant res testatoris. secus si heredis. l. paulus. ff. ⁊ l. qđ de bonis. §. fructus. lꝫ nā essent ꝑcepti ex re legata nō augerēt patrimoniū ad cōmodum legatariorū. vt hic in ver. queadmodū. ſm verū intellectū. 4 ¶ †Vltimo quero quid in legitima debita iure nature si post mortem patris ex rebus hereditarijs augeatur[a] patrimoniū an augeat legitima. pone valebat. ccc. ⁊ sic legitima erant. c. et aliud fuit relictū iure institutiōis. ⁊ petit illud suppleri. heres est paratus vsqꝫ in. c. ipse dicit post mortē esse auctū. ⁊ vꝫ nunc cccccc. ⁊ vult. cc. de hoc habes casum ꝙ hoc augmētū nō debet attendi. j. de bo. lib. si patronū. §. fi. ⁊ ꝙ plus est videtur ibi loqui etiā si augeat ex causa q̄ retro fingit ad tpꝭ vite patris. Sꝫ qđ si diminuatur post mortē vr̄ hoc nō nocere sicut nec prodest augmentū. Sed ꝯtrariū est qꝛ legitima debetur in singulis rebus vnde si pereūt necesse est vt sibi noceat. qꝛ semper res perit vel deterioratur ad incōmodum eius cuius est. l. pignus. C. de pig. acti. 5 †Idē si aliqua res esset filio relicta ꝓ sua legitima q̄ post mortē patris perit p. l. si patronū. §. patronus. Quid si in vita assignauit expresse dicendo ꝙ fieri pōt vt cōiter tenet p. l. cū quo. in fin. j. e. viuo patre auget patrimoniū. filiꝰ post mortē patris nō stat contentus de eo qđ habuit. sed vult suppleri ſm quantitatē que erat tpe mortis. Istā qōnē Bal. mouet in .l. ꝙuis. C. de fideicō. ſm Ja. bu. ⁊ vr̄ tenere ꝙ nō possit petere. qꝛ si esset diminu. nō posset pater repetere tanꝙ̄ plus dederit. ergo nec ecōuerso dꝫ posse petere. Breuiter[b] si filius fecisset patri fidē ⁊ ꝑmissionē de non petendo plus cū iuramento. puto verū qđ ipsi dicūt. al's vr̄ ꝙ possit plus petere si patrimoniū est auctū. ⁊ ecōuerso posset repeti quatenus vltra habuit si assignatio fuit facta ꝓ legitima nō iure donationis qꝛ vr̄ collata in tēpus mortis. ⁊ sic pro eo qđ tpe mortis debebit. ad hoc de bo. li. l. si vero. §. si seruo. ver. cetex. ibi qꝛ pōt dicere sperasse. 6 †Quid si res assignata ꝓ filio ꝓ legitima euincatur ab eo tanꝙ̄ aliena non patris. respondeo. non nocet filio quo minus possit agere contra heredē ad estima. l. scimus. post princi. de inoff. test. ⁊ ibi omnino vide Guil. de cu. ⁊ Bal. in. §. j. illius. l. ⁊ Bar. in .l. suus in fi. prin. de heredi. insti.

1 **Vendere vel emere.** †Si heres iussus est vendere rem minori pretio ꝙ̄ valet quatenus plus valet dicitur esse in legato et si iussus est emere maiori pretio ꝙ̄ valet quatenus est maius dicitur esse in legato. ⁊ illud solū defalcatur. h. d. vsqꝫ ad. §. diligēter. ⁊ prima pars summarij ꝙ illud tantū sit in legato ꝯtinetur vsqꝫ ibi sed vt ei. ibi ꝯtinetur scđa pars. lꝫ text. sit ineptus. sed expone vt in gl. que nihil aliud in effectu.

Quando

2 ☞ Qñ legatum ɔsistit in genere generalissimo vtsi testator legauit in genere tantum pondus argenti ⁊ habebat argētuȝ in patrimonio ꝙ perierit qualiter teneatur heres.

1 **Prorsus diligenter.** †Casus fortuitus nō liberat debitorem quātitatis vel generis generalissimi. sed debitorē speciei sic ⁊ etiā debitorē generis subalterni pempto illo genere sec⁹ si ceteris speciebus ex illo. h. d. vsq; ad. §. tametsi. dicitur autem genus subalternū si legasset vnū de seruis suis quē legatari⁹ vel heres elegerit. nā oibus pemptis heres liberet. sec⁹ si aliqui pereunt qr in alijs remanet. ⁊ hoc habet in ver. certe autem ⁊ vsq; ad ver. certis vero loquit qñ legatum consistebat in ꝗtitate ibi vsq; ad v. incerte. qñ incertis speciebus. In ver. certe qñ in genere subalterno. In prima parte vult in effectu ꝙ sicut peremptio oīm rerū hereditariarū non ꝓdesset heredi ad plenam liberationē. l. incendiū. si cer. pet. Itē peremptio quarūdā non ꝓdest tanꝗ ad fal. detractionē que tpe nō imminebat. In secūda parte vult ꝙ sicut pemptio illarū specierum ꝓdesset heredi ad plenā liberationē si nō fuit in mora nec in culpa. l. cū res in fi. de leg. j. ita deterioratio earūdē rerū nocet heredi ꝗtū ad fal. detractionē qr si imminebat īspecto patrimonio qd erat tpe mortis detrahet cū illa deterioratiōe. ⁊ si peāt in totū pdet in totū fal. q̄ de illis erat detrahēda. In tertia pte vult ꝙ si testator legat vnū vel duos seruos de his quos ipse habebat ꝑut elegerit heres vel legatarius pemptis seruis heres liberetur in totū vsq; ibi sui vero argēti sȝ si pereāt aliq de sinunt illi tm̄ esse in legato in tm̄ ꝙ nec estimatio pōt peti. hoc vult fi. illius ver. ibi res tm̄ que ⁊c. quē iunge cū prin. post illa v͛ba nihil deberet ⁊ c. ꝗtum ad alios tex. nihil dicit. sed dic qd remanent in legato si duo legent alternatiue. ⁊ alter pereat qr alter remanet in legato. qd dic vt i. l. stichū. de solu. ⁊. d. cū res

2 ver. sed si stichus. iuncta. l. in naue saufelli. loca. ¶ † In ver. sin autem ⁊c. iurisconsul. non loquit de eo casu. sed redit ad primū qñ legatū ɔsistit in genere generalissimo. vt si legauit in genere tm̄ pondus argenti. ⁊ dicit si testator habebat argētū in patrimonio lȝ totū perierit nō liberatur heres. sed tenebit ⁊ poterit fal. detrahere vel nō detrahere inspecta quātitate q̄ erat tpe mortis. videbat aūt ꝙ liberaret qr ex quo erant argētū in patrimonio de eo erat fiēda sol. nō de illo qd erat in foro. l. titia. §. j. de au. ⁊ ar. le. ergo ⁊c. ar. in. l. titie textores. in fi. de leg. j. Sȝ ɔ̄rium est qr nō ꝑptera dicit in obli. ꝗtitas respectu certarū specierū lȝ de illis esset sol. fiēda ex quo certa ꝗtitas debebatur. ⁊ illud no. qr est casus ɔ̄ id qd no. hic Bar. ⁊ dixi. in prin. l. ꝙ de rigore iuris inuētariū nō ꝓdest heredi quominus teneatur ad legata ꝗtitatis. si tpe mortis bona sufficiebant lȝ perierint. nā sicut hodie ɔfecto inuētario heres nō tenet ad legata vltra vires hereditatis. ita olim erat ɔfecto inuētario. l. j. §. fi. is q quadringēta. in fi. ad trebel. ergo sicut olim p interitū reruȝ ɔtingētē post mortē ⁊ aditā hereditatē. ⁊ sic post ɔ̄ctā obligationē ad solidū res peant. Si vo ante aditā hereditatē opti

a me ꝓcedit opi. Bar.[a] qr aditio secuta nō obligat ipsum vltra vires hereditatis q̄ tunc reperiūtur. ¶ Et no. istam subtilē distinctionem p neminē tactā. ⁊ Bart. dicit ꝙ non reperit doctores tangentes hunc passum.

2 ☞ Si grauo vnū heredē ꝙ pceptis. c. a coherede restituat sibi partē suā ꝙ coheres q adiuit possit ɔpelli dare. c. ⁊ recipere partē illius ⁊ qd si loquatur p verbum si dederit.

Ablatiui absoluti lȝ vim ɔditionis habeant aliqualiter accedunt ad naturā dispositionis plusꝗ dictio si.

1 **Tametsi ante legatum.** †Licet datum gratia ɔditionis implēde. in fal. nō imputetur qd tm̄ dat tanꝗ pretiū hereditatis vel rex hereditariax hm̄ imputatur. qr succedit loco rerū. ⁊ ille cui relinqtur sub ɔdi. dandi non cogitur ɔditionem implere si nō vult. h. d. Pone casum ꝙ heres fuit grauatus vēdere partē hereditatis ꝑ certo pretio ⁊ ita fecit. alij legatarij petebāt integra legata dicētes ꝙ pretiū dȝ sibi in fal. cōputare sicut cōputaret illā partē hereditatis si eā non vēdidisset. in ɔ̄rium videbatur qr si testator reliqsset illā partē hereditatis sub ɔdi. si ille solueret tantam ꝗtitatē non teneretur heres illam ꝗtitatē in fal. imputare imo posset quartā detrahere tam aduersus legatarium hereditatis vltra illā ꝗtitatē ꝗ aduersus alios legatarios. sed ista vidētur esse paria ɔ̄rium dicitur ⁊ sic fit ius in verbis testatoris. nā aliud est relinquere si x. dederit. aliud mādare ꝙ vēdatur p. x. qr primo casu recipit in figura ɔditionis secūdo casu in figura pretij. qd succedit loco rei. si aūt mandasset totā heredi. vēdi. pro tanto pretio nō video qualiter tunc esset de fal. tractandū. vel dic ꝙ tunc etiā posset tractari si erant legatarij. nam heres remanet obligatus non emptor. l. ij. de here. vel act. ven. §. sed tunc. ¶ Oppo. de. l. iij. in prin. s. e. vbi pretiū nō computat sibi in fal. sed dic ꝙ ibi sua industria nō mandato testatoris pcepit hic de eius mādato. ¶ Sed tunc op. postꝗ est rogatus hereditatem p modum venditionis restituere. istud videtur fideicō. vniuersale quo est detrahenda trebel. in quam imputatur datū gratia ɔditiōis implende. ergo male dicit hic in princ. ꝙ illud qd daretur gra ɔdi. implēde nō imputaretur. hoc ɔ̄rium sentit gl. in verbo restituere. ⁊ soluit notabiliter. ꝙ tunc esset fideicō. vniuersale qñ esset rogatus restituere non p modū venditionis ⁊ qñ per illū modum nō est locus ti. ad trebel. sed ti. de here. vel act. ven. qd no. qr ex hoc seqtur ꝙ heres sic grauatus non pōt cōpelli adire p talē fideicō. si nollet. secus si esset locus titu. ad trebel. l. qr poterat ad treb. Itē seqtur ꝙ facta vendi. ⁊ tradi. licet trāseāt iura actiua vtilia in emptorē non sic passiua. imo heres remanet obligatus creditoribus ⁊ legatarijs. d. l. ij. C. de here. ven. quod nō esset si esset fideicō. vniuersale. l. j. ⁊. §. ꝗ ꝗ. j. ad treb. Itē seqtur ꝙ iura actiua lȝ vtilia transeant in emptorem directa tm̄ non remanent oīno inutilia venditori. imo possunt p eū exerceri preterꝗ in casibus. l. iij. de noua. non sic esset si esset ꝓprie fideicō. vniuersale. qr remanent inutilia indistincte. d. l. j. in prin. ad treb. q̄ omnia nota singulariter. ¶ Ultimo contra fi. huius. §. ꝙ fideicō. compellatur implere condi. oppo. de. l. si deicommissa. §. cum esset. de leg. iij. Solu. vt dixi in. l. a testatore. s. ti. j. ibi fuit apposita ei qui poterat onerari qr erat institutus. ⁊ sic cōditio habet vim dispositionis licet regulariter ɔ̄

2 l. si quis sub conditio. si qs omis. cau. testā. † Aduerte ad vnuȝ qd nec glo. nec doct. ponderant qr ille loqtur qd conditio apponitur p ablatiuū absolutū. vt si grauo vnū heredem qd per ceptis cētū a coherede restituat sibi suam partē. nam coheres q adiuit pōt compelli dare. c. ⁊ recipere partē illius lȝ illi ablatiui ɔditionem faciant. d. l. a testatore. sed si exprimeretur proprie p dictionē si puta. si coheres dabit. c. partem suaȝ illi restituat non putarē nunc coheredē cōpelli posse. c. dare. ⁊ hoc modo posset hoc intelligi. nam ablatiui absoluti lȝ vim conditionis habeant aliqualiter accedunt ad naturam dispositionis

a plus ꝗ dictio si. arg. s. titu. j. l. demonstratio. ante fi. ibi at si cōditionaliter ⁊c. ⁊ hoc no. qr nullus tangit[b] ⁊ credo esse verissimum. ⁊ sonus verborum hoc etiam inducat.

b

> a ¶ Opi. Bart. de veritate hui⁹ dicti. vide p Alex. ⁊ imo. hic.

1 **Cum lex falcidia.** †Legata ⁊ fideicommissa inutilia non veniunt in contributionem cum vtilibus in imponenda ratione falc. h. d. et hoc est clarum quia remanent penes heredem ⁊ pinde est ac si non essent facta ⁊ sic sibi computantur in fal. l. in ratione. in prin. s. eo. non contribuuntur ergo ad fal. inducendū vt hic sed eam cessare faciunt vt ibi simile not. s. eo. si a seruo in glo. ⁊. l. si a filio. de lega. j.

1 **Si cui fideicō.** †Legata q̄ non excedunt dodrantē lȝ iūcta cū coditionalibus excedant soluuntur integra ⁊ recepta cautio. de restituendo si conditio eueniet quatenus erit detrahendū p fal. h. d. sic. s. e. l. j. §. interdū. not. in fi. vtilitas huius cau. cum etiam ea nō interposita detur repetitio. nam p hoc non est heredi bene cautū cum illi effici possunt non soluendo. ideo vtile est ꝙ caueatur cum fideicō. ⁊ sic etiam si illi fiant non soluendo erit cau. heredi. cōtra fideicō. est enim satisdatio. quia pretoria non nuda cautio. l. sancimus C. de verbo. signi.

> b ¶ Tangit. adde ꝙ hoc fuit dictū Bal. in rub. C. de insti. ⁊ substi. in v. extra q̄ro vt refert hic alex. quē vide an hoc dictuȝ simpliciter ꝓcedat.

2 ☞ Non inspicitur quod euenire potest: qñ presens status rei ad hoc non tendit.

3 Actiones penales ex delicto vel quasi transmittuntur ad heredē eius cui competunt etiam ante litem contestatam qñ cōpetunt pro delicto commisso circa familiarem ⁊ quid in actione iniuriarum.

Quid in actione popul ari ⁊ penali.

4 Morte eius ɔ̄ quē cōpetunt omnes actiones penales etiā psequuntur rē familiarē extinguūtur si decesserint ante litē ɔtestatam ⁊ nihil pueniet ad heredē secus si post.

Qñ augmentū vel diminutio ɔtingēs post mortē habuit causam ⁊ originē in vita nocet ⁊ ꝓdest legatarijs.

1 **Penales.** †Actiones in heredē trāsitorie penales vel nō penales. etiaȝ si a ꝑsona heredis incipiāt ex pte actoris augmētū. ex pte vo rei diminu. patrimonij. inducunt secus si ad heredē vel ɔtra heredē nō transeunt. h. d. Bar. ¶ In text. ibi in bonis actoris sub. decedētis ante lit. contest. si eī post lit. contest. etiā popularis actio diceret esse in bonis qr efficitur illius. l. cū q. de v. sig. vel dic ꝙ loqt de actore q nondū decessit. nā actio penalis etiā in bonis suis. lȝ lis nō sit ɔtest. nō sic actio popu. ¶ In tex. ibi mortē eox sub. ɔtingēte ante lit. cō

2 testa. † Et sic no. ꝙ nō inspicitur qd eu enire potest quādo pre

sens status rei ad hoc nō tendit. ¶ In tex. ibi defuncto eo sub. ante lit. contest. ⁊ ad eius heredē nihil ꝑuenit. nā his cōcurrētibus extinguūt morte rei. l. vnica. C. ne ex delic. de. ¶ In tex. ibi nec ꝯtrium est. s. ei qđ fuit dictū in ver. econtrario. ꝙ mortuo reo ante lit. contest. talis actio penalis non minuit eius patrimoniū. nam vr ꝯtrariū qꝛ etiā ipso viuo diminuebat cū tanto minus dicebatur esse in patrimonio quanto ꝑ illā actio. poterat extorqueri ergo non dꝫ alterari ꝓpter mortem eius. vr cū respondet ꝙ consequentia nō est bona cū videmus aliqñ alterari tā q̄tū ad augmentū q̄ q̄tum ad diminutionē. nam si stipulor a te. c. cū moriar vel post mortē meam. ista actio me viuo non auget patrimoniū sed post mortē econtra. si ꝓmittis post tuam mortē. ista actio te viuente non minuit tuū patrimoniū.

3 ¶ † No. ergo ex ista. l. plura. primo ꝙ actiones penales ex delicto vel q̄si trāsmittūtur ad heredē eius cui cōpetūt etiā añ lit. cōtest. qñ cōpetunt ꝓ delicto cōmisso circa rē familiarē. ⁊ sic ꝑsequūtur dānum rei familiaris vt actio furti. ⁊ vi bo. rap. secꝰ si nō dānū rei familiaris sed cōtumeliā vt actio iniuriaꝝ q̄ nō dicitur in bonis ante lit. conte. nec trāsmittiť vt hic in versi. sed nec in actore. Idē in acti. populari ⁊ penali q̄ cōpetit cuilibet de populo non pro dāno vel iniuria ipsius priuata. sed reipu. qꝛ ante lit. contest. non est in bonis alicuius nec transmittitur.

4 ¶ † Itē no. ꝙ morte eius cōtra quē cōpetunt omnes actiones penales etiā ꝙ ꝑsequunť rē familiarē extinguunť si decesserit ante lit. cōte. ⁊ nihil ꝑuenit ad heredē. secus si post. qđ dic vt in

5 l. j. de priua. deli. ¶ Itē no. in ver. nā ⁊ si id qđ dixi in. l. in ratione. in prin. ꝙ qñ augmentum vel diminutio contingens post mortem habuit causam ⁊ originem in vita nocet ⁊ prodest lega. vt in vita censeatur contigisse etiam si oblig. incipiat post mortem in personam heredis.

2 ☞ Si stipulatio penalis interposita ꝑ defunctum committatur post eius mortē facto vnius heredū cōmittitur ꝯ omnes nisi stipulatio sit pretoria.

3 Qñ stipulatio habuit originē in personam vnius heredis ad alios non porrigitur.

1 **Iulianus scribit si vtri.** ¶ † Stipulatio iterposita ab vno ex heredibus ad alios non porrigitur. Itez si pena cōmittitur ex stipulatione pretoria facto vnius coheredū ꝯtra ipsum solū cōmittitur nō ꝯtra alios. h. d. ⁊ illud vltimū nō est alibi. ⁊ Bar. facit magnum festū. in. l. eadē. §. cato. de verb. obl.

2 vbi dicitur † ꝙ si stipulatio penalis interposita ꝑ defunctū cōmittatur post eius mortē facto vnius heredū cōmittiť ꝯ oēs. nā illud verū nisi stipulatio sit pretoria vt hic est casus singularis qꝛ pretor innititur eq̄tatē. ⁊ idem dicit in contractibus bo-

3 nefidei. dic vt ibi plene per eum. ¶ † In text. ibi omnes enim. scꝫ qñ stipulatio habuit originē in ꝑsonam vnius heredis. et tunc est clarum ꝙ ad alios non porrigitnr hic quando in personam defuncti qꝛ promisit vt sibi fuit facta promissio sed post eius mortem committitur facto vnius ex heredibus. vt cōtra illum solum committatur. ⁊ in hoc est notabilis ⁊ cōtrariatur illi. §. cato. sed solue vt dixi.

2 ☞ Legatarius qñ rogatus est restituere partē legati: detractio semper censetur facta pro rata.

1 **Si titio triginta.** † Diminuto legato per fal. diminuiť onus legatario iniunctū ꝓ rata. secus in onere extrinseco. si id quod superest sufficit ad onus. h. d. in effectu. dic. vt. s̄. eo. maritus. §. j. et l. plautius. s̄. ti. j. Gloss. ponit casum tribus modis. ⁊ quālibet positionē sustinet ꝭm vnū intellectū. sed ꝭm intel. Bald. reprobat secundam. Prima positio est ꝙ in litera sint. xxx. q̄ fuerūt legata titio. ⁊ fuit rogatus. xv. restituere. ⁊ sic intētio testatoris fuit ꝙ si. xxx. integra ꝑuenirent ad titiū dimidia. i. xv. remanerent penes titiū. alia dimidia perueniret ad seium: si ergo heres detraxit quartaꝫ titio ⁊ sic. vij. cū dimidia. ista detractio vr facta ꝓ rata de vtraq̄ dimidia. ⁊ sic titius restituet dimidiam eius qđ perueniet ad eū. vcꝫ. xj. ⁊ vnū quartum alia. xj. cū alio quarto remanebūt sibi. ⁊ fit ista detractio nō iure falci. nec ex ꝓpria persona titij qꝛ legatarius ex sua ꝓpria ꝑsona nō pōt falcidiam detrahere. l. lex fal. §. nunq̄. j. eo. sed fit ex presumpta voluntate defuncti qui non censetur voluisse ꝙ restituat seio nisi dimidiam eius quod ad eū ꝑuenit sed si rogasset ꝙ restitueret totum ꝙ ad eū ꝑuenit sicut si. xxx. integra peruenissent teneretur dare. ⁊ nihil ex persona sua posset detrahere lꝫ apud ipsuꝫ nihil sit remansurum. ita facta sibi detractione restituet seio residum qđ ad eum ꝑuenit ⁊ nihil detrahet. Bal. aliter intellexit ⁊ habebat in tex. xx. que fuerunt titio legata cuꝫ onere dandi. xv. seio heres sibi detraxit. v. ⁊ sic ad eum peruenerūt. xv. dicit Bald. ita intelligit tex. ꝙ sicut sibi fuit detracta quarta de. xx. ita ipse seius detrahet quartam de. xv. ne nihil apud eū remaneat ⁊ hoc per istū tex. in ver. qꝛ exēplo heredis ⁊c. nā sicut heres detrahit qñ facta solutiōe nihil eēt remāsurū ne institutio sit sibi inutilis ita in legatario vt possit detrahere. sicut heres qñ nihil sibi remanet facta sola reintegraliter. Glo. reprehēdit istū intelle. ꝑ tex. q seq̄tur ibi nec qꝛ ex sua persona ⁊c. qꝛ tūc detraheret ex ꝑsona sua ⁊ ꝯtra volūtatē defuncti. cuius ꝯtriū hic patet vñ Bal. gaudebat de ver. qꝛ exemplo. qꝛ sibi videbať ꝙ suā opi. ꝓbaret ⁊ irascebať de v̂. qꝛ ex sua ꝑsona. qꝛ sibi videbatur ꝙ eā destrueret. ita est veritas vt ptꝫ in. §. nūq̄ ad tex. in v̂. qꝛ exēplo. rñde vt in gl. qꝛ nō vult dicere qđ dicit Bal. sed est sensus ꝙ sicut si heres esset grauatus dare. xv. titio. et. xv. seio de vtrisq̄. xv. detraxisset quartā ita nunc de vtrisq̄ vr detracta. vñ titius non teneť seio in plus q̄ teneret heres si ab eo legata fuissent iste est verus sensus pōt tñ poni casus ꝭm ꝙ Bal. posuit ꝙ titio fuerūt. xx. legata ⁊ rogatꝰ sit. xv. restituere. ⁊ sic tres partes. quartā voluit apud titiū remanere. si ergo detraxit. v. heres. cēsentur detracta ꝓ rata de q̄rta q̄ titio erāt remāsura. ⁊ de tribus quartis q̄ ad seiū erāt peruētura. ⁊ sic diuidēdo. v. in quatuor partes. vnū cū quarto censetur titio detractum. et tria cū tribus quartis cēsentur seio detracta remanebūt ergo titio de istis. xv. tria. ⁊ tres quarte vnius ⁊ ad seium ꝑueniet residuū eadē ratione qua. s̄. Alij ponunt ꝙ. xx. fuerunt legata ti-

2 tio ⁊ rogatus. v. restituere ⁊ sic quartā partē. † Et apud ipsum erant remāsure tres quarte certe detractio censebiť titio facta ꝓ tribus quartis. ⁊ seio pro vna quarta vt ista sit conclusio. ꝙ qñ legatarius rogatus ē restituere partē legati detractio semper censetur facta pro rata. ⁊ semper aliud remanebit apud legatariū. si vero totū nihil remanebit. qꝛ nec ex persona pōt detrahere nec ex presumpta mente defuncti q nihil voluit remanere apud eum si totum ad eū peruenit ⁊ per consequens quādo non peruenit totum. sed pars propter defalca. licet Bald. aliter intellexerit.

1 **Annua bima.** † Si legať certa quantitas soluēda in diuersis terminis de qualibet solutione detrahiť fal. si imminet. h. d. nā pōt ꝯstare ab initio immineat vel nō ex quo q̄titas est certa. sed in legato annuo lꝫ sit certa ꝓ primo anno nō est certa ꝓ sequentibus. iđ prima solu. fit integra. si tūc imminet fal. prestita cau. ꝓ sequētibꝰ l. j. §. si in annos. s̄. eo. nā aliud est legare. c. annua bima trima die. i. in tribus terminis soluenda. l. si cū prefinitione qñ di. lece. aliud legare. c. annua. vt. d. §. si in annos.

1 **Si seruus.** † De seruo legato vt manumittať pure fal. non detrahitur lꝫ si aliq̄d vltra sit eidē seruo vel legatario relictū de illo possit detrahi fal. vtriusq̄ legati. de pecunia vero relicta vt seruus ꝓprius legatarij manumittať fal. detrahitur. ⁊ si legatarius legatū acceptat manumittere cogiť etiaꝫ si plus valeat. si aūt redimatur ⁊ manumittatur seruꝰ alienus etiā si acceptat nō teneť plus dare ꝓ seruo q̄ ad eius manus ꝑuenerit. ideo si id ꝙ remanet facta detractiōe sufficit detrahať fal. si nō sufficit nō detrahiť ne libertas impediať. h. d. vsq̄ ad l. sed si nō seruus. §. sꝫ si nō certū. ibi redit ad primū casum qñ legať vt manumittať. ⁊ dicit ꝙ si vt manumittať sub cōdi. fal. interim detrahiť de ipso sꝫ ꝯditione veniente restituiť legatario vt ipsum manumittere possit: hoc voluit iste tex. cū prima l. iūge. l. plane q̄ loquitur eo casu qñ fuit legatus seruꝰ vt manumittatur pure. ⁊ l. sed si non. §. si incertis. q̄ loquitur qñ manumittatur sub ꝯditione. cū. l. iul. iuncta. l. sed si non seruū. in prin. qꝛ ambe loquūtur qñ fuit relicta pecunia. vt manumittatur seruꝰ legatarij vel alienus ⁊ sup. tex. vt in gl. scꝫ qñ vt manumittať seruus alienus ꝑ. l. decē. in fi. de fideicō. li. ⁊ nō ꝑ gl. super verbo oīmodo. in. l. pre. in fi.

2 ☞ Pretium seruorum manumittendorum vel serui manumissi ex iudicio defuncti deducitur tanquā es alienum ante alia legata.

3 Si sunt facta aliqua legata ad piā causam aliqua ad nō piā ⁊ bona sufficiunt ad piam ⁊ nihil vltra restat: illa soluētur integraliter ⁊ alij nihil habebunt.

1 **Eius serui.** † Nota primo referēdo prin. l. ad. §. pre. ꝙ sicut ille cui est relicta libertas sub cōditione diciť statuliber. ⁊ tāq̄ statuliber minus estimať q̄ simpliciter seruꝰ ita ille

2 cui est relicta libertas ꝑ fideicō. sub conditione. ¶ † Item not. ꝙ pretiū seruoꝝ manumittendoꝝ vel serui manumissi ex iudicio defuncti deducūtur tanq̄ es alienum ante alia legata. j. e. eris alieni. ⁊ s̄. l. pxi. in fi. prin. ibi si vero heres ⁊c. ⁊ effectꝰ huius est qꝛ si bona nō sufficerent ad satisfaciendū omnibus legatis. nihilominꝰ satisfit isti legato pio si sufficiunt ad hoc de

3 residuo satisfit alijs. † per hoc vr ꝙ sunt facta aliqua legata ad piam cām. aliqua ad nō piam. ⁊ bona sufficiunt ad pia ⁊ nihil

vltra

vltra restat: illa soluentur integraliter. alij nihil habebunt ad hoc. s. de leg. ij. si qs seruum. §. fin. cum se. et ibi tetigi. sed si oia essent non pia diuiderentur bona inter omnes et fieret dimi-nutio cuilibet pro rata. l. si quis testamento. §. fi. de leg. j. s. eod. si post missionem.

2 Dñiū statuliberi lz sit penes heredē qr tñ speraṫ recede-re adueniente conditione non auget eius patrimonium.

Dominium rei vendite sub pacto. l. cōmissorie vel adiectiōis in diē licet transeat in emptorē si venditio fuit facta nō sub cō ditione sed pure et sub cōditione resoluenda qr tñ speratur re uerti ad venditorem adueniēte cōditione: nō videtur ab eo re-cessisse et auget eius patrimonium.

3 Emphyteota vel feudatarius si rē vendat sub tali pacto q nō incidat in cōmissum anteq̄ pretium sit solutum.

1 **Statuliber.** †Qr in cōputatiōe falc. inspiciunṫ vires bonorū occurrūt casus in qbus dubitatur in cuius patrimonio aliqd dz computari q ponūtur in hac. l. ¶ No. in princ. q licet dñiū statuliberi sit penes heredē. qr tñ speraṫ recedere adueniente conditione non auget eius patrimoniū.

2 ¶ †Itē no. in fi. q licet dñium rei vendite sub pacto. l. cōmis. vel adiec. in diē transeat in emptorē si venditio fuit facta non sub cōditione. sed pure et sub cōditione resoluenda iuxta no. in l. ij. de in di. adi. qr tñ speratur reuerti ad vēditorē adueniente conditione non vr ab eo recessisse. et auget eius patrimonium

3 † et est arg. sm quosdā si ēphyteota vel feudatarius rē vendat sub tali pacto nō incidat in cōmissum anteq̄ pretiū sit solutū. qr nō videatur vēdidisse ex quo speratur redire licet sine consensu dñi sed si vendidit simpliciter licet redemerit: incidit in commissum. ar. in. l. j. §. si rem deposi. et in vsibus feud. qd iuris sit si post aliena. feu. vas. id recu.

1 **De veterani.** †Nota q q̄tum ad fal. detrahendā testamentū veterani non hz priuilegiū siue sit paterfa. siue filiusfa. lz testamentū militis militantis bene habebat. l. si certarū. de testa. mil. et s. eo. post. et l. marcellus. in fi. princ. ad trebel. q̄tū ad q̄relā inoffi. distinguitur an veteranus sit paterfami. et nō hz priuilegiū quominus detur querela. l. papi. §. veterani de inoff. testa. an sit filiusfami. qui est testatus de castrē. pecu. et tunc bene habet licet desierit esse miles. l. fi. ver. sed et veterani de inoffi. testa.

1 **Si cui decem.** †Res legata sub cōditione dādi tota diciṫ capi iure legati in computatione fal. et sic ex titu. lucratiuo lz pecuniā pro ea dederit. qr nō dedit vt pretium nec in fal. cōputatur. h. d. secus si vt pretiū. l. in ratione. §. vendere. et §. tametsi. s. eo. q̄tum vero ad hoc vt in ea possit grauari non dicitur capere iure legati nisi quatenus plus valeret q̄ p ea dedisset. l. non amplius. in prin. de leg. j. ¶ In tex. ibi legatarius habebit et sic de toto detrahetur fal. ac. si nihil dedisset. quinimo etiā si dedisset. xx. q̄tum valet fundus.

1 **Dolo carere.** †Nota q heres mota sibi lite sup hereditate non dz soluere legata nisi prestita cautione de restituendo tanq̄ indebite soluta si succumbat lit. qr pnuntieṫ testamentū nō valere. et sic legata esse inualida: nec tenetur aliter soluere sed si lis non esset mota posset cōpelli soluere etiā cautione non prestita. lz hic aūt in prin. j. titu. j. sed qñ erat mota si soluit ea non prestita et legatarij efficientur nō soluēdo sibi imputetur qr non caret dolo et sic tenebitur de suo restituere euenientibus hereditatē. sed si eam exegisset liberaretur cedendo actionē cōtra legatarios et eius fideiussores. l. penu. de peti. heredita. et ibi no.

1 **Serui qui.** †Nota pro eo quod dixi in. l. in ratione. in prin. s. eo. q qñ augmētū superueniens habuit originem in vita vel fingitur in vita venisse heredi. auget ad vtilitatem legatariorum vt fal. minuat.

1 **Falcidia.** †Qñ seruo relinquitur libertas sub cōditione dandi pōt dari de pecunia peculiari que est hereditaria et tunc cōputaretur in fal. sed si dat de aliena vel ppria qr erat liber: cōputareṫ seruus nō cōputaṫ in fal. sicut nec regulariter datū gratia cōditionis implende imo hoc vltimo casu qñ erat liber pōt repetere p condi. ob cau. qr non est consecutus libertatem ppter quā dedit cum iam esset liber. vt hic in gl. fi.

1 **In lege falcidia.** †Id quod percipitur ex re legata iudicio testatoris in falci. cōputatur et si sunt aliqua legata conditionalia. aliqua pura non fit estimatio aliqua conditionaliū sed soluuntur pura recepta cau. h. d. de qua supra eo. is cui. et l. j. §. interdum. ¶ In tex. ibi non habetur pro puro. s. q̄tum ad hoc vt fal. detrahatur ac si pure factum esset et sic non habita cōputatione fructuū perceptorū ante euentum cōditionis. imo illi computātur. s. eo. qd de bonis. §. fructus. et l. paulus. §. j.

1 **In his legatis.** †In tex. ibi quanti venire. i. vēdi possunt. voluit ergo iste pculus si legata plura ascendunt. ponamus ad. c. et cōditionalia ad alia. c. et nihil vltra erat et petātur pura debent estimari conditionalia q̄tum vendi possunt. vnde si vendi possent qnquaginta reputanṫ legata ascendere. cl. et per consequens fal. cessare. qr heredi remanet quarta quicquid sequaṫ etiā si eueniat conditio et sic debeantur. sed ista opi. improbatur. imo soluuntur legata integra prestita cau. et sic euentus declarabit im mineat fal. vel non.

1 **Qui quod per leg.** †No. q licet heres viuo testatore non posset hoc iure se obligare ad soluendum integra legata quando falci. imminebat. l. qd de bonis. §. j. post mortem tamen potest quia potest fal. remittere si vult tam soluendo q̄ promittendo. vt. j. eo. l. fi. intellige ex certa scientia vel per errorem iuris. sed si facit repeteret et excep. teneretur. l. error. C. eo.

Ex falcidia.

1 **Nunq̄ legatarius.** †Nota regulā q̄ ponitur hic q beneficium fal. vel treb. non cōpetit nisi heredi directo non aūt legatarijs. vel fideicōmis. etiam vniuersali. l. j. §. qui. cccc. ad trebel.

2 Si res non fuit ab alio euicta sed a seipso qr emit ignorāter et fuit stipulatus duplam deinde successit venditori q tunc non possit agere ad duplam.

1 **Cum emptor.** †Stipulatio penalis inter heredem et testatorē consistens heredi contra heredem conseruatur in simplum ad inducendam vel impediendam fal. nō vltra. h. d. et est fin. l. sm Bart. Et dicit Bart. q ista lex haberet locum hodie etiā confecto inuentario cui illud prodest in hoc vt heres in suis bonis non patiatur dānum non autem vt maius lucrum consequatur q̄ consequeretur de iure veteri. Sed glo. in. l. fi. §. in cōputatione. in prin. sub dubio forte tenet contrarium q ista. l. hodie facto inuētario sit correcta et heredi cōseruetur actio in duplū. Cy. sm Pet. idē tenet sine forte. Ego alr̄s dicebā et reperio q Ange. idem tenet hic vt distinguatur an res fuit euicta anteq̄ emptor adiuerit hereditatem vēditoris vel ecōuerso. et tunc qr statim fuit cōmissa stipulatio duple cōtra hereditatem iacentem vel ipsi hereditati p aditionē sub secutā et beneficio inuentarij conseruatur in suo statu. qr si nō cōseruareṫ diceretur pati damnum q consistit in pdēdo qd q̄si tum est. l. ij. §. merito. ne qd in lo. pub. sed si res euincitur post aditā here. et sic anteq̄ stipulatio fit cōmissa: tunc pcedit opi. Bar. qr non inferṫ dānum sed lucrum. et cōfectio inuentarij nō prodest. ad hoc de eqtate. vt patet hic in vbo benignius. magis q̄ de rigore. et fundaṫ istud in duobus ne heres duplex lucrum cōsequaṫ. s. lucrū pene seu dupli ex stipulatione et lucrū fal. qr si primum deduceret de hereditate venditoris tanto minor esset. et faceret legata transcēdere dodrātē et esse locum fal. Alia ratio est qr volēdo detrahere fal. facit cōtra voluntatem defuncti. ideo cessantibus istis rationibus nō haberet locum qd hic diciṫ. vnde si nō tractareṫ de fal. detrahenda. sed de cōcurrēdo cū alijs creditoribus. si heres fecisset inuentarium etiam si post aditionē res eēt euicta. potest heres petere se admitti ad duplum in concursu aliorum qr nō dz esse peioris cōditionis aliorum creditorum qr etiam posset petere duplum sm Ang. q̄ verba no. qr per ea singulariter declaratur ista. l.

2 †Quid autem si res non fuit ab alio euicta. sed a seipso. qr emit ignoranter et fuit stipulatus duplam: deinde successit venditori: certe tunc non pōt agere ad duplā qr cum non euincatur stipulatio non committeretur etiam si alius successisset. l. habere licere: de euict. multominus si successit ipse nō cōmittitur cōtra seipsum ¶ In glo. ibi solutio vt ibi. qr ibi non tractatur de imponenda ratione fal. ideo cessant ratiōes quas. s. dixi et sic probatur ibi dictum Ang. vt conseruetur in duplum. ¶ In glos. ibi. s. eo. si a me. vbi heres ad quem res legata redit capit eam nō vt heres sed vt alius. et hic iste heres nō potest deducere vt alius sed vt heres. sed solum q hic odio pene nō cōsideratur vt alius propter rationes predictas ibi non agitur de odio ideo potest considerari vt alius.

2 ☞ Legatum factum seruo heredis nō valet sicut si factū esset
heredi a seipso.
3 Falcidia resecat legatum q̄tum ad dn̄ium ipso iure.

1 **Plautius ser.** †Res. defalcata est cōis
inter heredē ⁊ legatariū
⁊ legatū factum seruo cōi ab vno ex dn̄is vꝫ in to-
tum tanq̄ factū socio ⁊ eodē modo factum seruo ꝓ-
prio q futurus est cōis inter heredē ⁊ legatariū propter detra
ctionē fal. vt videatur in totū factum legatario ⁊ in totum va
leat, ⁊ de toto fiat vna detractio. s. per fal. h. d. vsq; ad ver. inter
2 dum. †Premitte q legatū factum seruo heredis non vꝫ sicut
si factum esset heredi a seipso. vt institu. de leg. §. an seruo. si er
go lego tibi seruū ⁊ illi seruo lego fundū si fal. imminet seruus
pro quarta est heredis ꝓ alijs tribus legata. legatuꝫ ergo fun
di factum eidē cēsetur factū pro quarta parte seruo heredis. ⁊
pro tribus quartis seruo tuo. dicebant ergo qdam q pro pri-
ma parte nō valebat ⁊ ista prima detractio erat fienda de isto
fundo pro alijs trib⁹ valet ⁊ dꝫ fieri alia detractio ꝓ fal. s. quar
ta pars illarū triū quartarū. q2 fal. nō detrahitur nisi de lega
tis validis. Iuriscōsul. determinat ꝯtrariū q prima detractio nō
dꝫ fieri tanq̄ de parte inutiliter legata. imo valuit in totū tan
q̄ factū tibi ⁊ seruo tuo non tanq̄ factū seruo heredis. q2 si ser
uus esset cōis inter testatorē ⁊ te legatū sibi factum in totū va
leret ⁊ ꝑtineret ad te nec redditur inutile tanq̄ factum seruo q
erat partim testatoris q2 illud procederet si esset suus insolidū
sed si pro parte non procedit. q2 subest persona cui potest acq-
ri. s. socius sicut in proposito cuꝫ sperabatur fieri cōis inter he
redem ⁊ te. hic est casus. vide quod no. in. l. verum. §. si commu
3 ni seruo pro socio. †Et allegantur in quātum vult q propter
fal. seruus sit communis inter heredem ⁊ legatarium q fal. re
secat legatum q̄tum ad dn̄ium ipso iure sic. s. eo. l. linea. ⁊ am-
be allegantur ad hoc.

1 **Non est dubium.** †Legata inuti-
lia ipso iure vel
ope exceptio. minuunt vel excludunt fal. cum rema
neant penes heredem. h. d. cum se. ⁊ se. vsq; ad. l. si ꝓ
pter. ⁊ iste due sunt clare. sed in. l. ex asse. est aliqualis difficul-
tas in positione casus: tene scdam positionē gl. q libertus isti
tuit patronū cū non haberet nisi. cc. in bonis ⁊ legauit filio le-
gitimo ⁊ naturali testatoris. cxx. Itē legauit cuidam naturali
seu suo bastardo residuū ⁊ sic imminebat fal. si ambo legata va
lerent certe legata facta filio nō legitimo nō valēt. ideo ꝓdest
legitimo vt sibi non detrahat fal. q2 penes heredem remanet
quarta ⁊ vltra. ⁊ istū nō legitimū appellat extraneū. ⁊ ista lec.
approbat in fi. illius. l. ⁊ ꝑm eam nō est vis q testator erat liber
tus ⁊ institutus patronus. q2 idē esset in alio. Ia. de are. fuit vi
sum absurdū q sine mysterio loquat de patrono ⁊ liberto. iō
intellexit in suis terminis dicens q patronus in sua legitima
nō pōt grauari de dādo extraneo. sed bene pōt grauari de dā
do ꝯiuncte ꝑsone liberti. l. iiij. ⁊ ibi no. s. ti. j. ⁊ isto iure legiti-
ma erat dimidia oīm bonorū. ⁊ fuit grauatus dare. cxx. filio te
statoris. ⁊ residuum extraneo non valet hoc scdm: sed primum
sic. h. d. ꝑm eū. prima vero lec. gl. vera non est scdm quā vult di
cere tex. q fal. imminet prodest vni legatario q fal. detrahatur
de legato alterius. q2 si detraheretur ꝓpter eius priuilegium
de legato istius nō priuilegiati detraheret vtraq; fal. sed hoc
falsum vt est casus. s. e. si postq̄. qn̄ legata sunt facta diuersis
ꝑsonis ⁊ aliqua sunt priuilegiata ne fal. detrahat nec ꝓpterea
fal. que erat de illis detrahenda detrahitur de non priuilegia
tis. imo cedit incōmodū heredis q perdit fal. in priuilegiatis
tenet gl. C. e. ti. aut. similiter. ⁊ est cōis opi. q2 vt est casus. in. d.
l. si post. sed si essent facta eidē quedā priuilegiata. quedā nō: ꝓ
cederet q de nō priuilegiatis detrahit vtraq; fal. vt est casus.
s. eo. plane. ⁊. l. sed si non seruus. §. si solus. in fi.

1 **Pater filium.** †Res que a defuncto de-
bebat heredibus deducit
tanq̄ es alienū. lꝫ eā capiāt iure hereditario. h. d. ve
nio ad casum in terminis. ¶ In tex. ibi aliquid pos
sit deducere videbatur q non ratione qua sequit q pater vnū
de istis filijs eligere potuit. q2 erat iussus in fal. relinquere. et
tunc ille cepisset vt creditor non vt heres. l. vnū ex fa. in prin.
s. de leg. ij. merito posset deducere. sed q2 nullum elegit capiēt
omnes iure hereditario ⁊ tāq̄ heredes. vt patet ea. l. vnum. §.
qui duos. ibi pro his portionibus ⁊c. ⁊ patet in. l. filiusfami. §.
pe. ver. sed si oēs. vbi si sunt dispariter instituti nō capiunt pa
riter vt creditores. sed ꝓ hereditarijs portionibus ⁊ sic vt he-
redes ergo nō possunt deducere aduersus legatarios. in hoc
erat dubitatio lꝫ gl. ⁊ doc. non ponāt. Cōtrarium determinat
in fi. nec ob. dicta rō. nā ⁊ si deberet quātitas caperent oīa bona
iure hereditario. ⁊ nihil vt creditores tn̄ eā deducerēt tāq̄ es
alienū. C. e. in imponenda. preterea in casu huius. l. dicūtur ca
pere iure hereditario. i. ex eo q sunt heredes grauati. ⁊ portio
nibus hereditarijs. nō tn̄ censent habere ex testamento graua
ti sed primi testatoris. q2 grauatus nullū eligendo specialiter
vꝛ oēs eligere ꝓ hereditarijs partib⁹ hoc respectu pōt dici q
capiant vt creditores. hoc voluit gl. in. d. §. q duos. in vbo he-
reditarios. que incipit: hoc ipso q sunt heredes ⁊c.

1 **Cum titio.** †Legatū annuū pēdente du-
bio q̄ ad alios legatarios esti
matur q̄tū pōt vēdi. sed eo finito inspicit q̄tum re
uera fuit debitū. h. d. ¶ In tex. ibi dena legata sunt
sub. ⁊ alia legata pure facta que per se nō excedebant dodran-
tem. sed iuncta cū isto annuo legato poterant excedere si mul-
tum viueret legatarius ⁊ poterāt nō excedere si parū viueret.
videbatur ergo q deberet soluere integra cautione prestita q
si tm̄ durabit q excedāt dodrātem restituat heredi q̄tū ꝑcepe
rit q̄ deberet. s. e. l. in lege fal. nō habet ꝓ puro. ⁊. l. is cui. ⁊. l. j.
§. interdū. nec deberet fieri alia estimatio de isto legato annuo
d. l. in lege fal. Cōtrariū hic dicit q dꝫ estimari q̄tū posset vēdi
attento dubio. ⁊ si estimat tm̄ q illa q̄titas iuncta cū alijs le-
gatis excedat dodrantē detrahet fal. de lega. puris. al's non. ⁊
hoc q̄tum ad presentē detractionē. sed postea inspiciet qd eue
niet. nā si fuit detracta fal. ꝓpter dictam estimationē ⁊ legatū
annuū parū duret. ⁊ sic appareat q omnia ista legata dodran
tem nō excedant restituetur ꝑ heredē qd illis detraxit. s. e. sed
si non seruus. §. si. sed ⁊ econuerso si non fuit detracta ⁊ postea
multū duret restituāt legatarij qd vltra ꝑceperūt. ⁊ ꝓpter hoc
inuicem cauebūt. s. heres legatarij. primo casu. ⁊ legatarij he-
redis in scdo. ita ītelligo hāc. l. nūc restat rn̄dere ad illā. l. in. l.
vbi reprobat iste modus estimādi. ⁊ standū est cautionib⁹. gl.
ponit multas solu. illa est vera q2 ibi loqtur in legatis cōditio
nalibus. hic in legato annuo q pro primo anno est purum ꝓ
sequenti ꝯditionale. rō diuersitatis est q2 prīo casu nulla spes
potest haberi de euentu conditionis a iure ꝓbabilis: q2 ius nō
presumitur q eueniat sicut nec q nō eueniat ⁊ sic nō adesset rō
nabilis estimatio. nam posset reperiri aliqs animosus q daret
vltra estimationē aliqs q nihil daret. sed in legato annuo sub
est spes probabilis cū viuat de presenti. ⁊ presumitur a iure de
hereviuere ꝑm cōem cursum. l. si. C. de sacrosan. eccl. ⁊ sic status
legati tendit ad durationem inspecto presenti statu non sic in
precedenti cum nihil certum habeamus de presenti de ꝯditio-
nis euētu vel defectu. vnde melius hic cadit estimatio iusta q̄
ibi. preterea in legato simplici q̄titas est certa. sꝫ in annuo nō
est certa. ¶ Itē opp. q nō debeat fieri hec estimatio. l. in. l. fal.
si interueniat. so. ibi. qn̄ est dubiū inter heredē ⁊ illum cui est fa
ctum annū legatū tunc seruat modus de quo ibi. q2 pro primo
vel scdo ānuo soluet integrū si dodrātē nō excedūt sed cū ꝑue
niet ad annū quo incipiet excedere solutiōes retro factas emi
nenter hic vero qn̄ erat dubitatio inter heredē ⁊ alios legata
rios. ¶ Itē op. de. l. hereditatis. j. e. vbi tenet alius modus gl.
soluit multis modis illa est vera ibi loqtur in legato alimēto-
rū annuo vel vsufru. q̄ legata coherent ꝑsonis. ⁊ in illis nō ca
deret talis estimatio ꝑ modū emp. nō posset transferri de ꝑso
na legatarij in aliū. hic in alio legato qd posset vendi. ⁊ ex his
collige dist. quā Bar. hic ponit ꝓ solutione ꝯtrariorū q̄ hic po
nuntur in gl. q2. ll. varie loquuntur.

2 ☞ Diminutio ⁊ augmentū contingens post mortē testato-
ris iudicātur a pari vt sicut diminutio nō nocet legatarijs sed
heredi ita augmentum non prosit legatario.

1 **Cum quo de.** †Diminutio vel dete-
rioratio in noīe heredi-
tariorum debitorum ꝯtingens post mortem nō no-
cet legatario sed heredi. melioratio vero bene pro-
dest legatarijs. h. d. vsq; ad. §. is qui. ⁊ declarat. l. in ratione. in
2 prin. s. e. la secunda. †vbi diminutio ⁊ augmentū contingens
post mortem iudicantur a pari vt sicut diminutio nō nocet le
gatarijs sed heredi ita augmentum non prodest legatario sed
heredi hic non iudicantur a pari. quia diminutio non nocet
legatarijs sed augmentum bene prodest. glos. format contra-
rium ⁊ soluit ibi contingit deterioratio circa estimationem re
rum hereditariarum: secus quando in facultatibus debito
rum hereditariorū quia seruatur quod hic habetur vt si post
mortem debitor hereditarius efficiatur non soluendo hoc nō
noceat legatarijs quominus tota quantitas debita cōputet
in patrimonio ad impediendam vel minuendam fal. econuer
so si debitor tempore mortis erat non soluendo ⁊ sic nomē de-
bitoris non augebat patrimoniuꝫ. l. nesennius. in fin. s. eod. si
post mortem efficiatur soluendo incipiet augere ad commo-
dum legatariorum. sed quia potius inspicitur augmētum ad
augendum q̄ diminutio ad diminuendum glos. ⁊ docto. non
declaran

declarant.dic ꝙ de augmento suberat spes viuo testatore.l.si defunctū arbi.tu.qꝛ ius ꝑsumit nō debere ꝑsistere in pauptate sed de pauptate vel diminutione nō suberat spes seu timor qꝛ ius nō ꝑsumit casum aduersamq; fortunā debere euenire.l.in ter stipulātē.§.sacrā.ī.de ver.ob.ꝛ sic augmētum cēseꝛ habere cām vt in vita lꝫ obueniat post mortē.sꝫ diminutio nō vt dixi in.l.in rōne.ꝛ ar.hic añ fi.ibi secuti est ꝯditio ꝛc.ꝛ.ſ.eo.l.penalis.ibi nā ꝛ si ita ꝛc.in prin.l.ibi heres creditori extiturus sub.ꝛ tpe mortis tm̄ erat in peculio.qđ sufficiebat ad soluendū hoc debitū testatoris post mortē peculiū diminutū est ꝛ nō sufficit q̄ritur an ista diminutio noceat legatarijs:ꝛ qdam dixerūt ꝙ debet inspici tempus adite hereditatis q̄tum tunc erat in peculio.iuriscō.reprobat dicēs debere inspici q̄tuꝫ erat tpe mortis.ꝛ si tūc tm̄ erat qđ sufficeret cōputaꝛ in ꝑrimoniū.lꝫ postea sit diminutus nā si extraneus tenebaꝛ ꝛ tpe mortis erat soluēdo postea efficiꝛ nō soluēdo nō nocet legatarijs idē dꝫ esse ī herede q erat debitor ex ꝑsona sui serui nō ergo inspicitur diminutio ꝯtingens postea.sed qd econuerso.si tpe mortis peculiū nō sufficiebat post mortē fuit auctū respondeꝛ ꝙ eodem modo debet fieri cōparatio ad aliū extraneū q esset debitor hereditarius ꝛ tpe mortis esset non soluendo q postea efficeretur soluēdo.qꝛ augeretur patrimoniū idem debet esse in herede q erat debitor peculiaris.si peculium auctuꝫ fuit.sed aduerte qꝛ si heres esset debitor ex sua ꝑsona.etiam si nihil haberet in bonis tpe mortis vel post.nihilominus quātitas debita augeret patrimonium.qꝛ sibijpsi bene videbatur soluendo.l. querebatur ī.eo.ꝛ.d.l.nesennius.§.fi.hoc etiā voluit hic gl.lꝫ aliquantum obscure.s ꝯpone ꝙ dn̄s tenebatur testatori actio.de peculio in x.ꝛ alteri in alijs.x.ꝛ in peculio tpe mortis erāt.tantum.an dicta.x.computātur in hereditate testatoris vt eam augeant.videtur ꝙ nō sed ꝙ essent diuidenda inter vtrūq; creditorē.contrariū respondetur qꝛ pōt iste dn̄s heres aliū creditorē preuenire ꝛ sibijpsi tanq̄ heredi vnius creditoris soluere ꝛ potior est ꝯditio preuenientis.imputet ergo sibi si nō fecit.ꝛ hoc vult ver.quid ergo.cetera dic vt in glo.que nihil plus boni ꝯtinent qđ autem hic dicit de augmēto intelligit Ang.si supueniant ante cōputa.fal.initam inter heredē.ꝛ legatarios.si vero post cōputationem ꝛ detractū non attendereꝛ nec irritaretur cōputatio.ꝛ detractio facta ꝙ placet allegat.l.fundū cor.de noua.melius alleg.C.de transl.l.causas.ꝛ.l.sub pretex.vbi negotiū decisum non restauratur ex nouo rescripto vel nouis instrumētis sic nec ex nouo argumento.

1 **Is qui in bonis.** †Si libertas ꝑ fideicom. vel directo reliquaꝛ post tps fal.que veniret detrahenda de seruo.si relicta nō esset detrahiꝛ de commodo medij tpis.¶In tex.ibi remanere.i.solui vel restitui ꝑ legatariū qui habuit sed cōtra ꝙ imo sit detrahēda de seruo cū tradatur.l.sed si nō.ſ.e.in.§.fi.so.ibi fuit relicta sub ꝯditione vel in diē incertā.ꝛ sic erat dubiū an libertas eēt cōpetitura.vel non:hic in diem certum ꝛ sic non erat dubium. ¶In fi.tex.ibi aut ei ꝓprietatis.Cōtra hunc text.op. fortiter de.l.si post mortē in fi.de leg.j.vbi si relinquo tibi seruum ꝛ ei dē seruo relinquo lībertatē in diē certā vel post mortē tuā relictū de seruo tibi factū nō valet hic innuit ꝯ̄riū. so.dico ꝙ hic nō dꝫ hoc arg.sumi ꝛ debet intelligi iste tex.ꝭm illū ꝙ legatū proprietatis non valeat.sed heres non poterit quartā detrahere licet apud eum sit remansurus.sed de cōmodo medij tēporis nec video quomodo aliter possit solui hoc contrarium de quo etiam ibi feci mentionem.

1 **Stichum tibi seruo.** †Si legatum factum domino nō sit defalcabile detrahitur fal.de legato facto seruo si fit defalcabile sic econuerso.¶In text.ibi redimere.hic responde.et expone id est debes ei dare vel retinebit de pecuniā quartā que erat detrahenda de seruo et de ipsa pecunia sic.ſ.eod.l.plane. et.l.iulianus.

2 ☞Pater potest filio suo consignare legitimā suam ꝛ actualiter tradere hoc acto ꝙ non possit plus petere.ꝛ computaꝛ lꝫ non capiatur ex vltima voluntate ꝛ quid si non diceretur expresse sed donauit.

1 **Sepius euenit.** †In fal.computantur etiaꝫ id qđ fuit datū inter viuos

2 cū hac ꝯditione ꝙ in eā cōputarenꝛ.h.d.†ꝛ semper allegaꝛ qđ pater pōt filio suo cōsignare suā legitimā.ꝛ actualiter tradere hoc pacto ꝙ plus nō possit petere.ꝛ cōputatur. lꝫ non capiatur ex vltima voluntate.sed si non diceretur expresse sed donauit.aut valuit a prin.donatio.qꝛ facta emancipatio vel ꝓpter benemerita.ꝛ sic censetur esse aduentitia.et valet iuxta no.C. de colla.in.l.si donatione.ꝛ tunc non computatur in legitimā ideo dicitur ꝙ accursius qñ emancipauit filium:ꝛ sibi donauit in premiū emācipatio.dixit expsse ꝙ volebat in legitimā ꝯputari.aľs nō fuisset cōputata.l.si qñ.§.fi.de inoff.test.facit.l.siue ro.§.si seruus.v.ceterū.de bo.libe.si aūt a prin.fuit inualida q̄ erat in potestate.tñ morte ꝯfirmatur.l. donationes.de dona. inter virū.tunc qꝛ hꝫ vim legati ꝓpter vigorem quē assumit post mortē cōputaꝛ in legitimā lꝫ nō fuerit dictū expresse sicut ꝛ legata.l.filiū quē ꝭm vnā lec.fa.her.regritur tñ ad hoc vt testamentū valeat ꝙ aliqđ relinquat iure institutionis.ꝛ no.gl. in simili.q.l.iij.§.sed vtrū.de mino.aľs diceretur preteritus nō obligare do.sibi facta.qꝛ preteritus est qui nec est institutꝰ nec exheredatus.ꝛ suceedit in totum ab intestato nec esset tractādū de cōputatione.ꝛ vide Bar.ī.eo.in quarta.vbi de hoc articulo p eū.¶In text.ibi dedisset.i.donasset hoc acto in fal.sibi cōputaret ꝭm gl.ꝛ bene aľs cum non iure hereditario capiaꝛ non imputareꝛ.¶In tex.ibi dodrans.i.lxxv. ¶In tex.ibi nihil aliud.i.de illis.lxxv.non poterit aliquid detrahere lꝫ nihil aliud habeat iure hereditario.

1 **Cum dotem.** †Cum legatur vni vt ad alium pueniat inspicitur persona illius penes quē dꝫ remanere non primi legatarij si de fal.detractione dubitetur.h.d.ꝛ sic videtur hic casus si bona iure legati alicui relinquatur.ꝛ rogeꝛ distribuere inter pauperes.heres a primo legatario fal.nō detrahet.lꝫ non sit priuilegiatus qꝛ debet inspici persona pauperum ad quos finaliter[a] debēt peruenire qui sunt priuilegiati vt in aut.similiter.C.eo.¶In tex.ibi non habere.l.fal.videbatur ꝯ̄rium qꝛ ille primus legatarius non capit vt creditor.sed vt legatarius lꝫ si fuisset relicta vxori clarū esset ꝙ non haberet locū.qꝛ caperet vt creditrix nisi in cōmodo representatiōis l.j.§.si debitori.C.eo.sed statim respondet ꝙ non inspicitur ꝑsona interpositi.i.legatarij.sed vxoris.gl.op.fortiter.de leg.ij. §.idem querit de dote prelegata.vbi detrahitur de primo legatario ꝛ id qđ deficit ad integrā dotē vxor pōt petere act.de dote gl.vult ꝙ eodē modo intelligaꝛ hic ꝛ sic non hꝫ locum falc. cū effectu.sed hoc videtur ꝯ̄ mētē.l.ideo alij dicūt ꝙ hec.l.corrigit illā vt vitietur circuitꝰ vel dic ꝭm eos aut interponiꝛ de volūtate mulieris ꝛ hꝫ locū hec lex qꝛ censeꝛ factū mulieri aut sine voluntate ꝛ habet locū.l.ꝯ̄ria.sed in.q.quā posui de pauperibus nō haberet locum.l.contraria.ꝛ hec distinctio qꝛ non esset succursum per act.ex contractu.

1 **Legis falcidie.** †Beneficiuꝫ.l. fal.nō perdiꝛ lōgo tpe.h.d. sed nec longissimo si per modū except.proponatur. l.pure.in fi.de do.except.sed si per modū agēdi.vt in casu.l.linea.ſ.eo.bene tolleretur longissimo tpe p.l.sicut.cum si.C.de prescrip.xxx.anno.

2 ☞Beneficium quot modis sumatur remis.

1 **Beneficio.** †In.l.beneficio cū precedenti no.ꝭm Bar.ꝙ facultas detrahēdi fal.diciꝛ beneficiū per qđ dicit se de facto respōdisse cū statutū diceret ꝙ si aduocatus acceptat aliquod beneficiū si priuatus beneficio aduocatus qdaꝫ acceptauit cōmissionem ꝭm quā de qualibet libra habebat detrahere. b xij.denarios ꝙ videaꝛ acceptare bn̄ficiū.ꝛ sic īcidat in penā[b] 2 †sumitur autem beneficium multis modis qđ dic per Archi. in.c.gratia.de rescrip.in.vj.

1 **Cum pater.** †Prelegata relicta īpuberi sicut sibi nō imputanꝛ cū fal.ita nec eius substituto pupillari.h.d.In ꝯ̄rium videbaꝛ qꝛ alia rō erat in substitu. nā sibi nō imputabaꝛ.qꝛ capiebat nō iure hereditario.sed ꝑlegati.ī.e.l.qđ aūt substitutus pu.capit iure hereditario tanq̄ in hereditate pupilli ꝯsistētia sed certe nō capit vt heres primi testatoris principaliter sed vt heres pupilli.ꝛ sic debet gaudere eodē bn̄ficio quo pupillus.sꝫ ipse pupillus nō habebat sibi īputare ī fal.ergo nec heres eiꝰ intelligo tñ q̄tū ad legata relicta ī primis tabulis ꝛ in illis locū hꝫ ratio supradicta.sed q̄tū ad relicta in secundis tabulis vꝛ ꝯ̄rium.qꝛ ius defalcādi in illis nō incepit cōpetere pupil.sed incepit in ꝑsona substituti lꝫ in ꝯ̄riū facit.l.rōne.§.qđ vulgo.in fi.vbi etiā illa relicta censenꝛ a pupil.sub cōdi.relicta.sed verū est vt ꝯtribuantur adinuicem tamē nunq̄ a pupillo possunt deberi sed incipiunt deberi in persona substituti.¶In tex.ibi heredi.i.coheredi.

2 ☞Statutum si dicat ꝙ negans maleficium ꝛ conuictus cōdemnetur in duplum ꝛ aliud statutum dicat qđ soluenti.j.x. dies remittatur quarta pars ꝛ aliquis qꝛ negauit maleficium fuit condemnatus in duplū ꝛ postea vult soluere cōdemnationem infra.x.dies ꝙ in illo duplo qđ soluit ꝓpter negationem nō gaudeat beneficio alterius statuti diminuētis quartā sed solum in originali pena maleficij.

[a] ¶Finaliter.in h articulo vt breuiter ꝯcludamus. vide sozi.ꝯs.cxl. vbi ꝓlixe examinat hanc.q.

[b] ¶In penā.itellige si minus iudicādū plus tribuat cōmodi q̄ oneris:qꝛ tūc poterit cēseri bn̄ficiū.ar.l.q̄riꝛ.ſ.ꝯ statu bo. secus si haberet plꝰ oneris q̄ cōmodi qꝛ nō pōt dici bn̄ficiū.vt p ang.hic ꝛ quō capiaꝛ bn̄ficiū vide p gl.ī c.j.de reg. iur.in vj.ꝛ facit ꝓ op. ang.ꝙ voluit qdā doc.in ꝯsilijs soz.clij.ꝙ munꝰ iudicandi maxime ī penalibus ꝛ inter ciues per forensem est onꝰ lꝫ habeꝛ tot p libra ꝓ executiōe.

3 Qñ legat res aliena sciẽter non tenetur heres redimere maiori pretio ꝙ valeat ⁊ si dñs non vult vendere liberatur soluendo legatario iustam estimationem.

1 **Legato petito.** †Dõ heres plus soluit ĩ penã ꝯtumacie legatarijs non nocet.h.d.idez si soluit voluntate cũ soluere nõ teneret.h.d.l.seq. iste tex.põt itelligi duob⁹ modis.p̃io ꝙ ista q̃titas q̃ soluit loco pene ꝓpter iuramẽtũ in litẽ nõ defalcet.†⁊ ẽm hoc facit in ar.si statutũ dicat ꝙ negãs maleficiũ ⁊ ꝯuictus ꝯdẽnet in duplũ.aliud statutũ dicit ꝙ soluẽti.j.x.dies remittat quarta pars ⁊ aliqs qr negauit maleficiũ fuit ꝯdẽnatus in duplum postea vult soluere ꝯdẽnationẽ infra.x.dies ꝙ in illo duplo qđ soluit ꝓpter negationẽ nõ gaudet bñficio alterius statuti diminuẽtis quartã sed solũ in originali penã maleficij.scđo mõ põt intelligi vt illud nõ possit cõputare aduersus alios legatarios ad detrahẽdũ alijs fal.qr nõ soluit vt legatũ.s3 vt penã sue cõtumacie ⁊ sic d3 soluere de suo.⁊ sic vr̃ ꝙ etiã si ꝯfecit inuẽtariũ nõ ꝓsit sibi quomin⁹ teneat soluere si nihil restat in hereditate solutis debitis.⁊ le.†Ultimo no.in.l.se.ꝙ qñ legat res aliena sciẽter nõ tenet heres redimere maiore pretio ꝙ valeat et si dñs nõ vult vẽdere liberat soluẽdo legatario iustã estimationem.s.de leg.iij.l.concubinã.§.fi.⁊.l.nõ dubiũ.in fi.⁊ si contra facit non nocet alijs legatarijs.

2 ☞Si vn⁹ ex socijs soluit in totũ vel ꝓ parte repetit a ꝯsocio ꝓ parte tangẽte ⁊ si vni soluatur cõicat ꝑ actionẽ pro socio. Quid si nõ essent socij sed debitũ esset ꝯtctum ex cã onerosa.

3 Pactũ factũ cũ vno ex reis credẽdi an noceat alijs.

1 **In lege fal.** †Debitũ duoꝝ reoꝝ credẽdi vel debẽdi socioꝝ est cõe pro portionib⁹ societatis.⁊ in hereditate cuiuslibet eoꝝ ꝯputat vel de ipsis deducit ꝓ dictis portionib⁹.s3 si nõ sunt socij ꝯ̃esse illi⁹ q soluit vel cui soluit.⁊ interi est in pẽdẽti.h.d.⁊ est melior.l.q̃ allegeт ĩ materia duoꝝ reoꝝ ⁊ Bar.facit magnũ festu3 de ea qr ꝑ eam tollunt multe ꝯ̃rietates.venio ad casum.¶In tex.ibi socij sint in ea re.i.in illa obligatiõe vel oĩm bonoꝝ.vt no.gl.in.l.si duo.in prin.si qs cau.ꝑ quã declarant oẽs.ll.faciẽtes mẽtionẽ de duobus reis socijs.¶†In tex. idi in vtriusq3 bonis.i.cui⁹ qr illi⁹ cui soluitur vel de illis q soluunt qđ intellige qñ sunt rei debẽdi ex cã lucratiua.vt qr stipulatio fuit interposita ex cã dona.vel fuit factũ legatũ a duobus heredib⁹ alternatiue vel duobus legatarijs.sił̃r alternatiue data electione heredi qbus casib⁹ sunt rei debẽdi vel credẽdi.l.si ex toto.in princ.de leg.j.⁊ de leg.ij.si titio aut seio.nã dictis casib⁹ nõ repetit partẽ a correo q soluit totũ l3 gl.in.d.l.si titio dicat ꝯ̃riũ.ideo reputat illius tm̃ soluẽtis.⁊ de illius hereditate tm̃ deducit.ecõtra si vni eoꝝ soluat insolidũ.qcqđ not. gl.in.l.j.de duo.re.ideo in illius bonis tm̃ cõputant.⁊ hoc per istã.l.singularẽ qua melior nõ reperit.s3 qñ sunt socij si vn⁹ soluit in totũ vel ꝓ parte repetit a ꝯsocio ꝓ parte tãgẽte.ecõtra si vni soluat cõicat ꝑ actio.ꝓ socio.ideo dicit cõe ⁊ in hereditate cuiuslibet cõputat idẽ si non essent socij.tñ debitũ esset ꝯtctũ ex cã onerosa vt si duo mutuassent pecuniã cõem.⁊ ambo insolidũ fuerũt stipulati.nã l3 possit qlibet agere insolidũ.tñ apud eũ nõ remanet sed partẽ restituit correo.econtra si duo reciperent in cãm cõem in refectiõe domus cõis si vn⁹ redderet totã recuperaret a correo ꝓ pte quã habebat in domũ ⁊ eẽt idẽ qđ in socijs.ex his appet an vni soluẽti ꝯ̃ correũ sit actio cedẽda ⁊ in quãtũ.nã in casu quo nõ repeteret cessiõe nõ facta nõ est cedẽda al's est cedẽda ꝓ illa pte quã repeteret.qđ dic vt.l.modestinus.de sol.†p3 etiã an pactũ factum ab vno ex reis credẽdi noceat alij.nã si duo socij vel nõ ex cã lucratiua non nocet.qr non põt alteri ꝑiudicare.vt hic iuncta.l.si vnus.de pac.in prin.sec⁹ si nõ sunt socij.⁊ sunt ex cã lucratiua.l.si duo.de noua.que ꝯ̃riatur.l.si vnus.sed tollitur per distin.huius.l.

2 ☞Ex presenti ẽptione nõ est ꝑterita ꝓbat iustum pretium.

3 Qñ agitur de ꝓbando pretium alicuius rei:quõ sit formãdus articulus ⁊ qualiter ꝓbetur.

1 **Corpora siqua.** †In cõputatiõe fal.attẽdit iustũ p̃tiũ rerũ vt videat q̃tũ sit in hereditate ⁊ illud dr̃ iustũ quo cõiter põt vẽdi nõ attẽta singulari affectiõe vel vtilitate vni⁹.Nec q̃tũ posset plus vẽdi vni ꝙ alij.nec q̃tũ dãnũ qs posset euitare.nec q̃tũ lucrũ in certũ posset ex ea cõseq.In cõi tñ estimatiõe attẽdit tps ⁊ loc⁹ cõtinuũ nõ ꝑ singula momẽta.h.d.cũ tota.l.se.q̃ est clara.⁊ di-

2 cit.†Bar.ꝙ deberet scribi literis aureis.nec etiã attẽdit q̃tu3 al's fuisset vẽdita qr nõ ex ꝑterita.s3 ex p̃senti emp.ꝓbat iustũ p̃tiũ.l.iij.§.diuus.de iur.fi.⁊ etiã in isto.§.ẽm primã expositionẽ gl.no.tex.ibi nec eũ delinquẽdo ⁊c.⁊ ibi cũ eũ absurdũ ⁊c. q semp allegat ꝓpter hereditate3 delatã nõ tñ adhuc q̃sitã. qr nõdũ adiuit nõ dr̃ locupletior.l3 habeat ius adeũdi.qr illud dr̃ ius acq̃rẽdũ nõ q̃situ.⁊ tñ est quoddã ius formale qđ ꝑditur xxx.annis.vt no.in.l.l3.C.de iure deli.†Ultimo circa materiã

3 hui⁹.l.qñ agit de ꝓbãdo pretiũ alicuius rei quõ sit formãdus articul⁹ ⁊ alia vide ꝑ doc.maxime Bar.⁊ Bal.in.l.ij.de rescin. vẽ.⁊ adde ꝙ ꝓbat ex inspectione catastri q̃tũ est estimata ĩ publico.vt no.bar.ĩ.l.fi.de fun.naui.lib.xj.vbi etiã dicit ꝙ testes possunt deponere de credulitate.⁊ ꝙ tñ darẽt ꝓ cõi estimatiõe sed si nõ ponerẽt illa v̄ba ꝓ cõi estimatiõe nõ ꝓbarẽt etiã si essent.xx.qr eẽnt singulares.vt no.in.d.l.ij.⁊ debẽt reddere cãm

a dicti ⁊ nõ interrogati.[a] al's nõ ꝓbãt qr hoc ꝑcipit sensu corporis.sed iudicio intellectus.⁊ ꝑ discursum rõnis iuxta no.in.c. cũ cãm.de testi.⁊ ꝑ doc.in.l.solã.C.de testi.ita no.Bar.in tractatu.de test.⁊ in.d.l.ij.ideo melior ⁊ clarior modus q sit est ꝙ iudex ponat estimatorẽ sicut solet fieri in alijs q̃ iudicio intellectus ꝑcipiunt qr cõmittunt peritis in arte.l.cõparationes de fide instr.nec colligit iustũ p̃tiũ qr fuerit subhastata ⁊ nullus obtulit vltra.c.maxime.si v3 plus.l.si quos de rescin.ven.nisi statutũ dicat ꝙ deẽ plus offerẽti qr reputabit vẽdita iusto pre

b tio[b] vt statutũ aliud operet ⁊ vẽditio nõ rescindat nisi esset magnus excessus.qr ꝑsumeret fraus.ar.in.l.oẽs.§.lucius q̃ ĩ fraucre.Ultimo adde ꝙ ex q̃titate fructuũ q ꝑcipiũt colligit iustũ p̃tiũ.l.si fundũ ꝑ fideicõ.in prin.de le.j.⁊.l.si fundũ de rebus eo.ad qđ est attẽta qualitas intrinseca.vt in.l.si seruus.de cõdi.fur.⁊ q̃tũ posset vẽdi homini sciẽti illã qualitatẽ.vt no.gl. in.l.inter mortis.de dona.cau.mor.

2 ☞Si statutũ Bononie disponat ꝙ de salarijs doctoꝝ detrahatur tm̃ ꝓ opere sancti Petronij.⁊ aliqs ibi se cõducat ⁊ velit habere qnquaginta sine detractione.ꝙ officiales studij nõ possint derogare statuto directo.sed possunt adhibere talẽ modum.vt dent tm̃ plus q̃tũ detraheretur de salario.

1 **Si in testamẽto.** ¶†Lex ista legit duob⁹ modis:primo si lego tibi.x.⁊ tm̃ plus q̃tũ heres posset detrahere ꝓ fal.⁊ heres possit detrahere.xv.vt videãtur tibi legata.xxv.⁊ istud nocebit alijs legatarijs qr ꝯtribuetur istud legatũ cũ alijs vt detrahet fal.nõ aũt heredi quomin⁹ fal. detrahat scđo mõ legit.si lego.x.⁊ q̃tũ heres posset detrahere de istis.x.⁊ ipse posset detrahere q̃rtã.s.duo cũ dimidio videãtur legata.xij.cũ dimidio ⁊ illa defalcabunt ⁊ detrahent tria ⁊ q̃rta pars dimidij:nõ aũt intelligit ꝑ ista v̄ba heres ꝓhibitus

2 detrahere qr nec posset†⁊ est ar.ẽm Ang.cũ statutũ sit Bononie ꝙ de salarijs doc.detrahet tm̃.ꝓ ope sancti Petronij.⁊ aliquis ibi se ꝯducat ⁊ velit habere qngenta sine detractione.certe officiales studij nõ possunt derogare statuto directo s3 possunt adhibere talẽ modũ vt dent tm̃ plus q̃tum detraheretur de salario.⁊ etia3 de illo pluri detrahetur ⁊ sic faciat taliter ꝙ punctualiter ad manus eius perueniant quingenta.

1 **Si fundus.** †Ualet legatũ speciei sub cõditione dandi tantã quantitatem quantam valet illa species qr continet vtilitatem non sic valeret legatum quantitatis.qr tantu3 daret quantum acciperet.

1 **Circa legem.** †Legatũ quantitatis in diẽ vel sub cõditione dicitur esse tanto minus q̃tum est interusurium medij tpis.Itẽ es alienũ precedit legata.⁊ dona.cã mortis.h.d.cum primo cõcor.ĩ.in lege fal.nõ habet.s.eo.cum secũda.l.si.§.licentia.de iure delib.

2 ☞Si fiat donatio vltra qngentos aureos sine insinuatione ⁊ expensa gabelle vel alia est tanta q̃tũ excedit donatio qngẽtos an remanebit donatio in quingentis.

1 **Quoties.** †Not.singulariter si lego.xx.ei q non põt capere nisi.xv.primo deducit quartam ꝓ fal.⁊ sic.v.⁊ qr toti⁹ residui capax reperitur totũ capiet nec alia fit detractio rõne incapacitatis.sed si primo fieret prima detractio de.v.ꝓpter incapacitẽ fienda esset alia ꝓ fal.ꝙ ista.l.ꝓhibet.vñ dicit†Bar.ꝑ

2 eã si fiat donatio vltra qngẽtos aureos sine insinuatiõe si expẽsa gabelle vel alia est tãta q̃tũ excedit donatio qngentos remanebit donatio in qngentis ꝑ hãc.l.sed si p̃io detraheret illud vltra tanq̃ inutiliter donatũ soluenda esset dicta expẽsa de residuo.sed ꝯ̃ dictũ suum facit ꝙ primo fieri d3 deductio eius ꝙ inutiliter dona.j.eo.in quantitate.in fi.sol.sustinendo Bar.ibi qñ inutiliter qr vltra vires patrimonij.⁊ sic habet ꝓ non facto cũ vltra vires non possit legare hoc no.⁊ etiam Bar.loquitur qñ intervires tñ ꝓpter ꝯditionem persone cui legabat.vel nõ ꝓpter seruata solẽnitate insinuationis reddebat inutile. Itẽ ꝯ̃ qr statutũ loquens de gabella soluenda de dona.d3 intelligi de valida.l.iiij.§.ꝯdẽnatis.de re iud.ergo p̃io d3 deduci illud in quo erat inualida.Sol.nõ vr̃ quis donasse nisi id qđ restat deductis

---

a ¶Nõ interrogati.adde vt ꝑ bellamerã ꝯclusione.liiij.de testi.ĩcipiẽte.ꝯpositio testis nuda.

b ¶Iusto pretio.in hoc vide hic Alex.de imo.

deductis impensis.sed in illo donatio est valida sed qd si in ca su huius.l.non poterat capere nisi.x.7 legata sunt.xx.tex.vult ꝙ primo detrahant.v.ꝑ falci.postea alia.v.q2 vltra id qđ cape re pôt.7 sic reperietur falci.detracta de legato inutili cũ regu lariter non defalcentur nisi vtilia legata.cogita.

2 ☞ Si statutũ vult ꝙ de legatis soluat gabella ad rationem tot denariorum ꝑ libra 7 legata sint alimenta vel vsufr.qua liter inspiciatur quanta quantitas sit legata.

3 Legatum alimentoꝝ patitur falcidiam nisi esset relictũ paupe ri.q2 tunc ad piam causam dicitur.

Differentia inter legatum alimentorum 7 vsumfru.

4 Cũ tractatur de defalcatione legati.si legatarius est infra eta tem.lx.annorũ non presumitur illam excedere postꝙ autẽ ex cessit in quacũꝙ etate sit presumitur adhuc viuere qnꝙ ãnis. Non est aliquis ita senex quin adhuc possit sperare viuere qn ꝙ annis.

5 Respublica licet regulariter sit immortalis:q2 tamẽ potest cõ tingere ꝙ moriatur:vt si damnetur ad aratrum vel vt destrua tur:presumitur non debere viuere vltra.xxx.annos:7 infra il los potest capite minui.

6 Si ecclesia sit instituta post mortẽ alterius ꝙ ista institutio di catur in diẽ non sub cõditione:7 an poterit ecclesia statim adi re.7 vide nu.7.

Legata ad pias causas ꝙ non possint fieri caduca.

7 Si papa concessit epõ vt mẽse sue possit vnire aliquã capellaꝫ deficiente vel mortuo patrono.illa verba mortuo patrono nõ faciunt concessionem conditionalem.

8 Etates quot sint.

1 **Ereditatum.** †Legatum alimentoꝝ ad viam relictum 7 etiã legatũ vsufr.subijciunt fal.7 reputantur ascendere ad quantitatẽ quantum pôt cõprehendere tempus vite habita consideratione etatis de quibus habetur in text. 2 h.d.7 est mirabilis.l.7 non hꝫ cõcor.†7 ꝑ eã decidit si statutum vult ꝙ de leg.soluatur gabella ad rõnẽ tot denariorũ ꝑ libra 7 legata sunt alimenta vel vsufru.7 sic opꝫ videre quãta quan titas dicatur legata vt recurramus ad decisionem istius.l.di co tñ ꝙ si ex postfacto apparebit legatarium plus vel minus a viuere supplebitur gabella[a] vel restituet sicut gl.hic volũt in fal.vt si est detracta ꝑ certa quantitate ex futuro euentu sol uet plus vel restituet vt hic in glo.q̃ incipit presumitur 7 dixi 3 s.eo.titu.titio venio ad casum gl.ponit casum.¶†No.legatũ alimentorũ licet sit pium pacti fal.sed hoc non haberet hodie locũ si esset relictum pauperi quia ad piam causam et pro ani ma.C.eo.aut.similiter.qđ olim non considerabatur.Item no. differentiam inter legatum alimentorũ 7 vsumfru.q2 in primo considerant.ix.tempora si bene inspicies tex.in secũdo duo tã tum.primum vsꝙ ad etatem.xxx.anno.nam in quocũꝙ anno infra dictam etatem reperiatur legatarius quando cedit dies legati presumitur viuere.xxx.annis.postꝙ vero excessit.xxx. annũ in quocũꝙ anno sit.xxxi.vel.xxxij.7c.nõ presumit viue re nisi vsꝙ ad.lx.vnde si erat in.lix.presumitur viuere duobus 7 nõ vltra.quid si excesserat.lx.an.hic deficit quia non ponit quantum presumatur viuere.7 sic dicamus prout in alimẽtis ꝙ ꝑsumat.v.annis in quacũꝙ etate si vltra.lx.vt i ꝟ.ab annis lx.7c.sequit ꝙ plus presumet viuere q excessit.lx.de pluribꝰ an nis.ꝙ qui ipsum nõ attingit vt si erat in.lviij.q2 nõ nisi duobꝰ gl.nec doc.tangũt 7 satis videtur dubiũ ꝙ de his que hic dicũ tur nulla pôt reddi demonstratiua ratio.sed sunt oĩa posita ad huc tamen minus malũ est ꝙ hic sequatur ꝙ ꝙ remaneamus sine prouisione.7 sic dicerẽ standũ ei qđ dicitur in ver.ab annis lx.7c.que autẽ sit ratio diuersitatis inter legatũ alimentorũ in quo tot tẽpora considerantur 7 legatum vsufruc.in quo nõ ni 4 si duo tẽpora.ponitur in gl.que incipit 7 male.†Item collige ex hac.l.ꝙ in hac materia cũ tractat de defalcatione legati.si le gatarius est infra etatẽ.lx.annorum non presumitur excedere. postꝙ autem excessit in quacũꝙ etate sit presumitur adhuc vi uere.v.annis 7 sic no.bonũ nouũ ꝑ antiqs vt non sit aliquis ita 5 senex quin adhuc possit sperare viuere.v.annis.¶†Ultimo no.circa fi.in ver.deniꝙ.ꝙ licet resp.regulariter sit immorta lis q2 tamen potest cõtingere ꝙ moriatur.vt si dãnetur ad ara b trũ[b] vel vt destruatur presumitur non debere viuere vltra.xxx. annos.7 infra illos capite minuetur vt hic in gl.quia presumi 6 tur.†Per hanc.l.dixit Barto.7 in.l.hereditas.de here.inst.re probando aliquos qđ si ecclesia sit instituta post mortem alte rius ista institutio dicitur in diem non sub conditione.q2 eccle sia vel resp.non moriatur sed illũ moriturum certũ est supersti ti ecclesia vel repu.7 ꝑ ꝯñs dictũ diem recitandã de institutione quam constat euenturã et statim ecclesiam vel rem posse adire per illam.l.hereditas.ipse tenet cõtrariuꝫ per istã.l.quia presu

mitur saltẽ causaliter debere mori infra.xxx.annos.7 sic debet expectari mors illius q2 posset contingere casus ꝙ institutio fieret inutilis si ante mortẽ illius ecclesia vel respu.destrueret. Bal.in.l.extraneum.de here.insti.reprehẽdit ipsum dicẽs qđ sua opi.est fatua.q2 posito ꝙ destrueretur ecclesia vel hospita le nõ deficeret institutio.quia superest xp̃s cuius cõtemplatio ne censetur ecclesia instituta.in aut.de eccl.titu.§.si quis in no a mine pro hoc qđ no.Bar.in.l.pater filiũ.§.tusculanus.vbi di cit legata ad pias causas non posse fieri caduca per dictam ra 7 tionem.verior est ergo opi.quã †Bar.reprobat idem in simili reperio consultum ꝑ Old.in consi.clxxi.vbi tenet ꝙ si papa cõ cessit episcopo vt mense sue possit vnire aliquam capellam de ficiente vel mortuo patrono illa verba mortuo patrono nõ fa ciunt concessionem conditionalẽ quia illum mori certũ est sed mensa non moritur nisi ex casu sinistro qđ non presumitur.et sic statim poterit vnire.Aduerte tamen quia in.q.Bar.quãdo ecclesia fuit instituta post mortem alterius ꝙ reijcitur tẽpus 7 statim possit adire procedit qñ ille non erat institutus 7 sic nõ fit illi preiudicium.sed si institueretur ille puta vxor quousꝙ vi xerit 7 post mortem eius ecclesia vel hospitale institutio eccle sie non potest valere iure directo.quia vxor non potest desine re esse heres que semel adeundo effecta est heres.sed converte tur in fideicõ.vt videatur heres grauatus restituere post mor tem ecclesie vt verba que nunꝙ potuerunt valere iure directo b trahunt ad fideicõ.l.ex facto.in prin.ad treb.7 de leg.ij.cũ qs. §.seia.vnde ecclesia non poterit ante mortem instituti petere fi deicõ.ne illi fiat preiudiciũ.licet hoc fideicõ.potius dicatur in diem ꝙ sub ꝯditione.ita intellige no.ꝑ Bal.in.l.extraneum. restat respõdere ad hũc tex.cũ glo.q facit ꝑ Bar.sed dic ꝙ res pu.presumit mori ad suã vtilitatẽ vt tãto minor quãtitas repu tet sibi legata 7 sic minorem patiatur fal.ꝙ si ꝑpetuo reputare tur viuere 7 sic legatũ ascenderet 7 ad maximã quantita.sꝫ ad sui damnũ vt impediatur adire añ mortẽ tertij nõ presumitur 8 mori vt in casu quem Bar.format.¶†In glo.in verbo etate glos.ponit quatuor etates.doc.dicunt ꝙ sunt sex.prima subdi uiditur inter infantilem et simpliciter pupillarem. et vltima subdiuiditur inter senectutẽ 7 seniũ.qđ dic per Cy.C.de iure delib.si infanti.7 no.gl.in proemio sexti sic sunt sex etates mũ di.s.ab Adã vsꝙ ad noe.7 scđa vsꝙ ad abrahã.tertia vsꝙ ad moysen quarta vsꝙ ad Dauid.qnqgenta vsꝙ ad xp̃m.sexta vs ꝙ ad finem mundi de qua loqtur euangelium cũ dicit.nõ pre teribit generatio hec.idest etas vltima.

2 ☞ Pena mendacij que sit.

1 **Si quis ex heredibus.** ¶†Sicut sub trahẽs rẽ here ditariã perdit fal.in illa.ita 7 negãs esse hereditariã 7 si de mẽ datio conuincatur.h.d.7 sic etiã perdit bñficium inuentarij si 2 in ea nõ posuit tanꝙ non hereditariã.†7 no.penã mendacij[c] c vt faciat quẽ cadere a iure suo hoc casu regulariter ꝯtra vt nõ faciat nisi quẽ in expẽsis cõdemnari.vt no.in proemio institu. fallit in pluribus casibus qui enumerantur per Bal.in.l.j.C. de fur.in.v.colum.

1 **Usufruct. bonorũ.** †Not.ꝙ si legat vsuf fruc.oĩm bonorũ vxori quousꝙ vixerit 7 alius in d stituitur non pôt dicere vxori ꝙ soluat debita[d] de vsufr.7 sibi remaneat integra ꝑprietas.imo vxor pôt dicere ꝙ vẽdant bona 7 satisfiat creditoribus q2 sibi minus dãnosuꝫ qđ in legatis annuis vel nõ annuis.vide Bar.in.l.fi.de vsufr.leg. 7 est bonus tex.in.l.fi.§.sed legata.de bo.q̃ libe.ibi tñ loqtur in patre q hꝫ vsumfr.a lege nos loquimur qñ a testatore.

2 ☞ Heres potest pacisci cum eo cui vendit hereditatem ꝙ te neatur soluere integra legata sine detractione falcidie: et im putet sibi emptor.

1 **Quotiens heres.** †No.ꝙ heres potest re nuntiare falc.post mor tẽ testatoris licet nõ in vita.l.quod de bonis.§.j.s. 2 eo.¶†Item ꝙ potest pacisci cum eo cui vendit he reditatem.ꝙ teneatur soluere integra legata sine detra.fal.et imputet sibi emptor.

2 ☞ Si legant ꝑ mille captiuis redimẽdis.7 oportuit expẽde re qnquaginta in mittẽdo ad locũ an deducãtur de dicta sum ma an fiat ad onus heredis.

1 **Quantitas.** †No.ꝙ de pr̃imonio vel he redi.deducũtur expẽse facte ꝑ heredẽ tãꝙ es alienũ sicut debita i qbus tenebat defunctꝰ si sunt facta cã vẽdẽdi bona hereditaria ꝑ satisfaciẽdo creditoribꝰ ad qđ.l.fi.§.in ꝯputatiõe de iure deli. 2 7 ibi vide.†Bar.qd de expẽsis factis ꝑ executores i distribuẽ do bona vt si legãt mille ꝑ captiuis redimẽdis 7 oportuit expẽ

a ¶Gabella.adde ꝙ voluit gl.in.l. cuꝫ his.§.modꝰ s.de transa.7 vi de bal.in.d.l.i.§. si integra.in fi.

b ¶Aratrũ.adde Bal.in ti.de pa ce cõstã.in verbo nos romanorũ. Inno.in.c.cũ ex iniuncto.de op. no.nũ.7 in.c.gra ue de snĩa excõ. bal.in aut.habi ta.C.ne filius ꝑ patre.

c ¶Mẽdacij.vid in aut.§ ꝑpriã de non nu.pe.in in aut.itẽ posses sor.C.q pot.i pi. habeant in.l.fi. de rei ven.7 vsꝙ ad qđ tp̃s euitet pena mẽdacij vi de ꝑ Lud.ro.cõ sil.lviij.

d ¶Debita.Ad de ꝑ eũdeꝫ pau. cõsi.ccxliij.

dere qnquaginta in mittēdo ad locuʒ.an deducantur de dicta summa an fiat ad onus heredis vide Jo.an.in addi.in tit.de instru.edi.§.nunc vero aliqua.circa fi.ti.j.in addi.que incipit hic omnino vide.

1 **In quantitate.** †Idē dicit ꝙ lex in rōne la scda.§.eo.et no.tex.ibi vel etiā minus cū se.qꝛ hic est casus de.q. quā ibi formaui si bona sunt post mortē ī tātis dimi nuta ꝙ ea q̄ restant nō sufficiūt ad legata nihilominus tenebi tur heres soluere de suo nec pōt ꝯqueri qꝛ si ꝯtingeret diminu tio ante aditā hereditatē sibi imputet quare adiuit.si aūt post multominus pōt ꝯqueri qꝛ p aditionē iam erat obligatus ad solida legata.qꝛ bona sufficiebāt ⁊ casus supueniens non libe rat debitorē generis.nec ob.ꝙ nullo testō etiaʒ militis debenꝛ legata vltra vires hereditatis.iure isto.l.j.§.si is qui.cccc. in fi. ad treb.qꝛ vires heredi.inspiciunꝛ tpe mortis nō pōt ⁊ hic est verus intelle.hui⁹ tex.ſm Dy.⁊ Ja.de are.sed gl.in verbo so lida aliter intelligit ⁊ nō bene intelligaꝛ.s.nō deducta fal.nō au tē ꝙ soluat de suo qd̄ est ꝯ istū tex.hodie si non fieret inuenta rium gl.dicit ꝙ teneretur de suo qd̄ est clarū sed qd si fecit gl. innuit ꝯriū hic tenet Bar.in.d.l.in rōne.§.tametsi.dic vt ibi di stinxi an supueniat diminutio post aditā hereditatē vel ante: qñ autem heres recusaret adire ꝑpter diminutionē que super uenit non pōt cogi adire ꝑpter legata particularia.ideo iuris cō.dat remediū.ne legata corruāt per nō aditionē ꝙ legatarij paciscantur cū herede vt sic heres adeat simile.§.de pac.l.iuris gen.§.fi.Glo.hic formāt aliqua ꝯria.de leg.p̄ece.que solue vt ibi dixi.nā in diminu.tene ꝑ regula ꝙ nocet legatarijs sed in augmēto an eis ꝓsit loquunꝛ ꝯria.qꝛ interdū ꝓdest vt in casu l.cū quo.§.eo.qñ supueniret in facultatibus debitorū heredi tariorū.Item qñ ex bonis legatis.vt fructus q cōputantur in quartā.§.e.qd̄ de bonis.§.fructus.Item qñ erāt sati tpe mor tis.⁊ tūc etiā si nō ex reb⁹ legatis.l.in lege fal.placuit.Sʒ circa hoc q̄ro cum augmentū supueniēs post mortē qd̄ habuit origi neʒ in vita indistincte prodest legatario vt nō augeanꝛ legata quare non ita ꝓdest filio vt augeatur.l.si patronū.§.fi.de bo. li.cū legitima sit magis debita.rñdeo si facis ꝯparationē de le gitima que est detractio ⁊ ꝯ voluntatē defuncti.ad fal.q̄ est si milis detractio:nō ob.cōtrariū.sed cōcor.nam augmentū non ꝓdest legitime vt ipsam augeat hic nō ꝓdest fal.vt ipsam con seruet:imo perimit cum augeat legata lʒ nō perimat legitimā que est magis debita.sed si facis cōparationeʒ de legitima ad legata cōparatio nō est bona.qꝛ legitima debeꝛ ex quadā obli gatione legali.legata aūt ex mera liberalitate defuncti.obliga tio aūt est odiosa nec sibi fauendū vt augeatur.libertas aūt est amplianda arg.in.c.j.de do.Itē legitima debetur ꝯ volunta tem defuncti.legata ſm voluntatē ergo ampliāda proutvide mus in treb.que est fauorabilior qñ detrahitur ſm voluntatē ꝙ quando cōtra qd̄ ptʒ qꝛ primo casu minus imputatur in ea j.eo.titia.sufficit ergo patri satisfecisse legis dispositioni relin quendo legitimā de eo qd̄ habebat tpe mortis.qꝛ de illis tene bātur relinquere.l.cū queriꝛ.⁊.l.parentibus.de inoff.te.cū er go sit liberatus reincidit in obligationē ipse vel heres propter augmētū supueniēs de quo nō habuit cogitare.sed hec rō ces sat in legatis.qꝛ volūtas defuncti fuit ꝙ prestarenꝛ integra le gata.posito ergo ꝙ si fal.imminebat heres nō teneretur:dura bat tñ obligatio ⁊ voluntas defuncti.hinc est ergo ꝙ heres na turaliter tenebatur:si ergo supuenit augmentū illa voluntas ampliatur qꝛ lex sibi non resistit.

1 **Magna dubitatio.** †Si ī hereditate est debitū vel creditum conditionale ⁊ tractatur de imponēda fal. pōt res dupliciter expediri vel ꝑ cautionem vel ꝑ estimationē debiti ⁊ crediti.sed estimatio in legatis cōditionalibus locum non habet sed sola cautio.de legatis vero in diem certā habeꝛ cōsideratio sicut de puris solo iterusurio medij tpis detracto nec fit estimatio nec prestatur cautio.h.d.vsqꝫ in fi.ibi etiā additur vnū si legata ex cedunt vires hereditatis primo ⁊ ante oīa de quolibet legato detrahiꝛ.quatenus sunt vltra vires.⁊ de residuo detrahiꝛ fal. ⁊ sic duplex fit detractio.⁊ prima fit de omnibus etiam priuile giatis secūda fit tm̄ de nō priuilegiatis.§.e.si post missionem. ❡Circa primū ⁊ scdm casum queritur de ratione diuersitatis quare in credito vel debito conditionali reperta est duplex via estimationis vel cautiōis ⁊ in legatis nō nisi vna.s.cau.vt hic in ver.sed si legata.non aūt estimationem.§.eo.in.l.ratione.⁊ non tñ habetur ꝑ puro.dicit Bar.se non videre bonam ratio nē diuersitatis.Ang.dicit ꝙ subest bona ratio.qꝛ debita ⁊ cre dita ꝯditionalia nō extinguunꝛ morte.sed legata ꝯditionalia sic.ideo in primis facilius reperiꝛ emptor qꝛ in illis reduci pos set extinctio quasi ad nihilum.Itē in primis cuius erit electio dic heredis ſm doc.ar.in.l.plerūqꝫ in fi.de iure do.

2 ☞ Quatenus hʒ quis in ꝑlegatis iure hereditario.an illud imputetur in falcidiam.

1 **Quod autem.** †Prelegata quatenus ꝑcipiuntur a coherede non imputanꝛ in fal.nisi fuerit expresse dictū.nec id qd̄ datur gratia ꝯditionis implēde nisi fuerit here ditariū.h.d.cū.l.seq.primum dictū intellige respectu aliorū.sʒ respectu coheredis a quo ꝑcipiuntur bene cōputanꝛ in fal.§. 2 eo.l.nesennius q̄tenus †autem hʒ quis in prelegatis iure he reditario an illud imputeꝛ in fal.tex.innuit ꝙ sic.sʒ hoc distin guiꝛ.j.e.titia q̄ licet loqueꝛ in treb.locū hʒ etiā in fal.vt voluit gl.in.l.nesennius.§.eo.sup verbo coherede.in fin.⁊ no.hāc.l.qꝛ est clauis ⁊ melius ponit hanc materiā ꝙ alia.

1 **In singulis.** †Si omnes instituti here di.adeūt portio vnius non cōtribuitur cū portione alterius sed in singulis ꝑso nis.ratio.l.fal.imponiꝛ vt si legata ab eo relicta ex cedant dodrantē sue portionis detrahaꝛ fal.lʒ portio alterius non sit grauata.sed si alter eorum repudiet ad alterā deueniat ꝑ ius accre.distinguiꝛ an portio grauata sit repudiata ⁊ simili ter non cōtribuitur cū non grauata secus ecōuerso ⁊ sunt cla re.tñ sunt principales leges que allegētur super his articulis dic vt dixi in.l.j.§.id quod.§.eo.⁊ per Bar.in.l.q fundum.§.co heredes.j.eodem.

1 **In duplicibus.** †Ista lex idē dicit ꝑ oīa ꝙ lex in ratio ne.§.qd̄ vulgo.⁊ breuius ⁊ clarius.s.ꝙ relicta in se cūdis tab.censenꝛ conditionaliter relicta in primis s.quantū vt ad ea inspiciaꝛ q̄titas patrimonij q̄ erat tpe mor tis patris.⁊ non augmentū vel diminutio ꝯtingēs in vita pu. sicut si vere essent relicta in primis ta.vt.l.in quantitate.§.eo. alius effectus est vt contribuantur cū relictis in primis ta.vt si inter oīa excedunt dodrantē.detrahaꝛ si non ascendunt non detrahatur.⁊ ista.l.etiam principaliter allegatur.

Is qui quadringenta.

1 †Ista.l.idē dicit ꝙ lex in rōne.§.q filio.§.eo.ti.in ꝟ. qd tñ dicemus de altero ⁊c.s.ꝙ si vn⁹ ex substitutis pupillarib⁹ reperiaꝛ grauatus vltra dodrātē sue portionis le gatis ptim relictis a pup.partim a se detrahere possunt fal.lʒ alius substitutus nō sit grauat⁹ sicut si ambo essent principalr instituti ī primis ta.⁊ ambo adirēt heredi.§.eo.in singulis.lʒ ipse pup.nō esset grauat⁹ vltra dodrātē.h.d.⁊ rōnes dubitādi tāgunꝛ in illo.§.❡In fi.tex.ibi soluat legata sub.integraliter qꝛ nō est grauatus vltra dodrātē.❡In tex. ibi vt caueāt lega tarij.ista cautio nō cōmittitur ipsi pu.sed substituto q postea reperiꝛ grauatus iō si tutores negligunt hoc facere solus sub stitutus habebit contra eos act.tu.j.eo.l.reperitur.

2 ☞ Heres qñ legatū est indiuiduū an debeat tradere in soli dum ꝓtestando de parte estimationis an vero nō teneaꝛ trade re nisi illa pars realiter soluatur vel offeratur.

Format dat esse rei.⁊ non dicitur data forma quousqꝫ opus sit consummatum.

1 **Quedā legata.** †Idē dicit iste.§.cū.l.seq.qd̄.l. j.§.si vsufru.§.e.ꝙ qñ legatur aliqd̄ indiuiduū vt seruitus predialis vel aliqd̄ factum ꝯsistēs ex materia ⁊ forma cū forma sit indiuisibilis de ipso legato nō detrahitur fal.sed de estimatione eius.secus si sit seruus ꝑsona lis vsufr.q est diuisibilis.h.d.qd aūt si eidem ꝑsone legaꝛ fun 2 dus.⁊ eidem via ꝑ alium fundum dic.vt.§.eo.si fundus. †No. glo.in verbo denuntiet q̄ vult ꝙ heres qñ legatum est indiui duum debeat tradere insolidum protestando de parte estima tionis.doc.dicūt ꝙ non teneꝛ tradere nisi illa pars realiter sol uatur.vel offeratur per tex.in fi.qui dicit ipsum esse tutum ex 3 cep.doli nisi soluatur.❡†Ultimo no.⁊ semp allegatur ꝙ for ma est que dat esse rei.nec diciꝛ data forma quousqꝫ opus sit cōsummatum facit.de ver.si.l.rei appel.§.opere.⁊.l.mulieris. §.res abesse.ad cōtrariū formatū.in gl.de.l.⁊ si non sint.§.qd ergo.dic vt no.in.l.v.§.ope.de verb.obli.

2 ☞ De legato dotis qñ possit detrahi falcidia.

3 Uestes quotidiane quas maritus facit vxori ipsa remanēte vi dua penes eā debent remanere vltra dotem.

4 Maritus teneꝛ ad oīa onera non solum q̄ consistunt in cibo ⁊ potu.sed etiam in vestibus non pretiosis.

Si vsusfructus.

1 **Dos legata.** †De dote ꝑlegata nō de trahitur fal.qꝛ non capi tur vt legata sʒ vt debita.nec de reb⁹ ī vita donatoris adusum mulieris

mulieris cum ille ad eam pertineant ex donatione nõ ex causa legati hoc dicit primum dictum intellige qñ mulier p instru 2 mentũ vel testes potest pbare dona. dotis †si autem aliter nõ possit probare ꝙ p confessionez mariti factã in testamẽto vel codi. vxore absente. ꝛ nullo p ea recipiente tale legatũ licet factum tanꝗ de debito non est priuilegiatũ sed idem iuris est in eo qđ in alijs tã quo ad fal. ꝙ quo ad alia per. l. qui vxori ꝛ ibi omnino vide Bar. s. de au. ꝛ argẽ. l. ꝛ qđ idem no. in. l. cum qs §. codi. sed si ea presente vel alio pro ea recipiente talis cõfessio probaret numerationem dotis. ꝛ esset idẽ ꝙ in alijs primis casibus per no. in. d. §. codi. sed etiã in casu precedenti licet confessio non faciat plenam probationem facit semiplenam que sufficeret cum vno teste vt no. Bar. C. de fur. l. j. per secundum 3 dictum determinatur † ꝙ vestes quotidiane quas maritus facit vxori ipsa remanẽte vidua penes eam debẽt remanere vltra dotem. qꝛ in illis tenuit donatio. imo nõ est donatio sed debiti resolutio. qꝛ tenetur ad omnia onera non solũ q̃ consistũt in cibo ꝛ potu sed etiam in vestibus nõ sic de pretiosis. vide de hoc arti. per Bar. in. l. pe. so. ma. vbi recitat plures opi. ꝛ huic videtur acquiescere.

2 ☞ Si qs non habeat in bonis nisi nomen debitoris qui teneatur in. cccc. ꝛ legauit illi liberationẽ. ꝛ alij legauit. cccc. qualiter fiet diuisio istius debiti inter ipsum debitorem ꝛ aliũ legatarium ꝛ heredem.

3 Quid si testator non habet nisi vnũ fundum quem leget titio ꝛ. c. sempronio.

1 **Querebatur.** † Debitor sibijpsi semp dicit esse soluẽdo insolidum sed quo ad alios estimatur ꝙtũ ab eo exigi potest ꝛ qđ residuũ est estimatur ꝙtum vendi potest. h. d. vsꝙ ad. l. si creditor. † Bart. ꝛ primo format. q. de illo q nõ habe2 bat in bonis nisi nomen debitoris qui tenebatur in. cccc. ꝛ legauit illi liberationem. ꝛ cuidã legauit. cccc. qualiter fiet diuisio istius debiti inter ipsum debitorẽ ex vna parte. ꝛ alium legatarium ꝛ heredem q debet habere quartã vsꝙ ibi dicebam ibi anteꝙ soluat pmittit vnam regulã vsꝙ ibi quare. ibi tertio loco; ex illa regula decidit tres casus diuersos a predicto vsꝙ ad. §. cũ igitur. primus si non legasset illi liberationem. sed dũtaxat legasset alteri illud nomẽ vsꝙ ibi sed cũ. scđs ecõuerso si nihil legasset alteri sꝫ dũtaxat illi liberationẽ vsꝙ ibi idẽ ꝙ erit. tertio quid iuris esset si a testatore viuẽte fuisset liberatus p accep. ex do. cau. mor. vsꝙ ad versi. cũ igitur. ibi ponitur quarta pars principalis in qua redit ad. q. formatã. in prin. ꝛ illã soluit distinguendo tres casus. primus est qñ ille debitor esset in totũ soluẽdo. scđs est qñ nõ posset soluere nisi. c. tertiꝰ qñ nihil. Ex his pꝫ ꝙ prima gl. q̃ dicit ꝙ ista. l. non ponit nisi duos casus principales vnum qñ debitori est relicta liberatio ꝛ idem debitum est alteri relictũ. scđm qñ illi soli est relicta liberatio non bene dicit qꝛ imo ponitur tertius qñ illi nõ est relicta liberatio. sed illud nomẽ est relictũ alteri vt hic ĩ ver. qua 3 re cum nomen. † Et dicit Ang. per hanc. l. determinari si testator non hꝫ nisi vnũ fundũ quẽ legat titio. ꝛ. c. sempronio ꝙ iste titius nõ habebit integrũ fundũ imo dꝫ diuidi inter ipm sempronium ꝛ heredẽ p fal. si põt eã detrahere. qꝛ nõ sit phibitꝰ vel si nõ põt inter ambos legatarios lꝫ ꝯriũ videaṫ. Bal. no. in. l. si certarũ. §. fi. ꝙ qñ vni legaṫ spẽs alteri quãtitas legatarius quãtitatis non põt ius aliqđ pretendere in legato speciei p. l. fideicõ. vt in pos. le. sꝫ Ang. dicit hoc verũ si hereditas esset soluenda ad vtrũꝙ legatum quo casu posset dubitari vnũ legatarius quãtitatis haberet hypo. legalẽ in fundo legato ꝛ ẽ dicẽdũ ꝙ nõ ex quo ex alijs bonis põt sibi satisfieri ita ĩtelligaṫ l. j. C. cõia de le. q̃ dicit oĩa bona esse obligata vt intelligaṫ preter illa q̃ sunt spãliter legata sed qñ hereditas nõ est soluẽda ad vtrũꝙ secus est p hãc. l. de qua Bal. ẽm eũ non habuit recordium. nam legatũ liberationis respectu debitoris cui legata est liberatio reputatur legatũ speciei. sꝫ alius legatariꝰ dr legatarius quãtitatis. nõ eñ legauit illud nomẽ debitoris. qꝛ tũc vterꝙ esset legatarius speciei. sed legauit quadringẽta in genere vt pꝫ in prin. ꝛ tñ vult ꝙ cõcurrat cũ legatario speciei hoc tene mẽti qꝛ nõ ita alibi reperies ꝛ sine dubio ista lex multum facit p eo ꝛ subtiliter sciuit eam inducere. vide in. l. si qs testamento. de leg. j. ꝛ qđ ibi dixi.

1 **Si creditor.** † Si debitor peculiaris succedat creditori in cõputatione fal. inspicitur quantitas peculij que erat tempore adite hereditatis. h. d. intellige qñ tunc erat maior ꝙ fuisset tempore mortis creditoris. si aut minor inspicere tur illa que erat tpe mortis ita soluitur contrarium gl. de. l. cũ quo. s. eo. inspicitur ergo augmentum supueniens post mortẽ ad cõmodum legatariorũ vt minuat fal. non autem dãnũ vel diminui. vt illam inducat rationem dixi in illa. l. ❡ In tex. ibi adire heredi. sub. vel etiã post si post augeretur dũmodo ante computationẽ factaꝫ ꝛ absolutã. secus si post vt dixi ẽm Ang.

1 **Experitur casus.** † Si propter tutoris negligẽtiã pupillus non sentit damnum sed incipiat sentire heres eius incipit heredi actio tutele competere que pu. nunꝙ competit. h. d. ꝛ no. ꝙ dicitur esse hereditaria licet per pu. non fuit transmissa in heredem quoniam oritur ex negligentia commissa viuente pu. ꝛ sic erat natura habitu lꝫ nõ actu. ꝛ pbatur de ho. aut. ind. pos. l. hereditarium: sed si oritur ex causa post mortem superuenientẽ ex facto heredis non diceretur hereditaria sed ppria heredis etiam si super rẽ hereditaria. Et hoc est vtile scire qꝛ qñ est hereditaria transit in fideicõ. vniuersalẽ per solam restitutionẽ verbalẽ. sine alia cessione. l. j. ad tre. sed qñ est propria heredis nõ transit sine cessione nec tunc remanet oĩno inefficax apud cedentẽ nisi in casibꝰ l. iij. de noua. hec pbantur in. l. heres pecuniã. ad tre. ꝛ. l. heres debitoris. in prin. de fideius. ❡ In tex. ibi quãuis testator ꝛc. regulariter contra qꝛ non plus põt heres ꝙ defunctus. l. herede. de reg. iu. adde. l. si per imprudentiam. §. non mirũ de euic. ❡ In tex. ibi soluere legata sub. a pu. relicta que p se non excedebant dodrantẽ. ꝛ sic erant soluenda integra. sed iuncta cum relictis a substitutiõe ꝛ excedebãt. ꝛ sic poterat exigere cau. de restituendo quatenus perciperet plus ꝙ deberet si substitutio locũ haberet. s. e. qui. cccc. in fi. princi. ꝛ. l. j. §. interdum isti tutores nõ exegerunt ꝛ illi legatarij effecti sunt non soluendo ꝛ sic substitutus nihil põt cõsequi vñ recuperat a tutoribꝰ act. tutele videbatur cõtrariũ cũ illa nunꝙ cõpetierit pupil. sed solum heredi vt pꝫ ex his que. s. dixi.

1 **Si dos socero.** † Debitũ dotis in cõputatione fal. detrahitur etiã si adhuc matrimonium ꝯsistat. h. d. Et in hoc erat dubitatio qꝛ nõdũ euenerat casus resti. fideic. vnde videbaṫ ꝙ aduersus legatarios nõ posset deduci: sꝫ sufficeret prestare cau. de restituẽdo cũ casus substi. eueniet sꝫ certe interest mulieris vt etiã cõstante matrimonio deducaṫ vt sit penes maritũ ꝛ de ipsa alimẽtetur. ꝛ etiã interest ipsiꝰ mariti heredis pꝑter onera matrimonij. nã etiam ipso ꝯstãte nõ dꝫ esse indotata. ❡ In fi. tex. ibi anteꝙ sub. qꝛ etiam filius potest percipere vt sit tota penes euꝫ propter onera matrimonij l. si filia. §. hoc amplius fa. her. vnde posito ꝙ adhuc nõ pcepe rit põt coheres aduersus legatarios deducere pro parte sua cũ habeat necesse tradere filio. sed quid si erat statutum vel pactũ de dote lucranda. videtur secus qꝛ poterit contingere ꝙ dos remanebit penes maritũ si mulier premoriatur ergo non est deducenda. sed certe etiã põt euenire casus ꝙ premoriatur maritus ideo ad hec idem dico qđ hic. ꝛ no. quia glo. hic dicit ꝙ heres tradendo marito liberat ur ipo iure intellige ẽm docto. ab ipso marito non autem a muliere que soluto matrimonio habet act. contra vtrũꝙ heredem soceri. ideo a marito exigitur cautio cum percipit de defendendo coheredẽ aduersus mulierem. vt in. l. ij. hic allegata in gl. ꝛ. l. §. per contrarium. ꝛ l. pater. de dote prelegata.

2 ☞ Fauorabilior est trebellianica vel alia quarta qñ detrahitur ex voluntate defuncti. quam qñ contra. ꝛ quare.

3 Omnis detractio que fit de legatis vel fideicõmissis pro tre. vel falci. dicitur fieri contra voluntatem testatoris qñ non cauit expresse ꝙ fieret.

1 **Titia testamento.** † In fideicom. vniuersali non veniunt prelegata facta p fideicõ. Itẽ cũ quarta retinetur ex voluntate defuncti in ea nõ computatur nisi quarta pars eius portionis quam hꝫ heres in prelegatũ iure hereditario. sed qñ detrahitur preter volũtatẽ defuncti. qđ semp videtur esse si expresse non disposuit de ea detrahenda tunc cõputatur tota hereditaria portio. h. d. ista. l. singularis ꝛ mirabilis que non est alibi maxime in ista distin. quã facit. ꝛ lꝫ loquaṫ in trebel. locũ hꝫ in fal. prout determinat gl. s. e. l. nesennius. ❡ In tex. ibi ĩ tertia pte ꝛc. ꝛ sic in ꝗtuor vncijs totius hereditatis in alijs duabꝰ tertijs instituit alios extraneos. qdã dicũt ꝙ instituit istas mulieres de qbus subijcit qđ nõ plꝫ. qꝛ tunc in treb. q̃ veniret detrahenda aduersus eas cõputarenṫ prelegata etiã p illis portionibꝰ quas titius iste habebat iure prelegati ab eisdẽ. s. e. l. nesennius. cuius ꝯriũ pꝫ in fi. vbi dicit nõ cõputari nisi trientẽ quam habebat iure hereditario si detraheret preter volũtatem testatricis. ❡ In tex. ibi vi hereditatis. i. illã tertiã in qua erat institutꝰ. ꝛ hc tres vncias de ꝗtuor. ꝛ vnã retineret p tre. ❡ In tex. ibi pdia prelegauit. in istis predijs reperiṫ titiꝰ habere tertiã partẽ iure heredi

tatis.z sic quatuor vncias.z.viij.iure prelegati a coheredibus dubitat̃ ergo an aliud z p qua parte de istis prelegatis veniat in fideicō.vniuersali. ¶ In tex.ibi legata integra.z sic nihil veniet in resti.non solū de.viij.vncijs quas hʒ iure prelegati.sed nec de quatuor quas hʒ iure prelegati al's nō diceretur integra retinere sed ꝯ hoc oppo.de.l.fideicō.in fi.ad treb.vbi dicit̃ ꝯriū φ licet nō veniat illud qd̄ hʒ a coherede venit tñ qd̄ habet a se iure hereditario qñ rogatus est restituere hereditatem vel portionē hereditatis vt erat hic qr nō pōt negari qn illa ꝯputētur in hereditate vel portione hereditatis.gl.z doc.hoc nō tangunt z miror. Breuiter ibi loquit̃ qñ primo plegauit.et postea grauauit hic econuerso.aut ergo primo grauauit z nihil venit vt hic.aut primo prelegauit tūc aut grauauit simpliciter de restituendo qd̄ ad eū puenerit vel portionē suā nō faciēdo mētionē de heredi.z tūc tota venit tā illa quā hʒ iure hereditario φ̃ illa quā hʒ iure plegati.l.marcel.§.qdā liberis.ad treb.aut dixit qd̄ restitueret portionē hereditariā.z tūc quatenus hʒ iure plegati nō venit in fideicō.sed q̃tenus iure hereditario venit d.l.in fideicō.hec est melior distictio quā illa quā gl.facit.i.l.cū vir.C.de fideicō.q̃ est imp̄fecta.ista tñ mēbra adhuc recipiunt alias limitationes.de qbꝰ dicā in illo.§.qdā liberis.† In text.

2 ibi sed in quartā.hec est scd̄a dubitatio an in quartā partē.i.in illā vnciā q̃ est detrahēda p tre.z pōt multū ascēdere qr est q̃rta pars tertie totiꝰ hereditatis aliud imputet̃ istis prelegatis z ius p̄supponit de certo φ de illis.viij.vncijs quas hʒ a coheredibus iure plegati nihil imputet̃ sed de q̃rta quā hʒ iure hereditario:qr testator mādauit restitui retēta q̃rta imputet̃ q̃rta pars q̃ est vna vncia z p ꝯsequēs.xij.pars integrop̄ p̄dio.sed si testator nō dixisset retēta q̃rta ꝯputaret̃ tota ista tertia pars z sic q̃tuor vncie.ex qua distin.no.φ fauorabilior ē tre.vel alia q̃rta qñ detrahit̃ ex volūtate defuncti φ̃ qñ ꝯ.qr p̄rio casu minus iputat̃ in ꝯmodū heredis.facit ad id φ dixi.s.e.in q̃titate

3 ¶ † Itē no.φ oīs detractio q̃ fit de leg.vel fideicō.p tre.vel fal. dicit̃ fieri ꝯ volūtatē testatoris qñ nō cauit exp̄sse φ fieret.id̄ lʒ illud qd̄ detrahat̃ dicat̃ legatarijs indebitū de iure ciuili dr̃ tñ debitū iure naturali.l.j.ad.l.fal. ¶ Sʒ op.qd̄ hoc casu qñ p̄ter volūtatē defuncti detrahit̃ ꝯputent̃.viij.vncie q̃ habent iure plegati qr lʒ fal.iure insti.nō ꝯputet̃ φ habet iure plegati.sed solū φ iure insti.z id̄ si nūcupat̃.tñ in treb.ꝯputat̃ qcqd habet̃ iudicio defuncti z nō iure insti.sed plegati vel grā ꝯditiōis implēde.l.in quarta.s.e. So.fateor in his q capiunt̃ eo iure vt si p̄ legaret̃ res tertij vel heredis.qr tota capit̃ iure legati.sʒ si diuerso iure vt si plegat̃ res hereditaria q̃ partim capit̃ iure hereditario z partim iure plegati tūc nō ꝯputat̃ nisi pars q̃ capit̃ iure plegati vt hic ptʒ z not.in.d.l.in q̃rtā in gl.hic distingue. ¶ In gl.q̃ icipit hoc id̄ ibi habuit mētionē here. Tu dic φ nō est necessariū.nā etiā si nō habuisset nihil de pleg.veniret post φ̃ facta eēt post rogationē. ¶ In fi.gl.ibi satiscadit in fideicō. si ꝯputat̃ in quartā. Bar.dicit φ hoc nihil est dicere.id̄ solue vt dixi.φ ibi loqtur qñ p̄rio legauit.z postea rogauit.z tūc portio hereditaria tota cadit in fideicō.ideo tota ꝯputaret̃ in tre.etiā si detrahet̃ ex volūtate defuncti qr nō grauat̃ heres in cōputādo postφ̃ si non cōputaret restitueret.sed hic qñ primo rogauit vnde non venit in fideicō.etiā si sit facta mētio hereditatis vt ptʒ in tex.ideo nō cōputatur nisi prout hic dicit̃ z hoc est vtile sibi.qr quatenus non cōputat non restituit ita subtiliter intellige melius φ̃ per alium dicatur.

2 ☞ Si statutū dicat φ nō possit qs inter viuos alienare in forensem rē immobilē.sed bñ possit legare.z aliqs grauauit heredem φ talē rem venderet forēsi.an poterit heres vendere.z sic an dicatur alienare inter viuos.

1 **Qui fundum.** † Id qd̄ dat̃ loco p̄tij cōputat̃ i fal.qr cū succedat loco rei hereditarie cēset̃ capi hereditario iure hoc primo. Et si duo pariter instituti pariter grauētur hincinde vēdere neuter aduersus aliū fal.detrahit qr tm̄ vr̃ habere post vēditionē φ̃tū habebat añ cū loco rei habeat pretiū hoc scd̄o.z debitū heredi a defuncto añ oīa deducit̃ in ꝯputatiōe fal.hoc tertio z vltimo vsφ ad.§.si tu ex parte.z no.ex hoc prin.si heres grauat̃ vēdere p qnquaginta rē q̃ valet.c.in legato vident̃ esse qnquaginta nō illa res.nā illa capit̃ exēp.z sic ex

2 ꝯctu inter viuos lʒ habeat originē a testō. † Per hoc decidit̃ qd̄ s̄m ang.si statutū dicit φ nō possit qs inter viuos alienare in forēsem rem immobilē.sʒ bñ possit legare z aliqs grauauit heredē φ talē rē venderet forēsi φ heres nō pōt vēdere nec ille emere.qr nō haberet ex cā legati.sed ex ꝯctu inter viuos ita dicit disputatū fuisse.lʒ in ꝯriū faciat qd̄ no. Dy.in.l.vxorē.§. agri plagā.de leg.iij.vbi dicit φ statim φ ille offert p̄tiū trāsit dñiū etiā vēditiōe nō facta nec facta traditione sicut transiret simpliciter res etiā legata.z sic hʒ vim legati.hʒ naturā mixtā.

pro isto dubio esset satis cogitādū.p ang.facit φ no. Bar.in.l. aurelius.§.caio.de lib.leg.vbi dicit aliud esse qñ testator p se liberat debitorem qr dicitur haberi liberatio ex vltima volūtate.aliud qñ mādat heredi qd̄ liberet.qr dicit̃ haberi ex actu inter viuos z aliqua veniunt in vno que non veniunt in alio.

2 ☞ Frustra expectatur euentus q nihil operatur.

3 Libellus incertus admittitur qñ incertitudo prouenit ex parte conuenti.

4 Adita hereditate etiā p vnū de heredibus.statim dñiū rerū legatariarū si sunt hereditarie transit insolidū.z actio ex testamento p̄sonalis insolidum acqritur pro ipsa repetenda.

1 **Si tu ex parte.** † Cōditio cuius euētus vel defectus legata nō vitiat eorū petitionē non differt.hoc primo.z plures portiones eiusdem instituti ꝯtribuunt̃ inuicem ad augenda legata.h.d.s̄m Dyn.et oēs. ¶ In tex.ibi scripti fueritis sub.pure. ¶ In tex.ibi institutus fueris sub ꝯditione quo casu adeūdo ex pura institutione efficieris heres nō solum in illa quarta sed etiā in dimidia istius dimidie cōditionalis quā in oēm euentū es habiturus siue ꝯditio existat virtute institutionis conditionalis siue deficiat ex iure accre.qm̄ illa dimidia habetur pro pura vt habet̃ in.l.liber homo.§.si ita de here.insti.titius aūt adeūdo efficit̃ heres in sua quarta tantū ex quo seqtur φ dimidia illius dimidie conditionalis tantū est in pendenti donec ꝯditio existat vel deficiat.qr ignoratur cuius debeat esse vel titij ex institutione conditionali vel tua ex iure accre.eodē modo videbatur.de leg.φ pro quarta per te stent in pendenti sicut hereditas z pro illa peti non possit.sed pro illis tribus quartis ꝯtrariū determinat.qr in omnem euentum erunt prestanda si ꝯditio existet

2 a te p tribus quartis a titio p vna quarta si deficiat a te. † frustra ergo expectatur euentus q nihil operatur.l.aliqñ.in fi.ad velle. ¶ In fi.tex.ibi a te.sub.dūtaxat.nā videbatur φ esset inspicienda dūtaxat pars quarta in qua fuisti pure insti.ex quo legata fuerunt pure facta:vt si excedat dodrantem illius quarte detrahatur fal.licet illi accedat semis.sed contrariū est qr est perinde ac si semel fuisses institutus in quarta z dimidia.l.in ratione.§.quesitū.in fi.s.eo.p declaratione gl.ob.contra text. φ ista legata non possent insolidū peti qr neuter institutorum nec ambo simul sunt heredes insolidū anteφ̃ conditio existat vel deficiat.ergo non sunt obligati insolidū z per consequens nec actio ex testamento est insolidū nata.dicit glo.qd̄ quantū ad libertates clara est responsio nec declarat quare.sed dic qd̄ libertates directo date statim adita hereditate cōpetunt insolidū.licet nō sint insolidū heredes:qr non possunt pro parte cōpetere nec habent peti p act.ex testamento.quantum vero ad alia legata si consistunt in speciebus hereditarijs.adhuc clara est responsio qr sicut libertates insolidū competunt ita dñium illarum ipso iure insolidum acqritur legatarijs:qr in hoc etiā ab aliquo ipsop̄ non habēt peti cum transeat ipso iure.z licet postea habent peti ipse res ab istis heredibus poterit agi rei ven.q̃ datur contra eos non tanφ̃ ꝯtra heredes sed tanφ̃ possessores.l.de eo.§.fi.ad exhiben.licet autem nō sint heredes in solidum verū est tamen φ insolidum possident.nec est curandum p quota quilibet eorū possideat nec habent legatarij hodie diem:sed sufficit petere eos condemnari ad restituendum pro partibus quas possident z habent facultatem restituendi vnde si institutus in quarta illas teneret insolidū posset insolidum conueniri rei ven.z subdit glo.notabiliter φ in act.personali hoc casu quia cū illa concurrat cum rei vendi,trahit ad se naturā illius.ita declarat.dic contra hanc gl.p hoc nō ob.l. si tibi.§.si fundus.de leg.j.vbi actio ex testamento nō intentatur contra vnum heredum insolidum licet insolidū possideat qr ibi fuit legatus fundus vnus ex heredibus quo casu non transit dñium.z sic non concurrebat actio personalis cum rei ven.hoc autem p̄cedit in actione stricti iuris.vt est actio ex testamento.sed in bone fi.qñ datur ad rem resti.etiam si non concurrat cum rei ven.datur contra illum qui habet facultatē restituendi insolidum.l.iij.§.si heres commo.ita declarant doct. de quo vide Bar.in.§.cato.vbi facit magnū festum de ista gl.

3 z de.d.Dy.decla. ¶ † No.etiam qd̄ admittitur libellus incertus quando incertitudo prouenit ex parte conuenti z plerūφ cōtingit quia agitur contra duos heredes in eodem libello vt agens non habeat dicere pro quota agat cōtra quemlibet.qr hoc pōt ignorare.sed pōt dicere φ cū possideat hereditatē in solidum petit ambos insolidū condēnari.s.quemlibet pro illa rata pro qua heres est p istā glo.si aūt legata cōsisterent in pecunia obstaret op.qr nō posset agi rei ven.sed actio.ex testō etilla nō pōt dici nata est.qr nascit̃ ex quasi contractu que celebrat̃ in aditiōe z iste nō est celebratus in tota hereditate.ergo nec neuter nec ambo simul sunt obligati insolidū.quō respō-

debitur ad

debitur ad tex.q dicit legata tota prestabūtur.gl.nō respōdet hic.sed.s.de her.insti.l.liber homo.§.si ita dicit esse hoc casu etiam insolidū queniendos.qd stare nō pōt ratione predicta fm Dy.ideo ista gl.loqtur meli⁹ fm Dy.ad tex.rnde fm Dy. q dabit curator p illa parte que est in pendenti et ille habebit
4 soluere ar.l.si quis instituatur.§.pe.de her.insti.¶†No.etiam ex ista gl.q adita hereditate etiā per vnū de heredibus statim dn̄ium rerū legatariarū si sunt hereditarie transit insolidū.et actio ex testamēto personalis insolidum acquiritur p ipsa re petenda qd alibi nescio reperiri q in ista glo.

1 **Qui filiū.** †Si portio grauata accedat nō grauate ex substitutione vul. etiā tacita inuicē cōtribuūtur secus si ex pu.sed si nō grauata accedat non grauate miscent adinuicē etiā ex pu.h.d.de prima parte vsq ibi.q si extranei ibi in secūda.In tex.ibi.ex substi.heres extitisset.s. ex vulgari tacita qprehēsa in pu.vt colligit.j.in ver.sz hoc ita verū est.et hoc quātū ad portionē heredi.paterne in qua fuit istitutus pupillus sub.et nō adiuit sz repudiauit.si aūt nō repudiasset transmitteret ab intestato iure suitatis que nō tollit ad hunc effectū per dationē coheredis extranei.l.iij.de iure deli. Et si excluderet coheres substi.tā a iure accre.quā a iure subst. vul.qz lz nō fuerit ipse heres aliū.s.heredē suū heredē facit in ipsis transmittendo iuxta no.in.l.j.de vul.et pu.per Bart.et sic nō haberet locū q hic dicit vt semisses qfundantur.sed heres
2 filij solū legata detracta fal.¶†In tex.ibi solida legata eū pstare.hoc intellige cū limitatione q colligitur ex.l.j.§.id quod s.eo.qn̄ fuerunt repetita a quolibet herede ad quē perueniret semis pupilli.alias secus si noīatim a pu.nā tunc si sibi perueniret ex vulgari expressa nō augerent legata vt ibi multomin⁹ si ex vul.tacita de qua hic nec cōmiscerent adinuicē. In text. ibi nō ampliora dz substi.sub.etiā si ab eo fuissent expresse repetita hoc casu.qz cū per aditionē papilli ab eo inceperint deberi debentur a substituto eius herede etiā si non forent repetita ergo repetitio est inutilis.l.a seruo alieno.§.si quis a primo de leg.j.ver.sed si pater.iuncto tex.q hic seqtur inuersi.qd non sunt suo noīe.¶In tex.ibi q si extranei.qd in alio casu q non ponit qn̄ semis vtriusq fuit grauat⁹.sed magis vnus q alius
3 dic vt.j.e.l.§.fi.¶†In tex.ibi ex substiiutione heres extiterit sub.pupillari.videbat autē hoc casu q nō fieret qtributio portionū.qz dz fieri de portionibus eiusdē heredi. sed nūc portio pupilli desijt esse de hereditate paterna et est effecta de hereditate pu.tū idē est.qz reputatur esse de paterna postq idē testamentū reputat patris et filij.et hoc vult dicere dū subdit perinde agendū etc.et.j.e.l.§.fi.glo.hic op. de.l.qd si alter vtro. s.eo. et ista opi.tangit primū casum.sed solue qz ibi accedit p ius accre.hic iure substituti.vul.lz tacite qd est mirabile.nā non magis venit ex voluntate defuncti veniendo p illā q si venit per ius accre.sicut ergo illo casu si portio grauata accedit nō grauate nō qtribuūtur vt ibi ita nec hic deberet esse.Sed pōt dici hic qcurrit duplex ius.s.accre.et substi.q tantū valet quantū si ex expressa substi.sed alterū tm̄ per se non tm̄ valet nec video aliter posse responderi.

1 **Qui filios in.** †A substituto exheredati potest legari si bona patris puenerunt ad exheredatū ex iudicio pr̄is et hereditario iure.lz nō iure originario institutionis.secus si nō ex iure hereditario vel nō ex patris iudicio.h.d.vsq ad.§.coheres.et melius hic declarant leges dicētes q a substituto exheredati nō pōt legari.l.an̄ pe. de leg.j.et.l.cū qdā.C.de leg.q in alio loco.pri͂o loqtur qn̄ illa duo qcurrebant q ad exheredatū puenerūt bona pr̄is non ex primeua insti.sed ex substōne pupillari.et sic iure hereditario et ex iudicio defuncti vsq ibi.nec huic postea qn̄ nō iure heredi.sed legati vsq ibi dicet aliqs postea qn̄ non iudicio defun-
2 cti sed ex legali dispositione licet iure hereditario.et no.†q in primo casu pōt grauari tā exheredatus q substitutus vt ptz circa fi.In scdo casu pōt grauari exheredatus.l.coheredi.§.cū filie.de vul.et pup.nō substi.vt hic in ver.nec huic.et.d.l.cū quidam.In tertio vero casu nec ipse exheredatus nec eius substitutus multominus qz nō hz ex iudicio defuncti vt etiā probat hic in fi.ibi ne plus iuris ex persona substituti.

1 **Coheres pupillo.** †Si portio minus grauata accedat plus grauate qtribuunt vt augeant legata sicut qn̄ nullo mō grauata accedit grauate.qz q iuris est de toto quo ad totū est de parte quo ad partē.h.d.Et hic Bar.colligit istā materiā q est difficilior q sit in hoc titu.de qtribu.portionū ad finē augendi lega-
2 ta et minuēdi vel tollēdi.falci.†de qtribu.legatorū ad finē qriū.s.iducēdi vel augēdi qz de materia plures leges huius ti. loquūt.¶In tex.ex substi.vulg.vel pu. nō curo:tn̄ tex.loqtur qn̄ ex pu.vt pz.j.ibi lz em̄ pu.etc.qz per vulg.nō existeret heres pupillo sed patri.¶In tex.ibi exhaustus esset sub.nō tm̄ quātum semis coheredis qz non vltra dodrantē certe imo minus als non esset imponēda rō.l.falci. ex integro.qz non reperiet coheres habere ius vltra q̄rtā totius hereditatis.dz ergo poni hic q nūc reperit habere vltra q̄rtā.iō pouit ex integro vt sic restituat legatarijs quatenus fuit detractū plus attēta portione supueniēte.no.qz vbū exhaustus verificat.etiā si nō in totū vel vtra dodrantē sit grauatus imo nec tm̄.¶In tex.ibi lz em̄ rn̄det op.q posset fieri vt dixi in.§.q filiū circa fi.et rn̄det q lz habeat ex pupillari pinde est ac si haberet ex vulg.et sic tāq ex hereditate paterna.gl.hic op.de.l.in rōne.§.q̄sitū.s.eo.sub ver.ideoq.vbi semis pupilli cū semisse coheredis sibi substituti inuicē nō qtribuunt.hic dicit qriū.glo.se inuoluit.dic vt ibi no.qz semis pupilli erat exhausta vltra dodrantē semis coheredis nō.et sic grauate accessit non grauate quo casu difficilior est qtributio hic semis pupilli nō erat grauatus vltra dodrātē.imo minus et illud in quo minus dicit portio nō grauata accedere grauate quo casu facilior est qtributio.l.qd si alterutro et.s.e.l.§.q filium.ver.q si extranei.

2 ¶Perplexitas resultans ex verbis testatoris dissoluit secūdum mentem.

3 Qn̄ nō detrahit falcidia de aliquo legato ex volūtate defuncti nocet alijs legatarijs.nō heredi:vt patiant falcidiā tam de suis q de illo.et qd si non detrahat rōne priuilegij.q alij legatarij nō patiantur falcidiā nisi de pprijs legatis.

1 **Qui quadringenta.** †Legatū factum sub cōditione si falcidie non sit locus nō valet si tm̄ sit necessariū heredi p fal.quātū ascēdit legatū.sed si nō tm̄ eatenus vitiat in residuo vz de equtate.licet de rigore deberet esse in totū nullū ex quo fal.locus est et sic deficit qditio i totum.h.d.vsq ad.l.cc.Primo loqtur qn̄ totū erat necessariū p fal.qz es ascēdebat a d.c.et fundus legatus sub illa qditione valebat.c.non vltra.vsq ibi qd ergo.Secundo qn̄ non totum qz legatum ascendebat ad.cc.et pro fal.sufficiebant.c.vsq ibi quare.ibi iuriscōsul.dat consilium testatori q nō loquatur eo modo quo fuit thema positū apponēdo qditionē modo predicto qm̄ ex eo resultat perplexio.sed loquatur alio mō fm quē censet esse sua intentio p appositionē illius conditionis. Itē prima subdiuidit in tres.Primo ponitur thema et qd vsq ibi dixi.Secūdo ostēdit q quecūq pars teneat vel qd legatū de fundo valeat vel q nō valeat manifesta ratione reperiat falsum et resultet pplexitas vsq ibi cum aūt.Tertio dissoluit dictā per plexitate determinādo q non valeat ex presumpta mente defuncti q presumitur fuisse q si alia bona vltra legata sint in hereditate q sufficiant ad fal.legatum de fundo valeat.sed si alia bona non sunt nō valeat.qz intentio sua fuit q per legatum fundi non minuātur legata ad.ccc.sed si alia bona non sunt diminuerentur.ergo deficit conditio sub qua cēsetur voluisse legare.Itē secunda pars subdiuiditur.primo ostendit si determinatus scdm casum fm q determinatus est precedēs q legatum de.cc.non valeat sequat absurdum et cōtra voluntatē defuncti cū alia hic sit ratio q ibi totū legatū erat necessariū ad fal.hic dimidia tantum.si aūt dicamus pro parte valere pro parte non :dicemus contra rationē disputandi.qz cōditio sub qua fuit relictū non pōt pro parte impleri pro parte non:ergo vel in totū extitit vel in totum deficit.et similiter legatum.vsq ibi.ergo ibi soluit pro ista parte fm mentē non fm verborū rigorem.et sic per excep.doli q nitit eqtati res ista temperatur.

2 ¶†No.ergo q pplexitas resultans ex verbis testatoris dissoluitur fm mentē.sed qtra de.l.si titius.de cōdi.insti.vbi nō dissoluitur.Sol.dicit Bar.hic pplexio ex accidēti resultabat preter ppositū testatoris.ibi a prin.et fm eius propositum ista verba sunt obscura:qz non ponit rōnem quare magis ibi q hic vnde pōt dici q ibi pplexitas nō poterat dissolui.qz de mente nō poterat qstare hic si ex iur.presum.vel pōt dici dū ipse dicit preter testatoris propositum q hic non qstabat testatorem sciuisse facultates suas et frequenter contingit q de facultatibus suis plus q sperant homines.insti.qui ma.accu.nō possunt.psumit ergo testatorē cogitasse q in bonis suis vltra legata possent esse alia q sufficerent ad quartā.et si hoc esset volebat legatū fundi valere.sed si hoc nō esset nolebat valere. si ergo probatur q testator sciebat vires bonorum suorum.et p cōsequens q immineret fal.si vltimum legatum sub illa conditione factū.tunc non solū in primo sed etiam in secundo casu reddat legatū in totū nullū pp̄ter pplexitatē nec dissoluit in scdo casu.qz iputet sibi testator ex quo sciebat fal.iminere q illam qditionē apposuit.arg.ad hoc.s.si quis omis.cau.test.l.si in testamēto.ibi sua em̄ culpa.vbi est tex.notabilis ad multa. et puto hāc limitationē verissimā lz p nullū tangat. ar.in.d.l.

3 si titius quia venit nunc ex pposito testatoris. ¶ †Ultimo dicit Bar. se per hanc. l. determinasse. cũ testator fecisset plura legata ꝛ dixisset ꝙ vnũ ex illis soluatur integraliter sine diminutione vt cẽseaẽ voluisse ꝙ si qua diminutio deberet fieri vel rõne fal. vel legitime debite filio. vel qꝛ legata excedebãt vires hereditatis ꝙ talis diminutio fiat de alijs legatis non de isto sicut hic dicitur. ꝗꝛ si fuisse de mente defuncti p appositionẽ cõditionis. ꝛ sic no. qñ non detrahitur fal. de aliquo legato ex voluntate defuncti nocet legatarijs non herediꝰ patiantur fal. tam de suis ꝙ̃ de illo. vt. ꝛ. s. eo. si in testõ. sed qñ detraheret rõne priuilegij. vt de lega. ad pias causas alijs legatarijs nõ nocet. qꝛ nõ patiuntur fal. nisi de pprijs lega. vt. s. eo. si post ꝛ no. C. eo. aut. ꝛ similiter. ꝛ. s. eo. ex asse. ꝛ istud perpetuo tene mẽti[a], qꝛ si nõ haberemus dictũ suũ quilibet prima facie contrariũ diceret ꝙ soli heredi noceret sicut in illis.

Qui ducenta. †Bar. dicit ꝙ iste. §. est de difficilioribus q sit in infortiato nõ ppter tex. q ̃sm verum intellectũ est clarus sed propter gl. que infrascãt. Usure q̃ ꝯditione pendẽte p heredẽ pcipiũtur de q̃titate vni legata cõputanẽ in fal. respectu oĩm legatarioꝝ ꝛ qd deest ab oĩbus legatarijs p rata supplet. ꝛ q pignus hꝫ legatũ plus grauatur in supplendo. h. d. colligendo summariũ ex dictis Bar. ꝛ Dy. Primo ponitur thema ex quo resultat questio vsq ibi. l. fal. ibi ponitur sol. ̃sm quosdã iurisperitos. ꝙ minime. ibi tertia in qua reprobat dictã rõnẽ. ꝛ assignat rationẽ quare vsq ibi quare statuendũ ꝛc. ibi ponit aliam determinationẽ. pone casum. partim ̃sm lect. Jo. an. partim ̃sm lec. Azo. que ponit in. ij. gl. nã gl. legũt tribꝰ modis. ¶ In tex. ibi mihi c. presenti die sub. que mihi statim fuerũt soluta. sed alia. c. tibi legata sub ꝯditione ea pendente remãserũt penes te ex his pcepisti cõmodum. xxv. extitit ꝯditio. ꝛ sic sunt ibi. c. soluẽda fal. imminet. qꝛ penes heredeꝫ solum sunt. xxv. q̃ pcepit de tuis. c. ꝛ quarta pars. de. cc. sunt qnquaginta. deficiunt ergo sibi alia xxv. ꝛ etiã fructus quarte q debentur sicut ipsa quarta. l. qd de bonis. §. fructus. ponamus ergo ꝙ fructus de quinquaginta ascendunt. ad. x. heres habuit. xxv. ꝛc. ibi ponit querere fructus de illis sed de alijs. xxv. ꝛ nõ habuit deficiunt fructus. et sic. v. ꝛ sic deficiũt. xxx. q̃ritur ergo a quo sibi debeant tradi an ab vtroq an ab altero nostrum. Et primo casu si ab vtroq p qua parte quisq soluet videbaẽ ꝙ a me tm̃ deberet habere qm̃ xxv. q̃ habuit videtur a te tm̃ habuisse. qꝛ interusurio pecunie tibi legate ꝛ si nõ haberemus istũ tex. quilibet hoc diceret qd ego solus habeam sibi dare. xxx. iuriscõ. pĩupponit ꝯrium pro firmo ꝙ. xxv. psint non solum tibi sed mihi vt imputent in fal. respectu vtriusq nostrũ. ꝛ. xxx. q̃ deficiũt debeãt p ambos suppleri qd est mirandũ hoc pĩupposito dissentio fuit pro qua rata quisq nostrũ cõferat. ꝛ qdam dixerunt ꝙ p rata ꝛ sic quilibet. xv. ꝛ hoc vult tex. ibi qnta decem. i. bis. x. ꝛ. v. seu bis qndecim ab vtroq nostrũ. s. equaliter. iuriscõ. reprobat qꝛ nõ equaliter fuimus onerati. sed ego plus ꝙ̃ tu cũ meum legatum fuerit purum tuũ ꝯditionale qd reputatur tm̃ minus q̃tum fuit interusuriũ. s. xxv. meũ ergo fuit de. c. ꝛ tuum fingitur fuisse de lxxv. ꝛ sic meũ excedit tuum. in quarta parte. qꝛ lxxv. faciũt ter xxv. ꝛ. c. faciunt quater. xxv. debemus ergo illa. xxx. diuidere. in. vij. partes. ꝛ ego cõferã quatuor ꝛ tu tres. hic est verus casus sed propter vnũ cõtrarium variaẽ. qꝛ imo vꝝ ꝙ. xxv. q̃ heres pcepit cedãt lucro eius ꝛ nõ psint legatarijs qꝛ sunt percepta post mortẽ. s. e. in q̃titate. ꝛ debeantur qnquaginta. qdam antiq glossatores fatentur. ꝛ illa intelligũt tex. ꝛ exponũt tex. modo suo. vt in gl. qd est ꝯ istum tex. Ad contrarium respõde ꝙ loquitur de fructibus pceptis ex rebus non legatis. sed q̃ pcipiunẽ ex rebus legatis cõputantur in fal. in. §. fructus. qd ergo iuris est in fructibus: est etiã i vsuris pceptis ex pecunia legata q̃ lꝫ pprie non sint fructus. l. vsura pecunie. de verb. sign. largo modo dicunẽ redditus. ꝛ sic fructus. vt ptꝫ hic in verbo redditus ꝛ verbo fructus. sed magis ob. qꝛ videbatur solũ imputari in fal. illius legati. de quo sunt percepti. hic pbatur cõtrarium. ratio põt esse qꝛ pẽdẽte ꝯditione nõ dicebatur legata ista pecunia. ꝛ sic sunt pcepte de pecunia hereditaria nimirum si oĩbus pficiunt. nam ꝛ ꝯditio in legatis non trahitur retro. l. j. ad fille. Idem esset in fundis legatis sub condicione vt fructus pcepti proficiant oĩbus legatarijs. sed si legatum esset in diem certam. qꝛ cessaret dicta ratio puta rem prodesse illi legatario de cuius legato sunt percepti. ita intelligo istum. §. ꝛ §. fructus. qd no. qꝛ est substantiale. ꝛ p neminẽ tangitur. cetera que sunt in gl. nõ valent vnum obolum.

2 ☞ Si testator legat magnã q̃titatẽ pro alimẽtis pauperum executor vel eps non dꝫ pecuniã distribuere inter paupes. sed ponere ad licitum q̃stum. ꝛ de q̃stu alere paupes ꝛ qd hodie.

3 Ubicũq qs tenebaẽ pecuniam illius cuius negotia administrat ponere ad vsuras. vt erant tutores vel propter moram tenebatur ad vsuras. ꝛ ad qd hodie teneatur.

4 Qui opponit exceptionẽ si succumbat censetur esse in dolo. si non habuit iustam causam litigandi.

Qui. †De pecunia relicta p alimẽtis detrahiẽ fal. ꝛ si p alimẽtis incertaꝝ psonaꝝ poniẽ ad q̃stum. ꝛ de illo alimẽtenẽ ꝛ heres q oppõsuit de fac. calũniose teneẽ ad vsuras p tpe q̃ distulit soluere. h. d. ꝛ hꝫ tria dicta. Primũ dictũ hodie nõ pcederet si lega ta eẽt p alimẽtis paupeꝝ. vt etiã sentit gl. ꝛ dixi. s. e. heredita.

2 †Ex scdo dicto no. si testator legat magnã q̃titatẽ p alimẽtis paupeꝝ executor vel eps nõ dꝫ pecuniã distribuere inter pauperes. sꝫ ponere ad licitũ q̃stũ ꝛ de q̃stu alere paupes. ꝛ h̃ ẽ vtiliꝰ cũ duret ppetuo. venetijs q̃ ponunẽ sup impstis. qꝛ securiores erũt. gl. tñ h̃ dicit ꝙ hodie p aut. nouissime. de administra. tutoꝝ nõ dꝫ hoc fieri. sꝫ veꝝ dicit ꝙ ad q̃stũ illicitũ nõ dꝫ poni vt adusuras nec ẽt ad licitũ cũ peculio. sꝫ sine peculio sic. ꝛ dicit

3 bar. hic vnũ ṽbũ singulare †ꝙ vbicũq qs tenebaẽ pecuniã illiꝰ cuiꝰ negotia administrat ponere ad vsuras vt erãt tutores vl ppter morã tenebaẽ ad vsuras. Hodie teneẽ poneẽ ad licitũ q̃stũ ꝛ teneẽ ad illõ ꝯmodũ qd licite[b] potuisset pcipe iuxta. c. p vr̃as. de don. iter vi. ꝛ bal. h̃ dictũ valde no. i. l. j. circa fi. de ꝯdi. inde. Cõiter aũt teneẽ ꝙ ꝯmodũ impstoꝝ licite recipiaẽ. ꝛ q̃tidie videmꝰ ꝙ tale ꝯmodũ relinqẽ ad pias cãs ẽt p platos ecclĩaꝝ.

4 †Ex vltimo dico no. ꝙ q opponit exceptionẽ si succũbat cẽseẽ eẽ in dolo qd est verũ si nõ habuit cãm opponẽdi. aľs secꝰ. l. si qs solutiõi. de vsuris. iõ si alicui ẽ assignatꝰ terminꝰ ad ꝯparẽdũ ꝛ misit pcuratorẽ ꝛ de mãdato dispuẽ ꝛ pnũtieẽ nõ eẽ sufficiẽs cẽseẽ fuisse i mora. ꝛ terminꝰ sibi cucurrisse.[c] H̃ dicit bar. in. l. ij. §. nõ solũ. ad treb. ꝛ i. l. si finita. §. iulia. de dãno. ĩfe. ad ꝙ vide oĩno Cy. i. l. ꝯ maiores. de inoff. testa. sꝫ q̃ro vsq ad quã q̃titatẽ dicaẽ heres i mora vt teneaẽ ad vsuras. vꝝ ꝙ p illa tm̃ quã volebat deducere nõ p alia quã tradere nõ recusabat credo ꝙ p tota nisi obtulisset residuũ ꝛ legatariꝰ recusasset. ꝙ cõstitueret legatariũ i mora ꝛ se excusaret. nã qñ debitũ p pte est liqdũ p pte nõ teneẽ debitor ptẽ liqdã recipe. ꝛ p alia litigare l. qdã estimauerũt. s. si cer. pet. secꝰ si totũ eẽt liqdũ. l. tutor. §. lucius. de vsuris. sꝫ si nõ offert nõ ẽ qd iputeẽ creditori cur nõ dixit solue cũ pticularis solu. sit incõmoda. l. plane. ff. fami. her. qd si fal. iminebat ꝛ sic heres iuste opponebat an saltem in q̃tita. q̃ erat soluẽda ꝯstituat heredẽ in mora: dic ꝙ nõ nisi offerat se patũ recipe. qꝛ cũ petat totũ nõ imputaẽ heredi si non offert partẽ qꝛ nõ est verisimile ꝙ ille recuperet. hoc no. Bar. notabiliter in. l. q solidum. in prin. de lega. ij.

1 **Si heres.** †Si heres recusat qd offerẽ gr̃a cõditiõis implẽde. qꝛ vult detrahere treb. de istis bonis cogiẽ hereditatẽ restituere treb. nõ detracta. h. d. ꝛ sic neutrũ habebit ꝛ sibi iputet qꝛ si recepisset i treb. iputareẽ nec ẽ i suo arbitrio detrahere q̃rtã ex q̃ testator sibi puidit de eo ꝙ erat dãdũ gr̃a ꝯditiõis iplẽde. qd no. singulariter qꝛ nũc vsq in hoc ti. nõ habuimꝰ. ¶ In tex. ibi discedat i. nolẽdo accipe pecuniã quã si accipet ꝯputaret i treb. j. l. pxi. lꝫ in falcidiã nõ cõputeẽ. ꝛ sic expone legem fal. i. trebel. ¶ In tex. ibi ꝛ si nõ deẽ ei. s. qꝛ nõ vult recipe: sed qd si a prin. recusauit nũc vult recipe vidẽs ꝙ hꝫ restituere nõ detracta trebe. vtrum possit penitere. rñdeo sic p. l. cui fundus. i fi. de ꝯdi. ꝛ demõ. ̃sm intel. Pe. de quo ibi dixi. ita reperio Ja. de are. intelligere hãc l. quã qdam allegant cõtra intellectũ Pet. in. d. l. cui fundus.

2 ☞ Falcidia dicitẽ quarta pars hereditatis.

3 Plures q̃rte q̃ debeẽ de iure ciuili ꝛ plures q̃ de iure canonico

4 An totũ qd capiẽ iure hereditario in falcidiam computetur.

5 Quid de eo ꝙ capitur alio iure ꝙ̃ hereditario.

6 Quõ cognoscitẽ an tota res capiaẽ iure hereditario an tota in re prelegati. an partim vno partim alio.

7 An qcqd imputaẽ in falcidiã imputeẽ etiã in trebellianicam.

8 Quid in legitima debita iure nature. ꝛ q̃ in eam imputetur.

9 An nepotes ex filia qbus fuit ab auo aliqd relictũ iure institutionis si agãt ad supplemẽtũ legitime debeat sibi cõputare dotem maternã quã mater sibi cõputaret si viueret ꝛ q̃ dos remãsit apud generũ ppter liberos de consuetudine gñali licet de iure ad patrem reuerti deberet.

1 **In quartã.** †In fal. iure istõnis ꝯputaẽ id ꝙ capiẽ iure hereditario tm̃: nõ aũt ꝙ capiẽ iure plegati vel datũ gr̃a ꝯditionis iplẽde in tre. ꝯputanẽ etiã pdicta dũmõ vniformiter: ꝛ vno iure capiãẽ. si aũt ptiꝫ iure hereditario. ptim iure plegati nõ ꝯputanẽ nisi portio q̃ iure hereditario capiẽ. h. d. et ẽ lex mgr̃a ꝛ famosa. Prĩo loqẽ de fal. iure istitu. q̃ detrahiẽ de particularibꝰ legatis vel fideicõ. vsq ibi: sed in fideicõ. secũdo de treb. q̃ detrahitur de fideicommisso vniuersali vsq ibi. si qd vero ibi

a ¶ Tene menti. Rapha. ful. ꝛ alexã. tenẽt ꝙ dictũ Bar. hodie non pcederet saluo nisi intelligas vt hic intelligit alexã. adde tñ ꝙ p opin. Bar. facit tex. in. l. ij. §. ad filiorũ. C. qñ ꝛ qbꝰ p quẽ text. ꝛ voluit lu. ro. cõsili. lxxix. ꝙ vbi aľs ṽba integrã hereditatem restituas nõ cẽseaẽ p hibita trebellianica tamẽ vbi essent adiecta verba in nulla pte diminuta trebellianica nõ possit detrahi. ꝛ ibi dicit casum eẽ subtiliter cõsiderãti qd per verba integra nõ censeatur phibita trebellianica.

b ¶ Licite. Adde bal. in. l. j. in fi. C. de ꝯdi. inde. ꝛ in l. fi. in fi. C. de pe. he. Lud. ro. ꝯsil. clxxxvj. soz. ꝯsil. ij. vbi dicit in curia ecclĩastica se sepius ꝯsuluisse.

c ¶ Cucurrisse. adde bal. in aut. ei q. C. de tpibꝰ ap. bald. in. l. j. C. de iur. cal. d. de Rota dci. suis. xcix. incipiente: itẽ ꝙ fatalia.

vero ibi redit ad primū casum vt declaret vnū dubium. secunda pars subdiuidit̄. Primo loqtur de eo qđ capit̄ iure legati ꝛ vniformiter vel a legatario vel a coherede vt res coheredis. vel alia nō hereditaria: vsq₃ ibi ꝓ ea vero parte. Scđo qñ difformiter partim iure hereditario: partim iure prelegati vt res hereditaria prelegata: vsq₃ ibi. sed ꝛ si. Tertio de eo qđ a legatario capit̄ gratia cōditionis implēde vsq₃ ibi: sed ꝛ qđ. Quarto qñ a coherede. Itē vltima subdiuidit̄. primo repetit ꝙ dixerat in prin. vel implēde cōditionis ꝛc. scđo infert ad casuȝ quē

2 determinat. ¶ †In tex. ibi: q̄rta parte no. ꝙ fal. dicitur quarta pars hereditatis: q2 sic loquebat̄. l. fal. in scđo capite: vt ptȝ ş. eo. l. j. ver. secūdo capite. ibi. dū dicit quartā partē hereditā. ꝛc. nimirū si ī eā nō imputat̄ nisi qđ capit̄ iure hereditario sed sena. cōsultū vespasianū vel trebel. cū induxit detracti. q̄rte. nō dixit de q̄rta hereditatis. nimirū si ī illā imputātur alia: ꝛ hāc rōnē assignat Bar. gl. tñ q̄ incipit: cū recipit. assignat rōnē magis substātialē: q2 penes heredē remanēt oīa onera qñ exhausta est hereditas legatis ꝑticularibꝰ nec trāseūt in legatarios nō sic qñ fideicōmisso vniuersali: q2 transeunt in fideicōmissariū pro partibus q̄ restituūtur ꝛ penes heredē remanēt ꝓ sua quarta qñ retinet quotā. ideo iustū est vt heres plus grauetur imputādo sibi plura cū in alio releuetur. ¶ In tex. ibi nō imputātur. s. ꝓ ea parte quā accipit iure prelegati: sed pro illa ꝙ iure hereditario in eadē re bene cōputat. ş. e. nesennius. ꝛ hoc qñ erat res hereditaria: al's nihil cōputat: q2 nihil capit ex ea iure hereditario ꝭm Dy. ¶ In gl. hic distingue ibi: nam si pecuniā accipit totā sibi cōputat in quartā dic tu aduerte: q2 nō est verū indistincte. si em̄ esset hereditaria: q2 in hereditate repta q2 illud corpus est cōe inter oēs si esset ꝑlegatū vni ex eis diceretur partim capi iure hereditario partim iure ꝑlegati ꝛ sic esset idē qđ in specie vt nō cōputetur nisi ꝓ parte q̄ capitur iure hereditario: vt in ver. pro ea vero. qui generaliter loquitur sed si nō erat hereditaria nec in hereditate reperta ꝓcederet ꝙ dicit gl. q2 caperetur vniformiter. aut em̄ grauatur coheres: ꝛ tūc totā dat de suo: ꝛ coheres totā recipit vt legatam ꝛ ideo totam sibi cōputat. Aut coheres fuit ius partē suā restituere retenta quātitate que in hereditate non erat: sed poterat redigi ex vēditione rerū hereditariarum: ꝛ videtur iussus ꝙ redigat eam de sua parte: ꝛ nō de parte coheredis: ꝛ sic totā capit iure hereditario: ideo totā cōputat. iste est casus in. l. deducta. ş. nūmis. j. ad treb. ꝛ. l. cū pater. in prin. de leg. ij. vbi fit differētia inter speciem ꝛ pecuniam ꝑpter hoc solū q2 quādo est iussus restituere partē retenta specie hereditatis. illa retentio de parte sua nō potest fieri quetiam fiat de parte coheredis: ꝛ sic hȝ diuerso iure eadē ratione: idem esset si esset iussus restituere retēta tali pecunia q̄ non erat in hereditate: retētio pōt fieri tantū de sua parte nec grauabitur coheres ꝑpter hoc totū imputabit in treb. ita videt̄ Bar. intelligere. ş. eo. nesennius. vbi est similis glo. que hic. †Expediamus alias glo. q2 gl. finalis mentionem facit de multis quartis q̄ debētur de iure ciuili: ꝛ sunt alie que debentur de iure canonico vt quarta episcopalis que debetur relictis ad pias causas: ꝛ parochialis que debetur de funerarijs qñ parochialis sepelitur apud aliam ecclesiaȝ. super qbus per modernos canonistas longi fiunt tractatus et varia oriuntur dubia. Bar. solum hic prosequtur de falc. trebel. ꝛ de debita iure nature: ꝛ de ista magis est dubiū: ꝛ plura du-

3

4 bia oriuntur. ¶ †Circa primū omisso ordine Bart. tam op. ꝙ distin. dic ꝙ tria sunt videnda. primū an totū qđ capit iure hereditario in fal. cōputetur. Hic breuiter dico aut tota capitur iure hereditario ꝛ totū cōputatur siue fal. detrahatur ꝭm voluntatem siue ꝯ voluntatē defuncti. pone exemplū in. l. in ratione in prin. ꝛ. l. non est. cum seq. ş. eo. aut partim capitur iure hereditario partim non. ꝛ tunc que capitur iure hereditario: qñq₃ in totum computatur. s. qñ fal. detrahitur contra voluntateȝ qñq₃ quarta tantum. s. qñ ꝭm voluntatem. l. titia. ş. eo. ꝛ hec di-

5 stinctio est verissima si bene inspiciantur iura. †secundo est videndū ad id qđ capitur alio iure ꝙ hereditario cōputetur in fal. aliqñ: nam regula est ꝙ non. Breuiter dic ꝙ sic in tribus casibus. l. quando est detrahenda ab illo a quo capitur. ş. eo. l. nesennius. ꝛ. j. e. l. filio. Secūdo qñ fuit dictū expresse a testatore: ꝛ tunc cōputatur siue capiatur iure prelegati. ş. eo. ꝙ autē. siue inter viuos. ş. eo. cū quo. ş. fi. nec distinguo. an esset heredi-

6 taria vel nō: q2 nec ille leges distinguūt. †Tertio qñ capitur vt pretium rei hereditarie. ş. eo. qui fundū. ꝛ. l. in ratione. ş. vendere. ꝛ hic in glo. fi. que incipit: quasi dicat. que melius soluit cōtrariū de illa. l. qui fundum. Tertio est videndum quō cognoscitur an tota res capiatur iure hereditario: an tota iure prelegati: an partim vno: partim alio. Respondeo si non fuit testatoris non potest capi iure hereditario sed totū iure legati vel gratia conditionis implende siue a legatario detur siue a cohe-

rede. aut fuit testatoris. ꝛ tunc aut dominium transit in alium ꝛ non remāsit penes herede: q habet fal. detrahere: quia fuit alteri legata vel prelegata: postea ad illuȝ heredem reuertitur ꝛ tunc idem vt tota capiatur iure prelegati: ꝛ nihil in fal. imputetur. ş. e. si a me. Aut ab illo non recessit dominiū tunc aut solus erat iniustus ꝛ iussus vnā rem retinere: ꝛ alias restituere: ꝛ tunc totā retinet iure hereditario ꝛ totam cōputat. Aut erat institus ꝓ parte: ꝛ tunc partim habet iure hereditario partim iure prelegati si erat hereditaria: vt dixi etiā si erat pecunia: licet si esset grauatus retinere pecuniā in genere diceretur totā illā habere iure hereditario: vt dixi super gl. per. l. deducta. ş. nū-

7 mis. ad treb. †Circa treb. dic ꝙ quicqd imputat̄ in fal. fortius in treb. fallit in eo qđ capitur nō ex vltima voluntate sed inter viuos. q2 si fuit expresse dictum cōputaretur in fal. ş. eo. cū quo ş. fi. sed in treb. videtur secus. l. pater filiū. ş. eo. in prin. Uel dic si fuit dictū a prin. cum dat̄ tunc imputatur ita loqtur. l. cū quo ş. fi. ȝ si ex postfacto in neutrā cōputat̄: ita loqtur. l. pater filiā ea vero q̄ in fal. nō cōputātur: q2 iure hereditario nō capiūtur si vniformiter capiuntur imputātur. si difformiter secus vt hic dūmodo capiātur iudicio defuncti secꝰ si inter viuos si nō fuit dictum a princi. per. d. l. pater filiā. ꝛ. j. ad treb. l. debitor. ş. fi. et

8 l. vxorē. ş. testamēto. e. l. ij. in fi. de leg. iij. ¶ †Circa legitimā debitam iure nature dic ꝙ illa que imputantur in fal. vel treb. imputant̄ etiā in illā dūmodo sint de substantia defuncti: al's secꝰ ꝛ in hoc. ista differt ab illis: q2 in trebel. ꝯputantur etiam q̄ non sunt de substantia: vt id quod capitur a legatario vel coherede vel gratia conditionis implende: ꝛ dummodo non sit fructus rerum defuncti: q2 legitima debetur de proprietatibus: non de

a fructibus.[a] l. scimus. ş. repletionē. C. de inoffi. testa. etiaȝ si sint percepti iudicio defuncti: secus in tre. in qua cōputantur dicti fructus. l. in fideicom. j. titu. ij. ꝛ etiā in fal. interdum qñ sunt ꝑcepti de rebus legatis. l. qđ de bonis. ş. fructus. ş. eodē. ȝ etiaȝ vltra illa que in falci. vel trebel. imputantur: q̄dam imputantur in legitimā ꝛ non in illas vt dos ꝛ donatio propter nup. et datum causa militie: nam q2 percipiuntur inter viuos non iudicio defuncti non cōputantur in falcidiam. l. pater filiam. ş. e. ꝛ tñ in legitimā computantur. l. quoniam. ꝛ. l. omnino. ş. fin. si autem sit donatio simplex facta a patre. Barto. distinguit aut a principio valuit. quia facta filio qui non erat in potestate. vel si erat fuit factā ꝑpter merita. ꝛ sic tanꝙ extraneo. ꝛ reputatur aduentitia. ꝛ potest filio acquiri iure. C. iuxta notata in. l. si do-

b nata. in. l. si donatione. de collati. ꝛ non imputatur[b] nisi a principio sit dictum. ita fecit Accur. cum filium emācipauit. l. si qñ. ş. fi. de inoffici. testa. et illud membrum fateor esse verum. aut a principio non valuit quia erat in potestate. l. ij. C. de inoffi. dona. ꝛ. l. donationes. C. de don. inter virum. ꝛ tunc habet vim legati. ꝛ sic cōputantur sicut ꝛ legata cōputantur. l. filium. C. fa. her. ꝭm eum. In hoc semper dubitaui propter id quod habet̄ in. l. illa. C. de colla. vbi videtur contrariū determinari ꝙ licet simplex donatio facta filio aliqñ conferatur nunꝙ in legitimā computatur: ꝛ ita ibi videtur tenere Ja. bu. Pro hoc. l. si non mortis. in prin. de inoffi. testa. vbi videtur indistincte dicere: ꝙ tunc imputatur qñ dicitur expresse. quid si non apparet ꝙ donauit: sed solum ꝙ tradidit ꝛ concessit: dic ꝙ in legitimam cōputatur: q2 ob hoc pater videtur dedisse: ita videtur Bar. determinare. in. l. j. ş. si parens si quis a paren. fuerit mo. vbi etiā dicit ꝙ si pater ponit filiam in monasterio: et offert aliquid super altari: vel aliud tradit simpliciter videtur facere animo vt in legitima computetur facit. l. fi. de pecu. leg. vbi in dubio nō videtur donasse: sed in peculium cōcessisse: ideo imputatur: q2 in illo videtur pater eū dilexisse: ita pōt intelligi. l. filium quē

9 habentē. ꝛ sic non probat precedens mēbrū Bar. †tangit etiā

c Barto. q̄ōnem quotidianā an nepotes[c] ex filia quibus fuit ab auo aliquid relictū iure institutionis si agant ad supplementum debeāt sibi cōputare dotē maternā quā mater sibi cōputaret si viueret que dos materna remāsit apud generum: ꝑpter liberos de cōsuetudine generali. de qua in. l. dos a patre. so. ma. licet de iure a patrem reuerti deberet. quidam ꝙ non: q2 nō videntur habere ab auo: sed a matre ꝛ in legitimam non computatur: nisi ꝙ filius vel nepos consequitur de substantia illius de cuius hereditate agitur. ista aūt dos etiā auo viuo exiuerat suū patrimoniū. l. fin. de col. do. ꝛ nunꝙ fuit reuersa: ꝛ fuit effecta de patrimonio filie: et sic a filio videntur habere. ergo non computant: ipse determinat cōtrariū ꝛ dicit se consuluisse: ꝛ de nouo ꝯsuleret: q2 imo habent ab auo: cum de iure cōi deberet ad auum redire ꝭm cōmunē opi. notatur in illa. l. dos a patre. cōsuetudo ergo aufert ab auo ꝛ tribuit nepotibus. ergo habēt ab auo a quo euellitur mediante consuetudine: ꝛ sic destruitur fundamentum supra factum: sed hoc non videtur verum prima facie: q2 nō sufficit habere ab auo nisi habeat ex vltima vo

a ¶ De fructibus adde ancb. cōsil. cxxvij. vbi voluit ꝙ si pr̄ instituat filiū ī vsufructu ceteroꝝ bonoꝝ donec filius cōsecutus sit beneficiū valere. cc. libras ꝙ ad hoc vt testamentū sustineat̄ ꝙ dȝ habere vsq₃ ad legitimam tot bona pleno iure de illis in qbus reliqt vsumfructuȝ.

b ¶ Imputatur. vide eūdē consi. cclxxxiij. ꝛ. cclxx. ꝛ ꝯs. cclij. per abb. ꝯs. cxvj. Alexā. ꝯs. lxxxij. lib. ij.

c ¶ Nepotes. vide ī hoc articulo eūdem ꝯsil. cxxiiij. ancb. ꝯs. cccxvj. Bal. cōsil. lxxiij. lib. j.

luntate:nam si habuit ex contractu nõ debet imputari nisi ex presse sit dictum.isti autem habent nõ ex iudicio aui vltime vo luntatis vel cõtractus:sed ex dispositione consuetudinis.⁊ est eis q̃sita auo viuo irreuocabiliter ⁊ preter eius voluntatẽ.⁊ sic videt̃ non imputãdũ ꝑpter hoc Bal.quia habuit istam q̃stio nem cum Bar.in aduocatione reprehendit Barto. in.l.illam. C.de col.allegans alios doctores solennes contrarium consu luisse:licet Jaco.but.consuluerit ſm Bart.facit aliquas ratio nes non ad propositum.et infideliter reprehendit Barto.Ego licet al's determinatio Bald.fuerit visa vera ratione predicta consului pluries ſm Barto.principaliter propter.l. quoniam nouella.que vult ꝙ dos data a matre computetur in legitima ⁊ tamen illa exiuit de patrimonio matris ea viua absq̃ spe do nationis:quia videtur donasse.l.j.§.extraneum.⁊.§.accedi.suf ficit ergo ꝙ non fuerit simplex donatio.ideo nõ obst.qd̃.s̃.dixi ideo si pater fuisset stipulatus filie restitui.et sic videretur do nasse:et valeret donatio per.l.pomponius philadelphus. vel fuisset sibi in vnũ casum stipulatus.⁊ ꝑ consequens in altero casu videretur filie stipulatus ⁊ donasse.l.si cum dotẽ.in prin. tũc filij eius idemq̃ nepotes haberent a matre ⁊ tanꝙ heredes matris ⁊ procederent rationes Bal.nec Bart.tunc dicit cõtra rium.imo idem sentit.in.l.post dotem.solu.matri.in penu.col. licet hic loquatur dubitanter:⁊ huic opinioni adhereas ꝓ cer to.Tangit etiam Bar.quando agitur ad supplemẽtum quis debet facere an heres an legatarij.⁊ tenet ꝙ cõmuniter Bald. in.l.omnino.dicit hoc verum si legata cõsistebant in speciebus quia de singulis rebus potest peti pars ꝓ legitima si in quan titatibus in genere dicit deberi fieri per solum heredem:quia legatarij nihil possident hereditarium.et istum casum habui de facto.et pluries oportuit super hoc scribere:quia quidaz in distincte tenebant dictum Bar.hic.⁊ sic legata consistebant in quantitatibus.

1 **Similes.** †In testamẽto militis nõ cessat falc.vel trebel.si morit̃ post annũ missionis sed si infra annũ cessat si factũ erat in mili tia.secus si post missionẽ.etiã si infra dictuz annum h.d.duo ergo requirunt vt valeat iure militari ꝙ sit factus in mi litia ⁊ ꝙ decedat vel in militia vel post infra annũ.⁊ q̃ncũq̃ de ficiat nõ valet iure militari.sed iure cõi nõ solum respectu fal. vel trebel.sed oĩm alioꝝ priuilegiorum q̃ militi cõpetunt.l. in fraudem.§.testamẽto.de testa.mili.

2 ☞Non solũ sup eo qd̃ quis capit vt heres vel legatarius põt grauari.sed etiam sup eo qd̃ quis capit ex mortis causa capio ne vel heres ex donatione causa mortis.

3 De mortis causa capione ꝙ non detrabitur falcidia.

An non solum heres sed etiam legatarius ex sua ꝑsona possit detrahere falcidiam.

Falcidie appellatione cõprehenditur etiam trebellianica.

1 **Acceptis.** †Datũ gratia cõditionis implẽ de nõ imputatur in trebel.si pe nes heredẽ non est remansurũ ⁊ potest heres etiam sup illo grauari nec põt fal.detrahere q꞉ nõ graua tur vt heres sed vt mortis causa capiens.Jtem grauatus resti tuere percepta certa q̃titate.si non declaratur a quo censetur

2 iussus deducere de hereditate.hoc tertio ⁊ vltimo.†Ad primũ facit.l.non quocũq̃.de leg.j.ex secundo no. ꝙ non solũ sup eo qd̃ quis capit vt heres vel legatarius potest grauari sed etiaz sup eo qd̃ quis capit ex mortis causa capione vt hic vel heres ex donatione causa mortis.vt.l.cum pater.§.j.de lega.ij.Jtem

3 ꝙ†de mortis causa capione non detrahitur fal. dic de hoc in l.j.§.itẽ si ita.s̃.eo.no.etiam contra opi.Bal.ſm glos.q voluit ꝙ non solũ heres sed etiã legatarius ex sua persona possit de trahere fal.vt no.in.l.penales.in fi.hic probatur cõtrarium q꞉

4 heres ideo non detrahit quia non grauatur vt heres.¶†Jn tex.ibi falcidie satisfacit et sic trebel.et sic not.qd̃ datur gratia conditionis implende imputatur in trebelli.licet non in falc. Jtem ꝙ appellatione falc.comprehenditur trebel.cũ ergo lex dicat in legatis ad pias causas cessare falc. etiam in fideicom mis.vniuersali ad pias causas cessabit trebel.⁊ hoc tenet Bar to.in.l.marcellus.ad trebel.lz in contrariumvideatur casus in l.si quis ad declinandum.sed illo iure nõ erat inductumvt ces saret falci.sed fuit inductũ per ius autenticorũ. Jtẽ dubitatio in hac.l poterat esse.q꞉ heres erat iussus dare post eius mortẽ. vnde cũ sit retenturus quousq̃ viuat videbatur ꝙ quousq̃ vi uat nõ possit detrahere.⁊ vltra hoc si premoriat̃ ille cui erat re stituenda.⁊ sic apud eum ⁊ heredem eius si remansura debeat trebel. submouere.⁊ tamen his non obstãtibus.s̃.dicitur con trarium ꝙ potest retinere quartam aduersus fideicommissa

a rium quod est mirabile.⁊ videtur mirabile.[a] cogita rationem quia est difficile respondere.

a ¶Mirabile.di cit.d.Alex.qdẽ sensit dy. hic vi de per ipsum.

b ¶Paraphernalium. Adde ful. cõ.lxxxiiij.

1 **Filio et filia.** †De prelegatis factis co heredi põt quis mero iure fal.detrahere si deducto ere alieno non remanet sibi quarta.sed prelegata sibi facta non sequitur nisi ea integraliter soluat si sufficiant ad quartam.h.d. cõcor. s̃.e.ne sennius.⁊ sic ptz ꝙ prelegata imputantur in fal.respectu cohe redis a quo percipiuntur in fal.dico ab illo coherede detrahẽ dam nõ sic respectu aliorum a qbus non percipiuntur.

2 ☞Que dicantur bona paraphernalia.

3 Mulier si tradidit viro instrumenta debitorum q̃ erant vltra dotem.⁊ vir ratione taciti mandati debita.illa exigit et ex illa pecunia percepit vsuras.⁊ lucratus est.an teneatur de illis red dere rationem vxori.⁊ nu.4.

4 Quid de fructibus rerum paraphernalium.

5 An oleum dicatur fructus naturalis an industrialis.

1 **Maritus.** †Qd̃ ab herede debebat̃ defuncto cõputatur in patrimonio ⁊ cõpu tatur in fideicom.vniuersali sicut cetera bona here ditaria.¶†Jn tex.ibi vxore res extra dotem consti

2 turas que dicuntur paraphernalia.⁊ est vocabulũ grecũ.l. hac

3 lege.de pac.cõuen.¶†Jn tex.ibi admiuistrauit sub.⁊ forte tot fructus percepit qui ascendebant ad quingenta.et de eis nun q̃ reddidit administrationẽ.de istis ergo erat dubium vtrũ he res mariti teneatur ista restituere.⁊ videbat̃ ꝙ non quasi mu lier patiendo ipsum illos fructus percipere propter affectionẽ coniugalẽ cẽsetur sibi donare.arg.in.l.si seruus.de dona. inter vi.⁊ donatio foret morte cõfirmata cõtrarium hz hic ⁊ sic vide tur.hic casus de.q.quã format gl.in.l.fi.de pac.conuen. vbi di citur si mulier tradidit viro instrumẽta debitorũ q̃ erãt vltra dotẽ ⁊ vir ratiõe taciti mãdati debita illa exegit ⁊ vir ex illa pe cunia percepit vsuras ⁊ lucratus est nõ tenet̃ de illis reddere

4 rõnẽ vxori.†querit ergo gl.qd de fructibus rerũ paraphernа

b liũ[b] ⁊ dicit aliud esse.q꞉ alia subest ratio q꞉ in vsuris habuit la borẽ ⁊ expẽsas in exigẽdo illa debita vnde non est cõ rationẽ vt lucret̃ vsuras que sunt odiose nõ sic in fructibus.Jn cõrium fa ciat q̃m etiã in fructibus hz laborẽ inserendo ⁊ metendo ⁊ col ligendo.⁊ sic in hoc ista.l.ꝑ illam videretur correcta.Mar.fili. disputauit hanc.q.⁊ conclusit breuiter ꝙ in tribus casibus te neatur reddere rõnem.⁊ eoꝝ restitu.Primo si extãt q꞉ possunt vendicari.q꞉ sunt eius ex quo sunt ex re eius percepti.l.non so lum.§.fi.de rei vendi.ꝑ maritum non tanꝙ dñm.⁊ bone fi.pos sess.q꞉ tunc efficeretur eius ꝑpter bonã fidẽ.l.q scit.§.bonefidei de vsuris.Scd̃s casus est qd̃ essent cõsumpti tñ essent percepti contra voluntatẽ expressam dicta.l.hac lege.Tertius casus est q̃n essent ꝑcepti ea sciente ⁊ patiente.⁊ essent cõsumpti ⁊ essent fructus mere naturales in qbus nulla industria possessoris v titur vt poma q꞉ cessat rõ de qua in.d.l.fi.si aũt essent fruct⁹ in dustriales.vt segetes vinũ ⁊ similes.⁊ tunc est ex quo ista cõcur runt ꝙ sunt cõsumpti ⁊ ea sciente ⁊ patiente fuerunt percepti. ⁊ circa percep.eius industria versa est non teneat̃ ad illorũ re stitutionẽ.sicut nec vsurarũ vt in illa.l.ita etiam videtur Bar.

5 consuluisse in quodã consilio in quo etiam querit.† an oleum dicatur fructus naturalis vel industrialis.⁊ tenet ꝙ industria lis.q꞉ in eo vertit̃ industria lz non tanta quãta in vino.⁊ de hoc Bar.hic tangit.⁊ breuiter ꝑ Bal.in.l.si viua matre.C.de bonis mater.in fi.Jn multis tñ locis videt̃ ꝑ statuta.⁊ maxime florẽ tie vbi statutũ indistincte disponit ꝙ nõ teneatur ad restitutio nem.⁊ ibi est maior dubitatio.q꞉ mulieres habẽt pecunias sup monte.⁊ vir recipit pagas ⁊ cõsumit in cões vsus.⁊ imputet si bi mulier quare non cõtradicit ⁊ multa incõuenientia sequerẽ tur si post longum tp̃s ratio peteretur.vnde nõ sic est inter eos res agenda sicut inter extraneos.

1 **Filie quã.** †Qui deducit sortẽ pro alimẽtis.dz caue re de sorte restituenda mortuis alimẽta rijs.h.d.Dy.pone casum ꝙ cuidã mulieri fuerunt legata po ne.c.cũ onere ꝙ de redditibus eius deberet alimẽtare tres pu pillas.Jsta instituit filiã pupillã ⁊ grauauit titio restituere si decesserit in pup.etate.ista pupilla cũ consensu tutoris obliga uit se ad ista alimenta istud nõ ponit̃ in tex.sed est necessarium ꝑpter id qd̃ statim dicã.ista decessit ab intestato ⁊ sibi successit patruus titius ab eo petit hereditatẽ maternã iste patruus q꞉ remanet obligatus ad alimẽta tanꝙ heres pupille vult dedu cere illam q̃titatem de cuius reddituu sunt prestanda alimen ta:certe potest.q꞉ vbi est onus debet esse cõmodũ.ex quo onus est soluendũ.l.filia.§.hoc amplius fa.her.dicitur hic ꝙ saltem debet cauere ꝙ mortuis alimẽtarijs ⁊ sic onere finito restituet q̃titatem vel mortua aliqua pro rata restituet quia pro rata fi nitur.sed quare deducit et non restituit potius cum onere sol uendi alimenta cum in ipsum debeant transire oĩa onera pro pter hoc posui ꝙ illa pupilla se obligauerat vñ illud onus cũ non esset

nō esset hereditariū.q2 nō incepit in personā defuncti nō transit in fideicom.l.si heres pecuniam.ad trebel.nec video quō.[a]

Post aditam.

† Reus tenetur actori edere sua instrumenta ad fundandam replicat.h.d.ad hoc allegatur per glo.in.l.fi.de eden.que cōmuniter tenetur licet Ja.bu.dicat nō probari hoc hic:q2 instrumēta nō erant propria:sed hereditaria: ꝛ aliud in instrumentis que quis a notario recollegisset de sua pecunia.Barto.tenet glos. dicēs:dicat Ja.bu.quicquid vult ego teneo glos.sed ad fundandam intentionem nō tenetur edere.l.qui accusare:sed postꝙ est fundata ad ipsam coadiuuandā bene tenetur:vt hic. ¶ In tex. ibi triennio exacto.hoc accidit de facto ꝙ trienniū transiuerat anteꝙ legatarij peterent legata. ¶ In tex.ibi idcirco.nam dicebat heres ꝙ ipse defunctus tenebatur cuidā pupillo in pluribus quantitatibus ratione administrationis vel tutele quā defunctus gesserat ꝛ plura debita contraxerat que non poterant exigi eo modo quo cauebatur in instrumētis:q2 erant non soluendo ꝛ defunctus erat in culpa vel a princi.vel ex postfacto:q2 non exegit quibus deductis nihil remaneret penes heredem si legata integra soluerentur. ¶ In tex.ibi ne in potestate ꝛc.no. tex.quia non sufficit in iudicio aliud dicere ad cōmodum dicētis:ꝛ in preiudicium aduersarij ne sit in sua potestate sibi proficere:ꝛ nocere aduersario.facit.l.iij.de iureiur.dicit etiam Bar. ꝙ quādo fiunt excussiones bonorum possunt rogari notarij habentes rogitus illius cuius bona executiuntur nō sunt alia:lex sequens est clara.

¶ Ad senatusconsultum trebellianum. Rubrica.

2 ¶ Instantia defuncti sicut transit in heredē:ita de herede in fideicōmissariū vniuersalē sicut alia iura hereditaria sine alia cessione ipso iure ꝛ quid si esset cepta cū herede.

3 Fideicommissarius nō est vsufructuarius proprie sed proprietarius.

Statutū loquēs de vsufructuario extenditur ad habētem vtile dominiū si materia hoc patitur.

4 Heres ante restitutionē potest cōueniri a creditorib[9] ꝛ legatarijs.ꝛ etiā ipse potest debitores conuenire.

Si fideicōmissarius ante restitutionē factā decessit sine herede. ꝛ sic restitutio nō potest fieri vel viuit ꝛ recusat sibi fieri an remanebit heres implicitus.ex quo non remanet explicitus nisi facta restitutione.

5 Si post tēpus hereditas rediret ad heredē q2 fideicōmissarius grauat[9] esset post tēpus reddere qualiter iura directa reuiuiscerent.ꝛ virtus vtilium cōsolidaretur cū directis.

6 Si lex vel statutū dicit ex aliquo ɔtractu cū alio celebrato actionem nō dari hoc intelligit cū effectu:non ipso iure:sed ope exceptionis.ꝛ quid in criminalibus.

Quādo non competit actio ipso iure:potest iudex ex suo officio etiā si nō petatur per partē:actorē repellere.

7 Statutū si diceret actionē alicui competentem alteri dari.per hoc nō transfert ipso iure in illum.sed facit vt competat vtilis ꝛ contra illum primū detur exceptio.

Tria remedia senatuscon.trebelliani.vide in principio huius legis.

Explicito.

¶ † Vsꝗ ad.§.hoc autem senatus.iuriscōsultus quatuor facit.Quia primo se continuat ad precedētia:vsꝗ ibi factum est autem. Secundo ponit quo tempore factum fuit hic senatusconsultū: vsꝗ ibi:cum esset.Tertio ponit formaliter verbum senatusconsulti vsꝗ ibi:sublata. Quarto ponit effectum ꝛ vtilitatem que sequitur ex eo.Et est sciendum ꝙ quinꝗ sunt remedia senatusconsulti que ponit glo.in.l.in testamento.C.ad l.falci.nos possumus reducere ad tria.Primum est de transferendis iuribus vtilibus post restitut.verbalem factā post quā translationem remanent penes heredem directa omnino inutilia.ꝛ de isto tractatur hic vsꝗ ad.§.si heres.Et glos.in.l.testamento.de isto facit tria que colliguntur ex his que dixi.Secundum est de detractione quarte que debet remanere penes heredem grauatum vt aliquod commodum habeat ꝛ inducatur ad adeundū:al's recusaret adire:ꝛ fideicommissum fieret inutile. l.ille a quo.§.j.ꝑ.eod.ad similitudinem fal.ꝛ de isto tractatur in illo.§.si heredes.vsꝗ ad.l.quia poterat. Tertium remedium est vt heres recusatus adire non obstante dicto cōmodo.quia dubitet de maiori damno.quod posset consequi.si maneret implicitus oneribus cogi possit adire iudicis officio ꝛ restituere acti.ex testamento.iuxta no.ꝑ.eo.si legatis.in prin.ꝛ.C.eo.ꝛ sine scriptura.De isto tractatur ab illa.l.quia poterat.vsꝗ ad.l.ex facto.Postea mixtim tractat de omnibus.ꝛ hoc dicit. vsꝗ ad §.hic autem.ꝙ facta restitutione hereditatis in fideicommissarium vniuersalem per heredem grauatum transeunt in illum omnia iura hereditaria tam actiua ꝙ passiua.vtilia tamen directa remanent penes heredem totaliter inutilia vt non possit cōuenire debitores hereditarios:sed eis obstet exceptio ne possit conueniri a creditoribus vel legatarijs:imo cōtra eos detur exceptio per quam tam heredi subuenitur propter hoc secūdū ꝙ etiam fideicōmissario propter primū:ꝛ etiā non habet heres dubitare hereditatē adire:quia damnum non potest recipere. hoc dicit.Et si non emanasset senatusconsultū:restitutio quam faceret heres esset potius facti ꝙ iuris.restitueret enim res corporales:sed iura remanerent tanꝙ directa:que non possunt ab omnibus separari.vt.l.quarta.pro so.ꝛ.l.quis ergo casus.de pecu.ꝛ sic heres posset cōuenire debitores hereditatis ꝛ preiudicare fideicōmissario nisi in tribus casibus positis in.l.iij.de noua.econtra posset ipse indistincte conueniri:quia licet iura actiua per cessionem quis possit a se excutere iura tamen passiua quibus alteri est obligatus nullo modo potest a se excutere in preiudicium creditorum prout videmus in herede qui vendidit hereditatē.l.ij.de heredi.ven.cui per omnia cōpararetur heres restituens si non esset senatusconsultū:cuius autoritate excutit passiua ꝛ actiua remanēt inutilia:etiā vltra illos casus: de quibus in.d.l.iij.ꝛ transfert dominiū rerū hereditariarū vtile sine reali conditione sola restitu.verbali contra regulā.l.traditionibus.C.de pact.q2 illud operatur talis restitutio quo ad fideicōmissariū quod operatur aditio quātitatis ad heredem: per quam acquiritur dominiū nō possessio nisi apprehendatur l.cum heredes.de acqui.pos.in princi. In tex.ibi:iudicia penderent.expone.id est actiones competerent actiue ꝛ passiue:vt.ꝑ. patet cum dicit vt actiones ꝛc.Alij exponūt iudicia instantia litis:ꝛ tunc no.ꝙ instantia defuncti sicut transit in heredem [b].l.si cum hominem.ff.de fideiuss.ꝛ.l.si seruus.de infa.ita de herede transit in fideicommis.vniuersalem sicut alia iura hereditaria sine alia cessione ipso iure:sed si non esset cepta cum defuncto: sed cum herede non esset hereditaria:ꝛ non transiret sine cessione.l.si hereditas.ꝛ.l.si heres pecuniam.ꝑ.eo.Facto autem hominis sine mysterio iuris similiter potest in aliū transferri:facta tamen cessione:iuxta no.in.l.mutari.ꝛ.l.in cause.§.fi.de procu. ¶ In tex.ibi vsufru.fructusꝗ.id est vtilitas.nam fideicommissarius non est vsufru.sed proprietarius:ꝛ sic ponitur improprie hoc verbum:sed quia non habet nisi iura vtilia magis sibi conuenit ꝙ habenti directa:patet in.l.j.§.quod autem.de superfi. vbi appellat vsumfructuariū superficiarum habentem vtile dominiū.Et hoc no.quia non esset impertinens expositio si statutum loquens de vsufru.extenderetur ad habentē vtile.si materia pateretur:ꝛ sic comprehenderet emphyteotas. ¶ † In tex. ibi.restituisset.iunge hic ver.sed his.ꝛ in eos qui.ꝑ.subijcit.nā seq.ver.sed idē est.interpretatio est.ꝛ dic restituisset esse verbaliter tantum.l.facta.ꝑ.eodem.in princi. ante vero restitutionem potest heres conueniri a creditoribus ꝛ legatarijs.l.ita tamen. §.qui ex trebel. ꝛ etiam ipse potest debitores conuenire.ꝑ.eodem si heres institutus.in fi.quid si fideicommissarius ante restitu.factam decessit sine herede. ꝛ si restitutio non potest fieri vel viuit ꝛ recusat sibi fieri nonne remanebit heres implicitus: ꝛ sic sibi nocebit fides quam testatori voluit seruare adeundo vt restitueret: ꝛ sic non videtur sufficienter prouisum ex quo non remanet explicitus nisi facta restitutione. Respondeo.fateor si sponte adiuit:sed cautela est ꝙ finat se compelli:ꝛ tunc fideicōmissarius si viuit teneretur recipere:sed si est mortuus sine herede:vendentur bona per creditores:ꝛ non molestabunt heredē sicut si restituisset.ꝑ.eo.postulante.in princ.vbi terminatur hec dubitatio.Itē scias ꝙ si post tempus hereditas rediret ad heredem:quia fideicōmissarius grauatus esset post tempus redderet iura directa reuiuiscerēt ꝛ inciperent esse inutilia:nec alia vtilia de nouo crearentur per hanc secundam restitutionē:licet per primā fuerint creata:sed prima vtilia extinguerētur et eorū virtus cōsolidaretur cū directis.ꝑ.eo.si heres.in princi. ¶ † In tex.ibi exceptione vti possunt.not.iuncto text.qui ponitur.§.ne quis in eos ꝛc.ꝙ si lex vel statutū dicit ex aliquo cōtractu cum alio celebrato act.non dari.hoc intelligitur cū effectu non ipso iure:sed ope excep.[d] ad hoc allegat.facit.l.ait pretor.§.fi.de iureiuran.ꝛ.l.illa.ad trebel.ꝛ ad mace.q2 naturale vbi ex illis senatuscon.dicentibus in mulierem intercedentem act.non dari vel in filium mutuum recipientē intelligūtur scilicet mediante exceptione.non ergo impeditur natiuitas actio.et oblig.sed tollitur effectu si opponatur exceptio.ꝛ hoc est vtile:q2 quādo non competit actio ipso iure potest iudex suo officio etiā si non petatur per partem actorē repellere;vt no.glo.in.l.vbi pactio.C.de transac.per.l.si pupilli.§.fi.de nego.gest.sed q2 actio mero iure cōpetit ꝛ sic agit de iure non de facto.hoc inspecto nisi oppona

a ¶ Dūo.alexan. dicit ꝙ inepte loquitur vide per ipsum.

b ¶ In heredem. adde canoñ.maxime Ant.d bu. in.c.q2.v.not.i.c. innostra.de pca. vide Bal.in.l.ij. §.fi.de pto.stip. Dy.Barto.in.l. post finitaꝫ.ß.de susp.tu.bal.post Cy.in.l.j.C.si pē. app.mors.iter. signo.d mediol. consi.clxx.Sozi. cōsi.xxxj.

c ¶ Pateret.Facit qd voluit alexan.cōsi.cxxviij. lib.ij.

d ¶ Except.adde q posui post alexā.in.d.l.ait pretor.

tur exceptio.iudex nõ potest actorẽ repellere: vt no.in.§.pactus ne peteret. Hec vera in ciuilibus ẜm doc.sed in criminalibus.si lex vel statutũ dicit super tali crimine accusationem nõ debere recipi tolleretur accusatio ipso iure tanq̃ magis odiosa.per.l.j.§.j.de alea.ẜm Jaco.de are.cuius verba hic no.refert Barto.

4 ¶ †In tex.ibi per exce.no.ẜm Bar.si statutum diceret actionẽ alicui cõpetentẽ alteri dari per hoc nõ transfert ipso iure in illũ sed facit vt competat vtilis.ꝛ cõtra illum primũ detur exceptio: vt si diceret q̃ ex cõtractu celebrato per aliquẽ suo nomine posset alius agere:sed si diceret q̃ aliquis possit nomine alterius stipulari ꝛ sibi actionẽ acquirere:vt dicit in hac ciuitate q̃ ex cõtractu cuiuscũq̃ nomine alterius celebrato per priuatum non solum per notariũ detur illi actio qđ regulariter nõ est.l.possessio.§.ꝛ si possessio.acquireret illi directa ẜm eũ.mihi plus placet quia vtilis:q2 statutũ solum potuit amouere necessitatẽ cessionis.ꝛ facere q̃ sine ea transferantur iura que per cessionẽ de iure cõmuni transferẽtur:sed per illam nõ transferent nisi vtilia solum ergo ratione patrie vel dominice potestatis potest qs alteri acquirere directas[a] actiones.

a ¶ Directas.vide Ang.ꝛ imo.h Ang.q̃si.lxxxij.

2 ☞ An pater possit emancipare filiũ ad vnum actum tantum.

3 Filius an possit testari de aduentitijs in quibus pater h3 vsum fructum.

Cum apud bonorũ possessorẽ sint iura vtilia tantum.an si restituat remaneant sibi aliqua iura.

1 **Hoc autem.** ¶ †Senatusconsultũ locum habet in omni herede vel successore vniuersali tam ex testamento q̃ ab intestato.ꝛ tam de iure cõmuni q̃ ex priuilegio.ꝛ tam de iure ciuili q̃ pretorio.ꝛ tam in habente iura directa q̃ vtilia.vt est fideicommissarius vniuersalis primus si rogatus est restituere secundo.h.d.vsq̃ ad.§.sed et quoties.

2 ¶ †In versi.in filij.querit Bar.vtrũ pater possit emancipare filium ad vnum actum.puta vt faciat testamentũ inducit istam.l.q̃ sic q2 lex facit filiumfa.haberi pro patrefa.ad vnum actum scilicet ad disponendum de castrensi peculio.prout vult etiam testando:vt hic.ꝛ.l.ij.ad mace.ꝛ tamen in alijs remanet filiusfa.Bald.contra[b] in.l.senium.C.qui testa.fa.pos.dicens q̃ nõ potest quis esse in duplici statu:sc3 vt sui iuris.ꝛ in potestate.sicut nec quo ad qđ liber.l.pariter.de liberali causa.nec quo ad quid legitimus.ꝛ quo ad quid non:vt no.in.c.cu3 inhibitio.de clan.despon. Nec obstat hic q2 filius nõ efficitur per.l.paterfa.in castrensi pecu.sed facit vt habeatur pro patrefa.ꝛ ista sunt diuersa vt patet i.l.ij.de iu.annu.aur. Hoc aũt lex potest facere: sed priuatus nõ potest inducere hanc fictionẽ cõtra ius cõmune. Preterea emancipatio non tendit ad inducendã fictionem vt habeatur pro patrefa.sed ad inducendã veritatẽ.scil3 vt fiat paterfa.ꝛ hoc fieri nõ potest pro parte.vnde si nõ valet vt agitur non valet vt valere posset.si lex disponeret ꝛ hec est veritas.

b ¶ Bal.3.Adde imo.in.l.tã his.de do.cau.mor.ꝛ in.l.is q.p emptore.j.de vsucap.ꝛ idẽ pau.d ca.in.l.qui in potestate.s.de test.ꝛ in.l.seniũ.eo.ti.ꝛ facit ad.q.de q̃ per rose.in trac.legitima.an filius possit legitimari vt tantũ succedat in vna re.

3 †De questione autẽ glo.an filius possit testari de aduentitijs in quibus pater non habet vsumfru.est casus q̃ non[c] in.l.pe.C.qui testa.fa.pos.ꝛ no.in auť.vt matri ꝛ auie.circa prin. Circa.§.bonorũ.queritur cum apud bono.pos.sint iura vtilia tantum queritur si restituat.an aliqua iura remaneãt sibi videť q̃ non.sicut nec fideicommissario primo restituẽti secũdo vt no.j.eo.ex asse.contrariũ dic:q2 iura vtilia que sunt apud bonorum possessorem nõ sunt vtilia ratione directorũ existentium penes alium:q2 apud nullum reperiuntur:ideo habent vim directorũ in hoc vt post restitutionẽ remaneant vtilia ad similitudinem directorum ꝛ transferantur.alia vtilia inferiora ab illis:sed ea que sunt apud fideicõ.sunt ꝛ dicuntur vtilia respectu directorũ qui sunt penes heredem.vnde sunt debiliora vt nõ possit producere vtilia inferiora ab eis.qm̃ habent radicẽ in personã heredis sed in casu precedẽti habẽt radicẽ in personã sui bonoru3 possessoris.ꝛ ita voluit Bar.in.l.curatoris.de neg.gest.vbi omnino vide. ¶ Ultimo opponitur cõtra.§.de illo.inquantũ dicit ipse quoq̃ restituendo ꝛc.ꝛ sic innuit q̃ si primus fideicõmissarius rogatur restituere scđo non transeunt in secũdũ sine restitutione.cõtra:q2 iste est casus in quo restitutio nõ est necessaria.l.pe.C.eo. ¶ Glo.q̃ incipit nõ tamen format hoc cõtrariũ ꝛ soluit duobus modis.tene secundã solutionem. Ang.dicit[d] q̃ etiã prima põt sustineri hoc modo q̃ sit necessaria mora habẽtis restituere tam in herede q̃ in fideicommissario ad hoc vt transeant iura sine restitutione ꝛ sine mora.nõ transeunt etiã de vno fideicõmissario in aliũ:sed in hoc est differẽtia inter heredẽ ꝛ fideicõmissariũ:q2 in heredẽ requiriť mora per interpellationem iudicialẽ:sed in fideicõmissario sufficit mora per interpellationem etiã extraiudicialẽ.ꝛ ita intelligit ipse.l.penul.

c ¶ Dõs non.vide per alex.in.l.seniũ ꝛ q̃ ibi posui in apost.ꝛ illis adde sozi.consil.incip.dñs labia mea aperiat presens cõsultatio.

d ¶ Ang.dicit in lectura boñ.aliter tamẽ vt refert alex.hic.

1 **Sed ꝛ quoties.** ¶ †Rogatus restituere duobus potest ab altero ipsorum compelli adire.ꝛ tunc poterit hereditatem illi restituere ꝛ si aliter postea cũ põterit vellet habere partem suam sine alia restitutione transibunt[e] in ipsum iura pro parte ad illũ pertinente.h.d. Et licet hic loquať qñ fuit rogatus vni pure alteri sub cõditione.idem est quando vtriq̃ pure.ꝛ alter ipsorũ altero absente petit cõpelli heredẽ ad adeundum vt cõpellatur adire ꝛ possit si velit se exonerare restituẽdo illi totam hereditate3 ꝛ trãseunt insolidum iura in illum qđ est mirabile cum sibi non sit relicta nisi pars.l.cogi.§.metianus.sed hoc fit.l.autoritate ꝛ ille videť recipere nomine suo si contingat alium non ratificare nec velle partem suam:q2 remanebit penes illum cogentẽ per ius accre. etiam si fuerint disiuncti.si heres voluerit habere illam partem ne remaneat in damno ipse heres:sed velit partẽ suam ille primus censebitur recepisse eius nomine.ideo transeunt iura ipso iure sine alia restitutione verbali.ac si essent facta procuratori suo.ita intelligo istũ tex. Restitutio autẽ realis de corporibus bene fiet.cu3 illa non possit ipso iure fieri q2 est facti. ¶ In text. ibi:suspectã dicit recusando adire q2 non posset adire pro parte sed insolidũ.l.j.de acqui.here. Et posset contingere q̃ conditio alterius nõ existeret.ꝛ sic apud illum remaneret portio illius cũ oneribus vnde recusat adire ad instantiã vnius cũ illi dũtaxat suã partẽ sit restituturus:sed certe si ille vult q̃ adeat d3 petere q̃ adeat suo periculo ꝛ offerre se paratũ totã hereditatẽ recipere.al's non cõpelleretur adire si nollet.nisi partem suã ꝑpter id qđ dixi q̃ nõ cogitur adire nisi cõseruetur indẽnis ab omni periculo.j.eo.q2 poterat:sed quare ponit hic iste.§.cum ad hoc loquatur de primo remedio senatuscõsulti.s.de transferẽdis actionibus non de tertio.s.coactionis. Respondeo etiã hic tractatur de illo:q2 per hanc coactionẽ transeunt omnia iura ꝛ tota hereditas in fideicõmissarium partis autoritate senatus qđ ista statuit:vt hic habetur in textu.

e ¶ Transibunt.adde q̃ in piam causam trãsit fidei.ipso iure: vt voluit bar.cõsil.cccxiij.libr.iiij.ancha.cõsi.viij.

1 **Si filio vel seruo.** †Si alienus filius vel seruus instituatur.ꝛ de restituẽdo grauatur potest fieri restitutio vt transeant iure ex trebellia.per patrẽ vel dominũ.siue sit rogatus filius vel seruus tantum siue pater vel dñs. Sed si est institutus filius vel adultus siue furiosus.ita demũ potest fieri restitutio per tutorẽ vel curatorẽ.si ipse tutor vel curator sit grauatus.h.d. Si autẽ sit grauatus pupillus vel adultus deberet fieri per ipsum cũ autoritate tutoris vel curatoris si ipsum habet.j.pri.§.ꝛ tutor ipse hoc casu nõ posset se facere nisi esset infans.l.restituta.§.si.j.eo.per quẽ iste.§.declaratur. ¶ In tex.ibi filio vel seruo non intelligas testatoris:sed alieno. ¶ In tex.ibi sed si ipsi filio sub.cum erit sui iuris al's frustratoria esset restitutio:q2 reacquiretur patri incõtinenti quid in dubio an tale fideicõmissum intelligatur relictũ in tẽpus quo erit sui iuris.dic.vt.j.eo.vbi pure.ꝛ.l.cogi.§.si pater. ¶ In tex.ibi rogatus sit.quasi dicat.secus si nõ ipse:sed pupillus vel adultus.sed q̃ est ratio inter istũ ꝛ precedentẽ. Rñdeo in precedẽti iure hereditario sunt apud patrẽ vel dominũ quesita per filiũ vel seruũ adeuntem illius nomine.sed hic non sunt penes tutorẽ vel curatorem.

2 ☞ Adultus rogatus hereditatẽ restituere extraneo si non h3 curatorẽ põt sine ipso restitutionẽ facere:ꝛ põt etiã ipsi curatori restituere si eũ habet ꝛ nu.3.

3 Casus in quibus curator etiam quo ad extraneum non potest autorari.

Paria sunt nõ habere mandatũ vel habere:s3 tale qđ se nõ extendit ad causam de qua agitur.

4 Quãdo vniuersitas per se vult aliquẽ actũ facere potest per suũ decretũ nec est necesse q̃ constituat syndicũ ad hoc.

Casus in quibus adultus habens curatorẽ nõ equiparatur pupillo habenti tutorem.ꝛ nu.5.

5 Pecunia quãdo dicatur de rebus que seruãdo seruari possunt.

1 **Fuit quesitum.** †Pupillus institutus ꝛ de restituendo grauatus nõ potest restitutionem facere sine tutoris autoritate:ideo si restitutio est fienda ipsi tutori nõ debet eã illi facere ea autoritate.cũ nõ possit autorari in facto proprio hoc primo:sed adultus grauatus si non habet curatorẽ potest restitutionẽ facere sine illo. Sed si habet ꝛ fienda est ei restitutio ac si non haberet potest eã facere: q2 non autoratur in causa ꝑpria cum sua autoritas nõ sit necessaria ac si curatore3 nõ haberet.ꝛ hic videtur nõ habere ex quo pro se nõ potest interponere. Collegiũ aũt vel vniuersitas grauata de restituendo vni ex eis potest suo decreto sine alia autoritate eã facere vni ex eis nec ille dicit facere sibijpsi.ipse nõ est vniuersitas:sed mẽbrũ eius ꝛ restitutio fit ad vniuersitatẽ.hoc tertio ꝛ vltimo dicit tex.cum glos.difficilis vsq̃ ad.§.si heres.sed per

2 predictũ summariũ remanet tex.ꝛ glo.clara. ¶ †In tex.ibi qm̃ necessaria nõ est autoritas ꝛc.intellige.vt.s.dixi quando adultus esset rogatus restituere extraneo.nam si non habet curatorem potest sine ipso restitutionem facere non sic pupillus etia3 si non habeat tutorem:quia sibi est dandus:q̃ cũ adultus possit alteri

fit alteri restituere sine curatore. si enim non habeat. potest etiam ipsi curatori si eum habet restituere: quia non censetur habere in hoc actu in quo curator non potest autoritatem interponere. hoc voluit glo. ibi. et est in casu huius. l. ratio etc. ibi et adultus quantum ad hanc rem etc. quam rationem no. nam sunt quidam casus in quibus curator etiam quo ad extraneum non potest autorari: ut in donatione. l. fina. C. si adver. dona. et l. i. C. si ma. factus. Certe ad illum actum censetur non habere curatorem. ar. huius glo. per quod apparet quod paria sunt non habere mandatum vel habere: sed tale quod se non extendit ad causam de qua agitur: ut etiam probatur in l. iusiurandum quod ex conventione. §. fina. ¶ In textu ibi decreto eorum. istud decretum est quando obtinetur in universitate more consueto. et not. qui tex. non requiretur nisi decretum. i. deliberationem. et sic non videtur necessaria autoritas superioris hoc tenet Barto. hic. et no. in l. plane quod cuiusque univer. istud videtur verum de superiore qui non sit de corpore universitatis ut de epo vel potestate. secus videtur de illo qui de universitate et est sicut caput ut de rectore. nam dicuntur isti magistri universitatum. l. item magistri. de pac. et debet esse caput unitum cum membris in c. cum non liceat. de prescrip. nec dicitur universitas congregata nisi autoritate capitis congregata sit. ¶ † No. etiam secundum Bart. quando universitas per se vult aliquem actum facere: pot. per suum decretum. nec est necesse quod constituat syndicum ad hoc: et ideo si vult emere vel vendere sufficit quod obtineatur ad partem non autem est necesse quod constituat syndicum tenementi. ¶ † In gl. ibi: sed ratione gl. contra tex. voluit opponere de. l. si curatorem habens. ubi adultus habens curatorem equiparatur pupillo. hic probatur contrarium ubi habet curatorem et non equiparatur pupillo: quia pupillus suo tutori non potest restitutionem facere. et tamen adultus pot. facere suo curatori. gl. solvit tribus modis. Primo illa comparatio procedit quando agitur de eis obligandis. nam sicut pupillus saltem civiliter non obligatur. l. obligari. de aut. ita adultus cura. habens. non autem procedit quando agitur de eis liberandis. nam pupillus solvendo suo creditori sine tutore non liberatur nisi pecunia consumpta: quia non potuit transferre dominium cum non possit alienare aliqua bona sua. l. non omnis. §. si pupillus. si certum peta. sed adultus habens curatorem pot. se liberare et dominium transferre quia non reperitur. l. cautum contrarium. Sed hec restitutio est quedam liberatio nimirum si ista comparatio non procedit hic. ¶ No. istam solutionem ad limitationem illius. l. ut non habeat locum favore liberationis que permittitur adulto curatorem habenti. Sed contra quod adultus sine decreto non possit pecuniam alienare cum sit de rebus que servando servari possunt. l. lex que tutores. C. de admi. tu. So. habendo respectum ad illud ad quod est destinata. s. ad expendendum non dicitur de rebus que servando servari possunt ad hoc semper allegatur ista gl. adducit gl. alios casus in quibus non comparantur qui non faciunt ad propositum: quia loquuntur de habente vel non habente cura. nos loquimur de habente. Item loquuntur de his que lex disponit circa ipsos vel eorum bona sine eorum facto. nos loquimur de his que geruntur per eos an sint rata circa que multe alie sunt dissimilitudines que non ponuntur in gl. ut patet in. l. certum. §. si. de confes. de re iudi. contra pupillum de iureiurando. l. iusiurandum quod ex con. §. illo. cum gl. j. quarum rerum act. non de. l. j. §. j. de in litem iuran. videamus in princ. et. §. adolescens. C. si adver. ven. aut. sacramenta. insti. de nup. §. j. de testi. l. iij. §. lege iulia. de decur. l. spuri. §. minores. de indi. l. cum pretor. in prin. l. iuncta. l. cum l. de arbi. et de accu. qui accusare. cum multis alijs que reperire magis est laboriosum quam subtile. Deinde glos. dat aliam solutionem quam. s. declaravi. ex his collige hanc regulam. quod in his que adultus ex necessitate habet gerere cum curatore non equiparatur pupillo sed potest perinde agere cum eo ac si curatorem non haberet: secus si ex voluntate. et hec est ultimata intentio glo. in tex.

2 ☞ Bona debitoris licet alienentur: personalis actio competens contra eum non transit contra illos in quos transeunt bona titulo singulari.

3 Si bona fideicommissarij non sufficiant an et quando possit heres conveniri a creditoribus hereditarijs pro re que remansit apud heredem vel pro quarta trebelli.

1 **Si heres percepto.** † Hic incipit tractare de secundo remedio senatusconsulti. s. de detractione quarte quam introduxit pegasianum: sed attributum fuit trebel. usque ad. l. si is qui quadringenta. ponit quinque casus principales. Primus quando heres fuit iussus hereditatem restituere retento certo fundo. usque ad. §. si is. Secundo quando retenta certa quantitate que excedebat quartam usque ad. §. idem neratius. Tertio quando nihilo retento usque ad. §. sed si quadringenta. Quarto quando fuit iussus partem restituere. puta dimidiam aliam retinere. usque ad. §. idem iul. Quinto quando retenta certa quantitate que non excedebat quartam. et differt a. §. si is qui versic. excedebat. Et hec prima pars. h. d. Si heres restituit hereditatem retenta certa re omnes actiones transeunt. etiam illa pro qua res illa erat obligata nec remanet penes heredem: licet remaneat ipsa res. et in quartam treb. non computatur ipsa res ex quo est hypothecata: licet quidam contrarium dixerint: sed computatur estimatio quantum posset vendi. attento onere obligationis. et si non sufficit ad quartam debet sibi compleri. hoc dicit. ¶ In textu ibi ex trebelliano restituet hereditatem hoc est dicere quod facta restitutione transeunt omnes actiones contra fideicommissarium nec remanent contra heredem in effectu. s. in princi. l. etiam illa pro quo fundus erat hypothecatus quia licet remaneat penes heredem. non tamen actio pro qua obligatus est: quia non sequitur fundum: sed transit ad personam que representat defunctum debitorem et iste est fideicommissarius. non tamen negatur quin hypothecaria que est realis detur contra heredem apud quem est fundus. † Et not. istam regulam propter quam semper allegatur iste. §. ex qua sequitur quod licet bona debitoris alienentur personalis actio competens contra eum non transit contra illos in quo transeunt bona titulo singulari.[a] concordat. l. si fideicommissum. §. tractatum. de iudic. ¶ In tex. ibi: si cavendum. hic deciditur alia dubitatio circa casum propositum. an talis fundus competeret in quartam. et quidam quod sic: sed quia fundus poterat evinci et heres non debet sine quarta remanere: dicebant fideicommissarium debere cavere si evincatur: sed iurisconsultus reprehendit hanc practicam et dat aliam ut non computetur fundus: sed estimatio que reperietur attento onere cautionis. et illa computabitur nulla cautione prestita. et si illa sufficit quicquid de fundo sequatur etiam si evincatur non pot. heres aliquid petere: sed si non sufficit suppletur. Sed quare hec iniuria fit heredi ut si evincatur nihil petat. Respondeo quia est sibi imputandum quare fundum non vendidit. postquam reperiebat quantitatem sufficientem et licet emptori fuisset evictus non teneretur restituere pretium: quia propter illud onus videtur minus vendidisse. et sic ille videtur emisse iactum. l. si iactum. de contrahen. emp. et ista faciunt te intelligere tex. sine quibus esset obscurus. ¶ In gl. que incipit ab herede: sed an hoc casu teneatur heres creditoribus: ista questio videtur fatua. nam in textu deciditur quod heres propter hanc rem quam retinet non tenetur creditori etiam pro re pro qua ista erat res obligata. multominus alijs: sed ista glos. loquitur quando sibi suppletur: quia estimatio non sufficit ad quartam queritur an pro illo teneatur. certe supplementum non fit de quota: sed de certa quantitate vel re. et ideo est eadem ratio: quia personales actiones non sequuntur illud supplementum. quedam autem subdit glo. que de legatarijs constat quod eis non tenetur. ut. j. proxi. §. intellige ut ibi dicitur nisi duobus concurrentibus. quod ille que pervenerunt ad fideico. non sufficiant ad legata. et quod heres habeat ultra quartam. et tunc tenetur legatarijs quatenus habet ultra quartam. de creditoribus dic quicquid dicat gl. quod si illa que pervenerunt ad fideicom. sufficiant ad solvendum eis non agunt contra heredes. etiam si habeat ultra quartam si non per modum quote: sed certe rei per istum tex. et eius rationem quia personalis actio etc. † Sed si non sufficerent in subsidium haberet actionem pro re que remansit apud eum: licet non per modum quote. et licet non valeret ultra quartam: quia es alienum prefertur illi quarte. cum non sit detrahenda nisi eo deducto. l. in imponenda. et. l. irritum. C. eo. et quia ipsi pretendunt causam onerosam. et heres in quartam lucrativam. ego preferendi sunt. l. fin. §. licentia. de iure deli. sed que actio dabitur contra eum videtur actio in factum: ut ibi habetur non autem actio personalis ordinaria: quia illa transiit in fideicommissarium ut hic pot. dici quod etiam actio ordinaria competat cum remanserit apud heredem inutilis. et tunc in subsidium efficiatur utilis et non sit opus recurrere ad extraordinarium arg. j. eo. si heres institutus. et si dicatur. licet bona que pervenerunt ad fideico. non sufficiant. si tamen non confecit inventarium tenetur de suo. Respondeo fateor: sed pone quod nec suo reperitur vel quod fecit inventarium: alias heres posset defendi si non habet ultra quartam sed si habet tenetur legatarijs multomagis creditoribus. nisi dicas quod nec legatarijs tenetur si possunt consequi a fideicommissario. ergo nec creditoribus. et hoc puto verum.

2 ☞ Sicut heres qui non restituisset non tenetur isto iure legatarijs ultra vires licet creditoribus insolidum teneretur: ita fideicommissarius qui loco heredis succedit: et quid hodie non confecto inventario.

3 Heres potest detrahere falcidiam et trebellianicam de relictis a se. et quod secus sit in fideicommissario.

1 **Si is qui quadringenta.** † Si heres restituat retenta certa re non per modum quote actiones competunt contra fideicommissarium tantum. Et si bona que ad eum pervenerunt non sufficiant ad legata non tenetur ultra quam habeat: sed in

[a] ¶ Singulari. ad de quod voluit Ange. in. l. si debitori. per illum tex. C. si adver. cred. et quod voluit bar. in. l. j. C. com. de lega. quem sequitur anch. in repetitione canonum statuta de constitu.

subsidium datur actio contra heredem quatenus habet vltra quartam.h.d. ¶ In tex.ibi restituere hereditatem sub.totá.nō enim per hoc ꝙ iussit retinere.cc.⁊ hereditas valebat.cccc.videtur iussus retinere dimidiá:quia illa ducenta non retinet tanꝙ dimidiam hereditatis:sed tanꝙ certam summá.h.d. ¶ †Glos. fi.ibi.nam.cc.vt summa nō vt quota sunt retenta.Si enim mandasset restitui dimidiā hereditaté ⁊ alteram retinere:legatarij etiam de rigore iuris.⁊ etiá non in subsidiū agere possent cōtra eum quatenus haberet vltra quartam etiá si portio fideicōmissarij esset sufficiens:vt in.§.fi.huius.l.qui incipit sed si quadringenta.⁊ in hoc ille.§.differt ab isto:sed in alio concor.quia sicut hic nō agunt nisi pro eo ꝙ heres hʒ vltra quartá ita nec ibi qꝛ in quarta heres eis prefertur:sed in eo quod est vltra ipsi preferuntur.creditoribus auté nō prefertur heres etiá in quarta vt dixi in precedéti.§. ¶ In tex.ibi competere aduersus eum.ccc. petitionem scilicet de rigore ⁊ mero iure de equitate non vltra ꝙ habeat vt sequitur.⁊ sic tex.ibi non contrariatur. ¶ In text. ibi ne damnum sentiat heres ⁊c.no.ꝙ sicut heres qui non restituisset non teneretur isto iure legatarijs vltra vires:vt est text. qui semper allegatur:licet creditoribus insolidum teneretur.l. que dotis so.ma.ita fideicōmissarius qui loco heredis succedit hodie non confecto inuentario sicut heres teneretur insolidū. in aut.de heredi.⁊ fal.§.si vero non fecerit.ita fideicommissarius si non fecit:quia facere tenetur sicut heres. ¶ †In text.ibi quáuis fal.cesset.declara ná posset dici si non sit bona cōparatio quá feci de herede qui non tenetur vltra res ad fideicōmissariū:qꝛ videmus ꝙ heres in alio est melioris cōditionis ꝙ fideicōmissarius nam heres potest detrahere fal.⁊ trebel.de relictis a se ⁊ tamen secus est in fideicōmissario:qꝛ nec de relictis a se nec de fideicōmissario a se relicto potest detrahere.ꝭ.pri.ver. Ergo nō est incōueniés ꝙ fideicōmissarius tenetur vltra vires. licet heres nō teneretur:sed respondet sed nō sequitur ꝙ in falcidia ⁊ trebellianica sit deterioris cōditionis ergo in hoc vt teneatur vltra vires:qꝛ in primo agit de lucro.hic de dāno vitādo vt in simili videmus:qꝛ ex testaméto militis nō detrahiť fal. vel treb.⁊ tamen heres non tenetur vltra vires.vt sequitur deniꝗ ⁊c.⁊ ista declarát tex.

2 ¶ Si soror cum habeat fratres ⁊ possit cum eis succedere de iure cōmuni renuntiauit hereditati paterne vni ex fratribus. an hec renuntiatio prosit omnibus pro rata . an illi tantum cui renuntiauit.

1 **Inde neratius scribit.** ¶ †Licet heres nō detraxerit fideicōmissario quartá tamen fideicōmissarius primus aduersus scōm nō detrahit:nisi heres voluerit aduersus ipsuʒ tantū liberalitate vti.h.d.In dubio ergo videtur tex.vel ꝙ heres qui nō detraxit fideicōmissario primo qui rogatus erat restituere secūdo videatur voluisse exercere liberalitaté aduersus secūdū ad quē hereditas erat peruentura.⁊ sic voluisse ꝙ illi tota restituatur sicut ipse restituit sine detractione.ibi cōtrarium appareat.qđ potest apparere ex coniecturis.si primus fideicōmissarius erat amicus:secūdus non.nam primus aduersus secūduʒ retinebit quartá:nō ex persona sua:sed magis ex persona heredis:qꝛ sibi videtur donata:licet Azo dicat ꝙ in dubio videatur velle exercere liberalitaté circa primū qđ litera nō patiť. ¶ In tex.ibi nō deducta falcidia.i.trebellianica.Et no.qꝛ heres nō tenebatur parere huic precepto.l.titia.in fin.ad.l.fal.vbi patet ꝙ detrahatur cōtra voluntaté defuncti.tamé heres paruit sponte ⁊ restituit quartá nō detracta.vnde volebat secūdus fideicōmissarius ꝙ similiter sibi fieret restitutio.pro hoc.l.iij.in princi.de fun.instru.⁊ tū distinguitur.†Et sic no.ar.si soror cū habeat fratres ⁊ possit cū eis succedere de iure cōmuni renuntiauit hereditati paterne vni ex fratrib⁹.an hec renūtiatio prosit oībus pro rata an illi tantū cui renūtiauit [a] breuiter pōt apparere etiam per cōiecturas ꝙ cōtéplatione illius renūtiauit illi soli prodest vt illi videať suam partem donasse quasi primo videatur adire ⁊ statim donasse:quia si primo nō adisset non posset donare:qꝛ nō haberet.l.pretia rerū ad.l.fal.pro hoc.C.de pac.l.acti.Sed si hoc nō apparet illa repudiatio nō hʒ vim aditionis:sʒ est pura repudiatio.⁊ per cōsequés accrescit oībus:licet facta fuerit vni: qꝛ fieri potuisset nullo presente cuʒ pendeat ex voluntate repudiantis tantū.Ita reperio cōsultū fuisse p Dy.in cōsilio. ¶ In glo.ibi quádo coactus adit qꝛ primus fideicōmissarius ipsum cōpellit adire.nam heres per hoc perdit quartá ⁊ applicať primo fideicōmissario qui per suam diligentiá fecit eum perdere quartá ne sua diligentia alteri prosit.Contra hoc glo.op.de.l.si patroni.§.ij.ꝭ.eo.⁊ nō soluit.dic ꝙ primus fideicōmissarius qui cōpulit adire lucratur quartá quá heres sibi potuit detrahere vel de legatis a se relictis per rationem quam.ş.dixi.Sed non ꝑpterea potest detrahere de legatis a se relictis:qꝛ detraheret

[a] ¶ Renūtiauit. adde eūdé pau. consi.ccxi.vbi in facto cōsuluit.

ex sua persona qđ nō potest.h.d.ista glo.in fine.

1 **Sed si quadringenta.** ¶ †Heres qui restituit partem hereditatis alia retenta quatenus habet vltra quartá potest cōueniri a legatarijs etiá nō in subsidiū.h.d. ¶ In tex.ibi.cc.legauit titio.in his terminis optimū procedit qđ sequitur.sed ꝑpone ꝙ legauit.ccc.respōdeo tunc ab herede nō petere vltra centum quia non plus habet vltra quartá.hoc etiá voluit gl.sed an alia ducéta q̄ restant possim petere a fideicōmissario qui habet penes se.cc.videtur ꝙ non quia non habet propterea nisi dimidiá hereditá.ergo non tenetur nisi ad dimidiá legatorū que est centum quinquaginta ⁊ istud videť verius.in cōtrariū videť ꝙ totum habeat soluere lʒ nihil remaneat apud euʒ.ꝭ.pri.§.sed ibi restituta erat tota hereditas ⁊ penes heredem remanserat tota summa ⁊ fideicōmissarius solus cōuenitur ad solida legata iste tamen passus videtur mihi dubius.

2 ¶ Heres preterꝙ in duobus casibus ante restitutá hereditatem potest cōueniri a creditoribus ⁊ legatarijs.⁊ nu.4.

3 Quid si restitutio est facta.

1 **Idem iulianus.** †Si heres restituit totá hereditaté.retenta certa summa non per modū que si non excedit quartá solus fideicommissarius teneť ad legata quatenus hʒ penes se:licet apud eūnihil remaneat.h.d.†pro declaratione gl.distingue clarius ꝙ glos.si queritur cōtra qué agant legatarij vel creditores an cōtra heredem vel fideicōmissariū aut hereditas est adita.⁊ tunc cōuenitur heres.l.ita tū.§.ex treb.ꝭ.eo.⁊ hoc vult hic gl.sʒ in.l.marcellus.ꝭ.eo.tenet ꝙ creditores bene agunt cōtra heredé:sʒ legatarij nō:quasi testator videatur voluisse legata prestari a fideicōmissario tantū:sed glo.hic cōmuniter tenetur.nec ob.illa.l.fi.qꝛ si intelligať ante restitutam hereditaté debet intelligi in terminis in quib⁹ loquiť qū testator mandauit totá ⁊ omné hereditatem restitui:qꝛ per hecverba videť velle qđ.ş.dixi qđ intellige si erat paratus restituere ⁊ fideicōmissarius recipere.ná poterit

3 dicere volo me exonerare ⁊ restituere vadatis contra eū.† Sed si illa verba nō essent apposita possent eū astringere ad soluendum:vt in hac gl.aut restitutio est iam facta:⁊ tunc tres casūs: aut heredi nihil remansit:qꝛ forte coactus adiuit vel sponte reliquit quartá:vt in.§.inde neratius.⁊ tunc nō tenetur in aliquo aut retinuit certam rem vel quantitaté.⁊ tunc si bona que venerunt ad fideicōmissariū sufficiant ad legata ⁊ debita non teneť in aliquo etiá si plus habeat insti.eo.§.si quis vna.aut nō sufficiunt legatarijs ⁊ teneť in subsidiū quatenus habet vltra quartam in.§.si is qui.cccc.Creditoribus vero etiam si non hʒ vltra vt ibi dixi.aut retinuit quotá ⁊ tunc onera tam legatorū ꝙ creditorū diuidūtur pro rata.l.ij.C.eo.⁊.ş.pri.§.in hoc tūdifferūt creditores a legatarijs qꝛ legatarij etiá tūc nō possunt ꝯuenire heredé nisi quaten⁹ hʒ vltra quartá etiá nō in sub^s^diū.creditores vero possunt eū cōuenire etiá si nō habeat vltra quartá: vt si fuit rogatus restituere tres partes ⁊ quartá retinere:quia credita preferūtur quarte:ita loquiť.l.ij.C.eo.† Quod auté.ş.dixi

4 heredem ante restitutá hereditaté posse cōueniri a creditorib⁹ ⁊ legatarijs.limita preterꝙ in duob⁹ casibus scilicet preterꝙ si coactus adiuisset.tunc enim haberet exceptioné per.l.postulante.in princi.ꝭ.eo.vel nisi paratus esset restituere hereditatem et fideicommissarius recipere quibus casibus adhuc possit compelli suscipere iudicium vsꝗ ad litis contesta.si actio erat tempore peritura:vt.ꝭ.eo.l.cum hereditas ex treb.vbi omnino vide per Bar.quinimo etiá restituta hereditate posset dicto casu heres compelli suscipere iudiciuʒ ⁊ interruptio prescriptionis facta contra eum prodesset contra fideicommissarium vt ibi fm aliam lecturam.

2 ¶ Fideicōmissum an censeatur esse de tota hereditate.

3 Ille in qué trāsferuntur iura vtilia censetur loco illius positus qui habet directa.

Si in instruméto dicatur solum:ꝙ talis in actione quá habet contra talem ponit talem in locū suum.ꝙ licet non dicat ꝙ cedit.videatur cedere.

4 Legata simpliciter relicta an eximātur de fideicōmisso vniuersali tanꝙ species a genere ⁊ tanꝙ pars a toto ⁊ remaneat fideicōmissum in residuo.

5 Casus in quo fideicōmissarius cui nō fuit detracta quarta potest eam detrahere legatarijs.

6 Sicut in relictis ad pias causas cessat falcidia ita et trebellianica.

Sicut potest prohiberi falcidia ita ⁊ trebellianica.

Sicut per non cōfectionem inuentarij perditur falcidia an ita trebellianica.

7 Quando dicantur legata scripta fuisse ad onus heredis. vt sic fiat computatio secundū istam.l.⁊ quando non vt sic fiat secundum.l.

dum. l. precedentem.

8 Si legata debentur ex persona heredis: detrahit falcidia vel per heredē vel per fideicōmissariū si heres coactus adiuit ꝛ totam restituit si vero nominatim a fideicōmissario debentur in eius persona ꝛ falcidia nō detrahitur.

9 An legatarij debeāt agere cōtra heredē an cōtra fideicōmissariū: ꝛ quid de creditoribus hereditarijs ꝛ qñ possit heres legata retinere fideicōmissario.

10 Si pater instituit filiū: ꝛ si decesserit sine liberis mandauit hereditatē extraneo restitui. ꝛ fecit plura legata pura. ꝛ legatarij petant ea integra. ꝛ filius dicat ꝙ si contingat conditionē existere habet ius detrahendi legitimam ꝛ trebel. ꝛ ꝙ ista quarta ita/est detrahēda de legatis sicut de fideicōmisso quid iuris.

1 Qui quadringenta. †Legata simpliciter relicta cōtribuūtur cū fideicōmissario vniuersali quo ad quarte dedu. ꝙ fideicōmissum reputatur valere tantum quantū superest deductis legatis sed si sunt relicta nominatim ab herede reputatur tantū valere quantū valet tota hereditas. Item quarta quā heres perdit quia coactus adiuit nō prodest legatarijs: sed cedit lucro fideicō. cogentis. Itē fideicōmissarius non tenetur legatarijs in plus ꝙ teneretur heres si non restituisset. h. d. cum seq. vsqꝫ ad. §. quidam liberis. ꝛ sunt leges horribiles in tex. ꝛ glo. ꝛ procedit horribilitas. quia. l. marcel. contrariari videatur huic: quia aliter fit computatio in vna ꝙ in alia. ꝛ tamen in eisdem terminis loquuntur vt patet in. l. marcel. ibi in hac specie. ꝛ ita tenuit Azo ꝛ Hug. ideo dixerūt ꝙ. l. marcellus. corrigit. l. qui. cccc. vel possumus dicere ꝙ in l. qui. cccc. iurisconsultus recitat opin. ꝛ nullam eligit: sed eligit in. l. marcellus. ꝛ ibi deciditur. q. formata in. l. qui. cccc. sꝫ neutra opi. est vera. ideo dic ꝙ non sunt contrarie: sed loquūtur in diuersis casibus scilicet. l. qui. cccc. qñ legata fuerūt simpliciter relicta. l. marcellus. qñ nominatim ab herede. ꝛ primo casu censent̄ onus hereditariū: ideo prīo eximūtur de vniuersitate sicut species de toto: ideo fideicommissum non reputatur esse in eo qđ superest legatis de directis. Sed in secundo casu legata non reputantur onus hereditatis: sed heredis vt dicit tex. in. l. marcellus. ideo non eximuntur de vniuersitate: sed ascribuntur oneri heredis ideo fideicōmissum reputatur consistere in tota hereditate. ꝛ legata censentur facta vltra vires hereditatis sed reducūtur ad vires. modo de quo ibi faciendo diminutionem pro rata tam fideicommissario ꝙ legatarijs. de eo qđ superest deducta quarta qua heres nō debet fraudari. nec per fidei. nec per legata particularia. Itē resultat difficultas qꝛ ista. l. qui. cccc. videt̄ sibijpsi cōtrariari tamē nō est verū qꝛ diuersis respectib⁹ dicit: diuersa resultat etiā difficultas ꝑpter ꝟꝰa de. l. preceden. fin. in fi. vbi legatarij consequūtur legata integra qñ apud fideicō. est tantū ꝙ sufficiat etiā si nihil sibi remanet: sed in his legib⁹ etiā si remaneat vltra quartam non cōsequitur legatarius integrū legatū. ccc. sed eum diminuunt aliquādo parua aliquando magna. Premitte ꝙ quarta que debetur heredi debet detrahi taꝫ de legatis ꝙ de fideicōmisso vniuersali: quia non debet esse deterioris cōditionis fideicōmissarius ꝙ legatarij: vt sibi soli detrahatur vt in. l. marcellus. §. idem pompo. hoc vult dicere prima pars summarij ꝙ legata ꝛ fideicommissa contribuuntur quantum ad detractionē quarte. Est ergo videndū quātum sit in fideicōmisso vniuersali vt videat̄ quātum sit sibi detrahēdū ꝛ quātum legatarijs ꝛ hoc decidunt iste leges distinguendo vt dici an simpliciter sit relicta an nominatim ab herede. ꝛ in primo casu reputatur minus: in secūdo maius: vt in. l. marcellus. Item premitte ꝙ. §. l. precedētis. loquuntur quando heres fuit iussus restituere retēta certa re vel quātitate seu quota. excepto. §. idem neratius loquit̄ quādo fuit iussus restituere nihilo deducto. In istis legibus ponitur alius casus quando fuit iussus simpliciter restituere. nec fuit dictum ꝙ aliquid vel nihil retineret. In primo enim casu quādo fuit dictū vt retineret. retentio fit tantū cōtra fideicōmissariū nō cōtra legatarios: qꝛ censetur testator voluisse ꝙ legata soluantur a fideicōmissario: quo casu de legatis nulla venit detrahenda fal. nec ab herede: quia non sunt ab eo relicta nec a fideicōmissario: qꝛ nō prodest: ideo tunc legata non contribuunt̄ cū fideicōmissario vniuersali vt simul detrahatur falcidia de vtrisqꝫ. ꝛ hec ratio queritur in. l. precedēti. in. §. si legatarius consequitur integrū legatū: licet nihil remaneat apud fideicōmissariū. in istis legibus non: licet remaneant vltra quartam. ita soluitur illud contrariū. Diuide in tres partes principales. Primo ponitur thema. ꝛ. q. vsqꝫ ibi dicēdum. Secūdo ponitur respōsio attenta voluntate testatoris qui non presumitur sensisse ꝙ fiat detractio aliqua pro fal. vel trebel. sed ꝙ tota perueniat ad legatarios vel fideicō. ꝛ attēta dispositione. l. xij. tabu. ante. l. fal. vsqꝫ ad ver. itaqꝫ ibi ponitur alia respōsio. quid iuris sit attenta dispositione. l. fal. cū quarta sit detrahenda tam a fideicōmissario ꝙ a legatarijs. ꝛ istā quartā heres perdidit: qꝛ coactus adiuit ꝛ deciditur ꝙ nō possit plus consequi a fideicōmissario ꝙ faceret ab herede si hereditatē nō restituisset vel si sponte hereditatem adiuisset. ꝛ sic quartā nō perdidisset. nā illa perditio non debet prodesse legatarijs: sed fideicōmissario cuius diligentia perdidit ꝛ ista decisio tenetur nō precedens ꝛ sibi non cōtrariatur. Secunda etiā subdiuiditur: quia primo ponitur decisio vsqꝫ ibi dicendū est. iuncto tex. qui sequitur tota. ccc. ꝛc. que verba debent iungi post illa verba dicendū est. Secūdo assignatur triplex ratio decisionis. Prima colligitur ex ver. qꝛ presumptio. Alia in ver. nam heres alia in ver. nā quod heres. ꝛ glo. ponit casum ꝫm lectu. azo. ꝛ postea videt̄ ab illa recedere. ¶ In text. ibi iussu pretoris adijt et sic perdidit quartā ꝛ totam hereditatem restituit fideicōmissario vniuersali. ¶ In tex. dare deberes scilicet an. ccc. integra an cum diminutione ꝑpria. partem faciebat. l. precedēs. in. §. si. et rationes que. j. sequūtur ꝛ pro isto post decidit attenta voluntate testatoris ꝛ dispositione. l. xij. tabu. ante. l. fal. quarta veniat detrahenda. tam de fideicommissa. ꝙ de legatis. ꝛ illa perdita cedit lucro fideicommissarij. ꝛ legatarius hoc casu non potest plus petere quando coactus heres adiuit ꝙ posset si sponte adiuisset sed si sponte adiuisset non posset petere nisi. ccxv. quia alia. lxxv. detracta per heredē remanerēt apud heredem. ꝛ hoc nō debet nocere fideicōmissario qui etiam contribuit pro parte sua ꝛ centū

2 que heres perdidit applicantur fideicommissario. ¶ †In tex. ibi qꝛ presum. est. hec est prima ratio decisionis. qꝛ testator videtur voluisse ꝙ restituatur fideicōmissum. i. tota hereditas cum onere legatorū sꝫ illud legatum est infra vires hereditatis ꝛ intra dodrantem. ergo fideicōmissarius tenetur integrum soluere. ꝛ sic no. ꝙ fideicōmissum censetur esse de tota hereditate cuꝫ suo onere: sed statim dicit cōtrariū in versi. qđ heres ꝙ dicit̄ esse de eo qđ superest deductis legatis ꝛ sic de centū ꝑpter hoc glo. magna dicit ꝙ hoc debet intelligi qñ restitutio fideicōmissi precedit prestationē legatorū versi. qđ heres. ecōuerso quādo legatorū prestatio precedit restitutionē. ꝛ hoc sequūtur doc. Alia gl. soluit aliter ꝙ ille ver. intelligatur ꝫm istū vt cum dicit ꝙ. c. tantum sunt in fideicōmisso. debet intelligi nō sola: sed cum vniuersitate: vel dic melius tota hereditas est in fideicōmisso cum onere legatorum si fiat restitutio: sed sol. lega. heredi non remanent nisi. c. non videtur plus esse in fideicōmisso. ita loquit̄ ibi. ꝛ sic vterqꝫ ver. loquitur qñ restitutio fideicōmissi ꝑcedit. ¶ In tex. ibi nā heres. hic est secūda ratio qꝛ heres de restituēdo grauatus censetur grauatus ponere fideicōmissarium in loco eius ꝛ supple eam. Sed si heres non fuisset grauatus restituere habuisset soluere legatario. ccc. ꝛ retinere. c. ita debet facere fideicōmissarius loco eius substitutus.

3 ¶ †Nota ergo ꝛ semper allegatur ꝙ ille in quē transferuntur iura vtilia censetur loco illius positus qui habet directa. ideo notarij in instrumenttis cessionum dicunt ꝙ cedens ponit in locum suum cessionarium. Et propterea videtur per istū tex. ꝙ si solum in instrumento diceretur ꝙ talis in actione quam habet contra talem ponit talem in locū suum:[a] licet nō dicat ꝙ cedit videtur cedere plus. alibi videt̄ ange. dixisse ꝙ licet quādo quis decedit remaneat sibi actio efficax preterꝙ in tribus casibus. l. iij. de noua. si tamen apponit ista verba etiaꝫ extra illos casus ꝛ generaliter actio directa remanet inefficax per istum tex. cōtrariū puto ꝛ ipse hic cōtrarium videtur sentire: qꝛ hic non propter hec verba: sed propter dispositionum senatusconsulti directa remanent inutilia. s. l. j. in prin. verba enim intelligūtur ꝫm subiectam materiā ꝛ vltra nō extenduntur. ar. eius qđ habetur in. l. si legati serui nomine de leg. i.

[a] ¶ Locū suū. vi dero. ꝯsi. lxxxvj. in fi. co. ij. vbi de dicto ang. mentionē facit ꝛ multa i materia ista vide per sozi. cōsil. xviij.

4 ¶ †In ver. sequenti ponitur tertia ratio ex qua not. ꝙ legata simpliciter relicta eximuntur de fideicōmisso vniuersali tanꝙ species a genere ꝛ tanꝙ pars a toto. ꝛ remanet fideicōmissum in residuo: sed cōtra: qꝛ hoc deberet procedere qñ prīo esset factum fideicommissum vniuersale postea legata. sed quando econuerso primo legatur pars ꝛ postea totū non eximitur pars de toto. De primo est casus in. l. cum questio. C. de leg. De secūda est ibi glos. que hoc tenet per. l. se. sed hic primo fuerūt facta legata postea fideicommissum vniuersale. so. distinctio illius glo. procederet quando legata totius ꝛ partis essent vniformia qꝛ de eadem re vt lego tibi fundum ꝛ titio dimidiā illius. nā ambo legata sunt de re corporali: sed hic fideicōmissum vniuersale est de hereditate que est ius: legata vero sunt de corporibus reruꝫ hereditariarum q̄ nō sunt hereditas ꝛ ꝑprie de iure non detrahuntur corpora: vt dicit tex. j. eo. cogi. §. inde queritur. hoc ergo casu non attenditur ille ordo: sed an sint facta simpliciter ꝛ tunc siue ante siue post deducantur: licet improprie: vt in illo. §. inde. an nominatim ab herede: ꝛ tunc siue ante siue post nō deducunt̄ tanꝙ pars a toto: qꝛ sic plus haberent legatarij fideicommis-

sarij cuius cōtrariū dicitur in fi.l. ¶ In tex. ibi non ergo plus titio. hic collige duo ꝙ licet ista quarta partim detrahatur de legatis partim de fideicōmisso per coactionem fideicōmissarij tota perditur ꝛ applicatur fideicōmissario ꝛ nihil legatarijs ex hoc videt ꝙ tota ista quarta dicat trebel. sed Bar. i. l. seq. §. idē pomponius. videtur dicere ꝙ partim est fal. partim trebel. Et hoc est vtile q2 per non confectionē inuentarij perditur fal. sed trebellianica nō: sed iste text. facit contra bar. in eo qđ dixi quia quatenus diceretur fal. nō deberet perdi per coactionē cū non habeatur a fideicom. sed a legatarijs. ꝛ dato ꝙ perderetur debe

5 ret applicari legatarijs a quibus euellitur. ¶ † No. etiam casuȝ in quo fideicōmissarius cui nō fuit detracta quarta potest eam detrahere legatarijs: quādo heres non detraxit quia non potuit propter coactionē. Idē probatur in. l. seq. ver. qđ si suspecta: sed si non detraxit quia noluit. dic vt. s. l. proxima. §. inde neratius. Et hoc in relictis simpliciter vel ab herede. sed si nominatim a fideicommissario non detrahit vt notat gl. in. §. inde neratius que incipit no. in fideicommisso. ꝛ ibi vide Bar. super hoc articulo an fideicommissarius possit quartam detrahere legatarijs vel scđo fideicommissario. Glos. magna primo ponit casum in hac. l. vsq3 ibi qđ autem dixi postea in. l. marcellus. et in prima positione potest in quatuor reprehendi. primo cum dicit ꝙ ab herede titio reliquit. nam non est verum quia quando ab herede loquitur. l. marcellus. Item cum dicit ꝙ legatarius petebat. ccc. ꝛ partem de. c. nam hoc non dicitur in tex. vnde dic ꝙ petebat. ccc. integra per tres rationes de quibus in text. Dicit etiam ꝙ heres dicebat se nō teneri ad aliud: sed hoc nō dicitur in textu. vnde melius est dicere ꝙ dicebat se non teneri ad integra. ccc. sed cum diminutione de qua hic in fine breuiter attenta voluntate defuncti. ꝛ. l. xij. tab. determinatur pro legatario sed attēta actione. l. fal. determinat ꝓ fideicōmissario. Item inquātum dicit ꝙ hic est mutatio personarum de tertia in secundam quod non est necesse dicere cū dicat ꝙ fideicommissum fuit tibi relictum: ꝛ postea queritur quantum debeas dare. ꝛ sic non est mutatio: sed ꝗm suam positionem esset mutatio. vnde forte habuit respectum ad seipsam cum dicit ꝙ mandauit restitui sempronio. Quarto reprehenditur in ver. verū ꝛc. vbi vult ꝙ. lxxv. que dantur fideicōmissario detracta quarta: scilicet. xxv. de. c. sibi auferantur per legatarium cui fuerunt detracta. lxxv. vt sic legatarius in effectu habeat integra. ccc. ꝛ hoc dicit glo. propter §. finalem. l. precedentis. vbi legatarius habet integra. ccc. licet fideicommissario nihil remaneat: sed certe nugatoria esset inuestigatio iurisconsulti. dic ergo ꝙ non auferuntur ꝛ fideicommissarius habebit. lxxv. ꝛ etiā. c. que heres habuisset si sponte adiuisset legatarius non nisi. ccxxv. sicut nec plus habuisset si heres sponte adiuisset ne diligentia fideicommissarij sibi ꝓficiat. ꝛ ad. §. fi. l. precedentis responde vt. s. dixi in. l. marcellus. Diuide in tres partes vsq3 ad. §. idem pomponius. Primo quando hereditas sponte fuit adita vsq3 ibi ꝙ si. Secundo quando coacte vsq3 ibi quod autem. Tertio ꝙ dixerat propter coactionē perdi quartam extendit ad omnem casum in quo propter priuilegium testatoris: vt quia miles cassaret fal. ꝛ etiam tunc cesset trebel. vt quod operatur coactio in trebel. operetur priuilegiū testatoris quod habet circa fal. vt etiam censeatur habere circa

6 treb. † ꝛ est mirabilis regula per quā determinātur plures. q. videlicet sicut in relictis ad pias causas cessat fal. ita trebel. ꝛ sicut potest prohiberi fal. ita trebellianica [a] eodē modo videtur sicut per non confe. inuen. perditur fal. ita trebel. licet Bar. in hoc teneat contrarium ꝗm Ja. de bel. sed in precedenti tenet quod dixi quia ibi illud procedit ex natura legatorum vel testamēti: s3 hic cōtigit propter culpam heredis. ꝛ sic in penam. sed pene debent restringi. vnde cum non reperiatur expressum debemus aliud dicere. arg. in. l. ex facto. §. iulius. de vulga. ꝛ pupil. Bald. in aut. sed cum testator. tenet ꝙ perdatur per. §. illo in aut. de heredi. ꝛ fal. vbi dicit tex. ꝙ si heres vult lucrum de hereditate conficiat inuentarium. ꝛ illud verbum lucrum est commune ad fal. ꝛ treb. vnde non est verum ꝙ fiat extensio. ꝛ non sit iure expressum ꝛ aliqui moderni hoc tenēt.

7 † Hic est vna gl. pro cuius declaratione q̄ro de itellectu tex. cū dicit si ad heredis onus ꝛc. quando dicantur legata scripta fuisse ad onus heredis vt sic fiat computatio ꝗm istam. l. ꝛ quando non vt sic fiat ꝗm. l. prece. glo. videtur sibi contrariari. primo dicit ꝙ semper presumuntur ad onus heredis nisi nominatim sint relicta fideicommissario. ꝛ sic siue nominatim ab herede siue simpliciter postea in ver. ꝛ no. videtur velle contrarium ꝙ semper dicantur esse ad onus fideicommissarij vt ab eo debeant peti non ab herede. etiam si adhuc heres non restituit: quia debet expectare ꝙ restituat et agat contra fideicom. per. l. fina. C. eo. preterꝙ in tribus casib9 in quibus ab herede possunt peti scilicet quando nominatim fuerunt legata ꝛ quādo fuit grauatus restituere deductis legatis vt in. seq. ver. ꝛ q̄n portio fideicom. non sufficit ꝛ aliud heredi remansit vltra quartam. s. l. j. §. si is qui. cccc. Breuiter aduerte tres sunt casus. Interdum querimus ad cuius onus videntur legata. Interdum ex cuius persona debentur. Interdū quis habeat prestare. de primo queritur ad fi. de quo in his. ll. quia si ad onus heredis procedit hec. l. si non. l. ꝑcedens. Et quātum ad hoc neutrum dictum glos. est verum. sed distingue tres casus. aut sunt nominatum relicta ab herede. et dicūtur esse ad eius onus. Idem si expresse dixisset ꝙ essent ad eius onus. put intelligit glo. in. l. prece. cū ponit casum in hac. l. interdum nominatim a fideicom. ꝛ neutra istarum leguȝ habet locū quia de talibus non detrahitur quarta: vt dicit glo. in. §. inde neratius. ꝛ sic non debent contribui cū fideicō. ad detractionem quarte ꝛ per consequens legatarius debet cōsequi totū legatū l3 fideicōmissario nihil remaneat. l. j. in fin. q2 videnť relicta a fideicōmissario quoties rogatus est heres restituere retenta quantitate vel re que sufficiat ad quartam. interdum relinquūtur simpliciter: ꝛ tunc ad neutrius onus censetur relicta: sed ad onus hereditatis. et de hereditate deducta. et contribuuntur cū fideicom. vniuersali et habet locum. l. qui. cccc.

8 † De secundo queritur ad fi. vt sciatur an falcidia sit detrahenda. nam quando debentur ex persona heredis detrahitur falcidia vel per heredeȝ vel per fideicōmissariū si heres coactus adiuit et totam restituit. ꝛ tūc prima pars glo. est vera siue nominatim siue simpliciter sint relicta. et vtroq3 casu defalcantur. de primo patet hic. de secundo in. l. ꝑcedēti. si autem nominatim a fideicōmissario debent i ei9 persona falcidia non detrahitur. j. eo. facta. C. sed cum suspecta.

9 † De tertio querit ad finē. de quo ibi dixi dūtaxat. vt. s. sciatur cōtra quem legatarij debeant agere ad restitutioneȝ hereditatis vel post de quo dixi. in. l. j. §. fin. Et glo. ista vult ꝙ legatarij nō possint agere contra heredem etiam hereditate non restituta licet creditores possint: s3 expectare ꝙ hereditas restituatur ꝑter quā in casibus de quibus hic. S3 glo. in dic. §. fina. vult ꝙ ante aditam hereditatem semper possint agere contra heredem. et illa cōmuniter tenetur. tu dic vt ibi dixi. aut coactus adiuit et potest procedere ista glo. aut sponte et tunc aut est paratus restituere ꝛ fideicōmissarius recipere ꝛ idem vt habeat locū ista gl. preterꝙ in istis casibus in qbus etiā tunc compelleretur soluere legatarijs. Aut non est paratus vel non est presens fideicommissarius. ꝛ tunc habeat locū. l. contraria. ꝛ hoc q̄n est cōtentio inter heredē volētem soluere et se exonerare et legatarios. S3 si inter heredem ꝛ fideicōmissariū q2 fideicōmissarius petit sibi restitui totā hereditatē ꝛ vult suscipere onus soluendi legata. heres vult legata detrahere. ꝛ residuum restituere si legatarij essent presentes et peterēt nō est rō quare nō possent facere nisi nominatim essent relicta a fideicōmissario. Si aūt nō sunt presentes tūc si sunt nominatim ab herede relicta vel grauatus restituere deductis legatis: tunc est i potestate sua totū restituere recepta cautione. nā si nō reciperet posset ad hoc cōueniri a legatarijs: q2 potuit retinere si voluisset ideo dolo fecit restituere nō recepta cautione. l. dolo. ad. l. fal. nec ꝓdest sibi restitutio hoc casu qđ est notandū. Ita colligit ex hac gl. vel potest retinere si vult prestita cau. fideicōmissa. de soluēdo: q2 si non solueret possent ab eo peti l3 nominatim ab herede fuerint relicta. iste est casus in. l. cogi. §. inde querit. in fi. j. eo. extra istos casus non pōt heres retinere legata: sed habet necesse restituere totā hereditatē ꝛ dimittere hoc onus fideicōmissario. iste est casus in. l. fi. C. eo. secūdum vnū intellectū. Adde aliū casum si heres esset grauatus restituere totam et omnem hereditatem tunc indistincte posset heres se defendere aduersus legatarios agētes ante aditam hereditatem. et dicere ꝙ ꝑpter illa verba testator videtur voluisse ꝙ onus pertineat ad fideicōmissarium. ꝛ sic etiā si fideicōmissarius nō esset presens etiam si sine dolo ꝛ fraude sua posset se defendere. ꝛ econtra si contenderet cū fideicom. quia legatarij essent presentes ꝛ peterēt legata. ꝛ heres vellet soluere posset fideicōmissarius inhibere ꝛ petere sibi restitui ꝑpter dicta verba ꝛ iste est casus illius. l. fina. ꝗm alium intellectuȝ. ꝛ p ista limita ꝛ supple ea que dixi. in. l. j. §. fina. ꝛ ista sunt vtilia ꝛ declarāt infinitas leges ꝛ male p doc. traduntur. ¶ In. §. idē pomponius. quero que erat ratio dubitandi hic maior ꝙ in preceden. Rn̄deo ꝙ heres fuit iussus restituere deductis legatis. vn̄ per hoc videbat ꝙ voluerit legata solui itegraliter nulla deducta fal. ꝛ dūtaxat idē in fideicōmissario vniuersali voluerit deduci sicut quando expresse dixit ꝙ volebat integra solui legata: q2 falcidia q̄ veniret detrahēda de illo legato detrahitur de alijs l. q quadringenta. ꝛ ibi dixi. s. ad. l. fal. ꝛ sic aliud est dicere ꝙ integraliter soluantur aliud ꝙ deducantur. nam hoc secundū nō auget legata: s3 importat vt sit in electione heredis soluere legatarijs ꝛ cum restituit deducere. posito ꝙ legatarij non essent presentes nec instarēt ꝗm qđ. s. dixi. ¶ Itē quero quātuȝ reputabitur esse in

a ¶ Trebellianica. Adde old. cōs. ccvij. Lud. ro. cōsi. cclxxvj. per Joā. de anania consi. xlij.

tur esse in fideicom. hoc casu an qd restat deductis legatis: vt si fiat ꝯputatio ſm. l. qui. cccc. an tota heredi. vt sic fiat ſm princi. l. ꝛ vide primum verius ex vi verborum. Breuiter quantū ad hoc verba non sunt ponderanda: sed est videndum an sint simpliciter relicta. ꝛ seruabitur. l. qui. cccc. an nominatim ab herede ꝛ seruabitur pricipiū huius. l. ¶ Ultimo q̄ritur pater instituit filium. ꝛ si decesserit sine liberis mandauit hereditatem extraneo restitui. Itē fecit plura legata pura legatarij petūt ea integra. filius dicit si contingat cōditionē existere habet ius detrahendi legitimam ꝛ treb. ꝛ ꝙ ista quarta ita est detrahēda. de leg. sicut de fideicom. p istum tex. vbi videtur casus. quid iuris. totus mundus seruat. ꝛ nullus perpendit de isto textu ꝙ soluūtur integra. ꝛ de hac detractione nulla fit mētio ꝛ cum extat casus restitutiōis heres filij restituit retēta legitima ꝛ trebellianica q̄ inter ambas sunt dimidia ei⁹ qd restat tēpore restitutiōis vñ procedit hoc an per errorē an de iure. cum sit tex. in contrarium. Dicit Bar. ꝙ de iure: quia testator pure relinquendo legata videtur velle ꝙ integraliter soluātur postꝙ fideicommissum relinquitur sub conditione. ꝛ isti tex. loquuntur quando fideicommissum est purum. Breuiter non video bonam rationē dicti sui. cum habeamus contrarium de iure cū aliqua legata sunt pura aliqua conditionalia. nam nō propterea videtur velle ꝙ integra soluantur nisi respectu presentis temporis: sed debet prestari cautio de restituendo. quatenus plus accipiūt si conditio existet. l. in quantita. §. sed si legata. ꝛ. l. j. §. interdum. ff. titu. ij. et. ff. titu. prox. quasi per totum. Preterea legitima debetur de omnibus bonis que reperiūtur tempore mortis patris quod non esset si esset verum dictum Bar. puto ergo ꝙ hoc potius contingat per errorē. ꝛ ꝙ talis filius a talibus legatarijs possit exigere cautionem cum soluit. et si non exegit non debet redundare in preiudiciū fideicommissarij vt ab eo detrahatur. quod erat detrahendum a legatarijs. tene menti: q2 si casus occurreret posses consequi magnum honorem. de hoc. §.

2 ☞ Alienata per heredem grauatū restituere qñ imputentur sibi in quartam ꝛ nu. 3.
3 Res subiecte restitutioni an possint per heredem alienari.

Marcellus autem.

Res que ab herede.

1 ¶ †Hic ē vna gl. que indiget declaratione. vñ opp. tribus modis. Primo ꝙ nimis generaliter loquitur iste tex. cum possit esse ꝙ alienauerit ex causa necessaria vt satisfaceret creditoribus legatarijs et satisfecit. nec esset iustum ꝙ imputaret sibi in quartam. gl. fatet ꝛ dicit tex. debere intelligi quando pretium esset conuersum in vtilitatem heredis taliter ꝙ euelli non potest: al's secus: vt in casu predicto. Item contra: quia sunt quidā casus in quibus heres tenetur alienare. ꝛ si hoc nō faceret esset sibi imputādū: vt si sunt res que seruando seruari non possunt. vnde non est iustum ꝙ vendit imputet sibi in quartā. glo. fatetur. et sic innuit ꝙ etiam si pretium sit conuersum in suam vtilitatem non imputet sibi in quartam quam alienauit ex necessitate secus quando ex voluntate hoc non placet. imo dic ꝙ etiam quando ex necessitate si pretium est conuersum in vtilitatem suam imputet sibi in quartam al's secus. quando autem ex voluntate tunc indistincte cōputat sibi in quartam: quia fuit in culpa alienando etiam si pretium non sit conuersum in vtilitatem suam: vt quia habuit fidē de pretio etiam si erat persona de qua erat confidendum. et in hoc differt iste casus a precedenti: quia quando ex necessitate tunc non imputaret: quia non fuit culpa nec alienando nec fidē faciendo: sed quando ex voluntate tunc fuit culpa saltim alienā-
2 do. ¶ †Tertio oppo. ꝙ alienatio non tenet de re subiecta[a] re-
a stitutioni. et potest retractari per fideicommissarium vt. C. cōmunia de leg. l. fina. §. sed quia nostra. ergo non est iustum ꝙ imputet sibi in quartam: quia sic fideicommissarius haberet rem alienatam et non solueret quartam propter hoc glo. hic recitat tres opini. vna fuit ꝙ iste tex. loquitur de iure veteri quo casu si subiacebat restitutioni per fideicommissum vniuersale ꝛ non dum erat facta restitutio cum nullum ius adhuc esset translatū in fideicommissarium indistincte valebat alienatio siue pure vel in diem vel sub conditione subiacebat restitutioni et non poterat retractari per fideicommissarium. iustum ergo erat ꝙ heres in quartam sibi imputaret: quia verum erat quod dicitur in princip. glo. ꝙ ad ipsum peruenit pretiū taliter ꝙ aduocari non potest vt non possit euinci ab emptore: sed postea per ius codicis hoc fuit correctum: quia si sibi subiacet pure vel in diem non valet ab ipso principio alienatio et potest retractari statim si sub conditione valet interim: sed adueniente conditione retractatur ꝛ ideo vtroꝙ casu: quia heres habet necesse restituere pretium. non debet sibi in quartam imputari. et sic corrigeretur iste. §. per illum hodie de iure aut. etiam si subiacebat sub conditione ab ipso initio alienatio erat nulla ſm quosdam et sic erit idem per aut. res que. C. communia de lega. Alia fuit opi. ꝙ etiam de iure digestorum indistincte alienatio erat nulla et poterat retractari. ꝛ ad contrariū respondetur ꝙ imputatur in quartam fideicommissario volente. i. si non vult retractare: al's non imputare: quia heres habet restituere pretiū. Alia opi. fuit ꝙ de iure digestorum et etiam. C. vsꝙ ad quantitatem quarte valeat alienatio. ꝛ non possit retractari per istū tex. ideo imputatur in quartā: sed quatenus esset vltra posset retractari. breuiter de iure codicis nulla est varietas inter do. sed de iure aut. quicquid dicat gl. hic. cōmuniter tenetur ꝙ nihil addit aut. ad prohibitionem alienationis: sed excipit aliquos casus ad prohibitionem: vt no. in. l. seruo legato. §. fina. de leg. j. De iure aūt digestorū procedūt dicte varietates: sed varietas est ꝙ etiā illo iure alienatio nō tenebat si subiacebat restitutioni pure vel in diē. si autē sub cōditione volebat iterim et postea retractabatur qd patet: q2 speciale erat fauore libertatis. vt. j. eo. l. qdā ita. §. si quis filiū. ergo in Iriuz erat ius cōe. quid ergo addit ius codicis. Rñdeo non quo ad translationē dñij: s3 quo ad recitādū titulū: q2 titul⁹ habetur pro nullo. ꝛ ideo non prestat causā prescribendi lōgo tēpore: s3 requirit longissimū: q2. l. expresse iubet sed iure digestorū nō reperiebat expressa phibitio. l. ideo titulus erat validus sicut cū quis vēdit rem alienā: q2 l3 non trāsferat dñium transfert vsucapiēdi cōdictio. longo tēpore. siue ergo loquamur de iure digestorū. siue de iure codicis siue de iure aut. est adhibenda distinctio an subiacebat restitutioni pure vel in diem ꝛ non valet alienatio quo ad translationem dominij. aut sub conditione et valet: sed adueniente conditione retractatur. primum autem ad prescribendum longo tempore distinguitur inter iura digestorum et iura codicis. nec ob. ꝙ ante restitutam hereditatem nullum ius est translatum in fideicommissarium: sed dominium est apud heredē. ergo potest illud in aliud trāsferre: quia statim ꝙ alienat aufert sibi potestatem restituendi. ꝛ ideo in illo puncto transfertur dominium in fideicommissariū. si fideicōmissum erat purū vel in diem illius rei alienate absꝙ alia restitutione. ideo statim potest vendicare: vt no. in. d. §. sed quia nostra. ꝛ hic post medium glo. ibi sic ergo per. l. illa alienata vendicantur non expectata restitutione ꝛc. ¶ †Si autem que-
3 ritur quando procedat iste tex. ꝙ imputet sibi in quartam respondetur ꝙ procedit quando fideicommissarius vellet non reuocare alienationem. ꝛ hoc potest facere inuito herede in penā eius. Ita intelligit Ang. istam glo. Item procedit quando non posset reuocare: vt quia alienatio esset facta ab herede ignorante: vt in. d. l. fina. §. fi. de leg. ij. Item procedit quando posset retractari ꝛ fideicommissarius vellet retractari. tamen iudici videtur equum ex aliqua iusta causa: vt si heres non in fraudem fideicommissarij: sed bona fide propter aliquam causam: licet sciret fideicom. alienauit aliquas res non multum preciosas. nam ne fiat vexatio emptori potest inhiberi retractatio vsꝙ ad quantitatem quarte. et vt in quartam imputetur. Secus si esset iustum: vt si alienasset rem pretiosam vel magni pretij vt domum hereditariam testatoris que multo plus valebat et tunc cum fiat detractio nō habet locum iste. §. cum heres habeat re-[a] stituere pretium. In legitimam vero debitam iure nature videtur quod alienata debeant computari indistincte et inhiberi retractio vsꝙ ad quantitatem quarte inuito fideicommissario etiam si scienter alienauit. et ita videtur innuere tex. cum glo. in aut. de restitu. et eā que parit. §. quāobrem. quia est magis debita ꝙ trebellianica. vñ magis subuenit filio ne teneatur emptori de euictione.

[a] ¶ Subiecta. adde hic q̄. ſ. posui l. §. diui. ꝛ hisad de io. de anania. ꝯsi. lxi.

2 ☞ Prelegata qñ non veniant in fideicōmisso vniuersali.
3 An veniant in substitutione vulgari.

Quidam liberis.

1 ¶ † Prelegata[b] veniunt in fideicommisso vniuersali quando testator primo legauit. et postea grauauit ꝛ non se restringit ad portionem hereditariā. h. d. dic vt. ff. ad. l. fal. l. titia ecce casum. glo. ponit hic vnam distinctionem himembrē quantum ad primum membrum quādo primo rogauit et postea prelegauit dum dicit ꝙ prelegata non veniunt in fideicom. intellige pro portione que habetur i eis iure hereditario. de qua magis erat dubitandum: vt. l. titia. quam allegat glo. quia censet fuisse intentio testatoris ꝙ tota remaneat apud eum postꝙ sibi
2 prelegauit. Limita† tamen hoc membrum nisi prelegata succederēt loco por. hereditarie vt si filijs equaliter institutis postea equaliter seu parum minus cuilibet eorum assignat certas res pro sua portione: licet enim quilibet eorū habeat illas res partim iure hereditario partim iure prelegati. et tamen videntur succedere loco quote. et idem est dicendum de eis quod de quota: vt. l. si ergo. §. qui ita. ver. plane. ff. de legat. j. et ibi plene per

[b] ¶ Prelegata. adde Old. cōsil. cvij. bal. ꝯs. xciij. et. ccvij. ij. lib. et cōsi. lxiiij. iij. lib. ꝛ cōsi. ccccliij. lib. iiij.

Bart. nec. ob. iste tex. quia hic non diuisit sm quotas quas eis assignauit. vnde non succedunt loco quote sm Bar. in secundo membro quãdo se restrinxit ad portionem hereditariam. dum dicit glo. ꝙ non veniunt prelegata debes intelligere pro ea parte pro qua habentur iure prelegati: sed pro illa ꝑ qua habetur iure hereditario bene veniunt et ideo in quartam imputantur: vt. j. eo. in fideicommissarium. §. fi. quod autem dixi non venire quatenus habent iure prelegati supple vel etiã fideicommissi vniuersalis: licet loco hereditatis habeat: vt. ff. de leg. iij. l. si titius. hoc tamen fallit quãdo extraneus esset rogatus restituere filio portionem hereditariam. quia tunc veniret fideicommissum vniuersale quod loco hereditatis est fauore filij vt. l. liberto §. j. de annuis legatis. et ibi vide omnino Barto. in tertio casu quando non se restrinxit ad portionem hereditariam ꝙ veniãt prelegata vt hic. Intellige non solum pro portione hereditaria sed etiam pro illa que capitur iure prelegati vel fideicommissi. hoc tamen limita duobus modis. Primo si grauatus esset prohibitus alienare rem prelegatã fauore coheredis et esset rogatus alteri restituere. nam non veniret in fideicommisso: quia intentio testatoris fuit ꝙ perueniret ad coheredem cuius fauore inhibuit alienari. et hic est casus. j. eo. lucius. §. pluribus. et ibi vide Barto. Item fallit si prelegatum fuit factum sibi tanꝗ debitum: vt si maritus prelegauit vxori dotem quam etiam instituit in certa parte et grauauit de restituendo alteri. nam non venit illa dos: licet capiatur iure prelegati si non potest ostendi ꝙ fuerit data quia fuit prelegata tanꝗ debita. ⁊ iste est casus singularis sm intellectum quem puto verum in. l. cuz heres deducetis. j. eo. licet enim confessio testatoris facta in testamento vxore absente non proficiat vxori ad probandum dationem dotis quantum ad hoc vt eam possit petere ab herede tanquam debitam: et sic preferatur alijs legatarijs: vt. l. qui vxori. de auro et argen. lega. proficit tamen sibi quo ad retinendum aduersus fideicommissarium quod perpetuo tene menti. Sed quid si non apparet quod illorum precesserit: vt si eos inuicem substituit si contingat aliquem eorum sine liberis decedere et decessit vnus et alia portio fuit diuisa inter alios. postea decessit alius. et similiter sua portio venit diuidenda inter alios. vtrum illud quod habuit ex morte primi veniat in sua portione et in hoc fideicommissario. iste casus frequentissime accidit. ⁊ est dubius: quia hic non potest perpendi an primo grauauerit et postea rogauerit vel econuerso. Breuiter casus videtur ꝙ veniat tanꝗ primo prelegauerit et postea grauauerit. j. eod. l. sceuola. et ibi omnino vide Bar. in. l. heredis mei. §. cum. ita. †Item an veniãt prelegata in substitutione vulgari. docto. dicunt ꝙ non per. l. sextilia. de legat. iij. Tu dic hoc verũ in portione quã quis habuit iure prelegati: sed in illa quam habebat iure hereditario. Aut deuenit ad substitutum eius portio repudia. et idem quia etiã illa videtur habere iure prelegati: vt. l. qui filiabus. §. fi. de lega. primo. aut deuenit propter eius mortem ante aditam hereditatem. ⁊ tunc secus per. l. miles ad sororem. §. fi. de leg. ij. qr illa nõ transmittitur ad heredẽ eius sed vadit ad substitutum.

a ¶Dino vide. ad de Lud. ro. cõsil. xviij. vbi etiã videas.

b ¶Recusatiõis. adde Bar. cõsil. cv. Bal. cõs. cccc xxviij. iij. lib. eũdẽ Pau. cõ. xxij. Lud ro. cõs. cccxx. Oldra. cõs. cccj.

Si is qui rogatus.

Si hereditas confiscatur propter delictũ heredis retinet fiscus quartam ⁊ tres partes restituit fideicõmissario. h. d. Dy. vsqꝫ ad finem. venio ad casum.

2 ¶Si vnus de socijs altero inuito cuz pecunia communi negotiatur cũ hoc faciat suo periculo: ꝑpter cõtradictionẽ socij. totum lucrũ debet esse suum.

3 Nõ cõpellitur qs facere actũ ad vtilitatẽ alterius de quo ipse posset piculũ suscipere et si nõ assignat cãm ꝑpter quã recusat hoc facere nisi ille petat fieri suo piculo.

4 Siquis recusat iudicem tanꝗ suspectũ an teneatur dicere cãm suspicionis.

5 Si ꝑposita est causa recusationis corã iudice. ⁊ iudex ea nõ obstante ꝑcedit in causa an valeat ꝑcessus.

6 Que sint ea q̃ suspẽdunt iurisditionẽ nec eam pimant.

7 In interlocutoria an requiratur citatio partis.

8 Ubicũqꝫ qs inuitus ad aliqd cõpellitur ⁊ eius ꝯdictio non auditur nõ requiritur citatio. q̃ ad nihil aliud fit nisi vt citatus cõparens ⁊ aliquid allegans possit actum impedire.

1 **Quia poterat.** †Heres recusans hereditatẽ adire etiã si sit in dignitate constitutus cõpellitur iudicis officio adire ⁊ restituere ad instantiam fideicommissarij petentis hoc fieri suo periculo alias non etiam si hereditas sit soluendo. hoc dicit vsqꝫ ad. l. recusare. §. meminisse. et incipit hic tractare ꝺ alio remedio senatuscõsulti. s. de coactiõe: de quo tractat vsqꝫ ad. l. ex facto. venio ad casum. ¶In tex. ibi adire hereditatem dic ⁊ sic fideicom. periret. vt. j. eo. l. ille a quo. §. i. sed quid si non periret: vt quia esset repetitum ab intestato: vel a substituto vulgari. certe adhuc compellitur si magis vult habere de manu heredis scripti ꝙ illorum: vt patet in. l. non iustam. C. eo. tit. ¶In tex. ibi: ne damno afficeretur. dic. sed ꝫ quia nõ potest affici damno: vt. ff. eo. l. j. post princi. ibi sublata est ⁊c. sol. vt ibi dixi quia verum est si sequeretur restitutio: sed posset contingere: qr postꝗ adisset restitutio fieri non posset vel quia fideicom. nollet vel quia mutaret propositũ vel quia decederet sine herede. et sic heres grauatus remaneret implicitus oneribus hereditarijs. ideo ne remaneat prospectum est ꝙ hoc faciat ad requisitionem fideicommissarij. ⁊ ꝙ fideicommissarius petat hoc fieri suo periculo. ⁊ tunc postea prouidetur sibi prout habetur. in. l. postulante. in princ. j. eo. ¶In tex. ibi fideicommissarius subaudi non solum primus: sed etiã secundus omisso primo si ille nollet petere: vt. j. eo. l. cogi. §. fina. ⁊. l. si patronus. §. qui fideicõmissaria. ¶In tex. ibi a pretore dic. ⁊ sic iudicis officio hic duo expediebant. quando adire recusat: qr cogit adire ⁊ restituere ⁊ vno iudicio: sed si sponte adiret. tunc postea iure ac. ex testamento peteretur restitutio: vt. C. e. l. ea scriptura. ⁊ ibi not. ¶In tex. ibi: nam cum alieno periculo. †No. hic arg. ꝙ si vnus de socijs altero inuito cum pecunia communi negotiatur cuz hoc faciat suo piculo ꝑpter cõtradictionẽ socij. totum lucrũ debet esse suũ facit. l. si vnus. §. si vnus. ff. p socio. ¶In tex. ibi nec interest soluendo sit ⁊c. i. dicere ꝙ licet fideicõmissarius dicat ⁊ velit ostendere ꝙ hereditas est soluendo. ⁊ ꝙ heres de nullo habet dubitare: non propterea compellitur heres adire nisi fideicommissarius petat hoc suo fieri periculo. Sꝫ quid si hoc non dixit sed petijt illum compelli. ⁊ ille compulsus adijt. certe licet ille non teneretur adire: ex quo tamen ad illius instantiam adijt illius totum periculũ est. ita intelligo istum tex. ¶†In text. ibi non enim. Not. ꝙ non compellitur quis facere actum ad vtilitatem alterius de quo ipse posset periculum suscipere etiam si nõ assignat causam propter quam recusat hoc facere nisi ille petat fieri suo periculo. non enim recusando illum grauat sed se eximit ab onere. ideo non tenetur dicere cãm suspicionis. †secus quando quis recusat iudicem tanꝗ suspectum. quia tunc illum grauat. ideo tenetur dicere causam de iure canonico. licet de iure ciuili communiter teneatur contrariũ. vt in. c. legitima. de appel. lib. vj. ⁊ ibi per Joan. an. in nouella. †que sint cause iuste. Bart. ponit hic vnum verbum quod semper allegatur si proposita est causa recusationis[b] coram iudice ⁊ iudex ea non obstãte procedit in causa. vtrum valeat processus. Innocen. tenuit ꝙ sic. qr iure cautum non reperitur contrarium Barto. tenet contrariũ per. l. primam. C. si quacunqꝫ preditus potestate. vbi est casus ꝙ statim desinit esse iudex in illa causa. ⁊ ille eximitur ab eius iurisditione. mirandum est de hoc dicto. nam text. expressus dicit contrarium. ꝙ non desinit esse iudex quousqꝫ super causa suspicionis fuerit pronunciatum. in. c. iudex. in fin. de offic. dele ga. lib. vj. †sed si queritur an eius iurisditio sit suspensa interim textus ille videtur probare ꝙ sic. quia dicit ꝙ non potest causam committere alteri sine voluntate partiũ postꝗ causa recusationis fuit proposita. ergo videtur verum dictum Barto. ꝙ non possit procedere in causa nisi de consensu ambarum partium. Breuiter dic idem in hoc quod in appellatione. nam ista equiparãtur. appellatio interlocutoria. recusatio. relatio. quodlibet enim istorum suspendit iurisdi. non autem perimit. ita no. Joan. and. in. d. c. legitima. Sed in appellatione interlocutoria clarũ est ꝙ ex euentu apparet ꝙ si pronuntietur bene fuisse appellatum. ex tunc apparet iurisditionem iudicis fuisse suspensam a tempore appellationis. ⁊ sic omnia interim facta retractantur per modum attentati si pronuntietur contrarium secus vt hec habentur. in. c. non solum. de appellatio. lib. vj. nisi iudex detulisset appellationi. quia tunc semetipsum iurisditio. priuasset. siue appellatio esset iusta siue iniusta. vt in. c. cum appella. §. j. eod. titu. vel nisi inhibitio fuisset facta per superiorem ne procederetur quibus casibus retranctantur interim facta etiam si appellatio pronuntietur iniusta. vt. in. d. c. non solum. sic dicam per omnia in recusatione vt facta interim sint in pendenti. ⁊ si pronuntietur in causa suspicionis contra iudicem retractentur. si pro iudice non: nisi consenserit in cognitione super causa suspicionis. quia tũc haberet vim delationis. vel nisi per superiorem esse inhibitum. et hic est veritas in hoc articulo. sed Barto. videtur sentire quod indistincte acta sint nulla etiam si pronuntietur postea pro iudice. quod non est verum et sic melius dixit Innocentius. in. l. autem. quam ipse allegat est casus specialis. ¶†Ultimo nota. in. l. recusare in principio. secundum gloss. ꝙ in interlocutoria non requiritur citatio partis. hoc etiam videtur dicere Innocent. in capitulo. auditis. de procu. sm hoc est verũ sm docto. quando non erat preiudicialis. vt erat hic. in. l. sed interpellatur. §. j. de arbitr. als. secus per l. ea que. C. quomodo ⁊ quando iudex. de. l. nam ita dinus. de appel. vel

appel. vel dic ꝙ ratio erat hic. quia cõtradictio absentis nõ poterat actum impedire cum inuitus compelleretur. ideo eius citatio[a] non requiritur vt. in. l. iiij. §. fi. de fideicom. liber. ⁊ istam regulam no. ꝙ vbicunqꝫ quis inuitus ad aliquid compellitur ⁊ eius contradictio non auditur. non requiritur citatio que ad nihil aliud fit nisi vt citatus comparens ⁊ aliquid allegãs possit actum impedire. ar. in. l. si in tres. ff. de arbi. sed cõtra ꝙ imo hic fiat preiudicium absenti. quia si esset pñsens forte vellet spõte adire. vt consequeretur commodum quarte. ergo decretũ iudicis interpositum contra ipsum absentem vt inuitus compellatur preiudicat sibi quia quartam perdet vt in. l. quia poterat. so. istud decretum interponetur conditionaliter. vt si sponte velit adire possit. sed si recusat inuitus compellatur. vt in. l. eius §. illud. de fideicom. liber. ⁊ in primo casu non ministrabuntur sibi ea. de quibus. j. l. proxi. ⁊ in. l. apud iu. postꝙ habet commodum quarte. in secundo sic vt in illis.

Recusare autem. Deminisse.

1 ¶ † Remedium compulsionis locũ habet in quolibet herede tam ex testamento ꝙ ab intestato. tam iure ciuili ꝙ pretorio. tam in extraneo ꝙ etiam in suo. hoc dicit. Et in remedio transferendarum acti. vt. in. l. j. §. hoc autem senatus. ff. eodem. ¶ In text. ibi: immiscere se. dic contrarium videbatur quia ideo compellitur heres adire ne si repudiet faciat euanescere fideicommissum. sed hoc non contingit hic quia suus heres etiam si repudiat remanet heres nomine. et ista existentia sui heredis confirmat fideicommissum vniuersale. vt. j. eodem cogi. §. si pater. sicut et tabulas pupillares et tutelas. vt. l. si filius qui patri. de vulga. ⁊ pupilla. Gloss. in illo. §. si pater. soluit istud contrarium quod ista coactio fit ad cautelam. ⁊ vt fideicommissarius releuetur a probanda suitate seu patria potestate quam habet probare si in ea se fundaret non autem fit ex necessitate. Tu dic melius qđ hic fideicommissarius nolebat sibi hereditatem restitui nec sufficiebat sibi qđ fideicommissum esset confirmatum taliter quod per non adi. posset euanescere. hec autem restitutio non potest fieri nisi se immisceat. imo in restituendo se immiscere videtur ideo forte sufficit petere ipsum compelli ad restituendum. sed in extraneo debet peti qđ compellatur adire ⁊ restituere.

2 ¶ Quando in penam heredis qui debuit aliquid facere ⁊ nõ fecit bona referuntur ad alium: non tenetur ille facere id quod tenebatur heres ⁊ propter quod non factum hereditas fuit sibi ablata.

Si fisco va.

1 † Remediũ coactionis exercetur etiã contra fiscum in quẽ sunt delata bona tanquam vacantia que subiacebant fideicommisso vniuersali. ⁊ etiam ꝯ vniuersitatem municipij vel collegij. h. d. ¶ In gloss. j. ibi vel dic. dic vera: precedens nõ. qꝛ si heredi auferrẽtur oporteret ponere ꝙ ipse adiuisset. al's proprie non dicuntur sibi auferri vt. ff. de vulg. ⁊ pupil. l. ex facto. §. iulius. ⁊ sic nõ essent bona vacantia. nã illa dicuntur vacantia que nullum heredẽ repererunt. vt. C. de bo. vacan. p totum. Idẽ qꝛ tex. dicit ꝙ fiscus nolebat agnoscere. sed hoc esset falsum si fiscus abstulisset. ¶ Sed nunc oppo. ꝙ ista secunda non procedat quia tunc perueniunt ad fiscum propter indignitatem heredis. quãdo semel fuerunt effecta heredis al's non. ſꝫ perueniunt ad substitutum vul. vel ad coheredem vel ad venientes ab intestato. Solu. verum est nisi heres in fraudem fisci ne ad ipsum perueniat repudiet. nã tũc fiscus prefertur coheredi ⁊ substituto ⁊ venientibus ab intestato ac si heres adiuisset. vt hec habent in. l. sequẽs. ff. ad sillanianũ. ⁊ ibi oĩno vide Bar. ⁊. j. l. j. de vulg. ⁊ pupil. ¶ In seq. gloss. in fin. ibi cum in penã heredis habeat.

2 † No. singulariter istam glos. ꝙ quãdo in penam heredis qui debuit aliquid facere ⁊ nõ fecit bona deferuntur ad alium nõ tenetur ille facere id qđ tenebatur heres. ⁊ propter qđ nõ factum hereditas fuit sibi ablata. Sꝫ cõtra de autẽ. hoc amplius. C. de fideicõ. Sol. qñ illud concernebat vtilitatem alicuius tertij. tunc tenet ille in quem transit hereditas illud facere. vt ibi. Secus si non concernebat vtilitatem alicuius ſꝫ dumtaxat vindictam. vt in hac gloss. cũ tex. qđ no. cũ alijs autem oneribus propter que nõ fuit facta priuatio bene trãseunt bona in aliũ. vt ptꝫ hic in onere fideicommissi. et etiã legatorũ. vt. ff. eo. marcellus. §. fi. ſꝫ quis cõpellet fiscum adire. Respondeo. procurator cesaris qui est iudex inter fiscũ ⁊ priuatũ. vt. l. j. C. de iuris. om. iudi. ſꝫ quis adibit eã ꝓ fisco. Respõdeo procurator fisci. vt sunt isti camerarij camere: qui loco procuratoris habentur in pertinentibus ad camerã: ⁊ sicut pcurator cesaris adijt hereditatẽ delatã cesari. vt in ti. de offi. pcura. ces. et regentes municipum vel presidentes collegio adibũt delatã collegio vel municipio. vt. l. municipibus de condi. ⁊ demonst vel etiam si municipes. i. consiliarij qui representant totum populum. vt no. glo. in. l. ij. C. que sit lon. cõsue. ⁊. ff. eo. l. j. §. si autem collegium. quod dic vt ibi.

2 ¶ Verbum substituo vel substituit intelligit in dubio de vulgari non de fideicommissaria.

3 Si in instrumento dicatur si decesserit sine liberis talem substituo vel eos inuicem vulgariter ⁊ pupillariter ⁊ per fideicõmissum ꝙ tunc erit in electione substituti ex qua istarum velit habere hereditatem.

4 Translatio legati facta de vna persona in alteram censetur facta cum eisdẽ oneribus: secus si fiat de eadẽ persona in eadem.

Titius heres.

1 † Fideicõmissarius põt heredẽ compellere adire ⁊ restituere etĩ si possit hereditatem cõsequi iure directo ex substitu. vulga. ab intesta. h. d. ¶ † In tex. ibi semp tuo substitu. subaudi vulgariter.

2 Et sic not. ꝙ illud verbum substituo vel substituit intelligit in dubio de vulgari non de fideicõmissaria. vnde si dico titium instituo et sempronium substituo. intelligitur si titius non erit heres. Non autẽ si sit heres vt teneat restituere. vt hic voluit glo. in. l. gallus. §. j. de libe. ⁊ posthu. ⁊ videt esse tex. in. l. iã hoc iure. §. j. de vulga. ⁊ pupil. ibi dum dicit in vulgarem tantummodo. si tamen institutus esset talis cui posset fieri pupillaris etiã pupillarem cõprehenderet. nisi ratio disparitatis suaderet cõtrarium. vt. d. l. iam hoc iure. dicit tamen Bar. hic se consuluisse quod si istud verbum substituo iungatur cum hoc verbo instituo quod est magis directum tunc verbum substituo vt aliud operetur intelligitur per fideicommissum.[b] vt si dixit si institutus decessit sempronium instituo ⁊ substituo. Nam inquantum dicit substituo videtur substituisse vulgariter. quia omnis substitutio vulgaris dicitur institutio. Sed inquantum dixit substituo intelligitur per fideicommissum. Istud enim verbum est commune ⁊ adaptatur ad directam ⁊ fideicommissariam substitutionem. ⁊ in dubio importat directam. Sed propter verbũ adiũctum importat fideicommissariam. quia verbum instituo non nisi directam institutionem importat. vt in ti. de here. insti. et in. l. verbis ciuilibus de vulg. ⁊ pup. ¶ In tex. ibi sed verius est cogendum eum. dic idem si heredi scripto per fideicommissum vnus fuerit substitutus ⁊ alius fuisset substitutus vulgariter ⁊ idem substitutus vulgaris rogatus de restituendo alteri. nam fideicommissarius potest compellere primum heredem nolentem adire et auferre substituto vulgari ⁊ fideicommissario eius hereditatem vt. j. eod. l. facta. §. iul. licet in contrarium videretur. quia dando substitutum vulgarẽ ⁊ grauando ipsum de dando alteri videbatur voluisse primũ heredem posse repudiare ⁊ excludere suum substitutum vt veniret ad substitutionẽ vulgarem ⁊ postea ad fideicõmissariũ ei⁹ arg. in. l. j. §. si ppona. si qs om. cau. te. ¶ † In tex. ibi ex resti. magis ꝙ ⁊c. dic no.

3 pro eo qđ cõiter notarij ponũt ĩ testamẽtis qꝛ dicũt si decesserit sine liberis talem sustitu. vel eos inuicem vulgariter ⁊ pupillariter ⁊ per fideicõmissum.[b] nã ista verba important vt sit in electione substituti ex qua istarũ velit habere hereditatem. ¶ In tex. ibi vel legatis vel libertatibus onerata. Sed nõne ista onera adiecta substitutione vulgari cẽsent repetita in fideicommissaria postea de eodẽ facta. Respondeo nõ vt hic est tex. not. ad quem facit. ff. de adimẽ. leg. l. si tibi in substitutione facta de alio videt secus p. l. ſꝫ imperator. de leg. j. ⁊ per. l. legatum. in princi. de adimẽ. lega. ⁊. l. caio de ali. et ci. leg.

4 † vbi translatio legati facta de vna persona in alterã censetur facta cum eisdẽ oneribus non sic quãdo facta est de eadem psona in eadẽ. vt. in. d. l. si tibi.

2 ¶ Si aliquis citatur ad locũ ad quẽ non potest accedere sine periculo persone citatio ipsum non arctat.

Si quis alio loco.

1 † Rogatus restituere hereditatem q̃ est alibi cogi põt p iudicẽ ꝓprij domicilij adire ⁊ illuc accedere et restituere si testator hoc iussit dummodo sibi ministrentur expense itineris. ⁊ etiam id qđ erat dandum gratia conditi. implendẽ ⁊ dũmodo possit illuc accedere sine periculo sue psone vel salua dignitate eius. ⁊ etiã habet rõ etatis.[c] Itẽ in loco legati potest quis cõpelli adire ⁊ restituere etiã hereditatẽ que alibi est. h. d. Ego dubito valde in isto tex. quare institutus compellitur accedere ad locum vbi est hereditas ⁊ eam ibi restituat. cũ possit in loco domicilij facere restitutionem verbalẽ que sola sufficit ad trãsferẽdũ oĩa iura in fideicõmissariũ. nec vr necessaria ꝓ restitutione facti qꝛ põt illi dare licẽtiã vt ꝓpria autoritate capiat. Preterea heres cũ recusat adire si cõpellitur nullũ dãnũ vel incõmodũ ꝺꝫ cõseq sicut nec cõmodũ. vt. ff. e. qꝛ poterat. ſꝫ hic nõ põt negari quin sentiat incõmodũ laboris. posito etĩ ꝙ sibi ministrent expẽse. quare cõpellit ad cõmodũ alterius hunc laborẽ subire. Nõ video bonã rationẽ nec aliqs doctor mouet ista dubia. vñ põt dici ꝙ ille tex. debeat intelligi solũ eo casu quo atten

[a] ¶ Citatio. adde Lud. ro. cõsilio lxxij.

[b] ¶ Et per fideicõmissum. de istis verbis vide. ful. consi. xlij. Sozi. consilio. vij.

[c] ¶ Etatis. idẽ dicit rota ꝙ valitudinarij senes: et aliquo morbo impediti excusant a personali comparitione.

ta qualitate psone instituti.nõ est sibi magnus labor illuc accedere.⁊ qñ accessus esset vtilis multũ fideicõmissario. ppter voluntatẽ testatoris expressam qui mandauit ibi restit.fieri vt sic compellatur fauore vltime voluntatis facere id quod alteri multum prodest.⁊ sic nihil aut parum nocet.

2 †Item ista.l.sed sciendum in fi.allegatur ꝙ si aliquis citat̃ ad locũ quẽ non põt accedere sine periculo persone.citatio ipsum non artat.[a] casus est in cle.pastoralis.de re iudi.vt si habeat ibi inimicos.vel erat inde bannitus.vel erat ibi pestis.⁊ hoc voluit gloss.in.l.de etate. ¶Item licet.sed si alio in prin.itelligitur qñ in loco legationis sortiebatur forum aliqua ratione puta originis licet ibi nõ haberet domicilium vel communis patrie.⁊ fideicõmissarius dubitabat ne fideicõmissum periret.⁊ volebat ipsum astringi ibidem ad dandum ⁊ restituendũ solo verbo:dubiũ erat qr ppter legatũ habebat ius reuocandi domuʒ.vt.l.ij.§.legatis de iud. Sed certe hoc casu nõ habet.qr cũ iste actus possit expediri momẽto non distrahitur per hoc ab officio lega.vt.s.de iudi.l.de eo.sʒ si in loco legati nõ sortiebat̃ forũ alia rõne nõ video qualiter possit ibi cõpelli p non suuʒ iudicẽ.Ideo exẽpla que ponit gl.de mutina ⁊ de bononia nõ placẽt nisi itelligatis vt.s.dixi.

[a] ¶Non artat.ad de Ol.cõsi.glij. ⁊ vide.ꝙ voluit ro.cõsi.ccxxxiiij. et an bãnitus teneatur cõparere ad locũ a quo est bannitus vide p bal.cõsi.cccxxxviij.iiij.li.⁊ dicit rota decisio.suis de dolo ⁊ contu. ꝙ citatus ad locũ nõ tutũ appellat tam a citatione ꝙ̃ a nõ admissione excusationũ itẽ sed in eandẽ.adde ꝙ guerre generales in patria ⁊ inimicitie capitales excusant a psonali comparitione si saluuscõductus haberi nõ potest.

Sed si alio.

1 **Plane.** †Si heres non recusat precise adire.sed dicit se velle deliberare datur sibi tempus ad deliberandũʒ ⁊ si post deliberationem adijt dicitur adijsse spõte.⁊ habet beneficium quarte si repudiat.vel si dicit se nolle adire cõpellit̃.⁊ tanquã cõpulsus adiẽs quartã pdit.h.d.Alia practica ponit̃.in.l.si legatus.j.e.ꝙ cogat̃ statim adire ⁊ postea ad restituendũ detur sibi tẽpus ad deliberandũ et tunc cõsequitur idem beneficium.casus est iste.¶In tex.ibi: ꝙ si suspectam dicit.sʒ post terminũ.non tamẽ sibi prodest hic quominus compellatur.vt.j.e.nã ꝙ.§.j.¶In tex.ibi nõ expedire hereditatem adire.Not.scõm Bert.ꝙ ista verba ⁊ alia de quibus in fine post terminum datum ad deliberandũ inducũt repudia.sicut si diceret repudio.licet non sit dispositũ sicut verbum repudio.sed enuntiatiua qr videntur dicta cũ deliberatione.Sed si non esset datus terminus ad deliberandum.verba ista non inducerent statim per se repudia.sed cum lapsu trium mensium.vt.C.de iure deliberan.l.fin.§.similiꝙ modo.et vide Bar.in.l.si quis suus.de iure deliberan.

1 **Si quis.** †Institutus sub cõditione vel in diẽ certaʒ et de restituendo grauatus añ cõdi.vel diei euentũ non potest adire vel restituere.et si contrafacit nihil facit nisi post euentum ratificet.⁊ tunc valebit vt ex nunc non vt ex tunc.h.d.cũ.l.seq.Dicunt tñ docto.in.l.post mortẽ.C.de fideicom.ꝙ lʒ non transeant act.ex treb.ante condi.euentum.quia nõ fit restitutio put testator voluit transeunt tñ virtute cuiusdã dona.sed certe hoc est verũ qñ cõditio vel dies nõ fuisset apposita instõni sed restitutioni fiende.Institutio vero fuisset pura et sic potuisset adire ⁊ donare iura sua.sed hec fuit apposita institutioni.vñ nõ põt adire ⁊ sic nõ donare.de pcedenti tamen articulo distingue vt hic in glo.et per bar.

2 ☞Interesse dicitur non solum damni sed etiam lucri et qui promittit aliquem indemnẽ conseruare:debet etiam conseruare ne lucrum perdat.

3 Statutum si dicat arbitros fore cogendos ad suscipiendum arbitrium debet intelligi nisi aliquod interesse damni vel lucri ptendat:⁊ tunc non deberent cogi nisi conseruarentur indemnes ab vtroꝙ.

4 Coacta aditio:aditio est ⁊ facit deficere conditionem legati facti si heres non erit:⁊ confirmat tabulas pupillares ⁊ alia in testamento relicto sicut si facta esset sponte.

1 **Apud iulianum.** †Fideicommissarius qui cogit heredem adire debet ipsum indemnẽ conseruare nõ solũm ne sentiat damnum.sed etiaʒ ne perdat lucrũ

2 hoc dicit.¶Et sic no.†ꝙ interesse dicitur nõ solum damni sed etiam lucri:⁊ ꝙ qui promittit aliquem indemnẽ conseruare debet etiam conseruare ne lucrum perdat.vt hic ⁊.s.eo.qui pote

3 rat.¶†Itẽ no.hic arg.scõm Bar.si statutũ dicit arbitros fore cogendos ad suscipiendum arbitrium debet intelligi nisi aliquod interesse pretendat dãni vel lucri.tunc enim non deberent cogi nisi cõseruarentur indemnes ab vtroꝙ.arg.optimum hic

4 et.s.eo.sed sciendum.¶†No.etiã hic vbi dicunt aliudenim.ꝙ coacta aditio aditio est ⁊ sic facit deficere conditionem legati facti.si heres non erit vt hic confirmat etiaʒ tabulas pupillares ⁊ alia in testamẽto relicta sicut si facta esset spõte vt in.pximo.§.

2 ☞Fideicõmissarius datus in secundis tabulis super hereditate pupilli:potest ⁊ debet post mortem pupilli cogere vnuʒ ex institutis in testamento paterno adire hereditateʒ ex eo:vt per hoc confirmentur tabule pup.⁊ fideicom.predictum et postea potest cõpellere omnes substitutos grauatos de restituẽdo adire hereditatem pupilli et eam restituere.

3 Datio coheredis extranei an impediat effectum suitatis.

4 Testamentũ ꝙ possit incipere a substitutione vulgari et an sit necesse eum confirmari per aliam aditionem si est expressa.

5 Instituti et substituti in paterno si recusant adire qr forte hereditas erit damnosa nec illa venit restituenda non coguntur adire nec vnus eorum ex paterno nisi fideicommissarius datus in hereditate pupilli offerat se paratum recipere etiam paternam hereditatem et satisfacere creditoribus.

1 **Idem iulianus.** †Tacita vulgaris cõprehẽsa in expressa pupillari requirit adi.ex testamento paterno.al's ex ea nõ potest adiri hereditas nec ab ea incipere testamẽtũ.h.d.scõm intellectũ glossaruʒ que sunt hic quẽ tenuit Dy.et ad hoc semper allegat̃:sed Guil.de cu.⁊ Oldra.⁊ Bar.⁊ quasi oẽs tenent cõtrariũ ꝙ aliã adi.non requirat ⁊ ꝙ ab ea possit incipere testm̃ sicut ab expressa vulgari.de qua pʒ in.l.iij.§.fi.de libe.et posthu.⁊ hic in vltima glo.magna et hoc p.l.nec em̃.§.fi.de test.militis q tñ loquitur in tacita q̃ comprehendit̃ in vulgari.et hoc etiã tenuit gl.in l.lex cornelia de vulga.et pupi.et in.l.pe.de ven.inspi.non ergo hic loquitur de vulga.expressa vel tacita.sed de pupillari et de hereditate pupilli non testatoris.⁊ scõm istuʒ intellectum.h.d.

2 Fideicõmissarius†datur in secundis tabulis super hereditate pupilli põt ⁊ dʒ post mortẽ pupilli cogere vnum ex institutis in testõ paterno adire hereditatẽ ex eo vt p hoc cõfirment tabule pupillares et fideicõmissum pdictũ.⁊ postea põt cõpellere oẽs substitutos de restituẽdo grauatos adire hr̃ditatẽ pupilli ⁊ eã restituere.h.d.scdʒ verũ intellectũ q etiã probat.j.eo.l.ita tamẽ §.a patre.in hoc tñ differt iste.§.ab illo.qr hic pupillus erat institutus vna cum alijs qui erãt ẽt sibi substituti:sed ibi erat exheredatus.quo casu adhuc erat maior dubitatio vt intelligas glo.pe.et vltimam in quibus consistit intellectus huius.§.et p consequens etiã secundũ que incipit vulgariter.¶Opp.ꝙ ista prima aditio de qua hic in tex.non sit necessaria vt confirment̃ tabule pupillares qr sufficit aditio quã fecit pupill⁹ de sua portione cum tex.iste dicat sufficere adi.vnius propter hoc glo.pe. in ver.caue.tamen dicit istum tex.debere intelligi qñ pupillus non adiuit pro sua portione subaudi sed repudiauit al's pcede

3 ret oppositio.¶†Sed tunc oppo.extra gloss.ꝙ nec tunc sit necessaria ista prima aditio.qr cum pupillus esset in potestate fuit suus heres et necessarius statim mortuo patre:et licet repudiet remanet heres nomine.vt.l.j.§.q sunt in potestate si quis omis. cau.te.⁊ hoc nudũ nomen sufficit ad confirmãdas tabulas pupillares.vt.l.si filius qui patri.de vulga.et pupil.dicunt docto. ꝙ istud esset veruʒ si nõ haberet coheredes extraneos.sed quia hic habebat illa existentia sui heredis non confirmat tabulas pupillares.casus est hic quia si confirmaret ista prima coactio et aditio non esset necessaria cuius contrarium est de mente litere.ratio est scõm eos.quia testator dãdo coheredem extraneũ tanꝙ non conscius de prouisione legati censetur voluisse ꝙ ad confirmationem tabularuʒ pupillarium fieret aditio expressa sed si haberet coheredem non extraneum.sed suum secus.vt in d.l.si filius qui patri.de vulg.et pupil.et pro ista opi.s.de vulg. et pupil.l.sed si plures.§.filio.versi.idem que.Sed contra de.l. iij.C.de iure deli.Sol.datio coheredis extranei nõ impedit effectum suitatis.qui consistit in transmittendo hereditatem nõ aditam et ad heredes.quia iste effectus non dependet ex testamento et ita loquitur cõtrarium.sʒ bene impedit effectum suitatis.qui consistit in confirma.tabularum pupillarium et tutelarum ⁊ fideicommissi vniuersalis.quia ille dependet ex testamento propter rationem de qua.s.et iste est casus et ad hoc cõmuniter allegatur iste.§.Allij moderniores tenuerunt contrarium.et ego etiam.repetendo.l.si filius heres de libe.et posthu. ꝙ nec istum effectum impediat.et ad istũ tex.potest responderi ꝙ ista prima coactio et aditio fit potius ad cautelam.et vt releuetur fideicommissarius a probanda patria potestate.et sic suitate vt dixi.s.e.recusare.§.meminisse.sed transeundo cum communi opinione oppono secũdo in sequẽ.glo.si.ponamus ꝙ pupillus repudiauit portionem suam in hereditate nihil reperit. vnde potest dici ꝙ heredi non habet ergo non erit necessaria ista aditio de qua hic vt adeatur hereditas pupilli et restituatur fideicommissario ⁊ sic incidit in illã.qr volens euitare primam opposi.incidit in secundam maiorem.ppter hoc glo.fatetur ꝙ hic in secũda aditione nõ agitur de heredi.pupilli adeunda et restituenda cum in ea nihil sit.sed agitur de portione pupilli repudiata et delata istis coheredibus virtute vulgaris substitu.quia ex illa nõ potest adiri hereditas nisi primo adea

4 tur ex institut.et illa substitutio confirmetur †Sed contra.qr a substitutione

a substitutione vulgari potest incipere testamentū. et sic non est necesse eā confirmari p aliam adi. vt. l. iij. §. si. de libe. et posthu. So. verū est in expressa vulgari. sed de ista nō loquitur hic lz qui dā intellexerint in eā quos gl. reprehendit, pter dictā rōnē et q litera hoc non patitur cum loquatur de secundis tabulis. et sic nō fuit vulgaris expressa sed pupillaris. in illa tamē cōtinetur tacita vulgaris et ex illa tacita fuit delata portio predicta ad istos coheredes substitutos. et de illa itelligitur iste tex. vt ex ea nō possit incipere testamētū sz requirat cōfirma. p adi. ex institu. et forte potuit mouere gl. q tacitū regulatur scdm expressum. l. iij. §. qui hz aquā de seruitu. rusti. pdio. sed expressa pupillaris que cōtinet tacitā vulgarem requirit adit. ex testō paterno. vt. l. ij. §. adeo de vulg. et pup. ergo et tacita vulgaris. ¶ Sz tūc opp. scdm glo. q ista secunda aditio ex vulgari nō sit necessaria. quo niā et sine ea portio pupilli repudiata accrescit huic heredi qui adiuit ex paterno vel ambobus si ambo adiuerint. Ad quid ergo vtilior aditio requirit. ¶ Gl. hic conatur rñdere sz truffa est dicas ergo q iste intellectus nō est verus et q hic nō agitur de illa portione repudiata adeunda ex vulgari sed ex hereditate pupilli adeunda ex pupillari et restituenda. Nec obst. opinio illa q in hereditate ista nihil sit. nam imo poterat esse vt si habebat aliunde bona puta materna vel etiam si por. hanc paternā nō adiuit nec repudiauit. vnde in eius hereditate reperitur ius adeundi vel se immiscendi in ea vt. l. si quis filium. de acqui. hered. et hoc patet ex. l. ita tamen. §. a patre. j. eodem vbi pupillus erat exheredatus. et tamen substituti coguntur primo adire ex paterno et postea ex pupillari heredi. pupilli. et sic confunditur per illum tex. imaginatio glo. que voluit quod ista hereditas pupilli non dicatur hereditas. postq̄ in ea non est hereditas paterna propter quem errorem incidit in secundum. de quo. s. †. Sed restat mihi magnum dubium tam in illo. §. q̄ in ista quare isti instituti et substituti coguntur adire ex paterno. saltem vnus eorum vt confirmentur tabule pupillares et restituatur hereditas pupilli. nam hereditas paterna remanebit penes adeuntem. et forte erit damnosa nec illo venit restituenda quia de ipsa testator non mandauit. et sic adiens remanebit in damno. Breuiter puto dicendum. licet non reperiaz ab aliquo dictum q si propter hanc causam recusant adire ex paterna nō cogantur adire nisi fideicommissarius datus in hereditate pupilli offerat se paratum recipere etiam paternam hereditatem et satisfacere creditoribus. pro quo. s. eo. l. j. §. quoties. vbi fideicommissario dato in parte hereditatis fit restitutio totius hereditatis. si heres coactus hoc vult et aliter non vult adire hereditatem et sic erit mirabile. q actiones transibunt ex trebellianio in illum in quem testator non mandauit restitui. et hoc in cōsequentiam alterius hereditatis quam restitui mandauit. Et hocmaxime apparet ex illo. §. a patre. vbi pupillus erat exheredatus. et tamen propter eius hereditatem instituti et substituti coguntur adire paternam quam testator non mandauit restitui et esset iniustū valde q remanerent impliciti in illa hereditate. et ita intelligo istum tex. licet gl. et doct. non tangant quod est magis substantiale q̄ forte ex supradictis.

1 **Utrum autem.** †Coactus adire et restituere si actiones hereditarie non transeunt in fideicommissarium. perinde non tenetur ac si nō adiuisset. sed bona creditoribus et legatarijs applicantur. h. d. in effectu iste. §. cū se. vsq ad. l. ille a quo. §. qui de testamento. Et i isto §. primo. primo ponit casus et decisio in fideicōmissario pure relicto. ad quā decisionē pbandā inducit determinatio facta p diuum piū in casu de facto contingente qñ fideicōmissum erat cōditionale. Jn. §. antistia et in isto. j. §. nō fuerunt translate actiones. q fideicōmissarius ante factaz restitu. decesserat sine herede. sz in. §. se. ex eo q decesserat cōdi. pendēte cū herede vel etiā sine. Jtē in isto primo qñ decessit ante factā restit. i se. qñ ēt post factā et ante cōdi. euentū. et sic differūt. et hoc vsq ad ver. cū igitur ibi tertia in qua iurisconsultus infert et concludit ad casum primo loco, ppositum inducēdo exēplū diui pij. et cū fine huius l. oz cōtinuari. l. ille a quo in princi. Quarto loco in. l. sed cuz ab herede limitat rescriptū diui pij vt habeat locū. qñ heres de restituendo grauatus fuerat insolidū institut⁹. secus qñ habebat coheredem. Jtē circa p. edicta determinat vnum dubiū. ¶ Jn ver. nec pupillū qd tribus modis pōt intelligi vt in gl. q est ibi. Jn isto primo. §. in pcuratore adeūte ptorē. dic et fidē de mādato plene faciēte nec admitteretur cum cau. rati si de mādato dubitaret, pter magnū periculuz qd pōt heres incurrere ex adi. scdm Ange. ¶ Et notandū q facta restit. huic pcuratori vero iura recta via transeunt in dñm et nullo mō in pcuratorē q in eum transire non possunt cū testator ei nō mandauit restitui. et hec, pbantur. j. eo. qui ita. §. j. ille tamē textus videtur destruere dictum Ang. q admittatur cuz cau. rati. vel dic vt ibi. Jn alijs autē que expediuntur per pcuratorem dicendum est q primo inijciantur in personam procuratoris. et de ipso faciunt transitum in dominum. vt. l. quecumq gerimus de act. et obli. vnde si fertur sententia pro pcuratore acquiritur sibi actio directa et domino vtilis vt. s. de pcu. l. si procurator meus. ¶ Jn textu ibi: ne forte in damno moretur. dic potest enim heres forte sic dicere istud mandatum fuit factum iam sunt sex mēses. et possibile est q fideicommissarius qui fecit iam est mortuus. et sic est finitum mandatum re integra. nec apparet quis sit eius heres in quem possint transire iure si adirem et restituerem huic. et sic remanerem implicitus oneribus hereditarijs. vnde non cogor adire. sed respondetur contrarium nec habet de hoc dubitare. quia posito q ita esset succurretur sibi vt non teneatur creditoribus sicut si non adiuisset sed bona illis assignabuntur. et hoc statuit diuus pius in casu sequenti. videtur ergo hic casus qd si fideicommissarius decedat ante factam restitutionem nō trāsmittat ius fideicommissi ad suos heredes sed contrariuz est verum vt patet. j. eo. l. cogi. §. metianus et C. de fideicom. l. in personam. et hoc debet intelligi quando non apparet heres secundum glo. et bene. Si autem apparet transirent in illum iura et cōpelleretur heredi. suscipere vel forte potest dici secus si fideicommissarius decesserat re integra ante factam restitutionem et sic mandatum erat finitum vt etiam tunc habeat locum prouisio de qua in sequen. §.

2 ☞ Pure institutus et de restituendo grauatus sub conditione si recusat hereditatem adire potest pendente conditione cogi adire et restituere si non habeat coheredem et quare.

3 Quod ista restitutio sit potius facti q̄ iuris nec p eam transferantur iura in fideicommissarium et contra quem agere possint creditores et legatarij.

4 Si fideicommissarius decedat anteq̄ conditio eueniat et sic anteq̄ iura sint translata in eum licet post restitutam hereditatez fideicommissum extinguitur et qualiter prouideatur creditoribus et legatarijs.

5 Si fideicommissum est purum tunc etiam si grauatus habet coheredem qui adiuisset et sic non subest periculum ne fideicommissum intercidat tamen admittitur fideicommissarius ad petendum illum grauatum cogi adire et restituere.

1 **Antistia.** †Recollige tria in effectu primo q pure institutus et de restituendo grauatus sub conditio. si recusat hereditatē adire pōt pendēte cōdi. cogi adire. et restituere si nō habeat coheredē et hoc, pter metū ne fideicommissuz itercidat si cōtingeret heredē mori. hereditate nō adita et cōditione fideicōmissi pēdente q fieret fideicōmissuz irritū, pter hereditatem nō aditam. vt. l. ille a quo. §. si de testamēto in fin. nec posset eius heres compelli adire cū ad ipsum hereditas nō sit transmissa. vt no. gl. in. l. eā quā. C. de fideicō. Glo. tamen magna videt hic dicere q hoc fiat, pter metū creditorū qd nihil est. Si autem habebat coheredē q hereditatē adiuerat tunc non subest iste metus q posito q grauatus decederet hereditate non adita fideicōmissum nō extingueret. sz portio illius grauati accresceret coheredi cū onere fideicōmissi. vt. l. si titio et meuio. §. iulianus de leg. ij. et ideo hoc casu non dispēsatur cū fideicōmissario p rescriptū diui pij. vt pēdente cōditione possit illū grauatū petere cogi ad adeundum et restituendum cuz veniat c. voluntatē defuncti qui noluit ad ipsum peruēnire hereditatē nisi adueniente cōditione. et iste est casus in. l. seq. in pri. Sz si heres nonduz adiuisset idem timor et periculū immineret. et ideo conditione pēdente admitteret ex dispositione inuenta per rescriptuz diui pij. qd nisi fuisset de rigore iuris fideicōmissarius conditione pendēte fideicōmissi nullo modo audiret. ideo fuit rescriptum necessarium. Si autē heres sponte adiret. tūc q cessat periculū nō dispensat cū fideicōmissario vt cōditione pendēte petat sibi restitui nisi in casu. l. j. §. quoties. s. e. sz ibi p parte erat purū et p parte cōditionale et, pter primā partē dispensat in secunda. Similiter si heres esset institutus sub cōditione nō dispensaret cū fideicommissario vt illa pendente possit heredez cogere ad adeundū. q etiā si vellet spōte nō posset. et iste est casus in. l. precedēti.

2 †Secundo recollige q ista restō q̄ fit cōditione pendente ex dispositione est potius facti q̄ iuris. q p euz nō transferunt iura in fideicōmissarium. q si trāsferrent nō extingueretur fideicōmissum p mortē fideicōmissarij cōditione pendente cuius ɔ̃riū hic patet: et hoc etiam voluit gl. magna post principiū. ibi sz tñ p talē restitu. et c. Quid ergo operat. rñdeo q heres q restituit nō possit cōueniri a creditoribus et legatarijs sz cōueniet fideicōmissarius ac si iura essent in eū translata. nec pōt se liberare dicēdo q creditores et legatarij capiāt bona et vēdant. hoc enim tunc fit qñ perit spes fideicōmissi. q fideicōmissarius decessit cōditione pendēte. et ita loquitur hic tex. ibi vt si quid horū contingeret et c.

3 †Tertio no. q si fideicōmissarius de

cedat anteq̃ conditio eueniat ⁊ sic anteq̃ iura sint translata in eum licet post restitu. hereditatis fideicommissum extinguatur. et ideo bona assignãtur creditoribus et legatarijs. ac si hereditas non fuisset adita quantum ad preiudicium heredis vt possit conueniri. bene tamen habetur pro adita quantũ ad hoc vt legata sint confirmata. ¶ Et aduertendum quia gloss. magna post principiũ ibi et si decedat ⁊c. videtur intelligere istud dictum quando decederet sine herede. Si autem cũ herede dicit q̃ tunc nõ assignantur creditoribus sed heres fideicommissarij tenetur respondere creditoribus sicut ipse fideicõmissarius. vt dictum fuit in. §. precedenti. quod non placet. nam in illo. §. ista distinctio bene procedit. quia fideicommissum erat purum ⁊ sic potuit transmitti ab herede si ipsum habebat vt in iuribus que ibi alegaui sed hic erat conditionale ⁊ non potuit transmitti. vt. C. de cadu. tollen. §. si autem sub condi. vnde non curo in casu huius. §. decesserit cum herede vel sine. Et ex his remanet declaratus tex. et etiam ista gloss. magna. † Quando autem fideicommissum est purum. tunc etiam si grauatus habet coheredẽ q̃ adiuisset. ⁊ sic nõ subest periculũ ne fideicõmissum intercidat. nihilominus admittitur fideicõmissarius ad petendũ illum grauatũ cogi adire ⁊ restituere. q̃ hoc casu nõ venit cõtra voluntatẽ defuncti ⁊ sic nõ indiget dispẽsatione ex rescripto diui pij. ⁊ hoc voluit glo. illa magna in ver. sed opponitur.

> ¶ a Nõ interest. fallit fauore pupilli vt est casus fin. in. l. ij. in fi. C. de ne. ge. ang. timo. in. l. si plusorio. ff. de appel. fauore tamẽ fisci nõ lz opponere de iur. fisci vt post multos doc. concludit ro. cõsilio lxxvj. an autẽ in beneficialibus ⁊ quãdo liceat de iure tertij excipere vide per eundẽ cõsi. ccclxvij.

2 Exceptio de iure tertij seu quã excipiẽti nõ iterest opponere non debet admitti ⁊ quid si excipientis interest.

3 In iudicio summario non admittitur exceptio requirens altiorem indaginem quantum ad hoc vt impediat executionem sed bene admittitur et reseruatur post executionem.

Quando dicatur requirere altiorem indaginem.

4 Coactio heredis de adeundo hereditatem ad instantiã fideicõmissarij quare fuit inuenta.

5 Hereditas non adita non transmittitur etiam si heres erat rogatus restituere et sic etiam non transmittitur ad commodum fideicommissarij.

6 Quid si esset casus in quo hereditas nõ adita transmittetur vel ius deliberandi.

Ille a quo.
Si de testamento.

> ¶ Altiorem indaginem. Adde bar. in. l. iiij. §. cõdẽnatũ. de re iudi. ⁊ in extrauagãti ad reprimẽdũ in verbo summarie bal. in. l. si ex falsis. C. de transac. imol. et car. in. c. causa in iure. de offici. de le. Lu. ro. consil. cclvj. per eundẽ cõsi. lxxvj.

1 † Cum petitur heredez cogi adire nõ admittitur exceptio concernens vires testamẽti. q̃ nõ interest heredis eã obijcere. sed cõcernẽs vires fideicõmissi dũtaxat bene admittitur. q̃ eius interest. si tñ hz altiorẽ indaginẽ reseruatur discutiẽda post aditã hereditatẽ. ⁊ interim adire cõpellitur ne morte eius fideicõmissum intercidat. h. d. † et semper allegatur. primo. q̃ exceptio de iure tertij. seu quam excipienti non interest[a] opponere non debet admitti. et quotidie procuratores opponunt ꝯ excipientes de hoc et similiter ꝯ replicantes. sicut enim non auditur appellans cuius nõ interest. ita nec excipiens posito q̃ sit in iudicio et cũ eo litigetur. sed si excipiẽtis interest admittitur. licet cum eo iudicium nõ agitetur: sz veniat tanq̃ tertius pro suo interesse. ⁊ hoc vult hic glo. ij. que incipit. quia dicit heres per. l. ita tñ. §. quoties. ff. eo. et facit. l. ij. et qd ibi no. C. de nego. gest. Itẽ allegatur iste text. † q̃ in iudicio summario vt est istud iudicium coactionis qd ideo est summariũ propter periculum qd imminet vt in simili in. l. j. de dam. infec. ⁊ est summarium vt abbreuientur dilationes non admittitur exceptio requirens altiorẽ indaginẽ quantũ ad hoc vt impediat execu. sz bene admittitur ⁊ reseruatur post executionẽ factã. Simile in. l. ij. C. de edicto diui adri. tol. nã ⁊ illd iudiciũ possessoriũ est summarium q̃ executiuum. Simile ẽt in. l. nam et postea. ff. j. de iureiurã. hec aũt reseruatio equiparatur huic. q̃ si postea reperiatur vera retractatur executio et quicquid factum est. vt. l. pretor circa prin. et ibi no. ff. de damno infec. qñ autẽ dicatur requirere altiorem indaginẽ. [b] dic vt. ff. j. vt in pos. le. l. ille a quo. † Item allegatur q̃ coactio de qua loquitur senatusconsultũ fuit inuẽta propter periculũ ne fideicõmissum intercidat p morte grauati ante aditam hereditatẽ. et nihilominus aliqñ etiã vbi nõ est istud periculũ admittitur fideicõmissarius ad hoc petendũ si non venit ꝯ voluntatẽ defuncti. vt in casu quem vltimo loco posui in. §. antistia. super gl. quando grauatus habebat coheredẽ. ¶ † Vltimo nota q̃ hereditas nõ adita nõ transmittitur ẽt si heres erat rogatus restituere. et sic non solum ad commodum ipsius heredis non transmittitur sz nec ad commodũ fideicommissarij videbatur ꝯrium. quia poterat heredem compellere ad adeundũ etiam si heres repudiasset expresse. vt. ff. j. l. proxi. §. j. videbatur ergo q̃ sicut repudiatio expressa non habebat nocere fideicõmissario. ita nec mors ipsius heredis. sz certe repudiatio posset fieri in fraudẽ fideicommissarij ideo minus nocet. Sed mors nõ contingit in fraudez. ideo magis nocet. venio ad casum. ¶ In tex. ibi non erit audiendus. dic quia si testamentum non valet. nec eius aditio valebit. et per cõsequẽs nõ potest dubitare q̃ remaneat implicitus oneribus hereditarijs. nõ eniz interest sua hanc exceptionem obijcere. sz si esset casus in quo sua posset interesse. vt quia est de venientibus ab intestato si testamentũ nõ vz hereditas deuoluitur ad eum sine onere fideicommissi. dicit Bar. q̃ ipse putat istam excep. tunc fore admittendam ⁊ distrahendam si non requirat altiorem indaginẽ. qd no. ¶ † In text. ibi de viribus fideicõmissi tractatur sub. dũtaxat et non testamẽti. Nam et qñ de viribus testamenti in consequentiam et de viribus fideicõmissi disputatur. et nõ ppterea hz locũ qd hic dicitur sz id qd dr. ff. proxime. Sz si potest valere testamẽtũ ⁊ nõ fideicõmissum. vel q̃ non fuit factũ vt dicitur: vel alia ratione erat nullum. tunc bene interest heredis discuti de hac exceptione anteq̃ cõpellatur adire. q̃ si non valet fideicõmissum ipse adeundo remanebit implicitus oneribus hereditarijs et interest sua q̃ nõ auferatur sibi tps ad deliberandũ. Dicit tñ Bart. q̃ si ipse precise repudiaret hereditatem nec putaret eam sibi expedire posito q̃ fideicõmissum esset nullum. q̃ tunc istam exceptionẽ obijcere sua nõ interest. et ideo illa exceptio nullo admitteretur nec reseruaretur post adi. factã. et sic iste tex. dz intelligi q̃ nõ recusabat precise hereditatem. scdm hoc q̃ coactus adijt non solũ perdit quartã imo etiã perdit ius dicendi fideicommissum esse nullum. et sic compellitur restituere indistincte non admissa hac exceptione quod est singulare si est verum sed dubito ⁊ pro nũc aliter non decido. ¶ In glo. fi. in fi. ibi post coactionem vel iussuz dic ẽt est rõ tunc. q̃ statim debuit parere iussui si non fecit cẽsetur hoc fecisse in fraudẽ fideicommissarij. ideo mors postea contingens fideicommissario non nocet. quominus hereditas nõ adita transmittatur ad heredem non ad commodum transmitentis vel ipsius heredis. sed si fideicõmissarij vt possit cõpelli adire et restituere sicut poterat defunctus. sz cessante fraude ẽt ad cõmodũ fideicommissarij non transmittitur vt hic in tex. ¶ † Si tamen esset casus in quo hereditas nõ adita trãsmitteretur, vel ius deliberandi. tunc non habet locum iste tex. q̃ fideicommissum per mortem heredis non extingueretur. et posset heres heredis cogi adire et restituere. sic potest intelligi principium glos. dum allegat. l. penul. in fi. C. eo. et hoc tz hic Barto. istud tamen est verum si heres heredis adiuit hereditatẽ heredis. sed nõdũ adiuit illam hereditatem que ad ipsum est transmissa adeũda non tanq̃ adita. sz si adhuc hereditas heredis nõ adiuisset. nõ posset adire illam que transmissa est cũ non posset eã adire nisi tanq̃ heres heredis vt pz ex his q̃ habentur in. l. si quis filium de acqui. heredi. sz heres heredis non cõpellitur adire. q̃ nõ fuit iussus eã restituere ergo nec illã q̃ delata erat heredi. et ita limito dictũ Bar. ꝯ hec tñ facit qd dixi in. §. iul. vbi cõpellitur qs adire hereditatem quã nõ fuit iussus restituere ppter aliã quã iussus fuit. sz ibi facto testatoris eiusdẽ hoc euenit. hic nõ: q̃ primus testator de hereditate heredis non cogitauit. ibi vero cogitauit et disposuit de hereditate heredis et potuit lz de sua non cogitauerit sz censetur cogitasse in consequentiam hic non de hereditate heredis etiã in consequẽtiam. nota q̃ ista sunt subtilia.

1 Inter iudicem et partem debet esse differẽtia sic et inter cõdemnantem et condemnatum.

2 In defectum iudicis inferioris reuertitur ad principem.

Tempestiuũ.

1 † Par in parẽ nõ hz imperiũ nisi se sue iurisditioni subijciat. nec in semetipsum quis habet imperiũ. h. d. et ad hoc semper allegatur. c. nouit de elec. † Et no. q̃ dz esse differentia inter iudicem et partem ⁊ inter condemnantem et condemnatũ. concordat. l. pe. de arbi. ¶ Nota in fine q̃ in defectum iudicis inferioris recurritur ad principem.

2 Ratio quare in his que sunt publici iuris patria potestas non curatur.

Si quis filius.

1 † Filiusfa. magistratus potest exercere iurisditionem etiã cõtra patrẽ. h. d. † Et no. rationẽ quare in his q̃ publici iuris sunt patria ptãs non curatur. imo perinde debet haberi filius ac si in patria ptãte nõ esset ⁊ ista ratio videtur facere vt filiusfa. possit facere testamẽtũ cũ testamenti factio sit publici iuris vt. l. iij. de testa. ⁊ tamen non potest. ⁊ allegatur ratio ista q̃ testamentum est publici iuris ⁊ potius videtur facere in ꝯrium. sed solue vt notatur. in. l. qui in potestate. ff. de testamen.

Nam quod.
Sed et qui.

1 ¶ † Repudiatio heredis fideicommissario non nocet quominus adhuc possit cogi adire et restituere nisi bona sint alienata. quia non reuocatur alienatio nisi ex iusta causa. hoc dicit. et que sit iusta. dic vt in glo.

Si quis

1 **Si quis compulsus.** ¶ † Aditio coacta confirmat relicta in testamento sicut spontanea. hoc dicit. & facit deficere conditionem illam si heres non fuerit. vt. j. eo. l. apud iulianum. et not. in fin. in verbo ceterã. sub quo comprehenditur pupillaris substitutio de qua in principio fecerat mentio. et est arg. q̃ per aut. ex causa dum dicit cetera firma manent. conseruetur etiaʒ pupillaris substitutio. licet non possit fieri nisi in testamento cuius contrarium videtur tenuisse Dy. quod solum illa que possunt fieri in codicillis. sed falsum est quia conseruantur tutele: et tamẽ nõ possunt dari in codicillis. sʒ fortior est. quia per eam succeditur directo. & per illam aut. directe institutiones non cõseruantur. imo dicitur ibi quod sunt irrite sed hec de illis per quas succeditur principaliter testatori vt institutio & substitutio vulgaris. sed per pupillarem succeditur principaliter pupillo. et hec est communis opi. ¶ In tex. ibi. non adita subaudi sʒ repudiata. & hoc faciebat dubium. quia per repudiationẽ videbantur effecta irrita. & sic non posse reconualescere sed contrarium est quia illa repudiatio erat retractabilis ad instantiã fideicõmissarij ergo non fecit illa irrita. sed stare in pendẽti. et secuta postea aditio. perinde valent ac si nunq̃ facta fuissent.

1 **Qui compulsus.** † Coactus adiens perdit quartam nec ex penitẽtia ipse recuperat. h. d. In tex. ibi ceteris cõmodis. dicvt in pupillari substitutione et etiam legatis factis sub conditione si hereditatem adiuerit vt. j. eo. ita tamen. §. qui suspectam non tamen perdit ea commoda siue potuisset habere. etiam si heres non fuisset. vt. l. apud iulianum. in prin. s. eo. sed ista de quibus dixi non potuisset habere nisi fuisset. & postq̃ compulsus adijt perinde est ac si non fuisset ad commodum sui. ¶ In tex. ibi penitẽdo. dic. sed quomodo potest penitere postq̃ adiuit. Respondeo intelligo quod interuenit ista penitẽtia anteq̃ adiret & post iussum sibi factum per iudicem. nam non potest dicere ego adij sponte vt consequar beneficiũ quarte postq̃ a principio recusauit adire & perseuerauerit in contumacia vsq̃ ad iussum iudicis inclusiue. nam statim habetur aditio pro facta. hinc est q̃ si decedat post iussum et postq̃ vere adeat transmittit ad heredeʒ ac si esset adita. vt no. s. l. proxi. in fin. per gloss. sed si ante iussuʒ iudicis peniteret. non nocet sibi prima contradictio in qua non perseuerauit. et sic potest intelligi. l. patroni. §. qui fideicommissariã an. e fin. j. e. ibi dũ dicit ẽt fa. l. c. penitendo potuit inducere &c. postq̃ aũt adiuisset coactus frustra quereretur de penitẽtia.

2 ¶ Quid sit fideicommissum vniuersale.
Bona quando dicantur non deducto ere alieno.

3 Verbum commune relinquo adiectum certe rei vel parti bonorum non importat fideicommissum vniuersale et eodem modo si non esset alius institutus vel substitutus non importaret institutionem vel substitutionem directam.

1 **Non omnis autem.** † Hic icipit tractare ad cuius instantiã heres cogat hereditatẽ adire et prosequitur vsq̃ ad. l. ex facto. et dicitur hic q̃ ad instantiaʒ fideicõmissarij vniuersalis in quẽ sunt trãsitura oĩa iura nõ ad instãtiã legatariorũ vel fideicõmissariorũ particularium in quos onera nõ sunt trãsitura. sʒ dũtaxat cõmoda. qꝛ non esset iustum vt apud heredem inuituʒ remanerent incommoda. et ad alios transirent commoda. Et fideicommissarius vniuersalis dicitur. non solũ ille cui relinquitur hereditas vel ei9 pars quota que consistit in ius vniuersale sed etiam ille cui relinquuntur omnia bona vel res hereditarie per quecumq̃ vocabula que possint hoc importare. secus si nõ relinquitur vniuersitas omnium bonorum sed certa pars par-

2 ticularis. h. d. in effectu vsq̃ ad. l. cogi. §. inde queritur. † et not. istos tex. qꝛ reputant singulares in effectu faciunt differentiaʒ an testator vtatur verbo heredi. vel hereditas. et tunc siue relinquat eam totam siue partem eius quotam dicitur fideicommissum vniuersale. Sed quando vtitur alijs vocabulis de quibus hic. tunc quia prima facie potius sonãt in corpora q̃ in vniuersitate iuris sine quibus corporibus põt esse hereditas. vt. l. hereditas de peti. here. tunc distinguitur an relinquat an mandet restitui omnia bona: vel simpliciter bona sua quod intelligitur de omnibus in dubio. et tunc fauore vltime voluntatis cẽsetur sensisse de hereditate. & sic de vniuersitate iuris. & talis erit fideicommissarius vniuersalis. nec isto casu intelligũtur bona. s. deducto ere alieno imo cuʒ eo sicut & hereditas. Aut reliquit partem bonorʒ designando partes vel quantitates vel dicẽdo dimidiam bonorum meorum. et tunc talis non dicetur fideicommissarius vniuersalis: sed particularis. & illud verbũ intelligitur. s. deducto ere alieno. vt hic in. §. et generaliter. et. s. de lega. ij. l. si quis seruum. §. fi. cum. l. seq. vbi melius declarant ista q̃ alibi et quando istud verbum bona vel alia. de quibus hic pro-

fertur a testatore in vltima voluntate. quãdo aũt a ʒbentibus. tunc etiã si oĩa bona dent vel promittantur intelligitur. s. deducto ere alieno. et sic non importat vniuersitateʒ hereditatis. qꝛ nec est hereditas alicuius viuẽtis. et hoc probatur. in. l. mulier bona. de iure dotium. Quid autẽ si a principe. dic vt. l. princeps. de verbo. signi. Et quid si a. l. dic vt no. Barto. j. de bo. pos. in. l. iij. et. C. ad. l. iul. de vi. l. si tutoris. ¶ † Ultimo iste. §. et generaliter semper allegatur ad vnum dictuʒ Dy. quod posuit hic vesq̃ verbum cõmune relinquo[a] adiectum certe rei vel parti bonorum non importat fideicommissum vniuersale. & eodem modo si non esset alius institutus vel substitutus nõ importaret institutionem vel substitutionem directam. Si enim testator nullo instituto herede etiaʒ coram septẽ testibus diceret relinquo tali tales res meas vel partẽ bonorum meorũ non videret ipsum instituere heredem sed illa relicta facere ab intestato et non traheretur ad alia bona. secus si coram septẽ testibus diceret relinquo tali omnia bona mea: quia videretur ipsuʒ instituere heredem. vt no. in. l. his verbis. in prin. de here. insti. & si precederet institutio de aliquo alio importarent ista verbo fideicommissum vniuersale. vt hic. sed verbum directum vt institutio etiam si pferat in certa re vel fundo non dato alio coherede in vniuerso importaret institutionem vniuersalem in oĩbus. vt. l. j. §. si ex fundo. de here. insti. ¶ Et ex pdictis determinãtur questiones quotidiane in materia substitutionis cõpẽdiose. qꝛ si fiat pupillo p verba directa ẽt in certa re vel quãtitate. puta qñ fili9 meus decesserit talis sit heres in tali fundo vel ipsuʒ sibi relinquo iure institutiõis si decederet in pupillari etate illa diceret directa pupillaris & traheretur ad omnia bona. vt est casus. in. l. coheredi. §. fin. de vul. et pup. sed si per verbum commune: puta relinquo vel substituo in tali re vel in talibus bonis ista non esset directa pupillaris. nec fideicommissum vniuersale sed particulare. Et ad hoc allegatur iste. §. et generaliter. & non traheretur ad aliqua bona. sec9 si vniuersitati bonoꝝ puta relinquo vel substituo in omnibus bonis talem quia diceretur substitutio pupillaris ipso moriente in pupillari etate. et sic post diceretur fideicommissum vniuersale. Constat autem esse magnam differentiam inter vniuersale et paticulare vt hic patet: quia primus potest compellere vt adeatur hereditas. item in primum transeunt onera: in secundum non.

2 ¶ Si substitutio compendiosa facta sit pupillo per hec verba quandocumq̃ decesserit volo q̃ quicquid susceperit deductis iudicijs & legatis supra factis deueniat in talem q̃ ista nec sit substitutio pupillaris nec fideicommissum vniuersale & an si pupillus decedat in pupillari etate eius hereditas deuoluatur ad venientes ab intestato.

3 Si post facta legata et debita relicta dicatur in instrumento: in omnibus autem alijs bonis talem heredẽ instituit q̃ istud verbum instituit importet directam institutionem.

4 Si aliquis rogatus sit restituere quicquid supererit de bonis testatoris tempore mortis ipsius heredis titio an ille titius nõ erit fideicommissarius vniuersalis.

Cogi poterit.

1 **Inde queritur.** † Rogatus restituere hereditateʒ deducto ere alieno non deductis legatis censetur grauatus fideicõmissario vniuersali non particulari. ideo potest compelli adire. qꝛ directa verba non diminuunt de vniuersitate iuris sʒ corporũ. importãt tamẽ vt heres cũ restituit possit deducere vt soluat p manũ suã. prestita tñ caut. fideicõmissario de defendẽdo ipsum & indemneʒ cõseruãdo a creditoribus & legatarijs q possent eũdem fideicõmissariũ cõuenire si heres ei nõ solueret ea q̃ deduxit. h. d. no. Et primo ponit thema. & questio vsq̃ ibi: qꝛ vi ipsa. Secundo arguit ad ptẽ negatiuã vt ista verba faciãt videri potius fideicõmissum pticulare q̃ vniuersale. et sic p cõsequẽs nõ possit heres cõpelli adire. vsq̃ ibi: & sunt qui putant Tertio ponit opi. quorundã qui dicunt illa verba haberi pro non appositis & nihil operari tanq̃ cõtineant impossibile. et p consequẽs si erit pars affirmatiua possit cõpelli vsq̃ ibi: decidit. q̃ licet ista pars sit vera vt sit locus trebelliano et coactioni predicte. nõ tamen est verum q̃ illa vera habeant p non appositis & nihil operantur. imo satis operantur vt heres possit predicta deducere quod facere non posset si non essent apposita et legatarij vel creditores nõ instarent q̃ eis solueretur imo haberet necesse restituere fideicommissario vt ipse fideicõmissarius eis solueret. sed nunc poterit deducere inuito fideicommissario debet tamen cauere vt dixi. et ista declarauit. in. l. marcellus. s. co. ¶ In tex. ibi quia vi ipsa. i. violento & demonstratiuo. arg. ostenditur quod licet ille fuerit rogatus restituere hereditatem. tñ propter sequentia verba deducto ere alieno & legatis potius

a ¶ Relinquo. ad de que posui. s. i l. j. de leg. j. in verbo lego. & his ad de ludo. ro. cons. ccxxvij.

tis potius videat rogatus id quod supererit ex bonis heredi-tarijs.facta deductione predicta ꝙ ipsam hereditatem.ad qđ ⸫.eo.qui quadringenta.ver.⁊ quod heres.sed si ita fuisset roga tus absq mentione hereditatis iste non diceretur fideicōmis-sarius vniuersalis sed particularis.quia potius certa res vel quantitas dicitur sibi relicta ꝙ vniuersitas.et istam argumen-tat.perpetuo tene menti.† quia dicit Barto.se consuluisse per eam cum quedam substitutio compendiosa esset facta pupillo per hec verba quandocunq decesserit volo quod quicquid su pererit deductis indicijs ⁊ legatis supra factis deueniat in talē ꝙ ista nec est substitutio pupillaris nec fideicōmissum vniuer-sale.⁊ si pupillus decesserit in pupillari etate eius hereditas de uoluitur ad matrē vel ad alios venientes ab intestato qui non poterūt cogi adire ad instantiā illius tāꝙ sit pticularis fideicō-missarius.¶† Sed quid erit de eo qđ quotidie videmus ꝙ no tarij post facta legata ⁊ post debita relicta dicūt.in oībus autē alijs bonis talē heredē instituit.Respōdeo q̄ istud verbū insti tuit est directū ⁊ importat directā institutionē.non solū in alijs sed etiā in illis.q̄ illa non detrahunt de iure.i.de vniuersitate hereditatis.vt hic sequitur.sed in.q.supra scripta erat verbum cōmune qđ nō trahit ad vniuersum.[a] Dicit etiā Ang.ꝙ si ali-quis sit rogatus restituere.quicqd supererit de bonis testatoris tēpore mortis ipsius heredis titio ꝙ ille titius nō est fideicom missari⁹ vniuersalis ⁊ hoc fateor ꝙtū ad effectū vt si heres nol let adire posset cōpelli per istū tex.singularē.⁊ id qđ dicit Bar. Sed subdit ꝙ si spōte adiuit nihil cōsumpsit de bonis.si tñ cō-sumere potuisset vsq ad tres quartas reseruata vna quarta fi deicōmissario.vt in aut.⸫ rogat⁹.C.eo.ꝙ ipse vel heres ei⁹ nō potuerat detrahere quartā trebellianicā.q̄ cū nō sit fideicom-missari⁹ vniuersalis nō h̄z locū detractio quarta.Si ergo vult aliqd habere ɔsumet inuita vel alienet q̄ post mortē nō poterit Ego miror de isto dicto q̄ lʒ non h̄z locū detractio trebelliani-ce.q̄ postꝙ est fideicomissari⁹ vniuersalis locū habebit etiā fal cidia q̄ fit ēt de pticularib⁹ ⁊ videre meo ipē nesciuit qd diceret ¶ In tex.ibi nec enim posse ex iure deduci quantitatē.dic istud esse verissimū q̄ cū ius sit incorporeū impossibile est ꝙ inde ex trahant corpora.ʒ ista verba possunt aliter saluari.non ꝙ ista deductio fiat de iure hereditario ʒ de corporib⁹ rerū heredita-riarū.lʒ enim hereditas possit esse sine corporibus tñ pōt etiā corpora cōprehēdere.⁊ ideo ista verba nō fuerūt ianiter appo sita.In tex.ibi treb.sanatuscōsulto locū esset.dic ꝙ rogauit he-reditatem restituere.nec istud vbū hereditatis ꝑpter sequentia verba restringitur.Aliud enim est rogare quem de restituēdo quicquid supererit deducto ere alieno.⁊ legatū de restituendo hereditatem deductis predictis.

[a] ¶ Vniuersūz.ad de ꝙ voluit old. cōsi.lxxxiij.inci. factuz tale est te statrix.quid aūt si testator legan-do mille sub con ditione dicat su perfluū volo qđ sit titij.an nō so-lutis mille om-nia sint titij.ful. consuluit qđ sic eius cōsi.cxiij.⁊ idē voluit ro.sin gulari.suis fo.j. vbi dicit quod si testator legat duos seruos ti-tio per eundem eligendos ⁊ relī-quos sempronio quod titio nō eli gēte omnes per tinēt ad sempro nium.

2 Fideicommissum relictum a milite in certa parte bonoꝝ dicitur vniuersale vt heres possit cogi adire licet secus si esset relictum a pagano.

Si paganus relinqueret partem vni ⁊ partem alteri distribuē do oīa bona an quilibet eoꝝ erit fideicōmissari⁹ vniuersalis.

3 Si rogo heredem meum vt restituat tibi hereditatem titij que peruenit ad me non autē hereditatem meam vel partem eius istud non est vniuersale fideicommissum licet illa hereditas sit vniuersitas:nec propter hoc potest cogi adire hereditatē meā.

1 **Si quis heres.** † Fideicōmissarius particula-ris potest compellere heredem adire et restituere totam hereditatem si heres nihil vult retine re ⁊ non sit alius fideicommissarius in alia parte qui eam velit habere.hoc primo.Et grauatus in parte hereditatis testato-ris.et etiam in hereditate aliena que testatori obuenerat pro-pter primā pōt compelli adire ⁊ restituere vtrāq.hoc secundo. Et grauatus in parte bonoꝝ a milite similiter potest compel li tanꝙ sit fideicōmissum vniuersale.licet secus si a pagno.hoc tertio.Et etiam ante diem certam potest heres compelli resti-

2 tuere statī hoc quarto et vltimo.vsq ad.§.metianus.¶† No. in.§.sed si miles.ꝙ fideicōmissum relictū a milite in certa par-te bonoꝝ dicitur vniuersale vt heres possit cogi adire.lʒ sec⁹ si esset relictū a pagano.vt dixi in principio huius.l.et in.§.et generaliter.et ratio diuersitatis colligitur ex tex.q̄ institutio fa cta milite in certa parte bonorum diceretur vniuersalis absq eo ꝙ traheret ad alia bona.vt patet.in.l.si miles vnum de test. mili.non sic in insti.facta a pagano.q̄ non esset vniuersalis ni-si traheret ad alia bona.miles enī potest de suo patrimonio fa cere plura testamenta et plures hereditates non sic in pagano. vt.l.iuris peritos.§.cū moriuntur.de excu.tuto.Si tamen pa-ganus relinqueret partē vni ⁊ partē alteri distribuēdo oīa bo na quodlibet ipsoꝝ esset vniuersale fideicommissum vt not.

3 Barto.in.l.si quis seruum.§.fi.de lega.ij.¶† Not.etiam hic in ver.et quāuis ꝙ si rogo heredem meum vt restituat tibi heredi tatem titij q̄ peruenit ad me non aūt heredit.meā vel eius par tem.istud non est vniuersale fideicōmissum.lʒ illa hereditas sit vniuersalis.nec propter hoc potest cogi adire hereditatē meā et sic senatuscōsultum non habet locum.nisi quando quis est ro gatus de hereditate rogantis.¶ Gl.opponit de.§.prece.⁊ po nit multas solutiones.vera solutio est ꝙ ibi rogaui de parte hereditatis mee et etiā de hereditate titij q̄ ad me obuenerat.et propter primam habet locū senatusconsultum.hic vero solum de hereditate titij.¶ Contra.§.cum quidam oppo.ꝙ ante diē fideicōmissi non possit fideicōmissarius compellere heredē ad adeundum.nisi quando esset vnicus heres.vt.⸫.eo.apud iulia num.§.antistia cum.l.seq.et hic habebat coheredem.solu.duo bus modis.Primo naꝫ ibi loquitur in fideicommisso relicto sub cōditione vel die incerto.quo casu nullo iure debetur ante condit.euentū.ideo nō admittit nisi ex dispensatione rescripti quando subest periculum.hic vero fuit relictum in diem certū. an et quando vnde erat debitum etiam ante diem ideo admitti tur sicut si esset omnino purum.vt.j.ea.l.§.fi.et quod no.gloss. in.d.§.antistia.in glo.magna in versi.sinautem habeat cohere dem.Glos.que est in.l.recusare.§.fi.in vltima glo.ibi dum dicit se non ita si ante diem loquitur contra istum text.Alia solutio est ꝙ hic licet essent duo heredes.neuter tamen adiuerat.l.sed tamen ab herede loquitur quando coheres adiuerat.et sic non poterat intercidere.

2 Casus in quo in fideicommissarium partis cogentem trāsferuntur iura insolidum totius hereditatis.

3 Quando vnus fideicommissarius est purus alius conditiona lis an vnus sine alio debeat admitti ad cogendum heredeꝫ adi re et restituere.

4 Qualiter heres coactus adire et restituere perdat quartam.

5 Casus in quo fideicommissum vniuersale transmittitur ad he redem etiam ante factam restitutionem.

1 **Metianus.** † Unus ex fideicōmissarijs alijs ab-sentibus potest heredem compellere ad adeundum hoc primo.et cogitur totam hereditatem recipe re si coactus heres vult ⁊ in eum tranferuntur iura insolidum hoc secundo.Si tamen alij volunt partes eorum tenebit eis re stituere absq detractione quarte.hoc tertio.Et si petijt adiri ⁊ insolidum restitui heres perdit quartaꝫ etiam respectu alioꝝ non cogentiuꝫ que applicatur omnibus non cogenti tantum. Sed si petijt restitui dūtaxat suam partem non perdit quartā respectu alioꝝ.hoc quarto et vltimo vsq ad.§.si pater.Et illđ quod dixi quartā perditā applicari omnibus nō cogēti tantū colligitur ex fine huius.§.dum dicit nec quartā eū retenturum aduersus fideicommissarios.nam si applicaret sibi posset reti-nere.nec ob.⸫.eo.qui quadringēta.vbi applicat cogēti tātū.q̄ ibi nō habebat fideicommissarium vniuersalem sed duntaxat erant legatarij particulares quibus nō applicat ʒ dūtaxat co genti hic habebat.¶ In tex.ibi pñtes desiderēt dic absq mā-

2 dato absentiū ⁊ habeat dubiū.¶† In tex.ibi translatūq inso-lidum act.dic no.mirabile qđ in fideicōmissariūz partis cogen tē transferunt iura insolidūz totius hereditatis.licet hoc sit cō tra intētionē testatoris q̄ noluit ad ipsum ꝑuenire nisi ptē.ideo videbatur contrariū ꝑ.l.ʒ si ante.⸫.eod.ʒ hoc fuit introductū ne heres coactus adire remaneat in dāno vel perplexus et cō tingit hoc ex permissione senatusconsulti.als nō potuisset hoc

3 fieri.¶† Not.etiam hic ꝙ illud quod dicitur in.l.j.§.ʒ et quo-ties.⸫.eo.quando vnus fideicommissarius erat purus alius conditionalis.locum habet etiam quando ambo pure.et tunc erat magna dubitatio an vnus sine alio deberet admitti ad co gendum cum alij possent.sed in precedenti casu non.Istud ta-men restituatur ꝙ tota hereditas et insolidūz transferantur iu ra procedit in duobus casibus.s.quando heres ⁊ fideicommis-sarius cogens concordant in hoc.sed solus heres hoc vult non alter.vt ibi no.¶ In text.ibi et a presente petat.dic hoc quo ad restit.facti que fit de rebus corporalibus.restitutio autē iuris sit ipso iure absq petit.statī ꝙ declarant se velle ptes suas.vt

4 in.d.§.ʒ ⁊ quoties.¶† In text.ibi nec quartam eum retentu-rum.dic istud statim reuocatur in dubium in.§.sequenti.et de ciditur cum distinct.de qua ibi.et quod hic dicitur locuꝫ habet in primo membro distin.quando fideicommissarius petijt he-redem compelli adire et totam restituere.tunc siue heres totaꝫ restituat siue partem cum sit in sua potestate.vt no.in.d.§.sed et quoties perdit quartam respectu oīm.Et in primo casu si to-tam restituit fideicommissarius qui recepit restituet alijs retē-ta quarta pro se vt hic.sed in secundo casu alij fideicommissarij agent contra heredem qui retinuit portiones eoꝝ vt restituat partes eorum sine detractione.Si autem fideicōmissarius nō obtulit se paratum recipere nisi partē suam nec heres curauit plus sibi restituere.tunc heres potest retinere quartam aduer-sus alios qui non coegerunt.et ita loquitur secundum mēbrū distinctionis

distinctionis.Sed si nihilominus heres voluit totam hereditatem restituere ne remaneret implicitus:tunc idem hoc casu in precedenti.§.quod non possit retinere quartam. postq̄ noluit nihil de periculo subire ita limita secundum membrum.vt patet in fi.se.§.dum dicit si tota hereditas translata sit tunc enim non distinguitur qualiter fideicommissarius petijt. sed quando non tota pars.tunc distinguitur.et iste est verus intellectus sequētis.§.qui aliquando videtur facere vim in petitione vt in
5 ver.plane aliquādo in restitutio.vt in fin. ¶†In.§.seq.ibi qui in locum eorum successerint dic vt sunt heredes fideicōmissarij Et sic est hic casus secundum gloss.quod fideicommissum vniuersale transmittitur ad heredem etiam ante factam restitu.licet gloss.dixerit contrarium.in.l.cum filio de lega.j.ea ratione. quia comparatur hereditati.cum tantum operetur restitutio verbalis in fideicommissario q̄tum aditio in heredem ad trāsferendum iura.sed hereditas non adita non trāsmittitur.ergo nec fideicommissum non facta restit.sed veritas est in contrarium.nam ante adit.heredi. nullum ius formatum habet heres vt dicatur quesitum.vt.l.pretia rerum ad.l.fal.licet habeat ius adeundi quod magis comparatur cuidam facultati.sed fideicommissarius habet act.ex testamento etiam ante restitutionem factam quam transmittit.sed maius dubium est ante aditam hereditatem.quia tunc non habet actionem ex testamento non enim nascitur anteq̄ sit dare personam contra quam possit agi tamen adhuc idem tenent doct.sicut in legatis particularibus.vt plene not.in.d.l.cum filio.per Bar.et no.s.eo.apud iul.§.vtrum.

2 ¶Inter patrem et filium an possit esse iudicium.
3. Si pater institutus grauatur simpliciter restituere filio quod hodie valeat fideicommissum licet non sit collatum in tempus quo erit sui iuris.

1 Si pater †Si pater institutus et de restituendo filio suo grauatus potest compelli adire et restituere non obstante patria potestate. maxime si hereditas cōcernit castrēse peculium.sed dominus institutus et rogatus restituere seruo suo etiam si prestita libertate nō potest compelli adire.licet si sponte adeat posset compelli manumittere ⁊ re-
2 stituere.h.d.vsq̄ ad.§.hi qui. ¶†In tex.ibi agere possit.diciui debatur ꝙ non triplici ratione.prima quia illud fideicommissum videbatur non valere cum ab herede nō possit relinqui filio ipsius heredis vel seruo existentibus in eius potestate.sicut non potest relinqui ipsemet a seipso.vt institu.de lega.§.an seruo.Et istam opinio gl.et doct.non tangunt nec soluunt. Item quia posito ꝙ valeret non potest esse iudicium inter patrem et filium.vt.l.lis nulla.s.de iudi.et istam bene soluit hic gloss.vt sit verum de iudicio ordinario quod expeditur iure act.non de extraordinario quod iudicis officio.et ex equitate vt hic quod not.Tertia ratio quia restitutio que fiet huic filio erit nugatoria.q2 statim reacquireret̄ ipsi patri.l.placet.de acqui.here.ergo ⁊c.vt.l.qui sic.j.de solut.Et super ista oppositione glos.magna hic laborat et tenet ꝙ ista restitutio nō debeat fieri: nisi postq̄ filius erit emancipatus ⁊ in illud tempus videtur illud fideicommissum relictum.licet testator expresse non dixerit.quia cēsetur voluisse ꝙ taliter fiat ꝙ filius habeat cū effectu per.l. vbi pure.j.eo.sed certe hoc est contra mentem huius litere quod dicit maxime esse hoc verum quando heredi.esset castrensis peculij.quo casu reputatur paterfa.Sed si esset verū qđ dicit glo. idem esset in qualibet hereditate ⁊ non haberet aliquod dubiū. Preterea lex vbi pure loquitur quando testator apposuit aliqua verba ex quibus apparet ꝙ voluit differri in tempus quo erit sui iuris.Si autem non apposuit non cēsetur voluisse in illud tempus differre.et ideo etiam durante patria potestate potest filius petere patrem compelli.et ita intelligunt alij istū textum quos glo.refert.licet non teneat. Jac.vero de are.⁊ Bar. tenent istam.sed tunc quomodo respondetur ad oppositionem quia in filium nō possunt transferri iura quia reacquirent̄ ipsi patri.Solu.fateor.⁊ ista restitutio est potius facti q̄ iuris.solū enim aufertur patri administratio ⁊ dat̄ curator bonis si filius erat minor vel si maior administrabit sicut bona pecuniaria.et cum erit sui iuris efficiētur sua.interim vero sunt patris.⁊ hoc voluit glo.hic secundum illos qui tenent precedentem opinio. assignant docto.rationem si pater sponte adiuisset et postea bona dissiparet.posset filius compellere patrem ad istā restitutionem facti.vt.j.cod.imperator.ita et nunc cum recuset adire potest compellere ad adeundum et restituendum quasi per hoc videatur dissipare.cum ponat filium in periculo perdēdi hāc hereditatem si pater moreretur ante adit.et istud nō est minus periculum q̄ quando dissipat post adit.Et per predicta patet defensata dicta opi.et declarata gl.magna.Qualiter ergo responderetur ad primam opi.reperio Barto.variasse.quia in.l.cum filio de leg.j.concedit eam ꝙ tale fideicommissum non valet nisi sit collatum in tempus quo filius erit sui iuris et in illo casu intelligit illum.§.sed hic tenet contrarium.vt.s.dixi quod non fuit hic collatum in illud tempus quia vult quod durante patria potestate possit filius petere patrem compelli. soluit ergo Bar.istud contrarium.j.eo.vbi tenet pure.quod fideicommissum nō est nullū.⁊ qđ contrariū de.§.an seruo.loquit̄ in legato in fideicommisso particulari quoꝛū dies cedit a morte testatoris.⁊ sic locum habet in eis regula catoniana.sed fideicōmissum vniuersale cedit ab adita hereditate.vt no.j.eo.quidā ita §.si quis filium.Et in his quorum dies cedit ab adita hereditate locum non habet illa regula.vt.s.de regula cato.l.iij.Istud quod cedit ab adita hereditate non est clarū.quia sic non trāsmitteretur ad heredem ante aditam hereditatem.et tamen cōtrarium est vt.s.dixi.Et hoc tenet expresse hic Bar.per plures rationes.in.l.cum filio.de leg.j.ante diem.quod dies fideicommissi vniuersalis puri cedit a morte testatoris non ab adita hereditate sicut ad particulas remanet ergo contrarium insolutū Dic ergo breuiter quod si pater institutus grauatus est simpliciter restituere filio quem habet in potestate iure isto non valebat grauamen per.§.an seruo.quia videtur grauatus restituere sibiipsi.Sed si potest apparere ex aliquibus verbis quod voluit differre in tempus quo erat sui iuris.vt quia dixit quod restitueret filio et faceret ad eum peruenire quod verbum intelligitur cum effectu.vt.l.ij.§.peruenisse de hereditate vel act.vendita.tunc valet.vt.j.eo.vbi pure.et isto casu debet intelligi hic. et in hoc concordo cum glo.sed in alio discordo.quia glos.vult quod etiam si simpliciter sit rogatus censeatur fideicommissū in illud tempus collatum. Ego autem volo contrarium quod tunc non valeat. Item in alio discordo a gloss.quia vult glo.ꝙ filius non admittatur ad petendum patrē cogi nisi cū erit sui iuris.Ego autem volo contrarium et in hoc teneo secundā opi. recitatam hic in gloss.quod audiatur etiam durantur patria potestate.licet sit collatum in tēpus quo erit sui iuris.⁊ hoc propter recusationem patris.quia recusat adire et ponit filiū ī periculo perdendi fideicommissum. Si autē sponte pater adiret non possit filius quousq̄ esset emancipatus petere sibi restitutionē fieri.nisi pater dilapidaret.vt.j.eo.imperator.et tūc etiā fit restitutio potius facti q̄ iuris.idest q̄tum ad administrationem bonorum.non vt in ipsum iura transferantur.quia incontinenti reuertuntur ad patrem.⁊ sic esset nugatoria.quod ergo ibi facit dilapidatio.s.filium admitti durante potestate ad petendam restitutionem fieri.s.cum adiuit sponte.hoc idem facit recusatio aditionis.vt admittatur ad petendū ipsum cogi adire et restituere.et tunc omnia sunt plana. ¶In gl.magna ꝗ incipit per pretorem in fin.ibi dum dicit. Prima ergo placet.dic sed in quo differt ab vltima quam glo.reprehendit cum in vtraq̄ fideicommissum dicatur collatum in tempus quo erit sui iuris.Respondeo in prima fuit collatum conditionaliter.s.cum emancipatur nec fuit expresse vel tacite mandatū patri ꝙ emācipet.et hec fuit intentio glo.que tenet primā.sed in vltima fuit expresse vel tacite mādatū ꝙ emācipet.ꝙ mādatum cum sit dispositio videt̄ potētius q̄ conditio vt.l.si quis sub cōditione si quis omis.cau.te.Sed glo.reprehēdit hanc vltimā.q2 illud mādatum non est potentius cū pater nō possit cogi virtute ipsius ad emancipandum.ex quo sibi nihil fuit relictum quod apud eum debeat remanere.q2 ista hereditas nō debet remanere sed restitui filio et vltra hoc etiam ad hoc vt possit cogi officio iudicis requiritur ꝙ illud acceptauerit.vt.l.si cui.de cōdi.⁊ demonstra.et hic non acceptauerat hereditatem.imo recusabat.superflua est ergo hec vltima lectura.secūda vero lectura vult ꝙ nec sit collatum in tempus quo erit sui iuris nisi expresse dicatur.⁊ hoc ego fateor.vt.s.dixi.nec habeat filius expectare ꝙ sit sui iuris:imo durante patria potestate admittatur.et hoc etiam fateor sed in alio discordo.quia ista lectura vult ꝙ fideicōmissum simpliciter relictum filio valebat isto iure.Et ego dico cōtrariū ꝙ non valebat.ideo est necesse dicere ꝙ hic fuit collatum in tē-
3 pus quo erit sui iuris per aliqua verba.vt.s.dixi.†Hodie vero ista cessant.quia filiusfa.potest acquirere sibi aduentitia quo ad proprietatem.et aliquando etiam quo ad vsumfructū.⁊ sic si pater institutus grauatur simpliciter restituere filio valet fideicommissum.licet non sit collatum in tempus quo erit sui iuris.et poterit filius durāte patria potestate patre recusante adire facere compelli adire et restituere et erit restitutio iuris tam quo ad proprietatem q̄ quo ad vsumfruc.cui videtur renuntiare recusando adire.et recusatio prodest filio.vt.l.cum non solū. C.de bo.que libe.et si adiuit sponte posito ꝙ nō dissipet potest compelli ꝙ restituat vt sic iura quo ad proprietatem transferātur in filium remanebit tamen tunc vsusfructus apud patrem cui non videtur renuntiasse.

1 **Si qui solidum.** ¶ † Qui non est capax pro se potest esse capax pro alio ad hoc allegatur. et vide gloss. in. l. eam quam. C. de fideicõmis. ¶ In text. ibi rogati restituere. subaudi certe persone. sed quid si incerte. puta pro anima testatoris nõ presumatur institutus in fraudem puta instituit quis spurium suum et rogauit eũ distribuere bona inter pauperes. vide spec. de instrumẽtorũ edit. §. nunc vero aliqua. in additione que incipit ad istum finem.

2 ☞ Quando eidem seruo relinquitur libertas et hereditas per fideicõmissum an ille possit compellere heredem ad adeundũ.

1 **Si ego heres.** † Seruus hereditarius alteri legatus si sibi relicta sit libertas a legatario et hereditas ab herede. potest etiam antequam consecutus sit libertatez petere heredem compelli adire si solus erat institutus. vt confirmetur legatum et datio libertatis. et postquam erit manumissus potest petere sibi restitui et si non sit fideicommissarius primus sz secũdus. hoc primo. et si prelegatus sit vni ex heredibus ⁊ ab alio relicta sibi libertas ab altero vero hereditas si primus adiuit et consecutus sit libertatez. potest altero recusante compellere adire. licet per non aditionem illius fideicommissum intercidere non possit propter aditionẽ primi. hoc secundo vsque in fine. ¶ Et primo determinat vnum casum vsque ibi talis: postea determinatur. diui pij factam in simili casu. ⁊ iste primus est quando vnus casus tantum fuit heres institutus. ⁊ ab eodem fuit relicta libertas seruo hereditario per fideicommissum. et eidem ab eodem fuit relicta hereditas. ⁊ iste casus habet dubium. vel fuit seruus legatus titio. et rogatus titius de manumittendo istum seruum. et postea erat grauatus hereditatem restituere titio. deinde titius restitueret eidem seruo. ⁊ iste casus habebat maius dubium. videbatur enim ꝙ iste seruus heredem recusantez adire non posset compellere ad adeundum. tum quia est adhuc seruus. vt. s. ead. l. §. sed si seruo. tum quia ab ipso herede non fuit sibi relicta hereditas sed a primo fideicommissario. vnde videbatur ꝙ ad ipsum pertineret heredem compellere non ad secundum. Contrarium tamen determinatur et ad primam rationem respondetur vltra tex. ꝙ. §. sz seruo. loquitur in seruo heredis. nos loquimur in seruo testatoris qui plus iuris habet ad petendum adiri vt confirmetur legatum et possit consequi libertat. ⁊ postea heredi. quia in hoc heredi nullum fit preiudicium. sed si esset seruus heredis fieret sibi preiudicium. quia careret seruo proprio si sponte adiret qđ facere non compellitur si non vult. sed si sponte adijt imputet sibi vt ibi. ad secundam rationem respondetur ꝙ primo fideicõmissario recusante heredem compellere. seruus loco eius succedit quia remanet fideicommissum penes grauatum cum eodẽ onere. et sic primus potest compellere heredem ita et seruus recusante primo. als ambo simul possent concurrere vt. j. eo. si patroni. §. qui fideicommissaria. ver. secundum que. ¶ In secundo casu quem iurisconsultus adducit fuerunt duo instituti et vni ex eis fuit seruus prelegatus et rogatus ipsum manumittere et alter heres fuit rogatus portionem suam illi manumisso restituere. primus adiuit hereditatem ⁊ seruuz manumisit qui volebat alterũ cogere ad adeundũ ⁊ restituẽdũ videbatur ꝙ non posset. quia ista coactio fit propter periculum qđ subest ne fideicommissum intercidat propter aditionem non factam si heres non adita hereditate decederet. vt. s. e. ille a quo. §. j. in fin. sed hoc hic accidere non poterat postquam primus adiuerat. quia posito quod secundus non adiret fideicommissum non intercideret sed portio illius accresceret adeunti cum onere fideicõmissi et tñ diuus pius determinauit cõtrarium. et sic est hic casus de eo qđ voluit glo. in. §. antistia. in glo. magna in ver. sed oppo. ⁊ quod ibi dixi ꝙ licet remedium coactionis fuerit inuentũ propter illud periculũ. nihilominus etiam vbi non imminet illud periculum locum habet dummodo petens non veniat in totũ contra voluntatem testatoris. quia siue iuret puta si suum fideicõmissum esset conditionale nõ admitteretur nisi subesset illud periculũ. vt quia esset vnus tantuz institutus. vt in. §. antistia. secus si haberet coheredem. vt in. l. seq. Si autem fideicommissum esset in diem certum. tũc licet petendo ante diẽ veniat cõtra voluntatẽ defuncti non tamẽ ex toto cum in omnem euentũ fideicõmissum sit debendum. et ideo admitteretur etiam vbi periculũ non subesset. quia haberet coheredem vt. s. ea. l. §. cuz quidam. et ibi dixi.

2 † Et distingue pro declaratione glo. quãdo eidem seruo relinquitur libertas et hereditas per fideicõmissuz. an ille possit cõpellere heredem ad adeundũ. ꝙ aut ille nõ erat seruus testatoris sed heredis. ⁊ tunc nõ potest compellere. licet si sponte adiret cõpellere posset manumittere et hereditatez restituere. vt. s. ea. l. §. sed si seruo. aut erat seruus testatoris. ⁊ tũc aut ab vno et eodez fuit relicta libertas et hereditas. ⁊ indistincte potest compellere adire et restituere. etiam si sint plures heredes ⁊ vni eorum prelegatario ⁊ rogato manumittere ⁊ hereditatẽ restituere. vt in primo casu huius ver. huius. §. si ergo. Aut ab vno libertas et ab alio hereditas et istud contingit dupliciter. Primo ꝙ libertas a legatario serui et hereditas ab herede. tũc distinguẽdũ est. aut erat solus ille heres institutus. ⁊ idẽ vt in hoc primo casu. In secũdo exẽplo dũ dicit vel alius legatarius aut habebat coheredẽ ⁊ tũc secus. vt. l. non est cogendus. j. eo. quam gl. hic sic intelligit iuxta mediũ ibi dũ dicit. sz ibi potest si ponat alium institutũ ⁊c. licet videatur diuinatio. sed quia de directo contradicit oportet diuinare. Secũdo potest contingere ꝙ libertas sit relicta ab vno ex heredibus. ⁊ hereditas ab altero herede. et tunc est distinguendũ. aut primus adiuit. et sic est effectus liber. et potest alterum compellere adire et restituere vt hic. aut neuter adiuit: ⁊ tunc neutruz compellere potest cũ sit adhuc seruus nisi alter eorum ex toto repudiaret. et sic eius portio ad alterum perueniret quia posset alterum compellere. ac si esset solus institutus vt. j. eodem si res.

¶ Reprobatus an naturalis filius excludat substitutuz cum est natus in figura matrimonij et quando testator erat nobilis. vide bal. cõsi. cvij. iiij. lib. vbi dicit ꝙ naturalis excludit substitutum extraneum naturali cã ispecta et voto parẽtum ꝙ etiã circa naturales cadit nisi ratione contrarie ⁊ preponderantis p̃sumptionis contrarium esset coniecturandum. itez naturalis non excludit substitutum quando testator dixit sine liberis ex linea masculina. quia tunc testator cõsiderauit agnationem que in naturalibus nõ cadit. l. si spurius. j. dicta cognata.

2 ☞ Verba directa que non potuerunt vnquã operari iure directo quod operentur fideicommissum in eo quod possunt.

1 **Ex facto.** † Heres vel legatarius rogatus aliquẽ heredẽ facere non in plus tenetur quam heredit. rogantis illi restituere. potest etiaz rogari heres vel legatarius de bonis suis proprijs restituendis vsque ad quantitatẽ hereditatis. h. d. vsque ad. §. si quis rogatus. ⁊ tũc tenetur per fideicõmissum restituere de quo pôt grauari. sed ꝙ aliquẽ heredẽ faciat vniuersalẽ ⁊ directo in tota vel in quota grauari nõ potest quia libera debet esse testamẽti factio ⁊ ideo licet simpliciter adiret hereditatẽ rogãtis ad illud onus non tenetur. sed ad secundũ onus fideicommissum sic.

2 † et allegatur iste tex. ꝙ verba directa que non potuerunt vnquam operari iure directo operãtur fideicommissuz in eo quod possunt. cõcordat. l. sceuola. j. eo. et lega. iij. l. cum quis. §. seia. secus si potuissent operari iure directo. quia postea non obligantur. vt in l. verbis ciuilibus de vulg. et pup. Grauare enim quem vt faciat aliquẽ heredem est grauare per verba directa. ⁊ hoc ab ipso principio fieri non potuit vnde operantur eodem modo quo possunt in hereditate testatoris tantum. ⁊ hic iurisconsultus incipit mixtim tractare de omnibus pertinentibus ad senatuscõsultum licet in superioribus per ordinem fuerit prosecutus de quolibet remedio de per se. vt dixi in. l. j. in prin. casus est iste.

2 ☞ Filius naturalis natus ex concubina non est a iure reprobatus sed spurius sic ex damnato coitu natus.

3 An dicatur decedere sine liberis qui decedit cũ filijs deportatis vel existentibus in religione fratrum minorũ vt sic admittatur substitutus.

Quid si testator dixit sine filijs legitimis ⁊ naturalibus ⁊ talis decessit cũ filijs legitimis ꝙ excludant substitutum.

Quid si dixit si decesserit sine heredibus an restringatur ad naturales legitimos.

4 Quid in contractibus.

Si dãnatur aliquis ⁊ oẽs descendentes eius vel liberi vsque in tertiam generationem propter crimen lese maiestatis an etiam bastardi naturales vel spurij intelligantur damnati.

Verba si decesserit sine liberis quomodo intelligantur.

5 Si illa verba si decesserit sine filijs sint directa ad personã que non poterat contrahere matrimonium ꝙ intelligantur de naturalibus tantum.

Quid si referantur ad institutum in sacris.

6 Quid si referantur ad personam que habebat legimos et naturales ex vxore viuente ꝙ intelligantur de legitimis et naturalibus tantum.

Quid si referãtur ad personã que nec habebat naturales nec legitimos nec matrimoniãm vt si ad personam incertam.

7 Quid si referantur ad mulierem.

An comes palatinus possit legitimare filiũ naturalem vnius nobilis veneti vel florentini non habentis signoriam seu castra et iurisditiones.

8 Quattuor genera filiorum.

1 **Si quis rogatus.** † Non dicitur decedere sine liberis qui reliquit liberos naturales tantum. nisi de contraria volũtate testatoris appareat ꝙ senserit de legitimis ⁊ naturalibus. h. d.

2 ¶ † In tex. ibi. etiam naturalẽ. s. natum ex cõcubina qui non est a iure reprobatus.[a] cũ cõcubinatus de iure ciuili toleretur. lz nõ approbetur secus si esset reprobatus vt spurius ex dãnato coitu. nã hm oẽs nõ faceret deficere cõditionẽ fideicommissi. per aut. qui. mo. na. effi. sui §. si. ⁊. C. de inces. nup. aut. ex complexu. Videbatur aũt ꝙ nec naturales ex cõcubina facerent deficere. quia testator cũ apponit illam condit. cẽsetur voluisse ꝙ bona per successionẽ saltem intestati deueniãt ad liberos seu ꝙ cogitauerit. vt deuenire possint vt no.

vt no. de heredi. insti. l. lucius. la secunda. & l. filiussa. §. cū quis de leg. j. sed isti liberi naturales nō possunt succedere patri ab intesta. ergo videt̃ q testator de ipsis nō senserit: sed solū de illis q possunt succedere. †Vnde si decederet cū filijs deportatis vel existentibus in religione fratrū minorū[a] sine dubio illi non excluderēt substitutū: q2 pro mortuis[b] habent̃ cū succedere nō possint: vt. l. j. §. fi. de ɔtratab. ergo idē in istis: sed dic q illi nō possunt succedere nec patri nec alicui alteri. ideo habētur pro mortuis. sed isti nō succedūt patri lȝ possint alijs succedere. et sic nō habent̃ omnino pro mortuis. vt no. i. d. §. fi. Certe ista ratio locū habet etiā in spurijs: vt ibi no. & tñ non faciūt deficere cōdi. sed hoc ideo q2 nō merētur vocari filij. vt in. d. aut. ex cōplexu. In naturalib9 aūt cadit istud nomen qđ est naturale. tñ adhuc subest ratio facta in cōtrariū: q2 nō seruat̃ intētio testatoris q cogitauit ad filios debere deueuire. & nūc deuenire non possunt & ista obiectio videt̃ mihi difficilis: nisi dicam9 q oīno venient ex tacita volūtate defuncti: non dico patris sui: q2 defunctus p hec verba cēset̃ eos substituisse tacite. licet cōmunis opi. sit in contrariū: vt dixi in. d. §. cū quis. sed iste tex. facit p illa opi. quā ibi tetigi. alias nō video quomodo possit respōderi. ¶ †Quid aūt si dixit sine filijs legitimis & naturalibus & ipse decessit cū filijs legitimis.[c] Respondeo dicūtur legitimi & naturales & substitutū excludūt. Ista disputādo tenuit Jac. de are. vt refert Jo. an. i addi. spec. de succes. ab inte. i fi. Itē quid si dicit si decessit sine heredib9 q intelligit̃. i. sine liberis ex interpretatione legali. vt. j. e. l. §. fi. an hec iterpretatio restringat̃ ad naturales legitimos. an aūt itelligat̃, put hic. Dñ. in cōsilio ex testō dñi alberti tenuit hāc secundā partē. Et Jo. an. in tit. de test. §. i primis. lȝ in ɔriū faciat id qđ not. gl. magna i ver. sed tūc queritur per. l. generaliter. C. de isti. & substi. que vult aliud esse cū exprimitur a testatore hec cōditio. aliud qñ subintelligitur a lege: q2 tūc restringit̃ ad legitimos. docto. tñ illā glo. non tenent. & intelligūt illam. l. ḃm hūc. §. glo. hic loquitur qñ istud verbum apponitur in condi. quid si in dispositione. vt si heres meus decederet: substituo talē & eius liberos. & tēpore quo decessit extant liberi illius naturales. an videantur substituti pōtest dici idem. qđ hic in vltimis volūtatibus. Quid aūt in contractibus. vide hic per Bar. ¶ †Item quid in materia odiosa vt si dānatur aliquis & oēs descendētes eius vel liberi vsq3 in tertiā generationē propter crimen lese maiestatis. an etiā bastardi naturales vel spurij intelligant̃ dānati: videt̃ q non. q2 est odium irrationabile q filius puniatur pro patre. filius nō portabit iniquitatē patris: & pater nō portabit iniquitatem filij. c. iudei. et. c. precedenti. j. q. iiij. & vide no. in prin. dicte. iiij. q. xxiiij. c. ij. §. his itaq3. in princi. & sic non videntur contineri. vt in. l. lege iul. §. hoc tamen capite. de ritu nupt. Contrariū tamē videtur terminare Cy. in. l. quisquis. C. ad. l. iul. ma. & glos. in. c. statutū. de hereti. lib. vj. ne melioris cōditionis sint q̃ legitimi. nā in eis adhuc magis videtur vigere vitiū paternū q̃ in legitimis: sed Cyn. in. l. si libertinus. de interdi. ma. videtur tenere primā partem. ¶ In tex. ibi in eodemq3 cū liberto. dic & sic suscepto in figura matrimonij: de quo minor est dubitatio sed in alijs dic vt sequitur in gloss. ibi sed hoc ex dignitate: recollige hāc materiam sic q si pater ex voluntate testatoris expressa de quib9 senserit illi statur per. ll. allegatas in princ. glo. magne si non constat de expressa recurratur ad tacitam que colligit̃ ex cōiecturis. & iste possunt esse multiplicis generis. primo enim loco inspiciuntur verba eius precedentia vel sequentia. quia si de legitimis & naturalibus mentionem fecit de illis tantū intelligitur cum simpliciter dixerit sine liberis per. l. qui filiabus. de leg. j. & si de naturalibus tantum de illis intelligeretur non attenta qualitate personarum sint in dignitate vel nō per l. si seruus plurium. §. fi. de leg. j. †Si ex hoc non potest apparere tunc inspicitur an verba sint directa ad personam: que non poterat habere legitimos & naturales vt ad furiosum qui non potest contrahere matrimonium. & intelligeretur de naturalibus tñ. etiam si testator esset in dignitate constitutus per. l. heredibus. j. e. tit. & ibi vide. & vide qđ ibi no. Barto. quando referentur ad constitutum in sacris qui non potest habere legitimos & naturales qualiter intelligatur. idem dico si referantur ad illum qui tempore testamenti habebat naturales & testator hoc sciebat: vt in exemplo quod hic ponitur de libertino et cū liberto & in gloss. que incipit: dominus manumisit sticbum †et econuerso si referantur ad personam que habebat legitimos et naturales ex vxore viuente vt intelligatur sensisse de legitimis & naturalibus tñ. & q non cogitauerit q vxor et filij moriantur & habeat cōcubinā. q2 ista esset tristis cogitatio. Si aūt referantur ad personam que nec habeat naturales nec legitimos nec matrimonium qđ contingit vt plurimum quādo ad personam incertā. tūc est recurrendum ad dignitatem loquentis et illius in quem verba diriguntur quia constitutus in dignitate non censetur sensisse de liberis naturalibus tñ cū maius sit dedecus talibus q eorum bona deueniāt ad bastardos q̃ alijs plebeis. & iste est cōmunis intellectus huius tex. mihi videtur q hoc intelligit̃ de dignitate & nobilitate que habeat signoriam & castra & iurisditiones de quib9 est maius dedecus q perueniant ad bastardos & maius preiudicium subditorum quia solent esse vitiosi. non sic puto in simplicibus nobilib9 habentibus priuatum patrimonium. vnde in nobilibus venetis non crederem hunc tex. habere locum sed esse ius q in alijs. et hoc simili habui de facto. †nam in priuilegijs caroli imperatoris patris istius moderni cum cōcedebat alicui potestatem legitimandi apponebat excep. filijs comitum & marchionum et baronum. ac nobilium dūtaxat excep. Queritur an talis comes possit legitimare filium naturalem vnius nobilis veneti vel florentini non habentis signoriam seu castra et iurisdi. tenuit q sic. quia de talibus non censetur[d] sensisse sed de similibus his quos supra expresserat cum talia sint subiecta qualia predicata demonstrāt. vt. l. fi. §. cui dulcia. de vino tri. & ole. leg. et. l. iij. in prin. de fun. instru. multi enim sunt nobiles habētes castra & signorias qui non habent aliud nomen. puta comitis marchionis vel baronis. & de illis censetur imperator sensisse non de priuatis cum multi reperiantur pauperes & non est dedecus si eorum bona deueniant ad bastardos cessantibus autem omnibus istis non dicitur cōstare de intentione testatoris expressa vel tacita. ideo recurritur ad proprietatem verborum et de proprio significatu vocabuli cum ista verba filij vel liberi sint a iure naturali inuenta non a positiuo comprehendunt quoscūq3 naturales dūmodo iure nō reprobatos. vt hic & l. tutelas de capi. dimi. ¶ Sed quid si ista verba referantur ad mulierem. vt si quis instituit filiam. & si decesserit sine liberis substituit titium. Archidiaconus in. c. si pater de testa. in. vj. super verbo liberis. videtur dicere q intelligatur de quibuscūq3 liberis non solum naturalibus sed etiam spurijs & vulgo conceptis. nisi sit mulier illustris cum omnes tales possint ibi succedere. vt. l. si qua illustris. C. ad orficia. cum ibi no. & insti. eo. §. cōmodissime. qđ mihi videtur absurdissimum. nam multo maius dedecus est mulieribus habere bastardos q̃ maribus: et maius abhorrendum. vnde puto q pater nullo modo videatur sensisse nisi de legitimis & naturalib9. cū sibi etiam mortuo redūdaret maximum dedecus. si filia haberet tales & daretur sibi materia delinquēdi. & pater plus abhorret in filijs q̃ in se. l. isti qdem. qđ metus causa. Idem videtur in quacūq3 muliere extranea & aliud in successione intestati in qua solū consideratur intentio legis. aliud in verbis testatoris in quib9 cōsideratur intentio eius. Cetera vide hic per Bart. qui multas format q̃stiones circa hāc materiā. †Et nota q quatuor sunt genera filiorū. naturales tñ vt concubinarum. naturales & legitimi vt vxoris. legitimi tantū vt adoptiui. spurij vel incestuosi: vt sacrarū virginū & consanguinearū. c. liberi. xxxij. q. quarta institu. de adop. in principio.

2 ¶ Quādo quis est grauatus restituere hereditatē post mortem suam si deportatur vel in metallum damnatur lȝ habeatur pro mortuo nō tamen dicitur extare conditio fideicōmissi sed expectat̃ mors natūralis & interim bona sunt apud fiscū et an fiscus cum restituet detrahere possit trebellianicam.

3 Quod illa verba si decesserit sine liberis vt hic debeant intelligi de susceptis durante statu grauati.

Concepti q habeantur pro natis.

4 Si grauatus fuit bannitus de ciuitate an habebit locū iste. §. et an talis bannitus equiparetur deportato.

1 **Ex facto.** †Filij suscepti in deportatione faciūt deficere conditionem si decesserit sine liberis: ita demū si fuerunt concepti ante deportationem. secus si post.

2 Et sic primo casu proficiūt fisco. secūdo non. h. d. †Et no. q qñ quis est grauatus restituere hereditatem post mortem suam si deportatur vel in metallum damnatur: licet habeatur p mortuo. vt. l. necesse. §. si deportatus. de bo. libe. non tamen dicitur extare conditio fideicōmissi sed expectatur mors naturalis: et interim bona sunt apud fiscum. vt. l. statius. §. cornelio. de iure fis. & sic non tantum operatur mors ciuilis[e] quantum naturalis hoc casu. vt. l. cum pater. §. hereditatis. de leg. ij. etiā si tempore deportationis nullos filios habebat natos vel in vtero vxoris. Si autem postea suscipiat & cū illis decedat. an illi substitutū excludant. distingue vt hic primo casu. cum sunt concepti ante deportationē excludūt. & sic proficiunt fisco non sibi. q2 bona remanēt apud fiscum. nec ob. oppositio glo. quia postq̃ sibi nō proficiunt non deberent fideicommissario nocere. quia nō sequitur cū faciant deficere condi. sub qua fideicōmissarius vocatus est. vt. l. filiussa. §. cū quis. de leg. j. & in aut. lȝ. C. de na-

[a] ¶ Fratrū minorū. q sine liberis dicat̃ decedere q decedit cuȝ filio fratre minore vide Sozi. ɔs. xcij.

[b] ¶ Pro mortuis Adde q hic idē tenet & sequitur Alex. de imo. in cōsi. xiij. col. ij. in prin. in. iij. volu. Fran. Cur.

[c] ¶ Legitimis. adde ale. d imol. in ɔsi. ij. i. j. vo. & als i. q. facti ɔsulēdo deduxi i cōsil. meo. xiij. icip. statuto Senue. Fran. Cur.

[d] ¶ Nō censetur. Adde ergo q si aliqui haberent merū & mixtū imperiū in aliquo loco vt habem9 nos de lan. in castro landriani & vidigulfi. q vocamur capitanei & faceret huiusmodi substōneȝ q nō intelligeretur de naturalibus & comes palatin9 nō posset filios eoꝝ legitimare.

[e] ¶ Mors ciuilis. an mors ciuilis operet̃ idem q naturalis vide Oldra. cosil. cccxiij. Ancha. consi. cccxvj.

tu.liber. In secūdo quādo post nō faciūt deficere. ⁊ sic fideicō missarius aduocat a fisco in quē trāsierūt cū onere fideicōmis si.vt.§.eo.marcellus.§.fi.remanēte tū trebellianica ⁊ etiā legitima qñ esset de liberis testatoris penes fiscū q̄ remansisset penes eum si deportatus non esset sicut remaneret penes eius heredem.vt.l.ꝙꝙ.C.ad.l.fal. Isti tamen liberi licet concepti ⁊ nati.⁊ post deportationem sunt legitimi ⁊ naturales:quia per deportationē matrimoniū non soluitur.vt in.l.j.C.de diuor.non tamen succedūt patri propter confiscationem. ¶ †Et no.in fi. ꝙ illa verba si decesserit sine liberis debent intelligi de liberis susceptis durante statu grauati.ideo suscepti mutato statu per deportationem non censentur esse illi de quibus testator cogitauit. Item nota ꝙ concepti habentur pro natis. nam sicut nati ante deportationem faciunt condi.deficere.ita ⁊ cōcepti ⁊ sic concordat cum.l.qui in vtero.de sta.homi.licet glos.signet pro contraria.⁊ si grauatus decederet anteꝙ̄ nascerentur deficeret conditio.vt.l.iubemus.ante fi.C.eo.tit. ¶ †Ultimo reperitur hic vnum dictum Jac.de are.ad qđ semper remittitur. qꝛ querit quid si grauatus fuit bannitus de ciuitate.nā hodie deportationes non sunt in vsu:sed talia bannimenta sic.an habebit locum iste.§. Et questio stat an talis bannitus equipararetur deportato. Glo.insti.de pa.po.§.si relegati.tenet ꝙ sic. si eius bona applicantur.doc.videntur non considerare publicationes bonorum:sed an possint offendi ex forma statuti.⁊ tūc equipararentur.alias nō qꝛ primo casu perdunt omnia beneficia ciuitatis ex quo bellum eis indicitur.secūdo non.dicit tamen Jaco. de are.quem omnes sequuntur ꝙ talis bannitus equiparatur deportato quantū ad perdendū beneficia ciuitatis sue nō quātum ad perdendum beneficia iuris communis sicut deportatus perdebat ciuitatem romanam ⁊ omne beneficium iuris ciuilis romanorum non autem iurisgentium.vnde poterat facere contractus iurisgen.vt.l.si tibi mandauero.§.si is cuius bona.§.mandati.non ergo potest testari ꝓm formam statutorum sue ciuitatis[a] si forte sufficerēt tres testes in testamentis.sed ꝓm ius commune sic.⁊ ideo in talibus non habet locū iste.§.qꝛ qđ hic dicitur est de iure communi romanorum.de iure municipali.ideo si decederet post cū liberis cōceptis post bānimentū illi liberi facerent deficere conditionem fideicōmissi.⁊ bona remanerent penes fiscum. Et ex theorica Ja.de are.multe questiones soluūtur.⁊ ex ea Bar.multas questiones soluit i questione que incipit lucane ciuitatis.vbi multa bona dixit habito fundamento ab isto dicto.

a ¶ Ciuitatis.ad de late eundem Pau.ꝯsil.xxxij.

b ¶ Arbitrator. Adde Anch.cō sil.pe.

c ¶ Nominandi. Adde Anch.cō sil.cc.Sozi.con sil.xj.

2 ☞ Religiosus alicui⁹ religionis q̄ pōt habere in cōi pōt esse arbitrator ⁊ quid si non potest habere in communi.

1 **Si quis rogatus.** †Per deportationē nō perditur facultas eligēdi personā data a testatore.sed per damnationem in metalluȝ sic.h.d.quia primo casu status non est omnino annihilatus cū consistat in duobus.s.in ciuitate ⁊ libertate. ⁊ per deportationem perditur ciuitas ⁊ nō libertas.ideo penes eum remanet ista facultas facti:sed per damnationē in metallum perditur vtraqꝫ. In casu autem precedentis.§.non est differentia inter deportatū ⁊ damnatum in metallum:quia vtrobiqꝫ est eadem ratio.s.mutatio status q̄ ibi consideratur quo ad liberos.hic autem quo ad eū consideratur annihilatio totalis.vel non to-

2 talis.†Et est ar.ꝙ religiosus alicui⁹ religiōis q pōt habere in cōmuni possit esse arbitrator[b] quasi status eius nō sit omnino annihilat⁹.sed si nō potest habere vt in fratre minore secus quasi pro mortuo omnino habeatur. Et hoc quātū ad temporalia:sed quo ad pias causas videtur ꝙ quilibet istorum sit capax.vt si relinquam pauperibus eligendis vel nominandis ꝑtitium vt quācūqꝫ istarū religionū ingrediatur non perdat facultatem nominādi.[c] qꝛ licet sit mortuus mūdo non deo. imo magis viuit.vide Bar.in lib.minoricarum.⁊ adde qđ dixi per istum tex.in.l.vnum ex fa.de lega.ij.in prin.

d ¶ Presumitur hāc doctrinā sequitur Sozi.cō si.lxxxix.⁊ ibi vide ꝙ ꝑpter hoc voluit.

2 ☞ Substitutus qui dicit aliquē cui fuit substitutus decessisse sine liberi:⁊ sic filiū primo mortuū esse ꝙ habeat intentionē suam fundatam nisi contrarium appareat.

3 Quando presumatur pater prius decessisse q̄ filius.

4 Substitut⁹ pupillariter si dicit filiū decessisse in pupillari etate.⁊ sic locū esse substitutioni:matre vel alio ab intestato veniēte contrarium asserente:cui incumbat onus probandi.

5 Qualitas adiuncta verbo intelligitur ꝓm tempus verbi.

6 Si quis fuit grauat⁹ si decesserit sine liberis.an sit locus substitutioni si decessit cū liberis:sed liberi postea decesserūt sine liberis.dic ꝙ non quia substitutio fuit extincta.

1 **Si quis autem.** †Sine liberis dicitur decessisse qui liberos superstites non reliquit.licet eos habuerit.h.d. Et ponit tres casus. Primo quando diuersis temporibus decesserūt ⁊ constabat ꝙ primo liberi ⁊ postea grauatus vsqꝫ ibi.sed si naufragio. Secundus casus est quando eodem tēpore: puta eodē naufragio vel ruina ⁊ constabat idem ꝙ primo filius spiritū emiserat postea pater.vel constabat simul non prius vnus q̄ alter.vsqꝫ ibi aut igitur.ita concludit ⁊ postea ponit aliū casum quando nō constabat quis eorum prius decesserat ⁊ constabat tamen ꝙ filiuȝ

2 habuerat ⁊ ꝙ ambo mortui erāt.†sed dicitur in fine vnum singulare qđ alibi non reperitur ꝙ substitutus qui dicit illum decessisse sine liberis.⁊ sic filiū primo mortuū esse habet intentionem suā fundatā.qꝛ hoc presumitur[d] nisi cōtrariū appareat.⁊ est valde singulare dictū.videbatur cōtrariū postq̄ iste substitutus agit ⁊ petit fideicōmissum ⁊ fundat se in negatiua.nā habet necesse dicere ꝙ fideicōmissum extitit.qꝛ ille decessit sine liberis alias inepte ageret.⁊ postq̄ ita esset. videbať ꝙ haberet probare hāc negatiuā per ea que no.in.l.hoc iure de ver.ob.ꝑ Bar.⁊ per Inno.in.c.super his de accusa.⁊ tamen cōtrarium hic dicitur.qꝛ sufficit hic narrare vt sic apte dicať agere et aduersarius qui dicit oppositū habeat necesse probare ꝙ prior decesserat pater ⁊ postea fili⁹ nec sufficeret sibi articulare ⁊ ꝓbare ꝙ ille grauatus habuit filios nisi etiā probet ꝙ superui-

3 xerūt patri. ¶ †In glo.magna ibi.l.q duos.§.qui cum in bello.ille.§.de directo contradicit fini huius.§.qđ in dubio pater presumitur decessisse anteq̄ filius.et sic ꝙ decesserit cum liberis.⁊ iste tex.vult contrariū ꝙ videatur conditio extitisse. ⁊ sic ꝙ decesserit sine liberis.glo.intelligit illum.§.quando constat ꝙ filius erat pubes istū autem tex.quādo constabat ꝙ erat impubes qui presumiť mortuus ante patrē.vt.l.allegata in glos. que solutio est diuinatio.vbi vobis dat aliā solutionē ꝙ est speciale hic ne fideicōmissum intercidat secus in alia materia.ista solutio esset bona ad cōtrariū qđ primo feci.qꝛ licet substitut⁹ agat ⁊ fundat se in negatiua.nō habet necesse illā ꝓbare regulariter.secus.vt no.in locis.§.allegatis quantū autē ad cōtrariū de illo.§.Barto.dat ibi aliam solutionē ꝙ ibi loquiť quando cōstabat ꝙ pater ⁊ filius moriuntur eodem tempore.s.eodē naufragio vel ruina vel bello.⁊ nō cōstabat quis primo emisit spiritū.⁊ tūc distinguitur inter pupillum ⁊ maiorem pupillo. Iste autē finis qñ mortui sunt diuersis tēporibus.quo casu indistincte si aliud nō apparet filius presumiť mortuus ante patrē:vt hic qđ est singulare.sed ista solutio videť cōtra istū text. qꝛ supra in ver.sed si naufragio loquiť qñ eodē tēpore: ⁊ iste finis videť referri ad istū ver. Dic sustinēdo Bar.ꝙ imo non refertur:sed mutat casum qñ diuersis tēporib⁹.⁊ ꝙ ṽ.precedens debet intelligi qñ cōstabat ꝙ filius erat primo mortuus vel simul mortui sunt ita ꝙ nō prius vnus q̄ alter.si autem esset dubiū haberet locū.l.cōtraria. ⁊ precedēs distinctio.

4 †Sed quid in pupillari substituto dicēte filiū decessisse in pupillari etate. et sic locū esse substitutioni matre vel alio ab intestato veniēte contrariū asserente cui incūbat onus probandi.reperio Bar. cōsuluisse fauore substitutioins ꝙ intentio substituti sit fundata eoipso ꝙ sic asserit per istū text.singularem.qꝛ nō minus est fauorabilis q̄ fideicōmissaria.imo plus.sed Bart in quodam suo ꝯsilio.de quo Bal.non facit mentionem tenet ꝙ incumbat agēti.vnde si substitutus possidet ⁊ mater agat ipsa probat.vt l.ij.de proba.sed quare etiam hic nō distinguitur:imo etiam si agat substitutus incūbat sibi onus probādi: sed sufficit ꝙ asserat grauatū decessisse sine liberis.respondeo qꝛ fundat se i ne-

5 gatiua.sed substitutus in affirmatiua. ¶ †Ultimo opp.contra primū dictū qꝛ sufficit grauatū habuisse filios:licet nō durauerint.l.si quis heredē.C.de insti.⁊ substi. Sol.si substitutio esset facta sub condi.si liberos non habuerit.fateor cōtrariū sed fuit facta si decesserit sine liberis.vnde requiritur ꝙ habeat tēpore quo decedit vt euanescat substitutio.qꝛ qualitas iuncta verbo intelligitur ꝓm tempus verbi.vt.l.in delictis.§.si extraneus de

6 noxa.†Sed pone decessit cum liberis.sed postea liberi decesserunt sine liberis an sit locus substitutioni.respondeo nō. quia substitutio fuit extincta.vt hic patet in ver.aut igitur licet i cōtrariū faciat auť.sed si quis.C.de secun.nup.⁊ ibi Cy.in fi.format hanc questionē in simili ⁊ non allegat istū tex. Sed Joan. and.in addi.spe.de testa.in.§.in primis in vltima questione.sic decidit et allegat illam.l.si quis heredē.C.de insti.⁊ substi.⁊.ꝭ. eo.l.heredibus.⁊.C.quādo di.le.ce.l.cum vxori.nec ob.illa auť. quia loquitur in casu valde speciali.⁊ contra vim verborū res mere positiua.

2 ☞ Liberorum vel filiorum appellatio an aliquando comprehendat etiam extraneos heredes.

Quando in defectum venientium ab intestato venit fiscus an ipse dicatur heres defuncti.

3 Sicut qñ istud verbū heredibus ponitur in cōditione restringiť ad liberos ne sequatur incōueniens ꝙ conditio nunq̄ existat an ita qñ apponereť in dispositione si sequereť incōueniēs ꝙ sumeretur

ꝙ sumeretur pro extraneis heredibus.
4 Quid in concessione emphyteosis feudi vel precarie.

1 **Si quis ita fidei.** †Verbum heredibus in condi. appositum restringitur ad filios. ad hoc allegat. ¶ In text. ibi fideicōmisso. dic sed quid si ista substitutio fuisset facta extraneo sub ista cōditione videtur aliud. quoniam ad descendentes illius extranei nō censetur testator habuisse affectionem. ideo verba eius nō videntur restringenda ad illos: sed ſm proprium significatū intelligenda qui est ꝙ appellatione heredū continentur etiā extranei heredes: vt. l. sciendū. ꝛ. l. heredis appellatio. de verb. signi. In contrarium facit tex. in fi. dum dicit cum quidam sine liberis. ꝛ sic videtur extendere ad alium casum quando extraneis fuit facta. Item propter rationē glo. ꝛ doc. q2 dicūt ꝙ ratio huius tex. est q2 cōditio debet se habere ad esse ꝛ nō esse. sed si intelligeretur generaliter in heredibus quibuscūꝙ nunꝙ haberet se ad esse. sed semp ad nō esse. q2 nunꝙ decederet sine herede. et sic nunꝙ esset locus fideicōmisso ꝙ testator nō cēsetur voluisse. pro qua ratione facit tex. in. c. coram. de offi. deleg. ante fi. ibi
2 dū dicit. q2 ratio ꝛc. ꝛ ista pars videt verior. ¶ †In tex. ibi de liberis. dic sic ecōuerso aliqñ appellatio liberorū vel filiorū lata est: vt extraneos heredes cōprehēdat. de ritu nup. l. libertorū. §. j. ¶ In glo. ibi cū saltem. fiscus sit heres. Nota istam glos. ꝙ quādo in defectū venientis ab inte. venit fiscus ꝙ ipse dicitur heres defuncti. in cōtrarium facit quia tūc desinit esse hereditas ꝛ incipiunt esse bona vacantia et fiscus venit potius vt successor vniuersalis ꝙ tanꝙ heres. hinc est ꝙ si apprehendat bona nō tenetur vltra vires hereditatis. vt. l. j. §. an bona. de iure fisci. qđ nō esset si esset proprie heres. ꝛ ad hoc. l. inter eos in fi. de fideius. cū ibi not. ꝛ hec est veritas. licet glo. sic dicat sed ha-
3 buit respectū ꝙ assimilatur heredi. ¶ †In glos. ibi rē ſm hoc dic. intētio glo. est ista ꝙ sicut quādo istud verbū heredibꝰ ponitur in cōditione restringitur ad liberos ne sequatur incōueniens ꝙ conditio nunꝙ existat. ita quando apponeretur in dispoſi. si sequeretur incōueniens ꝙ sumeretur pro extraneis heredibꝰ vt in cōcessione emphyteosis feudi vel precarie. nā intētio concedentis cum ex toto non abdicet a se dominium. imo retinet directum censetur fuisse vt aliquādo vtile consolidetur cū directo propter defectum heredum. ꝛ hoc non posset contingere si intelligeretur de quibusdā heredibꝰ. ideo restringitur
4 ad liberos. †Breuiter est dicendū ꝙ in feudo hoc est verū cum nō trāseat ad extraneos heredes de sui natura sed ad liberos tantū si simpliciter fuisset concessum alicui. non facta mentione de heredibꝰ vel de liberis. vt. i. c. j. §. qui vero conradus. qui feu. da. pos. ideo si fiat sibi ꝛ heredibus suis intelligitur ſm naturam feudi de liberis masculis ꝛ non feminis nisi dicatur ex-
a presse masculis ꝛ feminis [a] ꝛ tunc primo venirent masculi ꝛ in eorum defectu venirent femine. vt in titulo de alie. feudi. §. j. ꝛ si cliētulus iuncto titu. de eo qui sibi ꝛ heredibus sui masculis ꝛ feminis. In emphyteosi vero siquidē ecclesiastica similiter restringitur ad liberos masculos vel feminas ꝛ in hoc differt a feudo. vt in aut. de nō alie. §. emphyteosim. vbi ita succedūt femine sicut masculi. sed si non est ecclesiastica transit ad quoscūꝙ heredes etiam extraneos. ꝛ istud verbū heredibus generaliter sumeretur ꝛ ſm proprium significatum. vt no. in specu. de locato. §. nunc vero aliqua. ver. xxiij. vbi omnino vide maxime in fi. cū ver. seq. ꝛ qđ not. Bal. in aut. si quas ruinas. C. de sacro sanc. eccle. quid dicat ista glo. que generaliter videt loqui ꝛ dicere contrariū. nec ob. ratio primo facta. q2 per aliū modū pōt dñium vtile cōsolidari cū directo ꝓpter nō solutā pēsionē vel alienationē factā sine volūtate cōcedētis. ¶ In fi. glo. ibi respōdeo deficit ɔditio. Tenet ergo ista glo. ꝙ nō requiratur ꝙ sint heredes licet fuerint nominati per verbum heredibus sicut si fuissent nominati per verbū liberis quo casu nō requireret ꝙ essent heredes. vt. l. filiussa. §. cum quis. de leg. j. dummodo potuerint esse si voluissent vel non potuerint facto testatoris eos exheredātis ſm doc. lz ibi glo. dicat ɔtrariū. sed si nō potuerūt esse ex dispositione legali. vt q2 erat deportatus vel frater minor tunc secus vt ibi no. Bar. q2 nō faceret deficere cōdi. ɔ cuius dictū facit. §. si quis rogatus. ff. ea. l. ꝛ Bar. de illa nō meminit. dic vt ibi dixi. hic vero bar. vel habebat gl. corruptam vel non perpendens de eo ꝙ glo. voluit dixit glo. velle ꝙ sint heredes ad hoc vt excludant substitutum quod ipse fatetur verū si fuerint nuncupati per verbum heredibus vt hic erat ꝛ sic vtrū ꝙ requiritur ꝙ sint liberi ꝛ heredes. secus quando per verbū liberis. ꝛ pro hoc quod no. idez in. l. vt iurisiuran. §. si liberi. de op. liber. ꝛ bal. in. l. liberti libertecꝙ. C. eo. ti. q2 dicunt ꝙ qñ cōceditur emphyteosis alicui pro se ꝛ eius heredibus vel liberis ꝛ heredibus. duo requirantur vt possint succedere ꝙ sint de liberis ꝛ ꝙ sint heredes per. §. emphyteosim. in aut. de non alie. se-

facit ad qm. an bona emphitheo. possint vincolari a dno vtili. (... sic. invito dno ppietatis). E contrario si impediat ius decimas percipiendi ex venditione et alienatione que prohibetur.

cus si p se ꝛ liberis. q2 tunc sufficeret ꝙ essent de liberis. vt idē bar. tenet in. l. quod dicitur de verb. ob. ꝛ bal. plene in. d. aut. si quas ruinas. sed ista glo. vult expresse ɔtriū. ꝛ ego cogitaui vnū quod alibi nō reperies. vt dicamus ꝙ istud verbū heredibus ponitur solum sine verbo liberis. et ex natura cōcessionis vel actꝰ restringit ad liberos. sufficiet ꝙ sint liberi licet nō heredes Glos. est hic ordinaria que etiā potest inteligi in terminis precedentis questionis. sed si poneretur cum verbo liberis vt concedo tibi ꝛ liberis tuis ꝛ heredibus. tunc vt verbuz heredibus
b aliquid operetur: requiritur ꝙ sint heredes ꝛ liberi [b] q2 concedens copulādo istas qualitates censet ambas requisiuisse sed in casu precedenti. verbū heredibus satis operatur ꝙ exponitur pro liberis. hic vero non potest exponi. cū de liberis expssamfecerit mētionē ꝛ habeo nūc istū casum de facto. nec vnquā ista cogitatio q vr verissima venit mihi in mētē nisi nūc ꝛ p eā limitant dicta bar. ꝛ bal. in locis pallegatis: nec ille. §. in quo se fundant. pbat ɔtrium si bene inspiciatur.

In fideicommissariam.

1 †In fideicōmissum vniuersale nō veniūt fructꝰ percepti p heredē post aditā hereditatem: nisi fuerit heres in mora vel nisi specialiter grauatus de ipsis restituendis. q2 nō dicunt res hereditarie sed heredis ꝛ in tali fideicōmisso nō veniūt nisi res hereditarie cōputant tñ in quartā. h. d. vsꝙ ad. §. si legatū ꝛ primo ponit vna regula vsꝙ ibi nisi. secūdo ponitur duplex exceptio. vsꝙ ibi plane. tertio ponit limitatio secūde vsꝙ ibi. quoties. quarto ponit eius ratio satis notanda. Circa regulā notandū ꝙ potest intelligi in tribus casibꝰ. Primus quādo fideicōmissum erat cōditionale. Secūdus quādo erat in diem ꝛ dies erat appositus fauore grauati heredis non fauore fideicōmissarij. ꝛ vtroꝙ casu dicunt fructus percepti iudicio testatoris. ꝛ habet locum ista regula ꝛ etiam limitatio de qua in versi. plane. Tertius potest intelligi qñ fideicōmissum erat purum ꝛ fideicōmissarius erat negligens petere sibi restitutionē saltem verbalem fieri quo casu dicerentur percepti negligentia nō petentis ꝛ de rebus heredis quoniam ante restitutionem verbalem non sunt fideicōmissarij sed heredis. ꝛ habet locū regula non tamen limitatio posita in ver. plene. quia tunc non computantur in quartam. vt hic in ver. gl. per. l. mu-
2 lier. §. si heres. j. eo. †Si autē restitutio verbalis esset facta: licet fideicōmissarius negligeret peteret sibi fieri restitutionē realē. nihilominus fructus tanꝙ percepti ex rebus fideicōmissarij venirēt restituendi sicut percepti ex rebus specialiter legatis: vt. l. herēnius. ff. de vsuris. Ange. ꝛ bene. Item habet locū regula in fructibus perceptis post aditā hereditatē per heredē vel aliū eius nomine. Si vero ante aditā hereditatē forte per curatorem datum bonis vel per seruum hereditarium illi venirēt indistincte restituendi nō haberet locum regula quia dicūtur hereditarij: quoniā effecti sunt ipsius hereditatis que vicē psone defuncti representat. ꝛ hoc patet. j. eo. l. ita tamen. §. j. in fi. et multo magis si fuissent percepti per testatorem ꝛ tempore mortis sue in hereditate reperti. vt no. glo. in. l. quod de his verbis in prin. ff. de lega. iij. in prima glo. ꝛ in hoc differt fideicōmissarius vniuersalis a particulari. quoniā ad particularē nō pertinēt fructus rei legate percepti viuente testatore. vt. l. quesitū. §. j. de leg. j. vel etiam ex hereditate iacēte. q2 tunc nō sunt percepti ex re legatarij sed in vniuersali hoc nō cōsideratur sed solum ꝙ sint res hereditarie. cum omnes ille veniant in fideicōmisso. Percepti autem post aditam hereditatem non possunt dici res hereditarie q2 desijt esse hereditas per aditio. sed dicūtur heredis licet percepti ex rebus que quondā fuerūt hereditarie: ꝛ hoc vult dicere ver. quoties. ꝛ que erant ipsius heredis ante factam restitutionē. nimirum si sunt sui. †Quid autē si nō
3 erant percepti sed pendebant. glo. hic istum casum omittit. sed in. l. in fideicōmissi. in prin. ff. de vsur. dicit eos indistincte venire tanꝙ sint pars rerum que restituuntur quod ego puto verū si erant pendētes tēpore mortis testatoris: quia tūc perinde est ac si fuissent percepti per eum: sed si fuerunt sati per heredem ꝛ tēpore conditionis vel diei aduenientis ꝛ restitutionis fiende erant pendentes dicuntur heredis. ac si fuissent collecti per eū. ꝛ idem dicendum est de eis ꝙ de iam perceptis vt adhibeatur
4 distinctio glo. †Item quid si non erant percepti nec pendētes:

a ¶ Et feminis. limita singulariter nisi feudū sit cōcessum a femina: q2 tūc transit ad feminam propterpartē secus ſm Ancha. cōsi. lxxxiiij.

b ¶ Et liberi. Ad de Ange. consil. cccv. ꝛ habet i. l. qđ dicitur copiose ꝛ vide Angel. ɔsi. lxxxi. vbi ponit accessi statutum dicēs lucrū dotismaterne filio acquiri etiā heredi.

sed percipi potuerunt per heredem. Respondeo illi nõ veniũt nisi propter morã heredis. vt. l. apud iulianum. §. j. de leg. j. Item ista. l. loquitur in fructibus naturalibus vel industriali bus. Quid in accessionibus mere ciuilibus: vt in vsuris ⁊ pen sionibus. dic vt. j. eo. postulãte. §. sed in huiusmodi. ¶ In tex. ibi specialiter. Nota hoc verbũ. nam oportet ꝙ specialiter gra uet ipsum de fructibus restituendis. secus si generaliter vt re stituat quicquid ad eum ex bonis vel ex hereditate eius perue nerit. vt est casus no. in. d. l. quod his verbis. nisi esset apposita dictio geminata quantacunqꝫ pecunia. vt. j. eo. l. balista. ¶ In tex. ibi in quartam imputantur dic etiam in debitum a defun cto ipsi heredi. vt. s. ad. l. fal. quod de bonis. §. ꝙ auus. ⁊ i qua si debitum. vt. s. eo. mulier. ver. cum proponeretur ⁊ in quãli bet aliam detractio. que veniret fienda de legatis. puta quia transcenderent vires hereditatis nam supplentur ex fructibꝰ iudicio testatoris perceptis. vt. j. e. ita tamen. §. ex asse. et idem si aliqua damna in rebus hereditarijs obuenissent. quia sup plẽtur ex fructibus predictis. vt. j. eo. l. scribit celsus. in fi. ⁊ ibi vide Bar. in. l. balista. ⁊ sic istud lucrum fructuum datur here di cum multis oneribus. ⁊ sic qđ superest vltra illa retinet sibi nec de illo habet soluere vsuras creditoribus hereditarijs. vt j. eo. l. deducta. §. qui post. nec potest imputari quare hoc nõ fa

5 cit. tene menti omnia predicta. ¶ † In tex. ibi quod fuerit here ditatis sed an feudũ vel emphyteosis quod habebat defunctꝰ veniat in fideicommissum vniuersale dubium stat vtrum iste dicantur res hereditarie vel non cum non essent defuncti ple no iure. de hoc dic vt no. per Dy. ⁊ Barto. j. eo. l. si patroni. in

6 prin. ⁊ per Bal. C. de fideicom. l. cum virum. ¶ † Ultimo scias ꝙ glo. que est hic loquitur de fideicõmisso vniuersali. quid au tem in legatarijs particularibus vel fideicommissarijs. an fru ctus ad eos pertineant. est alia materia de qua per Cy. in. l. fi. C. de vsur. ⁊ fruc. lega. ⁊ per Bar. in. l. si tibi homo. §. cũ seruus de leg. j. Item supple ẽm membrum glo. quando fructus sunt collecti negligentia fideicommissarij ꝙ non veniant restituen di ⁊ istud est verum. etiã si heres coactus adiuit vt est casus. j. eo. ita tamen. §. j. Et etiam tertium membrum dũ dicit ꝙ quã do mora nõ soluentis computat sibi in quartam ⁊ superfluos restituit. ꝙ istud est verũ etiã si sit de liberis primi gradꝰ.[a] vt. j. eo. postulante. §. sed in huiusmodi. ⁊ ibi per Bar.

a ¶ Primi gradus. Adde vt p Ludo. ro. consil. cccxxix. ⁊ per eũ dẽ cõsil. ccvi. per are. csil. clvi. vbi quid in legatarijs ⁊ fideicõmissarijs.

b ¶ Cõiter viueret. i bac. q. vide Alex. late cõsil. lxxvij. cũ duobꝰ seqñtibꝰ lib. iiij. ⁊ quid si testator fecit ipsos iurare vt cõiter viuerent an qualiter tũc teneanť ⁊ an possint resilire a cõmunione vide per Oldra. cõsi. xj.

c ¶ Debitoris. Saluat do. Alexã. in casu i quo debitor esset cõdẽnatus p sentẽtiam q̃ in rẽ iudicatã trãsiuisset ⁊ nõ haberet in bonis ꝙ sufficeret tũc qr posꝭ sunt exigi noia debitorũ debitoris pcederet ꝙ hic dicit paul. l. ij. C. qñ fiscus vl priua. ⁊ not. in. l. pe. eo. titu.

Si legatum.

1 † In fideicommisso relicto de par te hereditatis veniunt prelegata: quatenus capiuntur hereditario iure non qđ a coherede. h. d. dic plene. vt. l. titia. s. ad. l. fal. ¶ In tex. ibi ⁊ rogatꝰ sit. subau di post prelegatum iam factum al's nec portio hereditaria ve nit in fideicõmisso. vt. d. l. titia. ¶ In tex. ibi hereditatis. dic se cus si dixisset dũtaxat suam portionem. quia tunc veniret etiã quatenus capitur iure prelegati a coherede. vt. s. e. marcellus. §. qui a liberis.

Ubi pure fideicom.

1 † Fideicom missum relictum simpliciter filio heredis valet si sint apposita aliqua verba per que apparet fuisse delatum in tẽ pus quo ille erit sui iuris. h. d. al's nõ valeret isto iure: vt insti. de lega. §. an seruo. quia non videretur dilatum in id tempus vt hic colligitur. ⁊ s. de leg. iij. l. fideicõmissaria. §. si filio. ⁊ di xi. s. e. cogi. §. si pater. ⁊ hoc quando pater fuit institutus et ab eo filio relictum. Si vero filius ⁊ pater cui per filiũ hereditas acquiritur fuit grauatus restituere eidem filio. tunc etiã si alia verba non sunt apposita intelligitur dilatum in tẽpus in quo erit sui iuris. vt. l. cum filio. in fi. de leg. j. ẽm intellectum Bart. ibidẽ per. l. epistolã. §. fi. j. eo. ti. ¶ In tex. ibi pure. dic quãtum ad corticem verborum. tamen est cõditionale propter illa ver ba faciasqꝫ ⁊c. idem si quecũqꝫ alia cõditio fuisset apposita vt non sit nulla a prin. sed expectetur euentus conditionis. ⁊ si tũc erit sui iuris valebit. al's secus: quia in conditionalibus nõ ha bet locum regula catoniana.

2 ☞ Si testator mandauit alicui vt cõmuniter viueret cum ti tio quid importent hec verba.

Mens ⁊ intentio statutorum magis est inspicienda q̃ verba. Statutum ꝙ semel tantum possit appellari a sententia an ha beat locum quando tot sunt sententie quot capitula.

Te rogo vt.

1 † Rogatus partiri vel diuidere he reditatem cum alio cẽsetur rogatus illi restituere partem: ⁊ habet locum trebellianum. ac si expres se rogatus fuisset restituere. h. d. Et propter hoc dico esse verũ quod no. glo. j. eo. mulier. §. fi. qđ nõ refert an testator leget ali cui partem hereditatis an mandet eam sibi restitui. licet sena tusconsultum loquatur in hereditate fideicõmissaria: ⁊ sic reli cta per verba obliqua. que semper diriguntur ad grauatum vt per eius manus accipiatur. sed verbum legõ est directũ: quia dirigitur in legatariũ. tamen non potest operari iure directo vt transeant iura hereditaria in legatariũ sicut quando relin quitur res singularis sed operatur iure fideicõmissi. vt. s. e. l. ex facto. in prin. ¶ In tex. ibi partiaris. Idem si mandauit vt cõmunicaret: vel vt esset cõmunis cum titio. vt. j. eo. l. lucius. in

2 prin. † Quid autem si mandauit vt communiter viueret[b] cũ ti tio. quid important hec verba vide Bart. in. l. quintus. de an nu. le. qui consuluit. ¶ In tex. ibi nec verba. Not. bonũ tex. ad statuta ꝙ magis sit inspicienda mens ⁊ intentio eorum q̃ ver ba. licet ignorantes ⁊ grossi homines vt plurimum faciant cõ trarium adherentes verbis sicut iudei. vnde si statutum dicat ꝙ semel tantum possit appellari a sententia. ⁊ sententia conti neat duo capitula vnum pro me aliud cõtra me. appellaui ab hoc secundo: aduersarius a primo iudex appellationis reuoca uit sententiam in primo ⁊ dedit eam contra me. volo appella re iterum. vidi quosdã dubitari: imo obstinatos esse ꝙ nõ pos sim propter verba statuti. quia semel appellaui ab ista sentẽtia sed non cõsiderant ꝙ tot sunt sententie qđ sunt capitula diuer sa. vt. l. etiam. s. de mino. ⁊ a sententia lata in hoc capitulo am plius non appel. quia nec fuit expediens.

Qui in distra. heredi.

1 † Sumptus fa cti per heredẽ cir ca res hereditarias possunt detrahi. de fideicõmisso tanq̃ es alienum. h. d. ẽm vnum intellectum. scõm alium dicit totũ con trarium sed ambo soluantur cum distinctione. quia si ptinent ad perpetuam vtilitatem rerum locum habet primus intelle ctus: si ad temporalem: locum habet secundus. vt. s. de impen sis. l. iij. §. nos generaliter. quia debet hoc secundo casu cũ fru ctibus compensare. ⁊ vide. l. fi. §. in computatione. C. de iure de libe. sumptibus factis in recolligendo testamentũ vel insinuã do ipsum vel in bannimẽtis. quia detrahũtur de hereditate si cut detraherer debitũ a defuncto ipsi heredi facto inuẽtario.

Sed si ad tempus.

1 † Si relinqui tur i tempus liberorum cedit dies et impletur cõditio statim ꝙ quis liberos genuit licet adhuc nati non sint. ideo interim decedẽs ad heredẽ trãsmittit tanq̃ sit purificatũ. h. d. no. quod intellige si postea nascatur aliquis alias perinde est ac si non fuisset conceptus partus. vt. s. de libe. ⁊ posthumis le ge. si filius heres.

2 ☞ An possim protestari debitoribꝰ debitoris mei ꝙ sibi nõ soluant quousqꝫ mihi satisfecerit.

3 Si quis vendidit rem ⁊ habuit fidem de pretio vsqꝫ ad certos dies ⁊ dedit licentiã emptori: vt propria autoritate possit pos sessionem occupare ⁊ emptori in termino nõ soluit ꝙ possit vẽ ditor illam licentiam auferre.

Heres.

1 † Heredi qui per errorẽ facti totam he reditatem restituit non detracta quar ta succurriť modis de quibus hic in tex. h. d. Et po nuntur quatuor modi vt possit contradicere posses sionem rerum. Item ꝙ propria autoritate possit capere si fidei cõmissarius adhuc non cepit ipse tamẽ per prius non ceperat. Item si prius ceperat ⁊ facta erat restitutio verbalis ⁊ nõ rea lis. habeat exceptionem doli si petatur realis. item si facta erat etiam realis vt possit protestari debitoribꝰ hereditarijs ꝙ illi

2 non soluant quousqꝫ habeant suam quartam † ⁊ nota istud qđ singulare est vt possim protestari debitoribus debitoris[c] mei ꝙ sibi non soluant quousqꝫ mihi satisfecerit. et quotidie fiunt iste protestationes per curiam ⁊ sequestrantur pecunie ad in stantiam creditorum. facit. l. fi. de. l. commissoria. que tamẽ pro testatio in deposito non videtur admittenda. vt. C. deposi. auť. ibi posita. ¶ In tex. ibi totam hereditatem restituit. dic per er rorem facit credens quedam alia bona extare que nõ restituit ⁊ que non sufficiunt ad quartam ⁊ tamen non extabant. sed si per errorem iuris cessarent hec remedia. vt in. l. error. C. ad. l. fal. ¶ In tex. ibi stipulatio interposita. dic quã poterat exige re si dubitabat an extarent alia bona vt si apparet ea nõ extare restitueretur quarta. vt. s. ad. l. fal. l in quantitate. §. si legata. cũ similibus. ¶ In tex. ibi solas habent omittunt. dic ⁊ si videtur ꝙ eis non succurritur. vt. s. de cõdi. inde. l. si in area. in fi. sed cõ trarium determinat vt sequitur. ¶ In tex. ibi possessiones vl repetere. dic. s. iudicialiter per condictio. incerti. vt. l. qui excep. §. sed si pars. ⁊. l. sed ⁊ si me putem. §. cum inter. de condi. inde. ⁊ hoc quando transtulit possessionem in fideicommissariam. et dum subdit vel nancisci. subaudi propria autoritate. ⁊ quãdo heres adiuerat possessionem tamen rerum non apprehende rat. ⁊ restituit verbaliter tantum propter qđ fideicõmissarius poterat bona occupare. sed nondũ preoccupauerat. potest ta men heres preoccupare. ⁊ sic nanciscitur possessionem quã nũ q̃ habuit ⁊ licite hoc facit hoc casu quia debetur sibi quarta.

Sed si non

Sed si non deberetur postq̃ fecit restitutionem verbalem ⁊ sic facultas nanciscēdi translata est in fideicōmissariū nō posset licite hoc facere. ¶ †Et hoc no. ẜm Ange. ad. q. si quis vendidit rem. ⁊ habuit fidē de pretio vsq; ad certos dies ⁊ dedit licentiā emptori vt ꝓpria autoritate possit possessionē occupare emptor in termino nō soluit. certe pōt venditor illam licētiam auferre. et licet possessio sit adhuc apud eum de nouo potest eam occupare^a vt retineat eam primum nomine: cum prius post licētiā retineret eam nomine emptoris. vnde tunc licebat emptori occupare. nunc non licebit nisi soluat.

2 ☞ Si maritus relinquit vsumfructum vxori quousq; staret vidua: ⁊ post eius mortem voluit ipsum peruenire ad titium. ⁊ quendam alium heredem instituit ⁊ vxor transiuit ad secunda vota ⁊ sic perdidit vsumfructum an ante mortem eius remanebit apud titium an apud heredem.

3 Non refert qđ ex equipollentibus fiat dūmodo habeamus effectum ad quem tendimus nec refert quomodo fiat dummodo fiat quod intendimus.

1 **Mulier que.** †Quando conditio apponitur propter aliquē effectum qui ex implemēto ipsius resultet dicit̃ impleri vndecūq; sequatur ille effectus. licet conditio formaliter nō sit impleta. h. d. vsq; ad. ẜ. nō est dubitādū. ¶ In tex. ibi posteriorē maritū heredē instituit. sed contra quia testamentū videt̃ nullū vel inofficiosum preteritione filiorū. sed dic q̄ imo non est cum eorū fauore facta fuerit hec preteritio. vt plene no. in. l. cum ex filio. de vulga. ⁊ pup. Item adhuc contra. de. l. hac edictali. C. de secun. nup. quia non debuit relinquere plus secūdo viro q̄ vni ex filiis primi matrimonij. sed respōde eodē modo q: ista institutio fuit facta ad cōmodum filiorū vnde etiā hodie locū haberet ista. l. nec esset correcta per illam. l. ẜm Ange. ¶ In tex. ibi vel quisquis eorū superesset. dic ista verba faciebant dubium. q: si iste grauatus expectasset mortē patris istorum filiorum: cū tunc non superesset nisi vnus ad illum solum peruenissent oīa bona iste grauatus restituit ambobus ⁊ ille predefectus forte dissipauit partem suā. vnde superueniens agit contra heredem grauatum tanq̃ premature restituerit. ⁊ pro eo facit tex. ẜ. de lega. j. l. filiusfami. ẜ. diui. lo primo. ver. cū possit dum dicit. vel si aliquis ex his ante decessit ⁊c. ⁊ de lega. ij. cū pater. ẜ. a filia. sed illud procederet si conditio nō esset impleta formaliter nec equipollenter. hic vero licet nō formaliter equipollenter tamē erat impleta. ⁊ sic non premature restituit cū necesse haberet restituere: vt in casu qui sequitur deciso per

2 diuum Marcū. ¶ †In tex. ibi que quia non crediderat. Nota istam rationem propter quam deciditur talis questio. Marit⁹ reliquit vsumfructum vxori quousq; staret vidua. post eius vero mortē voluit ipsum peruenire ad titium ⁊ quendam alium heredem institutum vxor transiuit ad secunda vota. ⁊ sic perdidit vsumfructum. queritur apud quē debebit esse ante mortem eius. an apud titium an apud heredem. ⁊ hec secunda pars videtur verior. qm̄ ad titiū voluit peruenire post mortem mulieris. ipsa autem adhuc viuit. arg. in. l. statius. ẜ. cornelio. de iure fisc. cōtrariū est veritas. nā testator cogitauit istā nō debere nubere. ⁊ sic vsusfructus in eius persona finiretur morte tm̄. ⁊ si cogitasset q̄ deberet nubere etiā in illū casum titiū substituisset. arg. hic optimū. ⁊ ideo illa conditio videt̃ impleta equipollenter licet non formaliter. ⁊ ita disputando terminatū fuit: vt refert Jo. an. in addi. spe. tit. de secun. nup. per istum tex. ⁊ istū casum pluries habui de facto. ¶ Ultimo op. q̄ cōditio debet impleri formaliter al's non purificetur relictum. vt. l. menius. ⁊. l. qui heredi. de condi. ⁊ demon. Solu. illud in conditione mere voluntaria in qua testator non considerauit effectum. sed meram existentiā facti. hic in conditione quodam modo necessaria in qua considerauit effectum. voluit enim ista mater bona sua peruenire ad filios suos ⁊ non ad manus patris eorū. Ad hoc autem vt iste effectus sequatur necesse est q̄ fiat sui iuris anteq̃ eis fiat restitutio. hoc autem potest contingere duobus modis. vel per mortem patris vel per emancipationē. ideo licet fuerit expressus vnus modus censetur etiā alius expressus

3 ⁊ impletur per alium modum sicut per expressum. †quia nō refert quid ex equipollētibus fiat dum modo habeamus effectū ad quem tendimus. nec refert quomodo fiat dummodo fiat qđ intendimus. et ad hoc allegatur ista. l. ⁊. l. si mater. C. de insti. et substi. ⁊ de isto articulo per Bar. in. l. cū seruus. de condi. ⁊ demon. ⁊ omnino vide qđ no. per eūdem post petrum in. l. gallus. ẜ. ⁊ quid si tantum. de libe. ⁊ posthu.

2 ☞ Paria sunt aliquid esse de presenti vel sperari q̄ incontinenti fiat.

Bānitus si sperat infallibiliter cancellari de bāno vt quia obtinuit gratiam in cōmuni licet adhuc nō sit cācellatus. si agat q̄ non possit repelli tanq̃ bannitus ex forma statuti.

Idem in excōmunicato qui sperat absolui.

1 **Non est dubitandum.** †Quādo eidē seruo hereditario relinquitur libertas: ⁊ hereditas ab eodē herede potest etiā anteq̃ sit liber cōpellere heredē ad adeundum vt cōsequatur libertatē ⁊ hereditatē. h. d. Quando autem ab vno libertatem ⁊ ab alio hereditatē. dic vt dixi plene. ẜ. eo. cogi. ẜ. fi. ¶ In tex. ibi seruis. s. ipsius testatoris. secus si heredis. vt. ẜ. eo. cogi.

2 ẜ. sed si seruo. ¶ †In fi. tex. ibi ꝓpter spem tn̄ dic not. q̄ paria sunt aliquid esse de presenti vel sperari q̄ incontinenti fiat. Et est ar. q̄ si bānitus sperat infallibiliter^b cancellari de banno vt q: obtinuit gratiam in cōmuni: licet adhuc nō sit cancellatus si agat non possit repelli tanq̃ bannitus ex forma statuti facit l. si non fortē. ẜ. alio. cū ibi no. ẜ. de condi. ⁊ demon. ⁊. C. de fidei com. l. creditoris. ⁊ idem in excommunicato qui sperat absolui nondum tamen est absolutus.

1 **Si heres post.** †Fructus percepti negligētia fideicōmissarij nō petētis nō computātur in quartā. secus si iudicio testatoris. h. d. dic vt. ẜ. eo. in fideicōmissaria. ¶ In tex. ibi negligētia petētis. dic ergo si fideicommissarius ignorauit fideicōmissum non dicit̃ fuisse negligens. ideo imputarētur in quartam ⁊ residuū restitueretur quia non dicuntur percepti iudicio testatoris cum pure relinquendo cogitauerit statim ad bona fideicōmissarij peruentura. ⁊ sic dic ac si heres fuisset in mora. q: nō stetit per fideicōmissarium. Et idē si fideicōmissarius sciuit tn̄ nō potuit interpellare heredē ꝓpter ipsius absentiā. tamē hoc casu debet protestari. al's diceretur negligēs. argu. in. l. ij. de nautico feno. sed in precedenti quando ignorauit secus. ⁊ istos casus adde ad ea que dixi in. l. i. fideicōmissaria. vbi istos casus omisi. ¶ In tex. ibi vel in diē. s. appositum fauore grauati vel etiam fideicōmissarij quātū ad hoc vt cōputētur in falcidia. Sed si querit̃ an residuum sit restituendū. ⁊ distinguit̃ an fauore grauati ⁊ non est restituendū. vt in. l. in fideicōmissaria. in prin. ẜ. e. an fauore fideicōmissarij. ⁊ tūc secus. vt. l. si ita relictū. ẜ. pegasus. de leg. ij. ⁊. l. eū qui. alias incipit Jabolenus. de annu. leg. ⁊ de vsur. l. in fideicommissis. ẜ. cum pollidius.

1 **Sed si.** †Heres tenet̃ fideicōmissario de dānis cōtingētibus in rebus hereditarijs sui dolo vel lata culpa dumtaxat tenetur etiam indistincte ad restituendum partus ancillarum. ⁊ eorum partus q: non sunt in fructu. h. d. de prima parte dic vt dixi. ẜ. de lega. j. si seruus legatus. ẜ. cum quid ⁊ per Bar. eo. titu. l. cum res. ẜ. fi. q: in vltimis voluntatibus distinguitur sicut in contractibus cuius gratia sunt facte. et hic quia fideicōmissum magis concernit fauorem fideicommissarij q̄ heredis. ideo heres nō tenetur sibi nisi de dolo ⁊ lata culpa maxime quando nō detrahit trebellianicā q: coactus adiuit: vt in glos. idem tamen videtur si detrahit. sed si pariter cōcernit vtilitatem vtriusq; tenetur de leui culpa. ⁊ si plus vtilitatis. heres tenetur de leuissima: sicut in contractibus. vt. l. si vt certo. ẜ. nunc videamus. ẜ. commo.

2 ☞ Bona subiecta restitutioni ex vltima voluntate possunt alienari in causam dotis ⁊ quid in restitutione dotis. ⁊ nu. 3.

3 Quid si portio legitima debita iure nature sufficeret ad dotē. Quid in donatione propter nuptias.

4 Statutum de dote lucranda locum habet in dote promissa et nondum soluta vt possit peti etiam soluto matrimonio p̄ mortem viri.

5 Mulier nubendo dicitur pudice viuere caste ⁊ honeste.

6 Filij primi gradus an imputent fructus in quartam trebellianicam: ⁊ quid in alia detractione.

7 Filia contra patrem vt eam dotet non habet actionem sed potest implorare iudicis officium.

1 **Cum proponeretur.** †Filia de restituēdo grauata potest se dotare de bonis hereditarijs. nec tenet̃ fideicōmissario. nisi in eo qđ superest deducta cōgrua dote. nisi fructus pcepisset iudicio testatoris. q: tūc de illis debet se dotare si sufficiūt: ⁊ proprietates restituere detracta quarta. h. d. tex. cū glo. ⁊ est. ẜ. vul

2 garis. ⁊ principalis in simili materia† que allegatur q̄ bona subiecta restitutioni ex vltima voluntate possunt alienari in causam dotis. ¶ Quid ergo addit aut. res que. C. cōia de le. Respondeo plura. Primo q: hic loquit̃ in filia instituta ⁊ de restituendo grauata. idem in nepte ex filio vel in pronepte ex nepote. ⁊ sic de ceteris descendētibus. vt ibi colligitur in verbo liberis qđ comprehēdit omnes descendentes. Nam onus dotandi omnium predictarū personarū ꝑtineret ad testatorē si viueret. ut. l. debitorem. de col. dotis. vnde cēsetur voluisse q̄ faceret illud qđ testator erat facturus. arg. ẜ. de condi. ⁊ demonstra. l. cū

a ¶ Occupare. ad de vt per Sozi. consi. cx.

b ¶ Infallibiliter. facit an licentiat⁹ haberi debeatur pro doctore vide Lud. ro. ꝯsi. ccccxxiiij

seruus.ante fi.ibi.nã ꝙ ipse vnus ꝛc.secus in nepte ex filia vel in pronepte ex nepte.quia onus dotandi illas nõ pertinet ad testatorẽ:sed ad parẽtes illarũ.per ea que no.per glo.ĩ.e.l.a filia.Extranea etiã psona multo minus posset se dotare ſm cõmunẽ opi.licet text.in nouellis super illo titu.vnde sumit̃ illa auth.videat̃ velle cõtrariũ.sed magis statur textui antiquorũ.qꝛ de nouellis dubitat̃ an sint autentice.ꝛ hec est cõis opi.ꝛ patet ex ratione que hic ponit̃ ibi ꝛ patris voti ꝛc.qꝛ non habet hoc votũ erga extraneos sicut erga suos descẽdentes.†Secũdo additur limitatio ꝙ istud sit verum si portio legitima non sufficit ad dotẽ.puta debita iure nature vel trebellianica.qꝛ si illa sufficeret deberet de illa se dotare ꝛ nõ plus detrahere pro dote:sed si nõ sufficit inspecta qualitate personarũ quatenus deficit potest supplere de bonis subiacẽtibus restitutioni: dũmodo totũ fiat bona fide ꝛ inspecta dignitate psone et sponsi. Si enĩ dare vellet maiorẽ dotẽ ꝙ̃ congruat hoc nõ permittere tur:vt etiã ibi colligitur. Tertio addit de donatione propter nuptias[a] qꝛ filius grauatus de restituendo põt illã dare pro se sicut filia põt dare dotẽ:qꝛ iudicãtur ad paria. Quarto additur in corpore vnde sumitur ꝙ filius de restituendo grauatus põt alienare ꝛ obligare dicta bona pro restitutione dotis vxoris sue:quatenus legitima ꝛ trebellianica non sufficeret.nam donatio ꝑpter nuptias fit ꝑ securitate dotis vxoris sue.ꝛ hodie nõ est in vsu:sed solũ obligare bona sua. vñ si poterat illã donationẽ facere.ergo ꝛ obligare ꝛ istũ casum pluries vidi de facto.[b] qꝛ mulieres dant dotẽ ꝛ nesciunt testamẽta patris mariti vt cũ volunt dotẽ rehabere mortuo marito.opp.eis ꝙ illa bona subiacebãt restitutioni ꝛ nõ poterant obligari in preiudicium fideicõmissarij.Et cum iste casus accideret imperatori iustiniano in personã cuiusdã gregorie.hoc statuit motus pietate:vt in corpore de resti.ꝛ ea que parit.§.ob rem.ꝛ.§.gregoria. Addũt etiã doct.ꝙ filius de restituendo grauatus potest dotare filiã de bonis subiacentibus restitutioni.sicut filia põt dotare seipsam.vt no.ĩ.e.l.a filia per glo.ꝛ doc.Si ergo haberet plures filias cũ oẽs possit dotare. poterit euenire ꝙ nihil remanebit restituendũ fideicõmissario si alia bona non habebat pater.alś videret̃ facere in fraudẽ ꝛ euersionẽ fideicõ.qꝛ sicut debet se vel filiã suã dotare de sua legitima si sufficit ꝛ non tangere de alijs bonis.ita si habet alia bona per eũ acquisita. debet hoc facere de illis ꝛ nõ tãgere de subiacẽtibus restitutioni.¶In tex.ibi eãq; dotẽ marito dedisse.i.promisisse.nõdum tñ soluerat ꝛ maritus tanꝗ̃ heres eius volebat quãtitatẽ sibi promissam deducere aduersus fideicõmissarium:qꝛ forte erat statutũ de dote lucrãda.vel cõsuetudo ꝛ pactum:qꝛ dicebat ꝙ ista filia habuit ius deducẽdi dotẽ de istis bonis ꝛ ꝙ ipse succedit in illo iure tanꝗ̃ creditor eius.Si autẽ nõ erat dotem lucraturus nõ video quomodo possit aduersus fideicõmissariũ hanc detractionẽ facere:qꝛ veniebat restituenda heredi mulieris.ꝛ si alius fuisset heres ꝙ̃ maritus:nõ potuisset eã retinere aduersus fideicõmissarium.qꝛ censeretur ad eũ reuersa cũ onere fideicõmissi.arg.ĩ.l.si socius pro filia.s̃.pro socio.ꝛ istud est valde necessariũ ad intellectũ huius tex.posset etiã locũ habere iste tex.si dedisset dotẽ de ipsis rebus hereditarijs bona fide nisi qꝛ statim dicit certe quãtitatis.vnde non cõgruit textui.licet doc.intelligãt illo modo nec declarãt id qꝺ.s̃.dixi†ꝛ ſm dictũ intellectũ patet ꝙ statutũ de dote lucranda locũ habet in dote promissa[c] ꝛ nondũ soluta.vt possit peti etiã soluto matrimonio per mortẽ viri.vt etiã no.in.l.iulianus.de iure do.ꝛ.l.si donaturus.in fi.de ꝯdi.ob cau. ¶In tex.ibi ĩ euersione.dic.i. in diminutione.nõ enim videretur diminuere fideicõmissum cũ in eo nõ censeatur esse nisi id qꝺ superest deducta dote:vt infra subijcit ibi ac si supfuisset ꝛc.¶†In tex.ibi pudicitie.Not. et semper allegatur ꝙ mulier nubendo dicitur pudice viuere caste ꝛ honeste.vt.C.de adul.l.castitati.ꝛ.xxx.disti.nicena.ideo inducitur ad.q.si maritus relinqueret vxori donec caste ꝛ honeste viueret ꝛ ipsa nuberet de virtute verborũ nõ perderet relictũ.ideo notarij apponũt ꝛ vitã vidualem seruauerit. Ang. hic.ꝛ Bal.in.l.deo nobis.de epi.ꝛ cle.dicũt idem si illud verbũ vitã vidualem nõ fuisset appositũ.qꝛ maritus cuius anima cõtristatur de secũdis nuptijs mulieris non censetur sensisse per prima verba de castitate ꝛ honestate cõiugali ſꝫ viduali.ꝛ idẽ in filio legante matri.sed in patre vel alio attinẽte cuius votũ est vt nubat.bene haberet locũ inductio primo loco facta.dicit tamẽ Ang.ꝙ si mulier illa habuisset duos viros etiã in patre vel alio attinẽte deberet intelligi de castitate viduali:qꝛ tertie nuptie sunt abbominabiles[d] etiã apud parẽtes:qꝛ arguũt incontinẽtiam.ꝛ allegat in corpore vnde sumit̃ de nup.in.§.ꝙ si de amabilibus.qꝺ no.¶†In fi.text.ibi potius de fructibus. dic contra oppo.ꝙ liberi primi gradus non computant fructus in quartam trebellianicam.vt.C.eo.ti.l.iubemus.So.ſm doc.licet non computent in quartam trebellianicam. computant tamen in aliam detractionẽ.de qua hic.s̃.pro dote qꝺ mihi nõ placet.quia dos erat magis debita ꝙ̃ trebellianica de iure nature.ideo dic ꝙ loquitur hic de iure digestorum quo tempore fructus computabãtur etiam filijs primi gradus in legitimã.vt.l.papi.§.si cõditionẽ.de inoffi.testa.ꝛ fortius in trebellianicam ꝛ etiam in dotem vt hic.ꝛ in quodlibet aliud verum debitum.vt.s̃.ad.l.fal.l.quod de bonis.§.qꝺ anus.licet hic loquatur in liberis vlterioris gradus.postea de iure codicis ꝑ illam.l.fuit introductũ ꝙ non computaretur in trebellianicam in liberis primi gradus de legitima vero ꝛ de dote nihil ibi dicitur.postea per iustinianum fuit introductum ꝙ non computaretur in legitimam.C.de inoffi.test.l.scimus.§.repletione.ꝛ cum illa debeatur descendẽtibus etiam vlterioris gradus.habebat illud dictum priuilegium per illam.l.licet non haberet in.l.iubemus.In dote autem nõ reperitur immutatum. ideo iste.§.remaneret incorrectus:vt computetur in dotẽ ꝛ nõ in legitimam nec in trebellianicam.dico etiã ꝙ illa.l.loquit̃ qñdo detrahitur vna tãtum quarta.s.trebellianica que imputatur in legitimam:sed eo casu quo detraheretur legitima ꝛ trebellianica.vt quia esset grauatus sub conditione ſm opi.canonizatam in.c.raynutius.de qua in.l.ꝙ̃ꝙ̃.C.ad.l.fal.posset dici ꝙ staremus regule generali de qua in.l.in fideicõmissaria.s̃.eo. ꝙ fructus in eam computantur vt cesset dispositio illius.l.iubemus.ꝛ hoc non reperitur ab aliquo dictum. Et ita alś cõsului ꝛ multis placuit.licet dubitauerim consulere qꝺ est dictuꝫ nouum. ¶Item adhuc opp.ꝙ isti fructus non computentur in dotem nisi fuerit expresse dictum per.l.si debitor.C.ad.l.fal. So.ſm doc.ibi loquitur ĩ vero debito qꝺ iure actionis ꝛ obligationis debetur.Sed non tale est debitum dotis a patre filie qꝛ nõ debet̃ iure actio.ꝛ obligationis sed officio iudicis.[e] vt.l. qui liberos.de ritu nup.Miror valde de ista solutio.qꝛ loquũtur expresse contra.d.l.qꝺ de bonis.§.qꝺ anus.vbi fructus cõputantur etiam in verum debitum.ꝛ non recordantur doct.de illo tex.So.ergo aliter ꝙ.l.si debitor nõ meruit signari pro cõtraria.nõ enim loquitur de fructibus computandis in debito sed de falcidia vel trebellianica.ille enim non computantur in debito nisi fuerit expresse dictum.vt ibi.Et sic heres potest primo ꝛ ante omnia detrahere debitũ.quod sibi a defuncto debet̃ ꝛ postea de residuo detrahere falcidiam vel trebellianicã: nisi fuerit expresse dictũ ꝙ debitum nõ deducat.ꝛ tũc in ipsum computat ipsam falcidiam vel trebellianicam.ꝛ quatenus deficit deducere potest.vt.l.quod ꝺ bonis.§.cum fideicõmissum. Fructus autem etiam si non sit dictum expresse computat non solum in dotem sed in verum debitum.†Nota tamen dictum doctorum ꝙ filia contra patrem vt eam dotet nõ habet actio. sed potest implorare iudicis officium.licet glo.videatur velle contrarium.in.l.obligamur.§.lege.de actio.ꝛ oblig.sed hec cõmunis opi.vt no.per Guil.in.l.cum his.§.mulier.de condi.in de.¶Ultimo Bar.intelligit istum tex.quando fructus extarent.sed si bona fide essent consumpti per istam filiam ante tẽpus donationis tenet ꝙ posset se dotare de proprietatibus rerum ne remaneat indotata.arg.huius tex.qꝺ no. quia non sic esset de trebellianica.in quam deberet computare etiã fruct⁹ bona fide consumptos ꝛ ea non detraheretur ita debet intelligi.l.in fideicõmissaria.s̃.e.tene menti.quia omnia ista sunt singularia ꝛ quotidiana. Quod autem supra dixi dotem si nõ cedit lucro mariti redire ad heredẽ mulieris cum onere fideicõmissi intelligi verum esse quatenus excedit legitimam vel trebellianicam quoniam in illo non tenebatur pater filie nisi nuberet ꝛ in matrimonio persisteret.quo soluto venit ad patrem si viuit ꝛ consolidatur cum alijs bonis eius.ꝛ si non viuit potest ĩ illo filia grauari ꝛ venit in fideicõmisso vniuersali. vt no. s̃.de leg.ij.l.si.§.filie.ꝛ ibi no.sed vsq; ad concurrentem quantitatem legitime cum in illa teneat̃ pater pure ꝛ simpliciter non potest in fideicommisso cadere.ꝛ sic rediret ad heredem mulieris sine onere.

2 ☞Si legaretur pars bonorum non facta mẽtione de hereditate ꝙ legatarius non diceretur fideicommissarius vniuersalis nec posset heredem compellere ad adeundum quia intelligeretur deducto ere alieno.

Ut trebelliano.

†Ius detrahendi quartam non competit nisi heredi directo qui rogatus est vt heres:nõ autem fideicommissario vel legatario etiam vniuersali.h.o.¶In tex.ibi non sufficit heredem rogatum esse.dic sed quomomodo potest regulariter heres nisi tanꝗ̃ heres cum non aliter habeat bona.dic ꝙ loquatur hic de herede non vero sed similitudinario vt est ille cui legatur hereditas vel eius pars.de quo statim subijcit.ille enim assimilatur heredi in hoc quia acceptãdo legatum implicatur omnibus

---

a ¶Nuptias.Sꝫ quid ĩ alimẽtis an fili⁹ granat⁹ ꝺ restituẽdo possit eodẽ mõ alienare ꝑ alimẽtis sicut ꝑ dotatio. ꝑpter nuptias dic ꝙ Lu.ro.cõ si.ccclxxvj.cõsuluit ꝙ sic ꝛ an cũ ꝓhibit⁹ alienare habuit fruct⁹ equiualẽtes ad restitutionẽ dotis possit hõa resti.subiecta alienare idẽ Lu.tenet ꝙ non cõsil. cclxxij.

b ¶De facto.ad de eundẽ consil. xiiij. Sozi.cõsil. lxxv.

c ¶Promissa.ad de eundem ꝯsil. xciij.

d ¶Abbominabiles.dic ꝑ Ale. hic.

e ¶Officio iudicis. Adde eũdẽ consil. ccxxij. et ccxxxv.et ibi an filiam semel nuptam denuo nubere cogat.

omnib⁹ oneribus hereditarijs sicut heres. ⁊ idem in quacunq; vniuersitate iuris legata. vt. l. cum pater. §. mense. de leg. ij. Si autem heres institutus vel etiam ab intestato veniens grauaretur. semper videretur grauatus vt heres ⁊ haberet locū trebellianum. ❡ In tex. ibi si qua portio hereditatis fuerit legata. dic iste legatarius assimilatur fideicōmissario vniuersali vt in eū non transeant iura hereditaria nisi facta restitu. licet verbum lego sit directum. ideo inter istum legatarium ⁊ heredem locum habent omnia remedia senatusconsulti. vt possit heredem compellere ad adeundum ⁊ restituendum. ⁊ heres si sponte adijt potest aduersus eum detrahere quartam si apud eum non remansit ⁊ transferuntur actiones. ⁊ ista fuit intentio glo. magne in vltima. q. ⁊ dixi. s. e. vbi pure. §. j. ⁊ ibi posui rationē

2 dubitandi. †Sed si legaretur pars bonorum non facta mētione de hereditate. legatarius non diceretur fideicommissarius vniuersalis nec posset heredem compellere ad adeundum. qꝛ intelligeretur deducto ere alieno. vt. s. de lega. ij. si quis seruū. §. fi. cum. l. seque. secus si omnia bona. vt. s. eo. nam quod in fi. cum. l. sequen. sicut quando rogaretur heres restituere bona. quia distingueretur an omnia vel partem. vt ibi dixi. ita ⁊ quādo legatur recta via est distinguendum. ⁊ hoc voluit hic gloss. in ver. in prima questione in ver. sed nūquid. que distinctio nō adhibetur in hereditate relicta per viam fideicommissi vel legati vt dixi dicto. §. fi.

1 **Quoties.** †Portiones adiecte in insti. censentur repetite in fideicommisso vniuersali facto eisdem nisi ex aliquibus coniecturis contrarium appareat de voluntate defuncti. hoc dicit. cū. l. sequen. Et ponit duas coniecturas quando erāt instituti inequaliter. si postea in fideicommisso apponatur cōditio dandi equaliter. nam censetur equaliter relictum nō pro portionibus hereditarijs. Alia coniectura quando in fideicōmisso essent nominati proprijs nominibus. ❡ In tex. ibi restituere hereditatem. i. portionem suam. et sic totum sumitur pro parte. facit quod habetur in. l. lucius. in princip. de leg. j. ❡ In tex. ibi in hereditate distinguendum. i. in institutione sic ⁊ partes facte in substitutione vulgari censentur repetite in fideicōmisso facto eisdem. vt. j. eo. lucius. §. pater pue. ⁊ facte in institutione cēsentur repetite in substitutione pupillari facta de eisdem. vt in. l. j. C. de impube ⁊ ali. substi. Sed an facte in emolumento censentur repetite in onere imposito eidem. dic aut loquimur in heredibus ⁊ censentur apposite si onus fuit appositum eis per nomina appellatiua. secus si per propria. vt. s. de lega. j. si per turpia. §. fi. ⁊. j. de duobus reis. l. siue a tertio. Sed si loquimur in legatarijs licet inequaliter fuerit eis legatum onus: tamen extrinsecum simpliciter eis appositum censetur equaliter appositum. secus in onere intrinseco de eisdem reb⁹ legatis. vt hec habentur. no. C. de cadu. tollen. §. seq. vt manifestetur in tex. ⁊ glo. vbi omnino vide. ❡ In fi. l. ibi cōgruit portionibus hereditarijs dic. ⁊ puto congruere eoipso ꝙ ille q in maiori parte fuit institutus fuit in plus grauatus onere cōdit. licet non punctaliter proportionaliter. vt. s. in tantum plus in quantum portio hereditatis erat maior ꝙ̄ portio alterius. sed si institutus in maiori esset grauatus in minori quantitate staret ei quod dicitur in prin. l. postꝙ̄ procedunt portiones hereditarie. vt ſm illas censeatur fideicommissum relictū. ❡ In. l. seque. ibi sed proprijs nominibus. dic quid si non proprijs. sed appellatiuis. non tamen significantibus hereditatē. puta fratribus vel nepotibus. Respondeo videntur vocati pro hereditarijs portionibus. ac si dixisset coheredibus. vt. j. eo. lucius. §. meuia. vbi est tex. no.

2 ☞ Si pater substituit filio per hec verba si aliquid sibi cōtingat vel si deus de ipso aliquid fecerit intelligitur facta substitutio post eius mortem.

3 Dies fideicommissi vniuersalis an cedat ante aditam hereditatem.

1 **Quidam ita.** †Translatio fideicōmissi de primo fideicommissario in scōm sub condi. si prius decesserit primus ꝙ̄ in eius persona effectum habeat. locum habet siue primus decedat ante diem fideicommissi cedētem siue post ante factam restitutionē. h. d. Et primo ponitur thema ⁊ questio vsq; ibi respondi. Secundo datur vna responsio aliqualiter obscura vsq; ibi. sed an ea. Tertio illa responsio limitatur vsq; ibi marcellus. Quarto dicta responsio ex toto corrigitur ⁊ datur alia responsio diuersa. ita diuidit glo. que incipit ista responsio. ❡ In tex. ibi prima quaq; die. Glo. exponit ista verba. i. ꝙ̄ primum poterit. quam expositionē no. vt si aliquis sit grauat⁹ vel promisit de prima aliquid soluere. intelligitur ꝙ̄ primū poterit. qđ intelligitur commode. vt. l. nepos proculo. de ver. sig.

2 ❡ †In tex. ibi quid ei acciderit. glo. exponit. i. decessit qđ not. et facit. s. depos. l. publia. in prin. per quos tex. cum glo. patet ꝙ si pater substituit filio per hec verba si aliquid sibi cōtingat. vel si deus de ipso aliquid fecerit itelligit factā substitutio post eius mortem. ⁊ glo. dicit ꝙ istud verbum prius faciebat hic dubium. quia poterat intelligi priusꝙ̄ dies fideicommissi cedat. Item priusꝙ̄ sibi restituatur. ⁊ hoc scōm verius est. vt patet in fi. ⁊ colligitur ex verbo reddas qđ est infra. mandauit enim ꝙ restitueret hereditatem filio ⁊ si prius filius morietur subaudi ꝙ̄ sibi restituatur. restitueret matri. hoc ergo soluꝫ inspiciatur an restitutio sit facta vel nō si queritur an mater veniat vel nō nō autem inspicitur an cesserit dies vel non cesserit. ❡ In tex. ibi matri debeatur videbatur ꝙ nō sed heredi. filij. quia fideicommissum erat purum. ⁊ sic videbatur transmissum ad heredem eius. sed istud esset verum si non fuisset in matrem translatum.

3 ❡ †In tex. ibi anteꝙ̄ dies fideicōmissi cedat dic iste text. facit contra gloss. que est hic super verbo adeatur. que tenet ꝙ dies fideicommissi vniuersalis non cedat ante aditam hereditatem. licet secus in particulari. sed certe hic ponitur pro constanti in themate ꝙ decessit ante aditam hereditatem. ⁊ tamen vult hic ꝙ potuit decedere post diem fideicommissi cedentis. ⁊ etiā ante ergo non sequitur hereditas non est adita. ergo dies fideicommissi non cessit. ⁊ hec est veritas ſm docto. tunc ergo non cessit dies quando fideicōmissum erat conditionale. tunc autem cessit quando erat purum vel in diem certum. ⁊ de hoc dic vt plene per Barto. in. l. cum filio. de lega. j. ante fi. vbi concludit ꝙ quantum ad trāsmissionem ad heredem cedit a morte testatoris sicut particulare. ⁊ hoc patet ex ordine titulorum. quia post tractatum de lega. particularibus. ⁊ post istum titulum in quo de fideicōmisso vniuersali ponitur titulus sequēs quando dies legati vel fideicommissi cedat. ⁊ sic est communis ad vtrūq; fideicommissum. ⁊ ibi dicitur ꝙ cedit a morte testatoris quando est purum. ❡ Vltimo iste tex. recipit difficile cōtrarium qđ glo. hic non format de leg. iij. §. j. s. de adimen. leg. vbi ponitur quasi idem casus. ⁊ tamē aliter deciditur: quia distinguitur an heres fuit in mora restituēdi. ⁊ tunc pertinet ad heredem primi fideicommissarij an non. ⁊ tūc distinguitur an decessit post diem fideicommissi cedentis. ⁊ idem quod est contra istum tex. in fi. an ante ⁊ tunc pertinet ad matrem secūdam fideicommissariam. Breuiter aduerte duo sunt casus indubitabiles. Primus est quando cessit ante diem fideicommissi cedentis. ⁊ tunc siue loquamur in fideicommisso vniuersali siue particulari. cum ille non potuerit ad heredem suum transmittere ex quo dies non cesserat vocatur ⁊ prefertur secundus fideicommissarius: vt hic colligitur ⁊ etiam ibi. Secūdus casus est si decessisset post. ⁊ heres fuisset in mora. ⁊ tunc ne sua mora sit alteri nociua perinde est ac si restitutio esset facta a tempore more. ⁊ sic heres primi prefertur vt in contrario: ⁊ iste casus nō tangitur hic. nec etiam negatur esse verus. Extra istos casus si dies cessit ⁊ heres non fuit in mora debemus recurrere ad verba testatoris executiua. nam aut referuntur ad fideicommissarium vt si decesserit anteꝙ̄ accipiant. vel preferūtur in rem. puta anteꝙ̄ sibi restituatur. ⁊ tunc prefertur secundus fideicōmissarius. ⁊ ita potest intelligi hic propter verba thematis. dū dicunt reddas ⁊c. aut referuntur ad heredem. vt si prius ꝙ̄ restitueris vel reddideris. ⁊ tūc aut loquimur in fideicōmisso vniuersali ⁊ idem. Et iste est casus hic. quia ante restitutionem factam nullum ius est acquisitum in re ipsa fideicōmissario. vnde non curatur quod dies cesserit aut loquimur in fideicommissario singulari: ⁊ tunc quia translatum erat dominiū in primum fideicommissarium statim mortuo testatore ficte. et post aditam hereditatē vere ipsum transmittit ad heredes suos qui preferuntur secundo fideicommissario ⁊ verba anteꝙ̄ redieris intelliguntur. i. reddere debueris. non autem de facto reddideris. debuit autem statim postꝙ̄ dominium erat trāslatum. sed in vniuersali intelligitur reddideris. s. realiter cum ante nullū ius sit translatum.

1 **Si seruo herede.** †Si dominus cui hereditas acquisita est p̄ seruum institutum grauetur hereditatem restituere eidem seruo. valet grauamen si fuit collatum in tempus in quo erit sui iuris. h. d. al's non valeret vt insti. de leg. §. an seruo. Et primo casu quando valet locum habent remedia senatusconsulti de actio. quesitis domino directis transferēdis in seruum. an autem transferantur eadē directa que quesita erant dn̄o. dic vt dixi in. l. cum filio. de lega. j. Quando vero ad detractionē quarte non habet locum qꝛ non grauatur vt heres. sed vt dn̄s. vt ea. l. cum filio. ⁊ l. mulier. §. fi. s. eo. nec potest iste seruus dn̄m compellere ad se manumittēdum. vt. s. eo. l. cogi. §. sed si seruo. secus in seruo hereditario. vt. s. eo. §. fi.

2 ☞Seruo qui subiacet restitutioni cū vniuersitate bereditatis nō pōt per beredē grauatum dari libertas inter viuos.

1 **Si quis filium.** †Seruo qui subiacet restitutioni cū vniuersitate bereditatis potest per beredē grauatū relinqui libertas in testamento vel eius vltima volūtate.ꝛ tenebit datio libertatis duplici fauore.s.ipsius libertatis ꝛ vltime voluntatis fideicōmissario tamen debet estimatio ꝛ omnis vtilitas q̄ ad ipsum fuisset peruētura ex dicto seruo si libertas nō fuisset ei relicta siue grauatus sciuerit se grauatū siue ignorauerit.h.d.in effectu. 2 ¶†In tex.ibi libertate fauore serui seruata sub.ꝛ fauore vltime volūtatis in qua relicta est.Si enim data fuisset inter viuos nō valuisset:vt.j.qui ꝛ a quib⁹.l.generaliter.§.fi.ꝛ hoc ponit̄ hic pro cōstāti.siue iste filius sciuerit se grauatū siue ignorauerit. Sed an heres eius teneat̄ dare pretiū fideicōmissario.videbatur distinguendū an sciuerit.ꝛ tūc teneat̄ ꝛ imputet sibi filius quare libertatē dedit q2 videt̄ beredē suū onerasse an ignorauerit. et tunc cū iustā causam babuit ignorandi. q2 testator mandauerat ne codicilli in quibus erat grauatus aperirent̄ ipso viuente.videbat̄ ꝙ nō esset sibi iputādū.ꝛ sic estimatio nō esset dāda fideicōmissarie. Contrarium tamen determinatur ne factum et ignorantia alteri noceat ꝛ no.istam rationē.Sed adhuc maius erat dubiū in casu qui sequit̄ in ver.si seruus si ille seruus fuit beres institutus ab extraneo.ꝛ liber factus in testamēto filij bereditatē adiuit.ꝛ sic sibi quesiuit quā quesijsset fideicōmissarie.si libertas sibi data nō fuisset.an heres istius filij non solū estimatio serui sed etiā dicte bereditatis teneat̄ soluere fideicōmissarie eo casu quo ignorauit se grauatū.nam hic maximo damno potest affici beres ignorātis vnde magis succurrēdū videbatur cōtrariū tamē determinatur vt teneat̄.si ille qui eū instituit decessit post mortē filij. sed si eo viuo tūc q2 ille fili⁹ potuisset illi iubere ꝙ eā adiret et acquireret sibi.ꝛ nō veniret restituenda fideicōmissarie posito ꝙ libertas nō fuisset illi relicta.sicut nec alia emolumēta quesita beredi per seruū bereditariū ante diem fideicōmissi cedendi.vt.j.eo.ita tū.§.j.licet boc nō fecerit.ꝛ sic liber factus eā adiuit pro se nō potest fideicōmissarie cōqueri de dāno huius bereditatis.q2 ille filius grauatus potuit illud cōmodum acquirere sibi ꝛ fideicōmissaria nō babuisset ius querele.ita pōt facere vt acquireret̄ seruo manumisso nō subeundo eū qui adiret pro intellectu glo.magne debes scire ꝙ format septē cōtraria que veniunt ad diuersa dicta.nā hic primo dicit̄ ꝙ valet datio libertatis.licet iste seruus subiaceret restitutioni.ꝛ cōtra istud dictū veniūt tria cōtraria que formant̄ in glo.vsq3 ad ver.itē adhuc cōtra.s̄.de condi.indebi.ꝛ alia duo q̄ formant̄ in fi.in ver.itē adhuc contra.C.cōia de le.vsq3 in fi.glo.Aliud dictū est ꝙ beres istius filij tenet̄ soluere estimationē serui fideicōmissario etiā si fili⁹ ignorauit se grauatū.ꝛ ad istud veniūt duo ꝯtraria q̄ formant̄ in glo.i ver.itē adhuc cōtra.s̄.de cōdi.inde.cū se.aliud dictū ꝙ etiā estimatio bereditatis tenet̄ soluere qđ est durius. ꝛ ad istud veniunt cōtraria signata in vltima glo.super primo articulo cū queritur an seruo qui subest resti.ex vltima voluntate possit beres grauatus dare liber.dic aut ꝓprius erat beredis nō bereditarius.tūc pōt indistincte ita loquit̄.l. beres.q2 ꝛ a qui.de qua gl. op.secūdo loco aut erat bereditarius tūc aut subiacebat resti. per speciale fideicōmissum ꝛ nō pōt.siue beres sciat siue ignoret se grauatū.ita loquit̄.l.generaliter.§.fi.de qua glo.op. tertio loco.aut ꝑ fideicōmissum vniuersale.tūc aut heres ignorabat se grauatū.ꝛ pōt siue in vltima volūtate siue inter viuos. nec est aliqua specialitas.q2 idē in alia re subiecta restitutioni vniuersitatis.tenet̄ tū ad estimationē fideicō.l.fi.§.fi.de leg.ij. de qua gl.oppo.primo loco aut sciebat se grauatū.Tūc aut fideicōmissum erat purū ꝛ nullo modo potest.l.fi.§.sed q2.cōia de leg.de qua gl.opponit.aut erat cōditionale.tūc aut dedit sibi libertatē in vltima volūtate.ꝛ valet duplici fauore libertatis ꝛ vltime volūtatis.vt in hoc.§.aut dedit inter viuos ꝛ non valet existēte cōditio.fideicō.q2 si nō extaret nō esset dubiū ꝙ valeret.ita loquit̄ ea.l.§.sinautē.sub ꝯdi.de qua gl.vltima opponit.ꝛ sic iste.§.nō corrigit̄ ꝑ.l.illā ꝓm docto.l3 quidā cōtra.ꝛ hāc differētiā dederit in vltima volūtate vel inter viuos Sl. sentit in solu.scōi ꝫrij in fi.ibi inter viuos hic in testamento.ꝛc.

2 ☞Actor vniuersitatis ciuitatis qualiter eligatur.

1 **Omnibus.** †Fideicōmissum vniuersale potest reliqui vniuersitati ciuitatis.ꝛ in eā transeunt iura per restitutionē que exercētur per actorē eius.h.d.cū princ.l.seq.Idē in vniuersitate castri vel ville q2 est eadem ratio licet sit differentia[a] quo ad alia de quibus in.l.fi.C.de sacrosan.eccl. vt ibi no. ¶In text.ibi que sub imperio.Innuit ꝙ sint aliqua que non sint de imperio.sed cōtra de.l.deprecatio.ad.l.rbo.de iac. Solu.vt no.in.l.oēs populi.de iusti.ꝛ iur.ꝛ.l.cunctos populos.C. de sum.tri.Sed si aliqui nō recognoscāt imperiū vt contingit hodie vt si ibi nō seruentur iura romanorum non habet locū restitutio que fit autoritate senatusconsulti quod est ius romanorum. ¶In.l.seq.ibi eligant an requiratur decretum superioris vel magistratus in electione hui⁹ actoris dic.vt.l.actor 2 rem ra.ha.ꝛ.C.de decurio.l.procuratorem.†Et glo.dicit ꝙ potest eligi a toto populo.i.adunātia generali vel ꝯsiliarijs[b] qui representant totum populum.vt not.super rubrica.C.que sit longa consue.

Ita tamen.

1 **Si seruum he.** †Quesita per beredē post aditā bereditatē de reb⁹ bereditarijs negligētia fideicōmissarij nō petētis restitutionē.nō veniunt in restitutio.nec imputant̄ in quartam etiā si coactus beres adiuit.sed quesita ante aditā bereditatē indistincte veniunt in restitutione.h.d. Primū est singulare.videbatur enim contrarium si coactus adiuit quia nullū cōmodum debet sentire quod nō sensisset i bereditate nō adita.s̄.proxi.§.sed fallit in fructib⁹ ꝛ accessionibus perceptis negligentia fideicommissarij ꝓm dictum Bar.intelligit quando coactus adiuit tu dic idem si sponte q2 sunt bereditaria sicut si essent quesita testatore viuo.vt dixi in.l.in fideicōmissaria.sed quesita post non sed sunt beredis.vt ea.l.§.quoties. ¶In tex. ibi coactus adiuit.sub.sed non restituit negligentia fideicom. quo casu nec in quartam computantur.l.mulier.§.si beres.s̄. eo. ¶Sed oppo.de.l.quidam.§.fi.circa fi.s̄.eo.vbi tenetur saltem ad pretium illius bereditatis quesite per seruum Sol.hic fideicom.fuit negligens ibi non.Et facto beredis manumittētis seruum contingeret ꝙ ad fideicōmissariū nō peruenit: sed remanet penes manumissum.hic per beredem nihil actū est in perniciem fideicōmissi.ideo lucratur nec tenetur ad estimationem bereditatis propter negligentiam fideicōmissarij.

2 ☞Substitutus pupillo per hec verba quisquis mihi beres erit non potest babere pupillarem bereditatem nisi adeat paternam etiam si babeat coberedem.

3 Quid si quis substituatur expresse nomine appellatiuo ꝛ quid si proprio.

4 In fideicōmisso vniuersali an veniat bereditas pupilli quam grauatus ex substitutione pupillari est adeptus.

1 **Qui suspectam.** †Qui coactus adiuit bereditatem paternam non solum illam sed etiā pupillarē restituere tenetur.de qua rogatus nō fuit si non potuisset eam babere si beres non fuisset. ¶In tex. ibi qđ habiturus ꝛc.ista regula nimis generaliter ponit̄ hic. nam fallit.s̄.proximo.§.in accessionibus.fallit etiā in eo qđ solutū est beredi gratia conditionis implende ab eodē fideicom. vel ab alio.q2 nō venit restituendū.l.qui beredi.§.j.ver.sed cū suspectam de condi.ꝛ demon.q2 illud nō habet ex testamento 2 sed occasione testamenti ꝛ mortis causa capioń. ¶In text.ibi quisquis mihi ꝛc.no.ꝙ substitutus per hec verba pupillo non potest habere pupil.nisi adeat paternā.siue sit solus institutus quo casu nō est dubiū siue babeat coberedē.q2 videtur substi. sub cōditione si erit beres patris.l.qui liberis.de vulg.ꝛ pup. 3 ¶†In tex.ibi titius filio meo beres esto.ꝛ sic fuit nominatus nomine proprio.Si autē appellatiuo q2 beredes substituit filio suo.tūc indistincte nō posset haberi pupillaris quādo adiret paternā:sicut in precedēti.q2 eodem modo videtur sub conditione institui.si adeat paternam.s̄.de vulga.ꝛ pupil.qui plures.in fi.cum glo.Quando autem substituitur aliquis expresso nomine proprio.ꝛ sic tanq̄ beres habet locum distinctio hui⁹ §.quia si erat vnus tantum institutus.tunc non posset habere pupil.sine paterna.quia non esset per quem pupil.substi.confirmaretur.Sed si haberet coberedem qui adiuit posset habere pup.licet renuntiaret paternam.ideo licet adeat paternam coactus pupil.nō restituit.cōtra istud dictū glo.opponit de.l. sed si plures.§.filio.ver.ideq3 est de vulga.ꝛ pupil.vbi habebat coberedē filium pupillū.ꝛ tū ibi dicitur ꝙ si repudiat paternā nō potest habere pu.Sol.ille tex.potest intelligi duobus modis.primo ꝙ nec pupillus adiuit sed repudiauit. ꝛ sic paterna a nullo est adita.ꝛ sic pupillaris euanuit.hic debet intelligi qñ coberes adiuit.al's esset idem qđ hic.ꝛ si dicatur.ex quo habebat pupillum coberedē videtur ꝙ licet pupillus repudiet. ꝙ adhuc est suus beres pupillaris substitutio sit confirmata.l.filius qui patri.sol.ibi existentia sui beredis nihil operatur ad confirmatione tabularū pupillarium propter coberedē extraneum quē pupillus habebat.l.apud iulianū.§.idē iul.s̄.eo.et sic videt̄ ibi casus de cōi opi.ꝙ datio coberedū impediat effectus suauitatis quantum ad ea que depēdēt ex testamento.vt in illo.§.

[a] ¶Sit differentia.an ꝑuilegiū concessum ciuitati extendat̄ ad castra vide Ludo.roma.consil. cclxxxviij.

[b] ¶Consiliarijs. Adde glo.in rubri.j.de decu.et voluit glos.in.l. nulli ꝙ cuiusq3 vni.noīe.Ang.ꝛ imo.hic.gl.in.l. aliud.§.refertur de iure fisci.

in illo.§.Et de illo fuit mihi Florentie oppositum per quendã docto.cum tenerem oppositio.repetendo.l.etiam.de iure deliberan.Sed respondi tenendo alium intellectũ q ibi pupillus se immiscuit.ꝛ sic cõfirmata est substitutio ꝛ dum dicitur q coheres qui repudiauit paternã non potest habere pupil.substi. nisi haberet paternam:qꝛ illa accreuit pupillo ꝛ sic mixte sunt: vñ nõ possunt separari.eo.§.in prin.ꝛ sic est verus intellectus illius.§.qꝛ loquitur quãtum ad separationẽ bonoꝝ.si bene inspiciatur.ꝛ ita sentit hic Bar.ꝛ nihil facit contra conclusionẽ quã

4 tenebã.† Quid si heres sponte adiuit q fuerat grauatus post mortẽ alteri restituere hereditatẽ. vtrũ eo mortuo fideicõmis. possit petere non solum paternam: sed pupil.quam pupillus adiuit.ꝛ sic an in fideicõmisso vniuersali veniat hereditas pupilli quã grauatus ex substitutione pupil.est adeptus.de vulga.enim an veniat in fideicommisso habetur in.l.sextiliam.de lega.iij.Et de prelegatis habetur in.l.marcellus.§.quidam liberis.Sed de pupillari melius hic tangitur q alibi.qꝛ si institutus coactus adiuit venit indistincte. vt hic patet.siue precedat siue sequatur fideicommissum. si autem sponte cõtrarium innuitur.Bartol.tangit hic. sed corrupte habentur dicta sua. Ang.facit longam filaterã.ꝛ dicit pluries de facto habuisse

a diuersas qõnes in hoc ꝛ dubitasse consulere.[a] ¶ Breuiter potest distingui sicut in prelegatis. Aut fideicõmissum precessit substitutionem ꝛ non veniat:sicut nec prelegatũ.l.titia.ad legẽ fal.aut precesserit pupillare substitutum. tunc est distinguẽdũ per que verba sit factum fideicõmissum: quia si per verba generalia quicquid ad te peruenerit ꝛc.veniat etiã hereditas pupilli non solum quo ad bona que fuerunt patris. sꝫ etiam quo ad ea que habuit a matre.nam etiam in illis potuit substi.pupil.grauare.licet pupillũ non potuisset.l.si fundus per fideicõmissum.§.j.ff.de lega.j.Aut si non generaliter fuit locutus: sꝫ tantum de bonis suis:tunc venient bona paterna que habuit pupillus ꝛ propria remanebunt apud grauatum. nec obst.q paterna inceperũt esse pupilli. ꝛ sic q nõ cadunt appellatione suorum: quia nõ est omnino falsum quod iuuatur ꝛc.l.cum filius.§.heres.de lega.ij.ꝛ iste casus est quotidianus.nam instituuntur plures filij quorum aliqui sunt pupilli. ꝛ substituuntur inuicem si contingat aliquẽ decedere sine liberis vulga. ꝛ pupilla.ꝛ per fideicõmissum decedunt pupilli in pupillari etate. qui forte habent bona materna que omnia deueniunt ad supstites ex pupil.decedit postea vltimus maior factus sine liberis venit pius locus vel pauperes substituti post mortem omniũ. ꝛ volunt non solum partes vltimi morientis:sed omniũ precedentium que ad ipsum deuenerũt: ꝛ etiam bona paterna que deuenerunt ex pupil.ista est questio in qua Ange.dicit se dubitasse.Breuiter recurre ad supradictam distinctionẽ ꝛ verba testatoris. nam eadem questio versatur si omnes decesserũt post pupillarem etatem ꝛ omnes portiones venerunt ad superstitẽ. vtrum omnes ille partes veniant ad vltimum substitutum de quo videtur casus in.l.heredes mei.§.cum ita.ꝛ.l.sceuola.ꝛ ibi vide per Barto.

1 **Si pater filium.** † Existentia sui heredis confirmat fideicõmissum vniuersale vt etiam restitutio possit fieri si se non immisceat.h.d. non sic legata particularia.l.i.§.fi.vt in pos.lega.qꝛ illa tẽdunt in diminutionẽ hereditatis.ꝛ hec est ratio:qꝛ lꝫ fideicõmissum vniuersale non sit fauorabile sicut pupil.substi.ꝛ dationes tutelarum que propter earum fauorem cõfirmantur sola existentia.tamẽ qꝛ nõ tendit in diminutionẽ hereditatis. cõfirmatur et hec erat ratio dubitãdi qꝛ dz potius grauamẽ ꝛ est odiosum l.ex tribus.C.de inoffi.testa.¶ In tex.ibi: isq suspectã ꝛc.ꝛ fideicõmissarius nonvult cõpellere ad immiscẽdũ dũmodo alś possit sibi succurri.ꝛ hic dicitur q sic: q filius restituat premissa protestatione q non intẽdit se immiscere:sꝫ si fideicõmis.vellet ipsum cõpellere vt se immisceret posset.¶ In tex.ibi:actiones que ei ꝛc. Iste tex.videtur dicere q etiã si filius se non immiscuit imo repudiauit actiones actiue ꝛ passiue ipso iure sibi.ꝛ cõtra eũ sunt quesite.sꝫ contra.C.vt se ab heredi.absti.ꝛ de eo qd no. in.l.si cũ dotẽ.§.transgrediamur.solu.mat.vbi intentio creditorũ nõ est fundata hoc ipso q est filius. Sol.verum est quãtũ ad effectum condemnationis:sed quãtum ad primariã acquisitionẽ sicut nomen heredis est insixum ipso iure.ita ꝛ hec iura vt est hic tex.ꝛ licet penes eum sint vtilia penes fideicõmis.post restitutionem erunt vtilia:qꝛ cessat causa inutilitatis: qꝛ apud filium erant inutilia:quia nolebat hereditatẽ nec volebat obligari.vñ contra suam voluntatem non debet obligari.d.l.j.sed penes fideicom.sunt vtilia: qꝛ vult pro hoc qd habetur in.l.fi.C. de iure delibe.vbi iura q erant inutilia penes cedentẽ possunt esse vtilia penes cessionarium cessante causa vtilitatis:de quo etiam in.l.modestinus.de solu.

2 ¶ Si statutũ dicit q nõ valeat testamentũ nisi infra tot dies a morte testatoris fuerit insinuatum pupillaris substitutus q viuo pupillo nõ possit insinuare ꝛ an currat sibi tẽpus.

1 **A patre heres.** † Propter fideicõmissum relictum in secũdis tabulis cogitur institutus pupillariter substitutus adire ex paterno vt confirmetur restitutio ꝛ fideicõmissum. ꝛ postea ex pupillari adire ꝛ restituere.Item ad confirmationem tabularum pupil.sufficit vnum ex institutis adire. Sꝫ quantũ ad cõfirmationem fideicõmissi in secũdis tabulis relicti possunt oẽs instituti de restituendo grauati adire ꝛ restituere.h.d.concor.s.eo.apud iul.§. idem iul.sꝫ in hoc differunt: qꝛ hic pupillus erat exheredatus ibi institutus.Itẽ a.§.qui suspectam.s.eo.qꝛ hic rogatus erat tantum de hereditate pupilli restituenda ibi dũtaxat de paterna.ꝛ tamen restituit pupil.de qua non erat rogatus.si coactus adiuit nõ aliter hic pupillus restituit siue sponte siue coactus adiuit.De paterna si sponte adiuit non compellitur: nec etiã volens auditur.Si vero coactus potest restituere si vult ne in ea remaneat implicitus. hoc tenet Bar.hic ꝛ tetigi in.§.apud iulianum.si vero nonvult non cogitur.argu.s.eo.cogi.§.idem a metianus.in glo.sed qualiter.ꝛ.l.j.§.si ꝛ quoties.Ratio diuersitatis:qꝛ cum rogata est restituere paternam si coactus adiuit resti.pupil.etiã inuitus.lꝫ nõ fuerit rogatus quoniã eã consequitur.ꝛ hꝫ ppter aditionem paterne hereditatis:qꝛ ergo illa fuit facta periculo fideicõ.ipsum debet cõsequi cõmodũ pupil. ecõuerso quãdo rogatus est restituere pupil. ꝛ coactus adiuit paternã non habet paternam propter pupil.ideo ad illam nõ est accessoria.ideo inuitus nõ restituit:sed volens tantũ.¶ In tex.ibi:si rogatus fuerit hereditatẽ ꝛc.sed contra qꝛ a substituto exheredati non potest relinqui.l.ab exheredato.ff.de leg.j. Solu.verum est nisi sit institutus.l.in ratione.§.fi.ad le.falci.ꝛ tunc potest grauari etiã in bonis pupilli: vt hic licet pupillus grauari nõ potuisset.l.si fundus.§.fi.de leg.j.¶ In tex.ibi:qꝛ sub conditione.glos.dicit q ista ratio non est bona per.l.apud iulianum.§.antistia.s.eo. Tu dic q non est bona simpliciter. sꝫ sm quid nã si esset vnus tm̃ institutus nõ est bona: qꝛ nihilominus potest heredem cõpellere adire ꝛ restituere sed qñ sunt plures secus vt in.l.sed cũ ab herede que sequitur.hic etiã loquitur

2 quando sunt plures.¶ † In tex.ibi:de hereditate viuentis est argumentum si statutum dicit q non valeat testamentum nisi infra tot dies a morte testatoris fuerit insinuatum pupillaris substitutus viuo pupillo nõ possit insinuare nec currat sibi tẽpus:sed certe parum pderit qꝛ siue ipse siue alter non insinuat quãtum ad paternã hereditatẽ etiã si testamentũ ruat in principali ruet etiam in pupillari.[b]

2 ¶ Heres scriptus ꝛ grauatus alteri restituere qñ non possit a coactione se defendere ppter hoc q dicat dubitari de virib⁹ testamẽti ꝛ an possit petere cautionẽ a fideicõmissario de restituendo si cõtingat illũ qui mouit litẽ obtinere.

3 Quid si mouens litem cõtradicat qꝛ interest sua possessionẽ nõ peruenire ad fideicõmissarium.

1 **Quoties filius.** † Nota questione heredi scripto super viribus testamenti non cõpellitur restituere hereditatem nec soluere legata quousq lis pẽdet.ꝛ dicit hic Ange.se audiuisse a Barto.q iste.§.fecerat ipsum pluries sudare ꝛ reputabat ipsum difficilem in defendendo ipsum a ɔtrarijs.¶ Opponitur pluribus

2 modis contra text. Primo de.l.ille a quo.§.j.s.eo.† vbi heres non potest a coactione se defendere propter hoc qd dicat dubitari de viribus testamenti.Glos.hic ꝛ ibi dicit q hic filius qui poterat testamẽtũ impugnare iã inceperat litẽ sup impugnatione ibi non.Tu dic melius q hic heres sponte adiuerat ꝛ petebatur compelli ad restituendum quod iudicium est ordinarium: qꝛ non est periculũ in mora. ideo in ipso admittitur hec exceptio.dummodo lis pendeat inter ipsum heredem ꝛ alium impugnantem testamentum.alś non admitteretur.l.hoc autem.§.ti.pxi.in princi.ibi nõ adiuerat ꝛ petebatur compelli q adiret officio iudicis: quo casu propter periculũ qd est in mora iudiciũ est summarium.ideo non admittitur hec exceptio que requirit altiorẽ indaginẽ.argu.in.l.ij.de edic.di.adria.tol.vbi nõ admittitur in possessorio.qd est ibi summariũ iudiciũ.¶ Secundo oppo.q nõ admittatur ista exceptio imo cõpellatur restituere recepta cautione a fideicõmissario de restituendo si contingat filium obtinere.s.titu.j.l.nisi.§.si legatarius.ꝛ.l.fi.C.de peti.here.sol.iure isto digestorum institutus lite pẽdente inter se ꝛ aliũ impugnãtẽ testm̃.ꝛ p cõsequẽs volentem petere hereditatẽ heres scriptus habebat duplicẽ viam. Prima vt posset repellere fideicõ.a restitutione hereditatis ꝛ legatarios ꝛ etiã creditores hereditarios:vt hic ꝛ.l.si cum herede. de act.ꝛ ob.ꝛ l.ij.de excep.rei iudi.ꝛ in illis assignatur ratio maxime in prima.

a ¶ Cõsulere.vid Bald.cõsi.lxiiij. iij.li.et Lud.ro. cõsi.xviij.ꝛ Frã. de are.ɔsi.liij.

b ¶ In pupillari. add q istã.q.format Bar.in.l.ij. §.interdũ.d vul. ꝛ pup.ꝛ ibi tꝫ q nõ currit pupillo viuẽte ad contrariũ responde vt no.in.l.facta. §.si qs bonoꝝ. j.eo.

Alia via erat vt sponte soluat recepta dicta cautione.d.l.nisi.§.si legatarius.& sic erat in eius electione.& si eligebat hanc secūdam viā sñia lata cōtra heredē faciebat preiudiciū fideicō missarijs & legatarijs.l.si patroni.§.fi.j.eo.vbi probatur.intelligo etiam si aliter citati nō fuerint.& sic lata sententia poterit agere heres vt sibi restituant ex illa cautione.& ipse filio vel alteri litem moueti. Hodie per illā.l.fi.C.de peti.here.est in electione fideicōmissarij vel legatariorū differre.donec lis finiat vel si nollet agere contra rescriptum vt soluant recepta dicta caut.& in hoc per illā.l.est correctus iste.§.Si autē lis nō erat mota nec sperabatur moueri.tunc etiā de iure veteri cōpellebatur heres soluere etiam sine cautio.d.l.hec autem.in princi.

¶Tertio oppo.ꝙ frustra expectatur euētus huius litis:cum in oēm euentum sit debendum per ti.de leg.prestan.glo.super verbo cogitur.& etiam sequens in prin.dicit tex.debere intelligi quādo erat relictū extraneo.quo casu si filius obtineret irritatur.Si autem coniunctis personis conseruat per illū titulū sed an tunc locum habebit quod hic dicitur ꝙ etiam tunc scriptus non cōpellatur restituere.glo.non declarat sed dicit vnū verbum propter qḋ videtur dicendum ꝙ sic.qꝛ lꝫ conseruetur per illum ti.non tamē erit debendū ab herede sed a filio.ergo institutus non debet compelli ex quo nō est certus an sit debiturus vel nō.hoc etiam videntur doc.sentire:contrariū puto: quia ex quo in omnem euentū est debēdum sufficit legatarijs et fideicōmissarijs ꝙ heres scriptus contra quem agunt sit in possessione hereditatis.arg.eorum que not.in.l.controuersia.de transac.maxime qꝛ filius tenebitur ratā habere restitu.quā hic esset facturus si non esset facta prescrip.& probare:imo videtur casus in simili.s.eo.si patroni.§.fi.ver.sed plane.si bene inspiciat.¶Quarto oppo.pro declaratione glo.fi.ꝙ saltē hodie nō procedat iste.§.quia irritato testamēto ex causa preteri.vel exhereda.lꝫ institutio sit nulla legata & fideicōmissa[a] particularia & vniuersalia firma permanēt.& sic in omnem euentum:siue filius obtineat siue non erunt debenda: ergo debent solui non expectato fine litis.glo.loquitur ibi in gutture & nō declarat.& videtur ponere duas solutiones.vna videtur velle ꝙ etiā hodie locum habet iste.§.vt heres nō cōpellatur cum institutio sit irrita ipso iure.sed per hoc nō respondet ad contrarium.Glo.dicit ꝙ non est irrita sed irritanda.& dicit ꝙ filio differente cogetur.filio agente non cogetur.primum dictum falsum est:qꝛ imo est nulla ipso iure siue sit preteritus emancipatus siue suus sine causa: Idem in exheredatione facta sine causa siue a patre siue a matre.in aut.de heredi.& falci.§.exheredatos.per secūdum dictū non respondetur contrario.Doc. dicunt ꝙ lꝫ in omnē euentū sint debenda:nō tamē ab instituto sed a filio ideo adhuc locum habebit iste tex.quod non placet: vt.s.dixi.Ideo aduerte aut institutus adiuit quantū in se fuit vel de facto si ipso iure nō valebat:vel de iure si erat rescindendum.& tunc poterunt cōpellere heredem ad soluendum & restituendum etiam sine cautione cum in oēm euentum sit habiturus.& filius postea habebit necesse ratam habere. sed si nollet adire & fideicōmissarius vellet ipsum cōpellere vt adiret posset procedere distinctio glo.aut lis erat mota vel non: sed magis placet vt indistincte cōpellatur etiam mota lite per filiū per.l. ille a quo.§.si de testamēto.qꝛ hec exceptio non admittitur:vt dixi.& si dicatur quomodo cōpellitur adire si non valet aditio qꝛ dicitur testamentum nullum.respondeo potest esse ꝙ filius non obtinebit:vel de iure vel de facto.& sic reputabitur valere & sic interest fideicōmissarij: vt adeat ne si contingeret scriptū mori fideicōmissum intercideret & nō posset ipsum petere etiā filio non obtinēte ita intelligo istū.§.difficilē.vñ nō sine causa

3 Bar.sic dicebat.¶†Ultimo predicta vera qñ solus heres recusabat adire & restituere. Quid si filius contradicebat: quia interat sua possessionem non peruenire ad fideicōmissariū. Respōdeo si possessio erat apud heredem non potest cōtradicere:debebit tamen restituere recepta caut.de restituendo filio obtinente.l.is a quo.de rei vendi.& loquor de iure isto quo dicto casu legata & fideicōmissa irritabantur:alˢ secus.lꝫ si possessio vacabat & heres volebat dare licentiam fideicommis.ꝙ occuparet admitteretur cōtradictio filij: qꝛ sua interest postꝙ non est occupata ne occupetur vt citius lite finita occupetur. hoc dicit Inno.in.c.veniens.de testi.quē Bart.hic refert et in d.l.is a quo.& in.l.a diuo pio.de re iudi.in.§.si sup rebus.

1 **Marcellus.** †Contrariatur cum.§.precedenti. nam ibi visum fuit an heres cōtra quē est intentata contratabulas cōpellatur restituere:hic queritur an filius qui non intentauit contratabu. cōpellatur intentare.dicitur ꝙ non.glo.ponit casum duobus modis. Prima positio non placet eo modo quo ponit: qꝛ si cōpelleretur & intētaret intercideret fideicōmissum.nam si hoc est quomodo fideicōmis.esset ita fatuus ꝙ cōpelleret ꝯtra seipsum.Secūda positio que est vt ponatur casus ſm.§.si rogatus.j.ea.l.ad hoc non placet:qꝛ ratio tex.ne intercidat &c.non bene caderet.ideo potes ponere ꝙ hic fideicommissum erat relictum coniuncte persone & sic erat debendum: siue filius succumberet in cōtratabu.& sic a scripto:siue obtineret:& sic a filio.fideicōmissarius volebat filium tacentem cōpellere.nam ad intentandum contratabu.vt ex hoc confirmaretur fideicom.ad hoc vt a scripto debeatur necesse est ꝙ adeatur hereditas ex testamēto ad hoc vt debeatur a filio requiritur ꝓ adeatur ab intestato:vt no.in l.qui filio.§.j.de here.insti.fideicom.cum heres non adiuisset volebat cōpellere filium vt intentaret contratabu.que potest intentari etiam ante aditam hereditatē ad hoc nē fideicōmissum intercidat propter aditionē non factā & propter omissam contratabu.dicitur ꝙ non potest.ratio:quia non fuit rogatus restituere sed scriptus & remediū senatusconsul.de cōpulsione non habet locum nisi in eo qui rogatus est.l.mulier.§.fi.s.eo. et sic illa ratio ne intercidat non est ratio propter quam filius non cogebatur petere contratabu.vt glo.videtur velle.sed est ratio ꝓpter quā volebat cōpellere.s.ne fideicōmissum intercidat non adita hereditate per aliquem eorum.aliter non video intellectum huius.§.

1 **Qui ex trebel.** †Post restitutam hereditatem actiones denegantur heredi et cōtra heredē.& dant fideicōmissario:secus ante eam restitutā. Primū dictū limita nisi actiones sint tempore periture. nam tūc possunt moueri contra heredē qui iam restituerat fideicō. non presente vt perpetuentur.j.eo.cum hereditas ex trebell. ſm vnā lectu.Ultimū dictū ꝙ ante restitutionē non possit heres se tueri aliqua exceptione.limita duobus vel tribꝰ modis. Primo nisi esset paratꝰ incōtinēti restituere & fideicōmissum recipere vel nisi coactus adiuisset quibus casibꝰ etiam si actio esset peritura cōtra eum non posset moueri vt perpetuetur.ea.l.cum heredi.ſm alias lecturas: an sufficiat vsqꝫ ad cōtest.lit. dic vt ibi.Tertio nisi esset rogatus oēm & totā hereditatē restituere:qꝛ saltem legatarij non possent cōuenire.l.fi.C.eo.lꝫ creditoribus ꝑ illa verba nō potuisset testator preiudicare.Adde qḋ dixi.s.eo.marcellus.

2 ¶Si meuius te instituit & rogauit vt restitueres nō suā hereditatem sed titij que tibi erat delata vt adeas & restituas an possim te cōpellere vt adeas hereditatē meuij et sic postea cōpellaris adire & restituere hereditatē titij.& nu.3.

3 Si meuius rogauit te nō solum de hereditate titij sed de sua propria:an possim te cōpellere ad eundū.

1 **Trebellianum.** †Remedia trebelliani locū habēt.cum heres fuit rogatus de hereditate testatoris tota vel quota restituenda.secꝰ qñ de hereditate alterius delata ipsi heredi: licet si sponte adeat teneat dicto casu restituere hereditatē illam si tm̄ sibi remanet vltra quartā de hereditate testatoris ꝙ equaleat illi.h.d.text.

2 cū glo.†& due ꝓponuntur hic questiones.Prima si meuius te instituit & rogauit vt restitueres non suā hereditatē sed titij:q̄ tibi erat delata vt adeas & restituas: an possim te cōpellere vt adeas hereditatē meuij.& sic postea compellaris adire & restituere hereditatē titij.respondetur ꝙ non in ver.ideoqꝫ.& assignatur ratio in prin.§.qꝛ senatuscōsul.nō hꝫ locū nisi cū quis rogatur de hereditate testatoris.qḋ hic non est.& quia si sponte adijsses hereditatē meuij nō teneris ad hereditatē titij tanꝙ ex fideicōmisso vniuersali.sed sicut si fuisses grauatus in certo fundo.& sicut remedia trebe.in hereditate titij cessarēt:nec eīn solo verbo restituendo transferēt iura. si ergo cessarēt hec remedia:ergo in casu de quo queritur cessat remediū coactionis in

3 hereditate testatoris.†Scḋa questio meuius si rogauit te non solū de hereditate titij:lꝫ de sua propria: an possim te cōpellere ad adeundū.Respōdet ꝙ sic.s.hereditatē meuij: qꝛ si adires sponte locū haberet in illa trebellianica in detractione quarte & trāsferendis actionibus:ergo & hoc remedium coactionis.lꝫ quātum ad hereditatem titij: secus sine sis rogatus restituere mihi siue alteri vt nō possis cōpelli adire.¶Cōtra scḋm casuꝫ opponit:qꝛ si fuisti rogatus de hereditate meuij testatoris vř ꝙ propter illā locū habeat trebel.etiam in hereditate titij tibi delata vt possis cōpelli adire & restituere.s.eo.l.cogi.§.sed & si quis.cuius ꝯrium hic dř in fi.Solu.si testator rogat te nō solū de hereditate sua:lꝫ de hereditate titij que obuenerat testatori cum iam sit facta pars sue heredi.locū habet cōtrarium. Sꝫ si de hereditate titij delata tibi:quia illa non est pars sue hereditatis non hꝫ locū hic.est casus hic.hoc voluit glo.que incipit a quo.¶In glo.fi.queritur si adeas hereditatem testatoris: an cōpellaris nō solum illam restituere: lꝫ etiā hereditatē titij de qua rogatus fuisti.dic ꝙ primo casu huius.l.quādo non fuisti rogatus

[a] ¶Fideicōmissa adde vt ꝑ Ang. a ꝯsi.clxxxiij. An cha.cōsi.cciiij.et cxliij.

rogatus de hereditate testatoris cũ hereditas testatoris tota tibi remanet: teneris adire ⁊ restituere hereditatem titij si nõ plus testatoris quoniã adeundo hereditatẽ testatoris ad illam te obligas ⁊ teneris ex fideicõmisso particulari non vniuersali aci fundum relictum a titio rogatus esses agnoscere ⁊ restituere vt hic in ver. quare. fateoꝛ tamen ꝙ ex natura rei relicte qꝛ est hereditas ⁊ cõprehendit onera trãsiret ad me illa hereditas cũ oneribus suis. l. cũ pater. §. mense. de leg. ij. ⁊ l. cũ filius. §. j. In scđo casu qđ fuisti rogatus restituere hereditatẽ meuij si spõte eã adiuisti ⁊ restituisti retẽta quarta. Si queritur an hereditatẽ titij tenearis adire ⁊ restituere. glo. respõdet si ex hereditate meuij percepisti tot fructus qui equivaleãt illi de eo quod erat vltra quartã tenearis etiã ad illam. postea dicit ꝙ etiã si nõ percepisti quarta que sibi remãsit equivaleat illi adhuc teneris: qꝛ licet iure isto testatoꝛ nõ potuerit tibi eam prohibere potuit dare cũ onere cõpensandi cũ hereditate titij per. l. si debitoꝛ. ad. l. fal. in hoc glo. reprehendit duplici ratione qꝛ tũc est illud verum quãdo expresse ponitur illud onus hic nõ sic erat sed solum heres rogatus vtranque restituere. ⁊ illud non valet tantũdem ptꝫ in. l. qđ de bonis. §. qđ auus. ad le. falci. Secũda ratio: qꝛ. l. si debitoꝛ. in qua glo. se fundat nõ loquitur in istis terminis. ꝫ quãdo testatoꝛ erat debitoꝛ heredis. ⁊ sic heres de sua hereditate faceret duplicẽ detractionẽ. pmo de debito postea de quarta. ⁊ vult illa. l. ꝙ testatoꝛ possit mãdare ꝙ primã detractionem non faciat ⁊ tunc fal. in illud debitum cõputabit. ⁊ est ratio qꝛ aditio erat extincta: ideo de facili potuit prohiberi ne detrahatur. sed si testatoꝛ grauat heredem in re ꝓpria heredis ⁊ vult ꝙ in illam cõpensent quartã que sibi remãsit de hereditate testatoris non tenetur facere: vt in. l. pater filiã. eo. titu. ita erat hic quia hereditas titij erat tanꝙ tua ꝓpria. vnde etiam si dixisset ꝙ quartam cum illa cõpensares nõ teneris facere per illã. l. pater filiã. ſm Iaco. de are. Barto. ⁊ oẽs. ꝫ nõ hoc modo declarent: imo cõfuse loquuntur.

2 ☞ Heres si nõ fecit inuentariũ an possit deducere aduersus fideicõmissarium vniuersalem qđ sibi debebatur.

3 Licet heres aduersus fideicommissarium vniuersalem possit deducere quod sibi debebatur nõ solum ciuilter ⁊ naturaliter ꝫ etiam naturaliter tantum. econuerso si ipse tenebatur defuncto non tenetur a se exigere nisi quãdo tenebatur ciuiliter ⁊ naturaliter. secus si naturaliter tantum.

Quid in negotioꝛum gestoꝛe.

4 Si heres debebat defuncto ciuiliter ⁊ naturaliter et restituit hereditatẽ. ⁊ a se nõ exegit: fideicõmissario ꝓ illo debito datur vtilis que defuncto cõpetebat directa.

1 **Si ex trebelliano.** † Fideicõmissario dantur actiones contra heredẽ pro rebus retentis indebite ⁊ etiam pro hereditate diuidenda si pars eius fuit restituta ꝓ indiuiso. h. d. sicut ergo actio famil. hercis. datur inter plures coheredes directos ita inter heredẽ directũ ⁊ fideicõmissariũ vtilem. ℭ No. ꝙ lex heres cũ debuerat. s. eo. loquitur qñ heres nõ retinuit qđ poterat retinere: ⁊ tũc succurritur ꝓ illã. l. hic qñ retinuit qđ non debuit: tunc succurritur per hũc. §. ac si plene nõ restituisset. ⁊ sic datur actio ex testamẽto vt restituat ac si restitutio nõ esset vt sequatur qđ iam habet ꝫ residuũ vt in simili in. l. iij. §. si reddita. cõmo. Si vero iuste retinuisset: qꝛ debebantur sibi a testatoꝛe siue ciuiliter ⁊ naturaliter: siue naturaliter tñ cõueniri nõ posset: vt in glos. j. quã no. imo

2 si ꝑ erroꝛẽ nõ retinuisset sibi daretur repetitio. d. l. heres. ℭ † Sꝫ qđ si heres nõ fecit inuẽtariũ: an possit deducere aduersus fideicõmissariũ vniuersalẽ qđ sibi debebatur. nõ reperio doc. tangentem: ⁊ multi credunt ꝙ nõ per. l. fi. §. in cõputatione a ɔ̃rio sensu. Ego pluries cõsului[a] cõtrariũ: qꝛ ille. §. loquitur qñ vellet deducere contra creditoꝛes vel contra legatarios singulares: quoꝛũ credita ⁊ legata possunt trãscendere vires hereditatis. ⁊ heres tenetur eis etiã de suo. frustra ergo deduceret: si ꝑ hoc illi nõ cõsequerentur solida credita ⁊ legata cũ possint agere vt suppleat de ꝓprio nõ sic aduersus fideicõmissarium vniuersalem cuius fideicõmissum non potest trãscẽdere vires hereditatis: qꝛ non fit nisi de hereditate. ⁊ de eo qđ est in hereditate ⁊ nõ dicitur esse nisi qđ superest deducto ere alieno. vñ sicut iure isto poterat deducere aduersus fideicom. non tamẽ aduersus creditoꝛes quibus insolidum tenetur. ita ⁊ hodie quando non facto inuentario: remanemus in iure veteri respectu creditoꝛis ⁊ fideicõmissarij vniuersalis ꝫ respectu legatoꝛum secus: quia iure isto vltra vires non debebantur. l. j. §. si is qui quadringẽta. s. eo. hodie si non facto inuentario. ⁊ sic idẽ est in eis qđ in creditoꝛibus olim. tene mẽti: qꝛ millies habebis de facto. ⁊ miroꝛ

3 ꝙ doc. non tangant. ℭ † No. hic glo. ij. ꝙ licet heres aduersus fideicommissarium vniuersalem possit deducere qđ sibi debebatur non solum ciuiliter ⁊ naturaliter: sed etiam naturaliter tñ: vt in glo. econuerso si ipse tenebatur defuncto: non tenetur a se exigere nisi quãdo tenebatur ciuiliter ⁊ naturaliter: secus si naturaliter tñ. ⁊ glo. nihil allegat: sed dicit se ita putare licet secus in neg. gest. ideo notanda est autoꝛitas glo. cogita pro ratione qꝛ eadem deberet esse ratio contrarioꝝ ⁊ inter heredem ⁊ negotioꝝ gestoꝛem. ℭ † Ultimo no. glo. fi. si heres debebat defuncto ciuiliter ⁊ naturaliter. ⁊ restituit hereditatem ⁊ a se non exigit fideicõmissarius pro illo debito datur vtilis que defuncto cõpetebat directa. nam per aditionẽ directa est extincta: ꝫ post restitutionem cessat causa extinctionis que erat ꝙ contra seipsum agere nõ poterat. Nunc vero fideicõmissarius q effectus est heres vtiliter agere potest contra heredem: ideo actio debet resuscitari sed non potest recusari directa semel extincta. resuscitatur ergo vtilis ex equitate ſm glo. ⁊ bene. ꝫ Hug. contrarium dixerit. poterit etiã dari actio ex testamẽto: vt. s. dixi. ⁊ hoc subijcit glo. nec hoc negatur. poterit etiã dari fideicõ. hereditatis petitio de qua in tit. de fideicõ. here. peti. ⁊ alie actiones de quib⁹ in glo. pro rebus coꝛpoꝛalibus.

2 ☞ Filius dicitur preteritus si nõ est directo institutus ꝫ per fideicõmissum sit sibi hereditas relicta ⁊ qd hodie.

3 Contratabu. potest intẽtari etiã hereditate nõ adita.

1 **Qui rogatus.** † Heres cõpellitur adire licet fideicõmissario sit consultum per aliam viam etiam illo non adeunte. h. d. facit. s. eo. recusare. §.

2 titius. ⁊ l. cogi. §. fi. ℭ † In tex. ibi: emancipato filio sub. preterito. dum dicit ꝙ habet contratabu. ⁊ sic nota ꝙ filius dicitur preteritus si non est directo institutus licet per fideicõmissum sit tibi hereditas relicta. casus est hic: ꝫ glo. contrarium dixerit in. l. scimus. §. cum autem. sed potest procedere illa glos. de iure. C. iustiniani. quo non requirebatur titulus institutionis. omnimodo. eo. titu. secus de iure fforum. l. inter cetera. ⁊ l. gallus. §. in omnibus. ⁊ hic est casus qui semper allegatur. ⁊ idem hodie de iure aut. quod redigimus ad ius fforum. sufficit tamen hodie ꝙ in certa re qđ olim non erat: sed debebat institui in quota. sic debet intelligi quod not. j. eod. in. l. si quis prioꝛe.

3 † Colligitur etiam hic in fi. ꝙ contratabu. potest intentari hereditate etiam non adita. de hoc in. l. illud. de cõtratabu. poterat autem interesse filij magis habere per viam fideicõmissi ꝙ per contratabu. si minus erat grauatus fideicõmis. vt in simili in illo. §. titius dicitur.

2 ☞ Si facta est institutio sic simplr̃ instituo filiũ in sua legitima an dicatur institutio vniuersalis ⁊ sit perinde aci esset institutus in quarta debita pro legitima. ⁊ nu. 3.

3 Legitima an debeatur deducto ere alieno.

1 **Si patronus.** † Institutus etiam in legitima ⁊ debita poꝛtione. si recusat adire ⁊ restituere. potest ad hoc compelli. sed si ante iussum iudicis ipsum penitet de preterita recusatione potest spõte adire: ⁊ tunc fideicõmissum nõ tenebitur prestare: qꝛ nõ valet in debita poꝛtione. h. d. mirabiliter ſm meũ intellectũ. ꝫ gl. ⁊ doct. aliter intelligãt. ⁊ sic dico esse hic casum. si filius pro sua legitima sit institutus in tertia parte ⁊ grauatus restituere titio ꝫ grauamen nõ teneat si sponte vult adire. l. qm̃ in prioꝛibus. si tamen recusat qꝛ nõ est sibi dãnosum ꝙ valeat fideicõmissum. potest cõpelli[b] adire ⁊ restituere. casus est hic. Si tñ solus recusasset et peniteret ante iussum iudicis ⁊ sponte velle adire ⁊ retinere potest hoc facere: ⁊ tunc fideicõmissum apparebit inutile. hoc vult iste text. si volumus destruere per subauditum ⁊ diminutionẽ.

2 ℭ † In tex. ibi: ex debita parte. hic est casus ſm Ang. ꝙ institutio facta in legitima sic simpliciter instituo filium in sua legitima dicitur institutio vniuersalis. ⁊ est perinde ac si esset institutus in quarta debita pro legitima qđ patet qꝛ grauamẽ impositum de restituendo eã dicitur fideicõmissum vniuersale vt habeat locum trebel. quod non haberet si non esset vniuersale fideicõmissum. s. eo. mulier. §. fi. ⁊ l. cogi. §. ⁊ generaliter. ⁊

3 s. ea. l. §. trebel. ibi ac si fundo ⁊c. † Alij tenuerunt contrarium ꝙ legitima nõ dicitur quota pars hereditatis sed quota bonoꝝ qđ patet qꝛ nõ debetur nisi de eo qđ remanet deducto ere alieno l. papi. §. qm̃ autẽ quarta. sed institutio in quota bonoꝛum nõ est vniuersalis dato alio coheredẽ in hereditate vel in vniuerso. l. cogi. ⁊ generaliter cũ his que ibi dixi. vt no. per Ja. bu. in l. quot. de here. insti. ꝫ hic est casus in contrariũ ſm Ange. Est autem effectus: quia si videtur institutus in quota hereditate acceptando potest pro rata conueniri a creditoꝛib⁹ sicut in simili in herede penes quẽ remansit quota pars pro trebellianica. l. j. ⁊ ij. C. eo. ꝫ si videtur institutus in quota bonoꝝ non potest conueniri: ꝫ est conueniendus alius heres. l. cum autẽ. cũ ibi no. de leg. ij. Nec obstat ꝙ legitima debetur deducto ere alieno: qꝛ verum est quãtum ad finalẽ effectum: quia creditores preferuntur legitime. ⁊ sic non habet filius nisi partẽ eius

[a] ℭ Cõsului. adđ ꝙ Ludo. ro. ꝯs. cclxxvi. vult qđ nõ cõfecto inuẽtario is nõ possit deducere qđ sibi a testatoꝛe debebatur cum est grauatus restituere et q̃ possit deducere ibi vid.

[b] ℭ Cõpelli. hic intellect⁹ nõ plꝫ do. Alex. hic: vt videre potes.

qd superest deducto ere alieno: tamen reuera est quota heredi.ita sentit Bald.in.l.quot.respondeo ad dictum Jaco.bu.lz Ange.nō alleget hic. ¶ In tex.ibi:adire hereditatem ⁊ restituere.sed contra:qz istud onus adiectum in legitima non valet.l.cum patronus.de leg.iij.⁊ ipso iure reijcitur. propter hoc glo.hic videtur text.intelligere quando fideicōmissarius erat de liberis vel coniunctis:quo casu patronus poterat hoc iure grauari in legitima.l.iiij.⁊ ibi no.de condi.⁊ demon.sed si hoc est quare petendo ante coactionē retineret legitimam: imo eā teneretur tradere.cuius cōtrarium vult text.in fi. Dicit Jaco. de are.sustinendo glos.ꝙ penitendo retinet quartā legitime p trebellianica non totam hoc est contra tex.ibi:eam partem.et sic refertur ad totam de qua locutus fuerat in prin.dic ergo vt s.dixi:ꝙ loquatur quando erat extraneus ⁊ sic onus non valebat si sponte adiuisset vel si penitet ante coactionem: als valet quia sibi non est grauosum ꝙ fideicōmissarius habeat ex quo ipse non vult.⁊ sic limitatur.l.cum patronus.sed si poneremus ꝙ esset de liberis procederet intellectus Jaco.ꝙ non retineret totam sed quartam.

1 **Si perceptis.** †Qui coactus adiuit perdit pceptiones nisi fuerint relicte sub conditione si non erit heres:qz tunc refunditur a fideicōmissario non coherede.h.d. ¶ In tex.ibi:heres sub.qui erat insolidum institutus. nam si adeat ⁊ restituat non consequitur istas perceptiones:ideo vt habere possit necesse est vt adeat spōte: als sicut perdit quartam licet habeat ex voluntate defuncti sicut ⁊ pupil.substit. Si vero habeat coheredem ⁊ repudiando hereditatem poterat consequi prelegata si non erant facta sub cōditione illa si nō erit heres.l.qui filiab⁹.in fi.de leg.j.ideo si coactus adiret non perderet per regulam.§.qui suspectā. nisi sint talia que habere nō potuisset nisi fuisset heres: vt si essent relicta sub illa cōditione si heres erit in loco hereditatis succedebant.l.filio pater quē.cum.l.seq.de leg.j.

2 ☞ Legatarij singulares et fideicōmissarius vniuersalis qn̄ contribuant ad quartam.

3 An sit in electione heredis grauati retinere quartā de fructibus vel de rebus ⁊ de fructibus supplere fideicōmissum.

1 **Heres ex asse.** †Ex fructibus perceptis iudicio testatoris suppletur id quod vltra vires hereditatis relictum est: ⁊ id qd pro quarta trebellia.detractum est.sed si non sufficiunt fructibus omnibus fit p rata diminutio.h.d.iste.§.verbosus ⁊ satis difficilis.ideo glo. 2 ponit casum †per istū.§.limitat.l.marcellus.⁊.l.qui quadringenta.s.eo. vbi tam legatarij singulares q̄ fideicōmissarius vniuersalis contribuunt ad quartam:vt de omnibus pro rata detrahatur.nam est verum quādo fideicōmissum erat purum et similiter legata. quo casu statim imminet detractio anteq̄ heres percipiat aliquos fructus iudicio testatoris: sed si fideicōmissum in totum vel pro parte erat cōditionale. ⁊ pendente cōditione heres percepit fructus ex eo qd habebat vltra quartam si illi sufficiunt ad quartam debet de illis retinere: nec fit alia diminutio legatarijs vel fideicōmissa. et etiam suppletur fideicōmissum qd vltra vires erat relictum.⁊ sic limitat.l.in fideicōmissa.s.eo.vbi dicitur ꝙ lucratur fructus quaten⁹ sunt vltra quartam.sed certe subijciuntur alteri oneri vt suppleat quod vltra vires est relictum vt ibi dixi. Primo ponit thema vsq3 ibi:quero. Secundo ponit quatuor vel quinq3.q.vsq3 ibi: respondi. Tertio ponit respōsionem trimembrem ex qua oēs questiones soluuntur vna excepta quam soluit glos.fin. ¶ In tex.ibi:⁊ cauit.ista cautio quātum ad meuium nō fuit necessaria cum non consequeretur totum fideicōmissum sed dimidiā: ideo non potest dici ꝙ reciperet plus q̄ debeat: ⁊ posito ꝙ receperit poterat retinere de eo qd restabat:sed in casu sequenti non superfluo vt.j.patet:quia legatarij totum consequebanł. ¶ In tex.ibi:consobrina mea.s.cui sum heres.et a me petebat meuius aliam dimidiam.⁊ sic.cc.ponendo casum: vt gl.ponit ꝙ hereditas valebat.cccc.et in hoc bene si tantum erat penes me de ista hereditate cōputatis fructibus ꝙ retenta quarta et eius fructibus sufficiat ad soluendū ista.cc.vt.j.patet:sed quātum petebat fructus in totum perceptos in alijs petebat cum essent percepti iudicio testatoris.⁊ sic cedebāt lucro grauati.s. eo.in fideicōmissa. Si autem dicebam ꝙ de altera dimidia remanserat penes consobrinam post restitutionē prime dimidie soluerat.l.legatarijs: ⁊ sic remanserāt centū quinquaginta de quibus poterat centū restituere pro quarta trebelł.⁊ etiā fructus eorū remanebant tantū quinquaginta que offerebā restituere nihil vltra. Prima questio est an sufficiat hoc. ⁊ presupponitur ꝙ non. Secunda questio si hoc non sufficit.⁊ sic fit necesse supplere istā dimidiā vsq3 ad.cc.cū sufficiant centū quinquaginta:an supplebo de legatis: ⁊ sic possim repetere a legatarijs ex stipulatione per eos prestita quod eis solutum est vel partem eorum. Tertia questio inquātum possim partem repetere quāta erat illa pars. Quarta questio si qd ego habeo vltra quartā cum eo quod recuperauero ab eis non sufficiat si p qz: quia non potest sufficere cum eis quinquaginta tantū fuerint soluta: ⁊ vltra quartam ego nō habeo nisi quinquaginta. ⁊ sic deficient centū ad dimidiam: an supplebo ex fructibus perceptis de illis quinquaginta.nā de perceptis ex cētum que sunt necessaria pro quarta non est tractandum cum debeatur quarta ⁊ fructus quarte. Sed ⁊ quinta questio potest colligi inquātum habeam supplere ex fructib⁹: an si fructus excedant possim retinere illud in quo excedunt: an tenear tradere fideicō. vt ipse petit. Breuiter iuriscōsultus vult ꝙ debet fieri suppletio non tamen debet incipi ab eo ꝙ solutum est legatarijs sz a fructib⁹. Et dicit ꝙ si fructus percepti ex quinquaginta cum ipsis quinquaginta sufficerent:qz percepit centūquinquaginta: ⁊ tūc tota dimidia quā ille petit.⁊ sic.cc.tradenda essent sibi. Et sic omnes habent debitum suum scilicet fideicom.integra cccc.⁊ legatarij quinquaginta.et egō centum cum suis fructibus pro trebellia. Si vero fructus excedunt illud superfluum remanet penes me per.l.in fideicōmissa.s.eo. Si vero deficit: quia ex quinquaginta non habuit nisi alia quinquaginta: ⁊ sic deficiunt centum. soluentur illa centū ⁊ ista que deficiunt supplentur pro rata ex legatis:qz agek cōtra legatarios: vt partē restituant eius quod perceperunt.⁊ illud tradetur fideicōmis. in residuo fideicōmis.habebit damnū: quia quarta nō potuit auferri consobrine.vnde si non reperitur plus non debet plus habere:nec debet fieri suppletio de toto legato. Sz quāta erit ista pars que tangit legatarios. glos.vltima declarat.nam sm ipsam fideicōmissario vniuersali reperik relictū septies plus q̄ legatarijs:qz diuidendo trecenta quinquaginta que videnk relicta fideicommissario cum quinquaginta legatis.in partes equales faciunt octies quinquaginta: de quibus quarta pars legata est.et.vij.relicte fideicōmis.auferentur: ergo legatarijs octaua pars que tradetur fideicōmissario. ¶ Sed opponik ꝙ nihil sibi auferri debeat:qz lz legatarij contribuant ad quartā l.qui quadringēta.non tamen ad supplendum fideicōmissum: imo minuunt: quoniā tantū reputatur valere fideicōmissum quātum superest deductis legatis.d.l.q quadringenta.pter hoc dicit gl.ꝙ est necesse ponere ꝙ legata fuerunt nominatim relicta ab herede: ⁊ sic erat onus vltra hereditatē non hereditarium:nec erat deducēdum de fideicōmisso: imo fideicōmissum tantū reputatur valere quantū est tota hereditas: ideo si non sufficit hereditas quod deficit debet pro rata diuidi inter fideicom.⁊ legatarios:vt in.l.marcellus.s.eo.sm quam debet 3 hic poni casus. ¶ †Ultimo extra glo.opponitur quia text.videtur velle ꝙ pro mea quarta retinere possim res hereditarias vsq3 ad valorem centum ⁊ supplere fideicōmissum de fructibus eius ꝙ cōsobrina habebat vltra quartam. Contra imo pro quarta habeo illos fructus retinere et res tradere fideicō. l.in fideicommissa.s.eod.vbi dicitur ꝙ fructus computantur in quartam.vnde si sufficiunt debeo illos retinere. Solu.dicit Jacobus de are.per istum text.ꝙ est in electione mea retinere quartam de fructibus vel de rebus ⁊ de fructibus supplere fideicommissum vt hic: quod est singulare. Bartol.aliter dicit. sed primum dictum multum placet:qz satis est de mente istius litere.posset distingui an sunt cōsumpti ⁊ illi computentur in quartam ⁊ restituat res an extāt ⁊ locum habet dictum Jaco. de are.sz plus facit opi.sua simpliciter intellecta per istum tex. qui non distinguit.

1 **Qui seruos.** †Grauatus seruos proprios manumittere et restituere eis heredi. potest cū restituit vltra quartā deducere etiā pretiū seruorum. h.d. Sz quid primo deducet.gl.dicit ꝙ pretiū ⁊ sic si hereditas valet.c.⁊ pretiū seruorū est.xx.detractis.xx.retinebit quartā de residuo.⁊ sic.xx.sed si primo detraheret quartā haberet.xxv.⁊ de residuo detraheret.xx.pro pretio serui.

2 ☞ Heres rogatus partē restituere.si coactus adit perdit alterā partē sicut perderet quartā si rogatus esset restituere totū ⁊ fideicōmissarius cōmunicat cū fideicōmissario.

Sufficit vt nō perdas nec debes cōqueri si nō lucraris. ⁊ sufficit ꝙ tua cōditio nō efficiak deterior:nec debes cōqueri ꝙ non efficiatur melior ex facto alterius.

3 Fideicōmissarius primus si rogatus est restituere secundo:an post restitutionē factā secūdo remaneant sibi aliqua iura sicut remanserunt penes heredem post restitutionem factam sibi. et nume.5.

4 Si primus cessionarius cedit secūdo an nihil sibi remanet.

Si primus emphyteota vel feudatarius det secūdo in emphyteosim vel feudum an penes eum nihil remaneat.

Ex asse.

Facto, †Fideicōmissarius qui cōpulit heredem adire ⁊ totam hereditatē sibi restituere non tenetur cum fideicōmissario cōmunicare fructus quos heres lucratus fuisset si sponte adiuisset. sed partem hereditatis quā heres perdidit propter coactionem bene tenetur cōmunicare. h.d. Ratio diuersitatis: qꝛ lucrū fructuum accedit persone: sed lucrum partis accedit rei: qꝛ venit per ius accrescendi: et sic transit ad eum ad quem transit res pro rata. † ⁊ no. ex fi. qꝛ heres rogatus partem restituere si coactus adit perdit alterā partem sicut perderet quartam si rogatus esset totum restituere ⁊ vtroqꝫ casu habet locū qđ dixi vt fideicom. cōmunicet cum fideicom. nō sic legatariis singularibus quibus nō prodest coactio facta per fideicōmissarium sed sibi soli. l. q quadringenta. ff. eo. ⁊ dixi in. l. quoties. §. metianus. ¶ In text. ibi: partis sue. i. heredis: qꝛ erat eius cōditione pēdente. vel dic sue. i. tue. ¶ In tex. ibi: non immerito ⁊c. qꝛ coactio ex fideicōmis. alteri prodest: vt ptꝫ ex seq. ideo videbantur fructus illius partis sibi restituendos. ¶ In tex. ibi sufficit autem. no. rationē allegabilē ad multa: qꝛ sufficit vt non perdas nec debes conqueri si nō lucraris. et sufficit ꝙ tua conditio non efficiatur deterior nec debes conqueri ꝙ nō efficiatur melior ex facto alterius. ¶ In text. ibi: idē expone. i. ego idem nō autem vt in casibus seq. nō teneatur tunc cōmunicare sicut nec in precedenti imo teneor. ¶ In tex. ibi: rogatus sit. et sic dimidiā tantum hereditatis. ¶ In text. ibi: cogēte me adit. sub. ⁊ totam restituit. ⁊ sic perdidit alteram dimidiam quā nō fuerat rogatus restituere certe accrescit ꝓ rata modo quadrāti et etiam tuo. ⁊ sic tibi debeo restituere semissem. Hic est vna gl. propter quam ista. l. semper allegatur. Format em̄ duas. q. extra casum huius legis. † Prima est. si fideicōmissarius primus rogatus est restituere secundo: vtrum post restitutionem factam secundo remaneant sibi aliqua iura sicut remanserunt penes heredem post restitutionem factā sibi. Et breuiter tenet ꝙ non duplici ratione. Primo qꝛ ideo penes heredem remanserunt aliqua iura quoniā penes eū erant directa que possunt parere vtilia. vnde restituenda remanserunt directa que consueuerunt ab ossibus non separari et vtilia fuerunt translata tanꝙ de nouo orta in actu restitu. ⁊ producta ex directis sꝫ penes fideicom. cū non sint nisi vtilia ⁊ per restitutionem quā facit transitura sunt vtilia: aut illa eadem que apud eum erant: tunc sibi nulla remanēt. Aut dicimus ꝙ ex illis vtilibus producantur alia vtilia. ⁊ hoc non reperitur iure cautum. ista est ratio vrgens ⁊ vera propter quā ista pars cōmuniter tenetur propter qđ dicimus cōmuniter † ꝙ si primus cessionarius cedit secūdo nihil sibi remanet cum non haberet nisi vtilia. l. emptori. de here. vel act. vendi. ⁊ si primus emphyteota vel feudatarius det secūdo in emphyteo.[a] vel feudum penes eum nihil remanet cum non haberet nisi vtile dominium: vt. l. ij. de iure emphy. et hoc est vtile propter ea que not. in. l. iij. de not. quia quādo penes cedentem remanent aliqua iura potest ille agere ⁊ solutionem recipere ⁊ soluens liberatur preterꝙ in tribus casibus de quibus ibi. sed si nulla remāserunt secus. ⁊ sic illa. l. nō habet locum in primo fideicōmis. cedunt secundo. sed tenendo opi. Hugo. recitatam in gloss. qui voluit apud primum aliud remanere sequeretur contrarium. hoc voluit glo. dum recitat illius opi. Assignat glo. aliam rationē que reprobatur ꝙ ideo penes primum non remanet ꝙ acquisitio sibi facta de iuribus vtilibus non fuit facta de voluntate defuncti dūtaxat: quia illa nō suffecisset: sed autoritate senatuscon. Cum igitur autoritate eiusdem fiat in scōm translatio fit in totum per regulā ꝙ vnūquodqꝫ vinculum soluitur eo iure quo ligatur. ⁊ sic a pari potentia. ⁊ illud potest tolerari: sꝫ penes heredem ideo remanet aliud qđ acquisitio facta de directis: non fuit facta autoritate senatuscon. sed autoritate. l. xij. tabu. acquisitio autem que fit secundo non fit autoritate. l. xij. tabu. sed senatusconsul. qm̄ nō est tanta: ideo non fit in totū in hoc male: qꝛ senatusconsultum est de iure ciuili: ⁊ non est minoris autoritatis ꝙ. l. xij. tabu. vn̄ si voluisset potuisset facere ꝙ penes heredē nihil remaneret sicut possunt alie partes iur. ciuilis a. l. xij. tabu. facere ꝙ heres per sn̄iam latam super querela desinat ipso iure esse heres: vt not. in. l. in substitutione. de vulg. ⁊ pupil. non ergo ideo penes heredem remanent iura directa: quia senatusconsul. non potuerit ab eo abdicare: sꝫ ideo quia noluit ⁊ voluit deferre. l. xij. tabul. ¶ Alia questio est in bonorū possessore qui est heres de iure ꝑtorio rogato de restituendo clare est ꝙ etiam in illo locū habet senatuscōsul. ff. eo. l. j. §. bonorum. † Utrum facta restitutione aliqua iura remaneant in dubiū facit qm̄ penes eū non sunt directa iura: sed vtilia. insti. de bono. pos. §. quos autem. ⁊ sic videt̄ idem qđ in precedēti. q: glos. determinat contrarium. Tu aduerte: qꝛ in ipso est cōsiderādū duplex ius. s. vniuersale. ⁊ illud est vtile. Item particularia iura contra debitores ⁊ illa sunt directa: vt not. gl. in. l. ij. de bono. pos. here. pe. que dicit ꝙ penes eū sunt directe act. actiue ⁊ passiue que erāt penes defunctum. quātū ergo ad ista iura particularia determinatio. gl. est bona vt directa remaneant: sꝫ quantū ad ius vniuersale qđ est vtile est maius dubiū tamen si nō est alius qui habeat directū illud vtile habet vim directi. ⁊ potest ꝑducere alia iura vtilia que transeant in fideicō. ⁊ ita potest saluari determinatio glo. ⁊ sic non obstat qđ dictū fuit in precedenti. q. qꝛ ibi penes heredem erant directa. vnde vtilia que erant apud primū fideicō. nō possunt habere vim directorū. Sed si poneremus ꝙ penes aliū esset directa vt penes heredem scriptū a quo per cōtrahu. fuisset hereditas ablata penes bono. posses. tunc esset ius vtile qđ nō haberet vim directi. ⁊ esset idē qđ in precedenti. q. q̄ declara ꝑ ea que no. Bar. in. l. curatoris. C. de nego. gest.

☞ Filius institutus in re certa an in aliquibus habeat̄ loco legatarij.

Quādo agatur ex cōfirmante ⁊ nō ex cōfirmato.

Sicut nō potest qs decedere cū duobus testamētis validis ita super eodem nō possunt esse due diffinitiue sn̄ie valide virtute eiusdem instantie.

Si quis priore. †Scōm testamentū tollit primū etiā si in secūdo sit heres institutus in certa re vel rebus dūtaxat: et in primo sit heres institutus in vniuerso. ⁊ etiā si in secūdo sit confirmatum primū: quia talis confirmatio non potest facere illud valere iure testamenti cū quis nō possit decedere cum duobus testamētis. facit tamen valere iure codicillorū vt institutus in secundo remaneat contentus rebus in quibus fuit institutus si sufficiant ad quartā. residuū restituat instituto in primo. h.d. ⁊ est lex vulgaris. ¶ In tex. superius testamentum sublatum est. ⁊ sic ex primo nō poterit adiri hereditas sed ex secundo. Contrariū videbatur: qꝛ in secundo erat institutus in certa re que habet vim legati quādo est alius institutus. l. quoties. C. de here. insti. sed nō obstat: qꝛ esset verum si in eodem testamēto esset datus alius coheres sed hic non sic. lꝫ in primo datus esset alia ratio propter cōfirmationē quam fecerat in secundo de primo: qꝛ ex quo constat qđ voluit facere secūdum testamentum eius assistit hic voluntati ⁊ facit valere iure testamēti ⁊ institu. trahi ad vniuersa bona. hoc dato talis confirmatio non potuit derogare dispositioni iuris que est vt quis nō possit decedere cū duob⁹ testamētis validis. operatur ergo ista cōfirmatio quatenus potest: vt sequit̄. ¶ † In glo. ij. ibi: nisi quo ad excludendū querelam. ⁊ etiā ius dicendi nullū: qꝛ filius institutus in re certa: lꝫ habeat coheredē non habetur loco legatarij: sed loco instituti quātum ad hoc vt tanꝙ exheredatus non possit querelare: nec dicere nullū tanꝙ preteritū: vt in. §. aliud quoqꝫ capitulū. quātum ad alia glos. vult ꝙ habeatur loco legatarij. Si hoc est sequit̄ ꝙ si coheres repudiaret nō accresceret instituto in re certa: qꝛ inter heredem ⁊ legatarios nō habet locū ius accrescendi qđ patet: qꝛ si accresceret nunꝙ legata fierent irrita per nō aditionē: imo impugnarent̄ sed hoc est falsum: quia imo accrescit instituto in re certa. ⁊ hec fuit ratio quare ius vult ꝙ relinquat̄ filio iure institutionis: ⁊ ꝙ tūc sufficiat lꝫ certa res vel quātitas relinquatur nō quota: qꝛ propter titulū institutionis qui est honorabilis ⁊ habet ius accrescēdi nō potest cōqueri filius sicut si nō iure institutionis res certa esset sibi relicta. vnde alij econuerso ad glo. dicunt ꝙ institutio in re certa hꝫ vim institutionis quo ad oīa. preterꝙ vt a creditorib⁹ possit cōueniri ⁊ agere ꝯtra debitores: qꝛ quātum ad hoc habet vim legati. Bar. examinat in. l. ex facto. ff. de here. insti. ⁊ nullam istarū tenet: sꝫ dicit ꝙ quo ad quedā habet vim insti. quo ad quedā vim legati. ⁊ sic est tertia species vt dicatur institutio non simpliciter sꝫ in re certa[b] ⁊ ibi plura bona infert ex predictis. ¶ In glo. que incipit actione ibi secūdo nō primo. † No. ex hac glos. iuncta cū tex. ꝙ qm̄ confirmatio nō est cōfirmabilis mero iure agitur ex confirmante non ex cōfirmato. de quo per Bar. in. l. et quia. de iurisdi. om. iudi. ¶ In glo. ibi: nō ex prima. qꝛ sicut nō potest quis decedere cum duobus testamētis validis ita super eodem nō possunt esse due diffinitiue sententie valide. vt no. vltima glo. in. l. qui restituere. de rei ven. sed est verū virtute eiusdē instantie. nam lata prima instātia est perempta. ⁊ sic virtute illius non potest dari alia: qꝛ daretur sine instantia sꝫ virtute plurium instantiarū possent esse plures sentētie. iuxta no. in. l. si a te. §. j. l. si duob⁹. de excep. rei iudi. Si enim habeo sententiam in qua fuisti mihi cōdēnatus possum iterū agere actio. prima ⁊ opponere secūdam sn̄iam ⁊ vtraqꝫ erit valida: lꝫ fatue faciā ex quo habeo primā quā possum petere executioni mandari: vt ibi not. ⁊ in. l. j. C. de iudi. sꝫ instantia cause principalis ⁊ appel. sunt diuerse: vt not. in. l. ita

[a] ¶ Emphyteosim. Adde late Sozi. ꝯsi. xviij.

[b] ¶ In re certa. vltra loca vulgaria addē do. Car. ꝯsi. lx. vbi ponit an filia cui pr̄ in testamēto dixit se velle qđ haberet ꝓ sua benedictiōe. cl. marcas argenti dicatur ꝑterita vel instituta ⁊ quid si habeat coheredē.

demum.de procur.ergo ratio glo.non est bona.dic ergo q ratio qua agitur ex snia cõfirmante primã sniam: qz per appellationem prima fuit extincta nec resuscitatur nisi appellatio deseratur.sed si fertur snia vel est infirmatoria prime snie τ remanet extincta sine spe resuscitationis qđ non erat ante sniam aut est cõfirmatoria tunc vt hic secũda q̃ nunq̃ fuit extincta aliud operetur esse ius qđ ex prima erat oriturum si trãsiuisset in rẽ iudicatã trãsfunditur in secundã.τ ex ea agitur τ mittitur executioni:non prima[a] semel extincta.

a ℭ Non prima. Adde Ludo.ro. cõsi.cliiij.

2 ☞ Habenti vnũ officiũ potest dari aliud per qđ non distrabitur a primo.

1 **Si legatus.** †In loco legationis potest heres cogi adire τ q nõ recusat simplr̃ adire sed dicit se velle deliberare põt cogi adire τ ad restituendũ datur tps ad deliberandum. h.d. Primum dictum intelligo quãdo in loco legationis sortitur forũ:puta rome ratione cõmunis patrie: al's nõ possit ab incõpetenti iudice cõpelli: vt dixi.s.eo.sed si alio. Videbatur etiam q etiam primo casu nõ posset: sed haberet priuilegium reuocandi domum.l.ij.§.legatis.sed ad hoc respondit text.hic in ver.qz illud si cõpelleretur suscipere iudicium in quo multum occuparetur τ distraheretur ab officio sed hic nõ sic: quia summarium est τ potest se vno verbo expedire adeundo hereditatem.s.de iudi.l.de eo. ℭ †In tex.ibi:qz non hic.no.argu. q habẽti vnũ officiũ potest dari aliud per qđ nõ distrahitur a primo.nam ista dicuntur cõpatibilia:secus si distraheretur vt no.in.l.si plures.s.de pac. ℭ In tex.ibi:τ licet deliberare.i.nõ recusat simpliciter:quia tũc posset cõpelli adire τ restituere:vt in principio.sed dicit se velle deliberare an dicta hereditas sibi expediat:τ tunc vult adire suo periculo an non expediat: τ tũc vult adire periculo fideicõmis.Certe hoc nõ obstante propter periculum qđ est ne fideicõmissum pereat si moreretur herede tate non adita potest statim cõpelli adire.postea dabitur tempus ad deliberãdum anteq̃ restituat: vt hic.τ.j.eo.omnes.Et si deliberabit sibi expedire si fideicommissarius eam vult sibi restitui gaudebit cõmodo quarte:si nolet eam habere non cogeretur fideicõmis.sicut si heres sponte adiuisset: qz tunc suo periculo adiuisset non fideicõmissarij. sed si deliberat sibi non expedire cogetur fideicõmis.recipere.τ heres perdet quartam poterit etiã sibi fideicõmissarius dare tempus ad deliberandum anteq̃ adeat.s.eo.sed si alio.§.j. ℭ In gloss.super verbo iudicio ibi adire τ restituere.semp allegatur ista glo.q vtraq; istorum expediatur iudicis officio qđ est verum quãdo eodem officio cõpellitur ad vtrãq;.s.ad adeundum τ restituendum.sz si sponte adiuit ad restituendũ datur actio ex testamẽto.no.C. eo.l.ex ea scriptura.Idem si fuisset coactus adire tantum τ nõ restituere vt in casu huius.l.quãdo dixit velle deliberare sub. quãdo fideicõmissum esset cõditionale.l.apud iulianũ.§.antistia.nã adueniente conditione agetur actione ex testamento vt restituat fm docto.

b ℭ Geminata. adde vltra ea q̃ habes in locis vulgarib⁹ q vbi al's requirit mo nitio ad cõstituẽ dũ quẽ in mora. qđ vbi testator his pcipit q nõ reqrit monitio fm Sozi.consil. cxxxiij. itẽ adde Sign.ↄ̃s.clxxxij. q lz appellatiõe fratris veniat soror tñ vbi est geminatio huius verbi fratris nõ venit soror. Itẽ adde q lr̃e geminate habẽt vim mot⁹ pprij. Itẽ cõcessio geminata hz vim clausule ex certa scientia. Itẽ adde q geminata cõfessio potest ptextu erroris reuocari:vt voluit Ludo.ro.ↄ̃.cccxlvi. et no.q lz geminatus act⁹ plus operetur q̃ simplex vt voluit et Frã.de are.cõsi. lxxiij.tamẽ consensus geminatus nõ tollit remedium.l.ij.de rescin.ven.vt voluit Sozi.consi. cxxxvij.τ de gemina.verbor vide etiã p Anto. hu.ↄ̃s.xix.

1 **Si quis bona.** †Fideicõmissum vniuersale potest relinqui per verbũ bona sicut per verbum hereditas:dummodo omnia mandentur restitui vt simpliciter: quia intelligitur de omnibus. dic vt.s. eo.cogi. in princi.

1 **Si filio vel seruo.** †Filiofami.vel seruo potest fieri restitutio hereditatis etiam nõ precedẽte iussu patris vel domini τ valet dũmodo postea pater ratificet.h.d.Non sic in aditione hereditatis in qua requiritur iussum precedere:al's nõ valet nec posset ratificari: sed esset fienda de nouo et prior ratificatio haberet vim iussus.l.si quis mihi bona.§.iussum. sed hic nõ expedit q fiat de nouo.tamen si pater vel dñs non ratificaret pro non facta haberetur iure isto quo eis querebatur hereditas τ inuiti non erant cõpellendi se obligare. hodie secus in filio quia sibi acquireretur.l.cum non solum.de bo.que libe.rationem diuersitatis inter aditionem τ restitutionẽ.dic vt in illo.§.iussum.et j.eo.seruo.§.inuito.

1 **Multum interest.** †Si penes heredem remanet quota pars hereditatis p sua quarta potest creditoribus hereditarijs pro quarta parte cõueniri:secus si remanet certa res vel quãtitas. dic vt no.s.eo.l.j.in fi.in vlti.glo.

1 **Si princeps heres.** †Princeps institutus τ de restituendo grauatus nõ solet retinere quartã vel facere sibi suppleri.τ hoc ex liberalitate q̃ debet vigere in eo: sed si vellet posset qz nõ dz esse deterioris cõditionis q̃ alij cũ etiam nolit esse melioris in his q̃ sunt de ordinata potestate. τ nisi in casib⁹ a iure exp̃ssis l.digna vox.C.de leg.τ.l.ex imperfecto.C.de test.

2 ☞ Pendente conditione fideicõmissi quando non possit cõpelli heres adire.

Non est quis cõpellẽdus dare libertatẽ cõtra volũtatẽ defuncti:sed si vult potest si est dñs serui.

1 **Si cui pure.** †Si seruo hereditario relinquitur hereditas sub cõditione vel in diẽ potest heredẽ cõpellere ad adeundum ante ↄditionis euentũ:secus ecõuerso si libertas sub conditione τ hereditas pure. ratio diuersitatis qz primo casu adita hereditate fit liber: τ habilitatur ad hereditatẽ recipiendã. Scđo casu nõ:ne prius consequat̃ libertatẽ q̃ testator voluit vt hic dicit̃.τ si dicatur quare in primo casu fit cõtra voluntatẽ testatoris qui noluit q haberet hereditatẽ ante conditionis euentũ tamẽ petit compelli τ restitui anteq̃ eueniat. respõdeo si nõ eueniet cõditio habet̃ aditio pro nõ facta τ bona assignãtur creditoribus.vt in.§.antistia. τ sic nihil resultabit cõtra voluntatẽ defuncti qz hereditatẽ nõ habebit sicut noluit defunctus. sed in secũdo casu si consequeretur libertatem ante cõditionem vel diem non posset conditione nõ eueniente retractari.τ sic resultaret aliud contra voluntatẽ defuncti qui 2 haberet libertatem cum defunctus nollet. ℭ †Oppo.contra primum dictum q pendente cõditione fideicõmissi non possit heres cõpelli.l.ita tamen.§.a patre.ibi primum quia sub conditionẽ τc.solu.verum esset si essent duo instituti τ vnus grauatus sub conditione de restituendo τ alter adiuisset: qz non est periculum q fideicõmissum pereat hic quando vnus tm̃ erat institutus:vt in.§.antistia.quo casu compellitur adire sed restituere non si non vult.si vult potest τ erit restitutio facti : vt ibi not. ℭ Item opponitur de.l.cogi.§.sed si seruo.s.eo.Sol.ibi: in seruo heredis:hic in seruo testatoris : vt in.§.fi.illius legis. ℭ Item opponitur.j.eo.non est cogendus.Sol.hic ab eodem libertas τ hereditas fuit relicta:ibi ab vno ex liber.ab alio hereditas quo casu quid iuris . dic vt dixi in.d.l.cogi.§.fina.per 3 hec sunt expedite prima τ secũda glos. ℭ †Vltimo opponitur contra finem qui videtur velle q cõtra voluntatem testatoris non potest dari libertas. τ si detur non valet de.l.seruus.de hered.institu.de dolo.Glo.seq.inuoluit dic ergo q non est quis cõpellendus dare libertatem contra voluntatem defuncti. ita loquitur hic.sed si vult potest si est dominus serui τ valet datio vt in contrarijs.

1 **Si sub conditione.** †Institutus sub cõditione potestatiua de restituendo grauatus cõpellitur illam implere si cõsistat in faciendo.si autẽ in dando fideicõmissarius debet eam implere pro herede.τ etiam primã si est factum qđ per eũ potest expediri.h.d.sed si non posset expediri:qz cõcerneret personam heredis:vt si cõtraxerit cum tali nuptias non potest impleri per fideicõmis.Sed an inuitus heres cõpellatur implere iniustum esset qz nullũ incõmodum debet sentire.s.eo.qz poterat. ideo est remittenda sicut quando esset turpis.j.eo.facta.§.in danda. ne grauetur τ fideicõ.facto heredis recusantis implere priuaretur hereditate.ad hoc.s.eo.sed sciendum.in fine.τ vide ibi qđ not.per Barto. ℭ In tex.ibi:si facti sub.facilis.vt si ascenderit capitolium tunc compellitur explicare.si autem non facile aut est explicabile per alium vt si fecerit sepulchrum vel capellam τ fideicom.debet facere suo sumptu sicut cõditionẽ dãdi debet implere. ℭ In fi.§.nõ pertinet.s.vt conditionẽ cogat implere qz non potest.sed nec etiam ante conditionis euentum.s.eo.sz si alio.in fi.cum.l.seq.

2 ☞ Ex fructibus perceptis iudicio testatoris supplentur dãna contingentia in rebus hereditarijs ante diem fideicõmissi cedentis.

1 **Balista filium.** †Rogatus restituere quãtũcũq; pecuniam peruenerit ad eum de hereditate tenetur etiam fructus restituere:secus si sine illa dictione quãtãcũq;. h.d.cum seq.Hoc ergo operatur illa dictio geminata iũcta cũ verbo pecunia.τ alterum sine altero hoc non operaretur:vt pz in.l.seq.de verbo pecunia.τ in.l.quod his verbis.de leg.iij.de b dictione geminata[b] quicquid naturaliter posita. Dicitur etiã 2 aliud in.l.seq.qđ est notabile † q ex fructibus perceptis iudicio testatoris supplentur dãna contingentia in rebus hereditarijs ante diẽ fideicõmissi cedentis per qđ minueretur fideicõmissum sic etiam suppletur qđ est vltra vires relicti.s.eo.ita tamen.§.ex asse.τ qđ erat detrahendum pro debito vel quasi.l. qđ de bonis.§.qđ auus.ad le.falci.τ.l.mulier.§.cũ proponeret residuum qđ superest heres lucratur.s.eo.in fideicõmissa.que per predicta multũ limitatur τ restringitur. ℭ In tex.ibi.l.pecuniã sub.τ etiam quantacunq;.nam solum verbum pecuniã hoc nõ operatur:vt.j.l.proxi.

Dictio quis

2 ¶ Dictio quis quãdo ponitur distributiue ꝙ ꝓprie non verificetur nisi in vno.

3 Statutum si dicat ꝙ brauium detur primo venienti et duo simul veniunt an neuter debeat habere.

4 Si facta est ordinatio ꝙ qui primo ceperit banderiã inimicorum vel primo ascẽderit muros habeat tantũ: et duo simul ceperũt vel ascẽderunt: an vterqꝫ habebit integrã summã.

1 **Cum qui.** † Si fideicõmissum relictum est de portione vltimi morietis oĩbus mortuis nisi fideicõmissarius probet quis vltimo sit mortuus nihil potest petere. h. d. Et potest ꝓcedere tribus modis. Primo quando diuersis temporibus et locis mortui fuerunt nec sciebatur quis primo vel vltimo. Secundo quando eadem ruina: et similiter ignorabatur quis vltimo emiserit spiritum. Tertio quãdo constabat ꝙ simul emisericnt. et sic nullus primo ꝙ alter. et his casibus fideicõmissarius propter incertitudinem nihil potest petere: qꝛ intentio testatoris non fuit ꝙ haberet nisi vnam partem. s. vltimi. et hic ignoratur qs primo mortuus sit in primis casibꝰ. In vltimo scitur ꝙ nullus vltimo loco. i. post oẽs mortuus est. Ergo ignoratur quam partem petere possit: ideo propter dubium vitiatur fideicõmissum. l. si fuerit. de reb. dub. in princi. ¶ In glo. ibi: vel in pupil. hec fideicommissa. hec vera iuncta cum precedente. nam cum pupillaris extendatur ad omnia bona impuberis. si facta vltimo morienti ex pluribꝰ impuberibus fratribus si cõstaret qui primo et qui vltimo mortuus esset substitutus in hereditate vltimi reperiret etiam hereditates primorũ: eo quia cum essent fratres et decessissent intestati in pupillari etate necessario qui vltimo remansit successit primis. et hoc totum censetur testator cogitasse: et per consequens voluisse ad substitutũ peruenire hereditates omnium licet nõ substituerit nisi vni. s. vltimo morienti. Si ergo non constat qui primo et qui vltimo: imo etiam si constat ꝙ omnes simul mortui sunt in pupillari etate et nõ primo vnus ꝙ alius substitutus vocatur ad hereditatem cuiuslibet tanꝙ cuilibet fuerit substitutus. et sit principaliter. l. qui duos. de vulga. et pupil. et hoc duplici ratione. prima qꝛ non repugnat proprietas verborum. nam quilibet potest dici vltimus quem nullus secutus est: sicut potest dici primus quẽ nullus precedit. Secundo concurrit voluntas testatoris qui voluit oẽs hereditates ad substitutum ex persona vltima: licet non directo: tamen nunc peruenient directo propter precedentem rationẽ. hic loquitur in fideicõmissa. substitutione que nõ trahitur ad omnia bona: sed ad illa in quibus facta est. si ergo est facta vltimo morienti in sua parte vt hic fuit. vnde si constaret quis vltimo esset mortuus posito ꝙ portiones aliorum ad ipsum deuenissent. nõ tamen substitutus haberet nisi partem vltimi. Si ergo non apparet quis vltimo: aut dices ꝙ habeat partes omnium. et hoc dici non potest: qꝛ esset contra voluntatem defuncti. l. si cui pure. in fi. princi. ꝟ. eo. aut ꝙ vnam tm̃. sꝫ vltimi morientis: et tunc habet necesse ostendere que sit illa. et hoc non potest: et sic succumbit. Sꝫ si poneremus ꝙ esset facta in portionibus omniũ: quia dicit si oẽs moriantur sine liberis substi. vltimo morientium in tota hereditate titium: tunc censetur voluisse ꝙ partes priorũ deueniant ad vltimũ de vltimo ad titiũ aliter ad ipsum peruenire nõ posset: vnde videntur inuicem tacite substituti. l. titia. ꝟ. seie. de leg. ij. ideo dicerem si non constaret quis primo et quis vltimo esset mortuus substi. vocaretur directo vel ad portiones omniũ acsi omnibꝰ esset substitutus: qꝛ est eadem ratio que in pupillari: qꝛ voluntas testatoris nõ repugnat: ergo etc. vt. l. ab omnibus. de leg. j. ¶ † Sꝫ tũc

2 opp. ꝙ nec in fideicõmissa. directo admittatur ad partem oĩum: qꝛ dictio quis quãdo ponitur distributiue nõ verificatur nisi in vno. l. si fuerit. de rebus dub. vnde si dixit substituo ei qui vltimo morietur nõ est substitutus nisi vni. vnde si simul moriuntur nõ potest dici ꝙ debeat admitti ad portiones omniũ. So. verũ est de proprietate verborũ et etiam de voluntate defuncti: si aľs non appareret de cõtraria voluntate. sed hic apparet rõnibus predictis ꝙ voluit portiones omnium ad substitutum deuenire mediante persona vltimi: qñ cõstaret qui esset vltimus. Si ergo non cõstat admittitur recta via tanꝙ substitutus oibus: sed qñ nõ cõstat ꝙ voluit ad substitutum peruenire portiones omnium habet locum oppo. per quam fortificatur decisio de qua hic vt ad nullam admittatur. tum quia testator voluit vltimam tantum deuenire. et non constat que sit illa. tum qꝛ non voluit substituere nisi vni propter oppositionem predictam et non constat quis sit ille et non potest venire tanꝙ substitutus

3 pluribus propter oppo. predictam. † Ex his patet intellectus iurium que allegantur in glo. Et inducuntur predicta ad. q. de currentibus ad brauium. si statutum dicit ꝙ detur primo venienti. et duo simul venerunt ꝙ neuter debet habere: quia statutum nõ voluit ꝙ haberet nisi vnus: ideo debet recurri. et ita seruatur. Et dicit Ange. ꝙ ad nouũ cursum admittuntur oẽs illi qui in primo cucurrerunt ex quo primus cursus habetur ꝓ non facto: sed alij de nouo nõ admittantur: qꝛ nõ venerũt in termi-

4 no. † In cõtrariũ facit qđ no. Barto. in. l. hoc articulo. de here. insti. in. q. illa si facta est ordinatio ꝙ qui primo ceperit banderiã inimicorum vel primo ascenderit muros habeat tantũ. et duo simul ceperũt vel ascẽderunt vterqꝫ habebit integrã summã. et si esset species danda daretur vtriqꝫ et esset cõmunis. ¶ Sꝫ potest dici aliud esse in dictis terminis: qꝛ statutũ nõ intẽdit excludere pluralitatẽ qꝛ intẽdit inducere ad actũ qui est vtilis reipubli. secus in. q. brauij: qꝛ potius intendit excludere pluralitatẽ: qꝛ nõ est actus tendens ad vtilitatẽ sed potius ad honorẽ: et ho-

a norabilius est ꝙ vnus habeat.[a] Ex predictis reprobatur seq. opi. gloss. que vult ꝙ ideo hic excluditur substi. qꝛ suberat mater que filijs succedebat ipsius fauore: sed si non subesset admitteretur. que sol. non est bona. lꝫ Dy. eã teneat: qꝛ cõtra rationes predictas et cõtra intentionẽ testatoris et vim verborum. ¶ In fi. glo. ibi: sed alius est ibi casus. qꝛ ibi substitutio erat facta certe et determinate persone si decesserit sine liberis. et ille decesserat et constabat ꝙ liberos habuerat: tamẽ erãt mortui. ignorabatur quis primo. vñ substitutus habet intentionem fundatã eoipso ꝙ probat ꝙ sine liberis decesserit. hic erat facta ꝑsone incerte et in portione incerta que non fuit postea certificata: ideo propter dubium excluditur.

> a ¶ Unꝰ habeat. Adde Fulg. ꝯsi. cxiiij.

1 **Cum heres.** † Per bonorũ possessionẽ acceptam a curatore furiosi confirmatur fideicõmissum furioso iniunctũ. et potest fieri restitutio: et transeunt iura: lꝫ furioso non essent acquisita vel saltẽ nõ in effectu. h. d. notabiľr in hoc vltimo. Et dicũt doc. ꝙ hic est vnus casus in quo hodie est necessaria bonorum possessio. lꝫ regulariter cõtra sm̃ Jac. de are. vt no. in. l. certum. C. vnde cog. Premitte ꝙ furiosus nõ potest adire hereditatẽ sibi delatã qꝛ nõ habet intellectũ nec curator potest adire: qꝛ debet adiri per illum cui delata est nõ per alium: licet fallat in tutore infantis et in patre. l. si infanti. C. de iure delibe. in hoc tamen furiosus et eius curator non cõparantur infanti. potest tamẽ per curatorem peti bonorum possessio per quã acquiritur administratio facti sicut per heredẽ cõditione pẽdente. si tamẽ furiosus decedit in furore dicta bonorũ possessio ad irritum decidit nec transmittitur ad heredẽ. l. fin. ꝟ. tali. de cur. furio. ꝓpter hoc antiqui gl. dixerũt ꝙ potius est facti ꝙ iuris. lꝫ Az. dixerit ꝙ est iuris et acquiritur furioso: et iura in eius persona radicantur lꝫ morte dissoluantur. quã opi. Angel. hic sequitur per illã. l. ante fi. ver. si autẽ resipuerit. vbi dicit ꝙ per mortem separatur hereditas a sua substãtia: ergo fuit coniuncta quicquid sit: siue dicamus ꝙ sit meri facti siue ꝙ resoluatur. Erat dubium vtrũ per eã confirmaretur fideicõmissum vniuersale et possit fieri restitutio per quã perfecte fideicõmissario iura quererentur et irreuocabiliter et videbatur ꝙ non per regulã ꝙ nemo põt plus iuris etc. l. alienatio. de contrahen. emp. Hrium determinat ista lex facit in ratione sui. l. cogi. ꝟ. his qui solidũ. ꝟ. eo.

2 ¶ Heres anteꝙ restituat ꝙ possit facere cõpromissum sup rebus vel iuribus hereditarijs et fideicõmissarius teneatur habere ratũ tanꝙ bene fecerit: sicut potest alia facere q̃ cõcernunt administrationẽ cũ sit dñs pleno iure.
Cõpromittere ꝙ reputetur leuis culpa nõ lata.

1 **Cum hereditas.** † Per trebelliañ nõ tenetur heres post restitutionẽ in obligationibus contractis per eũ occasione rerũ hereditariarũ: ideo nõ tenetur restituere nisi fideicõmis. caueat de cõseruando eum indẽnem aduersus tales obligationes. h. d. not. ¶ In text. ibi: restituta est. i. venit restituẽda. postꝙ enim verbo esset restituta nõ exacta cautione a fideicõmis. heres remaneret implicitus obligationibus per eum cõtractis: vt. j. circa fi. et tamen etc. ista autem. l. intendit prouidere heredi anteꝙ restituat etiam verbo: vt non teneatur restituere nisi prestita cautione per fideicõ. nec ob. ꝙ heres est securus facta restitutione. ꝟ. eo. l. j. ibi sublata est etc. qꝛ illud in obligationibus cõtractis per defunctum nõ in contractis per ipsum occasione rerũ hereditariarũ: ideo aduersus illas est defendendus: vt fideicõmis. promittat soluere quicqd illarum occasione heres vtiliter gesserit quia fecit qđ diligens paterfami. fecisset: secus si culpa posset imputari. l. mulier. ver. sed enim. ꝟ. eo. Nec obst. ꝙ debeat saltẽ verbaliter restituere ꝓ sua cautione: qꝛ poterit res retinere absqꝫ eo qđ grauet fideicõmis. qꝛ dicit iuriscon. ꝙ hoc semper non posset fieri: qꝛ potest esse ꝙ in hereditate nõ erant corpora: sed oĩa erant in nominibus. vnde si fieret restitutio verbalis sine cautione posset fideicõmissarius agere cõtra debitores et heredi non esset cautum:

2 sed ante restitutionem nõ potest agere. ¶ † In text. ibi: cõpromissum[a] est &c. No. tex. singularem q heres anteq restituat potest facere cõpromissum sup rebus vel iuribus hereditarijs. & fideicõmissarius tenetur ratũ habere tanq bene fecerit: sicut potest alia facere que concernunt administrationẽ cum sit dñs pleno iure & fideicõmissarius tenetur oĩa ratificare. facit de re iudi. l. ex cõtractu. & l. si post. de cõsti. pecu. Sed in cõtrium facit: q2 non facit diligẽter cõpromittere. l. si dictũ. §. si cõpromisero. de euic. Sol. ibi in cõtractu emptionis & vẽditionis vbi venit leuis culpa & cõpromittere reputat leuis culpa si poterat effugere. hic loquitur in herede rogato qui nõ tenetur nisi de lata d. l. mulier. §. sed enim. & facere cõpromissum nõ est culpa lata. casus est hic. vel dic q nec esset leuis culpa si ex forma statuti poterat cõpelli. vel si poterat appellari sicut a sñia iudicis: q2 non reputatur ad culpã ꝓpter aliud nisi q2 de iure non potest appellari. l. j. de arbi. iuncta. l. minor. xxv. de mino. ẽm Ange. & bene per hanc. l. dicit Bar. se consuluisse cum quidã heres cessisset omnia iura cuidam que habebat vt heres in hac hereditate in hac cessione non cõprehenduntur actiones quas heres contraxisset occasione rerum hereditariarũ vt si post mortem accepisset fideiussores a debitoribus: sed solũ venirẽt actiones quesite per defunctum: q2 illas habet vt heres: sed primus hz vt ipse. sit ergo cautus cessionarius q in instrumẽto faciat apponi omnes actiones quas habet occasione rerũ hereditariarum. Adde ad hanc. l. j. eo. lucius. §. penul.

2 ☞ Generalis quasi possessio alicuius territorij apprehendit p vnũ actum iurisditionis quẽ qs facit quãtum ad oẽs alios si eo aĩo facit vt oẽs acquirant.

3 Ad hoc vt fideicõmissarius ius habeat in hereditate requirit restitutio nec prius põt agere cõtra debitores hereditarios.

4 Restitutio hereditatis potest fieri procuratori habẽti speciale mãdatum & tunc iura recta via in fideicõmissariũ trãseunt nec momenta resident penes procuratorẽ.

Quid in procuratore in rem suam.

1 Restituta. † Restitutio potest fieri re & verbo expresse & tacite per patientiam. Item ex vtraq parte tam restituentis q fideicõmis. potest interuenire ꝓcurator. potest etiam fieri restitutio per nuntium vel epistolam inter absentes. h. d.

2 ¶ † In tex. ibi: vel aliquas earum. facit iste text. ad ea que no. Inn. in. c. dilectus. de capel. mona. vbi dicit q generalis quasi possessio alicuius territorij apprehenditur per vnũ actum iurisditionis quẽ quis facit quantũ ad oẽs alios.[b] si facit eo aĩo vt oẽs acquirat. & lz sint plures partes iurisditio. q2 quedã concernunt merũ quedam mixtũ imperiũ quedã simplicẽ iurisdi. exercendo circa iurisditionẽ acquirit etiã quãtum ad criminales & merũ imperiũ dicẽs q oẽs partes iurisditionis sunt connexe & faciunt vnũ totum. nõ sic si exerceret in personas certas vel in vno populo aĩo querendi quo ad alios: q2 persone sunt distincte. vñ non extendit ad alias personas. dic vt ibi. ¶ † In

3 tex. ibi: sed postea ratũ habuit: q2 heres a principio ignorauit. vnde nõ potest dici fuisse passus lz cũ sciuit tacuit: vel expresse ratum habuit. Et collige ex hac. l. ad hoc vt fideicõmissarius ius habeat in hereditate requirit restitutio. & prius nullũ ius habet: nec posset agere contra debitores hereditarios: vt colligitur. s. l. proxi. ibi: nempe &c. per hoc alias feci irritari quedã processum: q2 fideicõmissarius cui post mortẽ heredis relicta erat hereditas mortuo herede statim dixit se adire hereditatẽ illius defuncti. et fecit se immitti in tenutam bonorũ ac si esset directo institutus. & in hoc errore vidi plures ꝓcuratores esse tam Florentie q Bononie. nam dixi q ista erant inepte facta: quia ad eum nõ spectabat adire q2 iam erat per heredẽ adita: nec poterat capere tenutam nisi facta restitutione per heredẽ heredis ad quẽ hoc pertinet. j. eo. Quis. §. j. In quibusdam tamen locis sunt statuta q non requiratur restitutio: sicut etiam de iure cõmuni sunt casus aliqui in quibus nõ requiritur restitutio. nam nec tũc debet adire nec vt heres petere tenutam. posset tamẽ tolerari vt resoluat aditio in acceptationẽ fideicõmissi. & illud verbũ heres intelligatur. s. vtilis. l. filius. s. qd cũ

4 eo. ¶ † In tex. ibi: adit. no. q restitutio hereditatis potest fieri ꝓcuratori habẽti speciale mãdatũ: q2 cũ obliget dñs nõ cadit in generali mãdato & tũc vsura recta via in fideicõmis. trãseũt nec momento. residẽt apud ꝓcuratorẽ. l. q ita. §. j. j. eo. & ibi not. lz regulariter secus. l. possessio. §. & si possessio. j. de acquir. pos. Procuratori võ in rem suã & nõ potest fieri vt apud eum iura remaneant. l. mulier. §. ex asse. de iure do. Dicit tamẽ Ange. s. eo. iulianũ. §. vtrũ. q ꝓcurator in rem suã vt cessionarius cui fideicõmis. cessit oĩa iura bene petere vt cedenti fiat restitutio ad cõmodum cessionarij lz non possit petere vt fiat sibi. d. §. ex asse. & ita dicit obtinuisse Bononie.

a ¶ Cõpromissũ. intellige ẽm Ange. hic etiã in arbitratorẽ cũ añ restitutionem sit dñs & plen[9] administrator. facit. l. preses. C. de trãsac. & vide eũdem in ꝯsi. xxxj. maxime in vltimis verbis.

b ¶ Oẽs alios. Adde late Ro. cõsi. ccclix. Abb. cõsil. lxxj. Sozi. consi. cxj.

c ¶ Fit cõtra. hãc respõsionẽ dicit Alexã. nequaq tenẽdam: vt hic per eum.

d ¶ Regulariter. Facit qd voluit Oldr. ꝯsi. cxxvj. vbi multa ponit q rõne cõnexitatis & incidẽtie pmittunt q alias nõ pmitterent.

e ¶ Sepulchror. Adde qd voluit Ancha. ꝯsi. lxxx.

2 ☞ Tutor nõ potest cedere actionẽ pupilli: q2 per cessionẽ fit separatio iuriũ vtiliũ & tamẽ possit fieri p procuratorẽ habentem speciale mandatum.

1 Pupillus. † Solus pupillus sine tutore non põt facere nec recipere. siĩr solus tutor sine pupillo nisi sit infans: sed debet fieri per pupillũ cum autoritate tutoris. nõ tamen ipsi tutori. h. d. vsq ad. l. Quis. Et sic est idem in restitutione hereditatis actiua & passiua qd est in aditione: q2 tutor nõ potest adire pro pupillo nisi sit infans. nec solus pupillus: sed dz pupillus cum autoritate tutoris. l. potuit. de iure delibe. l. pupillus. & l. impuberibus. de acquir. heredi. secus in bonorum possesĥ. quã solum tutor accipere potest. l. si seruus. §. impubes. & l. tuto. et. l. si pupillo. q2 plus facti habet bonorũ posses. q2 requirit aditionem iudicis q habeat restitutio. Alij etiã contractus possunt fieri per tutorem & obligatur pupillus si cõtrahit super negotio pupilli. & acquiritur pupillo. l. post mortem. quando ex fac. tut. & l. eum qui. §. si tutori. de consti. pecu. q2 non sic concernunt personam sicut aditio et restitutio hereditatis que debet fieri per institutum nõ per aliũ. debet fieri fideicommissario non alteri: sed quare potest fieri procuratori simplici. s. proxi. non tutori: quia habet maiorem potestatem. Respondeo imo non maiorem in hoc: quia procuratori non potest fieri nisi habeat speciale mandatum ad hoc. sed tutor habet mandatum a lege. et primum est potentius.

2 ¶ † Vltimo no. text. ibi: quia nec mandare q tutor non potest cedere actionem pupilli: q2 per cessionem fit separatio iurium vtilium. & tamen posset fieri per procuratorem habentem speciale mandatũ in Specu. de cessi. act. Bar. in. l. potest. de auto. tuto. dic q potest quando expedit pupillo per. l. nouare. de nouatio. qd videtur contra istum text. qui simpliciter loquitur. & l. illa nouare. loquitur in nouatione que fit de voluntate debitoris. sed cessio fit contra[c] voluntatem & illud difficilius fit. et istud videtur verius per istum tex.

2 ☞ Licet lex nõ faciat mentionẽ de herede qd tamẽ statuitur in persona principalis videt statutũ in personam heredis.

3 Mulier potest esse ꝓcuratrix ad recipiendam restitutionẽ.

4 Per restitutionẽ hereditatis nõ transeunt feuda vel emphyteosis q non habent vt res hereditarie & vide multa remissiue que transeunt in fideicõmis.

1 Quamuis. † Per restitutionem trãseunt nõ solũ ciuiles actiones sz etiã pretorie. Itẽ obligationes personales. & potest fieri restitutio vt transeant act. non solum per heredem institutũ: de quo loquitur senatuscõsultũ sed per heredẽ eius. & illum in cuius est potestate: & cui acquisita est hereditas p eũ. et cũ sit procuratori non refert qualis sit: q2 etiam mulier esse potest: & per restitutionẽ iura sepulchror nõ trãseunt sz remanent apud heredẽ. h. d. vsq ad. l. si quis heres. De meris naturalibus an transeant ipso iure sine restitutione. dic vt. j. eo. l. si

2 eius. ¶ † Itẽ no. q lz lex nõ faciat mẽtionẽ de herede qd tamẽ statuitur in persona principalis videt statutũ in personã heredis. facit. j. eo. postulante. cũ his que ibi dicam. † Item q mu-

3 lier potest esse ꝓcuratrix ad recipiendã restitutionẽ siĩr videt q possit esse ad petendã corã iudice si ille recusaret q2 qd iuris est de ꝑparatorijs vel de eo per qd venitur ad illud. l. oratio. et

d ad rem mobilẽ. & tñ regulariter[d] nõ potest esse ꝓcuratrix. l. feminis. de procu. sz illud in ordinarijs: secus videtur in summa

4 rijs. ¶ † Vltimo no. arg. in. l. q2 perinde. §. j. q per restitutionẽ hereditatis nõ trãseũt feuda vel emphyteosis que nõ habent

e vt res hereditarie sed ꝓpter hereditatẽ sicut iura sepulchror[e] de hoc. j. eo. l. si patroni. ¶ No. etiã gl. que numerat multa alia que non transeunt in fideicõmissarium.

1 Papinianus. † Portio deficiens post restitutionẽ hereditatis accrescit fideicom. sine noua aditione vel restitutione. h. d. Et sic ptz q quicquid fit in prelegatis an veniant in restitutione vel nõ. vel in eo qd peruenit ex substitutione fideicõmissa. de quib[9] tetigi in. l. ita tamẽ. §. q suspectã. j. eo. qd peruenit iure accrescendi non est dubium q cadit in fideicõmisso. nã si post restitutã hereditatẽ accrescit fideicõmissario & nõ heredi: lz apud heredẽ remanserit nomen directum q2 remansit sine effectu eodẽ modo si ante cadit in restitutione cum sit de querela. j. de acquir. here. l. si quis heres. ibi sunt eẽ appendices &c. facit. l. si totam. eo. titu.

2 ☞ Quare senatusconsultũ in quo cauebatur q fideicõmissarius q cõpulit heredẽ ad adeundũ cõpellat hereditatẽ recipere non fecit mentionẽ de herede fideicõmissarij vt cõpellatur si fideicõmissarius decessit ante restitutionẽ.

Fideicõmissarius an transmittat si decedat ante restitutionẽ.

3 Statutũ si dicat q instrumẽtũ cõtra aliquẽ mittat executioni licet de

licet de herede nō faciat mentionem tamē poterit contra ipm mitti ꝛ poterit personaliter capi.
Quid si dicat ꝙ mittatur executioni contra debitorē in eo descriptum.
4 Licet ex forma statuti posset fieri executio ꝛ captura psone pn cipalis debitoris sine alia citatione non tñ poterit fieri de berede eius nisi primo citetur vt veniat ad dicendū an sit heres.
5 Si statutū dicit instrumentū debere mitti executioni realiter ꝛ personaliter ad voluntatem creditoris semper tamen debet precedere citatio debitoris vt veniat ad dicēdū causam quare non debet executioni mandari.
6 Quod heres creditoris ꝛ etiam cessionarius possit petere executionem sicut creditor principalis.
7 Si statutū dicat ꝙ frater non possit facere capi fratrem an heres fratris poterit facere capi.

1 Postulante. † Heres qui coactus adiuit potest cogere fideicommissarium ad recipiendā hereditatē ꝛ etiā eius heredem si decessit anteꝙ restitueret. Sed si heredē nō reliquit bona debent vēdi ꝛ creditoribus dari.h.d.per hoc apparet quid est dicere ꝙ aditio fiat periculo heredis vel fideicōmissarij.nā primū importat ꝙ si fideicōmissarius non vult nō compellitur et heres remanet implicitus. Scōm importat vt compellat tam ipse ꝙ heres eius.ꝛ si sine herede decessit pinde est ac si non adiuisset:quia assignantur creditoribus.non sic si periculo heredis adita fuissent. Itē quia dicto casu heres pōt conueniri anteꝙ restituat.l.ita tamen.§.q ex trebelliano. Sed qñ periculo fideicō.non potest conueniri etiā anteꝙ restituat: vt hic colligitur in ver.ꝛ quero.ꝛ facit.s̄.l.pxi.ꝛ qō dixi.s̄.eo.si legat.in princi. ¶ In tex.ibi anteꝙ moram ꝛc.h.d.quia si post morā minus esset dubiū. ¶ In tex.ibi ex senatuscō.competit. de hoc ergo querit an debent actiones cōtra heredem eam fideicōmissarij:licet restitutio sibi non sit facta imo recuset eam recipere:ꝛ cū recipit non videt respondere ad.q.propositā.sed dic ꝙ compellit hereditatem recipere sicut cōpellatur defunctus per qō innuit ꝙ licet non receperit.perinde tamen possit conueniri ac si recepisset. ¶ † In tex.ibi quoniā fere recipit oppo.
2 que posset fieri:quare senatuscōsultū in quo cauebat ꝙ fideicōmissarius qui compulit heredem ad adeūdum compellat hereditatem recipere non fecit mentionem de herede fideicom.vt cōpellat si fideicōmissarius decessit ante restōnem:quia casus iste raro cōtingebat:quia quando heres compellit adire regulariter statim restituit qō potest facere si vult:etiam si sit rogatus in diem vel sub cōditione:vt in.§.antistia. Sed aliquando non vult si aliqd erat sibi debitū.quod primo ꝙ restituat vult detrahere.ꝛ iterim fideicōmissarius decedit. Et sic patet hic ꝙ fideicōmissarius transmittit si decedit ante restitutionem:licet gl.dicat contrarium in.l.cū filio.de lega.j.tamen hic loquitur quando coegit adire.sed idem est si sponte adiuit:vt.s̄.eo.l.cogita.§.idem mecianus.ꝛ.j.eo.seius. ¶ † In tex.ibi nec heredis
3 mentio.no.hic iuncto text.seq.qō iuris est de aliquo est etiā de herede eius.licet de illo non fiat mentio.vnde inducitur si statutū dicit ꝙ instrumentū contra aliquem mittatur executioni licet de herede nō faciat mentionē nihilominus poterit cōtra ipsum mitti ꝛ personaliter capi sm Bar. Certe si loqueret illo modo ꝙ mittat executioni contra debitorem nullum haberet dubium:quia heres est debitor:sicut defunctus vnde satis cōprehēditur in verbis statuti.sed si dicat ꝙ mittatur executioni contra debitorem in ipso descriptum:ꝛ tūc maius dubiū quia
a statuta non extēduntur[a] de persona ad personam.l.si vero.§. de viro.s̄.solu.matri. Sed verū est de persona que nō sit eadē cum illa.vel reputetur eadem quia non est tunc extensio.l.non erit.§.dato.de iureiuran. Notarij tamen dicūt ꝙ talis ꝓmisit per se ꝛ suos heredes ꝛ sic bene comprehendunt heredes. Bal.
4 in.l.per diuersas.C.mandati.in.x.q.dicit † ꝙ licet ex forma statuti posset fieri executio ꝛ captura persone principalis debitoris sine alia citatione nō tamē poterit fieri de herede eius nisi primo citetur vt veniat ad dicendū an sit heres:quia primo ꝙ fiat executio debet liquidari primo psona contra quā fit:vt sit talis contra quam fieri possit.tene menti:quia habui de facto ꝛ fuit reuocata quedam captura:quia non fuit liquidata psona contra quā fuit facta.facit.l.si curialis.de episco.ꝛ cleri.cuꝫ
5 ibi no.per eundem. † vbi vult ꝙ si statutum dicit instrumentū debere mitti executioni realiter ꝛ personaliter ad voluntatem creditoris.semper tamen debet precedere citatio debitoris:vt veniat ad dicendū causam quare non debet executioni mādari nisi statutum dicat contrariū ꝙ possit fieri nulla precedente citatione:ꝛ tūc poterit fieri contra principalē.sed cōtra heredē
6 non qcquid dicat statutū. † Similiter econuerso poterit heres creditoris ꝛ etiā cessionarius petere executionē sicut creditor principalis:vt no.in addi.Spe.de ces.act.quia trāsit in cessionariū cū suo priuilegio coherēte persone.facit qō no.in.l.post
7 dotem.in pe.col. Sed † quid si loquatur negatiue:puta ꝙ frater non potest facere capi fratrē:an heres fratris potest facere capi. Dicit Bal.in.l.post diuortiū ꝙ nō per illum tex.vide qō no.ibi per glo.ꝛ Bar. ¶ In glo.fi.ibi respondeo no.gl.ita videtur contrariū dicere eius qō.s̄.dixi.s.ꝙ fideicōmissarius ꝛ eius heres possunt cōueniri a creditoribus etiam restitutione non facta quando heres fuit compulsus adire. Glo.vult contrarium quia certi sunt casus in quibus iura transeūt sine restitutione q no.C.eo.in.l.penul.inter quos iste non est. Tu dic ꝙ ibi in iuribus actiuis hic in passiuis.ideo tene qō.s̄.dixi:qr pro facta habetur postꝙ possum compelli ad eam recipiendā: als responsio iuriscon.non esset ad.q.formatam qō nō est credendum esse de mente eius.

2 Si defunctus mutuauit pecunias ꝛ stipulatus est vsuras vel locauit domum ꝛ fuit stipulatus pensiones que nō fuerūt per heredē exacte sed adhuc debentur cum hereditas restituit an iste actiones veniant in restitutione ꝛ quid de fructibus pceptis post aditam hereditatem.
3 Fideicōmissarius habetur loco heredis ꝛ qñ hoc fallat. Quare fructus sati ꝛ percepti per heredem negligētia fideicōmissarij cedant lucro heredis.

1 Sed ꝛ in huiusmodi. † Accessiones ciuiles ꝓuenietes ex cōtu defuncti ꝛ per heredem non exacte loco rerum hereditariarū habentur:ideo veniunt indistincte in restitutione etiā si mora heredis non interuenit sed fideicō. Prouenietes vero ex contractu heredis habentur pro fructibus:ideo nō veniūt eo casu quo fructus non veniunt.hoc dicit vsqꝫ in fine ꝛ est magna limitatio ad.l.in fideicōmissaria.s̄.eodem.vt loquatur de fructibus satis ꝛ collectis per heredem ꝛ eius industria.nō sic in accessionibus ciuilibus vt sunt vsure ꝛ pensiones quarum dies cessit post aditam hereditatē:quia si non fuerunt exacte:ꝛ queritur an veniant in restitutione adhibet distinctio de qua hic. Sed si essent exacte esset idē quod in fructibus.l.deducta. §.si post.per quē glossatur iste.§. Primo loquitur quando ꝓueniebāt ex contractu defuncti:vsqꝫ ibi:sed cū postea quando ex cōtractu heredis. Itē in prima parte ponit thema ꝛ questio vsqꝫ ibi ab herede. Scdo allegationes pro ꝛ cōtra vsqꝫ ibi rñdeo.ꝛ ibi ponit decisio pro fideicōmissario ꝛ rationes faciētes
2 pro eo. ¶ † No.pro declaratione.§.si defunctus.mutuauit pecunias ꝛ stipulatus est vsuras.vel locauit domū ꝛ fuit stipulatus pēsiones q nō fuerūt per heredē exacte:sed adhuc debent cū hereditas restituit:an iste actiones veniāt in restitutione:ꝛ sic fideicōmissarius possit eas petere.si loqmur de tēpore cūrrente in vita defuncti:vel postea ante aditam hereditatem nō est dubium ꝙ sic:quia cēsentur res hereditarie.nam ꝛ fructus hoc tēpore percepti veniunt in restitutione.s̄.eo.ita tamē.§.j. Solū est dubium de his que cucurrerunt pro tēpore post aditam hereditatem tunc pro herede facit:quia iste actiones competunt pro accessionibus que loco fructuum habent. Sed fructus post aditam hereditatem percepti siue iudicio testatoris siue negligētia fideicom.in resti.non veniunt nisi sit expresse dictum.l.in fideicommissa.ꝛ.l.mulier.§.si heres. Si autem heres fuisset in mora non esset dubium quia venirēt sicut ꝛ fructus. d.l.in fideicōmissa. Sed iuriscōsultus ponit casum magis dubitabilē ꝙ heres non fuit in mora. Et breuiter determinat cōtrarium ꝙ loco rerum hereditariarum habentur hac rōne nō obstante sicut si cōpeterēt pro sortibus principalibus promissis defuncto pure vel sub cōditione quia est eadē ratio postꝙ duo concurrūt ꝙ non sunt exacte ꝛ debentur ex contractu defuncti:quia fideicommissarius nō petit eas tanꝙ fructus per heredem perceptos quo casu loquitur.l.in fideicōmissa. Sed petit hereditatem in eo statu in quo reperitur sed reperitur cū istis actionibus:ergo in ipsum debēt transire nec petit vt suppleatur fideicōmissum quod debet suppleri de fructibus.l.celsus scribit.s̄.eo.quia hic nullā suppletio debet fieri cū in nullo esset diminutum.hec est sentētia huius.§.ex quo no.ibi mora facta non est ꝙ fructus pcepti ex mora non restituentis veniūt in restitutione etiam in filijs primi gradus:quia hic filia erat instituta ꝛ grauata. ¶ Item in ver.sed quia non ꝛc. Nota sm Bar.limitationem ad.l.celsus.scribit in fine.ꝙ suppletionem de qua ibi non tenent facere liberi primi gradus.sed certe tex.hoc non ꝓbat.non enim vult dicere ꝙ ideo nō petit suppleri:quia erat de liberis primi gradus. Sed quia nō erat de liberis primi gradus:ideo nō petit vt fructus sed vt res here-
3 ditarias. ¶ † Itē no.ibi ꝛ haberi heredis loco tex.expssior est quid sit alibi ꝙ fideicō.habetur loco heredis:licet allegetur.l. cū filius.qō cum eo.fallit quo ad quedam de quibus in.l.quia

[a] ¶ Extendūtur. Addō late Sozi. cōsi.cxx.incipiē te:difficultas.

4 perinde.§.eo.¶†Ultimo in fi.no.rationem quare fructus sati ⁊ ꝑcepti per heredem negligentia fideicōmissa.cedūt lucro heredis:quia si nō cederent compelleretur heres inuitus esse procurator fideicōmissarij faciendo coli fundos ad vtilitatem illius qꝛ si non faceret coli teneret᷑ de negligētia tanq̄ de dolo ⁊ lata culpa.⁊ faciendo coli non prodest sibi sed alteri.facit.l.si mora.solu.matri.

2 ☞Heres qui non detrahit quartam seruat fidē testatori.

1 **QUi totam.** †Qui non vult quartā retinere.cōsultius facit si adit hereditatē coactus q̄ si sponte.h.d.sed si vult eam retinere tūc econtra si certus est de virib⁹ hereditatis ꝙ non potest damnū peti alias capiat terminū ad deliberandum.§.eodē.si legatus vel faciat inuentariū tamen hoc non prodest quātū ad periculū de quo hic.si fideicōmissarius nol-

2 let hereditatē recipere vt in glo.† No.tex.ibi fidūqꝫ obsequiū qđ heres qui non detrahit quartam seruat fidem testatori.Et sic patet qđ contra voluntatem testatoris fit detractio quarte §.ad le.fal.l.titia.⁊ propter hoc illud quod detrahitur dicitur debitū de iure naturali legatarijs vel fideicom.licet non ciui. l.j.C.ad le.fal.

2 ☞Qñ precedit dispositio pura ⁊ ad executionē eius apponit᷑ tempus an quando reddatur legatū conditionale.

1 **SEius saturni.** †Dies icertus appositus fauore fideicommissarij.non facit conditionē sed diē ideo non impedit diem fideicom.cedere quo ad transmissionē.hoc dicit ista notabilis.l.per quā limitat᷑ dies incertus ⁊.l.si cui.§.hic autē legatū.de lega.j.vbi dicit ꝙ tempus certe etatis onerati facit conditionem:quia verū est nisi sit appositum fauore illius vt hic.¶In tex.ibi eam sibi vendicat.s.retinendo.Et sic no.ꝙ hoc verbū vendicare potest intelligi non solum agendo sed retinendo.est ergo verbum cōmune.¶In tex.ibi quia defunctus est ⁊c.s.conditione pendente ⁊ sic est effectū caducū fideicōmissum ⁊ non transmissum ad heredem fideicō.sed remanet penes grauatū.contrariū determinatur vt infra sequitur. Circa fi.l.ibi viuo oceano cessit.s.a morte testatoris sicut cessisset si fuisset pure vel in diem omnino certū quo ad trāsmissionem ⁊ sic bene patet ꝙ fideicommissum vniuersale cuius dies cessit viuo fideicō.trāsmittit᷑ etiam ante restitutionem verbalem ad similitudinem hereditatis nō adite cū ei comparetur. ¶In tex.ibi prorogando tempus solutionis apponēdo tempus illius etatis pōst qđ voluit fideicōmissum restitui potius fecit ꝑ tutela filij q̄ ꝙ voluerit facere fideicōmissum conditionale.Sed qualiter potest hoc cōstare.rñdeo in terminis istius l.cōstat propter tria.s.propter qualitatē persone fideicō.quia filius.Itē heredis qꝛ fiduciarius ⁊ amicus testatoris.Item in alio qꝛ in tota hereditate instituit ⁊ de tota restituēda rogauit ⁊ quodcūqꝫ deficeret tēpus istius etatis faceret conditionē.sic loquit᷑.l.si cui.§.hoc autem.vbi erat filius sicut hic.tñ alia duo deficiebant qꝛ non de tota hereditate sed de certo legato rogauit.vnde non presumit᷑ instituisse eū fauore filij sed īstituti.hic secus.ex quo nihil voluit penes īstitutū remanere ⁊ sic potius voluit tutelam ⁊ curā bonorū cōmittere ad cōmodū filij.⁊ hec est vera sol.ad hoc cōtrariū qđ gl.format ⁊ non bene soluit vt dicam super ea ⁊ ꝓpter ista:ex qbus apparet ꝙ fauore filij tp̄s apponit᷑ sequunt᷑ tria.primum hic ꝙ nō impediat trāsmissionē.Aliud est qꝛ fructus veniunt in hoc fideicōmisso.l.in fideicōmissi.§.cū pollidius.de vsur.Aliud qꝛ heres filij statim pōt petere nō expectata die:quia frustra expectaret.l.titia.§.aliū. no.j.eo.licet.glo.dicit contrariū p.l.ex his verbis.quando di.leg.ce.sed illa loquit᷑ quando tēpus esset appositū fauore grauati.⁊ sic fuisset lucraturus fructus si fideicōmis.viueret.vnde mors illius nō debet esse sibi nociua.Et si dicat᷑ si intelligis ꝙ ibi fuit tempus positum fauore grauati faciebat conditionem ergo non potuit transmitti.Respondeo propter aliud non faciebat cōditionem scilicet quia primo fuit relictū pure in vna oratione ⁊ ī alia solutio fuit dilatata in tp̄s.quo casu substātia fideicōmissi non est conditionalis vt hic in glo.⁊ bene quātum ad illam.l.sed inq̄tū glo.intelligit hāc.l.eo modo non bene dicit qꝛ hic in eadem oratione mandauit hereditatem restitui cū peruenisset ad illam etatem:ideo propter aliud hic trāsmittit᷑

2 scilicet quia fauore fideicōmis.appositū erat tempus. ¶†In glo.ibi nisi dies fideicōmissi esset incertus.nota qꝛ in hoc glo. bene dicit ⁊ semꝑ allegat᷑ ꝙ quando precedit dispositio pura ⁊ ad executionem eius apponitur tempus aut illud est omnino incertū vt tempus mortis.vt lego fundū quem volo tibi tradi cū titius morie᷑ ⁊ tunc redditur legatū conditionale sicut si ad substantiā esset appositū:aut non erat omnino incertū vt tempus certe etatis qꝛ si fideicōmissarius viueret certus esset vsqꝫ ad quātum tempus deberet fieri solutio.⁊ tūc non reddit᷑ substantia cōditionalis:ideo transmittitur.l.ex his verbis.hunc tamen articulum examina per Bar.in.l.j.de cōdi.⁊ demon.in vj.col.vbi omnino vide.

1 **SI heredi.** †Debitū naturale solutum heredi venit restituēdum sicut cetera bona.h.d.Contrariū poterat dici quasi heres habeat ex quadā fortuna ⁊ fatuitate soluentis q non poterat cōpelli ⁊ sic videbat᷑ cedere lucro eius.l.iiij.in prin.ad le.falci.j.eo.debitor.in fi.sed contra est:quia suberat causa naturalis debiti vñ non videt᷑ fatue soluisse sed fidem seruasse.

2 ☞Pena ꝙ non egrediatur delictū ⁊ nō debeat quis puniri vltra id in quo deliquit.

1 **PAulus.** †In re quā fideicōmissarius heredi subtraxit perdit omne ius qđ in

2 illa re habet nō ī alijs.h.d.† Unde allegat᷑ ꝙ pena non egredit᷑ delictū ⁊ nō dꝫ quis puniri vltra id in quo deliqt.facit.l.ex facto.§.iulius.de vulga.⁊ pupilla.hoc tñ aliter videt᷑ vt dixi in.l.paulus.§.ad le.falci.ibi tamē loquitur qñ fuit subtracta per heredē.hic qñ per fideicōmissarium.⁊ sic hodie habet locū ista.l.⁊ intellige hanc legem qñ post aditam hereditatē ⁊ possessionē apprehensam subtraxit.l.non dubiū. C.de legi.sed si ante non perderet ius suū sed interdicto quoꝝ legatorum teneret᷑ restituere.l.j.§.rediguntur quorūꝫ legato. ¶In text.ibi furatus sit subau.que postea aliquo casu ad heredem redierūt.⁊ ipse ab eo petebat alias inepte diceret denegari ei petitionem si essent apud eum.

2 ☞Remedium legis vt perfectius.C.de an.exce.proditū ad interrumpendam prescriptionem contra absentē pro quo nō est aliquis qui respōdeat:an habet locum nisi in debitore absente qui habeat certum domicilium conueniri possit coram quocūqꝫ tanq̄ vagus.

3 Qđ fit ꝓpter necessitatē fieri dꝫ quatenus durat necessitas.

1 **CUm hereditas.** †Si periculū est ī mora qꝛ actio est tp̄e peritura cogit᷑ heres de restituendo grauatus iudiciū suscipere posito ꝙ nō cogeret᷑ si periculum non immineret.hoc dicit.potest intelligi trib⁹ modis.Primo qñ hereditas iam erat restituta.⁊ sic heres regulariter nō poterat compelli.l.j.§.eodē.in.§.j.Secūdo quando non erat restituta sed compulsus adiecta quo casu adhuc nō cogebatur. §.eodem postulante.in princi.que etiam limitatur per hanc.l. Tertio quādo spōte adiuit:sed erat paratus restituere ⁊ fideicōmissa.recipere:sed erat absens ⁊ miserat ad hoc procuratorem quod facere poterat.§.eo.restituta.sed non habebat mandatū ad alind ⁊ sic creditor non poterat agere ⁊ interrumpere prescriptionem propter absentiam fideicommissi.nam poterit heres compelli iudicium suscipere licet regulariter cōtra quando est paratus restituere.Ita innuit notabiliter glo.licet nō esset paratus fideicōmissarius recipere cogeretur iudiciū suscipere licet periculū non esset in mora:nec actio esset peritura.l.ita tamen.§.si ex trebelliano.etiā predicta no.quia per ea datur intellectus ad multa iura vt dixi.§.eodē in.l.j.§.fi.in.d.

2 §.qui ex trebelliano.¶†In tex.ibi similiqꝫ modo glo.intelligit istū ver.in casu precedenti quādo actiones erant tempore periture vt possint moueri contra heredem contra quem per filiū est intentata cōtratabulas sed si non esset intentata secus quia cū finito iudicio cōtratabu.speret᷑ intentari petitio here. que est in iudiciū vniuersale.silere debent cōtra scriptum oīa alia iudicia.l.si quis libera.de petitio heredi.⁊.l.ita tamen.§. quoties.§.eo.licet hodie secus per.l.fina.C.de peti.heredi.qui intellectus in se est verus.sed non congruit tex.cum dicit de liberante.ideo dico ꝙ actiones etiā si non sint periture possunt moueri contra scriptum nec compellunt᷑ agētes cauere.l.hoc autem.§.ti.j.in prin.⁊ dixi in.d.§.quoties.est ergo similitudo inter precedentē causam ⁊ istum quia sicut ibi propter periculum cogit᷑ iudicium suscipere qui al's non susciperet ita hic ꝓpter iudicium vniuersale qđ nōdum est motum.cogit᷑ quis suscipere iudicium particulare qui nō cogeretur si iam esset motum ⁊ iste est verus intellectus Bar.hic.no.ex prima lec.ꝙ interruptio facta contra illū qui tenetur directa prodest contra illum qui tenet᷑ vtili.Ang.dicit ꝙ ista.l.probat contrarium ꝑ argumentum a speciali:quia hic est speciale quando periculū est in mora ergo in contrariū est ius cōmune.Tu dic Bar.verum dicere quando actio esset vtiliter intentata cōtra illū cui tenetur directo qđ potest contingere.sed si periculum nō sit in mora vt si procurator tuus sit mihi condēnatus procuratorio noīe.nam tenet᷑ directa iudi.⁊ ti.vtili.l.si procurator meus.de procura.Dictum Ang.est verum quando non posset vtiliter agi vt contra heredem post restitutam hereditatem qꝛ tūc nō

prodesset

prodesset nisi quando esset periculum in mora ꝛ vide q̄d idem no.in.l.cum quis.§.si quis pro eodē.de solu.¶ In glo.ibi nisi ponas.no.istam glo.ad intellectum.l.vt perfectius.C.de ãna. excep.ꝙ remediū illius.l.proditum ad interrumpēdam pscri. contra absentem pro quo non est aliquis qui respondeat illud remedium nō habet locum nisi in debitore absente ꝙ habeat certū domicilium qꝛ coraꝫ iudice domicilij poterit fieri q̄d ibi disponitur.Sed si non habet quia vadit vagãdo non haberet locum illa lex nec posset creditor vti remedio illius legis corã quocūqꝫ iudice vellet licet conuenire coram quocūqꝫ tanqꝫ vagum bene posset.l.heres absens.de iud.Et hoc mirabile ꝙ est maius ꝛ denegatur q̄d est minus.Aliqñ tamen hoc contingit vt no.glo.in clemē.fi.de rebus eccle.non alie.¶ 3 † In glo.solu. ibi vel.dic.doc.dicunt ꝙ cū illud q̄d fit propter necessitatē fieri debeat q̄tenus durat necessitas.l.sed ꝛ si.§.sed ꝛ si dies.de iud. ꝙ si sufficit cōtestatio ad interruptionē vsqꝫ ad illam cogit̃ suscipere sed si nō sufficit contestatio.vt in actione de dolo.l.fi.C de dolo vel restitu.in integrum:vt in.l.fi.C.de tempo.in integ resti.cogetur vsqꝫ ad sententiam.ꝛ sine hoc sufficeret sed requireret̃ executio vt in seruo subiecto restitutioni cuꝫ esset delata hereditas quã non posset sibi iubere ꝙ adeat donec sit factus meus.ꝛ dubitatur ꝙ nō moriatur anteqꝫ fiat cogetur vsqꝫ ad executionem.l.apud iulianum.§.antistia.Istud non posset pcedere scōm primam lecturam.quando restitutio esset iam facta.sed scōm secundam ꝛ tertiam:ꝛ tunc heres non patiet̃ damnum:quia tanto minus restituet fideicōmis.qꝫtum dedit mihi. ita intellige hanc glo.

2 ¶ Nō sufficit filio probare ꝙ pater vnū qd fecerit in fraudē fideicōmissi quia per hoc non diceret̃ dissipator sicut ex vnico actu non dicit̃ quis mercator sed requiritur pbare ꝙ multa ꝛ sic adminus tria vt cogat̃ restituere filio etiam in potestate an̄ conditionis euentū nisi vna vice dissipauerit multa bona ꝛ qd si postea filius moriatur ante patrem.ꝛ nu.6.

Casus in quo filiusfamilias de iure fforū habebat bona q̄ patri non querebant̃ licet re vera nō essent castrēsia vel quasi.

3 Casus in quo potest esse iudicium inter patrem ꝛ filium.

4 Pater si dissipat bona filij aduentitia vt materna in quibus habet vsumfructum ꝛ administrationem aufertur patri administratio ꝛ datur filio ꝛ quid de vsufructu.

5 Pater dissipans bona ꝑpria que nō sunt filij nec subiacēt restitutioni an possit cogi officio iudicis assignare filio legitimam vel tot bona vnde viuat.

6 Quid si pater dissipauit bona vnius ex filijs an ille succedens cum fratre ex alia matre possit petere emendam.

Rogatus de restituendo cui testator remisit cautionem legatorum si dilapidat bona quomodo subuenitur fideicōmissario conditione pendente.

7 Licet pater sit dissipator sibi tñ debetur reuerentia a filio.

8 Alimēta sunt pstanda ex redditibus ꝛ accessionibus eorꝝ ꝛ qd si aliquo anno nō colligerent̃ an essent vidende ꝑprietates.

9 An filius possit post mortem patris scrutari administrationem patris.

1 Imperator. † Pater dissipãs hereditateꝫ cogit̃ restituere filio etiam in potestate manēti ante cōditionis euētum reseruatis sibi alimētis de redditib᷒ bonorꝝ prestã-dis in casu indigentie hoc dicit.¶ 2 † In tex.ibi hac multa.no. ꝙ nō sufficeret filio probare ꝙ vnum quid fecisset in fraudem fideicō.quia per hoc non diceret̃ dissipator:sicut ex vnico actu non dicitur quis mercator.vt no.in.l.seruis legatis.de leg.iij. sed requiritur probare ꝙ multa:ꝛ sic ad minus tria fecerit.vt hic iuncta.l.licet imperator.de lega.j.vbi tria appellant̃ multa.hec tamen vera videntur nisi vna vice dissipauerint multa bona:quia hoc ꝓsumitur fraus.l.omnes.§.lucius.q̄ in frau. credi.¶ In text.ibi:in fraudem.id est damnum vel diminuit̃. ꝛ sic sufficiet q̄d fit fraus re ipsa licet non cōsilio.facit q̄d no.in l.si quis cū aliter.de verbo.ob.¶ 3 † In tex.ibi:restitui hereditatē.ista restitutio est iuris nō simplicis facti.vt patet.j.in ver. vt decreti.vbi dicit ꝙ post illam factam in illis comparat̃ filio militi habenti castrense peculium.ꝛ versicu.sed ꝛ res.vbi dicit quod potest vendicare res heredi ꝛ exigere.ꝛ sic sunt translata in ipsum iura.ꝛ est casus in quo filiusfami.hoc iure habebat bona q̄ patri non querebantur.licet reuera non essent castrensia vel quasi.ꝛ hoc ꝑpter dolum vel culpam patris dissipãtis. Idem si quasi dissipat.vt si recusat hereditatem adire.s.codeꝫ cogi.§.si pater.Est etiam casus in quo potest esse iudiciū inter patrem ꝛ filium:quia potest ipsum allegare suspectum ꝛ dilapidatorē regulariter.secus.l.lis nulla.s.de iudi.¶ Per hanc legē dixerunt quidam legisse quod refert 4 † Ioã.and.in addi. Specu.de dona.inter virum ꝛ vxo.§.fornatis.ꝙ si pater dissipat bona filij aduētitia vt materna in quibus habet vsumfructum ꝛ administratur aufertur patri administratio ꝛ dat̃ filio saluo patri vsufruc.hoc etiam tangit Bart.licet non allegat. Ioã.an.in.l.si constante.in.ij.questione principali.in qua tractat de personis repetentium.q.ix.Sed inquãtum dicit saluo vsufruc.non videtur verum propter finē huius legis:vbi patri tantum alimenta reseruantur.nam hic plus iuris habebat in istis bonis qꝫ habeat hodie in aduēticijs.quia habebat dominium anteqꝫ filium emãciparet:ꝛ tamē perdit propter eius dissipationē dominiuꝫ ꝛ vsumfructum:ꝛ si haberet alia bona non deberet ali de redditibus istorum bonorum:vt colligitur ex verbo egēti ergo fortius hodie in aduentitijs in quibus nō habet nisi vsumfructum debet illum per illam perdere:ꝛ solū in casu indigentie sibi sunt reseruanda alimenta[a] pro his allegat Bar.in.l.fin.circa medium.de senten.pas.vbi dicit esse casum.ꝛ vide omnino in locis preasseg.¶ 5 † Per hoc dicit Bal. in.l.ij.que in fraudē patro.ꝙ pater dissipans bona propria q̄ non sunt filij nec subiacent restitutioni potest cogi officio iudicis assignare filio legitimaꝫ vel tot bona vnde viuat:quia illa censentur de bonis filij.¶ In contrarium facit quia viuo patre filius nullum ius habet ad legitimam.argu.in.l.j.§.si impubes.de colla.bo.ꝛ in aut.si qua mulier.de sacrosan.eccle.facit.l.non vsqꝫ adeo.si quis impera.male.vbi pater potest alienare bona sua:quia non ita astringitur filio sicut libertus patro.sed totū debet restringi:nisi ita faceret ꝙ caderet in nomen dissipatoris ita ꝙ filij possent venire in indigētiam.posset tamen dari curator tanqꝫ prodigo.sed filij forte non audent hoc petere.¶ 6 † Quid si pater dissipauit bona vnius ex filijs:an ille succedens cum fratre ex alia matre possit petere emendã vide Bal.in.l.filie cuius.C.fami.hercisū.¶ In tex.ibi qꝫdiu filius eius viueret.no.hoc nam innuit ꝙ si filius moreretur ante patrem ista bona redirēt ad patrem:ꝛ esset perinde ac si nō essent restituta.ꝛ sic restitutio stat in pendenti:inspecto futuro euētu non presenti statu:quia de ꝓsenti filius habet dominium:sed resoluitur eo premortuo.Idem si efficeretur incapax vt deportatus vel alio modo qꝛ debet durare in tali statu ꝙ possit capere cū erit sui iuris:quia in illud tēpus confertur restitutio. ¶ In tex.ibi:quia cautiones ꝛc.quia pater hoc iure non poterat filio ciuiliter obligari nec ecōuerso.l.frater a fratre.de ꝯdi. indebiti.sed quid hodie cum possit obligari ciuiliter ex causa aduētitij peculij:vt ibi no.ꝛ in aut.vnde si parens.C.de inoffi. testa.Respōdeo ad hoc idem ꝙ hic si apparet dissipator.nam aut non vult cauere ꝛ non compellitur licet alij compellerent̃ l.iubemus.§.j.C.eo.ꝛ hic in glo.in verbo:non poterat ibi sed hodie.Aut vult cauere ne auferatur administratio ꝛ nō tenet̃ filius recipere:ex quo apparet suspectus.l.suspectus.cū.l.seq. de suspec.tuto.argu.s.eo.cogi.§.si seruo.sed quid in extraneo rogato de restituēdo.si testator remisit caut.legatorum quod facere potuit.l.scire.vt in poss.lega.ipse dilapidat bona quomodo subuenitur fideicom.conditione pendente.de hoc habes tex.in.l.fina.vt lega.no.caue.quia nō ideo compellitur cauere postqꝫ testator vetuit:sed cōpellitur restituere:ꝛ ibi vide Bar.in fine.¶ 7 † In fine.l.ibi.sed patrie reuerentie.Nota ꝙ licet pater sit dissipator:sibi tamen debetur reuerentia a filio. ¶ 8 † In tex.ibi ex accessionibus.No.si alimēta sunt prestanda ex redditibus ꝛ accessionibus eorum:ex quo sequitur ꝙ si aliquo anno non colligerentur non essent prestanda:nec ꝑpter hoc essent proprietates vendende.argu.s.ad le.fal.l.marito.ꝛ l.liberto.de annu.lega.ꝛ si esset res magni pretij de qua haberetur modicus redditus vt turris[b] vel magnum palatium de quo non reperitur pensio nō essent prestanda ꝑm qualitatem rerum:sed ꝑm quãtitatem redditū:vt probat.l.mirabilis.nō hic.sed.l.qui bonis.j.qui bonis cede.pos.ita refert Ang.se cōsuluisse simul cum Bald.in ciuitate Arimini.¶ 9 † In glo.que incipit in potestate ibi:sed hic fraus:id est dolus certe etiam si non dolus quia sufficit fraus re ipsa ideo Barto.aliter soluit. Interdum pater dissipat alienãdo imobilia.ꝛ tunc quia filio remanet consultum post mortē patris quia potest vendicare a possessoribus non potest scutari administrationem patris:vt in cōtrario iuncta.l.j.de bo.ma.Aut mobilia q̄ possunt occultari.ꝛ sic filio non est consultum:ꝛ tunc potest vt hic.primum dictū esset limitandum nisi poneret res in manibus potentiorum a qbus facile non possent vendicare:vel aliorum qui possessiones essent deterioraturi:vel nisi appareret de manifesto dolo patris:vt in hac glo.ꝛ ar.j.eo.titius.quando autem mobilia indistincte potest scrutari ꝛ partem de mala administratione reprehendere:ꝛ eam sibi auferre vt hic.

2 ¶ Si dos prelegetur quam vxor poterat ꝑbare per instrumentū vel per testes ꝙ debeat ante omnia deduci ꝛ de residuo deducet̃ quarta ꝛ quid si non poterat probari.

[a] ¶ Alimēta.vid ad saturitateꝫ p Sozi.cōsi.cxxxiiij.per Signo. de medio.consi. cxxxvj.

[b] ¶ Turris.Add ꝙ voluit Ludo. ro.consi.cccccx.i fi.cōsilij quia est longum.

a ¶ Efficacia. ad- de eūdem consi. clxxxiij.

1 **Cum heres.** ¶ †Rogatꝰ restituere de- ductis legatis illa tantum potest deducere que sunt efficacia[a] ⁊ peti possunt. Item pōt deducere qđ sibi debebat a defuncto vna cū quarta siue sit rogatus simpliciter restituere: siue illo deducto. h. d. ¶ In tex. ibi que peti nō poterat. Videbat contrariū quasi hec verba testatori debeant intelligi de legatis prout in facto relicta sunt non prout habent iuris effectū. l. eum qui. §. pro parte. in fi. de his qui vt indi. sed ibi ne fiat diuisio volūtatis q̄ ratio cessat hic ⁊ sic videt sentire de his tantū que habent iuris effectū ⁊ illa potest deducere etiam si petitio fideicōmissi preueniat petitionē legatorum vt hic ⁊. l. cogi. §. inde queritur. s̄. eo. sed si simpliciter esset rogatus. tunc distingueret an legatorum petitio precederet nō ita intellige gl. primā istius legis p. l. qui. cccc. s̄. eo. ¶ †In text. ibi dos prelegeť quam vxor. per

2 instrumentum vel testes poterat probare tunc duplici ratione videbatur qđ aduersus fideicōmis. non posset deducere etiam pro parte sua: tamen quia non tenebat prelegatum preter q̄ in cōmodo representationis. l. si creditori. de leg. j. tū quia etiam si nō posset probari non valeret prelegatū pro sua parte legatum. de lega. j. ergo nō potest deducere vt in prin. l. sed contrarium est: quia cum possit ꝓbare dotem datam etiā si esset simpliciter rogata suam dimidiā restituere posset ante omnia deducere ⁊ de residuo quartam: l. in imponenda. ad le. fal. ⁊ hic in ver. cū enim fortius. hoc casu quia nō deducit vt prelegatum. sed vt debitū vt hic in gl. que incipit nō iure. ¶ Sed quid si nō poterat probare dotē nisi per cōfessionē testatoris posset. dic. adhuc idem si fuit expressa certa quātitas. alias non valeret. l. si non designata. C. de falsa cau. adie. leg. quia saltem quo ad retentionem videtur haberi loco debiti propter cōfessionē testatoris. ⁊ sic non ob. l. qui vxori. de auro ⁊ argē. lega. cum ibi no. quia verum est q̄ confessio testatoris non probat debitum vt possit peti vt debitā ⁊ preferatur alijs credi. ⁊ de ipsa nō detrahatur fal. sed iudicatur ad paria cum alijs legatis. sed quātū ad repetitionem si est instituta ⁊ de restituendo grauata[b] quātitate quam testator cōfessus est habuisse in dotem potest eam retinere tanq̄ vere debitam ⁊ vltra eum detrahere trebel. vt in hac lege que loquitur indistincte ⁊ ita eam intelligo sed si haberet vim prelegati. non haberet vtrūq̄ quia prelegata computantur in quartam treb. ⁊ tene menti istum intellectum nō ob. l. si debitor. ad le. fal. quia ibi expresse mandauit quod non deduceret ideo quartam in dotem sibi computat hic non sic ideo habet vtrūq̄. vt in iuribus supra allegatis per hoc est expedita glo. que incipit. i. quarta.

b ¶ Grauata. adđ vt per Ludo. ro. consi. cclxxvj.

1 **In res aliena.** ¶ †Id qđ per aditionē hereditatis non peruenit ad institutum non cadit in fideicōmisso vniuersali. hoc dicit. ¶ In gl. ibi: ac si sibi sempronio esset legata: hoc est falsum ⁊ contra. l. plane. §. duobus. de leg. j. vbi sufficit q̄ dies legati vtiliter cesserit in personā titij primi legatarij: licet dominus rei succedat titio. nec propterea irritat legatum. dic ergo q̄ ratio est hic: quia dominus rei succedens titio legatario nō habuit dominium illius rei per aditionem hereditatis titij cum per prius haberet. ideo illa res non erat computanda in hereditate titij. merito cadit in fideicōmisso. l. in fideicommissa. §. quoties. s̄. eodem sed actio ex testamento quam titius habebat contra heredem: bene erat computāda in hereditate titij: ⁊ remāsit in fideicōmissum nec hoc negatur hic. expone hoc legatum: id est illam rem legatam non potest fideicōmissarius petere ab herede titij: sed bene potest petere legatum ab herede testatoris qui legauit titio vt eam redimat a domino ⁊ prestet sibi.

2 ¶ Legatum quasi caducū per mortē legatarij contingentē viuo testatore an remaneat apud heredem cum onere.

1 **Seruus ab.** †Si libertas ab vno ⁊ hereditas ab altero relinquitur nō potest seruus anteq̄ sit liber petere heredē compelli ad eundam hereditatē nisi ex post facto incipiat vtraq̄ deberi ab eadem persona. hoc dicit cum seq. primo loquiť quādo libertas fuit relicta ab vno ex heredibus ab altero vsq̄ ad. l. non est. illa loquiť quando libertas fuit relicta a legatario serui ⁊ hereditas ab herede. et vtraq̄ subdiuiditur. prima pars loquiť quādo adhuc debent a diuersis secundo quando ex postfacto incipiunt ab eodē deberi. secunda prime incipit ibi: sed si forte. secunda secūde incipit ibi: si autem viuo. ¶ In gl. directa libertas datur melius diceret q̄ ibi directo instituitur. vnde in consequentiam venit etiam libertas: hic non fuit institutus directo: sed per fideicōmissum fuit libertas relicta: quo casu nō venit libertas in ꝯsequentiā. Est alia solu. melior. nā tunc in cōsequentiam institutionis tacite hodie venit libertas quādo testator de libertate aliter non disposuit. Sed quādo disposuit staẗ expresse dispositioni que facit cessare tacitam: vt. l. quoties. §. fina. de heredi. institué. ⁊. l. qui tutelam. §. j. de testa. tute. Sed hic aliter disposuerat q̄ dareť a coherede non ab illo a quo erat relicta hereditas. ¶ In glo. ibi. item nunquid recita hunc ver. hoc modo pone q̄ heres a quo hereditas erat relicta spōte adiuit: alter a quo libertas non: ⁊ si adhuc est seruus an possit cōpellere illū ad restituēdam hereditatem: licet nō potuerit compellere ad adeundum: vt in text. dic q̄ non: quia si legatur seruo proprio sine libertate licet heres bene faciat sibi soluere nō compelliť l. cum quidam. §. illo. de neces. ser. preterea nec hic compellitur de equitate quia relicta erat sibi hereditas cum erit liber. Distingue circa istos tex. vt dixi. s̄. eo. in. l. cogi. §. si. que distinctio locum habet quādo tam hereditas q̄ libertas fuit pure relicta. Sed vna quando pure: altera in diē vel sub cōdicione. dic vt. s̄. eo. si pure. ⁊ no. in. l. seq. q̄ ꝑpter legata particularia etiā si sint fauorabilia non compelliť heres adire: ⁊ sic nec propter legata ad pias causas: q2 in legatarios non transeunt onera: ideo heres non tenetur facere propter commodum alterius. l.

2 nec emere. C. de iure delib. ¶ †No. etiam in fi. l. q̄ legatū quasi caducum per mortem legatarij contingētis viuo testatore remanet apud heredē cum onere: ideo hic debet seruum manumittere qui erat manumittēdus a lege: ideo potest a seruō cōpelli adire cum sit eius debitor tam libertatis q̄ hereditatis. ¶ Contra hoc gl. magna voluit opponere siue dicamus legatum esse pro non scriptum remaneat sine onere. C. de cadu. tollēn. §. in primo. siue q̄ sit quasi caducū iure isto nō remanebat heredi cum onere vel sine onere: imo applicabatur fisco sine onere licet sit correctus in ea. l. pro secundo. Breuiter dici non potest pro non scriptū. nam tunc pro non scriptum diciť quādo non valebat tempore testamenti legatarius: ⁊ sic nunq̄ habuit principium: ⁊ dato q̄ esset pro non scripto non obstat cōtrarium: quia licet regulariter sine onere remaneat fallit in q̄busdā casibus inter quos est ista. l. cum vero. §. in pro non scripto. de fideicōmis. liber. ⁊ in. d. §. in primo. ibi nisi perraro ⁊c. est ergo quasi caducum: ⁊ obstat contrariū. glo. nesciuit soluere. ideo dic q̄ hic debet intelligi q̄ seruus fuisset manumissus. a testatore vel legatario qui erat seruus eius. verum est q̄ etiā iure isto quasi caduca remanebant cum onere penes grauatū l. si duobus. de lega. j. ⁊ illud quod applicaretur fisco fuit inductum per. l. papiniani factam post iura digestorum tēpore cuiusdam belli vt pecunia veniret in fiscum que fuit correcta per iustinianum. ⁊ reuersi sumus ad iura digestorum. Et no. finem glosse que vult q̄ compulsio fiat officio iudicis: dic vt. s̄. eodē si legatus. ⁊. l. cogi.

2 ¶ Rogatus restituere eo casu quo presumiť causa alienasse interuertendi fideicōmissum tūc alienata reuocabunť ⁊ veniēt in restitutionē ⁊ quid si bona fide.

3 Alienata bona fide licet non veniant in restitutione cōputanť in quartam quā heres vellet retinere de eo qđ superest ⁊ quid de eo qđ debebať heredi a defuncto. ⁊ nu. 4.

4 Si rogo heredem de restituēdo quicquid ad eum peruenerit ex hereditate vel bonis veniunt fructus post aditam hereditatem percepti.

Quid si rogaui de restituendo quicquid superit tp̄e mortis et an fideicōmissum dicať vniuersale vel particulare.

1 **Ilius.** †Rogatus restituere quicquid superit ex hereditate tp̄e sue mortis pōt bona fide alienare ⁊ minuere bona hereditaria. ⁊ talia alienata ⁊ diminuta non veniunt restituēda. secus si mala fide ⁊ in fraudem fideicōmissi. hoc primo. Et expēsa facta ꝑ grauatum pro re sua familiari censetur facta ꝓ rata vtriusq̄ patrimonij tam sui q̄ testatoris restitutioni subiecti. hoc secundo. ⁊ pro tali fideicōmisso prestanda est cautio legatorum sicut ꝓ alio in quo non sit necessaria alienatio. hoc tertio ⁊ vltimo dicit tota lex. In princi. l. j. ibi superesset. subaudi tp̄e mortis titij grauati. ¶ In text. ibi peti nō poterit videbať cōtrarium: quia illa verba possunt sic intelligi q̄ illa que non superunt tempore mortis: quia casu perierint non veniunt restituenda. Si autē facto grauati restituenda veniant quasi supersint ex quo factū est per ipsum q̄ supersint contrarium determinať: quia illa verba parum operarenť: nam etiam si non essent illa verba que casu perissent restituēda nō venirēt: vnde importat etiam si facto proprio dūmodo bona fide non causa interuertēdi fideicōmissum. ¶ In tex. ibi ꝓbetur tex. innuit q̄ in dubio videatur facta diminutio ⁊ alienatio causa interuertendi fideicōmissum nisi ꝯtrium probetur ⁊ poterit ꝯtrium probari si vrgēte necessitate alienenť: sed si nulla probetur necessitas locū habet qđ dixi. †Et nota q̄ eo casu quo presumiť alie-

2 nasse causa interuertēdi fideicōmissum nihil est innouatū per iura nouissima.

iura nouissima.⁊ alienata reuocabunt ⁊ venient i restitutione. Sed quādo bona fide est correctus quia iure isto poterat oia alienare ⁊ cōsumere vt hic.hodie tenet quartam reseruare.C. eod.aut.contra rogatus.que facta est in fauorem fideicom.vt aliquid habeat eo casu ꝙ nihil erat habiturus.non autē operatur eius odium vt eo casu quo erat habiturus alienata per fraudē.hodie non habeat nisi quartam:ita intelligo illuz tex. licet doc.non tangant.⁊ est ipsa veritas.† Item scias ꝙ alienata bona fide licet nō veniant in restitutionem computantur in quartam quaz heres vellet retinere de eo qđ superest.§.eo. l.marcellus.§.res q.¶ In tex.ibi diuus autē ⁊c.intelligo nūc ver.quando grauatus non alienauit bona:q2 esset clarū ꝙ nō venirēt restituēda.si bona fide vt in prin.sed cōtraxit debita ꝓ sua necessitate que nō erant soluta heres ipsius nolebat ꝙ solueret de hoc pr̄imonio.qđ subiacebat restitutioni.hoc modo quia dicebat ꝙ defunctus potuisset alienare pro dictis necessitatibus que non essent restituēda.Ergo si non alienauit non debet esse deterioris conditionis.Imperator hoc casu iudicauit vt pro rata soluerent de vtroq; patrimonio.⁊ sic eligit mediam viā:⁊ istud facit ad no.ꝑ Inno.in.c.cū in officijs.de test. de expensis factis ꝑ clerum in beneficio vt partim.de suo partim de patrimonio ecclesie videantur facte.¶ In tex.ibi propter huiusmodi.ratio dubitandi erat q2 ex quo poterat alienare bona fide:⁊ alienata non sint restituēda.videbatur quod cautio non sit prestanda cum illa vtplurimū prestetur ne alienentur ⁊ sit cautio de alienatis ⁊ dissipatis.contrarium determinat:quia erit vtilis in nō alienatis.nam ⁊ in illis heres grauati posset facere resistētiā:vnde vtile est habere fideiussores. ¶ In glo.j.in principio ibi non veniunt fructus sub.etiam si extant tēpore mortis.si enim essent alienati bona fide non esset dubium ꝙ non essent restituēdi.sicut nec res hereditarie.Sed in non alienatis est differentia inter res que sunt restituende ⁊ fructus qui⁹ non veniunt restituēdi.j.eodē.deducto.§.penul.⁊ hoc si dicit.quicquid supererit ex hereditate mea quia cuz desinat dici hereditas per aditionem non possunt dici superesse ex hereditate.secus si dixisset qcquid supererit ex bonis quia ꝑ aditionem non desinunt dici.hoc voluit glo.in distinctione quam facit:sed videt expresse reprobari ꝑ.l.quod his verbis. de lega.iij.⁊.l.heredes mei.j.eo.vbi isti casus quicquid ex hereditate vel bonis.⁊c.ponuntur vt pares.† Sol.aut rogo heredem de restituendo quicquid ad eum ꝑuenerit ⁊ tunc non refert an dicā ex hereditate vel bonis vt ibi.quia neutro casu veniunt fructus post aditam hereditatē percepti.aut rogauit de restituendo quicquid supererit tēpore mortis.⁊ bene refert an dicā superit ex hereditate vel supererit ex bonis vt in hac glo. Itē adde ꝙ alienata bona fide sicut computant in quartaz vt dixi ita in eo ꝙ heredi debebat a defuncto.vt sic heres eius cū restituit illud qđ supererit non posset ante omnia illud deducere.j.eod.l.pe.vbi est casus.¶ Ultimo scias ꝙ fideicōmissum hoc modo relictum non reputabat vniuersale iure isto sed potius particulare ⁊ ꝑ consequēs fideicō.nō potuisset cogere heredē ad adeundum vt colligit ex.l.cogi.§.vnde queritur.§.eodē. ⁊ ibi dixi.Sed hodie quia saltē quarta ꝑuētura est ad fideicō. dicetur vniuersale ⁊ sic compellere poterit licet Bar.sentiat ꝙ etiam iure isto sit vniuersale.ad.§.inde queritur.respondit ꝙ aliud est esse grauatus restituere quicquid supererit aliud deductis debitis.⁊ legatis que responsio non est bona q2 ille tex. equiparat illos duos casus.

2 ☞ Feudū ⁊ emphyteosis acquisita ꝓ se ⁊ liberis ꝙ nō cadāt in fideicōmisso nisi fideicōmissarius sit de liberis.⁊ nu.3.

3 Ea que cōpetunt filijs vt filijs nō imputant filio in quartam.

Si patroni. †Actiones competētes heredi ⁊ contra heredē non vt heredi vel contra heredē.sed si filio vel nomine ꝓprio in fideicom.non transeunt sed remanent apud heredem sine obiectu exceptionis.hoc dicit.scđm vnum intellectum.scđm alium loquit de illis que competunt tanq̄ heredi vel contra heredem.Si autem sunt tales que non trāseant ad heredē heredis non transeunt ad fideicom.qui habet loco secundi heredis.hoc dicit ⁊ vtraq; lectu.est singularis.¶ In text.ibi ex his casibus vt in obliga.contracta ꝑ heredē etiam occasione rerū hereditariarum.l.cum hereditas.§.eo.⁊.j.eo.si heres pecuniam.Et premitte si patronus stipulatur operas a libertis sibi et liberis suis talis stipulatio transit ad liberos etiam si non sint heredes.l.si operarum iudicio.de ope.lib.⁊ si essent heredes non transit tanq̄ ad heredes.⁊ sic pro hereditarijs partibus.sed tanq̄ ad liberos ⁊ equaliter.l.vt iurisiurandi.§.si liberi.eo.tit.Si ergo filius patroni instituat ⁊ rogatur restituere: et restituit non transit actio ex ista stipula.in fideicōmissarium nec sibi agenti ab exemplo restitute hereditatis quasi remanserit inutilis.l.j.§.eo.quia illud in actionibus q̄ sibi cōpetebāt vt heredi hec est itētio hui⁹ lecture.¶† Unde allegatur[a] ꝙ feudum ⁊ emphy.acquisita pro se ⁊ liberis nō cadant in fideicom.ratione predicta de quo hic vide Bar.⁊ Bal. in.l.cum virum.C.de fideicōmis.qui dicit hoc verum nisi fideicōmis.sit de liberis qui possint in feudo succedere:⁊ est notabilis limitatio.Si vero fuit stipulatus patronus operas simpliciter transit ad quoscunq; ⁊ ad filios tanq̄ heredes non aliter l.cum patronus.§.cum libertis.eo.ti.tamen non transit ad heredem heredis.l.sciēdum.de verbo.signi.fauore libertatis:nec semp onerent.⁊ in talibus etiam posset intelligi hec lex ꝺm glo. vt non transeat tanq̄ fideicōmis.habeat loco scđi heredis.nec obst.ꝙ succedit loco primi.l.qui.cccc.§.eo.⁊.l.postulante.§.sed ⁊ in huiusmodi.quia verū est nō principaliter sed in consequētiam ꝺm Bar.¶† Ultimo not.gl.in fi.ꝙ ista que cōpetūt filijs vt filijs non imputant filio in quartam.ex quo patet ꝙ feudū ⁊ emphy.q̄site pro se ⁊ filijs nō imputant in legitimam detrahendam de bonis patris ꝺm Ang.qui dicit esse notādum ⁊ ꝑ Bar.nō fuisse tactū in.l.in quartam.ad le.falci.

> ¶ Uñ allegat. Adde ꝙ idē dicit do.Alexā.de imo. referendo Pau.hic i cōsi. lv.colū.iij.circa mediū.i.iiij.vo. ⁊ in cōsi.xix.col. iij.in princ.⁊ i.v. volu.⁊ ɔs.xxvij. in prin.⁊ in cōsi. xxix.col.iiij.circa princ.eo.vol. Fran.cur.

2 ☞ Omnia in testamēto disposita dependēt ab aditione qua secuta omnia confirmantur.

Si restitutio retractat ꝑ restitutionem an que rata facta sunt retractabuntur.

3 Si pars propter contumaciam condēnata est in aliqua interlocutoria ad expēsas ⁊ soluit licet obtineat diffinitiuā in principali illas non recuperat.

Qui fideicōmissariam. † Iste.§.cōtinet multa dicta vsq; ad.§.cū titiana.vnde non potest breuiter summari sed recolligendo omnia.h.d.Fideicōmissarius primus aduersus scđm non trahit quartā:licet heres propter coactionē non detraxerit.bene tamē detrahit hoc casu a legatarijs particularibus:nec potest solus sine scđo compellere heredē ad adeundū si apud eū nulla quota pars hereditatis remansura est:sed eo negligēte bene pōt scđs solus fideicōmissarius hoc petere.Itē si scđs fideicōmissarius sit ipe heres cogi potest adire:quia ꝓpter coactionem perdit nō solum quartam.sed etiam scđm fideicōmis.⁊ omne aliud cōmodum qđ ex aditione sponte facta erat cōsecuturus preter q̄ iura sepulchrorum nisi coactus fuerit pendente conditione fideicōmissi.hoc dicit.Diuide in tres partes principales sicut tres formant questiones.prima vsq; ibi secundū q̄.scđa vsq; ibi quid ergo.tertia vsq; in fi.Prima subdiuidit in duas.Primo decidunt duo dubia vsq; ibi:nec ad rem.Scđo contra decisionem primi dubij formant due oppositiones ⁊ soluuntur.Tertia subdiuiditur.Primo decidit vnum dubium vsq; ibi:sed nec illud.Scđo ostendit decisio ad aliud vsq; ibi:qđ fortius.Tertio vtraq; restringit ⁊ limitatur vsq; ibi adeo.Quarto infert ad alia.¶ In tex.trebelliano locus scilicet quo ad translationē iurium ex sola verbali restitutione:non quo ad quarte deductionem hodie etiam sine restitutione transeunt in secūdum.C.eo.sancimus.in fi.¶ In tex. ibi:retinere non poterit preter q̄ in duobus casibus.Primus §.eodem.l.j.§.inde neratius.⁊ Alius colligitur in ver. nec est.j.eodē.§.q etiaz habetur.in.l.marcellus.⁊ in.l.qui.cccc.

2 ¶† In tex.ibi cum enim no.ꝙ omnia in testamento disposita dependent ab aditione qua secuta omnia cōfirmantur.facit.l. si is qui tres.§.idem obueniret.de excusa.tuto.Sed quid si restitutio retractatur per restitutionē an que rata facta sunt retractabuntur:dic ꝙ ea que sola existentia confirmantur:vt tabule pu.donationes tutele:⁊ fideicōmissum vniuersale nō irritant.quia etiam si filius abstineret nudum nomen filij sufficeret.l.si filius qui patri.de vulga.⁊ pupil.Idem est in isto instituto qui remanet heres nomine:vt in.d.l.si filius.scđm vnam lecturam.Sed alia que non confirmantur existentia:vt legata particularia bene irritantur:vt patet in.l.ij.in fi.cum.l.seq. de conditio.⁊ demonstratio.⁊ ibi per Barto.Quid ad propositum responsio iurisconsulti ad obiectionem factam.nam hec aditio diligentia primi fideicōmissi facta fuit.⁊ sic scđm fideicōmissum similiter confirmant ergo nō debet esse secundus fideicōmissarius ingratus vt primo velit auferre quartam quā heres coactus perdidit.Breuiter fateor ꝙ non est respōsio sufficiens:quia posito ꝙ primus hoc non fecisset potuisset secundus facere infra in ver.q̄ si prior.⁊ sic nō habet illi gratias sentire.¶ In tex.ibi:⁊ non est contrarium.hic est secūda opinio. de.l.qui.cccc.⁊.l.marcellus.§.eodem vbi fideicōmis.compulit heredem sibi dare quartam quam heres perdidit ⁊ quam potuisset detrahere de legatis particularibus.remanet fideicommis.qui nō tenetur soluere legata nisi vsq; ad dodrantem nisi sit melioris conditionis herede adeunte coacte q̄ esset si sponte adiuisset. Sed respōde ibi ad legata tenet ex persona here-

dis a quo nominatim vel simpliciter fuerunt relicta. Sed scdo fideicōmissario tenet ex propria psona quoniā fuit sibi nominatim iniunctū illud fideicōmissum. ꝛ idē esset in legatis particularibus relictis a fideicōmissario vt nō possit quartā detrahere. j. eo. facta. §. si cum suspectam. cum ius detrahendi nō competat nisi heredi directo. l. lex falcidia. §. nunꝙ. ꝛ. s. e. l. j. §. inde neratius. ¶ In tertia parte ibi erit audiēdum scilicet ad petēdum compelli heredem adire. Contrarium videbat p id qđ dictum est in precedenti ꝙ primus sine secundo non cōpellitur. Sed illud quando alius ꝙ heres est fideicōmissarius secundus. quia tunc nulla quota est primo remansura sed quando est idem heres cui fideicōmissarius est rogatus post tēpus restituere tunc secus quia penes eum est quarta remāsura quā heres sui culpa pdit nec recuperat. quinimo etiā fideicō. pdit

3 vt in ver. illud qđ tamē limita in ver. qđ fortius. ¶ † Et no. ar. si pars propter cōtumaciam cōdēnata est in aliqua interlocutoria ad expēsas. ꝛ soluit licet obtineat diffinitiuam in principali illas non recupat. facit. l. si pignoris. de pig. actio. ꝛ. l. dāni. la vltima. circa fi. de dam. infec. In text. ibi si post impletam conditionē scilicet sub qua fuit fideicō. relictū ꝛ postea fuit purificatum idē si erat purum. Si autem pēdente cōditione compulit ad adeundum quod aliquando facere potest. l. apud iulianum. §. antistia. tunc potest heres ante conditionis euētum penitere coactionis ꝛ velle hereditatem suo periculo adiuisse ꝛ tūc nec perdet quartam nec fideicōmissum scdm simile. supra eo si legatus. ꝛ not. istam limitationem ad illam. l. ꝛ. §. antistia. non autem intelligas de cōditione institutionis: quia illa pendente non posset compelli. s. eo. sed si alio. in fi. per hoc est expedita glo. super verbo conditione.

1 **Cum titiana.** ¶ † Fideicōmissarius potest restituere fideicōmissum debituꝫ a defuncto. hoc dicit sicut heres fideicō. vel pater aut dñs potest quāuis. §. fi. s. eo. ita ꝛ fideicōmissarius sue hereditatis.

2 ¶ Nota questione heredi super viribus testamenti potest fieri restitutio fideicōmissi vniuersalis.

3 Qđ per istam restitutionē transferantur iura in fideicōmissarium ꝛ quid si testamentum erat inualidum.

4 Instātia incboata cum herede nō transit in fideicōmissarium sed continuatur cum herede.

5 Sententia lata contra heredem nocet fideicommissario etiam non citato.

Quid in pacto ꝛ transactione factis p heredem an noceant fideicommissario.

6 Resoluto iure datoris resoluitur ius acceptoris ex causa precedenti.

7 Snīa lata contra heredē institutum an faciat ius ꝯ alias psonas accessorias vt legatarios ꝛ fideicōmissarios.

1 **Actiones.** ¶ † Si post litē motam super viribus testamēti contra institutū facta sit institutio fideicōmis. sēcuta sententia contra institutū. actiones trāslate in fideicō. desinunt competere nisi fideicō. fuerit ab euincēte repetitum. h. d. ¶ In tex. ibi: intellectum restitutionis id est effectum resti. qui consistit in intellectu. ¶ † No. ergo primo ꝙ

2 mota. q. heredi sup viribus testamēti pōt fieri restitutio fideicom. vniuersalis. Sed contra. s. eo. ita tamen. §. quoties. si heres non compellit. si nō vult vt ibi: sed potest sponte facere vt

3 hic. † Itē no. ꝙ p istam restitutionē trāsferunt iura in fideicō. ꝛ sic oportet tex. intelligere qñ testamentum erat validum ꝛ heres adeundo fuit effectus heres. alias nō potuisset transferre. cuius ꝯrium vult tex. quia vult ꝙ iura sint tēporalia. ꝛ durent quousqꝫ contra heredē sit secuta sentētia: sed contra quia hereditas videt facta litigiosa: ꝛ sic non potuerit alienare. sed certe ibi loquit in voluntaria alienatione. Sed hic habet causam necessitatis adiunctam: licet pro nunc non subesset necessitas.

4 ¶ † Tertio no. ꝙ instātia incboata cum herede non transit in fideicō. sed continuat cum herede. Sed contra in. l. j. §. j. s. eo. so. ibi in instantia incboata cum defuncto que est hereditaria:

5 hic nō vt ibi dixi. facit. l. cū hereditas. ex fideicō. causa. † Quarto no. ꝙ sentētia lata contra heredē nocet. fideicōmis. qđ intellige etiam nō citato: alias nō esset dubium. ratio est: quia iudicium erat incboatum cum legitima psona. s. eo. cū hereditas. Sed cōtra de. l. facta. §. si is. solu. ibi quando lis fuit incboata cōtra heredē post restitutionē factam. ꝛ sic administratio erat translata in fideicō. hic ante. quid in pacto. §. transac. factis p

6 heredem an noceat fideicōmissario dic. vt ibi. ¶ † Item no. ꝙ resoluto iure datoris resoluitur ius acceptoris ex causa precedenti. facit. l. lex vectigali. de pigno. facit. l. iij. ꝛ. iiij. q. mo. pig. vel hypothe. sol. glo. ponit casum pluribus modis. Tu pone altero de duobus modis. primo in emancipato ꝑterito. cuius preteritio non reddebat testamentū nullum. vel pone in testamento qđ subiacebat querele qđ etiam est validū ꝛ sic possunt procedere que supra dixi. Ista tamen exempla recipiunt difficiles oppositiones. Primum tex. hic dicit ꝙ si fideicōmissum relictum fuit etiā ab euincēte hereditate restitutio remanet firma ꝛ etiam iura translata. Sed nō videt posse procedere: qꝛ a preterito nō possunt legata relinqui. l. ij. de lega. iij. Similiter contra scdm: quia repetitio legatorum nō intelligit ab exherede dato. l. titia. ff. de inoffi. testa. propter hoc gl. recessit ab ista positione. Tu sustine ꝛ rñde: quia a preterito nō potest relinqui qñ fideicōmissum non confert in tempus quo ad eū puentura est hereditas: al's secus. l. generaliter. §. testamēto. đ fideicom. liberta. Ad scdam oppositionē responde ꝙ. l. titia. loquitur in filio exheredato quo casu expugnato testamento p querelam iure isto non valebat repetitio facta ab intestato vigore clausule codicil. quia testm̄ rumpebat tanꝙ factum a demente qui nō potest testari nec codicillari. ꝛ in hoc differt exheredatus a preterito. licet enim a preterito nō possit pure relinqui. l. ij. de lega. iij. sed sub cōditione si testm̄ non valet ꝛ sic preteritus succedat ab intestato bene poterat relinqui ab exheredato etiam dicto casu ratione predicta non poterat relinqui licet hoc hodie sit correctū: quia non rumpit tanꝙ factum a demēte quia non conseruarent legata cuius contrarium est verū aut. ex cā. Sed vt hec lec. procedat debet poni casus in fratre preterito ꝛ turpi persona instituta quo casu frater habet querelam. l. fratris. ꝛ. l. si fratris. de inoffi. testa. nam dicit Dy. ꝙ tunc non habebat locum. l. titia. ꝛ ꝙ isto iure non rumpebat testamentum tanꝙ factum a demente ꝛ valebat repetitio a dicto fratre preterito qui habebat pro exheredato. Istud dictum Dy. est singulare. nam. l. titia. non habet locum in querela que competit fratri. nam etiam hodie posset esse dubium: an rupto testamēto p querelam a fratre si fuerunt repetita p clausulam codicil. conseruent. Si enim habet locum. l. titia. conseruant si autem nō habet locum non conseruant. ideo tene menti dictum Dy. qđ sequit Bar. ꝛ Ang. ꝛ ego habui de facto Bonoñ. de Vicentia: ꝛ cōsului ꝙ dictum Dy. haberet locum in legatis relictus alteri ꝙ illi turpi persone. si autē illi: quia dixit si nō valet iure testamenti ꝛc. ꝛ turpis persona opponit exceptionē dolo facis contra fratrē querelantem dicēs. si obtineres in querela teneris mihi restituere vigore clausule codicil. q̄ conseruat. Credo ꝛ dixi ꝙ nō potest hoc dicere: quia qua rōne rescindit institutio directa si hereditas sit apud turpem personā eadeꝫ rōne rescindit illud fideicōmissum: ne querela sit ludibrio. nō sic cōtingit in querela que datur filio: quia illa non dat ꝑpter qualitatē instituti: sed ꝑpter iniuriam factam filio indebite exheredato: qui si fuisset institutus potuisset grauari vltra legitimā eodē modo si ab intestato succederet. clausula ergo codicil. ex quo non rumpit tanꝙ a demente facta. bene facit vt filius teneat istituto restituere deducta legitima: quia illa clausula cōuertit istitutionem directam in fideicōmissum. l. querebat. de testa. mili. ꝛ. l. ex ea scriptura. de testi. His ergo lect. sustentatis de alijs non est curandum: quia nō possunt sustineri nisi cum diuinationibus ꝛ impropriatione text. Duo pondera ex glo. primo decidit sustinendo scdam lectu. ꝙ loquatur in posthumo preterito ꝙ istitutus si erat in eodem gradu poterat ex testamento heres effici: quia est falsum ꝛ contra. l. ventre. ꝛ. l. si filius heres. quoniā ex testamento qđ sperat rumpi natiuitate posthumi adiri non potest hereditas per institutum: ideo sibi prouidet si interim decedat vt transmittat: quia in omnē euentum erat habiturus ex testamento si non nascatur vel ab intestato si nascat: sed bene fateor ꝙ ab intestato qui est in eodē gradu cum preterito potest succedere: ꝛ fit heres pro parte: inspecto numero liberorum qui sunt in vtero. l. cum quidam. §. suū

7 heredem. † Aliud nota in ver. item aliud: quia sententia non facit ius ꝛc. Nam sentit gl. dum dicit nisi dicas ꝙ quando fert sententia contra principalem personam: puta contra institutum qui est caput testamenti. l. proxi. de his que in testa. delen. ꝛ a cuius iure pendent legata ꝛ fideicommis. ꝙ faciat ius contra personas accessorias legatorum vel fideicommis. siue sit rescissoria vt lata in querela de qua nō est dubium: qꝛ de aliquo facit nullum. l. papinianus. §. fi. de inofficio. testamen. siue declaratoria nullitatis de qua erat maius dubiuꝫ: quia nihil facit de nouo. sed declarat inter que est differētia. l. heredes palam. §. sed si notam. de testa. glo. tenet ꝙ facit ius ad quod. l. si cū insto. de collu. detegen. ꝛ. l. ingenuum. de sta. ho. quod etiā tenet Bar. in. l. ij. de excep. rei indi. ꝛ sic facit preiudicium psonis accessorijs sub. etiā non citatis: quia hoc est de natura snīe que facit ius sed ꝙtum ad personas eque principales nō facit ius: quia lata contra vnū ex heredibus etiam in querela nō rescindit testamentum nisi pro parte sua. l. circa. de inoffi. testa. ꝛ natura sentētie que non facit ius est ꝙ lata cōtra vnum alteri nō preiudicat.

non preiudicat. vt in tit. res inter alios acta. nisi fuerint citati. iuxta no. in. l. in cause. §. interdum. domino. et. l. cum miles. in fi. quibus ex cau. ma. et in. c. inter quatuor. de maio. et obe. et Cy. in l. j. de aduo. diuer. iudi. et Bald. in. l. ab eodem. quomodo et qn iudex. vbi dicit q in iudicio quantum ad eius validitatem nō expedit citare nisi illam psonam cōtra quam datur libellus. alias non valeret. Sed quantum ad extentionem preiudicij vt preiudicet illis quorum interest oportet illos citari: alias non preiudicat licet valeat. allegat Inno. qui singulariter hoc dicit in dicto. c. humilis. de maioritate et obedi.

2 ☞ Fideicōmissarius vniuersalis non est legitimus contradictor ad impediendam imissionem que petitur vigore. l. edicto. de edic. di. adria. tollen. si non est in possessione rerū vel est sed cum vitio.

3 Jus superueniens actori conseruat ius successori.

1 **Filiam.** †Heres mittendus est in possessionem rerum hereditariarū non obstante cōtradictione fideicōmis. vniuersalis. et alienationes facte per fideicōmis. ante restitutam hereditatem secuta restitutione conualescunt. hoc dicit.

2 † Et semp allegatur propter primum q fideicommissarius vniuersalis non est legitimus cōtradictor ad impediendam immissionem que petitur vigore. l. edicto. de edi. diui adri. tol. quod est verū si non est in posses. rerum. vel est sed cum vitio: quia ignorante herede occupauit. vel si eo sciente et patiente non potest tamen incontinenti de viribus fideicōmis. docere: quia relictū erat in codicillis. qui pro tunc non poterant haberi. Omnibus enim istis casibus heres mittendus est in tenutam bonorum nō obstante contradictione fideicom. alias si cessarent ista esset legitimus contradictor et posset opponere exceptionem dolo facis que etiam in possessorio adipiscende potest opponi si incontinenti est paratus docere de iure proprietatis: secus in possessione recuperande: quia spoliatus etc. l. si quis a se fundum. C. ad le. iul. de vi. et. l. si maritus. de dona. inter virū et vxo. Et no. hic in fi.

3 † q ius superueniens autori conseruat ius successori. Nam fratres hic alienando res hereditarias ante restitutionē factam per sororem non potuerunt transferre dominium nisi partis hereditarie cum in parte sororis ante restitutionē nullum ius haberet: vt dixi. s. eodem restituta. sed secuta restitutione transfertur etiam pro illa parte. hoc declara vt no. Bar. in. l. cum vir predium. de vsucap.

1 **Heredes.** †Rogatus de restituēdo quicqd ad eum peruenerit ex hereditate defuncti nō tenetur restituere fructus pceptos post aditam hereditatē iudicio testatoris. hoc dicit. dic vt. s. eo. in fideicōmissaria. Et inquātum ponit istos casus pares. quicquid ex bonis et quicquid ex hereditate dic vt dixi in l. titius. s. eo. in. j. glo. que facit differentiam sed in alio casu loquitur que est ratio huius. l. respondeo quia fructus percepti post aditā hereditatē non peruenerunt ad institutum ex aditione hereditatis et illa verba qcquid peruenerit ex hereditate vel bonis debet intelligi per aditionem vnde sicut illa que ante puenerant non cadunt in fideicō. s. eo. res ita q post licet ex rebus hereditarijs vt hic et. l. qd his verbis. de leg. iij. et ista ratio declarat istas leges. secus si dixisset quātacunq pecunia ad te etc. s. eo. balista.

2 ☞ Dictiones collectiue ambo et vterq q faciant orationem vniuersalem que si in vno est falsa in alio reddatur falsa.

3 Hereditas ascēdentis tunc transmittitur ad descendentes qn fuit pure delata licet non adita.

4 Quando substitutio est facta pluribus sub conditione an debeat in cuiuslibet persona conditio existere vt substitutio locū habeat an sufficiat in persona vnius vt saltem ad partē illius admittatur.

a 1 **Cum ita.** a †Fideicōmissum relictum post mortem pluriū sub cōditione si decesserit sine liberis cum appositione nois collectiui. vt si ambo vel si vterq etc. nō habet locum de pprietate verborum nisi in psonā cuiuslibet cōditio impleat. Sed ex presumpta mēte defuncti que magis inspicit bene admittit licet in psona primi cōditio deficiat si tñ existat in psonā vltimi morientis in portione vel psona illius si volūtas eius fuit q eo casu quo existeret in psona omnium fideicōmissarius haberet omnes portiones saltē mediante psona vltima. h. d. iste. §. qui habet materiā subtilem et quotidianam sicut aliqua lex huius ti. et nunq legi quin daret mihi de labore. Aduertēdum hic fuerunt due substitutiones vna reciproca facta morięti de superstite. si decesserit. sine liberis altera facta vltimo morięti de nepte si ipse etiā sine liberis decesserit. Et in hac scda fuit dictio collectiua si ambo q faciebant rē dubiam. Et pōt poni casus. Primo q vltimo moriens sine liberis decessit intestatus cui ab intestato successerūt filij pmi morientis et etiam ista neptis que erat substituta in eodē gradu cum filijs primi ad succedēdum huic vltimo morięti et iter eos erat cōtentio de portione vltimi morientis hereditatis aui: qr filij primo morietis dicebant esse diuidendam sicut alia bona illius vltimi morietis: neptis vero dicebat se debere eam habere precipuā virtute substitu. fideicom. sed illi dicebāt ei non fuisse locū cum non extiterit conditio q ambe sine liberis decesserint. et decidit hoc contrarium ex presumpta mēte defuncti/ potest etiā poni casus q decessit testatus instituto extraneo et erat contentio inter neptem et institutum. et ista sunt necessaria ad intelligendum vnum qd dicit Bar. hic quia habet locū in primo casu: non in secūdo vt infra dicam. ¶ Jn tex. ibi oēm hereditatem. pondera hoc verbum: quia per hoc dico q si pma substitutio reciproca non fuisset expresse facta intelligeretur

b quia[b] cum voluerit totam hereditatem per mortem vltimi venire ad neptem. patet q voluerit partem premorietis ad superstitem deuenire: alias non posset tota per mortem vltimi peruenire ad neptem. iste est casus in. l. titia. §. seia. de leg. ij. per hoc verbum videt reprobari dictum Bart. quod ponit in. l. quidā testamento proculum. de vulga. et pupil. vbi dicit q quādo apponitur hoc verbum in fideicōmissa. substitutione censet testator voluisse q in persona omnium ad quos refert extet conditio qd est contra istū tex. quia hic fuit appositum istud verbū: et tamen sufficit q extet in persona vltimi. Nec obstat illa quia loquit in vulga. in qua est alia ratio. et Ang. ibi etiā reprehēdit per. l. fina. §. filium. de lega. ij. vbi dicit esse casum contra eum.

2 ¶ †Jn tex. ibi quia condictionis etc. quia dictiones collectiue ambo vterq etc. faciunt orationē vniuersalem que si in vno est falsa in alio reddit falsa. l. is qui. cc. §. vtrum. de rebus dubijs. Sed aduertēdum subtiliter si recte consideretur testatoris intentio nō videt requisiuisse in substitutione facta scdo loco q ista vniuersitas locū habeat sed potius denotasse facti contingentiam. cū enim duas fecerit substitu. et prima facta sit primo morienti si decesserit sine liberis et aliam factam vltimo moriē ti censetur fecisse si decederet sine liberis sicut primam: et illud

a videtur sufficere vt locum habeat substitutio sibi facta: et licet dixerit si ambo. ideo dixi quia primam fecit sub illa cōditione et cogitabat q illa eueniret et voluit q etiam si in scda eueniret succederet ex illa. Sed si non fecisset nisi vnam substitutionem si ambo decesserint sine liberis: tūc magis repugnarent verba quia cēseretur requisiuisse illam copulatiuam. sed primo casu quia sunt diuerse resoluunt in singularitates: et est perinde ac si cuilibet per se esset facta sub conditione si decesserit sine liberis. argu. in. l. falsa. §. fi. et hoc sentit Dy. hic vbi dicit q hic loquitur in fideicōmissa. in qua tractatur de diuersis effectibus quia fides cuiuslibet grauat. non ergo ita repugnāt verba in casu isto sicut si vnica tantū facta esset. ¶ Jn text. ibi quam totam etc. not. rationem in qua iurisconsultus se fundat: quia cū testator eo casu quo conditio existat in psonam vtriusq voluerit ad nepotē totum peruenire partē vltimi immediate et partem primi illo mediante cēsetur fortius voluisse vnam peruenire scz vltimi morientis. si prima non potest puenire. Ex quo sequit vbi cessaret ista ratio non haberet locum iste. §. puta si esset facta substitutio in parte vltimi morietis sub conditione si ambo decesserint etc. nam si primus decesserit cum liberis licet vltimus sine liberis portio sua non veniet ad substitutam quia cessat ratio de qua hic. et sic stabimus proprietati verbo

b rum. et hoc sentit hic Ang. et anteq ipsum vidissem hoc cogitaueram. hoc autem hic ideo procedit quia dixit omnem hereditatem. Quid si nec illud verbum dixisset: nec dixisset de portione vltimi morientis sed simpliciter si aliquis decesserit sine liberis alterū substituo. et si ambo neptem. an ista vltima videat facta in parte vltimi morientis duntaxat. respondeo in portione vtriusq ex quo primo loco eos inuicē substituit quia in fideicōmisso vniuersali sicut veniunt prelegata primo facta. l. cum virum. C. de fideicōmis. et fideicōmissum vniuersale primo factum cum sit eadem ratio. et quidam notant text. ad hoc sed nihil facit quia dixit expresse omnem hereditatē quia tunc non est dubiū sed est dubium quando nō dixisset et tunc distingue in priuilegiatis vt in. §. quidam liberis. et quando non cōstat quod eorum precesserit dic vt. j. eodem sceuola. per Bart.

3 ¶ †Jn glo. ibi vnde non transmittit. no. gl. q hereditas ascēdentis tunc transmittitur ad descendentes per. l. j. de his qui ante aper. tabu. quando fuit pure delata licet nō adita. si autē sub cōditione. secus quia non habet priuilegiū vltra alias hereditates quantum ad transmittendum. hoc etiā tenet ibi glo. ¶ Jn glo. ibi item si conditio deficit in personam secundi sub. extitit in psonam primi morientis. hic econuerso. hec vera fm omnes licet Dy. teneat precedentem q ibi in pupillari hic in

reprobat opp. Bar. s. q

a ¶ Cū ita in materia hui9. §. vid eundē Pau. cons. cccxvj. et. cccclv. Bal. cōsi. ccxc. et ccccxij. ij. li. cōsi. lxxxij. et cons. cxxiiij. iiij. li. Abb. consi. lviij. ij. li. Car. cōsi. lx. inci. qua gl. Ang. cons. cix. Joā. de ana. consi. xxij. p Signo. de bo. cōsi. ccl. et cclij. et vide q habes in apostil. ad Barto. in charateribus de tortis. Fran. de are. consi. liij.

b ¶ Quia cum voluerit. Addō Alexan. de imo. i cons. xciij. col. pe. ver. nō ob. in. iij. vol. q allegat Pan. hic qd cōsilium fuit. d. Uincē. de paleotis. Cur.

fideicommiss.sed in vtraqꝫ est eadem ratio.quoniam ambe tendunt ad diuersos effectus.si ergo in casu istius.§.primus esset mortuus sine liberis non admitteretur neptis:sed frater superstes:tum quia erat primo substitutus:tum quia etiam si nõ dixisset:quia tamen fuit apposita dictio ambo admitterer̃ superstes ab intestato:quod ius legitime successionis videtur testator voluisse reseruare.ꝑpter collectiuam ambo.d.l.pe.⁊ sic neptis excluderer̃ duplici ratione:scilicet ex proprietate verborum:quia nõ esset verum ambos mortuos sine liberis. Jtẽ ex presumpta mẽte defuncti:quia supest qui excludit substi.propter ius legitime sue.Sed pone dicto casu ꝙ iter istos nõ erat ius legitime successionis:vel quia erant extranei cum substitutio fideicõmissaria etiam extraneis fieri potest/vel si erant frater primus fecit testamentum ⁊ extraneum instituit:an ista neptis excludetur a fideicõmis.Bal.ſm Nico.de mat.in.d.l.peñ. tenet ꝙ non postꝙ̃ superstes non succedit premorientis:vnde nõ debet nocere substituto:secus quando succedere potest:hoc nõ placet:quia licet substitutus non excludar̃ ex hoc capite:quia supersit ꝑsona que substitu.excludat excludir̃ ex alio:quia nõ extitit cõditio.sufficit enim vnam de rationibus subsistere:cũ quelibet per se sit sufficiens.similiter in.l.penul.licet loquatur in pupillari si defecisset conditio in personam primi:quia defecisset factus pubes.Si nõ defecisset in ꝑsonam vltimi admitterer̃ substitutus ad hereditatez vltimi ꝑ istum.§.cum sit eadẽ ratio:quia pater substituẽdo ei cum dicta dictione collectiua cẽsetur voluisse ꝙ eo casu quo existeret conditio in personam vtriusqꝫ hereditas premoriẽtis veniret ad superstitem ab intestato.⁊ ambo ad substitu.ex pupil.vnde licet hereditas premorientis non deueniret ad fratrem.quia decessit pubes et forte extraneum instituit saltem ad hereditatẽ vltimi veniet substitutus per hunc.§.Dicit tamen ibi Bal.hoc verum nisi pubes factus decederet liberis relictis qui possent succedere vltimo morienti.quia preferretur substituto quia testator illud ius legitime successionis vider̃ voluisse reseruare nisi substitutus.sit cum illis in eodem gradu ⁊ cum illis ab intestato succederet.⁊ de hoc est casus hic ſm intellectum.Bar.licet Bal.nõ alleget. Sed pone in terminis illius legis quia primus decessit impubes.⁊ ꝙ frater illi non poterat ab intestato succedere quia erãt ex diuersis matribus ⁊ extabat mater premorientis que excludit fratrẽ.in aut.defuncto.C.ad tertulia. Certe si vera esset supradicta opi.Nico.substitutus admitter̃.Contrarium puto vt dixi quia saltem excludir̃ qꝛ non extitit conditio:licet nõ subsit ius legitime successionis qd̃ videar̃ reseruatum nec subsit ꝑsona que substitutũ excludat ex presumpta mente defuncti.Sed opponir̃ ꝙ in terminis istius.§.neptis excludatur a portione vltimi morientis.quia extant filij premoriẽtis qui possunt ab intestato succedere.⁊ ad quos presumir̃ testator habuisse affectionem ⁊ voluisse reseruare predictum ius.succedendi.argu. in.l.cum acutissimi.solu.hoc procederet si substitutus esset extraneus nec succederet ab itestato.Sed quia erat in eodẽ gradu cum filijs premorientis quia neptis ex alio filio.⁊ cum illis admittir̃.cessat op.predicta quia habet duo ꝑ se.scilicet dispositionem.l.per quam succedit sicut ⁊ illi ⁊ volũtatem testatoris qui illam substituit ⁊ nõ illos ideo in illa parte vltimi preferr̃ licet in alijs bonis cum illis succedat hoc vult. Barto.hic notabiliter dicens vlterius ꝙ si ex forma statuti illi preferrentur in successione intestati istius vltimi excluderent tunc substitutam quia non habet nisi vnum pro se scilicet volũtatem defuncti:⁊ defunctus censetur voluisse preferri successionem intestati.istud procedit ponendo casum vt primo dixi ꝙ decessit intestatus:⁊ filij premorientis poterant succedere.Si vero nõ possent: quia decessit testatus ⁊ extraneum instituit.tunc admitteretur substituta licet rigor.verborum sit contra eam:quia ꝑ ea est voluntas defuncti.de qua hic in fine:quia nihil obstat.

a ¶ Aliter dixi. ad hec dcã pau. vide Alexan.de imo.in consi.xj. colũ.vj.ver.nec obstãt in.iij.vo. Fran.Cur.

4 ¶ †Ultimo super hoc articulo qui est difficilis quando substitutio est pluribus facta sub conditione an debet in cuiuslibet personam conditio existere:vt substitutio locũ habeat an sufficit in personam vnius vt saltem ad partez illius admittatur dic si facta est cuilibet ꝑ se in diuersis orationibꝫ sufficit extare in personam vnius:vt ad illius partem admittar̃:siue in vulga.siue pupilla.siue fideicommissa.per.l.penul.de iniust.testa. quã glo.vbicunqꝫ sic intelligunt:vt no.in.l.pater filiam.ad le. fal.Jtem si vnica tantũ substitutio esset facta omnibꝫ simul cũ oppositione dictionis particularis.puta si quis eorũ nõ erit heres.vel morier̃ in pupillari etate vel sine liberis.quia dictio si quis verificatur in vno.l.necessaria.§.si annua.de pign.act. Aut sine oppositione illius dictionis ⁊ tunc aut loquimur in vulgari aut in pupillari vel fideicom.Primo casu Bar.tenet non habere locum substi.nisi existat cõditio in personã oĩum siue sit dictio collectiua siue nõ per.l.Quis.C.de impub.⁊ alijs substi.quam gl.ibi sic videtur intelligere.⁊.l.falsa.§.fi.de cõdi. ⁊ demon.⁊.l.hoc articulo.de here.insti.assignat rõnem:quia vulgaris concipit ante aditam hereditatẽ:⁊ sic ante quesitum emolumentũ:quo casu locũ habet ius accrescẽdi qd̃ ius testator vider̃ reseruare.Si ergo vnus repudiat alter adit.substi. excludir̃ etiam a portione repudiantis licet regulariter cõtra quia substi.preferr̃ cõiuncto.l.ij.§.si duo.Sed illud qñ specialiter ille cuius portio deficit fuit substitutus:nõ sic qñ non fuit spãliter substitutus Bal.in.l.pe.non tenet hoc simpliciter:sed qñ copulatiue.f.si talis ⁊ talis nõ erũt heredes talẽ substituo. sic loquir̃.l.Quis.vel sic nec titius nec seius:quia pinde est ac si dixisset si neuter.si autem simpliciter titiũ ⁊ seium instituo:⁊ si non erũt heredes substituo talem:quia sufficit vnũ repudiare vt admittar̃ substi.⁊ hũc dicit esse casum in.l.pe.de iniust.testa.nolendo diuinare ꝙ ibi cuilibet ꝑ se sit facta:sed certe hoc faceret vim in verbis:quia posito ꝙ nõ sit copula punctus haber̃ loco copule ⁊ soluta resoluir̃ in cõiunctã:vnde paria sunt dicere si titius ⁊ seius non erunt heredes talem substituo ⁊ dicere titiũ ⁊ seiũ instituo ⁊ si non erũt heredes ⁊c.cum ergo primo casu habeamus tex.in.l.Quis.idem erit in scđo quicquid dicat Bal.Ang.tenet idẽ qd̃ Bal.nisi instituti sint filij testatoris:quia tũc vider̃ reseruare ius accrescẽdi:etiã si substituit per disiunctiuã.vt si titius aut seius non erunt heredes talem substituo:quia resoluir̃ in cõiunctã si titius ⁊ seius nõ erãt heredes ⁊c.casus est in.l.si is qui.⁊c.§.si pater.certe fateor casũ: ⁊ secus esset i extraneo si posita esset dictio alternatiua ⁊ forte idem esset ac si posita esset dictio singulariter si qs.vt.s.dixi in filijs secus.Jnquantũ vero extra hunc casum recedit a dicto Bar.nõ placet.magis autẽ facit cõtra Bar.l.quidã testõ ꝑculum.vbi tunc substitutus excludir̃ qñ apparet testõrẽ voluisse totũ ad substitutũ deuenire.qꝛ non ꝑsumir̃ voluisse ꝙ admittar̃ nisi partes omniũ vacẽt vt ibi patet in fi.ergo vbi hoc nõ apparet saltẽ ad partem deficientẽ vider̃ admittendus:nõ tñ audeo indistincte recedere ab opi.Bart.nisi vbi essent dictiones de qbus.s.⁊ maxime propter opi.glo.q̃ concurrit cũ eo ⁊ ita etiã tenendũ decido.Ad.l.quidã posset respõderi:quia ibi duplex fuit substitutio:prima ⁊ secunda. Jlli ergo casus sunt indubitati quando per copulam.vel qñ substituti filij testatoris.vel qñ apparet testatorẽ voluisse totaz hereditatẽ ad substitutũ deuenire.alter casus est dubius propter autoritatem predictorum:sed ego tenerem qd̃ dixi.Circa pupil.⁊ fideicom. distingue:aut fuit facta cum appositione dictionis collectiue: aut sine.Primo casu de proprietate verborũ non admittitur substitutus nisi existat conditio in personaz omniũ:vt hic ibi. prima quidẽ facie aut ex presumpta mente defuncti. Tũc aut fuit facta vsufru.fideicõ.in quo locũ habet ius accrescẽdi post cõmodum quesituri:⁊ tunc idẽ quia cẽser̃ voluisse illud ius reseruare.l.codicil.in fi.prin.de vsufru.leg.imo tũc autem si sine dictione collectiua esset idẽ:vt ibi patet.sed Ange.dicit ꝙ illa lex nihil facit:qꝛ ibi apparet ꝙ voluit partẽ deficientẽ ad supstitẽ ꝑuenire vt patet in ver.hoc amplius.Tu tene dictũ Bar. per rationem suã que satis viget ⁊ facere istas reprehensiones sine vtilitate est damnabile:vt dicit Jo.an.in addi.ti.de locato.§.nunc vero aliqua.in fi.dicens ꝙ nunꝙ̃ sibi placuerũt reprehensiones iuuenum de opi.antiquorum cũ eorum subtilitatibus sine vtilitate.si vero facta est in ꝓprietate:tunc ⁊ in pupil.⁊ in fideicõmis.dicendũ aut existat conditio in persona primi morientis ⁊ substitutus non admittir̃ nisi existat in persona vltimi per illam.l.pe.qd̃ limita vt.s.dixi quãdo inter illos erat ius legitime successionis ſm Bald.⁊ Nico.sed ego aliter dixi[a] aut deficit in personam primi ⁊ extitit in personam vltimi ⁊ tunc si ratio huius legis habet locũ ꝙ voluerit ad substitutum deuenire portiones precedentium in casu in quo existeret conditio in persona omnium admitteretur substitutus ad partem vltimi morientis sed si noluit peruenire nisi ad partez illius vltimi secus quia starer̃ proprietati verborũ vt dixi suptex.quando autem fuit facta sine appositione dictionis collectiue dicam.j.eo.l.lucius.§.caio.

2 ¶ Si testator rogauit aliquẽ restituere nepotibꝫ vel cui ex eis voluerit vel cognatis vel cui voluerit an possit eligere de cognatis cũ extent nepotes primo nominati.

Alternatiua posita inter ꝑsonas inter quas cadit affectio ordinata intelligir̃ ordine successiuo ⁊ idem in copulatiua.

3 Si causa vel articulus cõmittatur pluribus vel vni eorũ an vnus possit expedire alijs non vocatis.

Nõ si cõmittatur simpliciter alio non abiecto.

1 **Petro de te.** † Jn hoc.§.due questiones principales ꝓponunr̃.Prima si testator grauat heredẽ ꝙ cum morier̃ hereditatem restituat filijs testatoris vel vni eorum an poterit vnum eligere ⁊ alios excludere. respondetur

respondetur q nō:quia dixit cui vellet & ideo īter filios videt facta substitutio hoc modo q omnibus restituat si omnes superint.si autem supererit vnus tantū tunc locum habeat illud qd dixi.vel vni eorū id est deficiētibus alijs.& hoc determinat ibi inter filios &c.† Secunda q̄stio est si rogauit restituere nepotibus vel cui ex eis voluerit vel cognatis vel cui voluerit. quo casu propter electionem potest vnū eligere & alios excludere.s.de lega.ij.l.vnum.§.j.ver.itaq3.in fi.an possit.eligere de cognatis cū extent nepotes primo nominati. Respōdetur q nō q2 sicut primo loco nepotes fuerūt nominati ita & primo de ipsis est fienda electio.& sic alternatiua pōsita inter psonas inter quas cadit affectio ordinata intelligit ordine successiuo & idē in copulatiua vt no.in.l.gallus.in prin.de libe.& posthu. Si ergo quis recipit pro se & filijs & nepotibus vel nepotibus in emphyteosim & pmo venit ipse postea filij deinde nepotes.

¶† Primū tamen dictum est notabile & per ipsum videt determinari si causa vel articulus cōmittat pluribus vel vni eorū an vnus possit expedire alijs nō vocatis & videt q non quasi illa verba vel vni eorum intelligant alijs non valentibus vel impeditis in.c.prudentiam.de offi.delega. In cōtrarium videtur tex.in.c.cum plures.eodem titu.in.vj.& .l.non distinguemus.§.si plures.de arbi.vbi sit cōpromittit in plures vel vnū ex eis potest vnus etiam alijs non impeditis ferre sententiam dicit Bar.q in concernentibus cōmodum eorum vnus nō veniat nisi alijs exclusis. Sed in his que concernunt eorū onus locum habet contrarium.alij q in his que ex interuallo expediuntur locum habet quod hic dicitur etiā si cōtineant onus. vnde si excussio testamenti cōmittitur pluribus vel vni eorū non admittitur vnus nisi alijs non valentibus iuxta capitulum finalem de testa. Sed in his que statim debēt expediri locum habet contrarium vt illa clausula operetur aliquid sed certe satis operaretur licet teneret requirere si eis impeditis potest vnus procedere. Si enim illa clausula non esset opposita non posset.vt in.c.vno delegatorum.de offi.dele.licet in executore vltime voluntatis illius fauore.aliud sit in.d.c.fin.& in arbitris de iure canonico.c.fin.de arbi.in.vj.vnde securius est tenere opi.Bar. Quid si cōmittat simpliciter alio non adiecto. Respondeo intelligitur vno vel maiori parte eorum alijs requisitis.l.rescriptum.& ibi no.de pac.

¶ Mora cōmissa in pma actione extinguit cū ipsa actione.

Educta. † Si heres de restituēdo grauatus succedat hereditario debitori actio hereditaria extinguitur nec.resuscitatur p restitutionem hereditatis:ideo in fideicommis. nō transit:sed loco eius contra heredem qui restituit datur actio ex testamēto quasi hereditas non sit plene restituēda nisi illud debitum soluatur & vsure propter moram temporis preteriti veniunt vsq3 ad diem successionis quo durant illa actio & mora:sed postea non veniūt sine noua mora.hoc dicit. ¶ In tex. ibi ex trebelliano id est per restitutionem qne fiat ex trebel.videbatur contrarium:quoniā ante restitutionem ideo erat extincta:quia heres tūc erat creditor & successit debitori.sed per restitutionē desinit esse creditor & incipit esse fideicōmissarius. vnde videbatur q cessante causa cessaret effectus extinctionis. Sed contrarium est.quia naturale est vt semel extinctum non resuscitetur.l.qui res.§.aream.de solu.ideo fuit necesse prouidere fideicōmissario. ¶ In tex.ibi actio.quia actio ex testamēto que dabat pro toto fideicōmisso restituēdo:& tunc facta restitutione dabitur etiam pro isto debito ad quod iste heres tenet tanq heres illius debitoris.quia sibi videtur soluisse:& tanq heres testatoris qui ipsum rogauit de restituendo. ¶ In tex. ibi computabunt id est venirent restituende:sed contra vsure exacte per heredem a debitoribus hereditarijs non veniunt in restōne.j.ea.l.§.qui post.sed ista aditio habet vim exactionis.l.stichum.§.aditio.sol.verum est ficte non vere. Item contrarium loquitur de vsuris currentibus pendente cōditione fideicōmissi:& sic iudicio testōris vident pcepte:sed hic fideicōmissuz erat purū & cucurrerūt pro tpe ante hereditatē aditā & viuo testōre. ¶ In text.ibi ita demū.& sic.no.† q mora cū pma actione fuit extincta cū ipsa act.& sic est necessaria noua mora.

Cum hereditas. † Licet heres exigat q̄daz nomina debitorum non p hoc se subijcit periculo aliorū.h.d. Sed propter aliud posset teneri de periculo.si cum vidisset labi facultatibus & potuisset exigere & non exegit.l.si seruus.§.cum quid.de lega.j.quia teneretur de lata culpa.l.mulier.§.si heres.s.eo.

¶ Actiones ciuiles vt sunt vsure ptinent ad fideicōmissum nisi per heredem fuerint exacte.

Qui post tempus. † Vsure p heredē exacte non veniūt in restitutionē.Sed si nō sunt exacte actio pro eis cōpetēs in fideicō. transit. Itē heres ex fructibus iudicio testatoris perceptis nō tenet soluere vsuras creditoribus hereditarijs si tñ soluit non reputat fideicō.sed sortē sic.h.d. ¶† Et no.q2 limitat & glossat l.postulāte.§.sed in huiusmodi.s.eo. Primo ergo limitat illū §.q dicit accessiones ciuiles vt sunt vsure pertinere ad fideicō. quia verū est nisi p heredē fuerint exacte vt hic:quia idē iudicium est in eis qd in alijs fructibus iudicio testatoris pceptis. Sed ō de principio huius.l.sol.vt ibi dixi. ¶ Itē no.in ver.ac similiter.q licet heres de fructibus perceptis iudicio testatoris teneat supplere fideicō.si pendente cōditione vel die res hereditarie sunt perempte.s.eo.scribit celsus.non tenet tñ vsuras soluere creditoribus heredis etiā currentibus pro illo tēpore. Contrariū videbat:quia sicut habebat cōmodū de fructibus ita videbat teneri ad hoc onus annuū vel mestruū.& si nō haberemus hunc tex.pbabiliter dici posset:q2 heres non lucrat ita simpliciter:q2 debet sibi in debitis & quasi debitū cōputare: & in omne illud qd hereditatē diminuit:& tñ non in hanc cām: qd est mirandum. ¶ Itē no.q licet non teneatur soluere si soluit nō repetat:nec repetit tanq nō bene soluerit.& qd plus est dicit in tex.q videt proprium negotiū gessisse.& tñ nō tenebat inuitus.vel dic si creditor nō petijt nō tenebat soluere nec vsuras.& petitio pro vtriusq3 transit in fideicom. Et hoc vult tex. ibi in his quoq3 &c. Sed si creditor petijt tenebatur soluere sortem & vsuras.& poterat compelli.sed cum restituit non retinet quod soluit pro vsuris sed compensat cum fructibus.qd autē pro sorte sic.licet in tex.non dicatur.l.si quid possessor.de peti. here.& .s.eo.qui.cccc.vbi non restituit nisi quod superest deductis oneribus hereditarijs sc3 legatis & debitis si eorum petitio precesserit restitutionem. Primum dictum huius.§.intellige de vsuris currentibus pro tempore post aditā hereditatē sed si ante etiā si fuissent exacte pertinent ad fideicō.tanq res hereditarie sicut fructus tūc temporis percepti.l.ita.§.j.s.eo. Item licet non veniant in restitutione computant in quartā sicut & fructus.j.ea.l.§.ante diem.

¶ Si quis fuit rogatus restituere heredi.siue fuit dictū acceptis.c.a coherede siue retentis.c.semper illa centum computantur in quartam.

Acceptis nummis. † Qd heres percepit iudicio testōris vniformiter a tertio vel coherede totum cōputatur in quartā trebel. Si autē partim iure hereditario partim iure prelegati.primam partem imputant scdm nō.& si prelegata excedunt dodrantem de ipsis detrahitur quarta siue supplet hoc dicit. de hoc in.l.in quartā.ad le.falci.potest totus.§.intelligi.quid glo.dicat ponendo casum quando duo fuerunt instituti alter eorū fuit rogatus restituere partem suam retēta vel percepta certa quantitate vel corpore hereditario. Hoc tamen secundo casu vt procedat qd dicitur in tex.q non computat qd habet a coherede nō habet locum si rogatus esset restituere coheredi. quia quo ad eū cōputaret.l.nesennius.ad.l.sed debet intelligi qū fuit rogatus restituere tertio. ¶† In tex.ibi diuersa causa est mutat casum.q2 supra qū fuit rogatus restituere coheredi. quo casu siue fuit dictum accep.c.a coherede.de sua bursa siue retentis.c.ex parte sua q̄ sunt restituēda semper illa.c.computant.in quartā quia vniformiter recipiunt. Primo gratia cōditionis iplende. Scdo iure hereditario q2 tota.c.possunt redigi ex parte sua restituēda.hic qū fuit rogatus restituere tertio vt procedat qd hic dicitur. ¶ In tex.ibi.prediariū.idē esset in pecunia.quia si vnus esset rogatus restituere tertio retenta illa pecunia partim haberet a se.partim a coherede.& esset idē quod in predijs.vt dixi.s.in.l.nesennius.quod ergo dicitur in ver.tanq debet intelligi quando nō erat in hereditate.sed poterat redigi ex rebus hereditarijs. Iussus ergo restituere deductis.c.censetur grauatus deducere de parte sua non coheredis. Sed quando qd iussus est retinere reperitur in hereditate siue sit species siue pecunia non pōt tota retineri de parte sua. hoc voluit tex.j.ibi quippe &c. ¶ In tex.ibi.cum autez predia. quod hic dicitur procedit etiā eo casu quo iussus est restituere coheredi.retētis certis predijs.ita loquitur tex.tūc enim quo ad coheredem & quartam retinendam aduersus eum imputet sibi partem quam habet a coherede.nec hic dicitur contrarium. ¶ Vltimo vide glo.super verbo potenti que recolligit mentem huius.§.

¶ Appellatione reddituum an veniant partus ancillarū.

Hereditatem. ¶† Partus ancillarū & fetus pecorum submissi loco demortuorū pertinent ad fideicō.tanquā res hereditarie nec possunt retineri nisi rogatus sit restituere.exceptis redditibus.† Et sic videtur tex.q appellatione reddituum[a] non veniant partus

[a] ¶ Reddituum. Sz an valeat legatum vsusfructus ancille ifantis. Ludo.ro.singularibus suis tz q sic p tex.quez ibi allegat.

ancillarũ.licet glo.colligat notabile p contrarium q̃ veniant licet nõ dicant̃ fructus.sed nõ video vnde colligat. ¶ In text. ibi.qui submissi gregẽ ⁊c.sub.q̃ alij nõ submissi bene possunt retineri per heredẽ grauati.quia non solum continent̃ appel- tione redditiuũ.sed fructus:⁊ sunt pcepti conditione pendente iudicio testatoris.vnde etiã si esset grauatus simpliciter nõ ve nirent restituendi:multominus si fuit rogatus restituere exce ptis redditib⁹:sed in partibus non fit distinctio inter submis- sos ⁊ nõ submissos:imo indistincte veniũt restituẽdi non reti- nẽdi:sed illud est mirabile ⁊ videt̃ s.l.paulus.§.j.ad le.fal.vbi veniũt retinẽdi etiã si simpliciter fuisset iussus restituere:mul- tofortius si iussus est exceptis redditibus. Item p rõnem.licet partus non dicant̃ fructus negari nõ põt q̃n dicant̃ redditus. l.sexta.de vsufru.q2 est vocabulũ magis latũ ⁊ male solutũ in gl.⁊ p doc.gl.intelligit tex.q̃n partus fuerũt percepti post mo- ram heredis:contrarium q̃n ante.Sed mirũ est q̃uo gl.hoc di cat:quia hic fuit rogatus restituere post mortẽ:ergo ante non potuit esse in mora nõ video aliã sol.nisi.quia.l.paulus loquit̃ q̃n ancille fuerunt legate specialiter in diem vel sub conditio- ne:⁊ interim fuerũt percepti partus.vnde nõ veniunt:q2 non fuerunt legati ⁊ legatũ matris particulariter non extenditur: hic fuit fideicõmissum generale exceptis redditibus rerũ here ditariarũ vñ verbũ redditibus sumit̃ strictius:q2 põt restrin- gi ad redditus qui dicunt̃ fructus:⁊ illi augent hereditatẽ in fauorẽ fideicõ.ita intelligo istum tex.

2 ☞ Heres nõ tenet̃ negotiari de pecunia hereditaria.vel re- digenda ex rebus hereditarijs ad cõmodum fideicommissarij nec sibi potest imputari quare non fecit.

3 Sicut fructus cõputant̃ i quartã ita vsus habitus ex illis re- bus.ex quibus nulli fructus percipiuntur vt sunt mancipia.

1 Ante diem fidei.

¶ † Fructus percepti iudi cio testatoris imputant̃ in quartã.secus in illis q̃ potuissent percipi a diligentissimo pa trefami.non tñ fuerunt percepti.h.d. ¶ In tex.ibi fructus.de istis nõ erat dubiũ.s.eo.in fideicõmissa.sed poterat dubitari de vsuris ⁊ mercedib⁹ q̃ nõ sunt fructus sed accessiones mere ciuiles si fuerũt exacte p grauatũ que nõ veniunt restituẽde. s.ea.l.§.qui post.an saltẽ cõputent̃ in quartã.⁊ dic q̃ sic sicut fructus in iudicio testatoris percepti. ¶ In text.ibi cũ autem. hic pone casum q̃ in hereditate erant mancipia que potuisset heres grauatus videre ⁊ vsuras acquirere qd̃ non fecit ⁊ illis fuitvsus ⁊ ita perierũt sine culpa grauati volebat fideicõ.ptiũ. ¶ Itẽ q̃ vsure quas percipere potuisset grauatus cõputaret sibi in quartã dicit̃ hic q̃ ad neutrum tenet̃.licet pretium vsus teneat̃ computare in quartã.h.d.Similiter ⁊ pretia seruorum si culpa grauati perijssent. ¶ † No.bm Ange.q̃ heres non te- net̃ negotiari[a] de pecunia hereditaria vel redigenda ex rebus hereditarijs ad commoduz fideicom.nec sibi potest imputari quare non fecit. ¶ † Itẽ no.mirabile sicut fructus computant̃ in quartã:ita vsus habitus ex illis rebus ex quibus nulli fru ctus percipiuntur vt sunt mancipia.⁊ hũc casum hucusq̃ nõ habuimus:⁊ si non haberemus istum tex.videretur dubius.⁊ hoc patet in tex.ibi vsus ⁊c.⁊ cum dicit casum intellige q̃n in- teruenit culpa grauati alias contradiceret.ver.deniq̃.vbi di- cit q̃ non tenetur de periculo mancipiorum.

a ¶ Negotiari. an heres teneat̃ negotiari pecu- niã alienã. vide Sozi.consi.iij.

1 Quod ex hereditate.

¶ † Rogatus re- stituere qd̃ super- erit ex hereditate nõ teneatur ad fructus nec ad luendas res bona fide sub.pignoratas.h.d.vsq̃ in finẽ.dic vt.s.eod.titius. ¶ In text.ibi:cum ea verba.poterat opponi q̃ cũ superessent venirent restituendi:quia rogatus erat restituere qd̃ supesset tẽpore mortis:sed potest responderi q̃ potius facit in contra- rium quia ista verba inducunt diminutionẽ fideicõmissi quia per illa dat̃ licentia alienandi:non ergo debẽt inducere argu- mentum vt faciat venire fructus pendente conditione perce- ptos licet hodie extent qui fructus nõ essent restituendi si sim- pliciter esset grauatus.

2 ☞ Creditor q̃n succedit debitori ⁊ non habebat pignus.oĩs actio ⁊ obligatio tollit̃.etiã si sit rogatus de restituẽdo.sed h3 aduersus fideicõmissariũ ius retẽtionis vt possit ante oĩa de- ducere.⁊ si non retinuit per errorem qualiter sibi consulatur. Quid si habebat pignus.

3 Si legat̃ vni heredum sub cõditione si nõ erit heres nõ vr̃ sibi data licẽtia p hec vba repudiãdi.in p̃iudiciũ fideicõmissarij ⁊ eis nõ obstãtib⁹ põt cõpelli adire l3 debeat ↄseruari indẽnis. Per dationem vulgaris substituti filio an videat̃ data licẽtia abstinendi ⁊ sic an tollatur suitas.

4 Sicut actio personalis presupponit obligationem ciuilem ⁊ naturalem an ita etiam realis.

Hypothecaria q̃ solo pacto tollatur sicut inducitur.

1 Debitor.

¶ † Si creditor debitori succedat ⁊ rogatus sit hereditatẽ restituere pignus qd̃ habet nõ extinguit̃:nec quãtum ad ius retẽtionis:nec quãtum ad potestatẽ agendi hypo- thecaria.propter naturã pignoris vel hypothece:q̃ est vt non tollat̃ nisi creditori sit solutum vel aliter satisfactũ:sed obliga- tio ciuilis ad debituz ⁊ etiam naturalis tollunt̃ iure confusio- nis:sed naturalis obligatio dicto casu nõ tollit̃:quia pignus sine principali stare non posset:nec cogitur talis creditor rein tegrare hereditatem nisi sibi soluatur debitum vel de indẽni- tate promittat̃.hoc dicit vsq̃ ad.§.ea.Primo ponit thema ex quo surgit questio.Secundo arguit contra heredẽ q̃ pignus sit extinctũ:quia obligatio principalis est extincta vsq̃ ibi:at quin.Tertio arguit pro herede q̃ imo pignus nõ sit extinctũ. ⁊ hoc per locum ab effectu quoniam habet ius retẽtionis ad- uersus fideicõmis.si possidet:⁊ si non possidet ius agendi vsq̃ ibi:remanet ergo.Quarto dicit vnum propter quod respon- det̃ ad opinionem factam in contrarium cõtra heredem:vsq̃ ibi:in re autem integra.Quinto ⁊ vltimo consuluit heredi eo casu quo adhuc nõ adeunt vt sit extra oẽm dubitationẽ. ¶ In text.ibi:iure dominij vt possideret sub.⁊ fideicom.contradice- bat q̃ non erat sibi danda insolutũ.res illa:quia pignus erat extinctũ per aditionẽ:sicut obligatio principalis:querit̃ quid iuris. ¶ In tex.ibi:sublata obligatione naturali arguendo di cit.nam infra patet contrariũ in versi.remanet ergo.vel dic q̃ non refert̃ ad casum istum hec argumentatio sed ad regulam que est q̃ per aditionem hereditatis omnis obligatio ⁊ actio tollitur iure confusionis.l.debitori.C.de pac.ergo pignus nõ potest consistere:vt in regula cũ principalis. ¶ In text.ibi vi- deamus de effectu rei id est de effectu pignoris an duret:quia si durat ⁊ pignus durat per locũ ab effectu q̃ bonus est:vt no. in.l.cõstitutionibus.ad municipa. Est autem duplex effectus pignoris scilicet retẽtionis ⁊ actionis.sed ambo durant vt se- quit̃.ergo ⁊ pignus quod duret primum ostẽdit si heres possi- det pignus fideicom.nullam habet actionem per quam possit auocare.nam aut volet intẽtare pignoratitiam que solet com- petere debitori ⁊ non potest:quia illam non potest habere nisi tanquã hereditariam:sed cum debitori nunquã inceperit cõ- petere:quia non orit̃ nisi post solutionem vel satisfactionem.l. si rem.§.omnis.de pigno.actio.nõ potest dici q̃ fuerit reper- ta in hereditate.ergo nec q̃ transiuerit in fideicõmis.aut volet intentare actionem ex testamento tanquam fideicommissum non fuerit plene restitutum:⁊ tunc si illa res non fuisset obliga ta posset:quia non retineret nisi vt heres : cum nullam aliam causam haberet:⁊ vt heres post restitutam hereditatem non potest retinere.hoc probatur.s.l.proxi.⁊.l.ita tamen.§.qui ex trebelliano sed quia sibi est obligata ⁊ sibi non est satisfactum retinet vt creditor : ⁊ sic licite vnde non potest compelli act.ex testamẽto ad restituẽdum. Item si non possidet habet seruia- nam id est hypothecariam propter eius naturã que est vt nun quam tollatur:nisi soluto debito vel aliter creditori satisfacto ⁊ hic neutrum factum est.⁊ si dicat̃ quomodo stare potest acces soria sine principali.Respõdetur si principalis esset funditus extincta stare non posset:secus si non funditus. Pone exem- plum q̃ principalis actio sit sublata prescri.quo casu tollit̃ ci- uilis actio non naturalis.licet paretur exceptio.vt notatur in l.fin.rem ratam haberi.nam tunc potest stare hypo.cum effe- ctu vt non detur exceptio:vt patet in.l.cum notissimi.vbi per- sonalis tollitur.xxx.annis.scilicet ope exceptionis ⁊ nõ hypo- thecaria ⁊ patet in.l.intelligitur.de lui.pigno. In casu autem nostro licet omnis obligatio ⁊ cautio tollatur:quia nõ potest sibijpsi esse obligatus:q̃n tñ duo concurrunt q̃ habet pignus ⁊ rogatus est hereditatẽ restituere cum pignus remanere de- beat p supradictã rõnem ⁊ sine principali non põt.remanebit ergo obligatio naturalis:nõ dico q̃ remanet actio.hic est ve- rus intellectus.nõ est ergo hoc propter aditionẽ coactaz:licet Bar.ita intelligat:q2 coacta aditio habet volũtatẽ:licet coactã q̃ sufficeret ad tollendã naturalẽ sicut sufficeret ad inducendã.

2 † Unde Bart.non recte considerauit.ideo distingue quando creditor succedit debitori:aut non habebat pignus:⁊ omnis actio ⁊ obligatio tollitur etiam si sit rogatus de restituẽdo ne sibijpsi sit obligatus.vt not.in.l.frater a fratre.in fi.glo.mag. habet tñ aduersus fideicõmissarium ius retentionis vt possit ante omnia deducere.l.irritum.C.ad le.fal.⁊ si nõ retinuit per errorem nõ habet act.primã:sed aliter sibi cõsulit̃:vt no.s.eo. ita.§.si ex trebelliano.in glo.fi. Aut habebat pignus tunc aut non erat rogatus restituere vel etiam illud pignus erat alteri obligatum:⁊ sic non dubitabat q̃ extincto iure pignoris res possit ab alio auocari:⁊ idẽ p omnia vt sit extincta actio prin- cipalis ⁊ pignus.de primo patet per supradicta.de scdo patet quia cum

quia cū res sit effecta sua irreuocabiliter: an potest in ea durare pignus. l. neq; pignus. de regu. iur. Aut erat rogatus restituere. & sic erat facta sua irreuocabiliter & non extinguitur pignus & aditio nō habet vim solutionis ne remaneat in dāno. Itē si esset alteri obligata etiā p posterius qui posset auocare si pignus extinguit quasi de scdo effectus primus re a primo liberata. l. ij. de pig. actio hoc ergo casu ne sua diligētia sibi noceat. & ne sit deterioris conditionis. quia dñium habeat durat adhuc pignus & ad qd vide tex. cū gl. in. l. j. cū gl. fi. C. si anti. cre. & sic sibi durat ius retinēdi & etiam agēdi vt hic patet. & ppter hoc ne offendat regula iuris cum principalis statuit hic qd remaneat obligatio naturalis super debito principali. Et sic dico lex ista locum haberet etiā si sponte adiuisset. Et ex istis collige notabilia q̄plura per te. & etiam patet intellectus ad glo. hic dicunt quidā qd recitant opi. q̄ nihil valent. & tene primam
3 opi. quā declara. vt. s. dixi. ¶ † Ultimo not. circa fi. ibi i ipsius voluntate &c. qd si legat vni heredum sub cōditione si non erit heres non videt sibi data licentia p hec verba repudiandi in preiudicium fideicō. & eis nō obstantibus potest cōpelli adire licet debeat conseruari indēnis. vnde facit qd per dationē substituti vulg. filio non videat data licētia abstinēdi. licet cōiter doc. dicant contrarium & sic non efficit de necessario voluntarius nec tollitur suitas. fa cit. l. iulianus. si quis om. causa testa
4 menti ibi non vt arbitriū &c. ¶ † No. ex illa glo. que incipit dicunt que in scda opi. sentit qd sicut actio personalis que presupponit obligationē ciuilem & naturalē. ita realis qd reprobat quia realis nullā p̄supponit obligationē. sed orit ex iure reali vel dominio. Hinc est qd hypothecaria solo pacto tollit sicut inducit. l. si tibi. §. de pignore. de pac. iuncta. l. j. de pigno. acti. qd nō esset si presupponeret dictas obligationes. quia ciuilis nec tollitur nec inducit solo pacto iuxta no. in. l. si vnus. §. pactus. s. de pactis.
2 ☞ Descendens per lineā femininā non potest stipulari ascēdenti. nec econtra. nisi super re sua que durat sua. & quid fauore libertatis vel dotis.

1 **Ea que.** † Ea que non capiuntur ex vltima voluntate. sed aliunde non cadunt in fideicōmissum vniuersale. ad hoc allegatur fm Dyn. facit. s. eodem. si res. in prin. ¶ In tex. ibi pacta erat. sub. etiam per stipulationē quia mater stipulari non potuit etiā si fuisset presens. fortius si erat absens vt patet in fi. cum dicit qd per errorem fuit iudicatum
2 cōtrarium & dos adiudicata matri tanq̄ ex vtili pacto † vnde allegatur quod descendens per lineam femininam non potest stipulari ascendenti nec ecōtra nisi super re sua. que durat sua l. publia. de posi. quia quilibet extraneus posset. sed hic res id est dos nō durat sua. Item nisi fauore libertatis. l. quoties. de donatio. que sub modo. Item fauore dotis quādo quis daret dotem pro muliere & stipulatur illi reddi. quia etiam si nō stipularetur daretur sibi actio vnde stipulatio iuuatur iuris auxilio. l. legitima. de pactis. hic est casus. in. l. caius. de qua glo. opponit hic dabat pro se & stipulabatur alteri. vnde tunc non vertitur fauor dotis nec illa sine stipulatione act. haberet vnde nec habet ex stipulatione. ¶ Ultimo vide quod habetur in. l. apud celsum. §. qd si is. de doli excep. pro principali dicto huius. §.

1 **Patronus.** † Quādo fideicommissum est omnino indebitum per restitutionē non transeunt actiones ex trebelliano. h. d. ¶ In tex. ibi non fuit debitum nec ciuiliter nec naturaliter scdm verum intellectum: licet gl. videat dicere qd saltem naturaliter erat debitum propter voluntatē defuncti: sed illud procederet qñ adesset potestas delinquendi licet deesset solēnitas. iuxta. l. cum qs. de iur. & fac. igno. sed hic deficiebat potestas. l. cū patronus. de leg. ij. vnde si adesset solēnitas hoc preceptum nō obligat patronū nec naturaliter. vnde siue soluat errore iuris siue pacti repetit. l. sed & si me putem. de cōdi. & demon. & plene no. eo. ti. in. l. j.

1 **Paulus.** † Etiā si quota pars nō sit in fideicommisso. si tñ est in solutione & soluat transeunt actiones ex trebelliano. hoc dicit notabiliter fm intellectum Barto. per hoc limitatur. l. cogi. §. generaliter. s. eo. cum simi. vbi non habet locum trebel. quando relinquitur certa res vel pecunia nō quota pars hereditatis. nam est verū nisi pretium relinquatur tanq̄ pretium quote & detur facultas heredi dandi illam quotā. certe etiam si non det expresse censetur data: quia quando quātitas debet respectu certe rei soluta quantitate liberatur ab illa re. l. si vero. §. fi. solu. matri. ¶ In tex. ibi tantum q̄tum pro vncia i. quātum valet vna vncia. i. xij. pars hereditatis mee. & sic non expressit quātitatē: sed retulit se ad vnciam vel quotam: ideo dicebat relicta quātitas respectu certe quote: & illa erat in obligatione non quota: vt. s. de leg. j. l. quidam testamēto. §. si tibi tamen quota erat in solutione. ¶ In tex. ibi magis quātitatem dic. & sic non haberet locū trebellianum. tamen contrariū in fine determinat ac si vncia fuisset relicta. qd intelligo si grauatus eligat vnciam & eam restituat vt transeant actiones sed si recusat adire nō putarē qd propter hoc fideicō. compellatur adire quia non cogit eligere vnciam vel potest dici qd compellat etiam vnciam eligere quia hoc sibi nihil nocet.

2 ☞ Per speciale fideicōmissum pōt filia grauari i dote quatenus excedit legitimam.
3 Licet filia nō dotata a patre possit se dotare de bonis restitutioni subiectis: nō sic poterit dotare filiā suam: cū sibi nō incūbat onus dotandi. sed patri. & qd si esset casus in quo sibi incūberet. & quid in filio grauato si haberet filiam.
4 Quid si habebat filiam maritatam sine dote an poterit sibi dotem constituere de illis.
Si posuit in monasterio an possit sibi dare qd consuetum est.
5 Si filia q̄ se dotauit de illis bonis mortua est in matrimonio sine liberis an illa dos reuertatur ad fideicōmissarium.

1 **Filia pe.** † Dos data p patrem filie nō cadit in fideicōmissum vniuersale ab ea relictū. hoc dicit. ¶ † Oppo. de. l. fin. in. §. filie.
2 de lega. ij. sol. per speciale fideicōmissum potest filia grauari in dote quatenus excedit legitimā vt hic est casus fm cōmunem intellectum licet in legitimam non possit grauari. & licet dos videat succedere loco legitime & alimentorum q̄ non possunt auferri. & licet pater possit compelli ad dotandum. l. qui liberos. de ritu nup. post eius tamē mortem potest grauari in dote quatenus excedit legitimam. Sed in generali fideicōmisso relicto a filia non cadit dos data vel promissa etiā si legitimam excedat. vt hic est casus. sed an poterit de residuo detrahere legitimam & trebellianicam. Respondeo si dos sufficeret ad legitimam non posset quia computat in eadē. l. quoniā nouella. C. de ioffi. testamē. sed quatenus deficit posset detrahere. sed trebellia. videtur itegre detrahere posse. si fuit rogata post tempus quia in ea non videt dos data computari cum nō pcipiatur iudicio testatoris. s. ad le. falsi. l. pater filiam. & argumēto. s. eo. debitor. §. fin. plura enim computant in legitimā q̄ in trebellianicam: vt dixi in. l. in quarta. s. ad le. falci. Sed contra de aut. cōtra rogatus. C. eo. & de eo qd dixi in. l. mulier. §. cum apponeret. Solu. ibi quando dos nō erat data vel promissa p patrē pro filia: sed ipsa volebat se dotare de bonis restitutioni subiectis: qd potest vt dictis iuribus: tamen hoc est verū quādo legitima ad dotē nō sufficeret vel trebellianica: alias secus & sic dicto casu computat in trebelli. vt ibi. sed in casu huius. l.
3 dos non cōputatur in trebellia. ¶ † Ultimo circa casum illa-
a rum[a] legū. glo. hic dicit verbū notabile qd licet filia nō dotata a patre possit se dotare de bonis restitutioni subiectis. non sic poterit dotare filiā suam cū sibi nō incumbat onus sed patri. Innuit ergo si esset casus in quo sibi icūberet: quia pater erat pauper vel alia causa: vt no. in. l. mulier. de iure do. posset sicut
4 seipsam. † Eodē modo filius de restituendo grauatus potest de bonis subiectis restitutioni dotare filiā suā: quia hoc onus sibi icumbit: & hoc si non habebat alia bona. & hoc cōmuniter
b tenetur. Quid si habebat filiam[b] maritatam sine dote an poterit sibi dotem constituere de illis. vel quid si posuit in monasterio: an possit ei dare qd consuetum est. Bar. tangit in illa aut.
5 vel quid si captus est an possit se redimere. dic vt ibi no. † Sed ego quero quid si filia que se dotauit de illis bonis mortua est i matrimonio sine liberis relicto extraneo herede an illa dos reuertatur ad ipsum: quia diminuerat fideicōmissum videt qd sic: quia cessat causa. s. fauor matrimonij ne remaneret indotata. In contrarium est casus in. §. cum proponeretur. vbi remanet apud maritum heredem eius.

2 ☞ Si causa propter quam data est dilatio est nulla qd similiter dilatio erit nulla.

1 **Alumno.** † Cessante causa dilationis cessat dilatio. h. d. fm Dy. facit. l. si qs heres ita scriptū
2 de acqui. here. † Adde si cā ppter quā dilatio est data sit nulla. similiter & dilatio. l. cum pater. §. curatoris. de lega. ij. & ibi no. p gl. & Bar. Itē adde. l. fi. in fi. C. qui admit. ad bono. pos. & l. j. de verbo. obli. continuus. §. cum ita. in fi. ¶ In tex. ibi certā pecuniam &c. & sic nō loquit de fideicōmisso vniuersali. vnde nō cōgruit titulo. ¶ In tex. ibi sempronio mādauit. Iste est merus executor: qr nō fuit sibi factū legatū sed alumno: secus si fuisset sibi factum & rogatus restituere alumno. qr diceret legatarius nō executor. l. si qs titio. de leg. ij. Inter quos est differētia magna. quia primo casu legatum si fieret caducum nō remaneret penes executorē. l. lucius. §. j. de le. ij. Scdo casu remaneret. d.

[a] ¶ Illarum. In materia hui9. l. vide Bal. consi. lxxij. ij. li. & cōsi. cclix. & cōsi. cij. et cōsi. xxv. eo. lib.

[b] ¶ Filiam. Add Alex. cōsi. xxxvj. vbi consuluit qd hoc priuilegiū competit solis filijs & descēdentibus.

l.si qs titio. Itē, dixi qd̄ est merus ꝛ sine cōmodo. q̄r nō gaudet interusurio medij tp̄is cum fuerit iussus eas prestare alūno. ꝛ ideo non cauet. secus qn̄ non esset merus. l. si pluribus. de le. j. iuncta. l. diuus. §. si cui plus ꝙ p. l. falci. ¶ In tex. ibi alumno. Quid si non alūnus sed executor mortuus est interim. R̄ndeo statim finitū est offm̄ executionis ꝛ posset alumnus statim petere pecuniam etiā si cōmoduz habiturus. l. liberto. §. fi. de an. lega. secus si esset legatarius: quia heredes eius nō possunt cōueniri ab alūno anteꝙ potuisset defunctus. l. publius. §. titia. de condi. ꝛ demō. ꝛ. l. ex his. qn̄ di. le. ce. facit. ŝ. de vsufruc. lega. l. vxori vsumfru. ꝛ. l. gn̄ali. §. duas. ¶ In fi. ibi posse scz statim petere. contrarium videbatur: quia non videbātur esse melioris conditionis substituti ꝙ esset alumnus si viueret ꝛ dicto. §. titia. sed ipse si viueret non posset ante vigesimum annū. Sed dic ꝙ hoc contingeret eius fauore ne dissiparet. sed iste fauor hodie cessat. Sed qd si non habuit istos substitutos. Respondeo heredes eius ad quos transmisit istud legatum. q̄r tēpus illius etatis non fecit hic conditionē. eo quia primo fuit factū legatū purum in eius p̄sona. ꝛ iussus fuit postea ille accipere ꝛ post tēpus dare vt not. gl. l. seius. ŝ. eo. per dictam. l. ex his statim poterūt petere sicut possent substituti. quia est eadē ratio: licet glo. in. l. seius cōtrarium determinauit quā reprobaui p hunc. §. vbi est casus cōtra eam. secus si dilatio esset apposita fauore grauati. d. §. titia. ¶ Ultimo ista. l. facit ad. q. de qua tetigi in. l. mulier[a]. ŝ. eo. ꝛ quam tangit Jo. an. in additio. in rubrica de secun. nup. facit etiam contra. de statulib. l. cum heres. §. ij. sed alius est ibi casus.

a ¶ L. mulier. ad. de Bal. cōsi. incipiē. proponiť ꝙ Manfr. iiij. lib.

2 ☞ Possessio nec fideicōmissario acq̄rit sine apprehensione nec etiā heredi. ꝛ morte extinguiť ꝛ ꝙ per aditionē nō acq̄rať. sed acquirant ea que in hereditate reperiuntur.

An in fideicōmisso semper acquirať restitutio verbalis.

3 Dominium eorum que sunt alienata per heredē ꝙ trāseat in fideicōmissariū sine restitutione. sed in non alienatis nō trāsit sine restitutione verbali.

b ¶ Aduerte. vid Spe. in ti. d ces. actio. i. §. j. bart. 63 ꝛ hoc i. l. ex asse. ŝ. eo. Bal. in. l. j. C. de act. ꝛ ob. p Ludo. ro. ɔs. cij. Bal. in rub. C. q̄ in fran. pa. bal. consi. cccij. ij. li. Ang. ɔsi. cclviij. Pau. de ca. ɔsi. lxxxiij. Sozi. ɔs. xj. vbi multa dicit i materia ces.

1 **Factam.** †No. ꝙ restitutio verbalis tantū operatur in personam fideicommissarij quātum ad translationem iurium vtilium quantum aditio in persona heredis quantum ad acq̄sitionem directorum sine apprehensione possessionis. licet regula sit in contrarium. l. traditionibus. C. de pactis. sed hic fit cum autoritate. l. ꝛ senatusconsulti. 2 † possessio vero nec heredi nec fideicommissario acquiritur sine apprehensione. quia est facti ꝛ morte extinguitur. ꝛ per aditionem non acquiritur. sed illa acquiruntur que in hereditate reperiuntur. l. j. §. sceuola. j. si quis testa. liber. esse ius. fue. Similiter nec trāsit in fideicōmis. quia possessio heredis non erat hereditaria. sed ꝓpria. vnde non transit sicut nec alia iura per eum quesita. ŝ. eodem cum hereditas. ꝛ. j. eodem si heres pecuniam. Sed an semper acquiritur restitutio verbalis. certum est ꝙ in aliquibus casibus qui habentur in. l. sancimus. C. eodem. non requiritur. Barto. addit alium casum in quadam disputatione que incipit filium scilicet quando est fienda ecclesie quia cum transeat dominium sine traditione. l. fi. de sacrosan. eccle. eodem modo sine restitutione Bal. reprobat in. d. l. fi. dic vt ibi. 3 ¶ † In vltima glo. ibi dic vt. ŝ. eodem marcellus ꝛc. quia dominium eoꝝ que sunt alienata per heredem transit in fideicommissum sine restitutione odio heredis qui sibi abstulit potestatem restituendi: sed in non alienatis siue possideantur per heredē siue non. non transeunt sine restitutione verbali. vt hic a contrario sensu. ŝ. eo. restituta.

1 **Si is qui hereditatem.** † Iura trāseunt in fideicōmissarium etiam si heres fuerit conuentus actione ex stipulatione super fideicōmisso interposita. h. d. non ergo inspiciť titulus actionis. sed origo obligationis que ꝓcessit ex testamento vt hic. ꝛ. l. tutor. d fideius. ꝛ. l. id qd̄. de dona. ¶ In tex. ibi stipulatus sit. s. p titulum: vt le. no. ca. quia fideicōmissum erat in diē vel sub conditione. ꝛ ex ista stipulatione fuit heres conuētus ꝛ restituit videbať ꝙ iura non transirent: quia trāsitus fit autoritate sena. consul. qd̄ loquitur quando heres conuentus actione ex testamento vel officio iudicis compulsus est adire ꝛ restituere: sz certe actio ex illa stipulatione succedit loco actionis ex testamento vel offi. iudi.

2 ☞ Ius causatū in p̄sonā autoris mei post ius mihi quesituz non nocet mihi sed potest prodesse. si tendit in eius fauorem.

3 Gesta p meum autorem anteꝙ ab eo causam haberem nocet mihi. quando habui causam ex sua mera voluntate.

4 Confessio cedentis facta post cessionem an noceat cessionario ꝛ sic an prosit debitori. ꝛ que iura remaneāt apud cedentē post quam cessit.

1 **Si heres.** † Illa que fiunt p heredem vel cōtra eū post restitutam hereditatez super bonis 2 hereditarijs fideicōmissario non nocent. h. d. † ꝛ semper allegatur ꝙ ius causatum in p̄sonam autoris mei post ius mihi quesitum non nocet mihi. sed bene potest prodesse si tendit in eius fauorē. ŝ. eo. filiam fratribus. Item procedit qd̄ hic diciť nisi habeat causam necessariam ad id qd̄ habuit originē ante ius mihi quesitum. vt patet in. l. si patroni. §. fin. ŝ. eo. vbi erat incepta lis ante restitutionē ꝛ post restitutionē lata fuit sententia contra heredē. que diciť habere cōsequētiam ad principiū litis. l. de qua re. de iudi. ideo mihi nocet vt ibi dixi. ꝛ etiam gl. dicit hic. Intelligo istum tex. nisi fideicōmissarius fuerit citatus in ista lite agitata cōtra heredē quia noceret sibi. siue esset contumax siue liti assisteret iuxta no. in. l. in cause. §. interdum. de mino. ¶ In tex. ibi aut litem cessit puta trāsigendo vel cōfitendo in fauore aduersarij. ista non nocent fideicō. cui primo erat ius q̄situm cum nō sit in p̄tāte heredis sibi auferre. l. si patrē. §. fi. queadmo. seruitus amit. Certe ista cum nō fiant ex necessitate. sed sponte etiā si facta essent ante restitutionē fideicō. non noceret licet secus in sententia lata ante restitutionē. l. cum 3 hereditas. ŝ. eo. quia illa ferť contra inuitū. † nec obstat. l. si superatus. §. fi. de pig. cū similibus. vbi gesta per meum autorē anteꝙ ab eo causam haberē nocet mihi quia illud verum qn̄ habui causam ex sua mera voluntate. vnde cum cōfessio ꝛ trāsactio ꝛ ceteri actus voluntarij nocerent mihi. sec⁹ si post vt no. in. l. preses. de pignor. sed hic heres ex necessitate habet restituere. ideo actus eius mere voluntarij etiam facti ante restitu4 tionē non nocet fideicom. licet secus in necessarijs. † Allegať iste tex. ꝙ confessio cedētis post cessionem non nocet cessionario. de quo p Dy. in. l. seruum filij. in. §. j. de lega. j. Bar. tangit hic aliqua satis confuse ꝛ quotidie ad eum remittiť. ꝛ non intelliguntť dicta eius quia obscure loquitur ꝛ imperfecte. an pactum transactio. vel confessio cedentis noceant cessionario. si fiant cum sciente vel ignorante cessionem factam. et an requiritur scientia per aliquem de modis. l. iij. de noua. tangiť. ꝛ ibi dixi in. l. si cum emptore. de pac. ꝛ multos vidi errare in hoc ar b ticulo. ¶ Aduerte[b] quātum ad propositum. aut querimus an cedens postꝙ cessit possit agere contra debitorē ꝛ facere condemnari ꝛ sic an sibijpsi nocuerit cessionem faciendo. aut querimus an post cessionem possit facere aliquem actum qui tendat in preiudicium cessionarij. Primo casu si apud cedentem nulla iura remanserunt: quia habebat vtilē. ꝛ illam cessit. ꝛ tūc agere non potest. ꝛ ille contra quē facta est cessio potest repellere. ꝛ extra casum. l. iiij. quia agiť sine actione. l. si pupilli. §. videamus. de neg. gest. Idē si sibi remanserunt directa sed inutilia vt contingit quando habens directa cedit ex necessitate. vt in herede rogato de restituendo. l. j. §. j. ŝ. eodem. ꝛ eadem ratione in procuratore qui actionem quesiuisset nomine domini. nam p actionem mandati potest compelli ad cedendum. l. possessio. §. ꝛ si possessio. j. de acquirenda possessione. ꝛ est eadē ratio que in herede. hoc sentit Ange. hic quod placet. Si vero penes cedētem remansit directa non omnino inutilis: quia ex voluntate cessit: isto casu locum habet illa. l. iij. quod in tribus casibus de quibus ibi nō potest agere. extra illos potest. quia non agit sine acti. Dico tamen ꝙ illud quod exigeret teneť restituere si ad commodum cessionarij erat facta cessio. probať in. l. celsus. §. ꝙ si is. secus si ad commodum cedentis. vt infra dicam. In secundo casu dic clare. aut cessio fuit facta ad commodum cedētis. quod contingit quando illud quod exigereť p cessionarium esset restituendum cedenti. quia sic esset actum inter eos et tunc ipse cedens non cessionarius reputatur esse dominus. ideo omnes actus predicti validi sunt. ꝛ sibi nocent non cessionario. Intellige ꝙ etiam si agat cessionarius poterit sibi opponi de pacto vel confectione cedentis. si poterit ꝓbare ꝙ omne cōmodum sit ad ipsum reuersurū. dicta. l. si cum emptore. Si vero facta sit ad commodum cessionarij. quod est quando cōmodum est sibi remansurum. licet facta sit ex causa emptionis. ꝛ sic vertitur cōmodum etiam cedentis quantum ad pretium: sed non est curandum. tunc aut est actus qui si nō noceret cessionario debitor remaneret in damno. vt quia soluit vel transegit ꝛ soluit partem. tūc distinguiť. aut ignorabat cessionem ꝛ nocet cessionario. ne remaneat in dāno sine culpa. l. fi. de transa. aut sciebat ꝛ tunc qualitercūꝙ sciat etiam nō ab ipso cessionario. nec p aliquem de modis contētis in. l. iij. tunc nō nocet cessionario. ꝛ sibi imputet debitor postquā sciebat cessionem factam. ita intelligo glo. in. d. l. fin. Si vero non remanerent in damno. sed non lucrareť. vt si cedēs fecit pactum vel confessus est debitorem non debere. tunc siue sciuerit siue ignorauerit cessionem factam ista non prosunt debitori nec nocent cessionario. cui cedēs post ius q̄situm non potuit preiudicare

l. si pater.

l.si pater.§.si.queadmo.serui.amit.et liga ista ad digitum: quia illuminant tibi intellectum circa istum passum in quo doctores confusissime et imperfectissime loquuntur. videte modo quia quotidie veniunt de facto.

1 **Si quis ma.** †Quatenus restitutio fit plus debito respectu quote non transferuntur actiones. secus si respectu certe rei vel summe. h.d. In fine ibi transferri actiones subaudi insolidum. nam insolidum fuissent translate. si illam rem vel summam retinuisset secus in primo casu quando fuit rogatus restituere quartam et restituit dimidiam. nam non transeunt nisi pro quarta. nam si illam restituisset non pro maiori restituisset ergo si pro maiori restituit. quia autoritas se.consul. non suffragatur non in plus transeunt. Sed contra quod imo transeant et competat repetitio. l.patronus.in fi.s.eo.gl.dicit ibi adeat voluntas testatoris. hic non nisi pro quarta. Tu dic quod etiam ibi non transeunt pro eo quod non erat debitum. licet adesset voluntas. quia non aderat potestas vt ibi dixi. Et quod ibi dicitur de repetitione intellige pro rebus corporalibus de facto restitutis. non de actionibus quia nulle ibi translate erant.

1 **Si heres ante.** †Quesita per seruum hereditarium ante factam restitutionem non cadunt in fideicommissum. nisi sit rogatus heres restituere cum omni incremento. sed nec tunc cadunt. si contemplatione heredis quesita sunt. hoc dicit. primum dictum procedit quando sunt quesita die vel conditione pendente. et sic iudicio testatoris. et post aditam hereditatem vel negligentia non petentis. Si vero mora heredis interueniente secus. l.ita tamen.§.j.s.eo. Item si ante hereditatem aditam. vt in fi.huius.§.

1 **Rescripto.** †Licet fideicommissarius tardauerit implere conditionem dandi. non tamen tenetur ad vsuras medij temporis. quando fructus interim percepti ad heredem pertinent. Sed si fideicommissarius eos percepisset de facto non impleta conditione bene teneretur restituere. h.d. ¶ In gl. ibi est et alia ratio. et propter istam rationem videtur dicendum. etiam si heres nullos fructus percepisset de hereditate adhuc procederet quod hic dicitur non tenetur fideico.ad vsuras medij temporis quia illa quantitas non debebatur ergo etc. l.si pupillus.de verbo.obli.

2 ¶ Si conditio sub qua heres grauatus de restituendo fuit institutus est impossibilis de natura. vt si digito celum tetigeris vel de iure vt si hominem interfeceris conditio habetur pro non apposita et institutio censetur pura. et heres potest compelli adire.

3 Quid si conditio erat possibilis de facto et de iure.

4 Accursius accurrit et succurrit contra tenebras iuris ciuilis.

Si sub conditione. Iste.§.est irrascatus in tex.et glo. ideo vi-

1 detur difficilis prima facie. h.d. †Heres de restituendo grauatus cogitur implere conditionem sub qua fuit institutus si erat potestatiua et consistebat in facto. et illud non erat turpe nec difficile altero deficiente non cogitur implere. et de rigore iuris fideicommissum non debetur. sed de equitate pretoria debetur. et circa conditionem prouidetur prout habetur in text. h.d. vsque ad.§.si cum suspecta. Primo loquitur quando illa quatuor concurrebant vsque ibi si vero turpis. Secundo quando alterum deficiebat. ista secunda subdiuiditur. Primo ponit quid iuris de rigore. vsque ibi si in danda. secundo quid iuris de equitate. ista secunda subdiuiditur in tres. primo quando deficiebat secundum: quia consistebat in dando. vsque ibi quod si conditio. secundo quando deficiebat tertium quia illud factum erat turpe quia heredi resultabat turpitudo. vsque ibi si vero nominis. tertio quando deficiebat quartum. quia illud factum non erat facile quia non transiturum. sed duraturum. vnde licet esset honestum tamen si displicebat repu-

2 tabatur difficile. † distingue pro intellectu tex. et glo. Aut conditio sub qua heres grauatus de restituendo fuit institutus est impossibilis de natura. vt si digito celum tetigeris. vel de iure vt si hominem interfeceris. quod reprobatur iure diuino et humano et non loqtur iste.§. sed est dicendum quod conditio habetur pro non apposita et institutio censetur pura. l.j.de condi.insti. he

3 res potest compelli adiri ac si esset pure institutus. † Aut illa conditio erat possibilis de facto et de iure tunc aut non erat in potestate heredis. vt si erat causalis vel mixta. et non loquitur iste tex. quia circa hanc non habet se interponere vt compellat implere. l.si cui.§.fi.in fi.s.eo. ideo est expectandum quod impleatur nec potest alteri compelli adire.s.eo.sed si alio in fi.cum seq. Aut erat in potestate heredis tunc aut concurrebant ista tria quia consistebat in facto ipsius heres. Et ex illo non resultabat heredi turpitudo et erat factu facile quia transitorium. vt si ascenderit capitolium. et procedit prima pars huius.§. quia heres compellitur illam conditionem implere. nec ante potest adire quam impleatur. Si vero aliquod istorum deficiat non compellitur. sed remittitur sub. necessitas implendi. ex hoc sequitur si non implet nec potest adiri hereditas fideicommissum debetur. hoc vult secunda pars in ver.si vero vsque ibi. plus enim supplendo tex. ibi assignatur ratio quare fideicommissum non debetur. quia non debet deberi vltra quam testator voluerit. et testator ex quo instituit sub conditione non videtur velle quod heres habeat et per consequens nec fideicom. nisi conditio impleatur. vsque ad ver.si in danda legendo ver. plene enim. secundum tertium modum glo. referendo ad proxima. scilicet ad ver.si vero turpis non ad principium.§. vt vult prima expositio. licet illa etiam sit bona in se. Quicquid tamen sit de rigore iuris de equitate aliter prouidetur. nam si non consistit in faciendo sed in dando. cum ista conditio possit per alium impleri. l.si.de condi.insti. deberet fideicom. implere idem si consisteret in facto heredis quod posset per alium explicari. d.l.si cui.§.fina. Si vero non potest per alium impleri. et tale factum est turpe. non tamen reprobatum iure ciuili vel naturali vt si portauerit nomen inhonestum vt histrionis vel gladiatoris: tunc heres non compellitur implere et ea non impleta de iure ciuili non potest hereditatem adire. quia conditio ista de iure ciuili non remittitur sed bene remittitur per edictum pretoris mortui de quo fit hic mentio. sed non habemus et illud sufficit ad remissionem. ideo hic datur duplex practica. primo quod pretor interponat decretum per quod decernat posse vti actionibus hereditarijs ac si conditio esset impleta et hereditas adita et restituta. Alia quod heres cogatur agnoscere secundum tabulas et restituere. et tunc fideicom. vtetur actionibus pretorijs. quia habebit bonorum pos. heredi peti. et fideicom. hoc vult ver. quod si conditio satis scrupulosus. secundum Bar. Interdum non resultat turpitudo. quis erat nomen honestum. tunc bene faceret heres conditionem implere. sed si non vult non compellitur. quia cum non sit factum transitorium reputatur difficile si non placet ideo non compellitur implere. quia remittitur a pretore ratione predicta. siue sit nomen honestum siue inhonestum et poterit compelli ad petendum bono.pos. Sed si heres impleret posset compelli adire. Et ideo est casus in quo bonorum possessio est necessaria quando non potest adiri de iure ciuili et est conditio que remittitur de iure pretorio. non de iure ciuili et est illa de qua hic. et iure in. de futuro. l.que sub conditione. de condi.insti. Est et alius casus s.eo.si heres instituta. de alijs dic. C.vnde cog.l.certum. Sed an sit differentia inter hos casus quando erat honestum nomen et quando inhonestum. Respondeo sic quia si est inhonestum remittitur etiam ad commodum heredis licet non esset rogatus restituere vt ea non impleta possit petere secundum tabulas. Inhonesto vero non remittitur ad commodum heredis. Sed si non esset grauatus haberet implere necessario alias non haberet commodum hereditatis. sed ad commodum fideicommissarij remittitur quia non compellitur implere ad commodum illius. ita videntur doc. intelligere tex. Et hoc videtur sequi quod si eam non impleat possit retinere. quartam. licet sponte bonorum possessionem petierit et restituerit. non sic in casu precedenti. Ex his remanet iste tex. expeditus cum suis gl. que sunt

4 magis obscure quam tex. et confuse loquuntur. † Et not.gl.in verbo conditio. quia Accursius in toto corpore iuris non facit mentionem de sua persona nisi hic. quidam tamen dicunt quod non fuit sua glo. sed Francisci eius filij quod Accursius accurrit et succurrit contra tenebras iuris ciuilis. quod est verissimum.

1 **Si cum suspecta.** †Si heres adiuit coactus fideicommissarius detrahit fal. de relictis ab herede vel simpliciter non de relictis a se. ideo dixi coactus. quia tunc heres non detrahit quartam. et illa proficit fideicommissario. non legatarijs qui habebant illam quartam contribuere vna cum fideicommissario. l.qui.cccc.s.eo. et seq. quando simpliciter fuerunt facta legata vel nominatim ab heredibus hoc dicitur ibi: et hic in prima parte. secus si nominatim a fideicom. hic dicitur in secunda parte. sed aduersus fideicommissarium non detrahit hoc casu. et sic sua diligentia prodest fideicommissario. l.ex asse.s.eo. quam glo. allegat pro contraria. et l.cogi.§.idem metianus. cetera dic vt.s.eo.l.j.§.idem neratius indistincte.

1 **Si titius.** †Si defalcatum fuit commodum defalcatur etiam onus si id quod remanet non sufficit ad illud h.d. alias secus. l.liberto. de annu.leg. et no.gl. hic claram et pulchram aliam habes in.l.plautius. de condi. et demon.

1 **Iulianus.** †Fideicommissarius vniuersalis prefertur substituto. h.d. Et not. casum per quem reprobatur vna lectura in.l.si patroni.§.si.s.e. quia illa presupponit quod si heres habet substi. vulga. et alium per fideicommissum quod si repudiat hereditatem deuoluitur hereditas ad substitutum vulga. et fideicommissarius excludit quod est contra istum tex. quia non potest repudiare in preiudicium fideicommis. et in fauorem substituti vulga. vt etiam est casus. C.eo.non iustam. Legitur autem glo. tribus modis quilibet est bona. tene primam tanquam magis notabilem videbatur contrarium quia si heres fuit rogatus restituere titio in casu quo sit heres. et in casu quo non sit. fuit sempronius vulgariter

substitutus ⁊ rogatus restituere meuio. videtur licentia data meuio. vt possit repudiare ⁊ facere eaz deuenire ad substitutũ vulga. ⁊ sic titius fideicõ. non possit ipsum compellere adire. Contrariũ est ꝙ imo possit compellere. sicut si substitutum nõ haberet. nec videt data illa licentia. ar. š. eo. debitor. in fi. principij. imo videt vulgaris substitutio facta solum eo casu quo primus fideicõmissarius non curat habere hereditatẽ. vt sicut primo fuit substitutus. ita preferatur.

2 ¶ Heres si permisit labi tẽpus actionum particulariũ hereditariarum ⁊ debitores sunt liberati. ista negligentia nocet fideicõmissario vt debitores non possint amplius conueniri. ⁊ ei consulatur contra heredem.

3 Plus nocet lapsus termini qui innitit autoritate legis quã expressa repudiatio que fit ab homine. ⁊ posset fieri in fraudez legis non instã. que ratio cessat in legis dispositione.

4 Prescriptio plus nocet quam pactum.

Heres si non confecit inuentariũ infra tps ꝙ hoc non noceat fideicõmissario. quominus possit facere.

Negligẽtia heredis in non insinuando testamentum infra tps statuti non nocet fideicõmissario. sed debet ei tps restitui.

1 **Si quis bonorum.** ¶ † Negligẽtia heredis in nõ petẽdo bonorum pos. infra tps debitũ fideicõ. nõ nocet. h. d. Pone exemplum p. §. si in danda. š. eo. l. qñ cõditio reijcitur a pretore quo casu est necesse petere bono. posses. si non petijt infra tps. ⁊ si est amissa. hoc nõ nocet fideicõmissario qꝛ dz tps restitui. qð ẽ notandũ. ¶ † Opponit ꝙ nõ restituat tps. š. eo. si heres. ĩ fi. Sol.

2 in tpe actionũ particularium hereditariaruz. qð heres pmisit labi ⁊ debitores sunt liberati. nam negligẽtia ista nocet fideicõmis. vt debitores amplius non possint conueniri dico tñ ꝙ consulit contra heredẽ. si nõ interpellauit: qꝛ fuit in lata culpa de qua tenet. l. mulier. §. si heres. š. eo. sicut si essent effecti non soluẽdo. quia teneret de negligẽtia cõmissa in nõ exigẽdo. l. si. seruus. §. cũ aliqd. de lega. j. ¶ † Itẽ opponit ꝙ ipso iure non

3 currat tps bonorũ posses. cuius contrariũ hic dicit ꝙ currit ⁊ restituit p iudicẽ. quia lapsus termini habet vim repudiationis. sed repudiatio expressa nõ nocet fideicõmis. l. nam qð. §. j. š. eo. Solu. plus nocet lapsus termini qui innitit autoritate. l. ꝙ expressa repudiatio q̃ fit ab homine ⁊ posset fieri in fraudez. l. non iustã. C. eo. que ratio cessat in. l. dispositione. ad hoc Bal. allegat istũ. §. facit. l. si inter. de serui. vrb. pdio. facit qð no. in. l.

4 ppriũ. cõia predio. ꝙ plus nocet prescriptio ꝙ pactũ. ¶ † Vltimo facit si heres non cõfecit inuentarium infra tps hoc non nocet fideicõmis. quominus possit facere. vide Bar. in. l. in ratione. §. vulgo. š. ad le. fal. Facit etiã ꝙ negligentia heredis in non insinuando testm̃ infra tps statuti disponẽtis ꝙ testm̃ nõ valeat si non fuerit per heredẽ insinuatum infra illud non noceat[a] fideicõmissario. sed debeat ei tẽpus restitui.

a ¶ Non noceat. Addõ vt p Imo. hic ⁊ vide Bal. ĩ l. ij. circa pnc. C. q. res iud. nõ nocet ⁊ pulchras. q. vide per eũdem in. l. ij. C. de iud. do. impe. ⁊ vide eũdẽ in. l. cõsult. C. q testa. fa. pos. Bar. in simili. in l. fin. §. simili. C. de iu. deli. ⁊ in. l. fi. š. qui. mo. pi. vel hypo. sol. ⁊ ĩ l. is pót. de acq. here.

1 **Admonendi.** † Ille q nõ est soluẽdo. sicut pót vni ex seruis suis relinquere libertatẽ directam in fraudẽ creditorũ. ita potest relinquere hereditatẽ per fideicõmissum ⁊ libertatẽ directo vel per fideicõmissum. vide. l. q soluendo non erat duos apolonios. de here. insti. in fi. tex. ibi sed ex sentẽtia legis subaudi eliescẽtie que solum pmittebat vt seruũ directo cũ libertate posset instituere in fraudem creditoꝝ fauore publico vt haberet heredẽ. l. quia interest. de interro. acti. sed si nõ instituit sed alius. ⁊ rogat sibi restituere hereditatẽ cessant verba. l. ⁊ sic non poterit consequi libertatẽ in preiudiciũ creditorum. quia videbat ꝙ non posset heredẽ compellere. qꝛ non posset sibi hereditas restitui ⁊ sic heres remaneret implicitus. Cõtrariũ est. qꝛ fideicõmissarius loco heredis est. l. necesse. de ope. libe. ⁊. š. eo. postulante. ante fi. ⁊ sic habet locum sententia. l. licet deficiant verba.

2 ¶ Obligatio naturalis sola cedi potest sicut ciuilis ⁊ naturalis ⁊ per talem cessionem tota obligatio trãseat in cessionarium. ⁊ nihil remaneat apud cedentem.

Officium iudicis cedit licet non sit actio vel ius.

3 Obligatio naturalis non distinguit in directam ⁊ vtilem.

Facilius separatur ab ossibus naturalis quã ciuilis.

1 **Scius pupilli.** † Sola naturalis obligatio qua defũctus tenebatur vel alius sibi per restitutionẽ hereditatis totaliter transit in fideicõmissarium. ⁊ nihil remanet penes heredem. ideo impedit soluti repetitionem si fiat solu. per fideicommissarium. vel fiat sibi post restitutã hereditatem. secus si fiat per heredem vel heredi post hereditatem restitutam. sed si ante idez qð in fideicõmissario. hoc dicit. ¶ In tex. ibi si soluam sub. per errorẽ iuris qui impedit repetitionem naturalis debiti soluti. vel proprie loquendo nõ sufficit ad repetendum naturale debitum solutum. l. error. C. ad le. fal. secus si per errorem facti. vt ibi. Si autem ex certa scientia. nõ haberet dubiũ. l. cuius p errorẽ. de regu. iur. quia etiam omni iure idebitũ nõ repeteret. ¶ In tex. ibi sed si heres post restõnem. secus si ante vt in fi. prin. nã ista naturalis obligatio erat penes eũ passiue. sꝫ post restitutionẽ nullam. obligatio est penes eum. imo tota est penes fideicõmissarium. ideo si soluit per errorem iuris repetit. ideo quando omni iure est indebitũ quocũqꝫ errore soluatur repetitur. l. sed ⁊ si me putẽ. de condi.

2 indebi. multofortius si per errorẽ facti. ¶ † No. ergo primo ꝙ obligatio naturalis sola cedi pót sicut ciuilis ⁊ naturalis nam restitutio vim cessionis habet. dubium tamẽ est quia cessio est ordinata ad actionẽ cedendã sed sola naturalis non producit actionem. vnde videbatur ꝙ in ea non caderet cessio. Contrariũ dicũt doctores argu. huius. l. nam ⁊ officiũ iudicis ceditur l. si minoris actionis. de admi. tut. ⁊ facultas facti. licet non sit actio vel ius. vide Bart. in. l. j. in fi. de ope. no. nuntia. Istud tñ notabile colligit ex scdo casu non ex primo. quia primus logt in obligatione passiua que nõ ceditur. Sed scõs in actiua que ceditur. Item allegatur ꝙ per talem cessionez tota obligatio transit in cessionarium ⁊ nihil remanet apud cedẽtem. sicut vi-

3 demus in actione vtili. vt no. š. eo. ex asse. † Item ꝙ obligatio naturalis non distinguit in directam ⁊ vtilem. sed si esset directa illa nõ trãsiret. Ex his nota ꝙ facilius separat ab ossibus naturalis ꝙ ciuilis vt hic iũcta. l. quis ergo casus de peculio. ¶ In glo. que incipit. i. nõ alia in fi. ibi quando prima erat ciuilis ⁊ naturalis. Aduerte diligenter ꝙ etiã tunc habet locuz qð hic dr. s. ꝙ si heres post restitutã hereditatẽ per errorẽ iuris solueret posset repetere. licet penes eum esset ciuilis obligatio directa ⁊ propter ipsam etiã naturalis que erat sibi cõiuncta. ⁊ etiam actio. passiue que erant inutiles ope exceptionis fauorabilis q̃ inducit repetitionẽ indebiti soluti errore iuris. sicut in nullo iure esset debitũ. l. qui excepti. de condi. inde. maioris ergo efficacie est naturalis sola nõ elisa excep. qꝛ impedit repetitionez soluti p errorem iuris. d. l. error ꝙ ciuilis ⁊ naturalis simul iuncta ⁊ elisa exceptione fauorabili secus in odiosa. d. l. q exceptis. Pro declaratione gl. q̃ incipit scilꝫ fideicõmissario. ¶ Opponitur contra scõm casum dum dicitur ꝙ si pupillus qui erat tantũ naturaliter obligatus soluit fideicõmis. suo creditori vel heredi ante restitutam hereditatem nõ repetit quia soluit ei cui naturaliter tenebat. secus si soluisset heredi post restitutã hereditatẽ. qꝛ soluisset ei cui nullo iure tenebat. contra in primis duobus videtur ꝙ repetere possit. nã licet maior naturaliter debitũ solutum per errorem iuris nõ repetat pupillus tamen vel adultus repetunt de iure speciali. quia persona facit locum repetitioni. l. interdũ. de condi. inde. ⁊. l. fin. C. si aduer. solu. glo. dicit ꝙ de iure communi isti nõ repetunt vt hic. sed si queritur an repetãt de iure speciali per restitutionem in integrum. dicẽdum ꝙ sic vt in contrario. Sed placen. dixit ꝙ in. l. interdum. non requiritur restitutio. imo pupillus mero iure repetit naturale debitum solutum quocunqꝫ errore cũ in illa. l. de restitutione nõ fiat mentio. licet in maiore pupillo requiratur restitutio dicta. l. fi. pro sua opi. allegat casum hic in versi. at si heredi. Sed gl. dicit ꝙ iste versi. nõ facit pro eo. quia loquitur quando fit restitutio heredi post restitutam hereditatem quo casu etiam naturaliter nihil debebatur. l. interdũ loquitur quando ei cui tenebatur ⁊ naturaliter. quo casu mero iure nõ repetit. vt est casus hic in versi. ⁊ si eius quando soluit fideicommis. post restitutam hereditatem. ⁊ in fine quando heredi ante restitutionẽ. ⁊ sic torquet contra placen. merito dicit dictam. l. interdũ que vult ꝙ repetat nõ possit intelligi nisi mediante restitutione. Breuiter difficile est ꝙ illa. l. que est in titulo de condi. inde. loquatur de restitutione. ideo semper placuit opi. pla. non per hunc tex. quia glo. bene respondit. sed pter illam ibi q̃ simpliciter loquitur. ⁊ de restitutione nõ facit mentionẽ. tunc illa. l. cõtradiceret huic directo qualiter ergo soluemus. Rñdeo intelligo istũ tex. quãdo pecunia pupillo mutuata erat salua quo casu lꝫ nõ teneat nisi naturaliter illa tamẽ est efficax ad agendũ non ꝙ per se actionẽ pducat. sed propter eã dat actio in factũ ex rescripto iperatoris ne locupletet cum alterius iactura. l. iij. cõmo. in princ. vbi pbat. ⁊. l. generaliter. de cõdi. inde. lꝫ doctores videant dicere ꝙ tunc naturaliter ⁊ ciuiliter teneat qð est falsum qꝛ de rigore esset tunc obligatus. ⁊ nõ fuisset necessariũ rescriptũ de quo in. d. l. iij. nimirũ si non repetit nec de iure cõi nec de iure speciali. quinimo etiam si p errorem facti. quia nõ est indebitũ. ex quo pót retorqueri p actionẽ datiuam licet non natiuã. l. indebiti debet intelligi. ⁊ loquitur quando nõ erat salua. ⁊ sic naturalis non erat efficax ad agendum. ideo dic ꝙ tunc petit sine quacũqꝫ restitutione per illam l. notabilem. cetera dic vt ibi dixi. ⁊ istum intellectum semp habui hic ⁊ ibi. ⁊ cessant in fine ambages.

Si quis

Marginal manuscript note: a[lia]s in medio 6 ... [illegible]

Si quis rogatus. † Heres heredis decedentis ante restitutionē ꝛ post aditionē cogit̃ restituere ꝛ quatenus est heres transeūt actiones concordat.s̃.eo.§uis.§.j.

1 **Si patronus.** † Patronus potest grauari in legitima restituēda filio liberti. h.d.quia non dicit debita quādo libertus habet filios facit.l. iiij.de condi.ꝛ demon.cum ibi notatis.

2 ☞ Quare in aditione requirit̃ ꝙ precedat iussus patris vel domini ꝛ non sufficeret ratihabitio sequens sed illa ratihabitio haberet vim iussus quo ad aditionez que fieret postea ꝛ tñ in restitutione hereditatis.ꝛ bonorū possessione sufficiat subsequens ratihabitio.

3 Filius non obligatur ex voto.

4 Quare pater vel dñs potest recipere restitutionē delatam filio vel seruo etiam sine voluntate filij vel serui.ꝛ hereditatem vel bonorū possessionē delatā filio vel seruo non possint adire vel acquirere sine voluntate filij vel serui.

5 Si filius sit pupillus an patris cōsensus sufficiat ad adeūdū.

1 **Seruo inuito.** † Restitutio hereditatis non potest fieri sine volūtate domini precedente vel sequēte licet in aditione hereditatis requirat̃ iussus precedēs.sed dño sine volūtate serui fieri potest licet in aditione ꝛ bonorū posses. voluntas serui requirat̃. In duobus ergo restitutio ꝛ bonorū possessio sunt similes.quia non requirit̃ iussus precedere.sed sufficit ratihabitio.ꝛ sunt dissimiles ab aditione.in qua requirit̃ iussus precedere. Itē restitutio in alio differt a bonorū possessio.ꝛ ab aditione.ꝛ potest fieri dño sine voluntate serui. Sed bonorū possessio delata seruo ꝛ etiā aditio hereditatis eidem delatr non possunt fieri per dominū sine voluntate serui ꝛ hoc vult in effectu. Duo sunt videnda. ℭ † Primū quare in aditione requirit̃ ꝙ precedat iussus patris vel dñi.ꝛ nō sufficeret ratihabitio sequens nec faceret aditionem reconualescere.sed expediret de nouo fieri.ꝛ illa ratihabitio haberet vim iussus quo ad aditionē que fiet postea.l.si quis mihi bona.§.iussum. ꝛ tamen in restitutione hereditatis ꝛ bonorū possessione sufficit subsequēs ratihabitio. † Dicūt doct.quia aditio pendet ex mera voluntate adeuntis.ꝛ sic assimilatur voto qđ consistit in mera voluntate adeūtis.sed filius non obligat̃ ex voto[a] ergo nec adit sed restitutio.ꝛ bono.posses.non consistūt in mera voluntate fideicōmis.ꝛ bono.possessoris.imo requirit̃ actus restituentis.ꝛ etiam qđ adeatur iudex nec potest ratio melior assignari.primum probat̃ in.l.si rem.§.voto.de polli. † Scđo est vidēdum quare pater vel dominus potest recipere restitutionem delatam filio vel seruo etiam sine volūtate filij vel serui.ꝛ hereditatem vel bonorum possessio.delatā filio vel seruo non possunt adire vel acqrere sine voluntate filij vel serui.rñde qr pro hereditati ꝛ restitutione competit actio ex testamento que dicit̃ ius quesitū ꝛ de persona filij vel serui cui acquirit̃ transit recta via ꝛ imediate in patrem vel dominnm.vnde non habet requirere eorū voluntatē.sed pro hereditatis aditione vel bonorum possessione competit quedam facultas que dicitur ius querendū non quesitū ꝛ alia iura non querūtur patri.vt patet in querela inofficiosi que non acqrit̃ patri.l.papinianus.circa prin.de inoffi.testa. Ideo aditio debet fieri per filiū vel seruū. ꝛ sine ipsis nō posset fieri quia debet fieri voluntate ipsius non alterius.l.iij.de here.insti. Bonorū possessio vero posset peti per dñm.quia nō pendet ex mera voluntate.tñ seruus dz consentire.alias non qrit̃ ita debet intelligi hic. ℭ † Ultimo queritur si filius sit pupillus.an patris cōsensus sufficiat ad adeundum.videt̃ ꝙ nō quia patris autoritas hoc iure non erat sufficiens ad obligandū pupillum.l.fi.§.j.de verbo.ob. Cõtrium est verū.l.si īfanti.C.de iure delibe.nec obstat cõtrīū.quia loquit̃ in mera obligatione. Sed si obligatio est iuncta cum acqsitione vt contingit in aditione vel bonorū pos.vel resti.tunc sufficit nam iure isto acquisitio transibat in patrē ꝛ per cōsequēs etiā obligatio.vt hic ibi verū ipsi dño hodie non transit in patrem quo ad ꝓprietatē.vnde est legitimus administrator ꝛ equiparat̃ tutori.vnde nō potest sibi autorari.sed si sibi nō requireret̃ vsusfru.nō esset legitimus administrator.ideo tunc videret̃ ꝙ eius autoritas non esset sufficiens ad obligandū filium pupillum nec ad adeundū hereditatē nec etiā videtur ꝙ possit puideri per curatorē.quia non sufficit ad adeūdum.l.cum in vna. §.j.de ap.nec potest sibi dari tutor cum sit in potestate. Potest dici ꝙ adeatur iudex qui suppleat vicem tutoris.l.bonorum. C.qui admit.ad bo.pos.possunt.vide gl.magnā in.d.l.si infanti.que format hanc oppo.ꝛ qđ ibi no.Bar.

1 **Si testator.** † Non speratur euentus cōditionis negatiue.quia vel reijcitur si inducit viduitatem vel impletur prestita cautione mutiana. Si est talis que non nisi tpe mortis potest impleri.h.d.sed si potest impleri expectatur.l.cum tale.de condi.ꝛ demon.

2 ☞ Solus dolus iudicis non reddit sñiam nullam.ꝛ quid in arbitro.ꝛ nu.6.ꝛ qualiter probetur dolus.nu.7.

3 Sententia etiā iniusta si transiuit in rem iudicatā quare potest executioni mandari.

4 Sententia sine cause cognitione lata est ipso iure nulla.

5 Sñia contra pupillum presentem ꝛ defensum lata p falsas ꝓbationes factas per alteram partem est ipso iure nulla.

6 Sententia non ita redditur nulla quādo pretium fuit datum testibus sicut si iudici.

7 Sententia si lata sit per errorem iuris ꝛ sic per imperitiam an possit peti restitutio.

8 Contra sententiam iniustam que fuit lata per dolum seu gratiam quando detur restitutio.

1 **Cum pretor.** † Etiam si fideicōmissuz sit omnino indebitum.si tamen fuit ꝓnuntiatū debitum ꝛ sententia valet ꝛ transiuit in rē iudicatam.restituitur ꝛ transeunt actiones ac si esset debitum cum sentētia pro veritate habeatur etiā si sit iniusta erronea vel ambitiosa propter publicam vtilitatem ne iudicia sint elusoria.h.d.§.notabilis qui semper allegatur maxime propter gl.fi.que cōmuniter dicitur ꝙ non est alibi.cum dicit ꝙ aduersus talem sententiā ex equitate datur restitutio.nam si hoc esset verū multe sentētie rescinderentur vel paterentur rescindi.nam statim ꝙ quis haberet sentētiam contra se allegaret erroneā ambitiosam ꝛ iniustam.ꝛ peteret restitutionem etiā si posset appellare quia vtilius est ne habeat adire supiorē vel postꝙ transiuisset in rē indicatā.dic vt dicam super ea. Non obst.l.patronus.ꝛ.l. facta.§.si quis maiorem.quia ibi non fuit pronuntiatum debitum hic sic.vnde clauditur os ne possit amplius allegari idebitum.ꝛ ista sunt paria esse debitum vel indebitum ꝛ nō posse allegari indebitum gl.est in fi.in.l.qui habebat.de ma.testa.facit.c.cum ecclesiastice.de excep.ꝛ quod not.Cy.in.l.si quis conductionis loca.in fi.ꝛ Bar.in.l.vbi pactum.in fi.C.de transac. ꝛ glo.in verbo mensiū vel mensibus.in.l.lecta.ff.si certū peta. ℭ In text.ibi errore glo.dicit iuris vel facti quantum ad primum.dic nisi error iuris esset expressus.quia esset nulla[b] ipso iure.l.j.quādo prouo.non est neces.ꝛ.l.expressum.de appel.ꝛ.l. qui testamēto.de excusa.tuto.quātum ad secundum dic etiam si sit expssum in sententia quia dixisset.quia constat nobis per instrumenta producta ꝛc.ꝛ tamē nulla fuerūt producta vel testes.nam non ideo sentētia est nulla cum possit ferri etiam nullis testibus.vel instrumentis productis:vt no.C.de sentētijs. l.prolatā.potest tamē reformari in causa appellationis si suberat alia causa propter quam eodem modo potuisset sentētia ferri.hoc voluit glo.in.l.si is ad quem.de acquiren.here. Dy. ꝛ Bar.ibi videntur dicere ꝙ si non fuit appellatum potest peti restitutio propter dictum errorē. Contrariū videtur Inno. sentire.ꝛ Joā.and.ꝙ nisi appellet sibi imputet in.c.quoniam contra.de proba.circa fi.posset probabiliter dici si potuit appellare ꝛ non appellauit locum habet dictum Innocē. Sed si non potuit vel ex forma statuti vel iure communi vel ratione pacti locum habeat dictum Dy.ꝛ Barto.ex equitate ne error iudicis noceat parti. ℭ † In textu ibi vel etiam ambitiose.ꝛ sic per dolum iudicis volentis fauere ꝛ gratiam facere parti pro qua dedit sententiam ratione amicitie vel maliuolentie alterius partis tūc dicitur ambitiosa.l.ambitiosa.de decre.ab ordi.faciē.ꝛ argumē.C.de transa.preses.ꝛ sic no.ꝙ solus dolus[c] iudicis non reddit sententiam nullam.etiam si velit hoc probare.s.ꝙ iudex dixit ꝙ sic volebat facere odio vel amicitia.nā aliter nō videtur bene posse probari.ꝛ potius presumet̃ error ꝙ dolus.ꝛ istum modum ponit glo.in.l.apud celsum.de doli excep.in princ.ꝛ.l.fulcinius.§.quid sit latitare.quibus ex cau. in pos.ea. ℭ † In tex.ibi publice interest. Not.quare sententia etiam iniusta.si transiuit in rem iudicatam potest executioni[d] mandari.scilicet vt sit litium finis.ꝛ alias nunꝙ esset.ꝛ homines inter se nunꝙ pacem haberent propter hoc dicitur ꝙ iudicia ꝛ pretorum edicta nō debēt esse elusoria.l.si pretor.de iudi. Sed sentētia precepti vel interlocutoria iniusta est nulla ipso iure.l.j.§.hec verba ne vis fiat ei.ꝛ.l.fulcinius.§.cum autem.ꝛ l.seie egresse.ꝛ.l.tutor petitus.de tuto.ꝛ cura.da.ab his. ℭ In gl ibi de iudi.l.ij.ibi loquitur de errore partium circa dandā iurisditionem iudici incompetenti.qui impedit ne detur.ꝛ sic sentētia erit nulla tanꝙ lata a iudice incompetente.hic loquit̃ de errore iudicis competentis cōmisso circa iustitiam cause.

4 ℭ † In glo.ibi sed hic.tu dic ꝙ dum text.dicit causa cognita refertur ad ordinē iudiciarium qui fuit seruatus alias sententia eēt nulla ipso iure.si sine cause cogni.esset lata:vt not.Bar.

[a] ℭ Uoto. Dic ꝙ hoc procedit de iure canonico ꝑ gl. sing.xxxij.q. ij.qr filius delinquens sine cōsensu pr̃is obligat̃ diabolo.c.j.de delic.pue.cōtra facit voto spiritu dei ducit̃.ꝛ q̃taliter ducūt̃ nō sūt sub lege.xij. qō.ij.c.duo sunt item est qđ spirituale in quibus non curatur patria potestas.c. fi.de iudi.

[b] ℭ Esset nulla. Adde vltra loca vulgaria Frā. de are.cōsi.clvij. ꝛ cōsi.cx.ꝛ consi. lxxv.ꝛ ibi vid qñ sententia refert̃ ad acta.

[c] ℭ Dolus. Addē qđ voluit Bal.i l.sub specie.C.de re iudi.ꝛ i.l.j.C. si ex fal.instru.ꝛ in.l. venales.C. qñ prouo.nō est neces.

[d] ℭ Executioni. Adde vt p Lud. ro.consi.lj.

in.l.prolatam.C.de senten.probaṫ in.l.ij.de senté.ex peric.reci. dū dicit per errorem refertur ad iustitiam cause ⁊ ista possunt simul stare ꝙ ordo si seruatus.⁊ tamē circa iustitiam cause sen

5 tentia sit erronea.¶ †In glo.ibi.sed illud speciale fauore pupillorum intellige sane quando sententia esset lata contra pupillum[a] presentē ⁊ defensum per falsas probationes factas ꝑ alteram partem quo casu est nulla ipso iure.⁊ est speciale fauore pupilli.regulariter secus.qꝛ valet ⁊ daṫ restitutio.l.diuus. de re iudi.⁊.j.C.si ex fal.instru.per totū nisi concurrant tria ꝙ sit lata contra absentē.⁊ ꝑ falsas probationes scienter productas.quibus cōcurrentibus in quocūqꝫ est nulla ipso iure.l.si pretor.§.marcellus.ſm Bar.ibi.⁊ in.d.l.diuus.⁊ in.d.l.si is ad quē.Sed si non esset lata per falsas probationes.tūc propter hoc ꝙ esset ambitiosa non esset nulla fauore pupilli.quia non

6 reperitur iure cautū.¶ †Circa finem glo.ibi quia pretiū[b] sub. ⁊ datū iudici secus si testibus vel aduocato alterius partis.qꝛ non sic redderetur sententia nulla.sicut quando iudici a quo magis pendet substantia sentētie.ita no.Cy.in.l.j.C.de aduo.diuer.iud.¶ In glo.ibi de arbi.ita demū..⁊.C.eodē.arbitrorū. ⁊ ibi Cy.videṫ tenere ꝙ solus dolus arbitri reddat sentētiam nullam.licet non iudicis:vt hic.quia non est tante autoritatis.

7 ⁊ sic non facit penam cōmitti si illi non pareṫ.¶ †In gl.se.ibi sed dic hic maxime.vbi per gratiam.iſto.hoc verbū maxime.⁊ sic innuit ꝙ etia m si non sit data per dolū iudicis.sed ꝑ errorē iuris ⁊ sic ꝑ imperitiam possit peti restitutio.Bart.non tenet istam glo.dicens ꝙ sibi imputet quare non appellauit.idem Inno.in loco vbi.s̄.dicēs ꝙ ex quo transiuit in rem iudicatā. etiam si pars dicat videantur acta quoniam ex his apparebit de iniustitia non sit pars audienda.⁊ tamen quando ex actis appareret dolus.Guil.de cu.in.l.fi.de iusti.⁊ iure quem sequiṫ Bal.in.l.j.quomodo ⁊ quando iudex.tenet ꝙ si redarguatur dolus iudicis.⁊ si dicatur ambitiosa locū habet ista glo.alias secus.⁊ probatur dolus per supradictum modū.probari etiā posset ex enormissima lesione.argu.eorū que no.Bar.in.§.arbitror.circa laudum arbitratoris.per.l.omnes.§.lucius.que in frau.credi.⁊ dicit Bald.vbi.s̄.ꝙ in hoc glo.est singularis ⁊

8 non est alibi.¶ †Breuiter recollige aliquando sententia iniusta est nulla ipso iure in tribus casibus.primo quando fuit pecunia data iudi.vt in.l.venales.secūdo si interueniūt illa tria de quibus.s̄.dixi.vt.l.si pretor.§.marcellus.Gl.autem hic dū allegat illū.§.videtur sentire ꝙ sententia non sit nulla.sed deṫ restitutio ibi no.contrariū.Dicit Ange.pro concor.si fuit lata contra absentem ex causa probabili tūc sit nulla.Sed si ex voluntaria detur restitutio.etiam si ex falsis probationibus lata sit contra absentem per istam glo.plus placet sua opi.indistincte.Tertius casus est quando esset lata contra pupillū ex falsis probationibus etiam si esset presens.l.fina.si ex fal.instru. ¶ Idem videṫ in ecclesia ⁊ fisco per glo.que facit hanc comparationem in.l.j.de senten.aduer.fis.la.lib.x.aliquando non est nulla sed datur restitutio.vt quādo est lata ex falsis allegationibus contra presentem ⁊ maiorem.vt in titulo.C.si ex fal.instru.⁊.l.diuus.de re iudi.⁊ ibi vide Bart.in opi.de ista glo.nō sic si per falsum iuramentum aperte delatum propter consensum partis:vt no.glo.C.de transac.in.l.si ex falsis.Secundus casus est quando esset lata virtute iuramenti delati a iudice.⁊ postea allegarenṫ instrumēta vel testes de nouo reperti vel reperta istis concurrentibus iste est casus in.l.admonendi.Tertius casus est quando pars fuisset impedita producere aliqua instrumenta vel testes.que vel quos forte alibi habebat.⁊ fuit protestata iudici ꝙ in causa supersederet donec posset producere nam iudex non teneṫ supersedere.alias quilibet posset ꝓcessum impedire:tamen daṫ restitutio si potest probare ꝙ rehabuit instrumenta facientia ad causam.ita not.Inno.in.c.vltra tertiam.de testi.in verbo nequiuerit.hoc tamen facit mihi dubium.quia etiam instrumēta de nouo reperta.fuit quis impeditus producere anteꝙ reperiantur.⁊ tamē propterea non datur restitutio.nisi quando fuisset lata pretextu iuramēti necessarij.l.admonēdi.iuncta.l.imperatores.de re iudicata.⁊.C. eo.sub specie.vnde videtur ꝙ sibi imputet quare litem mouit anteꝙ haberet iura in promptu.tamen posset dici hoc verū in actore.sed in reo locum habeat dictum Inn.quod est singulare.argu.in.l.cum a nobis.de dila.vbi magis prouideṫ reo qui sibi non potuit prouidere.Barto.videtur simpliciter dictum Inno.tenere in.l.j.de senten.aduer.fis.latis.Extra istos casus si sentētia non fuit lata per falsas probationes nec dicit pars se impeditam producere.sed allegat ꝙ ex ꝑductis pro se erat ferenda.⁊ sic allegat sentētiam latam per dolum vel gratiam. tūc locum habet hec glo.que simpliciter locum haberet si esset lata contra fiscum.vel ecclesiam vel minorem.ita tenet Bart. in dicta.l.j.Idem si interuenisset preuaricatio ꝓcuratoris vel aduocati illius contra quem lata est.hoc voluit Cy.in.l.j.C.de aduo.diuer.iudi.¶ Extra istos casus dic vt supra dixi.aut allegatur dolus verus vel presumptus ⁊ potest ꝓcedere ista gl. quam dicto casu Guili.⁊ Bald.vbi.s̄.tenent.Si autem duntaxat iniustitia etiam si dicatur ex actis apparere procedat dictum Barto.⁊ Inno.[c] qui dicit partem non audiri peten.acta produci.Sed si fuisset impeditus appellare vel non potuit de iure ⁊ allegaretur manifesta iniustitia posset procedere adhuc ista glo.pro quo bene facit.l.quam glo.allegat.s̄.de pigno.si fundus.§.si plures.

[a] ¶ Pupillū.adde late quod voluit Sozi.cōsi.xviij. ⁊ ibi qd si cōtra ecclesiam falsis proba.⁊ allega.

[b] ¶ Pretiū.adde Fulg.cōsi.cliij.

[c] ¶ Bar.⁊ Inno. Adde vt ꝑ Ant. de bu.ↄſ.xxviij. Fulg.ↄſi.clxxxi.

2 ¶ Mutus quando equipareṫ furioso ⁊ infanti.

3 Quomodo possit infans recipere fideicōmissum etiam cū cōsensu tutoris ⁊ quid in furioso.

1 **Si pupillo.** †Pupillo etiam infanti cū autoritate tutoris pōt hereditas restitui ⁊ si fuit institutus post hereditatem adire eodē modo nō potest compellere heredem ad adeūdum.sed solus tutor potest compellere ⁊ mutus qui nihil intelligit comparatur infanti ⁊ de-

2 bet regi per curatorem:sicut infans per tutorē.hoc dicit.† Et propter hoc vltimū iste textus allegaṫ pro singulari in.l.mutum.de acquirēda hereditate.vbi omnino vide.nam quando mutus est maior nō indiget curatore.⁊ potest omnia per se expedire vt ibi.⁊.l.item quia.de pactis.sed quando nihil intelligit equiparatur furioso ⁊ infanti. vt regaṫ per curatorem.vt hic.⁊.l.j.in fin.de postula.⁊.j.de bonorum possessio.infan.⁊c.l. fin.⁊ restitueretur in integrum:vt no.glo.in.l.prima.de cur.fu-

3 rio.† Sed mirabile est quomodo potest infans cū nihil intelligat recipere fideicommissum ⁊ adire hereditatem etiam cū consensu tutoris. nam furiosus non potest imo omnes actus debent expediri per curatorem.l.in negotijs.de reg.iur.Breuiter fateor ꝙ solus tutor posset.licet hic non dicaṫ:vt.l.sancimus.C.eo.⁊.l.si infanti.licet secus in maiore infante.l.potuit. eodem titulo.tamen ipse cū tutoris autoritate potest vt est hic text.cui non potest responderi.quod etiam tenet glo.in.l.potuit.⁊.l.pupillus.de acq.heredi.Et idem in furioso.Ego intelligo si esset sex annorum vel vltra.Sed si in infante duorum annorū.nullo modo potest procedere quod hic diciṫ.ita dixi in.l.potuit.Additio.

1 **Si singule res.** †Paria sunt restituere fideicōmissario.vel alteri de volūtate sua.hoc dicit.

2 ¶ Additio coacta dicitur aditio quātum ad omnia preterꝙ quo ad cōmodum heredis.

1 **Cui ita.** ¶ †Additio coacta facit existere conditionē si heres erit.⁊ coactio coheredis non facit quē perdere quartam.sed propria. Additio

2 † ergo coacta diciṫ aditio ꝗtū ad oia preterꝙ quo ad cōmodū heredis.nam quātum ad illum videṫ nō adiuisse.l.quia poterat.s̄.eo.facit.l.apud iulianū.⁊.l.nam quod.§.j.

l.66.

2 ¶ Procurator fideicōmissarij si nullomodo ꝓbaret de mādato non admittiṫ ad petendū restitutionem etiam cū cautione rati ⁊ qd si esset coniuncta persona.⁊ nu.3.

3 Sicut ille de cuius mandato dubitaṫ admittiṫ ad agendū cū cautione rati.an ita admittaṫ ad petendam solutionem ⁊ licet restitutio non sit simplex solutio tamen solutio est.

4 Quando constat de mandato non grauaṫ procurator in satisdando de rato si mandatū est sufficiens.

5 Iura dicentia quē admitti cū cautione quando dubitatur de mandato procedunt nisi agaṫ de magno preiudicio.

6 Fideicōmissarius si cederet alicui ius qd habet ad petendū fideicōmissum non posset fieri restitutio cessionario quātum ad hoc vt iura transferantur in eū per restitutionem ⁊ qualiter ei consulatur.

7 Limitatio ad iura dicētia ꝙ alteri ꝑ alterum non potest actio personalis acqri si non est in eius potestate nec est legitimus administrator etiam si illius nomine stipulatur.

8 Procuratori constituto ad matrimoniū non acquiriṫ obligatio matrimonij.sed recta via acquiritur domino sicut cū quis contrahit per nuntiū vel epistolam.

1 **Etiam absentis.** †Procuratori simplici fideicōmissarij potest hereditas restitui.⁊ si dubitaṫ de mādato admittitur cum cautione rati ad petendū restitutionem ab illo qui sponte adiuit nō sic admittitur ad petendum heredem cogi ad adeundum propter magnum preiudicium.imo debet docere de mandato.et eo casu quo fuit admissus cū cautione non transferunṫ actio-

2 nes nisi post ratihabitionem.hoc dicit.† Diuide duobus modis.vt in glo.⁊ qlibet est bona.¶ In tex.ibi Iulianus scripsit hoc si constat de mādato.quo casu nō prestaṫ cautio.vt.j.si nō euidens ⁊c.Sed si dubitaṫ qꝛ semiplene probauit admittiṫ cū cautione

cautione vt sequit. Sed si nullo modo probaret diceretur con stare de nō mādato ꝛ nō admitteret etiā cū cautione rati. l. pō ponius. §. fi. de pcu. nisi esset coniuncta persona. vt ibi ꝫ illud quantū ad agendū. ꝫ quantū ad exigendū ꝛ petendū sibi solu tionē fieri si cōstat ꝙ nō hꝫ mandatū non admittit etiā cū cau tione vt ptꝫ in. l. j. in fi. cū seq. vt leg. no. can. Est ergo hic casus

3 ꝙ †sicut ille de cuius mandato dubitat admittit ad agendum cū cautione rati. l. j. de pcu. Ita admittit ad petendā solutionē ꝫ restitutio nō sit simplex solutio. vt in. l. non em. §. eo. tn̄ solu tio est ꝫ nō simplex. qꝛ heres liberat ab actione ex testamēto. Cy. tenuit contrarium. in. d. l. j. in. ix. q. Bart. aliter. in. l. si sine. §. cum aūt rem. rem ra. ba. ꝛ de hoc videt casus hic. Sed si nul lo modo probaret tunc etiā si esset coniuncta persona non ad mitteret ad petendam solutionem. d. l. j. in fi. ꝫ ad agendū sec᷒

4 l. pomponius. in fi. ꝛ. l. sed ꝛ hec. in princi. de procu. ¶ †In tex. ibi si non euidens. No. qn̄ constat de mandato non grauat pcurator in satisdando de rato. facit. l. ne satisdatio. rem rat. ba. ꝛ. l. si procuratorem absentē. de pcu. ꝛ hoc si mandatum est suffi ciens. alꝯ tenet acsi mandatū non haberet. l. alias. de iureiur.

5 ¶ †In tex. ibi propter fragilitatē. Nota limitationem ad om nia iura dicentia quem admitti cum cautione qn̄ dubitatur de mandato. nam procedit nisi agatur de magno preiudicio cir ca quod per cautionem non esset prouisuꝫ sufficienter. facit. §. eodem. cogi. §. sed si serio. in fi. ¶ In tex. ibi si non mandaue rit de quo tn̄ non constabat tpe cautionis alꝯ nō fuisset admis sus cum cautione. Sed si erat verus pcurator. ꝫ de mandato non constaret statim transferrentur iura nō expectata cautio

6 ne. l. si procurator. de condi. inde. circa medium. ¶ †In glos. q incipit ergo ibi. non aūt si esset in rem suam. ꝛ sic no. ꝙ si fideicō missarius cederet alicui ius qd̄ hꝫ ad petendum fideicommis sum non posset fieri restitutio cessionario qn̄tum ad hoc vt iu ra transferantur in eum per restitutionem cum de illo testator non senserit. dicit tn̄ Ang. alibi de noua. si vsuff. ꝛ. l. apud iul. §. vtrum. §. eo. habuisse de facto bononie. qꝛ fideicōmissarius vē diderat ꝛ cesserat omne ius suum: cessionarius volebat cōpel lere ad adeundum ꝛ restituendum. ꝛ fuit determinatum quod si petebat sibi restitui non esset audiendus: sed si cedenti ad vti litatem cessionarij esset audiendus. Et tunc iura recta via trās ibunt in fideicommissa. ꝛ extunc cessio incipiet habere effectuꝫ quantum ad debitores hereditarios. ꝛ dominiū rex ꝫ quātuꝫ ad heredē illa cessio fuit inutilis vt. possit iure cesso agere: qd̄ ibi fiat restitutio ꝛ vtili actione que sibi competit noie pprio. Sꝫ potest intentari exercitium directe competentis cedenti vt fiat restitutio cedenti. ¶ †In fi. gl. ibi qꝛ pcuratori queri non

7 potest. No. gl. singu. quam dicit Ray. non esse alibi per quaꝫ li mitantur iura dicentia ꝙ alteri per alteꝝ non pōt act. persona lis acquiri si non est in eius potestate nec est legitimus admini strator etiam si illius nomine stipulat. nam procedunt in iuri bus ꝛ obligationibus que contrahenti vel stipulanti possunt acquiri quo casu per stipulantē nō acquirit alteri ꝫ bene acq ritur si sibi fuit stipulatus pcuratorio noie ꝛ tenet cedere dn̄o. l. possessio quoqꝫ. §. ꝛ si possessio. de acqui. pos. sed si pprio no mine non alterius. ita demū sibi acqrit si sua interest alteri sol ui. l. stipulatio. de ver. obli. in. §. insulam. ꝛ hoc si verba obliga tiua sunt cōcepta in personam suam ꝛ executiua in personā ter tij: Sed si est tale quid ꝙ sibi non potest acqri. tunc contraben do noie domini recta via acqrit dn̄o iura directa vel saltē vti lia per istaꝫ gl. vnde si stipularetur vsumfructum. qꝛ si sibi acq reretur non posset cedere postea ipsum domino. nec separare a persona sua. insti. de vsufr. §. finit. acquiret domino actionē si ne cessione recta via. †Idem videamus in procuratore con stituto ad matrimonium. quia sibi non acquirit obligatio ma trimonij. quia non posset a se abdicare: sed recta via acquirit domino sicut cum quis contrahit per nuntium vel epistolam. in. c. fi. de procuratoribus. libro. vj. iuncta. l. multum. si quis al teri vel sibi.

1 **Si damnum.** †Obligatiōes quesite post mor tē defuncti etiam occasione rerū hereditariarū non veniūt in restitutione. qꝛ nō sunt heredita rie. h. d. sic. j. e. si heres. ꝛ loquitur de obligationib᷒ actiuis. idē in passiuis quibus se obligauit ex occasione rerū hereditaria. §. e. cū hereditas ex fideicōmissi cā. ¶ In tex. ibi que ex bonis defuncti pēdent. ꝫ nonne est ista huiusmodi. qꝛ competit occa sione damni dati in seruo hereditario. Solu. intellige text. sa ne que ex bonis defuncti pendent sub. ꝛ erant orte ꝛ acquisite in vita defunct. vnde si hereditarie qꝛ reperiunt in hereditate iacentes. Idem si hereditate iacente actio acquirat qꝛ heredi tas representat defunctum. ꝛ sic videret acquiri defuncto. Sꝫ hereditas. qꝛ cōmixta cum bonis heredis. vn̄ non dicitur am plius hereditaria sed heredis.

1 **Si legatus.** †Exceptio coherentis persone here dis non transit in fideicōmissarium Item fideicōmissarius sortit foꝝ ex persona ppria ꝛ psona de functi. nō ex psona heredis. h. d. ¶ In tex. ibi rome cōpulsus. no. p eo qd̄ dixi. §. e. si legatus. ꝛ. l. sed si alio. vbi dicitur qd̄ he res pōt cōpelli adire ꝛ restituere in loco ꝛ tpe legationis. Nam dixi hoc verum si ibi sortiebat forum aliqua ratione cōis pa trie vel originis. ꝫ ibi nō habitaret. qꝛ non obstante legatiōis officio qd̄ solet dare remissionē pōt cōpelli pp̄ter periculū qd̄ est in mora. ne si moriat fideicōmissum pereat. ꝫ si nō sortitur ibi forum non video qualiter ibi possit cōpelli hoc satis. hic te xtus innuit ibi rome. ¶ In tex. ibi Quis heres. ꝫ contra de pn cipio. §. Sol. ibi bene cogit adire. ꝫ si adiuit etiā sponte nō co geret ibi suscipere particulares actiones in quibus nō est peri culum ꝫ haberet exceptionē vt remittatur ne impediat lega tio. ꝫ ista exceptio non pdest fideicōmissario qui non est legat᷒ ¶ In fi. ibi vel maior pars hereditatis ꝛc. quasi dicat nō i do micilio heredis vel alio loco vbi heres sortitur foꝝ. Nam ille non transit in fideicommissum. qd̄ dic vt in glo. ꝛ. §. de indi. ꝙ legatur.

2 ¶ Filius si repudiauit hereditatem paternam in fraudē cre ditoꝝ ꝛ sic deuoluit ad sequētes in gradu nō pn̄t eius credito res petere se inueniri de sua legitima dicendo ꝙ in fraudē eo rum non potuit a se abdicare sicut nec alia bona.

3 Qn̄ heres coactus adiuit etiam si nondū restituit hereditateꝫ non pōt cōueniri ꝫ secus si sponte.

4 Casus in quo restitutione nō facta fideicommissario transeūt iura.

1 **Si postulante.** †Fideicommissari᷒ q compulit heredeꝫ ad adeundum potest conueniri a creditoribus heredi tarijs etiā restitutione non facta. sed a creditoribus heredis non pōt ꝯueniri actione reuocatoria rōne quarte quā heres pdidit. ꝛ sibi est applicata etiā si heres i fraudē eoꝝ recu sauit adire ꝛ permisit se cōpelli etiā si heres sit filius testatoris. h. d. vsqꝫ ad. §. fi. ꝛ hoc vltimū reputo valde notabile. qꝛ p hoc ptꝫ ꝙ filius vel descēdens si fuit de restituendo grauat᷒ ꝛ dixit

2 hereditatem suspectā pdit suā legitimā. ¶ †Itē est hic casus si filius repudiat hereditatē paternam in fraudem creditorum. ꝛ sic deuoluit ad sequentes in gradu non pn̄t eius creditores pe tere se inuestiri de sua legitima dicendo ꝙ in fraudē eoꝝ non potuit a se abdicare sicut nec alia bona. in titu. que in frau. cre. qꝛ legitima nō est sibi quesita perfecte. ꝛ sic est idem in filio ꝙ in extraneo q pōt repudiare hereditatem in fraudem cre. l. q aūt. in prin. que in frau. cre. ¶ In tex. ibi etiā eo tpe dic. §. de credi toribus hereditarijs. hic de creditoribus heredis quibus pro fuisset quarta quā heres fuisset detracturus si sponte adiuisset ꝫ ipse recusauit in fraudē eoꝝ. ꝛ sic quartā perdit ꝛ applicat fi deicō. creditores nūc volunt p ista quarta agere pauliana ꝯ fi deicō. dꝛ ꝙ nō pn̄t qꝛ heres poterat in fraudem suoꝝ creditoꝝ repudiare si fideicōmissum non fuisset relictuꝫ. ergo si fuit reli ctū ꝛ heres fuit cōpulsus fideicōmissarius nihil turpiter fa cit recipiendo quartā quā heres pdidit. Item dicit si erat fili᷒ testatoris. ꝛ ibi erat maius dubiuꝫ. qꝛ trebellianica cōputat in legitimā. ¶ In tex. ibi nisi forte. hic opponit fortiter qꝛ credito res hr̄dis nō pn̄t petere sepationē. ꝫ creditores hr̄ditarij sic. l. j. §. j. de separa. Solutio illud nisi heres in fraudē suoꝝ creditoꝝ adit vel repudiat. eade. l. §. sed si quis. ꝛ. §. quesitum. et ita erat

3 hic. ¶ †Ultimo nota in prin. l. tex. pro glo. in. l. cum hereditas ex trebel. §. eo. que dicit ꝙ quando heres coactus adiuit etiam si nondum restituit hereditatē nō pōt conueniri. ꝫ secus si spō te. l. ita tn̄. §. qui ex treb. nam est casus hic ꝫ ibi non alleget. qꝛ

4 hic dicit dari actionē in fideicō. ¶ †Nota etiam casum in quo restitutione non facta transeunt iura. ꝯ qꝛ hic casus non nume ratur in. l. sancimus. C. eo. Sol. ibi in iurib᷒ actiuis: hic in pas siuis. vn̄ dico ꝙ licet fideicom. restitutione non facta possit cō ueniri qn̄ compulit heredē adire non sic ipse pōt creditores he reditarios conuenire nisi in casib᷒ illius. l. ꝛ sibi imputet qꝛ he redem compulit adire.

1 **Si donationis.** †Id qd̄ heres pdidit p coa ctione applicat fisco. si fidei cōmissarius non est capax illius. h. d.

1 **Si heres.** †Fideicōmissum vniuersale va let ꝫ hereditas nō sit soluendo: secus in particulari fideicōmisso vel legato. h. d. Ra tio est qꝛ primū nō tendit in preiudiciū creditoꝝ cuꝫ fideicōmissarius succedat loco heredis. ꝛ possit conueniri a cre ditoribus hereditarijs. secus in scd̄o. ꝛ si valeret tēderet in pre iudicium creditoꝝ qꝛ bona diuiderentur inter creditores ꝛ le gatarios qd̄ esse non debet. imo creditores preferuntur. l. fi. §. li

s

centia.de iure deli.⁊ qꝛ legata vltra vires hereditatis non valent.ſ.e.l.j.§.ſi is qui quadringenta.⁊ ſi hereditas nõ eſt ſoluẽdo creditoribus:vel eſt ⁊ nihil ſupereſt dicuntur vltra vires.

2 ☞ Soluẽs debitũ vtroqꝫ iure ſʒ indebitum ope exceptiõis per errorẽ iuris an poſſit ſolutũ repetere.

1 **Si totam.** †Qui quartã trebellianicam vel falcidiam nõ detrahit.preſumit̃ potiꝰ ex certa ſcientia vel per errorẽ iuris ꝙ̃ per errorẽ facti omittere niſi ꝓbet̃ ꝯrium.ideo non eſt locus repetitioni.h.d.notabiliter.

2 ¶ †Sed opponit̃ qꝛ q ſoluit indebite preſumitur ſoluere ꝑ errorem ⁊ in dubio dat̃ repetitio niſi ꝯriũ ꝓbet̃ qñ recipiẽs confeſſus eſt ſe recepiſſe.l.cũ de indebito.de ꝓba.Dic qñ ſoluit oĩno indebitũ vel indebitũ naturał̃r.lʒ ciuił̃r debitũ ꝯrium ꝓcedit vt p̃ſumat̃ ſoluiſſe ꝑ errorẽ ſaltẽ iuris q inducit repetitionẽ hoc caſu potius ꝙ̃ ex certa ſciẽtia.qꝛ nõ p̃ſumit̃ iactare ſuũ:vt in ꝯrio ſʒ qñ ſoluit naturale debitũ.lʒ indebitũ ciuiliter locum hʒ iſte.§.qꝛ nõ põt repeti niſi ſoluat̃ per errorẽ facti.l.error.ad.l.fal.⁊ iſte non preſumit̃ niſi ꝓbet̃.ideo potius p̃ſumit̃ ꝙ ex certa ſciẽtia vel ꝑ errorẽ iuris q nõ inducit repetitionẽ vt eſt h caſus no.¶ Quid ſi ſoluit debitũ vtroqꝫ iure ſʒ indebitũ ope exceptionis.Rñdeo ſi eſt fauorabilis exceptio error iuris repetitionem inducit.l.q exceptionẽ.de condi indebi.⁊ iſte preſumit̃ potius ꝙ̃ ex certa ſcientia.⁊ ſic eſt idẽ ꝙ in primo caſu.ſʒ ſi eſt odioſa tũc ſolus error facti iuſtus repetitionẽ inducit.l.ſi na.ad mace.⁊ ſic eſt idem ꝙ in ſecũdo caſu vt nõ preſumat̃ niſi probet̃.tene mẽti ⁊ liga bene ad digitũ.¶ In gl.ſi.ibi.⁊ eſt hic ratio.Iſtud eſt potius ꝯ id qȯ hic inducit̃ ꝙ̃ ꝓ/qꝛ ſi non preſumeret̃ iactare nõ preſumeret̃ ex certa ſciẽtia vel ꝑ errorẽ iuris.ſed potius facti.⁊ poſſet repetere cuius ꝯriuʒ hic dꝛ vnde.l.cũ de indebito.quã glo.allegat ꝓ cõcordanti potius eſt contra.

1 **De euictione.** †Heres nõ cauet fideicõmiſ.de euictione rerũ hereditariaꝝ.Sed potius ecõtra fideicõ.cauet heredi ſi ſe obligauit occaſione rerũ hereditariarum.h.d.de hac cautione loq̃t̃.l.cũ hereditas.ſ.eo.

2 ☞ Si fideicõmiſſarius rogatus ſit reſtituere heredi an req̃ratur ſaltem reſtitutio verbalis vt extinguant̃ vtiles ⁊ reuiuiſcant directe.

1 **Si heres.** †Si fideicõmiſſarius rogatus ſit heredi reſtituere poſt certum tp̃s ꝑ reſtitutionẽ nõ tranſeũt iura vtilia q̃ erãt penes fideicõ.ſed potius extinguunt̃ ⁊ directa que remanſerant inutilia reuiuiſcũt.h.d.no.⁊ ſubtiliter.Et ſic pʒ vbi ſunt iura directa vtilia nõ ſunt neceſſaria ⁊ ſic meliora ſunt ꝙ̃ vtilia qñ ſunt efficacia.facit qȯ no.in.l.cogi.ſ.de admi.tuto.in prin.Item ꝙ iura directa ⁊ vtilia nõ p̃nt concurrere in perſona vnius.⁊ ad idẽ ⁊ directa offuſcant vtilia.ad hoc allegat̃ niſi diuerſis reſpectibus ⁊ niſi ordinẽ habeant ex diuerſis cauſis.l.mulier.§.cũ eſſet.ad vellei.⁊.l.ſtichũ.§.aditio.de ſolu.⁊ vide ꝙ ibi no.¶ In tex.ibi poſt tp̃s quid ſi tp̃s non fuit appoſitũ:reſpondeo videt̃ rogatus poſt mortẽ fideicõmiſſarij.l.epiſtolaʒ §.ſi.j.e.ał̃s ſi pure primũ fideicõmiſ.redderetur inutile cũ momento eſſet daturũ.ał̃s ſi non eidẽ ſed alteri eſſet grauatus reſtituere preſumeret̃ purum.l.j.de condi.⁊ demon.

2 ¶ †In text.ibi ſufficiunt directe.ſed an requirat̃ ſaltẽ reſtitutio verbalis fideicommiſ.vt extinguant̃ vtiles ⁊ reuiuiſcant directe.Reſpõdeo hodie ꝙ non quia non requireretur ſi eſſet rogatus reſtituere.C.eodem ſancimus.in ſi.ita nec hic quia extinctio vtiliũ ſuccedit loco tranſitus earum qñ rogatus eſt reſtituere heredi.⁊ arg.huius tex.videt̃ dicendũ ꝙ in actione reſciſſoria que dat̃ reſciſſa vſucapione vel preſcriptione q̃ cucurrit cõtra actionẽ primã.l.in honorarijs.§.ſed cum reſciſſa.de acti.⁊ obli.ſi q̃ritur an ſit vtilis vel directa ſit diſtinguẽdũ aut non fuit actio prima per preſcrip.ſublata ipſo iure.Sed remanſit cũ obiectu excep.vt regulariter contingit in perſonalibus:⁊ tunc ſit directa qꝛ per reſtitutionem tollitur exceptio ⁊ directa remanet efficax.vt in hoc tex.ſed ſi eſſet ſublata directa ipſo iure.vt ꝯtingit in vſucapione mobilium.l.ſi poſt accep.de rei ven.qꝛ eſt mere fauorabilis.vt no.in.l.edicto.in ſi.de edi.diui adri.tunc directa ſemel extincta non reſuſcitat̃.ſed loco eius dat̃ vtilis pretoria ſic loquit̃.l.ſi.quib.ex cau.ma.⁊ eſt vtilitas in preſcriptione qꝛ primo caſu eſt ꝑpetua cũ detur ſm ius cõe.Secũdo caſu eſt annalis qꝛ dat̃ contra ius cõe ⁊ ex priuilegijs.de hoc dic vt ibi ⁊.d.l.ſi.qb.ex cau.ma.per Cy.

1 **Si heres.** †Pro dãno dato per heredem in re hereditaria ante reſtitutionẽ non competit l.aquilia que datur domino contra non dominũ.⁊ hoc eẽt ecõtra qꝛ heres eſt dñs:⁊ fideicõmiſſarius non.Sed ſi poſt reſtitutionẽ datur damnum bene datur.Primo tñ caſu datur actio ex teſtamento tanꝙ̃ fideicommiſſum non perfecte reſtituatur.ſi diminutum vel deterioratũ reſtituat̃.h.d.¶ In text.ibi aut ruperit.hoc caſu ⁊ duobus ſequentibus tractandũ eſt de.l.aq̃lia non in precedentibus.¶ In tex.ibi nulla ciuilis actio.id eſt legis aquilie de qua.j.ſubijcit.¶ In tex.ibi perſequendum vt agat̃ ad reſtitutionẽ.ac ſi facta non eſſet conſequatur tamen deteriorationem tm̃.l.iij.§.ſi reddita.ſ.cõmo.

1 **Si temporalis.** †Si heres permiſit currere preſcriptiones ſup debitis hereditarijs fideicõmiſſarijs excluditur ab agendo:ac ſi ipſe permiſiſſet.h.d.ſed ꝯ heredem ſuccurret̃ fideicõmiſſario.l.mulier.§.ſi heres.ſ.eo.in ſubſidium vero ſi heres eſſet non ſoluẽdo vel non eſſet in culpa lata de qua ſola tenet̃ daretur regreſſus contra preſcribentem.arg.in.l.ſi.de eo per quẽ factũ eſt.ne ille ꝯſequat̃ lucrũ ex negligentia vnius in preiudicium alteriꝰ ad qȯ etiam.ſ.de leg.j.l.plane.la ſecunda.§.j.opponit̃.de.l.facta.§.ſi quis bonoꝝ.ſ.eo.per quem videtur ꝙ indiſtincte negligentia heredis non nocet fideicommiſ.ſed ibi loquitur de negligentia commiſſa in acquiſitione hereditatis.ſ.in non petendo bonoꝝ poſ.hic iam acquiſiuerat ⁊ fuit cõmiſſa in nõ agẽdo contra debitores hereditarios.

1 **Omnes.** †Si heres nõ recuſat preciſe adire ſʒ dicit velle deliberare.põt nihilominus compelli adire ꝓpter periculũ ne fideicommiſſum intercidat eius morte.h.d.declara vt dixi.ſ.ſi legatus.⁊.l.ſʒ ⁊ ſi alio.

2 ☞ Legans rẽ alienã quã ſuã putabat animo cõpenſandi cũ debito naturali tm̃ ꝙ cenſeatur velle ſibi deberi eſtimationeʒ ſi res euincatur.

1 **Heres per.** †Si euincatur fundus quem heres iuſſus eſt retinere ꝓ ſua quarta indiſtincte debetur ſibi euictio.h.d.Intellige indiſtincte ſiue teſtator ſciebat ſiue credebat eſſe ſuum ⁊ ſic errabat.Item hoc ſecũdo caſu ſiue heres erat cõiuncta perſona ſiue non.⁊ hoc ideo qꝛ habebat retinere ꝓ quarta que debebat̃ iure ciuili.ideo diſtincte non adhibent̃.ſed qñ ſpõte non pro aliquo debito:tunc iſte indiſtincte adhibentur.Si euicta fuerit.l.rem alienã.C.de leg.⁊ plene in.l.ſi domus.§.de euictione.de leg.j.Eodem modo ſolue contrarium gl.de.l.cuʒ pater.§.euictis.de leg.ij.¶ In tex.ibi:percepto.i.retento fundo qui erat in hereditate ⁊ quem teſtator putabat ſuum:⁊ non erat:⁊ heres non erat perſona coniuncta.⁊ iſta faciebant dubium vt non deberetur eſtimatio re euicta.dicta.l.rem alienã.

2 ¶ †Et no.limitationẽ ad illã.l.nam idẽ videt̃ ſi legat rem alienam quam ſuam putabat aĩo compenſandi cum debitore naturali tm̃ vt cenſeat̃ velle ſibi deberi eſtimationẽ ſi res euincatur:⁊ ꝙ in oẽm caſuʒ voluerit eã habere.qȯ perpetuo tene mẽti qꝛ doct.non tangũt in preallegatis locis.⁊ tñ eſt hic caſus expreſſus.

2 ☞ Per ceſſionẽ principalis actionis ꝯ principalẽ nõ tranſit acceſſoria contra fideiuſſores vel pignora.

3 Hypothecaria an poſſit remanere ſine principali ⁊ quid in fideiuſſoria.

1 **Si heres.** †Actiones que competunt heredi ex ſua ꝓuiſione lʒ occaſione reꝝ hereditariarũ non tranſeunt per reſtitutionem:ſed requiritur ſpecialis ceſſio.h.d.rationẽ dixi.ſ.e.qui ita.§.ſi dãnũ.vbi idem dicitur quando non ex ſua ꝓuiſione ſed legis ⁊ habuerũt originem in perſonam heredis poſt aditam hereditatem:qꝛ non ſunt hereditarie ⁊ in fideicõmiſſarium non tranſeunt niſi hereditaria.l.in fideicõmiſſaria.C.eodẽ.¶ In tex.ibi ſed aliqua dubitatio.nam hoc caſu actio principalis erat hereditaria:qꝛ contracta per defunctum ⁊ illa trãſit:vnde videbatur etiã acceſſoria tranſire argumento de regulis iu.cum principalis cum ſit eius ſequela.arg.in.l.ſi qs heres.de acquir.here.ibi ſunt em̃ ⁊c.Contrarium eſt qꝛ idẽ ꝙ in precedenti:in quo non tranſit nec principalis nec acceſſoria licet hic tranſeat principalis:qꝛ non eſt eadem ratio cum principalis ſit hereditaria alia non.

¶ †Et facit ꝙ per ceſſionem principalis actionis contra principalem non tranſit acceſſoria contra fideiuſſores vel pignora cum poſſit tranſire principalis ſine acceſſoria:vt hic videlicet.⁊ eſt ratio etiam hic qꝛ prĩcipalis fuit ceſſa:acceſſoria non.Sed in contrariuʒ videtur caſus.in.l.in ſolutum.⁊.l.creditor.de act.⁊ obliga.Breuiter ceſſa principali bene videtur ceſſa hypothecaria:quia ſoli debitori nocet:⁊ ipſe conqueri non poſſit:lʒ per illam a tertio poſſeſſore poſſunt res auocari:ita loquitur contrarium:ſed contra fideiuſſorem non videtur ceſſa niſi cedatur expreſſe probatur in l.ſi filij.de here.ven.dic vt hic per Barto.⁊ an principalis vel acceſſoria poſſit cedi ſine principali.vide per eundem in.l.fideiuſſor obligari.de fideiuſ.⁊ quod no.in.l.ſi pignori.fami.herc.

2 ¶†In fi.ibi vt cedat quid in primo casu. Respondeo.idem vt heres teneatur cedere principalem ꝛ accessoriam: q꞉ contracte super pecunia hereditaria. Sed si querit̃ an heres liberet̃ cedẽdo esset distinguendum primo casu an fuit in culpa mutuãdo ꝛ non liberat̃ ꝛ tenet̃ actione ex testamẽto.s.eo.si heres institutus.§.j.alienauerit ex hereditate ꝛc. Aut vtiliter cessit: ꝛ tũc secus q꞉ non debet̃ nisi pro eo qd̃ habet nisi actionẽ.l.quod debetur de peculio. ¶In gl.ibi.s.eo.si heres.dic vt.s.dixi.an fuerit in culpa vel non. ¶In fi.gl.doct.reprehendunt distinctionem glo.per tex.qui simpliciter loquitur. Nec obstat.l.item veniunt.quia in petitione hereditatis que largius ptꝫ ꝛ competit: q꞉ datur heredi contra non heredem: ideo veniunt fructus ea.l.§.fructus.non sit veniunt in fideicommisso indistincte.l.in fideicommissaria.s.eo.ideo in illa etiam actiones quesite hereditario nomine veniunt: quod contingit quãdo dubitabat an esset heres vel nõ.sed quesite proprio noĩe qñ credebat se heredem non veniunt in fideicommisso indistincte sed requiritur specialis cessio: vt in hac.l. ¶In glo.magna.ista glo.format tria contraria.vnus de.l.heres a debitore.de fideic.ꝛ soluit multis modis.tene primam vt illa intelligat̃ ſm istaꝫ vt transeat obligatio fideiussoria quesita per heredẽ mediante cessione speciali: vt hic sicut hypothecaria non per solam restitutionem fidei com.glo tñ hic in vna sol.dicit aliud in fideiussoria obligatione.aliud in hypothecaria.ꝛ dicit vnum propter quod semp allegatur.

3 †ꝙ lꝫ reperiatur in iure ꝙ hypotheca aliquãdo remaneat sine principali: vt.l.intelligere.C.de luitione pig.hoc non reperitur in fideiussoria.istud dictũ non videtur verum.nã hypothecaria non remanet qñ principalis penitus extingueret̃. sed qñ substãtia remanet lꝫ sine effectu bene remanet hypothecaria sine principali.vt ptꝫ.s.eo.debitor. Certe in fideiussoria idem reperitur aliquando ꝙ sublata principali per pactum de non petendo remanet fideiussoria quando fideiussit animo donandi.l.quod dictum.de pact. Item a principio sicut hypothecaria sine principali non potest contrahi: ita nec fideiussoria.l.si postꝙ.vt leg.no.ca. Fallit in fideiussore de iudicio sisti qui nõ est proprie fideiussor: sed expromissor vt no.in.l.ij.§.j.qui satis. cogã. Sed ex postfacto potest remanere sine principali: ita no. Bart.j.iudi.sol.sup rubrica.ꝛ volui glo.in.l.j.§.idem pomponius.s.depo.qñ principalis decessit sine herede: q꞉ reperit̃ fideius.sine principali.ex quo semel fuit contractu subsistente principali. Illud tamẽ non videtur verum ꝙ stet sine principali: q꞉ licet decesserit sine herede principalis non est extincta: sed dicit̃ cessare quia non est qui possit conueniri: vt in simili nota in.l.ij.vel.iij.de verbo.obliga.et fiscus occuparet bona tanꝙ vacãtia tunc incipit principalis locũ habere in sua persona.vt.s.e.l.recusare.§.si fisco.ꝛ.l.qui quadringenta.§.fi.in quodã tamen casu procedit dictũ glo.vt sit differentia inter hypothecariam ꝛ fideiussoriam: q꞉ si fideiussor succedat principali extinguitur fideiussoria obligatio ꝛ actio personalis qua tenebatur. Et tamen hypotheca ab eo data que erat accessoria nõ extinguitur l.cum quis.§.fi.de solu.ꝛ que sit ratio dic vt ibi. Aliud contrarium est de.l.si post.de consti.pe. Solue eo modo vt intelligat̃ ſm istam. Aliud.de.l.si tibi.s.cũ possessor.de pac.per quem videtur ꝙ nec specialiter possit cedi tanꝙ pactũ fuerit inutile.sol uc hic in conuentione facta a vero herede super re hereditaria vel eius occasione que potesi prodesse fideicommis.mediãte cessione.ibi in facto a possessore hereditatis qui nullũ ius habet ideo nõ valet nec ceditur. Extra glo.op.ꝙ nõ sit necessaria cessio: sed transeat ipso iure.l.sicut.§.j.quib.mo.pig.vel hy.sol.solu.vt.s.in ꝑostil.

1 **Cum ex trebellia.** †Seruitutes extincte ꝑ aditionẽ secuta restitutione reintegrantur.h.d.facit.s.de leg.j.huiusmodi.§.edes.et intellige ſm illũ ꝛ alias allegatas in gl.

1 **Si filium.** †Qui iubet heredẽ nõ facere testamẽtũ videt̃ grauasse de restituendo hereditatẽ venictibus ab intestato post eius mortem.h.d.notabi.

2 ☞Annus ceptus in quibus habeat̃ pro completo.

3 In dubijs casibus potest iudex dare sententiam ex argumentis ꝛ similibus casibus quando non datur expressa determinatio.ꝛ in dubio potest fauore paupertatis dare sententiam pro paupere.

4 Sententia imperatoris preualet tanꝙ vltima.

1 **Sabinus anto.** †Fauore filij annus ceptus habetur pro completo q als non haberetur de proprio significatu verboꝝ.h.d.notabiliter. Premitte ꝙ si alicui relinquit̃ cum perũenerit ad annuꝫ.xvj. debet intelligi ꝛ cõpleuerit: q꞉ nisi compleuerit non videt̃ peruenisse.hic est proprius significatus.l.non putabam.de cond.ꝛ demon. Idem si dixit cum peruenerit ad.xvj.annum per accusatiuum.secus si dixit cum erit in.xvj.ann.vt ibi no.ꝛ hoc cũ relinquitur extraneo.sed si filio.habetur pro cõpleto statim qd̃ fuit ceptum vt hic.

2 †Sola tamen filiatio non faceret vt tempus certe etatis faceret diem ꝛ non conditioneꝫ.l.si cui.ver.hoc autẽ legatum.de leg.j.nisi concurrerent alia de quibus in.l.seius saturninus.s.eo.sed facit vt annus ceptus habeatur ꝑ completo:[a] tamen si bene inspiciatur imperator qui hic dedit pro ista parte sententiam non fuit motus ex sola filiatione: sed alijs ꝓbationibus de quibus in tex.et propter paupertatẽ puelle cõtra quam litigabatur. Sed docto.videntur velle ꝙ sufficiat filiatio. ¶In tex.ibi: ꝙ si ante annum.ex hoc oriebatur materia questionis. ¶In tex ibi: heredibus relictis.sub.ꝛ masculis assumpsit possessionem oĩum bonorum patris que erant penes matrem propter fideicõmissum relictum a patre: lꝫ a matre institutus pro dimidia. ¶In tex.ibi: filia herede ꝛc.sed cõtra. nã ex quo iste filius decessit relicta filia: videbatur clarum ꝙ fidei cõmis.relictum filie testatoris sub cõditione si filius masculus decesserit anteꝙ filius masculus peruenerit ad vigesimuꝫ annum expirauerit per.l.cum acutissimi.vnde res non habebat dubium nec erant tot necessaria ad mouendum imperatorem. Sol.contrarium procederet in fideicommisso relicto a filio. sꝫ hic non fuit relictum ab eo: sed a matre instituta que fuit rogata restituere filio si peruenerit ad vgesimuꝫ annum. ꝛ si nõ fuit rogata restituere filie: quo casu in secundo fideicõmisso nõ sub intelligitur illa conditio si filius anteꝙ peruenerit decesserit sine filijs: imo siue cum filijs siue sine si intentio testatoris fuit ꝙ ad filiam veniret fideicommissum: vt est hic casus notabilis et tetigi in.l.cum auus. Remanet ergo dubium: an videatur peruenisse ad vigesimum annum ex quo illum nõ compleuit tamẽ incepit. ¶In tex.ibi: ꝛ apud presidem ꝛc. preses fuit motus ꝑ proprietatem verborum: et per.l.non putabam.de condi. ꝛ demon. Ab eius vero sententia fuit appellatum ad principẽ ꝛ coram eo tutores puelle ad flectendum animũ eius.allegabãt ꝙ nihil aliud habebat ꝛ etiam allegabant ꝙ non erat incõueniens dicere ꝙ annus ceptus habeatur pro completo: cum alibi reperiatur in muneribus municipalibus. vnde idem deberet esse fauore filiationis. Item assumpserunt in aduocatũ Paulum iuriscõ. Imperator audiens de paupertate incepit animũ flectere erga puellam: ꝛ quia verba ista cum peruenerit ad.xx. ita videntur posse intelligi vno modo sicut alio: vt dicatur peruenisse si incepit.sicut dicitur quis peruenisse ad vltimum ferculuꝫ: vt in glos.vel compleuerit. Paulus etiã allegauit alios casus in quibus annus ceptus habetur pro completo. Ex his imperator tulit sententiam ꝓ puella ꝛ eaꝫ absoluit a petitione amite ac si cõditio fideicommissi nõ extitisset.

3 † Allegatur iste tex.ꝙ in dubijs casibus potest iudex dare sententiam ex argumentis ꝛ similibus casibus quando non reperitur expressa determinatio ꝛ in dubio potest fauore paupertatis ꝛ dare sententiam ꝓ paupere.

4 ¶†Ultimo allegatur glos.fi.que dicit ꝙ hic sententia imperatoris preualet tanꝙ vltima ꝛ istud facit ꝛ solet allegari pro dictis Inno.qui recitat plures opi.nec apparet cui adhereat ꝙ videatur adherere vltime.[b] facit.s.depositi bona fides.

1 **Epistolam.** †Grauamẽ alicui iniunctũ ꝯtẽplatione certi emolumẽti obuenturi quatenus nõ obuenit tollit̃.[c] h.d.facit l.cum quis.§.j.de leg.iij.ꝛ.l.pamphilo.§.fi.e.titulo ¶In fi.gl.ibi ad alias duas alij ꝛ melius ꝙ non nisi ad vnaꝫ nam pars matris ꝑ dimidia reperitur cornelio accrescere pro alia illi sempronio restituto.testator aũt putabat ad cornelium deuenire integrã partẽ sempronij ꝛ integrã portionẽ matris.ꝛ tñ non peruenit nisi dimidia pars matris: ꝛ sic ad illam tm̃ tenetur.s.pro vna vncia cum ꝑ qualibet parte integraliter deuẽtura grauatus fuerit in duabus vncijs: ideo dicit tex.pro rata ꝛc.non dicit ꝑ rata parte materna: sed pro rata eius ¶Sꝫ opponit̃ contra tex.ꝙ imo teneatur insolidum: q꞉ falsa causa non vitiat onus vel legatum.l.demonstratio.§.falsa. Sol. ibi in causa de preterito hic in causa de futuro que habet magis vim rationis ꝑpter quam testator mouetur ꝙ cause vel conditionis qua causa vel conditione cessante cessat dispositio l.cuꝫ pater.§.dulcissimis.de leg.ij.fuit enim motus iste q꞉ sperabatur ad istum cornelium deuenturas portiones illarum ꝛ non deuenerunt.

2 ☞Pater ad quem peruenit hereditas mediante filio instituto rogatus restituere filio an cẽseat̃ rogatus restituere post mortem patris non ante.

1 **Mulier heredis.** †Si fideicommissarius grauatur restituere ei a

[a] ¶Cõpleto. Ann⁹ ceptus habeatur ꝑ cõpleto in bñficialib⁹ vide bellame.de ci.suis.de eta.et quali.

[b] ¶Ultime.adde Barb.ꝯsi.lxiiij.

[c] ¶Tollit̃.vide ꝙ voluit Lu ro.ꝑ banc.l.ꝯsi.incip.oĩpotentis dei.ꝛ.c.in ꝑsenti q.q̃ mihi dubitatissima.

a quo habuit sine appositione alterius tpis cēsek grauat⁹ post eius mortem.h.d. Alius casus est in quo idem presumitur. in l.pamphilo.de leg.iij.alius eodem titulo vxorem.in fi. Regulariter grauatus pure censek statim grauatus.l.j.de conditi.et demon.nisi ex aliquibus verbis ꝛ cōiecturis contrariuꝫ appareat.§.e.vbi pure.†Istum tex.allegat Bar.in.l.cum filio.in fi. de leg.j.ad intellectum illius.l.vt patri ad quē peruenit hereditas mediante filio instituto rogatus filio restituere censeak rogatus restituere post mortē patris non ante:lꝫ si pater esset institutus ꝛ grauatus restituere videreк grauatus pure:et sic non valeret isto iure.institu.de lega.§.an seruo.nisi apposuerit verba per que voluerit differre in tempus quo erit effectus sui iuris.

2 ☞ Que bona veniant in fideicommissum in quam pupil.cōuertitur.

An istud fideicōmissum durabit vltra pupillarē etatē an vero vsqꝫ ad pupillarem etatē sicut duraret pupillaris substitutio cuius loco succedit.

3 Si testator credidit se testari ꝛ non codicillari qꝛ instituit herēdē si nō adest numerus legitimus testiū ꝙ nō valeat vt testm: nec etiā vt codicilli.

4 Qñ plures sunt inuicē substituti ꝛ vltimo morienti substitut⁹ est extraneus an videatur substitutus in parte vltimi tm̄ morientis.an etiā in partibus precedētium.

1 76 **Scevola respondit.** †Verba directa ꝓlata in codicillis cū nō possint operari iure directo obliquantur ꝛ important fideicōmissum ad hoc allegatur. Idem si alio modo non possent valere in directo.§.eod. l.ex facto.in prin.ꝛ.l.verbis ciuilibus.de vulg.ꝛ pupill. ¶ In tex.ibi substituerit.i.per verba directa puta sint heredes:vel q̄ resoluuntuk in directa:vt si dixit pupillariter substituo:quia pupillaris substitutio est directa:ideo nunc mero iure est inutilis ratione que sequitur sed de equitate conuertitur in fideicōmissum. Si vero per verba mere communia substituo:tunc qꝛ hoc verbum quod potest importare directam ꝛ fideicommis.prolatum in codicillis importat fideicommiss. de rigore non solum de equitate nec tunc haberet locum quod.j.subijcitur benigna

a ¶ Rōnibus. In materia hui⁹.l. vide pau.de cas. ꝯsilio.cccxxxiij.ꝛ ccclvj.lud.ro.cō silio.xviij.

2 interpretatione.ꝛc. ¶ †Sed quero que bona veniant in hoc fideicommis.in qua pupilla conuertitur videtur ꝙ omnia bona etiam pupilli :quia venirent in directa.l.sed si plures.§.ad substitutos.de vulga.ꝛ pupil.ꝛ ista fideicommissa.subrogata loco pupill. debet sapere eandem naturam.l.eum qui.§.qui iniuriarum.si quis cauti.ꝛ constat ꝙ testator etiam per fideicōmissum potest substituere pupillo vsqꝫ ad pupillarem etatē.l.fundum.§.fi.cum.l.seq.de leg.primo.Contrarium puto primo per l.ex facto.§.eo.in prin.vbi verbum directum instituat qd comprehenderet omnia de sui natura conuertitur in fideicommissum solum quantum ad bona testatoris non quantum ad bona grauati. Secundo qꝛ istud fideicommissuꝫ censetur relictū a pupillo per id quod no.in.l.coheredi.§.cum filie.ꝛ.l.q duos. de vulga.ꝛ pupil.in dubio. Sed pupillus in bonis proprijs non poterat grauari per fideicommissum.d.§.cum filie.nec obstat.l.si fundum.§.fi.qꝛ ibi loqtur quando relinqueretur a venientibus ab intestato ipsi pupillo qꝛ censetur tacite habere a defuncto. Idem si fuisset relictum a pupillari substituto:qꝛ pupillaris substitutus habet a testatore.sed pupillus non: iuxta

3 nota.in.l.ex tribus.de inoffi.test. ¶ †Ex his soluitur alia questio.nam queritur quantum durabit istud fideicommissuꝫ.dicit Barto.quod vsqꝫ ad pupillarem etatem sicut duraret pupil.cuius loco succedit quod fateor si fuisset facta pupil.cū meta certi temporis pupil.etatis vt si decesserit in pup.etate tales sint heredes vel tales pupillo substituo:nam substitutio limitata certo tempore vltra illud non extenditur.l.si ita qs.de vulga.ꝛ pupil.ꝛ hoc etiam quantum ad bona defuncti:lꝫ in.illis potuerit substituere quandocumqꝫ.sed si non fuit tempore limitata puta quandocunqꝫ decesserit sine liberis talis sit heres quo casu infra pupillarem etatem esset directa si esset facta in testamēto postea nullo iure valeret.l.verbis ciuilibus.quia potuit semel valere iure directo:nunc qꝛ non potuit valere omni tempore erit fideicommis.ꝛ sic durabit etiam post pupillarem etatem cū non comprehendat nisi bona testatoris in quibus potuit perpetuo substituere.hec est veritas quicquid dicāt

4 doc.qui non bene sunt speculati videre meo. ¶ †Ultimo scire debes ꝙ ista lex dꝫ intelligi qñ testator sciebat se codicillari qꝛ in codicillis nullum instituit. Sed si credidit se testari.qꝛ instituit heredem:tunc non valet vt testamentum qꝛ non potuit si non est numerus testium legitimus nec vt codicilli qꝛ noluit.ꝛ sic non conuerteretur in fideicommissum per.l.non codicillorꝫ de test.hoc tenet Ange.ꝛ bene. ¶ In text.ibi:vt mater.alij habent vt frater.sed prima melior quia hic non apparet quod testator non haberet nisi vnum filium quem insolidum instituit sed tunc oppo.quando mater est in medio substitutio expressa non comprehendit tacitā legalem ꝛ interpretatiuā fauore matris.vt.C.de insti.ꝛ substi.l.fin.ꝛ in.l.precibus. Solu.hic fuit facta pupil.expressa ꝛ tamen conuertitur in fideicommis.tacitaꝫ ꝛ interpretatiuam. Solutio.contrarium loquitur quando expressa substitutio potest valere eo iure quo facta est vt vulgarꝫ expressa ideo non comprehendit tacitam pup.ideo nō fuit extensio vt sint due:vna expressa:altera tacita:sed remanet expssa.hic non poterat valere eo iure quo facta erat ideo si fauore matris non comprehenderetur tacita esset omnino inutilis:ꝛ hoc non potest operari fauore matris.casus est hic nec etiā fratris vel alterius venientis ab intestato contra quem tacita pupillaris non admitterek.hec tangit hic Bart.ꝛ bene. ¶ In textu ibi ꝙ si inuicem.legitur duobus modis.primo ꝺm glo. ꝙ loquatur i eisdē terminis:qꝛ isti pupillariter substituti fuerūt inuicem substituti.dicitur ꝙ ista reciproca valet in hoc fideicōmis.in quod illa directa conuertitur.dicit tamen glo.quod valet iure fideicom.non iure vulg.directe sicut non potest fieri in codicillis directa pupil.ita nec directa vulga.ꝛ tamen reciproca de sui natura comprehendit directas vulgares.l.iam hoc iure.post prin.ibi in vulgarem tantummodo:sed hic non expedit dicere quia verum est ꝙ non comprehendit vulgarem q̄ solet fieri i directa hereditate:qꝛ hic nō erat directa inter istos sed potest comprehendere vul.que fieri potest in legatis ꝛ fideicommissis ꝛ donatio cau.mor.l.vt heredibus.de lega.ij.ꝛ erit affectus qꝛ si alicuis substitutorum moriatur ante pupil.ad ptem suam morientis pupillo venient alij superstites non soluꝫ iure actionis.sed etiaꝫ iure substituti vulgaris posito ꝙ essent disiuncti.hoc voluit tex.bene intellectus.capient tamen de manu matris que pupillo successit.ꝛ sic quo ad eam ꝛ pupilluꝫ est fideicōmissaria sed quo ad illum substitutuꝫ est vulgaris.alio modo legitur ꝺm Barto.quod filij instituti in testamento fuerunt substituti in codicillis inuicem.ꝛ tunc ista reciproca valebit iure fideicommissi.vt si primus moriatur sua portio deueniat ad alium per fideicommissum : et altero moriente vtraqꝫ portio veniet ad substitutos extraneos tūc est hic casus de.q. per eum formata in.l.marcellus.§.quidem liberis.§.eo. quādo non potest discerni quid precedat an grauamen an fideicōmis.vtruꝫ fideicommis.comprehendatur in grauamine.quod contingit quando inuicem sunt substituti ꝛ vltimo morienti est substitutus extraneus : an videatur substitutus in parte vltimi tantum morientis tan etiam in partibus precedentium. nam quando constat quid precedat.dic vt no.in.l.cum virum C.de fideicommis.ꝛ breuiter tenet quod hic fingatur precedere relictum ꝛ sequi grauamen.ꝛ sic venient etiam portiones precedentium per istum tex.qui tñ parū facit.quia iste casus non bene congruit.cum hic nō esset nisi vnicus filius vt patet ex principio.nec etiam facit.l.heredis mei.§.cum ita.quia ibi apparet de voluntate expressa ꝛ substituit vltimum in tota hereditate nos quando simpliciter ꝛ sic potest restringi ad portionē vltimi morientis.pro ista tamen opi.facit.l.lucius.§.tres heredes.ver.idem quesiuit.vbi venit portio quam vltimo moriens habuit a precedente etiam loco pene.ꝛ ista esset tenenda in cōsulendo ꝛ decidendo quia Bar.eam probat ꝛ firmat pluribus

a rationibus.[a]

1 **Heredibus.** †Cōditio si liberos nō educauerit extinguik eoipso qd filios susceperit.licet eos non educat ꝛ sine eis moriatur.h.d.l.mirabilis.ꝛ est nouus casus. ¶ In tex. ibi sine liberis decesserit. Istud faciebat dubium quia iste de quo substi.licet liberos procreauit sine liberis tamen decessit: ꝛ sic videbatur ꝙ portio sua deueniret ad superstites.l.ex facto §.si quis autem.§.eo. Sed respondetur quod ista verba fuerūt restricta per alia dē quibus.j.in versi.nos quoqꝫ.vbi declarauit intentionem suam quod nolebat teneri hoc fideicommisso.donec binos liberos educauerit.ꝛ istud verbum exponitur idest susceperit.vt.j.patet quod est mirum vnde eoipso qd suscepit liberatus est ab onere fideicommissi.quia deficit conditio sub qua fideicommissum videtur relictum.i.si binos liberos non susceperit.sufficit ergo ꝙ susceperit licet non durauerint.l.si quis heredem.ꝛ hec noua interpretatio ꝙ verbuꝫ educaueritis exponatur.i.susceperitis.

2 ☞ Si facta est substitutio constituto in sacris si decesserit sine liberis ꝙ nō intelligatur de liberis quos susceperit ex matrimonio contracto de facto cum non mereank vocari liberi: ꝛ an conditio reijciak.ꝛ nu.3.

3 An tunc ecclesia loco liberorum habeatur.

Titius

1 **Titius.** †Conditio si decesserit sine liberis relata ad personam que non potest matrimonium cõtrahere de iure ĩtelligitur de illis quos susceperit ex matrimonio contracto de facto. hoc dicit mirabilis tex. quem intelligo quando tale matrimonium contractum de facto nõ erat reprobatum. nec ex illo erat punienda. ius tamen illi non assistebat. 2 quia erat furiosa. †Sed si erat reprobatum. vt si erat in sacris. vel erat monialis. liberi ex tali matrimonio non excluderent substitutum. quia sunt incestuosi et non merentur vocari liberi. in aut. quibus mo. na. effici. sui. §. fina. et nota. in. l. ex facto. §. si quis rogatus. s. eod. ¶ In glo. fina. ista glo. assignat duas rationes. quare filia excludat substitutos. licet non sit legitima sed naturalis et suscepta in figura matrimonij. Prima qꝛ succedit matri. insti. ad orfi. §. nouissime. licet patri non succedat. Ideo si substitutio esset facta filio masculo. distingueret an testator esset in dignitate vel non. sed ex quo facta est filie naturali indistincte excludit substitutum. Si mater non est illustris. quia sicut est sufficiens ad succedendum matri ita ad substitutum excludendum secundum hoc ille. §. non haberet locum in substitutione facta filie. Bartol. reprobat dicens indistincte siue pater sit in dignitate: siue non: non censetur sensisse de naturalibus ex filia. cũ magis sit abominabile in filia ꝙ̃ in masculo. et sic nunquam haberet locum ille. §. vt excludant substitutum. quod etiam ibi tenuit. licet Spec. quẽ ibi allegaui teneat idem quod ista glo. not. tamen quia patet ex ea. ꝙ quandocunq; filius ex forma statuti posset succedere patri excluderet substitutum. Secunda ratio quia pater locauerat in matrimonio. 3 ista ratio esset bona si tempore testamenti locauerat. ¶ †Sed tex. loquitur indistincte. vnde tene tertiam. cum pater sciret esse furiosam. et non posse contrahere de iure censetur sensisse de susceptis ex matrimonio contracto de facto. sed si non esset furiosa censetur sensisse de suscipiendis ex vero matrimonio. licet aliter in masculo vt dixi. sed si ista furiosa habuisset filios non in figura matrimonij sed illicite vt ex stupro non excluderent substitutum. licet matri succederent per iam dicta verba. ergo sunt intelligenda. vt possunt de facto licet non de iure. ⁊ hoc in dispositione non penali. sed in penali. vt pena committatur. non intelligũtur prout possunt de facto sed de iure. l. continuꝰ. §. cum quis. †Quid ergo si facta sit substitutio constituto in sacris si decesserit sine liberis. respondeo intelligeretur vt potest. idest sine ecclesia que loco liberorum habetur. Sꝫ si diceret sine liberis ex proprio corpore descendentibus reijcereẗ talis cõditio tãquã impossibilis de iure. ⁊ tales liberi nõ excluderẽt substitutum ſm Bar.

2 ☞ Pater habens diuersos filios ex diuersis vxoribus que dederunt diuersas dotes si eos substituit equaliter mandauit quod omnia bona equaliter diuiderent inter se an illa cuiꝰ mater dederat maiorem dotem possit illam ante partẽ detrahere.

3 Si testator mandauit ꝙ heredes simul habitarent et se nõ diuiderent quid hoc importet. remis.

1 **Titius.** †Iussus cõicare bona censetur grauatus fideicõmisso vniuersali. h. d. facit. s. eodem. vbi pure. §. j. ⁊ quod ibi dixi. ¶ In fi. tex. ibi. si etiã vxor videbatur contrarium qꝛ preceptum factum vxori de communicando bona sua cum filio non valebat quia nihil erat vxori relictuꝫ tacite vel expresse ꝓpter quod posset grauari. sed factuꝫ filie bene valebat ad quam hereditas ab intestato deuoluta fuit. ⁊ sic habet tacitam voluntatem defuncti. videbatur ergo quod mater a filia posset petere quod communicaret bona paterna. econuerso filia non posset petere a matre. Sed contrarium est quia preceptum factũ matri in vim dispositionis licet illo modo non valeat conuertiẗ in conditionem. vt ita demum possit a filia petere. si etiam ipsa communicat sua. tene menti. quoniam ad plura facit. Conclude quando alicui aliquid relinquitur simpliciter ⁊ grauaẗ aliquo onere per modum dispositionis. tale relictum siue precedat siue sequatur onus in dubio censetur factum contemplatione oneris. ideo non potest peti nisi onus impleatur. l. nesenniꝰ. §. fina. cum. l. sequenti. de excu. tutorum. ⁊ sic habet vim conditionis. vt hic videtur tamen sufficere cauere de implendo. l. qbus diebus. §. fina. de conditio. ⁊ demonstra. ⁊ hoc nisi contrarium expresse appareat quod fuisset relicturus. etiam sine illo onere. d. §. fina. hodie tamen etiam tunc nisi impleat onus priuatur commodo. in autenti. de heredibꝰ. et falcid. §. his omnibus. et nota. Iacob. de belui. eodem titulo. §. sed hoc quidem. in vltima questione. Et tangit Bartolus in. l. j. de legatis secũdo. ⁊. C. de lega. iij. l. penulti. Et postquam habuisset relictum precise compellitur implere onus. l. a filio. in princi. de alimẽ. 2 ⁊ cibarijs legatis. ¶ †Quero hic quid si pater habet filios ex diuersis vxoribus que dederunt diuersas dotes testator eos instituit equaliter ⁊ mãdauit ꝙ omnia bona equaliter diuiderent inter se illa cuius mater dederat maiorem dotem vult illã ante partẽ detrahere. queritur an possit videtur ꝙ sic quasi vba testatoris intelligant ꝙ diuidãt equaliter id qꝺ remanebit deducto ere alieno. cõtrariũ determinat Bar. in. l. cũ pater. §. dulcissimo. per illũ tex. qñ dos consistebat in pecunia. sed si in certa re vel specie q̃ potest vendicari in tali re non habent locũ dicta verba nisi spãliter fuerit dictũ. sed solũ intelligunẗ de bonis testatoris qꝺ nõ facit. s. de lib. leg. l. lucius. ⁊. l. fi. §. titia. vbi in generali liberatione legata nõ venit id qꝺ pȏt vẽdicari. iteꝫ 3 qd †si mãdauit testator ꝙ heredes simul habitarẽt. ⁊ se non diuiderẽt qd hoc importat vide Bar. in. l. quintus. de an. leg.

2 ☞ Executores testamẽti an possint ꝯueniri a legatarijs.

1 **Mecuia du.** †Merꝰ executor testamẽti nõ habet actionẽ ꝯ heredẽ ꝓ legatis. ad hoc allegaẗ tex. cũ gl. hꝫ tñ offm̃ iudicis ſm doct. per. l. quintus de annu. leg. vt no. Bar. in. l. si qs titio. de leg. ij. ⁊ in quib. casibus hꝫ actionẽ vt in legatis ad pias causas ⁊ alimentorum. vt in gl. ⁊ tũc non hꝫ ꝓprietatem actionis sed exercitium act. cõpetentis legatarijs vt no. in. d. l. si quis titio. ⁊ in spec. de instr. edit. §. nunc vero aliqua. in addi. que incipit ꝑ superiora. In tex. tibi fidei aũt ⁊c. ⁊ ꝑ hoc videbaẗ ꝙ illi possent agere ꝯ heredes sed secus est ꝓpter vba que sequunẗ ꝙ sit penes eos in deposito. i. in custodia. qꝛ ꝑ hoc ptꝫ ꝙ voluit ꝙ nõ essent legatarij sed qꝺ essent executores. in fi. ibi. petera non possent. sꝫ an isti nepotes petere possent ab herede. videẗ ꝙ non qꝛ non fuit ab heredibꝰ relictũ sed ab istis executoribus qui fuerunt rogati eis restituere cum peruenissent ad. xxv. annũ. ꝯtrium dic per. l. peto. §. matre. de leg. ij. ⁊ ꝑ. l. codicillis. §. fi. de vsufr. leg. vbi relictũ factũ a testatore vel curatore heredis instituti censeẗ factũ ab herede: et 2 ab eo peti potest. sic ⁊ factũ ab executore testamẽti. †Sꝫ an dicti executores conueniri possent a legatarijs. dic vt no. Bart. in. l. firmio eliodoro. §. fi. j. ti. j.

2 ☞ Institutione facta post mortẽ oĩm venit nõ solũ portio vltimi morẽtis sed etiã precedẽtiũ q̃ ad ipsum ꝑuenerũt iure fideicõmissi ex reciproca substitutione.

3 Si relinquaẗ monacho cũ hac adiectione ꝙ abbas permittat ipsum habere nec faciat sibi ꝯtrouersiã als illud relinquat extraneo. an nihilominus tale relictũ appliceẗ monasterio. an vero legatũ sit nullũ. ⁊ nu. 4.

4 Non pȏt qs priuari ex facto alterius.

Si testator legauit spurio suo ⁊ in casu quo heres faceret controuersiã legauit cuidã alteri. an legatũ valeat.

5 Qꝺ dicaẗ reuerti etiã ꝙ nunꝙ̃ fuit.

Verbũ reuerti ꝙ sit verbuꝫ obliquum cum inducat fideicommissum.

Qꝺ fauore militis ⁊ libertatis aliqñ substitutio fideicommissaria trahaẗ ad directã.

6 Si vendo ⁊ trado: cum hoc quod nisi soluas infra terminum res ad me reuertatur quod istud non sit pactum legis cõmissorie ⁊ dominium non reuertatur ipso iure sed requiratur retraditio.

Quid si diცereẗ res sit inempta.

1 **Tres heredes.** †Iussus nõ facere alicui ꝯtrouersiã sup eo qꝺ illi relictũ est importat vt permittat illũ habere eo modo quo relictũ est. itẽ in generali fideicõmisso venit portio quã quis habuit a coherede iure fideicõmissi. ⁊ etiã in penã illius. h. d. ¶ In tex. ibi si seius adiuerit hereditatem sub. ⁊ etiã stichus seruus eius adibit ex vncia in qua fuit institutus. ⁊ sic eã acquisiuit seio vt ĩfra ptꝫ dũ querit an teneaẗ eã restituere eidẽ. qꝛ si non esset ei quesita frustra de hoc quereret. Si ergo non adiuisset anteꝙ̃ manumittereẗ posset adire post ⁊ sibi acqrereẗ vñ non esset qꝺ: an dñs quondã teneret ei restituere ⁊ breuiter dicit ꝙ illa verba vt non faciãt controuersiã non importãt hoc vt sit restituenda ⁊ ante non posset se impedire quod esset si veniret restituenda sed importat vt permittat ipsum capere ꝓpria autoritate ex q̃ fuit institutus in ea ⁊ sic ꝑmittat habere eo iure quo relicta est nec faciat sibi cõtrouersiã resistendo ne capiat nã hoc modo cõ 2 trouersia fieri potest. ¶ †In tex. ibi hanc solã. no. qꝛ non erat questio de vncia. lꝫ doc. videanẗ sic intelligere. sed erat questio de dodrante. nã illa verba posita in ver. tu frater ꝙ restituat eidem filio quicquid ad eum perueniret ex hereditate. videbanẗ restringenda ad vnciã de qua immediate mẽtionẽ fecerat. Cõtrariũ respondeẗ. qꝛ cum sint generalia. non solum ad illam restringẽtur sed etiã ad dodrãtem in quo fuit institutus. nã clausula in fine posita in oratione de per se refertur ad omnia precedentia si potest salua ratione recti sermonis. l. fina. de rebus dubijs. Sed docto. econuerso. intelligunt ꝙ erat dubiũ de vn-

cia. quia in illa non fuit menius institutus sed ad eum peruenit iure fideicōmissi. et in penam ppter cōtrouersiam motā. Est ergo hic casus de eo quod dixi. s. eo. sceuola. quod in institutione facta post mortem omnium venit non solum portio vltimi morientis. sed etiam precedentium q̄ ad ipsum peruenerunt iure fideicōmissi ex reciproca substitutione. ¶ Ultimo glos. fin. hic semper allegat. et inducit istū. §. ad. q. † si relinquatur monacho cum hac adiectione quod abbas permittat ipsum habere nec sibi faciat cōtrouersiam: al's illud relinquit extraneo. Quero si abbas facit controuersiam dicendo quod non potest habere propriū. xij. q. j. non dicatis. et quod quicquid relinquit monacho acquiritur monasterio et hanc acquisitionem testator non potuit impedire. l. nemo potest. an istud legatum applicabitur monasterio: vel extraneo in quem fuit translatum. Glo. inducit istum. §. pro hac vltima parte et quod ista verba impediant acquisitionem. alij dicunt contrarium quod abbas vocat. hanc partem videt sequi docto. In contrariū quod neutra pars sit vera et quod illa verba reddant legatum nullum. quasi contineant cōtrarietatem. nam si relinquat seruo ne acquirat domino vitiat legatū. l. si alienū de here insti. et ibi no. Bal. examinat istam glos. in. l. vna. C. de his que pe. no. in. vij. q. et dicit quod Dy. tenebat istā gl. qn̄ esset factum relictum in causā pro qua abbas tenebat prouidere puta pro vestibus vel libris et cum causa ne. s. abbas dissipet consuluit tm̄ Bal. quod non faciat per viam vene quia appositio pene nō tenet qn̄ precedit preceptum impossibile de iure vel de facto. l. cerdonem. de ope. liber. et. l. j. de his que pe. no. sed dicat relinquo quousque abbas non faciat controuersiam: et extunc non relinquo dicit tm̄ quod abbas pro illo quod habuit ante controuersiā potest facere controuersiam et illi auferre. per hoc non manet iste passus declaratus. † Ideo dic quod tres sunt casus. Interdum legatum factum alicui valet et potest illi acquiri et sic non pōt fieri controuersia nisi de facto hoc casu si mandat controuersiam non fieri al's transfert in alium et priuat primū et priuatio non valet quia non potest quis priuari ex facto alterius per. l. pater fal. testamēto. de here. insti. ita intelligo quod not. bal. in. d. l. vna. in. v. oppo. interdum relictū tenet. sed sibi non acquirit sed alteri vt patri vel domino vel monasterio: et testator mandat illi cui acquirit quod non vtatur acquisitione sed permittat illum vti: et habere ac si non esset in illius potestate. hic casus noster. dic quod aut illi erat acquirēdus vsufr. tm̄ vt patri in aduentitijs et valet et operat ne patri acquiratur sed filio pleno iure in autē. excipit. de bo. que lib. nec valeret translatio facta in penam propter controuersiam quā pater faceret de facto per supradicta et. l. auia. §. fi. in ratione sui. de condi. et demon. Interdum illi venit acquirenda proprietas. Tunc aut dicit testator quod proprietas non acquirat. et ista verba vitiarent et non vitiarent per dictam. l. si alienū. et per no. in aut. ingressi. de eo qui ingreditur et reseruat sibi proprietatem. nam vitiatur ingressus si eadem ratione fieret. secus si primo ingrederet. et postea reseruaret. l. per seruum. de vsu et habi. si aūt non impediret acquisitionem: sed mandaret controuersiam non fieri. et quod permittat de facto tenere et volūtas est seruanda. quia seruus potest habere pecuniam continentibus oculis dn̄i nō quod sit sua sed quod habeat retentionē de facto. l. iiij. de manu. Idē in monacho abbate patiente. in. c. insinuante. qui cleri. vel vouen. et sic non continet contrarietatē et abbas tenetur de facto pati. et forte poterit compelli[a] officio superioris pro no. in simili in. c. non est obligatorium in mercur. Interdum legatum est nullum. et potest pati controuersiam de iure. et tunc quia pōt facere de iure nihil operat ne sit in potestate testatoris legem eludere vel vna via facere quod prohibet facere alia. in. c. cum quid vna. Pone exemplū si legauit spurio suo. et in casu quo heres faceret controuersiā[b] legauit cuidā alteri videtur quod non valeat hoc secundū legatū factum in penā heredis cum nullam penam mereat si obtemperat legi. ¶ Ultimo no. tex. ibi ad menium fratrem meum reuerti. quod reuerti dicitur quod nunq̄ fuit. nam ista vncia non fuit relicta menio fratri sed sticho. Item pz quod istud verbum reuerti est verbū obliquum. quia inducit fideicommissum quod no. ad materiam. l. cēturio. nam verba obliqua nunq̄ sic interpretant vt valeat iure directo. sed secus econuerso de verbis directis. s. eo. sceuola. aliquādo tamen fauore militis et libertatis substitutio fideicommissaria trahitur ad directam. s. de testamento mili. neque enim §. fina. cum. l. sequenti. ¶ † Adde quod nota. et isto verbo. in. l. j. vel. ij. C. de pact. inter empt. nam si vendo et trado cum hoc quod nisi soluas infra terminum res ad me reuertatur istud non est pactum. l. commissorie. ideo dominium non reuertitur ipso iure sed requiritur retraditio secus si diceret sic inepta. l. commissorie. eodem titulo. et sic bene patet quod est obliquum non directum. ex quo non recta via. iuxta nota. in. l. inter omnes. qui satisda. cogan.

a ¶ Cōpelli. adde pro hoc quod voluit abb. ↄsi. lxxxiiij. vbi ponit an abbas possit cogi ad expēsas dandas mōacho studēti d licētia epi.

b ¶ Cōtrouersiā. adde quod voluit signo. ↄsi. clvj. ibi ponit de vigore instri cū pena pōi quod nō moleste turp alex. ↄsi. lij. ij. li. et ibi an sup molestatione requirat snia ad hoc vt heres priuari possit.

Pater puerum.

1 † Portiones adiecte in substitutione vulgari censentur repetite in fideicōmisso vniuersali facto eisdem. h. d. sic adiecte restitutione censentur repetite in vulg. et pupil. facta de eisdem l. j. C. de impu. et alijs substi. ¶ In tex. ibi substituit sub. vulgariter. et ex diuersis partibus. et substitutio expirauit. quia substituti adiuerunt hereditatem. vnde de ipsis non est questio. ¶ In tex. ibi eorūdem filiorum. Ista fuit scd̄a substitutio fideicō. in casu quo heredes essent facta vltimo morienti sub conditione si decederet. i. xxx. annū de restituendo eisdē substitutis vulg. et istius conditio extitit. ¶ In tex. ibi vno defuncto. hoc ita fuit de facto. nec importat iuris mysteriū. nā idē si nullus fuit defunct[9]. et oēs venirent ad fideicōmissum post mortem vltimi morientis. quia venirent pro portionibus in quibus fuerūt vulgariter substituti: portio tn̄ accreuit alijs tn̄ alij veniūt tam ad illā quod ad alias vltimi morientis vtute substitutionis fideicōmissarie.

Meuia si.

1 † Fideicōmissum relictū plurib[9] sub noīe appellatino etiā nō significante hereditatē cēset relictū pro portionibus in quib[9] erāt instituti. h. d. not. et semp allegat. et sic declarat. l. quoties. s. e. tūc em̄ veniūt viriliter qn̄ fuissent substituti per noīa propria. s. de leg. j. l. turpia. §. fi. sed qn̄ pro appellatiua nō refert an pro illa cū significēt hereditatē vel per alia ad hoc principal'r allegat. adde qd̄ not. in. l. siue a certis. de duobus reis. et per Bar. in. d. §. fi. ¶ In fi. ibi. pro parte hereditaria. Diuident ergo ille quatuor vncie in quib[9] septitius fuit institut[9] in. viij. ptes. et sic de qualibet fient duc. et de istis. viij. quinque dabūt filio masculo instituto in quinque: vncie tres titie femine que instituta fuit ex quadrāte. arg. s. de lega. j. l. si quis testamēto. §. fi.

2 ¶ Heres si emit rem hereditariā a creditore hereditario cū teneat eā restituere fideicōmissario an fideicōmissarius nō teneat soluere heredi qd̄ heres soluit: si heres perceperat fruct[9] ex hereditate.

Titia ex asse.

1 † Heres grauat[9] de restituēdo si rē hereditariā iure creditoris emat a creditore hereditario vendēte tenet restituere eā fideicōmissario quatenus valet vltra q̄ deberet illi creditori. h. d. nō ergo poterat emere pro se ex quo erat grauatus. quia nō bona fide videt fecisse sed videt emisse pro fideicōmis. et si fideicō. dat sibi tm̄ quantum debet creditori tenet hēres illi rem restituere. ita intelligo istū tex. sicut in simili. C. de dolo. l. j. † Sed videt quod fideicōmissarius non teneat soluere qd soluit creditori si heres pceperat fructus ex hereditate quia ex illis videt soluisse. Rn̄deo nō est verū sed em̄ si soluisset non posset repetere a fideicō. Si tn̄ soluit nō pōt imputari si nō soluit de fructib[9]. l. deducta. §. si post. s. e. licet em̄ suppleat fideicōmissum de fructibus. l. scribit. in fi. s. e. loquor de perceptis iudicio testatoris. nō tn̄ tenet de illis soluere credito. vsuras vt ibi nec sortē vt hic pz dum dicit quod teneturrestituere quatenus plus valet q̄ soluit. quasi dicat quatenus soluit nō tenet. intelligo nisi illud refundat. quia tūc tenebitur cū pro se non potuerit emere cū esset dn̄s et rogat[9] restituere sed debuit emere fideicōmissario. facit. l. fi. §. iiij. de lega. ij. ¶ In tex. ibi redimendo meuie sub. cuidā alteri nō illi cui restiterat dimidiā hereditatis. et ista meuia emit pro ista titia. ¶ In textu ibi cū nō teneat istud statim limitat in seq. ver. vt teneat quatenus plus vz q̄ ad creditorē puenerit. si emit a creditore pro illa tm̄ quātitate quod intellige. vt. s. dixi. ¶ In gl. ibi nisi fuit in dolo vel in culpa quod nō luit. Ista glo. videt cōtrariari his que. s. dixi. Sed intellige nō quod teneat luere de fructibus qui cedunt lucro eius. sed de his q nō cederent lucro: puta perceptis post morā eius vel de alijs bonis vēdēdis pro luitione pignoris si expediebat.

2 ¶ Pluralis locutio non verificat in vno.

3 Si plurib[9] pupillis institutis dico si decesseritis in pupil. etate talē pupillariter substituo an primo decedēte in pupil. eta. nō admittat substitut[9] sed fratres ab intestato sed post aditā hereditatē inter eos nō sit locus iuri accrescēdi.

4 Si vir et vxor fecerūt simul donationē alicui ecclesie de bonis eorum post eorum mortē et alter moriatur alio supstite an ecclesia statim veniet ad bona illius. et nu. 5.

5 Si facta est substitutio filio post eius mortē an intelligatur facta si decesserit sine liberis.

Caio seio ex.

1 † Substitutio fideicommissaria facta plurib[9] sine appositione nominis collectiui in cuiuscūque psona illorum ↄditio existat statim vendicat sibi locum. hoc dicit notabiliter. et est clauis in hac materia. l. heredes mei. §. cum ita loquitur quādo fuit apposita dictio collectiua: quo casu distinguit an extitit ↄditio i personam

sonam primi morientis. ⁊ locum sibi non vendicat per.l.pe.de impu.⁊ alijs substi.an vltimi ⁊ tunc.secus vt in illo.§.cum ita. hic quando sine dictione collectiua quo casu etiã si in persona primi morientis locum sibi vendicat in personã illius ac si cui libet eorũ specialiter ⁊ separatim facta esset qꝛ tendit ad diuersos effectus cum fides cuiuslibet eorũ sit grauata ideo pluralitas resoluitur in plures singularitates.l.falsa.§.si.de condi.⁊ demon. ¶ †In tex.ibi vt post obitum vestrum. Istud faciebat dubium qꝛ cũ fuerit locutus in plurali: videtur voluisse ꝙ nõ sit locus fideicommisso nisi post mortem amborum cum pluralis locutio non verificetur in vno.l.si.ff.eo.Sed alius est ibi casus ⁊ hic verificatur quia fit resolutio in plures singularitates sed oppo.C.de impu.⁊ alijs substi.l.quãuis.Sol. hic loquitur in fideicommissa.que concipitur post aditam hereditatẽ postꝙ cessat ius accre. ibi in vul.que concipitur ante quo tempore est ius accre.qꝺ testator in dubio videt̃ voluisse reseruare ideo non venit substitutus nisi neuter sit heres. licet non fuerit apposita dictio collectiua.idẽ esset in fideicommissa.si esset facta in vsufru.in quo habet locum ius accre.post quesitum emolumẽtum.l.codicillis de vsufru.leg. †Itẽ opponitur de notatis in.l.si pater impuberem de vulg.⁊ pupil.in gl.Sol.hic in fideicommissa.que potest fieri etiam extraneis inter quos est ius legitime successionis ibi in pupillari que non potest fieri nisi fratribus.inter quos viget ius legitime successionis quod testator videtur voluisse reseruare sicut ius accre.vnde si pluribus pupillis institutis dico si decesseritis in pupillari etate. talem pupillariter substituo primo decedente in pupillari etate non admittitur substitutus sed fratres ab intestato licet post aditam hereditatem inter eos nõ sit locus iuri accrescendi.qꝛ est locus legitime successioni.hoc voluit Bal.in.d.l.penul.vbi facit differentiam inter pupillum ⁊ fideicommis.⁊ Bar.videtur parificare dicens qꝺ sicut in fideicommissa.agitur de diuersis effectibus ita in pupillari.quia de successione fienda pluribus ꝫ certe alia subest ratio quam dixi.ex qua sequitur si fideicom.esset facta fratribus inter quos est ius legitime successionis. idem esset quod in pupillari.hoc voluit Bar.in.l.quidam testamento.proculum de vulga.⁊ pupilla.⁊ sic iste.§.restringitur ad extraneos: que videtur magna restrictio.sed hic si pupillus decedit intesta.procedere potest opi.Bar.quia extat persona q̃ substitutum excludit ex presumpta mente defuncti.qꝺ etiam videtur sentire.in.§.cum ita.sed si decessisset testatus ⁊ instituisset extraneum secus.quia sibi non prodest substitutio non admitti ergo sibi substitutio non debet nocere.⁊ hoc casu põt procedi opi.Nico.de mata.quam Bal. sequitur in.d.l.penul.ante finem scilicet quando non est apposita dictio colleciiua. ⁊ est facta inter eos inter quos viget legitima successio.Sed si illa dictio esset apposita non procedit vt dixit in.§.cum ita.quia licet non excludatur ex eo quod persona superstit que ex presumpta voluntate ipsum exclu dat.qꝛ illa persona non admittit̃ ad successionem excluditur saltem.qꝛ nõ extitit cõditio sub qua fuit substi.scilicet ambo vel vterqꝫ. †Ad dictam distinctionem facit determinatio Guil.de cug.in.q.quam format.in.d.l.penul. de viro ⁊ vxo.qui simul fecerunt donationem cuidam ecclesie de bonis eorum post eorũ mortẽ.si alter mortuus est altero superstite.an ecclesia statim veniet ad bona illius.⁊ determinat si nõ erant alij consanguinei defuncti.ita qꝺ ad supstitem ptinet estimatio vnde vir ⁊ vxor.ecclesia non admittitur sed si extaret admitteretur.qꝛ nihil prodest superstiti non admitti. †Sed opp. fortiter illud qꝺ dicitur in.l.cum acutissimi.qꝺ si facta est substitutio filio post eius mortem.intelligitur facta sub conditione si decesserit sine liberis locum habebit etiam si decesserit cũ fratre.vt sicut liberi excludunt substitutum.qꝛ non est presumptio qꝺ testator extraneum preferri voluerit sue posteritati eadem ratione etiam frater excludit quoniam ad ipsum tanꝙ priorem in gradu testator videtur habuisse affectionem quam ad filios eius nepotes.⁊ istud videtur nimis absurdum extendere illaꝫ l.propter quam alias dubitaui de dicto Bar.nec potuit cadere in mentem.qꝺ iste.§.restringatur ꝫm ꝙ ipse dicit.nunc cogitaui qꝺ potest dici sustinendo dictum Bart.qꝺ est rationabile ꝙ qñ frater est institutus cum illo cui facta est substitõ possumus fateri qꝺ.ff.vnde si duos instituo ⁊ vnum tantum grauo de restituendo partem suã post eius mortem.sicut eius liberi excludunt substitutum.ita frater eius posito qꝺ ille decedat sine liberis.secus si nõ esset institutus.sed exheredatus pro hoc quod habetur in.l.fina.de insti.⁊ substi.vbi mater instituta cũ filio magis excludit substitutum ꝙ si non esset instituta secundum lectu.quam ponit ibi Barto. ¶ Ultimo opponitur de d.l.quidam testamento vbi non habet locum substitutio nisi conditio existat in personis omnium.dicit Barto. per illam.l. ibi quod iste.§.non haberet locũ si testator in substitutione fi-deicommis.totam hereditatem distribueret.puta quandocũqꝫ decesserit heredes mei volo ꝙ oĩa bona mea ⁊c.nã qꝛ dixit oĩa non videt̃ voluisse ꝙ ecclesia veniat nisi mortuis omnibꝰ p illã l.in fi.qꝺ Ang.ibi reprehẽdit p.l.si.§.filiũ de leg.j.idẽ tenui i.§. cũ ita.vbi videt̃ casus.qꝛ de tota hereditate disposuit dñ dixit omnẽ hereditatẽ.⁊ tñ hꝫ locũ si existat cõditio in psonã vltimi moriẽtis tñ idẽ si primi vt in.§.filiũ nec obstat.l.quidã testamẽto.quia loquitur in vulg.in qua est alia ratio.vt supra dixi.

2 ☞ In generali fideicommisso quando non veniat dos.

1 **Filiam suam.** ¶ †Uerba enũtiatiua de preterito emissa ꝑpter aliud per moduꝫ cause non inducunt dispositionem si possunt alium intellectum recipere. Item in fideicommisso vniuersali relicto a muliere venit eius dos tam exacta ꝙ non exacta sed debita.h.d. Secundus casus ponitur ibi idem que sit. Circa vero primum dic qꝺ si essent emissa propter se bñ inducerent dispositioneꝫ.l.ex hac scriptura de dona. Idem si non possent aliũ intellectũ recipere qñ sunt ꝑlata per modũ cause.vt ibi no. Bart.qꝛ vel inducit dispositionẽ ꝙtum ad ius excipiendi circa dñium.l.emptor.§. si.cũ ibi no.de rei ven.vel ẽt ꝙtum ad ius agendi.vt no.gl.in.l. si socer.§.lucius.so.ma.⁊ Inn.in.c.si.de succes.ab inte.per illuꝫ tex. †Circa scdm casum erat dubiũ.qꝛ in gñali fideicõmisso nõ venit dos.ff.eod.a filia in principio.Sed illud qñ relinquit̃ per alium puta per patrem mulieris ab ipsa muliere.secus quãdo per ipsam mulierem ab herede suo.quia idẽ iuris est in rebus dotalibus.quod in alijs vt hic. ¶ In tex.ibi scripsi vniuersam substantiam meam ⁊c. Ista erant verba enuntiatiua que faciebant dubium.qꝛ cum essent prolata per modum cause.s.ꝙ ideo plus nõ reliquerat huic grauato.qꝛ ĩ testamẽto totaliter substãtiam suam distribuerat ꝙ esset secum communis.vel ꝙ mandauerat eã cõicari.ibi.vnde per hoc videbatur grauasse filiam institutam de cõmunicãdo marito.⁊ sic videbatur induci fideicõmissum.vt in principio huius.l.sed contra est ꝙ verba illa possint intelligi de communione ad promiscuum vsum.cum enim instituerit filiã vxorẽ illius ⁊ illud qꝺ hꝫ vxor cõsueuit cõicare cum viro quo ad vsum.satis in hoc verba verificari absqꝫ eo ꝙ importet fideicommissum de communicando proprietateꝫ. Non sunt alia.

1 **Que habebat.** †Paria sunt vnaꝫ summam a principio diuidere vel ex postfacto.h.d. Allegat̃ ꝙ paria sunt a princi. limitata disponere vel ex postfacto disposita limitare.vt ⁊.ff.de leg.j.l.plane.la prima in.§.fin. ¶ In tex.ibi vniuersa hereditas matris ex causa fideicõmissi filio debeat̃. Aduerte quia nõ erat dubium de decẽ vncijs: sed de duabus quas testatrix voluit nepotem habere q decesserat ante diem fideicommissi cedentis.scilicet viuo marito herede instituto.et institutis alijs extraneis heredibus.vnde erat questio inter illos ⁊ istum filium de illis duabus vncijs.nam filius dicebat ad se illas pertinere altera de duabus rationibus. Prima quia sibi fuerat primo loco relicta tota hereditas cum pater eius institutus esset grauatus cum morietur restituere filio quicquid ex ea hereditate ad eum peruenerit.postea subiunxit: ita tamen vt decem vncias filius habeat: ⁊ nepos duas.nam per hec verba ita tamen videtur filiũ grauasse vt de tota hereditate quam mandauerat filio restitui retineat decem ⁊ duas det nepoti.⁊ sic fideicommissum istarum duarum videtur a filio relictum. Cũ ergo nepos decesserit ante diem fideicommissi cedentem.⁊ sic est effectum caducum.debet remanere penes grauatum: ⁊ sic penes filium.l.si ab eo.cuꝫ similibus.de vsufruc.lega.⁊.C.de cadu.tollen.§.pro secundo. vel sic dicatur quod imo videtur relictum ab instituto herede vt si videatur grauatus de dando decem vncias filio.⁊ duas nepoti saltem iure accrescendi videntur ad filium pertinere. Tamen contrarium determinat filio non debent remanere nisi decem vncie.nec obstat prima ratio.quia licet primo illi filio reliquisset totam hereditatem ex quo tamẽ statim limitauit dicendo Ita tamen ⁊c. Est perinde ac si sibi non reliquisset nisi decem vncias ⁊ duas nepoti. Unde cum ille due vncie sint relicte a marito instituto remanere debent penes heredes grauati. ¶ Ad secundum respondetur quod iste filius ⁊ nepos non erant coniuncti verbis quia positi in diuersis orationibus vnde etiã si esset copula inter eos non induceretur cõiunctio quãtum ad ius accrescẽdi.iuxta no.in.l.triplici.de verbo.oblig.et Bartolus in.l.re coniuncti.multominus si est apposita dictio ita tamen que est aduersatiua. Et ad hoc alle. Barto. istam.l. in.d.l.re coniuncti.an per aduersatiuã inducat̃ coniunctio.⁊ ꝙ sint diuerse orationes.ptꝫ qꝛ ponuntur diuersa verba. quia in vtraqꝫ ponitur verbum habeat: secus si vnum verbum.vt not. Bar.in.l.in repetendis.de leg.iij.⁊.l.alumne.ff.caio.de annu.

leg.Sed si essent coniuncti haberet locū ius accrescēdi sicut in legatis particularibus.s.ea.l.§.pater pueruz ibi vno ꝛc.ꝛ ibi tetigi videbatur etiā inter disiunctos locum habere ius accrescēdi in fideicōmisso vniuersali sicut in hereditate de cadu.tol.§.his ita.ꝛ.l.si seruus cōmunis ab extero.de acq.here.cum equ parentur hereditati.ꝛ fideicōmissarij dicunt heredes.sed verum est quo ad quedam.vt teneat ad onera sicut heredes: non quo ad alia.nā in hereditate directa si non accresceret: veniret ad succedentes ab intestato.ꝛ sic sequeret inconueniens qd qs decederet pro parte testatus ꝛ p parte intestatus.vel pro parte cum herede pro parte sine.ꝙ inconueniens non sequit in fideicōmisso vniuersali.qꝛ licet non accrescat fideicōmisso q remanet penes heredē grauatum.

1 **Heres institutus.** †Fideicōmissari⁹ detrahit quatenus fuit et detractū.h.d.quando fuit onus intrinsecū p.l.penales.§.pen.ad l.fal.ꝛ qꝛ responsio iurisc͡osulti est obscura.aduerte sit huic vxori fuisset restituta tota hereditas sine detractione cum esset rogata vnā quartā vni pure alterā alteri sub conditione remansura erat penes eam vna dimidia integra:ꝛ sic sex vncie.altera peruētura erat ad secundas fideicō.scilicet ad quālibet quartā sed heres detraxit quartam:ꝛ sic ad vxorem non peruenerunt nisi nouē vncie dubiū est ergo an tenebitur restituere cuilibet ex secundis fideicom.tres vncias integras.ꝛ sic penes eam nō remanerent nisi tres:ꝛ illa quarta censeat detracta de sua dimidia an censeatur detracta non solum de sua sed etiaz de peruentura ad illas.¶In glo.videnꝰ due opiniones.vna quod prima pars sit vera.Alia ꝙ secunda ꝛ ista placet qꝛ onus erat intrinsecum per illam.l.penales.ꝛ sic dimidia quarte censetur detracta de dimidia que erat sibi mās͡ura ꝛ sic vncia cum dimidia.ꝛ habebit quatuor cum alijs quatuor cū dimidia.vt sic sicut si nulla detractio fuisset facta hereditas erat equaliter diuidentia inter vxorem ꝛ alias fideicom.Jta ille.ix.vncie q̄ ad vxorē peruenerūt.Si aūt onus esset extrinsecū:tunc dic vt dicit glo.s.eo.facta.§.si titius.aut id qd remanet facta detrac.sufficit ad onus vel non.

2 ☞Merus executor testamenti debet restituere heredi qcqd minus expēdit.

1 **Heredum si.** †Si dilatio fuit apposita cā fideicommissarij fructus ꝛ omnis vtilitas medij tēporis ad eū pertinent etiam si excedant onus grauato iniunctū super illis fructibus.hoc dicit.¶In text.ibi:et subiungit verba q̄ sequunt faciebant dubiū qꝛ si non essent apposita clarū esset quod cū dilatio fuerit posita fauore alumni: omnis cōmoditas ex eo quod erat restituēdū.s.ex pretio redacto ex venditione tertie partis quā testator ei reliqrat:ꝛ sic vsure inde percepte venirent restituēde.l.si ita.§.si pegasus.de leg.ij.Sed qꝛ subiungit vt de istis vsuris deberēt heredes alere alūnum.videbat ꝙ prestitis alimentis condecentibus si vsure excederent deberent penes heredem remanere.Contrarium.j.determinat dum dicit de omni reddito.quoniam onus alimentādi fuit appositum fauore alumni vnde contra eū non debet interpretari ꝛ restringat.l.iiij.de alimen.leg.vbi si quid ꝛc.ꝛ hoc de prima questione.Sed etiam erat alia qꝛ testator alumno reliquerat ad vsum duos seruos artifices.de quorum arte habere posset etiā alimenta quos seruos heredes vendiderunt ꝛ de pretio magnas vsuras perceperunt q̄ transcēdunt estimationē operarū quas alumnus fuisset perceptur⁹ si vēditi nō fuissent querit an oēs veniant restituēdi.respondet ꝙ nō sed tantū preciū operarū.hoc vult tex.ibi mercede ꝛc.pbat hoc.s.eo.de

2 ducta.§.ante diē.ver.eū aūt.†No.ex primo casu.§.ꝙ mer⁹ executor testamenti dꝫ restituere heredi quicqd minus expendit.l.lucius.§.j.de leg.ij.

2 ☞Exceptio firmat regulam in non exceptuatis ꝛ ꝙ eā non ampliet.

1 **Pluribus heredi.** †Prelegata prohibita alienari non veniūt in restitutione.h.d.ꝛ limita ꝙ no.in.l.cū virū.C.de fideicom.et dixi in.l.marcellus.§.quidā liberis.s.eodem.vbi allegaui istū textuz.¶In tex.ibi deducto ere alieno.Jstud faciebat dubiū quia cum illud mandauerit deduci videtur voluisse quod omnia alia restituerentur.ꝛ sic tertia pars fundorum prelegatorum. Sed contrarium est quia si hoc voluisset testator sibijpsi fuisset contrarius cum prohibuerit illa predia alienari.ꝛ voluit ꝙ post mortem alicuius eorum portio alicuius eorum veniret ad superstites.sed si caderet in fideicommissum alteri relictuz nō veniret ad superstites.ꝛ sic generale fideicōmissum non refert ad illa de quibus specialiter aliter prouiderat.l.stichus nutricis.de alimen.leg.etiam si post prelegatum fuit onus fideicom

2 mis.iniunctum regulariter contra.d.l.cū virū.†Nec ob.ꝙ exceptio firmat regulā in nō excep.l.nā qd.§.si.de pec.leg.qꝛ nō ꝑ ꝑterea ampliat eā.l.generali.§.vxori.de vsufr.lega.ꝛ hoc esse ampliare.ꝛ qꝛ si ista exceptio non esset apposita nō veniret portio istoꝝ predioꝝ ratione predicta.

2 ☞Si pater qui dederat dotē ꝓ filia eā instituit ꝛ grauet restituere hereditatem ꝙ in fideicōmisso non veniat dos.

3 Quid si fecit mentionem de dote.

4 Quid si excedit legitimam.

5 Statutū si excludit filiā a successione sed mandat eam dotari ꝭm condecentiaz ꝑsonaꝝ ꝛ fuit dotata vltra legitimā ꝙ in illo vltra non possit grauari.

1 **Maritus.** †In fideicōmisso vniuersali non venit id quod heredi debebat a defuncto etiā si illud fuerit heredi prelegatum ꝛ rogatus fuerit etiam prelega.restituere nisi appareat ꝙ senserit de illo ꝛ quarta quaz retenturus est ad illud sufficiat.hoc dicit.¶In tex.ibi summam dotis eius ꝛc.de qua dotis ratione constabat per instrumentū vel testes al's idem esset in hoc prelegato dotis quod in alijs.quia veniret in fideicommisso vniuersali.per.l.qui vxori.de auro ꝛ argen.lega.¶In tex.ibi ꝛ quodcumqꝫ ꝛc.Jstud faciebat dubium sed non obstat qꝛ intelligitur de alijs legatis q̄ proprie sunt legata.sed dos data non dicitur legatum:qꝛ non datur sed reddit.Jstam rationem assignat tex.in.l.cum pater.§.fidei tue.in fi.de lega.ij.ꝛ idem de quocumqꝫ debito prelegato heredi.hoc tamen quia ista verba possunt referri ad alia legata:sed si non potest referri.quia non fuit legatum nisi ista dos veniret sicut si dixisset quod restitueret dotem prelegataz ꝛ sic quarta sufficit hoc per.l.fundū qui locatus de fun.instru.

2 ꝛ.l.pediculis.§.cum quererei.de auro ꝛ argento lega.¶†In tex.nisi manifestum esset.Jste tex.inducit ad illam questionem si pater qui dederat dotem pro filia ꝛ eam instituit.ꝛ grauat re

a stituere hereditatem an in fideicōmisso veniat dos.[a] breuiter dr ꝙ nō si spāliter de dote nō fecit mētionē.qꝛ sicut hic erat debita vxori et ꝓpter hoc nō veniebat.ita hoc casu erat debita fi

3 lie.de hoc est casus.s.e.a filia.Sed†qd si fecit mētionē de dote. Ricar.malū tenuit ꝙ non possit grauari in dote sicut nec in legitima.qꝛ vtraqꝫ est debita iure naturali.nec obst.ꝙ potest in dotem restitui.sicut si non esset debita.l.iij.§.sed vtrum de mino.nam etiam in legitima potest institui.ꝛ tamē est debita ꝛ in ea nō potest grauari nō sic posset institui filia in ea re sua aliūde quesita quātum ad hoc vt habeatur pro instituta.et testamētum non sit nullum.idest ratione preteritionis: imo erit nullū tanquā in nihilo instituta.sicut si non esset instituta in aliquo. vt notat Bart.in.l.suus quoqꝫ.s.de heredibus institu.ꝛ Guil.

4 in.l.sancimus.de inoffi.testa.†Dynus tenuit ꝙ possit grauari in dote quatenus excedit legitimā per.l.fina.§.filie de leg.ij. Jsta c͡omuniter tenet ꝛ sic patet ꝙ legitima est magis debita q̄ dos qꝛ nō potest filio auferri in vita vel post eius mortem sed dos licet in vita non possit auferri quatenus excedit legitimā. potest auferri post mortem cum in illa possit grauari.tene mēti.qꝛ per hec intelliges dicta docto.qui loquūtur obscure de hac questione.l.j.§.videamus de rei vxo.act.et in addi.Spec. vbi referuntur iste opi.de instrumen.editi.§.vt autem.etiam Bartolus tangit hic.sed non allegat.Baldus tangit in.l.quoniam nouella.ꝛ ponit bonam limitationem quātum ad id qd dixi.si excedit legitimam ꝙ in illo potest grauari.quia est verū si dos esset reuersura ad heredes patris vel esset conferenda.

5 alias secus.†Pone exemplū si statutū excludit filiam a successione.sed mandat dotari secūdū condecentiam personarū.fuit dotata vltra legitimam.certe in illo vltra non poterit grauari quia propter illud excluditur a successione vniuersali.ꝛ ꝓpter hanc exclusionem remanere debet apud eum argumen.in.l.q volebat de heredibus instituen.ita dicit se consuluisse quod no. ¶In fine tex.ibi si non minus in quantitate que falci.nomine.id est trebellianice.ꝛ sic quarta trebellianica.potest dari cū onere compensandi cuz debito.sicut et fal.l.si debitor ad.l.fal. hoc modo isto iure poterat prohiberi fal.vel treb.per indirec. vt hic ꝛ ibi.Hodie potest etiam directo.ꝛ supplet.vt in glos.sꝫ vel nisi perceperit tot fructus qui sufficiant ad debitum dotis qꝛ debet cum illis compensare.l.quod de bonis.§.quod anus. ꝛ.l.cum pater.§.titio.de leg.ij.

1 **Rogatus hereditatem.** ¶†Jnstātia incoata cū herede ante restitutionem hereditatis non trāsit in fideicommissario per restitutionem.sed finitur iudicium cum herede vel eius herede:et contra ipsum datur sentētia.et etiā executioni mandatur.ideo non cogitur restituere nisi de identitate si bi caueatur a fideicommissa.hoc dicit.concordat supra eodeꝫ. cuz hereditas ex fideicom.causa.¶In tex.ibi vēdidit sub maiori pretio q̄ sibi deberetur quia debebantur.c.ꝛ vendidit pro cc.ꝛ sic

a ¶Dos.add.Jo.and.in addi.ad specu.de instrumēto editio.§.vt aūt in addi.icip.sed icidit bal.ꝯs.lxiiij.iij.li.ꝛ.cxxv.ij.lib.Frāc.de are.consi.liij.

cc.⁊ sic tenebatur.c.restituere debitori.⁊ ꝑ illis.c.debitor incepit iudiciū contra eum ante restitutā hereditatem agendo pignoratitia directa q̄ datur pro restitutione pignoris soluto debito:sed etiam ꝑ eo qd̓ dixi:⁊ lite pendente heres restituit hereditatem ⁊ illa.c.⁊ volebat euitare iudicium.⁊ꝗ fieret executio contra fideicō.hic terminatur cōtrarium.nā sibi imputet quare non retinuit cum posset.vel postq̄ restituit quare non fecit sibi caueri de restituendo si contingat ipsuꝫ condemnari quo casu adhuc fieret prosecutio contra eū.⁊ contra ipsum daret̄ sententia.qr instantia non erat hereditaria.⁊ sic non trāsiuerat in fideicom.tn̄ executio fieret contra fideicom.⁊ eius fideiussores contra quos act.cedendo heres liberaret̄ vt no.Jn.de re iudi. in.c.cum super.in.ij.col.sed nunc non liberatur.qr dolo videt̄ fecisse non faciendo sibi caueri postq̄ lis erat mota.l.dolo.ad.l. ideo fiet executio contra euꝫ lꝫ possit recuperare a fideicom.vt in glo.⁊ ista sunt necessaria ad intellectū litere sic intelligit̄ quādo licite vendidit ex pacto vel ex.l.sed si illicite ⁊ sic conueniret̄ ad rem ⁊ interesse qr illud contingit eius culpa non recuperaretur a fideicom.nec ipsum pōt compellere ad cauēdū de restitutione.¶ Sed oppo.ꝙ post litem motam non possit compelli ad resti.s.eo.ita.§.quoties.Solu.ibi fuit lis mota super hereditate ⁊ viribus testamēti.⁊ sic sperat̄ declarari fideicommis. nullum hic non qr sup alio debito.ideo non potest vitiare quominus restituat cum fideicom.in omnem casum valeat siue heres subscribat:siue non.Ex hoc tollit̄ alia opi.qr videtur quod hec sententiā lata contra heredē nocet fideicō.vt recta via fiat contra eum executio per.l.si patroni.§.fi.s.eo.⁊ solue eodē modo.qr ibi fuit lis mota super tota hereditate ⁊ viribus testamēti.vnde lata sententia contra eum ipso iure fit executio.hic vero fit executio contra ipsum heredē postq̄ sibi nō preparauit cautelā de fideiuss.recipientis.qr esset excusatus tunc aduersus debitorem qui litem mouit qr necesse habuit restitutio.facere ⁊ fecit qd̓ sibi incumbebat faciendo sibi caueri.Jnstantia vero inchoata cum defuncto transit in fideicom.s.eodē.l.j.Adde qd̓ nota.in.l.penul.de pet.heredita.pro eo quod dixi de cautione prestanda.

2 ¶ Si debitor cum soluit dicat soluo.c.in quibus tn̄ tibi teneor ⁊ creditor nihil dicat ꝙ teneatur in plus tn̄ nō preiudicat sibi quominus possit agere ad illud plus.secus si creditor dixisset debitorem teneri in.c.tn̄.

3 Qn̄ qs petit transactū rescindi qr sit receptus vltra dimidiaꝫ veri debiti non dꝫ considerari quantum erat debitum re vera ꝙ hodie posset ostendi.sed quantū potuit valere litis euentus ⁊ si attenta illa quantitate sit deceptus vltra dimidiam illi⁹ rescidetur.

1 **Heres eius qui.** †Soluens vel restituēs minus q̄ debeat ꝑ erroreꝫ pōt ad residuum conueniri nisi fuerit super eo trāsactū.vel nisi soluerit ex transactione.h.d.concordat.l.si quidē de trāsac vbi bonus tex.ad hoc.⁊ iste tex.semper allegat̄ ꝑpter gl.que est hic.

2 ¶ †Jn tex.ibi quam solam ⁊c.no.diligenter si debitor cū soluit dicat soluo.c.in quibus tn̄ tibi teneor.⁊ creditor nihil dicit ꝙ teneatur in plus non preiudicat sibi creditori quomin⁹ possit agere ad illud plus.h.d.Bar.in.l.si cum dos rerum amotarū per illam.l.si quideꝫ.qd̓ bene probat̄ hic.secus si creditor dixisset debitorē teneri in.c.tn̄.per dictionem taxatiuam per.l.rationes.C.de proba.⁊ qd̓ ibi no.¶ Jn glo.ibi.sed ibi fuit in dolo.quo casu an dolus reddat transactū nullū.dic vt no.in.l.in summa.§.j.de condi.inde.¶ Jn glo.ibi codicilli ⁊c.hec vera: qr hic fuit facta transactio super contentis in vltima voluntate non visis verbis eius:ideo transactio erit nulla.vt.l.de his de transac.hic vero facta fuit super contentis in alijs instrumētis que non redditur nulla propter hoc ꝙ non fuerint visa ei⁹ verba.l.sub pretextu instrumentorum de transac.¶ Jn gl.ibi

3 qr dubius euētus.no.gl.singularem †quando quis petit trāsactum rescindi:qr sit deceptus vltra dimidiam veri debiti.per l.ij.C.de rescin.ven.que licet loquatur in contra.emp.locū habet in alijs vbi sit eadem ratio non debet considerari quantuꝫ erat debitum re vera ꝙ hodie posset ostendi sꝫ quātum potuit valere euentus litis.⁊ si attenta illa quantitate sit deceptus vltra dimidiam illius rescindetur.secus si non vltra dimidiam illius lꝫ vltra dimidiā veri debiti.hoc vult ista glo.quam Dynus ⁊ Bar.tenet lꝫ dixerit nō habere locum illā.l.ij.in contractu transactionis per istū.§.doct.s.ad istum.§.rn̄de vt in hac glo.⁊ idem vbicumq̄ fieret transactio super aliquo dubio euētu.lꝫ non esset dubium ratione litis future sed propter aliud. vt in casu.l.j.C.de pact.⁊ ibi no.Bal.⁊ est singu.ista gloss.ad id qd̓ quotidie contingit qr ferentur lauda que sunt transactiōes in aut.si vero ꝯtigerit.⁊ ibi no.de iudi.⁊ petunt̄ reduci ad arbitrium boni viri ⁊ ꝑpter enormē lesioneꝫ.nam ad cognoscendū an sit enormis lesio nō dꝫ īspici quātitas veri debiti.sꝫ q̄tū posset vendi euētus litis.ita no Bar.in.§.arbitror.

1 **Si pupillus.** †Fideicōmissarius patris hereditatis etiaꝫ post restitutionem sibi factam potest ab illa parte discedere.⁊ eam dimittere propter aliam partem que iure extraordinario ⁊ speciali deuoluta est ad eum si non vult acceptare quia vel debet totam acceptare vel totam repudiare: ⁊ nisi alterum fiat conceditur tota creditoribus ⁊ denegantur sibi actiones.hoc dicit.Pone casum ſm tertiam lecturam gl. ibi vel dic quod fuerat rogatus.alie due sunt truffe.Jn textu ibi.si pupillus subaudi.vel maior pupillo:minor tamen.xxv. ¶ Jn textu ibi.parenti suo.idem si extraneo.¶ Jn textu ibi: heres extiterit sub.insolidum.restituit tamen partem fideicōmissi.quam solam rogatus erat restituere ⁊ alteram partem sibi retinuit.postea petijt se restitui aduersus aditionē qua restitutione concessa abstinuit ab illa parte:dicitur hic quod illa deuoluitur ad fideicommis.ne testator decedat pro parte testatus ⁊ pro parte intestatus datur tamen electio fideicommi. an velit acceptare ⁊ retinebit vtramq̄ an nolit ⁊ non cogitur: cum sibi veniat extraor.de qua si cogitasset non recepisset nec poterat compelli si heres sponte adiuit.Ex quo tamen nō vult partem sibi obuenientem non potest retinere illam que sibi restituta est sꝫ potest omittere si vult sub.nisi creditores sint parati conuenire ipsum pro illa dimidia.qr tūc non potest illam dimittere per.l.cum heredi.de acq.here.⁊ sive vtramq̄ repudiat siue non eligat habetur ꝑ repudiante ⁊ assignantur bona creditoribus vendenda:⁊ si venduntur vltra id quod debetur reseruantur pupillo si contingat iterato restitui aduersus abstēsionē qd̓ fieri potest.l.fine.§.j.demi.Sed si nō restitueret̄ iterato daretur venientibus ab intestato.hoc modo intellige qd̓ habetur in.§.ꝙ si fideicommis.susciperet partem obuenientis nihil seruabitur pupillo ſm Jac.de are.sed eidem fideicō.dabit̄. ¶ Vltimo ꝯ istā.l.opp.de.l.si minor.de acq.here.per quaꝫ videtur fideicommis.non compelli ad hanc.elect.Sol.ibi loquit̄ in coherede qui habuit partem suam a se per suam aditioneꝫ nō a coherede qui restitutus est.ideo partem illius postea restituti pōt precise recusare ⁊ suaꝫ retinere.hic loquitur in fideicom.patris si habuit ab herede restituente.ideo plus artatur ad acceptandum alteram partem eiusdem heredis ꝑ restitutionem postea repudiatam.qd̓ no.

1 **Patrem et.** †Rogatus restituere quicqd superererit tēpore mortis eius. licet possit bona consumere dummodo non in fraudem dꝫ consumpta sibi imputare in debito quo sibi tenebatur defunctus vt illud nō possit detrahere aduersus fideicommis.de eo quod reperitur extare tempore mortis.hoc dicit.⁊ est magna limitatio ad.l.titius rogatus.s.codeꝫ.ibi allegauit hanc.l.Quidaꝫ intelligunt hic quod consumpsit de eo quod non poterat puta quarta quam hodie tenetur reseruare fideicom.per aut.contra rogatus.nimiruꝫ si sibi computat in debitum.sed si consumeret de dodrante quem potest consumere non imputaret sibi indebitum.sed non congruit huic.l.iste intellectus.quia non potuit cogitare de dicta aut.Bartol. volens sustinere dicit quod consumpsit in fraudem fideicom.qd̓ facere non poterat.d.l.titius.secus si bona fide.gloss.hic sentit ꝙ etiam si bona fide:⁊ quod licet potuerit consumere vt nō teneatur ad restitutionem illius non tamen debet esse ita impi⁹ quod de reliquo quod extat velit deducere debitum quia poti⁹ debebat illud in debitum sibi accipere q̄ voluntarie consumere.Et iste intellectus est singularior ⁊ declarat ⁊ limitat illam autenticam.

2 ¶ Dictio plura ⁊ plurima quot requirant.

3 Si testator habēs filios eos instituit vniuersalr̄ filiaꝫ in certa quantitate ꝑ dote postea fecit substitutionē cōem ꝙ si aliqs decedat sine liberis portio eius deueniat ad superstites an illa femina admittatur ex ista substitutione.

1 **Tilius phebus.** †Verba pluralis numeri nō verificantur in vno.ad hoc allegari consueuit.sic econtra.Verba singularis numeri non importent pluralitatem.vt no.Jo.and.in mercu.in regula pluralis locutio.

2 ⁊ de significatu istius dictionis †plura ⁊ plurima quot reqrāt vide per eundem in.c.j.de filijs presby.lib.vj.⁊ quod idem no. in addi.Specu.titu.de testamen.§.in primis.in addi.que incipit huic.Aduerte quia hic fuerunt quatuor substitu.due huic policrati.Prima fideicommis.vt in ver.petijt.alia pupillaris vt in versi policrati si inter.de istis non erat lis quia non extiterat casus earum.alias duas ibi phebo ⁊ Heradie qui erant ex prima vxore quarum prima fuit reciproca ⁊ vulgaris.si al-

teri ipsorum non esset heres in portione sua: alter esset in illa non fuit comprehensus policrates de ista in ver.⁊ inuicē.altera fuit fideicōmissaria.ꝙ si aliquis eoꝝ decederet sine liberis portionem suaꝫ exceptis bonis maternis restitueret ei vel eis qui superessent.Ex hac oriebatur dubitatio.qꝛ heradia mortua erat sine liberis relicto phebo herede vniuersali a quo policrates petebat dimidiam tertie que fuerat heradie dicēs qđ extiterat casus substitutionis.⁊ ꝙ reperiebanẗ ambo superesse.⁊ sic portio illius debet esse amboꝝ cōmunis.phebus dicebat ꝙ ipsius solius esse debebat.primo qꝛ vna substitutio per alteram declaraẗ.ff.eo.lucius.§.pater puerum.sed substitutio reciproca facta inter illos non comprehendebatur policrates ergo nec ista secunda fideicommissi.⁊ ista ratio moueẗ contra policratem in versi.atq inuicem ⁊c.Alia ratio que non ponitur in tex.ꝙ ambo erant ex eadeꝫ matre.vnde in portione vniꝰ eorum credendnm est ꝙ predilexerit alterum ex eadem matre pro hoc.ff.de vulg.⁊ pupil.coheredi.ff.qui discretas in ratione sui.His non obstantibus policrates obtinuit sententiā a qua phebus appellauit ⁊ solus prosecutus est.⁊ iterum victus: qꝛ sententia fuit confirmata duabus rationibus.prima qꝛ testator dixit ei,vel eis.qꝛ eñ dixit eis voluit comprehendere etiaꝫ policratem.al's non posset verbū illud saluari in altero illorū duoꝝ.Secunda ratio qꝛ substituit exceptis bonis maternis: ex quo patet ꝙ non iudicauit dignū vt bona prime vxoris venirent ad policratem ex illa vxore.ergo voluit ipsum cōprehēdi quantum ad bona paterna.† 3 per istum tex.Bart.determinat.q.in qua dicit se consuluisse si testator habens filios eos instituit vniuersaliter filiam in certa quantitate pro dote.postea facit substitutionē cōmunem ꝙ si aliquis decedat sine liberis portio eius deueniat ad superstites.queritur vtrū illa femina admittatur ex illa substitutione videtur ꝙ non quia est legataria ex quo non fuit instituta in aliqua quota.vnde cū in quota testator non dilexit eam in prima institutione sed masculos tātum.ita nec in substitutione per quam deuoluitur quota:ipse distinguit aut erat.

Plus non inuenitur in originali autoris.

¶Finis Secunde partis Commentarioꝝ dñi Pauli de Castro super Infortiato.

¶Lugduni apud Sebastianum Gryphem Germanum.Anno a Christo nato vigesimoseptimo supra sesquimillesimum.

¶Index quaternionum.

a.b.c.d.e.f.g.h.i.k.l.m.n.o.p.q.r.s. Horuꝫ.s.ternio est:reliqui quaterniones.

iij.Esdre.iij.

Super omnia autem vincit Ueritas.

REAL CEDULA
DE S.M.
Y SEÑORES DEL CONSEJO,

POR LA QUAL SE DECLARAN
essentos del Sorteo para el Reemplazo del
Egercito á todos los Musicos de Plaza
sentada, y asalariados de las Cathedrales,
é Iglesias de estos Reynos, tanto de Voz,
como de Instrumento, en la
forma que contiene.

AÑO 1773.

EN MADRID.

1871214 9

PAULI
LO
Castro.
In Infortiatum
1a et 2a pars

68

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm